1350

The Institute of Mediaeval Studies
LIBRARY
Toronto, Ontario

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS
Nr. 29.

ACTA HISTORICA
RES GESTAS POLONIÆ ILLUSTRANTIA

AB ANNO 1507 USQUE AD ANNUM 1795.

TOMUS VIII.

LEGES, PRIVILEGIA ET STATUTA CIVITATIS CRACOVIENSIS
(1507—1795)

edidit

Dr Franciscus Piekosiński.

TOMUS I.
(1507—1586).
Volumen 1.

CRACOVIAE
SUMPTIBUS ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS.

E TYPOGRAPHIA „CZAS", FRANCISCI KLUCZYCKI ET SOC.
Provisore Josepho Łakociński.

1885.

WYDAWNICTWA KOMISYI HISTORYCZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE
Nr. 29.

PRAWA PRZYWILEJE I STATUTA MIASTA KRAKOWA

(1507—1795)

zebrał i wydał

Dr Franciszek Piekosiński.

TOM I

(1507—1586).

Zeszyt 1.

W KRAKOWIE
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI KRAKOWSKIEJ.

W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1885.

BODLEIAN
P
19 MAY 1986
BODL. LIB.
CANCELLED
SLAV 15/8/87

The Institute of Mediaeval Studies
LIBRARY
OCT 28 1987
Toronto, Ontario.

Wydany przez Komisyję historyczną w latach 1879 i 1882 Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa, objął w dwóch woluminach a czterech częściach akta miasta Krakowa tudzież złączonych z niem obecnie przedmieść Kazimirza, Kleparza i Stradomia, z epoki tak zwanej dyplomatycznej, to jest po rok 1506.

Tom niniejszy rozpoczyna drugą seryję tych aktów, mianowicie z czasu od r. 1507 aż do upadku rzeczypospolitej, czyli do r. 1795, która rozdzieloną będzie na trzy tomy. Tom pierwszy obejmie czasy Zygmunta I, Zygmunta Augusta i Stefana Batorego, tom drugi epokę Wazów, Michała Korybuta tudzież Jana III, wreszcie tom trzeci czasy Augusta II, Augusta III i Stanisława Augusta. Każdy z tomów podzielony będzie tak jak Kodeks dyplomatyczny na cztery części, tylko rozkład materyjału między te części musiał uledz pewnym koniecznym zmianom.

I tak do części pierwszej obejmującej przywileje królewskie, wejdą także te wilkirze miejskie czyli senatuskonzulta i plebiscyta, które zawierają w sobie przepisy prawne powszechnie obowiązujące, natomiast z pomiędzy przywileji królewskich wydzielone zostaną przywileje dotyczące cechów miejskich lub też tylko majątku miejskiego i przejdą do części drugiej lub trzeciej.

Część druga obejmie wszelkie przywileje oraz wilkirze odnoszące się do cechów, oraz statuta cechowe tak mistrzowskie jako też towarzyskie.

Część trzecia przeznaczona jest na ważniejsze akta dotyczące majątku miejskiego, wreszcie część czwarta obejmie budżety miasta Krakowa.

Zawarty w części trzeciej Kodeksu dyplomatycznego miasta Krakowa dział widerkaufów, jako mniej interesujący w tej epoce, został zaniechany, sumaryczny jednak wykaz tych widerkaufów znajdzie czytelnik w części czwartej, pomiędzy rachunkami miejskiemi.

Również musieliśmy w obec mnogości ważniejszego materyjału pominąć w zupełności akta dotyczące kościołów i szpitali, co do których przysługiwało miastu prawo patronatu lub zarządu.

Podział tomu niniejszego na dwa wolumina, spowodowany został jedynie znaczną onegoż objętością i nie zostaje w żadnym związku z wewnętrznym podziałem materyjału w nim zawartego. A jakkolwiek wykaz aktów dla ułatwienia poszukiwania do każdego woluminu osobny dołączamy, rejestr wszelako dołączony będzie dopiero przy końcu drugiego woluminu, spólny dla obu.

Wykaz rajców miejskich, wójtów i ławników podamy w tomie trzecim i ostatnim niniejszej publikacyi.

Co do źródeł, z których czerpaliśmy materyjał do tomu niniejszego, to oprócz rękopisów i kopijaryjuszy, które w przedmowie do Kodeksu dyplomatycznego miasta Krakowa szczegółowo wyliczone zostały, zasługują przedewszystkiem na podniesienie:

1. Księgi radzieckie miasta Krakowa i Kazimirza, przechowane obecnie w urzędzie hipotecznym przy c. k. sądzie krajowym krakowskim. Jest ich z epoki tym tomem objętej woluminów ogromnych trzydzieści siedm i zawierają kilka kroć sto tysięcy zapisek odnoszących się tak do wykonywanego przez radę miasta sądownictwa jako też do sprawowanej administracyi. Tu znajdują się pod odnośnemi datami zapisane wilkirze miejskie tak senatuskonzulta jako i plebiscyta. Od roku wszelako 1538 zapisują się wilkirze miejskie, o ile one mają charakter ustaw powszechnie obowiązujących lub dotyczą administracyi wewnętrznej i zawiadownictwa majątkiem miejskim, do osobnych ksiąg na ten cel przeznaczonych. Są one pomiędzy księgami radzieckiemi krakowskiemi, oznaczone numerami 9, 10 i 11 i obejmują lata 1538 do 1643, 1672 do 1689 i 1694 do 1699. Pierwsza z nich nosi tytuł: *Senatus consulta et decreta ciuitatis Craccouiensis ab anno MDXXXVIII promulgata et praescripta.* Natomiast wilkirze w sprawach cechowych pozostają i nadal w zwykłych księgach radzieckich.

2. Oryginalne przywileje i statuta cechowe przechowane w odnośnych cechach. Jest ich zasób bardzo pokaźny, lecz niewszystkie dochowały się do dni naszych. Jedne zniszczały przez niedbałość i niedość staranne przechowanie, inne podczas ostatniego pożaru miasta Krakowa, inne wreszcie przez wygaśnięcie odnośnych cechów. Z pozostałych mała tylko część przechowana jest w archiwum akt dawnych miasta Krakowa, inna podziśdzień znajduje się w przechowaniu cechów, w skrzynkach na ten cel przeznaczonych, o których tak częste w statutach cechowych znajdują się wzmianki.

Z przyjemnością musimy tu nadmienić, iż nie brakło miłośników rzeczy ojczystych, którzy starali się gromadzić odpisy przywilejów cechowych lub nawet sameż oryginały, o ile takowe na zatratę przez niedbałość narażone były, aby je dla naukowego użytku ocalić. Panom Drowi Teofilowi Żebrawskiemu, Wilhelmowi Gąsiorowskiemu i ś. p. Wincentemu Smoniewskiemu należy się szczere uznanie w tej mierze. Zbiory rękopiśmienne po Wincentym Smoniewskim znajdują się w bibliotece Akademii Umiejętności w Krakowie. Jest pomiędzy niemi kilka fascykułów aktów cechowych, oraz księga, obejmująca historyję cechów krakowskich krótko zebraną. Nie jestto praca wyczerpująca, raczej szkic skreślony do pracy obszerniejszej, pominął bowiem w niej autor prawie całkiem oryginalne statuta zostające w przechowaniu cechów.

Kopije przywilejów sporządzone przez Dra Teofila Żebrawskiego i p. Wilhelma Gąsiorowskiego mieliśmy sobie życzliwie udzielone przez tych uczonych mężów do niniejszego dzieła. Niechaj przyjmą za tę naukową przysługę wyrazy prawdziwej wdzięczności tak od nas jak od wszystkich tych, którzy kiedykolwiek z pracy niniejszej korzystać będą; a wdzięczność ta tem więcej jest zasłużoną, gdy wśród tych kopij znajdują się i takie, których oryginały tymczasem zaginęły i za których odnalezieniem podpisany wydawca bezowocne czynił poszukiwania. Kopije te oznaczone są w druku imionami tych Panów.

3. Ostatniem źródłem jest archiwum akt dawnych miasta Krakowa. Dostarczyło ono głównie oryginalnych przywileji do pierwszej i trzeciej części niniejszego tomu, oraz ksiąg skarbowych do części czwartej. Uporządkowanie atoli tego archiwum, niegdy na wieży ratusznej w nieładzie złożonego, poruczone Drowi Teofilowi Żebrawskiemu, jest dopiero w toku. W tej więc chwili nie można było mieć jeszcze wyczerpującego przeglądu tego materyjału, jakiby do niniejszego dzieła użytym być mógł, i zapewno nie jeden akt z tego powodu pominięty został. Będzie jednak usilnem staraniem podpisanego wydawcy czynić i nadal poszukiwania tak w tem archiwum, o ile postępujące zwolna porządkowanie onegoż na to pozwoli, jak też i indziej za aktami, które bądź w niniejszej publikacyi bądź w wydanym dawniej Kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pominięte zostały, a uzbierane pokłosie zamieszczonem będzie jako dodatek przy tomie trzecim czyli ostatnim niniejszego zbioru.

Inne rękopisy, z których czerpaliśmy materyjały, przechowane w biblijotece jagiellońskiej lub w biblijotece Akademii Umiejętności, o ile nie zostały już opisane w przedmowie do Kodeksu dyplomatycznego miasta Krakowa, nie wymagają szczegółowego opisu.

Przy każdym akcie podajemy źródło, skąd zaczerpanym został; gdzieby takowe przy którym akcie podanem nie było, rozumieć należy, iż pochodzi z archiwum akt dawnych miasta Krakowa.

Przy wydawnictwie aktów zachowaliśmy zawsze pisownię oryginału, co ze względu, iż znaczna liczba aktów jest w języku polskim pisana, tak dla historyi rozwoju pisowni polskiej, jak i dla uniknienia możebnych pomyłek, jakieby przy transkrypcyi miejsc wątpliwych powstać mogły, właściwem być uważaliśmy.

Niech nam wreszcie wolno będzie złożyć niniejszem winne podziękowanie tym wszystkim, którzy z gorliwą rzec można uprzedzającą życzliwością wspierali usiłowania nasze, dostarczając nam ksiąg i dokumentów do niniejszego wydawnictwa; bez ich chętnej pomocy wydawnictwo to znacznejby musiało było uledz przewłoce.

W Krakowie dnia 7 Lipca 1885.

Wydawca.

Wykaz chronologiczny aktów

w tym zeszycie zamieszczonych.

I.

Leges, plebiscita et senatus consulta.

1. 1507. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de sex consulibus ad res civiles administrandas eligendis, et de quaestoribus aerarii civilis 1

2. 1507. die 12. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundi I. regis Poloniae decretum de consulibus Cracoviensibus ex collegio scabinorum solummodo eligendis 2

3. 1507. die 16. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. privilegia ab antecessoribus suis, regibus Poloniae civitati Cracoviensi data, rata esse iubet 4

4. 1507. die 15. m. Iunii, Budae.
Wladislaus rex Hungariae et Bohemiae telonario Cassoviensi mandat, ne a mercatoribus Polonis iniusta portoria exigat . . . 5

5. 1509. die 12. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de nitro et tormentis emendis 6

6. 1512. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de solido scabinali et poenis iudicialibus 7

7. 1513. die 18. m. Iunii, in Radom.
Sigismundus I. r. P. privilegia ab antecessoribus suis civibus Cracoviensibus impertita, quibus ipsi in solvendis exactionibus ordini equestri adaequati sunt, rata esse iubet 8

8. 1515. die 7. m. Martii, Casimiriae.
Senatus sonsultum de consulibus Casimiriensibus 9

9. 1515. die 17. m. Maii, Posonii.
Wladislaus rex Hungariae et Bohemiae iudici et iuratis civitatis Cassoviensis mandat, ne mercatores Polonos iniuriam pati permittant 9

10. 1516. die 6. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de sex viris et de quaestoribus aerarii civilis 11

11. 1518. die 27. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. declarat, nuncios civitatis Cracoviensis assidendi comitiis regni facultatem habere 11

12. 1518. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Idem statuit, consules Cracovienses etiam regia maiestate ab arce Cracoviensi absente, coram commissariis eiusdem maiestatis regiae respondere debere 13

13. 1518. die 16. m. Octobris, Cracoviae.
Idem civibus Casimiriensibus mandat, ut de via publica, quae per Casimiriam tendit, curam adhibeant 14

14. 1519. die 10. m. Martii, Petricoviae.
Idem declarat, cives Cracovienses coram regia maiestate in arce Cracoviensi respondere debere 15

15. 1520. die 16. m. Iulii, Cracoviae.
Consules Cracovienses viam publicam, quae tendit per Casiriam, consulibus Casimiriensibus curandam tradunt 16

16. 1521. die 8. m. Februarii, in Toruń.
Sigismundus I. r. P. cavet, ne absentia nuntiorum civitatis Cracoviensis a comitiis Bydgostiensibus iuribus civitatis eiusdem praeiudicet 17

17. 1521. die 18. m. Octobris, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum, inter communitatem civitatis Cracoviensis et consules eiusdem civitatis de praeceptis quibusdam, quae ad bonum ordinem spectant, litem dirimens 18

18. 1522. die 6. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de quatuor viris ex collegio consulum ad res civiles administrandas eligendis 23

19. 1522. die 7. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de duobus notariis civilibus eorumque salario 24

20. 1523. die 5. m. Iunii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. privilegia incolis vici Stradomiensis ab antecessoribus suis concessa, rata esse iubet 25

21. 1523. die 31. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de multa in consules negligentes imponenda 28

22. 1524. die 26. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. consulibus Cracoviensibus mandat, dent operam, ut areae desertae in civitate aedificiis compleantur . . . 28

23. 1524. die 29. m. Februarii, Casimiriae.
Senatus consultum de tribus marcis pecuniae columbalis inter consules antiquos partiendis 29

24. 1524. die 3. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum de rationibus civilibus reddendis, de violentiis coërcendis, de emporio civili et aliis quibusdam, quae ad bonum spectant ordinem 30

25. 1524. die 17. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. consulibus Cracoviensibus tam praesidentibus quam antiquis necnon notariis civilibus salem ex zuppis assignat 36

26. 1524. die 9. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de institis, quae sunt prope coemeterium ecclesiae ad s. Mariam, amovendis; de libris actorum consularium absque consensu proconsulis et consulum non legendis 37

27. 1525. die 12. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, ne lucra in iudiciis terrestribus obtenta, in bonis civilibus exsequantur 37
28. 1525. die 12. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. cives Cracovienses a vectigale pontatico in oppido Ropczyce solvendo, liberos esse declarat 38
29. 1526. die 27. m. Ianuarii, Petricoviae.
Idem statuit, quinquennalem suspensionem libertatis a portoriis, in comitiis Petricoviensibus decretam, ad cives Cracovienses referri non debere 40
30. 1526. die 23. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de consulibus ad senatum vocandis . . 41
31. 1526. die 11. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de consiliis diebus Iovis habendis . . . 42
32. 1527. die 23. m. Martii, Casimiriae.
Consules Casimirienses aquae ex aquaeductu civili in domos suas gratis ducendae, facultatem sibi tribuunt 43
33. 1527. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. ordinationem Ioannis Amor de Tarnow palatini Cracoviensis, de mercatura Iudaeorum a. 1485. factam, ratam esse iubet 43
34. 1527. die 2. m. Aprilis, Cracoviae.
Idem refert privilegia et decreta, quibus libera fluvio Vistula navigatio civibus Cracoviensibus et alijs regni Poloniae incolis adiudicata est 45
35. 1527. die 14. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de notario et vicenotario civili eorumque salario 53
36. 1527. die 27. m. Decembris, Petricoviae.
Sigismundus I. r. P. officialibus mandat, ne a Iudaeis graviora quam ab aliis regni Poloniae incolis portoria exigant 54
37. 1528. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de consiliis secretis non evulgandis . . 55
38. 1528. die 26. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de quatuor famulis civilibus, qui gladiis armati proconsulem consequi debent 55
39. 1528. die 28. m. Maii, Wilnae.
Sigismundus I. r. P. cives Cracovienses incendio damna passos, ab exactionibus quibusdam ad certum tempus liberat . . . 56
40. 1528. die 27. m. Novembris, Cracoviae.
Senatus consultum de societate cum mercatoribus extraneis civibus Cracoviensibus interdicta 56
41. 1529. die 30. m. Iulii, Wilnae.
Sigismundus I. r. P. cives Cracovienses ab exactione civili »szos« dicta, ad decem annos liberos facit 57
42. 1530. die 12. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de residuis exactionum exigendis . . . 58
43. 1530. die 30. m. Iulii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. ratum facit plebiscitum civitatis Cracoviensis de successione nepotum, de paraphernis, de donationibus mutuo inter coniuges factis, de testamentis et de occupatione bonorum debitoris 59

44. 1530. die 11. m. Augusti, Cracoviae.
Idem explicat praeceptum quoddam plebisciti Cracoviensis de successione nepotum 64

45. 1531. die 4. m. Februarii, Cracoviae.
Idem inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos litem dirimens, consulibus praesidentibus primum locum in praetorio assignat 65

46. 1531. die 28. m. Augusti, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum, inter exactorem Cracoviensem et cives Casimirienses de exactione ducillari litem dirimens . . . 68

47. 1532. die 23. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de cloacis super fluvium Rudawa exstructis, demoliendis 68

48. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos litem dirimit 69

49. 1533. Cracoviae.
Senatus consultum de exactione vigiliae nocturnae 73

50. 1533. die 3. m. Ianuarii, Cracoviae.
Electio nunciorum ad comitia regni 73

51. 1533. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. aquaeductum a civibus Casimiriensibus exstructum, eisdem civibus ascribit 74

52. 1533. die 7. m. Iunii, Cracoviae.
Idem consulibus Cracoviensibus compescendi violatores pacis publicae potestatem tribuit 76

53. 1533. die 16. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de quatuor sagittariis civilibus, qui proconsulem dignitatis causa consequi debent 79

54. 1533. die 17. m. Octobris, Cracoviae.
Petrus episcopus, Petrus Kmita capitaneus generalis ac Severinus Bonar magnus procurator Cracovienses, litem inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos exortam, dirimunt . . . 80

55. 1533. die 10. m. Novembris, Cracoviae.
Consules Cracovienses viam publicam, quae fert per Casimiriam, consulibus Casimiriensibus curandam tradunt 82

56. 1534. die 8. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de salario notarii et vicenotarii civilis augendo 83

57. 1534. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de duobus tudnariis eligendis, qui de foro curam adhibeant 84

58. 1535. die 5. m. Ianuarii, Wilnae.
Sigismundus I. r. P. consulibus Casimiriensibus exactionem »schoss« dictam, inter sex annos percipiendi et in pontes et menia civilia reficienda convertendi dat potestatem 84

59. 1535. die 2. m. Octobris, Cracoviae.
Idem statuit, Ius Saxonicum et municipale Magdeburgense a Nicolao Iaskier ex germanico in latinum translatum, legis vim habere debere 85

60. 1536. die 12. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de consessu consulum praesidentium et antiquorum 87

61. 1536. die 12. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de tectis cellariorum amovendis . . . 87
62. 1537. die 1. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. edictum contra scriptores famosorum libellorum 87
63. 1537. die 17. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. cavet, ne nuntii civitatis Cracoviensis a comitiis regni removeantur 88
64. 1537. die 2. m. Martii, Cracoviae.
Eiusdem decretum, inter cives Cracovienses et Leopolienses de emporiis litem dirimens 90
65. 1537. die 14. m. Martii, Cracoviae.
De prandio scabinorum 92
66. 1537. die 20. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de straturis in platea mensatorum . . 93
67. 1537. die 12. m. Octobris, Cracoviae.
De secretis consilii non evulgandis 93
68. 1538. die 4. m. Ianuarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, nemini dignitatem consularem competere, nisi munere scabinali antea perfunctus fuerit 94
69. 1538. die 5. m. Ianuarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. scabinos Iuris supremi Teutonici Cracoviensis nonnisi in causis realibus sub iurisdictionem consulum Cracoviensium subiunctos esse vult 95
70. 1538. die 1. m. Februarii, Petricoviae.
Idem nunciis civitatis Cracoviensis assidendi comitiis regni facultatem addicit 97
71. 1538. die 2. m. Februarii, Petricoviae.
Idem cavet, ne exhibitio privilegiorum civitati Cracoviensi concessorum, iuribus civitatis eiusdem praeiudicet 98
72. 1538. die 22. m. Martii, Cracoviae.
De exactione ducillari 99
73. 1538. die 12. m. Aprilis, Cracoviae.
De sacculo petitoris in ecclesia ad s. Mariam abolendo . . 99
74. 1539. die 9. m. Ianuarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, ne nuncii civitatis Cracoviensis a comitiis regni removeantur 100
75. 1539. die 6. m. Februarii, Cracoviae.
De processu iuris reformando 101
76. 1539. die 7. m. Februarii, Cracoviae.
De mulctis a vulnerantibus solvendis 101
77. 1539. die 27. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. nunciis civitatis Cracoviensis locum in comitiis regni tam generalibus, quam particularibus denuo assignat 101
78. 1539. die 21. m. Maii, Cracoviae.
De literis potestatis commissae 103
79. 1539. die 21. m. Augusti, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, cives Casimirienses domos areasque suas nonnisi apud iudicem competentem obligare aut vendere posse 103

80. 1539. die 22. m. Augusti, Cracoviae.
Idem Iudaeis Casimiriensibus mandat, ne extra vicum suum habitandi locos sibi quaerant 104
81. 1540. die 11. m. Martii, Cracoviae.
Eiusdem decretum de ratione diiudicandarum provocationum ad iudicium Sex Civitatum interpositarum 105
82. 1540. die 18. m. Martii, Cracoviae.
Idem constitutionem quandam de plebeio nobilem vulnerante ad comitia regni proxima differt 106
83. 1540. die 21. m. Aprilis, Cracoviae.
Idem litem, quam advocatus et iurati Supremi Iuris Magdeburgensis in arce Cracoviensi consulibus Cracoviensibus intendebant, ad suum proximum Cracoviam adventum dirimendam differt 107
84. 1540. die 5. m. Iulii, Cracoviae.
De feno consulibus dando; de rationibus a quaestoribus aerarii civilis reddendis 108
85. 1540. die 17. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de vino cauponando 109
86. 1541. die 31. m. Martii, Cracoviae.
Electio quaestorum aerarii civilis 110
87. 1541. die 8. m. Iulii, Cracoviae.
De civitate largienda 110
88. 1541. die 9. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de consulibus ad senatum per sagittarios proconsulares convocandis 111
89. 1541. die 19. m. Augusti, Cracoviae.
De aedilibus ecclesiae Cracoviensis ad s. Mariam 111
90. 1541. die 30. m Septembris, Cracoviae.
De commissariis iudicii Sex Civitatum deligendis 112
91. 1542. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de vigilibus nocturis et famulis praetorii eorumque salario 112
92. 1542. die 17. m. Februarii, Cracoviae.
De pomoeriis civilibus consulibus conferendis 113
93. 1542. die 15. m. Martii, Casimiriae.
De proventibus consulum Casimiriensium inter consules tam praesidentes quam antiquos aequaliter dispertiendis 113
94. 1542. die 23. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de popina civili demolienda; de novis institis construendis; de domibus civilibus ruinosis vendendis . . 114
95. 1542. die 30. m. Martii, Cracoviae.
De clavibus aerarii civilis asservandis; de domunculis, quae muris civitatis sunt admotae, demoliendis 115
96. 1542. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.
De granario civili; de magistro tormentorum 115
97. 1542. die 23. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de beneficiis ecclesiasticis conferendis . 116
98. 1542. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
De officio tudnarii civilis 117
99. 1542. die 20. m. Octobris, Cracoviae.
De appellationibus a sententiis interlocutoriis ad curiam regiam non admitttendis 118

100. 1542. die 5. m. Decembris, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, appellationes a sententiis interlocutoriis ad curiam regiam admittendas non esse 118
101. 1543. die 1. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de adnotationibus in libris consularibus consignandis 120
102. 1543. die 12. m. Martii, Cracoviae.
Ordinatio quartaliensium Cracoviensium 121
103. Sine anno, die et loco.
Ordinationis quartaliensium Cracoviensium aliud argumentum 123
104. Sine anno, die et loco.
Senatus consultum de muro finiente exstruendo 124
105. 1543. die 21. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. privilegium, quo civibus Cracoviensibus possessiones terrestres emendi facultas data est, ratum esse iubet 128
106. 1543. die 13. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis 129
107. 1543. die 20. m. Iulii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, cives Cracovienses hospicia aulicis praebere debere 130
108. 1543. die 20. m. Iulii, Cracoviae.
Eiusdem statutum de mercatura a Iudaeis Casimiriensibus facienda 132
109. 1544.
Processus iuris Cracoviensis in civilibus 134
110. 1544. die 24. m. Februarii, Petricoviae.
Sigismundus I. r. P. cavet, ne absentia nunciorum civitatis Cracoviensis a comitiis Piotrcoviensibus eidem civitati detrimento sit 181
111. 1544. die 2. m. Aprilis, Cracoviae.
Consules Cracovienses mutant verba iuris iurandi de secretis consilii non evulgandis 182
112. 1544. die 7. m. Aprilis, Cracoviae.
De tectis aedium novarum; de praemio consulibus Cracoviensibus, qui peste Cracoviae grassante sese in eadem civitate continebant, tribuendo 183
113. 1544. die 24. m. Aprilis, Cracoviae.
De novis ponderibus ad conflatorium argenti conficiendis . 184
114. 1544. die 16. m. Iunii, Cracoviae.
Electio officialium, qui de foro curam adhibeant 185
115. 1544. die 11. m. Iulii, Cracoviae.
De adnotationibus in libris consularibus consignandis . . 185
116. 1544. die 24. m. Iulii, Cracoviae.
Plebiscitum de habitationibus et testudinibus Iudaeis non locandis 186
117. 1544. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de syndico civili eiusque salario . . . 186
118. 1544. die 29. m. Decembris, Cracoviae.
De processu iuris reformando 187
119. 1545. die 17. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. constitutionem de libera Silesiorum mercatura enucleat 187

120. 1545. die 23. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de pretiis rerum venalium promulgandis 188

121. 1545. die 24. m. Novembris, Cracoviae.
Senatus consultum de mercede quartaliensinm 189

122. 1546. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de rationibus civilibus reddendis, de vino nuptiali inter consules, scabinos et cives distribuendo 189

123. 1546. die 19. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de probando dominio domorum intra annos triginta et unum possessarum 189

124. 1546. die 2. m. Augusti, Cracoviae.
De processu iuris reformando 190

125. 1546. die 20. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de scabinis suburbii Cerdonum seniores contuberniorum non creandis 190

126. 1547. die 2. m. Martii, Casimiriae.
Plebiscitum de processu iuris Cracoviensis in iudiciis Casimiriensibus observando 191

127. 1547. die 28. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de iuramento procuratorum civilium . 191

128. 1547. die 5. m. Iunii, in Zator.
Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ne Stanislaum Strup ab officio consulis removeant 192

129. 1547. die 22. m. Iunii, Casimiriae.
Plebiscitum de duodecim viris ex communitate Casimiriensi ad negotia civilia administranda deligendis 192

130. 1547. die 1. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis 192

131. 1548. die 17. m. Februarii, Cracoviae.
De electione scabinorum 193

132. 1548. die 14. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de rationibus civilibus reddendis . . . 194

133. 1548. die 6. m. Iulii, Cracoviae.
De quadraginta viris ex communitate ad res civiles administrandas deligendis 194

134. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis civitati Cracoviensi concessa, rata facit 194

135. 1548. die 17. m. Decembris, Casimiriae.
Plebiscitum de duodecim viris, qui rationibus civilibus reddendis adesse debeant, deligendis 197

136. 1549. die 10. m. Augusti, Cracoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae interdictum, ne extranei mercatores Cracoviae mercaturam extra nundinas facere audeant, ratum esse iubet 197

137. 1550. die 28. m. Februarii, Casimiriae.
Plebiscitum de septem viris, qui rationibus civilibus reddendis adesse debeant, deligendis 198

138. 1550. die 17. m. Iulii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Vladislao II. r. P. civitati Casimiriensi a. 1400. impertitum, ratum facit 199

139. 1550. die 4. m. Decembris, Cracoviae.
Idem ratum facit privilegium, quo cives Cracovienses a contributionibus et exactionibus quibusvis sunt liberati 199
140. 1550. die 16. m. Decembris, Casimiriae.
Aestimatio domorum Casimiriensium facta exactionis civilis constituendae gratia 201
141. 1551. die 4. m. Aprilis, Casimiriae.
De consulibus sero ad senatum venientibus, poena afficiendis 204
142. 1551. die 30 m. Aprilis, Casimiriae.
Senatus consultum de reditibus consulum Casimiriensium inter eosdem consules partiendis 204
143. 1551. die 27. m. Iunii, Casimiriae.
Senatus consultum de aestimatione domorum Stradomiae sitarum, temperanda 205
144. 1551. die 8. m. Iulii, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. consulibus civitatis Cracoviae mandat, ne murum civitatis portae Slavcoviensi adiacentem, aedificiis obstruere permittant 205
145. 1552. die 20. m. Februarii, Petricoviae.
Idem controversias omnes civium Cracoviensium ad proximum suum Cracoviam adventum diiudicandas remittit 206
146. 1552. die 17. m. Martii, Casimiriae.
Senatus consultum de pretio muri 207
147. 1552. die 6. m. Aprilis, Petricoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis civibus Stradomiensibus impertita, rata facit . . . 207
148. 1552. die 9. m. Augusti, Petricoviae.
Idem cavet, ne exhibitio privilegiorum a nunciis civitatis Cracoviensis in comitiis Petricoviensibus facta, iuribus eiusdem civitatis praeiudicet 209
149. 1552. die 7. m. Decembris, Vilnae.
Idem monet consules Casimirienses, ut de civitate armis instruenda curam adhibeant 210
150. 1553. die 16. m. Ianuarii, Casimiriae.
Plebiscitum de tributo a scabinis noviter electis pendendo 211
151. 1553. die 1. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de syndico etiam ex ordine consulari deligendo 211
152. 1553. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundi Augusti r. P. privilegium »confirmationis iurium civitatis Clepardiensis« 212
153. 1553. die 12. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de officiis civilibus singulis consulibus demandandis 212
154. 1553. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. pactum consulum civitatis Casimiriensis cum Iudaeis Casimiriensibus de terminis vici eorum propagandis, ratum facit 213
155. 1553. die 29. m. Septembris, in Opoczno.
Eiusdem privilegium »limitandarum causarum cum civibus Clepardiensibus« 217
156. 1553. die 29. m. Septembris, in Opoczno.
Idem statuit, controversias civibus Clepardiensibus et Ca-

simiriensibus illatas, ad proximum suum Cracoviam adventum remittendas esse 218

157. 1554. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de numero consulum, qui muneribus civitatis nomine distribuendis, adesse debeant 218

158. 1554. die 21. m. Maii, Cracoviae.
Consules et cives Casimirienses Iudaeis Casimiriensibus areas quasdam emendi et cum vico eorum coniungendi facultatem tribuunt 219

159. 1554. die 13. m. Iunii, Casimiriae.
Plebiscitum de incendiis restinguendis 222

160. 1554. die 28. m. Octobris, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. statuit, quosvis homines bona iurisdictioni civili subiecta habentes, aut alio modo victum Cracoviae quaerentes, ad quaevis onera civilia astrictos esse debere 222

161. 1555. die 5. m. Iunii, Petricoviae.
Idem statuit, cives Cracovienses, qui a maiestate regia litteras immunitatis consecuti sunt, in extraneorum numero mercatorum referendos esse 223

162. 1555. die 21. m. Novembris, Casimiriae.
De mensura acervorum lapidum 224

163. 1556. die 2. m. Martii, Casimiriae.
De vectigale ex vino cremato pendendo 225

164. 1556. die 13. m. Martii, Cracoviae.
De donis civitatis nomine non dandis; de debitis non contrahendis; de pecunia civili non credenda; de multis nonnisi in praetorio solvendis 225

165. 1556. die 12. m. Maii.
Sigismundus Augustus r. P. cives Casimirienses et Stradomienses incendio damna passos, intra decem annos a contributionibus liberos facit 226

166. 1556. die 17. m. Octobris, Varsoviae.
Eiusdem statutum de appellationibus ad maiestatem regiam vel ad commissarios Sex Civitatum interponendis 226

167. 1557. die 14. m. Ianuarii, Varsoviae.
Idem Ioanni de Ocieszyn capitaneo Cracoviensi mandat, ut a consulibus Cracoviensibus rationes civiles reposcat 228

168. 1558. die 9. m. Iulii, in Krasnystaw.
Idem privilegium civibus Casimiriensibus a Vladislao II. r. P. anno 1406. impertitum, renovat et auget 229

169. 1558. die 29. m. Iulii, in Krasnystaw.
Idem consulibus Leopoliensibus mandat, ne cives Cracovienses a mercatura Leopoli facienda prohibeant 230

170. 1558. die 12. m. Augusti, Casimiriae.
De duodecim viris ad negotia civilia administranda ex communitate deligendis 231

171. 1558. die 24. m. Augusti, in Krasnystaw.
Sigismundus Augustus r. P. Ioanni Bonar magno procuratori Cracoviensi mandat, ut Mathiam Sulikowski blasphematorem ex officio consulis Casimiriensis amoveat 232

172. 1558. die 1. m. Octobris, Varsoviae.
Idem privilegium a Sigismundo I. r. P. civibus Casimiriensibus anno 1531. impertitum, ratum facit 232

173. 1558. die 12. m. Octobris, Cracoviae.
Eiusdem decretum, Mathiam Sulikowski ex officio consulis Casimiriensis amovens 233
174. 1558. die 26. m. Decembris, Petricoviae.
Eiusdem privilegium »confirmationis plebisciti Clepardiensis ad instar eiusdem, quo civitas Cracoviensis utitur« 235
175. 1559. die 1. m. Februarii, Casimiriae.
De duodecim viris ad negotia civilia administranda ex communitate deligendis 235
176. 1559. die 1. m. Februarii, Casimiriae.
Plebiscitum de rationibus civilibus reddendis 236
177. 1559. die 3. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis 236
178. 1559. die 10. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de testamentis sub peste grassante faciendis 237
179. 1560. die 16. m. Martii, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. Ioanni de Ocieszyno capitaneo Cracoviensi mandat, ut de fide et religione quorundam consulum Casimiriensium inquirat 237
180. 1561. die 21. m. Februarii, Vilnae.
Idem magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut numerum consulum Casimiriensium residentium antiquis consulibus suppleat 238
181. 1561. die 28. m. Maii, Vilnae.
Eiusdem decretum de appellationibus ad iudicium commissariorum Sex Civitatum interponendis 239
182. 1562. die 2. m. Ianuarii, in Łomża.
Idem renovat facultatem exigendi vectigalis pontatici, civibus Casimiriensibus ab antecessoribus suis concessam 240
183. 1562. die 12. m. Ianuarii, in Łomża.
Idem pactum consulum civitatis Casimiriae cum Iudaeis Casimiriensibus de a. 1554. ratum facit 242
184. 1562. die 12. m. Ianuarii, in Łomża.
Idem plebiscitum quoddam civitatis Casimiriae de anno 1556. assensu suo comprobat 242
185. 1562. die 9. m. Martii, Casimiriae.
Senatus consultum de mensura acervorum lapidum et de saxifragis 243
186. 1562. die 27. m. Aprilis, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Sigismundo I. r. P. civibus Cracoviensibus a. 1507. impertitum, ratum facit . 243
187. 1562. die 29. m. Aprilis, Vilnae.
Idem decretum Sigismundi I. r. P. de a. 1527. ratum esse iubet 244
188. 1563. die 15. m. Martii, Petricoviae.
Idem quascunque lites civibus Cracoviensibus a quocumque intentas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit 244
189. 1563. die 26. m. Martii, Petricoviae.
Idem civibus Cracoviensibus transferendi emporium salis ante portam Novam dat potestatem 246

190. 1563. die 15. m. Aprilis, Petricoviae.
Idem litem, quam suburbani cerdones civibus Cracoviensibus de areis ad fluvios Rudawa et Rudawka sitis, intendebant, commissariis quibusdam dirimendam committit 247

191. 1563. die 30. m. Iunii, in Kowno.
Idem ponderatori Cracoviensi deportationem rerum ponderatarum interdicit 248

192. 1563. die 27. m. Iulii, Vilnae.
Idem statuit, contributionem a civibus Cracoviensibus sponte oblatam, immunitatibus eorumdem civium praeiudicare non debere 248

193. 1563. die 27. m. Iulii, Vilnae.
Idem statuit, omnes incolas civitatis Cracoviensis, iurisdictioni civili subiectos, ad contributionem nuper sancitam astrictos esse 250

194. 1563. die 14. m. Octobris, Cracoviae.
Decretum commissariorum inter universitatem Cracoviensem et consules civitatis Cracoviensis de violentia a quibusdam scholaribus patrata, litem dirimens 250

195. 1563. die 28. m. Novembris, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. proconsuli et consulibus Cracoviensibus mandat, ut contra vagos et facinorosos scholares procedant 254

196. 1564. die 5. m. Ianuarii, Casimiriae.
Consules Casimirienses incolis ad fluvium Wisła habitantibus mandant, ne bona sua immobilia personis iurisdictioni civili non subiectis, vendant 256

197. 1564. die 24. m. Martii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. cavet, ne exhibitio privilegiorum a nunciis civitatis Cracoviensis in comitiis regni generalibus facta, iuribus eiusdem civitatis praeiudicet 256

198. 1565. die 5. m. Februarii, Petricoviae.
Idem plebiscitum quoddam civitatis Casimiriensis de a. 1548. ratum facit 258

199. 1565. die 14. m. Aprilis, Petricoviae.
Idem statuit, proconsulem, consules, advocatum, scabinos civesque Cracovienses nonnisi maiestatis regiae iurisdictioni subiectos esse 258

200. 1565. die 14. m. Aprilis, Petricoviae.
Idem quaestionem de vecturis a civibus Cracoviensibus suppeditandis, ad proxima regni comitia disceptandam remittit . . 259

201. 1565. die 31. m. Maii, Petricoviae.
Idem consulibus Casimiriensibus bona civilia ablata redimendi dat facultatem 260

202. 1565. die 11. m. Iunii, Petricoviae.
Idem officialibus mandat, ne mercatoribus ex Silesia et Moravia pannos ad ulnam vendere permittant 261

203. 1565. die 22. m. Decembris, Vilnae.
Eiusdem statutum de ratione eligendorum consulum Cracoviensium et de numero eorum 262

204. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.
Idem privilegia civibus Casimiriensibus a Vladislao II. r. P. a. 1389. et ab Elisabetha regina a. 1379. data, renovat et auget 263

205. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.
Idem privilegia civibus Casimiriensibus a Vladislao II. r. P. anno 1425. et a Casimiro II. r. P. anno 1451. impertita, rata facit 266

206. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.
Idem contuberniis et fraternitatibus civitatis Casimiriensis usurpationem insignis civitatis eiusdem interdicit 266
207. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.
Idem privilegium civibus Casimiriensibus a Casimiro dicto Magno rege Poloniae a. 1335. impertitum, refert et auget . . 267
208. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.
Idem civibus Casimiriensibus privilegia quaedam confert . . 269
209. 1566. die 21. m. Iunii, in Lublin.
Idem civitati Casimiriensi balneum ad fluvium Wisła situm, pratum »Raczka« dictum et vectigal, quod ex vino cremato, ex pannitonstrina et institis quibusdam reddit, ascribit 271
210. 1566. die 26. m. Iunii, in Lublin.
Idem civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum vendendi dat facultatem 273
211. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.
Idem civibus Casimiriensibus domos piscatorum aliorumque villae Bawoł incolarum redimendi concedit potestatem 275
212. 1566. die 3. m. Octobris, Varsoviae.
Idem magistratui Cracoviensi mandat, ut etiam de his civibus Cracoviensibus, qui a maiestate regia litteras exemptionis consecuti sunt, iudicium exerceat 276
213. 1566. die 3. m. Octobris, Varsoviae.
Idem magistratui Cracoviensi iniungit, ut iniquos provocatores poenis coërceat 277
214. 1566. die 6. m. Octobris, Varsoviae.
Idem magistratui civitatis Cracoviensis vectigal »schoss« dictum, eiusdem civitatis muniendae gratia imponendi, dat potestatem 278
215. 1567. die 14. m. Martii, Varsoviae.
Idem statuit, neque Iudaeos conversos, neque homines haeresi infectos aut de haeresi suspectos munera consulum, advocatorum vel scabinorum Casimiriensium obire posse 279
216. 1567. die 2. m. Iunii, Petricoviae.
Idem testatur, cives Cracovienses a vecturis liberos esse . 280
217. 1567. die 12. m. Novembris, Casimiriae.
Senatus consultum de saxifragis 281
218. 1567. die 22. m. Decembris, Casimiriae.
Senatus consultum de quodam canali Casimiriensi purgando 282
219. 1568. die 25. m. Maii, Casimiriae.
Senatus consultum de bonis civilibus iniuste ablatis, restituendis 282
220. 1568. die 6. m. Septembris, Casimiriae.
De consulibus alios consules contumelia insectantibus, poena afficiendis 283
221. 1568. die 9. m. Septembris, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. Iudaeis Casimiriensibus mandat, ut moenia disiecta, vico eorum contigua, reficiant 283
222. 1569. die 12. m. Iunii, in Lublin.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ne sordes in fluvium Rudawa deducere permittant 284
223. 1569. die 7. m. Iulii, in Lublin.
Eiusdem decretum de iurisdictione notarii suburbii Cerdonum 284

224. 1569. die 7. m. Iulii, in Lublin.
Eiusdem decretum de iurisdictione iudicii commissariorum Sex Civitatum 285
225. 1569. die 11. m. Augusti, in Lublin.
Idem statuit, ne a sententiis assessorum maiestatis regiae appellationes, quantum ad accessoria attinet, ad iudicium relationum maiestatis eiusdem interponantur 286
226. 1569. die 12. m. Augusti, in Lublin.
Eiusdem decretum de vectura salis Bochnensis et Wielicensis 287
227. 1570. die 31. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de donis civitatis nomine dandis . . . 288
228. 1570. die 20. m. Iunii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum vendendi facultatem tribuit 289
229. 1570. die 6. m. Septembris, Casimiriae.
Postulata communitatis Casimiriensis 291
230. 1570. die 13. m. Septembris, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. cavet, ne contributio a consulibus civitatis Cracoviae sponte oblata, immunitatibus civitatis eiusdem praeiudicet 293
231. 1571. die 18. m. Maii, Varsoviae.
Idem civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum in zuppis regiis emendi minutatimque vendendi dat potestatem . 295
232. 1571. die 26. m. Maii, Varsoviae.
Idem abrogat literas, quibus cives quosdam Cracovienses a iurisdictione civili exemit 297
233. 1571. die 26. m. Maii, Varsoviae.
Idem consulibus Cracoviensibus iterum mandat, ut obstaculum in fluvio Wisła constructum, disiiciant 299
234. 1571. die 26. m. Iunii, Varsoviae.
Idem privilegium civibus Cracoviensibus a Casimiro II. r. P. anno 1451. datum, ratum facit 299
235. 1573. die 20. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de iuris beneficiis renuntiandis . . . 300
236. 1573. die 29. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de expectativis non concedendis . . . 300
237. 1574. die 26. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de ordine publico conservando . . . 301
238. 1574. die 6. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de civitate sub ingressu maiestis regiae festis luminibus collustranda 302
239. 1574. die 22. m. Februarii, Cracoviae.
Iusiurandum a consulibus Cracoviensibus Henrico regi Poloniae datum 302
240. 1574. die 30. m. Iunii, Cracoviae.
Plebiscitum de securitate publica 303
241. 1574. die 30. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de rebus, quae ad victum spectant, ab institoribus emendis minutatimque vendendis 304
242. 1574. die 3. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de furantibus ligna ex horreo civili poena afficiendis 307

243. 1574. die 9. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de pretio panis et cervisiae 308
244. 1574. die 13. m. Septembris, Cracoviae.
De officio campanatoris praetorii 308
245. 1574. die 17. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de mensuris signandis et de mercede tutnariorum 309
246. 1574. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de consulibus, qui de mercatoribus extraneis curam adhibeant et debita civilia exsequantur, deligendis 309
247. 1575. die 26. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de agris civilibus locandis 310
248. 1575. die 21. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de agris civilibus locandis 311
249. 1575. die 2. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de defensione civitatis, de centurionibus et decurionibus necnon stationibus eorum 311
250. 1576. die 27. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de suscipiendo et deponendo officio proconsulis 318
251. 1576. die 17. m. Maii, Cracoviae.
Stephanus r. P. privilegia civibus Cracoviensibus ab antecessoribus suis impertita, rata esse iubet 318
252. 1576. die 30. m. Maii, Cracoviae.
Idem officialibus mandat, ne a civibus Cracoviensibus iniusta portoria exigant 321
253. 1576. die 3. m. Iulii, Varsoviae.
Idem testatur, cives Cracovienses a vecturis et ab auro coronario liberos esse 322
254. 1576. die 14. m. Augusti, Varsoviae.
Idem Nicolao Ligięza castellano Zawichostensi mandat, ne mercatoribus merces ipsorum viis obliquis extra emporium Cracoviense vehere permittat 324
255. 1576. die 14. m. Augusti, Varsoviae.
Idem Iacobo Rokossowski teloneorum praefecto mandat, ne a civibus Cracoviensibus iniusta portoria exigat 325
256. 1576. die 30. m. Novembris, in Toruń.
Mandati proxime praecedentis aliud argumentum 326
257. 1576. die 26. m. Decembris, in Toruń.
Idem Iudaeis Casimiriensibus fornices et cameras Cracoviae conducendi mercesque suas in foro civitatis eiusdem venum dandi facultatem tribuit 326
258. 1577. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de cervisia extranea 328
259. 1578. die 20. m. Ianuarii, Varsoviae.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. civibus Stradomiensibus a. 1552. impertitum, ratum esse iubet . 328
260. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.
Eiusdem decretum de exactione »czopowe« dicta, a civibus Clepardiensibus solvenda 328
261. 1578. die 2. m. Martii, Varsoviae.
Idem consulibus Casimiriensibus mandat, ut societati coctiurae salis locum in ripa fluvii Wisła assignent 329

262. 1578. die 7. m. Martii, Varsoviae.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ne a civibus Casimiriensibus vectigal pontaticum exigant 330
263. 1578. die 3. m. Aprilis, Casimiriae.
Senatus consultum de via quadam lapidibus sternenda . . 331
264. 1578. die 17. m. Maii, Casimiriae.
Plebiscitum de hortis quibusdam civilibus recuperandis . 331
265. 1578. die 20. m. Iunii, Leopoli.
Stephanus rex Poloniae cavet, ne contributio a civibus Cracoviensibus sponte oblata, iuribus civium eorundem praeiudicet 332
266. 1578. die 7. m. Iulii, Leopoli.
Idem consulibus Casimiriensibus mandat, ut zuppario Cracoviensi locum in ripa fluvii Wisła salis deponendi gratia assignent 333
267. 1578. die 11. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de platea lata munda servanda . . . 334
268. 1578. die 27. m. Octobris, Cracoviae.
Stephani regis Poloniae statutum de ordine publico in civitate Cracoviensi servando 334
269. 1579. die 4. m. Ianuarii, Cracoviae.
Stephanus r. P. quascunque lites civibus Cracoviensibus a quocumque motas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit 339
270. 1579. die 5. m. Ianuarii, Cracoviae.
Idem mandat, ne portae civitatis Cracoviae noctu recludantur 341
271. 1579. die 20. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de platea pistoria lapidibus sternenda . 342
272. 1580. die 20. m. Augusti, ex castris trans Uświat positis.
Stephanus r. P. civibus Casimiriensibus mandat, ut contributionem ducillarem consulibus Cracoviensibus solvant 342
273. 1580. die 7. m. Novembris, Casimiriae.
Pactum consulum Cracoviensium cum tabernatoribus, braseatoribus et braxatoribus Casimiriensibus de contributione ducillari a coctura cervisiae solvenda 343
274. 1580. die 19. m. Novembris, Casimiriae.
Pactum consulum Cracoviensium cum braseatoribus et braxatoribus Casimiriensibus de contributione »ternariorum« a vino sublimato solvenda 344
275. 1581. die 4. m. Iulii, Disnae.
Stephanus r. P. capitaneo Biecensi mandat, ne mercatoribus quibuscumque merces eorum viis insolitis vehere permittat 345
276. 1582. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de salario proconsulis 345
277. 1582. die 16. m. Maii, Casimiriae.
Senatus consultum de consulibus tarde ad consilium venientibus poena afficiendis 346
278. 1582. die 16. m. Maii, Casimiriae.
Senatus consultum de advocatis, scabinis et duodecim viris tarde ad consilium venientibus, poena afficiendis 346
279. 1582. die 18. m. Novembris, Varsoviae.
Stephanus r. P. officialibus quibusdam mandat, ut de damnis a civibus Casimiriensibus in ripa fluvii Wisła passis, inquirant 347

280. 1583. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.
Idem capitaneo Cracoviensi mandat, ut homines vagos coërceat 347
281. 1583. die 21. m. Aprilis, Casimiriae.
Plebiscitum de vectigale a scaphis et naviculis in ripa fluvii Wisła percipiendo 348
282. 1583. die 29. m. Augusti, Cracoviae.
Stephani r. P. decretum inter consules Cracovienses et cives Clepardienses de vino cauponando litem dirimens 349
283. 1583. die 4. m. Septembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. pactum Iudaeorum Cracoviensium cum consulibus Casimiriensibus de areis et domibus quibusdam vico Iudaeorum coniungendis, ratum facit 350
284. 1583. die 14. m. Septembris, Cracoviae.
Idem praecepta quaedam, quae ad ordinem in iudiciis praecipue servandum, spectant, promulgat 355
285. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ut mercatoribus Vratislaviensibus mercaturam Cracoviae facere permittant . . 357
286. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Idem lites civibus Cracoviensibus a quocumque motas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit . . 358
287. 1583. die 16. m. Septembris, Cracoviae.
Eiusdem decretum de contributione »quarti grossi« anno etiam insequenti solvenda 359
288. 1584. die 3. m. Martii, Cracoviae.
Edictum vicecapitanei Cracoviensis de pretio cervisiae . . 360
289. 1584. die 7. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de mercatura extra nundinas facienda, mercatoribus extraneis interdicenda 360
290. 1585. die 10. m. Februarii, Varsoviae.
Stephanus r. P. privilegium civibus Casimiriensibus a Sigismundo Augusto r. P. anno 1558. impertitum, ratum esse iubet 361
291. 1585. die 23. m. Februarii, Varsoviae.
Idem civibus Casimiriensibus vectigal aquaticum exigendi facultatem tribuit 361
292. 1585. die 27. m. Martii, in Niepołomice.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ut Scotis mercaturam Cracoviae facere permittant 364
293. 1585. die 29. m. Iunii, in Niepołomice.
Idem consulibus Cracoviensibus lapides platearum sternendarum gratia flumine Vistula Cracoviam absque vectigale aquatico advehendi, facultatem tribuit 364
294. 1585. die 25. m. Iulii, in Niepołomice.
Idem magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut consulibus Casimiriensibus in exigendo portorio operam praebeat . 365
295. 1585. die 9. m. Augusti, in Niepołomice.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ut accepti et expensi civilis rationem reddant 366
296. 1585. die 9. m. Septembris, Cracoviae.
Eiusdem decretum de rationibus accepti et expensi civilis, a consulibus Cracoviensibus confectis 366

297. 1585. die 11. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de bonis civilibus locandis, de rationibus civilibus reddendis et de debitis civilibus exigendis 368
298. 1585. die 16. m. Septembris, in Niepołomice.
Stephanus rex Poloniae decretum commissariorum regiorum de bonis civilibus locandis ratum facit 369
299. 1585. die 18. m. Novembris, Cracoviae.
Nicolai Zebrzydowski capitanei Cracoviensis generalis edictum contra turbatores pacis publicae 373
300. 1586. die 26. m. Iunii, Casimiriae.
Index actorum civitatis Casimiriensis 373
301. 1586. die 9. m. Iulii, in Grodno.
Stephanus r. P. magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ne a consulibus Cracoviensibus portorium quoddam exigat 375
302. 1586. die 7. m. Iulii, Casimiriae.
Plebiscitum de officialibus civilibus Casimiriensibus eligendis 376
303. 1586. die 20. m. Novembris, Cracoviae.
Decretum commissariorum regiorum de rationibus civilibus a consulibus Cracoviensibus confectis 377

II.

Iura, privilegia et statuta contuberniorum.

304. 1507. die 6. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, solum aurifices ius civitatis habentes, artem aurariam Cracoviae exercere posse 389
305. 1507. die 24. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de ordine inter solemnem sacrorum pompam servando 391
306. 1507. die 17. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de filiis lictorum et famulorum civilium ad quaevis artificia habilibus 392
307. 1509. die 7. m. Iulii, Casimiriae.
Statuta contubernii figulorum Casimiriensium 392
308. 1511. (Cracoviae).
Additamentum ad statuta pictorum Cracoviensium . . . 395
309. 1511. die 9. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta contubernii currificum et rotificum Cracoviensium 395
310. 1511. die 9. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de macellis salicidarum 397
311. 1511. die 13. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de filiis barbitonsorum ad opificia habilibus 398
312. 1511. die 12. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de rotificibus cum currificibus in unum contubernium coniungendis 398
313. 1512. Vratislaviae.
Literae laniorum Silesiacorum ad lanios Cracovienses de audacia sociorum refrenanda 399

314. 1512. die 23. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de pecoribus laniorum extra civitatem nutriendis 401
315. 1512. die 10 m. Maii, Cracoviae.
Statuta contubernii muratorum et lapicidarum Cracoviensium 401
316. 1512. die 14. m. Maii, Cracoviae.
Statuta contubernii carpentariorum et architectorum Cracoviensium 404
317. 1512. die 9. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta contubernii cantrifusorum et cuprifusorum Cracoviensium 407
318. 1516. die 13. m. Martii, Casimiriae.
De electione seniorum contubernii textorum Casimiriensium 411
319. 1517. Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii cingulatorum Cracoviensium 411
320. 1517. die 15. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii cingulatorum Cracoviensium 414
321. 1517. die 17. m. Decembris, Cracoviae.
Decretum contubernii aurificum Cracoviensium 414
322. 1518. die 11. m. Februarii, Casimiriae.
Interdictum consulum Casimiriensium, ne panis ex Cracovia Casimiriam vendendi gratia apportetur 415
323. 1518. die 3. m. Novembris, Cracoviae.
Statuta contubernii cingulatorum Cracoviensium 415
324. 1519. die 26. m. Ianuarii, Cracoviae.
Coram officio consulari Cracoviensi Serafinus Całowański institam quandam opulentam contubernio halecistarum Cracoviensium vendit 419
325. 1519. die 17. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de speciminibus artis mensatoriae . . 420
326. 1519. die 11. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de siccis salsisque piscibus vendendis . 420
327. 1521. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Decretum consulum Cracoviensium inter pellifices Cracovienses et Casimirienses litem dirimens 423
328. 1522. die 10. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de pretio vini 423
329. 1523. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. statutum de vasis stanneis conficiendis vendendisque 423
330. 1524. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, magistros contuberniorum Casimiriensium magistris contuberniorum Cracoviensium subiectos non esse 426
331. 1524. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Idem statuit, magistros contuberniorum Clepardiensium magistris contuberniorum Cracoviensium subiectos non esse . . . 427
332. 1524. die 11. m. Martii, Cracoviae.
Eiusdem decretum inter sutores et cerdones Cracovienses litem dirimens 427

333. 1524. die 25. m. Maii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter funifices Cracovienses et Bochnenses litem dirimens 429
334. 1524. die 15. m. Iunii, Cracoviae.
Eorundem decretum inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens 429
335. 1524. die 15. m. Iulii, Cracoviae.
Consules Cracovienses currificibus mandant, ut rotificibus armaturam restituant 430
336. 1525. die 1. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de barbitonsoribus 430
337. 1525. die 26. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de sale minuto vendendo 430
338. 1525. die 14. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de institis sub Cruce sitis 431
339. 1525. die 24. m. Martii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter funifices et arvinarios litem dirimens 431
340. 1525. die 5. m. Novembris, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. cum contubernio carpentariorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium pactum de campana magna regia in ecclesia cathedrali Cracoviensi pulsanda . . . 432
341. 1526. die 4. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de cerevisia coquenda et vendenda . . 434
342. 1526. die 18. m. Octobris, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. inter teloneatorem Cracoviensem et salicidas Cracovienses litem dirimens statuit, vectores salicidarum a portorio liberos esse debere 434
343. 1527. die 4. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de senioribus contubernii cingulatorum eligendis 435
344. 1527. die 11. m. Martii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores, cerdones et lanios litem dirimens 435
345. 1528. die 28. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de pretio cervisiae 436
346. 1529. die 22. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de pane coquendo et de mercede familiae pistorum 436
347. 1529. die 14. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta contubernii cingulatorum Cracoviensium 437
348. 1530. die 27. m. Iunii, Cracoviae.
De familia pileatorum 440
349. 1530. die 1. m. Iulii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter serratores Cracovienses et Casimirienses litem dirimens 440
350. 1530. die 4. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de braseis conficiendis 441
351. 1530. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de pannis tinctis ad ulnam vendendis . 442
352. 1531. die 11. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum, inter aurifices Cracovienses et proconsulem consulesque Casimirienses litem dirimens . . . 442

353. 1531. die 6. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. statuit, solum sartores ius civitatis habentes et qui cum contubernio Cracoviensi societatem iniverunt, artem sartoriam Cracoviae exercere posse 444
354. 1531. die 2. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio peratorum, tinctorum, bursificum et crumenariorum Cracoviensium 446
355. 1531. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. contubernio sutorum Casimiriensium viginti cameras Casimiriae sitas, confert 446
356. 1532. die 1. m. Martii, Cracoviae.
Consules Cracovienses tinctoribus, cingulatoribus et peratoribus cutes extraneas Cracoviam subvehendi dant potestatem . 448
357. 1532. die 19. m. Aprilis, Cracoviae.
Commissariorum regiorum statutum de coreis vendendis . 448
358. 1532. die 19. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum inter braxatores et braseatores Casimirienses litem dirimens 449
359. 1532. die 22. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio serrificum et fabrorum 451
360. 1532. die 6. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de speciminibus artis cantrifusorum . . 452
361. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter cultellifabros et acufices litem dirimens 452
362. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Consules Cracovienses acuficibus venditionem cartarum interdicunt 452
363. 1532. die 8. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de smigmatoribus 453
364. 1532. die 19. m. Novembris, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum inter consules Casimirienses et cantrifusores Cracovienses litem dirimens 453
365. 1532. die 9. m. Decembris, Cracoviae.
Statuta contubernii doleatorum et lagoenariorum Cracoviensium 454
366. 1533. die 14. m. Maii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter doleatores Sandomirienses et Cracovienses litem dirimens 457
367. 1533. die 12. m. Iulii, Casimiriae.
Consules Casimirienses statuta contubernii textorum Casimiriensium de a. 1457. rata esse iubent 458
368. 1533. die 4. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de senioribus et iunioribus magistris contubernij figulorum 458
369. 1533. die 27. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de cerdonibus Cracoviensibus 458
370. 1533. die 29. m. Augusti, Cracoviae.
Statuta contubernii fabrorum, serrifabrorum, calcariorum, pangraceronum, caldeatorum, armificum et naglarorum Cracoviensium 458
371. 1534. die 11. m. Martii, Cracoviae.
Statuta contubernii sartorum Cracoviensium 464

372. 1534. die 25. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de cameris salicidarum 467
373. 1534. die 23. m. Octobris, Cracoviae.
De contubernio gladiatorum Cracoviensium et Casimiriensium 469
374. 1535. die 10. m. Maii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones Cracovienses litem dirimens 469
375. 1535. die 4. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de sebo coquendo 469
376. 1535. die 23. m. Augusti, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones litem dirimens 470
377. 1535. die 15. m. Octobris, Cracoviae.
Eorundem decretum inter aurifices et bractearium quendam litem dirimens 470
378.*) 1536. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Statuta contubernii laniorum Cracoviensium 471
379. 1536. die 22. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de cultellifabris et gladiatoribus . . . 476
380. 1536. die 4. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de salicidis 476
381. 1536. die 10. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de cera et sebo solum in officina civili »Capia« dicta liquefaciendis 477
382. 1536. die 14. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de cultellifabris et gladiatoribus . . . 477
383. 1536. die 3. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de halecibus emendis vendendisque . 478
384. 1536. die 14. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de senioribus contubernii sutorum . . 478
385. 1536. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii carpentariorum . 478
386. 1536. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de pretio cervisiae 479
387. 1536. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter gladiatores et cultellifabros litem dirimens 479
388. 1536. die 16. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de gladiatoribus et cultellifabris . . . 479
389. 1536. die 3. m. Novembris, Cracoviae.
Senatus consultum de cingulatoribus et gladiatoribus . . 480
390. 1536. die 6. m. Novembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter gladiatores et cultellifabros litem dirimens 480
391. 1537. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.
De electione seniorum contubernii pellificum 480
392. 1537. die 23. m. Maii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter sartores Clepardienses et pannicidas Cracovienses litem dirimens 481

*) Przez proste przeoczenie został statut ten rzeźników Krakowskich pod N. 378 położony, gdy właściwie powinien się znajdować dopiero pod N. 387, a wszystkie akta od N. 379 do 386 winny być o jeden numer wyżej położone.

393. 1537. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta contubernii corrigiatorum Cracoviensium 482
394. 1537. die 16. m. Novembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et rufficerdones Cracovienses litem dirimens 485
395. 1539. die 3. m. Ianuarii, Cracoviae.
De assulis ad vaginas gladiorum conficiendas, a gladiatoribus in commune emendis 486
396. 1539. die 14. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de pileis peregrinis 487
397. 1539. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter bursifices Opatovienses et Cracovienses litem dirimens 487
398. 1539. die 26. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de electione seniorum contubernii sutorum Cracoviensium 488
399. 1539. die 28. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de senioribus contubernii sutorum . . 489
400. 1539. die 4. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de discipulis aurificum dimittendis . . 489
401. 1539. die 10. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de rationibus accepti et expensi a senioribus contubernii muratorum Cracoviensium reddendis 489
402. 1539. die 1. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de rebus argenteis divendendis . . . 490
403. 1539. die 19. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones Cracovienses de pellibus »zamisch« et »lesch« dictis, perficiendis, litem dirimens 491
404. 1539. die 20. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de discipulis contubernii cingulatorum Cracoviensium 492
405. 1539. die 28. m. Octobris, Cracoviae.
Statuta quaedam contuberniorum barchanicorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium 492
406. 1540. die 21. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. magno procuratori Cracoviensi mandat, ut augeat Casimiriae numerum camerarum pistoriarum . . 494
407. 1540. die 11. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio muratorum 495
408. 1540. die 14. m. Iunii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter iuniores et seniores magistros contubernii aurificum de rationibus reddendis litem dirimens 495
409. 1540. die 21. m. Iunii, Casimiriae.
Decretum consulum Casimiriensium inter serrifices, fabros et gladiatores Casimirienses et Stradomienses litem dirimens . 496
410. 1540. die 14. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis peregrinantibus contubernii sellatorum hospicio excipiendis 496
411. 1540. die 3. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sartores Casimirienses et Cracovienses litem dirimens 497

412. 1541. die 10. m. Februarii, Cracoviae.
De sociis contubernii pistorum Casimiriensium 497
413. 1541. die 14. m. Februarii, Cracoviae.
De pretio husionis 498
414. 1541. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Pactum doleatorum Cracoviensium cum doleatoribus Tarnoviensibus de familia eorum 498
415. 1541. die 12. m. Martii, Casimiriae.
Senatus consultum de saxifragis 499
416. 1541. die 16. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de testis in fusorio aurificum 499
417. 1541. die 6. m. Maii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii serrificum, calcariorum et pangraceronum Cracoviensium 500
418. 1541. die 1. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis pistoriis 500
419. 1541. die 15. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de sagittariis et immunitatibus reguli eorum 501
420. 1541. die 12. m. Octobris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta fabrorum, serrificum, caldeatorum et calcariorum Cracoviensium 502
421. 1541. die 2. m. Decembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter doleatores Premislienses et Cracovienses litem dirimens 503
422. 1542. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.
De electione seniorum magistrorum contubernii smigmatorum 504
423. 1542. die 19. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de senioribus magistris contubernii serrificum, fabrorum et gladiatorum Casimiriensium et Stradomiensium 504
424. 1542. die 7. m. Augusti, Cracoviae.
Figuli Cracovienses consulibus Cracoviensibus solarium quoddam annuum pro argilla ad ollas conficiendas effodienda, soluturos sese obligant 505
425. 1542. die 14. m. Augusti, Casimiriae.
Senatus consultum de tabernis pistorum 505
426. 1544. Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii currificum et rotificum Cracoviensium 506
427. 1544. die 17. m. Februarii, Casimiriae.
Additamentum ad statuta braseatorum Casimiriensium . . 510
428. 1544. die 3. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de specimine artis gladiariae 511
429. 1544. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de ferramentis vendendis 511
430. 1544. die 20. m. Iunii, Cracoviae.
De sociis contuberniorum sutorum et pictorum Cracoviensium 511
431. 1544. die 24. m. Iulii, Cracoviae.
De contubernio barbitonsorum Cracoviensium 512
432. 1544. die 10. m. Octobris, Cracoviae.
De contubernio pannicidarum Cracoviensium 512

433. 1544. die 20. m. Decembris, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum, inter aurifices Casimirienses et Cracovienses litem dirimens 512
434. 1545. die 5. m. Ianuarii, Casimiriae.
Consules Casimirienses inter serrifices fabrosque Casimirienses et serrifices gladiatoresque Stradomienses litem dirimunt . 514
435. 1545. die 27. m. Februarii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. privilegium a Ioanne Alberto r. P. contubernio pistorum Cracoviensium a. 1496. impertitum, ratum facit 514
436. 1545. die 18. m. Martii, Cracoviae.
Statuta contubernii institorum ferrariorum Cracoviensium 515
437. 1545. die 2. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de coriis praeparandis vendendisque . 516
438. 1545. die 20. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de coriis praeparandis vendendisque . 517
439. 1545. die 10. m. Iulii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum inter pileatores Lovicenses et Cracovienses litem dirimens 518
440. 1545. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. privilegium a Casimiro II. r. P. contubernio sutorum Cracoviensium a. 1468. impertitum, ratum facit 518
441. 1545. die 22. m. Octobris, Cracoviae.
Idem contubernio albicerdonum Cracoviensium privilegia quaedam impertit 519
442. 1545. die 26. m. Octobris, Cracoviae.
Consules Cracovienses contuberniis quibusdam mandant, ut praecepta palatini et capitanei Cracoviensis exsequantur . . . 521
443. 1545. die 29. m. Octobris, Casimiriae.
Consules Casimirienses contubernio pannificum lectum unum in hospitali ad s. Leonardum assignant 521
444. 1545. die 12. m. Novembris, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis avenariis 522
445. 1546. die 12. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de senioribus contubernii salicidarum Cracoviensium 522
446. 1546. die 22. m. Maii, Casimiriae.
De conviviis magistrorum artis mensatorum et doleatorum 523
447. 1546. die 16. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de lana a revenditoribus emenda vendendaque 523
448. 1546. die 16. m. Iulii, Cracoviae.
Consules Cracovienses inter consules Casimirienses et aurifices Cracovienses litem dirimunt 524
449. 1546. die 15. m. Novembris, Cracoviae.
Statuta contubernii pannificum pileatorumque Casimiriensium 525
450. 1547. die 4. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de prelo a pannicidis Cracoviensibus construendo 529
451. 1547. die 14. m. Aprilis, Casimiriae.
De cista et armis contubernii fabrorum Casimiriensium . 529

452. 1547. die 23. m. Iunii, in Zator.
Statuta contubernii mensatorum Cracoviensium 529
453. 1548. die 4. m. Aprilis, Cracoviae.
Statuta contubernii barchanicorum Cracoviensium 533
454. 1548. die 30. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio mensatorum Cracoviensium 537
455. 1548. die 27. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de conviviis sociis contubernii albicerdonum Cracoviensium interdicendis 537
456. 1548. die 29. m. Octobris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. domum quandam lapideam Cracoviae in platea hospitali sitam, contubernio sartorum Cracoviensium confert 538
457. 1548. die 23. m. Novembris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii pistorum Cracoviensium 538
458. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegia quaedam contubernio pellionum Cracoviensium confert 539
459. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.
Idem privilegia contuberniis Cracoviensibus ab antecessoribus suis, regibus Poloniae impertita, rata esse iubet 542
460. 1549. die 12. m. Ianuarii, Petricoviae.
Idem privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio mensatorum Cracoviensium a. 1547. impertitum, ratum facit 543
461. 1549. die 20. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis halecistarum 545
462. 1549. die 30. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegia a Sigismundo I. r. P. contubernio cantrifusorum Cracoviensium a. 1523. et 1532. impertita, rata esse iubet 545
463. 1549. die 12. m. Aprilis, Cracoviae.
Idem privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio albicerdonum Cracoviensium a. 1545. impertitum, ratum facit . . . 548
464. 1549. die 29. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de cortice coriario emendo 548
465. 1549. die 9. m. Octobris, Cracoviae.
Statuta quaedam contubernii figulorum Cracoviensium . . 548
466. 1550. die 18. m. Ianuarii, Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii gladiatorum Cracoviensium . 549
467. 1550. die 27. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de mensatoribus et doleatoribus . . . 552
468. 1550. die 6. m. Martii, Casimiriae.
Senatus consultum de mensatoribus, doleatoribus et funificibus Casimiriensibus 552
469. 1550. die 27. m. Iulii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. statuta contubernii laniorum Cracoviensium renovat 552
470. 1550. die 24. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio albicerdonum Cracoviensium 557

471. 1550. die 29. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii sellatorum Cracoviensium veris et putativis 558
472. 1550. die 15. m. Decembris, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegia ab antecessoribus suis regibus Poloniae contubernio laniorum Cracoviensium impertita, rata esse iubet 559
473. 1551. die 28. m. Maii, Cracoviae.
Prior provincialis ordinis Praedicatorum contubernio mensatorum Cracoviensium sacellum quoddam in ecclesia ad s. Trinitatem assignat 563
474. 1552. die 19. m. Ianuarii, Cracoviae.
Statuta contubernii pectinistarum Cracoviensium 563
475. 1552. die 18. m. Martii, Cracoviae.
Statuta contubernii acuficum Cracoviensium 566
476. 1552. die 25. m. Martii, Petricoviae.
Statuta contubernii muratorum Cracoviensium 570
477. 1552. die 31. m. Martii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Ioanne Alberto r. P. contubernio pistorum Cracoviensium a. 1496. impertitum, ratum facit 574
478. 1552. die 5. m. Aprilis, Petricoviae.
Idem figulis extraneis mandat, ne opera sua Cracoviae extra nundinas venumdare audeant 574
479. 1552. die 6. m. Aprilis, Petricoviae.
Idem privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio sartorum Cracoviensium a. 1531. impertitum, ratum facit 576
480. 1552. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii corrigiatorum Cracoviensium 577
481. 1552. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de halecibus a halecistis in commune emendis 578
482. 1553. die 6. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundi Augusti r. P. decretum, inter lanios Cracovienses et oppidanos Voinicenses litem dirimens 578
483. 1554. die 13. m. Ianuarii, in Knyszyn.
Eiusdem edictum de veteri mensura lignorum servanda . 580
484. 1554. die 14. m. Februarii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter seniores contubernii muratorum Cracoviensium et socios eiusdem contubernii litem dirimens 580
485. 1554. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.
Senatus consultum de loco ad vendendum revenditoribus assignato 581
486. 1554. die 26. m. Aprilis(?), Clepardiae.
Plebiscitum de cervisia Cracoviensi vendenda 581
487. 1554. die 28. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta quaedam contubernii muratorum Cracoviensium . 582
488. 1555. die 18. m. Februarii, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis pultariorum 583

489. 1555. die 21. m. Februarii, Casimiriae.
De cerdonibus Casimiriensibus contubernio bursificum, cingulatorum et marsupiariorum Casimiriensium adiungendis . . . 583
490. 1555. die 25. m. Aprilis, Petricoviae.
Statuta contubernii carpentariorum et rotificum Cracoviensium 584
491. 1555. die 2. m. Maii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. senatus consultum de tabernis pultariorum Cracoviensium ratum facit 588
492. 1555. die 4. m. Maii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. numerum tabernarum pistoriarum Casimiriensium auget 589
493. 1556. die 27. m. Februarii, Vilnae.
Idem Mathiam Hispanum magistrum artis sellariae declarat 590
494. 1556. die 16. m. Aprilis, Casimiriae.
Senatus consultum de tabernis figulorum Casimiriensium . 590
495. 1557. die 7. m. Ianuarii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Vladislao II. r. P. contubernio laniorum Cracoviensium anno 1393. impertitum, ratum facit 591
496. 1557. die 15. m. Ianuarii, Cracoviae.
Statuta contubernii bursificum, crumenariorum et tinctorum Cracoviensium 591
497. 1557. die 1. m. Iulii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter magistros et socios contubernii papyrificum Cracoviensium litem dirimens . . 595
498. 1557. die 19. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii cultellifabrorum Cracoviensium 596
499. 1558. die 8. m. Iunii, Casimiriae.
Senatus consultum de cerevisia coquenda 597
500. 1558. die 25. m. Augusti, in Krasnystaw.
Sigismundus Augustus r. P. officialibus mandat, ne a laniis Clepardiensibus iniusta portoria exigant 598
501. 1558. die 7. m. Decembris, Petricoviae.
Statuta contubernii cultrariorum Cracoviensium 599
502. 1558. die 9. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio serrificum, calcarificum et pangraceronum Cracoviensium 603
503. 1558. die 20. m. Octobris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. contubernio cantrifusorum Cracoviensium privilegia quaedam impertit 603
504. 1559. die 12. m. Ianuarii, Petricoviae.
Statuta contubernii piscatorum Cracoviensium 606
505. 1559. die 18. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. numerum tabernarum pistoriarum Casimiriensium auget 610
506. 1559. die 20. m. Aprilis, Cracoviae.
Eiusdem edictum de vasorum stanneorum a cantrifusoribus Cracoviensibus experimento agendo 611
507. 1559. die 3. m. Maii, Cracoviae.
Idem enucleat privilegia, quibus lanii Cracovienses a portorio sunt liberati 613

508. 1559. die 21. m. Maii, Cracoviae.
Statuta contubernii sartorum Casimiriensium 614
509. 1559. die 9. m. Iunii, Cracoviae.
Sigismundi Augusti r. P. decretum, inter magnum procutorem arcis Cracoviensis et consules civesque Casimirienses de pannicidiis Casimiriensibus litem dirimens 617
510. 1560. die 11. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de numero cauponarum in suburbio »Cerdonia« dicto, instituendarum 618
511. 1560. die 22. m. Aprilis, Casimiriae.
Senatus consultum de cauponibus avenariis 619
512. 1561. die 30. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de vasis alienis 619
513. 1561. die 18. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de venditoribus vitreorum poculorum . 620
514. 1561. die 1. m. Septembris, Casimiriae.
De sagittariis 620
515. 1561. die 16. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de contubernio piscatorum 621
516. 1561. die 10. m. Decembris, in Łomża.
Sigismundus Augustus r. P. decreta consulum Casimiriensium inter braseatores, braxatores et cives cerevisiam coquentes, lata, rata esse iubet 622
517. 1561. die 15. m. Decembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter cultellifices et institores ferrarios Cracovienses litem dirimens 624

PARS PRIMA

continet

LEGES, PLEBISCITA ET SENATUS CONSULTA.

1. 1507. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de sex consulibus ad res civiles administrandas eligendis; — de quaestoribus aerarii civilis.

> Feria quarta post conuersionis s. Pauli, que erat dies 27 Ianuarij 1507, quarta die post felicem coronacionem serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Dei gracia Polonie regis, magni ducis Litphanie, Russie, Prussieque domini et heredis, domini nostri graciosissimi, cui ipso die conuersionis sancti Pauli hic ante pretorium in theatro cum baronibus regni in maiestate residente, consulatus et communitas iuxta consuetudinem homagium prestitit et super pectorali archiepiscopi Gneznensis iuramento solempniter confirmauit.

Dy ersamen heren Iohannes Kletner, Zeffridus Bethman, doctor Iohannes Reguli, Hannus Beck, Adam Swarcz, Ffredricus Schillingk, Iohannes Kyzinger auff dy czeit burgermeister, Caspar Beer, Hannus Boner, Franciscus Banck, Anthonius Brendler, Niclos Karl, Thomas Keyzer, Petrus Mornstein, Nicolaus Ramolth, Paulus Koffman, Mathias Sczanszny vnd Llenhardt Fogelweder, auff den tagk dor czw mit fleisze besant vnd beschicket, haben mit reyffem rothe bedocht vnd gehandelt, wy durch dy burgermeysterschafft, dy alle wochen czwuesschen den sitczenden heren vmbe geet, vnd auch durch andere hir fellige sachen, dy vor den ersamen roth vorkuempt, der gemeine nutcz der stad offt verhindert vnd vorzawmet wirt vnd magk yn keynerley weise recht vnd fleisiglich nicht gefordert werden, auff das, das der stad vnd der gantczen gemene fromen, ere, nwtcz vnd czwgenge basz moechte vorzehen werden auch bey koeniglicher maiestat vnd wo is not woerde, mit grosserm fleisz an vorzewmnisse gefordert, ist mit witczigem rothe eintrechtiglich auff den tagk vorenndt vnd beschlossen, das ewigk festiglich durch zy vnd ire nochkommen rothmanne czu haldten:

§ 1. das fort mer czw ewigen tagen sechs heren aws dem ersamen roth suellen gekoren werden czw besunderm vnd heimlichem rothe der stad sachen vnd heimlichkir nwtcz vnd czwgenge czw vorzehen vnd dorvmbe czwuesschen yn yn besunderem rothe czw handeln, rechnunge vnd andere

sachen der stad auff czw nemen vnd czw vorzehen noch irem besten erkentnisse vnd irem eid, den zy dor czw thuen suellen vnd dor an sitczen; vnd zo erkeyner aws yn todes halben abgehen woerde, zo zal der gantcze roth einen andern an dy stelle des vorstorben kyzen.

§ 2. Auch zal der gantcze ersame roth aws den sechsen, zy sint sitczende ader nicht, czwene lonherren kyzen, welche der stat schatcz czwgenge yn nemen vnd awsgeben noch alder gewonheit vorzehen vnd den anderen fir heren dor von rechenunge czw thuen.

§ 3. Dorvmbe sint hewte auff den tagk eintrechtig benvempt vnd gekoren dyze nochgeschriben heren vnd auch mit disem besunderen eide bestetigkeit: Zeffridus Bethman (obijt 1515, Nouembre)*, Iohannes Reguli doctor (obijt 1515 in Octobre), Adam Swarcz (obijt 1509), Iohannes Kyzinger, Caspar Beer, Hannus Boner.

»Wir sweren gote, das wir der stad vnd der gantczen gemeine ge»trewe wellen zeyn vnd das beste rothen vnd werben als vnserr eigen noch »vnserem hoechsten vormoegen, vnd alle heimlichkeit dy werden handeln, »nymanden offembaren, als vns got helffe vnd dy heiligen«.

Acta Cons. Crac. 4, str. 355, 356. Na następnej stronicy znajduje się następująca zapiska:

Anno domini 1516, feria 5 ante dominicam Iudica ad 6 Marcij.

Domini consules tam presidentes quam seniores ad hoc specialiter congregati, maturo desuper habito consilio, omnes vnanimi voto et stabili ac concordi voluntate hunc actum precedentem de electione dominorum sex virorum etc. moderantes, quantum ad certas clausulas et articulos cassauerunt, et aliam ordinacionem circa electionem dominorum sex virorum iuxta regie maiestis literas desuper datas, constituerunt.

2. 1507. die 12. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum de consulibus Cracoviensibus ex collegio scabinorum solummodo eligendis.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quicquid a regibus et principibus ad utilitatem subditorum agi et fieri solet, ut sit perpetuum et durabile, consueuit litterarum monimentis memorie prodi. Proinde nos Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque dominus et heres etc. Significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, quia quamuis ex antiqua consuetudine, qui(s) non immerito pro lege custoditur, ad consulatum in ciuitate nostra Cracouiensi nulli prouehi et coaptari soleant, nisi qui prius in scabinatus officium iuris ciuitatis predicte electi fuerint, in eodemque sederint, quia tamen interdum uel importuna aliquorum instancia

* Wyrazy ujęte w nawias późniejszą ręką przy każdem nazwisku są dopisane, ręka ta jednak pochodzi z pierwszej połowy XVI wieku i jest spółczesna tym dopiskom.

uel promotorum potencia vim legi fieri accipimus, consulesque nonnunquam solere creari, qui nullam iuris ciuitatis et consuetudinum urbis predicte intelligenciam habent, utpote qui scabinatu pretermisso, per quem ad gradum consulatus peruenire solet, recta ad ipsum consulatum aspirant: itaque non solum precibus ipsorum consulum permoti, verum eciam sponte cupientes antiquam hanc ordinacionem et confirmare et ita instituere, ne deinceps uel fauore uel potencia alicuius infringi et labefactari ualeat et possit, et presertim cum nunc mortuo magnifico Ioanne de Tarnow palatino Cracouiensi palatinatus uacet, cuius autoritati antiquitus a maioribus nostris, Polonie regibus concessum est, consules in hac ipsa ciuitate Cracouiensi creari, de plenitudine autoritatis nostre regie presentis nostri priuilegij serie statuendum et sanciendum duximus, statuimusque et sancimus, ut futurus palatinus, quem in locum demortui successurum destinauerimus, et reliqui deinceps omnes palatini per secula futuri non possint aliquem alium ad consulatum prouehere et promouere, nisi qui prius, ut premissum est, prout ex antiqua consuetudine fieri solet, in officium scabinatus iuris ciuitatis ipsius predicte electus fuerit, in eodemque officio sederit. Opere precium facere uidemur, si huius urbis, que sedes nostra est et alioquin regni metropolis, commodis et dignitati prospiciamus et opitulemur, que in omni et nostra et publica actione dum floret, nobis et toto regno decori solet esse et ornamento. Vobis igitur pro tempore futuris palatinis, qui iurium et libertatum regni custodes censemini, committimus et mandamus, ne hanc legem preuaricari audeatis, sed officio uestro satisfacientes, inueteratam hanc consuetudinem et nunc per nos et consiliarios nostros confirmatam, modo superius descripto in creandis consulibus retineatis et conseruetis, quam nos in sempiternum duraturam presentibus litteris uolumus et decernimus regia autoritate nostra. Si uero quis contra huiusmodi nostram institucionem consulatus officium petere et ambire presumserit et se per palatinum eligi permiserit, extunc uobis consulibus pro tempore existentibus firmiter precipientes mandamus, ut talem sic electum in consulatus uestri officium nequaquam suscipiatis, nec cum eo iurare aut sedere audeatis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum hisdem litteris est appensum. Actum Cracouie feria sexta ante dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo septimo, regni uero nostri anno primo. Presentibus reuerendo in cristo patre, magnificis et venerabilibus uiris, dominis: Mathia episcopo Premisliensi et regni nostri vicecancellario, Iacobo de Schidlouiecz castellano et capitaneo Sandomiriensi tezaurarioque regni nostri, Ioanne Iordan de Zakliczin castellano Bieczensi et zuppario Cracouiensi, Ioanne de Lassko preposito Poznaniensi et cancellario regni nostri et Cristoforo de Schidlouiecz vicetezaurario curie nostre, ad premissa testibus, consiliarijs nostris sincere nobis dilectis. Datum per manus eiusdem venerabilis Ioannis de Lassko prepositi Poznaniensis et regni Polonie cancellarij, sincere nobis dilecti. — † Iohannes de Lassko qui supra cancellarius subscripsit.

Dokument pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego, czarnego i żółtego jedwabiu.

3. 1507. die 16. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis, regibus Poloniae, civitati Cracoviensi data, rata esse iubet.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regum et omnium summorum principum decreta in fauorem subditorum pro tempore concessa, ad posteritatis memoriam sempiternam tunc potissimum transmitti noscuntur racionabiliter, dum litteris et scripture autentice testimonio committuntur, quos principes subditorum recordacio propterea colit et obseruat, fidesque et subiectio beniuolencior in dominatu confirmat tanto venerabilius, quanto illos sublimitas ducalis libertatum prerogatiuis donat vberius. Proinde nos Sigismundus dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuyauie, Russie, Prussie ac Culmensis, Elbingensis et Pomeranie dominus et heres etc. Significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia licet in sacre maiestatis nostre primicijs nuperrime celebratis, dum videlicet principes spirituales et seculares ceterique prelati et barones ac regnicole nostri felici nostre aderant coronacioni, vniuersa priuilegia per diuos olim antecessores nostros Lodouicum alias Loysz, Kazimirum antiqum, Wladislaum awm, Wladislaum patruum, Kazmirum patrem, Ioannem Albertum et Alexandrum germanos aliosque reges predecessores nostros regni Polonie, eidem regno nostro eiusque regnicolis spiritualibus et secularibus iuste et legittime concessa promiserimus tenenda, tamen ut ipsi pro eorum in nos beniuolencia fideique integritate, qua nos concordibus votis post mortem eiusdem olim domini Alexandri regis ad hoc inclitum Regnum Polonie gubernandum Dei omnipotentis fauente clemencia feliciter elegerunt, perpendant se graciarum nostrarum effectus et impresenciarum consecutos et omni denique tempore procul dubio consecuturos, decernimus ex innata virtute et munificencia nostris regijs per litteras perhennes nostras promissionem illam nostram efficere firmiorem. Vnde sicut quibuslibet petentibus confirmaciones priuilegiorum ab eisdem olim antecessoribus nostris habitorum merito et ex causis predictis dandas decreuimus, sic ciuitati nostre Cracouiensi priuilegia, inscripciones, libertates, concessiones, exemptiones, prerogatiuas, indulta et alia munimenta per quoscunque reges, principes et predecessores nostros simul aut diuisim ciuitati predicte data et concessa datasque et concessas, iusta et legittima iustasque et legittimas, quorum quarunque tenores perinde esse et ualere uolumus, tanquam his nostris de uerbo ad uerbum inserta inserteque essent, in omnibus eorum earumque tenoribus, passibus, capitulis, condicionibus, clausulis et articulis duximus de speciali gracia virtuteque innata et munificencia regijs nostris confirmanda, approbanda et roboranda, confirmandasque, approbandas et roborandas, prout confirmamus, approbamus et roboramus, decernentes ea et eas perpetui roboris vim habitura et habituras tenore presencium mediante in ewm. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum Cracouie feria sexta proxima post dominicam Conductus

Pasche, anno Domini millesimo quingentesimo septimo, regni nostri anno primo. Presentibus reuerendissimis et reuerendis in Cristo patribus dominis: Andrea archiepiscopo Gneznensi et primate, Ioanne Cracouiensi, Ioanne Poznaniensi, Erasmo Plocensi et Mathia Premisliensi, regnique nostri vicecancellario, ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis: Nicolao de Camyenyecz Cracouiensi, Stanislao Kmitha de Visznicze Russie palatinis, Iacobo de Schidlouiecz Sandomiriensi et regni nostri tezaurario, Iacobo de Siekluka Voyniciensi, Ioanne Iordan de Zakliczin Bieczensi castellanis, Stanislao de Chodecz marscalco, Ioanne de Lassko preposito ecclesie Poznaniensis et cancellario regni nostri, Ioanne Lathalsky Gneznensi, Cracoviensi et Lanciciensi preposito, Petro Thomyczki decretorum doctore archidyacono Cracouiensi, secretarijs nostris, Stanislao Iaroczki marscalco et Cristoforo de eadem Schidloviecz thezaurario curie nostre, ceterisque consiliarijs et curiensibus nostris, testibus ad premissa fidedignis, sincere et fidelibus nostris dilectis. Datum per manus venerabilis Ioannis eiusdem de Lassko, prepositi Poznaniensis et regni nostri cancellarij, sincere nobis dilecti. — † Iohannes de Lassko qui supra cancellarius subscripsit.

Dokument pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z jedwabiu pąsowego, zielonego i żółtego.

4. 1507. die 15. m. Iunii, Budae.

Wladislaus rex Hungariae et Bohemiae telonario Cassoviensi mandat, ne a mercatoribus Polonis iniusta portoria exigat.

subscripcio propria domini regis. Nos Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit, vniuersis, quod cum iam sepenumero tam serenissimi principes condam domini Albertus et Alexander, quam etiam Sigismundus modernus, reges Polonie, fratres nostri charissimi, medio oratorum suorum nobis nunciare curauerint et hoc idem etiam in personis vniuersorum aliorum mercatorum per ciuitatem nostram Cassouiensem negociancium, nobis sepe expositum est, qualiter a mercatoribus Polonis sed et alijs, dum cum rebus et mercibus eorum ad hoc regnum nostrum questus gracia solito more per tricesimam nostram Cassouiensem et loca eiusdem filialia venirent, racione huiusmodj rerum et mercium suarum nimiam et superfluam admodum et non prout in alijs tricesimis nostris huius regni consvetum est, tricesimam ijdem tricesimatores exigerent adeo, quod ipsi mercatores huiusmodi superflua solucione grauati, minus quam antea ad hoc regnum nostrum negociarentur, in prouentuum nostrorum diminucionem non modicam: quapropter volentes commodo et vtilitati huius regni nostri consulere, annuendum eisdem mercatoribus duximus, vt ipsi non plus, quam in alijs tricesimis nostris, puta Budensi, Posoniensi sew Trinchiniensi exigi pro tricesima consuetum est, in prefata quoque tricesima nostra Cassouiensi et locis suis filialibus de rebus et mercibus eorum soluere teneantur nec sint astricti

quouis pacto, annuimusque et concedimus presencium per vigorem. Quocirca tibi fideli nostro egregio Iohanni Penflinger tricesimatori nostro Cassouiensi moderno, futuris etiam tricesimatoribus nostris eiusdem loci eorundemque vicesgerentibus in locis etiam filialibus constitutis, presentes visuris, harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus amodo deinceps non plus, quam alibi in hoc regno nostro et in prescriptis tricesimis nostris pro tricesima exigitur, a prefatis quoque mercatoribus per Cassouiam et loca eiusdem filialia negociantibus exigere debeatis, neque eosdem ad maiorem aut superfluam solutionem tricesimarum artare decetero presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Presentes vero, quas secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungarie vtimur, impendendo communiri fecimus, post earum lecturam semper reddi volumus presentanti. Datum Bude in festo beatorum Viti et Modesti martirum, anno Domini millesimo quingentesimo septimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno decimo septimo, Bohemie vero tricesimo septimo.

Oryginał pargaminowy, zaopatrzony wielką pieczęcią z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, pąsowego i żółtego jedwabiu. (Vossberg Tab. 15).

5. 1509. die 12. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de nitro et tormentis emendis.

In vigilia sancte Margarethe 1509. — Boexen vnd Saletern besorgen. Dy herren rothmanne iungk vnd alde haben mit vmgangener stymme eintrechtig beslossen vnd allen lonherren in zwkunfftigen czeiten ernstlich befolen, das sy sollen alle ior czwu grosse buexe von stadt gelde lossen machen vnd mit allen zw gehoerunge aws bereten, vnd auch gutten saletern sollen kaffen alle ior vor dressigk mark der stadt zw gutt, vnd sollen sulche buexe vnd saletern in der rechnunge alle ior vorrechnen.

Acta Cons. Crac. 4, str. 501.

W księdze konzularyjów 7 z lat 1526—1529 na wewnętrznej stronicy spodniej okładziny zamieszczony jest ręką współczesnego notaryjusza miejskiego następujący wykaz:

Bombarde ciuitatis Cracowie 1526.

Item was ain erber rott von geszucz hott wnd was mann fur notdurfft von kugel wnd puluer dar zu bedarff auff ain menet, szo man sich b . . . . n-chen szolt, sthett hernoch.

Erstlich hott ain erber rott fier karthaunen, da gehornn auff achthundert kugel aisernn wnd hundert centner puluer

Kartawnenn 4.

Mer hot ain erber rott czw nothschlangen, da gehornn awff sechshundert aisernn kugelnn wnd sechczik centner puluers

Nothdschlangen 2.

Mer hot ain erber rott ffunffczehen schlangenn, da gehornn auff czwe tausende kugelnn mit schroten wnd ffierczik centner puluers

Schlangenn 15.

Mer hot ain erber rott czwanczik felkenett, da gehornn auff ffiertausendt kugelnn mit schrotten wnd sechs wnd draisik centner puluers

Falkennet 20.

Summa auff disen obgeschribnen czaig szo man sich brauchen szoldt wff ain menet, das ist ffier wochen, gehernn

kugelnn 1400, puluers 236 centnern.

So hatt ain erber rott wngeferlich czwanczik altde schlengle, darczu bedarff mann czwai tausendt kugelnn mit schroten wnd czwenczik centner puluers

Schlengle 20.

Mer czehen althe schain puchslen, da bedarff mann tausendt schainen kugelnn wnd draisik centner puluers

Schain puchsenn 10.

Summa czu dem altden czeug kugelnn 3000, puluers 50 centner.

6. 1512. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de solido scabinali et poenis iudicialibus.

Feria 6ta ante Philippi et Iacobi apostolorum.

Dy ersamen herren rathmanne iungk wnde allt awff den tag besunderlich mit fleysse besannt wnde beschikt, haben zcwischen ynn gehandelt dy beschwernisse, mit welchen gemeyner man wirt offte beschwert im gerichte vom richter wnde von scheppen mit scheppenschillingen wnde vorschreibunge in sachen, wo fil lewten eyne clage thun mit eynander wngesunderth durch eynen vormunden ader durch eynen machtismann, do man von iczlicher personen scheppenschillinge wnde vorschreibunge genommen hatt, das denn wider rechtis ordenung geschen war, zulchis zcw vormeyden wnde abzcwstellen, das ider man bey seyner gerechtikeyt ane beschwernus bleiben mochte, haben herren rattmanne alle iungk wnde alde mit reyffem wnde witczigen ratte wnde wolbedacht wnde mit wmbgangener stymme mit gannczer voryowortung beschlossen von richter wnde scheppen ymmer wnde ewigk fesstıcklich zw halden vor recht:

§ 1. Das vortmehr wo fil personen mit eynander eyne clage durch eynen vormunden ader eynen machtisman vor dem gerichte thun, wnde wirdt inen eyn orteil geteilt, so sollen dy scheppen nicht mehr nemen fon allen nur eyn scheppenschilling wnde der richter eyne busse, wo sy wetthafftig weren, wnde der schreiber eyne vorschreibung als von eyner personen.

§ 2. Item clagen mehre lewtten eyne clage awff eynen man mitt eynander, wirdt der wetthafftigk, er wettet ynn allen eyne busse wnde gibt dem richter eyn gewette.

§ 3. Claget aber iczlicher sunderlich, als monche persone also manchen scheppenschilling, als monche busse also manche gewette geburet darawff.

Vnde das ist lanthrecht wnde Meidbursche weychbilde recht, vt habetur libro 4 distinctionum, c. 39 De officio Iudicis.

Acta Cons. Crac. 4, str. 717.

7. 1513. die 18. m. Iunii, in Radom.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis civibus Cracoviensibus impertita, quibus ipsi in solvendis exactionibus ordini equestri adaequati sunt, rata esse iubet.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, quia cum concordiam atque vnitas voluntates subditorum nostrorum magno fauore prosequi ex nostra regia benignitate solemus, quandoquidem talibus fundamentis regna et principatus firmiter consistunt et reges feliciter imparant (s), subditisque suis profectus et magna commoda ac incrementa prospere procurant, presertim cum talis concordia obediencie subiectione fulcita, regibus et principibus subditos caros efficit: cum itaque tam consiliariorum nostrorum, quam milicie terrarum Crac. regni nostri, per quos de mandato nostro ad defensionis reipublice contra infideles modos ordinandos conventus in Noua ciuitate Corczin nuper celebratus est, testimonio fidissimo nobis relatum esset, quod preconsul et consules ciuitatis Cracouiensis in eodem conuentu existentes, certa priuilegia in medium produxissent, quibus ciuitas ipsa Cracouiensis vnita a predecessoribus nostris regibus Polonie milicie terrestri terrarum Crac. esset, ibidemque eciam certis prerogatiuis et moderacionibus in soluendis exactionibus donata esset, petendo, vt tam prefati consiliarii, quam milicia ipsa eosdem non aspernaretur in sua communitate et commercio iuxta priuilegii contenta relinquere, consiliarii vero et milicia communitas prefata animaduertendo, quod ciuitas Cracouiensis vtilia seruicia plerumque exhibere reipublice solet, eandem in sua communitate relinquendo, a nobis supplicarunt, ut id ratum haberemus, presertim, quia idem proconsul et consules ita se infuturum studiosos fore obtulerunt ad releuandas necessitates reipublice, sicuti et antea semper facere parati fuerunt, vt reipsa fecerunt. Nos vero eciam eadem per experimenta scientes, que testimonia consiliariorum nostrorum atque milicie communis de ciuitatis Cracoviensis fide et studio perhibent, eiusmodi coniunctionem ratam habemus, circa priuilegia predecessorum nostrorum ipsam ciuitatem relinquentes. Harum testimonio litterarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum in Radom sabbato post festum sancti Vitti proximo, anno Domini millesimo quingentesimo tredecimo, regni nostri anno septimo. — Math. D. episcopus et cancellarius subscripsit. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni Polonie cancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

8. 1515. die 7. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de consulibus Casimiriensibus.

Anno natalis cristiani millesimo quingentesimo quintodecimo, feria quarta post Reminiscere, ffamati consules residentes et antiqui inter se vnanimi voce et consensu hoc laudum fecere et articulos infrascriptos, quorum

§ 1. primus est, quod quemcumque elegerint tam ex antiquis, quam residentibus ad aliquod officium gracia reipublice subeundum, et talis recusauerit suscipere, extunc penam vallatam famatis dominis tam antiquis, quam residentibus quatuordecim marcarum irremissibiliter est soluturus.

§ 2. Secundus. Spectabiles consules residentes ad nuptias et collationes transeuntes, quitquam ex errario publico sunt soluturi, sed ex proprijs et priuatis ipsorum pecunijs, et antiqui eciam senatores quitquam de tribus marcis eis gracia strene dari solitis et consuetis sunt accepturi gracia incrementi reipublice Casimiriane sub pena decem marcarum consularia (s).

§ 3. Tercius articulus, quod piper a Iudeis acceptum circumspecti residentes consules ad ligamen generoso domino Nicolao Iordan castellano Visliciensi sunt conuersuri, residuum vero in capitolio relicturi, confirmando inscripcionem anno Domini 1491 factam*), vt dissidencie et contenciones inter consules omnes essent futuris nulle (s). Actum quibus supra.

Consul. Casimir. N. 754, str. 340.

*) Przytoczony tu wilkirz z r. 1491, zawarty w księdze N. 753, na str. 232 opiewa następnie:

Anno Domini 1491 feria II, die quinto post festum sancti Mathie apostoli famosi domini proconsul et consules tam antiqui, quam residentes, omnes et singuli vnanimi voluntate et consensu propter honestatem sedis regie maiestatis fecerunt inter se tale pactum et vnionem alias *vclad y zgoda* sub pena decem marcarum domino generali procuratori medium et dominis consulibus residentibus cum antiquis alteram medietatem, que pena danda erit per hunc dominum consulem, qui pactum infrascriptum et vnionem non seruaret. Quod pactum et vnio est talis, quod quilibet consul residens et antiquus actus suos disponendos in consulatu, illos in consulatu disponere debet cum reuerentia et honestate sine omni mina et absque rixa et absque turpibus verbis. Et quidquid factum fuerit in consulatu aut dictum, hoc alibi non debet manifestari sine voluntate et admissione omnium et singulorum dominorum consulum residentium et antiquorum. Actum anno et die, quibus supra.

9. 1515. die 17. m. Maii, Posonii.

Wladislaus rex Hungariae et Bohemiae iudici et iuratis civitatis Cassoviensis mandat, ne mercatores Polonos iniuriam pati permittant.

Wladislaus Dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris iudici, iuratis ceterisque ciuibus ciuitatis nostre Cassouiensis, salutem et graciam. Exposuerunt maiestati nostre prudentes viri mercatores Craccouienses non sine graui querela, qualiter vos varijs exquisitis et introductis nouitati-

bus ipsos intolerabiliter grauaretis, signanter autem in his, que sequuntur: Inprimis quocienscunque ipsi precia rerum merciumque suarum conciuibus vestris creditarum, vel pecunias mutuo illis datas reposcerent repeterentque, et debitores ipsi dicerent, se numeratis pecunijs debitum soluere non posse, vos in eo casu, quem frequentissimum esse asserunt, res illorum debitorum mobiles et immobiles, de quibus satisfaccio impendi deberet, vt ipsi dicunt, pro arbitrio vestro in fauorem ipsorum debitorum longe pluris, quam res ipse valerent, taxaretis atque estimaretis, huiusmodique res estimatas loco debite solucionis eos accipere cogeretis, per quod ipsi preter modum grauarentur atque damnificarentur adeo, vt plerumque vix debite pecunie dimidium ex eiuscemodi taxacione ipsis dependeretur. Preterea eosdem mercatores pro exigendis creditis eorum ad eorum debitores, id quod multo iniquius ferunt, ire libere non permitteretis, et ex hoc quoque multis sepe incommoditatibus afficerentur. Quiquidem mercatores Craccovienses nobis humiliter suplicarunt, vt vel taxationem huiusmodi rerum estimandarum pro ea consuetudine et modo, quibus in similibus rebus ciuitates parcium istarum superiorum vobis vicine vtuntur, fieri eciam apud vos committeremus, vel aliter qualitercunque indemnitati ipsorum consulere viamque liberam exigendi credita ipsorum per vos, vt ipsi dicunt, preclusam, recludi aperirique facere dignaremur. Quorum preces cum nobis iuste esse videantur, volumus et fidelitati vestre harum serie firmiter mandamus, quatinus acceptis presentibus amodo imposterum, si quando ad estimacionem rerum mercatorum Craccouiensium vel alijs Polonis debitarum, apud vos ventum fuerit, aut illis legibus illam vos quoque faciatis, quibus vicine ciuitates faciunt, si et inquantum ille leges vobis cum alijs ciuitatibus conmunes antea fuerunt, aut si diuersum modum estimandi ab alijs ciuitatibus habetis, estimacionem ipsam preter omnem fauorem iure municipali ciuitatis vestre exequamini, sine tamen preiudicio atque damno ipsorum mercatorum eatenus scilicet quatenus iuste et legittime id fieri debet. Ad huiusmodi autem estimacionem faciendam interea nullo pacto procedatis, donec et per diligentem inquisicionem et per iuramenti quoque exaccionem cognoueritis, debitores ipsos paratas pecunias, vnde soluerent, non habere. Postremo rursus vobis mandamus, vt predictos mercatores Polonos ad omnia loca, ad quecunque in hoc regno nostro pro exigendis debitis eundum ipsis erit, libere et pacifice citra omnem contradictionem dimittere; et si quid etiam adversus ipsos conciues vestros vel racione debiti contracti vel alterius cuiuscunque negocij agere coram vobis habuerint, ex parte omnium, quoscunque in causam attraxerint, verum et rectum iudicium administrare et plenam satisfaccionem impendere iure et iusticia mediante debeatis, et secus facere non presumatis. Presentibus sigillo nostro secreto, quo vt rex Hungarie vtimur, impendenti communitis, post earum lecturam exhibentibus semper restitutis. Datum Posonij in festo Ascensionis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo decimo quinto, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo quinto, Bohemie vero quadragesimo quinto. — Relacio reuerendi domini Ladislai electi Vaciensis, secretarij r. mtis. — Ladislaus E. Vaciensis.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z fioletowego i amarantowego jedwabiu wisi wielka pieczęć z czerwonego wosku. (Vossberg: Siegel des Mitttelalters etc. Berlin 1854, Tab. 15, str. 23).

10. 1516. d. 6. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de sex viris et de quaestoribus aerarii civilis.

Actum feria 5ta ante dominicam Iudica, ad 6. Marcij.

Dy ersámen herren des ratis alle iung wnde aldt merkende, das noch dem abscheid der namhafftigen herren, nemlich Seyffridi Bethman, Iohannis de Regulis wnde Petrj Salomonis, dy was iar kurcz noch eynander vorstorben seyn, dy czall wnde ordenung der sechs herren, welche zcwm besundern wnnde heymlichen ratte der stadtsachen wnnde heymlichkeit nutz wnde zcwgenge zcw vorsehen wnde derhalben zcwischen inn ym besundern rate zw handeln, rechenung wnde andre sachen der stad awffczwnemen wnde zw vorsorgen aws dem ganczen ersamen ratte gekorn seynt, gemindert war wnde gebroch leidt, wellende widerwmb, das soliche czal wnde ordnung derselbigen sechs herren yrfollet wnde vorgangk haben mochte, haben sy mit wiczigem ratt eyntrechticklich gekornn wnde irwellt anstad der dreyn verstorbenen herren aws irem mittel andre drey herren, nemlich Paulum Koffman, Nicolaum Glynsky wnnde Leonhardum Fogelweder, welche in keigenwertikeit des ganczen rattis dasselbig ampt, als oben bestympt, angenomen haben. Aws welchen sechs herren, sy seynt sitczende ader nicht, czwene lonherren von ganczem ratt gekiesst sollen werden, welche der stad schacz czwgenge, eynnemen wnde awsgeben sollen vormant wnde angezcogen werden bey iren aiden, den sy zcw dem rattampt gethan haben, solichem ampt gnug zwthun mit fleysse wnde dasselbig vorsehen wnde versorgen noch irem besten irkentnus. Darwmbe seyn hewte awff den tag eyntrechtiklich benumpt wnde gekorn dise nochgeschriben herren. Nomina dominorum sex virorum: Iohannes Kyslingk, Caspar Beher, Iohannes Bonner, Paulus Kaffman, Nicolaus Glynsky, Leonhardus Fogelweder, isti tres sunt nouiter electi.

Acta Cons. Crac. 5, st. 250.

11. 1518. die 27. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae declarat, nuncios civitatis Cracoviensis assidendi comitiis regni facultatem habere.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Omnium rerum, que sempiterne sunt future, nulla cercior firmitudo excogitari potest, quam ea, que sit literarum munimentis prodita memorie posteritatis, cetera enim facta humana quantumcumque memorabilia, alijs modis quam literis eternitatj consecrata, aliquot quidem decursu seculorum durare possunt, que vero literarum officio memorie mandantur, nunquam intereunt ipsaque vetustate fiunt angustiora. Nos itaque Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, necnon terrarum Cracouie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussieque, Culmensis, Elbingensis et Pomeranie etc. dominus et heres,

significamus tenore presencium vniuersis, quia cum in presenti conuentu generali Cracouiensi nunctij terrarum regni nostri id a nobis expeterent, vt consules Cracouienses seu nunctios ipsorum consilio nostro vna cum illis interesse prohiberemus, nos vna cum consiliarijs nostris spiritualibus et secularibus memoria repetentes, ciuitatem Cracouiensem vt regni nostri precipuam, adeo nobilitatj et milicie terrestri esse incorporatam et vnitam, quod vltra alias prerogatiuas illi concessas etiam consules illius ad generales et particulares regni nostri conuentus per literas nostras et predecessorum nostrorum semper vocarj consilijsque nostris simul cum alijs terrarum nunctijs interesse ac pro bono reipublice consulere soliti fuerint, nolentesque illos et presertim sine vllo ipsorum demerito hac prerogatiua et facultate priuare, vti eos, qui pre ceteris sua constanti ac sincera fide et multis obsequijs placere nobis et predecessoribus nostris semper studuerunt et in dies magis de nobis et republica regni nostri bene mererj non cessant, quin pocius cupientes illos non modo circa illorum iura, libertates et consuetudines vetustas conseruare, prout conseruamus, sed etiam ampliori prerogatiua ornare et testimonium singularis erga illos gratie nostre apud posteros relinquere, decreuimus de consilio eorundem consiliariorum nostrorum status vtriusque et presentibus decernimus, eosdem ipsos consules Cracouienses modernos et eorum posteros seu eorum nunctios debere et posse omnibus consilijs nostris, quibus alij nunctij terrarum aderunt, necnon et consultacionibus eorum generalibus et particularibus vbilibet interesse, et cum illis pro commodo et bono reipublice more solito consultare. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum in conuentu Cracouiensi generali, sabato proximo ante dominicam Reminiscere, anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, regni nostri anno duodecimo. Presentibus reuerendissimis et reuerendis in Christo patribus, dominis: Ioanne Gneznensi, primate et sacre sedis apostolice legato nato, Bernardino Leopoliensi archiepiscopis, Ioanne Cracouiensi, Mathia Vladislauiensi, Erasmo Plocensi, Petro Premisliensi et regni nostrj vicacancellario, Iacobo Camenecensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Spithcone de Iaroslaw castellano Cracouiensi, Nicolao de Lubrancz Posnaniensi, Cristophoro de Schydlowiecz palatino et capitaneo Cracouiensi ac regni nostri cancellario, Nicolao Firlei de Dambrouicza Sandomiriensi, Ioanne Zaramba de Calinowa Calissiensi, Iaroslao de Lasko Siradiensi, Ioanne Iaranth de Brudzow Lanciciensi, Otta de Chodecz Russie, Martino de Camienecz Podolie, Andrea de Thanczin Lublinensi, Nicolao de Pilcza Belzensi, Andrea de Nisczicze Plocensi, Andrea de Szelazna Rawensi palatinis, Nicolao de Schidlowiecz Sandomiriensi et regni nostri thesaurario, Nicolao Iordan de Zakliczin Woiniciensi, Vincencio Swidwa de Schamothuli Gneznensi, Georgio Crupski de Orchow Leopoliensi, Ioanne Bochothniczki de Olieschnicza Wisliciensi, Ioanne de Oporow Brestensi, Adam de Drzeuicza Radomiensi, Andrea Czurilo de Stoianicze Premisliensi, Clemente de Camienecz Sanocensi, Stanislao Mielieczki Zauichostensi, Victorino de Sienno Malogostensi, Stanislao de Sprowa Szarnouiensi, Nicolao Missopad Czechouiensi castellanis, Stanislao de Chodecz marschalco regni nostri et capitaneo Leopoliensi, Ioanne Liatalski Gneznensis, Cracouiensis et Lanciciensis ecclesiarum preposito, Stanislao Gore-

czki custode Plocensi, Gneznensi et Posnaniensi, Andrea Crziczki preposito sanctj Michaelis, Plocensi, scholastico Posnaniensi, Stanislao Tharlo archidiacono Lublinensi, canonicis Cracouiensibus, Stanislao Chroberski vexillifero, incisore et pincerna, Siluestro Oszarowski succamerario et Zauichostensi, Nicolao Thomiczki Costensi capitaneis et magistro stabuli curie nostre, ceteris dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus circa premissa fidedignis sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Christo patris, domini episcopi Premisliensis et regnī nostrj vicecancellarij, sincere nobis dilectj. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio prefati reuerendi in Christo patris, domini Petri episcopi Premisliensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony pieczęcią mniejszą koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego i zielonego jedwabiu.

12. 1518. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, consules Cracovienses etiam regia maiestate ab arce Cracoviensi absente, coram commissariis eiusdem maiestatis regiae respondere debere.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quia quando commiseramus magnifico Christophoro de Schydlowiec palatino et capitaneo Cracouiensi et regni nostri cancellario, et Nicolao Iordan de Zakliczyn castellano Woyniciensi et Scepusiensi, Oswięcinensi, Zatoriensi capitaneo et magno procuratori nostro Craccouiensi causam famati Stanislai Czypser, quam habuit cum famatis proconsule et consulibus ciuitatis nostre Craccouiensis, propterea, quod admittere ei nolebant ius pro bonis suis paternis coram aduocato et scabinis eiusdem ciuitatis Cracouiensis prosequi, audiendam et deffiniendam, et cum dicti proconsul et consules se ab eorum iudicio exemissent vigore priuilegij serenissimi domini olim Wladislai regis, in quo continetur, quod idem proconsul et consules Craccouienses non deberent cuipiam respondere iudicialiter, nisi coram nobis aut successoribus nostris regibus Poloniae in castro Craccouiensi, aut cui per literas nostras haec ad castrum Craccouiense committeremus, interim volentes eandem commissionem finiri a nobis non posse, nisi in arce Craccouiensi existentibus, commissarij vero nostri praedicti interpraetati sunt istud priuilegium ita, quod nos commissionem ipsam facere de iudicandis dictis proconsule et consulibus Craccouiensibus etiam alibi existentes, quam in castro Craccouiensi, possumus, et decreuerunt sic esse tenendum et intelligendum, et quod praefato Czypser dicti proconsul et consules Craccouienses admitterent iure suo ciuili coram aduocato et scabinis Craccouiensibus pro bonis suis agere: nos cognoscentes eandem interpretationem et sententiam dictorum commissariorum nostrorum iustam et rationi aequitatique consonam esse, illam de consilio consiliariorum nostrorum approbauimus et con-

firmauimus, approbamusque et confirmamus harum serie literarum, volumusque, quod ipsi consules Craccouienses dictum Stanislaum Czypser cum parte eius aduersa ad iudicium eorum ciuile admittant, per aduocatum et scabinos ciuitatis iudicandos, eadem vero pars aduersa ipsius Czypser iudicio aduocati et scabinorum Craccouiensium permittere noluerit, et similiter exceptiones iuris sibi necessarias, et vbi aduocatus et scabini praedicti inuenient et decernent id, quod erit iuris et aequitatis. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Craccouiae feria quarta proxima post dominicam Oculi, anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, regni nostri anno duodecimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 135, karta 63.

13. 1518. die 16. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae civibus Casimiriensibus mandat, vt de via publica, quae per Casimiriam tendit, curam adhibeant.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presencium vniuersis, quia cum questi essent nobis ciues Casimirienses de consulibus Cracouiensibus, quod illi non reficiant communem viam, que protenditur per totum oppidum Casimiriense et Stradomya, ratione cuius theloneum a vectoribus et ab alijs hominibus externis exigunt, propter quod tam ipsimet, quam etiam vectores et homines predicti in vectura rerum suarum incommodum sepius incurrunt: nos audita responsione ipsorum consulum Cracouiensium ac visis literis per illos coram nobis exhibitis, serenissimi olim principis domini Ioannis Alberti regis, fratris et predecessoris nostri charissimi, quibus inter cetera hoc continetur, quod cum ijdem ipsi consules Cracouienses semel viam prefatam communem per totam Casimiriam et Stradomya reficerent, ciues Casimirienses semper postea ad illius reparationem teneantur et sint obligati, approbauimus et in suo robore conseruauimus, approbamusque et conseruamus huiusmodi ordinationem prefati serenissimi domini Ioannis Albertj regis, decreuimusque et harum serie literarum decernimus, quod consules prefati Cracouienses debeant semel debite et totaliter reparare de nouo viam predictam, et posteaquam reparata per eos fuerit, ciues demum ipsi Casimirienses, quocienscunque et in quibuscunque locis reparatione aliqua indigebit, eam suis impensis reficere et prouidere, ne ad priorem destructionem per eorum incuriam redigatur, tenebuntur. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Cracouie die sancti Galli, anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, regni nostri anno duodecimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Premisliensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

14. 1519. die 10. m. Martii, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae declarat, cives Cracovienses solum coram regia maiestate in arce Cracoviensi respondere debere.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Omnium rerum, que sempiterne sunt future, nulla certior firmitudo excogitari potest, quam ea, que sit literarum monumentis prodita memorie posteritatis, cetera enim facta humana quantumcunque memorabilia, alijs modis quam literis eternitati consecrata, aliquot quidem decursu seculorum durare possunt, que uero literarum offitio memorie mandantur, nuncquam intereunt, ipsaque uetustate fiunt angustiora. Nos itaque Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque etc. dominus et heres, manifestum facimus tenore presentium vniuersis, presentibus et futuris, presentium literarum noticiam habituris, quia cum famati proconsul et consules ac aduocatus et scabini totaque communitas ciuitatis nostre Cracouiensis per uniuersos proceres et nobiles terrarum infrascriptarum regni nostri, videlicet Cracouiensis, Sandomiriensis, Lublinensis, Premisliensis, Leopoliensis, Haliciensis, Chelmensis, Sanocensis, Belzensis et Podolie ad presentem conuentionem generalem Pyothrkouiensem ad nostram et consiliariorum regni nostri presentiam citati essent peremptorie ad producendum iura et priuilegia ciuitatis Cracouiensis, vigore quorum se pretendunt habere auctoritatem iudicandi nobiles indigenas regni nostri Polonie, prout id latius in citatione huiusmodi continebatur, ijdem ciues Cracouienses comparentes coram nobis et consiliarijs nostris nobiscum in eodem conuentu congregatis, iura, priuilegia et munimenta ipsis et ciuitati Cracouiensi per predecessores nostros concessa et per nos approbata et confirmata ostenderunt, in quibus continebatur, quod ijdem ipsi ciues Cracouienses non alibi, nisi in castro Cracouiensi respondere debent, coram nobis duntaxat pro quibuscunque causis et iniurijs per quascunque personas generaliter uel diuisim citati aut quomodolibet euocati, quodque iura et priuilegia sua siue ciuitatis Cracouiensis non in alio loco, quam in castro aut ipsa ciuitate Cracouiensi in presentia nostra exhibere et reponere tenentur. Nos itaque auditis at reuisis vna cum consiliarijs nostris predictis huiusmodi priuilegijs et munimentis, ipsis ciuibus Cracouiensibus concessis, illos circa eorum libertates, priuilegia et munimenta predicta conseruandos esse duximus et conseruauimus perpetuo et in ewm ac ex presenti conuentu Cracouiam remisimus remittimusque presentibus illic responsuros, si per aliquem pro quibusuis iniurijs reconuenti aut citati fuerint, a presentibus citacionibus, quibus ad hunc conuentum erant euocati, ipsos absoluentes, prout absoluimus hoc decreto nostro mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Actum et datum Piothrkouie in conuentione generali feria quinta proxima ante dominicam Inuocauit, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, regni uero nostri anno tredecimo. Presentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus, dominis: Ioanne ecclesie metropolitane Gnesnensis archiepi-

scopo et primate sedisque apostolice legato nato, Mathia Wladislauiensi, Ioanne Posnaniensi, Petro Premisliensi et regni nostri vicecancellario, episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Cristophoro de Schidlowiecz palatino et capitaneo Cracouiensi et regni nostri cancellario, Nicolao de Ludbrancz Posnaniensi, Ioanne Zaramba de Calinowa Calissiensi, Nicolao de Dambrouicza Sandomiriensi, Iaroslao de Lassko Siradiensi, Ioanne Iaranth Lanciciensi, Otta de Chodecz Russie generali, Nicolao de Nisczicze Plocensi et Andrea de Thanczin Lublinensi palatinis, Luca de Gorka Posnaniensi et capitaneo Maioris Polonie generali, Nicolao de Schidlowyecz Sandomiriensi et regni nostri thesaurario, Nicolao Iordan de Zakliczin Woinicensi et procuratore nostro generali Cracouiensi ac Scepusiensi, Osszwianczimensi et Zathoriensi capitaneo, Ioanne Przerambsky Siradiensi, Adam de Drzewicza Radomiensi, castellanis, Iohanne Liathalsky Gnesnensi, Cracouiensi et Lanciciensi, Ioanne Carnkouusky Scarbimiriensi, Andrea Crziczky sancti Michaelis, Plocensi et Sredensi prepositis et canonicis Cracouiensibus, Ioanne Gorsky archidiacono Posnaniensi, secretarijs nostris, Stanislao Chrobersky vexillifero, incisore et pincerna, Siluestro Ozarouusky succamerario nostro et Zauichostensi, Nicolao Thomyczky magistro stabuli nostri et Costensi capitaneis et alijs quam plurimis officialibus et aulicis nostris, circa premissa testibus fidedignis sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Christo patris, domini Petri episcopi Premisliensis et regni nostri vicecancellarij sincere nobis dilecti.

Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Premisliensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego, fioletowego i zielonego jedwabiu.

15. 1520. die 16. m. Iulii, Cracoviae.

Consules Cracovienses viam publicam, quae tendit per Casimiriam, consulibus Casimiriensibus curandam tradunt.

Christophorus de Schydlowyecz palatinus et capitaneus Cracouiensis generalis ac regni Polonie cancellarius etc. Recognoscimus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis et singulis, tam presentibus quam futuris, harum noticiam habituris, quomodo constituti personaliter coram officio nostro capitaneatus Cracouiensis nobiles Nicolaus Glynsky et Petrus Morstyn, consules Cracouienses suo et aliorum consulum [omnium] Cracouiensium nominibus protestati sunt coram eodem officio nostro castrensi capitaneali Craco-[uiensi, quia] prout sacra regia maiestas commiserat et eisdem consulibus Cracoviensibus mandaverat, vt stratam [alias viam] publicam et liberam regalem, que tendit a ponte Stradomya, incipiendo a prima porta [post eundem pontem] Stradomiensem per civitatem Kazimiriam vsque ad portam ad Wyelyczkam directe sittam in Kazimiria [bene et sufficie]nter, ita, prout ab

eadem sacra regia maiestate in commissis et mandatis habuerunt, lapidi[bus reforma]uerunt et eiusdem vie libere prefate decetero restaurande et reformande, si eam contingerit destrui [et annihi]lari, eisdem consulibus Cracouiensibus sacra maiestas regia commisit resignare consulibus Kazimiriensibus, prout eam de facto resignauerunt in potestatem consulum Kazimiriensium, prout hoc ministeriali Alberto Tracz de subcastro Cracouiensi ac nobilibus videlicet Alberto Ponynsky et Andree (s) Ratolth eiusmodi vie bene per ipsos consules Cracouienses reformate, demonstrauerunt et obduxerunt ac eisdem in loco predicte vie protestati sunt. In cuius rei fidem testimoniumque cercius sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum in castro Cracouiensi, feria secunda post festum sancte Margarethe virginis proxima, anno natiuitatis Domini millesimo quingentesimo vigesimo.

Dokument pargaminowy, mocno zniszczony. Pieczęć wraz z paskiem pargaminowym oderwana.

16. 1521. d. 8. m. Februarii, in Toruń.

Sigismundus I. rex Poloniae cavet, ne absentia nuntiorum civitatis Cracoviensis a comitiis Bydgostensibus iuribus civitatis eiusdem praeiudicet.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres, manifestum facimus tenore presencium mediante uniuersis et singulis, quod licet de iure et consuetudine preconsul cum consulibus alme ciuitatis nostre regie Cracouiensis ad omnes conuentus generales regni nostri per nos et antecessores nostros specialibus literis consueuerunt uocari, tamen cum conuentum Bidgostiensem proxime preteritum summa necessitate nostra et reipublice sic exposcente, celebrare nos oportuit multis consiliarijs nostris non uocatis, nedum ipsis Cracouiensibus, supplicatum est nobis tocius consulatus illius ciuitatis nomine, ut illa celebratio conuentus et quecumque constituciones in eo laudate et decrete illis absentibus et ad ea non consencientibus, iuribus et priuilegijs predicte ciuitatis nostre regie Cracouiensis non derogarent, vtque id ciuibus Cracouiensibus et posteritati eorum in sequellam uenire non debeat. Nos supplicationi huiusmodi tanquam iuste et rationi consone benigniter annuentes, de solite benignitatis nostre clementia et certa scientia nostra decernimus, statuimus et declaramus presentibus, hanc celebrationem conuentus Bidgostiensis proxime preteriti, statutaque et decreta et contribuciones in eo ipso conuentu laudatas atque constitutas, iuribus et priuilegijs atque libertatibus illius ciuitatis nostre regie Cracouiensis et incolarum eius nullum detrimentum aut derogationem futuris perpetuis temporibus allaturam, neque eis ipsas constituciones et contribuciones in predicto conuentu decretas in posterum in sequelam et consuetudinem venturas, quin immo pollicemur et promittimus presentibus omnia iura, priuilegia et libertates eorum per antecessores nostros illi ciuitati legittime data et donata, firmiter et inuiolabiliter tenere et obseruare enore presencium mediante. Harum quibus in testimonium sigillum nostrumt presentibus est subappensum. Datum in ciuitate nostra Thorunensi feria sexta

post festum sancte Dorothee uirginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo vicesimo primo, regni uero nostri anno decimo quinto. — Cristoforus de S. palat. et c. Crac. ac r. P. canc. sst. — Relacio magnifici Cristofori de Schidlouyecz, in Sczmyelow et Magna Opatow palatini et capitanei Crac. ac regni Polonie cancellarij etc. etc.

Dokument pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z fioletowego i paliowego jedwabiu.

17. 1521. die 18. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter communitatem civitatis Cracoviensis et consules eiusdem civitatis de praeceptis quibusdam, quae ad bonum ordinem spectant, litem dirimens.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres, manifestum facimus per presentes uniuersis, quia cum orta esset dissensio inter consulatum et communitatem ciuitatis nostre Cracouiensis in his, que attinent bonum statum et regimen ciuitatis et reipublice ipsorum, et ea ipsa dissensione in nos et consilium nostrum relata, communitas articulos plerosque coram nobis proposuisset, qui ad ipsum bonum statum et regimen ciuitatis expedire uiderentur, consulatu in quibusdam dissidente, in nonnullis uero cum communitate conueniente, utraque pars decretum et sentenciam nostram super omnibus et singulis differencijs ac postulatis suis a nobis humiliter peteret, nos cum consiliarijs nostris auditis ipsis articulis ac dictis, responsis et petitis partis utriusque nobiscum expensis, in eum, qui sequitur, modum decreuimus, ordinauimus et pronunciari fecimus:

§ 1. Inprimis igitur, quia questa est communitas ignorare se priuilegia et plebiscita ciuitatis sue, et ea solis consulibus et his paucis constare, supplicans, uti earum lectio sibi interdum communicaretur, quo unusquisque ciuis sciret, quomodo se iuxta immunitates et constituciones suas regere et victum suum querere deberet, id nos eque necessarium ut decens iudicantes, decernimus et uolumus, uti priuilegia, libertates et plebiscita ciuitatis coram uniuersis consulibus antiquis et nouis ac scabinis et duodecim uiris ex mercatoribus, uiginti uero ex magistris artificiorum senioribus et in ciuitate possessionatis aliquo congruo et competenti tempore legantur.

§ 2. Item quod propositum est per ciues, detractum esse libertati et iuribus ciuitatis per statutum conuentus Thorunensis*) de puniendis uiolatoribus ciuitatis et petitum, uti priuilegium ciuile in suo robore conseruaretur, nos uolumus quidem, ut malefici et uiolatores communis pacis et ciuium puniantur et priuilegia ciuitatis in suo robore permaneat. Verum quia statutum Thorunense conditum sit a nobis et uniuerso senatu nostro tam pro bono et tranquillo statu ciuitatum, quam eciam nobilitatis, et ad moderandam pre-

*) Statut toruński ogłoszony bez daty w Voluminach legum Tomie I, str. 396, pochodzi z r. 1520, jak się to z ordynacyji króla Stefana niżej podanej z r. 1578, § 3 okazuje.

cipitem punicionem, ex qua plerumque summe difficultates ciuitatibus et opidis motusque grauissimi in regno excitabantur, statutum ipsum Thorunense, ut in commune iustum, utile et necessarium, firmum et inuiolatum esse uolumus ad tempus ei prefinitum.

§ 3. Item quod ad mercimonia Iudeorum attinet, in quibus questi sunt ciues, eos nimio plus excedere, volumus et decernimus, ut mercatura Iudeorum fiat in presens eo modo, quo facta fuit constitucio et concordia de consensu et uoluntate mercatorum institorumque et Iudeorum per magnificum olim Iohannem de Tharnow palatinum Cracouiensem, usque ad felicem nostrum huc reditum, ubi demum melius super hoc negocio resoluti, id statuemus et ordinabimus, quod decens et utile uidebitur.

§ 4. Similiter de emporio et depositorio ciuitatis Cracouiensis, quod petiuerunt ciues iuxta priuilegia sua restaurari, quia negocijs alijs distracti et breui discessuri sumus, ita ut nunc non uacet nobis ipsa priuilegia audire et expendere, negocium ipsum emporij ad felicem reditum nostrum suspendimus; interim uero uolumus, ut consules diligenter prouideant, ne aliquis ciuis aut mercator Cracouiensis agat ocultas societates cum externis hominibus in fraudem et dispendium theloneorum nostrorum et in damnum conciuium et contra iuramentum suum; qui uero contrauenisse repertus fuerit, ammissione mulctetur.

§ 5. Item quod communitas questa est, scire se quidem prouentus ciuitatis non modicos, nescire tamen, in quos usus conuertantur, decernimus, ut consules declarent inpresens et ostendant coram duodecim delectis ex mercatoribus et uiginti uiris ex senioribus omnium ordinum alias Czechorum possessionatis omnes et singulos prouentus ciuitatis, et coram eis racionem faciant. Inposterum racio ipsa fieri debebit quotannis coram toto consulatu veteri et novo, et si quando postea communitas scire uoluerit de prouentibus ciuitatis et qualiter expendantur, debet coram delectis ab ea fieri racio.

§ 6. Item quod questa est communitas grauari se cum in alijs, tum in consequenda iusticia ob id, quia plerique consules bona terrestria habeant, quorum causa opportet illos multas ciuium iniurias dissimulare, petuntque id a nobis prohiberi: quia ciuitas Cracouiensis priuilegium habet emendi et habendi ipsa bona terrestria et in eius vsu hactenus fuerunt consules, eum et consuetudinem antiquam infringere et violare in hoc nolumus nec iustam violandi causam iudicamus.

§ 7. Item mansi ad ciuitatem pertinentes, quos communitas questa est se ignorare, volumus, vt ei per consules ostendantur et declarentur.

§ 8. Quod autem attinet ad famatum Ioannem Kyslink, aduersus quem graues et multiplices querelas communitas deposuit, tanquam ille prouentus ciuitatis plerosque occupans, illos in vsum suum conuerteret cum dispendio reipublice ciuitatis, quia ipse Kislinek fecit tunc e diuerso coram nobis sufficiens documentum, se ipsos prouentus conductos tenuisse et ex illis debitam racionem fecisse coram sex consulibus senioribus, qui eam audiendi a nobis potestatem habuerunt, cum sciamus ipsi eundem Kislink fuisse semper sedulum et fidum actorem et curatorem omnium negociorum, que ad commune bonum ipsius ciuitatis Cracouiensis attinebant, ipsum ab eiusmodi querelis absoluimus et innoxium declaramus, decernentes, quod ea, que dicta

sunt aduersus illum, et in quibus est culpatus, nulla in parte honori et existimacioni sue et liberorum ac posterorum ipsius officiant; ipse uero ut eam summam pecunie, quam ciuitati debere se fassus est, ante racionem, quam lonarij facturi sunt, exoluat.

§ 9. Item quia communitas questa est, inhoneste et contemptim agi secum per consules in tractatibus et actionibus suis, volumus, ut deinceps consules humaniter et equanimiter gerant se in omnibus aduersus vnumquemque ciuem, sed et ipsi ciues consules ut maiores et curatores suos in honore et obseruancia debita tam in uerbis, quam eciam in factis habeant.

§ 10. Quia eciam est questa communitas, grauari et attondi se per consules nimium mulctis set penis arbitrarijs equo maioribus, decernimus nullam mulctam seu penam summam centum florenorum in moneta excedere debere, et in ea re eciam habendam debitam racionem et modum iuxta personam et excessum.

§ 11. Item ad captiuitatem ciuium, ubi causa maleficij non intercedit, consules habeant delectum et carceres miciores mundioresque ac diuersos a carceribus maleficiorum, et si talem carcerem et locum ad presens non habeant, volumus, ut illum instruant et edificent.

§ 12. Item quia appellacionis processus in iure ciuili Maydemburgensi adeo obscurus sit et nodosus, ut in eo communitas valde grauatam se queratur, quod videlicet pauci ea formula resoluere et extricare se et ius suum prosequi sciant, volumus et decernimus, ut deinceps processus ipse hoc modo obseruetur, ut qui se grauatum senserit et appellare uoluerit dicto, sentenciam sibi non placere nec eam se acceptare, depositaque summa pecunie, que per consules et comunitatem invenietur et designabitur ponenda, debent partibus dari proposiciones ac responsa et acta iudicij integre, et similis modus appellandi seruari debebit in iure supremo castri Cracouiensis, cum aliquis ab eius sentencia ad sex ciuitates prouocare seu appellare uoluerit.

§ 13. Item quod questa est communitas, actiones hominum et iusticie administracionem eo impediri et difficiliorem fieri, quo in consulatu et magistratibus solent vinculo sanguinis coniuncti presidere, decernimus, ut ad consulatum et alios magistratus non eligantur neque sedeant simul duo uel plures fratres germani; in alio uero consanguinitatis gradu constituti citra discrimen elegi debent, siquidem delectus iste, prout postulauit communitas, recte seruari et homines idonei promoueri plerimque non possent.

§ 14. Quod eciam ipsa communitas proposuit, noxium esse reipublice sue, quod sex duntaxat consules sint, qui priuilegia et thesaurum ciuitati in potestate teneant, et soli eius cognicionem habent, et quod absque illorum aliquo nihil decerni possit in iudicijs et actionibus publicis, nos abolita exnunc ordinacione nostra de ipsis sex consulibus et literis super ea cassatis, decernimus, quod deinceps omnes consules noui et ueteres scire debebunt de priuilegijs et thesauro ciuitatis, et omnes unanimiter statuere lonarios quotannis. Preterea ex ordine suo eligere debebunt hi ipsi omnes consules noui et antiqui quatuor viros seniores, qui custodiam et curam habebunt ipsorum priuilegiorum et thesauri, et qui agent omnia, que ipsis ad bonum et vtile ciuitatis pertinere uidebuntur, singula tamen cum sciencia et consilio reliquorum consulum, et hi quatuor seniores ad vitam suam hoc mu-

nus administrabunt, quorum vno mortuo, alter in defuncti locum per omnes consules novos et veteres eligi debebit.

§ 15. Item decernimus, ut testamenta et ultime hominum voluntates, que facte sunt secundum ius Maydemburgense, quas communitas questa est plerumque impediri, non infringantur, sed habeant robur et execucionem suam iuxta disposicionem iuris Maydemburgensis.

§ 16. Item de uictu querendo et mercimonijs ac artificijs exercendis, in quibus questa est communitas, nunc quemque pro libitu suo promiscue insistere et vnum multiplicibus modis rem querere contra ueterem consuetudinem, volumus, ut consules noui et veteres cum communitate inter se ipsi ordinem et constitucionem utilem de ea re faciant, et ubi concordare ad plenum non possent, nos huc bene iuuante Deo reuersi, id determinabimus.

§ 17. Item decernimus, ut consules nullis diffugijs, de quibus questa est communitas, in cittacione sui vtantur, sed ut cittari possent ubique et omni tempore, quo et reliqui ciues; honoris tamen causa per scedulam et famulum aduocati iuxta ueterem consuetudinem cittari eos uolumus et statuimus.

§ 18. Item quod questi sunt ciues, grauari se iudicio spirituali in causis ad illud non pertinentibus, nos prohiberi faciemus, ne iudices et officiales ecclesiastici se ad ea, que fori sui non sunt, intromittant nec iurisdicionem iuris ciuilis impediant nec perturbent.

§ 19. Item quod petiuit communitas, ne vnus ciuis cuiuscunque status et condicionis plures domos in ciuitate occuparet in opressionem aliorum ciuium, nos nolentes ueterem consuetudinem infringere et manus alicui augende facultatis sue claudere, liberum esse uolumus vnicuique ciui hic degenti tot habere domos, quot habere potest; externos uero et qui ciuitatem hanc non incolunt, aut hic habitare, aut domos, quas habuerint, intra spacium vnius anni vendere debere decernimus.

§ 20. Item volumus et decernimus, ut scabini eligantur per solos consules iuxta veterem consuetudinem, sed ut ipsi consules nullum delectum et discrimen inter Polonum et Almanum habeant, nec quemque ob impericiam vnius aut alterius lingue reiciant, sed qui idoneus et dignus fuerit, eum eligant et acceptent.

§ 21. Volumus eciam et mandamus, ut consules prouideant, ne muri et fosse ciuitatis infirmentur et oppleantur edificijs et fenestris; et si que sunt eiusmodi edificia nocencia firmitati ciuitatis, demoliantur.

§ 22. Non admittimus autem nec admittendum ducimus id, quod petiuit communitas, ut et ipsa facultatem habeat consules aliquos eligendi, cum ea res et noua esset et in preiudicium palatinorum Cracouiensium vergeret.

§ 23. Concedimus uero et annuimus, ut aqueductus fiant ex Vistula in ciuitatem, qui tempore necessitatis adimi non possent, et ut aqua ipsa qualibet ex ipso flumine Vistula citra damnum aliquorum locorum nostrorum duci possit.

§ 24. Nauigia et traphtas, quibus res et merces per Vistulam demittuntur, prohibere, ut petiuit communitas, nolumus nec decens arbitramur, cum flumina nauigabilia omnibus regnis et dominijs summe sint commoditati.

§ 25. Granarium seu domus frumentaria publica, quam alie ciuitates

habent ad belli aut famis necessitatem, volumus, ut et hic Cracouie edificetur per consules auxilio communitatis et sufficienter prouideatur.

§ 26. Item volumus et decernimus, ut consules prompti et diligentes sint in administranda hominibus iusticia et eam ita, ut communitas, questa est, non differant aut differendam per dilaciones iuri Teutonico in damnum alicuius non committant. Et quia per frequentem mutacionem proconsulum et iusticia hominibus et bonum publicum plerumque uidetur et solet diferri ac negligi, decernimus et statuimus, ut deinceps in perpetuum quilibet proconsul duret et officium suum exerceat per sex septimanas illudque ordine secundum senium accipiat, nec nouiter ad consulatum electus, licet ordine hoc eueniret, proconsul fiat, sed eum seniores precedant, donec iterum munus hoc ordine in illum redeat, et interim ipse a senioribus ediscat, qualiter munia sua obire debeat. Ubi autem proconsulem abesse contingeret, alteri ex consulibus officium suum, ut hactenus obseruatum est, committere poterit, completurus nihilominus ipse ad finem ipsum officium suum, ubi ante completum tempus sex septimanarum rediret. Inicium uero huius constitucionis et ordinis fieri volumus post primam et proximam consulum per magnificum palatinum Cracouiensem electionem.

§ 27. Item contubernium habendum coctoribus ceruisie, ut petiuit communitas, non arbitramur necessarium, cum nec ante hac sit habitum, sed maneant illi iuxta ueterem consuetudinem; familia uero illorum, que apud illos artem coquende ceruisie didicit, volumus ut ubique in regno et dominijs nostris suscipiatur et ad cocturam ipsius ceruisie ut abilis et idonea admittatur et nequaquam reiciatur.

§ 28. Item de conuocacione communitatis ad pretorium, quam ipsa questa est rarius fieri, quam expediat, ita ordinamus et statuimus, quod cum ad generalem regni conuentum missuri erunt consules nuncios suos, debebunt conuocare communitatem et cum illa simul de necessitatibus ciuitatis tractare, et similiter in reditu nunciorum ipsorum, ut simul omnes audiant, quid retulerint. Insuper eciam conuocacio ipsa communitatis fieri debebit singulis annis vna uice, tempore, quo mercatores et ciues non absint, et ubi necessitas urgens postularet, eciam pluribus vicibus ad consulendum et tractandum vna de suis publicis negocijs et euentibus.

§ 29. Item libertatem ciuium ipsorum Cracouiensium a soluendis theloneis et pontalibus, quam habent, firmam esse volumus, et vnicuique ciui literas vniuersales ad omnes theloneorum et pontalium exactores dari faciemus.

§ 30. Non permittemus eciam dari commissiones aduersus ciues ipsos Cracouienses, quibus ius eorum confundi et labefactari videretur, nisi ex aliqua euidenti causa et necessitate.

§ 31. Annuimus item, ut zupparius noster vendat ciuibus ipsis salem minutum ad eorum duntaxat domesticam necessitatem, quem nemo ipsorum vendere debebit sub pena nostra regia, et hec concessio nostra duratura est ad beneplacitum nostrum.

§ 32. Item volumus et mandamus, uti consules in prouidendis et reficiendis muris, turribus, fossis et vallis ciuitatis et in reparandis publicis vijs et pontibus sint diligenciores, nec ea adeo neglecta sint, in quibus firmitas

ciuitatis et honor consistit, sub priuacione thelonei curulis, quod in eum vsum est ipsis concessum.

§ 33. Volumus eciam et mandamus, ut consules eos, qui uerba a communitate faciunt, probris non incessent neque ob id illis succenseant, cum ea, que dicere solent, nomine et voluntate omnium dicant.

§ 34. Item decernimus, ut homicide careant ciuitate et sint banniti instantibus consanguineis et amicis occisi iuxta constitucionem et plebiscitum ciuitatis, et ut ubique iure ad penam trahi possint; post annum uero et sex saptimanas, cum hi ipsi homicide redire uoluerint ad ciuitatem ad faciendam composicionem cum consanguineis hominis seu hominum a se occisorum, consules habebunt facultatem permittere illis, ut ad ciuitatem redire possint.

§ 35. Decernimus eciam, ut communitas soluat quinque millia trecentos et triginta tres florenos consulibus, quos exposuerunt in duas exactiones ciuiles integras et duas partes eius, quando videlicet decreti erant in conuentu generali octo grossi de quolibet laneo seu manso agri contribuendi.

§ 36. Postremo decernimus et districte precipimus, ut deinceps consulatus et communitas inter se concorditer et equanimiter agant in omnibus, consules, ut hi, qui ad regendam communitatem prepositi sunt et a quibus omnis rei bene gerende racio et exemplum manare debet, tractabiles sint, et ad audiendum vnumquemque iusticiamque ministrandam et ad obeunda et prouidenda illa, que opus sunt, non graues nec morosi, communitas vero et singillatim quisque ciuis consules ut maiores suos et qui de bono statu ciuitatis continuas agunt curas, honorent, obseruent et iussa eorum in his, que conuenit, non grauatim nec contumaciter exequantur ac pareant sub graui indignacione nostra.

Ut autem premissa omnia et singula testata sint et firma, presentes literas fieri mandauimus sigillo nostro regio munitas. Actum et datum Cracouie die sancti Luce Ewangeliste, anno Domini millesimo quingentesimo uigesimo primo, regni nostri anno quintodecimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius subscripsit. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Posnaniensis et r. P. vicecancellarij.

Dokument w formie zeszytu o sześciu kartach in folio, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z różowego jedwabiu.

18. 1522. die 6. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de quatuor viris ex collegio consulum ad res civiles administrandas eligendis.

> Actus iste sequens terminatus est feria tertia ante festum sancti Stanislai in Mayo, propter tamen certas causas hucusque ad insercionem librj dilatus *).

Domini consules tam presidentes, quam seniores, omnes protunc in pretorio congregati, innitentes decreto maiestatis regie, quod disponit, quod

*) Wciągnięty pod datą feria 2da ante dominicam Rogacionum.

abolita ordinacione sex dominorum, qui prius omnia in manu et potestate tenebant, cautum est per suam maiestatem, quod deinceps omnes consules noui et veteres scire debebunt de priuilegijs et thesauro ciuitatis, et omnes vnanimiter statuere lonharios quottannis; preterea, quod hi ipsi omnes consules nouj et antiqui eligant ordine quatuor viros seniores, qui custodiam et curam habeant ipsorum priuilegiorum et tesaurj, et qui agent omnia, que ipsis ad bonum et vtile ciuitatis pertinere videbuntur, singula tamen cum sciencia et consilio reliquorum consulum, et hi quatuor seniores ad vitam suam hoc munus administrabunt, quorum vno mortuo, alter in defunctj locum per consules nouos et veteres eligi debebit, quare prefatj domini elegerunt e medio sui viros probos seniores, qui hoc munus ad vitam eorum obire debent, infrascriptos videlicet dominos: Caspar Beher, Ioannem Bonner (mortuus est anno 1523, in locum eius electus est d. Ioannes Kislingk), Petrum Mornstyn, Paulum Kauffman.

Acta Cons. Cracov. 4, str. 664.

19. 1522. die 7. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de duobus notariis civilibus eorumque salario.

Actus iste sequens terminatus est feria quarta in vigilia gloriosissimi patroni sancti Stanislai ad 7 mensis Maij, sub preconsule domino Paulo Kauffman, vbi protunc omnes domini congregatj erant, propter tamen certas causas ad insercionem librj hucusque dilatus est.

Dominj consules tam presidentes, quam seniores, omnes in negocijs reipublice arduis protunc in pretorio congregati, volentes ea, que bonum reipublice magis attinent, in recto et debito ordine statuere, et vt pollicia ciuitatis huius debilitata ac contrita in parte que est, in pristinum nitorem consurgi possit magisque extolli adaugerique, inter cetera, que illic domini consules prudenter solerterque post varios tractatus inter se habitos concluserant in effectumque deducerant, simul et id, quod regimen et ordinem cancellarie ipsorum attinet, non pretermisere attendentes, etenim notarium et vicenotarium ex antiquo hac consuetudine seruarj, quod quamuis vterque illorum equalia onera et labores sufferebant, longe tamen in mercede vnus inferior altero erat, vtpote quia vicenotarius omnibus fere accidencijs, que cancellariam pertinent ab inscripcionibus, literis, iudicijs etc. penitus fuit semotus, solo stipendio annuo dominorum contentabatur, quod vtique non sine eius sufficienti prouisione ordinatum erat: Volentes itaque huic prouidere negocio, regimenque ac ordinem bonum in eo statuere, vt quemadmodum paria sufferunt onera, simul et mercede pares sint, et ita vt diligencia maior in obsequendo reipublice vtrisque sit, charitasque ac amicitia maior inter eos couseruetur, statuerunt prefati domini consules, decreuerunt, vno omnique consensu concluserunt deinceps semper tenendum, quod duo semper

notarij esse et fore debent equales in tollerandis oneribus laboribusque ciuitatis, simul ecciam in participando omnibus accidencijs cancellariam concernentibus, vtpote ab inscripcionibus, literis, iudicijs bannitis et opportunis, testamentis etc. ecciam in salario, quod pro veste hiemalj et estualj tribuitur, nam vbi prius notario dabantur floreni decem octo annuatim et vicenotario duodecim floreni, equatum est, quod vterque accipere debet per florenos quindecim. Hoc duntaxat excepto, quod domini consules ob causas racionabiles fierj voluerunt, quod vnus ex eisdem notarius erit locum primum et principalem habens, qui et salarium ex antiquo darj notario consuetum, videlicet triginta marcas annuatim habebit, alter vero viginti marcas consuetas, et ita iste vnus non alio excedet alium, nisi decem marcis sallarij capitalis, in alijs vero semper equaliter cum alio participabit. Hec autem omnia superius expressa stare et esse debent ad voluntatem dominorum in futura tempora illa immutandi, prout eisdem videbitur. Iamque de facto pronunc preposuerunt, primumque et principalem locum huius officij notariatus dederunt magistro Nicolao Iasker notario moderno, eundem ob respectum diligencie, quam ipse assidue in administracione officij cancellarie ac alijs rebus solus et vnicus nullo adiutore habito, indeffesse fecit facitque, in principalem et primum huius dignitatis notarium eligendo preponendoque, qui alium sibi in socium adiectum preire et precedere debet decem marcis sallarij capitalis.

Acta Cons. Cracovien. 5, str. 665, gdzie też znajduje się następująca zapiska ręki nieco późniejszej:

Feria quarta vigilie assumcionis Marie anno 1527 actus iste de consensu et voluntate vnanimi dominorum cassatus est et alia ordinacio cancellarie facta, vbi in pristinum et antiquum statum officium notariatus per dominos est restitutum, ibi vide lacius descriptum.

20. 1523. die 5. m. Iunii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegia incolis vici Stradomiensis ab antecessoribus suis concessa, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam facta humana quantumcumque memorabilia facile intereunt, nisi litteris memoriae fuerint mandata, proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et heres, significamus tenore praesentium vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia cum post conflagrationem vicci Stradomia nuncupati, qui est inter ciuitatem Cracouiensem et pontem regium nostrum Kazimiriensem super flumine Wistule constructum, questi essent nobis ciues nostri Cracouienses et eciam Kazimirienses, quod idem vicus cum propter eius angustum sittum ac aedificiorum suorum complurium

speciem et formam nedum incolis suis, verum etiam illis praesertim vero appellente ignis vi magnum periculi et calamitatis metum sepius incuteret, quodque non in opportuno loco positus idem viccus plurima damna et incommoda contra eorum iura et priuilegia a praedecessoribus nostris emanata ipsis inferret, supplicassentque nobis praefati ciues Cracouienses et Kazimirienses, vt ad tollenda ipsa eorum pericula, calamitates et damna futura, que ex eodem vicco Stradomiensi euenire possent, et potius duarum ciuitatum conseruacioni et ciuium earundem securitati et commoditati consulentes, quam vnius vicci multis malis euentibus expositi, rationem habentes, nulla amplius in eo ipso vico aedificia poni permitteremus, sed vacuum aptumque ac omnibus accommodatissimum spatium ad vsum et securitatem illic relinqueremus, ne instaurato et ad pristinum statum redacto eodem vicco, possit aliquando, quod omen Deus auertat, vtraque adiacens illi ciuitas ex illo labefactari, elaborantibus vero enixe incollis praedicti vicci Stradomiensis nobisque supplicantibus, vt facultatem aedificandi in ipsorum areis simul ac libertatem conuenientem a quibusuis solutionibus et contribucionibus, quo commodius sua aedificia instaurare possent, illis benigne concedere, eosque in ipsorum priuilegijs et libertatibus a nostris praedecessoribus eis concessis, que tunc coram nobis exhibuerunt, conseruare dignaremur: nos rationes ipsas ciuium Cracouiensium et Kazimiriensium et circumstantias illius vici Stradomiensis et multa alia dispicientes, considerantesque ex vsu fore ac ad securitatem et incolumitatem vtrique ciuitati, Cracouiensi videlicet et Kazimiriensi sed et arci nostro Cracouiensi plurimum conducere posse, si nulla aedificia in ipso vicco Stradomiensi pararentur, facile rationes praedictas et suplicationes ipsorum ciuium Cracouiensium et Kazimiriensium accepimus et ad exauditionis gratiam admissimus, iuraque et priuilegia ipsorum incolarum Stradomiensium propterea retineri mandaueramus. Verum interueniente pro eisdem incolis vici praedicti Stradomiensis sancte et faelicis memorie serenissima coniuge nostra domina Barbara regina, vt et potestatem aedificandi ipsis prebere ac illos in iuribus, priuilegijs et libertatibus eorum conseruare, iuraque et priuilegia ipsorum confirmare dignaremur, non condecebat eius maiestatis interuentionem obaudire. Et proinde prospicientes securitati et incolumitati ipsorum ciuium Cracouiensium et Kazimiriensium et etiam indemnitati eiusdem vicci Stradomiensis, quo ad eius fieri poterat consulentas, ne in sua calamitate omnino a nobis destituti esse viderentur, adempta vnicuique illorum parte areae suae, vt ipse viccus Stradomiensis laxitate conspicuus rederetur, quandoquidem ita ex officio nostro nobis facere est visum at tam incolis eius, quam etiam alijs securum et commodum futurum et vsus communis eiusdem vici vastiorem illum esse semper postulabat, facultatem aedificandi iuxta designatum et emensuratum per commissarios nostros modum et locum, ita tamen, vt nihilominus digna aptaque spacia in qualibet area remanerent, hijs ipsis incolis vicci Stradomiensis concessimus, ac illos in iuribus, priuilegijs et libertatibus eorum antiquis conseruauimus, ac ipsa eorum iura, priuilegia, libertates, consuetudines et munimenta legittime emanata, concessa et obseruata quorumcunque predecessorum nostrorum Poloniae regum, in omnibus eorum positionibus, conditionibus, punctis et articulis vniuersis, in pluribus eorum scriptis et litteris

contentis ac expressis, perinde ac si presentibus de verbo ad verbum inserta forent et expressa, innouanda, ratificanda, roboranda, aprobanda et confirmanda duximus ac innouamus, ratificamus, roboramus, approbamus et confirmamus tenore presentium mediante: decernentes easdem eademque robur habere perpetue firmitatis ac in omnibus eorum et earum modis, positionibus, descriptionibus, articulis, punctis, clausulis et conditionibus firmiter inconcusse et inuiolabiliter teneri et obseruari debere, volentes ac decernentes, incolas omnes eiusdem vicci Stradomiensis magno procuratori nostro Cracouiensi ac proconsuli et consulibus reliquisque officialibus ciuitatis nostre Kazimiriensis praedicte, cui alias per diuos predecessores nostros Poloniae reges sunt incorporati, obedire debere in hijs, quae bonum statum, ordinem, conseruacionem, regimen ac iurisditionem concernunt, ac declarantes et statuentes illos ijsdem etiam iuribus, priuilegijs, libertatibus, immunitatibus et prerogatiuis tam in coquenda, propinandaque et vendenda ceruisia, quam in omnibus alijs rebus potiri et gaudere, quibus ciues eiusdem ciuitatis Kazimiriensis potiuntur et gaudent, vinum vero nullus illic in Stradomia vendet seu propinabit, nec vendere aut propinare poterit, nisi ille vel illi, cui vel quibus facultatem eius propinandi concesserimus, et non plus, quam permisserimus, vel successores nostri concesserint ac permisserint, eandemque ordinationem nostram temporibus euiterne duraturis obseruari uolumus et decernimus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracouie feria sexta proxima post festum Corporis Christi, anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio, regni vero nostri anno decimo septimo. Presentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus, dominis: Ioanne archiepiscopo Gnesnensi, legato nato et primate, Ioanne Cracouiensi, Petro Posnaniensi et regni nostri vicecancellario, episcopis, Raphaele electo confirmato Premisliensi et electo Plocensi, Andrea Krziczki electo Premisliensi ac magnificis et generosis Christophero palatino et capitaneo Cracouiensi et regni nostri cancellario, ac Siradiensi, Schochacouiensi, Gostinensi et Noue ciuitatis Korczin capitaneo, Nicolao castellano Sandomiriensi et regni nostri thesaurario ac Radomiensi, Krzepiczensi et in Olstin capitaneo, fratribus germanis de Szidlowiecz, Ioanne comite Tarnouiensi et castellano Woinicensi, Ioanne de Tarnow castellano Bieczensi et capitaneo seu tenutario Pilsnensi, Stanislao de Sprowa castellano Zarnowiensi, tribuno Cracouiensi et capitaneo Opocznensi, Stanislao de Chodecz marsalco regni nostri ac Leopoliensi capitaneo, Petro Kmitta de Wissnicze marsalco curiae nostre ac Scepusiensi, Premisliensi et Collensi capitaneo, Ioanne Latalski Gnesnensi, Cracouiensi, Posnaniensi et Lanciciensi preposito, Ioanne Czarnkowski preposito Scarbimiriensi, Stanislao Oliesniczki cantore Gnesnensi, Stanislao Tarlo de Sczekarzowicze archidiacono Lublinensi, canonicis Cracouiensibus, secretarijs, Siluestro Ozarowski succamerario nostro, capitaneo Zawichostensi et burgrabio Cracouiensi, Nicolao Tomiczki prefecto stabuli nostri, tribuno Lanciciensi ac Costensi, Coninensi et Pisdrensi capitaneo, Derslao Zaliwski magistro coquinae nostrae, burgrabio Cracouiensi, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze incisore regni nostri, ceterisque quam plurimis dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, circa premissa testibus fidedignis sincere nobis deuotis et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reuerendi

in Christo patris domini Petri episcopi Posnaniensis et regni nostri vicecancellarij sincere nobis dilecti. — Petrus episcopus et vicecancellarius subscripsit. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Petri Dei gratia episcopi Posnaniensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z kopii zawartej w Codex iurium civit. Casimiriae, str. 56.

21. 1523. die 31. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de multa in consules negligentes imponenda.

Feria quinta vigilie Circumcisionis Domini a. D. 1523. — Domini consules in negocijs reipublice arduis in pretorio congregati, volentes ea, que bonum reipublice magis attinent, in recto et debito statuere ordine, vtque pollicia ciuitatis solerti cura ac diligencia dominorum reintegretur, que vt sepissime negligebatur propter raram ac tardam dominorum simul conuencionem, statuerunt vno omnique consensu concluserunt infrascriptos articulos deinceps tenendos, qui et antea ecciam per predecessores dominos conclusi erant:

§ 1. Postquam necessitate vrgente dominus preconsul per scettulas dominos conuocauerit ad pulsum campane vel hora in scettulis assignata, omnes ibidem tam presidentes, quam seniores, interesse tenebuntur antequam medium hore horologij efluxerit; quod si tardius quis venerit post medium hore, soluere et reponere tenebitur gr. 4 sine omni renitencia. Si vero in toto die illo non venerit ac se secundum mandatum scettularum in pretorio iuxta hore assignacionem non statuerit, soluet irrecuse gr. octo. Quam penam dominus preconsul ab vnoquoque sine omni gracia exigere debet; quod si in eo foret negligens penamque huiusmodi non emoneat, solus eandem soluere tenebitur.

§ 2. Ibidem determinatum est, quod dominus preconsul statim post medium hore a pulsu omissis alijs negocijs insinuare dominis causam debet conuocacionis eorundem sub pena prefata, nec discedere debent abhinc nisi causa terminata.

Cons. Crac. 6 str. 54, gdzie jest dopisek odmienną ręką: Anno 1524 in proconsulatu domini Michaelis Meidel confirmatum est hoc decretum. Aderant rursum domini supraconscripti et infrascripti vt Ioannes Kyszlynk, Sthenczel Czipser et Karolus Koczer.

22. 1524. die 26. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, dent operam, ut areae desertae in civitate aedificiis compleantur.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostre Cracouieusis, fidelibus dilectis, gratiam nostram! Famati fideles dilecti!

Edocti sumus multas esse areas in ciuitate nostra Cracouiensi desolatas, in quibus nulla sunt edificia, vnde ut nobis prouentus pereunt, ita etiam ciuilia in dies minuuntur onera. Volentes itaque in hoc et nobis et ciuitati Cracouiensi de indemnitate consulere, committimus vobis presentibus mandantes, vt per publicam proclamationem ad noticiam omnium et singulorum, cuiuscumque status et condicionis fuerint, id deducant, quod si in prefatis areis infra vnius anni decursum et sex septimanis se sequentibus immediate, non edificaverint aut eas alijs edificare volentibus, non vendiderint, tunc nos illas pro nobis accipiemus et de eis iuxta beneplacitum nostrum disponemus. Sic et non aliter pro gratia nostra facturi. Datum Cracouie feria sexta ante dominicam Oculi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni vero nostrj anno XVIII. — Ex commissione propria sacre regie maiestatis.

Dokument pargaminowy. Po pieczęci większej koronnej, która na samym dokumencie zaraz poniżej tekstu wyciśnięta była, pozostały tylko szczątki czerwonego wosku.

23. 1524. die 29. m. Februarii, Casimiriae.

Senatus consultum de tribus marcis pecuniae columbalis inter consules antiquos partiendis.

Feria secunda post dominicam Oculi. — Domini consules omnes simul et insolidum residentes et antiqui voto ac vnanimi consensu inuenerunt et decreuerunt id, quod tangit tres marcas peccuniarum columbalium, dominis consulibus antiquis per dominos consules residentes ab antiquis dari solitas et consuetas, racione quarum diuisionis, qui eisdem cum ipsis participari debeat, sepe controuersie orte sunt et oriuntur: extunc vnanimiter decreuerunt iam peramplius in euum obseruandum, quod hee tres marce columbalium, prout ex antiquo, ita per amplius per dominos consules residentes dominis consulibus antiquis dari debent singulis annis columbalium, quibus ipsi receptis, vti debent ac ipsas conuertere, prout illis melius videbitur iuxta velle et voluntatem ipsorum. Ex quibus peccuniis prefatarum trium marcarum quilibet dominorum consulum antiquorum, qui rursus ad annum currentem in sedem pristinam videlicet ad residentiam electus et receptus fuerit, equam partem cum dominis ceteris antiquis recipere debet ac eisdem eque sicut ipsi in equali porcione potiri debet. Sin vero ex sede consulari seu a residencia pro currenti anno depositus et seiunctus fuerit, ac antiquis dominis aggregatus fuerit, talis de prefatis tribus marcis columbalium in nullo cum dominis antiquis consulibus, quibus tunc aggregatus erit, participare debet, neque protunc nullam partem ex eis recipere debet. Quod vnanimi voto ex ambabus partibus ratho decretum est habere robur firmitatis perpetue et in euum. Actum die quo supra.

Acta Consul. Casimir. N. 755, str. 46.

24. 1524. die 3. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum de rationibus civilibus reddendis, de violentiis coërcendis, de emporio civili et aliis quibusdam, quae ad bonum spectant ordinem.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium vniuersis, quia cum orta iterum esset non pridem dissensio et controuersia inter consules et communitatem ciuitatis nostre Cracouiensis super varijs rebus, bonum statum et regimen eiusdem ciuitatis concernentibus, ac ea ipsa dissensio et controuersia cum multis et varijs querelis ipsius communitatis articulatim in scriptis digestis, ad nos esset delata et utraque pars decretum nostrum super eisdem querelis, differencijs et articulis a nobijs pecijsset, nos vnacum consiliarijs nostris auditis ipsis querelis et articulis communitatis, responsisque consulum mature et diligenter perpensis, in hunc modum, qui sequitur, decretum nostrum promulgauimus et pronunctiari fecimus:

§ 1. Inprimis quia questa est communitas, quod consules non recte administrarent prouentus ciuiles, illosque ad alios vsus, quam ad necessitates ciuitatis conuerterent, et de eisdem proventibus, ad quos vsus expendantur, racionem facere iuxta decretum iam pridem per nos latum, recusarent et in dies differrent, consules uero allegarunt eam ipsam racionem se propter dubitacionem, que communitati inciderat, hactenus facere distulisse, quod videlicet putabat ipsa communitas esse expediens, ut scabini eidem racioni interesse deberent, quos consules iuxta disposicionem decreti nostri prius per nos lati, quod coram nobis exhibuerunt, minime ipsi eorum racioni interesse debere asserebant: decreuimus et presentibus decernimus, vt consules iuxta decretum nostrum prius factum declarare et ostendere debeant infra hinc et festum sancti Georgij proximum coram scabinis ac duodecim delectis ex mercatoribus et viginti viris ex senioribus contuberniorum alias cechorum maturis, prudentibus et grauibus ac bene possessionatis et intra menia ciuitatis Cracouiensis residentibus, omnes prouentus ciuiles et coram eis racionem de illis faciant et facere teneantur nunc et in posterum, si quando opus fuerit.

§ 2. Item quod communitas questa est, multas cedes et violentias in ipsa ciuitate Cracouiensi noctu et interdiu sepius committi et consules illas dissimulare sed et neque curare, ut digna animaduersione coerceantur, decreuimus et decernimus presentibus ipsisque consulibus mandamus, ut nullo modo permittant per negligentiam seu conniuenciam eiusmodi violentias fieri, sed illas cum consilio et auxilio officij castri nostri Cracouiensis puniant, quo pax et tranquillitas ciuium et aliorum hominum hic Cracouie morantium ac aliunde advenientium illibata conseruetur. Quod uero violentias in tabernis patrari solitas attinet, que longe aliter, quam alie violentie, que in alijs edibus priuatis, in quibus nulla diuersoria publica existunt, pensande sunt, et in quibus aliud ius competit, in illis coercendis et puniendis consules sic se gerent et conseruabunt, prout de hoc instructionem et mandatum a nobis acceperunt et prout se hactenus in talibus gesserunt.

§ 3. Emporium autem et depositorium ciuitatis Cracouiensis, quod illius ciues pecierunt iuxta sua priuilegia restaurari, in suo robore conseruandum duximus et tenore presentium conservamus, ita, ut hactenus fuit in vsu. Cum vero priuilegia et iura svper eodem depositorio ipsi ciuitati Cracouiensi concessa viderimus, curabimus illa manutenere et confirmare ita, ut sunt et fuerunt in usu.

§ 4. Item quia ipsi ciues Cracouienses questi sunt, quod Iudei propter suam effrenatam negociandi licenciam, quam passim et quibuslibet rebus et mercibus liberius, quam par et equum sit, multifarie exercent, eorum lucra et commoditates preriperent cum magna iactura ac detrimento ipsorum ciuium, decreuimus et tenore presentium decernimus, quod mercatura Iudeorum fieri debeat eo modo, quo facta fuit constitucio et concordia per magnificum olim Ioannem de Tharnow palatinum Cracouiensem tam diu, donec alio quietiori tempore aliam ordinationem super illa fecerimus et statuerimus.

§ 5. Item quia questa est communitas vnumquemque pro libito suo victum sibi querere ac mercimonia et artificia sine quouis prescripto contra veterem ordinacionem et consuetudinem ac in aliorum preiudicium et detrimentum exercere, quod discordias, errores et dissensiones in ciuitate inter ipsos ciues ac opifices facere dinoscitur, mandamus, ut consules noui et antiqui curent cum communitate inter se ipsos ordinem et modum statuere de tollendis hijs erroribus et victu querendo, et ubi inter se concordare non possent, non grauabimur ipsi id, quod decens et utile videbitur, pro bono communi omnium ciuium statuere et decernere.

§ 6. Item quia etiam questa est communitas, consules non habere delectum in carceribus, sed passim et ciues minus noxios et eos, qui maleficijs seu aliquo alio graui excessu sunt notati, ad carcerem immundum et inhonestum conijci, decreuimus et presentibus decernimus, si communitas ciuium contenta esse non vult carcere satis miti sub campana aut testudine, in qua communitas ipsa conuentus suos habere solet, aut etiam loco, qui dicitur *Cabath*, ut consules ipsi edificent et instruant alium carcerem mundum et salubrem pro honestis ciuibus iuxta decretum prius in ea re per nos editum.

§ 7. Item quia exposuit communitas, consules negligere et posthabere murorum, fossarum, turrium, vallorum ciuilium ac viarum publicarum reparacionem, pro quibus conseruandis et reparandis ipsi communes ciues moderni et eorum predecessores non vulgare subsidium pecuniarum propter suam et bonorum suorum securitatem et conseruacionem fecerunt, statuimus et decreuimus ac decernimus per presentes, quod consules in reficiendis muris, fossis, turribus et vallis ciuitatis ac in reparandis vijs publicis sint diligentes iuxta facultatem prouentuum ciuitatis, communitas vero soluat sine vlteriori dilacione exactiones nostras regias retentas *schossi* uulgariter nuncupatas, quas consules de pecunia ciuitatis soluerunt pro illa ad usum et necessitatem reipublice, videlicet florenos quinque millia trecentos et triginta, necnon etiam soluat quam primum eadem communitas ipsis consulibus alias similes exactiones ciuiles ciuitatem concernentes, quas ab aliquot annis soluere neglexit.

§ 8. Quod uero euocacionem ciuium ad forum spirituale attinet, quia ipsi ciues se nimium grauari queruntur, presertim vero in causis ad hoc ipsum

forum non pertinentibus, inhibuimus nos quidem iudicibus ecclesiasticis, ne limites sue iurisdicionis excedant, certoque credimus illos ita facturos; tamen si quid interim contra hanc prohibicionem nostram commisissent, de quocumque excessu accusati fuerint, volumus de illis vnicuique iusticiam debitam facere.

§ 9. Item quia questa est communitas, reuenditorum numerum adeo auctum esse, ut nisi illis aliquo oportuno modo obuiam eatur, eorumque nimia cupiditas coerceatur, facile per eosdem reuenditores, qui aliena lucra et commoda preripere uarijs modis et astu solent, queuis rerum ad usum et victum hominum pertinencium copia in magnam et continuam penuriam mutari et uerti possit, volumus et mandamus, ut consules cum communitate seu delectis ab ea statuant concorditer id, quod melius et vtilius illis videbitur, ut ipsi reuenditores non grauent homines et victum eis non preripiant, quandoquidem nos alijs maioribus curis districti, hijs debito modo vacare non possumus.

§ 10. Item quia questa est communitas, se ignorare priuilegium fundacionis et plebiscita ciuitatis, et solos consules eorum noticiam habere, supplicans, ut hoc ipsum priuilegium fundacionis et plebiscita ei aliquando communicarentur et legerentur, quo sciret vnusquisque, qualiter se secundum constituciones et libertates ciuitati concessas regere et negocia sua tam in acquirendo victu, quam eciam in alijs rebus exercere deberet, decernimus, consules ipsos cum dicant se priuilegium fundacionis seu locacionis ciuitatis non habere, cum illud haud dubie fuerit apud aduocatum, cogi ad illud edendum non posse; si tamen habent adhuc aliqua priuilegia sev plebiscita per nostros predecessores confirmata, que communitati legenda non exhibuissent, volumus, ut eidem communitati illa ostendant et legenda prebeant.

§ 11. Quia uero proposuit communitas, quod consules contra prius decretum nostrum de non assumendis seu eligendis simul in consulatum ac alium magistratum duobus vel pluribus fratribus germanis factum, assumpsissent sibi vnum ex notarijs notarium filium Ioannis Haller, vnius ex consulibus, decrevimus et presentibus decernimus, ipsos consules nichil in hoc egisse contra decretum nostrum iam pridem promulgatum, quod assumpserint sibi unum ex notarijs notarium filium ipsius Ioannis Haller, quando quidem notarius non censetur esse de numero consulum, sed seruus et minister illorum.

§ 12. Item quia questa est ipsa communitas, quod consules plus ex fauore et affectione, quam ex aliquo delectu conferrent beneficia ecclesiastica sui iurispatronatus personis extraneis, pretermissis et preteritis filijs ciuium suorum, eisdemque idoneis, quorum predecessores ea ipsa beneficia de bonis suis graui labore partis fundarunt, et quod etiam non susciperent ad institas et xenodochia seu hospitalia viduas pauperes ciuium suorum, senio aut alio deffectu pressas, sed mulieres uagas et extraneas, cum tamen ipsa xenodochia ad id instituta sint, vt in illis ciues precipue senio et ualitudine aut alio morbo affecti, fouerentur et alerentur, volumus et decernimus, consules liberos esse debere in presentandis personis ad beneficia ecclesiastica et similiter in conferendis institis pro libito et arbitrio illorum, cum id illis solis et non communitati creditum sit et commissum. Volumus tamen ac

equum esse censemus, ut ijdem consules habeant benignam racionem ciuium suorum, et illos, si idoneos esse iudicauerint, ad beneficia ecclesiastica presentent, et similiter bonum respectum habeant ad pauperes viduas ciues suas, et illas institis, si digne illis uise fuerint et bene conseruate, prouideant.

§ 13. Item quia eadem communitas questa fuit, se valde grauari in prosequendis causis appellacionum suarum a iure supremo ciuili castri nostri Cracouiensis ad sex ciuitates, in quibus ad intollerabiles labores, sumptus et expensas deduceretur, supplicans sibi in ea re oportuno modo ac remedio prouideri, et etiam grauari se asserebat, quod plerique ciues per commissiones nostras extra ius suum evocarentur in perturbacionem iuris sui ciuilis, et non permittemus nos quidem dari ullas commissiones aduersus ipsos ciues Cracouienses, nisi ex aliqua euidenti causa et necessitate, ut in priori nostro decreto est expressum: verum quod ad grauamen appellandi ad sex ciuitates et causas coram iudicio earundem ciuitatum prosequendas attinet, volumus de hoc grauamine constituere alio tempore cum consiliarijs nostris et consulibus Cracouiensibus vel ipsi consules Cracouienses soli deliberent et constituant ac ad nos suo tempore referant, nam rem hactenus obseruatam non est uisum nobis, ut subito et absque matura deliberacione mutare deberemus.

§ 14. Quod autem questa est ipsa communitas, passim omnes ciues per eorum aduocatum sumptibus, impensis ac exactionibus indebitis plus equo et iusto grauari, quorum plerique inopia rerum laborantes, expensarum iudicialium variorumque laborum formidine iniquas transactiones facere coguntur, volumus et decernimus, ut consules cohibeant aduocatum suum, ne a ciuibus pro minutis et actis iudicij sui immoderatum precium exigat et ita prouideat, ut homines ab illo plus debito non grauentur, nec vllis iniurijs aut damnis afficiantur.

§ 15. Item quia proposuit communitas et sibi opportuno remedio prouideri supplicauit, ut cum multi sint ciues, qui propter suam inopiam procuratores ad causas suas commode habere nequeant, et consules inhonestum esse ducant, si aliquis ciuis alienis causis vel amici aut consanguinei sui coram eorum vel quouis alio extraneo iudicio more procuratorio patrocinetur, huncque indignum ad munera ciuilia esse censent, propter quod nonnulli iurisperiti ab hoc pio officio agendi causas pro amicis distrahuntur, quod ipsi ciues maiori sinceritate et dexteritate facere possent, quam procuratores quidam solent, qui fauore, inuidia, muneribus alijsque affectibus similibus a recta racione et consilio plerumque aberrant, statuimus et decernimus, ut cum pauci sint procuratores in hac ciuitate iuris Maideburgensis periti, liceat vnicuique ciui causam consanguinei sui sev affinis et serui ac etiam miserabilium personarum in iudicio agere et procurare citra vllam notam inhonestatis, que illum a gerendis magistratibus posthac repellere possit.

§ 16. Et quia pecijt communitas thesaurum ecclesie parrochialis sancte Marie Cracouiensis ex suis, ut asserebat, seu suorum predecessorum elemosinis congestum et comparatum, pecuniasque eiusdem ecclesie et hospitalium ac eorum legata sev testamenta sibi per consules demonstrari ac racionem de illis fieri, volumus et statuimus, vt cum nos simus patronus et collator predicte ecclesie sancte Marie Cracouiensis, ut soli consules habeant curam

ac custodiam thesauri eiusdem ecclesie et similiter hospitalium, ita ut hactenus habuerunt, de quibus communitas se non intromittat, sed intra pelliculam suam se contineat; prouideant tamen ipsi consules, ut et thesaurus dicte ecclesie bene ac fideliter conseruetur et hospitalia debito modo gubernentur ac prouentus illorum simul et testamenta ad usus pauperum conuertantur, id quod fidei et industrie illorum committimus.

§ 17. Quod autem questa est communitas, plerisque ciuibus denegari per consules minutas sev copias ex actis eorum sev libro, volumus et decernimus, ut ipsi consules easdem minutas sev copias actorum et quarumuis inscriptionum vnicuique illas petenti dari omnino faciant, ne de illarum denegacione communitas vel aliquis ciuis amplius queri possit.

§ 18. Laneos vero sev mansos agri ad ciuitatem pertinentes, quos eadem communitas Cracouiensis asserit esse triginta quatuor et pecijt illos sibi demonstrari, decreuimus et presentibus decernimus, quod cum consules dicant eosdem laneos aduocati fuisse et ad eius agros pertinuisse ac eos simul et possessiones ipsius per predecessores nostros ademptos illi fuisse, consules ipsos communitati dictos laneos demonstrare et ostendere seu declarare et de eisdem mansis, vti de re vetustissima et obliterata, racionem reddere non teneri neque posse.

§ 19. Quod autem ad bona immobilia et areas ciuitatis attinet, quas queritur communitas per consules vendicari seu inter ipsosmet distribui, et partim ad tempus, partim vero ad vitam locari et inscribi, ita decreuimus, quod consules, qui sunt rectores et prouisores ciuitatis, liberam potestatem habere debent, prout hactenus habuerunt, loca inutilia ac deserta necnon piscinas, agros, prata, hortos viris probis instauranda seu edificanda ac possidenda concedere ad tempus seu ad uitam, eaque pro annuis seu terreis censibus locare vel vendere libere, cum id cedat in utilitatem et bonum ac decorem ciuitatis.

§ 20. Item quia questa est communitas, quod consules non eligerent singulis annis loneros, sed in duobus, aliquando vero in tribus annis, contra consuetudinem in hac ciuitate Cracouiensi prius longo tempore obseruatam, proinde decernimus, ut loneri secundum antiquam consuetudinem singulis annis eligantur per consules et racionem faciant.

§ 21. Et quia pecijt communitas, ut nulli prorsus literas securitatis, quas ferreas nuncupant, que debitores a potestate et iurisdicione omnium iudicum et officialium et contuberniorum immunes reddunt, (s) nos nolumus habere manus ligatas, sed libere uti volumus potestate nostra regia; habituri tamen sumus et habere solemus bonum respectum in dandis et concedendis eisdem literis ferreis et alijs, quas quedam contubernia iuribus suis contraria esse queruntur, quibus iuribus ligati esse nolumus, presertim quoad artifices nostros et alios, quos ex speciali gratia nostra immunes facimus a vinculis et constitucionibus eorundem contuberniorum.

§ 22. Item quia questa communitas et magistri contuberniorum, quod consules ab eorum potestate et coertione absoluerent interdum nonnullos opifices, in alijs ciuitatibus et oppidis regni nostri extra ipsorum contubernia degentes, eorumque socios sev familiares contra antiquam consuetudinem in hac ciuitate Cracouiensi, prout asserebant, obseruari solitam, nos quia

audiuimus sepius querelas aliorum subditorum de alijs ciuitatibus nostris de ipsis magistris contuberniorum huius ciuitatis Cracouiensis, qui auctoritatem et iurisdicionem sibi in illos vendicare contendunt, decreuimus, ut ipsa contubernia producant priuilegium si aliquod habent, quod legem et coercionem statuere possint contubernijs aliarum ciuitatum et oppidorum, et cum id produxerint, nos commissuros ac instructionem daturos esse consulibus, quomodo se in illo conseruando gerere debebunt.

§ 23. Et quia etiam exposuit eadem communitas sev ciues Cracouienses, quasdam personas spirituales habere in hac ciuitate domos per eorum incuriam in suis edificijs ruinosas et collapsas, proptereaque desertas, ex quibus eisdem personis terreus census quotannis pendi consueuit, supplicaruntque, ut ipsas personas spirituales ad instaurandum sev reficiendum predictas domos cogi mandaremus, declarare debebunt ipsi ciues domino episcopo Cracouiensi areas desertas, in quibus dicte persone spirituales census terreos habent, et nominabunt easdem personas ecclesiasticas; nos autem committere dignabimur eidem domino episcopo Cracouiensi, ut constituat modum ac ordinem, quo hee ipse aree non maneant ulterius deserte et census ecclesiastici in totum non depereant.

§ 24. Et quia pecierunt nos ipsi ciues Cracouienses, ut illos in eorum priuilegijs et libertate a soluendis theloneis nostris, per nostros predecessores illis gratiose concessa conseruare, suspensionemque eiusdem libertatis in conuentu Piotrkouiensi proxime preterito per nos factam, illis relaxare gratiose dignaremur, nos quia eandem suspensionem ipsarum libertatum propter arduam reipublice necessitatem et de vnanimi consensu et decreto vniuersorum consiliariorum nostrorum et nunctiorum terrestrium fecimus, scientes thelonea ubique peculiaria esse reipublice emolimenta, et in hijs ipsam rempublicam nostram magnum pati detrimentum propter concessas quamplurimis et his, qui magis soluendo sunt, libertates, non est uisum nobis consentaneum decreto generali dicti conuentus fauore vnius et alterius ciuitatis quoad ipsam suspensionem libertatum a soluendis theloneis antiquis ad quinquiennium factam derogare, presertim cum nos priuilegia et libertates eiusdem ciuitatis nostre Cracouiensis non sustulimus in toto, sed ad tempus duntaxat quinquennij ita, ut premissum est, suspendimus.

Vt autem presens decretum nostrum ac omnia et singula in eo contenta valida sint et firma, id sigilli nostri regij appensione iussimus communiri. Actum et datum Cracouie feria quinta proxima ante dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni vero nostri anno decimo octauo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi in Christo patris, domini Petri Cracouiensis et Posnaniensis episcopi et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, w formie zeszytu z sześciu kart in folio złożonego, w skutek wilgoci po brzegach mocno zetlały, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z białego, fioletowego i pomarańczowego jedwabiu. Na szerokich marginesach wypisaną jest przy każdym paragrafie krótka treść jego odmienną i późniejszą ręką.

25. 1524. die 17. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae consulibus Cracoviensibus tam praesidentibus, quam antiquis nec non notariis civilibus salem ex zuppis assignat.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque dominus et heres. Significamus tenore presentium uniuersis, quia cum ad notitiam nostram peruenisset, quod sal ex ordinatione et donatione predecessorum nostrorum daretur consulibus ciuitatis nostre Cracouiensis duntaxat residentibus et non etiam antiquuis ex zuppis nostris Cracouiensibus pro singulis quatuor temporibus per duas mensuras, notarijs uero ipsorum per unam mensuram, nos considerantes consules ipsos antiquos seu non residentes multa onera ciuilia ferre una cum eisdem consulibus residentibus et pro communi bono, statu ac regimine ciuitatis simul cum eis consulere, immutantes priorem consuetudinem et ordinationem, statuendum et ordinandum denuo duximus statuimusque et ordinamus ex speciali gratia et munificentia nostra regia, quod deinceps singulis anni quartalibus pro omnibus consulibus eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis, nouis et antiquis, qui omnes noui et antiqui sunt numero viginti quatuor, darentur tot etiam mensure videlicet viginti quatuor ipsius salis cocti seu minuti, per unam mensuram inter ipsos consules partiendi, notarijs vero ipsorum coniunctim una mensura ultra easdem viginti quatuor mensuras, hoc est, ut tam pro consulibus nouis seu residentibus et antiquis, quam etiam pro eorum notarijs singulis anni quartalibus extraderentur viginti quinque mensure dicti salis cocti seu minuti, primam solutionem seu extraditionem eiusdem salis incipiendo a Quatuor temporibus Pentecostes proxime futuris. Proinde tibi generoso Severino Boner capitaneo Biecensi et administratori zupparum nostrarum Cracouiensium et alteri cuicunque administratori seu zuppario earundem zupparum pro tempore existenti ac eius vicezuppario mandamus, ut ipsos consules Cracouienses praedictos nouos et antiquos seu non residentes, eorumque notarios in hac donatione et designatione viginti quinque mensurarum salis cocti pro singulis anni quartalibus conserues, ac idem sal sic uti praemissum est, illis extradas. De quo quidem sale, quoties illum eis extradideris, ipsi consules te quietabunt, nos vero ipsorum quietantias perinde atque nostras proprias ratas et gratas habebimus, illasque tibi in ratione suscipiemus. Harum testimonio literarum, quibus in testimonium sigillum nostrum est appensum. Datum Cracouie dominica Iubilate, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni nostri anno decimo octauo. — Sigismundus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w kodeksie Zaleskiego na karcie 86, gdzie też dodano, iż oryginał opatrzony był pieczęcią mniejszą koronną z czerwonego wosku.

26. 1524. die 9. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de institis, quae sunt prope coemeterium ecclesiae ad s. Mariam, amovendis; — de libris actorum consularium absque consensu proconsulis et consulum non legendis.

Feria sexta post Natiuitatis Marie.

§ 1. Domini consules timentes, ne aliquando ignis, quod absit, per incendium, racione cuius his temporibus in ciuitate damna non exigua perpetrata sunt, ecclesia beate virginis Marie magnis sumptibus et impensis exornata, periculum aliquod pateretur ac subiret, neve scandala libidinis et fornicacionis, que multociens die noctuve in institis circumcirca cimiterium edificatis, dedecorose ac publice cum non modica oblocucione concionatorum et plerumque hominum peraguntur, fiant et exerceantur, vnanimi voto et ex consensu omnium decreuerunt et firmiter tenendum statuerunt, quod ex nunc et peramplius nulle institute cuiuscunque sortis ac condicionis, demptis his, que nunc sunt, vlterius in illo loco fierj et edificarj debent ad peticiones et iussa nullius, verum locus ille pro honore regie maiestatis ac regni, commodoque ecclesie ita in toto liber absque vllo edificio manere debet.

§ 2. Itidem volentes, vt secreta actorum coram dominis acta et ad iussa dominorum in librum eorundem inscripta ac acticata, in taciturnitate maiorj permanerent, decreuerunt et vnanimiter statuerunt, ne amodo et peramplius vllus eciam dominorum in cancellaria et extra tales libros actorum absque consensu et voluntate domini proconsulis et consulum proprio ausu videre et relegere, in eisdemque quicquam querere audeat, nam hoc notariorum pro tunc existencium et ad libros iuratorum onus officiumque est, qui ad petita et optata dominorum in eisdem quascunque minutas cum diligencia querere saluo eorum salario debebunt.

Acta Cons. Cracov. 5, str. 954.

27. 1525. die 12. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, ne lucra in iudiciis terrestribus obtenta, in bonis civilibus exequantur.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, tocius Prussie etc. dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, quia cum citati fuissent consules nostri Cracovienses ad nostre maiestatis presenciam per nobilem Nicolaum Kossoczki et Ioannem Cowalowycz in Prokoczin et in Pyasski heredem ocasione perlucrorum, que ipsi in iuditijs nostris terrestribus super nobilibus Thoma Fogielwedrowicz et Vrsula Wosserbrotowa lucrati fuissent iuridice, ipsi consules Cracovienses exequtionem perlucrorum in iuditijs terrestribus lucratorutm, super bonis ciuilibus admittere noluerunt neque admiserunt. Nos itaque volentes vnum-

quemque in iure suo conseruare, decreuimus et decernimus tenore presencium, ipsos Cracouienses consules liberos esse a citacione et causa, eo attento, quod percepimus illos nihil iniuriose in hac causa egisse, nec volumus, vt perlucra in iuditijs terrestribus perlucrata, super bona ciuilia se extendant, sed actionem saluam reseruamus ipsis Nicolao Kossoczki et Ioanni Kowalewycz cum dictis personis Thoma Fogelwedrowycz et Ursula Wosserbrotowa, vt ipsi Nicolaus Kossobvczki (s) et Ioannes Kowalowycz agant cum ipsis in iure terrestri secundum cursum et consuetudinem in iure diu obseruatam. Harum testimonio literarum sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum Cracovie feria sexta post festum sancti Stanislai in Mayo, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, regni nostri anno decimo nono. — Cristoforus de S. palat. et c. Crac. ac r. P. canc. sst. — Relacio magnifici Christophori de Schidlowyecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Polonie cancellarij etc.

Dokument pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pargaminowym rzemyku.

28. 1525. die 12. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae cives Cracovienses a vectigale pontatico in oppido Ropczyce solvendo, liberos esse declarat.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia in continua rerum et temporum varietate facile res geste e memoria hominum labuntur, ideo necesse est, quod perpetuis literarum monimentis commendentur. Proinde nos Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiavie, Russie, tocius Prussie ac Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque etc. dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quomodo constituti personaliter coram nobis famati consules ciuitatis nostre Cracoviensis in conuencione Pyotrkoviensi pro festo sancti Thome apostoli anno proxime preterito celebrata, proposuerunt, quomodo generosus Ioannes Herborth ab ipsis et alijs ciuibus nostris et incolis ciuitatis nostre Cracoviensis pontale dictum *kopyeczkye* in opido Ropczicze extorquebat in damnum ipsorum ciuium Cracoviensium non modicum et preiudicium priuilegiorum, ipsis Cracoviensibus ciuibus nostris per antecessores nostros graciose largitorum et datorum. Nos itaque attenta eorum debita instancia et peticione, volentes ipsis ciuibus de talibus prouideri et ipsorum priuilegia coram nobis et consiliarijs nostris reproducta, in suo robore conseruari, vbi et ipse generosus Ioannes Herborth in continenti respondit, se super talia pontalia habere certa priuilegia, quibus mediantibus exactionem huiusmodi pontalium iuste ab hominibus extorqueret, quibusquidem priuilegijs vtriusque partis revisis comperimus, ciuitatem Cracoviensem esse donatam a predecessoribus nostris singularibus libertatibus a quibusuis theloneis plurimis priuilegijs etiam a ducentis vel vltra annis,

privilegium vero Ioannis Herborth illi ante septem annos per nos super huiusmodi pontale in Kopky datum esse inuenimus: super quibus matura deliberacione progredientes, vetustiora Cracouiensium ciuium priuilegia reperiendo, decernimus vnacum consiliarijs nostris in conuencione prefata congregatis, quod Cracouienses duo consules et quinque ciues eiusdem ciuitatis ex communitate tacto corporaliter sacramento permanere debent circa eorum vetustiora priuilegia et libertates firmius et efficacius, quam ipse Ioannes Herborth cum suo priuilegio nouiter acquisito. Quod quidem iuramentum corporaliter prestandum ipsis consulibus et ciuibus deputatis terminum pro feria tercia ipso die sancti Sigismundi in arce nostra Cracoviensi prefixeramus. Qui presencialiter iuxta decretum nostrum constituti in iudicijs nostris regalibus corporale iuramentum prestiterunt eo pacto, quia ipsi Cracouienses Cracouienses (s) ciues exactis temporibus pontale *kopeczki* in opido Ropczicze nunquam soluebant vigore libertatis et priuilegiorum suorum nec ad soluendum sunt iuste astringendi, et sic prestito iuramento die et hora prefixa decreto nostro regio satisfecerunt. Post quorum satisfactionem decreuimus et decernimus presentibus, ipsos ciues et incolas Cracouienses liberos esse a solucione pontalis *kopyeczkye* in Ropczicze cum quibuscumque transeant mercancijs, que suis uel conducticijs equis, bobus, iumentis, curribus ducant, vehant vel perferant cum omnibus rebus, quibuscumque possint censeri nominibus, nunc et in ewm, et alij vectores de ciuitatibus, qui sunt liberi a teloneis, eciam merces Cracovienses ducentes, debent esse liberi. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum Cracovie feria sexta post festum sancti Stanislai in Maio proxima, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, regni nostri anno decimo nono. Presentibus reuerendis in christo patribus, dominis Petro de Thomycze Cracoviensi, regni nostrj vicecancellario, Andrea Cricio Premisliensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis: Christophoro de Schidlowyecz palatino et capitaneo Cracoviensi ac regni nostri cancellario, Andrea de Thanczin palatino Sandomiriensi, Nicolao de Schidlowyecz castellano Sandomiriensi, regni nostri thesaurario, Stanislao de Chodecz regni nostri et capitaneo Leopoliensi, Petro Kmyta de Wyschnycze curie et capitaneo Premisliensi, marsalcis, Stanislao de ..... canonico Cracoviensi, Paulo Crassowski preposito Omnium Sanctorum Cracoviensi, secretarijs nostris, et alijs quam plurimis dignitarijs, officialibus ac curiensibus nostris, ad premissa testibus fidedignis, sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati magnifici Christophori de Schidlowyecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Polonie cancellarij etc. sincere nobis dilecti. — Cristoforus de S. palat. et c. Crac. ac r. P. canc. sst. — Relacio eiusdem magnifici Christophori de Schidlowyecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Polonie cancellarij etc.

Dokument pargaminowy, w skutek wilgoci znacznie zbutwiały, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z różowego i zielonego jedwabiu.

29. 1526. die 27. m. Ianuarii, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, quinquennalem suspensionem libertatis a portoriis in comitiis Petricoviensibus decretam, ad cives Cracovienses referri non debere.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, quod quamuis nos de consilio et consensu omnium vtriusque status consiliariorum nostrorum et nunctiorum terrarum regni nostri in alio conuentu generali Piotrkouiensi ante biennium acto, congregatorum, libertates quamplurimis ciuitatibus et oppidis tam nostris, quam spiritualium et secularium a soluendis theloneis nostris antiquis per nos predecessoresque nostros concessas, propter reipublice arduam necessitatem ad quinque annos suspenderimus, ita ut deinceps quilibet mercator intra tempus ipsius quinquenii de predictis ciuitatibus et oppidis liberis a rebus et mercibus suis ipsum theloneum antiquum nobis soluere idque theloneatoribus nostris reponere teneantur, tamen annuentes humilibus supplicationibus famatorum proconsulis, consulum et ciuium ciuitatis nostrae Cracouiensis, ac in prospectu habentes ipsorum erga nos et predecessores nostros et rempublicam regni nostri eximia benemerita ac seruicia, que nobis et ipsi reipublicae nostrae pluries exhibuerunt et hactenus studio indefesso exhibere non pretermittunt, etiam in vrgentissimis ipsius reipublicae, presertim vero bellicis necessitatibus, quibus quidem seruicijs prenominati ciues Cracouienses se nobis ac vniuersis proceribus regni nostri non vulgariter commendatos, gratosque et acceptos reddiderunt, simul ac nobiscum reputantes et mature expendentes priuilegia eorundem consulum et ciuium Cracouiensium per nostros predecessores serenissimos Poloniae reges ac duces illis gratiose concessa et per nos confirmata, suspensionem eiusdem libertatis ac immunitatis eorum per nos ad quinquennium factam, quoad ipsos ciues, mercatores, negociatores et rectores Cracouienses de voluntate et consensu consiliariorum nostrorum et nunctiorum terrestrium, in presenti conuentu generali congregatorum, relaxauimus et relaxamus per presentes. Quocirca mandamus vobis vniuersis et singulis theloneatoribus in regno nostro vbilibet existentibus ac eorum vices gerentibus, vt ipsos mercatores, negociatores et quosuis ciues Cracouienses eorumque vectores per regnum et dominia nostra cum rebus et mercibus eorum libere et sine omni impedimento transire et eas ducere permittatis, theloneumque nostrum antiquum ab illis non exigatis pro gratia nostra. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum in conuentu generali Piotrkouiensi sabato proximo post festum Conuersionis sancti Pauli, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, regni nostri vigesimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio reverendi in Christo patris domini Petri Thomiczki episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną Zygmunta I z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i pomarańczowego jedwabiu.

30. 1526. die 23. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de consulibus ad senatum vocandis.

Am freitage vor Mathie appostoli ad 23 Februarij, anno M. D. XXVI, haben dy heren rothmannen iungk vnnd aldt, dy den off dy selbige czeith yn noettlichen der stadt gemeynen sache vorsammelt woren, als nemlich der herr Stenczel Czipser, off dy selbige czeith burgermeister, Ioannes Kislingk, Caspar Beher, Peter Mornstinn, Paul Kauffman, Mathias Sczensny, Erasmus Cruppeck, Michel Meydel, Melchior Weigel, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstinn, Iobst Glacz, Pangracz Guteter, Ioannes Czimmerman, Petrus Tomgel, Stanislaus Waczlaw, doctor Lucas Noskowski, Franciscus Roth, doctor Petrus vonn Obornykj, dy vnntter gescribennen artikel beschlossen, dy ovch vormols beschlossen seyn worden durch dy aldte heren ire vorfaren, festiglich vnnd eyntrechtiglich czw halden, off das gemeynne der stadt nucz an alle vorsewmnysse gefordert werde:

§ 1. Am ersten der herr burgermeister mit den siczenden herren sollen noch alder gewonheith czw rote geen am montagk, mithwoch vnnd freitagk, wens nicht feyertagk isth, noch der zyngenden fruemesse, in der fasten noch der prediger czw unser libe fraw, ader wy sy noch irem besten vornemen eyn ordenung vnnd zaczunge machen wolen czwuschen sich selbst. Vnnd wen der herr burgermeister am irsten vffs rothawss kommt, zal her balde seyne dyner awsschicken noch den siczenden herren vnnd en anzagen, das sy kommen, zal ouch denne den zantzeiger der halben stundt vmkeren; wo den irkeyn herr nich kwem, dy weil dy halbstundt geet, vnnd kwem wen sy awsgeloffen ist, nich habende vom herr burgermeister irlawpniss, der sal bussen 4 gr. vnnd solche busse bald niderlegen an alle awsrede; wo aber irkeyn her awssen bleb biss der sandtseger die halbstundt czwe mol awsging, oder eyne gancze stund sich vorliff, der sal bussen 8 gr. wo her nicht irlaubung hett vom herr burgermeister. Bleb denn irkeyn herr gar awssen vnnd stellet sich nicht dezer obgemelten tage, der sal bussen 12 gr. an alle wederrede. Solche bussen zal der burgermeister der selbigen wochen eynfordern vnnd eynmannen von eyn ydem herrn, der busfellig worden ist, an allen vorczugk; wo her aber nochlessigk were vnnd vnachczam yn solchem ynmannen, denne zals der selbige burgermeister selbst czallen. Geschegs aber, das irkeyn herr sich dem herrn burgermeister wederseczt, vnnd vorfallene buss nicht legen ader czalen wolt, sal sich der herr burgermeister mit em nicht scharff eynlegen, sunder ym frid lossen steen, bis das der roth beynander ist, den sal her solchen eigenwillen anzeigen den herren, dy en solchen herren vmbe seyne storung willen, dy her tatt czw enkegen eyns ersamen roths zogung, stroffen vnnd eyn schock buss vonn em nemen an alle gnode bald dy weil dy herren beyenander zeyn vff dem Rothawss.

§ 2. Item zo der herr burgermeister dy alden herren beschicket mit czetteln noch alder gewonheith, zo sollen sy noch dem glocken lawt off dem rothawss czusamen kummen, dy weil er sant zant (s) zeiger der halben stunde czwemol awsgeet; wo er denn nicht kommt vnnd der seiger eyne gancze

stundt oder der halben stundt czwir awsgeloffen ist, so sal eyn ider herr bussen 4 gr. Bleibt den irkeyn herr lenger dornoch awss aber eyn stundt, so sal er bussen 8 gr. koemmt er denn nicht vnnd bleibet gar awssen, so sal er bussen 12. sal dach verstanden werden alzo, wo eyn herr das thett vnnd vom herrn burgermeister nicht irlawbniss hett, so sal her sulche bussen geben; wenns aber der herr burgermeister irlawbet awss czimlicher redlicher vrsach, der mag solcher buss nicht feligk werden. Incher sal der burgermeister solche bussen yn allir moss vnnd weize fordernn vnnd ynbringen, wy oben steet.

§ 3. Item wo es awss czwfeliger vrsach zichs begeb, nemlich zo gewaldt vnnd ander fridbroch geschee yn der stadt oder andere grosse nottige zachen vorhanden weren, der dy siczenden herren selbst nicht koenten entscheiden, sunder der aldten herren dorczw dorfften, denne so sal vnnd mag der herr burgermeister dy dyner awsschicken vnnd en hemlich lossen ansagen, das gewaldt oder ander schwer sachen vorhanden synt, vnnd von noette ist, das sy offs rothhawss kummen an vorczugk, es sey des tages ader yn der nacht, denne sollen dy alde herren alle kumen an alle awsrede, dy weil de sandtseiger der halben stundt geet; wo her lenger vorczugk thett vnnd kwem nicht, der sall eyn schock buss legen, es wer denne, das er eyn redlich vrsach hette, damit her sich des entfurt vnnd sich freyet.

§ 4. Item wen der herr burgermeister dy alten herren beschicket mit czeteln vnnd sy czwsamen kumen, wy oben steet, dy weil der sandtseiger czwemol wmbeget, do sal her alle andren sachen, geschefften vnnd handelung abstellen, vnnd alleyn dy sachen, dorumbe dy herren beschicket seyn, vor sich nemen, dy selbige vorczelen noch nottorfft vnnd dy czw handeln an alle ander hynderniss, vnnd keynir sal wegk gen, dy sache werde denne geant.

§ 5. Item dy sitczenden herren sollen im summer siczen, biss der seiger czehen schleth am halben zeger vnnd ym winter vnnd yn der fasten biss der seiger ellff schlegt im halben seger.

Acta Cons. Crac. 5, str. 1161.

31. 1526. die 11. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de consiliis diebus Iovis habendis.

Feria secunda ante Vitti. — Domini consules in pretorio congregati seniores cum iunioribus vnanimiter secundum quod antea pro tractandis negocijs publicis pro bono rej publice omnibus alijs semotis diem sabati eis elegerant, quia semper conuenire ad id debeant, exnunc eidem intencioni inherentes, eandem diem sabbatj propter multas incommoditates transtulerunt in feriam quintam ita, quod diebus sabbatiuis fierj debebat, ferijs quintis inpost peragatur.

Acta Cons. Crac. 7, str. 29.

32. 1527. die 23. m. Martii, Casimiriae.

Consules Casimirienses aquae ex aquaeductu civili in domos suas gratis ducendae, facultatem sibi tribuunt.

Sabbato ante dominicam Oculi. — Spectabiles et famati domini proconsul et consules residentes et antiqui insolidum singuli, habita consultatione adinuicem de et super cannalibus et aque influxibus in domos eorum iam actu inductis aut in posterum inducendis, volentes itaque domibus eorum his duntaxat, quas soli inhabitant aut in posterum inhabitabunt, prerogatiuam vllam et graciam exhibere, vnanimi voto concludendo edixerunt et decreuerunt, quod exnunc temporibus perpetuis in posterum cuilibet consulum huius ciuitatis antiquo et residenti liberum esse debet, vt cannale wlgariter *ruṛą* dictum in domum suam suis proprijs impensis, quandocunque voluerit, potens erit inducere et sibi id erigere eoque vti libere sine vlla contribucione tamquam proprio, temporibus dumtaxat vite sue et seu in domo sua eadem, in quam illud induxerit, manserit aut manere voluerit solus per se et in persona sua. Cum vero, vt omnes mortales sumus, aliquem mori contigerit, siue eciam si aliquis domum eandem suam, in quam canale induxerit, vendere voluerit et vendiderit, extunc ipsi successores seu domus eiusdem possessores, si non fuerint in officio consulari antiquo aut residenti, et nichilominus cannale prefatum in eadem domo conseruare voluerint, ex eodem ad pretorium huius ciuitatis pro fisco ciuili quatuor grossos singulis annis soluere debebunt, quod tandem ex eodem censu domini consules expensis ciuilibus reformare tenebuntur in euum. Quicumque autem huiusmodi censum quatuor grossorum annuum soluere recusauerit, eo facto cannale ipsum in domo prefata destrui et annichilari debebit. Quod confirmatum est habere robur et vigorem perpetue firmitudinis ex decreto tocius senatus.

Acta Cons. Casimir. N. 755, str. 147.

33. 1527. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae ordinationem Ioannis Amor de Tarnow palatini Cracoviensis, de mercatura Iudaeorum a. 1485. factam, ratam esse iubet.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Masouieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia cum famati proconsul, consules et cives nostri Cracovienses cum alias multociens, tum etiam in hoc conuentu generali grauissime quererentur de Iudeis Cracoviensibus sev in Casimiria apud Cracoviam habitantibus, quod ipsi contra priuilegia ciuitati Cracoviensi per nostros predecessores concessa, et contra consuetudinem antiquam quaslibet negotiationes omnigenis mercibus exercent, ipsorumque ciuium lucra et commoditates preriperent cum ma-

gna iactura, detrimento et preiuditio illorum, siquidem ipsi soli omnia onera ciuilia ferrent atque obirent, exhibuissentque literas magnifici olim Ioannis Amor de Tharnow palatini Cracouiensis, eius uero sigillo communitas, ordinationem per eum factam de rebus, quas Iudeis vendere liceat, sponte, libere, absque ulla coactione per ipsos Iudeos approbatam et susceptam, in se continentes, supplicantes enixe, vt benignam rationem ipsorum communium ciuium habere, dictorumque Iudeorum hanc laxam nimium negotiandi facultatem nullo hactenus prescripto aut certa moderatione limitatam, comprimere, literasque predictas memorati magnifici Ioannis Amor de Tharnow palatini Cracouiensis et ordinationem de rebus, pro quibus ipsi Iudei, ut prefertur, contractum venditionis facere possent, auctoritate nostra regia gratiose approbare, ratificare et perpetuo confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

(Sequuntur literae Ioannis Amor de Tarnow palatini Cracoviensis, No CXCIII Tomi I Codicis diplomatici civitatis Cracoviensis praemissae).

Nos itaque Sigismundus rex Polonie prefatus, considerantes supplicationem predictorum proconsulis, consulum et ciuium Cracoviensium esse iustam, simul ac habentes maiorem ut par et decens est, illorum rationem, qui pro reparatione, munitione et conseruatione ipsius ciuitatis nostre Cracoviensis et rei publice multa onera sustinent, eorumque commoditatibus benigne prospicere volentes, quo facilius eadem onera sustineant et lucra sibi querant, necnon etiam animo rewoluentes, quod ex crebris aliquarum rerum et ordinationum mutacionibus multe difficultates et incommoditates euenire soleant, preinsertas literas magnifici olim Ioannis Amor de Tharnow palatini Cracoviensis ac ordinationem per eum factam et per Iudeos Cracowienses predictos tam seniores quam etiam iuniores ac eorum totam communitatem sponte, libere et non coacte susceptam, sed et per speciales ipsorum literas caracteribus iudaicis scriptas, et per Moysen filium Effraym, Iacob filium Alexandri, Iosue filium Effraym et Mardocheum filium Iacob, tunc seniores ipsorum Iudeorum de Cracouia subscriptas, etiam coram nobis originaliter per ipsos cives Cracovienses exhibitas, et in nullo prorsus suspectas, approbatam et nunquam posthac revocatam, ratam et gratam habentes ac Iudeis ipsis valde congruam et eorum legi iuribusque consentaneam esse perpendentes, ex sentencia ac de consilio et assensu consiliariorum nostrorum vtriusque status, in hoc conuentu generali congregatorum, in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus confirmauimus ac harum serie literarum confirmamus, roburque perpetue et inuiolabilis firmitatis easdem literas preinsertas ac ordinationem in eis factam, tanquam si per nosmet ipsos vel predecessores nostros facta fuisset, obtinere ac debite executioni demandandam fore et omnino demandare debere perpetuis temporibus et in ewm decernimus et declaramus, absque vlla contradictione et impedimento palatini aut capitanei Cracoviensis pro tempore existentis et quorumvis aliorum officialium nostrorum. In cuius rei testimonium et firmitatem sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracovie in conuentu generali feria quinta proxima ante dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni uero nostri anno vigesimo primo. — Petrus episcopus et vi-

cecancellarius sst. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana. Dziś na pasku pargaminowym wisi u tego dokumentu mała pieczęć koronna Kazimirza Jagielończyka z czerwonego wosku, snać później przyczepiona. Na grzbiecie współczesny napis: Anno M°D°XXVII° Litere Inhibicionis Mercandi Iudeis Opera et Diligencia Spectabilium D. Stanislaj Czipser et Caroli Koczer Expedite.

34. 1527. die 2. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae refert privilegia et decreta, quibus libera fluvio Vistula navigatio civibus Cracoviensibus et aliis regni Poloniae incolis adiudicata est.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithvanie, Russie, ac omnium terrarum Prussie, Mazouie etc. dominus et heres, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, quomodo famati proconsul et consules ciuitatis nostre Cracouiensis coram nobis constituti, exhibuerunt decreta literatoria, primum per serenissimum olim dominum Alexandrum Polonie regem, predecessorem et fratrem nostrum charissimum, ac deinde per nostram regiam maiestatem tempore huius nostri felicis regiminis successive inter ceteros regnicolas nostros pro se lata, contra et adversus famatos proconsules et consules, totamque communitatem ciuitatis nostre Thorunensis, videlicet occasione libere fluitationis Gdanum versus per fluuium Vistulam supra et infra cum mercibus et sine illis, in schaphis et strugibus, seu quomodolibet aliter totiens quociens faciendo, petentes dicti consules Cracouienses, decreta huiusmodi diversa literatoria in unas literas nostras, vnumve priuilegium nostrum reducj et redigi, transferrique decerni. Quorum quidem decretorum tenores sequuntur et sunt tales, et in primis fraterne maiestatis preallegate:

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regias et quorumvis principum auctoritates non modo ea jura et libertates, que in statu et firmitate suis absque impedimento permanentes, vniuersos eorundem principum subiectos in pace et commoditate conseruant, tueri decet, verum etiam veteres et prescriptas consuetudines, que licet diu obseruate, nonnulla temporum intercapedine abrogate essent, tamen opere precium est, illa ipsa iura et libertates propter earum permanentiam et indubitationem, firmitate in statum pristinum per legittimas judicij determinationes reducere et literis autenticis propter memoriam sempiternam commendare. Proinde nos Alexander Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, nec non terrarum Cracovie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiavie, Prussie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque etc. dominus et heres, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, harum notitiam habituris, quomodo constituti personaliter coram nobis famosi consules ciuitatis nostre Cracouiensis, sentenciam diffinitiuam nostro in judicio regali hac in conuentione pro parte ipsorum, vniuersorumque regni nostri incolarum contra Thorunenses occasione fluitationis libere per fluvium Vysla sursum et deorsum cum scaphis, navibus et struibus latam, exhibentes, petierunt illam per nos

approbari, confirmari et ratificari. Cuius sequitur tenor. Nicolaus Sworski de Bedlno iudex, et Stanislaus Lythwos de Cazanow succamerarius Lublinensis et subiudex terre Sandomiriensis generales, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, presentium noticiam habituris, quia dum et quando hic in conuentione presenti totius regni Polonie generali residebamus in judicio, in presentia serenissimi principis et domini, domini Alexandri Dei gratia regis Polonie, magni ducis Lithvanie, Russie, Prussieque domini et heredis, etc. domini nostri gratiosissimi, vna cum magnificis, venerabilibus et generoso, dominis assessoribus infrascriptis, tanquam ad navigationem seu fluitationem fluvij Visla, pro qua in presentiarum agitur, nullum interesse habentibus, per maiestatem regiam ad causam definiendam infrascriptam datis et deputatis, videlicet cum dominis Iacobo de Syekluka Voynicensi, Ioanne Iordan de Zakliczin Byecensi, Mathia Bal de Nowotanyecz Sandocensi castellanis, Alberto Gorski cancellario Poznaniensis, Nicolao de Barthnyky custode Plocensis ecclesiarum, maiestatis regie secretarijs, et Derslao Vylczek de Lubynye succamerario Leopoliensi, iudicantes sedebamus, veniens venerabilis dominus Stanislaus Zabyensky, canonicus Wladislauiensis, procurator cum sufficienti procuratorio, nomine procuratorio ac vice et nomine omnium et singulorum prelatorum et secularium, ac principum, baronum, nobilium et vniuersorum incolarum terrarum, ciuitatum, oppidorum et dominiorum regno Polonie subiectorum, et presertim in terris Polonie, ducatu Masovie, et in ciuitate Cracouiensi existentium, coram nobis et dominis assessoribus suprascriptis, per sacram maiestatem regiam ad infrascripta collocatis et datis, ac iudicio sue maiestatis regali nobiscum presidentibus, personaliter constitutus, in primis et ante omnia reproductis prioribus actionibus, acticationibus, litis pendentia, controversijs, terminorum observationibus pro, de et super libera fluitatione supra et deorsum per fluvium Vyssla cum vniuersis et singulis mercantijs, frumentis, navibus quibuscumque oneratis et non oneratis, ceterisque omnibus et singulis rebus venalibus et emptibilibus, quibuscumque dici et vocari nominibus possint, per ipsum fluvium Vysla tam ad oppidum Gedanense, quam ad alia loca deorsum et supra versus maria navigantibus et navigare volentibus in diversis navibus, scaphis et struibus, alias *trawty*, alijsque instrumentis navigabilibus, contra famosos proconsules et consules, totamque communitatem oppidj Thorun coram maiestate regia et consiliarijs sue maiestatis primum in Thorun, tandem in Marienburgk vertentibus ac iudicialiter tanquam contra partem ream agentibus, ac demum ipsa regia maiestas ex Marienborgk ad finalem decisionem ac determinationem vtriusque partis controversijs finem imponere cupiens, cum literis, munimentis ac omnibus et singulis privilegijs, causam ipsam concernentibus, pro finali determinatione ac iusticie complemento terminum peremptorium ad conuentionem generalem, vbicumque celebranda in regno foret prior, remissum dederat et prefixerat, et demum literis citationum, ut ipsos Thorunenses oppidanos certiores reddidisset de conventione in Lublyn aut in Radom instituenda, prout sue maiestatis literas citationum ad reponendum literas, priuilegia super navigatione in fluvio Visla, ac ad videndum et audiendum iustum et perpetuum ferri decretum huiusmodi citationem in iure reproduxit, prout hodiernus terminus requirebat. Quos proconsules et consules

ac totam communitatem oppidi Thorunensis primo, secundo, tercio et quarto ex superabundanti Stanislaus Zila de Radom ministerialis, de mandato iudicij proclamavit, ut cum iuribus, priuilegiis ac munimentis, si que se habere pretenderent, sub arestatione nauigationis per fluvium Visla, ad videndum et audiendum desuper ferri sentenciam et iusticie complementum comparerent, qui sic proclamati neque per se neque per suum procuratorem in judicio comparere curaverunt, et neque privilegia ac munimenta, si que habent, producere exhibereque voluerunt, prefatusque dominus Stanislaus Zabenski, procurator ex adverso stans, reposuit priuilegia et munimenta, consuetudines prescriptas super liberam navigationem et fluitationem per fluvium Visla continentia et probantia cum mercantijs omnibus ac vniuersis rebus necnon frumentis cuiuslibet grani et generis, allegans fuisse et esse liberam fluitationem absque quouis impedimento et Thorunensium aresto, petens omnes incolas regni, ducatus Mazovie et presertim oppidi Gedanensis, ac eius totam communitatem, ceteraque dominia regibus et regno Polonie subiecta et adiuncta in libertatione fluitationis predicte ab antiquis temporibus pacifice tenta, absque impedimento Thorunensium preter impedimenta novissimis temporibus per Thorunenses de facto patrata et facta, conservari, decreto mediante nostro, iuraque et munimenta ac literas ipsorum reposita et repositas, in suo robore per decretum iuridicum ratificari et conseruari, et literas, si quas predicti proconsules et consules oppidi Thorunensis postea coram regia maiestate aut vbicumque in hac causa reproducerent, et eis vti vellent, ex quo hic eas reproducere noluerunt, pecijt idem procurator ipsas literas decerni nullum habere robur et firmitatem, pro quibus ipse procurator hic in judicio perpetuam evasionem decerni, et parti sue premissa adiudicarj petivit. Nos itaque audientes prefati domini Zabyenski Stanislai procuratoris petitionem nomine quo supra, partium suarum suprascriptarum propositam ac factam, recensentes predicta priuilegia et munimenta, per ipsum dominum Stanislaum procuratorem nomine partium suarum suprascriptarum coram nobis in judicio producta, de consilio dominorum assessorum supra scriptorum: in primis decernimus et ante omnia, literas et privilegia, munimenta et consuetudines legittimas prescriptas et antiquitus obseruatas super fluitationem liberam sursum et deorsum per fluvium Visla in robore conseruandas et confirmandas ac remanendas, prout conseruamus, confirmamus et remanemus perpetuo et in evum; literas vero, munimenta et privilegia Thorunensium proconsulum et consulum, si que haberent aut se habere pretenderent, in contumaciam ipsorum super predicta arestatione prefate nauigationis decrevimus et decernimus nullius fore roboris, importancie, efficacie, momenti. Proptereaque omnibus et singulis prelatis spiritualibus et secularibus, baronibus, nobilibus et vniuersis incolis terrarum, ciuitatum, oppidorum et dominiorum regibus et regno Polonie subiectorum et adiunctorum, et presertim ciuibus Cracouiensibus liberam fluitationem per fluvium Visla supra et deorsum cum omni genere mercantiarum in struibus et navibus alijsque instrumentis navigabilibus absque omni impedimento et aresto prefatorum Thorunensium per sentenciam nostram diffinitivam perpetuo adiudicavimus et adiudicamus presentibus; ipsis vero Thorunensibus proconsulj et consulibus, totique communitati oppidi eiusdem pro predicta arestatione per fluvium Vysla perpetuum impo-

suimus silentium et imponimus presentibus, hac nostra sentencia diffinitiva mediante. Super quibus omnibus premissis, sic ut premittitur factis, ipse dominus Stanislaus procurator nomine quo supra procuratorio, memoriale in judicio posuit, quod judicium suscepit. Actum in curia regalj Radomiensi, in conuentione generali feria tercia in vigilia sancti Adalbertj, anno Domini millesimo quingentesimo quinto. Presentibus ibidem magnificis, strenuis et generosis ac nobilibus, Vincentio Swydwa de Schamotuli, Venceslao de Ostrorogk, Ioanne de Buczacz subpincerna regie maiestatis, Paulo Iassieńsky, Ianussio Swirczewsky tenutario Ropczicensi, marschalco curie, Stanislao Lanczkorunsky de Brzezie, pincerna Sandomiriensi, Petro Spoth de Crayow tribuno Radomiensi, Ioanne Bogusch et Petro Strzabosch, et alijs regie maiestatis quam plurimis curiensibus fidedignis. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt subappensa. Per manus nobilis Andreae Mroczek de Skowyerzin, regie maiestatis et terre Sandomiriensis notarij generalis. — Itaque nos, qui ad eiusmodi judicium personas jurisperitas et nullum interesse ad causam fluitationis habentes deputaveramus locaveramusque, de ipsorum et aliorum jurisperitorum ac consiliariorum spiritualium et secularium pari modo nichil actionis in causa suprascripta habentium consilio deliberationeque et virtute regijs nostris, attendentes sentenciam preinsertam iuste, juridice et legittime latam esse, ipsam de certa scientia nostra approbandam, confirmandam et ratificandam duximus, approbamusque, confirmamus et ratificamus, decernentes eam in omnibus articulis, clausulis, punctis et condicionibus valere et robur debite ac perpetue firmitatis obtinere, tenore presentium mediante in evum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum in conuentione generali Radomiensi, die dominico festi Floriani, anno Domini millesimo quingentesimo quinto, regni vero nostri quarto. Presentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus dominis, Andrea archiepiscopo Gneznensi et primate, Bernhardino Wilczek electo Leopoliensi, Ioanne Cracoviensi, Vincentio Wladislawiensi, Ioanne Posnaniensi et Luca Varmiensi ecclesiarum episcopis, nec non magnificis, venerabilibus et generosis Spithkone de Iaroslaw castellano Cracouiensi, Ioanne de Tharnow Sandomiriensi, Nicolao Gardzina de Ludbrancz Calissiensi, Petro Mischkowsky de Mirow Lanciciensi, Nicolao de Curozwanky Lublinensi, Nicolao de Cosczielecz Brestensi, Nicolao de Crethkow Iuniwladislawiensi, Prandotha de Thrcziana Rawensi, et Ioanne de Tharnow Russie palatinis, Ioanne Iarandt de Brudzow Callissiensi, Ioanne de Przeramb Siradiensi, Ianussio Latalsky Gneznensi, Ioanne Slupeczki Sandecensi, Iacobo de Siekluka Voynicensi, Petro Schaffranyecz de Pyeschkowa scala Visliciensi, Ioanne Iordan de Zakliczin Byecensi, Martino de Boguria Zawichostensi, Stanislao de Potulicze Myedzirzecensi, Petro de Opalenycza Landensi, Petro Gorski Nacklensi, Andrea de Opporow Cruschwicensi, Mathia de Gostyn Srzemensi, Nicolao Camblan de Skoraczow Crziwinensi, Nicolao de Cuthno Gostininensi et Stanislao de Srzeńsko Visnensi castellanis, Ioanne de Lassko cancellario, Iacobo de Schidlowyecz thesaurario nostro, Alberto Gorsky scholastico Wladislawiensi, Nicolao de Barthnyki custode Plocensi, secretarijs nostris, Nicolao Firley de Dambrowicza vexillifero Cracouiensi et capitaneo Lublinensi, Alberto Scora de Gay Dobrinensi, Stanislao de Cazanow Lublinensi, succamerarijs, alijsque quam

plurimis consiliarijs et curiensibus nostris, ad premissa testibus fidedignis, sincere et fidelibus nostris dilectis. Datum per manus prefati venerabilis Ioannis de Lassko ecclesie Gneznensis et regni nostri cancellarij sincere nobis dilecti.

Sequuntur item litere maiestatis nostre de cancellaria nostra emanate:

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres, significamus tenore presentium vniuersis, quia cum multotiens subditi nostri omnis status et ordinis regni et dominiorum nostrorum nobis graviter questi essent, quod ciues Thorunenses adversus iura communia regni nostri prohiberent transitum et navigationem per Vistulam versus Gedanum, retinentes apud ciuitatem suam strues, scaphas et alia id genus navigia cum frumentis et alijs rebus, que ex regno nostro versus mare demitti solent, nosque ad eam querimoniam subditorum nostrorum citari ad nos et conuentum generalem Pyotrkouiensem fecissemus ipsos ciues Thorunenses, auditisque propositionibus adversus illos subditorum nostrorum, illis vero per suum procuratorem se vigore priuilegij terrarum Prussie petentibus in ipsis terris Prussie et cum earum consiliarijs iudicari, causam et controuersiam hanc ad conuentum Marienburgensem novissimum suspendissemus, prorogando illam demum vsque in ciuitatem Gdanensem, vbi cum consiliarijs vtriusque status tam regni quam etiam terrarum Prussie, propositionibus et responsis vtrinque diligenter auditis et examinatis, videlicet ex parte regnicolarum non solum veteres concordias et statuta, sed etiam sentenciam diffinitiuam in conuentu generali Radomiensi per serenissimum olim Alexandrum regem, fratrem nostrum factam adversus ipsos Thorunenses et pro libertate regnicolarum nostrorum demittendi libere frumenta et res omnes Gdanum vsque, ex aduerso vero Thorunensibus vetus suum privilegium producentibus, allegantibusque sentenciam dicti serenissimi olim Alexandri regis factam fuisse absentibus consiliarijs terrarum Prussie, et non vocatis hijs, quorum intererat, hijsque et alijs multis allegationibus et responsis hinc inde factis, nos cum toto senatu nostro diligenter examinatis, talem sentenciam protulimus et proferimus presentibus literis nostris: Quod cum ciues Thorunenses non habeant in priuilegio suo nisi emporium ad res et mercimonia mercatorum et vectorum apud se sistendi, ordo vero spiritualis et militaris cum alibj vbique, tum vero in regno nostro liber est ab omnibus huiusmodi emporialibus legibus, non debeant deinceps perpetuis temporibus ciues Thorunenses vllius vel ecclesiastici vel militaris persone frumenta et alias quascumque res struibus, scaphis et alijs huiusmodi eorum navigijs impositas, et versus mare demissas, apud se continere, sed liberam navigationem vnicuique ex predictis duobus ordinibus spiritualis et militaris permittere, ut quisque pro arbitrio et libitu suo vel apud illos consistere, vel Gdanum navigare possit. Quod vero ad mercatores, vectores et ciuitates ac oppida regni nostri attinet, licet decretum serenissimi olim regis Alexandri pro omnibus in commune subditis nostris sit factum, tamen quia ex parte Thorunensium allegatum sit, non interfuisse consiliarios terrarum Prussie, nec vocatos eos, quorum intererat, ne quid nisi debite et exacte discussum et examinatum decerneremus, aut vllam occasionem relinqueremus cuiquam de nobis querendi, adhuc causam ad conuentum generalem regni proxime futurum, inter ipsos

Thorunenses et ciuitates ac oppida, vectoresque et negociatores regni nostri suspendimus, terminumque vtrique parti simul et consiliarijs terrarum Prussie ac alijs omnibus, quorum interest, ad duodecimam diem post ingressum nostrum ad locum ipsius conuentus, diem ingressus excludendo, prefiximus et prefigimus presentibus literis nostris, mandantes illis, ut pro eodem die in dicto conventu generali peremptorie compareant, alioquin sive comparuerint sive non, nos illud, quod aequum et iustum erit, decernemus; interim tamen saluo vtriusque partis jure permanente, mandamus item Thorunensibus ipsis, ut hoc decretum nostrum pro ordine ecclesiastico et militari latum, deinceps perpetuis temporibus firmiter observent, et nullo pacto illi vnquam contravenire audeant, sed ut omnes tam ecclesiasticos quam militares, sive frumenta et alias eorum res quascumque cum servis et procuratoribus ipsorum libere navigare et preterfluere quo velint, permittant, pro gratia nostra non aliter facturi. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum in ciuitate nostra Gedanensi feria tercia proxima post festum Diuisionis beatorum apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo (vigesimo) sexto, regni nostri anno vigesimo. Relacio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancelarij.

Postremo etiam litere judicij nostri regalis, titulis et sigillis appensis iudicis et subiudicis terrestrium Cracouiensium obsignate, et in conuentu Cracouiensi generali preterito emanate, vim decreti nostri regalis in se importantes in hec verba:

Nos Ioannes Pyenyaszek de Cruszlowa judex et Nicolaus Thaschiczki de Luczlawicze subiudex terre Cracouiensis generales, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, tam presentibus, quam futuris, harum noticiam habituris, quomodo dum et quando in curia serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Dei gratia regis Polonie etc. pro tribunali iudicialiter iudicando presidebamus, causa controversialiter in conuentione generali Cracouiensi moderna et iudicaliter inter partes descriptas vertebatur, et totaliter ad finem determinata est in hunc, qui sequitur infra modum. Quemadmodum in conuentione generali Pyotrkouiensi proxime preterita inter omnes status et ordines regni, ciues et incolas ciuitatum regno Polonie subiectarum, actores ex vna, et cives Thorunenses citatos ex altera partibus, actio iudicialiter fuit mota, quomodo ipsi ciues Thorunenses contra jura communia regni, immo contraveniendo decreto serenissimi olim Alexandri Dei gratia regis Polonie, in conuentione generali Radomiensi de et super libera fluitatione et navigatione per fluvium Visla sursum et deorsum vsque ad mare solemniter lato, prohibuerunt transitum et navigationem per Histulam versus Gedanum, retinentes apud ciuitatem Thorunensem strues, scaphas et alia id genus navigia cum frumentis et alijs rebus et mercantijs omnis generis et maneriei, que ex nostro Polonie regno et ciuitatibus Lithvanie et Mazovie nostris versus mare demitti solent, que causa tandem ex controuersia partium ad conuentionem Marienburgensem in terras Prussie novissime preteritam, per maiestatem regiam prorogata, et vsque in Gedano continuabatur, vbi tandem Gedani termino certo adueniente parcium supra expressorum tam ex parte regnicolarum, quam etiam ex parte ciuium Thorunensium per suos procuratores comparendarum, maiestas sua regia vna cum consiliarijs

regni et terrarum Prussie exauditis partium propositionibus, controversia et responsis, priuilegijsque per Thorunenses super emporio ipsorum, quibus se tuebantur, reproductis, ac etiam priuilegijs regnicolarum de et super libera fluitatione a quovis Thorunensium aresto per Histulam vsque ad Gedanum, et per maria sursum et deorsum latius in se canentium, et presertim decreto dive memorie serenissimi olim Alexandri regis Polonie desuper in premissis in conuentione generali Radomiensi, in termino tanquam peremptorio ad reproducendum per ipsos Thorunenses jura et privilegia eorum ex vi tam remissionis ex Marienburgk, quam etiam ex vi adcitationis sue maiestatis ad eandem conventionem Radomiensem peremptorie prefixo, lato, maiestas sua regia decreuerat, quod ordo spiritualis et militaris cum eorum scaphis et struibus, rebus quibusvis generis (s) et navigijs oneratis et non oneratis, libere absque quovis aresto Thorunensium vsque ad Gedanum et per maria supra et deorsum fluitare debent. Quod autem ciuitates et oppida, mercatores et vectores, ceterosque regni Polonie subiectos attinebat, sua maiestas regia ex certis causis tam propter absentiam ciuitatum et oppidorum hanc causam cum toto eius effectu pro finali determinatione et diffinitiva sentencia ferenda vsque in conuentionem generalem modernam distulerat et prorogaverat, terminum vtrique parti simul et consiliarijs terrarum Prussie ac alijs omnibus, quorum interest, pro die certo peremptorium, ne quid forte imposterum exceptionis allegent, prefigendo, prout hoc litere desuper ibidem Gedani confecte, latius disponunt. Que causa ex suspensione terminorum vsque in diem hodiernum continuabatur. Maiestas itaque regia cum consiliarijs regni exaudita partium prefatarum, tam regnicolarum, ciuitatum, oppidorum, signanter civium Cracoviensium, quam etiam Thorunensium propositionibus, controversijs et responsis, privilegijsque tam regnicolarum, quam Thorunensium, quibus se adinvicem tuebantur, per partes reproductis, et signanter decreto serenissimi olim Alexandri regis Polonie, germani sui, in conuentione generali Radomiensi super premissis, sic ut prefertur, latj, quod decretum sua maiestas regia presenti decreto suo regio mediante, in robore reservat, approbat et ratificat habere robur perpetue firmitatis, quod ita, prout prius sua maiestas regia Gedani decreuerat, ordinibus spiritualj et militari libertatem fluitationis per fluvium Vysla in et supra et deorsum vsque ad mare et vltra mare, jta et nunc maiestas sua inherendo decreto olim dive memorie Alexandri regis, germani sui, decreuit et decernere dignata est, quod similiter mercatores, negociatores et vectores omnium ciuitatum et oppidorum in regno Polonie et ducatu Masovie subiectorum, cuiuscumque status et condicionis fuerint, ciues et jncole ciuitatis Cracouiensis, qui vltra alias regni ciuitates maiori prerogativa sunt condonatj, cum nobilitateque regni per privilegium speciale sunt vniti, debent et debebunt cum eorum rebus et mercibus, cuiuscumque generis vel maneriej existant, nullis exclusis penitus et exceptis, acsi per expressum hic specificate essent, cum eorum scaphis, struibus et alijs navigijs omnis generis oneratis et non oneratis, habere liberum transitum tam per Histulam, quam per terram in curribus supra et deorsum vltra mare, absque cuiusvis impedimento et aresto ciuium Thorunensium et aliorum quorumcumque hominum perpetuo et in evum iuxta continentiam decreti olim Alexandri regis Polonie, germani sui. Quod decretum sua maiestas regia in

omnibus punctis, clausulis, articulis, vt supra expressum est, robur habere perpetue firmitatis decreuit; Thorunensibus ipsis pro predicta arestatione perpetuum imponendo silentium. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Actum et datum Cracovie in curia prefati serenissimi principis et domini, domini Sigismundj Dei gratia regis Polonie etc. et in conuentione generali Cracouiensi, feria secunda proxima post dominicam Letare, anno natiuitatis Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo. Presentibus ibidem generosis ac nobilibus: Nicolao Stradomsky de Cawky, Stanislao Lubomirsky de Lubomyrzs, Felice de ibidem, Stanislao Wroblowsky de Nyeschkowicze, Mathia Zabawski de Zabawa, Stanislao Gebulthowsky de Gebulthow heredibus, ac alijs quam pluribus fidedignis testibus circa premissa.

Proinde nos supplicationibus dictorum consulum Cracouiensium tanquam iustis et rationabilibus benigne annuentes, memoratas literas diversas, ut et tanquam ad vnum exhibentium propositum servientes, in hoc vnum privilegium nostrum inseri nostrique sigilli appensi munimine iussimus roborari, omnia et singula in literis ipsis diversis preinsertis contenta, expressa et specificata, robur firmum et perpetuum habituras, auctoritate maiestatis nostrae regie decernentes prout et decernimus presentium tenore mediante. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Actum et datum in conventu generali Cracouiensi feria tercia proxima post dominicam Letare, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni nostri anno vigesimo primo. Presentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus dominis, Ioanne de Lassko archiepiscopo Gneznensi, legato nato et primate, Petro de Thomycze Cracouiensi et regni nostri vicecancellario, Mathia de Drzewicza Wladislauiensi, Ioanne Poznaniensi, Andrea Crziczki Premisliensi, episcopis, nec non magnificis, venerabilibus et generosis Christophoro de Schidlowyecz palatino et capitaneo Cracouiensi et regni nostri cancellario, Stanislao de Cosczielecz Poznaniensi, ac Marienburgensi, Bidgostiensi et Stumensi capitaneo, Andrea de Thanczin Sandomiriensi, Nicolao de Cosczielecz Calissiensi, Hieronimo de Lassko Siradiensi, Andrea de Oporow Brestensi, Otta de Chodecz Russie generalj, Ioanne de Oporow juniwladislauiensi, Andrea de Nischczicze Plocensi, et Andrea de Cuthno Rawensi palatinis, Nicolao de Schidlowyecz Sandomiriensi et regni nostri thesaurario, Ioanne comite de Tharnow Woynicensi, Ioanne de Thanczin Lublinensi, Ianussio Swirczowski Visliciensi, Ioanne Vieczwyenski Plocensi castellanis, Ioanne Carnkowskj Cracouiensi et Scarbimiriensi, Ioanne Choyenski Posnaniensi prepositis et archidiacono Cracouiensi, secretarijs nostris, alijsque quam plurimis dignitarijs, officialibus et terrarum nunctijs, aulicisque nostris ad premissa testibus. Datum per manus prefati reuerendi in Christo patris, domini Petri de Thomycze episcopi Cracouiensis et regni nostrj vicecancellarij sincere nobis dilecti. Petrus episcopus et vicecancellarius sst.

Relacio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Petri de Thomycze episcopi Cracouiensis et Regni Poloniae vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pąsowym jedwabnym sznurku.

35. 1527. die 14. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de notario et vicenotario civili, eorumque salario.

Feria quarta vigilie Assumcionis Marie sub proconsulatu domini Ioannis Czymmerman. — Domini consules tam presidentes, quam seniores, in negotijs reipublice arduis protunc in pretorio congregati, inter alia, que ibidem prudenter ac solerter pro bono ciuitatis tractarunt et concluserunt, simul et id, quod regimen ac ordinem cancellarie ipsorum attinet, non pretermisere. Animo namque voluentes ordinacionem ante quinquennium factam, vbi officium notariatus ex certis respectibus et causis in omnibus eius accidencijs bifariam diuisum erat, esse magno grauamini et pene preiudicio huic, qui a multis annis diligenter reipublice inseruiens in administrandaque cancellaria expertus, quod cum illo, qui nouiter suscipitur, in nulloque reipublice promeritus, sed nec ordinem ac posicionem cancellarie nouit, equalitatem omnium accidencium pati deberet: hijs itaque et alijs, que exinde euenire possint, occurrere volentes, commemorantes simul non sine causa racionabili, hanc ordinacionem a multis antehac annis per predecessores olim eorum, qui in dirigenda republica solertes erant, seruatam esse, videlicet, quod vnus notarius superior ante erat, pretactam antehac superius ante quinquennium factam ordinacionem de diuisione accidencium notariatus iuxta eis reseruatam ibidem potestatem, in omnibus punctis, clausulis et articulis in toto et per omnia cassarunt et anullarunt, nullius roboris esse volentes: concludentes vno omnium consensu, quod inpost ordo et dignitas cancellarie iuxta antiquam obseruetur consuetudinem, videlicet, quod unus superior sit notarius, qui cancellariam administret, eius curam habeat, ne per negligenciam quid comittatur, precium ex antiquo dari solitum habebit, accidencia item omnia et singula cancellariam pertinencia, prout ex antiquo obseruabatur, solus et vnicus percipiet; vicenotarius vero sibi in coadiutorem eligetur, qui contentus stipendio suo et item vestitura ac alijs iuxta veterem consuetudinem, ad accidencia vero cancellarie nihil penitus habere debet, nisi quod notarius de bona voluntate eidem elargiri quid velit. Iamque de facto propter benemerita et fidelia seruicia ingenui ac wenerabilis magistri Nicolai Iaszckyer notarij per id tempus ciuitati exhibita, qui et inpost inseruire paratum se exhibet, eidem hanc cancellariatus dignitatem dederunt dantque et tribuunt, eidem curam eiusdem committentes simul et omnium et singulorum prouentuum ac accidencium eiusdem tollendi et percipiendi facultatem tribuentes. — Mandato domini proconsulis et tocius senatus acticata sunt hec et inscripta per me Ioannem Mornsteyn eiusdem laudabilis senatus confratrem.

Acta Cons. Crac. 7, str. 237.

36. 1527. die 27. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae officialibus mandat, ne a Iudaeis graviora quam ab aliis regni Poloniae incolis portoria exigant.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae ac Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quomodo accepimus in praesentiarum querellam Iudaeorum subditorum nostrorum, in regno nostro Poloniae agentium, quaedam personis, rebus ac mercibus ipsorum grauissima et inconsueta illisque intolerabilia thelonea, pontalia, aggieralia exiguntur, contra eorum iura et priuilegia, cum ipsi Iudaei non aliter neque alio modo ac neque magis neque minus, vt caeteri mercatores nostri siue subditorum nostrorum ex illis ciuitatibus et oppidis, in quibus Iudaei ipsi commorantur, thelonea ipsa ac pontalia, aggieralia et alias quasuis datias soluere debent et teneantur. Nos habito super hoc consilio cum consiliarijs nostris in praesenti conuentu congregatis, declaramus et ad vniuersorum scientiam deducimus harum serie literarum, quod Iudaei regni nostri thelonea, pontalia, aggieralia vbique locorum in regno nostro ita soluere tenentur ab omnibus rebus et mercibus eorum, sicut ea soluunt alii mercatores et regnicolae nostri. Quicquid autem in theloneis, pontalibus et aggieralibus ab ipsis Iudaeis et quolibet eorum magis exigitur, quam ab alijs mercatoribus fit, in eorum grauem iniuriam et damnum, nobis autem inde ac reipublicae nihil prorsus commodi prouenire solet. Consulentes igitur indemnitati praefatorum Iudaeorum regni nostri ac super hoc mentem nostram regiam declarantes, vobis vniuersis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, burgrabijs, vicecapitaneis eorumque loca ac vices gerentibus tenentibusque ac vniuersae nobilitati nec non theloneatoribus eorumque factoribus et notarijs, notariorum vicenottariis, consulibus, praeconsulibus ciuitatum et oppidorum et quibusuis alijs subditis nostris per vniuersum regnum nostrum consistentibus, mandamus, quatinus quotienscunque praedictos Iudaeos regni nostri et quemlibet eorum per thelonea praedicta vbicunque locorum cum iuribus (s) et mercibus eorum ire contingat, ab eisdem Iudaeis et quolibet eorum, rebusque et mercibus eorum non maiora ac neque grauiora thelonea terrestria, pontalia, aggieralia, datiasque ratione huiusmodi theloneorum exigatis et repetatis et quilibet vestrum non exigat et non repetat, quam vt de iure et consuetudine huiusmodi thelonea omnia exiguntur et repetuntur a mercatoribus Christianis de illis ciuitatibus et oppidis, in quibus Iudaei commorarentur in regno Poloniae existentes; secus non facturi pro gratia nostra. Harum quibus sigillum nostrum est subappensum testimonio literarum. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi feria sexta ipso festo s. Ioannis apostoli et euangelistae, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni vero nostri vigesimo primo. — Sigismundus Rex sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 118, karta 163.

37. 1528. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de consiliis secretis non evulgandis.

Feria sexta post Epiphaniarum. — Spectabiles domini Stanislaus Czipser proconsul, Caspar Beher, Erasmus Cruppeck, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstin, Iodocus Glacz, Ioannes Czimerman, doctor Lucas Noskowski et doctor Petrus, consules in negocijs reipublice protunc in pretorio congregati, attendentes damna et incommoda ac inimicicias, que vt frequenter personis ipsorum immo toti ciuitati apud magnates oriuntur ex non occultacione secretorum, que in Consulatu tractantur, vnanimi omnium consensu concluserunt, omnia secreta tractatus, que in consulatu habentur, occulta ac sepulta tenere, nec illa cuique hominum reuelare. Idque quilibet eorum erectis digitis inviolabiliter tenere promisit. Cum vero alij domini aduenerint, qui pronunc absentes sunt, itidem facere debent conclusionem confirmando pretactam; quod si facere noluerint, hij presentes pretacti a iuramento nunc facto absoluentur.

Feria quarta in crastino s. Agnetis d. Melchior Weigel, Petrus Tanigel, Carolus Koczer et Stanislaus Waczlaw in hanc ordinacionem consenserunt erectis digitis inuiolabiliter secreta tenere promittentes.

Acta Cons. Crac. 6, str. 132.

38. 1528. d. 26. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de quatuor famulis civilibus, qui gladiis armati proconsulem consequi debent.

Feria quinta ante dominicam Iudica. — Domini consules presidentes et seniores in arduis reipublice negocijs in pretorio congregati, volentes ea, que (ad) bonum reipublice magis pertinent, in recto et debito ordine statuere, et vt pollicia ciuitatis huius debilitata ac contrita in parte que est, in pristinum nitorem consurgi possit, inter cetera, que illic prudenter solerterque concluserant, id quod regimen et ordinem inter se attinet, quod et fundamentum omnium subsequencium est, non pretermisere: ordinacionem antehac feria sexta ante Mathie appostoli anno 1526 de seruanda obediencia factam, in omnibus punctis, clausulis, articulis vno omnium consensu firmiter ac inviolabiliter tenendam concluserant, sub prius ibidem expressis: addicientes pro decore tocius ciuitatis senatusque maiestate, quod famulj quatuor domini preconsulis iuxta antiquam et laudabilem consuetudinem quiuis eorum vestitu decenti vnicoloris incedant, gladiosque deferant exnunc temporibus futuris, dominum proconsulem semper sic vestiti gladios deferentes insequantur, cum diligencia officium custodientes suum.

Acta Cons. Crac. 7, str. 346.

39. 1528. die 28. m. Maii, Wilnae.

Sigismundus I. rex Poloniae cives Cracovienses incendio damna passos ab exactionibus quibusdam ad certum tempus liberat.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussie, Masouieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quorum interest, vniuersis, quia habentes rationem calamitatis ciuium nostrorum Cracouiensium, quam per ignis voraginem diebus proximis acceperunt, compacientesque eorum dampnis, que in domorum et rerum aliarum multarum publicarum et priuatarum concrematione incurrerunt, non sine maxima nostra et regni nostri iactura, cum presertim ciuitas ipsa Cracouiensis sit inter alias regni nostri prima, et que nobis nostrisque predecessoribus per fidei constanciam et meritorum insignium exhibicionem reddidit se plurimum comendatam: cupientes itaque ipsam ciuitatem ad pristinum statum reducere, et incolarum ipsius, quorum domus exuste sunt, necessitati consulere, eosque quantum possumus, subleuare et in meliorem condicionem reducere, ipsis duntaxat, qui vt premissum est, dampna per exustionem domorum passi sunt, concessimus et dedimus ac tenore literarum presentium damus et concedimus decem et octo annorom libertatem et immunitatem ab exactione ciuili *schosz* dicta, tam pro nostra quam pro regni nostri necessitate constituta vel constituenda seu imponenda, et ab omnibus aliis contributionibus et exactionibus teloneisque, preter teloneum nouum, quod volumus esse exceptum; ab exactione vero ceruisie *czopowe* dicta hinc ad duorum annorum decursum a data presencium computandorum, vt hac liberalitatis nostre gratia adiuti ad pristini status condicionem tantocicius redire possint. Quocirca omnibus et singulis dignitariis, telonatoribus, exactoribus et signanter exactori Cracouiensi ac quibuscumque officialibus et subditis nostris mandamus omnino habere volentes, quattinus dictos incolas ciuitatis nostre Cracouiensis in ea ipsa libertate per nos ipsis concessa, per temporis prescripti interuallum conseruetis, nichilque contra libertatem premissam eorum ab eis exigere vel committere presumatis. Harum quibus sigillum nostrum annullare est subimpressum testimonio literarum. Datum in ciuitate nostra Vilnensi die vigesima octaua mensis Maii, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octauo, regni uero nostri anno vigesimo secundo. — Sigismundus rex sst.

Dokument pargaminowy, na którym poniżej tekstu na wosku czerwonym, przykrytym wycinkiem papieru, wyciśniętą jest pieczęć sygnetowa królewska.

40. 1528. die 27. m. Novembris, Cracoviae.

Senatus consultum de societate cum mercatoribus extraneis civibus Cracoviensibus interdicta.

Feria sexta ante Andree. — Die herrenn iung vnnd alt, so inn der stadt notlichenn geschefftenn sein vorsamlet, als nemlich her Iost Ludwig czw der

czeit burgermeister, L. Fogelweder, Erasmus Krupeck, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstein, Pangratz Gutteter, Ioannes Czimerman, Petrus Daniel, Stanislaus Watzlaw, doctor Lucas Noscowski, Franciscus Rot, Stanislaus Czipser, doctor Petrus de Oborniky habenn mit eintrechtigenn stimmen vorwilligt in allen puncten vnd clauseln festiglich czw haltenn die ordnung, so der obedientz halbenn gemacht ist am freitagk vor Mathie anno 1526, wie vnnser bucher klar ausweisen, in ansehung, das sollicher vngehorsam der stadt vnd gemeinem nutz czw grossem nochteil raicht, vnd vff ditto hat her Leonardt Fogelweder vnnd her Peter Daniel per 4 gr. busse nidergelegt, dorumb, das sie langsam kommen sein.

Item mer haben die obbemelten herren betracht, was grosses schades, abbruch vnnd nochtail an k. m. czollenn vnd dem gemeinem nutz doraus erwochst, das, wie sie bericht sein, etliche burger habenn mit frembden leuten handels geselschafft und vornemen czu merglichem fall vnnd vorterb uus der annder burger vnd kauffleut, dorumb solliches czuuorkommenn vnd solliche schedliche geselschafft ausczwroden vnd hinweg czwnehmen, haben die obgedachten herren, ausgenommen her L. Fogelweder, der czum recht ging, mit auffgerackten finger geschworen, das sie mit keynem frembdenn geselschafft haben, auch niemantz eigentlich vor gewiss wissen, der mit frembden leuten der massen geselschafft vnnd vornemen het, wollende solliche offenbarn, wo sie mit der czeit iemantz erfuren.

Acta Cons. Cracov. 7, str. 487.

41. 1529. die 30. m. Iunii, Wilnae.

Sigismundus I. rex Poloniae omnes cives Cracovienses ab exactione civili »szos« dicta, ad decem anos liberos facit.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Littuaniae, Russiae, totiusque Prussiae ac Mazouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis, quia cum anno superiori per funestam et miserandam cladem, quam ciuitas nostra Cracouiensis ab ignis violentia suscepit, vt maiore illius parte exusta et parua admodum illaesa permanente, cupientes eam ipsam ciuitatem ad pristinum candorem et statum eo citius reducere, incolas illius damna duntaxat passos, libertate a contributione ciuili *schosz* dicta ad annos decem et octo donauissemus, illis exclusis, quorum domus exustae non essent, qua conditione non adeo bene consultum ciuitatis praefatae consulatus et totius communitatis nomine nobis monstratum est, et ob inde supplicatum extitit, vt vniuersos et singulos ex aequo ciues et incolas ciuitatis Cracouiensis libertate a soluendis exactionibus ciuilibus exemptos faceremus, vt omnes eadem gratia nostra gaudentes, mutuis se tanto commodius complecti possent officijs et obsequijs, ac ditiores pauperibus praesto sint ad suppeditanda auxilia, quibus suffulti domos erigere, easque consumare facilius valeant, pollicentes futurum ipsi consules, vt sub aequali omnium libertate ciuitas ipsa Cracouiensis citius posset ad meliorem

candorem formamque in aedificijs reduci, vnde et facultas accederet, vnicuique domum suam vel eius partem aliquando lateribus construendi, ad quos se quoque daturos operam obtulerunt, modo petitio ipsorum apud nos fuerit accepta: nos itaque cupientes, vt ciuitas Cracouiensis, in qua sedes nostra regalis sita est, et quae prima in regno nostro reputatur, ne (s) structuris et aedificijs restauretur et secura ab ignis intemperie, nec non pro honore imperij splendida, aptaque et decor efficiatur, attendentes etiam vtilius futurum reipublicae regni nostri, dum ciuitas ipsa per gratiam nostram ad meliorem conditionem restituta, citius onera publica et consueta subire et sufferre poterit, eorundem itaque consulum et communitatis supplicationibus pro ipsis per nuncios eorum nobis oblatis permoti, vniuersis et singulis ciuitatem nostram praefatam Cracouiensem inhabitantibus, ab exactione ciuili *schosz* dicta, in conuentu regni pro defensione decernenda, libertatem hinc ad decem annorum decursum dedimus, concessimus, damusque et concedimus praesentibus, priorem illam decem et octo annorum abrogando. Qua quidem libertate decem annorum elapsa, tenebuntur ipsi ciues et incolae Cracouienses priora onera publica ferre et pro necessitate reipublicae contribuere, interea temporis libertate praefata absque vllius impedimento gaudentes, fruentesque. Quocirca omnibus et singulis dignitarijs et exactoribus pro tempore existentibus, et quibuslibet officialibus et subditis nostris mandamus omnino habere volentes, quatenus dictos incolas et ciues Cracouienses in eadem libertate per nos ipsis benigniter pro bono ciuitatis praefatae data et concessa, per spatium temporis praescripti decem annorum ab hinc computandorum conseruetis et conseruare faciatis, nihil contra eiusmodi eorum libertatem committere (s) pro gratia nostra. Harum quibus sigillum nostrum annulare est subappensum testimonio literarum. Datae Wilnae vltima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo nono, regni vero nostri vigesimo tertio. — Sigismundus rex.

Z kopii zawartej w rękopisie Bib. Jag. krak. N. 135, karta 24.

42. 1530. die 12. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de residuis exactionum exigendis.

Sabbato ante Reminiscere. — Domini consules tam seniores quam presidentes in arduis reipublice negocijs congregati, inter cetera, de quibus ibi solerter et prudenter tractatum est, etiam perpenderunt aerarium publicum funditus esse exhaustum et eneruatum tum propter magnos sumptus et impendia, quae post istam horrendam ignis uoraginem facta sunt circa edificiorum publicorum restaurationem, tum etiam, quod exactio ciuilis ab aliquot annis intermissa est exigi, a qua danda communitas etiam semper se solita est excusare, quod plerique domini etiam ciuitati nonnulla tenerentur et ea non soluerent: itaque decreuerunt, quod quicumque domini aliquid tenentur, quod ea ciuitati soluere debent ad amputandam huiusmodi excusationum occasionem; quod si aliqui domini ad tempus, quod eis praefigitur,

solutioni non satisfecerint, ita cum eis procedendum erit, sicut mos est cum reliquis ciuibus in liquido debito.

Acta Cons. Crac. N. 8, str. 118.

43. 1530. die 30. m. Iulii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae ratum facit plebiscitum civitatis Cracoviensis de successione nepotum, — de paraphernis, — de donationibus mutuo inter coniuges factis, — de testamentis, — de occupatione bonorum debitoris.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regum et principum virtus in tempora perpetua illustratur, cum fidelium subditorum incrementis consulunt prospiciuntque, cumque illos iustitia dirigunt et in legibus ipsorum provident ac tuentur. Vt autem talium regum ac principum laus et virtus ad posteros transferatur, solent literis ea, quae subditis suis bene ac laudabiliter pro eorum incrementis concesserint, memoriae posterorum commendare. Et proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithvaniae, necnon terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Russiae, Prussiae, Pomeraniae, Masoviae etc. dominus et heres, manifestum facimus tenore praesentium vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia cum retulissent coram nobis famati proconsul, consules totaque communitas ciuitatis nostrae Cracoviensis, esse apud illos quasdam observationes iustitiae multorum perniciosas, supplicassentque nobis, vt tempore felicis regiminis nostri eas ipsas observationes abrogaremus et aboleremus, iustitiaeque ipsorum conservandae benigne consulere dignaremur: nos qui omnes subditos nostros iusta a nobis petentes ad benignam exauditionis gratiam admittere eorumque iustitiae et incremento communi consulere solemus, iustae huic supplicationi annuentes, commisseramus ipsis proconsuli et consulibus ac civibus nostris Cracoviensibus praefatis, vt omnibus eiusmodi observationibus iniquis et illicitis in publicam ipsorum consultationem relatis, constituerent et concluderent ea, quae ad conservandam et retinendam ipsorum iustitiam, ad abolendasque ipsas iniquas observationes conducere viderentur, nobisque tandem illa praesentarent. Quod cum ipsi alacri animo suscepissent, confecerunt vnanimi omnium ipsorum voto et assensu articulos infrasciptos, eosque nobis examinatos, perpensos ac discussos obtulerunt supplicando, vt illos in privilegium redigere authoritateque nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor est talis.

Actum et conclusum per consulatum et totam communitatem civitatis Cracoviensis feria quinta ante festum sanctae Mariae Magdalenae (die 21. m. Iulii), anno millesimo quingentesimo tricesimo:

§ 1. Abolendo consuetudinem antehac in praeiudicium et gravamen nepotum sub praetextu cuiusdam laudi, quod nusquam habebatur in ciuitate, servatam, tollendoque omnem super hac re dubietatem, consules vna cum

tota communitate, mercatoribus videlicet et senioribus contuberniorum decreverunt et concluserunt exnunc futuris temporibus in ciuitate Cracoviensi perpetuo servanda: quod nepotes et neptes sexus vtriusque ex filio vel filia progeniti, succedere debent loco parentum suorum mortuorum in percipiendis bonis omnibus mobilibus et immobilibus avi vel aviae: ita videlicet intelligendo, quod si filius tempore vitae patris (sui) vel matris suae matrimonium contraxerit, vel filia marito elocata fuerit, legitimaque relicta prole, vivente patre vel matre e vita excesserit, pueri vtrorumque tam filij quam filiae mortuo avo vel avia in hereditatem eorum succedent, sortemque ac partem vnam, quam pater vel mater eorum percipere debuerat, tollent: defalcato tamen in primis eo, quod pater vel mater eiusmodi liberorum tempore vitae suae de bonis parentum acceperat.

§ 2. De nepotibus vero ab emancipatis filijs vel filiabus procedentibus, hoc est, quorum pater vel mater coram aliquo officio consulari vel iudicio bonis abrenuntiaverunt paternis vel maternis, secus erit intelligendum, tales enim in bonis avi vel aviae hereditare vel succedere minime poterunt, cum nec parentes eorum, si superviverent, ex eo, quia successioni abrenuntiarunt, quidquam perciperent, nisi filij non emancipati vel eorum heredes seu descendentes deficerent; illis enim deficientibus filij emancipati vel ab eis descendentes succedent parentibus suis, et in huiusmodi successione omnibus collateralibus quantumcunque proximis praeferendi erunt, emancipatione huiusmodi illis minime obstante.

§ 3. Si qui vero forsan antehac in successione huiusmodi nepotum commissi fuerunt errores, per iam praesens statutum minime quidquam actionis occasione huiusmodi successionis innovari a quoquam debebit; laudum etenim istud non in praeterita verum in futura derivabitur.

§ 4. Praeterea ad praecludendam viam difficultatum, quae in civitate oriebantur vel oriri quovis modo possent occasione parafernae, suppellectilisque vxore mortua relictae, conclusum vna cum tota communitate est perpetuo in ciuitate a quovis hominum servandum, quod quandocunque vxor alicuius civis ab hac luce decesserit relictis pueris, filijs vel filiabus vno vel pluribus, extunc paraferna omnis, quae *Gerada* vulgo dicitur, suppellectilisque tota quocumque nomine vocetur, non ad aliquem alium, nisi ad maritum et pueros ipsius cuiuscunque sexus fuerint, pertinere debet: alijs omnibus dictae mortuae propinquis, sororibus, cognatis penitus exclusis. Puerisque tandem ab hac luce decedentibus, illud totum, vt iuris est, patri cedet.

§ 5. Si vero vxor mortua prolem non reliquerit, extunc id totum, quod ad parafernam spectat vel spectare iure cernitur, quod ipsa secum in domum mariti importavit, eaque viuente interim a se non alienavit vel temporis longitudine contrita et consumpta non sunt, sorori dictae mortuae aut propinquiori in linea cognatae per maritum extradatur; alia suppellectili in auro et argento, clenodijs, pecunijs paratis ac alijs omnibus rebus per eandem in domum mariti importatis, a maximo ad minimum, quae ad parafernam seu geradam non pertinent, circa maritum vxoris mortuae remanente, pro quibus omnibus a propinquis maritus ipse nullo modo impeti debebit, verum illa maritus libere pro libitu convertet suo, nulli exinde rationem faciendo.

§ 6. Hoc etiam praecustodito, quod soror illa vel cognata, quae geradam huiusmodi accipere debebit, ex his, quae acceptura erit, marito mortuae relinquere tenebitur id, quod ius disponit, hoc est lectum, strata lecti ac alia in iure descripta. Illa etiam omnia, quae vir vxori ante et post nuptias pro decore et ornatu suo emit et comparauit in auro, argento, vestimentis, clenodijs, monilibus ac alijs omnibus rebus, nullis exceptis, inter parafernam seu geradam nequaquam computari debebunt, verum mortua vxore ea omnia vir apud se tanquam propria retinebit, nec pro eis cuiquam respondere tenebitur.

§ 7. Si vero maritum prius quam vxorem mori contigerit, sive extabunt pueri sive non, paraferna omnis ac suppellectilis tota, quam secum vxor importavit, tum et illa, quae maritus ante et post nuptias sibi dedit, coemit, comparavit in auro, argento, clenodijs, vestimentis et id genus rebus, apud relictam viduam remanere debebunt et pro libitu ipsius converti.

§ 8. Item in declarando amore coniugali remunerandaque fidelitate vnius coniugis erga alium, quidquid maritus vxori suae aut e contra vxor viro suo tempore vitae suae sive extantibus pueris sive non extantibus, bonorum mobilium dederit, donaverit, inscripserit aut super aliqua hereditate reformaverit, firmum esse debebit nec per quemquam quocumque praetextu immutari poterit.

§ 9. Donationes etiam mutuae, quas coniuges prole carentes inter se facere consveverunt, vti iustae et iuri consentaneae inviolabiles firmaeque manere debebunt. Licitumque erit marito vxori suae et econtra vxori ipsi marito suo prole carentibus coram officio consulari aut iudicio bannito bona omnia mobilia et immobilia a maximo ad minimum nullis exceptis et exclusis, quocunque nomine vocentur, quae actu habuerint vel habituri sunt, sive huiusmodi bona sint ex parentibus hereditaria, ex aliaque successione quacunque deuoluta, sive labore proprio parata, sibi invicem mutuo dare, donare, resignare, per illum coniugem, qui alteri supervivet, habenda, tenenda ac hereditarie possidenda, de eisque disponendum secundum eius beneplacitum absque cuiusvis contradictione, nec per aliquem donatio huiusmodi infringi poterit.

§ 10. Vltimarum voluntatum ordinationes seu testamenta sive sint manifeste et in publico coram officio consulari seu iudicio facta, sive etiam occlusa et obsignata, tempore perfectae sanitatis vel in lecto aegritudinis ad iudicium seu officium consulare per testatores sub sigillo praesentata ac imposita, ita quod testatores ipsi in ea impositione eorum declaraverint aperte vltimam suam voluntatem in eis contineri, postulaverintque, vt secundum intro contenta post mortem suam omnia disponantur, perpetuis temporibus robur et firmitatem habere debebunt, dummodo nihil contineatur eis, quod iuri civili et plebiscitis civitatis repugnare videretur. In huiusmodique testamentis sive manifestis sive occlusis et obsignatis, quidquid vir vxori suae et econtra vxor viro suo aut alicui extraneo in bonis mobilibus dederit, donaverit, inscripserit, super haereditate reformaverit, in pia opera legaverit, debitum recognoverit, executores pro libitu elegerit statueritque, ac alia ordinaverit, firmum esse debebit nec per aliquem haeredem, propinquum, amicum aut extraneum quemcumque poterit immutari vel impugnari.

§ 11. Hoc etiam praecustodito, quod si forsan in testamentis eiusmodi apertis vel occlusis reperta fuerit vel repertae fuerint vna aliqua particula vel plures, quae iuri communi vel laudo civitatis repugnare viderentur, per eas vel vnam illarum totum illud testamentum non debebit infringi et annihilari, sed illa vel illae duntaxat particula vel particulae, quae iuri vel laudo civitatis fuerit contraria vel fuerint contrariae, erit reijcienda vel reijciendae, alijs omnibus in eiusmodi testamentis contentis, in robore suo remanentibus salvis.

§. 12. Haereditates tamen et bona immobilia testamentis in lecto aegritudinis confectis etiam occlusis et obsignatis, ad officiumque impositis, alienari a propinquis non poterunt; id enim contra iura et aequitatem fieri videretur. Summae vero pecuniariae in eiusmodi bonis haereditarijs testamentaliter pro arbitrio testatorum poterunt inscribi et legari.

§ 13. Tempore etiam suspecto pestis si vir vel mulier iudicium vel officium consulare habere non possit, coram quibus testamentum et voluntatem suam declararet, accersitis duobus vel tribus ex senioribus contuberniorum vel alijs vicinis suis hominibus probis, coram eis voluntatem suam declarabit et illi tandem coram officio voluntatem illam sub iuramentis recognoscent, ordinatioque eiusmodi in quantum non contradicet iuri communi ac laudo civitatis, testamenti robur obtinebit, acsi coram officio consulari aut iudicio facta fuisset, in librumque civitatis acticabitur. Si quis vero ausu temerario per se vel aliquem alium quovis exquisito colore ea praenominata infringere vel eis quovis modo contraire aut contradicere fuerit ausus, talis quam violator iuris communis puniri debebit.

§ 14. Praeterea parcendo impensis, quas non modicas creditores in consequendo debito circa arresta et terminorum iudicialium astitiones cum magno et dispendio et damno facere cogebantur, terminos praecustodientes iudiciarios, ita communi omnium voto conclusum est, quod si quis creditorum super bona mortui debitoris arrestum fecerit, haeredesque eiusdem mortui debitoris minorennes fuerint, hoc est annos discretionis non habentes, debitumque huiusmodi, pro quo arrestatio fuerit facta, manifestum, liquidum ac probabile erit vel coram officio consulari, iudicij aut alterius officij inscriptum vel testamentaliter recognitum, etiam occasione dotalitij relictae viduae, extunc astando primum ac secundum iudicium citari debebunt executores vel tutores puerorum, ibidemque tertium iudicium admitti per eos debebit, non obstante, quod pueri tunc erunt minorennes, solutioque debiti subsequi, secundum quod bona se extendunt.

§ 15. Quod si debitum non fuerit liquidum nec sufficienter probatum, hoc est, si non erit coram aliquo officio recognitum, sed per solos chyrographos, qui quandoque detineri possunt, vel alio quouis modo ostendetur, extunc facto arresto, astando primum et secundum terminos iudiciarios, tertium iudicium bis praecustodiendo, tandem in librum iudiciorum inscribi seu annotari diligentia arrestantis debebit, nec iam vltra terminos praecustodire tenebitur, verum ita sub annotatione negotium stabit, quoad pueri ad annos discretionis pervenerint, quibus tandem citatis procedetur contra eos id, quod iuris erit. Interim vero bona illa sic arrestata divendi aut quovis modo alienari in damnum creditorum minime debebunt, sed nec quicquam sine

scientia eorundem creditorum de bonis huiusmodi disponi poterit; res tamen et merces arresto subiectae, si quae fuerint, quae corrumpi viderentur, sub testimonio bonorum hominum cum scientia creditorum divendi poterunt, pecuniaque ad iudicium reponi debebit.

§ 16. Si vero arrestum factum fuerit contra debitorem, qui debitor vel fuerit profugus, probarique poterit sufffcienter illum profugum esse, vtpote in claustro sese occultare, vel saluum conductum a maiestate regia aut ab civili seu alio quocumque officio habere in damnum creditorum, vel quovis alio modo probatum fuerit, eum profugum esse, extunc post huiusmodi probationem illi creditori, qui arrestum fecerit, tertium iudicium admitti debebit, ipseque ius suum super bonis profugi debitoris, literis salui conductus quibuscumque minime obstantibus, perducere poterit. Quo perducto solutio ex bonis illis impendi sibi debebit in effectu, cautione tamen sufficienti facta iudicio pro indemnitate quarumcumque personarum occasione talium bonorum arrestatorum ac iudicialiter consecutorum.

§ 17. Quod si contra talem debitorem sufficienter probari non poterit, quod profugus sit, sed solum per tempus absentetur a ciuitate, extunc arresto facto, astando terminos iudiciarios primum et secundum, iudicium tandem tertium incessanter praecustodire debet ad annum et diem, interimque intra tempus illud citatio ab advocato civili accipi debebit ad citandum debitorem, vbi reperiri poterit. Post annum vero et diem, si eum ad citandum pro admittendo tertio iudicio habere non poterit, testimoniumque diligentiae suae de quaesito illo ad citandum et non invento aliunde attulerit, tertium iudicium sibi admitti in bona eiusdem debebit et ibidem ius suum perducere poterit solutioque de debitis subsequi debebit, cautione itidem sufficienti iudicio facta pro indemnitate occasione huiusmodi bonorum arrestatorum et per iudicium sibi adiudicatorum.

Nos itaque Sigismundus rex Poloniae praefatus considerantes omnes et singulos articulos praeinsertos esse iustos et rationabiles, illos in omnibus et singulis eorum clausulis et punctis approbauimus, ratificauimus et confirmauimus, approbamusque, ratificamus et confirmamus ac pro veris et rationabilibus legibus et institutis civitati nostrae Cracoviensi eiusque civibus vniuersis praesentibus et futuris perpetuo obseruandos et censendos damus et concedimus decernentes, eos ipsos articulos supra descriptos ac omnia et singula in eis contenta deinceps ad tempora futura robur debitae et perpetuae firmitatis debere obtinere tenore praesentium mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est praesentibus appensum. Datum in arce nostra Cracoviensi, sabbatho ante festum sancti Petri ad Vincula, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo, regni vero nostri anno vigesimo quarto. Praesentibus reuerendissimis in Christo patribus, dominis: Petro Thomiczki Cracoviense et regni nostri vicecancellario, Ioanne Karnkowski Praemisliense episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis: Christophero de Schidłowiecz castellano et capitaneo Cracoviense generali, regni nostri cancellario, ac Syradiense, Gostinense, Sochaczoviense, Novae Civitatis Korczyn et Lucoviense capitaneo, Nicolao de Schidłowiecz Sandomiriense, regni nostri thesaurario, ac Radomiense, Zatoriense, Oszwieczimense, Krze-

piczense, Olstinense et Grodecense capitaneo, Petro Kmyta de Wysznicze Woynicense, mareschalco regni nostri, ac Scepusiense, Colense et Praemisliense capitaneo, Petro Opaleniczki Landense, capitaneo Costense et serenissimi filij nostri domini Sigismundi Secundi regis Poloniae curiae magistro, Nicolao Wolski Sochaczoviense et serenissimae Bonae coniugis nostrae curiae magistro, castellanis, Ioanne Choienski praeposito Posnaniense, archidiacono Cracoviense, Nicolao Zamosczki praeposito Tharnoviense, Stanislao Tharło archidiacono Lublinense, canonicis Cracoviensibus, secretarijs nostris, Martino Sborowski pincerna, Simone Chlewiczki magistro coquinae, caeterisque dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus circa praemissa sincere et fidelibus nobis dilectis. Datum per manus praefati reverendi in Christo patris domini Petri Thomiczki episcopi Cracoviensis, regni nostri vicecancellarij, sincere nobis dilecti. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem reverendi in Christo patris domini Petri de Thomicze episcopi Cracoviensis, regni Poloniae vicęcancellarij.

Z kodeksu Zaleskiego, karty 104, gdzie podano, iż oryginał opatrzony był pieczęcią kancelaryji mniejszej, w czerwonym wosku wyciśniętą.

Tekst powyższego wilkirza w polskim przekładzie, mającym pochodzić z r. 1533, podał w skróceniu Dr. J. H. S. Rzesiński, w rozprawie swej: Processus iuris civilis Cracoviensis a consulibus civitatis a. D. 1544 Sigismundo I. regnante conscriptus (Cracoviae 1840), na str. XXVII, zaś Karol Mecherzyński w dziele pod tytułem: O magistratach miast polskich a w szczególności miasta Krakowa (Kraków 1845) na str. 199 w całości, chociaż w znacznie późniejszym przekładzie.

W r. 1548 połączone miasta Kazimirz i Stradom przyjęły powyższy wilkirz w dosłownem brzmieniu jako swój własny, co Zygmunt August przywilejem z roku 1565 zatwierdził.

44. 1530. die 11. m. Augusti, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae explicat praeceptum quoddam plebisciti Cracoviensis de successione nepotum.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Masouieque etc. dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, harum noticiam habituris, quia cum famati consules vna cum tota communitate, mercatoribus videlicet et senioribus contuberniorum ciuitatis nostre Cracouiensis conscripsissent et conclusissent exnunc futuris temporibus in ciuitate Cracouiensi perpetuo seruandos nonnullos articulos in vim iuris municipalis seu plebisciti, quod *Vilkor* apellant, illosque nobis obtulissent et vt illos admittere auctoritateque nostra regia approbare et confirmare dignaremur, debita cum instancia supplicassent, nosque eosdem articulos et conclusiones alijs nostris literis desuper concessis, ratificassemus et approbassemus in illorum toto tenore, decreuissemusque illos in vim priuilegii perpetui fore obseruandos, prout id in literis nostris desuper concessis extat scriptum, quia tamen articulus primus in numero conclusionum de successione filiorum et nepotum censebatur nonnichil obscuritatis continere, vnde non paruum dubium futuris temporibus et materia litigiorum subditis nostris preberi posset: quibus nos benigne prouidere cupientes, eum ipsum

articulum sic declaramus et ab omnibus intelligi et practicari volumus eo pacto, vt videlicet nepotes et neptes sexus vtriusque ex filio vel filia progeniti, succedere debent loco parentum suorum mortuorum in percipiendis bonis omnibus mobilibus et immobilibus aui vel auie pariter prout parentes eorum si viuerent, fuissent successuri. Quam constitucionem non in preterita verum in futura et presencia extendi volumus, ita videlicet, quia omnia bona mobilia et immobilia morte cuiuscumque masculi vel femine mortue in hac ciuitate nostra Cracouiensi vel extra illam vbilibet derelicta, quorum diuisio et ordinacio ante huiusmodi constitucionem non est sortita effectum, hoc est occasione quorum inter heredes mortui vel mortue iuridica decisio vel transactio non est facta, nos declaramus et ita obseruari et practicari volumus, vt diuisio huiusmodi bonorum derelictorum fiat inter filios et filias huiusmodi mortui et mortue, nepotibus et neptibus illorum mortuorum ad eam ipsam diuisionem in locum parentum suorum mortuorum admissis ad percipiendum partem bonorum huiusmodi, quam parentes illorum, si viverent, fuissent percepturi: consuetudine contraria in preiudicium et grauamen nepotum antehac obseruata et velud iniqua iam abrogata, illis in huiusmodi percepcione partis se concernentis minime obstante. Quocirca vobis proconsuli, consulibus ceterisque officialibus ciuitatis nostre Cracouiensis, ad quos diuisio bonorum derelictorum inter heredes mortui vel mortue pertinet, mandamus, quatinus in diuidendis omnibus bonis mobilibus et immobilibus, morte cuiuscumque masculi vel femine derelictis, quorum diuisio hactenus facta non est, eam constitucionem et declaracionem nostram obseruetis et secundum illius tenorem bona huiusmodi inter heredes mortui vel mortue, nepotibus vel neptibus in locum parentum suorum admissis, diuidatis, illisque partem bonorum, quam parentes eorum si viuerent, essent percepturi, assignetis et tradatis in effectu. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracouie feria quinta post festum sancti Laurencij proxima, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo, regni nostri anno vigesimo quarto. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

45. 1531. die 4. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos litem dirimens, consulibus praesidentibus primum locum in praetorio assignat.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae tociusque Prussiae ac Masouiae etc. dominus et heres, significamus tenore presencium vniuersis, quibus expedit, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, quia cum esset ad nos delatum ex relacione ma-

gnifici Andree de Thąnczyn, comitis palatini Cracouiensis, sincere nobis dilecti, quomodo consules ciuitatis nostrae Cracouiensis presidentes, per eum anno praesenti electi et imposterum eligendi, a sede sua primaria consulari et administracione eorum officij iuxta eorum iuramenta per eos nobis prestita, coram prefato palatino Cracouiensi et in aliorum multorum baronum et procerum, per eundem ad hoc vocatorum presencia, per antiquos consules reprimerentur ac impedirentur, immo consules antiqui ex quadam consuetudine veteri iuri tamen contraria volebant et nitebantur non electi ad residenciam consularem, nec iureiurando reiterato, electorum loca et administraciones seu functiones eorum officij sibi vendicare et pro se usurpare in detractacionem et derogacionem electionis prefatorum presidencium consulum, per palatinum Cracouiensem autoritate illi a nobis commissa fieri singulis annis solitae, et non iurando annuatim electis seu presidentibus consulibus obedienciam, prout id facere secundum formam et disposicionem iuris Maydemburgensis debebant ac tenebantur simul cum electis, non habito ad eorum praeeminenciam respectu, in vnam et eandem sedem et administracionem consularem intendere facientes in contrarium consuetudini aliarum ciuitatum in regno nostro longo vsu receptae et obseruatae. Sed quia ex iure Maydenburgensi compertum habemus, racioque ipsa, quae est anima legis, dictat, non omnibus in genere ac in commune, sed singulis specialiter pertinenter et determinate administracionem officiorum omnium regni nostri esse committendam et conferendam, prout enim inter se distincta sunt ipsa officia, ita eciam diuersos, qui illa procurent et illis funguntur, requirunt: ideo ad complanandam et componendam inter ipsos consules hanc differentiam, aduocauimus ad se illos tam presidentes ac nouiter electos, quam antiquos, et sciscitabamur diligenter causas inquirentes, cur nouiter electis consulibus presidentibus ea auctoritas adimeretur. Qui quidem consules antiqui, quamuis allegabant per longi temporis prescripcionem sic, vt asserebant, in vsu fuisse, et alia multa se tuendo introducebant, vt sic simul rem publicam nostrae ciuitatis administrarent, locumque residenciae iuxta senium et non electionem palatini Cracouiensis tenerent: quibus nos rebus auditis, pensatis et ruminatis cum consilio consiliariorum nostrorum, lateri nostro protunc assistencium, inuenimus sic inter consules residentes nouiter electos et antiquos ordinacionem facientes nunc et perpetuis temporibus duraturam, quam praesenti nostro decreto diffiniri et decerni mandauimus et per praesens diffinimus et decernimus, ita videlicet:

§ 1. Ex quo non omnibus in genere sed singulis in specie administracio reipublicae ciuitatis pro diuersitate officiorum in ea consistencium, singulis annis per nostrum officialem palatinum Cracouiensem presentem et pro tempore existentem committitur, sedesque consularis pretorij nostri defertur et iuramenta ab eis reiterantur ad obseruacionem honoris, vtilitatis nostrae maiestatis, regni et ciuitatis nostrae ac tocius reipublicae et administracionis iusticiae omnibus ad eorum tribunal confugientes (s) ac ad cohercendum dissidias, dissensiones in praefata ciuitate nostra et alia id genus plura, prout rota iuramenti, quae ab eis profertur et peragitur, lacius canit et obloquitur, visoque eo, quod haec omnia, prout magnae sunt importanciae, ita et magnis subsunt oneribus, dignum censemus oneratos prae ceteris onere etiam

honore prae ceteris honorare: et ideo consulibus nouis electis per palatinum nostrum presidentibus prima loca in praetorio assignamus et atribuimus, curamque omnium et administracionem ciuitatis committimus iuxta eorum iuramenta et consciencias peragendi. Et si quid huiusmodi euenerit, quod eis durum seu onerosum visum fuerit tam in priuatis quam publicis negocijs tractandis, poterint accersere antiquos consules et consules antiqui praefati per eos accersiti venire debent in praetorium ciuitatis, consiliaque sua et auxilia praesidentibus consulibus prestituri sunt et sub eorum antiquo iuramento prestare sunt astricti et obligati, in his obedienciam offerentes consulibus in consulari sede pro tempore residentibus. Nec erit necessarium aliud nouum facere iuramentum de prestanda obediencia presidentibus consulibus de consilio et auxilio eis offerendo occasione se ferente in negocio reipublicae vel priuatae et secretis consilijs, intra se fideliter continendis et non prodendis, dum antea iurauerint in sua ad consulatum electione per palatinum Cracouiensem fieri solita, et dum nostre maiestati omagium prestiterint. Quod iuramentum ita prestitum sufficere prefatis antiquis consulibus debet sine reiteracione eiusdem iuramenti, ita, quod praefatis consulibus antiquis debet dari fides in ferendis consilijs et dicendis suis sentencijs non aliter, quam vti nouis seu praesidentibus consulibus, iuramentum pro more circa electionem ad residenciam consularem reiterantibus.

§ 2. Et vt eorum consulum animaduersio iusta habeatur, honor eis debitus impendatur, quando accersiti et vocati venerint, locum illis assignamus et deputamus a sinistro latere proconsulis pro tempore existentis, a dextro vero latere presidentes consules tenere et in eo remanere debent. Et ex vtraque parte proconsulis consules praefati obseruato ordine senij inter se iuxta electionem ad consulatum resideant: alij alijs sese in loca descripta vicisim non imiscentes, sed illa iuxta nostrum decretum et decisionem presentem firmiter obseruantes. Et si contigerit illos consules antiquos plures vel vnum illorum venire in praetorium non vocatum in re sua priuata vel amicorum suorum, tales sedeant ad sinistram non immiscendo se sedi consulari nec administracioni seu functioni officij presidentibus commissae.

§ 3. Officiales vero ciuitatis, qui litteras obseruant et thesaurum ciuitatis custodiunt, habeant facultatem eligendi insimul, quos magis idoneos nouerint inter se ad officia illis committenda iuxta decreta nostra super tales officiales constituendos prius illis edita. Qui quidem officiales praesidentibus consulibus obedire tenebuntur iuxta iuramentum per eos praestitum et prestandum tempore suae electionis.

Quam ordinacionem nostram iustam et legittimam ratham et gratam habentes, in perpetuum duraturam esse volumus et presentibus decernimus, renitencia et contradictione cuiuspiam non obstante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum Cracouiae sabato proximo ante dominicam Septuagesimae, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo primo, regni vero nostri anno vigesimo quinto. — Cristoforus de S. cast. et c. Crac. ac r. P. canc. sst. — Relacio magnifici Christophori de Schydlowyecz castellani et capitanei Cracouiensis, r. P. cancellarij.

Dokument pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z żółtego i niebieskiego jedwabiu.

46. 1531. die 28. m. Augusti, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter exactorem Cracoviensem et cives Casimirienses de exactione ducillari litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, totius Prussiae et Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, harum notitiam habituris, quia cum oborta fuerit controuersia inter generosum Ioannem Pieniążek de Crusloua capitaneum Sandecensem, iudicem et exactorem Cracouiensem ab vna, et famatos proconsulem, consules, totamque communitatem ciuitatis nostrae Casimiriae apud Cracouiam ab altera partibus, occasione solutionis exactionis ducillorum a cocturis illorum, quam ipse Ioannes Pieniążek iuxta dispositionem literarum vniuersalium et priorem decisionem nostram ab vnaquaque metreta per duos grossos ex ipsis ciuibus habere contendebat, nos vero auditis ipsarum partium propositis et responsis decreuimus omnium primum:

§ 1. Ipsos ciues Cazimirienses habere debere brasea equalia, videlicet octo metretas et non magis in se habentes. Quaequidem brasea debent in molendino mensurari, si vero vltra aliquid metretas octo in aliquo braseo repertum fuerit in molendino, recipi debet pro capitaneo nostro Cracouiense; si etiam quid ad complementum octo metretarum in eisdem braseis defuerit, nihilominus mensure molendini capi debent integre tanquam ab octo metretis.

§ 2. Exactionem autem ducillorum ipsi ciues nobis et reipublicae soluent a sex metretis, hoc est ab vnaquaque metreta per duos grossos, quoniam vnam super mensuras in molendino dandas illis condonamus, aliam vero ex speciali gratia pro hac vice ad beneplacitum duntaxat nostrum gratiose illis indulgemus.

Quod quidem decretum nostrum super equalitate braseorum caeteribusque in eo contentis volumus robur perpetuae firmitatis obtinere, metreta vna excepta, cuius solutionem ad tempus ipsis civibus remisimus. Harum quibus sigillum nostrum est subimpressum testimonio literarum. Datum Cracouiae feria secunda die sancti Augustini, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo primo, regni autem nostri anno vigesimo quinto. — Relatio magnifici Christophori de Schidlowiecz, castellani et capitanei generalis Cracouiensis ac regni Poloniae cancellarij.

Z zatwierdzenia króla Zygmunta Augusta z r. 1558, które poniżej pod tymże rokiem podajemy.

47. 1532. die 23. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de cloacis super fluvium Rudawa exstructis, demoliendis.

Feria sexta in vigilia s. Bartholomaei. — Ad peticionem seniorum cerdonum ex senatus consulto decretum est a dominis consulibus, omnes et sin-

gulas cloacas in Cerdonia, quae extructae sunt super fluuiolo parua Rudawa, aut in illum dimanant, abhinc ad festum s. Michaelis a domorum possessoribus demoliri debere sub pena unius sexagenae. Et deinceps a nemine cloaca extruatur, nisi intra septa suorum quattuor angulorum.

Acta Cons. Cracovien. N. 12, str. 12.

48. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos litem dirimit.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiaeque etc. dominus et haeres. Manifestum facimus harum serie literarum vniuersis et singulis, quibus expedit, tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris, quia cum anno superiore exorta fuisset quaedam controuersia et differentia inter consules ciuitatis nostrae Cracouiensis antiquos ex vna, et inter eos, qui praesidentes appellantur ab altera parte , causaque et actio huiusmodi ad tribunal nostrum fuisset deducta, super locis, quae praesidentes consules sibi priora ante consules antiquos deberi praetendebant, et quae tunc per decretum nostrum quoad praetorium obtinuerant, ac deinde ea ipsa loca ante consules antiquos priora etiam extra praetorium vbique locorum consules praesidentes sibi vendicabant, super quo iterum et alijs rebus ad ordinem et regimen nostrae regiae ciuitatis Cracoviensis spectantibus et pertinentibus, denuo lis intentata et ad iudicium nostrum deuoluta esset, cumque pars vtraque pro se quaelibet et decretorum nostrorum ante latorum tenores et antiquorum morum obseruantiam cum varijs rationibus et allegationibus libere per longum satis tempus apud maiestatem nostram adduxissent: nos expensis bene vnius et alterius partis allegationibus, consideratisque tam decretis nostris prioribus, quam alijs vniuersis causae et negotij circumstantijs, matura in animo nostro deliberatione praehabita, pro bono publico nostrae regiae ciuitatis atque pro consequenda mutua charitate tam inter ipsos consules praesidentes, antiquos, quam reliquos omnes ordines et incolas huius vrbis, et pro bono in ea ordine et regimine conseruando priorumque decretorum nostrorum omnem perplexitatem et ex ea ortam discordiam amputare volentes, super praemissis omnibus animi nostri decretum et perpetuam sententiam in haec verba proferri et declarare fecimus quinimo proferimus et declaramus praesentibus:

§ 1. Inprimis quod loca et sessionem consulum in praetorio attinet, decernimus obseruandum, vt consules octo praesidentes pro tempore existentes, per magnificum palatinum Cracouiensem electi, postquam anno electionis suae futuri sint ordine proconsules, obtineant semper in praetorio primum locum hoc modo, vt cum ipse proconsul in capite mensae et digniori loco praetorij consederit, reliqui septem praesidentes consules ipsi proconsuli ad dextram secundum senium non quidem aetatis suae, sed prout alius post alium in sedem consularem est electus, sedeant; caeteri vero consules

antiqui etiam secundum senium, prout quisque illorum in consulatum prior electus est, ad sinistram proconsulis prior assideat. In alijs autem locis extra praetorium, siue hoc sit in templis, processionibus, conuiuijs et alijs quibuscunque locis, vbi conuenire eosdem praesidentes et antiquos consules contigerit, tunc proconsule primum et digniorem locum occupante, reliqui omnes consules protunc praesentes, antiqui et praesidentes, secundum vocationem et senium electionis suae loca in sedendo, stando vel incedendo ordine suo habebunt et obtinebunt.

§ 2. Quantum vero attinet omnem siue priuatam siue publicam in ciuitate Cracouiensi administrationem, nos decernimus et habere omnino volumus, quod praesidentes consules obligati sint diebus singulis vetusto more obseruato in praetorio conuenire et habeant custodiae ciuitatis, decretorum et constitutionum exequendi omnisque administrationis iustitiae in priuatis ciuium actionibus potestatem et easdem actiones secundum iuris formam expediant.

§ 3. Et quoniam saepe contingit vix tres aut quatuor ex praesidentibus praesentes esse consules, si quando igitur quispiam siue quod cum praesidenti aliquo actionem haberet, siue alia de causa se grauatum sentiret, et ad totum consulatum aut plures consules Cracouiae existentes praesentes causam deferri petens prouocaret, hoc tam ciuibus Cracouiensibus, quam alijs grauatos se sentientibus liberum esse volumus, quandoquidem et ad ipsum ius ciuile se remittendi petitio semper locum ante litis contestationem habeat, vitarique poterit exinde frequens appellandi ad maiestatem nostram occasio.

§ 4. In omnibus autem actionibus rempublicam concernentibus, literis pargamenis dandis et alijs emittendis, quae consules et communitatem in posterum quoquomodo obligare aut ciuitati difficultatem aliquam facere possent, et quae siue intra siue extra regnum consulatus nomine emittuntur, decretis item ferendis, quae pro republica libros ciuiles ingredi deberent, in causis denique grauioribus, priuatis siue publicis, pro quibus aliquomodo consulatus siue viuis siue demortuis respondere et periculum sustinere deberet, in his et talibus causis omnibus praesidentes consules debebunt et tenebuntur antiquos consules omnes, quotquot Cracouiae fuerint protunc praesentes, more antiquo per scedulas conuocare et simul cum eisdem consulere, et more veteri suffragijs suis datis, pro maiori parte concludere, vt sic praesidentes consules antiquorum adiuti consilio in omni demum euentu sint excusati, simulque commune sit quodcunque onus, quod communi consilio fuerit repertum siue impositum.

§ 5. Verum nos volumus et decernimus, vt postquam in huiusmodi actionibus antiqui consules per scedulas fuerint sub obedientia vocati, omnino sub iuramento suo nobis et reipublicae ciuitatis nostrae regiae praestito, quod semel factum sub initio cuiusque in consulatu, electione siue in ingressu et praestitum maiestati nostrae et posteris nostris regibus Poloniae omagium pro omni tempore sufficere, nec singulis annis cum praesidentibus consulibus siue nobis aut posteris nostris siue ipsis praesidentibus consulibus aut cuipiam alteri iterandum erit, quotquot Cracoviae fuerint praesentes, venire

semper teneantur et sint obligati, excepto casu gravis aegritudinis aut alterius legitimae causae, quam vnusquisque antiquorum consulum semper proconsuli non silenter transeundo, sed per se aut in aegritudine per aliam honestam personam exponere debet, vt sic venia obtenta euadat paenam contemptus et inobedientiae.

§ 6. Et quia contingit aliquando nonnullos ex antiquis consulibus in suis proprijs vel amicorum causis venire non vocatos in praetorium, quibus volumus, vt expedita re, pro qua venerint, liberum sit iterum abire, quando voluerint, si pro eo tempore alij consules antiqui non fuerint vocati.

§ 7. Cum autem, sicut coram nobis declaratum est, in conuocatione omnium consulum siue in negotijs reipublicae, siue in priuatis, non omnino bonus veniendi, permanendi vel discedendi ordo seruari solitus sit, atque ideo per totum consulatum decreta quaedam de bono faciendo ordine olim constituta fuisse, prout aliquot locis in libris consularibus descriptum esse asseritur, volumus, vt pro meliori instituendo ordine in talibus praefatae consulum constitutiones super hoc factae, in omnibus suis articulis, praesenti tamen decreto nostro non contrarijs, mature reuisae, vnanimi eorum voto renouentur et vim legis obtineant, non secus, quam si huic sententiae nostrae insertae essent.

§ 8. Praeterea quia in eadem ciuitate nostra multa beneficia conferenda, officia administranda et loca concedenda occurrunt, quae non generaliter ab omnibus, sed per singulos administrari possunt: volentes itaque in posterum omnem tollere ambiguitatem, ita hoc decreto nostro decernendum, statuendumque duximus, vt infrascriptis officijs deinceps sic obseruetur. Inprimis autem volumus et decernimus, quod decreto nostro inter consules et communitatem annis abhinc decem lato, in nullo derogetur.

§ 9. Et quia in eodem decreto per nos constitutum est, vt per totum consulatum quatuor viri consulares ad custodiam priuilegiorum et thesauri eligantur, et omnia cum scitu tamen reliquorum consulum ad tempora vitae suae dirigant, nos eandem constitutionem de quatuor viris, prout in se disponit, comprobando, decernimus futuris temporibus omnino obseruandam fore.

§. 10. Quoniam vero non pauca beneficia, quae tam per praedecessores nostros reges et reginas Poloniae, quam alios quoscunque homines collationi et dispositioni totius consulatus pie relicta et de eiusdem iurepatronatus constituta sunt, nos decernentes statuimus, quatenus in vacantijs huiusmodi beneficiorum pro tempore occurrentibus, nullum illorum conferatur, nisi conuocatis prius per scedulas rem indicantes, omnibus consulibus Cracouiae praesentibus, tam antiquis, quam praesidentibus, et vbi conuenerint, ac eorum numerus medietatem totius consulatus excesserit, tum demum personas bene meritas et dignas per suffragia semper sufficiant et ad vacantia benefitia designent, eligant et praesentent. Alioqui numero minori congregati electionem seu praesentationem facere nequaquam praesumant.

§ 11. Similiter fieri decernimus in eligendo ecclesiae sanctae Mariae secundum veterem consuetudinem praedicatore et vicepraedicatore Alamanico et in ecclesia sanctae Barbarae apud eandem ecclesiam praedicatore Polonico, similiter sacristiano, vicesacristiano et magistro scholae sanctae

Mariae ac eiusdem ecclesiae organista. In quibus quidem ecclesijs non volumus fieri aliquam nouationem, sed tam circa officium aedilium seu victricum, qui ex consulibus electi ad vitam durare solent, quam circa diuinum cultum veterem consuetudinem perpetuo et inuiolabiliter obseruandam decernimus.

§ 12. Deinde quum sint pleraque officia, quorum officiales ad rationes quotannis faciendas sunt obligati, vt sunt aerrarij siue lonheri, duo hospitalium prouisores, exactionum regalium siue ciuilium ac ducillorum quaestores, pontalis ac stratarum publicarum, item latericinarum ac calcis et molendini praefecti, bonorum civitatis arendatores, ponderumque et probatoriae ministri, qui quidem omnes annis singulis, quam primum id fieri commode poterit, post factam per magnificum palatinum Cracouiensem pro tempore existentem praesidentium consulatus electionem, coram toto consulatu per scedulas, vt praemissum est, conuocato, facient et facere tenebuntur quilibet de sua administratione sufficientem rationem. Qua facta tunc demum siue iidem ipsi iterum siue alij de more veteri a toto consulatu tunc Cracouiae praesente ex consulibus ad praefata officia pro sequenti anno eligantur et instituantur.

§ 13. Sunt praeterea officia alia, quae ad beneplacitum ab ipsis consulibus conferri solita sunt, vt sunt notarij duo, qui semper vtriusque linguae Polonicae et Germanicae debent esse periti, item aduocatus et vndecem scabini iuris ciuilis ciuitatis Cracouiensis, praefectus praetorij et senior familiae praetorij, custos valuae consularis stubae, praefectus stabuli ciuitatis, schrotmagister, quatuor famuli proconsulem sequentes, custos praetorij, magister carpentariorum, magister muratorum. Qui omnes supra expressi a frequenti consulatu modo praemisso etiam eligi et praestito fidelitatis iuramento de more consulatui obedientes esse debebunt. Et hoc idem de conuocatione communitatis ad electionem nuntiorum ad conuentum particularem seu generalem mittendorum intelligi debere volumus. Caeterum familia praetorij, portarum ciuitatis custodes, tudneri, loca in schmetterhus et alijs institis paruis, vt alecum, salis, butiri, auenae, smigmatis, pileatorum, ferramentorum, vitrorum, sub cruce, candelarum st id genus alia, quae hactenus a solis lonheris prouisa et concedi sunt solita, et quae nos deinceps eodem modo obseruari volumus et pronuntiamus.

§. 14. Decernimus etiam, vt postquam hij omnes officiales eo modo, vt praemissum est, fuerint electi et constituti, siue aediles sint, siue lonheri vel alterius administrationis, suam quisque fideliter, diligenter et libere exequatur functionem, secundum quod ab antiquo ad singula pertinebat officia, et neque de caetero durante vniuscuiusque officio aliquis eorum in sua functione a quoquam praeterquam ex decreto totius consulatus cognitione praemissa impediri debeat vel possit.

Et hanc sententiam et ordinationem ad pacem et tranquillitatem bonumque publicum huius ciuitatis, vt praemissum est, inter praesidentes et antiquos consules modernos et pro tempore futuros factam et pronuntiatam, nos decernimus perpetuo duraturam et ab omnibus consulibus in singulis punctis et clausulis in ea contentis et expressis obseruandam fore obseruarique debere sub graui indignatione nostra regia. In quorum omnium fidem et te-

stimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Cracoviae feria secunda proxima post festum beati Mathaei apostoli et euangelistae, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, regni vero nostri anno vigesimo sexto. — Christophorus de Schidlowiecz castellanus et capitaneus Cracouiensis, ac regni Poloniae cancellarius. — Relatio magnifici Christophori de Schidlowiecz castellani et capitanei generalis Cracouiensis, ac regni Poloniae cancellarij etc.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego na karcie 107. Przy końcu kopii zanotowano, iż dokument opatrzony był pieczęcią większą koronną z czerwonego wosku.

49. 1533. Cracoviae.

Senatus consultum de exactione vigiliae nocturnae.

De consensu tocius communitatis conclusum est, quod vigilia nocturna per dominos consules prouideretur, exactio tandem vigilie a singulis ciuibus vt exigatur pro quatuortemporibus anni: a quolibet hospite domus gr. 3, a quolibet item inquilino, qui proprium focum et coquinam seruat, gr. 3, ab alijs inquilinis, qui in stuba hospitum sedere solent, gr. 2, a pauperibus viduis gr. 1.

Lib. percept. et exposit. anni 1533.

50. 1533. die 3. m. Ianuarii, Cracoviae.

Electio nunciorum ad comitia regni.

Feria sexta post festum Circumcisionis Domini. — Spectabiles domini Ioannes Conopniczky proconsul, Casper Ber, Nicolaus Glinsky, Leonardus Fogelwader, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstein, Ioannes Czimerman, Stanislaus Waczlaw, Franciscus Roth, Petrus Danigel, doctor Petrus de Oborniky, Iodocus Ludouicus, doctor Albertus Craino, Hieronimus Remer, Stanislaus Salomon, Michael Bogacz, Wenceslaus Chodorowsky et Hieronimus Spiczynsky consules eligendorum nunctiorum gracia ad conuencionem Piotrcouiensem congregati, missis ex more suffragiis seu uotis, octo uota cesserunt d. Ioanni Mornstein, 8 uota d. Stanislao Waczlaw et 8 uota d. Ioanni Conopiczky. Et quia ex antiqua consuetudine semper ad nunctiorum prouinciam obeundam semper electus est unus dominus ex presidentium numero, alter ex antiquorum consulum cetu, proinde decretum est electionem d. Ioannis Mornstein consulis antiqui ratam esse debere. Ceterum ad dirimendam pariformium uotorum diuersitatem, quae euenerunt in electione duorum praesidencium, denuo missis suffragiis, ea quae antea contigit uotorum similitudo, nam uterque habuit 9 uota. Quare communi senatus consulto decretum est, tres istos memoratos consules ad conuencionem ire debere.

Acta Consul. Crac. N. 12, str. 81.

51. 1533. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae aquaeductum a civibus Casimiriensibus exstructum, eisdem civibus ascribit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum ea, quae regum et principum prouidentia sapienter indulget, admittit et ordinat ad commoditatem et vtilitatem subditorum, infirma et caduca sunt, nisi illis ipsorum regum et principum contingat authoritas ac litterarum monumentis fuerint memoriae et posteritati commendata, proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Masouiaeque etc. dominus et haeres, manifestum facimus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia cum ciues ciuitatis nostrae Kazimirz apud Cracouiam sittae nobis declarassent, quod ipsi animaduertentes, se cum ad alios domesticos vsus et necessitates suas, tum maxime ad concinnandum et coquendum ceruisiam, qua magna pars hominum illic rem suam familiarem et victum sibi querit, aquae penuria premi ita, vt ad singulas cocturas illam vel precio comparare vel propter eius vecturam equos continuo alere et fouere magno impendio fuissent astricti, volentesque se ab hac penuria et necessitate liberare, construxerint et locauerint suis proprijs impensis et viribus aquaeductum et canalia super fluuio dicto Zakazimirka, cuius alueo Vistula quondam extra muros eiusdem ciuitatis nostrae Kazimirz fluebat, illicque etiam aedificium pro eodem aquaeductu et cannalibus necessarium inter valuas Skauinensem et Wieliciensem erexerint, vnde aqua ipsa ex praefato fluuio Zakazimirka in eundem aquaeductum et cannalia perducta, ad quaslibet domos meatu subterraneo deriuari ac duci commode et vnicuique pro suo modulo subministrari possit, supplicassentque nobis, vt hanc constructionem et locationem praedicti aquaeductus et cannalium ratam et gratam habere atque confirmare, eundemque aquaeductum et cannalia vna cum eorum prouentu ipsis illique ciuitati nostrae Kazimiriensi ascribere perpetuo, annectere et incorporare de benignitate nostra regia dignaremur: nos conditionis eiusdem ciuitatis nostrae Kazimiriensis non ignari, memoria repetentes plurima damna, quae eius incolae propter aquae defectum ex crebris incendiorum casibus iam pridem acceperunt, considerantesque eum ipsum aquaeductum nedum vsui et commoditati illorum, sed etiam securitati ipsorum plurimum conducibilem esse ac studium et sollicitudinem eorundem ciuium in assequendo et proprijs eorum sumptibus construendo hoc opere aquaeductus tam vtili, quam necessario comendantes, illis idem opus aquaeductus in loco praedicto constructum et locatum atque cannalia ex illo ad domos coctorum ceruisiae et aliorum ciuium deriuata et ducta, quo aquae illic copia tam vsibus ipsorum ceruisiae coctorum, quam aliorum incolarum eiusdem ciuitatis esset afluentior et accomodatior, eiusque constructionem et erectionem absque nostro consensu factam, perinde illis confirmauimus ac in illam consensimus consentimusque harum serie litterarum, acsi ad illam

a principio consensus noster regius accessisset. Vt autem ipse aquaeductus cum suis aedificijs, structuris et canalibus pro rata rerum et temporum futurorum commodius manuteneri, conseruari ac reparari et impensa communis ex publico erario in illo insumenda et insumpta sarciri aliqua in parte eidem ciuitati nostrae Kazimiriensi praedictae possit, eundem aquaeductum cum suis canalibus ex illo deriuatis ac deriuandis et omnem totumque prouentum seu censum ac redditum ex eodem aquaeductu et cannalibus soluendum ac percipiendum, nihil prorsus nobis et successoribus nostris ex eo reseruando, praedictae ciuitati nostrae Kazimiriensi ex speciali gratia nostra ascripsimus, prout ascribimus ac alijs eius prouentibus communibus ciuilibus adiungimus et incorporamus, per ipsos consules et ciues modernos et pro tempore existentes cum omni iure, dominio et proprietate tenendum, habendum, vtifruendum, quieteque et pacifice sine cuiusuis impedimento possidendum et ad vtilitatem et commodum reipublicae illius ciuitatis nostrae conuertendum, prout ipsis eius consulibus et ciuibus melius et vtilius visum fuerit expedire. Cuiusquidem aquaeductus et cannalium proconsul et consules moderni et pro tempore existentes eiusdem ciuitatis nostrae Kazimiriensis administrandi ac prouentus omnes et singulos seu census et redditus ex illo prouenturos colligendi et percipiendi, illosque ad vsus et necessitates reipublicae eiusdem ciuitatis nostrae dispensandi praecipuam curam et potestatem habebunt perpetuis temporibus et in euum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est praesentibus appensum. Datum Cracouiae feria quinta proxima post dominicam Letare, qua fuit vigesima septima mensis Marcij, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tertio, regni nostri anno vigesimo septimo. Praesentibus reuerendis in Christo patribus, dominis: Petro de Tomicze Cracouiensi et regni nostri vicecancellario, Ioanne Choyenski Premisliensi et Petro de Gamratis Camenecensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Nicolao de Kosczielecz Calisiensi, Stanislao Lanczkorunski de Brzezie Podoliae palatinis, Petro Kmitha de Wisznicze Sandomiriensi, regni nostri marsalco ac Cracouiensi generali, necnon Scepusiensi, Premisliensi et Colensi capitaneo, Spitkone de Tarnow Zawichostensi et regni nostri thesaurario, Seuerino Boner de Balicze Zarnowiensi ac zupario, burgrabio, magnoque procuratore Cracouiensi, necnon Bieczensi, Osswyaczimensi, Zatoriensi et Rapstinensi capitaneo, castellanis, Ioanne de Lasko Gnesnensi et Lanciciensi, Stanislao Olieszniczki Scarbimiriensi praepositis, canonicisque Cracouiensibus, secretarijs nostris, Siluestro Ozarowski praefecto cubiculi nostri ac Zawichostensi capitaneo, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze structore mensae nostrae, et alijs quam plurimis dignitarijs, officialibus aulicisque nostris, sincere deuotis et fidelibus dilectis. Datum per manus praefati reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni nostri vicecancellarij, sincere nobis dilecti. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z rękopisu Codex iurium civit. Casimiriae, str. 65.

52. 1533. die 7. m. Iunii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae consulibus Cracoviensibus compescendi violatores pacis publicae potestatem tribuit.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Masouie etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis presentibus et futuris, quia cum consules et ciues totaque communitas ciuitatis nostre Cracouiensis et antea multociens et nouissime discedentibus nobis ad magnum ducatum nostrum Lithuanie, grauiter coram nobis quererentur de cedibus et violencijs, que per militaris ordinis homines et nobiles aliosque iurisdicioni eorum ciuili non subiectos, nedum in ea ipsa ciuitate nostra Cracouiensi et plateis illius, verum etiam in eorum domibus et tectis committerentur, et que adeo iam increuerint increscantque in dies, vt longe magis tutum sit eiusdem ciuitatis incolis in campo et vijs, quam in ea ipsa ciuitate ac domibus suis versari, supplicarentque nobis, vt cum ipsi hijs tot ac tantis grauaminibus pressi, ad neminem alium confugere debeant, nisi ad nos dominum suum, eos hoc graui admodum genere calamitatis leuare graciose dignaremur, neque discedendo relinqueremus eos non prouisos prius securitate aliqua, qua freti sub absencia nostra ciuitatem atque adeo domos suas tuto inhabitare negocijsque suis curandis et vite sustentaculis sibi querendis intendere commode possint; temeritas vero et insolencia licenciosorum hominum a committendis et perpetrandis in hac ciuitate cedibus et violencijs retraherentur, ne scilicet grauis quispiam motus et perturbacio, que perniciosa esset, subinde concitaretur: nos vt memores eramus semper istarum querelarum, quas pluries fecerunt et faciunt coram nobis ciues nostri non solum ciuitatis huius Cracouiensis, sed et aliarum ciuitatum in regno nostro existencium, qui plerumque ceduntur et violencijs afficiuntur, ita eius animi semper fuimus, vt in conuentu generali aliquo constitui potuisset modus aliquis, quo raciones ipsarum ciuitatum nostrarum ita firmarentur, vt non essent obnoxie deinceps tot ac tantis cedibus et violencijs in se perpetrandis. Verum hactenus prestare id non potuimus propterea, quod in omnibus iam actis per nos conventibus generalibus inprimis publica regni negocia proponebantur et tractabantur, quibus conclusis et absolutis consiliarij nostri, cum quibus raciones ipsas et acciones priuatas ciuitatum nostrarum communicare, publicaque aliqua consultacione fulcire ac stabilire debueramus, subito discedebant, eaque illorum discessio in causa fuit, quominus ciuitatibus ipsis magnam quoque partem in corpore regni obtinentibus, consultaretur. Nolentes tamen vtique ciues ipsos Cracouienses huic tante oppressioni et cedium ac violenciarum incommoditati obnoxios relinquere, prospicereque volentes, ne et sub hoc tempore, quo procul aberimus et alias cedes ipse ac violencie hic vel similes prioribus vel maiores perpetrentur,

§ 1. Concedendam duximus et concedimus tenore presentium literarum potestatem consulibus eiusdem ciuitatis nostre Cracouiensis, omnes et singulos, qui cedem et violenciam commiserint in hac ciuitate, compescendi, hoc modo videlicet, vt si aliquis militaris ordinis nobilis vel quispiam alius iu-

risdicioni ciuili non subiectus, cedem vel vim aliquam in hac ciuitate commiserit, eum consules ipsi iuxta formam et consuetudinem iuris sui Theutonici capi et in carcerem suum ciuilem duci faciant, deindeque cedem ipsam ac vim per illum perpetratam simul et capcionem illius capitaneo nostro Cracouiensi aut in eius absencia vicecapitaneo pro tempore existenti declarent. De qua tandem vi et cede commissa pariter cum eodem capitaneo vel eius vicecapitaneo Cracouiensi iure cognoscant et discuciant, in eiusmodique authorem cedis ac violencie admisse pena legittima animaduertant; vbi vero inter consules ipsos et capitaneum nostrum Cracouiensem vel eius vicecapitaneum de pena ex violatore suscipienda non conveniretur, vtpote si capitaneus vel vicecapitaneus diceret illum violenciam non commisisse et ob hoc pena capitis non teneri, in tali casu cognicio eius differencie et tocius negocij ad nos referatur. Tantisper autem donec et author eiusmodi cedis ac violencie in recenti crimine deprehensus, in carcere detinebitur, et per capitaneum nostrum Cracouiensem vel eius vicecapitaneum cum consulatu ac demum per nos, si ad nos delatum fuerit negocium, de admisso facinore illius dispicietur et iudicabitur, lex et actio recentis criminis, in quo deprehensus fuerat, salua et integra contra illum permaneat et per eiusmodi moram ac dilacionem expirasse et preterijsse non censeatur.

§ 2. Et licet etiam consules predicti ac ciues totaque communitas ciuitatis huius nostre Cracouiensis nobis instantissime supplicauerint, vt statutum de nobili, quem occidi vel wlnerari a plebeo contigerit, in conventu generali Cracouiensi ante duos annos editum, quod illis valde durum et austerum videtur, quodque facile prebere posset ansam et occasionem magnam cedes et violencias a militaribus, nobilibus et alijs hominibus a iurisdicione eorum ciuili sequestratis, perpetrandi, aut abrogare aut saltem moderacione aliqua ad miciorem aliquam racionem redigere dignaremur, quippe quod seueritate et metu sui adimeret prorsus omnem potestatem se vbi a quopiam violenter invaderetur, tuendi et vim vi repellendi, nos tamen, quia ea, que in conventibus generalibus decernuntur, priuatim et extra eos ipsos generales conventus abrogare ac immutare non solemus, non potuimus neque possumus nos commode precibus hijs ipsorum consulum et ciuium nostrorum Cracouiensium in hoc accomodare, verum suspendendum et reiciendum duximus, suspendimusque harum serie literarum negocium statuti predicti, quod alioqui ad trium duntaxat annorum decursum sancitum est, ad futurum generalem conventum, per nos proxime in regno nostro celebrandum, vbi licitum erit consulibus et civibus ipsis, si quidem volent, seueritatem statuti predicti coram nobis consiliarijsque nostris proponere, idque quod equitati et racioni consonum fore videbitur, petere.

§ 3. Preterea quia questi sunt etiam et alias sepius et nunc hij ipsi consules et ciues totaque communitas ciuitatis nostre Cracouiensis de Iudeis Cracoviensibus seu in Casimirio circa Cracouiam habitantibus, quod ipsi non existentes subiecti iurisdicioni eorum ciuili, neque onera ciuilia cum eis sustinentes seu in commune ferentes, contra priuilegia ciuitati huic Cracouiensi a predecessoribus nostris concessa et consuetudinem antiquam, cum in hac ipsa Cracouiensi ac in alijs ciuitatibus et oppidis regni nostri, tum in externis regnis et dominijs quaslibet negociaciones omnigenis mercibus exerce-

rent, quod tamen nemini vel Christiano hic in ciuitate ad iurisdicionem eius non pertinenti liceret facere, supplicaruntque nobis ijdem consules et ciues nostri Cracouienses, vt benignam racionem ipsorum habere, dictorumque Iudeorum hanc laxam et protensam nimis facultatem negociandi comprimere et non amplius quam iuxta ordinacionem magnifici olim Ioannis Amor de Tharnow palatini Cracouiensis, fieri illam permittere dignaremur, et vt dignosci possint persone Iudeorum a personis Christianorum in ciuitate, rotulas de panno glaucas in vestimentis omnibus hominibus conspicuas, quemadmodum antea fuerat, deferre eis mandaremus: nos quantum attinet ad negociacionem per Iudeos Cracouienses hic in ciuitate Cracouiensi exercendam, considerantes supplicacionem predictorum consulum et ciuium nostrorum Cracouiensium esse iustam, simul et habentes maiorem, vti par et decens est, illorum racionem, qui pro reparacione, municione et conseruacione ipsius ciuitatis multa onera sustinent, eorumque commoditatibus benigne prospicere volentes, quo facilius eadem onera sustineant et lucra sibi querant, statuimus, ordinamus et decernimus tenore presentium mediante, vt deinceps Iudei Cracouienses predicti alias in Casimirio circa Cracouiam habitantes, in exercenda hic Cracouie negociacione se gerant et conseruent iuxta ordinacionem et constitucionem magnifici olim Ioannis Amor de Tharnow palatini Cracouiensis, quam ipsi illo tempore suapte sponte susceperant, et cui seniores illorum, qui protunc fuerant, se characteribus Iudaicis subscripserunt, hoc est, quod in ciuitate nostra Cracouiensi res mercatorias non vendant passim seu etiam occulte, sed duntaxat liberum sit eis temporibus nundinarum et diebus fororum septimanalium, hoc est ferijs tercijs et sextis vendere res eas, que ipsis oppignorantur et ab eis tantisper non redimuntur, donec in vsura oppignorantibus eas pereunt, et non alias nec alijs temporibus. Quod vero attinet negociacionem per Iudeos ipsos Cracouienses in domibus et platea eorum ac alijs ciuitatibus preter Cracouiensem ac etiam ad externa regna et dominia exercendam, nos cum sciamus esse illis super eiusmodi negociacione exercenda priuilegium ab antecessoribus nostris concessum, eam ipsam negociacionem iuxta eorum priuilegium saluam et liberam eis in presens relinquimus.

§ 4. Postremo quoniam intelleximus, quod tametsi non pridem in hac ciuitate nostra Cracouiensi motus et discordias graues, que et inter residentem ac antiquum consulatum et item inter consulatum ipsum ac plebem exorte fuerant aliquandiuque durabant, magna diligentique cura nostra per decretum nostrum sedaverimus et sopiuerimus, omnemque materiam et occasionem oriendorum in post eiusmodi discordiarum preciderimus, nihilominus tamen esse et adhuc illorum igniculos tam in eo ipso consulatu, quem quidam traducere et in odium plebis conicere studerent, quam etiam in plebe, novis rebus studere semper solita, in qua perhibentur esse nonnulli, qui non solum authoritatem consulatus parvipendere, sed eciam illum susurracionibus clandestinis sugillare non verentur, id quod nos vel ob hoc grauissimo animo ferimus, quod pauci abhinc dies processerunt, cum vt prefertur, controuersiam omnem, que in hac ipsa ciuitate gravis satis et perniciosa suborta fuerat, sustulimus et complanauimus: et proinde prospicere volentes, ne eadem ciuitas in graue aliquod periculum propterea prolabatur, manda-

mus seuere in vniuersum omnibus, tam videlicet consulibus, quam etiam civibus communibus, vt sub grauissima indignacione nostra igniculos intestinorum odiorum et discordiarum inter se deinceps non alant neque foueant, sed a se tandem abigant et veterum discordiarum fabulas denuo non excitent nec mencionem aliquam de eis faciant, porro, vt consules sint inter se concordes et vnus alterum ad plebem non deferat neque insimulet aut traducat, cives vero se in officio suo contineant et magistratibus suis obedienciam atque reuerenciam debitam exhibeant. Si enim id prestare studuerint, res illorum et publice et priuate increscent et augebuntur, sin minus, et in maximum periculum se ipsos et vniuersam ciuitatem coijcient et grauissimam indignacionem nostram non evadent, qua in vnumquemque seuere animaduertemus, de quo compertum habuerimus, quod officium suum non prestiterit seque tranquille et vti probum ciuem decet, non gesserit, seminariaque odiorum in ciuitate iecerit, talem enim quemlibet puniemus et veluti membrum nocens ab alijs, ne inficiantur, remouebimus.

Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouie sabato ante diem festum sancte Trinitatis, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo tercio, regni nostri anno vigesimo septimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi in Christo patris, domini Petri Thomiczki episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku.

53. 1533. die 16. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de quatuor sagittariis civilibus, qui proconsulem dignitatis causa consequi debent.

Feria tercia post exaltacionem s. Crucis. — Spectabiles domini Wenceslaus Chodorowsky proconsul, Ioannes Kisling, Casper Ber, Leonhardus Fogelwader, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstein, Iodocus Glacz, Ioannes Czimerman, Stanislaus Czipser, Petrus Daniel, Iodocus Ludouicus, doctor Albertus Craino, Hieronimus Remer, Michael Bogacz, Hieronymus Spiczinsky consules in arduis reipublice negociis congregati, in animo reuoluentes iam plane collapsam esse senatoriam maiestatem et officium proconsulatus ceptum esse negligi, contemptui haberi ac irreuerenter tractari non solum ab hominibus alieni iuris, sed etiam, quod grauius est, a ciuibus iurisdicioni nostrae subiectis: quapropter eam constitucionem, quam feria quinta ante Iudica M.D.XXVIII*) facere unanimi omnium uoto concluserunt obseruandam, hoc senatus consulto sancientes, quattuor sagittarios proconsulem sequentes ita ut superioribus annis obseruari solitum est, semper debere gladios deferre; quod si quispiam

*) Obacz powyżej akt N. 38.

proconsul in ea re negligens fuerit, uel gladios deferre non permiserit, tum mulctandus erit pena decem marcarum tocies, quocies contra hanc ordinacionem deliquerit. Sin uero proconsul penam reponere noluerit, tum deposito magistratu et alio proconsule suffecto tam diu detinendus erit in pretorio, donec penam decem marcarum reposuerit. Ceterum sagittarii uesperi a proconsule euntes, gladios in domo eius relinquere debebunt.

Acta Cons. Cracov. 12, str. 238.

54. 1533. d. 17. m. Octobris, Cracoviae.

Petrus episcopus, Petrus Kmita capitaneus generalis et Severinus Bonar magnus procurator Cracovienses, litem inter consules Cracovienses praesidentes et antiquos exortam, dirimunt.

Petrus Dei gracia episcopus Cracouiesis et regni Polonie vicecancellarius, nec non Petrus Kmitha de Vissnycze castellanus Sandomiriensis, marschalcus regni Polonie, Cracouiensis, Premisliensis, Scepusiensis et Colensis capitaneus et Severinus Boner castellanus Szarnowiensis, Biecensis, Osswianczimensis, Zathoriensis, Rapstinensis capitaneus, zuppariusque, burgrabius et magnus procurator Cracouiensis, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, quia cum post discessum regie maiestatis domini nostri clementissimi ad magnum ducatum Lithwanie, consurrexissent multe controuersie, simultates ac odia inter antiquos et presidentes consules ciuitatis Cracouiensis, nos considerantes eas ipsas controuersias et odia multum nociua esse reipublice eiusdem ciuitatis, et que vbi ad aures maiestatis regie perlata fuissent, animum illius haud dubie plurimum offendissent, quippe quibus bonus ordo et status ciuitatis labefactaretur, racioque ministrande hominibus iusticie impediretur, perpendentesque nos predictas controuersias et odia simulque et incommoda ex eis consequencia a nobis salvo officio ac fide nostra, quam maiestati regie ac bono publico debemus, negligi pretermittique a nobis non potuisse, officij ac debiti nostri esse existimavimus, ut eis abolendis ac exterminandis curas operasque nostras admoveremus. Itaque vocatis in conspectum nostrum predictis utrisque antiquis et presidentibus consulibus, auditisque et mutua deliberacione nostra expensis his omnibus, que per eos vtrinque coram nobis proponebantur, comperimus utramque parcium culpa non vacasse, decretumque maiestatis regie, quo omnes differencie, que inter easdem partes prius quoque inciderant, sopite et abolite iam fuerant, non sufficienti executione propter igniculos intestinorum odiorum, qui adhuc non extincti fuerant, obseruatum esse. Quare providere nos volentes, ut deinceps bona, firma et sincera amicicia atque concordia fraterna inter predictos antiquos et presidentes consules observetur, seminaque discordiarum et odiorum intestinorum funditus eruantur ac exterminentur, visum est nobis necessarium omnia ea in genere, in quibus veluti cardinibus dicte controversie versabantur, convellere maturoque deliberacionis nostre consilio ac decreto in eum modum, qui sequitur, precidere atque abrogare.

§ 1. Inprimis quia maiestas regia, ut superius dictum est, omnes differencias priores ac odia inter eosdem antiquos et presidentes consules decreto suo nouissimo aboleverat, nos eciam eidem decreto regio nos accomodantes, decrevimus et decernimus, ut nulle offense neque simultates, que ante illud ipsum novissimum decretum maiestatis regie inter eos fuerant et que, uti premissum est, eodem decreto extincte iam sunt, reminiscantur, sed perpetua obliuione ex animis omnium aboleantur. Que vero offense post predictum decretum regium sunt consecute, equum visum est nobis, ut ille omnes, quecumque et quantecumque sint, premissis ab utraque parte vnius ad alteram precibus, mutua condonacione pensarentur suntque in conspectu nostro vtrinque condonate et dimisse. Itaque decrevimus et decernimus, ut eciam omnes iste offense posteriores, que videlicet post decretum regium novissimum inciderant, non reminiscantur, quin pocius consules antiqui et presidentes se deinceps mutua fraternaque charitate ac benevolencia prosequantur, officijs ac munijs suis consularibus probe et non segniter fungantur, vocatique per proconsulem ad pretorium conveniant et negocijs, que illic proponentur et tractabuntur, debito modo determinandis diligenter intendant, neque infectis eis et invitis proconsule atque alijs inde discedant, secreta consilij servent et nemini pandant, hominibusque servata equitate seclusoque fauore et odio citam et indilatam iusticiam ministrent. Quidquid vero per totum consulatum siue in administranda hominibus iusticia siue in aliquo alio negocio constitutum et conclusum fuerit, id proconsul solus nisi cum convocatis rursus omnibus consulibus non immvtet.

§ 2. Et quia ex his quoque, que coram nobis per ipsos antiquos et presidentes consules in controuersia disceptata sunt, cognovimus contigisse sepius, ut consules vocati per proconsulem ad pretorium vel non veniebant vel venientes cum videbant rem aliquam ibi agi debere adversum aliquem amicorum suorum, rursus eiusmodi rem in longius extractam iri volentes se inde subducebant, ideo nos huic quoque incommodo opportune occurrere volentes, decrevimus et decernimus, vt omnes consules vocati ad pretorium per proconsulem conveniant, venientesque illuc nisi pronunctiato suo voto sev suffragio super negocijs proponendis inde non discedant, alioqui si pars illorum eciam maior ad pretorium vocata non venerit, aut veniens se inde non determinato negocio subduxerit, extunc proconsul cum his, qui illuc convenerint, super negocijs tunc necessarijs consultare et secundum pluralitatem suffragiorum ab his, qui tum ibi erunt, pronunctiandorum illa diffinire ac determinare poterit, absencia aliorum seu contumacia non obstante, per quam iusticie administracio aliaque negocia bonum statum ciuitatis concernencia non debent impediri ac remorari. Per hoc tamen decreto maiestatis regie desuper edito in aliquo derogatum esse nolumus, quippe quod maiestatem suam non aliter velle intelligi debere credimus.

§ 3. Preterea quia supradicte differencie et odia mutva ex hoc quoque precipue nascebantur, quod officiales et administratores bonorum ac prouentuum ciuilium de procuracionibus suis facere racionem a multis annis detrectarunt, hincque et commvnitas ciuitatis contribuciones ciuiles *Schos* dictas, que videlicet pro reparacione et alijs necessitatibus ciuitatis decernebantur, per plures iam annos solvere recusauit neque solvit, ideo hoc quo-

que incommodum nos abrogare volentes, conformantesque nos decretis per maiestatem regiam de facienda per officiales ciuitatis racione factis, decrevimus et decernimus, ut infra hinc et diem festum Natalis Domini proximum quilibet eorum, qui bona proventusque aliquos ciuiles administrarunt, racionem sufficientem in pretorio coram consulatu et delectis a commvnitate viris faciat, seque ab illa facienda nullo colore aut diffugio subtrahat: commvnitas vero ipsa deinceps a solvenda contribucione predicta ciuili, quociens illam in annos futuros decerni contigerit, se non excipiat, sed eam soluat. Ad solucionem vero contribucionum eiusmodi per annos predictos preteritos retentarum visum est nobis, ut non teneatur neque astringatur, sed declaretur et pronunctietur per dominos consules vniuersos, esse iam ab illa solvenda libera et perpetuo absoluta, ea tamen lege, ut in annos sequentes eadem communitas eam ipsam contribucionem ciuilem, cum necessitas exegerit, solvere semper sit parata et astricta.

§ 4. Quia vero propter raram mvtacionem officialium ciuilium multi errores et negligencie plerumque committi solebant, visum est nobis, ut omnes officiales et administratores civitatis quotannis eligantur preter ediles, hoc est prouisores ecclesie sancte Marie, qui perpetui esse solent. Liberum tamen sit dominis consulibus eos, qui recte et fideliter officia sibi credita obiverint et administraverint, in hijsdem officijs ad annos plures pro suo arbitrio et iudicio relinquere et denuo illos ad eadem illa officia eligere, hac tamen condicione seruata, ut vnus eorundem officialium sit et eligatur de consulibus antiquis, alter de consulibus presidentibus, quo maior inter eos concordia et amor mutuus crescat et retineatur.

In quorum omnium et singulorum fidem ac testimonium premissorum sigilla nostra presentibus sunt appensa. Actum et datum Cracouie feria sexta ante diem festum Vndecim millium virginum, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo tercio.

Dokument pargaminowy, opatrzony okrągłą pieczęcią Piotra Tomickiego z czerwonego wosku, wyobrażającą w tarczy trzymanej przez 2 aniołków i nakrytej infułą, herb Łodzia. W otoku napis: PETRVS DEI · GRACIA · EPS · CRACOVIENSIS.

55. 1533. die 10. m. Novembris, Cracoviae.

Consules Cracovienses viam publicam, quae fert per Casimiriam, consulibus Casimiriensibus curandam tradunt.

Petrus Kmitha de Wisnicze castellanus Sandomiriensis, regni Poloniae supremus marsalcus, tum Cracouiensis generalis, Scepusiensis, Przemisliensis, Kolensisque capitaneus etc. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quomodo famati domini consules Cracouienses sicut die hodierno per famatum Petrum Danielem eorum confratrem viam lapidibus fossatam et restauratam, incipiendo a ponte usque ad portam Kasimiriensem dominis consulibus Kasimiriensibus contulerunt alias *oddali* et resignauerunt iuxta decretum

regium desuper prolatum, in eadem causa plenius in se expressum. Circa quam cessionem et resignacionem huiusmodi stratae publicae taliter lapidibus restauratae, generosi Nicolaus Pyenyązek de Kruszlowa vicecapitaneus et Malcher Czerzowskj viceprocurator castri Cracouiensis presentes interfuerunt, et illam uiam ipsis tunc obductam, bene et sufficienter uiderunt lapidibus fossatam et restauratam. Quam uiam desuper nominatam ipsi domini consules Kasimirienses in futuros annos tenebuntur eciam lapidibus sufficienter restaurare, ac tali decreto s. regie maiestatis desuper facto satisfacere et illud exequi debebunt: latius in se expresso. In cuius rei fidem ac testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum in castro Cracouiensi feria secunda in uigilia sancti Martini pontificis, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi okrągła pieczęć z czerwonego wosku, wyobrażająca w tarczy herb Szreniawę. Nad tarczą hełm z labrami i klejnotem dwoma żubrzemi rogami z dzwonkami. W otoku napis: P · K · C · I · W · R · P · M · C · SC · C.

56. 1534. die 8. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de salario notarii et vicenotarii civilis augendo.

Actum feria quinta post Epiphaniarum, uerum ob certas causas hactenus inseri neglectum (fr. V ante dominicam Reminiscere). — Domini consules seniores et praesidentes in magnis reipublicae negocijs congregati, reuocantes in animum cancellariae labores in dies magis magisque continuis incrementis augescere, notariorum uero ordinaria salaria esse tam exigua, ut inde sese pro decore et ornamento nostro ac reipublicae honestis rationibus haud quamque sustentare possint, etenim eorum longe aliam esse, quam praedecessorum suorum conditionem: illos enim ecclesiastico statui addictos semper a maioribus nostris prouisos atque adeo oneratos fuisse opimis sacerdociis, unde illis non contemnendi annui redditus prouenerint, modernos uero prophanum uitae genus conplectentes, ordinaria illa et antiquitus instituta mercede hactenus oportuisse contentos uiuere, itaque modis omnibus aequissimum rati, crescentibus laboribus mercedem eciam crescere debere. Proinde benignam racionem habentes fidei dexteritatis et obsequiorum cum primis magistri Nicolai Iaskyer notarii et Ioannis Kyrstain vicenotarii a multis retroactis annis nobis et inclytae reipublicae Cracouiensi praestitis, volentesque illos aliquo auctoramento delinitos ad munia et obsequia sua obeunda reddere magis magisque alacriores, communi omnium uoto et senatus consulto decreuimus m. Nicolao notario et Ioanni Kyrstain vicenotario, utrique eorum cedere debere mercedem annuam antiquitus institutam, tum eciam uestiture precium solitum, nempe m. Nicolao racione salarii marcas triginta et racione uestiture marcae undecim grossi duodecim, similiter Ioanni Kyrstain racione salarii marcae uiginti et racione uestiturae marcae septem grossi uiginti quattuor. Praeter haec uero ex liberalitate illis contulimus in solidum annuas triginta marcas ex prouentibus ciuilibus percipiendas atque aequali

diuisione inter sese partiendas, uidelicet ad quaelibet festa Pascae marcas quindecim et ad festa s. Michaelis marcae quindecim. Hanc uero donacionem non in officia sed in ipsas dumtaxat personas m. Nicolai et Ioannis K. quamdiu in seruicio nostro fuerint, transfundimus ob eorum a tot annis egregie nauatam nobis et reipublicae operam; eorum uero successores, quicumque illi tandem fuerint, minime hanc sibi donacionem uendicare poterint. Vltra hoc Ioanni Kyrstain, quam diu in officio fuerit, ex singulari gracia adiecerunt marcas quinque ratione colendae sibi quottannis dandas.

Acta Cons. Crac. 12, str. 320.

57. 1534. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de duobus tudnariis eligendis, qui de foro curam adhibeant.

Feria 4a ante Stanislai in autumno. — Tudnarii. — Domini consules tam seniores, quam praesidentes, ad consultandum de republica ex more per schedulas uocati, inter innumera alia reipublicae incommoda, quibus mederi salubri consilio oporteret, cumprimis censuere reuenditorum nimiam licenciam refrenandam atque adeo illorum numerum in dies augescentem, ad certum praescriptum restringendum esse. Intelligentes nimirum ex hoc uno fonte natam hanc, quae omnes ordines affligit, comeatus et uictualium penuriam caristiamque: quare unanimi omnium uoto curam et prouisionem fori commiserunt spectabilibus dominis Wenceslao Chodorowski et Hieronymo Spiczinsky, concedentes illis plenam facultatem, quod possint et debeant iam pridem collapsum in emendo et uendendo obseruatum iustum ordinem denuo instaurare, ac eiusmodi raciones inire, quibus possit haec caristia procul auerti. Poterint eciam in delinquentes animaduertere et columbarios idoneos eligere, electosque, ne derogetur decreto regio, dominis questoribus ciuilibus praesentare. Ceterum proconsules pro tempore existentes non debent sese in illorum officium ingerere aut eos quoquomodo impedire.

Acta Cons. Crac. 12, str. 446.

58. 1535. die 5. m. Ianuarii, Wilnae.

Sigismundus I. rex Poloniae consulibus Casimiriensibus exactionem »schoss« dictam inter sex annos percipiendi et in pontes et moenia civilia reficienda convertendi dat potestatem.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quorum interest, vniuersis, quia nos permoti calamitate, quam incole ciuitatis nostrae Casimiriensis ante Cracouiam per aquae inundationem tam in

moeniis eiusdem vrbis, quam in pontibus, rippis, littoribus et priuatis eorum aedificiis anno superiore passi sunt, volentesque eiusdem ciuitatis racionibus aliqua ex parte consulere, pro prefatorum meniorum et pontium ipsius restauratione contribucionem ciuilem *schoss* dictam, in presenti conuentu institutam et deinceps instituendam, de parte eiusdem ciuitatis libertate non exempta dandam et donandam duximus, prout damus et donamus per presentes ad decursum sex annorum sese immediante (s) sequentium, per consules dicte ciuitatis eam ipsam contributionem *schoss* dictam percipiendi, exigendi et in vsus prefatos publicos conuertendi vsque ad decursum prefatorum sex annorum. De quaquidem contributione ipsi consules facient rationem in presentia magni procuratoris arcis nostrae Cracouiensis aut eius vicesgerentis. Quocirca exactori pvblicarum contributionum Cracouiensi pro tempore existenti mandamus districte precipientes, quatenus prefatos incolas ciuitatis Casimiriensis racione huiusmodi contributionis ciuilis non impediat neque impediri faciat, sed prefatos consules illam exigere et in vsus prefatos conuertere permittat et permitti faciat ad expletionem vsque prefatorum sex annorum a data presentium computandorum. Secus non facturus pro gratia nostra. In quorum fidem et testimonium sigillum nostrum annulare, quo in presens vtimur, est appensum. Datum Vilnae quinta Ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo quinto, regni vero nostri vigesimo octauo. — Sigismundus Rex sst. — Relacio reuerendi in Christo patris, domini Ioannis episcopi Premisliensis.

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana.

59. 1535. die 2. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, Ius Saxonicum et municipale Magdeburgense a Nicolao Iaskier ex Germanico in Latinum translatum legis vim habere debere.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussie, Mazouiae etc. dominus et heres, manifestum facimus tenore presentium vniuersis, quia attendentes perplexitatem iuris Theutonici Maydeburgensis, cui ciuitates omnes subiecte sunt, quodque iuris illius noticia apud paucos fuerit, cum tamen ab omnibus sciri et intelligi debeat, idque non alia de causa, quam quod lingua Theutonica ius illud conscriptum et editum habeatur, nec tamen omnino tanquam sermone externo confectum ab omnibus intelligi potuit: accessit et aliud, quod ex negligentia forsan interpretum et calcographorum adeo nodosum et spinosum effectum sit, ita, vt explanatore et interprete semper indigeat, exindeque non parum incommodi atque difficultatis passim in iure dicendo in ciuitatibus regni emerserat: Quare ex antiquo decreueramus aliquos viros idoneos ad id per senatum totius regni deputandos esse, qui prouintiam illam eiusdem iuris ciuilis traducendi subirent, iusque illud mendis primum omnium purgatum in linguam vernaculam Polonam aut Latinam, que proxime communior est, verterent. Et quia consules Cracouienses, qui principatum inter alias regni ciuitates obtinent, hanc ean-

dem curam vltro acceptarunt, subdelegantes onus illud secretario suo nobili ac egregio viro Nicolao Iaskiero, cum et aliarum bonarum tum et iuris illius ciuilis perito, quiquidem in aggregatis vetustissimis iuris prenotati in ipsa vrbe nostra Cracouiensi exemplaribus, plerisque etiam ab ipsa Maydeburgo antiquis conquisitis codicibus vtilitati studens publice de consilio consulatus illius ciuitatis hoc onus transferendi predictum ius prouinciale Saxonicum, quod speculum Saxonicum nucupatur, tum et municipale Maydeburgense, *Weychbild* vulgo appellatum, pari modo edendum non grauatim suscepit, repurgatis omnibus, que vel obliuione vetustatis vel calcographorum iniuria atrita ad vetustioraque originalia conferendo, tum et loca glossarum vt in plurimum corrupta et viciata ad fontes legum, ad quas in deffectu ius Saxonicum recursum habet, adaptando et conformando, sed et concordancias solennes iuris vtriusque tam prouincialis Saxonici, quam municipalis Maydeburgensis adaptando, apposito insuper promptuario iuris vtriusque ciuilis vnicuique multum necessario. Quequidem omnia et singula premissa prefati consules Cracouienses ac nonnulli alij iuris illius ac lingue tam Latine quam Theutonice periti, examine illorum prius ritte et legittime facto, translationem iuris prenotati ex Germanico in Latinum factam, simulque vt ad loca originalia legum applicationem veram et genuinam esse vnanimiter testati sunt. Quare illud iuris Saxonici prouincialis tum et municipalis Maydeburgensis opus per prenominatum egregium Nicolaum Iaskierum testimonio iuris illius peritorum senatusque nostri ac consulum Cracouiensium tum etiam aliorum linguam Latinam et Theutonicam exquisitissime callentium, ex sermone Germanico in Latinum fideliter ac diligenter versum acceptantes, ac singularem industriam et dexteritatem prefati Nicolai Iaskieri in eodem opere traducendo et concinnando commendantes, de consensu et consilio consiliariorum nostrorum approbandum et confirmandum duximus, approbamusque et confirmamus in omnibus articulis, clausulis, punctis et paragraphis, decernentes omnes et singulos officiales et iuris illius iudices et prefectos, ac ciues, oppidanos et villarum incolas in iure Maydeburgensi in regno et dominijs nostris vbilibet locatos, in omnibus eorum causis iudiciarijs non alio, quam eo ipso iure per prefatum Nicolaum Iaskierum de consilio consulum Cracouiensium ex sermone Germanico in Latinum tralato, cuius volumen seu exemplar ad perpetuam memoriam in charta peccorina excussum, in thesauro nostro repositum est, vti debere perpetuis temporibus et in euum. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Cracouie sabbato proximo post festum sancti Michaelis archangeli, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo quinto, regni vero nostri anno vigesimo nono. — Sigismundus rex sst.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z żółtego, pąsowego i zielonego jedwabiu.

60. 1536. die 12. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de consessu consulum praesidentium et antiquorum.

Feria quarta post Epiphaniarum. — Spectabiles domini Carolus Cuczer proconsul, Ioannes Mornstein, Ioannes Czimerman, Stanislaus Waczlaw, Franciscus Rot, doctor Petrus Wedelicius de Oborniky, Stanislaus Salomon, doctor Albertus Craina, Michael Bogacz, Wenceslaus Chodorowsky, Ioannes Conopniczky, Ioannes Schilling, Ioannes Aichlar, Stanislaus Siemianin et Hieronymus Crugel suo et aliorum consulum tam antiquorum quam praesidencium nomine inherentes mandato s. maiestatis regie domini nostri clementissimi, tum per relacionem magnifici domini Petri Cmita de Wiznicze palatini Sandomiriensis, r. P. marschalci etc. tum eciam per certos suos collegas nunctios factam, simulque perpendentes istam promiscuam sessionem consularem multum erroris in numerandis uotis adferre, unanimi omnium uoto et consensu concluserunt et sanxerunt, deinceps consules omnes tam seniores quam praesidentes in consessu consulari residere debere secundum senium non quidem annorum sed ea serie, prout eorum quilibet est in ordinem senatorium allectus, non obstante decreto regio, cui propter hanc immutatam sessionem nulla in parte derogari debet. Verum illud ipsum decretum regium in omnibus suis clausulis et articulis suum debet obtinere robur et uigorem.

Acta Cons. Crac. 12, str. 699.

61. 1536. d. 12. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de tectis cellariorum amovendis.

Feria secunda post Trinitatis. — Domini consules presidentes et seniores concordi ac vnanimi omnium voto concluserunt tecta cellariorum, que ante dies aliquot ex certis ac racionabilibus causis de voluntate et ex decreto consulatus demolita sunt, et que adhuc in futurum demolientur, nunquam in post esse instauranda nec aliquis dominorum proconsulum ex quacumque ecciam causa ea restauranda admittere debet.

Acta Cons. Crac. 13, str. 60.

62. 1537. die 1. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae edictum contra scriptores famosorum libellorum.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, vniuersis et singulis, cuiuscunque ordinis et conditionis hominibus, subditis nostris, significamus hisce lite-

ris nostris. Quum vsque adeo processerit licentia quorumdam improborum et malitiosorum, alienamque famam allatrantium hominum, vt famosos libellos, dialogos et rhytmos fictis et suppressis nominibus, non solum (in) homines inferiorum ordinum, verum etiam in consiliarios regni nostri atque adeo in nos ipsos, imo in cultum sanctorum, ceremoniasque et alias sanctiones ecclesiasticas confectos et conscriptos in vulgus spargant, quare cum ingens labes apud externos et rerum ignaros hominibus insontibus totique adeo regni nostri reipublicae aspergitur, tum odia inter ordines et priuatos homines concitantur, et intestina discordia, quae rerum publicarum pernicies esse solet, alitur, diuinaque maiestas offenditur, id malum pestilens nos sedare et cohibere volentes, decernimus et edicimus hoc decreto nostro, ne quis in ditionibus nostris eiusmodi dialogos, rythmos et famosos libellos quauis lingua conscribere vel publicare ausit. Quod si quis eiusmodi dialogorum, rythmorum et aliorum quorumuis famosorum libellorum, qui vel editi sunt vel edentur posthac, autor atque scriptor deprehensus, delatus et conuictus fuerit, is sine vlla venia poena capitali plectetur. Quisquis istiusmodi famosos libellos reperierit et euulgauerit, aut apud se seruauerit, de eius capite et vita decernere integrum nobis relinquimus. Volumus enim id in gratia nostra positum esse. Caeterum quo facilius talium facinorum patratores perquirantur prodanturque, quicunque autorem vel disseminatorem eiusmodi famosorum libellorum nobis indicauerit ac detulerit, certisque argumentis ac testimonijs docuerit et conuicerit aut certo, quomodo is deprehendi et conuinci possit, apparuerit, ei statuimus et regio verbo nostro pollicemur praemium centum aureos, quos ipsi ex thesauro nostro sine ullo negotio numerari iubebimus. Quae omnia vt certa firmaque sint, iussimus hoc edictum annulo nostro, quo vtimur, consignari; praefecto (s) vero arcium et oppidorum nostrorum mandamus, vt hoc edictum nostrum in praefecturis suis et mercatibus per precones publicari et promulgari iubeat, pro fide et officio suo gratiaque nostra aliter non facturi (s). Craccouiae in vigilia Purgationis virginis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, regni XXXI.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 135, karta 81.

63. 1537. die 17. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae cavet, ne nuncii civitatis Cracoviensis a comitiis regni removeantur.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussie ac Masouie etc. dominus et heres. Manifestum facimus vniuersis presentibus et futuris, harum noticiam habituris. Cum regie nostre Cracouiensi ciuitati propter preclara illius in maiores nostros merita haec fuerit per illos prerogatiua concessa, vt contra morem aliarum ciuitatum liceat illis ad comitia regni nuncios mittere, quibus inter alios terrarum nuncios locus datur, accidit, ut in commitijs hoc anno per nos in hac ipsa vrbe habitis, nun-

cij terrarum excludendos e coetu suo neque vlla ratione in consilium eos admittendos putauerint, cum tamen facti huius sui nullam iustam et legittimam rationem adferre possent. Itaque supplicatum est nobis nomine regie huius nostrae ciuitatis Cracouiensis, quandoquidem ita se ciues illius semper gesserunt cum erga nos, tum erga maiores nostros, vt non modo ab officij sui religione nunquam declinauerint, verum in eo potius semper elaborauerint, vt fidem suam studiumque et obseruantiam erga nos magis atque magis in dies probare nobis possent, ne pateremur hac eos infamia aspergi, vt que maiorum nostrorum liberalitate eorum virtutis et meritorum ergo fuerunt eis concessa atque cum illorum tum nostris etiam diplomatis confirmata, de ijs nunc in dubium veniant propter paucos quosdam aduersarios, qui vt odium in eos suum explerent, nuncijs terrarum suggesserunt, quo eos e coetu consilioque suo eycerent atque exturbarent. Quare non solum rata haberi per nos petiuerunt maiorum nostrorum priuilegia ciuitati collata, id quod semel per nos factum est, nec factum mutamus, sed et hoc supplices contenderunt, vt literis illis nostris caueremus, quod in comitijs hisce propter inuidiam, quae fuit eis per quosdam conflata, per nuncios terrarum e coetu sunt eorum consilioque repulsi, eam rem nocumento eis deinceps non futuram, neque preiudicati quicquam allaturam, quominus liceat eis deinceps sempiternis temporibus regni comitijs interesse atque suum inter nuncios terrarum locum tueri. Nos qui non huius aut illius ordinis, sed omnium ex aequo iura et priuilegia sarta tecta nos conseruaturos, atque contra vim atque impetum cuiusque omni ope defensuros esse iusiurandum dedimus, eius memores atque vna nobiscum animo reputantes, non modo nihil admissum esse a regia nostra ciuitate Cracouiensi, quamobrem quibus per maiores nostros affecti sunt ornamentis, ea illi detrahentur, verum etiam vt noua aliqua potius accederent meruisse, cauemus et presenti diplomate nostro decernimus preterquam quod ratam habemus et probatam prerogatiuam per maiores nostros ciuitati huic concessam et veteri consuetudine et vsu confirmatam, damno etiam insuper ei non futurum neque esse debere, quod nuper in comitijs hisce nuncios eius terrarum nuncij a coetu consilioque suo excluserunt, verum quem locum inter eos post hominum memoriam honestissime semper sunt tutati, eum vt sempiternis temporibus deinceps conseruent, neque aut occultis machinationibus aut aperta vi cuiusquam exemplo hoc, vt premissum est, edito de eo deturbentur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum appendi iussimus atque diplomati huic manu nostra subscripsimus. Datum in regia nostra ciuitate Cracoviensi sabbato ante dominicam Inuocauit proxima, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo, regni nostri anno tricesimo primo. — Sigismundus rex sst.

Oryginał pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z różowego i zielonego jedwabiu.

64. 1537. die 2. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter cives Cracovienses et Leopolienses de emporiis litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae etc. dominus et heres. Manifestum facimus tenore praesentium, quibus expedit, uniuersis, tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris. Quemadmodum orta coram nobis differencia inter famatos proconsulem et consules communitatesque ciuitatum nostrarum Cracouiensis ex una, et Leopolienses parte ex altera, et indecisa pendente super emporiis utriusque ciuitatis predicte, respectiue et illorum legibus ac obseruacionibus, in quibus altera ciuitatum predictarum alteram accusabat, et in preiudicium priuilegiorum suorum committi pretendebat, nempe, quod Leopolienses non permitterent mercatores Cracouienses ultra Leopolim, et vicissim Cracouienses prohibere nitebantur mercatores Leopolienses, civitate Cracouiensi preterita, Wratislauiam proficiscj, et contra hec actio tam scriptis quam verbis, variis allegacionibus et racionibus pro utraque parte apud tribunal nostrum fuisset agitata eoque deducta, ut sentenciam nostram desuper ferre duntaxat deberemus: visum est deinde nobis cum ob varias et non leues causas, tum quia magnis curis et negocijs fuissemus occupati adeo, ut priuilegia, iura et raciones a partibus in medium adductas, in quiete expendere et sentenciam pro utraque parte iustam hoc tempore pronunctiare vix potuissemus, consulcius esse existimavimus, eam cantrouersiam per amicabilem composicionem in bono fine in praesens constituere per medium quorundam consiliariorum nostrorum, quos ad eam rem perficiendam designauimus. Proinde prefate ciuitates seu illarum nuncii, in comiciis regni nostri proxime actis constituti, satisfaciendo voluntati nostre, ut rem ipsam et controuersiam, de qua supra fuit mencio, ita ut premissum est, suscitatam omni moderacione actionis adhibita, ex bono et equo transaccione aliqua finire possent, apud eosdem consiliarios nostros comparuerunt, coram quibus causam ipsorum emporiorum et legum priuilegiorumque suorum pro se quisque dixerunt, et priuilegiis, juribusque ac consuetudinibus ciuitatum suarum innixi, raciones emporiorum eorundem citro ultroque explicarunt; prefati vero consiliarii nostri exauditis eorum proposicionibus et responsis atque ijs, que ab utrisque in medium adducebantur, examinatis et mature expensis, intelligentesque eam controuersiam non nisi reuisis priuilegiis et libertatibus utriusque ciuitatis discerni et diffiniri posse, eamque rem et tempus aliud et raciones reipublice earundem ciuitatum postulare, actionem ipsam et differentiam ad sex annorum decursum proxime et immediate se sequentium, hoc est ad conuentum regni generalem sexto ab hinc anno, Deo bene volente ubicumque celebrandum, ita quemadmodum nunc pendet indecisa, in eisdem punctis nullius partis iuribus et priuilegiis lesis, sed quemadmodum hactenus fuerunt, in suo robore conseruatis integre, in toto prorogarunt et protulerunt sub ijs condicionibus expressis, quod hoc ipsum tempus productum nulla in

re priuilegijs aut actioni utrique ciuitati predicte in hoc competenti, nocumentum aliquod aut preiudicium iuribus vel priuilegijs earum aut actioni moderne adferre debebit nec poterit, sed sub eisdem punctis et condicionibus, quibus nunc heret, tam reuidendis priuilegijs quam diffiniendis consuetudinibus emporiorum et actionibus aliis proponendis debebit esse eritque suspensa et prorogata, in eoque ipso conuentu ad tempus supra expressum celebrando, vel sin minus tunc celebraretur, proxime eundem sextum annum consequente poterunt ac debebunt actionem ipsam modernam rursus reassumere et repetere non secus, atque si hoc tempore id fecissent. Ne autem interim occasiones alique littium et querelarum inter easdem ciuitates et earum incolas fierent et preberentur super racionibus emporiorum predictorum, tam ciuitatis Cracouiensis, quam Leopoliensis, prefati consiliarii nostri ad hunc modum inter eos constituendum putauerunt et constituerunt, quod ciues et mercatores Leopolienses cum rebus et mercibus suis ciuitatem Cracouiensem non poterunt nec debebunt pertransire, nec in Silesiam signanter et Wratislawiam proficisci, solis bobus exceptis, cum quibus liberum eis esse debebit in Silesiam descendere, eosque pro pecunia, si possunt, vel pro rebus uel pro mercibus ex permutacione diuendere, sed tamen, si eosdem boues pro aliis rebus vel mercibus permutauerint, tenebuntur cum eisdem mercibus per ciuitatem Cracouiensem versus Leopolim redire. Quocienscumque tamen eosdem boues pro pecunia in parte vel in toto vendiderint, non debebunt nec poterunt nouum mercatum pro ipsa pecunia facere uel res pro ea coemere, et postquam consulatui Cracouiensi exposuerint veraciter, merces huiusmodi se pro solucione boum duntaxat acquisiuisse, debebunt libere permitti cum huiusmodi mercibus eorum ad Leopolim proficisci. Si qui autem civium nostrorum Leopoliensium debitores aliquos in Wratislauia vel in aliis partibus habuerint, ad eadem debita sua ab eis repetenda non aliter pertransire ciuitatem ipsam Cracouiensem poterunt vel debebunt, quam facta eius rei denunctiatione tociens quociens apud officium ipsius ciuitatis Cracouiensis ita tamen, ut pro eisdem debitis suis res vel merces aliquas ab eisdem creditoribus suis receptas, debeant et teneantur per ciuitatem Cracouiensem reducere; alioquin eidem ciuitati nostre Cracouiensi et eius emporio transgressionis ex hanc constitutione tenerentur et essent obstricti. Pari etiam racione ciues et mercatores nostri Cracouienses intra hoc ipsum sexennii tempus non debebunt nec poterunt cum rebus et mercibus suis ciuitatem nostram Leopoliensem eiusque emporium pertransire, vel cum eis aut pro aliis coemendis longius ire et progredi, sed in ipsa ciuitate Leopoliensi se semper sistere et res mercesque suas illic deponere et vendere, aliasque ibi emere, bouesque etiam non alio in loco ultra Leopolim, quam in ea ipsa ciuitate nostra Leopoliensi mercari: illo duntaxat adiecto, quod quocienscumque ij ipsi ciues et mercatores nostri Cracouienses pro coemendis bobus ad dictam ciuitatem nostram Leopoliensem aduenerint, et in alio loco ultra ipsam ciuitatem Leopoliensem, hoc est usque ad oppidum Glinijanij inclusiue eos pabulari et asseruari intellexerint, poterunt facta prius denunctiatione apud officium consulare ciuitatis Leopoliensis ad conspiciendos eosdem boues progredi, sed non ultra oppidum Glinijanij, neque etiam mercatum ullum super ipsis bobus conspectis prius facient, quam in eam ipsam

ciuitatem nostram Leopoliensem adpellantur. Simili autem racione, si predicti ciues nostri Cracouienses vel nonnulli eorum aliquos debitores ultra Leopolim habuerint, facta similiter denunctiacione coram officio Leopoliensi ad ea repetenda, ire poterint vel mittere, et pro eis pecuniam aut res et merces recipere, sed alium mercatum nouum pro ipsis pecuniis nequaquam facere aut addere; cum rebus vero et mercibus pro ipsis debitis receptis per Leopolim iter facere, quas dicti Leopolienses, cum eis veraciter denunctiatum et publicatum fuerit, pro debitis antiquis esse receptas, libere dimittere debebunt. Si quid vero in hanc constitucionem admiserint, in eo ciuitati nostre Leopoliensi predicte eiusque emporio tenebuntur et penis sese obstringent. Que omnia superius expressa et ab eisdem consiliarijs nostris constituta, prefati ciues utriusque ciuitatis nostre predicte se obseruaturos ad hoc ipsum sexennij tempus proxime futurum promiserunt, supplicantes nobis, ut ijs etiam pactis, quod citra diminucionem priuilegiorum, libertatum et actionum suarum, quas hoc tempore inter se instituerunt, fieret, eadem pacta auctoritate nostra regia approbare et ratificare dingnaremur. Nos uero, qui subditorum equabilitati et tranquille inter se vite et actioni pro modulo clemencie nostre regie libenter consulimus, constituciones et pacta eorundem consiliariorum nostrorum inter ciuitates nostras predictas Cracouiensem et Leopoliensem, prout supra expressum est, interposita, rata et grata habentes, auctoritate nostra regia approbanda, ratificanda et confirmanda duximus usque ad decursum dictorum sex annorum valitura, prout approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes eas ipsas constituciones et pacta iuribus, priuilegiis, immunitatibusque dictarum ciuitatum nostrarum Cracouiensis et Leopoliensis respectiue ac ipsarum emporiis vel etiam action- ad presens inter eas institute, nullum preiudicium vel diminucionem in poi sterum adferre posse, sed in eisdem punctis, prout nunc sunt, ea omnia permanere debere. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Cracouie feria sexta ante dominicam Oculi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, regni vero nostri anno trigesimo primo. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Ioannis Choienskij episcopi Plocensis et regni Polonie cancellarij. — Ioannes episcopus Plocensis et regni Polonie cancellarius sst.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi wielka pieczęć koronna z czerwonego wosku.

65. 1537. die 14. m. Martii, Cracoviae.

De prandio scabinorum.

Feria quarta ante Iudica. — Famati Franciscus Boner, Ioannes Kislink, Iodocus Schilling soli pro suo interesse et Bartholomeus Fucker ac Fredericus Schilling nomine Andreae Salomonis, satisfacientes decreto nostro tum et consuetudini ac constitutioni inter famatos iudicij nostri scabinos a longo tempore obseruatae, reposuerunt quiuis eorum decem marcas communitati

scabinorum iusto pertinentes et id loco prandij, quod intra anni spacium nominatis scabinis non fecerant. Vnde famatus Andreas Fogelwader suo et tocius communitatis scabinorum nomine de huiusmodi pecunijs ante anni spacium ab illis perceptis nominatos Franciscum Boner, Ioannem Kislink, Iodocum Schilling et Andream Salomonis quietauit, liberosque pronunctiauit.

Acta Cons. Cracovien. N. 13, str. 197.

66. 1537. die 20. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de straturis in platea mensatorum.

Feria 5a in vigilia s. Mathaei apostoli. — Domini consules innitendo prioribus decretis et potissimum constitucionibus, quod celebri laudo ac plebiscito ciuitatis huius inclytae decreuerunt, vt omnes et singuli plateam mensatorum inhabitantes ex opposito ecclesiae et cenobij sanctissimae Trinitatis aequent et complanent stratas suas alias *brukii*, non alcius eas eleuando, quam per quartalienses solitum est in alijs vrbis huius locis dimensurari. Quod si quis huic statuto contrauenerit extructa alcius strata, debet et tenebitur deprimere et complanare eandem, dirutionemque et censuram dominorum consulum non euadet.

Acta Cons. Crac. 13, str. 335.

67. 1537. die 12. m. Octobris, Cracoviae.

De secretis consilii non evulgandis.

Feria sexta ante Galli. — Spectabiles domini consules presidentes et seniores in arduis reipublice negocijs ad pulsum campane per cettulas congregati super eo, quod bonum reipublice magis pertinet, consultandi, quodque in recto et debito ordine omnia fiant ac statuantur, et vt respublica ciuitatis in feliciorem consurgi possit nitorem, inter cetera, que illic prudenter tractarunt, tum et de secretis consilij seruandis concluserunt vnanimi voto et voluntate, decernentes ipsosmet, qui protunc interfuerunt et qui absentes protunc fuerunt et successiue ad consulatum eligentur, secreta consilij seruandi et alia, que in senatu aguntur, occultandi, iuramento infrascripto confirmare, quod et fecerunt domini infrascripti, nempe Ieronimus Remer protunc proconsul, Nicolaus Stano, Ioannes Mornstin, Ioannes Czimmerman, Petrus Tanigel, Stanislaus Vaczlaw, Franciscus Roth, Stanislaus Cipser, doctor Petrus Vedelicius, Iostus Lodouicus, doctor Albertus Crayna, Venceslaus Chodorowski, Ieronimus Spiczinsky, Ioannes Conopniczki, Iooannes Schillingk, Ioannes Eichler consules, similiter et notarius ciuitatis Nicolaus Iaskerus ac vicenotarius Lazarus Iedwat eodem die, quo facta est conclusio; sequentibus tandem diebus spectabiles domini Casper Beer, Carolus Koczer, Ieronimus Crugel consules quiuis ex persona sua iuramentum huiusmodi tactis ad imaginem Crucifixi digitis prestiterunt, ac omnia in iuramento expressa seruare

promiserunt. Post hac tandem d. Stanislaus Salomon et Bartolomeus Cromer prestiterunt hoc idem iuramentum. Similiter domini Erasmus Schilling et Andreas Fogelweder praestiterunt hoc iuramentum.

Iuramenti tenor: Iuro Deo, quia secreta consilij, consultaciones, colloquia et omnia, que hic in consulatu tam in publicis quam priuatis negocijs aguntur, seruare promitto nec ea cuique pandere volo, nullius ecciam personam in voto, sentencia, dictisque suis publicabo, verum omnia secreto apud me seruabo. Nullum ecciam ex consulatu et qui ad consilium hic pertinet, potissimum vero in causis, que hic in senatu aguntur, apud regiam magiestatem et generaliter apud quascunque personas status et sexus vtriusque accusare, deferre vel ad aliquem rancorem inducere volo, quinimo accusatores et personam alicuius ex consulatu obloquentes hic ad senatum deferram et publicabo. Ita me Deus adiuuet et eius sancti.

Eodem die domini consules supramemorati attendentes committi sepius negligencias ciuibus in extradendis literis missilibus, vnanimiter decreuerunt, sigillum minus argenteum ad cancellariam dandum, prout de facto dederunt, vt ciues ipsi faciliorem habeant negociorum suorum expedicionem.

Acta Cons. Crac. 13, str. 353.

68. 1538. die 4. m. Ianuarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, nemini dignitatem consularem competere, nisi munere scabinali antea perfunctus fuerit.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium vniuersis, quibus expedit, tam praesentibus, quam futuris, quod dum ad praesentiam nostri et consiliariorum nostrorum lateri nostro assidentium, famatus Augustinus Organistha de Kazimiria citasset famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Kazimiriensis et contra eos proposuisset, quod ipsi denegarent ei locum in ordine consulari, in quem ipse legittime et secundum consuetudinem relatus esset ab generoso Seuerino Bonar, castellano et capitaneo Bieczensi, burgrabio, suppario et magno procuratore nostro Cracouiensi, neque permitterent eum frui honoribus et auctoritate consulari in magnum eius praeiudicium et iniuriam non vulgarem; e diuerso vero proconsul et consules eiusdem ciuitatis nostrae Kazimiriensis coram nobis comparentes, seque de obiecta accusatione expurgantes, attulissent in medium plurimas ac multiplices causas, propter quas asserebant, sibi et ordini suo nequaquam conuenire, neque etiam licere, vt ipsum Augustinum inter se admiterent, inter quas etiam infrascriptas causas adduxerunt videlicet, quod cum ex veteri et obseruata consuetudine introductum sit, vt ad magistratum consularem in eadem ciuitate nostra Kazimiriensi eos deligi et assumi consuetum sit, qui iuribus et legibus communibus ciuitatis censeantur, hoc est, qui ius ciuitatis susceperint, deinde vero, vt antequam in ordinem consularem referatur, prius inter scabinos iuratos eiusdem ciuitatis locum habeat, illicque virtutis et peritiae suae argumenta

ostendat, tum demum magnus procurator noster Cracouiensis pro consuetudine iam inde a principio obseruata eum in ordinem consularem referre et deligere possit, quia tamen in eodem Augustino nulla ex ijs ratio reperta est, cum neque ius ciuile habeat, neque fuerit vnquam scabinus eiusdem ciuitatis, immo alteri ciuitati nempe Ilkusiensi vinculo ciuili sicut ciuis illius sit alligatus, adducentes alias quoque causas honorem spectantes, et propterea petierunt, vt eos circa antiquam consuetudinem conseruaremus, neque cogeremus eos ad dictum Augustinum in ordinem suum consularem admittendum: nos igitur cum consiliarijs nostris auditis ijs, quae citro vltroque tam ab ipso Augustino, quam ab consulibus ciuitatis nostrae fuerunt in medium adducta, quia inter caetera cognouimus, quod magnus procurator noster Cracouiensis pro tempore existens, in cuius administratione ciuitas ipsa nostra Cazimiriensis existit, non aliunde eligere et assumere consules consueuit, quam ex ordine scabinorum iuratorum eiusdem ciuitatis, ipse vero Augustinus non solum scabinus eiusdem ciuitatis non fuerit, sed etiam neque ius ciuile ipsius ciuitatis susceperit, propterea decreuimus et praesentibus decernimus, ipsum in consulem eiusdem ciuitatis eligi non potuisse, neque loco et honoribus inter eosdem consules ad praesens gaudere vel potiri posse, quamuis ad causas honorem eius spectantes et rationabile responsum dederit, et testimonia desuper produxerit, volumus tamen, vt prius habilem, vt praemissum est, se loco et dignitati consulari efficiat. Harum quibus sigillum nostrum est subimpressum testimonio litterarum. Datum Cracouiae feria sexta proxima ante festum sanctorum Trium Regum, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octauo, regni vero nostri tricesimo primo. — Ioannes episcopus Cracouiensis, regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio reuerendissimi in Christo patris domini Ioannis Choienski episcopi Cracouiensis et regni Poloniae cancellarij.

Z rękopisu Codex iurium civitatis Casimiriae, str. 67.

69. 1538. die 5. m. Ianuarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae scabinos Iuris supremi Teutonici Cracoviensis nonnisi in causis realibus sub iurisdictionem consulum Cracoviensium subiunctos esse vult.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lituuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris, quod posteaquam proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis citassent ad praesentiam maiestatis nostrae regiae scabinos iuratos Iuris supremi castri nostri Cracouiensis et contra eos coram nobis in quaerella proposuissent, quod se a iurisdictione eorum ciuili subducere et excipere conarentur, neque eis ita, vt par esset, obedire, neque onera ciuilia cum alijs ex aequo ferre vellent, in contemptum iurisdictionis et authoritatis illorum consularis, ex qua re multa inconuenientia in ciuitate sequerentur et iura ciuitatis et reipublicae ipsius negligerentur neque ordo bonus in ciuitate ob

tantam iurisdictionis confusionem induci valeat, cum tamen ipsi scabini iurassent consulatui obedientiam omnem praestare et mandatis eius parere, a quo iuramento per assumptum officium scabinale absoluti esse non censentur, et ab antiquo ipsi scabini iurisditioni consulum parere solebant; rursus vero scabini praedicti exhibuissent coram nobis priuilegia sua, iuxta quae non teneri se asserebant ad huiusmodi obedientiam consulibus praestandam neque ad comparendum coram eis, solum coram maiestate nostra, dum fuerint literis nostris euocati, aut coram commissarijs nostris, petentes se iuxta ipsa priuilegia conseruari; e contrario asserentibus dictis consulibus praefatos scabinos per hoc ipsum priuilegium a sua iurisdictione et potestate vindicari et eximi non posse propterea, quod in eo expressae sunt villae et loca extra ciuitatem et iurisdictionem Cracouiensem sita, ex quibus nobiles siue alterius conditionis viri ad hoc ipsium officium scabinale assumebantur, quae iurisditioni et potestati ciuitatis non fuerunt subiectae, nunc vero postquam haec consuetudo assumendorum inde scabinorum sublata esset propterea, quod ipsa loca et villae, vnde id fieri debebat, vel redempta a nobis et praedecessoribus nostris sint, vel in alios vsus a dominis eorundem bonorum translata, consuetudoque ipsa eligendorum et assumendorum scabinorum ad ordinem ciuilium personarum et iurisditioni ciuitatis subiectarum iam dudum cum scientia et voluntate antecessorum nostrorum et nostra deuoluta sit, aequum etiam esset, vt ipsi scabini se ab ipsa iurisditione et obedientia consulari non subtraherent, iuraque et onera ciuitatis ex aequo cum alijs ferant, a quibus se eximere consueuerunt: nos exauditis partium praedictarum propositionibus et responsis, perlectoque priuilegio scabinorum ipsorum, quia animaduertimus id ad eum modum se habere, quemadmodum consules praedicti coram nobis asserebant, videlicet quod fuerint antea certa alia extra Cracouiam loca et villae deputatae, ex quibus scabini ipsi assumebantur, quae non fuerunt iurisdictioni ciuitatis Cracouiae subiectae, ex eaque causa fuerunt ex iurisdictione consulum Cracouiensium exempti, ipsique scabini moderni et pro tempore existentes in eorum locum successerunt, qui bona in ciuitate et iurisdictione Cracouiensi habent, prout eligi et succedere in posterum in iura et praerogatiuas in dicto priuilegio expraessas debebunt ac poterunt, decreuimus et decernimus praesentibus:

§ 1. Quod ipsi scabini Iuris supremi moderni et pro tempore existentes in actionibus realibus, hoc est, quae contra eos de bonis ab eis in iurisdictione ciuili possessis instituuntur, tenebuntur coram ipsis consulibus Cracouiensibus aut in iudicio ciuili comparere et respondere; in personalibus vero, hoc est, quae contra personas eorum duntaxat institui contingerit, non alibi, quam coram nobis aut coram commissariis nostris iuxta praedicti priuilegij tenorem et dispositionem respondere erunt adstricti.

§ 2. Ad huiusmodi vero iurisditionem nostram exercendam, ne quid in posterum vel propter longiorem nostram absentiam a ciuitate Cracouiensi vel propter aliam causam in administranda vnicuique iusticia deesse videatur, deputandos duximus, prout praesentium tenore deputamus commissarios nostros perpetuos ad ipsas actiones eorum personales iudicandas, videlicet magnum procuratorem nostrum Cracouiensem nunc et pro tempore existentem vnacum duobus consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis praedictae, quos ipsi

consules de gremio suo deputandos et eligendos pro tempore duxerint, qui habebunt plenam potestatem et authoritatem causas huiusmodi nostro nomine et authoritate iudicandi.

§ 3. De soluendis vero exactionibus et contributionibus quibusuis tam nostris regijs et pro necessitate reipublicae regni nostri institutis, quam etiam ciuilibus *schosz* vulgo nuncupatis et alijs quibuscumque oneribus ciuilibus ita statuimus et decreuimus, prout statuimus et decernimus, quod ipsi scabini nunc et pro tempore existentes propterea, quod actionibus et iudicijs publicis vacare et operam omnem adhibere tenentur, debebunt etiam esse liberi secundum priuilegij sui tenorem ab ipsis contributionibus nostris et regni nostri quibuscumque pro tempore institutis et instituendis, denique et a ciuilibus illis duntaxat, quas racione bonorum mobilium et mercium solui ad necessitatem reipublicae ciuitatis Cracouiae aut institui contigerit, immunes esse et fieri debere censebuntur; eas tamen, quae racione bonorum immobilium, hoc est fundorum ciuilium ad vsum et necessitatem publicam ciuitatis instituentur, ipsi quoque scabini soluere similiter et alia omnia onera ciuilia, quae alijs ciuibus racione fundorum imponentur, ferre tenebuntur et erunt obligati non secus atque alij ciues ipsius nostrae Cracouiensis ciuitatis id facere debent et sunt adstricti.

Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est impraessum. Datum Cracouiae sabbato in vigilia Epiphaniarum, anno (Domini) millesimo quingentesimo tricesimo octauo, regni vero nostri anno tricesimo primo. Rellatio reuerendi in Christo patris domini Iohannis episcopi Cracouiensis et regni Poloniae cancellarij.

Powyższy dekret zatwierdził Zygmunt III w Krakowie d. 13 lutego 1608, z którego to zatwierdzenia tekst niniejszy podajemy. Przywilej oryginalny Zygmunta III opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pąsowym sznurku jedwabnym.

70. 1538. die 1. m. Februarii, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae nunciis civitatis Cracoviensis assidendi comitiis regni facultatem addicit.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae ac Masouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris, quod licet nuncij nobilitatis regni nostri ad conuentum regni nostri hoc anno a nobis Piotrcoviae ad festum sancti Andreae apostoli indictum, de tractandis negotijs reipublicae apud nos missi, praetexentes quasdam causas refragarentur, ne nuntij ciuitatis nostrae Cracouiensis, qui ex antiqua et obseruata consuetudine in consilijs eorum adsidere in conuentibus regni nostri solebant, hoc tempore ad eorum consilia admitterentur, dictis nuntijs ciuitatis praedictae nostrae innitentibus coram nobis et priuilegijs suis et consuetudini praescriptae atque petentibus, vt eos in loco et dignitate sua conseruari facere dignaremur: nos communicatis super hoc consilijs cum

senatoribus regni nostri tam spiritualibus, quam saecularibus, ex voluntate nostra pronuntiari fecimus, eosdem nuntios ciuitatis nostrae Craccouiensis ad loca sessionis et ad consilia inter nuntios nobilitatis regni nostri admitti iuxta antiquam consuetudinem debere, quemadmodum etiam hoc ipsum hisce nostris literis testatum esse volumus, quas sigillo nostro consignari mandauimus. Datum Piotrcoviae in conuentione generali feria sexta post festum Conuersionis sancti Pauli apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octauo, regni autem nostri tricesimo secundo. — Paulus de Vola vicecancellarius sst. – Relatio magnifici Pauli de Wolia regni Poloniae vicecancellarij, burgrabij Cracouiensis et capitanei Gostinensis.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego na karcie 117, gdzie też zaznaczono, iż oryginał opatrzony był małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku.

71. 1538. die 2. m. Februarii, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae cavet, ne exhibitio privilegiorum civitati Cracoviensi concessorum, iuribus civitatis eiusdem praeiudicet.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Litvanie, Russie, Prussie, Masouie etc. dominus et heres. Significamus testatumque facimus uniuersis et singulis, quorum interest, quum anno superiore in comitiis Cracouiensibus omnium ordinum nostrorum uoluntate et consilio decreuissemus, ut omnes incole regni nostri, quicumque haberent literas, priuilegia et munimenta super percipiendis uectigalibus, theloneis, pontalibus et aggeralibus exactionibus, illas easdem coram nobis hic Piotrcouie in conuentu generali reponerent, atque inter ceteros, qui decretum hoc et mandatum nostrum executi sunt, ciues nostri Cracouienses freti immunitatibus et prerogatiuis suis, sese ab eis ostendendis proferendisque exciperent, repositis coram nobis literis, quibus eis a predecessoribus nostris concessum et a nobis approbatum est, quod ad reponenda priuilegia sua praeterquam in arce nostra Cracouiensi coram nobis, cogi non deberent, supplicarentque, ut hac in re gaudere eos immunitatibus et priuilegiis suis huiusmodi sineremus: nobis ac potius uniuerso senatui regni nostri uisum non fuit, ut cum in superiores regni nostri ordines, maioribus etiam immunitatibus gaudentes, decretum de proferendis priuilegiis latum esset, soli Cracouienses ab exhibendis ipsis priuilegiis immunes esse deberent. Itaque uniuerso regni nostri senatu huic eorum exceptioni reclamante, statuimus et decreuimus, ut ea coram nobis in presenti conuentu pro hac uice proferrent et reponerent, illud tamen ciuibus nostris Cracouiensibus prefatis cauere uoluimus atque adeo cauemus hisce nostris literis, quod prolatione et repositione ista uis ipsarum immunitatum nulla in re labefactabitur aut uiolabitur nihilque ei re hac decedet, quin immunitates et priuilegia ipsa robur id, quod nunc habent, habitura nihilominus sunt perpetuo et in euum. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Piotrcoviae in conuentu generali die festo Purificationis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo octauo, regni nostri anno

tricesimo secundo. — Ioannes episcopus Cracouiensis, regni Poloniae cancellarius sst.

Dokument pargaminowy opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

72. 1538. die 22. m. Martii, Cracoviae.

De exactione ducillari.

Anno Domini M. D. XXXVIII, feria sexta ante dominicam Oculi.

§ 1. Domini consules inter caetera negocia ad ipsum (s) ita statuerunt, vt nemini liceat vasa vini empta in cellarium suum demittere et collocare, nisi prius exactionem ducillorum alias *czopowae* (s) soluerit ac pro illo satisfecerit.

§ 2. Praeterea constituerunt, vt hij domini, qui in exactione ducillorum regiorum alias *czopowem* praefecti fuerint et sederint, ternariorum etiam ciuitatis pensionem exigere debebunt.

Acta Consul. Crac. 9, str. 1.

73. 1538. die 12. m. Aprilis, Cracoviae.

De sacculo petitoris in ecclesia ad s. Mariam abolendo.

Feria sexta ante dominicam Palmarum. — Domini consules seniores et praesidentes ex more per cedulas conuocati, inter caetera ardua reipublicae negocia, de quibus adinuicem consultabant, considerantes et debite perpendentes, quae incommoda subsequi solent ex eo, qum tempore concionis verbi diuini in ecclesia parrochiali s. Mariae in circulo Cracouiensi petitor obambulans corrogat pecuniam a populo, tunc verbi diuini auditioni intento, quod videlicet homines in ecclesia existentes coguntur moueri de locis suis et eidem petitori peccuniarum obambulanti cedere, vnde pressuram patiuntur, et in audiendo verbo diuino impedimenta et molestias perferunt, quominus illud possint quiete et pacifice auscultare: quapropter vnanimi voluntate et consensu decreuerunt, ne peramplius in postera tempora incipiendo a festo Paschae proximo tam in ecclesia s. Mariae parrochiali, quam in ecclesia etiam s. Barbarae infra praedicationem sermonis diuini petitor sacculum et tabellam ad colligendam pecuniam deferens obambulet, vtque huiusmodi rei vsus ex praedictis causis omnino cesset et intermittatur, excepto tamen infra maturam et summam missam obambulandi, iuxta antiquam consuetudinem tempore.

Acta Consul. Crac. 9, str. 1.

74. 1539. die 9. m. Ianuarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, ne nuncii civitatis Cracoviensis a comitiis regni removeantur.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, totiusque Prussiae ac Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quorum interest, uniuersis et singulis, harum noticiam habituris, quod cum iam antea sepenumero et anno proxime transacto in comitiis regni nostri Piotrcouiae celebratis nuncii huius ciuitatis nostrae regiae Cracouiensis coram nobis et consiliariis regni nostri questi essent, quod illi per nuncios terrarum regni e medio consilii sui ac cetu illorum excluderentur, locoquo, quem illi alioqui inter eosdem nuncios ex prerogatiuis et libertatibus suis eis ob singularem illorum erga nos et rempublicam regni nostri fidem per praedecessores nostros concessis habiti sunt, non sine illorum graui ignominia priuarentur, et quo illi antiquissimis temporibus semper libere et sine quauis difficultate usi sunt, quemadmodum nos literis et decretis nostris, manu nostra subscriptis, tam in comitiis Piotrcouiensibus, quam in proxime preterita conuentione Cracouiensi per nos latis, de hoc satis diffuse declarauerimus, que in debito suo robore et firmitate conseruamus presentibus. Cum autem ea res iterum in dubium uenerit, nouaque de hoc controuersia excitata est, nobis humiliter supplicarunt praedicti ciues et consules Cracouienses, ut illos primum iuxta libertates eorum conseruare dignaremur, non pateremurque eos ipsos infamia aspergi, et hoc loco suo inter nuncios terrestres in comitiis regni nostri generalibus et particularibus haberi solito, priuari. Nos itaque una cum consiliariis nostris perpendentes et in animo nostro reuoluentes egregiam eorundem ciuium fidem, scientesque praeterea ciuitatem nostram Cracouiensem regiam, ut regni nostri precipuam, nobilitati et miliciae terrestri esse incorporatam ac unitam, et ultra alias praerogatiuas illi concessas, etiam consules illius ad generales et particulares regni nostri conuentus per literas nostras et praedecessorum nostrorum semper uocari consiliisque nostris simul cum aliis terrarum nunciis interesse, ac pro bono reipublicae consulere soliti fuerint, nolentesque illos et presertim sine ullo ipsorum demerito hac prerogatiua et facultate priuari, de consilio et unanimi uoluntate consiliariorum nostrorum tam spiritualium quam secularium, in hoc generali conuentu nobiscum ad presens existencium, decreuimus decernimusque hoc decreto nostro perpetuo obseruandum, eosdem ipsos consules Cracouienses modernos et eorum posteros seu eorum nuncios e medio consilii nunciorum terrestrium non esse unquam explodendos, verum nos eos omnibus consultationibus tam in ipsis generalibus quam particularibus comitiis inter nuncios terrestres volumus ubilibet interesse de omnibusque nostris et reipublicae rebus iuxta literas et decreta ea in re ante hac ut praemissum est, per nos lata et promulgata una consulere consiliique participes esse, contradictione quorumcumque minime obstante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus subappensum. Actum et datum in comitiis generalibus Cracouiensibus feria qvinta post festum sanctorum Trium Regum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono, regni uero nostri anno trigesimo

The Institute of Mediaeval Studies LIBRARY
BODL. LIB. CANCELLED

secundo. — Paulus de Volia vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Pauli de Volia regni Poloniae vicecancellarii, burgrabii Cracouiensis et capitanei Gostinensis.

Dokument pargaminowy opatrzony małą pieczęcią koronną, uwieszoną na sznurku z pąsowego i zielonego jedwabiu.

75. 1539. die 6. m. Februarii, Cracoviae.

De processu iuris roformando.

Feria quinta post Purificationis Mariae. — Ad examinandum et reformandum iuris processum deputati sunt isti domini, videlicet d. Ioannes Mornstein, d. Ioannes Zimerman, d. Iostus Ludouicus D. d. Albertus Craina, d. Venceslaus Chodorowsky, d. Ioannes Schilling, d. Bartholomeus Cromer, d. Andreas Vogelweder et aduocatus noster, ac generaliter omnes reliqui domini, quibus ad id accedere placeret; si tamen non omnes ex expressis vna conuenire possint, quattuor ad id muneris sufficere et authoritatem habere debent. Quattuor autem dies ad hanc conuentionem constituti sunt, nempe dies dominica, feria tercia, feria quinta et sabbatum.

Acta Cons. Crac. 14, str. 101.

76. 1539. die 7. m. Februarii, Cracoviae.

De mulctis a vulnerantibus solvendis.

Anno domini M. D. XXXIX, feria sexta post Purificationis Mariae.— Vnanimitėr decreuerunt domini, quod quicumque vulnerasset vel mutilasset aliquem, et si is velit fideiussores statuere pro facienda concordia cum eo, qui accepit vulnus vel mutilationem, nequaquam admitteretur eiusmodi fideiussio antequam mulcta exhiberetur dominis secundum modum excessus aestimanda, nempe vt a mutilatione darentur quinque marcae, a vulnere vero vna sexagena.

Acta Consul. Crac. 9, str. 2.

77. 1539. die 27. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae nunciis civitatis Cracoviensis locum in comitiis regni tam generalibus, quam particularibus denuo assignat.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, tociusque Prussiae, Masouiae ect. dominus et heres, vniuersis et singulis,

quorum interest, planum testatum facimus. Ea fuerunt merita cum erga maiores nostros tum erga regnum hoc nostrum regiae ciuitatis nostrae Cracouiensis, ut iure optimo quaedam ei prae ceteris priuilegia concessa sint, inter quae praecipuum est hoc, quod facta ei est potestas contra morem aliarum ciuitatum nuncios ad comitia tam minora, quae particularia, quam maiora, quae generalia vocant, mittendi, quibus inter alios terrarum nuncios locus datur, ita vt nobilitati miliciaeque terrestri incorporata sit et unita. Sed paucorum quorundam odio et maleuolentia tanta fuit in eos nunciorum inuidia concitata, ut eos a caetu suo remouere atque a consessu consiliisque excludere conarentur. Nos cum uideremus praeter meritum hac eos a nunciis affici contumelia, cum non modo non admiserit quicquam regia haec ciuitas nostra, quamobrem de iis ornamentis, quibus uirtutis et meritorum ergo a maioribus nostris affecta fuit, detractum ei per nos aliquid oportere, qui soli eius rei potestatem habemus et non terrarum nuncii, sed meruit potius, vt ad priora illa noua fieret accessio, decreto nostro regio sanximus, ut quem locum inter terrarum nuncios post hominum memoriam nuncii eius honestissime semper sunt tutati, eum sempiternis deinceps temporibus teneant, neque aut occultis machinationibus cuiusquam aut aperta vi de eo deturbentur. Quodquidem decretum nostrum altero etiam et tertio decreto nostro confirmauimus, sed eo quorundam prorupit audacia, vt ne decretorum quidem nostrorum ratione habita in suo nihilominus instituto permanerent, atque a caetu nunciorum terrestrium nuncios regiae nostrae ciuitatis nulla legitima causa excludere conarentur. Quae res non iam ad ciuitatis modo nostrae, sed multo magis ad nostram iniuriam et contumeliam visa est, decretis enim nostris uiolandis et contemnendis nos authoritasque nostra regia uiolari et contemni uidetur. Itaque dignam animaduersione eorum audaciam esse putauimus, qui contra decretum nostrum uenire ausi essent, sed ne quid a nostra natura clementi et benigna alienum fecisse iudicari possemus, nouissimum iam hoc decretum nostrum de nostra senatorumque regni nostri et consiliariorum sentencia scribi iussimus, quo statuimus inuiolate id obseruari mandantes, vt nuncii regiae nostrae ciuitatis Cracouiensis inter nuncios terrarum suum locum in comitiis tam minoribus quam maioribus obtineant. De quo si quis eos contra decretum hoc nostrum deturbare fuerit conatus, is eas se paenas incursurum esse sciat, quas meretur, qui regiam nostram contemnit authoritatem, quam tocies laesam esse putabimus, quoties aliquis contra decretum hoc nostrum uenire ausus erit: haud aliter in eum animaduersuri, quam in regiae nostrae personae ac dignitatis contemptorem. In cuius rei testimonium haec scribi et sigillo nostro obsignari iussimus. Datum Cracoviae in comitijs generalibus feria quinta ante dominicam Reminiscere proxima, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo nono, regni vero anno tricesimo tercio. — Sigismundus rex sst. — Relatio venerabilis Samuelis Maczieiowski decani Cracouiensis et regni nostri vicecancellarii.

Dokument pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego jedwabiu.

78. 1539. die 21. m. Maii, Cracoviae.

De literis potestatis commissae.

Feria quarta post Ascensionis Domini. — Domini consules pleno numero congregati in negocio communitatis decreuerunt vnanimi consensu, quod in posterum plenipotentiae scribi et acticari debeant breuiter, expressis solummodo hijs, quae necessario specialiter exprimenda sunt, quodque huiusmodi plenipotentiae possint eciam inscribi in librum donationum.

Acta Cons. Crac. 14, str. 210.

79. 1539. die 21. m. Augusti, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, cives Casimirienses domos areasque suas nonnisi apud iudicem competentem obligare vel vendere posse.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae ac Masouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia delatum est ad nos, multos esse nostros sub[ditos vtriusque] status et conditionis, habentes domos, hortos et areas ac alias possessio[nes suas in]tra menia ciuitatis nostrae Kazimiriensis penes Cracouiam sittae, sub iurisdi[tione ciuili exi]stentes, qui extra eandem iurisditionem, officium et forum competens coram [iurisditionibus ex]traneis eadem bona sua immobilia resignare, inscribere et recognoscere consueuerunt non sine iuris ciuilis preiuditio et inde facile secuturo damno, supplicatumque fuit nobis, vt super premissis de remedio opportuno prospicere benigne dignaremur. Nos considerantes in toto fere regno et dominijs nostris seruari solitum et iure communi prouisum, vt nemo extra proprium forum quicquam agat, nec aliquas resignationes faciat, volumus itaque et futuris temporibus obseruari mandamus, quatenus omnes et singuli ciues et incolae Kazimirienses, presertim quicunque de iurisditione ciuili praefata specialiter non sunt exempti et libertati, domos, areas, hortos et quascunque possessiones habentes, in nulla alia, quam in propria iurisditione ciuili Kazimiriensi vendere, obligare et quouismodo resignare presumant. Quod si secus per quempiam factum fuerit, extunc generoso Seuerino Boner castellano et capitaneo Bieczensi, zuppario et magno procuratori nostro Cracouiensi et alijs pro tempore existentibus, magnis procuratoribus nostris mandamus, ut constituto illi de huiusmodi resignationibus extra iurisditionem ciuilem factis, tales domos, areas siue quascumque possessiones pro fisco nostro regio accipiat et illi aplicet. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria quinta proxima ante festum sancti Bartholomaei, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono, regni vero nostri anno tricesimo tertio. — Samuel Maczieiowski nominatus episcopus Chelmensis et

vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Samuelis Maczieiowski nominati Chelmensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z rękopisu Codex iurium civit. Casimiriae, str. 71.

80. 1539. die 22. m. Augusti, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae Iudaeis Casimiriensibus mandat, ne extra vicum suum habitandi locos sibi quaerant.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae etc. dominus et haeres, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia delatum est ad nos, perfidos Iudeos non contentos eo vicco in Kazimiria, qui per maiores nostros eis datus est, et septis quibusdam a reliqua ciuitate diuisus, vt domicilia sibi in eo extruere atque in ijs habitare possint, non conducere modo sibi domos extra viccum illum in Kazimiria, verum etiam emere atque in emptis areis nouas aedificare. Que res tot sceleribus et flagitijs fenestram aperit, vt nisi obuiam ijs per nos itum sit, iustam Dei offensionem atque calamitosam plagam aliquam effugere non possimus. Cum itaque et regni nostri intersit minui potius quam augeri Iudeorum numerum, et ad officium hoc nostrum proprie pertineat, vt omni cura prouideamus, ne quid ex ista Iudaeorum cum Christianis tanta consuetudine offendiculi nascatur, quemadmodum iam esse nata pleraque intelligimus, mandamus et edicimus omnino aliter habere non volentes, vt se perfidi Iudei intra septa sua contineant, ne qui extra viccum suum aut Cracouie aut Kazimirie habitare perpetuo audeant, quicquid in posterum siue emerint, siue conduxerint, id pro eo haberi volumus, quasi neque emptum neque conductum esset, vt ex conducta domo cuiuis Christiano eos exturbare liceat, si quam vero emerint, ea pro nobis vsurpetur et simul atque iudicio conuictus erit Iudeus eam emisse, fisco nostro applicetur. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum est appensum presentibus. Actum et datum Cracouie feria sexta ante festum sancti Bartholomaei proxima, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono, regni vero nostri anno trigesimo tertio. Presentibus reuerendis in Christo patribus dominis: Petro Cracouiensi, Sebastiano Helmensi et nominato Posnaniensi, Stanislao Premisliensi, Samuele decano Cracouiensi et nominato Chelmensi, Ioanne Camenecensi episcopis, necnon magnificis et generosis ac venerabilibus Petro Opalienski Gnesnensi et Costensi et Olstinensi capitaneo, serenissimi regis iunioris magistro, Spitkone de Tarnow Radomiensi, regni thesaurario, Krzepicensi, Brzesniczensi et Krzesowiensi capitaneo, Seuerino Boner Bieczensi, zuppario, burgrabio et magno procuratore Cracouiensi, Oswieczmiensi, Zatoriensi, Rabstinensi et Bieczensi capitaneo, Stanislao Stadniczki de Zmigrod Zawichostensi et capitaneo Noue ciuitatis Korczin, castella-

nis, Ioanne Zbanski Posnaniensi et sancti Floriani in Kleparz praeposito et canonico Cracouiensi, Georgio Miskowsky archidiacono Cracouiensi, Ioanne Drzewiczky scholastico Lanciciensi et canonico Cracouiensi, Mathia Drzewiczki canonico Cracouiensi, secretarijs nostris, Hieronimo Staskowski magistro coquine, Augustino Kotwicz stabuli prefecto, sincere et fidelibus nostris dilectis. Datum per manus eiusdem reuerendi in Christo patris Samuelis Maczieiowski decani Cracouiensis, nominati Chelmensis, regni nostri procancellarij sincere nobis dilecti. — Samuel Maczieiowski nominatus episcopus Chelmensis et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris Samuelis Maczieiowski decani Cracouiensis, nominati Chelmensis et r. P. vicecancellarij.

Z rękopisu Codex iurium civitatis Casimiriae, str. 72.

81. 1540. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum de ratione diiudicandarum provocationum ad iudicium Sex Civitatum interpositarum.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae totiusque Prussiae, Mazouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniversis, quia cum ex officialium nostrorum certa relatione intelleximus in gradu iudicii Sex Ciuitatum iuris Maydemburgensis, quo causarum omnium eiusdem iuris appellationes a iudiciis inferioribus fieri solent, iudices eidem iuditio presidentes pleraque extra priuilegium iuditio predicto seu eius presidentibus per predecessores nostros attributum committere, illiusque metas in decidendis et resoluendis appellationibus excedere, vltraque ea, que in ipsis appellationibus causarum continentur, iudicare, sicque litigantes subditos nostros maioribus difficultatibus et sumptibus per errorem ab eis grauari ac inuolui: eo igitur incommodo obuiam ire illudque tollere ac iuditium prefatum in meliorem normam redigere volentes, statuimus et decernimus presentibus, vt posteaquam iudices predictos Sex Ciuitatum iuxta mandatum nostrum prius emanatum, pro temporibus et loco designatis conuenire contigerit et causarum in prioribus instanciis processus coram eis repositi fuerint, examinatis et auditis, que ad causam pertinere videbuntur, quodque de iuris et iustitiae rationibus fuerit super puncto dumtaxat appellationis vnica tantum sententia diffinitiua in vnaquaque causarum aliquo iudicij tempore occurrentium, ijdem iudices decernant et pronunctient, litigantium vlterioribus quesitis seu interrogationibus ante et post sentenciam latam, quibus ipsi litigantes extra causam hactenus affligebantur et grauati fuerant, non obstantibus. Que omnia abrogamus et tollimus, iuditiumque prefatum ad ea se immisceri omnino nolumus. A singulis vero sentenciis per ipsos iudices siue super diffinitiua siue interlocutoria cuiuscumque causae, ad eorum iuditium via appellationis devolute ferendis, non amplius quam sex sexagenas numeri et monete communis per sexaginta grossos computatas, septimam vero sexagenam notario a parte, pro qua sentencia lata fuerit, persolui et per eosdem iudices exigi volumus et mandamus. Et quia per simi-

lem errorem non parws hactenus inoleuerat abusus, quod partes litigantes pro sigilandis sentencijs speciali sumptu singulos ciuitates circumire coacte fuerant, quod nos quoque in meliorem vsum reducere volentes, statuimus, vt singula queque ciuitas suum sigillum ad huiusmodi acta in ciuitate nostra Cracouiensi, in pretorio ipsius ciuitatis in communi scriniolo sex serraculis servato et firmato hebeat paratum, vt quocienscumque easdem ciuitates pro statis temporibus nunctios suos ad decidendas appellationes destinari contigerit, tocies illis clavem serraculo appositam committant, qui a se pronunctiatas sentencias Cracouiae sigillare et reposita sigilla claudere in ipsoque pretorio iterum reponere habeant facultatem. Quocirca vobis in commune et singulariter cuique sex predictarum ciuitatum Cracouiensi, Kazimiriensi, Sandecensi, Bochnensi, Wyelyciensi, Ilkwssiensi et iudicibus ab eis ad iudicii gradum prefatum pro quolibet tempore delegandis, premissa omnia per nos decreta et statuta ad notitiam vestram deducimus et deduci volumus presentibus, simul et mandamus vobis, vt ea omnia prescripta firmiter teneatis et in iudicio vestro communi, quod Sex Ciuitatum appellatur, obseruetis, ab eisque ne latum quidem vnguem discedere audeatis sub grauissima indignatione nostra et pena pro arbitrio nostro ab vobis exigenda. Harum testimonio litterarum, quibus in fidem sigillum nostrum est appensnm. Datum Cracouiae feria quinta ante dominicam Iudica proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, regni vero nostri anno trigesimo quarto. — Paulus de Vola r. P. cancellarius sst. — Relacio magnifici Pauli de Vola r. P. cancellarii, burgrabii Cracouiensis et capitanei Gostinensis.

Przywilej pargaminowy. Pieczęć oderwana, pozostał tylko pargaminowy pasek.

82. 1540. die 18. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae constitutionem quandam de plebeio nobilem vulnerante ad comitia regni proxima differt.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithvanie, Russie, Prussie, Masovie etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quorum interest vniuersis, quia cum famatus consulatus ciuitatis nostre Cracouiensis ad nos detulisset, ad eorum noticiam devenisse constitucionem ex decreto conuentus generalis regni nostri editam esse, vt qui plebeus nobilem wlneraverit avt occiderit, non alia pena quam capitali puniretur, vererique, ne ea ipsa constitucio ipsos quoque afficeret, qvi et in regia nostra tocius regni sede, in qua cum nostra curia vt plerumque confovemur et aliunde plerique externi homines ad nos concurrere solent, vnde facile est casus varios evenire, illosque evitare nedum est dificile, sed fere impossibile rerum gerunt gubernacula, et proinde supplicaverunt nobis multorum consiliariorum regni nostri illos promoventibus (s), vt huius regie nostre sedis et prime regni nostre (s) civitatis racionem benignam habere illosque ab eius constitucionis rigore eximere dignaremur. Nos vero tametsi perpendamus ciues nostros Cracouienses pre alijs ciuibus ciuitatum regni nostri singularibus pre-

eminere priuilegijs, quippe qui et presentiam curie nostre, nunctiorum externorum multorumque advenarum ad nostram curiam venientium perferunt, quique et in consiliis publicis in conuentibus regni generalibus locum obtinent, non vsque qvaque eqvandos esse alijs plebeis regni nostri, qvos illa constitucio afficit, nichilominus tamen cupientes et illorum priuilegia atque libertates, prerogatiuas ex gratia nostra illustrare, illosque pre alijs plebeis singulari priuilegio gavdere, eam rem maturiori deliberacione distulimus statuendam provt diferimus harum tenore literarum ad proxime futurum generalem regni conuentum, in quo nos cum consiliarijs nostris id, quod opportunum fuerit hac (in) re constituemus, interim autem et more veteri et priuilegijs atque consvetudinibus illos gaudere volumus. Harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum nostrum est appensum. Actum et datum Cracovie in conuentione generali feria quinta ante dominicam Palmarum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo qvadragesimo, regni vero nostri anno trigesimo quarto. — Samuel episcopus Chelmensis et vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi in Cristo patris domini Samuelis Maczieiowski episcopi Chelmensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

83. 1540. die 21. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae litem, quam advocatus et iurati Supremi Iuris Magdeburgensis in arce Cracoviensi consulibus Cracoviensibus intendebant, ad suum proximum Cracoviam adventum dirimendam differt.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Littuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quia cum aduocatus et iurati Iuris supremi Maydeburgensis castri nostri Craccouiensis euocassent cittatorie ad nos et tribunal nostrum regium consulatum ciuitatis nostrae Craccouiensis, quaestique essent in dicto cittationis nostrae termino, quod consulatus ipse cogeret eos ad parendum iurisditioni suae consulari carcerique ciuili suo illos mancipare, et resignationes et inscriptiones bonorum fieri eis coram se non sineret, aliisque iniurijs et grauaminibus eos afficeret contra iusticiae et aequitatis institutum et in contrarium decreti nostri inter eos et consulatum ipsum antea per nos lati, quod illico produxerunt petentes se in eo conseruari; consulatu praedicto Craccouiense ex aduerso respondente et dicente, decretum ipsum praeterquam quod papiraceum esset, sine scientia sua emanasse, sed neque aduocatum et iuratos ipsos subtrahere se posse a iurisditione sua consulari, quippe qui aeque ac ciuium quisque commune iuramentum obedientiae sibi praestitissent, hoc autem amplius eo ipso consulatu producente coram nobis priuilegium de aduocato et scabinis Iuris supremi praedicti eligendis editum, non disponens, quod de Cracouia aduocatus et iurati ipsi eligi debeant, sed de alijs ciuitatibus et oppidis, quae in priuilegio ipsorum

nominatim sunt descripta, petensque hoc idem priuilegium in suo robore conseruari: nos audita disceptatione partium hac inter se citro vltroque coram nobis facta, quia eius causae et praesertim decreti postremo in ea re lati negotium animaduertendum nunc esse eiusmodi, de quo pleniore senatu regni nostri despici et cognosci debeat, suspendendum et reijciendum illud duxerimus, suspendimusque et reijcimus eius causae cognitionem quoad decisionem eius finalem vsque ad aduentum nostrum Craccouiam, quando vna pars alteram in iudicium nostrum vocare voluerit, interea vero temporis conseruandum eos esse in suo robore decreto (s) decretum nostrum, quod vltimo sub sigillo nostro maiore et cancellarij regni nostri de cancellaria nostra est confectum. Decreuimus autem et decernimus praesentibus literis nostris, vt aduocati et iurati ipsi pareant consulatui et ijs omnibus, in quibus iuxta decretum nostrum praefatum parere tenentur; consulatus uero illos in eo ipso decreto nostro conseruet, seque iuxta illud gerat in omnibus. Quod si aduocati vel alicuius ex iuratis locum vacare contigerit, in eum ipsum locum non de Craccouiensi ciuitate, sed aliunde, vt in priuilegio ipsorum continetur, alius quoties necesse fuerit, eligatur et sufficiatur, iuramento etiam, quo sunt ab initio nobis apud magistratum ciuitatis Craccouiensis obstricti, solutos et liberos illos esse volumus; in futuro tamen regni nostri generali conuentu nos despiciemus cum consiliarijs nostris de praedictis rebus omnibus, quodque iustum fuerit, in partem vtramque statuemus. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Actum et datum Craccouiae feria quarta ante festum sancti Adalberti, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, regni nostri anno trigesimo quarto. — Samuel episcopus Chelmensis et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Samuelis Macieiowski episcopi Chelmensis et r. P. vicecancellarij.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 135, karta 84.

84. 1540. die 5. m. Iulii, Cracoviae.

De feno consulibus dando; — de rationibus a quaestoribus aerarii civilis reddendis.

Feria secunda post Visitationis s. Mariae.

§ 1. Domini consules legittimo et pleno numero congregati vnanimi consensu disposuerunt et concluserunt, quod videlicet cuilibet dominorum debeant duo currus foeni dari a d. lonheris libere absque vllius pecuniae perceptione.

§ 2. Domini consules legittimo plenoque numero congregati vnanimi assensu disposuerunt et concluserunt, quod nempe racio debeat a d. lonheris aedi et reddi post Nouum Annum siue tunc celebrabitur electio consularis siue non, omnimodo.

Acta Cons. Crac. N. 15, str. 133.

85. 1540. die 17. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de vino cauponando.

Anno M. D. XXXX, die 17. mensis Decembris feria sexta ante Thomae, dominorum consulum statutum de vino et eiusdem venditoribus ac propinatoribus factum, per dominos proconsules irremissibiliter seruandum et exequendum.

§ 1. Primo. Semper initio autumni admonendi sunt ciues, ne vini precium augeant comunem populum ob suum lucrum grauantes, nam non licere proconsulibus pro tempore existentibus, vini precium supra statutum augere. Hoc quoque propinatoribus conuocatis ipsis publicetur.

§ 2. Secundo. Vt omnes propinatores nunquam vina dare audeant, nisi prius signa apendeant: Hungaricum vinum propinantes signa seu serta habeant viridia, Morauicum vendentes straminea; et si qui rubea habent, illi panniculum rubeum adfigant, omnesque huiusmodi signa habeant abhinc in octauam sub quinque marcarum poena irremissibiliter exigenda.

§ 3. Tertio. Ne quis vina Morauica pro Hungarico dare audeat sub poena a dominis consulibus sibi infligenda.

§ 4. Quarto. Ne quis omnium (s) vina quaecumque propinare aut vendere audeat siue in quartis siue barillis, nisi id prius proconsuli exhibeat illique precium constituatur, quod vt firmum permaneat, familia d. proconsulis regestrum speciale habebunt, in quo omnium omnia vina describent, et e regione quoque venditionem notabunt, in quo a nemine impediri sub graui poena debent.

§ 5. Quinto. Ne quis vina aliter vendere praesumat, quam precio sibi constituto: etenim fieri solitum fuit, quod aliter in barillis vendebatur, vnde regni ordines saepe questi et acriter infensi sunt. Quem errorem omnino tollere volunt domini consules.

§ 6. Sexto. Ne vinum commune Hungaricum altius pro vno grosso et Morauicum 16 denarijs statuat dandum dominus proconsul, et quae leuiora sunt, leuius quoque statuat. Hunc articulum domini consules interim durare volunt, quousque tanta sit vini copia, quanta hoc anno esse constat. Caeterum annis futuris pro temporum racione consilia quoque directuri sunt.

§ 7. Septimo. Vt omnes iustas habeant mensuras, ne hinc lucrum quaerentes populum iniuria grauent.

§ 8. Octauo. Ne vina nociuis medicaminibus vitiare quis praesumat, nam in corporum humanorum perniciem ob lucrum priuatum alijs multa morborum genera et mortem ipsam saepe parare, vinum quoque huiusmodi sacris mysterijs porrigere iniquitas summa est: vt sunt oua, sulphur, calx, porcina pinguedo, mel et huiusmodi nociua; si quis repertus fuerit, ad arbitrium dominorum consulum pro excessus et rei magnitudine puniatur.

§ 9. Nono. Ne quis scortationes et adulteria apud se committi paciatur ob lucrum temporarium aeterna amissurus, neue vltra constitutum tempus potationes admittat.

§ 10. Decimo. Ne quis vllo alio in loco siue extra siue in ciuitate vina

emere praesumat, quam in foro publico, alioqui a dominis consulibus puniendus, qui hoc mandatum transgressus fuerit.

§ 11. Vndecimo. Quod transgressores ad arbitrium dominorum puniantur.

Acta Cons. Cracov. 9, str. 3.

86. 1541. die 31. m. Martii, Cracoviae.

Electio quaestorum aerarii civilis.

Feria quinta ante dominicam Iudica. — Domini consules seniores et presidentes ad pulsum campanae et per scedulas iuxta decretum s. maiestatis regiae pleno numero congregati, vnanimi voto et sententia delegerunt in anni nunc currentis quaestores spectabiles dominos Stanislaum Salomonem et Iohannem Schilling. Quanquam cum ea electio non de modo et forma eiusdem decreti s. maiestatis regiae (eo quod ex solo ordine dominorum seniorum) sit facta, tamen cum ex communi consensu dominorum praesidentium ad id tempus existentium id acciderit, qui omnes tanquam huic muneri parum sufficientes, se quam diligentissime ab ea functione excusabant, itaque in posterum nullo modo praeiudicare debet nec potest, quin de sententia et voluntate eiusdem decreti s. maiestatis regiae partim ex senioribus partim ex praesidentibus dominis fieri deberet.

Acta Consul. Crac. N. 6, str. 491.

87. 1541. d. 8. m. Iulii, Cracoviae.

De civitate largienda.

Anno Domini M. D. XLI. feria sexta post Visitacionis s. Mariae. — Domini consules praesidentes et seniores in reipublicae negocijs solito more congregati, inter caetera vnanimi voto et sententia concluserunt, ne cuiquam amplius externo homini concederetur facultas suscipiendi iuris ciuilis, nisi prius ex ea ciuitate, vnde sit oriundus, litteras sufficientes suae procreationis ac honestae conseruationis attulisset, neque pro litteris eiusmodi adferendis fideiussoria cautio amplius admitti, neque coram officio nostro vllum testimonium vel per externos homines vel nostros etiam conciues super hac re praestitum sufficiens esse debebit, donec id ipsum litteris sufficientibus probatum fuerit: exceptis his, qui hinc oriundi suam procreationem et conseruacionem conciuibus et hominibus fidedignis probare debebunt et poterunt.

Acta Cons. Crac. 9, str. 5.

88. 1541. die 9. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de consulibus ad senatum per sagittarios proconsulares convocandis.

Sabbato ante Margarethae, anno Domini M. D. XLI. — Domini consules tam praesidentes quam seniores in reipublicae negocijs solito more congregati, volentes aliquam maiorem rationem esse officij et senatus, quam communis alterius cuiusuis ciuis, vnanimiter concluserunt, ne dominus proconsul quicunque pro tempore extiterit, veniens in praetorium dominos tam seniores quam praesidentes per quenquam alium praetorij famulum amplius conuocaret, quam per suos proprios ministros, quos vulgo sagittarios vocant, qui per quatuor ciuitatis partes sese distribuent, ac eorum quilibet dominos eos et praesidentes et seniores, qui in suo quartali habitabunt, conueniet, et vt ad praetorium venire dignarentur, significabit. Deinde vbi eorum quilibet pro sua parte obambulauerit, rediens in praetorium indicare debebit domino proconsuli, qui domini se adfuturos sunt polliciti, qui uero minime. Postremo ijdem domini proconsulis famuli ad dominorum iussa seduli et diligentes expectare debebunt, neque ex praetorio descendere, donec finitis omnibus actionibus dominus proconsul et domini omnes quoque descenderint. Porro reliqua praetorij familia dimisso senatu diligenter animaduertere debebit, si quis dominorum ex praetorio descensurus proprium famulum ad manum et in promptu non haberet, vt eos dominos domum vsque concomitarentur et deducerent. Quandocunque vero in praetorium d. proconsul venerit, vt omnes praetorij famuli presto adessent, eidemque sese omnes exhiberent.

Acta Cons. Crac. 9, str. 5.

89. 1541. die 19. m. Augusti, Cracoviae.

De aedilibus ecclesiae Cracoviensis ad s. Mariam.

Feria sexta ante Bartholomei, anno Domini M. D. XLI. — Domini consules vnanimi voto et sentencia concluserunt, vt hij domini, qui nunc sunt, et postea quicunque sunt futuri prouisores et aediles templi s. Mariae, vt ijdem domus sacerdotum penes scolam s. Mariae, tum sacellorum et ibidem existentium clenodiorum serenissimi piae memoriae Alberti Poloniae regis et generosi Hinczonis in castro Cracouiensi ac generaliter omnium aliorum locorum ecclesiasticorum fierent prouisores. Quapropter exnunc eorundem curam commiserunt spectabilibus dominis Casparo Beer et Iosto Ludovico Decio s. maiestatis regiae secretario.

Acta Consul. Crac. 9, str. 5.

90. 1541. die 30. m. Septembris, Cracoviae.

De commissariis iudicii Sex Civitatum deligendis.

Feria sexta in crastino s. Michaelis, anno Domini M. D. XLI. — Domini consules pleno numero congregati vnanimi voto et sententia concluserunt, quod in deligendis Sex Ciuitatum assessoribus et commissarijs semper dominus proconsul quicunque pro tempore extiterit eoque fungetur munere, primus sine vlla per vota electione esse et permanere debeat, aut si id oneris solus subire nollet, extunc alium dominum ex ordine et numero praesidencium in locum sui subrogabit, quemcunque ille pro fide et conscientia sua huic functioni dignissimum censuerit. Alter vero ex dominis senioribus iuxta votorum consonanciam et multitudinem deligi debebit.

Acta Consul. Crac. 9, str. 6.

91. 1542. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de vigilibus nocturnis et famulis praetorii eorumque salario.

Feria sexta post Agnetis, anno Domini MDXLII. — Domini consules inter cetera negocia sanxerunt:

§ 1. Vt pro vigilia seu custodia nocturna conducantur viginti famuli robusti, quorum quilibet sua propria arma tenebitur habere, vt sint bene muniti, quorum praefectus et superintendens erit capitaneus praetorij.

Hij mox ad pulsum campanae praetorij sub vespere armati venire debebunt ad praetorium. Si quis autem illorum non venerit ad tactum horae primae, extunc luet vnum grossum ad carbanam socijs. Praeterea de praetorio non discedent, nisi post buccinatam auroram; si vero aliquis eorum ebrius venerit, debebit incarcerari per noctem ipsiusque precium nocturnum defalcari.

§ 2. Salarium istis custodibus et vigilibus per dominos constitutum est a festo diui Simonis et Iudae usque ad dominicam Inuocauit per hyemale tempus qualibet septimana per 12 gr. a dominica Inuocauit usque ad festum diui Simonis et Iudae per tempus aestiuale qualibet septimana per 10 gr.

§ 3. Denique hijs famulis vigilantibus constituta est huiusmodi merces, quemadmodum supradictum est, propterea, vt sint delecti robusti, bene muniti, nec se alijs laboribus publicis diurnis grauent atque occupent, itaque nocturnas excubias praestare non possint, quinimmo tenebuntur quoque interdiu esse parati, si aliquando aut quotienscunque contigerit familiae praetorij subsidium praestare aduersus insolentes et pacis communis violatores.

§ 4. Item praefecto familiae praetorij alias Czechmistro per dominos deputatum est salarium septimale per 24 gr.

§ 5. Item famulis duodecim praetorij salarium septimanale constitutum est per 12 gr. idque propterea, vt diligentiores et fideliores essent, nec ullas

corruptelas sumerent, nec pecuniam a partibus exigerent, immo etiam se gererent secundum antiqua eorum statuta, quae singulis septimanis perlegi illis curare debent. Caeterum si contigerit aliquem eorum a seruitio dimitti et licentiari propter eius insolentiam et ebrietatem, is tunicam praetoriani coloris alias *barwy* in praetorio alteri relinquet sine aliqua solutione pro eadem tunica accipienda. Nam huiusmodi vestes alias *barwa* pro honore ciuitatis dari solent.

Acta Consul. Crac. 9, str. 6.

92. 1542. die 17. m. Februarii, Cracoviae.

De pomoeriis civilibus consulibus conferendis.

Feria sexta ante Carnispriuuium. — Domini consules ad diem hodiernum in pleno numero congregati, considerantes quod vt periculosum sit intramuralia ob reipublicae necessitatem ab alijs impediri, ita maxime quoque necessarium esse, vt sic conferantur pacis tempore possidenda, ne emergentibus casibus inde qualecumque incommodum metuendum sit. Cupientes vt debent (quae euenire saepe solebant) difficultatibus viam praecludere, maturo desuper praehabito consilio, concordibus suffragijs concluserunt, vt postquam futuris temporibus perpetuis hortum quemcumque seu pomerium intra muros ciuiles uacare contigerit, quod huiusmodi hortus seu pomerium nemini alteri, quam illi ex dominis consulibus, qui a sua electione in senatum senior fuerit, nulla alia a nobis vel successoribus nostris consulibus desuper collatione expectata, cedere debeat. Liberum tamen esse volumus illi, quem huiusmodi senium contingit, si prius hortum habet, vel eundem retinere, vel sic vacantem acceptare, et mox adito domino proconsule pro tempore existente, et accepto officij ministro intromissionem possessionemque liberam recipere, et sub certo sibi constituto censu retinere. Hoc tamen expresso, quod huiusmodi donationes et possessiones reformationi defensionis nullo modo nocumento esse debent quibuscumque etiam sumptibus a possessoribus illic factis non obstantibus, et quod edificia facta semper libere fundo extant.

Acta Cons. Cracov. 9, str. 7.

93. 1542. die 15. m. Martii, Casimiriae.

De proventibus consulum Casimiriensium inter consules tam praesidentes quam antiquos aequaliter dispertiendis.

Feria quarta ante dominicam Letare. — Nos proconsul et consules ciuitatis Kazimirie residentes et antiqui fatemur presentibus viuersis et singulis, quia certis et racionabilibus permoti causis, sufficienti inter nos habita

deliberacione, volentes amorem et concordiam inter nos conseruare, vnanimi, concordi, irreuocabili et imperpetuum durabili voce laudauimus, sanximus, quod exnunc et in futurum inter nos tenere firmiter et inuiolabiliter obseruare volumus et promittimus, omnia accidencia nobis pro labore nostro prouenientia, magna siue parua (exceptis duobus grossis, qui a sigillacione cuiuslibet minute domino proconsuli pro tempore existenti pro labore et fatiga eueniunt) equaliter inter se diuidere et partire. In quam summam per nos consules presidentes colligendam, marcas tres columbalium dominis antiquis per nos dari consuetas, domini consules antiqui dare et equaliter cum dominis presidentibus diuidere debent. Si autem quispiam dominorum consulum tam presidencium quam antiquorum vocatus ad pretorium venire recusauerit, aut quouismodo neglexerit, sex grossos pene nobis labores subeuntibus et obedienciam conseruantibus irremissibiliter succumbebit.

Acta Cons. Casim. N. 756, str. 306.

94. 1542. die 23. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de popina civili demolienda, — de novis institis construendis, — de domibus civilibus ruinosis vendendis.

Actum feria quinta ante dominicam Iudica anno 1542. — Domini consules in negocijs reipublicae per scedas more solito congregati, vnanimi voto et sentencia concluserunt:

§ 1. Quod popina ciuilis, quae circulo Craccouiensi magno est dedecori, demoliri alioque transferri debeat, videlicet circa macella prope canale, vt colis trueretur.

§ 2. Eo vero loco, quo nunc sitta est praedicta culina, nouae institae ex fundamentis muro erigi debent pro frenificibus ac alijs artificibus in longitudinem ac latitudinem, prout loci et aedificij commoditas exegerit.

§ 3. Similiter et institas, in quibus smigmatores sedent, muro ex fundamentis construendas pro aliorum artificum vsu et rebus alijs in institis paruis vendi consuetis, vendendis statuerunt.

§ 4. Domus ciuitatis ruinosae vendi debent.

Praeterea communibus sentencijs eodem die statuerunt, quod domus quaedam ciuiles, quae adeo sunt ruinosae, vt census, qui inde soluitur, non aequiparat sumptus, qui in reformacionem eiusmodi domorum impenduntur, diuendi debeant, reseruatis saltem illis domibus, quae facile restaurari possunt, et quibus ciuitas commode carere non potest, ac quibus vel pro ciuitatis familia, vel pro alijs necessitatibus indiget. Pecunia vero ex eiusmodi ruinosorum domorum vendicione collecta, haec non in alios vsus, quam vel pro emptione aliorum locorum ciuitati necessariorum, uel in alia ciuitatis summe necessaria aedificia conuerti debet. Verum haec domorum vendicio fieri non potest, priusquam per dominos ad id deputatos, debite et exacte perlustratum et reuisum fuerit, quae et quales ille domus sint, quae vendi debeant.

Acta Cons. Crac. 9, str. 8.

95. 1542. die 30. m. Martii, Cracoviae.

De clavibus aerarii civilis asservandis, — de domunculis, quae muris civitatis sunt admotae, demoliendis.

Actum feria quinta ante dominicam Palmarum, anno 1542. — Domini consules in reipublicae negocijs ad pulsum campanae per scedulas more solito congregati, inherentes decretis duobus s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi: quandoquidem domini consules seniores, qui hactenus claues ad thesaurum ciuilem obseruare soliti sunt, adeo aegritudinibus quottidianis praepediti sint, vt neque in publicum prodire soleant, neque eidem thesauro recte prospicere valeant, itaque communibus sentencijs claues eiusdem thesauri ciuilis alijs dominis dandos esse concluserunt, videlicet vnam domino Nicolao Stano, alteram domino Petro Tanigeli, tertiam domino doctori Petro Vedelicio et quartam nobili domino Iosto Ludouico Decio, s. maiestatis regiae secretario.

Domini consules in reipublicae negocijs ad pulsum campanae per scedulas more solito congregati, inherentes mandatis s. maiestatis regiae, domini nostri clementissimi, tum iuri communi ac necessitatibus varijs ciuitati ingruentibus, vnanimis votis concluserunt, quod domunculae et gazae, quae adhuc ciuitatis menijs adeo adiacent contigue, vt prae illis eadem menia neque restaurari neque consistere possunt, in vniuersum demoliri diruique debeant, pro illisque nulla pecuniaria recompensa in praesenciarum earundem incolis et dominis fieri debet, verum singularis tantum eorum racio et respectus habebitur, vt in aliquo illis vicissim per oportunitatem ciuitas gratificari possit.

Acta Cons. Crac. 9, str. 8.

96. 1542. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.

De granario civili, — de magistro tormentorum.

Actum feria quinta intra octauas Pascae, anno 1542.

§ 1. Domini consules ad pulsum campanae pleno numero congregati, quandoquidem in praesenciarum alium locum commodiorem habere non possunt pro frumentario ciuili construendo, itaque vnanimi voto et sentencia concluserunt eiusmodi frumentarium seu granarium in praetorio supra *schneterhausz*, quam fieri poterit aptissime, adhibitis in id tum muratoris tum carpentarij consilijs, construendum esse.

§ 2. Similiter eodem die concluserunt ablegato Hermanno veteri ciuitatis bombardario, qui officium suum negligenter admodum hactenus administrauit, quod nouus bombardarius, qui ex Hungaria recenter venit, suscipi debeat, cum quo domini lonheri condictamen facere debebunt, quam fieri

poterit minimo, vt si non amplius, saltem per aestatem proxime futuram ciuitati operam suam praestaret, et omnem curam tam tormentorum ciuilium, quam et puluerum, tum generaliter tocius armamentarij gereret.

Acta Consul. Cracov. 9, str. 9.

97. 1542. die 23. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de beneficiis ecclesiasticis conferendis.

Actum feria tercia ante Pentecostes anno Dni MDXLII. — Nos Petrus Danigel proconsul, Nicolaus Stano, Petrus de Obornickj medicinae doctor, Iostus L. Decius, Stanislaus Salomon, Wenceslaus Chodorowskj, Ioannes Eichler, Hieronimus Krugel, Bartholomeus Cromer, Erasmus Schilling, Andreas Fogelwaider, Gasparus Gutzy, Ioannes Loenbock et Erasmus Wunszam, v. i. doctor, consules Craccouienses legittime per scedulas ad hoc conuocati, frequenti senatu et iuxta serenissimae regiae maiestatis domini et domini nostri clementissimi datum nobis priuilegium, pleno numero congregati, cupientes pro nostri officij debito curare, vt ea sacerdocia, quae et maioribus praedecessoribus nostris et nobis ipsis cum a serenissimis regibus Poloniae ac magni nominis viris, tum etiam ab olim pijs alijs hominibus fidei nostrae concredita sunt, sancte recteque deinceps sic administrarentur, quandoquidem frequentibus saepe multorum aditionibus defatigati, longe ab olim piisimorum fundatorum voluntate abire compulsi fuimus, itaque in hoc toti incumbentes, vt omnia, quae nostri iurispatronatus sunt sacerdotia, deinceps sic conferantur, vt ecclesiae nostrae administrationis per residentiam presbyterorum, audiendis confessionibus et propagando Dei verbo diuinoque cultu ad Dei gloriam hominumque salutem accipiant incrementum, senatus consulto suffragijs concordibus et vnanimiter in postera tempora obseruandum conclusimus, prout et praesentibus constituimus:

§ 1. Vt quam primum a die praesenti incipiendo sacerdotium quodcumque et vbicumque nostrae collationis siue per cesssum siue decessum vacare contigerit, mox quinque ex nobis consulibus secundum senium, vt in consulatum electi sunt, conueniant, et huiusmodi sacerdotium omnibus interessentibus, expectatiuis (si quae per errorem concederentur, quandoquidem nunc nulla prorsus per nos concessa superest amplius), et impedimentis quibusuis reiectis, solum Deum et sanctum ipsius cultum animo expendentes, huiusmodi sacerdotia secundum priuilegia personis dignis, actu presbyteris seu mox ad sacrum presbyteratus ordinem consecrandis, et qui circa ecclesias, in quibus conferenda sacerdotia existunt, se permansuros iuramento praestito, nulla obstante dispensatione recipiant, idque in praesentationibus singulorum exprimatur, in casu quo non conueniret inter ipsos, maiori parte ex ipsis praeualendo, semper ecclesiarum ministrorum eruditionis et uitae integritate (s), suis oneratis conscientijs, racione habita, vbi sufficienter collocuti sunt, in Dei nomine regiae maiestatis innitentes decreto, nostro omnium nomine delectis, in frequenti senatu nobis et posteris nostris indicent atque nostro sub titulo et sigillo conferant et praesentent.

§ 2. His adiectis conditionibus, quoniam viginti quattuor sumus in numero, vt postquam primi ex ordine seniori sacerdotium primum contulerint, aliud mox vacuum sacerdotium priorem ordinem sequentes quinque (eodem vt supra narratur modo) conferant, sicque alij post alios ad iuniores usque seruare debent. Vbi autem ad ultimos electio peruenerit et ad plenum numerum quinque vnus vel plures deficerent, eo in casu quinus numerus ex senioribus semper iterum incipiendo compleri debebit.

§ 3. Ceterum ex hac collatione exclusos esse volumus eos omnes, qui vel nunc vel in posterum inter nos alioqui quacumque de causa legittima dicendi suffragia locum non habent, quod de aegrotis et ad tempus siue in publicis siue priuatis negocijs absentibus intelligi minime volumus, quoniam aegroti adire et eorum suffragia recipi, absentes expectari possint et debeant, nisi eousque absentes esse contingeret, quod de iure nobis concessa fatalia expirarent; in hoc casu in absentis locum quintus ex sequenti ordine electioni accedat.

§ 4. Quia vero hanc constitutionem nostram non aliam ob causam fecimus, quam vt varijs amputatis abusibus, ecclesiae nostrae administrationi commissae, idoneis et dignis personis melius prouisae, recte dirigi possent, in quo (qui nouit omnia), Deum vocamus testem, quoniam autem communis humani generis et pietatis omnis hostis sua nunquam non serit semina, si igitur piam hanc nostram voluntatem (irrepentibus a nostra cogitatione diuersis abusibus) vel per nos vel successores nostros consules mutare omnino res postularet, volumus tamen hanc constitutionem nostram non prius rescindi posse, nisi omnibus emendationis adhibitis modis, et tunc primum, quum in iuniores usque electio et collatio completa et terminata fuerit et non antea, ne quod recto semel institutum est animo, praecipitatis statim ruat consilijs.

Acta Consul. Crac. 9, str. 9.

98. 1542. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

De officio tudnarii civilis.

Feria quinta post s. Annae. – Domini consules tam seniores quam praesidentes ad consultandum de republica ex more per schedulas uocati, inter innumera alia reipublicae incommoda, quibus mederi salubri consilio oporteretur, conprimis censuere reuenditorum nimiam licentiam refrenandam atque adeo illorum numerum indies augescentem, ad caertum praescriptum restringendum esse, intelligentes nimirum ex hoc uno fonte natam hanc, quae omnes ordines affligit, commeatus et victualium penuriam caristiamque: quare vnanimi omnium voto curam et prouisionem iudiciumque fori commiserunt famato Leonardo Remer, concedentes illi plenam facultatem, quod possit et debeat iam pridem collapsum in emendo et vendendo obseruatum iustum ordinem denuo instaurare, ac eiusmodi raciones inire, quibus possit haec caristia procul auerti. Poterit etiam in delinquentes animaduertere et columbarios idoneos eligere, electosque, ne derogetur decreto re-

gio, dominis quaestoribus ciuilibus praesentare. Caeterum proconsules pro tempore existentes non debent sese in illorum officium ingerere aut eos quoquomodo impedire.

Acta Consul. Crac. 16, str. 42.

99. 1542. d. 20. m. Octobris, Cracoviae.

De appellationibus a sententiis interlocutoriis ad curiam regiam non admittendis.

Feria sexta post s. Lucae Euangelistae. — Sacra regia maiestas dominus noster clementissimus per relationem reuerendi domini Iacobi Vchainskj canonici Cracouiensis ac referendarij aulae suae maiestatis, huc ad consulatum missi, serio mandauit et seuerius edixit, vt (quoniam illius maiestas molesta plurimarum et friuolarum appellationum decisione inter alias longe grauiores reipublicae tocius regni curas mirum in modum hactenus continue btundebatur, tum etiam inde longae et damnosae litium protelationes exercebantur et propagabantur), nulla ideo amplius in posterum permittatur appellatio a sententia interlocutoria, verum dumtaxat a sententia definitiua aut vim definitiuae obtinente , aut super exceptione peremptoria lata, quae omnem agendi viam praecluderet et totum negocium perimeret, cuiusue grauamen per appellationem a definitiua reparari non possit; sed tamen nihilominus protestatio de grauamine sentenciae interloquutoriae concedenda et annotanda erit. Id, quod tam apud consulare, quam apud scabinale officium Craccouiense ac generaliter in omnibus iudicijs tribunalibusque ad hanc ciuitatem Craccouiensem spectantibus, firmiter et inuiolabiliter amodo obseruari debet, pro eiusmodi s. maiestatis serio mandato atque seuero edicto.

Acta Consul. Crac. 16, str. 110.

100. 1542. die 5. m. Decembris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, appellationes a sententiis interlocutoriis ad curiam regiam admittendas non esse.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Famatis proconsuli et consulibus, aduocato et scabinis et toti communitati ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus dilectis gratiam nostram. Famati fideles dilecti! Quum superiori tempore maxima mole et frequentia actionum ciuilium per appellationes ad nos toties a iudiciis vestris interpositas, deuolutarum idque propter multitudinem a leuiculis quibusdam ac plaerisque propemodum nullius momenti accessoriis et interloquutoriis sententiis, tergiuersandique magis et litis trahendae animo quam grauaminis respectu appellationibus adobrueremur adeo, vt ne

grauioribus quidem reipublicae negociis commode interim potuerimus prae strepitu atque tumultu eiusmodi litigantium nos atque consiliarios nostros impedientium incumbere, vnde et nos magna insuper molestia etiam afficiebamur et ipsi litigantes inter sese incredibili odio temporis ac rerum suarum iactura, contentione crescente conficerentur, rationem eam cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, occurentes huic incommodo, inuenimus, atque eam primum per venerabilem Iacobum Vchanski canonicum Cracouiensem et curiae nostrae refferendarium ad vos referri iussimus, et nunc quoque eandem praesentibus nostris ad maiorem ipsius rei et mandati nostri efficatiam iterum repetimus, volentes certum in eiusmodi processu super appellationibus modum determinare et aliquem finem praescribere, ne immortales lites maneant, vt deinceps semper appellationes a sententiis interloqutoriis et in causis accessorijs nullas penitus (nisi forte eiusmodi ipsae appellationes fuerint, quae in sententia diffinitiua reformari non possint) admittatis, sed duntaxat a sententia diffinitiua appellationibus litigantium deferatis. Nihilominus si quis eorum aliqua sententia interloqutoria se grauatum senserit, tali subsidio se releuare poterit, vt facta allegatione et protestatione de grauamine suo ex tali sententia interlocutoria imminente et apparente, coram iudicio illo eandem ipsam protestationem ad acta iudicii eiusdem inscribere curet, id quod iudices illi primae instantiae admittere et ad acta inscribi mandare debebunt, sub poena nostra centum marcarum nobis et parti ad interesse seu compensationem damni ob eiusmodi denegationem protestationis secuti, vt sic tandem per iudices secundae instantiae et tertiae super ea re et grauamine seu grauaminibus decerni simul et super principali possit. Verum si eiusmodi grauamen ob partis negligentiam in acta causae legitime inscriptum non fuerit, seu vbi acta fuerint denegata, legitime ibidem in instanti praesentibus circa iudicium quibuscunque fidedignis personis super ea denegatione inscribendae protestationis ad acta protestatum non fuerit, postea grauamen illud allegare vel in subsidium acceptare pars illud allegans non poterit, neque illud tanquam neglectum et quod iam in rem transisse iudicatam censent iudices secundae et tertiae instantiae attendere debent, sed ad cognitionem super sententia diffinitiua procedere secundum iuris formam. Mandamus insuper vobis, vt haec ipsa mandata nostra primo quoque tempore publicare et denunciare, ad notitiamque vniuersorum ciuium deducere, secundumque ea in iudiciis vestris sese gerere curetis et aliter ne feceritis pro gratia nostra et officio vestro. Datum Cracouiae feria tertia pridie feriarum diui Nicolai, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, regni vero nostri XXXVI. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument na wielkim arkuszu papieru, opatrzony większą pieczęcią koronną, wyciśniętą na samym dokumencie poniżej tekstu na kawałku papieru podlanym czerwonym woskiem.

101. 1543. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de adnotationibus in libris consularibus consignandis.

Anno Domini M. D. XLIII, feria quinta ante dominicam Letare. — Spectabiles domini Erasmus Schillingk protunc proconsull, Petrus Tanigell, doctor Petrus Wedelicius, Stanislaus Salomon, doctor Albertus de Craina, Wenceslaus Chodorowsky, Hieronimus Spiczinsky, Iohannes Aichler, Hieronimus Crugell, Bartholomeus Cromer, Andreas Fogelwayder, Iodocus Schillingk, Erasmus Banck, Iohannes Leonbock, Bartholomeus Remar, Erasmus Vunsam i. v. doctor, Stanno Strausz et doctor Andreas Opoczno/consules Cracouienses legittime per scedulas conuocati, frequentique senatu et iuxta s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi datum priuilegium pleno numero congregati, cupientes pro debito officij sui authoritati dignitatique suae consulari debite prospicere, omnemque occasionem erronearum inscriptionum intercipere, vnanimi voto et sententia concluserunt, firmiter id obseruari volentes:

Ne cuiquam dominorum praesidentium proconsulatus officium gerenti, fas liberumque esse debeat cum uno et altero dominorum sibi assidencium, vlla eiusmodi decreta seu etiam inscriptiones actis consularibus inserendas demandare, quae vel priuilegijs ciuitatis huius, vel eiusdem plebiscitis, vel iuri communi Maydenburgensi, vel ex communi praxi receptae consuetudini repugnare viderentur, immo neque eisdem liceat id, quod per legittimam dominorum congregacionem sit semel conclusum, vt met tercij vel quarti aut in alio minori dominorum numero, quam sit prius constitutum, rursus rescindere velint. Quare notariorum iuratorum haec praecipua cura esse debet, si quid eiusmodi fieri animaduerterint, praesenserintque, vt hij pro debito iuramenti et officij sui dominum proconsulem et illi assidentes dominos admoneant et cohibeant, eiusmodique negocium ad pleniorem dominorum congregacionem differri postulent. Ne quid denique eiusmodi errorum in acta ciuilia introduceretur, qui demum aegre emendari possint, similiter notarij nullam penitus inscriptionem quantumuis iuri conformem et quocumque demum titulo illa censeri possit, ex solius domini proconsulis iussu et mandato actis inserere debent, nisi ad minimum mettercius fuerit, in idque ipsum ex aequo omnes consenserint. Vicissim domini praesidentes seu proconsules benigne annuere et aquiescere debebunt notariorum praemonicionibus, neque impetuosis verbis contra illos quidquam attentare praesumant in ignominiam proprij officij sui, cuius ipsi sunt ministri et actorum praecipui custodes, imo neque notarij erunt obligati in eiusmodi casu illis obtemperare, sed ad dominorum legittimam congregacionem sese excipere debebunt, si quid importunius domini proconsules in his et similibus rebus illis demandare velint.

Acta Consul. Crac. 9, str. 11.

102. 1543. die 12. m. Martii, Cracoviae.

Ordinatio quartaliensium Cracoviensium.

Porządek y zachowanie panow wiertelnikow Crakowskych wssym vrzędzie z dawna postanowiony y trzimany. — Pisane są te artikulii nizey polozone w roku panskim 1543, dnia 12 marca.

Naprzod oddawanie przisięgi. — Przysięgamy panu Bogu że Krolowi Je. Mci naszemu milosczywemu panu wierni bydź chczemy a panom naszym rayczom poszłuszni, i nasz vrząd, na ktorysmy przysięgly y wybrani są, wiernie wedlia naszego dowczipu nalepszego opatrowacz chczemy, mieyscza, pola, granicze sprawiedliwie oględowacz y wymierzacz chczemy, i o tym kozdym dacz sprawiedliwe swiadecztwo. I obieczuiemy się nieogliędacz ani na bogatego ani na ubogiego, na zadne przyiacielstwo ani na zadną nieprzyians, na zadne obietnicze ani na zadne dary ani niesłuszne pozytky. Tak nam panie Boze pomoz y wszysczy ss.

Na ktory jurament powinięn kozdy pamiętacz; a iesliby sie takowy ktory nalaszł, tedy sami między sobą niemaią go cierpiecz, ale go bęndą powinni do ich mci pp. radziecz odniescz iako periurum, onego niecierpiącz między sobą, o inszego panow prosicz. Także mu tez własnie ma bydz iesliby sie nie zachował wedle porządku nizey opiszanego.

Jakie tedy porządki powinniim zachowywacz.

§ 1. Powinni miecz sługę swego jednego z ratusznych niepiianiczę, ktoregoby spolnie obrali, ktory ych powinięn obchodzicz, kiedy gdzie maią iscz na wiertel, a to z roskazania pana starszego między niemi, na ktorą godzinę roskaze. Ktoremu słudze ma przychodzic od revisiey gr... a od działu gr...

§ 2. Gdyby strony potrzebowały wiertelnikow, tedy niemogą isc nigdzey az pierwey pana burmistrza o to proscicz będą. Tamże będącz na pewną godzinę obesłani, maią sie schodzicz na ratusz y ma iedęn na drugiego czekacz pułgodziny, a iesliby niemogł bydz, tedy ma dacz znacz, aby drudzy nąn nieczekali.

§ 3. Gdy będą na naznaczoną godzinę obesłany, a ktoryby z nych omieskał, tak zeby drudzy iusz odeszli, tedy niema iuz za niemi chodzicz, ale sie ma do domu swego wroczicz; a ponowie wiertelniczy niemaią nigdziey krom stron chodzicz, chybaby stronę upewnili, żeby na nie w domu czekała.

§ 4. Aby na zadną sprawę niechodzili dway ani trzey, ale namniey czterzey, chyba zeby tego była gwałtowna potrzeba, albo zeby ych na tęn czas przy miescie niebyło.

§ 5. Gdy iusz tam przyidą, gdzie ich potrzebowano, tedy naprzod starszy ma spitacz przyciny ych obeszłania. Co gdy ym powiedzą, maią to czynicz, co iest ych powinnoscz. Maią się tam uczciwie zachowacz, niemaią pokątnie chodzicz any zadnych rozmow nieprzystoynich czinicz, ani stronami nicz nieradzicz, iedno pilnowacz swey powinnosczy, pod degradatią vrzędu swego.

§ 6. Gdyby ktory był przy początku ktorey sprawy, a niebył by przy skonczęniu, tedy niema bracz iedno gr... za drogę; a iesliby też ktory wziął salarium swoie przed relatią, a potym by niebył przy relatiey, takięmu ma bidz z inszich pięniędzy defalkowano, zostawiwszy mu gr... za drogę.

§ 7. Zadęn aby sie tego niesmiał wazycz, aby miał rzec oglądaną albo iaky dział pierwey stronom opowiedacz nim ceduły wezmą, bo iesly by to ktory czynił, tego niepowinni między szobą cierpiecz, ale o inszego panow prosicz.

§ 8. I ieszlizeby sie ktory tego wazył, zeby po wimierzeniu albo po widziale iakych częsczy miał tam yscz, y on dział stronom ktoreykolwiek dla iakiego pochliebstwa ganicz, takiego powinni z vrzędu zruczicz.

§ 9. A aby zadęn niesmiał tam iscz, gdzie maią wszysczy wiertelniczy isc, azeby tam miał czo radzicz stronom dla szławy swey a przygany drugych: takowy ma bidz wyrzucon, a o inszego panow maią prosicz.

§ 10. Gdy bywa domowy rozdział, tedy wszysczi powinni bidz, ktorzy są przy domu. A ktorzy bęndą przy spiszowaniu gmachow, powinni tez bydz przy dzialie, kiedy piszą na cedułę, a ktoryby nie beł przy spiszowaniu gmachow a chciał by bidz przy rospiszowaniu na ceduły, tego dosc nie ma; a zas iesliby był przy spiszowaniu a przy rospiszowaniu nie był a chciałby bydz przy relatiey, tedy iedno gr... ma miec za drogę. Takze tez iesliby nie był przi połowiczi działu, a chciał by bydz przy subdiuissiey, tedy go nie ma doscz.

§ 11. Kiedy by sie trafiło oględowac norsbau, a stronaby mieniła y insze wnętrzne budunki, tedy wszytki powinna mianowacz, a wiertelniczy ie powinni statecznie oględacz y spytacz.

§ 12. Zadęn z panow wiertelnikow aby niesmiał do inszey iurisditiey chodzic ani na dział, ani na reuisią, azby z roskazania panow radziec krakowszkych. A gdy relatią czynią przed pany, tedy tylko ieden ma mowicz starszy albo komu by to wszysczi poruczyli.

§ 13. Gdy się trafi, że maią między sobą iaką sessią albo iakie rozmowy gdziekolwiek, tedy sie maią tak zachowacz, iako na ich urząd przystoi.

§ 14. Przy sessiey kiedy wotuią, albo przy iakichkolwiek inszych rozmowach strony działow, powinięn kozdy zdanie swe powiedziecz wedla przysięgi y rozumu swego uczciwie, skromnie, a z inszemi sie zgodnie zgadzacz.

§ 15. Kiedy idą na reuisią, powinni im strony dawacz kozda z nich po gr. .. to iest, iesliby we dwoch domiech rewidowali; a od rozdziału maią bracz od kozdey częsczi po fl. .. polskych.

§ 16. Powinni tez miecz między sobą iednego piszarza, ktory ma wszystko spiszowacz z pilnoscią, tak rozdziały iako i wszelakie budunki albo ruiny, a salarium iego to: naprzod ma miecz z spolnych pieniędzi, ktore biorą od działow, po gr. . . potym rowny dział ma bracz z inszemi, a ieśli z onego działu zostanie ktory grosz po rownym rozdziale, to tez iemu maią dacz. A od reuiziey mogą mu tez co dacz na papier.

§. 17. A owo obrany wiertelniczy powinni są wszystkięm collegum swoim kołaczią sprawicz wedla moznosczi częstowacz y uczciwosczi swey, a iesliby ich chciał y z małzonkami częstowacz y przyiacielia dobrego do tego wziącz, to mu wolno. Ostatek maią sie tak sprawowacz, iakoby zachowali y przysięgę y powinnosc wczale. Amęn.

Mecherzyński: O magistratach miast polskich a w szczególności miasta Krakowa. Kraków 1845, str. 226, z rękopisu, o którym gdzieby się znajdował, wydawca nie podaje.

103. Sine anno, die et loco.

Ordinationis quartaliensium Cracoviensium aliud argumentum.

Zwyczay panow wiertelnikow zachowany, a od Marcina Mydlarza wiertelnika Cracowskiego podany i przyięty.

§ 1. Gdy wiertelniczi bywaią przes pany raycze przikazani, thedy naznaczonego czasu obiedwie stronie, miedzi ktoremi się dzieie rożność, maią się na rathuss zeydź.

§ 2. Item hetman onem wiertelnikom mieyscze v stołu naznaczy abo w izbie, abo w domu, wedle baczenia czasu.

§ 3. Item gdy granice bywaią naznaczone przez sznur, thedy bywaią dane za pracą panom wiertelnikom grosy dwadzieścia y cztery, a thamże stąd czeladzi grosssy dwa bywaią dane. A kiedy bywa wymierzanie przes sznura, thedy wiertelnikom bywaią dane gr. 12, a tham stąd czeladzi gr. 1

§ 4. Item panom wiertelnikom bywaią dane od wydziału domu złotich cztery, s ktorich ten, co pisse ceduły, bierze grossy sześć, i ten themu ieszcze równą część z inssemi, a czeladzi mieyskiey bywaią dane gr. 4.

§ 5. Ieśliby ktory z wiertelnikow nieprzissedł na rathuss, ten nicz niebierze.

§ 6. Item kiedy maią bydź kładzione ceduły, thedy wszisczy wiertelniczy maią bydź, którzy beli przy rozdziale, abo przi oglądaniu. A ktoryby niebeł nieopowiedziawssy się starssemu, tedy on na połowicze będzie karan; ale wziąwssy dozwolenie w swoich sprawach pilnych, tedy rowną część z inssemi weźmie.

§ 7. Item ieśliby ktory z wiertelnikow potrzebował vrzendu wiertelniczego, tedy ten ma bydź wolen od zapłathy.

§ 8. Item ieśliby ktory beł przi oglądaniu telko rzeczy, a pothem nie bełby przy czinięniu rozdziału, ani przy czinieniu rozdziałowego zeznania, ani przy okazaniu części, tedy themu za drogą bywaią dane grossj dwa.

§ 9. Item nowy wiertelnik ma kolacią sprawić na wssistkie pany wiertelnikj.

§ 10. Item wiertelniczi wespolek a nie rożno, ani thess s stronami na mieyscze oglądania abo thess wymierzania z rathussa maią zeydź.

§ 11. Item wiertelniczy wezwani z roskazania panow przes hethmana na godzinę naznaczoną, aby się zesli, a gdy się zeydą przynaymniey czterzey, gdyby drudzy dwa nieprzislj, niepowinni oni czterzey niebytnego, abo onych dwu, ktorziby nieprzisli, czekać, i owssem s stronami, które potrzebuią wiertelnikow, maią izdź na mieyscze, na ktore wiodą wiertelnikj, a pothem oni, ktorzi przed them nieprzisli, niemaią bydź wzywani ku rozdziału, ani thess ku zeznaniu, a tak niebiorą nicz z onemi wiertelnikj, ktorzi beli przi początku.

§ 12. Item w ten czas strony, miedzy ktoremi wiertelnicy bywaią wiedzieni, iesliby nieprzisly na ratuss, thedy wiertelniczi niesą powinni onych stron czekać, i owssem strony pierwey maią bydź na rathussu. A gdyby strony niebeły, tedy kazdj z wiertelnikow mogą idź do domu swego. Hic finis.

Z kopii zawartej w rękopisie Bib. Jag. krak. N. 118, karta 74. Gdy rękopis ten przeważnie kopie przywileji miastu Kazimirzowi służących obejmuje, przypuścić można, iż powyższy spisek Marcina wiertelnika krakowskiego dla użytku wiertelników kazimirskich był przeznaczony.

104. Sine anno, die et loco.

Senatus consultum de muro finiente exstruendo.

Modus struendi ex lapidibus aut latere cocto parietis in vrbe Cracoviensi ex plebiscito seruatus:

§ 1. De fundamento. — Aedificaturus cum suo vicino parietem integerimum ex muro aut lateribus coctis communibus impensis, quisquis vlnam vnam suae terrae pro fundamento ponendo cedere debet.

Vbi autem alter impensas in struendo muro nollet praestare, cedere debet de terra sua duas vlnas adeo, vt fundamentum muri totum erit in terra cedentis, et sic aequum ius et impensas faciens et is cedens habebit eiusdem muri. Quo quidem fundamento iacto, paries in altum supra terram ad duas contignationes communi peccunia per vtrosque vicinos, vbi communi impensa struitur, aut per alterum vicinum, cui de terra cessum est, diligenter erigendus erit.

§ 2. De contignatione. — Septem vlnas quaelibet contignatio debet habere in altum, ita nempe, vt inferioris cotignationis mensura erit accipienda a terrae superficie, vbi fundamentum muri coequatur cum terrae superficie, tantisperque in altum educatur paries, quoad septem vlnae numerabuntur, et haec mensura erit contignatio prima. Secunda vero contignatio totidem vlnas nempe septem in altum numerabit, quoad septem rursus vlnae sursum versus numerabuntur ab eo, vbi cessauit prima condignatio.

§ 3. De altiori et crassiori muro. — Altiorem murum vltra duas contignationes in altum nullus vicinus tenetur educere, vbi eo opus non habet, immo vbi alter vicinorum vellet murum aut altiorem in altum duabus contignationibus aut crassiorem duabus vlnis in fundamento, supra terram vero dimidia altera vlna extollere, is suo vnico sumptu eam altitudinem aut crassitudinem absoluit; vbi autem tractu temporis vicinus, qui denegauerat altiorem murum educere, vellet tigna, trabes aut lacunaria illi altiori muro immitere, tunc imprimis quam imposuerit ea, dimidium impensarum illi altitudini muri factarum soluet et satisfaciet vicino. Alioquin vicinus impensas faciens non tenebitur admitere tigna, trabes vel lacunaria in eam muri partem, quae in altum excedit duas contignationes, imponi, quoad sibi satisfactum fuerit dimidium impensarum.

§ 4. De aestimatione muri. — Impositurus tigna aut trabes vel lacunaria in murum, quem vicinus suis impensis proprijs construxit, inprimis dimidium impensarum soluere debet, nempe pro qualibet virga in altum et longitudi nem mensurata, duodecem marcas numerabit. Ex hac virgae aestimatione censeo virgam continere citra aut vltra 130 vlnas, prout 5 vel 6 grossis iuxta latoniorum taxam vna vlna muri redimitur.

§ 5. De abscessu muri. — Vbi duo vicini parietem integerimum ex muro

aut lateribus coctis communi impensa aut alter eorum terrae suae duas vlnas pro parietis eius fundamento iaciendo abscesserit, et alter suis proprijs peccunijs construxerit, tunc vbi ventum fuerit ad superficiem terrae, constringitur murus vtrinque per quadrantem vlnae ex qualibet parte adeo, vt muri crassitudo supra terram non excedet amplius dimidiam alteram vlnam; et si deinceps versus altum iterum constringitur murus pro abscessu, quantum ex vna parte coartatur, totidem ex altera erit restringendus, et quales abscessus ex vtraque regione sunt ponendi, et quas fornices vel almaria vnus habet e regione sua, eadem aut similia hijs et alter e regione sua, dummodo in alia parte muri ne labefactaretur, si voluerit habere admititur.

§ 6. De fractione antiqui muri. — Pro habendo vno vel duobus armarijs aut pro immitendis tignis vel trabibus, infringi possunt foramina in murum antiquum, qui vtrisque est communis, in latitudinem quidem vnius vlnae, in altitudinem autem duarum vel pauloplus; nec alter vicinus eum in hoc impedire poterit, vbi id fieri potest citra muri iacturam.

§ 7. De muro in postico educendo. — Non dissimili ratione paries ex lapidibus vel latere cocto in postico domus atque in anteriori erit struendus.

§ 8. Iura municipalia de edificatione. — Quisquis parietem muratum cum vicino suo communibus impensis aedificare voluerit, tenebitur vterque eorum pro fundamento locando vnam vlnam in propriam aream cedere, cumque fundamentum aequaliter terrae iam extructum fuerit, tunc tenebitur aequali denario parietem in altum ad duas contignationes (Germani *gadem* vocant) erigere.

§ 9. Contignatio quantae altitudinis sit. — Quaelibet contignatio debet habere septem vlnas, vnicuique aeque mensura earum accipienda est a superiori parte fundamenti lapidei, iam terrae aequati, sicut solent lateribus incipere, ita quod paries extructus habeat duas contignationes in altum, et quelibet contignatio teneat septem vlnas non plus neque minus.

§ 10. Si quis altius edificare voluerit. — Praeterea si quis murum altiorem vltra duas contignationes educere voluerit, atque etiam crassiorem duabus vlnis, talem sumptu suo educet. Attamen si vicinus successu temporis in murum hunc vicini sui impensis extructum, trabes, tigna et robora imponere voluerit, tenebitur medietatem eius persoluere.

§ 11. Aestimatio murus secundum virgam. — Si quis in murum (quem vicinus impensis suis perfecit) voluerit infringere, imponendo tigna, trabes etc. tunc debebit medietatem huius muri secundum mensuram virgae, virga autem computatur pro duodecem marcis, huius medietatem soluet (s).

§ 12. De abscessu muri. — Quando duo vicini simul equis impensis parietem muratum aedificant, tunc aequaliter vtrisque (s) abscessiones (quos vulgo *obzaczi* vocant) relinquantur.

§. 13. De fractione in antiquum murum. — Si quis in antiquum murum etiam persolutum et proprium aedificat, nullatenus in murum debet fornicem infringere, attamen armarium vnum vel duo latitudinis vnius vlnae, altitudinis vero duarum vel pauloplus citra muri damnum infringere potest. Ad haec testudinem in hunc murum atque etiam trabes, tigna etc. imponere, nemo sibi prohibebit.

§ 14. Quomodo in postico aedificandum. — Tandem si duo vicini in po-

steriori parte domus aedificare voluerint, tenebuntur in postico eadem ratione, modo et mensura aedificia facere atque in priori parte domus secundum ius municipale praescriptum.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 118, karta 63.

Zaraz po powyższym tekście łacińskim następuje spółczesne tłumaczenię polskie, które tutaj zamieszczamy.

Obyczay abo sposob budowania sciany s kamięnia abo s czegły paloney, w mieście Krakowie z wilkierza krakowskiego zachowany.

§ 1. O fundamencie. — Then ktory ma budowacz s swoim samsiadem sczianę spulną mvrem abo s czegiel palonich, kazdi z nich spolnem kostem ieden lokiecz zięmije swoiey ku polozeniu fundamenthu ma vstąpicz. A gdyby ieden z nich kosthu abo nakladu ku budowanyu muru niechczial nalozicz, tedy ma vstąpicz zięmije swoiey dwa lokczia, tak iss fundamenth wssistek murowy bendzie na zięmij onego, ktory vstępuie, a tak rowne prawo tak ten, ktory naklad cziny, iako ten ktory zięmię vstąpiel, ku themu murowi bendą myecz. A gdy iuss fundamenth wymuruyą, ona scziana na gorę nad zięmiją na dwoye gadom ma bydź wywyedziona abo spolnem kosthem, abo telko onego, ktoremu zięmije vstąpiono.

§ 2. O gadonku. — Siedm lokczi gadonek ma mijecz na gore, tak, isz spodniego gadonku myara ma bydź brana od fundamentu muru, ktori iest zrownąn z zięmyą, a tak wissoko ona scziana ma bydź wywiedziona, ass 7 lokczi będzie wyliczono. A tha bendzie mijara pierwssego gadonku; a wthori gadonek takze wyele lokczi, to iest siedm bendzie policzon ku gorze od thego mieyscza, gezie się kończil pierwssi gadonek.

§ 3. O wysokości y miąsszosci muru. — Wyssego muru nad dwa gadonkij na gorę, zadni samsiad nije iesth powynien wywodzicz, gdibi go niepotrzebowal, y owssem gdiby ktory samsiad chcial mur abo wyssi na gorę dwyema gadonkoma, abo mięssi dwyema lokczioma f fundamenczie, a nad zięmią pulthorem lokczia wywiezdź, then swoim wlassnem kostem thę wyssokoscz abo miąssoscz odprawy. A gdiby pothem on samsiad, ktory się zbrąnial wyssey muru wywiezdź, chczialby murlathi, thrąmy abo krokstiny w on wysszi mur wpusczicz, thedy naprzod nizli ie wpusczi, polowiczę nakladow na on wyssi mur wydanich splaczi y dossicz vczini sąsiadowy; a ieslissby splaczić niechcial, tedy on samsiad, ktori naklad wylozel, niebendzie powynien dopusczicz murlath, trąmow y krokstinow w onę częscz muru, ktora na gorę dwoie gadom przeniosla, wprawiacz dotąnd, assby mu się w polowiczi nakladow dossicz stalo.

§ 4. O szacowaniu muru. — Then ktori chcze klazdź murlathij, thrąmy abo krokstiny w mur, ktori samsiad swem kosthem wlasnem zbudowal, naprzod polowiczę nakladow splaczić ma, to iest za każdi pręth na gorę y na dlugoscz wymyerzony dwanasczie grziwyen naliczij. A thego prętha szaczunek rozumiem, iss pręth ma w sobije mniey abo wyęczey stho trzidziesczi lokczi, iako tesz piączią abo szesczią grossi wedle wiertelnikow abo murarzow szaczunku, ieden lokiecz muru bywa splaczon.

§ 5. O ustępku muru. — Gdiby dwa samsiedzi sczianę srzodniączą murem abo czeglą paloną spolnem kosthem abo ieden s nich swoię zięmyę dwa

lokczia ku kladzieniu fundamenthu oney scziany vstąpiel, abo ktory s nich swem wlassnem kosthem onę sczianę zbudowal, tham gdi przijdzie nad ziemiję abo rowno z ziemiją, tedy on mur ma bydź węssij abo ma bydz w nyem vstępek zobudwu stron po czwyerczi lokczia s kazdey strony, tak iss onego muru miąssoscz nad ziemyą nyema wyęczey wynosicz iedno pultora lokczia. A ieśliby pothem ku gorze mial się sczienssicz mur, thedi za vstempek, ile się go z iedney strony vstąpi, tak tesz wyele z drugiey strony ma bydź vstąpiono, a rowne vstępki z obu stron mayą bydź polozone. A iakie bogi abo armarie ieden s swoiey strony ma, takie tesz abo rowne thim drugi samsiad s swey strony, iesli bendzie chcial, moze myecz, a wssakoss tak, żeby na drugiey stronye muru nyepssowalo się.

§ 6. O łąmaniu starego muru. — Kv mijęniu iedney abo dwu armarij, abo ku wpusczeniu krokstin abo trąmow, thedy mogą bydz wląmanij dziurij w mur stary, ktory obiema samsiadoma iesth spolny, na szerzą ieden lokiecz, a na wyssą dwa lokczia, abo malo wyenczey, a drugij samsiad w them nijemoże mu przeskadzacz, gdi by tho moglo bydź krom vpadku onego muru.

§ 7. O wywiedzięniu muru na zadzi. — Thimze spossobem s kamyęnya abo s czegly paloney na zadzi domu iako y na przodku ma bydź budowana.

§ 8. Prawa mieysczkie, ktore zową municipalia o budowaniu. — Ktorybykolwiek scziany murowaney s samsiadem swoim spolnemy naklady budowacz niechcial, bendą powynowaczi obadwa s nich ku kladzięniu fundamenthu ieden lokiecz na wlassny placz vstąpicz; a gdiby fundamenth rowno z ziemyą bel wywiedzion, tedi bendą powinowaczi rownem grossem sczianę nawyssą na dwa gadonki, a po niemieczku *gadom* wywiezdź.

§ 9. Gądonek jakiey ma bydź wysokoscy. — Każde gadom ma miecz siedm lokczy, kazdemu gadom sprawijedliwa mijara ma bydź wzientha od częsczij wyerzchniey fundamenthu kamiennego, ktorij iesth rownij z ziemyą, kędi zwyczaij iest częglą poczinacz, tak iss scziana zbudowana mialaby dwoie gadom na wyssą, a każde gadom ma trzimacz 7 lokczi nyewyenczey anij mniey.

§ 10. Iesliby kto wysszey chciał budować. — Nad tho iesliby kto mur wysszey nad dwoie gadom wywiezdź chcyal, abo tesz mięssey nad dwa lokczia, takowy mur swoim kostem wywiedzie. A wszakosz iesliby samsiad na pothim w then mur samsiada swego kostem wywyedziony thramy, murlatij y drzewa wlozić chcial, bendzie powinien polowiczę onego muru splaczicz.

§ 11. Szacunek muru wedle prętthu. — Iesliby kto w mur, ktory mur samsiad swem kostem zbudowal abo skończil, chcial wląmać, kladącz murlathij abo thrąmy etc. thedi bendzie powynien polowiczę thego muru podług myary prętthu splaczicz, a pręth szaczuiącz za dwanasczie grziwyen.

§ 12. O vstępku muru. — Gdi dwa samsiedzi wespolek rownemy naklady sczianę murowaną buduią, tedy rowne obudwu vstępkij, ktore obzacze zową, mayą bydź zostawijone.

13. O włąmaniu w stary mur. — Iesliby kto w stary mur choć iuss zaplaczonij ij wlassny budowal, zadnem obiczaiem nijema w mur bogi wlamowacz; a wssakoss armarią iednę abo dwije wsserokoscz ieden lokiecz, a na wyssą dwa lokczia abo malo więczey krom skody murowey wląmacz może. Nad tho sklep w ten mur y trąmy abo murlathij etc. wpusczicz zadny mu nije bendzie zbrąnijal.

§ 14. Iako ma bydź budowąno na zadzy. — Pothim iesliby dwa samsiedzi na zadniey częszci domu budowacz chcieli, bendą powinowaczi na zadzi thimze spossobem y miarą budowanie czinicz, iako na przedniey częszci domu wedlug opissanija prawa mieysczkiego, ktore zową municipale.

Odmienny tekst tłumaczenia pierwszych siedmiu paragrafów podaje Mecherzyński w dziele „O magistratach miast Polskich“ na str. 231, z rękopisu, o którym gdzieby się znajdował, nie wspomina. W tym układzie, jak go powyż podajemy, nie mógł wilkirz niniejszy być wydany. Jestto widocznie zlepek dwóch osobnych wilkirzy, paragrafy bowiem 8my i następne aż do 14go zawierają powtórzenie tych przepisów, które już w §§ 1—7 są zawarte. Wspólną zaś podstawę takowych stanowi wilkirz z r. 1367 wraz z późniejszemi dodatkami, ogłoszony drukiem w tomie II kodeksu dyplomatycznego miasta Krakowa pod N. 266. Powstanie powyższego zwodu w ten sposób tłumaczyć należy, iż gdy było w zwyczaju, że rada miasta niektóre wilkirze kilkakrotnie powtarzała, kompilator jakiś, mając dwa odmienne nieco teksty wilkirza z r. 1367, w różnych czasach później powtórzonego, złączył je w jednę całość, jak ją w rękopisie N. 118 spotykamy, i na język polski przełożył.

105. 1543. die 21. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegium, quo civibus Cracoviensibus possessiones terrestres emendi facultas data est, ratum esse iubet.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussie, Masouiaeque etc. dominus et heres, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, quia cum in conuentu regni nostri generali Cracouiensi proxime praeterito efflagitassent a nobis nunccii terrarum ad eundem conuentum regni missi, vt ciues nostros Cracouienses ad dimittenda et uendenda bona terrestria, quae contra decreta statutaque ipsius regni possiderent, cogeremus, nos de hac re, nisi audita parte utraque, dispicere et diffinire commode ac secundum iusticiam non valentes, dixeramus diem ciuibus Cracouiensibus predictis in eo ipso conuentu generali regni preterito coram nobis et consiliarijs nostris comparendi cum iuribus ac munimentis suis, si quae haberent de bonis terrestribus possidendis. Qui ciues Cracouienses comparentes in termino sibi a nobis prefinito, produxerunt literas et priuilegia praedecessorum nostrorum serenissimorum Poloniae regum, tum etiam confirmationes eorum a nobis pridem obtentas, quibus concessum est eis ius ac potestas bona terrestria possidendi, supplicantes nobis, ut easdem literas et priuilegia in suo robore eis conseruare dignaremur. Nos cum senatu regni nostri vniuerso uisis eiusmodi literis et priuilegijs per predecessores nostros ciuitati Cracouiensi et ciuibus eius concessis a nobisque confirmatis, et attento eo, quod terrarum nuncii, a quibus actio hec instituta fuit, infecto negocio causaque deserta discesserunt, quia pro nostro officio et iuramento, quod prestitimus, subditis nostris iusticiam ex aequo debemus omnibus, reliquimus et conseruauimus in suo robore literas et priuilegia praedicta, ciuitati nostrae Cracouiensi per praedecessores nostros de obtinendis bonis terrestribus concessa, quemadmodum relinquimus et conseruamus praesentibus, decernentes illa robur ipsum et firmitatem suam iuxta tenores et contenta sua habitura esse. Harum quibus sigillum nostrum ap-

pensum est testimonio literarum. Datum Cracouiae feria secunda post festum sanctissimae Trinitatis, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio, regni vero nostri tricesimo septimo. — Sigismundus rex sst.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z pąsowego jedwabiu.

106. 1543. die 13. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis.

Anno domini M. DXLIII. feria sexta die s. Margarethae. — Spectabiles domini Andreas Fogelweder protunc proconsul, Petrus Thanigell, doctor Albertus Crayno, Michael Bogacz, Wenceslaus Chodorowskj, Hieronimus Spyczinskj, Ioannes Aychler, Erasmus Schilling, Iodocus Schilling, Erasmus Banck, Casper Guczi, Ioannes Leonbock, Erasmus Wunszam, Stanislaus Strausz, doctor Andreas Opoczno, consules Craccouienses legitime per scedulas conuocati, frequentique senatu et iuxta s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi datum priuilegium pleno numerō congregati, cupientes pro debito officij sui (cum nunc appareat hac in vrbe metus suspicioque pestilentiae), vt post Diuinam opem communibus precibus et emendatione vitae imploratam, humano quoque consilio humana politia, quantum fieri possit, prouiderent, ne huius horribilis morbi vis latius (quod Christus salvator optimus maximusque procul auferat), serperet et ingrueret, vel saltem ne maiorem cladem ac stragem hac in ciuitate passim cederet. Quam quidem prouisionem ordinauerunt et instituerunt ad hunc vt sequitur modum:

§ 1. Compotationes et conuentus hominum apud tabernarios et caupones propter euitandam contagij frequentiorem occasionem tollantur.

§ 2. Communium balneorum vsus in ea labe perniciosus omnino cesset.

§ 3. Erronei nec frugi sed nequam homines ciuitatem egredi et relinquere iubeantur.

§ 4. Mortui ex plebe ciuitatis huius non in ciuitate sed potius foris in cimiterio s. Petri ad id accomodato loco sepeliantur.

§ 5. Ad efferenda cadauera rhedae cum equo ciuili tintinnabulum collo appensum habente, tela coopertae in promptu sint.

§ 6. Neque ex suburbio in ciuitatem cadauera pestiferum odorem spargentia inferantur, neque vllae fossae circa templa fiant.

§ 7. Ex plateis coenum, colluuies et sordes remoueantur ac depurgentur.

§ 8. Braseatores aquam braseatoriae fecis ne in plateam effundant, sed extra ciuitatem euehant.

§ 9. Ad omnem odorem pessimum abigendum interdicatur lanijs, ne boues in ciuitate mactent.

§. 10. Forum antiquarium alias vendeta ne permittatur.

§. 11. Puplica pomorum seu fructuum edulium tum etiam fungorum venditio et mercatus prohibeatur.

§ 12. Ordinarius concionator ecclesiae s. Mariae intra hoc suspectum tempus vacet a concionibus.

§ 13. Scrophae et sues a foro et plateis arceantur.

§ 14. Aliquot vrbis portae occlusae sint.

§ 15. Caeterum ubi maioris periculi fuga d. consules ab urbe secedere coegerit, duo nihilominus ex consulatu ad id pro illorum voluntate proposito insuper iuxta veterem morem praemio delecti, vna cum praefecto praetorij in ciuitatis officio remaneant et resideant. Qui quidem suspensis omnibus accionibus (exceptis dumtaxat leuiculis moramque non patientibus) prospicere ac adhibita diligenti vigilum opera curare debebunt, vt oborta solitudine domus ciuium et maxime d. consulum securae tutaeque sint ab effractoribus et expilatoribus tam nocturnis, quam diurnis, hij enim ab illis seuere coercendi erunt.

§ 16. Denique ijsdem duobus d. consulibus remanentibus incumbet domos demortuis hospitibus vacuas et desertas interim prouidere ac locare sub censu haeredibus interesseque ad id habentibus persoluendo, vel in defectu conductorum custodes isthic statuere ad sumptum tamen dominorum illarum domuum.

§ 17. Notarijs quoque liberum erit hinc ex ciuitate discedere.

Acta Consul. Crac. 9, str. 13.

107. 1543. die 20. m. Iulii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, cives Cracovienses aulicis hospitia praebere debere.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis, quia fuit coram nobis actio per aulicos nostros intentata proconsuli et consulibus huius nostrae ciuitatis Cracouiensis, quod cum ex eis ad ciuitatem magna commoda redundarent, in qua non modo eam pecuniam, quam stipendii nomine quotannis a nobis accipiunt, sed etiam patrimonii sui fructus magna ex parte consumere, atque ere suo ciuium omne genus locupletare consueuissent, nichilominus receptum in domibus ciuium non haberent, quod pauci admodum essent, qui eos in aedes suas diuertere atque in illis commorari paterentur, indignum id esse querebantur, cum seruitores nostri sint, et cum nobis tum praesertim serenissimo filio nostro in hac eius iuuenili aetate praesto semper adesse cogantur, se in nostra ciuitate praefata diuersorii locum habere non posse. Quare supplices a nobis petierunt, ut proconsulem et consules adactos uellemus, quo itidem ut alijs in ciuitatibus omnibus, in hac quoque diuertendi quo uellent, sibi facerent potestatem; aequum enim esse, qui commoda ex se percipiunt, in eos etiam aliquid oneris transferri, neque meliori hac in parte Cracouienses quam alios ciues condicione esse debere. Contra uero consules, cum a serenissimo parente nostro in ea fuerint libertate relicti ciues Cracouienses, ut contra uoluntatem suam nullum aulicorum nostrorum hospicio excipere fuerint coacti, cumque et serenissimis fratribus nostris et nobis ad regni gubernacula se-

dentibus, in eius libertatis quasi possessione praescripserint, supplicarunt nobis, vt quo in statu eos reperimus, vbi primum regni gubernacula suscepimus, in eo relictos uellemus, quod parum sepe foeliciter in alium ciuitates statum mutatae sint, commemorantes interea pericula et discrimina, quae ipsis, quae liberis, quae fortunis eorum essent metuenda, si nunc contra eos aliquid decerneretur, non ab ipsis quidem aulicis, quos nobilitate sua nichil indignum esse facturos persuasum haberent, sed ab eorum familia, quae plus plerumque, quam ipsi domini exhibere difficultatis et molestiae consueuit. Nos auditis partis utriusque propositionibus et responsis, ita prouisum utrique cupientes, vt et aulici nostri habere possent, quo eis diuertere liceret, et citra ciuium tamen id molestiam fieret, in hunc modum decreuimus, ita ut praesentibus decernimus et pronunctiamus: quandoquidem a consulibus Cracouiensibus nullum neque nostrum neque maiorum nostrorum profertur priuilegium, quo immunes facti sint et liberi ab excipiendis hospicio aulicis nostris, ciues Cracouienses nequaquam in libertatis huius possessione, qua patientia magis nostra quam iure aliquo usi sunt, eos praescribere potuisse, atque omnino teneri aliarum ciuitatum nostrarum et oppidorum more ad recipiendos in aedes suas aulicos nostros. Ex gratia tamen nostra singulari merita ciuitatis huius erga nos attendentes, hoc illi in praesentia priuilegium concedimus, nemini ut aulicorum nostrorum, nisi conducto, in aedibus ciuium habitare liceat, neque potestas etiam cuiquam sit, in cuius ciuis uelit domum diuertendi, sed ea contentus esse debebit, quam ex officio regni nostri aut in absentia curiae nostrae marschalcus pro tempore existens, constituet, qui aliquos ex suis mittet, qui adiunctis consulibus aliquot ciuitatis huius nostrae, quos consulatus e medio sui ad hoc deputabit, singulas ciuium aedes diligenter lustrent ac illud una considerent, quam multorum domus quaeque capax sit, personarum etiam rationem habeant, utpote consulum, quos exemptos volumus, aut etiam sicubi viduae sunt, aut si quibus filiae sunt virgines, ut earum pudori, honestati sonsulatur. Si qui mercatores prae ceteris magis insignes, ex quibus non parum ad nos et regnum nostrum emolimenti peruenire consueuit, ut eis ne quid in mercatura sua ex aulicorum nostrorum familia detrimenti accipiant, eis prouideatur. Qui omnes una et de praecio numerando, quod aequum uidebitur, decernent, neque eas, quas uelet aulicus noster, sed quas ipsis uisum fuerit citra hospitis incommodum habitationes assignabunt; vbi uero suapte ciuis cum aulico de conducto conuenerit, habitationesque illi locauerit, hoc illi liberum erit, non poteritque super eo nec ciuis nec aulicus a quopiam molestari. Atque hoc imprimis marschalco nostro curae sit, ne ita diuertat in domum ciuis aulicus noster, ut dominus ipse domus non habeat, vbi aut merces suas recte collocet et diuendat, aut instrumenta ordine ponat ad artem, si quam callet, mercenariam exercendam, qui et ipsos aulicos nostros obstrictos esse uolumus, ac praesentibus illis serio mandamus, ut quascumque aedium partes apud ciues cuiuscumque conditionis conduxerint, in his ita se gerant, ut hospiti suo siue domino domus nullam molestiam inferant, nulla quemquam iniuria aut contumelia afficiant, ab omni vi abstineant, neque indignum se aliquid committant et sciant se non dominos domorum sed conductores; qui secus fecerit et contra mandatum hoc nostrum uenire ausus fuerit, praeterquam quod pro admissi facino-

ris qualitate meritas poenas dabit, arbitrio nostro de se sumendas, omni iure hospicii quod uixerit excludetur, neque eum quisquam in ciuitate nostra Cracouiensi tecto excipere tenebitur. Hec nos de aulicis nostris hospicio excipiendis ita decreto hoc nostro sancimus, quod in omnibus suis punctis, clausulis, conditionibus et articulis a partibus inuiolate obseruari uolumus et decernimus. Harum quibus sigillum nostrum appensum est testimonio literarum. Datum Cracouiae feria sexta ante festum sancti Iacobi apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio, regni vero nostri anno trigesimo septimo. — Sigismundus rex sst.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego jedwabiu.

108. 1543. die 20. Iulii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae statutum de mercatura a Iudaeis Casimiriensibus facienda.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Si humanum genus mortalitati subesse reuera necesse est, multo magis rebus gestis ab hominibus non deest sua mortalitas, nimirum que fluxe fragilesque sint et per breuia temporum curicula facile trahantur ad interitum, nisi litterarum suffragio eternitati illarum consulatur. Proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres, Significamus tenore praesentium vniuersis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia cum nos ab annis iam compluribus regni huius gubernio praesidentes, Dei optimi nutu et beneficio singulari eo tandem faelicitatis nuper sumus prouecti, vt quod inter modernos bellorum fluctus et procellas, a quibus totus ferme terrarum orbis concutitur, sperari vix potuit, pacem ipsi regno nostro dudum exoptatam peperimus, hostibus nostris omnibus partim diuina ope deuictis domitisque, partim vero honestis federibus in bonae et pacatae viciniae iura receptis, nunc demum irrequietis perfuncti temporibus studij conatusque nostri rationem omnem in constituendum inter subditos nostros ordinem ac regimen bonum collocandum putamus. Id vero vt alibi pro nostra virili praestare curamus vbique, ita et in ciuitate nostra Kazimiriensi penes Cracouiam consistente, in qua, dum querelis ciuium eius exciti frequentibus nuper despiceremus et peruestigaremus causas, ob quas ciuitas nostra Cazimiriensis ad conditionem prolaberetur in dies deteriorem, comperimus eiusce rei vel hanc non postremam esse causam, quod Iudaei in illam aliunde quotidie ferme immigrantes vsque adeo in ea multiplicati sunt, vt vicco etiam ipsorum Iudaico contineri nequeuntes, septa eiusdem vicci sui egressi, plerasque iam ex Christianis mercatas in platea illic pannificum occuparent domos, hoc autem amplius contra aequum ac phas contraque veterem consuetudinem et priuilegia dictae ciuitati concessa, vinorum, ceruisiarum aduecticiarum et aliorum potuum

genera omnia propinarent, lanienamque quotquot numero ipsorum volunt, exercerent, ac negotiationes omnigenas illic in ciuitate contra praescripta sibi consignataque ab antiquo genera mercium obirent. Eam itaque licentiam et deordinationem Iudaeorum Kazimiriensium praefatorum nos abrogatam iri, dictaeque ciuitatis nostrae rationibus recte consulere volentes, pro augmento, regimine ac ordine illius meliori, communicato super hac re cum consiliarijs nostris pronunc nobiscum existentibus, consilio, maturaque deliberatione inter nos praehabita, statuimus, decernimus, ordinamus et perpetuo obseruatum iri volumus tenore praesentium mediante, ut deinceps praeter eos Iudaeos, qui ciuitatem nostram Kazimiriensem modo inhabitant, nulli alij Iudaei vndecumque demigrare in eam, domiciliaque constituere in illa, seu alias vicco illic Iudaico sibi possint, quodque Iudaei praedicti domos omnes in ea ipsa ciuitate et platea pannificum vel aliorum quorumuis Christianorum illic Kazimiriae emptas, iuxta literas nostras eidem ciuitati nuper concessas vendant et de caetero eas non emant, sub amissione tam domorum eiusmodi venditorum, quam etiam peccuniae ementium fisco nostro applicandae. Preterea ut Iudaei Kazimirienses praedicti muscatellum, malmaticum ac vina queque, cereuisiamque externam et alios potus aduecticios non propinent, lanienamque non plures illorum, quam sub eo numero, quo soliti sunt ab antiquo, exerceant, neque pluribus generibus mercium, quam prout ipsis ex antiquo praescriptum est, mercari audeant, sub pena mille florenorum fisco similiter nostro applicanda. Quae omnia vt iuxta praesentem constitutionem nostram fiant et exequantur, consules nostri Kazimirienses diligenter superintendant sub pena arbitrio magni procuratoris nostri in eos, si fuerint conniuentes siue negligentes, statuenda. Harum quibus sigillum nostrum appensum testimonio litterarum. Datum Cracouiae feria sexta ante diem festum sanctae Mariae Magdalenae, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tertio, regni nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus, dominis Petro de Gamratis archiepiscopo Gnesnensi et episcopo Cracouiensi, legato nato et primate, Samuele Maczieiowski Plocensi et regni nostri vicecancellario, Stanislo Tarlo Premisliensi, Andrea Zebrzidowski Camenecensi episcopis, nec non magnificis, venerabilibus et generosis Petro Opaliński Gnesnensi et serenissimi filij nostri curiae magistro, ac Costensi, Olstinensi et Rezinensi capitaneo, Paulo de Wola Radomiensi et regni nostri cancellario, burgrabio Cracouiensi et capitaneo Gostinensi, Seuerino Boner Bieczensi, zuppario et magno procuratore Cracouiensi ac Osswieczimensi, Zatoriensi, Bieczensique capitaneo, castellanis, Andrea Czarnkowski scholastico Cracouiensi et canonico Gnesnensi, Stanislao Hosio cantore Warmiensi et canonico Cracouiensi, secretarijs nostris, Martino Wolski cubiculi nostri praefecto, Hieronimo Staschkowski coquinae nostrae magistro, et alijs quam pluribus dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, sincere et fidelibus dilectis. Datae per manus praefati reuerendi in Christo patris, domini Samuelis episcopi Plocensis et regni Poloniae vicecancellarij. — Samuel episcopus Plocensis et vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Samuelis episcopi Plocensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z kopii zamieszczonej w Codex iurium civitatis Casimiriae, str. 76.

109. 1544.

Processus Iuris Cracoviensis in civilibus, anno Domini M. D. XLIIII*).

I. DE FORO COMPETENTI. ARTICULUS I, PARAGRA I.

(Anno 1544. Sigismundi Primi regis decreto promulgatum**).

§ 1. Licet tam de jure quam ex priuilegiis maioribus nostris concessis, actiones omnes, quae in controuersiam vocantur, ad decisionem iudicij ordinarij [1]) ciuilis pertinere videntur, sunt tamen negotia et causae quaedam, quae vel propter reipublicae necessitatem vel secundum sui naturam, vt per compendium ad euitandam temporis iacturam et litium expensas minuendas ac tranquilitatem parandam absoluantur, ad judicium senatus ac consulare maere pertinent. Eapropter in infrascriptis causis per senatum cognosci debebit non obstante alterius partis exceptione ad Ius, quum id plerumque et rei magnitudo et periculum imminens, vt mora omnis excludatur, admoneant.

Tales autem causae haec sunt:

a. Inprimis causae artificiorum, mechanicorum, exortae differentiae in contubernijs quaecunque inter magistros et eorum familiam;

b. item aduersio in eos, qui sedicionibus, tumultibus ac huiusmodi excessibus siue in die siue in nocte quocunque in loco notantur;

c. item de vitae securitate prouidere his, quibus a minantibus [2]) sibi imminet periculum, et hos officium consulare prouidere tenebitur etiam si nulla de diffidatione producant testimonia;

d. exequutio statutae poenae in eos, qui siue res ipsas, quas venales quomodocunque exponunt, siue earum pondera ac mensuras falsitate viciant;

e. de diuisionibus haereditatum a morte aui, auiae, patris, matris, fratrum ac [3]) sororum in haeredes, qui aequali gradu accedunt, ne vel minorennes vel imbecilliores a potentioribus, aetate maioribus vel pertinacibus oprimantur et temporis extractione sumptibus ac damnis implicentur [4]);

f. item de [5]) dandis et permitendis dimensoribus vulgo quartaliensibus nuncupatis, ad distinguendos limites haereditatum ac domorum, siue inter vicinos, siue in eadem domo inter plures haeredes faciendae diuisionis;

g. conspiciendis item inter vicinos seu haeredes illatis damnis vel inferendis;

h. item extruendis nouis aedificiis, aut antiquis reparandis;

i. seruitutibus quibuscunque reuidendis et cognoscendis; quibus omnibus aut singulis conspectis et ad senatum relatis, senatus horum relationi sub suo juramento factae, stabit, et quod iuris est decernet:

---

*) W rękopisie 135 tytuł ten brzmi: Processus iuris ciuilis iuxta consuetudinem Cracouiensium olim per consules vrbis eiusdem in gratia suorum ciuium conscriptus et aeditus.

Z tegoto rękopisu podajemy odmianki tekstu niżej przytoczone.

**) Dopisek ten w nawiasy ujęty znajduje się tylko w rękopisie 135.

[1]) ordinarii brak — [2]) minitantibus — [3]) vel — [4]) nisi forte super propinquitate inter partes controuersia et dubietas inciderit, tum super talium liquidatione prius iure experiantur, quo facto tandem ad exequutionem ut supra ad senatum veniant — [5]) pro.

k. item de pupillorum ac orphanorum tutoribus designandis;

l. de actionibus contra eosdem, ne sumptibus grauentur, cognoscendis; hi autem pupilli et orphani intelligantur, qui aliunde patrocinijs carent, tutores a senatu habent, et non alios;

m. item miserabilium ac vere pauperum personarum, hospitalium et xenodochiorum causae;

n. item actiones conducti locati, arendae, ac inde emergentis damni [6]);

o. de stratis reparandis;

p. judicandis quaerelis domini contra seruum et

q. serui pro mercede vel re alia contra dominum [7]);

r. item si qui coram senatu litem contestati fuerint, aut

s. inscriptiones ac obligationes coram eodem senatu fecerint; hij ad partis diuersae [8]) postulationem in causis huiusmodi coram senatu et non alibi, non obstante prouocatione ad judicium ciuile respondere et sententiam diffinitiuam expectare tenebuntur;

t. item in causis pro rebus mobilibus quibuscunque senatus inter partes cognoscere potest, nisi altera partium se ad iudicium ciuile exceperit, nam hoc modo litem non contestata est, sed concessorum priuilegiorum sibi reseruat vsum.

u. Habenda ratio etiam est ad licitas quaerellas nobilium, ne dilationibus quaerendis ad juris ciuilis strepitum trahantur, sed in causis licitis supra expressis per senatum illis iustitia administretur [9]).

v. Quoniam tamen plerumque inter personas senatorias [10]) contingit actio ciuilis et de rebus mobilibus, ideo ob officij ac personarum reuerentiam huiusmodi actiones coram solo consulatu transigi debeant, cum nulli hic praeiudicatur, prouocatione ad sacram maiestatem regiam, dominum nostrum clementissimum, jurium omnium fontem minime adempta.

II. DE MODO PROCEDENDI APUD SENATUM.

§ 2. Quicumque actionem suam coram senatu parti aduersae [11]) intentare cupit, is omnium primo pro tempore existentem proconsulem adire debet postulando, vt reum sibi in praetorium vocaret; proconsul vero intellecto negotio, super quo controuersia sit habenda, si eiusmodi est, vt a senatu possit vel debeat iudicari, partem aduocare iubebit. Cognito vero, quod res ad consulare officium non pertineat, ad judicium aduocati et juris ciuilis actorem remitat, ne frustra tempus terratur.

§ 3. Vocatus ad officium consulare repertus comparere tenetur; si non reperitur secundo ac tercio et tamen in ciuitate sit praesens, claudetur illi habitacio et pro rei condicione a proconsule castigetur, si tamen compertum sit studiose inobedientem (esse).

§ 4. Partibus coram officio consulari comparentibus licebit causam suam per se vel quemcumque honestum amicum [12]) aut etiam sumptum procuratorem agere, modo se partes honeste et composite pro loci dignitate gerant.

---

[6]) emergentium casuum — [7]) serui pro quacumque re contra dominum — [8]) aduersae — [9]) całego tego ustępu brak — [10]) inter ambas personas senatorias — [11]) diuersae — [12]) amicum vel suum plenipotentem aut etiam.

§ 5. Vbi actor proposuerit, licebit reo audita contra se quaerella antequam respondere inceperit, in his causis, quae mere ad senatus iudicium et cognitionem non pertinent, se ad iudicium ciuile excipere, quod illi in huiusmodi casibus, qui ad iudicium ciuile pertinent, ex vi priuilegiorum sine renitentia permitendum est; si vero reus possessionatus non fuerit, et actor illi [13]) fidem dare non vellet, tenebitur de stando iuri et iudicato soluendo dare fideiussoriam cautionem.

§ 6. Licebit etiam reo vel conuento se ad frequentem senatum vel plures dominos, vbi paucitatem consulum conspexerit, excipere, siue id sit in casibus senatus cognitioni subiectis, siue alijs quibuscunque, vbi etiam se reus voluntarie huius officii cognitioni subiceret, dummodo sistendi se iterum ad officium actori (vbi possessionatus non esset) certum fecerit [14]).

§ 7. In his casibus, qui ad iudicium ciuile mere pertinent, si conuentus ante litis contestationem ad iudicium se exceperit, id de iure et priuilegio obtinebit.

§ 8. Litis contestationem tum primum factam intelligi volumus [15]), cum respondere reus inceperit, aut ad respondendum sine exceptione dilationem petierit, tum etenim peramplius exceptioni locus non admittitur.

§ 9. Si quis obtenta ad respondendum dilatione in termino sibi assignato non comparuerit, ruisse eum in causa certum est, eo quod sibi ipsi terminum peremptorium nominauerit, nisi legale impedimentum induxerit, aut per ipsum non steterit, quominus responderet, vt si proconsulem abesse, aut legitimum iudicij numerum non habetur, aut negocium inter partes [16]) sponte sua transponi contingerit, tunc enim facta in cancellaria singnatura et actori et reo saluam volumus permanere actionem [17]).

§ 10. Si quando causarum series postulauerit satisdacionem alias varendam, illam actor coram senatu etiam ad conuenti instantiam praestare tenebitur, remotis tamen superuacaneis ceremonijs.

§ 11. Transponendae actionis potestatem in quacumque litis parte apud senatum esse et permanere certum est [18]).

§ 12. Contestata lite, partium propositis ac responsis, replicis, duplicis, triplicisque [19]) auditis, notarij diligenter negocia excipiant, senatus habita desuper deliberatione, suffragiis sententiam decernat, eamque in scriptis pronunciet, si appellationis coniectura habetur.

§ 13. Vocatis partibus et pronunciata sententia licebit parti, contra quam lata est sententia, siue in instanti ad sacram maiestatem regiam, dominum nostrum clementissimum prouocare, aut abscedere et deliberandi potestatem petere, et habita deliberatione mox redeundo siue sententiam senatus pro jure suscipere, siue ad regiam maiestatem prouocare.

§ 14. Facta appellatione ad sacram maiestatem regiam pars appellans in continenti reponet senatui florenos quatuor emendae, qui in cancellaria ciuili seruari debebunt ad sacrae maiestatis regiae cognitionem. Decisa vero causa apud sacram maiestatem regiam, si sententia senatus confirmabitur, aut etiam in parte aliqua meliorabitur, pro republica ciuili adseruantur huius-

[13]) ei — [14]) faceret — [15]) intelligendum est — [16]) in partes — [17]) et actori et reo salua debebit permanere actio, aut nisi aliquod legale impedimentum — [18]) quae tamen vltra quindenam differri non debet — [19]) ac triplicis.

modi floreni quatuor, prosequuta siue renuntiata appellatione. Casu vero, quo senatus sententia cassata fuerit, appellanti pecunia pro emenda reposita restituenda erit.

§ 15. Appellatio ab executione sententiae diffinitiuae, praesertim ab vltima instantia demandatae, non concedatur, alioqui litium finem nunquam expectare licebit, nisi exequtor metam [20]) sententiae excedat.

§ 16. Appellationem a sententia interlocutoria nemini permittendam statuimus [21]), nisi talis foret, quae vim deffinitiuae sententiae obtineret aut in vltima instantia corrigi non posset, vt tunc enim neganda non est appellatio; debet tamen ad appellantis petitionem interposita appellatio circa sententiae finem etiam adscribi.

III. DE TERMINO PROSEQUENDAE APPELLATIONIS CORAM SENATU.

§ 17. Quia saepe dubitatum est de termino prosequendae appellationis ad sacram maiestatem regiam interpositae, instantibus appellatis, vt in termino sex septimanarum sententia a maiestate regia importaretur, appellantibus contra contendentibus nullum ad hoc sibi tempus praescribi debere, haec vt tollatur ambiguitas, statuimus [21]) idcirco, in regno Poloniae praesente rege appellans ad prosequendam appellationem suam spacium sex septimanarum habebit, in quibus eandem finiat, et ab eodem tempore finita appellatione quantocius obtentam sententiam reportet. Si vero prius siue apud regium tribunal siue apud commissarios impetratos expedire possit, id appellanti licere volumus [22]), dummodo appellatam partem ad hoc citauerit vel eius mandatarium. Verum quia non est in appellantis manu vel regiam maiestatem vel etiam commissarios, vt in praescripto sibi termino expediatur, cogere, non debebit vlterior mora nocumento esse appellanti, dummodo in fine sex septimanarum diligentiae suae et transpositi sibi termini legitime docuerit coram officio consulari, ne illo conniuente pars appellata dilationibus trahi videatur, alioquin in puncto appellationis se ruisse certo sciat appellans.

§ 18. Absente vero extra regnum Poloniae regia maiestate, ne inposterum partes coram officio consulari litigantes, ad inanes trahantur sumptus, maiestatem suam in longinquam sequantur ditionem, quare si quando contigerit extra regnum regia maiestate existente a senatu prouocarj, appellans mox in instanti siue parum sumpta deliberatione, duos vel tres commissarios coram senatu nominare tenebitur, et totidem etiam appellatus nominare poterit, quibus maiestas regia commissionem ad partis appellantis sumptus in scriptis transmittere dignabitur. Et prosequendae huiusmodi appellationis dies vlterior sit spatium decem octo septimanarum, sic vt in die vltima sententiam super appellatione latam importet, alioqui in appellationis puncto ruet, nisi legale induxerit impedimentum, vel etiam legitime docuerit, per ipsum non stetisse, quominus appellationem suam non sit prosequutus.

§ 19. Habitis commissarijs appellans tenebitur partem appellatam vel eius mandatarium ad iudices commissarios cum ipsorum commissariorum literali

---

[20]) modum — [21]) statuimus brak — [22]) volumus brak.

cittatione die, hora et loco expressis, per ministerialem terrestrem citare addito mandato regiae maiestatis de parendo iuri coram commissariis compulsoriali, sic vt diebus integris octo ante terminum sibi assignatum habeat cittationem.

§ 20. Si citandus vel eius mandatarius haberi personaliter non possit, in faciem citare non oportebit, sed cum protestatione ministerialis cittacio [23]) in domo citandi relinquere.

§ 21. In casu, quo in termino sibi assignato citatus coram commissariis non comparauerit, sic ante diebus octo adcitatus, et de natura appellationis terminus peremptorius sit, in causa, super qua appellatum est, ruet, nisi legali impedimento se tueri possit.

§ 22. Comparentibus autem legitime partibus et dicta vtrinque causa vel appellationis libello in scriptis porrecto, ac a primis commissariis iam lata sententia cum senatus decreto per omnia responderit, appellationi locus nihilominus existat.

§ 23. Caeterum commissariis aequali numero disparibus, quod inter illos conueniri non poterit, pars vtraque sententiam suam scribat et consignatam ad sacram maiestatem regiam transmittat; cui ex his maiestas regia subscribere dignabitur, haec obtineat vigorem.

IV. DE APPELLATIONE A REGIIS COMMISSARIIS.

§ 24. Solliti sunt nonnulli [24]) a sacrae maiestatis regiae commissariis appellare et alios iterum commissarios obtinere, et ab eisdem iterum ad alios secundo et tercio prouocare, causas in infinitum producere. Volentes litium finem ponere, nec tamen partibus iustitiae obtinendae viam praecludere, si quando partes aut per aliquorum commissariorum absentiam aut etiam suspectis illis commissariis grauatae se senserint, et ne regiae maiestatis [25]) manus clausa esse videatur, si commissariorum sententia a consulari discreparet aut etiam altera partium a commissariis quacunque de causa supra expressa se grauatam putaret, liceat illi ad regiam maiestatem iterum [26]) prouocare et alios iudices commissarios iterum obtinere, qui eodem (quo et primi commissarii) modo ad diffinitiuam sententiam super puncto, scilicet a quo appellatum fuit, procedent. Quae si priorum commissariorum aut consulatus sententiae conformis fuerit, sic vt iam duae conformes sententiae in eadem causa per partium alteram obtentae fuerint, non licebit iam vltra prouocare, alioqui litium nullus vnquam finis sperandus foret, dum qui possident, dilationibus tanquam optima conditione laborant.

§ 25. Si tamen contigerit secundos commissarios tam a consulari quam primorum commissariorum discrepare [27]) et diuersam sententiam profferre, liberum iterum sit parti, contra quam huiusmodi proferetur sententia, ad sacram regiam maiestatem pro nouis impetrandis iudicibus commissariis appellare, quorum iam sententiae tanquam vltimae et irreuocabili stabitur, nulla vlterius prouocatione admissa.

§ 26. Commissarios iudices neque partes deligent, neque sacra maiestas

---

[23]) cittacionem — [24]) multi — [25]) maiestatis potestati manus — [26]) iterum brak — [27]) disceptare.

regia permitet aut confirmabit, nisi eos, qui iuris Theutonici Maydeburgensis sint periti et condicione consulari non inferiores [28]).

§ 27. Habebunt autem commissarii regii deinceps librum suum ligatum, suspitionis vitio carentem, in quo litis coram se agitatae [29]) processum et sententias suas describent per notarium ad id specialiter deputatum et hoc ad partium sumptus.

§ 28. In omnibus appellationibus, quas vel a primis vel a secundis commissariis a parte facere continget, appellans singulis commissariis in iudicio commissoriali sedentibus per florenum vnum per triginta grossos pro emenda soluet.

§ 29. Quoniam ex priuilegio huic ciuitati regiae concesso, cautum est, ne quis iure ciuili eiusdem ciuitatis gaudens, extra eandem ad quodcumque forum euocari debeat, sacra maiestas regia, dominus noster clementissimus eadem priuilegia ratificando benigniter concessit, ne qualescunque commissarii regii sint, partem appellatam extra ciuitatem Cracouiensem vocare vel iudicare possint aut debeant.

V. DE LITIUM EXPENSIS.

§ 30. In vltima vero instantia succumbens et victus litis expensas per totius litis cursum habitas ad consulatus taxationem soluere cogatur, appellatione ab eadem taxa omnino remota, neque vlla expensarum compensacio fiat, nisi in hoc casu, vbi succumbens per contumaciam aut aliam ignorantiam iuris aut facti victus esset, causa alioqui non omnino iniqua, aut etiam vbi per victorem steterit, quominus causa minori sumptu et mora absoluta fuisset. Nam haec indulgentia [30]) inexplicabilem litium siluam porrigere solebat, dum qui conuenti fuerant, in possessione rerum [31]) existentes, hac confisi gratia, quod ab expensis absoluerentur, moram nectentes, perpetuis dilationibus atque litibus causas protraherent, nunc refrenati ob imminens expensarum damnum celeriorem pacientur de se iusticiam fierj.

§ 31. Expensarum autem modus et taxa per iudicem [32]) ideo facienda est, quod is cognitum habet, quid [33]) notariis ciuilibus seu iudicij a commissariorum citationibus, nunciis cancellariae et procuratoribus dandum sit, idque iuxta taxam in processus iudiciarii fine descriptam et declaratam.

VI. DE RE IUDICATA.

§ 32. Peractis iam gradibus iuridicis omnibus et post vltimam diffinitiuam latam sententiam causa ad senatum pro exequutione sententiae remissa, senatus victori iuxta obtentam sententiam exequutionem faciet tam in causa principali, quam litium expensis. A qua exequutione nulla prorsus admittenda est appellatio, nisi modus sententiae excedatur in exequutione.

---

[28]) atque in ciuitate Cracouiensi degentes — [29]) agitatae brak — [30]) diligentia — [31]) in possessione certa existentes — [32]) per senatum — [33]) quid iudicibus vltimae instantiae, quid notariis.

VII. DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

§ 33. Quum restitutio in integrum in principis tanquam[34]) superioris manu est, neque ideo suae[35]) maiestatis iuribus derogandum erit, quia tamen exemplis recentibus edocti comperimus, quam magno cum malo et periculo in integrum actiones quaedam restitutae sunt, nulla deinceps fiat in integrum restitutio, nisi in his casibus, qui in iure nostro Maydeburgensi per expressum sunt descriptj.

VIII. DE EVOCATIONE SENATUS AD REGIAM MAIESTATEM.

§ 34. Quandoquidem multorum animi in tantam excurrunt licentiam, vt saepe nulla de causa alia, nisi vt sumptibus et molestiis onerent senatum, quidam ad regiam maiestatem eundem senatum Cracouiensem citare soleant: si quis igitur[36]) eundem senatum citauerit a melioribus reipublicae curis auocando, et in causa sua succubuerit, is pro republica Cracouiensi eidem senatui loco emendae florenos octo cogetur soluere irremissibiliter (statu et conditione quauis citantis non obstante) exigendos[37]).

IX. DE IUDICIO CIUILI ET EIUS ORDINE.

§ 35. Absoluto iam iudiciario coram senatu processu, negotium postulat, vt de iuris ciuilis processu agatur, qui coram aduocato et scabinis ciuitatis in posterum obseruandus erit.

X. DE PROCESSU IUDICII IN CONTUMATIAM PARTIS[38]).

§ 36. Actor intentaturus alicui actionem, aduersarium suum per praeconem apud aduocatum obtentum, ad iudicium[39]) citari procurabit, ad diem certum iuridicum; quo sic citato et non comparente, facta iudicio fide per recognitionem praeconis in fine iudicij annotare dabit in actis aduocati negotium totum, pro quo suum aduersarium ad iudicium vocauit, in crastinum autem diem secundo per eundem[40]) praeconem in loco illo, vbi citatus est, iterum eum denunciabit et praefiget sibi alium terminum, in quo si non comparuerit, protestabitur actor coram actis aduocati de diligentia, et similiter faciet pro tertio. Istae autem duae denuntiationes posteriores non requirunt citandi personalem praesentiam.

§ 37. Si autem citatus pro tercio non comparuerit, iam sententiabitur per iudicem in causa capitali contra illum proposita iuxta propositionem actoris ruisse, nisi legale impedimentum intulerit et probauerit.

§ 38. Eiusmodi autem illationi legalis impedimenti terminus peremptorius erit ad primum sequens oportunum iudicium in spacio vnius quindenae celebrandum, in quo si ille contumax se non praesentauerit, neque legale

[34]) tanquam in — [35]) sacrae — [36]) igitur brak — [37]) et hoc si citans ciuis fuerit, si uero extraneus quicunque fuerit, tunc senatui duplum ibidem coram maiestate regia luet st soluet — [38]) coram aduocato et scabinis — [39]) personaliter — [40]) eundem brak.

impedimentum docuerit, actor in illo iudicio opportuno petet contra talem subsidium iuris, quod iudicium sibi tanquam contra conuictum praestare tenebitur, actorem in possessionem bonorum mobilium, si illa habet reus, alias etiam immobilium, vbi mobilia desint, iuxta perlucra sua immitendo [41]). Quae bona immobilia actor anno et die cum praesidio iuris tenebit et postea de illis disponet secundum legem infra in capitulo de arestis late descriptam; de mobilibus vero, vt de iuris forma est.

§ 39. Quod [42]) si talis perlucratus nulla bona mobilia vel immobilia habuerit, decernetur propriae illius personae captio et ad vincula ciuilia coniectio [43]); si vero talis perlucratus in alia consederit iurisditione, iudex dabit literas promotorias tali victori ad iudicem iurisditionis illius perlucrati vna cum toto processu sygillo suo communito super exequutione facienda, quam ille iudex secundum perlucra facere et exequi tenebitur perinde atque talia perlucra in iurisditione sua et loco suo iudiciario essent obtenta.

§ 40. Notandum autem circa citationem erit, si citatus fuerit ciuis et incola, citabitur in domo incolatus sui et ibidem denunciabitur, si vero fuerit hospes, poterit in foro et plateis citari, denunciabitur autem in diuersorio, vbi hospitatus fuerit [44]).

XI. DE PROCESSU ET ORDINE IUDICII CONTRA COMPARENTEM.

§ 41. Cum aliquis ad iudicium citatus fuerit, et in primo, secundo aut etiam tercio termino comparuerit, ante omnia petat sibi ab actore insinuationem in bona voluntate, pro qua re fuerit citatus, fieri, quam illi actor [45]) insinuare tenebitur; ea intellecta inducias vnius quindenae ad procuratorem et colloquendum cum procuratore a iudice expetat, quod sibi iudex tanquam in primo citationis termino sequi decernet. Quindena adueniente tam actor quam reus reformationes iuridicas per se vel per procuratores suos sibi in tempore et hora praecustodiant et faciant, quas reformationes iudicium debebit singulis partibus per vnam dumtaxat sententiam confirmatoriam decernere. Quibus peractis iterum reus inducias petet vnius quindenae ad deliberandum. In quo termino actor cum omnibus iuribus et documentis ad causam suam fulciendam necessariis capitalem formabit et emittet contra (r)eum propositionem, quam si voluerit in scriptis iudicio [46]) porigere, sygillo etiam suo si placuerit, impresso, facere id poterit. Audita propositione reus ad respondendum tercium terminum in quindenam obtinebit ex iudicii [47]) sententia.

---

[41]) innitendo — [42]) quid — [43]) coniectio brak — [44]) Si citatus ipso communi iure non subiectus iudici citanti fiat contumax, potest quidem contra illum procedi ad mulctam, sed in negotio principali non, quinimmo irritabitur processus, quando apparebit illum non fuisse de iurisditione illius; si uero cittatus saltem et priuilegio non sit subiectus et contumax fiat, tunc valebit processus etiam super principali. Paulus de Castro M. L. si quis ex aliena a. de Iudicijs et vide etiam Iasonem in L. Z. a. si quis in ius vocatus non iuerit etc. In quibus legibus habetur, quod quilibet citatus tenetur comparere coram iudice etiam incompetenti et allegare suum ius priuilegiumque exemptionis. Vide etiam ad haec Pract. Rober. Mar. fol. 361, vide quoque glos. in a. 25 lib. 3 Specul. Saxon. An et quomodo absens in alieno territorio cittetur, tum etiam quomodo ciuitates cittari debeant, vide Barth. in lib. 1, 88, praesides tt. de requirendis reis et ibi addicionem longam plura in materia cittationis tractantem. Vide etiam Pract. Rober, Marant. fol. 361 et Melchiorem Kling in C. licet de foro competenti. — [45]) oretenus — [46]) iudicio brak — [47]) iudicis.

Quia vero saepe contingit, vt actor circa suam propositionem multa et varia documenta, testimonia et literas inferre solet, super quibus propositionem suam formare conatur, post quorum lectionem quodlibet documentum eiusmodi sententijs specialibus confirmari solitum erat, propter superfluas et inanes impensas, ad quas partes se friuole magis quam necessarie inducebant, quare vt hoc amputetur, vt deinceps omnia et singula documenta vnica tantum sententia a judicio super confirmatione petentis confirmentur; similiter etiam reo seu respondenti obseruabitur in repositione documentorum suorum ante responsionem.

§ 42. Adueniente autem illa quindena et termino responsionis, reus ante omnia petat ab actore varendae eleuationem, quam sibi judicium decernere tenebitur. Varenda autem per actorem facta, reus suas omnes literas, probationes, documenta judicio offerrat, confirmationem illorum modo quo supra expetendo, responsionem suam judicio etiam in scriptis cum appressione sigilli proprii [48]) porigat, si illi placuerit, si vero cum testibus respondere voluerit, curabit illos [49]) testes tempestiue ad judicium citare, et illos ante responsionem suam per judicium secundum formam inferius traditam, in subselliis judicialibus examinari et dicta seu depositiones illorum publice per notarium legi.

§ 43. Si vero aliquis ex litigantibus per incuriam propositionem aut responsionem suam dare in scriptis neglexerit aut noluerit, notarius autem in rapiendo ad pennam aliquid a partibus dictum praetermiserit, talis negligens neminem pro eiusmodi vicio accusare poterit, sed sibi imputabit, cum a jure concessa abusus est libertate.

§ 44. Liberum autem erit actori super responsione rei reffellenda petitis et obtentis a judicio copiis responsionis in octaua replicare scriptis vel verbis, ita tamen, vt nihil quod [50]) essentiam capitalis propositionis immutandum aut addendum producat, solum vt responsionis materiam elidat; hoc idem tandem et reo liberum esse volumus [51]), vt ille audita huiusmodi replica, obtentis similiter copiis in octauam duplicam suam producat, sicque vterque tandem procedant, quoad tribus vicibus interloquantur propositionibus [52]) et responsionibus inclusis.

§ 45. Quibus omnibus sic peractis judicium tandem illis omnibus ad causam productis, debite inter se trutinatis et expensis, ad sententiam diffinitiuam [53]) faciendam et pronunciandam procedet, terminum partibus certum praefigendo. Termino autem sententiae pronunciandae adueniente, judicium ex illis productis et allegatis motum animi sui informare debet, et vbi lux iusticiae magis appareat, illic [54]) sententiam dirigat, maximeque curare debet, vt secundum jura et leges scriptas [55]), quibus haec regia ciuitas Cracouiensis de jure et priuilegio vtitur, proposita, responsa, allegata, sententiam pronunciet non ad exemplum aliorum judicum etiam probatissimorum. Quam quidem sententiam judicium in scriptis pronunciabit.

§ 46. Si vero circa prolationem sententiae aliqua partium absens fuerit, judicium nihilominus sententiam promulgabit, contumatia alterius partis non

---

[48]) proprii brak — [49]) eos — [50]) quod ad — [51]) debebit — [52]) propositione — [53]) diffinitiuam brak — [54]) illis — [55]) ius Maideburgense ac plebiscita ciuitatis.

obstante; absens vero, si contra illum sententiam ferri contigerit, appellationis locum postea non habebit, cum omnis appellatio secundum jus nostrum fiat in instanti.

§ 47. Sciendum autem, si principalis solus adest causae, judex exprimat nomen principalis in sententia, si vero procurator aut plenipotens loco eius fuerit, nomen procuratoris seu plenipotentis similiter exprimatur in sententia, nisi sit actio criminalis, in qua ambae partes personaliter adesse tenentur.

§ 48. Si autem ambae partes sententiae prolationi interfuerint, pars illa contra quam pronunciatum fuerit, si se grauatam senserit et appellare voluerit, mox post prolationem sententiae copiam illius sententiae, quae lata sit, a judicio expetet, quam sibi judicium concedet, petetque demum licentiam ad abscedendum per vnius horae (ad maximum) interuallum, et reuertens gratias aget judicio sententiamque illam aut acceptabit, aut ab illa ad Jus Supremum castri Cracouiensis appellabit, terminum sibi vlteriorem quatuor [56]) septimanarum ad reportandum sententiam praecustodiendo, ibidemque sexagenam cum viginti quinque grossis et sex denariis judicio dabit, praecustodireque etiam poterit appellans, si citius ante tempus quatuor [57]) septimanarum sententiam in Jure Supremo obtinere poterit et reportare, vt hoc sibi liceat parte aduocata, [58]) quae omnia sibi judicium per sententiam dabit.

§ 49. His ita peractis appellans talibus verbis judicium alloquetur: Quemadmodum fauore vestro admissus sum ad appellationem a sententia per me non suscepta, ad Jus Supremum castri Cracouiensis, peccuniamque consuetam reposui iudicio vestro, petoque an michi non debeant concedi induciae in crastinum ad inferendam meliorationem sententiae contra me latae, in scriptis judicio vestro praesentandam; judicium autem decernet sibi in crastinum inducias. Quo die appellans ante meridiem meliorationem suam judicio praesentabit, sigillo suo communitam, si illi ita visum fuerit, et hoc in quantum dies juridica fuerit. Iuridicos dicimus singulos per septimanam dies, feria tercia et festis diebus exceptis. Aduocatus autem seu judex ciuitatis copiam illius sententiae promulgatae mox post judicium eadem die parti appellanti dabit, saluo salario, vt contra illam eo consulcius suam meliorationem seu iustiorem (vt illi videtur) sententiam formare possit, quam judicium in rotulum causae includere et ad Jus Supremum mittere vna cum omnibus ad causam necessariis curabit.

§ 50. Tempore autem illo diei vlterioris aut ex praecustoditione aut ex citatione praeuia abreuiato adueniente, sententia Juris Supremi per notarium ciuitatis apperietur et publice legetur; si autem aliqua partium sententiae illi non contradixerit, stabitur sententiae illi, si vero aliqua partium grauatam se senserit, poterit statim his vel similibus verbis appellare: Domine judex et domini scabini! sententia ex Jure Supremo aportata in grauamen et oppressionem justitiae meae lata est, quamobrem illam, vt contra juris formam latam, non suscipio, sed ab eadem ad commissarios perpetuos et priuilegiatos Sex Ciuitatum prouoco et appello, petoque mihi eius causae acta omnia simul inclusa et consignata, sicut ea ab eodem Jure Supremo rece-

---

[56]) sex — [57]) sex — [58]) vel eius plenipotente.

pistis, reddi, meque cum eisdem ad eosdem commissarios Sex Ciuitatum ad primam sessionem remitti.

§ 51. His dictis judicium acta et munimenta omnia et singula, quae in priori rotulo inclusa fuerant, iterum includet et sigilabit solito judicii sigillo, appellantemque ad Sex Ciuitates remittet. Appellans vero accepto rotulo, qui in judicio nostro apostolorum loco habetur, ante [59]) solis occasum eius diei aduocato Juris Supremi pro emenda reponet grossos viginti quinque denarios sex [60]), nulla facta protestatione seu memoriali dato, ac deinde appellationem suam prosequetur vsque ad terminum diei vlterioris iuxta doctrinam inferius descriptam; judicio autem ciuili appellans a tali obsignatione rotuli nihil dare tenebitur, sed notarijs cancellariae nostrae a legatione ad Sex Ciuitates soluere debebit grossos octo.

§ 52. Quoniam autem saepe contingit alteram partem in termino aperiendae sententiae a Jure Supremo latae, abesse, in hoc casu volumus [61]), quod si actor aut reus in termino huiusmodi absens fuerit, nihilominus sententia ad praesentis partis instantiam legatur et aperiatur, et lecta si in fauorem partis praesentis lata fuerit, absentia alterius partis non obstante, confirmabitur, amputata etiam ab eadem appellandi alterius [62]) potestate. Si autem eadem sententia in fauorem partis absentis et contumacis pronunciata fuerit, eadem cassabitur et cadit pars absens in eadem causa, parte praesente victore declarata. Eum autem terminum peremptorium esse volumus [63]), neque necessarium fore absentem secundo et tertio ad judicium vocari.

§ 53. Appellatione sic vt praemittitur, a sententia Juris Supremi facta, appellans in crastino [64]) domino proconsuli Cracouiensi eiusmodi suam appellationem denuntiabit, rotulum causae tocius a judicio ciuili acceptum eidem offerendo, quem dominus proconsul ad cancellariam ciuitatis consignabit, tantisperque ibi aseruabitur, donec domini commissarii Sex Ciuitatum Cracouiam venerint. Licebit tamen parti appellanti, si noluerit [65]) appellationem suam prosequi, rotulum iterum accipere et circa sententiam prouocatam persistere, antequam domini commissarii in praetorio Cracouiensi conuenerint.

§ 54. Ne autem quispiam in eiusmodi appellationis prosecutione negligatur, statutum est ex regio priuilegio, quod domini commissarii Sex Ciuitatum pro decidendis eiusmodi causis ter in anno Cracouiam veniant, videlicet pro festo s. Stanislai in Maio, pro festo s. Michaelis archangeli, pro festo Purificationis sanctae Mariae iuxta sacrae maiestatis regiae desuper emanatas [66]) literas.

§ 55. Et quia praefati commissarii Sex Ciuitatum sunt per reges serenissimos regni Poloniae ex antiquo et perpetuo priuilegiati, quare omnes deinceps causas per appellationem ad eos deuolutas, decident et terminabunt secundum juris ciuilis dispositionem, a quorum sententiis vigore priuilegiorum ipsorum nemini appellare licebit sub poena capitis causaeque illius et omnium bonorum amissione. Post latas autem [67]) sententias ipsi commissarii partes litigantes ad jurisditionem propriam, vbi actio incepta est, pro

[59]) ante durante iudicio solis occasum — [60]) ac preconi vnum grossum, qui huiusmodi emendam aduocato Juris Supremi defert — [61]) in hoc casu ita obseruetur — [62]) vlterius — [63]) conuenit — [64]) in crastino brak — [65]) si uoluerit — [66]) emendatas — [67]) enim.

finali exequutione remitent in termino [68]) diei vlterioris sex septimanarum, facta tamen condemnatione expensarum litis coram omnibus tribus subseliis judiciariis factarum, parti victrici per partem victam, quarum taxam et aestimationem judicio illi, vbi lis mota est, committent post exequutionis finem faciendam, modo vt supra et infra declaratum est.

§ 56. Quoniam vero saepe contingit potentiores exequutioni refragari, in hoc casu statuimus [69]), quod consulatus a judicio rogatus, maturo consilio adhibito, judicis exequutionem sua fulciat potestate, ne qua de causa exequutio impediatur.

§ 57. Quo termino adueniente victor praesentata sententia dominorum commissariorum Sex Ciuitatum judici illi, ad quem exequutio remissa est, judex cum scabinis cognito tenore sententiae, eandem sine omni mora secundum juris formam exequutioni demandabit, impensasque omnes per partem victricem in scedula oblatas, non solum juri cognitas, sed omnes fere, quas verisimile est ipsum victorem [70]) in causa praefata expendisse, vtpote salarium procuratoris, itinerum, testium, literarum aliarumque omnium rerum visa et attenta causae grauitate taxabit sub fide et juramento [71]), nulli partium fauendo, quorum solutionem ad solis occasum fieri a parte victa decernet [72]).

§ 58. Et quoniam domini commissarii Sex Ciuitatum tribus vicibus in anno, vt supra memoratur, judiciis appellationum praesidere debebunt, statuimus [73]), quod omnes causae, a quibus a judicio supremo castri Cracouiensis post proximam semper praeteritam sessionem vsque ad instantem pro tempore eorundem dominorum commissariorum sessionem aliam appellatum fuerit, semper debeant, nullo interposito diei vlterioris termino, dictis dominis commissariis praesentari et ab eisdem iudicari, his dumtaxat exceptis, quae [74]) ipsis dominis commissariis iam actu ad judicandum sedentibus contingeret ad judicium ciuile Cracouiense a judicio supremo importari, easdem tantum et non alias futuram sessionem proximam volumus [75]) expectare; caeterum in aliis omnibus causis modo supra scripto seruare debebit.

§ 59. Quia in hoc Sex Ciuitatum judicio amputatis omnibus appellationibus litium finis esse debebit, plerumque tamen graues se porrigant causae, ne igitur cuiquam praecipitantia nocere possit, liberum sit eisdem dominis commissariis ob repentibus [76]) dubiis in meliorem deliberationem causam aliquam ad proximam sessionem differe.

§ 60. Porro si contingeret aliquem ex ipsis commissariis habere causam suam in eodem judicio, is [77]) quoque debebit secedere ex [78]) consesu huius judicii et in illa causa parem cum aliis litigantibus [79]) conditionem habere, vt ceteri ipsius collegae liberius tuciusque possint invicem conferre super sententiam.

---

[68]) terminum — [69]) constitutum est — [70]) quas legittimo probauerit ipse victor, se in causa [71]) sub fide et iuramento brak — [72]) całego tego ustępu brak tu w tem miejscu, natomiast przełożony jest o jeden ustęp niżej — [73]) constitutum est, — [74]) quas — [75]) conuenit — [76]) repentibus — [77]) isque — [78]) a — [79]) litigatoribus.

§ 61. Si aliquis bona alicuius in arestum posuerit apud acta aduocati, tenebitur illud arestum in proximiori judicio exposito per astitionem judicii fortificare, nisi enim id fecerit, arestum illud expirabit, cum solum ad tempus judicii expositi duret. In sequenti autem judicio exposito iterum astitionem secundam faciat et ad tercium judicium curabit cittari illum vel illos, quos ad illa bona arestata scit esse propinquiores. Praeco autem tenebitur expresse denuntiare citandum vel citandos, quod ad tercium judicium admitendum vel impugnandum illum vel illos citat personaliter.

§ 62. In termino autem eiusmodi tercii judicii si citatus ille comparuerit, causam aresti per insinuationem in bona voluntate ab actore sibi fieri expetat, tercium judicium non admitendo, et actor sibi insinuare ex decreto judicis tenebitur. Quo facto petat sibi inducias vnius quindenae ad procuratorem et colloquendum iuxta doctrinam superius descriptam concedi et actio vt prius continuabitur.

§ 63. Si vero in tali tercii judicii termino citatus non paruerit, actor facta judicio fide per recognitionem praeconis, quod videlicet talem citauerit, tercium judicium ex judicis sententia obtinebit, legali impedimento eiusmodi citato per judicium reseruato, quod ad terminum superius descriptum inferre et probare citatus poterit. In quo termino si ille citatus cum legali impedimento non paruerit, decernetur in bona illa arestata actori indicatio, si fuerint immobilia, et in sequenti iterum judicio exposito decernetur ad actoris requisitionem euacuatio, et tandem in tercio judicio exposito similiter ad actoreae partis instantiam decernetur euacuationis exequutio, in quolibet autem termino eiusmodi viceaduocatus cum familia aduocati personaliter ad bona illa immobilia arestata descendet et exequutionem sententiae judicii faciet publicando illud hominibus illis, qui in bonis talis manserint. De mobilibus autem seruandus est consuetus juris ordo infra descriptus.

§ 64. Sed quia saepe contingit jura perduci in meliorationibus bonorum, quae alii possessores in obligatione habent, in hoc casu, si ille, qui jus in melioratione seu perpetuitate perduxit, ad vsum bonorum illorum peruenire voluerit, tenebitur prius illi posessori summam obligatam in illis bonis numerare et exsoluere aut expectare tamdiu, donec illa bona vendita fuerint. Hoc autem intelligendum est, vbi ex contumatia rei jus perducitur, quod actor in tribus judicialibus terminis tenebitur gradatim procedere, sed vbi ex inscriptione et obligatione autentica bonorum possessio expetitur, sufficit illam semel per aduocatum assignari iuxta inscriptionis cuiuslibet tenorem.

§ 65. Si vero fuerint bona mobilia, debebit judicium deputare ex medio sui aut etiam aliquos alios probos viros valoris rerum illarum peritos, qui communi sententia res illas iuxta valorem earum aut commune praecium aestimare et taxare tenebuntur sub juramentis suis et eas sic taxatas in manus illius creditoris tradere, quas ille debitor poterit ante sex septimanarum decursum redimere; quas si neglexerit, ille creditor cum talibus rebus post praefati temporis sex septimanarum decursum faciet et disponet pro suo arbitrio; si quid vltra suum debitum et etiam impensas litis excruerit, ad judi-

cium illud reponet; si autem adhuc aliquid defuerit, hoc iterum in illo debitore repetere curabit iuxta perlucra sua.

XIII. DE PROCESSU ET ORDINE IUDICII MAGNI SEU LEGALIS [80]).

§ 66. Judicium magnum seu legale ter Cracouiae celebrari seu banniri solet, videlicet die sanctae Agathae, die sanctorum Joannis et Pauli martyrum et in octaua beati Martini, quod si celebris aut feriatus dies ibidem interuenerit, judicium perit et amittitur [81]), nec alio die celebratur. Proconsul autem ciuitatis vel ab eo subdelegatus locum burgrabii obtinet, aduocatus sculteti et scabini in suo resident loco.

§ 67. Citatus itaque ad iudicium magnum comparere debet ac tenebitur [82]), alias si fuerit contumax, penam luet grossorum quadraginta, siue una siue plures contra illum fuerint factae propositiones, in causa tamen, in qua citatus fuit, non condemnabitur, in eoque judicio nulla fiat [83]) in bona voluntate insinuatio, sed simpliciter quaerella proponitur contra reum, cui nulla datur dilatio, nec aliquis collor diffugii admititur, sed respondere reus cogitur per affirmationem vel negacionem. Si fatetur, decernitur solutio ad solis occasum sub poena quadraginta grossorum; si negat, juramentum decernitur prima die juridica.

§ 68. Munimenta etiam tam actori quam reo pro causae suae justicia fulcienda licebit in illo judicio producere et varendam expetere [84]).

§ 69. Qui vero in satisfaciendo sententiae contumax fuerit, soluet quidem penam judici, nihilominus iam in causa, pro qua actio fuit, ruit et satisfacere tenebitur moram nullam nectendo.

§ 70. Judicium autem istud quindena ante hac per praeconem publicabitur et post publicationem citatio demum de consensu aduocati admitetur, nec antea ante publicationem judicii talis quisquam citabitur, quae quidem citationes ab eo tempore continuabuntur vsque ad tercium diem eiusmodi judicium bannitum praecedentem. [85])

§ 71. Post publicationem talis judicii et iam burgrabio cum caeteris pro tribunali sedentibus, duo [86]) ante omnia per praeconem publicantur: primum ne actiones in judiciis particularibus inceptae, in tali judicio magno continuentur; secundum ne causae minores, quam sit pena judicii magni, in eiusmodi judicio agitentur [87]). Ex isto sequitur, quod judiciorum astitiones et iuris perductiones in judiciis aliis caeptae, non possunt in tali judicio prosequi, item quod nullus citari potest ad tale judicium pro minori summa, quam sit pena magni judicii.

§ 72. Item licet ante hac ex vetusto errore obseruatum sit, quod nullus potuit ad judicium magnum citare aliquem ex scabinis, consuetudine hac erronea non obstante licebit vnicuique scabinos ad tale judicium accersere [88]) et contra illos perinde atque contra alios priuatos ciues juridice agere, haec enim judicia solum ad ciues et incolas pertinent. Hospes itaque et aduena

---

[80]) quod Cracouiae ter celebratur — [81]) admittitur — [82]) tenetur — [83]) fit — [84]) ustępu Munimenta etiam brak — [85]) zamiast całego ustępu nec antea jest etiam ante publicationem iudicij — [86]) tria — [87]) tertium, quod nemo pro malis verbis citare debet — [88]) accessere.

ciuem, sed nec ciuis aduenam citare ad judicium tale poterit, alias citatus parere non tenetur, nec inde damni quicquam sustinebit.

§ 73. Quoniam vero hactenus bonorum immobilium venditiones et resignationes fieri solebant, ideo in futurum vtrumque in hoc judicio vt impertinens, reiciendum erit.

XIV. DE PROCESSU ET ORDINE IUDICII HOSPITUM.

§ 74. Si quispiam ex ciuibus aliquem hospitem aut etiam hospes ciuem ad judicium citauerit, non poterit obtinere tantas dilationes duarum septimanarum, quantas habent et obtinent ciues inter se litigantes, verum de tercio in tercium diem terminos continuabunt. Si vero appellatio ad Jus Supremum in huiusmodi judicio hospitum interuenerit, illam infra nouem dierum spatium terminare tenebuntur, et ad judicium ciuile reportare.

§ 75. Item si aliquis hospes constituto procuratore in hac jurisdicione et loco incolatum habente contra ciuem agere voluerit, non poterit gaudere jure hospitum, nisi solus toto tempore litis maneat, alias post eius discessum causa jure et dilationibus incolarum continuabitur dato quod jure hospitum fuerit incepta. Et hoc de nostro Jure ciuili et Supremo intelligi volumus [89]), vbi autem ad Sex Ciuitatum Jus prouocatum fuerit, aequale omnibus jus et obseruantia esto.

§ 76. Hospitem autem eum intelligi volumus [90]), qui vltra vndecim milliarium spacium incolatum habet, ceteros omnes propinquiores pro vicinis reputare conueniens est.

§ 77. Contingere posset ciuem et hospitem pro re eadem coniunctim contra ciuem agere, quoniam actio diuidi non posset, statuimus [91]) hospitem naturam et jus ciuis, suae litis consortem sequi omnino debere.

§ 78. Quandocunque hospitem pro rebus immobilibus et successionibus litigare contigerit, in talibus casibus jure et processu communi cum caeteris ciuibus utatur.

XV. DE CITATIONIBUS ET EARUM CIRCUMSTANCIIS. CAPUT PRIMUM.

§ 79. Citacio est rei ad judicium vocatio. Quare citaturus aliquem judicem adire debet, praeconem ad citandum talem expetendo, quem cum obtinuerit fauore judicis, praeco talem citandum personaliter adire debet, sibique pro certo die terminum comparendi assignare, cautusque et occulatus sit in eo, vt persona, quam citat, sibi bene nota sit, ne aliam pro alia citet, rediensque ad judicem referret, si talem iussu suo citasse, judex autem propter multas causas annotabit in regestro in hunc vsum [92]) habito, nomina et cognomina tam citantis quam citati, negocium autem citacionis eiusmodi solum vni bedello et non omnibus passim iniunget [93]).

§. 80. Ciues priuati viuae vocis oraculo per bedellum citabuntur, consules autem honoris et priulegij causa per scedulam sigillo aduocati signa-

---

[89]) intelligendum est — [90]) intelligi oportet — [91]) statuit — [92]) casum — [93]) negotium autem citationis eiusmodi bedello iniunget.

tam, per famulum aduocati citabuntur, in qua quidem citatione nomen citantis, ad cuius instantiam citacio fit [94]), et nomen citati cum termini praefixione annotabitur.

§ 81. Et quia saepe contingit ciues Cracouienses jus ciuile aut bona in ciuitate habentes, a ciuitate abesse, et in bonis terrestribus, vtpote castris, civitatibus, villis moram agere, quos praeco aduocati tuto adire non potest, ad abuiandum itaque [95]) huic difficultati, quae multis ante hac molestiam pariebat, judex seu aduocatus ciuilis edoctus certo, quod tales personae tunc temporis in ciuitate non sint praesentes, citationem scriptam in schedula contra talem decernet et bedello dabit, qui bedellus cum famulo aduocati et custode captiuorum ad domum talis absentis importabit, illamque inhabitatoribus domus illius publicabit, vt ad noticiam citati ipsorum opera perueniat, terminus autem in illa cittacione talis praefigatur, sub quo verisimile esset talem citacionem ad noticiam citati peruenire posse, illa autem citacio tale robur habebit, acsi ille personaliter esset citatus. Si vero pro primo termino non comparuerit, pro secundo et tercio indicendus [96]) erit in domo per solum bedellum non eritque opus cum testibus illum denunciare. Si autem in tercio termino denunciationis [97]) non comparuerit, procedetur contra eum tanquam contra contumacem, legitimo impedimento non excluso.

§ 82. Si vero arestationem contingat super alicuius hominis merces aut aliquas res mobiles hic fieri, qui bona immobilia in ciuitate non habeat, nec ad hanc jurisditionem pertineat, et pro tanto per bedellum aduocati commode citari non posset, in eo casu judex ciuitatis post secundi judicii astitionem [98]) et praecustodicionem judicem illum, sub cuius jurisditione citandus domicilium habet, per literas patentes [99]) expetet, vt auxilium suum judiciarium praestet, praeconem suum admittendo illum citari, ad haecque faciendum authoritatem suam illi conferre debet, judex autem illius jurisditionis hoc facere tenebitur, terminum tali citando certum praefigendo, vt ad tercium judicium admitendum vel impugnandum coram judice illo compareat, in cuius jurisditione bona sua mobilia sunt arestata, de cuius citacionis exequutione literis suis patentibus judici illi significabit. Quod si judex ille monitus [100]) facere denegauerit, talemque citare ad judicium hoc noluerit [101]), in tali casu judex ciuitatis Cracouiensis propria authoritate per suum famulum aut bedellum proprium citare illum in eius jurisditione poterit pro tercio judicio admittendo. Si vero talis contumax fuerit, procedetur contra eum id quod juris est, famulus autem [102]) ille aut praeco sub suo juramento recognoscet coram actis aduocati, se talem iussu suo citasse, judex autem talem terminum sibi praefigat loci distancia expensa, sub quo ipse commode ad judicium venire possit.

§ 83. Citacio legitime debet fieri contra ciuem intra ortum et occasum solis, ante ortum enim et post occasum solis citacio locum non habet, nisi forsan contra aduenam et hospitem, qui itineri se accingat abiturus, talis enim omni tempore etiam nocturno citari poterit.

§ 84. Citacio autem contra ciuem non vltra durare et extendi debet,

---

[94]) sit — [95]) ad obuiandumque huic — [96]) iudicatus — [97]) termino denuntiationis — [98]) actionem — [99]) petentes — [100]) quod si illi iudex monitus — [101]) voluerit — [102]) tamen.

nisi ad proxime sequens judicium expositum. Adueniente igitur judicio illo, si actor nihil agere voluerit, citacio illa expirabit, nec alium terminum vlteriorem citatus acceptare tenebitur, sed coram judicio se repraesentet [103]), paratum se iustificari offerendo; actor vero, qui semper paratus esse debet, aut agat in instanti, aut in deffectu actionis condemnabitur reo in viginti grossis et judici in quinque grossis et vno solido, et a termino illo reus judicis decreto liberabitur.

§ 85. Citaciones etiam prohibentur fieri in ecclesiis, cimiteriis, nuptiis, balneis, maxime contra illos, qui se non ocultant et de fuga non sunt suspecti.

§ 86. Si quis aegritudine subita et non diu duratura praeuentus ad judicium citatus fuerit, talis per nuncium suum comparere et judici suam aegritudinem denunciare debet, juramentoque nuncij aut suo, postquam conualuerit, comprobare infirmitatem eiusmodi tenebitur, se adeo aegrotum fuisse, quod ad judicium (citra magnum suae vitae periculum) venire non potuit. Si vero nuncius juramentum tale metu pussilanimitatis vel incertitudine impeditus non praestiterit citra [104]) denunciationem infirmitatis illius, a quo fuerit missus, actore id expetente, expectandum erit conualescentiae tempus, vt principalis ipse juret tercio post egressum die, parte, cui juramentum fieri debet, ad hoc citata; si egrotus fuerit actori suspectus, poterit probatorum ab vniuersitate medicorum [105]) testimonio vti.

§ 87. Si vero aliquis aegritudine longa et diuturna, de cuius vita dubitaretur, fuerit correptus, quam chronicam medici appellant, talis tenebitur per procuratorem constitutum se tueri et actionem intentatam continuare; si autem tempore bonae valetudinis actio incepta sit et lis contestata, ad continuationem causae tenebitur talis aegrotus procuratorem transmitere, alias contra eum tanquam contumacem procedetur.

§ 88. Si vero quispiam citatus ab actore, ad nonnullos actus judiciarios processerit, et postea actio ipsa aut actoris incuria aut alia ex causa desertata [106]) fuerit, non tenebitur ille citatus denuo ad actionem secundam respondere super eadem re aut etiam alia, quousque sibi actor super impensis primae actionis satisfecerit, non obstante, quod noua citacione praeuentus sit.

§ 89. Citacio ad judicii praesentiam prima semper debet personalis fieri, vt principalis personaliter aut eo modo supra descripto citetur, ad sequentes vero actus intermedios poterit plenipotens aut procurator [107]) citari, aut secundam et terciam denunciationem in domo citati praeco facere.

§ 90. Citacio quaelibet ad judicium particulare fieri potest ante judicii bannitionem, judicio enim bannito et incepto nullus ad illud citari poterit. Pro judicio autem magno burgrabiali citacio non admititur, solum post publicationem judicii magni, adminus autem fieri debet triduo ante diem judicij illius legalis, vt supra.

§ 91. Citacionis terminus ad tercium judicium semper est de jure peremptorius, quare in eo contumax condemnari debet iuxta aresti continentiam, legali tamen impedimento contumaci reseruato.

---

[103]) se praesentet — [104]) circa — [105]) saecularis tamen conditionis et iurisdictioni ciuitatis subiectorum — [106]) disertata — [107]) aut procurator brak.

XVI. DE MANDATIS SEU PROCURATORIIS ET PLENIPOTENTIIS. CAPUT II.

§ 92. Mandata seu plenipotentiae, quae in judicio valere debent, volumus [108]), vt non alia, quam quae ab officiis consularibus vel scabinalibus autenticis et notis [109]) officiose emanatae sint, in hoc indemnitati litigantium prouidere cupientes, qui se [110]) saepenumero per procuratorum insufficientia mandata periclitantur.

§ 93. Et ad cauendos imminentes errores et difficultates procuratorum mandata in judicio producta deinceps registrentur, ne de caetero tergiuersationibus et dilationibus laborent litigantes, euitentur etiam ociosae sententiae super plenipotentiae ostensione a judicio quaerendae.

§ 94. Obuiantes etiam difficultatibus, quae ante hac saepius interueniebant, cautum est, quod procurator seu quivis alius cum plenipotentia se [111]) judicio siue ex parte actoris siue ex parte rei repraesentans, tenebitur vsque ad litis decisionem circa illud mandatum stare siue suus principalis possessionatus * fuerit siue non. Et si suus principalis non sit possessionatus * [112]) in jurisditione ista, procurator talis fideiussores statuere cogeretur de expensis juridicis ac de judicato soluendo [113]), et quod suus principalis omnia habeat rata, quaecunque nomine illius vigore talis mandati egerit.

§ 95. Si autem contingerit actorem vel reum legitima ex causa procuratorem et mandatarium suum reuocare, vel etiam morte alicuius interueniente, volumus [114]) hoc litigantibus esse liberum, si tamen mox et incontinenti simul cum reuocatione mandati seu plenipotentiae in abrogati locum alium vel alios substituat cum omnibus supra memoratis clausulis et condicionibus.

§ 96. Quodlibet mandatum finitur morte principalis subsequuta, si lis per procuratorem non fuerit in illa causa contestata, nam si lis fuerit contestata [115]), mandatum illud non expirat dato quod principalis moriatur, sed vigore illius mandati actio ad finem vsque continuari per illum procuratorem debet, non obstante eo sive vnus siue [116]) haeredes in [117]) demortui principalis actoris siue rei succedant, quoniam in omnia mortui onera succedit haeres.

§ 97. Item si quis procurator seu mandatarius agere voluerit pro bonis immobilibus et non habuerit expressam specificatamque facultatem agendi pro bonis immobilibus, is citra eam facultatem non poterit huiusmodi actionem mouere.

XVII. DE EXCEPTIONIBUS. CAPUT III.

§ 98. Exceptio est actoris exclusio vel est quaedam defenssio, qua reus intendit se deffendere causam allegans, vt non respondeat ad obiecta actoris.

§ 99. Exceptiones autem quaedam [118]) sunt peremptoriae, quaedam dilatoriae, quaedam fori declinatoriae, quaedam indifferentes.

---

[108]) statutum est — [109]) et notis brak — [110]) se brak — [111]) seu — [112]) ustępu oznaczonego ** brak — [113]) soluendis — [114]) debebit — [115]) et promiserit circa plenipotentiam ad decisionem usque litis stare — [116]) plures — [117]) in brak — [118]) Exceptionum quaedam.

§ 100. Exceptio peremptoria dicitur illa, quae totam destruit causam, si probabitur, sicut est exceptio rei judicatae, transactae et aliae similes [119]); hac enim probata reus absoluitur ab instancia actoris, cui etiam imponitur super hoc perpetuum silentium.

§ 101. Exceptio dilatoria dicitur, quia per eam differtur et impeditur causa, vt si agatur occasione debiti, cuius solutio nondum fieri debet, potest excipi dilatoria, etiam in casu [120]), vbi interuenerit actio, quae de jure prius terminari, quam super petito decerni debet, vt si criminalis interuenerit inter [121]) litigantes, prius criminalis terminanda est, ciuili interim suspensa, similiter locatum vel arendam habens, prius super locato et conducto respondere, quam pro proprietate cum locatore agere tenetur, et his similia dilatoriae exceptiones appellantur, et talis exceptio regulariter debet opponi ante litem contestatam.

§ 102. Exceptio declinatoria dicitur illa, qua quis ad alienum judicium euocatus vtitur, vt ad propiam remittatur jurisdicionem, et ista quoque regulariter in principio litis opponi debebit.

§ 103. Exceptio indifferens dicitur illa, quae potest opponi in quacunque parte litis etiam post sententiae diffinitiuae prolacionem, etiam ab ipsa vltima exequutione, vt est exceptio haeresis, excommunicationis et proscriptionis, haec enim * opponi possunt ante vel post litem contestatam et probatae * [122]) actionem impediunt vel perimunt [123]).

XVIII. DE FORMA REFFORMATIONUM. CAPUT IV.

§ 104. Quia procuratores in faciendis reformationibus solent variare, quare placuit formam et modum fiendarum reformationum hic subicere.

Reformatio prima. Procurator actoris vel rei reformat sibi et suo principali, si causam istam principali suo, quod absit, terminare non possit, vt secundo et tercio procurator aut etiam solus per se saluo meliori consilio causam istam continuare et finire possit, et quaerit, ex quo in tempore et hora iuxta cursum juris praecustodit, an sibi id sequi non debeat, vel quid sit juris.

§ 105. Reformatio secunda. Procurator reformat sibi et suo principali omnes et singulas probationes, viuorum hominum testimonia, quaecumque acta tam consulatus quam judicii banniti, siue istius siue alterius jurisditionis, regestra, chirographos ac alia omnia et singula documenta sibi causaeque suae quouismodo necessaria; cumque in tempore et hora praecustodiat, an hoc sibi et suo principali sequi non debeat.

§ 106. Reformatio tercia. Procurator reformat sibi et suo principali, si quod negocium graue audiuerit aut difficile, signanter autem si actor sit, cuius nomine reformationes fiunt, ante querellam, in querella, post querellam, et item si reus sit, ante responsionem, in responsione et post responsionem quod inducias de jure debitas pro colloquendo habere possit, vel si quid loquatur, quod suo principali sibi astanti non placeat, quod id suus princi-

---

[119]) et transactae — [120]) causa — [121]) in — [122]) zamiast całego zdania gwiazdkami ujętego jest obiecta — [123]) sed non perimunt et tenebitur easdem obicens in instanti probare.

palis reuocare possit in continenti et causam suam releuare, et cum sibi in tempore et hora praecustodiat, an eidem cum suo principali sequi non debeat [124]), vel quid sit juris.

§ 107. Omnes autem iste reformationes vnica sententia confirmabuntur vnicuique parti, vt supra conclusum est.

XIX. DE PROBATIONIBUS. CAPUT V.

§ 108. Probatio est rei dubiae in judicio legitime facta declaratio per testes vel per literas autenticas alicuius officii, tum et per alia documenta.

§ 109. Actor itaque si aliquibus documentis propositionem suam contra reum fulcire velit, omnium primum in beneuola insinuatione id praecustodiat, vt haec insinuatio reformationibus juridicis, testimonijs et documentis ac capitali propositioni non noceat; alias enim si id obmitet et simpliciter absque hac praecustoditione ac cautella insinuationem faciet, licebit reo illam insinuationem pro capitali propositione acceptare et actorem varenda ligare, sibique viam obseruationis terminorum et documentorum inferendorum praecludere, quod cum hac cautella non poterit facere, vt sic enim tenebitur reus solitas dilaciones et terminos cum actore obseruare. Quare actor ita praecustoditus omnia sua documenta, literas, testimonia tum et testes in promptu [125]) habeat, * et pro illo tertio termino propositionis capitalis formandae testes ad judicium cittare legitime curet, pro quo habet cum aduersario terminum ex continuatione limitatum * [126]), citatisque testibus pro [127]) termino praefixo declarare judici debet, testes esse citatos, et petere [128]) a judice, vt ad sedem judiciariam pro ferendo [129]) testimonio immitantur, sententiabitur tandem illos esse intromittendos et examinandos.

§ 110. Existentibus itaque testibus in subselliis judiciariis, qui eos inducit, articulos suos [130]) in scriptis judici offerre debet, ex quibus judex cum scabinis testes ipsos seorsum et articulatim examinabit, qui si jurati fuerint errectis ad sacra digitis [131]), sub suo [132]) juramento deponere tenebuntur; si vero non fuerint [133]) jurati, * ante omnia juramentum praestare ad imaginem Crucifixi tenebuntur * [134]), quod omnia veraciter et iuste testificabuntur, de quibus scientiam habuerint et fuerint examinati. Depositiones itaque vniuscuiusque judicium diligenter [135]) ad acta annotari faciet, vbi vero causa brevis et facilis fuerit, ad testificandum in eo casu poterit reus post ingressum testium ad sedem judiciariam alta et intelligibili voce palam coram judicio causam et rem, pro qua testes sunt inquirendi, judicio insinuare et secundum illam testes examinentur, depositionesque omnium testium quotquot fuerint, vnica et communi sententia a judice confirmabuntur, hoc idem et reo [136]) dandis articulis et interrogatoriis, exceptionibusque tam contra actoris in-

---

[124]) non debent — [125]) in promptu brak — [126]) zamiast zdania ** oznaczonego, jest: qui testes quandocunque ante emissa in propositionem capitalem ad iudicium citare legittime curet, ibidem et reus debebit ante responsionem suam suos testes citare — [127]) in — [128]) preterea — [129]) praeferendo — [130]) verbo vel — [131]) erectis ad sacra digitis brak — [132]) eodem — [133]) ad officia praefati — [134]) zamiast ustępu * * oznaczonego jest: tum medio iuramento erectis binis ad sacra (ut moris est) digitis promittent — [135]) diligenter brak — [136]) reus.

ductos quam proprios testes examinandos pro sua contra actorem responsione facienda licebit.

§ 111. Si reus in illo termino producendorum testium non comparuerit, actor nihilominus testes per judicium examinari curabit et judicium hoc admittet fieri, et postea contra eiusmodi testes excipere non poterit [137]).

§ 112. Reus itaque si praesens fuerit, in continenti post publicationem dictorum testium exceptiones, si quas habet, contra personas et dicta testium simul et semel opponere poterit et debebit, alias post hac eos et depositiones ipsorum improbare non poterit.

§ 113. Si vero testes tam per actorem, quam reum inducendi, sunt in alieno regno et alia jurisditione, quos tam actor quam reus pro sua necessitate huc adducere non potest, tenebitur id judicio exponere, judex autem interrogatorijs a parte in scriptis acceptis tenebitur cum literis clausis [138]) ad judicem illum, in cuius jurisditione testes illi consistunt et degunt, totum negocii et causae ordinem [139]) perscribere rogareque [140]), vt testes illos per partem in personis ac numero nominatos, iuxta interrogatoria inclusa sub juramento examinare vellit, et depositiones illorum fideliter annotatas et scriptas sibi remittere, vt sic neutra partium poterit excipere, testes in tergum suum fuisse inductos, prout ante ea [141]) fieri consueuerat, negotiumque totum illud ita et tamdiu stabit, donec illorum testium dicta adferentur. Quibus importatis saluam volumus parti diuersae actionem exceptionum [142]), quam hic praesentibus testibus vt supra habere debuit.

§ 114. Saluum et hoc [143]) vtrisque partibus erit, vt si quis actionem inchoare nondum posset et testibus indigeret, de quorum vita siue ob senium siue morbum aut peregre profectionem dubitaret, licere, vt [144]) huiusmodi testes etiam ante litis inicium producere [145]) ad judicium adcitata ad hoc parte vt supra, examinare possit. Testium vero productionum [146]) tempus intra regnum [147]) sex et extra regnum decem et octo septimanarum esse debebit.

XX. DE SATISDATIONE SEU VARENDA ET EIUS UTILITATE. CAP. VI.

§ 115. Varenda in proposito nostro est euinctio seu fideiussio de indemnitate super illa re, pro qua reus impetitur, et factae quaerellae constantia, quum (s) [148]) nulla in re agere (s) [149]) actor potest.

§ 116. Cum itaque varrendae seu satisdationis praestatio conuento siue reo et necessaria et vtilis sit, in eaque [150]) praestanda hactenus abusus inductus fuerit perniciosus [151]), ac vt hic locus tanquam essentialis illustretur et omnis ambiguitas tollatur, ideo is modus obseruandus erit, vt posteaquam actor propositionem capitalem in scriptis judicio porrexerit aut si voluerit, ad pennam dictauerit, et reus in his casibus, in quibus satisdatio locum ha-

---

[137]) non poterit agere — [138]) cum literis clausis brak — [139]) ordines literis clausis perscribere — [140]) rogareque brak, natomiast następuje: quas quidem occlusas parti optanti huiusmodi testimonium tradet, pars vero ipsa inducens acceptis literis eiusmodi exequutionem rei apud iudicem illum postulabit, eidemque iudex ille viceuersa dicta et depositiones testium literis occlusis et sigillatis dabit, quas illa referet — [141]) antea — [142]) saluum fore parti diuersae exceptionem — [143]) hoc brak — [144]) licere vt brak — [145]) producantur — [146]) productionem — [147]) regnum brak — [148]) quam — [149]) augere — [150]) inque ea — [151]) perniciosus brak.

bet, de varendae praestatione requisierit, actor eandem per se aut procuratorem sufficienti ad hoc mandato constitutum, facere tenebitur hoc modo: interrogabit [152]) judicem an iam tempus et locus sit guarendae praestandae, quod judicium per vnicam sententiam decernet, quo facto actor vel procurator [153]) ad id constitutus eriget manum dextram ostensis ex eadem duobus digitis indice et medio in forma juramenti praestandi, cum et varendae natura juramenti praestandi vim habet, promittit enim [154]) in varendae praestatione reo duo essentialia et magna, primum ne querellam suam iam factam quoquomodo meliorare possit, alterum vt reum semper et vbique contra quoscunque pro eadem re impetitores defendere, euincere et indemnem reddere debeat. Quare abrogantes pristinum abusum per policis obtecti erectionem, qui nec in jure describitur, neque rationibus nititur, sed magis collusionis spetiem quandam prae se ferebat, hanc nouam rationi et juri magis consentaneam varendae praestationem sanximus.

§ 117. Et quoniam contingit actores esse impossessionatos, quare illis vel mortuis vel etiam domicilio mutato vel etiam quacunque causa ad inopiam peruenientibus, ad alterius impetitionem postea reus prioris litis non possit euictorem suum habere neque cogere. Ad hoc quoque tollendum discrimen necessum erit, vt judex circa varendae praestationem consideret naturam actionis, quia cum in se, vt supra dictum est, contineat, si primum fuerit scilicet propositionis seu quaerellae melioratio, in hoc puncto fideiussoria non est petenda, quia reus semper praesens meliorationem quaerellae prohibere coram judicio potest, alterum de euictione differens est, aut enim actio est omnino personalis, vt euidens sit, nemini alteri quam huic actori vnquam actionem hanc competere, et in hoc casu fideiussoria iterum locum non habebit, aut est talis actio super haereditate percipienda, debito leuando, ex plenipotentia vel mandato, vel simile quippiam, super quo in posterum aliis quocunque modo actio competere potest, in hoc casu, si actor possessionatus non fuerit, quaerellae suae aequiualentem ad instantiam rei, si illi [155]) credere noluerit, cautionem fideiussoriam statuere et praestare tenebitur, et hoc modo sublatae erunt contenciosae hactenus introductae ambiguitates. Reliqua de varenda et eius vtilitate jura sufficienter exprimunt.

XXI. DE PROPOSITIONIBUS FACIENDIS. CAPUT VII.

§ 118. Vt magnum litigantium dispendium et nociua mora amputetur, conueniens erit, quod actori deinceps quaerellarum suarum negotium totum non pluribus quam tribus propositionibus proponere liceat, in quibus omnia et singula, pro quibus impetere reum statuit, compraehendat, vt sic judex non plures quam tres sententias ferre possit aut debeat juramenti causa, vt infra capite de juramentis.

§ 119. Tribus factis propositionibus et eisdem ad sententias diffinitiuas [156]) perductis, ad vnam vel duas interueniente appellatione, si reliquae non sunt eiusmodi, vt ab illis dependeant, a quibus appellatum extitit, pro-

---

[152]) quod interrogabit — [153]) eius — [154]) zamiast enim jest ore viuo — [155]) ille — [156]) ad sententiam diffinitiuam productis.

cedendum vlterius erit cum reliquuis propositionibus, appellatione ad aliquas earum interposita, non obstante.

§ 120. Post tres propositiones factas nemini liceat quartam vel nouam aliam instituere, nisi prius absolutis illis tribus propositionibus.

XXII. DE TERMINO RESPONSIONIS. CAP. VIII.

§ 121. Varenda sic vt praemittitur facta, reus in continenti cum munimentis et responsione sua paratus esse debet et eam in scriptis vel verbis facere, quod si tunc idem reus non compareat, iuxta modum quaerellae tanquam victus condemnatur cum legalis impedimenti reseruatione; si autem in tali responsionis termino actor non compareat, reus ab impetitione sua super re petita absoluetur, et cum hoc sibi actor in expensis condemnabitur, similiter cum reseruatione legalis impedimenti [157]).

XXIII. DE IURAMENTIS. CAP. IX.

§ 122. Quia saepe contingit, actiones in deffectu probationum per juramentum (s) [158]) praestationem finiri, quapropter juraturus siue ex consulatus siue ex judicij decreto diligens sit, ne diem illam juramento praestando praefixam negligat; si enim per negligentiam vel obliuionem in termino juramenti non comparuerit, secundum modum quaerellae actori condemnabitur, si vero actor solus non comparuerit ad juramenti acceptionem, protestabitur [159]) reus contra illum coram actis judicis, et tandem die sequenti ab impetitione partis liber judicis decreto pronunciabitur.

§ 123. Expectare autem judex in loco suo judiciali juramentum tenebitur ad horam meridianam; quod si ante tempus meridianum ex loco judiciali surrexerit, partesque ambae aut vna in domum illius venerint, se velle debito juramenti [160]) satisfacere declarantes, judex ad locum judicii consuetum ire tenebitur, si hora meridiana nondum aduenerit, alias post meridiem non licebit illi redire.

§ 124. Si vero vterque tam actor quam reus comparuerit, procurator illius, qui juramentum praestare debet, judicem alloquetur his verbis: Domine judex! hic astat personaliter N. et postulat formam juramenti [161]) decreti declarari, quaeritque an id fieri debeat, nec ne; sententiabitur quod sic. Quaerat tandem, si et in quantum principalis suus pro primo juxta cursum juris juramentum peragere non valeat, quotiens se relevare vel illud reiterare [162]) possit, sententiabitur per judicem, si et in quantum est persona muliebris, quoties illi opus fuerit; si vero persona virilis, quod bis post primum reiterandum.

§ 125. His interrogatis ad juramenti praestationem obseruabitur hic modus: accedet, qui jurare debet, in locum deputatum, ibique ille, qui juranti daturus est, rotam hoc est formam juramenti, posita s. Cruce, jurantem [163]) flexis genibus procumbere jubebit, quo facto jurans duobus digitis indice et

---

[157]) et hoc non nisi propter praestitam guarendam et responsionem factam, quia alias actori licebit solutis reo expensis suam actionem denuo restituere — [158]) iuramentorum — [159]) protestetur — [160]) iuramento — [161]) iuranti sibi — [162]) recitare — [163]) iurante.

medio manus dextrae Crucifixi vulneri dextri lateris impositis iurabit in verba [164]) sibi proferentis formam juramenti omni diligentia, singula verba recte exprimens, completo juramento surget et a judice interrogabit, an iam ab eo, super quo juramentum praestitit, liber sit, quod judex sibi vnica sententia decernet, amputatis reliquis superuacaneis interrogationibus, sententiis sumptibusque; et hic modus tam in vno juramento, quam cum plurimis testibus obseruabitur.

§ 126. Liberum tamen erit litigantibus, vt si vellit actor motu proprio reo juramentum dimittere, aut ipso reo hoc ab actore petente facere possit, et hoc in casu dimissis juramentis tam actor quam reus ab omni solucione mulctae judicis liberi esse debent. Hoc tamen secus erit, si quis juramentum decretum facere recusauerit; talis enim et in causa principali, pro qua juraturus erat, vt dictum est, succumbet, et judici mulctam dabit. Abusus autem is, qui introductus erat, quod etiam ille, qui jurauit, mulctatus sit, in posterum esto abrogatus, liberque ab omni mulcta ille decernetur, qui juramentum suum modo suprascripto recte perfecerit.

§ 127. Si vero alicui solutionem debiti alleganti, juramentum cum duobus testibus decretum fuerit, tale juramentum conceptis verbis solus principalis primus [165]) faciet et demum testes jurabunt, quod solutionem eiusmodi viderunt et audierunt, vt in jure descriptum est.

§ 128. Si uero super alio aliquo casu, vt pro vulneribus, homicidio etc. juramentum cum testibus alicui fuerit decretum, principalis primum jurabit iuxta rotam sibi dandam [166]), testes vero jurabunt, quod juramentum principalis sit verum et justum, ita eos Deus adiuuet etc.

§ 129. Et quia errore quodam inueterato inductum fuit in consuetudinem perniciosam, quod post capitalem propositionem et varendam eleuatam, actori juramentum reus deferre non permitebatur, quapropter deinceps post praestitam varendam liceat actori juramentum per reum defferre, quod quidem juramentum actor, vt suae propositionis certior, absque omni contradictione acceptare tenebitur, alias cadet ab actione: hunc quidem casum excipientes, si quis creditori mortuo succedit et debitorem conuenerit, juramentum potius reo, vt post contractum viuo et certiori incumbit, qui juramentum actori post varrendam referri non potest.

§ 130. Quoniam uero per abusum pernitiosum inductum est [167]), vt actor varias multasque res in vna vel plurimis propositionibus proponat, vrgens reum, vt super singulis rebus seorsum juraret, hoc malum vt tollatur ideo ad singulas propositiones, quarum non amplius quam tres esse debent, nonnisi vnum juramentum [168]) a judice decerni et a reo praestari debebit.

XXIV. DE ARESTIS IUDICIARIIS. CAP. X.

§ 131. Aresti dispositio est, quod vnus libere vti suis bonis non potest, quare arestationes in jure dilatari non debent neque ex causa leui admitti, nisi in casibus in jure ordinatis. Arestare autem est aliquem vel bona sua

---

[164]) forma — [165]) primum — [166]) datam — [167]) esset — [168]) ad quamlibet propositionem.

per mandatum judicis impedire, ne vendantur vel moueantur a loco, donec quaerulanti respondeat aut se illi iustificet.

§ 132. Pro maiori horum intelligentia sciendum, quod arestum in personam aut bona alicuius fieri et admitti non debet [169]), qui in soluendo est et in jure bene possessionatus, et qui palam non ocultando se ambulat. Negociatores autem externi arestari possunt in persona et bonis etiam cum occlusione testudinum aut mercium obsignacione, cum in tali jurisditione non sint possessionati, bibuli tamen, bonorum dissipatores et aliae leues personae, et qui se profugos suspectosque declarant, arestari in persona et bonis eorum possunt, ordo tamen iste seruabitur, vt primum bona, postea persona arestetur.

§ 133. Vt tamen tam judici quam partibus consulatur, si quis in proposito suo tam pertinax fuerit, quod omnino arestare siue bona siue personam alicuius voluerit, igitur judex hoc non prius permittat, nisi arestator sufficientem cautionem fecerit de indemnitate tam ciuitatis et sua [170]), quam personae aut bonis arestatis, si iniuste arestasse conuictus fuerit, magis ignominiam parti, quam sibi commodum facere cupiens.

§ 134. Si quis autem arestet aliquem in bonis aut persona minus iuste, ita quod per sententiam judicij arestum illud relaxaretur [171]), tenebitur arestans ad interesse leuitatis arestato et damni exinde prouenientis secundum arbitrium judicii satisfacere.

§ 135. Suscipiat vero quis arestum in personam aut bona alicuius et postea dimittat arestatum aut bona illius extradat, arestans vero jus suum, vt juris est, perduxerit, tenebitur ad solutionem ille, qui arestum [172]) susceperat. Nollens etiam arestum suscipere, sine citatione statim se debet praesentare judici, causas allegaturus, quare id facere sibi non liceat.

§ 136. Iudex etiam nullum arestum secretum suscipere debet in collusionem aliorum creditorum, in prioritate autem et posteritate aresti standum est recognitioni judicis.

§ 137. Si autem arestatus in persona praeter culpam arestum suscipientis aufugerit, et si id talis juramento comprobauerit, quod videlicet [173]) praeter culpam suam aufugit, sine damno manebit, ille tamen profugus bis debet denunciari in loco aresti et procedetur contra eum tanquam contumacem et profugum ad vltimum perlucrorum gradum et hic arestum obtinebit vicem primae cittationis personalis.

§ 138. Si plures haeredes fuerint, super quorum bona arestum factum sit, aliqui vero ex eis sint minorennes, alii autem iam annos attingant discretionis, tenebuntur isti [174]) adulti respondere pro suo interesse, si cittati fuerint, non obstante eo, quod alii simile jus habentes, sint adhuc minorennes.

§ 139. Cum autem plures super aliqua bona arestum fecerint, habens efficatiora documenta praefferetur aliis debiliores probationes habentibus in prioritate et debiti [175]) assequutione, dato, quod etiam sit posterior in arestatione facta, vnde ille, qui inscriptionem aut obligationem coram consulatu aut judicio habuerit, in aliquibus certis bonis aut in omnibus generaliter fac-

---

[169]) non debeat — [170]) et sua brak — [171]) relaxarent — [172]) arestatum — [173]) quod videlicet arestatus — [174]) vti — [175]) debito.

tam et recognitam, praeferri debet omnibus aliis creditoribus etiam inscriptiones specificatas super certis bonis posteriores tamen habentibus; huic proximo succedet is, qui obligationem personalem in actis officiosis habebit. Tercio loco veniunt arestatores chirographarij et isti, si jus suum, vt juris est perduxerint; et si bona arestata tanti fuerint, quod omnes contentari possint, omnibus solucio fiat, si vero bona illa non fuerint tanta, quod singulis solucio ex eis impendi possit, parcientur inter [176]) se bona illa iuxta propositionem suorum debitorum, ita quod cuius debitum maius fuerit, plus accipiat, cuius vero minus, etiam minus accipiat, iuxta taxam cuiuslibet summae ad certam quottam aestimatae, scilicet ad rationem pro centum (s) aequaliter diuidenda, et iste modus obseruabitur siue viuat siue mortuus sit debitor, etiam non obstante, quod minus (s) [177]) sit in aresto prior, alter posterior, vel vnius [178]) data prior, alterius posterior. Id tamen intelligatur saltem de chirographarijs creditoribus.

§ 140. Arestum inter ciues et incolas ad proxime sequens judicium expositum durabit, arestum vero super hospitibus et aduenis factum eo vsque [179]), donec se aut bona sua liberauerint, durabit, quo hospite apud judicem comparente et actorem arestantem de causa aresti interrogante, tenebitur illi statim aresti sui causam beneuole insinuare, vt sic hospes intelligat, quid [180]) illi de jure facere conueniat [181]).

§ 141. Si quis per se arestum fecerit [182]) ad continuandosque terminos judiciales procuratorem statuerit, procurator talis constitutus et terminos illos continuans ad eliberandum [183]) ex aresto citari poterit, si suus principalis praesens non sit; si vero citatus ad eliberandum ex aresto in primo termino non comparuerit, non erit opus illum secundo et tertio denunciare, sed illo primo termino arestum illud per judicium relaxabitur; bedellus tamen ad eliberandum aliquem ex aresto citans, tenebitur id citato specifice exprimere.

§ 142. Arestatio super processum juris deinceps nemini admitti debet, nisi arestans juris beneficio citatus ad aresti eliberationem legitime docuerit, arestum suum justum esse.

§ 143. Aresto juridico superueniente nulli domum aut haereditatem coram consulatu aut quocunque alio judicio externo oppignorare, vendere aut inscribere liceat interim, donec arestum illud liberatum non fuerit; quod si aliquid sub aresto factum fuerit, id totum irritum [184]) et nullius momenti esse debet erga illum, ad cuius instantiam tale arestum sit factum.

§ 144. Si quis vero arestum generale super bona alicuius hic et vbique existentia, vbi inueniri poterint, fecerit, iusque suum debite perduxerit in summa maiore, quam illa bona arestata et in jurisditione illa consistentia se extendant, acquisitis bonis illis et taxatis poterit ad bona alia in aliena jurisditione existentia exequutionem illam perlucrorum extendere, si tamen in eodem jure alieno huiusmodi bona per alios non fuerint arestata seu praeuenta.

---

[176]) in — [177]) vnus — [178]) vnius chirographi — [179]) eosque — [180]) qui — [181]) Illa regula, qui prior iure, potior tempore (s), non habet locum inter eos creditores, qui neque reale, neque personale priuilegium habeant, quique solummodo in simplex contractum . . . . . habent. Colligetur ex textu L. Priuilegiat. a. de priuileg. credit. et . . . super eadem regula — [182]) faciat — [183]) continuandi et eliberandi — [184]) irritum brak.

§ 145. Cum vero contingerit ob debita contracta creditores super bona mobilia aut immobilia alicuius arestum ponere, tum obseruandum erit, vt postquam primum et secundum judicium super aresto facto actor astiterit, ad tercium judicium arestatus in faciem et personaliter, si in ciuitate praesens fuerit, per praeconem, et si absens fuerit, per aduocati literas ad aliud judicium missas, citetur, praefixo illi termino, quem secundum distantiam loci attingere poterit. Quo non comparente, in causa principali ruet, nisi legali impedimento se abfuisse monstrauerit.

§ 146. Si ille, super cuius bonis arestum factum sit, profugum se per diuturnam absentiam declarauerit, actor illum querere tenebitur per tempus decem octo septimanarum, si extra regnum fuerit, per sex vero septimanas, si intra regnum habitet; quo tempore expirato, ad judicium cum testimonio literali de quesito reo intra et extra regnum in his locis, vbi debitorem consuetudinem habuisse coniectura esset, importato, procedetur ad finem causae, absentia rei amplius non obstante; vbi vero res actori adiudicata et consignata fuerit, si erit res [185]) corruptibilis, debet cum judicii testimonio, quanto melius poterit, diuendi et peccunia aut ad judicium reponi aut per actorem sufficienti cautione judicio facta, recipi, vbi possessionatus non fuerit, vt si pars arestata in anno et die redierit, iterum illa peccunia actori iuxta sua perlucra in praesentia arestati confirmabitur.

§ 147. Si vero fuerint bona immobilia, de illis mox arestans in possessionem mitti debet, et illa nemini infra annum et diem vendere, et si interim arestatus non venerit, bona illa lapso anno et die poterint vendi in summa per actorem perlucrata; si vero arestatus adhuc vltra anni et diei tempus elapsum, tribus annis et decem octo septimanis se [186]) absentauerit, extunc eiusmodi bona immobilia per actorem in haereditatem, quanto altius id fieri poterit, cum scientia judicii diuendere licebit, aut met soli obtinere, et quicquid solutis perlucris supererit, ad judicium reponetur arestato aut eius haeredibus ad seruandum.

§ 148. Hoc intelligendum est, vbi vnus fuerit arestator, si vero plures, obseruabitur modus supra expressus, quod idem erit accipiendum de illo, qui non ex aresto, sed ex citacione actionem inchoauerit et in contumatiam aliqua bona immobilia perlucratus fuerit secundum doctrinam supra in processu in contumaciam partis descriptam.

§ 149. Contingere et hoc solebat, vt debitores in collusionem creditorum bona sua venderent, qua venditione cognita creditores et interesse habere putantes, resignationes huiusmodi bonorum in arestum ponere solebant, quibus pro aresti libera citacione (s) [187]) citatis, ad partis citantis instantiam (quod se jus dare et accipere diceret paratam), a judice arestum liberum esse debere, decretum est, (quod quidem de juris forma est); quia tamen magno saepe cum praeiudicio arestantium fieri solebat, quod resignationibus sic factis iam impossessionati essent et non sufficienter arestatoribus certi, ideo huiusmodi impossessionati instantibus arestatoribus fideiussoriam de se cautionem de stando juri et judicato soluendo facere dareque cogantur [188]).

[185]) res brak — [186]) se brak — [187]) liberatione — [188]) Dopisek na marginesie obcą ręką: Bona subditorum nobilitatis non debent in ciuitatibus arestari, neque ad officium ciuile citari sub pena sex marcarum iuxta statuti dispositionem Ioannis Alberti regis de anno 1496.

XXV. DE FERIIS. CAPUT XI.

§ 150. Feriae nihil aliud sunt, solum juris quaedam dilationes seu certi dies ligati, quibus homines vel Dei obsequijs et cultui vel communi vtilitati vel ex mandato principum vacant, vocanturque in iure feriae quasi dies vacantiarum [189]). Vnde triplices sunt feriae: solennes, rusticae et repentinae.

§ 151. Solennes feriae sunt certi dies solennes, in quibus iudicare prohibitum est, et sunt introductae in ceremoniam [190]) Dei et Sanctorum; omnium tamen solennitatum dies dominicus est maior et principalior [191]), quare in illo [192]) non valet processus factus nec sententia lata, et partes illi [192]) minime possunt renunciare.

§ 152. Feriae rusticae sunt certi dies propter communem vtilitatem, sicut tempore mesis et vindemiarum, istis tamen feriis partes ex consensu mutuo renunciare possunt.

§ 153. Feriae repentinae sunt, quas principes instituunt celebrandum propter aliquem insignem actum, vtpote victoriam ex hostibus, filii natiuitatem [193]).

§ 154. Cracouienses itaque, qui nec vindemiis nec agricultura vacant, ferias rusticas non obseruant, sed in illis judicia exercent, habent tamen quaedam tempora ex vsu introducta, quibus judicia exposita non celebrant [194]), vt tempore Aduentus, Septuagesimae, Rogationum. Primum itaque judicium expositum incipit feria sexta post Epiphaniarum proxima, secundum post dominicam Conductus Paschae, tercium in crastino Corporis Christi, sicque continuabuntur [195]) in quindena diebus intermediis, quoad feriae non impediant.

§ 155. Si vero aliquid [196]) cadat in diem solennem, transponitur in crastinum vel [197]) sequentem diem; si vero judicium [198]) legale immineat interim [199]) quindena non expiraret [200]), judicium illud particulare cedit judicio magno ante et post et [201]) reassumitur continuandum solum in quindena. In eiusmodi judicio exposito actiones omnimode exerceri possunt, ciuiles, criminales, mixtae [202]), occasionum [203]), debitorum, iniuriarum [204]), haereditatum.

XXVI. DE SENTENCIIS. CAPUT XII.

§ 156. Sentencia est judicialis promulgatio controuersiis finem imponens ex pronunciatione judicis, et est duplex: interlocutoria et diffinitiua. Interlocutoria sententia est, quae profertur non super principali negocio sed super emergentibus et incidentibus quibusdam quaestionibus; diffinitiua vero est, quae principale negocium terminat, absolutionem aut condemnationem rei continens.

XXVII. DE APPELLATIONIBUS. CAPUT XIII.

§ 157. Et quia potissimum praesens processus confectus est, vt actiones inter litigantes obortae in infinitum non durent, sed in certo et breui temporis

[189]) vacantium — [190]) reuerentiam — [191]) principalis — [192]) illis — [193]) etc. — [194]) exercent — [195]) continuantur — [196]) aliquis — [197]) et — [198]) magnum et — [199]) interim quod — [200]) expiraretur — [201]) et non — [202]) mixtae brak — [203]) occasione — [204]) iniuriarum.

spacio terminentur, quae non per aliquid [205]), solum per superuacaneas et friuolas a sentenciis interlocutoriis appellationes reddebantur immortales, quapropter vt compendio generalitas de omnibus appellationibus super interlocutoriis emergentibus declaretur, obseruandum [206]), ne quis ab vlla sentencia interlocutoria prouocet super his punctis et articulis, qui iam in hoc processu et statuto per nos decisi et absoluti sunt, nam eiusmodi appellationes non aliter, quam causa litis protelandae certo judici videtur (s) [207]); super aliis vero emergentibus [208]) punctis et articulis non decisis et expressis similiter ab interlocutoria appellandum non erit, nisi eiusmodi fuerint, quod in sententia diffinitiua reformari non possint. Vt huic ergo litigantium incommodo et damno etiam praecaueatur, considerandum erit, quod is, qui sententia aliqua interlocutoria se grauatum senserit, tali subsidio se releuari poterit, vt grauamine suo allegato et protestato ex tali sententia interlocutoria imminente et apparente judicium illud parti se grauatam praetendenti, protestationem ad acta inducere teneatur, vt sic in secunda vel etiam vltima instantiis super ea re et grauamine per judicem alterum decerni possit, quo facto occurretur partis grauatae periculo; verum si eiusmodi grauamen ob partis negligentiam in acta causae inscriptum non fuerit, postea grauamen illud allegare vel in subsidium acceptare non poterit. Exempli autem gratia ponatur specimen quoddam huius intencionis, vt litigantes eo facilius rem cognoscant. Conueniatur aliquis in judicio pro centum florenis per actorem aliquem, ille autem conuentus dicat sese super eo negocio quietatum in judicio tali, petatque inducias certi temporis, vt copias ex actis illius judicii habere possit et causam tueri valeat, iudicium si pronunciauerit has inducias sibi minime concedendas, appellare quidem reus ex praesenti constitutione ab illa sententia interlocutoria non poterit, protestabitur tamen de grauamine et illud actis consignare curabit, et cum actore vlterius in causa procedet ad finem vsque litis. Iudex secundae aut vltimae instantiae cognito illo grauamine, aut decernet tali reo dandas esse inducias illas, aut ex rei (iam per tantum interuallum temporis) adductis probationibus, (quae illi subsidio esse debent), quod juris est, judicabit, eo non obstante, quod fortasse in sententia diffinitiua solutionem alleganti juramentum cum duobus testibus decretum fuerit.

§ 158. A sentenciis tamen diffinitiuis liberum esse volumus [209]) omnibus passim modo, qui supra descriptus est, appellare.

§ 159. Et quoniam in vltima instantia litis iam finis esse debet, licet locis aliquot superius id idem meminimus, volumus [210]) tamen et ea hic circa finem huius capitis repetere, quod in qualicunque sententia contra absentem lata, reseruandum sit condemnato impedimentum legale, quod tamen importandum est de forma juris, vt supra relatum est.

§ 160. Sententiae autem omnes in scriptis, vt supra dictum est [211]), proferri debent.

---

[205]) aliquid aliud — [206]) est — [207]) induci videntur — [208]) superemergentibus — [209]) volumus brak — [210]) superius ibidem memoratum est, conueniet tamen — [211]) est brak.

XXVIII. DE EXEQUUTIONE SENTENTIAE. CAPUT XIIII.

§ 161. Exequutio debet fieri iuxta tenorem rei judicatae sine vllo obice.

§ 162. Attamen si sententia statim declararetur et probaretur esse nulla ex aliquibus causis in jure expressis, huiusmodi nullitatis exceptio posset contra exequutionem opponi eandemque[212]) impedire.

§ 163. Item si nouae legitimae exceptiones in jure descriptae, emerserint post sententiam, eas quoque[213]) licebit opponere aduersus exequutionem, eisdemque illam labefactare.

§ 164. Quod si sententia fuerit nulla, tunc expensae non soluentur, quin immo etiam solutae repetentur.

§ 165. Ordo autem in exequutione facienda talis tenebitur[214]): primo enim bona capientur mobilia, secundo immobilia, tercio peruenietur ad nomina debitaque siue jura ipsius victj.

XXIX. DE HAEREDITATUM VENDITIONE AC EARUNDEM[215]) RESIGNATIONE ET POSSESSIONE. CAPUT XV.

§ 166. Ad abolendam male inductam consuetudinem super venditionibus haereditatum et domorum in praeiudicium propinquorum et successorum ante hac in hunc diem seruatam, cum in fraudem haeredum et successorum in maiori summa haereditates inscribebantur, decretum est futuris temporibus perpetuo obseruandum, quod haereditatem aliquam seu fundum vendere aut resignare volens haereditarie aut etiam in vim reemptionis, non in maiori summa eandem haereditatem inscribat, quam veraciter et realiter accepit. Et si de aliquo apud eius[216]) successores nata sit suspicio, poterit tam emptorem quam venditorem ad juramentum ante factam resignationem cogere, quod in ea venditione in eleuatione summae non interuenerit dolus.

§ 167. Liberum tamen esto, si quis vellet, bona sua alicui de se bene merito donare, si tamen id de jure facere possit, alias et a parte impetitus juramento suo se eliberare poterit, dolum et fraudem non[217]) interuenisse oculta latente practica.

§ 168. Contingat[218]) etiam recognitionem venditionis haereditatis fieri coram senatu, et in hoc casu tam emptor quam venditor a successoribus et propinquis vendentis possint similiter cogi ad juramentum, inscriptione et recognitione illa venditoris[219]) non obstante, quandoquidem huiusmodi inscriptio proprietatem non facit, nisi resignatione et possessione subsequuta.

§ 169. Nullus ciuis bona sua haereditaria extra jurisditionem propriam vendere, alienare aut inscribere praesumat, alias id totum irritum et inane nulliusque momenti erit.

§ 170. Si tamen aliquis bona hic[220]) in ciuitate habens, in alieno judicio illa inscripserit ex aliqua imminenti causa, vtpote quia ex captiuitate aut onere debitorum se liberauerit, plenipotentemque ad faciendam resignatio-

---

[212]) eandemque brak — [213]) easque — [214]) obseruabitur — [215]) ac earundem brak — [216]) eius brak — [217]) non brak — [218]) contingit — [219]) venditoris — [220]) hac.

nem illius haereditatis in isto[221]) judicio constituerit, nihilominus tenebitur emptor circa resignationem, si quis hoc ex propinquis venditoris postulauerit, juramento corporali comprobare, quod in tali venditione dolus aliquis non lateat.

§ 171. Ciues tamen hic[222]) praesentes non poterint in alia jurisditione de bonis suis vendendis aut quouismodo alienandis disponere.

§ 172. Antequam autem haereditas vel fundus juridice resignabitur, publicari primum in judicio bannito exposito per praeconem sonora et intelligibili voce debet, domus illius resignationem in proximiori judicio exposito futuram, et post publicationem in proximo[223]) sequenti judicio venditor per se aut plenipotentem ante scamna judicii stando, probando per literas aut inscriptiones haereditatem illam sibi iusto titulo attinere, aut successionem suam per testimonium euidens probabit, sonora et intelligibili voce summam peccuniariam, pro qua domum aut haereditatem vendidit, nominando, et tandem fundum illud (s)[224]) resignabit cum omnibus eiusdem juribus, modis et limitibus, prout solus tenuit, habuit et possedit.

§ 173. Iudex autem alta et intelligibili voce resignationem illam confirmabit, post quam confirmationem emptor cum venditore ad scamna judicii intrabunt et judex pileum venditoris ad caput emptoris imponet. Quo facto judex dabit per nuncios[225]) emptori in ipsam haereditatem siue ex emptione siue perlucris competentem realem intromissionem per cathenae apprehensionem, vocato ad hoc hospite domus pro tempore existente, vt pro suo interesse et scire, et quae juris sunt, facere possit; qua data redibunt et apud judicium iam datae possessionis recognitionem facient, pro qua per vnum grossum singuli ab emptore accipient.

§ 174. Propinqui autem dicuntur ii omnes, qui in consanguinitatis qualicunque linea venditori se attinere probauerint, siue cognati sint, siue agnati. Quicumque horum prior se judicio manifestauerit et exemptionem praeuenerit, ille talem haereditatem obtinebit, hoc tamen ante anni et diei decursum facere poterit, nam post anni et diei finem nullus neque adultus neque minorennis haereditatem propinquitatis jure redimere poterit ex ciuitatis priuilegiorum serie; si tamen minorennium bona ex huiusmodi causis vendita fuerint, quae in jure nostro descriptae existant, senatusque accesserit consensus, praescriptio haec inter[226]) praesentes intelligenda erit saluo jure absentium et suam ignorantiam de jure probantium.

§ 175. Vt autem pupillis consultum sit, ne defacili adolescentes bona paterna distrahant aut alienent, ideo nemini ex masculis fundum aut haereditatem vendere, resignare licebit, nisi attingant annos discretionis, hoc est vigesimum primum annum, virgines autem et sexus muliebris non nisi in decem octo annis aut etiam citius, vbi maritum superduxerint.

§ 176. Actiones[227]) et terminorum pro bonis haereditarijs obseruationes ac continuationes solum in judiciis expositis fiant et admitantur, et si reus data opera in termino quocumque post primam citationem intermedio in judicio exposito non comparuerit, hoc agens vt incidentibus feriis, terminum

---

[221]) iusto — [222]) hic brak — [223]) proxime — [224]) illum — [225]) suos — [226]) in — [227]) Asticiones.

secundum, qui in judicio exposito esse deberet, non nisi finitis feriis obseruare posset, quia ea res non nisi ob dilationes quesitas a reo protenditur. Sic procedendum erit in simili casu, nempe si reus pro primo aut alio quocunque dilationum termino in judicio exposito non comparuerit, extunc actor in die sequenti juridica facta protestatione de sua diligentia coram judicio, eundem terminum, quem in proxime praeterito exposito judicio habuit, exequetur, rei absentia non obstante, et omnia illa faciet, quae in praecedenti judicio exposito facere debuit, et [228]) sic neglectum terminum contra reum assequatur. Reus autem si in secundo termino post judicium expositum paruerit, soluet parti grossos sex et judici gr. quinque denarios sex, et actionem suam continuabit. Si vero in tali termino non comparuerit, amitet illud, quod in illo termino facturus erat, hoc est si reformationes facere debuit, non poterit iam ad illas peruenire et nihilominus cum actore terminum ad sequens judicium habebit limitatum, in quo sine citatione comparere tenebitur.

§ 177. De danda vero possessione in haereditatem aliquam, et hic [229]) error irrepserat, quod judex ad partis instantiam, quae inscriptiones aliquas habuerat, parte non vocata possessionem dedit, abinde lites immodice oriebantur inter possessorem priorem et nouiter introductum, huic etiam errori, vt mederetur, prouisum est, quod ad quascunque inscriptiones judex intromissionem dare non debet, nisi parte citata, quae si non comparuerit, facta protestatione in quindena citato non comparente judex tandem exequutionem faciet inscriptionis. Haec autem [230]) intelligantur in priuatis inscriptionibus, vbi resignatio juridica non interuenerit [231]), nam de eodem suprascriptum est, etiam de his dumtaxat, qui sunt praesentes in ciuitate, quos ad hoc querere non oportet, quum cognitum habent, ad quid se obligauerunt.

§ 178. Addendum est et hoc necessarium: vtcumque dabitur alicui possessio siue per resignationem, siue vigore inscriptionis, minime tamen hoc antiquioribus juridice factis inscriptionibus quoquomodo nocere poterit.

§ 179. Possessio autem danda erit siue id sit ex venditione in haereditatem siue obligatione in certo debito dumtaxat iis, qui jus ciuile habent [232]), et onera ciuilia per omnia sustinent.

§ 180. Et casu, quo domorum possessores ex vita decedere [233]) contingat, eorum succesores ad similia onera et juramenta per omnia teneantur et sint astricti sub haereditatum amissione, neque domus ad jurisditionem ciuilem antiquitus pertinentes, de gremio ciuitatis vllo modo excipiantur et alienentur [234]).

XXX. DE TESTAMENTIS CONDENDIS SEU ORDINANDIS. CAPUT XVI.

§ 181. Testamenta et vltimarum voluntatum dispositiones, quae secundum plebiscita ciuitatis condita erunt, omnino rata permanebunt, neque per quempiam temere violabuntur et infringentur, licitumque erit vnicuique ciui tempore recte valetudinis aut in lecto aegritudinis testamenta condere, tam [235]) in praesentia consulatus, vbi proconsul ad minus cum duobus consulibus et notario praesentes sint, quam coram judicio, vbi aduocatus ad minus cum tri-

[228]) vt — [229]) et hoc — [230]) autem brak — [231]) non interuenit — [232]) haberent — [233]) excedere — [234]) tu następuje rozdział XXIII „De bonis puerorum matri in sinum admortuis“ jako rozdział XVI, wskutek czego wszystkie następne rozdziały mają liczbę o jeden wyższą — [235]) tamen.

bus scabinis et notario ciuitatis adsint, siue talia testamenta manifesta sint, siue obsignata, et ad officium in scriptis porrecta, quae vbi juri et plebiscitis ciuitatis contraria non fuerint, seruari et manuteneri ab omnibus debent.

§ 182. Haereditates autem et bona immobilia in testamentis in lecto aegritudinis confectis, tam apertis quam occlusis, alienari a propinquis non poterint; summae tamen peccuniariae in pia opera et in alios honestos vsus, cui placuerit, inscribi et reformari in bonis haereditariis possunt.

§ 183. Et quia plebiscitum illud in abusum venerat, quod quidam [236]) in odium consanguineorum tantas summas inscribebant in haereditatibus, quae valorem et aestimationem haereditatis in duplo excedebant, articulus itaque plebisciti super ea re declaratur ita, huiusmodique declaratio et correctio ista est [237]), quod haereditates et fundi neque directe neque indirecte a propinquis in testamentis alienari debent, directe per venditionem aut donationem, indirecte per inscriptionem summae peccuniariae altioris, quam haereditas valeat; qui itaque haeredes descendentes vel ascendentes in linea recta habuerit, licitum et permissum illi erit terciam partem bonorum pro suo arbitrio per inscriptionem summae peccuniariae ad pia opera et alios honestos vsus conuertere, duabus partibus suis successoribus relictis; qui vero successoribus ascendentibus vel descendentibus carent et solum collaterales relinquunt, talibus licebit de tribus partibus bonorum per inscriptionem summae peccuniariae disponere, quarta parte pro eisdem collateralibus relicta, quos omnino aut simpliciter excludere aut praeterire minime liceat, nisi ex causis in jure descriptis.

§ 184. Tempore suspecto pestilentiae si officium consulare aut judicium [238]) haberi propter insecuritatem non possit, licitum erit ciuibus coram tribus aut quatuor vicinis viris probis et fidedignis testamenta manifesta condere, aut etiam scripta illis porrigere, qui tandem ad cancellariam ciuitatis eadem consignabunt, et postea coram officio ciuili voluntatem testatoris sub juramentis recognoscent, ordinatioque illa, si juribus et plebiscitis non aduersabitur ciuitatis, tantumdem valebit acsi coram officio ciuili esset condita et propterea in acta ciuilia inscribetur.

§ 185. Exequutores testamentorum in testamentis nominari non possunt, qui jus ciuitatis non habent et obedientiam ciuitatis non agnoscant, quia non possent in judicio ciuili reconueniri, et impossessionati tam heredibus quam creditoribus incerti sunt.

§ 186. Testamenta coram publico notario et testibus facta erunt inualida et in judicijs nostris locum non habebunt, immo etiam si persona sit spiritualis et habeat [239]) bona quaecunque in jurisditione ciuili consistentia, non poterit de illis disponere coram publico notario et testibus, solummodo coram officio ciuili, sub cuius jurisditione talia bona consistunt.

§ 187. Decedat etiam aliquis intestatus, relinquens pueros minorennes, nullusque sit, cui tutella illorum puerorum minorennium ex parte gladii de jure competeret, consules ciuitatis tanquam ordinarii omnium pupillorum tutores, in instanti res et bona mortui prouidere tenebuntur, inuentarium [240])

---

[236]) etenim — [237]) facta est — [238]) iudiciarium — [239]) et habent — [240]) inuentariumque.

omnium bonorum mobilium ex morte illius intestati relictorum facere, tutoresque[241]) in locum suum pupillis assignare.

§ 188. Si autem exequutores in testamento per testatorem assignati fuerint, qui functionem illam suscipere voluerint, tenebuntur a consulatu confirmationem accipere et inuentarium[242]) omnium rerum cum scientia officii ciuitatis facere, vnamque copiam circa officium occlusam quidem sub sigillis ad minorennium legitimam aetatem relinquere, alteram vero[243]) se asseruare, deinceps in tutoria secundum juris formam se gerendo.

§ 189. Liberum tamen erit parentibus de inuentario faciendo, de tutoria constituenda et rationibus dandis a tutoribus, quod voluerint et liberis suis expedire cognouerint, statuere, quum per regia indulta vnicuique liceat tutores, quos velit, accipere, et de rebus mobilibus constituere, dummodo ciuibus commitant liberorum et bonorum suorum curam, ciuili jurisditioni subiectis.

§ 190. Facto itaque rite et legitime testamento ac legatis specificatis exequutoribusque nominatis, si aliquis testamentum illud impedire[244]) voluerit, in isto casu bona talia per consulatum et exequutores aut in defectu exequutorum per solum consulatum in sequestrum accipi debent et nemini ex litigantibus assignari, donec vter, qui[245]) potius jus habeat, inter se experiantur, et qui victor manserit, huic bona illa tradentur.

§ 191. Vidua tamen de bonis illis non expelletur, donec illi pro dote fuerit satisfactum, eique interim expensis prouidebitur, donec fuerit expedita.

§ 192. Si autem actio eiusmodi cum exequutoribus fuerit per successores mortui mota, in eo casu solus consulatus de praefatis bonis se intromittet, et illa possidebit, donec lis instituta finem sorciatur.

§ 193. Contingat[246]) etiam aliquem simpliciter bona sua certis exequutoribus in pia opera sine specificatione loci et personarum committere dispensanda[247]), tales exequutores cum scientia et voluntate consulatus omnia dispensabunt, rationemque sufficientem de illis rebus consulatui et nulli alteri reddere erunt astricti, et si quid contra voluntatem et scientiam consulatus fecerint, id de proprio aere totum resarcire tenebuntur.

XXXI. DE DOTIBUS. CAP. XVII.

§ 194. Nullus ciuium poterit circa sponsaliorum ceremonias suae vxori pro dote denominare vltra mille florenos et hoc in auro aut in moneta, post mortem tamen suam recipiendos.

§ 195. Et quoniam plurimae hactenus oriebantur ex dotaliciorum probationibus inter haeredes et relictam viduam difficultates, praeterea multis in locis hac de re jura varient, amplum concertantibus litigandi campum praebent, sepenumero periculosis secutis juramentis, vt igitur tam foeminei fragilli sexui, (quod humani generis media pars sunt mulieres, et sine illis mundus prorsus intereat), consulatur, lites quoquomodo[248]) superfluae amputentur, * et aequitatis jure amor inter coniuges aleatur *[249]), ita sancitum est, vt quicunque jurisdicioni nostrae ciuili subiecti sunt, et in hac regia Cracouiensi

---

[241]) tutores — [242]) inuentario — [243]) circa — [244]) impetere — [245]) qui brak — [246]) contingit — [247]) dispensari — [248]) quomodo lites — [249]) ustępu oznaczonego * * brak.

ciuitate vxores duxerint, dotalitium pro sua quisque conditione, mille tamen florenos vt supra non excedendo, publice circa sponsalia de more nominare et ad maximum in proxima quindena in acta dotaliciorum in praetorio nostro reposita, recognoscere et inscribere teneatur; qui vero quacunque de causa hanc recognitionem neglexerit, liberum facimus vxoris amicis et propinquis, quod cum illa et ad minus duobus testibus fidedignis et notis, ciuibus tamen, ad librum veniant, dotalicium nominatum recognoscentes, quod tandem vt ab ipso marito factum teneatur [250]), et huiusmodi recognitiones in mariti mortis casu (omni deinceps ambiguitate et juris strepitu amputatis) robur suum obtinebunt.

§ 196. Per hanc tamen constitutionem maritis [251]) jus ipsorum minime adimetur, quominus domini sint bonorum omnium ad mortem vsque suam, quum haec recognitio ad nihil aliud valeat, quam dotalicii probacionem a mariti morte iam paratam habere, vt [252]) tunc etenim [253]) in ea omnia bona [254]), quae supersunt, siue mobilia siue immobilia, mulier prae omnibus succedat.

§ 197. Dotalicium etiam vxoribus adeo firmum esse debebit, vt nullus maritus quocunque quaesito colore ad eius abscessionem vel persuadere [255]) vel cogere eam [256]) possit, non obstante quacunque inde secuta inscriptione, quae de facto nulla esse debet.

§ 198. Caeterum [257]) quum et in hac ciuitate fieri solet, quod siue puellae siue viduae nubant, vberiorem dotem ad maritos inferre soleant, quam dotalicii summa aequitate seruata respondeat, itaque licebit omnibus ciuibus in hac regia ciuitate circa nuptiarum initia vel alios contractus facere, vel consumato matrimonio dotalicii summam in bonis suis reformare, siue etiam ob amorem coniugalem et honestam conseruationem summas donationis jure reformare et inscribere. Haec omnia de futuro vim legis obtineant et ad praeterita non referantur, (nisi quis vxoris honestae amore sponte sua id facere vellit). Donationes etiam alias quascunque vxoribus factas ad sua tempora inter caeteros creditores reputentur, et non antea locum obtineant.

§ 199. Si vero aliqua mulier praeter culpam viri ab eodem recesserit et sine illo aliquamdiu alibi sine mariti voluntate siue bene siue inhoneste manserit, contingatque interea maritum decedere, talis mulier non poterit dotem repetere neque haeredes mariti tenebuntur sibi de tali dote respondere.

§ 200. Si autem aliqua mulier per judicium ecclesiasticum a viro suo separata fuerit, talis pro dotalicio suo obtinendo (si et in quantum ei actio competet), coram officio ciuili actionem intentabit, nam alio modo per indirectum bona ciuilia in judicio ecclesiastico et spirituali iudicarentur, a cuius jurisditione sunt et esse debent omnino libera [258]).

§ 201. Si autem aliquis alieno aere [259]) obstrictus, ad inopiam vergat, sic quod creditores bona sua arestis impetant et a marito vitae suae victum et amictum expectare non poterit vxor, in eo casu etsi post mortem habeat denominatam dotem, illam tamen repetere et omnibus creditoribus in tollenda ea praeferri debet: ita tamen, vt huiusmodi bona, qualiacumque sunt, certa facere teneatur, ne quouismodo pereant. Casu si illam prius quam maritum

---

[250]) teneatur brak — [251]) mariti — [252]) vt brak — [253]) etiam — [254]) bona brak — [255]) perfundere — [256]) eam brak — [257]) Caeteri — [258]) Cały ustęp przełożony jest po ustępie następnym — [259]) alienare.

emigrare ex hac vita contigerit, vt tunc dotalicium non expectauit et eadem bona siue ad haeredes siue creditores mariti redibunt.

XXXII. DE PROCURATORIBUS. CAPUT XVIII.

§ 202. Procurator in jure Saxonico [260]) communi vocabulo ferendarius appellatur, dicitur autem ille, qui ex mandato principalis negocia administrat, agendo vel defendendo. In omnibus etiam [261]) actionibus juridicis ferendarii plurimum sunt necessarij ad communem vtilitatem, vt tam actor quam reus eorum vtantur industria et a periculo praeseruentur.

§ 203. Quia frequenter vsu euenit, quosdam procuratores omnes sibi pro suae causae deffensione conduxisse, sic quod alter neminem habere potuit, quare tam actor quam reus per vnum tantum habere debet procuratorem, cui pro salario ab obseruatione termini vnius grossos quatuor dare tenebitur, a capitali propositione in scriptis porrecta florenum vnum, similiter a responsione; a replicis, duplicis, quadruplicis per medium florenum, si illas in scriptis dederit, a melioratione sententiae florenum vnum, et haec in expensis litis per judicem ad taxam venient ponenda. Si vero aliquis vltra haec praescripta aliquid procuratori dederit, haec illi judex in expensis taxare non tenebitur. Haec tamen [262]) expensae dandae sunt procuratoribus in causis magnae importantiae, in leuioribus autem, vbi scriptura [263]) nulla interuenerit, neque aliquid in scriptis dederint, a quolibet termino grossis quatuor dumtaxat contentabuntur.

§ 204. Et quia procuratores merito debent ab officio juramento adstringi siue coram consulatu siue judicio actiones habituri sint, placuit [264]) juramentum illorum subijcere, quod aut coram officio ciuili, aut consulari fieri debet:

»Ego N. juro Deo, quia judici obediens esse volo in his, in quibus de »jure teneor, et quod sincere, fideliter, diligenter et integre, non animo fe»rendi [265]) lites officium meum procuratoris administrabo, causam in agendo »et [266]) defendendo a principali meo susceptam pro virili ingenij mei iuxta »conscientiam rectam et exquisitius consilium deffendam, cognitoque con»silio vnius alteri non pandam, neque ad illum me diuertam, circa [267]) prio»rem stare volo ad finem vsque litis, juraque et munimenta per principalem »meum michi oblata et data, tum [268]) et consilia [269]) atque colloquia in causa »michi concredita nemini maximeque parti aduersae vel procuratori aut as»sistentibus illi verbo, scriptis, indiciis per se vel per alium reuelare, nec »in damnum principalis beniuole me vincere permittam, et alias [270]) omnia »facere volo, quae bonum, fidelem ferendarium et patronum decent, istudque »omitere nolo gratia amoris, fauoris, odij, inimicitiae, munerum, lucri aut »alicuius alterius rei. Sic me Deus adiuuet et omnes sancti« [271]).

§ 205. Eos vero, qui huiusmodi juramentum facere non vellent, judex a subseliis repellet, illisque actiones agere non permitet.

§ 206. In contrarium agentes ad excessus rationem [272]) a consulatu Cracouiensi ad partis instantiam puniendi sunt.

---

[260]) Saxonum — [261]) enim — [262]) autem — [263]) scripta — [264]) hic — [265]) serendi — [266]) vel — [267]) sed circa — [268]) tamen — [269]) mea — [270]) aiijs — [271]) zamiast „et omnes sancti“ jest „in trinitate vnus“ — [272]) ratione.

§ 207. Haec omnia de procuratoribus continuis intelligi debent, secus vero licere, si quis amicus, agnatus siue cognatus causam alicuius coram consulatu vel judicio agere vellet, quae breuibus[273]) absolui consueuit, hos liberamus a juramento, nisi variis personis officia sua facerent. Indigenis et extraneis[274]) quoque liberum sit secum aliunde procuratores adducere et juramento eos non grauari, nisi eadem absoluta causa hic quoque aliorum causas procurarent, nam vt sic quoque obligati erunt ad eadem vt alii hic habitantes onera.

XXXIII. DE SALUO CONDUCTU. CAPUT XIX.

§ 208. Saluum conductum consulatus tam occasione homicidii et vulnerum, cum consensu tamen amicorum occisi aut solius vulnarati, quam etiam occasione debitorum dare potest cum consensu creditorum. Si autem omnes creditores consentire nollent, sufficit, vt hi consentiant, quibus maiores summae fuerint obligatae, alias vt in istorum consensu maior medietas debitorum includatur.

§ 209. Si aliquis saluum conductum alias literas ferreas apud regiam magestatem obtinuerit, sic quod magestas sua illum[275]) a vi et violentia ac a jure liberauerit, quod etiam jure nemini teneatur respondere, talis si fuerit in aliquo officio ciuili, debet se omnino a functione talis officij subtrahere tantisper, donec illis literis renunciauerit, et si fuerit priuatus, nec ad contubernia, nec ad communitatem ingressum habere debet, nam qui de se iusticiam fieri non permitunt, non possunt de aliorum quoque iusticia cognoscere, legum authoritate nobis suffragante. Nam huiusmodi rescripta de jure ciuili et canonico vim non habent, nisi de soluendo debito ad certum tempus interuenerit cautio, ne creditores defraudentur. In codice titulo: De praecibus imperatori offerendis, lege vniuersa rescripta.

§ 210. Si vero talis habens saluum conductum solum a vi et violentia esset prouisus, sed vt jure omnibus de se quaerulantibus respondeat et judicatum soluat, poterit omnibus congregationibus ciuium interesse siue sit priuatus, siue officio aliquo insignitus. In quocumque autem saluo conductu existens nullas inscriptiones, obligationes cuiquam facere poterit, alias id totum, quod fecerit, vanum, cassum et irritum erit.

§ 211. De saluo conductu, quem[276]) frequenter homicidae et pacis publicae[277]) violatores tam a maiestate regia quam a consulatu petere solent, quum[278]) illud contra ciuitatis priuilegia ex diametro pugnat, quae clare disponunt, homicidas vtcumque etiam cum partibus laesis concordauerint, nihilominus tamen biennio toto proscribi, banniri, extra ciuitatem exules esse et consulatui penam soluere debere. Ideo huiusmodi salui conductus a proconsule nullo modo concedentur, sacra autem maiestas regia priuilegiorum omnium defensor, ne[279]) hac licentia concessa ciuitas haec spelunca et receptaculum homicidarum et publicae pacis violatorum fiat, pro sua clementia et pietate christiana singulari hoc priuilegium omnibus[280]) magis necessa-

---

[273]) breuioribus — [274]) externis — [275]) illum brak — [276]) quod — [277]) publicae brak — [278]) quoniam — [279]) nec — [280]) omnium.

rium benigniter manutenebit, huiusmodi saluos conductus non concedere et per obliuionem vel ignorantiam concessos, manutenere ciuitatem hanc non adstringet.

§ 212. Alii autem salui conductus praeterquam a sacra maiestate regia domino nostro clementissimo et consulatu Cracouiensi dati, nullius valoris de regia concessione esse debent, et si quos saluos conductus haec ciuitas dederit, eos nemo infringere poterit.

XXXIV. DE EXEMPTIONIBUS BONORUM IURE PROPINQUITATIS QUOCUMQUE TITULO POSSESSORUM SEU OBLIGATORUM. CAPUT XX.

§ 213. Quia sepenumero euenit, vt quaedam [281]) haereditates siue per successionem siue ex vi reemptionis, obligationis, debiti, inscriptionis vel jure propinquitatis repetere cogantur, qui vero in possessione rei existit, juris diffugiis, dilationibus et collusionibus actorem euadere studeat, vel etiam perpetuis litibus inuoluat, vt igitur vnusquisque expeditam et celerem justiciae administrationem consequi valeat, ita obseruandum erit in tali casu, quod videlicet reus vel conuentus legitime citatus in primo, secundo aut tertio sibi assignato termino comparere et ea omnia, quae juris sunt, facere teneatur, neque vllis dilationibus actorem habere [282]) possit. Hoc modo fiet, vt qui veri rerum sunt domini, cito suo gaudeant jure. Si vero reus per absentiam contumax fuerit, et absentiae suae legale non importauerit impedimentum neque probauerit [283]), extunc actor summam obligationis reemptionis debiti secundum scripturas officiosas apud judicium cum effectu reponet, judex vero actori realem et effectualem possessionem bonorum assignare tenebitur. Si vero de petenda haereditate jure propinquitatis fuerit actio, actore legitimis documentis propinquitatem docente, judex eandem vt supra faciet exequutionem.

§ 214. Sepe etiam contingit ad obligationem in libris scabinalibus inscriptam, aliquem citari, qui vt creditores in longum trahat, dilationes quererе solet, itaque in tali casu citatus ad obligationem officiosam in primo, secundo aut tertio etiam vt supra termino sibi assignato comparere, et absque vllis dilationibus respondere debet, nisi legale impedimentum docuerit, contraque illum de juris forma procedetur. Hoc tamen intelligendum est de illis, qui soli per se obligationem fecerint [284]) illam.

§ 215. Quoniam autem et hoc esse potest, vt aliquando citatus munimenta sua, quibus aut solucionem suam factam aut innocentiam aut contractum initum aut simile quidpiam docere possit, in promptu non habeat, quo huius etiam indemnitati consulatur, in simili ob id casu reo dilationes de jure vt supra statutae concedi debebunt, dummodo corporali juramento parte instante coram judicio solenniter praestito, confirmet, dilationes eiusmodi non in diffugium vel causae prolongationem, sed solummodo ad obtinenda documenta et munimenta sua, quae tunc non habet, aut omnia habere [285]) non potest, stantibus huiusmodi dilationibus [286]) obtinere valeat, et cum hoc nominare tenebitur, in quibus actis munimenta sua et quam remote habeat.

---

[281]) quidam — [282]) trahere — [283]) et extunc — [284]) faciant — [285]) nec omnino habere — [286]) appellationibus, dilationibus.

§ 216. Peccuniae in bonis immobilibus in vim reemptionis inscriptae pro bonis immobilibus computari debent, quae vero ad certum tempus in bonis aliquibus securitatis tantum gratia obligatae fuerint, pro mobilibus censendae sunt.

XXXV. DE INSCRIPTIONIBUS FACTIS CORAM ACTIS CASTRENSIBUS ET PROTESTATIONIBUS PER MINISTERIALES TERRESTRES ALIISQUE OFFICIIS CIRCUM CRACOUIAM ET ALIBI EXISTENTIBUS, QUAE NULLAM PRORSUS IURISDITIONEM IN CIUES HABENT. CAPUT XXI.

§ 217. Saepenumero accidere solebat, ciues aliquos in collusionem creditorum coram actis castrensibus, Iure supremo et aliis locis recognitiones debitorum facere, bona ciuilia obligare et alia ibidem peragere, quae merito in nostra jurisditione ciuili, ad quam facilis aditus semper est, facienda erant. Ad euitandam deinceps eiusmodi collusionem et indemnitati creditorum praecauendo, nullus ciuis coram actis castrensibus aut huiusmodi officiis extraneis amodo aliquas inscriptiones, debitorum recognitiones, bonorum obligationes facere audeat, recedens a suo Iure ciuili etc. Alioquin talis ciuis juri suo renuncians et perpetuo illo cariturus est[287]) et creditores illi cum talibus inscriptionibus a limine judiciorum nostrorum prorsus eliminabuntur etiam et cum perlucris ex talibus inscriptionibus obtentis.

§ 218. Et quia vnumquodque Ius habet suos judices et bedellos proprios, ad tollendum abusum non pridem introductum de protestationibus per ministeriales terrestres coram judiciis ciuilibus factis, nullus idcirco in judiciis ciuilibus ministerialis protestatione vtatur, sed si aliqua protestatione indiget, ciuibus hominibus apud judicium existentibus, fidedignis et famulis seu bedellis judicii protestabitur grauamen suum, aut in judicio consulatus aliquos secum habeat ciues paratos, quos ad consessum consularem accipi expetet, et eisdem de grauamine sibi allato protestabitur. Quae protestatio etiam illi inscribi debet. Talis enim ministerialis protestatio nullum deinceps robur tamquam impertinens habitura est, quandoquidem neque ciuilis juris bedelli in jure terrestri vllam vim habent.

XXXVI. DE MULIERIBUS PER SE NEGOCIANTIBUS, ET QUARUM MARITI FUERINT PROFUGI. CAPUT XXII.

§ 219. Quia reperiuntur mulieres animo virili praeditae, quae nedum sibi verum etiam et maritis de victu propria industria prouidere solent, et idem aliae etiam, quarum mariti alieno aere obstricti, aut aliam ob causam per diuturnam absentiam profugos se esse declarant, ipsae interim ad magnam aegestatem peruenientes, de rebus suis disponere propter absentiam virorum non possunt: quapropter vt harum difficultati benigne sit consultum, haec dispositio habenda erit, quod mulieres per se negociantes, possint citra maritorum praesentiam et scientiam debitis se onerare et obligare, similiter a creditoribus ad solucionem eorum, quae solae administrant[288]), tam apud acta judicii, quam etiam per chirographos; tales enim pro viris in eius-

---

[287]) est brak — [288]) cogi.

modi actibus computantur. Similiter etiam aliae, quarum mariti per longam absentiam se profugos declarant, poterint [289]) de suis rebus immobilibus pro suo arbitrio disponere, assumpto sibi alio ex consanguineis suis aut extraneis tutore, qui suo nomine recognitionem coram officio faciat; ea vero recognitio robur [290]) tale habitura est, acsi per proprios et legitimos tutores earum facta esset.

XXXVII. DE BONIS PUERORUM MATRI IN SINUM ADMORTUIS. CAPUT XXIII [291]).

§ 220. Mater demortuorum liberorum ex primo marito defuncto progenitorum, deuolutionis et haereditatis vsum fructum quidam ad vitam habebit secundum juris scripti obseruatam normam, sed illa defuncta huiusmodi deuolucio et haereditas admortua non ad liberos ex secundis, ad quas si ipsa conuolasset, nuptiis prognatos, sed potius ad liberos superstites ex priori marito susceptos pertinebit. Idem viceuersa intelligendum erit de patre ad secundas nuptias se conferente.

Hucusque cessandum.

Po powyższym tekscie następują w rękopisie N. 118 wyjątki z wilkirza N. 43 z r. 1530, mianowicie §§ 14—17 dotyczące aresztu na majątku dłużnika, dalej „de legatis a testatore, plebiscito non subiecto, in bonis immobilibus reformatis etc. ex Consil. 148, Thomo I. D. D. Marci Anthonii Nattae“, wreszcie „Articuli ex plebiscito ciuitatis Leopoliensis descripti, sub anno 1422 concesso“.

Natomiast w rękopisie N. 135 znajduje się po tekscie procesu następujący dodatek zawierający korrektury do powyższego statutu:

Censura legum superius descriptarum per quosdam consules priuatim facta.

(I). DE FORO COMPETENTI.

Articulo quarto hoc addi debet: Hoc praecustodito, si alicui displiceret diuisio vel recognitio quartaliensium, poterit consulatum petere, vt ipsi reuideant, postea quod iuris est, decernant (§ 1, f).

Articulo quinto: De tutoribus pupillis designandis addere: si naturalibus tutoribus vel testamentarijs carent (§ 1, k).

Articulo sexto: tantummodo de stratis reparandis intelligatur, in reliquis clausulis tantum erit, vnicuique actionem coram judicio intentare et non tantum coram solo consulatu, cum in huiusmodi actionibus dilationes dari non debent (§ 1, n, o, p, q).

Articulo septimo: intelligi debet tantum de illis, qui coram consulatu litem contestati fuerint, cum inscriptionibus vero coram consulatu factis poterit quilibet etiam coram judicio actionem suam prosequi (§ 1, r, s).

Articulo nono addendum erit: inter ambas personas senatorias (§ 1, u).

(II). DE MODO PROCEDENDI APUD SENATUM.

Articulus primus obseruetur more solito, nam proconsul exceptis actionibus pro bonis immobilibus et mere ad Ius pertinentibus et actionibus in capite primo descriptis, mere ad consulatum spectantibus, non potest dignoscere an causa huiusmodi ad officium consulare pertineat, antequam pars vo-

---

[289]) poterint habere — [290]) robur brak — [291]) rozdział ten wstawiony jest jako rozdział 16ty.

cata aut litem contestata fuerit ibidem, aut se ad judicium ciuile remitti petat (§ 2).

Articulo tertio addendum erit: vel per suum plenipotentem (§ 4).

Articulo octauo addatur: reo non comparente obseruentur omnia legalia impedimenta in jure descripta, non tantum ea, quae illic in articulo octauo descripta sunt (§ 9).

Articulo decimo addere: in translationibus actionum per dominos consules praefigere terminum vltra tres septimanas non licebit (§ 11).

Articulo tredecimo: De emenda circa appellationem a sententia consulatus omittatur (§ 14).

Articulus quindecimus: De sententijs interlocutorijs, quae vim definitiuae obtineant, elucidetur (§ 16).

(III). DE TERMINO PROSEQUENDAE APPELLATIONIS CORAM SENATU.

Articulus primus et secundus: De appellationibus ad sacram maiestatem regiam in regno vel extra regnum, obseruetur secundum priorem consuetudinem (§ 17, 18).

Articuli alij de commissarijs omittantur (§§ 19 do 23).

(VII). DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

Restitutio in integrum quomodo intelligatur, declaretur. Pro euocatione senatus ad r. maiestatem in nullam emendam consentire nolunt (s) (§ 33).

(X). DE IUDICIO CIUILI ET PROCESSU IUDICII IN CONTUMATIAM PARTIS.

Articulo primo hoc immutandum erit: in crastinum autem diem secundo per preconem iterum eum denunciabit in loco mansionis citati aut personaliter (§ 36).

Eodem articulo. Importatio legalis impedimenti inter praesentes durante judicio, tenebitur tamen actor ante declarationem tuitionis testibus probare, citatum pro illo termino hic in ciuitate praesentem fuisse, extunc fiat exequutio. Inter absentes domi tertia die quando reuenerint, intelligatur. Si autem aliquis friuole se absentauerit, extunc poterit cittari, vbi inuentus fuerit, pro importatione legalis impedimenti peremptorio termino, in quo si non comparuerit, ruet iam in causa sua, terminus tamen illi competens praefigatur. Tenebitur tamen cittans illum esse cittatum protunc significatoria officij vel judicis illius loci comprobare (§ 38).

Articulus secundus obseruetur more solito, non tantum in domo mansionis suae, verum etiam in quocunque loco licito, dummodo personaliter citatus (§ 40).

(XI). DE PROCESSU IUDICII CONTRA COMPARENTEM.

Articulo primo in loco significato addere oretenus (§ 41).

Eodem articulo: sigillo suo addere vel a se commodato (§ 41).

Eodem articulo. Omnia documenta vnica sententia confirmentur. Hoc esse non potest ob varietatem documentorum productorum, inter quae nonnulla producuntur, quae de jure confirmari non possunt (§ 41).

Articulo secundo: sigilli proprij obmittatur (§ 42).

Articulo quarto. Interpraetationem clariorem sententiae huius quoad tribus vicibus interloquantur (§ 44).

Eodem articulo: secundum leges inscriptas addatur Iuris Maydeburgensis ac laudorum huius ciuitatis (§ 45).

Articulus quintus ommittatur et obseruetur more solito (§ 46).

Articulo septimo. Dies vlterior circa appellationem ad Ius supremum fiat in sex septimanis more solito, nam immutationem juris scripti euitare debemus in quantum possumus (§ 48).

Eodem articulo circa hanc clausulam: parte aduocata, addere vel plenipotente ipsius (§ 48).

Articulo octauo: Aduocatus mox post judicium eadem die copiam sententiae parti appellanti dabit, immutare erit, nam judicio durante tenetur nominare, si sententiam suscipit vel non; si vero sententiam pro jure non suscipit, eodem judicio meliorationem facere tenetur (§ 49).

Articulo decimo. Ante solis occasum immutetur et scribatur: durante judicio reponat emendam Iuris supremi 25 gr. 6 den. et cum hoc grossum 1 praeconi, qui huiusmodi emendam aduocato Iuris supremi deferet (§ 51).

(XII). DE PROCESSU IUDICII EX ARESTO INCHOATI.

Articulus vltimus obseruetur more solito antiquo (§ 65).

(XIII). DE PROCESSU IUDICII MAGNI.

Articulus secundus De munimentis emendetur. Non potest enim actor cum munimentis quaerellam suam reponere alias parti respondenti dillatio daretur ad sua etiam munimenta, quae iusto judicio dari non potest (§ 68).

Varenda etiam locum habere non potest (§ 67).

Articulus quartus emendetur, nam citatio fieri potest ad magnum judicium, antequam bannitum fuerit (§ 70).

Articulo quinto addatur, quod nullus citari debet ad judicium hoc pro malis verbis (§ 71).

Articulus vltimus omittatur, nam magnum grauamen esset expositum (§ 73).

(XV). DE CITATIONIBUS ET EARUM CIRCUMSTANTIIS.

Articulo primo clausula haec: Citationes tantum per vnum libellum (s) debent fieri, imutetur, nam cittatio non per vnum bedellum tantum, sed per quemlibet illorum potest fieri, nihilominus iuxta (s) hominibus satis fieri potest cum citationibus (§ 79).

Articulus tertius immutetur in hunc modum. Ciues in bonis terrestribus degentes, citari debent personaliter per ministerialem; si uero ad citationem haberi non possunt, extunc citatio in scriptis ibidem in bonis, in domo, coram familia vel cohabitatoribus debet reponi et publicari. Si vero in termino non comparuerit, extunc hic in ciuitate in domo mansionis suae hic denunciari debet. Pro tertio termino illo non comparente procedatur contra eum sicut contra contumacem de forma juris, reseruato tamen legali impedimento (§ 81).

Articulus sextus. Terminus citationis extendi potest ad judicium expositum. Haec clausula immutetur, nam terminus cittationis non debet protrahi, nisi ad quindenam (nisi pro bonis immobilibus sit actio), distantia autem judiciorum expositorum non semper est aequalis (§ 84).

Eodem articulo immutetur de emenda, sufficit enim actorem paenam judicij dare solitam (§ 84).

Articulo octauo clausula de testimonio medicorum immutetur et obseruetur mos solitus juramento confirmare aegritudinem (§ 87).

Articulo vndecimo hoc verbum »procurator« deleri debet, nam non potest citari nisi principalis vel plenipotens eius (§ 89).

Articulus duodecimus. De judicio magno omittatur iuxta priorem emendationem, quia ante bannitionem judicij magni potest vnus cittari (§ 90).

(XVI). DE PLENIPOTENTIIS.

Articulus quintus ita emendetur: Lite contestata per plenipotentem si moriatur principalis, actio debet continuari per plenipotentem, si promisit circa plenipotentiam ad decisionem vsque litis stare: ita tamen, quod plenipotens tenebitur haeredibus vel successoribus mortui innotescere. Minorennes tamen reseruandi sunt iuxta prius laudum huius ciuitatis (§ 96).

(XVII). DE EXCEPTIONIBUS.

Articulo primo peremptoriae actiones similes clarius describantur (§§ 98 do 100).

Articulo vltimo immutandum est de exceptionibus haeresis, nam huiusmodi exceptiones actionem impediunt, sed non perimunt, et tenebitur haeresim obijciens in instanti eandem probare (§ 103).

(XVIII). DE REFFORMATIONIBUS.

Circa reformationem primam addatur: vel per alium procuratorem (§ 104).

(XIX). DE PROBATIONIBUS.

Articulus primus de testibus immutetur, nam potest quilibet testes citare pro quocunque termino, quando eos habere potest (§ 109).

Articulo secundo de juramento testium. Iuramentum testium super Crucifixum non debet fieri, nisi secundum antiquam consuetudinem, alias nemo vellet testificari (§ 110).

Articulus tertius immutetur, nam contra testes in absentia partis productos, potest vnus se excipere semper (§ 111).

Articulus quartus immutetur. Si quis N. contra personas testium impugnare velit, praesens protunc apud judicium existens in instanti id facere tenetur; contra testimonium vero competenti tempore id facere potest (§ 112).

Articulo quinto omittatur, nam non possumus judices alterius judicij uel in alio regno cogere ad examinationem testium, postquam id in vsu non obseruetur et aliae plures sunt causae. Obseruandum itaque veniet more solito (§ 113).

Loco eius articuli statuatur paena in eos, qui friuole et dilationis tantum causa testes nominent extra regnum et in illo testimonio succumbant; si vero testimonia huiusmodi in die vlteriori non apportauerint, ruant in causa, nisi habeant testimonium officij illius, huiusmodi testes protunc temporis absentes fuisse. Tenebitur tamen hic in judicio nominare testes et locum mansionis eorum..

(XX). DE VARENDA.

Articulo primo haec immutanda sunt: Leuatio duorum digitorum et quod varenda possit vna sententia expleri. Leuatio enim et depositio non potest fieri per vnam sententiam, duae itaque sunt necessariae; praestatio etiam varendae vno digito fiat more solito. Varenda facta actor propositionem suam meliorare non potest, responsionem vero partis vel replicas impugnare munimentis potest nouis (§ 116).

(XXII). DE TERMINO RESPONSIONIS.

Immutanda erit clausula de reseruatione legalis impedimenri actori. Legale impedimentum actori reseruari non debet, sed actor contumax ruat in causa et in expensis condemnabitur. Actor enim debet esse semper paratus (§ 121).

(XXIII). DE IURAMENTIS.

Articulus quintus sic obseruetur. Iuramentum debet facere, qui allegat solutionem, et testes debent confirmare juramentum principalis esse verum more solito alias difficilis esset probacio solutionis per testes; non quilibet enim testium praesentium circa solutionem vellet juramentum facere, maxime hi, qui juramenta euitant, etiam cum suo domino, solutio etiam non semper potest fieri coram officio maxime inter mercatores, qui saepius debitores fiunt et saepe solutionem faciunt (§ 127).

Domini consules rogandi pro punitione falsorum juramentorum.

(XXIV). DE ARESTIS IUDICIARIIS.

Articulo secundo necessaria est clarior interpretatio eorum, qui se declarant profugos (§ 132).

Articulus tertius immutetur, nam de indemnitate ciuitatis fideiussoria ab arrestante non est necessaria, alias nemo arestaret (§ 133).

Articulo quarto loco leuitatis arestati poena judicio describatur (§ 134).

Articulus sextus. Addendum erit: iudex tamen tenebitur nolenti (s) videre inscriptionem arestanti (s) tum eandem ostendere saluo salario (§ 136).

Articulus tredecimus immutetur, nam arestum super processum juris admitti non debet (§ 142).

Articulus 17 obseruetur secundum prius laudum. Ibidem versus finem immutetur et obseruetur in venditione bonorum arestatorum more solito (§ 146).

Articulus XVIII in hac clausula immutetur, quod ellapsis tribus annis bona immobilia ex aresto perlucrata in haereditatem vendi possent. Hoc esset contra jus scriptum, nam tantummodo in illa summa perlucrata loco pignoris erint, bona vero oppignorata nullam praescriptionem patiuntur (§ 147).

Articulus vltimus mutandus, more solito enim obseruetur eliberatio arestatae resignationis (§ 149).

(XXV). DE FERIIS.

Circa hanc clausulam, quod diebus festis sententiae latae non valent, addatur exceptis sententijs, quae circa testamenta fieri solent, hae enim etiam diebus festis (latae) robur et vigorem habent de jure (§ 151).

(XXVII). DE APPELLATIONIBUS.

Articulo primo de appellationibus interlocutorijs prohibendis et postea sententia diffinitiua cassanda alius modus conuenientior inueniatur (§ 157).

Articulus tertius non pertinet ad hoc caput de appellationibus et est antea descriptus, ideo omittatur (§ 159).

(XXVIII). DE EXEQUUTIONE SENTENTIAE.

Caput in toto omittatur. Exequutio fiat more solito (§§ 161—165).

(XXIX). DE HAEREDITATUM RESIGNATIONE.

Resignationes obseruentur more solito, nisi quod ante scamna recognitionem venditionis et probationem bonorum faciat (§§ 172, 173).

Articulus penultimus signatus ita immutetur: in omnibus actionibus pro

immobilibus vel mobilibus bonis, si quis ter non comparuerit siue immediate se sequentibus siue non, ruet in sua causa, legali tamen impedimento reseruato (§ 176).

Articulus vltimus signatus ita intelligatur: ad inscriptionem, qua se aliquis obligauit, citetur personaliter; si vero ter quaesitus per preconem inueniri non poterit, extunc in domo habitationis eius coram hominibus illic manentibus terminus illi assignetur ad quindenam, in quo si non comparuerit, fiat exequutio inscriptionis (§ 177).

Vltimi tres articuli placent (§§ 178—180).

(XXXVII). DE BONIS PUERORUM MATRI IN SINUM ADMORTUIS.

Immutando articulum descriptum ita statuatur: pater uel mater admortua bona post mortem priorum liberorum vel vnius etiam in alios pueros secundae vxoris vel etiam secundi mariti haereditabit, et e conuerso simili modo (§ 220).

(XXX). DE TESTAMENTIS.

Articuli tertij clausula haec immutetur: coram tribus aut quatuor vicinis, obseruentur secundum prius plebiscitum, inuicem contrarientur, hoc addito, quod in instanti testamentum siue vltimae voluntatis aegroti vel testatoris relatio officio pretorij protunc existenti offeratur (§ 184).

Articulo quarto addatur: quia sunt impossessionati (§ 185).

Articulo septimo circa hanc clausulam: tenebuntur a consulatu confirmationem accipere, addatur: ita tamen, ne alios praeter in testamento nominatos confirment (§ 188).

Eodem articulo de inuentario faciendo et huiusmodi cedulla sigillo occludenda immutetur: nam nemo inuentarium facere debet, nisi officium, ea vero, quae officium agit, actis semper inscribitur officij (§ 188).

Articulus octauus intelligendus erit de solis mercatoribus, ac qui pro eis reputantur, hoc superaddito: si is, cui per testatorem facta est huiusmodi libertas rationis dandae et mortuus fuerit, successores seu haeredes eius ea libertate vti non debent, sed tenebuntur rationem sufficientem facere pueris, si ad annos discretionis peruenerint aut si minorennes sint, eorum protunc tutoribus, aut cui de jure tenebuntur, nam tantummodo testator illi eam fidem et libertatem dederat et non haeredibus eius (§ 189).

Articulus nonus immutetur et ita obseruandus erit: Si quis testamentum impugnare vult, poterit officium consulare aut judex bona huiusmodi occludere vsque ad decisionem litis, dummodo actionem statim continet more aresti, et in primo termino tanquam peremptorio actio finiatur, salua tamen appellatione. Iudicium tamen ob legittimas causas poterit dilationem facere. De vidua vero obseruandum erit secundum tenorem illic descriptum (§§ 190, 191).

Reliqui duo articuli omittantur (§§ 192, 193).

(XXXI). DE DOTIBUS.

Articulo primo de dote circa sponsalia denominando vltra mille florenos in auro Vngaricales non fienda, clausula: aut in moneta, omittatur (§ 194).

Articulus secundus in toto immutetur. Dotalicium enim debet recognosci ad acta prius tamen extradita dote promissa, recognitio tamen dotalicij tantum in praesentia mariti fieri debet (§ 195).

Articulo quarto: abscessio dotalicij per vxorem fieri non debet, hoc addatur: nisi illi recompensa melior dotalicio facta fuerit (§ 197).

Articulus quintus immutetur circa hanc clausulam: reformacio dotalicij seu melioratio ob amorem coniugalem, nam creditores praecedunt donationem vxoris non autem reformacionem dotis sibi extraditae (§ 198).

Ibidem donationes vxoribus factae inter creditores reputent, hoc sane intelligatur, videlicet quod creditores praecedunt donationem facere alicui, nisi de bonis, quae solutis debitis restant (§ 198).

Articulus septimus ita intelligatur, quod vxor in tollenda dote omnibus creditoribus fere debet posteriores inscriptiones dote habent*) (§ 201).

(XXXII). DE PROCURATORIBUS.

Articulus secundus: quod actor et reus per vnum tantum procuratorem habere debeant, immutetur; licitum enim erit eos habere procuratores, quotquot voluerint, dummodo pars altera prouocare (s) prouideatur (§ 203).

Eodem articulo de salario procuratorum in scriptis propositionem dantium, addatur: iudicium debet discernere, an huiusmodi causam oretenus expedire non potuit procurator (§ 203).

Articulo quarto circa hanc clausulam: neque ad illum me diuertam, addatur: nisi me officium ad hoc compulerit (§ 204).

Articulo vltimo: procuratores excessiui puniendi sunt a consulatu, addatur: et ab judicio (§ 206).

(XXXIV). DE EXEMPTIONIBUS BONORUM.

Articulus immutetur primus, et tantum pro bonis in vim reemptionis resignatis, intelligatur (§ 213).

Articulus secundus omittatur, est iam antea conclusus in capitulo de haereditatum venditione (§ 214).

Articulus tertius immutetur et eodem modo obseruetur, vt de testibus prius est conclusum (§ 215).

(XXXV). DE INSCRIPTIONIBUS FACTIS CORAM ACTIS CASTRENSIBUS.

Articulus primus immutetur. Inscripitiones apud acta castrensia, terrestria vel spiritualia per ciues factae pro bonis in ciuitate consistentibus, robur non habeant, in alijs vero officijs uel judicijs ciuilibus ratae et firmae habeantur, dummodo personis jus ciuitatis habentibus fiant (§ 217).

Articulus secundus de ministerialibus in toto omittatur (§ 218).

(XXXVI). DE MULIERIBUS, QUARUM MARITI FUERINT PROFUGI.

Articulus iste in hunc modum immutetur: mulieres, quarum mariti profugi sunt, probato sufficienter prius eos profugos esse, possunt agere per quemcunque sumptum tutorem coram officio uel judicio. Inscriptiones vero et resignationes bonorum tantum per affinem, in eius vero deffectu per officij tutorem facere possunt (§ 219).

CAUSAE CRIMINALES.

Haec ex certis causis omittantur.

In causis criminalibus tamen, capitulo de proscriptione:

---

*) Winno być: omnibus creditoribus praeferri debet, qui posteriores inscriptiones dote habent.

Articulus primus. Si quis proscriptum hospicio exceperit, vt poenam ciuitati centum marcarum luat, priuilegio ad confirmandum.

Articulus tertius eiusdem capituli simili priuilegio confirmandus.

Czy król Zygmunt I rzeczywiście wilkirz powyższy w r. 1544 zatwierdził, jak to podaje rękopis N. 135, i czy ten wilkirz moc obowiązującą uzyskał, jest w wysokim stopniu wątpliwem.

Przeciw przypuszczeniu w przedmiocie istnienia przywileju Zygmunta I następujące przemawiają okoliczności:

iż ów rzekomy przywilej Zygmunta króla nie dochował się ani w oryginale ani w żadnym odpisie, ważność zaś treści tego przywileju nie dozwala przypuszczenia, iżby lekkomyślnie bez śladu zatraconym został, gdyby rzeczywiście istniał;

iż o tym przywileju wspomina tylko późniejszy rękopis N. 135 pochodzący z samego końca wieku XVI*), gdy nic o nim nie wie rękopis wcześniejszy N. 118 przypadający na rok 1575**);

iż w obu tekstach wilkirza znajdują się takie ustępy, których stylizacyja musiałaby być koniecznie zmieniona, gdyby nastąpiło potwierdzenie królewskie, jak n. p. § 29 a zwłaszcza § 211, w którym rajcy wyrażają nadzieję, iż król wbrew przywilejom miasta nie będzie udzielał glejtów mordercom; ten bowiem ustęp w zatwierdzeniu królewskiem musiałby brzmieć, iż król przyrzeka nie wydawać na przyszłość glejtów tego rodzaju wbrew przywilejom miasta; wreszcie

iż od schyłku roku 1544 przez rok 1545 aż do sierpnia r. 1546 toczą się rokowania między rajcami miasta Krakowa a pospólstwem w przedmiocie rewizyji procesu, co nie dałoby się zgoła wytłumaczyć, gdyby król już w r. 1544 wilkirz pomieniony zatwierdził***).

Natomiast za istnieniem przywileju Zygmunta I przemawiają tylko dwie okoliczności, mianowicie, iż o nim wspomina rękopis N. 135, który spisany został w lat najwyżej pięćdziesiąt kilka po dacie wystawienia owego przywileju królewskiego, a więc w czasie, kiedy fakt tak ważny dokładnie jeszcze mógł być znany, powtóre, iż król Stefan Batory w przywileju swym z r. 1583 zmieniając formułę przysięgi dla zastępców prawnych, przez magistrat podówczas świeżo ułożoną, trzymać się każe nadal starej formuły w ordynacyji króla Zygmunta I zawartej. Pod tą zaś ordynacyją można tylko rozumieć ów rzekomy przywilej króla Zygmunta I z r. 1544 zatwierdzający wilkirz w przedmiocie procesu, gdyż tylko w tym wilkirzu, mianowicie w § 204 znajduje się rota przysięgi dla zastępców prawnych, gdy w żadnym zresztą przywileju króla Zygmunta I o takiej rocie wzmianki nie ma.

Wobec tak sprzecznych danych jeden tylko pozostaje sposób rozwiązania tej zagadki.

Wilkirz z d. 6 lutego 1539, podany wyżej pod N. 75, naznaczający ośmiu rajców do przedsięwzięcia rewizyji procesu sądowego, świadczy dowodnie, iż taka rewizyja procesu była istotnie zamierzoną. Najwcześniejsza dalsza zapiska w przedmiocie zamierzonej rewizyi procesu pochodzi dopiero z d. 29 grudnia 1544, kiedy rzekomy przywilej króla Zygmunta I musiałby być już wydany. Ta zapiska podaje nam wiadomość, iż na dzień powyższy zawezwali rajcy pospólstwo, aby się rozpatrzyło w procesie sądowym, gdy to jednak w tymże dniu z powodu pewnych przeszkód swobodnie odbyć

---

*) Rękopis N. 135 pisany jest w całości na jednostajnym papierze przedstawiającym znak wodny: herb Jastrzębiec w tarczy okrągłej z ozdobami lecz bez korony i klejnotu. Papier z takimsamym znakiem wodnym użyty jest do statutu Januszowskiego drukowanego w r. 1600. Rękopis ten składa się z trzech części: pierwsza obejmuje 225 kart spółcześnie liczbowanych, a na nich jednostajną ręką kopie różnych ważniejszych przywileji miasta Krakowa, z których najpóźniejszy z r. 1585; druga obejmuje na kartach od 226 do 279 proces wraz z projektem poprawek i jest odmienną od pierwszej ręką pisana; trzecia część wreszcie od karty 280 obejmuje kopie przywileji przeważnie z XVII wieku królów Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimirza, różnemi rękami spisane. Oprawa całego kodeksu spółczesna w pargamin zwykłego koloru.

**) Papier rękopisu N. 118 przedstawia trzy znaki wodne, mianowicie herb Jastrzębiec, herb Rawicz i krzyż podwójny, wszystkie w tarczach nakrytych koroną. Znaki te przypadają zgodnie na czas około r. 1575. Proces sam obejmuje kart czterdzieści spółcześnie liczbowanych, a rękopisu stronice od 327 do 405. Pierwsza stronica procesu obejmuje tytuł oraz wykaz rozdziałów z powołaniem liczby kart.

***) Odnoszące się do tych rokowań zapiski wpisane są w księgach konzularnych N. 16, str. 712, N. 17, str. 26, 42 i 442 i noszą daty: 1544, feria II in crastino Innocentum, 1545, feria V post dominicam Conductus, 1545, feria IV post Floriani i z r. 1546, feria II die Petri vincula. Pierwszą i ostatnią z nich podajemy w niniejszym zbiorze pod odpowiedniemi datami.

się nie mogło, odroczony został termin w tym celu na środę po niedzieli wstępnej, przyczem atoli pospólstwo wyraźnie sobie zastrzegło, iżby w śródczasie przy rozsądzaniu sporów nie odstępowano w niczem od dawnej procedury sądowej, nie chce bowiem pospólstwo, iżby w starej procedurze cokolwiek zmienionem zostało, zanimby pospólstwo tę rzecz dojźrzale i gruntownie zbadało.

Z tego widzimy, że wydelegowani w r. 1539 do rewizyji procesu sądowego rajcy, pracę swą w r. 1544 ukończyli; lecz jak pogodzić tę sprzeczność, iż praca delegatów dopiero po wydaniu przywileju zatwierdzającego takową przez króla Zygmunta I, pospólstwu do rozpatrzenia się w niej przedstawioną została. Otóż sądzę, iż rajcy krakowscy mając sobie w r. 1544 przedstawiony przez delegowanych rajców projekt procesu, nie zasiągnęli co do takowego zdania pospólstwa, jak to uczynić byli powinni, lecz wprost królowi do zatwierdzenia podali*), że król przywilej potwierdzający wydał, że jednak gdy chodziło o wprowadzenie zatwierdzonego projektu w wykonanie, pospólstwo się temu oparło i u króla cofnięcia przywileju się domagało, że wreszcie król wskutek tego wydany już przywilej cofnął i rajcom miejskim polecił, aby projekt procesu pospólstwu przedstawili i opinii pospólstwa w tej mierze zasiągnęli. Zapiska z 29 grudnia 1544 i następne z r. 1545 wraz z ostatnią zapiską z d. 1 sierpnia 1546, kiedy ponownie delegaci do rewizyji procesu wybrani zostali, odnosiłyby się do tych przez króla po wydaniu i cofnięciu przywileju zatwierdzającego poleconych rokowań z pospólstwem. W ten sposób dałby się łatwo wytłumaczyć brak zupełny przywileju zatwierdzającego, spowodowany jego cofnięciem przez króla, i tradycyja występująca w przywileju Stefana Batorego z r. 1583 oraz w rękopisie N. 136, że przywilej taki istniał, a tekst wilkirza, jaki nam podają rękopisy N. 135 i 118 byłby tekstem operatu delegatów nie zaś tekstem, jaki w przywilej zatwierdzający przejętym został.

Do jakiego rezultatu doprowadziły rokowania z pospólstwem, trudno na pewne oznaczyć. Zapiska z d. 1 sierpnia 1546, wedle której naznaczeni zostali nowi komisarze do rewizyji procesu w osobach Piotra Thanigela, Wacława Chodorowskiego, Erazma Wunsama, Bartłomieja Habichta i Stanisława Strausa, mogłaby nasuwać przypuszczenie, iż rokowania z pospólstwem zostały już ukończone, a komisarze ci nowi otrzymali polecenie przeprowadzenia zmian w projekcie dawnych komisarzy stósownie do żądań pospólstwa, czyli dokonania ostatecznej redakcyji. Nie znajdujemy w księgach radzieckich żadnego śladu, jak się ci nowi komisarze z poruczonego im zadania wywiązali, owa zapiska z d. 1 sierpnia 1546 zdaje się być ostatnią w przedmiocie rewizyji procesu, bo chociaż od d. 5 kwietnia 1548 począwszy powtarzają się przez kilka lat dość często zapiski w przedmiocie odraczania terminu zwołania pospólstwa na ratusz, to w tych zapiskach niema już żadnej wzmianki o rewizyji procesu i odnoszą sie one zapewne do zwoływania 40 mężów z pospólstwa, którzy przy uchwalaniu wilkirzy przez radę miasta pytani i słuchani byli być winni.

Być może, iż projekt zmian do procesu, dołączony przy końcu kopii tegoż procesu zawartej w rękopisie N. 135, który powyż podajemy, jest rezultatem pracy podjętej przez ponownych komisarzy w r. 1546 naznaczonych, za czem przemawia ta okoliczność, iż w projekcie tym w kilku przypadkach dawny zwyczaj jest przywrócony, do czego właśnie dążyło pospólstwo, jak nas zapiska z r. 1544 uczy.

(Zobacz także wilkirz z d. 28 marca 1547 niżej podany).

110. 1544. die 24. m. Februarii, Petricoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae cavet, ne absentia nunciorum civitatis Cracoviensis a comitiis Piotrcoviensibus eidem civitati detrimento sit.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quod cum senatus ciuitatis nostrae Cracouiensis ad comitia, quae ineunte anno hoc vertente Piotrcouiae per nos fuerunt ha-

*) Mogli to rajcy tem łacniej uczynić, gdy kilka lat przedtem, mianowicie w r. 1535 zatwierdzony został przez króla daleko ważniejszy akt, wygotowany z poręki rajców miejskich również bez współudziału pospólstwa, mianowicie zwód prawa niemieckiego dokonany przez Mikołaja Jaskiera.

bita, pro veteri more nuncios suos mittere decreuerasset, nos, quoniam nondum esse satis liberam a contagione pestis ciuitatem nostram Cracouiensem ferebatur, veriti vt sine periculo multorum in comitiorum frequentia versari possent, vt se intra maenia sua continerent, iussimus facturosque nos recepimus, vt eis idonee caueremus, ne haec eorum absentia a comitiis fraudi eis esse posset. Cuius rei cum literas nostras testes sibi dari postulassent, has dari iussimus, quibus decernimus, quandoquidem legale fuit impedimentum, propter quod prohibiti sunt a nobis, ne ad comitia venirent, quod pro hoc tempore abfuerunt, nihil eam rem illis praeiudicii adferre debere, verum vt ex aliis regni nostri districtibus ita ex ciuitate quoque nostra Cracouiensi nuncios deinceps semper ad comitia mitti debere, qui inter alios equestris ordinis nuncios suum locum obtineant iuxta priuilegia sibi a maioribus nostris concessa, nostra quoque authoritate confirmata. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Piotrcouiae ipso die dominico quinquagesimae, anno a Christo nato millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, regni nostri anno trigesimo octauo. — Samuel episcopus Plocensis et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Samuelis Maczieiowskj episcopi Plocensis et regni procancellarii.

Oryginał pargaminowy opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

111. 1544. die 2. m. Aprilis, Cracoviae.

Consules Cracovienses mutant verba iurisiurandi de secretis consilii non evulgandis.

Actum feria quarta ante dominicam Palmarum anno Domini 1544.

Domini consules legittime per scedulas conuocati frequentique senatu et iuxta s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi datum priuilegium pleno numero congregati, animaduertentes clausulam quandam iuramento, quod de secretis consilij seruandis praestare ijdem domini consules de veteri more consueuerunt, (cuius tenor actis consularibus feria sexta ante Galli anno 1537 est inscriptus) insertam esse, qua hactenus nonnulli offendebantur plurimum atque a multis sinistre et peruerse est interpretata, tanquam maiestas et amplitudo s. maiestatis regiae nonnihil ea imminuta esse deberet ex eo, quod deferendi facultas ad eandem s. maiestatem regiam cuique ipsorum isto praetextu praeclusa esse deberet in his verbis: / apud maiestatem regiam, quae licet manifestissime in alium sensum, quam quod multi interpretati sint, referatur, nam post hoc praestitum huiusmodi iuramentum licuit nihilominus semper omnia et singula, quae ad s. maiestatem regiam pertinere videbantur, saluo religionis iuramento eidem s. maiestati regiae libere referre et denunctiare, id quod a multis sine vllo conscienciae offendiculo factum esse sepius compertum est, ita enim decet fideles et obsequentissimos subditos nihil eiusmodi celare s. maiestatem regiam, quae in communem

aut regni aut reipublicae perniciem vergere possint, tamen vt cuique calumniandi in re precipue ambigua occasio praecideretur, vnanimi itaque voto et sentencia eandem particulam ex supra recensito iuramento sustulerunt, atque illud ipsum denuo hoc loco de verbo ad verbum tribus saltem istis voculis exemptis describendum iniunxerunt. Cuius tenor sequitur:

Iuro Deo, quia secreta consilij, consultaciones, colloquia et omnia, quae in consulatu tam in publicis quam priuatis negocijs aguntur, seruare promitto, nec ea cuiquam pandere volo, nullius etiam personam in voto, sentencia dictisque suis publicabo, verum omnia secreto apud me seruabo, nullum etiam ex consulatu, et qui ad consilium huc pertinet, potissimum vero in caussis, quae hic in senatu aguntur, apud magnificos et generaliter apud quascumque personas status et sexus vtriusque accusare, deferre vel ad aliquem rancorem inducere volo, quinimo accusatores et personam alicuius ex consulatu obloquentes huc ad senatum deferam et publicabo. Ita me Deus adiuuet et eius sancti.

Acta Consul. Crac. 9, str. 15.

112. 1544. die 7. m. Aprilis, Cracoviae.

De tectis aedium novarum; — de praemio consulibus Cracoviensibus, qui peste Cracoviae grassante sese in eadem civitate continebant, tribuendo.

Feria secunda post dominicam Palmarum, anno 1544.

§ 1. Domini consules seniores et praesidentes legittime per scedulas conuocati, frequentique senatu, quemadmodum iam pridem vnanimi voto et sentencia concluserunt, vt tecta cellariorum demolirentur, prout id ipsum actis eorundem est inscriptum feria secunda post Trinitatis anno 1536, ita eandem constitutionem per omnia approbantes et ratificantes, hodie rursus solemniter sanciuerunt et vnanimiter concluserunt, quod in posterum vbicunque in ciuitate noua aedificia construere vel vetera restaurare contigerit, earundem aedium tecta in plateam prominere vltra vnam aut ad summum sesquialteram vlnam non debeant, idque in ligneis aedificijs; nam si quis muro construere domum suam voluerit, extunc eodem tempore vnanimiter sancitum est, quod in eiusmodi aedibus tecta instar nouae racionis construendorum tectorum collocari debebunt, videlicet erectis ex vtroque latere parietibus demum immersum et inclusum tectum facere, vt hoc pacto et suas et vicinorum aedes ab incendiorum periculo tutum reddere possit.

§ 2. Post funestam et calamitosam illam tempestatem, qua dominus Deus hanc ciuitatem aestate et autumno praeterito pestis contagione afficere voluit, in qua plus minus duodecim milia hominum Craccouiae, Caszmiriae et in Cleparsz interierant iuxta cathalogum singulis septimanis per polinctores templorum conscriptum et in praetorium Craccouiense praesentatum, inter quos et spectabiles olim domini doctor Petrus Wedelicius de Oborniky et Andreas Fogelwayder consules de republica ista optime meriti quodam mortem oppecierunt, quanquam ex inaestimabili Dei bonitate et clementia bona

pars hominum, qui hac lue postremo correpti fuerant, salui denuo euaserunt et pristinae valetudini restituti sunt, perpaucos siquidem tunc videre licuit, qui ab eo ipso morbo immunes fuissent, post inquam eiusmodi saeuam et funestam omnium rerum perturbacionem domini tandem consules domum faeliciter denuo reuersi ac postea pleno numero congregati, volentes se gratos exhibere erga eos ipsos dominos et confratres suos, videlicet dominum Petrum Tanigell proconsulem, dominum doctorem Albertum Craino et dominum doctorem Andream Opoczno, tum et magistrum Valerianum Pyrnusz ciuitatis notarium, qui tam periculoso tempore ciuitati et reipublicae diligenter fideliterque praefuerunt, ac ex Dei optimi maximi ineffabili misericordia ab illa communi et fatali lue conseruati sunt, itaque vnamini voto et sententia imprimis domino Petro Tanigell tanquam proconsuli dandos esse concluserunt florenos sexaginta, deinde dominis doctoribus praedictis, qui subinde familiae praetorij in eiusmodi periculis succurrebant, eorum cuilibet per florenos decem, postremo ciuitatis notario, qui praetorij curam gerebat, florenos triginta. Maiores quippe eisdem gratias relaturi, nisi thesaurus et aerarium ciuile in praesentiarum adeo exhaustum esset.

Acta Cons. Cracovien. 9, str. 16 i 17.

113. 1544. die 24. m. Aprilis, Cracoviae.

De novis ponderibus ad conflatorium argenti conficiendis.

Feria quinta post dominicam Conductus Pascae. — Domini consules seniores et praesidentes legittime per scedulas conuocati, frequentique senatu et iuxta s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi datum priuilegium pleno numero congregati, vnaminiter concluserunt, reuidenda esse omnia et singula pondera conflatorij argenti ciuilis, tum et noua praeparanda aerea pondera, ad quorum instar posthac reliqua omnia pondera omnium artificum, praesertim vero aurifabrorum adaptanda erunt. Proinde hodie spectabiles domini Petrus Tanigell proconsul, Hieronimus Spiczinsky, Stanislaus Strausz, Bartholomeus Habicht et Iohannes Cleczowsky nomine et ex parte aliorum dominorum ad id delegati, descenderunt ad argenti crematorium atque eiusmodi nouiter conflata aerea pondera ad stateram rite et iuste adaptarunt, atque sic aequata et probe limitata pondera in eodem crematorio ciuili reliquerunt pondera (s), prout sequitur:

Bina pondera, quorum quodlibet exprimit et refert pondus	mar.	50
Bina	»	32
Vnum	»	16
Vnum	»	11
Vnum	»	4
Vnum	»	2
Vnum	»	1

Ad praetorium vero vetera omnia pondera sunt delata, nam illorum vsus amplius nullus esse debet, propterea, quod nimium sint attrita et aliquantulum diuturno vsu leuioris ponderis reddita.

Ex nouis autem ponderibus pro exemplo et forma retinenda, sunt in praetorium accepta pondera:

Vnum, quod refert pondus . . . . . mar. 16
Alterum, quod refert pondus . . . . . » 8
Tertium, quod refert pondus . . . . . » 4
Quartum, quod refert pondus . . . . . » 2

Quintum, quod refert pondus mar. 8, verum non est pondus solidum, vt alia praecedentia, sed minutim per partes mutuo insertum et ad pondus Wratislauiense exquisite limatum et adaptatum.

Acta Cons. Crac. 9, str. 17.

114. 1544. die 16. m. Iunii, Cracoviae.

Electio officialium, qui de foro curam adhibeant.

Feria secunda intra octauas Corporis Christi. — Domini consules volentes tandem efficacem praestare exequutionem in coercenda exterorum negotiatorum mercandi licentia, iuxta vetera diuorum Poloniae regum priuilegia decretaque necnon nouissimas literas instructionesque s. regiae maiestatis deputarunt et delegarunt idem exequutionis munus spectabilibus dominis Wenceslao Chodorowskj et Stanislao Strausz confratribus consularibus, tribuentes et concedentes eisdem delegatis plenam authoritatem prefatum munus obeundi tum etiam vlnas et pondera reuidendi et perlustrandi, ita quod nullus d. proconsulum poterit et debebit huiusmodi illorum authoritatem turbare ac impedire quouismodo; quod si vero forte aliqua iniuria per eos delegatos inferretur, de hac nonnisi coram congregato consulatu ijdem respondere et se iustificare tenebuntur.

Acta Cons. Crac. 16, str. 505.

115. 1544. die 11. m. Iulii, Cracoviae.

De adnotationibus in libris consularibus consignandis.

Feria sexta ante Margarethae. — Domini consules seniores et praesidentes ex more per scedulas conuocati, inter caetera ardua reipublicae negocia, de quibus inuicem consultabant, considerantes et debite perpendentes, quae incommoda euenire soleant ex eo, quod nonnulli d. proconsules cum duobus aut paucis d. consulibus aliquando pertinaciter audent exorbitantia et priuilegijs decretisque regijs, iurique communi et consuetudini ciuitatis huius aperte et plane repugnantia decreta promulgare et inscriptiones facere, spreta et reiecta omni admonitione notariorum, proinde huic rei occurrere volentes, vnanimi voluntate et consensu constituerunt ac sanciuerunt, vt si quid tale, quemadmodum praedictum est, accideret, tum in eius-

modi casu debent in posterum notarij post admonitionem per eos factam dominum proconsulem simul cum illis dominis, qui tunc adfuerunt et consenserunt, annotare nominatim ad prothocollum circa istiusmodi decretorum prothocollarem inscriptionem, ac deinde proxima plenioris consessus consularis die coram caeteris dominis haec indicare et declarare. Et si quid inconuenientis inde emergere contingeret, vt de hoc illi admonitionem notariorum non suscipientes, respondeant.

Acta Cons. Crac. 9, str. 18.

116. 1544. die 24. m. Iulii, Cracoviae.

Plebiscitum de habitationibus et testudinibus Iudaeis non locandis.

Feria quarta postridie s. Magdalenae. — Domini consules legitime et solenniter per scedulas conuocati simul cum vniuersa communitate vnanimiter concluserunt et sanxerunt, ne quis siue ex gremio et caetu consulatus siue ex ciuibus communitateque incipiendo a festo s. Michaelis proxime venturo audeat deinceps Iudeis locare testudines et habitationes in domibus sub mulcta centum florenorum irremissibiliter succumbenda.

Acta Consul. Crac. 9, str. 19.

117. 1544. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de syndico ciuili eiusque salario.

Feria sexta vigilia s. Stanislai in autumno.

Domini consules in reipublicae negocijs pleno numero congregati, inter caetera animaduertentes se aegre et cum summa difficultate virum idoneum pro syndicatura gerenda conquirere posse tantisper, donec eidem de aliquo honesto stipendio prospexissent, itaque hodie super eodem negotio diu multumque deliberantes vnanimi voto et aequalibus sententijs concluserunt: quandocunque sese vir aliquis doctus, maturus et ea denique condicione satis dignus obtulerit, quod huic ex aerario publico singulis annis sint nummerandae et persoluendae marcae centum, ita tamen, vt ille idem, quicunque sit futurus syndicus, non sit ex ordine consulari neque a iurisdictione ciuili alienus, verum linguae latinae et polonicae exacte peritus, ius habeat ciuile, et ad officium suum solemne iuramentum praestet, qui causas et actiones omnes grauiores reipublicae siue latine siue polonice tam coram s. maiestate regia, quam coram alijs quibuscunque regni et aliarum regionum proceribus tam oretenus quam per supplicaciones scriptas agere et quouis modo tractare possit; denique ne quid in eo desideretur, quod virum doctum et peritum merito scire conuenit. Alioquin in defectu tanti viri, vbi mediocris aliquis erudicionis vir obuenerit, liberum semper erit et esse debebit domi-

nis consulibus cum eo super eius mercede agere, quo contentus esse velit, neque ad tantum praemium numerandum erunt astricti, nam in ea re liberam facultatem et authoritatem per expressum sibi retinuerunt.

Acta Cons. Crac. 9, str. 19.

118. 1544. die 29. m. Decembris, Cracoviae.

De processu iuris reformando.

Feria secunda in crastino Innocentium. — Congregatione facta tocius communitatis racione perlustrandi processus iuris ciuilis, quandoquidem hodie id ipsum commode ob certa impedimenta effici non potuit, ad eiusdem itaque tocius communitatis postulacionem terminus pro eiusmodi processu reuidendo est rursus dilatus pro feria quarta proxima post dominicam Inuocauit, ita tamen, ne quid interim in dinoscendis controuersijs et iudiciarijs quibusuis actionibus iudicandis recedatur a consueta illa et vetustissima longissimoque vsu approbata procedendi iudiciaria forma. Nolunt enim vel in minimo hunc vetustum iudiciarium morem et processum immutatum iri, donec per totam communitatem super ea re exacte, mature et satis exquisite prius cognitum deliberatumque fuerit.

Acta Consul. Crac. 16, str. 712.

119. 1545. die 17. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae constitutionem de libera Silesiorum mercatura enucleat.

Sigismundus Dei gracia rex Poloniae, supremus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, quod cum questi essent coram nobis nuncii a senatu ciuitatis Vratislauiensis missi, quod per magistratum ciuitatis nostrae Cracouiensis prohiberentur, quominus iuxta regni nostri constitutiones, quibus libertas eis facta est ad regnum nostrum ueniendi et ex regno cum aliis quibuscumque rebus sine quouis impedimento ad sua redeundi, liceret suis per omnia fora regni nostri cum mercibus proficisci, quandoquidem Wratislauienses solenniter protestati sunt, se iure experiri nolle, cum antea Cracouienses paratos se offerrent cum eis in litem descendere et causam coram nobis dicere, nos altera parte iudicium nostrum non accipiente, decernendum esse quicquam de iure partium non putauimus, quin etiam cum utraque pars in suam utilitatem constitutionem regni nostri de eiusmodi libera Silesiorum profectione traheret, et a nobis, qui legem condideramus, legis interpretatio peteretur, uisum est nobis clarius esse perscriptam, quam ut interpretationis alicuius egeret, nam per huiusmodi constitutionem nihil noui est

a nobis Silesiis concessum, sed potestas modo facta est eis ad loca consueta in regnum nostrum ueniendi et inde rursus exeundi. Quod uero interdiximus nostris, ne in Silesiam proficiscerentur, non eo fecimus, quod aliquo eos incommodo affectos uellemus, sed cum grauibus iniuriis et damnis in Silesia saepe affecti essent, neque ius ibi suum contra quenquam obtinere possent, prouidere uolentes, ne scintilla hec maius olim incendium excitaret, non in fraudem nostrorum hominum, sed propter euitanda pericula maiora interdictum hoc fecimus, ipsis nihilominus Silesiis pro nostra erga eos clementia regia potestate fecimus ita, ut antea soliti fuerant, et proficiscendi in regnum nostrum et inde ad sua redeundi, quandoquidem nihil est illis in regno nostro, ne iniuria aut damno a quoquam afficerentur, metuendum et cum usus fuerit, celeriorem eis consequi licet iusticiae administrationem. Hoc nos secutos esse cum interdicto nostro a profectione in Silesiam homines nostros arceremus, praesentibus testamur. Ceterum si de iuribus et priuilegiis Cracouiensibus Vratislauienses actionem intentare uoluerint, coram nobis ut id faciant, licebit. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Actum et datum Cracouiae in conuentione generali regni feria tercia post dominicam Laetare, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, regni nostri vero nostri (s) anno trigesimo quinto (s) *). — Samuel episcopus Plocensis et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Samuelis Macieiowskii episcopi Plocensis et regni nostri vicecancellarii.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku.

120. 1545. d. 23. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de pretiis rerum venalium promulgandis.

Feria sexta post Vndecim millia virginum. — Quemadmodum prius feria sexta post Reminiscere anno praesenti constitutiones de taxa et valore victualium rerumque mechanicarum per generosum dominum Petrum Borathinskj vicecapitaneum Cracouiensem nomine et ex commissione illustris ac magnifici dd. Petri Kmytha comitis in Wyschnicze palatini et capitanei Craccouiensis simul cum dominis consulibus Craccouiensibus factae, erant publicatae per praeconem iuratum, ita et nunc itterum hodie per Petrum Mnyscheck ministerialem terrestrem necnon praeconem ciuilem sunt publicitus proclamatae et edictae, vt videlicet eedem constitutiones omnino seruentur sub poenis ibidem expressis irremissibiliter succumbendis.

Acta Consul. Crac. 17, str. 208.

*) Tak w oryginale, a że oryginał jest wyraźnie pisany i dobrze zachowany, przeto co do odczytania nie zachodzi wątpliwość. Jestto zatem myłka pisarza, rok bowiem 1545 był już 39tym rokiem panowania Zygmunta I, nie można zaś przypuścić, iżby myłka zaszła co do roku wystawienia dokumentu, mianowicie iżby zamiast r. 1545 miał być rok 1541 jako rok 35ty panowania Zygmunta I, albowiem podkanclerzy Samuel Maciejowski jest tu tytułowany już biskupem płockim, gdy w r. 1541 był jeszcze biskupem chełmskim.

121. 1545. die 24. m. Novembris, Cracoviae.

Senatus consultum de mercede quartaliensium.

Feria tercia, vigilia s. Catherinae — Domini consules decreuerunt et statuerunt, quod in posterum quartalienses debent pro mercede sua accipere ab exdiuisione maximae cuiuscunque domus per tres marcas peccuniae et non amplius.

Acta Consul. Crac. 9, str. 23.

122. 1546. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de rationibus civilibus reddendis, — de vino nuptiali inter consules, scabinos et cives distribuendo.

Actum feria sexta ante dominicam Iudica. — Domini consules in reipublicae negocijs pleno numero congregati, inter caetera vnanimi voto concluserunt, quod exnunc ratio ciuilis seu dominorum lonherorum semper ante dominicam Iudica fieri debet, neque in longius tempus vnquam differri. Deinde circa rationis exhibitionem vt paratae peccuniae semper ad minimum florenos mille ex ciuilibus prouentibus praesentent, qui singulis annis ad thesaurum ciuitatis reponi debebunt.

Eodem tempore similiter concordibus votis et suffragijs domini concluserunt, quod distributio vinorum, quae ad nuptias ciuibus conferri solent, in hunc modum fieri debet:

§ 1. Quandocunque aliquis dominorum consulum filiam suam aut cognatam vel propinquam domi suae elocauerit, vel ipsemet vxorem duxerit, extunc nonnisi vna barila vini eidem donari debet.

§ 2. Si vero scabinorum aliquis aut aliorum ciuium honoratorum filiam suam vel cognatam et propinquam elocauerit, aut ipsemet vxorem duxerit, tali nonnisi media barila vini conferri debet.

§ 3. Communibus autem ciuibus et opificibus tam vxorem ducentibus, quam filias aut cognatas et propinquas elocantibus, si aliqui ex consulatu eorundem interfuerint nuptijs, extunc talibus quattuor vel sex et ad summum octo ollae vini donari debent.

Acta Cons. Crac. 9, str. 23.

123. 1546. die 19. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de probando dominio domorum intra annos triginta et unum possessarum.

Actum feria secunda ante Mariae Magdalenae. — Domini consules accersitis scabinis sanciuerunt et concluserunt, quod quando quis conciuis suam

domum, quam a longis temporibus per praedecessores suos ac per se pacifice possedit, resignaturus, non possit habere resignationem ex libris ciuilibus, extunc tenebitur a notario ciuili recognitionem coram officio consulari ad acta inscriptam, ex cancellaria ciuili accipere super eo, quod huiusmodi resignatio non queat reperiri in actis. Quaquidem notarij recognitione accepta, producere debebit deinceps coram iudicio duos testes ciues Cracouienses possessionatos, fidedignos, solenniter testificantes super eo, quod domum resignandam ipse et praedecessores sui trigesimo et vno anno ac sex septimanis pacifice possederint et tenuerint, quo praestito tum huiusmodi domus resignatio erit per officium scabinale admittenda et actis inscribenda, ita tamen, vt nominatim adscribatur illa clausula, prout ipse simul cum praedecessoribus suis eandem domum a triginta uno anno et sex septimanis iuxta sufficiens testimonium desuper productum, possedit, tenuit, habuit etc.

Acta Cons. Crac. 9, str. 24.

124. 1546. die 2. m. Augusti, Cracoviae.

De processu iuris reformando.

Feria secunda die Petri vincula. — Domini consules communi senatusconsulto delegerunt ad reuidendum et conficiendum processum iuris huius ciuitatis hosce collegas suos, nempe spectabiles dominos Petrum Thanigel, Wenceslaum Chodorowski, Erasmum Wunszam, Bartholomeum Habycht, quibus etiam additus est d. Stanislaus Strausz proconsul modernus. Porro liberum quoque erit caeteris dominis consulibus, qui voluerint, adesse circa reuisionem et confectionem praefati processus iuris.

Acta Consul. Crac. 17, str. 442.

125. 1546. die 20. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de scabinis suburbii Cerdonum seniores contuberniorum non creandis.

Feria sexta ante festum s. Bartholomei. — Domini consules vnanimi sentencia concluserunt, quod hij opifices, qui ad iudicium Cerdonicum suburbij Craccouiensis in scabinos delecti fuerint, interim dum funguntur eo offitio scabinali, insuper in seniores sui contubernij eligi non debeant. Satis siquidem multum molestiarum quisque eorum habet, quod frequentes moras circa forenses iudiciarias caussas pro debito officij praestare tenetur, proinde indignum est, vt alijs priuatis et contubernalibus controuersijs et turbacionibus praeterea ijdem onerari deberent.

Acta Cons. Cracov. 9, str. 24.

126. 1547. die 2. m. Martii, Casimiriae.

Plebiscitum de processu iuris Cracoviensi in iudiciis Casimiriensibus observando.

Actum feria quarta ante dominicam Reminiscere proxima. — Domini praeconsul vna cum omnibus consulibus tam antiquis quam praesidentibus, aduocatis, scabinisque iuratis, senioribus contuberniorum totaque communitate ciuitatis Kazimiriae in praetorium vocatis et accersitis omnibus praemissis, de vnanimi et concordi consensu imperpetuum tenendum et obseruandum laudauerunt et sanciuerunt, quod omnes et singulae obseruationes circa iudicia Craccouiae quae celebrantur et celebrari futuris temporibus debebunt, hic Kazimiriae in omnibus et singulis punctis obseruentur, nec vltra aliquae reprobationes et vituperationes coram iudicijs Kazimiriae celebratis iuxta consuetudines antiquas obseruari solitae, seruari et manuteneri debent, sed vsus et consuetudo ciuitatis Craccouiae acceptus seruari et teneri debet. Quod laudum petente tota communitate est actis consularibus incorporatum.

Z kopii zawartej w rękopisie Bibl. Jagiel. krak. N. 118, str. 242, i w Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 261.

127. 1547. die 28. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de iuramento procuratorum civilium.

Feria secunda post dominicam Iudica. — Accersitis ad officium procuratoribus ciuilibus videlicet Iohanne Sliwka, Iohanne de Noua ciuitate, Paulo Sczirba cingulario, Iacobo de Casmiria et Laurentio de Byecz, domini consules denunctiauerunt eisdem omnibus, vt si causas coram offitio consulari vel iure ciuili agere prosequiue velint, vt quisquis eorum iuxta nouam moderationem, quae cum tocius communitatis consensu et approbatione est excussa*), solemniter iuramentum praestet pro feria secunda proxima post dominicam Conductus Pascae, alioquin quicunque eorum id ipsum praestare noluerit, extunc talibus omnibus vigore eiusmodi nouae constitucionis iniunxerunt, vt ab omni caussarum actione supersederent.

Acta Cons. Crac. 18, str. 34.

*) Są tu widocznie rozumiane §§ 204 i 205 postępku sądowego, którego zwód podaliśmy wyżej pod N. 109. Możnaby stąd przypuszczać, iż na początku r. 1547 nastąpiło już między radą miasta a pospólstwem porozumienie co do tego postępku sądowego. (Zobacz w tej mierze uwagi zamieszczone pod N. 109).

128. 1547. die 5. m. Iunii, in Zator.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ne Stanislaum Strup ab officio consulis removeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Nobilibus proconsuli et consulibus Cracouiensis ciuitatis, fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Nobiles fideles dilecti! Intelleximus vos fratrem vestrum famatum Stanislaum Strup consulem Cracouiensem exauctorasse ex loco suo consulari eique prohibuisse ingressum ad consilium suum, quod si ita est, vt dicitur, non possumus aequo animo ferre. Quare cum auctoritate nostra magnificus pallatinus Cracouiensis ipsum in locum consularem suffecerit, non vestrae est auctoritatis, illum gradu suo mouere. Etsi autem non dubitamus nil temere aggressos esse, tamen hortamur et mandamus fidelitatibus vestris, ne quid ad iniuriam et leuitatem ipsius et cuiusuis alterius attentent in his, in quibus iurisditio fidelitatum vestrarum non extenditur. Secus non facturi pro suo officio et gratia nostra. Datum in Zator die dominico festi sanctissimae Trinitatis, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, regni vero nostri duodecimo (s). Ad mandatum regium.

Z kopii zawartej w rękopisie N. 135, na karcie 122 i w kodeksie Zaleskiego na karcie 121.

129. 1547. die 22. m. Iunii, Casimiriae.

Plebiscitum de duodecim viris ex communitate Casimiriensi ad negotia civilia administranda deligendis.

Actum feria quarta ante festum s. Ioannis Baptistae. — Honesta communitas ciuitatis nostre Kazimiriensis ad praetorium congregata, deliberacione sufficienti praehabita, de vnanimi consensu omnium ciuium in administratores omnium negociorum ciuilium ex tota communitate viros infradescriptos elegerunt et deputarunt, videlicet Ioannem balneatorem, Thobiam Fox, Stanislaum Czieniowski, Martinum Iawor, Casparum Michalovicz, Alexandrum Klossek, Petrum Crosner, Alexium cirurgicum, Gregorium tabernatorem, Petrum Slomek, in Ponte autem regali Valentinum pannitonsorem et Albertum Constanti, qui quando opus consiliari fuerit, de rebus ciuilibus per dominos consules in praetorium vocari debent.

Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 304.

130. 1547. die 1. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis.

Feria sexta vigilia Visitationis Mariae. — Domini consules per schedulas solenniter ac legitime ad id conuocati et sufficienti numero congretati,

volentes hoc pestis tempore hanc ciuitatem Craccouiensem prouidere, ita concluserunt et eiuscemodi ordinationem vnanimiter sanxerunt:

§ 1. quod videlicet quilibet pro eo tempore existens proconsul debebit vel ipsemet in ciuitate permanere ac suum officium proconsulare administrare, vel si noluerit id praestare, liberum quoque ei erit et tenebitur alium sed tamen praesidentem etiam dominum loco sui per preces suas ad id deuinctum et impetratum hic Craccouiae in officio proconsulari relinquere.

§ 2. Porro caeteri domini consules, quicumque hic Craccouiae eo pestilenti tempore permanere voluerint, iuuabunt etiam consilijs suis d. proconsulem protunc existentem vel eius vicesgerentem, inter quos itidem futurus est d. Ioannes Aychler lonherus.

§ 3. Et quoniam d. Michael Bogacz vltro pro d. Baranowskj nunc proconsulem agente ad eiusdem d. Baranowskj preces suscepit proconsularis officij functionem, ideo quoque illi debebit de praetorio dari singulis septimanis per unam sexagenam, idque interim, dum hoc tempore pestis huiusmodi sibi delegati officij proconsularis administratione fungetur.

§ 4. Item seruari debent vigiles nocturni numero octo praeter familiam praetorianam.

§ 5. Item portae ciuitatis debent occludi istae, nempe s. Floriani, quae etiam nunc restauratur, tum s. Nicolai, atque cum porta s. Floriani reparata fuerit, extunc claudetur Slawkouiensis porta.

Acta Consul. Crac. N. 9, str. 25.

131. 1548. die 17. m. Februarii, Cracoviae.

De electione scabinorum.

Feria sexta post Cinerum. — Domini consules pleno ac omnino legitimo numero congregati, videlicet d. Erasmus Czeczotka, tunc proconsul, d. Petrus Thanigel, d. doctor Albertus Crayna, d. Michael Bogacz, d. Hieronimus Spyczinskj, d. Ioannes Aychler, d. Bartholomeus Cromer, d. Ioannes Leonbock, d. Bartholomeus Remer, d. Erasmus Wunszam, d. Stanislaus Strausz, d. doctor Andreas Opoczno, d. Bartholomeus Habycht, d. Ioannes Cleczowskj, d. Laurentius Rambyeskj, d. Gregorius Oczyeskj, omnes hij vnanimi consensu perpensa antiqua mala consuetudine et considerato importuno tempore deligendi scabinos, quod obseruabatur pro festo s. Iacobi, concluserunt firmiter, vt abolito veteri illo inconuenienti more amodo amplius in posterum deligantur scabini quotannis pro feria sexta proxima post Cinerum. Quo quidem tempore et propter praecedentem consularem delectionem et propter alias quoque plurimas commoditates aliud praestabilius et conuenientius tempus ad huiusmodi delectionem esse haud potest.

Acta Cons. Crac. 9, str. 25.

132. 1548. die 14. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de rationibus civilibus reddendis.

Feria quinta pridie s. Viti. — Domini consules pleno et legitimo numero congregati ad id per scedulas solenni more congregati (s), vnanimi voto, mutato priori de facienda ratione ciuili seu dominorum lonherorum senatusconsulto, denuo concluserunt, quod amodo in posterum semper fiat per dominos lonheros ratio ciuilis in mense Ianuario, videlicet intra illum mensem Ianuarium.

Acta Cons. Crac. 9, str. 26.

133. 1548. die 6. m. Iulii, Cracoviae.

De quadraginta viris ex communitate ad res civiles administrandas deligendis.

Feria sexta intra octauas Visitationis s. Mariae. — Communitas hodierna die existens in praetorio congregata delegit ex sui gremio quadraginta viros in scheda ad cancellariam ciuilem porrecta descriptos, qui quidem facultatem habere debent sese inuicem huc ad praetorium ad consulatum conuocandi, tum etiam cum opus fuerit, a consulatu expetendi conuocationem totius communitatis ad praetorium.

Acta Cons. Crac. 18, str. 386.

134. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis civitati Cracoviensi concessa, rata facit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regum et principum virtus in tempora perpetua illustratur, cum suorum subditorum incrementis consulunt et prospiciunt, cumque illos iusticia dirigunt et in iuribus ipsorum tuentur, conseruant et manutenent; vt autem talium regum et principum laus et virtus posteris testata reddatur, solent ea, quae subditis suis pro eorum bene meritis ornamenta et incrementa concesserint, literis memoriae ipsorum posteritati commendare. Proinde nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae ac Culmensis, Elbingensis ac Pomeraniae dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia quemadmodum nos duodecimo ab hinc anno solenni

praestito iuramento et literis ad id datis obligauimus nos, posteaquam regni gubernacula acceptaremus, omnia iura, priuilegia et libertates quorumuis subditorum nostrorum omnium statuum et ordinum tam publicas quam priuatas confirmare, ita posteaquam serenissimus dominus parens noster desyderatissimus ex hac vita excessit, regnique gubernacula ad nos sunt delata, tametsi memores iusiurandi a nobis praestiti et fidei per literas nostras datae ea, ad quae verbis nos adstrinximus, in praesenti generali conuentu regni nostri re ipsa praestiterimus, omniaque iura, priuilegia, libertates, literas et immunitates ecclesiasticas et seculares, tam publicas quam priuatas, personis cuiuscunque status et ordinis a regibus Poloniae et alijs antecessoribus nostris concessas, literis super ea re specialiter datis, confirmauerimus, eaque nos omnia sanctae (s) et inuiolabiliter obseruaturos vigore praestiti iuramenti obligauerimus. Quia tamen nobis in conuentione generali Piotrcouiensi vna cum consiliarijs nostris existentibus, venientes ad praesentiam nostram spectabiles et famati consules ciuitatis nostrae Cracouiensis regiae et iurisditionis eiusdem nominibus nobis humiliter supplicarunt, vt omnia iura, priuilegia, libertates et immunitates eorum per serenissimos dominos antecessores nostros ipsis concessas, specialibus literis nostris authoritate nostra regia approbare, ratificare, confirmare et in executionem debitam ponere dignaremur, vt itaque memorati consules ac tota communitas ciuitatis nostrae Cracouiensis ac ipsa ciuitas nostra Cracouiensis regia pro eorum in nos beniuolentia fideique integritate, qua nos concordibus votis ad hoc inclytum regnum gubernandum Dei omnipotentis fauente clementia vna cum alijs ordinibus regni nostri tam spiritualibus quam secularibus foeliciter elegerunt, perpendant se gratiarum nostrarum effectus et in praesentiarum consecutos et omni denique tempore procul dubio consecuturos, decernimus ex innata virtute et munificentia nostris regiis per literas perhennes nostras promissionem illam nostram efficere firmiorem. Vnde sicut quibuslibet petentibus confirmationes priuilegiorum ab olim antecessoribus nostris habitorum merito dandas decreuimus, sic ciuitatis nostrae Cracouiensis regiae priuilegia, inscriptiones, libertates, concessiones, exemptiones, praerogatiuas, decreta, indulta et alia omnia munimenta per diuos olim antecessores nostros Cazimirum antiquum, Lodouicum, Vladislaum proauum, Vladislaum magnum patruum, Casimirum auum, Ioannem Albertum et Alexandrum patruos germanos ac serenissimum olim dominum Sigismundum parentem nostrum desyderatissimum aliosque omnes regni Poloniae praedecessores nostros simul aut diuisim Ciuitati praedictae data et concessa, datasque et concessas, vti iusta et legitima, iustasque et legitimas, quorum quarumque tenores perinde esse et valere volumus, tanquam his nostris de verbo ad verbum inserta insertaeque essent, in omnibus eorum earumque tenoribus, passibus, capitulis, conditionibus, clausulis et articulis duximus de speciali gratia nostra virtuteque innata et munificentia regiis nostris confirmanda, approbanda, ratificanda et roboranda ac in debitam executionem ponenda, confirmandasque, approbandas, ratificandas, roborandas et in debitam executionem ponendas, prout confirmamus, approbamus, ratificamus et roboramus atque in debitam executionem ponimus: decernentes ea et eas perpetui roboris vim habitura et habituras tenore praesentium mediante in aeuum. In quorum omnium fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum

praesentibus subappensum est. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi feria secunda post festum Conceptionis beatissimae virginis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, regni vero nostri anno decimo octauo. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus, dominis: Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznensi, legato nato et regni primate, Samuele Maczieiowski Cracouiensi et regni nostri cancellario, Andrea Zebrzidowski Vladislauiensi, Andrea Noskowski Plocensi, Ioanne Dziadvski Premisliensi, Ioanne Droiowski Chelmensi episcopis et magnificis, generosis ac venerabilibus Ioanne comite in Tarnow castellano Cracouiensi, exercituum regni nostri supremo ac Sandomiriensi, Striensi, Lvbaczouiensique capitaneo, Petro Cmita comite de Visznicze palatino et capitaneo Cracouiensi, regni nostri supremo marschalco ac Premisliensi, Scepusiensi, Colensique, Ianusio Latalski Poznaniensi ac Iuniwladislauiensi, Slochouiensique, Ioanne comite in Thanczin Sandomiriensi, Petro de Szluzewo Calissiensi et Niessouiensi, Stanislao de Lasko Siradiensi et Lanciciensi, Nicolao Iarund de Brudzewo Lanciciensi, Raphaele Lesczinski Brzestensi et Radzieiouiensi, Petro de Dambrowicza Russiae et Radomiensi, Cazimiriensique, Ioanne de Mieliecz Podoliae et Chmielnicensi, Ioanne Dziergowski Masouiae et Varschouiensi palatinis et capitaneis, Andrea comite a Gorka Poznaniensi et maioris Poloniae generali, Martino Zborowski Calissiensi et Odalonouiensi (s) Schidlouiensique, Spitcone de Tarnow Voiniciensi et regni nostri thezaurario ac Brzeznicensi, Krzepicensi, Krzeszouiensique, Stanislao de Przerąmb Siradiensi, Erasmo de Krethkow Brzestensi et Pizdrensi, Ioanne Oczieski Biecensi, serenissimae dominae parentis nostrae curiae magistro et Sandecensi, Bernardo Maczieiowski Radomiensi, Stanislao de Tharnow Zawichostensi et Siradiensi, Georgio Latalskj Landensi, Stanislao Gomolinskj Rosperiensi et Vielunensi, Nicolao Grabia Chelmensi, regni nostri vicecancellario, Lvbomliensique, Ioanne Bonar Osswienczimensi, Ioanne Szienienskj Haliciensi, Stanislao Loboczki Spiczimiriensi, Iacobo Liassoczki Inowlodensi, Adamo Vilkanowski Wissogradiensi castellanis et capitaneis, ac omnium terrarum regni nostri nunciis, Iacobo Vchanski decano Plocensi et Valentino Dembienski refferendarijs curiae nostrae, Andrea Czarnkowski praeposito Gneznensi et scholastico, Ioanne Przerempski praeposito, Stanislao Hosio canonico Cracouiensibus, secretarijs nostris, Ioanne Lvtomirski curiae nostrae thezaurario, Stanislao Ligęza curiae nostrae pincerna, Nicolao Miszkowskj mensae incisore et capitaneo Miedzirzicensi et alijs quamplurimis dignitarijs, officialibus et aulicis nostris ad praemissa existentibus. Datum per manus magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni nostri (vice)cancellarij Lvbomliensisque capitanei. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana.

135. 1548. die 17. m. Decembris, Casimiriae.

Plebiscitum de duodecim viris, qui rationibus civilibus reddendis adesse debeant, deligendis.

Laudum ciuitatis Kasimiriae anno Domini 1548 constitutum feria secunda ante festum s. Thomae apostoli. — Honorata communitas ciuium tam Kasimiriensium, quam Stradomiensium, ad praetorium Kasimiriense pleno numero congregata, tametsi certo cognitum habeat, racionem per dominos aerrarios, quos lunaros vocant, antehac fideliter semper supputatam fuisse, animaduertens tamen in promiscua ciuium multitudine diuersa, prout contigit, sentiente, ipsam supputationem confuse tractari egreque perfici posse, communi omnium voto et sentencia laudum infranotatum perpetuo seruandum sanciuit, vt videlicet ad audiendam quotannis racionem per dominos aerrarios dominis consulibus et ciuium communitati faciendam, ex certis ordinibus et contubernijs per totam communitatem idonei viri, quos ad id industriores persenserit, deligantur, nempe aduocatus Kazimiriensis et aduocatus Stradomiensis pro tempore existentes, ex scabinis vero duo, e duodecim viris quatuor, ex contubernijs itidem quatuor, hac lege, quod si quis virorum e contubernijs delectorum, e uiuis decesserit, in optione et voluntate communitatis erit, in locum demortui alium ex alio quocunque voluerit, contubernio eligere. Qui omnes viri delecti habebunt habereque debebunt potestatem ipsam racionem de omnibus ciuitatis prouentibus et distributis audire, suscipere, de suscepta quietare, ac in vniuersum omnia et singula facere, perinde atque tota communitas circa ipsam racionem personaliter adesset.

Acta Cons. Casim. N. 757, str. 1094.

Powyższy plebiscyt zatwierdził król Zygmunt August przywilejem w Krakowie feria VI post octavas Corporis Christi proxima r. 1559 wydanym, któregoto przywileju odpis znajduje się w rękopisie biblioteki Jagiel. krakow. N. 136, str. 24.

136. 1549. die 10. m. Augusti, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae interdictum, ne extranei mercatores Cracoviae mercaturam extra nundinas facere audeant, ratum esse iubet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et heres, significamus praesentibus literis, quorum interest, vniuersis. Cum questi essent apud nos exteri quidam mercatores eorumque factores Cracouiae commorantes, de famatis proconsule et consulibus ciuitatis Cracouiensis, quod testudines illorum, in quibus merces adseruant, sigillo ciuitatis obsignassent, quandoquidem tum in Niepolomicze animi relaxandi causa concesseramus(s), mandauimus famatis proconsuli et consulibus, vt testudines resignarent, ipso vero posteaquam Cracouiam redijssemus, ostenderent, quo iure testudines eius-

modi obsignare, neque exteris negociatoribus merces venum exponere permittant. Quiquidem postridie, qua redijmus, ad nos venerunt produxeruntque literas domini Cazimiri Poloniae regis, aui nostri desideratissimi, quibus diserte cauetur, ne qui externi negociatores merces extra nundinas in ciuitate Cracouiensi vendere et mercaturam exercere praesumant, sub grauissimis paenis regiis. Cuius priuilegij exequutionem ipsi proconsuli cum consulibus diuum parentem nostrum permisisse, vt scilicet occlusione et obsignacione mercium licentia mercatorum externorum secundum hoc ipsum priuilegium restringeretur, ex responso maiestatis illius nuncijs ciuitatis eorum Vilnae primum, deinde Warschouiae in scriptis denuo comprobabant. Quibus rebus nos adducti, volentes commodis subditorum nostrorum consulere, priuilegium praedictum ciuitatis Cracouiensis in robore conseruauimus conseruamusque praesentibus literis ac illud in omnibus punctis, clausulis et articulis approbamus et confirmamus, eiusque tuendi et defendendi secundum responsum a diuo parente nostro nunctijs ciuitatis Cracouiensis Vilnae primum deinde Warschouiae datum, proconsuli et consulibus ciuitatis Cracouiensis potestatem facimus vsque ad decisionem controuersiae decreto nostro, si quam mouere externi mercatores proconsuli et consulibus praedictis de ea re voluerint. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae sabbato die festo sancti Laurentij martiris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, regni vero nostri vigesimo. — Samuel episcopus Crac. et r. P. cancell. sst. — Relacio reuerendissimi in Christo patris domini Samuelis Maczieiowskj episcopi Cracouiensis et regni Poloniae cancellarij.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z paskiem oderwana.

137. 1550. die 28. m. Februarii, Casimiriae.

Plebiscitum de septem viris, qui rationibus civilibus reddendis adesse debeant, deligendis.

Actum feria sexta post dominicam Inuocauit. — Quo et maior et promptior in augendis tuendisque reipublicae prouentibus diligentia comparetur, per dominos consules tam pronunc residentes, quam antiquos, totamque huius ciuitatis communitatem vnanimi omnium consensu sancitum conclusumque est, septem viros e medio totius communitatis ad audiendam quotannis a dominis consulibus racionem deligere, nempe aduocatum pro anno et tempore, quo calculus ipse supputandus est, existentem, ex scabinis duos, ex contubernio braseatorum duos, ex reliqua deinceps communitate duos. Pro anno itaque currenti sunt per communitatem delecti famati viri Sebastianus pronunc aduocatus, Paulus braseator et Martinus Spunth scabini, necnon Thobias Fox, Alexander Klossek braseatores, Simon Lanius et Venceslaus Czech pistor, ciues Kasimirienses, quibus a tota communitate data et concessa est omnimoda facultas rationem eiusmodi suscipere, de suscepta quiettare tamquam communitas ipsa tota et ad integrum illi personaliter adesset.

Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 766.

138. 1550. die 17. m. Iulii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Vladislao II. rege Poloniae civitati Casimiriensi a. 1400. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, pieczęć oderwana. Zatwierdzony przywilej Władysława Jagieły, wydany w Krakowie we wtorek po św. Jakubie apostole r. 1400, ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa, tomie I pod N. XCIII.

139. 1550. die 4. m. Decembris, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae ratum facit privilegium, quo cives Cracovienses a contributionibus et exactionibus quibusvis sunt liberati.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres, significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, quod cum in proxime praeteritis comiciis Piotrcouiensibus de consilio prelatorum et consiliariorum regni nostri ita exposcentibus arduis regni nostri necessitatibus, contributiones generales ciuitatum et oppidorum regni nostri instituissemus, spectabiles et famati proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis literas libertatum et immunitatum a serenissimis praedecessoribus nostris propter maiorum suorum fidei, virtutisque et meritorum praestantiam concessas, nobis exhibuerunt, quibus se, ciuitatem ipsam et incolas eius ab omnibus daciis, contributionibus, exactionibus ac quibusuis oneribus et angariis exemptos et liberatos esse commonstrarunt, supplicantes humiliter, vt in ea praerogatiua et libertate, in cuius vsu hucusque extiterunt, eos conseruaremus. Proinde nos praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, ipsorumque praeconsulis et consulum ac ciuium nostrorum Cracouiensium singularem in nos fidem et merita egregia perspecta habentes, quemadmodum in aliis immunitatibus et praerogatiuis, ita et in eis quoque illos de certa scientia et gratia nostra regia consiliariorumque nostrorum tam spiritualium quam secularium consensu conseruandos perpetuo duximus, conseruamusque praesentibus, atque ab omnibus et singulis daciis, contributionibus ac quibusuis oneribus et angariis et praesertim exactione *schosz* vulgo nuncupata eosdem perpetuo et in aeuum liberamus et exemimus, idque ea ratione, quod si ex quacunque causa et necessitate regni nostri praegnanti et ardua, contributionem per nos aut successores nostros imponere aut institui contingat, postquam ciuitatem ipsam nostram veluti regni nostri praecipuam et primariam de corpore eiusdem semper esse fuisseque intelligimus, ciues eius nulla ratione ad aliquas exactiones soluendas stringere aut super eos quicquam imponere debemus et nostro uerbo regio pollicemur, donec ipsa contributio per vniuersos regni nostri praelatos, barones et ordines in generali conuentu vnanimi voto laudaretur et imponeretur. Quod quotiescunque factum fuerit, extunc ciuitas ipsa

se tandem a corpore suo diuidere, separari et excipere non debet, quin ipsi ciues ipsius tanquam inter alias ciuitates regni praecipui, ordinationi generalis conuentionis et contributionis institutioni se debebunt conformari modo et ordinatione tali: nam si praelati et barones regni in conuentione in fertonum contributionem de singulis laneis exactionemque oppidanorum suorum consenserint, eamque effectualiter contribuere coeperint, extunc ipsi ciues iuxta consuetudinem integram exactionem vulgo nuncupatam *schosz* soluere tenebuntur; sin autem per sex duntaxat grossos de quolibet laneo soluendos ipsi praelati et barones ac ordines regni decreuerint, ciues etiam nostri ad exactionem mediam duntaxat erunt obligati, neque vlla ratione erunt ad quasuis contributiones et exactiones nobis et serenissimis successoribus nostris pendendas asstricti, nisi prius nobilitas vniuersa regni et dominiorum nostrorum easdem nobis contulerint modo supra memorato de laneis. Quam quidem ordinationem nostram et libertatem a serenissimis praedecessoribus nostris ciuitati nostrae Cracouiensi gratiose concessam, et a nobis et a serenissimis successoribus nostris perpetuum et inuiolabile robur habituram volumus et aeuiterne statuimus. In quorum omnium fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus et sigillo nostro communiri iussimus. Datum Cracouiae feria quinta ante festum sancti Nicolai proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, regni vero nostri vigesimo primo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznense, legato nato et primate, Andrea Zebrzidowski Vladislauiense, Andrea Noszkowski Plocense, Ioanne Dziaduski Premisliense, Ioanne Droiowski Chelmense, Stanislao Hosio Culmense, Leonardo Camenecense episcopis, ac magnificis, generosis et venerabilibus Ioanne a Tharnow castellano Cracouiense, exercituum regni nostri supremo ac Sandomiriense, Striense, Lubaczouienseque, Petro Cmitha a Wisznicze comitibus, palatino Cracouiense, regni nostri supremo marschalco, Cracouiense, Scepusiense, Premisliense, Colenseque, Martino Zborowski Calissiense, Schidlouiense, Odalanouienseque, Ioanne Spithek a Tharnow Siradiense ac Brzeznicense, Krzepicense, Krzessouienseque et Ostrzessouiense, Ianussio a Kosczieliecz Brzestense, Naklense, Bidgostienseque, Ioanne a Mieliecz Podoliae, Chmielnicense, Grodecenseque, Nicolao a Szieniawa Belzense, exercituum regni nostri campestri, Haliciense, Colomienseque, Ioanne a Cosczieliecz Iunivladislauiense ac Brzestense, Dobrzinense, Cowalienseque, Foelice a Sokolowo Plocense, Maigemburgense, Plocense, Lomzense, Viznenseque, Ioanne Dziergowski de Pawlowo palatino et vicesgerenti ducatus Masouiae et Varscheuiense, Achacio Czema Margenburgense palatinis, Meuense, Stumenseque capitaneis, Petro Zborowski Sandomiriense, Sanocenseque, Stanislao Maczieiowski Voinicense, serenissimae dominae Barbarae reginae coniugis nostrae charissimae, curiae magistro ac Chelmense et Zawichostense, Iacobo Liassoczki Lanciciense, Erasmo de Krethkow Brzestense, Pizdrenseque, Andrea Krothoski Iunivladislauiense, Bernardo Maczieiowski Lvblinense, magno procuratore nostro Cracouiense ac Trembowliense, Philippo de Trzciana Rauense, Spithek Iordan de Zakliczin Sandecense, regni nostri thezaurario, Sebastiano de Mieliecz Viszliciense, Valentino Dembienski Biecense, Nicolao Miskowski a Mirow Radomiense ac Oswienczimensis

et Zathoriensis ducatuum, Międzirzecenseque, Stanislao a Tharnow Zawichostense et Siradiense, Georgio Lathalski Landense, Ioanne a Comorow Polanecense, Nicolao Luthomirski Czechouienseque (s) et theloneorum nostrorum in minori Polonia praefecto, Venceslao Zaremba de Calinowa Naklense, Grabowienseque, Ioanne Bonar a Balicze Oswiąnczimense, Stanislao Dunin Inowlodzense, Nicolao Radzieiowski Gostinense, Nicolao Odnowski Premisliense castellanis, Leopolienseque capitaneis, Ioanne Oczieski regni nostri vicecancellario, succamerario et burgrabio Cracouiense, Sandecenseque capitaneo, Ioanne Przerembski praeposito et sede vacante administratore epi scopatus Cracouiensis, Iacobo Vchainski decano Plocense, archidiacono Varsouiense, Thoma Pszonka Poltouiense canonicis, secretariis nostris et aliis plurimis fidedignis. Datum per manus eiusdem magnifici Ioannis Oczieski regni nostri vicecancellarii, succamerarii, burgrabiique Cracouiensis, Sandecensis etc. capitanei. — Ioannes Oczieski r. P. vicec. sst.

Dokument pargaminowy. Na pąsowym jedwabnym sznurku wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku. (Żebrawski II, N. 77).

140. 1550. die 16. m. Decembris, Casimiriae.

Aestimatio domorum Casimiriensium facta exactionis civilis constituendae gratia.

Actum feria tertia post Luciae. — Taxatio domorum pro exactione regiae maiestatis per dominos consules tam residentes quam antiquos totamque communitatem suscepta ac in posterum perpetuo tenenda.

Prima pars circuli: — Domus Adami Philka gr 16, — do. d. Stanislai Fox gr. 16, — do. Petri Krosner gr. 17, — do. Nicolai Tederla gr. 18, — do. Pawlova gr. 16, — do. Balamunth gr. 16, — do. Stanislai Fox gr. 22, — do. d. Sebastiani gr. 28, — do. Czubulczina gr. 12, — do. Sordyl gr. 22, — do. vel lapidea ciuilis gr. 22.

Platea Vieliciensis: — do. Laurentij fabri gr. 12, — do. Vithek gr. 26, — do. Sypior gr. 24, — do. Czieniowski gr. 26, — area Vloszek gr. 15, — do. Kolyasyanka gr. 15, — do. Petri Slomek gr. 26, — do. Adae carpentarij gr. 24, — do. Hanuszova gr. 14, — area Vlodiczinska gr. 20, — do. Stanislai Sluska gr. 16, — do. Ioannis pellionis gr. 20, — do. Nogawka gr. 18, — do. sutoris Misgala gr. 12, — do. Szolthisz pistoris gr. 15, — do. Franek malus gr. 20, — do. Alberti Rembacz gr. 8, — do. Pawlova gr. 22.

Platea Krovya: do. Kunyczki gr. 18, — area Mrziglod gr. 6, — do. Annae Kusnyrzanka gr. 10, — do. Sczigiel gr. 10, — do. Sebastianus carpentarius gr. 7, — do. Mydliarka gr. 6, — do. Hono. d. Nicolai gr. 10, — do. Kowalczowski gr. 8, — do. Tomaszek gr. 6, — d. Stanislai gornik gr. 3, — do. Christopheri muratoris gr. 9, — do. Bartholomei krupnik gr. 5, — do. Rosmuszovey gr. 9, — do. Mathiae kramarz gr. 8, — do. Szienkowsky gr. 6, — do. Dutkowsky gr. 10, — do. Stanislai stricharz gr. 8, — do. Ziemyankovna gr. 10, — do. d. Felicis Zebrzidowski gr. 12, — do. Stanislai

Nogietek gr. 7, — do. generosi Strala liber, — do. Bartholomei textoris gr. 10, — do. Ioannis Klesk gr. 7, — do Mathiae Duda gr. 7, — do. Michaelis Lyss gr. 7, — do. Vrbani Sadovnik gr. 7, — do. Katherinae Visniowska gr. 12, — do. Pabianovski spiritualium.

Platea s. Iacobi: do. nobilis Paskowski gr. 5, — do. Mathiae Zwyaszil gr. 10, — do. nobilis Gabanski gr. 8, — do. Ioannis Czeszek gr. 12, — do. Simonis Czeszek gr. 13, — do. Mayk textoris gr. 6, — area Io. Czeszek gr. 5, — area Okruthny gr. 12, — do. Bartholomei Puczek gr. 12, — do. Venceslai Niedbala gr. 14, — area Vadowski gr. 8, — do. Srotarka gr. 12, — do. Loszek gr. 14, — do. Galli gr. 10, — do. Alberti Niemyecz gr. 10, — area Dilag gr. 10, — do. Pawlova gr. 18, — do. Pichowska gr. 20, — do. Malicza gr. 16, — do. Klesyna gr. 15.

Secunda pars circuli: do. Sczirbinski gr. 20, — do. Czudny Iurek gr. 10, — do. Kosyczki gr. 10, — do. Kothek gr. 20, — lapidea Sczirbinska gr. 30, — do. Lyszak gr. 12, — do. Zemla gr. 20, — do. Io. pellionis gr. 24, — do. Michalkova gr. 16, — do. Kosziczki gr. 20, — do. Pauli aduocati gr. 15.

Platea pistorum: do. Pernusz gr. 13, — do. Czech pistoris gr. 15, — do. Balthasaris sartoris gr. 6, — do. Czelusthczina gr. 14, — do. Orlyk gr. 12, — do. Maslek gr. 10, — do. Czisza gr. 12, — do. Burkarka gr. 14, — do. Symkowa gr. 14, — area ibidem gr. 10, — do. nobilis Palczowski gr. 15, — do. Casparis Vronka gr. 10, — area Rikala gr. 10, — do. Gregorij na gorcze gr. 20, — do. Stanislai Karaszek gr. 14, — do. Mathiae Rikala gr. 14.

Platea s. Stanislai: do. conuentus s. Katherinae nuncupata zlodownya gr. 12, — do. nobilis Russeczki gr. 12, — do. Koczielina gr. 4, — do. Smyczel gr. 9, — do. conuentus s. Stanislai Bikoviecz gr. 12, — do. conuentus nadstawki libera, — do. conuentus s. Katherinae Svinar gr. 10, — do. Mathiae podezwony gr. 5, — do. conventus s. Katherinae podesvony gr. 10.

Tercia pars circuli: do. Bartholomei lanka gr. 24, — do. Sebastiani gr. 13, — do. Io. balneatoris gr. 33, — do. conv. Corporis Christi gr. 24, — do. Zisczinski gr. 30, — do. Iohannis pellionis gr. 48, — do. Foxowa gr. 24, — do. Pawlyk gr. 28, — do. Pintha gr. 28, — domus Mazurek gr. 28.

Platea Craccouiensis: do. con. Cor. gviasda gr. 15, — do. conv. s. Ka. Czech gr. 18, — do. con. s. Ka. Thomkovicz gr. 18, — do. organysczinski gr. 15, — do. Mrziglod gr. 16, — do. Lossek gr. 24, — do. Kuropieska gr. 12, — do. Alexandri gr. 36, — do. Stano gr. 30, — do. Foxova gr. 45, — do. Stanislai Fox gr. 18, — do. Stanislai skliarz gr. 12, — do. Stanislai Papal gr. 12, — do. Salviczki gr. 12, — do. Gabrielis sartoris gr. 16, — do. pannitonsoris gr. 24, — do. con. s. Ka. apote. gr. 18, — do. Philipi gr. 18, — do. Myslek gr. 24, — do. Valkier gr. 28, — do. Sczirba gr. 28, — do. Martini Kaczmarczik gr. 28, — do. Kosa gr. 25, — do. Thobie Fox gr. 32, — do. Spunth gr. 36, — do. Stalny gr. 25, — do. Zielony gr. 25, — do. mensatoris gr. 18.

Platea Iudeorum: do. Sieczko gr. 20, — do. Mathiae panni. gr. 45, — do Odolinski gr. 15, — do. Gurski gr. 15, — do. Zaborski gr. 22, — do. Benedicti Vloczek gr. 12, — acroces ramy d. Zabor. gr. 6, — do. Spunthowski gr. 10, — area Mathiae con. gr. 13, — area Pabianowska gr. 13, — do. mo-

netarij gr. 13, — area Mathiae pan. gr. 18, — do. Kobilka gr. 16, — do. hutha gr. 24, — do. lapidea Iordan libera, — do. Pauli cerdonis gr. 10, — braxatorium Myslek gr. 12, — do. Corporis Christi gr. 16, — do. Zobek gr. 20, — do. Io. Nysiolek Blaszek piwni cum horto gr. 48, — do. Io. Nyzio. Kosiczki gr. 12, — do. Io. Nyzio. Vilk gr. 12, — do. Io. Nyzio. Kulia gr. 12, — do Io. Nyzio. Chvalinski gr. 8, — do. rurmystrow de Craccouia gr. 15, — do. hospitalis s. Leonardi gr. 10, — do. duo pertinentes ad lapideam Iordan liberi, — do. duo viccariorum gr. 20, — domi tres Iudeorum insimul cum hospitalibus gr. 30, — do. Anna Poludnyova gr. 10, — do. 2 ciuiles, aurifaber gr. 20, — do. Samuelis Iudei gr. 20, — do. starey doctorovey gr. 12, — do. Roza gr. 12, — area aurigae ciuilis gr. 10, — do. ecclesiae Corporis Christi Turchan gr. 12, — hortus d. Ioannis pellionis gr. 10, — do. Mrziglodova gr. 12, — do. Mathiae coci gr. 12, — do. Dusz gr. 8, — do Polevczinski gr. 12, — do. Agnetis Ganeczney gr. 6, — do. Erasmi pellionis gr. 20, — do. Pieczonczina gr. 10, — do. Iassek gr. 20, — do. Georgij tubicinatoris gr. 8, — do. Faelicis pellionis gr. 16, — do. Iacobi pannificis gr. 12, — do. Alexij barbitonsoris gr. 20, — do. Mayowsky gr. 15, — do Pauli Sczirba gr. 12.

Pars quarta circuli: do. Niedzielya gr. 30, — do. Chizik gr. 24, — do. Cornus gr. 22, — do. Iavor gr. 24, — do. Lex gr. 22, — do. Simonis anterior gr. 24, — de domo postica gr. 12, — do. Maczieyaszek gr. 18, — do. Thomaszova gr. 18, — do. Valentini Clayner gr. 20.

Circulus caninus: do. magna gr. 30, — do. platnerz dicti Lapczinski gr. 12, — do. Stalny gr. 15, — area Boczanowska gr. 10, — do. Boczanek gr. 10, — do. Roman gr. 10, — do. carpentarij Lysz gr. 24, — do. Odrzikonyova gr. 16, — do. Nickiel gr. 10, — do. Palybog gr. 10, — do Kyanka gr. 10, — do. Bogarodzicza gr. 18, — do. dicta olyearz gr. 10, — do Slovik gr. 10, — do. hawtarz gr. 16, — do. Bodzanowska gr. 15, — do. aurigae r. maiestatis gr. 15, — do. Iglyarz gr. 7, — do. v. d. Stanislai Rzepka gr. 7, — area Stanislai Lypski gr. 7, — do. Sermierz duo gr. 15, — do. Bartholomei Legliarz gr. 15, — do. Placzibabka gr. 12, — do. Valentini generi Petri stannifusoris gr. 18, — allodium d. Ioannis gr. 10, — d. Stalnyanczin in postico Lapkanowski gr. 10, — do. Augustinova gr. 15, — do. Thurchan gr. 13, — do. Platnerz gr. 10, — do. s. Cathe. Polanka gr. 15, — do. pastoris ciuilis libera, — do. Craus gr. 12, — do. Mazurkova gr. 12, — do. Martini Spunth gr. 12, — do. Faelicis muratoris gr. 12, — do. Stanislai Sapias gr. 12, — do. Stephani laniatoris gr. 12, — do. Gregorij Varchol gr. 8, — do. Stanislai Philka gr. 24, — area in postico Niedzielą gr. 10.

Inter masniki: do. Laurentij funificis gr. 8, — do. Kaczmarzik gr. 15, — do. Chmieliarz gr. 6, — do. Martini funificis gr. 12, — do. Sklarz gr. 5.

Inter sutores: do. Alexij barbitonsoris gr. 12, — do. Mathiae Kretek gr. 8, — do. Morzipivo serificis gr. 9, — do. Rapitka sutoris gr. 9, — do. Blaskowsky gr. 8, — do. Michaelis gladiatoris gr. 8, — do. Alexij hostiarij r. m. gr. 8, — do. Palybog gr. 5, — do. Tatarowski gr. 3, — do. Alberti figuli gr. 12, — do. Procopek Begiolek gr. 6, — do. Noszalowski gr. 20, — do. Brzoska gr. 12, — do. Crausz gr. 12, — do. Ruperti gr. 20, — do. Mathiae Pokrziwka gr. 20, — do. Petri Kostka gr. 8, — do. Mathiae Czichi

gr. 12, — do. Mleczkowski gr. 12, — do. Petri Polewka gr. 14, — do. Zagorski gr. 14, — do. Stanislai Szasky gr. 14.

In Ponte regali: do. Leonardi gr. 22, — do. Nicolai Szitarz gr. 16, — do. Vargawski can. Cracc. gr. 18, — do. Martini Przesmedek gr. 16, — do. Annae Pyotrovna gr. 16, — do. Martini gladiatoris gr. 22, — do. Kosczyolek gr. 26, — do. Mnyszek gr. 14, — do. Faelicis Myernik gr. 14, — do. Io. aurigae m. r. gr. 14, — areae duae spiritualium gr. 32, — do. Valentini gr. 16, — do. Rikala gr. 16, — do. Ponyatowski gr. 28, — do. Alberti sartoris gr. 8, — do Mathiae Placzibabka gr. 13, — do. Alberti sartoris gr. 13, — do. Iskra gr. 18, — do. Andreae barbitonsoris gr. 18, — do. Nicolai sartoris gr. 20, — do. Myska gr. 24, — do. Podrzeczi gr. 28, — do. Stanislai Svieboda gr. 22.

Pars secunda: area hospitalis s. Heduigis gr. 18, — area Irzikova gr. 20, — do. Irzikova gr. 36, — do. Barglowski gr. 24, — do. Nicolai Morzipivo gr. 26, — do. pannitonsoris gr. 24, — do. Ioannis rimarz gr. 26, — do. Francisci aduocati gr. 15, — do. Sabynka gr. 20, — do. Mathiae Masurovitz gr. 26, — do. Wczislova gr. 28, — do. Iacubova gr. 20, — do. Slywczinski gr. 20, — do. Martini gladiatoris gr. 20, — do. Barbarae Kucharzowa gr. 20, — do. s. Heduigis gr. 15, — do. altera s. Heduigis gr. 15.

Retro s. Heduigim: do. Petri Piekarzecz gr. 12, — do. Murlezinski gr. 16, — do. Czarnoczka gr. 16, — do Christophori Ianusovicz gr. 20, — do. Slupska gr. 8, — Infernus cum domunculis illi annexis gr. 48, — monachorum paradisus gr. 6, — magnus paradisus gr. 20.

Vide moderationem sabbato ante Petri et Pauli apostolorum, anno 1551.

Acta Cons. Casimir. N. 757, str. 924.

141. 1551. die 4. m. Aprilis, Casimiriae.

De consulibus sero ad senatum venientibus, poena afficiendis.

Actum sabbato pridie dominicae Conductus Paschae. — Dominorum consulum tam residentium, quam antiquorum, vnanimi omnium voto sancitum est, vt posteaquam dominus proconsul pro dominis consulibus famulum praetorij misserit, et quisquis per famulum officij domi praeuentus ad praetorium venire renuerit, sex grossos paenae irremissibilis dominis consulibus in carbanam persoluet pro communi omnium diuisione suo tempore partiendos.

Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 991.

142. 1551. die 30. m. Aprilis, Casimiriae.

Senatus consultum de reditibus consulum Casimiriensium inter eosdem consules partiendis.

Actum feria quinta post dominicam Cantate. — Domini consules residentes et antiqui, ad praetorium pleno numero congregati, de maiori cura

causarum ciuilium et reipublicae prouidentes, vnanimi omnium voto et sententia perpetuo, inuiolabiliter obseruandum inter se sanciuerunt, omnes prouentus ciuiles eos tantum ex antiquo propter eorum maiorem diligentiam in administratione reipublicae priuatim concernentes et integro anno proeuientes, in vnam cisticulam fideliter componere nihilque inde accipere tantisper, donec ratio ex publicis ciuitatis prouentibus per dominos aerrarios de laudato more supputanda esset, ibique omnes illos eorum prouentus in equales sortes partiri et singulis singulas sortes dare, defalcatis primum ex vniuscuiusque sorte negligentiarum paenis, sabbato pridie dominicae Conductus Paschae anni huius laudatis, equaliter quoque in omnes diuidendo: excepta minutarum sigillatione, a qua dominus proconsul pro tempore existens, quoties contigerit, duos grossos pro vsu suo percipiet.

Acta Consul. Casimr. N. 757, str. 1010.

143. 1551. die 27. m. Iunii, Casimiriae.

Senatus consultum de aestimatione domorum Stradomiae sitarum temperanda.

Actum sabbato ante festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum. — Postquam famati viri Regij Pontis conciues ad praetorium congregati exposuissent nobis, suas domos pene omnes in Stradomia iacentes, magnis censibus terragijs antiquitus esse oneratas, de quibus censibus circa communem taxam aliquam mentionem facere essent obliti, petentes sibi aliquid ex taxa superiori defalcari, nos de eiusmodi oneribus edocti cum totius communitatis assensu ipsis conciuibus Stradomiensibus in parte sinistra eundo Craccouiam degentibus, ex taxa memorata sub data feria tercia post Luciae, anno 1550 ad acta nostra inscripta, ex singulis areis 2 gr. ex parte vero dextra manentibus per vnum gr. defalcandum fore instituimus et defalcauimus.

Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 1051.

144. 1551. die 8. m. Iulii, Vilnae.

Sigismundus Augustus consulibus civitatis Cracoviae mandat, ne murum civitatis portae Slavcoviensi adiacentem, aedificiis obstruere permittant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis fidelibus dilectis gratiam regiam. Famati fideles dilecti! Delatum est ad nos fidelitates vestras nuper quendam locum inter portam Slawkouiensem et domum famati Nicolai Skazimleko muro ciuitatis contiguam, cuidam muratori donasse, cum nunquam ante hac is ipse locus aliquibus aedificijs occupatus fuisse perhibetur, cum propter

murum illi contiguum, a quo aliena aedificia propter liberum accessum et transitum illius esse debent, tum ob viam transuersam, cuius illac antiquitus usus fuit. Miramurque fidelitates vestras ea ratione illum locum contulisse, cum paucis ante annis, quae contigua aedificia muro ciuitatis fuere, demolienda curarunt. Qua in re nos publico magis ciuitatis, quam priuati hominis commodo prospectum iri volentes, mandamus fidelitatibus vestris, ita habere volentes, vt si ita sit, mox visis praesentibus prohibeant, ne is murator vigore eiusdem donationis aliqua aedificia hoc in loco vsque ad felicem reditum nostrum Cracouiam collocaret, et si quae fecerit, illa tollant et locum eundem liberum faciant, neque quicquam hoc nomine statuere praesumant. Pro debito officij sui et gratia nostra secus non facturae. Datum Vilnae octaua Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, regni nostri vigesimo secundo. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego na karcie 126, stronicy odwrotnej.

145. 1552. die 20. m. Februarii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae controversias omnes civium Cracoviensium ad proximum suum Cracoviam adventum diiudicandas remittit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litwaniae Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et heres. Significamus praesentibus litteris nostris, quibus expedit, vniuersis, quod etsi cause et actiones omnes ciuiles iuris Maidemburgensis ciuitatis nostre Cracouiensis tam in genere, quam in specie, et publicarum et priuatarum personarum tam ex vi limittationis generalis sev eciam specialis, quam ex cittationibus, concittationibus, remissionibus, relationibus, mandatis nostris, appellationibus, advocationibus ac aliis quibuscumque terminis, quomodocunque censendae, prouenientes et cadentes, ad diem vigesimam comitiorum presentium Piotrkoviensium limittate et prorogate a nobis sint, quum tamen ipsi consules per suos priuatimque ab vniuersa communitate nunctios in hec comitia generalia Piotrkouiensia ad nos missos exhiberent et commonstrarent coram nobis et consiliariis nostris priuilegia, decreta iudicialia et immunitates per serenissimos praedecessores nostros concessas et tempore felicis regiminis nostri approbatas, quibus continetur, quod preconsul et consules ac ipsi ciues Cracouienses generaliter omnes et in specie quilibet non alibi, nisi in castro Cracouiensi aut in ipsa ciuitate Cracouiensi respondere debent coram nobis duntaxat pro quibuscunque causis et iniuriis, per quascunque personas coniunctim vel diuisim cittati aut quomodolibet evocati, quodque iura et priuilegia sua siue ciuitatis Cracouiensis non alio in loco, quam in castro aut ipsa ciuitate Cracouiensi in presentia nostra exhibere et reproducere perpetuo et in evum tenentur. Nos itaque quemadmodum alios (s) ante ita et nunc eos in eisdem priuilegiis, decretis et prerogatiuis conservandum, omnes et singulas causas superius recensitas Cracouienses tam publicarum quam priua-

tarum personarum generaliter omnium et in specie cuilibet (s) et terminos earundem ita, vt premissum est, in diem hodiernam indecisas cadentes et interim provenientes, devolutas et quomodolibet devoluendas, tum et reponendorum priuilegiorum ad diem duodecimam post felicem proximum ingressum nostrum Cracouiam, die ingressus exclusa, limitavimus et remisimus, limittamusque et remittimus per presentes, vbi consules et ciues Cracouienses generaliter omnes et in specie quilibet cum quibuscunque personis et quecunque persone cum eisdem consulibus et ciuibus Cracouiensibus habent et habiture sunt, habebuntque et habiture sunt ad prosequendum quosuis terminos quomodocumque devolutos et devoluendos, nullius partium iure leso, sed in suo robore conservato. Harum testimonio litterarum, quibus sigillum nostrum subappressum est. Datum in conventione generali Piotrkouiensi, die vigesima Februarii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni nostri vigesimo tercio. — Ioannes Oczieski regni Poloniae vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae vicecancellarii, succamerarii, burgrabii Cracouiensis, Sandecensis, Olstinensis etc. capitanei.

Powyższy dokument wydany jest przez Jana Głowackiego z Zagorzyc sędziego i Mikołaja Dąbrowskiego z Dąbrowy podsędka sieradzkich na sejmie piotrkowskim feria V post dominicam Reminiscere r. 1552. Oryginał pargaminowy, pieczęcie oderwane.

146. 1552. die 17. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de pretio muri.

Actum feria quinta post dominicam Reminiscere. — Domini consules cum tota communitate Kasimiriensi et Stradomiensi ad praetorium congregata, praecauendo, ne alique dissensiones inter vicinos super exsoluendo muro alias *o splaczeniv murv* fiant, vnanimiter sanciuerunt ac taxauerunt vnam vlnam in fundamentis esse ad 6 gr. aestimandam, et vnam vlnam muri supra fundamenta sex gr. taxari debere, salua immutacione taxe pro temporum disposicione materieque precio.

Acta Cons. Casimir. N. 758, str. 109.

147. 1552. die 6. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis civibus Stradomiensibus impertita, rata facit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, totiusque Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Notum testatumque hisce literis nostris facimus, oppida-

nos nostros Stradomienses obtulisse et legendas nobis praebuisse diui Sigismundi parentis nostri literas, in pelle peccorina scriptas, sigillo regio minori communitas et reuerendi patris domini Petri episcopi Posnaniensis, regni nostri procancellarij manu subscriptas, quibus literis quoniam inter caetera omnium iurium, priuilegiorum, libertatum, consuetudinum et munimentorum legitime editorum, concessorum et obseruatorum a quibuscunque maioribus, diuis Poloniae regibus Stradomiensi oppido datorum, generalis et summaria confirmatio per diuum parentem nostrum facta, cum clausula perinde acsi de verbo ad verbum inserta forent, continebatur, supplicarunt nobis, vt nos quoque eam generalem confirmationem ratam habere et confirmare dignaremur. Quod nos diui parentis nostri exemplo non grauate facimus, approbamusque, innouamus et confirmamus omnia Stradomiensium iura, priuilegia, libertates, consuetudines et munimenta legitime edita et concessa ac obseruata quorumcunque Poloniae regum, non minus ea rata et firma esse volentes, quam si in literis hisce nostris singillatim de verbo ad verbum fuissent inserta. Praeterea vero singularem ac praecipuam clementiam nostram ipsis Stradomiensibus volentes declarare, dedimus illis publice ipsorum rei consulturi et damus praesentibus literis primo, ut per nos et successores nostros illis ipsorumque posteritati cereuisiam ac mel coquere et conficere alibique confectum cum omnibus vini et potus generibus coemere, exponere et vendere perpetuo liceat, declarantes et statuentes, illos ijsdem iuribus, priuilegijs, libertatibus, immunitatibus et praerogatiuis in omnibus rebus debere potiri et gaudere, quibus ciues Casimirienses potiuntur et gaudent. Deinde hoc illis quoque dedimus et damus hisce literis nostris, vt quemadmodum oppidanis Casimiriensibus licere intelleximus, ita omnibus quoque oppidanis et artis cuiuscunque opificibus in oppido Stradom habitantibus publicae vendetae seu tandetae foro Cracouiae vti liceat, idque tam ad venditionem quam ad emptionem nouarum et vsu attritarum rerum referri volumus more et consuetudine oppidanorum Casimiriensium. Porro quoniam ex priuilegijs ipsorum cognouimus, oppidi Stradomiensis fines fluminis Istulae rippa et profluente, qui Rudawka vulgo dicitur, terminari, concedimus illis liberum eius rippae vsum, quam late scilicet rippa oppidi spatio obiecta respondet, vt ne illos quisquam vllis sepibus et obstaculis interclusos ab eius rippae vsu audeat semouere. Eius nostrae in Stradomienses oppidanos munificentiae vt summum perpetuo extet testimonium, praesentes literae sigillo nostro sunt communitae. Datum Petricouiae in conuentione generali regni feria quarta ante dominicam Palmarum, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni vero nostri anno vigesimo tertio. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus dominis: Nicolao Dzierzgowski archiepiscopo Gnesnensi, legato nato et regni nostri primate, Andrea Zebrzydowski Cracouiensi, Ioanne Drochoiowski Cuiauiensi, Ioanne Noskowski Plocensi, Ioanne Dziaduski Praemisliensi, Iacobo Vchanski Chelmensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis: Ioanne comite de Tarnow castellano Cracouiensi et Sandomiriensi, Lubaczowiensi, Stryensi capitaneo, Petro Kmita de Wisnicz Cracouiensi, regni nostri mareschalco, Scepusiensi, Praemisliensi, Colensique capitaneo, Ianussio Latalski de Labiszyn Posnaniensi, Inowladislauiensi, Czluchowiensi capitaneo, Ioanne a Tęczyn Sandomiriensi, curiae

nostrae marschalco, Lublinensi, Lelowiensi capitaneo, Martino Zborowski Calissiensi, Szydlowiensi, Stobnicensi, Odolanowiensique capitaneo, Spitkone a Tarnow Syradiensi, Ioanne de Koscielec Brzestensi, Ioanne de Koscielec Iuniuladislauiensi, Petro de Dambrowica Russiae, Ioanne Dzierzgowski Masouiae et Andrea de Gulczewo Rauensi palatinis, Petro Karnkowski Calissiensi, Stanislao comite de Tanczin Leopoliensi, Alberto Starzechowski Belzensi, Philippo Trzcienski Rauensi, Laurentio Spytek Iordan Sandecensi, regni nostri thesaurario, Sebastiano de Mielec Wisliciensi, Valentino Dąmbienski Biecensi, Ioanne Krotoski Rogoznensi, Ioanne Gołogorski Haliciensi, Ioanne Bonar de Balice Chelmensi, Stanislao Zaremba Naklensi, Ioanne Swida Biechouiensi, Siluestro de Kretkow Bidgostiensi, Floriano Zebrzydowski Oswiecimensi, Ioanne Lutomirski Brzezinensi, Georgio Ierzowski Warschouiensi, Stanislao Lawski Wiznensi, Adamo Wilkanowski Wissogradiensi castellanis, Ioanne Ocieski regni nostri cancellario et Sandecensi, Olsztinensi capitaneo, Ioanne Przerębski praeposito Cracouiensi et regni nostri procancellario, Georgio Podlodowski praeposito Sandomiriensi, Ioanne Sierakowski curiae nostrae referendarijs et omnium terrarum nuncijs, Philippo Padniewski cantore, Matthia Łącki canonico Cracouiensi, Valentino Herburth canonico Cracouiensi, secretarijs nostris et alijs quam plurimis dignitarijs et officialibus nostris, ad praemissa existentibus. Datum per manus eiusdem venerabilis Ioannis Przerębski praepositi Cracouiensis et regni nostri vicecancellarij, deuote nobis dilecti. — Ioannes Przerębski regni Poloniae vicecancellarius. — Relatio venerabilis Ioannis Przerębski praepositi Cracouiensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z kopii zawartej w rękopisie pod tytułem: Zebranie przywileiow y dekretow krolewskich miastu Stradomiowi przy Krakowie y cechom iego służących, z r. 1715, karta 21.

148. 1552. die 9. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae cavet, ne exhibitio privilegiorum a nunciis civitatis Cracoviensis in comitiis Petricoviensibus facta, iuribus eiusdem civitatis praeiudicet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithwanie, Russie, Prussie, Masouie etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quorum interest, vniuersis. Cum ex constitucione superioris anni conuentus omnibus ciuitatibus regni nostri, quae ius emporij publici seu depositi haberent, denunciassemus atque mandassemus, vt in hoc conventu literas et priuilegia eiusmodi depositorum producerent et exhiberent, comparuerunt inter ceteros nuncij ciuitatis Cracouiensis atque exhibuerunt decretum diui parentis nostri in conuentione Pyotrcouiensi anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono latum, quo comprobarunt, quod non alibi, quam in arce Cracouiensi literas et priuilegia sua coram nobis producere teneantur. Et licet ciuitatem Cracouiensem vti exemptam et priuilegiatam in prefata generali constitucione minime contineri dicerent, tamen adduci se passi sunt,

vt hic Pyotrcouie priuilegia pro emporio et deposito a maioribus nostris illis concessa permulta, etsi duntaxat persone regie et ad extraiudicialem tantum informacionem nostri ostenderint et produxerint. Quamquam autem totam eam causam de emporijs integram seruauerimus, tamen cavere illis supplicantibus cum consensu etiam senatorum regni nostri voluimus, quod priuilegiis ciuitatis Cracouiensis de non exhibendis alibi quam in arce Crauiensi literis et priuilegiis nihil derogatum sit, neque derogari deinceps poterit, quod in hoc conventu priuilegia sua exhibuerunt, neque factum hoc illorum in exemplum vllo vnquam tempore et ex quacumque causa trahi poterit. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est appensum. Datum Pyotrcouie in convencione generali sabato ante dominicam Palmarum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni nostri anno vigesimo tercio. — Ioannes Przerempski r. P. vicecancell. sst. — Relatio venerabilis Ioannis Przerempski regni Poloniae vicecancellarji, prepositique Cracouiensis.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku (Żebrawski, II, N. 77).

149. 1552. die 7. m. Decembris, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consules Casimirienses monet, ut de civitate armis instruenda curam adhibeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae dominus et heres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Kasimiriensis ac vniuerse communitati graciam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Dedimus non ita pridem ita exiente (s) publica necessitate, mandati nostri literas ad magnificum Petrum Kmytha a Visnicz comitem, prospiceret arci et ciuitati Cracouiensi a rebus omnibus, quibus ad hostes, si, quod Deus auertat, arcendos esset necesse, vtque ciues et incole Cracouienses ab armis, tormentis bellicis commeatum alijsque rebus essent parati; idem quoque vt generosus Ioannes Bonar a Balycze in Kasimiriensi et Clepardiensi oppidis faceret, illi iniunximus. Relatum autem nobis est per eos, qui a vobis huc perueniunt, vos lente admodum in hoc tam arduo et tam magni momenti negotio agere, neque mandatis in hac parte nomine nostro uobis per dictum generosum Ioannem a Balycze datis parere. Tametsi autem illius iam fuit officij, debitis modis ad id faciendum vos cogere, sed neque necesse erat nos ea de re literas ad vos mittere, cum imperio magni procuratoris nostri et subsint et illius obsequi debeant, ne tamen ignoranciam aut aliquid tandem aliud Fidelitates vestrae possint in posterum praetexere, vigore praesentium literarum nostrarum sub grauissima indignacione nostra et animaduersione vobis mandamus, vt quicquid praefatus generosus Ioannes Bonar eisdem in negocio municionum et prouisionis contra hostilem impetum faciendum iniunxerit, id omne sine quauis contradictione aut dilacione summo studio facere contendant. Quod si aliqui se huic mandato nostro opponere,

aut illi contrauenire ausi fuerint, grauissimas paenas sine vlla spe venie ab illis sumus exacturi. Secus itaque ne fecerint. Datum Vilne VII Decembris, anno Domini M. D. L II, regni vero nostri anno XXIIII. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Acta Consul. Casimir. N. 758, str. 292.

150. 1553. die 16. m. Ianuarii, Casimiriae.

Plebiscitum de tributo a scabinis noviter electis pendendo.

Actum feria secunda ante festum s. Fabiani et Sebastiani. — Domini consules residentes et antiqui cum famatorum aduocati tam Kasimiriensis quam Stradomiensis et scabinorum necnon tocius communitatis ad praetorium pleno numero congregatae assensu, cum eaque tota communitate perpendentes, sumptuosas minusque vtiles impensas in collationes seu conuiuia per scabinos recenter electos erogari, id perpetuo obseruandum sanciuerunt, vt quicumque scabinorum nouiter seu recenter ad sedem scabinalem per dominos consules electus fuerit, is loco eiusmodi conuiuij seu collacionis ad cistam scabinalem pro fisco octo florenos per 30 gr. in quemlibet computando, pro necessarijs rebus ac ornamento ad sedem scabinalem conuertendos, irremissibiliter deponet.

Acta Consul. Casimir. N. 758, str. 289.

151. 1553. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de syndico etiam ex ordine consulari deligendo.

Feria quarta post Reminiscere. — Spectabiles Domini Ioannes Aychler protunc proconsul, doctor Albertus Crayno, Bartholomeus Cromer, Erasmus Banck, Stanislaus Strausz, Bartholomeus Habycht, Ioannes Cleczowskj, Laurentius Rambyeskj, Erasmus Czeczotka, Gregorius Oszieczkj, Nicolaus Coszlia, Georgius Schilling, Ioannes Crocker, Stanislaus Czirus, Simon Crumphelt legitime per scedulas conuocati, frequentique senatu et pleno numero ad hodiernam diem congregati, nunc ex certis et racionabilibus causis senatum mouentibus, senatus consultum de syndicatura feria sexta vigilia s. Stanislai in autumno a. 1544 sancitum, abrogarunt vnanimi voto in hac parte et in hoc dumtaxat articulo, quod videlicet nemo ex consulari ordine in syndicum eligi possit. Itaque abrogato huiusmodi articulo denuo constituerunt, vt syndicatura conferri possit ei, qui ex consulari ordine fuerit.

Acta Cons. Crac. 9, str. 27.

152. 1553. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae privilegium »omnium iurium, privilegiorum, decretorum, sancitorum, libertatum, immunitatum civitati Clepardiensi servientium, confirmationis«. Feria II. post dominicam Palmarum.

Z sumarycznego zatwierdzenia przywilejów miasta Kleparza, wydanego przez Augusta III w Warszawie d. 24 listopada 1738.

153. 1553. die 12. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de officiis civilibus singulis consulibus demandandis.

Feria sexta postridie Ascensionis Domini. — Spectabiles domini Erasmus Czeczotka protunc proconsul, Michael Bogacz, Ioannes Aichlar, Bartholomeus Cromer, Erasmus Banck, Bartholomeus Remer, Erasmus Wunszam, Stanislaus Strausz, Bartholomeus Habycht, Nicolaus Baranowskj, Ioannes Cleczowskj, Laurentius Rambyeskj, Gregorius Oszieczkj, Nicolaus Coslia, Georgius Schillingk, Ioannes Crocker, Stanislaus Czirus, consules Craccouienses legitime per scedulas conuocati, frequentique senatu et pleno numero ad hodiernam diem in arduis et necessarijs reipublicae negocijs congregati, diligenter et mature de promouenda vtilitate reipublicae ciuitatis huius deliberantes et consultantes, et satisfacere s. maiestatis regiae decreto volentes, tandem vnanimiter constituerunt et concluserunt, quod ad infrascripta officia ciuilia debent ex medio et caetu consulari singuli bini domini consules more solenni singulis annis deligi, vtpote:

ad lonheratum duo,
ad exactionem pontalium et aedificationem viarum duo,
ad strozam seu custodiam piscium duo,
ad praedium Dąmbye duo,
ad hospitale s. Spiritus duo,
ad hospitale nouum duo,
ad hospitale scholarium duo,
ad contributionum exactionem duo.

Quorum quidem singulorum officiorum delecti praefecti tenebuntur ab electionis suae tempore in vnius anni spacio omnino debitam et plenam ac nullis penitus debitis obnoxiam rationem consulatui reddere sine vlla excusatione et renitentia. Denique nullus dominorum consulum debet simul duo officia ciuilia tenere, nisi dumtaxat vnum iuxta decretum s. maiestatis regiae, tum vnus ex delectis praesidens alter vero senior esse debebit dominus.

Acta Cons. Crac. 9, str. 26.

154. 1553. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae pactum consulum civitatis Casimiriensis cum Iudaeis Casimiriensibus de terminis vici eorum propagandis, ratum facit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Notum facimus literis his nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, exhibitas esse nobis literas quasdam in papiero scriptas, sigillo magnifici Petri Kmitte pallatini et capitanei Cracouiensis et honesti Floriani notarij castrensis authographo munitas, quae de certis articulis inter Kazimiriensem Stradomiensemque consulatum et inter Iudaeos nostros Kazimirienses certas pactiones et concordiam continebant, supplicatumque nobis esse, vt eas approbare et confirmare dignaremur. Harum series sic habet:

Ad acta praesentia personaliter comparentes et coram officio castrensi capitaneali Cracouiensi famati Valentinus Mislek pronunc proconsul, Mathias pannifex, Ioannes Stanno, Stanislaus Fox, Nicolaus Walker, Sebastianus, Ioannes Pawlik, Mathias Placzibabka ac Stanislaus Swieboda, consules residentes et antiqui Kazimirienses ac Stradomienses suis ac totius consulatus residentis et antiqui nominibus, necnon de communitate Paulus braseator aduocatus et scabini Martinus Spunth, Alexander Klossek, Gabriel sartor, Albertus mensator suis ipsorum et totius communitatis Kazimiriensis ac Stradomiensis nominibus, parte ex vna, et Iudaei doctor Moises ac Ionas Abraamowicz, Israel Czarny, Simon gener Moysi et Samuel filius Faich, seniores Iudaeorum Kazimiriensium, necnon Moyses Echler, doctor Esaias, Lazar Borae Iudeae gener, doctor Moyses et doctor Alexander suo ac totius communitatis Iudaeorum Kazimiriensium nominibus, parte ex altera, recedendo a iuribus suis quibusuis et se suosque successores ac omnia bona sua vbicumque consistentia et cuicumque iuri subiecta presenti iurisditioni subijciendo et incorporando, inuiscerandoque recognouerunt et expressis verbis fassi sunt, se irreuocabilem inter se fecisse concordiam occasione certarum arearum infrascriptarum, ceterarum quoque rerum articulatim in eadem concordia descriptarum in hunc, qui sequitur, modum. Nam quemadmodum Iudaei Kazimiriae manentes frequenti solicitudine aliquot annis invigilabant de consequendis certis areis a vico eorum antiquo ad plateam transuersalem priorem in longitudinem protensis et inter menia ciuitatis ad plateam longam pannificum vulgo vocatam in latum, nec non angulo seu spacio terre a tergo domus aurigae ciuilis, alias ab angulo synagogae Iudeorum versus ciuitatem vsque ad portam antiquam in longum et ad sepes hortorum meniorum in latum, alias iuxta emensurationem iacentibus, ciuitati Kazimiriae subiectis, viccoque illorum vicinis, ad praefatum viccum eorum adscribendis adunandisque, quibus ipsa ciuitas ad rationem supplendorum sac. mti r. censuum, expeditionum bellicarum, exactionum *sossz* nuncupatarum, in comitijs generalibus institui solitarum et instituendarum, podwodarum ceterarumque pensionum, per dictam ciuitatem obligatarum ac ciuitatis eiusdem adiacentijs (s) restaurationum, edificationum, custodiarum, reliquorum denique onerum gau-

debat et contributiones alias antiquitus dari solitas viccinatim ex eisdem areis et bonis exigebat, verum quia res ipsa pre quadam ipsius loci angustia incollarumque penuria eo peruenit, vt prouentus soliti pro sustentanda republica ex ipsis areis et bonis satis egre exigi haberique poterant, quare predicti proconsul et consules totaque communitas Kazimiriae reipublicae ciuitatis succurrendo, areas supratactas, domunculas hortosque illis annexos ac haerentes cum memorato angulo praedictis Iudaeis Kazimiriae degentibus apud ciues praedictos arearum et hortorum legittimos possessores jure haereditario ac perpetuae emptionis venditionisque titulo emere totamque illam circumferentiam, areas, domunculas et hortos praetactos intra se continentem, proprijs Iudaeorum sumptibus in anterioribus ipsarum domorum et arearum limittibus sepire et ad vicum eorum antiquum adscribere, adunare, incorporare ac in perpetua tempora adiungere consenserunt efficacissimeque jure in perpetuum duraturo permisserunt, prout exnunc consentiunt et permittunt, ita tamen, ne quid vltra limittes domorum earundem supranominatarum hisce sepibus fundi ciuilis adimatur et ne alicubi per ipsas sepes aditus, egressus, prospectusve in plateas ciuitatis pateat, exceptis tribus portis alias *wrotha*, vna videlicet penes menia ciuitatis versus Podbrzeze, secunda penes domum acialem Orzechowska nuncupatam, versus pannificum aream, tertia vna cum portula iuxta portam eandem in medio eiusdem plateae transversalis alias *przecznei*, qua debet esse ingressus ad cemiterium Iudaeorum *kierchow* vocitatum. Illas itaque duas portas a menijs et a platea pannificum construendas pro suo ingressu, egressu ac alio quouis vsu liberas Iudaei habebunt perpetuo, nihilominus hac media porta cum portula nonnisi ad exemptionem arearum aliarum et domorum cum hortis circumcirca *kierchow* et portam praefatam mediam iacentium, vti debebunt; post exemptionem vero haec media porta cum portula praefata maceria alias *parkanem* obduci debebit, qua obducta nonnisi prioribus duabus portis ad plateas eorum vti debebunt. Verum quia in praefata platea transuersali sunt domus in memoratis areis nondum per Iudaeos exemptis, foribus et fenestris in plateam eandem transversalem spectantes, quamobrem domus illae non emptae tantisper sepibus includi non debent, quovsque ad seniores Iudaeorum aut eorum communitatem emptae fuerint. Platea ibidem ab antiquo Iudaeorum vicco versus plateam pannificum ad plateam transuersalem priorem alias ad domum Orzechowska acialiter extensa, sit quoque absque porta et sepibus manebit tamdiu, quoad ipsi Iudaei cum Christianis hortos suos praefatae plateae confines habentibus, occasione finium et sepium non conuenerint, certumque modum non imposuerint. Etiam ne quid tandem immunditiarum, scrobium aut excrementorum ab ipsis Iudaeis trans menia ciuitatis in valles aut trans sepes Iudaeorum in plateas ciuitatis decurat traijciaturue; quod si ab aliquo Iudaeorum eiusmodi immunditiae decurrerint aut eiectae fuerint, extunc seniores Iudaeorum in illum, e cuius domo id factum esse compertum fuerit, animaduertent, ab eodemque quatuor marcas peccuniae penae exigent, ex eaque medietatem ad praetorium Kazimiriense pro ciuitatis commodo conuertendam et aliam medietatem officio palatinali Cracouiensi deponent. Item Iudaei Kazimirienses spacium terrae extra maenia ciuitatis, quo pro sepeliendis corporibus iuxta concordiam feria quinta post festum s. Ioannis Babtistae anno Domini millesimo quingentesimo tri-

cesimo tertio factam*), ad acta consularia Kazimiriensia inductam vtebantur, exnunc libere mittere, neque eo amplius vti debebunt, prout iam de facto mittunt in perpetuum. In illo tamen loco domus, caulas, stabula construere, foueas fodere, araturam exercere domini consules Kazimirienses non permittent, deambulationem certis ferijs ipsi Iudaei in eodem spacio terrae liberam habebunt, saluis reseruatis certis articulis in memorata priore concordia expressis, vtpote de pascuis, quibus Iudaei vti debebunt facta mercede more Christianorum, hoc est duorum grossorum a singulis peccoribus, nempe ciuitati grossum vnum et pastori grossum vnum, et de cannali alias *rinstoku*, circa quae Iudaei iuxta illam concordiam tum vigore concordiae praesentis conseruabuntur perpetue. Et ne deinceps Iudaei extra viccum eorum antiquum ac areas spaciumque terrae modo illis ad exemendum concessum, domus construere, aedificare audeant, verum vt se intra ipsa septa sua contineant, ne videlicet vltra hos limites aliquid fundi ciuitatis expetant et vendicent, id eis concordia praesenti vadioque inferius notato interdictum inhibitumque est esseque debebit perpetue et in aeuum. Ipsi vicissim seniores Iudaeorum totaque communitas ipsorum respectu et in recompensam talium censuum, prouentuum ac contributionum ex locis praefatis ciuitati prouenientium, computando et includendo censum in priori concordia expressum, in hanc pensionem singulis annis pro dominica Letare triginta quinque flor. per 30 gr. in quemlibet computando pro reipublicae ciuitatis Kazimiriensis commodo et lapidem piperis vnum et libram vnam alias *funt* croci boni consulibus Kazimiriensibus respectu promptioris adiutorij ac defensae in eorum necessitatibus, tempore videlicet impetus et violentiae, ad praetorium Kazimiriense perpetuo soluere tenebuntur, prout et praesenti concordia se totamque communitatem Iudaeorum manu coniuncta et indiuisa, suosque et totius communitatis posteros ad soluendum censum eiusmodi triginta quinque florenos, crocum et piper obligant et in perfectissima plenissimaque forma obstringunt perpetue et in aeuum, solutionem vero census eiusmodi pro dominica Letare proxima incipiendo et sic eam singulis annis se immediate sequentibus continuando, nullis cautelis, nullis juribus alijs aut cuiuscumque dignitatis, superioritatis et praeeminentiae literis, quibus se per praesentes exnunc renuntiant, euadendo, aut se illis tuendo, verum absque quauis renitentia censum memoratum pro temporibus notatis ad praetorium Kazimiriense deponere, reliquaque in concordia praesenti contenta conclusaque sub duorum millium marcarum paenae et vadio per vtramque partem, nempe per proconsulem et consules totamque communitatem Kazimiriensem necnon seniores Iudaeorum totamque eorum communitatem vigore praesentis concordiae stipullatim vallato ac vtrinque suscepto, medietatem pro fisco sacrae maiestatis regiae alteram vero medietatem parti eiusmodi concordiam tenenti irremissibiliter per partem talem concordiam infringentem succumbendo tenere. Praeterea vigore eiusmodi concordiae praefati seniores totaque communitas

*) Nie dochował się ten stary układ z żydami kazimirskimi z r. 1533 ani w oryginale, ani w żadnej kopii. Był on wprawdzie wciągnięty w akta radzieckie, ale na nieszczęście ta właśnie księga radziecka, gdzie ów układ był zapisany, zaginęła. Księga radziecka oznaczona liczbą inwentarza 755 kończy się z dniem 21 czerwca 1533, a następna zaraz księga 756 poczyna się dopiero rokiem 1540. Tom pośredni zaginął.

Iudaeorum se et suos successores sub eodem vadio obligant, nullum potum externum aduecticium vtpote muscatellam, malmaziam, vinum, ceruisiam Cracouiensem, ceruisias denique externas in vico eorum Christianis propinare vendereque aut ex vico ipsorum euehere efferreque excepta ceruisia Kazimiriensi, mel coctum hominibus in jurisditione Kazimiriensi et Stradomiensi manentibus, tam in vasis, quam quartis non diuendere. Si vero aliquod vas mellis cuipiam Iudaeo ad supratactas iurisdiciones Kazimiriensem et Stradomiensem vendere contigerit, Iudaeus venditor a singulis vasis mellis vnum grossum ad praetorium Kazimiriense sub amissione ipsius mellis persoluet, pensione ducillaria sacrae regiae maiestati debita per omnia salua. Macella insuper laniaria pro diuendendis carnibus non plures praeter octo habebunt, carnesque more antiquo vendent, lanios tamen suos corporali solemnique juramento astringent, ne carnes religioni Iudaeorum conuenientes Christianis vendere praesumant; quod si quis laniorum contra suum juramentum carnes de eorum lege vsui ipsorum aptas vendere Christianis ausus et in hoc cognitus fuerit, marcas quinque peccuniae penae succumbet. Quam paenam seniores Iudaeorum ab eo exigent medietatemque eius ad praetorium Kazimiriense et alteram medietatem officio palatinatus Cracouiensis deponent. Praeterea moenia ciuitatis vicum eorum circumdantia, libera, illesa integraque absque aliquo foramine seruare, domus aedificiaque lignea super eisdem moenijs non construere, constructa e moenijs deponere deicereque tenebuntur, exceptis aedificijs muro super moenijs erectis, quae non diruta demolitaque durabunt. Et praefati Iudaei seniores cum tota communitate eorum Kazimieriensi literas consensus et approbationis sacrae maiestatis regiae seu priuilegium super hanc concordiam suis proprijs sumptibus expedire pro comitijs generalibus proximis regni Piotrcouiae aut quouis alio locorum celebrandis sub vadio praefato tenebuntur ac se obligauerunt, priuilegijs omnibus per sacram maiestatem regiam suaeque sacrae maiestatis regiae antecessores ciuitati Kazimiriae gratiose donatis, omnibusque eorum articulis per omnia saluis permanentibus. Item vtraeque partes praefatae, videlicet tam proconsul cum consulibus et tota communitas praefata Kazimiriensis, quam etiam seniores Iudaeorum cum eorum communitate de Kazimiria recognouerunt, quia omnes citationes, concitationes, adcitationes, jurisque ac officij quoslibet gradus et progressus in quocumque jure siue offitio existentes in vtramque partem, ita vt eos prius et antea inter se habuerunt, cassant, mortificant atque in nihilum conuertunt. Item etiam ambae partes praefatae, tam proconsul, consules et communitas ciuitatis Kazimiriensis ac seniores cum eorum communitate Iudaeorum Kazimiriensium mutuo se sibi cum ipsorum posteris super ipsorum omnia bona habita et habenda hanc inscriptionem concordiae transportare, inscribere et recognitionem similem facere hinc ad festum sancti Egidij abbatis proxime venturum, videlicet praefati proconsul cum consulibus et communitate eorum Kazimiriensi ad acta scabinalia Kazimiriensia, seniores vero praedicti cum communitate eorum Iudaica Kazimiriensi ad acta eorum Iudaica Kazimiriensia tenebuntur sub simili vadio duorum millium marcarum peccuniae Polonicalis monetae et numeri per partem praemissa non exequentem parti exequenti cum ipsarum posteris ad soluendum succumbendo. Quaequidem omnia et singula praemissa ita vt sunt in suis

articulis circumscripta, partes vtraeque praefatae mutuo se sibi cum earum posteris super ipsorum omnia bona habita et habenda obligant atque inscribunt tam in parte, quam in toto tenere, complere atque exequi sub speciali vadio duorum millium marcarum peccuniae polonicalis monetae et numeri modo iam superius expresso ad soluendum succumbendo, pro quibus quidem vadijs vel vadio praefatis, si se aliqua pars ex praedictis videlicet praefati proconsul pro tempore existens cum consulibus et communitate ciuitatis Kazimiriensis vel etiam praefati seniores Iudaei Kazimirienses pronunc et pro tempore existentes, cum eorum communitate Iudaica pro tempore existente citari permiserint vel permiserit, extunc hic in iudicio castrensi capitaneali regali siue terrestri Cracouiensi in primo termino tanquam in peremptorio parere debet et respondere ac pro citatis totiens quociens citabitur vel citabuntur cum ipsarum posteris satisfacere tenebitur vel tenebuntur, ipsum primum terminum vera vel simplici infirmitatibus non diferendo, judicij motiones, appellationes cum dilacionibus nullas faciendo et nullis alijs causis aut modis exquisitis se mutuo pro praemissis euadendo, neque praescriptione sub amissione sua et suorum successorum totius causae. Actum in castro Cracouiensi feria sexta post festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum proxima alias ante festum Visitationis beatissimae virginis Mariae (die 30. m. Iunii), anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio. — Florianus notarius castri Cracouiensis subscripsit.

Nos igitur Sigismundus Augustus rex literas huc insertas vtpote mutuo partium consensu authentice scriptas, approbandas et confirmandas esse duximus, approbamusque et confirmamus literis his nostris quatenus de jure est, roburque debitum habere volumus. In quorum fidem sigillum nostrum literis his est appensum. Datum Cracouiae postridie festi Exaltacionis sanctae Crucis anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, regni vero nostri anno vigesimo quarto. — Sigismundus Augustus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 84.

155. 1553. die 29. m. Septembris, in Opoczno.

Sigismundi Augusti regis Poloniae privilegium »limitandarum causarum cum civibus Clepardiensibus in iudiciis postcurialibus litigantium, dum causae civitatis Cracoviensis limitantur, declarationis«. Die s. Michalis archangeli.

Z sumarycznego zatwierdzenia przywilejów miasta Kleparza, wydanego przez Augusta III w Warszawie d. 24 listopada 1738.

156. 1553. die 29. m. Septembris, in Opoczno.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, controversias civibus Clepardiensibus et Casimiriensibus illatas, ad proximum suum Cracoviam adventum remittendas esse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Massouiae etc. dominus et haeres. Significamus literis his nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, producta esse coram nobis Clepardiensium et Kazimiriensium oppidanorum nostrorum priuilegia, ex quibus pares eos cum ciuibus nostris Cracouiensibus in omnibus praerogatiuas habere cognouimus. Quoniam vero causae Cracouiensium ciuium, quae ad nos per appellationem deuoluuntur, absentibus nobis a Cracouia ad nostrum Cracouiam aduentum diferri et limitari consueuerunt, vt litigantes aulam nostram sequi non habeant, propterea nos literis his nostris declarandum esse duximus et declaramus, quod quoties Cracouiensium ciuium causae ad nostrum aduentum iudicandae differuntur, toties Clepardiensium quoque et Kazimiriensium oppidanorum causae vna differantur et limitentur; quod si etiam in limitatione expressae non fuerint, eadem tamen ratione, qua Cracouiensium causae, dilatae et limitatae esse intelligantur. In quorum fidem sigillum nostrum est literis his appensum. Datum in oppido Opoczno die sancti Michaelis archangeli, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, regni vero nostri vigesimo quarto. — Ioannes Przerempski regni Poloniae vicecancellarius sst. — Relatio venerabilis Ioannis Przerembski r. P. vicecancellarij et Cracouiensis praepositi.

Z rękopisu Codex iurium civitatis Casimiriae, str. 83.

157. 1554. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de numero consulum, qui muneribus civitatis nomine distribuendis adesse debeant.

Feria sexta ante dominicam Iubilate. — Domini consules per scedulas solenniter conuocati, plenoquè numero congregati, vnanimiter constituerunt et sanxerunt, quod amodo in posterum tam futuri quicumque domini lonheri, quam etiam quicumque d. proconsul cum aliquot paucis dominis consulibus minori quam consentientium tredecim numero congregatione existente, neque debebunt neque poterunt, neque vllis modis omnino vel ex quacumque causa audebunt vltra seu supra decem florenorum in auro Vngaricali summam quidquam amplius cuiquam cuiuscumque status et conditionis nomine consulatus et ciuitatis huius donare sine deliberatione et conclusione in plena dominorum consulum congregatione siue in pleno dominorum consulum, vtpote 13 consentientium numero, desuper prius habito. Alioquin si vel domini lonheri, vel quicumque d. proconsul cum aliquot paucis dominis consulibus

minori quam 13 consentientium numero congregatione existente secus fecerint, tunc tenebuntur ijdem tales donantes solimet eiusmodi dona ciuitati vicissim de suis proprijs pecunijs refundere, absque vlla exceptione et excusatione renitentiaque.

Acta Cons. Crac. 9, str. 28.

158. 1554. die 21. m. Maii, Cracoviae.

Consules et cives Casimirienses Iudaeis Casimiriensibus areas quasdam emendi et cum vico eorum coniungendi facultatem tribuunt.

Famati Sebastianus proconsul, Mathias pannifex, Stanislaus Lossek, Mathias Rikala, Ioannes Stano, Stanislaus Fox, Valentinus Mislek, Ioannes Pawlik consules Kazimirienses, Mathias Placzibabka et Stanislaus Swieboda consules Stradomienses, nec non ex communitate ciuitatis eiusdem Paulus braseator aduocatus, Thomas Mrziglod, Alexander Klossek, Gabriel sartor, Stanislaus Kościołek suis ipsorum ac totius communitatis ciuitatis Kazimiriensis nominibus, pro ratihabitione absentium in inscriptione castrensi Cracouiensi existentium cauendo, ac pro rato gratoque suscipiendos fideiubent, parte ex una, et Moises Hechler, Israel Czarny, Alexander doctor, seniores Iudaeorum ciuitatis eiusdem Kazimiriensis, et ex communitate eorum Moises doctor, Israel Ionas, Salomon de Krassnik suis ipsorum ac totius communitatis eorum nominibus parte ex altera, pro ratihabitione absentium tam seniores seniorum, quam ex communitate communitatis totius cauent, et pro rato gratoque suscipiendos fideiubent, transportando mutuo et invicem inscriptionem praesentem ex actis castrensibus Cracouiensibus ad acta praesentia, recedendo ab ipsorum alio quolibet iure ad actum praesentem, inhaerendo concordiae ad acta castrensia Cracouiensia feria sexta post festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum, anno Domini nunc currenti inter se factae et recognitae, praefati consules ciuitatis cum tota communitate Kazimiriensi, ex causis illa priori concordia expressis, partem arearum seu hortorum, nempe aurigae ciuilis in longitudinem ab acie seu angulo synagogae Iudaeorum, super muro civili locato, ad foramen seu signum in muro ciuili versus templum sancti Laurentij excussum, ulnas quadraginta septem in se continentem; secundam partem horti sacrae maiestatis regiae aurigae, que se a platea longa et porta antiqua Iudaeorum ad signum e regione praefati foraminis muri ciuilis in sepibus inter praedicti aurigae et Bodzanowski hortos locatis insectum extendit, quae sepes memoratae a platea longa in longitudine versus templum sancti Laurentij ulnis quinquaginta tribus cum media sunt dimensae; tertiam partem arearum seu hortorum Bodzanowski dictorum, quae se a platea longa ad columnam seu quercum parietis intermedij, penes bona seu hortos conuentus sacratissimi Corporis Christi locata, versus plateam sancti Laurentij in longitudinem sexaginta octo (vlnas) continentem; quartam sed integram aream conuentus Corporis Christi inter hortum Bodzanowski et plateam transuersalem, a vicco antiquo Iudaeorum pri-

mam ex opposito lapideae Faelicis Iudaei acialiter iacentem, a platea longa ad tergum haeredum olim Nicolai Hawtarz in longitudinem centum viginti vlnas et mediam vlnam continentem, et hoc quantum ad longitudinem praedictarum arearum; ad latitudinem vero a moenijs ciuilibus vtpote a foramine praetacto in praedictis moenijs excusso, ad plateam transuersalem a vicco Iudaeorum antiquo primam in parte sinistra, a Iudaeis ad pannificum plateam eundo sittam, praefatis Iudaeis apud ciues arearum memoratarum legittimos possesores proprijs Iudaeorum sumptibus emere, et ad viccum illorum antiquum nec non ad areas in priori contractu descriptas adiungere consenserunt, prout et nunc consentiunt. Angulum insuper seu spatium terrae penes illorum antiquam portam, quantum videlicet ciuitas illic juris habet, sub censu inferius notato illis dant et concedunt in perpetua tempora. Ipsi quoque seniores Iudaeorum totaque communitas eorum eas ipsas areas modo emensuratas, quamprimum emerint, sepibus alias parkano iuxta illius concordiae prioris pactum obducere et includere, seruare custodireque ac ex eis ad praetorium Kazimiriense pro reipublicae commodo singulis annis pro dominica Laetare florenos decem octo per triginta grossos Polonicales in quemlibet computando, soluere, dare et pendere tenebuntur perpetue, prout se suosque posteros ad praetactam pensionem ciuitati Kazimiriensi ad praetorium soluendam manu coniuncta et indiuisa obligant, sub duorum millium marcarum Polonicalium peccuniae vadio, illa concordia priori vallato, quocies censum praedictum soluere neglexerint, et se pro eo ad cuiuscunque officij tribunal citare permiserint, irremisibiliter succumbendo, eiusmodi solutionem pro dominica Laetare proxima incipiendo, et sic singulis annis sese immediate sequentibus eam continuando, pensione seu censu contractu priore expresso, per omnia saluo. Quos census vtrosque tam in priori quam praesenti contractu expressos, secundum obligationem suam contractuum praefatorum soluere semper erunt astricti: hac conditione adiecta, vt deinceps nullus Iudaeorum cum ex senioribus et communitate, tum priuatis personis quicquam fundi spiritualium, nobilium, ciuilium seu cuiuscunque sexus vel status hominum vltra has areas eis ad exemendum concessas et emensuratas, expetere neque per sacrae maiestatis regiae donationem aut cuiuscunque status tam spiritualis quam saecularis personarum venditionem, donationem seu cuiuscunque generis contractum vendicare, emere, obtinere, impetrare aut conducere seu oppignoratas tenere ac possidere sub praenominato vadio praesumat perpetuo et in aeuum. Quicquid aut(em) quispiam Iudaeorum fundi ciuilis vel alterius cuiuscunque status et jurisditionis personis (s) emerit seu alio quouismodo nactus fuerit, extunc ipsum fundum omnesque eius proprietates et adiacentias tum omnem substantiam emptorum et res omniumque inhabitantium illic praeuentas et existentes, proconsul et consules Kazimirienses sese intromittendi possessionemque assumendi, tenendi, vtifruendi et pro vsu ciuitatis communi conuertendi potestatem habebunt, aliqua contradictione emptoris Iudaei aut conductoris non obstante, tanquam ipse emptor seu occupator fundi omni jure per omnes gradus juris ad vltimum punctum conuictus esset, vadium nihilominus memoratum tota communitas Iudaeorum ad praetorium Kazimiriense reponere tenebitur, quoties aliquis eorum alia bona emere, tenere, conducere, impetrare ausus fuerit; quo re-

posito conditiones omnes integras atque saluas et omnia in concordia contenta, tam in parte, quam in toto complere ac exequi tenebitur. Hanc itaque praesentem concordiam et contractum proconsul et consules totaque communitas ciuitatis Kazimiriensis ac seniores Iudaeorum totaque communitas eorum necnon priuatae et singulae Iudaeorum vtriusque sexus personae illi concordiae priori feria sexta post festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum, anno Domini nunc currenti millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio factae, adscribunt, adunant, in vnumque indiuisibili compagine coniungunt, obligantes se suosque successores, hos contractus omnesque eorum notas et clausulas inviolabiliter vtrinque seruare, tenere sub praenominato vadio duorum millium marcarum peccuniae, per partem infringentem parti concordiam tenenti irremissibiliter succumbendo, eiusmodi obligationem in bonis suis mobilibus et immobilibus habitis et habendis, tam communitatis quam priuatarum personarum proprijs, nullis exceptis, reformando et assecurando subdanda reali in ea intromissione, si et in quantum huic concordiae per alterutram partem non satisfactum fuerit. Insuper praedicti Iudaei consensus sacrae maiestatis regiae super praesenti contractu suis proprijs sumptibus intra cursum medij anni post ingressum sacrae maiestatis regiae Cracouiam expedire, et ad praetorium Kazimiriense proconsuli et consulibus afferre tenebuntur, ac se sub memorato vadio obligauerunt, consequi praeterea ac expedire tenebuntur ac se obligant, vt sacra maiestas regia omnes priores literas, omnia priuilegia, omnes deinde contractus occasione earundem rerum, nempe emptionis immobilium inter se et communitatem Kazimiriensem antehac quomodolibet facta, rescindat, casset et annihilet: exceptis his duobus postierioribus contractibus, qui illesi manere debebunt perpetuo. Pro quibus quidem vadijs vel vadio, si se aliqua partium occasione praemissorum tam in parte quam in toto executorum minime et non completorum citare permiserit, vel in posterum consules Kazimirienses et seniores Iudaeorum protunc existentes, ac tota communitas Iudaeorum permiserint, extunc coram judicio regali, terrestri vel castrensi Cracouiensi, ad quod videlicet tracti et citati fuerint, stare, parere et respondere in termino primo tanquam peremptorio, in ipsoque termino pro citatis satisfacere tenebuntur, ipsum primum terminum nullis dilationibus de jure concessis, diferendo, motiones, appellationes cum dillationibus nullas faciendo, nullas defectus praesenti contractus inscriptioni, si qui sint et essent, obijciendo et allegando, et neque se cum suis successoribus alias cum consulibus et senioribus Iudaeorum pro tempore existentibus, quouismodo tuendo et protegendo, sub amissione suae et suorum successorum totius causae, hoc est solucionis vadij vel vadiorum praefatorum. Quo soluto nihilominus omnia et singula in praesenti inscriptione contenta, complere et exequi parte ab vtraque tenebuntur sub simili vadio vel vadijs, toties, quoties alteri parti opus fuerit. Datum Cracouiae feria secunda post festum sanctissimae Trinitatis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto. — Raphael Iacubowski t. c. n. sst. — Al. Borziskowski sst.

Z kopii zawartej w Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 99, oraz w rękopisie bibl. Jagiel. Krak. N. 136, str. 65, w zatwierdzeniu króla Zygmunta Augusta dtto Lomża feria secunda intra octauas Epiphaniarum, roku 1562.

159. 1554. die 13. m. Iunii, Casimiriae.

Plebiscitum de incendiis restinguendis.

Actum feria quarta ante festum sancti Vitti. — Ex instituto dominorum consulum et tocius communitatis assensu ordo circa impetum ignis, qualis esse debeat, in hunc modum est praescriptus:

§ 1. quod si ex aliqua domo ignis exiuerit, penes hanc domum due domus aut quotquot opus fuerit, rescindi debent, et damna illa per publicam omnium composicionem iuxta taxam per dominos consules fiendam, resarciri debent;

§ 2. deinde vt omnes et singuli vrnas, lora, secures, scalas, *oszeki* habeant, imprimis tamen certi vicini ex singulis plateis alias *s vierthelow* designari debent, qui assiduam diligenciam de ordinanda eiusmodi opera habebunt.

Acta Consul. Casimir. N. 758, str. 516.

160. 1554. die 28. m. Octobris, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, quosvis homines bona iurisdictioni civili subiecta habentes, aut alio modo victum Cracoviae quaerentes, ad quaevis onera civilia astrictos esse debere.

In nomine Domini amen. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae et terrarum Cracouiensis, Sendomiriensis, Siradiensis, Lanciciensis, Cuiauiensis, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et heres, notum facimus literis his nostris, quorum interest, uniuersis et singulis, qui nunc sunt et qui postea futuri sunt, magnam semper maiores nostros diuos Poloniae reges ciuitatis Cracouiensis tanquam primariae in regno suo vrbis in omnibus rationem habuisse idque studuisse, ut ad florentem in ea statum conseruandum nihil prorsus in illis desyderari posset, quod nos illorum exemplum sicuti pleraque alia imitantes, quum eiusdem ciuitatis statum per eos maxime uideremus perturbari, qui se et ex magistratus ciuilis iurisditione eximi et ciuilium onerum ferendorum immunitate donari, importune identidem flagitant, multosque alios eadem in ratione se omnibus legibus ciuitatis solui oneribusque ferendis per nos leuari flagitent, exemplo suo incitant, existimauimus in hoc eiusdem ciuitatis rationibus in tempore esse prospiciendum, uti quidem tam in hunc modum literis his nostris prospicimus et cauemus, ut deinceps nullis hominibus cuiuscunque status et conditionis fuerint, nullis prorsus exceptis, ciuitatis Cracouiensis iurisditioni subiectis, ullas immunitates et exemptiones tam ab iurisditione quam ab oneribus ciuilibus concessuri simus, successoresque nostri serenissimi Poloniae reges sint concessuri, sed quicunque in ciuitate Cracouiensi et extra ciuitatem bona aliqua iurisditioni ciuili sub-

iecta habebit, aut mercatura aut alia quauis ratione uictum in ciuitate Cracouiensi querere uolet, in eum proconsul cum consulibus et alii magistratus ciuitatis Cracouiensis plenam iurisditionem quemadmodum in alios ciues habebunt, omniaque onera ciuitatis et alia quaevis ex aequo cum aliis ciuibus ferre tenebuntur, ad eaque per proconsulem et consules ac reliquos magistratus legitime cogi poterunt, neque ab ea iurisditione oneribusque ferendis ulla ratione excipi poterunt. Et quoniam plerique praetextu seruitii nostri eiusmodi immunitates impetrant, declaramus non alios seruitores nostros iure immunitatis gaudere posse, etiamsi a nobis hoc nomine exempti fuerint, quam eos opifices, quorum opera uel ad arcem nostram Cracouiensem uel ad machinas bellicas utimur, et qui aulam nostram continue sequuntur. Quodsi quae immunitates et exemptiones post datam praesentium a nobis uel serenissimis successoribus nostris impetratae fuerint, eas nullam uim et robur obtinere debent, decernimus, ab eisque obseruandis proconsulem et consules Cracouienses reliquosque magistratus absoluimus et liberos facimus, dantes illis plenam facultatem non obstantibus eiusmodi exemptionibus iurisditionem suam in omnes jurisditioni ciuili Cracouiensi subiectos exercendi, ac onera debita ex aequo ut ab aliis ciuibus immunitatem non habentibus exigendi temporibus perpetuis. In quorum fidem sigillum nostrum literis hisce nostris appensum est. Datum Vilnae die sanctorum Simonis et Iudae apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, regni uero nostri anno vigesimo quinto. Praesentibus reuerendo, generosis ac venerabili: Ioanne Przerembski regni nostri vicecancellario et Cracouiensi ac sancti Floriani in Kleparz praeposito, Floriano Zebrzidowski castellano Lublinensi, burgrabio Cracouiensi, aulicorum nostrorum praefecto et magni ducatus Lituaniae causarum referendario, Gabriele Tarlo de Sczekarzowicze castellano Radomiensi, serenissimae dominae coniugis nostrae charissimae curiae magistro et Chelmensi capitaneo, Nicolao Radzieiowski castellano Gostinensi, theloneorum nostrorum aquaticorum Vladislauiensi praefecto, Ioanne Skaszewski canonico Poltouiensi et secretario nostro. Datum per manus praefati reuerendi Ioannis Przerembski regni nostri vicecancellarii et Cracouiensis ac sancti Floriani in Kleparz praepositi, deuote nobis dilecti. — Sigismundus Augustus sst.

Oryginał pargaminowy opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i blado wiśniowego jedwabiu.

161. 1555. die 5. m. Iunii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, cives Cracovienses, qui a maiestate regia litteras immunitatis consecuti sunt, in extraneorum numero mercatorum referendos esse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, totius Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis, quorum interest, vniuersis, quoniam ex graui

totius consulatus communitatisque ciuitatis nostrae quaerimonia accepimus, plerosque iam ciues Cracouienses impetrasse a nobis literas nostras immunitatis, ac illos ipsos ciues eiusmodi immunitate fretos et iurisdicionem obedientiamque ciuilem posthabere, et omnia onera ciuilia plane recusare, et denique tamen a thelonei solutione se liberos esse velle ac simul omnibus interea libertatibus ciuitatis nostrae Cracouiensis potiri. Id cum sit ab aequitate alienum et insuper fisci nostri commodis minime conueniat, volentes itaque ciuitati nostrae Cracouiensi hac in re aliquo praesenti remedio prospicere, sancimus hisce literis nostris inuiolabiliter obseruandum, vt eiusmodi ciues, qui a nobis literas immunitatis hactenus impetrarunt vel in posterum impetraturi sunt, quique eisdem literis immunitatis utuntur et uti uolent, omnes et quilibet eorum vicissim careant et omnino carere debeant vniuersis libertatibus ciuitati Cracouiensi quomodocumque concessis et concedendis, quinimo ijdem ciues exempti immunitateque donati nunc et in posterum vtentes et usuri ea immunitate, debeant in omnibus loco et in condicione legenherorum mercatorumque externorum censeri haberique, tum etiam ad omnium theloneorum solutionem fisco nostro praestandam teneantur: non obstantibus quibuscunque literis immunitatis a nobis illis datis uel dandis. Porro mandamus vniuerso regni nostri magistratui serio habere volentes, vt praesentium literarum exequutio re ipsa semper praestetur. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Petricouiae in conuentione generali regni, quinta die mensis Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, regni vero nostri anno vigesimo sexto. — Sigismundus Augustus rex sst.

Przywilej pargaminowy opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i wiśniowego jedwabiu.

162. 1555. die 21. m. Novembris, Casimiriae.

De mensura acervorum lapidum.

Actum feria quinta die Praesentacionis beatae Mariae virginis.

§ 1. Panowie raycze obeslawszi przeth szie gorniki vchffalily, ysz pulstoski mayą virabyane bycz sziedm lokieth na wszisthki strony y na szerza, y na dluza, a na gore pultora lokczia. A gdi bedzie takowi, tedy czena iego ma bycz za grziwne.

§ 2. Item od kladzienya stuki vegarovey, ktora by byla na dluzą trzi lokczie abo vieczey, maią od nyey bracz gr. 3, a ktora by byla mnieysza nysli trzi lokczie, maią od nyey bracz gr. 2, a od pulstoska, ktori by byl na dwa lokczia abo mnyeyszi, maią od niego bracz pulgroszek.

Acta Cons. Casim. N. 758, str. 742.

163. 1556. die 2. m. Martii, Casimiriae.

De vectigale ex vino cremato pendendo.

Actum feria secunda post dominicam Reminiscere, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto. — Famati domini proconsul et consules ciuitatis Kasimiriensis cum aduocatis Kasimiriensi et Stradomiensi totaque ciuium Kasimiriensium congregatione, id sedulo curantes, quo vberiores prouentus pro restaurandis reaedificandisque necessarijs aedificijs ciuitati succrescant, vnanimi consensu sanciuerunt, vt quisquis ciuium vinum sublimatum alias *gorzalkę* confecerit, is a singulis ollis aeneis seu cuiuscumque minere hae extiterint, singulis hebdomadis grossum vnum ad praetorium super ciuilibus necessitatibus erogandum, pendere sit astrictus, prout se omnes ciues et vnusquisque seorsum eiusmodi officio victitans, ad soluendam hanc sancitam dationem obstrinxit. Qui vero tale vinum conficiens pensionem hanc soluere neglexerit aut noluerit, victus huiusmodi illi per offitium denegabitur aut cacabus alias *pokrziwka* ollae, in qua vinum conficitur, ei ad praetorium percipietur.

Acta Cons. Casim. 759 przy kompaturze wierzchniej.

164. 1556. die 13. m. Martii, Cracoviae.

De donis civitatis nomine non dandis, — de debitis non contrahendis, — de pecunia civili non credenda, — de multis nonnisi in praetorio solvendis.

Feria sexta post Dominicam Oculi. — Spectabiles Domini Bartholomeus Cromer protunc proconsul, doctor Albertus Craino, Hieronimus Crugel, Erasmus Banck, Stanislaus Strausz, Ioannes Cleczowski, Laurentius Rambyeskj, Gregorius Oszieczkj, Georgius Gutteter, Stanislaus Czirus, Simon Crumpfelt, Ioonnes Vl, Erasmus Aychler consules Craccouienses legitime per scedulas conuocati, frequentique senatu et iuxta s. maiestatis regiae domini nostri clementissimi datum priuilegium, pleno numero congregati, inter caetera ardua reipublicae negocia et inter caeteras de prouidendis ciuitatis huius emolumentis colloquutiones (de quibus inuicem consultabant), vnanimiter sanxerunt et concluserunt:

§ 1. Quod amodo neque d. proconsul, neque domini consules, neque domini lonheri siue coniunctim siue separatim audeant inposterum vel aliquam gratiam condonationemque alicui facere, siue de parua siue de magna summa ciuitati attinenti.

§ 2. Secundo, quod neque dominus proconsul, neque domini consules, neque domini lonheri siue coniunctim siue separatim audeant in posterum vlla debita ciuitati facere et contrahere ac cuicumque personae ciuilem pecuniam vllo modo credere et mutuo dare, aut etiam alias quascumque res ciuitatis quocumque nomine censendas et vocandas vlli personaliter vllo quoque modo credere et mutuo dare.

§ 3. Tercio, quod nec ipsi domini lonheri audeant vlla debita in racione sua ponere.

§ 4. Postremo, quod nulli dominorum proconsulum liceat domi recipere paenas et mulctas pecuniarias, sed dumtaxat in praetorio.

Act. Cons. Crac. 9, str. 28.

165. 1556. die 12. m. Maii.

Sigismundus Augustus rex Poloniae cives Casimirienses et Stradomienses incendio damna passos intra decem annos a contributionibus liberos facit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod nos condolentes calamitati et inopiae oppidanorum nostrorum Casimiriensium et Stradomiensium, in quam per ignis voraginem non ita pridem deuenerunt, cupientesque vt ad pristinam deueniant conditionem, ipsis omnibus per ignem damna passis libertatem ab omnibus censibus, contributionibus et solutionibus nostris regalibus priuatis et publicis regni, laudatis siue laudandis, tum et ab omnibus theloneis per et intra regnum, finitimo tantummodo excepto, ad decennium, a ducillari vero contributione quandocunque laudata fuerit, ad biennium a data praesentium literarum dandam et concedendam duximus, damusque et concedimus literis hisce nostris, praesertim vero exactionum nostrarum priuatarum et contributionum publicarum in terra Cracouiensi, et theloneatoribus omnibus per et intra regnum nunc et pro tempore existentibus denuntiantes mandamus, ut oppidanos Casimirienses et Stradomienses in immunitate hac per nos eis concessa conseruent conservarique neque eam infringi curent. Pro gratia nostra. In cuius rei fidem et testimonium manu nostra praesentibus subscripsimus et sigillum nostrum apprimi iussimus. Datum in ..... feria tertia post dominicam Rogationum proxima, anno Domini M. D. L. VI, regni vero nostri anno XXVIImo*). — Sigismundus Augustus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 359.

166. 1556. die 17. m. Octobris, Varsoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae statutum de appellationibus ad maiestatem regiam vel ad commissarios sex civitatum interponendis.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae necnon ter-

*) W kopii mylnie XXUno.

rarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus hisce literis nostris quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod cum famati proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis per nuncios suos in reipublicae eius ciuitatis (negotiis) ad nos missos, retulissent nobis, ciues Cracouienses inani grauique sumptu a iudicio supremo arcis nostrae Cracouiensis premi, ideo, quod cogantur sententiam eiusdem iudicij coram iudicio inferiori Cracouiensi prius lectam et refutatam denuo reportare ac isthic ab ea primum appellare, idque duplici sumptu atque impensa facta praeter omnium aliarum ciuitatum regni nostri, a quarum iudicijs ad hoc ipsum iudicium supremum castri Cracouiensis appellationes defferuntur, vsitatum receptumque morem, qua in re volentes eiuscemodi inanibus sumptibus ciuium Cracouiensium finem imponere, statuimus perpetuis temporibus in ciuitate nostra Cracouiensi inuiolabiliter obseruandum, quod quotiescunque contigerit a iudicio supremo castri Cracouiensis ad inferius iudicium scabinorum Cracouiensium sententiam reportare, qua iudicij inferioris sententia vel approbetur vel refutetur, vt sine vlla vlteriori ad iudicium supraemum castri Cracouiensis remissione simpliciter ac recta coram eodem iudicio scabinali Cracouiensi, coram quo nimirum sine memoratis tam sumptuosis impensis recitatur sententiae siue confirmatae siue reprobatae pronunctiatio et promulgatio, appelletur vel ad maiestatem nostram regiam vel ad commissarios sex ciuitatum, nullas autem alias appellationes ad nos ab eo iudicio admittendas esse volumus et decernimus, nisi eas, quae more recepto a sex ciuitatum iudicio exceptae sunt, vt pote, quae vel cum nobilibus vel cum aduenis intercedunt; in alijs vero omnibus causis ad commissarios sex ciuitatum et non alio appellabitur. Quas quidem appellaciones cum rotulo et obsignato causae processu volumus et mandamus, vt ipsi scabini Cracouienses ad sex ciuitatum commissarios dirigant et remittant. Mandamus denique commissariis sex ciuitatum, vt eiusmodi appellationes iuris supraemi non nisi coram inferiori scabinali Cracouiensi iudicio factas et ab eodem scabinali Cracouiensi iudicio remissas suscipiant. In quorum omnium fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus et subappensum. Datum Warschouiae sabbato post festum sanctae Heduigis proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto, regni vero nostri anno vigesimo septimo. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus, dominis Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznense, legato nato et regni nostri primate, Ioanne Droiewski Cuiauiense, Andrea Czarnkowski Posnaniense, Andrea Noskowski Plocense, Iacobo Vchainski Chelmense, Leonardo Slonczewskj Camenecense ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Stanislao comite in Thenczyn Cracouiense et Lublinense, Belzense, Vrzendouienseque capitaneó, Ianussio Liathalski comite in Labyssin Poznaniense et capitaneo Szluchouiense, Spitkone Iordan de Zakliczyn Sandomiriense et Premisliense, Camionacenseque capitaneo, Ianusschio de Kosczieliecz Syradiense et Maioris Poloniae generali, Naklenseque capitaneo, Andrea de eadem Kosczielecz Lanciciense et capitaneo Bidgostiense, Bartholomeo Zebrzydowski Iuniuladislauiense et capitaneo Dibouiense, Ioanne a Mielecz Podoliense, supremo

regni nostri marschalco et Grodecense, Chmielnicenseque capitaneo, Andrea comite de Thenczyn Lublinense et Szniathynense, Rohatinenseque capitaneo, Alexandro Ilowski Plocense, Stanislao Lawski de Strzegoczyn Masouiae, Andrea Szieprski de Gulczewo Rauense et capitaneo Plocense, palatinis, Petro Czarnkowski Poznaniense et capitaneo Babimostense, Erasmo de Kretkow Gneznense et capitaneo Pizdrense, Iacobo Liassoczki Lanciciense, Floriano Zebrzydowski Lublinense, Ioanne de Dambrowicza Belzense et capitaneo Casimiriense, Adamo Wilkanowski Plocense et capitaneo Cziechanouiense, Sebastiano de Mieliecz Visliciense, Stanislao de Tharnow Zawichostense, regni nostri thezaurario, ac Syradiense, Osthrzezouienseque capitaneo, Nicolao Luthomirski Czechouiense, Ioanne Szwidwa de Schamothuly Biechouiense, Stanislao Wolski de Pothaicze Brzezinense, Nicolao Wolski Camenense, Nicolao Radzieiowski Gostinense, Georgio Ierowski Warschouiense, Valentino Nadarzynski Wiznense, Ioanne Warschewiczki Wischegradense, Arnolpho Vchainski Zakroczimense et capitaneo Wischegradiense, Francisco Russoczki Cziechanouiense castellanis, Ioanne de Oczieschino regni nostri cancellario, Cracouiense generali, Sandecense, Olstinense capitaneo, succamerario Cracouiense, Ioanne Przerempski regni nostri vicecancellario et Gneznense, Cracouiense, Wilnense et sancti Floriani in Kleparsz praeposito, Ioanne comite in Tharnow Sandomiriense, Stanislao Liatalski comite in Labyssyn Iuniwladislauiense, capitaneis, Sigismundo Ligeza pocillatore regni ac Leopoliense, Krzepicense, Thysschowiecenseque capitaneo, Raphaele Wargawski canonico Cracouiense, Nicolao Thrzebuchowski cubiculi nostri praefecto, arcis Cracouiensis burgrabio ac Brzestense, Lelouienseque, Stanislao Misskowski de Myrow structori mensae nostrae et Mariemburgense, Alberto Kriski succamerario Plocense et Dobrzynense capitaneis, secretariis nostris et alijs quam plurimis fidedignis testibus circa praemissa existentibus. Datum per manus magnifici Ioannis de Oczieschino regni nostri cancellarij, Cracouiensis generalis, Sandecensis, Olstinensis capitanei, succamerarij Cracouiensis, syncere nobis dilecti. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieszino regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis, Sandecensis, Olstinensis capitanei, succamerarij Cracouiensis.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z białego i fioletowego jedwabiu wisi wielka pieczęć koronna z czerwonego wosku.

167. 1557. die 14. m. Ianuarii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae Ioanni de Ocieszyn capitaneo Cracoviensi mandat, ut a consulibus Cracoviensibus rationes civiles reposcat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae magnus dux Lithwanie, Russie, Prussie, Mazouie etc. dominus et heres. Magnifico Ioanni de Ocieszin regni nostri cancellario, Cracouiensi, Sandecensi, Olstinensique capitaneo ac terre Cracouiensis succamerario, nobis sincere dilecto, graciam nostram regiam. Magnifice sincere nobis dilecte! Cum inprimis e re ciuitatis nostrae

Cracouiensis esse iudicaremus, raciones redituum publicorum a proconsule et consulibus, in quorum procuratione sunt, inferri, mandavimus illis, vt ad sinceritatem tuam refferrent racionem omnium, quae ex redditibus publicis ad eos peruenerint, et quomodo ibidem eos expenderint ab eo scilicet tempore, a quo sinceritas tua id fieri oportere iudicauerit. Quare committimus sinceritati tuae mandantes, ut idoneo eius rei tempore sumpto adhibitisque quos voluerit, primum de tempore, a quo rationes inferri deberent, e communi consilio statuant, deinde ita eas ab illis exigant, ut utilitati publicae quam maxime consultum esse possit. In quo fidem sinceritatis tuae obstringimus, factura pro gratia nostra. Datum Varschouie in comiciis generalibus regni feria quinta post octauas Epiphaniarum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo, regni nostri anno vigesimo septimo. — Ad mandatum regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy. Pieczęć, która na samym dokumencie poniżej tekstu w czerwonym wosku wyciśniętą była, wykruszona.

168. 1558. die 9. m. Iulii, in Krasnystaw.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium civibus Casimiriensibus a Vladislao II. rege Poloniae a. 1406. impertitum, renovat et auget.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis. Exhibitas esse nobis pro parte oppidanorum Casimiriensium serenissimi olim Vladislai Poloniae regis literas pargameneas, titulo sigilloque eius munitas, integras et nulla in parte suspectas, translationem ex iure Polonico in ius Theutonicum et fori septimanalis institutionem in se continentes, supplicatumque nobis eorum nomine esset, ut eas approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor sic habetur.

(Sequitur privilegium civibus Casimiriensibus a Vladislao II. rege Poloniae Sandomiriae die dominico „Invocavit“ a. D. 1406. impertitum) *).

Nos itaque Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, praefatas literas praeinsertas approbamus, confirmamus et ratificamus literis hisce nostris, decernentes eas robur debitum et perpetuum habituras. Ut autem maius gratiae nostrae in dictum oppidum nostrum Casimiriense eiusque cohabitatores extet testimonium, forum septimanale, quod singulis sabbathi ferijs ab eodem serenissimo Vladislao rege celebrari institutum erat, quodque etiam ipso die agi illic propterea, quod vicinis oppidanis nostris incommodaret, commode non posset et longa consuetudine singulis ferijs secundis peragi introductum esse, docti sumus, in eandem feriam secundam transferimus et

*) Jest ten dokument ogłoszony w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa T. I, N. 107.

perpetuo celebrandum instituimus. Insuper adducti precibus consiliariorum nostrorum pro eiusdem oppidi cohabitatoribus apud nos interpositis, consuetudinem antiquam, qua fora annualia tria: primum quidem pro ferijs diui Iohannis Baptistae, secundum pro festo s. Bartholomaei et tertium pro festo Omnium Sanctorum absque concessione nostra et antecessorum nostrorum quotannis celebrari introducta sunt, approbamus, confirmamus et ratificamus, foraque praedicta pro diebus et festis supra expressis cum eisdem praerogatiuis et libertatibus, quibus hoc ipsum oppidum diuus olim Vladislaus dotauerat, quaeque hic super expressae et per nos confirmatae sunt, quotannis celebranda et peragenda instituimus et indicimus perpetuis temporibus, absque tamen praeiudicio aliarum ciuitatum nostrarum in vicinia consistentium. Harum testimonio literarum, quibus sigillum regni nostri est appensum. Datum in Crasnystaw die nona Iulij (anno Domini) millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, regni nostri vigesimo nono. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Ioannis de Przerąb nominati episcopi Chelmensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. Krak. N. 136, str. 41.

169. 1558. die 29. m. Iulii, in Krasnystaw.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Leopoliensibus mandat, ne cives Cracovienses a mercatura Leopoli facienda prohibeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Mazowiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Leopoliensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Delatum est ad nos a consulatu ciuitatis nostrae Cracouiensis per eiusdem consulatus ad nos missos nuncios non ita pridem fidelitates vestras ciuibus et mercatoribus in ciuitate Leopoliensi versantibus exhibuisse negotium et dificultatem, facta illorum mercium interceptione ac etiam mulctatione pecuniaria, idque aduersus antiquitus obseruatam consuetudinem, aduersus aperta priuilegia et decreta a nostris maioribus, serenissimis Poloniae regibus dictae ciuitati nostrae Cracouiensi collata, quibus vt nobis ex eorum demonstracione ac declaracione constat, plena est concessa ciuibus mercatoribusque Cracouiensibus in ciuitate Leopoliensi et in alijs ciuitatibus locisque, quociens illuc venirent, cum Valachis, Turcis et alijs aduenis mercatoribus vndecumque cum mercibus venientibus, libere mercandi ac etiam vltra Leopolim proficiscendi facultas, vnde praefatis ciuibus mercatoribusque Cracouiensibus tum ob impeditam ac perturbatam debitorum exactionem, tum ob sublatam commerciorum rationem multa et grauia damna sunt illata. Qua in re cum auctoritate nostrae regiae, vt a cuius antecessoribus ipsi ciues et mercatores nostri eiusmodi priuilegijs sunt dotati, praeiudicium fieri videamus et inde ipsi grauia damna perpessos se quaeruntur, non posumus id grato a fidelitatibus vestris accipere animo: mandamus itaque fidelitatibus vestris serioque edicimus, vt omnino ab huiusmodi vniuerso fide-

litatum vestrarum instituto abstineant ac sese erga ciues mercatoresque Cracouienses iuxta veterem morem et iuxta praedictorum eorumdem priuilegiorum et decretorum praescripta per omnia conseruent, neque contra eiusmodi illorum libertatem quicquam comittere audeant, sed libere ipsos mercaturam exercere tam in ciuitate Leopoliensi, quam alijs retro Leopolim locis permitant, neque illos in his vllo modo turbent: integra nihilominus per nos relicta et praemissa dictis ciuibus mercatoribusque Cracouiensibus actione contra fidelitates vestras de acceptis damnis intentanda. Quod si vero quid iniuriae fidelitates vestrae se habere inde praetendunt, volumus vt eedem fidelitates vestrae decomemoratos ciues mercatoresque Cracouienses siue eorum magistratum ad nos ad competentem eiusmodi iudicij locum, nempe Cracouiam in ius vocent, priusque iuris uia non obstante quibus exceptionibus fidelitatum vestrarum experiantur, quibus nos tum debitam et iuri consentaneam iusticiam iuridico ordine praestabimus. Quod si contra praesentes mandatorum nostrorum literas fidelitates vestrae quouismodo aliquid committere ausae fuerint, poenam quinque millium aureorum Hungaricalium pro parte media fisco nostro, reliqua vero ciuitati nostrae Cracouiensi irremissibiliter persoluendam, tum grauem indignationem nostram ob violata priuilegia et decreta serenissimorum antecessorum nostrorum ipso facto incurrent. Datum in Krasnystaw XXIX mensis Iulij, anno Domini M D LVIII, regni vero nostri anno XXIX. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Z kopii współczesnej wierzytelnej, wydanej z aktów grodzkich lwowskich.

170. 1558. die 12. m. Augusti, Casimiriae.

De duodecim viris ad negotia civilia administranda ex communitate deligendis.

Actum feria sexta post festum sancti Laurentij. — Honorata communitas ciuitatis Kasimiriensis ad praetorium pleno numero congregata, e suo medio delegerunt viros duodecim, nempe Stanislaum Czieniowsky, Martinum Iawor, Stanislaum Tlusti, Franciscum Franek, Ioannem Kaczmarzik, Gregorium Gorka, Gregorium Pokora, Valentinum pannitonsorem, Casparum cocum, Stanislaum Sklarz; ex Ponte vero regali Franciscum serrificem, Ioannem Trebacz, quibus omnes et singuli dant plenam potestatem et facultatem omnes et singulos actus de republica tractandos vna cum dominis consulibus, aduocatis et dominis scabinis et senioribus contuberniorum tractandi, agendi, constituendi, tanquam soli personaliter adessent.

Acta Consul. Casimir. 759, str. 214. Powtórzona jest ta uchwała w r. 1563. Ibidem 760, str. 401.

171. 1558. die 24. m. Augusti, in Krasnystaw

Sigismundus Augustus rex Poloniae Ioanni Bonar magno procuratori Cracoviensi mandat, ut Mathiam Sulikowski blasphematorem ex officio consulis Casimiriensis amoveat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Generoso Ioanni Bonar de Balicze castellano Biecensi, magno procuratori arcis nostrae Craccouiensis, ac Scepusiensi, Rabstinensique capitaneo, fideli nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose, fidelis nobis dilecte! Quaesti sunt nobis grauiter proconsul et consules ciuitatis nostrae Kasimiriensis per nuncios et collegas suos, fidelitatem tuam contra iura et immunitates eorum ac diui parentis nostri decretum, hominem quendam Mathiam Sulikowsky nomine, in ciuitate nostra Kasimiriensi non possessionatum, neque ius ciuitatis agnoscentem, in consulem elegisse, atque eum in consilium illorum intrudere velle, qui non solum iuramentum fidelitatis, vt ad ius ciuitatis susciperetur, vsitato receptoque more ad signum passionis Christi, vti mos Christianis est, praestare noluisse, verum etiam erga Crucis sanctae signum blasphemasse dicitur. Quod si ita sit, rem pessimi exempli fore censeremus, atque talem hominem per fidelitatem tuam promoueri, non possemus nisi moleste ferre. Quamobrem pro debito et officio nostro regio prospicere volentes, ne eiusmodi homines religionis nouatores, ad consilia et administrationes publicas admittantur, fidelitati tuae mandamus seuere omnino habere volentes, ne hominem istum Mathiam Sulikowsky collegio consulum Kasimiriensium adhibeat, verum eum consulatu ipso amoueat, in locum vero ipsius ex scabinorum iuratorum numero hominem aliquem probum iuxta diui parentis nostri decretum deligat atque sufficiat et aliter sub gratia et graui indignatione nostra non faciat; sin vero secus fecerit, tunc coram nobis Varschouiae feria secunda post festum sancti Michaelis proxima compareat, causas, cur praemissa non fecerit, dictura. Datum Crasnostawy ipso die sancti Bartolomej, anno Domini M. D. LVIII°, regni vero nostrj anno XXIX. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jag. Krak. N. 118, str. 121.

172. 1558. die 1. m. Octobris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. civibus Casimiriensibus anno 1531. impertitum, ratum facit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, supplicasse nobis famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Casimiriensis apud Cracouiam, vt literas papireas decreti dicti pa-

rentis nostri infrascriptas in pargamenum describi atque sigillo nostro obsignari mandare dignaremus. Quarum quidem literarum decreti verba haec sequuntur:

(Sequuntur literae Sigismundi I. r. P. Cracoviae feria secunda die s. Augustini a. 1531. datae, N. 46 praemissae)

Licet vero ciuibus ciuitatis nostrae Cazimiriensis eo ipso diui parentis nostri decreto vna mensura ex octo mensuris braseorum ratione exactionis ducillorum condonata est, alia vero ad beneplacitum data, tamen quoniam diuo parente nostro e uiuis sublato, beneplacitum quoque illius super eiusmodi concessione alterius mensurae extinctum est, quare ciues nostri Casimirienses tenebuntur eam alteram mensuram praefecto exactionum ducillarium pro tempore existenti soluere; caeterum ab vnica mensura secundum praescriptum decreti diui parentis nostri liberi exemptique erunt. Quod ad noticiam vniuersorum et singulorum exactionum ducillarium praefectorum pro tempore existentium deducimus mandantes, idque serio ab eis requirentes, vt ciues nostros Casimirienses iuxta praescriptum decreti eiusdem diui parentis nostri excepta vna mensura ad beneplacitum donata, in omnibus conditionibus, clausulis et articulis obseruent, obseruarique irrecuse curent. Pro debito suo et gratia nostra secus no facturi. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warsouiae sabbato post festum sancti Michaelis archangeli proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, regni vero nostri anno vigesimo nono. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino, regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis, Osswiecimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque etc. capitanei.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z niebieskiego i żółtego jedwabiu wisi wielka koronna pieczęć z czerwonego wosku.

173. 1558. die 12. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum, Mathiam Sulikowski ex officio consulis Casimiriensis amovens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris. Cum ad quaerelam famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Casimiriensis praefixus esset terminus coram nobis comparendi vigore literarum mandati nostri generoso Ioanni Bonar de Balicze castellano Bieczensi, magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis ac Scepusiensi, Rapstinensi capitaneo, ideo, quod is contra iura et immunitates eorum ac diui parentis nostri decretum, hominem quendam Matthiam Szulikowskj nomine, in ciuitate nostra Cazimiriensi non possessionatum, neque ius ciuitatis agnoscentem, in consulem elegisset, atque eum in consilium eorum intrudere vel-

let, qui non solum iuramentum fidelitatis, vt ad ius ciuitatis suscipiatur, vsitato receptoque more ad signum passionis Christi, vti mos christianus est, praestare noluisset, verum etiam erga Crucis sanctae signum tanquam nouator religionis blasphemasset, quemadmodum reliqua literis mandati nostri vberius comprehenduntur, in terminoque hucusque continuato famati Stanislaus Fox, Ioannes Pawlik, Stanislaus Lex consules suo nomine et vti plenipotentes proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Casimiriensis, producta protestatione officiosa ministerialis terrestris de redditis literis mandati nostri memorato generoso Ioanni Bonar castellano Biecensi et magno procuratori nostro Cracouiensi atque etiam exhibito decreto diui parentis nostri de data Cracouiae feria sexta ante festum sanctorum Trium Regum anni millesimi quingentesimi trigesimi octaui inter generosum olim Seuerinum Bonar, magnum procuratorem Cracouiensem et consules Casimirienses promulgato, deducebant eo ipso decreto diui parentis nostri contineri, ne magnus procurator noster Cracouiensis pro tempore existens, in cuius administratione ciuitas ipsa nostra Casimiriensis est, aliunde eligeret aut assumeret consules, quam ex ordine scabinorum iuratorum eiusdem ciuitatis, eos, qui ius ciuitatis susceperunt, ipsum vero Mathiam Szulikowskj non solum scabinum juratum ciuitatis illius non esse, jusque ciuile non suscepisse, sed etiam hominem religionis nouatorem esse, atque adeo ab ecclesia Christiana separatum, eiusmodique hominibus extra congregationem ecclesiae Christianae constitutis, dignitates omnes Christianas ex praescripto juris merito denegandas fore. Exhibuerunt etiam protestationem officiosam ministerialis terrestris, qua itidem commonstrabant, recusasse Matthiam Sulikowskj juramentum fidelitatis vsitato more ad signum passionis Christi praestare, expetentes se iuxta praescriptum decreti diui parentis nostri atque secundum iura et priuilegia ciuitatis illius a nobis confirmata conseruari. Generosus vero Ioannes Bonar castellanus Biecensis et magnus procurator noster Cracouiensis per nuncium et seruitorem suum Ioannem Zeurman pro eo termino ad nos missum, referebat, terminum literarum mandati nostri in id incidisse tempus, quo colloquia generalia terrae Cracouiensis celebrantur, quibus ipse generosus Ioannes Bonar ratione dignitatis castellaniae Biecensis, quam gerit, adesse ex prescripto statutorum regni astringitur, praeterea sub id quoque tempus accidisse, quod aegritudine aduersa detineatur, ob easque causas pro eo termino adesse nequibat, petens causam eiusmodi in aliud differri tempus, quo ipse generosus Ioannes Bonar per rectam valetudinem commodius coram nobis comparere atque iustas rationes adferre poterit, ob quas id fecit. Nos cum consiliariis nostris examinata hac controuersia partium animaduertimus, non esse tantae importantiae hoc negotium, quin illud generosus Ioannes Bonar castellanus Biecensis et magnus procurator noster Cracouiensis sine praesentia sua coram nobis per procuratorem suum absoluere non posset, ideo ex consiliariorum nostrorum sententia cognito eo, quod Matthias Szulikowskj non sit electus in consulem iuxta praescriptum decreti diui parentis nostri, inherentes eiusmodi decreto, decernimus generosum Ioannem Bonar magnum procuratorem nostrum Cracouiensem Matthiam Sulikowskj in consulem eiusdem ciuitatis eligere non potuisse neque eundem loco et honoribus inter alios consules gaudere et potiri posse, atque eam ob rem

illum loco consulari amouimus, aliumque, qui ex ordine scabinorum juratorum fuerit, secundum decretum commemoratum eligendum tempore antiquitus vsitato decernimus, hac nostra sententia mediante. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warszouiae feria quarta ante festum sanctae Heduigis proxima, anno Dominj millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, regni vero nostri anno vigesimo nono. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis [de Ocziessino regni Poloniae cancellarii].

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z dólnym marginesem dokumentu oderwana.

174. 1558. die 26. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae privilegium »plebisciti ad instar eiusdem, quo civitas Cracoviensis utitur, confirmationis«. Feria II. ipso die s. Stephani protomartyris.

Z sumarycznego zatwierdzenia przywilejów miasta Kleparza, wydanego przez Augusta III w Warszawie d. 24 listopada 1738

175. 1559. die 1. m. Februarii, Casimiriae.

De duodecim viris ad negotia civilia administranda ex communitate deligendis.

Actum feria quarta pridie festi Purificationis Mariae. — Honorata communitas ciuitatis Kasimiriensis ad praetorium pleno numero congregata, e suo medio delegerunt viros duodecim, nempe Stanislaum Czieniowski, Venceslaum Niedbala, Stanislaum Tlusti, Franciscum Franek, Ioannem Kaczmarzik, Gregorium Gorka, Gregorium Pokora, Valentinum pannitonsorem, Casparum cocum, Stanislaum Sklarz, ex Ponte vero regali Franciscum serrificem, Ioannem Trebacz, quibus omnes et singuli dant plenam potestatem et facultatem omnes et singulos actus de republica vnacum d. consulibus, aduocatis et d. scabinis et senioribus contuberniorum tractandi, agendi, constituendi, tanquam soli personaliter adessent, penamque super negligentes laudauerunt, vt quisquis horum virorum delectorum per famulum offitij praeuentus et ad reipublicae negocia vocatus, venire noluerit non veneritque, is gr. sex pene dominis consulibus luet tocies, quoties praeuentus ad praetorium venire detractauerit.

Acta Cons. Casimir. N. 759, str. 342.

176. 1559. die 1. m. Februarii, Casimiriae.

Plebiscitum de rationibus civilibus reddendis.

Actum feria quarta pridie festi Purificacionis Mariae. — Honorata communitas ciuium tam Kasimiriensium quam Stradomiensium ad praetorium congregata, animaduertentes quemlibet calculum exactius fieri posse, quum in plurium hominum praesentia ponitur, quare ad audiendam per dominos errarios quotannis racionem ad viros antehac delectos delegerunt ac addiderunt primum ex duodecim viris Ioannem Kaczmarzik, Gregorium Pokora, ex contubernijs vero Felicem pellionem et Stanislaum Czudniiurek sartorem hac lege, quod si aliquis ex hijs contubernijs delectus e uiuis decesserit, in optione et voluntate communitatis erit, in locum demortui ex quocunque contubernio aut ex his aut alijs contubernijs eligere quemcunque voluerint.

Plenus autem numerus virorum ad audiendam rationem delectorum hic est: primum aduocatus Kasimiriensis et Stradomiensis pro tempore existentes, ex scabinis autem Alexander Klossek et Ioannes pannitonsor, ex duodecim viris Stanislaus Czieniowski, Valentinus pannitonsor, Ioannes Kaczmarzik, Gregorius Pokora, ex contubernijs Gregorius Zigo lanius, Paulus Zobek pistor, Felix pellio, Stanislaus Czudniiurek sartor. Quibus viris prenotatis ipsa tota communitas dedit et concessit omnimodam potestatem rationem per d. consules et errarios singulis annis faciendam, audire, suscipere, de percepta quietare et omnia et singula ad id necessaria facere, tanquam ibidem plena et integra ciuium communitas personaliter adesset.

Acta Consul. Casimir. 759, str. 343. Wznowioną jest ta uchwała w roku 1563. Ibidem 760, str. 435.

177. 1559. die 3. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de praeceptis sub peste grassante observandis.

Feria secunda post Visitationis sanctae Mariae. — Domini consules in reipublicae negotijs per schedulas legitime congregati, vnanimi consensu hos infra descriptos articulos sanxerunt tempore hoc obortae pestis seruandos:

§ 1. Omnes portas et portulas vrbis occludendas esse, vt tam noctu quam interdiu occlusae sint, exceptis tribus, nempe s. Floriani, Noua et Sutorum, quae solae apertae erunt. Aperientur autem 11 occludentur 23 hora. Munienturque diurnis et nocturnis custodibus singulae octenis, quibus singulis dabuntur quindenj grossi septimanatjm premij et victus causa. Portula quoque portae Castrensis aperietur.

§ 2. Item habita ratione difficilioris uictus hoc tempore perturbato, adaugendo precium solitum dabuntur septimanatim: vnicuique famulo praetorij 12 grossi, famulo stubae consularis addentur ad precium solitum 2 gr.

circelmagistro 24 grossi dabuntur, tibicini 52 grossi, capitaneo praetorij 36 grossj.

§ 3. Item dentur pauperibus scholaribus ad s. Mariam septimanatim 12 grossi.

§ 4. Domino proconsuli pro tempore existenti dentur ex erario publico septimanatim duo florenj, dominis quoque consulibus senioribus hic mansuris tempore pestis et domino proconsulj assessuris, singuli floreni singulis, domino notario etiam hic mansuro similiter quoque septimanatim singulis septimanis florenus vnus.

§ 5. Haec autem omnia a proximo die sabbati incipienda et inhoanda sunt

Acta Cons. Crac. 9, str. 29.

178. 1559. die 10. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de testamentis sub peste grassante faciendis.

Actum feria secunda ante festum sanctae Margarethae. — Famati domini proconsul et consules, aduocatus et scabini ac honorata omnium ciuium Kasimiriensium communitas, sibi vnusquisque de vita sua hoc tempore pestis cauendo, vnanimi omnium voto sanciuerunt, vt si quis vtriusque sexus vicinorum egrotauerit et testamentum condere voluerit, duos viros vicinos ad se vocare et coram illis suam voluntatem exponere ac cum suis rebus disponere legittime poterit. Qui viri quicquid a testatore audiuerint, debent ad praetorium ire et ad acta scabinalia Kasimiriensia coram notario sufficientem recognicionem de voluntate testatoris facere, et illic inscribi curare; quae ipsorum virorum recognicio ab omnibus obseruari tamquam valida ac firma esse debebit, tanquam per testatorem coram iudicio aduocati et scabinorum facta ac recognita fuerit.

Acta Consul. Casimr. N. 759, str. 553.

179. 1560. die 16. m. Martii, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae Ioanni de Ocieszyno capitaneo Cracoviensi mandat, ut de fide et religione quorundam consulum Casimiriensium inquirat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Magnifico et generoso ac venerabili Ioanni de Ocziessino regni nostri cancellario, Cracouiensi generali, Osuieczimensi, Zathoriensi, Sandecensi et Olstinensi capitaneo, Valentino Dembienski castellano Sandecensi, capitaneo Chęczinensi et burgrabio Cracouiensi, Raphaeli Wargawski praeposito Craccouiensi, Wladislauiensi et Sandomiriensi custodi, secretario et notario thesauri nostri, sincere fideli et deuote dilectis gratiam nostram regiam. Magnifice, generose

et venerabilis, sincere fidelis et deuote dilecti! Cum quaererentur coram nobis famati proconsul et consules ciuitatis nostrae Kasimiriensis, se a generoso Ioanne Boner castellano Biecensi, magno procuratore Craccouiensi, Scepusiensi et Rapstinensi capitaneo contra praescriptum decreti non ita pridem a nobis inter eos lati, ad recipiendum in consules quosdam homines, videlicet Mathiam Sulikowsky et Alexium Zydek ab eodem generoso Ioanne Boner ad gerendum munus consulare electos, qui se iam pridem a catholica ecclesia segregasse et a communione eiusdem praecidisse dicuntur, cogi et compelli, contra vero ab eodem generoso Ioanne Boner nobis significatum est, se homines honestos et catholicos iuxta praescriptum decreti in consules eligisse, neque in eo quicquam contra decretum nostrum fecisse, quam ob rem ad hoc munus gerendum in numerum consulum referri et suscipi non debeant, petentes vt literis nostris huiusmodj controuersiam, an videlicet iuxta electionem a generoso Ioanne Boner factam suscipi, an vero vti petunt proconsul et consules, praedicti Mathias Sulikowski et Alexius Zydek reici debeant, nec ne, dirimeremus. Sed cum nos hic de eo recognoscere non possumus, tum quod hoc negotium praesentiam partium ac earum personarum, quas generosus Ioannes Boner in consules elegit, et inquisitionem de fide et religione ipsorum requirat, ne quid praecipitanter ea in re fecisse atque adeo alicui praeiudicium adferre videamur, s. f. et d. vestris, quarum fidem et in rebus gerendis dexteritatem compertam et exploratam habemus, committimus mandantes, vt certo aliquo die ac tempore captato, vocatis vtrisque partibus tam generoso Ioanne Bonar, quam proconsule et consulibus atque etiam Mathia Sulikowski et Alexio Zydek, diligenter inquirant et cognoscant, an praedicti Mathias Sulikowski et Alexius Zydek, quos in numerum consulum magnus procurator noster Craccouiensis referri et suscipi vult, sint tales, quales decretum nostrum requirit, hoc est honesti ciues, possessionati et catholici, ita videlicet, vt si quidem cognouerint eos esse tales, vt eos pro legittime electis ad hoc munus gerendum suscipi iubeant; quod si vero non catholicos sed alicuius alterius sectae et dogmatis, quae ab ecclesia catholica abhoret, esse cognouerint, vt reiectis illis alios in locum ipsorum iuxta praescriptum decreti nostri a generoso Ioanne Boner eligi mandent, quodque decreuerint, a partibus obseruari curent, salua ad nos parti, quae se decreto s. f. et d. vestrarum grauatam senserit, appellatione, vnius vestrum absentia non obstante. Facturae pro gratia nostra. Datum Vilnae XVI Marcij, anno Domini M. D. LX, regni nostri XXXI. — Commissio sacrae regiae maiestatis propria.

Z kopii zawartej w rękopisie bibl. Jagiel. Krak. N. 118, str. 117.

180. 1561. die 21. m. Februarii, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut numerum consulum Casimiriensium residentium antiquis consulibus suppleat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiaeque etc. dominus et haeres. Generoso Ioanni

Bonar de Balicze castellano Biecensi, magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis ac Scepusiensi, Rabstinensique capitaneo, fideli nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose fidelis dilecte! Intelleximus ex relatione certorum consiliariorum nostrorum, ciuitatem nostram Cazimiriensem magistratu ciuili destitutam esse et duos tantummodo ad praesens rempublicam ciuitatis illius contra antiquitus receptam consuetudinem administrare, idque propterea, quod controuersia de alijs consulibus per fidelitatem tuam electis et a religione catholica alienis, inter fidelitatem tuam et communitatem ciuitatis istius nondum vigore commissionis nostrae cognita et decisa sit. Itaque nos prospicere volentes, ne per eam paucitatem magistratus ciuilis aliquod detrimentum aut periculum reipublicae ciuitatis istius eueniat, mandamus fidelitati tuae, vt interim, quoad controuersia inter fidelitatem tuam et communitatem ciuitatis istius de electis per fidelitatem tuam consulibus decidatur et componatur, numerum solitum consulum Cazimiriensium ex antiquis consulibus catholicis suppleat, qui ad decisionem controuersiae praedictae officio consulari fungi et rempublicam administrare possint et valeant. Pro gratia nostra. Datum Vilnae die XXI mensis Februarij, anno Domiui MDLXI, regni vero nostri anno XXXII. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy opatrzony pieczęcią mniejszą koronną, wyciśniętą na samym dokumencie poniżej tekstu w wosku czerwonym, nakrytym wycinkiem papieru.

181. 1561. die 28. m. Maii, Vilnae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum de appellationibus ad iudicium commissariorum sex civitatum interponendis.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Famatis aduocato et scabinis Iuris supremi Maideburgensis castri nostri Cracouiensis fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Expositum est nobis nomine iudicij commissariorum sex ciuitatum Iuris supremi Maideburgensis cursum legitimum iudiciorum nouo quodam modo adinuento contra iura et priuilegia ipsorum a f. vestris impediri et labefactari, idque ea ratione, quod f. vestrae contendentibus isthic partibus, an appellatio ad nos an uero ad iudicium commissoriale sex ciuitatum sit permittenda, per sententiam pronunctiantes quidem, se nonnisi ad iudicium commissariorum sex ciuitatum eam facultatem appellandi iuxta veterem obseruationem permittere, sed ab eiusmodi sua sentencia parti appellanti ad nos appellationem concedunt. In quo quidem recte faciunt, quod nonnisi ad commissarios sex ciuitatum appellare iubent, in eo non recte, quod iterum ab ea sententia appellantibus eorum appellationi defferunt, neque enim refert, quo pacto lex circumueniatur, cum constet alia quidem racione idem tamen committi. Sed cum verba priuilegij aperte appellationibus eiusmodi repugnent, mandamus f. vestris, ne appellationes eiusmodi insolitas et priuilegijs commissariorum sex ciui-

tatum contrarias in posterum admittant, sed ordinario et consueto cursu ad iudicium commissariorum sex ciuitatum relegent. Aliter pro gratia nostra non facturi. Datum Vilnae die XXVIII Maij, anno Domini M. D. LXI. regni uero nostri XXXII. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Ze spółczesnej kopii na zwykłym arkuszu papieru spisanej, nieuwierzytelnionej.

182. 1562. die 2. m. Ianuarii, in Łomża.

Sigismundus Augustus rex Poloniae facultatem exigendi vectigalis pontatici civibus Casimiriensibus ab antecessoribus suis concessam, renovat.

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Samogitiaeque dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, tam praesentibus, quam futuris, harum notitiam habituris, quod cum hoc tempore postulantibus regni nostri rationibus, in oppidum Lomzense ex magno ducatu nostro Lithuaniae excurrissemus, missis ad nos nuntijs proconsul et consules totaque communitas ciuitatis nostrae Casimiriae nobis per medium certorum consiliariorum nostrorum referri curarunt, quod habuissent quidem priuilegium a nostris praedecessoribus, serenissimis olim regibus Poloniae concessum super exactione thelonei pontalis, sed quod in proxima conflagratione ciuitatis esset illis igne absumptum, nihilominus autem in usu et possessione ipsius exactionis, prout eam antiquitus habuerunt concessam, et praedecessores ipsorum fuissent, et illi ad hoc usque tempus essent, supplicantes nobis, ut aliud priuilegium in locum deperditi eisdem benigne concedere dignaremur. Nos accepta primum eius rei certa fide et quorundam consiliariorum nostrorum ex palatinatu Cracouiensi testimonio, qui et eadem de ipso priuilegio exactionisque usu apud nos retulerunt, et insuper pontes extra maenia Casimiriensia constructos consulatum Casimiriense reficere, viamque publicam communire lapidibusque sternere commodioris transitus causa solitos esse, inque ea omnia sumptus ex eius vectigalis exactione facere, nobis confirmarunt, hoc facilius benignitatem nostram illis exhibendam esse duximus, quo rem aequiorem eos a nobis petere intelleximus. Quamobrem de certa scientia et gratia nostra regia necnon consiliariorum ad praesens nobiscum extantium speciali voluntate et assensu, inhaerendo quoque perpetuo eiusdem exactionis usui, ipsorum ciuium Casimiriensium iuramento comprobato, damus ipsis facimusque omnimodam potestatem eandem ipsam exactionem ponticam, prout eam antiquitus et iuxta priuilegia serenissimorum antecessorum nostrorum regum Poloniae exigere soliti sunt, et ad hoc usque tempus exigunt, modo et quantitate infrascriptis vigore praesentis priuilegij exigendi, tollendi et in reparationes tam pontium Casimiriensium, quam viarum publicarum, quae per ipsam ciuitatem Casimiriam et Stradomiam ducunt, aliosque ciuitatis usus libere conuertendi: ita videlicet, quod vectores omnes, qui-

cunque itinere hoc per Casimiriam et Stradomiam fuerint profecti, a singulis curribus maioribus sale et alijs rebus onustis, qui a quatuor vel pluribus equis trahuntur, grossum vnum Polonicalem deinde a curribus mediocribus singulis, carbonibus videlicet vel similibus rebus impletis, denarios nouem, postremo a curribus ligna, res quoque aequalis aestimationis deferentibus, denarios tres eisdem ciuibus Casimiriensibus dare et pendere teneantur perpetuis temporibus et in aeuum. Cuius exactionis potestatem iusque perpetuum consulatum Casimiriensem habere volumus, ea tamen conditione, ut pontes et vias commemoratas reparare ac reficere perpetuo sint adstricti. Quare vniuersis et singulis, nominatim vero mercatoribus, vectoribus hoc itinere et per pontes commemoratos proficiscentibus, ac alijs omnibus, quicunque ad pendenda vectigalia seu thelonea de iure vel consuetudine tenentur, notum id manifestumque fieri volumus ac mandamus, ut exactionem commemoratam eisdem ciuibus Casimiriensibus sine omni tergiversatione dent, pendant ac persoluant sub poenis in transgressores theloneorum sancitis, saluis tamen iuribus et libertatibus personarum, quae ad pendenda thelonea quaeuis de iure et consuetudine non sunt obligatae. In cuius rei fidem firmiusque et euidentius testimonium, sigillum nostrum maius infra est appensum. Datum Lomzae feria sexta postridie Circumcisionis Domini et hoc die secunda mensis Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, regni vero nostri anno trigesimo secundo. Praesentibus ibidem reuerendis in Christo patribus dominis: Philippo Padniewski Cracouiensi, Iacobo Uchainski Vladislauiensi, Andrea Noskowski Plocensi, Valentino Herborth Premisliensi, Nicolao Wolski Chelmensi ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis et venerabilibus Ianussio de Koscielec Siradiensi, Maioris Poloniae generali, Naklensique et Bidgostiensi, Ioanne de Sluszewo Brestensi et Kownensi(?), Nicolao de Srzeniawa terrarum Russiae et Haliciensi, Colomiensique, Ioanne de Dambrouica Lublinensi et Casimiriensi, Arnolpho Uchainski Plocensi et Wissogrodiensi, Stanislao Lawski de Strzegocin Masouiae et vicesgerenti, Andrea Sierpski de Gulczewo Rauensi, palatinis et Plocensi, Stanislao Macieiowski Sandomiriensi, curiae nostrae marsalco ac Lublinensi, Zawichostensique, Nicolao Trzebuchowski Gnesnensi, burgrabio arcis nostrae Cracouiensis ac Belzensi, Brzestensi, Lelouiensi, Rogoznensique, Adamo Willamowski Plocensi et Ciechanouiensi, Valentino Dembienski de Piotrkowice Sandecensi, regni nostri thesaurario, burgrabio arcis nostrae Cracouiensis ac Chencinensi, Czorstinensique, Ioanne Bonar de Balicze Biecensi, magno procuratore arcis nostrae Cracouiensis ac Scepusiensi, Rabstinensique, Ioanne Sirakowski Landensi, curiae nostrae referendario ac Przedecensi, Stanislao Wolski Brzezinensi, Stanislao Dunin Inowlodensi, Ioanne Warschowicki Warschouiensi, Valentino Nadarzinski Visnensi, Anselmo Gostkowski Wissegradiensi, castellanis, Ioanne de Ocieszno regni nostri cancellario, Cracouiensi generali ac Osviecimensis, Zathoriensis ducatuum ac Samboriensi, Olstinensique, et terrae Cracouiensis succamerario, Stanislao Myszkowski de Mirow incisore regni nostri ac Mariemburgensi, Rathnensique, Christophoro Sobek de Suleiow Varschouiensi, Solecensi, Nurensique, Hieronimo Modlichowski Lomzensi, Kolnensique, Nicolao Laski incisore nostro ac Krasnostauiensi, Ioanne Dulski Bobouiensi, Rogosnensique, Stanislao Barsc Schniatinensi,

Mathia Chamdzinski Zakrocimensi capitaneis, Petro Miszkowski decano Gnesnensi, Lanciciensique praeposito, Alberto Starozrebski archidiacono, Andrea Przeczlawski scholastico et in spiritualibus generali vicario, Raphaele Mschowski canonico Cracouiensi, Stanislao Karnkowski Gnesnensi, Vilnensique canonico, regni nostri referendario, Piotrkouiensi parocho, Petro Arciechowski causarum Podlachiensium referendario nostro, Thoma Pschonka sacrae theologiae doctore, Sandomiriensi, Vratislaviensi, Pulthouiensique canonico, praeposito Dibouiensi et beatae Mariae virginis ecclesiae in circulo Cracouiensi archipresbytero, cancellariaeque nostrae maioris directori, Ioanne Grodzicki iuris legum doctori, decano Glogouiensi, Hollomuncensique, Ioanne Lawski scholastico Posnaniensi et Premisliensi, Paulo Stempowski Vladislauiensi, Plocensique canonicis, Ioanne Herborth de Fulsten terrae Premisliensis, Ioanne Bogusch terrae Lublinensis succamerarijs et alijs quamplurimis dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, fidedignis testibus ad praemissa existentibus, sincereque grateque et fidelibus nostris dilectis. Datum per manus eiusdem magnifici Ioannis de Ocieszno, regni nostri cancellarij, Cracouiensis generalis ac Oswiecimensis, Zatoriensis ducatuum, Samboriensis, Olstinensisque capitanei et terrae Cracouiensis succamerarij, sincere nobis grateque dilecti. — Ioannes Ocieski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocieszno regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis ac Oswiecimensis, Zathoriensis ducatuum, Schamboriensis, Olstinensisque capitanei et terrae Cracouiensis succamerarij.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie bibl. Jagiel. Krak. N. 136, str. 34.

183. 1562. die 12. m. Ianuarii, in Łomża.

Sigismundus Augustus rex Poloniae pactum consulum civitatis Casimiriae cum Iudaeis Casimiriensibus de a. 1554. ratum facit. Feria II. intra octavas Epiphaniarum.

Kopia zawarta w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, na str. 99. Zatwierdzony zaś tym przywilejem układ z żydami kazimirskimi z r. 1554 podany jest wyżej pod N. 158.

184. 1562. die 12. m. Ianuarii, in Łomża.

Sigismundus Augustus rex Poloniae plebiscitum quoddam civitatis Casimiriae de anno 1556. ratum facit. Feria II. intra octavas Epiphaniarum.

Z rękopisu Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, str. 96. Zatwierdzony powyższym przywilejem plebiscyt z r. 1556 w przedmiocie poboru akcyzy od palenia gorzałki, ogłoszony jest pod N. 163 niniejszego zbioru.

185. 1562. die 9. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de mensura acervorum lapidum et de saxifragis.

Actum feria secunda post dominicam Letare. — Slawny pan burmistrz y panowie raycze s temy miesczani, ktorzi na gori kamienne nakladaią, zabiegaiącz themv, aby od ludzy ynssich tak postronnych iako y sąsiad narzekanie o niesprawne vkladanie pulstoskow niebilo, nieodmiennie postanovily i vchffaleli:

§ 1. isz kasdi gornik ma pulstossek kasdi vlozicz na dluzą i na serzą siedm lokczi a na vissą pultora lokczia, isz bi tesz dziuri i sklepienie nie bily. A iesli by v ktorego bil pulstossek mnieysy nalezion, nisli tha miara okaze, thedi gornik ma bicz karan siedzeniem w kasniey miesczkiei thidzien.

§ 2. Panowie maią na kasdi rok obieracz miesczani, ktorzi by thei miari doglądali.

§ 3. Aby thesz wselki gornik niezabiral v pana pieniedzi na robothe vieczey, nysli by zarobil; a iesli by zabral, nie ma od pana odchodzicz asz wsistko ono, czo by zabral, odrobil pod siedzeniem.

§ 4. A iesli będzie chczial od pana odstacz, thedi ma panv przed them czviercz rokv opoviedziecz, a nysli odydzie, ma gore chedogo virumowacz, chedogo z naczinіem oddacz pod siedzeniem.

§ 5. Item ktorego gornika pan przesz zime fleguie, thedi on gornik ma v pana przesz czale liatho robicz asz do svietego Michala.

§ 6. Item aby rumv nie miesaly w pulstosky.

§ 7. A do domv nie maią s robothi schodzicz asz o dwudziestey y trzeczіei godzini; a ktorego by sludzi miesczi raniey zastali a niemialby slusney vimowky, thedi ma ydz do vięzienia.

§ 8. Item wselki miesczanin, ktorzi na gori nakladaią, niema thaniey pulstoskow przedavacz iedno po grziwnie; a ktoriby bil dosviaczon, isz bi thaniey przedal, then ma piecz grzivien vyni na rathusz polozicz.

Acta Consul. Casimir. N. 760, str. 170.

186. 1562. die 27. m. Aprilis, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege civibus Cracoviensibus a. 1507. impertitum, ratum facit. Feria II. post festum s. Adalberti proxima.

Dokument pargaminowy opatrzony sygnetową czworoboczną pieczęcią królewską z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i wiśniowego jedwabiu. Zatwierdzony przywilej z r. 1507 podany jest wyżej pod N. 2 niniejszego zbioru.

187. 1562. die 29. m. Aprilis, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae decretum Sigismundi I. regis de anno 1527. ratum facit. Feria IV. ante festum ss. Philippi et Iacobi apostolorum.

Kodeks Zaleskiego, kar. 132. Przywilej Zygmunta I z r. 1527 podany jest wyżej pod N. 33 niniejszego zbioru.

188. 1563. die 15. m. Martii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae quascunque lites civibus Cracoviensibus a quocumque intentas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum famati consules ciuitatis nostrae Cracouiensis ab officio consulatus et communitate ciuitatis illius ad conuentionem regni generalem Piotrcouiensem praesentem nuntij in negotijs reipublicae missi, exhiberent nobis iura, priuilegia et decreta a serenissimis praedecessoribus nostris eis ciuitatique Cracouiensi concessa, per nosque confirmata, atque coram nobis suo et totius officij consularis communitatisque eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis nominibus quaererentur, quod etsi illi ex singulari gratia et beneficio serenissimorum regum Poloniae praedecessorumque nostrorum hac speciali gaudeant praerogatiua, vt nonnisi in arce nostra Cracouiensi et a nemine alio praeterquam a nobis iudicari debeant, insolitis tamen eos citationibus tam ad maiestatem nostram regiam seu iudicium nostrum in praesentem conuentionem generalem Piotrcouiensem ac etiam post curiam nostram, quam etiam ad insolita ac inconsueta tribunalia et officia ac iurisdictiones nunquam antehac vsitatas in iudiciaque et officia regni nostri tam terrestria, castrensiaque, quam etiam palatinalia trahi et euocari contra praenominata iura, priuilegia et decreta, eoque fieri, quod ipsi consules ciuesque Cracouienses eiusmodi iurisdictionum sententijs grauatos se sentientes, contra praescriptum suorum iurium, priuilegiorum et decretorum motiones suas et appellationes ad nos facere interponereque cogantur, proptereaque nobis supplicarent, vt causas eiusmodi omnes et singulas praenominatas iuxta praescriptum iurium et priuilegiorum, decretorumque eorundem ad faelicem aduentum nostrum Cracouiam limitare dignaremur. Nos itaque aequum censentes vnumquemque subditorum nostrorum in suis iuribus, priuilegijs et decretis conseruare, omnes et singulas eiusmodi causas et actiones memoratas per quascunque personas, cuiuscunque status et conditionis existentes, ipsis consulibus, aduocato et scabinis ciuibusque Cracouiensibus tam coniunctim, quam diuisim coram quocumque officio et iudicio regni nostri intentatas et adhuc intentandas, nullis prorsus exceptis, earumque terminos tam ex citationibus, adcitationibus et concitationibus, quam

ex motionibus et appellationibus a iudicijs quibusuis tam terrestribus et castrensibus, quam palatinalibus ad maiestatem nostram regiam in conuentionem regni generalem praesentem siue etiam post curiam nostram factis, prouenientes et pendentes, et quae interim prouenient, incident et quomodocunque deuoluentur, nullis prorsus exceptis, ad diem duodecimam post faelicem proximumque ingressum nostrum in arcem nostram Cracouiensem proxime instantem, die ingressus exclusa, motu nostro proprio et authoritate nostra regia limitandas et prorogandas duximus, limitamusque et prorogamus praesentibus literis nostris iuxta praescriptum eorundem iurium, priuilegiorum et decretorum. Quasquidem omnes et singulas causas memoratas, nullis prorsus exceptis et exclusis, ab ea ordinatione iudiciorum in praesenti conuentu generali facta et ab alijs iudicijs et officijs quorumcumque iudicum et officialium regni nostri authoritate nostra regia excipimus, atque nobis ipsis et iudicio nostro regio, quandoquidem interpretatio et cognitio iurium, priuilegiorum et decretorum ciuitati nostrae Cracouiensi concessorum, nemini alteri, quam nostrae regiae maiestati tanquam supremo iudici et legum conditori competit, plenarie iudicandas reseruamus, vbi dicti proconsul, consules, aduocatus et scabini ciuesque Cracouienses tam ex officijs suis coniunctimque, quam etiam priuatim et diuisim cum quibuscumque personis et quaecunque personae cuiuscunque status et conditionis existentes cum eisdem consulibus et ciuibus Cracouiensibus habent et habiturae sunt, habebuntque terminos prosequendarum causarum quarumuis suarum, nullis penitus exceptis et exclusis, eos videlicet, quos nunc habere debuerunt, et deinceps vigore quarumcunque siue generalium siue specialium limitationum causarum quarumcunque regni nostri quocunque nomine et cognomine censendarum, etiam post curiam nostram tendentes habere deberent, nullius partis iure laeso, sed in suo robore totaliter reseruato. Quare omnibus et singulis tam iudiciorum et officiorum terrestrium, castrensium, pallatinalium quam aliarum quarumcunque causarum et iudiciorum, officiorumque iudicibus denuntiamus, eisque serio edicimus et mandamus, ne vllo praetextu vel colore humana industria excogitando, memoratas actiones omnes et singulas dictis consulibus ciuibusque Cracouiensibus, publicis et priuatis personis, coniunctim vel diuisim quomodocunque intentatas vel adhuc intentandas, aut ex motionibus et appellationibus a iudicijs et officijs quibusuis tam terrestribus, castrensibus, quam etiam palatinalibus ad nos deuolutas vel deuoluendas, motu nostro proprio et authoritate nostra ragia modo superius recensito per nos ad faelicem nostrum aduentum in arcem Cracouiensem prorogatas et limitatas, interea temporis iudicare, prosequi aut exequi audeant, verum omnes et singulas eiusmodi causas et processus cum toto illorum effectu, vt praemissum est, ad nos tribunalque nostrum regium in arcem nostram Cracouiensem secundum dispositionem iurium, priuilegiorum et decretorum ipsis consulibus ciuibusque Cracouiensibus concessorum, atque iuxta hanc nostram praesentem limitationem illis concessam, citra quamuis exceptionem remittant, terminosque remissionum siue appellationum aut quarumuis aliarum actionum interim cadentes et prouenientes deuoluendosque resignent et praefigant. Alioquin quicquid interea temporis sub absentia nostra ab arce Cracouiensi vigore citationum, adcitationum, concitationum, appellationum, remissionumue

ac quarumcunque motionum siue contra officium siue contra publicas aut priuatas personas ciuitatis nostrae Cracouiensis contra praesentem limitationem, non attentisque eorum iuribus, priuilegijs et decretis vbilibet locorum per quoscunque iudices et officiales regni nostri decretum fuerit, id totum nostra hac interueniente authoritate regia inualidum, irritum nulliusque momenti esse debere declaramus et pronuntiamus, non secus, acsi mediante sententia nostra regia pro irrito et inani iam cognitum et decisum esset. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum praesentibus est subappressum. Datum in conuentu generali regni Piotrcouiensi, feria secunda post dominicam Oculi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni nostri anno trigesimo quarto. — Ioannes Ocieski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieszno regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis, Osswiecimensis, Zatoriensis, Samboriensis, Olstinensis etc. capitanei.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego, na karcie 133, gdzie też zanotowano, iż oryginał opatrzony był wielką pieczęcią koronną.

189. 1563. die 26. m. Martii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Cracoviensibus transferendi emporium salis ante portam Novam dat potestatem.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati, fideles dilecti! Edocti a certis consiliarijs nostris, viam publicam ciuitatis illius, quae annis singulis magnis impensis ciuitatis tam in foro quam in plateis et vicis lapidibus sternitur, eo maxime labefactari et corrumpi, quod in depositorium ciuitatis illius sal bancatum curribus oneratum inuehatur rursusque euehatur, prospectum iri volentes publico ciuitatis eius commodo, permittimus fidelitatibus vestris, vt depositorium salis bancati extra ciuitatem ante portam Nouam in eum locum, qui stabulis ciuilibus est contiguus, quem depositorio imprimis aptum et oportunum censuerint, transferant atque salicidis Cracouiensibus et Vieliciensibus ex praescripto decreti diui Cazimiri regis reseruacula et cameras, in quibus sal bancatum ex veteri et recepta consuetudine e zuppis nostris Cracouiensibus aduectum deponatur, emensurent distribuantque, et quatenus opus fuerit vltra solitum camerarum numerum insuper aliquot cameras pro sale deponendo salicidis Cracouiensibus adijciant et augeant, viam vero publicam, qua vectores sal circum circa ciuitatem deducturi sunt, reparent et commodam reddant. Pro gratia nostra et debito suo facturae. Datum Piotrcouiae in conuentu regni generali feria sexta ante dominicam Iudica proxima, anno Domini MDLXIII, regni vero nostri anno XXXIIII. — Ex proprio sacrae regiae maiestatis mandato.

Dokument papierowy, pieczęć która na dokumencie poniżej tekstu wycisnięta była, wykruszona.

190. 1563. die 15. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae litem, quam suburbani cerdones civibus Cracoviensibus de areis ad fluvios Rudawa et Rudawka sitis, intendebant, commissariis quibusdam dirimendam committit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilecti! Delatum est ad nos nomine tocius communitatis oppidanorum suburbii Cracouiensis *garbari* dicti, fidelitates vestras contra consuetudinem antiquitus obseruatam nonnullis conciuibus suis exdiuidere et emensurare areas ad extruenda noua edificia in eis locis, quae ex antiqua consuetudine desuper habita ab omnibus edificiis libera semper fuerunt, videlicet supra fluuios Rudawa et parua Rudawka sittis, non solum in ipsorum suburbanorum, sed etiam et tocius ciuitatis Cracouiensis praeiudicium, periculum et detrimentum, vnde multa pericula tam ciuitati quam suburbiis accidere possent. Idque fidelitates vestras eo quidem praetextu et exemplo facere, quod nos antehac non ita pridem famato Georgio Schffarcz mensatori nostro aream vnam supra fluuium Rudawa ad extruendam sibi domum emensurari iusserimus, illamque ipsi donauerimus. Donauimus nos quidem dicto mensatori nostro aream vnam pro extruenda sibi domo, eamque donationem nostram ratam omnino esse ac in ea dictum mensatorem nostrum conseruari volumus; verum quod omnes areae in locis praedictis supra fluuios Rudawa et Rudawka sittis edificiis occupari debeant (quandoquidem id per antecessores nostros semper prohibitum fuisse dicitur), id omnino fieri nolumus. Quia tamen non soleamus in talibus re incognita quicquam statuere, ideo commisimus certis commissariis nostris, vt eiusmodi controuersiam de areis praedictis excepta area mensatoris nostri, illi per nos antehac concessa, inter fidelitates vestras et oppidanos suburbii praedicti autoritate nostra cognoscerent et componerent. Quare mandamus fidelitatibus vestris, vt cum per dictos commissarios nostros vocatae fuerint, coram eis compareant, et quicquid in praemissis cognouerint, firmiter teneant et obseruent. Mandamus fidelitatibus vestris, vt interim antequam controuersia haec de areis praedictis per commissarios nostros aut per nos decisa et cognita non fuerit, ab emensuracione et assignacione arearum praedictarum cuiuis personarum, ab extructione quorumuis edificiorum in areis eisdem abstineant et supersedeant, et aliter fidelitates vestrae pro gratia nostra non facturae. Datum Piotrcouiae die XV mensis Aprilis, anno Domini M D L XIII, regni vero nostri XXXIIII. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną, wyciśniętą poniżej tekstu na samym dokumencie w czerwonym wosku, zalepionym wycinkiem papieru.

191. 1563. die 30. m. Iunii, in Kowno.

Sigismundus Augustus rex Poloniae ponderatori Cracoviensi deportationem rerum ponderatarum interdicit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et heres, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis. Expositum esse nobis graui in quaerella nomine ciuium nostrorum Kazimiriensium, damna illis et iniurias inde fieri, quod ponderator ciuitatis nostrae Cracouiensis seu illius administri quandam sibi vindicent licentiam, res ipsorum ciuium Kazimiriensium ponderatas deportandi ad ipsorum domicilia, nimijs eos solutionibus eo nomine onerando, supplicatumque est nobis, vt illis eiusmodi deportationem rerum ipsorum per eosdem administros ponderatarum interdiceremus, liberumque sit cuiquam res ponderatas soluto pretio iusto et consueto a rerum ponderatione, ipsis ponderatoribus non requisitis, quo voluerit deferre vel cuipiam deferendi committere. Cui supplicationi vti iustae benigne annuentes, eisdem administris ponderatoris deportationem rerum ipsorum ponderatarum interdicendam duximus, vti quidem interdicimus hisce literis nostris, ita, quod soluto precio iusto et consueto a rerum ponderatione suarum liberum sit cuiusuis (s) ciuium Kazimiriensium res suas ponderatas, quo voluerit, deferre vel defferendas ei cui visum fuerit comittere. Quod omnibus, quorum interest, nominatim vero proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis denunctiamus mandantes, vt eosdem ciues Kazimirienses iuxta has nostras literas conseruent conseruarique omnino curent, pro gratia nostra. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cownae vltima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni nostri tricesimo quarto. — Petrus Miskowski regni Poloniae vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Miskowski regni Poloniae vicecancellarij, decani Cracouiensis et Gnesnensis, Posnaniensis, Plocensis, Lanciciensis praepositi.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, na str. 108.

192. 1563. die 27. m. Iulii, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, contributionem a civibus Cracoviensibus sponte oblatam, immunitatibus eorumdem civium praeiudicare non debere.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae, etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis et singulis, tam praesenti-

bus, quam futuris, quod cum in proxime praeteritis comitijs Piotrkowiensibus de consilio praelatorum et consiliariorum nostrorum contributiones generales instituissemus, spectabiles et famati proconsul et consules ciuitatis Craccouiensis amplissima nobis libertatis et immunitatum priuilegia a serenissimis antecessoribus nostris et a nobis quoque ipsis ob praeclara eorum erga nos merita collata exhibuerunt, quibus manifeste nobis ad oculos ponebant, ipsos ad maiorem contributionem, quam eorum ferrent jura, priuilegia et vetustissimae consuetudines prorsus non teneri. Haec vero jura eorum, priuilegia et antiquae consuetudines ita obtinent, vt quando praelati, barones et ordines regni vnanimi voto in conuentione generali consenserint in contributionem vnius fertonis de singulis laneis, eamque effectualiter contribuere coeperint, tum ipsi duo millia florenorum Polonicalium soluere tenebuntur; sin autem duos fertones de quolibet laneo contribuere vnanimiter ab omnibus decretum fuerit, tum et ipsi duplicem exactionem vulgo *szoss* nominatam, quae quattuor millia florenorum conficit, conferre debebunt; si vero non plus, quam sex grossos a laneo solui constitutum fuerit, tum et ipsi non plus, quam mille florenos dare sunt obligati. Quae eorum priuilegia, quamuis manifeste ab hac tanta eos contributione excusabant atque immunes reddebant, tamen ipsi proconsul et consules ciuitatis nostrae Craccouiensis maximam nostram necessitatem cum turbulentissimo reipublicae tempore coniunctam, pro fide sua et obseruantia erga nos diligenter considerantes, non hanc nobis solum contributionem, ad quam jure tenebantur, libenter contulerant, verum etiam tanquam fideles subditi sponte sua atque voluntarie aliam etiam nunc atque pro hac vice contributionem maiorem largiri decreuerunt, quam per eorum priuilegia a nobis ipsis et serenissimis antecessoribus nostris liberaliter ob egregia eorum merita concessa, eos oportebat facere. Quae eorum erga nos atque adeo erga vniuersam rempublicam fides integerrima, vt omnibus sit magna cum eorum laude recognita, neque vllum vnquam deinceps eorum priuilegijs praeiudicium seu qualecumque detrimentum afferat, fatemur atque praesentibus hisce literis nostris fidem facimus, hoc eos ex mera, pura atque spontanea fide et obseruantia erga nos facere, quod videant periculosissimo hoc et vndique bellum imminente reipublicae tempore incredibiles aerarij nostri angustias. Ad quam quidem extraordinariam contributionem nisi proprio motu atque voluntate spontanea ipsi per se incitarentur, ob nostra et serenissimorum antecessorum nostrorum illis concessa priuilegia et consuetudines, in quorum vsu sine omni interruptione hactenus fuerunt, nullo modo prorsus tenerentur. Ne autem haec ipsorum praeclara erga nos fides praeiudicium aliquando priuilegijs eorum posset adferre, ne quisque vnquam ad idem vllo eos modo obligare tenereue posset existimare, literis hisce nostris praesentibus manu nostra subscriptis et signo nostro roboratis ad perpetuam rei memoriam notum testatumque facimus, promittentes atque pro nobis et successoribus nostris cauentes, hanc eorum erga nos alacritatem et contributionem, pro hac tantum vice exactam, nullis priuilegijs iuribusue eorum tum etiam vnioni, quam cum regni totius nobilitate habent, vllo vnquam modo detracturam, debilitaturam, neque in aliquam sequellam deriuaturam, sed promittimus verbo nostro regio, quod in vi ac robore suo haec eorum jura atque priuilegia, quae omnia hic pro insertis ha-

bemus haberique volumus, perpetuo a nobis atque serenissimis successoribus nostris habebuntur atque obseruabuntur perinde quasi nil prorsus praeter id, quod iure suo tenebantur, contulissent. In quorum fidem et euidens testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Vilnae vigesima septima Iulij anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni vero nostri anno trigesimo quarto. — Sigismundus Augustus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie bibl. Jagiel. Krakow. N. 135, str. 95.

193. 1563. die 27. m. Iulii, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, omnes incolas civitatis Cracoviensis, iurisdictioni civili subiectos, ad contributionem nuper sancitam astrictos esse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Vniuersis et singulis, quibus expedit, notum facimus, quod cum in generalibus proxime praeteritis Petricouiensibus comitiis vnanimi omnium ordinum consensu grauissimis reipublicae necessitatibus vrgentibus vndique contributiones sint decretae, necessarium esse existimauimus prouidere, vt eiusmodi exactiones ab omnibus, qui ad eas tenerentur legittime, conferantur. Quare volumus atque serio mandamus, vt omnes et singuli, cuiuscunque status et conditionis fuerint, modo iurisdictioni ciuili subiaceant, possessionesque in ciuitate nostra Cracow habeant, solutionem competentem exactionis nostrae regiae conferant, quemadmodum reliqui etiam ipsius ciuitatis nostrae Cracouiensis incolae, neque vllo modo a praedicta se regiae contributionis solutione excusent atque excipiant, pro officio quisque suo et sub graui nostra indignatione atque adeo mulcta fisco nostro irremissibiliter applicanda. Datum Vilnae XXVII Iulii, anno Domini M D L XIII, regni vero nostri XXXIIII. — Sigismundus Augustus rex sst. — Ad mandatum regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy. Pieczęć, która poniżej tekstu wyciśniętą była, wykruszona.

194. 1563. die 14. m. Octobris, Cracoviae.

Decretum commissariorum inter universitatem Cracoviensem et consules civitatis Cracoviensis de violentia a quibusdam scholaribus patrata litem dirimens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, exhibitas esse nobis literas in papiro scriptas, ex actis castrensibus capitaneatus Cracouiensis emanatas, sigilloque magnifici Stanislai Miskowski de Mirow

castellani Sandomiriensis, Cracouiensis, Rathnensisque capitanei munitas et manu generosi Sigismundi Palczowski vicecapitanei Cracouiensis subscriptas, saluas, integras, suspicioni nulli obnoxias, continentes in se decretum infrascriptum, supplicatumque esse nobis, vt easdem authoritate nostra regia confirmare et approbare dignaremur. Quarum tenor sequitur talis:

Stanislaus Miskowski de Mirow castellanus Sandomiriensis, Cracouiensis generalis ac Rathnensis capitaneus etc. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis praesentibus et futuris, praesentium noticiam habituris, quomodo nos satisfacientes debito officii nostri capitaneatus Cracouiensis, praecustodientesque publicam pacem et tranquilitatem communem, existentes per famatos proconsulem et consules Cracouienses requisiti ad praetorium Cracouiense feria quarta pridie festi sancti Mathei apostoli et euangelistae proxime praeterita, vna cum magnificis Valentino Dambinski castellano Sandecensi, regni thesaurario, Czorsthinensi, Chanczinensique etc. capitaneo et Stanislao Splawski castellano Krzivinensi ac generoso Mathia Blesczinski de Bleschno magno procuratore Cracouiensi aliisque generosis et nobilibus descendimus ad audiendam controuersiam, quae tum occasione criminis violenciae per quasdam personas infrascriptas studiosorum Cracouiensium in praetorio Cracouiensi per officium ciuile Cracouiense detentas, patratae, factae et illatae exorta fuerat. Vbi veniens personaliter venerabilis Sebastianus sac. theologiae doctor et vniuersitatis studiosorum Cracouiensium protunc ordinarius rector ac canonicus Clepardiensis vna cum venerabili Ioanne Turobino iuris vtriusque doctore et egregiis magistris Petro Proboszczowicze ac Ioanne Leopoliensi collegis caeterisque studiosis eiusdem vniuersitatis Cracouiensis, graui in querella in praetorio deposuit, quod irrequisito ipso rectore et sine praesentia bedelli ipsius vniuersitatis Cracouiensis, contra iura et priuilegia atque libertates eorum a serenissimis regni Poloniae regibus eidem vniuersitati Cracouiensi clementer concessas, in leuipendiumque et contemptum ipsius rectoratus iurisdicionisque ipsius studiosi quidam iurisdicioni illius spectantes et pertinentes, per famulos ciuiles Cracouienses captiuati, in carceribus ciuilibus istius praetorii hucvsque detinentur, affirmans et deducens, hac praerogatiua libertateque eos gaudere, quod nemo alter, quam ipse rector ipsos studiosos iurisdicioni illius subiectos iudicare et pro illorum excessu eos punire debeat, videlicet in causis certis et criminalibus leuioribus rector ipse, in maioribus vero causis criminalibus reuerendus dominus episcopus Cracouiensis pro tempore existens, si clericus fuerit studens, si vero laicus sacra maiestas regia, idque non secundum statutum regni, verum iuxta leges et libertates studentum academiae Cracouiensis iudicandi habent potestatem, vti latius in eiusmodi priuilegiis et libertatibus per eundem rectorem pruductis et ostensis est descriptum: petens se et totam vniuersitatem eiusdem academiae Cracouiensis circa eiusmodi priuilegia et libertates ac eorum tenorem conseruari, ipsos vero detentos et incarceratos vigore eiusmodi priuilegiorum et libertatum ex carceribus ciuilibus dimitti ac ad carceres eiusdem rectoris competentes tradi, offerens paratum se esse vnicuique de illis conquerenti debitam et indilatam administrare iusticiam. Qua quidem querella audita famati proconsul et consules Cracouienses praemissa solenni protestatione, retulerunt, se nolle ad praesens

in vllam cum ipso rectore ingerere ac immiscere controuersiam, sed solummodo velle exponere et declarare eam violentiam et irruptionem, quae in praetorio Cracouiensi noctu feria secunda pridie festi sancti Mathei apostoli et euangelistae anni praesentis perpetrata est, seque de studiosorum iurisdicioni ipsius rectoris subiacentium, allegata detencione ignorare, verum ignotos quosdam pacis publicae violatores et communis tranquillitatis nocturnos turbatores propter violentiam et irruptionem in loco publico et priuilegiato suae sacrae regiae maiestatis, vtpote in praetorio Cracouiensi per eos factam, hic vna cum armis et gladiis euaginatis cruentis et coram officiis ibidem exhibitis detentos esse atque hactenus detineri, neque posse iuribus et priuilegiis vti prioribus et antiquioribus ciuitati Cracouiensi a diuis olim ducibus et serenissimis regni Poloniae regibus clementer concessis iurique communi regni quicquam derogare, quibus potestas ipsis proconsuli et consulibus Cracouiensibus omnes et singulos, qui caedem vel violentiam commiserint in hac ciuitate, compescendi concessa est, ita vt si aliquis militaris ordinis nobilis vel quispiam alius iurisdicioni ciuili non subiectus caedem vel vim aliquam in hac ciuitate commiserit, eum consules iuxta formam et consuetudinem iuris sui Thevtonici capi et in carcerem suum ciuilem duci faciant, denique caedem ipsam ac vim per illum perpetratam simul ac captionem magnifico capitaneo Cracouiensi aut in eius absentia eius vicecapitaneo pro tempore existenti declarent. De qua tandem vi et caede commissa pariter cum ipso capitaneo vel eius vicecapitaneo Cracouiensi iure cognoscant et discuciant, in eiusmodique authorem criminis, caedis, violenciae admissae paena legitima animaduertant. Itaque memorati famati proconsul et consules pro euidentiore totius rei gestae declaratione ad nostram praefatorumque magnificorum castellanorum, generosorum et nobilium nobis pro eodem negotio assidentium suique officii consularis praesentiam ipsos incarceratos pacis publicae violatores et in praetorium Cracouiense irruptores adduci curauerunt, vt prius facta diligenti inquisitione et scrutinio nos pariter cum eodem officio consulari Cracouiensi vigore illorum iurium et priuilegiorum necnon iuris statutique communis regni cognosceremus ac diiudicaremus, vtrum causa haec esset ciuilis vel criminalis, ac vtrum vis, violentia crimenque violentiae per illos admissa et admissum esset capitaliter punienda. Facta itaque ordine suo reorum ipsorum examinatione primo in conspectum nostrum et praenominatorum magnificorum castellanorum et generosorum nobiliumque supramemoratorum atque officii consularis Cracouiensis productus est Andreas Skubich de Kalisz deinde Matheus Brzek alias Rex de Praemislia, postremo nobilis Lucas Stareski a Posnania, factaque ex eis totius rei gestae diligenti inquisitione ac scrutinio, auditaque ipsorum reorum propria recognitione, quod scilicet ipsi simul cum quodam Wierzchowski complice suo aliis denique eorum complicibus, qui fuga sibi consulerunt, non modo solum institas ciuiles figulorum gladiis euaginatis ferissent, vimque publicam intulissent, verum etiam iisdem cruentis gladiis euaginatis insequendo verberandoque familiam ciuilem in praetorium vna cum ipso Wierzchowski irruissent ac extinctis ibidem in praetorio luminibus vim publicam intulissent, vulneraturi etiam ipsam familiam ciuilem, nisi illis fortiter sese opposuisset; tum etiam quod eos ipsos gladios, qui tum ibidem illis in conspectu nostro

ostensi et exhibiti erant, eorum proprios esse palam agnoscebant fatebanturque, recognoscebant denique ipsum Wierzchowski complicem suum, qui tum cum illis in ipsa violentia et irruptione in praetorium facta erat, vbinam locorum esset, ignorare, atque tota rei gestae causa et controuersia diligenter perpensa, discussa et examinata, nos capitaneus Cracouiensis supradescriptus pariter cum ipsis famatis proconsule et consulibus Cracouiensibus in praesentia praedictorum magnificorum castellanorum ac generosi magni procuratoris Cracouiensis aliorumque generosorum et nobilium tunc nobis assidentium, vnanimi voto et consensu ediximus decretoque nostro vnanimi adinuenimus, causam hanc praesentem esse mere criminalem crimenque violentiae propter irruptionem violentam cum armis noctu in praetorium Cracouiense, in locum vtpote publicum et priuilegiatum suae sacrae regiae maiestatis ex mera insolentia et temeritate iuxta ipsorum propriam recognitionem ibidem modo praemisso factam admisisse et perpetrasse, ob idque iam non posse eosdem detentos ad rectorem suum praefatum iuxta illius affectacionem remitti, quandoquidem eiusmodi crimen violentiae officio capitaneali et ciuili iurisdictionis regalis loci istius Cracouiensis cognoscendum et iudicandum vigore statuti communis regni, quo nemo violator excipitur, subest, verum eosdem suprascriptos detentos studiosos ob crimen eiusmodi violentiae commissum et per eos patratum, ad quod se agnouerunt, paena capitis plectendos sententia nostra tum et proconsulis et consulum Cracouiensium vnanimi et concordi mediante decreuimus et sententiauimus. Et quia etiam supranominatus Wierzchowski vna cum his tribus praetorium armatus irruit ac ibidem conclusus extra omne periculum vitae iam existens, ausus est primam praetorii contignationem ascendere atque clam nemineque se insequente sed penitus omnibus insciis ex fenestra inde in forum prosilire et aufugere, quo facto seu fuga euidentissime et se et collegas suos horum omnium reos esse declarauit, ob id eundem Wierzchowski licet absentem sed vtpote nocentem et aliorum praenominatorum trium complicem, ob patratam in loco publico violentiam paenam capitis similiter promeruisse decreuimus. Verum tamen post eiusmodi sententiae prolationem ad intercessionem reuerendorum Stanislai Slomowski episcopi Laodicensis, suffraganei atque canonici Cracouiensis et Martini Ruszieczki viccarii in spiritualibus generalis canonicique Cracouiensis, necnon ipsius venerabilis rectoris aliorumque doctorum et magistrorum studii totius vniuersitatis Cracouiensis pro illis diligenter factam, habentes etiam ipsorum reorum supplicantium benignam rationem, tum eciam ne nos tanquam capitaneus Cracouiensis in ipso officii nostri capitaneatus initio magis ad seueritatem quam ad misericordiam propensi aclinatique esse videremur, ac vt nos vna cum officio consulari Cracouiensi hac nostra mutua misericordia vniuersitatem Cracouiensem magis deuinctam sibi redderemus, ex singulari gratia, pietate et misericordia vnacum ipsis famatis proconsule et consulibus Cracouiensibus vnanimi consensu et voluntate in graciam eorundem dominorum pro illis supplicantium et intercedentium, pro hac vice paena capitis eosdem donauimus, ipsamque paenam capitalem, qua de iuris vigore afficiendi erant, illis dimisimus et condonauimus, palam et publice nos declarantes et protestantes, velle in posterum contra tales pacis publicae turbatores et violatores, si qui postea reperti fuerint, de iuris

forma procedere legitimaque paena in eos animaduertere pro debito officii nostri capitanealis, nulla ratione habita, cuiuscumque status et condicionis ille excessor inuentus fuerit. Pro qua quidem gratia et misericordia illis praestita, memorati reuerendi canonici Cracouienses nec non dominus rector vna cum caeteris dominis doctoribus et magistris praefatae vniuersitatis Cracouiensis tam nobis capitaneo Cracouiensi quam etiam praefatis famatis proconsuli et consulibus ciuitatis Cracouiensis in praesentia praenominatorum magnificorum, generosorum et nobilium dominorum ingentes gratias egerunt seque id omnibus modis sedulo promereri velle summa cum animi gratitudine obtulerunt. Quod quidem decretum ita vt praemissum est, latum et promulgatum, nos suprascriptus capitaneus Cracouiensis ad instantiam et petitionem ipsorum famatorum proconsulis et consulum Cracouiensium actis castrensibus Cracouiensibus inscribi et adnotari mandauimus. Harum quibus sigillum nostrum subappressum testimonio literarum. Actum die et loco, quibus supra, datum vero praesentium in castro Cracouiensi feria quinta ante festum sanctae Heduigis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tercio. Szigmunth Palczowski podstarosczi Crakowski ręka wlasna. Albertus Borziskowski notarius castrensis Cracouiensis spt.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praenominatus supplicationi eiusmodi benigne annuentes, literas praeinsertas in omnibus earum punctis, clausulis et condicionibus approbandum et confirmandum duximus, prout approbamus et confirmamus praesentibus, decernentes easdem quantum de iure est, debitae firmitatis robur obtinere debere. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appressum. Datum Warschouiae in conuentu regni generali, feria secunda post dominicam Ramispalmarum proxima (die 27. m. Martii), anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, regni vero nostri trigesimo quinto. — Petrus Miskovski r. P. vicecancellarius spt. — Relatio reuerendi Petri Miskowski regni Poloniae vicecancellarii, decani Cracouiensis, Gnesnensis, Plocensis, Lanciciensis, Warschouiensisque praepositi.

Dokument papierowy. Pieczęć, która na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą była, wykruszona.

195. 1563. die 28. m. Novembris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli et consulibus Cracoviensibus mandat, ut contra vagos et facinorosos scholares procedant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Quaecunque ad nos afferri unquam solent de ui aut caede Cracouiae commissa forte atque perpetrata, ea fere semper aut designata esse per seditionem atque tumultum scholarium, aut certe ab ijs causam originemque sumpsisse dicuntur. Qua de

re tanta est iam querelarum istarum copia, ut non solum officium nostrum regium ad prouidendum ijs motibus excitare, sed etiam indignationem iam nostram commouere prorsus videantur. Nunc enim quoque occupatis nobis grauibus inprimis atque arduis reipublicae negocijs in hoc conuentu Varshouiensi, allatum ad nos est, vniuersam pene ciuitatem per vim atque insolentiam scholarium istorum ad arma commotam proximis diebus et propter eam caedem, quae ab ijs commissa fuit, ciuilem seditionem propemodum excitatam fuisse. Quibus sane rebus nisi occurratur, facile fieri posse intelligimus, ut pro pace et ocio, quibus potissimum in rebus salus ciuitatum atque incolumitas, quam nos ex officio nostro ciuitatibus praestare debemus, consistit, regnet perpetua quaedam in ea urbe perturbatio, discordiarum mater, ex quibus deinde discordijs ea in rempublicam mala promanare solent, quae vrbes redigunt ad interitum et occasum. Itaque periniquo sane animo ferimus, sicut merito ferre debemus, ab ijs potissimum in illam vrbem haec pericula immitti, qui cum vel suo ipsorum instituto, vel patrum maiorumque suorum voluntate id vitae genus amplexi sint, ut in ijs innocentiae et modestiae et omnis humanitatis ac mansuetudinis specimen relucere atque ad aliorum exemplum dimanare debeat, non aliud propositum habere videntur, quam ut armis audaciaque singulari tecti ac instructi, vrbem oberrent et omnia vi, caedibus, rapinis, iniurijs compleant. Atqui nos sane a diuis maioribus nostris non ideo institutum esse collegium et scholas existimamus, ut respublica eiusmodi fructus inde ferret, quos ab istis proficisci intelligimus, sed ut haberi possit seminarium, quod ex morum atque ingeniorum cultura fundat frugem dignam reipublicae bene constituta et ut in hoc collegio sit domicilium non modo bonarum artium omnium, verum etiam omnium virtutum, imprimisque modestiae, innocentiae ac ingenui pudoris, quae quidem virtutes iuuentuti et bonarum artium cultoribus magis conueniunt, quam arma aliqua et ea instrumenta, quibus feri et immanes homines tecti esse soleant. Quamobrem dedimus hoc tempore ad venerabiles rectorem et reliquos academiae istius doctores ac magistros literas, eisque mandauimus diligenter, prouiderent pro officio suo, ut scholares omnes non in ciuitate per hospicia diuisi, sed in contubernijs et scholis collecti habitent, in publicum autem decenti suo pristinoque habitu ac vestitu induti, nullis armis tecti aut instructi prodeant, negotiaque sua vrbana interdiu tractent, noctu per vrbem ne vagentur, quemadmodum legibus vetustis academiae illius cautum et constitutum esse scimus; qui enim secus fecerit, eum a magistratu nostro non pro scholastico amplius, sed pro scurra et grassatore tractatum iri. Itaque mandamus plane fidelitatibus vestris, vt quoscunque scholares voluntati huic nostrae parere animaduerterint, eis fidelitates vestrae ex officio suo praestent quam maxime omnes commoditates, quae ad hanc eorum vitam non solum sustentandam, sed etiam ornandam pertinent, priuilegiaque ac praerogatiuas eorum a diuis maioribus nostris academiae illi attributas, diligenter tueantur ac conseruent; si qui vero extiterint, qui sub nomine scholarium licentiam imitentur plusquam militarem, quique nec in contubernijs et scholis collecti sed per hospicia in vrbe dispersi habitent, nec vestitu scholastico et habitu induti, sed armis et bellicis instrumentis tecti, interdiu latitent, noctu per vrbem vagentur, in hos eiusmodi insolentes ac facinorosos

homines auctoritatem officij sui fidelitates vestrae extendant, nec vllis praerogatiuis aut priuilegiis scholasticis impeditae, a quibus illi secus quam scholares oporteat, viuendo sponte discesserunt, ex legibus publicis animaduertant. Malumus enim plane scholas vacuas habere quam refertas eiusmodi facinorosis hominibus, qui sub specie bonarum literarum et virtutis, artifices sunt architecti perturbationis et tumultus in ea ciuitate, quam nos et charam habere propter ipsius dignitatem atque praestantiam, et tutam maxime praestare ac tranquillam debemus propter vicinitatem eam, qua ad externorum hominum ditionem ita proxi . . . . . cessit, ut pro finitima possit reputari. Fidelitates vestrae aliter ne fecerint sub paena grauissima, arbitrio nostro in se statuenda. Datum Varshouiae in conuentu ordinum omnium regni nostri die XXVIII mensis Nouembris, anno Domini M D L XIII, regni nostri XXXIIII. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną wyciśniętą poniżej tekstu na samym dokumencie w wosku czerwonym, nakrytym wycinkiem papieru.

196. 1564. die 5. m. Ianuarii, Casimiriae.

Consules Casimirienses incolis ad fluvium Wisła habitantibus mandant, ne bona sua immobilia personis iurisdictioni civili non subiectis, vendant.

Actum feria quarta vigilia Epiphaniarum. — Domini consules prouidentes cauentesque, ne bona ciuilia aliene iurisdicioni incorporarentur a ciuitateque alienientur (s), vocatis ad praetorium omnibus incolis in rippa Histulae degentibus, palam demandauerunt, ne quisquam bona sua immobilia illic existencia alicui personae iuri ciuili non subiectae vendere aut resignare et a ciuitate alienare praesumat sub ammissione bonorum illorum omnium. Ibidemque omnes et singuli incole Podbrzeze obligauerunt se et suos successores bona sua nulli personae ius ciuile non habenti, vendere aut resignare; quod si quis bona vendere voluerit, extunc bona ipsa pro vsu ciuitatis et reipublicae haereditarie vendent dominisque consulibus se in ea intromittere potestatem dant.

Acta Consul. Casimir. N. 760, str. 644.

197. 1564. die 24. m. Martii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae cavet, ne exhibitio privilegiorum a nunciis civitatis Cracoviensis in comitiis regni generalibus facta, iuribus eiusdem civitatis praeiudicet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus

et futuris. Cum ex constitutione superioris anni conuentus Petricouiensis de consensu senatorum regni et nuntiorum terrarum laudate (s) omnibus subditis regni nostri denunciassemus atque mandassemus, vt in hoc conuentu regni generali Varssouiensi literas et priuilegia producerent et exhiberent, idcirco nuncii ciuitatis nostrae Cracouiensis exhibuerunt coram nobis et senatoribus regni nostri ac nunciis terrarum decretum diui olim parentis nostri in conuentione regni generali Petricouiensi de data feria quinta proxima ante dominicam Inuocauit, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono inter nobilitatem regni et consules ciuesque Cracouienses latum, quo dilucide et autentice comprobarunt, quod ipsi ciues Cracouienses non alibi, quam in arce Cracouiensi literas et priuilegia sua coram nobis producere atque respondere teneantur secundum praescriptum antiquissimorum iurium et priuilegiorum illis clementer ab antecessoribus nostris concessorum et per nos confirmatorum. Et licet ciuitatem Cracouiensem vti exemptam et priuilegiatam memoratae generali constitucioni minime subiectam dicerent, supplicarentque humiliter se citra huiusmodi decretum et priuilegia sua conseruari, quum tamen caeteri omnes subditi nostri cuiuscumque status, conditionis et dignitatis existentes, ad huiusmodi literarum et priuilegiorum repositionem vigore constitutionis conuentus regni generalis Petricouiensis tenerentur, ideo ciues quoque Cracouienses, quominus et literas et priuilegia sua producerent, vigore huiusmodi constitutionis in proxime praeterito conuentu Petricouiensi laudatae, pro hac vice duntaxat minime liberos et immunes esse potuisse. Ne tamen huiusmodi literarum et priuilegiorum ipsorum reposicio iuribus, priuilegiis et decretis memoratae ciuitatis Cracouiensis in posterum noceat, immo ut in suo debito robore et pristina firmitate salua et illesa permaneant, cauere illis supplicantibus cum praesentaneo consensu senatorum regni nostri et nuntiorum terrarum in eo ipso conuentu nobiscum existentium voluimus, prout his literis nostris solenniter cauemus ac decernimus, quod priuilegiis et decretis ciuitatis nostrae Cracouiensis de non respondendo atque de non exhibendis alibi quam in arce Cracouiensi coram maiestate nostra regia literis et priuilegiis, huiusmodi repositione literarum et priuilegiorum pro hac vice duntaxat vigore constitutionis regni facta, nihil detractum derogatumque sit, neque deinceps in posterum detrahi ac derogari neque in aliquam sequellam id deriuari, cum factum hoc illorum in exemplum vllo vnquam tempore ex quacumque causa trahi poterit, verum haec illorum iura, priuilegia et decreta in suo robore et firmitate in toto salua et illaesa esse debere perpetue et in euum, hac nostra sententia mediante. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warssouiae in conuentu regni generali feria sexta ante dominicam Ramispalmarum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, regni vero nostri trigesimo quinto. — Petrus Misskovskj r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Miskowski regni Poloniae vicecancellarii, decani Cracouiensis, Gnesnensis, Plocensis, Lanciciensis, Varssoviensisque praepositi.

Dokument pargaminowy opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

198. 1565. die 5. m. Februarii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae plebiscitum quoddam civitatis Casimiriensis de a. 1548. ratum facit. Feria II. post festum Purificationis virginis Mariae proxima.

Oryginał pargaminowy, pieczęć oderwana. Zatwierdzony powyższym przywilejem plebiscyt miasta Kazimirza i Stradomia z r. 1548 (bez bliższego oznaczenia daty) obejmuje: 1) dosłownie przejęte przepisy plebiscytu miasta Krakowa w sprawach spadkowych z r. 1530, N. 43 niniejszego zbioru, mianowicie §§ 1 do 17, 2) plebiscyt z r. 1548 w przedmiocie ustanowienia dwunastu asesorów do słuchania rachunków miejskich, N. 135 niniejszego zbioru, wreszcie 3) następujące postanowienie: Quod autem attinet aedificia murata ac eorum dimensiones aestimationesque, ea omnia Cazimiriae metiri, aestimari, taxari, teneri ac obseruari debent iuxta laudum et obseruationem Cracouiae seruatam.

Gdy plebiscyt drugi dopiero d. 17 grudnia 1548 uchwalony został, przeto cały ten zbiorowy plebiscyt również dopiero z ostatnich dni grudnia 1548 pochodzić może.

199. 1565. die 14. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, proconsulem, consules, advocatum, scabinos civesque Cracovienses nonnisi maiestatis regiae iurisdictioni subiectos esse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum nuncii ciuitatis nostrae Cracouiensis in eum conuentum praesentem generalem in negociis reipublicae ciuitatis illius missi, commonstrassent nobis literas priuilegiorum a prima fundatione ciuitatis nostrae Cracouiensis, famatis proconsuli, consulibus, aduocato, scabinis, ciuibusque Cracouiensibus concessas, quibus ab omnium iudiciorum palatinorum, capitaneorum, iudicum ac subiudicum, ministerialiumque terrestrium liberi et immunes perpetuis temporibus exempti sunt, nostraeque propriae iurisditioni subsunt, in eorumque iurium et priuilegiorum suorum quieta et pacifica possessione propter merita fidemque a maioribus illorum serenissimis antecessoribus nostris atque ducibus Poloniae seruatam, quae cum multis aliis argumentis, tum in defendenda ciuitate arceque nostra Cracouiensi praestiterunt, conseruatos esse, retulissentque nobis, si praeter iurisdicionem nostram propriam proconsul officiumque consulare atque ciues Cracouienses iurisditioni cuipiam alteri subijcerentur, pluralitate iurisditionis facile opprimerentur fortunaeque illorum exhaurirentur et authoritas nostra regia quodammodo imminuta in hac primaria vrbe nostra esse videretur: nos itaque dignitati et authoritati nostrae consulentes et volentes eosdem in iuribus, priuilegiis et immunitatibus illorum conseruare, simulque aequum censentes, vt ciuitas illa, quae est regni nostri primaria sedes, in iuribus et priuilegiis suis conseruetur, neque quisquam alius in proconsulem, consules ciuesque nostros Cracouienses iudicandi praeter nos ipsos cum in arce nostra Cracouiensi faeliciter constituti fueri-

mus, iuxta praescriptum priuilegiorum eorundem authoritatem habeat, priuilegia eiusmodi in suo debito robore conseruantes, statuimus perpetuis temporibus obseruandum, quod secundum dispositionem eorundem priuilegiorum proconsul, consules, aduocatus, scabini ciuesque Cracouienses tam coniunctim quam diuisim nullius alterius iurisditioni praeterquam nostrae propriae subesse, nec quenquam alium eosdem iudicare debere, praeterquam nos ipsos cum in arce nostra Cracouiensi iuxta priuilegia eorundem faeliciter constituti fuerimus, neque etiam constitutio aliqua conuentus generalis regni quauis ratione sancita et deinceps sancienda, quoad iurisditionem exercendam a quibuscumque aliis dignitariis et officialibus regni nostri in eos extendi poterit nec debet, exceptis tamen iis negociis, quae spectant antiquitus ad officium palatini et capitanei generalis Cracouiensis, quibus nos hoc priuilegio derogare nihil volumus. In caeteris tamen negocijs nos ipsi eosdem proconsulem, consules, aduocatum, scabinos ciuesque Cracouienses tam generaliter quam diuisim iuxta priuilegia superius recensita illorum eosdem iudicaturi sumus. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Piothrcouiae in conuentu generali regni, sabbato ante dominicam Palmarum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, regni vero nostri trigesimo sexto. — Petrus Miskowskj r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Mischkowskij r. Polo. vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Plocensis, Lanciciensis, Varschauiensisque praepositi.

Dokument pargaminowy. Pieczęć oderwana, pozostał tylko pasek pargaminowy.

200. 1565. die 14. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae quaestionem de vecturis a civibus Cracoviensibus suppeditandis ad proxima regni comitia disceptandam remittit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum nuncij ciuitatis nostrae Cracouiensis in eum praesentem generalem conuentum regni nostri ad nos in publicis ciuitatis illius negocijs missi, declarassent nobis atque literis priuilegiorum autenticis a prima fundacione ciuitatis Cracouiensis concessis comprobassent, famatos proconsulem, consules ac communitatem ciuitatis nostrae Cracouiensis ad conferendas aliquas poduodas nobis et reipublicae non teneri, simulque retulissent, nullum tum temporis in conuentu regni superiori Warszauiensi terminum coram nobis ciues Cracouienses habuisse eo in negocio, neque potuisse nos extra terminum competentem illis praesertim ad id non vocatis contra eos tum temporis quicquam statuere, eiusmodique ciuitatem, quae primaria regni nostri sedes est, grauibus et iustis ex causis merito gaudere debere praerogatiua priuilegiorum eiusmodi suorum de non conferendis poduodis, supplicassentque a nobis, vt vigore memoratorum priuilegiorum ciuitatis illius onus conferendarum pod-

uodarum de eadem ciuitate tolleremus, neque constitutionem eam et literas vniuersales nostras ad ciuitatem Cracouiensem eiusque inhabitatores se referre posse declaremus: nos vero in eo praesenti conuentu regni maioribus aliis negociis impediti, vniuersum negocium hoc quoad ciuitatem Cracouiensem et famatos proconsulem, consules totamque communitatem ciuitatis Cracouiensis ad proxime instantem conuentum regni nostri generalem vbicunque locorum celebrandum, limitandum et prorogandum duximus, limitamusque et prorogamus praesentibus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Piothrcouiae in conuentu generali regni, sabbato ante dominicam Palmarum proximo, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, regni vero nostri trigesimo sexto. — Petrus Miskovskj r. P. vicec. sst. — Relatio reuerendi Petri Mischkowsky r. Polo. vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Plocensis, Lanciciensis, Varschauiensisque praepositi.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku. (Żebrawski II, N. 78).

201. 1565. die 31. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Casimiriensibus bona civilia ablata redimendi dat facultatem.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithua niae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis. Cum declaratum esset nobis per certos consiliarios nostros nomine famatorum proconsulis et consulum totiusque communitatis ciuitatis nostrae Kazimiriensis, quod etsi huic ipsi ciuitati Kazimiriensi a prima illius fundatione secundum jura et priuilegia sua ab antecessoribus nostris illis concessa, quatuordecem mansi agri in publicum vsum donati et incorporati sint, nihilominus tamen esse plerosque priuatorum tam externorum, quam ciuium, qui maiorem partem eiusmodi agrorum pro republica ciuitatis illius incorporatorum, onera eorum ciuilia cum eis non ferentes, a jurisditione ciuili publica auulserunt et distraxerunt; ipsi uero ciues soli census et contributiones publicis constitutionibus laudatas, ex antiquo ex eisdem mansis distractis, quos in possessione sua non habent, pendi solitas, pendant et praestant ac onera omnia ciuilia ferunt, proindeque supplicatum est nobis nomine ipsorum, vt hac in parte authoritate nostra illis prospicere, vt ex equo de omnibus et singulis bonis eidem ciuitati antiquitus incorporatis, contributiones publicae pendantur oneraque omnia ciuilia ferantur, prouidere dignaremur. Cuiquidem supplicationi iustae et legittimae non grauatim annuentes, consentiendum et permittendum duximus magistratui totique communitati ciuitatis illius, vti quidem consentimus ac permittimus, plenamque facultatem et potestatem damus et concedimus praesentibus, agros, prata, siluas omniaque bona ciuilia, quecunque ex priuilegio originali fundationis eiusdem ciuitatis huic ipsi ciuitati

incorporata esse legittime constiterit, de manibus quorumcunque priuatorum possessorum eorundem bonorum secundum juris formam et consuetudinem in talibus obseruari solitam, redimere redemptaque pro publico vsu et sustinendis comunibus oneribus ciuitatis illius vigore suprascripti priuilegij illorum originalis pacifice et quiete tenere et possidere, juribus nihilominus nostris ibidem semper manentibus saluis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Piotrkouiae die vltima mensis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, regni vero nostri trigesimo sexto. — Petrus Miskowski regni Poloniae vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Mischkowski r. Poloniae vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gnesnensis, Posnaniensis, Lanciciensis, Warschauiensisque praepositi.

Z kopii zamieszczonej w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, str. 108.

202. 1565. die 11. m. Iunii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae officialibus mandat, ne mercatoribus ex Slesia et Moravia pannos ad ulnam vendere permittant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Vniuersis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, burgrabijs, eorum loco tenentibus, necnon proconsulibus, aduocatis ciuitatum, oppidorum et quarumcumque communitatum rectoribus ac alijs hominibus quamcumque iurisdicionem in regno nostro et dominijs eidem adiacentibus, obtinentibus, ad quos praesentes literae nostrae peruenerint, syncere et fidelibus nobis dilectis, graciam nostram regiam. Syncere et fideles dilecti! Relatum nobis mercatores ex Slesia et Morauia in regnum nostrum venientes, pannos eos, quos secum aduexerint, non petijs, vt antiqua consuetudine obseruatum et legibus permissum est, venum exponere, sed ad vlnae mensuram vbique in regno nostro incidere. Quae res cum plurimum incommodi hominibus nostris mercatoribus et pannicidis pariat, aperte etiam aduersetur constitucionibus regni nostri, mandamus synceritatibus et fidelitatibus vestris, vt contra constitutiones et priuilegia ciuitatibus regni nostri concessa, dictis mercatoribus nullomodo pannos eiusmodi aduecticios ad vlnae mensuram incidendi et distrahendi faciant potestatem, neque ad eum modum incidendos et distrahendos permittant, solummodo petijs, vt antiqua consuetudine receptum est. Factura (s) pro offitio suo et gratia nostra. Datum Petricouiae die 11 mensis Iunij, anno Domini M D L XV, regni nostri XXXVI. — Ad mandatum s. r. m. proprium.

Acta Consul. Casimir. N. 761, str. 58.

203. 1565. die 22. m. Decembris, Vilnae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae statutum de ratione eligendorum consulum Cracoviensium et de numero eorum.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentium notitiam habituris, quia cum ex certorum consiliariorum nostrorum relatione accepissemus, electum fuisse anno proxime praeterito quendam in consulem Cracouiensem in locum alterius consulis superstitis, qui mortuus esse putabatur, per eiusmodique electionem consuetudini antiquissimae illius ciuitatis etiam inde ab vltima hominum memoria longo vsu confirmatae, esset derogatum propterea, quod vltra numerum viginti quatuor consulum vigesimus quintus ordini illi adiectus esset, magnificusque Stanislaus Myszkowski de Mirow palatinus et capitaneus generalis Cracouiensis ac Rathnensis noster capitaneus id intellexisset atque pro debito officii sui palatinalis, quo fungitur, necnon pro singulari amore et beneuolentia, qua illam vrbem nostram ordinemque in ea consularem complectitur, consuetudinem eiusmodi antiquitus obseruatam, quae pro lege habetur, in rectum ordinem per electionem nuper ab ipso in illa ciuitate factam ita demum restituisset, vt ea ipsa restitutio ab ipso facta, vehementer nobis probaretur. Quod cum ita se habeat, idcirco eam ipsam electionis consularis in praedicta ciuitate nostra Cracouiensi in meliorem ordinem restitutionem per eundem magnificum palatinum Cracouiensem recens factam, primum authoritate nostra regia in hunc modum approbandam, ratificandam et confirmandam duximus atque ita approbamus, ratificamus et confirmamus per praesentes, vt et ipsi proconsul et consules praesentes iuxta eam restitutionem electionis in meliorem ordinem sese gerant et nullas a quibuscunque personis impetitiones idcirco incurrere possint. Prospicientes insuper, vt consules ciuitatis Cracouiae deinceps sint aduitales, per palatinosque Cracouienses pro tempore existentes nouicij consules non alias eligantur, quam in demortuorum locum, tum vero vt numerus consulum non amplior semper sit, quam viginti quatuor iuxta consuetudinem antiquitus obseruatam, propterea ex singulari nostra benignitate et gratia, qua illam vrbem prosequimur, nouo priuilegio ordinem consularem praedictae ciuitatis electionemque eorundem consulum autoritate etiam nostra regia approbandum duximus, quo priuilegio perpetuo cauemus cautumque esse volumus, vt consules quicunque semel per palatinos Cracouienses pro tempore existentes in ciuitate Cracouiensi fuerint delecti, non prius ab officio consulari submoueantur submouerique possint, donec vel morte fuerint praeoccupati, vel qui erant electi, sponte officium resignauerint. Quod quidem nos magnifico Stanislao Myszkowski de Mirow palatino Cracouiensi praesenti et alijs palatinis Cracouiensibus pro tempore existentibus, ad notitiam deducimus hortantes, vt proconsulem et consules Cracouienses omnes et singulos praesentes et pro tempore existentes in ea praerogatiua, quam per hasce literas nostras illis concessimus, perpetuo conseruent, nempe vt,

ne in locum viuorum consulum sed saltim in demortuorum aut eorum, qui vltro officium resignauerint, nouos consules deligant. Pro gratia nostra. Datum Vilnae die vigesima secunda mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, regni nostri anno trigesimo sexto. — Sigismundus Augustus rex sst.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego, zielonego, białego i fioletowego jedwabiu.

204. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia civibus Casimiriensibus a Vladislao II. rege a. 1389. et ab Elisabetha regina a. 1379. data, renovat et auget.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Craccouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris. Exhibitas esse nobis per certos consiliarios nostros nomine famatorum proconsulis, consulum ac totius communitatis ciuitatis nostrae Kazimiriensis Craccouiae contiguae, binas literas priuilegiorum, alteras serenissimi Wladislai regis antecessoris nostri super nundinas in ea ciuitate pro festo sancti Martini celebrandas, alteras vero serenissimae Elizabeth Vngariae et Poloniae reginae super forum septimanale equorum et pecorum in ciuitate illa peragendum, sigillis zonis sericeis dependentibus eorundem communitas, saluas, integras et omni suspitionis nota carentes, supplicatumque nobis fuisse, vt eiusmodi literas priuilegiorum authoritate nostra regia aprobare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarumquidem literarum verba haec sequuntur:

(Sequuntur literae Wladislai regis Poloniae, Cracoviae ipso die Cathedrae s. Petri apostoli a. 1389 datae)*)

Aliarum vero literarum verba haec sequuntur:

(Sequuntur literae Elizabethae reginae Hungariae et Poloniae, Cracoviae die b. Martini episcopi a. 1379 datae)**)

Quamobrem nos Sigismundus Augustus rex praenominatus superius recensitas literas tam serenissimi Wladislai regis super nundinas pro festo sancti Martini octo diebus caelebrandas, quam serenissimae Elisabet Vngariae et Poloniae reginae super forum septimanale equorum et pecorum peragendum, approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus per praesentes, decernentes eas in omnibus

*) Zob. Kodex dyplom. miasta Krakowa. T. I, N. LXX.
**) Tamże N. LV.

conditionibus et articulis robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Et super volentes publico ciuitatis nostrae Kazimiriensis ac incolarum illius commodo et vtilitati prospicere, ex certa scientia et gratia nostra regia forum alterum annale siue nundinas alias annales in eadem ciuitate pro dominica Misericordiae octo itidem diebus celebrandum, instituendum duximus, instituimusque praesentibus, forum vero septimanale tam equorum et pecorum, quam quarumcumque aliarum rerum quocumque nomine et cognomine censendarum, quod per abusum quendam diebus dominicis in illa ciuitate celebrabatur, ad feriam secundam singulis septimanis peragendum transferendum duximus vti transferimus harum serie literarum, temporibus et diebus statutis superius expressis, more et consuetudine aliarum ciuitatum et oppidorum regni nostri agendum, celebrandum et exercendum, omnibusque et singulis mercatoribus, vectoribus, negotiatoribus, institoribus, ciuibus, oppidanis, villanis ac hominibus cuiuscumque status, sexus et conditionis existentibus pro diebus et temporibus tam fororum praedictorum annalium siue nundinarum, quam septimanalium cum rebus venalibus quibuscumque cuiuscunque generis fuerint, veniendi, easque res et merces exponendi, vendendi, emendi, commutandi et alia negociationis genera cum quibuscumque personis vndecumque venientibus secundum iura et consuetudines regni nostri perpetuis temporibus exercendi, sine tamen praeiudicio et iactura aliarum ciuitatum et oppidorum tam nostrorum, quam subditorum nostrorum, nisi tales sint homines, quos iura fovere non permitant, et quibus proborum hominum consortia merito sunt deneganda. Et quoniam propter ciuitatis illius eiusque incolarum publicum incrementum haec antiqua consuetudo hactenus in illa ciuitate retinetur, nulli permissum esse caeruisiam Craccouiensem in ciuitatem Kasimiriensem aut trans fluuium Vistulam inferre et propinare, quare hanc praerogatiuam ciuitati nostrae Kazimiriensi eiusque incolis damus, quod nulli subditorum nostrorum siue ij Christiani siue Iudaei aut alij quicumque fuerint, licebit in ciuitatem Kazimiriensem aut trans fluuium Vistulam caeruisiam Craccouiensem inferre, euehere et propinare sub paena priuationis caeruisiae eiusmodi per consules et communitatem Kazimiriensem cum scientia administratoris molendinorum capitaneatus Craccouiensis accipiendam et in vsus pauperum ad hospitalia ciuitatis illius conuertendam, nobilitati tamen ad vsum eorum proprium et non ad propinandum aut diuendendum licebit caeruisiam Craccouiensem Kazimiriam et trans fluuium Vistulam efferre et educere. Quod ad vniuersorum et singulorum, quorum interest, et praesertim magnifici Stanislai Miszkowski de Mirow palatini et generalis Craccouiensis, Rathnensisque capitanei et generosi Mathiae Blesczinski procuratoris generalis arcis nostrae Craccouiensis eorundemque vicecapitanei et officialium praesentium et pro tempore existentium et aliorum subditorum nostrorum (notitiam) deducentes, mandamus, vt memoratos proconsulem, consules, aduocatum, scabinos totamque communitatem ciuitatis nostrae Kazimiriensis in superius recensitis priuilegijs et concessionibus nostris inuiolabiliter conseruent, easque voce publica praeconis siue ministerialis terrestris publicare et ad noticiam omnium diebus fori denuntiare curent. Pro debito suo et gratia nostra secus non facturae. In cuius rei fidem et testimonium euidentius praesentibus sigillum nostrum est subappensum. Datum Lu-

blini in conuentu regni generali, feria secunda post festum Pentecosten proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem reuerendissimis ac reuerendis in Christo patribus et dominis Iacobo Vchanski Gnesnense, legato nato, regnique nostri primate, Stanislao Schlomowski Leopoliense archiepiscopis, Philippo Padniewski Cracouiense, Nicolao Wladislauiense, Valentino Herborth Praemisliense, Alberto Starozrzebski Chelmense, ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis, venerabilibus ac strenuis viris Spitcone Iordan de Zakliczin et in Melstin haerede, castellano Cracouiense, Praemisliense, Camionacenseque, Stanislao Miszkowski de Mirow Craccouiense, Rathnenseque, Nicolao Sokolowski de Biesziekieri Lanciciense, Ioanne de Slvzewo Brzestense ac Miendzirzecense, Koninenseque, Nicolao de Szieniawa terrarum Russiae, exercituum regni nostri generali, Haliciense et Kolomiense, Ioanne Fierlei de Dambrowicza Lublinense, regni nostri marschalco, Kazimirienseque, Arnolpho Vchanski Plocense ac Wischegradense palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriense, curiae nostrae marschalco ac Warszauiense, Krzepicenseque, Ioanne Thomiczki Gneznense, Ioanne Liutomierski Siradiense, curiae nostrae thesaurario, Lanciciense, Radomienseque, Adamo Drzewiczki Iuniwladislauiense, Innoulodense, Christophoro Miskowski Rauense, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecense, regni nostri thesaurario, Malogostenseque, Sebastiano de Mielecz Wisliciense, Brzestenseque, Petro Zborowski Biecense, Stobnicenseque, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze Radomiense, Pilsnenseque, Nicolao Ligęza de Bobrek Zawichostense et Biecense, Zidaczouienseque, Ioanne Szierakowski Landense, curiae nostrae referendario, Przedecenseque, Nicolao Czikowski Zarnouiense, Sanocenseque, Hieronymo Modliszowski Malogostense, Lomzense, Colnenseque, Ioanne Christophorski Wielunense, Andrea Bziczki Chelmense, Stanislao Splawski Krziuinense, theloneorum regni nostri praefecto, Francisco Russoczki Naklense, Alberto Sandiuogio a Czarnkow Santocense castellanis, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellario, Petro Miszkowski regni nostri vicecancellario, decano Craccouiense et Gnesnense, Plocense, Lancicienseque, Stanislao Karnkowski regni nostri causarum referendario et maiore secretario, Ioanne comite in Tenczin Lublinense, Stanislao Sandiuogio Czarnkowski Drahmiense, Nicolao Laski incisore mensae nostrae ac Mariemburgense, Krasnostauiense, Ioanne Dulski Rogoznense, Surazenseque, Stanislao Zamoiszczki Belzense, Stanislao Dembienski Chanczinense capitaneis et alijs quam plurimis dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus fidedignis circa praemissa. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni nostri cancellarij etc. sincere nobis grateque dilecti. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. sca.

Dokument pargaminowy przedarty, pieczęć oderwana.

205. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia civibus Casimiriensibus a Vladislao II. rege Poloniae a. 1425. et a Casimiro II. rege a. 1451. impertita, rata facit. Feria II. post festum Pentecostes proxima.

Oryginał pargaminowy, pieczęć oderwana. Zatwierdzone jak powyż przywileje z r. 1425 i 1451 ogłoszone są drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. CXXIV i CLIII.

206. 1566. die 3. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae contuberniis et fraternitatibus civitatis Casimiriensis usurpationem insignis civitatis eiusdem interdicit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, relatum esse nobis per certos consiliarios nostros nomine famatorum proconsulis, consulum, aduocati et scabinorum ciuitatis nostrae Kazimiriensis, ciuitati Craccouiensi contiguae, quod cum haec ciuitas iam inde a prima fundatione diui Kazimiri regis antecessoris nostri insigne officij publici tam consularis quam scabinalis literam ornatam desuper corona regia, ex vtraque vero parte faciem humanam corona itidem regia ornatam obtineat, eoque insigni tam in picturis et ornamentis ciuitatis, quam in sigillandis literis et inscriptionibus officij consularis ac iudicij scabinalis gaudeat, quasdam tamen ex fraternitatibus et contubernijs ciuitatis illius priuata authoritate vendicare sibi facultatem et prerogatiuam vtendi insignio eodem, atque illud literis et recognitionibus suis applicare. Qua in parte volentes, ne quid authoritati publici officij detrahatur, damus et concedimus hanc praerogatiuam et facultatem tam officio consulari, quam iudicio scabinali ciuitatis illius, quod nulli contubernio, fraternitatiue Cazimiriensi licitum erit insigne superius recensitum officij consularis et iudicij scabinalis Kazimiriensis vsurpare sibi nec ad sigillandum nec ad quemcumque alium vsum sub paena quingentorum aureorum Hungaricalium, fisco nostro irremissibiliter irroganda. Porro fraternitatibus et contubernijs eisdem licebit priuata signa sua eorum artificijs conuenientia, vulgo *czechi* dicta, more aliarum ciuitatum, fraternitatum et contuberniorum habere. Quod ad vniuersorum et singulorum, cuiuscunque dignitatis, officij, magistratus, status et conditionis fuerint, subditorum nostrorum praesentium et pro tempore existentium noticiam deducentes, mandamus, ut in ea praerogatiua et concessione nostra officium consulare et iudicium scabinale ciuitatis nostrae Kazimiriensis inuiolabiliter conseruent, secus pro gratia nostra et debito officij sui non facturae. In cuius rei fidem et testimonium, sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali, feria secunda post festum Pente-

costen proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

207. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium civibus Casimiriensibus a Casimiro dicto Magno rege Poloniae a. 1335. impertitum, refert et auget.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogithiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, exhibitas nobis esse per certos consiliarios nostros nomine famatorum proconsulis, consulum ac totius communitatis ciuitatis nostrae Kazimiriensis literas pargameneas, sigillo zona sericea dependente serenissimi olim Kazimiri regis antecessoris nostri communitas, continentes in se locationem fundationis ciuitatis nostrae Kazimiriensis ac praerogatiuas eidem ciuitati concessas, saluas, integras omnique prorsus suspicionis nota carentes, supplicatumque nobis fuisse, vt eiusmodi literas priuilegij authoritate nostra regia aprobare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum verba haec sequuntur:

(Sequitur privilegium civibus Casimiriensibus a Casimiro dicto Magno rege Poloniae, anno 1335. impertitum)*)

Proinde nos Sigismundus Augustus rex literas superius recensitas priuilegij fundationis ciuitatis nostrae Kazimiriensis authoritate nostra regia in omnibus earum conditionibus, clausulis et articulis approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus praesentibus, decernentes eas et omnia earum contenta, in quorum vsu et possessione ipsi proconsul et consules ciuitasque Kazimiriensis hactenus extiterunt, robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Et insuper hanc praerogatiuam famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Kazimiriensis dandam et conferendam duximus, damusque et conferimus harum serie litterarum, quod ipsi proconsul et consules Kasimirienses praesentes et pro tempore existentes, secundum antiquitus consuetudinem receptam habebunt plenam omnimodamque facultatem et authoritatem aduocatos et scabinos seu iudices iuratos ac notarium tam Kazimiriensem quam Stradomiensem, ciuitatum viros idoneos, catholicos, possessionatos, jusque ciuile Kazimiriense

*) Jest ten przywilej ogłoszony drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. XVIII.

habentes iuxta illorum arbitrium eligendi, nominandi, juramentumque more solito ab eis suscipiendi, ac ad officium exercendum pronunciandi, saluis tamen et in robore permanentibus omnibus pensionibus et solutionibus nomine aduocatiae Kazimiriensis ad magnam procurationem arcis nostrae Cracouiensis secundum antiquitus vsitatam consuetudinem, hactenus obseruatam, pendi solitis. In quorum omnium praemissorum fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus appensum est. Datum Lublini in conuentu regni generali feria secunda ante festum Corporis Christi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem reuerendissimis ac reuerendis in Christo patribus et dominis Iacobo Vchanski Gnesnensi, legato nato regnique nostri primate, Stanislao Slomowski Leopoliensi archiepiscopis, Philipo Padniewski Cracouiensi, Nicolao Wladislauiensi, Valentino Herborth Premisliensi, Alberto Staroszrebski Chelmensi ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis, venerabilibus ac strenuis viris Spitkone Iordan de Zakliczin et in Melstin haerede, castellano Cracouiensi ac Premisliensi, Camionecensique, Stanislao Miskowski de Mirow Cracouiensi, necnon generali Cracouiensi, Rathnensique, Nicolao Sokolowski de Biesiekieri Lanciciensi, Ioanne de Sluzewo Brzestensi ac Miedzirzecensi, Koninensique, Nicolao de Szieniawa terrarum Russiae, exercituum regni nostri generali, Haliciensique et Colomiensi, Ioanne Fierlei de Dambrouicza Lublinensi, regni nostri marsalco, Kazimiriensique, Arnolpho Vchanski Plocensi ac Wischegradensi palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriensi, curiae nostrae marsalco ac Warschauiensi, Krzepicensique, Ioanne Tomiczki Gneznensi, Ioanne Lutomierski Siradiensi, curiae nostrae thesaurario, Lanciciensi, Radomiensique, Adamo Drzewiczki Iuniwladislauiensi, Inowlodensi, Christophoro Miskowski Rauensi, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecensi, regni nostri thesaurario, Malogostensique, Sebastiano de Mielecz Wisliciensi, Brzestensique, Petro Zborowski Biecensi, Stobnicensique, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze Radomiensi, Pilznensique, Nicolao Ligenza de Bobrek Zawichostensi et Biecensi, Zidaczouiensique, Ioanne Sierakowski Landensi, curiae nostrae referendario, Przedecensique, Nicolao Czikowski Zarnowiensi, Sanocensique, Hieronimo Modliszowski Malogostensi, Lomzensi, Colnensique, Ioanne Christophorski Vielunensi, Andrea Bziczki Helmensi, Stanislao Splawski Kazimiriensi, theloneorum regni nostri praefecto, Francisco Russoczki Naklensi, Alberto Sandiuogio a Czarnkow Santhocensi castellanis, Valentino Dembienski a Dembiani regni nostri cancellario, Petro Misskowski regni nostri vicecancellario, decano Cracouiensi ac Gneznensi, Plocensi, Lanciciensique, Stanislao Karnkowski regni nostri causarum referendario et maiore secretario, Ioanne comite in Tenczin Lublinensi, Stanislao Sandiuogio Czarnkowski Trachmiensi, Nicolao Laski incisore mensae nostrae, ac Mariemburgensi, Krasnostawiensique, Ioanne Dulski Rogoznensi, Surazensique, Stanislao Zamoisczki Belzensi, Stanislao Dembienski Chanczinensi capitaneis et alijs quam plurimis dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus fidedignis circa praemissa. — Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani, regni nostri cancellarij etc. sincere nobis grateque dilecti. — Va-

lentinus Dambienski r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Valentini Dambienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 135.

208. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus privilegia quaedam confert.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Cuiauiae, Lanciciae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest vniuersis, tam praesentibus, quam futuris, harum noticiam habituris, quia nos intercessionibus certorum consiliariorum nostrorum adducti, simulque inhaerentes concordiae inter famatos proconsulem, consules totamque communitatem ciuitatis nostrae Cazimiriensis ab vna, et seniores totamque communitatem Iudaeorum ciuitatem eandem Cazimiriensem inhabitantium, parte ab altera, coram iudicio terrestri Cracouiensi factae, a nobisque specialibus literis priuilegij nostri confirmatae, hanc immunitatem et praerogatiuam praeconsuli, consulibus, ciuibusque ciuitatis nostrae Cazimiriensis authoritate nostra regia damus et largimur harum serie literarum, vt deinceps nullus Iudaeus siue ex senioribus communitateque, siue ex priuatis Iudaeorum personis quicquam fundi spiritualium, nobilium, ciuilium seu cuiuscunque sexus vel status hominum vltra areas eis ad exemendum antiquitus concessas et emensuratas expetere, neque per nostram donationem aut cuiuscunque status tam spiritualium, quam secularium personarum venditionem, donationem seu cuiuscunque generis contractum vendicare, emere, obtinere, impetrare aut conducere seu oppignoratas tenere et possidere audeat sub poena literis concordiae praenominatae inserta. Hanc insuper praerogatiuam consulibus, communitatique ciuium Cazimiriensium concedimus, quod Iudaei neque brasea conficere aut coemere, neque ceruisiam braxare, aut vllum potum externum aduecticium vtpote muscatelam, malmasiam, vinum, caeruisiam Cracouiensem ac alias caeruisias extraneas in vicis illorum Christianis propinare vendereque aut efferre, euehereque excepta ceruisia Cazimiriensi in vsus duntaxat illorum accipere, nec mel aut alios liquores quosuis propinare permissum eis erit, nec etiam panes tam in suos venditionisque vsus conficere, nec aliquorum frumentorum tam in nostris, quam capitaneatus nostri Cracouiensis aut quorumcunque subditorum nostrorum molendinis molitionem, duntaxat pro festo illorum Paschae secundum antiquitus vsitatum morem obtinebunt. Praeterea nullas praerogatiuas aut officia a quibusuis dignitarijs et officialibus nostris super consulatum ac ciues nostros Cazimirienses obtinere quouis modo et praetextu debent. In quo nobis serenissimisque successoribus nostris et quibuscumque

alijs, cuiuscunque dignitatis, officij, status et conditionis fuerint, facultatem omnem adimimus, nec contraituros nos successoresque nostros et quemlibet illorum huic praesenti concessioni pollicemur; alioqui si quid in contrarium factum fuerit, id concessioni et immunitati huic nostrae derogare minime poterit. Et quoniam nundinae annares (s) ciuitati nostrae Cazimiriensi per serenissimos antecessores nostros concessae, a nobis confirmatae sunt, volentes ciues Cazimirienses in exigenda pensione contributionis, quam vulgo *strugielt* vocant, in pannis externis, quae in ciuitatem Cazimiriensem aduectae fuerint, eadem ratione, quemadmodum et ciues nostros Cracouienses conseruare, hanc ordinationem in exactione contributionis *strugielt* concedimus, quod quotiescunque pannum externorum hominum in ciuitatem Cazimiriensem diuendendi gratia aduehetur, ciues Cazimirienses contributionem *strugielt* dictam eo modo et ordine exigent, quemadmodum ciues Cracouienses antiquitus exigere soliti sunt, neque contributionem eiusmodi alteri cuiuscunque dignitatis, officij, status et conditionis fuerit, praeter consulatum Cazimiriensem conferent; consulibus vero Cazimiriensibus pecuniam ex ea contributione in vsus pixidum et armorum pro defensione ciuitatis coemere adstricti erunt (s). A Cracouiensibus vero mercatoribus ciuibusque eam contributionem non exigent perinde atque Cracouienses a Cazimiriensibus non exigunt. Eademque ratione ciues Cazimirienses iuxta praescriptum priuilegij diui Cazimiri regis in coemendis et vendendis frumentis quocunque nomine censentur, quandocunque voluerint, in ciuitate nostra Cracouiensi liberam potestatem iuxta antiquam consuetudinem habebunt. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria secunda ante festum Corporis Christi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem reuerendissimis ac reuerendis in Christo patribus et dominis Iacobo Vchanski Gnesnense, legato nato, regnique nostri primate, Stanislao Szlomowski Leopoliense archiepiscopis, Philippo Padniewski Cracouiense, Nicolao Wolski Wladislauiense, Valentino Herborth Praemisliense, Alberto Starozrzebski Chelmense ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis, venerabilibus ac strenuis viris Spitcone Iordan de Zakliczin et in Melsztin haerede, castellano Cracouiense ac Praemisliense, Camionacenseque, Stanislao Miszkowski de Mirow Cracouiense, necnon generali Cracouiense, Rathnenseque, Nicolao Sokolowski de Bieszkieri Lanciciense, Ioanne de Slvzewo Brzestense ac Miedzirzecense, Coninenseque, Nicolao de Szieniawa terrarum Russiae, exercituum regni nostri generali, Halicienseque et Colomiense, Ioanne Fierlei de Dambrowicza regni nostri marszalco, Cazimirienseque, Arnolpho Vchanski Plocense ac Vischegradense palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriense, curiae nostrae marszalco ac Warszouiensie, Krzepicenseque, Ioanne Thomiczkj Gnesnense, Ioanne Lutomierski Siradiense, curiae nostrae thesaurario, Lanciciense, Radomienseque, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecense, regni nostri thesaurario, Malogostenseque, Petro Zborowski Biecense, Stobnicenseque, Ioanne Sierakowski Landense, curiae nostrae referendario, Przedecenseque, Nicolao Czikowski Zarnouiense, Sanocenseque, Stanislao Splawski Krziwinense theloneorum regni nostri praefecto, Francisco Russoczki Naclense, Aberto San-

diuogio a Czarnkow Santhocense, castellanis, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellario, Petro Miszkowski regni nostri vicecancellario, decano Cracouiense ac Gnesnense, Plocense, Lancicienseque praeposito, Stanislao Karnkowski regni nostri causarum referendario et maiore secretario, Ioanne comite in Thenczin Lublinense, Nicolao Laski incisore mensae nostrae ac Mariemburgense, Crasnostauienseque, Stanislao Dembienski Chenczinense capitaneis, et alijs quamplurimis dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus fidedignis circa praemissa. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani, regni nostri cancellarij etc. syncere nobis grateque dilecti. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. sca. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani, regni Poloniae cancellarij.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

209. 1566. die 21. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civitati Casimiriensi balneum ad fluvium Wisła situm, pratum »Raczka« dictum, et vectigal, quod ex vino cremato, ex pannitonstrina et institis quibusdam redit, ascribit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Craccouiae, Sandomiriae, Siradiae, Cuiauiae, Lanciciae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam (habituris), quia nos volentes publico ciuitatis nostrae Kazimiriensis Cracouiae contiguae, commodo et vtilitati prospicere, simulque ex gratia et clemencia nostra regia prouidere cupientes, vt pro munitionibus et armis in defensionem eius ciuitatis comparandis, magistratui ciuitatis illius sumptus suppeditetur, inprimis balneum ciuitatis eiusdem, quod iure emptionis haereditariae et perpetuae supra fluuium Vistulam inter pontem Craccouiensem ab vna et muros ciuitatis Kazimiriensis parte ab altera, ciues Kazimirienses tenent vigore priuilegij diui Sigismundi regis, patris nostri desideratissimi, de data Craccouiae feria tercia post festum sanctissimae Trinitatis proxima, anno millesimo quingentesimo trigesimo nono, eidem ciuitati Kazimiriensi perpetuis temporibus incorporandum et adiungendum duximus, incorporamusque et adiungimus harum serie literarum, adiungentes et adijcientes eidem balneo aream, quam a quodam Kazimiriensi dicto Perst, proconsul et consules eius ciuitatis iure itidem perpetuo emerint. Praeterea damus et perpetuis temporibus eidem ciuitati Kazimiriensi largimur pensionem et censum distillati siue cremati vini, quam a ciuibus et incolis sub iurisditione eius ciuitatis constitutis accipere et tollere soliti sunt. Ad eam tamen pensionem non alij ciues et incolae eius ciuitatis tenebuntur, praeterquam ij soli, qui distillatum siue crematum vinum praeparant, quam quidem pensionem eidem ciuitati antea speciali priuilegio nostro

de data Lomzae feria secunda intra octauas Epiphaniarum anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo dedimus. Quia vero magistratus ciuitatis Kazimiriensis iam inde a prima fundatione ciuitatis eiusdem in vsus publicos ciuitatis prouentus, census ac obuentiones omnes tam ex tonstrina vulgo *postrzigalnia* dicta, quam ex institis omnibus *masniki* dictis, et eis, in quibus butirum, legumina, ollae et aliae quaecunque res vsui hominum aptae venum exponuntur, in circulo eius ciuitatis ex omnibus partibus praetorij ciuitatis existentibus percipit, eorumque prouentuum, censuum ac obuentionum quietam et pacificam possessionem in hunc vsque diem obtinet, proinde nos ex gratia et clementia nostra regia eos omnes census, prouentus et obuentiones annuas ex praenominatis tonstrina ac institis omnibus, vulgo *maszniki* dictis, et eis, in quibus butirum, legumina aliaeque quaecunque res vsui humano aptae venum exponuntur, in circulo eius ciuitatis circumiacentia consistentes, ciuitati nostrae Kazimiriensi eiusque magistratui et ciuibus omnibus damus et donamus perpetue et in aeuum. Adijcientes insuper et incorporantes eidem ciuitati perpetuis temporibus pratum dictum Raczka penes viam publicam, quae ducit in zuppas Vielicenses ab vna, et penes agros Samostrzelinae vulgo nuncupatos parte ab altera, extendentes longitudinem suam versus tabernam Samostrzelna dictam, in cuius itidem prati possessione quieta ciuitas Kazimiriensis antiquitus consistit, per commemoratos proconsulem, consules, ciuesque Kazimirienses balneum cum area ei contigua, prouentibusque, redditibus, censibus ac obuentionibus vniuersis tam ex distillato et cremato vino, quam ex tonstrina *postrzigalnia* dicta, institisque omnibus superius recensitis, quocumque nomine et cognomine appellentur, tenendum, habendum, vtifruendum, quieteque et pacifice perpetuis temporibus et in aeuum possidendum, ac prouentus, census et obuentiones eiusmodi vniuersas in vsus publicos necessarios, munitionesque et defensionem ciuitatis eiusdem conuertendum. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria sexta ante festum sancti Ioannis Baptistae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem reuerendissimis ac reuerendis in Christo patribus et dominis: Iacobo Gnesnense, legato nato, regnique nosri primate, Stanislao Szlomowski Leopoliense archiepiscopis, Philippo Padniewski Cracouiense, Nicolao Wolski Wladislauiense, Valentino Herbort Praemisliense, Alberto Starozrzebski Chelmense ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis, venerabilibus ac strenuis viris Spitkone Iordan de Zakliczin et in Melstin haerede, castellano Craccouiense, ac Praemisliense, Kamionacenseque, Stanislao Miskowski de Mirow Cracouiense, necnon generale Cracouiense, Rathnenseque, Nicolao Sokolowski de Biesziekieri Lanciciense, Ioanne de Slvzewo Brzestense ac Miendzirzecense, Coninenseque, Nicolao de Szieniawa terrarum Russiae, exercituum regni nostri generali, Haliciense et Colomiense, Ioanne Fierlei de Dambrowicza Lublinense, regni nostri marszalco, Kazimirienseque, Arnolpho Vchanski Plocense ac Wissogradense palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriense, curiae nostrae marsalco ac Warszawiense, Krzepicenseque, Ioanne Christophoro comite a Tarnow Woinicense, Sandomiriense, Strienseque, Ioanne Thomiczki Gnesnense, Ioanne Lutomierski Siradiense,

curiae nostrae thesaurario, Lanciciense, Radomienseque, Adamo Drzewiczki Iuniwladislawiense, Inowlodense, Christophoro Miszkowski Rauense, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecense, regni nostri thesaurario, Malogostenseque, Sebastiano de Mielecz Wisliciense, Brzestenseque, Petro Zborowski Biecense, Stobnicenseque, Ioanne Tharlo de Sczekarzowicze Radomiense, Pilsnenseque, Nicolao Ligęza de Bobrek Zawichostense et Biecense, Zidaczouienseque, Ioanne Szierakowski Landense, curiae nostrae referendario, Przedecenseque, Nicolao Czikowski Zarnouiense, Sanocenseque, Hyeronimo Modliszowski Malogostense, Lomzense, Colnenseque, Ioanne Christophorski Wielunense, Andrea Bziczki Chelmense, Stanislao Splawski Krziwinense, theloneorum regni nostri praefecto, Francisco Russoczki Naklense, Alberto Sandiuogio a Czarnkow Santocense, castellanis, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellario, Petro Miszkowski regni nostri vicecancellario, decano Craccouiense ac Gnesnense, Plocense, Lancicienseque, Stanislao Karnkowski regni nostri causarum referendario et maiore secretario, Ioanne comite in Tenczin Lublinense, Stanislao Sandiuogio Czarnkowski Drahimense, Nicolao Laski incisore mensae nostrae, ac Mariemburgense, Crasnostauienseque, Ioanne Dulski Rogoznense, Surazenseque, Stanislao Zamoisczki Belzense, Stanislao Dembienski Chanczinense, capitaneis et alijs quampluribus dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus fidedignis circa praemissa. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani, regni nostri cancellarij etc. syncere nobis grateque dilecti. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. sca. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

210. 1566. die 26. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum vendendi dat facultatem.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Pomeraniae, Culmensis et Elbingensis. Significamus per praesentes literas uniuersis, ad quos pertinet, nos maiorum nostrorum in rebus principe dignis sequi uestigia, et quae aliquando ex liberalitate illorum et clementia in homines illis subiectos profecta sunt, ea manutenere ac salua et inuiolata consueuisse, prout et in priuilegio Cazimiri regis praedecessoris nostri ciuibus Casimiriensibus Sendomiriae tercio kalendas mensis Marcij anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo sexto concesso, testatum relinquere volumus, illud enim postquam exhibitum coram nobis per nonnullos ex consulibus Cazimiriensibus modernis est, atque commonstratum, diuum Cazimirum regem ciuibus Cazimiriensibus benigne se concessurum pronunciasse emporium salis, cupri uel plumbi in ciuitate Cazimiriensi, ani-

mum ad id adiecimus, vt id, quod statutum per diuum Cazimirum regem erat, ratum haberetur. Quoniam tamen post datum eiusmodi diui Cazimiri priuilegium, plurima priuilegia ab aliis antecessoribus nostris et a nobis permultis oppidis et ciuitatibus super emporia concessa sunt, quae in dubium vocari possent, si emporium eiusmodi, quod per diuum Cazimirum regem in Cazimiria fieri debebat, in toto approbaretur, itaque nos eam iniuimus rationem, qua et priuilegium Cazimiri regis in suo robore conseruari et aliis priuilegiis nihil derogari poterit, ita nimirum, quod nomine ciuium Cazimiriensium ex voluntate nostra coram nobis emporii vel depositorij titulo renunciatum est, ea conditione, ut salis tantummodo bancati venditione sine aliquo impedimento vel contradictione ciues ipsi Cazimirienses vti possent, eaque venditio salis, ut debito ordine fiat, idque peculiari priuilegio nostro firmaretur. Proinde nos praesenti priuilegio nostro venditionem salis bancati in ciuitate Cazimiriensi instituendam duximus, prout instituimus ea lege et conditione, quod consules ciuitatis Cazimiriensis aere publico duodecim institas extruere tenebuntur, quas conciuibus suis ex certo censu triginta sex grossorum videlicet locabunt, ita tamen, vt nemini duas institas conducere liceat, sed ut singuli singulas conducant, ad quas institas sal in bancis ex zuppis nostris Cracouiensibus inuehetur. Vt autem certus numerus salis inuehatur, ita statuimus, quod zupparum Cracouiensium praefectus modernus et alij pro tempore existentes singulis septimanis duodecim bancos salis ad eas institas Cazimirienses extradere tenebuntur pro eo praetio, pro quo Cracouiensibus salinatoribus dari in vsu est. Ex his autem duodecim bancis salis pro singulis institis singuli banci distribuentur. Quod sal eo modo ad praefatas institas inuectum, poterit per salinatores integris bancis et dissectis non tantummodo in Cazimiria etiam ad rates diuendi et per Cracouiam deuehi. Praefatarum autem institarum locationem penes proconsulem et consules eiusdem ciuitatis Cazimiriensis esse volumus et census ex singulis triginta sex grossorum exactionem, ex quo censu viginti quatuor grossi pro fisco nostro caedent, duodecim uero reliqui pro comparanda armatura in ipsa ciuitate Cazimiriensi. Cauemus insuper praesenti priuilegio nostro, ne quis extra has institas in ciuitate Cazimiriensi sal diuendere audeat. Concedimus autem eisdem consulibus Casimiriensibus ad extruendas eiusmodi institas eam libertatem, quod ad vnius anni decursum nullos census ex praedictis institis nobis soluere tenebuntur. In quo quidem nostro priuilegio ut pacifice ciuitas ipsa Cazimiriensis conseruetur, magnifico et generosis Stanislao Mischkowski de Mirow palatino et capitaneo generali Cracouiensi, Ratnensique, Mathiae Blesczinski magno procuratori, Stanislao Czikowski succamerario Cracouiensibus et aliis pro tempore existentibus capitaneis, magnis procuratoribus et succamerarijs Cracouiensibus committimus et mandamus, vt incolas ciuitatis Cazimiriensis in libero vsu eius priuilegii conseruent, et si quis eos impedire in vsu illius voluerit, authoritate nostra vindicare curent. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Lublini in conuentione regni generali die vigesima sexta mensis Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus reuerendissimis et reuerendis in Christo patribus, dominis: Iacobo Vchanski Gnesnense, legato nato et regni Poloniae primate,

Stanislao Slomowski Leopoliense archiepiscopis, Philippo Padniewski Cracouiense, Nicolao Wolski Cuiauiense, Valentino Herborth Praemisliense, Alberto Starozrzebski Chelmense episcopis, necnon magnificis et generosis Spitcone Iordan de Zakliczin castellano Cracouiense, Praemisliense, Camionacenseque, Stanislao Mischkowski de Mirow Cracouiense ac generali Cracouiense, Ratnenseque, Alberto a Lasko Siradiense, Nicolao Sokolowski de Wrzancza Lanciciense, Ioanne de Sluzewo Brzestense et Coninense, Miedzirzecenseque, Nicolao de Sieniawa terrarum Russiae ac exercituum regni nostri supremo, Haliciense, Colomienseque, Ioanne de Dambrouicza Lublinense, regni nostri marschalco, Ratnenseque, Andrea Dembowski Belzense, Rubiessouienseque, Arnolpho Vchanski Plocense ac Vissegradiense, Cziechanouienseque, Stanislao Lawski de Strzegoczin Mazouiae palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriense, curiae nostrae marschalco ac Varssouiense, Krzepicenseque, Ioanne Christophero comite in Tarnow Voinicense et Sandomiriense, Strienseque, Ioanne de Thomicze Gnesnense, Ioanne Lutomirski Siradiense, curiae nostrae thesaurario, ac Lanciciense, Radomienseque, Stanislao Herbort de Fulstin Leopoliense, Georgio Iazłowieczki Camenecense, Nouogrodenseque, Anzelmo Gostomski Plocense, Rauenseque, Christophero Mischkowski Rauense, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecense, regni nostri thesaurario, Malogostenseque, Sebastiano Mielieczki Visliciense, Brzestenseque, Petro Zborowski Biecense, Stobnicenseque, Casparo Zebrzidowski Rogoznense, Ioanne Tharlo Radomiense, Pilsnenseque, Nicolao Ligęza de Bobrek Zauichostense, Zidaczouiense, Biecenseque, Ioanne Sirakowski Landense, curiae nostrae refferendario, Przedecenseque castellanis et capitaneis, Valentino Dembienski de Dembiany, regni Poloniae cancellario, Petro Mischkowski decano Cracouiense, Gnesnense, Plocense, Lancicienseque praeposito et regni Poloniae vicecancellario, Stanislao Carnkowski canonico Gnesnense, Vilnenseque et curiae nostrae refferendario, et alijs quam plurimis dignitariis, secretariis, oficialibus et aulicis nostris, testibus ad praemissa fidedignis, sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarii, sincere nobis dilecti. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. sca. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarij.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

211. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus domos piscatorum aliorumque villae Bawoł incolarum redimendi concedit potestatem.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quia nos intercessioni certorum consiliariorum nostrorum pro famatis proconsule, consulibus, totaque communitate ciuitatis nostrae Kazimiriensis apud nos fac-

tae, benigne annuentes, eisdem consentiendum et admittendum duximus, consentimusque et admittimus per praesentes, omnes et singulas domos in fundo ciuitatis nostrae Kazimiriensis penes Cracouiam consistentis, tam piscatorum iurisditionis Kazimiriensis, quam quorumcumque incolarum aliorum cuiuscunque status et conditionis fuerint, in eodem fundo illorum Bawol dicto consistentes, quorum nomina et cognomina hic pro expressis haberi volumus, in summis peccuniarijs, quae ex taxatione eorundem domorum per commissarios nostros facienda, prouenerint, redimere, per ipsos proconsulem, consules ac communitatem Kazimiriensem domos supranominatas vigore priuilegij eorundem diui Kazimiri regis, posteaquam eas redimerint, cum omni jure, dominio, proprietate tituloque haereditario tenendas, habendas, vtifruendas, quiete et pacifice possidendas, juribus nostris regijs saluis in omnibus permanentibus ibidem. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est subimpressum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria secunda ante festum Assumptionis gloriosissimae virginis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. — Valentinus Dambienski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Valentini Dambienski de Dambiani r. P. cancellarij.

Z kopii zawartej w rękopisie Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, na str. 119.

212. 1566. die 3. m. Octobris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae magistratui Cracoviensi mandat, ut etiam de his civibus Cracoviensibus, qui a maiestate regia litteras exemptionis consecuti sunt, iudicium exerceat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, ijs qui nunc sunt et qui deinceps erunt. Quia cum ex certorum hominum relatione intellexissemus, plurimos ex plebe oblitos sui iurisiurandi, quo officio consulari vrbis Cracouiensis, dum in album ciuitatis inscribi se curabant, obstrinctos se reddiderunt, eam viam excipientes se ex iurisditione magistratus ciuitatis consularis reperijsse, vt cum sint reuera ciues, ciuitatisque beneficijs cum in aliis rebus tum in victu querendo vtantur, sub praetextu in seruitores tam nostros (impetratis scilicet in cancellaria nostra exempcionis literis), quam certorum dignitariorum, officialium et reliquorum ordinis equestris hominum, subditorum nostrorum se transforment, sub eorum tutellam et defensionem decurrentes nulla alia de causa, quam vt omni pauore et reuerentia magistratus consularis, cui subsunt, deposita, sibi ipsis viuant et quicquid illis libuerit, in ciuitate designent, faciatque id non aliud genus hominum, quam qui vel natura sunt insolentes vel quos aes alienum vrget, ex eoque sequi, vt et magistratui suus honor ab ijs, qui illi subsunt, non exhibeatur, et in iure pro debito officij et authoritate sua dicendo officiales ciuitatis impediantur, multaque sepe indigna ab aduocatis talium aulicociuium nempe digni-

tariis, officialibus et reliquis equestris ordinis hominibus, qui cum ipsis in praetorium veniunt, perferre cogantur. Quos talium hominum mores, cum non alio spectare intelligamus, quam ad destruendum bonum ordinem in ciuitate tranquillitatemque publicam vrbis nostrae primariae turbari, prospicientes, ne hoc malum nascens in plures serpat inficiatque vel eos, qui tranquillo animo existentes, in officio sese continent, innitendo priuilegio ciuitati Cracouiensi contra tales exemptiones Vilnae per nos paulo ante concesso, magistratui eiusdem ciuitatis consulari eam potestatem dandam duximus, vti iam vigore praesentis priuilegii damus atque concedimus, vt in ciues Cracouienses modis superius specificatis ab eis defficientes iurisditionem, quae de iure ipsi in ciues competit, absque vllo metu exerceat, non obstantibus vllis exemptionum literis a nobis impetratis et impetrandis, neque etiam impediente eo, si qui forte dignitariorum, officialium et aliorum equestris ordinis hominum aliquos ciuium in seruitores suos asciuerint aut deinceps adsciscent: permittentes eidem magistratui consulari, vt omnes eiusmodi deffectores et cum aduocatis ad officium illorum in praetorium pro iustitia administranda venientes, paena marcarum viginti fisco ciuitatis confestim applicanda tocies, quoties id facere attentauerint, irremissibiliter puniant. Exceptos tamen esse volumus a praefato priuilegio opifices, quorum opera vel ad arcem nostram Cracouiensem vel ad machinas bellicas vtimur, vel qui aulam nostram continue sequuntur. Quare mandamus proconsuli et consulibus Cracouiensibus, praesentibus et pro tempore existentibus, vt ordinationem praesentem nostram, vtpote ad tranquillitatem ciuitatis illius bonumque ordinem in ea conseruandum pertinentem, in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus firmiter obseruent pro gratia nostra. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warschouie die tertia mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. — Petrus Miskovskj r. P. vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi Petri Miskowskij, r. Polo. vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Plocensis, Lanciciensisque praepositi. — Stanislaus Ossowsky sst.

Dokument pargaminowy. Pieczęć oderwana, pasek tylko pozostał pargaminowy.

213. 1566. die 3. m. Octobris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae magistratui Cracouiensi iniungit, ut iniquos provocatores poenis coerceat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. [domin]us et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et qui deinceps futuri sunt, quia cum edocti essemus, nonnullos ex plebe [vrbis nostrae Cracouiensis contra officium] illius ciuitatis consulare animos exacerbatos gerere incepisse, quod delicta et insolentias ipsorum irreuerentiamque erga magistratum certo genere po[enarum compescere curauerint,

ex talique odio] aduersus illum ordinem assumpto cittacionibus literalibus contra iura et priuilegia ciuitatis illius in derogationemque limitacioni causarum ciuilium Cra[couiensium, oblitos] sui iuris[iurandi] quo consulatui sese obstrinxerunt, ad tribunal nostrum consules euocare inceperunt, in eum scilicet finem, vt nemini obtemperent, sed sibi ipsis viuant ac quicquid libuerit, in ciuitate perpetrent: quae omnia cum ad sedicionem tumultusque in ciuitate perniciosos respiciant, [priusque] radices agere ceperint, vigore priuilegii praesentis proconsuli et consulibus praedictae vrbis nostrae dandam facultatem duximus damusque praesentis priuilegii vigore tales euocatores, qui con[tra priuilegia] ciuitatis Cracouiensis et limitacionem causarum consules et alios ciues vrbis Cracouiensis ad quodcumque tribunal citacionibus vel aliis modis euocant, pena legittima corpor[ali uel pecu]niaria, (et si res postulauerit) vtraque tocies, quoties delinquerint, irremisibiliter puniendi, salua tamen parti, quae se decreto illorum grauatam senserit, ad nos appellatione. Id [quod famatis] proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis praesentibus et pro tempore existentibus ad noticiam deducimus mandantes serio, vt immittentes (s) ordinationi praesenti [nostrae in om]nibus eiusmodi euocatoribus ciuibus Cracouiensibus tales temerarias euocationes consulum et ciuium Cracouiensium contra iura et priuilegia ciuitatis eiusdem, necnon contra [limitatio]nem per cittationes literales et alias qualescumque facientibus, irremisibiliter tocies, quoties admisse fuerint, vindicent atque puniant: non obstantibus vllis literis nostris aut successorum nostrorum in contrarium emanatis, quibus omnibus non secus derogamus, quam si decreto maiestatis nostrae cassatae, mortificatae extinctaeque essent. Pro gratia nostra. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Warschauiae die tertia mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. — Petrvs Miskovskj r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Miskovskij r. Polo. vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Plocensis, Lanciciensisque praepositi. — Stanislaus Ossowsky.

Dokument pargaminowy w trzech miejscach w skutek rdzy wybutwiały, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

214. 1566. die 6. m. Octobris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae magistratui civitatis Cracoviensis vectigal »*schoss*« dictum, eiusdem civitatis muniendae gratia imponendi, dat potestatem.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, ijs qui nunc sunt et qui deinceps erunt, harum noticiam habituris, quia cum intellexissemus ex certorum consiliariorum nostrorum relatione, vrbem nostram Cracouiensem ita angustos exiguosque prouentus habere, vt ad sustinendos sump-

tus, quos propemodum quottidianos in extruenda reparandaque publica ciuitatis aedificia, itinera tam in vrbe quam extra per ipsius circuitum lapidibus pontibusque consternenda, in familiam custodiamque publicam atque in alias innumeras necessitates facere illam oportet, vix sufficiant, ex re autem tam nostra quam reipublicae regni nostri fore perspiciamus, vt ea ipsa ciuitas, que regni est primaria, locupletior esset, tantumque prouentuum haberet, vnde et se ipsa muniret et in pace atque tranquillitate praesenti bella impendentia meditari eorumque rationem habere possit, ijs praesertim temporibus, quibus partibus propemodum ex omnibus hostium procellae regno immineant, cum vero (rationibus nostris sic stantibus) vnde tam repente locupletiorem redderemus, nulla ratio atque via nobis suppeteret, vt saltem aliqua ex parte consolatam refectamque redderemus, magistratui ipsius consulari praesenti et pro tempore existenti dandam facultatem duximus, exigendae annuis vicibus ab omnibus et singulis ciuibus Cracouiensibus atque adeo a tota ciuium communitate pro cuiusque ciuium facultate contributionis ciuitatis, quae vulgo *schos* nuncupatur, damusque et concedimus praesentis priuilegii vigore, ea tamen conditione, vt peccunia hoc modo exacta non alio conuertatur, quam ad munitiones vrbis reficiendas. Quod proconsuli et consulibus vrbis praedictae nostrae praesentibus et pro tempore existentibus ad noticiam deducimus, mandantes, vt in tali exactione a ciuibus contributionis praedictae ita se gerant, vt facultatum cuiuslibet ciuis diligens atque exacta ratio per exactores habita esse appareat, ex locupletioribus enim magis, ex ijs vero, quos domi res angusta praegrauat, tanto minus exigi volumus. Pro gratia nostra. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warschouiae die sexta mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. — Petrus Miskovskj r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Petri Miskowskj r. Polo. vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Plocensis, Lanciciensisque praepositi. — Stanislaus Ossowskij sst.

Dokument pargaminowy. Pięczęć, oderwana, pozostał tylko rzemyk pargaminowy.

215. 1567. die 14. m. Martii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, neque Iudaeos conversos neque homines haeresi infectos aut de haeresi suspectos munera consulum, advocatorum vel scabinorum Casimiriensium obire posse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis nostris vniuersis et singulis, quibus interest et in posterum interesse poterit, praesentibus et futuris, quia nos adducti supplicationibus certorum consiliariorum nostrorum pro famatis consulibus ciuibusque nostris Cazimiriensibus penes Craccouiam sittae (s), inherendoque priuilegio a nobis eisdem concesso super praerogatiua et libertate, quam illis de gratia nostra regia specialiter concesseramus, idque in eo potissimum, ne

in posterum Iudaeorum gens praua, quae merito Christianis coniungi non debet, officia aliqua a quibusuis dignitariis et officialibus nostris super consulatum ac ciues nostros Cazimirienses quouis modo et praetextu obtinere possit, ut etiam eorum priuilegio hoc idem adiungeremus, eos Iudaeos, qui ex Iudaismo sint aut fuerint ad Christianam fidem conuersi, aut aliqua haereseos contagione infecti, nullo modo ad easdem dignitates tam consulatus quam aduocati et scabinorum officia recipi et admitti posse. Quorum supplicationi uti iustae et rationi consonae annuentes, hanc immunitatem et praerogatiuam consulibus ciuibusque Casimiriensibus damus et largimur harum serie literarum, idque priori nostro priuilegio adiungimus, ut deinceps nullus Iudaeus ex Iudaismo ad Christianam fidem conuersus, et quicumque fuerit heretica prauitate infectus, aut quacumque ratione de heresi suspectus, decetero nullo modo obtineat officia aliqua aut dignitates super consulatum ac ciues nostros Casimirienses neque in numerum consulum, aduocati et scabinorum praefectorumque recipiatur, et eas dignitates seu officia a dignitariis et officialibus nostris non obtinebit, prout antea priuilegio nostro super hoc ipsum negotium consulibus et ciuibus Casimiriensibus cauimus. Quod generoso Mathiae Blesczynski magno procuratori nostro arcis Craccouiensis et aliis pro tempore existentibus procuratoribus ad noticiam deducimus, mandantes atque ita omnino habere uolentes, ut praedictos consules et ciues nostros Cazimirienses in ea praerogatiua conseruet conseruarique faciat, non obstantibus aliquibus literis in contrarium per ipsos Iudaeos et in haeresi cognitos obtentis aut obtinendis, quibus derogatum iri uolumus, easque nullius esse momenti pronunciamus; eam uero immunitatem consulibus ciuibusque Casimiriensibus a nobis gratiose concessam, firmiter tenebimus perpetuis temporibus. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Warschauiae feria sexta post dominicam Letare proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, regni vero nostri anno XXXVIII. — Valentinus Dąbyenski r. P. canc. sua m. — Relatio magnifici Valentini Dembiensky de Dembiani regni Poloniae cancellarij.

Dokument pargaminowy, pieczęć z rzemykiem oderwana.

216. 1567. die 2. m. Iunii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae testatur, cives Cracovienses a vecturis liberos esse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris vniuersis et singulis, quorum interest, vocatos esse in praesentiam nostram ad instantiam instigatoris causarum fisci nostri spectabiles proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis litteris mandati siue citacionis nostrae ratione poduodarum peccuniarum in conuentu Warszouiensi laudatarum atque pro tribus annis retentarum, in quo

termino ex citatione eiusmodi proueniente nuntij ciuitatis nostrae Cracouiensis in praesentem conuentionem regni generalem Petricouiensem missi allegabant, ciuitatem eandem Cracouiensem vti primariam ad eiusmodi contributionem peccuniariam poduodarum non teneri propterea, quod ipsa ciuitas nostra Cracouiensis iuxta praescriptum antiquissimorum iurium et priuilegiorum a diuis ducibus et serenissimis regni Poloniae regibus praedecessoribus nostris eidem ciuitati Cracouiensi clementer concessorum, ab omnibus dationibus, exactionibus, poduodis perpetuis temporibus exempta sit, atque in eiusmodi priuilegiorum et libertatum continuo vsu et pacifica possessione hactenus semper conseruata extiterit, neque constitutionem in conuentu Warssauiensi laudatam, in ipsam ciuitatem nostram Cracouiensem vti primariam extendi posse dicebant. Quod productis priuilegiis sufficienter comprobauerunt, petentes se iuxta praescriptum eiusmodi libertatum et priuilegiorum a nobis conseruari. Nos itaque volentes vnumquemcunque in iuribus et libertatibus suis conseruare, de vnanimi consensu, voluntate et consilio tam senatorum regni nostri quam nuntiorum terrarum in hoc conuentu Petricouiensi existentium, ipsos proconsulem et consules totamque communitatem ciuitatis nostrae Cracouiensis iuxta praescriptum antiquissimorum priuilegiorum eorundem ac secundum antiquissimam consuetudinem conseruandos duximus, prout praesenti decreto nostro vigore huius conuentus pronunciato conseruamus, atque ab eiusmodi citacione, impeticione et a causa liberos et absolutos pronunciamus perpetuo et in aeuum, decernentes ipsam ciuitatem nostram Cracouiensem vti primariam ab eiusmodi poduodarum contributione peccuniaria liberam et absolutam semper esse debere, neque deinceps vllo vnquam tempore constitutiones aliquas, si quae in contrarium laudatae fuerint, priuilegiis et libertatibus ipsorum obesse ac nocere posse aut debere perpetuis temporibus: nihil tamen derogando generali limitacioni ac priuilegiis eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis, vigore quorum iura ac priuilegia sua nullibi producere neque etiam respondere, quam in arce nostra Cracouiensi coram nobis tenentur. In quorum omnium praemissorum fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum Petricouiae in conuentu generali regni feria secunda post festum Corporis Christi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, regni vero nostri trigesimo octauo. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

217. 1567. die 12. m. Novembris, Casimiriae.

Senatus consultum de saxifragis.

Actum feria quarta post festum sancti Martini. — Panovie raycze Kasimirsczi siedzączi y starssy takove postavienie vczinili miedzi themy, ktorzi w gorach kamyen robią, isz ktori kolviek miesczanin w gorze czaly rok robil, ma na rathusz placzicz czinssu na svietho svietego Marczina na kasdi

rok po trzi grziwny, a ktori by mnyei robil nysli rok, themv maią vmnyeisicz czinssu vedle robothi. Ktoriby w gorze nyerobil abo nyechczial robicz, then ma vrzedovi radzieczkiemv opoviedziecz, isz nyechcze robicz, thedi panovie raycze one gore bedą povynny dacz z namienyonego czinssu onemv sąsiadovi, ktori by chczial w niey robicz.

Acta Consul. Casimir. N. 761, str. 672.

218. 1567. die 22. m. Decembris, Casimiriae.

Senatus consultum de quodam canali Casimiriensi purgando.

Actum feria secunda in crastino festi sancti Thomae. — Panovie raycze dawsy obeslacz sąsiadi, ktorzi mayą placzow svoych thily nad rinstokiem, ktori ydzie od domu slawnego pana Gabriela asz do thilv dziedziczow pana Mathissa sukiennika, a tham slad ymo sewcze y garbarze asz do Vysli, roskazali, aby kasdi sąsiad na przecziwko thilovi svemu then rinstok vycziscziеli y opravily do svieta Vielkonocznego blisko przichodzączego pod kopą vyny.

Acta Cons. Casimir. N. 761, str. 682.

219. 1568. die 25. m. Maii, Casimiriae.

Senatus consultum de bonis civilibus iniuste ablatis, restituendis.

Actum feria tercia post dominicam Rogacionum. — Na pilną y czestą instigacią slawnich voytha, przisiesnikow, czechow y wsisthkiego pospolstwa miasta Kasimirza na rathusz zupelnie zebranego y tego porzątku y postanovienia ządaiączego, slawny panovie burmistrz y raicze miasta Kasimirza za takovą instigacią z urzędu svego roskazali, isz ktori by miesczanin y sąsiad co miesczkiego trzimal, abo ku svemu grunthovi zagrodzil, aby od dzisieisego dnia do dwu niedziel ono, co trzima y zagrodzil, rzeczi pospolitey pusczil y odgrodzil, żadnem pravem y listhi jego kroliewskiei milosczi sie nyesczіczacz. A iesli by pusczicz y odgrodzicz nyechczial, thedi wsisthko pospolstwo podlug pospolitego zesvolenia ono wsisthko slamacz y rosvalicz, a rzeczi pospolitey oddacz (s). Na czo sie wsisczi miesczanie zesvolely.

Acta Consul. Casimir. N. 761, str. 774.

220. 1568. die 6. m. Septembris, Casimiriae.

De consulibus alios consules contumelia insectantibus, poena afficiendis.

Actum feria secunda ante festum Natiuitatis Mariae. — Famati domini proconsul et consules Kasimirienses praesidentes et antiqui vnanimi voto et consensu talem inter se constitucionem sanxerunt ac constituerunt perpetuis

temporibus tenendam, hanc videlicet: Si quis consulum inhonesto aut turpi verbo alterum in loco residentiae suae tam publico praetorij, quam etiam priuato in aliqua collacione honesta aut consessu allocutus fuerit ac impetiuerit, quod verbum inhonestum domini consules audiuerint, et tam domus quam consessus personarum illud fore dedecori agnouerint, ille vel illi delinquentes irremissibiliter detencionem in praetorio succumbent, nec ex praetorio discedent, donec marcas decem peccuniae penae reposuerint ac reconciliacionem inter se fecerint. Quam penam proconsul pro tempore existens habebit potestatem exigendi et exequutionem huius constitucionis faciendi.

Acta Consul. Casimir. N. 761, str. 846.

221. 1568. die 9. m. Septembris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae Iudaeis Casimiriensibus mandat, ut moenia disiecta, vico eorum contigua, reficiant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Perfidis Iudaeis senioribus et toti communitati Iudaeorum Cazimiriensium penes Cracouiam sitt. gratiam nostram. Indigne ferimus ea, quae ex relatione, quam nobis proconsul et consules totaque communitas Cazimiriensis ciuitatis nostrae per certos consiliarios nostros exposuerunt, intelleximus, qui conqueruntur de vobis, quod pars non exigua muri ciuitatis praedictae Cazimiriensis vestra negligentia et culpa corruit*) ob cannalium vestrorum ductionem ad eam partem murorum, quibus aqua in fluentem Istulam ex loco mansionum vestrarum currit, quae muros istos frequenti colluuie sordium ad ruinam vsque deduxit: vnde ciuitatem praefatam iacturam non mediocrem esse passam perspeximus maioremque in dies subituram, nisi fuerit in tempore huic incommodo prospectum, cuius vos rationem habere minime vultis, immo vt soletis omnia negligere, ruinae praefatae restaurandae minime intenditis. Quare supplicatum est nobis, quo eiusmodi pars muri vestra nimia negligentia collapsa recuperetur, ne ab hoste, quod absit, periculum aliquod imminere possit, et ne ciuitas ipsa muro vndique cincta, post occlusionem nocte ac die ad ingressum egressumque omnibus pateat. Mandamus itaque vobis seuere, vt quemadmodum vestra negligentia ea pars muri corruit, ita id totum, quicquid est collapsum, restaurare suis sumptibus absque omni mora curetis, vt cuius mali authores fuistis, boni quoque in recuperando hoc incommodo sitis, ne in vos postea animaduersione digna vtamur, si secus facere ausi fueritis. Pro gratia nostra et sub poena quatuor millium Vngaricalium aureorum aliter non facturae. Datum Varszouiae die nona mensis Septembris,

*) Mandat króla Stefana Batorego z r. 1578 ma w tem miejscu dodatek: „ob molem structurarum in ea parte muri per vos constitutarum, nec non“.

anno Domini M D L XVIII, regni vero nostri anno XXXIX. — Ad proprium sacrae maiestatis regiae mandatum.

Oryginał papierowy, opatrzony większą pieczęcią koronną na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą. Takiż sam mandat wydał następnie Zygmunt August z Warszawy dnia ostatniego lipca 1570, a król Stefan Batory z Warszawy dnia 28 stycznia 1578 r.

222. 1569. die 12. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracouiensibus mandat, ne sordes in fluvium Rudawa deducere permittant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc dominus et haeres. — Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Expositum est nobis per certos consiliarios nostros, non mediocre damnum et nocumentum in flumine Rudawa ciuitatem Cracouiensem extra portam Wislensem alluente, sordes et spurcicies ex eadem ciuitate ad eam defluentes, simulque multa incommoda in domo cannalium sub arce nostra Cracouiensi consistenti, praenominatas sordes adferre solitas esse, ita quod multae impensae in mundando seu purgando eodem flumine extradi soleant, atque arcem nostram praefatam Cracouiensem inhabitatores reliquique homines circumcirca eandem Rudawam existentes, in sanitate sua integre conseruanda tuti esse non possunt. Quod quidem si ita est, aequo id animo suscipere haud possumus. Proinde volentes indemnitati eiusmodi tempestiue consulere, mandamus fidelitatibus vestris, vt dum praesentibus requisitae fuerint, diligenter prouideant, ne sordes et spurcicies in fluuium praefatum Rudawa amplius defluant, sed potius cannale pro defluendis eis sub terram et flumen memoratum aedificent et construant, ita ne in eo negocio iterum ad nos conquerendi occasio praebeatur. Pro gratia nostra debitoque suo ac sub poena arbitrio nostro irroganda aliter ne fecerint. Datum Lublini in conuentu regni generali die XII mensis Iunij, anno Domini M D L XIX, regni nostri XL. — Ex proprio sacrae regiae maiestatis mandato.

Dokument papierowy, opatrzony większą pieczęcią koronną na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą.

223. 1569. die 7. m. Iulii, in Lublin.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum de electione notarii suburbii Cerdonum.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiaeque etc. dominus et heres. Famatis

proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilectj! Expositum est nobis graui cum querella nomine aduocatj et scabinorum Cerdonum Cracouiensium, quod etsi ipsi iuxta iura et priuilegia sua continuo vsu et possessione approbata, habeant liberam electionem notarij iurisdictionis eorum aduocatialis, vigore quorum iurium et priuilegiorum vacante proximo tempore notariatus eiusdem officio, elegerant summo sui ordinis consensu et vnanimj voluntate in notarium suum famatum Stanislaum Iaroslaw, fide, probitate, eruditione et rerum gerendarum vsu conspicuum, ad obeundumque notariatus munus idoneum; nihilominus tamen f. vestrae nulla eorum eiusmodj electionis iuriumque et priuilegiorum hactenus inuiolabiliter obseruatorum ratione habita, alium quendam in locum memorati Stanislai Iaroslaw notarij electj suffecerunt, quin potius intruserunt in priuilegiorum eorum derogationem et libere notarij electionis violationem: supplicatumque eorundem aduocati et scabinorum Cerdonum Cracouiensium ac praedictique (s) notarij per eos electi nomine, vt ipsis hac in parte clementer obvenire dignaremur. Quoniam vero muneris nostri est, quenquam in suo iure conseruare, priuilegiaque et libertates subditorum nostrorum tuerj et ab oppressione vindicare, mandamus serio f. vestris omnino habere volentes, vt dictos aduocatum et scabinos circa eorum electionem secundum eorum iura factam, conseruent, non aliumque pro notario aduocatialj in Cerdonia habeant et haberj faciant, quam praenominatum famatum Stanislaum Iaroslaw per aduocatum et scabinos Cerdonum electum fidelitatibusque vestris de more et consuetudine ad confirmandum praesentatum, pro gratia nostra et sub paena decem millium florenorum pecuniae in moneta regni nostrj vsualium, fisco nostro applicanda aliter non facturi, alioquin si secus facere praesumpseritis, ad exercendumque notariatus officium praedictum Stanislaum Iarosław non admiseritis, aut quocumque modo impedire ausi fueritis, extunc terminum vobis ex officijs vestris coram nobis comparendj sedecimam diem a praesentium notificatione seu oblatione hic Lublini aut vbj tunc cum curia nostra faeliciter fuerimus constitutj, peremptorium praefigimus et assignamus ad dicendum et allegandum causas, si quas habueritis rationabiles, cur ad praemissa non tenemini, ac ad videndum et audiendum vos in dicta paena ad thesaurum nostrum irremissibiliter inferenda condemnarj. Datum Lublinj in conuentu regni nostri generali die septima mensis Iulij, anno Domini M D L XIX, regni vero nostri anno quadragesimo. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Z współczesnej kopii papierowej.

224. 1569. die 7. m. Iulii, in Lublin.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum de iurisdictione iudicii commissariorum sex civitatum.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significa-

mus literis nostris praesentibus, quorum interest, vniuersis, conquestos esse coram nobis commissarios sex ciuitatum de praeiuditio, quod a nonnullis subditis nostris eis infertur, qui temere et inconsulto neglecta etiam poena capitis et confiscationis bonorum in priuilegio decreto etiam nostro proxime superioribus annis confirmato, originali fundatorum eiusmodi commissariorum sex ciuitatum circumscripta, nulla quoque ratione eius habita, quod ijdem commissarij in cognoscendis et decidendis causis et actionibus per uiam appellationis ordinario iuris processu a Iure suppremo Theutonico Maydeburgensi castri nostri Cracouiensis ad iuditium illorum deuolutis, magnis laboribus perfungantur et sumptum non exiguum eam in rem impendere soleant, eosdem iudices sex ciuitatum obtentis literis nostris inhibitoriis in cancellaria nostra et illuc interdum etiam vtrinque illatis, non modo interturbare sed etiam iurisditionem illorum ab antecessoribus nostris laudabili instituto temporibus perpetuis priuilegiatam, prorsus inualidam reddere atque impedire seu etiam molestare nituntur atque contendunt, proptereaque nobis supplicasse eosdem commissarios nostros sex ciuitatum, ut huic rei et malo obuiam iremus et horum omnium disolutam licentiam, qui talia spreta et posthabita etiam poena recensita tentare et agendi illegitime non uerentur, prohibere dignaremur. Cui supplicationi eorum nos benigne annuentes, et ut authoritas dicti iuditij commissorialis sex ciuitatum suum robur perpetuis temporibus obtineat, cupientes, cauendum et prospiciendum duximus, quemadmodum accedente etiam consensu omnium ordinum regni uigore praesentium literarum nostrarum cauemus et prospicimus, ne amodo et deinceps perpetuis temporibus quisquam subditorum nostrorum eiusmodi iuditio subiectorum, literis supradictis inhibitoriis nostris obtentis uel alio quopiam pacto tam ipsos iudices quam ipsorum iuditium turbare, molestare, impedire, literas inhibitorias inferre, iuditium hoc idem defugere, sententias promulgatas et appellationes decissas in dubium uocare aut alia quacumque ratione infringere seu uiolare praesumat audeatque sub poena ante memorata capitis et confiscationis bonorum omnium luenda et irremissibiliter in transgressores extendenda. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Lublini in conuentione regni generali die VII mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri quadragesimo. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy. Na sznurze z żółtego, granatowego, pąsowego, białego i zielonego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku.

225. 1569. die 11. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuit, ne a sententiis iudicii assessorum maiestatis regiae appellationes quantum ad accessoria attinent, ad iudicium relationum maiestatis eiusdem interponantur.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Signifi-

camus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum saepenumero obruimur quaerelis eorum, quorum causae coram iudicijs nostris causarum iuris Maidemburgensis et Culmensis iudicantur, plerosque litigantes in causis suis principaliumque suorum appellaciones a iudicijs assessorum nostrorum ad nos rellationesque nostras ea ratione facere solitos esse, vt causas in diffugium iusticiae extrahant atque sumptibus infinitis partes implicent, compluresque causas super accessorijs in rellacionibus nostris existentes, indecisas pendere, quas grauioribus reipublicae negotijs occupati hactenus diiudicare nequiuimus. Quamobrem iusticiae omnium in vniuersum prospectum iri cupientes, simulque volentes, vt vnusquisque ius suum legitimo iuris ordine coram iudicio ordinario nostro assessorum nostrorum causarum superius recensitarum prosequatur, et ne deinceps ab eodem iudicio nostro vllae appellaciones super accessorijs ad nostras proprias rellationes admittantur, sententias iudicij commemorati assessorum nostrorum in omnibus et singulis causis tam in genere quam in specie super accessorijs causarum praenominatarum, quae hactenus indecisae a nobis sunt, in rellationibus nostris pendent, personarum status et condicionis cuiuscunque authoritate nostra regia decernimus confirmandas confirmamusque per praesentes, atque easdem causas partesque ipsas litigantes remittimus ad iudicium competens et ordinarium secundum exigentiam vniuscuiusque causae, vbi institutae sunt, ad procedendum vlterius in causis omnibus et singulis superius commemoratis suis: decernentes insuper, ne deinceps iudices assessores nostri causarum iuris Maidemburgensis et Culmensis vllis appellacionibus super accessorijs vim principalis negotij in se non tangentibus, duntaxat in principali causa ad nos deferent. Hoc nostro decreto mediante. Datum Lublini in conuentu regni generali feria quinta ante festum Assumptionis gloriosissimae virginis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri anno quadragesimo. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarij.

Z kopii współczesnej papierowej niepoświadczonej.

226. 1569. die 12. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum de vectura salis Bochnensis et Wielicensis.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres, vniuersis et singulis, cuiuscumque status, dignitatis, conditionis et praeeminenciae fuerint, hominibus, subditis nostris vbilibet et quomodocumque constitutis et commorantibus, nominatim vero et signanter ciuitatum quarumuis et oppidorum regni huius nostri magistratibus, proconsulibus, consulibus, aduocatis et scabinis ceterisque tenore praesentium requirendis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Fideles nobis dilecti! Quemadmodum vsu id antea diutius obseruatum erat, quod prioribus succamerarijs terrae Crac-

couiensis generalibus officialibusque illorum per ipsos ad id deputatis, demandatum extiterat prouidere, ne sal Bochnense deveheretur vijs insolitis et ad loca, in quibus sal Vieliciense fieri est consuetum et ex antiquo solitum, in detrimentum zuppae nostrae Vieliciensis et damnum, et ne etiam Vieliciense sal illud ad loca, in quibus Bochnensis salis vsus habeatur, in detrimentum zuppae Bochnensis transuehatur, sed quod vnumquodque vijs solitis et ad loca consueta et solita ducatur eiusque vsus modo diu conseruato habeatur: ita nunc quoque vsum eiusmodi et veterem consuetudinem nos in eo retinere volentes, commisimus generoso Stanislao Czikowski de Woislawicze succamerario terrae Cracouiensis generali moderno, eam rem omnino prouidendam esse. Quapropter vobis et vnicuique vestrum sub poenis nostris regalibus mandamus, ita omnino habere volentes seueriusque praecipientes, quatinus ad requisitionem praesentium officiali vel custodi camerae sev camerario, qui sal furatum iuxta statuti praescriptum temptat, substituto praedicti succamerarij terrae Craccouiensis, praesentium exhibitori, in arestando et detinendo vnoquoque sale via insolita eunte et ad loca inconsueta transuehente, tum etiam ad arestandum atque detinendum sal illud temptatum, quod more illicito e montibus zupparum transferri et in alijs ciuitatibus atque oppidis aduectum diuendi solet, vbicumque locorum praeuentum, auxilia omnimoda praebeatis, aliterque non facturi sub poenis regalibus et gratia nostra. Datum Lublini in conuentione regni nostri generali, die duodecima mensis Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri anno quadragesimo. — Ex proprio sacrae maiestatis regiae mandato. — Valentinus Dąbienski r. P. canc. scat.

Acta Cons. Casim. N. 762, str. 76.

227. 1570. die 31. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de donis civitatis nomine dandis.

Feria sexta ante dominicam Conductus Paschae. — Spectabiles domini Ioachimus Krzizanowsky, protunc proconsul, Bartholomeus Habicht, Simon Crumpfelth, Stephanus Haller, Petrus Poliak, Daniel Patericius, Valentinus Crokier, Hyeronimus Zalyassowsky, Bartholomeus Paczoszka, Stanislaus Rozanka, Ioannes Szpiglier, Christopherus Rimer et Stanislaus Sadowskj consules Cracouienses legittime per schedulas conuocati, plenoque numero congregati, inter caetera ardua reipublicae negocia (de quibus inuicem consultabant) reseruando in suo robore ordinationem de donis nomine ciuitatis dandis, per praedecessores ipsorum factam, actisque praesentibus contentam, de data feria sexta ante dominicam Iubilate 1554, unanimiter sanxerunt et concluserunt, quod amodo et deinceps domini consules in praetorio pleno numero congregati, qui ad aliquod donum alicui dandum consenserint, specifice proprijs nominibus ipsorum debent actis praesentibus annotari et inscribi.

Acta Cons. Crac. 9, str. 30.

228. 1570. die 20. m. Iunii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum vendendi facultatem tribuit.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae (s) ac Culmensis, Elbingensis, Pomaeraniae, Samogitiae, Liuoniae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, tam praesentibus quam futuris, nos maiorum nostrorum in rebus principe dignis sequi vestigia, quae aliquando ex liberalitate illorum et clementia in homines illis subiectos profecta sunt, ea manutenere ac salua et inuiolata habere consueuisse, prout et in priuilegio Kazimiri regis praedecessoris nostri ciuibus Cazimiriensibus Sandomiriae tercio kalendas mensis Martij, anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo sexto concesso testatum relinquere volumus, illud enim postquam exhibitum coram nobis per nonnullos ex consulibus Cazimiriensibus modernis est commonstratum, divum Kazimirum regem ciuibus Cazimiriensibus benigne se concessurum pronunciasse emporium salis, cupri vel plumbi in ciuitate Cazimiriensi, animum adiecimus ad id, vt id, quod statutum per divum Kazimirum regem erat, ratum haberetur. Quoniam tamen post datum eiusmodi diui Kazimiri priuilegium plurima priuilegia ab alijs antecessoribus nostris et a nobis permultis oppidis et ciuitatibus super emporia concessa sunt, quae in dubium vocari possunt, si emporium eiusmodi, quod per diuum Cazimirum regem in Cazimiria fieri debeat, in toto approbaretur, itaque nos eam iniuimus rationem, qua et priuilegium Kazimiri regis in suo robore conseruari, et alijs priuilegijs nihil derogari poterit, ita nimirum, quod nomine ciuium Cazimiriensium ex voluntate nostra coram nobis emporij vel depositorij salis titulo renunciatum est, ea conditione, vt salis tantummodo bancati venditione sine aliquo impedimento vel contradictione ciues ipsi Cazimirienses vti possent, eaque venditio salis vt debito ordine fiat, idque peculiari priuilegio nostro firmaretur. Proinde nos praesenti priuilegio nostro venditionem salis bancati in ciuitate Cazimiriensi instituendam duximus, prout instituimus ea lege et conditione, quod consules ciuitatis Cazimiriensis aere publico duodecim institas extruere tenebuntur, quos conciuibus suis ex certo censu triginta sex grossorum videlicet locabunt, ita tamen, vt nemini duas institas conducere liceat, sed vt singuli singulas conducant. Ad quas institas sal in bancis ex zuppis nostris Cracouiensibus inuehetur. Statuimus autem, quod zupparum Cracouiensium praefectus modernus, et alij pro tempore existentes, singulis septimanis duodecim bancos salis ad eas institas Cazimirienses extradere tenebuntur, pro eo pretio, pro quo Cracouiensibus salinatoribus dari in vsu est. Ex his autem duodecim bancis salis pro singulis institis singuli banci distribuentur, quod sal eo modo ad praefatas institas inuectum, poterit per salinatores integris bancis et dissectis non tantummodo in Cazimiria, sed extra Cazimiriam etiam ad rates diuendi et

per Cracouiam deuehi. Praefatarum autem institarum locationem penes proconsulem et consules eiusdem ciuitatis Cazimiriensis esse volumus, et census ex singulis triginta sex grossorum exactionem, ex quo censu viginti quatuor grossi pro fisco nostro cedent, duodecim vero reliqui pro comparanda armatura in ipsa ciuitate Cazimiriensi. Cauemus insuper praesenti priuilegio nostro, ne quis extra has institas in ciuitate Cazimiriensi sal diuendere audeat. Concedimus autem eisdem consulibus Cazimiriensibus ad extruendas eiusmodi institas eam libertatem, quod ad vnius anni decursum nullos census ex praedictis institis nobis soluere tenebuntur. In quo quidem nostro priuilegio vt pacifice ciuitas ipsa Cazimiriensis conseruetur, ad noticiam vniuersorum et singulorum cuiuscunque dignitatis, status et conditionis existentium, praesertim vero magnificorum et generosorum palatinorum, capitaneorum, zupparum nostrarum praefectorum, magnorum procuratorum, vicecapitaneorum, viceprocuratorum Cracouiensium et aliorum omnium, quacumque iurisditione fungentium, tam praesentium, quam pro tempore existentium deducentes, committimus et mandamus omnino habere volentes, vt praenominatos incolas ciuitatis Cazimiriensis subditos nostros fideles in libero et quieto vsu priuilegij praesentis conseruent, et si quis eos impedire in vsu illius voluerit, ipsos authoritate nostra regia et officiorum suorum deffendere et vindicare curent. Pro gratia nostra, fide, debitoque suo synceritates et fidelitates vestrae aliter ne fecerint. In cuius rei fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus ac sigillum nostrum maius appendi mandauimus. Datum Warszouiae in conuentu regni generali die vigesima mensis Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, regni vero nostri quadragesimo primo. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus dominis Iacobo Vchanski archiepiscopo Gnesnense, legato nato et primate regni, Philippo Padniewski Cracouiense, Stanislao Karnkowski Cuiauiense, Petro Miszkowski Plocense, Alberto Starozrzebski Chelmense, episcopis, necnon magnificis, generosis et venerabilibus Sebastiano de Mielecz castellano Cracouiense et Brzestense, Stanislao Miszkowski de Mirow palatino et generali Cracouiense, Rathnenseque, Petro Zborowski Sandomiriense, Stobnicenseque, Alberto Laski Siradiense, Eustachio Wolowicz castellano Trocense, vicecancellario magni ducatus Lithuaniae et Brzestense, Cobrinenseque, Ioanne Chotkewicz comite in Szklow et Bichow capitaneo generali Samogitiae terrarum et magni ducatus Lithuaniae marszalco, Basilio Constantinowicz duce Ostrossiae, Ciiouiae et terrarum Woliniae marszalco ac Wlodimiriense, Ioanne Fierlei de Dambrowicza Lublinense et regni nostri marszalco, Rohatinenseque, Stanislao Lawski de Strzegoczin Masouiae et ibidem vicesgerente, Nicolao Kiszka de Cziechanowiecz Podlachiae et Drohiciense palatinis, Paulo Sapieia Kiiouiense et Liubiecense, Ioanne Konarski de Kobilino Międzirzicense, Nicolao Fierlei de Dambrowicza Wiszliciense, Petro Szaffraniecz de Pieszkowa Skala Biecense, Lelouienseque, Ioanne Herborth de Fulsztin Sanocense, Praemislienseque castellanis et capitaneis, magnifico Valentino Dembienski de Dembiani cancellario, Francisco Kraszinski praeposito Plocense, archidiacono Warszouiense et regni nostri vicecancellario, Hyeronimo Buzeinski thesaurario regni nostri et zuppario Cracouiense, Stanislao Barzi de Blozew marszalco curiae nostrae et capitaneo

Szniatinense, Nicolao Radiuilo duce in Olika et Nieszwiesz, marszalco curiae nostrae magni ducatus Lithuaniae et alijs quamplurimis dignitarijs, officialibus, omniumque terrarum nostrarum regni Poloniae quam magni ducatus Lithuaniae nuncijs ac aulicis, testibus circa praemissa fidedignis. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembieinski de Dembiani regni Poloniae cancellarij syncere nobis dilecti. — Sigismundus Augustus Rex sst.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

229. 1570. die 6. m. Septembris, Casimiriae.

Postulata communitatis Casimiriensis.

Actum feria quarta ante festum Natiuitatis Mariae proximo. — Artikuli rzeczi pospolitey. — Artikuly przesz sławne voithy Kazimirskiego y Stradomskiego, przisięzniki, dwanasczie mężow y wsistko pospolstwo miastha Kazimirza do slawnei radi Kazimirskiei podane, ktore artikuly wsistko pospolstwo prossiło, aby byly za nieodmienny vilkiersz trzimane:

§ 1. Naprzod co się thicze rol wsistkich miesczkich pospolstwo wsistko chcze y prossi, aby były osadzone na viesź.

§ 2. Zabłoczie, aby za czinssami teraznieisemi szyedząc byli postanovieni na robothi rzeczi pospolitey, a tho za wysczіem y za ogliądaniem panow radziecz vespulek s pospolstwem, kthoby s czego czo mial davacz y robicz.

§ 3. Bydło w Zabłocziv ktorzi maią, aby ie do pasterza miesczkiego vyganiali za płaczą postanovioną, ktorą płaczą miesczanie, zabiegaiącz themv, aby rzecz pospolitha miała miecź iakie vtrathi, nakladi y prawo s poddanemi swemi, czego Boze vchowai, dossicź nakładow, vtrath z insemi stronami miastho praw skod ma y czierpi.

§. 4. Czo ssię thice sstrony księdza proboscza Bozego Cziała, tedi chczemy miecź, aby thesz thi brzemiona nossził na sobie i czinił, iako y poddani nassi, aboviem tesz ssiła zagrod miesczkich trzima.

§ 5. Tho tesz pospolstwo chcze miecź, isz iako bylo sstarodawna zachowanie okolo rzeznikow Kazimierskich y okolo dobitkow ich, ktore zinąd przziganiaią ku zabicziv, iako voły, jałowicze, kozły y barany, aby na miesczkich grunczіech niepassli dalei, iedno do trzecziego dnia, a tho dlya thego, isz gdzie wzoną sthado abo dwie baranow, gdzie się więczei tich stad naydvie, thedi iusz sthei paszyei bydlo miesczkie niemoze się vyzivicz ani będzie iescz na them miesczv.

§. 6. Prosszi tesz pospolstwo, zeby tesz V. M. kazali w Bystvczv bronicz, zeby tham zadnego dobytku y koni niepassiono, a tho dla rozmnozenia młodego lassv, bo sthari liasz nisczeie, a ynsich chrostow potrzeba dla tham. Tho chcze miecź pospolstwo.

§ 7. A isz tesz panovie raicze niedawnych liath novych zagrod na novem grunczie abo iako movią na novem korzeniv navymierzali sobie y nabudovali zagrod, iako niebosczikowie pan Mathisz y pan Sebastian, ktorzi

baczącź, isz tho vedle prava y pana Boga przesz krziwdi rzeczi pospolitei stacź niemoglo, pusczili tho zassię rzeczi pospolitey; pan Fox, pan Ian powroznik y pan Mysłek abo ich potomkovie dzierzą tho do tich czassow, mieniącz, isz tho za ich poslugi miesczkie slusnie occupvyą, tedi my obaczayącz, isz iesli drudzi panovie za poslugi takze będą sobie grunthi miesczkie vymierzać y na viecznoscź prziwlasczacź, przisłoby do tego, iszby ie wrichle rozmierzili a rozebrali miedzi ssie, czoby bylo z wielkiem zniszczeniem y vtrathą gruntow y dobr miesczkich.

§ 8. A tak prosiemy nassi mili a laskavi panovye, aby czi, ktorziby terasz czokolviek trzimali, aby takove ymiona y grunthi miesczkie rzeczi pospolitey volno pusczili, obaczavayącz, isz tho ku krziwdzie y ku skodzie rzeczi pospolitei, dobrovolnye y z dobrem baczeniem pusczili besz wszelakiei trudnosczi, aby napothem pospolstwa nienievolili y nieprzimussali panovie, aby ym czo miesczkiego zapisano y vymierzono, bo them obyczaiem rzecz pospolitha znisczałaby.

§ 9. Bo tesz tho V. M. przivodziem na pamięcź niebosczika Sthana bratha s posrzodkv V. M. a vrzednika miastha tego, ktori będącz opatrzony s strony V. M. przodkow częsczią gruntv miesczkiego vziczeniem, yako tho V. M. yesth iawno, zesczye zasź onze własny swoi grunth miesczki musyeli płaczicź thą prziczina rozmoviwssi szię s pospolstwem, a tho dlia tego, ze chczial zawiescź w ręcze szliacheczkie, a po iego smierczi potomkovie iego. Za ktori grunth rzecz pospolitha potomkom Stanovem musziała dacź znowv summę niemałą.

§ 10. Dali tesz przodkovie V. M. vziwacź ogroda miesczkiego Cromerovi za murem miesczkiem, ktori znowv mvsiała rzecz pospolitha miesczka zaplaczicź summą trzech sset zlotich, a tak my y drugi rasz prosiemy nasich milych a laskavych panow a radi vcczivei swei, aby zaden miesczkiego gruntu tak raicza, miesczanin y przedmiesczanin dalei summy niesmiał zawiescź iedno dziesiączi grzivien pod straczeniem takovego ymienia na miesczkiem grvnczie. Tak pospolstwo wsisthko vczczive chcze miecź.

§ 12. A isz się tho vczinienie abo założenie wsi vczinicź y skonczicź się tak prędko niemoze, prossiemy, aby thi wsistki artykuły były in effectv przez V. M. pany nasse trzimane y przestrzegane; a czo ssię thicze insich rol, ktore thak ze srzodka od V. M. szą trzimane, iako thesz z niektorich nasz ssamych, prossiemy, aby exnunc ich V. M. zasiacź niedopusczili, ale ye ym iako vrząd pobrali y szami ie czo moze bycź nalepiey zasiali, tak zeby ie respublica trzimała y vzivała, y od nich tak spitalovi iako y do bracztw placzili aze do założenia wsszi. A czegoby spravicź abo zassiacz vrząd V. M. niemogł, thedi iesliby czi ich trzimacź niechczieli, czo ye thrzimali, V. M. ye ynssem podali, a s tich rol trzeczią kopę w pozitek rzeczi pospolitey od nich brali, a yusz od thego czassv czi, ktorzi role trzimacź będą, na dwv kopach zboza przestacź maią, a trzeczią miasthv dawacź vinni będą tak dlugo, poki w pomiar kmieczi niebędą podane.

§ 12. Volia viesz księdzow od swiętheg Ducha, czo davayą pasźnego miastv, aby były od thego czassv opoviedziany, aby paszyei miesczkiei dali pokoy, bo iei potrzeba rzeczi pospolitey ku zalozeniv wszi.

Sławni panowie burmistrz y raicze miastha Kazimirza sthoiącz przi artikulach od wsistkiego pospolstwa Kazimirskiego dnia dzisieisego podanych y za vilkiersz przyętich, vypowiedzieli wsistkiem miesczanom role miesczkie naymvyączem, aby kazdi rolią miesczką, ktorą naymem trzima, miasthu dobrovolnie puscził, a na drugą zimę aby zaden rol miesczkich nieorał ani zassieval. Thamze tesz opoviedzieli i roskazali wsisthkiem miesczanom, aby kazdi, ktoriby co miesczkiego trzimał, aby tho wsistko od dzisieisego dnia do dwv nyedziel dobrovolnie puscził.

W myśl powyższego wilkirza wydała rada miejska w r. 1571 następujące rozporządzenie:

Actum feria quarta ante festum sanctae Margarethae proxima. — Sławni panowie burmistrz i raicze miasta Kazimirza za zezwoleniem wsisthkiego pospolstwa Kazimirskiego i Stradomskiego cziniącz dosicź artikulom przesz vczczive pospolstwo feria quarta ante festum Natiuitatis Mariae proxima, anno Domini 1570 podanym, y tich artikulow executyą cziniącz, roskazali sławnym panom Ianovi Miernikovi y Valentemu Hidkovi lunarom, aby na thę zimę wsistki role miesczkie, ktore przed thim miesczanie trzimali, spravili y zasiali, a tham gdzieby się godzilo na jarzinę zostavicź, zeby zostavili. A vlziwaiącz panom lunarom praczę, przidali z lavicze do nich slawnego Simona Gąschowskiego a Iana Makowskiego s pospolstwa, aby oni za roskazaniem y viadomosczią tich panow lunarow rol y robotnikow tak tich, ktorziby orali, ssiali, tak tesz tich, ktorziby zęli y zbierali pilnie dogliądali. Na czo szię thamze przi pospolsthwie Simon Gąsowski y Ian Makowski podzwolili.

Thamze panovie raicze za prozbą wsistkiego pospolstwa na ratusz zgrumadzonego roskazali panom lunarom, aby na grunczie miesczkiem, ktorego grunthu v dziedziczow niebosczika pana Sthana dostali, zbudovali tego roku folvark, aby bylo lzeisze y blisse vozenie zboza s tich rol y ssiana.

Panowie raicze na instigacyą vczczivego pospolstwa cziniącz dosicź y iego krolewskiei mczi mandatom przed thim do nich podanym od vczczivego pospolsthwa y artikulom przesz pospolstwo Kazimirskie vchwalonym, roskazali panu Foxovi, panu Gabrielovi raiczi, Helzbieczie niebosczika pana Mathissa wdowie, Ianovi Sieczkovi, Reginie Makowskiei, aby od dzisieisego dnia do dwu niedziel tho, czo trzimaią grunthu miesczkiego, volno miastu pusczili, zeby y mury miesczkie byly volne y volny przeiazd, iako bylo sstaradawna, zeby był vczinion pod viną vrzędovą y pod rozmiataniem tego budowania, które przi mvrzech miesczkich maią.

Acta Consul. Casimir. N. 762, str. 352 i 572.

230. 1570. die 13. m. Septembris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae cavet, ne contributio a consulibus civitatis Cracoviae sponte oblata, immunitatibus civitatis eiusdem praeiudicet.

Sigismundus Augustus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. dominus et haeres.

Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, quod cum in praeteritis comitijs Warschauiensibus de consilio praelatorum et consiliariorum regni nostri, ita exposcentibus arduis regni et dominiorum nostrorum necessitatibus, contributiones tam ciuitatum et oppidorum mensae nostrae regiae, quam spiritualium de eorundem consiliariorum spiritualium consensu et voluntate instituissemus, ac proinde a ciuitate quoque Cracouiense similes contributiones flagitaremus, spectabiles ac famati proconsul et consules ciuitatis praedictae Cracouiensis eiusdem ciuitatis nomine amplissima nobis libertatum et immunitatum priuilegia a serenissimis antecessoribus nostris atque adeo a nobis quoque ipsis ob praeclara eorum in serenissimos antecessores nostros et nos ac vniuersam rempublicam merita collata exhibuerunt, quibus se, ciuitatem ipsam ac incolas eius ab omnibus dacijs, contributionibus, exactionibus et quibusuis oneribus et angarijs, quocunque tandem nomine vocentur, exemptos esse demonstrarunt, supplicantes nobis, vt in ea praerogatiua et libertate, in cuius vsu hucusque extiterunt, eos conseruaremus. Etsi uero nos perspectum habeamus, ciuitatem Cracouiensem veluti regni nostri praecipuam et primariam de corpore equestris ordinis ac nobilitatis militiaeque nostrae, cui iam pridem ob praeclara in nos ac rempublicam merita iure optimo vnita est atque coniuncta, eiusmodi immunitatibus et praerogatiuis a serenissimis antecessoribus nostris atque adeo a nobismet ipsis donatam esse gaudereque, vt nulla vnquam ratione ad aliquas exactiones soluendas adstringi aut super incolas ipsius quicquam imponi possit aut debeat, donec ipsa contributio seu exactio per vniuersos regni nostri praelatos, barones et nobilitatis terrarum regni nunctios authoritate conuentus regni generalis vnanimi omnium ordinum regni et statuum tam spiritualium quam secularium assensu laudaretur et imponeretur, quoniam tamen praesentes reipublicae necessitates valde sunt arduae atque vrgentes et maximo cum periculo coniunctae, idcirco praedicti proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis ad diligentem requisitionem nostram non tam alicuius contributionis aut exactionis iure, ad quam ipsi vigore priuilegiorum suorum non sunt astricti nec obligati, quam pro sua erga nos egregia fide et voluntate, sua sponte et voluntarie pro hac vnica duntaxat vice in decursu anni proxime instantis muneris loco nobis totius ciuitatis nomine contulerunt. Quod illorum in nos ac rempublicam studium grato ac benigno animo excipientes, hoc eisdem uerbo nostro regio pro nobis atque serenissimis successoribus nostris promittimus atque cauemus, quod haec ipsorum extraordinaria donatio, ad quam ob nostra et serenissimorum antecessorum nostrorum illis concessa priuilegia et consuetudines, in quorum vsu sine omni interruptione hactenus fuerunt, nullo modo prorsus tenebantur, eorum priuilegijs, libertatibus, immunitatibus omnibus et singulis tam in toto, quam in parte ita ut generalitas specialitati et vicissim specialitas generalitati non deroget, quas hic pro insertis haberi uolumus, nulla ex parte praeiudicabit, sed ea omnia in robore sua conseruabuntur manuque tenebuntur a nobis et serenissimis successoribus nostris perinde quasi nihil prorsus praeter id, ad quod iure suo tenebantur, contulissent. In quorum fidem praesentes literas manu nostra subscripsimus et sigillo regni communiri mandauimus. Datum

Warschouiae die XIII mensis Septembris, anno Domini MDLXX, regni vero nostri anno quadragesimo primo. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy. Na pąsowym jedwabnym sznurku wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku. (Żebrawski II, N. 78).

231. 1571. die 18. m. Maii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus salem sic dictum bancatum in zuppis regiis emendi minutatimque vendendi dat potestatem.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Solent reges et principes ea, quorum volunt esse memoriam perpetuam, litterarum beneficio et testium annotatione ad posteros transmittere et immortalitati consecrare. Proinde nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Kijouiae, Russiae, Woliniae, Prussiae, Masouiae, Podlachiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Samogitiae, Liuoniae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quod cum exposuissent nobis famati proconsul et consules suo et totius communitatis nostrae Kazimiriensis, ad Cracouiam sitae, nominibus, habere ipsos potestatem perpetuis temporibus duraturam, certo priuilegio et decreto ex controuersia inter consulatum Cracouiensem ab vna, et seipsos partibus ab altera, quondam mota et exorta, per diuum olim Kazimirum regem Poloniae, auum et praedecessorem nostrum desideratissimum lato, eisdem datam et concessam, quod possint libere sal frustatum vulgo *czebrowka* dictum, ex zuppis nostris in ciuitatem Kasimiriensem invehere et institis seu cameris ad id designatis, sine quouis impedimento diuendere, prout tenor earundem priuilegij seu decreti litterarum, coram nobis sub titulo et sigillo appenso eiusdem Casimiri regis de actu Cracouiae feriae quintae ipso die Diuisionis beatorum apostolorum anni Domini millesimi quadringentesimi quinquagesimi emanatarum et coram nobis reproductarum, latius premissa disponit, simulque supplicassent nobis et pro eisdem certi consiliarij nostri, vt quandoquidem salis huiusmodi *czebrowka* dictae officina propter certas easdemque in com modum nostrum vergentes causas et rationes in zuppis nostris intermissa sit, ita vt nullus vel saltim exiguus et rarus ipsius ibidem vendendi vsus habeatur, velimus hac in parte ex clementia et benignitate nostra regia praedictae ciuitatis Kazimiriensis indemnitati consulere et iusta aliqua ratione hoc ipsorum commodum modo praemisso labefactatum restaurare et damnum exinde sequutum resarcire. Nos itaque tum supplicationis huiusmodi vt iustae, etiam zupparum, quae quanto celebriorem salis emptionem habent, tanto vberiores fisco nostro prouentus afferre solent, rationem habentes, modo infrascripto eisdem ciuibus Kazimiriensibus prospiciendum memoratumque damnum ob defectum salis praefatae *czembrowka* dictae ad eos manantem

auertendum et recompensandum duximus, prout prospicimus, auertimusque et recompensamus hisce litteris nostris, volentes et decernentes, vt exnunc et inposterum liberum et licitum sit eiusdem ciuitatis nostrae Cazimiriensis ciuibus et incolis sal bancatum in zuppis nostris coemere, illudque ibidem in zuppis antequam curribus imponetur, in frusta concidere, tandemque ad ciuitatem Cazimiriensem invehere ac inducere et sic in locum salis praefatae *czembrowka* dictae in institis seu cameris ciuilibus Kazimiriensibus non solum intra, verum etiam extra Kazimiriam et ad rates frustatim distrahere et diuendere perpetuis temporibus et in aeuum. Quarumquidem institarum locatio et dominium penes proconsulem et consules Kazimirienses semper esto, extra quas institas neminem sal huiusmodi in ciuitate praefata diuendere volumus. Ita tamen, vt ex eisdem institis census annuus antiquitus pendi consuetus per magistratum ciuilem exigatur et percipiatur non in priuatum sed in publicum ciuitatis vsum convertendus. Quod ad vniuersorum, quorum interest, subditorum nostrorum cuiuscunque status, conditionis et dignitatis in regno nostro existentium, presertim vero magnificorum et generosorum palatinorum, capitaneorum, supparum nostrarum praefectorum, magnorum procuratorum, vicecapitaneorum Cracouiensium et aliorum omnium, quacunque iurisditione fungentium, tam praesentium, quam pro tempore existentium notitiam deducimus et mandamus, omnino habere volentes, vt praenominatos incolas ciuitatis Kazimiriensis, subditos nostros fideles, in libero et quieto vsu priuilegij praesentis conseruent; et si quis eos impedire in vsu illius voluerit, ipsos authoritate nostra regia et officiorum suorum defendere et vindicare curent. Pro gratia nostra et fide debitoque suo. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum maius praesentibus appendi mandauimus. Datum Warsouiae feria sexta ante dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, regni vero nostri anno quadragesimo secundo. Praesentibus reuerendis in Christo patribus, dominis Philipo Padniewski Cracouiensi, Petro Miskowski Plocensi episcopis, nec non magnificis, generosis ac venerabilibus Luca comitte a Gorka Posnaniensi, Buscensique, Petro a Zborow Sandomiriensi ac Stobnicensi, Camionecensique, Alberto a Lasko Siradiensi, Eustahio Wolowicz castellano Trocensi, magni ducatus nostri Lithuaniae vicecancellario et Brzestensi, Kobrinensique, Ioanne Sierakowski Lanciciensi, Przedecensique, Ioanne Chodkiewicz comite in Sklow et Bichow, capitaneo generali terrarum Samogithiae et magni ducatus nostri Lithuaniae marschalco, nec non administratore et exercituum nostrorum in Liuonia praefecto, et Counensi, Plotelensi, Thelsouiensique, Ioanne a Sluzewo Brzestensi, Koninensi, Miedzirzecensique, Basilio Constantinowicz duce Ostrosiae, Kijouiensi et terrarum Woliniae marsalco, Wlodimiriensique, Ioanne a Krotosin Iuniuladislauiensi, Ioanne Fierlei de Dambrowicza Lublinensi, regni nostri marsalco, Rohatinensique, Stanislao Dowoino Plocensi, Paulo Sapieia Nowogrodensi, Arnoldo Vchanski Plocensi, Stanislao Pacz Vitepscensi, Nicolao Kiszka de Cziechanowicz Podlachiae et Drohicensi, Bielscensique palatinis et capitaneis, Ioanne comite in Tenczin Woinicensi, Lublinensique, Anselmo Gostomski Plocensi, Rauensique, Sigismundo Wolski de Podhaycze Czernensi, Warsouiensique, Adamo Kosinski Podlachiae, Nicolao Fierlei de Dam-

browicza Wisliciensi, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze Radomiensi, Pilznensique, Alberto Przijemski Landensi, Ioanne Sziemienski Zarnouiensi, Ioanne Herborth de Fulstin Sanocensi, Przemisliensique, Stanislao a Tarnow Czechouiensi, Paulo Szczawinski Brzezinensi, Sochacouiensique, Simone Slupski (?) Inowlodensi, Faelice Aucto Dzierzgowski Sochacouiensi, Ossiecznensique, Faelice Paris Warsouiensi, Czernensique, Cristino Loscz Vissegradiensi castellanis et capitaneis, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellario et Wartensi capitaneo, Francisco Krassinski praeposito Plocensi, archidiacono Warschouiensi et regni nostri vicecancellario, Nicolao Naruszowicz magni ducatus nostri Lithuaniae thesaurario, Marcouiensique capitaneo, Nicolao Christophero duce in Olika et Niesswies, magni ducatus nostri Lithuaniae curiae marschalco, Stanislao Sandiuogio a Czarnkow, commendore Posnaniensi et capitaneo Drahinensi, Stanislao Ossowski cantore Gnesnensi, curiae nostrae referendario, Ioanne Bornkowski (?) Lanciciensi, Ioanne Zaborowski Sandomiriensi praepositis et secretarijs nostris ac alijs quam plurimis dignitarijs, officialibus, secretarijs et aulicis nostris, testibus fidedignis ad praemissa. Datum per manus praefati magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni nostri cancellarij, sincere nobis dilecti. — Valentinus Dambienski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Z kopii zamieszczonej w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, str. 161.

232. 1571. die 26. m. Maii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae abrogat literas, quibus cives quosdam Cracovienses a iurisdictione civili exemit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis. Tametsi nos inhaerentes priuilegijs antecessorum nostrorum et nostris etiam hoc idem confirmantibus, omnes et singulas immunitates et exemptiones, quibus subditi nostri incolae ciuitatis nostrae Cracouiensis exempti a iurisditione ciuili Cracouiensi fuerunt, abrogauerimus et sustulerimus, tamen cum retroacto et hoc praesenti tempore plurimi ciuium nostrorum Cracouiensium neglectis nostris et antecessorum nostrorum talium exemptionum abrogationibus, beneficio literarum huiusmodi exemptionum, priuilegiorum et immunitatum nostrarum antea et nouissime a nobis obtentarum, vti et gaudere non vereantur, adeo, quod iis freti non modo a debita magistratui illi obedientia se subtrahunt, sed etiam cum reliquis ciuibus ciuitatem illam incolentibus paria et aequalia onera et obsequia ferre et sustinere recusant, prouentus et debitas exactiones ciuiles more reliquorum ciuium non pendunt, quinimo seditionibus, factionibus atque contentionibus student, bonumque ordinem ac regimen ciuitatis illius confundunt atque perturbant, ad haec plurima crimina et facinora praetextu huiusmodi exemptionum cum aliorum scandalo atque

pessimo exemplo illius ciuitatis designant atque committunt, proptereaque supplicatum est nobis nomine magistratus ciuitatis praedictae Cracouiensis, vt hac in parte illi subuenire atque eas ipsas in vniuersum exemptiones quemadmodum et antea feceramus, subleuare et abrogare dignaremur. Cui supplicationi nos benigne annuentes et meliorem conditionem ciuitatis illius facere ac ciues ipsos vno iure viuere et aequanimiter subesse cupientes, praesertim cum haec iuris et onerum ferendorum inaequalitas non solum licentiae et insolentiae potestatem faciat, sed etiam ciuilem societatem impediat atque dissipet; contra uero aequalitas cum ad ciuilem societatem tuendam et conseruandam, tum ad prouentus publicos ipsius ciuitatis promouendos et ampliandos plurimum adiumenti et subsidij adferat, literas omnes in vniuersum exemptionum et immunitatum a iurisditione praefata magistratus ciuilis Cracouiensis quoquomodo per antecessores nostros atque nos ipsos aduersus nostras et antecessorum nostrorum huiusmodi exemptionum abrogationes personis his specificatis, videlicet famatis Petro Trawiczki, Martino Haberwoith, Erasmo Czeczotka, Sigismundo Gędziecz, Iosepho Kezler, Annae Krockerouae viduae, Ioanni Pochili, Faelici Szalata, Ioanni Czwiąkala, Paulo Costan stannifusori, Ioanni et Stanislao Cunratom, Michaeli Lescz pharmacopolae, Martino Slossarz, Martino Vrbankowicz, Venceslao Szapala, Ioanni Marussowicz, Nicolao, Bartholomaeo, Sigismundo Scharffembergowie, Vrsulae Krinczowa, Frederico Daniel, Thomae Behm, Stanislao et Valentino Szwabowie, Georgio Hass, Hieronymo Italo lapicidae, Ioanni Crupka, Iacobo Gastgieb, Mathiae Strączek, Iacobo Bogurzin, Stanislao Poznanczyk, Paulo Sczirba, Barbarae Bidliensczanka, Dorotheae Sliodkowae viduae, filiae Annae Martinhirssowae, Langowae relictae Mathiae Lang, Schenffelderouae relictae Valentini cum filio eius, Lasaro chalcographo, Casparo Wieliczka, Benedicto Czasskrowicz, Stanislao Bartkowski, Biskupek et Koziel tabernatoribus, Vincentio Wałaski, Bartholomaeo Piwko, Bartholomaeo Habicht et aliis omnibus et singulis, hic non specificatis, concessas et in posterum quoquomodo per nos vel serenissimos successores nostros concedendas, tollendas et abrogandas duximus, quemadmodum hisce literis nostris tollimus et abrogamus, nullamque vim et robur illas obtinere debere decernimus. Quod in vniuersum omnibus, nominatim vero spectabilibus et famatis proconsuli, consulibus, aduocato et scabinis ciuitatis nostrae Cracouiensis denunciantes mandamus, vt literas recensitas exemptionum nostrarum, quascumque personis iam hic specificatis et non specificatis per nos concessas et in posterum quoquomodo concedendas pro sublatis et abrogatis habeant et agnoscant, nulliusque roboris et momenti esse sciant, atque iurisditionem suam generaliter in omnes extendant, de causisque illorum omnibus judicium instituant et cognitionem sumant, necnon ad pendendas exactiones cum redditibus vniuersis ciuitati illi debitis more aliorum ciuium cogant et compellant, sique aliqui illorum contumaces et inobedientes extiterint, in eos pro authoritate officij sui et exigencia excessus animaduertant, iurisditionique suae parere iubeant: exceptis tamen ex ea sublatione et abrogatione exemptionum nostrarum opificibus artificibusque nostris, (a) magnifico Stanislao Barzi de Blozew, palatino et generali Cracouiensi Sniatinensique capitaneo moderno et alijs pro tempore existentibus Cracouiensibus capitaneis de sententia et voluntate nostra regia

amodo et deinceps nominandis et specificandis, quos huiusmodi abrogationi praesentibus literis nostris circumscriptae subesse et subiacere nolumus. In quorum fidem sigillum nostrum literis hisce nostris appensum est. Datum Varsouiae die vigesima sexta mensis Maii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, regni vero nostri anno quadragesimo secundo. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy; na niciach srebrnych, żółtych i pąsowych jedwabnych wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku.

233. 1571. die 26. m. Maii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus iterum mandat, ut obstaculum in fluvio Wisła constructum, disiiciant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nostris dilectis, graciam nostram regiam. Famati fideles nostri dilecti! Non possumus non moleste ferre id, quod nobis de fidelitatibus vestris certi consiliarij nostri perscribunt, quod fidelitates vestrae posthabitis literis mandatorum nostrorum multoties iam ad se datorum, spreto etiam mandato palatini Cracouiensis, qui ex mandato nostro fidelitatibus vestris iniunxerat, obstaculum per se indebito ac illicito modo vltra antiquum terminum suum in fluuio Vistula extructum, cum maximo damno incolarum secundum hunc fluuium incolentium, disicere fidelitates vestrae noluerunt nec hactenus id facere curant. Quare indemnitati conquerentium prospectum iri volentes, fidelitatibus vestris iterum atque iterum mandamus, idque sub paena quatuor millium aureorum Hungaricalium fisco nostro et parti conquerenti per dimidiam partem succumbendorum ac irremissibiliter persoluendorum, vt simul ac praesentibus requisitae fuerint, obstaculum iuxta praescriptum priorum mandatorum nostrorum disiiciant, nec secus pro gratia nostra et paena ipsa recensita facere praesumant, ita quod eo nomine nullae ad nos perferantur deinceps quaerellae. Datum Warschouiae feria tertia post dominicam Exaudi proxima, anno Domini M D LXXI, regni nostri XLII. Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Dokument pargaminowy, opatrzony większą pieczęcią koroną, wyciśniętą na samymże dokumencie poniżej tekstu.

234. 1571. die 26. m. Iunii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium civibus Cracoviensibus a Casimiro II. rege Poloniae a. 1451. datum, ratum facit. Feria III post diem s. Ioannis Baptistae.

Dokument pargaminowy. Zatwierdzony tym dokumentem przywilej z r. 1451 ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. CLIII.

235. 1573. die 20. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de iuris beneficiis renuntiandis.

Feria sexta ante dominicam Oculi. — Spectabiles domini Erasmus Czeczothka protunc proconsul Craccouiensis, Ioachimus Krzizanowskj, Ioannes Mornstein, Daniel Chroberskj, Hieronimus Zaliassowskj, Valentinus Crokier, Sigismundus Gutteter, Ioannes Szpiglier, Christophorus Romer, Stanislaus Sadowskj, doctor Lucas Moretius, Nicolaus Alantsee, doctor Stanislaus Zawaczkj Picus, Martinus Vrbankowicz et Gabriel Slonskj consules Craccouienses die hodierna per schaedulas ex more ad praetorium uocati, ac pleno numero congregati, uotis eorundem accedentibus ac unanimi omnium consensu concluserunt: quod amodo et deinceps futuris temporibus, quicunque ciuium iurisditioni ciuili Craccouiensi subiectorum in inscriptionibus uel obligationibus suis creditoribus illorum factis uel faciendis quibuscunque iuris beneficijs remedijsque tum etiam appellationibus, ad iudicium scabinale remissionibus ac aliis quibuscunque exceptionibus seu praerogatiuis contra creditores suos uti renunctiauerint, iisdemque circa praefixum tempus satisfactionis sese tueri ac defendere illaque atque illas in subsidium causae suae sibi accipere summereque uoluerint, tum eiusmodi exceptiones, beneficiaque et remedia iuris, quibus in inscriptionibus et obligationibus suis renunctiauerunt, illis per officium consulare Craccouiense dari concedique non debebunt.

Acta Cons. Crac. 9, str. 30.

236. 1573. die 29. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de expectativis non concedendis.

Actum feria quinta postridie festi s. Simonis et Iudae apostolorum. — Spectabiles domini Erasmus Czeczothka proconsul protunc temporis existens, Stanislaus Czirus, Erasmus Aichlier, Iosephus Ielien, Ioachimus Krzizanowskj, Stephanus Haller, Ioannes Mornstein, Valentinus Crokier, Sigismundus Gutteter, Ioannes Szpiglier, doctor Lucas Moretius, doctor Stanislaus Zawaczki Picus, Martinus Vrbankowicz et Gabriel Slonskj consules Craccouienses per schaedulas ex more ad praetorium uocati ac pleno numero ad id congregati, cupientes rempublicam in statu suo et in bono conseruari ac perdurare, votis eorumdem accedentibus ac unanimi consensu concluserunt: ne amodo et deinceps futuris temporibus domini lonheri seu aerarii ciuitatis praefecti pro tempore existentes, audeant qualescunque expectatiuas bonorum qualiumcunque ciuilium tum etiam institarum seu locorum adhuc hominibus in uiuis extantibus, quibus bona ciuilia et institae seu loca ad certa tempora sunt inscripta, quibuscunque personis inscribere conferreque, omnesque expectatiuas eiusmodi bonorum ciuilium quibuscunque personis per dominos administratores aerarii ciuilis pro anno praesenti existentes, a die prima Ia-

nuarij ad hanc praesentem usque diem factas, in actisque dominorum lonherorum contentas, tum etiam et alias expectatiuas et inscriptiones super bona ciuilia per decessum uel per liberam resignationem quarumcunque personarum certis personis inscriptas, nondumque in actis contentas, cassauerunt, mortificauerunt in nihilumque aeuiternis temporibus redigerunt, dumtaxat illas inscriptiones, quae super bona ciuilia per decessum uel liberam resignationem hominum certis personis hominibusque per dominos proconsulem et consules uel per memoratos dominos administratores factae in actisque dominorum lonherorum iam sunt contentae et inscriptae, in suo robore et uigore reseruauerunt.

Acta Cons. Crac. 9, str. 31.

237. 1574. die 26. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de ordine publico conservando.

Actum feria tertia post festum Conuersionis s. Pauli apostoli. — Spectabilis senatus celeberrimae vrbis Craccouiensis in praetorium ad consultandum de arduis reipublicae negocijs congregatus, uoto unanimi ordinis boni ergo infrascripta concluserunt, statuerunt, ac per praeconem vrbis in foro clara uoce ad quatuor quartalia proclamari demandarunt, quod extemplo factum est:

§ 1. O blotho, o gnoie, żeby każdi do thegodnia wychędoził y wiwiozł pod viną y karaniem na ratussu.

§ 2. Aby każdy kominy dał wichędozicz, wimiescz y tesz, ażeby na strichach każdy miał drabiny, ossęky y wody, czo wssithko po thegodniu oględowacz u każdego z urzęndu będą. A ktoby thakowi bił negligens, żeby u niego thego, czo wissey obuwolano, nie nalieziono, tkakowego viną y więzeniem karacz bendą.

§ 3. Przekupky y przekupniowie wedlie dawnego wiwołania aby niesmieli niczim w mieisczie przekupowacz, bo każdemu thakiemu rzeczy do spitala pobiorą, y ossobę kosztem karacz bendą.

§ 4. Swiny na rinek y vlicze aby żaden wypusczacz niessmiał pod viną y straczeniem dobithku.

§ 5. Drwa te wssitkie, ktore wiąskami nossą, aby ich żaden więnczei niessmiał od dzissia dnia thakowich wiązek przedawacz, bo każdemu takiemu będą drwa thakowe nietilko na rinku alie y w bronach y forttkach mieiskich bracz y do spitala dawacz, y ossobę więzeniem karacz bendą.

§ 6. Hultaie aby żaden niesmiał daliei trzeciego dnia bądz w gnoiach, bądź po rynku y vliczach w mieissczie bicz pod spossobem zebracztwa thu ssie thuliiącz: kogoszkolwiek thakowego naydą, thedy okowacz dadzą y liedwa nie na gardlie bęndą karacz.

Act. Cons. Crac. 9, str. 31.

238. 1574. die 6. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de civitate sub ingressu maiestatis regiae festis luminibus collustranda.

Actum sabbato post festum Purificationis beatae virginis Mariae. — Zaczna rada Crakowska dlia potrzeb rzeczy pospolitey na ratusz zgromadzona, iednostainie postanowiła, y dzieszsiąthnikom wissey opiszanem*) dlia dobrego rządu iest roszkazała, aby wssitkiem liudziom, ktorzi pod zwierzchnoscz każdego s nich a roskazowania dziessiątku iego należą, srodze przikazali, żeby kaszdi sznich od blisko wtorku przisłego przesz tidzień na then czasz, gdy będzie wjasd iego krolewskiey mosczi, naszego miłoscziwego pana, pana nowego obranego w miastho tho zaczne coronne Crakow, laternie s svieczą szeliągową w rinku na trzi łokczie a w uliczi na dwu lokcziach s kuszdey kamienicze wywiesił, począwszi od szamego ssmierzchu asz dotąd, poky tasz swiecza szeliągowa do koncza trwacz albo gorzecz bendzie. Ktore zapaliania swiecz kaszdy wieczor trwacz ma od początku dnia iako wissey asz do trzech niedziel od pirwszey godzyny w nocz choczia począwszi pod wielką winą panską karania zapłaczicz ią besz wsseliakego milosierdzia. / Czo wssitko aby kaszdy s panow dziessiąthnikow dziessiąnthkowi szwemu liudzi iemu podleglich aby wczasz opowiedział y srodze trzimacz wssitkiem spelnicz roszkazał.

Acta Cons. Crac. 9, str. 33.

239. 1574. die 22. m. Februarii, Cracoviae.

Iusiurandum a consulibus Cracoviensibus Henrico regi Poloniae datum.

Henricus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Voliniae, Podlachiae, Liuoniae necnon dux Andium, Borboniorum, Aluernorum, comes Marchiae, Foresti, Quercij, Rouergij, Montisforti etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quia in eo actu solenni coronationis nostrae spectabiles et famati Erasmus Czeczotka proconsul, Erasmus Aichler, Ioachimus Krzizanowski, Stephanus Hailer, Ioannes Mornstein, Daniel aurifex, Valentinus Krokier, Hieronymus Zalassowski, Paulus Biertultowski, Bartholomeus Paczoska, Sigismundus Gutteter, Ioannes Spiglar, Christopherus Remar, Stanislaus Sadowski, Lucas Moretius doctor, Nicolaus Alanthsee, Ioannes Miączinski doctor, Martinus Vrbankouicz, Petrus Fogelweder et Ioannes Groth suo caeterorumque collegarum suorum consulum ciuitatis Cracouiensis nominibus, nobis praesidentibus in solio regio in loco solito publico ante prae-

*) Poprzedza to rozporządzenie spis imienny „quartaliensium“ na r. 1574 feria V post f. Conversionis s. Pauli naznaczonych.

torium circuli ciuitatis nostrae Cracouiensis, in praesentia consiliariorum nunciorumque terrestrium ac omnium ordinum regni et dominiorum nostrorum legatorumque summi pontificis, imperatoriae catholicae maiestatis, multorumque regum et principum nunciorum, pro debito suo iuramentum fidelitatis nobis seruandae in ea verba ad imaginem Crucifixi praestiterunt: Nos supranominati proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis iuramus Deo optimo maximo, quia serenissimo principi et domino, domino Henrico Dei gratia regi Poloniae coronato, magno duci Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Voliniae, Podlachiae, Liuoniae etc. necnon Andegauensi, Borboniensi, Aluernensique etc. duci, domino nostro clementissimo fideles esse volumus iuxta iura et priuilegia nostra suae maiestati regiae fideliter assistendo, suamque maiestatem regiam pro rege et domino nostro ad tempora uitae illius habere uolumus et pollicemur, suae insuper serenitatis honorem, statum regium et commodum reipublicae, coronae regni dominiorumque eidem regno annexorum et ciuitatis Cracouiensis pro uirili et posse nostro procurabimus. Ad haec suam serenitatem de omnibus damnis regni et dominiorum, de quibus nobis constiterit, certiorem reddemus eaque fideliter manifestabimus. Sic nos Deus adiuuet trinus et unus. Quod quidem iuramentum modo superius recensito per memoratos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis praestitum, in fidem et testimonium praemissorum omnium in forma autentica extradi sigilloque nostro communiri iussimus. Datum Cracouiae in conuentu generali regni coronationis nostrae die vigesima secunda Februarij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, regni vero nostri anno primo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dąbienski de Dąbiani, regni Poloniae cancellarij etc.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi większa pieczęć koronna z czerwonego wosku.

240. 1574. die 30. m. Iunii, Cracoviae.

Plebiscitum de securitate publica.

Za burmistrzostwa zacznego pana Hieronyma Zaliaszowskiego. Działo się we srodę nazaiutrz po swięczie swiętich Piotra y Pawła apostołow. — Ich moscz zaczny senath Crakowsky to iest pan burmistrz z radą wespolek z zacznemy pany kupczy y uczciwem (s) pospolstwem na ratuszu Crakowskym dlia spraw rzeczy pospolitey miastha thego naradzeniu y obmiszliawaniu spolnem pospołu bendącz zgromadzeni, obaczawaiącz przigodi, ktore za thym odiachaniem krolia iego mosczi pana naszego miłoscziwego do Franciei z wielia stron przypascz by mogli, a mianoviczie nieprzyiacielia coronnego szie obawaiącz, a pilnie przestrzegaiącz, dlia dobrego rządu miastha thego, tho iest wssech liudzi, czo szą pod zwierzchnoszczią mieiszką, aby szie obaczylo, iako ktho oiczisznę szwą miłą miluye y iako ku obronie iey gothowym iest, iednostainie, spolnie a zgodnie, tho iesth pan burmistrz z radą tak szą po-

stanowili, a vtcziwemu postpolstwu (s) niżei opiszane rzeczy wssem wobecz moczno trzymacz, chowacz y pełnicz mianowiczie roszkazali:

Naprzod pan burmistrz na then czasz bęndączy, kiedy kolwie (s) czasz szłuszny vpatrziwszy, dniowy y noczy nicz niefolguiącz, ma na ratusz przyszedwszy, wneth pany radne obeszlacz, thamże sniemy godzinę pewną namowiwszi znaku niżei opiszanego dania maią y kazacz uczinicz, tak że iako skoro trębacz mieiskiei (s) na ganku na wiezy u rathusza Crakowskiego w thrąbę miedzianą na znak thrwogi piosznkę staradawną zwyklą, liedwa nie kazdemu w Polsczie znaiomą »Bogą rodzicze« zathrąby, (iednak ią thamze bęndzie trębicz powinien na czterech rogach wieże, na kaszdym rogu po trzy wiersze), aby skoro tak trębacz then potrembowacz pocznie, wneth zarazem kazdy gospodarz oszobą szwą we zbroy z bronią, iako ku isthei potrzebie na mieiscze naznaczone do dziessiątnika szwego, a z dziessiąthnikiem do hethmana pokwapicz a stawicz szie ma y bęndzie powinien pod winą piączi grzywien.

Tham sthanąwszi aby zadny zwad żadnich any strzeliania iakiego pod gardlem nieszmiał zaczynacz, iedno thego s pilnosczią czekał, kędy go hethman iego y z dziessiątniky obroczy za roszkazaniem pana burmistrza y rady. A ktemu każdy tho w domu szwim sporządzicz ma, żeby z domu laternia s swieczą szeliągową byla wiwieszona. Iednak aby szie thaką sprawą iakie zamieszanie albo bursky (s) w mieiszczie niedzialy, albo zeby szie liudzie thym nietrwozyly za taką probą, maią then czasz przed thym zamkowi pąn burmistrz z radą dostatecznie opowiedziecz.

A isz na cztery quartalie miastho iest rozdzielione y dziessiątniczy pewny szą na kaszdy quartal postanowieny, przetho hethmanny terasz tilko a mieszcza albo stanoviska ich moscz kaszdemu quartaliovi naznaczaią y stanowią.

Na quartal laniorum za hethmanna ich moscz obieraią pana Sebastiana Noszkę, kthory ze 23 dziessiątnikow bęndzie szie sprawowal a czaszu dania znaku omienionego do szukiennicz s niemy y z rothą sthanącz ma.

Na quartal castrense hethman iest Iurek Lamboch nad 15 dziessiąthnikow. Z rotą szwą sthanącz ma na spichlierzu mieiszkiem.

Na quartal figulorum hethmannem Stanisław Dresznar nad 9 dziessiąthników. Stanowisko iego rothy w ratuszu na piętrze.

Na quartal Slaucouiense hethman Sebastian Bąck nad 16 dziessiąthnikow. Iego stanowiszko z rothą na rinku przed ratuszem.

Acta Cons. Crac. 9, str. 34.

241. 1574. die 30. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de rebus, quae ad victum spectant, ab institoribus emendis minutatimque vendendis.

Die 30 mensis Iulij. Na przekupnie laudum. Sub proconsulatu spectabilis domini Sigismundi Gutteteri panowie raiczi Crakowszczy in pleno nu-

mero per schaedulas solenniter conuocati na rathuszu, postanowili ordinacią około przekupstwa in hunc, qui sequitur, modum:

§ 1. Naprzod żaden przekupien ani żadna przekupka tak czi, ktorzi w mieisczie Crakowie intra maenia [1]), iako tesz y czy, ktorzy przed miasthem wokol mieiskaią, żadnego dnia żadnich rzeczy niema kupowacz na przekup thu w Crakowie [2]) y przed miasthem, poky chorągiew stacz będzie na thym mieisczu, na ktorym sthacz zwykla [3]). A gdy chorągiew zeimą, tham dopiero wolno będzie wssitko wssitkym skupowacz przesz wsseliakiego braku. A gdzie by szie ktho thego przestempicz waził, taky kaszdy srodze będzie karan, tak straczeniem rzeczy wssitkich, iako tesz y więzieniem, tho iest niewiastha koszem, męszczyszna w kunie siedzeniem przes wseliakego milosierdzia.

§ 2. Ryb wszeliakich tak swiezich iako ssłonich y ssuchich aby żaden przekupien any żadna przekupka nieszmiała kupowacz any w mieiszczie thu, any przed miasthem, any nad Podbrzeżu od ribithwow y od inszich liudzi, ktorzy thakowe ryby wszelakie na targ Cracc. [4]) nioszą albo wiozą skądkolwiek, także pod winą wissey opissaną.

§ 3. Ogrodnich rzeczy od poniedziałku przisziego [5]) kaszdego dnia, poky chorągiew stacz bendzie, nikt inszy na rinku Cracc. [6]) przedawacz nie ma, tilko szamy ogrodniczi y ogrodniczky [7]), y tho szwe wlaszne, a besz naczi.

§ 4. Gdy chorągiew złożą, tham dopiero y przekupkam wolno bendzie kupowacz na przekup. A ktoriby przekupien albo przekupka smiał albo smiała szie thego ważicz, aby miał albo miała przed złozieniem chorągwie ogrodne rzeczi na rinku kupowacz y przedawacz, albo na ogrodniky zabiegacz dlia kupowania na przekupstwo rzeczy ogrodnich [8]), thedy taky kaszdy przekupien y przekupka viną wissey opiszaną bendą karany.

§ 5. Przekupek, które ogrodne rzeczi bendą mogli przedawacz tilko po poliudniu a rano nicz, od thego czaszu więnczej niema bycz iedno ossm [9]), y tho thich, ktore vrząnd naznaczi. A gdzie by szie ktora insza s thakiemi rzeczami ogrodnemi na rinku siadacz wazila, tedy tak będzie karana, iako wissey opiszano stoy. A mieiscze ku przedawaniu wsech rzeczi ogrodnich panowie na rinku podle ryb słonich [10]) naznaczaią.

§ 6. Ogorkow słonich żaden przedawacz niema, niedoszolonich any dokwaszonich, daleko więnczei obwarzanich; a ktoby szie thego wazil przestempicz, ilie krocz tho uczini, thilie krocz będzie viną wissey opiszaną karan przesz wsseliakiego miłosierdzia.

§. 7. Aby żadna okienniczka w mieisczie Crakowie [11]) tak w rinku iako w uliczach nie smiała na okniech przedawacz żadnich innich rzeczy, okrom chleba, zemel, owoczow, gomołek pod viną panską [12]).

§ 8. Kołacze nigdziei any na rinku any w uliczach w Krakowie [13]) niemaią bicz przedawane [14]) pod viną takze wiszey opissaną.

§ 9. Aby żaden thak płczi menskiei iako niewieszcziey nieszmiał nigdziei zachodzicz przed miastho wokol, także tesz za Casimirsz y za Clieparz [15]) dlia zakupowania rzeczy na przekupstwo. A ktoby tho przestąmpił, ilie krocz tho uczini, tilie krocz będzie karan winą wissey opissaną.

§ 10. Gdzieby który męszczyzna albo niewiastha s Casimirza [16]), s Klieparza, Stradomia w ladziei vrzendu radzieczkiego Cracc. [17]) niepodlieglich

waziliby szie thu w Kracowie [18]) kupowacz rzeczy na przekupstwa, tedy ilie krocz szie na nie doszwiadczą a in recenti facto kogo ułapią, tilie krocz takąsz viną bendą karani, iaką vsthawiono na przekupnie Cracc. [19]) przesz miłosierdzia, bo wiedlie prawa pospolithego wisthępny, gdzie zgrzeszy, tham biwa karan.

§ 11. Ku sprawowaniu y dogliądaniu thakiego porządku pan burmistrz s pany raiczy postanowili czterech [20]) vczcziwich a statecznich mężow, iako pana Lorencza Iurzicza, p. Adama Pudelka, p. Sigmuntha Gendzza y p. Iacuba Sulikowskiego [21]) y iusz ie exnunc w thym utwierdzili, iakosz uigore eius constitutionis praesentis utwierdzaią [22]), daiącz iem mocz zupełną non limitatam, aby pilnie thego porządku dogliądali, wisthępne karali, y exequutią czynili wedlie opiszania porządku wissey [23]) posthanowionego. A tho maią czinicz viernie, przistoinie przesz wsseliaky folgy, tak zeby niwczym nieubliżali przyssiędze szwey, ktorą urzendowi uczinyli [24]).

§ 12. Czisz panowye deputaczy bendą miecz strasz na grosz mieiszkiei thylie, ilie potrzeba, ktora strasz będzie powinna szpiegowacz takich tho wysthępnich liudzi, thak w mieiszczie iako tesz przed miastem wokol przed bronamy. Iedno niech takie kthey rzeczy obieraią, za ktoreby szie pothym niewstidzili.

§ 13. Czechmistrz mieiszky ratuszni bendzie tesz powinien dacz sług mieiszkich [25]) na pomocz ku imowaniu thakich wisthępnich zawzdy, ilie krocz panowie deputaczj przerzeczeny będą go o tho żądacz przesz wsseliakiei wimowky.

§ 14. I przekupky na tho obrane, ktore bendą przedawacz rzeczy rozmaithe, nigdziei indzie siadacz nie maią, iedno pod kabathem, na którym mieszczu tesz przed thym siadali [26]).

Acta Cons. Crac. 9, str. 37.

Takiżsam wilkirz uchwaliła rada i pospólstwo miasta Kazimirza w tymże r. 1574, w sobotę przed św. Bartłomiejem (d. 21 sierpnia), z któregoto wilkirza następujące odmianki tekstu podajemy:

[1]) Kazymierzu, w murze i za murem — [2]) w Kazymierzu — [3]) na mieszczu naznaczonim — [4]) Kazymierski abo Krakowski — [5]) od poniedziałku przyszłego brak — [6]) Kazymierskim — [7]) albo ludzie ze wsy, czo swe przi-wozą — [8]) abo gdzie indzie — [9]) ośm brak, pozostawiona tylko luka — [10]) podle stolu ribnego przed sklepikamy pod ratusem — [11]) tu w miesczie Kazymierzu — [12]) W tem miejscu dodany jest następujący paragraf:

§ 7. b. Pthakow rozmaitich tak ziwich iako i na rozenkach, kur, gęssy, kokossi, serow, iaiecz, masla, iarzin wseliakich, czo zinąd prziwozą, abi zaden przekupien i kazda przekupka nie wazila sie kupowacz na przekup, poki chorągiew będzie stala pod wyną opisaną.

[13]) w Kazymierzu — [14]) any na Stradomyu — [15]) y za Clieparsz brak — [16]) s Kazymierza, s Krakowa — [17]) Kazymierskiego — [18]) tu w Kazymierzu — [19]) na przekupnye i przekupki Kazymierskie — [20]) sescz — [21]) jako pana Thomassa murarza krolewskiego, Stanisława Stawinogę, Iąna Okruthnego, Voiciecha Kobilkę i Iakuba Gonyvleczę, a na Stradomiu Maczieia

Nawarę stolarza — [22]) ustępu jakosz .... utwierdzaią brak — [23]) wissei opisanego i — [24]) tak zebi w niczem powinnosczy swei nie vblizyli — [25]) pan bormistrz slug mieiskich ma dacz ku pomoczi — [26]) paragrafu 14 brak.

Acta Consul. Casimir. N. 764, str. 367.

242. 1574. die 3. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de furantibus ligna ex horreo civili poena afficiendis.

Dnia 3 wrzęsnia. — Pan burmistrz y s pany raiczy Crakowskiemi w pewnich sprawach rzeczipospolitey miasta thego podlie starego zwiczaiu na ratuszu spolecznie zgromadzeni, then około drew porządek usthauili:

§ 1. Naprzod abi skodniczy y złodzieie drewny, ktorzy drwa na brzegu mieiszczkiem do thego czasu kradali, y iescze krascz smieią, aby ssie pohamowali, postanowili. Aby żaden mężcziszna any biala glowa od thego dnia dizszseiszego (s) skladu drewnego niesmial any szmiała na szobie noszicz drew wszeliakich tak do miastha, iaka tesz y na insze mieiszcza; a ktoby szie thego waził przestempicz, ilieby go krocz poimano, taky każdy ma bicz karan przesz wsseliakego milosierdzia, u prągi staniem za szyie w kunie dzien czali. A one drwa, s ktoremi go poimaią, maią mu bicz zawieszone u szyie tak długo, poky bendzie u pragy stal. I każdemu thakiemu nie poidzie wimowka: dano mi, albo isz szwoie noszę, albo iżem kupił, bo thym niewinidzie ani szie wimowi, alie przedsie będzie karan.

§ 2. Item. Gdzieby szie kto thego po takym karaniu smiał wazicz drugi rasz, a dostaną go, tedy taky ma bicz uchlastan u prągi, z miastha precz wignann.

§ 3. Item. Gdzieby go trzeczy rasz dostano w takiemże przestempku, taky kaszdy ma bicz obieszon między stoszi na subieniczi.

§ 4. Item. Gdzieby kogo przeswiaczono a hon (s) kradzione drwa w domu chowa albo ie przedaie nakradwszi ich, taky kaszdi pro primo ma bicz u prągi uchlastan, pro secundo maią mu ucho urznacz albo nosz pryskowacz dlia znaku, pro tertio ma bicz karan wedlie prawa opiszanego o kradzieży drew.

§ 5. Item howi (s), ktorzi nioszą węszlami na przeday drwa do miastha, thesz maią bicz karany staniem u prągi dzien czaly pro primo, bądz chłop bądz niewiastha, pro secundo u prągi uchlustacz.

§ 6. Na trzaszky żaden niema chodzicz na brzeg mieisky any ich zbieracz między stosi y między dziessiątkami, a ktoby szie thego wazil przestąmpicz, bądz mięscziszna, bądz biala glowa, ktoby iedno był poiman, każdy thaky ma bicz wzięthy do klody, a tham ma bicz ubith biczmy od sług mieiszkich przesz wsseliakiego miłosierdzia.

§ 7. Item. A isz w noczy zlodzieie nawięnczey drwa kradną a nakradwszy we dnie przedaią, od thego czaszu kogo zalapią in furto, bądź drab albo kto inszy, thedy taky kaszdy ma bicz karan zarazem podlug prawa.

Acta Consul. Crac. 9, str. 40.

243. 1574. die 9. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de pretio panis et cervisiae.

Die 9 mensis Septembris sub proconsulatu spectabilis domini Martini Vrbanowicz. — Panowie raiczy Crakowszczi per scaedulas de more solenniter conuocati na rathuszu, postanowili ordinacią około piekarzi i karczmarzi. Stała szie uchwała y usthawa przesz ich moscz zaczną radę Crakowską:

§ 1. O piwo. Gdysz achtel piwa wedle miary Cracc. ma w szobie miecz quart vinnich 248, tho iest garnczy 62, ktory ma placzicz gr. 28, a thak maią bicz troiakie konwie mieiszką czechą czechowane, pulgroszkowa, dwupieniężna a trzecia pieniężna, a na wirschu dziurka, do ktorey piwo ma sięgnącz.

Naprzod tedy pulgroszkowa konew ma w szobie miecz 4 quarti piwa. A thak wedlie thegosz pomiaru dwupieniężna y pieniężna ma szie zgadzacz, aby szie rowno zgadzalo wedlie thegosz wymiaru. A iest roszkazanie ich mosczi, isz lieglarze thakowe naczynie maią naddawacz panom mieszczanom y karczmarzom, a kaszdy karczmarz pod viną panską ma miecz thakowe troiakie naczynie.

§ 2. O chlieb. Poniewasz iest theras na targu zitho po gr. 26, po 27, po 28, maią panowie piekarze pod wagą chlieb przedawacz, ktory ma wazicz za grosz rząd ieden, w ktorym iest 10 chlieba, ffuntow 5. A gdzieby vięcz niedostalo komu piączi ffuntow w rzędzie, a domagal szie thego po piekarzu, będzie mu powinien dolozicz chliebem thym, ktory do przziczinku zwikli miewacz. A isz pszenicza teras iest na thargu po gr. 48, po gr. 49, po gr. 50, thedy w rzędzie, w ktorym ma bicz 20 zemel za grosz, maią wazicz dwa funtty zupelnei wagi. A w ktorymby rzędzie thakowich zemel mniei naliazło, nisz dwa funthy, ma bicz karan kopą viny. Ku ktoremu dogliądaniu chlieba panowie raicze z uczcziwem pospolstwem 40 mężow Piotra Hanuszowicza y Foltyna prassoly mieisczany Crakowskie obrali y naznaczili.

Acta Cons. Crac. 9, str. 39.

244. 1574. die 13. m. Septembris, Cracoviae.

De officio campanatoris praetorii.

Actum feria secunda in vigilia s. Crucis Exaltationis, 1574. — Spectabiles domini consules Cracouienses seuere interminarunt ac edixerunt Petro campanatori praetorij Cracouiensis, vt qualibet nocte in praetorio semper dormiat, circaque impulsionem campanae semper praesto sit, smetherhauss quotidie aperiat et claudat sub ammissione officij, quo in praesenti fungitur, si in aliqua parte edictum transgressus fuerit.

ctAa Cons. Cracov. 23, str. 812.

245. 1574. die 17. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de mensuris signandis et de mercede tutnariorum.

§ 1. O kangeszeri. Panowie raiczy Crakowsczy per scaedulas de more legittime congregati postanowicz raczily, aby zaden s kangisserow Crakowskich nieszmiał żadny quarthy czenowi nikomu nie przedawacz, aszby byla na niei czecha mieiszka wbyta. Ktoryby szie thego wazil, ma bicz karan viną kopą groszy.

§ 2. Thesz ich moscz postanowicz raczyli consolationis loco panom 4 deputatom naznaczonym około rządu przekupstwa 30 Iulij, każdy tidzien aby iem z rathusza każdą sobothę dawano thrzi złothe, a ode dnia iutrzeiszego ma iem poczętha bicz placza.

Acta Cons. Crac. 9, str. 40.

246. 1574. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de consulibus, qui de mercatoribus extraneis curam adhibeant et debita civilia exsequantur, deligendis.

Feria quinta post Mathaei. — Ich moscz in pleno numero congregati tak posthanowicz raczily ad emonenda debita, quecunque reipublicae ciuitatis huius a quibusuis personis status et sexus utriusque debentur:

§ 1. Domini consules ad emonenda ciuitatis debita constituti. — Naznaczili pewne ossoby s posrodka siebie: pana Daniela Chroberskiego, pana Stanisława Zawaczkiego Picusza doctora, pana Iana Miąnczinskiego thesz doctora, a pana Iana Grotha, raicze Crakowskie, dantes illis plenariam et omnimodam facultatem de praemissis agendi et transigendi: promittentes pro rato et grato suscepturos, quicquid nomine rei publicae huius et in commodum ac emolumentum ciuitatis ab eis actum, gestum, transactum, conclusumque fuerit, vnius vel duorum praedictorum dominorum modo praemisso constitutorum absentia minime obstante.

§ 2. De ainlegeris. Item za dogliędacze einlegerow y kupczow czudzoziemskich, ktorzy dzywnymi sposobi ziwnoscz obywateliom miastha thego odeimuią, obrali pany, pana Marczina Vrbanowicza burmistrza a pana Mikolaia Alantseae raicze Crakowskiego. A isz pan Alantseae thego szię zbraniał, tedy na mieiscze iego obran iest pan Valtin Croker raicza Crakowsky.

§ 3. O pułkufki. Item ich moscz postanowicz raczyly y obwolacz w jarmark roszkazaly, aby pulkuffky węgierskie, czo w nich vina węgierskie przywozą, wedle banthu kosziczkiego niemiewali w szobie od tich czaszow mniei, iedno pięcz barill, każdą barillę po 24 garnczy rachuiącz, pod srogiem karaniem.

Acta Cons. Crac. 9, str. 41.

247. 1575. die 26. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de agris civilibus locandis.

Actum sabbato ante dominicam Palmarum. — Zaczni panovie burmistrz i raicze stharszy i siedzączy bendącz obeslani przes caeduły na rathusz Crac. w sprawach rzeczypospolitei, w zupełnym i ieszcze dobrze wienthszym poczczie na then czas bendączy, pilnie radząc o dobrem i o pożytkach mieszczkich Crakowskich, przegląda iąc i zabiegaiącz przyszlem przygodam i szkodam, ktoreby za czassem przypascz mogly i napotym przywieszcz wielką wątpliwoscz, a za thym pothym i o szkody trudnosczi, nakłady i vtraczenie granicznego grunthu mieszczkiego, maiącz w thym przed oczyma i na pamienczi povinnoscz i przyssienge sswą, iże ssą zawsze povinovaczi obmyszliawacz dobrego i pożythkow rzeczypospolitei mieszczkiei Crakowskiei, przestrzegaiącz i zabiegaiącz wczass radą i pomoczą iakiego vmnieiszenia, szkod i vtraczenia miasta, vidząc z i przypominaiącz tho miedzy sobą, a ono liudzie obczy prawie wszyszczy wobedz postronni ssąssiedzi ku miasthu i prawu Crakowskiemu nienalieżączy i owszem prawa mieszczkiego niemaiączy, grunthom mieszczkiem szkody czynią na bloniu u granicze u karczmy kamiennei, w łąkach mieszczkich pastw używaią i tham szkody vielkie miasthu i grunthovi wszitkiemu mieszczkiemu bydly i trzodami niezliczonemi czynią i psuią, prawie iusz sobie za thą swobodą wolną przywłasczaiącz za dziedzictwo i za prawo właszczi wy grunth mieszczki Cracowski, za temi tedy tak vielkiemi i gwaltownemi przyczynami uznawaiącz i obaczawaiącz bycz o thym szkodliwą vchwalę senatus consultum naszego, ktoressmy byli o thym uczynili we srodę po niedzieli Rogationum roku Bożego 1573, thedy iako niepożyteczne i owszem szkodliwe rzeczypospolitei mieiszczkiei, iusz exnunc teras niema miecz, ani ma, ani iusz bendzie nigdy moglo miecz mieszcza i żadnei wladzei i moczy. A iżechmy dali i przodkovie naszy summe niemałą pieniendzy z rzeczypospolitei mieszczkiei iego mosczi xiendzu opathovi Mogilskiemu i conventovi iego dlia thego, ażeby miastho Crakow i rzeczpospolita miastha Crakowa s thamtego grunthu była przyscz mogła ku nieiakiemu pożytkovi s tamtei tho sztuki grunthu u granicz u Kamiennej karczmy, theda tho iusz teraz exnunc zassię uchwaliamy i postanowiamy dlia zatrzymania possessiei i grunthow mieszczkich, thakiesz dlia rocznych napothym plathow a pożytkow miasthu postanaviamy tho i uchwaliamy naiącz i do kilia liath arendovacz thę tho sztukę grunthu mieszczkiego od granicze dlia spokoinieiszego używania błonia miastha Crakowa iakiei ossobie potężnei, ktoraby tho ossoba taka taką sztukę grunthu nakladem swym za arendę ogrodzila i opravila, a żeby do pozitku miastu i rzeczypospolitei Crakowskiei przyviodla, skądby i grunth i granicza mieszczka uspokoiona i od szkod volna była i thesz żeby pożytek i plath urosł a napotym żeby żadnych wątpliwosczi o wlassnoscz viecznosczi samego wolnego dziedzicztwa mieszczkiego nie bylo.

Acta Consul. Crac. 9, str. 42.

248. 1575. die 21. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de agris civilibus locandis.

Actum feria quinta pridie festi sanctae Mariae Magdalenae. — Famati domini consules ciuitatis Kasimiriae iuxta Craccouiam pleno numero congregati, animaduertentes tempus sationis in agris ciuilibus Kasimiriensibus faciendae aptum imminere atque appropinquari, praecauentes igitur, ne quid prouentuum ciuitati ex iisdem agris aduenientium imminueretur et censibus inde solui consuetis quicquam detraheretur in damnum reipublicae ciuitatis Kasimiriae, proinde constituerunt atque decreuerunt supputatis censibus tam ad magnam procurationem castri Cracouiensis quam etiam ad coenobia seu ecclesias et fraternitates singulis annis solui consuetis, tum eo perpenso, quantum vtilitatis annuae adferrent et quantum praeteritorum annorum conductor siue arendator soluerat, eosdem agros potiores siue fertiliores nempe laneum quemlibet iuxta diuisionem per florenos quindecim uel sedecim, minus vero fertiliores per florenos decem monetae Polonicalis, per 30 gr. quemlibet florenorum computando, locari, census annui ad praetorium Kasimiriense soluendi.

Acta Consul. Casimir. 764, str. 622.

249. 1575. die 2. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de defensione civitatis, de centurionibus et decurionibus necnon stationibus eorum.

Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die secunda Decembris sub proconsulatu magistratuque spectabilis ac generosi domini Erasmi Czeczotka consulis Cracouiensis. — Spectabilis senatus celeberrimae vrbis Cracouiensis in praetorium ad consultandum de arduis reipublicae negotiis congregatus, voto vnanimi ordinis boni ergo infrascripta conclusit, sanxit, statuitque. Cuius quidem ordinis constitutionisque tam spectabiles domini consules Cracouienses, quam seniores contuberniorum omnium mechanicorum schaedulas acceperunt.

1. Panu Erasmuszowj Czeczotcze Szewcza brona zleczona i oddana, na ktorey to bronie Szewczey armatę swoię winny chować panowie starssy czechu białoskorniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Erasmus Czeczotka ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pientramy iako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury i przechody po murach wolne wssendy były około takowey brony.

2. Panu Erasmussowj Eichliarowj Wyslna brona zleczona y oddana, na ktorey to Wislney bronie armatę swoię winni chowacz czi to panowie starssy czechowie, zbroię y strzelbę cechową, yako panowie kowalie, slossarze, kotlarze, nagliarze, a pan Erasmusz Eichlar ma nad niemi zwierzchnoscz mieć

y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła, y tess zeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey brony.

3. Panu Ioachímowj Crzizanowskiemu Slawkowska brona zleczona y oddana, na którey bronie armatę swoię winni chować panowie starssy czechu crawieczkiego, zbroię i strzelbę cechową, a pan Ioachim Crzizanowsky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła, y tess, żeby mury y przechody wolne wssendy beły około takowey brony.

4. Panu Stefanowj Halerowj Tworzianska brona zleczona i oddana, na którey bronie armatę swoię winni chować panowie starssy cechu kusznierzskiego, zbroyę y strzelbę czechową, a pan Stefan Haller ma nad niemi zwierzchność miecz, y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pientramy iako y schodamy opatrzona bela y tess zeby mury i przechody wolne wssendy beły około takowey brony.

5. Panu Ianowi Morstinowj Mikołaiska brona zleczona i oddana, na ktorey to bronie armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu rzezniczego, zbroię y strzelbę cechową, a pan Ian Morstin ma nad niemi zwierzchność miecz y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pięntrami yako y schodamy opatrzona beła, y tess zeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey brony.

6. Panu Danieliowj Chroberskiemu Nowa brona zleczona i oddana, na ktorei to bronie armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu piekarskiego, zbroię y strzelbę cechową, a pan Daniel Chrobersky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, zeby ta brona tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła, y tess zeby mury i przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey brony.

7. Panu Foltinowj Crokierowj Grodzka brona zleczona i oddana, na ktorey to bronie armatę swoię winni chować panowie starssy czechu złotniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Foltin Crokier ma nad niemi zwierzchność miecz y tego winien doyrzeć, żeby ta brona tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey brony.

8. Themusz panu Foltinowj Crokierowj wieża v łazniey za swientem Francziskiem, ktorą zowią Legatorum, zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu murarskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Foltin Crokier ma nad niemi zwierzchność miecz, y tego winien doyrzeć żeby ta wieża tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

9. Panu Hieronimowi Zalaszowskiemu pierwsza wieża od Wislnej brony zleczona y oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssi czechu prassolnego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Hieronim Zaliaszowsky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła y tess żeby mury y przechody na murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

10. Temusz panu Hieronimowi Zalassowskiemu wtora wieża od Wislne

broni zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechow konwissarskiego i barwierskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Hjeronim Zalasowski ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody na murzech wssendy około takowey wieży beły.

11. Panu Pawlowj Biertultowskiemu piąta wieża od Sewczei broni zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechow sledziowniczego i laziebniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Paweł Biertultowsky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey wieże.

12. Panu Bartossowj Paczoscze czwarta wieza od Tworzianskiej brony kv Mikołaiskiei bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezj armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu karczmarskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Bartosz Paczoska ma nad niemi zwierzchność mieć, y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże (beły).

13. Panu Sigmuntowj Gutteterowj pierwsza wieża od Sewczej bronj zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu czerwonich garbarzow, zbroię i strzelbę czechową, a pan Sigmunt Gutteter ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami yako y schodami opatrzona beła y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

14. Temusz panu Sigmuntowj Gutteterowj druga wieża od Sewczej broni zleczona y oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechu bednarskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Sigmunt Gutteter ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieza tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieze beły.

15. Panu Ianowj Spigliarowj dziewiąta wieza od Sewczej broni ku Slawkowskiej bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu garnczarskiego, zbroię i strzelbę czechową, a pan Ian Spigliar ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami yako i schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

16. Panu Christophowj Romerowj trzecia wieża od Wislnej broni ku Sewczei bronie zleczona i oddana, na którey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu miechowniczego i kalietniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Christoff Romer ma nad niemi zwierzchność miecz y tego doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

17. Temusz panu Christofowj Romerowj pierwsza wieza od s. Anni fortkj zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechu nozowniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Christoff Ro-

mer ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

18. Panu Stanisławowj Sadowskiemu pierwsza wieża od Sławkowskiei brony ku Tworzianskiej bronie zlecona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechow mieczniczego, rimarskiego, pasniczego i midlarskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Stanisław Sadowsky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

19. Panu doctorowj Lukassowj Morecziussowj wtora wieża i trzeczia wieża od Sławkowskiej broni ku Tworzyianskiej bronie nad czayghausem zleczona i oddana, na których to dwu wieżach armatę swoię winni chować panowie starssy czechow stolarskiego, malarskiego, cziesselskiego, powrozniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan doctor Lukasz ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, aby the wieże tak pientrami iako y schodamy opatrzone beły, y tess żeby mury i przechody po murzech wssendy około takowych wiess wolne beły.

20. Panu Mikołaiowj Alantssemu pierwsza wieża i wtora wieża od Tworzianskiej broni kv Mikołaiskiej bronie zleczona i oddana, na ktorich to dwu wieżach armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu sewczego, zbroię i strzelbę czechową, a pan Mikołay Alantse ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby the wieże tak pientrami iako y schodami opatrzone beły y tes żeby mury y przechody wolne po murzech wssendy około takowych wiess wolne (s) beły.

21. Pann Stanisławowi Pikussowj Zawadzkiemu doctorowj trzecia wieza od Sewczej brony nad Zidowską vliczą zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechu introligatorskiego, zbroię i strzelbę czechową, a pan Stanisław Picus doctor Zawadzkj ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

22. Themusz panu doctorowj Stanisławowj Picussowi Zawadzkiemu czwarta wieża od Szewczej broni ku Sławkowskiej bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechow kołodzieiskiego i stalmaskiego, zbroię y strzelbę czechową, a pan doctor Picus Zawadzky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientramy iako y schodamy opatrzona beła y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey wieże.

23. Panu doctorowj Ianowj Miąnczińskiemu pianta wieża od Tworzianskiej broni ku Mikołaiskiej bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechow grzebienniczego, iglarskiego, kartowniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan doctor Ian Miąnczinsky ma nad niemi zwierzchność miecz y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami iako y schodamy opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody wolne po murzech wssendy około takowey wieże beły.

24. Panu Marczinowi Vrbankowiczowj szosta wieża od Tworzianskiej

broni ku Mikołaiskiej broni (s) zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechow crupniczego, przekupnie starssj, szadlniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Marczin Vrbankowicz ma nad niemi zwierzchność miecz y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami yako y schodamy opatrzona, y tess żeby mury i przechody po murzech wolne wssendy około takowey wieże beły.

25. Panu Gabrielowj Słońskiemu sziodma wieża od Tworzianskiej broni ku Mikolaiskiej bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu barchanniczego, zbroyę y strzelbę czechową, a pan Gabriel Slonsky ma nad niemi zwierzchność mieć y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami yako y schodamy opatrzona beła y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey wieże.

26. Panu Piotrowj Fogelwedrowj ossma wieża od Tworzianskiej brony nad Szwidniczką wieżą zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chować panowie starssy czechu czapniczego, zbroię y strzelbę czechową, a pan Piotr Fogelwayder ma nad niemi zwierzchność miecz, y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientrami yako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey wieże.

27. Panu Ianowj Grothowj wtora wieża od Nowei broni ku Grodzskiej bronie zleczona i oddana, na ktorey to wiezi armatę swoię winni chowacz panowie starssy czechu sziodlarskiego, zbroyę y strzelbę czechową, a pan Ian Grot ma nad niemi zwierzchność mieć, y tego winien doyrzeć, żeby ta wieża tak pientramy iako y schodami opatrzona beła, y tess żeby mury y przechody po murzech wolne wssendy beły około takowey wieże.

Spisanye hethmanow albo rotmystrzow y dzyesyątnykow ze czterzech wyrtelyow w myesczye Crakowye thudzyesz thesz stanowyska, gdzie ktory rothmystrz z dzyesyątnyky swemy ma stanącz naznaczone.

I. Quartale laniorum.

Nad tym wiertelim rzezniczem postanowiony iest hetman albo rotmistrz pan Sebastian Pawlikowicz (na iego miesczu p. Marek Malinowski)*). Do tago wiertela rzezniczego temu panu Sebastianowj Pawlikowiczowj hetmanowj naznaczeni są czj dziesziantniczj: Olbrich Cortaczkj, Bartel Scharfembergk, Sebastian Kukuła, Iacob Slossarz, Servaczi Pernusz (na miesczu yego Mathis Lypsky krawyecz), Lorincz Crimer, Bienasz Maieran (na miesczu iego Sebastian Lombardj), Christoff Belza, Woicziech Schamotulczik, Stanisław Walasky, Simon Sządziczkj, Ian Zinowicz crawiecz, Blażej Pielgrzim, Pawel murarz, Marczin Grochal, Stanislaw Lupczicz (na miesczu iego Marek rzeznyk), Sebastian Naborowsky, Mikołaj Gierczicz kj, Bartoss Ptassinsky, Marczin Liadzik, Hanusz Langk, Mathisz Szamotulczik, Balczer Gierzstman.

Themu panu Sebastianowj Pawlikowiczowj hetmanowj y z dziessiąn-

*) Ten i następne w nawias ujęte dodatki, inną acz spółczesną dopisane są reką.

tnikj iego naznaczono stanowisko i ma stanącz w ssukienniczach. Ten pan Sebastian Pawlikowic z dziesziatnikj szwoiemj s stanowiska swoiego z sukiennicz ma iscz na murj od brony Tworzianskiej aże do Mikolaiskiej i Nowej brony.

II. Quartale castrense.

Nad tim wiertelim grodzskiem postanowiony iest hetman albo rotmistrz pan Iurek Lamboch. Do tego wiertela grodzkiego temu panu Iurkowi Lambochowi hetmanowj naznaczeni szą czj (na miesczu pana Iurka Lambacha obranj hethman Czesar złotnik, po smierczi iego Sebestian Miączinski) dziessiantniczj: Matisz Warsawsky, Andrzej Prusz (na mieysczu iego Wawrzinicz Nazimiecz), Stanisław Gutowskj (na miesczu iego Mathis Kliy Siedmigęba), Ian Warpęska, Foltin Powsinsky, Iurek Sarfembergk (na miesczu iego Folthin prassoł, a dlia iego chorobi na oczi Stanisław Gutowskj złotnik), Vrban Frizer (na mieysczu iego Mathis Ziebeneicher), Sebastian Hallemberger, Woicziech Curowsky (na mieysczu iego Lorincz Nagliar), Fridrich miechownich, Lorenc Iurzicz (na mieysczu iego Baptista Fontanino, na miesczu iego Daniel Zaidlicz), Stanisław Przemowa, Caesar złotnik (na miesczu iego Iendrzey szmukierz), Paweł Costan, Ian Sapala (na miesczu iego Hanus Wilhelm).

Temu panu Iurkowj Lambochowi hetmanowj i dziessiąntnikom iego naznaczono stanowisko i ma stanącz na spiklierzu. Ten pan Iurek Lemboch z dziessiantnikj swemi s stanowiska swoiego spichlierza ma iscz na murj począ̨wszj od s. Francziska aże do broni Wislnej, do s. Anni fortkj aże do samej Szewczej bronj.

III. Quartale figulorum.

Nad tim wiertelem garnczarskiem postanowioni iest hetman albo rotmistrz pan Stanisław Zawadzkj. Do tego wiertela garnczarskiego temu panu Stanisławowj Zawadzkiemu hetmanowj naznaczeni są czj: Iakub Galka (na miesczu iego Valenthi Wyerzeysky), Hanusz Waxman, Stanisław Kotliczkj, Ian Kopa (na miesczu iego Mathis midliarz, czo Kopyną poyął), Clemens jntroligator, (na miesczu yego Casper jntroligator), Iaross Ruma, Iozeff Bartkowsky (na miesczu iego Iacob Klys), Hanusz Schrekinger (na miesczu iego Marczin Wihauser), Stanisław Kozak (Barthosz Caczmarz tamże w domu na iego miesczu).

Temu panu Stanisławowj Zawadzkiemu hetmanowj i dziesiątnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz w ratuszu i na piętrze ratusznem. Ten pan Stanisław Zadwadzkj z dziesiątnikj swemj s stanowiska swoiego z ratusza ma iść na murj począ̨wszj od Sewczej broni od Nicza aże do Sławkowskiej broni.

IV. Quartale Slawkowiense.

Nad tim wiertelim Slawkowskiem postanowioni iest hetman albo rotmistrz Sebastian Bank. Do tego wiertelia Sławkowskiego temu panu Sebastianowi Bankowj hetmanowj naznaczeni są czj dziessiątniczj: Lorenc Wilkowsky (na miesczu iego Ian Ventura kaczmarz), Wolff Klein, Stanisław Frizer, Matisz Sczigieł, Ian Chmielik, Erasmus Chibik, Christoff Kichlarz, Tomasz

Marssalek (na mieisczu iego Stanisław Tirala szwiecz), Casper Rezler, Marczin Zedlik, Gregier Stroyny, Iakub Zaczek, Matisz Wierzbięta, Woicziech Zatorsky (na mieszczu iego Piotr Czeczotka), Matisz Łoiek.

Temu panu Sebastianowj Bankowj hetmanowj i dziessiantnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz w rinku v ratusza.

V. Na przedmieszczіu przed Mikołaiską i Nową broną.

Na tym przedmieszczіu postanowiony iest hetman albo rotmistrz Iendrzei Czichon. Na tim przedmieszczіu temu panu Iendrzeiowj Czichoniowj naznaczeni ssą czj dziesziątniczj: Simon Grzebiennik (na miesczu iego Paweł paśnik), Matisz Sapiczkj (Iacob Wielyunsky czapnyk), Paweł grzebiennik, Wawrziniecz Romanowskj, Stanisław Dobrochowsky, Ian Iakubowsky, Franczissek szwiecz, Marczin Babsky, Valenty stelmach, Bartosz powroznik.

Temu panu Iendrzeiowi Czichoniowj hetmanowj i dziessiątnikom iego naznaczono stanowisko i ma stanącz w rinku od jęlieni y vlicze Sławkowskiej aże do vlicze swientego Iana. Ten to Ięndrzej Czichon z dziessiątnikj szwoiemi s stanowiska swoiego ma iść na mury poczawszy od brony Sławkowskiej od czeighausa aże do brony Tworzianskiej.

VI. Na przedmieszczіu na Garbarzach

czi czterzei rotmistrzowie ssą naznaczeni:

Pierwssi rotmistrz Stanisław Brickner. Themu panu Stanisławowj Bricknerowj naznaczeni ssą czj dziessiantniczj: Stanisław Gebel, Francz Nayman, Tomasz Kolbe, Ian Lisz, Piotr Szwande, Bartosz crawiec.

Temusz panu Stanisławowj Bricknerowj rotmistrzowj i dziessiątnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz przed panią Crakowską w rinku od Braczkiej vlicze aze ku menniczj. Ten to Stanisław Brickner z dziessiątnikj szwoyemi s stanowiska sswoiego ma iscz do Tworzianskiej brony.

Drugi rotmistrz Hanus Lemhaus. Temu to panu Hanussowi Lemhaussowj naznaczeni ssą czj dziessiantniczj: Christoff Kail, Ian Abram, Piotr Gendziec, Mathisz Bulga, Sczidruba nozownik, Dauid Salmon.

Temusz to panu Hanussowj Lemhaussowj rotmistrzowj y dziessiantnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz w rinku pod kamieniczamj, poczawszj od Braczkiej vlicze od pana Morstina asz do pana Pawla Biertultowskiego.

Ten to Hanus Lemhaus z dziesziątnikj swoiemi s stanowiska szwoiego ma iscz do broni Grodzkiej.

Trzeczj rotmistrz Hanuss Lierza. Temu panu Hanussowj Lierze naznaczeni ssą czj dziesziantniczj: Adam Sigmunt, Antoni Walman, Ian Ritter, Wawrziniec szwiec, Matisz Zelienskj, Benedicth Zaidel.

Temusz panu Hanuszowj Lierze rotmistrzowj i dziessiątnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz w rinku począwszi od Baranow aże do pana Crokiera raycze. Ten to Hanusz Lierz z dziessiantnikj swoiemi s stanowiska swoiego ma iscz do Mikołaiskiej brony.

Czwarti rotmistrz Bernath Henke. Temu to panu Bernatowj Henkowj naznaczeni ssą czj dziessiantniczj: Hanus Labstadt, Iacob Skawinsky, Andris Szolcz, Ian Tarnawsky, Olexi Wierzbiczkj, Matisz Pisczek.

Temu panu Bernatowj Henkowj rotmistrzowi y dziessiantnikom iego naznaczono stanowisko y ma stanącz w rinku począwszj od pana Wolff Kleina aże ku Christoforowj. Ten to Bernath Henke z dziessiantnikj swoiemi s stanowiska szwoiego ma iscz do Szewczej brony.

Acta Cons. Crac. 9, str. 51.

250. 1576. die 27. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de suscipiendo et deponendo officio proconsulis.

Actum feria sexta post festum Conuersionis s. Pauli apostoli proxima. — Famati domini consules ciuitatis Kasimiriae iuxta Cracouiam consistentis, omnes insolidum residentes et antiqui in arduis reipublicae negociis in praetorium pleno numero per cedulas conuocati ac congregati, abolita antiqua consuetudine, qua dominus proconsul eiusdem ciuitatis pro tempore existens, exactis quatuor septimanis proconsulatus sui sabbato ante vesperas seu tempore pomaeridiano alteri collegae suo ordine post se sequenti consuli officium proconsulatus in praetorio praesentibus dominis consulibus resignauerat, concordibus sententiis sanciuerunt ac deinceps futuris temporibus seruandum constituerunt, vt quilibet dominus proconsul praescriptae ciuitatis protunc existens, exactis et expletis integris quatuor septimanis proconsulatus sui feria quinta immediate praecedenti resignacionem eiusdem officii alteri collegae suo consulari in sessione residenti in praetorio, si adsit, sin vero minus, tunc per famulum officii denunciaret ac significaret, eum officium proconsulatus sabbato proxime futuro sequi et competere, vt suscepturus illud promptum se mane sabbati exhibeat et in praetorium veniret. Die tandem sabbati veniente vterque tam resignaturus quam suscepturus mane ante prandia vocatis in praetorium dominis consulibus, in praesentia eorum praecedens sequenti hoc ipsum officium proconsulatus honorifice legittimeque, vti decet, praemissis praemittendis resignaret.

Acta Consul. Casimir. N. 764, str. 742.

251. 1576. die 17. m. Maii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegia civibus Cracoviensibus ab antecessoribus suis impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Regum et principum virtus in tempora perpetua illustratur, quum suorum subditorum incrementis consulunt et prospiciunt, quumque illos iustitia dirigunt et in iuribus ipsorum tuentur, conseruant et manu tenent. Vt autem talium regum et principum laus et virtus posteris testata reddatur, solent ea, quae subditis suis pro eorum benemeritis ornamenta et incrementa concesserint, literis

memoriae ipsorum posteritati comendare. Proinde nos Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lancitiae, Kuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, Kiiouiae, Wolhiniae, Podlachiae atque Culmensis, Elbingensis ac Pomeraniae etc. et princeps Transylvaniae, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia quemadmodum nos superioribus diebus anno vertente in ciuitate nostra Megess, in palatinatu Transylvaniae solenni praestito iuramento coram oratoribus regni Poloniae et literis ad id datis, omnibus, quorum id interfuerit, fidem fecimus, nos omnia iura, priuilegia et libertates quorumuis subditorum nostrorum omnium statuum et ordinum, tam publicas, quam priuatas confirmauisse, ita posteaquam ad regni sedem peruenimus et gubernacula ipsius acceptaremus, tametsi memores iusiurandi a nobis praestiti et fidei per literas nostras datae, ea, ad quae verbis nos adstrinximus, in praesenti generali conuentu Cracouiensi coronationis nostrae re ipsa praestiterimus, omniaque iura, priuilegia, libertates, literas et immunitates ecclesiasticas et seculares, tam publicas, quam priuatas, personis cuiuscunque status et ordinis a regibus Poloniae et aliis antecessoribus nostris concessas, literis super ea re specialiter datis, confirmauerimus, eaque nos omnia sancte, inconcusse et inuiolabiliter obseruaturos vigore praestiti iuramenti obligauerimus, quia tamen nobis in conuentione praesenti generali Cracouiensi coronationis nostrae vna cum consiliariis nostris et nunctiis terrarum ad regnum nostrum pertinentium, existentibus, venientes ad praesentiam nostram spectabiles, nobiles et famati consules ciuitatis nostrae Cracouiensis regiae et iurisdictionis eiusdem nominibus nobis humiliter supplicarunt, vt omnia iura, priuilegia, consuetudines, libertates et immunitates eorum, per serenissimos dominos antecessores nostros ipsis concessas, specialibus literis nostris autoritate nostra regia approbare, ratificare, confirmare et in exequutionem debitam ponere dignaremur, quandoquidem memorati consules ac tota communitas ciuitatis nostrae Cracouiensis ac ipsa ciuitas nostra Cracouiensis regia pro eorum in nos animi propensione fideique integritate ac obseruantia, qua nos concordibus votis ad hoc inclytum regnum gubernandum, Dei omnipotentis fauente clementia vna cum aliis statibus ac ordinibus regni nostri tam spiritualibus quam secularibus foeliciter elegerint et sese huic ab hominum memoria anteactis retro annis et temporibus tam erga omnes serenissimos reges Poloniae et alios antecessores nostros, quam erga rempublicam Polonam interregni bini tempore annis superioribus elapsis fideliter et probe gesserunt, ita ut non tantum facultates et robur suum omne, verum sanguinem etiam atque vitam ipsam, si ita res exposceret, pro defensione non solum vrbis Cracouiensis sed etiam regni ipsius Poloniae semper erant impendere parati, adeo ut ex illorum numero propter pestilentiam binam seuientem, quae in hac ciuitate biennio sese mutuo consequente, per longum tempus fuerat, nonnulli vitam cum morte commutarunt, praeterea ut eam ciuitatem regni primariam tam regno quam maiestati nostrae saluam et incolumem conseruarent, magnam copiam militum suis propriis stipendiis pro defendenda ea ciuitate multo tempore aluerunt foueruntque notabiliter: vt itaque saepedicti consules ac tota communitas ciuitatis nostrae Craco-

uiensis perpendant se gratiarum nostrarum effectus et in praesentiarum consequutos et omni deinceps tempore procul dubio consequuturos, ex innata virtute et munificentia nostra regia per litteras perhennes nostras, quemadmodum quibuslibet petentibus confirmationes priuilegiorum ab olim antecessoribus nostris habitorum, merito dandas decreuimus, sic ciuitati nostrae Cracouiensi regiae priuilegia, inscriptiones, libertates, concessiones, exemptiones, praerogatiuas, decreta, indulta, consuetudines et alia omnia munimenta per dominos (s) olim antecessores nostros Casimirum secundum seu Magnum, Ludouicum alias Loysz nuncupatum, Wladislaum Iagellonem, Wladislaum Iagellonidem, Casimirum tercium, Ioannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum primum, Sigismundum Augustum, qui annis superioribus ex hac vita decessit, Henricum aliosque omnes reges, principes, duces, monarchas et gubernatores regni Poloniae, praedecessores nostros simul coniunctim aut diuisim ciuitati praedictae et eius omnibus incolis datas et concessas, uti iusta et legitima iustasque et legitimas, quorum quarumque tenores perinde esse et valere volumus tanquam his nostris de verbo ad verbum inserta insertaeque essent, in omnibus eorum earumque tenoribus, passibus, capitulis, punctis, conditionibus, clausulis et articulis duximus de speciali gratia nostra virtuteque innata et munificentia regijs nostris confirmanda, approbanda, ratificanda et roboranda, ac in debitam exequutionem ponenda, confirmandasque, approbandas, ratificandas, roborandas, et in debitam exequutionem ponendas, prout confirmamus, approbamus, ratificamus et roboramus atque in debitam exequutionem ponimus: decernentes ea et eas perpetui roboris vim habitura et habituras tenore praesentium mediante perpetuo et in aeuum. In quorum omnium fidem et euidentius testimonium praesentes literas manu propria subscripsimus, sigilloque appenso communiri iussimus. Datum Cracouiae in conuentu regni generali foelicis coronationis nostrae, feria quinta post dominicam Iubilate proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, regni vero nostri anno primo. Praesentibus reuerendis, magnificis, generosis et nobilibus Francisco Crasinskj Cracouiense, Stanislao Karnkowski Wladislauiense, Luca Koscieleczki Praemisliense, Alberto Sobieiuskj de Starożreby Chelmense, Dei gratia episcopis, Valentino Dąmbienski de Dąmbiani castellano Cracouiense, Wartenseque capitaneo, Petro a Zborow palatino et generali Cracouiense, Camionacenseque capitaneo, Ioanne Kosthka de Stangenberck Sandomiriense et Marienburgense, Pucense, Derszauienseque capitaneo, Casparo Zebrzidowski de Wienczborgk Calissiense, Ioanne Sierakowski de Bogusławicze Lanciciense et capitaneo Przedecense, Ioanne Tarło de Sczekarzowicze Lublinense et capitaneo Pilznense, Andrea comite a Tenczyn Belzense et capitaneo Hrubiessouiense, Nicolao Kiszka de Cziechanowiecz Podlachiae palatinis, Bielsczense et Drohiciense capitaneo, Ioanne comite a Tenczyn Woynicense et capitaneo Lublinense, Andrea Dębowski Siradiense et capitaneo Lanciciense, Iacobo Laszoczkj Lanciciense, Stanislao Herborth de Fulstyn Leopoliense, Samboriense et Drohobycense capitaneo ac salinarum in Russia praefecto, Mathia Zalinski Gedanense et Tucholiense, Iasienecense, Zismuriense capitaneo, Stanislao Szaffraniecz de Pieszkowa Skała Biecense et capitaneo Lelouiense, Nicolao Ligęza de Bobrek Zauichostense et capitaneo Biecense, Ioanne Sienienski

Zarnouiense, Christophero Lanczkorunski Malogostense, Ioanne Christoporskj Wielunense, Ioanne Sierakowski de Gologori Haliciense, Ioanne Herborth de Fulsthyn Sanocense et capitaneo Praemysliense, Nicolao Liszakowski Chelmense, Paulo a Dzialyn Dobrzynense et capitaneo Nieszouiense, Sigismundo de Czyzow Polanecense, Petro Potuliczki Przemecense Ioanne Kosczieleczkj Biechouiense et capitaneo Bidgostiense, Paulo Sczawinski Brzezinense et capitaneo Szochacouiense, Simone Szupski Inowlodense, Stanislao Sirakowski Cowaliense, Ioanne Samovski Gostinense, Stanislao Kryszki Racziąznense, Raphaele Sliadkowski Conariense, castellanis, Petro Dunin Wolski regni Poloniae cancellario, Ioanne Zamoyski regni Poloniae vicecancellario, Belzense, Knyszynense capitaneo, Hieronymo de Buzenin thesaurario regni, Brzeznicense et Krzeczouiense, salinarumque Cracouiensium praefecto, Andrea a Zborow marszalco curiae regni, Radomienseque capitaneo, Stanislao comite a Gorka Buscense, Colenseque capitaneo, Stanislao Czikowski de Woyslawicze succamerario Cracouiense, generalibus belli per ordines regni institutis capitaneis, Stanislao Oszowski curiae nostrae referendario, cantore Gneznense, canonicoque Cracouiense, Erasmo Dąmbienski decano Cracouiense, cantore Sandomiriense, Adamo Pilchowski praeposito Warszauiense, Ioanne Bornkowskj praeposito Lanciciense, Cracouiense, Varszouienseque canonico, Laurentio Goslyczkj decano Kielcense, Cracouiense, Wladislauiense, Sandomirienseque canonico, Iacobo Vdryczki praeposito Malogostense et Cracouiense, Wladislauiense, Sandomirienseque canonico, Iacobo Vdryczki praeposito Malogostense et Cracouiense canonico, secretarijs nostris, Andrea Fierley de Dąmbrowicza Sandomiriense, Nicolao Maczieiowski succamerario Sandomiriense et capitaneo Scepusiense, Baltazaro Lutomirski Siradiense, Petro Dunin Spoth Piotrcouiense, Alexandro Lascz Chelmense capitaneis, terrarum vero nunciis vniuersis, ad prasentem conuentum ex omnibus regni palatinatibus missis ac plerisque nobilibus ad praemissa testibus. — Stephanus rex sst. — Petrus Dunin Volski r. P. cancellarius.

Dokument pargaminowy. Na pąsowym jedwabnym sznurku wisi większa pieczęć koronna Stefana Batorego, na czerwonym wyciśnięta wosku.

252. 1576. die 30. m. Maii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae officialibus mandat, ne a civibus Cracoviensibus iniusta portoria exigant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiiouiae, Wolhiniae, Podlachiae, Liuoniae etc. necnon Transyluaniae princeps etc. Vniuersis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, vicecapitaneis, burgrabijs, tenutarijs, theloneorum quorumuis praefectis, proconsulibus, consulibus, aduocatis ciuitatum, arcium, oppidorum, villarumque rectoribus ac eorum vicesgerentibus, aliisque omnibus officialibus et magistratibus, quocunque nomine appellentur, in regno nostro consistentibus, subditis nostris syncere et fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Syncere et fideles nobis dilecti! Cum in iis administrandi

regni istius initiis in eam ante omnia curam incumberemus, vt omnium cuiuscumque status subditorum nostrorum iura, priuilegia, libertates, immunitates et praerogatiuas non modo saluas ac incolumes conseruaremus, verum etiam auctiores, quoadeius (s) fieri possit, redderemus, nostri muneris esse putauimus, ciuitatis nostrae Cracouiensis omnia iura, libertates et priuilegia, quae non ita pridem hic Cracouiae tempore faelicis coronationis nostrae iuramento confirmauimus, debitae exequutioni demandare. Cum igitur intercessissent ad nos eodem tempore pro eiusdem ciuitatis ciuibus et incolis nunctii terrestres, reique aequitas ipsa hoc idem nobis suaderet, ne contra praedictae vrbis ciuium et incolarum antiquas consuetudines et priulegia a serenissimis praedecessoribus nostris Poloniae regibus eisdem concessa, quae nobis nuper hic Cracouiae commonstrarunt, thelonea seu vectigalia insolita, quae antiqua vocantur, ab ipsis per theloneatores nostros exigi atque accipi permitteremus, vtque eiusdem vrbis mercatores ad externas terras et prouintias iuxta illorum iura et priuilegia sine solutione praedicti antiqui thelonei emitti sineremus, simulque cum nobis retulissent, permultos non sine magno eorundem ciuium et incolarum Craccouiensium praeiuditio et priuilegiorum ipsorum ac regni legum derogatione, vijs atque itineribus obliquis cum mercibus proficisci easque non in consuetis et priuilegiatis emporijs atque depositorijs deponere et diuendere: visum est nobis istis rebus diligenter occurendum, ac praedictae nuntiorum terrestrium intercessioni annuendum. Mandamus itaque synceritatibus et fidelitatibus vestris, vt praefatos ciues et incolas Craccouienses circa statuta et constitutiones regni illorumque iura et priuilegia supra praemissis a serenissimis praedecessoribus nostris legittime concessa conseruent, praedictaque vectigalia seu thelonea antiqua ipsorum priuilegiis contraria, ab eisdem non extorqueant nec extorqueri permittant, ac ipsos, quo velint, extra regnum absque exactione praedicti thelonei proficisci sinant, nec quenquam itineribus obliquis iter facere, mercesque alibi quam in locis priuilegiatis deponere et diuendere paciantur. Quas praesentes literas nostras mandamus, vt synceritates et fidelitates vestrae in ciuitatibus et oppidis in finibus regni constitutis ac vbique locis oportunis publicent et proclament, publicarique et proclamari curent, et in omnibus earum conditionibus exequantur, secusque sub paenis in statutis praescriptis ac refusione damnorum synceritates et fidelitates vestrae non faciant. Datum Craccouiae trigesima die mensis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, regni vero nostri anno primo, in commitiis regni generalibus coronationis nostrae. — Stephanus rex ssp. — Ioannes Zamoiskj.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z białego, morelowego, pąsowego i niebieskiego jedwabiu wisi pieczęć pokojowa królewska z czerwonego wosku.

253. 1576. die 3. m. Iulii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae testatur, cives Cracovienses a vecturis et ab auro coronario liberos esse.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Voliniae, Podlachiae, Liuoniae etc.

princepsque Transiluaniae etc. Significamus nostris hisce literis in vniuersum et singillatim omnibus, quorum interest, vocatos esse ad nos nostrumque iudicium ad instantiam instigatoris causarum fisci nostri spectabiles et famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis literis citationis nostrae ratione non solutionis neque extraditionis ad fiscum et tesaurum nostrum contributionum seu exactionum peccuniarum, quae a ciuitatibus regni nostri nomine podwodarum conferri solent, tum etiam peccuniae auri coronarii uulgo dicti *coronatia*, nec non etiam specialiter serenissimae coniugis nostrae charissimae, deinde vero serenissimi Henrici quondam regis Poloniae aliorumque prouentuum ex laudo communi debitorum, per eosdem retentorum, ad fiscum et tesaurum nostrum pertinentium. In quo termino ex litteris cittationis eiusmodi proueniente nobiles et spectabiles Lucas Morecius et Ioannes Mianczinski philozophiae et medicinae doctores, consules et nunctii ciuitatis nostrae praedictae Cracouiensis hac in causa ad nos Varschauiam missi, alegabant, ciuitatem eandem Cracouiensem vti primariam ad eiusmodi contributiones peccuniarias tam poduodarum, quam auri coronarii uulgo *coronacia* dicti non teneri propterea, quod ipsa ciuitas nostra Cracouiensis iuxta praescriptum antiquissimorum iurium, consuetudinum, priuilegiorum, libertatum, decretorumque a diuis ducibus et serenissimis regni Poloniae regibus ac monarchis, praedecessoribus nostris eidem ciuitati Cracouiensi benigne et clementer concessorum et latorum, ab omnibus et singulis datiis, exactionibus, contributionibus et quibusuis oneribus et angariis quocumque nomine vocitatis, tum et ab abstatione equitaturae, quae uulgo poduodae dicuntur, perpetuis temporibus libera exemptaque sit atque in eiusmodi iurium, priuilegiorum, immunitatum, libertatum, consuetudinum, decretorumque continuo vsu et pacifica possesione hactenus semper conseruata extiterit, neque aliquas constitutiones etiam in conuentibus regni laudatas, in ipsam ciuitatem nostram Cracouiensem vti primariam sedem regni extendi posse dicebant. Praeterea etiam ostendebant ac antiquis regestris coram nobis comprobabant, aurum coronarium per ipsos nunquam pendi solitum esse, sed in locum illius dona et munera circa homagium post ipsam statim inaugurationem regum et principum reginarumque dari solere, atque etiam nunc nobis et serenissimae coniugi nostrae data esse. Quae omnia autentice literis iurium, priuilegiorum, libertatum, decretorumque suorum tum et regestrorum antiquorum coram nobis reproductis ac exhibitis sufficienter nobis demonstrauerunt, petentes se iuxta praescriptum tenoremque eiusmodi immunitatum, libertatum, iurium, consuetudinum, priuilegiorum ac decretorum a nobis conseruari. Nos itaque uolentes vnumquemque in iuribus, libertatibus, immunitatibus, priuilegiis consuetudinibusque suis ac iuxta decreta conseruare, de consilio senatorum nostrorum lateri nostro tunc (assidentium), ipsos proconsulem et consules totamque communitatem ciuitatis nostrae Cracouiensis iuxta praescriptum antiquissimorum priuilegiorum eorundem et secundum antiquissimam consuetudinem conseruandos esse duximus, prout praesenti decreto nostro conseruamus atque ab eiusmodi cittatione instigatoris causarum fisci nostri, impetitione et a causa liberos omnino et absolutos pronunctiamus perpetue et in aeuum: decernentes ipsam ciuitatem nostram Cracouiensem vti primariam ab eiusmodi tam poduodarum quam auri coronarii contribu-

tione exactioneque pecuniaria liberam et absolutam penitus esse debere, neque deinceps vllo vnquam tempore constitutiones aliquas, si quae in contrarium ipsorum iurium, priuilegiorum et decretorum laudatae fuerint, iuribus, libertatibus, priuilegiisque ac decretis ipsorum obesse ac nocere posse aut debere perpetuis temporibus. Nihil tamen derogando generali limitationi ac priuilegijs iuribusque eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis, vigore quorum iura ac priuilegia sua nullibi producere neque etiam respondere, quam in arce nostra Cracouiensi coram nobis tenentur. In quorum omnium praemissorum fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum Varschouiae feria tertia post festum Visitationis beatae Mariae virginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, regni uero nostri anno primo. — Petrus Dunin Volski r. P. cancellarius.

Dokument pargaminowy. Na sznurze z białego, różowego, żółtego i ciemno fioletowego jedwabiu wisi pieczęć koronna większa z czerwonego wosku, znacznie zniszczona.

254. 1576. die 14. m. Augusti, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae Nicolao Ligięza castellano Zawichostensi mandat, ne mercatoribus merces ipsorum viis obliquis extra emporium Cracoviense vehere permittat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transylvaniae. Generoso Nicolao Ligeza a Bobrek castellano Zawichostensi, Biecensi, Zidaczouiensi capitaneo, fideli nobis dilecto, in absentia vero illius Biecensi vicecapitaneo gratiam nostram regiam. Generose fidelis nobis dilecte! Percepimus ex nonnullis senatoribus nostris et nunciis terrestribus nomine et pro parte ciuium et incolarum nostrorum Cracouiensium, id nobis in conuentu generali Cracouiensi foelicis coronationis nostrae congregatorum referentibus, esse permultos, qui in capitaneatu fidelitatis tuae vijs atque itineribus obliquis cum mercibus proficisci easque non in consuetis et priuilegiatis emporiis seu depositoriis deponere et diuendere audeant, non sine magno ciuium et incolarum nostrorum Cracouiensium damno et praeiudicio atque priuilegiorum ipsorum ac regni legum et statutorum violatione ac derogatione. Quod ne amplius fiat admittaturque annuentes iustae senatorum nostrorum et nunciorum terrestrium intercessioni, fidelitati tuae mandamus, vt praefatos ciues nostros Cracouienses circa eiusmodi iura, priuilegia, libertates et statuta ac consuetudines regni conseruet conseruarique curet, nec quemquam in fidelitatis tuae capitaneatu vijs et itineribus obliquis iter facere mercesque alibi, quam in locis priuilegiatis deponere et diuendere patiatur et permittat. Ne autem quispiam eius rei ignorantia excusandi causam habeat, mandamus fidelitati tuae, vt in ipsa ciuitate Biecensi caeterisque oppidis in capitaneatu fidelitatis tuae consistentibus, praesentes mandati nostri literas proclamari publicarique curet. Pro gratia nostra et sub poenis in statutis regni expressis fidelitas tua secus non factura. Datum Varsouiae die XIIII mensis Augusti, anno Domini MDLXXVI,

regni nostri primo. — Petrus Punin Volski r. P. cancellarius. — Ad mandatum sacrae maiestatis regiae proprium.

Dokument papierowy opatrzony większą pieczęcią koronną na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą.

255. 1576. die 14. m. Augusti, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae Iacobo Rokossowski teloneorum praefecto mandat, ne a civibus Cracoviensibus iniusta portoria exigat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Livoniae, Kiiouiae etc. princeps Transylvaniae. Generoso Iacobo Rokossowski castellano Sremensi, curiae nostrae thesaurario, Ostrzessouiensi capitaneo ac per vtramque Poloniam theloneorum regni nostri praefecto, fideli nobis dilecto, in absentia vero illius thelonei camerae Cracouiensis notariis siue locumtenentibus gratiam nostram regiam. Generose, fidelis nobis dilecte! Delatum est ad nos spectabilium et famatorum proconsulis, consulum, mercatorum totiusque communitatis ciuitatis nostrae Cracouiensis nomine fidelitatem tuam exigere ab illis ad externas terras et prouincias varij generis mercaturas e regno nostro euehentibus, atque in regnum et dominia nostra merces exoticas iuducentibus, insolita thelonea seu vectigalia, quae antiqua vocantur, contra praedictae vrbis antiquas libertates, iura, consuetudines et priuilegia legitima, a serenissimis praedecessoribus nostris ducibus ac regibus Poloniae gratiose illis concessa, nobisque exhibita et commonstrata, supplicatumque est nobis per certos consiliarios nostros ac per nuntios terrestres in comitijs generalibus faelicis coronationis nostrae Cracouiae congregatos pro parte praedictorum ciuium nostrorum Cracouiensium, ut eos circa iura, libertates, priuilegia ac immunitates illorum conseruare et a dicto insolito antiquo theloneo liberos et absolutos pronunciare dignaremur. Nos itaque iustis ciuium nostrorum flexi precibus ac intercessionibus nunctiorum terrestrium adducti, memores nostri esse muneris, omnium subditorum nostrorum iura, libertates, priuilegia ac immunitates non modo saluas et illesas conseruare, verum etiam auctiores reddere, volumus et fidelitati tuae mandamus, vt praefatos ciues, mercatores et incolas nostros Cracouienses circa illorum iura, libertates atque priuilegia in praemissis conseruet conseruarique irrecuse curet, nec ab illis seu mercibus illorum extra regnum euehendorum et in regnum inducendorum dictum antiquum theloneum priuilegiis illorum contrarium, a cuius solutione semper immunes et liberi fuerunt, exigat exigique patiatur. Pro gratia nostra et debito officii sui fidelitas tua secus non factura. Datum Varsouiae die quatuordecima Augusti, anno Domini MDLXXVI, regni nostri primo. — Petrus Dunin Volski r. P. cancellarius. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument pargaminowy, na którym poniżej tekstu wyciśnięta większa pieczęć koronna. Podobny mandat wydał Zygmunt August pod tąższamą datą do Piotra Zborowskiego wojowody i starosty generała krakowskiego.

256. 1576. die 30. m. Novembris, in Toruń.

Mandati proxime praecedentis aliud argumentum

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. princeps Transyluaniae etc. Omnibus in vniuersum pallatinis, castellanis, dignitarijs, capitaneis, vicecapitaneis, tenutarijs et quibusuis officialibus, teloneorumque pontalium, aggeralium ac aliorum quorumuis vectigalium nostrorum et subditorum nostrorum exactoribus seu eorum locatenentibus, caeterisque omnibus, ad quos haec nostrae pervenerint literae, sincere et fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Sincere et fideles nobis dilecti! Equidem non sine molestia quaerellas consulatus Cracouiensis nomine tocius ciuitatis apud nos factas audiuimus, qui cogi sese seu conciues suos plerisque in locis, maxime vero Iaroslauij in Russia, in Rzessow, Brzestiae in Cuiauia, deinde Lanciciae, in Przedecz, Klodawa, in villa Konieczno et in camera Petricouiensi ad soluenda indebita thelonea contra eorum iura, priuilegia et libertates, vsumque et consuetudinem antiqam conqueruntur. Cum vero nos omnes, qui imperio ac regimini nostro subiecti sunt, conseruatos esse in suis veteribus iuribus, libertatibus et praerogatiuis cupiamus, neque quenque indebite grauari velimus, fidelitatem vestram maxime vero, qui in locis supranominatis estis constituti, admonendas esse hoc nomine putauimus, mandantes serio, ne quid omnino fidelitates vestrae ea in re in praeiudicium praedictae ciuitatis, contraque jura, priuilegia et libertates eorum faciant, neue aliquid aduersus morem veterem innouent, alioquin si quid deinceps ad nos delatum eiuscemodi fuerit, sciant nos serio eam rem inspecturos atque in eos, qui tale aliquid, quod juribus, priuilegiis et libertatibus dictae ciuitatis Cracouiensis veterique consuetudini ac literis hisce mandati nostri contrarium sit, fecerint, iuxta legum praescriptum animaduersuros esse. Pro debito officiorum suorum et gratia nostra aliter ne fecerint. Datum Torunij in conuentu regni generali, die vltima mensis Nouembris, anno Domini MDLXX sexto, regni vero nostri anno primo. Petrus Dunin Volski nominatus episcopus Premisliensis et r. P. cancellarius. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri Dunin Volski nominati episcopi Praemisliensis et regni Poloniae cancellarij etc.

Dokument papierowy, na którym poniżej tekstu wielka pieczeć koronna wyciśnięta.

257. 1576. die 26. m. Decembris, in Toruń.

Stephanus rex Poloniae Iudaeis Casimiriensibus fornices et cameras Cracoviae conducendi mercesque suas in foro civitatis eiusdem venum dandi facultatem tribuit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus nostris hisce literis vniuersis et singulis, quorum interest. Expositum nobis esse nomine et

ex parte Iudaeorum omnium Cracouiensium, quod a priscis temporibus hactenus hucusque liberam semper facultatem habuerunt atque nunc etiam habent conducendi in ciuitate Cracouiensi causa adseruandarum mercium fornices apud ciues quosuis, veniendique ad forum publicum ciuitatis illius et in eo mercandi. Caeterum quoniam plerique ciuium adferen. (s) animo contendunt saepius tam ipsam facultatem infringere, atque conducendi potestatem illis impedire idque diuersis rationibus et plerumque tacitis plebiscitis; ne ergo ea in re ipsis successu temporis aliquid praeiudicetur, supplicarunt nobis diligenter per quosdam ex consiliarijs nostris, vt hanc ipsam fornices et cameras omnis generis, in quibus res et merces asseruantur, conducendi veniendique ad forum publicum et in eo mercandi facultatem, ita vti nunc in vsu est, perpetuam esse vellemus, specialique nostro priuilegio eam stabiliremus, propterea etiam, quoniam ad soluenda telonea quaedam non debita tam a personis, quam a mercibus quibusdam, nouis quibusdam inuentis, et maxime vero praetextu constitutionis de emporijs, quae effectum sortita atquae ad executionem deducta non est, compelluntur, vt eorum hac in parte rationem haberemus atque non aliam ipsorum, quam Cracouiensium ciuium in eo conditionem esse vellemus, hoc est, vt non alia ratione teloneum ab eis, quam a ciuibus exigatur. Quibus supplicationibus nos vt iustis atque more et consuetudine veteri consentientibus annuentes, statuimus et decernimus, quemadmodum a priscis temporibus hactenus vsque Iudaei liberam habuerunt potestatem conducendi fornices et omnis generis cameras, ita in posterum quoque atque in perpetuum eandem facultatem obtineant, neque in ea vllis vnquam rationibus vel plebiscitis impediri possint; similiter venientes in forum publicum atque in eo, vt nunc in vsu est, mercandi habeant facultatem. Praeterea in soluendis teloneis aequalem eorum vt et Christianorum conditionem esse volumus, ita vt nulla habita ratione personarum, quae plerumque ab eis contra eorum priuilegia extra Cracouiam extorquentur, neque ratione mercium ad alia nostra et ciuilia telonea, quam iuxta praescriptum legum et consuetudinem, et vti a ciuibus Cracouiensibus et Casimiriensibus dari solent, cogi atque compelli possunt. Quam ad rem neque constitutionis de emporijs praetextu neque alius quiuis modus excogitatus eis obesse poterint (s). Quod ad omnium, quorum interest, notitiam deducentes mandamus, vt in omnibus iuxta hasce priuilegij nostri literas praedictos Iudaeos conseruent, conseruarique semper curent, neque in conducendis mercium depositorijs, veniendique ad forum facultate, aut in exigendis ab ipsorum personis mercibusque tam Cracouiae quam extra teloneis, ipsis quicunque praeiudicent, pro gratia nostra et poenis in statutis ac eorumdem Iudaeorum priuilegijs contra eiusmodi, qui talia ausi fuerint, descriptis, secus non facturi. Atque in horum omnium fidem (praesentes) manu nostra subscripsimus. Actum Thorunij die 26 mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo*), regni (nostri anno) primo. — Stephanus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie Bibl. Jagiel. Krak. N. 135, str. 208.

---

*) Tak w kopijarzu, lecz oczywiście błędnie, gdyż 26 grudzień w pierwszym roku panowania króla Stefana przypada na r. 1576. Jakoż istotnie w roku tym znajduje się król 26 grudnia w Toruniu.

258. 1577. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de cervisia extranea.

Actum feria quinta post festum Epiphaniarum Domini proxima. — Spectabiles domini consules Cracouienses die hodierna in frequenti numero cum essent de more congregati ac conuocati in certis reipublicae negocijs in praetorium Cracouiense, inter caetera decreuerunt, sanxerunt ac edixerunt, ac per publicam bedelli proclamationem die crastina proclamari iusserunt, ne quispiam hominum conditionis cuiusuis, status et sexus utriusque ceruisiam exoticam seu externam omnem, quocumque tandem nomine vocitetur, de caetero et per amplius in domibus suis seu cellariis ac etiam ubiuis locorum propinare audeat in detrimentum, damnum et praeiudicium ac diminutionem census annui ex cellario ciuitatis Swidnicensi nuncupato, sub praetorio Cracouiensi consistenti, prouenientis, sub ammissione ceruisiae istius exoticae ac etiam sub paena grandi arbitraria, a spectabilibus dominis consulibus Cracouiensibus constituenda et exigenda, ac etiam sub receptione ceruisiae praedictae per officium ciuile seu familiam ciuitatis, si quis edicto nostro praesenti temere contrauenire ausus fuerit, vel contra illud sua sponte deliquerit.

Acta Cons. Crac. 9, str. 69.

259. 1578. die 20. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege civibus Stradomiensibus a. 1552. impertitum, ratum esse iubet.

Z rękopisu „Zebranie przywilejow i dekretow krolewskich miastu Stradomiowi służących“, karta 30. Zatwierdzony przywilej z r. 1552 zamieszczony jest wyżej pod N. 147 niniejszego zbioru.

260. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephani regis Poloniae decretum de exactione »*czopowe*« dicta, a civibus Clepardiensibus solvenda.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. necnon Transyluaniae princeps, praesentibus literis nostris, quorum interest significamus, supplicauisse nobis in eo conuentu ciues et oppidanos Clepardienses, vt contribucionem ducillarem *czopowe* dictam, quae hactenus a singulis vasis ceruisiae exigi per exactores publicos solebat, ad alium quendam modum et ordinem reduceremus, idque propterea, quod difficilis et inaequalis ratio huiusmodi exactionis fieri solebat, non (s) contingebat, quod a ducillis tarde aliquando diuenditis et distractis, iterum exactores aliam contributionem repeterent in graue dam-

num et praeiudicium braxatorum. Haec et alia multa cum ipsi quererentur et offerebant, nihil se velle committere in damnum et detrimentum contributionum publicarum, modo a braseis et cocturis hanc ducillarem contributionem illis assignaremus perpetuo capiendam et exigendam: ideo nos supplicationibus consiliariorum nostrorum pro eis adducti, habitaque informatione a magnifico Hieronymo Biczynski regni nostri thesaurario, tum etiam praesenti et moderno publicarum contributionum exactore, quod ea res vergat in damnum et detrimentum contributionum regni constitutarum et constituendarum, propterea exequendos illos esse duximus per omnia consuetudini ciuitatis nostrae Casimiriensis ad Cracouiam, seruata proporcione braseorum et vasorum, vt non amplius ipsi Clepardienses pendant et soluant contributionem ducillarem a vasis seu ducillis sed a braseis seu cocturis cereuisiariis, quemadmodum etiam ciuitas nostra Casimiriensis pendere et soluere consueuit, ita vt per omnia priuilegio et consuetudini illi annexa et incorporata esse censeatur, quemadmodum etiam similitudine iurisdictionis est annexa et incorporata. Quod ad vniuersorum et singulorum, potissimum vero magnifici Hieronymi Biczynski regni thesaurarij et aliorum deinceps futurorum tum etiam exactorum contributionum publicarum notitiam deducentes, mandamus, vt penes huiusmodi ordinationem nostram ciuitatem Clepardiensem eiusque braxatores conseruent et conseruari faciant, pro gratia nostra et debito officii sui. In cuius rei fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus sigillumque nostrum appendi mandauimus. Datum Warssauiae in conuentione generali regni die vigesima nona mensis Ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno secundo. — Stephanus rex. — Relatio reuerendi Petri Dunin Wolski confirmati episcopi Plocensis et r. P. cancellarii.

Powyższy przywilej zatwierdził Zygmunt III w Warszawie dnia 2 kwietnia 1590, z któregoto potwierdzenia niniejszy tekst podajemy.

261. 1578. die 2. m. Martii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae consulibus Casimiriensibus mandat, ut societati cocturae salis locum in ripa fluvii Wisła assignent.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transyluaniae. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Casimiriensis ad Cracouiam, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Graui cum querella ad nos defertur ex parte societatis cocturae salis nostri tumulati, Conradinos omnem fere ripam fluminis Istulae, quin et eam, quae e regione depositoriorum societatis est, occupare ita, vt ipsis locus vacuus non relinquatur vel ad aedificandas comegas suas, vel ad onerandum nauigia sua. Cum vero aeque hoc, quod societas defluitat, sal nostrum sit, atque illud, quod Conradini defluitant, et vtrobique commodum et damnum nostrum vertatur, ideo volentes omnia bono ordine ab illis expediri, neque alterum ab altero per con-

fusiones et mutuas istas discordias nostro cum damno impediri, mandamus fidelitatibus vestris, vt non paciantur societati ripam illam, quae e regione depositoriorum illorum est, a quocumque praeripi, sed vt illis ad aedificandas comegas suas, sicubi opus fuerit, et oneranda nauigia sua vacua relinquatur. Postulamus quoque a fidelitatibus vestris, vt si forte a mandatarijs societatis illius requisitae fuerint, pro concedenda illis ripa aliqua in territorio fidelitatum vestrarum ad aedificandas comegas suas, vt ad promouendum commoda fisci et aerarij reipublicae nostrae se in eo non difficiles praebeant. Admoniti item sumus, fimo eo, qui de ponte in flumen Istulam certe malo inuento proijcitur, nauigationi contra bonum publicum multum incommodari et successu temporis magis incommodatum iri. Huic malo tempestiue mederi cupientes, mandamus per praesentes fidelitatibus vestris, vt sub certa aliqua mulcta edicant, ne quisquam in posterum fimum vel sordes in Istulam vel de ponte vel alijs ex locis proijciat, et si quis contrauenerit, eum irremissibiliter puniant. Secus fidelitates vestrae pro gratia nostra et officij sui debito non facturae. Datum Varsouiae in comicijs regni generalibus, die secunda mensis Marcij, anno Domini MDLXXVIII, regni uero nostri anno secundo. — Stephanus rex spt.

Dokument papierowy, na którym poniżej tekstu mniejsza pieczęć koronna wyciśnięta.

262. 1578. die 7. m. Martii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ne a civibus Casimiriensibus vectigal pontaticum exigant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liwoniaeque etc. princeps Transyluaniae. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Relatum est nobis graui in querella nomine et ex parte famatorum proconsulis et consulum totiusque communitatis ciuium ciuitatis nostrae Kasimiriensis, eos a fidelitatibus vestris in exigendo et percipiendo quodam inconsueto a mercibus ac rebus eorum, quae in ciuitatem nostram Kasimiriensem per ciuitatem fundumque ciuitatis praedictae Cracouiensis deducuntur, theloneo siue pontalium exactione in portis Cracouiensibus nimis grauari contra libertates et praerogatiuas illis ab antecessoribus nostris regibus Poloniae clementer concessas et usu antiquo approbatas, quibus a praemissarum exactionum solutione immunes facti sunt, idque fit cum graui eorum praeiudicio et detrimento. Quare volentes indemnitati praedictorum subditorum nostrorum ciuium Kasimiriensium hac in parte prospicere, mandamus serio fidelitatibus vestris omnino habere volentes, vt quamprimum praesentibus requisitae fuerint, a praefata exactionis thelonei siue pontalium aut quouis nomine nuncupatae solutione a mercibus et rebus praefatorum ciuium Kasimiriensium abstineant abstinerique faciant, secus pro debito officii fidelitatum vestrarum et gratia nostra ac sub paena pro arbitrio fiscoque nostro irremissibiliter luenda non factu-

rae. Datum Warschouiae die septima mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno secundo. — Stephanus rex sst.

Acta Consul. Casimir. N. 765, str. 305.

263. 1578. die 3. m. Aprilis, Casimiriae.

Senatus consultum de via quadam lapidibus sternenda.

Actum feria quinta post festa solemnia Paschae proxima. — Famati domini consules authoritate officii infrascriptis ciuibus singulis serio mandauerunt, quatenus irrecuse et indilate ab hinc ad festum Pentecostes proximum viam a domibus suis ad medium viae licostratam ante aedes suas facerent, siquidem defluxum aquae domini consules in medio viae habere volunt, nempe Paulo Walęnga, Christophero doleatori, Margarethae Thoporkowa et Ioanni Iamka, idque facere iusserunt sub paena quinque marcarum a singulis in defectu exequutionis officio consulari irremissibiliter succumbenda.

Acta Cons. Casim. N. 765, str. 304.

264. 1578. die 17. m. Maii, Casimiriae.

Plebiscitum de hortis quibusdam civilibus recuperandis.

Actum sabbato dominicae Pentecostes. — Slawny woithowie i przisięzniczi Kazimiersczi i Stradomsczi, dwanasczie mężow i starsi s czechow imieniem wsistkiego pospólstwa Kazimierskiego i Stradomskiego na ratuss zgromadzeni, przichilaiącz się do artikulow przes tos pospolstwo za wilkierz vchwalonich, feria quarta ante festum Natiuitatis Mariae anno 1570 panom raiczom Kazimierskiem podanich, w acta wpisanich i przes p. raicze approbowanich, thakze do skargi feria quarta ante Margaretham a. 1571 vczinioney, bacząc tho, ze pliacze abo grunth mieiski wlasny niebosczikowie Sebastiąn, Iąn kusnierz, Walker i Mislek i pąn Fox miedzi się bes wolei pospolstwa rozdane w Zablocziu z malego pozithku ku krziwdzie i skodzie miasta trzimali i posiedli i ogrodow nabudowali, s ktorich pothem p. Mathis sukiennik i Sebastiąn baczącz tho bidz s skodą rzeczipospolitei, dobrowolnie swe ogrodi miasthu puszczieli: przeto iednostainie sie namowiwsi, chcząc abi the ogrodi do miasta bili prziwroczone i do lepsego pozithku przewiedzione a one artikuli swoi skutek wzięli, postanowili i panow radziecz prosieli, abi tes thi nizei opisane ogrodi abo zagrodi, tho iesth ktori niebosczik slawni p. Stanislaw Fox trzimal i drugi, ktorego od pana Iąna kusnierza dostal, a trzeczi, ktori Mislek trzima, do miasta prziwroczieli i w nie się wwiązali, a wsakze bes skodi thich, ktorzi tho trzimali, ale za slusną nagrodą ich. Thakze tes abi do tego przziczisnęli, zebi kto czo mieiskiego nieslusnie trzima, miastu

puscziel i wolno vcziniel i muri mieiskie deoccupowal. Do ktorei prozbi panowie raicze przichilaiącz się i obaczaiącz bidz slusną i niechcząc, abi imiona mieiskie, ktore są rzeczipospolitei mieiskiei Kazimirskiei, w wiecznoscz niezachodzieli od miasta, thedi przerzeczone ogrodi abo zagrodi, tho iesth owa, ktore niebosczik p. Stanislaw Fox trzimal do smierczi i ktore Andrzei Mislek trzima, ku miastu prziwroczieli i do miasta podlug staradawnego prawa incorporowali i panu woithowi i przisięznikom wwiązacz się roskazali.

Acta Consul. Casimir. N. 765, str. 321.

265. 1578. die 20. m. Iunii, Lepoli.

Stephanus rex Poloniae cavet, ne contributio a civibus Cracoviensibus sponte oblata, iuribus civium eorundem praeiudicet.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiiouiae, Volhyniae, Podlachiae, Liuoniaeque etc. princeps Transyluaniae. Notum testatumque facimus praesentibus literis nostris, ad quos pertinet, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, ciuitatem nostram Cracouiensem per suos internuntios ad nos hoc tempore Leopolim missos, nobis humiliter supplicasse, vt siquidem a serenissimis antecessoribus nostris, diuis olim Poloniae regibus in negotio contributionum publicarum certis quibusdam libertatibus et praerogatiuis ciuitas illa gaudeat, in quarum vsu semper fuerit conseruata, etiam nunc in ea contributione vniuersali regni in proximis comitijs sententia omnium ordinum decreta, clementem ac benignam ipsius rationem vigore priuilegiorum et praerogatiuarum ipsius habere dignaremur. Nos autem, vt tum auditis dictorum internuntiorum precibus responsum dederamus, ita nunc eo scripto testamur, nobis nihil magis in votis esse, quam vt omnibus subditis nostris nostro regali fastigio subiectis, sua iura, priuilegia et libertates saluae et integrae constent, neque vlla in parte derogationem aut detrimentum patiantur. Quod cum alias semper pro supremo officio nostro passim operam damus, tunc vel nunc maxime supplicante nobis ciuitate nostra Cracouiense libenter declararemus; sed quoniam is iam est reipublicae status, ea necessitas, tot tantisque periculis regnum hoc nostrum vrgentibus, vt ad opem et subsidium reipublicae ferendum periculaque remouenda omnium opere necessario requiriri videantur, factumque iam est, vt omnes status et ordines vi quadam sibi illata in subsidia ferenda consenserint et reipublicae laboranti succurrentes, suis libertatibus quodammodo pro hac vice decesserint, huc accedit, quod ipsa contributionis colligendae et dispensandae ratio non est in manu et potestate nostra, sed in potestate reipublicae relicta, nostrumque iam tantum munus est exercitum ducere ac bellum ipsum administrare, ad prouentus autem ipsos et colligendos et exercitui subministrandos iam ipsi regni ordines suos quaestores et dispensatores designarunt, quamobrem nos etsi maxime vellemus, non possumus in ijs rebus, quae sunt in potestate reipublicae et quae decreto comitiorum generali sancitae et ab omnibus ordinibus susceptae sunt, authoritate nostra propria quidquam decernere aut

mutare aut derogare, multo minus vllam vel exceptionem vel moderationem in re pecuniaria cuiquam concedere, cum id non minus non praeiudicet ciuitati illi nostrae, quam ceteris ordinibus regni, qui sua sponte hoc tam praegnanti et necessario tempore propter debitum suum et libertates suas, charitate patriae suae et libertatis suae perpetuae ducti, hoc sibi praestandum esse putarunt. Et cum etiam ciuitas ipsa regni praecipua necessarijs reipublicae temporibus sponte sua multa sua et totius reipublicae causa fecerit, ita, vt quod nunc ex vice tantum factura est, non sit etiam illi et priuilegijs et libertatibus eius praeiudicio vllo futurum: quare vt in posterum ciuitas illa nostra suorum iurium et priuilegiorum certa existat, neque hac praesenti contributione generali cum alijs aequaliter subeunda vllum eorum periculum incurrat, illi omni modo et ratione cauendum esse duximus, vt plene cauemus et prospicimus hisce literis praesentibus. In quorum fidem ac testimonium easdem manu nostra subscriptas, sigillo regni nostri obsignari iussimus. Datum Leopoli die vigesima Iunii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri tertio. — Stephanus rex sst.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego, na karcie 148, stronicy odwrotnej.

266. 1578. die 7. m. Iulii, Leopoli.

Stephanus rex Poloniae consulibus Casimiriensibus mandat, ut zuppario Cracoviensi locum in ripa fluvii Wisła salis deponendi gratia assignent.

Stephan z laski bozei krol Polski, wielkie xiąze Lithewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie etc. xiąze siedmigroczkie. Slawnem burmistrzowi i radzie miasta naszego Cazimirza wiernie nąm milem, laskę nasse krolewską. Slawni wiernie nąm mili! Dal nąm sprawe vrodzoni Prosper Prowana zupnik nass Cracowski, ze miescza the, kthore z dawna pobudowane bili dlia zachowania soli nad Wislą, niemogą sluzic przistoinie ninieissei potrzebie nassei, kthorąsmi przedsięwzięli okolo do dawania rumow do warzenia soli. A iss mussial miesc innich budownich ssukac na thaki deposit soli thakowej, w kthorich niemass innego niewczassu, thilko ze komięgi budowac mussi kazac wissei, nisli pirwei budowano, iako przecziwko psarni i przed Skawinską broną, gdziebi kolwiek brzegi do thego bili slusne, a izescie niechcieli Conradom defluitatorom nassim na thakowich brzegach dopusczac stawic, i owssem czeliac zegnaliscie iem, folguiąc ass nasbith thilko wczassowi swemu, a na potrzebi nasse i koroni wssitkiei namniei ssie nieogliedaiąc, gdis wass o tho przistoinie żądano od przerzeczonego zupnika nassego Cracowskiego, dlia thego wam roskazuiemi, abiscie w thim wczassow swich patrzali, co wąm vstąpiono iest oth przothkow nassich, iakobiscie pozitkom i wczassom nassim skod niemalich niebili przicziną, a brzegow thakowich, kędi bi ie kolwiek vpatrzono, abiscie ani wi ani zadni ini niebronili, pod laską nassą krolewską abiscie inaczei nieczinili. Dan ze Lwowa VII dnia Lipca, roku panskiego M. D. L XXVIII, panowania nassego roku trzeciego. — Stephanus rex spt.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną poniżej tekstu wyciśniętą.

267. 1578. die 11. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de platea lata munda servanda.

Actum feria sexta ante festum s. Margarethae proxima. — Spectabiles domini proconsul cum consulibus ciuitatis Cracouiae in reipublicae negocijis per schaedulas conuocati, frequentique numero congregati existentes, vnanimi voto sanxerunt, vt planicies illa tota vulgo platea lata vocata, a templo s. Trinitatis incipiendo ad templum vsque Omnium Sanctorum, ab incolis et vicinis loci illius vniuersis et singulis seu illorum, quicumque fuerint, posteris et successoribus ita munde et eleganter a die praesenti conseruetur, prout bene purgata, omnibusque sordibus ac luto vacua a spectabilibus dominis consulibus ipsis in praesentiarum traditur, idque sub paena florenorum duorum pecuniae communis toties, quoties vnus aut ad summum duo currus sordium seu luti ibidem reperti praeuentique fuerint, per singulos vicinos incolasque loci illius praetorio Cracouiensi irremissibiliter soluenda pendendaque.

Ad quam quidem constitucionem ibidem coram officio consulari Craccouiensi personaliter existentes honesti Albertus Kurowsky sellator, Georgius cingularius, Samuel olim Simonis pictoris filius, Simon Konieczka sartor, Stanislaus Krzywokolsky, Martinus Nadolny sartor, Andreas Chudnyslas sartor, Martinus Plichta sutor, Martinus Popiel aurifaber, Bartholomeus Fetter aurifaber, Sebastianus Przybylek pellio, Mathaeus Warszawsky mensator, Hieronymus Habowsky organarius, Iacobus Czapanko sartor, Bartholomeus Troian mensator, Ioannes Lithwinek pictor, Ioannes Paczek sutor, Laurentius Nazimiecz sutor, Andreas Prusz sutor, Casparus Kurcz sutor, Mathias Slowak corigiator, protunc loci illius incolae ac vicini vltro et libenter consenserunt. Caeterum priores tres, nempe Albertus Kurowsky sellator, Georgius cingularius et Samuel olim Simonis pictoris filius defluxum aquae alias *rynsstok* proxime templum Omnium Sanctorum fluentem, mundum beneque purgatum conseruare tenebuntur et erunt adstricti.

Acta Consul. Crac. 9, str. 100.

268. 1578. die 27. m. Octobris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae statutum de ordine publico in civitate Cracoviensi servando.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transsyluaniae. Significamus nostris hisce literis vniuersis et singulis, quorum interest, quod cum et muneris nostri ratio et ipsa totius regni dignitas poscere videatur, vt gubernatio ciuitatum omnium praecipue vero Craccouiensis, quae primaria habetur, in eum a nobis redigatur ordinem, qui ab omnibus tam externis quam no-

stris hominibus merito probetur, idcirco posteaquam alijs partibus regni constitutis, huc tandem ad Craccouiensem ciuitatem venissemus, nihil prius suscipiendum aut faciendum nobis esse putauimus, quam vt de recta gubernandi illius ratione, deque pace et tranquilitate in ea constabilienda consilia expediremus, maxime quod abusu quodam superiorum temporum creuisse in ea summam licentiam cum magistratuum etiam contemptu coniunctam animaduerteremus, ac istius quidem licenciae causa quoniam a iurisditionum diuersitate magna ex parte proficisci videtur, quod videlicet delinquentes effingant sibi plerumque et vendicent alienas iurisditiones, vt hac ratione animaduersionem in se magistratuum eludant: ideo in eam potissimum curam incubuimus, vt conseruata cuiusque iurisditionis et magistratus iuxta receptum antiquitus morem autoritate, ex omnibus tamen quotquot sunt, vnam quandam aequabilem harmoniam efficeremus. Quod vt eo facilius possit a nobis constitui, curauimus diligenter, vt omnium iurisditionum capita ac praefecti vnum in locum congregarentur atque collocuti inter se modum eiusmodi aequabilem regiminis inuestigarent. Id vero cum sedulo ab ipsis esset praestitum, ac imprimis reuerendus dominus Petrus Myskowsky episcopus Cracouiensis vnaque scholae seu vniuersitatis Craccouiensis rector cum suis consiliarijs ac doctoribus, deinde vero magnificus Petrus a Zborow pallatinus et capitaneus generalis Craccouiensis ac generosus Michael Maleczkowsky magnus procurator arcis nostrae et proconsul ac consules ciuitatis praedictae certique praeterea ex senatu nostro deputati atque nobilitas pleraque eiusdem palatinatus Craccouiensis, quae superioribus tumultibus iniurijs se affectam conquaerebatur, vna conuenissent, articulos demum quosdam de ratione gubernandi eiusdem ciuitatis ac iuris in ea aequabiliter ac sine iurisditionis cuiusquam eneruacione dicendi, mutuo consensu approbatos nobis exhibuerent. Quibus nos visis atque cum consiliarijs, qui hinc nobis aderant, examinatis, ordinationem tandem praesentem edendam atque sanciendam decreuimus, iamque adeo praesenti scripto nostro edimus ac sancimus in perpetuum, hac, quae sequitur, ratione:

§ 1. Inprimis statuimus et edicimus, ne quisquam hominum cuiuscumque ille fuerit loci, dignitatis, conditionis ac professionis, tam externus, quam indigena, audeat in ciuitate eadem tumultus aut turbas aliquas excitare vel seditiones facere quacunque ex causa siue priuatae, siue publicae rei, siue religionis etiam gratia.

§ 2. Domos item, quaecunque ciuitatis et oppidorum illi adiunctorum ac suburbiorum ambitu continentur, cuiuscunque illae fuerint, et quibuscunque vsibus destinatae, ne quisquam per vim aggrediatur et inuadat, vel armis aut lapidum iactu oppugnet, vel impetum aliquem in eas faciat sub paena capitis in eum, qui legittime hoc nomine conuictus fuerit, extendenda.

§ 3. Priuati etiam erga priuatos quiete sese gerant, neque contentionibus aut armis, sed apud magistratus legitimos suas prosequantur controuersias; quod si vero ausi fuerint aliqui contra hanc ordinationem ac edictum nostrum facere, eos comprehendendi atque captiuandi ius et potestatem sequuti sententiam statuti Thorunensis, quod est de violentijs in ciuitatibus factis et captiuatione nobilium anno millesimo quingentesimo vigesimo editum, cuiuslibet iurisditionis magistratui concedimus, cum ea etiam declaratione, vt si

(quod in eodem statuto adiectum non est), quispiam telo sese vel complicum auxilijs aduersus captiuantem se magistratum defenderet, atque euenerit, vt tum in captiuatione illa interficeretur, impune id sit eidem magistratui ac illius praesidio. Post ipsam autem captiuationem seu deprehensionem de nomine et iurisditione comprehensi statim a magistratu eodem, quod comprehendendum curauerit, inquiri debet, ac mox ad illam, cui subesse compertus fuerit, iurisditionem remittetur, qui deinde a iurisditionis suae magistratu ita in custodia obseruari debebit, vt legitimo demum iudicio sistatur neque effugiendi habeat potestatem. Iudicium porro secundum legum praescriptum de quolibet excessu ita instituetur, quemadmodum ad quamcunque personam illiusque conditionem pertinebit.

§ 4. Caeterum si aliquis scholarium siue studiosus eadem ratione pro graui et criminali etiam excessu ac facinore fuerit comprehensus, quoniam neque loci ordinarius neque rector academiae iudicium criminale instituere potest, omne idcirco negotium atque causa scholaris illius vel studiosi in eiusmodi excessu siue crimine deprehensi, ad nos erit referenda. Nihilominus tamen captus, si fuerit clericalis professionis, remitti debet ad loci ordinarij vel illius vicarij carcerem siue custodiam, sin autem saecularis atque laicalis, vti dici solet, professionis, in custodiam dabitur castrensi officio tantisper adseruandus, quoad deliberatum a nobis de illo et constitutum fuerit aliquid. Scrutinium tamen et inuestigatio de facinore comprehensi ab eo magistratu, cui subiectus fuerit comprehensus, in instanti fieri debet, vt et rei veritas constet et ne quis praeter meritum in custodia diutius detineatur.

§ 5. Si vero magistratus comprehensum sibi traditum e carcere sine custodiae data opera aut per conniuentiam siue etiam negligentiam effugere permiserit, is paenam secundum communem iuris regni obseruantiam subibit.

§ 6. Quod vero ad studiosos attinet, qui literarum causa ad scholam Craccouiensem venire solent, vt eo facilius a rectore et senioribus ac praeceptoribus in officio contineri possint, ac ne quisquam vilioris conditionis hominum nomen studiosi sibi vsurpet, singulorum nomina et cognomina atque propter obscuriores notae etiam et signa aliqua corporis in metriculam inscribi debent, quemadmodum videlicet in Patauiensi obseruatur academia; habitationes studiosorum atque scholarium sint iuxta veterem morem in collegijs, bursis atque scholarum ecclesijs adiunctarum domibus, neque temere quisquam ciuium hospitia et mansiones studiosis in domibus suis praebeat ac conducat, nisi forte iusta aliqua causa et ratio intercesserit, in quo rectoris iudicio atque assensu erit standum, ita vt si ille consenserit atque scholari hospitio vti permiserit, tunc demum libere ciuis quilibet conducendae illi mansionis habebit facultatem; alioquin qui extra rectoris consensum id faceret, paena aureorum quinquaginta a magistratu suo puniri irremissibiliter debet.

§ 7. Bombardas item studiosorum atque hastilia et alia eius generis arma magis militiae quam scholaribus accomodata, ne ciues in domibus vel cellarijs suis seruent, aut sua vicissim illis commodare audeant; qui vero conuicti fuerint eius rei, paena simili aureorum puniri debent.

§ 8. De mendicantibus aut scholaribus ita constitutum esse volumus, vt scholarum magistri eorum nomina atque similiter notas corporis seu signa

conscripta habeant, ne diuagare illos nisi mendicandi causa horis prandiorum et coenarum permittant; quod si vero eorum aliqui alio tempore atque alijs quam prandiorum et coenarum horis absque sui magistri consensu vagari voluerint, eos prima vice paena conuenienti afficiant, si vero id secunda et tertia vice commiserint, ab gymnasio et scholis proscribantur.

§ 9. Efficiat item rector et professores, vt libera sit atque tuta veniendi ad lectiones cuilibet iuueni studioso facultas, nulla conditionis, professionis aut etiam religionis ratione habita, atque discipulos et auditores suos ab omnibus penitus contentionibus et dissensionibus coherceant. Declarationem porro serenissimi Sigismundi Augusti de rebus academiae, ac qua ratione magistratus ciuitatis eiusdem atque castrensis erga academiae membra gerere se debeat, in suo statu conseruamus.

§ 10. Quoniam vero pertinere etiam videtur ad conseruandum in ea ciuitate ordinem, cura de aduenis et peregrinis hominibus maxime vero vagis, nulli neque arti neque seruito addictis, quo hominum genere nullum est ad maleficia concitandosque tumultus magis pronum, itaque statuimus, vt quoad nobis videbitur, magistrat s ciuitatis praedictae, proconsules videlicet cum consulibus custodiae cau ı quinquaginta continue alant pedites, quibus ex publica ciuitatis pecunia stipendia persoluantur, ex illis vero ad quamlibet ciuitatis portam aliquot in stationibus et perpetua custodia collocentur, adiunganturque ad eos ciues siue etiam honesti aliqui viri, qui homines ignotos ciuitatem ingredientes, de nominibus et cognominibus eorum et vnde veniant ac quo in domo hospitium sint habituri vel habeant, percunctentur, eaque sic requisita ac in scriptum relata ad proconsulem deferant. Quos quidem portarum custodes ac illis adiunctos ciues, ne quid forte a temerarijs et licentiosis hominibus periculi adeant, in patrocinium et tutellam nostram recipimus saluumque conductum nostrum perpetuo duraturum illis concedimus, ita vt qui eos violauerit, nostrum saluum conductum violasse existimetur, ac propterea paenas legibus regni contra violatores salui conductus sancitas subeat. Patres item familias omnium, qui ad se diuerterint vel apud se habitent, nomina apud proconsulem profiteantur, de eorumque actionibus et vitae institutis cognoscant et similiter proconsuli renuntient, ita vt ne vllius quidem hominis in ciuitate commorantis vt nomen ita et vitae institutum ignoretur, ac quo quisque loco conueniendus sit, sciri possit. Idque facere tenebuntur sub paena aureorum quinquaginta.

§ 11. Ad nocturnas autem ciuitatis vigilias adiungendi erunt a capitaneali officio certi custodes ob id maxime, vt reprimi et coherceri possit eorum licentia, qui per tenebras et latebris suis, in quibus manent interdiu, elapsi nihil non audent.

§ 12. De mendicis ibidem promiscuis constitutum esse volumus, vt nemo in ciuitate commorari vel mendicare audeat, nisi nomen eius apud magistratum inscribatur, atque notam seu signum ab eodem magistratu, quemadmodum legibus est sancitum, concessum habent.

§ 13. Quod si magistratus ciuitatis praedictae, proconsul videlicet et consules negligentiores fuerint in exequenda praesenti ordinatione ac edictis nostris, atque vel portarum custodiam remiserint, vel ciues contra hanc ordinationem nostram excedentes, paenis a nobis constitutis non mulctauerint,

ipsi vicissim mulctae aureorum centum a capitaneo nostro generali Craccouiensi punientur totiens, quotiens excesserint contra ordinationem eandem, cuius paenae pars dimidia fisco nostro, reliquum ipsi capitaneo cedere debebit. Cittati autem pro paena praedicta ad officium eiusdem capitanei castrense Craccouiense in termino peremptorio comparere atque si in eadem paena condemnati fuerint, decreto officij praenominati sine vlla prouocatione, quae in eo negotio admitti illis non debet, parere tenebuntur.

§ 14. Volumus etiam huic nostrae ordinationi ac edictis domos quoque ac curias senatorum et nobilium subijci, quod videlicet inhabitatores earum, qui locum patrumfamilias obtinent, teneantur de omnibus, qui ad domos easdem diuerterint, atque vagis magistratum castrensem edocere sub paena proscriptionis de ciuitate, non obstantibus quibusuis libertationibus ijsdem domibus concessis, quandocumque libertates in alium vsum conceduntur, non in eum, vt delicta maneant impunita.

§ 15. Quodque spectat ad delictorum punitionem, domus eaedem iurisditioni castrensi debent subesse; in Casimiriensi etiam Stradomiensi et Clepardiensi oppidis ac sub arce vt eadem ordinatio ac constitutiones obseruentur, generosus Michael Maleczkowskj magnus procurator arcis nostrae Craccouiensis ac quicunque deinceps magni procuratores futuri sunt, cum eorundem oppidorum magistratibus operam dabunt. In domibus tamen senatorum ac nobilium, quae in locis ijsdem habentur, officij erit capitanealis id facere. Similiter vero reuerendus dominus episcopus Cracouiensis in suis vicis faciet, maxime vero prouidere debet sua paternitas, ne coenobia sacerdotumque domus ac mansiones receptaculo sint vagis hominibus, immo vero, vt de omnibus ad eadem coenobia et domos sacerdotum diuertentibus ac eas incolentibus hominibus ad suae paternitatis viccarium ac magistratus alios referatur; paenas autem contra inobedientes ac negligentes sua paternitas constituat.

§ 16. Illud vero peculiariter cautum esse volumus, vt si quando in eadem ciuitate Cracouiensi contra hanc ordinationem ac edicta nostra tumultus aliquis exoriatur, teneantur omnium iurisditionum magistratus a se inuicem admoniti, ad eum sedandum et coercendum accurrere, atque senatorum etiam regni, si tum forte fuerint aliqui Craccouiae, operam adhibere, de eorumque consilio tumultum illum insedare, vt nullus temeritati et audaciae locus relinquatur. Gerantûr vero omnia pacate, tranquille ac cum debita magistratuum reuerentia; si vero alicuius iurisditionis magistratus admonitus a reliquis, ad sedandum eiusmodi tumultum accurrere nolet vel non possit, caeteri nihilominus, qui conuenerint, plenam habebunt facultatem exequendi ea omnia, que ad sedandum tumultum illum et cohercendum seditiosos pertinebunt.

Quam quidem ordinationem ac edicta nostra volumus et mandamus, vt magistratus praedicti ad omnium deducant notitiam, pro gratia nostra et officiorum suorum debito secus non facturi. In cuius rei fidem ac euidentius testimonium hasce manu nostra subscripsimus et sigillo nostro obsignari iussimus. Datum Craccouiae die vigesima septima mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio. Praesentibus reuerendis, magnificis, generosis, venerabilibus, nobilibus ac famatis Petro Miszkowsky Dei gratia episcopo Cracouiense, Valentino Dem-

biensky castellano Cracouiense et capitaneo nostro Wartense, Petro a Zborow pallatino et capitaneo generali Craccouiense, Eustachio Wołowicz castellano Trocense, vicecancellario magni ducatus Lithuaniae, Brzestense, Cobrinenseque capitaneo, Ioanne Tarło de Sczekarzowice pallatino Lublinense, capitaneo nostro Pilznense, Andrea comite in Tenczyn pallatino Belzense, capitaneo nostro Oswięcimense, Zatoriense, Hrubiesowienseque, Stanislao Schafraniec de Pieskowa skała Sandomiriense, Ioanne a Zborow Gneznense, praefecto exercitus nostri aulici, Odolanowienseque capitaneo, Sigismundo Zaklika de Czyszow Belzense, Nicolao Fierley de Dambrowica Biecense, referendario curiae regni nostri, capitaneo Casimiriense, Ioanne a Sienno Zarnowiense, Christophoro Lanckorunsky de Brzezie Malogostense castellanis, Ioanne de Zamoscie cancellario regni nostri, Belzense, Kniszynense, Zametenseque capitaneo, Ioanne Borukowsky de Bielino vicecancellario regni nostri, praeposito Lanciciense, decano Warszawiense, canonico Cracouiense, Hieronimo de Buzemin thesaurario regni nostri, Brzeznicenseque capitaneo, Andrea a Zborow marschalco curiae regni nostri, Radomienseque capitaneo, Hieronimo a Rozrazow secretario maiore regni, Plocense, Wratislauiense praeposito, Stanislao Ossowski refferendario curiae regni nostri, praeposito Sandomiriense, cantore Gneznense, custode Wratislauiense, Lancicienseque, Luca Podowski praeposito Gneznense, viccario in spiritualibus, officiali generali et canonico Cracouiense, Laurentio Goslicky cantore Plocense, Cracouiense, Wladislauiense ac Sandomiriense canonico, Ioanne Demetrio Solikowsky scholastico Wladislauiense, Lancicienseque, Ioanne Tarnawsky praeposito Wladislauiense, Crusuicienseque, Ioanne Krasinsky cantore Craccouiense, scholastico Kielcense, secretarijs nostris, Iacobo Gorsky iuris vtriusque doctore, canonico Plocense, rectore Craccouiensis academiae, Martino Pilznense sacrae theologiae doctore, canonico Cracouiense, Andrea Schafraniec de Pieskowa Skała Lelouiense, Marciano Przyłęcky iudice castrense, Stanislao Plaza de Mstyczow capitaneo Oyczouiense, Leonardo Strasz, burgrabijs arcis Cracouiensis, Stanislao Tasicky, Stanislao Karmiensky, Iwan (s), Ioanne Zebrzydowsky et alijs quam plurimis ex nobilitate nec non proconsule et consulibus ciuitatitis eiusdem Cracouiensis. — Stephanus rex sst.

Z kopij zawartych w rękopisie Nr. 135 na kareie 112 i w kodeksie Zaleskiego na karcie 146, stronicy odwrotnej.

269. 1579. die 4. m. Ianuarii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae quascunque lites civibus Cracoviensibus a quocumque motas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae Prussiae, Masouiae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quia nos inhaerendo priuilegio serenissimi antecessoris nostri diui Vladislai Iagellonis, faelicis

recordationis regis Poloniae, ciuitati nostrae Cracouiensi concesso, vigore cuius specialis praerogatiua dictae ciuitatis ciuibus de non iudicandis ijsdem praeterquam nobis in castro nostro Cracouiensi existentibus, coram iudicio nostro aut cui committendum duxerimus, concessa est, omnes et singulas causas et actiones Cracouienses tam in genere, quam in specie siue publicarum personarum a ciuibus Cracouiensibus mutuo vel etiam eisdem ciuibus Cracouiensibus ab ijs personis non ciuibus institutas et instituendas quouis modo et ratione ex citationibus, concitationibus et adcitationibus, ad prosequendas motiones et appellationes, apellationibus, motionibus, remissionibus, aduocationibus et alijs quibuscunque iuris punctis, processibus et gradibus ad tribunal iudiciumque nostrum regium deuolutas et quae in orationibus, tum etiam ex posterioribus limitationibus quibuscunque incidentes et deuolutae, indecisae adhuc pendent et quae interea temporis post praesentem limitationem incident et deuoluentur, motu nostro proprio et authoritate nostra propria regia ad tertium diem post faelicem aduentum nostrum in arcem nostram Cracouiensem proximum, die ingressus exclusa, ita tamen, vt interim ad cognitionem causarum earum omnium et singularum iudicium nostrum concernentium, commissarios designandos iuxta priuilegium Vladislai diui regis facultatem nobis relinquamus, a quibus interim causae istae iudicari poterint, quod si eorum decreto partes stare nolint, per formam rotuli ad nos post curiam remitti et a nobis ubicunque decidi poterint, saluis ipsorum priuilegijs et iuribus, limitandas, reiciendas et prorogandas duximus, limitamusque, reijcimus et prorogamus praesentibus. Pro quo quidem die partes superius recensitae habiturae sunt die tertia post aduentum nostrum in arcem Cracouiensem terminos causarum earundem attendendarum et prosequendarum eos, quos habere debuerunt coram iudicio nostro, nullis partium iuribus laesis, verum in suo debito robore permanentibus: saluis literis nostris in praedicta arce Cracouiensi dandis, prout cuique ex innotescencijs dictorum commissariorum nostrorum legitime positis perueniet, exceptisque ex praesenti limitatione omnibus causis ex citationibus ad instantiam instigatoris nostri post curiam nostram iuxta decreta diui Sigismundi Augusti antecessoris nostri et prout hic nuper in arce Cracouiensi pronuntiauimus et declarauimus, prouenientibus, quas nos ad decidendum nobis reseruatas secundum exigentiam terminorum extra ciuitatem ibi, vbi protunc cum curia nostra faeliciter constituti fuerimus, iudicaturi sumus. In cuius rei fidem indubiam sigillum regni nostri praesentibus est appensum. Datum Cracouiae die quarta mensis Ianuarii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, regni vero nostri anno tertio. — Ioannes Zamoyski regni Poloniae cancellarius mp. — Relatio magnifici Ioannis Zamoyski regni Poloniae cancellarij, Belzensis, Knysinensis capitanei.

Z kopii zamieszczonej w kodeksie Zaleskiego na karcie 149, gdzie też zanotowano, iż oryginał opatrzony był większą pieczęcią koronną w wosku czerwonym wyciśniętą.

270. 1579. die 5. m. Ianuarii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae mandat, ne portae civitatis Cracoviae noctu recludantur.

Stephan z bozey lasky krol Polsky, wielkie xianzę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazouieczkie y Siedmigrodzkie. Wszem w obecz y kazdemu z ossobna, ktoregoszkolwiek stanu, dostoienstwa y condiciey lyudziom vprzeimie y wiernie nam milym, laskę nassę krolewską. Vprzeimie y wiernie nam mily! Między inszimy rzeczamy, ktore do dobrego rzandu w miesczie nassim Krakowie są na przekazie, y tę baczemy bycz nieposliednią, ze brony mieiskie nie wedlug czassu swego pewnego zamykane y otwierane bywaią, alie czassem richly, czassem pozdny, y nie tedy, kiedy przistogy, za nalieganiem y gwaltownim iako mamy sprawę, wyczyskaniem tego na burmistrzu Krakowskim od niektorych liudzy, s ktorych iedny, kiedy gim tego bywa potrzeba, brony zawarte iuss chwilię w nocz sobie otwieracz a drudzy z otwartimi na się czekacz kazą. W czim gdy gich burmistrz woliey albo niezaras dogodzy albo dogodzycz niechcze, wazą się drzwy do niego wybyacz, slowy sromotnimy y obelziwimy nan pusczacz y brony mieiskie y klotky albo zawarczie u nich gwaltownie siecz. Ktoremu my takowemu nierzandowy chczancz napotim zabiezecz, uczynilichmy tesz okolo tego takową ordinatią y rozkazalichmy burmistrzowy y radzie Krakowskiey, abi od tego czassu zawsse brony mieiskie wszitkie skoro po vderzeniu na czalim zegarze godzin dwadziesczia y czterech zawieraly a otwieraly ie zas zimie dwie godzinie przed sloncza wschodem a lieczie gdi sloncze bendzie wschodzylo, a zeby nikomu gwoly ani richliey ani pozdniey brony zadney nieotwieraly albo z odwartą czekali. A tak tim edictem nassim wssem w obecz y kazdemu z ossobna rozkazuiemy pod wyną, ktora iest na te, czo w Krakowie rozruchy, tumulti y sediczie czinią, w ordinaciey nassey swiezo vcziniony opissaną, aby po tim czassie, iako brony zawrą y poky gich nieotworzą, niesmial się nykt wazycz brony zadny dobywacz, zamkow, klotek any zawarczia u nych siecz, any do burmistrza dla otworzenia brony ktory po omienionim czassie tak zawarczia iako y otworzenia drzwy wybyacz any kolatacz any nan zlorzeczeniem albo slowy srotnimy się targacz. Ktory edict nasz aby do wszech wiadomosczy przissedl, chczemy to miecz po tych, ktorim to naliezy, aby gi iawnie obwolać y na bronach mieiskich przibycz daly. Pod laską nassą. Datum w Crakowie dnia V miessiancza Stycznia, roku Panskiego M. D. LXX. IX, panowania nassego roku trzeciego. — Z wlasznego roskazania krolia jego mosczy.

Dokument pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną poniżej tekstu wyciśniętą. Podobny mandat wydał król pod tąsamą datą po łacinie wprost do burmistrza miasta Krakowa.

271. 1579. die 20. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de platea pistoria lapidibus sternenda.

Actum feria secunda post festum Diuisionis apostolorum proxima. — Famati domini proconsul et consules ciuitatis Kasimiriae vocatis ad sui praesentiam ciuibus et incolis de platea pistoracea eisdemque praesentibus serio authoritate officii sui, cuius interest bono ordini et regimini ciuitatis prospicere, mandauerunt, vt quam primum poterint, stratam seu viam publicam licostrarent alias *wiburkowali* quilibet ante aedes suas usque ad medium viae et in medio viae vti non in publica via sed tanquam angiportu defluxum aquae vnum faciant. Quod ut eo citius perficiant, eisdem iuxta assignationem saxa de ciuilibus montibus fracta pro construendo nouiter licostrato pro hac vice tantum daturos se promiserunt, ipsi vero ciues ac incolae reliquum addere de proprio sumptu tum et operariis soluere debebunt, et in posterum futuris temporibus eadem licostrata alias *burki* suis sumptibus reparare cum suis successoribus perpetuis temporibus tenebuntur, quemadmodum se id facturos submiserunt.

Acta Consul. Casimir. N. 765, str. 653.

272. 1580. die 20. m. Augusti, ex castris trans Uświat positis.

Stephanus rex Poloniae civibus Casimiriensibus mandat, ut contributionem ducillarem consulibus Cracoviensibus solvant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. princeps Transyluaniae. Famatis proconsuli et consulibus totique communitati ciuitatis nostrae Cazimiriensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilecti! Perlatum est ad nos, generosum Sigismundum Palczowski vicecapitaneum Cracouiensem praeter voluntatem nostram propter erroneam narationem Petri Stareski cubicularii nostri voluisse sibi vsurpare exactionem ducillarem in ciuitate Cracouiensi eique contiguis Cazimiriensi et Klepardiensi, quod quidem exactionis negotium cum nos antea disertis verbis penes consules nostros Cracouienses relinquerimus et praeter alios ipsis exactionem hanc ducillarem a quolibet potus liquorisque genere prouenientem permiserimus et concesserimus et iam pridem eam esse voluntatem nostram per literas nostras declarauerimus atque totam controuersiam resoluimus et diremimus, idcirco etiam fidelitatibus vestris serio iniungimus et praecipimus, vt de exactione eadem, quaecunque iuste et secundum literas vniuersales proueniret, nulli alteri respondeant, quam consulibus nostris Cracouiensibus, eamque non solum integre ad manus eorum defferant, sed nec etiam aliquibus artibus et coloribus et in coquenda clam ceruisia et in pendenda contributione ducillari vtantur, imo si qui aliquam fucum facere deprahensi ad

officiumque fidelitatum vestrarum delati fuerint, in eos serio animaduertant, nec vlla ea in re incommoda pati impune permittant. Secus autem pro officio suo et gratia nostra facere non audeant. Datum ex castris nostris trans Vswiath die XX Augusti, anno Domini M D L XXX, regni vero nostri quinto. — Stephanus rex spt.

Dokument papierowy. Poniżej tekstu wyciśnięta mniejsza pieczęć koronna.

273. 1580. die 7. m. Novembris, Casimiriae.

Pactum consulum Cracoviensium cum tabernatoribus, braseatoribus et braxatoribus Casimiriensibus de contributione ducillari a coctura cervisiae solvenda.

Actum feria secunda post festum Omnium Sanctorum proxima. — Coram consulari Kasimiriensi residentia comparens personaliter nobilis Dominicus Piotrowski contributionis ducillaris sacrae maiestatis regiae de ciuitate Kasimiriensi prouenientis succollector a spectabilibus dominis consulibus Cracouiensibus eiusdem contributionis ducillaris de ciuitatibus Cracouiensi, Kasimiriensi et Clepardiensi prouenientis arendatoribus constitutus, ab vna, et seniores nomine totius contubernii tabernatorum, braseatorum et braxatorum cereuisiae Kasimiriensium parte ab altera, facta aliquoties in praetorium Kasimiriense conuocatione ac congregatione maturaque super solutione contributionis ducyllaris de Kasimiria sacrae regiae maiestati prouenientis deliberacione recognouerunt, quia cupiens praetactus succollector et pro tempore existens molestias ac difficultates, quibus in visitandis aliquoties singulis septimanis caelariis pro inuestigatione numeri cereuisiae aggrauabatur, diminuere, tum vero ipsi braseatores et braxatores euadendo eiusmodi inquisitiones et scrutinia constituerunt, sanciuerunt atque laudauerunt de caetero seruandum, quod a data praesentis constitutionis de caetero quilibet braseatorum seu cereuisiam braxantium ciuium Kasimiriensium a qualibet integra cereuisiae coctura seu braxatione nonnisi a viginti quinque achtualibus cereuisiae contributionis ducillaris sacrae r. maiestati prouenientis iuxta tenorem vniuersalis constitutionis contributionum in conuentu regni generali laudatae, praetacto succollectori soluere debebunt, soluturosque se submiserunt ac suos successores iuxta quantitatem seu praecium cereuisiae siue plus siue minus achtualia cereuisiae receperit, idque ad expirationem arendae praenominatorum spectabilium d. consulum Cracouiensium siue ad festum s. Laurentii proxime in anno Domini 1581 futurum, casu fortuito excepto. Quod si alicui ciuium cereuisiam braxantium intra braxationem euenerit (casus) probabilis, eum succollectori et senioribus dicti contubernii manifestare debebit, tunc idem succollector secundum quantitatem damni illud passo gratiam praebere se submisit. Quam tandem constitutionem spectabiles domini Georgius Masowski et Stanislaus Conradt consules Cracouienses feria secunda post festum s. Martini proxima personaliter ibidem existentes, nomine totius senatus Cracouiensis ratam gratamque susceperunt et in eam consenserunt.

Acta Consul. Casimir. 766, str. 37.

Ten sam sposób opłaty i poboru czopowego postanowiony został przez Piotra Strzałę jeneralnego poborcę Krakowskiego w r. 1581 feria sexta in crastino s. Bartholomaei, oraz w r. 1582 feria II ante festum Natiuitatis Mariae proxima z tym dodatkiem, iż nie wolno w jednej warce warzyć więcej nad 25 achteli piwa, krom jednego, dwóch lub trzech półachtelków na domową potrzebę, od których opłata się nie należy; coby u którego piwowara więcej naleziono, ma być na szpital zabrane a on przez urząd karany. Również zabroniono przystępować do nowej warki, dopókiby opłata za poprzednią uiszczona nie była. Acta Consul. Casim. 766, str. 255 i 595.

W r. 1591 feria V pòst Pentecostes powstał spór między radą m. Krakowa jako arendarzem czopowego a karczmarzami Kazimirskimi o wysokość czopowego. Karczmarze Kazimirscy powołując się na dawny zwyczaj i na przywileje, mianowicie przywilej Zygmunta Augusta z r. 1558 sabato post festum Michaelis, ofiarowali czopowego płacić po 20 gr. od każdego waru, rada Krakowska zaś domagała się wedle uniwersału i konstytucyi króla Stefana z r. 1578 po dwa pieniądze (denary) od grosza. Gdy strony pogodzić się nie mogły, rada Kazimirska odesłała sprawę tę do króla jegomości. Wszelako już feria V die s. Petri ad vincula zawarły strony ze sobą ugodę, mocą której karczmarze Kazimirscy obowiązali się za czas od 29 kwietnia 1591 do 29 lipca tegoż roku tytułem czopowego zapłacić po 5 florenów od każdego waru piwa, zaś od pędzenia gorzałki po 3 gr. tygodniowo. Natomiast w następnych kwartałach mają płacić po 2 denary od grosza od każdej warki piwa, licząc warkę po 26 achteli, achtel zaś przyjmując wedle ceny przez urząd podwojewodzy postanowić sie mającej, zaś od wyszynku gorzałki jak powyż po 3 gr. tygodniowo. Acta Consul. Casim. 770, str. 265 i 318.

274. 1580. die 19. m. Novembris, Casimiriae.

Pactum consulum Cracoviensium cum braseatoribus et braxatoribus Casimiriensibus de contributione »ternariorum« a vino sublimato solvenda.

Actum sabbato ipso die s. Helizabethae. — Ad nostram consularem Kasimiriensem residentiam personaliter venientes spectabiles domini Georgius Maszowski et Stanislaus Conradt consules Cracouienses de personis suis atque nomine caeterorum dominorum collegarum suorum consulum Cracouiensium ab eis missi ac directi, veluti arendatores a sacra r. maiestate contributionis ducillaris de ciuitatibus Cracouiensi, Kasimiriensi et Clepardiensi sacrae r. m. prouenientis, vna cum senioribus contubernii braseatorum et braxatorum nomine totius praefati contubernij et horum, qui sublimatum seu crematum conficiunt, ratione solutionis ternariorum a qualibet quarta cremati iuxta vniuersales literas ducillaris r. maiestati prouenientis institutae, constituerunt ad expirationem ducyllaris praesentis seu arendae spectabilium dominorum consulum Cracouiensium ab utrinque seruandum, quod quilibet, qui crematum confecerit, a singulis ollis seu aheneis, in quibus hoc idem conficitur, septimanatim dominis arendatoribus per grossos duos cum medio Polonicales soluere tenebitur, parique modo pro quartali proxime praeterito et duabus septimanis transactis pro qualibet septimana per grossos duos cum medio soluere se submiserunt. Et si quis eorum eiusmodi laborem euadendo solutioni ducyllaris subticuerit, is poena quatuordecem marcarum peccuniae iuxta constitutiones regni punietur, cuius poenae dimidium officio consulari Kasimiriensi et aliud delatori soluere tenebitur. Item si quis praefatum crematum laborare ac conficere cessauerit, uel aliqua septimana non laborauerit, et id officio consulari atque notario contributionum manifestauerit, is ab

eiusmodi solutione ducyllaris liber esse debebit. Idemque de mulieribus seu faeminis idipsum conficientibus est sentiendum.

Acta Consul. Casim. 766, str. 45.

275. 1581. die 4. m. Iulii, Disnae.

Stephanus rex Poloniae capitaneo Biecensi mandat, ne mercatoribus quibuscumque merces eorum viis insolitis vehere permittat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Generoso Nicolao Ligeza a Bobrek castellano Wislicziensi, Bieczensi, Zidaczouiensique nostro capitaneo, fideli nobis dilecto, in absentia eius vicecapitaneo Bieczensi gratiam nostram regiam. Generose fidelis nobis dilecte! Expositum est nobis nomine ciuium nostrorum Cracouiensium, plerosque vectores et mercatores praeterito relictoque itinere vsitato, alias vias atque transitus sibi quaerere, vt emporia antiqua ciuitatis nostrae Cracouiensis declinent et effugiant in fraudem prouentuum ciuitatis nostrae Cracouiensis, vnde nostrae et reipublicae necessitates sustentantur. Quodquidem vt omnibus rationibus a fidelitate tua et eius officialibus prohibeatur, hortamur fidelitatem tuam eique mandamus, ne ipsos mercatores atque vectores alio itinere quam vsitato cum curru, mercibus rebusque alijs onerato proficisci permittat, et per eos, quorum interest, ne permitti curet, sub poena amissionis rerum et mercium, quibus cum eiusmodi emporium ciuitatis nostrae Cracouiensis declinare voluerint. Pro gratia nostra et offitij sui debito fidelitas tua aliter non factura. Datum Disnae IIII Iulij, anno Domini M. D. LXXXI, regni vero nostri anno sexto. — Stephanus rex spt. — M. Botromowski.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną, poniżej tekstu wyciśniętą.

276. 1582. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de salario proconsulis.

Actum feria tertia post festum s. Agnetis proxima. — Spectabiles domini Ioachimus Krzyzanowsky tunc proconsul, Daniel Chrobersky, Hieronimus Zaliassowsky, Bartholomeus Paczoszka, Ioannes Sspigler, Martinus Vrbankowicz, Ioannes Cyrus, Thomas Sławek, Paulus Krzywokolsky, Baptista Fontaninus, Paulus Zutter, Mathias Zibeneicher, consules Cracouienses legittime per schedulas conuocati frequentique senatu et iuxta sacrae maiestatis regiae, domini nostri clementissimi datum priuilegium pleno numero in negocijs reipublicae congregati existentes, inter caetera animaduertentes, quod aegre et cum summa difficultate munus seu officium proconsulatus subire, sumptusque non paruos in alenda familia ciuili facere cogantur, vnanimi voto

et aequalibus sententijs concluserunt, vt amodo et deinceps singulis dominis proconsulari munere seu officio nunc et in posterum fungentibus, singulis annis consolationis loco ratione infinitarum, quas sustinent, molestiarum ex aerario publico marcae decem, singulae per grossos quadraginta octo Polonicales computatae, persoluantur numerenturque, vt hoc pacto alacriores ad perferendas molestias impensasque faciendas reddantur.

Acta Cons. Crac. 9, str. 104.

277. 1582. die 16. m. Maii, Casimiriae.

Senatus consultum de consulibus tarde ad consilium venientibus poena afficiendis.

Actum feria quarta post dominicam Cantate proxima. — Famati domini proconsul et consules ciuitatis Kasimiriae circa Cracouiam consistentis, in reipublicae negociis pleno numero congregati, residentes et antiqui, adhaerendo priori suorum antecessorum senatusconsulto illudque corroborando, perpetuis temporibus firmiter inter se seruandum sanciuerunt et constituerunt, quod quicumque dominorum consulum per cedulam domini proconsulis obdestinatus legittime fuerit, ad horam designatam non venerit vel venire neglexerit neque sese apud d. proconsulem protunc existentem legittime excusauerit, is ob inobedientiam penam grossorum duodecem dominis consulibus irremissibiliter succumbet. Si quis vero eadem die post lapsum vnius horae venerit, is penam grossorum sex succumbet d. consulibus irremissibiliter soluendam. Super quod omnes vnanimiter consenserunt.

Acta Consul. Casimir. N. 766, str. 488.

278. 1582. die 16. m. Maii, Casimiriae.

Senatus consultum de advocatis, scabinis et duodecim viris tarde ad consilium venientibus, poena afficiendis.

Actum feria quarta post dominicam Cantate proxima. — Famati quoque domini aduocati Kasimiriensis et Stradomiensis cum d. scabinis et duodecem viris ad consilium pertinentibus, perpetuo inter se seruandum laudauerunt et constituerunt, quod quandocumque iidem (s) in negotiis reipublicae per famulum uel pulsum campanae obdestinatus ad horam deputatam venire neglexerit, is dominis consulibus paenae grossos sex soluere debebit, ac si post expiratam horam venerit, is tantum grossos tres soluere tenebitur, nisi se apud dominum proconsulem protunc existentem tempestiue legittimeque excusauerit.

Acta Consul. Casim. 766, str. 488.

279. 1582. die 18. m. Novembris, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae officialibus quibusdam mandat, ut de damnis a civibus Casimiriensibus in ripa fluvii Wisła passis, inquirant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. Transyluaniae princeps. Ge-, neroso Stanislao Czikowski de Woysławicze succamerario Cracouiensi, Martino Chełmski vexillifero, Andreae Safraniec de Pieszkowa szkała tribuno Cracouiensibus et capitaneo Lelouiensi, fidelibus nobis dilectis gratiam nostram regiam. Fideles nobis dilecti! Expositum nobis est nomine ciuium nostrorum Casimiriensium iuxta Cracouiam, accepisse illos magna damna et in dies maiora accipere in littore Istulae extra ciuitatem ipsam Casimiriensem, quod ducit ac tendit versus portam ciuitatis Szkawinska nuncupatam, necnon a ponte magno vsque ad villam nostram Płaszow dictam, illaque damna inferuntur praefato littori ex frequenti nauigatione et fluitatione multarum et diuersarum nauium, prout hac de re protestatio per eosdem ciues Casimirienses officiose facta et nobis autentice exhibita, latius obloquitur. Itaque supplicarunt nobis memorati ciues nostri Casimirienses, vt eiusmodi damnis illorum littori hortorumque eidem adiacentium aliqua iusta ratione prospiceremus, atque ne in posterum maiora damna et incommoda in dicto littore accipiant, consuleremus. Nos itaque praefatae supplicationi benigne annuentes, cupientesque vt ciuitas nostra Casimiriensis nullo afficiatur incommodo, fidelitates vestras, de quorum fide, integritate et industria plurimum confidimus et quorum hoc est potissimum munus, ad hoc negocium reuidendum designandas existimauimus, designamusque hisce literis nostris, mandantes, vt captato inter se certo die et tempore competenti, ad littus Istulae Casimiriense descendant, diligenterque ipsa loca et ruinam iacturamque littoris reuideant et cognoscant, damnaque illa aestiment; quidquid autem ibi cognouerint, quantumue teloneum in recompensam damnorum ordinari constituique possit, ad nos quam primum deferant. Pro gratia nostra officiorumque suorum debito aliter non facturae. Datum Warsouiae in comitijs regni nostri generalibus, die decima octaua mensis Nouembris correcti calendarii, anno Domini M. D. LXXX secundo, regni nostri anno septimo. — Ex commissione sacrae maiestatis regiae propria.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie bibl. Jagiel. Krak. N. 118, str. 144.

280. 1583. die 13. m. Aprilis, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae capitaneo Cracoviensi mandat, ut homines vagos coerceat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transyluaniae. Magnifico Ioanni

de Zamossczie, regni nostri supremo cancellario generalique exercituum, necnon Cracouiensi, Mariemburgensi, Knissinensi, Miedzirzedzensique capitaneo, syncere nobis dilecto, in absentia eius vicecapitaneo Cracouiensi, gratiam nostram regiam. Magnifice, syncere nobis dilecte! Non ignorat synceritas vestra, quid regni statutis de vagis per capitaneos et ciuitatum magistratus cohercendis sancitum sit, ac potissimum statutis Sigismundi Primi anno millesimo quingentesimo decimo nono et anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio aeditis. Cum vero in ciuitate Craccouiensi et circumquaque magnus numerus magnaque licentia hominum temere vagantium et latrocinia exercentium esse dicatur, hortamur synceritatem tuam, vt quod ratio muneris ac officij synceritatis tuae exposcit, statuta illa ad executionem deducat iubeatque inprimis publicari et pronunciari, vt secundum eorundem statutorum sententiam ac praescriptum homines vagi nullo seruitio nullisque artificijs addicti, intra triduum post publicationem factam, Craccouia adiunctisque illi oppidis ac omni denique vicinia abscedant, vel seruicijs aut artificijs sese adiungant. Qui vero exacto triduo deprehensi fuerint nullis addicti seruitijs aut artificijs, eos synceritas tua vel ipsius officium captiuandos compedibusque vinciendos et operibus publicis nostris aut ciuilibus, vti statutis ipsis praescriptum habetur, adiungendos curet: exceptis tamen baiulis, qui publice oneribus ferendis se conducere solent, et in vulgari *mixtatniczy* vocantur, quorum tamen nomina et mansiones in regestro consulum sint diligenter annotata. Factura pro officio suo et gratia nostra. Datum Craccouiae die XIII Aprilis, anno Domini M D L XXX tertio, regni vero nostri anno septimo. — Stephanus rex.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie bibl. Jagiel. Krakow. N. 118, str. 275, gdzie ten list królewski nosi tytuł: Ordinatio SMR de vagis atque drapichrosty.

281. 1583. die 21. m. Aprilis, Casimiriae.

Plebiscitum de vectigale a scaphis et naviculis in ripa fluvii Wisła percipiendo.

Actum feria quinta post dominicam Conductus Paschae proxima. — Quoniam non solum iure communi sed etiam et naturali clare et egregie prouisum est, ne quisquam alterius bonis aut fundis seruitutem qualemcunque de facto imponere praesumat, maxime cum ex communi praesumptione juris quaelibet res, donec contrarium doceatur, ab omni onere et seruitute libera esse censeatur, igitur honorati domini aduocati et scabini atque tota communitas ciuium Kasimiriensium et Stradomiensium ad praetorium Kasimiriense in negotiis reipublicae arduis per famatos dominos proconsulem et consules residentes et antiquos conuocati, considerantes, quomodo rippae Istulae circumcirca ciuitatem Kasimiriensem, fundusque ipse ciuilis Kasimiriensis structura seu aedificio variorum instrumentorum defluitatorum a nonnullis tam incolis huius ciuitatis quam extraneis hominibus absque scitu et voluntate rectorum ciuitatis oneratur et grauatur, jacturaque et damnum non

mediocre reipublicae ciuili exinde infertur, quare huic malo detrimento obuiantes, vnanimi voce, consensu et voluntate laudauerunt, constituerunt et sanciuerunt, ne deinceps nemo cuiuscunque sit status, conditionis et praeeminentiae audeat in rippis Istulae fundoque ciuili proprio eadem instrumenta defluitatoria, quae vulgariter vocantur *komiegi, byki, dubassy, lichtany, szkuthy* et id genus sistere, colocare et aedificare, donec certa pensio seu praecium pro commodo reipublicae per dominos consules tanquam eiusdem ciuitatis gubernatores constituta et laudata fuerit, et hoc non alibi, nisi vbi per dominos consules locus demonstrabitur, sub pena amissionis talis instrumenti aedificati et aedificandi.

Acta Consul. Casim. 766, str. 745.

282. 1583. die 29. m. Augusti, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum inter consules Cracovienses et cives Clepardienses de vino cauponando litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quod posteaquam vocati fuissent in iudicium literis serenissimi olim Sigismundi Augusti regis, antecessoris nostri, famati proconsul, consules totaque communitas oppidi nostri Cleparz de bonis illorum omnibus ad instantiam famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Cracouiensis propterea, quod ipsi in derogationem rei iudicatae decretique serenissimi diuae memoriae Alexandri regis antecessoris nostri inter ipsos ab vna et praefatos proconsulem, consules ciuitatis nostrae Craccouiensis promulgati, in dies magis ac magis vina diuersi generis in aedificia domorum celariorumque ipsorum deponere atque diuendere, pro arbitrioque et beneplacito suo distrahere et propinare contendunt, quod quidem aduersus ipsos aestimabant tribus millibus florenorum numeri et monetae regni nostri et totidem damni, quod in derogationem decreti praefati antecessoris nostri vina diuersi generis diuendendo atque propinando damna detrimentumque non mediocre inferre ciuitati eidem nostrae Craccouiensi praesumunt, ad decernendum ipsos tam in summa essentiali trium millium florenorum, quam in damnis inde subsequutis a nobis iudicialiter condemnari, quemadmodum ea in citationis praefatae literis latius continentur, in termino hodierno relationum nostrarum propriarum ex citatione praedicta et appellatione a sententia assessorum iudicii nostri interposita incidente, et in hanc vsque diem legitime continuato, partibus ipsis actorea per honoratum Ioannem Gora sindicum suum, citata vero per nobilem Ioannem Sczałapski plenipotentem suum coram nobis comparentibus, actoreaque priuilegium decreti serenissimi olim Alexandri regis antecessoris nostri producente atque se circa illud conseruari postulante, citata autem itidem priuilegium serenissimi olim Sigismundi Augusti regis, quo vni ex ciuibus Clepardiensibus vinum propinandi libertas data et concessa est,

adferente, communemque vtilitatem et aduenientium hospitum necessitatem allegante, petenteque, vt propter eos, qui noctu occlusa iam ciuitate Craccouiensi veniunt, vinum eiusmodi in aliquot saltem locis propinari possit: nos cum consiliariis lateri nostro assidentibus, audita et examinata partium controuersia, priuilegiisque vtriusque partis perpensis, praesertim vero decreto praefato Alexandri regis considerato, priuilegia priuata per ciues Clepardienses impetrata, priuilegiis publicis et decretis ex controuersia partium latis derogare non posse adinuenimus, ideoque actores circa decretum praefatum Alexandri regis in toto conseruauimus conseruamusque praesentibus, decernentes non posse nec debere memoratos ciues Clepardienses vina omnis generis nec potus vllos, qui non essent in eorum domibus braxati aut confecti, neque in domibus priuatis, neque in caupona ciuili propinare aut vendere sub paenis in eodem decreto et priuilegijs actorum descriptis praesentis decreti nostri vigore, cuius exequutionem debitam toties, quoties opus fuerit faciendi, officio consulari Clepardiensi iniungimus; si vero et illud in exequutione eiusmodi remissius egerit, extunc eandem exequutionem tam priorum decretorum antecessorum nostrorum, quam praesentis decreti nostri magno procuratori arcis nostrae Craccouiensis committimus. Harum quibus sigillum nostrum praesentibus est subappensum testimonio literarum. Datum Cracouiae feria secunda post festum sancti Bartholomaei apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Ioan. Zamoiski r. P. cancell. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamostie r. P. suppremi cancellarii, generalis exercituum regni, Craccouiensis, Margeburgensis, Knyszynensis, Miedzirzicensis, Krzessouiensis etc. capitanei. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z żółtego i niebieskiego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku.

283. 1583. die 4. m. Septembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae pactum Iudaeorum Cracoviensium cum consulibus Casimiriensibus de areis et domibus quibusdam vico Iudaeorum coniungendis, ratum facit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. nec non Transiluaniae princeps. Significamus per praesentes vniuersis et singulis, quorum interest, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris: exhibitas esse coram nobis nomine proconsulis, consulum et scabinorum totiusque communitatis ciuitatis nostrae Kazimiriensis iuxta Cracouiam literas papireas infrascriptas, ex actis castrensibus capitanealibus Cracouiensibus authentice extractas, sanas, saluas, omnique vicio suspicionis carentes, continentes in se certam inscriptionem et contractum cum senioribus Iudaeorum Cracouiensium, de libera certorum domorum et arearum a quibusdam nobilibus eorum possesoribus tanquam earum, quae in ciuitate Kazimiriensi sita iurisditionique ciuili subiecta sunt,

per Iudaeos Cracouienses emptione facienda, certis ex causis et rationibus ab officio praefato consulari totaque communitate ciuitatis eiusdem Kazimiriensis facta et inita, supplicatumque humiliter per certos consiliarios nostros, vt eiusdem contractus et inscriptionis literas authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis: Comparentes personaliter coram officio et actis castrensibus capitanealibus Cracouiensibus famati Albertus Dlugoss proconsul, Stanislaus Pukal, Michael Sterczuwan, Ioannes Makowski et Stanislaus Maslo consules Kazimirienses, denique Michael gladiator et Iacobus sartor a duodecem viris ex communitate ciuitatis eiusdem Kazimiriensis, suo et totius communitatis ciuitatis praefatae Kazimiriensis nomine ab vna, nec non infidi doctor Abraham Misel, doctor Marcus Ieleń, Bogati Isaac filius Israelis senior et Mendel Sax Iudaei Cracouienses, mandatarij et plenipotentes totius communitatis Iudaeorum Cracouiensium, suo et eiusdem communitatis totius Iudaeorum Cracouiensium nomine ab altera partibus, recedendo a juribus, jurisdictionibusque quibusuis proprijs et se, suosque successores cum bonis suis omnibus jurisdictioni praesenti castrensi capitaneali Cracouiensi quoad actum hunc incorporando et subijciendo, libere, publice et expresse recognouerunt, talem contractum inter eos ipsos recognoscentes et communitates praefatas, videlicet ciuium Kazimiriensium ab vna, et Iudaeorum Cracouiensium parte ab altera factum et initum esse, qualem ad officium castrense capitaneale Cracouiense in scripto attulerunt, petentes ab officio praesenti castrensi capitaneali Cracouiensi, vt eum ipsum contractum actis praesentibus castrensibus capitanealibus Cracouiensibus inscribi et ingrossari mandaret, quod eis per officium praesens est admissum. Cuius quidem contractus per eosdem recognoscentes in scripto ad officium praesens porrecti, tenor sequitur et est talis. Famati ac prudentes domini Albertus Dlugos proconsul, Mathias Placzibabka, Stanislaus Swieboda, Ioannes pannitonsor, Ioannes Ruski, Petrus Czarny, Stanislaus Pukal, Michael Sterczuwan, Ioannes Makowski, Michael Groph et Stanislaus Maslo consules ciuitatis Kazimiriensis et Stradomiensis ad Cracouiam, residentes et antiqui, pleno numero ad praetorium Kazimiriense congregati, omnes simul et in solidum veluti administratores et reipublicae illorum incrementi, augmenti et boni regiminis famaeque posteritati reliquendae autores fidelissimi, cogitando in dies, quomodo tempore administrationis illorum praefata ciuitas et eius respublica incrementum famamque obtineat non vulgarem, et posteri illorum exemplo eorundem moti, simile iterum suae relinquerent vestigium posteritati, conuocatis in praetorium in praesentiam sui honoratis aduocatis et scabinis Kazimiriensibus nec non duodecem viris ex communitate, pro tractandis reipublicae negotijs electis et designatis, vnanimi voluntate et consensu considerando, quomodo prouentus ciuiles ex locis et areis desertis, quae nullum prorsus commodum ciuitati adferebant, vberiores in posterum reddant, cumque sepissime tota communitas similiter scabini et seniores Iudaeorum Cazimiriensium per suos legitimos plenipotentes, ad id iuxta acta Iudaica palatinatus Cracouiensis de data Cracouiae feria sexta post Cinerum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio legitime deputatos et assignatos, vtpote doctorem Abrahamum Maisel, doctorem Mar-

cum Ielen, Bogati generum, Isaacum filium Israelis et Mendel Sax Iudeos Cracouienses, solicitudine et cura frequenti aliquot temporibus inuigilabant de consequendis certis areis et domibus in fundo ciuili Kazimiriensi proprio existentibus, vtpote generosi Petri Strzała iudicis Zathoriensis, burgrabij castri Cracouiensis, nobilis Casparis Suski atque domo et area eiusve fundo Czabanowska dicta, penes cemiterium ecclesiae sancti Laurentij post Caninum circulum sitis et iacentibus, ciuitati Kazimiriensi antiquitus subiectis, domibusque eorundem Iudaeorum vicinaliter adiacentibus, in vnam eandemque praefatorum Iudaeorum jurisditionem adscribendis, adunandisque, quibus ipsa ciuitas ad rationem supplendorum sacrae maiestatis regiae censuum, expeditionum bellicarum, exactionum *szoss* nuncupatarum, in comitijs generalibus institui solitarum et instituendarum, podwodarum caeterarumque pensionum, per dictam ciuitatem obligatarum ac ciuitati eiusdem adiacentijs restaurationum, aedificationum, custodiarum, reliquorum denique onerum gaudebat, et contributiones alias antiquitus dari solitas vicinatim ex eisdem supraspecificatis areis et domibus exigebant. Verum quia res ipsa prae quarum incolarum molestia atque penuria eo peruenit, vt prouentus exinde soliti pro sustentanda republica ex ipsis vt praefertur, areis et domibus satis aegre exigi et difficulter haberi poterant, quare praefati domini proconsul et consules, aduocatus et scabini et duodecem viri reipublicae ciuitatis succurrentes, inhaerendo atque innitendo prioribus contractibus et constitutionibus cum Iudaeis senioribus ac tota communitate Iudaeorum Kazimiriae manentium factis et constitutis, ipsisque saluis et illaesis atque in suo debito vigore, modo, ordine et jure permanentibus, rationibus suprascriptis legitimis adducti, suprascriptos nobilium domos et areas praefatis Iudaeis Kazimiriensibus ab ipsis generoso Petro Strzala et Casparo Susski praedictarum arearum et domorum legittimis possessoribus jure haereditario et perpetuo emptionis venditionisque titulo, dum videlicet et quando poterint emere, totamque illam circumferentiam proprijs Iudaeorum sumptibus et impensis sepere, et alias eorum domos vigore praefatorum contractuum nactas et assecutas, adscribere, adunare, incorporare ac in perpetua tempora adiungere consenserunt efficacisssimoque jure in perpetuum duraturo permiserunt, prout per praesentes exnunc prout extunc consentiunt et permittunt. Praeterea praedicti domini proconsul et consules, aduocati et scabini de speciali eorundem duodecim virorum a tota communitate electorum consensu et voluntate praefatis senioribus Iudaeis ac vniuersae communitati Iudaeorum Kazimiriensium domunculam cum area et horto eius in fundo penes cimiterium ecclesiae sancti Laurentij sittam, ab honesto Alberto Czaban carpentario ciue Kazimiriensi, jure optimo legittimoque emptionis et venditionis titulo nactam et consecutam, vero, iusto, perpetuoque et haereditario ac irreuocabili venditionis titulo vendiderunt, abscesserunt et inscripserunt, prout per tenorem praesentium vendunt, abscedunt et inscribunt, atque eandem domum, hortum eiusue fundum ad easdem nostro praemisso ad exemendum illis concessas domos adscribunt, adunant, incorporant et adiungunt temporibus perpetuis, ita tamen, ne vltra hos limites quicquam fundi ciuilis per eosdem aut quemlibet eorum adimatur, cum omni praefatae domunculae, areae, horti jure, dominio et proprietate, fundo, limitibus et graniciebus ad habendum, tenendum

possidendum, vtifruendum, vendendum, commutandum, inque quosuis alios praefatorum Iudaeorum beneplacitos vsus, quos sibi atque vniuersae illorum communitati persenserint commodiores et vtiliores, conuertendum, nihil sibi nec praefatae reipublicae ciuili Kazimiriensi in praefata domuncula et area iuris, dominij et proprietatis et propinquitatis, iurisditionis amplius in posterum relinquendo, verum hoc totum et vniuersum ius et dominium, quodcunque illis vigore supratactae inscriptionis et emptionis ad eandem domunculam et aream competebat, et quemadmodum eandem domunculam solimet hucusque tenuerunt, habuerunt et possiderunt, iuridicaque resignatione ad acta iudiciaria Kazimiriensia contenta assequuti sunt, in praefatos seniores Iudaeorum totamque illorum communitatem plenissimo et efficacissimo iure exnunc et de facto transfundendo, recognoscentes nobis atque communitati nostrae in toto et ad plenum satisfactum esse. Quas quidem suprascriptas domos et areas praefatis Iudaeis ad exemendum ita vt praemissum est, concessas et eam ipsam nostro praemisso venditam domunculam et aream Iudaei ipsi post exemptionem maceria alias *parkanem* sumptu illorum proprio comparanda obducere debent et tenebuntur, incipiendo videlicet a muro ciuili limite antiquo penes cimiterium ecclesiae sancti Laurentii ad parietem vsque domus Suska alias iuxta emensurationem factam. Qui quidem murus omni penitus aedificio et structura per eosdem Iudaeos facienda liber esse debet perpetue, neque in eo fenestras, portulas, ostiola, foraminaque et canalia extra muros facere debent, neque poterint, immo semper integre permanere debet. In qua macerie alias *parkanie* vnam tantum portam alias *wrota* pro deducendis lignis tantum ipsi Iudaei aedificare debent, et nullas alias portas, portulas, fores, ostiola, fenestras, foramina, canalia versus plateam sancti Laurentij pro suo ingressu et egressu, ac quouis alio vsu aedificare, facere et construere debebunt neque tenebuntur temporibus perpetuis sub vadio in prioribus contractibus descripto. Et ne deinceps praefati Iudaei aut quilibet eorum extra domos et areas nostro praemisso illis ad exemendum concessas, et eam ipsam eis venditam domunculam domos construere et aedificare audeant, verum vt se intra ipsa septa sua contineant, ne videlicet vltro hos nouissimos limites aliquid fundi ciuitatis aut etiam cuiuscunque status, sexus et conditionis hominum, in posterum quocunque exquisito modo vel praetextu ad emendum, conducendum, locandum, manendumque expetant et vendicent, id eis praesenti contractu et inscriptione finatim interdictum inhibitumque est esseque debebit perpetuo et in aeuum sub eodem suprascripto vadio. Quicquid praefati Iudaei ausu suo temerario in posterum in eodem muro ciuitatis aedificauerint, aut etiam fenestras, portulas, fores, foramina et canalia praeparauerint, ita vt occasionem aliquam ruinae murus dederint aut praebuerint, id totum quidquid collapsum fuerit, sine omni mora et cessatione reficere et restaurare debebunt et tenebuntur sub eodem suprascripto vadio. Ipsi vicissim seniores Iudaeorum totaque communitas ipsorum, respectu et in recompensam talium censuum, prouentuum ac contributionum ex domibus et areis praefatis ciuitati antiquitus prouenientium, nomine census perpetui singulis annis pro dominica Laetare per florenos viginti quatuor numeri et monetae Polonicalis, triginta grossos in quemlibet florenum computando, pro republica ciuitatis Kazimiriensis dominis

consulibus perpetuo soluere tenebuntur, prout et praesenti contractu se totamque communitatem Iudaeorum vigore suprascriptae plenipotentiae obligant et obstringunt in perfectissima iuris forma, solutionem eiusmodi census viginti quatuor florenorum pro dominica Laetare in anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto incipiendo, et sic eam singulis annis immediate se sequentibus continuando, nullis cautelis, iuribus aut cuiuscunque dignitatis, superioritatis et praeeminentiae literis, quibus se per praesentes exnunc renuntiant, euadendo aut sese illis tuendo; verum absque quauis renitentia censum memoratum pro tempore suprascripto ad praetorium Cazimiriense deponere sub vadio in prioribus contractibus descripto, ac per vtramque partem tenore praesentium libere suscepto et approbato tenebuntur. Caeterum commemorati Iudaei ac tota illorum communitas omnes priores contractus ac omnes et singulas eorum conditiones, articulos, clausulas tam in genere, quam in specie, nullis prorsus exceptis aut exclusis, cum famatis dominis proconsule et consulibus, aduocato et scabinis totaque communitate factis et constitutis, in suo debito vigore et illaesa salua permanere volunt ac sub vadio in eisdem contractibus expresso per praesentes eos approbant, ratificant et corroborant. Quem quidem contractum praeinsertum praenominati recognoscentes inscripserunt et obligauerunt se suosque successores cum suis communitatibus mutuo et invicem in omnibus et singulis punctis, clausulis, articulis et conditionibus, tam in toto, quam in parte firmiter tenere, complere et inuiolabiliter obseruare sub vadijs et ligamentis in ipso contractu expressis et nominatis et iuxta praescriptum eius ipsius contractus repetendis. Denique praenominati Iudaei recognoscentes inscribunt et obligant se suosque successores totamque communitatem super bonis suis omnibus contractum praeinsertum inter communitatem Iudaeorum Cracouiensium ab vna et communitatem ciuitatis Kazimiriensis partibus ab altera factum, ad acta iudiciaria ciuitatis Kazimiriensis transportare, inscribere et eum ipsum totum contractum sub eodem tenore verborum, prout hic continetur descriptus, in acta praefata iudiciaria ciuitatis Kazimiriensis per personalem suam recognitionem inducere hinc ad festum sancti Ioannis Baptistae proxime venturum, sub vadio duorum millium marcarum pecuniae Polonicalis, in prioribus contractibus inscripto et iuxta praescriptum eorundem contractuum a communitate tota praefatorum Iudaeorum Kazimiriensium repetendo. Actum in castro Cracouiensi feria quarta post festum sanctissimae et indiuiduae Trinitatis proxima (die 8. m. Iunii), anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio. — Mathias Bech secretarius maiestatis regiae et notarius castrensis Cracouiensis. — Nos igitur Stephanus rex praenominatus supplicationi, cui superius mentio facta est, benigne annuentus, praeinsertas contractus siue inscriptiones per officium ciuile adeoque totam communitatem Cazimiriensem cum senioribus Iudaeorum mutuo eorum consensu factas literas in omnibus earum punctis, clausulis et conditionibus authoritate nostra regia approbandas, ratificandas et confirmandas esse duximus, prout quidem (si et in quantum iuri communi non derogant) approbamus, ratificamus et confirmamus per praesentes, decernentes eas et omnia in eis contenta robur debitae firmitatis obtinere debere. In cuius rei fidem, hasce manu nostra subscripsimus sigilloque regni subappenso communiri iussimus. Datum Craco-

uiae die quarta mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Stephanus rex sst.

Z kopii zamieszczonej w Codex iurium et privilegiorum civitati s. r. m. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 168, oraz w rękopisie bibl. Jagiel. krak. N. 136, str. 69.

284. 1583. die 14. m. Septembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae praecepta quaedam, quae ad ordinem in iudiciis praecipue servandum spectant, promulgat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quia nos bonum ordinem ciuitatis nostrae Cracouiensis promouere volentes, praesertim quod animaduerteremus, rationem iudiciorum et officiorum ciuitatis eiusdem talem esse, vt abusus quidam irrepsisse in ea viderentur, consiliariorum nostrorum consilio communicato vocatoque ad se magistratu ciuili, ordinationem praesentem in eadem ciuitate nostra Craccouiensi perpetuo obseruandam, statuendam et promulgandam esse duximus, quemadmodum per praesentes statuimus et promulgamus:

§ 1. Primum cum videamus plerosque homines ex leuissimis causis mandatorum literas a nobis impetrare eaque (interdum paenalia) officiis ciuilibus obtrudere, et sic perficere velle, vt potius instantiae ipsorum (aliquando importunae), quam iuri aequitatique satisfiat, ideo mandata e cancellaria nostra posthac nulla edi mandabimus, quemadmodum praesentibus mandamus, quibus legitimus iuris et instantiarum ordo et vsitatus iudicii processus in quibuscunque causis et actionibus, ad ciuitatis iurisditionem pertinentibus, suspendatur vel impediatur. Quod si tamen pro causae vel actionis qualitate magistratus vel partium informationem res desiderare videbitur, tota causa, quemadmodum ab eo, qui mandatum aliquod petierit, narrata fuerit, eodem comprehendetur. Ad quam narrationem si quid respondendum vel aliter informandos nos successoresue nostros magistratus censuerit, per eum, qui cum eo mandato se appellauerit, clausis literis inter bimestre tempus a die exhibitionis mandati id faciant. Quod si praetermiserint et is, qui mandatum attulerat, protestatus eo nomine legitime fuerit, eiusque rei instrumentum indubitatum protulerit, aut vero fecerint quidem, sed tamen non satis causae fuisse, quominus prius mandatum exequuti sint, nos successoresue nostri censuerint, tum demum ad paenalia mandata procedetur.

§ 2. Cum autem vigore priuilegii serenissimi olim Wladislai regis antecessoris nostri ad causas, quae ciuibus Craccouiensibus siue inter se siue cum aliis extraneis personis intercedunt, commissarios deputandi facultatem nobis relinquissemus, volumus et decernimus, vt commissiones ad eas omnes causas, quaecunque vigore declarationis nostrae ad commissariorum nostrorum iudicium deducentur, in personas iuratas et in officio constitutas dentur, ita vt contra personam non iuratam nec in aliquo officio constitutam

excipere eiusque iudicium parti, contra quam commissio impetrata fuerit, declinare integrum sit.

§ 3. Quum etiam animaduerteremus de aperiendis et occludendis portis plerumque rixas et contentiones excitari, atque eo nomine difficultates et odia magistratui ciuili comparari, statuimus et decernimus, vt portae eiusmodi statim post pulsum campanae iuxta antiquam consuetudinem occludantur, nec cuiquam ante ortum solis aperiantur, ita tamen, vt personarum insigniorum et in senatoria dignitate constitutarum ratio habeatur.

§ 4. Deinde cum compertum haberemus, bonorum iure caduco ad nos deuolutorum eam esse rationem, vt nonnulla supprimantur, nonnulla etiam, quamuis ad ius caducum non pertineant, deferantur, volentes ea in re prospicere, ne vel homines frustra molestentur, vel nobis etiam et fisco nostro aliquid decedat, statuimus et ordinamus, vt in consulatu sit vnus nobis et fisco nostro iuramento obstrictus, qui pro fide et conscientia sua videat, ne vel ea, quae nobis et fisco nostro debentur, supprimantur, vel homines praetextu iuris caduci litibus inuoluantur.

§ 5. Edocti etiam sumus ex causis et actionibus, quae hactenus ad iudicium nostrum deuoluebantur, esse nonnullos consules Cracouienses, qui ad iudicium ciuile in causis priuatis et ratione priuatarum iniuriarum citati, contra competentiam iudicis dicunt et forum declinant asserentes se nonnisi coram nobis respondere debere. Deinde vero postquam literis citationis nostrae ad iudicium nostrum vocati fuerint, iterum ad forum competens iudicium videlicet ciuile prouocant. Itaque ne id in posterum aliquam iudicii perturbationem pariat vel tergiuersationem promoueat, volumus et decernimus, vt quandocunque siue omnes consules siue aliquis ex illis conuenitur ratione officii sui consularis pro excessu in eodem officio commisso, non alibi nisi coram nobis vel commissariis nostris in arce nostra Craccouiensi iuxta declarationem nostram respondere teneatur; quoties vero consules vel aliquis eorum occasione debiti, successionis, contractus vel alicuius priuatae iniuriae in ius vocabitur, teneatur coram iudicio ciuili respondere et sese cuiuis iure mediante iustificare.

§ 6. In rotulis vero cum errores et negligentias saepius experti essemus, statuimus, ordinamus et decernimus, vt deinceps rotuli omnes, quicunque a iudicio ciuili Craccouiensi ad ius suppremum transmittentur, non nisi in praesentia partium earumue procuratorum occludantur, atque processus omnis, qui in rotulum imponendus est, in earum praesentia legatur, vel illis ad legendum communicetur, munimenta item omnia per partes producta suo ordine illarum praesentia reponantur et in rotulum includantur. Si vero aliqua partium vel procurator ipsius existens ad occlusionem rotuli per bedellum iudicii personaliter vocatus, non venerit, extunc illius absentia non obstante, officium rotulum alteri parti ostendat et sic demum occludat et cui pertinet, extradat.

§ 7. Postremo cum plurimum intersit, vt procuratores apud iudicia iurati sint, volumus et decernimus, vt quolibet anno iuxta antiquam consuetudinem iuramentum a procuratoribus, qui in iudicio ciuili causas agunt, exigatur, illudque fiat non iuxta nouam formulam per magistratum ciuilem non ita pridem conscriptam et decreto nostro sublatam, sed ex praescripto an-

tiquae formulae in ordinatione serenissimi olim Sigismundi regis contentam (s) iuxta decreta tam antecessorum nostrorum, quam etiam nostra de iuramentis eiusmodi prolata. Quam quidem ordinationem nostram in omnibus punctis et clausulis vim et robur habere perpetuoque obseruari debere decernimus. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Craccouiae feria quarta ipso die Exaltationis sanctae Crucis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tercio, regni vero nostri anno octauo. — Stephanus rex. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z blado zielonego i różowego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku.

285. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ut mercatoribus Vratislaviensibus mercaturam Cracoviae facere permittant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Livoniaeque etc. Transilvaniae princeps. Spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati fideles dilecti! Certis probabilibusque de causis adducti negociatoribus ciuitatis Vratislauiensis, qui negocia sua intra regnum nostrum, maxime vero apud fidelitates vestras Cracouiae haberent, ea sine cuiusquam impedimento exercendi liberam hoc tempore facultatem tribuendam existimavimus. Quem beneficij nostri fructum vt sine cuiusquam impedimento eo plenius percipere possint, nedum quid aliud a nobis vel in proximis comitijs, ad quae proprie controversia haec, quae ista de re cum fidelitatibus vestris ijs intercedit, pertinet, statuatur vel cum caesarea maiestate per vtrinque missos commissarios conveniat, quominus libere cum alijs in locis, tum maxime Cracoviae cum quovis tam intra quam extra nundinas negocia sua exercere libereque commeare et versari possint, vel ipsae tabernis eorum occludendis retinendisve seqvestro hominibus ministrisve eorum quid faciant vel ab aljs fieri permittant, serio hisce fidelitatibus vestris mandamus, nec secus pro gratia nostra fecerint. Iuribus regalibus nostris et reipublicae semper salvis. Datum Cracoviae die XV mensis Septembris, anno Domini MDLXXXIII, regni vero nostri octavo. — Stephanus rex spt. — R. Heidenstein.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną poniżej tekstu wyciśniętą.

286. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae lites civibus Cracoviensibus a quocumque motas, ad proximum suum Cracoviam adventum dirimendas remittit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transiluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quia nos inherendo priuilegio serenissimi antecessoris nostri diui Wladislai Iagielonis felicis recordationis regis Poloniae ciuitati nostrae Cracouiensi concesso, vigore cuius specialis praerogatiua dictae ciuitatis ciuibus de non iudicandis eisdem praeterquam nobis in castro Cracouiensi existentibus coram iudicio nostro aut cui committendum duxerimus, concessa est, omnes et singulas causas et actiones eiusdem ciuitatis Craccouiensis tam in genere quam in specie siue publicarum officii et iudicii eiusdem ciuitatis siue etiam priuatarum personarum a ciuibus Craccouiensibus sibi mutuo vel etiam eisdem ciuibus Cracouiensibus ab aliis personis non ciuibus institutis et instituendis quouis modo et ratione ex citationibus, concitationibus et adcitationibus ad prosequendum motiones et appellationes, appellationibus, remissionibus, aduocationibus et aliis quibuscunque iuris punctis, processibus et gradibus ad tribunal iudiciumque regium deuolutas, et quae in relationibus tum etiam ex posterioribus limitationibus quibuscunque incidentes et deuolutae indecisae adhuc pendent, et quae interea temporis post praesentem limitationem incident et deuoluentur, motu nostro proprio et autoritate nostra regia ad terciam diem post felicem nostrum in arcem nostram Craccouiensem prima die ingressus exclusa (ita tamen, vt interim ad cognitionem causarum earum omnium et singularum iudicio nostro concernentium, commissarios designandi iuxta priuilegium diui Wladislai regis facultatem nobis relinquamus, a quibus interim istae causae iudicari poterunt. Quod si eorum decreto partes stare nolint, per formam rotuli ad nos post curiam remitti et a nobis vbicumque post curiam decidi poterint saluis ipsorum priuilegiis et juribus) limitandas, reiiciendas et prorogandas esse duximus, limitamusque, reiicimus et prorogamus praesentibus. Pro quo quidem die partes superius recensitae habiturae sunt die tercia post aduentum nostrum in arcem Craccouiensem terminos causarum earundem attentandarum, prosequendarumque eos, quos habere debuerunt coram iudicio nostro, nullius partium iuribus laesis, verum in suo debito robore permanentibus saluis vel coram commissariis nostris in praedicta arce Craccouiensi, prout cuicunque ex innotescentiis dictorum commissariorum nostrorum legitime positis proueniet: exceptis a praesenti limitatione omnino causis ex citationibus ad instantiam instigatoris nostri post curiam nostram iuxta decreta diui Sigismundi Augusti antecessoris nostri et prout hic nuper in arce Craccouiensi pronuntiauimus et declarauimus, prouenientibus tum etiam iis, quae interea per appellationes a commissariis nostris deuoluentur et iuxta declarationem nostram per modum rotuli ad nos transmittentur, quas nos secundum exigentiam terminorum ibi, vbi protunc cum curia nostra feliciter constituti fuerimus, limitatione praesenti non ob-

stante, iudicaturi sumus. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appressum. Datum Cracouiae feria quinta post festum Exaltationis sanctae Crucis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoisczie r. P. supremi cancellarii, generalis exercituum regni, Cracouiensis, Mariemburgensis, Knyssynensis, Miedzyrzecensis, Krzessouiensis etc. capitanei. — Paulus Sczerbicz.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną poniżej tekstu zamieszczoną.

287. 1583. die 16. m. Septembris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum de contributione »quarti grossi« anno etiam insequenti solvenda.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae, vniuersis et singulis capitaneis, vicecapitaneis, aduocatis, consulibus, proconsulibus oppidorum, villarum ac quorumcunque locorum praefectis et magistratibus, ac passim omnibus in regno subditis nostris, ad quos hae praesentes nostrae peruenerint literae, significamus: expositum esse nobis a generoso Petro Strzala iudice Zatoriensi, contributionis publicae per palatinatum Cracouiensem exactorem, ab omnibus his, qui mercaturam exercent, contributionem quarti grossi publicitus in conuentione particulari Nouae Ciuitatis Korczyn sancitam denegari, eo quod cum contributio agraria finem suum consecuta sit, de ea quoque quarti grossi contributione nihil a nobis declaratum haberj. Quare cum ex illius conuentionis assensu contributio tota ita permissa sit, vt agrariam bis eodem anno exactam ac solutam esse necesse fuerit, nihilominus ducillaris et quarti grossi contributio suam prorogationem etiam ad sequentem annum protractam habet, quam omnino eodem sequenti anno ab omnibus solui debere declaramus, literasque has nostras promulgari iussimus atque omnino mandamus, vt nemo mercatorum eam quarti grossi contributionem etiam eo sequenti anno subterfugere et declinare audeat, verum integram illius solutionem quilibet eorum praestet. Quod quidem ab omni magistratu et officio attendi debet, vt debitae poenae in transgressores praefatae contributionis sancitae executioni ipsae extendantur. Idque pro gratia nostra. Datum Craccouiae die XVI mensis Septembris, anno Domini MDLXXXIII, regni nostri anno octauo. — Stephanus rex.

Z kopii zamieszczonej w rękopisie bibl. Jagiel. Krak. N. 118, str. 276.

288. 1584. die 3. m. Martii, Cracoviae.

Edictum vicecapitanei Cracoviensis de pretio cervisiae.

Stanislaw Mloszowski z Mloszowey podsędek i podwoiewodzi Craccowski oznaimuię tim listem wszem wobecz, isz iakom byl ziechal na rathusz Crakowski dla vstawienia rzeczy, thedim tak vstawyl, isz achtel piwa dobrego Crakowskiego niema bidz drozey przedawąn, iedno po zlothemu a po sterzi grosze, a zaden w Crakowie niema brać wienczei piwa na ieden war, iedno po trzidzieści achteli. A isz iednaka miara i iednakie achtelie na Cleparzu iako i w Crakowie, thedi thakze vstawił na Cleparzv, isz niema bidz achtel piwa drozei przedawąn, iedno za zlothi i za sterzi grosze, a niemaią wienczei brać iedno po dwadziesczia i siedmi achteli na ieden war. A isz na Kazimierzu wiethsza miara i więthsze achtele, thedi vstawilem tham, isz niema bicz drozei przedawąn achtel piwa, iedno po groszi sterdzieści i niemaią więczei brać na ieden war, iedno po dwadzieścia i sześci achteli. Czo dla lepszei wiary i pewnieiszei gistothi ręką wlasną podpisalem i pieczęć swoię przilozilem. Actum Craccouiae die tertia Martii, anno Domini 1584. Idem qui supra manu propria.

Acta Consul. Casimir. N. 767, str. 278.

289. 1584. die 7. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de mercatua extra nundinas facienda, mercatoribus extraneis interdicenda.

Actum feria quarta post dominicam Oculi. — Spectabiles domini consules Cracouienses die hodierna ad consultandum de arduis reipublicae negocijs in praetorio congregati existentes, animaduerso eo, quod respublica ciuitatis huius plurimum detrimenti et damni patiatur propter eam, quae nunc inoleuit, externorum mercatorum extra tempora nundinarum mercandi licentiam, cupientes itaque huic malo obuiam ire atque indemnitati et commodo reipublicae consulere, tum et priuilegia atque libertates ciuitati huic per olim serenissimos Poloniae reges clementer concessa et a sacra maiestate regia moderna confirmata, sarta tecta conseruare volentes, vocatis accersitisque ad officium praesens consulare Cracouiense famatis Antonio Czehendtner et Hieronimo Nikell ciuibus Wratislauiensibus, qui hic extra nundinarum tempora contra iura et priuilegia ciuitatis Cracouiensis cum externis hominibus negociari solebant, ipsis serio prohibuerunt et interdixerunt, ne amodo et deinceps vnquam audeant hic in ciuitate Cracouiensi continue habitare atque extra nundinarum constituta tempora merces qualescunque hominibus externis diuendere atque distrahere, nisi forte ciuis Cracouiensis aliquid ab ipsis emere voluerit, idque ciui eiusmodi vendere debent non vlnatim aut mensuratim sed integre alias *czalkiem* iuxta iura et priuilegia ciuitatis Cracouiae.

Acta Cons. Crac. 25, str. 605.

290. 1585. die 10. m. Februarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium civibus Casimiriensibus a Sigismundo Augusto rege Poloniae, in Krasnystaw die 9. m. Iulii a. 1558. impertitum, ratum esse iubet.

Rękopis bibl. Jagiel. Krak. N. 136, str. 41. Przywilej Zygmunta Augusta z r. 1558 ogłoszony jest wyżej pod N. 168 niniejszego zbioru.

291. 1585. die 23. m. Februarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae civibus Casimiriensibus vectigal aquaticum exigendi facultatem tribuit.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam eius rei, quae sequitur, memoriam. Nos Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Voliniae, Podlachiae, Liuoniaeque etc. necnon Transyluaniae princeps, significamus nostris hisce literis vniuersis et singulis, quorum interest, quod cum superiore regni generali conuentu Varsauiensi expositum nobis fuisset nomine ciuium nostrorum Cazimiriensium ad Cracouiam, accepisse illos magna damna et indies maiora accipere in littore Istulae extra ciuitatem ipsam Cazimiriensem, quod ducit ac tendit versus portam ciuitatis Skawinska nuncupatam nec non a ponte magno vsque ad villam nostram Plassow dictam, illaque damna inferri ex frequenti nauigatione et fluitatione multarum et diuersarum nauium, supplicauissentque nobis, ut eiusmodi damnis illorum littori hortorumque eidem adiacentium aliqua iusta ratione prospectum esse vellemus, neue in posterum maiora damna et incommoda in dicto littore accipiant, consuleremus. Nos ne quid ea in re praeter morem et contra publicas regni constitutiones facere videremur, dederamus negotium certis reuisoribus nostris, et quidem iis, quibus ex praescripto constitutionum hoc munus incumbebat, succamerario nimirum, vexillifero et tribuno Cracouiensibus, vt adirent illa loca, ruinamque et iacturam littorum et omnes circumstantias perlustrarent et reuiderent, atque damna illa aestimarent considerarentque et viderent, quanam ratione illis hac in parte consuli possit, et num aliquod theloneum aquaticum illis hoc nomine concedendum illis (s) esset, tum quale et quantum concedendum existimarent. Quod cum illi ea, qua par erat, fide et diligentia peregissent, adijssentque et perlustrassent illa loca, totius deinde rej seriem atque statum in scriptum suum autenticum redegerunt et ad praesentem regni conuentum ad nos transmiserunt, quod quidem illorum scriptum oblatum nobis fuit per terrarum nunctios ad conuentum praesentem congregatos siue nomine illorum per generosum Stephanum Zakrzewski subpincernam Lancitiensem cum interpositis etiam praecibus ac intercessione, vt secundum scripti eiusdem sententiam teloneum aquaticum illis in locis ruinosis, quae magnis sumptibus a ciuibus Cazimiriensibus obstaculis et alijs munitio-

nibus construuntur et reparantur, conuentus autoritate instituemus. Erat vero perscriptum in litteris eisdem a reuisoribus quam maxime necessariam existimarent deffensionem et reparationem littorum ac ripparum earundem, quae a ciuibus sumptu non exiguo reparantur, quodque nulla ratione amplius sufficere possent sumptus ciuitatis illius tantis expensis, videbaturque reuisoribus ijsdem nullum fere grauamen cuiquam, si constitueretur ciuitati praefatae Cazimiriensi teloneum aquaticum a singulis quando aedificantur instrumentis defluitatorijs, vtpote *komiegi, skuti, pułkomiegi, traffty, byki* atque id genus similibus, quocumque nomine et cognomine vocantur, quibus sal, plumbum et diuersi generis frumenta, vina item et aliae id generis ad vsum hominum pertinentia defluitantur, per florenum vnum pecuniae Polonicalis monetae et numeri ab omnibus et singulis personis tam incolis quam etiam extraneis perpetuis temporibus soluendum et exigendum, exceptis personis nobilibus, quibus libertas et praerogatiua liberae defluitationis sursum et deorsum secundum iura eorum et statuta regni per praesentes reseruatur. Quod posteaquam e reuisorum nostrorum scripto ita se habere intellexissemus, ex consilio senatus nostri et assensu nunctiorum regni per generosum Stephanum Zakrzewskj pocillatorem Lancitiensem nobis significato, decreuimus, decernimusque literis hisce nostris, vt ciues praenominatae ciuitatis Cazimiriensis nomine impensarum et sumptuum, quas in construendis obstaculis et caeteris munitionibus faciunt et deinceps facturi sunt, ad aerarium publicum ciuile teloneum aquaticum secundum praescriptam a reuisoribus et superius annotatam rationem atque normam exigant, videlicet a singulis nauibus nouiter aedificatis, cum in flumen deducuntur, videlicet *komiegi, skuti, pułkomiegi, trawty, byki* atque id genus alijs, quocumque nomine et cognomine censendis, nullis prorsus exceptis, quibus sal et plumbum frumentaque diuersi generis et vina et aliae similes res ad vsum hominum pertinentes, flumine deducuntur, per florenum vnum pecuniae communis, monetae et numeri Polonicalis exigatur. Quod quidem teloneum ita per nos constitutum, ciuibus praedictis Cazimiriensibus damus et conferrimus in perpetuum tempus, per ipsos sine contradictione cuiusquam saluis tamen libertatibus et immunitatibus nobilitatis ac spiritualium exigendum et percipiendum. In quorum omnium fidem et testimonium euidentius hasce manu nostra subscripsimus et sigillo regni nostri communiri mandauimus. Datum Warschauiae in conuentu generali regni die vigesima tertia mensis Februarii, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, regni vero nostri anno nono. Praesentibus reuerendissimis, reuerendis, magnificis et generosis Stanislao Karnkowski Gnesnensi, legato nato et regni nostri primati (s), Ioanne Demetrio Solikowski Leopoliensi Dei gratia archiepiscopis, Petro Myskowski Cracouiensi, Hieronymo a Rozrazow Cuiauiensi, Alberto Baranowski Przemisliensi et regni nostri vicecancellario, Iacobo Woronieczki de Zbarasz Kiouiensi, Martino Biallobrzeski Camenecensi episcopis, Stanislao comite a Gorka palatino Posnaniensi, Busczensi, Colensique nostro capitaneo, Christofero Radziwił duce in Dubinki et Bierze palatino Vilnensi, magni ducatus Lituaniae vicecancellario, Borissowiensi, Vrzendouiensique capitaneo, Eustachio Wołowicz castellano Wilnensi, magni ducatus Lituaniae cancellario, Brzestensi, Kobrzinensique capitaneo, Petro Potuliczki Callisiensi, Alberto

Laski Syradiensi, Constantino duce in Ostrog Kiouiensi, marschalco Woliniae, Ioanne Splawski Iuniwladislauiensi, Ianussio duce in Ostrog Voliniae et capitaneo Wlodimiriensi, Nicolao a Mieliecz Podoliae et capitaneo Nouae ciuitatis Korczin, Grodecensi, Dolinensique, Philone Kmitha Czarnobielski Smolensczensi et capitaneo Orssensi, Ioanne Tarlo de Sczekarzowicze Lublinensi et capitaneo Pilznensi, Nicolao Dorohostaiski Poloczensi, Stanislao Zolkiewski Belzensi, Gregorio Zielienski Plocensi et capitaneo Zakroczimensi, Mławensique, Stanislao Kriski de Drobnin Masouiae et capitaneo Plocensi, Anzelmo Gostomski Rauensi, Nicolao a Dzialin Culmensi et capitaneo Bratianensi, Ianussio de Zbarasz Braczlauiensi palatinis, Stanislao a Tarnow Sandomiriensi, Ioanne Konarski Callissiensi, Ioanne Zborowski Gneznensi, Graudentinensi, Odolanouiensique capitaneo, Iacobo Ponetowski Brzestensi, Ioanne a Sienno Leopoliensi, Stanislao Wlodek de Hermanow Cameneczensi et capitaneo Haliciensi, Colomiensique (s) Wolminski Poloczensi, Alberto Wilkanowski Płocensi, Andrea Fierliey de Dambrowicza Lublinensi et capitaneo Sandomiriensi, Stanislao Radziminski Czernensi et capitaneo Liuensi, Camenecensique, Martino Liesznіowolski de Obory Podlassensi, Alexandro Siemasko Braczlauiensi, Ioanne Hliebowicz Minscensi, tesaurario magni ducatus Lituaniae, Ioanne a Kosczieliecz Miedzirzecensi et capitaneo Bidgostiensi, Georgio Mnissek de magna Kunczicze Radomiensi et capitaneo Sanocensi, Sokaliensique, Ioanne Myskowski Zarnowiensi, Nicolao Herburt de Fulstin Haliciensi et capitaneo Leopoliensi, Simone Subski de Sczawin Innowlodensi et capitaneo Gostinensi, Stanislao Gostomski Sochaczouiensi et capitaneo Rauensi, Alberto Reczinski Warschauiensi castellanis, Andrea Opalienski de Bnin supremo regni marschalco, generali maioris Poloniae, Srzemensique capitaneo, Nicolao Christofero Radziwil duce in Olika et Nieszwiess, supremo magni ducatus Lituaniae marschalco, Ioanne de Zamosczie regni nostri supremo cancellario ac generalis exercituum nec non Cracouiensis, Mariemburgensis, Knissinensis, Miedzirzecensisque capitanei (s), Ioanne Dulski castellano Culmensi, tesaurario regni generali, Bransczensi Rogoznensi, Surazensi, Sweczensique capitaneo, Alberto Radziwil duce in Olika et Nieswiess, curiae magni ducatus Lituaniae marschalco, Cawnensique capitaneo, Petro Tyliczki secretario maiore regni, praeposito Gneznensi, canonico Cracouiensi, Posnaniensique, Ioanne Tarnawski refferendario curiae regni, Vladislauiensi, Lancitiensi, Crusficiensique praeposito, Ioanne Piotrowski decano Posnaniensi, custode Sandomiriensi, scholastico Lancitiensi et alijs quamplurimis secretarijs et aulicis nostris ad praemissa testibus fidedignis. Datum per manus illustris et magnifici Ioannis de Zamosczie regni nostri supremi cancellarij ac generalis exercituum necnon Cracouiensis, Mariemborgensis, Knissinensis, Miedzirzecensisque capitanei, syncere et fideliter nobis dilecti. — Stephanus rex sst. — Pe. Thiliczki s. m.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

292. 1585. die 27. m. Martii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ut Scotis mercaturam Cracoviae facere permittant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transsyluaniae. Spectabilibus et famatis proconsulibus ac senatui ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilecti! Scoti, qui aulam nostram continue sequuntur, et quibus libera a nobis omnibus in locis, vbi cum curia nostra fuerimus, merces suas exponendi et vendendi facultas est concessa, queruntur, prohiberi se a fidelitatibus vestris, quominus concessa ista sibi per nos libertate Cracouiae vti possint. Mandamus fidelitatibus vestris, ne illis aliquod ea in re impedimentum exhibeant, his praesertim, qui priuilegia nostra concessa habent, areamque certam ad eam rem, eandem, qua vsi sunt antea, illis cum scitu generosi Stanislai Krasziczky praefecti curruum nostrorum designent. Etenim si illi intermissa sua mercatura aulam nostram deseruerint, vestrum fortasse nemo in Lithuaniam nos aliaque in loca, ad quae eundum sit nobis, sequeretur, cum tamen aula nostra carere non possit his, qui merces necessarias illi subpeditent. Quare quod aliis in locis illi faciunt, bellisque superioribus fecerunt, vt copiam mercium necessariarum cuique in aula nostra venalem proponerent, hoc aequum est, vt Cracouiae etiam, vbi nunc est aula nostra, facere illis liceat. Quod ne illis prohibeatur, immo admittatur et locus certus vti supra dictum est, designetur, fidelitatibus vestris praecipimus, aliterque pro gratia nostra fidelitates vestrae non fecerint. Datum Niepolomicijs die XXVII mensis Martii, anno Domini M.D.LXXXV, regni vero nostri anno nono. — Stephanus rex spt. — Pe. Thiliczki.

Dokument pargaminowy, opatrzony pieczęcią pokojową poniżej tekstu wyciśniętą.

293. 1585. die 29. m. Iunii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus lapides platearum sternendarum gratia flumine Vistula Cracoviam absque vectigale aquatico advehendi, facultatem tribuit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, princeps Transyluaniae. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quod cum senatus vrbis nostrae Cracouiensis nomine expositum nobis esset, ea in vrbe plateas viasque publicas eam ob causam esse incommodas et saepe iniquas, quod ex rupibus hic in uicinia collectis mollioribus saxis consternantur, quae grauioribus plaustris facile succumbant, consulere commoditati ornamentoque ciuitatis eiusdem uolentes, liberam potestatem fecimus senatui,

e locis superioribus huc secundis fluminibus solidiorum lapidum et silicum dimittendorum siue ratibus siue alijs quibusuis fluitantibus instrumentis, facimusque praesentibus literis nostris, ita quidem, ut ab omni aquatico vectigali, qua lapides dictos dimittent, sint prorsus liberi et immunes tam eorum ipsorum ratione quam etiam a decimis tignorum trabiumque, siue eae in rates compactae fuerint, siue alio quouismodo deportando huic oneri supponentur, quandoquidem et eae ad reparandas uias publicas pertinebunt. Quod uniuersis et singulis, quorum interest, vectigalium et theloneorum aquaticorum decimarumque nostrarum exactoribus praesentibus literis nostris denunciamus, mandantes, ut tales in praedictae ciuitatis usum lapides, trabesque, tigna et rates quaecunque ijs deferendis aptabuntur, libere demitti patiantur, neque vectigalis eo nomine quidquam decimarumue postulent. Pro gratia nostra. In cuius rei fidem praesentes subscriptas sigillo regni nostri consignari iussimus. Datum Niepolomicijs die vigesima nona mensis Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, regni uero nostri decimo. — Stephanus rex. — La. Gembiczky sst.

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana, rzemyk tylko pozostał.

294. 1585. die 25. m. Iulii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut consulibus Casimiriensibus in exigendo portorio operam praebeat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogithiae etc. princeps Transiluaniae. Generoso Michaeli Maleczkowsky arcis nostrae Cracouiensis magno procuratori, fideli nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose fidelis nobis dilecte! Questi sunt nobis proconsul et consules ciuitatis nostrae Cazimiriensis ad Cracouiam sittae, complures mercatores per Istulam cum frumentis et alijs mercibus, scaphis et alijs nauigijs nauigantes, teloneum, quod a nobis praedicta ciuitas nostra concessum habet, temere negare eiusque solutionem omnino subterfugere. Cuius quidem telonei solutionem, cum sibi ipsi per se vindicare et in integrum asserere non possunt, nos illis hac in parte prospectum esse volentes, fidelitati tuae mandamus, vt cum ab ipsis requisita fuerit, eisdem ad cogendos solutioni eiusmodi temerarios homines auxilium et patrocinium suum prestet. Pro gratia nostra et officij sui debito. Datum Niepolomicijs die XXV Iulij, anno Domini MDLXXXV, regni nostri decimo. — Stephanus rex sst. — Stanislaus Radeczkij.

Z kopii zamieszczonej w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae ad Cracoviam servientium, str. 180 i 181. Takiż sam mandat i pod tąż samą datą wydał król do Jana Zamojskiego jako starosty krakowskiego.

295. 1585. die 9. m. Augusti, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ut accepti et expensi civilis rationem reddant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transiluaniae. Spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati, fideles nobis dilecti! Quod biennio ante fidelitatibus vestris mandaueramus, vt coram designatis a nobis commissarijs rationes administratorum publicorum ciuitatis nostrae Cracouiensis prouentuum rederent, id quandoquidem a fidedelitatibus vestris inchoatum, neque ad exitum perductum est. Volumus atque fidelitatibus vestris serio mandamus, vt in eam curam sedulo incumbant, quo infra trium septimanarum decursum rationes istae coram commissarijs nostris, quos iterum ad eam auscultationem deputamus, perfectae absolutaeque producantur, vt antequam huc discedemus, cognitum habeamus, quo pacto hactenus publica ciuitatis bona eorumque redditus administrati sunt, et si quae perplexa dubiaque in ijs fuerint, ea cognoscamus et coram nobis elucidari faciamus. Itaque nec non secus fidelitates vestrae faciant pro gratia nostra. Datae Niepolomitijs die IX mensis Augusti, anno Domini MDLXXX quinto, regni vero nostri decimo. — Stephanus rex spt. — La. Gembiczkj.

Dokument papierowy, opatrzony pieczęcią pokojową poniżej tekstu wyciśniętą.

296. 1585. die 9. m. Septembris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum de rationibus accepti et expensi civilis, a consulibus Cracoviensibus confectis.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Livoniae etc. princeps Transylvaniae. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quod posteaquam certos commissarios nostros deputassemus ad examinandas rationes faciendumque calculum famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Cracouiensis de omnibus prouentibus ciuilibus, quemadmodum literae commissionis nostrae latius de praemissis testantur, tandemque ijdem commissarij nostri in praesentia memoratorum proconsulis et consulum rationes eiusmodi atque earum dubia nobis retulissent, internuntijs quadraginta virorum nomine communitatis ibidem contra rationes praefatas protestantibus. Nos cum consiliarijs nostris lateri nostro assidentibus, audita relatione praedictorum commissariorum nostrorum de rationibus eiusmodi earumque dubijs, ea, quae sequuntur, decernendum et constituendum esse existimavimus, quemadmodum decernimus et constituimus praesentibus:

§ 1. Primum, quod attinet summam septingentorum et quinquaginta flo-

renorum, quam nos haeredibus famati olim Stanislai Cyrus consulis Cracouiensis ex privatis consulum facultatibus solvendam fuisse decreveramus, illi vero eam ipsam summam ex publico ciuitatis aerario persolverunt, decernimus debere ac teneri eosdem consules Cracovienses summam eiusmodi septingentorum quinquaginta florenorum ex privatis illorum facultatibus in aerarium ciuile inferre atque ad manus modernorum quaestorum in decursu duodecem septimanarum a data praesentium computando sub paena duplici tradere.

§ 2. Deinde quod attinet florenos quinquagita duos, quos famatus Erasmus Czeczotka ex arenda villae Dąmbie ciuitati debet, decernimus, vt idem Erasmus summam eiusmodi florenorum quinquaginta duorum in duabus septimanis a data praesentium aerario ciuili itidem sub paena dupli persolvat.

§ 3. Quod etiam attinet florenos viginti, quos Georgius Massowski Andreae Szarotka notario datos esse scripsit, decernimus, vt eiusmodi florenos viginti idem Georgius Massowski in duabus quoque septimanis sub paena dupli ciuitati restituat.

§ 4. Quod vero attinet donaria civitatis, quae hactenus minus moderate distribuebantur, de ijs ita statuimus, vt omnia donaria, quae summam florenorum centum non excederent, essent in potestate consulari, quae integrum erit pro necessitate civitatis ipsis consulibus ex consensu maioris partis senatus distribuere; quae vero florenos centum excederent, ea cum consensu quadraginta virorum fiant.

§ 5. Nulla etiam debita contrahantur sine consensu maioris partis consulum et quadraginta virorum.

§ 6. De quaestoribus sive lonheris eos placet annuatim eligi, sicut hactenus observatum est, ita tamen, vt ijdem lonheri singulis annis rationem civitati faciant, et nonnisi pecuniam civitatis asservent, solaria (s) ordinaria et alia minutiora disponant; de maioribus vero expensis sine consensu consulum nihil statuant. De aedificijsque publicis ad senatum referant, eaque ex senatusconsulto perficiant.

§ 7. De dubijs ex eadem ratione emergentibus, puta de summa pecuniaria, quam communitas pro coemendo publico frumento contulit, de rationibus et calculis olim Iacobi Gumowski notarij et alterius notarij Andreae Szarotka, de donarijs, quae propter decapitationem magistri Wolski distributa esse dicuntur, de florenis trecentis et seorsive de florenis mille palatino Cracoviensi defuncto datis, aut de cantaro argenteo, qui ex pecunia publica emptus est, cui autem vel ex qua causa datus sit, non constat, de taleris centum Erasmo Czeczotka donatis, de ducentis viginti tribus florenis, qui ex proventu *strozne* piscium tunc temporis, cum ipsi proconsules quaesturam administrarent, desiderantur, de centum triginta aureis Hungaricalibus defuncto palatino ratione electionis consularis, quae tamen illo anno celebrata non est, daturis, de ratione per Paulum Zutter ex administratione villae Dąmbie facienda, de proventu nundinarum festi sancti Stanislai anni millesimi quingentesimi octuagesimi quarti, de rationibus proventuum ternariorum, ducillorum et contributionum ciuilium, de decem octo ulnis adamasci, quae a Ioanne Waxman acceptae sunt, in distributis autem non inveniuntur, haec

omnia ad eosdem commissarios nostros remittimus, vt nunc denuo rationes praedictas ineant et examinent, atque vigore prioris commissionis nostrae reperficiant, rationesque eiusmodi concludant.

§ 8. Insuper quoniam ex ijsdem rationibus comperimus, esse multa debita civitati contracta, quae a multis annis emunita non sunt, volentes ea in re civitati prospicere, recuperatores debitorum eiusmodi constituendos esse existimavimus, quemadmodum constituimus praesentibus spectabiles Sigismundum Gutteter et Ioannem Waxman consules Cracovienses, quibus vtrisque in solidum et cuilibet eorum seorsim eam facultatem damus simulque eis mandamus, vt fundos omnes, domos et areas civitatis de manibus quarumcunque personarum iure repetant, recuperent atque restituant, debitaque omnia civitatis quocunque nomine contracta, tam antiqua quam recentia emuniant atque in aerarium inferant. Officium vero consulare tenebitur eisdem de omnibus, de quibuscunque conquesti fuerint, iustitiam debitam sine vllis dilationibus, appellationibusque administrare, atque deinde decreta sua non obstantibus quibusvis debitorum protestationibus et citationibus sine vllis tergiversationibus exequi. Ex ijs autem debitis ita emonitis volumus, vt primum debita, quae interea civitas contraxit, exsolvantur, argentumque praetorij, quod oppignoratum est, liberetur.

§ 9. Quoniam autem proprijs stipendijs militare nemo cogitur, assignamus eisdem recuperatoribus a singulis centum marcis, quas emonuerint, quinque marcas, quas illi ex singulis centenis percipient et in vsus suos convertent.

In cuius rei fidem sigilum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracoviae feria secunda post festum Nativitatis beatae Mariae virginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, regni nostri decimo. — Albertus Baranowski regni Poloniae vicecancellarius. — Relatio reverendi in Christo patris Alberti Baranowski episcopi Premysliensis, regni Poloniae vicecancellarij. — Paulus Sczerbicz.

Kodeks Zaleskiego, karta 159.

297. 1585. die 11. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de bonis civilibus locandis, de rationibus civilibus reddendis et de debitis civilibus exigendis.

Actum feria quarta ante festum Exaltacionis s. Crucis proxima.

§ 1. Spectabiles domini proconsul et consules ciuitatis Cracouiae die hodierna legitime per schaedulas conuocati, et in pleno numero congregati existentes, cupientes pro debito officij sui authoritati dignitatique consulari debite prospicere omnemque occasionem bona ciuilia alienandi intercipere, vnanimi voto et sentencia concluserunt firmiter id obseruari volentes temporibus perpetuis, ne amodo et deinceps cuiquam dominorum consulum, tam proconsulatus officium gerenti, quam etiam dominis aerarij ciuitatis praefectis seu administratoribus fas liberumque esse debeat cum vno et altero

dominorum sibi assidentium vllas inscriptiones actis inserendas demandare, quibus bona seu fundi ciuitatis tam ad vitam alicuius, quam perpetuo titulo alienari possint, sed quandocunque bona aliqua ciuitatis siue per cessum siue decessum alicuius vacare contigerit vel locus aliquis nouus apparuerit, ex quo respublica commodum aliquod percipere posset, domini consules in praetorium per schaedulas ad id conuocari debebunt, ibidemque pleno numero congregati, omnibus expectatiuis, si quae per errorem concederentur, in tergum reiectis, bona ciuitatis vacantia non nisi ad quatuor vel ad summum quinque annorum decursum per arendam alicui inscribere vel locare poterunt aut debebunt ex censu, quantum fieri poterit maximo, ciuitati persoluendo: minoribus saltem institis hincinde circumcirca praetorium existentibus, ad contubernia spectantibus (exceptis), quae iuxta priuilegia ac decreta olim serenissimorum Poloniae regum a dominis aerarij ciuitatis praefectis locari concedique debebunt. Quod si vero possessor bonorum ciuilium, vti supra dictum est, per modum arendae ad certos annos sibi inscriptorum, eorum vsum vlterius habere voluerit, tunc semestre ante expirationem inscriptionis idipsum dominis consulibus denunciare debebit. Quiquidem vt supra pleno numero congregati existentes, si arendator sese bene conseruauerit, eiusmodi bona ciuilia ipsi inscribere et ad annos quatuor vel quinque locare, censumque si visum fuerit, augere poterunt.

§ 2. Caeterum ijdem domini consules considerantes, quae et quanta incommoda rempublicam subsequantur propter intempestiuam reddendarum rationum consuetudinem, vnanimi voto concluserunt, vt exnunc reuisio rationum ciuilium de omnibus redditibus et prouentibus ciuitatis perceptis et expositis singulis anni semestribus, videlicet pro die vltima Iunij coram dominis consulibus fieri debeat, neque in vlterius tempus vnquam differri, deinde vt eadem ratio omnium prouentuum et redituum ciuitatis eiusdem anni coram communitate ciuitatis huius in praetorio Cracouiensi circa finem anni cuiusuis reddatur et fiat, omnibus vlterioribus exceptionibus et dilationibus semotis.

§ 3. Ad emonenda vero debita ciuitatis retenta, si quae fuerint (quod tamen omnino caueri et vitari debet), singulis annis deputabuntur duo ex medio dominorum consulum certo ipsis salario assignato, qui ea repetere atque emonere tenebuntur.

Acta Cons. Crac. 9, str. 104.

298. 1585. die 16. m. Septembris, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae decretum commissariorum regiorum de bonis civilibus locandis ratum facit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, quod posteaquam multis nominibus exploratum haberemus, fundos et prouentus pu-

blicos ciuitatis nostrae Cracouiensis non sine insigni iactura ciuitatis esse distractos atque varijs inscriptionibus oneratos et vix non alienatos, faciendum esse nobis existimauimus, vt eam in rem commissarios nostros infrascriptos daremus, qui et praeteritos eiusmodi errores corrigant et in posterum de locandis et conducendis fundis et prouentibus eiusmodi cum commodo ciuitatis, quando fieri possit maximo, ordinationem aliquam faciant. Quiquidem commissarij nostri facta diligenti inquisitione de fundis et prouentibus ciuilibus, accersito ad se magistratu Cracouiensi, eam ordinationem fecerunt, atque nobis in praesentia magistratus ciuilis scripto obtulerunt, in eum, qui sequitur, tenorem:

Albertus Baranowski episcopus Dei gratia Praemisliensis, regni Poloniae vicecancellarius, Iacobus Ponętowski Brestensis, Nicolaus Fierley de Dambrowica Biecensis, castellani, regni referendarius et capitaneus Cazimiriensis, Sigismundus Gutteter, Ioannes Waxman consules et Martinus Fiauser senior scabinus Cracouiensis, commissarij a sacra regia maiestate ad infrascripta dati et deputati, significamus praesentibus, quibus expedit, vniuersis et singulis, iniunctum et commissum nobis fuisse a sacra regia maiestate, domino domino nostro clementissimo, specialibus eiusdem maiestatis regiae literis, vt primo quoque opportuno tempore Cracouiam conueniremus, vocatisque ad se tam magistratu ciuili, quam fundorum, bonorum et prouentuum ciuilium possessoribus, omnes illorum titulos et inscriptiones examinaremus, illasque, quae in minorem, quam fieri posset, ciuitatis vtilitatem factae essent, antiquaremus et inualidas omnino pronuntiaremus, tum et in posterum modum locandorum et distribuendorum eiusmodi fundorum et prouentuum cum bono ciuitatis Cracouiensis institueremus. Nos itaque commissarij praefati satisfacientes per omnia voluntati sacrae regiae maiestatis domini nostri clementissimi, in locum certum conuenimus accersitoque magistratu consulari ciuitatis Cracouiensis, qui etiam iuxta speciale mandatum sacrae regiae maiestatis ante aliquot dies eam voluntatem suae maiestatis possessoribus fundorum et quorumuis bonorum atque prouentuum ciuitatis significauit, eisque, vt se nobis cum iuribus suis praesentarent, pulsu campanae signum dedit, primum et ante omnia iurisdictionem nostram commissorialem fundauimus, eamque voce ministerialis terrestris prouidi Laurentij Skowronek publicari curauimus, magistratuique ciuitatis de iuribus et priuilegijs suis protestanti respondimus: et sacrae regiae maiestati domino domino nostro clementissimo et nobis ipsis nil esse exoptabilius, quam vt priuilegia et iura ciuitati sarta tecta maneant, praesentemque inquisitionem non in alium scopum esse a sacra regia maiestate institutam, quam vt ijsdem iuribus et priuilegijs ciuitatis per omnia et in omnibus satisfiat. Si enim principum interest, vt subditi non tantum quiete viuant, sed etiam quilibet re sua bene vtatur, multo magis interesse suae maiestati regiae, vt id, quod ciuitas Cracouiensis ab antecessoribus suae maiestatis accepit, suo loco consistat et fine debito non fraudetur, cum non in alium finem id factum sit, quam propter bonum, vtile et decorum ipsius reipublicae ciuilis Cracouiensis, itaque hic iura et priuilegia ciuitatis Cracouiensis extra omne periculum esse. Quapropter iniunximus eidem magistratui, vt ad constituendum id, quod ex re ipsius ciuitatis futurum esset, non morentur. Tandemque examinatis omnibus ratio-

nibus et regestris ciuilibus, consideratisque priuatorum instrumentis et inscriptionibus, quarum vigore fundos et prouentus reipublicae ciuilis possident, et de praeteritis iudicium et de futuris ordinationem fecimus et constituimus in hunc, qui sequitur, modum:

§ 1. Primum quod attinet prouentus ciuitatis perpetuos et ordinarios, vt sunt census terragij et reemptionales, eos vigore commissionis sacrae regiae maiestatis immotos in suo robore reliquimus, si quidem ita ex primaeuis contractibus facti sunt, vt moueri vel augeri sine cuiusquam praeiudicio non possint.

§ 2. Deinde quod attinet alios census et prouentus ciuitatis mobiles, qui hactenus in dispositione quaestorum seu lonherorum ciuilium fuerunt constituti, atque varijs inscriptionibus partim ad vitam, partim ad certos annos priuatis ciuibus et alijs personis inscripti, cuius generis sunt cellaria, pensae ambae, praedia, conflatorium argenti, balnea, pannitondia, pannicidia ciuitatis propria, institae opulentae ciuitatis propriae, domus ciuitatis propriae, census ciuitatis communes, census ex smeterhaus, stabulum et alia huiusmodi, considerato diligenter decreto olim diui Sigismundi regis inter communitatem et consulatum Cracouiensem lato, cuius vigore quaestores dispositionem perpetuam eorum omnium ad se pertinere existimabant, comperimus decretum praedictum nonnisi ad loca invtilia et deserta, nec non piscinas, agros, prata, hortos referri posse: ideoque inscriptiones eorundem quaestorum, si quas moderni possessores ab eis super loca eiusmodi inutilia et deserta, piscinas, agros, prata, hortos acceperunt, iuxta contenta eius inscriptionis siue ad vitam, siue ad certos annos facta sit, in suo robore reliquimus iuxta praescriptum ipsius inscriptionis, ita tamen, vt nonnisi ad praesentes iam factas inscriptiones referantur. Exacto vero tempore in inscriptionibus eiusmodi praefixo, nihilominus ea quoque bona ordinationi infrascriptae subiaceant. Illas vero inscriptiones omnes, quae super fundos non desertos etiam tum, cum inscriberentur, aedificatos, emolumentum adferentes, atque extra piscinas, agros, prata, hortos constitutos factae sunt, tanquam vltra praescriptam decreto praefato facultatem et cum minori, quam fieri potuit, ciuitatis vtilitate enatas, etiam si quis confirmationem hoc nomine apud sacram regiam maiestatem impetrauerit, authoritate eiusdem sacrae regiae maiestatis sustulimus, antiquauimus, cassauimus et abrogauimus.

§ 3. In posterum vero viso et considerato senatusconsulto eodem nomine per magistratum recens facto, eum locandorum eiusmodi fundorum, bonorum et prouentuum ciuilium praefatorum modum instituimus, vt possessores quidem moderni a festo sancti Michaelis proxime futuro ad integri anni decursum in pacifica eius, quod inscriptum habent, possessione permaneant, sed in ipso anni praefati decursu debebit ac tenebitur magistratus ciuilis aliquot septimanis ante siue in congressibus publicis siue per proclamationem omnes eiusmodi fundos, institas et alia id genus pro vacuis publicare eique promittere, qui maiorem censum ciuitati offert, atque ita fundos eiusmodi et prouentus, cuiuscunque fuerint generis, siue ex consulibus siue etiam ex alijs quibusuis ciuibus vtriusque sexus, ei, qui plus obtulerit, (habita tamen ratione honestatis et certitudinis personarum) ad duos, tres, quatuor vel ad maximum ad quinque annos locare et inscribere. In expiratione autem

eiusmodi locationis iterum illud, quod inscriptum erat, aliquod septimanis ante publicabitur, et ita, si quis forte supradictorum ciuium maiorem censum ciuitati obtulerit, illi inscribetur; potior tamen erit primus possessor, qui censum institutum singulis annis exsoluerit, et sese bene conseruauerit gesseritque, cuius arenda tum finem accipit, cum censum, quem alter ciuium maximum offert, sineret etiam maiorem suscipere et ita in eadem possessione ad aliud quinquennium permaneret.

§ 4. Porro has omnes inscriptiones et locationes non soli quaestores, sed magistratus ciuilis consularis Cracouiensis pleno numero (videlicet ad minimum tredecim iuxta iura et priuilegia diui Sigismundi primi) congregatus, faciant et instituant.

§ 5. Si etiam aliquis tantum de ciuitate in publicis perficiendis et tractandis negotijs meruerit, vt prouisione aliqua vel aduitali bonorum aliquorum ciuilium immobilium inscriptione dignus videretur, hoc facere quidem magistratus consularis poterit, sed non sine scitu et consensu sacrae regiae maiestatis.

§ 6. Postremo quod attinet reliquos prouentus ciuitatis, vt sunt pontalium, ducillorum, ternariorum, exactionum, nigra signa, *schrotgelt*, *quartczol* a panno, *rorgelt*, *strozne* piscium et alia eiusmodi, eos iuxta antiquam consuetudinem in suo robore reliquimus, ita tamen, vt si etiam isti prouentus cum commodo ciuitatis alicui consulum vel ciuium locari seu arendari possint vel aliquando poterint, magistratus consularis hoc pro fide, qua sacrae regiae maiestati et reipublicae ciuili obstrictus est, faciat.

§ 7. Quae ordinatio nostra vt ad notitiam omnium, quorum interest, deueniat, neue aliquis postea ignorantiam praetendat, aut etiam successu temporis obliuioni tradatur, eidem magistratui iniunximus, vt eam actis et ciuilibus et castrensibus inseri et quam primum voce praeconis publicari et si opus fuerit, valuis etiam praetorij fideliter descriptam affigi curet.

Actum Cracouiae die duodecima mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto.

Quam ordinationem et decretum commissariorum nostrorum praefatorum nos approbauimus et in omnibus eius punctis, clausulis et articulis confirmauimus, quemadmodum approbamus et confirmamus praesentibus, mandantes magistratui consulari ciuili, nunc coram nobis praesenti, vt eam in omnibus perpetuo obseruet ac manu teneat. Quod vt commodius praestare atque praemissa omnia facilius exequi possit, eundem generosum Nicolaum Firley de Dąbrowica castellanum Biecensensem tanquam eiusdem negotij commissarium vna cum generoso Nicolao Zebrzydowski de Zebrzydowice addidimus consulatui Cracouiensi, qui post decursum anni praefati in praetorium descendent exequutionique praemissorum nomine nostro attendent, ordinationemque praesentem in vsum et effectum debitum cum consulatu introducent. Datum Niepolomicijs die decima sexta mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, regni vero nostri anno decimo. — Stephanus rex sst. — Nicolaus Poradowski mp.

Z kopii zamieszczonej w kodeksie Zaleskiego na karcie 158.

299. 1585. die 18. m. Novembris, Cracoviae.

Nicolai Zebrzydowski capitanei Cracoviensis generalis edictum contra turbatores pacis publicae.

Mikolay Zebrzdowsky z Zebrzdowycz generał Crakowsky y Bolesławsky etc. starosta, wsem wobecz y kazdemu zosobna ktoregokolwiek stanu bendącim wiadomo cyniemy, iss acz rozumiem, ze kazdy ssąm przesz ssie wedlie powinnosczy swey baczicz ssie w tim bendzie, iakoby prawa pospolitego, po ktorim wssisczy w tei spokoiny koronie za sczeslywego powodzenia je. k. mcy pana nassego miloscziwego mieskąmy, posluszen beł, pokoy tesz iako gdzie yndziei, tak ossobliwie przi tim stolecnim mieisczu zachował, iednak ia vwazaiąncz v ssiebie powinność sswąm, ktorąmem szie na tim wistepku vrzendu sswego starosciego obowiązal, chcącz ya wedlie naiwietszy moznoscy swei za pomocąm boząm tyle, yle my prawo pospolyte pozwala, iako strony sprawiedliwoscy ludzkiei, tak strony porządku y bespiecenstwa wsselakiego wikoniwal a przi tim wikoniwaniu wsseliakich stopniow luczkoscy nieprzestepowącz, iakom dnia dzissieissego na sprawach sądowich siedzącz wielu liudzy stanu ricerskiego w tim napomynal y inich roznego powolania y obescia liudzy przess obwołanie woznego w tym przestrzegal, w cym ssamo prawo pospolithe kozdego postrzega, zeby zaden niesmiał z russnyczą tak do zamku iako y po miesczie chodzicz y z niei strzelacz, hultaie tess any rzemieslem any służbam sie bawią(cy) takze y ludzie swowolny albo prawa nie possłussny zeby na zadnim mieisczu w iurisditiei starostwa mego nye bawili ssie, tak i terasz nynieissim listem sswim wsitkych y kazdego ktoregokolwiek stanu będącego w timze (zebi ssie niewiadomosciąm niewimawial) obwiesczą i napomynąm. A kto by ssie w ty mierze wazil przeciw iąssnie wirazonemu prawu co czinycz, tedy nad takim kazdim taky postempek będzie od vrzendu mego rosciogniony iako prawo pospolite vczy. Iakosz nie wądpie, ze kazdy z ludzy vccywich slacheczkych nie z boiazny w prawie zalozonych ale ssąm s chenczi swey bendąc prawu posłusen y społeczny pokoi myłuiąncz cynicz to będzie, drudzi tess, ktorzy na powolanie sswe ogladacz ssie tak dalecze przciny niemaiąm, ku sswemu złęmu wikraczacz nad to napominanie moye będąm. A na swiadecztwo tego nynieissy lisst swoy vrzendowny na mieiscach pospolitych przibycz roskazalem. Dzialo ssie na ząmku Crakowskiem w poniedzialek przed swienthąm Catharzynąm blisky roku Panskiego 1585.

Lib. Consul. Casimir. N. 768, str. 36.

300. 1586. die 26. m. Iunii, Casimiriae.

Index actorum civitatis Casimiriensis.

Actum feria quinta post festum sancti Ioannis Baptistae proxima. — Proconsul et consules ciuitatis regiae Kasimiriensis ad Cracouiam vniuersis

et singulis, quorum interest, significamus, quia nos attendentes studiosa et vigilantia obsequia honesti Martini Orzel ciuis Kasimiriensis, nobis ac vniuersae communitati Kasimiriensi a multis temporibus fideliter ac syncere facta, eiusdemque honestatem ac integritatem sane commendatam habentes, eum ipsum Martinum Orzel post liberam famati domini Ioannis Iendrzeiowicz notarii ciuilis (nuper in confratrem nostrum consularem a magnifico domino magno procuratore arcis Cracouiensis ellecti) resignationem nobis factam, in archigramateum ciuitatis huius ellegimus ac creauimus, iuramentum super hoc munus offitii nobis ac totae reipublicae Kasimiriensi factum, ab eo suscepimus librosque actorum curae et administracioni eius commisimus praesentibusque committimus, quorum cathalogus infra patet et sequitur:

1. ACTA CONSULARIA anni 1481 vsque ad annum 1508, — anni 1509 determinata in anno 1521, — continuatio actorum anno 1521 et ibidem acta vsque ad annum 1533, — continuatio actorum 1533 ad annum Domini 1540, determinata feria quinta ante festum Pentecosten eodem anno, — in eisdem actis cathalogus ciuium ius ciuile susceptorum ab anno 1533 vsque ad annum 1582 feria secunda in crastino Helizabethe indeterminatus, — acta anni Domini 1540 vsque ad annum 1545, terminantur feria quinta post Omnium Sanctorum, — continuatio actorum 1545, terminantur in anno 1551 pridie sancti Aegidij, — continuatio actorum 1551 terminantur feria quinta post Assumptionis Mariae 1557, — continuatio actorum anni 1557 determinata feria quinta in octaua Ascensionis Domini 1561, — continuatio actorum anni 1561 determinata feria secunda post dominicam Iudica anno 1565, — continuatio actorum anni 1565 finiuntur feria quinta post Marci anno Domini 1569, — continuatio actorum anni 1569 finiuntur feria secunda ante festum sanctae Mariae Magdalenae anno Domini 1573, — continuatio actorum anni 1573 terminantur feria secunda die sancti Syluestri papae anno 1576, — continuatio actorum anni 1577 finiuntur sabbato post festum s. Michaelis proximo, anno 1580, — supplementum actorum anni Domini 1580 finiuntur feria quinta post festum Assumptionis Mariae anno 1583, — supplementum actorum anni 1583 determinantur sabbato in vigilia sanctorum Simonis et Iudae apostolorum anno 1585, — continuationem actorum annni 1585 vsque ad annum 1586 indeterminatim.

2. REGESTRUM PROUENTUUM ciuitatis Kasimiriensis, perceptorum et distributorum volumina: regestrum anni 1547 vsque ad annum Domini 1557, — anni 1558 vsque ad annum 1560, — anni 1561 vsque ad annum 1563, — anni 1564 vsque ad annum 1566, — anni 1567 vsque ad annum 1570, — anni 1571 vsque ad annum 1573, — anni 1574 vsque ad annum 1578, — anni 1579 vsque ad annum 1584, — anni 1585 vsque ad annum 1586 indeterminatim.

3. ACTA SCABINALIA: Inprimis regestrum vetus aduocatiale ab anno 1433 vsque ad annum 1460, — item acta scabinalia anni 1480 vsque ad annum 1509, — anni 1509 continuatio vsque 1521, — anni 1528 ad annum 1541, — anni 1542 liber actorum indeterminatus, — anni 1557 vsque ad annum 1566, — item anni 1567 vsque ad annum 1574 feria quinta postridie festi sancti Aegidij finiuntur, — anni 1574 supplementum actorum, finiuntur feria secunda post festum diui Ioannis Baptistae anno 1580, — supplementum actorum anno

1580 finiuntur feria secunda post festum sancti Ioannis Baptistae anno 1583, — et ibidem acta vsque ad annum 1586 indeterminatim.

4. ACTA TESTAMENTORUM: ab anno Domini 1543 vsque ad annum 1568, — ab anno Domini 1568 vsque ad annum Domini 1585 determinatim, — item acta 1586 indeterminatim.

5. ACTA INUENTARIORUM: ab anno 1544 vsque ad annum 1570, — ab anno 1571 vsque ad annum 1586 feria sexta post dominicam Iudica finientia, — continuatio actorum inuentariorum anni 1586 indeterminatim.

6. ACTA ADUOCATIALIA: Ab anno 1550 determinata feria quinta post festum sancti Mathaei apostoli anno 1579, — continuatio actorum 1579 anni et ibidem in eodem libro acta ad annum 1586.

7. ACTA DAMNATORUM: ab anno Domini 1547 vsque ad annum Domini 1586 indeterminatim.

Acta Consul. Casim. 768, str. 319. Podobny inwentarz znajduje się także zapisany w księgach radzieckich miasta Kazimirza pod dniem 27 listopada 1572, kiedy Jan Gora Bolemowski obejmował urząd pisarza miejskiego.

301. 1586. die 6. m. Iulii, in Grodno.

Stephanus rex Poloniae magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ne a consulibus Cracoviensibus portorium quoddam exigat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, princeps Transyluaniae. Generoso Michaeli Maleszkowski magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis, fideli nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose fidelis nobis dilecte! Dedimus anno praeterito senatui Cracouiensi lapidum solidiorum secundo Vistula Cracouiam ad consternendas in illa ciuitate vias conuehendorum facultatem, ac vna etiam ipsis ab omni aquatico vectigali eius defluitationis nomine ac ab ipsis etiam decumis trabium et lignorum omnium, quibus in eo lapidum onere deportando quoquomodo vtentur, immunitatem concessimus. Mandamus igitur fidelitati tuae, vt eos integra ista immunitate omnis thelonei aquatici frui patiatur, neque vllas etiam decumas lignorum et tignorum, quae lapidibus supposita in vsum publicum ciuitatis non autem ad quaestum aliquem ex venundatione parandum conuehuntur, ab ijs ad litora Vistulae postulari et exigi iubeat. Neque secus omnino faciat pro gratia nostra. Datum Grodnae die VI Iulij, anno Dominj MDLXXXVI, regni vero nostri vndecimo. — Stephanus rex spt.

Dokument papierowy, opatrzony pieczęcią pokojową poniżej tekstu wyciśniętą. Drugi takiż sam mandat wydany został pod tąż samą datą do Mikołaja Zebrzydowskiego starosty krakowskiego.

302. 1586. die 7. m. Iulii, Casimiriae.

Plebiscitum de officialibus civilibus Casimiriensibus eligendis.

Actum feria secunda post festum Visitationis beatae virginis Mariae. — Prudentes ac famati domini proconsul et consules Kasimirienses ad praetorium Kasimiriense pleno numero per cedulas congregati, annuentes antiquissimo vsui et consuetudini huius ciuitatis, quod ellectione consulari Kasimiriensi per magnum procuratorem arcis Cracouiensis peracta, semper officiales defficientes eo et simili ordine per senatum consultum Kasimiriense, qui ad eorum ellectionem pertinent, cum communitate et contubernijs ellegerunt, vt eo tutius respublica in perficiendis necessarijs actionibus vigilantior proficiat de commodisque et obuentionibus ciuilibus temporibus suis per infortunium aliquod emergentibus, consilijs eorum condolere et subuenire potuisset ac posset: quapropter cum plenum numerum officium aduocatiale et scabinale ad praesens habeat, nec ellectione aliarum personarum ad praesens indiget, aduocati et scabini tam Kasimirienses quam Stradomienses in suis iudicijs per senium residentes inserti sunt:

§ 1. Aduocati cum scabinis: Augustinus Pawlik aduocatus, Andreas Mislek senior, Stanislaus Woykowsky, Nicolaus Fox, Andreas Pukal, Ioannes Niedziela, Stanislaus Niedzwiedz, Thomas Grzimala, scabini Kasimirienses, — de Ponte regio: Nobilis Stanislaus Primus aduocatus nuper electus, Valentinus Wrobel alias Swital, Melchior serifaber, scabini Stradomienses.

§ 2. Ex his vero ac de tota communitate iuxta plebiscitum ciuitatis huius ad rationem audiendam per dominos praefectos aerarij ciuilis Kasimiriensis faciendam, tam per dominos consules quam communitatem viri duodecem ellecti:

Ex scabinatu: Augustinus Pawlik aduocatus Kasimiriensis, Stanislaus Princeps aduocatus Stradomiensis, Andreas Mislek senior scabinus, Nicolaus Fox; — ex duodecem viris: Mathias Radassek, Martinus Russek, Iacobus Gonyulicza, Michael gladiator; — ex contubernio pistorum: Valentinus Sypior; — ex contubernio laniorum: Bartholomeus Gawronek; — ex contubernio sarctorum: Stanislaus Czudni Iurek; — ex contubernio pellionum: Albertus Ziemanek, Andreas Mislek scabinus.

Quiquidem viri duodecem super fidelitate audiendae rationis juramenta praestiterunt.

§ 3. Item alij duodecem viri consilia reipublicae in se ferentia eo similiter ordine ellecti sunt, qui juramenta super sua officia praestiterunt in Kasimiria:

Mathias Radassek, Michael Miecznik, Martinus Russek, Iacobus Goniulicza, Blasius Wasz, Laurentius Misz, Christopherus Rudawsky, Venceslaus Pichowsky, Simon Mierniczek, Albertus Zaborsky, — in Stradomia: Georgius Flesz mensator, Paulus Ribiensky.

§ 4. Artifices artium mechanicorum super senioratum seniorum contuberniorum juramenta praestiterunt:

Lanij —, pistorum: Thomas Swierczek, Iacobus Toporek, — taberna-

tores, — braseatores, — piscatores, — sarctores: Ioannes Rembacz, Casper Olszowsky, — pellionum, — suttores: Andreas Szroka, Laurentius Rozga, — serrificum: Andreas Samborsky, — frenificum: Paulus Ribiensky, — gladiatorum: Venceslaus gladiator, — marsupiariorum: Martinus Miechownik, — perariorum: Albertus Kaletnik, — chirurgi: Melchior Bronsky, Christopherus Wrona, Simon Bronsky, — rufficerdones: Albertus Koczwara, Paulus Glasz, — fabrorum, — funificum —.

§ 5. Sequuntur viri a tota republica pro attentandis causis et commodis reipublicae seruientibus, ne videlicet socordia turpi temporis importunitate aliquod detrimentum priuilegia ciuitatis patiantur, vt postquam aliquis eorum de praemissis obdestinatus, personaliter veniat, si vero negotio aliquo manifesto interim occupatus esset, vt sese apud famatum dominum proconsulem excuset et in locum suum vicinum idoneum statuat, sub paena grossorum duodecem super eum, qui inobediens super praemissis repertus esset, vigore communis laudi dominis consulibus soluenda.

De senatu: Ioannes Ruczky, Petrus Czarny, Michael Sterczuwąn, Stanislaus Maslo, Ioannes Iendrzeiowycz, Ioannes Kamiensky, — de scabinatu: Augustinus Pawlik, Andreas Pukal, Ioannes Niedziela, Stanislaus Niedzwiedz, — ex duodecem consiliarijs viris: Albertus Zaborosky, Simon Miernicius, Venceslaus Pichowsky, Blasius Wąss, Iacobus Goniulicza, Christopherus Rudawsky, — ex pistorum contubernio: Iacobus Sypior, Ioannes Iunka, — ex laniorum contubernio: Ioannes Wąsz, Iacobus Syeczka, Mathias Wolny, Petrus Wasko, — ex contubernio tabernatorum: Bartholomeus Kozdrasz, Iacobus Kopitko, Martinus Kasza, Lucas Pastuska, — ex contubernio cerdonum: Iacobus Mnich, Paulus Glasz, — ex sarctorum: Ioannes Rembacz, Albertus Stalny, — ex contubernio sutorum: Wiotesska, Pomiotlo, — ex contubernio telletextorum: Nicolaum Bochensky, Martinum Kossiczky.

Acta Consul. Casim. 768, str. 333.

303. 1586. die 20. m. Novembris, Cracoviae.

Decretum commissariorum regiorum de rationibus civilibus a consulibus Cracoviensibus confectis.

Acta sunt haec in praetorio Cracoviensi feria quinta in crastino sanctae Elisabethae, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto et aliquot diebus sequentibus coram generosis dominis Petro Strzala de Sosnowice iudice terrestri Zathoriense, castri Cracoviensis burgrabio, Iosepho Kowalowski de Kowalowa antea vicecapitaneo Cracoviense et Matthaeo Misiowski de Przybysławice lectistratore et burgrabio castri Cracoviensis, vti commissarijs a sacra regia maiestate domino, domino clementissimo ad concludendas et determinandas rationes civiles Cracovienses anno praeterito millesimo quingentesimo octuagesimo quinto ex mandato eiusdem sacrae regiae maiestatis per suas generosas dominationes revisas, deputatis et designatis, idque in praesentia spectabilis senatus Cracoviensis et quadraginta virorum

ab honesta communitate civitatis Cracoviae ad id delectorum. Coram eisdem dominis commissarijs sacrae regiae maiestatis oblatum est per spectabilem senatum civitatis Cracoviae decretum sacrae regiae maiestatis ex parte rationum civilium Cracoviensium anno praeterito latum, quod ibidem publice lectum fuit, eiusque tenor sequitur et est talis:

(Sequuntur literae Stephani regis Poloniae, Cracoviae, feria secunda post festum Nativitatis b. Mariae virginis a. D. 1585 datae, N. 296 praemissae).

Quo decreto sacrae regiae maiestatis exaudito supradicti domini commissarij id ipsum vigore remissionis in eo contentae, in debitam executionem deducendo, de singulis articulis in hoc ipso decreto sacrae regiae maiestatis contentis, statuerunt et decreverunt in hunc, qui sequitur, modum:

§ 1. Quod attinet summam septingentorum quinquaginta florenorum, quae haeredibus olim Stanislai Cyrus consulis Cracoviensis propter ademptam ipsis possessionem villae Dąmbie ante expirationem arendae ex publico civitatis aerario soluta est, cum tamen ex privatis consulum Cracoviensium facultatibus iuxta decretum sacrae regiae maiestatis solvi debuisset, praedicti domini commissarij ante omnia decreverunt, vt consules Cracovienses ij videlicet, qui tempore lati decreti in officio extiterunt, eiusmodi summam durante sessione et actu hoc commissoriali solvant et reponant ex privatis suis facultatibus sub paena dupli in decreto sacrae regiae maiestatis expressa. Cui decreto satisfaciendo spectabiles consusules Cracovienses infra nominati quilibet sortem suam vigesimam quartam ex suprarecensita septingentorum quinquaginta florenorum summa provenientem, in praesentia eorundem dominorum commissariorum civitati solvit, vt sequitur:

Erasmus Tłokinski Czeczotka solvit . . . . flor. 31. 7. 9.
Daniel Chroberski solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Hieronymus Zalassowski solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Paulus Biertutowski solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Sigismundus Gutteter solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Ioannes Spigler solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Christophorus Romer solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Stanislaus Zawacki doctor solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.

cum solenni tamen protestatione, quam ibidem in scriptis porrexit, eiusque tenor sequitur: Ego Stanislaus Zawacki cognomento Picus philosophiae et medicinae doctor, consul Cracoviensis, coram vobis generosis dominis commissarijs solenniter protestor, me decreto sacrae regiae maiestatis domini, domini nostri clementissimi inter consules Cracovienses et posteros olim Stanislai Cyrus consulis Cracoviensis satisfecisse et pro meo interesse solvisse, quamvis nullam vnquam iniuriae et ademptionis possessionis villae Dąmbie et Grzegorzki ocasionem ijsdem posteris dederim, vel in tale illatum damnum, sicut per eos assertum fuit, consenserim. Ideoque salvam mihi agendi iuridice contra authores eius iniuriae, ademptionis obedientiae colonorum et diminiorum reservo, contra eos videlicet, qui tum possessionem villae Dąbie acceperunt, atque etiam, qui officium lonheratus tum administrarunt, de quibus asseritur, ipsos eius rei authores fuisse et extitisse, quod suo loco demonstrabitur.

Martinus Vrbankowicz itidem solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Gabriel Słonski solvit . . . . . flor. 31. 7. 9.
Pro haeredibus olim Bartholomaei Paczoska consulis Cracoviensis, qui sortem ducentorum quinquaginta florenorum vxori suae vti haeredi dicti olim Stanislai Cyrus vltra praedictos septingentos quinquaginta florenos provenientes consulatui condonaverat, supranominati consules se soluturos benevole submiserunt, atque solverunt quilibet per grossos quadraginta cum medio, faciunt pro omnibus praedictis florenos tredecim; haeredes olim Ioannis Morsztyn solverunt etiam pro interesse parentis sui, includendo sortem Bartholomaei Paczoska . . . . . flor. 32. 18. —
haeredes olim Ioannis Krzyzanowski itidem solverunt . flor. 32. 18. —
ex haeredibus olim Nicolai Alantse famatus Ioannes Alants filius ipsius solvit sextam sortem suam . . . . . flor. 5. 13. —
pro vna haerede olim Ioannis Miączynski, quae famato Andreae Cellarij nupsit, frater mariti ipsius protunc absentis, Paulus Cellari solvit flor. 16. 9. —
cum protestatione, quam dedit in schaeda tenoris talis: Iako in prioribus instantijs sławny Paweł Cellary będąc tu ad iudicium commissoriale obdestitus, nie chciał sie mieszać do tego actu, y z tym sie declarował, że on nie iest żadnym successorem nieboszczyka Iąna Miączyńskiego doktora y rayce Krakowskiego, zaczym by na mieyscu tanquam successor iego oneribus miał podlec, tak y teraz in praesenti termino cum solenni protestatione declaruię sie, że on żadnym successorem nie iest ani też de processu aliquo, ktoryby bądź iuridice, albo też iniuridice contra praedictos successores z ktoregoszkolwiek punctu causae miał sie dirigować, o tym ex persona sua wiedzieć nic nie chce. A co sie zaś dotycze successorow przerzeczonego nieboszczyka doktora Miączyńskiego, tych też tenże Paweł Cellary opiekunem żadnym przyrodzonym ani też z vrzędu przydanym nie iest, tylko extraiudicialiter per praesentem protestationem opowieda vnam successorem esse panią ciotkę, małżonkę sławnego Andrzeia Cellarego, brata swego, który na ten czas iest w Lublinie na iarmarku et in absentia illius stała się takowa obdestinatio; do tego też iest alter successor, ktora iest in statu virginali nie maiąc żadnego tutora, ktorzy successores nie są do tego obdestinati, zwłaszcza ten to Andrzey Cellary tanquam tutor consortis suae, ten o żadney obdestinatiey in absentia wiedzieć nie może, iednak gdyby był personaliter obdestinatus, także y ta druga, ktora iest in statu virginali, cum suo tutore (ktorego nie ma) była obdestinata, tedy by to mogli pokazać et successu temporis to pokażą, że one ad successionem bonorum paternorum nie przyszły, dla czego też brzemionom żadnym oyczowskim podlec nie są powinne, gdyż wedle prawa ten tylko, kto succedit in bona, succedit et in onera, co sie na tenczas opuszcza, tylko ad praesens nomine illarum protestatur. Iednak przerzeczony Paweł Cellary w niebytności brata swego nie z żadney prawa powinności albo też żeby miał co pozwolić tanquam successor doktora Miączyńskiego, za ktorym pozwoleniem miałby de facto iudicialiter podlec iakiy solutiey, ale de bono esse de bonis suis proprijs Paweł Cellary vnam sortem pani Grethy małżonki brata swego do tegosz tylko teraznieyszego actu płacić się podeymuie y exnunc oddaie flor. 16. 9. przekładaiąc w tym nie tak powinność prawa, ktoraby iuridice to mogła na nim wyciągnąć, iako

więcey pokoy swoy y brata swego zachowuiąc, przestrzegaiąc to osobliwie hac praesenti solenni protestatione, iż to, co na ten czas z dobrey woli swoiey ten to Paweł Cellary oddaie, żeby to in posterum iuri alicui niwczym nie derogowało y z tąd droga przeciwko prawu czyiemu do inszych brzemion nieboszczyka doktora Miączynskiego, ieżeliby iakie były, nie pokazała się, co na ten czas Paweł Cellary waruie, y o to wszytko iterum atque iterum protestatur.

Reliqui vero consules Cracovienses ac defunctorum consulum haeredes, qui sortes hasce non imposuerunt, iuxta tenorem decreti sacrae regiae maiestatis in paena dupli a dominis commissarijs sunt condemnati.

§ 2. Quod attinet florenos quinquaginta duos, quos spectabilis ac nobilis Erasmus Tłokinski Czeczotka consul Cracoviensis ex arenda villae Dąbie civitati solvere debebat, cum ipsi per dominos commissarios inductum esset, vt eiusmodi summam vigore decreti sacrae regiae maiestatis sine vlteriori mora persolvat, idem Erasmus Tłokinski Czeczotka petijt sibi dilationem ad exhibendam quietationem super eiusmodi summam concedi, aliquando se eam civitati solvisse, et longe plura sibi a civitate deberi. Domini commissarij vero allegabant, iam locum non esse exhibendae quietationis, siquidem non ad novam aliquam controversiam, sed ad executionem decreti sacrae regiae maiestatis convenerint, atque ipsi iniunxerunt, vt eiusmodi quinquaginta duos florenos sine mora imponat sub paena dupli. A qua sententia dominorum commissariorum praefatus spectabilis Erasmus Tłokinski Czeczotka ad sacram regiam maiestatem appellare voluit, verum appellationi ipsius per dominos commissarios non est delatum. Itaque satisfaciendo decreto sacrae regiae maiestatis et iniunctioni dominorum commissariorum eiusmodi quinquaginta duos florenos reposuit solenniter tamen protestando, se eiusmodi summam nequaquam civitati debere, siquidem eam solverit ac de ea quietatus sit, et multa plura sibi debere civitatem, quae tempore et loco competenti cum hac summa, quam in praesentia eorum reposuit, sit repetiturus.

§ 3. De florenis viginti, quos olim spectabilis Georgius Massowski Andreae Szarotha notario datos esse scripsit, quos etiam vigore decreti sacrae regiae maiestatis civitati reddere tenebatur, quandoquidem eos solvit, prout acta consularia de data feria quinta in vigilia sancti Nicolai anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto testantur, liber est per dominos commissarios pronuntiatus.

§ 4. Quod vero attinet summam pecuniariam, quam communitas pro coemendo publico frumento contulit, quandoquidem constat eam pecuniam videlicet florenos mille Polonicales, idque iuxta relationem spectabilis Pauli Zutter consulis Cracoviensis, tum temporis vero granarij praedicti provisoris, ad publicas civitatis necessitates expositam esse, eapropter domini commissarij decreuerunt, quod consules Cracovienses eiusmodi mille florenorum summam honestae communitati civitatis huius ad coemenda frumenta ad granarium publicum ex publico civitatis aerario restituere debeant, idque pro festo sancti Michaelis in anno millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, proxime et immediate futuro.

§ 5. Cum deinceps ad rationes olim Iacobi Gumowski notarij civilis

Cracoviensis ac earundem rationum errores liquidandos ventum fuisset, fuit inprimis exorta controuersia seu differentia inter consulatum Cracoviensem et spectabiles Danielem Chroberki et Christophorum Remer vti protunc lonheros seu aerarij civilis administratores, et nobilem Andream Stradomski vti tutorem liberorum ac bonorum eiusdem olim Iacobi Gumowski, (qui sese omnes errores et dubia rationum praedictarum liquidaturum submiserat et ad actum hunc non ex debito aliquo, sed ex gratia dominorum commissariorum propter meliorem informationem admissus fuerat), de quietationibus, quae sese ad percepta anni millesimi quingentesimi septuagesimi quarti referebant, et super pecuniam mutuo acceptam datae erant. Quae quietationes manifeste demonstrabant, praedictum Iacobum Gumowski plus pecuniae mutuo accepisse, videlicet quingentos et duodecim florenos, grossos quinque, quam in regestro scriptum erat, iuxta quas consulatus sese conservari et summam hanc superabundantem quingentorum duodecim florenorum quinque grossorum ad percepta eiusdem anni millesimi quingentesimi septuagesimi quarti adiungi petijt. Praedictus vero nobilis Andres Stradomski se quietationes manu olim Andreae Szarotha notarij scriptas suscipere nolle allegabat, saltem se eas, quae manu Iacobi Gumowski sunt scriptae, liquidaturum offerebat. Attamen quoniam vel ex quietationibus ipsius Iacobi Gumowski manu scriptis constitit, eum plus percepisse, quam in regestro annotauerit, et quod summae pecuniae mutuo acceptae per Andream Szarotha recognitae, sint in regestro specificatae, eapropter domini commissarij circa quietationes stando decreuerunt, debere eiusmodi quingentos duodecim florenos quinque grossos in quietationibus recognitos, qui tamen in perceptis non sunt positi, ad eadem percepta anni millesimi quingentesimi septuagesimi quarti inscribi, vel expositis eiusdem anni defalcari.

§ 6. Quoniam etiam cantarum argenteum magnifico olim domino Valentino Dembienski cancellario regni dono datum, florenis quinquaginta septem grossis viginti emptum esse, in expositis earundem rationum constitit, ideo domini commissarij decreverunt ad florenos quadraginta, qui ad eundem cantarum argenteum solvendum mutuo accepti sunt, adiungi et ad percepta inscribi debere florenos septem decim grossos viginti, vt videlicet percepta expositae correspondeat.

§ 7. De summis pecuniae ab exactoribus ternariorum a cocturis cerevisiae mutuo acceptis, quae etiam ducentis et octo florenis minores fuerunt, quam in regestro scriptum est, per dominos commissarios nihil decisum est, quoniam quietationes ab eodem olim Iacobo Gumowski super eiusmodi summas pecuniae datae, in praesentiarum offerri non potuerunt propter absentiam spectabilis Gaspari Gutteter consulis Cracoviensis, qui eas penes se habuit.

§ 8. Ex cathalogo civium Cracoviensium, qui in anno millesimo quingentesimo septuagesimo quarto ius civitatis susceperunt, constitit plus perceptam esse marcam vnam grossos quadraginta septem, quam in regestro scriptum est: eapropter domini commissarij decreverunt, hanc marcam vnam grossos quadraginta septem ad percepta eiusdem anni adiungi debere.

§ 9. Caeterum marcas decem octo grossos triginta sex, quas Andreas Szarotha in regestro eiusdem anni ab haeredibus Andreaczkowicz mutuatas

esse scribit, domini commissarij ex perceptis expungendas esse mandaverunt siquidem in manuali regestro Iacobi Gumowski non fuerunt annotatae.

§ 10. In expositis praetorij necessarijs eiusdem anni millesimi quingentesimi septuagesimi quarti, domini commissarij ex perceptis expungi et defalcari mandaverunt florenos duos grossos duodecim ex florenis quinquaginta sex grossis viginti et vno, quos Iacobus Gumowski Danieli Chroberski iuxta schaedam illius solutos esse scribit, siquidem ex eadem scheda, quae regestro inserta est, constat, ipsi saltem florenos quinquaginta quatuor grossos novem solutos fuisse. In eodem titulo domini commissarij decreverunt expungendas esse marcas quinque, quas Iacobus Gumowski nobili Sebastiano de Monte Lupi restae pro argento domino palatino Cracoviensi donato, solutas esse scribit, siquidem plenaria eiusmodi argenti solutio in titulo »dona communia« est annotata.

§ 11. Iidem domini commissarij decreverunt expungendam esse marcam vnam grossos quadraginta duos, quae summa mastellae civili pro panno soluta esse scribitur, siquidem bis ponitur in expositis.

§ 12. Caeterum his expeditis praedictus nobilis Andreas Stradomski vti tutor liberorum et bonorum praefati olim Iacobi Gumowski notarij proventuum civilium Cracoviensium, quiquidem vti supra dictum est, non ex debito aliquo verum propter meliorem informationem a dominis commissarijs ad actum hunc admissus fuit, siquidem se obtulerat dubia omnia rationum praedictarum liquidaturum et verificaturum, ac eapropter cum dubia omnia harum rationum Iacobi Gumowski conscripta, ipsi ex mandato dominorum commissariorum extradita fuissent, cumque videret se in suprarecensitis articulis nihil profecisse, ibidem coram dominis commissarijs exposuit se eam ob causam rationes hasce liquidare non posse, quod per dominos commissarios adinventum sit. Quietationes manu Andreae Szarotha scriptas, in his rationibus (non) esse suscipiendas, allegans praedictas quietationes sibi esse suspectas, atque petijt se cum toto rationum harum effectu denuo ad sacram regiam maiestatem remitti. Domini vero commissarij responderunt, se merito quietationes manu Andreae Szarotha conscriptas, suscipiendas esse censere, siquidem fuerit notarius iuratus, et quietationes manu ipsius scriptae in regestris Gumowski sint specificatae, atque eundem Andream Stradomski admonuerunt, vt coram se dubia praetacta liquidet, quandoquidem sibi hoc sit a sacra regia maiestate commissum, vt rationes hasce determinent. Ipse tamen Andreas Stradomski petijt se ad sacram regiam maiestatem remitti, neque vlterius procedere voluit et sic a dominis commissarijs discessit, et altera die licet ex mandato dominorum commissariorum per Laurentium Latoszek de Luczyce ministerialem generalem terrestrem innotescitus esset, vt eiusmodi rationes liquidaret, hinc profectus est, nec deinceps coram eisdem dominis commissarijs comparuit. Itaque domini commissarij residua omnia dubia rationum praedictarum Iacobi Gumowski denuo ad sacram regiam maiestatem reiecerunt solenniter protestando, non per se stetisse, quominus rationes istae omnes liquidatae fuerint, verum per eosdem, quorum interest, videlicet Danielem Chroberski et Christophorum Romer lonheros et praedictum Andream Stradomski, qui dubia saepedicta liquidare noluit. Similiter etiam spectabilis senatus Cracouiensis solenniter prtestatus est, se rationes hasce, vti antehac,

ita et nunc suscipere nolle nec posse, siquidem per eos, quibus hoc incumbit, nunc cum tempus et locus sit, non fuerint liquidatae, neque sese rationes hasce ab haeredibus Iacobi Gumowski nec a quavis alia persona, sed ab ipsis aerarij civilis praefectis protunc existentibus repetere ac recipere velle. Idem senatus protestatus est iuxta obligationes eorundem aerarij civilis praefectorum, qui se reipublicae civitatis huius rationes hasce reddituros eamque ex parte dictarum rationum omnino indemnem praestituros obligauerunt et obtsrinxerunt.

§ 13. Quod deinde attinet dubia rationum olim Andreae Szarotha notarij civitatis, ea quoque domini commissarij denuo ad sacrae regiae maiestatis cognitionem reiecerunt, siquidem nemo inveniri potuit, qui nomine ipsius vel haeredum ipsius rationes per ipsum conscriptas, liquidare voluisset.

§ 14. De donarijs, quae propter decapitationem magistri Wolski distributa sunt, domini commissarij decreverunt, quoniam non in privatum aliquem vsum, sed propter tuenda iura et privilegia civitatis, vt asseritur, serenissimo olim Sigismundo Augusto regi Poloniae ac ex mandato eiusdem regiae maiestatis alijs regni senatoribus distributa sint, tum etiam, quoniam negotium hoc iam sit valde inveteratum, ideo donaria haec omnia, vti necessario errogata, merito rationibus suscipienda esse.

§ 15. Quod attinet mille et trecentos florenos Polonicales magnifico olim domino Petro Zborowski palatino Cracoviensi dono datos, quoniam spectabilis ac excellens Stanislaus Zawacki Picus philosophiae medicinaeque doctor, consul Cracoviensis, decreto sacrae regiae maiestatis comprobavit, consulatum Cracoviensem ad regiam maiestatem non ad commissarios citatos fuisse, nullamque commissionem in causa, quae sibi cum Iudaeo Ielen intercedebat, fuisse, prout in regestro proventuum civilium Cracoviensium anni millesimi quingentesimi septuagesimi noni scriptum fuerat, et quoniam constitit mille trecentos florenos praescriptos non in privato negotio eiusdem spectabilis Zawacki Pici, sed in publico negotio, recipiendae videlicet limitationis Cracoviensis cum consensu honestae communitatis huius civitatis dono datos fuisse, ideo domini commissarij decreverunt, eiusmodi mille trecentos florenos Polonicales in rationibus suscipiendos esse, atque eo nomine tam consulatum Cracoviensem, quam eundem Stanislaum Zawacki Picum perpetuo liberum pronuntiaverunt.

§ 16. Cantarum argenteum, qui in anno millesimo quingentesimo octuagesimo ex publica pecunia est solutus, postquam probatum fuisset eum reuerendo domino Zaiączkowski sacrae regiae maiestatis secretario, tum temporis in certis negotijs a sacra regia maiestate ad consulatum Cracoviensem ablegato, dono datum fuisse, domini commissarij in rationibus suscipiendum esse decreverunt.

§ 17. Centum taleri spectabili Erasmo Tłokinski Czeczotka consuli Cracoviensi a senatu civitatatis huius in anno millesimo quingentesimo septuagesimo octauo dono dati, a dominis commissarijs in rationibus suscepti sunt ea de causa, quod ipsi ex consensu frequentis et in pleno numero congregati senatus propter operam ipsius civitati in exactione contributionis regiae duplae *sosz* dictae, egregie praestitam, sint donati.

§ 18. Quod attinet viginti tres florenos Polonicales, qui ex proventu

strozae piscium in perceptis anni millesimi quingentesimi septuagesimi noni desiderantur, eos domini commissarij non ab administratoribus strozae piscium, siquidem illi quietationem sufficientem a consulatu sibi factam de omnibus perceptis et expositis administrationis suae produxerunt, quae continetur in actis consularibus Cracoviensibus feria sexta ante festum sancti Michaelis, anno millesimo quingentesimo septuagesimo nono, nec a proconsulibus eo anno quaesturam administrantibus, sed a spectabilibus Daniele Chroberski et Christophoro Romer, vti protunc videlicet die quinta Ianuarij anni millesimi quingentesimi septuagesimi noni, cum ea pecunia consulatui data fuisset, lonheris repetendos esse decreverunt, siquidem administratio proconsularis longe post, videlicet sub proconsulatu doctoris Lucae Moretij caepta est.

§ 19. Centum triginta aureos Hungaricales magnifico olim domino Petro Zborowski palatino Cracoviensi ratione electionis consularis dono datos domini commissarij in rationibus suscipiendos esse decreverunt, siquidem constat eos propter vsum publicum esse datos, licet effectus non sit subsecutus.

§ 20. Rationem administrationis villae Dąbie, quae per spectabilem Paulum Zutter consulem Cracoviensem fuit sufficiens exhibita, domini commissarij susceperunt, eumque ab ea liberum perpetuo pronuntiaverunt.

§ 21. Ex proventu nundinarum sancti Stanislai anni millesimi quingentesimi octuagesimi quarti, qui in rationibus desiderabatur, spectabilis Martinus Vrbankowicz consul Cracoviensis docuit, se percepisse florenos quadraginta quatuor Polonicales, quos spectabili Ioanni Szpigler ad exolvendam certam pecuniae summam pro necessitate civitatis mutuo datam solvit ac reposuit. Quoniam vero ea summa quadraginta quatuor florenorum in perceptis non est posita, decreverunt domini commissarij eam summam ad percepta eiusdem anni esse adiungendam.

§ 22. De rationibus ternariorum a cantaris cerevisiae per spectabilem Lucam Moretium doctorem et Stanislaum Conradt exactores, floreni ducenti, qui spectabili Baptistae Fontanino per memoratum Lucam Moretium sunt dati, non sunt per dominos commissarios suscepti ex ea causa, quod debitum hoc, ad cuius rationem soluti sunt, non sit liquidum, et quod eiusmodi ducenti floreni sine scitu et voluntate consulatus et alterius collegae sint per ipsum soluti, eosque domini commissarij ab eodem Luca Moretio repetendos esse decreverunt; reliqua omnia in eisdem rationibus conscripta, sunt a dominis commissarijs suscepta.

§ 23. Decem octo ulnae adamasci, quae a spectabili Ioanne Waxman acceptae eique solutae fuerunt, tunc etiam a dominis commissarijs susceptae, siquidem constitit eas reverendo olim domino Stanislao Ossowski curiae regni referendario ex consensu senatus per manus olim spectabilis Ioannis Morzstyn tunc proconsulis dono datas fuisse.

§ 24. Cum ad rationes anni millesimi quingentesimi octuagesimi secundi ventum fuisset, compertum est, rationes spectabilis Martini Vrbankowicz perceptorum ducillariae a rationibus Andreae Szarotha discrepare, siquidem Andreas Szarotha scripsit spectabilem Martinum Vrbankowicz iuxta recognitionem ipsius percepisse flor. 458.13, ex recognitione vero praedicta manu

eiusdem Martini Vrbankowicz in regestro portulani scripta, ad quam sese Andreas Szarotha refert, apparet ipsum saltim percepisse flor. 355.7. Itaque domini commissarij inhaerendo huic recognitioni decreverunt restantes flor. 73.7 ab haeredibus Andreae Szarotha requirendos esse.

§ 25. Ex decreto eorundem dominorum commissariorum haeredes olim spectabilis Georgij Schiltera consulis Cracoviensis solverunt civitati marcas duas grossos tres cum dimidio, quae resta penes parentem ipsorum ex administratione proventuum civilium pro quartali Luciae anni millesimi quingentesimi octuagesimi tertij remanserat.

§ 26. Ex decreto eorundem commissariorum spectabilis Paulus Krzywokolski consul Cracoviensis solvit civitati florenos decem, quos pro duobus decimalibus lignorum, sibi vti lonhero in anno millesimo quingentesimo octuagesimo secundo et in anno millesimo quingentesimo octuagesimo tertio acceptis, tenebatur. Idem Paulus Krzywokolski solvit florenos octo, quos civitati pro lateribus tenebatur.

§ 27. Rationes administrationis spectabilis Martini Vrbankowicz annorum 1582, 1583, 1584 tam perceptorum quam expositorum per dominos commissarios sunt revisae et in toto approbatae, ex quibus quoniam constitit, eundem Martinum Vrbankowicz domum suam propriam in centum triginta aureis Hungaricalibus conventui monialium sanctae Agnetis obligasse, quos nondum ex pecunia civili percepit, ideo domini commissarij decreverunt, spectabilem senatum civitatis huius eiusmodi centum triginta aureorum Hungaricalium summam praedicto Martino Vrbankowicz ex publico aerario solvere vel domum ipsius ex obligatione praemissa eliberare debere.

Deinde quoniam idem spectabilis Martinus Vrbankowicz docuit se summam quadringentorum florenorum a spectabili Thoma Sławek consule Cracoviense, et summam trecentorum florenorum ab haeredibus et successoribus olim spectabilis Ioannis Kleczowski ad publicas civitatis necessitates mutuo accepisse et in vsus civitatis exposuisse, eapropter domini commissarij decreverunt, consulatum civitatis huius eidem Martino Vrbankowicz summas supra recensitas, quae coniunctim efficiunt septingentos florenos Polonicales, marcas vero quadringentas triginta septem gr. 24, ex publico aerario solvere ac restituere debere.

Verum quoniam idem spectabilis Martinus Vrbankowicz civitati ex administratione sua debet restam marcarum . . . 13. 36. 15.
item quoniam domini commissarij adinvenerunt florenos quadraginta quatuor, qui ex proventu nundinarum sancti Stanislai per eundem Martinum Vrbankowicz percepti sunt, nec tamen in perceptis ponuntur, ad percepta adiungi debere, quae faciunt marcas . . . . . 27. 24. —
quae duae summae coniunctim efficiunt marcas . . . 41. 12. 15
itaque cum spectabili Martino Vrbankowicz nomine civitatis debentur marcae . . . . . 437. 24. —
ipse vero contra civitati debeat marcas 41. 12. 15
restant ipsi ex publico aerario civitatis solvendae marcae . 396. 11. 3
exceptis tamen supra ex hac summa recensitis centum triginta aureis Hungaricalibus, quos ipsi senatus civitatis huius ex publico aerario solvere vel

domum ipsius ex obligatione praetacta eliberare decreto dominorum commissariorum mediante tenetur.

Quaequidem omnia suprascripta per generosos dominos commissarios sacrae regiae maiestatis praenominatos in praetorio Cracoviensi in praesentia quadraginta virorum ab honesta communitate civitatis Cracoviensis ad id delectorum et ad supra recensita omnia nomine suo et totius communitatis benevole consentientium, acta, conclusa, decisa, determinataque fuerunt, hoc saltem per quadraginta viros nomine communitatis civitatis huius praecustodito, vt ea, quae ex rationibus memoratis et alijs antiquioribus civitati deberi constat, primo quoque tempore per eos, quorum interest, emoneantur et in aerarium civile inferantur, vtque rationes istae, quae nondum liquidaae, sed denuo ad sacram regiam maiestatem reiectae sunt, non per haeredes Iacobi Gumowski vel Andreae Szarotha notariorum, sed per ipsos lonheros protunc existentes reddantur et liquidentur. Hoc etiam adiecto, vt rationes civiles in posterum quotannis sibi reddantur, neque in vlterius tempus extrahantur, siquidem hac ratione necessitates civitatis melius cognosci eisque coniuncta opera commodius subveniri possit.

Caeterum saepedicti domini commissarij absolutis hisce omnibus spectabilem senatum et quadraginta viros totam communitatem civitatis huius repraesentantes, ad colendam inter se amicitiam et mutuam benevolentiam prolixe hortati sunt, demonstrando incommoda varia, quae huic civitati ex ista animorum dissensione hactenus exorta sint ac deinceps exoriri possint, atque eosdem quadraginta viros serio admonuerunt, vt ipsi vna cum tota communitate consulatui tanquam superioribus suis, qui curam pro ipsis gerunt, debitam reuerentiam et obsequium exhibeant, consulatus vero viceversa cum ipsis vti membris corporis sui placide agant. Hac enim ratione mutua amicitiae vincula inter se magistratum et plebem conservari posse.

Pro qua amicabili dominorum commissariorum exhortatione tam spectabilis senatus civitatis Cracoviae, quam etiam quadriagnta viri praedicti eisdem dominis commissarijs solennes gratias egerunt, seque deinceps in omnibus mutuam benevolentiam culturos et cointelligentiam convenientem habituros promiserunt. In quorum omnium suprarecensitorum fidem ac evidentius testimonium, acta haec commissorialia manibus proprijs praenominatorum dominorum commissariorum subscripta et sigillis ipsorum subappensis roborata sunt. Quae quidem conclusa fuerunt in praetorio Cracoviensi, feria sexta ante festum sancti Andreae apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto. Petrus Strzała iudex Zathoriensis et Oswecimensis, burgrabius castri Cracoviensis manu propria. Iosephus Kowalowski de Kowalowy manu propria. Matthaeus Mysiowski burgrabius Cracoviensis manu propria.

Z kopii zawartej w kodeksie Zaleskiego na karcie 160.

PARS SECUNDA

continet

IURA, PRIVILEGIA ET STATUTA CONTUBERNIORUM.

304. 1507. die 6. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, solum aurifices ius civitatis habentes artem aurariam Cracoviae exercere posse.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum splendor nostri nominis longe lateque diffundi solet, postquam commoditatibus publicis prospicientes ad plures subditos nostros, potissimum vero fideles et benemeritos benefici reperimur, tum tanto clarius tantoque lucidius nostre liberalitatis gracia fulget, quando nostre munificencie donum ad illos extendimus, quos merito longa experiencia docente, dignos fore comperimus. Proinde nos Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie, Culmensis, Elbingensis et Pomeranie dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, horum noticiam habituris, quia ad presenciam nostram accedentes fideles nostri aurifices ciuitatis nostre Cracouiensis nobis querulose exposuerunt, quod nonnulli externi artis aurifabrilis artifices ad ciuitatem nostram predictam confluentes, artificium aurifabrile contra statuta et ipsorum aurificum ex antiquo approbatam consuetudinem, ius ciuile et fraternitatem cum ipsis aurificibus non habentes, exercere et laborare consueuere, quo vniuerse reipublice nostre incommodum ipsisque aurificibus vilipendium et detrimentum non mediocre euenire solet, supplicaruntque nobis humiliter, vt eis de remedio in ea re oportuno de munificencia et gracia nostris regijs prouideremus. Nos tandem supplicacionibus eorum tanquam iustis et pernecessarijs annuentes, ymo vtilitati et commodo reipublice cupientes benigniter prout tenemur subuenire, de matura animi nostri deliberacione et consiliariorum nostrorum hic nobiscum existencium consensu statuimus, ordinauimus et presentibus decernimus perpetuo duraturum, quod omnes et singuli forenses seu extranei aurifices de quibuscunque regnis, terris, ciuitatibus et opidis ac districtibus venientes, cuiuscunque condicionis aut lingwagij existant, qui in ciuitate nostra Cracouiensi vel suburbijs eius artem aurifabrilem, margaritariam, argentariam, lapidumque preciosorum aut sigillorum sculpturam exercere et laborare voluerint, primum ius et fraternitatem seu czecham cum aurificibus nostris Cracouiensibus suscipere debeant et sint obstricti, eamque artem iuxta

ipsorum aurificum statuta et antiquam consuetudinem in auro, argento, margaritis et lapidibus preciosis sub iusta et debita graduum qualitate et quantitate, et non aliter laborare debebunt et tenebuntur. Illos insuper aurifices, qui se in Cazimiria, Clepardia aut eorum suburbijs locare et artem sepenominatam exercere voluerint, etsi ius ciuile ipsarum ciuitatum habuerint et iurisdicioni earum fuerint subiecti, fraternitatem nichilominus et czecham cum aurificibus nostris Cracouiensibus habere, tenere volumus et decernimus; et ut huiusmodi aurifices in ciuitatibus dictis locati et locandi in futurum artem suam iuste et debite, vt premissum est, exerceant, volumus et statuimus presentis scripti patrocinio, vt aurifices nostri Cracouienses seu ipsorum seniores iurati ad eorum huiuscemodi labores, dum et quando opus fuerit, iuxta eorum statuta superintendant, conspiciant et de eisdem discernant. Ne autem huiusmodi nostra donacio per quempiam imposterum, quod absit, violari aut quouismodo possit impediri, cupientes eciam sepenominatos artifices nostros Cracouienses circa eorum libertates, statuta et consuetudines antiquas graciose conseruare, ipsis et eorum posteris in perpetuum aurificibus futuris omnes et singulos huiusmodi artis aurifabrilis artifices externos adventicios, ius ciuile et fraternitatem cum ipsis aurificibus nostris Cracouiensibus non habentes, cuiuscunque condicionis aut lingwagij existant, illis duntaxat, quos aliquando pro necessitate et vsu nostris habere voluerimus, exceptis, preconsuli et consulibus eiusdem ciuitatis Cracouiensis defferendi facultatem omnimodam concessimus, dedimus et elargiti sumus, concedimusque, damus et elargimur per presentes, ipsis eciam preconsuli et consulibus predictis tales omnes et singulos, quos ipsi aurifices detulerint, capiendi, deprehendendi, debita animaduersione, prout iusticia suaserit, corrigendi, et a talibus laboribus continendi et prohibendi plenariam potestatem conferimus et damus perpetuo tenore presencium mediante. Vbi vero preconsul et consules predicti in exequendo huiusmodi decreto nostro fuerint negligentes aut id facere minime potuerint, extunc capitaneo in ciuitate ipsa Cracouiensi, procuratori vero generali castri Cracouiensis in Cazimiria et Clepardia ciuitatibus ac suburbijs ipsarum, in absencia vero eorum vicesgerentibus modernis et infuturum existentibus, omnes tales capiendi, deprehendendi ac puniendi eandem tribuimus et concedimus, quam ipsis preconsuli et consulibus concessimus facultatem. Quocirca vobis magnifico et generoso famosisque Nicolao de Camyenyecz palatino videlicet et capitaneo, Iohanni Iordan de Zakliczyn procuratori generali, in absencia vero vicesgerentibus ac preconsuli et consulibus Cracouiensibus nunc et infuturum existentibus, mandamus et (s) in execucione presentis nostri decreti et constitucionis perpetue ita se geratis, ne uestra negligencia predicti aurifices nostri Cracouienses in rebus omnibus premissis aliquod incommodum senciant et ditrimentum. Et que quidem omnia premissa robur perpetue firmitatis decernimus obtinere presentibus litteris nostris. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum Cracouie feria quinta post festum sancti Floriani proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septimo, regni nostri anno primo. Presentibus reuerendissimo et reuerendis in Christo patribus dominis Andrea archiepiscopo Gneznensi et primate, Ioanne Cracouiensi, Erasmo Plocensi, Mathia Premisliensi regnique nostri vicecancellario, ecclesiarum episcopis, Iacobo de Buczacz nominato

Camenecensi, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Iacobo de Schydlowyecz Sandomiriensi regnique nostri thezaurario, Iacobo de Siecluka Woyniciensi, Petro Schaffranyecz de Pyeskowa Skala Visliciensi, Stanislao de Mlodzyeyowicze Radomiensi, Ioanne Iordan de Zakliczyn Byecensi et Nicolao Myss[opad] Czechouiensi castellanis, Ioanne Zaramba capitaneo Maioris Polonie generali, Ioanne Lathalski Gneznensi, Cracouiensi et Lanciciensi ecclesiarum preposito, Petro Thomyczky archidiacono Cracouiensi et Rafaele de Leschno secretariis nostris, Stanislao Iaroczky marschalco, Nicolao de Schidlowyecz succamerario curie nostre, Andrea de Cosczyelecz Bidgostiensi et Preczlao Gnoyensky Nowe ciuitatis Corczyn capitaneis ceterisque consiliarijs et curialibus nostris, testibus ad premissa fidedignis, sincere et fidelibus nostris dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Christo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni nostri vicecancellarii sincere nobis dilecti. — Mathias D. episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu złotników Krakowskich, opatrzony jest małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, czerwonego i zielonego jedwabiu.

305. 1507. die 24. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de ordine inter solemnem sacrorum pompam servando.

Sabbato in vigilia Iacobi. — Ad extinguendas scandalosas rixas et contenciones, que intra octauas Corporis Domini in processione cum diuinissimo eucaristie sacramento per circuitum in circulo inter magistros contubernij ob delacionem cereorum seu candelarum quorumdam sequi, aliorum precedere importune volencium, orte fuerunt, domini consules perpetuis temporibus statuerunt et seruandum immutabiliter decreuerunt, quod ante carnifices cum candelis suis contubernium lanificum immediate precedere debet, demum candelas lanificum sutores antecedent, postremo pistores candelas ferentes eciam immediate sutores precedent. Alie vero fraternitates consuetudinem vetustam in delacione candelarum seruabunt, sub pena quatuordecim marcarum pro fisco ciuili irremissibiliter persoluenda, si quispiam ex contubernio deuocionem in populo decetero paribus iurgijs intra tam nobilem solennitatem committere non pertimesceret. Actum die quo supra.

Acta Consul. Casimir. 753, str. 564.

306. 1507. die 17. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de filiis lictorum et famulorum civilium ad quaevis artificia habilibus.

Feria sexta post Lucie virginis. — Cum inter Albertum Walthek de Tharnow socium artis seratorie ex vna, et seniores totumque contubernium fabrorum ex altera partibus controuersia orta fuisset ex eo, quia artem seratoriam, quam a duobus annis iam studuerit, sibi admittere noluerunt eo, quod esset filius famuli ciuitatis vel lictoris, et pater suus dominis consulibus seruiens, fures et alios malefactores detinuisset et ex officio suo duxisset etc. et negocium hoc ex contubernio prefato per querelam ipsius Alberti, qui se grauari senciebat, ad nos decidendum deuenisset, nos tandem ob eam rem solito more dominis senioribus ad id per campanam conuocatis, super his matura deliberacione prehabita, decreuimus, quod ex quo in statutis prouincialibus, signanter Kazimeri Magni et nouiter Alexandri Polonie regum in conuencionibus generalibus per totum regnum inuenimus perpetuo commissum obseruari, non minus Iuris Maydburgensis scripto et diu antea obseruata semper consuetudine permoti, nonminus eciam experiencia nostris temporibus facta, vbi tales famuli hic apud nos et alibi post huiusmodi seruicium in iuris supremi scabinatum et tandem alibi ad consulatus dignitatem assumpti, loco et residencia consulari fungebant, et eo digni habiti sunt, ipsis artificibus commisimus et mandauimus, ipsum Albertum prenotatum ad artificium eorum suscipi nec in aliquo occasione prenotati facti sibi debere derogari, et ammodo et peramplius perpetuo decreuimus obseruandum:

§. Quod deinceps omnes legittimi pueri lictorum et famulorum ciuitatis ad omnia artificia digni habendi sunt et suscipi debent sine omni contradictione, et id, quod filij sunt lictorum, eis in nullo nocere debet nec aliquid per hoc honestati eorum potest derogari.

Acta Cons. Crac. 4, str. 400.

307. 1509. die 7. m. Iulii, Casimiriae.

Statuta contubernii figulorum Casimiriensium.

In nomine Domini amen. Gesta mortalium facile tractu et diuturnitate temporis e memoria defluunt et abolentur, nisi testimonio fidedigno litterarum posteritati fuerint commendata. Hinc es quod nos Ioannes Raphael proconsul, Albertus Kennegisler, Petrus Scheling, Martinus Burnak, Bernhardus Iokls et Valentinus carnifex, consules ciuitatis Casimiriae ad perpetuam uniuersorum tam praesentium quam futurorum deducere uolentes noticiam, harum recognoscimus tenore literarum, quia ad nostri consulatus plenariam uenientes residentiam prouidi ac circumspecti uiri artis figulorum magistri, ciues nostri, cupientes pro commodo suo decoreque ciuitatis artificium eo-

rum ad meliorem et honestiorem redigere conditionem omnemque deordinationem ac morum disparitatem ab eodem remouere, humillime nobis supplicauerunt, quatenus iuxta morem aliorum artificiorum in regalibus ciuitatibus consistentium, eis contubernium erigere seu admittere et articulos nobis scriptotenus praesentatos ex unanimi et pari eorum consensu laudatos, roborare et ratificare dignaremur. Quorum quidem articulorum progressus sequitur in hunc modum:

§ 1. Si quis in eorum artificio in magistrum promoueri uoluerit, is primum iure ciuili suscepto et literis suae legitimae procreationis ostensis, coram senioribus artificium demonstrare tenebitur: putam, amphoram, ollam et mutralle, debet etiam esse peritus in faciendis tegulis alias *dachowka* et *iastuch*. Quo quidem artificio sufficienter demonstrato, reponet ad cistam communitatis decem et octo grossos et seruient (s) fraternitati vno integro mense, et post decursum anni tam diu, donec alium habebit successorem se iuniorem. Nullatenus etiam audeat adire dominos consules pro petendo et obtinendo macello absque consensu seniorum, quibus prius constare debet idoneitas et peritia artificii ipsius, et in artificio seu magisterio existens debet suum laborem debite peragere, sicut argillam expedire et quamlibet materiam artificii igne sufficienter exurere iuxta debitam consuetudinem ad artificium spectantem; si uero laborem igne insufficienter exustum foro exposuerit, talem ad domum reportabit et contubernio soluet paenam unius talenti cerae.

§ 2. Extra etiam macella debet aequalitas esse in exponendis et statuendis ollis, ut trium maiorum unius super aliam et quatuor minorum sub paena talenti cerae.

§ 3. Nullaque coniux alicuius magistri audeat emptores ab alia reuocare sub paena eadem; si uero aliqua talis de reuocatione emptorum uel iurgiorum seu litium disseminatione inter macella sua uel quouis alio loco testimonio conuicta fuerit, soluet fraternitati eandem paenam; si etiam se ad tertiam emendare uicem neglexerit, tollatur talis in castigationem consularem.

§ 4. Item si unus magistrorum inferret alteri uiolentiam, uel si ex uerbis contentiosis inter eis exortis sequerentur capillationes, verbera uel uulnera, reus quilibet reponet fraternitati lapidem cerae.

§ 5. Item duo simul et semel extra ciuitatem ad forum aequitare non debent, ne unus alteri in uendendo sit impedimento.

§ 6. Item quoties aliquem de dicta fraternitate ex hac luce decedere contingat, tunc quilibet magister uel consors uigiliis, conductis, missae pro anima defuncti decantanda personaliter interesse tenetur sub talento cerae.

§ 7. Item nullus alteri familiam prece uel precio abducere audeat; secus faciens paenam duorum talentorum cerae fraternitati reponat et nihilominus ad restituendum famulum sit obligatus.

§ 8. Item famuli vxorati aliunde uenientes ad seruiendum, non debent foueri apud quenquam magistrorum, nisi ad quindenam.

§ 9. Item si unus alteri in campo argillam effossam acceperit, talis contubernio soluet sex grossos.

§ 10. Item sorores huius fraternitatis recipiant laborem a magistris ordinariis et non tantum circa unum, neque etiam magister huius artificij au-

deat uendere duas fornaces de labore uno simul sub paena duorum talentorum cerae.

§ 11. Item nullus famulorum recedere debet a magistro suo, nisi ei prius renunciet recessum suum ante quindenam.

§ 12. Item defuncto magistro huius artificij coniux eius relicta poterit familiam seruare et macellum tenere duntaxat ad annum, si bene direxerit conuersationem suam; post decursum uero vnius anni tenebitur laborem apud magistros sicut et aliae sorores recipere et amplius familiam non seruare.

§ 13. Item adolescens quilibet artificium addiscere cupiens, debet habere duas septimanas ad praeuidendum et probandum artificium; dum uero iam seruire inceperit, reponet senioribus pro communitate sex grossos.

§ 14. Item nullus magistrorum audeat mittere socium seu famulum ad locandam fornacem preciosi valoris, sed solus propria in persona eam extruere debet, pro subsidio tamen famulum potest habere.

§ 15. Nullus etiam magistrorum habito uno artificii famulo poterit secundum sustinere, nisi certo constaret, quod omnes magistri haberent per unum famulum, extunc alias posset, quod ei necessarii essent, suscipere.

§ 16. Item in eo contubernio debet esse decens, honesta, fraterna et amicabilis vnius erga alium conuersatio, prout spectat ad fraternam conuersationem; si uero de quopiam alio fama uel suspicio sinistra diffunderetur testimonio approbata, vt puta adulterium vel aliquid simile, talis quilibet debet ab artificio excludi.

Nos itaque consules praenominati considerantes, quod talibus contuberniorum erectionibus ciuitates ad meliorem solidioremque rediguntur policiem, matura deliberacione petitioni praefatorum ciuium nostrorum tanquam iustae iurique ac rationi congruenti, condescendendum decreuimus: contubernium igitur eorum, fraternitatem et articulos supranominatos, per nos sufficienter reuisos, ex pari et unanimi eorum voluntate adinuentos et laudatos, uigore praesentium perpetuis temporibus approbamus, confirmamus, roboramus et ratificamus, hoc insuper adiecto, vt si in posterum aliqua pro decore et ornamento contubernii per eos fuerint exquisita, quae nobis et nostris successoribus non contrauenirent, talia debent habere uim acsi praesentibus inserta essent. Precipimus etiam omnino habere uolentes, ut nullus malignitate praesumptionis ductus, literis praesentibus aut articulis suprascriptis quouis pacto audeat aduersari; si uero in parte uel in toto contrauenire praesumpserit, senioribusque in contubernio obedire contempserit, talem per seniores nobis praesentatum, pro excessibus contra contubernium uel seniores commissis condigne punire et compescere non negligemus. In quorum omnium fidem et testimonium sigillum maius consulatus nostri praesentibus est subappensum. Actum et datum Kazimiriae in loco nostrae solitae residentiae, sabbato intra octauas Visitationis gloriosissimae virginis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo nono.

Z potwierdzenia króla Zygmunta III z r. 1615, przechowanego w oryginale pargaminowym w cechu kaflarzy Krakowskich.

308. 1511.

Additamentum ad statuta pictorum Cracoviensium.

Anno 1511 haben wir eyntrechtiklich awff irsuchen wnde beger der czechemeyster zcwgegeben: wenne eyn geselle ires hantwergks, es sey moler, schnitczer ader glazer, so her seyne leriar awsgestanden hette, wolde meyster werden wnde dy meyster stucke als oben beweysst hette, so sol derselbige yn dy czeche eyne halbe margk zcw besserunge ires harnisch an alle widerrede (s).

Kodeks Behma, karta 269, stronica odwrotna.

309. 1511. die 9. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta contubernii currificum et rotificum Cracoviensium.

Wir ratthmanne der stadt Crokaw bekennen mit diesem brieffe, das wir nemlich yn dem jare Christi M° quingentesimo vndecimo, feria quarta vor Margarethe, awff begere wnde monchfeldig gebete wnnser wagener wnde rademacher, das sy dister bass yn irer narunge mochten zcvnemen vnde yn gutter ordenunge ir hanttwergk treiben, wywol sy beide von sechczigk iaren wnde darobir zcwsamne yn eyner czechen wnde bruderschafft gesaczt wnde von wnsern vorfarn den herren rattmannen voreyniget worden noch lawtt yres alten prieffs ynn darawff gegeben, idoch darnoch von etlicher vrsachen wegen von eynander geteillt worden wnde wnser wagener mit den wagener von Kleparz zcw wnserm wnde wnser nochkommen willen voreyniget, so denn dy wnnser wagener sich mit den von Cleparz nicht haben mogen yn etlichen dingen vortragyn wnnde owch aws andern redlichen vrsachen der stadt gemeynen nutcz betreffenden beweget haben wir sy widerwmbe zcwsamne yn eyne czeche wnde bruderschafft gesacztt wnde sy von den vom Kleparz obgesundert in solcher weyse, das sy mit ynn keyne czeche noch bruderschafft haben soln, es wer denn sache, das dy selbigen wagener vom Kleparz wolden mit ynn alhy zcw Crokaw als yn eyner hawtstadt (s) czeche wnde bruderschafft wnde bey ynn allen gehorzam wnde satczunge noch lawt dieses brieffs halden, so mogen sy das thwen mit wnserem wissen. Alzo haben wir mit ratte wnnser eldsten diese nachgeschriebene satczunge wnde artickel, welche sy owch vormols yn iren aldten brieff gehabt haben, diselbige ynn bestetigende wnde etliche vornewende wnde zcwgebende wff yr begere zcw wnnserem wnde wnser nochkommen der rattmanne wille gegeben, ynn wnde dem gemeynen nutcze zcw gutte noch dem das dy zceyt gefordert hatt.

§ 1. Item zcwm irsten wer yr czeche gewinnen wil, der sol haben burgerrecht wnde dann mag her derwerbyn dy czeche.

§ 2. Item wer yr czeche haben wil, der sol brieffe brengen seyner eelichen geburtt wnde haldunge, wnde sol owch beweysunge haben, wo her

das hanttwergk gelart habe, wnnde so owch seyn hanttwergk beweysen als recht ist.

§ 3. Item wer yr czeche haben wil wnde meyster werden wil, der sol haben eyn eelich weyb ader zcwm mynsten eyne vorlobete dierne, sunder meystersone mogen wol meystern eyn iar wnnde nich mehe ane eelich weyp.

§ 4. Item wer yr czeche haben wil, so man yn offnympt, sol her zcwhant ane vorzcog eyn firdung der czechen wnde 6 gr. yn eynen monden zcw harnisch geben.

§ 5. Item wer das hanttwergk lernen wolde, der sol drey ganncze iar lernen wnde sol 6 gr. yn dy bruderschafft geben, wnde so her seyne lierczeyt awsgestanden hatt, so sol ym seyn meyster geben eyn halb schock, wnde sol eyn colacion machen off dy meyster, bey welcher man yn zcw eynem gesellen machen wirdt.

§ 6. Item so dy czechmeyster befelen wnnde besenden zcwsamne zcwgehen wnde zcwkomen, wer do denne yn dy samelunge der czechen nicht kompt ane entschuldigung redlicher sachen, der vorbuesst iczlich mol eyn groschen; wnde so sy befelen von der herren rattmanne wegen zcwsamne zcwkommen, wer do denne nicht kompt ane redlicher sachen entschuldigung, der vorbusst iczlich mol 6 gr. zcw harnisch.

§ 7. Item so sollen sy alle iar czwene eldsten czechemeyster kysen, eynen wagener wnde eynen rademacher den andr, wnde dy dem ersamen ratte zcw bestetigunge vorbrengen, als ander czechen pflegen zcw thwen.

§ 8. Awch sol eyn iderman, wenn man czeche heget wnde fride gebewtit, seyn messir wnde andir woffin abelegen, awch sol eyn iczlicher mit lowbe off stehen, so her vor dem thische vor den eldsten reden wil, wnde sol yn seyner rede bescheiden seyn; wirt aber ymant mit seiner rede wnbescheiden seyn, der vorbusst iczlich mol eyn gr. wnde sol sich owch mit lowbe niderseczen, anders so vorbusst her eyn groschen.

§ 9. Item owch sol keyner dem andern seyn gesinde enttpfremden wider mit gelobde noch mit gaben adir sonst; worde yemands yn dem obirwunden, der vorbusst der czechen eyn fundt wachs.

§ 10. Item keyn meyster sol mehre gesellen halden, denne czwene wnde eynen lieriungen, [es were denn] sache, das her grosse wnde nottlich arbeit, als dem konige ader der stadt kriegen wurde, wnde dyselbige yn kurczer czeyt awsrichten [musste], sol her dy czechemeyster darwmbe begrussen wnde mit irer willen mehre gesellen obir dy czwene off eyne benante zceyt offnemen zcwr . . . . . awsrichtung derselbigen arbeith.

§ 11. Item dy eldsten czechemeyster solln alle firczehentag dy arbeit bey den meistern besehen wnde beschawhen, das sy rechtfertig gemacht wurde, wnde bey welchem sy nicht rechtfertige arbeit finden, den solln sy bussen noch irem irkenthnus.

§ 12. Item so eyn geselle wolde von seynem meyster awffstehen, der sol das nicht thwen firczehentag vor dem iarmarckte, sunder her sol arbeyten gannczer firczehentag noch dem iarmarckte, wnde darnoch mag her awffstehen noch alter gewonheyt.

§ 13. Item das eyn ider, der do meyster wnder den rademachern wil werden, sol stucke machen, nemlich fire rade zcw eynem rynnwagen zcw

der kawfflewtte wagen wnde czwe radir zcw grossem furmanns wagen, welche dy eldsten der czechen beschawen solln noch der czechen gewonheyt; wnde wer do wnder den wagener eyn meister werden wil, der sol eyn wagen machen noch aldter gewonheit wnde sol den selbigen awsrichten mit fleysse yn 4 wochen, wnde darnoch solln yn dy meister beschawhen.

§ 14. Item eyne lade soln sy yn yrer czeche haben, darynne sy yr zchehchegelt behalden wnde bewaryn soln.

§ 15. Item den harnisch wnde lychte yn der kyrchen soln sy owch yn gemeyne haben.

§ 16. Item nymands wnder yn sol ken Kazimir gehen ader off den Stradom holcz zcwkowffen, sundir man sol das zcw marckte lossen kommen, wnde wer darynne begriffen wirdt, der das thwet, der vorbusst der czechen czwehe fundt wachs.

§ 17. Awch so holcz yres hanntwergs zcw markthe qweme wnde eyn meyster darwmbe kewffete wnde eyn ander meister owch darzcw queme, so sol eyner dem anderen dy helffte lossen werden yn dem kawffe, als her ys gekowfft hat ader kewffte.

§ 18. Item stirbet eyn meister ader meisteryne aws yrer czeche, welch meister ader meisteryn, den is beffolen wirdt durch yren botten zcwr beygrufft zcw kommen wnde nicht kompt ane entschuldigung redlicher sachen, der vorbusst eyn gr. Czw den kinderen mag kommen wnde mitte gehen, wer das thwen will.

§ 19. Item awff das sich der arme neben dem reichen moge neren, haben dy herrn zcwgegeben, das forttmehr sy alle eynen aws yn ader eynen andern zcw walde senden solln wnde mogen, wnde do lossen arbeitten awff yrer aller geldt, das sy darzcw legen soln, wnde noch anzcall des geldes alles zcwischen sich teilen. So aber eyner aws ynn nicht geldt geben wolde, so sol her owch an dem holtcze keyn teil haben.

§ 20. Item so yrkeyn meister wer, der do keynen geselln hette wnnde begerette zcw seyner notturfft eyn geselln zcw haben von eynem andern, welcher zcwene gesellen hette, der sol dem selbigen, der do keynen hette, eyn gesellen lossen folgen an alle widerrede, awff das sich eyn ider mit gleicher arbeit genieren wnde den gemeynen man fordern mochte.

Des zcw vrkunth haben wir wnser ingesigel an diesen brieff anhengen lossen. Geschehen in iaren, tage, als oben.

Dokument pargaminowy, znacznie w skutek wilgoci uszkodzony, przechowany w cechu stelmachów Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią radziecką miasta Krakowa z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym, mocno zniszczoną.

310. 1511. die 9. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de macellis salicidarum.

Feria quarta ante Margarethe 1511. — De consensu et vnanimi voto dominorum consulum tam presidencium quam seniorum conclusum est, quod

staciones siue iatte salicidarum et loca earum debent esse in potestate et proprietate dominorum eternaliter, easque staciones impensis ciuitatis, cum necessitas postulauerit, edificare, construere et meliorare debent, ita quod domini lonheri vel fiscarij pro tempore existentes, habebunt omnem auctoritatem eas accipiendi propter legittimas causas aut enormes excessus pro arbitrio suo, et etiam facultatem habebunt et habere debent easdem staciones consignandi et alijs conferendi, cuicumque voluerint, quandocunque aut per obitum aut per cessum aliqua earum vacauerit: ea tamen condicione, quod ille, cui conferetur aut consignabitur aliqua earum, dare et effectualiter reponere debebit V sexagenas alias X florenos per $^1/_2$ sexagenam illi, qui eam cessit aut cui accepta fuerit, aut pueris vel heredibus eius, post cuius mortem vacabit aliqua, et hoc pro omnibus vtensilibus et instrumentis ad salicidas pertinentibus et in stacione contentis, sine quavis contradictione.

Acta Cons. Crac. 4, str. 652.

311. 1511. die 13. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de filiis barbitonsorum ad opificia habilibus.

Feria 6ta ante Trinitatis. — Cum inter seniores et contubernium figulorum nostrorum ex vna, et Bernhardum filium Stanislai Kvthassek occasione genelogie sue eo, quod ex patre rasore seu barbitonsore procreatus fuisset, ideo ipsum filium in eorum artificium non fore validum nec suscipi debere, differencia exorta fuisset, et per querelam ipsius Bernhardi, qui se in ea re grauari senciebat, ad nos decidendum deuenisset, nos tandem cum seniorum nostrorum vnanimi voto statuimus et decrevimus, ipsum Bernhardum prenotatum, tamquam ex legittimo thoro natum, ad prefatum figulorum et quodlibet aliud artificium suscipiendum fore dignum nec huiusmodi genelogiam ex patre rasore minime nocere debere: honestati eciam contubernij figulorum per hoc non potest derogari aut quitpiam nocere in ewm.

Acta Consul. Crac. 4, str. 647.

312. 1511. die 12. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de rotificibus cum currificibus in unum contubernium coniungendis.

Feria 6ta ante Exaltacionis s. Crucis. — Inter rotifices et currifices domini consules decreuerunt et cum consensu ipsorum statuerunt, quod iam de cetero simul in vno contubernio et fraternitate stare debent ex causis rationalibus, in litera contubernij eorum sufficienter descriptis. Tamen currifices reponere debent rotificibus duas marcas pecuniarum loco contentacionis eorum pro candelis emptis et rebus alijs, quas ipsi rotifices inter se diuidere debent ad quatuortempora s Crucis proxime ventura, et arma sua videlicet duas galeas, duas loricas et duos *oboyczyky* et duas lanceas eciam cum armis

rotificum coniungere debent ad vsum communem contubernij eorum. Rotifices vero rotas suas currificibus precio convenienti vendere debent et ipsos in precio earum nullo modo aggrauare.

Acta Cons. Crac. 4, str. 667.

313. 1512. Vratislaviae.

Literae laniorum Silesiacorum ad lanios Cracovienses de audacia sociorum refrenanda.

Nassę prziiazn y vstawiczną sluszbę przodkiem wzkazuiem panowie prziiaczielie mili! Wassim łaskąm ninieissim themto listem obiawiame thak iako niektore pospolithe skargy sthrony rzemiesła rzezniczego v nas w Sliąsku beły, thudzisz thesz w czelnieissich miastach, iako we Wroczławyv, Legniczy, Swidniczi, w Brzegu, w Nisie y indzie. Wirozumielisme thesz themu niedostatku, ktori niethilko u nas iest, alie y w inssich stronach, iako w Krakowie, w Russi y w Czechach y skoro wssendzie, yssz tho rzemiesło nasse vskarza sie na then niedostatek nassego rzemiesła, kthori sie iesscze więcey rosszirza y mnosszi w then obiczai, ysz czeliadz albo thowarzisse bendącz w słuszbie, niesą posłussni, tho czo są powinni y na czo sie obowięzali, thego niesą pilny y nie daią sie karacz; a gdi ych naipilniei potrzeba, thedi odpusscznie od swich mistrzow biorą niepamiętaiącz na ono, czo panu swemu przi smowie śliubuią, a tho przodkiem, yssz mu pilnie a wiernie chcze słuzicz, czo śie wiencz ynaczei okazuie, ktori czeladni niedostatek tho iest naiwiętssi. A ktori sie yusz ygracz imie albo niewiast nierządnich pilnuie a zbithnie trawi, then y takowy towarzissz albo czieladnik panu swemu bycz wierzen niemosze, bo tho iest rzecz wiadoma, ysz my sługam nassim więcei wierzicz musime, nisz ynsse rzemiosła, thessz nad nassim dobrem ssafunek maią, iako sami chczą, y dlia thego takowe nasse czeladzi niedostatki nas doliegaią y russaią, sthąd thesz niemałą sskodę mame, staramy sie y o them myślime, aby takowa nassa czeladz nam na przissłe czasi posłussnieissa y powolnieyssa beła, niemniei wierna, y bycz musi, y s thei przicziní thakowi porządek ku inssim sprawam przistosuiącz, aby śie tho nasse przedsięwzięczi them liepiei poięto y iemu wirozumiano beło, jako gdi ktory miesszczanin s iednego miastha do drugiego sie prowadzi, thedi takowego nieprziimą w środek swoy, asz swoie poczcziwe dobre zachowanie listhem wiwiedzie, y iest tho pospolithe prawo wssędi, skąnd rząd y sprawa dobra pochodzi. A gdiby thakowi porządek niebył, nieieden by się wasził thego, czoby iemu y drugiemu ku lekkośczi y sskodzie beło: y tho sobie za przikład kładącz y ku thakowemu porządkowi przistempuiącz, siednoczilichme śie y iest tho wolią nassza thak iakosme się około thego zwolili y obowiązali, thakową rzecz y vffałe niny y na przissłe czasy mocznie a nieodmiennie dzierzecz thak, ysz

§ 1. koszdi thowarzissz albo czeladnik rzemiesła rzezniczego, ktory od ynąd prziwandruie, ma sie przodkiem listem cechowim wiwieścz, a zadny mistrz niema go prziiącz, asz list swego poczcziwego zachowania w cechu

starssich mistrzow okaze, iako od pana pirwssego odestał y iemu śie zachował, co iest naiwissa y naipotrzebnieissa rzecz. Bendącz yusz w służbie, aby painskiei rzeczi pilen był, gry, niewiast nierządnich niepatrzał, po gospodach w noczi śie nietułał a zbithnie nietrawił; a iesliby kthori w thich iedne sstucze był doświaczon, thedi iemu od rzemiesła ma odpussczenie bycz dane, abowiem ktorego rzemiosło opusscza, themu zaden list niema bycz dan ani gdzie indzie robić niemosze s thei prziczini, ysz od rzemiesła iest opussczon, y tho obaczaiącz, ysz opussczenie iest insse a odrzuczenie thesz insse, bo zaden czeladnik niema bycz od rzemiesła odrzuczon, lecz by dlia swei niewiernościi albo niecznotliwego zachowania przeciwko panu mistrzowi swemu.

§ 2. Thesz iesliby ktori mistrz w cechu śie skarził na sługe leb thowarzissa swego o nieposłusseinstwo albo iaki wistemp iego, aby ysz dosłuszicz niechciał tak iako śie uiednał, takowemu ieśli śie thak pokaże, od starssich ma bycz odpussczenie dane. Za ktorim odpussczeniem iesliby then czeladnik sskodę swoię obacził a s panem swym sie syednał, a sskodę iesliby iaka beła, iemu nagrodził y pothem odprosił, takowego może zasie cech prziiącz, iedno aby śie thego wiencze niedopussczal.

§ 3. Item iako sie gospodarz swim czeladnikiem rostanie a ysz ieden na drugiego nieskarzi, o tho śie starssim nietrzeba staracz.

§ 4. Iesliby thessz ktori thowarzissz ieden s drugim o pieniądze grał, ilie krocz w them doświaczon bendzie, przewiny starssim do cechu sseścz grossy, a insse wistempy czeladne, ktoreby śie yakoszkolwie stocziły, maią bycz według przewinięnia od starssich karane, iako śie tho na gorze opisuie. Wssakże taczi osobliwie maią bycz karani, ktorzi więcey strawicz chczą, nisz wisłuszicz mogą, niemniey czi, ktorzi insse sgarssaią a ku nierządnościi iako na igre, na wino, na piwo y na insse niestatki w ssprawach prziwodzą, maią bycz karani, aby dobry sługa przi złym śie niesgorssił.

§ 5. A czo śie thicze wspolnego piwa, tho śie czeladzi niema bronicz po czas.

Ktori na gorze opisany obiczay y nasse zrządzeni wassim łaskąm panowie a prziiaczielie mili obiawiame, yszechmi śie zwolili niny y na przissłe czasy nassze czeladkę thak iako śie opisało, rzędzicz y sprawowacz, gdziesmy thei nadzieie, ysz za thakową sprawą y postempkiem czeliadz nassa bendzie nam starssim y thudziesz społubraczi nassie wssitkiei powolnieissa y wiernieissa, thak ysz dobri a cznotliwy bendzie miłowan a zły y nieposłussny karan. Na ktori porządek y postanowienie nassego rzemiosła my iako rzemiesło rzeźnicze w Sliąsku, a zwłasscza we Wroczławyu, w Legniczi, w Stridze, w Swidniczi, w Nisie a w Brzegu siednoczilichmi śie y na tho zwolili, iako sie na gorze opisuie, nieodmiennie trzymacz y zachowacz. Dan we Wroczlawyu roku thisiączego pięczisetnego dwunastego.

Na ktore postanowienie y srządzeni my Krakowsszci, Kazimirzczi, Kleparsszci y przi nas insse miastha w Ruśsich rzemiesła rzezniczego iednostainiesmi przistali y na tho obopolnie zwolili, prziięli thak trzimacz nini y na wieczne czasy. Co iego kroliewska miłoścz pan nasz namiłoscziwssi racził tho s raddami swemi poczwierdzicz na wieczne czasy.

Z tekstu spisanego na pargaminie w przechowaniu cechu rzeźników Krakowskich. Pieczęci nigdy nie było. Kopia W. Gąsiorowskiego.

314. 1512. die 23. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de pecoribus laniorum extra civitatem nutriendis.

Actum feria 2a post Kathedre Petrj. — Dy ersamen herren des rattis iungk wnde aldt betrachtende dy ferlichkeyt wnde grossen schaden, welcher der ganntcze stadt fewers halben enttstheen mochte, haben enttrechtiklich alle vorwillt wnde beschlossen, das fortmehr keyn fleyscher soll seyn ochsen, schepczen ader swst ander fyhe hynne yn der stadt yn seyner stallung futtern, mesten ader halden ader schloen, sunder vor der stadt bey dem kuttelhoffe noch alder gewonheyt, bey czehen marg busse an alle barmherzcikeyt.

Acta Cons. Cracov. 4, str. 726.

315. 1512. die 10. m. Maii, Cracoviae.

Statuta contubernii muratorum et lapicidarum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracovie notumfacimus per presentes, quia considerantes et animo revoluentes, quod per negligenciam, incurabilitatem et insufficientem periciam artis muratorie ciues et incole ciuitatis nostre non mediocra damna solent incurrere sumptusque graues et invtiles faciendo, a ceptis edificijs multociens resilire et cessare coguntur, cupientes itaque vtilitati et commodo ciuitatis eiusdem ac toti reipublice in huiuscemodi edificiorum structuris providere, vt quemadmodum Deo propicio in alijs bonis fortuitis augmentatur, ita eciam edificijs et structuris intus et extra et in circuitu decoretur et adornetur, et vt fama eius, que longe lateque per orbem vbilibet commendabiliter diffunditur, valeat vberius augeri et celebrius predicari, de vnanimi nostro et seniorum nostrorum consilio et assensu, maturaque inter nos super hoc deliberacione habita, ipsis muratoribus et lapicidis in hac nostra ciuitate laborantibus et laborare volentibus has concessimus et presentibus concedimus ordinaciones et statuta, quibus fraternitatem ipsorum a nobis eisdem graciose datam ac magistros et socios laborantes regant et in bona condicione ac debita obediencia, teneant, ad nostram et nostrorum successorum consulum Cracouiensium voluntatem, pro qualitate temporis moderandam.

§ 1. Inprimis quicunque huius artis muratorie vult effici magister, is cum alijs magistris se dominis consulibus presentare debet et ius ciuile suscipiat et artem suam coram magistris senioribus ostendat, qua approbata cum eorum assensu et voluntate in magistrum suscipi et ad labores admitti debet.

§ 2. Item volentes querimonijs vicinorum, quibus sepe impulsamur, adimere, statuimus, quod nullus murator vel lapicida edificium novum iniciare audeat, nisi prius gades, limites et termini edificij construendi per nos aut

a nobis deputatos conspiciantur et dimeciantur, et signanter in structuris versus plateas se extendentibus, vt sunt ambitus, pinnacula, tecta, cellaria et eorum introitus, ne talia versus plateam edificentur sine scitu nostro. Contrarium faciens grauiter per nos puniendus.

§ 3. Item si aliquis ciuium edificare volens, cum muratore aut lapicida de labore concordare non posset, talis ciuis alium magistrum muratorem vel lapicidam ad eundem laborem suscipere poterit sine prioris muratoris, cum quo concordiam facere non potuit, contradictione.

§ 4. Item statuimus, quod nullus magistrorum siue muratorum siue lapicidarum plures quam vnum dumtaxat suscipiat labores, quia per hoc se a laboribus absentabant, diuisim labores in diuersis locis suscipientes, et per hoc damna grauia ciues nostri incurrebant. Vnico itaque labore circa vnum bonum virum assumpto quisque magistrorum debet esse contentus: quo tandem finito et consumato alium suscipere poterit.

§ 5. Item statuimus, quod quilibet magistrorum siue muratorum siue lapicidarum a labore septimane integre habeat triginta grossos, videlicet quinque grossos quolibet die, et hoc tempore estiuali a festo Pasche vsque ad Michaelis, et tandem tempore hyemali, hoc est a festo sancti Michaelis vsque ad festum Pasche a quolibet die quatuor grossos. Et quilibet magistrorum solus manualiter laborem exerceat, et si qua die non laborauerit, eum diem sibi soluere nemo tenebitur.

§ 6. Item quilibet magister cum socijs et laboratoribus suis mane quamprimum illuxerit dies, ad laborem venire debet et vsque ad horam ientaculi alias do *sznyadanney godzyny* consuetam laborans, nonnisi per mediam horam comedat et quiescat; et deinde in meridie vnam horam integram et non plus ibidem circa laborem comedat et quiescat; et tandem hora vesperorum seu merende iterum mediam horam tantummodo teneat. Super quas horas ipse magister superintendere debet, horologium parvum ex arena habendo; et sic tota die diligenter laborando nonnisi vna hora ante occasum solis a labore discedat vnacum suis coadiutoribus.

§ 7. Item ex quo magistris et socijs artis muratorie precium diurnale et septimanale est prefixum et deputatum, in quo ipsi debent esse contenti, extunc statuimus, quod nullus magistrorum vel sociorum postulare aut accipere audeat solucionem aliquam pro diebus festiuis in septimana occurrentibus sub pena quinque marcarum. Et si quispiam ex dominis edificantibus eadem festa magistris vel socijs soluere promiserit et effectualiter soluere vel soluisse deprehensus fuerit, talis eciam pena quinque marcarum puniri debet.

§ 8. Item statuimus, quod si quis ciuium de edificio in toto vel in parte construendo cum aliquo magistrorum muratorum vel lapicidarum convenire vel concordiam facere vellet de integro alias *ogulem*, siue ad laborem diurnum ex precio diurno dando, tunc hoc totum stare debet in arbitrio ipsius ciuis aut domini edificantis, quomodo id facere velit, et tale pactum aut intentum magister ab eo suscipere debet sine quauis contradictione.

§ 9. Item si aliquis dominorum vel [ciuium] aliquem magistrum [extrane]um vel lapicidam magistralem ac excellentem pro edificio suo faciendo vocare et in ciuitatem nostram inducere vellet, hoc ipse facere [pote]rit cum

scitu et assensu nostro pro illo edificio tantummodo consumando et finiendo, cui poterit dare salarium maius vel minus quam nostris[s ma]gistris, prout secum concordauerit. Qui tandem magister extraneus, si alios labores hic in ciuitate suscipere vellet, cum hijs nostris magistris muratoribus fraternitatem suscipere debet et huic ordinacioni nostre subiacere.

§ 10. Item socij artis muratorie et lapicidarum hoc modo, qui sequitur, teneri et gubernari debent. Si aliquis magistrorum socium apud se tenuerit per hyemem, tunc talis socius apud eundem magistrum continuare debet in labore vsque ad festum sancti Iohannis Baptiste ad minus vel ad mediam estatem; et si ab eodem magistro ante hoc tempus discedere vellet, tunc nullus magistrorum ipsum suscipere aut sibi laborem apud se admittere debet sub pena dominorum.

§ 11. Item nullus magistrorum muratorum vel lapicidarum plures debet seruare et docere discipulos quam duos, et non debet plus quam duos grossos super vnum discipulum accipere pro labore vnius diey, et hoc tempore estatis a festo Pasche vsque ad Michaelis, tempore vero hyemis solum per $1^1/_2$ gr. super discipulum accipere debet.

§ 12. Item quilibet discipulus artificium suum per tres annos studere debet, et [si hoc] tempore artem suam videlicet muratoriam vel lapicidariam non plene didicerit, tunc per quartum annum complere poterit, donec reddatur perfectus in eo.

§ 13. Item statuimus, quod socij muratorum pro labore vnius diey tres grossos accipere debent, et hoc tempore estatis, a festo videlicet Pasche vsque ad Michaelis, tempore vero hyemis, videlicet a festo s. Michaelis vsque ad Pasche per duos grossos accipere debent. Similiter socij lapicidarum a labore vnius diey tempore estatis tres grossos, tempore vero hyemis vt premissum est, per duos grossos accipere debent, nisi fuerint valde magistrales et excellentes, quibus eorum precium septimanale aliquantulum posset augeri.

§ 14. Item nullus magistrorum muratorum siue lapicidarum audeat socios seu laboratores alterius magistri alienare aut quovismodo abducere sub pena per magistros seniores designanda.

§ 15. Item si quispiam sociorum a magistro suo sine licencia eiusdem abscesserit et magistro suo in aliquo obligaretur, hunc nullus magistrorum suscipere audeat vsque ad completam satisfactionem magistro fiendam, et nichilominus ipse socius per magistros corripiatur pro arbitrio eorum.

§ 16. Item quemlibet socium insolentem vel rebellem vel labores sponte negligentem magistri eorum nobis ad pretorium presentare debent, qui pro arbitrio nostro et pro modo excessus ac culpe puniri debet.

§ 17. Item statuimus, vt deinceps omnes magistri ac socij carpentariorum, muratorum siue lapicidarum non vigesima secunda hora, quam sibi eligebant, sed vigesima tercia in duabus septimanis ad balneum descendant et intrent, alias hora consueta, quando a labore cessatur; qua hora labore finito vnusquisque balneari poterit eciam quolibet die feriali.

§ 18. Quicumque autem his ordinacionibus nostris ausu temerario contrauenire presumserit, talis siue magister siue socius fuerit, nec labores aliquos suscipere, nec mansionem in ciuitate nostra habere debebit. Quorum in testimonium sigillum nostrum consulare presentibus est subappensum. Da-

tum feria secunda post festum sancti Stanislai in Mayo, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo.

Dokument pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką miasta Krakowa z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

316. 1512. die 14. m. Maii, Cracoviae.

Statuta contubernii carpentariorum et architectorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracovie notum facimus per presentes, quia considerantes et animo revoluentes, quod per negligenciam, incurabilitatem et insufficientem periciam artis carpentarie seu architectorie, ciues et incole ciuitatis nostre non mediocra damna solent incurrere, sumptusque graves et invtiles faciendo, a ceptis edificijs multociens resilire et cessare cogantur: cupientes itaque vtilitati et commodo ciuitatis eiusdem ac toti reipublice in huiusmodi edificiorum structuris providere, vt quemadmodum (Deo propicio) in alijs bonis fortuitis augmentatur, ita eciam edificijs et structuris intus et extra atque in circuitu decoretur et adornetur, et vt fama eius, que longe lateque per orbem vbilibet commendabiliter diffunditur, valeat vberius augeri et celebrius predicari: de vnanimi nostro et seniorum nostrorum consilio et assensu, maturaque inter nos super hoc deliberacione habita, ipsis carpentarijs in hac ciuitate nostra laborantibus et laborare volentibus, has concessimus et presentibus concedimus ordinaciones et statuta, quibus fraternitatem ipsorum a nobis eisdem graciose datam ac magistros et socios laborantes regant et in bona condicione ac debita obediencia teneant, ad nostram et nostrorum successorum consulum voluntatem, pro qualitate temporis, si videbitur, moderandam.

§ 1. Inprimis quicunque huius artis carpentarie wlt effici magister, is cum alijs magistris se dominis consulibus ad pretorium presentare debet, vt ius civile suscipiat, et artem suam coram magistris senioribus ostendat. Qua approbata cum eorum assensu et voluntate in magistrum suscipi et ad labores admitti debet.

§ 2. Item volentes querimonia vicinorum, quibus sepe impulsamur, adimere, statuimus, quod nullus carpentarius edificium novum iniciare audeat, nisi prius gades, limites et terminos edificij construendi per nos aut a nobis deputatos conspiciantur et dimeciantur, et signanter in structuris versus plateas se extendentibus, vt sunt ambitus, pinnacula, tecta, cellaria et eorum introitus, ne talia versus plateas edificentur sine scitu nostro. Contrarium facientes per nos grauiter puniendi.

§ 3. Item si aliquis ciuium edificare volens cum carpentario de labore concordare non posset, talis ciuis alium magistrum carpentarium ad eundem laborem suscipere poterit sine prioris carpentarij, cum quo concordiam facere non potuit, contradictione.

§ 4. Item statuimus, quod nullus magistrorum carpentariorum plures quam vnum suscipiat labores, quia per hoc se a laboribus absentabant, diui-

sim labores suscipientes, et per hoc damna grauia ciues nostri incurrebant: vnico itaque labore circa vnum bonum virum assumpto quisque magistrorum carpentariorum debet esse contentus, quo tandem finito et consumato, alium suscipere poterit.

§ 5. Item statuimus, quod quilibet magistrorum carpentariorum a labore septimane integre habeat triginta grossos, videlibet quinque grossos quolibet die, et hoc tempore estiuali a festo Pasche vsque ad Michaelis, et tandem tempore hyemali id est a festo s. Michaelis vsque ad Pasche a quolibet die quatuor grossos, et quilibet magistrorum solus manualiter laborem exerceat et per se laboret; et si qua die non laborauerit, eum diem sibi soluere nemo tenebitur.

§ 6. Item quod magister carpentarius cum socijs et laboratoribus suis mane, quamprimum dies illuxerit, ad laborem venire debet, et vsque ad horam ientaculi alias *do sznyadanney godzyny* consuetam laborans, nonnisi per mediam horam comedat et quiescat, et deinde in meridie vnam horam integram et non plus ibidem circa laborem comedat et quiescat, et tandem hora vesperorum seu merende iterum mediam horam teneat. Super quas horas ipse magister superintendere debet, horologium parvum ex arena habendo, et sic tota die diligenter laborando, non nisi vna hora ante occasum solis a labore discedat.

§ 7. Item statuimus, quod nullus magistrorum aut sociorum accipiat aut vendat hastulas, truncos resectos aut reliquias trabium seu lignorum aliorum sine voluntate domini edificantis sub grauibus penis; attamen ne ipse hastule aut diripiantur aut asportentur, propinam aliquam edificans pro aliqua consolacione laborancium, si sibi videbitur, tribuere poterit.

§ 8. Item ex quo magistris et socijs artis carpentarie precium diurnale et septimanale est prefixum et deputatum, in quo ipsi debent esse contenti, extunc statuimus, quod nullus magistrorum vel sociorum aut postulare aut accipere audeat solucionem aliquam prod diebus festiuis in septimana occurrentibus sub pena quinque marcarum; et si quispiam ex dominis edificantibus eadem festa socijs vel magistris soluere promiserit et realiter soluere vel soluisse deprehensus fuerit, talis eciam pena quinque marcarum puniri debet.

§ 9. Item statuimus, quod si quis ciuium de edificio in toto vel in parte construendo cum aliquo magistrorum convenire vel concordiam facere vellet de integro alias *ogulem* siue ad laborem diurnum ex precio diurno dando, tunc hoc stare debet in arbitrio ipsius ciuis aut domini edificantis, quomodo id facere velit, et tale pactum aut intentum carpentarius ab eo suscipere debet absque condictione.

§ 10. Item quilibet magister carpentarius more solito habere debet omnia instrumenta sua ad labores apta, suis sumptibus comparata, ad que dominus edificans vel ciuis nihil habere debet.

§ 11. Item si aliquis dominorum vel ciuium aliquem magistrum extraneum magistralem et excellentem pro edificio suo faciendo vocaret et in ciuitatem induceret, hoc ipse facere poterit cum scitu et assensu nostro pro illo edificio tantummodo consumando et finiendo, cui poterit dare salarium maius vel minus, quam nostris magistris, prout secum concordauerit. Qui

tandem magister existens si alios labores in ciuitate suscipere vellet, cum his nostris magistris fraternitatem suscipere debet et huic ordinacioni subiacere.

§ 12. Item socij artis carpentarie hoc modo, qui sequitur, teneri et gubernari debent: si aliquis magistrorum socium apud se tenuerit per hyemem, tunc talis socius apud eundem magistrum continuare debet in labore vsque ad festum sancti Iohannis Baptiste ad minus vel ad mediam estatem; et si ab eodem magistro ante hoc tempus discedere vellet, tunc nullus magistrorum ipsum suscipere aut sibi laborem apud se admittere debet sub pena dominorum.

§ 13. Item nullus magistrorum carpentariorum plures debet seruare discipulos, quam duos, et non debet plus quam duos grossos super vnum discipulum accipere pro labore vnius diey, et hoc tempore estatis a festo Pasche vsque ad Michaelis; tempore vero hyemis solum per 1 ½ gr. super discipulum accipere debet.

§ 14. Item quilibet discipulus artificium suum per tres annos studere debet, et sin in hoc tempore artem suam non plene didicerit, tunc per quartum annum complere poterit, donec reddatur perfectus.

§ 15. Item statuimus, quod socij carpentariorum signanter laborantes bipenni alias *toporem*, pro labore vnius diey tres grossos accipere debent et hoc tempore estatis, a festo videlicet Pasche vsque ad Michaelis, et tandem a festo Michaelis vsque ad Pasche per duos grossos accipere debent; socij autem simplici securi laborantes tempore estiuo per II ½ gr. tempore vero hyemali per decem quadrantes accipere debent.

§ 16. Item nullus magistrorum carpentariorum audeat socios seu laboratores alterius magistri alienare aut quovis modo abducere sub pena per eorum magistros designanda.

§ 17. Item si quispiam sociorum a magistro suo sine licencia secesserit et magistro suo in aliquo obligaretur, hunc nullus magistrorum suscipere audeat vsque ad completam satisfactionem magistro fiendam, et nichilominus ipse socius per magistros corripiatur pro arbitrio eorum.

§ 18. Item quemlibet socium insolentem aut rebellem vel labores sponte negligentem, magistri eorum nobis ad pretorium presentare debent, qui pro arbitrio nostro et pro modo excessus ac culpe puniri debet.

§ 19. Item statuimus, vt deinceps omnes magistri ac socij carpentariorum non vigesima secunda hora, quam sibi eligebant, sed vigesima tercia in duabus septimanis ad balneum descendant et intrent, alias hora consueta, quando a labore cessatur. Qua hora labore finito vnusquisque balneari poterit eciam quottidie.

§ 20. Item ex quo fuit antiqua consuetudo et per predecessores nostros consules tenta, vt cum ignis in ciuitate (quod Deus avertat) oriretur, tunc magistri carpentarij et socij ac famuli eorum solebant cum instrumentis eorum quam celerrime ad ignem currere, extunc et nos statuimus et firmiter tenere committimus, vt ipsi carpentarij in tali casu incendij exorti statim cum socijs et famulis suis ad ignem cum instrumentis suis currant et properent, et pro posse suo defendant et ignem extinguant, quibus nos et succes-

sores nostri consules protunc existentes, propinam graciosam pro eorum fatiga et diligencia largiri curabunt.

§ 21. Quicunque autem hijs ordinacionibus nostris ausu temerario contrauenire presumserit, talis siue magister siue socius fuerit, nec labores aliquos suscipere, nec mansionem in ciuitate nostra habere debebit.

Cuius in testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum feria sexta ante Zophie, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

317. 1512. die 9. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta contubernii cantrifusorum et cuprifusorum Cracoviensium.

Wir rathmanne der stadt Crokaw bekennen offentlich mit diesem brieff, das wir ansehende manchfeldig anbrengen, mwhe wnde clage unser kannengisser wnde rottgisser, dy sy offte wnde dicke vorbrocht haben,/clagende wy yr hanttwerg yn grossem irthum wnde zwitracht stunde ursachen halben, das sy keynen czechenbrieff von wns hetten, noch welchem sy sich richten wnde wngehorsam,/zwitracht wnde ander gebrechen gestewern wnde denselbigen widerstehen mochten, wns fleyssig anlangende, solich irthum wnde gebrechen zwwenden, damit sy yn eyntracht wnde gutter ordenung leben koenden wnde yr saczunge dergleichen des hanttwergs gewonheyten awffgericht wnde befesstiget mochten werden: derhalben haben wir mit eyntrechtigem willen wnnde reyffem ratte der alten herren ratthmanne wnser mitebruder vorwillt wnde beschlossen, das dy zwe hanttwergk kannegisser wnde rottgisser furthan in zwkonfftigen zeiten eyne czeche haben wnde yn der selbigen bleyben solln wnde sich innhaldt dieses brieffs in allen clauseln, puncten, stuecken wnde artikeln, wy hernoch folget, regieren, richten wnde halden solln. Welche artikel vor wns ym syczenden rate gelesen wnde von ynn offgenommen seynt wnde vorwillkort zw halden, wnde zw meren gezewknis mit wnserem ingesigel besstetiget bis zw wnserm wnnde wnser nochkommen willen wnde wolgefallen. Gescheen ym freytag vor Margarethe der heiligen iunckfraw tage, im iare Christi wnsers herren tawsent funffhundert wnde im zwelfftem iare.

§ 1. Item wer do wil meyster werden alhy zw Crokaw, der soll dy meyster stuecke beweysen wnde machen noch alter gewonheit. Zwm irsten sol her machen eyne bewnchichte kanne wnde dy forme darzwm von dreyn quarten ader groesser; zwm andern eyne gedrete schuessel von fuenff funden oder groesser wnde dy forme darzwm; zwm dritten zwen geschlogene schoessel von fuenff ader sechs funden freysiczende an dy konsst geschlagen, dy forme darczwm; zwm firden czwen geschlagene fireckychte scheiben frey geschlagen an dy konsst, dy forme darczwm. Das seyn dy meyster stuecke, dy eyn ieder machen soll an den enden oder stellen, welche ym dy eldsten meyster geben werden, der do wirt wellen meyster werden.

§ 2. Item welcher dy stuecke beweysst wnde dy czeche gewynnen wil, der sol yn dy czeche geben XIII gr. wnde eyn colacion machen off dy meyster, es sey meysterson oder der eyns meysters tachter nympth, noch seynem gutten willen wnde voermoegen.

§ 3. Item dy meystersoene solln dy gnode haben, das sy der meyster stuecke sollen frey seyn.

§ 4. Item dy do nemen des meysters tachter, sollen haben dy genade, das sy czweiher stuecke solln frey seyn wnde nur czwe solln sy machen, dy kannen wnde forme darczwm, wnde eyn gedrette schoessel wnde dy forme darczwm, wy oben awsgedruckt ist.

§ 5. Item keyn meyster soll lenger meystern ane hausfrawen, nur eyn iar wnde tag.

§ 6. Item so sichs begebe, das irkeyn meyster dy czeche offgebe wnde hilde nicht dy czeche mit wns wnde sagete das burgerrecht off wnde czoege aws der stadt weg, wnde begerete darnoch wider yn wnser czeche meyster zw seyn, der sol der czeche eyne halb margk ablegen wnde darff nicht stuecke off eyn newes zw machen.

§ 7. Item eyn iczliche wittwe mag arbeten das hanttwerg, dy das vormag, ale lange sy wil noch ires mannes tode.

§ 8. Item wo eyner arbeit, aldo soll her owch feyl haben wnde soll nicht czwene laden halden, her sey kannegisser oder rottgisser, awff das sich der arme bey dem reichen generen mochte.

§ 9. Item awff das das Krokesche gefiese bey wirden blibe, haben wir mit eyntracht wnde vorwillung der kannegisser dem ganczen lande wnde diser stadt zwm lobe wnde zw fromen gesaczt, das furthan in czwkonfftigen zeiten dy kannegisser solln das gedrete gefiese machen zwm czwelffte wnde das geschlagene gefiese gancz lawter aws gutten zinen.

§ 10. Item wo ymands gefunden worde, der das gefiesse geringer machen worde, dem is beniclt ist, dem sol man is eynschmelczen zwm irsten mole; wnnde wo er das eyn ander mol thete, sol man is aber eynschmelczen wnde soll off das ratthaws fuenff marg busse awfflegen; zum dritten mole wo er das thun thorffte, soll man ym das hanttwerg legen wnde dy stadt vorbiette.

§ 11. Item wenn dy meyster kommen zw probiern, finden sy den abdrott zw geringe, so sollen sy weytter das gefiesse probiern, da von der selbig abdrott wer, oder was dyselbige woche gemacht wer.

§ 12. Item was aldes gefiesse sol gebessert oder geflickt werden, soll man mit gutten zinen bessern.

De socijs, von yren gesellen.

§ 13. Item wenn eyn geselle kompt gewandert, so solln dy eldsten czwene gesellen gehen wnde ym wmbe arbeit warten, wnde soll balde nidersiczen wnde dem meister, der do ym arbeit zwgelagt hatt, arbeitten, als lang es ynn beiden wolgefellt, darnoch mogen ym alle gesellen des hanttwergs off den nehesten feyertag wylkommen schennken wnde nicht am werkeltage.

§ 14. Item man sol keynen gesellen hoecher awsschenken nur mit czwen groschen, do sollen nur czwene eldsten gesellen gehen wnde nicht lenger

dann eyn stunde awschenken, wnde solln wider gehen zw yrer meister arbeyth bey der bussen.

§ 15. Item welcher geselle vrlob nympt, der sol dyselbige zeit wandern.

§ 16. Item wenn eyn geselle mit seynem meyster wneyns wirt wnde neme vrlob wnde wolde wandern wnde ym schone awsgeschankt wnde wuerde wider eyns mit seynem meister, so mag derselbige geselle wider nidersiczen wnde mag demselbige meister wider arbeiten, wnde den geselln des hanttwergs eyn wochelon sol er geben.

§ 17. Item gibt eyn meister eynem gesellen vrlob wnde der geselle begerete zw arbten bey eynem andern meister, so sol derselbige meister frogen, ap er von dem forigen meister yn gutte oder yn wngutte abgescheiden ist.

§ 18. Item welcher geselle macht eyn gutten montag oder sunst eyn werkeltage feyerth ane seynes meisters willen, der sol beschtrofft werden wnde das gelt zw wachse gegeben werden.

§ 19. Item wenne drey arbeit tage yn der wochen seyn, so soll man dem gesellen eyn halb wochenlon geben ap sy werden fleyssig arbeyten.

§ 20. Item welcher geselle anredt den andern zw wandern, der sol geschtrofft werden wmbe wachs, wnnde der geselle, der do hatt geredt zw wandern, mag geben den gesellen zw gutte eyn wochelon wnde mag nidersiczen wnde dem forigen meyster arbeythen.

§ 21. Item dy gesellen sollen eynander nicht hoecher bussen, nur wmbe czwene groschen ane der meyster willen.

§ 22. Item welcher meyster wil offnemen eynen lierknaben off das hanttwergk, der sol fire iar lernen off das wenigeste, wnnde der knabe soll geben sechs groschen zw wachse yn dy czeche.

§ 23. Item welcher lierknabe vor der zeit entlewfft von seynem liermeyster wnnde begert darnoch solln zw awszwlernen, derselbige sol dy zeit erfullen, dy her awsse ist gewest.

§ 24. Item keyn meister soll czwene jarmarckte halden off eynen tag noch alter gewonheith.

§ 25. Item der junge meister ist flichtig der kerczen zw warthen wnnde des leichthuchs als lange, bis eyn ander junger meyster wirdt; wirt sy denne eyne witthwe, so soll sy loessen dy kerczen czuenden wnnde des leichthuchs warthen bis eyn anderr meister wirt. Gehen sy beide abe, so soll es dy czeche lossen warthen bis eyn ander juenger meyster wirdt.

§ 26. Item keyn meyster soll den andern awsmitten noch von der stollen dringen awff dem jarmargkthe bey der bussen.

§ 27. Item dy meyster kannengisser off dem Kazimir, Stradom oder Kleparz sollen alle yr gefiesse es sey gedrette oder gehammerthe arbeythen awff dy weyse, als man es alhyr zw Crokaw arbett; wnnde welche das nicht wolden thun, sunder wolden yr gefiesse geringer arbeytten wnde machen, den selbige werden dy wnsern meister kannegisser yr gesinde weren, wnnde von yren lieriungen nichts halden.

De cuprifusoribus, von rottgissernn.

§ 28. Czwm irsten wer do meister zwischen den rottgissern werden wil, der soll dy meysterstuecke beweisen wnde machen an den stellen, wo ym

dy eldsten meyster beffelen werden. Wnnde dy stuecke solln dy seyn: eyn gewichte von fir funden mit eynem geschmeide wnnde eyne czweyfundinge woge eyngeschlossene, mehr eyn par eysneren sparrn sol her mit messinge vbirczihen wnnde eyn par stegereyffen desselbigen gleiche.

§ 29. Item was aws messinge ist ader daraws magk gemacht werden, nichts awsgenommen, sol den rottgissern frey seyn zw machen wnnde dy kannegisser solln yn yn dy arbeit nicht greyffen. Item dy meister soene, dy hy zw Crokaw geboren werden, sollen frey seyn der meister stuecke noch alter gewonheyt.

§ 30. Item welcher rottgisser nympt eynes meysters tachter zw eelichen stande, derselbige soll frey seyn czweher meisterstuecke.

§ 31. Item wurde indert ymands begriffen, der rottgisser arbeit wurde feyel haben awswendig des jarmarktes, sol den rottgissern frey seyn zw nemen, wo sy das begreiffen werden.

§ 32. Item keyn meister sol nicht mehre den czwene gesellen wnnde czwene lieriunge halden, es wer dann sache, das eyn gutter geselle qweme wnde nicht arbeit hette, so mochte eyn meister denselbigen offhalden wmbe czerunge wille eyn zeit, bis seyns yrkeyn meister bedorffende worde.

§ 33. Item keyn geselle sol den andern bussen ane der meister willen.

§ 34. Item keyn geselle soll keynen werkeltag feyern ane seynes meysters willen, wo aber yrkeyner das aws frewel thete zw trocze seynem meister, so soll er das wochelon vorlaren haben.

§ 35. Item wo eyn geselle queme gewandert, solln dy gesellen nicht eher gehen zw der schenke, es seyn dann das man vesper lewttet.

§ 36. Item wenne eyn geselle hatt firczehen tage bey seynem meister gearbeit, der do vormot . . . . hy nicht . . . . . ist, so soll derselbige geselle eyn firteil iar versprechen dem meister zw arbeiten, ap her mit dem meyster eyns wirdt.

§ 37. Item welcher geselle vrlob nympt . . . r ym der meister vrlob gibt, wnde wil wandern, des soll ym lossen am sonntag awsschenken wnnde nicht ym werkeltage, off das sy den meystern yre arbeyt nicht sewmen.

§ 38. Item wenn dy gesellen awsbeleytten eyn andern, der do wandert, solln sy nicht lenger dann eyne stunde awsse seyn wnnde solln wider zu yrer meister arbeit gehen.

§ 39. Item wenn eyn geselle von seynem meister kompt wnnde wil beynam andern meister arbeytten, so soll yn keyn meyster seczen, her derfroge sich vorann, wy her von seynem forigen meyster gescheiden ist.

§ 40. Item so vor alten zeiten wenig rottgisser yn wnser stadt gewest seynt, so haben dy kannengisser alle arbeit von messing, kupper, glockenspeyse also wol von zine, so dann yczunder rottgisser gemiglich vorhanden seyn, awff das eyner bey dem andern bleiben moechte wnnde seyne narunge haben, seynt dy kannegisser wnde rottgisser eyns worden wnde wns ratthmannen gebetten, das zw bestetige yn zwkuenfftigen czeiten, das dy kannegisser solln forthmehr eyne arbeit von messing arbeiten, sy sey welche dy sey, kleyn ader gross, nichts awsgeschlossen oder awsgenommen, sunder dy rottgisser solln solche arbeyt alle von messingk machen, als ym solichs zwgehoert; aber was do antritt kupper oder glokkspeyse, das sollen

beide hanttwergk als kannegisser wnnde rottgisser arbeytten eyns alzo wo als das ander.

Oryginał pargaminowy w posiadaniu cechu konwisarzy Krakowskich. Piczcęć oderwana. Kopija p. W. Gąsiorowskiego.

318. 1516. die 13. m. Martii, Casimiriae.

De electione seniorum contubernii textorum Casimiriensium.

In cusa contubernij textorum vertente inter Alemanos ex vna, et Polonos ab altera partibus, eiusdem artificij magistros, maturo habito consilio decreuimus, vt in electione seniorum tam Alemani quam Poloni de stuba essent exituri: obligatorio modo et non maioris valoris Alemani essent quam Poloni, et e contrario Poloni quam Alemani, sub pena vallata quinque marcarum, per partem decretum infringentem irremissibiliter soluenda. Actum feria quinta ante Palmarum.

Acta Consul. Casim. 754, str. 166.

319. 1517. Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii cingulatorum Cracoviensium.

PAVEL — Iako lyczą po narodzenyu pana naschego tyszyącz pyenczszeth y szyedmynaczye lyath. Towarzysze rzemyoszla pasznyczego w Krakowye, ktorzy na then czasz byly, yako Barthosz Szobynszky, Erasmus Achtczennicht, Marczyn Lytwa, Michal, Stanyszlaw Zborawszky, Stanyszlaw Zokolowszky, Stanyszlaw Hegenicht, Stanyszlaw Lembergk, Mykolay Lyszowszky, Stanyszlaw Szelynsky, Steffan Cly, Marczyn Bochenszky, Wawrzynyecz Brozyna s zwolą mystrow gych vczynyly obyczaye podlug gych rzemyoszla thym obyczayem a nye ynacze thy trzymacz:

§ 1. Item naprzod pyrwschy obyczay, gdy ktory thowarzysch przywandruye, ma ycz na gospodę y ma w nyesporną godzynę pozlacz po starsche thowarzysze. Tham starszy thowarzysze mayą yego pytacz, szkąnd przywandrowal y gdze szye vczyl, yako długo; yestly sze vczyl styrzy lyata, thedy yego mayą poszadzycz, yestly sze vczyl trzy lyatha, thedy go mayą poszadzycz dwye nyedzely podlug obyczaya, alye nye dlusze. Tho wye koszdy thowarzysz, ysz nye ma bycz wyencze szynkowano thowarzyszowy przywandrownemu, yedno yeden grosz, ratcze wyedzecz starszy thowarzysze gdy... daczye thowarzyszowy robothe, thedy yemu ..... macze rospowyedzecz obyczaye: naprzod macze yego do wdowy prowadzycz nyszli do mystrza, pothym yestliby wdowa myala thowarzyscha, thedy do starszego mystrza, a pothym od starszego mystrza do prosznych warstatow.

§ 2. Item gdy on przydze na pyrwschą nyedzyelę yestly nyema robo-

thy, thedy ma yemu bycz szynkowano za then grosz od wszytkych thowarzyszow.

§ 3. Item gdy przydze blysza nyedzyelya a ma robothę, thedy yego mayą thowarzysze przy szynkv przywytacz mlodzy y starzy.

§ 4. Item koszdy thowarzysz ma dacz szbroyę zchowacz, nyechay bądze zbroya lyeda yaka.

§ 5. Item drugy ma bycz pythan yestly mu czo poleczono od mystrzow albo od thowaryszów, thw ma tho szyawycz; yestly tho nye vczynyl, ma bycz szkaran.

§ 6. Item trzeczye ma bycz pythan rasz pyrwszy y wthury, yestli ma yaką zkargę przy szynkv, yestly szmylczy a gyndzye tho zyawy, ma bycz szkaran.

§ 7. Item czwarthy rathcze wyedzecz, ysze zadny nye ma przy zadny dzyewcze robycz na olowye albo na ambwsze.

§ 8. Item pyanthy, ysze zadny przy szynkv nye ma szwovolnye w stol thowaryszky vderzycz pod vyną.

§ 9. Item szosthy, ysze nye ma zadny szwowolnye yeden drugemv kazacz klamacz pod vyną.

§ 10. Item szodmy yszeby zadny nyeszmyal gracz na stolye thowarzyszkym przy szynkv krom odpusczenya starszych thowarzyszów pod vyną.

§ 11. Item oszmy, gdyby ktory szyadl przy szynkv nye mayąncz nogawycz krom odpusczenya, ma bycz karan.

§ 12. Item dzyewyąnthy, gdyby wstal nyektory thowarzysz od stolv przy szynkv nye wszyąwszy odpusczenya, ma bycz karan.

§ 13. Item dzyeszyąnthy, gdy ktory thowarzysz nye bądze myal nogawycz y bądze przy nasz czwercz rokv y nye sprawy zobye, ma bycz karan.

§ 14. Item ratcze wyedzecz, gdy ktory thowarzysz bądze karan od thowarzyszow y da tho ym w rancze, ysz tho szyednayą a on tho pothym przed mystrzmy zyawy, ma bycz karan od thowarzyszów.

§ 15. Item yedennasthy, gdy ktory thowarzysz lyezalby krom gospody na nyepoczlywym (s) myesczv, ma bycz karan.

§ 16. Item dwanasthy rathcze wyedzecz, gdy oczyecz w gospo . . . . . ma pywo y othworzy, thedy gdyby który szedl na thyze vlyczy na ynszy pywo, ma bycz zkaran.

§ 17. Item trzynasthy, gdy thowarzysz novothny wsthanye od stolu przy szynkv y starszy thowarzysz znym nye vynydze, thedy starszy thowarzysz ma bycz zkaran.

§ 18. Item czwarthynasthy, gdy ktory stharszy thowarzysz vynydze y nyeostawy myesto szyebye drugego thowarzysza, ma bycz od thowarzyszów karan.

§ 19. Item pyęthynasthy, ysz nye ma zadny czecklarzowy albo nyevczcywy nyewyeszczye z ranky dacz pycz pod vyną.

§ 20. Item szosthynasthy, ysze zadny nye ma gracz na podeszranym myesczv tho yesth gdze lotrowye grayą, pod viną.

§ 21. Item szyedmnasthy, ysze zadny nye ma thaynczowacz z nyepoczlyvą nyevyasthą pod viną.

§ 22. Item oszmynasthy gdy ktory pye w szynkv ysze z odpusczenya zasze zvroczy, ma bycz zkaran.

§ 23. Item dzewyąnthynasthy, gdy dwa thowarzysze robyą w yednym warstacze y szą przeczywko zobye w gnewye y kasze yeden drugemv klamacz, ma bycz karan.

§ 24. Item ostateczny obyczay, gdy thowarzysze szą spolv, nyechay bąndze na ktorem kolwyek myesczv, ysze by znymi nyektory szwar począł, a starszy thowarzysze myr y pokoy myendzy ym vloszą, a yesthly then z nych myr nye przyme any go trzyma, ma bycz zkaran od thowarzyszów.

§ 25. Item rathcze wyedzyecz, gdy wasz bąndze dwa thowarzyszow starszych, thedy macze trzeczego szynkv wzdacz; gdyby ktory starszy thowarzysz odthąnd wandroval a nye wzdal zwoy urząnd, thedy ma bycz trybowan zyego zbodv.

§ 26. Ratcze wyedzecz, ysz ma bycz rząnd vybyran na thowarzyszkym stole.

§ 27. Item gdy który thowarzysza prowadzy do domv mystrzowego, yszeby wszedl vczlyvye (s) w dom besz zadny skody pod viną.

§ 28. Item yeden drugemu robothe nye ma ganycz myenyącz by gorsza byla nyszly yego pod vyną.

§ 29. Item gdy który obyeczvye wandrowacz y nye vandruye, ma bycz zkaran.

§ 30. Item ratcze wyedzecz myly thowarzysze, yze sze thv macze czo dwe nyedzelye zchadzacz na gospode y macze poloszycz koszdy po sthyrzy pyenyąndze, polowycze wloszycz do puszky, a polowycze w gospodze przepycz.

§ 31. Item gdyby sze wthym przyda . . . szynck thedyscze wolny dwye nyedzely.

§ 32. Item gdy thv ktory thowarzysz novothny przyvandrvye, który thu yescze nyebyl, then ma pulgrosza w puszką wloszycz, gdy bąndze myal robothe dwye nyedzyely.

§ 33. A gdy karzecze thowarzysza, thedy macze polowycze wloszycz w puszką a polowycze przepycz.

§ 34. Item gdy czynycze thowarzysza, tedy on ma yeden wochlon dacz thowarzyszom.

§ 35. Item czo thowarzysze myendzy zobu w gospodze vczynyv, albo gdze yndze y powy nyektory doma, ma bycz karan.

§ 36. Item gdyby ktory w ponyedzalegk szwenczyl, then ma czaly thydzeyn szwenczycz.

§ 37. Item gdyby ktory chczal szwenczycz besz przyczyny, then ma thysz wszythegk thydzeyn szwenczycz.

§ 38. Item ratczye wyedzyecz myly thowarzysche, yze thy sthathutha y obyczaye rzemyoszla thego thako thymze obyczayem ma bycz thu w Krakowie trzymano a nie ginacze.

§ 39. Item mistrzowicz Krakowski y vczęin Krakowsky, mayą dacz po groszu do pusski y na konew. — MYSTRZ.

Oryginał pargaminowy, na marginesach floresami różnobarwnemi ozdobiony, wśród których u góry literami złotemi wypisano PAVEL, u dołu takiemiż literami MYSTRZ. Na sznurku z niebieskich i czerwonych nici jedwabnych wisi ułomek pieczęci paśników Krakowskich z czerwonego wosku. Oryginał przechowany w cechu mosiężników Krakowskich. (Kopia W. Gąsiorowskiego).

320. 1517. die 15. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii cingulatorum Cracoviensium.

Feria 5ta ipso die s. Hedwigis. — Dy ersamen herren des ratis iungk wnde alt mit eyntrechtigem willen awff begere der ganczen czeche der gurteler, welche sich von wns hochlich beclaget haben von wegen des gesindes yres hanttwergs, wy sy grossen gebroch liden wnde gesellen zw yrer notturfft nicht haben moechten, ansehende dy schwerheit der narunge awff dise czeit, mit vorwillung aller der egenantem meister haben sy czwgelossen wnde vorgunt, das alle dy gesellen yres hantwergs, dy do yn zcwkunfftigen czeitten ken Croke kommen werden, solln gegeben wnde bestellit werden awff dy wergstadt der meister, dy do keyn gesellen haben, an czw hebende von den eldsten meistern yn yrer czech, wnde alzo fortthan der iungsten. Aber dy hewtigen gesellen moegen yn den wergstetten yrer meister arbetten wnnde bleiben alz lange sy wellen; wo aber yrkeyner geselle von seynem meyster awffstunde wnde alhy bleyben wolde, der soll arbetten bey dem meister, der do keyn gesellen hatt. Wo sichs aber begebe, das eyn iczlicher meyster mit eynem gesellen vorsorget worde, wnde mehre gesellen ken Croke qwemen, soll man dyselbigen alzo awsteilen von den eldsten meistern anhebende, das eyn ider meister awff seyner wergstadt noch aller notturfft vorsorget werde, awff das sich eyn armer bey dem reichen generen moege. Wnde dis alles soll bleiben wnde stehen zcw der ersamen herren des ratis guttem willen wnde wolgefallen, idoch sol solichis alles seyn ane schade ires czechen brieffs, den sy vom ratt haben.

Acta Cons. Crac. 5, str. 348.

321. 1517. die 16. m. Decembris, Cracoviae.

Decretum contubernii aurificum Cracoviensium.

Item es ist geszehen in der kotdemer nach sant Luczie in ener gehegtden czech, da haben gemacht und varwyllikt alt und iunge mit entrechtdiker stim:

§ 1. das man kein gesellen sol kein gresseren lan sol geben, er sey wie er sey, dan drey wochen ain guldi, das sol der hechst lan sein, dar nach wye ener kan aisz werden mit dem gesellen IIII oder V oder VI wochen, wie er kan, doch ken hecheren lan, dan drey wochen ain guldi bey ain stein wax busz, der das brecht, wy oft er das dut, so oft ain stein wox sell er busz geben an allen ausserrede.

§ 2. Item mer haben sy varwiligt in der selbyken gehegende czech, das man ken knaben sol under 4 jaren sol fordingen, er sey wy gross er wel, und gebe gelt wassz er wel; minder jar sol man ken nicht fardingen, sunder auf mer jar nach dem wen der knab ist; und wolt ain knab fun seine

heren oder wolt sich abkoffen, so sol der knab die czeyt bey ain anderen heren hie auszlernen, die er farsprochen ist, das er dem hantwerk ain gnugen sol dan.

Z księgi cechowej, przechowanej w cechu złotników Krakowskich. (Kopia T. Żebrawskiego).

322. 1518. die 11. m. Februarii, Casimiriae.

Interdictum consulum Casimiriensium, ne panis ex Cracovia Casimiriam vendendi gratia apportetur.

Nos proconsul et consules ciuitatis Cazimirie vnacum generoso ac nobili domino Iohanne Pieniążek de Crusloua, generali exactore terre Cracouiensis, volentes reipublice Kazimiriensi salubriter subuenire, et presertim contubernio et artificio pistorum, viso quia per continuam portituram panis de Cracouia per fenestrices Cazimirienses pistores nostri suo artificio annichilabantur, habita ad hoc salubri consultacione hoc instituimus laudum et statutum, vt ciues Cazimirienses prouideant suas fenestrices, ne panem Cracouiensem portent et vendere quocumque modo audeant sub pena vnius sexagene irremissibiliter per eosdem ciues Cazimirienses (super huiusmodi proterua vendicionis panis Cracouiensis vltra mandatum et statutum per nos sanctitum admissione) persoluende; pistores tamen Cazimirienses tercia et sexta ferijs omnes et singuli tenebuntur pinsere panem valentem pulchrum, prout decet ad bonos pistores et artifices; alijs vero diebus exceptis prioribus, quatuor pistores ex ordine debent prouidere sufficientiam panis ciuitati, vt sic et eorum preiudicium et ciuium defectus tollentur, sub pena dominorum. Actum feria Vta ante Quinquagesimam.

Acta Consul. Casimir. N. 754, str. 369.

323. 1518. die 3. m. Novembris, Cracoviae.

Statuta contubernii cingulatorum Cracoviensium.

Zygmunt z Bożey łaski król Polski, wodz Litewski, Ruski, Pruski etc. — Oznaymuiemy sposobem teraźnieyszym, którym należy, wszelkim y każdym z osobna, tych listow naszych wiadomość maiącym mieć, bo albowiem przychodzący przed konspekt majestatu naszego burmistrz z radcami miasta naszego, z rzemieśnikami y magistrami rzemiesła pasniczego Krakowskiego, supplikuiąc do nas pokornie, ażebyśmy też artykuły cechu przerzeczonych mężow tegoż rzemiesła potwierdzić, approbować y ratifikować raczyli. Których artykułów porządek iest takowy:

§ 1. Nayprzód w naszym cechu dwa starsi żeby byli, którzy starsi cechu, pasnicy Krakowscy nazywać zwykli sie y powinni we czterech niedzielach wszyscy magistrowie tak starsi iako y młodsi tegoż rzemiesła pasni-

ków Krakowskich przez posła cechowego obesłać y opowiedzieć do zgromadzenia, y powinni tegoż cechu magistrowie gaić według zwyczaiu dawnego; ktorykolwiek zaś do tego gaienia przyść zaniedbałby, taki niech będzie karany według rozsądku tegoż cechu Krakowskiego.

§ 2. Także. Ieżeliby kto miał mieć iaką sprawę w cechu naszym, taki powinien iść do magistrów starszych, y dać posłowi według prawa pułgrosza, y to ieżeli będzie współbratem tegoż cechu; ieżeli zaś obcy, powinien dać ieden grosz posłowi, y zaraz po przywołaniu posła powinni wszyscy bracia zeyść sie do cechu.

§ 3. Także. Ieżeliby sie kto w naszym cechu zostaiący, na magisterstwo promowować y kreować chciał, ten żeby nayprzód mieyskie prawo przyiął y listy vrodzayne przed ichmosciami burmistrzem y radcami pokazał, podobnym sposobem przed starszemi cechu tegoż też listy pokazać powinien, także y listy od rzemiesła, u którego magistra wyuczył sie rzemiesła, przed starszemi cechu naszego żeby prezentował, które pokazawszy, także powinien pokazać sztukę swoię magisterską przed całym cechem. Ieżeli kto zaś tychże listów mieć nie może, niech uprosi sobie u vrzędu y cechu tegoż miasta o naznaczenie czasu do pokazania tychże listów.

§ 4. Także. Ieżeli kto konsztu pasniczego chciałby na magisterstwo być kreowanym y promowowanym, taki powinien uczynić troiakie dzieło magisteryi w sztuce swoiey, to iest a naprzod kazdy, ktoryby chciał wstęp uczynić do cechu, ma dać do skrzynki bez odwłoki f. 30, pasy trzy pod iednym rzedem z iednym podszyciem, a wieszch powinien bydź przeszyty iedwabiem, z siedmią gwiazdami w wszelkiey któreykolwiek części, między któremi powinno być rysowanie węzłami srebrnemi, to iest z strzebkami iedwabnemi. Druga powinna bydź czarna z trzema guzikami splecionemi, y podpasania powinny bydź pozłacane, nad pasem iedwabnym guzika posrebrzanego y kutasy iedwabne. Trzecia powinna bydź fachowana z nadkryciem pozłacanym z pasem iedwabnym, z guzikami posrebrzanymi, y strzepki iedwabne, y cała nadkryta iedwabiem.

§ 5. Także. Ieżeli by ta sztuka przez nowego magistra sztuki paśniczey wypełniona y pokazana, była niedoskonała y magistrom tegoż cechu niepodobała sie, taki powinien do skarbu cechu naszego bez żadney odwłoki położyć dwa złote, ieżeliby chciał bydź magistrem, bez wszelkiey exkuzy y kontrowersyi.

§ 6. Także. Ieżeli magister nowy kunsztu paśniczego niechciałby uczynić sztuki magisterstwa, powinien włożyć dwa złote do skrzynki cechowey bez żadney odwłoki y kontrowersyi, które włożywszy, powinno mu bydź pozwolone rzemiesło.

§ 7. Także. Magister nowy tego cechu, iak iuż sztukę magisteryi doskonałą pokaże, tedy powinien włożyć dwanaście groszy do skrzynki cechowey naszey, y cztery grosze powinien dać magistrom starszym na piwo, y dwa funty wosku, y uczynić collacyą magistrom starszym, taką iaką będzie mógł, według przepomożenia swoiego.

§ 8. Także. Przezeczoni rzemiesnicy tegoż cechu mogą wolno swoie rzemiesła zdobić y sławić, iako naylepiey y pożyteczniey będą mogli.

§ 9. Także. Przezeczoni rzemieśnicy tegoż cechu mogą wolno bez wszel-

kiey przeszkody kupować skury y rzemienie, gdziekolwiek y w którymkolwiek mieście zechcą.

§ 10. Także. Przezeczoni rzemieśnicy mogą składać skury to iest lyesz, tylko dla swoiego pożytku y potrzeby do ich rzemiesła, w iakimbykolwiek kolorze y wiedzieli, wolno bez iakieykolwiek przeszkody.

§ 11. Także. Którykolwiek nie czwiczył sie w rzemieśle u magistra cechowego, taki żadnym sposobem nie powinien bydź przypuszczony do naszego cechu, ani przez iaką siłę, ani tez przez wiolencyą, ani przez iaką moc, a osobliwie ci wszyscy, którzyby przyimowali przeciwko naszemu cechowi, to iest partaczów.

§ 12. Także. Którzyby nie mieli z nami cechu, y niechciałby robić w rzemieśle, lubo by syn mieyski albo pasnicy, takim nasi magistrowie cechu z familią panów radców na wszelkich gruntach, farach y mieyscach, tak duchownych iak też świeckich około Krakowa, tak między murami, iako y za murem zostaiących y pracuiących, rzemiesło swoie bez mistrzostwa robiących, zabrać towar ich, gdziekolwiek tenże wynaleźliby, w gruntach którychkolwiek, domach y mieszkaniach ich własnych, które rzeczy wszytkie powinni obrócić na potrzebę cechu tegoż. Tak iednak, żeby iegomość p. burmistrz y radcy z łaski swoiey naprzód y princypalnie potwierdziwszy tego, którego by pracą magistra przyięli, ażeby takich rzeczy więcey nie czynił, y aby nadgrodził. Powtórnie zaś y potrzecie, magistrom tegoz cechu na wolą ich obroconą y na potrzebę ich, którąby wiedzieli pożytecznieyszą, zlecili powierzoną.

§ 13. Także. Towarzysz zkąd inąd przychodzący, albo tu od którego magistra odchodzący, roboty niechay sobie szuka u ktorego magistra starszego, którego wynalazszy, u tegosz niech robi przez dwie niedzieli, y luboby podobało sie mu daley robić nad dwie niedzieli, niehże robi u tegoż magistra, u którego zaczął, aż do suchedni zupełnych, a ieżeliby niechciał, tedy zaden magister tegoż towarzysza przyimować do wasztatu swego żeby nie ważył sie, inaczey ieżeliby uczynieł, niech położy cechowi sześć groszy, iednak towarzysza uwolnić powinien.

§ 14. Także. Towarzysz gdy od którego magistra odstanie a u inszego robić zacznie, tedy ten magister, u którego bedzie robił tenże towarzysz, bedzie powinien iść do tego magistra, u którego tenże towarzysz przedtym albo niedawno robił, y pytać go, ieżeli ten towarzysz od niego z dobrą wolą odstał, y choćby mu nic niewinien, znowu niech złoży starszym sześć groszy na orezę, to iest na harnasz.

§ 15. Także. Zaden z magistrów tegoż cechu, więcey towarzyszów na wasztacie swoim trzymać nie powinien, tylko iednego, starsi zaś mogą mieć dwuch a iednego tylko ucznia; ieżeli tylko towarzyszów obfitość będzie y podostatek, tedy mogą mieć po wiecey towarzyszów.

§ 16. Także. Żaden zadnemu sługi z namowy albo nadgrody odmawiać nie powinien, odmówionego trzymać przy sobie nieważył sie; co gdyby to uczynieł, za karę sześć groszy cechowi żeby złożył na oręże, iednak do oddania tegoż sługi żeby sie obligował.

§ 17. Także. Magistrowie cechowi vczniów powinni mieć y czwiczyć, którzyby chcieli, przez dwie niedzieli na probie żeby trzymali, a po dwu

niedzielach tedy magister ze swoim vczniem do starszych cechowych żeby poszedł, y tam go na cztéry lata żeby zapisał według zwyczaiu rzemiesła naszego; iak vczeń do rzemiesła będzie przyięty, tedy magister iego za niego do skrzynki niechay zapłaci sześć groszy y pisarzowi pułgrosza. A przez te cztery lata magister powinien sprawować vczniowi przyodziewę; gdy zaś rzemiesła wyuczy sie, tedy magister iego powinien mu sprawić suknie y ubranie po cztery grosze.

§ 18. Także. Postanawiomy, żeby żaden nie wazył sie na wasztacie iakiego magistra rzemiesła robić, tylko towarzysz, a żaden obcy któregokolwiek stanu byłby, pod karą iednego kamienia wosku, a osobliwie co sie tycze roboty czeladney.

§ 19. Także. Żaden magister cechu naszego inszego do prawa iakiegokolwiek pozywać do prawa (s) niewazył sie bez konsensu swoich starszych, inaczey ieżeliby to uczynieł, niech zaraz zapłaci cechowi sześć groszy na oręże.

§ 20. Także. Ieżeli który z magistrów drugiemu wiolencyą uczyni, albo z słów szwarliwych miedzy niemi wszczętych, coby poszło az za łby, bicie, niezgody, który bardziey winnieyszy znalazłby sie, niechże złoży cechowi sześć groszy na oręże.

§ 21. Także. Ieżeli ktokolwiek z magistrów iaką trudną potrzebę odprawia albo odprawiać miałby, stoiąc to czynił, inaczey to czyniący niechay zapłaci cechowi ieden grosz.

§ 22. Także. Ktokolwiek ieżeli by szemrał w kącie miedzy sprawą albo co mowieł bez pozwolenia starszych, takiego skarać, żeby dał zaraz grosz ieden.

§ 23. Także. Ktokolwiek wyndzie z cechu bez pozwolenia starszych, takiego skarać iednym groszem, albo też ktorykolwiek przyszedszy do cechu y siędzie za stołem bez pozwolenia starszych, takiego skarać groszem iednym.

§ 24. Także. Ktokolwiek bedzie za stołem siedział w płaszczu albo w czapce bez licencyi starszych, takiego skarać iednym groszem.

§ 25. Także. Ktorykolwiek z magistrów bez słuszney okazyi y exkuzacyi do cechu we czterech niedzielach przyść zaniedbałby, taki cechowi niech zapłaci grosz ieden.

§ 26. Także. Ktokolwiek wyiawieł by sekreta braci albo te, które były w cechu, żonie, towarzyszowi albo vczniowi, a osobliwie obcym, taki powinien bydź zkarany tak, iakby cały cech postanowieł.

§ 27. Także. Ktoremukolwiek poseł roskazałby przyść do cechu pod karą królewską, a onby nie przyszedł, takiego skarać dwunastą groszy.

§ 28. Także. Ieżeliby pod karą panów radców, takiego skarać sześcią groszy, ieżeli zaś pod karą cechową, takiego skarać iednym groszem.

§ 29. Także. Ktorykolwiek magister cechowy mieszkałby w dworach wielkich panów albo w podobnych domach, które nie byłyby pod iurysdykcyą y władzą panów radców, taki powinien bydź posłusznym cechowi iako y insi magistrowie, którzy pod iurysdykcyą panów radców zostaią; ieżeliby zaś niechciał który posłusznym bydź, zaraz nie dopuszczać mu robić roboty y familij, a magistrowie powinni wszedzie robotę iego zabierać, iako y inszym obcym, to iest partaczom.

§ 30. Także. Ieżeliby który magister tegoż cechu vmarł, albo żona te-

goż magistra z przezeczonego cechu, zaraz iak poseł da znać, po dwoch osobami swoiemi przytomnemi powinni bydź na wiliach, kondukcie y mszy s. za duszę zmarłego spiewaney, pod karą iednego grosza.

§ 31. Także. Ieżeli towarzysza albo któregokolwiek z familij braci towarzyskiey z tego świata Pan Bóg zabierze, od każdego magistra iedna osoba na kondukcie aż do samego końca pogrzebu powinna bydź, pod karą iednego grosza.

§ 32. Także. Którykolwiek z młodszych magistrów na roskaz swoich starszych cechowych zmarłego do pogrzebu nie niosł, taki za nieposłuszeństwo cechowi powinien dać sześć groszy, a siodmy grosz temu, który vmarłego za niego poniesie.

§ 33. Także. Którykolwiek opoźniołby albo nierychło przyszedł na offertę mszy świętey, podczas suchedni za dusze zmarłych braci śpiewaney, taki powinien bydz zkarany iednym groszem. Podobnym sposobem y żony magistrow powinny bydź karane iednym groszem, ieżeliby zaniedbywały przychodzić na suchedniową mszą świętą.

§ 34. Także. Ieżeliby ktokolwiek z przezeczonego rzemiesła tę ordynacyą lekce sobie powazał, taki przez panów radców niech bedzie karany według obyczaiu cechowego, co y w inszych miastach obserwowana bydź zwykła.

My tedy Zygmunt król supplikuiącym przezeczone artykuły słowo w słowo z naszey wiadomości y osobliwey łaski potwierdzamy, approbuiemy y ratifikuiemy ninieyszym przywilegem naszym, stanowiąc pomienione artykuły cechowi pomienionego rzemiesła w wszelkiey mocy zachować maiące sie, y dla tego od wszytkich społeczności y osobności, którym należy y będzie należało, takie obserwować, iako y w inszych miastach naszych cechy pomienione rzodzą sie y rządzić sie powinny. Teraznieyszego przywileiu pieczęć naszą królewską przyłożyć roskazaliśmy. Działo sie w Krakowie dnia czwartego po swiecie Wszystkich świętych, roku Pańskiego tysiącznego pięćsetnego osimnastego, królestwa zaś naszego roku dwunastego.

Przywilej a raczej tłomaczenie to jest spisane na papierze w zeszycie z pięciu kart in folio złożonym, bez pieczęci, przechowanym w cechu paśników Krakowskich. (Kopia T. Żebrawskiego).

324. 1519. die 26. m. Ianuarii, Cracoviae.

Coram officio consulari Cracoviensi Serafinus Całowański institam quandam opulentam contubernio halecistarum Cracoviensium vendit.

Nos consules ciuitatis Cracouie significamus publice per presentes, quia nobilis dominus Serafin Czalowaynsky coram nobis constitutus, institam suam alias *bogati kram*, quintam a cruce cum dorso versus eclesiam beate Marie iacentem, cum omnibus eiusdem iuribus, modis et limitibus, sicut sibi per magnificum Iohannem Pilyeczky capitaneum Lublinensem etc. data, donata et hereditarie resignata est, fraternitati allecum depositorij nostri Cracouiensis condescendit et abscessit iure hereditario perpetuo possidendam, et reco-

gnouit, quia seniores eiusdem fraternitatis [protunc existentes sibi] satisfecerunt pro eadem instita in sexaginta florenis per mediam sexagenam. Cuius rei in testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum feria quarta post Conuersionis sancti Paulj, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Dokument pargaminowy nieco zniszczony, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

325. 1519. die 17. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de speciminibus artis mensatoriae.

Anno Domini 1519, feria sexta ante festum indiuiduae Trinitatis. — My raycze starzy y mlodzy myastha Krakowa na ządany starszych stolyarskyego czechv ymyenyem wsyczkyego czechv vczynyone o niechtory niezwyczayne y niepozyvane mystrowsky stuky, ktore mlodzy mystrovye czynic mayą, zeby byly przemyenyone w ynsche zwyczayne stuky, a osoblivye drvgye stuky w lysczye namyenyone o dwoystem stolye, zeby za thy tho stuky mlody mystrz myal czynycz skladaną almarium schvfflyadamy, ze dwyema gatrama na spotkv y ze dwyemya drzvyama na wyrschv, y z nyechtorymy przyskrzynky, z malemy almariekamy przy thym, yako cyrkel vkazvye, z krainczem na vyerschv y z nogą na dolye. Thakye stuky podlug czassv dzyalacz my raycze dopusczylysmy kv naschey voly temv namyenyonemv czechv ku pozytkv y pomoczy, alye ynsche mystrowsky stuky w lysczye namyenone mayą nyeprzemyenno zostacz wsytko podlug nassego vsznanya.

Powyższa ustawa dopisaną jest na polskiem tłumaczeniu statutu cechowego z r. 1419, przechowanem w cechu stolarzy Krakowskich. Poniżej tej ustawy zamieszczony jest następujący dopisek: Z nyemyczkyego lystv przelozone 1524 a sasye s papyrowego lystv przepysano dlya trwalosczy lyatha bozego 1545, we wtorek po Gromnyczach, w then czasz, gdy na Kazymyrzv stolyarsky czech zalozono bylo, a przed thym rokyem mvor byl w Krakovye wyelgy, gdzye ych popyssanych bylo vmarlich czterzy y dwadzyesczya tyssyącz y trysta, krom czo potayemny w groby myetaly. Stego bącz Panv Bogv chwala na wyek wyeką amen. Per me Bartholomeum Becha de Byecz scriptum. Vale optime lector, ac si te aliquid offendet, non mihi sed fragilitati humane ascribe et corrige, iterum longos in annos valebis.

326. 1519. die 11. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de siccis salsisque piscibus vendendis.

My rayce miasta Krakowa obaczaiąc iako skład nasz rybny przez nieopatrzność y niedbałość tych, ktorym nalezy, albo we złym vzywaniu rządzenia y sprawowania tegoto składu psuie y niszczeie, tak iz iuz iak miarz (s) niemasz zadnego porządku w składaniu, przedawaniu y kupowaniu ryb słonych, iako są naynogi, sledzie, węgorze y wszelakich inakszych ryb, tak

iz iuz goscie y obcy kupcy iako tez y mieszczanie miasta Krakowa sledzie y wszelakie insze ryby, ktore nayprędzey przywiozą, okrom składu albo tez mieysca mieysca (s) naznaczonego w miescie Krakowie smieią y wazą sie tego przedawać ku szkodzie y dawnemu zwyczaiowi tego to składu pospolitego, chcąc tedy takowym szkodom tak mieyskim iako tez pospolitego człowieka mieyskiego kupieckiego zabiezeć, yzeby tez skład pospolity mieyski starodawny był w dobrym porządku y sprawie, iako był przedtym dawno, aby ztąd rosł pozytek rzeczypospolitey mieyskiey względnem praw y przywileiow albo tez wolności od krolow miastu naszemu z łaski nadanych, tudziesz tez z vstaw dawnych przodkow naszych, za dobrym naszym rozmyslenięm, za poradą starszych naszych y przyzwoleniem dalismy y daiemy ninieyszym listem naszym bractwu sledziowniczemu y ich starszym takowe vstawy napisane, za ktorymi izeby oni przestrzegali praw y zwyczaiu składu rybnego przerzeczonego, yzeby tez porządnie bractwo swe sprawowali y rządu w niem doglądali, aby też kupi na skład przywiezionych doglądali, yzeby kazdy według stanu swego miał pozytek y słuszne pozywienie.

§ 1. Naprzod tedy krola Kazimierza Wielkiego y krolow inszych przywiley opisuie, tak chcemy y tak roskazuiemy, aby wobec wszyscy goscie albo tez kupcy zkądkolwiek bądz przyiezdzaiący, ryby słone, łososie, sledzie, strakusy albo iakie kolwiek ryby bądz suche tu przywozące, na składzie pospolitym Krakowskim a niegdzie indziey ku przedaniu onę mayą składać y one smiec maią przedawać ku szkodzie y oszukaniu składu pospolitego przerzeczonego, takze ani w domach, ani na Kleparzu, ani na zadnych skrytych mieyscach składać niemaią pod winą piąci grzywien, na tymze przywileiu wyzey mianowanym opisanych, ileby kroć przestępcy tego sie wazyli albo tez byli kim przeswiadczeni, nam raycom na pozytek mieyski maią bydz obrocone. A tego w bractwie starsi będący maią doyrzeć.

§ 2. Takze z uchwalenia naszych dawnych przodkow kupcy obcy przyiechawszy do Krakowa z rybami suchemi, iako są strakusy, ze mogą z niemi na gospodach mieszkać poki chcą, ale ich tam niewolno przedawać tylko na składzie pospolitym iako chcą po iedney albo iako sie trafi, a to tylko przez trzy dni tak postne iako y miesnę. Gdy winidą trzy dni, tedy mieszczanom tylko samym iusz niepoiedney ale mendelem albo pułkopiem, a obcym kupcom albo zinąd tylko po całey kopie będzie im wolno przedawać pod winą kopy nam raycom. Takze gdy zinąd kupiec przyiedzie y ryby słone w beczkach przywiezie, wolno mu ię przedawać na składzie by chciał y po iedney rybie przez trzy dni tak postne iako y miesnę, po których trzech dniach tylko z kłodą albo w czym ie przywiezie, będzie mu ię wolno przedawać pod kopą groszy. Wszakze sledzie, węgorze na skład przywiezionę tylko pułkłodkiem albo całą kłodą na składzie a nie indziey ma przedawać.

§ 3. Takze ryby słone pierwsze, ktore przywiozą o s. Szymonie Iudy albo tez po pułpościu, te sledziownicy, ktorzy w iatkach naszych sledziowych siedzą, onę maią kupować y pospulstwu przedawać wedle zwyczaiu starego. Takze ci ktorzy przywozą łososie suchę, tez na składzie na woziech albo w beczkach wolno im przedawać na kazdy dzien az do Salue, a gdy na Salue zadzwonią, tedy y wozy y sądy one maią zawrzeć a więcey niesmieć komu przedawać. A tym ktorzy w iatkach sledziowych siedzą, wolno im iest prze-

dawać przez cały dzień az do wieczora kazdemu z nich y kiedykolwiek iedno chcą.

§ 4. Takze naynogi albo karpie słone morskie w drabiach albo sędach tu przywiezione, aby zaden ani w domach ani w gospodach niesmiał składać albo też przedawać, chocby był mieszczaninęm albo zkąd inąd kupiec, tylko na rynku pospolitym, iako sie z dawna zachowało, ma ie składać y przedawać wszakoz niepierwey ani drozey, az panowie postanowią y oszacuią pod winą piąciu grzywien.

§ 5. Takze aby kazdęmu była czyniona sprawiedliwość tak mieszczanom iako tez y inszym w kupowaniu y przedawaniu ryb słonych do Krakowa przywiezionych, a przetosmy postanowili, aby starsi przerzeczonego bractwa sledziowniczego od nas vstawieni, pilnie oględywali fassy y kłody ryb słonych, sledzi, węgorzy y inszych, aby były dobrze napełnione y vłozone alias fugowanę, iako starodawny był zwyczay, coby sie ludziom godzili, niezgniłe, niesmrodliwe ale zdrowe y warowne, a izby takowe beczki słusznęmi znaki y cyrklami naznaczonę, aby kto przez takowe znaki falszywe nie był oszukan przy kupowaniu; a gdyby takowe ryby niewarowne były znalezione, tedy się im stanie według prawa z przyzwolenięm pp. radziec.

§ 6. Takze starsi maią tego doyrzeć, aby naynogi, sledzie y inne słone ryby czasu postu niebyły z miasta wywozone, azby miasto y człowiek pospolity miał zpotrzebę; ktoby sie smiał tego wazyć, tego pp. będą karać.

§ 7. Takiesz przekupki, okienniczki, ktore przedaią sledzie, węgorze w domach, w piwnicach, na oknach, niegdzie indziey iedno od tych, ktorzy w iatkach naszych siedzą, takowęz sledzie y ryby maią kupować, a ilekroć będą sie tego wazyć roskazania przestąpić, tylekroc starsi z nich maią wziąć winy po groszy sześci.

§ 8. Takiesz roskazuięmy, aby stroze od ich starszych postanowieni, pilnie strzegli, aby sie iaka szkoda niestała kupcom, ktorzy na składzie ryby pod ich strazą zostawuią a im ku strzezeniu poruczaią, pod winą ceny ryb, ktore przez ich niedbałość zginą; takiesz na składzie y w iatkach sledziowych.

§ 9. A iesliby sie ktorzy swarzyli albo słowy nieuczciwęmi sie sromocieli albo lzyli lubo męszczyzna lubo tez niewiasty, takowi maią bydz karani przez ich starszych winą funtęm wosku albo dwiema według ich występku; ktoby tez iaką złość na składzie smiał vporczywie vczynić, tego sami starsi według występku maią karać, a iesliby sie niechciał dać karać, raycom go podać maią.

A dla lepszey wiary y swiadectwa pieczęć nasza do tego listu iest zawieszona. Dan w poniedziałek przed świętą Małgorzatą, roku Panskiego tysiącznego pięcsethnego dziewietnastego.

Z tekstu zawartego w oryginalnem potwierdzeniu przywileji cechu śledziowników Krakowskich przez Jana III z r. 1676. Tekst powyższy atoli nie jest pierwotnym tekstem ordynacyi z r. 1519. Oryginał tej ordynacyi zaginął jeszcze w XVI wieku, a starsi cechu przedstawili radzie miejskiej w r. 1606 tylko rzekomo kopię takowej, która się w skrzynce cechowej znajdować miała, prosząc o zatwierdzenie takowej. Że jednak w r. 1519 rada miejska nie wydawała jeszcze ustaw tego rodzaju w polskim języku, lecz tylko w łacińskim lub niemieckim, przeto tekst powyższy może być tylko tłumaczeniem oryginalnej ordynacyi.

327. 1521. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Decretum consulum Cracoviensium inter pellifices Cracovienses et Casimirienses litem dirimens.

Feria quinta ante Michaelis. — Domini consules ex speciali commisso regie maiestatis decreuerunt et inuenerunt inter pellifices Cracouienses et Cazimirienses in causa, quam inter se tumultuarie agebant occasione nonnullarum discordiarum mutuo habitarum, ita, quod de cetero pellifices Cracouienses non debent vetare familiam pellificibus Casimiriensibus, verum eis committere, vt apud eos laborarent; deinceps vero, si forsan aliquando euenerit aut contigerit, quod aliquis artificij eorum pelliparie siue sit magister siue socius aliquid contra artificium eorum hic Cracouiense excederet et illic in Cazimiria se locauerit, extunc magistri pellificum Cazimiriensium talem inter se promittunt non seruare, quoad se pellificibus nostris ac eorum contubernio in his, quibus inculpabitur, expurgaretur pro excessuque satisfaceret. Quod et domini consules Cazimirienses protunc presencialiter apud nos existentes, tueri et aduertere promittunt.

Acta Cons. Crac. 5, str. 615.

328. 1522. die 10. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de pretio vini.

Feria quarta post Concepcionis. — Domini consules protunc simul congregati vno omnium voto conclusionem statuerunt, vina pociora quecumque fuerint propinata, quod non aliter statui debent, nisi ad summum per medium alterum grossum quartam, simpliciora viginti duobus denarijs, alia eciam per gr. sicut bonitas ostenderit.

Acta Cons. Crac. 6, str. 35.

329. 1523. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae statutum de vasis stanneis conficiendis vendendisque.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia facta hominum quantumcumque memorabilia facile intereunt, nisi literarum officio fuerint memorie commendata, proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque etc. dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expe-

dit, vniuersis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia cum questi essent coram nobis famati Paulus Costan et Hieronimus Sczepanowskj ciues nostri et seniores fraternitatis cantrifusorum ciuitatis nostre Cracouiensis suo et aliorum magistrorum contubernij seu artificij sui nomine, quod cantrifusores Wratislauienses et alij externi cantaros, scutellas, talaria aliaque vasa stannea non solum in ciuitatem Cracouiensem, verum etiam passim in regnum nostrum inveherent et ea venderent ad pondus quodcumque iuxta eorum voluntatis beneplacitum, et alijs ea ipsa vasa in sua absencia sub quodam colore ad vendendum committerent, vasaque labore illorum facta vilipenderent, non aeque bona sicuti sua illa esse allegantes, et quod etiam prefati cantrifusores Wratislauienses stannum antiquum pro nouo suo in aliquod opus vel formam reducto seu elaborato permutare et de regno nostro educere soleant, in magnum tocius reipublice ipsius regni nostri detrimentum; preterea quod cantrifusores Casimirienses, Stradomienses et Clepardienses de stanno longe inferioris bonitatis et gradus, quam illi, vasa ipsa facere et in nundinis ciuitatum et oppidorum eadem vasa pro Cracouiensibus nominare et vendere soleant, cum maximo etiam illorum incommodo et laboris ipsorum contemptv, propter quod ijdem ipsi cantrifusores Cracouienses ex eorum artificio se commode sustentare et vite necessaria vna cum familia sua habere nequeant, et proinde supplicarunt nobis, vt aliquo remedio oportuno tanto illorum incommodo auctoritate nostra regia prospicere dignaremur: nos eorundem cantrifusorum Cracouiensium consentaneis supplicationibus benigne annuentes, volentesque illos in eorum collapsa conditione gratia nostra releuare, et nedum ipsorum, verum etiam communi aliorum subditorum nostrorum vtilitati consulere volentes, edocti per famatos proconsulem et consules ciuitatis nostre Cracouiensis, quibus vtriusque stanni elaborati, Wratislauiensis videlicet et Cracouiensis periculum seu probam igni facere commiseramus, quod ipsi ex huiuscemodi experimento seu proba per ignem facta, stannum Cracouiense in eodem gradu bonitatis, vtpote duodecimo sicuti Wratislauiense esse comperissent, ita vt eciam alterum ab altero a nonnullis cantrifusoribus primoribus Wratislauiensibus ad id specialiter et de industria accersitis, dinosci non potuerit, de consilio et assensv consiliariorum nostrorum tunc nobiscum existencium, ordinandum et statuendum duximus et harum serie literarum statuimus et ordinamus:

§ 1. quod nullus cantrifusor vel ciuis Wratislauiensis aut quicumque alius homo externus preter ipsos cantrifusores nostros Cracouienses possit deinceps vendere sev ad vendendum exponere aliqua vasa vel opera stannea in ipsa ciuitate Cracouiensi et alibi in regno et dominijs nostris, nisi tempore nundinarum, et quod etiam ipsi Wratislaiuenses et alij externi intra ipsas nundinas predicta opera vel vasa sua stannea non sub alio maiori vel minori pondere quam centenarij vel lapidis vendant, nec vasa ipsa vel opera nova stannea pro antiquis commutent, sed ea pro paratis pecunijs vendant, et quod eciam nullus extraneus vel indigena stannvm antiquum de ipso regno nostro educere quovis modo vel colore aut pretextv audeat, quo nostris eciam cantrifusoribus et subditis semper suppetere possit, sub ammissione ipsorum vasorum vel operum predictorum.

§ 2. Item statuimus et ordinamus, quod eciam ipsi cantrifusores Casimirienses, Stradomienses et Clepardienses non sub alio gradv bonitatis stanni quam duodecimo sicuti cantrifusores Cracouienses vasa et opera sua laborare ac vendere hic Cracouie et alibi tam intra quam extra nundinas debeant sub ammissione, uti premissum est, ipsorum vasorum vel operum suorum, et in regimine sociorum vel familie sue, discipulorum eruditione ac edoctione et ad magisterium prouectione, artificij demonstratione, in omnibusque alijs rebus, actionibus et consuetudinibus, artem cantrifusoriam concernentibus, per omnia cantrifusores ipsos Cracouienses imitari ac eorum superioritati subesse teneantur, qui experimenta sev probas de illorum vasis et operibus facere et pro malo labore eos punire plenam habebunt facultatem.

§ 3. Volumus autem et ordinamus, vt proconsul et consules Cracouienses in omnes et singulos suos cantrifusores diligenter superintendant, quod ipsi etiam sub pena predicta ammissionis operum sev vasorum laborem suum exerceant iuxta probam duodecim graduum predictam, quam in pretorio seruent, ad cuius instar omnes et singuli cantrifusores prefati stannvm aptare omnino sint astricti perpetuis temporibus et in ewm.

Quod ad eorum, quorum interest, noticiam deducimus et deduci volumus per presentes. Mandamus vobis magistris eiusdem artis cantrifusorie in ciuitate Cracouiensi, Casimiriensi, Stradomiensi et Clepardiensi existentibus, ut hanc constitucionem et ordinacionem nostram firmiter obseruetis; vobis vero proconsulibus et consulibus earundem ciuitatum districte committimus et mandamus, vt pro conseruanda et manutenenda ea ipsa ordinacione et constitucione nostra auxilium et auctoritatem vestram, quandocumque et quotienscumque necessarium fuerit, prestetis sub penis nostris regalibus in negligentes officiales statutis, et pro gratia nostra non aliter facturi. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum sigillum nostrum est presentibus appensum. Actum et datum Cracouie sabato proximo ante festum Translationis sancti Stanislai, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tercio, regni nostri anno decimo septimo. Presentibus reuerendis in Christo patribus dominis Ioanne Cracouiensi, Petro Posnaniensi et regni nostri vicecancellario, episcopis, Andrea Crziczki electo confirmato Premisliensi, Cristophoro de Schidlowyecz palatino et capitaneo Cracouiensi et regni nostri cancellario, Nicolao de Schidlowyecz castellano Sandomiriensi et regni nostri thesaurario, Ioanne Wyeczwiensky Plocensi et capitaneo Brathianensi, Ianussio Swyrczewsky Wisliciensi ac Ropczicensi et Trebowliensi capitaneo, castellanis, Ioanne Lathalsky Gnesnensi, Cracouiensi, Posnaniensi et Lanciciensi, Ioanne Carnkowsky Scarbimiriensi prepositis, secretarijs nostris, Siluestro Ozarowski succamerario nostro et Zavichostensi capitaneo, Nicolao Thomyczki tribuno Lanciciensi ac Costensi, Pisdrensi et Coninensi capitaneo et prefecto stabuli nostri, et alijs quam plurimis dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus circa premissa fidedignis, sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Christo patris, domini Petri episcopi Posnaniensis et regni nostri vicecancellarij, sincere nobis dilecti. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris dominj Petri episcopi Posnaniensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Pieczęć oderwana, pozostał tylko sznurek z czerwonego, białego i zielonego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

330. 1524. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, magistros contuberniorum Casimiriensium magistris contuberniorum Cracoviensium subiectos non esse.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presencium vniuersis, quia cum questi essent coram nobis opifices oppidi nostri Casimirzs apud Cracouiam, de magistris contuberniorum seu artificiorum ciuitatis Cracouiensis, quod illi superioritatem et iurisditionem in eos ac eorum socios seu famulos sibi vendicantes et pro directoribus ipsorum se gerentes, illos pro libito suo punirent et mulctarent, ac ipsos, eorum socios et discipulos apud illos edoctos, artem ipsorum apud se in ciuitate Cracouiensi et alibi extra illam exercere tanquam eius exercende imperitos non permitterent, sed et socijs suis, ne apud illos laborarent, sub certis penis inhiberent, et pluribus alijs modis, contumelijs et grauaminibus ipsos magistros Casimirienses eorumque famulos seu socios et discipulos temere afficerent, in magnum eorum preiudicium, grauamen et detrimentum, et contra aliorum hominum de illis eorumque artificio et artis peritia bonam existimationem, supplicassentque nobis dicti artifices Casimirienses, ut illis in ea re opportuno modo auctoritate nostra regia prospicere dignaremur: nos auditis ipsorum magistrorum contuberniorum Cracouiensium allegationibus et responsis, qui nullo jure aut munimentis vel priuilegijs, sed sola ciuitatis Cracouiensis eminentia et consuetudine nitebantur, considerantesque frustra contubernia artificiorum in alijs ciuitatibus et oppidis instituj, si eorum magistri, socij et discipuli in eisdem ciuitatibus et oppidis in sua ipsorum arte edocti, alibi contemnerentur ac ab vsu et exercitio sue artis tanquam minus ydonei et imperiti seu indigni aut insufficienter edocti prohiberentur, necnon etiam animaduertentes nos ipsi, et per officiales ac alios subditos nostros certiores factj, ipsos magistros artifitiorum oppidi nostri predicti Casimirzs bene et diligenter artifitia sua exercere et habere ab antiquo fraternitates et contubernia sua a contubernijs ciuitatis Cracouiensis distincta et separata, et per nostros predecessores instituta, illa approbavimus et approbamus, ipsosque magistros artifitiorum in oppido Casimirzs degentes, ac eorum socios et discipulos per eos edoctos, pro sufficienter et legitime edoctis haberi et reputari vbique volumus et decernimus, mandantes, ut ipsi magistri contuberniorum Cracouiensium se deinceps ad regenda artifitia et contubernia dicti oppidi Casimirzs ac ad iurisditionem et animaduersionem in eorundem contuberniorum et artificiorum Casimiriensium magistros eorumque socios, famulos et discipulos exercendam sese non intromittant, et illos pro imperitis et insufficienter edoctis habere et reputare vel illis et alicui illorum, quominus Cracouie et alibi ad exercicium artis sue suscipi et admittj, resque per ipsos factas seu elaboratas vbique vendere possint, aliquod impedimentum facere, eas-

demque res vituperare non presumant, sub pena viginti marcarum pecunie monete et numeri regni nostri consueti, quadraginta octo grossos in quamlibet marcam computando, nobis et fisco nostro regio per magistros contuberniorum seu artificiorum ipsius ciuitatis nostre Cracouiensis tociens, quociens huic decreto nostro contrauenerint, irremissibiliter persoluenda. Quam quidem penam volumus non solum generatim ad omnes magistros contuberniorum et artificiorum Cracouiensium, quando simul vniuersi quidpiam contra hoc decretum nostrum commiserint, sed etiam singulatim ad vnumquemque illorum, aliquid contra idem decretum attentantem seu facientem, extendj tamdiu, donec ijdem magistri Cracouienses literas et priuilegia super sua superioritate et iurisditione, necnon facultate dirigendi et gubernandj alia externa contubernia ac etiam illorum magistros, socios et discipulos puniendj et mulctandj coram nobis exhibuerint; que cum viderimus iuste et legitime esse confecta et emanata, illa in eorum robore conseruabimus. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Actum et datum Cracouie feria quinta proxima ante dominicam Iudica, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni nostri anno decimo octauo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris, domini Petri Cracouiensis et Posnaniensis episcopi, ac regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana, pasek tylko pargaminowy pozostał.

331. 1524. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum »quo decernitur, non dependere magistros et socios cuiuslibet artis et contubernii Clepardiensis a Cracoviensibus, quinimo Clepardiae edocti ex discipulis socii, ex sociis magistri, censeri pro bonis et peritis tam Cracoviae quam ubique declarantur«. Feria V. proxima ante dominicam Iudica.

Z sumarycznego zatwierdzenia przywilejów miasta Kleparza, wydanego przez Augusta III w Warszawie d. 24 listopada 1738.

332. 1524. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum inter sutores et cerdones Cracovienses litem dirimens.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presencium vniuersis, quia cum questi essent coram nobis sutores ciuitatis nostre Cracouiensis, quod cerdones apud eandem ciuitatem degentes, non sufficienter pro eorum necessitate cutes illis subministrarent easdemque viliores sev deteriores eis venderent ac meliores extra regnum educerent, supplicassentque nobis ipsi su-

tores, ut illis officinam cerdonicam preparandi seu aptandi pro eorum artificio per ipsosmet ipsas cutes construere permitteremus; ex aduerso uero predicti cerdones allegassent, in iure ciuili Maydemburgensi expresse cautum esse, ne sutor quispiam artem cerdonicam, cerdones vero sutrinam exerceant et calceos faciant, simul ac citassent decretum nostrum inter consules et communitatem Cracouiensem in conuentu Pyotrkouiensi proxime preterito latum, dispones, quod vnusquisque artifex ita artem suam exercere deberet, ne esset in preiudicium et detrimentum alijs artificibus, cuiquidem decreto derogaretur, si sutoribus ea facultas edificande officine cerdonice permitteretur, et insuper ipsi etiam cerdones allegassent, nescire sutores ita preparare corium, quemadmodum ipsi cerdones seu coriarij in hac et non in alia arte versati sciunt et proinde et calcei ex corio per sutores elaborato seu preparato facti, modici essent valoris, que res cederet in commune multorum hominum incommodum et detrimentum, necnon recensuissent, si sutoribus facultas exercende artis cerdonice permitteretur, quod in ciuitatibus insignioribus regni nostri nusquam fieri hactenus solitum est, se nequaquam commode sustentare posse, sed relictis sedibus suis necessario illos hinc alio migrare opportere, supplicassentque, ne hanc sutorum peticionem ad exaudicionis graciam in eorum detrimentum admittere, sed ipsos ac illos eciam in sua ipsorum propria arte eiusque vsu benigne conseruare iuxta antiquam consuetudinem dignaremur: nos mature nobiscum reputantes ipsorum sutorum querelam ac etiam cerdonum seu coriariorum predictorum allegationes, considerantesque censum nostrum, quem cerdones quotannis non exiguum nobis pendunt, diminui vel etiam perdi posse, si sutoribus officina cerdonica concederetur, considerantes etiam ipsos sutores Cracouienses officinam cerdonicam ad preparandas cutes prius non habuisse et ea non indigere, existentibus hic compluribus cerdonibus, ac decens esse, vt vnusquisque arte sua contentus sit, quo reliqui commodius se enutrire sev victum sibi querere possint, decreuimus et harum serie literarum decernimus, vt sutores Cracouienses artis sue duntaxat studium habeant et non cerdonicam exerceant, sed soli cerdones seu coriarij illi et non sutrine ita incumbant, ut sufficienciam cutium seu corij bene elaborati tam ipsis sutoribus, quam etiam alijs opificibus Cracouiensibus corio indigentibus suppeditent, cutesque magnas sev precipuas media marca pecunie, monete et numeri regni nostri consveti ad sumum, alias vero cutes minores iuxta earum quantitatem conuenienti et equo pretio ipsis sutoribus et alijs artificibus predictis vendant ac extra regnum nostrum illas non educant. Et quia liberum est cerdonibus de Casimiria, Stradomya et Cleparzs ac alijs extraneis vndecumque venientibus, cutes et corium ad hanc ciuitatem Cracouiensem vna die in ebdomada, videlicet singulis ferijs tercijs vehere et in eadem ciuitate Cracouiensi vendere, proinde prospicere volentes cerdonum predictorum Cracouiensium indempnitati, permittendum illis duximus et presentibus permittimus, vt prouisa sufficientia cutium sev corij dictis svtoribus et alijs artificibus prefatis, possint reliquas cutes hic Cracouie alijs ciuibus et mercatoribus quibuscumque et vndecumque advenientibus vendere, illas tamen soli ipsi cerdones Cracouienses extra regnum ad vendendum transmittere non debent nec poterunt. Sub penis nostris regalibus et pro gratia nostra non aliter facturi. Harum quibus

sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Actum et datum Cracouie feria sexta proxima ante dominicam Ivdica, anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo quarto, regni nostri anno decimo octauo. — Petrus episcopus et vicecancellarius spt. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri Cracouiensis et Posnaniensis episcopi ac regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym, znajduje się w przechowaniu cechu szewców Krakowskich. Drugi oryginał jest znacznie uszkodzony i bez pieczęci. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

333. 1524. die 25. m. Maii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter funifices Cracovienses et Bochnenses litem dirimens.

Feria quarta vigilie Corporis Cristi. — Domini consules innitendo concordie prius inter funifices hic nostros Cracouienses et Bochnenses antehac coram nobis de ambarum parcium consensu facte, occasione separacionis fraternitatis ab annis aliquot multis mutuo insimul inter eos habite et obseruate, decreuerunt et presentibus decernunt, pretactos funifices Bochnenses ab obseruancia fraternitatis seu contubernij nostrorum hic funificum Cracouiensium esse liberos et absolutos, ita quod exnunc et deinceps memorati funifices Bochnenses separatim contubernium et fraternitatem libere tenere et habere possunt, familiamque suam regere et gubernare iuxta consuetudinem et statuta similium contuberniorum aliarum ciuitatum, socijque illic laborantes apud illos, hic ecciam suscipi debent, sed et discipuli eorum apud eos plene artificium eorum edocti, cum illic Bochne senioribus illius artis collacionem fecerint aliaque secundum artis et contubernij consuetudinem sufficienter contentauerint, hic Cracouiam laborandi venientes, in nullo a nostris funificibus impediri debent, verum pro idoneis et sufficienter edoctis suscipi, nec secundario, prout antehac astringebantur, collacionem seu propinam hic nostris funificibus facere tenebuntur.

Acta Cons. Crac. 5, str. 906.

334. 1524. die 15. m. Iunii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens.

Feria quarta ipso die Vitti. — Decretum dominorum inter funifices Cracouienses et aruinarios, quod aruinarij non debent amplius in institis suis vendere funes cuiuscumque sortis sicut alias soliti erant, quod erat in magnum dampnum funificum et precipue cum eosdem funes ab exteris funifi-

cibus emebant, exceptis *lyczaky*, quos vendere poterint; domini tamen fecerunt et prolongauerunt eis terminum aduc vsque ad festum Michaelis.

Acta Cons. Crac. 5, str. 917.

335. 1524. die 15. m. Iulii, Cracoviae.

Consules Cracovienses currificibus mandant, ut rotificibus armaturam restituant.

Feria quarta ante Marie Magdalene. — Domini decreuerunt ac mandauerunt, quod Stanislaus Zolandeck et Iacobus Wyelkj seniores currificum, debent restituere armaturam, quam contubernio rotificum tenentur, videlicet duas loricas, duas galeas, duos gladios, duas lanceas alias *osczepi*, et hoc facere debent ab hinc ad quindenam sine vlteriori dilacione et tuicione cuiuscunque rej.

Acta Cons. Crac. 5, str. 935.

336. 1525. die 1. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de barbitonsoribus.

Vigilia Purificacionis. — Domini consules vnanimi voto senioribus barbitonsoribus et consequenter omnibus indixerunt et commiserunt, vt a modo et in post nullum wulneratum aut lesum in curam suscipiant atque medant, priusquam ex eo resciant, a quo et cur lesus est, dominisque tandem si non vesperi sequenti tamen mane intiment, infirmos tamen a cura non dimitant, ne periclitentur inde, si viderent eos absque sermone ex debilitate esse.

Acta Cons. Crac. 6, str. 90.

337. 1525. die 26. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de sale minuto vendendo.

Feria quarta ante Crucis. — Cum orta fuisset contencio inter salicidas seniores et iuniores racione vendicionis salis minuti seu albi, quoniam tale sal non nisi in institis acialibus vendebatur, ex quo institas medias possidentes se grauatos cum sentirent, id namque in damnum non mediocre eis cedebat, nobis hanc ipsam causam discuciendam et decernendam proposuerunt. Quare domini, vt caritas inter eosdem omnisqueque conseruaretur, decreuerunt inter eos a modo et peramplius firmiter inuiolabiliterque seruandum, quod tale sal album in sex institis vendj debet septimanatimque, hoc est qua-

libet septimana ex eisdem sex institis in alias sex institas talis vendicionis salis commutacio transferrj debet et sic ordinarie ad alias sex institas sicque circulariter semper transferrj, nec continue in vnis et eisdem institis vendi debebit.

Acta Cons. Crac. 5, str. 1090.

338. 1525. die 14. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de institis sub Cruce sitis.

Feria 3a post Reminiscere. — Domini consules ad querelam seniorum ex institis concluserunt vnanimi voto, quod peramplius sub Cruce non nisi pauperes femine et vetule sedere debent; ille vero, que alium victum habere possunt, illis locus ille accipi debet, nec aliquid ibidem vendi debet in damnum et preiudicium institorum, exnuncque Madlena Murarka et Dorotea ibidem locum habere non debent, quia alium victum habere possunt, sed et alie, quecumque reperte fuerint, datumque est eis tempus ad vendendum res, que (s) habent pronunc, ad festum Pentecostes proximum, ibidemque loca euacuare debent.

Acta Cons. Crac. 6, str. 92.

339. 1525. die 24. m. Martii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter funifices et arvinarios litem dirimens.

Feria sexta ante Letare. — Cum orta fuisset quedam contencio inter funifices et aruinarios, funifices enim ex decreto dominorum anno 1524, ipso die Vitti facto, aruinarijs funes cuiuscumque sortis exceptis *liczaky* vendere in institis suis cum prohibere vellent, et omnia, vt picem factam alias *mays*, sepum, aruinam, sonas seu cordas pro flagellis, frena et flagella etc. eisdem prohibere nitebantur, ex quo aruinam se conatos sencient (?), hanc causam dominis determinandam inter se dederunt, vbi domini ad instantes preces parcium hanc infrascriptam edixerunt sentenciam, quod aruinarij ex priorj vt supra decreto nullos funes cuiuscumque sortis vendere presumant, nam hoc in damnum funificum erat, exceptis *liczaky* et cordis seu sonis pro flagellis, frena insuper et flagella, et hoc sub pena quinque marcarum; picem autem factam alias *mays*, sepum, aruinam, *schly* ex coreis antiquis et alijs et funibus factas et ceteras res eos concernentes, absque funificum quauis renitencia a modo et peramplius, vt alias antiquitus soliti erant, vendere debent et poterunt.

Acta Cons. Crac. 6, str. 94.

340. 1525. die 5. m. Novembris, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae cum contubernio carpentariorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium pactum de campana magna regia in ecclesia cathedrali Cracoviensi pulsanda.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithvanie, Russie, Prussieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium vniuersis, quia nos scientes sanctuarios ecclesie cathedralis Cracouiensis multis laboribus in eadem ecclesia cathedrali cum in pulsu communium eius campanarum, tum etiam aliarum rerum ipsius cura, que ex eorum officio et debito illis assidue incumbit, plurimum esse districtos et longe impares viribus a numero eorum ordinario, vt magnam campanam nostram regiam, quam Deo vere optimo, vere maximo ac Virgini Deipare, sanctisque ipsius ecclesie cathedralis Cracouiensis et regni nostri patronis fieri et illic appendi in turri inter alias campanas fecimus, bene pulsare possent, volentes opportuno modo prouidere, vt ea ipsa campana nostra possit facilius illius ecclesie vsibus ad conuocandum clerum et alios Christifideles ad agenda et audienda diuina officia, illic agi solita, saltem in precipuis festiuitatibus exhiberi, hunc contractum per generosum Seuerinum Boner burgrabium castri nostri Cracouiensis, necnon Byecensem ac in Oczyecz et Rapstin capitaneum, magnumque procuratorem nostrum et prefectum salinarum nostrarum Cracouiensium fecimus cum magistris et socijs contubernij carpentariorum in ciuitate Cracouiensi ac oppidis Casimiriensi et Clepardiensi degentibus, qui, si quid detrimenti in structura, que eandem campanam sustinet, accideret, id commodius quam quiuis alter reficere poterint, quod carpentarij prefati ipsam campanam nostram pulsare debeant et teneantur absque omni negligencia et contradictione ad festa inferius descripta, incipiendo a primis vesperis, deinde ad matutinum, maturam et summam missas ac secundas vesperas festi Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi; item ad primas vesperas ac maturam et summam missas et secundas vesperas festorum sanctorum Steffani prothomartyris et Ioannis apostoli et ewangeliste, sanctorum Trium Regum, Purificacionis et Annunctiacionis sancte Marie, item ad summam missam diei sabati in vigilia Pasche ac ad matutinum, maturam et summam missas et secundas vesperas dominice Resurrectionis Domini, item ad maturas et summas missas ac secundas vesperas reliquorum duorum festorum eiusdem festi Resurrectionis Domini; item ad primas duntaxat vesperas ac maturas et summas missas festiuitatum sanctorum Adalberti, Sigismundi regis, Floriani martiris et etiam natalis sancti Stanislai gloriosi pontificis et martiris in Mayo; item ad primas et secundas vesperas ac maturam et summam missas festi Ascensionis Domini; item ad primas vesperas, matutinum, maturam et summam missas et secundas vesperas dominice Penthecostes; item ad maturas et summas missas et eciam secundas vesperas ferie secunde et tercie Penthecostes; item ad primas et secundas vesperas ac maturam et summam missas festi sancte et indiuidue Trinitatis et similiter Corporis Christi; item ad processionem infra summam missam eodem die Corporis Christi, si aure temperies

adfuerit, et pluuia non impedierit; item dominica infra octauas Corporis Christi similiter ad processionem infra summam missam, si ipsam processionem in die Corporis Christi pluuia fieri non permiserit; item in octaua Corporis Christi ad processionem tantummodo; item ad primas et secundas vesperas ac maturas et summas missas festorum reliquorum infrascriptorum, videlicet Natiuitatis sancti Ioannis Baptiste, Petri et Pauli apostolorum, Visitacionis, Assumptionis ac Natiuitatis gloriosissime domine nostre virginis Marie, translacionis sancti Stanislai in Septembre, Venceslai, Omnium Sanctorum et Conceptionis ipsius sanctissime domine nostre virginis Marie, sub pena vnius fertonis seu duodecim grossorum pro qualibet negligentia in pulsando commissa, a negligentibus et contumacibus ipsis magistris et socijs dicti contubernij carpentariorum supra nominatorum, per seniores eorum magistros ad eorum fraternitatem irremissibiliter exigenda. Nos vero pro eorundem carpentariorum predictorum fatiga seu labore et diligentia in pulsanda ipsa magna campana nostra per eos prestita, ipsis omnibus in commune vnam marcam pecuniarum cum media de prouentibus nostris ex depositorio allecum prouenientibus, singulis anni quartalibus soluendam assignavimus et harum serie literarum assignamus. Qvocirca tibi generoso Severino Boner magno procuratori nostro Cracouiensi moderno et cuicumque alteri magno procuratori pro tempore existenti mandamus, vt predictam summam vnius marce cum media singulis anni qvartalibus ipsis magistris et socijs carpentariorum de ciuitate Cracouiensi ac oppidis Casimiriensi et Clepardiensi sev eorum contubernio et fraternitati pro pulsu dicte campane nostre soluas et extradas, ac oleum, funes, candelas et alias res ad pulsum ipsius campane nostre et pro eius reparacione ipsis necessarias, quociens opus fuerit, illis ex magna procuratione ad rationem eius proventuum subministres. De qua summa cum pro singulis rathis Quatuortemporum eisdem carpentarijs fuerit soluta, ipsi te quietabunt; nos vero eorum quittancias perinde atque nostras proprias rathas et gratas habebimus tibique in racione suscipiemus. Vobis vero proconsulibus et consulibus Cracouiensibus, Casimiriensibus et Clepardiensibus modernis et pro tempore existentibus, districte mandamus, vt cum per seniores magistros contubernij predicti carpentariorum fueritis requisiti, omnes et singulos tam magistros quam socios ex eodem contubernio et societate carpentariorum vobis delatos, qui negligentes in pulsando aut contumaces et ipsis magistris suis senioribus inobedientes fuerint, vel penam pecuniariam pro sua negligentia soluere noluerint, pena carceris puniatis. Pro gratia nostra non aliter facturi. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouie die dominico intra octauas festi Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, regni vero nostri anno decimo nono. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri Thomyczky episcopi Cracoviensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu cieśli Krakowskich, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

341. 1526. die 4. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de cerevisia coquenda vendendaque.

Feria quinta ante Epiphaniarum Domini.

§ 1. Spectabiles et famati domini proconsul et consules Kazimirienses residentes et antiqui omnes simul et insolidum ad continuas propositiones et instancias tocius contubernij braseatorum Kazimiriensium contra et aduersus ciues et incolas Pontis Regalis voto ac decreto vnanimi inuenerunt et decreuerunt, quod decetero ab hodierna die peramplius temporibus perpetuis incole Pontis Regalis singuli cuiuscunque artificij aut condicionis extiterint, penitus nulla brasea alibi facta tam Cracouie, quam vbilibet in alio loco, neque eciam ceruisias aduecticias seu extraneas adducere et inuehere debent, siue ex alienis et aduecticijs braseis alibi elaboratis et quouismodo adductis ceruisias braxare et braxatas propinare presumant, dumtaxat ex braseis Kazimiriensibus hic elaboratis, sub pena quinque marcarum peccunie, per quemlibet transgredientem et contrauenientem huic decreto tociens, quociens quispiam ipsorum de talibus conuictus aut in tali repertus fuerit, ad pretorium dominis consulibus soluenda irremissibiliter et sine vlla cuiusuis contradictione.

§ 2. Insuper senatus ipse insolidum vnanimiter decreuit, et in eorundem ciuium vtrimque astancium (presencia) inuenit temporibus perpetuis seruandum, quod de cetero nullus ciuium tam in ciuitate Kazimiria, quam in Ponte Regali diebus festiuis seu dominicis debeant incipere braxari ceruisias post prandia, vt hactenus consueuerunt, duntaxat diebus licitis laboribus sub pena trium marcarum tociens quociens consulatui soluenda.

Acta Consul. Casimir. 755, str. 99.

342. 1526. die 18. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae inter teloneatorem Cracoviensem et salicidas Cracovienses litem dirimens statuit, vectores salicidarum a portorio liberos esse debere.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, totiusque Prussiae ac Mazouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium vniuersis, quia cum questi essent coram nobis venditores salis Cracouienses de generoso Ioanne Gromacki theloneatore nostro Cracouiensi, quod ille cogerit eorum vectores, quos ipsi conducunt de villis et oppidis vicinis pro conuehendo sibi sale de zuppis nostris Cracouiensibus huc ad depositorium salis Cracouiense, et assereret eosdem vectores, cum non essent ciues Cracouienses, libertate ac immunitate ciuium Cracouiensium a soluendis theloneis gaudere non posse nec debere; e diuerso vero venditores salis praedicti allegassent, quod nunquam alias hi ipsi vectores, qui salem

eis ducunt, eiusmodi theloneum Cracouiense soluere consueuerunt: nos sufficienter informati ex relatione ac testificatione ipsius Ioannis Gromacki theloneatoris nostri et aliorum fide dignorum hominum, quod praedicti vectores salem de zuppis nostris Cracouiensibus ad depositorium Cracouiense ducentes, vndecunque illi fuerint, nunquam theloneum Cracouiense ab equis suis soluebant, decreuimus et harum serie literarum decernimus, quod deinceps ijdem vectores salem vti premissum est, venditoribus salis Cracouiensibus de zuppis nostris Cracouiensibus huc ad depositorium salis ciuitatis nostrae Cracouiensis ducentes, non molestentur pro soluendo eo ipso theloneo Cracouiensi ab equis suis, nec ipsum theloneum ab eis exigatur seu recipiatur. Quapropter tibi generoso Ioanni Gromacki theloneatori nostro Cracouiensi et alijs theloneatoribus nostris Cracouiensibus pro tempore existentibus mandamus, vt vectores dictorum venditorum salis Cracouiensis in libertate eorum antiqua conseruetis, ac ab eorum equis, cum salem ducunt ad depositorium salis Cracouiense, theloneum nostrum Cracouiense non exigatis, nec recipi aut exigi faciatis pro gratia nostra. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est impressum. Datum Cracouiae die s. Lucae euangelistae, anno Iesu Christi 1526, regni nostri 20. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Ad mandatum regiae maiestatis proprium.

Acta Cons. Crac. 31, str. 761.

343. 1527. die 4. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de senioribus contubernii cingulatorum eligendis.

Actum feria secunda post Purificacionis. — Inter magistros artificij cingulatorum ad frequentes querelas tocius contubernij eorum occasione electionis seniorum, domini consules cupientes, ne inpost huiusmodi eueniant difficultates, inuenerunt et decreuerunt, quod a modo et deinceps cum seniores eligi debent, ex senioribus vnum iuniores magistri eligent, ex iunioribus vero seniores itidem vnum eligere debent, qui illius anni preesse toti contubernio debent.

Acta Cons. Crac. 7, str. 150.

344. 1527. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter sutores, cerdones et lanios litem dirimens.

Feria secunda post Inuocauit. — Domini consules in pretorio congregati ad frequentes et sepissimas altercaciones et querelas contubernij sutorum in et contra contubernium cerdonum hanc infrascriptam edixerunt sentenciam, innitendo decreto maiestatis regie per suam maiestatem dudum eis vtrinque dato, circa quod et eosdem in toto remittunt, edixerunt:

§ 1. quod sutores non debent habere garbhus, cerdonesque vt eisdem cuttes ad sufficienciam dare possent, nullas cuttes e regno educere debent etc. secundum laciorem eiusdem sue maiestatis decreti continenciam.

§ 2. Item lanij nullas cuttes boum aut aliorum iumentorum ad reuendendum emere debent in damnum et preiudicium mercatorum et cerdonum; verum ex bobus ac iumentis per eos mactatis easdem cuttes libere vendere poterunt.

Acta Consul. Crac. 7, str. 172.

345. 1528. die 28. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de pretio cervisiae.

Feria sexta post Bartholomei. — Domini statuerunt actuale cereuisie per 12 gr. usque ad festum s. Michaelis.

Acta Cons. Crac. 7, str. 438.

346. 1529. die 22. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de pane coquendo et de mercede familiae pistorum.

Feria quinta ante Adalberti s. — Orta controuersia et dissensione inter magistros contubernij pistorum sociosque ac familiam artificij eorundem occasione laborum in coquendo seu faciendo pane omnis generis solitorum, precijque familiam concernentis, negocium tandem in dominos consules deuolutum. Vnde domini maturo super id consilio habito, pro commodo et vtilj tocius ciuitatis consultacione controuersiasque simul et discordias inter magistros pistorum et familiam amputare volentes, hanc infrascriptam tam pro bono ciuitatis quam contubernij ipsorum de consensu ecciam et vnanimi tam magistrorum quam sociorum personaliter astancium et id libere suscipiencium voluntate ordinacionem fecerunt:

§ 1. In primis quia antehac non sine magna et grauitate artificijque inordinacione sed et ciuitatis incommodo cum panis siligineus aut triticeus coquebatur, pro vna vice duo integri sacci farine elaborabantur exindeque propter molem magnam panis distortus, insipidus, simileque itidem vt comuniter fiebant, conclusum ac statutum est, vt a modo et deinceps pro vna vice in coquendo pane non nisi vnus saccus farine elaborari debet, familieque a sacco soluetur medius grossus. Eodemque modo de pane triticeo seu simulis intelligendum est, quod pro una ecciam vice non nisi vnus saccus in coquendis et faciendis simulis elaborabitur, familie itidem a sacco medius grossus dabitur.

§ 2. Item in laborandis seu coquendis circinellis is ordo seruabitur, prouiso eo, vt in ciuitate circinelli semper recentes, sapidi et pulcri invenian-

tur, decretum itidem est, quod non nisi vnus saccus farine pro vna vice elaborari debet, preciumque familie hoc modo soluetur: huic, qui circinellos fornacem imponit, quem *schüber* vocant, duo grossi soluentur; duobus item, qui circinellos faciunt, quos *wirzkerze* appellant, per vnum grossum soluent, alijs item, qui minorem fatigam habent, vt est *lenger, clomer, awssider*, per quatuor ternarios dabunt.

§ 3. Ibidemque circa laborandum probe ac honeste se gerere familia debet, nec verbis inhonestis vnus alium impetere, aut pias aures innocentum virginum puerorumque apud magistros circa laborem quouismodo ledere presumant, sub graui dominorum pena; inter se ecciam pacifice et quiete viuere familia nec aliquos tumultus facere debet, sub pena itidem dominorum et incarceracionis.

§ 4. Item in molendino cum grana tritici seu siliginis moliuntur, precium hoc modo familie soluetur: a tredecim modijs tritici, quod ipsi *schrot* vocant, vltra expensas familie, pro precio sex gr. soluuntur, a *schrot* siliginis vltra expensas gr. tres dabuntur.

Acta Cons. Crac. 7, str. 577.

347. 1529. die 14. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta contubernii cingulatorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouie significamus tenore presencium, vniuersis et singulis, quia animo voluentes predecessorum nostrorum consulum Cracouiensium in augenda republica ciuitatis huius summam curam et diligentem prouisionem, nec id, quod regimen bonum artificum mechanicorum, qui non paruam ciuitatis partem vendicant, attinet, pretermisere: illis etenim bene regentibus ciuitas tum commodi tum laudis non modicum habet, ad petita magistrorum contubernij cingulatorum, qui et questi sunt, quod ignis voragine, quo misere tota afflicta est ciuitas, certe quedam eorum constituciones per predecessores nostros illis date, absumpte sint, articulos infrascriptos de consensu vnanimj omnium illorum confectos, approbauimus, confirmauimus, approbamusque et confirmamus presencium tenore, ad arbitrium tamen et voluntatem nostram hec omnia mutandi in toto vel in parte.

§ 1. In primis cum ex consuetudine denuncciatum fuerit magistris artificij, vt contubernium seu czecham veniant in negocijs regie maiestatis, pro hora designata venire qui neglexerit, soluet duodecim grossos ad czecham; cum vero in negocijs dominorum consulum vocabitur et id neglexerit quis, sex grossos pene soluet. Sin autem denuncciatum fuerit sub pena seniorum, negligens soluet vnum grossum.

§ 2. Item quicunque artificij cingulatorum magister esse voluerit seu affectauerit, ex consuetudine [ab antiquo] obseruata magisterium comprobare tenebitur, facereque inprimis certos labores alias *stuckj* artificium concernentes debet, videlicet *zienckel schneydanj, [gort]spanck schneidanj, onitheisa* cum tribus *vorczle, rinskj pass s schrotowanym geschneidem, przenczky kv schneidowy;*

vnde quiuis magisterium affectans labores vt supra magisterium comprobantes sufficienter facere et expedire debet, antequam vxori desponsabitur, assignabuntque eidem seniores magistri ad peragendum labores huiusmodi spacium duarum septimanarum, sique interim non confecerit, alias duas septimanas eidem prolongabunt. Cumque labores huiusmodi parati fuerint, eosdem magistris presentari debet, et illj discernent, an labor ille magistrum valet nec ne; cum vero labores illi acceptabuntur, duodecim grossos in czecham soluet pro armis comparandis. Item in spacio quatuor septimanarum sex grossos soluet, et notario grossum vnum, eundem tandem seniores dominis consulibus presentabunt pro iure ciuili suscipiendo. Ibidem ecciam litteras genelogie, conseruacionis sue tum et doctrine, si alibj artificium didicerat, monstrare tenebitur. Quiuis ecciam magister nouus in medio anno, postquam in czecham acceptatus fuerit, vxorem legittimam superducere erit astrictus, et interim in medio isto anno honeste ac probe viuere debet.

§ 3. Item quicumque magistrorum iuuenem ad doctrinam seu disciplinam suscipere wlt, eundem duabus septimanis in proba habebit, compertoque quod sibi placuerit, eundem ad annos quatuor conueniet, isque iuuenis sex grossos ad czecham dabit.

§ 4. Vidua post mortem mariti sui nullum iuuenem in disciplinam suscipere poterit; is tamen, qui circa maritum suum disciplinari ceperat, edocere circa viduam defuncti artificium ceptum debet.

§ 5. Item pro commodo et adaugenda ciuitatis laude, de consensu tocius contubernij conclusum est, vt filij magistrorum eiusdem artificij, qui magisterium affectauerint, ex consuetudine magisterium comprobare teneantur, ad faciendumque labores alias *stuckj* vt supra expressos, persimile vt alij erunt astrictj. Itidem et hij, qui filias magistrorum in vxores duxerint, huic statuto subiectj erunt. Secus tamen erit de egrotis seu infirmis magistrorum filijs, hij etenim ad faciendum huiusmodi *stuck* nullo modo cogi debent.

§ 6. Omnes ecciam et singuli discipuli tum et magistrorum filij, qui artificium edocti fuerint, ad minus duos annos externas partes et ciuitates peragrare debent, discipline artificij et bonorum morum capessendi gracia, discrimine tamen in discipulis habito, qui melius vel peius artificium didicerit; de infirmis tamen et egrotis magistrorum filijs vel hijs, qui parentibus orbati fuerint, secus habebitur. Hij etenim ad visitandas externas partes non erunt astrictj, illj propter debilitatem, hij vero vt bona paterna derelicta non dilapidentur.

§ 7. Item quicumque magistrorum laborem artificij sui in capsas seu cistas imponit, seu ad ponderandum mittit, non ostensoque huiusmodi labore senioribus contubernij, eundem extra eduxerit, penam soluet dominorum vnum fertonem. Quod si labor inueniretur ineptus alias *nyegwarownj*, accipi debet in czecham et ille iuxta excessum punirj; si vero contradiceret, nec se castigacioni summittere vellet, eundem vnacum labore dominis presentare debent.

§ 8. In schmetterhawss itidem labor, qui ad venundandum exponitur, per magistros sepius conspici debet tam diuitum quam pauperum, laborque ineptus accipi et transgressor punirj. Quicumque ecciam magistrorum in domo priuatim de labore suo vltra tres florenos vendiderit, senioribusque ad conspiciendum non monstrauerit, grossos sex ad contubernium succumbet. Vxo-

res ecciam magistrorum [in] schmetterhawss laborem venundantes, honestatem omnimode et decorum in verbis tum alijs omnibus factis seruare debent, propterque meliorem cautelam magistri explorare semper eorum regimen debent. Vnde si aliqua in excessu reperta fuerit, sex grossos pene succumbet.

§ 9. Item cum aliquis pro debito per quemcumque accusatus fuerit, eidemque solucio ad quindenam per seniores demandata fuerit, illeque solucioni non satisfecerit, duo talenta cere ad czecham dabit, debitum nihilominus soluere erit astrictus.

§ 10. Item quando magister artificij aut vxor eius mortem obierit, denuncciabiturque, vt pro sepultura conueniant, is qui neglexerit, vnum grossum pene soluet, si vnacum vxore absentabitur, duos grossos dabit; si vero puer, socius artificij vel discipulus mortuus fuerit, pro sepulturaque conuocabuntur, negligentes medium grossum soluent.

§ 11. Item peratores iuxta antiquam per nos factam ordinacionem nequaquam debent in preiudicium cingulatorum in peras apponi alias *przibyacz czątkj* et *nytkj*, sed nec alium laborem, secundum quod in huiusmodi ordinacione descriptum habetur, sub pena ibidem expressa quinque marcarum. Corrigiatores ecciam nequaquam cingulos in preiudicium cingulatorum facere debent. Cinguli ecciam et labores eorum artificij, vtpote *przanczkj*, *klopkj* et *geschneide* in damnum et dispendium eorundem cingulatorum ab externis nequaquam aduehi debent, huiusmodique labores externi accipi debent et dominis presentari.

§ 12. Item cum vnus contra alium id, quod bone fame contrarium sit, dixerit, siue sit magister siue socius, accusator hic in loco manebit, is vero, cui obiectum quid fuerit, expurgare se tenebitur ex aliunde testimonia apportaturus sufficiencia. Si de obiecta calumnia sese expurgauerit, accusator expensas, fatigas, negligencias eidem reponere ac refundere tenebitur.

§ 13. Item cum socius ex aliunde in ciuitatem aduenerit, inprimis vidua artificij illorum proui[deri] debet, [tunc seniores magistri requi]rendi si socio indiguerint, prouidendi tandem hij magistri, qui nullos socios habent, vt quiuis tam diues, quam pauper prouideatur et ita amor et paritas inter fratres conseruetur.

§ 14. Quicumque magistrorum alteri socium aut famulum verbis aut nutu alienauerit, alias *odwabyl*, sex grossos pene soluet. In schmetterhawss itidem si que magistrorum vxor alterj emptorem alienauerit alias *odwaby*, idque testimonio vicinarum contra eandem probatum fuerit, negociumque per querelam ad contubernium deuolutum fuerit, penam sex grossos soluet.

§ 15. Item magister artificium per se propter defectum et paupertatem laborare et exercere non sufficiens, apud alios magistros loco socij laborans, non debet astringi apud vnum magistrum laborare nisi vna septimana, apud alium iterum alia, et ita apud vnumquemque laborare eidem licitum erit, qui eundem habere postulauerit.

In testimonium horum sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum feria quarta vigilie Diuisionis apostolorum, anno Dominj millesimo quingentesimo vicesimo nono.

Oryginał pargaminowy nieco zniszczony, znajduje się w przechowaniu cechu mosiężników w Krakowie. Po pieczęci pozostał tylko pasek pargaminowy. Poniżej tekstu dodane są jeszcze dwa artykuły, jeden z r. 1532, drugi z r. 1536.

ad § 5. Anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, feria sexta ante dominicam Reminiscere, domini consules ex rationabilibus causis accedente tocius contubernii consensu, articulum quartum in ordine de comprobacione magisterii per filios magistrorum recassauerunt ac retractauerunt, in antiquam consuetudinem eos reducentes, vt videlicet filij magistrorum eorum artificij ad comprobacionem magisterij non cogerentur, nec (ad) faciendum *stucke* essent astricti.

§ 16. Anno M. D. XXXVI, feria sexta post Assumpcionis Marie, hic articulus iussu consulari ad postulacionem contubernii adiectus est, quod contubernium cingulariorum prouidere debet, ut gladiorum obferramenta inferiora alias *zacowky* idonea parentur, alias *gwarowne*, et ipsi quoque idonea parare tenebuntur.

Jest też w cechu spółczesne tłumaczenie polskie powyższych statutów w dwóch egzemplarzach, z którego uszkodzone miejsca oryginału uzupełniliśmy.

348. 1530. die 27. m. Iunii, Cracoviae.

De familia pileatorum.

Feria secunda ante Petri et Pauli. — Domini consules finem imponere uolentes controuersiis et altercationibus, quae inter magistros et socios pileatorum uariis de causis emerserant, decreuerunt, quod socii pileatorum posteaquam artificium secundum consuetudinem et illorum instituta edidicerint, possunt se uel in exteras regiones et loca conferre, uel hic manere et artificium laborare, quod in illorum consistere debet arbitrio et uoluntate.

Acta Cons. Crac. 8, str. 175.

349. 1530. die 1. m. Iulii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter serratores Cracovienses et Casimirienses litem dirimens.

Feria sexta in vigilia Visitacionis Marie. — Domini consules sopire uolentes controuersiam inter magistros et socios artis seratorum Cracouiensium et Cazimiriensium iam dudum uersatam, hanc in presencia dominorum consulum Cazimiriensium huc missorum, partibus consentientibus edixerunt et promulgarunt sentenciam: quod quandocumque aliquis magister siue socius Craccouiensis Craccouiae deliquerit aut excessum aliquem fecerit et demum Cazimiriam commigrarit, debet cum hac causa Craccouiam remitti ad iustificandum sese; similiter eciam si aliquis magister aut socius Cazimiriensis

aliquo illic excessu patrato, demum se Craccouiam receperit, debet etiam pro iusticiae administracione Cazimiriam remitti. Quod attinet cognominum diuersitatem alias *przemankow*, eo cognomine, quo quisque uocatus est Craccouiae, eo eciam uocetur Cazimiriae et e conuerso.

Acta Cons. Cracov. 8, str. 178.

350. 1530. die 4. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de braseis conficiendis.

Feria secunda post Visitacionis Marie virginis. — Ad querelam et proposicionem tocius communitatis et omnium contuberniorum huius ciuitatis in et contra totam fraternitatem et congregacionem braseatorum omnium, quia ipsi braseatores toti reipublice ciuili et incolis in braseis conficiendis magnam pressuram et preiudicium inferrent, ipsaque brasea illis hordeo et auena mixta venderent, prout soli velint, ciuitas vero Craccouia hac libertate vtitur, quia omnes ciues et incole, quicunque volunt aut possunt, brasea conficiunt pro vsu suo aut vendicione alijs facienda, nullam iurisdicionem a braseatorum congregacione seu fraternitate sustinentes, pecijtque ipsa communitas tota, se more Craccouie conseruare, quodque cuilibet liberum esset huiusmodi brasea conficere et confecta vendere in futurum, maxime cum nulla iura desuper haberent vel exhiberent; ex aduerso uero ipsis braseatoribus omnibus insolidum palam et per expressum beniuole in id consencientibus ac admitentibus, quo quilibet ciuium prefatorum libere brasea ipsa conficere debeat et confecta vel pro se laborare vel alijs vendere, prout melius poterit, nollentes ipsi id exnunc inposterum illis neque aut eosdem impetere in talibus: domini consules insolidum singuli residentes et antiqui in presencia domini viceprocuratoris edixerunt et decreuerunt perpetuo seruandum, quod exnunc liberum esse debet cuilibet ciuium brasea conficere et ea vendere vel pro se elaborare, prout quilibet eorum sibi conueniencius disposuerit, familiaque ad talium laborem cuiuis exnunc libera esse debet et impetita in toto. Cum vero nulla iura ostendere potuerunt ipsi braseatores, quibus se tueri possent, ea ipsa, si que illis essent, in posterum cassa et mortificata ac anullata esse debent, atque ita omnis vendicata iurisdicio ipsorum braseatorum penitus nullius roboris esse debet in euum. Que omnia et singula stantes personaliter omnes et singuli seniores contuberniorum omnium ciuitatis nomine tocius communitatis, et ipsi quoque braseatores singuli ratho et gratho seruanda susceperunt et approbarunt. Nichilominus tamen dominus viceprocurator nomine magnifici domini magni procuratoris vnacum dominis consulibus insolidum ipsis braseatoribus mandauerunt, quo ipsi reipublice grauitatem nullam inferrent in retencione braseorum, que confecta et parata haberent, nolentes fortasse eadem ciuibus administrare, debentque ea venalia ad cuiusuis necessitatem exhibere sub pena domini magni procuratoris quatuordecim marcarum, donec sibi quilibet laborare volens, competenter de necessitate prouiderit in futurum.

Acta Consul. Casimir. N. 755, str. 248.

351. 1530. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de pannis tinctis ad ulnam vendendis.

Feria quarta in crastino Annae. — Domini consules in arduis reipublicae negociis congregati, permoti assiduis querelis pannicidarum querentium sibi victum praeripi non solum a Clepardiensibus et aliis, qui morantur in Biskupie et suburbiis, verum etiam ab hiis, qui inhabitant curias magnatum, atque aliis eciam ius ciuile non habentibus, denique etiam a Iudeis, qui passim contra illorum priuilegia et uetustam consuetudinem pannos tinctos ulnatim incidunt uenduntque et alia, quae dumtaxat in pannicidio uendi debent: vnanimi omnium uoto et consensu concesserunt eisdem pannicidis liberam facultatem, ab omnibus et singulis non habentibus ius ciuile, quos siue in tendeta, siue in aliis locis omnibus iurisdiccioni nostrae subiectis offenderint pannos tinctos uendentes et ulnatim incidentes, eiusmodi res et pannos accipiendi, ad hospitalia distribuendi, et cum eis disponendi iuxta ueterem consuetudinem pro illorum arbitrio et uoluntate; si uero in domibus ciuium et testudinibus mercatorum deprehenderint ciuem aliquem pannos huiusmodi tinctos incidentem et ulnatim uendentem, debent eum nobis intimare, et ille nisi se corporali iuramento expurgarit, mulctandus erit pena quinque marcarum ab eo irremissibiliter exigendarum: exceptis tamen nundinis, inquibus liberum est omnibus omnia impune uendendi.

Acta Cons. Crac. 8, str. 197.

352. 1531. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter aurifices Cracovienses et proconsulem necnon consules Casimirienses litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Masouie etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, quia cum suborta fuisset coram nobis controuersia inter aurifices ciuitatis nostre Cracouiensis ab vna, et proconsulem ac consules ciuitatis Cazimiriensis apud Cracouiam parte ab altera, querentibus ipsis aurificibus Cracouiensibus, quod socius quidam illorum artis non suscepto iuxta literas per nos ipsis iam pridem concessas, quas coram nobis produxerunt, eorum contubernio seu fraternitate, nec demonstrato coram eis magisterio suo, exerceret clancularie illic in Cazimiria in locis abdicioribus ipsam artem, non sine dampno reipublice regni nostri ipsorumque aurificum Cracouiensium ignominia et dedecore non mediocri, asserentes laborare illum argentum multis gradibus in suo valore imperfectius argento per illos elaborari solito, cathenasque seu torques et annulos ex auricalco fabrefactos inaurare, in multorum hominum collusionem et damnum; proconsule et consulibus Cazimiriensibus pro prefato socio se ex aduerso opponentibus et al-

legantibus, concessas esse illis et eorum ciuitati ante aliquot annos per nos literas, quarum vigore mechanici ipsam ciuitatem Cazimiriensem inhabitantes, propria contubernia illic habere possent et a superioritate contuberniorum Cracouiensium absoluti essent nec ex illorum authoritate dependere in aliquo tenerentur; aurificibus Cracouiensibus predictis respondentibus et dicentibus, literas suas prefatas coram nobis exhibitas, quarum vigore aurifices Cazimirienses illorum superioritati subiecti et ad fraternitatem eorum suscipiendam astricti essent, longe vetustiores esse, quam literas per ipsos proconsulem et consules Cazimirienses coram nobis productas, que cum multo posteriores essent, derogare literis eorum predictis nullo modo possent, prout nec quitquam mentionis de derogatione eiusmodi in illis factum esset, asseuerantibus preterea ipsis aurificibus Cracouiensibus, quod si socius eorum artis prefatus aut quispiam alius non suscepta cum eis ipsorum fraternitate, nec magisterio suo coram illis demonstrato, ad exercitium eius ipsius artis sue foret admissus, multa incommoda exinde euenire posse, supplicantibusque nobis, se in vsu dictarum literarum per nos eis non tam pro ipsorum, quam communi bono concessarum, conseruari: nos auditis partium ipsarum propositionibus et responsis, visisque et auditis vtrisque literis nostris predictis coram nobis lectis, quas in suo robore conseruauimus et conseruamus, considerauimus eas ipsas literas non esse inter se contrarias seu repugnantes. Litere namque ciuibus Cazimiriensibus de habendis illis per mechanicos contuberniis a superioritate contuberniorum Cracouiensium sequestratis et exemptis, intelligi debent, si fuerit ibi tantus numerus ipsorum mechanicorum alicuius artis, qui ad faciendum et constituendum contubernium suum speciale sufficiens esse posset; secus autem esse volumus, si duntaxat ibi fuerit vnus, duo, tres mechanici alicuius artis, illi enim cum insufficientes sint ad constituendum speciale suum contubernium seu fraternitatem, suscipere debent fraternitatem mechanicorum artis sue in ciuitate Cracouiensi, eorumque authoritati et superioritati subesse et magisterium suum coram illis demonstrare. Iam quod attinet aurifices in ciuitate Cazimiriensi habitantes, volumus, vt nullus illorum in locis abdicioribus seu occultis nec in monasterijs audeat exercere suam artem et interim, dum contubernium seu fraternitas ipsorum aurificum fieri illic non poterit, quisque eorum suscipiat et habeat contubernium seu fraternitatem cum aurificibus in ciuitate Cracouiensi, eorumque superioribus subsit in omnibus, que officium suum concernunt; superiores vero ipsi eos non grauent, sed se erga illos ita gerant, prout erga alios aurifices in ciuitate Cracouiensi. Porro si contubernium aurificum Cracouiensium ad proconsulem et consules Cazimirienses aliquem sue artis illic in Cazimiria habitantem, pro eo, quod presentem ordinationem et decretum nostrum non obseruaret aut obseruare nollet seu pro aliqua alia inobedientia aut excessu detulerit, debebunt proconsul et consules ipsi Cazimirienses illum ad prestandam obedientiam eidem contubernio Cracouiensi cogere et iustitiam debitam de illo ministrare; in qua ministranda si fuerint negligentes, ministrare illam tenebitur de eiusmodi inobediente pro tempore existens magnus procurator noster Cracouiensis. Si autem quispiam aurificum Cazimiriam inhabitans, habens iam fraternitatem seu contubernium cum aurificibus in ciuitate Cracouiensi, a contubernio ipso aurificum in aliqua re, artem suam concernente,

grauatum se putauerit, debebit id grauaminis sui ad consulatum Cracouiense referre, qui illi iusticiam debitam de contubernio ipso ministrare tenebitur. In qua ministranda si consulatus ipse negligens fuerit, aut si ille, qui grauamine affectum se putauerit, non satisfactum esse sibi pro eiusmodi grauamine suo queri perrexerit, debebit ministrare ei iusticiam ipsam capitaneus Cracouiensis pro tempore existens, hoc presenti decreto nostro regio mediante, quod volumus perpetuum robur suum obtinere. Quod autem attinet socium prefatum artis aurificum in Cazimiria habitantem, contra quem questi fuerunt aurifices Cracouienses et apud quem asserebant se argentum multis gradibus deterius argento per eos elaborari solito reperisse, nos pro hac vice hoc factum ipsius ei condonamus et a quauis pena per eum propterea incursa, illum absoluimus liberumque facimus authoritate nostra; volumus tamen, vt si deinceps ibi artem suam exercere velit, suscipiat vt premissum est, fraternitatem seu contubernium cum aurificibus in ciuitate Cracouiensi, eorumque superioribus subsit et magisterium suum coram illis demonstret. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouie sabato ante dominicam Oculi, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, regni nostri anno vigesimo quinto. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris, domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dwa oryginały pargaminowe, przechowane w cechu złotników Krakowskich, opatrzone mniejszemi pieczęciami koronnemi z czerwonego wosku, zawieszonemi na paskach pargaminowych. (Kopija T. Żebrawskiego).

353. 1531. die 6. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae statuit, solum sartores ius civitatis habentes, et qui cum contubernio Cracoviensi societatem iniverunt, artem sartoriam Cracoviae exercere posse.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, quia cum saepenumero questi fuissent a longo tempore coram nobis sartores ciuitatis nostrae Cracouiensis, quod multi essent in ea ciuitate et castro Cracouiensi, qui non suscepto iure ciuili ac contubernio et fraternitate eiusdem opificij ipsorum, artem suam exercerent et nullius superioritati et disciplinae subiecti, multos excessus et insolentias passim committerent hominesque in laborandis eis vestibus plerumque colluderent, non sine dedecore et ignominia contubernij ipsorum sartorum, quibus etiam laborem praeriperent, ex quo ipsi se facultatesque suas sustentarent et prouentus nostros ac reipublicae soluere soliti essent, supplicassentque nobis, vt non solum bono ipsorum contubernij communi, verum etiam debito regimini ciuitatis et commodo nostro ac subditorum nostrorum in ea re consulere dignaremur. Nos considerantes eiusmodi supplicationem ipsorum sartorum contubernij Cracouiensis esse iustam et rationabilem, habita-

que super hac re cum consiliarijs nostris nobiscum ad praesens existentibus, matura deliberatione, decreuimus et decernimus praesentibus, vt deinceps in praefata ciuitate nostra Cracouiensi ac etiam in castro nostro Cracouiensi et burgrabiatibus alijsque locis officiorum eiusdem castri, praeterea in domibus quibuscunque et quorumcunque officialium et subditorum nostrorum sub eo ipso castro existentibus, Podgrodzie vulgo nuncupatis, item in curijs et domibus consiliariorum et officialium nostrorum ac nobilium in ea ipsa ciuitate Cracouiensi existentibus, necnon in curijs et domibus abbatum, praelatorum et canonicorum, tum etiam in monasterijs, domibus sacerdotum, collegijs, scholis, bursis et hospitalibus alijsque locis quibuslibet nullus artem sartoriam exercere audeat, nisi suscepto prius iure ciuili et contubernio ac fraternitate sartorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, exceptis tamen sartoribus ipsis, qui sunt vel erunt in seruicijs dominorum episcoporum, palatinorum et castellanorum, cum eisque et Cracouiae subsistent et vbi fuerit necessarium, proficiscentur, talibus enim liberum erit dominis suis eorum necessaria vbicunque voluerint, laborare, contradictione superiorum dicti contubernij sartorum Cracouiensium eis minime obstante. Vt autem praesens decretum nostrum in executionem ponatur et debitum suum sorciatur effectum, statuimus et ordinamus per praesentes, quod quicunque in ipsa ciuitate Cracouiensi ac castro alijsque locis supradictis non suscepto, vti praemissum est, iure ciuili et contubernio ac fraternitate sartorum eiusdem ciuitatis, artem sartoriam exercere fuerit ausus, si talis repertus fuerit in domo seu curia alicuius consiliariorum nostrorum status vtriusque, dominus vero et possessor eiusmodi curiae seu domus illum ad postulationem seniorum dicti contubernij sartorum non alienauerit seu capi ab eis non permiserit, idque superiores ipsi ad nos retulerint, nos id, quod postulauerit iusticia et executio huius decreti nostri faciemus; si talis vero repertus fuerit in burgrabiatu vel aliquo alio loco castri nostri et ciuitatis Cracouiensis aut etiam in curia seu domo alicuius officialis nostri vel nobilis, debebunt id superiores contubernij sartorum praedicti ad capitaneum ipsius castri nostri Cracouiensis vel eo absente ad suum vicecapitaneum referre, qui tenebitur dare illis in subsidium familiam suam, per quam capietur et in carcerem ponetur is ipse, artem sartoriam contra dispositionem huius decreti nostri exercens, paenaque trium marcarum pecuniae capitaneo ipsi soluenda mulctatus, ad suscipiendum nihilosecius ius ciuile et contubernium ac fraternitatem sartorum Cracouiensium erit astrictus. Si autem talis contraveniens praesenti decreto nostro in curia seu domo alicuius abbatis, praelati, canonici vel cuiuscunque alterius hominis ecclesiastici siue etiam in collegio, schola, bursa, hospitali alijsque locis iurisditioni ecclesiae subiectis, fuerit repertus, debebit dominus episcopus Cracouiensis vel eo absente vicarius suus requisitus per seniores contubernij sartorum Cracouiensium praedicti, illum eisdem senioribus et contubernio extradi vel alienari et paena trium marcarum puniri omnino mandare. Similiter si talis contraueniens huic decreto nostro fuerit repertus in curia seu domo iurisditioni officij magni procuratoriatus Cracouiensis subiecta, debebit et tenebitur magnus procurator noster Cracouiensis, si vero in domo iuri ciuili ciuitatis Cracouiensis, consulatus eiusdem ciuitatis sine vlla renitentia senioribus et contubernio extradi et paena similiter trium marcarum puniri man-

dare. Hoc addito et expresso, quod si quando contigerit vocari per seniores contubernij sartorum praedictorum eos sartores, qui erunt in burgrabiatibus et alijs locis officiorum castri nostri Cracouiensis et pro eodem tempore postulante necessitate eiusdem castri officiales illius mandauerint vniuersae familiae armatae simul stare, idque sartores ipsi seruicio castri addicti declarauerint superioribus contubernij sui, debebunt liberi et absoluti esse per illos pro illa vice a sistendo se in contubernio praedicto. Insuper statuimus et ordinamus, vt nullus consiliariorum, dignitariorum, officialium, aulicorum, nobilium ac aliorum subditorum nostrorum status cuiuscunque se opponat, quominus contrauenientes praesenti decreto nostro iuxta dispositionem illius tocies, quocies demerita illorum postulauerint, puniatur. Quod quidem decretum nostrum volumus perpetuo et inuiolabiliter obseruari. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouiae sabbato ante festum sancti Stanislai in Mayo, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, regni vero nostri vigesimo quinto. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri Thomiczki episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Z potwierdzenia króla Zygmunta Augusta z r. 1552. Jest ten tekst także przejęty w oryginalne potwierdzenie króla Stefana z r. 1581, przechowane w cechu krawców Krakowskich, z którem porównany został.

354. 1531. die 2. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio peratorum, tinctorum, bursificum et crumenariorum Cracoviensium.

Feria sexta ante Trinitatis. — Ad relationem et manifestationem seniorum contubernii peratorum, tinctorum, bursificum, crumenariorum multos esse in eorum contubernio, qui linguam germanicam non callerent, non intelligentes ea, quae in extranea lingua coram eis aguntur, et multo vtilius esse, si polonica lingua omnia agerentur, quippe quae ab omnibus intelligitur: itaque domini consules illis concesserunt facultatem czecham lingua polonica banniendi, literas e germanica lingua priuilegiales in polonicam transferendi, tum etiam omnia negotia contubernii lingua polonica agendi disponendique, quo a singulis intelligatur.

Acta Cons. Crac. 8, str. 357.

355. 1531. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae contubernio sutorum Casimiriensium viginti cameras Casimiriae sitas, confert.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus primus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae et terrarum

Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Kuiauiae, Russiae et totius Prussie, Mazouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. haereditarius princeps. Significamus praesentibus hisce literis nostris, quorum interest, modernis et futuris, quomodo generosus Seuerinus Boner de Balice, in Ogrodzynec et Kamieniec dominus, zupparius, burgrabius et magnus procurator noster Cracouiensis, Becensis et Rapstinensis capitaneus, fideliter nobis dilectus, exposuit nobis, quod prouentum et emolumentum nostrum augere et promouere cupiens, demonstrauit certum locum seu fundum super viginti cameras seu institas sutorinas in ciuitate nostra Casimiriensi ad Cracouiam per magistros sutores Casimirienses modernos suis proprijs sumptibus et impensis exaedificandas et extruendas, prout iam ad praesens exaedificatae et extructae sunt, pro et cum ijsdem memoratis sutoribus Casimiriensibus supplicando, quatenus ijsdem nunc et pro tempore existentibus magistris sutoribus Casimiriensibus super praefatis viginti cameris seu institis sutorinis priuilegium nostrum dare et concedere dignaremur. Nos itaque tam praefati Seuerini Boner, quam suprascriptorum magistrorum sutorum Casimiriensium supplicationibus inclinati, ijsdem memoratis magistris sutoribus Casimiriensibus nunc et pro tempore existentibus, clementer concessimus concedimusque effectualiter praesentibus praedictas viginti cameras seu institas in loco et fundo per praefatum Seuerinum Boner designato et declarato, ipsorum sumptibus et impensis proprijs exaedificare et extruere, extructas et exaedificatas iure haereditario cum omnibus et singulis earum fructibus, prouentibus, reditibus et emolumentis vniuersis omnibusque ipsarum attinentijs, pertinentijs, cohaerentijs, adiacentijs libere et pacifice possidere, ad habendum, tenendum, dandum, vendendum, vtifruendum, obligandum, ita, quemadmodum magistri sutores Cracouienses easdem cameras et institas sutorinas in ciuitate nostra Cracouiensi consistentes, tenere et habere, possidere, vendere, obligare, inuadiare illisque vtifrui soliti sunt. Et quoniam praedictae camerae seu institae sutorinae in ciuitate nostra Casimiriensi consistunt, ideo easdem ab omnibus et singulis oneribus regalibus et ciuilibus eximendas et liberandas esse duximus, vti quidem eximimus et liberamus per praesentes in perpetuum. Respectu quarum viginti camerarum seu institarum supranominatarum ijdem magistri sutores Casimirienses nobis nostrisque successoribus viginti florenos monetae Polonicalis, triginta grossis quemlibet florenorum computato, annui census terragij, singulis videlicet anni quartualibus florenos quinque realiter et effectualiter ad manus magni procuratoris nostri arcis Cracouiensis pro tempore praefixo pendere et soluere tenebuntur. Nos itaque praesens nostrum priuilegium super dictas viginti cameras seu institas sutorinas ad submissam eorundem sutorum praefatorum supplicationem dandum et concedendum esse duximus, prout damus et concedimus per praesentes. In quorum quidem praemissorum fidem et euidentius testimonium sigillum regni nostri praesentibus est appressum. Datum Cracouiae feria tertia ante festum Translationis s. Stanislai proxima, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, regni vero nostri vigesimo quinto. Praesentibus illustribus ac reuerendis in Christo patribus et dominis: Petro de Tomice Cracouiensi, regni nostri vicecancellario, Ioanne Karnkowski Vladislauiensi, Ioanne Choienski Praemisliensi episcopis, necnon generosis ac magnificis Christophoro de Szydlo-

wiec castellano et capitaneo generali Cracouiensi et regni nostri cancellario, Andrea comite de Tęczyn palatino Cracouiensi, atque alijs multis dignitarijs, officiarijs, secretarijs et aulicis nostris, testibus fidedignis, sincere et fideliter nobis dilectis. Datae per manus illustris ac magnifici Chrystopheri de Szydlowiec, in Szczoniełow et magna Opatouia, castellani, capitanei generalis Cracouiensis et regni nostri Poloniae cancellarij, Nouae ciuitatis Korczyn, Sohacensis, Gostinensis, Lukouiensis capitanei, fideliter nobis dilecti. — Christophorus de Szydłowiec castellanus et capitaneus Cracouiensis mpp. — Relatio illustris ac magnifici Christophori de Szydłowiec castellani, generalis capitanei Cracouiensis et regni nostri (s) cancellarij.

Z potwierdzenia króla Jana Kazimirza z r. 1661, przechowanego w oryginale w cechu szewców Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

356. 1532. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Consules Cracovienses tinctoribus, cingulatoribus et peratoribus cutes extraneas Cracoviam subvehendi dant potestatem.

Feria sexta ante Oculi. — Ad continuas querelas tinctorum, cingulariorum, peratorum atque aliorum artificum contra albicerdones, quod eis non subministrarent cuttes ad usum sui artificii necessarias, atque ex illarum defectu illis non parum damni accedere, domini consules ex causis rationabilibus concesserunt nominatis artificibus corio laborantibus, liberam facultatem eundi ad nundinas et cutes aduehendi idoneas alias *warowne*. Praesente ordinatione ad arbitrium nostrum durante.

Acta Cons. Crac. 8, str. 488.

357. 1532. die 19. m. Aprilis, Cracoviae.

Commissariorum regiorum statutum de coreis vendendis.

Feria sexta ante Iubilate. — Magnificus, generosus et spectabilis d. Seuerinus Boner castellanus Zarnouiensis, zupparius, burgrabius ac magnus procurator Cracouiensis etc. Samaritanus Vroniczki vicecapitaneus Cracouiensis, proconsul et consules ciuitatis Cracouiensis, ex commisso ac mandato sacre regie maiestatis subdelegati ad componendum et sopiendum diuersitates et controuersias inter magistros contubernij cerdonum ex vna, et sutores, cingulatores, sellatores, gladiatores, peratores, frenifices et alios artifices corio laborantes ex altera partibus, prout contra cerdones pretactos sepissime questi sunt, quod cuttes seu corigia ad necessitatem eorum non sumministrarent, modo meliores cuttes et pociores e regno educendo vel exteris venumdando, illis duntaxat viliores vendere soliti et id magno et graui precio. Et quia in presens determinari precium non potest, quo cuttes huiusmodi

vendi deberent, nam prerequirit ordinacionem et constitucionem aliarum rerum, quod ad magnifici d. Cracouiensis pallatinj officium pertinet, et donec id fiat, cuttes vendi debent secundum quod possint, iusto tamen precio, non agrauando artifices pretactos, ad comprimendumque querelas huiusmodi contubernium totum illud cerdonum tenebitur omni die demptis festiuis diebus exportare ad bancos seu iattas eorum venumque exponere pro necessitate artificum praetactorum cuttes numero centum viginti bene elaboratas et valentes, quorum tercia pars bouinarum cuttium esse debet, tercia item pars mediocrium et tercia pars simplicium, et non tres insimul cuttes, vt antehac soliti sunt, sed vnamquamque singillatim iusto vendentes precio secundum valorem vniuscuiusque. Ibidemque in iattis cum cuttibus suis exportatis, si non vendiderint easdem, sedere tenebuntur cerdones pretacti usque ad horam prandij, factumque, vt sic sufficienti prouisione cuttium huiusmodi, cerdones pretacti poterint tamen corium, quod vltra eis excrescet elaboratum, alijs ciuibus tum et exteris vendere, non tamen soli e regno educere, iuxta decretum sacre regie maiestatis, quod inter eos latum habent.

Acta Cons. Crac. 8, str. 517.

358. 1532. die 19. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum inter braxatores et braseatores Casimirienses litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Mazouieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis, quia cum suborta fuisset controuersia inter braxatores ceruisie totamque communitatem ciuitatis nostre Casimiriensis ab vna, et braseatores eiusdem ciuitatis parte ab altera, occasione grauaminum et iniuriarum inferius descriptarum, quibus querebantur se affici braxatores ipsi et communitas a braseatoribus prefatis, nos cura negotiorum reipublice tunc temporis distructi, eidem controuersiae commode intendere non valentes, commisseramus illam certis commissarijs nostris audiendam et examinandam. Qui vocatis ad se partibus, auditisque illarum propositionibus et responsis, omnia et singula coram eis inter easdem partes citro vltroque disceptata ad nos retulerunt, ad quorum relationem nos tandem super eiusmodi omnibus gravaminibus et iniurijs ac proposicionibus et responsis mature discussis et expensis, decreuimus in hunc, qui sequitur, modum:

§ 1. Inprimis, quia questi sunt braxatores et tota communitas prefate civitatis nostre Casimiriensis, quod braseatores predicti soli duntaxat brasea conficere et vendere contenderent, et neque braxatores ipsos nec quempiam alium ad conficienda illa permitere vellent, braseatoribus respondentibus et dicentibus, neminem nisi qui opificium conficiendi brasea didicerit et fraternitatem cum eis susceperit, ea ipsa brasea conficere et vendere debere ac posse, decreuimus et decernimus, quod cum braseatoribus ipsis liberum sit non modo brasea conficere ac vendere cuicumque voluerint, verum eciam

ex eiusmodi braseis suis ceruisiam braxare non solum pro suo vsu domestico, sed ad vendendum quoque et propinandum, braxatores pariformiter et quique alij ciues brasea ipsa conficere et laborare, cervisiamque ex eis ad vsum suum necnon vendendum et propinandum, quandocumque voluerint, braxare ac ea ipsa brasea, ex quibus ceruisia non fuerit cocta, vendere possint. De illis autem ciuibus, qui opificium aliquod exercent, et propinant ceruisiam, de quibus mota erat eciam coram nobis questio, an ipsi quoque brasea conficere eaque vendere et ceruisiam ex illis ad propinandum et vendendum coquere, alias triplex genus opificii exercere possint nec ne, volumus et decernimus, ita illic in Cazimiria debere observari quantum ad triplex eiusmodi genus opificii exercendum, quemadmodum habetur et obseruatur in ciuitate nostra Cracouiensi, contradictione et renitencia braseatorum Casimiriensium et literis eorum contubernalibus minime obstantibus.

§ 2. Item quod questi sunt braxatores Cazimirienses, quod braseatores se ab eis eorumque fraternitate seiunxissent, cum alioqui iam pridem vnam fraternitatem simul accepissent, eaque ad usque potiti essent, petentes se in more vetusto conservari, decreuimus et decernimus, quod tam braseatores quam braxatores ipsi exnunc et in futurum simul vna et eadem fraternitate gaudeant et pociantur, nec se ab inuicem sequestrent et seiungant, sed more vetusto adunati in toto permaneant.

§ 3. Item familia, quam hactenus braseatores non permittebant ad laborandum braxatoribus et alijs ciuibus dicte civitatis Casimiriensis, exnunc et deinceps cuiuis braxatorum et civium prefatorum ad laborem et opificium apud eos exercendum libera esse, nec de cetero per braseatores impediri, aut pena aliqua propterea, quod apud braxatores et ciues alios laborauerit vel laborare voluerit, mulctari et puniri debeat et possit. Quod ipsum rursus et ex parte braxatorum fieri quoque volumus et decernimus.

§ 4. Porro quia braseatores in suscepcione discipulorum ad opificium suum perdiscendum ac aliorum eciam quorumuis ciuium in fraternitatem ipsorum non vniformem nec equam seruabant racionem et modum, sed prout erga quosque affecti erant, ita illos tractabant, quosdam videlicet fauorabiliter acceptando, quosdam vero solucionibus maioribus, quam equum esset, onerando et alijs incommodis agitando, nos huic quoque incommoditati et gravamini quominus fiat inposterum, opportune prospicere volentes, statuimus et ordinamus, ut consules cum braxatoribus et braseatoribus simul conuenientes, inueniant et constituant modum et ordinationem aliquam conuenientem, iuxta quam eiusmodi susceptiones deinceps fieri debebunt.

§ 5. Item quia ex controuersia predicta comperimus, quod braseatores nullum hactenus seruabant modum ac aequitatem in braseis eorum vendendis, licet enim triticum, quod plerumque descendere contigit, leuiori precio in foro ipsi emissent, eiusmodi tamen brasea sua nichilo leviore precio, quam sub tempore caristie vendebant, conuenticulaque sua priuata faciebant, in quibus constituebant, ne quispiam eorum minori precio venderet ea ipsa brasea, quam prout inter eos esset constitutum, non sine gravamine hominum et detrimento reipublice illius ciuitatis: nos huic quoque incommoditati opportune occurrere et providere volentes, decernimus, ut braseatores necnon braxatores et quique alii ciues dicte ciuitatis Casimiriensis brasea conficien-

tes, exnunc et deinceps in vendendis ipsis eorum braseis equam racionem et modum habere debeant et teneantur. Quod ut commodius fieri possit, statuimus et ordinamus, quod consules cum braseatoribus et braxatoribus necessitate postulante, hoc est, quando precium tritici in foro vel ascenderit, vel descenderit, simul conueniant constituantque precium braseorum vendendorum, habito respectu ad precium, quo triticum in foro pro tempore vendetur, iuxta quam quidem constitucionem brasea ipsa vendi debebunt ciuibus et alijs hominibus, ne tanto incommodo et grauamine tam respublica ciuitatis illius, quam homines brasea ementes deinceps afficiantur. Nullas autem constituciones alias priuatim inter se facient et habebunt braseorum confectores de eis ipsis braseis vendendis, quam eas, que fuerint publice simul cum consulatu facte, sub penis nostris regalibus irremissibiliter exequendis.

§ 6. Postremo quia ex controuersia supradicta deprehendimus et aliam incommoditatem, qua cives Casimirienses a braseatoribus prefatis afficiebantur, hanc videlicet, quod braseatores ipsi paciscebantur inter se, ne venderent brasea illis ciuibus, qui eorum alicui quidpiam debebant, nisi prius debitum, in quo obligarentur, dissoluerent, ideo hanc quoque braseatorum ipsorum licentiam et incommodandi occasionem abolentes et prorsus abrogantes, decreuimus et decernimus, vt deinceps prefati ciues Cazimirienses et quique alii homines ad emptionem braseorum liberam admittantur. Pro debitis autem, in quibus obligati fuerint, in iure suo competenti conueniantur.

Que omnia et singula premissa volumus firmiter et inuiolabiliter perpetuo obseruari. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouie feria sexta proxima ante festum sancti Adalberti, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regni nostri anno vigesimo sexto. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri episcopi Cracouiensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

359. 1532. die 22. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio serrificum et fabrorum.

Feria secunda vigilie s. Adalberti. — Ad querelam magistrorum contubernij serrificum, fabrorum etc. contra seniores contubernij eorumdem, quod eos in congregacione et contubernio, dum ex consuetudine intersint, verbis duris, asperis, quandoque ecciam contumeliosis afficiunt, sed nec racionem ac calculum prouentuum et expositorum communitatis illorum facere volunt, domini decreuerunt tum seniores tum alios magistros in pace viuere, in congregacione et contubernio omnem sermonum honestatem, iuniores senioribus reuerenciam debitam et illi vicissim iunioribus itidem debitam exhibendos. Preterea seniores pretacti magistris omnibus calculum seu racionem

sufficientem omnium perceptorum expositorum tum aliarum rerum faciant infra hinc et festum Pentecostes nunc instans.

Acta Cons. Crac. 8, str. 517.

360. 1532. die 6. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de speciminibus artis cantrifusorum.

Feria sexta ante Natiuitatis Mariae. — Domini consules persuasi narracione seniorum cantrifusorum, nunquam antea in usu fuisse, ut hij, qui artem non callerent, artis specimen non ederent, suam ignoranciam possint pecuniis redimere, decreuerunt hoc senatus consulto sancientes, unumquemque debere artem ipsam perdiscere, et iuxta contubernii instituta artis ipsius specimen facere alias *stuky;* alioqui ignari et inscii non poterint ulla pecunia ignoranciam suam supplere.

Acta Cons. Crac. 12, str. 19.

361. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter cultellifabros et acufices litem dirimens.

Feria secunda post Mathei. — Ad eliminandas et penitus extirpandas controuersias, quae dudum inter cutellifabros (s) et acufices, res artificii sui in smaterhusz uendentes, emerserant, domini consules decreuerunt: acufices in uno scamno sedere debere et cutellifabros in altero, ita tamen, qui alios numero excellunt, occupare debent scamnum longius.

Acta Cons. Crac. N. 12, str. 26. Na str. 54 znajduje się zapiska: S. regia maiestas per relationem d. Braniczky referendarii confirmare dignata est decretum consulare inter cultellifabros et acufices feria secunda post Mathei anno currente latum, mandans etiamnum, ut mox illius executio fieret.

362. 1532. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Consules Cracovienses acuficibus venditionem cartarum interdicunt.

Feria secunda post Mathei. — Inter seniores magistros contubernii acuficum et cartariorum domini consules decreuerunt, quod a festo s. Michaelis nunc instans, acufices non debent cartas in damnum cartariorum vendere nec aduenticias nec proprij eorum laboris, alias si venderent, accipere eis debent et (ad) pretorium presentare; sed et cartarii vicissim illud, quod ad

artificium acuficum pertinet, nihil diuendere debent, sed et contentus vnusquisque artificio debet esse suo.

Acta Cons. Crac. 12, str. 27.

363. 1532. die 8. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de smigmatoribus.

Feria tercia post Francisci. — Domini consules amputare uolentes friuolarum appellacionum ansas et occasiones, quae a decretis seniorum contubernii smigmatorum subinde ad consulatum retroactis temporibus fieri consueuerunt, decreuerunt: quocienscumque aliquis a sentencia et cognicione seniorum appellarit ad consulatum, ea sentencia si a consulatu confirmata posteac fuerit, ipse appellans penam dupli succumbet. Itidem eciam intelligendum de senioribus, qui penam dupli quoque succumbent, quociescumque eorum sententia reprobata fuerit.

Acta Cons. Crac. 12, str. 34. Jest to postanowienie zapisane także na ordynacyi cechu mydlarzy Krakowskich z r. 1445, przechowanej w tymże cechu.

364. 1532. die 19. m. Novembris, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum inter consules Casimirienses et cantrifusores Cracovienses litem dirimens.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lituanie, Russie Prussie, Masouie etc. dominus et heres. Significamus tenore presencium, quibus expedit, uniuersis, quia cum questi essent coram nobis proconsul et consules ciuitatis nostre Casimiriensis, quod cantrifusores ciuitatis nostre Cracouiensis, in cantrifusores illic in Casimiria et Stradomya morantes, superioritatem sibi vendicarent, familiamque illorum ad exercendum apud se opificium non susciperent et discipulos apud illos in arte eorum edoctos, pro eruditis non reputarent, produxissentque deinde hij ipsi proconsul et consules Cazimirienses literas nostras ciuitati Casimiriensi concessas, quibus opifices eorum a superioritate opificum ciuitatis Cracouiensis per nos exempti essent, supplicantes se eosdemque opifices suos iuxta easdem literas conseruari; ex aduerso vero cantrifusores Cracouienses demonstrassent coram nobis alias literas nostras, litteris prefatorum ciuium nostrorum Casimiriensium priores, per quas concessa est illis a nobis superioritas et superintendencia in cantrifusores Casimirienses prefatos, allegassentque, quod illi de stanno longe inferioris bonitatis et gradus, quam ipsi cantrifusores Cracouienses vasa sua facere et in nundinis ciuitatum ac oppidorum eadem vasa pro Cracouiensibus nominare et vendere soleant cum magno incommodo eorundem cantrifusorum Cracouiensium, quorum labor propterea vilesceret passimque ab ho-

minibus contemneretur: nos auditis parcium proposicionibus et responsis, visisque literis cantrifusoribus Cracouiensibus prius quam ciuibus Cazimiriensibus per nos concessis, easdem literas cantrifusorum ipsorum Cracouiensium priores in robore suo debito per omnia conseruauimus et conseruamus, vt videlicet cantrifusores prefati in Casimiria et Stradomia morantes, cum suis sociis et discipulis superioritati cantrifusorum ciuitatis nostre Cracouiensis tam in exercitio sue artis, quam in regimine sociorum vel familie sue, discipulorum erudicione et ad magisterium prouectione, artificii demonstratione, in omnibusque aliis actionibus et consuetudinibus artem cantrifusoriam concernentibus, subsint, ab illaque se deinceps non excipiant. Ipsi vero cantrifusores Cracouienses seu illorum seniores magistri superintendant, vt illi vasa sua de stanno, quod sit aequalis bonitatis et gradus cum stanno Cracouie laborari solito, faciant et laborent, vtque cantrifusores Casimirienses predicti subsint senioribus cantrifusorum Cracouiensium eisque in omnibus artem illorum cantrifusoriam concernentibus obediant. Proconsul vero cum consulibus Casimiriensibus opem et auctoritatem suam, quocies id fuerit necessarium et requisiti fuerint per cantrifusores Cracouienses, ad hoc adhibeant. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracouie die sancte Elisabeth, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, regni nostri anno vigesimo sexto. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris domini Petri de Thomicze episcopi Cracouiensis, regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich; pieczęć oderwana pozostał tylko po niej sznur z pąsowego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

365. 1532. die 9. m. Decembris, Cracoviae.

Statuta contubernii doleatorum et lagoenariorum Cracoviensium.

My rada myasta Krakowa wespol wsiszczy oznaymuiemy wsem w obecz, komu to wiedzieć należy, ysz stanąwszy obecznie przed vrzędem naszym na ten czasz sławny y vczcziwy mieszczanie y mistrzowie rzemiosła bednarskiego y leglarskiego yednego czechu, podaly nąm pewne niektore postanowienia od przodkow naszich od sta lath ym nadane, prosząc zebiszmy ych poczwierdzily. Czyniąc tedy dosić proszbą ych y za zezwoleniem nasz wsiczkych dlia pozitku y dobrego czechu tego vcziniliszmy to nineiszym piszanym naszym y pieczęczią przicziszneniem poczwierdziliszmy y poczwierdzamy, ze mayą bydz the articuly od nych w czalie zachowane, a vsakze do vpodobania naszego y potomkow naszych takie postanowienie s pewnych prziczin odmienionych y postanowionych.

§ 1. Naprzod ktory ch[ce y]ch czech trzimać, ten ma mieisky prawo przijąć y trzin[aszczie] groszi do czechu dać, a na zbroię powinien będzie dacz [groszi sz]eszczdziesiąth.

§ 2. Potym ktoryby kolwiek bendnarsz albo leglarsz chcział by do czechu albo mistrzem zostać, ten ma list pokazać od vrodzenia y dobrego za-

chowania szwego, y rzemioszło szwoie y naukę słusńie pokazać: jezliby bendnarzem był, tedy mistrz mu powynien dać bedzie drzewa na pokazanye mistrzostwa albo stuky, s ktorego drzewa zarasz s swego mistrzostwa a stuky takie pokazać ma, to iest ma vrobicz kadz wielką na dwanasczie stop z drzewa iesionowego albo z yakiego kolwiek, potym yednę tunnę albo wannę z takiegos drzewa, potym iedno naczinie garbarskie y drugie wielky; leglarze zaś mistrostwa swego stuky mayą pokazać: tunnę albo wannę na iedno dziecie z takiego drzewa, ieden bemben, czoby bylo w nym czterzy garncze, iednę faszeczkę na masło y konewkę z wiekiem. A ty stuky leglarskie maią być pobiiane białemy obręczamy.

§ 3. Potym gdy od starszych posseł gdy braczią obwieszczy, zeby sie do czechu w sprawie iakie zezly, yezly by ktory z niech omieskal (oprocz gwaltowney przicziny), grosz ieden ma dac ylieby krocz to vczinił.

§ 4. Iezlyby tesz kto z mistrzow albo zona mistrzowska albo y dziecie vmarlo, a ktory by kolwiek s niech na pogrzebie albo na vigiliach y ynsych obrzendach kosczielnych nie byl, gros ieden ma dać.

§ 5. Ieslyby tesz ktoremu z braczey przikazono bilo swyecz woskowych w kościelie pilnowacz albo zazegać, ilie by kroć omieskał czaszu swego, tedy gr. 1 powynien dać wyny.

§ 6. W dzien niedzielny y w ynsze dny swiąteczne od kosczioła postanowione, bendnarze y leglarze roboty swey na przeday nie mayą wykladać any na rynek wynoszić pod tąsz wyną gros ieden.

§ 7. Zaden tesz ieden drugiemu czeladnika albo towarzisza obietniczamy albo daramy odma[wiać] nye ma pod wyną dwa phunty wosku.

§ 8. Iezly by tesz ktory s towarziszow [przi]wendrowal do Cracowa, ktoregoby mistrz do siebie proszieł y ziednal na robothę, v tego ma przinamney oszm dny dobyć, a yezly by ynaczey vczinieł, zeby zgardziwsy pierwszym mistrzem a tym czasem by szobie ynsego sukał, tedy nye ma bydz od zadnego mistrza prziiethy, alie mu kazać gdzie yngdzie wendrować pod wyną phunt ieden wosku.

§ 9. Iezlyby thu ktory zonaty towarzysz prziwędrowal, nie ma mu więczey dopusczony bycz robić, tylko do dwu niedziel bez wlasny zony, zeby sobie tym czaszem na strawę zarobieł; a iezly by chcział yscz a zonę szwoię tu przziprowadzycz, tedy to moze vczinicz. Iezlyby nyechcział, ma bycz wolno pusczony a wędrować kędy sie mu podoba.

§ 10. Zaden tesz mistrz nyema tylko iednego vcznia chowacz a tak ze wsisci mogą myecz po iednemu vcznyowy.

§ 11. Postanowyono tesz to iest między bednarszmy y leglarszmy, ze ony drzewa insey matery na swą robotę nye mayą nygdzye yngdzie kupować, yedno w samym rynku, gdzie zwyczay tego, alie any na vliczey groczkie any na Kazimirsz any tesz gdzie yngdzie dlya skupowania drzewa zabiegać nye mayą pod wyną 6 gr. any tesz na rynku, gdzie zwyczay przedania jest, ieden drugiemu w kupowanyv albo slowem albo tesz skynieniem yakiem bądz tesz yakiem kolwiek spossobem targu psować nye ma pod tasz wyną 6 grosy.

§ 12. Zaden tesz na mieszczach targowych albo v Wisly drzewa y desczek zgniełych albo od robakow powierczianich, ktore sie na robotę nye

godzą, any s niech naczinia zadnego robyć nye mayą pod [wyną] 12 grosi. Mystrzowie starszy przisięgly pod [przisię]gą szwą mayą takie zle naczinie potłucz y po[psować, aby] liudzie przes nie skody niemiely.

§ 13. Ieslyby sie tesz [trafiło, zeby] drzewo albo deszczky do ych roboty naliezącze [na targ] wywiezione bily, ktoreby kupieł bendnarsz, zeby ych tesz y leglarsz potrzebował, tedy zarasz bendnarsz ma polowycze rozdzielywsy wedlug summy, yako sam kupieł, spusczić iemu; takze tesz leglarsz bendnarzowy. A iezlyby ktory ynaczey vczinieł, yliekroć by sie tego dopusczieł, tedy ma dać dwa phunty wosku.

§ 14. Bendnarze tesz leglarzom w ych roboczie nye mayą przeskadzać any sie wdawać, any tesz bendnarze nye mayą robote szwoie y pobiiać iedne (s) s czarnemy obręczamy; leglarze zaszie byałemy obrenczamy y tunny albo wanny na iedno dziecie maią robić y naczinie na chlieb albo dziezę albo tesz dzber. Nie mayą tesz robycz leglarze nagientego naczinya any vielgich wannien any tesz czebrow albo wiader do wody, pod wyną ieden phunt wosku.

§ 15. A ieslyby ktory bendnarsz od karczmarza byl oskarzony o yaką nye dostatną y nie przistoyną robotę, tedy naczinie to starszy z czechu z ynszemy mistrzamy obaczić y osądzić mayą, zeby ten wistempek był karan y liudziom sie za skodę doszić stało.

§ 16. Potym wedlug starego zwyczaiu postanowienia bendnarze przedać wielką kadz na pywo do browaru, ktora by była na dwanasczie stop albo 13, nye mayą drozey przedać iedno za 60 gr. a na dzieszięcz stop za 48 gr. na pięcz stop za 12 gr. na pułpięty stopy za 10 gr. na czterzy stopy za 8 gr. na pułczwarty stopy za 6 gr. a beczkę za 5 gr. achtel za 3 gr. puł-achtela za 2 gr. faska na pywo za 2 gr. obręczy kopę iednę za 6 grosi, od smolenya beczek puł grosa.

§ 17. Leglarze zasz bemben w [ktorem] by czterzi garncze bily, nie mayą przedać drozey iedno [za ied]en gros, na dwa garncza dwanaszczie pieniędzy, na [ieden garni]ecz za pul grosa.

§ 18. Zaden tesz z bendnarzow v [kaczmarza] w roboczie ieden drugiemu nye ma przeskadzać, asz by sie on pierwey z kaczmarzem porachowal y za robote zaplacziel.

§ 19. Zaden tesz bendnarsz proszony od kaczmarza znaczone achtele prozne w dzien niedzielny albo swiąteczne nye ma oprawyać, chyba zeby w naczyniv albo pywo albo czokolwiek bylo, zeby potrzeba bilo oprawić dlya iakie skody, na ten czasz to moze vczynycz.

§ 20. Zaden tesz z obczych myast albo wsy, ktory by thu nye myał czechu albo mieiszkiego prawa, roboty swey ku ych skodzie nye ma nawozić ku przedanyv; iezlyzeby vpornye to kto vczinieł, tedy s starszy z czechu wedlug zwyczayow ynsych czechow mayą tho zabracz.

§ 21 Ieslyby tesz ktory s niech w czechu nye vczcziwie sie zachował albo przed starszymy sie swarzil bądz tesz nieposłusnym był albo do [orę]za szie porwal albo tesz wyny za vystempek swoy wiszey myanowany zapłaczić niechcial, tego mistrzowie starszy czechowy mayą skarać y wynę nan wlozić wedlie potrzeby; a iezly by sie w tym vpornym albo nieposlusnym stał, coby

wyny niechciał zapłaczić, tego mayą vrzendowy opowiedzieć, zeby go vrząd skarał slusnye.

§ 22. Postanowyono tesz iest poniewas y starszy przysięgly czechowy wsiczkie czechowey potrzeby opatruyą dostatecznie opusczayąc nyekiedy szwoie wlasne, przeto slusna iest, zeby naprzod czeladz byla opatrzona; skąd iezly by sie traffielo starszemu, zeby przisięgłego towarzisza nie mial, opatrzony ma bydz towarziszem od drugiech mistrzow, gdy mu pilna robota przipadnie.

§ 23. Postanowyano tesz iest poniewasz y starszy przisięgly czechowy na prosbę mistrzow y towarziszow czechu tego, is pieniądze the, ktore bywayą zebrane w czechu z wyn za wystempky wissey pomieniony albo skądynąd zebrane wedlug opisanya artikulow wissey pomyenonych, nye mayą bycz na ynse nie potrzebne rzeczy obroczone, iedno na kupyenye wosku na czeszcz y chwałę panu Bogu wszechmogączemu. Abowiem pozitecznicy iest na rzeczy zbawienne obroczić a nyzeli na nie potrzebnich kolaciach ziescz albo spycz.

Na swyadestwo tego pozwolenya pieczescz (s) nasza iest prziczisniona. Stalo sie w poniedzialek po Poczęsczy (s) panny Mariey w roku narodzenya Bozego 153 secundo.

Zeszyt papierowy in folio z ośmiu kart złożony, zupełnie zbutwiały, przechowany jest w cechu bednarzy Krakowskich. Karta pierwsza i ostatnia puste; na drugiej, trzeciej i czwartej szedł tekst statutu łaciński, który jednak nie może już być zrestytuowany, ponieważ z kart tych bardzo znaczne kawałki w skutek zbutwienia odpadły i zniszczały. Dalsze karty obejmują tłumaczenie polskie, również bardzo uszkodzone, które powyż podajemy. Jestto kopija, która wedle pisma sądząc, z szesnastego jeszcze pochodzi wieku.

366. 1533. die 14. m. Maii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter doleatores Sandomirienses et Cracovienses litem dirimens.

Feria quarta ante Rogacionum dominica. — Ad frequentes querelas consulum Sandomiriensium tum et in presens magistrorum contubernij doleatorum de Sandomiria contra seniores contubernij eiusdem hic in Cracouia, domini consules decreuerunt, quod magistri doleatorum Cracouiensium non inpedire debent socios eorum, quominus artificium ibidem exerceant, sed et discipuli ibidem Sandomirie iuxta consuetudinem artificium edocti vbique suscipi debent, nec quouismodo impediri sub pena dominorum.

Acta Cons. Crac. 12, str. 157.

367. 1533. die 12. m. Iulii, Casimiriae.

Consules Casimirienses statuta contubernii textorum Casimiriensium de anno 1457. rata esse iubent. Sabato in profesto s. Margarethae.

Oryginał pargaminowy, pieczęć oderwana. Statut z r. 1457 ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 327.

368. 1533. die 4. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de senioribus et iunioribus magistris contubernii figulorum.

Feria secunda post Vincula Petri. — Domini consules amputare uolentes omnem ansam offendiculorum et exoriendarum litium inter seniores contubernii figulorum et magistros ipsos, decreuerunt, omnes seniores conducere debere maleficos, exceptis duobus praesidentibus, reliqua uero onera iuniores magistri se pro illis subire uelle dicebant, et ad hoc se obligarunt.

Acta Cons. Crac. 12, str. 211.

369. 1533. die 27. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de cerdonibus Cracoviensibus.

Feria quarta ante Anthonii. — Domini consules demandarunt hanc prouinciam senioribus coriariorum tum astantibus, curandi et prouidendi, ut per omnia satis fiat decreto, quod inter illos et artifices alios corio laborantes, per magnificum d. castellanum Zarnouiensem et vicecapitaneum et consulatum Cracouiensem feria sexta ante Iubilate 1532 promulgatum erat et nunc incipere debet a feria secunda proxime uentura; et quocies negligentes et huius mandati transgressores comperti fuerint, tocies una sexagena puniendi erunt.

Acta Consul. Crac. 12, str. 88.

370. 1533. die 29. m. Augusti, Cracoviae.

Statuta contubernii fabrorum, serrifabrorum, calcariorum, pangraceronum, caldeatorum, armificum et naglarorum Cracoviensium.

Nos consules civitatis Cracovie presidentes et seniores, significamus tenore presencium vniuersis et singulis, quia animo voluentes predecessorum

nostrorum consulum Cracouiensium in augenda republica ciuitatis huius summam curam et diligentem provisionem, nec id, quod regimen bonum artificum mechanicorum (qui non parvam ciuitatis partem vendicant) attinet, pretermisere, illis etenim bene gubernantibus civitas tum commodi, tum laudis non modicum habet, ad petita .... tata magistrorum contubernij fabrorum, serrifabrorum, calcariorum, pangraceronum, caldeatorum, armificum et naglarorum, qui et questi sunt, quod ignis voragine, quo misere ante annos aliquot [civitas] aflicta est nostra, certe quedam eorum constituciones per predecessores nostros illis [date] absumpte sint, articulos infrascriptos de consensu [tocius communitatis] illorum confectos et in scheda conscriptos in presenciamque aportatos nostram aprobavimus, confirmavimus, aprobamusque et confirmamus presencium tenore, ad arbitrium tamen et voluntatem nostram et posterum (s) nostrorum consulum Cracoviensium hec omnia immutanda in toto vel in parte.

§ 1. Inprimis omnes infrascripti artifices, vt pote fabri, serrifices, calcarij, pangracerones, caldeatores, armifices alias *plathnerze*, naglerones vnam et eandem communitatem fraternitatemque representare vnumque et idem contubernium tenere debent.

§ 2. Postquam autem electio seniorum celebrari debet, invicemque fratres in locum consvetum ad aliquem magistrum seniorem convenerint, extunc iuxta consuetudinem ex antiquo obseruari solitam, vna pars fratrum, vtpote fabri, caldeatores, armifices in stuba manere debent, alij vero videlicet serrifices, calcarij, pangracerones, naglarones extra stubam ibunt. Illi itaque, qui in stuba manent, vnum semper seniorem eligent, virum idoneum ex serrifabris extra stubam manentibus, ex alijs item artificibus, qui itidem foris sunt, vt pote ex calcarijs, pangraceronibus, nagleronibus eciam vnum eligent, qui magis idoneus fuerit, votaque in electione esse debent iuxta senioratum, hoc est secundum quod vnus antiquior magister est in contubernio, et sic consequenter derivabuntur vota vsque ad iuvenes magistros, elec, tioneque, vt prehabitum est, facta, indicere senioribus anni precedentis electos debent, si eis placeant nec ne. Si enim electos refutaverint, cum consenssu et consilio eorumdem seniorum alios eligent et eligere tenebuntur. Illi eciam extra stubam manentes iuxta vota senioratus et secundum quod quiuis in artificio antiquior magister est, vt supra habitum, eligere debent ex hijs, qui in stuba manent, duos seniores, vnum semper ex fabris, alium vero ex caldeatoribus vel armificis, quicumque magis idoneus videbitur. Postquam autem vnanimis electio subsequta sit et terminata, stubam omnes convenientes publicari electi debent ac in primis fabri cum eorum adherentibus denunctiare debent, quos elegerunt, postmodum vero et serrifabri cum suis complicibus hocidem facient. Inter electos preterea seniores faber primus erit, secundus serrifaber, tercius ex calcarijs vel pangraceronibus vnus, quartus ex caldeatoribus vel armificibus aut naglaronibus.

§ 3. Item prouidendum, ne alibi apud alium quenquam magistrum convencio fratrum fiat, nisi apud seniorem iuratum unum ex electis illius anni et signanter, apud quem cisticula fraternitatis fuerit, ibi etenim in quacumque causa, sive sit negocium regie maiestatis, sive consulatus, vel eciam in eorum proprijs negocijs adocati (s) venire omnes tenebuntur; secus autem fa-

cientes et conventicula alibi preter, vt iam expressum est, locum facientes, vno lapide cere punientur.

§ 4. Et quia ex pretactis artificiorum magistris nonnulli sunt, qui magisterij comprobandi vsum et consuetudinem non servant, vt sunt caldeatores, armifices et naglarones, statutum est, vt nullus ex his effici magister audeat in hac civitate, nisi ius civitatis suscipiat, literas genelogie sufficientes aportando, postmodum vero et fraternitatem eorum susceptet, solvendo ea, que ex consvetudine solvi solitum fuit, vt pote quivis eorum tredecem grossos pro comparandis armis et duo talenta cere, notario grossum vnum, nunccio grossum eciam vnum. Alij vero vt pote fabri, serrifices, pangracerones et calcarij, qui ex statuto et plebiscito eorum comprobandi artificium vsum habent, nullus effici magister poterit, nisi sufficienter ostendat documentum et probam magisterij, vnusquivis iuxta modum et ordinem artificij sui, vt infra declarabitur.

§ 5. Faber nancisci volens magisterium artis sue, adaptata sibi prius materia ad vsum declarandi artificij necessaria, seniores contubernij adire debet eos exoptando, vt deputarent duos magistros eiusdem artis, qui et adsint labori eius testimoniumque postmodum prebeant. Nactisque ex officio huiusmodi magistris in presencia eorum facere debet ex vna massa ferri securim magnam rotundam alias *leszna*, nec aliquid de illa massa minuere aut aliquid magis addere, nisi precise, vt ex vna illa massa securis formaliter sit; item aliam securim itidem ex vna ferri massa facere debet magnam rotificum sev currificum, alias *topor*. Item tercio facere debet babatum magnum eciam ex vna massa bina vice ferrum igne calefaciendo: et hos pretactos labores expedire in quatuor septimanis tenebitur. Postquam vero hec omnia parata et consumata habuerit, coram toto contubernio illud demonstrabit. Seniores tandem cum tota communitate reviso huiusmodi labore iudicabunt an valeat, nec ne; quod si defectus aliquis inveniatur, extunc talis magister novellus pro secundo, pro tercio, pro quarto reiterare laborem tenebitur tamdiu, quoad sufficienter in magisterio comprobabitur. Postquam vero labor eius aprobatus sit et inter magistros suscipietur, dare tandem ad contubernium tredecem grossos pro armis et duo talenta cere, notario grossum, nunccio itidem grossum tenebitur, denuncciabiturque sibi ibidem consuetudo contubernij.

§ 6. Serrifaber eciam magister eiusdem artis effici volens, adaptata prius materia pro declarando artificio necessaria, fabrefactisque prius laminibus, *labarky, hyngrichti* et alia ad id necessaria, seniores contubernij adire debet eos optando, vt duos artificij magistros deputent, qui labori eius adsint et testimonium posthac prebeant. In presenciaque eorumdem magistrorum facere huiusmodi magister novellus tenebitur: serram ad testudinem alias *zamek zwyerschny z yednym reglem y o dwv folv z dosthatecznym labarkyem z yedney y dostateczney stvky, z haldreglem, schleiffwedrem z yedney stvky, ingricht ma bycz ossmnascze reff, zostrichow tesz ossmnasczye*, prouidendumque est, vt sera huiusmodi tum et clavis ad eam adaptata proporcionem formalem habeant. Item aliam serram facere tenebitur ad cistam alias *zamek zwyerschny ze cztermy folloma y ze cztermy vngrifoma, schleyffwedrem y sledzyowemy glowamy, hyngricht ma bycz dwanasczye reff, dwanasczye zostrichow z dostatecznym labarkyem*, curandumque erit, vt in toto proporcionem habeat. Item

pro tercio facere debet seraculum alias *klothką zalczmesth ma bycz hyngricht krziwy, sescz reff, sescz zostrichow, dorn granowity,* seraculumque huiusmodi vt mensuram et proporcionem formalem habeat, providendum erit. Postquam vero hec omnia consvmata fuerint, coram toto contubernio ea demonstrabit. Seniores tandem cum tota magistrorum congregacione super labore iudicabunt et procedetur eo modo cum huiusmodi magistro novello, vt supra de fabris declaratum est.

§ 7. Pangracer effici eciam magister volens, adaptata sibi pro vsu declarandi magisterij materia, seniores adire debet eos rogando, vt magistros eligant, qui presentes labori sint, facereque inprimis debet in presencia huiusmodi magistrorum retinaculum alias *wadzydlo wloskye na vzdą* cum quatuor floribus, *mvstik dobri do nyego s pvklmy;* aliud retinaculum alias *wadzydlo ma bycz smyczіste* cum quatuor floribus *z datym mvstikyem;* pro tercio facere debet strepas alias *strzamyona staroswyeczkye ryte polerowane.* Quod cum factum sit, parataque omnia habuerit, procedetur eo modo, vt supra de fabris habitum est.

§ 8. Calcarij preterea hunc processum servare debent in declarando magisterio artificij, quemadmodum et de fabris dictum est, facereque tria paria de calcaribus debet, alias *trzy pari ostrok: pyswa ma bycz zafasowana z napyączym* et debent in his esse verba sculptilia, que et solus ille sculpere debet, *drvga para ma bycz glathka polerowana z napyączym, trzeczya para ma bycz kaplanska z kapyczką wiwyedzyona nad boyczem z napyączym.* Postquam vero hec omnia consumata habuerit, procedetur vt supra de fabris habitum est.

§ 9. Si autem is, qui magisterium affectat, sit filius magistri contubernij eorum, vel si superducat filiam magistri artificij eorum pro vxore, ad declarandum et comprobandum magisterium minime erit astrictus, sed exsoluto, que consuetudinis et iuris est in contubernium, vt alter frater in congregacionem eorum acceptari debet.

§ 10. Item de armificibus et naglaronibus statutum est, quod socij eorumdem artis magistros suos corrigendi nvllam facultatem habere debent; verum si quid controversiarum inter eos exortum sit, coram senioribus contubernij negocium discucietur.

§ 11. Preterea nullus mercatorum aut advenarum in damnum caldeatorum caldaria hic Cracoviam advehere audeat, exceptis nundinis, vbi advenis et extra eorum artificium mercatoribus res eorum artificij vendere licebit, sed nonnisi sub pondere vnius centenarij.

§ 12. Item magister novellus contubernium acceptans, ex officio suo tenebitur superintendere et administrare candelas fraternitatis et *laytvch* per vnum integrum annum, quod si contrarium fecerit, vel id facere neglexerit, vno talento cere punietur.

§ 13. Nullus eciam fratrum venire ad contubernium armatus aut cum aliquibus armis audeat, sub eadem pena vnius talenti cere. Insuper nullus ex serrifabris, calcarijs, pangraceronibus audeat emere ab extraneis et advenis res eorum artificij sub pena medij lapidis cere; emere tamen huiusmodi res apud confratrem sui artificij poterit ac publice viceuersa venundare.

§ 14. Item nullus ex confratribus contubernij audeat vendere antiqwm laborem pro novo, sub pena medij lapidis cere.

§ 15. Quicumque eciam magistrorum officio senioratus ex electione antehac prefuit, tum eciam alij fratres senio confecti et decrepiti liberi esse debent a portacione funeris, ac ab alijs obsequijs publicis; quinimmo tempore suspecto pestis omnes magistri liberi esse debent a portacione funeris, sed ex communi contubernij fisco apreciati hoc onus subibunt et corpus mortui sepulture sepeliendum portabunt. Postquam vero seniores contubernij magistros advocare procurabunt pro sepultura mortui vel missam funebralem, omnes venire tenebuntur; si vero quis neglexerit vel intempestive, postquam iam sacerdos ewangelium legerit, adveniat, duobus grossis punietur. Vrgente tamen necessitate si venire solus non poterit, vxorem mittere debet, que et licenciam a senioribus marito suo accipiat.

§ 16. Nullus preterea advena aut mercator civitatis istius incola res fabriles, serrifabriles et alias quascumque eorum artificij vendere debet, preterquam tempore nundinarum; si autem aliquis preveniatur contrarium faciens, recipi huiusmodi labor debet per seniores cum consenssv consulatus, quorum et medietas pro fisco pretorij manebit, alia vero medietas ad contubernium pro armis convertetur.

§ 17. Falces eciam alias *syrpi* vendi non debent in foro publico, nisi a fabris ipsis, contrarium faciens perdet falces huiusmodi et cum hoc pena dominorum vnius sexegene punietur.

§ 18. In vendeta preterea res fabriles, serrifabriles et alie quecumque eorum artificij nove vendi minime debent; quod si in contemptum huius contrarium quis fecerit, labor huiusmodi recipi debet, cuius medietas ad pretorium, alia vero medietas ad contubernium convertetur.

§ 19. Item in smatrvs, vbi locus datus est per consulatum contubernio fabrorum, nullus audeat vendere res ferrifabriles sine voluntate contubernij eorum sub pena consulatus.

§ 20. In foro eciam publico nullus vendere audeat in preiudicium loci in smatrus clavos seu gvnfos singillatim per vnam sexagenam, sed tantummodo integris vasculis venundare debebit. Illis enim, qui in smatrvs loca occupant, singillatim per vnam sexagenam clavos seu gvnfos vendere permissum est, contrarium vero faciens si quis repertus sit, clavi recipi sibi debent, quorum medietas ad pretorium alia vero medietas ad contubernium pro armis cedet.

§ 21. Item ferrum per mercatores, vectores aut advenas in commune forum adductum, sive ferrum illud sit Polonicum, Vngaricum, Moravicum et aliud quodcunque, nullus advena mercator sev revenditor emere animo illud e contra venundandi audeat vsque ad horam prandij vel quousque communis populus pro sua quisque emat necessitate; preventus contrarium faciens officio consulari presentari debet et iuxta voluntatem et arbitrium consulatus punietur.

§ 22. Item nullus magistrorum alteri in laborem eius intromittere se debet sub pena medij lapidis, similiter nec vnus alteri familiam abducere audeat sub pena medij lapidis cere.

§ 23. Si quis fratrum contubernij revellaret secreta, que fiunt et eveniunt in contubernio, siue id faciat in domo proprio coram familia aut coram vxore, sive in foro aut in . . . . . medio talento cere punietur.

§ 24. Cuilibet [tam]en sive sit magister sive socius, licitum est ad consulatum a sentencia seniorum provocari, vel eciam si negocium coram senioribus ceptum stabiliri non posset, eosdem libere ad consulatum remittere debent; quod si quis magister aut socius alium magistrum vel socium ommissis prius senioribus contubernij sui et non expetita ab eis iusticia, signanter in negocijs, que contubernium eorum attinent, apud officium consulare vel iudicij impeteret vel fatigaret, quatuor talentis cere punietur.

§ 25. Nullus preterea familiam aut socios apud se fovere debet in damnum magistrorum alterius artificij, nisi qui sunt eius proprij artificij, sub pena medij lapidis cere.

§ 26. Quandocunque senior electus magister advocare facit magistrum aliquem iuniorem, venire sine contradictione debet; si vero nullam habendo legittimam causam ex contemptv venire neglexerit, talento cere punietur. Postquam vero advocantur per seniores sub pena dominorum magistri ipsi, venireque negligunt donec candela extinguetur, vel per totum illud conventus tempus non venerint, nec veniam a seniore habuerint, duobus talentis cere punientur.

§ 27. Contubernio celebrato quivis actionem habens seniores ante mensam adeat cum honestate et modestia negocium expediens suum; secus faciens medio grosso punietur.

§ 28. Socius contubernij cuiuscumque artificij sit, a magistro suo discedere minime audeat, nisi eidem indixerit duabus septimanis ante hac. Si autem secus faciat vel quod noxius in aliquo magistro vel contubernio sit, publicari ac denuncciari talis debet inter familiam et socios, vt eundem, si alibi prevenerint in laborando, impediant, eundem hic ad locum viceuersa reuerti cogentes ad satisfaciendum et expurgandum pro excessu.

§ 29. Item socius non laborans feria secunda sine aliqua legittima causa, perdit totum salarium septimanale.

§ 30. Nullus eciam socius magistrum suum relinquere audeat duabus septimanis ante et post nundinas; secus faciens familie publicari debet, qui tandem eundem in alijs locis laborare impedient, quoad revertatur et pro excessu satisfaciat.

§ 31. Nullus preterea socius audeat exercere littes, discordias in officina circa mensam, vel in lecto, verum vbilibet locorum secundum antiquam laudabilem consuetudinem pacifice et honeste se gerere debet, sub pena salarij sex septimanarum.

§ 32. Quando socius accipit veniam a magistro et aplicat se ad alium magistrum, iste magister, apud quem se locauit, a priori eius magistro rescire debet, si cum bona voluntate ab eo licenciatus est; secus faciens talento cere punietur.

§ 33. Socius postquam accipit veniam a magistro suo die dominico alienetque sese, eodem die dominico laborem apud alium magistrum querere sibi per socium debet et non in crastino, sub pena salarij vnius septimane.

§ 34. Iuvenes insuper et discipuli artificium edocti, a magistris suis discedere volentes, magistrisque suis in artificio satisfacientes, eosdem magister coram senioribus et contubernio toto presentare tenebitur sub pena duorum

talentorum cere, discipulique huiusmodi iam edocti contubernio sex grossos soluent et seniores cum magistris contubernij literas eisdem tribuent.

§ 35. Item pro commodo et vtilitate magistrorum vnanimiter omnium contubernij pretacti sancitum est, quod si aliquis extraneus ius civile huius civitatis non habens, pro labore alicui magistrorum eorumdem artificij debitum contraxerit, eidem nullus magistrorum laborare debet, si forsan laborem indiguerit, donec illi primo in debito satisfaciat. Contrarium faciens lapide cere punietur.

In testimonium huius sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum Cracouie feria sexta ante festum Egidij, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo tercio.

Oryginał pargaminowy nieco przyniszczony, znajduje się w przechowaniu cechu ślusarzy w Krakowie. Pieczęć oderwana. Poniżej tekstu dopisane są jeszcze trzy dodatkowe artykuły z lat 1535, 1538 i 1542.

371. 1534. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Statuta contubernii sartorum Cracoviensium.

My radni miasta Krakowa oznaymuiemy ninieyszym listem wszem wobecz, komu należy etc. etc. iż słuchaiąc częstych skarg sławetnych y vczciwych współmieszczan naszych, magistrow cechu krawcow, ktorzy często uskarżali sie, iż wiele im ubywa w dostatkach y zgoła niszczeią, przyczynę osobliwie tę opowiadaiąc, że konstytucyi żadnych na piśmie nie maią, ktore obserwuiąc dobro zgromadzenia ich pomnażać by sie, rząd y posłuszeństwo między niemi zachowane bydź mogło: niektore pewne artykuły przesz antecessorow naszych onymże nadane, niektore też po wszczętey między magistrami cechu przerzeczonego, naszemu uznaniu podległey kontrowersyi, przesz onychże iednostaynym zezwoleniem zkonkludowane y nąm na karcie podane, według żądania ich approbowaliśmy, ztwierdzieli y approbuiemy, ztwierdzamy przy pieczęci naszey zawieszeniu, do upodobania iednak y woli naszey także sukcessorow naszych toż wzaiemnie według potrzeby czasu zostawuiąc sobie władzę tak umnieyszenia iako y przydania także odmienienia lub wcale albo po części:

§ 1. Którykolwiek rzemiosła krawieckiego magistrem chciałby zostać albo żądał, naprzod żonę vczciwą mieć powinien albo przynaymniey sobie zaszlubioną (s) pannę albo wdowę, y ieden pieniądz alias fertonem do cechu dla przykupienia albo poprawy oręża dać powinien będzie.

§ 2. Ieżeliby także ktory chciał rzemiosło ich robić pod imieniem magistra, naprzod sztukę swoię przed wszystkiemi magistrami cechu ichże pokazać ma y deklarować. Oni potym uznaią, ieżeli przyznany bydź ma za magistra.

§ 3. Co zaś do czeladzi ich należy, iako często uskarżali sie (na) towarzysze albo czeladź ich, że nie czynią dosyć z zwyczaiu cechowi onychże, nie prosząc, aby byli przyięci do cechu ani otrzymawszy magisteryi, owszem robotę

magistrowską lekkomyślnie wzgardziwszy, własnych sobie mieszkań w Kazimirzu, Kleparzu, Biskupiu szukaią, y po dworach pańskich ukrywaią sie y tam szaty, suknie, vbiory, płaszcze y inne roboty podobne wyrabiaią a na tandetę na przedarz wykładaią. Więc chcąc zabieżeć temu złemu, postanowiono, aby żaden z towarzyszow lekkomyślnie robotę magistra opuszczaiąc, ani cechowi według zwyczaiu dosyć czyniąc, ani magisteryi swoiey pokazuiąc, ktory ani od cechu przyięty gdzie indziey w innych mieyscach lokować sie nie ważył tym umysłem, żeby szaty wyżey wyrażone robić chciał na wendetę y wynosić na przedaż. Takowe bowiem szaty przesz starszych cechowych zabierane bydź powinny y nąm radnym na ratusz prezentowane, vbogim zaraz do szpitalow, albo gdzieby nąm sie zdało, rozdawać bez wszelkiey restitucyi albo zapłaty onych. Każdy też z towarzyszow, albo z kądinąd tu przychodzący, albo opuściwszy dwor wzaiemnym sposobem u tych ieżeliby ktory robić chciał y do cechu przyłączonym bydź pragnął, z tychże namniey na iednę połowę roku u magistra ktorego robić będzie powinien, niżeliby był przypuszczony do pokazania albo deklarowania magisteryi, albo niżeliby był do cechu magistrow przyięty.

§ 4. Żaden z mieszczan albo miasta obywatelow zaraz daley towarzysza rzemiosła krawieckiego albo innego, ktoryby ich rzemiosło robił y prawa mieyskiego ani cechu ich nie miał, alias partacza na szkodę y bezprawie cechu ich trzymać albo chować nie ważył sie pod winą naszą radziecką według upodobania.

§ 5. Żaden też z tandeciarzow nie ma sie ważyć odtąd płaszczow, szubek, sukien, vbiorow y innych nowych szat oprocz rocznego targu wyprzedawać pod utratą szat owych, y cokolwiek magistrowie takowych szat na tandecie y w innych mieyscach iako wyżey namieniono wynaleźliby, tesz zabrać powinni y na ratuszu prezentować do rozdania na szpitale albo gdzieindziey, gdzie sie nąm radzcom będzie podobało, bez żadney nadzieie przywrocenia albo zapłaty ich.

§ 6. Żaden także z towarzyszow teraz y na potym wstawać od magistra swego między czternastą dniami przed świętami Wielkiey Nocy y podobnym sposobem przed Zielonymi Swiątkami y świętami Narodzenia Panskiego aby nie ważył się. Nadto też przed każdym rocznym iarmarkiem czternaście dni y także po rocznym iarmarku czternaście dni robić będzie powinien, kiedykolwiek tu w Krakowie będzie tęn iarmark.

§ 7. Ktorykolwiekby z magistrow w cechu prosił o towarzysza, aby u niego robił za zapłatę swoią, luboby był Polak lub Niemiec, onym towarzysz gardzić nie powinien lecz u niego robić za zapłatą albo iako między niemi prawo niesie.

§ 8. Nad to towarzysze rzemiosła krawieckiego częściey do łaźnie chodzić nie powinni, tylko we dwie niedzieli raz.

§ 9. Magistrowie też y towarzysze ich nie insze suknie nosić powinni, tylko iednego koloru, także też rękawic, zupanow, kamizoll lub kaftanow.

§ 10. Cokolwiek zwykłych win alias karania w cechu ich przesz antecessorow naszych przypuszczono iest, iako to kiedy ieden grosz albo pułgrosza zapłacił, gdy ktory na pogrzeb albo posługę albo na wigilie nie przyszedł, iako ich zwyczay iest, gdy to przesz starszych ktoremu naznaczono

będzie, to też wosku talent albo funt ieden albo puł, także część czwartą albo puł wosku dla broni dobywania, poswarkow, nierządne słowa, łaiania, albo też gdyby ktory ludziom sukno do roboty dane, umyślnie zepsował albo w czym inszym wykroczył, na insze iakiekolwiek sprawy podobne winy wszytkie y każdą z osobna y my daiemy y pozwalamy dla dobra cechowego ich na reformacyą armatury cechowey. To iednak excypuiąc ieżeliby ciężki y szkaradny występek trafił się y przestępek większego karania godzien był, aniżeli iako wyżey opisano iest, tamtęn tesz nąm radnym donieść y oznaymić będą powinni starsi, ani sami excessu żadnego sądzić nie powinni pod ich iuramentem.

§ 11. Także do uspokoienia między magistrami cechowymi krawieckiemi wszczętych differencyi nakazano, że starsi magistrowie przysięgli nic czynić nie powinni w rzeczach całego cechu tykaiących sie bez wiadomości y woli braci wszytkich cechu ich.

§ 12. Starsi także na każdy rok sześć obrani bydź maią y elekcya ich taka sie stać powinna przesz wszytkich magistrow cechowych y obrani bydź za starszych przysięgłych z magistrow wszytkich, nie maiąc respektu czyliby on był stary lub młody, lubo Polak lubo Niemiec, albo ktoregokolwiek innego narodu, ale bez braku ktorybykolwiek był sposobny między niemi do vrzędu tamtego, y cechowi pożytecznym wynaleśćby się mógł, przesz magistrow wszytkich niech będzie obrany.

§ 13. Ieżeliby też przytrafiło sie iednemu z starszych magistrowi obranemu y przysięgłemu odiachać do kąd, albo chory albo iaką nagłą potrzebą w cechu bydź nie mogł, tedy oni prezyduiący na mieysce tamtego nie będącego wezwać powinni innego z owych magistrow, ktory przed tym w vrzędzie starszeństwa prezydował, ktoryby wespół z tymi sprawę zachodzącą na on raz roztrząsnął, nie tak iednak do rady wezwany, aby imię starszego przysięgłego albo mieysce sobie przywłaszczać przesz to ważył sie.

§ 14. Także aby rachunek wszytkiey percepty y wydatku cechowego przesz starszych owego roku wszytkim braci stał sie.

§ 15. Także pieniądze percepty z prowentow cechowych y z akcydencyi do skrzynki nie maią bydź wkładane bez wiadomości wszytkich braci ale ani też cokolwiek z pieniędzy na iakąkolwiek rzecz z skrzynki wydawać ani brać powinno bez wiadomości y pozwolenia wszytkich braci, ale y cokolwiekby wzięto albo wydano, nie na kartkach albo cedułkach ale w głowny regestr zawsze wpisano albo nanotowano bydź powinno.

§ 16. Żaden do zgromadzenia albo bractwa nie powinien bydź przyięty bez wiedzenia wszytkich braci y pokiby cechowi dosyć nie uczynił według zwyczaiu y w zamiast kollacyi, którą przed tym czynić zwykli byli z wielką stratą y szkodą, każdy dać będzie powinien do cechu na dobro y pożytek cechowy złotych dziesięć. Respekt iednak w tym pobożny słuszna aby był miany na synow magistrowskich także y na tych, ktorzy corki magistrowskie tegosz rzemiosła będący, biorą za żony, tym albowiem łaska według zdania y woli całego zgromadzenia stać sie będzie mogła.

§ 17. Do zniesienia zaś wszelkich wątpliwości y oddalenia iakichkolwiek tłumaczenia trudności, wszyscy bracia y cały cech tak rozumiano mieć chce-

my, gdy wszyscy bracia według zwyczaiu wezwani będą, także braci zgromadzonych liczba ieśliby na tęn czas nad połowę cechu przewyższała.

§ 18. Zaden z braci ostro nie ma bydź poprawian, ale poprawa powinna bydź braterska: naprzód sześci starszych przysięgłych powinność będzie występki takowe naprawiać y sprawiedliwość na skargi czynić; ieżeliby zaś ktory karaniem starszych uciążonym sie bydź czuł, do nas radnych w takowey uciążliwości appellować będzie miał wolność.

§ 19. Nadto wszyscy magistrowie posłuszeństwo zachować powinni wszytkim starszym przysięgłym, ktorzy mieysce radnych trzymaiący, w poszanowaniu bydź powinni y od drugich mieć obserwancyą ani do iakich usług bydź przymuszeni.

§ 20. Nadto wszelkie posługi tak nasze radzieckie iako cechu dwunastom (s) z starszych magistrow odprawiać powinni, a gdy ieden młodszy do cechu przyięty byłby, starszy z tamtych dwunastu od vsług uwolniony będzie, i tak daley przesz przystąpienie y przyięcie młodszego magistra tęn, ktoryby starszym między temi dwunastą był, wolny od vsług będzie.

§ 21. Zaden też vrzędu starszeństwa przywłaszczać sobie nie powinien, tylko ktoregoby wszyscy bracia na starszeństwo tamtegosz roku obrali y przysięgę wykonał, pod cięszką karą radziecką.

§ 22. Także ktoremu by z rozkazu starszych do cechu przyiść nakazano, luboby była sprawa iego krolewski mości, lubo nasza radziecka, lubo cechowa, przyiść z powinności powinien, y ieśliby nagła potrzeba była, żeby przyiść nie mogł, zaraz osobą swoią do starszego przysięgłego iść powinien opowiedaiąc potrzebę. Co uczyniwszy będzie wolny od kary y strofowania.

§ 23. Nad to pozwolono iest, że raz w rok po uczynionym rachunku wszytkich prowentow y wydatkow mieć mogą bracia wszyscy kollacyą, iednak bez kosztu ale skromną, y nie wiele wydaiąc pieniędzy, iako to y w innych cechach zwykło bywać.

Na świadectwo tego pieczęć sekretarska miasta naszego do tegoż listu przyłożona. Działo sie y dan we szrodę przed niedzielą srodopostną, roku Pańskiego tysiącznego pięćsetnego trzydziestego czwartego.

Oryginału tego statutu ani też choćby kopii pierwotnego tekstu łacińskiego onejże cech krawiecki Krakowski już nie posiada. Powyższe tłumaczenie podajemy wedle tekstu zawartego w wyroku komisarskim z r. 1728, wydanym w sporze między starszymi a młodszymi mistrzami pomienionego cechu. Dokonane ono było podówczas przez Jakuba Topolskiego pisarza cechowego na rozkaz komisarzy przez radę miejską do rozsądzenia sporu naznaczonych.

372. 1534. die 25. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de cameris salicidarum.

Feria quinta in crastino Ioannis Baptistae. — Quum oborta esset differencia inter dominos questores seu procuratores erarii ciuilis et totam fraternitatem salicidarum super collacionibus, successionibus, inscripcionibus ac edificiis camerarum seu iatharum eorundem salicidarum, ipsis salicidis prae-

fatarum camerarum hereditariam successionem sibi usurpare contendentibus, contra dominis questoribus inscripcione de data a. 1511. feria quarta ante festum s. Margarete per dominos consules praesidentes et antiquos facta, se tutantibus, nos consules praesidentes et antiqui pleno numero congregati, tam praedictorum salicidarum querelam, quam d. questorum informacionem et in libris nostris desuper confectam inscripcionem diligenter expendentes, maturo habito consilio decreuimus, inscripcionem, de qua supra extat mencio, per totum consulatum non absque legittima causa ad eternitatem factam esse, et proinde illam cassari non debere. Sed quia pleraque ab eo tempore in ciuitate mutata sunt, ob quae etiam statuta quedam limitare oportet, eandem ut sequitur, declarantes, limitamus interpretamurque:

§ 1. Primo, quod ad perpetuitatem dictarum camerarum attinet, eandem nobis ac posteris nostris consulibus pleno iure reseruamus.

§ 2. Quia uero in priori inscripcione cedentibus uel decedentibus de dictis cameris a successoribus camerarum per decem florenos, et hoc ratione suppellectilium dumtaxat soluendos, constitutum fuerat, idque quia de fisco publico dictae camerae quocies opus erat, uel ruinosae restaurandae uel de nouo edificandae fuerant, nos attendentes, quod post proximas duas ex igne receptas lugubres clades non parua impendia facta sint restaurandis et extruendis ciuitatis necessarijs edificiis, concessimus illis ipsis salicidis hoc ipsum rogantibus, ut cameras supra scriptas cum toto depositorio et singulis locis impensis suis proprijs, quocies opus fuerit, reforment et edificent, et hac de causa, quod easdem cameras et loca depositorii suis impensis edificare cogantur, decreuimus, quod quaecumque camera siue per cessum siue decessum siue recepcionem a d. questoribus pro tempore existentibus, (quod tamen nonnisi de magna emergente causa fieri debet) uacauerit, quod successor in talem cameram praedecessori aut eius heredibus id soluat, quod circa empcionem expositum fuerat, id quod semper libris d. questorum doceri debet, apud quos et non alibi et cum eorum consensu cessiones et resignaciones fieri debent.

§ 3. Volumus autem, quia istae camerae inequales situ et bonitate sunt, quod nullus audeat suppellectilia et edificia sua circa camerae abscessionem alcius uendere, quam a decem marcis usque ad marcas uiginti quinque et non carius; nullus eciam praesummat ullo modo augere inscripcionem supra summam, pro qua uendidit eadem suppellectilia et structuras suas sub ammissione camerae. Neque aliquis ex istis omnibus duas cameras habere debet, neque eciam alicui camera salinaria uendi debet, qui non solus per se in eadem sedeat et istius sit exercicii; casu uero, quo aliquem morte decedere contingeret relictis pueris minorennibus, qui eandem cameram tenere uellent, tales non debent ea priuari, soluto tamen censu ordinario et camera in structuris conseruata prout decet.

§ 4. Censum autem soluent deinceps a singulis cameris singulis quartalibus per nouem grossos.

Haec omnia suprascripta firmiter obseruari uolumus ad beneplacitum nostrum et successorum nostrorum consulum Cracouiensium.

Acta Cons. Crac. 12, str. 394.

373. 1534. die 23. m. Octobris, Cracoviae.

De contubernio gladiatorum Cracoviensium et Casimiriensium.

Feria sexta ante Simonis et Iudae. — Seniores gladiatorum de Kazimiria coram nobis questi sunt contra seniores gladiatorum de Craccouia, quod illorum socii pro non idoneis haberent eos socios, qui in Stradomia et Cazimiria artem gladiatoriam perdiscerent, sicut non pridem factum esset in Calisch. Ad quae respondentes seniores magistri Craccouienses, dicebant, sibi de hoc nihil constare, neque id suo iussu factum, immo se semper conseruare uelle secundum decretum regiae maiestatis.

Acta Cons. Crac. 12, str. 467.

374. 1535. die 10. m. Maii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones Cracovienses litem dirimens.

Feria secunda post Stanislai (in Maio). — Ad querelam tinctorum contra albicerdones, quod non solum cutes ceruinas, dorcinas et hircinas ad formam Prutenicam adipe piscium iniunctas elaborarent, quod alioqui eis liberum esset, verum eciam cutes ueruecinas alias scopouinam ad instar *zamisch* Prutenici eodem adipe praepararent in praeiudicium, impostυram et collusionem simplicium hominum, qui eas cutes non noscunt: domini consules causae circumstanciis et actorum querimoniis diligenter expensis et trutinatis, decreuerunt, ipsos albicerdones nequaquam debere cutes ueruecinas adipe piscium praeparare, sed dumtaxat cutes ceruinas, dorcinas et hircinas.

Acta Cons. Crac. 12, str. 568.

375. 1535. die 4. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de sebo coquendo.

Feria quarta ante Laurencii. — Domini consules ad peticionem et consensum seniorum smigmatorum, griffniconum et candelariorum decreuerunt inter eos deinceps firmiter obseruandum, quod deinceps nullus smigmatorum debeat qualibet septimana plus sepi*) coquere, quam per lapides uiginti, idque loco quindecim lapidum, qui antea in illorum litteris habentur descripti. Ceterum quociescumque contingat quempiam fragmenta saponis liquaefacere

*) Wyraz ten wypisany jest u góry w miejsce wykreślonego wyrazu „smigmatis“. Odnosząca się do tego zapiska opiewa: A° 1536 feria sexta Egidii per decretum consulare ex consensu seniorum smigmatorum loco „smigmatis“ in 4 linea, mandatum est subijci hoc uocabulum „sepi“.

ac distillare, tum is ea septimana a coctione smigmatis seu saponis sese continere debebit.

Acta Cons. Crac. 12, str. 615.

376. 1535. die 23. m. Augusti, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones litem dirimens.

Feria secunda vigilie s. Bartolomei. — Ad querelam magistrorum contubernij tinctorum contra albicerdones, quod in laborem artificium eorum concernentem sese intromittunt, victum eis preripiunt, cuttes veruecinas, mutoninas ad instar *samesch* Prutenici adipe piscium inunctas preparant in preiudicium, imposturam et collusionem ecciam multorum hominum: domini consules decreto priori feria secunda post festum s. Stanislai anno nunc currente in hoc eodem negocio lato, innitentes et illud idem in omnibus punctis conseruantes, decreuerunt in eadem controuersia et querela iuxta illud decretum partes vtrasque sese conseruari debere, hoc addito, quod tinctores, si artem hanc nouerint vel eam didicerint, cuttes huiusmodi veruecinas seu mutoninas per albicerdones elaboratas et ab eisdem emptas, poterint adipe piscium inungere et in modum *samesch* adaptare; cuttes tamen alibi elaboratas tinctores ex aliunde huc aduehere in preiudicium albicerdonum hic nostrorum minime audeant. Albicerdones vero sufficienciam cuttium huiusmodi subministrare eis tenebuntur, eosdem non aggrauando nec opprimendo, uerum iusto diuendendo precio; alias si sufficienciam cuttium eis non subministrarent uel eos aggrauarent quouismodo, domini constituent id, quod pro commodo contubernii eorumdem videbitur.

Preterea decretum est ad instanciam tinctorum, ne albicerdones cuttes crudas vitulinas non elaboratas viceuersa diuendere aut extra ciuitatem educere audeant sub pena dominorum.

Acta Cons. Crac. 12, str. 624.

377. 1535. die 15. m. Octobris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter aurifices et bractearium quendam litem dirimens.

Feria sexta die s. Heduigis. — Inter seniores contubernii aurificum et Gregorium *goltschlaer* quum exorta fuisset controuersia et ad cognicionem consularem deuoluta propter *beschlag*, quod idem Gregorius conficiebat, et seniores aurificum allegabant, eum laborem non nisi ad aurifices pertinere, commemorantes eciam ex uetusta obseruacione et consuetudine, neminem alium in hac urbe praeter aurifices *beschlag* semper laborasse: domini con-

sules exauditis uariis parcium allegacionibus simulque perpendentes non conuenire, ut opifices alter in alterius artificium sese promiscue ingerant, decreuerunt, *beschlag* iuxta ueterem consuetudinem ab aurificibus dumtaxat conficiendum esse, Gregorium uero uti bractearium alias *goltschlaer* laborare eciam num posse, quicquid ad suum artificium pertinet.

Acta Cons. Crac. 12, str. 656.

378. 1536. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Statuta contubernii laniorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Craccouie significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, quia attenta magistrorum artificij laniorum magna disordinacione et licencia, nullis siquidem constitucionibus, statutis aut regulis viuebant, sed nec apparebat, quod aliquando contubernium confirmatum habuissent, pro libitu ipsorum ea potissimum curantes, que illis commodum, ceteris vero ciuibus immo toti reipublice ciuitatis iacturam et dispendium afferebant, totam ferme ciuitatem in venundandis carnibus opprimentes aggrauantesque: volentes itaque vtilitati reipublice ciuitatis, prout ex officio tenemur, providere, vt tempore regiminis nostri felix accipiat incrementum, communisque populus tam ciuium quam aduenarum victualium provisione non distituatur, de consensu et vnanimi voluntate omnium nostrum tam presidencium quam seniorum, negocio insinuato ad sonum campane congregatorum, articulos infrascriptos pro commodo et vtilitate ciuitatis, sed et ipsis lanijs tollerabiles, partim ex iure scripto extractos, partim eciam per nos concorditer adinuentos, inviolabiliter tenendos conclusimus, pro stabiliendoque dictorum laniorum contubernio approbauimus, confirmauimus, approbamusque et confirmamus tenore presencium, ad ornamentum et vtilitatem totius contubernij laniorum Cracouiensium iuxta temporis exigentiam spectantes et pertinentes, tenendos et inuiolabiliter seruandos iuxta priuilegij presentis tenorem.

§ 1. Omnium primum ad optata et postulacionem omnium magistrorum artificij laniorum ipsis czecham seu contubernium admittimus, eosque ex nunc illud habendum instituimus ita, quod ipsi iuxta consuetudinem aliorum contuberniorum ad locum per eos deputatum, cum nomine seniorum requisiti fuerint, conueniant, contuberniumque ex consuetudine bannire ac seniores singulis annis eligere eis licebit. Ibidemque in bannito contubernio causas et querelas disentere, inscripciones et obligaciones facere; bancum tamen laniorum, ex quo ex fundo regiam maiestatem pertinet, vltra centum florenis obligare nulli admittitur; preterea bancos seu iattas laniorum hereditario resignare, insinuando tamen prius toti contubernio, quod huiusmodi iatta sibi venalis sit. Sed et is, qui emere vult, optare a senioribus id debebit. Ac omnes licitos et honestos actus exercere, excessusque corrigere eisdem licebit.

§ 2. Bannicio vero contubernij nonnisi sobrie et ante prandia fieri debet. Conuocacio nihilominus fratrum in vrgentibus negocijs eciam post pran-

dia, quandocunque seniores id dictauerint, permittenda est. In eodem tamen contubernio nullam nouam constitucionem seu plebiscitum eciam in commodum ipsorum sine scitu nostro aut posterum nostrorum facere poterint. Omnia siquidem, quicquid pro utilitate ipsorum concludere voluerint, nobis aut posteris nostris consulibus denunciare tenebuntur.

§ 3. Postquam vero ex consuetudine magistris artificij denunciatum fuerit, vt contubernium seu czecham veniant in negocijs regie maiestatis, quicunque horam designatam neglexerit, soluet grossos duodecim; cum vero in negocijs ciuitatis publicis seu consulatus vocati venire neglexerint, penam sex grossorum negligens soluet. Cum autem sub pena seniorum insinuatum sit, negligens soluet grossos tres; huiusmodique pene pro cera conuerti debent. Licencia tamen a senioribus accepta, a pena liber quiuis erit.

§ 4. Quicunque artificij laniorum magister esse voluerit seu affectauerit, ex consuetudine contubernio soluet grossos duodecim. Nullus in magistrum contubernij laniorum suscipi debet, nisi habeat maccellum suum proprium, nemini obligatum, ivsque ciuile suscipiat et genelogiam suam bonamque et honestam conseruacionem per sufficiens testimonium aut literis autenticis doceat, ad superducendumque vxorem in decursu vnius anni obligabitur. Filijs tamen magistrorum prerogatiua datur de superducenda vxore, non enim ita arctim compelli debent eandem ad vxorandum, verum tempus longius iuxta arbitrium seniorum eidem dabitur; svsceptusque vt sic magister nows in contubernium ex consuetudine antiqua iuramentum prestabit senioribus super obediencia seruanda.

§ 5. Magister nouiter in contubernium susceptus candelas in ecclesia iuxta consuetudinem in tutela et provisione habebit; quando vero aliquis ex contubernio magistrorum moritur, ipse primus in procurandis candelis et circa feretrum, sed et in omnibus, que eidem per seniores mandabuntur, obedire tenebitur, et idem cum alijs iunioribus fratribus funus ad sepeliendum portare sub pena vnius talenti cere erit astrictus. Hoc idem eciam intelligi volumus, cum exequie funebrales in ecclesijs fiunt.

§ 6. Mortuo aliquo magistrorum seu vxore alicuius, pro funere conducendo tum eciam circa exequias, cum ad id requisiti fuerint, omnes interesse tenentur magistri; negligens soluet unum grossum.

§ 7. Et quia ab antiquo lanij Craccouienses magnam exinde laudem habebant, quod querulantibus iusticiam ministrabant indilatam, et proinde multa fides in coemendis pecoribus eis dabatur, quinimmo et pecunia non modica in mutuum eis concedebatur, quare et hiipsi magistri pronunc presentes et eorum posteri iusticiam colere potissimum debent, eandemque vnicuique administrent. Vnde si quis ex conciuibus siue eciam alienigena in contubernio contra aliquem magistrum aut socium pro debito pro bobus aut alijs rebus contracto questus fuerit, illeque debitum recognoscat, ex consuetudine antiqua solucio ad futuram dominicam decernatur. Quod si debitum decretum non soluerit, inhibebitur seu denegabitur eidem magistro vendicio carnis statim prima dominica post transgressionem decreti, tamdiuque a labore et vendicione carnium abstinebit, quoad cum creditore concordauerit. Quod si debitum negauerit, ad officium consulare relegabitur ad ferendum super negatiua decretum. Si vero negato in contubernio debito, illud tandem coram

officio consulari aut iudicio recognoscat ad solucionemquem compellitur, racione negatiue in contubernio facte punietur iuxta arbitrium seniorum.

§ 8. Magister nows superducens vxorem siue virginem siue viduam eciam primo anno admitti debet ad laborandum in vno vel duobus maccellis, si ea habuerit et tante facultatis sit, nec eidem denegari poterit.

§ 9. Si duo magistri inuicem societatem ineant in commune laborem exercentes, extunc carnes mactatas non in vno verum in duobus bancis seu fenestris vendere erunt astricti.

§ 10. Abrogantes eciam consuetudinem in perniciem et oppressionem ciuitatis hucusque seruatam, conclusum est, vt nullus magistrorum plura maccella quam duo ad maximum habeat, nec a modo plura coemere audeat, sub pena confiscacionis maccelli huiusmodi. Et quia in presens nonnulli sunt, qui tria eciam quatuor maccella occupant, ne ipsi grauatos se fore querulentur, quare datur arbitrio illorum maccella huiusmodi vltra prescriptum numerum vel vendere vel alijs conducendo aut locando ad mortem vsque tenere; post mortem eorum inter pueros vel heredes diuidenda. Exnunc tamen non ad plura quam ad duo laborare presumant maccella sub pena quinque marcarum, quociens statutum istud transgressum fuerit.

§ 11. Casu eueniente, quod maccellum aliquod venale fuerit, ad emendum illud eque socius admitti debet sicut aliquis magistrorum, nec maiorem prerogatiuam magister in assequendo maccello huiusmodi habere debet, quam socius ipse.

§ 12. Statutum itidem est, vt ad minus ad festa Pentecostes singulis annis mactari et venum exponi debent carnes bouum saginatorum; transgredientes pena vnius sexagene puniantur. Curare eciam magistri debent, vt in omnibus vel saltim quanto fieri poterit, pluribus fenestris carnes venum exponant.

§ 13. Nullus item sepum frixare alias *smelczowacz* audeat in domibus priuatim, nec in cuttelhoff, sed duntaxat in sepifusorio ciuitatis publico, et in pensa ciuili ponderare sub pena quinque marcarum. Preterea de hijs bobus, quorum carnes hic emuntur, nullus magistrorum artificij laniorum per se vel per alium quenquam sepum vendere audeat singulis annis a festo Bartholomei sancti vsque ad festum sancti Martini, nisi ciuibus hic et incolis pro vsu et vtilitate. Extra illud tempus licitum eis vendere erit cuicunque voluerint.

§ 14. Curare insuper potissimum debent magistri laniorum, vt in venundandis omnis generis carnibus equalitas seruetur, ne communis populus aggrauetur, quodque pecora diligenter conspiciantur, si sunt ad esum valida. Ad occurendum itaque hijs omnibus iuxta antiquam consuetudinem octo magistri singulis annis eligentur, uiri legales, industrij, Deum et conscienciam pre oculis habentes, qui sub iuramento ad id prestito diligentissime conspiciant boues, vitulos, arietes, capros, porcos et alia pecora empta, si ad mactandum ac vendendum sint valida nec ne, nullusque magistrorum pecora morbida, egrotancia, debilia ex fatiga aut alio quouis modo suffocata et ex alia quacunque causa inualida mactare aut diuendere audeat, sub pena amissionis contubernij. Si vero contubernium illi viceuersa restitui debeat, in nostro et posterum nostrorum id erit arbitrio. Si eciam quis temerarie carnes ad

esum humanum minime seruientes venundauerit, pacietur iuxta arbitrium nostrum et leges desuper sancitas. Quodsi contigat bouem aliudve pecus in ponte, in via, eciam domi in stabulo pedem frangi, wlnerari, confodi aut quouismodo ledi, illud mactare nullus presumat, nisi ostenso et commonstrato octo viris ad id selectis, qui tandem discernent an ad mactandum et vendendum abile sit pecus illud nec ne; secus faciens pena quinque marcarum irremisibiliter punietur.

§ 15. Preterea ijdem octo viri sub prestito iuramento diligenter prouidere et conspicere debent, vt iuxta temporis exigenciam secundumque quod maior concursus et congregacio hominum in ciuitate fuerit, sufficiencia carnium sit, nec agrauare sinant communem plebem tum extraneos homines in vendendis carnibus, verum iusto et equo precio vendant, nec per id, quod maior frequencia hominum in ciuitate sit, siue ex presencia regie maiestatis vel conuentus generalis, maius precium in vendendis carnibus eleuetur sed equalitas seruetur. Secus faciens pena quinque marcarum pro fisco ciuitatis applicanda tocies, quocies preuentus fuerit, punietur siue sit magister siue socius. Quod si aliquis ex illis octo viris negligens in prouidendo repertus fuerit, vnusquiuis eorum pro excessu punietur quinque marcis, fisco ciuitatis applicandis.

§ 16. Taxaciones pecorum alias *razi* in hunc diem seruate, ex racionabilibus et legittimis causis abrogari debent, verum secundum quod per octo viros ad id deputatos constitutum fuerit, et prout iuxta temporis exigenciam numerus mactandorum boum vel pecorum statuetur, mactent equaliter bouem pro boue ita, quod non sit taxa quantitatis precij bouis, sed numerus attendatur bouium.

§ 17. Famuli eciam magistrorum, qui in institis aut bancis carnes vendere solent, illos, qui carnes emunt, siue sit ciuis, famulus aut famula, prout antehac consueuerant, verbis detractatorijs, probrosis, illusorijs minime impetere aut inuadere debent; secus faciens, si contra illum protestatum fuerit, pena carceris et vnius sexagene irremisibiliter punietur.

§ 18. Cuilibet eciam magistro famulum in disciplinam acceptare licebit ad unum, duos vel tres annos, secundum quod discipulus ille cum magistro componere poterit. Si ad tempus breuius compositum fuerit, peccuniam iuxta contractum magistro soluet eaque omnia inter magistros et discipulos ex pacto componentur. Magister tamen discipulum acceptare volens, tempore Quadragesime vel circa festa sancti Michaelis et non alias nec alio tempore petere seniores debet, vt discipulum suscipere posset. Quod cum sibi admissum fuerit, idem magister contubernio vnum fertonem soluet.

§ 19. Preterea socius ex aliunde veniens literas bone conseruacionis apportare cogitur. Et quia tota ferme substancia magistrorum artificij laniorum in manibus sociorum est, magisque eorum fidei creditur, quam in alijs artificijs, nam ut communiter socii ipsi carnes in maccellis vendere solent, vt ergo maior fidelitas in eis appareat, quatuor potissimum magistris suis promittere tenebuntur, videlicet obedienciam, a ludo ut abstineant, meretricariam fugiant, et superfluas expensas vitent. Hec enim sunt, que substanciam magistrorum facile deuorare possent, et hijs resecatis vtilitas et commodum magistris affertur. Promittere itaque hec quatuor erunt astricti, quo fidelitas

maior inter eos appareat. Transgressori contubernium alicui interdicitur, lit tereque conseruatorie eidem denegabuntur, si forsan alibi se transferre voluerit, nisi prius componat cum magistris pro culpa et transgressione sua. Non tamen propter leues aliquas causas a contubernio vnus totaliter reici debet, vel contubernium alicui interdici, nisi notabilis aliqua subsequatur infamia, vel incorrigibilis in excessibus maneat suis.

§ 20. Socius vero quilibet postquam cum magistro super labore conuenerit, vno integro anno apud eundem laborare tenebitur; quod si friuole ab eodem sese alienauerit, littere conseruacionis eidem denegabuntur, quoad iuxta contractum integro anno magistro pretacto inseruiuerit. Quod si a magistro suo aliquam grauitatem paciatur, seniores illud prouidebunt.

§ 21. Nullus magistrorum cum alio magistro vel socio aut socij inter se pro pecunia ludere audeant sub pena duodecim grossorum.

§ 22. Pro verbis eciam iniuriosis, inhonestis, seniores magistros et socios corrigendi plenam habebunt facultatem.

§ 23. Si quis vero tam magistrorum quam sociorum pro quacunque causa accusatus, grauatum se esse a senioribus senserit, ad nos appellandi plenam habebit facultatem.

§ 24. Nullus eciam magistrorum alteri magistro famulum seu socium alienare presumat, sub pena vnius lapidis cere.

§ 25. Magister insuper quiuis socios seu artificij famulos seruare et tenere poterit, quantum uoluerit necessitasque postulauerit. Vidue preterea contubernij illorum, antequam marito nupserint, famulis seu socijs illius artificij prouideri debent, ne in victu suo depauperentur.

§ 26. Socij nulli conuenticula, commvnitates habeant sine licencia magistrorum, sub amissione artificij; conuenciones preterea, bursas wlgo nuncupatas, collaciones, tripudia et coreas diebus festiuis per alliquot dies celebrandi haud presumant, donec proconsul admiserit, sub pena quinque marcarum fisco ciuitatis applicandarum. Si vero contigat in inicio Quadragesime socios ex eorum consuetudine bouem per circulum ducere, id honeste facere debent nec insolencias aliquas turpes exercere. Strictissimeque inhibemus eisdem, ne suffumigatoria prout antehac consueuerant, cum cornibus et alijs male olentibus rebus totam inficientes ciuitatem, illo idem et alio quocunque tempore facere audeant, sub pena carceris et vnius sexagene, quicunque in eo deprehensus fuerit.

In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum Craccouie feria sexta in crastino Exaltacionis sancte Crucis anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu rzeźników Krakowskich. Po pieczęci pozostał tylko pasek pargaminowy. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

379. 1536. die 22. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de cultellifabris et gladiatoribus.

Feria quarta ante Letare. — Domini consules discuttere uolentes a longo tempore inter gladiatores et cutellifabros agitatam controuersiam, quae inde emerserat, quod certatim pars quaelibet querebant sibi ab alia uictum praeripi, eo quod alter in alterius laborem promiscue sese ingereret, ita inter eos pronunctiarunt iuribus partis utriusque et allegacionibus diligenter auditis et trutinatis:

§ 1. Vnumquemque artificum memoratorum esse debere sua arte contentum et in alienum laborem se non immitere, hoc est, ut gladiator sit gladiator et cutellifaber cutellifaber, nempe ut gladiatores laborent, expolient et cum omnibus attinenciis praeparent gladios siue uni siue duobus manibus aptos, similiter eciam ut cutellifabri laborent, expolient et fabricent cutellos secundum antiquam consuetudinem. Poterint eciam cultellifabri conficere et reformare cultellos coquinarios et alios eius generis oblongos, in quorum vaginis nihil ligni contineretur.

§ 2. Praeterea decretum est, neminem a cutellifabris ad magisterium suscipiendum esse, nisi prius specimen artis alias *stuky* fecerit.

§ 3. Ad haec decetero abolendas esse collationes, quae antehac circa comprobacionem magisterii fieri solitae erant, etenim eos sumptus conuertendos esse ad comparacionem armorum et aliarum rerum necessariarum pro usu contubernii.

Quandoquam non nocendo decreto presenti domini consules totam causam hanc illis dederunt ad concordiam infra hinc et proxima festa Pentheostes tentandam, si forte communi consilio et assensu in hiis et aliis aliam ordinacionem inter sese facere poterint.

Postremo illis omnibus mandatum est, ne alter alterum uerbis inhonestis impetat, sub pena centum marcarum.

Acta Cons. Crac. 12, str. 742.

380. 1536. die 4. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de salicidis.

Feria tercia post dominicam Iudica. — Inter seniores et item fratres iuniores fraternitatis sallicidarum facta est concordia et amicabilis composicio occasione omnium et singularum discordiarum et controuersiarum, inter eos quomodolibet exortarum, ita, quod sopitis et mortificatis omnibus et singulis controuersijs huiusmodi, certos quosdam articulos de vnanimi omnium assensu et voluntate pro bono fraternitatis ipsorum conclusos, coram nobis comparentes presentarunt, eosdem libro ingrossari pecientes nostro:

§ 1. Inprimis antique innitendo consuetudini statutum inter eos est, quod

seniores a singulis bancis salis exigere debent per vnum denarium, sic scilicet, quandocumque pro fisco ciuitatis a banco seu *baluan* salis per seniores accipitur medius grossus, ab eodem ecciam banco vnus denarius exigi debet ac in cistam fraternitatis reponi pro bonoque fraternitatis conuerti. Exinde siquidem census ciuitatis vnius sexagene exsoluetur, cera pro candelis comparabitur ac alia necessaria prouidebuntur.

§ 2. Cum vero racionem et calculum per seniores fieri contingat, quam et singulis annis facere tenebuntur circa electionem, huiusmodi racio fieri debet in presencia omnium seniorum et iuratorum, ac item quatuor ex iunioribus fratribus calculo huic interesse debent, quorum duo eligentur per seniores fratres, duos vero iuniores fratres e medio sui deputabunt, ibidemque circa racionem collacionem modestam tamen nec magnam excedentem summam habere poterint.

§ 3. Item conclusum inter eos est, quod seniores pro bono fraternitatis ex pecunia contubernij emere in zuppis poterint schichtam salis vnam, duas, ecciam plures, huiusmodique sal pro vtilitate communitatis vendere, nullamque racionem ex vendicione salis huiusmodi facere erunt astricti, sed duntaxat lucrum et commodum circa racionem declarare ac commonstrare.

§ 4. Quod attinet raciones annorum preteritorum, iam exnunc finem habent nec accio occasione istius intentari debet quoquomodo, verum iam in pace et tranquilitate viuere.

Acta Cons. Crac. 12, str. 752.

381. 1536. die 10. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de cera et sebo solum in officina civili »Capia« dicta liquefaciendis.

Feria quarta post Stanislai in Maio. — Domini consules mandarunt reuenditoribus presentibus, ne alibi quam in officinis ciuilibus utpote *Capya* torqueant, distillent ceram, *woysczinam*, sepum sub pena viginti marcarum.

Acta Cons. Crac. 13, str. 31.

382. 1536. die 14. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de cultellifabris et gladiatoribus.

Feria quarta in uigilia Corporis Christi. — Inter gladiatores et cultellifabros auditis hinc inde partium proposicionibus et responsis, domini consules pronunctiarunt: quandoquidem intra praefinitum temporis spacium ipsi inter sese non composuerunt controuersias super labore utriusque artificii ac ceteris de rebus obortas, proinde decretum antehac inter eos promulgatum feria 4ta ante Letare 1536, transiisse in rem iudicatam ac in suo robore permanere debere.

Acta Cons. Crac. 13, str. 61.

383. 1536. die 3. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de halecibus emendis vendendisque.

Feria secunda post Visitationem Marie. — Ad instanciam allecistarum domini consules admiserunt emere omnis generis alleca siue sint circulo consignata siue non, dum modo alleca sint alleca valida, non putrida, eaque viceuersa diuendere, valoremque seniores superintendere et prouidere debent.

Acta Cons. Crac. 13, str. 71.

384. 1536. die 14. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de senioribus contubernii sutorum.

Feria sexta in crastino Margaretae. — Inter seniores sutorum modernos et reliquos eiusdem artificii magistros iuniores seu totum illorum contubernium, domini consules auditis utriusque partis proposicionibus et responsis, decreuerunt: seniores huius anni astrictos esse ad reddendam administracionis suae racionem posteaquam elapso anno seniores noui electi fuerint, idque in presencia duorum dominorum ex consilio ad eam ipsam racionem audiendam deputatorum. Fieri quoque debent rationes annorum praeteritorum, quas neglectas et intermissas queruntur, quam primum parari, confici atque ex regestris colligi poterint; quae quam primum paratae fuerint, tum officio consulari intimari debebunt, ut illis audiendis similiter domini deputentur.

Acta Cons. Crac. 13, str. 75.

385. 1536. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii carpentariorum.

Feria quinta in crastino diuae Annae. — Domini consules decreuerunt, quociescumque contingat ciuem aliquem ac ius ciuile habentem indigere uno aut duobus sociis carpentariorum ad labores aliquos, qui intra unius septimanae decursum confici possunt, tum ipsi magistri denegare non debent ciuibus unum aut duos socios, eiusmodi labores confecturos. Verum magistris ab huismodi labore nihil prorsus dari, dumtaxat sociis debita merces persolui debebit.

Dopisek na oryginalnym statucie stelmachów z r. 1512. Takiżsam dopisek znajduje się także na oryginalnym statucie murarzy i kamienirrzy z r. 1512.

386. 1536. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de pretio cervisiae.

Feria sexta in crastino Exaltacionis s. Crucis. — Domini consules seniores et praesidentes constituerunt achtuale cereuisiae per 12 gr. absque portitura uendendum.

Ibidem eciam date sunt tabernatoribus quartae mensuratae, secundum quarum quantitatem et modum per 1 et 2 denarios cereuisia propinari debet a tabernatoribus sub pena unius sexagene irremissibiliter succumbenda tocies, quocies in contrarium actum fuerit.

Acta Cons. Crac. 6, str. 245.

387. 1536. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter gladiatores et cultellifabros litem dirimens.

Feria tercia ante Michaelis. — Domini consules nouam controuersiam inter gladiatores et cultellifabros ob eorum socios exortam, utriusque partis allegationibus exauditis, ita per decretum complanarunt: quandoquidem hii cultellifabri, qui posthabitis professionis suae laboribus in artem gladiatoriam sese ingesserant, iam sunt gladiatorum contubernio aduniti ac secundum eorum leges et instituta gladiatoriam artem exercent, proinde eorundem quoque cultellifabrorum socios debere magistros suos sequentes apud gladiatores laborare ac deinceps gladiatorio nomine nuncupari. Ceterum apud reliquos cultellifabros, qui non praetergrediuntur artificii sui limites, debere et posse cultellifabrorum socios laborare, prout moris est et aequitas postulare uidetur.

Acta Cons. Crac. 13, str. 111.

388. 1536. die 16. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de gladiatoribus et cultellifabris.

Feria secunda ante Luce. — Domini consules finem imponere uolentes controuersie inter cultellifices et gladiatores dudum exorte, decreuerunt, quod exnunc tam magistri quam familia separari ab inuicem debet, ita, quod gladiatores et familia illorum adiungendi sunt gladiatoribus alijs, cultellifices vero per soli contubernium habere.

Acta Cons. Crac. 13, str. 124.

389. 1536. die 3. m. Novembris, Cracoviae.

Senatus consultum de cingulatoribus et gladiatoribus.

Feria sexta post festum Omnium Sanctorum. — Domini consules articulum postremum, qui habetur in literis cingulariorum de gladiorum obferramentis alias o *zacowke*, confirmarunt hoc adicientes et per sentenciam inter gladiatores et cingularios tum praesentes pronunctiantes ac decernentes: solos cingularios laborare debere *zacowki*, quae modico indigent ferro, ceterum *zacowky*, quae multo et copioso ferro opus habent, ut sunt Thurcicorum, Walachicorum et Lithuanicorum gladiorum, solos gladiatores laborare debere.

Acta Cons. Crac. 13, str. 133.

390. 1536. die 6. m. Novembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter gladiatores et cultellifabros litem dirimens.

Feria secunda ante Martini. — Domini consules componere uolentes nouam controuersiam inter gladiatores et cultellifabros exortam, decreuerunt, cultellifabros debere ipsis gladiatoribus propterea, quod eorum contubernio aduniti sunt, ratione clenodiorum contubernii in quindena persoluere florenos decem, atque ita omnes aliae controuersiae inter eos debent esse sopitae.

Acta Cons. Crac. 13, str. 134.

391. 1537. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.

De electione seniorum contubernii pellificum.

Feria secunda in uigilia Philippi et Iacobi apostolorum. — Controuersia suborta inter magistros totamque communitatem contubernij artis pellionum, qui proposuerunt et quaesti sunt contra Stanislaum Wieliczka, Mathiam Czarny, quod ipsi una cum tercio collega suo, omissa consuetudine circa electionem seniorum antiquitus seruari solita, temere et ex sua uoluntate propria non monitis his, qui iuxta receptam consuetudinem uocandi erant, in seniores contubernij eorum se ipsos designarunt elegeruntque, quos tamen ipsi magistri et tota communitas uno ore et consona mente pernegabant, legittime et officiose esse electos in seniores, tametsi Stanislaus Wieliczka suo et aliorum collegarum suorum nominibus secundum consuetudinem antiquam electionem seniorum artificij ipsorum ordinarie ac decenter factam fuisse constanter firmiterque assentiebat: domini itaque consules dissensiones

pugnantesque ad inuicem sermones et consilia contubernij praetacti sopire volentes, pacemque et tranquillitatem inter magistros totamque communitatem istius artificij constituere cupientes, decreuerunt, vocandam esse illius contubernij communitatem vniuersam, ibidemque omnium concordi uoto et sentencia seniores ipsorum pellionum eligi debere, qui posteaquam communi assensu et placito designati in electione fuerint, huc ad nos confirmandi praesentabuntur; salua tamen reseruata actione magistris pellificum aduersus Stanislaum Wieliczka, si quid ei post ea intentare uoluerint. Hoc decretum Stanislaus Wieliczka vna cum Mathia Czarny — — — (s) non susceperunt, sed ab eodem ad sacram regiam maiestatem appellauerunt.

Acta Cons. Crac. 13, str. 226.

392. 1537. die 23. m. Mai, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter sartores Clepardienses et pannicidas Cracovienses litem dirimens.

Feria quarta proxima post Pentecostes. — Ad propositionem sartorum Clepardiensium contra pannicidas Craccouienses pro eo, quod ipsi uestes seu tunicas laneas eorum ad forum venditorium missas intercipiebant, et pro se usurpare nitebantur, petentes illarum iuxta mandatum sacrae regiae maiestatis restitutionem, quoniam vero pannicide Craccouienses allegabant ex aduerso in preiudicium suorum iurium et libertatum prefata uestimenta vendi hic Craccouie a sartoribus Clepardiensibus, cum antea nunquam id ipsis permissum fuerit, uerum semper arcebantur ab huiusmodi uenditione, vbi eciam nonnulli se ipsos obligarunt, nolle peramplius in posterum vestes nouas ac elaboratas huc Craccouiam venum exponendas importare, et propterea innitendo suis immunitatibus et a consuetudine longo tempore obseruata non recedentes, vestes eas, quas sustulerunt, ex officio ac legittime et non temerario ausu se id fecisse dixerunt, que et huc ad praetorium depositae sunt, verum tamen ad mandatum sacrae regiae maiestatis se esse paratos ad restituendum hasce vestes obtulerunt, tametsi iure et merito eas reddere minime tenerentur, vtque easdem tollerent ac aufferrent libere sartoribus Clepardiensibus permiserunt, ita tamen, ne in posterum quid committant libertati ac prerogatiuis eorum contrarium; sartores uero recusantes suscipere vestimenta praedicta ob id, quod ea non completo neque integro numero esse asserebant, pluribus desideratis, postulabant restitutionem omnium uel compensacionem eorum, quae deperierint. Pannicide uero respondentes dicebant, eas esse uestes, quas deposuerunt ad praetorium, quarum ipsi numerum certo referre nescirent, cum antea eciam plures earum ad requisitionem et petita quorundam hominum illis restituerint, sartores autem ipsos posse absque molestacione ipsorum eas, que nunc sunt praesentes, aufferre. Ex aduerso sartores Clepardienses, vt iuramento suam assertionem pannicide confirmarent, voluerunt. Domini consules perspecta causa decreuerunt, ut eas uestes, quae eis sponte offeruntur, sartores Clepardienses acciperent, ad iuramentum

autem, quod cupiunt habere, pannicidas Craccouienses non teneri, cum officiose et iure vestes praedictas acceperint et non praesumptuoso facto, ob idque bono uerbo et nude simplicique assertioni eorum credi fidesque haberi debet.

Feria quinta ante Mariae Magdalenae (die 19. m. Iulii).

Ex decreto et mandato s. regiae maiestatis causa, quae agitur inter sartores Clepardienses et pannicidas Cracouienses, tametsi data est ad perfectam et plenariam ipsius determinationem ad felicem s. regiae maiestatis aduentum, verum tamen quo ad alia negocia per suam maiestatem disposita, domini consules satisfacientes decreto s. regiae maiestatis, constituerunt tempus iuramenti ipsis sartoribus Clepardiensibus a proxima feria sexta intra duas septimanas, quorum quidem singuli quique, quibus uestes sublate sunt et deinde perierunt, iuramentum corporale praestabunt contra pannicidas Cracouienses primo, quod tales et tot numero vestes laneae eis sint receptae et deperditae, secundo, quod per seniores pannicidarum aut eorum subdelegatos acceptae et sublatae fuerunt, tercio, quod in eo precio et taxa extiterunt, quam ipsi existimant asseruntque, quarto, quod tempore nundinarum huiusmodi uestimenta hic Craccouiae eis sublata fuerunt. Quod cum praestiterint, ad restitutionem damni iuxta s. regiae maiestatis decretum pannicidae Craccouienses sartoribus Clepardiensibus tenebuntur, interea temporis tamen concordias praefatae partes inter se attentare poterint, ut haec causa per amicabilem cognitionem hominum componi possit, declinando iuris et sacramenti grauitatem.

Acta Cons. Crac. 13, str. 234 i 284.

393. 1537. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta contubernii corrigiatorum Cracoviensium.

Mi raicze miasta Cracowa znaymo czyniemy thym tho lystem, isch przed nass na ten czass w rzeczach pospolytich sgromadzonych, prziszly a przistąpyly ssą slawny a vcztiwy miesczanye nasszy, mystrze rzemyąsla rymarskiego, wznyesly ssą y lystownye poddaly nyektore articuli, vstawy y wylkierze przess przotky nasse od siedmdiessiąth y daliey lath ym dane, tudiesch niektore przed nyekolkyem lath ym przylozone, ządaiącz yzbissmy ye odnowyly y poczwierdzily. My teda prozbie a ządlywosczy ych dossicz czynyącz, przeczethsszy wylkierze a vstawy takowe, obaczaiącz nyebycz ye protyw dobru pospolytemu y owssem ku czczy, ku zachowaniu czechu ych y myasta wsszytkiego pozitku ssya scziągacz, za dobrą poradą nass wsszeczkych starey y sziedzączey rady, yednostayną wolą, nyektore tessch nowe postanowienye, przess ktore nyesnasky, rostirky y niezgody myedzy ymy ssamemy wsczą-the, ssą vlozone, przylozywsszy, thossmy vczynyly, a takowe articuli poczwier-

dzyly y decretem a pieczączyą myeską poczwierdzamy na potomne czassy ku trzymaniv, a wsszakossch w thym zachowawayącz nam y potomkom nasszym radzie Cracowskie zupelną mocz takowe articuli y wylkierze za slusszną przyczyną odmienycz albo ynaczey postanowycz.

§ 1. Napyrwey ktory chcze mystrzem rzemyąsla rymarskiego bycz, a ych czechu dozyskacz, takowy stuky wedla obyczaiu bądzie powynyem (s) dzialacz, a tho obyczaiem yako nyzey napyssano. Przotkyem na takową stvką ma kvpycz czterzy skory: yedna golona cziągnącz, a ta ma bycz nyealunowana, a trzy gorowane. S tich skor ma stuky dzialacz: naprzod dwie vsdzie yesdeczkie, iedna mossiądzem potikana, druga bialemy puklyky potikana s tribowanemi puklamy y z ixi, a kazda ma bycz o troych wodzach tessch potykanych, ktemu dwoye podpierssienye potikane, iedny s mossiądzem, drugie s bialemy pukliky s tribowanemy puklamy, vsda woznycza wyązana, pass yeden w dziessiącz schwoff, drugy pass wsszest schwoff. A wsszakosch synowye mystrzowsczy miasta tego rodzyczy kv vkazowaniv albo robienyv stuk nyebądą powinowaty, alye wedla starego obyczaiu besz robienya stuk na mysterstwo mayą bycz przymowany. A gdy yussch stvky yego będą przyąte, viardunek pyeniądzy do czechu dacz ma.

§ 2. Ktory by tesch zynąd przyssetszy ych czech przyiącz albo otrzymacz ządal, ten naprzod wywodny lysth rodzaiu szwego dobrego y zachowanya cznotlywego s miasta, s ktorego by posszedl albo tessch od ynszego vrządu ktorego przynyescz y takowe lysty radzie offiarowacz a tamze prawo mieskie przyyącz; a gdy rada takowe lysty dostateczne bycz obaczy y za doskonale przymye, cech takiesz za dobre y dostateczne ye myecz ma.

§ 3. Ktoryby nyeprzysschedl na czeche mistrzow albo starsszich do czechu, gdy obeslią albo roskazą, ten pokupy grosch wyny do czechu dacz. Kiedy tessch roskazą yednemu ku obchodu albo ku pogrzebu y do zalomze przycz, kto tam nieprzydzie, ten grosch wyny przepadnye.

§ 4. Gdy yeden drugiemu iego czeladcz odludzy albo odwaby, a w thym iednem mystrzem bądzie przekonan albo przewiedzion, taky pokupy do cechu czwiercz od camienya wosku.

§ 5. Kto by tesch przekazal tarck drugiemu albo ludzie odwabyal, ten takiesch czwiercz od kamienia wosku pokupy.

§ 6. Ktory by tesch mąsczysna albo nyewyasta nyeobyczaynym slowem albo vczynkiem byl wystąpny naliezion na rimarskym domu albo na smatruzie, albo tam gdzie rzeczy rzemyąsla ich przedayą, ten pokupy do cechu polczwierczy od camyenya wosku.

§ 7. Gdyby mystrz ktory zubozal a zmarl w cechu, teda cech powynien iemu obchod y wedlug obyczaiu slussny pogrzeb s braczkich pyenyądzy vczynycz.

§ 8. Kyedy mystrs ktory w czechu przed mystrzmy ma czo mowycz albo sprawowacz, taky ma s wolą a dopusczenym starsszich powstacz, y s obyczaynymy slowy rzecz y potrzebą swą sprawowacz. A ieslyby ssią w thym nyeopowyedzial, a dopusczenya nyewszyąwssy swowolnye mowyl, then grosch pokupy; takiesch tesch gdyby po sprawye krom wolye a opowyedzenya starszich szyadl, grosch cechowy przewyny.

§ 9. Gdy mystrzowie pyią mystrzowskie pywo, ktoryby zgardzal albo

ktemu nyeprzyssedl, then do czechu grosch pokupy, ktoryby tesch tho pywo mystrzowskie nalewal, a ktemuby nyebyl vstawyon, then grosch wyny przepadnye. Ktoryby tesch czlowieka obczego nyeczechowego podla ssiebie possadzyl, kiedy pywo pyią mystrzowskie, ten pokupy czechowy wyadro pywa; iesly tesch ktory mystrz nyeobyczaynym bądzie na mystrzowskym pywie, ten tesch pokupy wyadro dobrego pywa.

§ 10. Gdy yeden mystrs skarzy na drugiego, a tego dowiescz albo przeswyaczicz nyemoze, ten tho sam mystrz thą wyną dacz bądzie powynowath, w ktorą drugiego przywyeszcz chczial.

§ 11. Ktory mystrs naymuye albo yedna czeladnyka, then tho mystrs ma drugiego mystrza przy naymowaniu myecz; yeslyby tego nyevczynyl, teda pokupy cechowy grosch pyenyądzy.

§ 12. Gdy by ssią przidalo ktoremu mystrzowy rzemyąsla rymarskiego rzemyenye czynycz schlossarzom do klig, ten ma takową robotą dzialacz z rzemienya czyąglego; ktoby s nyecziąglego robyl rzemyenya, then ma dacz funth wosku do cechu, yele krocz tho przestąpy.

§ 13. Ktorykolwiek na rymarskiem domu albo na smatruzie swoyą rymarską robotą przed drugim zawiesszy, then cechowy grosch pokupy, y takiesch ten, czo da takową robotą przed ssobą zawyessycz, grosch bądzie powynowath dacz.

§ 14. Zadny mistrs nyema wyączey vczycz ani przymowacz w uczensthwo, telko yednego vcznya; gdy ssią ten vczen vczy tak dlugo, yss telko czwyercz roku ssią do vczacz ma, tedy tenze mystrz moze drugiego przyiącz; ktory to przestąpy, ten panom rayczam pokupy na rathuss kopą pienyądzy, a cechowy przepadnye camyen wosku. A mystrz tesch, ktory yedna vcznya, ma przy ssobye myecz drugiego mystrza, ktory wysnawacz ma tego mlodziencza vyednanye.

§ 15. Tesch sossoblywa dawamy vcztywym zonam a panyam rzemyąsla rymarskiego, ysch gdyby yedna albo dwye panye mystrzynye cechu rymarskiego vslysszaly na domu rymarskym albo na smatruzie slowem albo vczynkem bycz kogo wystąpnego, a tho w cechu pod ych svmnyenym tak bycz wyznaią, takowy wystąpny bącz mąsczyzna albo nyewyasta ma dacz polczwierczy od camyenya wosku do cechu.

§ 16. Kto do cechu ydzie z yaką bronyą albo orążym, gdy cech zagaiony bądzie, ten czechowy grosch pokupy.

§ 17. Dayemy tesch przerzeczonemu cechowy rymarskiemu thą swobodą, yeslyby zgodlywye w cechu wynaliesly yaky pozytek, ktoryby cechowy ku dobremu przycz mogl, takie zeswolienye y pozytek mayą przed radą obwyawycz (s), a gdy bądzie przess radą przyiąt, mogą pothym takowy wilker w ten listh wpyssacz dacz.

§ 18. Chczącz zabiezecz nyesnaskam y rosnyczam, ktore myedzy mystrzmy byly, a yszby yednota y przyasn braterska myedzy ymy trwala, yest postanowyono na potomne czassy s ych wssythkych przyswolenym, ysch mystrzowye wsszeczy czechu rymarskiego bącz mieskayączy w myesczie na ktoreykolwiek vlyczy albo przed myastem, robycz mayą robotą yednaką, ktorąkolwyek chczą, takiesch y yedny stuky misterskye vkazowacz bądą powynowaczy.

§ 19. Thesch na skargą a zalobą thowarzyssow rzemyąsla rymarskiego yesth postanowyono, ysch mystrzowye od oprawy starzysny albo starey rzeczy od kassdey stuky bądą powynowaty towarzyssom dacz trzy pienyądze krom wsszeczkey odmowy, a wyączey ssyą tesch thowarzyssze od sszwych mystrzow od takowey oprawy starzysny domagacz niemayą. A ten articul tak mystrzowye yako y towarzyssze s obv stron trzymacz ssą ssią podswolily, pod pietdziessiąth grzywien wyny radzie na ratusch.

§ 20. Iest tesch miedzy mystrzmy wsszemy staremy y mlodemy yednostaynye seswolono, ysch gdy malo towarzyssow yest, teda ząd ny nyewyączey towarzyssow chowacz ma, telko iednego; gdzie dostatek towarzyssow bądzie, teda kazdy chowacz moze, iele przemoze, a tho nyevlomnye chowacz ssą ssią podswolyly pod czwierczią od camienya wosku.

§ 21. Item na cząste skargy mystrow cechu rymarskiego, ktorzy ssą ssyą zalowaly, ysch w swym obchodzie ssą barzo vkroczeny w thym, ysch na nye robotą lytewską y ynssą obczą przywozą, ku wyelkye ych skodzie y potąpie a skazie nyemaley, iest ym przesz radą dozwolono, gdzieby takowa lytewska albo ynsza opcza robota ych rzemyąsla procz iarmarku byla przedawana, tedy mystrzowie takową robotą, gdzie ią zastaną, mogą bracz a na rathuss polozycz.

§ 22. Tess yest iednostaynie zeswolono, ysch od kasdey skory, ktorą w garbuze wygarbuyą, bądzie do cechu powynowat kazdy dacz yeden pyenyądz ku potrzebie y ku poprawu kotla y ynssego naczynya do garbuzu.

Dla lepssego swyadecztwa y wyary dalysmy lysth ten pod zawiessystą pyeczączą nassą, ktory dan yest w piątek po sswyąthym Iacubie, lata Bozego tyssiącz piączsset syodmego a trzydziestego roku.

Dokument pargaminowy przechowany niegdy w cechu rymarzy w Krakowie, opatrzony jest pieczęcią mniejszą miasta Krakowa z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym, znacznie uszkodzoną. Dziś jednak przywilej ten już się w pomienionym cechu nie znajduje.

394. 1537. die 16. m. Novembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et rufficerdones Cracovienses litem dirimens.

Feria sexta post festum s. Martini proxima. — Seniores et magistri totumque contubernium artificii sutorum calciariorum pleno numero ad id congregati, questi sunt et proposuerunt contra magistros contubernij ruffo-rum cerdonum, accusantes eos, quod ipsi iuxta decretum sacrae regiae maiestatis et commissariam adinuencionem cognitionemque cutes eis aptas et decentes artificioque eorum congruentes non subministrarent, easque iidem cerdones magno aere et praecio vltra quantitatem et numerum premij in decreto regiae maiestatis expressi, cum eorum preiuditio, grauitate damnoque predictis sutoribus uenderent ac meliores quamplures cutes omnis generis in eorum detrimentum contra regiae maiestatis decretum et commissariorum institucionem ad exteras partes extra regnum Poloniae eueherent et abdu-

cerent. E regione uero ruffi cerdones asseruerunt, se cutes subministrare bonas et conuenientes in sufficiencia ipsis sutoribus, labori et arti eorum competentes, neque eosdem sutores in vendicione huiusmodi cutium se magnis sumptibus onerare dicebant, cum et ipsi magno praecio coemerent easdem cutes ab alijs hominibus et laniis Craccouiensibus, affirmantes se eas condigno uendere premio, pernegantes se huiusmodi cutes euehere et aliorsum exportare e regno hoc ad loca et ciuitates peregrinas. Domini consules exauditis partibus vtrisque, innitendo sacrae regiae maiestatis decreto et commissario sancito in actis consularibus Craccouiensibus contento, inter predictos artifices promulgato, decreuerunt, quod ipsi rufficerdones principaliter penam peccuniariam seu mulctam in decreto regio designatam, reponere debent pro cara et sumptuosa uenditione cutium eisdem sutoribus facta contra prescriptum praecium decreti regii, quam sacra regia maiestas pro beneplacito suo fisco suo applicare uel aerario ciuitatis huius conferre poterit. Ratione uero decreti commissarii quo ad non competentem et valentes (s) ac sufficientem cutium porrectionem erga eosdem sutores, iidem rufficerdones ex sentencia d. consulum viginti marcas peccunie d. consulibus huc ad praetorium reponere debent. Quoniam uero negant se predictas cutes ex regno Poloniae in externas et alienas partes et regiones euehere, ex decreto dominorum consulum feria secunda proxima iuramento corporali singuli quique ruffi cerdones probabunt suam hancce negatiuam responsionem, ita uidelicet, quod nec ipsi extra regnum hoc huiusmodi cutes euehant, nec sciunt quisnam iste et talis inter ipsos sit, qui hoc faceret, et quod ipsi non prebuerunt nec prebent occasionem aliis hominibus exportandi huiusmodi cutes e regno Poloniae. Quod quidem decretum d. consulum in omnibus suis tribus capitulis, punctis et alijs articulis ruffi cerdones non susceperunt, sed ab eo ad s. regiam maiestatem appellarunt, dominis consulibus appellacionem simplici respectu non prohibentibus, sed ab exequtione decreti regii et commissarii, id quod est indecens, inconsuetum et absurdum, admittere non valentibus.

Acta Cons. Crac. 13, str. 387.

395. 1539. die 3. m. Ianuarii, Cracoviae.

De assulis ad vaginas gladiorum conficiendas, a gladiatoribus in commune emendis.

Feria sexta post Circumcisionis Domini. — Seniores gladiatorum ac totum eorum contubernium quaesti sunt contra Andream Gregerowa, sui artificij magistrum, quod in derogacionem priuilegiorum tocius contubernij et in aliorum magistrorum detrimentum solus vaginarum ligna alias *trzasky* coemere, aliunde aduehere et postea pro suo arbitrio non sine magno quaestu alijs magistris diuendere audeat, quae tamen prius in commune coemi et in omnes ex aequo distribui solebant; ipse vero in responsione sua quoniam nullis honestis rationibus sese purgare poterat, domini itaque decreuerunt,

ne in posterum tam ipse Andreas Gregerowa quam quisuis alius ea temeritate vti auderet, vt solus in tocius contubernij perniciem et praeiudicium omnium id propria authoritate sibi vendicare vellet in huiusmodi lignis coemendis, quod alioquin pro commodo tocius contubernij et omnium magistrorum hactenus esse consueuit.

Acta Cons. Crac. 14, str. 74.

396. 1539. die 14. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de pileis peregrinis.

Feria tercia ante Antonij. — Seniores pileatorum suo ac tocius contubernij nomine quaesti sunt contra Stanislaum Constantium pileatorem, quod priuata authoritate in derogationem priuilegiorum totius contubernij ac aliorum magistrorum detrimentum ausus sit inuehere pileos externos et alieni laboris, quod tamen id nominatim in eorum priuilegijs, ne quis faceret, prohibeatur; ipse vero in responsione sua quoniam nullis honestis rationibus sese purgare poterat, domini itaque decreuerunt, quatenus nec praefatus Constantius nec quisquam alius eiusdem contubernij magister exnunc contra priuilegium eorundem audeat reliquos (s) pileos extraneos et laboris peregrini inuehere, id quod praefatus Constantius se peramplius non facturum promisit, ac praesentibus obligauit.

Acta Cons. Crac. 14, str. 84.

397. 1539. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter bursifices Opatovienses et Cracovienses litem dirimens.

Feria secunda post Oculi. — In consessu consulari personaliter constituti seniores ac magistri bursificum de Opatow, quaesti sunt contra seniores ac totum bursificum contubernium ciuitatis Craccouiensis, quod quadam ipsorum maleuolentia ac erga se odio prohiberent suae artis socijs, ne ad Opatow proficiscerentur illic laboraturi, imo quos nunc apud se haberent socios, quod eosdem etiam inde auocare et ab illis alienare conarentur; ipsi vero seniores nostri, quoniam in responsione sua praesentibus etiam omnibus artis suae socijs id ipsum attestantibus, se nunquam fecisse aiebant, neque se prohibuisse vnquam neque prohibere velle, quominus quisquam ex eorum socijs illuc proficisceretur, ibique in Opatow laboraret: itaque ad mandatum dominorum consulum dicti seniores et magistri Craccouienses liberam facultatem socijs suae artis permittere debebunt, quocunque velint, vt proficiscerentur, ac apud quoscunque magistros velint, vt laborent, sine omni mutua eorundem sociorum auocatione et alienatione, iusticiam in eo et bonorum

vicinorum officium facturi. Id quod partes ambae se facturas etiam vltro submiserunt, sibique id consignari dederunt.

Acta Cons. Crac. 14, str. 139.

398. 1539. die 26. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de electione seniorum contubernii sutorum Cracoviensium.

Feria quarta post Annunctiacionis s. Mariae. — Post varias quaerelas iuniorum magistrorum artis sutoriae aduersus eiusdem artis magistros seniores, domini consules decreuerunt:

§ 1. Primo, quod electio seniorum eius contubernij non in priuatis locis circa symposia vel compotacionem, prout hactenus fieri consueuit, peramplius esse debeat, sed in loco competenti et publico, in quem alioqui congregari soleant, dum sit tocius contubernij collectio.

§ 2. Deinde quod huiusmodi seniorum electio ad aliorum contuberniorum imitacionem esse debeat canonica, videlicet ne seniores tantum inter se suo more et pro sua voluntate nouos seniores pronunctient, sed totum contubernium hoc est tam iuniores, quam seniores magistri legittime ad id congregati, ex votorum pluralitate de medio sui annuatim seniores nouos exnunc semper creare debebunt. Atque ne talis noua et huic contubernio hactenus insueta seniorum electio nouos pareret tumultus ac errores, ideo domini pro hac primaria et proxime futura seniorum electione duos dominos de gremio suo deputare volunt, qui huic creationi praesidebunt, formamque colligendorum votorum docebunt, vt ad huius proxime futurae electionis instar posthac semper eam consuetudinem retineant.

§ 3. Postremo cum huius contubernij quoque hactenus semper haec fuerit obseruata consuetudo, vt omnes suas causas et actiones duplici ideomate Germanico videlicet et Polonico proponerent et ita easdem bis repeterent, domini consules animaduertentes, hanc actionum reiteracionem et moram non parum tedij et in negotijs tractandis negligentiae adferre, itaque ex iustis racionabilibusque causis decreuerunt, quatenus ex nunc nisi uno sermone Polonico linguaque vernacula sua in plenaria congregatione proponere, agere, hacque sola contenti esse debeant, non repetitis ijsdem rebus lingua Germanica, potissimum cum ex eorum medio nullus sit adeo linguae suae Germanicae deditus, quin omnia consequi possit et intelligere, quae Polonice dicantur. Tametsi id hac rursus condicione fieri volunt, quod si aliquis ex eorum medio adeo mere Germanus esset, vt suam caussam et actionem Polonice exprimere non posset, quod huic Germanice loqui, remque suam Germanice proponere liberum fuerit, ac quod de more alter eidem adsit, qui id ipsum, quod Germanice dixit, toti contubernio rursus Polonice exponat, ne alicui ista noua constitucio aliquid praeiudicij vel damni adferret.

Acta Cons. Crac. 14, str. 151.

399. 1539. die 28. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de senioribus contubernii sutorum.

Feria secunda post dominicam Iubilate. — Pro supplemento et maiori declaratione decreti inter iuniores et seniores magistros artis sutoriae feria quarta post Anunctiationis s. Mariae anno praesenti promulgati, domini consules decreuerunt:

§ 1. Inprimis, quod seniores presidentes eiusdem artis primo loco sedere debeant et omnes contubernales causas et controuersias decidere atque plenam iurisdictionem tenere.

§ 2. Deinde, quod illi, qui anno praeterito officium administrarunt, debeant secundo loco sedere, vtpote continue post seniores presidentes, ac ipsis senioribus praesidentibus consilia prebere ad facilius et exactius cognoscendas causas.

§ 3. Postremo, quod reliqui omnes iuxta aetatis ordinem et antiquiorem in contubernium receptionem sedere debeant.

Acta Cons. Crac. 14, str. 184.

400. 1539. die 4. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de discipulis aurificum dimittendis.

Feria quarta vigilia Corporis Christi. — Ad quaerelam iuniorum magistrorum contra seniores magistros contubernij aurificum, domini decreuerunt, quod quilibet magister possit discipulum suum ante tempus relaxare et dimittere; deinde quod relaxationis et dimissionis praemium alias *odkub* debeat magistro, apud quem didicit discipulus artificium, elargiri et caedere. Id tamen fieri debet cum consensu contubernij.

Acta Cons. Crac. 14, str. 224.

401. 1539. die 10. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de rationibus accepti et expensi a senioribus contubernii muratorum Cracoviensium reddendis.

Feria quinta ante Margarethae. — Post longas inter magistros muratorum et eiusdem artis socios hactenus obortas controuersias, cum socij contra seniores et tocius fraternitatis magistros proposuissent, quod a multis iam annis dispensationem pecuniae, quam singulis quartalibus anni non paruam in vnum conferre consueuerunt, soli magistri parum iuste administrare soleant, de illaque eisdem socijs nunquam rationem facere, sed quod pro ar-

bitrio et voluntate sua eandem sine ipsorum scitu et consensu hactenus exposuissent, cum tamen huiusmodi peccunia pro tocius fraternitatis sustentacione ac sociorum pauperiorum subleuacione merito seruire deberet, praesertim cum ipsi, vt numero plures, ita etiam longe maiorem summam quam magistri conferre soleant: pecierunt itaque, vt eiusmodi peccuniae ex communi etiam sociorum voluntate et non magistrorum saltem dispensacio in posterum fieret, vtque de eisdem expensis et perceptis toti fraternitati et socijs constaret, ratioque per seniores singulis annis omnibus redderetur. Ipsi vero seniores nomine omnium magistrorum cum in responsione sua, se non esse alienos ab racione facienda toti fraternitati et socijs de omnibus perceptis et expositis, dicerent, modo aliqua maior haberetur ratio et authoritas magistrorum quam sociorum, domini consules partium proposicionibus et responsis exauditis, totumque controuersiae negotium debite perpendentes, decreuerunt:

§ 1. Inprimis, quod dicti contubernij magistri duos ex sociorum numero delectos sibi adhibere debeant, qui singulis quartalibus anni circa exactionem peccuniarum et earundem exposicionem vna cum senioribus exnunc praesentes assidebunt.

§ 2. Deinde hij ex socijs duo alteram clauem cistae habebunt, alteram seniores, ita vt neque socij sine senioribus, neque seniores sine socijs eandem cistam aperire poterint.

§ 3. Postremo, quod seniores pro tempore existentes vna cum duobus illis socijs tenebuntur ac obligati erunt semel in anno, videlicet post nouam factam seniorum electionem, toti contubernio racionem reddere de omnibus perceptis et expositis tocius anni.

§ 4. Verum quod antiquam attinet rationem de peccunijs hactenus ab aliquot annis perceptis et expositis, eam ex eodem dominorum decreto ipsi seniores proximo dominico die ad id toto contubernio conuocato, reddere debebunt, id quod se etiam sponte ac vltro facturos promiserunt, hancque dominorum nouam ordinationem gratanter susceperunt ac per omnia approbarunt.

Acta Cons. Crac. 14, str. 260.

402. 1539. die 1. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de rebus argenteis divendendis.

Feria secunda die s. Egidij. — Domini consules vnanimi consensu constituerunt et decreuerunt, quod nemo tendlariorum et tendlariarum debeat amplius argenteos cingulos vel quidcumque aliud de argento siue antiqui siue noui laboris recipere et ad diuendendum deferre, nisi prius adierit seniores aurificum eisdemque commonstrauerit, quidquid de argento ad diuendendum deportare velit, sine quorum scitu nemo quidquam eiusmodi facere praesumat. Quod si vero quisquam secus facere ausus fuerit, tunc supradicti seniores aurificum habebunt potestatem huiusmodi res sine scitu illorum ad

diuendendum deportatas, accipiendi et in praetorium adferendi, cumque eis faciendi, quod opus fuerit.

Acta Cons. Crac. 14, str. 309.

403. 1539. die 19. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter tinctores et albicerdones Cracovienses de pellibus »*zamisch*« et »*lesch*« dictis perficiendis, litem dirimens.

Feria sexta ante festum Mathei apostoli. — Coram nobis in consessu consulari personaliter constituti prouidi seniores et magistri contubernij tinctorum questi sunt contra albicerdones, quod scilicet cutes veruecinas seu mutoninas ad instar *zamisch* Prutenici adipe piscium elaborando praepararent in praeiudicium, imposturam et collusionem simplicium hominum, qui eas cutes non nossent, ostendentes eiusmodi praeparationem valde damnosam et fallacem esse, praesertim cum illi easdem consueuissent sine ullo discrimine hircinis et dorcinis cutibus immiscere, id, quod esse contra priuilegium ipsorum literasque contubernales a dominis consulibus datas asseuerabant, deinde, quod omnes cutes, quas vulgo vocant *lesch*, adipe quoque piscium inungerent ita, vt sibi magnam penuriam harum cutium ad colorandum parassent. Ad haec respondentes praefati albicerdones affirmarunt, iam passim esse receptum in cunctis exteris ciuitatibus et regionibus vicinis dictas cutes mutoninas perunctas libere sine ulla prohibitione confici et diuendi, praeterea illas cutes, quas vulgo vocant *lesch*, eciam piscium adipe illitas, ad colorandum esse idoneas, quas itidem demonstrarunt et coram produxerunt rem oculis subijcientes et constanter asseuerantes, magnam et communem vtilitatem ex praeparatione dictarum cutium oriri, quae quidem tam vniuersae nobilitati, quam omnibus ciuibus ex aequo gratissimae commodissimaeque forent. Domini itaque consules exacte trutinatis vtrarumque (s) partium propositis et responsis, licet haud ignorarent, in literis et constitutionibus memoratis partibus a se datis, contineri hunc articulum, ne videlicet ipsi albicerdones auderent elaborare suprascriptas veruecinas seu mutoninas cutes modo suprascripto, nihilominus tamen, cum et huiusmodi literae constitutionesque consulares ad beneplacitum arbitriumque consulatus datae et concessae sunt et tantum publici commodi ipsi albicerdones praeparatione illarum cutium cunctis regni huius inclyti adferre possint, quare sublato eodem solo articulo, decernentes concesserunt eisdem albicerdonibus facultatem elaborandi praenominatas veruecinas seu mutoninas cutes ad instar *zamisch* Prutenici adipe piscium exemplo aliarum ciuitatum vicinarum, necnon et reliquas cutes, quas *lesch* vocant, similiter inungendi dicta pinguedine, ita tamen, quod scilicet primum ipsi albicerdones debeant sufficientem copiam albarum cutium, quas vulgo vocant *stabrini*, tam sutoribus quam alijs praebere sub poena dominorum, quocienscunque defectus vllus commonstrari possit in futurum. Deinde quod ijdem albicerdones nequaquam audeant supradictas mutoninas cutes ad instar *zamisch* elaboratas et piscium adipe adaptatas, hirci-

narum dorcinarumque cutium loco diuendere, alioquin omnis, qui hanc intolerabilem fraudem moliri ausus fuerit, falsitatis crimen subibit et ab exercicio artificij in perpetuum summouebitur. E diuerso uero memorati tinctores exnunc debeant habere potestatem aliunde alibi elaboratas cutes ad usum et necessitatem artificij ipsorum, vndecunque voluerint seu valuerint, aduehendi, ac si quisquam illorum prae inopia in alias regiones locaque pro emendis cutibus proficisci non possit, is poterit huc aduectas a mercatoribus hic comparare, siquidem deinceps exnunc iam mercatoribus licitum erit huc cutes alibi elaboratas aduehere et uenundare. Denique locus pro diuendendis saepedictarum mutoninarum ad instar *zamisch* elaboratarum et illarum, quas vulgo vocant *lesch*, adipe piscium perunctarum cutium a dominis lonheris dabitur ipsis albicerdonibus in smaterhusz, vbi tales cutes venales exposituri sunt.

Acta Cons. Crac. 14, str. 343.

404. 1539. die 20. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de discipulis contubernii cingulatorum Cracoviensium.

Feria secunda post Lucae Euangelistae. — Ex dominorum decreto concesssum est cingulatoriae artis magistris, quod vltra vnum discipulum alias *vcznya*, quem de more et consuetudine eiusdem contubernij habere et docere consueuerunt, alium insuper iuuenem et puerum habere possint, ita tamen, ne quid cum praeiudicio veterum constitucionum eiusdem contubernij fiat, videlicet ne talis puer alium omnino laborem exerceat, quam eum, quem de more ancillae apud eos laborare consueuerunt. Alias enim quicunque magistrorum secus fecerit et puer talis alium laborem quam ancillae laborare consueuerunt, laborasse conuictus fuerit, extunc talis magister poenae dominorum subiacebit.

Acta Cons. Crac. 14, str. 370.

405. 1539. die 28. m. Octobris, Cracoviae.

Statuta quaedam contuberniorum barchanicorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium.

Vniuersis et singulis, presentibus et futuris, presentium noticiam habituris, nos Bartholomeus Sznyczel, Mathias Rayssz, Ioannes Coscharz et Ioannes Pyekarski, magistri seniores et iuniores totumque contubernium artis barchanicorum ciuitatis Casimiriensis, Gregorius Szroka, Clemens Lanczkoronski, Ioannes Murcz et Ioannes Szwanczar, magistri seniores totumque contubernium eiusdem artis barchanicorum extra waluam sancti Nicolai ciuitatis Cracouiensis, Stanislaus Pobrzeszki, Mathias Szlowik, Martinus Cle-

parczik et Stanislaus Droszdzal magistri seniores totumque contubernium prefate artis ciuitatis Cleparz, significamus tenore presentium, quia nos perpendentes et considerantes magnam incurabilitatem et negligentiam sociorum eiusdem artificij nostri, quod ipsi negligunt nos in labore, per quorum negligencias labor bonorum hominum negligitur ad dealbandum, et quando aliquem excessiwm volumus corrigere aut quando alicui ex socijs labor non complacet apud magistrum, ille statim arripit iter alias *wendruye*, laborem, quem incepit, non finiendo, et vltra hoc alloquitur alios socios, quod irent cum eo, et ita faciunt, quia insimul tres, quatuor et aliquando plus vias vadunt, magistros et bonos homines in labore negligendo: nos igitur magistri totumque contubernium nostrum prefatum Casimiriense huius rei illicite prouidere et obuiare volentes, de mandato et consensu speciali famatorum dominorum proconsulis et consulum ciuitatis Casimiriensis ac cum consilio mutuo inter nos habito honestorum dominorum Gregorij Szroka, Clementis Lanczkorvnski, Ioannis Mvrcz et Ioannis Szwanczar, magistrorum seniorum tocius contubernij artis prefate ciuitatis Cracouiensis, similiter eciam cum consilio honestorum dominorum Stanislai Pobrzeszki, Mathie Szlowyk, Martini Cleparczik et Stanislai Droszdzal magistrorum seniorum tociusque contubernij eiusdem artificij nostri ciuitatis Cleparz, confratrum nostrorum, statuimus et ordinamus,

§ 1. vt quilibet sociorum eiusdem artificij nostri, dum incipiet laborem alias *posthaw* apud magistrum suum, vt non audeat abire ex labore a magistro suo, nisi ut prius terminet laborem illum, quem inceperit, prout moris est, sub pena quatuor talentorum cere, prout ita magistri eiusdem artificij nostri Wratislauie et in Nyssza et alibi tenent.

§ 2. Item statuimus et ordinamus, vt nullus sociorum audeat exire sine causa legitimą, nisi feria secunda ad pulsum vesperorum et tempore Quadragesimali ad pulsum completorij, sub pena vnius talenti cere; et si aliquis magistrorum hoc super suum socium magistris senioribus non publicauerit, extunc talis magister penam vnius talenti cere ad contubernium dare debet.

Nos igitur Bartholomeus Sznyczel, Mathias Rayssz, Ioannes Coscharz et Ioannes Pyekarskj magistri seniores totumque contubernium artis prefate ciuitatis Casimiriensis, Gregorius Szroka, Clemens Lanczkorvnskj, Ioannes Murcz et Ioannes Szwanczar magistri seniores totumque contubernium artis barchanicorum ciuitatis Cracouiensis, necnon Stanislaus Pobrzeski, Mathias Szlowik, Martinus Cleparczik et Stanislaus Droszdzal magistri seniores totumque contubernium prefate artis ciuitatis Cleparz, pro vno homine existentes, huic grauitati obuiando, statuimus, confirmamus et decernimus articulos suprascriptos perpetuo tenendos et obseruandos sub penis prescriptis. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostri Casimiriensis et Cracouiensis ac Clepardiensis contuberniorum sigilla (s) presentibus sunt subimpressa. Actum et datum in contubernio Cracouiensi, feria tercia in festo sanctorum Simonis et Iude apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono.

Dokument pargaminowy. Poniżej tekstu na samym dokumencie na ciemnym wosku przykrytym skrawkiem papieru wyciśnięte są trzy pieczęcie okrągłe cechu barchaników Kazimirskich, Krakowskich i Kleparskich.

406. 1540. die 21. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae magno procuratori Cracoviensi mandat, ut augeat Casimiriae numerum camerarum pistoriarum.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, harum notitiam habituris, quia ciues nostri Kazimirienses ad nostram venientes praesentiam, exposuerunt coram nobis referendo, ciuitatem Kazimiriensem magno inde incommodo affectam esse, quod pauci in ea sint pistores et macella seu camerae, in quibus panes vendi solent, non plures quam sedecim, hominum vero magnam esse copiam empticijs panibus indigentium, non solum incolarum illius ciuitatis, sed etiam aduenarum et in aula nostra commorantium. Quorum necessitati vt satisfiat, pluribus et pistoribus et cameris panarijs opus esse. Itaque ipsi ciues suo et totius communitatis nomine supplicarunt nobis, vt numerum camerarum seu macellorum panariorum augeremus, eo enim modo fore, vt auctis eiusmodi cameris, augeantur et pistores non sine commodo tum nostro, tum publico illius ciuitatis. Ex aduerso vero pistores eiusdem ciuitatis postulationem praefatorum ciuium impugnantes, exhibuerunt literas nostras, quibus illis sedecem macella seu cameras panarias haereditarie dedimus et concessimus, in eisdem tamen literis facultatem nobis non preclusimus, quin quo plures erigerentur et construerentur, permittere nobis liceat, si res ita postularet. Proinde nos permoti inprimis publici commodi rationibus, presertim quod videbamus, litteras per pistores in contrarium productas, nihil obstare de augendo illic pistorum numero, ciuium praefatorum nostrorum postulatis pro nostra clementia regia benigne annuendum censuimus annuimusque praesentibus. Vnde generoso Seuerino Boner de Balicze castellano Bieczensi, zuppario, burgrabio et magno procuratori Cracouiensi, Osswiacimensi, Zatoriensi et Rabstinensi capitaneo permissimus ac plenam dedimus facultatem, construendi in ea ipsa ciuitate Kazimiriensi tot macella seu cameras panarias, quod ille pro vsu eiusdem ciuitatis necessarias esse censuerit, quas pistoribus, quibus voluerit locare et conferre, ei licebit haereditarie et inperpetuum: saluis censibus et solutionibus nostris per alios pistores in eadem ciuitate nobis pendi consuetis. Promittentes, quod quidquid per eundem Seuerinum Boner de ipsis macellis factum et constitutum fuerit, perinde ratum et firmum nos habituros, atque per nos ipsos esset factum et constitutum. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Cracouiae feria quarta ante festum sancti Adalberti proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, regni vero nostri anno trigesimo quarto. — Paulus de Wola r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Pauli de Wola r. P. cancellarij, burgrabij Cracouiensis et capitanei Gostinensis.

Z rękopisu Codex iurium civit. Casimiriae, str. 73.

407. 1540. die 11. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio muratorum.

Feria sexta ante Viti. — Domini consules cupientes bonam et vtilem inter magistros artis muratoriae ordinationem esse, volentes eciam nimiam sociorum eiusdem artis licentiam reprimere ac denique commodo totius reipublicae melius prospicere, vnanimiter constituerunt et concesserunt praefatis magistris:

§ 1. Quod nempe quilibet ex eisdem possit tenere et habere quattuor discipulos alias *vcznye;*

§ 2. tum quod ipsimet magistri eiusdem artis muratoriae debeant inter se eligere seniores;

§ 3. ceterum nullus discipulus muratorius debet seorsum laborare, sed aut cum magistro aut cum socio eiusdem artis.

Quae quidem concessio et constitutio durabit et robur obtinebit ad beneplacitum arbitriumque dominorum.

Acta Cons. Crac. 15, str. 106.

408. 1540. die 14. m. Iunii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter iuniores et seniores magistros contubernii aurificum de rationibus reddendis litem dirimens.

Feria secunda ante Viti. — Magistri iuniores contubernij aurificum exhibito decreto consulari feria quarta post Michaelis, anno M. D. XXXIX lato, quaesti sunt contra eiusdem artificij magistros seniores, quod illi vigore huiusmodi decreti racionem perceptorum et expensorum coram toto contubernio facere detrectarent, cum tamen ea res non ad seniores tantum aut aliquot magistros, sed ad totum contubernium pertineret. Econtra magistri seniores producentes veteris constitucionis litteras consulares, in quibus eciam articulus de racione facienda continetur, tum etiam s. maiestatis regiae litteras confirmatorias, quibus s. maiestas regia omnes ipsorum veteres constituciones, consuetudines et de more receptas obseruationes clementer confirmare dignata est, pecierunt circa easdem se firmiter conseruari, nam decretum istud nouum consulare, quod magistri iuniores protulerunt, dictis litteris suis in nullo derogat, nec derogare posse dicebant, cum illud de experimentis tantum artis et alijs circa id faciendis officijs sit latum, nihil autem de facienda ratione specificatum, neque etiam consulatus, si maxime vellet, praestare id ipsum posset, vt quidquam talium constitucionum immutaret, licet suas priores litteras ad beneplacitum suum et successorum suorum dederit, nam interuenerunt litterae s. maiestatis regiae, quae id ipsum fieri prohibent, proinde easdem in robore suo conseruari et inuiolabiles vt permanerent, iterum pecierunt. Domini consules totam hanc controuersiam debite

perpendentes, litterisque omnibus diligenter perlectis, in nulla re litteris s. maiestatis regiae derogare volentes, quibus et facultas de immutacione priorum constitucionum est adempta, tum decretum suum animaduertentes de experimento saltem artis approbando vel reprobando et non de vniuersis constitucionibus contubernij esse latum, itaque decreuerunt, eosdem seniores magistros iuxta veterem et diu obseruatum morem racionem facere debere, videlicet coram senioribus magistris et duobus ex iunioribus et non coram toto contubernio.

Acta Cons. Crac. 15, str. 110. Jest także oryginał tego wyroku na pargaminie przechowany w cechu złotników Krakowskich. Pieczęć mniejsza radziecka z czerwonego wosku wisi na pasku pargaminowym.

409. 1540. die 21. m. Iunii, Casimiriae.

Decretum consulum Casimiriensium inter serrifices, fabros et gladiatores Casimirienses et Stradomienses litem dirimens.

Actum feria secunda ante festum sancti Iohannis Baptistae proxima. — Quum controuersia et altercacio coram nobis in residencia consulari exorta fuisset inter serifices, fabros, gladiatores et alios artifices ciuitatis nostrae Kazimiriensis ab vna, et inter artifices Pontis Regalis eiusdem contubernij fabrorum et seratorum parte ab altera, de eorum eligendis senioribus et armis seruandis, cisticula contubernij seruanda et conuencione fratrum fienda, decreuimus et decernimus, vt eligantur in seniores eorum duo ex ciuitate Kazimiriensi et vnus ex Ponte Regali, et arma omnia et cisticula contubernij apud seniorem Kazimiriae seruetur, et conuencio fratrum, vbi cisticula fuerit, fiat perpetuis temporibus. Quod decretum nostrum partes susceperunt.

Acta Consul. Casimir. 756, str. 12.

410. 1540. die 14. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis peregrinantibus contubernii sellatorum hospitio excipiendis.

Feria quarta postridie s. Margarethae. — Orta controuersia inter magistros artis sellatoriae ab vna, et socios artis eiusdem ab altera partibus, racione propinationis sociorum praedictae artis aliunde huc aduenientium, domini consules vnanimiter decreuerunt, quod videlicet propinatio (quae quidem antea solebat ab aduenientibus peregrinis socijs siue feriatis siue profestis diebus confuse et promiscue exhiberi), debeat iam ex hoc tempore in posterum solummodo diebus sacris et festis non autem profanis seu profestis exhiberi et fieri, ne alioquin dicti socij dies communibus laboribus assignatos ita ociose et inaniter consumerent in detrimentum publicum.

Acta Cons. Crac. 15, str. 140.

411. 1540. die 3. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter sartores Casimirienses et Cracovienses litem dirimens.

Feria sexta ante Natiuitatis Mariae. — Domini consules inter sartores Casimirienses vti actores ab vna, et seniores contubernij sartorum Craccouiensium conuentos ab altera partibus, occasione rerum hic Craccouiae in vendeta per dictos seniores sartorum Craccouiensium sartoribus Casimiriensibus acceptarum, auditis vtrarumque partium hinc inde allegationibus, priuilegijs et munimentis, in praesentia duorum consulum Casimiriensium talem pronunctiarunt sententiam, quippe quod ob magis augendam vicinitatis coniunctionem debent seniores sartorum Craccouiensium pro hac saltem vice omnes res tam nouas quam veteres hactenus ademptas rursus eisdem sartoribus Casimiriensibus restituere; verum nihilominus iam in posterum seniores sartorum Craccouiensium habebunt liberam facultatem accipiendi omnes res nouas sartoribus Casimiriensibus, hic in vendeta et in ciuitate Craccouiensi illas diuendentibus, siquidem huiusmodi facultas eisdem sartoribus Craccouiensibus competit iure optimo et firmissimo, quod habent, quodque suis munimentis sufficienter probarunt et docuerunt, non obstante Casimiriensium sartorum priuilegio et decreto regio demonstrato, nil ad rem praesentem faciente. Porro veteres dumtaxat res poterint sartores Casimirienses hic in vendeta et ciuitate Craccouiensi libere diuendere. Eam dominorum sententiam vtraeque partes susceperunt.

Acta Cons. Crac. 15, str. 181.

412. 1541. die 10. m. Februarii, Cracoviae.

De sociis contubernii pistorum Casimiriensium.

Actum feria quinta post festum s. Dorothee proxima. — Ex decreto dominorum consulum magistri artis pistorie familie siue socijs artificij eiusdem quolibet die, quo carnibus non vescuntur, cuilibet illorum per quinque frusta piscium ad diem dare debent, videlicet ad gentaculum frustum vnum vel allec vnum pro persona vna, ad prandium frusta dua, pro cena similiter frusta duo piscium. Ad quod seniores et magistri prefate artis vna cum tota communitate sociorum artificij eiusdem consenserunt et huiusmodi decretum per nos latum, grato acceptarunt actisque consignari postularunt.

Acta Consul. Casimir. 756, str. 131.

413. 1541. die 14. m. Februarii, Cracoviae.

De pretio husionis.

Feria secunda die s. Valentini. — Domini consules vnanimiter deliberauerunt et concluserunt, quod husio venundari debeat hoc modo, quippe vnus lapis per 34 gr. vna vero libra per 1 ½ gr.

Acta Cons. Crac. 15, str. 345.

414. 1541. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Pactum doleatorum Cracoviensium cum doleatoribus Tarnoviensibus de familia eorum.

Feria quinta post Inuocauit. — Coram nobis in consessu consulari personaliter comparentes prouidi Stanislaus Sziguczkj, Ioannes Woynarowskj, Ioannes Schwyanthniczkj, seniores doleatorum Craccouiensium suo et aliorum magistrorum familiaeque suae ac totius eorum contubernij nomine ab vna, et Ioannes Stephanowskj, Ioannes Wanaczkj seniores quoque doleatorum Tharnouiensium, ab eiusdem artificij magistris vniuersoque contubernio huc ad transigendum absoluendumque infrascriptum negocium ex Tharnouia missi, suo ac totius eiusdem contubernij nomine, ab altera partibus, vltro recognouerunt palamque fassi sunt, se inuicem mutuam et inuiolabilem (racione omnium controuersiarum de tyronibus seu discipulis eius artificij alijsque rebus inter se hactenus habitarum, quas iam penitus abolent) concordiam inijsse ad hunc, qui sequitur, modum:

§ 1. Inprimis quicumque ex discipulis doleatorum Tharnouiensium in ciuitate Tharnouia perdidicerit artificicium et partes discipuli absoluerit tyrociniumque exegerit, is debebit reputari et haberi bonus ac idoneus socius tam Tharnouiae, quam hic Cracouiae et alias vbique.

§ 2. Deinde si quis discipulorum externorum ex alijs ciuitatibus non institutorum nec discentium Tharnouiae tale artificium, veniret in ciuitatem Tharnow, hunc doleatores Tharnouienses minime suscipere debent pro socio nec illi commutatum nouumque nomen alias *przemyeneck* indere.

§ 3. Postremo si quispiam huius artificij in ciuitate Tharnow aliquid deliquerit et commiserit, is debebit remitti ad contubernium doleatorum Tharnouiensium, vt ibi sese iustificet, iudicetur, puniaturque, vbi huiusmodi commissum et delictum factum fuerit.

Caeterum nominati duo seniores doleatorum Tharnouiensium pro mutua hac concordia melius conseruanda sibi quoque transcribi curarunt et receperunt ex priuilegio literisque contubernij doleatorum Craccouiensium a consulatu nostro datis emanatisque nonnulla instituta et praescripta eiusdem contubernalitatis doleatorum Craccouiensium, vt etiam secundum istorum normam tanto probatius doleatores Tharnouienses suum contubernium moderari possint.

Acta Cons. Crac. 15, str. 361.

415. 1541. die 12. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de saxifragis.

Sabbato ante dominicam Reminiscere proximo. — Dominus proconsul et consules tam presidentes quam antiqui, vocatis omnibus saxifragis et in montibus laboratoribus omnique familia montanorum, consensu omnium ad id accedente, voce vnanimi et concordi laudauerunt et sanciuerunt, quod strues lapidum alias *polstosky* debent esse octo cubitorum ad longitudinem et latitudinem et duorum cubitorum ad altitudinem, et debebunt quemlibet struem lapidum alias *polstoschek* dare pro marca vna, et quilibet saxifragum seu montanorum debet ad laborem quam cito dies apparuerit exire, et de labore hora vigesima tercia domum redire, et pro gentaculo et merenda sumenda mediam horam habere debebunt. Horam autem vnam pro prandio habere debebunt.

Acta Consul. Casim. 756, str. 148.

416. 1541. die 16. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de testis in fusorio aurificum.

Feria quarta post Reminiscere. — Ad querelam seniorum iuniorumque magistrorum contubernij aurificum contra Iacobum Vetter eiusdem contubernij magistrum, occasione plurium emptitiarum transmissionum vel transfusionum testarum alias hiczarum vltra vnam propriam gratis concessam, per eundem Iacobum Vetter habitarum et in communi eorum huta seu fusoria casa confectarum sine vlla solutione consuetae pecuniae, quae dari debet contubernio ab huiusmodi pluribus (vltra vnam suam exceptam) emptitijs testarum transfusionibus alias hyczis, nempe a singulis vnam sexagenam, veluti externi homines dare solent, idque vetus illorum contubernij totius consuetudo exposceret, huic tamen probatae et inueteratae consuetudini repugnaret ipse Iacobus Vetter in detrimentum eorum contubernij, qui immo pro huiusmodi emptitijs testarum transfusionibus sicuti alius externus teneatur satisfacere contubernio: domini tandem consules prepenso eodem negocio ita decreuerunt, videlicet quod superius allegata consuetudo suum robur inuiolabile debet obtinere, ab omnibusque constanter obseruari, ac quilibet ex magistris huius contubernij tam senioribus quam iunioribus debet saltem vnam hiczam suam semel in anno habere, in communique huta libere et gratis conficere; quicumque autem ex eisdem magistris plures (quam vnam suam) hyczas empticias in communi eorum fusorio tugurio habere et conficere voluerit, is quoque obnoxius erit contubernio ad soluendum tale pretium, quale ab externis soluitur iuxta eandem memoratam consuetudinem. Ipse vero Iacobus Vetter debet contubernio huic pro huiusmodi pluribus (supra vnam suam exceptam) hiczis empticijs satisfacere et soluere tantum, quantum tene-

tur. Porro idem contubernium aurificum debet etiam ciuitati ad crematorium argenti ciuile vnam hiczam semel in anno liberam et gratis concedere permittereque, ac vnam sexagenam a Gregorio aurifice pro ciuitatis hicza indebite acceptam, rursus restituere.

Acta Cons. Crac. 15, str. 366.

417. 1541. die 6. m. Maii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii serrificum, calcariorum et pangraceronum.

Feria sexta ante festum s. Stanislai in Mayo. — In consessum consularem venientes magistri et artifices infrascripti, videlicet serrifices, calcarifices et pangraczerones exposuerunt, se vnanimi omnium magistrorum sui artificij consensu et voluntate infra scriptas ordinaciones fecisse, quas eciam sibi plurimum expedire dicebant, petentes, vt authoritate et suffragio senatus eaedem confirmarentur. Id quod domini consules pro debito officij sui fecerunt, approbauerunt et confirmauerunt, ad suam tamen et suorum successorum consulum voluntatem et pro temporis qualitate moderandas.

§ 1. Primo, quod exnunc tria suprascripta artificia, nempe serrificum, calcarificum et pangraczeronum ita coniuncta esse debeant, vt omnes vnum et eundem laborem exercere possint, hoc est, serrifices non seras et claues saltem, sed etiam stapedes, calcaria, frena, catenulas et caetera id genus conficient et laborabunt, vicissim calcarifices et pangracerones similiter seras, clauos et claues tum et alia eius generis promiscue et indifferenter laborare poterunt, sine cuiusuis impedimento.

§ 2. Deinde, quod discipulos alias *vcznye* attinet, quoniam multos sui artificij socios propter discipulorum imperitiam et multitudinem neque laborare velle neque posse animaduertebant, communem itaque hanc praefatorum omnium trium artificiorum sententiam et voluntatem domini similiter approbauerunt et confirmarunt, quod videlicet exnunc nemo praedictorum magistrorum plures, quam duos discipulos docere et in sua officina fouere debeat.

§ 3. Tertium vero, si quis filium habeat proprium, hunc istis duobus addere poterit, externum vero tertium nemo docere debebit quauis tergiuersacione semota.

Acta Consul. Crac. 15, str. 393.

418. 1541. die 1. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis pistoriis.

Feria quarta ante Pentecostes. — Domini consules in negocijs reipublicae more solito congregati, inter caetera vnanimi sentencia concluserunt,

quod controuersiae omnes ac dissensiones, si quae ratione institarum artis pistoriae suboriri possint, tum et earundem resignationes nullibi alias terminari ac decidi debeant, quam in contubernio eorundem pistorum. Verum si quae controuersiae tam graues ac difficiles obuenirent, vt in eodem contubernio per magistros et seniores decerni neque transigi possint, extunc salua per omnia permanente partium accione, nullibi alias quam ad consulatum partes remitti debebunt. Ad ius vero ciuile occasione eiusmodi institarum pistoriarum nemini prouocatio concedi debet.

Acta Cons. Crac. 9, str. 4.

419. 1541. die 15. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de sagittariis et immunitatibus reguli eorum.

Feria quarta in profesto Corporis Christi. — Nos proconsul et consules tam presidentes quam antiqui ciuitatis Kazimirie a Craccouia, significamus tenore presentium vniuersis et singulis, tam presentibus quam futuris, harum noticiam habituris, quia vocatis in pretorium ciuitatis nostre dominis aduocatis scabinisque iuratis ac senioribus omnium contuberniorum ciuitatis nostre, consensu generosi domini Melchioris Czirzowski castri Craccouiensis viceprocuratoris ad id accedente et nobis personaliter assidente, voce vnanimi, concordi et irreuocabili laudauimus, sanximus et imperpetuum incommutabiliter tenendum cum consensu dominorum aduocatorum et scabinorum necnon omnium contuberniorum decreuimus:

§ 1. Quod si quispiam ex conciuibus nostris auem seu gallum de sagittatorio ciuili detruserit, pro speciali consolacione sua liber ab omnibus exactionibus ciuilibus, nullis penitus exceptis et exclusis, esse debebit, demptis regalibus, ad quorum solucionem erit astrictus.

§ 2. Item volentes dominos sagittarios ciuitatis nostre esse consolatos, pro collacione ad contubernium dominorum sagittariorum per dominos sagittarios facienda, duo achtualia ceruisie, pro assaturis grossos duodecim dare vnacum succèssoribus nostris singulis annis post detrusionem auis promittimus, qui gallus per conciues et sagittarios ciuitatis nostre post decursum duarum septimanarum post detrusionem auis per dominos sagittarios Craccouienses detrudendi, detrudi de sagittatorio debebit.

§ 3. Item seniores quattuor contubernij sagittariorum ciuitatis nostre debent racionem singulis annis confratribus contubernij ipsorum et non alteri facere; et post racionem rex anni preteriti senior cum altero, quem rex anni illius elegerit, esse debebit. Communitas autem sagittariorum duos in seniores e communitate selegere debebit.

§ 4. Et rex, qui auem detruserit, premij et muneris a dominis senioribus sagittariorum sexagenam vnam peccunie et cirothecas, pannum autem pro calligis comparandis a nobis obtinebit; et dominus etiam rex pro honestate sua avi arma sua alias *klieinoth* secundum possibilitatem suam ex argento applicare debebit. Et tempore competenti omnes sagittarij ad balneum

sub pena sagittariorum sex grossorum irremissibiliter succumbenda ire debebunt.

§ 5. Preterea dominus preconsul ciuitatis nostre ab omnibus et singulis contribucionibus et composicionibus, que circa detrusionem auis fieri consueuerunt et quouismodo laudate sunt aut laudari possint, liber esse perpetuis temporibus debebit.

Harum in testimonium literarum, fidem et robur presentibus sigillum nostrum appendi iussimus. Datum Kazimirie de loco nostre consularis residencie, feria quarta in profesto Corporis Christi, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

Acta Consul. Casim. 756, str. 200.

420. 1541. die 12. m. Octobris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta fabrorum, serrificum, caldeatorum et calcariorum Cracoviensium.

Feria quarta ante s. Heduigis. — Domini consules praesentibus omnibus magistris tocius contubernij fabrorum ac aliorum omnium ad illud pertinentium artificum, sopitis ac mortificatis omnibus et singulis dissensionibus et controuersijs inter eos quomodocunque hactenus exortis, eisdem sub paena et vadio centum marcarum contra vnumquemque eorum singilatim interposita praeceperunt, ne peramplius alter alterum vel verbo vel facto lederet, neue nouis conspiracionibus aliquas factiones excitaret, praeteritarum etiam controuersiarum quomodocumque inter ipsos exortarum denuo recordaretur, verum vt fraterne et pacifice inuicem viuerent. Si quis vero ipsorum diuersum aut facere aut nouas dissensiones excitare, aut praeteritarum meminisse ausus fuerit, extunc paenam et mulctam commemoratarum centum marcarum irremissibiliter persoluendarum tocies, quocies id fecerit, dominis consulibus succumbet.

Prolatis et narratis hinc inde varijs mutuisque controuersijs inter fabros ferrarios, claustrarios seu serrifices, ahenarios siue caldeatores, calcarifices atque alios id generis connexi et communis contubernij artifices ac magistros tam seniores quam iuniores subortis, domini tandem consules huiusmodi decretum inter eosdem artifices et magistros promulgarunt, nempe:

§ 1. Primo, socij non debent a suis magistris ante tempus constitutum discedere, quin immo sociorum discessio et dimissio haud aliter fieri debet, quam quod descriptum est in literis nostris consularibus prefato contubernio communi datis, quas omnino obseruare sequique decet et oportet. Ac iam ille socius, qui nulla tempestiua et legittima licentia petita reliquit magistrum suum, tenetur rursus ad eundem priorem suum ita relictum magistrum redire.

§ 2. Secundo, vt rationes praenominati communis contubernij recto constituantur et procedant ordine iuxta superiorum officiorum morem, omnia et singula tum accepta tum expensa maxima minimaque debent diligenti modo per seniores magistros conscribi, de quibus vniuersis et acceptis et ex-

pensis simul a senioribus magistris postea in contubernio cedatur reddaturque racio sufficiens.

§ 3. Tercio, omnes pecuniae ad cistulam contubernialem pertinentes, iterum ad eandem cistulam reponantur, nec huiusmodi pecuniae amplius cuiquam extradantur et mutuo dentur sine consensu totius contubernij, sed satius ex hijs (quemadmodum cupiunt), arma pro contubernio comparentur.

§ 4. Quarto, ne mulctis contubernialibus ipsi seniores abutantur et illas commessationibus potationibusque absumant.

§ 5. Quinto, fabri laminarij seu armifices pertinentes etiam ad memoratum contubernium commune, debent et obligabuntur omnibus conuocationibus, contributionibus, consuetudinibus et institutis contubernalibus parere ad instar exterorum artificum eiusdem contubernij.

§ 6. Sexto, seniores iunioresque magistri in contubernio sese inuicem honeste, decenter, amicabiliter gerant amotis procul quibusuis vbicumque altercationibus et conuicijs sub paena per consulatum inter illos interposita et vallata, nec non grauiori et atrociori, prout aliquis eorum commeritus fuerit, irremissibiliter committenda et succumbenda.

§ 7. Septimo, fraudulenta sociorum auocatio ne seruatur, item dissoluta sociorum temeritas per magistros debite compescatur et castigetur.

§ 8. Octauo vltimoque, quod attinet reliquas res dictorum magistrorum et artificum priuatas et iamdudum sopitas ac per decreta consularia sicuti de seruandis discipulis absolutas, eae nequaquam debent denuo excitari, sed potius, quae semel sunt transacta et decreta, seruentur in posterum firmiter sine vlla contradictione.

Acta Cons. Crac. 15, str. 561.

421. 1541. die 2. m. Decembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter doleatores Premislienses et Cracovienses litem dirimens.

Feria sexta post s. Andreae. — In praesentia generosi domini Valentini Dembynskj vicecapitanej Craccouiensis, missi huc ad consulatum in negocio infrascripto ab illustri et magnifico domino domino Petro Kmytha comite in Wyschnicze, palatino et capitaneo Craccouiensi, regni Poloniae supremo marschalco, Scepusiensi, Premisliensi ac Colensi capitaneo etc. ad instantiam et querimoniam Stanislai Angelskjmusz doleatoris nomine totius contubernij doleatorum Premisliensium emanatam aduersus magistros tam seniores quam iuniores contubernij doleatorum Craccouiensium ob euocationem, turbationem, vexationem et iurisditionis vsurpationem extensionemque, quibus ijdem magistri Craccouienses doleatores nulla habita racione priuilegij regij afficiant praefatos magistros doleatores Premislienses; etsi quidem sub id tempus per generalem et obscuram memorati Stanislai Angelskjmusz propositionem nihil huiusmodi certo probatum sit contra magistros doleatorum Craccouiensium, constanter omnia negantes, nihilominus tamen domini

consules volentes ita, vt par est, talibus obuiare rebus, innitentes priuilegio a sacra regia maiestate domino nostro clementissimo ipsis doleatoribus Premisliensibus concesso, seuere decreuerunt, edixerunt et prohibuerunt, vt ne omnimodo quispiam ex contubernio doleatorum Craccouiensium, tum ex magistris, tum ex socijs familiaque audeat euocare, turbare, vexare vel aliquo iurisditionis genere grauare quemquam ex eiusdem artificij contubernio Premisliensi sub grauissimis regalibus paenis irremissibiliter committendis et succumbendis. Caeterum si qui sociorum istius artificij in Premislia extiterint molestati et huc euocati a contubernio doleatorum Craccouiensium, horum ita vexatorum testimonia officiosa apud consulatum Premisliensem praestita, vbi huc allata fuerint (s). Sane quoque ille, quicumque ex contubernio Craccouiensi doleatorum huiusmodi legittimis testimonijs allatis conuincetur, haud quaquam euadet edictas et meritas suae temeritatis paenas.

Acta Cons. Crac. 15, str. 602.

422. 1542. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.

De electione seniorum magistrorum contubernii smigmatorum.

Feria sexta post Conuersionis sancti Pauli. — Domini consules decreuerunt et edixerunt, quod smigmatores debeant sibi seniores deligere per vota et suffragia communia.

Acta Cons. Crac. 15, str. 634.

423. 1542. die 19. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de senioribus magistris contubernii serrificum, fabrorum et gladiatorum Casimiriensium et Stradomiensium.

Feria quarta post festum Diuisionis apostolorum proxima. — Adherentes decreto feria secunda ante festum sancti Ioannis Baptiste proxima, anno a natiuitate Christi millessimo quingentessimo quadragessimo per nos inter serifices, fabros, gladiatores et alios artifices Kazimirienses ab vna, et artifices eiusdem artificij Pontis Regalis partibus ab altera lato, et per eosdem artifices ab vtraque parte protunc suscepto, decreuimus et presenti decreto mediante decernimus: duos ex ciuitate Kazimiriensi in seniores eorum artificij et vnum de Ponte Regali debere eligi et cisticulam armaque contubernij eorum apud seniorem per eos electum Kazimirie debere seruari et conuencionem eorum tempore necessitatis Kazimirie fieri. Cui decreto per nos edicto, pretacti artifices Pontis Regalis non consenserunt, verum se ad magnificum dominum Seuerinum Bonar castellanum Biecensem, magnumque castri Craccouiensis procuratorem, dominum nostrum graciosissimum traxerunt et euocarunt.

Acta Consul. Casimir. 756, str. 386.

424. 1542. die 7. m. Augusti, Cracoviae.

Figuli Cracovienses consulibus Cracoviensibus solarium quoddam annuum pro argilla ad ollas conficiendas effodienda soluturos sese obligant.

Feria secunda ante s. Laurentij. — Personaliter coram nobis comparentes prouidi Andreas Konopniczky et Martinus Byernatek seniores figulorum, tum et alij eiusdem artificij magistri, omnes vltro suaque sponte se submiserunt ac praesentibus pro se successoribusque suis obligarunt, quod racione argillae, quam pro conficiendis ollis effodiunt in fundo ciuitatis, videlicet in Blonye versus laterificinam ciuilem et in graniciebus versus praedium haeredum olim d. Iohannis Mornstein tum alijs quibuscunque locis, iuxta numerum magistrorum et institarum figulinarum, quae in praesentiarum sunt viginti et vna, seu quotquot demum in futura tempora fuerint, siue plures siue pauciores, semper a quolibet magistro seu qualibet instita soluere velint annuatim per grossos duodecim, videlicet pro quolibet quartali anni per gr. 3, siue in illis institis ollas venales habuerint siue non. Quem quidem censum seniores pro tempore existentes semper soluere exigereque erunt obligati vna cum alio censu, quem ex institis singulis quartalibus in praetorium deferre consueuerunt. Praeterea ultra hos 12 gr. quos singuli magistri iuxta numerum singularum institarum se racione fundi persoluturos obligarunt, insuper adhuc pro se et successoribus suis cauendo promiserunt ac efficacissime obstrinxerunt, quod omnes fossas, quas in eiusmodi fundo in effodienda argilla fecerint, facturique sunt, rursus proprijs sumptibus alia terra opplere obturareque velint, ne ex eiusmodi fossis et terre hiatibus ciuitas aliquid incommodi esset acceptura. Vicissimque illis semper liberum erit ex fundo ciuili tantum argillae effodere accipereque, quantum necessitas ipsa et laborum varietas exegerit.

Acta Cons. Crac. 16, str. 59.

425. 1542. die 14. m. Augusti, Casimiriae.

Senatus consultum de tabernis pistorum.

Feria secunda in profesto Assumpcionis Marie. — Ex mandato dominorum proconsulis et consulum iathe pistorales in die semper debent esse aperte, ita quod sit liberum vnicuique panes ad vendendum exponendos, in qua iatha vellit, exponere, et si quispiam sit, qui presens mandatum non expleuerit, nobis marcas quinque peccunie irremissibiliter soluendas succumbere debebit. Quod mandatum nostrum seniores pistorum et reliqui pistores grate acceptarunt et se expleturos sub pena premissa obligarunt.

Acta Cons. Casim. N. 756, str. 402.

426. 1544.

Statuta sociorum contubernii currificum et rotificum Cracoviensium.

Porządky y obyczaie rzęmięsla stalmaskiego y kolodzieiskiego od dawnych czasow, tho iesth ab anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto przes mistrze na on czas starsze postanowione czeladzi pomięnionego oboyga rzemiesla, teraz znowu przepisane a od mistrzow starszych na ten czas będących, potwirdzone.

§ 1. Naprzod tedy towarzisz rzemiesła stalmaskiego y kolodzieiskiego gdy do Cracowa przywędruie, tedy ma prosto do gospody iść iesli wie, a iesliby niewiedział, tedy sie ma pytać. Tam gdy bendzie, ma sie panu oicu oznaymić, vcciwie sie zachowac nietilko panu oicu, ale y wszitkim domownikom. Pan ociec przymie go wdzięcznie a wedlug obyczaiu poslanie mu vczyni.

§ 2. Item kiedi rano przywędruie, ma sobie po dwu towarziszow starszych posłać, aby mu v mistrzow ziednali robotę, a iesli w wieczor przywędruie, nima po thowarzisze slać asz nazaiutrz; a ma tesz mieć pewną robotę v mistrzow by nawięcey czeladzy beło.

§ 3. Item gdy przywendruie nowy czeladnik, ktoriby tu iescze nierobil, ma dać za przemianek towarziszom groszy trzy, a przy tim przemianku ma mu bydz obyczay przepowiedźany; maslek zaś kazdy ma dać szesc groszy od przemianku.

§ 4. Maiąc robotę v mistrza towarzisz ma przerobic dwie niedzieli do rachunku, po dwu niedzielach ma mu mistrz dać na łaznią pułgrosza.

Iako sie towarzisze zachować maią v mistrzow swych.

§ 5. Kiedi towarzisz v mistrza robi, ma sie vcciwie sprawować tak, zeby mistrzom y sobie lekkosci nievczynił, a iesliby mu sie trafiło w iaki wystepek wpasc, tedy ma bydz karany od mistrzow wedlug onego wystepku.

§ 6. Item towarzisz oboiga rzęmięsla przerzeczonego od Krziza swietego ma robic dwie godzinie w noc, wstawszy od godziny dziesiątey, a od Wstępney srody nima robic przy swiecy asz do swietego Krziza; a mistrz ma mu dać ieść trzi ieno razy na dzien okrom postu, a od swiętego Krziza do Wielkiey nocy po trzy razy przy sniadaniu albo przy obiedzie ma mistrz dać kazdemu towarziszowi, ile ich v niego robi, za dwa pięniądza piwa. Tosz piwo wolno mu wziąc z sztolu do warstatu; przy obiedzie zas y przy wieczerzy poki obrus na stole lezy, moze towarzisz pic piwo, wszakze go nima brać przed mistrzem swem.

§ 7. Item towarzisz nima wydawac z warstatu naczynia ani roboti mistrzowskiey w niebytnosci iego, a ktoribi sie tego wazył, mistrz iego na niem tego scigac będzie, bo towarzisza mistrz na swem mieiscu zasadza w niebytnosci swey.

§ 8. Item thowarzisze rzęmiesla stelmaskiego maią bydz pilni wszelakiey roboti mistrzowskiey tak w domu iako y przed domem; a iesliby co zginęło przez nieopatrzność towarziską, mistrz na niem ma tego szukać, osobliwie koła, sprzęzele ma w dom wnieść.

§ 9. Item towarzisz kazdy o swiętem Ianie ma przestac robic o dwu dziestey y trzeciey godzinie tamze dwudziestą godzinie wnioszą (s)*), ale kiedy pocznie przybywac nocy tak ze będzie choc sześć (s)**) albo dziesięc godzyn nocy, towarzisz ma robic do wieczerzy iednak ma siesc y zaraz wieczerzac.

§ 10. Item kiedyby sie towarziszowi v mistrza niepodobało robić, tedy ma sobye wymowić y odpusczenie wziąć przed tym dwie niedziely, do tego przed yarmarkim cztery niedziele nima sie ruszać od maystra, a po iarmarku dwie niedzieli.

§ 11. Item kiedyby towarzysz miał od mistrza wendrować a mistrz by mu sie zadluzel, tedy przed wędrowką ma mistrzowi powiedzieć, zeby mu wcięszkosci nieuczinil.

§ 12. Item thowarzisz zaden na Wielką noc, na Swiątki, na Boze Narodzenie nima brać zupelnego mytha ieno polowicę, to iest za pułtygodnia według starego zwyczaiu.

§ 13. Item kiedyby towarzisz mial od mistrza wędrować, tedy w niedzielę ma wstać a towarziszom grosz dać, a za ten grosz maią mu powiedzieć, gdzie są mistrzowie dobrzy a gdzie zly.

§ 14. Item kiediby towarzisz przes obyczaiu wędrował, za takim mistrzowie będą pisać y czeladzi go opowiedzą.

§ 15. Item w gospodzie towarzisze tak sie maią sprawować oboiga rzemiesla: naprzod do gospody od thowarziszow wyzwoloney y od mistrzow potwierdzoney ku sprawie towarziskiey co dwie niedzieli maią sie schadzać a tam do koła po szelągu składać; a iesliby ktori omieskal przes niedbalstwo, ma bydz karan towarziską winą. Iesliby tesz towarzisz mial sprawę iaką pilną, oddawszy do koła, co powinien, a opowiedziawszy sie towarziszom starszem, moze bespiecznie odysc.

§ 16. Item thowarzisz gdy do gospody przydzie, nima przy sobie zadney broni nosić ani noza, ani zadney rzeczy ostrey, ale ma dać schować .... pod winą towarziską; do tego ieden drugiego nima posia[dać lecz k]tori sie pirwey rzemiesla wyuczeł, ma wyssey siadać, [ktori] sie posledz wyuczeł, posledz tesz siedzieć ma, a ktori ostatni iest w rzemiesle, [ma bidz] towarziszem od posługi wszela[kiey] powinney.

§ 17. Item ktoribi towarzisz przistąpil do sprawy towarziskiey krom wolei towarziskiey, ma bydz karany winą vznaną, ktorą maią klasc do skrzinky po dokonaniu sprawy .... y nima siadać na mieiscu swem krom dozwolenia towarziszow.

§ 18. Item gdy szynk iest, pan ociecz ma dać towarziszom iuzynę, a iesliby sie tego zbraniał, maią to towarzisze mistrzom opowiedzieć, a oni powinni o to mówić. Przy tey iuzynie maią sie towarzisze vcciwie zachować y podziękowawszy panu oicu rzeczy iego oddać.

§ 19. Item ktoremi występni maią bydz karani. Thowarzisz ktori v mistrza robotę ma, pilen ma bydz mistrza swego czasu kazdego, w domu ma sypiać niegdzie indziey, bo go mistrz potrzebuie y w nocy dla iakiey potrzeby y przygody; przeto iesliby do gospody po robocie wyszedł, nima tam

---

*) Było pierwotnie prawdopodobnie: „tamże wieczerzę mu wniosą“.

**) Było pierwotnie prawdopodobnie: „że będzie dziewięć“.

dluzey bydz, ieno do wybianey lecie a zimie do wtorey godziny w noc, pod winą iednego funta wosku.

§ 20. Item kiedyby towarzisz wyszedl z warstatu po potrzebie swey bez wiedzenia mistrzowskiego, ma bydz karan funtem wosku; a iesliby drugiego z warstatu wywiodł, ma dać dwa razy (s)*), ten ktory sie dał namowić ma dać ieden funt.

§ 21. Item zaden towarzisz nima z warstatu wstawać zarabiać sobie trunkalu pod dwiema funti wosku. Do tego nima sobie brać drzewa ani na osadzenie ani na oprawienie zadney roboty, asz mu mistrz da, a ylekrocby to vczinił, tilekroć funtow wosku ma dać winy. Takze towarzisz rzemiesla kolodzieyskiego nima sobie brać drzewa na zadną robotę ani na trunkal, aszby mu mistrz dozwolił, a to pod funtem wosku.

§ 22. Item jesliby sie towarzisz ozenil tak rzęmiesla stalmaskiego iako y kolodzieiskiego a potimby robił za towarzisz, ma dać achtel piwa towarziszom a mistrzom pulkamienia wosku, albo yle mistrzowie vznaią.

§ 23. Item wszysci towarzisze maią sie schadzać na kazde suchedni na zalomszą, a ktoriby omięszkał, ma bydz karan towarziską winą. Do tego na kazde suchedni będą powinni sie skladać po pulgroszku na swiece do mistrzow.

§ 24. Item łaznia ma bydz od Wielkiey noci do swiętego Michala po dwudziestey y wtorey godzynie, zas od swiętego Michala do Wielkiey nocy po dwudziestey trzeciey; a iesliby ktori w łazni niebeł, nimaią go towarzisze winować, gdisz na tim nieszkoduią, bo przyrodzenie towarziszow drugich niemoze znosić łaznie, iednakze mistrz ma dać obyczay iego.

§ 25. Co sie ticze wstawania do roboti, ma towarzisz wstać iako inszy rzęmięsnicy wstaią; a ktoribi lezał godzinę po inszych rzemięsnikow wstaniu, taki od mistrzow karan bedzie wedlug wynalasku ich.

§ 26. Item ktoriby sie towarzisz vpił a przyrodzenie iego nieznosi tego, ma bydz karany winą towarziską; a ktoriby sie vkladl w poscieli w bociech albo w ubraniu, tąsz winą ma bydz karany. Iesliby sie tesz zbytnie w lozu pocił, ma bydz karany trzemi groszmi, co więtsza, iesliby sie w lozu vplugawil, ma dać mistrzom achtel piwa a tyle funtow wosku, yle oni vznaią.

§ 27. Item towarzisz ma do loza isc w trzewikach, takze z loza wstawszy, a nima bosey nogi vkazować przed zadną bialoglową pod winą towarziską.

§ 28. Item gdy towarzisz przidzie z gospody do domu, ma sie gospodarzowi, gdzie iego mistrz robi, vcciwie zachować y czeladzi potim y mistrzowi swemu; a gdy ma sieść do stołu ku wieczerzy nima sidać (s) z orężem, a po wieczerzy ma spokoinie iść spać, a gdy wstanie, ma na sobie suftfał mieć, tamze niz pocznie robić, ma sie Panu Bogu polecić a poscie ma ysc do kosciola na modlitwę ale krotką.

§ 29. Item gdiby sie trafiło, zeby mistrz oboiga rzemięsla chlopca albo czeladzy w domu nimiał, towarzisz na roskazanie mistrzowskie ma isć po piwo, bo slusniey isć towarziszowi niz samemu mistrzowi; a ieslìby w tim niechcial bydz powolny mistrzowi, ma bydz karan funtem wosku.

---

*) Pierwotnie stało tylko „dwa“, poprawiacz wypisał „dwa razy“.

§ 30. Item jesliby towarzisz dziecie mistrzowskie piastowal, nima stąd sromoty y nima bydz karany.

§ 31. Trunkaly v mistrzow rzęmięsla kolodzieiskiego. Naprzod spica iedna gdy się trafi podwlec pod stare dzwono, a chocby y dwie na krziz, to trunkal towarziski; takze klinienie kola w kupę wciągnąć, iesliby przyniesiono bose kolo do warstatu; od koła przyobutego grosz ieden iako y od nowego.

§ 32. Item jeden podcosz wprawic aby (s) y dwa, koło partaiskie wywiercieć, towarziskie, tho takze kolo wywiartować, towarziski trunkal.

§ 33. Item kiedy sie trafi spica albo dwie, pod nowe dzwono stare kolo oprawiac, tedy mistrz towarzisowi ma dac od iedney a sobie od drugiey, więcey sie nimaią domagać pod funtem wosku.

§ 34. Item kiedy towarzisz wprawi dzwona do starego kola, by ich belo trzy y cztery, mistrz ma mu dać od kazdego po dwa szelągi, a knadt (?) wprawić, to na poly; daley nima sie czego vpominać.

§ 35. Trunkale towarzisow rzęmięsla stalmaskiego. Naprzod kiedi mistrz przeda woz kowany iako kolebkę, karetę, ridwan, kotcy, by tesz tilko skrzinie s poklatem, tedy od tego ma towarziszowi dać grosz ieden, a to dla tego mistrzowie postąpili, zeby towarzisz kola wie . . . . iał y przodek ma do kowala odniesc y przyniesć, iesliby vcniow nie beło.

§ 36. Item klonica krzywa krom blach y gozdzy, towarziskie, fuszbrat takze towarziski, klonicę prostą vczinić y na krziz, towarziskie, pulkrziza takze towarziskie, farstulec prosty niefachowy, takze pulsustri towarziskie, pulszyny gdy sie trafiło nadstosować, skrobiczka, nicoglow do osy tak do wozu iako do sani, towarziskie, klek, strama do sani, podyma, pul briki, dwa roskopy, woz kiedibi przywieziono osi przyczyniać, to towarziskie. Dwie tel . . ny trzecia mala od . . lnego pana towarziskie; motike osadzić, lusnia prosta nie l . . . . . a, dwa knotla do kotcego y do kareti na krziz, smigla iedna niezawiertowana, szczeblow dwa gdy sie zlomią do kotczego, to towarziskie.

§ 37. Item kiediby kto drzewa przywiozl swego by [y] na szteri kola, tedi to wolno zrobić towarziszowi; takze kiediby drzewa przriwieziono stalmaskiego by y na wszistek woz, wolno to będzie zrobić towarziszowi, ieno po mistrzowskiei robocie y przy swych swiecach; a kiedy nasad mistrzowski wbie, wszitko traci. Mistrzowie starszy Andrzey stalmach, Woiciech kołodziey y inni bracia tich obyczaiow potwierdzily y pieczęć cechową zawiesili. Anno Domini 1608, die 24 Septembris.

Dokument pargaminowy, bardzo zniszczony w skutek rdzy i wilgoci przechowany w cechu stelmachów Krakowskich. Pismo spełzłe nosi ślady późniejszego poprawiania atramentem dla odnowienia tekstu. Nie wszędzie jednak udało się poprawiaczowi odczytać poprawnie spełzłe wyrazy. W §§ zwłaszcza 9 i 20 widoczne myłki. Na sznurku z pąsowego, żółtego, popielatego i zielonego jedwiabiu wisi pieczęć cechowa z czerwonego wosku wyobrażająca koło o 12 sprychach, napis w otoku minuskułą gotycką: sigillum † fraternitatis † rotificvm †

427. 1544. die 17. m. Februarii, Casimiriae.

Additamentum ad statuta braseatorum Casimiriensium.

In nomine Domini amen. Quoniam omnia, que sub tempore fiunt, simul cum tempore conticescunt, nisi munimentis literarum sint perhennata, proinde nos preconsul consulesque ciuitatis circa Cracouiam Kazimirie, tam presidentes, quam antiqui, per presentes vniuersis et singulis, noticiam presencium habituris, significamus, quia animaduertentes ordinem et regimen inter priscos braseorum confectores ciuitatis nostre laudatum et statutum, in dies deteriorari et constituciones a predecessoribus braseatorum ciuitatis nostre laudatas et sancitas in nichilum redigi, cupientes ordinem a predecessoribus braseatorum ciuitatis nostre obseruatum restaurare et furticinia, que per deordinacionem braseatorum et eorum, qui ei arti se aplicant, tollere, conuocatis omnibus braseorum ciuitatis nostre confectoribus contubernijsque omnibus ad id ad pretorium totaque communitate ciuitatis nostre actersitis, de consensu vnanimi et concordi omnium nostrum constituimus, laudauimus et perpetue durandum firmauimus:

§ 1. quod quilibet conciuis noster brasea siue pro necessitate sua priuata, siue pro necessitate aliena conficiens, si discipulum ad docendum artem braseatoriam susceperit, eum mox suscepto senioribus eiusdem contubernij braseatorum veniens cum eodem discipulo ad eos publicare debebit. Quem discipulum nouiter suscipiendo seniores braseatorum, quomodo se apud magistrum suum gerere debeat, docere debebunt. Qui discipulus grossos quatuor ad cistam fraternitatis braseatorum principaliter dare debebit et eam artem per decursum anni vnius discere tenebitur et pro consolacione laborum suorum a magistro, apud quem artem braseatoriam discere voluerit, debebit habere videlicet grossos triginta peccuniarum, duas interulas, caliceos et precinctorium alias *farthuch*, que omnia magister suus post expirationem anni, si in studio permanserit et votis magistri sui obtemperauerit, dare illi debebit. Et si aliquis discipulus non consumato anno in studio apud magistrum, apud quem discere artem braseatoriam inceperat, a magistro suo quouismodo sine consensu magistri sui ad alium abierit, alter braseator illum nec docere nec suscipere debebit.

§ 2. Preterea ciues possessionem in ciuitate non habentes, brasea per eos confecta non debent vendere nec mercancias aliquas exercere, nec coretos ad mensuranda frumenta extraneis hominibus, qui frumenta a ciuitate abducunt, acomodare sub pena per nos consules in premissos transgressores iuxta arbitrium nostrum statuenda. In testimonium et robur presentes sigillo nostro communiri iussimus. Actum et datum feria secunda post festum sancti Valentini martiris proxima, anno a natiuitate Christi millesimo quingentesimo quadragesimo quarto.

Dokument pargaminowy opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką miasta Kazimirza, zawieszoną na pasku pargaminowym. Jest ten wilkirz zapisany także w Acta Consul. Casimir. 765, str. 672.

428. 1544. die 3. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de specimine artis gladiariae.

Feria secunda post dominicam Inuocauit. — Domini consules ad instantiam et petitionem seniorum contubernij gladiatorum vnanimiter constituerunt, quod videlicet in posterum semper quilibet ex gladiatoribus futurus magister debeat suae artis specimen cedere ad instar eius gladij, quem hic modo demonstrarunt prefati seniores, quin et is gladius hic nunc demonstratus, asseruandus erit pro exemplo speciminis artis in ipsorum contubernio. Sed vt de qualitate huiusmodi speciminis expressius constet, gladij forma praesentibus descripta est, vt subsequitur: Inprimis debet vagina esse tribus sutilibus notis consuta, existente nota superne exterius, zona vero subtus corium. Item gladius debet esse probe politus habens manubrium alias *rąkomyecz* filis aeneis plexum et fenestriculis irradiatum; item crux siue manuum propugnaculum alias *ielicza* simul et capitellum alias *glowycza* ad instar caseorum vulgo nuncupatorum *maldrzikj* formatum, debent esse aurichalco incrustata. Item debet esse perula de corio inuncto circumdata fimbriataque quattuordecim variegatis plicis cum *zamisch* subducta, denique capuli siue manubrij ferrum bene politum debent includi fistulae de aurichalco elaboratae.

Acta Cons. Crac. 9, str. 15.

429. 1544. die 30. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de ferramentis vendendis.

Feria quarta vigilia s. Iacobi et Philippi. — Domini consules inter *szmatruszankas* ab vna, et eos, qui in cellarijs vel institis ferramenta diuendunt, ab altera partibus, ita decreuerunt et vnanimiter constituerunt, nempe quod *szmatruszanky* debeant diuendere saltem ea ferramenta, quae a fabris conficiuntur; ipsi vero in cellarijs vel institis ferramenta vendentes debeant dumtaxat ea ferramenta, quae ex officina ferraria prodeunt alias *hamrowe* diuendere. Nihilominus tamen liberum erit vtrisque partibus praefatis vendere vomeres alias *lyemyeschy*.

Acta Cons. Crac. 9, str. 18.

430. 1544. die 20. m. Iunii, Cracoviae.

De sociis contuberniorum sutorum et pictorum Cracoviensium.

Feria sexta post octauas Corporis Christi. — Domini consules decernendo praeceperunt seuere tam sutorum quam pictorum senioribus, vt eorum

socijs et familiae vtrinque edicerent, ne inuicem quouis modo vel verbo vel facto auderent impetere et laedere sub graui poena per consulatum erroganda. Denique pictorum senioribus iniunxerunt, vt scriberent literas ad extera illorum contubernia de facinore eorum trium sociorum, qui vulnerarunt Albertum Karkosch sutoriae artis socium, ne videlicet huiusmodi tres socij artis pictoriae alibi ad artificium admitterentur, donec sese hic iustificarent de praedicta vulneratione.

Acta Cons. Cracov. 16, str. 513.

431. 1544. die 24. m. Iulii, Cracoviae.

De contubernio barbitonsorum Cracoviensium.

Feria quinta vigilia s. Iacobi. — Domini consules ad instantiam seniorum contubernij barbitonsorum pronunctiauerunt, non debere penitus quidquid in posterum literis et consuetudini eorundem barbitonsorum contubernij praeiudicare ac nocere decretum consulare nuper feria quarta in crastino Diuisionis inter Georgium Czeyszler chirurgicum et praefatos seniores latum.

Ibidem quoque domini consules sententia sua sensum, quo accipi debeant verba exiguae collationis a nouo magistro praestandae, in literis barbitonsorum contenta, declararunt et interpretati sunt in hunc modum, quod nouus magister in praebenda collatione dumtaxat duos missus, nempe vnum assatum, alterum elixum ferculum et non plures exhibere tenebitur.

Acta Cons. Crac. 16, str. 562.

432. 1544. die 10. m. Octobris, Cracoviae.

De contubernio pannicidarum Cracoviensium.

Feria sexta ante Heduigis. — Ibidem quoque domini conuocatis pannicidis pronunctiauerunt et edixerunt, vt inter eosdem pannicidas bonus in omnibus obseruetur ordo, nec quisquam illorum audeat alteri auocare et abducere emptores mercantesque sub quinque marcarum mulcta irremissibiliter persoluenda.

Acta Cons. Crac. 16, str. 641.

433. 1544. die 20. m. Decembris, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter aurifices Casimirienses et Cracovienses litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiaeque etc. dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum

noticiam habituris, quod cum nomen socii cuiusdam Casparis aurifices ciuitatis nostrae Cracouiensis ad proconsulem et consules oppidi nostri Casimiriensis detulissent, quod is, cum eorum se contubernio non addixisset, nec specimen artis suae dedisset, clam nihilominus artem hanc exerceret, ac decretum nostrum produxissent, quo ne id facere quisquam auderet, cautum per nos fuit, ac consules Casimirienses viso decreto nostro, ei parendum esse pronunciassent: quoniam ab hac eorum sentencia socius ille ad nos appellauerat, euenit, vt Casimirienses aurifices Cracouiensibus actionem coram nobis intentarent, ac grauiter de illis quererentur, quod iurisdicionem in eos sibi vendicarent, cum tamen literas nostras haberent, quibus propria sua contubernia habendi potestas eis per nos est permissa; Cracouienses contra vetustiores nostras literas protulerant, quarum in iis, quae per Casimirienses sunt producta, nulla fuit facta mencio, neque est eis expresse derogatum: in quibus, vt Casimirienses aurifices Cracouiensium authoritatem agnoscerent, et eorum se contubernio adiungerent, decreuimus. Produxerunt et sentenciam nostram diffinitiuam anno millesimo quingentesimo trigesimo primo, sabbato ante dominicam Oculi in ciuitate hac nostra Cracouiensi per nos, hac ipsa controuersia coram nobis agitata, latam, qua et ipsa subesse debere iurisdicioni Cracouiensium Casimirienses aurifices pronunciauimus. Nos visa sentencia eiusmodi nostra, nihil contra eam statuendum, sed in robore suo eam conseruandam duximus, ita vt conseruamus praesentibus, id, quod tum per nos fuit decretum, perpetuis temporibus obseruari volentes, ac Casimiriensibus perpetuum deinceps hac in causa silencium imponentes, quin illud serio mandantes, ut ne quis artem aurificum profiteri audeat vel Casimiriae vel Clepardiae vel aliis quibuscunque finitimis in oppidis, nisi in contubernio Cracouiensi artis suae specimen dederit, atque id, quod vulgo *stuki* vocant, coram eorum senioribus in contubernio iuxta morem obseruari solitum, laborauerit et demonstrauerit, contubernium vel fraternitatem cum eis susceperit, in omnibusque eorum articulis, punctis et condicionibus, quae in eorum ordinacionibus a consulatu Cracouiensi continentur, se conseruauerit, cumque eorum familijs eisdem obtemperauerit, ac quecumque in sentencia per nos ante tredecim annos lata, continentur, ea ut ibidem perscripta sunt, volumus firmiter obseruari. Grauari tamen sumptibus in conuiuia facienda, quo tempore specimen artis suae dat socius et in magistrorum numerum refertur, superuacaneum ducimus atque ad eam rem adigi quemquam prohibemus, illud potius praecipientes, ut pro officio suo prouideant aurifices Cracouienses, ne qua fraus fiat, et si cuius fraudem deprehenderint, in eum animaduertant, aut ad magistratum nomen eius deferant, vt fraudis suae debitas paenas persoluat. Ac omni racione prouideant aurifices Cracouienses, ne quam de se querendi occasionem hominibus praebeant, qui saepe nimio plus deperire in auro atque argento, magnoque se per aurifices detrimento affici queruntur, atque in omnibus ita se gerant, quemadmodum in sentencia nostra anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo per nos lata, fusius scriptum continetur. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est subappensum. Data Cracouiae die Saturni in vigilia sancti Thomae apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, regni vero nostri anno trigesimo octauo. — Samuel episcopus Plocensis et vicecancel-

larius. — Relatio reuerendi in Christo patris, domini Samuelis Maczieiewski episcopi Plocensis et regni Poloniae vicecancellarij.

Przywilej pargaminowy przechowany w cechu złotników Krakowskich, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i czerwonego jedwabiu. (Kopija T. Żebrawskiego).

434. 1545. die 5. m. Ianuarii, Casimiriae.

Consules Casimirienses inter serrifices fabrosque Casimirienses et serrifices gladiatoresque Stradomienses litem dirimunt.

Actum feria secunda in profesto Epiphaniarum. — Coram nobis personaliter comparentes seratoriae gladiatoriaeque artis magistri cum ceteris magistris fraternitatis eorum, coincolae Pontis Regalis, in et contra fabros et seratores coincolas Kazimirienses proposuerunt, quia illi contra (mandatum) magnifici domini Seuerini Bonar castellani Biecensis, magnique procuratoris castri Craccouiensis etc. domini nostri graciosissimi, literas artificia eorum concernentes et alias res cum eis equali sumptu pro decore suo comparatas detinent, que res omnes iuxta mandatum sue magnificencie per officium nostrum consulare debuerunt ad praetorium actipi (s), petentes ad extradendum medietatem omnium rerum praefatos artifices eis cogi. Ex aduerso partes respondentes exaudita proposicione praemissa, reproduxerunt minutam decreti per nos anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, feria secunda ante festum sancti Ioannis Baptistae inter eos et praefatos artifices Pontis Regalis lati, quomodo cista contubernij eorum cum ceteris rebus Kazimiriae et non in Ponte Regali seruari debuit, et ita pecierunt, se liberos ab impeticione pronunciarj. Nos tandem exauditis omnibus praemissis decreuimus, vt praefati artifices Pontis Regalis iuxta minutam per artifices ciuitatis nostrae oblatam, se in omnibus regant, et mandamus, ne decreto nostro sub pena decem marcarum de quolibet eorum praefato decreto contraueniente per nos recipienda repugnent. Quod decretum et mandatum nostrum actores ipsi non susceperunt, verum ad magnificum dominum Severinum Bonar castellanum Biecensem, magnumque procuratorem terrae Craccouiensis, dominum graciosissimum se euocarunt.

Acta Consul. Casim. 756, str. 828.

435. 1545. die 27. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegium a Ioanne Alberto rege Poloniae contubernio pistorum Cracoviensium anno 1496. impertitum, ratum facit. (Feria sexta post festum s. Mathiae apostoli).

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze ze złotych i paliowych jedwabnych nici. Przywilej Jana Olhrachta z r. 1496 ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa, pod N. 258.

436. 1545. die 18. m. Martii, Cracoviae.

Statuta contubernii institorum ferrariorum Cracoviensium.

Feria quarta post dominicam Laetare. — Domini consules in reipublicae negocijs pleno numero congregati, inter caetera volentes legitimam, bonam et aequabilem ordinationem facere inter eos, qui in cellarijs vel institis ferramenta diuendunt, eisdem omnibus officiose vocatis et accersitis ad officium nostrum, infrascriptam constitutionem sanxerunt et confirmarunt, firmiter obseruandam, quae eo modo, vt sequitur, sonat:

§ 1. Inprimis nemo audeat proficisci ad officinam ferrariam alias *na kusznicze* pro emendis ferramentis, nisi pro communi pecunia emendum foret, aut ab omnibus simul mitteretur ad coemendum.

§ 2. Item cum aliquem missuri sint ad officinam ferrariam alias *na kusznicze* pro coemendis ferramentis, extunc non amplius quam per decem marcas peccuniae singuli conferre debebunt ad emptionem ferramentorum.

§ 3. Item nemo audeat emere ferramenta tum in Clepardia, tum in Craccouia, tum in diuersorijs, tum in vijs et itineribus, praeter omnium noticiam et scitum.

§ 4. Item omne ferramentum Austriacum siue Racussiense, chalybes, Vngaricum ferramentum, vomeres alias *lyemyschye*, palas et omnes res mercesque ad illorum institas ferrarias pertinentes, debent coemi ad communem aequalem diuisionem.

§ 5. Item si contingeret aliquem mitti ad officinam ferrariam alias *na kusznicze*, tum poterint mittere quempiam cum literis communibus expensis, aut poterint inter se aliquem deligere, qui illis placeret.

§ 6. Item si contingeret debere mitti pecunias ad officinam ferrariam, sique tunc aliquis illorum non dedisset vel dare nollet pecunias, tum quoque is minime debet huiusmodi merces expetere, neque ei illae debent impartiri et dari.

§ 7. Item si contingeret coemendo ferramenta eorundem ferramentorum tam chalybis quam alterius cuiuscunque generis ad institas illorum ferrarias pertinentes, solucionem concedi ad praestitutum tempus, extunc id nemini illorum esse debet occultum, sed cuilibet illorum debet tempus solutionis praestitui iuxta contractum coniunctim factum, ac quilibet debet curare, vt pro tempore secundum conuentionem praestituto habeat paratam pecuniam. Quicunque vero id negligere auderet, is etiam minime deberet potiri huiusmodi mercibus ferrarijs creditis.

§ 8. Item quod attinet diuisionem et partitionem dictarum mercium ferrariarum inter illos habendam, hec ita habere et fieri debet. Inprimis quod ferramenta illa, quae emuntur curribus, connumerando videlicet in quemlibet currum per 24 ferramenta vulgo vocata *schiny*, diuidi debent inter illos per curros (s) quoque non autem per vnum ferramentum vulgo nuncupatum *schina*. Extat etiam ferramentum vulgo nuncupatum *sztaby*, quod etiam similiter emitur et similiter diuidi debet.

§ 9. Item laminae ferreae emuntur sexagenatim et semisexagenatim;

heae ita debent diuidi, nempe sexagenatim vel semisexagenatim cuilibet iuxta numerum et summam aduectarum.

§ 10. Item ferramenta Vngarica siue Austriaca et Racussiensia ac chalybs etiam emuntur per centenarios vel semicentenarios; hec etiam simili modo, prout emuntur, diuidi debent.

§ 11. Item vomeres, palae, cathenae emuntur secundum numerum, ea quoque debent numeratim cuilibet, quantum poterit caedere, diuidi.

§ 12. Item quidquid vni illorum non sufficeret circa vnam aduectionem, is tunc illud circa alteram aduectionem cvmprimis debet accipere.

§ 13. Item nemo audeat alter alteri emptores abalienare et auocare.

§ 14. Item quando huc Craccouiam ad forum ferramenta aduehentur, tunc illi institores ferrarij non prius debent ea emere, nisi post meridiem exactam.

§ 15. Item quicunque prefatorum institorum ferrariorum ausus fuerit alicui articulo ex omnibus suprarecensitis articulis constitutionis praesentis contrauenire et transgredi, huic omnino debebit eius instita occludi et occlusa permanere ad spacium vnius quartalis anni; ac si quis huiusmodi transgressor quaesierit aliquam intercessionem pro dimittenda tali paena, is debebit propterea etiam instita carere et illam penitus perdere ammittereque.

§ 16. Porro isthaec praesens constitutio sancita est et durare debet ad arbitrium et beneplacitum dominorum consulum.

Acta Consul. Crac. 9, str. 20.

437. 1545. die 2. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de coriis praeparandis vendendisque.

Actum sabbato vigilia Inuencionis Crucis. — Domini consules in praesentia generosi domini Petri Borathynskj vicecapitanei Craccouiensis, illustris et magnifici dd. Petri Kmytha comitis in Wysznicze, palatini Craccouiensis etc. vicesgerentis, accersitis huc ad officium sutoribus, albicerdonibus, tinctoribus, crumenarijs et huiusmodi alijs artificibus cum corrigio laborantibus, volentes eorundem artificum controuersias pro vtilitate publica dirimere, ac eis praescribere ordinationem commmuni omnium bono accomodam, inter eosdem itaque artifices auditis et exacte trutinatis vtrinque racionibus, defensionibus et allegationibus, tale decretum et eiuscemodi constitutionem ibidem ad beneplacitum dominorum consulum officij competentis duraturam tulerunt, sanxeruntque, quemadmodum infra sequitur, nempe:

§ 1. Quod ex nouis et legitimis racionibus vtilitati reipublicae nunc seruientibus et necessarijs, cassando et annihilando articulum in literis et decretis posterioribus (s) per albicerdones a consulatu ad beneplacitum ipsorum dominorum consulum obtentis, contentum, pro hoc tempore vehementer damnosum et communi fraudi deceptionique ansam magnam praebentem, vtpote de concessa albicerdonibus facultate cutes veruecinas adipe piscium ad instar *zamisch* Prutenici praeparandi, reuocandoque in suum pristinum vigorem ve-

teres constituciones anno 1444 et decretum inter albicerdones et tinctores feria sexta post Stanislao anno 1535 promulgatum, debent in posterum albicerdones sese iuxta dictas veteres constitutiones et anterius memoratum decretum conseruare ac nequaquam amplius vllas agninas, veruecinas et vitulinas cutes ad instar *zamisch* praeparare, sed dumtaxat cutes aruinas, dorcinas et hircinas minores.

§ 2. Deinde nemo praefatorum artificum debet cutes elaboratas extra regnum euehere.

§ 3. Denique omnes illi ex praefatis artificibus, quibus scilicet garrulatorium alias schmetterhausz et institae ad diuendendum cutes deputatae sunt, minime debent vel domi vel alibi praeterquam in praedictis deputatis locis, institis et garrulatorio cutes suas venum exponere et diuendere.

§ 4. Postremo etiam debent omnino albicerdones sufficientem copiam alutarum vulgo nuncupatarum *lyesch*, semper praebere et dare pro precio ipsis tinctoribus et alijs artificibus huiusmodi alutis indigentibus, eaque omnia seruari debent sub mulcta consueta irremissibiliter persoluenda.

Caeterum huius praesentis constitutionis et decreti duos solum vltimos articulos de certis assignatis locis diuendendi cutes ac de praestanda tinctoribus sufficienti copia, praefati albicerdones suscipere detrectauerunt, quare eisdem albicerdonibus per dominos consules super huiusmodi duobus refutatis articulis praefixus est terminus comparendi coram s. regia maiestate, domino nostro clementissimo hinc ad octauam, vt isthic per eandem s. regiam maiestatem tales articuli decidantur.

Acta Cons. Crac. 17, str. 39.

438. 1545. die 20. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de coriis praeparandis vendendisque.

Actum feria quarta ante festa Pentecostes. — Domini consules in praesentia generosi domini Petri Boratinsky vicecapitanei Craccouiensis atque vicesgerentis illustris et magnifici domini, domini Petri Kmyta comitis in Wisznicze, palatini Craccouiensis etc. etsi non ita pridem, videlicet sabato vigilia Inuencionis s. Crucis anno nunc currenti ex certis caussis et racionibus hanc facultatem ademerant albicerdonibus, ne videlicet pelles vitulinas et mutoninas ad instar *szamysz* praepararent, tamen penitius exactiusque secum reputantes, non esse cuiusuis, vt ex dorcinis pellibus confectas cutes sibi comparare possit, volentesque hac re tenuioris fortunae hominibus prodesse, cunctisque huius inclyti regni ordinibus gratificari, concesserunt denuo (iuxta prius consulare decretum anno 1539 super hac re pronunctiatum) eisdem albicerdonibus eam potestatem, vt vitulinas et mutoninas pelles ad modum *szamesch* adipe piscium praeparare possint, ea autem conditione, vt nusquam alibi locorum easdem, quam in solo schmeterhausz Craccouiae vendere audeant, idque iusto et quam fieri potest leuissimo praetio. Denique ne eiusmodi vitulinas et mutoninas cutes, iam ad instar *szamesch* elaboratas et

piscium adipe adaptatas, quouis praetextu pro hircinis dorcinisque cutibus vendere, aut etiam extra ciuitatem euehere audeant, quin cuilibet emptori pellium varietatem et ex cuius iumenti cutibus sint praeparatae, indicare erunt obligati, sub artificij sui priuacione. Alioquin si quis in ea re aliquam fraudem committere ausus fuerit, falsitatis crimen aperte subibit, neque ob id in contubernio vllo modo tollerari, imo in perpetua tempora ab artificij exercicio submoueri debebit, quauis excusacione et tergiuersacione semota.

Acta Cons. Crac. 17, str. 76.

439. 1545. die 10. m. Iulii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter pileatores Lovicenses et Cracovienses litem dirimens.

Feria sexta ante Margarethae. — Inter magistros contubernij pileatorum ciuitatis Lowiczensis missos huc ab eodem contubernio Lowiczensi ab vna, et seniores magistros contubernij pileatorum huius ciuitatis Craccouiensis ab altera partibus, occasione contubernalis simboli siue propinationis pro recipiendis socijs constitutae alias *przeschinck*, qua videlicet socij pileatorum Lowiczensium huc commeantes, denuo secundarioque grauarentur et vexarentur aduersus priuilegium s. regiae maiestatis domini nostri clementissimi, dicto contubernio pileatorum Lowiczensium concessum, hic modo per supramemoratos magistros pileatores Lowiczenses huc missos exhibitum, de data in conuentu generali Pyotrkowiensi, feria sexta post Inuocauit anno 1544: domini consules decreuerunt, praefatum contubernium pileatorum Craccouiensium debere se erga praedictos pileatores Lowiczenses gerere et conseruare iuxta praefatum priuilegium s. regiae maiestatis hic nunc lectum, interdixeruntque eisdem pileatoribus Craccouiensibus, ne in posterum auderent eos socios pileatorum (qui iam in Lowicz contubernali propinatione recepti et approbati forent), huc aduenientes, denuo alia propinatione grauare et molestare sub seuera animaduersione et mulcta, nullam amplius habituri excusationem de ignorato supradicto priuilegio.

Acta Cons. Crac. 17, str. 92.

440. 1545. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae privilegium a Casimiro II. rege Poloniae contubernio sutorum Cracoviensium anno 1468. impertitum, ratum facit. (In crastino festi s. Annae).

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu szewców Krakowskich. Pieczęci niedostaje. Zatwierdzony przywilej króla Kazimirza Jagielończyka z r. 1468, ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 178.

441. 1545. die 22. m. Octobris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae contubernio albicerdonum Cracoviensium privilegia quaedam impertit.

In nomine Domini amen. Ad sempiternam rei memoriam. Ne error obliuionis rebus sub tempore versantibus pariat detrimentum, alta regum et principum decreuerunt consilia, ea literarum apicibus et testimonium (s) annotacione perhennare. Proinde nos Sigismundus primus Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris, quod cum expositum nobis fuisset a subditis nostris albicerdonibus, qui *białoskorniczi* nuncupantur, penes Cracouiam in Cerdonia degentibus, eos magno incommodo et rerum suarum iactura ex hoc affici, quod abusu et licentia quadam per socios suae artis extra regnum nostrum ac iurisdicionem suam, sub qua resident, ad Viennensem, Vratislauiensem aliasque ciuitates exteras praetextu iniuriarum et controuersiarum plerunque euocarentur, contra omne equitatis institutum contraque iura et consuetudines ipsius regni nostri, secundum quas nemo subditorum nostrorum alibi, praeterquam in iure suo et coram iudice suo competenti comparere seque iustificare vnicuique teneretur, supplicatum deinde nobis esse, vt ipsis albicerdonibus ab hoc euocandi eos incommodo leuandi intendere authoritate nostra regia dignaremur: nos qui vnumquemque subditorum nostrorum iusta praesertim ac licita petentem, ad exaudicionis gratiam benigne admittere eorumque commoditati ac iusticiae consulere nihil grauate consueuimus, supplicationi eiusmodi a praenominatis albicerdonibus nobis porrecte clementer annuentes, abusum et consuetudinem praedictam seu licentiam euocandorum eorum extra regnum nostrum et ius suum ad aliarum ciuitatum iudicia introductam, eo quod absurda et iniqua sit, duximus abrogandam ita ut abrogamus, tollimus et abolemus literis nostris praesentibus, decernentes et seuere inhibentes,

§ 1. ut nemo albicerdonum ipsorum Cracouiensium extra regnum nostrum et ius suum, sub quo resident, alterum evocare aut evocatus alibi praeterquam coram iudicio suo comparere audeat, sub paena ducentorum florenorum Hungaricalium, cuius vna fisco nostro medietas, alia vero contubernio eorum cedat, et sub grauissima indignatione nostra. Verum si quispiam siue magister, siue etiam socius artis cerdonicae praetextu iniuriae vel alio quocumque criminari alterum eiusdem artis voluerit, deferat et accuset illum coram senioribus magistris pro tempore existentibus, qui si ministrandae illi iusticiae sufficientes non fuerint, advocent sibi eos, qui fuerint seniores magistri anni proxime tum praeteriti, cum quibus vna iuxta constituciones suas et pluralitatem sufragiorum iustitiam vnicuique iniuriam passo prestent indilatam.

§ 2. Praetera consulere volentes commoditati non solum albicerdonum

ipsorum ac ciuitatis nostrae Cracouiensis, verum etiam regnicolarum et subditorum nostrorum vniuersorum, concessimus iam ante per decretum nostrum Cracouiae sabbato ante diem festum sanctae Margarethae anno praesenti promulgatum, albicerdonibus ipsis facultatem, ut omnium generum cutes adipe et pinguedine piscium more Prutenico elaborare et aptare possint, concedimusque etiamnum praesentibus literis nostris, alias iuxta decretum nostrum praefatum, hoc in se latius continens, eos conseruamus.

§ 3. Quoniam vero albicerdones ipsi equalia onera cum aliis artificibus ciuitatis nostrae Cracouiensis ferre coguntur, volumus vt eisdem libertatibus, immunitatibus et praerogatiuis in vendendis cutibus, arte eorum elaboratis, gaudeant, quas et caeteri artifices ciuitatis nostrae Cracouiensis habent, neque in eis a quopiam impedientur: id praeterea prospectum iri uolentes et mandantes iisdem albicerdonibus, ne haec genera cutium in fraudem emptoris promiscue vnum pro altero confundere et elaborare aut etiam venum exponere audeant, sub ammissione omnium cutium et paena in arbitrio nostro constituenda.

§ 4. Et insuper, ut praefati albicerdones regimine debito dirigantur, volentesque illis vberiorem gratiam nostram exhibere, constitutiones et consuetudines omnes et singulas eorum contubernii, antiquitus per eos tentas et obseruatas et quae non sunt iuri contrariae, eas authoritate nostra regia approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus praesentibus in omnibus eorum punctis, clausulis et articulis, decernentes eas robur debitae firmitatis obtinere, tenore praesentium mediante in evum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria quinta post festum Vndecem millium virginum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, regni vero nostri trigesimo nono. Praesentibus reuerendis in Christo patribus dominis: Samuele Maczieiowski Plocensi nominato et electo Cracouiensi et regni nostri vicecancellario, Ioanne Dziadvski Premisliensi, Andrea Zebrzidowski Chelmensi, Ioanne Droiewski nominato Camenecensi, episcopis, necnon magnificis, generosis et venerabilus Petro Kmitha comite in Visnicze Cracouiensi, regni supraemo marschalco, Scepusiensi, Premisliensi, Collensique capitaneo, Ioanne a Tanczin Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco, Lublinensi, Lelouiensique capitaneo, palatinis, Nicolao de Volia Sandomiriensi, serenissimae coniugis nostrae dominae Bonae curiae magistro, Lomsensi, Visnensi, Sanocensi, Lanczkorunensique capitaneo, Petro Opalinski Gnesnensi, serenissimi domini Sigismundi Augusti regis Poloniae, filii nostri charissimi curiae magistro, Olstinensi et Costensi capitaneo, Spitkone de Tarnow Voinicensi, regni nostri thesaurario, Siradiensi, Krzepicensi et Krzeszouiensi capitaneo, Seuerino Bonar de Balicze Biecensi, zuppario, burgrabio et magno procuratore Cracouiensi, Oszwiacimensi, Rapstinensi, Satoriensi et in Oczіecz capitaneo, castellanis, Thoma Soboczki regni nostri cancellario, burgrabio Cracouiensi et capitaneo Rauensi, Martino Volski succamerario nostro et Sacroczimensi, Czernensi, Blonensique capitaneo, Ioanne Tarlo de Sczekarzewicze mensae nostrae structore, capitaneoque Pilsnensi, Augustino Cothwicz praefecto stabuli nostri, Iacobo Vchanski referendario, Ioanne Przerambski secretario nostris, canonicis Cracouiensibus ac aliis quam plu-

rimis dignitariis, officialibus et aulicis nostris, sincere et fidelibus dilectis, testibus circa praemissa fide dignis. Datum per manus praefati reuerendi in Christo patris, domini Samuelis episcopi Plocensis, nominati et electi Cracouiensis et regni nostri vicecancellarii syncere nobis dilecti. — Relatio eiusdem reuerendi in Christo patris domini Samuelis Maczieiowski episcopi Plocensis, nominati et electi Cracouiensis ac regni Poloniae vicecancellarii Samuel episcopus Plocensis et nominatus electus Cracouiensis ac vicecancellarius sst.

Z potwierdzenia króla Zygmunta Augusta z r. 1549, którego oryginał pargaminowy przechowany w cechu białoskórników Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

442. 1545. die 26. m. Octobris, Cracoviae.

Consules Cracovienses contuberniis quibusdam mandant, ut praecepta palatini et capitanei Cracoviensis exsequantur.

Feria secunda ante Simonis et Iudae. — Domini consules vocatis ad se sutoribus, rufficerdonibus, albicerdonibus, tinctoribus, crumenarijs, corrigiatoribus ac generaliter omnibus alijs opificibus, qui corio indigent et laborant tum etiam lanijs, pistoribus et braxatoribus, serio eisdem omnibus iniunxerunt ac praeceperunt, vt iuxta constitutiones generales magnifici domini domini palatini et capitanei Craccouiensis etc. (quae nudius quartus per praeconem in quattuor ciuitatis angulis, adhibito etiam ministeriali terrestri, sunt solemniter publicatae) sese conseruare velint, nempe lanij in vendendis carnibus et cutibus, cerdones in suppeditando sutoribus et alijs opificibus coreo omnis generis, sutores vicissim in operandis et vendendis omnis generis calceis, pistores in suppeditandis iuxta aestimationem frumentorum panibus, et braxatores in propinanda et vendenda secundum constitutum praetium ceruisia, idque sub mulcta et poena 14 marcarum irremissibiliter succumbendarum.

Acta Cons. Crac. 17, str. 209.

443. 1545. die 29. m. Octobris, Casimiriae.

Consules Casimirienses contubernio pannificum lectum unum in hospitali ad s. Leonardum assignant.

Actum feria quinta post festum sanctorum Simonis et Iudae apostolorum proxima. — Nos proconsul et consules tam presidentes quam antiqui ciuitatis circa Craccouiam Kazimiriae, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, noticiam praesentium habituris, notum facimus, quia de consensu vnanimi et concordi quottidianis famatorum Mathiae et Ioannis Zaborsky pannificum, officij consularis nostri confratrum, et aliorum pannificum contuber-

nij ciuitatis nostrae permoti et inclinati petitis, supratactis magistris pannificum admissimus in hospitali sancti Leonardi circa Kazimiriam sitto, cuius prouisores sumus, cameram et lectum in ea construere, in qua camera socius artis pannificie, si egrotus fuerit, et dominus Deus infirmitate eum praeocupauerit, iacere poterit: marcas autem quinque memorati pannifices ad hospitale sancti Leonardi dederunt ad necessitates hospitalis conuertendas. Ita, quod si aliquis socius apud aliquem magistrum artis pannificie ciuitatis nostre egrotare ceperit, ad hospitale sancti Leonardi si voluerit, debet dari et per prouisores eiusdem hospitalis debet suscipi. Quam admisionem volumus perpetuis temporibus robur et vigorem habere.

Acta Consul. Casimir. N. 757, str. 4.

444. 1545. die 12. m. Novembris, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis avenariis.

Feria quinta in crastino s. Martini. — Domini consules in reipublicae negocijs pleno numero congregati, inter caetera vnanimi voto concluserunt, quod post disiectionem et demolitionem popinae ciuitatis et institarum auenariarum, denuo nouae institae per dominos aerarios ciuiles construi debeant, sed non plures praeterquam sex numero, idque in loco aliquo competenti. Ad vitandam autem auenae caristiam similiter vnanimi sententia concluserunt, quod quilibet eorum, cui eiusmodi nouiter construenda instita conferetur, non plus auenae emere aut alibi locorum deponere auderet, nisi quantum ipsius instita, in qua sedebit, capere possit, idque sub amissione eiusmodi auenae et institae ipsius priuatione.

Acta Cons. Crac. 9, str. 22.

445. 1546. die 12. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de senioribus contubernii salicidarum Cracoviensium.

Feria sexta post Cinerum. — Inter seniores et iuniores fraternitatis et contubernij salicidarum domini consules volentes dictarum partium controuersias dirimere et determinare, tale decretum tulerunt:

§ 1. Inprimis debent amodo seniores praesidentes salicidarum cuiuslibet anni eligi per vniuersos tam seniores quam iuniores salicidas communibus suffragijs et votis, ita, vt qui plura vota et suffragia habuerit, is in seniorem praesidentem deligatur.

§ 2. Secundo, notarius eorundem salicidarum debet quoque similiter communibus suffragijs et votis eligi, iuramentoque astringi, vt fideliter et diligenter conscribat redditus et prouentus tam ad contubernium quam ad ciuitatem ex sale pertinentes.

§ 3. Tercio, seniores praesidentes debent pecunias tam contubernij quam ciuitatis recipere et reponere ad vtramque cistulam contubernij et ciuitatis, conuocatis scilicet ad id caeteris fratribus et salicidis.

§ 4. Quarto, ratio omnium prouentuum perceptorum et expositorum debet fieri et reddi iuxta formam et tenorem decreti inter eosdem salicidas antea promulgati. Ad quam quidem rationem ordinandam ijdem domini consules deligent et mittent nonnullos ex suo gremio caetuque collegas.

Acta Cons. Crac. 17, str. 287.

446. 1546. die 22. m. Maii, Casimiriae.

De conviviis magistrorum artis mensatorum et doliariorum.

Actum sabbato ante festum sancti Vrbani papae proximo. — Ex decreto consulari nostro et de consensu praesentaneo omnium magistrorum artis mensatoriae et doleatoriae, coincolarum Kazimiriensium et Stradomiensium, omnes magistri tam artis mensatoriae quam doleatoriae conuiuia et collaciones circa demonstrandum specimen artis suae parari consueta, ne ad paupertatem deducantur, interim, qui nunc in contubernio eorum sunt, per duos magistros, postea autem per vnum peragi debebunt.

Acta Cons. Casimir. 757, str. 96.

447. 1546. die 16. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de lana a revenditoribus emenda vendendaque.

Feria sexta postridie Diuisionis apostolorum. — Ad querelam famatorum Mathiae pannificis, Ioannis Szagorskj, Mathiae Rikala pronunc proconsulis, Stanislai Czytwar, Mathiae pellionis consulum ciuitatis Casimiriensis, nomine totius consulatus et communitatis eiusdem ciuitatis Casimiriensis ex parte pannificum Casimiriensium simul cum magistris pileatoribus Craccouiensibus contra propolas et reuenditores lanae hic Craccouiae commorantes et existentes, domini consules inter easdem partes auditis et perpensis earundem partium allegationibus, huiusmodi decretum tulerunt, quod videlicet

§ 1. praefati reuenditores lanae nequaquam debent hic Craccouiae in foro (extra nundinarum tempora) ab hospitibus et extraneis lanam coemere sub quinquaginta marcarum mulcta irremissibiliter succumbenda, sed saltem artificibus indigentibus et laborantibus lana liberum erit coemere lanam ab extraneis hospitibus.

§ 2. Denique quod reuenditores lanae habere quidem debent liberam facultatem aliunde ex locis, ciuitatibus regionibusque externis coemendi lanam, verumtamen eiusmodi lanam aliunde per eos emptam et adportatam, minime debent hic Craccouiae diuendere hospitibus et extraneis ac solum

conciuibus pileatoribus pannificibusque domesticis tam huius ciuitatis Craccouiensis quam ciuitatis Casimiriensis, sub simili 50 mar. mulcta irremissibiliter succumbenda.

§ 3. Hac tamen conditione adiecta, quod si praefati artifices lana laborantes vel non opus haberent lana, vel nollent a reuenditoribus emere, extunc reuenditores debebunt id consulatui indicare et intimare, ac post huiusmodi indicationem et intimationem officiosam poterint tandem ijdem reuenditores lanam per dictos artifices omissam, libere etiam hospitibus et extraneis diuendere.

§ 4. Caeterum praedicti pannifices et pileatores vicissim non debent extraneis et hospitibus vendere lanam, sed eam sibi pro sui artificij necessitate seruare vel vicinis artificibus lana indigentibus communicare itidem sub 50 mar. mulcta.

§ 5. Sed quoniam pileatores Craccouienses coguntur lanam tam tenuem quam grossam simul mixtam emere ac sic grossa lana seorsum excerpta illis non sit vsui pro eorum artificio, itcirco quoque hoc casu eis liberum erit, huiusmodi lanam grossam vel hic Craccouiae vel in vicinis oppidulis cuiquam vicissim diuendere.

Quod quidem decretum praenominati consules Casimirienses etiam ex parte pannificum Casimiriensium grate susceperunt ac ita apud illos seruari promiserunt obligaueruntque sub eadem mulcta praefata.

Acta Cons. Crac. 17, str. 412.

448. 1546. die 16. m. Iulii, Cracoviae.

Consules Cracovienses inter consules Casimirienses et aurifices Cracovienses litem dirimunt.

Feria sexta postridie Diuisionis apostolorum. — Domini igitur consules auditis hijs et alijs uarijs multisque partium propositis, responsis et allegationibus, necnon diligenter reuisis et perlectis trutinatisque partium priuilegijs et munimentis, tale inter easdem partes decretum promulgarunt. Quandoquidem vtrumque priuilegium siue decretum per consules Casimirienses productum, nil iuuat illorum intentionem nilque obstat causae contubernij aurificum Cracouiensium ex eo, quia in priuilegio siue decreto serenissimi diuae memoriae regis Alexandri solummodo de familia socijsque artificum tractatur et commemoratur ac determinatur, idque nihil pertinet ad praesentem casum, ac item in alio priuilegio siue decreto serenissimi moderni regis, domini nostri clementissimi expresse continetur clausula et condicio hec, vt illud valeat tamdiu, donec magistri Cracouienses literas et priuilegia super sua superioritate et iurisditione necnon facultate dirigendi et gubernandi alia externa contubernia ac illorum magistros, socios et discipulos puniendi et mulctandi coram sua maiestate exhibuerint, deinde vero anno 1544 cum apud s. regiam maiestatem inter Casimirienses et Cracouienses aurifices esset actio de huiusmodi superioritate et iurisditione, ibidem tunc aurifices Cracouienses exhibuerunt s. regiae maie-

stati suas literas et priuilegia, quibus sane vti vetustioribus, firmis approbatisque innitendo, sua maiestas regia dignata est mediante sententia perpetuum in ea causa imponere silentium Casimiriensibus aurificibus, praeterea consulatus Casimiriensis primam dictae sententiae regiae ab aurificibus Cracouiensibus contra aurifices Casimirienses obtentae exequutionem praestitit, vtrisque partibus personaliter adstantibus suscipiensibusque, quo quidem tempore debebat consulatus Casimiriensis id impugnare nec admittere vllum praeiudicium fieri priuilegijs suis, si que talia habebant, nam ex iure scripto manifeste liquet eum, qui contra suum priuilegium aliquid in diuersum agat, permittat, iudicet, statim eo facto amittere ius et beneficium priuilegij sui, idem quoque consulatus Casimiriensis postea secundam insuper dictae sententiae exequutionem praestitit nec admisit alterius partis appellationem, licet demum a tertia exequutione appellationem per vnum solum Casparum aurificem Casimiriensem interpositam, indebite permisit, in qua tamen appellatione cum aurifices Cracouienses apud s. regiam maiestatem victores euaserunt, tum postremo nullum locum habet illa Casimiriensium consulum allegatio, quod nempe duo aut tres consules non possint aliquid facere in praeiudicium totius consulatus communitatisque, equidem in suprarecensitis minutis et literis exequutionum praefatarum per seniores aurificum Cracouiensium productis, neque enumerantur neque nominantur aliquot consules, sed constat illas in genere a consulatu Casimiriensi ex eiusdem consulatus Casimiriensis actis emanasse sigilloque ciuitatis Casimiriensis communitas esse, et sic illos exequutionum actus a consulatu vti rectore et reipublicae negociorum prouisore ciuitatis Casimiriensis officiose gestos spectare, item ad totam ciuitatem Casimiriensem eandemque illis actibus obstringi; ideo ex hijs legitimis rationibus et iuxta suprarecensita priuilegia siue decreta per seniores aurificum Cracouiensium producta, vti vetustiora et clariora, magisque firma, posterioribus decretis constabilita, debent Casimirienses aurifices Craccouiensium aurificum authoritatem agnoscere et eorum se contubernio adiungere ac eorundem Cracouiensium aurificum iurisditioni subesse tum quoad aedendum specimen artis et reuidendos approbandosque labores, tum quoad caetera negocia contubernalia et ad artificium spectantia. — Ab hoc decreto supranominati consules Casimirienses appellauerunt ad s. regiam maiestatem dominum nostrum clementissimum.

Acta Cons. Crac. 17 str. 417. Spór powyższy wszczęli rajcy Kazimirscy przeciw starszym i całemu cechowi złotników Krakowskich, iż ci ostatni uzurpują sobie pewne zwierzchnictwo nad złotnikami Kazimirskimi. Rajcy Kazimirscy opierali się głównie na przywileju króla Aleksandra z r. 1504 (Kod. dypl. m. Krakowa N. 219), podczas gdy złotnicy Krakowscy zasłaniali się przywilejem króla Zygmunta I z r. 1507, oraz dekretem tegoż króla z r. 1544 (NN. 304 i 433 niniejszego zbioru).

449. 1546. die 15. m. Novembris, Cracoviae.

Statuta contubernii pannificum pileatorumque Casimiriensium.

In nomine Domini amen. Ex quo ea, quae ex humana racione et industria inueniuntur, per spacia tandem temporum ex memoria elabuntur, nisi

caracteribus, signis aut scripturis muniantur et roborentur debite, proinde nos praeconsul et consules ciuitatis circa Craccouiam Kazimiriae, significamus ad noticiamque indubitatam deducendo veraciter profitemur, quia coram nobis in residentia consulari personaliter comparentes famati ac honorati domini Mathias Woykowskj et Ioannes Zaborskj, officij nostri consularis confratres colendi, suis et omnium suorum artis pannificiae confratrum nominibus optauerunt et petierunt, vt articulos infrascriptos et per prefatos pannifices, pileatoresque nobis oblatos, autoritate nostra consulari confirmaremus et ratificaremus, vt eo melius et honestius prefati artifices se regere tst disponere possent. Quorum articulorum tenor de verbo ad verbum est talis:

§ 1. Inprimis statuimus et temporibus perpetuis tenendum volumus, vt in contubernio seu fraternitate nostra eligantur singulis annis tempore consueto seniores, duo videlicet de pannificibus et tercius de pileatoribus, quorum prior seu senior, quum pro aliquo confratre signum aut nuncium miserit, et ipse in domo repertus, venire friuole noluerit, punietur pena vnius grossi.

§ 2. Item quandocunque seniores magistri signum miserint, et per illud, vt omnes confratres conuenirent, intimauerint, quicunque domi repertus non eenerit, luet penam vnius librae cerae: excepto si aliquam causam, ob quam venire non potuit, ostenderit, tunc pena illi alleuiari aut dimitti debet.

§ 3. Item singulis dominicis Quatuor temporum quilibet magister sine missione signi aut nuncij ad contubernium venire debet sub pena vnius grossi et ibidem ad ceram per vnum grossum componere; si vero aliquis tam non cito veniret, quam cisticula ante aduentum ipsius aperiretur, talis puniatur vno grosso.

§ 4. Item statuimus, vt magistri in contubernio vnus erga alium honeste se habeant et absque armis sint; si quis contra alium verbis inhonestis irruerit, luat penam vnius librae cerae. Si contra seniorem excesserit, puniatur dupliciter.

§ 5. Item nullus sine consensu seniorum audeat exire de contubernio sub pena vnius librae cerae. Debent autem seniores bannire conuentionem alias *gaić gromadę*, quando opus fuerit. Et ibidem vnusquisque accedere, loqui, res suas disponere et recedere cum consensu seniorum tenebitur sub pena vnius grossi.

§ 6. Item quicunque pannificum aut pileatorum vult nostri contubernij effici magister, is primum ius ciuile habeat, tandem debet ad contubernium nostrum accedere et peticione condigna facta florenos decem ad ceram dare tenebitur. Pileatores tamen preterea signa sui magisterij haec ostendere debebunt: duas videlicet mitras de lana ouina artificio eorum concernente, vnam mitram dictam *polkancze* modo antiquo, aliam vero mitram eciam *polkancze* noua consuetudine et tibialia alias *pilsnyanki*.

§ 7. Discipulos quoque docere et erudire debent et tenebuntur tot annis, prout in aliis ciuitatibus et hic ab antiquo obseruatum erat.

§ 8. Item quilibet literas suae procreationis bonaeque conseruationis necnon in arte sua edoctionis in contubernio ostendere tenebitur; quod si protunc temporis huiusmodi literas habere non poterit, petat sibi condignum tempus praefigi ad ostendendum eiusmodi literas.

§ 9. Item iunior magister seruiet contubernio in necessariis et consuetis rebus, candelas in templo pro laude et honore Dei omnipotentis tempore et modo consueto accendet et iterum extinguet; quod si quando neglexerit, grosso vno punietur. Et praemissa tam diu faciet, donec eum alter iunior subsecutus fuerit. Si vero aliquod damnum sua inprouisione fecerit, illud sua impensa restaurare teneatur.

§ 10. Item tenendum seruandumque firmiter volumus, vt stamina equalia et bona faciamus, ad longitudinem vlnas triginta sex, ad latitudinem vero vlnas duas, et debebit quilibet nostrum in meliora stamina includere alias *snować* quadraginta *ganki* et in spisiora seu deteriora stamina triginta quatuor *ganki*. Et si apud aliquem reperiatur stamen panni diuersi coloris, hoc est *strefowany*, talis debet puniri pena sex grossorum; si vero non bonum stamen alias *niewarowny* aliquis magister elaborauerit, tunc ab illo stamine debent signa abscidi et proici. Nec audebit ille magister huiusmodi pannum male elaboratum hic in ciuitate publice vel occulte vendere aut incidere sub pena duodecem grossorum et perditione illius panni male elaborati; sed liberum illi erit eiusmodi pannum pena non obmissa, extra ciuitatem diuendere.

§ 11. Item quilibet magister nostri contubernij debet habere iustam stateram ad ponderandum lanam familiae suae; quod si quis maiorem et minus iustam habuisse reperiatur, talis punietur iuxta agnitionem omnium magistrorum.

§ 12. Cum autem aliqui nostri confratres domi aut alibi fecerint lites aut se verberauerint, vel eciam aliquid sibi teneantur, tunc pro administranda iusticia prius ad contubernium aut seniorem venire debent; si vero alicui eorum in contubernio esse grauamen videretur, licebit ei se ad dominos consules aut aduocatum trahere, nulla pena sequente.

§ 13. Item quicumque magister susceperit discipulum, debet eum in probatione duas septimanas habere, deinde cum illo ad contubernium venire, ibidem eum iuxta consuetudinem artificij ad tres annos conuenire et per illos annos tenebitur eum in vestitu condigno prouidere: anno primo tunicam spissioris panni alias *grubą*, secundo pelliceum agnellinum et tercio anno tunicam meliorem sui laboris illi dare tenebitur; et cum conductus ac susceptus fuerit discipulus, debet contubernio ad ceram dare grossos duodecem, et si protunc non habuerit, magister pro eo fideiubere, et si aufugerit discipulus, totum soluere tenebitur.

§ 14. Item filius magistri orbatus parente, si artificium nesciuerit et illud exercere voluerit, studebit apud quemcunque magistrum illi placebit, per vnum integrum annum; quem eciam si pauper esset, prouidebit magister in vestitu digno; si vero magistri defuncti filius adultus fuerit artificiumque sciens illud exercere voluerit, hoc erit illi liberum, datis quindecem grossis ad ceram.

§ 15. Item statuimus perpetue firmiter tenendum, ne vnus alteri confratrum audeat familiam absque tempore congruo verbis, precio aut quouis alio modo abducere; talis quocienscunque in hoc repertus fuerit, punietur pena sex grossorum et familiam abductam restituere tenebitur.

§ 16. Item quum continget aliquem magistrum aut vxorem eius ex hac

luce decedere, extunc omnes magistri, vxores eorum, socij ac reliqua familia sepulturae interesse debent: magistri cum vxoribus sub pena vnius grossi, socij vero sub medio grosso, sub sollido autem reliqua familia irremissibiliter. Idemque erit intelligendum de absentibus in funebrali pro anima defuncti necnon Quatuortemporum missis celebrandis. Cum vero aliquis de familia moriatur, vna persona a quolibet magistro et omnes socij in sepultura esse debent. Duo autem iuniores magistri et duo de socijs feretra portare debent, et hoc cum magister aut vxor sua moriatur; cum vero ex familia, socij soli portabunt.

Nos itaque prenominati consules annuendo peticionibus predictorum pannificum pileatorumque, articulos praeinsertos per ipsos conscriptos et nobis in pretorium nostrum oblatos, autoritate nostra consulari illos confirmamus, ratificamus et habere robur perpetuae firmitatis decernimus. Preterea inhibemus harum serie literarum omnibus et singulis iurisdicionis nostrae hominibus, cuiuscunque condicionis, qui de lana non laborant, ne audeant in foro clam vel publice in damnum et praeiudicium pannificibus pileatoribusque lanam coemere sub amissione eiusmodi lanae et pena nobis consulibus succumbenda. Damusque praefatis artificibus omnimodam facultatem lanam per institores in damnum eorum coemptam, cum seruis nostris recipiendi, quam in praetorium nostrum nobis praesentare ac reponere tenebuntur. Insuper eciam ad postulationem praefatorum artificum articulos nonnullos ad solucionem praecij familiae eorum extendentem, idiomate Polonico ob difficultatem verborum et vocabulorum circa artificium eorum loqui solitorum, adscribere iussimus:

§ 17. Naprzod od obierania kamienia welny dwa schelągi; item od czechrania wiesnianey welny, yz iey nietrzeba cezować, pol gr. od kamienia; item od bicia polwazkow czarney y ciemney welny po schelągu, a od rudawych po siedmi pieniędzy; item dwa polwazki bialey grubey welny ma zbić za pol gr. a stuka czarney y ciemney welny ma być zbitha za pol grossa, a rudawey za dwa schelągi. Rozbracht do greplowania po pol grossa, a thenz rozbracht greplować thez po pol grossa. Item od osnowy a od vthkania postawu we trzy schowthi dwiem sterzi gr. a yesli we sterzi schowti thedi pięć gr. Item . . . barwieniu dwanascie ciąg za yeden gr. a schesć za pol gr. Item od nabyania na ramy trzi pieniądze, a swemu mistrowi powinien thowarzysz pomoc nabiać; yeśli kto zań poydzie, ma zaplacić. A ci ktorzy mayą barwić postaw, powinni . . . . . mow. Item od strzyżenia postawu gr. yeden, a gdy wiplanuyą, schlakj wyprawią a na obrach postrzygą, thedy grosz y sterzy pieniądze. Item prządkom od przodzienia polwazkow każdey welny po dwu schelągu. Item od stuki welny greplowania dwa schelągi, a od wybiyaney pol grossa.

Hec et alia vniuersa ac singula circa artificia eorum obseruari solita, si quae in his literis sint obmissa, firmiter prout ab antiquo erat, tenendum et exequendum presentibus mandamus, omniaque suprascripta, vt premissum est, approbamus. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum ciuile est subappensum. Actum et datum Kazimiriae in pretorio nostro feria secunda post festum sancti Martini episcopi et confessoris, anno ab incarna-

cione Domini nostri Iesu Christi, per quem mundus Deo patri omnipotenti reconciliatus est, millesimo quingentesimo quadragesimo sexto.

Dokument pargaminowy. Pieczęć oderwana, rzemyk tylko pargaminowy pozostał.

450. 1547. die 4. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de prelo a pannicidis Cracoviensibus construendo.

Feria sexta ante Reminiscere. — Domini consules vnanimi consensu permiserunt senioribus pannicidarum Craccouiensium aedificare et extruere prelum alias *prasą* in pannicidio pro pannis.

Acta Cons. Crac. 18, str. 5.

451. 1547. die 14. m. Aprilis, Casimiriae.

De cista et armis contubernii fabrorum Casimiriensium.

Actum feria quinta post festum Paschae proxima. — Ex mandato magnifici domini Seuerini Bonar castellani Sandecensis magnique ac generalis procuratoris castri Cracouiensis, domini praeconsul vnacum consulibus ciuitatis Kazimiriae dominis fabris cistam cum decem florenis et armis super duos viros et clipeis duobus et balistis duabus, ex quibus vnam seratores Pontis Regalis, alteram fabri ferrarii acceperunt et contubernio fabrorum ciuitatis nostre extraderunt.

Acta Cons. Casim. 757, str. 275.

452. 1547. die 23. m. Iunii, in Zator.

Statuta contubernii mensatorum Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Ad rei memoriam sempiternam. Nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, exhibitos nobis esse per certos nostros consiliarios nomine magistrorum contubernii artificii mensatorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, certos articulos ad bonum regimen praedicti contubernii conseruandum pertinentes, supplicatumque nobis est dictorum mensatorum nomine, vt praefatos articulos authoritate nostra regia ratificare, approbare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor de verbo ad verbum in lingua Polonica sequitur et est talis:

§ 1. Napiervei kazdi ktori chcze mistrzem bicz, then ma thi nizei napiszane sthuki dzialacz, iako: skrzinie ze dwiema dnoma, ze dwoistemi la-

diszari podluk tego, iako czerkiel vkazuie, a tha skrzinia ma bicz drzewa iaworouego; wtora sthuka skladana almaria s szuffliadami; trzeczia pisarski sthol z liadiszari na trzech stronach, aszebi then stol mogl odszibowacz, a gdi się zasię przicziąga, szebi go mogl odworzicz iako skrzinię. Ktore sthuki przerzeczone ssam ie iaczi ma robicz, przi nich inszei robothi nievipravovacz. A gdi thi sthuki będą vdzialane, maią ie mistrzowie ogliędacz, a iesli godne ssą, doznacz; czo ieslibi inaczei bilo a vczinilbi ie nie vedluk cerklia i miari, tedi mistrzowie thich niedostathki maią vznacz, a czembi ich mial poprawicz, powiedziecz. Pothem ma prawo miesczkie prziiącz, szlivbną zonę miecz i wlasni varstat przipravicz, pol kamienia vosku do cechv dacz, thamze ma od vrodzenia listh vkazacz, a takowe sthuki iaczi w prawie miesczkiem maią bicz robioni.

§ 2. Item kaszdi mistrzem ijvsz bendącz a sthukom koniecz ku mistrzostwu vcziniwszi, iesth povinien poslugę wszelką dzialacz tak w rzeczach kosczielnich iako tesz i w czechowich vedluk obiczaiv starego thak dlugo, asz się mistrz traphi mlodszi za viprawieniem przerzeczonich sthuk na tho miescze.

§ 3. Item zadni mistrz nima robicz iedno samopięth, thak isz iesli iednego chlopcza ma, trzech thowarziszow mosze chowacz, iesli dwa chlopcza, dwu thowarziszow, czo iesli trzech, iednego thowarzisza powinien miecz tak w miesczie Crakowie cechu naszego stholiarskiego iako i w inszich postronnich miesczieh.

§ 4. Item szadni mistrz nima wieczei vczniow prziimowacz albo chowacz iedno trzech, a kaszdi ma szię vczicz czterzi liatha; a ieslibi mlodi bil, moze go mistrz ziednacz iako naliepiei rozumie. Czo ieslibi mistrz vmarl, maią thaczi vczniowie mistrzovei visluszicz roki vczenia. Gdibi ktori chlopiecz odszedl od vczenia krom mistrzowskiego dozwolienia, thaki kazdi ma szię rzemięsla snowv począcz vczicz, gdibi zaszię przi szedl rzemięsla chczącz skonczenie a vivczenie skutheczne vczinicz.

§ 5. Item ktoribi mistrz nieprziszedl ku pogrzebu, then grosz ma dacz; ktori na zalomszi bi niebil, ieden grosz; czo gdibi ku euangeliei przi szedl, pul grosza powinien viny poloszicz. Mistrzowa ktora albo thowarzisz, ieslibi thego nievczinil, maią thą viną karani bicz.

§ 6. Item kasdi ma szię w sgromadzeniv cechowem poczciwie miecz a niekrnąbnie i nieslusnie, zadnich rzeczi przeciw mistrzom mowicz ani przi sobie broni miecz pod kamieniem vosku.

§ 7. Item gdibi na roskazanie rady kroliewskiei czech bil obeslan a nieprziszedlbi ktori z mistrow, thęn przepadnie szescz groszi. Czo iesli na starschich mistrzow przikazanie albo obeslanie, then funth ieden przepadnie vosku.

§ 8. Item gdi ieden ziednaną robothę ma, niema mv zadni szie mistrz w nię wszciągacz albo wpadacz, okrom zebi then, ktori thaką robotę ziednal, zamieskali bil a niechczial onei skonczicz liudziom ku skodzie albo vczisku; czo ieslibi kto nath czterzi niedzielie robothę odwliokl, tedi ią moze inszi prziiacz i dokonacz. Alie ieslibi ktori szię szięgnął okrom thei przi czini ieden drugiemu w ziednaną robothę, ma przepascz wiardunk na zbroię do czechu.

§ 9. Item zaden mistrz nima ieden drugiemu zlei voliei okazac thak slowem nieslusznem iako i vczinkiem, w miesczie, w domv, w poliv i na

mieszcu kazdem; czo iesli vczini, kamien vosku od vczinku a od slova wiardunek polozicz (ma).

§ 10. Item ieslibi szię ktori mistrz drugiemv szięgnął na czescz, czobi mu skodzilo bilo na rzemięsle, taki ma slivbe przeuodzicz albo swiadeczthwem doswiathczicz sthamthego miasta, gdzie on then vistęp mial zbroicz, i ma rękoimie stawicz, isz on tho nani przewiedzie; czo ieslibi przewiodl, ma bicz slozon s rzemiesla do roku albo czassv slussnego; czo iesll nie, mistrzowie vedluk rosesnania maią karacz thego, ktori thich rzeczi niedowiodl.

§ 11. Item ieslibi ktori mistrz mial wielką zmowioną robothę, ktoreibi s takową czeliadzią iako visszei napisano, niemogl skonczicz, then moze sobie ku takovei roboczie czeliadzi podluk potrzebi nabicz, od ktorich od kazdego zosobna mistrz wiardunek na zbroię powinien polozicz na czwiercz roku.

§ 12. Item ieslibi szie przidalo mistrzowi Cracowskiemu naszego rzemiosla viiachacz do ktorego miasta tham chczącz mieskacz, onemu abi bilo dopusczono robicz za them viprawieniem Cracowskich sthuk.

§ 13. Item zadni nima ieden drugiemv czeliadzi vludzacz ani przes szię ani przes dari albo obiethnicze, ani przes thowarzischa pod wiardunkiem przepadnienia na zbroię.

§ 14. Item kasdi mistrz niema więczei piwa thowarziszowi dawacz przi roboczie iedno po kwarczie, iako na sniadanie, po obiedzie i na iuzinę.

§ 15. Item ktoribi mistrz trzimal thowarzisza, ktoribi gdzie indzie winien albo dluszen bil, albo bi szię nierządnie zachowal, thesz ieslibi swich liath nievisluzil a niedovczil szię, a listhibi przisli za niem, ktore gdibi mistrz albo towarzisz zatrzimal, then powinien dacz wiardunek na zbroię.

§ 16. Item kiedi mistrz vcznia vivczi, thedi ma iemu po trzech groszi vochlun vstawicz na thidzien; ieslibi robil pothem lepiei, thedi vedluk rozesnania mistrzowskiego ma iemv vochlun vstawion bicz.

§ 17. Item wszelki mistrz czechu naszego, ktoribi niepowiedzial, iszbi iego thowarzisz swęcził, then niech bendzie karan szesczią groszi na zbroię.

§ 18. Item przesszinki niemaią bicz indzie vedluk starego obiczaiu, iedno w Cracouie thowarziszom them, ktorzibi szie indzie vczili rzemiosla naszego, ktorzi thesz maią poloszicz szescz groszi na wosk vedluk starego obiczaiv.

§ 19. Item thowarzisz wszelki rzemiosla stholiarskiego vędruiącz chczialbi mistrzem w miasteczku albo w miesczie postronnem zostacz, thaki vespol z mistrzami postronnemi listhi i naukę maią bracz od mistrzow Cracowskich, vedluk ktorei niemaią szię inaczei ze swemi chlopczi i thowarziszmi spravowacz y rządzicz. Od ktorego listhu i nauki ma vosku kamien polozicz vedluk obiczaiv naszego starego.

§ 20. Item ieslibi mistrz postronni niebil skuteczni w roboczie, a wiadomobi bilo, isz szie on prawie rzemiosla nievivczil, temv mogą na przekaszie bicz czeliacz tribowacz asz on nauką suoię okasze.

§ 21. Item zadni thowarzisz niema nieswiczainie od robothi wstacz przed czassem, poki zegar nievibia, i ma saszię wstacz o dziewiąthei od swiethego Michala ku robcczie, a lieczie skoro dzien robicz asz do dwudziestei i trzecziei godzini pod straczeniem thidziennego mitha, okrom zebi od swego mistrza doswolienie mial albo niemoczen bil.

§ 22. Item kiedi thowarzisz wstanie bez obiczaiv od mistrza, taki ma bicz karan czwierczią kamienia vosku.

§ 23. Item ieslibi niktori thowarzisz thaiemnie czo v kogo robil rzemieslu i mistrzom ku skodzie, tho mogą mistrzowie s pomoczą vrzędu wsziącz.

§ 24. Item zadnemu thowarziszowi nad vissz niema bicz vochlun placzon iedno po szesczi groszi.

§ 25. Item ieslibi thowarzisze przisli do Cracoua kunstowne rzeczi vmieiacz robicz, s takiemi mosze trzimano bicz w placzi podlie mistrzow roseznania, alie czeliadzi pospolithei niema wieczei iedno po szesczi groszi bicz dawano i placzono.

§ 26. Item gdi ktori thowarzisz odpusczenie bierze v mistrza, taki ma robicz dwie niedzieli w then spossob, zebi iemu mistrz them liepiei zaplaczicz mogl; czo iesli iemv mistrz da odpusczenie, thedi ma thidzien virobicz.

§ 27. Item zadni stoliarski thowarzisz niema v sniczarow albo v maliarzow robicz thei robothi, ktora na stoliarze zalieszi.

§ 28. Item zadnemv thovarziszowi rzemiosla stoliarskiego niema więczei bicz dopusczono trunkieltu prziimowacz nad grosz, a kliiu albo drzewo okrom mistrzowskiego doswolienia niema bracz.

§ 29. Item thowarzisz iako visszei napissano w inszem miesczie mistrzem zostawszi i navkę od nas wsziąwszi, vludzalbi mistrzom Cracowskiem czeliacz więthszi vochlun daiancz, thesz sthukvarg robicz dopusczaiąncz stoliarzom ku skodzie, themv niech zloszona bendzie czeliacz tak dlugo, asz szie on z naszemi zrowna.

§ 30. Item thowarzisz, ktori robi v mistrzow niesprawnich, then karan ma bicz od czwierczi roku kamieniem vosku.

§ 31. Item maliarz niema sobie indzie tablicze albo inszich rzeczi, czo na stoliarze zalieszi, dacz dzialacz i thu przivoszicz stholiarzom ku skodzie, a ossobliwie thesz ieslibi ktho thablicze ziednal dzialacz i pothembi sobie dal w iarmark przwiescz, iakobi on tho kupil, czobi iakie podesczie bilo. Wszisthki takie rzeczi mogą stoliarze z urzędu wsziacz. Thesz stoliarze niemaią maliarzow obcziezacz ani przedrazacz, ale rowno s niemi dzierzecz.

§ 32. Item zadni skliarz niema ramow dzielacz do blon sklianich, iedno stholiarze.

§ 33. Item zadnemu partaczowi niema bicz dopusczono stoliarzom ku zkodzie nigdzie v okolicznosczi ani ve dworzech duchownich, sweczkich ani w klastorzech albo camieniczach w Cracowie, w Caszimirzu, na Klieparzu, pod zamkiem, na Stradomiv, na Biskupiv ani w folwarkach, okrom czobi bilo na potrzebę thich dworow albo folvarkow, gdzie robią. Czo ieslibi czo na przedawanie robil, taką robothę maią iemu mistrzowie bracz i robicz iemv takovei robothi niedopusczicz, a vrzad nasz pomocz iem dacz bendzie powinien.

§ 34. Item ktoribi prava miesczkiego niemial albo czechu, aczbi dobrze umial a chczialbi nieczo w miesczie abo w prawie miesczkiem przed iarmarkiem albo po iarmarku przedawacz albo vikladacz, czo na stoliarze zaliezi, mogą tho mistrzowie s pomoczą vrzędu wsziącz i obroczicz podluk ich vznania, viimuiącz losza i insze rzeczi grube, ktore chlopi dzielaią, a swlascza niehebliovane, thi mogą bicz przedavane w dzien targovi, alie w inszi dzien nie.

§ 35. Item zaden niema robothi stholiarskiei ani noszicz ani voszicz do

Cracowa z inszich miasth ku przedawaniv stholiarzom ku skaszie okrom iarmarku, ktori ma bicz volni, a inich czassow maią taką robothę w bronie bracz a oni hamowacz, alie naszim stoliarzom Crakowskiem ma bicz volno noszicz, voszicz robothe ich, kędibi bilo potrzeba.

§ 36. Item czieslie niemaią stholiarskiei robothi robicz, iako stholow, almarii, skrzin, law albo lavek, drzwi, ramow, listhew i inszich rzeczi ku przekaszie stholiarzom a zwlascza klioney robothi.

§ 37. Item ktoribi kolwiek miesczanin drzewo kupowal, ktore zluzi stholiarzom, a zwlascza lipie tarczicze i desczki na przekup bądz na Wislie iako na rinku okrom potrzebi swei wlasnei domovei, takovemv niech niebendzie dopusczono i owszem onego abi karano.

Nos itaque ad supplicationem consiliariorum dictorum praeinsertos articulos et omnia in illis contenta in omnibus articulis, punctis, clausulis et conditionibus ratificanda, approbanda et confirmanda duximus, quemadmodum praesentibus ratificamus, approbamus et confirmamus, decernentes illos robur debitae et perpetuae firmitatis habituros. Harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum nostrum est subappensum. Datum in Zathor feria quinta in vigilia sancti Ioannis Baptistae, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, regni vero nostri quadragesimo primo. Praesentibus reuerendo in Christo patre, magnificis, generosis et venerabilibus: Samuele Maczieiowski episcopo Cracouiensi, regni nostri cancellario, Ioanne comite a Thąnczin palatino Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco, Lublinensi, Leloviensique, Spithkone de Tharnow Voinicensi, regni nostri tezaurario ac Krzepiczensi, Brzeznicensi, Krzeszouiensique, Nicolao Grabia Chelmensi, regni nostri vicecancellario ac Lubomliensi castellanis et capitaneis nostris, Ioanne Tharlo de Sczekarzovicze curiae nostrae pocillatore et Pilznensi capitaneo, Nicolao Miskowski dapifero terrestri et Miedzirzecensi capitaneo, Nicolao Czikowski subdapifero quoque terrestri Cracouiensi, Ioanne Przerebski praeposito etc. Stanislao Hosio doctore iuris vtriusque et canonico Cracouiensi et secretariis nostris, et aliis dignitariis nostris officialibusque sincere et fidelibus dilectis. Datum per manus magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni nostri vicecancellarii, Lubomliensisque capitanei, sincere nobis dilectis (s). — Nicolaus Grabia castellanus Chelmensis et regni vicecancellarius sst. — Relatio praenominati magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni Poloniae vicecancellarii ac Lubomliensis etc. capitanei.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu stolarzy Krakowskich. Na sznurku z różowego jedwabiu wisi pieczęć mniejsza koronna z czerwonego wosku.

453. 1548. die 4. m. Aprilis, Cracoviae.

Statuta contubernii barchanicorum Cracoviensium.

My rada miasta Krakowa oznaymuiemy sposobem ninieyszego listu, ktorym potrzebny iest, wszytkim y każdemu zosobna, że chcąc pożytek mia-

sta y wszystkiey rzeczypospolitey a osobliwie cechu barchanniczego dobrze opatrzyć, aby ich stare zwyczaie nowym porządkiem były rządzone, tedy iednostayną naszą radą y zezwolęniem na obecność starszych tegoż cechu tymże barchannikom w tym miescie Krakowie robiącym albo robić chcącym, tych niżey opisanych pozwolelismy y ninieyszym listem pozwalamy constitutiey, przez ktoreby mistrze, towarzysze y wszystek nakoniec cech przystoynie rządzić y koło roboty swoiey otrzymać mogli. Ktore iednak constitutie podług naszey y naszych namiastkow (woley) za iakością czasu, iesli się tak będzie podobało, maią bydź miarkowane.

§ 1. Naprzod ktorykolwiek tego rzęmiesła mistrzem zostać chce, ten naprzod list swego vczciwego zachowania y od rzęmięsła swego, kędyby się go vczeł, przynieść a żonę według zwyczaiu y postanowięnia s. kościoła powszechnego przez małżęnstwo przyłączoną mieć ma, ktorego potym starszy cechowi do vrzędu naszego radzieckiego okażą y stawią dla prawa mieyskiego przyięcia. Ale iesliby takowy nowotny mistrz corkę mistrzowską poiął tegoż cechu, tedy takowy, żeby go do cechu przyięto, na zbroię do cechu da groszy dwanascie, bo inszy wszyscy, ktorzyby z cechowych panięnek żony niepoięli, groszy szesnaście do cechu odliczyć powinni będą.

§ 2. Także każdęmu z mistrzow cztery się tylko a niewięcey warstatow tkackich będzie mieć godzieło, na ktorych obrusy, ręczniki, cwelichwy y płotno tkać y robić podług woley swoiey będą mogli.

§ 3. Także towarzyszowi swego rzęmięsła każdy z mistrzow od iedney sztuki barchanu niewięcey iedno po cztery grosze będzie płacieł, a prządce od iednego funta bawełny iedno po siedmi kwartnik; a towarzysz mistrzowi swemu, v ktorego będzie robieł, na tydzięn od stołu ma płacić siedm groszy według czasu. A iesliby były lata przy drosszym (s), tedy będzie powinien dać mistrzowi swęmu trzeci grosz.

§ 4. Także wolno ma bydź każdęmu mistrzowi płotno ku przedawaniu farbować, iakąbykolwiek farbą chcieli.

§ 5. Także każdy z mistrzow, ktoryby sztukę barchanu, ręcznikow albo obrusow wyprawieł y odrobieł, tęż starszym przysięgłym okazać ma ku obeyrzęniu, ktorą iesliby obaczono, zeby nie barzo dobra była, natychmiast tęż sztukę ciż mistrzowie starszy na poły przekroić maią, a za winę tenże mistrz do cechu iedęn funt wosku odłoży. Ale prawdziwa a własna miara tego to ma być: barchanu sztuka będzie na dwadziescia y półsiodma łokcia, obrusow na piętnaście łokci, a ręcznikow na trzydzieści łokiet.

§ 6. Także ktorybykolwiek z mistrzow towarzysza, prządkę albo iaką inszą czeladź drugiego mistrza odwabić śmiał, tęn za winę do cechu iedęn funt wosku odłożyć będzie powinięn y przecię tego, ktorego odwiodł z czeladzi, temuż staręmu swęmu mistrzowi przywrócić ma, pod takąż dopiero wspomnianą winą.

§ 7. Także żaden z mistrzow tey przędze, ktorey dla rzęmięsła robięnia potrzebuie, skupować niema dla przekupowania albo skupowania y indzie wywożęnia, a to pod vtracęniem takiey przędze; i owszem ani mistrzowie inszy Krakowscy takowey przędze tym przedsięwzięciem, aby ią wywozili, skupować nie maią, ale tylko, ile każdego domowa potrzeba znosi.

§ 8. Także v ktoregobykolwiek z mistrzow niewiasta zywot nie vczciwy

wiodąca, znalezionaby była, taki mistrz karanie podług woliey y znalezienia mistrzow podeymie y podług ich zdania do cechu winę zapłaci; a towarzysz ktoryby v takowego mistrza robiąc, iesliby tey nievczciwości niewieści nieobiawieł, tęn za taką niecnotę a niepoczciwego ma bydź szacowąn, iakoby ta była niewiasta.

§ 9. Także ktorybykolwiek lubo z mistrzow albo z towarzyszow słowa nievczciwe, ganiebne a butne w gospodzie mowieł, taki według wielkości występku swego winę do tegoż cechu odłoży.

§ 10. Także gdy vczynią na rozkazanie panow radziec wszystkiego cechu schadzkę, ktorybykolwiek na tęn czas przyść zaniedbał, taki odłoży do cechu za winę sześć groszy.

§ 11. Także iesliby kiedy wdowa cechu tego, gdyby iey vmarł mąż pierwszy, szła znowu za mąż, ale ktoryby nie tego ale drugiego rzemięsła był, takowa iuż koniecznie temu barchanniczemu rzemięsłu pokoy ma dać.

§ 12. Także ktorabykolwiek wdowa po zmarłym małżonku vczciwy żywot wiodła, ta rzęmięsło swego małżonka swobodnie robić będzie mogła; a iesliby się niebarzo przystoinie sprawowała, tedy koniecznie od takiego rzęmięsła ma być oddalona.

§ 13. Także kiedybykolwiek na ktorego z mistrzow albo towarzyszow o niezapłacony dług skarzono przed mistrzami cechowęmi, tedy takowęmu dłużnikowi zapłata do dwu niedziel zdana y przykazana ma być pod posłuszęnstwęm, ktorego iesliby na naznaczony czas niezapłacieł, maią mu zatym rzęmięsła robić zakazać dotąd, ażby się ze swymi, co mu beli pożyczeli, y z stroną przeciwną pogodzieł y zmowieł.

§ 14. Także ktorybykolwiek z mistrzow albo z towarzyszow drugięmu lubo mistrzowi albo towarzyszowi słow sromotnych a złych, butnych a niecnotliwych namowieł, albo iesliby ktemu nadto (czego Boze vchoway) z orężęm powstał y obrazieł, tedy takowy lubo mistrz albo towarzysz podług wielkości występku przez starse karany ma bydź.

§ 15. Także iesliby kto tu w Krakowie albo indzie mistrzem zostawszy, iednak by zaś towarzyszęm być y za towarzysza robić chciał, takowy mistrz towarzyszom cztery grosze odłożyć ma; lecz iesliby w tym cechu, gdzie był mistrzem został, iuż raz te cztery grosze zapłacieł, tedy w żadnych inszych cechach niebędzie winien dać, ale koniecznie iuż wolny być ma.

§ 16. Także gdyby się z towarzyszow ktory w gospodzie tak barzo obzłopał y opieł, żeby mu womit ztąd przyszedł, taki za winę do cechu ieden funt wosku odłożyć ma.

§ 17. Także iesliby się kiedy przydało, żeby ktory z mistrzow albo z towarzyszow w karty suknią vtracieł, albo by na kozerę suknią albo co z rzeczy swoich zastawieł, taki podług mistrzowskiego rozsądku winę do cechu odłoży.

§ 18. Także iesliby ktory z mistrzow albo z towarzyszow imię Boże bluźnieł a ze złego nałogu nievczciwieby y na prożność często przysięgał, taki po iednym a drugim vpominaniu, ieśliby przestać nie chciał, odłoży winę do cechu podług występku wielkości y iakby mistrzowie należli.

§ 19. Także ktorybykolwiek z towarzyszow postaw albo iakąkolwiek rzęmięsła swego sztukę tkać zaczął, taki niżby dokonczeł roboty, żadnym

obyczaiem od mistrza odchodzić a zaczętey roboty przestawać a porywać się niema, pod winą a karaniem czterech funtow wosku.

§ 20. Także żaden z towarzyszow we dni robotne roboty swey zaniechawać, ale ią cały dzień konać ma, a to pod winą iednego funta wosku, oprocz poniedziałku a poście, bo tych dni skoro zadzwonią na nieszpor albo na completę, przestać mogą. Ale iesliby ktory z mistrzow tego czeladzi swoiey niedbalstwa starszym cechowym oznaymić zaniedbał, taki tąż winą, to iest iednym funtem wosku będzie karany.

§ 21. Także insze występki wszystkie podług zwyczaiu y starego zachowania cechu przez starsze maią bydz karane y poprawione.

§ 22. Także vczniow dla vczęnia się barchanniczego rzemięsła takowe przyięcie ma bydź: naprzod każdy vczęn do trzech się lat porządnie za sobą idących, rzemięsła się swego będzie vczeł. Zatym iak skoro przyięty będzie, odłoży do cechu groszy ośm. Nakoniec we trzech kwartalech swego vczciwego zachowania y przystoynego według s. kościoła powszechnego postanowienia swego narodzęnia list się przynieść obwiąże; alle gdyby nieprzyszedł ku listowi, dwu mężow poważnych y wiarygodnych postawi, ktorzy to zań zaręczą, a to pod winą pułkamienia wosku, za ktorą iednak winę mistrz iego zakład da rękoiemny do cechu. Wszakże iesliby iaka przystoyna przekaza y drogi niebespieczęństwo na tego vcznia przyszło, za coby iego mistrz przyrzec mogł, tedy ten iego mistrz od tego zakładu swego, ktoryby miał położyć pułkamienia wosku, wolny ma być; ale ieśliby ktory vczeń w tych trzech leciech od swego mistrza krnąbnie oprocz żadney przystoyney przyczyny odszedł, a we czterechby się niedzielach do mistrza swego nie wrocieł, tedy takowy wszystek pierwszy czas vtraciwszy, znowu się rzęmięsła swego chociay v innego ieśli będzie chciał mistrza, vczyć się będzie powinien, prawu cechowemu, iako się dopiero wspomniało, na wszęm dość vczyniwszy.

§ 23. Także mieysce na smatruzie, ktore dla rzęmiesła barchanniczego naznaczono iest, to ci barchannicy iakmiarz osięgną, na ktorym się im robotę swoię własną iako białą tak czarną y pstrą przedawać wolno ma być.

§ 24. Także na s. vroczyste Ciała Bożego każdy z mistrzow y towarzyszow świecę sobie sprawić ma, mistrzowie iednak coby ważeła funt, a towarzysze po pułfunciu; mistrzowie pod winą iednego funta wosku a towarzysze pod pułfuncim.

§ 25. Także przy pogrzebach y przy vmarłych prowadzęniu każdy mistrz y towarzysz obecnie ma być, a to pod winą grosza mistrz a towarzysz pod winą pułgroszka.

§ 26. Także gdyby kto mistrzem przerzeczonego cechu zostawał, cztery złote na zbroię dać powinięn; co iesliby był mistrzowic, dwa złote odłoży.

§ 27. Także ieśliby towarzysz corkę mistrzowską za żonę poiął, dwa złote także da.

§ 28. Item ktorzy gardzą przerzeczonym cechem, stularze y partacze iako się zachowuie ninie . . . . . y w miescie naszym Kazimierzu, ktory z Krakowem iest złączony, wszystko ma bydz karano.

§ 29. Item chłopiec namienionego rzęmięsła vcząc się, przez trzy lata

się go będzie vczeł; wszakże się będzie godzieło na kwartał niźli wynidzie czas, inszego chłopca mistrzowi przyiąć.

§ 30. Item każdy towarzysz, iesliby od swego mistrza nieporządnie odszedł, niech będzie winą dwudziestą y czterech groszy karany.

§ 31. Item mistrz gdyby w schadzce cechowey nie vczciwe słowa mowieł, winą sześci groszy niechay będzie karan.

§ 32. Item na mieyscu na smatruzie zwykłym nie godzi się przeszkadzać przerzeczonym mistrzom, ich kupiey wykładać a wyłożoney przedawać.

§ 33. Przerzeczonym mistrzom pozwolono na czterech y chociay na piąci warstaciech rzemięsło swoie tkackie robić.

Ktory iednak porządek żeby krom wszelkiego vpornego sporu dla rzeczypospolitey Krakowskiey pomnożęnia mocno chowali y wszyscy mistrzowie y towarzysze rzęmięsła barchanniczego y tkackiego miasta tego chcemy. Bo ktoryby się lubo mistrz albo towarzysz tęmu porządkowi naszęmu krnąbrnie sprzeciwiać śmiał, taki iednak mistrz żadney roboty y towarzyszow a czeladzi dożyczania, a towarzysz nigdziey mieysca y roboty v zadnego mistrza nie ma mieć, a potym do nas iako niebarzo posłuszny przez starsze ku skaraniu ma bydź stawiony. Dla ktorych wszystkich artykułow wiary a świadectwa pięczęć mieyska iest przyciśniona y zawieszona. Dan w Krakowie we środę w octawę Wielkanocną, roku zbawięnia ludzkiego tysiącznego pięćsetnego czterdziestego osmego.

Z potwierdzenia króla Stefana z r. 1585, którego kopia przechowana w rękopisie Akademii Umiejętności w Krakowie N. 233.

454. 1548. die 30. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio mensatorum Cracoviensium.

Sabato in crastino sanctorum Petri et Pauli apostolorum. — Domini consules conseruando contubernium mensatorum Craccouiensium circa eorundem iura, priuilegia et consuetudines, censuerunt, edixerunt et mandarunt, vt omnes tam magistri quam socij praefati contubernij mensatorum Germanicae nacionis omnem debitam obedientiam praestent memorato contubernio mensatorum Craccouiensium sub decem marcis mulcta.

Acta Cons. Crac. 18, str. 378.

455. 1548. die 27. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de conviviis sociis contubernii albicerdonum Cracoviensium interdicendis.

Feria secunda post festum s. Bartholomei apostoli. — Inter seniores albicerdonum contubernij Craccouiensis ab vna, et infrascriptos socios albi-

cerdonum eiusdem contubernij Craccouiensis ab altera partibus, domini consules considerata bona et laudabili commodaque constitutione noua per Wratislauienses et in Silesia nuper inter eiusmodi artifices facta, eademque iuste ac debite approbata, abolita vero proinde omninoque sublata veteri illa contraria consuetudine inordinata et multorum malorum incommodorumque auctrice, decreuerunt, quod amodo non debeant amplius fieri et admitti collationes et vespertinae compotationes et symbola sociorum simul cum propinationibus, nec vllus socius sine aliqua iusta et legitima causa debeat in septimana licentiam a magistro discedendi capere, nec denique debeat conuocatio et congregatio in septimana fieri absque seniorum scitu iuxta praefatam nouam Wratislauiensem constitutionem, coram officio consulari nunc per dictos seniores demonstratam et exhibitam. Quod si vero quis ex memorato contubernio ausus fuerit huiusmodi nouae ordinationi contrauenire et illam recusare, vlloque modo turbare, is incidet in seueram poenam a consulatu irrogandam. Quod quidem decretum consulare vltro susciperunt seque firmiter obseruaturos praesentibus obstrinxerunt personaliter adstantes omnes hij infrascripti socij albicerdones, vtpote etc.

Acta Cons. Crac. 18, str. 456.

456. 1548. die 29. m. Octobris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae domum quandam lapideam Cracoviae in platea hospitali sitam, contubernio sartorum Cracoviensium confert. (Feria tertia post diem ss. Simonis et Iudae apostolorum).

Z sumaryjusza praw i przywileji cechu krawieckiego w Krakowie, przechowanego w tymże cechu.

457. 1548. die 23. m. Novembris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii pistorum Cracoviensium.

Feria sexta ante festum s. Catherinae. — Inter seniores et omnes magistros contubernij pistorum Craccouiensium ab vna, et omnes socios eiusdem contubernij pistorum ab altera partibus, domini consules ita decreuerunt:

§ 1. Primo, quod quilibet magister debet septimanatim per 3 gr. dare et soluere socio suo cuilibet pro mercede septimanali, addito insuper victu competenti, exceptis illis socijs, qui similas in furnum imponunt, quibus scilicet dari debebit pro mercede septimanali per 4 gr.

§ 2. Secundo, quod quando magistri voluerint vti opera baiulatorum simularum et candidi panis alias *trzegarzow*, tunc quoque tenebuntur eisdem baiulatoribus solvere per 2 gr. ab vno *schroth*.

§ 3. Tercio, quod attinet magistrorum petitionem de tempore seruicij ad vnum quartale anni constituendo, id omnino seruari debet iuxta veterem morem ad vnius dumtaxat septimanae spacium.

Postremo haec et alia omnia reliqua debent secundum antiquam consuetudinem constanter retineri.

Acta Cons. Crac. 18, str. 536.

458. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia quaedam contubernio pellionum Cracoviensium confert.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum noticiam habituris, quia exhibitae sunt nobis literae binae per seniores contubernij pellionum Cracouiensium, alterae serenissimi olim domini parentis nostri de data Cracouiae sabbato ante festum sancti Stanislai in Maio, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, continentes in se decretum eiusdem serenissimi olim domini parentis nostri, quo maiestas sua olim paterna decreuit, nemini licitum esse exercere opificium pellionum Cracouiensium, non suscepto prius iure ciuili Cracouiensi ac ipso contubernio et fraternitate eiusdem opificii pellionum Cracouiensium, et vbicunque tales reperti fuerint, qui iure ciuili et contubernio opificij pellionum non suscepto, hoc idem opificium exercuerint, siue illi sint sub iurisditione ciuili siue sub castrensi aut etiam magni procuratoris Cracouiensis, siue sub iurisditione ecclesiastica, mulcta trium marcarum pecuniae puniri et deinde senioribus eiusdem contubernij extradi vel alienari debent: exceptis pellificibus illis, qui sunt vel erunt in seruicio dominorum episcoporum, palatinorum vel castellanorum, cum eisque et Cracouiae subsistentibus et vbi fuerit proficiscentibus, iuxta continentiam earundem literarum serenissimi olim domini parentis nostri, quas hic pro insertis et expressis habere volumus; alterae vero sub titulo et sigillo proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Cracouiensis, continentes constitutiones quasdam ad bonum regimen contubernij eiusdem pellionum Cracouiensium pertinentes, integras et omni prorsus suspitionis nota carentes, supplicatumque est nobis per certos consiliarios nostros, in praesenti conuentione generali Petricouiensi nobiscum vna congregatos, vt authoritate nostra regia vtrasque literas tam serenissimi olim domini parentis nostri, quam officii consularis Cracouiensis approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium vniuersis, quod cum honesti viri seniores pellionum ciuitatis Cracouiensis nobis exposuissent literas constitutionum contubernalium in nouissima ignis voragine, qua maiorem fere ciuitatis partem proch dolor in cinerem versam constat, incendio absumptas esse, vnde fieri, vt tam a magistris quam sociis sine

lege viuentibus, non modica passim damna contubernio oboriantur, quibus nos, vt aequum est, prospicere volentes, simulque contubernium illud celebre olim et primarium ad pristinum splendorem reducere, eas constitutiones, quae anno Domini millesimo tricentesimo septuagesimo septimo, feria secunda infra octauas Assumpcionis Mariae a praedecessoribus nostris contubernio pellionum concessae sunt, quasque in libro priuilegiorum offendimus, illis etiam denuo concedendas duximus, renouamus et approbamus:

(Sequuntur statuta coutubernii pellificum Cracoviensium de anno 1377)*)

In quorum omnium fidem, robur et testimonium praesentes literas sigillo nostro pensili firmauimus. Datum Cracouiae feria sexta ante festum sanctae Heduigis, die vndecima mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo. Proinde nos Sigismundus Augustus rex supplicationibus consiliariorum nostrorum pro ipso contubernio pellionum Cracouiensium nobis factis, benigne annuentes, vtrasque literas tam serenissimi olim domini parentis nostri, quarum capita seu summae sunt recensitae, quam officii consularis Cracouiensis his insertas, ad bonum regimen contubernij pellionum pertinentes, approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, approbamusque ratificamus et confirmamus praesentibus literis nostris. Volentes tamen, vt hoc idem contubernium pellionum onera ciuitatis eo commodius obire possit, quod in apparatu armorum et pixidum pro vsu et necessitate ciuitutis Cracouiensis caeteris contuberniis opificum Cracouiensium non posterius esse constat, vt igitur ad conficiendum et praeparandum tanto maiorem apparatum armorum et pixidum sumptus eidem vberior suppeditetur, omnes et singulas paenas seu mulctas quascunque ex constitutionibus praefatis prouenientes, non erit asstrictum ciuitati Cracouiensi dare, praeterquam illas in vsum et apparatum armorum contubernii eiusdem conuertere. Et insuper contubernio pellionum eam praerogatiuam damus et tribuimus praesentibus, quod non licitum erit res nouas eorum artificij particulatim tam in foro antiquo, vulgo *tandeta* dicto, quam in quibuscunque institis seu locis per quascunque personas in ciuitate nostra Cracouiensi venumdari, dummodo illas, quae vsu iam attritae fuerint; et vbicunque res huiusmodi nouas seniores contubernij pellionum Cracouiensium praeuenerint, siue in foro antiquo, siue in institis aut quibusuis aliis locis in ciuitate Cracouiensi, liberum erit eis eas recipere, officio sibi in auxilium adiuncto competenti loci illius, in quo res huiusmodi venundatae fuerint, acceptasque, vt praemissum est vendere, in vsum et apparatum armorum atque pixidum contubernij conuertere. Quas quidem constitutiones superius recensitas, tam quae a serenissimo olim domino parente nostro, quam quae ab officio ciuili consulari Cracouiensi et a nobis ipsis sancitae sunt, decernimus robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Quapropter magnifico Petro Cmita de Vissnicze comiti palatino Cracouiensi, regni nostri marschalco supremo, Cracouiensi, Premisliensi, Scepusiensi, Colensique capitaneo et alteri cuicunque capitaneo Cracouiensi pro tempore existenti et eius vicecapitaneo ac famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae mandamus, vt praefatas constitutiones con-

*) Ogłoszony jest ten statut drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 273.

tubernij pellificum Cracouiensium in omnibus eorum articulis, clausulis, punctis et conditionibus vniuersis inuiolabiliter obseruent et manuteneant, obseruarique et manuteneri ab omnibus faciant. Harum testimonio literarum, quibus in fidem praemissorum sigillum nostrum subappensum est. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi, feria secunda post festum Conceptionis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, regni vero nostri anno decimo octauo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus, dominis, magnificis, generosis et venerabilibus: Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznensi, legato nato et primate, Samuele Maczieiowski Cracouiensi, regni nostri cancellario, Andrea Zebrzidowski Vladislauiensi, Andrea Noszkowski Plocensi, Ioanne Dziaduski Premisliensi, Ioanne Droiowski Chelmensi, ecclesiarum episcopis, Ioanne a Tarnow castellano Cracouiensi, regni nostri exercituum supremo, Sandomiriensi et Striensi capitaneo, Petro Cmita a Vissnicze, comitibus, Cracouiensi, regni nostri supremo marschalco, ac Cracouiensi, Premisliensi, Scepusiensi, Colensique, Ianusio Latalski Poznaniensi, Schlochouiensi, Iunivladislauiensique, Ioanne comite a Tanczin, Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco, Lublinensi, Lelouiensique, Stanislao a Lasko Siradiensi, Lanciciensique, Petro de Sluzewo Calissiensi, Dibouiensique, Andrea comite a Tanczin Lvblinensi, Rohatinensi, Szniatinensique, Petro de Dambrowicza terrarum Russiae generali, Cazimiriensi, Radomiensique, Nicolao de Brudzewo Lanciciensi, Ioanne de Mieliecz Podoliae, Chmielnicensi, Raphaele Lesczinski Brzestensi, Radzieiowiensique, Ioanne Dziergowski Mazouiae et Varschouiensi, palatinis et capitaneis, Andrea comite a Gorka Poznaniensi et maioris Poloniae generali, Martino Zborowski Calissiensi, Odalonowiensi (s), Schidlowiensique, Spitcone de Tarnow Voinicensi, regni nostri thezaurario ac Brzeznicensi, Krzepicensi, Krzessowiensique, Stanislao de Przeramb Siradiensi, Ioanne Oczieski Biecensi, serenissimae dominae parentis nostrae curiae magistro, succamerario et burgrabio Cracouiensi, Sandecensique, Erasmo de Kretkow Brzestensi et Pizdrensi, Stanislao de Tarnow Zawichostensi et Siradiensi, Georgio Latalski Landensi, Stanislao Gomolinski Rosperiensi et Vielunensi, Nicolao Grabia Chelmensi, regni nostri vicecancellario, Lvbomliensique, Ioanne de Gologori Haliciensi, Ioanne Bonar Oswięczimensi castellanis et capitaneis, Iacobo Vchanski decano Plocensi et canonico Cracouiensi, Valentino Dambienski, curiae nostrae referendarijs, Ioanne Przerempski praeposito, Stanislao Hosio canonico Cracouiensi, secretarijs nostris, et aliis quam plurimis dignitarijs et officialibus nostris. Datum per manus magnifici Nicolaj Grabia castellani Chelmensis, regni nostri vicecancellarij, Lvbomliensis etc. capitanei. — Nico. Grabia regni vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni Poloniae vicecancellarii, Lvbomliensis etc. capitanej.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu kuśnierzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zupełnie zniszczoną, zawieszoną na sznurze z różowego i fioletowego jedwabiu.

459. 1548. die 10. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia contuberniis Cracoviensibus ab antecessoribus suis regibus Poloniae impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod venientes ad nostri praesentiam famati consules ciuitatis nostrae Cracouiensis, exhibuerunt nobis priuilegia praedecessorum nostrorum super contubernia et fraternitates opificum in ipsa ciuitate nostra Cracouiensi commorantium, concessa, supplicaruntque nobis pro ipsis contuberniis et fraternitatibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, vt authoritate nostra regia illa approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quae quidem priuilegia huiusmodi hic pro insertis et expressis habere volumus. Nos itaque animaduertentes contubernia et fraternitates opificum per praedecessores nostros institutas, plurimum referre ad bonum regimen et ordinem ciuitatis ipsius Cracouiensis, supplicationibus illorum pro eis factis benigne annuentes, omnia et singula contubernia et fraternitates ciuitatis Cracouiensis, quae ad bonum ordinem et regimen ciuitatis praefatae spectare videntur et iuri communi non aduersentur, approbandum, ratificandum et confirmandum duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus ac priuilegia praedecessorum nostrorum super contubernia et fraternitates ciuitati Cracouiensi concessa, in suo robore conseruamus praesentibus literis nostris, decernentes robur debitae et perpetuae firmitatis habitura. Harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum nostrum subappensum est. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi feria secunda post festum Conceptionis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, regni vero nostri anno decimo octauo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus, dominis, magnificis, generosis ac venerabilibus: Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznensi, legato nato et primate, Samuele Maczieiowski Cracouiensi, regni nostri cancellario, Andrea Zebrzidowski Vladislauiensi, Andrea Noskowski Plocensi, Ioanne Dziaduski Premisliensi, Ioanne Droiowski Chelmensi ecclesiarum episcopis, Ioanne comite in Tarnow castellano Cracouiensi, regni nostri exercituum supremo, Sandomiriensi, Striensi, Lvbaczouiensique capitaneo, Petro Cmita comite in Visnicze, Cracouiensi, regni nostri marschalco supremo, Cracouiensi, Premisliensi, Scepusiensi, Colensique, Ianussio Latalski Poznaniensi, Schlochouiensi ac Iuniwladislauiensi, Ioanne comite a Tanczin Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco, Lvblinensi, Lelouiensique, Stanislao a Lasko Siradiensi, Lancicien-sique, Petro de Sluzewo Calissiensi et Dibouiensi, Andrea comite a Tanczin Lvblinensi, Rohatinensi, Szniatinensique, Petro de Dambrowicza terrarum Russiae generali, Cazimiriensi et Radomiensi, Nicolao de Brudzewo Lanciciensi, Ioanne de Mieliecz Podoliae et Chmielnicensi, Raphaele Lesczinski

Brzestensi et Radzieiouiensi, Ioanne Dziergowski Mazouiae et Varschouiensi palatinis et capitaneis, Andrea comite a Gorka Poznaniensi et maioris Poloniae generali, Martino Zborowski Calissiensi, Odolanouiensi, Schidlouiensique, Spitcone de Tarnow Voiniciensi, regni nostri thezaurario ac Brzeznicensi, Krzepicensi, Krzeszouiensique, Stanislao de Przeramb Siradiensi, Ioanne Oczieski Biecensi, serenissimae dominae parentis nostrae curiae magistro, succamerario et burgrabio Cracouiensi, Sandecensique, Erasmo de Crethkow Brzestensi, Pizdrensique, Stanislao de Tarnow Zawichostensi et Siradiensi, Georgio Latalski Landensi, Stanislao Gomolinski Rosperiensi et Vielunensi, Nicolao Grabia Chelmensi, regni nostri vicecancellario, Lvbomliensique, Ioanne Bonar de Balicze Oswienczimensi, Ioanne de Gologori Haliciensi castellanis et capitaneis, Iacobo Vchanski decano Plocensi et canonico Cracouiensi, Valentino Dembienski curiae nostrae referendarijs, Ioanne Przerempskj praeposito Cracouiensi, Stanislao Hozio canonico, Thoma Psonka canonico Poltouiensi, secretariis nostris et alijs quam plurimis dignitariis et officialibus nostris. Datum per manus magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, Lvbomliensis etc. capitanej. — Nico. Grabia regni vicecancellarius sst. — Relacio eiusdem magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni Poloniae vicecancellarii, Lvbomliensis etc. capitanej.

Dokument pargaminowy opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z pąsowego jedwabiu.

460. 1549. die 12. m. Ianuarii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae, privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio mensatorum Cracoviensium anno 1547. impertitum, ratum facit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quia exhibitae sunt nobis per seniores magistros contubernii artificii mensatorum Cracouiensium literae patentes pargameneae, zona sericea dependente sigillo serenissimi olim domini parentis nostri desyderatissimi obsignatae, de data in Zathor feria quinta in vigilia sancti Ioannis Baptistae anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, integrae et omni prorsus suspitionis nota carentes, continentes in se constitutiones quasdam ad bonum regimen et ordinem praefati contubernii mensatorum Cracouiensium pertinentes, quas quidem literas serenissimi olim domini parentis nostri hic pro insertis et expressis de verbo ad verbum habere volumus, supplicatumque est nobis per eosdem seniores magistros contubernii mensatorum, vt literas praefatas et omnia in eis contenta authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Nos itaque supplicationibus illorum benigne annuentes, tum etiam animad-

uertentes constitutiones contubernii huiusmodi iuri communi nihil derogare neque in aliquuo aduersari, easdem constitutiones in omnibus earum articulis, clausulis et conditionibus vniuersis approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, prout approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus literis nostris, decernentes illas robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Et quoniam idem ipsi seniores magistri contubernii mensatorum quaesti sunt nobis, constitutiones huiusmodi illorum cum a quibusdam priuatis personis, tum vero a nonnullis magistris et sociis ex coetu eorum, maxime vero nationis Germanicae non seruari, proinde nos volentes dictum contubernium in constitutionibus eisdem ab omnibus conseruari, decreuimus decernimusque praesentibus literis nostris, quod quicunque magister contubernii eiusdem nollet se iuxta praescriptum earundem constitutionum conseruare, talis poenam decem marcarum pecuniarum Polonicalium ipsi contubernio succumbet et luet; socius vero, qui constitutionibus eisdem contrauenerit, poena quinque marcarum pecuniarum mulctabitur. Quaequidem poena non alteri cuiuis, quam dicto contubernio mensatorum et in vsus eius necessarios cedere debet. Porro quia res extraneas ad artificium hoc idem pertinentes, ex ciuitatibus aliis Cracouiam aduehi nobis itidem memorati magistri contubernii mensatorum questi sunt, statuimus et decernimus, vt res omnes eiusmodi aduectitiae extraneae artificii eiusdem iuxta literas superius recensitas serenissimi olim domini parentis nostri per seniores magistros recipiantur atque in vsus necessarios contubernii diuendantur et conuertantur: exceptis tantum rebus his, quae tempore nundinarum aduehentur; eo enim tempore liberum et licitum erit cuiuis eas aduehere. Proinde magnifico Petro Kmita comiti in Wissnicze palatino Cracouiensi, regni nostri marschalco supremo, Cracouiensi, Scepusiensi, Premisliensi Colensique capitaneo syncere nobis dilecto, in eius absentia vicecapitaneo Cracouiensi et alteri cuiuis pro tempore existenti capitaneo Cracouiensi necnon famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis mandamus, id habere omnino volentes, vt praefatos magistros contubernii mensatorum in constitutionibus omnibus tam in literis supramemoratis serenissimi olim domini parentis nostri quam et his nostris descriptis, quae iuri communi non repugnant, ex officio suo conseruent, tueantur et manuteneant et ab omnibus aliis conseruari et manuteneri inuiolabiliter curent. Pro debito officii sui et gratia nostra secus non facturi. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi sabbato post festum Epiphaniarum Domini proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, regni nostri decimo nono. — Nico. Grabia regni vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni nostri vicecancellarij, Lvbomliensis etc. capitanei.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu stolarzy Krakowskich, opatrzony jest małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z żółtego, różowego i niebieskiego jedwabiu. (Żebrawski II, N. 77).

461. 1549. die 20. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis halecistarum.

Feria quarta post dominicam Reminiscere. — Ad instanciam allecistarum atque omnium tam virorum quam viduarum, quibus institae allecistarum sunt allatae, domini consules decreuerunt atque firmiter obseruandum sanxerunt, quod exnunc quattuor priores atque aciales allecistarum institae, nempe binae ex vtroque latere vtriusque aciei semper occludi debeant in ipso tactu horae vigesimae tertiae, vt ista ratione vtilitati aegestatique eorum vel earum, qui in medio institas habent, commodius consuleretur. In quam rem diligentem atque sedulam operam seniores iurati eius contubernij praestare adhibereque debent, vt in posterum haec dominorum constitucio constanter tueretur atque obseruaretur.

Acta Cons. Crac. 18, str. 605.

462. 1549. die 30. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio cantrifusorum Cracoviensium a. 1523. et 1532. impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres, significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis praesentibus et futuris, quia exhibitae sunt nobis per famatos Paulum Kostan et Andream Groczki ciues Cracouienses, seniores contubernii cantrifusorum nostrorum Cracouiensium, literae binae pergameneae, sigillo pensili serenissimi olim domini parentis nostri desyderatissimi communitae, integrae et nullam prorsus suspitionis notam habentes, altera de data Cracouiae sabbato proximo ante festum Translationis sancti Stanislai anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo tertio, eam ordinationem in se continentes, quod nullus cantrifusor vel ciuis siue Vratislauiensis, siue alius quicumque homo externus, praeter ipsos cantrifusores Cracouienses possit vendere seu ad vendendum exponere aliqua vasa vel opera stannea in ipsa ciuitate Cracouiensi et alibi in regno et dominiis nostris, nisi tempore nundinarum, et quod etiam ipsi Vratislauienses et alii externi intra ipsas nundinas praedicta opera vel vasa sua stannea non sub alio maiori vel minori pondere, quam centenarii vel lapidis vendant, nec vasa ipsa vel opera stannea noua pro antiquis commuttent, sed ea pro paratis pecuniis vendant; et quod etiam nullus extraneus vel indigena stannum antiquum de ipso regno nostro educere quouis modo vel colore aut praetextu audeat, quo nostris etiam cantrifusoribus et

subditis semper suppetere possit, sub ammissione ipsorum vasorum vel operum praedictorum; praeterea quod cantrifusores Casimirienses, Stradomienses et Clepardienses non sub alio gradu bonitatis stanni, quam duodecimo, sicuti cantrifusores Cracouienses vasa et opera sua laborare ac vendere hic Cracouiae et alibi tam intra quam extra nundinas debeant, sub ammissione vasorum et operum suorum; et in regimine sociorum vel familiae suae discipulorumque eruditione ac edoctione et ad magisterium prouectione, artificii demonstratione, in omnibusque aliis rebus artem cantrifusoriam concernentibus, per omnia cantrifusores ipsos Cracouienses imitari ac eorum superioritati subesse teneantur, qui experimenta seu probas de illorum vasis et operibus facere et pro malo labore eos punire plenam habebunt facultatem; item vt proconsul et consules Cracouienses in omnes cantrifusores Cracouienses diligenter superintendant, quod ipsi etiam sub poena ammissionis operum et vasorum laborem suum exerceant iuxta probam duodecim graduum factam antea, quam in praetorio suo adseruant, idque perpetuis temporibus. Altera vero de data Cracouiae die sanctae Helizabeth, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, decretum eiusdem serenissimi olim domini parentis nostri, inter ipsos cantrifusores Craccouienses et cantrifusores Casimirienses latum, in se complectens, quo olim maiestas sua paterna decreuit, eosdem cantrifusores Casimirienses superioritati cantrifusorum ciuitatis nostrae Cracouiensis tam in exercitio suae artis, quam in regimine sociorum vel familiae suae, discipulorum eruditione et ad magisterium prouectione, artificii demonstratione ac aliis in rebus artem cantrifusoriam concernentibus, subesse debent ab illaque se deinceps non excipient, ipsique cantrifusores Cracouienses seu seniores eorum magistri superintendere in cantrifusores Casimirienses tenebuntur, quo vasa de stanno, quod sit aequalis bonitatis et gradus cum stanno Cracouiensi laborari solito, laborent, quemadmodum hae ipsae vtraeque literae superius recensitae serenissimi olim domini parentis nostri de eo latius declarant, quas nos hic propter eorum prolixitatem inserere praetermisimus, eas tamen pro insertis et expressis de verbo ad verbum habere volumus. Supplicatumque est nobis per certos consiliarios nostros, vt literas memoratas serenissimi olim Domini parentis nostri et omnia in eis contenta authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Proinde nos supplicationibus eorundem consiliariorum nostrorum annuentes, literas superius recensitas vtrasque, quae ad bonum regimen et ordinem contubernii eiusdem pertinent, in omnibus et singulis earum articulis, clausulis et conditionibus vniuersis, approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, quemadmodum approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus literis nostris, decernentes easdem et omnia contenta illarum robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Et quoniam idem ipsi cantrifusores ciuitatis nostrae Cracouiensis questi sunt nobis, cantrifusores ciuitatum et oppidorum aliorum in regno et dominiis nostris consistentium, in vasis et operibus suis stanneis, quae laborant, insigne eorum aquilae imprimere atque ita ad diuendendum tam in nundinis quam extra nundinas exponere, vt illa vasa et opera passim ab hominibus pro vasis Cracouiensibus reputentur, cum aquilae insigni ipsi tantum Cracouienses cantrifuso res a memoria hominum vtantur, quae quidem

vasa stannea aliarum ciuitatum et oppidorum vt plerumque ex inferiori gradu stanni facta esse constat, quam illa, quae per Cracouienses cantrifusores laborantur, quae ex aequo cum Vratislauiensi stanno in duodecimo gradu conficiuntur, quo fit, vt subditis nostris passim omnibus inde non parum damni accidat, volentesque nos, ne eo errore deinceps cuiuis subditorum nostrorum incommodetur, tum vt consuetudo vetus conseruetur et ea, quae in externarum regionum ciuitatibus et oppidis a stannifusoribus obseruari solita est, videlicet cantrifusores insigne illius ciuitatis et oppidi, in quo consistunt, in vasa sua imponere, ex certa scientia et gratia nostra regia decernendum duximus decernimusque praesentibus et statuimus, vt deinceps nemini cantrifusorum cuiusuis ciuitatis et oppidi regni nostri licitum sit praeter ipsos cantrifusores nostros Cracouienses, Cazimirienses, Stradomienses et Clepardienses insigne aquilae in vasa seu opera stannea imponere; reliqui vero stannifusores ciuitatum et oppidorum quorumuis regni nostri, insignia ciuitatum et oppidorum illorum, in quibus consistunt, in vasa et opera sua stannea imprimant, iuxta veterem consuetudinem suam, sub ammissione omnium vasorum et operum stanneorum, vt ea ratione labor stannifusorum Cracouiensium ab aliis discernatur. Quae vasa sub insigni aquilae vbiuis locorum in regno et dominiis nostris praeuenta, per seniores magistros catrifusorum recipi atque ad cameras theloneorum nostrorum illas, in quibus locis accepta fuerint, dari et conuerti debent. Quare vniuersis palatinis, castellanis, capitaneis, tenutariis, vicecapitaneis, aduocatis, proconsulibus et consulibus quibusuis in regno et dominiis nostris vbilibet constitutis, ac aliis officialibus et dignitariis regni nostri mandamus districte praecipientes, vt in omnibus superius descriptis constitutionibus praefatos cantrifusores nostros Cracouienses, Cazimirienses, Stradomienses et Clepardienses inuiolabiliter conseruetis, atque contra stannifusores ciuitatum et oppidorum aliorum, qui sub insigni aquilae vasa et opera sua stannea fecerint, eiusmodi vasa et opera eorum per ipsos cantrifusores Cracouienses percipienda, ex officio suo auxilia sua praebeatis, vasaque illa omnia ad cameras theloneorum nostrorum ciuitatum et oppidorum eorum, in quibus praeuenta fuerint, applicanda curetis. Secus pro debito officii vestri et gratia nostra non facturi. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum appensum est. Datum Cracouiae sabbato ante dominicam Letare proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, regni vero nostri anno vigesimo. Praesentibus reuerendo in Christo patre, magnificis, generosis et venerabilibus, domino Samuele Maczieiowski Cracouiensi episcopo, regni nostri cancellario, Spithek de Tharnow Woiniciensi, regni nostri thezaurario, Krzepicensi, Brzeznicensi, Krzessouiensique, Stanislao Maczieiowski Lublinensi, serenissimae dominae coniugis nostrae curiae magistro ac Zawichostensi, Nicolao Grabia Chelmensi, regni nostri vicecancellario, Lubomliensique, castellanis et capitaneis, Iacobo Vchanski decano Plocensi, archidiacono Varschouiensi, canonico Cracouiensi, Valentino Dembienski, referendariis, Nicolao Mnissek de Magna Kunczicze, succamerario, Sokaliensi et Lukouiensi capitaneo, Ioanne Lvtomirski thezaurario curiae nostrae, burgrabiis Cracouiensibus, Andrea Czarnkowski Gneznensi et scholastico, Ioanne Przerempski praeposito Cracouiensi et Mathia Goreczki secretariis nostris, ac aliis dignitariis et of-

ficialibus nostris. Datum per manus memorati magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni Poloniae vicecancellarii, Lubomliensis etc. capitanej. — Nicolaus Grabia regni vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Nicolai Grabia castellani Chelmensis, regni Poloniae vicecancellarij, Lvbomliensis etc. capitanej.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

463. 1549. die 12. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio albicerdonum Cracoviensium anno 1545. impertitum, ratum facit. (Feria VI. ante Palmarum).

Oryginał pargaminowy, znacznie zniszczony, przechowany w cechu białoskórników Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią większą koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, zielonego i różowego jedwabiu. Przywilej Zygmunta I z r. 1545, zamieszczony jest poprzednio pod N. 441. niniejszego zbioru.

464. 1549. die 29. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de cortice coriario emendo.

Feria quarta post Rogationum. — Domini consules inter rufficerdones decreuerunt et constituerunt, quod cum siue ex Silesia siue ex alio quocumque loco huc Craccouiam aduehetur puluis quercinus ad diuendendum, tunc omnes rufficerdones, qui huiusmodi puluere quercino indiguerint, debebunt singuli ex ordine (prout ad quemlibet venerit), emere talem puluerem quercinum, ac in eadem re tenebuntur sese iuxta antiquam illorum consuetudinem conseruare.

Acta Cons. Crac. 18, str. 671.

465. 1549. die 9. m. Octobris, Cracoviae.

Statuta quaedam contubernii figulorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Craccouiae significamus tenore praesentium vniuersis, quibus expedit, quia perpensis frequentibus querelis honestorum conciuium nostrorum, magistrorum contubernij figulorum de illorum facultatum diminutione et detrimento, quod ex illorum malo ordine malaque disciplina et cura prouenit, cum tandem nobis ijdem magistri contubernij figulorum quosdam articulos descriptos, ad illorum commodum maximopere spectantes obtulissent, petentes eosdem a nobis confirmari: itaque iustis et aequis rationibus permoti, ad optata eorundem magistrorum contubernij figulorum eiuscemodi articulos oblatos et conclusos approbauimus praesentibusque ap-

probamus et confirmamus inuiolabiliter obseruandos, ad voluntatem tamen et ad arbitrium nostrum successorumque nostrorum, pro qualitate temporum in toto vel in parte, quando et vbi videbitur, moderandos et immutandos.

§ 1. Inprimis inter illos debet esse haberique ordo et administratio secundum antiquam et legitimam illorum contubernij consuetudinem et obseruationem.

§ 2. Item extranei hospites neque ante nundinas neque post nundinas debent quidquam de labore artificioque figulino illis in praeiudicium aduehere et diuendere.

§ 3. Item quandoquidem nonnulli praeter antiquam consuetudinem et obseruationem in Clepardia deponunt artis figulinae varios labores atque ibidem diuendunt, quapropter seniores contubernij debent eius rei curam agere, vt id prohibeant ac eiusmodi labores tollant.

§ 4. Item quando acciderit aliquam institam figulinam vacari, tum seniores contubernij debent inuicem mutuam inire consultationem, cuinam sit conferenda, ac quem ipsi animaduerterint dignum ea fore, hunc debebunt dominis lonheris offerre et praesentare. Qui quidem domini lonheri dignabuntur quoque decenter et legitime in huiusmodi negocio suum officium praestare.

§ 5. Item seniores contubernij cum magistris debent punire, gubernare et regere socios ad eum modum, vt in alijs contubernijs obseruatur.

§ 6. Item quilibet magister debet dumtaxat duos socios fouere excepto casu, vbi post omnium magistrorum cum duobus socijs contentatione aequa, extaret adhuc abundantia sociorum, tunc ex ordine consequenter poterint per magistros recipi plures socij.

In quorum omnium fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Craccouiae feria quarta post festum s. Francisci, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono.

Dokument pargaminowy przechowany w cechu kaflarzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

466. 1550. die 18. m. Ianuarii, Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii gladiatorum Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Kv wieczney thego liestv pamieczy. My starschy mystrzowie czechv Crakowskiego, pan Yan Czech y pan Brozy Bobowsky ze wsithką braczyą swoyą tego tho przerzeczonego czechv miecznyczego Crakowskiego, wszelkiem wobiecz y kasdemv zoszobna thym tho lystem naschem yawno cziniemy, ze dayemy sprawe y nauką thowarzischom rzemieszla naschego miecznyczego poth themy articuli nizey opyssanemy obyczaye, ktore byly myedzy mysthrzmy y myedzy thowarzischmy rzemyesla miecznyczego, ktorych obyczayow thowarzische nyestrzegą alye nad obyczay, czo ich nyeyesth, na tho sszie szczegayą (?) y biorą oprawky, ktore yem nyeprzisluszayą. My vydząncz nasche skodą, ysch ony wyetsche zarobky mayą, ny-

szly my mistrzowie, przestrzegayącz staradawnych obyczayow, ktorechmy zastaly y chczemy, aby byly thrzimane mocznie a nyeodmiennye, nyevimisliayącz nycz nowego a nyeopusczayącz tesch nycz starego, dlia tego, aby vieczney thy rosztherky niebily myedzy namy s thowarziszmy, ktore przed tem bily asch do dziszieyschich czasszow, a ysch by tesch wiedziely thowarzische czo ich yesth, a czo mistrzowskie, azeby szie tesch vmiely zachowacz przeciwko mistrzom y my mistrzowie przeciwko yem, dlya tego yem sprawe y nauke dayemy na piszmie:

§ 1. Naprzod yesthly by kto czokolwiek przinios1 przedawacz do warstathv, chocz schablie, tessak, jedlcza, 'glowicze, nozny y ynsche rzeczy, ktore przisziuszayą do rzemiesla, ma kvpicz thowarzisch, a yako zaplaczy, ma mistrzowy sprawnie powiedziecz, czo da; a yesthly by z mistrza wieczey wzial, nyszly szam dal, thedy thakowy ma bycz karan, a misthrz iemv pyenyądze ma wroczycz.

§ 2. Item gdiby ktory thowarzisch albo robieniecz przedal wkowke starą albo passz albo posszwe albo jedlcza, thaschke, glowicze, a mistrzovy by szwemv nyedal tego, a przeszwiathczonoby yego, thakowy ma bycz dobrze karan.

§ 3. Item yesthlyby ktho chcial wronicz czoszkowiek, thedy tho iesth rzecz misthrzowska. Item yesthly by yedna perszona dwie sthucze przinios1a, tho yesth thowarziskie, a yesthly by przinios1 thrzy sthuky albo wienczey, thedy tho yusch mistrzowszkie, by namniey robycz okolo nych. Item yesthly by kto kazal szmalczowacz czokolwiek yedlcza albo glowicze, tho yesth misthrzowskie; item wstawiecz albo blyachą do yedlecz wprawicz yesth misthrzowskie; item yesthlyby kto przinios1 pocziszczicz czoschkolwiek a thowarzisch by lizakiem zyąl, thedy yusch mistrzowskie; item yesthly by byla pothrzeba szindowacz od obv konczv na piendzy, yesth thowarziszkie, a yesthly by wsistek zerdze schyndowacz, thedy yesth mistrzowskie. Item yesthly by kto przinios1 myeczowacz osczep a byla by pothrzeba wsiszcziek zerdze przetoczicz albo nozenky namnieysche vczinycz, thedy tho yesth mistrzowskie. Item yesthlyby kto przinios1 schablie kozaczką, bądz ze szrebrem bądz tesch y besz szrebra, tedy yesth mistrzowskie. Item yesthly by tesch kto przinios1 sthossowacz zlamane w rękoyesczy na thrzi palcze od ostrza, yesth thowarziskie; a yesthly by w yedlczach albo w ostrzv, thedy yesth mistrzowskie. Item stara rąkoyescz, ktora przi mieczv bendzie albo przi kordzie albo przi schably na dwie rencze, gdi kto przinyeschie oschycz, tho iesth thowarziskie, wyawschy by nowe dano dzialacz, tho yesth mistrzowskie.

§ 4. Item thowarzische mayą robycz do czwartey godziny w nocz, a o dwunastey godzinie mayą wstayacz robicz.

§ 5. Item posswy nastavycz na piendzy od konycza y na czlonkv albo konycza zathoczicz, yesth thowarziskie.

§ 6. Item thowarzisch nyema zedacz odpusczenya v swego mistrza przed swiety albo przed yarmarkiem na dwie niedziely vedlug stharego zwyczayv.

§ 7. Item kasdemv thowarzischovy mistrz ma dacz pywa kv snyadanyv, thakiesch y przy yvzynye po dwu pienyędzv; thak iesth tesch y robienczovy; item ma yemv mystrz kazacz kossvlye vpracz ve dwie nyedziely.

§ 8. Item ynsche drobnyeysche rzeczy, tho iesth gdy szie posswa prze-

byye na ostrzv albo na schwie albo tesch vyązanie podklycz, tho wsithko iesth thowarziskie kromia kozaczkiey schablie.

§ 9. Item gdy szie przida, ysch bendzie mial thowarzisch odpusczenye od swego mistrza wziącz, thedy tegosch dnya ma veszlacz do mistrza o robothe, a yesthly nyeweszlye tego dnya, ktorego przydzie, thedy ma czekacz do swieta przislego między mistrzmy Crakowskiemy.

§ 10. Item gdi szie przida, ysch nyebendzie thowarzisch warstaczie a benda dwa robienczy albo ieden, tedy mayą przed mistrza polozicz tho przepiczie, ktore on by mial miecz, a mistrz vyrzawschy pilnoscz ych, moze ym tho czaszie wsithko dacz.

§ 11. Item abysczie wiedziely, kiedy veszlye thowarzisch albo robienyecz do mistrza o robothe a ten mistrz mial by dwu mithnich thowarzischow albo robienczow, thedy nyemaczie tam patrzicz o robote v tego mistrza, alie tak maczie patrzicz, yako czecha ydzie yeden wedlye drvgiego mistrza, a tych przestępowacz mistrzow, v ktorych benda dwa mithny.

§ 12. Item gdy szie przida, ysch przeroby thowarzisch v mistrza swego czwiercz liatha, tedy ten thowarzisch moze ssobie kvpicz klynke a mistrz ma yemu dopusczicz the klynke opravycz y skury dacz a jedlcza ssobie ma kvpicz, a tho vedlie zachowanya thowarziskiego.

§ 13. Item kiedyby ktory robieniecz chczial za thowarzischa zostacz, thedy ma pulroka przerobycz y vienczey, pokyby nyezarobyl thowarziskiego wochlonv.

§ 14. Item gdy by szie przidalo, ysch by robyl thowarzisch przi thowarzischv tribownym, tedy iesth tak dobri yako y on, a mistrzowie gdy szie tego doviedzą, ysch robil przi niem vienczey nyszly dwie nyedziely, thakowy bendzie od mistrzow karan.

§ 15. Item gdi by ssie przidalo, ysch by thowarzisch albo robyenyecz swieczyl, tedy thowarzischowi ma mistrz strączicz grosch z wochlonv a robienczovy pulgroscha.

§ 16. Item gdy ssie przida, ysch thowarzisch przіwendrvye do gospody, tedy nyema wieczey przepycz yedno grosch, kiedy weszlie o robote; a gdy yemu bedzieczie schynkowacz, tedy nyemaczie nycz vieczey przepycz, yedno po groschv a robienczy thrzeczy pienyądz.

§ 17. Item thowarzische mayą chodzicz na gleytowną vyeczerzą yedno dwa starschy a thrzeczy schynkowny, a robienczy gleytowney vieczerzey nyemayą.

§ 18. Item thakowe przepiczie, ktore yesth wisschey opyssane, gdy do nych przinioss̨ą, mayą ye vypravyacz przy sswem czassie ostathnyey godzyny przed vieczorem lyeczie, a zimie przy sswem czassie asch po roboczie mistrzowskiey; a yesthly by kto chczial zarazem, ysch by tho bylo zrobiono, a ysch by nyechczial do yuthra czekacz, thedy yesth mystrzowskie.

A thak tho po wasch chczemy myecz thak po starszich yako y po mlodssich thowarzyschoch y robienczoch, abysczie ten stary a chwalebny obyczay mocznie a nieodmiennye thrzimaly, a tho thesch po wasz chczemy myecz, aby na kasde Svchedny byly thy obyczaye przed wamy thowarzischamy y przed robienczy y tesch przed themy, ktorzy by z ynąd przywendrowaly, czythane y przepowiedane, aby kasdy wiedzial, yako ssie ma przeciwko

misthrzovy sswemv zachowacz. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Cracouie ex contubernio confratrum gladiatorum, sabbato ipso die sancte Prisce, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu mieczowników i szpadników Krakowskich. Na pasku pargaminowym wisi pieczęć z czerwonego wosku bardzo uszkodzona, w której otoku dadzą się jeszcze odczytać wyrazy: s : maistri b gladiatoris krakoviens. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

467. 1550. die 27. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de mensatoribus et doleatoribus.

Actum feria secunda ante festum Purificacionis Mariae proxima. — Ex decreto consulari nostro magistri artis mensatorie et doleatorie ciuitatis nostre propter quottidianas lites et discrimina, singularia contubernia inter se habere et tenere debebunt.

Acta Consul. Casimir. 757, str. 749.

468. 1550. die 6. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de mensatoribus, doleatoribus et funificibus Casimiriensibus.

Actum feria quinta post dominicam Reminiscere. — Inter magistros artificij mensatorij et doleatorij funificumque Kazimiriensium concordia opera proborum hominum et decem florenis peccuniarum vadij annuentibus partibus vallata, in hunc, qui sequitur, modum est facta: primum mensatores per fl. 2, doleatores vero fl. 6 Stanislao Dabrowka mensatori pro priuilegijs contubernij dare tenebuntur, medietatem pro dominica Conductus Pasche et medietatem pro festo Pentecostes. Si autem deinceps aliquod artificium horum sese a contubernio segregare voluerit, nihil ad ipsas literas priuilegiorum tum etiam ad res contubernij communes habere debebit. Consencientibus omnibus fratribus artificiorum praetactorum ac eam concordiam se sub praefato vadio inuiolabiliter tenere submittentibus.

Acta Consul. Casimir. 757, str. 769.

469. 1550. die 27. m. Iulii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae statuta contubernii laniorum Cracoviensium renovat.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Cuiauiae, Lanciciae, Russiae, Prus-

siae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit vniuersis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod quum exposuissent nobis seniores magistri contubernii laniorum ciuitatis nostrae Cracouiensis suo et aliorum magistrorum contubernij eius nomine, literas constitutionum ad bonum ordinem et regimen contubernii istius pertinentes, per serenissimos praedecessores nostros concessas, per ignis infaustam voraginem, qua maior pars ciuitatis Cracouiensis anno ab hinc Domini millesimo quingentesimo vigesimo octauo, feria sexta post dominicam Conductus Paschae misere conflagrata fuit, absumptas esse, in quarum tamen constitutionum ordine hucusque extarent, atque eodem regerentur, supplicassentque nobis obnixe, vt in locum conflagratarum literarum alias nostras et ex aequo atque priores easdem constitutiones in se complectentes, eis ex gratia nostra regia dare et conferre dignaremur. Quarum quidem constitutionum articuli in eum modum sequuntur.

§ 1. Principio omnium magistri laniorum Cracouiensium more aliorum contuberniorum signum proprium more aliorum contuberniorum (s) vulgo czecham appellatum, habebunt, quo signo cum a senioribus magistris caeteri magistri requisiti fuerint, ad locum deputatum omnes conuenient, et ex veteri consuetudine contubernium bannire ac seniores singulis annis eligere eis licebit, atque bannito in contubernio causas et quaerelas discutere, inscriptiones et obligationes facere, easque in acta contubernii inscribere, quaerulantibus siue ciuibus Cracouiensibus, siue externis hominibus super magistros laniorum de debitis vel iniuriis quibuscunque iusticiam ministrare. Vnde ex consuetudine antiqua, qui debitum recognouerit, solutio illius ad futuram dominicam decernetur; quod si soluere non curarit, statim post primam dominicam inhibebitur illi venditio carnium. Si autem debitum negauerit, ad officium consulare relegabitur, ad ferendum decretum super negatiua. Sique negato in contubernio debito illud coram consulatu recognouerit et ad soluendum illud compelleretur, is ratione negatiuae iuxta arbitrium seniorum puniendus erit. Maccellum tamen laniorum nemini liberum neque licitum erit vltra centum florenos pecuniae obligare et inscribere, tum et maccella huiusmodi haereditarie resignare, idque denunciando prius toti contubernio, quod maccellum illud venale sit. Is vero qui emere vult, optare id a senioribus debebit. Ac omnes alios licitos ac honestos actus exercere, excessusque corrigere.

§ 2. Bannitio vero contubernii non nisi sobrie et ante prandia fieri debet. Conuocatio nihilominus fratrum in vrgentibus negociis etiam post prandia quandocunque seniores tempus deputauerint, permittenda est.

§ 3. Postquam vero ex consuetudine magistris artificii eius denunciatum fuerit, vt contubernium veniant in negociis nostris, quicunque horam designatam neglexerit, soluet duodecem grossos; cum vero in negociis ciuitatis publicis seu consulatus vocati venire neglexerint, poenam sex grossorum negligens soluet; cum autem sub poena seniorum insinnuatum fuerit, negligens soluet grossos tres. Huiusmodique poene pro cera conuerti debent. Licentiam tamen a senioribus accipiens, immunis a poena erit.

§ 4. Quicunque artificii laniorum magister esse voluerit, ex consuetudine contubernio soluet duodecem grossos, nullusque in magistrum contu-

bernii laniorum suscipi debet, nisi habeat maccellum suum proprium neminique obligatum, iusque ciuile suscipiat, et geneologiam suam, bonamque et honestam conseruationem per sufficiens testimonium aut literis autenticis doceat, ad superducendamque vxorem in decursu vnius anni obligabitur; filiis tamen magistrorum praerogatiua datur de superducenda vxore, non enim ita arctim compelli debent eos (s) ad vxorandum, verum tempus longius iuxta arbitrium seniorum eis dabitur.

§ 5. Susceptus magister nouus in contubernium ex consuetudine antiqua iuramentum praestabit senioribus magistris super obedientia seruanda, atque ita nouiter susceptus candelas in ecclesia iuxta consuetudinem in tutella et prouisione sua habebit. Quando vero aliquis ex contubernio magistrorum moritur, ipse primus in procurandis candelis nedum circa feretrum, sed et in omnibus, quae eidem per seniores demandabuntur, obedire tenebitur. Et idem cum aliis fratribus iunioribus funus ad sepeliendum portare sub poena vnius talenti cerae erit asstrictus. Itidem quoque cum exequiae funebrales in ecclesiis fiunt.

§ 6. Mortuo aliquo magistrorum seu vxore alicuius, pro funere conducendo tum etiam circa exequias, cum ad id requisiti fuerint, omnes interesse tenebuntur magistri; negligens soluet vnum grossum.

§ 7. Magister nouus superinducens vxorem siue virginem siue viduam, etiam primo anno admitti debet ad contubernium in vno vel duobus maccellis, si ea habuerit et tantae facultatis sit, nec eidem denegare poterit.

§ 8. Si duo magistri societatem inuicem ineant in comune laborem exercentes, extunc carnes mactatas non in vno sed in duobus maccellis seu earum fenestris vendere erunt asstricti.

§ 9. Neque vero vlli magistrorum plura, quam duo ad maximum maccella habere, neque a modo plura coemere licebit. Et quia ad praesens nonnulli sunt, qui tria etiam quatuor maccella occupant, ne ipsi grauatos se fore querulentur, arbitrio eorum damus huiusmodi maccella vltra praescriptum numerum vel vendendo, vel aliis conducendo aut locando ad mortem vsque tenere, post mortem eorum inter pueros vel haeredes eorum diuidenda. Exnunc tamen non ad plura quam ad duo laborare erit licitum eis maccella sub poena quinque marcarum pecuniae, quoties quispiam eorum statutum hoc transgressus fuerit.

§ 10. Ad emendum maccellum ipsum magister maiorem praerogatiuam habebit quam socius.

§ 11. Carnes autem saginatorum boum adminus a festo Paschae ad festa Pentecostes singulis annis mactari et venum exponi debent; transgredientes poena vnius sexagenae punientur. Curare debent magistri, vt in quanto fieri poterit pluribus fenestris carnes venum exponant, quo earum sufficientia omnibus suppetat.

§ 12. Nullus item saepum frixare alias *szmelczowacz* audeat in domibus priuatim, sed duntaxat in saepifusorio *cuthlow* sub poena quinque marcarum.

§ 13. Curareque potissimum debent magistri laniorum, vt in venundandis omnis generis carnibus aequalitas seruetur, ne populus aggrauetur, quodque pecora conspiciantur, si sunt aesui apta. Ad occurendum itaque iis omnibus, iuxta antiquam consuetudinem octo magistri singulis annis eligentur,

viri legales, industrii, Deum et conscientiam prae oculis habentes, qui sub iuramento ad id praestito, diligentissime conspiciant boues, vitulos, arietes, capros, porcos et alia pecora empta, si ad mactandum sint valida, nec ne? nullusque magistrorum pecora morbida, aegrotantia, debilia ex fatiga, aut alio quouis modo suffocata, et ex alia quacunque causa inualida mactare aut diuendere ex eis audeat carnes, ad aesum humanum minime seruientes; qui eas venundare praesumpserit, talis poenam luet quatuor marcarum contubernio. Quodsi contingat bouem aliudue pecus in ponte seu via etiam domi in stabulo pedem frangi, vulnerari, confodi aut quouis modo laedi, illud mactare nullus audeat, nisi ostenso et commonstrato octo viris ad id selectis, qui tandem discernent, an ad mactandum et vendendum habile sit pecus illud nec ne? Secus faciens poena itidem quatuor marcarum irremissibiliter punietur.

§ 14. Praeterea idem octo viri sub praestito iuramento diligenter prouidere et conspicere debent, vt iuxta temporis exigentiam secundumque quod maior concursus et congregatio hominum in ciuitate fuerit, sufficientia carnium sit, nec aggrauare sinant communem plebem tum extraneos homines in vendendis carnibus, verum iusto et aequo precio illas vendant, neque per id, quod maior frequentia hominum in ciuitate sit siue in praesentia nostra, siue conuentus generalis, maius precium in vendendis carnibus eleuetur, sed aequalitas seruetur; secus faciens poena duarum marcarum pecuniae pro contubernio applicanda, toties, quoties id fecerit, punietur, siue sit magister siue socius. Quod si aliquis ex octo viris in prouidendis iis rebus negligens repertus fuerit, vnusquisque eorum punietur talento cerae et marca pecuniarum.

§ 15. Taxationes boum dictas *razi*, quoniam ob id inter eos obseruantur, vt carnium sufficientia hominibus suppetat, tum et aequalitas in mactandis pecoribus inter magistros omnes conseruaretur, iuxta veterem consuetudinem habebunt.

§ 16. Famuli etiam magistrorum, qui in institis seu maccellis carnes vendere solent, illos qui carnes emunt, siue sit ciuis, famulus aut famula, verbis detractoriis aut illusoriis minime impetere aut inuadere debent; secus faciens, si contra illum protestatum fuerit, poena carceris et vnius sexagenae punietur.

§ 17. Cuilibet etiam magistrorum famulum in disciplinam acceptare licebit ad vnum, duos vel tres annos, secundum quod discipulus ille cum magistro conuenerit et composuerit. Si ad tempus breuius composuerit, pecuniam iuxta contractum magistro soluet eaque omnia inter magistros et discipulos ex pacto componentur. Magister tamen discipulum acceptare volens, tempore Quadragesimae vel festi sancti Michaelis et non alias nec alio tempore petere seniores debet, vt discipulum suscipere posset; quod cum sibi admissum fuerit, idem magister contubernio vnum fertonem soluet.

§ 18. Praeterea socius ex aliunde veniens apportare literas bonae conseruationis cogetur. Vtque maior fidelitas in sociis appareat, cum omnes facultates magistrorum in manibus eorum constitutae sunt, promittere haec quatuor asstricti erunt: obedientiam, a ludo vt abstineant, meretricariam vt fugiant et superfluas expensas vitent. Transgressori contubernium denegabi-

tur, et literae bonae conseruacionis non dabuntur, nisi prius cum magistris pro culpa et transgressione componat.

§ 19. Socius vero quilibet postquam cum magistro super labore conuenerit, vno integro anno apud eundem laborare tenebitur; quod si friuole ab eodem sese alienauerit, literae conseruationis eidem denegabuntur, quoad iuxta contractum integro anno magistro suo inseruierit. Quod si a magistro suo aliquam grauitatem paciatur, seniores illud prouidebunt.

§ 20. Nullusque magistrorum cum alio magistro seu socio aut socii inter se pro pecuniis ludere audeant, sub poena duodecim grossorum.

§ 21. Nullus etiam magistrorum alteri magistro famulum seu socium alienare praesumat, sub poena vnius lapidis cerae.

§ 22. Magister insuper quiuis socios seu artificii famulos seruare et leuare poterit, quantum voluerit, necessitasque postulauerit. Viduae praeterea contubernii illorum, antequam marito nupserint, famulis seu sociis eius artificii prouideri debent, ne in victu depauperentur.

§ 23. Socii autem nulla conuenticula, communitates, conuentiones, bursas vulgo nuncupatas, collationes et tripudia diebus festiuis aut aliis quibuscunque sine permissione et voluntate magistrorum sub amissione artificii exercere praesumant.

Proinde nos Sigismundus Augustus rex supplicationibus huiusmodi benigne annuentes, tum animaduertentes constitutiones easdem laniorum ad bonum regimen et ordinem eius contubernii pertinere, illas innouandas, ratificandas et confirmandas duximus, prout innouamus, ratificamus et confirmamus per praesentes, atque ex gratia nostra regia ipsis magistris laniorum in locum conflagratorum priorum literarum praesentes nostras damus: decernentes eas in omnibus clausulis, articulis et conditionibus vniuersis, in quibus iuri communi non contrauenirent, robur debitae et perpetuae firmitatis habituras. Harum testimonio literarum sigillum nostrum in fidem omnium praemissorum est subappensum. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi die dominico post festum diui Iacobi apostoli proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, regni vero nostri vigesimo primo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus, dominis: Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznensi, legato nato, primate, Samuele Maczieiowski Cracouiensi, regni nostri cancellario, Andrea Zebrzidowski Vladislauiensi, Benedicto Isdbienski Poznaniensi, Ioanne Dziaduski Praemisliensi, Ioanne Droiowski Chelmensi, Stanislao Hosio Culmensi episcopis, ac magnificis, venerabilibus ac generosis Ioanne a Tharnow comite, castellano Cracouiensi, regni nostri exercituum supremo, Sandomiriensi, Striensi, Lubaczouiensique, Petro Cmita a Visznicze comite, palatino Cracouiensi, regni Poloniae supremo marschalco, Cracouiensi, Premisliensi, Scepusiensi, Colensique, Ianussio Liatalski Poznaniensi palatino, Schluchouiensique, Ioanne a Thanczin comite, palatino Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco, Lvblinensi, Lelouiensique, Martino Zborowski Callissiensi palatino, Schidlouiensi, Odalianouiensique, Ioanne Spithek a Tharnow Siradiensi palatino, Brzeznicensi, Krzepicensi, Krzessouiensi, Ostrzessouiensique, Nicolao Iarand de Brudzewo Lanciciensi, Ianusio de Cosczielecz Brzestensi palatino, Bidgostiensi, Naklensique, Ioanne de Kosczielecz Iuniwladislauiensi palatino, Dobrzinensi, Brzestensi, Koualien-

sique, Foelice Srzenski a Sokolowo Plocensi palatino, Mariemburgensi, Plocensique, Ioanne Dziergowski Mazouiae et vicesgerenti, palatino, Varschouiensique capitaneis, Andrea a Gorka comite, Poznaniensi et Maioris Poloniae generali, Petro Czarnkowski Calissiensi, Erasmo de Crethkow Brzestensi, Pizdrensique, Laurentio Spithek Iordan Sandecensi, regni nostri thezaurario, Valentino Dembienski Biecensi castellanis et capitaneis, Ioanne Oczieski regni nostri vicecancellario, succamerario, burgrabioque Cracouiensi ac Sandecensi capitaneo, Andrea Czarnkowski Gneznensi et s. Floriani in Kleparz, Ioanne Przerembski Cracouiensi praepositis, secretariis nostris, Nicolao Mnissek de Magna Cunczicze burgrabio Cracouiensi, curiae nostrae succamerario, Lvcouiensi, Socaliensique capitaneo, Ioanne Lutomirski curiae nostrae thezaurario, burgrabio Cracouiensi et Lanciciensi capitaneo, ac aliis quamplurimis dignitariis et officialibus nostris. Datum per manus memorati magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae vicecancellarij, succamerarij, burgrabijque Cracouiensis, Sandecensis etc. capitanei. — Ioannes Oczieski r. P. vicecancellarius sst. — Relatio eiusdem magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae vicecancellarii, succamerarii burgrabijque Cracouiensis, Sandecensis etc. capitanei.

Przywilej pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, bardzo zniszczoną, zawieszoną na sznurku z czerwonego i zielonego jedwabiu, przechowany jest w cechu rzeźników Krakowskich. Jestto właściwie przerobiony statut z r. 1535 (N. 378 niniejszego zbioru) z niektóremi zmianami. Jest też w posiadaniu cechu także spółczesne tłumaczenie powyższego statutu na język polski, spisane na pargaminie. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

470. 1550. die 24. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio albicerdonum Cracoviensium.

Feria sexta ante festum sanctorum Simonis et Iudae. — Inter seniores albicerdonum contubernij Craccouiensis et magistros sociosque albicerdonum eiusdem contubernij Craccouiensis domini consules volentes quidem per omnia ipsum contubernium praefatorum albicerdonum Craccouiensium conseruare circa literas s. maiestatis regiae, domini nostri clementissimi, de eiusdem contubernij immunitate ab omni iugo regiminis exterarum ciuitatum vel regionum, nolentesque omnino, vt vel in minimis idem contubernium albicerdonum Craccouiensium agnoscerent et sequerentur regimen et gubernationem Wratislauiensium aut aliarum ciuitatum et regionum, sed tamen cum animaduerterent decretum consulare suum inter eosdem seniores et socios albicerdonum feria secunda post festum s. Bartholomei appostoli anno 1548 promulgatum, vergere ad reipublicae vtilitatem et decorum ac ad communem honestatem bonumque ordinem, ideo denuo idem suum laudabilis instituti decretum non attenta vlla Wratislauiensium siue aliarum ciuitatum regionumque constitutione, verum dumtaxat digna bonarum rerum imitatione ducti, ex mera sui officij authoritate potestateque praesentibus confirmarunt firmiterque obseruandum sanxerunt sub grauissima paena et artificij amissione. Quam quidem decreti consularis confirmacionem et sanctionem vltro susce-

perunt, se omnino cum suis omnibus magistris obseruaturos praesentibus obstrinxerunt personaliter adstantes hij infrascripti socij etc.

Acta Cons. Crac. 19, str. 381.

471. 1550. die 29. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii sellatorum Cracoviensium veris et putativis.

Feria quartà postridie festi Simonis et Iudae. — Domini consules remouere volentes certas dissensiones et controuersias in contubernio artis sellatoriae inter magistros et socios eiusdem artificij hactenus ab annis multis obortas, in praesentia eorundem magistrorum, sociorum omnium et eorum, qui iam breui in album numerumque sociorum erant adnumerandi, alias *robyenyczow*, ita decreuerunt:

§ 1. Imprimis, quod socij putatiui seu asciscendi (alias *robyenyczy)* cum veris socijs aequaliter participare ac inter se mutuo ex aequo partiri debeant id totum, quod ex reparatione antiquarum sellarum, ephippiorum et id genus antiquorum laborum (alias *trangk gelt)* promerebuntur consequutique fuerint, ita quod nullum discrimen in hac re inter socios veros et putatiuos amplius esse debeat.

§ 2. Item nullus magistrorum artis sellatoriae socijs tam veris quam putatiuis seu asciscendis a reparatione antiqui laboris conferre amplius debet, quam grossos duos, quare id totum, quod a restauratione laboris antiqui vltra grossos duos exactum promeritumque fuerit, id totum magistro et non socijs cedere exnunc debebit.

§ 3. Item inter propinandum et in symposijs sociorum celebrandis, vbi ad solutionem eorum, quae in diuersorio in perpotationibus absumpta sunt, ventum fuerit, extunc putatiui seu asciscendi socij saltem medietatem eius, quod veri socij pendent, soluere debebunt, hoc est, vbi verus socius grossos duos pendere tenebitur, putatiuus socius alias *robyenyecz* non nisi grossum vnum persoluet, et sic consequenter medietas saltem perpotationum in putatiuum socium semper reputanda veniet.

§ 4. Item putatiui socij vndecunque venerint ac quicunque fuerint, vbi post tempus aduentus sui vno medio annno apud magistrum laborauerint, extunc transacto illo semestri postea pro vero socio asciri ac inter veros socios continuo citra omnem vlteriorem cunctationem numerari debebunt.

§ 5. Item quod symposia seu conuiuia (alias *burkaty)* attinet, quae socij bis in anni spatio magistris contubernij sellatorij conferre de more solebant, haec in vniuersum iam abolita ac vigore huius decreti sublata esse debebunt, ita quod socij amplius ex debito ad nulla symposia magistris praestanda erunt obligati, nisi forte ex mera in magistros propensitate et propria voluntate id facere velint, hoc socijs liberum esse poterit et debebit.

§ 6. Item si quis sociorum verorum aut putatiuorum (alias *robyenyczow)* se iniuria ab aliquo magistrorum affectum esse putauerit, pro ea cognoscenda

primo ad seniores contubernij confugere debebit, qui si ei iustitiam praestare neglexerint, extunc mox ad d. proconsulem pro tempore existentem venire poterit contra magistros excessivos conquesturus. Itidem et de vniuerso sociorum collegio intelligi debebit, si omnibus iniuria a magistris illata fuerit, quod continuo a domino proconsule et officio consulari opem implorare iustitiaeque administrationem de illis expetere debebunt. Quare per hoc omnibus et singulis socijs et *robyenyczom* seuere interdictum vetitumque est, ne amplius a labore et officinis sellatorijs mouere socios tam veros quam putatiuos ac inter se mutuo turbas exercere in summam magistrorum iacturam et pernitiem exnunc audeant aut quomodocunque aut sub qualicunque praetextu praesumant.

Quae quidem dominorum decreta omnia superius perscripta tam magistri quam socij veri et putatiui alias *robyenyczy* ibidem personaliter stantes, solemniter sub artificij sui priuatione seruaturos expressis verbis promiserunt ac firmissime obstrinxerunt.

Acta Cons. Crac. 19, str. 383.

472. 1550. die 15. m. Decembris, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegia ab antecessoribus suis regibus Poloniae contubernio laniorum Cracoviensium impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum noticiam habituris. Exhibitas esse nobis per certos consiliarios nostros literas priuilegiorum et immunitatum libertatumque laniis ciuibus nostris Cracouiensibus per serenissimos praedecessores nostros concessas, sub titulis et sigillis eorundem, integras et omni prorsus suspitionis nota carentes, supplicatumque nobis fuisse, vt easdem literas et omnia in eis contenta, authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum extiterunt primae serenissimi Cazimiri Magni regis Poloniae, de data ipso die festo sancti Martini, decretum inter lanios Cracouienses atque Iudaeorum lanios per ipsum Cazimirum promulgatum, in se continentes: Iudeos non plures lanios fieri posse, quam sex, hosque paruorum pecorum carnes in quatuor, magnorum vero in octo partes et non minutius scindere et diuidere atque venum exponere posse, sub poena dispendii et ammissionis omnium bonorum eorundem Iudaeorum propriorum; alterae serenissimi Vladislai regis Poloniae, de data Cracouiae feria sexta ipso die sancti Dominici, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, lanios Cracouienses ex terris nostris Russiae boues tot expellere posse, quantum necessitas pro vsu maccellorum ipsorum efflagitauerit, in se complectentes, quos recto tramite ver-

sus Cracouiam per Rzeszow, Ropczicze, Crossno et alia consueta loca, Sandomiriam non declinando, libere et sine quouis aresto pellent, ab insolitis vero theloneis immunes et liberi redduntur; terciae eiusdem serenissimi Vladislai regis Poloniae, de data Cracouiae feria quinta in octaua Ascensionis Domini, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo nono, quibus lanii Cracouienses prohibentur, ne boues mercatorum Cracouiensium inter suos per cameram Sandomiriensem commiscere et pellere audeant, sub poena ammissionis omnium bonorum mobilium et immobilium, nobis seu officialibus nostris luenda; et ne sit penuria carnium in ciuitatibus Cracouiensi, Cazimiriensi et Clepardiensi via rectiori qua possint, Sandomiriam non declinando, boues suos pellere permittuntur; quartae eiusdem serenissimi Vladislai regis de data in ciuitate Corczin, ipso die sancti Egidii, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo, hisque datur itidem facultas laniis eisdem boues tot expelendi, quantum necessitati eorum oportunum fuerit, iubenturque consules Cracouienses, vt diligenter prouideant, ne quispiam laniorum boues extra fines regni expellere audeat, ab exquisitisque theloneis et inusitatis liberi redduntur; quintae serenissimi Cazimiri regis Poloniae aui nostri desyderatissimi, de data Cracouiae dominica Oculi, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo, hisque proconsul et consules ciuitatis Cracouiensis asstringuntur officialibus nostris deferre, quoscunque comperierint ex laniis nostris Cracouiensibus, inter boues suos mercatorum boues ex terris Russiae commiscere et pellere, bonaque eorundem laniorum mobilia et immobilia in manus officialium nostrorum tradere, permittiturque ipsis laniis facultas, boues et omnia alia pecora ex terris Russiae et aliis via qua rectiori possint, Sandomiriam non declinando, pellere et abducere, quotcunque necessitas eorum exposcere visa fuerit, sine quibusuis arestis, tum et solutionibus theloneorum inconsuetis et inusitatis; sextae eiusdem serenissimi Cazimiri regis aui nostri de data Cracouiae feria quarta in vigilia Diuisionis Apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, atque eisdem literis solis duntaxat laniis Cracouiensibus potestas admittitur pellendi boues ex terris Russiae tot, quot pro necessitate maccellorum ipsorum sufficere possint, idque via rectiori et commodiori, Sandomiriam non praetermittendo; consulesque Cracouienses eis asstringuntur, vt curam habeant, ne extra fines regni lanii Cracouienses boues expellant; a tholeneis vero insolitis et inusitatis et ab arestis liberantur; septimae serenissimi Ioannis Alberti regis, patrui nostri desyderatissimi, de data Cracouiae feria sexta infra octauam Epihpaniarum, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, quibus conseruantur lanii in iuribus, immunitatibus et libertatibus suis, per omnes praedecessores suos concessis, tam in pellendis bobus et pecudibus ex terris Russiae, quam in solutione theloneorum iuxta antiquas praerogatiuas et consuetudines, a nouorum vero insolitorum et exquisitorum theloneorum exactione liberi efficiuntur; octauae serenissimi Alexandri regis, patrui itidem nostri desyderatissimi, de data Cracouiae ipso die sancti Marci, anno Domini millesimo quingentesimo secundo, iisque omnium praedecessorum suorum iura, libertates et immunitates concessas confirmat, ab omnibusque exquisitis et inusitatis theloneis illos immunes efficit atque ex terris nostris Russiae liberam facultatem boum tot pellendi, quantum neces-

sitas maccellorum ipsorum opus habeat, concedit. Quarum quidem literarum et libertatum concessiones superius expressas, memorati serenissimi praedecessores nostri ad beneplacitum suum eisdem laniis contulerunt. Proinde nos Sigismundus Augustus rex supplicationibus consiliariorum nostrorum benigne annuentes, ex certa scientia et gratia nostra regia literas superius recensitas libertatum et immunitatum omnium laniorum nostrorum Cracouiensium a memoratis serenissimis praedecessoribus nostris concessas, ratas et firmas habentes, tanquam praesentibus literis de verbo ad verbum insertae essent, eas in omnibus punctis, conditionibus et clausulis perpetuum et in aeuum approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, prout approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus, decernentes eas robur debitae et perpetuae firmitatis obtenturas. Et insuper habentes benignam rationem censuum, quos ipsi lanii nobis ex maccellis suis pendunt, ipsos in consuetudinibus antiquis, in quarum vsu hucusque extiterunt, conseruandos duximus, conseruamusque praesentibus, idque ea ratione, quod forum liberum annis singulis carnium diuendendarum non alias fieri debet, nisi in ciuitate Cazimiriensi, et hoc incipiendo a festo sancti Bartholomei ad festum sanctorum Trium Regum duraturum, in quo quidem iuxta eandem consuetudinem antiquam cuilibet liberum erit carnes bouinas, vitulinas, porcinas et alias omnis generis integras vel in partes diuendere. Caeterum praeter forum liberum nullo alio in loco siue in ciuitate Cracouiensi siue Cazimiriensi aut Clepardiensi et alias vbiuis in suburbiis publice vel priuatim clanculeque cuiuis hominum liberum aut permissum fuerit easdem diuendere, exceptis laniorum maccellis publicis. Quae quidem carnes vbicunque locorum praeuentae fuerint, ad instigationem ipsorum laniorum accipi et ad hospitalia vsusque pauperum conuerti debent iuxta veterem consuetudinem. Quod vero attinet fluuium Rudawka, quo ipsi lanii in expurgandis omazis et intestinis antiquitus vtuntur, is etiam illis liber et tutus sine cuiusuis impedimento ad expurganda omaza et intestina ac alias quasuis sordes et immundicies ex pecoribus tam hyeme quam aestate illis esse debet neque eo nomine ipsi lanii pensionis nomine quicquam exquisiti et inusitati cuiuis pendere asstricti erunt. Quare magnifico Petro Kmitha comiti in Visnicze, palatino Cracouiensi, regni nostri supremo marschalco, Cracouiensi, Scepusiensi, Premisliensi, Colensique capitaneo, in absentia eius vicecapitaneo Cracouiensi et generoso Bernardo Maczieiowski castellano Lvblinensi, magno procuratori Cracouiensi ac Zawichostensi capitaneo, in absentia eius viceprocuratori Cracouiensi tum famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis praesentibus et pro tempore existentibus mandamus, vt ipsos lanios Cracouienses in eisdem libertatibus, immunitatibus et praerogatiuis omnibus conseruetis et manuteneatis atque carnes, quaecunque praeter forum et maccella publica publice vel clancule priuatimque diuenditae a quopiam hominum fuerint, ex officiis suis iuxta veterem consuetudinem accipere et ad hospitalia vsusque pauperum conuertere curetis. Harum quibus sigillum nostrum subappensum est testimonio literarum. Datum Cracouiae feria secunda post festum Conceptionis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, regni vero nostri anno vigesimo primo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus et dominis: Nicolao Dziergowski archiepiscopo Gneznensi, legato nato,

primate, Andrea Zebrzidowski Cuiauiensi, Andrea Noszkowski Plocensi, Ioanne Dziaduski Praemysliensi, Ioanne Droiewskij Chelmensi, Stanislao Hosio Culmensi, Leonardo Słonczewski Camenecensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus ac generosis Ioanne comite in Tarnow castellano Cracouiensi, exercituum regni nostri supremo ac Sandomiriensi, Striensi, Lubaczouiensique, Petro Cmitha de Visznicze Cracouiensi, regni nostri supremo marschalco et Premisliensi, Scepusiensi, Colensique, Martino Zborowski Calissiensi, Odalianouiensique, Schidlouiensi, Ioanne Spithek de Tarnow Siradiensi et Brzeznicensi, Krzepiczensi, Krzessouiensi, Ostrzesouiensique, Ianusio de Cosczielecz Brzestensi, Bidgostiensi, Naklensique, Ioanne de Cosczielecz Iuniuladislauiensi et Brestensi, Koualiensi, Dobrzynensique, Petro de Dąmbrowicza Russiae et Radomiensi, Casimiriensi, Ioanne de Mielecz Podoliae et Grodecensi, Chmielnicensique, Andrea comite de Thęczyn Lublinensi et Sniatinensi, Rohatinensique, Nicolao de Sieniawa Bełzensi, exercituum regni nostri campestri ac Haliciensi, Colomensique, Felice Srzeński de Sokołowo Plocensi ac Mariamburgensi, Klocensi, Lomzensi, Visnensique, Ioanne Dzierzgowski Masouiae et Varsauiensi, Nurensique, pallatinis, Petro Zborowski Sandomiriensi et Sanocensi, Stanislao Macieiowski Velunensi et Lubomieriensi, Zawichostensique, Petro Lassocki Lanciciensi, Erasmo a Kretkow Brzestensi et Pyzdrensi, Andrea Krotowsky Iuniuladislauiensi, Bernardo Macieiowsky Lublinensi, magno procuratore Cracouiensi et Trębouliensi, Philippo Trzcinski Rauensi, Spithcone Iordan de Zaklicin Sądecensi, regni nostri thesaurario, Sebastiano Mielecki Visliciensi, Valentino Dębinski Biecensi et burgrabio Cracouiensi, Nicolao Myszkowski Radomiensi et Oswiecimensis, Zatoriensis ducatuum ac Miedzyzecensi, Venceslao Zarębma Naklensi, Stanislao Dunin Iuniułodensi, Nicolao Odnowski Praemysliensi et Leopoliensi, Nicolao Radzieiowski Gostinensi, Fabiano Czema Gedanensi, Ioanne Bonar de Balice Oswiecimensi, Stanislao de Tarnow Zawichostensi et Siradiensi, Ioanne Leżenski Małogostensi, Ioanne Komorowski Polanecensi, Nicolao Lutomierski Czechouiensi, castellanis, Ioanne Ocieski regni nostri vicecancellario, succamerario et burgrabio Cracouiensi ac Sandecensi capitaneis, Iacobo Vchanski decano Plocensi, curiae nostrae refferendario, Ioanne Przerembski praeposito, Stanislao Wolski custode, Georgio Podlodowski canonico Cracouiensi secretariis nostris, Ioanne Livtomirski curiae nostrae thezaurario, Nicolao Mnissek cubiculi nostri praefecto et Sokaliensi, Lucouiensique, Stanislao Ligaza regni nostri pocillatore et Thissouiensi capitaneis, Stanislao Miszkowski tribuno Cracouiensi, regni nostri incisore, Gabriele Tharlo dapifero mensae nostrae et aliis plurimis circa praemissa existentibus. Datum per manus memorati magnifici Ioannis Oczieski regni nostri vicecancellarii, succamerarii, burgrabiique Cracouiensis, Sandecensis etc. capitanei. — Ioannes Oczieski r. P. vicecancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae vicecancellarij, succamerarii burgrabiique Cracouiensis, Sandecensis etc. capitanei.

Przywilej pargaminowy, w skutek wilgoci bardzo zniszczony, przechowany jest w cechu rzeźników Krakowskich. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana. Nieczytelne ustępy uzupełnione zostały z potwierdzenia króla Zygmunta III z r. 1617. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

473. 1551. die 28. m. Maii, Cracoviae.

Prior provincialis ordinis Praedicatorum contubernio mensatorum Cracoviensium sacellum quoddam in ecclesia ad s. Trinitatem assignat.

In nomine Domini amen. Nos frater Gabriel Loviczius sacrae theologiae professor et prior prouincialis prouinciae Poloniae ordinis Praedicatorum, cum assensu reuerendorum patrum seniorum conuentus Cracouiensis s. Trinitatis eiusdem ordinis, notum facimus et per praesentes fatemur vniuersis, quibus expedit, presentibus et futuris, quomodo nos attendentes singularem deuocionem et affectum prouidorum uirorum artis mensatoriae magistrorum erga ecclesiam nostram s. Trinitatis, sacellum quod vocatur s. Mariae Magdalenae, ab antiquo eisdem mensatoribus a conuentu concessum, etiam nunc per presentes damus concedimusque, vt ipsi suas candelas libere a longo tempore ibidem locatas habeant, missasque pro sua deuotione per fratres ordinis legere uel cantare pro tempore valeant, imaginem siue etiam tabulam iuxta exemplum nobis ostensum perficere et in altari eiusdem sacelli locare ualeant iuxta petitionem suam, (cui omnes facile consenserunt patres supra dicti), liberam habebunt facultatem accedente nostro ad idem consensu. In cuius fidem sigillum nostri officij est presentibus subimpressum. Cracoviae 1551, 28 Maii. — Qui supra manu propria.

Dokument papierowy, przechowany w cechu stolarzy Krakowskich, opatrzony jest podługowatą pieczęcią konwentu OO. Dominikanów poniżej tekstu na samym dokumencie wyciśniętą.

474. 1552. die 19. m. Ianuarii, Cracoviae.

Statuta contubernii pectinistarum Cracoviensium.

Nos consules civitatis Craccouiae significamus tenore praesencium, quibus expedit, uniuersis et singulis, quia nos cupientes vtilitati et commodo ciuitatis et toti reipublicae tum etiam contubernio pectinistarum recte consultum prospectumque esse, unanimi itaque nostro consilio et assensu, matura etiam inter nos super hac re prius habita deliberatione, ad instantiam et petitionem seniorum totiusque eiusdem contubernii pectinistarum, has infrascriptas per eosdemque pectinistas nobis oblatas concessimus confirmauimusque ac praesentibus concedimus et confirmamus ordinationes, quibus magistros, sotios, discipulos ac totum denique suum contubernium debite disponere, ac in officiis suis continere queant: ad nostram tamen et nostrorum successorum voluntatem eas ipsas constitutiones pro qualitate temporum in toto uel in parte, quando et ubi videbitur, moderandas et immutandas.

§ 1. Inprimis quicumque artis magisterium assequi cupit, ante omnia ius ciuile suscipere debet.

§ 2. Deinde uero tenetur artis suae experimenta propriis suis manibus confecta aedere, vtpote primo debet facere duodenam magnorum pectinum;

item alteram duodenam rarorum pectinum; item duodenam pectinum ad barbitonsorum vsum pertinentium; item quartam duodenam equariorum pectinum; item quintam duodenam cornuorum auxiliariorum ad induendum calceos; item sextam duodenam coclearium; item septimam duodenam extenuatarum et pellucencium cornearum laminarum ad laternas preparatarum; item debet duo cornua, quae illi magistri deligent et proponent, excauare ad buctinandum apta; item conficere tenetur instrumentum ad designandos et delimandos minores pectinis dentes; item debet conficere vnam serrulam ad diffindendos et limandos minores pectinis dentes, alteram vero serrulam ad diffindendos et limandos maiores et grossiores pectinis dentes. Eiusmodi autem artis experimenta duo magistri ad id electi et deputati attendant et perlustrent, ac talis artis experimenta perficienda erunt in sex hebdomadarum decursu. Insuper factis editisque iam artis experimentis, tum idem eorundem exhibitorum artis experimentorum author contubernii ius suscipere tenebitur, principioque ad contubernium reponet et conferret mediam marcam, preterea decem octo grossos ad arma, notarioque grossum vnum, ac idem nouitius magister sustinebit onus curandarum et prouidendarum candelarum tam diu, donec alius subsequens magister creabitur et deligetur, nec sine uxore et matrimonio deget, nisi duntaxat tredecim hebdomadis. Et si neglexerit candelas incendere, tum paenam duarum librarum cerae contubernio luet et reponet; quod si quandoque candelas extinguere omiserit, tum eadem paena punietur. Ubi vero ab hoc curandarum et prouidendarum candelarum onere liber et immunis factus fuerit, tum ipse in alterum magistrum attendendi curam gerere tenebitur, atque si huius in accendendis et delendis candelis negligentiam non indicauerit, tum simili quoque paena duarum librarum cerae mulctabitur.

§ 3. Item si uel aliquis magister uel magistra ab exequiarum sacris abfuerint prima dominica post singulum anni quartale, tum quilibet et quaelibet ex illis singulatim unius grossi, sotius uero medii grossi mulctam contubernio luet. Quod si etiam vel magister uel magistra in efferendo funere et sepulto non adfuerint, simili tunc quoque paena punietur.

§ 4. Item nullus mercator audeat cornua hic coemere et ad alias ciuitates hinc asportare et auehere; quod si id compertum fuerit, tum pectinistis liberum erit talia cornua per domini proconsulis officium intercipere et tollere.

§ 5. Item nullus mercator nullusque hospes audeat quidquam de pectinistarum labore et opere huc ad diuendendum aduehere; quod si quidquam huiusmodi pectinistarum laboris et operis ita adueheretur, tunc illud quoque pectinistis liberum erit per domini proconsulis officium intercipere et tollere.

§ 6. Item si quis titulum magistri et exercendi artificii ius sibi absque legittima artis probatione vendicans et usurpans, domicilium suum hic fixerit, tunc pectinistis liberum esto, talem per offitium domini proconsulis comprehendere.

§ 7. Item quando magister suscipit discipulum, tum debet illum intimare et indicere coram senioribus in duarum septimanarum spatio, atque eundem ad quattuor annorum decursum conducere; talisque discipulus tenebitur ad contubernium contribuere et dare duas libras cerae et notario me-

dium grossum. Quod si illum magister in duabus septimanis non indixerit, tum tenebitur ad contubernium dare duas libras cerae.

§ 8. Item si quis talis discipulus ab artificio discesserit, vniusque quartalis anni spatio absens extiterit, ac tandem rursus redierit, tum iterum illi denuo discendum erit.

§ 9. Item nullus magister debet alterum discipulum suscipere, nisi quarto anno.

§ 10. Item si quis discipulus iam artificium addidiscerit et uoluerit ad magisterium aspirare, tum vnius anni spatio peregrinari tenebitur; sique talem peregrinationem neglexerit, tum ad contubernium reponet unum lapidem cerae.

§ 11. Item seniores delecti contubernii debent prouideri familia et debent per unum sotium habere; deinde post seniores idem quoque praestari debet reliquis magistris, qui sunt ordine in contubernii collegio priores.

§ 12. Item si quae vidua pueros habuerit et illam sotius duxerit in vxorem, tunc talis sotius minime obstrictus erit ad facienda et aedenda artis experimenta. Quod si uero ea vidua non nupserit marito, tum debebit familia prouideri. Caeterum vidua carens pueris non obligata erit ad exercendum artifitium, nisi ad unius anni et sex septimanarum spatium.

§ 13. Item si cui discipulo magistrum demori contigerit, tunc is, qui senior est delectus contubernij et apud quem arma extant, tenebitur illum ad finem perdocere.

§ 14. Item quando quis ad contubernium vocabitur sub dominorum paena et non comparuerit, tunc contubernio luet mulctam sex grossorum. Quod si uero se inuicem mutuo priuatim in suis priuatis negotiis conuocauerint, et aliquis magistrorum abfuerit, tum is luet unius grossi, sotius uero medii grossi paenam toties, quoties id commiserit. Et si alicubi apud aliquem magistrum signum conuocationis per noctem permanserit, tunc magister debebit ad contubernium vnam libram cerae reponere.

§ 15. Item si quis magistrorum alteri magistro qualemcunque famulum abducendo ad se allexerit, eaque de re sufficienti testimonio conuictus fuerit, tum tenebitur dare medium lapidem cerae.

§ 16. Item si contigerit magistrum cum socio ludere talis aut chartis pro pecunia, tunc magister luat et reponat ad contubernium quartam partem lapidis cerae, sotius uero tres libras cerae; ac si magister aut sotius ludo amiserit vestes suas, quibus amictus est, eiusque rei foret certa probatio, tunc magister succumbet contubernio medii lapidis cerae, sotius vero quartae partis lapidis cerae penam.

§ 17. Item si magistrorum vnus alteri in foro aliquid emendo et licitando praeriperet, tum tenebitur reponere mulctam sex librarum cerae.

§ 18. Item quando sotius alteri sotio aliqua in re infamiam intulerit et ignominiosa uerba obiecerit, tum is, cui talia obiecta fuerint, debet ire pro litteris suae conseruationis, ille uero, qui talia obiecerit, fideiussoribus obstringi debet, donec sic diffamatus literas suae conseruationis attulerit.

§ 19. Item si contigerit ex ipsorum pectinistarum vxoribus vnam ab altera auocare et ad se allicere mercatorem siue emptorem, eiusque rei fuerit probatio, tum magister tenebitur dare ad contubernium duas libras cerae

§ 20. Item si contigerit vxores pectinistarum circa venditionem mutua inter se conuitia excitare et inuicem altercari, eiusque rei probatio fuerit, tunc eius, quae altercationi initium dederit, maritus magister luet contubernio mulctam quatuor librarum cerae.

§ 21. Item sotius, qui feria secunda non laborauerit, tenebitur dare septimanalem mercedem, ac si magister eum non indicauerit, tunc contubernio paenam duarum librarum cerae succumbet.

§. 22. Item si quis festis diebus vendiderit, tunc reponet ad contubernium paenam duarum librarum cerae.

§ 23. Item sotio pro constituta mercede soluentur quinque grossi.

§ 24. Item magister non debet plus sotio mutuo dare, nisi quinque grossos; et si illi quid amplius mutuo dederit, id eius damno erit.

§ 25. Item sotius ex ciuitate profecturus et peregre iturus, tenebitur a contubernio accipere litteras suae conseruationis erga magistros vel sotios praestitae; quod si caruerit eiusmodi litteris, tum nisi duarum septimanarum labore fruetur.

§ 26. Item magistri filius erit immunis et liber ab exhibendis artis experimentis.

§ 27. Item si contigerit vnum magistrum cum altero commouere dissensionem, tum is, qui incaeperit dissensionem, tenebitur dare mulctam vnius sexagenae, videlicet quadraginta grossos dominis consulibus et viginti grossos contubernio.

§ 28. Item qui magistri relictam viduam duxerit in uxorem, is erit immunis et liber ab exhibendis artis experimentis.

§ 29. Item seniores debent coemere cornua, ac illa inter se partiri; et qui sine seniorum consensu emerit, is luet paenam vnius lapidis cerae.

§ 30. Item quando contigerit duos magistros eodem tempore ius contubernii suscipere, tum is, qui priorem locum in aedendis artis experimentis obtinet, debebit esse liber a cura et prouisione candelarum, atque pro ea re ad contubernium dabit vnum lapidem cerae.

§ 31. Item singulis quartalibus cum habebitur conuocacio contubernii, tunc debebit inprimis banniri contubernium iuxta aliorum contuberniorum consuetudinem et ritum.

In quorum omnium fidem ac euidens singulorum testimonium praesentibus sigillum nostrum subappensum est. Actum et datum Cracouiae feria tertia ante festum sanctae Agnetis, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu tokarzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

475. 1552. die 18. m. Martii, Cracoviae.

Statuta contubernii acuficum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, quia nos cupientes vtilitati et commodo

ciuitatis et toti reipublicae, tum etiam contubernio acuficum recte consultum prospectumque esse, vnanimi itaque nostro consilio et assensu, matura etiam inter nos super hac re prius habita deliberatione, ad instantiam seniorum totiusque eiusdem contubernij acuficum, eorum veteres constitutiones primo ex lingua Germanica in latinam fideliter transferendas, deinde renouandas ac nouis postremo ordinationibus aliquantulum moderandas duximus, prout praesentium vigore confirmamus, renouamus et moderamus, quibus magistros, socios ac totum denique contubernium suum rite administrare ac in officijs suis continere possint, ad nosstram tamen et nostrorum successorum voluntatem et beneplacitum pro qualitate temporis, si videbitur, denuo immutandas et moderandas:

§ 1. Inprimis quisquis huius artificij magister esse efficique voluerit, is pro artis experimento tria genera acuum bene induratarum parare tenebitur: vnum artificio sutorum (vulgo *stemmevolden)*, aliud artificio pellionum (vulgo *scharffvolden)* et tertium artificio sartorum (vulgo *sneydervoldenn)* seruiens; et cuiuslibet generis acus ad minimum numero quingentas et eas quidem excellentes ita, vt cuilibet praedictorum opificum probe seruire possint. Pro eiusmodi porro acubus sutoribus et pellionibus seruientibus (alias *stemwolden* et *scharffvolden)* parandis, quilibet futurorum magistrorum incudes sibimet sua manu propria adaptare et elimare debebit citra cuiusuis adiumentum et operam.

§ 2. Porro apud quemcunque magistrorum sibi locus pro experimento artis suae parando designatus fuerit, apud eum perseuerare et tales operas praestare, perficere et exhibere tenebitur, idque in praesentia duorum magistrorum eiusdem contubernij. Quae quidem artis experimenta vbi bene riteque perfecerit, ac per deputatos magistros suscepta approbataque fuerint, extunc ad contubernij aerarium grossos duodecim et duas insuper libras cerae, notario vero grossum dimidium et famulo contubernij itidem grossum dimidium idem nouus magister persoluere debebit. Quibus persolutis et perfectis deinde seniores contubernij eundem officio consulari praesentabunt pro praestando ciuitati iuramento et suscipiendo iure ciuili.

§ 3. Caeterum magistri filius artis experimenta exhibiturus, medietatem saltim modo nominatarum impensarum contubernio persoluet, nempe grossos septem et duas libras cerae. Quod si vero magistri filius duxerit filiam magistri eiusdem artificij in vxorem, talis experimenta artis suae facturus persoluet nisi grossum vnum et cerae libras duas. Extraneus autem socius viduam huius artificij ducens in vxorem, exhibitis artis suae experimentis, ad contubernium persoluet grossos septem et cerae libram vnam, similiter socius aduenticius et externus, ducens magistri filiam in vxorem, factis artis experimentis, demum persoluet grossos septem et cerae libram vnam.

§ 4. Item quotiescunque vel ex mandato sacrae maiestatis regiae vel officij consularis congregationem contubernij fieri contigerit, quicunque tunc magistrorum aut sociorum in conueniendo negligens fuerit, is pro mulcta persoluet contubernio libram vnam cerae. Quandocunque vero de more contubernij congregatio et conuentio instituta fuerit (id quod singulis quatuor septimanis passim fieri consueuit), extunc qui ad designatum locum non venerit, priusquam horologium seu horae spatium effluxerit, is mulctae pende-

bit contubernio grossum vnum. Item pro deducendo funere alicuius magistri vel vxoris eius vel etiam viduae, qui vna cum vxore sua non venerit, eiusmodique funebrales caeremonias neglexerit, extunc magister pro sua persona pendebit mulctam grossum vnum, itidem vxor eius si neglexerit, pro ea quoque persoluet grossum vnum. Similiter intelligendum de exequijs et missa funebrali, nempe quod maritus et vxor si vterque non venerit, persoluant ambo grossos duos; si vero alter coniugum venire neglexerit, persoluat grossum vnum. Quandocunque vero puer aut socius aut aliquis ex familia magistri mortuus fuerit, extunc pro funere deducendo satis est adesse vel maritum solum vel vxorem solam, idque sub mulcta vnius grossi.

§ 5. Item nemo ex magistris vltra duos socios et vnum iuuenem in officina sua fouere debebit. Praeterea nemo iuuenem seu discipulum pro artificio perdiscendo suscipere poterit ac debebit, quam ad quatuor annorum sese immediate sequentium spacium. Ante susceptionem vero pro eo probando non amplius quam quatuordecem dies cuique conferri debebunt, idque sub mulcta per contubernium irroganda. Transacto poro quindenali tempore si eiusmodi discipulus magistro placuerit, demum coram senioribus contubernij eundem conducere tenebitur. Circa quam conductionem iuuenis ille seu discipulus duas libras cerae persoluere erit obligatus, quod vt praestet, pro eo fideiubebit magister suus. Vbi vero discipulus artem suam perdidicerit annosque praescriptos fere compleuerit, extunc magister ante finitam quatuor annorum completionem vno medio anno (et non prius) alium iuuenem seu discipulum suscipere poterit. Casu vero vbi discipulus ante annorum quatuor transactionem a magistro fugerit, magisterque ante illius reditum nouum alium iuuenem susceperit, tunc discipulus prior, qui profugus factus fuerat, tantisper ab artificio complendo et prosequendo supersedere debebit, donec iuuenis ob eius fugam susceptus, artem suam perdidicerit annosque receptos peregerit.

§ 6. Item quicunque magistrorum alteri suam familiam alienauerit et de ea re conuictus fuerit, talis mulctam vnius sexagenae officio consulari ad praetorium Cracouiense succumbet. Si vero aliquis magistrorum socium et familiam sibi per dona aut aliquas alias artes et praerogatiuas conciliare contenderit, et hoc praeter receptum contubernij morem, talis luet contubernio mulctam vnius librae cerae.

§ 7. Item si quis praecinctus ense aut alterius generis armis munitus in contubernij congregationem venerit de eaque re conuictus fuerit, is contubernio persoluet mulctae loco medium grossum. Quicunque vero maledictis, petulantibus ac nefarijs temeritatem aliquam exercere seu etiam vim alicui verberibus inferre vellet, quocunque demum modo aut praetextu id fieret, talis succumbet officio consulari ad praetorium Cracouiense vnam sexagenam mulctae. Quisquis praeterea indecenter et importune coram mensa in praesentia seniorum sese gesserit, locutusque minus reuerenter fuerit, talis pro mulcta persoluet contubernio duas libras cerae. Eadem ratione si quis non accepta dicendi venia coram [senioribus] aliquid proloqui et tractare voluerit, aut non accepta discedendi facultate a mensa recesserit, is toties, quoties id comiserit, persoluet paenam medij grossi.

§ 8. Item causas omnes artificium acuficum concernentes, eas seniores

contubernij iudicare, dirimere, discernereque poterint, exceptis causis grauioribus et ad cognitionem contubernij minime pertinentibus: super his quisque vel ad officium consulare vel scabinale vel aduoccatiale remitti debebit.

§ 9. Item quandocunque alter alterum verbis flagiciosis et contumeliosis affecerit siue in publico, siue in taberna, siue alias vbicunque locorum et de ea re conuictus fuerit, talis succumbet mulctam vnius librae cerae. Similiter si mulieres huic contubernio subiectae se verbis probrosis et contumeliosis mutuo affecerint, quaecunque de ea re testimonio fidedigno vnius et alterius mulieris conuicta fuerit, ea succumbet mulctam vnius librae cerae. Praeterea nulla mulierum emptores seu mercatores ad smeterchaus venientes sibi alienare aut auocare debebit, imo quamdiu emptor coram aliqua alia muliere res mercesque licitatus fuerit, tam diu alia eum nec aliqui nec aliquo signo abducere poterit, nisi forte ad locum ipsius et coram se venerit; alioquin quaecunque mulierum diuersum fecerit atque mulier illa, cui iniuria et alienatio emptoris facta fuerit, de hac re cum alijs mulieribus ibidem sedentibus protestabitur, illa toties quoties id fecerit, mulctam vnius librae cerae succumbet.

§ 10. Item hanc praerogatiuam supracommemorato contubernio acuficum quoque praesentium vigore concedimus, quod nemo externorum mercatorum extra nundinas forenses in smetterchaus res et merces ad eorum artificium pertinentes, vtpote acus, hamos piscatorios et vestiarios tam ferreos quam aeneos, aciculas, ferrum ductile alias *droth,* laminulas aeneas alias *fleterlie* et id genus alia, quae illorum artificij sunt propria, vendere praesumat.

§ 11. Item si quis sociorum aliunde aduenerit et vxorem in ciuitate aliqua externa habuerit, huic nonnisi ad quindenae spacium labor conferri debebit; si quis vero magistrorum eundem diutius apud se retinere ausus fuerit, is vnius talenti cerae mulctam contubernio luet.

§ 12. Item si quis sociorum accepta discedendi venia, ab vno magistro ad alium migrare ac se conferre voluerit, extunc magister ille, qui eum est suscepturus, sub paena vnius librae cerae prius ab eo magistro, a quo recessit dimissusque est, perquirere tenebitur, quibus modis et rationibus ab illo discesserit et quam honeste se apud eum gesserit et conseruauerit.

§ 13. Item hoc insuper praedicto contubernio concedimus, quod nemo mercatorum seu etiam, qui eorum esset artificij, externum peregrinumque laborem, ad eorum proprie artificium pertinentem, illis in damnum et praeiudicium extra nundinas forenses aduehere debeat, qum illis eam damus potestatem, quod eiusmodi merces seu laborem aduecticium vbicumque eum depraehenderint, intercipere possint.

§ 14. Item quamcunque paenam et sexagenam propter excessus supracommemoratorum articulorum seniores exegerint, eius tertiam partem (s) nempe grossi viginti in contubernio pro coemendis armis reseruari debebunt, duas vero eius penae tertias partes, nempe grossos quadraginta, hos seniores pro tempore existentes ad praetorium Cracouiense reponere et adferre erunt astricti et obligati.

§ 15. Item nullus ex magistris alter alterius laborem leuipendere, redarguere et contemnere debet sub mulcta quatuor librarum cerae.

§ 16. Item ex communi tocius contubernij consensu per nos conclusum

est, quod omnes magistri aequali numero socios in suis officinis habere debeant, ita, quod si quis magistrorum duos habiturus sit socios et alius magister nullum, extunc is ex suis duobus socijs ei, qui nullum habuit, vnum conferre debebit, vt sic pauper cum diuite aequalem victus rationem habere possint.

§ 17. Item si filius patris laborem in officina promouet et praeterea socium sibi adiunctum habeat, extunc talis filius non pro socio externo reputari debebit; aequum enim est, vt filius patris conatus et facultates iuuare promouereque possit ac debeat.

§ 18. Item nemo acuficum vel per se solus vel per alias subornatas personas vtriusque sexus sui artificij laborem seu merces per diuersoria publica circumferre debet, Vngaris nempe vel alterius cuiuscunque nationis mercatoribus et hominibus eas ipsas merces vendendo, verum in solo schmeterhaus eiusmodi suum laborem et merces venales quisque exponere tenebitur et nullibi alias locorum, alioquin qui secus fecerit ac fidedignis hominibus se artificij sui laborem alibi vendidisse conuictus fuerit, is citra omnem exceptionem mulctam vnius sexagenae irremissibiliter succumbet, cuius medietas officio consulari per seniores pro tempore existentes ad praetorium Cracouiense praesentari et alia medietas in contubernio pro comparandis armis remanere debebit.

In quorum omnium fidem et euidens testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Cracouiae feria sexta ante dominicam Oculi, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Z oryginalnego pargaminowego zatwierdzenia króla Stefana z r. 1583, rdzą mocno zniszczonego, u którego na sznurku z zielonego, wiśniowego, żółtego i niebieskiego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku.

476. 1552. die 25. m. Martii, Petricoviae.

Statuta contubernii muratorum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, totius Prussiae, Mazouiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis, quorum interest, vniuersis, quod exhibiti sunt nobis articuli infrascripti, constitutionem fraternitatis muratorum ciuitatis nostrae Cracouiensis in se continentes, supplicatumque est nobis eorum nomine, vt eosdem articulos authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum articulorum tenor Polonicali lingua conscriptus sequitur estque talis:

§ 1. Naprzod po wibraniu panow albo ktorego insego czasu, kiedi panowie roskazą, maią mistrzowie kasdego roku miedzy szobą czterech starsich wibracz, a tho thim obiczaiem: pierwey starszi roku przeslego maią dacz liczbę przed insemi mistrzami ze wsistkiego thak wziętego iako widanego przes czali rok, a za thim insze starsze wibracz.

§ 2. Item gdi vmrze ktori thak z mistrzow iako i s towarzisow albo ktoskolwiek z braczthwa, thedi dwa z wielkiei robothi a ieden z malei maią

isdz na pogrzeb pod winą grosza iednego, alie ktori sąm ieden robi, ten niebędzie powinien.

§ 3. Item kasdi tak z mistrzow iako i s thowarzisow będzie powinien chodzicz na obsequiae albo zalomsą do swey kaplicze pod winą grosza iednego; a ieslibi sie przidalo zabawicz okolo slusnei potrzebi, tak zebi przi obsequiach bidz niemogl, thedi ma offiarę poslacz przes insego. A czy wsisczi, ktorzi przi zalomsi będą, maią trwacz azbi bilo po zalomszey, pod winą grosza iednego.

§ 4. Item kasdi tak z mistrzow iako i z thowarzisow powinien będzie na kasdi quartal roku dacz ieden gross do skrzinki, iako tho z staradawna bilo zachowąno.

§ 5. Item swiecz ma bidz dwanasczie na Boze Czialo dlia processiei, pothim thesz swiecze będzie trzeba chowacz vstawicznie dlia pogrzebu braczkiego.

§ 6. Item thowarzisze przi roboczie będączi maią bidz poslusny, mistrzow pilnuiącz robothi, thamze maią się wiarowacz od slow skaradnich pod winą trzech funthow wosku bes zadnei folgi.

§ 7. Item kthorikolwiek s thowarzisow robiwsi v iednego mistrza a po thim bes iego wiedzenia i dozwolenia od niego odeidzie a przilączi się do drugiego, thaki kasdi ma bidz karąn wochlionem.

§ 8. Item kthorikolwiek s thowarzisow będzie robiel przes zymę v ktorego mistrza, then v tegos ma trwacz przes wsistko liato pod winą iednego wochlionu; a ieslibi ktori z mistrzow ktorego prziiął, taki będzie winien dacz kamien wosku bes zadnei folgi.

§ 9. Item kthorikolwiek z thowarziszow od godzini sniadaney aze do obiadu, albo od poludnia as do godziny wieczerney przi roboczie nie witrwa, thakiemu kasdemu za czali dzien zaplatha ma bidz witrączona, tak is then, ktoremu bi robiel, nie ma mu za czali dzien nicz dacz. A czo sie dothicze ich wiernei robothi, zawsze powinowaczy będą miecz podlug ich rzemieszla kielnie, s ktorichbi zarazem moglo bidz wapna pod zupelną czeglę; a ktoryby takowich kielń miecz niechczieli, tedy tkakowim mystrzowie nie maią dacz foldrunku. A iesliby na to karanie dbacz niechczieli i vpornie kielni malich vziwali, thedi maią bidz karany wochlionem.

§ 10. Item zaplatha murarzom thaka ma bidz: iesli ktori nie vmie nicz okolo kamienia robicz, themu niema bidz placzono iedno trzi grose na dzien; a ktori prosti kamien cziesze a muruie, temu na dzien pulczwarta grosza; ktory zasie cziesze kamienne okna, drzwi i insze rzeczi tim podobne, themu na dzien czteri grosze. A gdi iusz bendzie od swietego Marczyna as do postu, tedi czy czo robią okolo drzwi a okien kamiennich, maią bracz zaplati po pultrzeczia grosa; a ktorzi poprostu, po dwu grossu, a gdi będzie posczie na więthsem dniu, tam wedlug vznania mistrzow ma bidz polepsono.

§ 11. Item godzyni takowe maią miecz tak murarze iako stamecze pulgodzyni sniadania, godzinę obiadu, pulgodziny iuzinowania, a maią odchodzicz od robothi po dwudziestei i po trzeczіei w pulgodzini. A gdi ius będzie od swietego Michala aze do Wielkiei noczi, thedi maią miecz pulgodzini sniadania a obiadu godzinę a iuzinowania nie maią miecz.

§ 12. Item jako thowarzisse pilnye obiczai ten swoi zachowiwaią, is iako

v nichto zegar ich godzini vderzi, wnet od roboti na tę godzinę odchodzą, tak tes powinowaczy są richlo na robotę przichodzicz, abi ich zegar na roboczie zastal; a ieslibi ktori w tim niedbali bil, tedi ile krocz zamięska, będzie winien dacz ieden gross onimze towarzissom, s ktorimi będzie robiel.

§ 13. Item schadzka albo zgromadzenie mistrzow tak murarzow iako stameczow ma bidz zawse we dwie niedzieli pod winą funta wosku, a to dlatego, abi miedzi sobą wibadali, iakobi kto sie vczcziwie rządziel albo iesli ktori komu skodi nievcziniel, iako sie to niekiedi przidawalo. Nadto gdi sie przida roskazanie o pilną potrzebę jego krolewskiei mczy pana naszego milosczywego abo panow radziecz ich mczy a bilibi mistrzowie od starsich mistrzow na schadzkę obeslany, tedi wsisczi powinowaczy będą na naznaczoną godzinę do gospodi przyscz; a ieslibi ktori o tho vpornie niedbal a ku starsem mistrzom na gospodę przeiscz nie chczial albo naznaczonei godzini omieskal, taki kasdi będzie winien dacz do skrzynki gross ieden. I dla tego wedlug zwiczaiu mistrzowie starssi maią miecz przed sobą na stole zegarek, a ktoribi zamięskal daney godzyni, abi niesiadal miedzi policzone mistrze, asbi polozel winę wissei naznaczoną pierwei bes zadnego odpusczenia.

§ 14. Item ktoribikolwiek s thowarziszow chczial zostacz mistrzem, then pierwei ma dacz do skrzinki braczkiei dziesiecz zlotich, potim mieisczkie prawo prziiącz, a przi niem dwa starsy mistrzowie maią bidz, ktorzi go maią zaleczicz, ieslibi się godziel na mistrzostwo. A pothim we dwu niedzielach ma vcztę albo kolacią mistrzom vczinicz, iako iesth zwiczai staradawni, a maią obaczicz tamze, ieslibi ten, czo się na mistrzostwo bierze, bil dobrze wiczwiczoni w rzemieśle, a zathim maią mu mistrzowie przepowiedziecz obiczai, iako sie ma w rzemiesle zachowacz.

§ 15. Item kasdi vczen od mistrza swego odprawioni nie ma bidz policzon za thowarzisa, as pierwey vkaze listhi od swego rodzaiu; a ieslibi ktori vczeń od swego mistrza przes iego dozwolenia odsedl a chczialbi się vczicz v insego, thakowi nie ma bidz prziiethi. A ktoribi mistrz takowego prziiął, ten ma przepascz kamien wosku.

§ 16. Item zaden s thowarzissow niechai nie smie any sie wazi bes robothi mistrzowskiei czo partacz; a ktoribi się tego wazel, thakowi ma bidz karąn wochlonem. A ieslibi na to karanie nicz niedbal a robotę vpornie robiel, thedi z vrzędem mieisczkiem ma bidz od robothi wzięnth, a na zadnego insego rękoiemstwo nie ma bidz wipusczon oprocz dwu mistrzow tegos rzemiesla, a pothim ma bidz karąn wedlug vznania mistrzowskiego.

§ 17. Item ieslibi ktori partacz smial sobie mistrowacz kromia dozwolenia mistrzow, a pothim bi chczial mistrzem ostacz, then pierwei ma dacz dwadziesczia zlotich bracztwu do skrzinky winy, a pothim ma żądacz laski mistrzowskiei, ktora za thim ma bidz vcziniona.

§ 18. Item ktoribikolwiek s towarzissow z bracztwa się wilamowal a zwiklich dny swich nie dawal, takiemu kasdemu ma mistrz witrączywsi z iego mita do skrzinki dacz.

§ 19. Item ieslibi ktori z brastwa w czieską niemocz albo w ubostwo wpadl, thaki slusnem wspomozeniem ialmuzni s skrzinki braczkiei ma bidz opatrzon, wsakze thim sposobem, abi dwu mężow wiari godnich postawil, ktorziby ręnczili zan, is iakobi richlo ozdrowial a pieniędzi nabil, thedi za-

się to, czo na iego wspomozenie z braczkiei skrzinki widąno, do skrzinki wroczyl. A ieslibi (czego Boze vchowai), ktori w tei niemoczi albo w ubostwie zmarl, thedi to wsistko, czobi nąn bilo wilozono, ma bidz odpusczono, tak is tes i rękoiemcze, ktorzi bracztwu za iego ziwotha ręczili, maią bidz od rękoiemstwa wolny, a nadto pogrzeb i inse obchodi przi zalomsei wedlug braczkiego zwiczaiu maią bidz z braczkiey skrzinki sprawione.

§ 20. Item ktoribi kolwiek mistrz albo thowarzis chowal nierządną niewiastę albo przes slusnego malzenstwa przebiwal, thaki kasdi ma bidz vrzędowi mieiskiemu opowiedzian, abi podiął karanie wedlug vznania vrzędowego.

§ 21. Item kasdi mistrz nie ma iedno sescz vczniow miecz, a kasdy vczen musy trwacz v swego mistrza czteri liata zupelne; a gdi będzie przichodziel czas odprawiania vcznia, tham mistrz będzie powinowath vczniowi swemu wiernie vkazacz obiczai i sposob zupelny rzemiesla.

§ 22. Item ktoribikolwiek z mistrzow ius kupioni kamien wazil się iakokolwiek podwissaiącz ktorim grosem przekupicz, taki kasdi ma bidz karąn winą dwu kamieniu wosku.

§ 23. Item zaden z mistrzow nie ma przeimowacz iedno dwie roboczie, a iakobi ich skoro dokoniwal, thedi ma przyacz robotę trzeczią albo iei sukacz; a ieslibi ktori tego się wazel maiącz więczei nyss dwie roboczie, a drugiemu mystrzowi niemaiączemu tak wiele robothi niespusczieł, thaki ma bidz karąn dwiema kamienioma wosku bes wseliakiego odpusczenia.

§ 24. Item ieslibi kthori mistrz mial dwie roboczie, takowi kasdi ma na kasdi dzien przi iednei roboczie trwacz puldnia, aby tak pilnie robotha sla.

§ 25. Item then listh ma bidz z artikuli wipisanimi czithąn na kasdi quartal, ku ktorego sluchaniu powinowaczy będą schodzicz sie wsisczy mystrzowie, abi tak to wsistko w lepsei pamięczy mogli miecz, czo w nym iesth wirazono.

Nos supplicationi pro parte praefatorum muratorum ad nos factae annuentes, superius scriptos articulos in omnibus punctis, clausulis et conditionibus approbandos et confirmandos duximus, approbamusque et confirmamus praesentibus literis, decernentes eos vim et robur debitum ad arbitrium nostrum debere obtinere. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Piotrcouiae in conuentione generali feria sexta ante dominicam Laetare, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni vero nostri anno vigesimo tertio. — Ioannes Przerębski r. P. vicecancellarius spt. — Relatio venerabilis Ioannis Przerębski praepositi Cracouiensis et regni Poloniae vicecancellarii.

Acta Consul. Casim. 765, str. 678. Oryginał przywileju tego na pargaminie, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym, znajduje się w cechu murarzy Krakowskich.

477. 1552. die 31. m. Martii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Ioanne Alberto rege Poloniae contubernio pistorum Cracoviensium anno 1496. impertitum, ratum facit. (Feria V. post dominicam Laetare).

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich białego pieczywa, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, znacznie zniszczoną, zawieszoną na sznurze z różowego jedwabiu i nici złotych. Przywilej Jana Olhrachta z r. 1496 ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa, pod N. 258.

478. 1552. die 5. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae figulis extraneis mandat, ne opera sua Cracoviae extra nundinas venumdare audeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quia cum questi essent coram nobis prouidi Albertus Schalia, Albertus Miasko, Ioannes Thugon et Iacobus Legulka ciues nostri et seniores contubernii figulorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, suo et aliorum magistrorum totiusque contubernii sui nomine, quod figuli vicinarum ciuitatum ollas, amphoras, cacabos et id genus varias operas ex arila cocta paratas, non solum in ciuitate nostra Clepardiensi, verum etiam passim in angulis et locis insuetis vendere audeant, in summum preiuditium ac pernitiem eorundem figulorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, tum contra illorum iura, literas et libertates, per famatos proconsulem et consules eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis eidem contubernio concessas, per quod idem ipsi figuli Cracouienses ex eorum artificio se commode sustentare et vitae necessaria vna cum familia sua habere, denique ea, quae nobis et reipublicae tenentur, obsequia praestare nequeant, et proinde supplicauerunt nobis primo, ut eiusmodi literas per consulatum Cracouiensem illorum contubernio concessas, confirmare, deinde aliquo remedio oportuno tanto illorum incommodo per Clepardienses hactenus inferri solito, authoritate nostra regia illis prospicere dignaremur. Nos eorundem figulorum Cracouiensium consentaneis supplicationibus benigne annuentes, volentesque illos in eorum collapsa conditione gratia nostra regia releuare, de consilio et assensu consiliariorum nostrorum tunc nobiscum existentium, primo literas consulares praedicto figulorum contubernio datas, vtpote pro eorum debito ordine conseruando, rite conscriptas, in omnibus punctis, clausulis et articulis confirmamus, ratificamus et approbamus, non secus, quam si denuo de uerbo ad uerbum hoc loco perscriptae et praesentibus literis insertae forent, quas etiam pro insertis et de uerbo ad uerbum hoc loco praescriptis habere uolumus; deinde ex certa scientia et speciali gratia nostra pro commodiore eorundem figulorum

Cracouiensium sustentatione harum literarum authoritate id praerogatiuae eisdem damus, concedimus, statuimus et ordinamus, quod nullus externorum figulorum cuiuscunque demum ille ciuitatis, oppiduli uel pagi fuerit, audeat exnunc laborem et operas figulinas, cuiuscunque generis ac quocunque nomine et titulo censeri possint, extra nundinas forenses consuetas uel Cracouiam uel Clepardiam uel in aliqua alia insueta et oculta loca uel per se uel per subornatas personas adferre, ibidem uendere et in preiuditium figulorum Cracouiensium distrahere, sub graui nostra indignatione ac operum seu vasorum fictilium omnium ammissione et denique sub viginti marcarum pecuniae vsualis mulcta, fisco nostro regio irremissibiliter succumbenda toties, quoties alias contra praesentem ordinationem et voluntatem nostram facere et id committere ausus fuerit. Volumus autem et ordinamus, ut proconsul et consules Clepardienses in omnes et singulos vectores eiusmodi vasa figulina adferentes, diligenter superintendant nostramque hanc ordinationem in omnibus firmiter obseruent et exequantur, nec denique vllam venditionem clandestinam vel apertam ollarum et cuiuscunque generis vasorum fictilium in ciuitate praedicta Clepardiensi ac vniuersa iurisdictione sua quouis praetextu et colore admittant vel admittere audeant, sub poena supra commemorata fisco nostro toties, quoties secus facere conuicti fuerint, irremissibiliter persoluenda. Quare generoso Ioanni Boner de Balicze castellano Chelmensi, magno procuratori Cracouiensi praesenti et alteri pro tempore existenti magno procuratori Cracouiensi ac illius locumtenenti praesentem constitutionem de non inuehendis externis vasis fictilibus per praesentes notum facimus atque, ut iuxta eandem contubernii figulorum Cracouiensium magistros manuteneat et per proconsulem et consules Clepardienses manuteneri faciat, mandamus; vobis vero proconsulibus et consulibus eiusdem ciuitatis nostrae Clepardiensis serio committimus et mandamus, vt pro conseruanda et manutenenda hac nostra ordinatione et constitutione auxilium et authoritatem vestram, quandocunque et quotiescunque necessarium fuerit, praestetis. Sub poenis nostris preinsertis et pro gratia nostra non aliter facturi. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum sigillum nostrum est subappensum. Datum Piotrcoviae in conuentione regni generali feria tercia post dominicam Iudica proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni nostri vigesimo tercio. — Ioannes Oczieski r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae cancellarii, succamerarii et burgrabii Cracouiensis, Sandecensis et Olstinensis capitanei.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu kaflarzy Krakowskich, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego i fioletowego jedwabiu.

479. 1552. die 6. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio sartorum Cracoviensium anno 1531. impertitum, ratum facit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, exhibitas esse coram nobis literas pargameneas titulo et sigillo subappenso serenissimi olim domini parentis nostri communitas, per certos consiliarios nostros nomine seniorum et fraternitatis contubernij sartorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, sanas, saluas et integras, nullique vitio aut suspitionis notae obnoxias, decretum et constitutionem de non seruandis sartoribus, qui *sturarze* communiter vocantur, in domibus tam consiliariorum nostrorum quam burgrabiorum nobiliumque sub et in arce nostra ac ciuitate Cracouiensi vbilibet consistentibus, in se continentes, supplicatumque nobis esse, vt literas eiusmodi et omnia earum contenta authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum is tenor de verbo ad verbum descriptus fuerat:

(Sequuntur literae Sigismundi I. r. P. de anno 1531, N. 353. praemissae)

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praefatus supplicationi eiusmodi benigne annuentes, literas praeinsertas et omnia earum contenta approbandas, ratificandas et confirmandas putauimus, prout authoritate superioritatis nostrae regiae in omnibus earum punctis, clausulis, conditionibus et articulis approbamus, ratificamus et confirmamus vimque et robur debitae firmitatis obtinere debere decernimus. Quoniam vero relatione eorundem consiliariorum nostrorum nomine dictorum sartorum contubernij Cracouiensis apud nos facta didicimus, plerosque ciues et incolas ciuitatis nostrae Cracouiensis sartores *sturarze* dictos in domibus suis iurisditioni ciuili subiectis seruari solere propterea, quod nulla poena in illos sit imposita, cum sartor huiusmodi ex domo eorum per seniores contubernij pro mulcta in literis praeinsertis expressa subeunda reposcitur, vt tandem haec eorum licentia coerceatur et contubernium praedictum iuxta literas praeinsertas libertatibus concessis gaudeat et vtifruatur, volumus et decernimus per praesentes, vt si in domo aliqua iurisditioni ciuili subiecta talis sartor *sturarz* dictus artem sartoriam exercens deinceps reperietur, hospes ille cuiuscunque status fuerit, tam iudicialis quam personalis, in cuius domo sartor praefatus vestimenta sorcierit, loco sartoris *sturarz* praedicti mulctam trium marcarum officio ciuitatis Cracouiensis persoluat, *sturarz* vero iam ab eiusmodi mulcta pendenda liber esse carcere tamen punitus, tandem se coram senioribus contubernij praedicti sistere debebit. Si vero aliqui sartores tam Cracouiae nati, quam aliunde illo venientes et bona possessionesque aliquas sub iurisditione ciuili habentes, temerarie artificium suum contra libertates et constitutiones iuraque contubernij Cracouiensis sartoribus concessa, exercere voluerint, tales per officium

ciuile ad suscipiendam fraternitatem eiusdem contubernij Cracouiensis cogi et compelli volumus et mandamus praesentibus. Item volumus et decernimus, vt seniores eiusdem contubernij sartorum Cracouiensium nullas literas originales aut quicquam pecuniarum e cista contubernali publica cuiquam priuatim nisi cum consensu et scientia fratrum iuniorum eiusdem contubernij extradant; omnibus autem et singulis sartoribus contubernij Cracouiensis in foro vendetae citra renitentiam et contradictionem pannicidarum Cracouiensium ac aliarum quarumuis personarum vestes quascunque et quomodocunque nouiter laboratas vendendi liberam potestatem facimus, alijs vero omnibus sartoribus Cazimiriae, Clepardiae nec non in curijs et domibus sub castro nostro burgrabiorumque in arce Cracouiensi degentibus, a contubernio eorundem sartorum Cracouiensium alienis inhibemus, ne ipsi tam coniunctim quam singillatim nouas vestes laboris sui in foro vendetae praedicto vendere praesumant sub amissione vestium nouarum huiusmodi venum exponendarum. Quas quidem vestes contubernij Cracouiensis sartoribus ad contubernium suum recipiendi, receptasque vel in vsum pauperum in hospitalibus degentium erogandi vel in armorum comparationem reipublicae necessariorum conuertendi plenam potestatem facimus. Temporibus tamen et nundinarum diebus in eadem ciuitate nostra Cracouiensi statutis, vnicuique sartorum praedictorum vbiuis locorum degentium et alijs id genus hominibus liberum erit, vt omnia alia ita et vestes eiusmodi nouiter confectas secure et citra metum amissionis earundem vestium vendere. Harum quibus sigillum nostrum est subappensum testimonio literarum. Datum Piotrcouiae in conuentione regni nostri generali feria quarta post dominicam Iudica proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, regni vero nostri vigesimo tertio. — Ioannes Oczieski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis Oczieski regni Poloniae cancellarij, succamerarij et burgrabij Cracouiensis, Sandecensisque ac Olstinensis capitanei.

Powyższy przywilej z aktów kanclerskich wyszukany i wypisany, wydał król Zygmunt August krawcom Krakowskim w Warszawie d. 15 września 1570, dokumentem papierowym opatrzonym większą pieczęcią koronną. Jest zaś przywilej króla Zygmunta Augusta z r. 1552 przejęty w zatwierdzenie króla Stefana z r. 1581, przechowane w oryginale w cechu Krakowskich krawców, z któregoto tekstu kilka myłek sprostowaliśmy.

480. 1552. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii corrigiatorum Cracoviensium.

Feria quinta postridie festi Exaltationis s. Crucis. — Inter seniores corrigiatorum ab vna et socios artis eiusdem corrigiatoriae ab altera partibus, domini consules decreuerunt:

§ 1. Primo, quod nemo ex socijs et familia corrigiatorum audeat a laborum sede vulgo *warstath* nuncupata, a magistris auocare et mouere alias *ruschycz* familiam sine scitu et voluntate domini proconsulis sub grauissima per dominos consules imponenda paena.

§ 2. Deinde nemo ex socijs et familia debet sibi priuatim facere ferias et vacationem a labore instituere profestis et non feriatis diebus sub mulcta sex grossorum ad praetorium reponenda, excepto eo, quod id ex causa necessitatis et alia legitima aliqua causa facere cogeretur, quam nihilominus tamen prius indicere tenebitur magistro suo. Ac quicunque magister non indicabit senioribus magistris talem sic feriantem socium et profestis diebus temere a labore cessantem, is tenebitur mulctam 12 grossorum ad praetorium reponere.

Acta Cons. Crac. 20, str. 198.

481. 1552. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de halecibus a halecistis in commune emendis.

Feria secunda ante festum s. Stanislai in autumno. — Domini consules inter allecistas edixerunt, quod cum primae et nouae aleces ante festum s. Michaelis huc Craccouiam aduectae fuerint, tum licebit senioribus allecistarum ex communi publicoque eorundem fraternitatis aerario duodecim tunnas alecum coemere et ad diuendendum seu ad propinandum exponere pro communi inter totam allecistarum fraternitatem aequaliter partiendo lucro ex huiusmodi 12 tunnis alecum diuenditis proueniente. Id tamen fieri debebit absque publico populi et ementium hominum grauamine. Cui quidem rei seniores allecistarum intendere et prospicere debebunt sub iuramentis suis ad illorum officium praestitis, atque simul sub eisdem iuramentis suis prouidere, ne eiusmodi praefata diuenditione et propinatione longiori caritatem et incommodum inducant reliquis ementibus hominibus. Caeterum post coemptas et diuenditas seu propinatas tales 12 tunnas alecum, licebit quoque cuilibet allecistarum priuatim pro se proque suo priuato commodo lucroque aleces huc aduectas emere more solito.

Acta Cons. Crac. 20, str. 201.

482. 1553. die 6. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundi Augusti decretum, inter lanios Cracovienses et oppidanos Voinicenses litem dirimens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quibus expedit, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, postquam famati Sebastianus Pawlowicz et Stanislaus Lupczicz, seniores magistri contubernij et fraternitatis laniorum, suo et aliorum omnium laniorum Cracouiensium nominibus vocassent citatione nostra literali ad tribunal nostrum famatos praeconsulem, consules, advocatum et sca-

binos oppidi nostri Voinicz propterea, quod ipsi contra iura et priuilegia illorum, a serenissimis praedecessoribus nostris et a nobis ipsis concessa, a bobus et pecoribus illorum exigerent theloneum aggerale vulgo *gatne* dictum, non sine magno damno et praeiudicio ipsorum, in terminoque hodierno proconsul, consules, aduocatus et scabini Voinicenses per famatos Valentinum Polap et Matthiam consules Voinicenses, plenipotentes suos reproduxissent literas diui parentis nostri, quibus commonstrabant, eis permissum esse a bobus thelonea aggeralia *gatne* appellata, quae plurimis impensis annis singulis reparant et restaurant, exigere, idque ad beneplacitum diui parentis nostri; ex aduerso lanij Cracouienses exhibuissent coram nobis priuilegia serenissimorum Cazimiri Magni, Vladislai, Cazimiri aui nostri, Ioannis Alberti, Alexandri et aliorum praedecessorum nostrorum, regum Poloniae, iisque deducebant, se ab omnibus theloneis regni nostri quorumuis pontalium, aggeralium, passuum et aliarum quarumcunque exactionum a bobus, pecoribus et pecudibus vniuersis, quas pro maccellorum necessitate coemerint, exemptos et liberatos esse, in quorum quidem priuilegiorum vsu et continua possessione hactenus extiterunt, atque insuper exhibuissent coram nobis literas nostras confirmationis eorundem priuilegiorum serenissimorum praedecessorum nostrorum de data feria secunda post festum Conceptionis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, allegarentque, etsi commemoratas literas serenissimorum praedecessorum nostrorum duntaxat ad beneplacitum eorundem super immunitate theloneorum huiusmodi concessas haberent, nos tamen in perpetuitatem eas ipsas libertates praedecessorum nostrorum illis contulisse, neque propterea literas serenissimi parentis nostri oppido Voinicz concessas, eis quicquam praeiudicare posse, maxime vero, quod cuiuis sublato diuo parente nostro, beneplacitum maiestatis paternae in literis illis expressum extinctum est; plenipotentibus oppidanorum Voinicz asseuerantibus, literas confirmationis nostrae laniis Cracouiensibus concessas, non ad perpetuitatem, sed ad beneplacitum nostrum referri; ipsis laniis Cracouiensibus contendentibus, libertates omnes et praerogatiuam tam in praedecessorum nostrorum, quam in nostris literis expressas, a nobis in perpetuum, et non ad beneplacitum largitas esse: nos igitur examinata controuersia partium, iuribusque et priuilegiis illarum diligenter reuisis, comperimus ex literis nostris lanijs Cracouiensibus datis, libertates et immunitates omnes tam in serenissimorum praedecessorum nostrorum, quam in nostris literis expressas, ipsis a nobis perpetuis temporibus esse datas. Quamobrem de consiliariorum nostrorum consilio decernendum duximus decernimusque praesentibus, ipsos lanios Cracouienses praesentes et pro tempore futuros, quemadmodum aliis in locis omnibus, ita etiam in oppido Voinicz nulla prorsus thelonea pontalium, aggeralium, passuum ac alio quocunque nomine et vocabulo appellata nullis exceptis, a bobus, pecoribus et pecudibus vniuersis, quas pro necessitate maccellorum suorum coemerint, ac antiquitus solitis viis et stratis publicis incipiendo a Leopoli et terra Sanocensi vsque Cracouiam deduxerint, perpetuis temporibus dare asstrictos esse, eisdemque Voinicensibus silentium perpetuum in causa imponimus, et prout eiusmodi concessiones, libertates et immunitates in literis serenissimorum praedecessorum nostrorum ipsis lanijs Cracouiensibus a nobis in perpetuum datas et largitas esse, pari

ratione et eas, quae in literis superius commemoratis nostris expressae et specificatae sunt, perpetuis temporibus a nobis concessas eisdem laniis Cracouiensibus praesentibus et futuris, interpretamur, declaramus et decernimus, hac nostra sentencia mediante. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum subappressum est. Datum Cracouiae sabbato ante dominicam Rogationum proximo, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tercio, regni vero nostri anno vigesimo quarto. — Ioannes Oczieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino r. Poloniae cancellarij, succamerarij, burgrabii Cracouiensis, Sandecensis, Olstinensis capitanei.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu rzeźników Krakowskich. Na pąsowym jedwabnym sznurku wisi większa pieczęć koronna z czerwonego wosku, źle dochowana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

483. 1554. die 13. m. Ianuarii, in Knyszyn.

Sigismundi Augusti regis Poloniae edictum de veteri mensura lignorum servanda.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque dominus et haeres. Magnifico Ioanni de Oczieszino regni Poloniae cancellario, succamerario et burgrabio Craccouiensi et Craccouiensi, Sandecensi, Olstinensique capitaneo, sincere nobis dilecto, gratiam nostram regiam, in absentia eius vicecapitaneo Craccouiensi. Magnifice sincere nobis dilecte! Perfertur ad nos ea ligna, quae Craccouiensi ciuitati flumine Vistula suppeditantur, non ad veterem mensuram, sed multo quam oporteat, breuiora vendi; quod cum sine magno eorum, qui emere coguntur, damno fieri non possit, volumus s. t. publice edici curare, vt ne quis breuiora ligna audeat vendere, quam quanta veteri mensura vendi oporteat. Alioqui enim, qui contra fecerit, mulctae nomine illa ipsa ligna amissurum esse. Id quod, vt diligenter edicatur, s. t. efficiet atque curabit pro gratia nostra. Datum Kniszinij die XIII. Ianuarij, anno Domini M. D. L IIII, regni vero nostri anno XXIIII. Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Acta Cons. Crac. 20, str. 559.

484. 1554. die 14. m. Februarii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter seniores contubernii muratorum Cracoviensium et socios eiusdem contubernii litem dirimens.

Feria quarta post dominicam Inuocauit. — Inter seniores muratorum ab vna et socios muratorum ab altera partibus, domini consules ita decreuerunt:

§ 1. Inprimis quod cuilibet magistro licebit seruare et habere quattuor discipulos.

§ 2. Deinde quando quis ex discipulis voluerit effici socius, tunc non tenebitur vllam comeationem seu conuiuium instruere et praebere, sed nil amplius tenebitur praestare et conferre, quam vnam marcam peccuniae, idque ad cistam publici aerarij contubernialis. Ac ex pecunijs eiusmodi ita collectis debebunt seniores muratorum socijs discipulisque aegrotis et necessaria ope egentibus rite succurrere.

§ 3. Denique debent socij discipulique esse morigeri et obedientes suis magistris sub grauissimis paenis per consulatum de eisdem futuris transgressoribus sumendis.

Caeterum circa eiusmodi decretum consulare adfuerunt ij socij etc.

Acta Cons. Crac. 20, str. 574.

485. 1554. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.

Senatus consultum de loco ad vendendum revenditoribus assignato.

Feria secunda post dominicam Misericordia. — Domini consules pleno numero congregati, per scedulas solenniter conuocati, ad petitionem vniuersae communitatis ciuitatis huius tunc ad praetorium conuocatae et congregatae, in eiusdem communitatis praesentia bona deliberatione et consultatione habita concluserunt et sanxerunt, quod omnes reuenditores hinc in et circa ciuitatem prope sub iurisdicione ciuili commorantes, nullibi alibi nisi ad murum praetorij sub carcere vulgo nuncupato *kabath* ordine protenso suas res et merces victuales diuendere audeant, quo quidem sic assignato loco ad vendendum ij reuenditores iam debebunt semper vti et non alio. Caeterum eam vtilem reipublicae sanctionem et conclusionem in posterum nemo ex dominis proconsulibus debebit et poterit vllis omnino modis immutare et infringere.

Acta Cons. Crac. 20, str. 613.

486. 1554. die 26. m. Aprilis (?), Clepardiae.

Plebiscitum de cervisia Cracoviensi vendenda.

Actum feria quinta Rogationum, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto. — Communitas de vnanimi consensu inter se sancivit et laudavit, quod nullus civium cerevisiam Cracoviensem in achtualibus in domum suam propinandi gratia accipere debet, sed si quis eorundem cerevisiam propinare voluerit, extunc hic apud alios cives cerevisiam in achtualibus emere et accipere debet, sub paena marcarum quinque. Ex actis consularibus Clepardiensibus descriptum.

Z potwierdzenia króla Stefana z r. 1578, zawartego w potwierdzeniu króla Augusta II z r. 1703.

487. 1554. die 28. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta quaedam contubernii muratorum Cracoviensium.

Sabato post festum s. Annae. — Ad institutam quaerelam sociorum artis muratoriae super articulis et controuersijs infrascriptis contra eiusdem artificij magistros, domini consules matura super id habita deliberatione ita decreuerunt:

§ 1. Imprimis, ne magistri artis muratoriae, qui ad certos annos discipulos suscipere solent, maius praemium ac diurnale praecium exigere a quoquam auderent, quam hoc modo: videlicet pro discipulis nouiter susceptis toto primo anno per grossos duos, secundo anno per grossos duos cum medio, tercio anno per grossos tres, idque sub mulcta marcarum quinque officio consulari irremissibiliter succumbenda. Ad id vero socij muratorum intendere tenebuntur, qui inquam socij sub grauissima paena ei domino, cui aedificabunt, talem constitutionem de praecio discipulorum denunctiare erunt astricti.

§ 2. Item commessationes omnes et conuiuia ea, quae hactenus magistri ex communi cista et contribucione instituere solebant, in vniuersum sublata esse debent, neque vllae exnunc compotationes seu commessationes tam per magistros quam per socios amplius fieri debebunt. Praestat enim, vt ea peccunia pro armis comparandis ac alijs contubernij necessitatibus conuertatur.

§ 3. Item raciones annuae omnium expensorum et perceptorum coram toto contubernio, hoc est magistris et socijs fieri debebunt, vt cuilibet eorum constare possit, in quem vsum peccunia expendatur. Et tales rationes nunc continuo incipi debebunt.

§ 4. Item magistri illi, qui anno praeterito tempore solemnitatis nuptiarum regalium vestituram ex peccunijs contubernalibus erant consequuti, debent ex nomine conscribi ac eorum cathalogus in contubernio seruari, vt successu temporis, si quando aliquam expeditionem ex s. maiestatis regiae vel ciuitatis iussu instituere denuo contingeret, extunc illi magistri, qui eo tempore ex peccunijs contubernij vestiti erant, suis proprijs peccunijs citra vllam exceptionem similem ornatum et vestituram sibi comparare tenebuntur.

§ 5. Item socij artis muratoriae vna cum magistris ad cistam contubernalem, quae omnibus est communis, claues habere debebunt, nempe magistri duas et socij similiter duas. Ad eiusmodi claues obtinendas tres ex socijs deligi ac magistris adhiberi debebunt, qui inquam socij circa omnem administrationem perceptorum et expensorum aderunt, neque magistri sine illorum scitu, voluntate et consensu quidquam de peccunia contubernali statuere audebunt.

§ 6. Item ex peccunijs, quae singulis anni quartalibus et alias per quemlibet magistrorum et quemlibet sociorum ex parte artificij conferri solent, arma et bombardae coemi et comparari debebunt in vsum tocius contubernij, ita vt tempore alicuius expedicionis vicissim tam magistris quam socijs, qui armis et bombardis carerent et prae tenuitate proprijs peccunijs eas sibi coemere non sufficerent, suppeditari mutuoque dari possint, quanquam in tali

casu, si quid per imprudenciam vel aliquam negligenciam in armis et bombardis illis muto datis, corruptum fractumque esset, id propria peccunia restaurandum curabit, is cui erant mutuata.

§ 7. Item senioribus eiusdem contubernij iniunctum est, vt arma ea, quae ad armificem ab aliquot annis sunt data et contubernij sunt propria, eximerent intra quindenae spacium.

§ 8. Postremo haec suprascripta decreta sub paena dominorum singulis anni quartalibus coram omnibus magistris et socijs in contubernio legi et publicari debebunt.

Acta Cons. Crac. 20, str. 687. Znajduje się ten statut także w oryginale pargaminowym, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pargaminowym rzemyku.

488. 1555. die 18. m. Februarii, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis pultariorum.

Feria secunda post s. Valentini. — Domini consules vocatis tam senioribus quam etiam tota fraternitate pultariorum et cum eorundem omnium praesentia consensuque sanxerunt, vt amodo singulis anni quartalibus inter eosdem pultarios fiant sortitiones super illorum institis more aliorum contuberniorum, idque aequaliter cuilibet tam diuiti quam pauperi, prout sors ceciderit. Quae quidem huiusmodi sanctio obseruari debet sub mulcta dominis consulibus luenda.

Acta Cons. Crac. 20, str. 819.

489. 1555. die 21. m. Februarii, Casimiriae.

De cerdonibus Casimiriensibus contubernio bursificum, cingulatorum et marsupiariorum Casimiriensium adiungendis.

Actum feria quinta ante s. Mathiae apostoli. — Burmystrz y raycze myasta Kasimirza zeznavamy wszitkiem, ktorim nalieszi, ysz przeth namy stanawszi opatrzni Pavel Nieborski, Stanislaw Slupeczki, Marczin Dlugowski, Iedrzey Papuga taszniczi, item Vavrziniecz y Iedrzey pasniczi, Voycziech y Piotr myechovniczi, braczya czechu yednego w Kasimirzu y na Stradomiv, obaczavayacz poczeth braczicy czechovich bicz maly y kv wszisthkiem vislugom y nakladom czechovem dolieglivi, chczacz tedy przerzeczony czech kv lyepsemv positkovi przviescz, za vgoda, ktorą miedzi szoba y miedzi garbarsmy Kasimirskiemy vczinieli, przyely s naszem przisvolenym do swego czechu, do przvileyv swego y do wsitkich rzeczi czechovich opatrzne Mathisza Pokrziwke, Valentego Kisziela, Mathisza Paluska, Pawla Kepe, Sczesnego Sbaskiego, Pawla Mnycha, Iana Koska garbarze Kasimirskie, chczacz ye myecz za dobrze vrodzone, za godne y dobrze vyvczone, chczacz y obye-

czvyacz y nyneyszem szie zapyszem zapiszuyacz stacz za yednego czlovieka y wszistki rzeczi czechowe z niemy pospoliczie miecz y porzadky czechove czinicz vedlie przivileyow swich, a to tak s niemy yako s ych potomki. A tak czi przerzeczeny garbarze za laską ym vczinyoną ma kasdi s nych do czechv vloszicz po yednemv slotemu w moneczie, ktorą zaplate maya vczinicz do rokv, to iest maya klascz do czechv przesz ten rok na kasdi quartal po orczie, a pothim ynsze rzeczi vedlug przivileyv postepovacz. Alye czo szie dotycze ynsich garbarzow, krom thich namyenyonych, ktorzi by s niemy czech przyacz chczeli, tedy kasdi s nych ma dwa slota vedlug przivileyv do czechu poloszicz y wsistky poslugi y brzemiona vedlie przivileyv postepovacz. Ktorą vgode wszisczi rzemyesniczi vyszey namyenieny zapisuya szie mocznie trzimacz pode sternasczie grzivien pieniedzi zakladv do vrzedv polosicz, yle by krocz yeden drugiemu tak w rodzenyv yako w uczenyv naganyl.

Acta Consul. Casimir. 758, str. 645.

490. 1555. die 25. m. Aprilis, Petricoviae.

Statuta contubernii carpentariorum et rotificum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris vniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum noticiam habituris: exhibitos esse nobis per certos consiliarios nostros quosdam articulos ad bonum regimen et ordinem fraternitatis seu contubernij opificum artis carpentariae et rotificum ciuitatis nostrae Cracouiensis pertinentes, supplicatumque, vt eosdem authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum verba haec sunt;

§ 1. Naprzod rzemioslo stelmaskie thakze gi kolodzieiskie ma bicz spolnie a nierozłącznie trzimano, gi bracztwo albo czech iednoistaini maią miecz wedla starego zwiczaiv, ktori w Krakowie trzimaią.

§ 2. Pothim tego bracztwa na kazdi rok maią miecz dwv starschich, ktore miedzi sobą wibiorą godnosczią gi vmiętnosczią nad gine wzięthsze, iednego rzemiosla sthelmaskiego a drugiego kolodzieiskiego rzemiosla, ktorem starszem mistrzowie wsithczi gini podczіwoscz maią czinicz a we wsithkich rzeczach przistoinich wedla opisania articulow ninyeischich maią gich sluchacz; a czito starsi mistrzowie wistępne a nieposlussne tak mistrze iako thowarzisse zupelną bendą miecz mocz karacz, gi wini od nich bracz; a takie winy nie na swoi vzitek alie do skrzinki pospolitei braczkiei maią obraczacz. Gdi rok winydzie, tedi znowu ginsche starsche maią wybieracz miedzi sobą, ktore wibrawszi maią ie na ratussu przed bormistrzem postawicz, zebi przes vrząd radzieczki beli potwierdzoni.

§ 3. Item tosz oboie rzemioslo ma miecz swiecze swoie ossobliwe przi iednim kosczielie w Krakowie, do kthorich swiecz na vrocziste swiętha gi

niedzielie glowne maią dawacz wosk swoi ku swieczeniu na ten czas, gdi msa biwa wielka albo niespor. Przi timze kosczielie zalomsche na kozde suchednie za dusse zmarlich bracziei maią bicz czinione, a pri nich kazdi mistrz gi thowarzisz ma dacz kapłanowi na oltharz offiarę wedla starego obiczaiv, ktorei zalomsze gdibi ktori mistrz omieskal, ma dacz wini do skrzinki braczkiei dwa grossa, chibabi za chorobą albo iaką naglą potrzebą niemogl bicz przi zalomschei, gi tho powinowath szie bendzie obmowicz przed starschemi mistrzami.

§ 4. Item gdi znak albo czechę obesslią starszi mistrzowie, tedi szie maią ziscz do czechu wsithczi mistrzowie, a thakze tesz gdibi ktori vmarl mistrz albo mistrzowa albo dzieczię ktore mistrzowskie, a chocz tesz thowarzisz albo vczein, maią bicz wsithci mistrzowie gi thowarzisse thakze gi mistrzowe przi prowadzeniv cziala do grobu. Wszakze iednak gdibi vmarlo dzieczię mistrzowskie albo thowarzisz, niebendą powinowaczi wsithczi bicz przi prowadzeniv cziala do grobv, chiba z dobrei woly; a ktobi przi mistrzowskiem albo mistrzowei pogrzebie niebil, taki ma dacz do bracztwa dwa grossa, thakze tes gi przi zalomschei zmarlego mistrza albo mistrzowei ktobi niebil, przepadnie winę dwa grossa do skrzinki braczkiei. Alie gdibi thowarzisz ktori niebil, tedi szami miedzi sobą maią szie karacz thowarzisse wedle zwiczaiv dawnego.

§ 5. Item poslugi ti, ktore naliezą ku zazeganiv szwiecz w kosczielie gi tesz ku nosseniu przikriczia na mari, maią odprawowacz mlodszi mistrzowie thak sthelmaskiego iako kolodzieiskiego czechu; gdibi ktori omieskal, thedi ma dacz funth wosku do bracztwa na szwiecze.

§ 6. Item to tes ma bicz chowano w tich bracztwach albo rzemiesliech, iako po staremu zachowalo szie: stalmassi maią robicz ossobliwie swe rzemioslo a takiesz kolodzieie ossobliwie a niepospolu stalmastwo gi kolodzieistwo, dlia tego, abi tem porządniei gi liepiei kv potrzebom livczkiem kazdi swemu rzemieslu dossicz czinil.

§ 7. Item vczein kazdi stelmaskiego rzemiosla ma szie vczicz trzi liata, a gdi bendzie na rzemioslo prziymowan, tedi ma dacz do braczkiei skrzinki szescz grossi; a iesliszbi chczial przed tim miecz za wivczenie, tedi powinowath bendzie dacz do bracztwa zloti pieniędzi a ossobliwie ma na mistrze kolaczią sprawicz; alie czi, ktorzi szie rzemiosla kolodzieiskiego bendą vczicz, tedi niewięczey szie maią vczicz, iedno dwie lieczie, dawszi szescz grossi do bracztwa. A gdi szie wivczi ktori s nich, tedi ma bicz chowan za thowarzissa gi wedla iego vmiętnosczi ma mu mistrz placzicz na tidzien. Gdi tesz vczien dosluzi czassu szwego, ma mu dacz mistrz zloti, za ktori sprawi kolaczia.

§ 8. Item kazdi thowarzis ma szie obiczainie gi podcziwie zachowacz v mistrza, a gdibi mial odiscz od mistrza, przed tim ma dacz znacz dwie niedzieli. A gdibi iarmark bel albo ziazd krola iego milosczi albo sziem (s) walni, niemoze odstacz od mistrza iedno czterzi niedzielie przedtem. A thakze ma bicz rozumiano, ze po iarmarku albo wiyechaniu krolia iego milosczi albo tesz po szeimie stere niedzielie ma odstacz, wiyawszi to, gdibi mial prziczini slussne mistrz do niego, zebi go niechczial chowacz, albo tesz takze thowarzisz, wsakze iednak nie na liada iakie plone prziczini ma szie to stacz, alie

azebi bilo to vznano przesz wsithki mistrze. A gdibi ktori thowarzisz nad tę vstawę odstal od mistrza, thakiego thowarzissa zaden mistrz nyma prziymowacz gi do ginich miast albo miasteczek maią za nyem pissacz, abi niebil chowan, asbi mistrzowi za to dossicz vczinil, prze tę przicziną, ze mistrzowie spuscziwszi szie na thowarzisse, tei roboczie, czo szie obowięzą livdzom, dossicz z vtratą swą nie będą mocz vczinicz.

§ 9. Item to tez bendą miecz w moczi mistrzowie, ze kazdemu vczniowi po wivczeniv maią dacz przezwiska alie thakowe, ktorebi bile vczciwe a nie ku posmiewisku, bo thakowe ktorebi beli ku poszmiewisku, niemaią bicz chowane. Alie thowarzisse bendą dawacz przezwiska thowarzissom tem, ktorzibi z inich miast prziwędrowali wiyawszi z Livblina, ktorem niebędą winni dawacz drugich przezwisk. A takze tes Krakowskich przemiankow oni niebędą mocz odmieniacz, a thowarzisse za przemianki bendą bracz po trzi grosse.

§ 10. Item gdibi ktori towarzis zlie szie v mistrza zachowal albo wistępku nieuczcziwego albo tes czego nieprzistoinego dopusczil szie, taki ma bicz karan od mistrzow winami nieodpusczonemi. A gdibi odschedl za wistępek swoi dossicz nievcziniwszi, za takie ma bicz pissano, abi niebil prziymowan, asbi dossicz vczinil tam gdzie szie przewinil.

§ 11. Item gdi ktori towarzisz za vmiętnosczią swoią bendzie chczial mistrzem zostacz, taki kazdi ma czinicz stuki: stelmach bendzie powinowat vczinicz wassąg s krziniami y s kratami (?), ktori ma bicz tak porządnie vczinioni, ze niema bicz w niem nalieziona namnieisa przigana; thakze tes kolodziei ma vczinicz sterzi kola do ridwana kupieczkiego a dwie kola do wielkiego fvrmaniskiego wozu. Ktore stuki maią bicz przesz mistrze starse ogliądane ieslisbi dostatecznie beli vczinione. A gdi towarzisz stalmaski albo kolodzieiski dossicz stukom vczini, ma bicz prziięt za mistrza, alie powinowat będzie dacz do czechu osminasczie grossi gi tes prze mistrze kolaczią sprawicz. A takowi nowi mistrz niedalie iedno do roku bendzie mogl robicz rzemiosło bes zoni, tegoz roku bendzie powinowat poiącz zonę slubną a pierwei list od vrodzenia przyniescz, ktori list maiącz zarazem ma prziiącz mieiskie prawo.

§ 12. Item kiedi w czechu będa mistrzowie, zaden mistrz niema miecz przi sobie broni namnieisei ani tesz noza, a ktorikolwiek będzie mial sprawę, tedi ma vczcziwie postawszi sprawowacz rzecz swoię wziąwszi przizwolenie od starsich mistrzow; ktoribi szie nievczcziwie zachowal, ten przepadnie winę do bracztwa trzi grosse.

§ 13. Item mistrzowie wsitczi maią szie pospolu sanowacz gi czczicz ani ieden drugiego w oczi albo bes oczi nima lzicz albo szromoczicz; a gdibi ktori takowi bel przeswiaczon, ma bicz karani winą szesczią funtow do bracztwa.

§ 14. Item mistrzowie nimaią od sziebie odwabiacz czeliadzi ani obietniczami ani dari ani zadną rzeczą; a ktoribi bel przeswiaczon gi pokonan w tem, taki ma bicz karan winą dwiema funtoma wosku do bracztwa. Wsakze gdibi ktoremu mistrzowi potrzeba bela pilna a nimialbi zadnego towarzissa a drugi mialbi dwa towarzisse, tedi on mistrz gdibi tego ządal v starsich, powinowath mu bendzie spusczicz iednego towarzissa, ktorego bendzie chczial pusczicz ten mistrz, czo ma dwv.

§ 15. Item zadni mistrz niema chowacz więczei czeliadzi iedno dwv a trzeciego vcznia wiyąwszi to gdziebi slussna bela prziczina, tho iest abi mial barzo potrzebną gi pilną robotę iako krolia iego milosczi albo miasta tego, albo tes ieslizebi . . . walkę zasla potrzeba, tedi na ti czassi bendzie mogl towarzissow gi vczniow tak wielie chowacz, giliebi potrzeba iego niesla, wszakze takową potrzebę swoię powinowat będzie wlozicz na mistrze starse gi od nich dozwolienie wziącz.

§ 16. Item ktobi szie chczial z inego miasta dla stelmastwa albo kolodzieistwa przeniescz, takowi ma stukom wissei opissanem dossicz czinicz gi tes gine wsitki powinowatosczi, ktore mistrzowie zostaiącz mistrzmi czinią, ma wipelnicz; a gdi wipelni, tedi tes ma bicz za mistrza iako gi gini poczitani.

§ 17. Item abi w roboczie stalmaskiei albo kolodzieiskiei iakie ossukanie livdziom niebelo, powinowaczi bendą starsi mistrzowie kazde sterzi niedzielie v wsitkich mistrzow roboti ogliędowacz, a gdibi ktora robota niebela warowna, takiego mistrza maią karacz winą trzech funtow wosku a robotę niewarowną maią dacz skazicz.

§ 18. Item na kazde suchednie bendą powinowaczi mistrzowie klascz do skrzinki po grossu iednemu a towarzisse po polgrosku, s ktorich pieniędzi zbroię ku potrzebie mieiskiei, hakownicze, russnicze gi potrzebi ku prziyazdu krolia iego milosczi albo takze mieiskie powinowaczi bendą sprawowacz tak daliecze, iako nawięczei pieniędzi moze stawacz, wkladaiącz tes w to wini, czo bendą bracz.

§ 19. Item gdibi przipusczono albo prziwieziono drzewo tak kv roboczie stelmaskiei iako tesz gi kolodzieiskiei, nima zaden mistrz do Kazimierza albo na Kleparz albo tesz za broni Krakowskie zabiegacz zakupuiącz ie na szię przed ginemi mistrzami, alie porządnie besz vbiegania to, czo potrzeba iest drzewa ku roboczie iego, ma kupicz. A gdibi drugi mistrz zastal go targuiącz a potrzebowal takiego drzewa, tedi ma go ku polowiczy przipusczicz, ieszlis za nie zapłaczi.

§ 20. Item od swiętego Michala do Wstępnei srodi maią dawacz po trzi razi czeliadzi iescz, a czeliadz powinowata będzie o dziessiątei godzinie rano wstacz a do wtorei w nocz robicz; alie od Stępnei srodi do swiętego Michala tedi bendą winni sterzi razi dawacz czeliadzi iescz, a czeliadz bendzie winna kiedi dzien mali wstacz a asz do wybianei godzini robicz. Gdziebi ktori towarzis albo pozniei nisz opissano iest, omieskal wstacz, albo tesz richliei robicz przestal, takowi ma bicz karan winą sterech grossi do skrzinki braczkiei; takze tes gdibi mistrz nani tego nieopowiedzial, ma bicz szesczią grossi wini karan.

Quocirca supplicationi consiliariorum nostrorum benigne annuentes, superius recensitos articulos in omnibus conditionibus et clausulis approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes eos robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere, in quantum legi diuino, iuri nostro regio et communi nihil derogarent. Quia vero carpentarij et rotifices ciuitatis nostrae Cracouiensis quaeruntur, se ideo non parua iactura et dispendio affici, quod cum ipsi et nostras regias et ciuitatis Cracouiensis contributiones aliaque onera ciuium ferre cogantur, tamen externorum oppidorum et villarum homines

currus atque rotas tam tempore nundinarum, quam extra nundinas in ciuitatem Cracouiensem et extra portam Nouam Cracouiensem libere adducere consueuisse, quare statuimus, ne cuiquam hominum ex oppidis et villis externis ad ciuitatem Cracouiensem et extra portam Nouam currus quosuis et rotas pro nundinis vel extra nundinas aduehere liceat sub ammissione eiusmodi curruum et rotarum, neve insuper instrumenta viminea vulgo *kosse* appellata, ad artificium carpentariorum pertinentia, propolae et reuenditores diuendendi causa coemant, praeterquam carpentarij Cracouienses sub ammissione eorundem instrumentorum vimineorum: exceptis hominibus, qui illa ad propriam necessitatem et non ad diuendendum emerunt. Quiquidem currus et rotae ex alijs oppidis et villis aduectae seu etiam memorata instrumenta viminea per propolas coempta, per carpentarios et rotifices Cracouienses cum auxilio officij ciuilis Cracouiensis irremissibiliter accipiendi et diuenditi in vsus hospitalium et pauperum conuertendi sunt. Quare vobis famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis praesentibus et qui pro tempore fuerint, mandamus, vt carpentarios et rotifices Cracouienses in hac concessione nostra manuteneatis et defendatis atque ex officio suo contra eos, qui vel ex alijs oppidis et villis currus et rotas modo praemisso aduexerint vel instrumenta viminea coemerint, auxilia sua eis praebeatis. Pro gratia nostra et debito suo secus non facturi. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum subappensum est. Datum in conuentione generali Piotrcouiensi feria quinta ante dominicam Misericordiae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, regni vero nostri vigesimo sexto. — Ioannes Ocieski r. P. canc. spt. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino regni Poloniae cancellarij, generalis Cracouiensis, Sandecensis, Olstinensis capitanei, succamerarij Cracouiensis.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu stelmachów Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku znacznie uszkodzoną, zawieszoną na sznurku z białego, różowego, zielonego i fioletowego jedwabiu.

491. 1555. die 2. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae senatus consultum de tabernis pultariorum Cracoviensium ratum facit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dvx Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque etc. dominus et haeres, significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia exhibita est nobis per certos consiliarios nostros nomine pultificum ciuitatis nostrae Cracouiensis ex actis famatorum consulum ciuitatis prefatae Cracouiensis inscriptio, sigillo ipsorum nulla in parte suspecto, communita, in papiro descripta, ordinationem super sortitione institarum praefati contubernij pultificum in se continens, supplicatumque est nobis per eosdem consiliarios nostros, vt praefatam ordinationem ratam et gratam habere, authoritateque nostra confirmare

dignaremur. Cuius tenor sequitur et est talis: Actum feria secunda post sancti Valentini, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto. Domini consules vocatis tam senioribus quam etiam tota fraternitate pultariorum in et cum eorundem omnium praesentia consensuque sanxerunt, vt a modo singulis anni qvartalibus inter eosdem pultarios fiant sortitiones super illorum institis more aliorum contuberniorum, idque aequaliter cuilibet tam diuiti quam pauperi, prout sors ceciderit. Quae quidem huiusmodi sanctio obseruari debet sub mulcta dominis consulibus luenda. Ex actis dominorum consulum Cracouiensium. Nos itaque Sigismundus Augustus rex prefatus animaduertentes prefatam constitutionem ad bonum ordinem contubernij prefati pultariorum aequalitatemque conseruandam pertinere, supplicationi consiliariorum nostrorum pro eodem contubernio ad nos factae, annuimus ordinationemque praefatam authoritate nostra regia in omnibus articulis, punctis et clausulis approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes eam robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Harum testimonio literarum, quibus in fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum in conuentione generali Piothrcouiensi feria quinta ipso die sancti Sigismundi, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, regni vero nostri anno vigesimo sexto. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sp. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieschino r. P. cancellarij, generalis Cracouiensis, Sandecensis, Olstinensis capitanei, succamerarij Cracouiensis.

Dokument pargaminowy, od rdzy nieco uszkodzony, przechowany jest w cechu krupników Krakowskich. Pieczęć wraz z paskiem pargaminowym oderwana.

492. 1555. die 4. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae numerum tabernarum pistoriarum Casimiriensium auget.

Sigismundus Augustus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Mazoviae, Samogithiae etc. dominus et haeres. Generoso Ioanni Bonar de Balicze castellano Chelmensi, magno procuratori Cracouiensi, Scepusiensi, Rabstinensique capitaneo, fideli dilecto, in absentia eius viceprocuratori ac famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Kasimiriensis graciam regiam. Generose et famati fideles dilecti! Adiunximus literis priuilegij nostri pistoribus ciuitatis nostrae Kasimiriensis ad sedecem cameras pro venum exponendis panibus extructas, quinque insuper cameras, quattuor iussu diui parentis nostri a magnifico olim Seuerino Bonar castellano Sądecensi, magno procuratore Craccouiensi antea edificatas, quintam vero de nouo edificandam, quam quidem volumus, vt fidelitates vestrae honesto Ioanni pistori genero Thomae Mrziglod, tanquam in opificio pistorum edocto, iure et consuetudine aliarum camerarum conferent, committimusque fidelitatibus vestris, vt locum alijs cameris vicinum et contiguum, in quo aedificari debeat, designent. Facturae pro offitio suo. Datum in conuentione generali Piotrkouiensi, sabbato festi sancti Floriani, anno Domini millesimo

quingentesimo quinquagesimo quinto, regni nostri vigesimo sexto. — Ex propria sacrae regiae maiestatis commissione.

Acta Consul. Casimir. 758, str. 713.

493. 1556. die 27. m. Februarii, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae Mathiam Hispanum magistrum artis sellariae declarat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, totius Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis, quorum interest, vniuersis, quod cum honestum Mathiam Hispanum non ita pridem pro seruitore nostro suscepissemus eumque magistrum conficiendorum ephipiorum ad stabulum nostrum renunciassemus, socij uero artis eiusdem apud eum laborare nollent propterea, quod de eo illis non constabat, nec ipse Mathias aduena hic existens, probare id eis ad praesens potuit, fueritne pro more et consuetudine in arte hac ephipiaria eruditus et legitime edito artis sue specimine magister creatus: quamobrem nos quandoquidem artem et industriam suam ipse Mathias Hispanus nobis satis dextere, complura nobis ipsis laborando probauerit, eum pro uero et legitimo magistro et seruitore nostro renunciamus ac ab omnibus hominibus haberi ubique volumus, dantes illi plenam ac omnimodam facultatem artem ipsam tam pro nostro, quam quorumuis aliorum hominum usu exercendi, socios fouendi, discipulos erudiendi et alia queuis eius artis officia peragendi, sociis uero et discipulis eiusdem, qui apud eum laborabunt et erudientur nihil obesse debere aut estimationi eorum nocere posse declaramus, verum eos eque bonos ac honestos, quam eos, qui apud legitimos Cracouienses aut aliarum ciuitatum regni nostri magistros laborauerint et eruditi fuerint, futuros authoritate nostra regia pronunciamus. In cuius rei fidem et firmius testimonium sigillum nostrum praesentibus appendi iussimus. Datum Vilnae vigesima septima die mensis Februarij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto, regni vero nostri anno vigesimo septimo. — Ioannes Przerempskj r. P. vicecancellarius spt. — Relatio reuerendi Ioannis de Przeramb regni Poloniae vicecancellarii ac Gnesnensis, Cracouiensisque praepositi.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu rymarzy Krakowskich. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

494. 1556. die 16. m. Aprilis, Casimiriae.

Senatus consultum de tabernis figulorum Casimiriensium.

Actum feria quinta post dominicam Conductus Paschae. — Domini consules commodo reipublice consulentes, dederunt institas ollificas magistris

artificij ollificum iuxta sortes illis datas, nempe Georgio primam acialem a praetorio iacentem, secundam Stanislao Borowka, terciam Ioanni Purgal, quartam Alberto Swininoga, quintam Ioanni Phalinski, sextam Kosiczki, ex quibus singulis quartalibus anni per nouem gr. census ad praetorium, quam diu eas tenuerint, soluere tenebuntur. Quem censum seniores contubernij colligere et ad praetorium deponere debebunt.

Acta Cons. Casim. 758, str. 818.

495. 1557. die 7. m. Ianuarii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Vladislao II. rege Poloniae contubernio laniorum Cracoviensium anno 1393. impertitum, ratum facit. (Feria quinta postridie festi Trium Regum).

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich. Pieczęć oderwana. Zatwierdzony powyższym dokumentem przywilej Władysława Jagieły z r. 1393, ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 79.

496. 1557. die 15. m. Ianuarii, Cracoviae.

Statuta contubernii bursificum, crumenariorum et tinctorum Cracoviensium.

Wir bürgermeister vnnd rattherren der stadt Krakaw lassen jedenn vnnd allenn offentlich mitt diesem bericht künnd vnnd zu wissen thuen. Nachdem wir versamlet wegen der gerichtshandel vnnd dem gemeinen nutz zu guth, fur vns furgetrethen sind die erbarn vnd vorsichtigenn burger vndt meister sampt der gantzer zech der hantwerger taschner, beutler vndt der ferber zeche zugleich, wie wol ein igliche handtwerck mit vnterscheidt zwischen einander, aber es begreifft inn sich eine zeche zu sein, sindt derwegen fur komenn vnd vns furgestelleth zu schreibenn etliche artickel, vndt thuen durch vnsere vorfahren fur hundert vnd vierzig jahren, die ihnen gegeben vndt zugelassen sinnd worden, auch von vns gefordert, also damit ihnen solches mochte von vns gestercket vnd gemehret werdenn. Wir aber damit solchem bithen vnd ihren begerungen gnug geschege, fur vns die einsetzungen vnd der altenn handel furgenomen, da es wir fur guth angesehen habenn, daz nicht zum verterbung sundern zum vermehrung vnd nutze dem gemeinen man vnd der gantzen stadt sampt ihrer zeche zu ehren gereichen möchte (dis gethan), weil ihn der zeit durch ihren zanck, hader vnd vneinigkeit, welches sie selber vnter andere zechen angerichtet haben, nach ihrem rath vnd guthduncken haben wir zusamen beschreiben vndt einlegen lassen, idoch war vnser ratherrn einmuthiger willen nicht hinden gesetzt worden, das wir solches auff ein newes mit der stadt petschir vndt mit einem mochtigen decret bestetiget haben ein langwirender zeit zu halten, nachmals so

sich werden wol verhalten gegen vns als gegen den ratherrn vnseren nachfahren der stadt Krokaw, verheisen wir ihnen solch folmacht, artickel vnd handel nach billicher sach vernewrenn vnd auff ein newes stellen.

§ 1. Erstlich wenn ein junger oder ein loniünger um eine handtwerck wie oben gemeldt sich (einlassen vnd begeben wil), so sol er nach verschidung viehr jahren, wenn ehr aufgelernet hat, ein gantzes jahr wandern, damit er wz versuchet vnd sich mithler zeit brauchen liesse. So er wider keme vnd wolte alhie bey Krocke ein einwohner sein vnd bleibenn, so mus er erstlich seinen geburtsbrieff beweisen, darnach daz burgerrecht annemen vnd die stucke desselben handtwercks, wie vndten beschriben sindt, wird mit eigener hand thuen vnd ausrichten.

§ 2. Wo er ein taschner sein wirdt, so fördert von ihm die zeche, das er die 4 stuck ausmachen sol: erstlich ein rauche tasche mit behrem gesicht, es sey auff beste als sein kan, vnd die beutel mit seyden ausnehn, auff dem angrieff sol gedupelt sein; das andre stuck thurcka sol mit leder vntergelegt werden, der deckel ausgeschnithen vnd mit schöner karteik vnter gefuthert, der zeig sol mit rother seidenfaden aussgenet werden vnd der deckel sol geneht werden öben an mit seiden; das drithe stuck ein schwartzer gericht, das der fliegel mit dem teckel aws einen stucke geschnithen werde vnnd auff den seiten daz die puckel ausgehnet wurdenn; daz virdte stuck ein Litawnische tasche aus einem rothen Lytawnischen leder mit seiden ausgeneht vnd der bodem sol mit dem bedth (?) auss einem stuck rausschneidenn.

§ 3. Was darnach anlangende der beutler stuck, welcher sindt 4: daz erste stuck ein schwedler halb gebogen von guthen rothen semisch mit bodem auff einer seyten vnd forn mit drey auffgeschlagenen beutel, vnter dem forbogen vnd zwischen den beutlichen sollen schöne leustlichen sein vnd oben auff den forbogen sol ein feiner mund ausgemacht werden, vnd hinden auff der anderen seiten von einem stuck drey beutel, vnd der mund fein zirlich ausgestreckt vnd die beutel weit nicht enge gemacht sollen werden vnd alle falder bey den beutel vnd munden fein gewindt mit einer geferbeten seyden. Das ander stuck ein beutel, 12 zeilicht von 6 beutel, vnd die 12 zeilen sollen fein von der seyden gestrickt werden, vnd oben auff den zugkrimen sollen hengenn zwey 6 zeilichte beutel, auch der henckel sol fein mit seiden ausgenet, vber dem henckel sol auff das meisterlichste ein knupff gestrickt werden, eben also auch vndten die kronlein mit goldttaffell. Das drithe stuck ein altfrenckischer Krokischer gefaldter beutell auff ein igliche seite zu einem beutel auff ihm vnd vber ihm heibel nöther vnd oben vnd innwenig das er mit dem besten semisch gefuthert werde, vnd nicht enge sonder wol breit, vnd allen den auff der seiten gewindt mit goldttaffel, bey diesem beutel sol auch der henckel vnd der knopff fein gemacht vnd ausgenet werden, der auch zu diesem stucke gehoret, die strempffen von roten semisch mit goldt vndergefuthert vnd gesthrickt. Das 4 stuck sol sein ein par gedupelt henschken aus einem stuck wol geschnithen vnd gehnet sol werden, daz die nehten ihnwendig weren, damit mans nicht sehe, idoch sol oben auff allermeisterlichste als sein möchte ausgenet werden.

§ 4. Was angehörende handtwerger der frawtaschnerstuck, sindt ihr drey: erstlich dreyschlegicht frawtassche aus golde ausgerusssen mit einem

beutelchin, drey leistlichen sollen gemacht werdenn vonn goldtstucke, strempfen von guther seyden, bey den strempfen knupffe von goldseydennfaden, vnd der teckel auff der tasche von goldttaffel, darauff sternen mit seiden ausgeneht, auch der teckel sol zugleich gerissen werden; zum ander ist ein frawtasche klerzlich weisse gemacht von dreyen obern stucken der deckel mit goldtstucke belegt vnd acht knupffe sollen sein von goldthseidenfaden vnd die strimpffen von pfuwe seyden; das drithe stuck wird drey beutlicht gemacht werden, der deckel sol sein fein auszgeschlagen von goldttaffel auff einen bawmart die beitel mit seiden auszgehnet, strempffen von rothen semisch geduppelt vnd die knopffen bei den strempfen von goldttaffel.

§ 5. Was betruffende der ferber handtwerk, sind 12 stuck: daz erste ein leder sol er fein gelb ferbenn auff schmerfel weisze; das ander sol fewergelb geferbet werden; das 3. wol grun sey solle; das vierde sol geferbet auff papogayfarbe; das fwnfte leder sol schwartz blaw geferbet; das 6. gar blaw; das 7. klar blaw; das 8. tunckel blaw; das 9. gar wol graw; das 10. scheckicht; das 11. roth, das 12. kalbenfarbe vnd alzumal auff schmerfel mit zweyerley einmachungen der farben. Einn iglicher ferber sol ihm ein schrawbstecken bei dem schloszer oder beym zirckelschmidt, das er gar gladt wurde, machen vnd beraten lassen vnd fein ausfeilen, damit er die senckel darauff beschlegt, auff das die beschlagenen senckel gleich ein wurde als das ander, wie man inn der stadt Berling pfleget die senckel zu beschlagen, auff das solche stucke allen meistern gefelleten vnd desto grundtlicher weren, auch das die farbe nicht von sich pflecken auff dem leder gebeth vnd das ein iglich farb wol gemacht vnd gerieben wurde, damit sie nicht staubt.

§ 6. Welche nu diese stucke aller oben obgemelten handtwercksleuten das sie sollen so gemacht vnd bewiesen werdenn, auff das einem iglichen eltsten zusampt den brudern einer iglichen handtwercks diese alle stucke wol gefulleten vnd fur guthe gemachte stucke von eltesten vnd brudern angenomen werdenn.

§ 7. Der meistern sohnen vnd der meistern tochter vnd die witwen sollen von den stucken (wie oben beschrieben) frey vnd ledig werden.

§ 8. Ein jeglich handtwerck iedes iahres sol ihn zwischen den beyszesern am tisch, als nemlich aus den meistern einen eltesten auslesen vnd erwelen. Dieser meister sol zumal mit dem gesellen versehen werden, obgleich nur einer geselle vorhanden were, vnd wenn ein gesellen ihm von dem eltesten vrlawb nemete, so sol ein ander geselle auff seine stelle von jungen meister von der werckstadt weggenomen wurden; vnnd so sich begebe, daz vnter des ein geselle wer, der arbeit lehdig wer, so sol man ihn an seinen ort dem jungen meistern nachlassen. Vnd waz belanget der andern geseln, die gewandert komen oder auff der stelle sind, das man einem iglichen vnter ihnen nach der zechenregister die arbeit suchen sol; wenn nu ein iglicher meister einen geselen haben wirdt vnd der gesellen zu vil sein werden, so wird dem eltesten meister frey vnd zugellasenn zweenn gesellen zu halten.

§ 9. Item ein ieglicher krancker vndt notwendiger meister auch ein witwe sollen billich mit einem gesellen werdenn versehet, ob er gleich der geselle beym jungen meister arbeit hethe, so sol er aus seinem stuel wegk

genomen wurden; so sich ein geselle vnter des trifft, so sol er gleich wol mit ihm versehet wurden.

§ 10. Item gehorsamkeit zwischen den jungen meistern gegen den eltesten sol geleistet werden; wenn aber die eltesten vnter der koniglicher straffen vmbgehen lassen, vnd welcher sich nicht darstellet, wird gestrafft vmb ein fierding, wenn aber vnter der herrnstraffe angezeiget wirdt vnd so er sich nit verfuget, vorfellet 6 gr.

§ 11. Item wenn sich die eltesten inn die zeche versamlen ansagen lassen, vnd wer nicht kompt, gibt 1 gr. zur straffe.

§ 12. Item wen sich ein meister mit dem andern, es sey wo es wil, zancket, aber wo sich einer auff den andern vnbillicher weise hinzugt, es sey mit schildtwordten aber sust mit der tat, vnd so sol (s) er furgebracht wirdt, verlieret 12 gr. der zechen straffe zum harnisch; eben also die schmeterweiber so welche vberwiesen wirdt, wirdt gestrafft vmb 6 gr. zum harnisch, vnd so ihr man wolt sie inn dem niht vortrethen, so sol sie von den eltesten inn die straffe gegeben werden.

§ 13. Item wenn sich zutruge, das ein meister oder ein geselle einer den andern schmecheten oder sust mit worten oder thaten auf seine redlickeit vnd handwerck einer gegen dem anderm sich auffmacheten, den (s) der geschmehet vnd gescholden wirdt, sol er sich rechtfertigen vnd billichen von den eltesten lassen ohn alle widerwertigkeit, welche von seiner widerpart gebraucht werden, vnd diesz vbeltat wird gestrafft nach der eltesten gutdunckung vnd billichung.

§ 14. Item welcher meister ohne wichtiger vrsachen halben sich von der stadt wegruckt vnd daz er ein jahr ausen bliebe, so mus er auff new daz burgerrecht annemen vnd wider auff new sich inn die zeche begeben vnd einlassen.

§ 15. Item der zechen eltesten sollen bey ihren verschwerungen sollen guthe achtung geben auff die anderen meister, damit sie guthe bewehrete arbeit ausmacheten, denn mancher glaubet an fur guthe arbeit, do es doch nicht bewert ist; vnnd so mancher vberwissen wird, daz er mit seiner arbeit nicht bestehn kan, so sol solcher von einem gr. einen schilling der zechen zu straffen geben.

§ 16. Item ein jeder meister, der mit seinem thuen vnnd arbeit pfleget auff die marckt zu vereisen, so sol er diese seine arbeit den eltesten (oder denen, welchen solches thuen zu schawen befohlen ist) beweisen; so er disz nicht thuet, wird verfahlen einen stein der czechen wachs.

§ 17. Item das ein meister einer dem ander geseln aber einen jeden kauf nicht abgeheite vnd vberredete; welcher nu inn dem gefunden wirdt, sol gestrafft werdenn vmb zwey pfundt wachs der zechen, aber gleichwol ein solcher gesel ist entschuldiget.

§ 18. Item wenn ein geselle wer gewandert komen vnd daz er zuwor nicht wehr zu Krakaw gewesen, vnd auff der stelle hethe kein arbeit, so geburet denn eltesten, das man denselben geselln zwey wochenlon geben sol, vnd wo er ein stuckwerck arbeite, es sey nur bey welchem meister es wil, daselbest ist die werste nicht ledig vnd frey; aber wo ein lehriunge arbeit, daselbist ist die werste ledig von der arbeit.

§ 19. Item wenn ein meister nach dem meister inn die frembde schicken wil, so sol er sich zuuor bey den eltesten ansagen, vnd so der selbe meister zuuorn ein gesellen hethe, so sol er im vrlawb geben inn zwo wochen.

§ 20. Item das keiner magister winckelweise arbeiten sol lassen, vnd so ein zeugknis vber ihn wirdt komen, sol verfahlen 6 gr. so offt, als er dis gebrauchen wirdt.

§ 21. Item das einn jeder, er sey ein meister oder ein geselle, seines handtwerck wol wartete vnd warnehme, vnd an anderer leuten thuen vnd wesen nicht mangel haben; so er dis begehn wirdt, solcher wirdt vmb seine arbeit komen, darzu mus er inn die zeche ein furding zum harnisch geben.

§ 22. Item die eltesten sollen zusehen auff das die Krömer vnd die furkauffer aber die frembden leuten die arbeiten solcher gemelter handtwerger alhier zu Krakaw (ausgenomen wen jarmarckt ist) nicht verkauffen, auch das man den Krömern die arbeit vmb billich gelt nachlassen sol.

§ 23. Item wenn einer bey meisters oder bey meistern begrebnis nicht were, wird zu straff geben einen gr. vnd so ein man sampt dem weibe nicht keme, wird gestrafft vmb zwey groschen. Eben also auff die seelmesse. Auch das alle fur dem hause, wo der leib liget, ordentlich stehen bleibenn vnd warteten, bis man den leib wird tragen; vnd so ein geselle sturbet oder ein kind, wird herbey nicht komen, wird einhalten groschen zur straffe geben.

§ 24. Item auff ein iegliches quartal wird ein jeder meister pflegen inn die zeche ein gr. zugeben vnd der gesel ein halben groschen.

§ 25. Letzlich alle irthümb vnnd fehl, so sich zwischen den meistern als zwischen den gesellen befinden vnnd begebenn etc. das die eltesten nach ihrer billigung zu straffen wurden wissen.

Vnnd wegen besseren zeugnis vnnd gleuben, haben wir diesen viererley zechen vnderm fürhang vnserer petschier solch vollmacht vnnd decret gegeben vnnd zugelassen. Gegeben Krakaw den freytag fur sant Agnetis inn tawsendt funfhundert sieben funfczigsten iahr.

Kopija niepoświadczona spisana w formie zeszytu in folio na papierze, którego znak wodny rok 1584 wskazuje, przechowana w moim zbiorze. Czy mamy przed sobą tekst oryginału lub też tylko niemieckie tłumaczenie, trudno oznaczyć. W tym czasie ordynacyje cechowe wydawane bywały tylko w języku łacińskim lub polskim, niemieckie zapiski z tego czasu nawet w księgaeh radzieckich są rzadkością. Być jednak może, iż rzemieślnicy tego cechu, snać przeważnie Niemcy, skoro się na berlińskie zwyczaje powołują (§. 5), dla licznych wyrazów technicznych, których na język polski lub łaciński przetłumaczyć nie umieli, dali sobie statut w języku niemieckim napisać. Zwracam w tej mierze uwagę na statut łaciński sukienników i kapeluszników Kazimirskich z r. 1546 (N. 449 niniejszego zbioru), do którego jeden artykuł dodano w języku polskim z tego właśnie powodu, iż zawartych w nim wyrazów technicznych nie umiano na łacińskie przełożyć.

497. 1557. die 1. m. Iulii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter magistros et socios contubernii papyrificum Cracoviensium litem dirimens.

Feria quinta vigilia Visitationis s. Mariae. — Orta controuersia inter magistros et socios papirificum occasione laborum, qui vltra absolutum ope-

ris diurni pensum alias *tagkwerck* a socijs amplius fieri solent, tandem personaliter hic coram officio consulari constituti infraenumerati papirificum socij: Georgius Gebfart, Blasius Raschick, Benedictus Lyszinger, Melchior Berscz, Stanislaus Behm, Albertus Laweczkj, Augustinus Nickesz, Georgius Schynder, Paulus Szyber, Mathias Sczyesko, Ioannes Schainborn, Andreas Trepkowskj, Casper Arleth, Laurentius Calyna, Andreas Myller, Ianeck pyszarsz, Stanislaus Morauszowycz, Stanislaus Roman, Martinus Trunta, Blasius Gamrath, hij itaque omnes et singuli vnanimiter et palam libereque ac expressis verbis solenniter promiserunt, cauerunt ac sese sub artificij sui amissione obligauerunt et obstrinxerunt ad constanter obseruandas omnes et singulas eas infrascriptas conditiones et leges, ab eis vltro susceptas, nempe:

§ 1. Quod inprimis ipsi socij nullas constitutiones debent inter se condere facereque citra assensum et permissionem omnium magistrorum papirificum circum Cracouiam intra quattuor milliarium spacium molendina habentium.

§ 2. Item de huiusmodi rebus in alijs exteris regionibus et ditionibus nolunt neque quidquam debent obloqui et obtrectare. Si vero quis id attentare et facere auderet, idque de aliquo compertum foret, vt is, quando ob id sollicitaretur et moueretur, deberet ac cogeretur tum suis proprijs sumptibus huc Craccouiam venire sub amissione artificij ac sese iustificare de eo, ob quodcumque inculparetur.

§ 3. Item debent amotis omnibus mutuis conuicijs inuicem pacem inuiolabilem conseruare sub poena.

§ 4. Item ipsi socij consentiunt et permittere volunt absque vlla contradictione et renitentia, vt illis socijs, qui suis magistris vltra diurni laboris pensum alias *tagwerck* absolutum, adhuc amplius quid laborarent, liceret id eisdem facere et eiusmodi labores vltra absolutum diurni laboris pensum libere exercere pro eorum pecunijs, quas illis magister soluturus est. Id, quod socij alter alteri minime prohibere et praepedire debebunt.

§ 5. Item debent rursus omnes ad sua loca ire ad laborandum iuxta pristinum morem et statum in mutua concordia et dilectione, non amplius eiusmodi concitatam dissensionem et turbam recordando.

§ 6. Item magistri habere debent liberam facultatem ponendi et seruandi tot discipulos, quotcumque ipsorum cuilibet esset opus.

Acta Consul. Crac. 21, str. 224.

498. 1557. die 19. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii cultellifabrorum Cracoviensium.

Feria secunda ante festum s. Mariae Magdalenae. — Cum oborta esset controuersia inter magistros et sodales artem cultellifabrilem profitentes occasione laborum, qui per eosdem socios temere et cum summo magistrorum suorum damno intermittuntur, tandem personaliter coram officio consulari constituti infranominati eius artis cultellifabrorum socij, videlicet Iohannes

Semliczka etc.*) hij omnes et singuli vnanimiter, palam, libere, expressisque verbis solemniter promiserunt, cauerunt ac sese firmissime obstrinxerunt,

§ 1. quod posthac extra dies festiuos ordinarios, nullo die ab opere laboreque suo vacare seu feriari velint; siquidem hactenus postridie dominicae aut alterius festiuae diei raro ad solitos labores suos redire solebant, imo ex malae consuetudinis vicio nouas feriarum dies sibi addere consueuerant. Ab eiusmodi itaque prauo instituto et festiuorum dierum additamento praedicti omnes socij exnunc se continere velle promiserunt, quin singulis diebus operarijs et profestis se pensum operis diurni et consueti diligenter perfecturos obstrinxerunt, idque sub mulcta sex grossorum, ita, quod vigore huius ordinationis quicunque sociorum praesentium et post hoc futurorum extra diem solemnem vsitatum festiuum temere feriari ausus fuerit, is pro quolibet die feriato et pensum laboris sui perficere intermisso ac neglecto irremissibiliter tocies, quocies id committere ausus fuerit, officio consulari Craccouiensi sex grossorum mulctam pendere, effectualiterque persoluere tenebitur.

§ 2. Praeterea nulla noua et inusitata conuenticula socij habere, aut vllas nouas leges sibi condere facereque debebunt sub graui itidem poena officio succumbenda.

§ 3. Quae quidem dominorum constitutio vt firmius obseruari possit, iniunctum est eiusdem artificij cultellifabrorum magistris, ibidem personaliter astantibus, quod quisque magistrorum eiusmodi socium suum temere feriantem ac extra solemnia et vsitata festa laborare nolentem, officio consulari deferre ac denunctiare debeat, idque sub mulcta vnius sexagenae similiter officio consulari irremissibiliter succumbenda tociens, quociens socium suum feriantem subticere, supprimere vel dissimulare eum contigerit.

Id quod infranominati eius artificij magistri ibidem personaliter stantes, se fideliter et diligenter praestituros obstrinxerunt, videlicet etc.

Acta Cons. Crac. 21, str. 228.

499. 1558. die 8. m. Iunii, Casimiriae.

Senatus consultum de cerevisia coquenda.

Actum feria quarta post festum sanctae Trinitatis. — Zeswolenia spolnego slawnich panow radziecz, voythow, przisiesnikow y pospolstwa tak Kasimirskiego iako Stradomskiego tha sie vffala stala, zeby zadny s tich, ktorzi varzą piwo, nie podnieczal yedno dnya dziesiatego od onego dnya, ktorego podnieczal, a tho mayą poczacz od tego piatkv przislego. A ktori by sie vazil rychley varzicz nad thę vffale, then tak raicza, yako y ynszi miesczanin ma piecz grziwien vyny polozicz, any sie ich nygdi nievpominacz. A the vstawe maią dzierzecz tak dlvgo, poky by takiesz wszisczi na ratusz sedwsi sie ynaczey niepostanowily, nieskodzacz listowi krola iego mczi.

*) Tu następuje 37 przeważnie polskich nazwisk.

Acta Cons. Casimir. 759, str. 165.

Tażsama uchwała powtórzoną została następnie w latach 1559, 1560, 1561, 1564, 1569 z przemienieniem kary 5 grzywien na kamień wosku, i 1575. Acta Cons. Casim. 759, str. 578, 984, 1112, — 760, str. 706, — 761, str. 956, — 764 str. 507.

500. 1558. die 25. m. Augusti, in Krasnystaw.

Sigismundus Augustus rex Poloniae officialibus mandat, ne a laniis Clepardiensibus iniusta portoria exigant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Vniuersis et singulis theoloneorum quorumuis, pontalium, aggeralium aliarumque contributionum exactoribus et notarijs seu loca tenentibus, in regno et dominijs nostris commorantibus, syncere et fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Syncere et fideles dilecti! Venientes ad nos lanij nostri Clepardienses grauiter sunt questi, quod contra priuilegia et libertates ciuitati Clepardiensi et illorum contubernio a serenissimis olim antecessoribus nostris concessas et a nobis confirmatas, a bobus alijsque peccoribus ac peccudibus, quos in regno nostro ad mactandum in Clepardia pro vsu publico appulerint, thelonea, pontalia, aggeralia aliasque inconsuetas exactiones, dictas *brzezne* extorquant cum illorum graui praeiudicio ac damno non mediocri, insuper etiam, quotiescunque eiusmodi boues, peccora et peccudes ad mactandum pulerint, recognitiones ciuiles ab illis exigendo. Cum itaque aliam causam non uideamus, ob quam eiusmodi recognitiones ab eis exigi debeant, nisi quod detentiones euadendo sumptus maiores facere cogantur, mandamus synceritatibus et fidelitatibus vestris, omnino habere volentes, vt cum constiterit eosdem lanios esse ciuitatis nostrae Clepardiensis et ad mactandum boues, peccora et peccudes coemptas Clepardiam uersus pellere, sine vllis detentionibus ac etiam theloneorum, aggeralium, pontalium uel etiam *brzezne* dicto et aliarum contributionum exactionibus more laniorum Cracouiensium libere boues ac peccora eorum iter suum prosequi permittant permittique curent. Pro debito suo officio et gratia nostra secus facere non ausuri. Datum in Crasnisthaw feria quinta in crastino festi sancti Bartholomei apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, regni vero nostri anno vigesimo nono. — Ioannes Ocieski r. P. cancellarius mp. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Z potwierdzenia króla Augusta II z r. 1697, przechowanego w oryginale w cechu rzeźników Krakowskich.

501. 1558. die 7. m. Decembris, Petricoviae.

Statuta contubernii cultrariorum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, tam praesentibus, quam futuris, harum noticiam habituris./ Oblatos nobis esse articulos contubernij artificum cultellariorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, quorum alii ab anno Domini millesimo quadringentesimo decimo instituti sunt et per senatum ciuitatis confirmati, alii nouiter hoc anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo communi consensu seniorum contubernij conscripti et in contubernio promulgati, ad bonum regimen et integritatem contubernii eiusdem pertinentes, supplicatumque nobis fuisse, vt eos articulos authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur./ Quorum quidem articulorum tenor nostra lingua vernacula de verbo ad verbum sequitur et est talis:

W ymye Pana naschego Iesusa Christusa amen. Artikuły albo vsthawy rzęmiosla nozhowniczego y ych czechu w Crakowie, kthore ym od przesslei i ninieischei rady Crakowskiei są dane y thymtho listhem pothwirdzone we czwarthek pirwschi przed szwienthym Thomaschem apossthołem, liatha narodzenia Paniskiego thissiacznego cztheristhego i dziessianthego, pod pieczenczią radzieczką myastha przerzeczonego. Kthorich poczanthek i slowa thy są:

§ 1. Naprzod ktho mistrzem zosthacz chcze, ma naprzod miecz mieiskie prawo, przi thim dobri listh od rodu y swego dobrego zachowania a pothim sie do czechu wkupicz wiardunkiem, a ma bicz od misthrzow sprobowan y doszwiathschon, ieśli tho rzemięsło dobrze vmie, a zwłascza kowacz y szliaifowacz, aby ziemia i tho miastho dobremi nozhmi i czo kthemu przislussa i thakowymi misthrzami byla zawsche opathrzona.

§ 2. Thesz misthrzowie maią na kazdi thargowi dzieni nozhe y klinki ogliendowacz, czo iesth dobre, tho ma miecz swoie mieiscze i godnoscz, a czo iesth zle, tho ma bicz za swą niegodnosczią sthluczono i na sthrone odrzuczono, a thak sie thesz okolo nozhen zachowacz maią.

§ 3. Thesz komu bendzie poruczono nozhe, klinki albo y nozhny thakowe ogliendowacz; thak dlugo powinien thego dogliendacz, ass stharschi wibiorą ynego i tho pod przissięgą ma sprawowacz.

§ 4. Thesz sie przikazuie, aby dobre nozhny robiono z dobrego a wiprawnego rzemienia dobrze szitho, y mozhe ie kozhdi mistrz, kthory iedno chcze, robicz y przedawacz.

§ 5. Item raicze posthanowili y posthanawiaią y chczą, aby tho bilo thrzimano, yzhebi zaden mistrz bendacz na thym rzęmięsslie, sam na szie niekupowal cziprissowego i czindelinowego drzewa, alie kthorykolwiek czo kupi, thedi ma na sie y na wssithek czech kupicz, aby pothim tho drzewo miedzi sie rozdzielili, kthobi go pothrzebowal a zaplaczicz mogl. A kthobi

inaczei kupowal, a w thim sie sprawowal, thakowy miasthu przepadnie wierdunk, a do czechu dlia zbroie drugi wierdunk.

§ 6. Item moga nozhowniczi wsseliakie nozhe male y wielkie na kazdi dzieni rozhnie y thachrem przedawacz.

§ 7. Item nozowniczy obczi albo y kramarze niemaią prziwozicz na misthrze Krakowskie ani przedawacz thowaru inego rzemiosla okrom iarmarku; a ieslibi sie thego ważyl a obcze nozhe albo klinki bez iarmarku przi-wiezione, na uliczi albo na mosczie thak w Crakowie, w Kazimirzu, yako thess na Klieparzu albo na Sthradomiu przedawal, thakowemu thowar iesliz thessz po thandeczie, w bronach, po threcziech albo tess na kthoremkolwiek mieiszczu przedawany, ma bic vrzendem zamkowym albo thess i mieiskim zabran, kthorego dwie polowiczy na miastho obroczone a thrzeczia do czechu. Alie Krakowskich misthrzow nozhe mogą miesczanie w kramiech swich zawsse przedawacz.

§ 8. Item zaden niema ani mozhe nozhow nowich ani klinek na thandeczie przedawacz; a ieslibi sie kto thego dopusczyl, thakowy ma bicz przez slugi mieiskie na rathusz wzienth, a iemu wssitko pobrano, dwie czesczi na miasto, a thrzeczia do czechu dlia zbroie.

§ 9. Item niewiasthy ych, ktore na smatruzie siedzacz, zlie sie sprawuią albo sie swarzą laiacz sobie, yliekrocz sie thego ktora dopusczi, thilie razi powinna dacz winy cztery grosze do czechu dlia poprawienia zbroie czechowey.

§ 10. Item zaden misthrz thego rzemiosla niema czeliadzi dluzei chowacz iedno do thrzinastei niedzielie, pod winą dwu funthow wosku, wssakze tho z laską.

§ 11. Item ieslibi ktosskolwie bil obeslan albo na zhalomschą albo do czechu, a nieprzissedlbi, thedi thakowy przewini ieden grosch thilie, iliebykrocz tego się dopusczil.

§ 12. Item gdibi sie treffilo w pilnei sprawie iego krolewskiei miloszczi albo w mieiskiei pothrzebie yzebi czech obeslano, a ktobi nierichlo przissedl, then abi dal zamiesskanego ieden grossz.

§ 13. Item kthobi do zagaionego sandu czechowego, gdzie sie misthrzowie zchodzą, przissedl z iakową bronią albo z mieczem albo z nozem albo w gospodzie iaki swar poczal albo sie nieprzisthoinie sprawowal, thakowy ma bicz karan za iego wysthempkiem wierdunkiem.

§ 14. A ossobliwie panowie raicze tho vstawiaiam y chcza, abi bilo koniecznie zachowano y thrzimano: ieslibi ktory czechowy choczia mistrz, thowarzisz albo sluga ieden drugiemu czo niepoczczciwego, haniebnego, sromothnego przimowil, albo ieden drugiemu zlodzieisthwo zadal, albo czimkolwiek poczczciwosczi iego narussil, a then ktoribi bil od drugiego obrazon a pomowienim nieprzisthoinym osszwiadssilbi tho, thedi thakowe naganienie y pomowienie thakowy bendzie powinien przeczіw drugiemu, ktorego thak nievczczil, dowodzic liudzmi wiarigodnemi albo listhmi sthatecznimi pod pieczenczią miastha thego, gdzie sie tho sthalo, o czo iemu wine daie, albo na ktoremkolwiek mieiszczu thakowa rzecz sie sthoczila, a then kthorybi thak bil obwinion, themu niebendzie pothrzeba dlia swego vsprawiedliwienia y oczisczienia po listh ani po szwiadome swego narodu i zachowania chodzicz, alie

vkazawssi listh od swego vrodzaiu swego poczcziwego (s), kthory sam z sobą przyniosl, kiedi do miastha przywandrowal, then y thakowy od przerzeczonego naganienia i pomowienia ma bicz wolien thak dlugo, ass sthrona tha (czego Panie Bozhe vchoway), dostathecznem y prawdziwim dowodem nani tho przewiedzie y pokazhe. A ieslibi thego wiencz dostatecznie dowiescz i okazacz niemogl, then kthoryby czo thakowego wiodl na drugiego, thedi wedlie zdania y naliasku czechowego ma bicz karan.

Item drugie artikuly vsthawione przez Adama Popielawskiego y Aliexhego Wirzbiczkiego, na then czass stharssich we wssithkim czechu rzemiosla nozhowniczego y iednosthainie vchwalione od wssitkiego czechu y przienthe nieodmiennie we szrode po szwienthim Marku Ewangelisczie, roku thiszianczego pienczsethnego pienczdziesiantego ossmego.

§ 15. Item gdibi kto mistrzem czechowym zosthacz chczial, thakowe rzemieslo ma vmiecz dobrze, tho iesth kowacz, szliaiffowacz i okladacz, a thi niżei opisane szthuki bendzie powinien czinicz przi stharssich, iako credencz, dwa nozha kraieczkie, widelki, thessak, kuchenne przi nim thrzi nozhe, puzdro nozhow w czindelinie, rzeznicze dwa nozhe wielkie, podpaiskich nozhow puzdro oblozicz, a huffnich nozhow pienczdziesianth kowacz, netherlikow pienczdziesianth, podnetherlikow pienczdziesianth, zamerlikow pienczdziesianth, skripturalow pienczdziesianth, rzezakow thrzisthucznich pienczdziesianth, dwa klokowcza, rzezakow stho. Thakowe nozhe vkowane swą ręką, ma zbrussicz y oblozicz. Wssakze wsselki misthrzowicz y wdowa misthrzowa szthuk wisschei opisanich abi wolni byli.

§ 16. Item czo sie thicze colaciiei, kthore przed thim za przodkow nassich przi okazanyu szthuk bywaly, thy aby byly abrogowane y w niwecz obroczone, a miastho nakladu y vthrathy, abi tho wedlie naliassku stharssich y czechu zupelnego bylo na zbroie czechową y ynsse pothrzeby obroczono.

§ 17. Item ku pothrzebie czechowey maią vzhiwacz vrzendu zamkowego y mieiskiego, a tho dlia sthurarzow y ynich ych szkodnikow.

§ 18. Nakoniecz czokolwiekbi pozhitecznego pothim themu czechowi wedlia czassu i pothrzeby wynaleziono bicz moglo, tho wssithko dlia dobrego porzandku postanowicz miedzi sobą bendą mogly.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praefatus supplicationi praedictae vtpote iustae et legitimae clementer annuentes, articulos praefatos authoritate nostra regia approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus, decernentes eosdem in omnibus eorum clausulis, membris et particulis ab artificibus contubernij cultellarij ciuitatis nostrae Cracouiensis semper obseruari et robur perpetuae, immotae et inuiolatae firmitatis apud eos obtinere debere. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum infra est appensum. Datum Petricouiae in conuentione regni nostri generali, feria quarta postridie festi sancti Nicolai, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, regni vero nostri vigesimo nono. Praesentibus ibidem reuerendis in Christo patribus, dominis Andrea Zebrzydowsky Crackouiensi, Iacobo Vchansky Iuniwladislauiensi, Andrea Nosskowski Plocensi, Ioanne de Przeramb Chelmensi ecclesiarum episcopis et regni Poloniae vicecancellario, necnon magnificis, generosis et venerabilibus Ioanne in Tharnow castellano Cracouiensi, exercituum regni nostri supraemo, Sthriensi, Lubaczouiensique,

Stanislao in Thencin, comitibus, Cracouiensi, Lublinensi, Belzensi, Vrzandouiensique, Martino a Zborow Poznaniensi, Schidlouiensi, Odolianouiensi, Sthobnicensique, Spitkone Iordan de Zakliczin et in Melsthin Sandomiriensi, Przemisliensi, Camionacensique, Andrea de Kosczielecz Calissiensi, [Bydgostiensi, Pyzdrenssique,] Ianussio de eadem Kosczielecz Siradiensi, Maioris Poloniae generali, Naklensique, Bartholomeo Zebrzidowski Brzestensi, Dibouiensique, Ioanne de Sluzhewo Inowladislauiensi, Ioanne de Mielecz Podoliae, [supremo regni nostri] marschalco ac [Samboriensi,] Chmielnicensi, Grodecensique, Andrea [in Thenczin] comite, Lublinensi, [Szniathinensi, Rohatinen]-sique, Stanislao [Lawski] de Sthrzegoczin Masouiae et [vicesgerenti], Andrea [Szieprski de Gulczewo] Rauensi, [palatinis, Plocensique, Ioanne] Christophero in Tharnow comite, Woinicensi ac Sandomiriensi, Nicolao Thrzebuchowski Gneznensi, succamerario nostro ac Brzestensi, [Lelowiensi], Rogozhnensique, Andrea Dembowski Belzensi ac Rubieschouiensi, Adamo Wilkanowski [Plocensi et] Cziechanouiensi, Ioanne Luthomirski Rauensi et curiae nostrae thezaurario, Lanciciensi, Radomiensique, Valentino Dembieniski Sandecensi, Chenczinensi, Czorstinensique, Sebestiano Mielieczki Visliciensi, Ioanne Thomiczki Rogoznensi, Stanislao de Tharnow Zauichostensi, regni nostri thezaurario ac Siradiensi, Krzeschouiensi, Osthrzessouiensique, Ioanne Szirakowski Landensi, curiae nostrae referendario ac Przedecensi, Alberto Stharzechowski Premisliensi, Nicolao Luthomirski Czechouiensi, Stanislao Wolski Brzezinensi, Krzepicensi, Brzeznicensique, Nicolao Lanczki, Stanislao Gomolinski Spiczimiriensi, Valentino Nadarziniski Visnensi, Arnolpho Vchaniski Racziaznensi et Vischegradiensi, Paulo Garwaski Szieprcensi, Francisco Russoczki Visschegradiensi, Stanislao Lyessniowolski Cziechanouiensi ac Rozhanensi, Makouiensique castellanis et capitaneis, Ioanne de Oczieschino regni nostri cancellario, Cracouiensi generali ac Osswienczimensi, Zathoriensi, Sandecensi, Olsthinensique capitaneo, succamerario Cracouiensi, Philippo Padniewski archidiacono, Stanislao Karnkowski canonico Gneznensi, curiae nostrae referendario, Raphaele Wargawski praeposito ac thezauri nostri notario, Alberto Stharozrebski cantore, Petro Misskowski scholastico Cracouiensibus, Adamo Konarski praeposito Poznaniensi, Stanislao de Liathalicze Iuniwladislauiensi, Schlochouiensique capitaneo, Ioanne Derssniak succamerario Leopoliensi, Stanislao Wapowski, secretariis nostris et aliis complicibus (s) dignitariis, officialibus et aulicis nostris, testibus circa praemissa fidedignis, syncere et fidelibus nobis dilectis. Datum per manus eiusdem magnifici Ioannis de Ocziessino regni nostri cancellarij ac Oszwienczimiensis, Zathoriensis, Sandecensis, Olsthinensisque capitanei, succamerarij terrae Cracouiensis, syncere nobis grateque dilecti. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relacio magnifici Ioannis de Ocziessino regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis ac Osswienczimensis, Zathoriensis, Zandecensis, Olsthinensisque capitanei, succamerarij Cracouiensis.

Dokument pargaminowy, bardzo spłowiały. Na sznurku z białego, różowego, żółtego i zielonego jedwabiu wisi większa pieczęć koronna z czerwonego wosku. W rękopisie Akademii Umiejętności w Krakowie N. 175, z daru po ś. p. Wincentym Smoniewskim znajduje się współczesna kopija powyższego przywileju, z której nieczytelne miejsca oryginału uzupełnione zostały.

502. 1558. die 9. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio serrificum, calcarificum et pangraceronum Cracoviensium.

Feria sexta postridie festi Conceptionis s. Mariae. — Domini consules innitentes reseruatae sibi facultati pro temporis qualitate moderandi et immutandi ordinationes eas, quas posterius inter se serrifices, calcarifices ac pangraczerones iuxta inscriptionem actis consularibus feria sexta ante festum s. Stanislai in Mayo a. 1541 fecerant, per nos confirmatas, animaduertentes iam existere legitimas causas, propter quas vnum articulum, videlicet primum de exercendo promiscuo hinc inde labore abrogari nunc necessum sit, itaque in praesentia praefatorum serrificum, calcarificum et pangraczeronum, eo in negotio prouisionem expetentium, censuerunt supramemoratum primum articulum ex praedictis ordinationibus esse cassandum et tollendum, prout praesentibus cassant tolluntque, volentes et constituentes, vt amodo quisque ex dictis artificibus dumtaxat suum proprium laborem suo proprio artificio conuenientem, exercere debeat, secundum eorundem memoratorum artificum ordinationes antiquas, literis consularibus approbatas, de data feria sexta ante festum s. Aegidij anno 1533.

Acta Cons. Crac. 21, str. 491.

503. 1558. die 20. m. Octobris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae contubernio cantrifusorum Cracoviensium privilegia quaedem impertit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Samogithiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia cum retulissent nobis certi consiliarii nostri nomine cantrifusorum nostrorum Cracouiensium, ipsos in praeparatione stanni operumque sui laboris confectione adeo diligentem curam apponere, vt extraneis conatu suo et peritia nihil cedant, nos adducti intercessionibus eorundem consiliariorum nostrorum pro parte ipsorum apud nos interpositis, volentesque, vt ea ipsa ciuitas nostra Cracouiensis, quae inter alias capitales regni nostri ciuitates principem obtinet locum, vt aliarum vbertate rerum, sic etiam frequentia peritorum artificum maiora in dies suscipiat incrementa, de certa scientia et speciali gratia nostra atque assensu consiliariorum nostrorum nobiscum in hac generali conuentione congregatorum, memoratis cantrifusoribus Cracouiensibus, modernis et pro tempore futuris, quo scilicet facilius politiusque artifi-

cium suum perficiant, permittimus et indulgemus praesentibus literis nostris, vt liceat ipsis stannum communi appellatione *purlauther* vocatum, siue durum voluerint siue molle, prout e montibus naturaliter eruitur aut Gedani conficitur, praeparare atque vasa et opera ex eiusmodi puro stanno fabrefacta, aquila literis S et A simul complicatis impressa signare, ad differentiam alterius stanni duodecim graduum, quod Wratislauiense dicitur, ex quo hucusque iuxta probam in praetorio Cracouiensi seruatam, vasa operaque, aquila similiter sed absque literis signata, ex aequo cum Wratislauiensibus ipsis conficiunt atque deinceps confecturi sunt. Ex quo quidem stanno vtroque itidem cantrifusores aliarum regni nostri ciuitatum et oppidorum omnia vasa operari et iuxta exigentiam vtriusque ad instar Cracouiensium aquilis eiusmodi imprimi, ac deinceps nullo alio stanno, quod sit inferius graduum duodecim, in vasis conficiendis vti volumus, atque eosdem cantrifusores aliarum ciuitatum et oppidorum superioritati cantrifusorum Cracouiensium subiicimus his literis nostris, ita, vt ii tempore nundinarum de eorum vasis et operibus vbique in regno et dominiis nostris vendendi gratia expositis, experimenta sev probas sumendi citra renitentiam et contradictionem cuiusque plenam potestatem habeant; et si alicubi vasa operaque inferioris stanni, quam sit graduum duodecim, compererint confecta, illorum alteram medietatem pro fisco nostro regio, alteram vero pro locicapitaneo capiant. Vt autem eo diligentius et exactius cantrifusores Cracouienses praedicti eiusmodi vasis et operibus suis fabrefaciendis aliorumque reuidendis, ne illis simplicibus hominibus imponatur, insistant, statuimus et inhibemus vigore praesentium literarum nostrarum, ne a modo quisquam regni nostri et dominiorum incola, siue sit Christianus siue Iudaeus, stanum extraneum operaque ac vasa ex illo confecta, in regnum et dominia nostra sub paena praescripta ad vendendum inferat; extraneis tamen id facere licebit, sed sub ea conditione, vt eiusmodi vasa operaque stannea aliunde adducta, more mercatorum centenarii aut semicentenarii pondere diuendant, a venditione vero eorum lapide aut libra seu commutatione nouorum pro vetustis prorsus abstineant. Secus autem facientes amissionem omnium vasorum patiantur, quorum alteram medietatem pro nobis, alteram vero pro locicapitaneo reseruamus. Quod si alicui nos literas in contrarium dare ex cancellaria nostra contigerit per obliuionem, ea nullius valoris et momenti esse, praesentes vero vim et robur suum semper et vbique obtinere volumus perpetuis temporibus et in aeuum. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est subappensum. Datum Pyotrcouiae in conuentione regni nostri generali, feria tertia ante festum Natiuitatis Domini proxima, anno eiusdem millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo. Praesentibus reuerendis in Christo patribus dominis Andrea Zebrzidowski Cracouiensi, Iacobo Vchanski Wladislauiensi, Andrea Noskowski Plocensi, Ioanne Przerembski Chelmensi ac regni nostri vicecancellario, episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Ioanne de Tharnow castellano Cracouiensi, exercituum regni nostri supremo, ac Striensi, Lubaczouiensique, Stanislao in Thączin comitibus, ac Cracouiensi, Lublinensi, Belzensique et Vrządouiensi, Martino Zborowski Posnaniensi ac Schidłouiensi, Odolanouiensique, Spithcone Iordan de Zakliczin Sandomiriensi, ac Przemisliensi, Camyonacensique, Andrea de Kosczyelyecz Calissiensi, ac Pis-

drensi, Bidgostiensique, Ianussio de Kosczyelyecz Siradiensi ac Maioris Poloniae generali, Naklensique, Bartholomeo Zebrzidowski Brzestensi ac Dibouiensi, Ioanne de Sluzewo Inowłodzensi, Ioanne de Myelyecz Podoliae, regni nostri supremo marschalco, ac Schamboriensi, Chmyelnicensi, Grodecensique, Andrea in Thączin comite Lublinensi ac Snyathinensi, Rohatinensi, Stanislao Ławski de Strzegoczin Masouiae ac vicesgerente, Andrea Syeprski de Golczewo Rauensi, palatinis, ac Plocensi, Ioanne Christophoro in Tharnow comite, Voyniczensi ac Sandomiriensi, Nicolao Trzebuchowski Gnesnensi, succamerario nostro, burgrabio arcis nostrae Cracouiensis, ac Brzestensi, Lelyouiensi, Rogoznensique, Iacobo Lassoczki Lanciciensi, Andrea Dąbowski Belzensi ac Rubyeschouiensi, Adamo Wilkanowski Płocensi ac Czyechanouiensi, Ioanne Luthomirski Rauensi, curiae nostrae thesaurario, burgrabio arcis nostrae Cracouiensis ac Radomiensi, Lanciciensique, Valentino Dąbyenski Sandecensi ac Chączinensi, Czorschtinensique, Sebastiano Myelyeczki Vislicensi, Ioanne Thomiczki Rogoznensi, Stanislao de Tharnow Zauichostensi, regni nostri thesaurario, ac Siradiensi, Krzeschouiensi, Ostrzeschouiensique, Ioanne Sirakowski Landensi, curiae nostrae referendario ac Przedecensi, Alberto Starzechowski Przemisliensi ac Drohobiczensi, Martino de Zborow Krziwinensi, Nicolao Luthomirski Czechouiensi, Casparo Zebrzidowski Naklensi, Stanislao Volski Brzezinensi ac Krzepiczensi, Brzeznicensique, Stanislao Mischkowski Osswyączimensi, Nicolao Lanczki Camenecensi, Stanislao Gomolinski Spiczimiriensi, Valentino Nadarzinski Viznensi, Arnolpho Vchanski Raczyąznensi ac Vischegradiensi, Paulo Garwaski Syeprczensi, Stanislao Lyessnyowolski Czyechanouiensi ac Rozanensi, Makouiensique, Paulo Kossobuczki Liuensi castellanis, Ioanne de Oczyeschino, regni nostri cancellario, Cracouiensi generali ac Osswyączimensi, Zathoriensi, Sandecensi, Olschtinensique capitaneis, Philippo Padnyewski archidiacono, Stanislao Carnkowski canonico Gnesnensi, curiae nostrae referendario, Raphaele Wargawski praeposito, thesauri nostri notario primario, Alberto Starozrzebski cantore, Petro Mischkowski scholastico Cracouiensibus, Adamo Konarski praeposito Posnaniensi, Stanislao de Lathalicze et in Łabischin ac Iuniwladislauiensi, Schłochouiensique, Ioanne Tharło de Sczekarzouicze Pilznensi capitaneis, secretarijsque nostris ac aliis quam plurimis dignitariis, officialibus et aulicis nostris, testibus circa praemissa syncere et fidelibus dilectis. Datum per manus memorati magnifici Ioannis de Oczyeschino, regni nostri cancellarii, Cracouiensis generalis ac Osswyącimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olschtinensisque capitanei, syncere nobis dilecti. — Ioannes Ocieski r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczyeschino r. P. cancellarii, Cracouiensis generalis ac Osswyącimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olschtinensisque capitanei etc.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

504. 1559. die 12. m. Ianuarii, Petricoviae.

Statuta contubernii piscatorum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore presentium, quorum interest, vniuersis presentibus et futuris, harum notitiam habituris. Exhibitas esse coram nobis per prouidum Malchier Blaskouicz in Podbrzeze wladarium, piscatorem suburbij Casimiriensis, nomine suo ac Ioannis Przekuleya, Blasij Kozieoko, Ioannis Zila, Valentini Valek seniorum contubernij piscatorum Cracouiensium ac totius communitatis piscatorum nominibus, literas pargameneas infrascriptas sub titulo sigilloque appresso Gregorij de Lubrancz praepositi Skarbimiriensis, archidiaconi et canonici Cracouiensis, factoris zupparum et procuratoris magni Cracouiensis, supplicatumque nobis esse, vt eas ipsas literas approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Gregorius de Ludbrancz prepositus Sandomiriensis, archidiaconus et canonicus ecclesie Cracouiensis, factorque zupparum et procurator magne procurationis Cracouiensis, significamus tenore presentium, quibus expedit, vniuersis tam presentibus quam futuris, presentium notitiam habituris, quomodo in nostra personaliter constituti presentia prouidi viri Franciscus alias Froncz, Stanislaus Chrzan, Stanislaus Coczurek, Nicolaus Sokolowycz, Iohannes Bardarz et Clemens Iazowy tanquam seniores piscatores de suburbio Kazimiriensi alias s Podbrzeza, per totam communitatem piscatorum de prefato suburbio Kazimiriensi electi, nominati, ordinati et ad infrascripta de vnanimi voluntate et scitu assumpti et deputati, qui ipsorum et totius communitatis prefate nominibus nobis non mediocri exposuerunt in querela, quomodo nonnulli de prefato suburbio piscatorum timore Ihesu Christi saluteque animarum suarum postposito, piscationes ceterosque labores in fluuio Wisla et aquis in alijs, magnis festiuitatibus ab omnibus hominibus sub perpetua dampnatione celebrandis, per sanctos patres institutis, exercere non formidant neque verentur: vnde prout retulerint, ipsorum nephandissimo exemplo et ceteri ad huiusmodi facinora proniores sunt patranda. Volentes tamen alijs Christifidelibus in cultu diuino se conformare, consuetudinemque malam et animarum ipsorum perniciosam abolere et destruere, obedientiamque inter se facere et disponere competentem, fraternitatem huiusmodi seu ordinationem et dispositionem vnanimi voluntate et assensu, inter se mutuis habitis consilijs, fecerunt et ordinauerunt in hunc, qui sequitur, modum.

§ 1. Primo, quod nullus ipsorum videlicet neque hospes neque aliquis familiarium suorum in eadem fraternitate degentium, diebus solemnibus videlicet Paschatis, Pentecostes, Spiritus sancti, Natalis Domini omnibusque festis illibate virginis Marie et apostolorum, diebus dominicis et alijs festis Christifidelibus celebrari consuetis, in fluuio Wisla nuncupato alijsque aquis cum retibus aut alijs quibuscunque instrumentis, quibuscumque censeantur nominibus, piscari seu alios quoscumque labores in prefato fluuio Wisla vel

alias vbicumque exercere audeat neque presumat; et si contrarium fecerit sua temeritate seu quouis alio ausu peruicaci et contra ipsum coram senioribus fraternitatis pro tempore existentibus doctum et probatum fuerit per duos testes idoneos, extunc pro primo excessu eedem fraternitati vnum cere talentum, pro secundo duo, pro tertio tria reponere et soluere debebit et erit astrictus. Quam penam seu penas si temerarie seu quouis ausu alio soluere noluerit, extunc nobis procuratori magne procurationis Cracouiensis vel officialibus seu successoribus nostris pro tempore existentibus per seniores eiusdem fraternitatis etiam pro tempore existentibus (s) debet esse deferendus et presentandus, quem nos aut officiales seu successores nostri ad solutionem eiusdem pene eidem fraternitati cohercere et compellere debebimus. Hoc tamen excepto, quod in prenotatis festiuitatibus propter ipsorum victum et honestam meliorationem ipsorum retia, gulgustra et alia instrumenta piscationnum post secundas vesperes in fluuio prefato Wisla ad noctem tendere et ponere poterint, ita tamen, quod in crastino nullum fiat celebre festum. Et etiam si in eisdem festiuitatibus Wisla exundaret et violentiam in roboribus seu alijs rebus faceret, et exinde dampna aliqua perpeti deberent, extunc licite possint et valeant in eisdem quibuscunque festiuitatibus dampnis quibusuis in prefato fluuio Wisla occurrere et defensare nulla pena in hoc succumbente.

§ 2. Si tamen aliquis eorum de fraternitate prefata retia, gulgustra aliaque instrumenta, quibus pisces capiuntur, seu res alias quascumque aliorum quouis tempore mouerit et receperit sine scitu et voluntate eiusdem, cuius prefate res fuerint, cum illis nos aut officiales seu successores nostri agere et super hijs condignam penam infligere debemus.

§ 3. Insuper quod si aliquis ius ipsorum acceptare voluerit, illum nullus de fraternitate debet suscipere sine litera sue conseruationis et sine scitu seniorum eiusdem fraternitatis; et postquam aliquis literam conseruationis coram senioribus representauerit et per aliquem de prefata fraternitate in serwm seu discipulum susceptus fuerit, extunc suus magister vnum talentum cere fraternitati pro eodem debet reponere, et idem serws seu discipulus suo magistro pro artificio, quod ipsum est informaturus, per duos annos debet seruire, labores operando iuxta antiquam consuetudinem inter ipsos in eodem artificio habitam.

§ 4. Et si idem serws seu discipulus ab eodem recederet magistro nondum completis duobus seruicij annis, extunc idem magister habebit potestatem literas scribendi post ipsum ad quecumque loca iuxta morem et consuetudinem aliarum fraternitatum eousque, donec suo magistro pro informatione peccunijs vel seruicio propria in persona satisfecerit, quem etiam nullus magistrorum eiusdem fraternitatis audebit seruare, nisi ipsi prius constituerit (s), quod suo satisfecit pro artificio magistro.

§ 5. Qui serui seu discipuli si etiam ad insolitos per suos magistros astringerentur labores, seniores fraternitatis debent accedere et suas iniurias exponere, quorum proposicionibus et responsionibus hincinde auditis ipsis partibus iusticiam exactam sine quauis dilatione debebunt ministrare.

§ 6. Pro suo seruo siue discipulo suus magister censum regalem debet

soluere, quamdiu apud eum moram traxerit, quem in victu et amictu tenebitur prouidere, nequidem nudus nec discalceatus incedet neque ambularet.

§ 7. Insuper ordinauerunt et disposuerunt, quod pro erigenda eadem fraternitate et pro necessarijs comparandis ad eandem fraternitatem spectantibus, quilibet ipsorum per sex grossos inprimis pecuniae communis debet componere; alij vero, qui postea eandem fraternitatem tenere et recipere vellent et reciperent, extunc inprimis debent et tenebuntur tres grossos pro vsu fraternitatis et duo talenta cere dare et reponere, et quibusuis quatuortemporibus anni, videlicet Spiritus sancti, sancte Crucis, Lucie et Cinerum quilibet ipsorum de eadem fraternitate per vnum debebunt et tenebuntur ad ladulam reponere grossum.

§ 8. Item statuerunt, quod pro eisdem quatuortemporibus singulis annis debent conuenire ad ecclesiam sancte Katherine in Kazimiriam ad diuina, et ibidem missam, que pro fratribus eiusdem fraternitatis celebrabitur, audire et duos denarios quilibet eorum offerende ad altare dare et reponere; et qui id facere neglexerit, totiens quotiens transgressus ea fuerit, vnum talentum cere fraternitati eedem soluere debebit. Et ibi quilibet eorum diuina audiendo tenebitur et debebit quindecim orationes dominicales, decem septem angelicas salutationes et trinum simbolum pro vnitate et comuni bono et animabus fratrum in eadem fraternitate decedendorum decantare.

§ 9. Quibus diuinis officijs peractis debebunt ad aliquem locum congruum descendere, sua negotia ad fraternitatem prefatam spectantia tractaturi et disposituri, quem locum et horam seniores fraternitatis eiusdem ipsis sunt assignaturi et demonstraturi.

§ 10. Qui seniores eiusdem fraternitatis quatuor numero esse debebunt et per fratres singulis annis elligentur et assignabuntur, quorum mandatis et preceptis in licitis et honestis, que spectant et pertinent ad eandem fraternitatem, debent parere et obedire ac ipsos vt seniores honorare.

§ 11. Ad quam fraternitatem nullus fratrum vel familiarium ipsorum cum armis, quibscumque dicantur nominibus, debebit venire, neque aliquam contentionem, gwerram aut litem facere seu mouere; quod si aliquis in aliquo premissorum peccauerit, pro primo excessu vnum talentum, pro secundo duo cere soluere debebit et pro tertio nobis aut officialibus seu successoribus nostris penam vnius sexagene succumbet. Et si vnus alterum, quod Deus auferat, ibidem offenderet seu wlneraret, extunc penam prefatam vnius sexagene irremissibiliter soluere debebit.

§ 12. Item postquam aliquem de hac luce migrare contigerit, extunc omnes de eadem fraternitate vigilijs, sepulture et exequijs pro eodem fratre defuncto fiendis proprijs debebunt interesse in personis; quod si aliquis propria non possit interesse in persona, arduis prepeditus negotijs, a senioribus fraternitatis licentiam poterit recipere et alium loco sui deputare et mittere, qui huiusmodi intererit exequijs; quod si facere neglexerit, pro quolibet excessu vnum talentum cere soluere debebit. In quibus etiam exequijs quilibet duos denarios ad offerendam dare debebit et orationes dominicales et angelicas salutationes et simbola in eisdem exequijs pro fratre defuncto tot, vt premissum est, decantabit.

§ 13. Ad quas etiam orationes prefatas faciendas magnis festiuitatibus

quilibet frater astrictus pro animabus fratrum defunctorum, alijs vero festiuitatibus et diebus dominicis solum quilibet pro animabus eorundem fratrum debebit decantare quinque orationes dominicales, septem angelicas salutationes et vnum simbolum.

§ 14. Similiter si serwm seu discipulum ipsorum [decedere] contigerit, extunc ipsum vt alium proprium sepellire debebunt et easdem exequias fieri facient, prout cuilibet fratri de fraternitate.

§ 15. Item si aliqua iniuria eedem fraternitati esset illata per fratres regulares ad sanctam Katherinam, extunc poterint se ad aliam ecclesiam transferre, vbi ipsis melius visum fuerit cum eadem fraternitate.

Eatenus nobis debita cum instantia supplicarunt, quatenus ipsis literas nostras prefatas propter ipsorum meliorem tuitionem, defensionem ordinemque dare et concedere dignaremur. Nos vero sane attendentes, ipsorum peticionem fore iustam et rationi consonam, et quod in humanis disposicionibus nihil salubrius cernitur, quam ab erroribus et scandalis delirandi et suis peruicatijs fruendi, certis cohercere et reuocare remedijs, et vt omnia et singula prefata in robore et firmitate suis decentius persistant ac effectum ab obedientia et timore recipiant, easdem nostras literas sigillo nostro communitas et corroboratas dare et concedere mandauimus et fecimus, per reuerendissimum in Christo patrem dominum Iohannem Dei gratia episcopum Cracouiensem confirmandas, decernentes insuper, quod expost nullus de eadem fraternitate neque ipsorum successores alias nouas ordinationes vel dispositiones seu alias quascumque exactiones, que contrauenire deberent ipsorum huic fraternitati et ordinationi, audeat facere et inuenire; et si aliqui sua temeritate fecerint, nos extunc illas vel officiales seu successores nostri potestatem habebimus in nichilum redigendi, iniuriasque omnes et singulas, que in eadem fraternitate essent exorte et que recte ad eandem fraternitatem pertinerent, quas seniores fraternitatis inter se sopire neque extinguere possent, illas nobis aut officialibus seu successoribus nostris pro tempore existentibus, discuciendas et diffiniendas deferre debebunt et tenebuntur. Que omnia et singula prefati seniores suo et totius communitatis piscatorum nominibus susceperunt et approbarunt. Presentibus ibidem honorabili et discretis viris dominis: Iohanne de Blogye canonico Curzelouiensi, Nicolao de Schydlowyecz notarijs publicis, Stanislao de Mstow capellano, familiaribus nostris et alijs multis fidedignis testibus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum Cracouie feria sexta infra octauas Corporis Christi, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

Nos itaque Sigismundus Augustus supplicationi praefatae piscatorum memoratorum benigne annuentes, literas praescriptas in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus approbamus, confirmamus et ratificamus, decernentes eas et omnia in illis contenta robur debitae firmitatis perpetuo obtinere. Quia vero ectiam nomine piscatorum praescriptorum suburbij Kasimiriensis ac totius contubernij eorum declaratum est nobis, predecessores eorum fuisse atque et eos solos nunc esse in vsu Istulae fluuij piscaturasque in eodem fluuio supra et infra ciuitatem Cracouiensem vno miliari supra, videlicet ad limites villae Przegorzali et infra ad antiquum meatum Istu-

lae circa limites villae Plaszow, eos ipsos piscatores presentes et futuros in vsu et piscatura fluuij praescripti per spatium supra expressum, in cuiuscumque vsu praedecessores eorum fuerunt et nunc ipsi sunt atque esse de iure debent, relinquimus et conseruamus praesentibus literis nostris perpetuo et in aeuum, atque omnibus, quorum interest, praecipimus, vt eos sine quibusuis excusationibus conseruent, conseruarique iubeant, pro gratia nostra et suo officio. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Piotrcouiae in conuentu generali regni, duodecima die mensis Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, regni nostri anno vigesimo nono. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieschino regni Poloniae cancellarij, generalis Cracouiensis, Osswieczimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque capitanei.

Dokument pargaminowy, zblakły i zniszczony, opatrzony większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, również znacznie uszkodzoną, zawieszoną na sznurku z różowego i zielonego jedwabiu, przechowany jest w cechu rybaków Krakowskich. Tekst dokumentu Grzegorza Lubrańskiego, wielkorządcy Krakowskiego z r. 1481, podajemy wedle oryginału bardzo zniszczonego i zetlałego, który się również w cechu rybaków Krakowskich znajduje. Pieczęć u tego oryginału, która niegdyś na pasku pargaminowym zawieszoną była, oderwana.

505. 1559. die 18. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae numerum tabernarum pistoriarum Casimiriensium auget.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, quia volentes nostris ciuitatisque nostrae ac pistorum nostrorum et aliorum omnium tam indigenarum quam hospitum Cazimiriensium et aliorum interesse habentium commodis et vtilitati prospicere, literas priores a serenissimo olim domino parente nostro ac nobis ipsis ratione camerarum pistorum siue panis tum et venditionis molitionisque in molendinis nostris capitaneatus Cracouiensis frumentorum ac coeterarum omnium rerum, praerogatiuarum et condicionum, facultatumque et ordinationum, constitutionumque, quaecunque pistoribus contubernioque eorum iuste et legitime concessae sunt, quas hic pro expressis habere volumus, confirmamus, approbamus et ratificamus ac in debito robore firmitateque omnia et singula illa relinquimus; commodiorem [tamen] panis vendicionem in ciuitate nostra Cazimiriensi reddere, ac maiorem gratiam nostram erga pistores contuberniumque eorum declarare cupientes, concedimus atque permittimus pistoribus ciuitatis nostrae Cazimriensis, vt in eo loco, vbi nunc viginti et vnam cameras pistorias causa vendendi panis exaedificatas habent, nempe in spatio longitudinis viginti septem, la itudinis vero nouem vlnarum mercatoriarum per dimensionem quandam breuiorem camerarum, quemadmodum eis generosus Ioannes Bonar castellanus Biecensis, magnus procurator arcis nostrae Cracouiensis vel eius viceprocurator in spatio praefato, in quo nunc viginti vna camerae praescriptae sunt,

cameras eiusmodi emensurauerit, constructionemque camerarum disposuerit, tres adhuc cameras causa vendendorum eiusmodi panum construant et exaedificent, sic vt in hoc ipso spatio, in quo nunc vna viginti camerae sunt, cuius quantitas longitudine viginti septem, latitudine vero nouem vlnas mercatorias excedere non debet, viginti quatuor vniformes, vnius videlicet in longitudine et latitudine quantitatis cameras singulas habere possint. Porro duas ex his cameris tribus memoratis, quas nunc construere et exaedificare permittimus, sub censu et iure nostro, quemadmodum aliae omnes sunt, fieri et esse semper volumus, tertiam vero ac censum prouentumque . . . . . ex eadem camera [commodo et vtilitati publicae] contubernii pistorum praefatorum, nempe pro comparanda armatura eiusdem contubernii assignamus, damus atque donamus cum omni iure, dominio ac proprietate tenendam, habendam, possidendam et vtifruendam perpetue et in aeuum. Volentes praeterea prouidere modumque augendarum et diminuendarum camerarum praescriptarum iam deinceps imponere, praecauemus atque hisce literis nostris edicimus, obseruarique perpetuo volumus, ne ab eo tempore numerus viginti quatuor camerarum pistoriarum praefatarum vllo modo minuatur augeaturque, in quo nobis serenissimisque successoribus nostris et quibuscumque aliis cuiuscunque status, condicionis, officii ac praeeminenciae hominibus potestatem facultatemque omnem adimimus, nec contra ituros nos successoresque nostros et quemlibet alium pollicemur; alioquin si quid in contrarium factum fuerit, id nullo modo cautione voluntateque nostra praesenti manere potest. Et proinde . . . . . vniuersorum et singulorum specifice tamen ad generosi Ioannis Bonar de Balicze castellani Biecensis, magni procuratoris Cracouiensis, Scepusiensis, Rabstinensisque nostri capitanei ac eius viceprocuratoris et aliorum . . . . . um et pro tempore existentium notitiam deducimus mandamusque, vt dictos pistores nostros Cazimirienses modernos et futuros in praemissis omnibus conseruent, omniaque in sua . . . . . interesse obseruent et ad debitum finem f . . . tumque deducant perpetuis temporibus. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouiae decima octaua die mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, regni nostri anno trigesimo. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino r. P. cancellarii, Cracouiensis generalis, Osswiencimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque capitanei.

Dokument pargaminowy, wskutek wilgoci bardzo zniszczony. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

506. 1559. die 20. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae edictum de vasorum stanneorum a cantrifusoribus Cracouiensibus experimento agendo.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque etc. dominus et haeres. — Vni-

uersis et singulis pallatinis, castellanis, capitaneis, proconsulibus, consulibus caeterisque regni et dominiorum nostrorum incolis ac aliis, quorum interest, syncere et fidelibus nostris dilectis, gratiam nostram regiam. Syncere et fideles nostri dilecti! Speciali nostro diplomate fecimus potestatem cantrifusoribus ciuitatis nostrae Cracouiensis, vt liceat ipsis stannum communi appellatione *purlauther* vocatum, siue durum voluerint siue molle, tantae puritatis, prout e montibus naturaliter eruitur aut Gedani conficitur, praeparare, atque vasa et opera ex eiusmodi puro stanno fabrefacta, aquila, literis S et A simul complicatis impressa, signare, ad differentiam alterius stanni duodecim graduum, quod Wratislauiense dicitur, ex quo iuxta probam in praetorio Cracouiensi seruatam, vasa operaque aquila itidem sed absque literis signata, ex aequo cum Wratislauiensibus conficiunt: ita videlicet, ut ex eiusmodi stanno vtroque itidem cantrifusores aliarum regni nostri ciuitatum et oppidorum omnia vasa operari et iuxta exigentiam vtriusque ad instar Cracouiensium aquilis similiter imprimi teneantur, nec deinceps vllo alio stanno, quod sit inferius graduum duodecim, in vasis conficiendis vti audeant, vtque cantrifusores aliarum ciuitatum ac oppidorum subsint superioritati cantrifusorum Cracouiensium, ita, vt ii tempore nundinarum de eorum vasis et operibus vbique in regno et dominiis nostris vendendi gratia expositis, experimenta seu probas sumendi citra renitentiam et contradictionem cuiusque plenam habeant facultatem; et si alicubi vasa operaque inferioris stanni, quam sit graduum duodecim, compererint confecta, illorum alteram medietatem pro fisco nostro regio, alteram vero pro locicapitaneo capiant. Vt autem eo diligentius et exactius iidem cantrifusores Cracouienses eiusmodi vasis et operibus suis fabrefaciendis aliorumque reuidendis, ne illis simplicibus hominibus imponatur, insistant, constituimus et inhibuimus eiusmodi nostro diplomate, ne quisque regni et dominiorum nostrorum incola, siue sit Christianus siue Iudaeus, stannum extraneum, operaque ac vasa ex illo confecta, in regnum et dominia nostra sub paena praescripta ad vendendum inferat; extraneis tamen id facere permisimus at sub ea conditione, vt eiusmodi vasa operaque stannea aliunde adducta, more mercatorum centenarii aut semicentenarii pondere diuendant, et vt a venditione eorum lapide aut libra seu commutatione nouorum pro vetustis prorsus abstineant; secus autem facientes amissionem omnium vasorum patiantur, quorum alteram medietatem nobis alteram vero locicapitaneo reseruauimus. Quamobrem s. ac f. vestris mandamus omnino habere volentes, vt cantrifusores ciuitatis nostrae Cracouiensis praedictae modernos et pro tempore existentes iuxta praerogatiuas praescriptas in omnibus punctis et clausulis non solum conseruent, verum etiam tueantur et defendant, et vt ab aliis conseruentur, auxilio et ope sua ad eorum requisitionem, vbi opus fuerit, eisdem praesto sint. Pro gratia nostra et officio secus ne fecerint. Datum Cracouiae XX Aprilis, anno Domini MDLIX, regni nostri XXX. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy, przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Pieczęć na dokumencie poniżej tekstu wyciśnięta. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

507. 1559. die 3. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae enucleat privilegia, quibus lanii Cracovienses a portorio sunt liberati.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, relatum esse nobis per certos consiliarios nostros nomine seniorum totiusque contubernii fraternitatis laniorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, quod tametsi ex clementia et benignitate serenissimi Cazimiri magni regis Poloniae, aliorumque antecessorum nostrorum concessae eisdem laniis Cracouiensibus sint libertates et immunitates, tantum numerum boum ex terris nostris Russiae ac aliis terris per loca consueta priuilegiis eorundem specificata et descripta, viis itinerum rectioribus libere et sine quouis impedimento pro vsu necessitateque maccellorum Cracouiensium expellendorum, a nouisque exquisitis atque insolitis teloneis et vectigalibus ipsi lanii cum bobus transeuntes liberi et absoluti facti sunt: quas quidem libertates et immunitates tam in serenissimorum antecessorum nostrorum, quam nostris priuilegiorum literis contentas, nos non solum confirmauimus, sed etiam speciali priuilegio decretoque nostro perpetuis temporibus eisdem laniis datas concessasque esse declarauimus, interpretatique sumus: nihilominus tamen nonnullos subditos nostros impetratis a nobis serenissimisque antecessoribus nostris literis priuilegiorum posterioris datae super exactionem teloneorum, conari derogare priori concessioni libertatum et immunitatum, super non solutionem teloneorum laniis Cracouiensibus a nobis serenissimisque praecessoribus nostris concessorum, atque illos cogere a bobus ad solutionem teloneorum praestandam, in derogationem praeiudiciumque priuilegiorum eorundem. Quare nos volentes, ne quisquam eo nomine concessiones serenissimorum antecessorum nostrorum nostrasque largius interpretetur eisque vtatur, atque se extendunt, priuilegia commemorata serenissimi Cazimiri regis aliorumque praecessorum nostrorum nostraque ita declaramus et interpretamur harum serie literarum: eis priuilegiis, quae quidem a nobis serenissimisque antecessoribus nostris superius recensitis prius concessa sunt laniis Cracouiensibus, in quorumque vsu et possessione ipsi lanii Cracouienses extiterint, super immunitates non soluendorum a bobus teloneorum et vectigalium quorumcumque insolitorum nouorumque et exquisitorum, non posse derogare posterioris datae priuilegia nostra, serenissimorumque praecessorum nostrorum, neque vigore eiusmodi priuilegiorum posterioris datae vllis arestis aut depactationibus ad solutionem teloneorum lanios Cracouienses a bobus illorum in necessitatem maccellorum Cracouiensium cogendos, sed libere et sine arestatione aut quouis impedimento bóues eorundem Cracouiam ad pellendum permittendos esse. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Cracouiae feria quarta in vigilia Ascensionis Domini, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, regni vero nostri anno trigesimo. — Ioan-

nes Ocieski r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieschino regni Poloniae cancellarii, Cracouiensis generalis, ac Osswieczimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque capitanei.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich. Na pasku pargaminowym wisi większa pieczęć koronna z czerwonego wosku, znacznie uszkodzona. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

508. 1559. die 21. m. Maii, Cracoviae.

Statuta contubernii sartorum Casimiriensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, quod venientes ad nostram praesentiam honesti seniores et fratres contubernij sartorum de Cazimiria, obtulerunt nobis quosdam articulos in fraternitate ipsorum communiter laudatos, petentes eos ipsis et eorum toti contubernio sartorum Kasimiriensium per nos perpetuo dari et adscribi. Nos vero, qui optimum ordinem tam publice, quam priuatim in omnibus ordinibus et statibus nostris conseruari volumus, quicquid ad eius conseruationem pertinere iudicamus, id libenter sane quibusuis subditis nostris, tanquam aequa petentibus, renuere non sumus asueti. Quare eos quoque articulos, qui infrascripti sunt, vtpote ad bonum rectumque ordinem constitutos et laudatos, praefatis senioribus et fratribus contubernij sartorum Casimiriensium ratos esse volumus, ac ab omnibus, quorum interest, perpetuo obseruari debere decernimus. Quorum tenor sequitur et est talis:

§ 1. Inprimis quod cum aliquis artificij sartorij socius voluerit effici magister ac congregacionis nostrae frater, is primum debet in generalem congregacionem contubernij venire et illic praemissa debita ac honesta salutatione, petet assignari sibi tempus ad ostendendum specimina artificij et magisterij sui. Ibi exigente illius digna ac iusta peticione deputabitur illi spacium temporis congruum et certum pro ostendendis speciminibus magisterij infrascriptis iuxta cursum artificij sartorij iam dudum obseruatum. Quae insignia magisterij sui creta praesignabit seu scribet in mensa coram omnibus magistris senioribus et iunioribus. Primo itaque praesignabit seu scribet albam sacerdotalem, secundo humerale, tercio cassulam, quarto pallium, in quo aspergitur in ecclesijs, quinto capucium doctorale, sexto capam monachalem, septimo phaleram equorum alias *nastolke*, octauo manicas more antiquo dictas *zarekawie starosvieczkie*, nono tentorium in duabus pulis, decimo aliud tentorium.

§ 2. Quum vero ille, qui specimina magisterij artificij sui debite ac bene commonstrauit, iam in contubernium susceptus fuerit, florenos septem peccuniae pro sustentamento et augmento rei contubernalis necnon ad armatam contubernalem loco collationis, quam exnunc ob maiores sumptus abolitam esse volumus, dare et soluere tenetur. Si autem aliquis tam seniorum quam

etiam iuniorum magistrorum ad reuidenda eiusmodi signa magisterij neglexerit, aut temere venire noluerit, punietur pena sex grossorum.

§ 3. Item quum aliquis corruptor alias *sturarz*, quamuis in contubernio studuit, voluerit etiam sartorum contubernium habere, fraternitatemque suscipere, is vltra summam superius expressam grossos duodecim contubernio dare tenebitur, exceptis illis, qui apud magnates seruientes laborant. Similiter qui non in contubernio artificium studuit et confrater esse voluerit, talis etiam vltra summam iam expressam cum omnibus contubernij magistris composicionem dignam facere debebit. Filij autem contubernij magistrorum medietatem (s) praedictarum omnium impensarum superius expressarum contubernio data et soluta, signis tamen magisterij prius praesignatis et descriptis, locum magistri obtinebunt et habebunt.

§ 4. Item quilibet in contubernium artificij sartorum susceptus suae genealogiae conseruationisque ac in artificio eruditionis literas in contubernio circa susceptionem monstrare tenebitur. Qui vero interea literas sui legittimi ortus et eruditionis nancisci non poterit, ad medij anni decursum inducias ad afferendas eiusmodi literas habebit. Si autem literas pro tempore praefinito non attulerit, eas non monstrauerit, paenam iuxta arbitrium magistrorum luet.

§ 5. Item iunior magister tamdiu in contubernio seruiet, donec ipsum alter subsequatur. Et idem hic Kasimiriae, alter vero in Ponte regali etiam iunior, quandocunque illis per seniores mandatum fuerit, fratres circumire tenebuntur. Et quicunque per iuniorem denunctiatus friuole venire noluerit, luet paenam grossos sex.

§ 6. Item in contubernium seu congregationem praesertim bannitam vt nemo armatus veniat, volumus sub paena sex grossorum. In eademque congregatione vnusquisque honeste sese gerat ac prudenter res et causas suas agat sub paena sex grossorum iuxta deliquium suum succumbenda. Item si aliquis contra alium fratrem insurrexerit verbis inhonestis, punietur iuxta arbitrium magistrorum.

§ 7. Item nemo ex conuentione bannita audeat exire absque consensu seniorum sub paena vnius grossi; qui vero exiens ex hospicio temere discesserit, punietur paena sex grossorum. Item quicunque in duabus septimanis, prout ab antiquo consuetum est, ad hospicium venire neglexerit, punietur vno grosso.

§ 8. Item quum tempus venerit eligendi seniores, tunc assessores prioris mensae vnum eligent et iuniores magistri alium. Tandem ipsi in annum sequentem hospicium, vbi confratres conuenire et res suas seruare poterint, eligere debent. Et si quis officium senioris suscipere recusauerit, punietur mulcta vnius lapidis cerae.

§ 9. Item si aliquis magister exierit de ciuitate absque licentia omnium fratrum non habita causa legittima, manseritque extra fraternitatem per annum vnum, nec interea contubernio satisfecerit, rediensque voluerit iterum artificium exercere, talis tenebitur tanquam nouus magister denuo fraternitatem suscipere.

§ 10. Item quum aliquis magistrorum susceperit discipulum, debebit illum non plus solummodo per quindenam in probacione habere sub paena

sex grossorum qualibet conuentione nostra succumbenda; post decursum vero quindenae debet huiusmodi discipulum in contubernio manifestare et modo consueto ad erudiendum artificium suscipere et grossos octo ad cisticulam ipse discipulus aut magister suus pro eo soluere tenetur, dato si etiam discipulus aufugeret.

§ 11. Item si (quod absit) contigeret, ut aliquando nonnulli magistri contubernij, nostri confratres, domi, in via siue in hospicio vel alio quocumque loco inter se litigauerint aut verberauerint, tales pro administranda iusticia ad seniores totumque contubernium recurrere debent sub paena grossorum sex. Tandem si alicui eorum grauamen et praeiudicium in contubernio esse videretur, licebit ei ad superius officium pote ad consules aduocatumque se euocare, nulla paena sequente.

§ 12. In iis omnibus supra et infra scriptis articulis seniores, si aliquando delinquerint, dupliciter puniendi sunt.

§ 13. Item omnes et singuli magistri omnes ordinaciones superius et inferius notatas et obseruationes ac obedientias oneraque omnia irrecusabiliter perpetue seruare tenebuntur. Quisquis vero magistrorum hanc obedientiam senioribus magistris iuxta ordinacionem praestandam subire reluctauerit, is sex grossorum paenam contubernio quoties aut obedientiam praestare, aut caetera onera contubernij subire recusauerit, ponere erit astrictus.

§ 14. Item nouus magister post susceptionem contubernij ante decursum vnius anni vxorem legitimam iuxta ritum sanctae matris ecclesiae ducat; quod si non duxerit, punietur annis singulis achtuali ceruisiae iuxta morem aliorum contuberniorum.

§ 15. Item cum frater senior iuniorem alicubi miserit in negocijs fraternitatis et ille negligens fuerit aut noluerit, penabitur in sex grossis.

§ 16. Item nullus opificij sartorum socius extra iurisdicionem Kasimiriensem, quantum se contubernium sartorum Cazimiriensium extenderit, artificium exercere poterit, sed apud magistrum contubernij se locare et illic artificium laborare debebit. Qui vero praetactorum sociorum contubernio subiectus esse recusauerit, et extra contubernium artificium laborauerit, ac artificij corruptor praepeditorue alias *zaskodnik* extiterit, is si in ciuitate praeuentus fuerit, per familiam ciuilem, qui vero apud Iudeos, per familiam castrensem detinebitur et ad officium, in cuius iurisditione fuerit detentus, in carceres deducetur conijcieturque et iuxta excessum punietur.

Quos quidem articulos superius expressos et coram nobis exhibitos, nos Sigismundus Augustus rex praefatus eisdem senioribus fratrum contubernij sartorum in Casimiria damus, donamus perpetuoque adscribimus, per eos, quorum interest, tenendos et obseruandos, decernentes eos robur firmitatis debite semper obtinere debere, nisi forte eorum aliqui comperiantur, qui iuri communi libertatibusque contraueniant, tales enim ipsis ratos esse nolumus. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Craccouiae die vigesima prima mensis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, regni vero nostri anno trigesimo. — Ioannes Ocziesky r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino regni Poloniae cancellarii, Cracco-

uiensis generalis ac Oswieczimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque capitanei.

Acta Consul. Casimir. 759, str. 540.

509. 1559. die 9. m. Iunii, Cracoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum, inter magnum procuratorem arcis Cracoviensis et consules civesque Casimirienses de pannicidiis Casimiriensibus litem dirimens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, deductam esse ad nos per appellationem a sentencia generosi Ioannis Bonar de Balicze castellani Biecensis, magni procuratoris arcis nostrae Cracouiensis, Scepusiensis, Rapstinensisque capitanei causam inter ipsummet generosum Ioannem Bonar de Balicze castellanum Biecensem ac magnum procuratorem Cracouiensem actorem, et consules ciuesque Cazimirienses, pannicidiorum ciuitatis Cazimiriensis possessores, citatos vigore literarum mandati nostri occasione pannicidiorum Cazimiriensium, quae nullo iure competenti citati obtinere dicebantur, emanatarum, vti actis reliqua latius continentur, in terminoque hucusque ad relationem nostram continuato, partibus vtrisque coram nobis praesentibus, terminumque attentantibus, posteaquam abrogata sentencia memorati generosi Ioannis Bonar magni procuratoris Cracouiensis ideo, quod mandati nostri metas ipse generosus Ioannes Bonar excesserit, decreuissemus producendorum per citatos priuilegiorum super pannicidia coram nobis locum competentem esse, atque citati exhibito coram nobis priuilegio serenissimi Vladislai regis de data Cracouiae sabbato infra octuas Assumptionis gloriosissimae virginis Mariae, anno millesimo trecentesimo octuagesimo nono, allegabant, se vigore priuilegii eiusdem pannicidia secundum iura et priuilegia pannicidarum Cracouiensium, quibus etiam priuilegiis ex aequo gaudent, iure haereditario perpetuoque partim a progenitoribus, auis et proauis suis, partim etiam iure emptionis ac resignationis possidere, eademque ratione censum ad magnam procurationem pendere, ob idque se iuxta praescriptum priuilegii eiusdem a nobis conseruari atque ab hac impetitione liberos pronunciari expetebant. Contra magnus procurator referebat, pannicidia eadem ad nos atque magnae procurationis officium mere, iustoque ac legitimo titulo pertinere, non solum ex eo, quod possessores eorum censum nobis soluunt, verum etiam quod igne aut vetustate consumpta nostro sumptu atque impensa reficiantur, restaurenturque. Ad ea citati asseuerarent sumptibus propriis pannicidia a se restaurari construique, atque vigore priuilegii sui haereditariam possessionem eorundem obtinere. Nos cum consiliariis et jurisperitis nostris controuersia partium examinata, literisque et juribus productis diligenter reuisis et perpensis, priuilegio commemorato serenissimi Vladislai regis inhaerentes decernimus, jus perpetuum et haereditarium circa

ipsos pannicidas Cazimirienses super eiusmodi pannicidia atque vniuersa aedificia eorundem permanere, ita tamen, quod ex singulis pannicidiis possessores illorum per duas marcas pecuniarum census annui iuxta dispositionem eiusdem priuilegii ipsi generoso Ioanni Bonar magno procuratori praesenti et aliis pro tempore existentibus soluere, atque deinceps pannicidia tectumque eorundem reficere et reparare ipsi pannicidae in vsus suos sumptibus propriis tenebuntur. Quod autem attinet ad sumptum, quem commemoratus generosus Ioannes Bonar magnus procurator in aedificia muri atque tecti eorundem pannicidiorum exposuit, id ad aliud tempus reiicimus, hac nostra sentencia mediante. In cuius rei fidem sigillum nostrum est subappensum. Datum Cracouiae feria sexta ante festum sancti Vitti proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, regni vero nostri anno trigesimo. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ocziessino r. Poloniae cancellarii, Cracouiensis generalis, Osswiencimensis, Zatoriensis, Sandecensis, Olstinensisque capitanei.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z rzemykiem oderwana.

510. 1560. die 11. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de numero cauponarum in suburbio »Cerdonia« dicto, instituendarum.

Feria secunda post dominicam Reminiscere proxima. — Petentibus senioribus communitatis suburbanae in Cerdonia, constitutum est frequenti senatu nostro tum communis incolarum illius loci necessitatis causa, tum tranquillitatis omnis augendae amouendarumque comessationum illo praesertim multis periculis obnoxio loco, maximeque ignis euitandi gratia, ne amplius passim cereuisiam propinare cauponariamque exercere incolis Cerdoniae ac confinium ad eandem spectantium locorum liceat, sed ut quatuor tantum cauponae in toto illo tractu sint, et quidem non ut in eis cuiquam ad mensam ut uulgo aut ad ebrietatem cereuisia propinetur, sed ut tantummodo ad domos uicinorum incolarumque disportetur, idque ita fiat sub poena vnius sexagenae magistratui illius loci reponenda ab eo pincerna, qui contra eiusmodi constitutionem peccauerit. Erunt autem hae quatuor cauponae in his locis: vna in platea lata, altera in piscatoria, tertia in figulorum platea, in pectinariorum quarta. Animaduertentque diligenter harum pincernae cauponarum, ne alibi quam apud eos cereuisia a quoquam propinetur, delaturi illico officio, si quid tale compererint. Pendent autem ad munitiones, ornamenta sustentationemque reipublicae illius hae ipse quatuor cauponae a singulis actualibus cereuisiae singulos grossos, qui vna cum poenis a transgressoribus statuti datis ad erarium illius loci reponentur.

Porro haec constitutio in vsu esse debet tantummodo eo temporis spatio, quod extenditur a festo sancti Michaelis ad festum Paschatis usque et non contra.

Acta Cons. Crac. 21, str. 738.

511. 1560. die 22. m. Aprilis, Casimiriae.

Senatus consultum de cauponibus avenariis.

Actum feria secunda post dominicam Conductus Paschae. — Panowie raicze przikazali y then porządek miedzi wsistkiemi masniki okolo owsza targovania y kupovania tak s thei strony yako y s Krakowa y thesz okolo mazi y powrozow vczinili:

§ 1. Naprzod abi wsiszczi targovali, a ktori s nych czo kupi tak owsza, mazi, powrozow, ma sie s drugiemi dzielicz. A ktoribi rzekl, ysz mu ze wsy na gotowe przivieziano abo w dlugo (s) abo na visink, aby go zadni do domu niesmial sipowacz ani mazi stawiacz, alie sie maią wespolek dzielicz.

§ 2. Thesz yesliby ktori mial drogi owiesz a nye mogl go viprzedacz, thedi czi, ktorzi maią tanszi, nyemaią przedavacz, aszby on drogi viprzedal.

§ 3. Item aby zaden nyesmial targv psowacz tak w kupovaniv iako w przedaniv, iedno wedlie drugich, a tho dlia tego, ysz drudzi tedi iako go samy maią, na sloscz drugiem daią, a tho ysz czinsz maly davaią.

§ 4. Item aby zadny s nych yvsz od tego svietego Voicziecha blisko przislego na kasde svietho y niedziele nieprzedawal iedno ieden, a tak porzatkiem.

§ 5. Item aby thesz zadny s nych w domv abo zadzią nyesmial kiedy nany nieprzislo swięto przedawacz; a yesly by ktori na dzien swietha abo nyedzielie nyemial dostatkv, thedi volni drugiemv sąsiadowi bedzie przedawacz a nye przestepowacz any na przecziwko abo yndziei bracz, alie rzedem aby slo.

Ktori porządek wsiszczi prziiely a panowie raicze pod siedzeniem y pod piączia grziwien vyni zalozili, ktori by tho smial przestepicz abo sie tego vazicz.

Acta Consul. Casimir. N. 759, str. 824.

512. 1561. die 30. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de vasis alienis.

Actum feria quinta ante festum Purificacionis Mariae. — Panowie rayczе ze wsistkimi pivovarmy y kaczmarzmi tho postanovienie nieodmienne vchvaleli, isz kiedi by v kogo czvdzi achtel zalani piwem bil nalezion krom viedzenia onego sąsiada, czij iest achtel, then achtel piwa ma bicz wsieth y do spitala ma bicz dany.

Acta Consul. Casim. 759, str. 1076.

513. 1561. die 18. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de venditoribus vitreorum poculorum.

Feria sexta post festum Diuisionis Apostolorum. — Ex decreto dominorum consulum venditores et venditrices poculorum vitreorum confracta vitrea atque adeo vitrum contusum ac comminutum non priuatim singuli ad officinam vitreariam alias *do huthi*, verum omnes in simul ac communi omnium consensu deinceps mittere debent, ad eum scilicet modum, vt quilibet ipsorum vitrum confractum sub certa ac per ipsos tum, cum missuri erunt, constituta mensura aut pondere, in vnum locum comportabunt. Quod sic comportatum sumptu communi ad officinam vitreariam expedient, ac quicquid vitri formati pro illo confracto Cracouiam aduectum fuerit, inter se aequaliter diuident. Idque facturi sunt quilibet ipsorum sub pena amissionis institae, in eos irremissibiliter extendenda, qui decreto huic non obtemperauerint.

Acta Cons. Crac. 22, str. 108.

514. 1561. die 1. m. Septembris, Casimiriae.

De sagittariis.

Feria secunda die s. Aegidii. — Przi bitnosczi urodzonego pana Thomassa Postekalskiego, podrzenczego zamku Cracovskiego, ktori ku thei sprawie z roskazania iego mczi pana Bieczkiego na rathusz sijechacz raczil, zaloval sie opatrzni Mathisz Pokrziwka ymieniem wsistkiego pospolstwa y czechow miasta Kasimirza naprzeciwko starsem Kasimirskiem, isz ije ku strzelbie na ptaka przicziskają, ktora strzelba iest ijm obczięsliwa y ku vielkiemu zi-wnosczi ych omieskaniu ktora strzelba za pana Valkiera zeswoleniem wsistkiego pospolstwa iest snisczona, a na iey miesczu strzelba z hakownicz do tarczei postaviona. Thamze starszi strzelczi przez opatrznego Caspra Michalovicza dawsy czitacz przivilei abo zesvolenie panow radziecz, voitow, przisiesnikow y wsistkich czechow miasta Kasimirza na strzelbę do ptaka, okazaly kleynoti dwoie srzebrne, jedne ku strzelaniu ptaka a drugie ku tarczi należącze, poviedzieli, isz nicz novego niewcziniaią, iedno thego oboyga czviczenia, ktore bilo staradawna zachovane, żądaią, ktore acz sie bilo malo przesz obalenia strzelnicze y za skaraniem bozem, ktore wsieli przesz ogien, zaniechalo, a wsakosz za prosbą wsistkich czechow na strzeleczkiei kolacziei będączich, y na obietnicze ich, ktorą uczinili na strzelbę do ptaka, strzelnicza iest niemalem kostem postanoviona, tego postanovienia kielka osob tho zasz chcziely, by zepsovacz. A czo thu Mathisz Pokrziwka mienij, żeby the zalobę czinil od wsistkiego pospolstwa y od czechow, thedi poviedzieli, isz na thę zalobę pospolstwo wsistko y czechowie y nieprzisvalaly, żądaiącz aby z osobna bily thu przed urząd pusczani y słuchani.

Za thim wsistkiem kazano z izby radzieczkiei vistepicz, a tham gdi bili zosobna puszczani y sluchany, naprzod starzi garbarze, pothem sevczi, pothem slosarze, pothem garnczarze, pothem kovale, ktorzi poviedzieli, isz niechczą strzelacz do ptaka telko do tarczei. Pothem thesz bily visluchani pan voyth Kasimirski y Stradomski, thesz y panowie przysiesniczi; bily thesz zosobna pusczani slodovniczi, ktorich iest w Kasimirzu okolo 90, rzesniczi, ribitwi, piekarze, kusnierze, sukienniczi, ploczienniczi, ktorzi iednostaynie poviedzieli, isz na obiedwie strzelbie chczą strzelacz y do ptaka y do tarczey vedlie starego zachovania. Po ktorem thich ludzi zesnaniu starszi strzelczi powiedzieli, isz czechovie, ktorzi sie tego sbraniają, niemają zadnego prawa ani prziczini, dla ktorej by niemieli strzelacz. A tak proszily, aby bili zathem okazanem przivileiem ku strzelaniu do ptaka prziviedzieni.

Pothem po niemalich sporach z obu stron uczinionych Mathisz Pokrziwka ymieniem ynsssich żądal, aby thilko thego roku od strzelania do ptaka bily volny, a pothem na ynsse czassi thedi sie podsvalają do ptaka strzelacz, alye za slusnemi namovami wsisczi s pospolstwa y czechow przesz thegosz Mathisza Pokrziwkę, ktorzi przed them nieprzisvalali, podsvoleli szię tego roku y pothem do ptaka strzelacz.

Acta scabin. Casim. N. 760, str. 44. Eustachy Ekielski: Miasto Kazimierz i budowle akademickie w tem mieście. Kraków 1869, str. 134.

515. 1561. die 16. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de contubernio piscatorum.

Actum feria quinta ipso festo sancti Galli. — Pan burmistrz y panowie raycze przestrzegaiącz, aby svovolienstwa na miesczie y przed miastem miedzi ribitwi od tego czassu niebivali, dawsi na rathusz obeslacz wsistki ribitvi na Podbrzezu mieskaiącze

§ 1. zakazali, aby zadni s ribithvov niesmial do karczmi abo do sinkownego domu chodzicz z kulią, z kyczem any siekierką pod viną f. 2, na ktorą vine wsisczi ribitwi iednostainie sie zesvolily, iesli bi v ktorego takova bron bila w karczmie nalieziona.

§ 2. A czo sie doticze przekupstwa rib, ktore ribitwi y ich zoni przekupuią w miesczie y przed miastem, thego panowie raicze ym zakazali pod pieczią grzivien viny, ilie bi ktori ribithv abo iego zona takie przekupstwo czinily.

Acta Cons. Casim. N. 760, str. 75.

516. 1561. die 10. m. Decembris, in Łomża.

Sigismundus Augustus rex Poloniae decreta consulum Casimiriensium, inter braseatores, braxatores et cives cerevisiam coquentes lata, rata esse iubet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, uniuersis et singulis, exhibuisse nobis certos consiliarios nostros nomine famatorum proconsulis consulumque nec non braseatorum et braxatorum totiusque communitatis ciuitatis nostrae Kasimiriensis certa rescripta tenoris infrascripti decretorum diui parentis nostri, debite executioni demandationem reconciliationemque et concordiam eorum mutuam occasione rerum et differentiarum, de quibus inter eos non conueniebat, nec non et ordinationes quasdam pro bono et utili regimine et mutua eorumdem charitate communi consensu publice constitutas, in se continentia, in papiro scripta et sigillo ciuitatis Kasimiriensis communita, sana, salua, nullique vicio aut suspitioni obnoxia, supplicasseque, vt eiusmodi rescripta et omnia eorum contenta authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum is tenor fuerat:

Actum feria quarta post festum Vndecim millia virginum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo. Famati domini proconsul et consules ciuitatis Kasimiriensis ad optata et instigationem famatorum aduocati Kasimiriensis et Stradomiensis, scabinorum, opificiorum, tribuum, ac a communitate ciuium ceruisiam braxantium et propinantium, vocato ad praetorium pleno ciuium numero, controuersiam inter braseatores et braxatores, communitatemque ciuium Kasimiriensium obortam, decreto sacrae majestatis regiae componendo ac tranquillitati reipublicae consulendo, iusserunt primum decretum sacrae majestatis regiae inter praefatos braseatores parte ab vna, et braxatores ciuiumque communitatem parte ab altera, feria sexta ante festum sancti Adalberti anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo latum, publice coram omni ciuium coetu legi, cuius sacrae majestatis regiae decreti executionem ex communitate ciuibus ceruisiam braxantibus et propinantibus instanter fieri postulantibus, huic sacrae majestatis regiae decreto satisfaciendo demandauerunt, vt braseatores nullos priuatos concursus seu conuentus absque ciuibus ceruisiam braxantibus et propinantibus habere sub poena centum marcarum praesumant. Vbi vero quitpiam pro communi commodo statuere sancireque voluerint, omnes illos ex communitate ciues ceruisiam braxantes et propinantes ad congregationem et fraternitatem suam vocent, cum eisque communi omnium voto de publico commodo consulant. Discipulos denique eiusdem artis tam braseatores quam ex communitate ciues ceruisiam braxantes et propinantes omnes ex aequo instruant, familiam quoque eiusdem artificij omnes iuxta hoc ipsum sacrae majestatis regiae decretum foueant.

Actum feria quinta post festum Vndecim millia virginum. Quia braseatores Kasimirienses ad executionem sacrae regiae majestatis decreti fe

ria quarta post festum Vndecim milia virginum anno currenti per dominos consules Kasimirienses demandatam, tardi et difficiles se praeberent, ciuesque ceruisiam braxantes et propinantes ad coetum suum vocare ad resque et arma fraternitatis eiusdem admittere cunctassent, quare magnificus Ioannes Bonar castellanus Bieczensis, magnus procurator Cracouiensis etc. per magnae procurationis notarium ad id missum mandauit, vt braseatores et ciues ceruisiam braxantes et propinantes in vnam societatem et fraternitatem coeant, mutuisque conuictus sui officiis iuxta sacrae majestatis regiae decretum gaudeant et cistam ac res eiusdem fraternitatis ad praetorium afferant. Tandem in praesentia eiusdem notarii a sua magnificentia missi, Ioannes Ruski, Franciscus Franek, Gregorius Gorka, Ioannes Sieczko cum familia officii, seniores braseatorum ad annum praeteritum delecti, cistam et arma fraternitatis ad praetorium attulerunt.

Actum feria secunda in vigilia sancti Simonis et Iudae apostolorum. Omni ciuium multitudine ad praetorium congregata per dominos consules, cum domini aduocati Kasimiriensis et Stradomiensis, scabinorum nec non omnium artificum et ciuium assensu, delecti sunt huius fraternitatis braseatoriae et braxatoriae seniores ex communitate seu ciuibus ceruisiam braxantibus et propinantibus: Alexander Klossek, Stanislaus Pukal, Mathias Wężowka et Tiburtius Kosiczki, ex braseatoribus vero: Stanislaus Woithowicz et Ioannes Sieczko. Quibus post iuramentum per eos iuxta consuetudinem praestitum, cista, claues, sigillum argenteum, regestra, floreni decem octo in moneta grossi nouem, res et arma, per braseatores ad praetorium allata, sunt ad annum currentem concredita.

Actum feria quinta post festum Omnium Sanctorum. Tota ciuium communitate ad praetorium vocata, domini consules volentes, vt fraternitas braseatorum et ciuium ceruisiam braxantium et propinantium, quos braxatores appellant, iam iuncta et composita mutua dilectione vtatur, et ne post hac vlla dissidiorum ansa patefiat, pia admonitione in praesentia generosi domini Thomae Postękalski viceprocuratoris castri Cracouiensis commonuerunt, vt altera pars cum altera reconciliet, odiumque ante hac inter eas pullulans diluat omnemque noxam condonet. Ibi vtraque parte suo ordine consistente, imprimis famatus Valentinus pannitonsor aduocatus Kasimiriensis, suo ac omnium ex communitate ciuium ceruisiam braxantium nominibus cum braseatoribus transegit, obsecrans, vt fraternitas haec braseatorum cum braxatoribus ad decretum sacrae majestatis regiae iuncta adunataque sic perpetue vnita et indiuisa persistat, mutuaque dilectione roboretur, et quicquid rixarum, odiorum ac dissidiorum inter eos esset obortum, id totum ex animo condonet, deinde prouidus Ioannes Russki astantibus caeteris braseatoribus suo ac omnium braseatorum Kasimiriensium nominibus id ipsum, quod et Valentinus aduocatus Kasimiriensis braxatoribus praecabatur, porrectis tandem inuicem dextris charitatem et vnitatem perpetue inter se et ciues Kasimirienses ceruisiam braxantes seruandam stipulatim attestati sunt. Ex actis consularibus Kasimiriensibus transcriptum. — Nos itaque Sigismundus Augustus rex praefatus supplicationi eiusmodi benigne annuentes, rescripta praeinserta, quatinus vsus eorum retinetur, in omnibus punctis, clausulis, conditionibus et articulis approbamus, ratificamus et confirmamus, vimque et ro-

bur debitae firmitatis debere obtinere decernimus. Harum testimonio litterarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Lomzae feria quarta post festum Conceptionis beatae Mariae virginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, regni nostri trigesimo secundo. — Ioannes Oczieski regni Poloniae cancellarius sst. — Relacio magnifici Ioannis de Oczieschino regni Poloniae cancellarii, Cracouiensis generalis ac Osswięczymensis, Zatoriensis, Schamboriensis, Olschtinensisque capitanei.

Acta Consul. Casimir. 764, str. 14; zaś poszczególne w przywileju przejęte akta, zapisane są w Acta Consul. Casim. 759, str. 1080, tudzież 760, str. 83 i 91.

517. 1561. die 15. m. Decembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter cultellifices et institores ferrarios Cracovienses litem dirimens.

Feria secunda post festum sanctae Luciae. — Cum seniores cultellificum Craccouiensium coram spectabili hoc senatu proposuissent contra et aduersus institores Craccouienses ferramenta diuendentes, quod in derogationem certi articuli inter reliquos articulos ad contubernium ipsorum spectantes et per hanc sacram maiestatem regiam confirmatos, descripti, cultellos aliunde advectos diuenderent, simulque produxissent eiusdem sacrae maiestatis regiae literas pargameneas confirmationem articulorum supra nominatorum in se continentes, cum sigillo eiusdem maiestatis regiae subappenso, de data Petricouiae in conuentione regni generali feria 4ta postridie festi sancti Nicolai anno 1558, petentes iniungi ab eodem senatu praenominatis institoribus, ne quicquam admittere audeant contra illas suae maiestatis sacrae regiae literas; ex aduerso institores responderunt, non posse esse tantae authoritatis vnum contubernium, vt et ciuitatem in regno hoc primariam et reliquos ordines in eam diuertentes in tantas angustias adducat, vt aliis cultellis, quam hic Craccouiae fabrefactis illis vti non liceret, qui lonege viliores essent aliunde aduectis, addentes (neque tamen id concedentes) vel si essent tam boni cultelli Cracouienses, quam sunt aliunde aduecti, non posse tamen cultellifices Craccouienses sufficere, vt necessariam copiam cultellorum et ciuitati Craccouiensi et aduenis praestare possint, insuper petentes iuxta veterem consuetudinem cultellorum exoticorum publice venum exponendorum iam inde ab vltima hominum memoria retentam se conseruari; porro cultellifices responderunt, non modo tam bonos, quam sint exotici, verum meliores et ornatiores aliunde aduectis se fabrefacere, promittentes vicissim se ab eo tempore curaturos, vt necessariam copiam cultellorum omnibus praestent: quarum partium propositionibus et responsionibus vtrinque factis domini exauditis, innitentes priuilegio serenissimae maiestatis regiae decreuerunt, cultellifices iuxta contenta praenominati suae maiestatis regiae priuilegii debere permanere, institoresque prohibuerunt a cultellis exoticis diuendendis.

Acta Cons. Crac. 22, str. 170.

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS
Nr. 30.

ACTA HISTORICA
RES GESTAS POLONIÆ ILLUSTRANTIA

AB ANNO 1507 USQUE AD ANNUM 1795.

TOMUS VIII.

LEGES, PRIVILEGIA ET STATUTA CIVITATIS CRACOVIENSIS
(1507—1795)

edidit

Dr Franciscus Piekosiński.

TOMUS I.
(1507—1586).
Volumen 2.

CRACOVIAE
SUMPTIBUS ACADEMIAE LITERARUM CRACOVIENSIS.

E TYPOGRAPHIA „CZAS“, FRANCISCI KLUCZYCKI ET SOC.
Provisore Josepho Łakociński.

1885.

WYDAWNICTWA KOMISYI HISTORYCZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE
Nr. 30.

PRAWA
PRZYWILEJE I STATUTA
MIASTA KRAKOWA
(1507—1795)

zebrał i wydał

Dr Franciszek Piekosiński.

TOM I
(1507—1586).

Zeszyt 2.

W KRAKOWIE
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI KRAKOWSKIEJ.

W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1885.

Niniejszy drugi volumen tomu pierwszego Praw, przywilei i statutów miasta Krakowa, obejmuje dokończenie części drugiej, poświęconej wilkirzom i statutom cechowym, część trzecią obejmującą przywileje, odnoszące się przeważnie do majątku miasta i jego granic, wreszcie część czwartą obejmującą rachunki miejskie i wykaz widerkaufów przy końcu.

Jeden dział aktów został w niniejszej publikacyi zupełnie pominięty, mianowicie kilka donioślejszych procesów karnych, jak proces o ścięcie magistra Franciszka Wolskiego, proces przeciw Janowi Morawieckiemu o zabicie pani Straszowej, różne procesa z powodu tumultów studenckich i t. p. Komisyja historyczna bowiem uchwaliła aktom tej kategoryi poświęcić w dogodnym czasie tom osobny.

Co do rachunków miejskich, to takowe przechowały się od r. 1390. Najdawniejsze z nich z lat 1390 do 1405 ogłoszone zostały drukiem w tomie czwartym Pomników wieków średnich do objaśnienia rzeczy Polskich służących, pod tytułem: Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa (Kraków 1878); późniejsze z całego wieku XV i początku XVI zaginęły prawie zupełnie, pozostały tylko drobne fragmenta, które w dodatku do tomu ostatniego niniejszej publikacyi zużytkowane zostaną. Rachunki z XVI wieku poczynają się dopiero rokiem 1517, a i w pośród nich nie brak dotkliwych luk, jak między latami 1518 a 1523, 1524 a 1531, 1532, 1534, 1536, 1539 i 1540, 1542, 1544, 1549 i 1550 tudzież 1561.

Przy ekscerpowaniu tych rachunków zachowaliśmy tę samą metodę, jakiej trzymaliśmy się przy wydawaniu rachunków z XIV wieku, z nieznacznemi tylko zmianami. W zestawieniach corocznych podajemy przede wszystkiem poszczególne rubryki przychodów i wydatków w sumach łącznych, zaś w notkach przytaczamy te wszystkie pozycyje pojedyncze, które czyto pod względem historycznym i politycznym, czy pod względem instytucyj i urządzeń, zwyczajów i obyczajów, handlu i przemysłu, sztuk i rzemiosł, cen towarów, topografii miasta, słownictwa staropolskiego i t. d. znaczniejszą wartość przedstawiają. Klucz do tych szczegółów znajdzie czytelnik w wykazie przedmiotów i słowniczku, zaś wyjaśnienie poszczególnych pozycyj budżetowych, mianowicie w czem która pozycyja dochodu polega, na jakim przywileju jest oparta i w jaki sposób pobieraną bywała, w skorowidzu dochodów miejskich, ułożonym w r. 1542 przez Urbana Pyrnusa, pisarza miasta Krakowa, pod tytułem: *Liber omnium proventuum per serenissimos Poloniae reges civitati*

Craccouiensi graciose concessorum etc. któryto skorowidz ogłoszony jest drukiem w Kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa na str. 721—767.

Zwracamy uwagę, iż od r. 1557 rachunki budżetowe przemienione zostały w rachunki ściśle kasowe, to jest, iż do nich wciągano tylko dochody, które rzeczywiście wpłynęły do kasy miejskiej i wydatki rzeczywiście poczynione, z pominięciem tych rubryk dochodów, które choć się miastu należały, jednak nie wpłynęły i pozostały w zaległości, oraz tych wydatków, które choć przypadały do wypłaty, nie zostały wypłacone dla braku gotówki w kasie. Te pozycyje dochodów i wydatków zaległych figurują potem w rachunkach z lat następnych w miarę jak wpłynęły lub wypłacone zostały, w dziale dochodów w pozycyi pod tytułem »exacta debita«, zaś w dziale rozchodów w pozycyi »solutio antiquorum debitorum«.

Wykazy osób i przedmiotów oraz słownik wyrazów technicznych i obcych tudzież wyszłych z użycia, zamykają tom niniejszy. Wykazy te musieliśmy koniecznie ograniczyć na ważniejsze przedmioty, inaczej zajęłyby one przynajmniej pół tomu dla siebie, a na taki zbytek w obec tylu materyjałów pierwszorzędnej wagi czekających wydania, nie mogliśmy się zgodzić. Wykaz osób ograniczyliśmy w skutek tego na te osobistości, które jakiś urząd lub znaczniejsze stanowisko zajmowały, pomijając te liczne nazwiska osób bez znaczenia, które zwłaszcza w cechowych przywilejach są przytoczone. Przy każdej osobie podajemy najwcześniejszą i najpóźniejszą datę roku, pod którym takowa w niniejszej publikacyi przychodzi, oraz ilekroć w nowym charakterze urzędowym występuje. Jakkolwiek w całem dziele zachowaliśmy pisownię ówczesną oryginałów, w wykazie jednak osób trzymaliśmy się pisowni nowożytnej, gdyż zatrzymanie pisowni dawnej, jeszcze nieustalonej i zmiennej, utrudniałoby bardzo czytelnikowi poszukiwanie, z drugiej strony imiona w wykazie tym zawarte, są tak dobrze z innych źródeł historycznych znane, że przemiana pisowni starej na nową nie mogła przedstawiać żadnych trudności ani rodzić obawy popełnienia myłki.

W Krakowie dnia 10 Grudnia 1885.

Wydawca.

518. 1562. die 5. m. Ianuarii, in Łomża.
Sigismundus Augustus rex Poloniae contubernio cerdonum Cracoviensium privilegia quaedam impertit 625
519. 1562. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.
Pactio contubernii mensatorum Casimiriensium cum contubernio mensatorum Cracoviensium 627
520. 1562. die 23. m. Februarii, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter crumenarios, bursifices, cingulatores et cerdones Casimirienses litem dirimens . . 627
521. 1562. die 6 m. Aprilis, Casimiriae.
Statuta contubernii currificum, rotificum et fabrorum ferrariorum Casimiriensium 630
522. 1562. die 23. m. Aprilis, Cracoviae.
Statuta sociorum cuiusdam ignoti contubernii 633
523. 1562. die 27. m. Iunii, Casimiriae.
Senatus consultum de braxatoribus, braseatoribus et civibus cerevisiam coquentibus 635
524. 1562. die 27. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de placentis coquendis 635
525. 1562. die 31. m. Iulii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii acuficum Cracoviensium 636
526. 1562. die 3. m. Augusti, Casimiriae.
De detrudendo gallo sagittariorum 636
527. 1562. die 2. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de venditione halecum 637
528. 1562. die 23. m. Novembris, Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii albicerdonum Cracoviensium 637
529. 1562. die 12. m. Decembris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae decretum a consulibus Cracoviensibus inter cultellifices et institores ferrarios a. 1561. latum, ratum facit 640
530. 1562. die 13. m. Decembris, Petricoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae incolis vicorum Biskupie et Pędzichów interdicit, ne panes albos coquere divendereque audeant 640
531. 1563. die 9. m. Ianuarii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio sutorum Cracoviensium a. 1548. impertitum, ratum esse iubet 642

532. 1563. die 9. m. Ianuarii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium a Vladislao II. r. P. contubernio cerdonum Cracoviensium a. 1423. impertitum, ratum facit 643
533. 1563. die 14. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de institoribus avenariis 643
534. 1563. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de venditione halecum et anguillarum 644
535. 1563. die 18. m. Februarii, Petricoviae.
Statuta contubernii aurificum Casimiriensium et Stradomiensium 644
536. 1563. die 18 m. Martii, Casimiriae.
Senatus consultum de contubernio cingulatorum, bursificum et marsupiariorum Casimiriensium 649
537. 1563. die 6. m. Iunii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii aurificum Cracoviensium 649
538. 1563. die 4. m. Iulii, in Kowno.
Sigismundus Augustus r. P. abusus quosdam molendinatoris Casimiriensis tollit 650
539. 1563. die 20. m. Augusti, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. officialibus mandat, ut iura pannicidarum Cracoviensium conservari curent 651
540. 1563. die 10. m. Septembris, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter molendinatorem et tabernatores Casimirienses litem dirimens 652
541. 1563. die 3. m. Novembris, Cracoviae.
Statuta telam in smeterhaus vendentium 654
542. 1563. die 20. m. Decembris, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter contubernium gladiatorum, serrificum, corrigiatorum et caldeatorum Stradomiensium et Michaelem seniorem eiusdem contubernii litem dirimens 655
543. 1564. die 18. m. Februarii, Varsoviae.
Statuta contubernii braseatorum braxatorumque Cracoviensium 656
544. 1564. die 28. m. Aprilis, Cracoviae.
De sociis contubernii albicerdonum Cracoviensium . . . 662
545. 1564. die 9. m. Maii, Casimiriae.
Additamentum ad statuta contubernii tabernatorum et braseatorum Casimiriensium 662
546. 1564. die 9. m. Augusti, in Parczów.
Sigismundus Augustus r. P. consulibus Cracoviensibus executionem decreti cuiusdam demandat 663
547. 1565. die 8. m. Februarii, Casimiriae.
Senatus consultum de contubernio braseatorum et tabernatorum Casimiriensium 664
548. 1565. die 2. m. Aprilis, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. tabernatoribus Casimiriensibus et Stradomiensibus coquendi cerevisiam facultatem tribuit . . 665
549. 1565. die 4. m. Maii, Petricoviae.
Idem mensatoribus societatem cum mensatoribus Cracoviensibus non habentibus, interdicit, ne opera sua Cracoviae exponant 666

550. 1565. die 27. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de conviviis abrogandis 667
551. 1565. die 8. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de textoribus Casimiriensibus 668
552. 1566. die 18. m. Februarii, Cracoviae.
Tornatores Cracovienses cum mensatoribus Cracoviensibus societatem faciunt 668
553. 1566. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de sortitione locorum in smeterhaus, vendentibus telam assignatorum 669
554. 1566. die 17. m. Maii, in Lublin.
Statuta contubernii pileatorum Cracoviensium 669
555. 1566. die 7. m. Iunii, in Lublin.
Sigismundus Augustus r. P. civibus Casimiriensibus indulget, ut modio veteris mensurae utantur 671
556. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.
Statuta contubernii cerdonum Casimiriensium 673
557. 1566. die 14. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio aurificum Cracoviensium 677
558. 1566. die 21. m. Iunii, in Lublin.
Sigismundi Augusti r. P. statutum de metretis molendinorum regiorum Casimiriensium 677
559. 1566. die 12. m. Iulii, in Lublin.
Sigismundus Augustus r. P. privilegium Casimiri II. r. P. de anno 1451. ratum facit 679
560. 1566. die 23. m. Iulii, in Lublin.
Idem privilegium tabernatoribus Cracoviensibus de contributione ducillari solvenda impertitum, renovat 679
561. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.
Idem consulibus Cracoviensibus mandat, ut iura contubernii cerdonum Casimiriensium conservent 681
562. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.
Idem cerdonibus Cracoviensibus mandat, ne cerdonibus Casimiriensibus iniuriam inferrant 682
563. 1566. die 12. m. Augusti, Casimiriae.
Senatus consultum de tabernis salinatorum Casimiriensium 683
564. 1566. die 16. m. Augusti, in Lublin.
Sigismundus Augustus r. P. contubernio piscatorum Cracoviensium privilegia quaedam impertit 684
565. 1566. die 24. m. Octobris, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter braseatores et doleatores Casimirienses litem dirimens 685
566. 1567. die 11. m. Ianuarii, Cracoviae.
Pactum cultellificum Cracoviensium cum Cracoviensibus institoribus ferrariis de cultellis exoticis vendendis 686
567. 1567. die 5. m. Maii, Petricoviae.
Statuta contubernii saponariorum Cracoviensium 687
568. 1567. die 5. m. Maii, Petricoviae.
Sigismundus Augustus r. P. significat albicerdonibus Cracoviensibus, sese commissariis quibusdam negotium inquirendi de fluvio Rudawka commisisse 691

569. 1567. die 26. m. Maii, Petricoviae.
Idem proconsuli et consulibus Cracoviensibus mandat, ne extraneos artifices a venditione operum suorum in nundinis Cracoviensibus prohibeant 691

570. 1567. die 27. m. Augusti, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sellatores gladiatoresque Cracovienses et tendlarios Cracovienses litem dirimens 692

571. 1568. die 2. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis ligneis in circulo Cracoviensi non exstruendis 693

572. 1568. die 15. m. Ianuarii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter socios et magistros contubernii cultellificum Cracoviensium litem dirimens . . 694

573. 1568. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.
Statuta tabernatorum Cracoviensium 694

574. 1568. die 25. m. Augusti, Casimiriae.
Senatus consultum de venditoribus panum fructuumque . 698

575. 1568. die 1. m. Decembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter mensatores Leopolienses et Cracovienses litem dirimens 698

576. 1569. die 15. m. Februarii, in Lublin.
Additamentum ad statuta tabernatorum Cracoviensium . . 699

577. 1569. die 7. m. Martii, in Lublin.
Sigismundus Augustus r. P. Gregorio Dirink mellitas placentas Casimiriae coquendi facultatem tribuit 702

578. 1569. die 11. m. Maii, Cracoviae.
Pactum contubernii mensatorum Cracoviensium cum contubernio mensatorum Leopoliensium 703

579. 1569. die 26. m. Maii, Casimiriae.
Senatus consultum de institoribus avenariis 704

580. 1569. die 6. m. Iunii, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter contubernium aurificum Cracoviensium et aurifices Casimirienses litem dirimens . 704

581. 1569. die 28. m. Iunii, in Lublin.
Statuta contubernii frenificum Cracoviensium 706

582. 1569. die 26. m. Iulii, in Lublin.
Statuta contubernii ephippiariorum Cracoviensium . . . 710

583. 1569. die 16. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter peratores Casimirienses et Cracovienses litem dirimens 711

584. 1569. die 17. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de institoribus avenariis 712

585. 1570. die 16. m. Februarii, Varsoviae.
Sigismundi Augusti r. P. decretum, inter stannifusores regni Poloniae et stannifusores Vratislavienses litem dirimens . . 712

586. 1570. die 21. m. Februarii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut iura contubernii muratorum Cracoviensium conservari curent 714

587. 1570. die 5. m. Martii, Varsoviae.
Idem proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut Gregorium Dirink a venditione mellitarum placentarum in foro Cracoviensi prohibeant 715

588. 1570. die 1. m. Iunii, Varsoviae.
Idem proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut pecunias a tabernatoribus Cracoviensibus indebite exactas, eisdem restituant 716

589. 1570. die 1. m. Iulii, Varsoviae.
Additamentum ad statuta contubernii pictorum Cracoviensium 717

590. 1570. die 8. m. Iulii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus iterum mandat, ut Gregorium Dirnik a venditione mellitarum placentarum in foro Cracoviensi prohibeant 719

591. 1570. die 1. m. Septembris, Cracoviae.
Consules Cracovienses institoribus pannariis mandant, ne sartores Cracovienses a venditione operum suorum in foro vendeta dicto, prohibeant 720

592. 1570. die 12. m. Septembris, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. controversiam inter pannicidas et sartores Cracovienses consulibus Cracoviensibus diiudicandam committit 721

593. 1571. die 29. m. Ianuarii, Cracoviae.
Senatus consultum de tabernis halecistarum Cracoviensium 722

594. 1571. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta sociorum contubernii sellatorum Cracoviensium 723

595. 1571. die 22. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de figulis extraneis 723

596. 1571. die 2. m. Iulii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta magistrorum et sociorum contubernii muratorum Cracoviensium 724

597. 1571 die 6. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de cerevisia coquenda 726

598. 1571. die 8. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de venditione salis sic dicti bancati, de salinatoribus et tabernis eorum 726

599. 1572. Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium 727

600. 1572. Cracoviae.
Additamentum ad statuta magistrorum et sociorum contubernii muratorum Cracoviensium 728

601. 1572. die 7. m. Novembris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii pistorum Cracoviensium 729

602. 1574. die 18. m. Ianuarii, Casimiriae.
Senatus consultum de pretio vasorum »achtualia« dictorum 730

603. 1574. die 1. m. Martii, Cracoviae.
Statuta contubernii laniorum Casimiriensium 731

604. 1574. die 1. m. Martii, Cracovíae.
Henricus r. P. privilegia contubernio laniorum Casimiriensium a praedecessoribus suis impertita, rata esse iubet 734

605. 1574. die 31. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de telis extraneis in domo »smatrus« dicto solummodo vendendis 737

606. 1574. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.
Henricus r. P. privilegia contubernio ruficerdonum Cracoviensium ab antecessoribus suis impertita, rata facit 737
607. 1574. die 14. m. Aprilis, Cracoviae.
Statuta contubernii funificum Cracoviensium 741
608. 1574. die 12. m. Maii, Cracoviae.
Henricus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio piscatorum Cracoviensium a. 1566. impertitum, ratum facit 745
609. 1574. die 27. m. Maii, Cracoviae.
Henrici r. P. decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses Clepardiensesque et cives Ropcicenses litem dirimens . 745
610. 1574. die 27. m. Maii, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter mensatores, doleatores ac funifices Casimirienses et currifices Casimirienses litem dirimens 747
611. 1574. die 16. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de crumenariis et bursificibus Cracoviensibus 747
612. 1574. die 16. m. Iunii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter pileatores Casimirienses et pileatores Cracovienses litem dirimens 748
613. 1574. die 5. m. Iulii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter magistros contubernii mensatorum Cracoviensium et socios eiusdem contubernii litem dirimens 748
614. 1574. die 15. m. Septembris, Casimiriae.
Statuta contubernii braseatorum, braxatorumque Casimiriensium 749
615. 1574. die 24. m. Septembris, Cracoviae.
Statuta contubernii salicidarum Cracoviensium 751
616. 1574. die 6. m. Octobris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens 755
617. 1574. die 8. m. Octobris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et acufices Cracovienses litem dirimens 756
618. 1575. die 28. m. Ianuarii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens 756
619. 1575. die 31. m. Ianuarii, Cracoviae.
Ordinatio halecistarum Cracoviensium 757
620. 1575. die 26. m. Augusti, Cracoviae.
Statuta contubernii caldeatorum Cracoviensium 759
621. 1575. die 9. m. Septembris, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio crumenariorum, bursificum, peratorum et tinctorum Cracoviensium 761
622. 1576. Cracoviae.
Additamentum ad statuta muratorum Cracoviensium . . 761
623. 1576. die 3. m. Iulii, Varsoviae.
Stephanus r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut homines extraneos, societatem cum laniis Cracoviensibus non habentes, a venditione carnium in civitate Cracoviensi prohibeant 762

624. 1576. die 23. m. Iulii, Cracoviae.
De arvinariis et de pice vendenda 763
625. 1576. die 13. m. Decembris, Casimiriae.
Senatus consultum de sociis contuberniorum in catalogum inscribendis 763
626. 1577. die 20. m. Maii, Casimiriae.
Senatus consultum de institoribus avenariis 764
627. 1577. die 19. m. Iunii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et viduas sutrices Cracovienses litem dirimens 764
628. 1577. die 7. m. Iulii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta sociorum contubernii muratorum Cracoviensium 765
629. 1577. die 7. m. Augusti, Cracoviae.
Consules civitatis Cracoviae societati sagittariorum Cracoviensium proventus quosdam assignant 765
630. 1577. die 28. m. Augusti, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et viduas sutrices Cracovienses litem dirimens 767
631. 1577. die 18. m. Septembris, in Marienburg.
Stephani r. P. statutum de sociis contubernii aurificum Cracoviensium erudiendis 769
632. 1577. die 24. m. Octobris, Cracoviae.
Statuta contubernii chartariorum Cracoviensium 770
633. 1577. die 24. m. Novembris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium 771
634. 1577. die 5. m. Decembris, in Marienburg.
Stephanus rex Poloniae privilegia contubernio aurificum Cracoviensium a praedecessoribus suis, regibus Poloniae, impertita, rata facit 772
635. 1577. die 7. m. Decembris, in Marienburg.
Idem proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut incolas de Kleparz, Biskupie, Pędzichow et Krowodrza a venditione panum alborum in civitate Cracoviensi prohibeant . . . 774
636. 1578. die 17. m. Ianuarii, Varsoviae.
Idem privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio saponariorum Cracoviensium a. 1567. impertitum, ratum esse iubet 775
637. 1578. die 26. m. Ianuarii, (Varsoviae).
Idem privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio mensatorum Cracoviensium a. 1547. impertitum, ratum facit . . . 775
638. 1578. die 28. m. Ianuarii, Varsoviae.
Additamentum ad statuta contubernii saponariorum Cracoviensium 776
639. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio pistorum Cracoviensium a. 1552. impertitum, ratum facit 777
640. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.
Idem senatus consultum Clepardiense de cervisia Cracoviensi vendenda, de a. 1554. ratum facit 777
641. 1578. die 22. m. Februarii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium 777
642. 1578. die 5. m. Martii, Varsoviae.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio tabernatorum Cracoviensium a. 1569. impertitum, ratum facit 778
643. 1578. die 10. m. Martii, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium 778
644. 1578. die 8. m. Aprilis, Varsoviae.
Stephani r. P. decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses Clepardiensesque et cives Iaroslavienses de teloneo solvendo litem dirimens 780
645. 1578. die 25. m. Aprilis, Sandomiriae.
Stephanus r. P. testatur, pistores contubernii Cracoviensis Hieronymo Filipowski donatario fisci regii, summam 660 marcarum persolvisse 781
646. 1578. die 25. m. Aprilis, Sandomiriae.
Idem statuit, ne in civitatibus Cracoviensi, Clepardiensi et Stradomiensi ac in vico Biskupie liceat cuicumque praeter pistores Cracovienses panes coquere et veno exponere 782
647. 1578. die 25. m. Aprilis, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter cives Slomnicenses et salicidas Cracovienses litem dirimens 784
648. 1578. die 19. m. Iunii, Casimiriae.
Senatus consultum de tabernis butyraceis 785
649. 1578. die 10. m. Iulii, Leopoli.
Stephanus r. P. inter proconsulem consulesque Leopolienses et contubernium aurificum Cracoviensium litem dirimit 786
650. 1578. die 28. m. Iulii, Leopoli.
Eiusdem decretum, inter proconsulem consulesque Iaroslavienses et contubernium laniorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium litem dirimens 787
651. 1578. die 2. m. Septembris, Cracoviae.
Consules Cracovienses contubernio pectinistarum Cracoviensium locum in circulo Cracoviensi assignant 789
652. 1578. die 31. m. Octobris, Cracoviae.
Stephanus r. P. inter sartores et pannicidas Cracovienses litem dirimit 789
653. 1578. die 30. m. Novembris, Cracoviae.
Eiusdem decretum, inter aurifices Cracovienses et Clepardienses litem dirimens 791
654. 1578. die 22. m. Novembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. inter tabernatores et proconsulem consulesque Cracovienses litem dirimit 793
655. 1578. die 13. m. Decembris, Cracoviae.
Statuta contubernii braxatorum, braseatorum tabernatorumque Clepardiensium 795
656. 1578. die 15. m. Decembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. privilegium contubernio muratorum Cracoviensium a Sigismundo Augusto r. P. anno 1552. impertitum, ratum facit 806
657. 1578. die 16. m. Decembris, Cracoviae.

Eiusdem decretum, inter braxatores braseatoresque et consules Cracovienses litem dirimens 807
658. 1578. die 17. m. Decembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. statuta quaedam sociorum contubernii laniorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium rata facit 808
659. 1578. die 20. m. Decembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. privilegia contubernio albicerdonum Cracoviensium a Sigismundo I. et Sigismundo Augusto r. P. a. 1545. et 1549. impertita, rata facit 812
660. 1578. die 22. m. Decembris, Cracoviae.
Idem privilegium contubernio sutorum Casimiriensium a Sigismundo I. r. P. anno 1531. impertitum, ratum facit 813
661. 1578. die 23. m. Decembris, Cracoviae.
Idem piscatoribus Cracoviensibus vendendi pisces cuiusvis generis in foro publico Cracoviensi et Casimiriensi facultatem tribuit 813
662. 1578. die 26. m. Decembris, Cracoviae.
Idem privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio figulorum Cracoviensium a. 1552. impertitum, ratum facit . . . 815
663. 1578. die 28. m. Decembris, Cracoviae.
Idem proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut iura mercatorum, qui opulentiores vocantur, conservari curent . 815
664. 1578. die 29. m. Decembris, Cracoviae.
Idem privilegium contubernio cantrifusorum Cracoviensium a Sigismundo Augusto r. P. anno 1558. impertitum, ratum facit 816
665. 1578. die 30. m. Decembris, Cracoviae.
Idem inter contubernium laniorum Cracoviensium, Casimiriensium, Clepardiensiumque et proconsulem consulesque Casimirienses litem dirimit 816
666. 1579. die 26. m. Ianuarii, Casimiriae.
De pice et loris vendendis 818
667. 1579. die 27. m. Martii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter pistores et cuchleros Cracovienses litem dirimens 818
668. 1579. die 16. m. Decembris, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii pileatorum Cracoviensium 819
669. 1579. die 20. m. Decembris, Varsoviae.
De vino adusto conficiendo vendendoque 819
670. 1579. die 21. m. Decembris, Varsoviae.
De contributione ducillari solvenda 820
671. 1579. die 24. m. Decembris, Varsoviae.
Stephanus r. P. privilegium civibus Casimiriensibus a Sigismundo Augusto r. P. anno 1566. impertitum, ratum facit . . 821
672. 1580. die 12. m. Ianuarii, Varsoviae.
Idem magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut cives Wielicenses a venditione salis frustulati Casimiriae et Clepardiae prohibeat 821
673. 1580. die 4. m. Augusti, Casimiriae.
Statuta contubernii pellificum Casimiriensium et Stradomiensium 821
674. 1580. die 3. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de cerevisia coquenda 825

675. 1581. die 23. m. Ianuarii, Varsoviae.
Stephanus r. P. statuta contubernii pellificum Casimiriensium de anno 1580. rata facit 826
676. 1581. die 3. m. Martii, Varsoviae.
Idem privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio sartorum Cracoviensium a. 1552. impertitum, ratum facit . . . 826
677. 1581. die 5. m. Martii, Varsoviae.
Idem statuta contubernii pictorum, sculptorum et vitrariorum Cracoviensium de a. 1490. et 1497. rata facit 826
678. 1581. die 5. m. Iunii, Cracoviae.
De sociis papyrificum Cracoviensium 827
679. 1581. die 6. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de praerogativa reguli sagittariorum in alios non transferenda 827
680. 1581. die 24. m. Iulii, Casimiriae.
Consules Casimirienses funificibus Casimiriensibus sex institas conferunt 828
681. 1581. die 28. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii albicerdonum Cracoviensium 828
682. 1581. die 17. m. Augusti, Casimiriae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter pannicidas et sartores Casimirienses litem dirimens 830
683. 1581. die 7. m. Septembris, Casimiriae.
Senatus consultum de pretio metretarum molarium . . . 831
684. 1581. die 6. m. Novembris, Casimiriae.
Statuta contubernii tabernatorum Casimiriensium 831
685. 1581. die 5. m. Decembris, Cracoviae.
De compotationibus nocturnis interdictis 833
686. 1582. die 12. m. Iunii, Cracoviae.
De contubernio chirurgorum Cracoviensium 833
687. 1582. die 31. m. Augusti, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter pannicidas et mercatores Cracovienses litem dirimens 834
688. 1582. die 20. m. Novembris, Varsoviae.
Statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium . . . 835
689. [1583]. Cracoviae.
Pactum pannicidarum Cracoviensium cum mercatoribus Cracoviensibus 839
690. 1583. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter pictores et currifices Cracovienses litem dirimens 840
691. 1583. die 18. m. Februarii, Cracoviae.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio pileatorum Cracoviensium a. 1566. impertitum, nec non senatus consultum Cracoviense de a. 1579. ratum facit . . 841
692. 1583. die 28. m. Martii, Casimiriae.
De tabernis butyrariarum et halecistarum 841
693. 1583. die 26. m. Maii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter caldeatores et serrifices nec non fabros ferrarios Cracovienses litem dirimens . . 841
694. 1583. die 2. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de magistris et sociis contubernii cultrifabrorum Cracoviensium 842

695. 1583. die 16. m. Iunii, Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium 842

696. 1583. die 17. m. Iunii, Cracoviae.
Statuta contubernii carpentariorum Cracoviensium . . . 848

697. 1583. die 3. m. Iulii, Cracoviae.
Statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium . . . 849

698. 1583. die 21. m. Iulii, Cracoviae.
Stephanus r. P. statuta contubernii acuficum Cracoviensium de anno 1552. rata facit 855

699. 1583. die 10. m. Augusti, Cracoviae.
Statuta braseatorum, braxatorum, tabernatorumque Casimiriensium 855

700. 1583. die 26. m. Augusti, Cracoviae.
Stephanus r. P. inter pistores Cracovienses et proconsulem consulesque Clepardienses litem dirimit 860

701. 1583. die 27. m. Augusti, Cracoviae.
Idem inter arvinarios et funifices Cracovienses litem dirimit 861

702. 1583. die 27. m. Augusti, Cracoviae.
Stephani r. P. decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses, Clepardiensesque et proconsulem nec non consules Premislienses litem dirimens 863

703. 1583. die 28. m. Augusti, Cracoviae.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo I. r. P. contubernio carpentariorum Cracoviensium a. 1525. impertitum, et senatus consultum Cracoviense de a. 1583. rata esse iubet 864

704. 1583. die 29. m. Augusti, Casimiriae.
Additamentum ad statuta cerdonum Casimiriensium . . . 865

705. 1583. die 30. m. Augusti, Cracoviae.
Stephanus r. P. inter pictores et currifices Cracovienses litem dirimit 865

706. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Eiusdem decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses, Clepardiensesque et lanios extraneos »kijaki« dictos, litem dirimens 866

707. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.
Stephanus r. P. inter pannicidas et mercatores Cracovienses litem dirimit 868

708. 1583. die 26. m. Octobris, Cracoviae.
Senatus consultum de arvinariis Cracoviensibus 870

709. 1584. die 18. m. Ianuarii, Cracoviae.
De privilegiis et iuribus contubernii funificum Cracoviensium 870

710. 1584. die 20. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de negotiationibus Iudaeorum 871

711. 1584. die 23. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de cingulatoribus et gladiatoribus Cracoviensibus 871

712. 1584. die 26. m. Iunii, Cracoviae.
Litterae magistrorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium ad cordibanarios Leopolienses de congiariis, sociis eiusdem contubernii dari solitis 872

713. 1584. die 13. m. Augusti (?), Cracoviae.
Additamentum ad statuta muratorum Cracoviensium . . . 874
714. 1584. die 23. m. Augusti, Casimiriae.
Consulum Casimiriensium decretum, inter seniores contubernii saponariorum Cracoviensium et saponarios Casimirienses litem dirimens 875
715. 1584. die 28. m. Augusti, in Lublin.
Stephanus r. P. statuta contubernii textorum Casimiriensium de anno 1457. rata esse iubet 876
716. 1584. die 3. m. Septembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices Clepardienses et funifices Cracovienses litem dirimens 876
717. 1584. die 19. m. Novembris, Cracoviae.
Eorundem decretum, inter mercatores et pannicidas Cracovienses litem dirimens 877
718. 1584. die 15. m. Decembris, Cracoviae.
De pistoribus extraneis 877
719. 1585. die 1. m. Februarii, Varsoviae.
Stephanus r. P. statuta contubernii barchanicorum Cracoviensium de a. 1548. assensu suo comprobat 878
720. 1585. die 1. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de coriis a cordibanariis perficiendis . 878
721. 1585. die 28. m. Martii, in Niepołomice.
Stephanus r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut cerdones Cracovienses a coriis »kurdiban« dictis, perficiendis, prohibeant 878
722. 1585. die 29. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de sociis contubernii marsupiariorum Cracoviensium 879
723. 1585. die 17. m. Maii, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio pixidariorum 880
724. 1585. die 29. m. Iunii, in Niepołomice.
Stephanus r. P. statuta quaedam contubernii pellificum Cracoviensium assensu suo comprobat 880
725. 1585. die 5. m. Iulii, in Niepołomice.
Stephanus r. P. privilegium a Sigismundo Augusto r. P. contubernio sellatorum Cracoviensium a. 1569. impertitum, ratum facit 881
726. 1585. die 5. m. Iulii, Cracoviae.
Consules Cracovienses inter ruficerdones et cordibanarios Cracovienses de coriis perficiendis litem dirimunt 881
727. 1585. die 9. m. Augusti, in Niepołomice,
Stephanus r. P. statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium de a. 1583. assensu suo comprobat 882
728. 1585. die 4. m. Septembris, Cracoviae.
De contubernio pixidariorum Cracoviensium 883
729. 1585. die 9. m. Septembris, Cracoviae.
Litterae magistrorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium ad magistros contubernij cordibanariorum Strassburgensium 883
730. 1585. die 11. m. Octobris, Cracoviae.
Statuta contubernii fabrorum, serrifabrorum, caldariorum, horologistarum et naglariorum Cracoviensium 884

731. 1586. Cracoviae.
Statuta sociorum contubernii muratorum lapicidarumque . 891
732. 1586. die 21. m. Martii, Cracoviae.
Senatus consultum de magistris contubernii serrificum Cracoviensium 895
733. 1586. die 6. m. Iunii, Cracoviae.
Senatus consultum de cerifusorio 896
734. 1586. die 20. m. Iunii, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter seniores et magistros quosdam contubernii sutorum Cracoviensium litem dirimens 896
735. 1586. die 24. m. Iulii, Casimiriae.
Senatus consultum de incolis vici »inter maźniki« dicti . . 897
736. 1586. die 30. m. Iulii, Cracoviae.
Senatus consultum de sapone vendendo 898
737. 1586. die 19. m. Augusti, Casimiriae.
Promulgatio iurium contubernii sartorum Casimiriensium . 898
738. 1586. die 25. m. Augusti, Cracoviae.
Senatus consultum de contubernio doleatorum et lagenariorum Cracoviensium 899
739. 1586. die 5. m. Septembris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii sutorum Cracoviesium 899
740. 1586. die 17. m. Septembris, Cracoviae.
Additamentum ad statuta contubernii acuficum Cracoviensium 901
741. 1586. die 10. m. Octobris, Casimiriae.
De pretio cerevisiae 901
742. 1586. die 29. m. Octobris, Casimiriae.
Senatus consultum de cerevisia coquenda 901
743. 1586. die 3. m. Novembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens 902
744. 1586. die 14. m. Novembris, Cracoviae.
Consulum Cracoviensium decretum, inter incolas vici Pędzichów et pistores Cracovienses litem dirimens 902
745. 1586. die 17. m. Novembris, Cracoviae.
Consules Cracovienses inter magistros et socios contubernii mensatorum Cracoviensium litem dirimunt 904
746. 1586. die 3. m. Decembris, Cracoviae.
De contubernio tabernatorum Cracoviensium 905

III.

Litterae, quae ad facultates civitatis spectant.

747. 1510. die 22. m. Decembris, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus tres marcas annuas ex mola cultraria solvendas, remittit . . 909
748. 1511. die 17. m. Aprilis, Cracoviae.
Idem pactum proconsulis consulumque Cracoviensium cum

Ioanne de Tarnow de curia »Grodek« dicta, factum, ratum esse iubet 910

749. 1512. die 25. m. Augusti, Cracoviae.
Commissarii regii inter possessiones civitatis Cracoviensis et monasterii de Zwierzyniec fines constituunt 912

750. 1527. die 10. m. Aprilis, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. pactum a Fuggeris mercatoribus Augustanis cum proconsule consulibusque Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria initum, ratum facit 915

751. 1533. die 7. m. Martii, Cracoviae.
Consules Cracovienses Carolo Coczer locum »Żabikruk« dictum addicunt 918

752. 1533. die 31. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. civibus Cracoviensibus aquam ex fluvio Rudawa in fossata civilia ducendi facultatem tribuit . . . 919

753. 1533. die 31. m. Maii, Cracoviae.
Sigismundus I. r. P. officinam serrariam a consulibus Cracoviensibus ad fluvium Rudawa constructam, civitati Cracoviensi addicit 920

754. 1533. die 7. m. Iunii, Cracoviae.
Sigismundi I. r. P. decretum, inter monasterium de Zwierzyniec, consules Cracovienses et Iostum Ludovicum Decium de fluvio Rudawa litem dirimens 922

755. 1537. die 19. m. Februarii, Cracoviae.
Idem conciones germanicas ex ecclesia ad s. Mariam in ecclesiam ad s. Barbaram transfert 924

756. 1538. die 15. m. Aprilis, Cracoviae.
Consules Cracovienses Thomae Ptaszyński in villis Dąbie et Grzegórzki locum ad officinam serrariam construendam aptum, assignant 926

757. 1548. die 25. m. Iunii, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. pactionem factam a Mathia Manlich cive Augustano, cum consulibus Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria, ratam esse iubet 927

758. 1549. die 14. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. XII millia florenorum a proconsule consulibusque Cracoviensibus mutuo accepta, in molendino »kutłowski« dicto, inscribit 930

759. 1549. die 23. m. Septembris, Cracoviae.
Idem III millia florenorum a proconsule consulibusque Cracoviensibus mutuo accepta in zuppis Vielicensibus et Bochnensibus inscribit 930

760. 1549. die 26. m. Septembris, Cracoviae.
Idem VI millia florenorum a proconsule consulibusque Cracoviensibus mutuo accepta ex reditibus quibusdam regiis assignant 931

761. 1551. die 31. m. Iulii, Cracoviae.
Stanislaus a Cracovia praepositus monasterii ad s. Spiritum, fundum inter Pędzichów et Biskupie situm, colonis locat . . . 931

762. 1553. die 20. m. Martii, Cracoviae.
Sigismundus Augustus r. P. pactionem a Mathia Manlich cive Augustano cum consulibus Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria factam, assensu suo comprobat 932

763. 1553. die 20. m. Septembris, Cracoviae.

Pactum consulum Cracoviensium cum Mathia Manlich cive Augustano de mercatura aeraria et plumbaria factum 933

764. 1560. die 15. m. Septembris, Vilnae.
Sigismundus Augustus r. P. pactum consulum Cracoviensium cum mercatoribus quibusdam Augustanis de mercatura aeraria et plumbaria factum, ratum esse iubet 933

765. 1560. die 25. m. Iunii, in Lublin.
Eiusdem decretum, inter proconsulem consulesque Casimirienses et conventum ad s. Catharinam de laneis quibusdam litem dirimens 937

766. 1568. die 18. m. Iunii, in Mogiła.
Pactum abbatis et conventus monasterii Mogilensis cum proconsule consulibusque Cracoviensibus de pascuis quibusdam »błonie« ditis 938

767. 1570. die 7. m. Iulii, Varsoviae.
Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus mandat, ne aggerem in ripa fluvii Vistulae villam Grzegorzki versus exstruant 940

768. 1570. die 21. m. Augusti, Cracoviae.
Ministerialis terrestris Cracoviensis relatio opis latae ab incolis villarum Grzegorzki et Dąbie, in ripis fluminis Vistulae reficiendis 941

769. 1570. die 22. m. Septembris, Varsoviae.
Sigismundus Augustus r. P. proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ne pascua communia privato destinent usui 942

770. 1570. die 10. m. Novembris, Varsoviae.
Pactum proconsulis consulumque Cracoviensium cum Wolfgango Paller et successoribus Leonardi Weiss, civibus Augustanis, de mercatura aeraria et plumbaria factum 943

771. 1577. die 30. m. Septembris.
Succamerarii terrae Cracoviensis decretum, inter villas Wola duchacka, Łagiewniki et Ianowa wola fines constituens 943

IV.

Rationes accepti et expensi civilis.

Regestrum perceptorum et expositorum a. 1517 . . . . . 949, 952
» perceptorum et expositorum a. 1518 . . . . . 955, 956
» perceptorum et expositorum a. 1523 . . . . . 960, 962
» perceptorum et expositorum a. 1524 . . . . . 964, 966
» perceptorum et expositorum a. 1531 . . . . . 968, 970
» perceptorum et expositorum a. 1533 . . . . . 972, 973
» perceptorum et expositorum a. 1535 . . . . . 975, 977
» perceptorum et expositorum a. 1537 . . . . . 979, 980
» perceptorum et expositorum a. 1538 . . . . . 982, 983
» perceptorum et expositorum a. 1541 . . . . . 985, 986
» perceptorum et expositorum a. 1543 . . . . . 988, 990
» perceptorum et expositorum a. 1545 . . . . . 992, 993
» perceptorum et expositorum a. 1546 . . . . . 995, 997
» perceptorum et expositorum a. 1547 . . . . . 1000, 1002

Regestrum perceptorum et expositorum a. 1548 . . . . . 1004, 1005
» perceptorum et expositorum a. 1551 . . . . . 1008, 1010
» perceptorum et expositorum a. 1552 . . . . . 1012, 1014
» perceptorum et expositorum a. 1553 . . . . . 1017, 1018
» perceptorum et expositorum a. 1554 . . . . . 1021, 1022
» perceptorum et expositorum a. 1555 . . . . . 1024, 1026
» perceptorum et expositorum a. 1556 . . . . . 1028, 1030
» perceptorum et expositorum a. 1557 . . . . . 1032, 1034
» perceptorum et expositorum a. 1558 . . . . . 1037, 1039
» perceptorum et expositorum a. 1559 . . . . . 1042, 1044
» perceptorum et expositorum a. 1560 . . . . . 1047, 1050
» perceptorum et expositorum a. 1562 . . . . . 1053, 1054
» perceptorum et expositorum a. 1563 . . . . . 1057, 1059
» perceptorum et expositorum a. 1564 . . . . . 1061, 1062
» perceptorum et expositorum a. 1565 . . . . . 1065, 1066
» perceptorum et expositorum a. 1566 . . . . . 1069, 1070
» perceptorum et expositorum a. 1567 . . . . . 1073, 1074
» perceptorum et expositorum a. 1568 . . . . . 1077, 1079
» perceptorum et expositorum a. 1569 . . . . . 1081, 1082
» perceptorum et expositorum a. 1570 . . . . . 1085, 1086
» perceptorum et expositorum a. 1571 . . . . . 1089, 1090
» perceptorum et expositorum a. 1572 . . . . . 1092, 1094
» perceptorum et expositorum a. 1573 . . . . . 1096, 1097
» perceptorum et expositorum a. 1574 . . . . . 1099, 1101
» perceptorum et expositorum a. 1575 . . . . . 1103, 1105
» perceptorum et expositorum a. 1576 . . . . . 1107, 1108
» perceptorum et expositorum a. 1577 . . . . . 1111, 1112
» perceptorum et expositorum a. 1578 . . . . . 1114, 1115
» perceptorum et expositorum a. 1579 . . . . . 1117, 1118
» perceptorum et expositorum a. 1580 . . . . . 1120, 1121
» perceptorum et expositorum a. 1581 . . . . . 1123, 1124
» perceptorum et expositorum a. 1582 . . . . . 1126, 1127
» perceptorum et expositorum a. 1583 . . . . . 1128, 1130
» perceptorum et expositorum a. 1584 . . . . . 1131, 1132
» perceptorum et expositorum a. 1585 . . . . . 1134, 1135
» perceptorum et expositorum a. 1586 . . . . . 1137, 1141
Census spirituales et vitales 1143

518. 1562. die 5. m. Ianuarii, in Łomża.

Sigismundus Augustus rex Poloniae contubernio cerdonum Cracovien. sium privilegia quaedam impertit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, uniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum noticiam habituris, quod exhibitae sunt nobis literae pargameneae serenissimi olim Wladislai, Dei gratia regis Poloniae, proaui nostri desyderatissimi, titulo et sigillo appenso communitae, sanae, integrae omnique uicio et suspicionis nota carentes, pro parte seniorum et totius contubernij cerdonum ante plateam sutorum, extra muros Cracouienses manentium, in quibus mensae pro uendendis cuttibus sub certo censu in ciuitate Cracouiensi illis assignantur, et aliae immunitates conceduntur, atque pro eisdem per nonnullos consiliarios nostros nobis supplicatum est, ut praedictas literas seu priuilegium confirmare dignaremur. Cuiusquidem tenor de uerbo ad uerbum sequitur et est talis:

(Sequuntur litterae Vladislai II. regis Poloniae de anno 1423)*).

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praedictus, supplicationibus consiliariorum nostrorum benigne annuentes et rei aequitate permoti, suprascriptas privilegii literas authoritate nostra regia approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus per praesentes literas nostras, decernentes easdem et omnia in eis contenta in omnibus clausulis, articulis et conditionibus, nullis penitus exceptis, robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere, si et in quantum iuri communi nihil derogant. Praeterea supplicatum nobis est per eosdem consiliarios nostros, vt praedictis potius cerdonibus tanquam subditis nostris, quam externis hominibus commoditatem, quae ex emptione et uenditione cutium non modo sine detrimento verum etiam cum vtilitate ciuitatis nostrae Cracouiensis haberi possit, indulgere et ad superius scriptum et confirmatum priuilegium illorum hosce articulos infrascriptos adiungere dignaremur:

§ 1. Primum, ne liceat hominibus externis praesertim Opauiensibus praeter tempus nundinarum in ciuitate nostra Cracouiensi et circum circa intra aliquot miliaria cutes non elaboratas emere et extra regnum euehere praedictosque cerdones in eorum officinis augendis impedire.

§ 2. Alterum, vt cum praefati cerdones tam multum cutium elaborarent, vt pro usu sutorum ac aliorum ciuitatis Cracouiensis artificum necessitate copiam illarum prebere possint, facta apud dictos artifices de eiusmodi copia publica protestatione, quicquid cutium superfuerit, liceat eis externis hominibus ad ipsos uenientibus vendere aut etiam extra regnum euehere.

*) Jest ten przywilej króla Władysława Jagieły z r. 1423, ogłoszony drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. CXX.

Quare nos huic quoque supplicationi benigne assentientes ac subditorum potius nostrorum quam externorum commodis prospicientes, volumus et mandamus, vt proxime suprascripti duo articuli tam quo ad externos quam quo ad subditos nostros in omnibus firmiter ac inuiolabiliter obseruentur et custodiantur, facultatemque eam omnem prebemus dictis cerdonibus, vt et ipsi secundum memoratos articulos sine cuiusquam impedimento sese gerant et in ius priuilegiumque suum iure magistratus authoritate mediante tueantur et defendant. In quorum omnium fidem firmiusque et euidentius testimonium sigillum nostrum maius infra est appensum. Datum Lomzae feria secunda post festum Circumcisionis Domini proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, regni uero nostri anno trigesimo secundo. Praesentibus ibidem reuerendis in Christo patribus, dominis Philippo Padniewski Cracouiensi et regni Poloniae procancellario, Iacobo Vchainski Wladislauiensi, Andrea Nosskowski Plocensi, Nicolao Wolski Chelmensi, ecclesiarum episcopis, nec non magnificis, generosis et venerabilibus: Ianussio de Kosczielecz Siradiensi, Maioris Poloniae generali, Naklensique, Ioanne de Sluzhewo Brzestensi ac Dibouiensi, Arnolpho Vchainski Plocensi ac Wischegradiensi, Andrea Sieprski de Gulczewo Rawensi ac Plocensi, Stanislao Lawski Masouiae et uicesgerenti, palatinis, Stanislao Maczieiowski Sandomiriensi, curiae nostrae marschalco ac Lubomliensi, Zawichostensique, Valentino Dembienski Sandecensi ac Chanczinensi, Czorsthinensique, Ioanne Szirakowski Landensi curiae nostrae referendario ac Przedecensi, Stanislao Wolski Brzezinensi, Ioanne Kosthka Gedanensi, terrarum nostrarum Prussiae thezaurario ac Dirschauiensi, Pucensique castellanis, Ioanne de Oczies-sino regni Poloniae cancellario, Cracouiensi generali ac Osswianczimensis, Zathoriensis ducatuum tum Schamboriensi Olsthinensique, Stanislao Misskowsky de Myrow incisore regni nostri ac Mariemburgensi, Rathnensique, Christopho Sobek de Szulieiow Warschouiensi, Solecensi, Nurensique, Nicolao Lasski incisore nostro et Crassnostauiensi, Ioanne Dulski Rogoznensi capitaneis, Petro Ardziechowski causarum Podliaschensium, Stanislao Karnkowski regni nostri, referendariis et canonico, Alberto Stharozrebski archidiacono, Andrea Przeczlawski scholastico, Raphaele Msthowski canonico Cracouiensibus, Thoma Pssonka sacrae theologiae doctore, Sandomiriensi, Wratislauiensi, Pultouiensique canonico ac beatae Mariae in circulo Cracouiensi ecclesiae parrocho, praeposito Dibouiensi et cancellariae nostrae maioris notario primario, Paulo Sthempowski Wladislauiensi, Plocensique canonico, (s) Goreczki campestri notario, secretarijs nostris et alijs quamplurimis fide dignis testibus, secretariis, officialibus et aulicis nostris sincere et fidelibus nobis dilectis. Datum per manus eiusdem magnifici Ioannis de Oczieschino, regni nostri cancellarii, Cracouiensis generalis ac Osswienczimensis, Zathoriensis ducatuum tum Schamboriensis, Olsthinensisque capitanei, syncere nobis grateque dilecti. — Ioannes Ocieski r. P. cancel. spt. — Relatio magnifici Ioannis de Ocieschino, regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis ac Oszwianczimensis, Zathoriensis ducatuum, tum Szamboriensis, Olstinensisque capitanei et terrae Cracouiensis succamerarij.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu garbarzy Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

519. 1562. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.

Pactio contubernii mensatorum Casimiriensium cum contubernio mensatorum Cracoviensium.

Actum feria sexta post festum s. Agnetis. — Coram nobis in consessu consulari personaliter comparentes seniores contubernii mensatorum Craccouiensium, vtpote Simon Poliak et Mathias Varschowskj, necnon seniores Cazimirienses eiusdem artificii, nempe Albertus Vissokinskj, Mathias Navara, Martinus Sikora, et Nicolaus Ormianin, vtrique in presentia famatorum dominorum Mathiae pannicidae et Gabrielis consulum Cazimiriensium, sponte recognouerunt et expressis verbis fassi sunt, se racione certorum articulorum in priuilegio contubernii ipsorum descriptorum, eiusmodi, quae sequitur, fecisse concordiam. Ante omnia quicunque mensatorum Cazimiriensium ex eo tempore et deinceps perpetuis temporibus voluerint in magistros suae artis inaugurari, tum priusquam magistri facti fuerint, specimina eiusdem suae artis alias *sztuki* iuxta contenta ipsorum priuilegii tenebuntur demonstrare. Caeterum Martinus Sikora et Nicolaus Ormianin praedicti ex eadem concordia debent refundere ex suo senioribus mensatorum Craccouiensium omnes sumptus, quos expenderunt in litem contra et aduersus mensatores Cazimirienses racione praenominatorum articulorum in priuilegio expressorum, non multo ante motam, idque facere debent atque vigore praesentis inscriptionis facturos se obligauerunt ad primam et proximam eorundem mensatorum Craccouiensium requisitionem. Quam quidem concordiam praenominati mensatores tam Craccouienses quam etiam Cazimirienses petierunt actis nostris annotari.

Acta Cons. Crac. 22, str. 197.

520. 1562. die 23. m. Februarii, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter crumerarios, bursifices, cingulatores et cerdones Casimirienses litem dirimens.

Actum feria secunda post festum Natiuitatis Domini (die 29. m. Decembris, a. 1561).

Zalovali sie starszi y mlodszi mistrzovie rzemiesla garbarskiego naprzeciwko Simonovi kaletnikowi, Ianowi tasnikovi y Stanislawovi kaletnikovi themi slowi, isz ony przisedszi do czechu nassego prosili nasz, zebismi ie prziiely, chczącz sie nam zachovacz braterskie, a ony therasz nie maią nasz nyzacz poviedaiącz, isz vy nieiestesczie iako my, abowiem rzemieslo nasse iest sinkowne a v vasz niesinkowne, gdzie schaczki czeste chczą miecz po nasz, a przi thich schaczkach nicz dobrego nie biwa, yeno svari a klopothi, zasie vyni obcziesliwe, niesnosne vicziągaią. Wtore zaluiemi sie na nye, isz nasz lsią, sromoczą, partaczami nasz przezivaią, moviącz, isz listow niemamy.

Item czego niezastali, thego sie vpominaią: bila kussa braczka, nieviem gdzie sie v ogien podziala, any viemy o nyei, zbroia tha sie wroczila.

A kaletniczi y thasnik przerzeczeni poviedziely, isz tho oni omilnie poviedaią, abowiem thi niesnaski dzieia sie o pieniadze braczkie, z ktorich pieniedzi nam po 4 f. vziczili, a szami po viethsey summie pobraly; thesz o kusse braczką, ktora po ognyv zostala vedlie sviadecztwa, ktore dali ku czithaniv ex actis cerdonum feria tercia ante festum Natiuitatis Mariae, anno 1561.

Pothem Mathisz Pokrziwka zachovuiącz sobie odmowe na przeciwko themv swiadecztwu ymieniem wsistkich poviedzial, isz my niechczemy przy ich czechu y pravie bicz, przetho isz garbarze ze Lvova, s Przemisla y s ynsich miasth niechczą nam czeladzi pusczacz przetho, isz niemami svego czechu ossoblivego, a tak chczemi sie od nych oddalicz.

Pothem sprawa tha iest z urzędu do thegodnia odlozona.

Actum feria quinta post festum Epiphaniarum (die 8. m. Ianuarii, a. 1562).

Iako bily kaletniczi, thasniczi y pasniczi otrzimaly confirmacią jego k. m. na articuly y na porządek czechu swoiego, kv ktoremv prawu, bracztvu y czechovi swemu prziiely garbarze Kasimirskie vedlie ksiąg radi Kasimirskiei de data feria quinta ante festum s. Mathiae apostoli, anno 1555, therasz isz garbarze przerzeczeni ich praw y czechu vziwacz nie chczą, thedi przerzeczeni kaletniczy, thasniczi y pasniczi thi tho garbarze Kasimirskie od svego czechu y od swich praw volne pusczaią zachovuiącz sobie s nymi vgode y sprawę okolo rzeczi czechovich y braczkich.

Actum feria quinta post festum Conuersionis sancti Pauli (die 29. m. Ianuarii). — Iako malo przed them garbarze Kasimirsczi odlączili się od czechv kalietniczego, thasniczego y pasniczego, y obieczali vgode abo rosdzial czinicz rzeczami czechovemi, therasz na dzisieiszem rokv poviedzieli, isz thę vgodę chczą czinicz, alie niechczą aby pasniczi przy niey mieli bicz z niektorich prziczin, ktore do vrzedu podali na karczie spisane themi slowi:

Slawny panie mily burmistrzv, moy laskawy panovie! Iako v. m. raczili obaczicz kalietniki y thasniki w tim tho czechv sgromadzenie malę y raczili v. m. obeslacz kalietniki, pasniky y thasniki y thvdziesz sgromadzenia ynssego garbarze y raczili v. m. złęczicz w iednoscz wsistkich, wsiszi w czechu za iednego czlovieka bicz, y raczili v. m. w tim tho potvierdzicz iednego prawa krola iego mczi spolecznie vziwacz, ktori raczil nadacz then tho czech abo tho sgromadzenie, w ktorim tho czechv thego prawa vziwacz y s niego sie mamy veselicz, a kosdi swim prawem them tho czechovi niesgardzicz w them tho spolecznim czechv. A gdi yusz sie tho stalo, pothim ze richlo vibrali garbarza starsym y pasnika, y czi tasniczi obacziwšy po sobie niedostatek vielki y podesloscz maietnosczi swey, gdzie thesz bily przithim y pasniczi, y oddali thi tho rzeczi wsistki garbarskiemv czechovi, tho iesth garbarzom, aby sie thesz przithim rządzily iako mogą nalepiey. Czi tho thasniczi y pasniczy wsgardzili thim tho prawem y niebilo yem wdzieczne, ktore prawo raczil nadacz krol iego miloscz themv tho czechowi abo sgromadzeniv pasniczemv, stali sie nieposlusny, isz do czechv niechczieli chodzicz. Napiervey Vavrziniecz them tho czechem wsgardzil y them prawem, ktore iest w garbarskim czechu krola iego mczi. Pothem tho garbarze opoviedzieli tho vrzedowi a vrzad mv przikazal, abi do czechv chodzil a czechovi bil poslu-

sen. Przisethwsy do nassego czechv garbarskiemv (s) y napominali go starszi mistrzowie garbarze, aby bil bracziey poslusen w them tho czechv, a on thak poviedzial, nie bedę poslusen nigdi, y tho iescze slowo przilozil po laczinie: id est in aeternum, pothimze vieczey niepostal w czechv vieczei nysz rok y podatkv zadnego do thego czechv niedawal y poslugi zadney miasthv nieczinil, iako iest obyczay na czechove ludzie. Drugi zasz Bernath pasnik then thesz niebil poslusen czechovi, kiedi poslali pon mistrza mlodsego, tak iako iest obyczai wselakiem czechv, y roskazal mlodsy mv pod vyną mistrzowską, aby do czechv przisedl, a on poviedzial przesz mistrza mlodsego: nie poyde, abowiem do czechv po mye slyą, a na kolaczią po mie nieslią. A pothim thesz vieczey niepostal, tho iest vieczey nysz trzy czvierczi rokv. Trzeczi pasnik Iedrzey bedączi starsim thesz thimze czechem wsgardzil y porzuczil klucz iako vrzednik y vieczey thesz w czechv niepostal, a kiedi ych napominano, isz w czechv niebivaczie, ony odpoviedzieli: dobrze nam tak mieskacz w thim, ze sgardzili thimze prawem, ktore raczil nadacz krol iego miloscz themv garbarskiemv czechowi, niebili mv wdzieczni czi trzey pasniczi, a tho przesz tho, isz niebily poslusny. A także thedy thesz yusz niemaią nicz do sgromadzenia nassego czechovego garbarskiego y przi vgodzie nassey nie maią bicz.

Ktorą ych zalobe vislisawsy pasniczi, przesz Simona kaletnika poviedzieli, isz garbarze pasnikow od liczbi y od vgodi oddalicz nie mogą, abowiem pasniczi nakladali do czechv, skladali, wsistky postepky czechowi czinili y pirvey stego sie czechv vesselią, w ktorim będącz z kaletniki y s tasniki, thedi kv szobie y kv svem prawom garbarze przyeli, a dovodzącz thego daly czitacz minute s ksiąg radi Kasimirskiei de data feria quinta ante festum s. Mathei apostoli anno 1555. A czo sie thicze omieskania chodzicz do czechv, poviedzieli, isz iest zachovanie czechove, isz gdi ktori brath bedącz obeslani a ma iaką sprawe, moze nieprzicz do czechv y moze niebicz rok; a gdi zasz przidzie a chcze bicz w czechv, thedi gdi odlozili (s) vyni y podatki omieskane nyemoze bicz s czechv vilączon. A tak pasniczi iesli by czo vpornie omieskaly, thedi tho karanie moze bicz w czechv postanovione, alie obaczaią, isz nicz nieprzevinili, gdisz garbarze kv swem schaczkam pasnikow vpornie obssilacz niekassali y szamy ye od czechv odganiali, przetho proszą, abi przi they vgodzie y rosdzialie iako ynssy bily.

Tham Mathisz Pokrziwka ymieniem wsistkich garbarzow poviedzial, isz szami pasniczi do czechv niechcziali chodzicz; a tho isz nasz kv sobie przieli, themv sie snamy, alie ony bedącz pirwsemi, przesz swoie nieposlusenstwo stali sie posliednieysemy. A pasniczi poviedzieli, isz nasz niechczieli do czechv obssilacz.

Panowie raycze obaczavaiącz, isz kaletniczi, thasniczi y pasniczi vesseliacz sie s przivileiv ym od radi danego y od krola iego mczi potvierdzonego, garbarze kv themv prawu prziiely, a therasz isz garbarze sie od nych odlączili y vgode o rosdzial rzeczi czechovich vczinicz chczą, alie pasnikow do they vgodi za nieposlusenstwo prziiącz nie chczą, thedi skazaly, ponievasz garbarze prziczini slusney nieokazvią, dlia czego by pasniczi od czechv y od listhv iego k. m. czechovi danemv odpascz miely, przetho pasniczi przi they vgodzie thesz mayą bicz y spolnie yą z niemi czinicz, odkladaiącz

wsistkiem tak garbarzom iako ynssem rzemiesnikom tego czechv actią o nieposlusne vyny y o podatky omyeskane od czechv.

Od ktorego decretu garbarze do vielmosnego pana Iana Bonara castellana Bieczkiego vielkiego rzancze Craccowskiego, Spiskiego, Rapstinskiego etc. starosti appellovaly.

Actum feria secunda post dominicam Reminiscere (die 23. m. Februarii). — Panovie raycze chczacz, aby vgoda miedzi pasniki y miechovniki z iednei strony y garbarzmi Kasimirskiemi z drugiei strony, richley sie stoczicz mogla, roskazali mistrzom przerzeczonem, aby wsistky rzeczi czechove tak pieniadze, iako y sbroie z obudwu stron polozili od thego dnia przesz dwie niedzieli. Na czo sie wsiszczi tak pasniczi, garbarze y ynssi mistrzovie thego czechv zesvolily y tho panow radziecz roskazanie prziiely.

Acta Consul. Casim. 760, str. 119, 127, 139, 156.

521. 1562. die 6. m. Aprilis, Casimiriae.

Statuta contubernii currificum, rotificum et fabrorum ferrariorum Casimiriensium.

Burmistrz i raice miasta Kazimirza przi Cracowie, zeznawamy them pissaniem nassem wsisthkiem, ku ktorich wiadomosczi prziidzie i ktorem tho wiedziecz nalezecz będzie, isz przed nasz stanąwssy opatrszni Simon Samborczik, Ian Czarnoczki mistrzowie rzemiosla stelmaskiego, i Mathisz Sieczechowski mistrz rzemiosla kolodzieiskiego, ssąsiedzi nasy, mistrzowie wedle porządku miasta Cracowa w ieden czech złączeni, obaczawaiącz, isz ich w thim czechu maly poczeth iesth, dla czego porządkowi czechu swego niedosycz vczinicz mogą, a isz rzemioslo kowalskie ku ich rzemioszlu stelmaskiemu i kolodzieiskiemu należy, przetho ku lepssemu swego czeladzi ich postanowieniu przilączili się i wczielili się ku czechowi kowalskiemu Kazimirskiemu i ku ich prziuileiom. Kthore stalmachi i kolodzieie starsy i mlodsy mistrzowie rzemiosla kowalskiego w szwoi czech i ku swoiem prziuileiom prziięli i ku wsisthkiem rzeczam czechowem przipusczili z obu sthron, tak sstrony kowalow, iako tesz sstrony stalmachow i kolodzieiow obowiązaiącz ssię ninieissem zapissem za iednego czlowieka w czechu thim iednem sstacz i wsisthki rzeci cechowe ssobą spolecznie miecz, porządki i poslusenstwa czechowe czinicz, a tho tak s temi, ktorzi terasz ssą obliczni, iako tesz z ich potomki, ktorzi pothim nastaną, tho wsisthko podzwolili się nossicz. Ale isz w przziwileiu kowalskiem porządek około rzemiosla i czeladzi stelmachow i kolodzieiow nie iesth opissan, przeto wsisczi mistrzowie starsy i mlodssy kowale, stelmassy i kolodzieie iusz w ieden czech złączeni, articuly niektore okolo slusnego porządku zachowania nam na pismie podali, żądaiącz, zeby byli z rozkazania nassego radzieczkiego stelmasy i kolodzieie y ich czeladz wedle tich articulow zachowani.

§ 1. Naprzod rzemioslo kowalskie, stalmaskie także i kolodzieiskie ma bycz spolnie i nierozdzielnie iednem bracztwem trzimane, potem s tego bracz-

twa na każdi rok maią między ssobą obieracz trzech mistrzow starsych, ktore między sobą baczą bycz godnieisse, dwu starsych rzemiosla kowalskiego a iednego ku niem abo z rzemioszla stelmaskiego abo z rzemiosla kolodzieiskiego, ktorich starsych mistrzow wybranych wsisczi insy mistrzowie ve wsistkich rzeczach przistoinych maią szluchacz, a czi starsy mistrzowie występne a nieposlusne tak mistrze iako i thowarzisse zupelną mocz będą miecz karacz i winy od nich bracz. A ty winy do skrzinki pospolitei braczia maią obraczacz. A gdi . . . vy . . idzie znowu inne starsse wedle wyssei opissanego porządku, tho iesth dwu s kowalow a iednego abo s stelmachow abo s kolodzieiow miedzi sobą maią obieracz, ktore wybrawsy maią ie przed burmistrzem a radą na ratusz ku potwierdzeniu postawicz.

§ 2. Item kowale, stelmassy i kolodzieie maią miecz iedny swiecze przi iednem koscziele, na ktore maią się skladacz i ony palicz wedle starodawnego zwyczaiu w prziwileiu kowalskiem opissanego.

§ 3. Item thimże sposobem okolo pogrzebu i okolo zalomsei ma bycz porządek i karanie vedle opissania i postanowienia staradawnego miedzi kowalami.

§ 4. Item czo ssię doticze czeladzi kowalskiei, tha ma bycz sprawowana vedle przivileiu dawnego kowalskiego.

§ 5. Item articuly nizei opissane thu wlasnie nalezecz będą, thilko na mistrze i na czeladź rzemiesla stelmaskiego i kolodzieiskiego.

§ 6. Naprzod isz stelmassy maią robicz ossobliwe swe rzemiosla, a takosz kolodzieie ossobliwe a nie pospolu stelmastwo i kolodzieistwo, dla tego, aby tym porządniei i lepiei ku potrzebam ludzkiem kazdi swemu rzemioslu dosycz czinił.

§ 7. Item vczen kazdi stelmaskiego rzemiosła ma ssię vczicz trzi latha, a gdi będzie na rzemioslo przyiimowan, thedi ma dacz do braczkiei skrzinki sescz grossy; a ieśliby chczial przed thim miecz za wyuczenie, thedi powinowath będzie dacz do bracztwa iako obyczai thego iesth, zloti pieniędzi, a ossobliwie ma na mistrze kolacziią sprawicz. Ale czi, ktorzi się rzemiosla kolodzieiskiego będą vczicz, tedi niewięcei ssię maią vczicz iedno dwie leczie, dawsy sescz grossy do bracztwa. A gdi się wyuczi ktori ssnich, tedi ma bycz chowani za thowarzissa i wedle iego vmieięthnosczi ma mu mistrsz placzicz na thidzień. Gdi tesz vczen dosluzi czassu swego, ma mu mistrz dacz zloti, za ktori sprawi kolacziią.

§ 8. Item kazdi thowarzisz ma ssię obyczainie i potcziwie zachowacz v mistrza; a gdiby mial odyscz od mistrza, przed them ma mu dacz znacz dwie niedzieli; a gdi by jarmark byl abo ziazd krola jego miloscz, abo ssyem valny, niemoze odstacz od mistrza, iedno czteri niedzielie przed thim. A tak ma bycz rozumiano, że po jarmarku abo wyechaniu krola jego miloscz abo tesz po sseimie czteri niedzielie ma odstacz, vyiąwssy tho, gdiby mial przicziny slusne mistrz do niego, zeby go niechczial chowacz, abo tesz takze thowarzisz. Wsakze iednak nieleda dla iakiei plonei przicziny się tho ma stacz, ale azeby bylo tho vznane przesz wsisthki mistrze. A gdiby ktori thowarzisz nad thą vstawę odstal od mistrza, thakiego thowarzissa zaden mistrz niema prziimowacz i do inych miasth abo miastheczek maią za niem pissacz, aby niebyl chowan, ale mistrzowi za tho dosycz vczinil prze thę prziczinę,

że mistrzowie spuscziwssy się na thowarzisse, tei roboczie, czo się obowiązą ludziom, dossycz z utrathą swą niebędą mocz vczinicz.

§ 9. Item tho tesz będą miecz w moci mistrzowie, że każdemu vczniowi po vyuczeniu maią dacz przezwiska, ale takowe, ktoreby były vccziwe a nie ku posmiewisku, bo takowe, ktoreby byly ku posmiewisku, niemaią bycz chowane. Ale thowarzisse będą chowacz przezwiska thowarzissom thim, ktorziby z inych miasth prziwędrowali, vyiąwsy z Lublina, ktorim niebędą vinni dawacz drugich przezwisk, a także tesz Crakowskich przemiankow oni niebędą mocz odmieniacz, a thowarzisse za przemianki będą bracz po trzi grosse.

§ 10. Item gdiby ktori thowarzisz zlie sie v mistrza zachowal abo występku nieuccziwego abo tesz czego nieprzistoinego dopusczil ssię, taki ma bycz karan od mistrzow winami nieodpusczonemi. A gdiby odssedl za występek swoi dossycz nieucziniwssy, za takiem ma bycz pissano, aby niebyl prziimowan, aszby dosycz vczinil, gdzie się przewinil.

§ 11. Item gdi ktory thowarzisz za nieumieięthnosczią swoią będzie chczial mistrzem zostacz, thedi kazdi ma czinicz sstuki. Stalmach będzie powinowath vczinicz vassągk s krathami i s krzizmi rzezanemi, kthori thak ma bycz porządnie vcziniony, ze niema bycz w niem naleziona namnieissa przigana. Thakże tesz kolodziei ma vczinicz czteri kola do ridwana kupieczkiego, a dwie kolie do vielkiego furmanskiego vozu. Ktore stuki maią bycz przesz mistrze starsse ogliądane, iesliby dostatecznemi byly vczinione.

§ 12. Item zadny mistrsz stelmach i kołodziei nie ma siekierą zacziącz na varstaczie asz dossicz stukam vczini, a iesliby niedossicz vczinil stukam swem, thedi niema bycz prziięth za mistrza, ale ma vędrowacz rok i sescz niedziel.

§ 13. A gdi thowarzisz stalmaski abo kolodzieiski dossycz stukom vczini, ma bycz prziięth za mistrza, ale powinowath będzie dacz do czechu osmnasczie groszy i thesz prze wsisthki mistrze tak kowale iako thesz i insse kollacziią w rok po vczinieniu stuki sprawicz będzie powinien. A takowy nowy mistrsz niedalei iedno do roku będzie mogl robicz rzemioszlo besz zony. Thegosz roku będzie powinowath poiącz zonę slubną, a pierwei listh od vrodzenia przinieszcz, ktori listh maiącz, zarazem ma prziiącz mieiszkie prawo.

§ 14. Item od swiethego Michala do wstąpnei srzodi maią dawacz po trzi razi czeladzi iescz, a czeladź powinowata będzie o dziesiąthei godzinie rano wstacz a do wtorei w nocz robicz; ale od wstępnei srzodi do swiethego Michala thedy będą winni czteri razi dawacz czeladzi iescz, a czeladź będzie winna kiedi dzień maly wsthacz a asz do wybiianei godziny robicz. A gdzieby ktori thowarzisz abo pozdno nisz opissano iesth, omieskal wstacz, abo tesz richle robicz przestal, takowy ma bycz karan viną czterech grossy do skrzinki braczkiei. Thakże tesz, gdiby mistrsz nan thego niepowiedzial, ma bycz sesczią grossy viny karan.

A thak my burmistrsz i raice Kazimirsczi chczącz articuly vyssei opissane ku skutecznei exequutiiei prziwiescz, roskazalismy vyssei opissanem misthrzom, aby thi articuly, kaszdi articul wedle swego rzemiosla potrzeby mocznie trzimali i wedle ssię ich sprawowali. Na czo ssię wsisczi mistrzowie tak kowale iako thesz stalmassy i kolodzieie zezwolili i thi articuly mo-

cznie trzimacz pod vinami wyssei opissanemi obowiązali i tho skazanie nasse za wdzięczne prziięli. Ku kthorei rzeci pewnieissei moczi i swiadecztwa pieczęc nassa radzieczka iesth ku themu lisstowi zawiessona. Dan w Kazimirzu w poniedzialek po niedzieli przewodnei, roku Panskiego thissiącznego pięthssethnego sesczdziesanthnego wtorego.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z paskiem oderwana.

522. 1562. die 23. m. Aprilis, Cracoviae.

Statuta sociorum cuiusdam ignoti contubernii.

Rządi abo obyczaye spraw thowarziszom naschim od panow starszich i od wszithkiego czechu naszego Cracouskiego widane y pyeczęczią własną czechu naszego potwierdzone y za iednostainim przizwolenim panow mistrzow i thowarziszow widane we czwartek dzien szwiętego Woicziecha, roku 1562, ktore się mayą tak słowo od szlowa:

§ 1. Thowarzisze wieczie rząd a obiczay. We dwie nyedziely szchvdza miewami dla thowarziskiego dobra, yezli bi miał szobie o robothe poszłacz abo ieden na drugiego skarzicz, tedi aby wstał przed stoł, pokoinie oznaimił; thowarzisse szlissącz od wasz, ze bi tho prziwiedli w myr a w pokoi, nizli bi pothim czo gorssego s tego miało prziiscz, a daliei gdzie szie wam przikazvye kasde dwie niedziely pana oycza y panią mathkę abisczie w poczczіwosczi miely y czeladkę iego wszithkę; a kiedi bi szie goscz iaki dobri do pana oiczowego domv przitraphił, abisczie go patrzili tak vczczicz, iako szamego pana oycza, abowiem pan oczіecz dobrego człowieka szobie szanvye iako szam sziebie, a szwego mieiscza mv dożyczy.

§ 2. A daliei wyeczie iako szie chowacz maczie po varstaczie: mistrza, mistrzową w poczczіwosczi myely, szami thesz młodschi starschim abi bili poddani. Towarzisze starssi widzancz poddanoscz młodszego, zachowaią szie kv niemv iako kv młodszemv thowarziszowi.

§ 3. Do gospodi kiedi szie obsziła tv, abisczie besz mieskania szly, abowiem sie nadarmo nieobsziła, iedno dla thowarziskiei potrzebi; a czo szię w gospodzie iedna, tego abisczie do mistrzow nienoszili a od mistrzow zassie do towarziszow, abowiem thowarzisse tego nieżądaią, chiba ys bi komv czo na skodę biło, temv szie niebroni.

§ 4. Z bronią zadną abisczie do gospodi niechodzili, abowiem tego pan oczіecz miecz niechcze; czego pan oczіecz miecz niehcze, tego nam nałatwiei niechacz.

§ 5. Na szi(n)kowanie kiedi idzieczie, abisczie spokoinie besz zadnego wołania szly, abowiem s tego wołania nieprzichodzi iedno szwari a roznicze, a thowarziszom zamieskanie, a temv skoda, kto w czo wpadnie.

§ 6. Do warstatv kiedi prziidzieczie, abisczie żadnego naczinia nieoględowali, abowiem tho niekasdemv myło iest, iedno temv, kto w thim warstaczie ma robycz, temv szie niebrony.

§ 7. Po przechadzkach, po szinkownich domiech abysczie w poczczywo-

sczi myely dobre lyudzie, widząc to po wasz, ze szie kv nym dobrze a poczciwie chowaczie, bęndą szie tesz kv wam chowacz iako kv dobrim thovarzissom zaliezi.

§ 8. Za stolia abisczie besz odpowiedzi niewstawali, wieczie dobrze że na to iesth wina. Tak szie chowaiczie, po kwartnikv do skrzinki daiczie, a kto tv nierobił, ten połgrossa day.

§ 9. Item pierwschi articul iako szie w rządziech przikazvye stroni gospodi, iako szie mayą kv panv oiczu y kv paniei matcze chowacz. Ktorzi bi szie towarzisse tego dopusczili nievczczivim iezikiem pana oicza abo panią matkę abo dobrego człowieka vłaiał, ten abi położił wini 10 gros. i ta abi mv bila vziętha bes miłosczi.

§ 10. Item ktorzibi sie thowarzisse warstaczie kv panv mistrzowi i kv paniei mistrzovei zlie zachowali i gdzies kolwiek indziei iako dobri rząd vkazvye, ten abi kładł 20 gros. bez miłosczi.

§ 11. Item iezli bi sie thowarzis s towarzissem warstaczie povadzil a na się nieskarzili, takowi abi po 10 gros bily karani, tak ławicznik iako y podmistrzi, a to besz miłosczi ma bicz wziętho.

§ 12. Czegó panie boze vchovai kiedibi ieden na drugiego vderził, ten abi 1 złothi położił, a ten bes miłosczi ma bicz wzyęthi.

§ 13. Item iako szie tesz w rządziech przikazvie, iako maią po przechadzkach i po szinkownich domiech chowacz kv dobrim livdziem; iezlizebi szie tego ktori thowarzis dopvszcił a niechował szie kv dobrim livdziem, iako na to naliezi, a nan skarga przisła, abo nan vsuiaczono biło, tedi podlie vznania towarziskiego ma bicz karan.

§ 14. Item ktori bi towarzis czescz a kasn przestąpił, ten takowi 1 złoti położił, a ten bes miłosczi ma bicz wzyęth a z gospodi abi mv niebiło vikazano.

§ 15. Item gdibi we grze s siebie szathi zastawiał abo przedawał a pieniądze przegrał, na to wini iest złoti, a ta besz miłosczi ma bicz wziętha.

§ 16. Item ktobi we grze s towarzissem szie powadził, takovi abi 10 gros położił, a the bes miłosczi maią bicz wzięthe.

§ 17. Item ktobi w gospodzie krom gri rwacz abo zlimi szlowi nievczczicz się vaził, czo towarzisse vznaią, ma bicz karan.

§ 18. Item czo sie doticze thovarzissow nierządnich, ktorzi od tego porządkv nierządnie odchodzą zdłuziwssi ssie panom mistrzom i paniei matcze w gospodzie, towarzisse starssi, ktorzi od panow mistrzow starszich vibrani bendą, abi nad tym pilnoscz miely, abi tim czesczei na nie listi pissali na takowe nierządne tovarzisse, a iest sprawiedliwa rzecz abo bi takovi vielie ynnym dobrim towarzissom kaził, abowiem kiedi bi inemv dobremu potrzeba biła, dlia nich sie obiesscz niemoże.

§ 19. Item ktorzi bi towarzisse przi inich rządziech nierządni bili a tv miedzi nami robili a listhi na nye tv do nassego rządv przisli, takowi miedzi namy robothi niemaią miecz, iedno podlie rządv do dwu niedziel, chiba ys bi bił panom mistrzom dłużen bił; alie bęndącz dłużni tedi thowarzisse starschi podlie rządv dobrego maią rozeznacz, do ktorego bi to czassu mogł odrobicz a iemu vłozicz, poczem bi miał szvemv mistrzowi virazacz a tesz aby mogł sobie na drogię wirobicz.

§ 20. Item ieslibi thowarzisz thowarzissow starsich od panow starsich i od wssitkiego czechv vibranich szobie nieważił abo w poczczywosczi nie miał, ten abi vini 10 gr. położił a ta besz miłosczi ma bicz wzięthe (s); i tho czo bi biło trudnego abo potrzebnego, to szobie panowie starschi y czech wsitek w moczi vedlie potrzebi zachowaly.

Stalo się dnia y rokv na wyrzchv napischanego.

Dokument pargaminowy bardzo splamiony i zniszczony, Pieczęć wraz z dólnym marginesem oderwana. Dorsalnych zapisek nie ma żadnych, stąd też brak wszelkiej skazówki do odgadnienia, jakiego cechu towarzyszom ten statut służył.

523. 1562. die 27. m. Iunii, Casimiriae.

Senatus consultum de braxatoribus, braseatoribus et civibus cerevisiam coquentibus.

Actum feria quarta ante festum sancti Viti. — Pan burmistrz y panovie raycze chczacz, aby pokoy miedzi slodowniki a miedzi pivovari y themy, ktorzi piwo sinkuią, bil zachovan, zalozili zaklad piecz grziwien, isz gdi bi sie stich stron vissey opissanich ieden na drugiego slowi nievczczivemi porval, abo sie ieden s drugiego smial y vrągal, abo czego boze vchoway reka pomknal, tedi takovi vistepni na rathusz polozicz y dacz; a ktoribi snich bedącz przesz sluge braczkiego oblicznie, abo przed zoną abo przed czeliadzią opoviedzion y snakiem na stolie napissanem obviesczony, do bracztwa nie przisedl, thedi takowi vporny sescz grossy vyni do skrzinki braczkiei ma nieodwlocznie polozicz, thilie ylie by krocz przisczi do bracztwa niechczial.

Acta Cons. Casim. 760, str. 236.

524. 1562. die 27. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de placentis coquendis.

Actum feria secunda post festum sancti Iacobi apostoli. — Slawny mistrzovie starszi y mlodszi czechv y rzemiesla piekarskiego dawsy przed slawną rade obeslacz opatrznego Pawla Zobka bratha ich piekarskiego, pithali go przed vrzedem, aby zesnal, iesli przisvolil vespolek z drugiemy mistrzami na vchfale y na postanovienie okolo pieczenia kolaczow, ktore postanovienie stalo sie w czechv gainem feria quarta post festa Paschae anno 1560, y w ksiegi czechowe wpissane, ktore postanovienie iest yawnie przed vrzedem, gdzie thesz on thego przisluchoval, czithano. A tham Pavel Zobek yasnie rasz y drugi y trzeczi zesnal, ysz na takowi porządek s drvgiemi votoval, przisvolil y przi niem stoy y stacz chcze, ktorego porządkv panovie raycze dopusczili, yeslyby skodzicz niemialo rzeczi pospolithey y czloviekovi pospolithemv.

Acta Consul. Casim. 760, str. 285.

525. 1562. die 31. m. Iulii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii acuficum Cracoviensium.

Sub data feria sexta post Annae. — Nos consules ciuitatis Craccouie notum facimus tenore praesentium vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, tam praesentibus, quam futuris, quod nos in reipublicae negocijs congregati, annuentes iustae petitioni prouidorum magistrorum artificij acuficum Craccouiensium, coram nobis personaliter comparentium, de vnanimi voluntate et consensu omnium et singulorum eorundem magistrorum ad nos humiliter factae, ex singulari gratia nostra hanc illis et eorum successoribus praerogatiuam et libertatem dandam et concedendam duximus, prout praesentibus literis damus et concedimus:

§ 1. Quod filij ipsorum magistrorum acuficum Craccouiensium hic ex ciuitate Craccouiensi oriundi tum et aduenae eiusdem artificij acuficum, quicunque filias aliquorum magistrorum acuficum Craccouiensium praesentium et pro tempore existentium in matrimonium duxerint, nullum specimen artis suae edere aut laborare tenebuntur. Ad contubernium tamen acuficum septem grossos pecuniarum et duas libras cerae dare et reponere erunt adstricti.

§ 2. Praeterea quicunque aduena eiusdem artificij acuficum alicuius magistri acuficis Craccouiensis relictam uiduam duxerit in vxorem, talis etiam a labore speciminis suae artis et artificij acuficum alias *od stuky* liber omnino et immunis esse debet. Ratione cuius speciminis non praestiti ipse florenos duos pecuniarum monetae et numeri Polonicalis eidem contubernio acuficum pro armatura comparanda soluere ac reponere tenebitur.

§ 3. Nihilominus ipsi magistri praefati contubernij id praecauere debent, ut artifices bene periti ac idonei huius artis ad contubernium illorum suscipiantur.

In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum Craccouiae feria sexta post festum s. Annae, anno 1562.

Acta Cons. Crac. 22, str. 255.

526. 1562. die 3. m. Augusti, Casimiriae.

De detrudendo gallo iaculatorum.

Actum feria secunda post festum sancti Petri in vinculis. — Zaloval sie opatrzni Michal Grob miesczanin Kasimirski na przecziwko starszim bracztwa strzelczow Kasimirskich, isz za iego vbiczim glovi v ptaka, kleynotow kv glovie należączich iemu niedaly, a ynssemv, ktori iaczi trzaske vbyl, thi kleynothi vidali kv iego krziwdzie. A tak aby tha sequella na pothem nievrosla, dal sie w tey spravie na rozesnanie vrzedne. Starszi przerzeczeni po-

loziwsy przed vrząd glove roslupioną, poviedzieli isz stuka przesz Michala vbitha nieiest glova alye nosz, a tha trzaska przesz drugiego strzelcza straczona, iest pravie glową, davaiącz na przyklad, isz kiedi wsistkiego ptaka sbiią, telko maluska trzaska zostanie, tedy onym strzelczom, ktorzi ptaka obiią, nie movią, aby ptaka sbili, iedno onemv, ktori trzaske, ktora bila zostala, zbie. A thesz za then trafar, ktori Michal myal, dano mv thesz ynsse clenothy, a Michal poviedzial, isz mv nyetak ydzie o clenothi, iako o sequelle, abowiem sie s tich stuk polozonich okazvie, czo glova a czo trzaska. Panowie raicze skazali: ponievasz then, ktori po thei glovie pirwsy trafar mial, niewsistkiei glowi sbil, thedi then, ktori ostatek glowi vbil, iest sie bliszi przi clenocziech kv glovie należączich zostacz. Od ktorego decretv Michal Grob do vielmosnego pana Iana Bonara castellana bieczkiego, vielkiego rzancze Craccowskiego, Spiskiego, Rabstinskiego starosti appelloval.

Acta Consul. Casimir. 760, str. 289.

527. 1562. die 2. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de venditione halecum.

Feria sexta post Michaelis. — Spectabiles domini consules authoritate officij sui liberam facultatem omnibus et singulis, quicunque institas siue budas alecum ciuiles habent, concesserunt et contulerunt praesenti inscriptione ea ipsa aleca in institis huiusmodi ciuilibus Craccouiensibus libere vendendi sine quarumuis personarum contradictione et impedimento, idque actis consularibus inscribi iniunxerunt.

Acta Cons. Crac. 22, str. 273.

528. 1562. die 23. m. Novembris, Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii albicerdonum Cracoviensium.

Feria secunda ante festum s. Catharinae. — Nos consules ciuitatis Craccouiae notum facimus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quia coram nostra consulari residentia personaliter comparentes famati Iacobus Richter, Michael Amendo, Simon Zaidel et Valentinus Nazer, seniores iurati contubernij albicerdonum Craccouiensium, suis et reliquorum magistrorum albicerdonum eiusdem contubernij nominibus ex vna, et honesti Matthias Hampil de Vienna, Petrus Menczel de Vrathislawia, Petrus Szmith de ciuitate Monasteriensi, Matthias Barscz de Craccouia, Martinus Thim de Fracksten, Andreas Stenchaiser de Vienna, Nicolaus Creczmer de Gierlicza, Thomas Schilink, Michael Gibel de Poznania, Martinus Begier, Stanislaus Thowman, Bartholomeus Laizner, Nicolaus Zabisz de Craccouia, Petrus Minich de Liegnicza, Ioannes Lang, Matthias Beer de Posnania, Caspar Helinik de Gier-

licza, Ioannes Scholcz, Sigismundus de Szwincza, Vrbanus Garban de Thorunia et Benedictus Platner de Craccouia, socij eiusdem artificij albicerdonum, suis et reliquorum consociorum suorum eiusdem contubernij nominibus partibus ab altera, libere recognouerunt ac expressis verbis fassi sunt, se ultro libereque consensisse praesentibusque consentire in articulos infrascriptos latino et germanico idiomate conscriptos, ibidemque lectos, atque de vnanimi voluntate et consensu se suosque successores firmissime obligauerunt, eosdem articulos omnes et singulos in toto tenere inuiolabiliterque seruare temporibus perpetuis, petentes id actis nostris consularibus inscribi, et obtinuerunt. Quorum quidem articulorum tenor ad verbum sequitur et est talis:

Mos et leges sociorum oppificii alutariorum Cracc. vsitatae:

§ 1. Primo si quis alutariorum*) socius Craccouiam aduenerit, interrogabit de diuersorij loco, vbi id ingressus fuerit, vsque ad finitas vespertinas preces ibi manebit. Tandem debet vocare seniorem socium artificij alutarij, per quem ducatur ad magistrum suum, neque diu in hospicio immorabitur, ne diutius magister eius hora coenae eum expectet. Similiter id omnibus diebus festis fieri debet. Et quando domini sui edes ingressus fuerit, hospicium ab eo seu vxore seu liberis seu quicunque domi praesentes erunt, rogabit. Tandem dominus illum ad spacium quatuordecem dierum conducere solet secundum morem vsitatum. Quibus elapsis dominus eius cum primum ipsum de solutione et precio conuenerit, socius ab eo sex grossos non amplius poscet, dominus etiam ex debito singulis diebus 14 dimidium grossum suo socio ad balineas dabit. Singulis quoque sex hebdomadis lectum pure lotum sterni curabit, quater in die cibum vsque ad Martini festum, ab eo ad Bachanalia ter largietur.

§ 2. Et hoc quilibet sociorum sciat, ne vllo die a labore ocietur, neque in ipsa hebdomada renunciabit operas et laborem. Quisquis autem inuentus fuerit huic constitutioni contrarius, mulctabitur pecunia, quae illi pro labore binis ex hebdmadis prouenerit, vnam partem seu dimidium in arculam communem sociorum reponendam, alteram vero ad compotationem eorum conuertendam.

§ 3. Item etiam socius hyeme decima quaque hora mane surgat ad operas, easque tractet ad vigesimam tertiam vsque horam, aestate vero nemo temporis labori impedendi ignarus esse debet.

§ 4. Quod si magister villes et corruptas habuerit merces, potest socius aliquanto diucius laborare, ne quid magister damni illius patiatur.

§ 5. Debet etiam quisque sociorum diligenter opus in fullonica mola curare.

§ 6. Quidquid etiam corruptum fuerit vel a magistris vel socijs, nullo alio in loco, nisi in contubernio albicerdonum accusabitur et bona cum gratia componetur.

§ 7. Conclusum est quoque seniorum magistrorum consensu, ne quisquam eorum plures quam duos conducat operarios socios; si vero alij non opus habuerint illis, poterit libere quotquot vollet, conducere.

---

*) Białoskórników.

§ 8. Nemo sociorum etiam vltra vires magistro suo laborare cogetur, ne inde aliquid damni magistro suo inferat.

§ 9. Singulis denique 14 diebus socij conuenientes ad arculam, dimidium solidum imponent, dimidium quoque mulctae in arculam sociorum componetur. Quam pecuniam socij obseruabunt diligenter propterea, quod si, Deus auertat, aliquis eorum in morbum inciderit, aut in alium casum, ut haberet inde subsidium praesens, ne magister ipsius immodicis sumptibus eius causa grauaretur. Pro hoc autem beneficio si reualuerit, debebit pecuniam cum gratitudine ad arculam, vnde accepit, reddere.

§ 10. Nunquam etiam conueniant socij ad res et negocia in publico conuentu tractanda, nisi die dominico, ita tamen, ut semper duo magistrorum intersint, ne quis iniuriam sibi factam conqueratur. Peregrinis et aduentitijs socijs propinabunt ita, vt semper adsint carnes assatae.

§ 11. Et quisquam eorum nitabit tanquam in debitum opus cutes ex aqua cinericia alias *z zoll* eycere; sed hoc tamen peracto opere licet illi cutes huiusmodi abluere ab immundicie cinerea, vt melius radi*) possint. Non enim subinde dominus cum familia interesse potest.

§ 12. Interdum socius potest coria siue cuttes humi expandere, sed non obligatur, ut ea calce mixta cum cinere conspergat, verum sola corria de ceruis et alce alias *loszie* licet eo modo conspergere.

§ 13. Cum armis etiam nemo sociorum iu communi compotatione appareat, aut mense assideat. Item vestimenta sua a calce munda seruabit, nulli inhonestae aut informi personae praebibet ceruisiam aut alium potum in communem sociorum vsum pertinentem.

§ 14. Item turpia verba loqui ne audeat in edibus domini sui, et multo minus impudicas mulieres clam in domum inducere aut familiam ipsius turpitudine aliqua afficere.

§ 15. Item non ingredietur in ciuitatem nudis pedibus, nisi uulnere quodam aut damno affectus fuerit.

§ 16. Vbi duo simul in officina cooperantur, alter suas operas seorsim ab altero in proprio loco tractet et collocet, nec alterum alter in opere impediat, operasque vel clam mutet vel destruat sub poena constituta.

§ 17. Item alter alterius famam caueat blandicijs et adulacione apud suum magistrum ledere.

§ 18. Denique inter compotandum nemo prohibitum verbum proferat, idque sub poena constituta.

§ 19. Nec absque suorum consociorum venia aut surgat aut abeat, dum occupati sunt tractandis rebus et necessarijs negocijs.

§ 20. Hoc etiam conclusum est, si magister conducticium operarium siue mercenarium habuerit, cui soluit pro labore quolibet die non secundum septimanas, atque interim contigerit socius carens labore, tum licebit magistro eundem mercenarium a se dimittere et loco eius socium suscipere.

§ 21. Item quilibet semper de nocte tempestiue in edibus domini sui adsit, nec alibi sine legitima causa pernoctabit, nam si casu acciderit (quod Deus prohibeat), ut incendium aliquod publicum exoriretur aut aliud quid-

*) Swedowane.

piam necessarium repente et inopinate eueniret, vt quilibet in auxilium magistro domi praesens adesset sub poena constituta.

In quorum omnium praemissorum fidem etc.

Acta Cons. Crac. 22, str. 339. Jest tego statutu tłumaczenie polskie z r. 1658 w cechu białoskórników Krakowskich, w którem atoli następujące znajdują się odmiany:

W artykule 1 myto towarzyskie oznaczone jest na półosma grosza a na łaźnię grosz jeden.

Artykuły 18 i 19 są między sobą przełożone.

Nadto dodane są jeszcze następujące dwa artykuły:

§ 22. Mistrzowscy synowie niepowinni będą wędrować tylko dwie niedzieli po pierszy szynk.

§ 23. Iezeli sie co między mistrzami albo towarzyszami zawini w koronie Polskiey, ma to bydz miedzy mistrzami cechu białoskornicego iako y towarzyszami ziednano bydz y zostać według przywileiu krola iego mci; dwieście czerwonych złotych winy, ktoryby sie tego wazył, a do inszego krolestwa albo panstwa o sprawiedliwosc sie vciekał.

529. 1562. die 12. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae decretum a consulibus Cracoviensibus inter cultellifices et institores ferrarios a. 1561. latum, ratum facit.

Dokument pargaminowy podarty. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana. Zatwierdzony tym przywilejem dekret radziecki z r. 1561, zamieszczony jest wyżej pod N. 517 niniejszego zbioru.

530. 1562. die 13. m. Decembris, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae incolis vicorum Biskupie et Pędzichów interdicit, ne panes albos coquere divendereque audeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dvx Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, quod cum ad nos in hanc generalem conuentionem venissent seniores ex contubernio pistorum ciuitatis nostrae Craccouiensis conquerentes, quod quum iam a multo tempore literas a serenissimis Ioanne Alberto serenissimoque Sigismundo patre nostro desyderatissimo, regibus obtinuerint a nobisque confirmatas habeant super eo, quod non liceat subditis mensae episcopalis in vico Biskupie dicto commorantibus, panes quoslibet pinsere venumque in ciuitate Craccouiensi aut alias circumquaque exponere, nihilominus tamen dicti pistores in vico episcopali Biskupie dicto commorantes, literis per reuerendum patrem dominum Philippum episcopum Cracouiensem, Vilnae de data die dominico ante festum Katherinae proximo, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo a nobis impetratis freti, panes omnis generis pinsere atque ubique libere venum exponere ce-

perunt, supplicantes, ut iuxta priuilegiorum suorum tenorem, in quorum vsu et possessione pacifica hucusque extiterunt, conseruarentur: volentes itaque de querela pistorum, iusta sit nec ne, cognitionem fieri, mandauimus, vt in praesentia ipsius reuerendi patris domini episcopi Craccouiensis iura omnia dictorum pistorum ciuitatis nostrae Craccouiensis reuiderentur. Iustam itaque caussam cum pistores Craccouienses ipse reuerendus dominus episcopus Craccouiensis habere cognosceret, sponte sua et beniuolo animo literis Vilnae pro pistoribus vici sui episcopalis Biskupie dicti, in praeiudicium pistorum Craccouiensium impetratis, cessit et condescendit perpetuis temporibus et in aeuum, deincepsque nullius roboris et momenti esse voluit. Quare nos quoque literas praefatas incolis vici episcopalis Biskupie dicti, in praeiudicium pistorum praefatorum Craccouiensium concessas, authoritate nostra regia abrogamus nulliusque roboris ac momenti esse volumus perpetuis temporibus et in aeuum, literas autem pistorum nostrorum Craccouiensium in omnibus articulis, punctis, clausulis et conditionibus approbamus et conseruamus, volentes ac decernentes, dictos incolas vici episcopalis Biskupie dicti deinde nullam facultatem pinsendi cuiuscumque generis panes habere potestatem, verum eosdem incolas vici episcopalis iuxta veterem consuetudinem vendendi et distrahendi panem tantum siliginaceum in liberis foris habere. Quoniam uero et antea seniores contubernii quaesti sunt et nunc suo aliorumque eius contubernii quaeruntur nomine, quod tametsi literis priuilegiorum tam diui parentis nostri, quam etiam nostris eisdem pistoribus Craccouiensibus concessis, cautum sit, ne quisque albos quosuis panes Clepardiae aut Stradomiae vbicumque locorum confectos, in ciuitate Craccouiensi diuendere aut venum exponere audeat, nihilominus tamen incolas de Pendzichow iuxta templum sancti Valentini extra Clepardiam sub iurisdictione communitatis viccariorum arcis Craccouiensis consistentes, constructis fornaculis panes albos conficere atque passim quibusuis in locis Craccouiae, Clepardiae, Stradomiae, quin etiam in arcem nostram Craccouiensem clam deferre diuendereque, qua in re cum non solum de vtilitatibus molendinorum nostrorum Craccouiensium agitur, quibus hoc nomine plurimum decedit, (in extraneis enim molendinis incolae commemorati farinas comparant), sed etiam censibus annuis, ad quos nobis praestandos pistores adstricti sunt, ea re multum detrahitur, dederamus itaque ad communitatem viccariorum Craccouiensium literas mandatorum nostrorum, ut incolis de Pęndzichow panes albos conficere atque in ciuitate Craccouiensi aliisque in locis praenominatis diuendere prohibeant, commissimusque et mandauimus capitaneo nostro tum et magno procuratori Craccouiensi nunc et pro tempore existenti, eorumque officialibus, vt si mandatis nostris communitas vicariorum Craccouiensium contrauenerit, iuribusque et priuilegiis pistorum Craccouiensium per incolas de Pęndzichow contradicere aut illis parere noluerit, ut in incolas eosdem de Pendzichow animaduertant atque fornaces eorum dirui demolirique authoritate sui officii capitanealis secundum praescriptum priuilegiorum pistorum Craccouiensium demandent. Quod ut et nunc ab eisdem et in futura tempora obseruetur volumus, mandantes eisdem capitaneo et magno procuratori Craccouiensibus, praesentibus et pro tempore existentibus, eorumque locumtenentibus, vt in eos, quicumque panes tam in vico episcopali quam in Pęndzichow

aut aliis quibuscumque locis contra praescriptum priuilegiorum pistorum Craccouiensium conficere praesumpserint, eiusmodi panes secundum dispositionem pistorum Craccouiensium priuilegiorum accipiant fornacesque diruant et demoliantur. Pro debito suo et gratia nostra facturae. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est subappensum. Datum Piotrcouiae in conuentione regni generali, die dominico ipso die sanctae Luciae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, regni nostri tricesimo tertio. — Ioannes Ocieski r. P. canc. sst. — Relatio magnifici Ioannis de Oczieschino r. Pol. cancellarii, Craccouiensis generalis ac Oswieczimensis, Zathoriensis, Samboriensis, Olstinensisque capitanei.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich, opatrzony większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, znacznie zniszczoną, zawieszoną na sznurku z białego, zielonego i szafirowego jedwabiu.

531. 1563. die 9. m. Ianuarii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio sutorum Cracoviensium anno 1548. impertitum, ratum esse iubet. (Sabbato post festum Epiphaniarum proximo).

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu szewców Krakowskich, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, znacznie uszkodzoną, zawieszoną na sznurku z białego, pąsowego i fioletowego jedwabiu. Potwierdzony przywilej Zygmunta I z r. 1548, zamieszczony jest powyż pod N. 440 niniejszego zbioru. Przywilej Zygmunta Augusta ma jeszcze następujące dodatkowe rozporządzenie:

Et quoniam edocti sumus, quosdam Italos et alios aduenas sutores extra fraternitatem sutorum Cracouiensium opificium et laborem calceorum in ciuitate Cracouiensi et suburbio eiusdem sub arceque Cracouiensi in curiis et locis iurisditionis tam spiritualium quam secularium libere exercere calceosque omnis generis publice in foro Cracouiensi et plateis ciuitatis eiusdem venum exponere, eoque fieri, quod ipsi sutores Cracouienses calceos laboris sui diuendere nequeant neque ob id censibus nostris, quos ad magnam procurationem Cracouiensem pendunt nomine institarum, in quibus calceos uenum exponere solent, sufficere possunt, ex eaque ratione institas complures sine possessoribus desertas fieri, prospicere volentes, ne in posterum publico magnae procurationis nostrae Cracouiensis commodo aliquid decedat, statuimus, quod facultas conficiendorum et diuendendorum omnis generis in ciuitate Cracouiensi et suburbio illius calceorum, penes solos sutores Cracouienses fraternitatis eiusdem, possessores institarum, ex quibus census annui ad magnam procurationem Cracouiensem nobis penduntur, permanere debet, neque licebit alicui Italo siue extraneo cuicunque sutori extra fraternitatem sutorum Cracouiensium, qui institas ad magnam procurationem pertinentes non possederit, calceos omnis generis in ciuitate Cracouiensi et suburbio eiusdem ciuitatis sub arceque Cracouiensi in curiis et locis iurisditionis cuiuscunque conficere aut diuendere, tam in foro Cracouiensi, quam in plateis suburbioque Cracouiensi ac sub arce eiusdem ciuitatis sub poena amissionis

eiusmodi calceorum, quorum medietas capitaneo Cracouiensi, alia vero medietas magno procuratori Cracouiensi ac officialibus eorundem irremissibiliter cedere et prouenire debet. Quod ad vniuersorum et singulorum, quorum interest aut interesse quomodolibet poterit, praesertim uero magnifici Ioannis de Occzieszino regni nostri cancellarii, Cracouiensis generalis, Oswieczimensis, Zatoriensis, Samboriensis, Olstinensisque capitanei ac generosi Mathiae Blesczynski magni procuratoris nostri Cracouiensis, in absentia uero eorundem vicecapitanei et viceprocuratoris Cracouiensium et famatorum proconsulis ac consulum Cracouiensium praesentium et pro tempore existentium noticiam deducimus mandantes, idque serio ab eis requirentes, vt sutores Cracouienses in superius recensita praerogatiua eis a nobis concessa, inuiolabiliter conseruent et quotiesscunque ab eisdem sutoribus requisiti fueritis, prohibeant et interdicant Italis et aliis aduenis sutoribus, extra fraternitatem sutorum Cracouiensium consistentibus, laborem calceorum omnis generis conficere, eiusmodique calceos in ciuitate Cracouiensi et suburbio eiusdem in arceque Cracouiensi, in curiis et locis iurisditionis cuiuscumque praeuentos irremissibiliter accipiant in ususque superius recensitos conuertant et applicent. Pro gratia nostra et debito officii sui secus non facturae.

(Kopija W. Gąsiorowskiego).

532. 1563. die 9. m. Ianuarii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium a Vladislao II. rege Poloniae contubernio cerdonum Cracoviensium anno 1423. impertitum, ratum facit.

Przywilej pargaminowy, przechowany w cechu czerwonoskórników Krakowskich, znacznie uszkodzony. Pieczęć oderwana. Zatwierdzony jak powyż przywilej Władysława Jagieły z r. 1423, ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 120.

533. 1563. die 14. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de institoribus avenariis.

Actum feria quinta post octauas Epiphaniarum. — Panowie raycze then porządek vczinili miedzi themy, ktorzi miedzi masniki owiesz przedavaią, aby zaden niesmial przedacz na kasdi thidzien krom svietha iedno dziesiecz czvierczien owsa, asz sye wsisczi obydą. A ktori bi sie thego vazil, thedi ma bicz karan f. 2 nieodpusczona viną. Na czo wsisczi przisvoleli nieskodzacz pierwsemv porzatkowi feria secunda post dominicam Conductus Paschae anno 1560 vczinionemv.

Acta Consul. Casimir. 760, str. 397.

534. 1563. die 27. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de venditione halecum et anguillarum.

Feria quarta post festum Conuersionis s. Pauli. — Domini consules Craccouienses in certis reipublicae negociis per scaedulas congregati, exauditis primum depositionibus per modum querelae ab allecistis Craccouiensibus factis, nimirum iis, quod licet haberent ius ciuitatis, quemadmodum et reliqui ciues Craccouienses, oneraque ciuilia aequaliter cum caeteris ferant, censum insuper annuum ex institis allecariis ciuitati soluant, se tamen pace nonnullorum ciuium praesertim mercatorum Craccouiensium libertatibus ac praerogatiuis, quibus caeteri ciues vtuntur, frui non posse, nempe quod ab allecis et anguillis in vasis contentis, emendis et rursum reuendendis arcerentur. Qua quidem re se magnopere gravari praedicabant, implorantes a praenominato officio consulari constitutionem alicuius ordinationis desuper. Talibus itaque domini depositionibus exauditis, prospicientes, ne praedicti allecistae merito de illis quaeri possint, se ab eis in immunitate, quae de iure ipsis debetur, non conseruari, ex eo, quod ciues et ipsi sint oneraque ciuitatis aequaliter ferant, necnon census ex institis allecariis annuos reipublicae ciuitatis soluant, communi consilio omniumque, qui tum confluxerant assensu, eam, quae sequitur, racione praemissorum fecerunt ordinationem, nempe eisdem allecistis Craccouiensibus presentibus et pro tempore existentibus permiserunt liberam facultatem vasa allecibus et anguillis impleta a venditoribus Craccouiam ipsa importantibus, nunc et deinceps omni tempore perpetuo emendi libere ac absque vllius hominis impedimento, eademque rursum quibuslibet emptoribus tam ciuibus quam etiam externis revendendi. Hac saltem conditione adiecta, quod superius expressa allecum et anguillarum emptio ac eorundem reuenditio non alias a praedictis allecistis exerceri debet, quam ex eorundem propriis facultatibus ipsorumque propria pecunia, vt ne scilicet praedicti allecistae freti eiusmodi ordinatione, habita cum alterius generis hominibus tam ciuibus quam etiam externis intelligentia, ipsorum pecunia id exerceant in reliquorum ciuium Craccouiensium hoc genus mercaturae exercentium fraudem atque damnum, se atque alienos non integra fide ditantes.

Acta Cons. Crac. 22, str. 314 i 330.

535. 1563. die 18. m. Februarii, Petricoviae.

Statuta contubernii aurificum Casimiriensium et Stradomiensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris, exhibuisse coram nobis per

certos consiliarios nostros nomine famatorum Stanislai Storcz, Ioannis Hedenbrech, Ioannis Wiewierka et Stanislai Szamotula, seniorum et fratrum contubernij aurificum Kazimiriensium et Stradomiensium, articulos infrascriptos ad bonum regimen et incrementum recensiti ipsorum contubernij communiter in fraternitate laudatos et ordinatos, eidemque praedictorum aurificum fraternitati nouiter constitutae pertinentes, supplicasseque, vt ipsos articulos ad bonum rectumque ordinem praedictae fraternitatis spectantes, senioribus et fratribus praeinsertis ac totae communitati contubernij aurificum Kazimiriensium et Stradomiensium authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor de verbo ad verbum in vulgari sequitur et est talis:

§ 1. Naprzod kazdi ktoribi thu chczial w tim miesczie Kazimirzu y na Stradomiu rzemioslo zlothnicze miedzi namy robicz, tak samssiad, ktory tu s tego miastha iest rodzicz, iako tez y z inand przychodzien, pierwei nizli pocznie stuke robicz, powynien miecz listh swoy od vrodzenia sswego, iesli ze on iest vrodzon z vtcziwego malzenstwa sswietego, a tho dla tego, abismi mi tego nie podwierdzaly ani pochwalaly, czego sam Bog w przikazaniu sswoim swiethim zakazacz raczel. Powinien tesz miecz vrzendowi listh dowodni od wiuczenia sswego rzemiesla, y ma to na onym lisczie pokazacz, isz się czteri latha vczel, czteri latha wedrowal, y powinien tesz miecz listhi z onich miast, gdzie wendruiacz robiel, ktorebi o nim pewne a nie watpliwe swiadecztwo dawali, y o iego wiernim a vtcziwim zachowaniu przes thi wszitki czaszi, kendikolwiek robiel albo szie vczel.

§ 2. A to ma bicz od nowego mistrza przyetho w naszim czechu: naprzod isz powinien bedzie robicz v ktorego mistrza thu w thim miesczie pulroka a v drugiego mistrza drugie pulroka; a gdy to wikona, thedi oni dwa mistrzowie, v ktorych on robiel, maią dacz swiadecztwo dostateczne, iako tego sam dobrze swiadomi, isz on iusz godzi za mistrza przyacz, za ktorym oni swiadecztwo dayam przed wszitkiem bracztwem naszim, a to dla tego, aby nasze bracztwo yakich przymowek szromotnych nie czierpialo dla iakiego nierostropnego przymowania mlodich mistrzow niedobrze vmieietnich etc.

§ 3. Ktemu nizli iescze bedzie miedzi nasz za mistrza przyeth, powinien iest mieiskie prawo przyącz oprocz wszeliakiego klopotu y niepotrzebnego ku mierzancze przywodzenia od panow radziecz naszich przeciwko bracztwu naszemu.

§ 4. Tesz ten, ktory ma bicz za mistrza przyeth, ma robicz y przed drugiemi mistrzami w cechu okazacz sztuki rzemiosla szwego, dwa trinkszeri, to iest dwa kubki ieden w drugi, pieczencz z helmem y sczitem, piersczien zlothi; ktore sztuki mistrzowie obacziwszi, isz szą dobrze a dostatecznie wirobione, mayą go przyącz za mistrza.

§ 5. Powinien tesz kazdi, ktori chcze bicz za mistrza przyeth, dacz do skrzinki naszei spolecznei sesznasczie zlotich moneti y lidzbi polskiei, ktorich ieslibi gothowich nie mial, thedi ie bedzie powinien na rathi wypłaczacz, ktore rathi powinni mu mistrzowie vstawicz y rozdzielicz oprocz wsselakiei obcziazliwosczi iego, a tho maiącz na robothe iego, iesli ie wiele albo malo miewa, telko takowe rathi powinien bedzie zareczicz ludzmi osziadlemi.

§ 6. The pieniadze, ktore będa do skrzinki naszei skladane, tak od mlo-

dich mistrzow iako tesz y z inszich przipadkow, tedi ie powinni tam dawacz y iemy safowacz czy, ktorym ich braczia skrzinke zwierzą, nie na czo innego, iedno na opatrowanie vbogich, to iest, isz gdi bi szie trafielo, isz bi prze iakie nawiedzenie Boze ktory brath nasz zubozal albo pogorzal, thedi go stamtąd powinni zalozicz, albo ktoriby iusz brat szobie nie mogl ziwnosczi zarabiacz dla starosczi swoiei, thedi go s tei skrzinki zapomagacz powinni tak, isz bi mogl miecz ziwnoscz szwoie oprocz zebraniny albo tulania szie po vliczi. Także tesz gdi bi szie trafiela wdowa vboga, zona bratha vbogiego zmarlego, aby iam tesz zapomagali, ktemu w chorobach abi zapomagali y zakladali vbogie mistrze, thowarzisze, wdowi, ktorzibi skand inand ziwnosczi nie mieli, takze y na inne potrzebi, ktore należą ku chwale Bozei y ku mylosczi blizniego, abi s tich pieniedzi vdzielali. A wszakze czi, ktory temi pieniadzmi szafowacz bedą, nie maią nicz czinicz ani widawacz oprocz dozwolenia wszitkich mistrzow, starszich y mlodszich, a wszlascza (s) kendibi szlo czo nie malo komu dacz.

§ 7. Wszisczi mistrzowie czechu tego tak starszi iako y mlodszi maią raz w rok s poszrodku szwego obracz dwu mistrzow, ktore zowią starszemi, ktorym bedzie nalezalo w tim czechu porzandek czinicz. Skrzinka tak ma bicz chowana: naprzod ma bicz v niei zamek y klotka, y ma bicz chowana v iednego mistrza starszego, a drugi s tichze starszich ma miecz od niei klucz ieden, a drugi klucz ma miecz v sziebie ieden z mlodszich. Tamze w tei skrzincze maią bicz chowane xiegi, w ktore wpiszuią mlode mistrze y vcznie , takze y inne potrzebi, thamze y regestra maią bicz chowane. Powinni tesz będą czinicz lidzbe z onych pieniedzi raz w rok oni starszi, ktorzi nimi szaffowali, y tamze bedzie wolno wszitkiei bracziei na ich mieiscze insze przes rok obracz, y postanowicz, albo iesli szie czi dobrze zachowali, tedi ye mogą na szwich mieisczach zostawicz.

§ 8. Mistrzowski sin albo chlopiecz, ktory bi szie tu v naszego bratha vczel, a ktemu isz bi bel rodzicz z miasta Kazimierza albo s Stradomiei, tedi tesz winien stuke pokazacz thimze sposzobem, tako iusz iest wiszei opiszano, ieslibi chczial miedzi nami mistrzem zostacz, tilko mu na thim laszka ma bicz vcziniona, isz tilko polowicze do skrzinki ma dacz oszm zlotich, czo by mial dacz sesznasczie zlotich. Ale przedszie wszitko powinowacztwo wiszei opiszanę powinien będzie wipelnicz dla tego, aby bil dostatecznie doszwiadczon, iesli iest mistrz doszkonali na mistrzostwo godni.

§ 9. Gdi iusz mlodi mistrz rzemioslo pocznie robicz, tedi szie tak zachowacz ma przes wszitek czas, poki tu sz nami bedzie mieszkal: naprzod gdi od kogo robothe będzie przymowacz, a ize bi mu on, czo daie robicz, dal swoie szrebro, thedi on mistrz wsziawszi ono szrebro, ma czeche szwoie wlaszną na malą stuczke onegos srebra wibicz, potem zarazem ma dacz one stuczke szrebra z oną czechą onemu, ktori dal ono szrebro robicz, a tho dla tego, isz kiedi on zas robothe od tego mistrza wezmie, tedi sz nią poidzie do starszego mistrza, ktori bedzie powinien sprobowacz z oną stuczką onei robothi, iesli w niei tak dobre szrebro, iakie mu bel dal, albo nye.

§ 10. Grziwna ssrebra, ktore od nych bedzie wichodzicz, ma w szobie trzimacz pietnasczie lotow albo dwadziesczia y czteri skoicze podlug branthu Cracowskiego, podlug ktorego branthu powinien kazdi mistrz s kramu

robothe szwoie widawacz, izebi szrebro nie belo gorsze ani podlieisze, iedno iako branth Crakowski. Ktorą robothe pierwei nizli yą wida sz kramu szwego, ma sz nią icz do starszego mistrza, aby ią on pilnie y opatrznie ogladal, sprobowal dobrze, a sprobowawszi iesli w niei dobre szrebro iest, thedi ma na nie czeche robicz miastha Kazimirza, a przithim tesz drugą czeche szwoie wlaszną ma wbicz on mistrz, ktory ono ssrebro robiel.

§ 11. A ktory bi sie tego dopusczil, izebi wydal s swego kramu swei robothi szrebro falsziwe takie, ktorebi nie donioslo brantu Crakowskiego, albo piersczienie, łanczuchi mosziądzowe pozlaczal, thedi przepadnie wine czteri zlothe moneti do skrzinki braczkiei, ktore będzie powinien wneth zarazem zaplaczicz, a one robothe iego powinni mu bedą stlucz ony mistrzowie starszi, ktorzi tego doglądacz maią z wiszadzenia braczkiego; czego ieslizebi szie dopuscziel do trzeczigo razu, tedi mu bendą powinni starszi mistrzowie kram zamknacz tak długo, asz wine odprawi panom rayczam taką, iaką ony nan vlozą o taki falsz, a drugą wine mystrzom thaką, iaką tesz nąn zezwoliwszi sie wlozą.

§ 12. On tesz mistrz, ktori oglieduie kazdą robothe kazdego mistrza ieslize iest dobra, powinien thes tenze porzandek wyszei opiszani nienaruszenie trzymacz y zachowiwacz: tho iest, gdi robothe od kogo przymuie y zaszie oddaie, ma tesz do tego wezwacz dwu mistrzow, iednego s starszich a drugiego z mlodszich, a tham ony bedą powinni iego robothi doirzecz y probowacz thim sposzobem, yako ym tesz on dogliada, a iako iest wiszei opyszano; gdzie iesli bendzie sprawiedliwa, tedy tesz miesczką czeche maią na nie wbicz, a on thesz ma wbycz swoie wlaszną czeche; a gdziebi szie tesz iakiego falszu dopuscziel w swoiey roboczie, albo gdi bi za iego nie pilnem doyrzenym od ktorego mistrza naszego iaka falsziwa robotha wiszla, thedi tesz bendzie powinien thaką wine o tho vczierpiecz, iako inni czierpią, czo iest wiszei opiszano.

§ 13. Zaden mistrz abi drugiemu mistrzowi nie przekazowal robothi any iei przed drugym zabiegal, abo go w thim iaką chitrosczią podchodziel; czego gdibi szie mistrzowie na ktorego doświadczeli, thedi bendzie wine powynien zaplaczycz czterzi zlothe moneti do bracztwa.

§ 14. Zaden mistrz nie ma wienczei czeliadzy chowacz, iedno dwu thowarziszow a dwu chlopczow ku vczeniu, a gdziebi wienczei robothi mial, nyzli mu ona czeliadz wistarczi, tedi yą ma s chuczią y z milosczią drugiemu mistrzowi spusczicz dla tego, abi szie tak nasze bracztwo rozmnazalo; chiba ieslibi ktoremu przipadla robotha krolewska albo ktorego pana z radi krolewskiei, tedi mu maią na thaką robothę pozwolicz czeliadzi chowacz tile, ile mu iei potrzeba. Wszakze gdi onei robothi dokonczi, thedi zasz powinien one czeliadz opusczicz, zostawiwszi szobie telko dwu thowarziszow.

§ 15. Vcznia tilko ma iednego naprzod przyancz kazdi mistrz, a gdi go bendzie zmawial, thedi w ten czas ma kszobie wezwacz dwu drugich mistrzow, s ktorimy pothim przisziedszi przed starsze, ma onego chlopcza viednacz y wpiszacz, a on chlopiecz przi onim wpiszowaniu ma dacz do skrzinki sescz groszi a piszarzowi dwa grosza. Takze kiedi szie ius on vczen dovczi onich czterech lath, tedi go iusz on mistrz nie ma na wieczei wicziegacz, chiba ieszli iest iego dobra wola v niego za mitho robicz, ale zarazem przi-

szedszi sz nim przed starsze mistrze, tam ma dacz szwiadecztwo o iego przes ten czas zachowaniu, a tham go potim wolnim vcziniwszi, iusz mu powinni bedą dopusczicz za mitho robicz, v ktorego mistrza chcze, rostawszi sie z onim dobrze, v ktorego szie vczel, y podziekowacz mu przed mistrzmi powinien; a vcziniwszi to ma zasz do szkrzinki dacz groszi sescz za to, czo go thowarziszem vczinili, piszarzowi dwa grosza.

§ 16. Thowarzisz ktori będzie v nasz w naszim bracztwie robiel, thedi bedzie powinien dawacz na kazdi quartal grosz ieden do szkrzinki dla potrzebi wiszei opiszanei, tho iest dla chorobi albo inszei przigodi; a gdibi szkand inand do nasz thowarzisz prziwendrowal, thedi szie ma zarazem starszemu mistrzowi opowiedziecz, a za thim nizli mu szie v ktorego mistrza robotha trafy, tedi mu powinien ktori mistrz dacz robothe v sziebie dwie niedzieli, abo go szkrzinki zalozicz podlug iego potrzebi, ylie moze bycz. Gdzie iesli sie mu przes oni dwie niedzieli robotha nie trafi, tedy go tesz iusz mistrzowie strawowacz nie powinni; a onemu thesz bendzie wolno precz odecz, kendi chcze, podziekowawszi starszemu mistrzowi.

§ 17. Powinni szie bendą mistrzowie y wszisczi thowarzisze schodzicz wespolek do starszego na mieiscze naznaczone na kozde czwiercz liata raz, a tham ma kazdi mistrz y thowarzisz wlozicz do skrzinki grosz ieden na pospolithe potrzebi. Thamze szobie bendą powinni zawzdi dacz przeczitacz thi porzandki wszitkie wiszei opiszane, dla tego, abi ie dobrze pamietali y w nie szie statecznie wprawowaly, zachowiwaiącz sie z wielką pilnosczią miedzi szobą ku wiecznei czczy a chwale Panu Bogu naszemu y dobrei slawie themu szlawnemu miastu.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praefatus, supplicationi praedictorum consiliariorum nostrorum in hac praesenti conuentione nobiscum congregatorum, pro dictis senioribus et magistris contubernij aurificum Kazimiriensis et Stradomiensis ciuitatum nobis factae, eo quidem benignius et clementius annuendum esse censuimus, quo magis cupimus per eiusmodi ordinem et opificiorum disciplinam ciuitates et oppida nostra vbiuis in regno et dominijs faeliciter regnantibus crescere, tam in opibus, quam artificiorum artiumque mechanicarum in melius prouectionibus. Quare articulos preinsertos praedictae fraternitati aurificum ciuitatum nostrarum Kazimirz et Stradomia damus, concedimus et ab ijs, quorum interest, inuiolabiliter seruandos, quos etiam in omnibus eorum punctis, clausulis et conditionibus approbamus, ratificamus et confirmamus per praesentes literas nostras, decernentes eosdem et omnia in eis contenta robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere, quatinus tamen eorum aliqui iuri communi immunitatique et libertati aliarum personarum non repugnent: mandantes generoso Mathiae Blesczinski magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis ipsiusque viceprocuratori nec non proconsuli et consulibus Kazimiriensis et Stradomiensis ciuitatum nostrarum, iuxta Cracouiam sitarum, ac alijs omnibus magnis procuratoribus seu eorum viceprocuratoribus modernis et pro tempore existentibus, vt praefatos aurifices ciuitatum praedictarum secundum articulos suprascriptos in omnibus punctis, clausulis et conditionibus conseruent, tueantur et defendant, conseruarique et manuteneri ab alijs, quorum interest, curent, pro gratia nostra. Harum testimonio litterarum, quibus in fidem sigillum

nostrum est praesentibus subappensum. Datum Piotrkouie in conuentione regni generali, feria quinta post festum sancti Valentini proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni vero nostri trigesimo quarto. — Ioannes Oczieski regni Poloniae cancellarius sst. — Relatio magnifici Ioannis de Ociesino regni Poloniae cancellarij, Cracouiensis generalis, Osswieczimensis, Zatoriensis, Olstinensis et Samboriensis capitanei.

Z kopii zawartej w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, str. 103.

536. 1563. die 18. m. Martii, Casimiriae.

Senatus consultum de contubernio cingulatorum, bursificum et marsupiariorum Casimiriensium.

Actum feria quinta post dominicam Oculi. — Gdi thasniczi y miechowniczi przed slawną radą Kasimirską ządali, aby pasniczi iesli by s nych ktori przichodzien chczial do ych czechv przistacz, zeby vedlie przivileyv ym danego volno mv bilo abo stuki robicz a nycz do skrzinki niedacz, abo nierobicz a kopę do skrzinki dacz, a pasniczi poviedzieli, isz iest dawne zachovanie miedzi pasniki tak w Krakowie tak y thv iako v inssich miesciech, isz pasniczi maią stuki czinicz, a kto by ich niechczial czinicz, themv ma czeladz bicz zabroniona: panovie raycze obaczavaiącz, isz thasniczi i miechovniczi stara dawna pasniki w ych zviczaiv y porzatkv czierpiely, thedi pasniczi przi them porzatkv mayą bicz zachovany, tho iest isz stuk nyemaią odkupovacz alie ye robicz i okazovacz mayą.

Acta Consul. Casim. 760, str. 452.

537. 1563. die 6. m. Iunii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii aurificum Cracoviensium.

Deus in nomine tuo. Anno Domini 1563, dominico die sacratissimae Trinitatis ac individue vnitatis. — W czechu wedlie zwiczaiu starodawnego zagaionim zupelno zebranie panow brathow czechu naschego zlothniczego Cracowskiego thak starsich iako mlodsich z dobrim a nieskwapliwim rozmislieniem iest postanowiono na wieczne czashi nieulomnie trzimacz, a tho oglandaiancz się na iednoscz, zgoda a miloscz braterską, ktori koniecz iest thego nashego zebrania iednosczi braterskiej, za ktorą Pan Bog wshego dobra rozmnozenie daye y laska swa swiatą, ish kazdi brath odstempuiącz thesh wsheliakich przwileiow, iakiembikolwiek bili imieniem mianowany, przychilaiancz się prawam nashim czechovim od ich m. panow radziecz nashich, zwierzchnosczy a wladzei od iego k. m. nashego m. pana a na miesczu iego k. m. postanowionim, kthore ich krolewskie miloszczi z dobrothliwosczi a laski ich k. m. nam pothwierdzicz raczily, ktore tho postanowienie przodko-

wie nashi y my w wienkszej czensczy przez kilkadziesianth lath, a pan Bog ich w thim mnozicz pewnie a bez pohibi raczil, nieulomnie do thego czashu zachowaly są: ish kaszdi brath nash niewienczei iedno dwu thowarzishow a dwu uczniow bendzie mogl chowacz a s nymy rzemienslo robicz, thak ish gdzieby się czego Boze uchoway, thego wazil a tho przestampil, thakowego panowie starsi dwa thego roku przisiengly bendą miecz mocz karacz wina w prawach nashich opisaną, tho iest kamien wosku karacz bez wshei folgy; gdziebi wyny wishei opishanej się zbronil odlozicz, thedi przepadnie odloziwshy thą wyna czechową, iego m. pana burgmistrza y ych m. panow radziecz ktemu odlozicz. A przitim panom starsim dlia snadnieshej a richleshej exequutiej bendzie wolno thakowemu roskazacz poslusenstwo zarazem uczinycz y tho ku pewnemu skuthkowy przziwiescz za pomoczą thesh slug urzendowich. Na czo sią ich mć. zezwolyly iednostaynie, a dlia lepsej a nieulomnej pewnosczy a pothwierdzenia swymy renkoma wlasnymy podpishaly za sią y potomstwo swe. Przy ktorim to postanowieniu bicz raczily ich m. panowie raycze Crac. oblycznie, iako przednieishi panowie braczia czechu nashego chfalebnego, iako ich m. pan Ioseffh Ielien y pan Andrzey Mastella, ktorzi sie thes wlasnymy renkoma podpisacz raczyly. — Ioseph Ielyen rayca Crakowsky, — Andreas Marstella raicza Crac. manu propria, — Iacob Schwaiczer na ten czas starszy, — Stanisław Czymerman na ten czas starschy. (Dalej podpisy 25 majstrów).

Z księgi cechowej przechowanej w cechu złotników Krakowskich. (Kopija T. Żebrawskiego).

538. 1563. die 4. m. Iulii, in Kowno.

Sigismundus Augustus rex Poloniae abusus quosdam molendinatoris Casimiriensis tollit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus etc. Expositum esse nobis nomine pistorum et braseatorum ciuitatis nostrae Casimiriensis apud Cracouiam sitae, multa eos damna atque iniurias pati solere ex emptione frumentorum et braseorum ex molendino Casimiriensi metretarum nomine tam ad nos seu capitaneum nostrum Cracouiensem, quam ad molendinatorem ipsum pertinentium, uidelicet quod metretas quidem ad molendinatorem spectantes, quas ipsi emere nulla ratione obligati existunt, emere nihilominus contra uoluntatem suam compellantur, metretas autem nobis seu capitaneo nostro Cracouiensi prouenientes, quas emere se esse obligatos profitentur, eas non modo carius, quam passim in foro et mercatu emi soleant, emere adigantur, sed etiam tanti plane, quanti uideatur ijs, quibus forte tunc temporis ususfructus earum metretarum per capitaneum nostrum locatus fuerit. Praeterea autem, quod ad haec omnia incommoda illa etiam accedit iniuria non ferenda, quod in percipiendis ijs metretis talis modius adhiberi soleat, qui propter laxitatem suam multo maiorem frumenti numerum et quantitatem in fastigio capiat, quam modius antiquitus ad eam rem designatus, capere solebat, cuius modij similis et aequalis extare etiam num di-

citur in eorum praetorio Cazimiriensi. Quam ob rem supplicatum est nobis, ut eosdem pistores et braseatores liberos et immunes ab omnibus eiusmodi damnis atque iniurijs faceremus. Nos igitur aequum esse existimantes, oneribus quemque insolitis ac iniustis leuari, faciendum nobis esse duximus, ut praefatis pistoribus et braseatoribus Casimiriensibus eam libertatem concederemus, quemadmodum quidem concedimus per praesentes, ut metretas quidem ad molendinatorem spectantes, si ultro emere noluerint, non adigantur, ad nos autem siue ad capitaneum nostrum Cracouiensem pertinentes, non pluris, quam alias in foro et mercatu precium frumenti extiterit, emere deinceps compellantur. In quibus quidem metretis emensurandis talem plane modium adhiberi deinceps a capitaneis et molendinatore ipso uolumus, qualis olim fuit in molendino ad eam rem modius constitutus, aut qualis hodie quidem in praetorio Casimiriensi aeneus extare dicitur, ut non modo quantitate et capacitate, sed etiam figura et qualitate ipsa eum referre uideatur is, qui deinceps ad emensurandas metretas Casimirienses constituendus erit. Quod omnibus in uniuersum, quorum interest, nominatim uero capitaneis nostris Cracouiensibus et molendinatoribus ipsis, ei molendino praefectis, ad quod molendinum ciues Casimirienses uetere siue priuilegio siue more alligati existunt, denunciantes mandamus, ut pistores braseatoresque praefatos in libertate et aequitate praefata secundum has litteras nostras omnino conseruent, conseruarique a suis faciant. Pro gratia nostra. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datae Kownae quarta die mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni nostri trigesimo quarto. — Relatio reuerendi Petri Myszkowski regni Poloniae vicecancellarij, decani Cracouiensis, Gnesnensis, Posnaniensis, Plocensis, Lancitiensisque praepositi.

Powyższy przywilej wydany przez Stefana Batorego z aktów kanclerskich w Warszawie 25 stycznia 1585, zatwierdził następnie tenże król w Warszawie 12 lutego 1585 pod pieczęcią pokojową, a później Zygmunt III w Warszawie 29 marca 1590. Tekst powyższy podajemy wedle wypisu z aktów kanclerskich.

539. 1563. die 20. m. Augusti, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae officialibus mandat, ut iura pannicidarum Cracoviensium conservari curent.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, quod coram maiestate nostra et consiliarijs nostris reproduxerunt et ostenderunt nobis certas inscriptiones et antiquas consuetudines, quas in vsu suo ab antiquo habent, famati pannicidae et ciues Craccouienses, subditi nostri, quaestique sunt contra sartores Craccouienses intra et extra muros Craccouienses habitantes, et alios extraneos homines de regno et terris alienis aduenientes, extraneos et Iudaeos, qui in damnum et

magnum praeiudicium eorum non mediocre pannos tinctos vlnatim incidunt, et tunicas de nouo panno elaboratas in foro scrutario alias vendeta et alijs consuetis locis vendunt, et alia plura, quae duntaxat in pannicidio vendi debent et non in foro praedicto alias vendeta, quod est contra illorum vetustam et conseruatam consuetudinem: supplicaruntque igitur coram nobis humiliter, vt iuxta eorum iura et inscriptiones factas illos conseruare semper clementer dignaremus. Nos vero, qui vnumquemque in iustitia et iure suo fouere, manutenere et conseruare semper consueuimus, volumus non obstantibus etiam literis prioribus nostris, si quae contra iura et priuilegia eorum a nobis obtenta essent, praesentibus literis nostris declaramus inania et incommoda esse, annihilata immo cassata esse volumus. Quocirca vobis famatis proconsuli et consulibus totique officio ciuili ciuitatis nostrae Craccouiensis et alijs ciuitatibus in regno nostro consistentibus mandamus seriose mandantes, vt ipsos pannicidas in pannicidijs Craccouiensibus sedentes, iuxta eorum iura, priuilegia et inscriptiones legitimas et consuetudinem antiquam in vsu habitam, conseruetis, et ab alijs conseruari faciatis sub gratia nostra regia et non aliter facturi. Harum quibus sigillum nostrum propter firmum et euidens testimonium est subappensum. Datum Vilnae vigesima Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, regni vero nostri trigesimo quarto. — Petrus Myszkowsky r. P. vicecancellarius sst.

Z kopii zawartej w rękopisie Bibl. Jagiel. Krak. N. 135, karta 198.

540. 1563. die 16. m. Septembris, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter molendinatorem et tabernatores Casimirienses litem dirimens.

Actum feria quinta post festum Exaltacionis sanctae Crucis. — Przi bitnosczi slachetnich Caspra Sczepanowskiego jego mosczi pana starosti Cracc. sprawcze, y Iana Boszowskiego jego mosczi pana podskarbiego sluzebnika kv thei spravie zeslanich, slawni Ian Iacubussovicz przisiesnik Kasimirski iako then, ktori mliny jego mosczi pana starosti Cracc. y pana podskarbiego w poruczenstvie ma, zaloval sie na przeciwko wsistkiem kaczmarzom Kasimirskiem, isz ony slodow mlynskich, ktore v niego dobrovolnie pobrali, vedlie Cracc. mlinow defalcuiącz sostanasta miarę niechczą placzicz, a tho dlia tego thę sostanasta defalcuią, aby nierzekli, zeby ie miano vieczey nad svisz viczіągacz. Na czo thesz szamy przed niebosczikiem panem canclerzem y przed panem podskarbiem przisvoleli, a ya ich tesz nieprzinievolam, aby mieli kupovacz, asz kiedi sie zagęsczi slodow ve mliniech, thedi dopiro chcze miecz od nych vieczei nad targ grossem iednem abo dviema. A ony slodi, ktore v mnie dobrovolnie vsiely, nie chczą placzicz iedno vedlie rinkv, a gdi od nych chcze miecz vedlie rinkv grossem abo dviema vieczei, abo iako mogę s nimy tractovacz, thedi ony slorzeczenie vielkie czinią. A tak prosse, zebi placzili z dobrą volą iako pobrali.

Na tho slodovniczi y kaczmarze przesz slawnego Olexego Rabke po-

viedzieli, isz tha rzecz iest na nie nowa, ktora nygdi nyebivala okolo targv sboza, zebismy mieli drozei slodi kupovacz ve mliniech, nysli iako w targv kupuią. Abowiem zawsdi stari sviczai then bil, isz kiedi bilo komv slodu potrzeba, thedi dano snacz starszem, abo sie smovili z miernikiem, thamze stargovawsi takie slodi daly snacz bracziei, ze pothemv a pothemv stargovali slod, a tak bedzieczie bracz slod vedlie targv. Czo sie tak zachovivalo y w themesmy bily asz do tego czassu zachovani. A isz thv pan Ian miernik czini odedwu person, thedi my niechczemi sie wdacz any sie wdayemy stroni jego mczi podskarbiego, bosmy tham nyepovinni odkupovacz slodov, alie czo sie thicze stroni jego mczi pana starosti Cracc. znami sie, zesmy szą povinovaczi odkupovacz miari vedlie targv, iako na rinku kupuiemi a niedrozei tak y miar iako y vimiernich slodow, abowiem thesz nam vstavuią piwo vedlie targv. A gdzie bismy thesz takie slodi mieli drozei bracz, mvsielibismy na thim traczicz. A thesz nigdi tich trudnosczi nie bivalo, iescze rokv niemasz, kiedi sie wtoczila tha rzecz niesvikla miedzi nasz, dliaczegosmy za iego mczią panem canclerzem do Szambora slacz musieli, a iego miloscz na prziiasd swoi thv do Cracc. thę rzecz odlozil, a pothem aszbi prziiechal s Piotrkova thv, a nysz prziiechal, thedi sie rosniemogl, a takesmi przistepu do jego mczi miecz niemogli. A gdismy niemogli koncza miecz, thedismy sie vcziekli do jego k. m. y otrzimalismy przivilei, ktori podavami kv czitaniv: datum Kownae penultima Iunij anno currenti, przi ktorim przivileyv prosily, zebi bily zachovani.

Na przeciwko themv Ian Iacubussovicz poviedzial, isz ony nie mogą sie thim listem jego k. m. sczicziez a zwlascza na slodi, ktore dobrovolnie v mnie biorą, y przedaie vedlie mlynow Cracc. defalcuiącz sostanasta miarę. Bo tham w thim lisczie jego k. m. nie stoi iedno o miarach, alie o slodziech vimiernich nye masz zadnei zminki; a isz thv poviedaią, ze ony thi mierne slodi kupovali vedlie targv rinkovego, a ya na tho poviedam, isz vedlie mlinow Cracc. defalcuiącz sostanasta miare, y kiedi bily przed jego mczią panem canclerzem s pany raiczi, tedi na tho wsysczi zesvolely iako stara dawni obiczai bil. A isz sie thv niechczą wdavacz strony jego mczi pana podskarbiego, niechczacz iego miar odkupovacz, tedi ym then listh j. k. m. na tho niemoze nicz pomocz krom pana podskarbiego dosvolenia, abowiem on tego stara dawna vzival y do tich czassow vziva, isz thi miari vespolek povinny miesczanie bili odkupovacz iako y pana starosczine y zawse iego miloscz pan podskarbi w uzivanyv bil y pirwse ma prawo, nysz tho therasnieisze, ktore niemoze derogovacz pirwsemv. A tak ya pitham, acz my thich slodow tak iego mczi pana starosti, iako thesz pana podskarbiego, vespolek ktore dobrovolnie v mnie brali, nyemaią placzicz, y tich ktore gdi ie przimvszam vedlie starego obiczaia, acz ich nievinni bracz y placzicz krom slorzeczenia.

A slodowniczi stoiącz przi thim lisczie jego k. m. prossili, aby bili vedlie iego zachovani.

Panovie raicze vislisawsi zalobę y odpor stron, obaczavaiącz, isz iedna abo dvie abo trzi ossoby nyemogą vblizicz prawu pospolitei rzeczi nadanemv, thedi przikłaniaiącz sie kv themv listowi jego k. m. slodownikom y kaczmarzom danego, skazali, isz czi kaczmarze, ktorzi dobrovolnie any przimuseny

v Iana Iacubussovicza iako v miernika brali slodi, thedi thi slodi maią zaplaczicz iako stargovali, a wsisczi pothim gdi by bily kv kvpovaniv miar przimuseny, tedi ony miari maią odkupowacz iako na targv psenicze piwną kupuią. A czo sie ticze miar jego mczi pana podskarbiego iako mlinarza, tedi miesczanie nie maią bicz kv odkvpovaniv tich miar przimuseni; a wsakosz czi, ktorzi by ye svei dobrei volei chczieli odkupovacz, thedi ich tesz niemayą drozei placzicz, iedno iako na targv psenicze piwną kupuyą.

Od ktorego decretu naprzednieisego articulv kaczmarze gdzie skazano, isz miesczanie maią placzicz iako stargovali, a Ian Iacubussovicz od ynssich wsistkich articulow tego decretv do jego mczi pana Maczieia Bleschinskiego vielkiego rzancze Cracc. etc. appellovali.

Acta Cons. Casimir. 760, str. 593.

541. 1563. die 3. m. Novembris, Cracoviae.

Statuta telam in smeterhaus vendentium.

Feria quarta post festum Omnium Sanctorum. — Nos consules ciuitatis Craccouiae notum facimus tenore praesentium vniuersis et singulis, quibus expedit, quia coram consessu nostro consulari comparentes personaliter famati Petrus Iastrzamb et Ioannes Sczirbowicz ciues Craccouienses, suis et fratrum ac sororum suarum in smaterhusz telam vendentium nominibus humiliter nobis supplicauerunt, ut articulos infrascriptos ibidemque lectos illis ex gratia singulari admitteremus et concederemus, quorum tenor talis est:

§ 1. Inprimis dominationes vestras rogamus, ne liberum esset ipsis reuenditoribus tam in circulo, in foro scrutario siue tendetha, sub cruce, in circulo et in macellis pistorum, quam etiam in alijs quibusuis locis telam incidere, publice vendere, neque in venditione mercium nostrarum, quae in smaterhusz venum exponuntur, impedire, uictumque et commodum nostrum praeripere, quandoquidem censum in quadruplo maiorem, quam antea reipublicae ciuitatis huius soluturos nos submiseramus propterea, ut bonum regimen et a dominationibus vestris tanto maiorem defensionem contra huiusmodi praepeditores nostros haberemus.

§ 2. Item a dominationibus vestris petimus, vt nobis dominationes vestrae in smaterhusz locum eum ipsum, qui inter nos et albicerdones est, inscribere atque in eo ipso loco depositorium ad vendendam telam concedere et permittere dignentur propterea, ut aduenientibus nundinis aduenae cum mercibus huc Craccouiam uenientes, telam eo in ipso depositorij loco publico venum deponant, ibidemque ipsam telam nobis caeterisque omnibus cuiuscunque status et conditionis hominibus per petias vendant.

§ 3. Item vestras dominationes rogamus, vt reuenditores domestici tempore nundinarum singulis diebus tum etiam exceptis nundinis in foro septimanali, videlicet feria tertia et feria sexta telam in eo loco depositorij venum publice exponant, atque per petias vendant, siquidem huiusmodi telam eis antea nunquam liberum erat incidere, sed solummodo nobis ipsis.

§ 4. Item dominationes vestras rogamus, quod si quispiam alio in loco extra depositorium hoc publicum telam auderet vendere, incidere, mercesque nostras impedire, vt senioribus nostris hanc facultatem concedere dignentur, huiusmodi telam et merces tollendi et percipiendi. Nihilominus tamen idipsum arbitrio et gratiae dominationum vestrarum relinquimus.

§ 5. Item dominationes vestras rogamus, quandoquidem conuiuia a dominationibus vestris sunt abrogata, idcirco quaecunque sorores nostrae conuiuia non celebrauerunt, vt loco conuiuij huiusmodi in arculam fraternitatis nostrae singulae reponant florenos sex, per mediam sexagenam computatos, pro comparanda armatura, bombardisque emendis et reliqua necessaria, prout et in ceteris contuberniis faciunt.

§ 6. Item dominationes vestras rogamus, ut senioribus nostris facultatem plenam conferant iuxta antiquum et consuetum modum regendi, administrandi delinquentesque personas puniendi.

§ 7. Item ut quilibet confrater noster, cuius coniunx merces ibidem venum exponeret, pariter nobiscum onera ferat, neque se occupationibus proprijs ac negociis suis priuatis excuset, excipiatque.

Quorum petitioni iustae et aequitati consentaneae annuentes, articulos supra recensitos eis admisimus et concessimus, prout admittimus et concedimus per praesentes robur habituros firmitatis.

Acta Cons. Crac. 22, str. 440.

542. 1563. die 20. m. Decembris, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter contubernium gladiatorum, serrificum, corrigiatorum et caldeatorum Stradomiensium et Michaelem seniorem eiusdem contubernii litem dirimens.

Actum feria secunda vigilia sancti Thomae apostoli. — Opatrzni Michał miecznik miesczanin Kasimirski zaloval sie na przeciwko drugiem miecznikom, slosarzom, rimarzom, kotlarzom na Stradomi mieskaiaczem o tho, ony obrawsi go starszim mistrzem czechovem, do niego sie thv do Kasimirza niechcza schodzicz. A gdi namienieni miesczanie Stradomsczi poviedzili, isz thv do Kasimirza niepovinni schodzicz any skrzynki czechovei thv vidavacz, vedlie listv krola iego mczi czechovi przerzeczonemv danego, panovie raicze obaczavaiącz, isz miesczanie Kasimirsczi y Stradomsczi iednego prava vzivaią y za iedno miasto szą policzeni, decretem svem skazali, zebi sie rzemiesniczi czechv vissey opissanego do Michala miecznika iako starsego od nich vibranego, thv do Kasimirza czassow sviczainich schadzali. Ktori decreth wsisczi rzemiesniczi, mistrzovie starszi y mlodszi czechv przerzeczonego za wdzieczne prziieli.

Acta Cons. Casimir. 760, str. 641.

543. 1564. die 18. m. Februarii, Varsoviae.

Statuta contubernii braseatorum braxatorumque Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Solent reges et principes, quorum memoriam volunt esse sempiternam, ea literarum munimentis ab obliuione commendari, vindicareque. Proinde nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum supplicatum esset nobis per certos consiliarios nostros nomine coctorum ceruisiae Cracouiensium, ut illis quemadmodum alijs opificibus dictae ciuitatis Cracouiensis, pro meliori ordine inter eos conseruando, contubernium concedere et constituere dignaremur, productique essent coram nobis nomine ipsorum articuli inferius descripti, secundum quos in dicta ciuitate more aliarum ciuitatum contubernium haberi et constitui cuperent: nos supplicationi huic vti iustae ac legitimae annuentes, volentesque iam nunc tandem prospicere et prouidere, vt deinceps inter dictos coctores ceruisiae Cracouienses, melior ordo, quam hactenus fuerit, conseruetur in eadem ciuitate Cracouiensi, contubernium coctorum ceruisiae eiusdem Cracouiensium secundum articulos inferius descriptos instituendum duximus, prout instituimus per praesentes, perpetuis temporibus duraturum sub eis videlicet, quae subsequuntur conditionibus.

§ 1. Primum quidem quicunque braseator ceruisiae, braxator aut propinator in ciuitate nostra Cracouiensi et eiusdem limitibus ac suburbijs esse voluerit, hic senioribus eius contubernij ac fraternitatis, a magistratu Cracouiensi confirmatis ac deputatis, se denuntiare debebit, seque in eam fraternitatem suscipi optabit, ibidemque literas sui honesti natalitij atque bonae conseruationis suae docere debebit. Quo comperto, seniores eundem magistratui praesentabunt, vt in numerum ciuium susciperetur. Qui cum in numerum ciuium susceptus fuerit, fraternitati quoque huic se addicere et in communem contubernij vtilitatem pro comparandis armis et alijs fraternitatis necessarijs introitalium ad cistam quinque marcas reponere tenebitur.

§ 2. Vt autem praesentis laudi braseatoribus ac braxatoribus ceruisiae et eiusdem propinatoribus Cracouiensibus per nos gratiose concessi, constitutio ex aequo attingeret, vtque eo melior ordo et administratio inter eos fieret, publicaque fraternitatis eius vtilitas pro comparandis armis et id genus necessarijs pro ornamento ac defensione ciuitatis nostrae Cracouiensis eo magis augeretur, edicimus, nemini licere debere in ciuitate Cracouiensi et eiusdem suburbijs omnibus a data praesentis laudi brasea conficere, ceruisiam braxare vel braxatam propinare, nisi prius huic fraternitati addictus et in eam fraternitatem susceptus fuerit, imo eos omnes et singulos vbiuis in ciuitate nostra Cracouiensi commorantes, quicunque vel brasea conficere, ceruisiam braxare aut eandem vbicunque propinare voluerint, nullis exceptis et exclusis, iurisdictioni atque obedientiae seniorum totiusque fraternita-

tis subiectos esse debere, omniaque onera, seruitia fraternitatis obire debere edicimus; secus enim facere comperti et de hoc si prius per seniores admoniti fuerint, paena trium marcarum ad cistam fraternitatis per seniores mulctentur. Verum si qui temerario ausu obedientiam seniorum declinare, eaque ex praescripto laudi praesentis facere noluerint, talium inobedientiam seniores magistratui mora quauis semota deferre tenebuntur. Magistratui autem Cracouiensi in eosdem braseatores ac eorum contubernium saluam in omnibus et singulis more aliorum contuberniorum eiusdem ciuitatis iurisdictionem reseruamus, plenamque conferimus in eos animaduertendi facultatem, eorumque temeritatem paena decem marcarum puniendi, quarum medietas fisco nostro conferri, altera vero medietas pro communi fraternitatis eius vtilitate conuerti debebit. Nihilominus seniores familiam ac socios ipsis inhibere et interdicere debebunt, vsque tales temerarij et ius ciuile primum susceperint, et in numerum aliorum fratrum eius contubernij inscripti susceptique fuerint. Dignum enim atque aequum omnino censemus, vt ij, qui commodis conficiendi brasei, ceruisiae braxandae aut propinandae gaudere velint, ijdem et onera fraternitatis eius pro communi vtilitate et ciuitatis publico ornamento subeant quoque.

§ 3. Quoniam vero in eiusmodi politijs ac frequentioribus congregationibus sine obedientia nullus debitus ordo et administratio fieri potest, eapropter cum aliqua fraternitatis necessitas postulauerit vel magistratus mandatum intercesserit, omnes fratres et sorores per seruum fraternitatis siue personaliter siue coram vxore vel familia domus vocati, pro cognoscendis tractandisque communibus fraternitatis negotijs ad seniorem pro tempore et hora assignata conuenire debebunt; quicunque autem ex iunioribus fratribus eiusmodi inobedientia notati fuerint, singuli paena grossorum sex toties, quoties venire neglexerint, puniantur. Seniores vero et eorum inobedientia duplici paena ad cistam communem corrigantur. Porro si quis arduioribus suis negotijs interim impeditus fuerit, hic ad seniorem veniens, suae absentiae iustam ac legitimam causam exponere ac sese excusare debebit; si enim aliter compertum fuerit, praeterquam causam coram seniore dixerit, talis paena grossorum viginti quatuor mulctetur.

§ 4. Item *okienniczki* omnes in cellarijs habitantes, si ceruisiam propinare velint, haederas seu signa sua in publicum educere non audeant, nisi prius se senioribus fraternitatis huius denuntiauerint, et in fraternitatem susceptae ac inscriptae fuerint; introitalium vero ad communem fraternitatis vsum et vtilitatem per grossos duodecem conferre et reponere, obedientiamque et alia omnia onera fraternitatis subire debebunt ac tenebuntur.

§ 5. Porro cum in alijs capitalioribus ciuitatibus antiquitus obseruatum tum vero speciali decreto serenissimi diuique parentis nostri inter incolas ciuitatis nostrae Warschouiensis ea in re lato, cautum sit, omnibus ciuibus liberam conficiendi brasei concessam esse facultatem, eo non obstante, etsi artificium conficiendi brasei apud idoneos et edoctos artis brasseariae magistros non didicerint, ita tamen, vt artis braseatoriae edocti magistri maiori praerogatiua prae caeteris, qui eam artem non didicerint, gauderent, illis solis licere discipulos in eiusmodi arte erudire, et in socios promouere. Quapropter et in ciuitate Cracouiensi obseruandum esse debere statuimus tem

poribus perpetuis, licere omnibus et singulis ciuitatis Cracouiensis incolis, nullis exceptis, brasea siue per socium edoctum siue per alium quemuis famulum vel famulam parare et conficere, eiusmodique brasea libere diuendere vel in braxandam ceruisiam aut alium quemcunque vsum conuertere, prout cuiuis commodius et consultius visum fuerit, eo non obstante, quod artem conficiendi brasei apud eruditos et edoctos magistros non didicerint. Nihilosecius tamen ea praerogatiua edoctorum magistrorum artis braseatoriae more et consuetudine in alijs ciuitatibus regni nostri seruata salua permanente, vt nemini liceat discipulos ad artificium braseatorum suscipere, artemque braseatoriam docere et in socios edoctos promouere, nisi solis magistris braseatoribus, qui ipsimet in arte sua legitime edocti fuerint, artificioque suo satisfecerint, quorum discipuli ac socij pro vere et legitime edoctis et eruditis vbiuis censendi sint et habeantur.

§ 6. Et vt commoda fraternitatis huius eo magis augeri possint, omnes et singulos tam ex braseis vel alia quauis materia vini cremati coctores aut eiusdem propinatores, huic fraternitati subiectos esse, ac obedientiam atque alia quaeuis onera et seruitia subire debere volumus, ita, vt si in ciuitate Cracouiensi et eius suburbijs vinum crematum conficere vel propinare voluerit, primum se senioribus denuntiet introitaliumque ad cistam fraternitatis eiusdem cremator grossos quadraginta octo, propinator vero grossos viginti quatuor reponant; at qui ea ex praescripto praesentis laudi temerarie facere recusauerint, in eos magistratus Cracouiensis seueriori imposita paena, animaduertet seuerius.

§ 7. Quoniam autem alia quaeuis aduectitia ceruisia prouentibus molendinorum nostrorum in ciuitate Cracouiensi tum et subditorum nostrorum ciuium Cracouiensium commodis plurimum decederet, quare praesentis laudi, praedicto contubernio per nos gratiose concessi, vigore edicimus perpetuisque temporibus obseruari debere volumus, nemini licere debere aliam quamuis aduectitiam ceruisiam, cuiuscunque generis et speciei fuerit, Cracouiam aduehere eamque Cracouiae vbiuis locorum propinare posse, praeter eam, quae Cracouiae braxata fuerit: excepto tantum cellario sub praetorio ciuitatis nostrae Cracouiensis. Qui autem aliam quamuis aduectitiam ceruisiam Cracouiam aduexerint aut propinauerint, in eos magistratui Cracouiensi plenam animaduertendi paenamque quinquaginta marcarum, quoties de hoc comperti fuerint, exigendi conferimus potestatem, cuius medietas fisco nostro, altera pro vsu publico ciuitatis Cracouiensis spectare conuertique debebit.

§ 8. Porro propter maiora commoda molendinorum nostrorum, ex mensuris isthic prouenientibus augenda, omnibus et singulis ciuitatis Cracouiensis ceruisiae braxatoribus plenam damus et conferimus potestatem, temporibus perpetuis ceruisiam omnis generis et speciei ad instar ceruisiarum extranearum omnis generis et speciei, similiter ceruisiam, quae *marzec* communiter vocatur, in eadem ciuitate Cracouiensi braxandi, coquendi eamque libere propinandi ac in alias ciuitates et oppida diuendendi, ac in vsus suos, quos meliores et vtiliores nouerint, conuertendi.

§ 9. Verum cum ebrietas fomes ac fundamentum sit omnium vitiorum et excessuum, omnes et singuli eius contubernij fratres ac sorores praecustodire debebunt et erunt adstricti, ne quid inhonesti in domibus suis admit-

tant, neque lusores publicos vel aliquas inhonestas mulieres domi suae patiantur; si autem aliqui fratrum de eiusmodi excessibus alterius fratris compertum habuerint, eos senioribus deferre debebunt. Qui si a senioribus admonitus, mandatis seniorum parere noluerit, talesque excessus domi suae admiserit, is paena quinque marcarum ad communem contubernij vsum primum per seniores puniatur. Qui si nulla prioris correctionis et mandati seniorum habita ratione, similes excessus domi suae admiserit, talis paena duplici ad cistam contubernij, quotiescunque de hoc compertus fuerit, puniatur. At si quispiam importune atque ausu temerario mandato seniorum obedire paenamque in eum decretam soluere recusauerit, eum seniores magistratui deferre debebunt, in quem magistratus seuerius animaduertat eumque tantisper detineat, vsque dum datis pro se certis fideiussoribus, in paena praedicta fraternitati per eum plenarie satisfactum fuerit. Talibus enim flagitijs et excessibus impunitis diuina maiestas offenditur, pro quibus ciuitates varijs paenis affligere solet. Frater autem sciens eiusmodi excessus domo alicuius fratris fieri, et eos senioribus non detulerit, paena quinque marcarum per seniores puniatur, nisi suam ignorantiam medio iuramento excusauerit et purgauerit.

§ 10. Porro ne leuioribus causis magistratus in tractandis reipublicae maioribus negotijs impediretur, causas omnes minoris importantiae, vt pote pro leuibus debitis vel leues iniurias, quaecunque inter fratres ortae fuerint, seniores et fraternitas plenam cognoscendi, negotia fraternitatis tractandi, iudicandi, paenamque iuxta qualitatem et quantitatem excessus imponendi, exigendi et in vsum fraternitatis conuertendi habebunt facultatem. At si quis decreto seniorum et fraternitatis grauatum se dixerit et ad magistratum prouocauerit, illi apellatio non erit deneganda; si vero temerarie et importune, vt negotium protraheret tantum, appellauerit, magistratus vero id ipsum cognouerit decretumque contubernij approbauerit, talis medio lapide cerae puniatur. Si quis autem pro eiusmodi leuibus causis et iniurijs alterum fratrem ad aliquod aliud officium euocauerit, sua querella primum coram senioribus omissa, hic medio lapide cerae puniatur. Item si quispiam fratrum pro debito coram senioribus conuentus, illud negauerit, posteaque id ipsum coram officio confessus fuerit, talis lapide cerae puniatur.

§ 11. Vt autem commoda contubernij huius eo magis augeri possint, omnes et singuli fratres ac sorores per seruum vocati, pro tractandis fraternitatis negotijs singulis quatuor anni temporibus ad domum senioris conuenire debebunt, et ad cistam fraternitatis pro angarijs alias *suchedni* more aliorum artificiorum et contuberniorum per vnum grossum, viduae vero et aliae pauperes mulierculae propinatrices atque *okienniczki* per medium grossum conferri tenebuntur, inobedientes superius descripta paena puniantur.

§ 12. Item artis brasearíae edoctus magister discipulum pro erudienda arte brasearia suscepturus, comperto primum eo, quod honestis natus sit parentibus, tum senioribus praesentare, constitutisque eruditionis annis in librum contubernij inscribere debebit et ad cistam fraternitatis grossos duodecem reponere tenebitur. Nihilominus tamen discipulus ille duos fideiussores ciues Cracouienses pro se statuere debebit, quod annis eruditionis suae et artificio satisfaciet. Si enim sine consensu et irrequisito magistro suo foras pro-

fugerit et iterum reditus annos eruditionis suae continuare voluerit, extunc priores anni, antequam profugerat, illi non erunt computandi, verum denuo ad artificium erit suscipiendus.

§ 13. Item alter magister discipulum, qui apud alium magistrum artificium discere ceperit ab eoque profugerit, ad artificium suscipere non debebit sub paena quinque marcarum, nisi specialis consensus prioris magistri coram senioribus ad id accesserit. Si autem magister e viuis decesserit, priusquam discipulus annos eruditionis suae expleuerit, is apud relictam viduam suos annos continuare poterit, talesque omnes pro legitimis edoctis censendi sunt, non secus, atque apud alium magistrum artem braseatoriam edocti fuerint.

§ 14. Item discipulus posteaquam annis eruditionis suae satisfecerit, vno tandem anno apud eundem magistrum, si eo opus habuerit, laborare debebit, salua ipsius mercede; recusaturus vero paena vnius marcae mulctetur. Nihilominus soluta paena eidem satisfacere tenebitur, vt ita in arte sua perfectior fieret. At si magister eo non necessitauerit, eum coram senioribus dimittere et in socium promouere debebit.

§ 15. Item socius edoctus priusquam in ciuitate Cracouiensi magister esse voluerit, primum morum et eruditionis maioris gratia in alias ciuitates peregrinaturum se conferre, ibique annis duobus commorari, rediens tandem suae honestae atque bonae conseruationis literas ostendere debebit, tum demum in magistrum suscipiendus erit.

§ 16. Item senior socius custodire debebit de damno sui magistri iuniorique mandare ac prouidere, ne aliquot damnum in conficiendo braseo vel in coquenda ceruisia illius negligentia fieret. Si enim de damno apud seniores conuentus fuerit, paena alias *vachlonem* per seniores puniatur.

§ 17. Omnes porro artis brasseariae socij iurisdictioni et obedientiae contubernij huius subesse debebunt, omniaque seruitia illis a senioribus iniuncta obire tenebuntur sub paena grossorum duodecem toties, quoties mandatis seniorum non satisfecerint.

§ 18. Item vnus alteri socium, famulum vel famulam ad se allicere et alloqui neque per se neque per vxorem neque per familiam neque per aliquas quasuis subordinatas personas audeat; secus facere compertus medio lapidis cerae puniatur.

§ 19. Dissensionibus autem mutuis atque intestinis fratrum odijs viam praecludendo, (si) vnus alterum fratrem (quod et de vxoribus nec non de familia censendum erit) verbis inhonestis aut famam et aestimationem malam tangentibus, vel alia quauis iniuria sine vulneratione tamen affecerit aut molestauerit, et de hoc conuictus fuerit, paena sex librarum cerae puniatur; pro vulneribus autem magistratui negotium erit deferendum.

§ 20. Item vnus alteri fratri forum vel in conductione domus aut cellarij, tum et in coemendis frumentis, humulo, lignis et id genus alijs necessarijs, pro vsu ipsorum spectantibus, neque per se, neque per alias submissas et subordinatas personas impedire et interrumpere audeat. Secus facere compertus, toties paena duarum marcarum puniatur.

§ 21. Item si quis vasa alterius vel alia quaeuis instrumenta ad artificium braxandi ceruisiam spectancia apud se detinuerit et ea alteri fratri non

remiserit, vel coram senioribus non denuntiauerit, talis paena grossorum quindecem mulctetur.

§ 22. Vt autem eo melior ordo et administratio in contubernio hoc fieret, volumus, vt in seniores contubernij eiusdem ex braxatoribus ceruisiae aut eiusdem propinatoribus, quos iuniores fratres inter se elegerint et pro administratione digniores aut commodiores esse denominauerint, (eligerentur), hoc tamen adiecto, medietas ex braxatoribus altera vero ex braseatoribus, magistratus autem eosdem more aliorum contuberniorum singulis annis confirmabit. Qui quidem seniores, ne quid commodis publicis fraternitatis decederet, singulis annis coram fratribus iunioribus omnium perceptorum ac in necessaria fraternitatis expositorum facere debebunt rationem.

§ 23. Item iuniorum fratrum intererit candelas solennioribus festis, in vigilia et ipso die festo, in matutinis praecibus, summo sacro, tum et vespertinis praecibus in templo accendere et extinguere, sub paena vnius librae cerae, quoties de commissa notabuntur negligentia. Eorundem quoque erit Officium pro exequijs vel funere alicuius celebrando candelas portatiles, feretrum cum operimento parare, et alia ad id necessaria prouidere; finitis vero exequijs vel funebralibus haec omnia componere ac seruare, sub simili paena.

§ 24. Cum autem aliquis fratrum vel ipsius vxor, puer, socius, discipulus aut famulus e viuis decesserit, omnes fratres et sorores cum coniugibus suis per seruum vocati, pro deducendo funere conuenire debebunt, absente vero marito legitima causa impedito, vxor nihilominus pro funeralibus venire debebit, sub paena vnius librae cerae.

§ 25. Item omnes fratres et sorores nec non fratrum coniuges per seruum vocati, singulis quatuor anni temporibus pro celebrandis defunctorum exequijs conuenire tenebuntur sub paena vnius librae cerae, nisi absentiae suae iustam causam exposuerint.

Hanc tum fraternitatem ea lege et conditione instituimus, vt braseatores praedicti ceruisiam meliorem, quam alias ante hac soliti sunt, braxare et conficere teneantur; alioquin eiusmodi constitutio fraternitatis nullum robur habitura est. In his quoque omnibus superius descriptis nihil derogari volumus statutis regni et constitutionibus publicis ac iurisdictioni capitanei nostri et magistratus ciuilis Cracouiensis. Quod omnibus, quorum interest, praesertim tamen magnifico Stanislao Miszkowski de Mirow, castellano Sandomiriensi, Cracouiensi generali, Rathnensique capitaneo et alijs pro tempore existentibus capitaneis nostris, tum et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis nunc et pro tempore existentibus denuntiamus et mandamus, vt praenominatos braseatores et ceruisiae coctores et eiusdem propinatores ciuitatis nostrae Cracouiensis in praesenti concessione contubernij ipsorum et suprascriptis omnibus articulis, illis per nos gratiose concessis, in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus conseruetis, manuteneatis, conseruarique faciatis, pro gratia nostra. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warschouiae in conuentu generali regni, die decima octaua mensis Februarij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, regni vero nostri trigesimo quinto. — Relatio reuerendi Petri Miszkowski, regni Poloniae vice-

cancellarij, decani Cracouiensis, Gneznensis, Warschouiensis, Plocensis, Lanciciensisque praepositi. — Petrus Miszkowski regni Poloniae vicecancellarius sst.

Wierzytelny wypis z ksiąg oblat grodu Krakowskiego, przechowany w cechu piwowarów Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

544. 1564. die 28. m. Aprilis, Cracoviae.

De sociis contubernii albicerdonum Cracoviensium.

Feria sexta ante festum s. Philippi et Iacobi. — Nos consules ciuitatis Cracouiae notum facimus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quia coram nobis in consessu nostro consulari personaliter comparentes honesti Ioannes Keller de Varschauia etc.*) socij albicerdonum, sponte, libere et expressis verbis consenserunt super articulos omnes inter magistros contubernij albicerdonum Craccouiensium et socios eiusdem contubernij antea sancitos, laudatos et inter se constitutos, ac in actis consularibus Craccouiensibus feria secunda ante festum s. Catharinae a. 1562 annotatos, atque in praesentia seniorum contubernij albicerdonum huiusmodi articulos omnes et singulos tenere ac seruare promiserunt seque inscripserunt. Praeterea supranominati socij albicerdonum se submiserunt ac sub ammissione artificij sui obligauerunt, quod ipsi de ciuitate hac Craccouiensi non discessuri sunt, donec prius articulus is infrascriptus: (Quisquis autem inuentus fuerit huic constitutioni contrarius, mulctabitur pecunia, quae illi pro labore binis ex hebdomadis prouenerit, vnam partem seu dimidium in arculam communem reponendam, alteram vero ad compotationem eorum conuertendam) prius in vsu esse inceperit. Pro qua re, quod videlicet huiusmodi articulus suprascriptus in vsum venire debeat, famati Bernardus Parchen chirurgus et Paulus Kligel ciues Craccouienses cautionem fideiussoriam praestiterunt, ita tamen, quod quamprimum articulus suprascriptus in vsu esse inceperit, tunc ipsi fideiussores ab huiusmodi cautione fideiussoria modo praemisso praestita, liberi erunt.

Acta Cons. Crac. 22, str. 490.

545. 1564. die 9. m. Maii, Casimiriae.

Additamentum ad statuta contubernii tabernatorum et braseatorum Casimiriensium.

Actum feria tercia post festum sancti Stanislai in Mayo. — Wsisczi kaczmarze y slodowniczi Kasimirsczi y Stradomsczi obaczavaiącz, isz prze

*) Tu następuje jeszcze 21 nazwisk.

nyeiednostaine piwa branye ieden sąsiad drugiego psoval, chcząc thesz themv zabiezecz, zeby piwa podle nyebivale robyone, tho postanovie (s) nyeodmienne na rathussv przed slawną radą Kasimirską zesvoleniem tichze panow radziecz vchffalely:

§ 1. Naprzod ponievasz wsisczi iednako pod iedną myarą mlinska slodv do mlyna mlecz davayą, aby thesz pod iedną miarą z onego slodv piwa braly, tho yesth z skadego (s) varu zaden nyema bracz vieczey piwa iedno achtely 25, ktore piwo then, ktori zvarzi, nysz otvorzi, ma opoviedziecz starszim bracztwa kaczmarskiego, ktorzi starszi abo czi, ktore by na tho vissadzieli, maią tego dogledacz, aby vieczey piwa nyebilo iedno 25 achtely.

§ 2. A gdibi szie nalaslo vieczey piwa nad tho postavienie, thedi ono piwo, ktore bi belo nad vchffalę nalezione, ma bicz do spitalia wsiethe, a gospodarz przeczsie ma kope vyni na rathusz polozicz, ktorey sie yusz nigdi nyema vpomynacz.

§ 3. A kiedi sie komv thraffi, isz myari mlinskie odkupi, thedi na ony myari bedzie mv volno vieczey nad thę vchffale piwa wsiącz pultora achtela a nye vieczey, pod thąsz vyną, iaka vyszei iest oppissana.

§ 4. A isz niektorzi maią then sviczai z onego slodu, ktori pod iednaką myarą do mlina daią, vymvią a z onego slodv gorzalkę palią y przed sie piwa iednako biorą, thedi postanovily, aby zaden slodv do mlyna na robothe piwna danego, nyesmial vymowacz, alye zvpelnego slodv piwo svarzicz pod vyna vizey namyenioną.

§ 5. A gdi by kto chczial gorzalkę palycz, thedi ossoblivi slod ma na tho spravicz.

§ 6. Item aby zaden czvdzego achtela nyezaleval; a gdi by czvdzi achtel zalany v kogo starszy nalesly, thedi piwo do spithala mayą wsiącz, a on, v kogo by achtel czvdzi bil nalezion, kope vyny na rathusz ma polozicz a achtel themv czy iest vroczicz.

Ktore tho postanovienie abo vchffala iest przesz pany raicze podczvierdzona.

Acta Consul. Casim. 760, str. 706.

546. 1564. die 9. m. Augusti, in Parczów.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus exsecutionem decreti cuiusdam demandat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Delatum est ad nos nomine institorum opulentarum institarum Cracouiensium, quod institores, (qui) in domo, quae smatherhaus vernacula lingua nuncupatur, ac etiam sub cruce consident, in vendendis rebus iuxta decretum commissariorum nostrorum desuper latum ac per diuum olim parentem nostrum et per nos approbatum

et confirmatum, se conseruare nolunt, verum metas praescripti decreti in vendendis multis rebus excedunt, supplicatumque nobis est, ut praedictos institores iuxta praescriptum decreti praenominati conseruare iuberemus. Nos proinde animaduertentes frustra decreta et constitutiones ferri aut contractus aliquos fierj, nisi per partes contrahentes obseruentur et adimpleantur, ac eorum debita ab his, quorum interest, fiat exequutio, quamobrem vnumquemque subditorum nostrorum in jure suo conseruare volentes, mandamus fidelitatibus vestris, vt praefatis institoribus opulentarum institarum exequutionem decreti suprascripti ex officiis suis in toto faciant, dictosque minores institores ad satisfaciendum contractui ac decreto superius memorato adigant et astringant, et nec eos passim omnia pro arbitrio eorum vltra praescriptum contractus et decreti praedicti vendere permittant. Facturae fidelitates vestrae pro debito officiorum suorum et gratia nostra. Datum in Parczow IX die mensis Augusti, anno Domini MDLXIIII, regni vero nostri XXXV. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Acta Cons. Crac. 24, str. 806.

547. 1564. die 8. m. Februarii, Casimiriae.

Senatus consultum de contubernio braseatorum et tabernatorum Casimiriensium.

Actum feria secunda post dominicam Reminiscere. — Slawny starszi brastwa slodowniczego y kaczmarskiego dawsy obeslacz nyektore s tego bracztwa slodowniczego, zalovaly sie na nye, ysz ony sbranyaiącz sie poslug braczkich, iako vmarlich do grobv y sviecz noszicz y palycz, ządayącz, aby byly kv them poslugam z vrzedu przziczisnieny, ponyevasz na tho sie wsysczy zesvolyli, a czy braczia obeslany poviedziely, ysz dawno kv themv bracztwu szą przyeczi, s ktorich nyektorzi po 18 gr. do skrzinki braczkiei daly y thi poslugy na szobie do nasnaczego (s) czassv nyesly, a nyektorzi po slothemv abo po talerze daly a od poslug byly volnemy vczinieni, czego regestrem slodowniczem doviedly, a tak proszily, zeby od takovich poslug byly yvsz volny: panovye raycze chczącz aby slusne byly myedzi themy braczią postanovienye, decretem swem skazaly, aby czi, ktorzi za pieniądzmy szą volny od poslvg vcziniony, y czi, ktorzi sie vyslvzily, byly od poslug namyenyonich volny, a czi ktorzi po zyednoczenyv myedzy nyemy a myedzi kaczmarzsmy vczinyonem y przesz krola iego miloscz potvierdzonem brastwo przyely, będą povinovaczi 18 gr. do skrzinki braczkiei dacz y poslugy na mlode brathy naliezącze vedlie obyczayv sluzicz.

Acta Consul. Casimir. N. 760, str. 668.

548. 1565. die 2. m. Aprilis, Petricoviae.

Sigismundus Augustus Dei gracia rex Poloniae tabernatoribus Casimiriensibus et Stradomiensibus coquendi cerevisiam facultatem tribuit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum relatum esset nobis per certos consiliarios nostros, famatos proconsulem, consules, aduocatum et scabinos totamque communitatem ciuitatis nostrae Cazimiriensis et incolas Stradomienses quandam constitutionem siue plebiscitum inter se fecisse actisque consularibus ciuitatis illius inscripsisse, ne tabernatoribus ciuitatis Kazimiriensis et Stradomie licitum sit coctionem ceruisiae facere, praeterquam decimo die, idque sub paena quinque marcarum pecuniarum, quaquidem constitutione et plebiscito per praesentes literas nostras abrogato et sublato propterea, quia in praeiudicium molendinorum nostrorum ad capitaneatum Cracouiensem pertinentium, factum sit, quodque sine speciali consensu et voluntate nostra non liceat in ullis ciuitatibus regni nostri constitutiones siue plebiscita condere, statuimus authoritate nostra regia deinceps in ciuitate nostra Cazimiriensi et in Stradomie obseruandum, quod omnibus et singulis tabernatoribus Kazimirie et in Stradomie inhabitantibus licitum erit quandocunque et quocunque tempore voluerint, iuxta vniuscuiusque facultatem ceruisiam conficere braxareque et diuendere more et consuetudine tabernatorum ciuitatem nostram Cracouiensem inhabitancium, ita, quod neque officium consulare, neque seniores tabernatores Cazimirienses aliquem ex tabernatoribus commemoratis a coquenda et braxanda diuendendaque ceruisia prohibere deinceps poterint, sub paena mille aureorum Hungaricalium, fisco nostro irremissibiliter succumbenda. Quod quidem ad noticiam vniuersorum et singulorum, quorum interest, et praesertim generosi Mathiae Bleszczinski magni procuratoris nostri Cracouiensis, in absentia uero eius, viceprocuratoris ac famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Kazimiriensis deducentes, mandamus, ut hanc immunitatem et praerogatiuam tabernatoribus Kazimiriensibus et Stradomiensibus a nobis concessam, in omnibus coditionibus, clausulis et articulis inuiolabiliter obseruare atque edicto publico, voce ministerialis siue preconis ciuilis proclamari curent. Secus pro gratia nostra et debito officij sui non facturi. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Piotrcouiae in conuentu regni generali feria secunda post dominicam Letare proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, regni vero nostri anno trigesimo sexto. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. sca. — Relatio magnifici Valentini Dębienskj regni Poloniae cancellarii, Lubomliensisque capitanei.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

549. 1565. die 4. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae mensatoribus societatem cum mensatoribus Cracoviensibus non habentibus interdicit, ne opera sua Cracoviae exponant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus interest, vniuersis et singulis, quod cum nobis expositum esset nomine totius contubernij (mensatorum) ciuitatis nostrae Cracouiensis, plerosque socios et magistros aliarum ciuitatum et oppidorum incolas, et quod grauius est, ipsos etiam homines rudes atque imperitos, quos illi *partacze* appellant, per vrbes, oppida, agros, villas, suburbia et alia loca in circuitu Cracouiensi dispersos, lignea instrumenta varij generis a se fabrefacta in ipsam Cracouiensem vrbem importare et iuxta voluntatem suam quocunque tempore, nulla contubernij Cracouiensis habita ratione, venum exponere aut in ipsis priuatorum hominum domibus ciuilibus laborare et artem, quam non satis edidicerunt, exercere solere, quorum alterum ipsis mensatoribus Cracouiensibus damno, alterum autem arti ipsi mensatoriae dedecori existat: nos volentes ei rei in posterum modum imponere et certum atque legitimum ordinem in hoc genere constituere, edicimus et ordinamus praesentibus literis nostris, vt rudes ipsi atque imperiti homines et qui nulla cuiusquam contubernij mensatorij societate continentur, quibuscunque locis et domibus habitent, nullo vnquam tempore audeant in toto circuitu vrbis Cracouiensis mensas aut opera sua lignea qualiacunque publice venum exponere, quin nec in priuatis domibus ciuilibus et ciuili iurisdictioni subiectis opus aliquod facere, nisi prius artem suam contubernio ipsi Cracouiensi probauerint; mensatores vero aliarum ciuitatum et oppidorum legitimi, qui tamen nullam cum Cracouiensium mensatorum contubernio societatem inierunt, ipso duntaxat nundinarum Cracouiensium tempore et non alias habeant facultatem opera sua Cracouiam ad mercatum importandi, idque etiam ea adhuc conditione, vt illa in ipso vrbis Cracouiensis foro aut intra moenia venum exponere non possint, sed tantum extra moenia ab altera parte in Biskupie, ab altera vero in Stradomie. Si quis tamen magistrorum aut sociorum artis mensatoriae legitimorum etiam in vicinis vrbibus et oppidis vel suburbijs habitantium, societatem cum ipso contubernio mensatorum Cracouiensium inierit et constitutam habuerit, huic liberum erit ipso nundinarum tempore opera sua in vrbem ipsam ad vendendum introferre eaque in loco publico intra moenia vna cum aliorum mensatorum Cracouiensium operibus venum exponere. Quisquis autem contra hanc nostram ordinationem opera sua in vrbem aut in suburbia ipsa inferre eaque venum exponere vel arte sua mensatoria prius contubernio ipsi mensatorum non probata, priuatim alicubi in domibus ciuili iurisdictioni subiectis opus facere ausus fuerit, id omne tollendum in vsumque contubernij Cracouiensis conuertendum, ipsum autem eiusmodi operis effectorem ad magistros ipsos et ad contubernium mensatorum Cracouiensium deducendum esse decernimus

et ordinamus: exceptis ab ea ordinatione artificibus ipsis nostris, qui in seruitio nostro existentes, ad vsum et necessitatem nostram propriam eiusmodi opera lignea solent nobis construere et fabricare, quiquidem etiamsi contubernij Cracouiensis societatem non iniuerint, facultatem tamen habebunt opera sua, quae forte propter vsum nostrum fabricauerint, pro arbitrio suo vbilibet locorum et quocumque tempore fabricandi, eaque venum exponendi. Quamobrem vniuersis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, proconsulibus, consulibus, aduocatis, scabinis et reliquis magistratibus districtus et ciuitatis Cracouiensis denuntiantes serio mandamus, vt in ijs omnibus supradictis inclinationibus et constitutionibus contubernij praedicti artifices plenarie conseruent conseruarique curent, atque in ijs, vbi necessitas postulauerit, contra inobedientes ad cöercendos eos auxilio et adiumento adsint. Praeterea autem ex speciali gratia nostra regia omnia et singula priuilegia, immunitates, libertates, literas quascunque olim a praedecessoribus nostris atque a nobis ipsis quocunque iure atque nomine per magistros contubernij Cracouiensis obtentas, praesentibus confirmamus et approbamus et ratificamus, decernentes eas in omnibus earum punctis, clausulis et articulis, quantum de iure est, robur debitae firmitatis obtinere debere perpetuo et in aeuum. In quorum fidem et euidentius testimonium manu nostra subscripsimus et sigillum nostrum appendi iussimus. Datae Petricoviae die quarta mensis Maij, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, regni vero nostri trigesimo sexto. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu stolarzy Krakowskich, nieco uszkodzony, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, żółtego, różowego i zielonego jedwabiu. Pismo staranne otoczone po marginesach bocznym i górnym floresami. W górnym marginesie wśród floresów dwa medaliony, jeden przedstawia wizerunek królewski, drugi znany monogram króla.

550. 1565. die 27. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de conviviis abrogatis.

Feria sexta postridie festi s. Annae. — Domini consules inherentes literis sacrae regiae maiestatis, domini sui clementissimi, de data Petricouiae in conuentu regni generali, feria quarta postridie festi s. Nicolai, anno Domini 1558, quibus literis sua sacra regia maiestas certos articulos ordinationemque factam contubernio cultellificum Craccouiensium approbare et confirmare dignata est, articulum de conuiuio abrogato in eisdem literis suae s. r. maiestatis descriptum, in praesentia prouidorum Allexii Virzbiczki et Petri Kapusta seniorum iuratorum contubernij cultellificum Craccouiensium ibidem personaliter comparentium et ad id suis et totius contubernij eiusdem nominibus consentientium, ita moderauerunt, declarauerunt ac statuerunt, quod quilibet socius, qui magister in ea arte esse voluerit, facto prius et aedito sufficienti specimine suae artis alias *stuky* iuxta literas suae s. r. maiestatis loco conuiuij, quod per easdem suae s. r. maiestatis literas abro-

gatum est, florenos decem in moneta per mediam sexagenam computatos, ad contubernium eorundem cultellificum Craccouiensium pro armatura et pro alijs necessitatibus eiusdem contubernij dare ac in effectu reponere tenebitur, sine quauis contradictione ac tergiuersatione.

Acta Cons. Crac. 22, str. 640.

551. 1565. die 8. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de textoribus Casimiriensibus.

Actum feria secunda post festum sancti Francisci. — Ze svolenia y z vchvali starsich y mlodsich mistrzow rzemiesla y czechv ploczieniczego, panovie raycze tho postanovienie miedzi niemy vczinione potvierdzili, abi then achtel piwa, ktori mistrz mlodi daval, zeby nie achtel piwa ale pieniądze na potrzeby czechowe dal y tham bily obroczone na potomne czassi.

Acta Cons. Casim. 761, str. 128.

552. 1566. die 18. m. Februarii, Cracoviae.

Tornatores Cracovienses cum mensatoribus Cracoviensibus societatem faciunt.

Feria secunda post Valentini. — Coram consessu consulari comparentes personaliter prouidi Stanislaus Glodowiczki, Gregorius Frelich, Martinus Schtark, Volffgangus Brener et Albertus de Varssouia, magistri tornatores Craccouienses, perpendentes in animo illis multo et honestius et vtilius fore, si in vno consortio in vnaque fraternitate more aliorum contuberniorum simul degerint, attenta etiam singulari magistrorum mensatorum Craccouiensium animi propensione et beneuolentia, qua eos prosequi atque in contubernium et fraternitatem suam admittere ac suscipere cupiunt, vti iam exnunc in gremium coetumque suum libere admittunt et suscipiunt, idcirco ex his rationibus animos eorum permouentibus, vltro, palam ac verbis expressis se suosque successores eisdem magistris mensatoribus Craccouiensibus ac contubernio illorum iam exnunc adiunxerunt atque fraternitatem ac contubernium simul cum illis habendum susceperunt. Quamquidem fraternitatem et contubernium vna cum ipsis tenere ac se honeste et concorditer gerere et conseruare atque omnia et singula onera ac obsequia more aliorum magistrorum confratrum eiusdem contubernij semper obire ac praestare se suosque successores firmissime obstrinxerunt ac obligauerunt vigore praesentis inscriptionis.

Acta Cons. Crac. 22, str. 720.

553. 1566. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de sortitione locorum in smeterhaus, vendentibus telam assignatorum.

Feria sexta post dominicam Inuocauit. — Venientes ad officium consulare fratres iuniores simul cum feminis fraternitatis in smaterhaus telam vendentibus, exposuerunt sortitionem diebus his praeteritis non secundum antiquam consuetudinem hactenus seruatam, inter illos factam esse, petentes se iuxta eiusmodi antiquum morem conseruari. Domini itaque consules amputando omnes lites et dissensiones nunc exortas, et quae in posterum desuper exoriri possint, ita sanxerunt ac concluserunt deinceps inter eos seruandum, quod die crastina denuo sortiri ac deinde pro quartali proxime venturo et pro alijs quartalibus anni talem sortitionem inter se facere debeant in hunc qui sequitur modum:

Inprimis in singulis sortibus nomina fratrum et sororum per seniores eiusdem fraternitatis inscribi, deinde eiusmodi sortes conscriptae connumerari diligenter, postea vero ita connumeratae in pileum conyci ac imponi easque ibi impositas ipsi seniores immiscere simul ac tandem aliquem extraneum hominem suspitionis alicuius euitandae gratia deligere debent, qui singulas sortes inde leuare ac percipere atque ad singula loca, super quae tales sortes ceciderint ac ex eiusmodi sortitione prouenerint, ordine seruato reponere debebit. Quaequidem singula loca ex eiusmodi sortitione vnicuique spectantia et concernentia, per eosdem seniores fraternitatis praefatae aut per quempiam alium iussu illorum diligenter debent adnotari ac conscribi. Quaequidem ordinatio modo praemisso facta, iussu dominorum actis praesentibus consularibus est inscripta.

Acta Cons. Crac. 22, str. 724.

554. 1566. die 17. m. Maii, in Lublin.

Statuta contubernii pileatorum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Notum testatumque facimus tenore praesentium, ad quos pertinet, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, exhibitas nobis esse per certos consiliarios nostros nomine seniorum totiusque communitatis contubernij pileatorum Cracouiensium binas literas, vnas pargameneas sub titulo et sigillo serenissimi olim Casimiri regis, praedecessoris nostri, contubernio commemorato concessas, alteras papyreas ex actis consularibus Cracoviensibus sub sigillo consulari desumptas, sanas, saluas omnique suspicionis nota carentes, ac supplicatum, vt eas authoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

(Sequitur privilegium Casimiri regis Poloniae de a. 1365)*)

Secundarum vero literarum tenor hic est:

(Sequitur decretum consulum Cracoviensium de a. 1546, N. 447. praemissum)

Volentes praeterea dictum contubernium pileatorum alijs quoque amplioribus conditionibus promouere, vt illud per nos in bono ordine constitutum existens, augeri et crescere eo facilius et felicius possit, primum ad decorem primariae huius ciuitatis nostrae Cracouiensis, deinde ad comparandam armaturam, quae non contemnenda inter omnia contubernia Cracouiensia ad omnem seruitutem et defensam ciuilem habetur, via denique magistris non edoctis alias *partaczom* et aliunde vagabundis, contubernioque huic, quo sui iuris sint, subesse et inuicem commune bonum reipublicae augere nolentibus, et qui suis operis non probe ac non exacte factis hominibus (damnum) imponere solent, praecludatur, eidem contubernio hanc ordinationem facimus:

§ 1. Primum, vt quicunque hoc artificium pileatorum Cracouiensium exercere vult, specimina artificij huius alias *sztuki*, ad que ab antecessoribus suis obstricti sunt et alias obseruationes consuetudinesque ad disciplinam magistrandorum sociorum et discipulorum pertinentes, ab antiquo in hoc contubernio receptorum (s) praestare et facere teneantur sub priuatione artificij sui, aut paena huic contubernio solita.

§ 2. Item quoniam seniores contubernij pileatorum iuramento in praetorio coram consulibus Cracouiensibus de exacte et probe exercendo artificio suo obstricti sunt, magistris senioribus haec facultas esto, vt vbicunque locorum in et extra ciuitatem Cracouiensem deprehenderint venum expositos pileos vel alia opera huius artificij non boni nec exacti laboris, quibus circumueniuntur homines, eos et eas officiose accipere debent ac officio tradere non restituendas.

§ 3. Item socijs huius artificij non sit liberum artificium hoc apud magistros non edoctos exercere sub paena et mulcta contubernij huius.

§ 4. Item nemo magistrorum audeat pileos aliunde Cracouiam venum adductos emere ac in institis vel alijs in locis publicis et non publicis reuendere sub totali amissione pileorum, officioque vt praescriptum est, deferendorum.

§ 5. Item propinationem, quae huic (s) contubernio *przeszynk* dicitur, secundum consuetudinem obseruari volumus, adolescentesque, qui in hoc contubernio edocentur, non alibi sed in eodem contubernio agnomina, quae *przemianek* dicuntur, accipiant.

§ 6. Item magistri omnes pileatorii ex quibuscunque alijs oppidis circumiacentibus, dum forte aliquid committerent in artificium hoc, et pro cognoscenda et definienda controuersia et causa sua ad hoc contubernium recurrerent, vt sufficienter accipiant responsum et dignam profectamque referant informationem, liberum itidem huic contubernio Cracouiensi esto.

§ 7. Item quoniam nemo non videt, quorsum iam progressae sunt in diesque progrediuntur his temporibus sectae in religione, ideo inhaerentes

---

*) Jest ten przywilej z r. 1365 ogłoszony drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 243.

edicto conuentus moderni Lublinensis, nuper contra Anabaptistas et Trideitas in senatu nostro publice promulgato, declinamus, neminem magistrum vel socium huius artificij, qui non fuerit orthodoxae et catholicae fidei, quam Romana ecclesia docet, habere posse et debere locum in contubernio hoc pileatorio.

Cui quidem supplicationi nos Sigismundus Augustus rex commemoratus vti iustae benigne annuentes, literas praeinsertas in omnibus punctis, clausulis, conditionibus et articulis approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus literis nostris, decernentes eas et omnia earum contenta robur debitae ac perpetuae firmitatis obtinere, in quantum tamen iuri communi non contraueniant. Quod omnibus, quorum interest, praecipue vero magnifico, generoso et famatis Stanislao de Mirow palatino et capitaneo, Mathiae Błeszczynski magno procuratori eorumque locum tenentibus, necnon proconsuli, consulibus vniuersaeque communitati ciuitatis Cracouiensis id ad notitiam deducentes mandamus, vt praedictos pileatores Cracouienses iuxta concessionis nostrae literas in toto necdum conseruent, manuteneant tueanturque, verum etiam authoritate officij sui ab alijs citra omnem condictionem et renitentiam conseruari, manuteneri, tueri ac nullatenus infringi curent. Pro gratia nostra secus non facturi. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria sexta ante dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. — Valentinus Dąbinski r. P. cancell. scat. — Relatio magnifici Valentini Dębinski de Dębiany r. Pol. cancellarij, Lubomliensisque capitanei.

Z potwierdzenia Zygmunta III z r. 1616, przechowanego w kopii uwierzytelnionej w r. 1801.

555. 1566. die 7. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus indulget, ut modio veteris mensurae utantur.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Craccouiae, Sandomiriae, Siradiae, Cuiauiae, Lanciciae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Pomeraniae etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod cum nuncij terrae Craccouiensis in eo praesenti conuentu regni generali suo ac totius nobilitatis terrae Craccouiensis nomine supplicassent nobis pro famatis proconsule, consulibus, aduocato, scabinis ac ciuibus et incolis ciuitatis nostrae Kazimiriensis, Cracouiae contiguae, vt in eiusdem mensurae quantitate conseruaremus modios ciuitatis nostrae Kazimiriensis, quemadmodum antiquus vsus iam inde a prima fundatione eius ciuitatis retinet, ipseque magnificus Stanislaus Miszkowski de Mirow palatinus et generalis Craccouiensis, Ratnensisque capitaneus referret, modios Kazimirienses nihil incommodi et dis-

pendij reipublicae regni allaturos, si iuxta veterem consuetudinem mensura vsitata mensurentur, parique ratione et vasa caeruisiae Kazimiriensis, si de more veteri mensura maiore, quam vasa Cracouiae confecta diuendantur: quare nos supplicationibus eiusmodi benigne annuentes, de consiliariorum nostrorum in eo conuentu regni congregatorum, non obstantibus constitutionibus conuentus regni anni superioris Piotrcouiensis de modijs ad instar modiorum Craccouiensium mensurandis, ac de vasis caeruisiae aeditis, ac alijs quibuscumque constitutionibus in posterum aedendis, hanc praerogatiuam ciuitati nostrae Kazimiriensi ac omnibus ciuibus et incolis illius damus et conferimus hisce literis nostris perpetuis temporibus obseruandam, quod ciues et incolae ciuitatis nostrae Kazimiriensis mensuram eandem modiorum et vasorum caeruisiae retinebunt, qua ex veteri et recepta consuetudine hactenus vsi sunt, neque alia mensura frumenta, cuiuscumque generis fuerint, tam Craccouiae, quam alio in loco vbicumque coempta mensurare adstricti erunt, quam iuxta antiquitus receptam consuetudinem, eodemque modo et vasa caeruisiae Kazimiriensis eiusdem magnitudinis et quantitatis obtinebunt, quemadmodum ex recepto antiquitus usu hactenus obseruari solitum est, in eiusmodique vasis caeruisiam libere diuendent. Quod ad vniuersorum et singulorum cuiuscumque dignitatis, officij, status et conditionis fuerint, et praesertim magnifici Stanislai Miszkowski de Mirow palatini et generalis Cracouiensis, Rathnensisque capitanei, ac generosi Mathiae Blesczinski magni procuratoris nostri Craccouiensis, praesentium et pro tempore existentium palatini et capitanei generalis ac magni procuratoris Craccouiensium noticiam deducentes, mandamus, vt famatos proconsulem et consules, aduocatum, scabinos, totamque communitatem ciuitatis nostrae Kazimiriensis in hac concessione nostra modiorum et vasorum caeruisiae de more veteri in illa ciuitate obseruari solitorum inuiolabiliter conseruent et tueantur. Pro debito suo et gratia nostra facturae. In cuius rei fidem et testimonium euidentius, sigillum nostrum praesentibus subappensum est. Datum Lublini in conuentu regni generali feria sexta post festa Pentecosten proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem reuerendissimis ac reuerendis in Christo patribus et dominis Iacobo Vchanski Gneznense, legato nato, regnique nostri primate, Stanislao Schlomowski Leopoliense archiepiscopis, Philippo Padniewski Craccouiense, Nicolao Wolski Wladislauiense, Valentino Herbort Praemisliense, Alberto Starozrzebski Chelmense ecclesiarum episcopis, necnon magnificis, generosis, venerabilibus ac strenuis viris Spitkone Iordan de Zakliczin et in Melstin castellano Craccouiense ac Praemisliense, Camionacenseque, Stanislao Miszkowski de Mirow Craccouiense, necnon generali Craccouiense, Rathnenseque, Nicolao Sokolowski de Biesziekieri Lanciciense, Ioanne de Sluzewo Brzestense ac Miendzirzecense, Koninenseque, Nicolao de Szieniawa terrarum Russiae, exercituum regni nostri generali, Halicienseque et Colomiense, Ioanne Fierlei de Dambrowicza Lublinense, regni nostri marszalco, Kazimirienseque, Arnolpho Vchanski Plocense ac Wissegradense palatinis et capitaneis, Stanislao Wolski Sandomiriense, curiae nostrae marszalco ac Warssouiense, Krzepicenseque, Ioanne Thomiczki Gnesnense, Ioanne Luthomirski Siradiense, curiae nostrae thesaurario, Lanciciense, Ra-

domienseque, Adamo Drzewiczki Iuniwladislauiense, Inowlodenseque, Christophoro Miszkowski Rauense, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecense, regni nostri thesaurario, Malogostenseque, Sebastiano de Mieliecz Wiszliciense, Brzestenseque, Petro Zborowski Biecense, Stobnicenseque, Ioanne Tharlo de Sczekarzowicze Radomiense, Pilsnenseque, Nicolao Ligęza de Bobrek Zawichostense et Biecense, Zidaczouienseque, Ioanne Szierakowski Landense, curiae nostrae referendario, Przedecenseque, Nicolao Czikowski Zarnouiense, Sanocenseque, Hieronymo Modliszowski Malogostense, Lomzense, Colnenseque, Ioanne Christophorski Wielunense, Andrea Bzicki Chelmense, Stanislao Splawski Krziwinense, theloneorum regni nostri praefecto, Francisco Russoczki Naklense, Alberto Sandiuogio a Czarnkow Santhocense castellanis, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellario, Petro Miskowski regni nostri vicecancellario, decano Craccouiense ac Gnesnense, Plocense, Lancicienseque, Stanislao Karnkowski regni nostri causarum referendario et maiore secretario, Ioanne comite in Thanczin Lublinense, Stanislao Sandiuogio Czarnkowski Drahmiense, Nicolao Laski incisore mensae nostrae ac Mariemburgense, Crasnostauienseque, Ioanne Dulski Rogoznense, Surazenseque, Stanislao Zamoisczki Belzense, Stanislao Dembienski Chenczinense capitaneis et alijs quam plurimis dignitarijs, secretarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus fidedignis circa praemissa, tunc ibidem existentibus. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni nostri cancellarij etc. sincere nobis grateque dilecti. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarij etc.

Dokument pargaminowy. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

556. 1566. die 10. m. Iunii, in Lublin.

Statuta contubernii cerdonum Casimiriensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, exhibitos esse nobis per certos consiliarios nostros nomine cerdonum ciuitatem nostram Kasimiriensem commorantium, quosdam articulos ad bonum ordinem et regimen fraternitatis eorundem pertinentes, supplicatumque nobis fuisse, vt eos authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum verba haec sequuntur:

§ 1. Naprzod gdi mistrzovie rzemiesla garbarskiego byvaią opoviadani od starssego przesz mistrza mlodszego do czechv dlia spraw ve czteri niedziele, thamze gdi sie zeidą do starssego mistrza, gdi sie sprawy maią począcz, ma starssy mistrz czech zagaycz. Thamze wsisczi braczia maią miecz w uczlivosczi (s) ieden drugie, y oreza niemaią przi sobie miecz, semranie zadne nie ma bivacz, wstawsy ma wsiącz dosvolenie od mistrzow y spravo-

vacz svoie rzeczi. Thamze thesz wsisczi braczia maią dacz po selagu na kasde czteri niedziele, a na kasde suchedni po grossu. Iesliby thesz ktori mistrz na obeslanie starsich do czechv nieprzisedl, taki ma bicz karan funthem vosku, a ktori by mistrz przisedl po zagaieniu czechv, thakovi ma grosz vyny dacz; iesli by ktori vyssedl okrom odpusczenia starssich abo przisedwsy do bracztwa siadl za stol okrom dozvolenia starssich, taky kasdi grosz vyny polozy.

§ 2. Item ktoriby chczial novem mistrzem zostacz, vyvczony thego rzemisla, a s namy przyącz srzodek do zgromadzenia nassego, thedi go maią mistrzovie laskavie przyącz y poviedziecz yemv obyczaie mayą, iako sie ma spravovacz w czechv, wsistky brzemiona na sie przyącz nieviethse any mnyeisse, iedno iako y czi mistrzovie przedniessi nossily, tho iest, gdi przymą, ma dacz grossy czteri starssem mistrzom vybranem y sescz grossy na dwa funthi vosku, a dvanasczie grossy na sbroye; a na stuky, ktore by povynien z vielkiem kostem dzialacz, thedi ma tho pieniądzmi odlozicz, tho iest sescz zlotich monety polskiei vedlie starego sviczayv. A thenze tho nowy mistrz povynien vkazacz listh od vrodzenia y od vyuczenia svego, y ma kolaczią spravicz na wsistky mistrze. Thegosz tho novego mistrza ma bycz slusba asz do vybierania starsych, tho iest w rok; yesli po niem drugi nie będzie, thedy ma tak sluzicz, asz drugi nastanie.

§ 3. Item volno ym thesz bedzie przyącz do svego czechv ynssy czech y kogo ynssego tylko strony bracztwa a obrzedv kosczielnego.

§ 4. Item gdi by sie przidalo, ysz by mistrz mistrza vysval przed vrząd miesczki y obzaloval o krziwdi strony sprawy czechovei, thedi go vrząd ma zasie odeslacz do czechv aze do rospravy; a gdi go mistrzovie znaidą vinnem, thedy vyny ma dacz dva funthi voskv o vyzvanie. Volno thesz bedzie themv bracztwu sedzicz (s) wselakie spravy do tego czechv należącze, a gdzie by thesz skazaly spraviedlivie miedzy stronamy, a stronie by sie tho vidzialo za krziwdę, y bierze sobie s czechv do vrzedv miesczkiego Kasimirskiego przed pany, thedi go ony povinny odeslacz y tham mv maią naznaczicz czasz, kiedi ma stanącz przed radą Kasimirską y starssy szamy tego czechv maią bicz przi thim y poviedzecz spravę one, czo sie dziala miedzi stronamy.

§ 5. Item gdi by sie przidalo niektorem rzemiesla garbarskiego yscz do ktorego miasta ynssego na targ abo na jarmark, ylie ych person bedzie garbarzow tego czechv, thedi maią wsisczi naspol skor wselakich kupovacz, a pothem maią sie z niemi rowno dzielicz; a ktori by niechczial tego trzimacz, thedy ma bicz karan kamieniem vosku thile krocz, ilye krocz sie tego bedzie vazil.

§ 6. Item kiedi sie zeidą mistrzovie rzemiesla garbarskiego na rinek Krakowski abo Kasimirski na tark abo patrzaiącz ziwnosczi svoiey, czo sie tknie okolo skor, gdi ktokolviek niessie abo przviviezie skori przedavacz, then mystrz, ktori ye napiervey vrzy, kiedy ye viozą abo nyossą, opoviedziawsy drugiem mistrzom, thedi ten ma do nych prawo sobie obracz y kupicz to, czo mv nalezi vedle zviczayv tilko ieden thovar skor; a ktori by sie tego vazil ynssem obyczaiem kupovacz, thedi ten przepada vyny kamien voskv.

§ 7. Item aby ieden drugiemv nieodvabyal kupcza przi przedavaniv, tak postronnego iako y potocznego pod karaniem mistrzowskiem.

§ 8. Item mavzonki mistrzow aby niekupovali na targu skor, chiba yze by sie yey przidalo wdową bicz, tedy wdovie kasdey tak volno kupicz iako y mistrzovy, tak na targu iako y w domv. Iesly ze by pan Bog raczil dopusczicz na malzonka niemocz, tedi tak ma volnoscz malzonka iego kupicz y przedavacz vedlie zviczayv mistrzowskiego, iako thesz y ynssy mistrzovie.

§ 9. Kiedi ktori kolviek przyniessie skori w dom do garbarza gospodarza domv svego, tedi tich skor nie ma kupicz, iedno gospodarz abo gospodiny; jeslize by dwa mieskaly w iednem domv iednego rzemiesla, tedi komornik nie ma do tich skor nicz, asz by gospodarz dosvolil abo gospodini w tem domv. Them ze thesz obyczaiem y o przedavaniv skor, aby gospodarz bil przednyeiszi kv przedavanyv pod karaniem mistrzowskiem.

§ 10. Item volno ym thesz w Krakovie na kasdi dzien y na kasdi targ kupicz y przedacz skor wselakich y ynssich tovarow, tak ze thesz y na wselkich miesczach; a kto by ym tego chczial bronicz albo zabral thovar, takovi przepada vynę krola jego mczi nyzei w thim przivileyv oppissaną tociens quotiens kto by sie tego vazil, y stronie skodę nagrodzicz abo wroczicz.

§ 11. Item ze bi sie traffilo gdi by mistrzem zostal ktori a dosicz vczinil rzemieslv, thedi povinien na zamek na vielkie rządi grossi sescz tak iako y ynssi mistrzovie davaią vedlie stharego zvyczayv.

§ 12. Item mistrzowsczi sinovie, ktorzi potrzebuią tegosz rzemiesla robicz, mayą bicz volni od pieniedzi stucznich, tilko ynsse porządky czinicz povinny do czechv y dwanasczie grossi dacz.

§ 13. Item gdi by sie przidalo na pogrzeb abo na zalomse, maią yscz mistrzovie wsisczi y z malzonkamy, gdi go opoviedzą przesz mlodsego mistrza; povinny thesz yscz na offiarę dva razi. A gdzie by thego nieczinili poslusenstwa przesz opoviedzenie (s), thedi tkakowy przepada funth voskv; a ktori by sluzil za mlodsego a nye przisedl na roskazanie starsich mistrzow, takovi przepada funth voskv. Także czo nossy mary abo sviecze a zamieskal by, ma dacz grosz themv, czo zan nossil.

§ 14. Item thimze garbarzom Kasimirskiem volno robicz skori dembne, biale y zamesz, tak ze y farbovacz wselaki skori, iako nachendozei mogą, y przedavacz ie.

§ 15. Item aby bilo volno czeliadzi Krakowskich garbarzow dembnich robicz v Kasimirskich garbarzow dembnich, tak ze thesz czeladzi Kasimirskich garbarzow dembnich zebi bilo volno robicz v Krakowskich garbarzow dembnich.

§ 16. Item ktori by mistrz rzemiesla garbarskiego dal robicz thovarzisovi garbarskiemu okolo krochmalv, taki ma bicz karan kamieniem voskv.

§ 17. Item thovarzisovi mistrz povynien dacz na thidzien vedlug robothi y ręki grossy piecz przesz przyklatkv, a yesli s przykladkiem, thi yaczi trzi grosse y dziesiecz skorek svoich malych przykladacz do robothi mistrzowskiei z mistrzowską volią.

§ 18. Item gdi thovarzisz przivedruie a chcze roboti, thedi thovarzisse v starsich mistrzow maią mv robothi patrzicz, a pothim v ynssich mlodsich mistrzow vedle porządku czechovego, iako ktori po ktorem siedzi.

§ 19. Item gdi bi sie tesz traffilo sukacz robothi thovarzisovy a mial by na then czasz mistrz thovarzisza, thedi yemv nie ma robothi obieczovacz,

ale ynemv mistrzovi ma spusczicz, yesli by go ktori potrzeboval, porzantkiem.

§ 20. Item gdi thovarzisz bedzie v mistrza na varstaczie robil, a kiedi by chczial svięczicz dni robotnę, thedi takiego będą karacz mistrzovie dviema vochlonama. Thenze thesz mistrz, v ktorego roby, thedi tesz ma opoviedziecz tho svięczenie starssem mystrzom; a yesli nieopovie, isz thovarzisz svięczi, thedi mistrzovie bedą takiego mistrza karacz dviema funtoma voskv.

§ 21. Item aby niesmial zaden przyącz thovarzissa pod vyną mistrzowską, kiedi odstanie od mystrza thovarzisz, on ze mistrz ma sie doviedziecz, iako sie rosthal z onem pirwsem mistrzem; a yesli by nieopithal, thedi ma bicz karan viną mistrzowską.

§ 22. Item chlopczi sie maią vczicz trzi liatha vedlug obyczaia rzemiesla garbarskiego nassego; a then mistrz, ktori tego chlopcza przymie, thedi go ma opoviedziecz ve dvie niedzieli. A yesli go nieopovie a dvie niedziely przeminą, thedi funth voskv then mistrz ma polozicz, a vyednawsi go, thedi ma then vczen do czechv polozicz grossi danasczie (s) do braczkiei skrzinky, a pissarzovi grosz. Then ze vczen ma po sesczi skorek drobnich przikladacz svoych do robothi do mistrzowskiei asz do vyvczenia iego, a tho ma czinicz z viadomosczią mistrzowską. Thenze vczen po vyvczenyv ma przerobicz v tegosz mistrza dvie niedzieli.

§ 23. Item vedrowny them ze obyczaiem ma sie zachovacz vedle obyczayv, a po dwu niedziel ma czviercz rokv zostacz a robicz v mistrza.

§ 24. Item aby thesz mistrz mistrzovy nyevivabyal thovarzissa abo vcznia szam przesz sie abo przesz kogo ynego pod karaniem mistrzowskim.

§ 25. Item gdi bi sie przidalo Kazimirskiemv garbarzovi ktoremv kolviek przeniescz abo przeprovadzicz sie do garbarskiego czechv, ktori lezi przi Krakowskiem pravie a chczial by tham mieskacz, thedi go tham maya przyącz przerzeczeni garbarze dembnego rzemiesla do svego zgromadzenia braczkiego y czechovego za themy stukamy, ktore vczinil w czechv garbarskiem w Kazimirzv, tilko povynien ynsse porząthky, tho iest slusbę czechovą vedlie ych obyczaiv vczinicz y okrom kolacziei; a czisz garbarze Krakowsczi takze y Kazimirsczi takze y thovarzisse y vcznie aby bily w thim rzemieslie za iednego czlovieka, zeby zadne przigany miedzi niemy niebili s strony tego rzemiesla, tak ze sstrony przedavania, kupovania y porząthkv przesz nasz potvierdzonego y nadanego, a ktoby sie przeczivil themv, takovi przepada vynę taką, iako iest prawem pospolithem opissana przeciwko gvaltownikom przivileiow nassich.

§ 26. Item aby zadnemv czloviekovi iakiego kolviek sthanu bedączemv niebilo volno vozicz any nossicz vipravione skori, chiba kv svoiey wlasney potrzebie, takze robicz any vypravyacz skor, ktore ku ych rzemieslv należą, zadnemv niebedzie godzilo sie any volno okrom szamych garbarzow Kazimirskich any na Kazimirzv any na Stradomyv abo przedmiescziach tego miasta; a gdi by sie kto tego vazil, thedi przepada thovar wsitek.

Quos quidem articulos superius recensitos fraternitati cerdonum Kasimiriensium modo praemisso concessos, nos Sigismundus Augustus rex in omnibus condicionibus, clausulis et articulis approbandos, ratificandos et confirmandos duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus praesentibus,

decernentes eos in quantum iuri communi non derogent, robur debitae firmitatis obtinere. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus appensum est. Datum Lublini in conuentu regni generali feria secunda post dominicam festi sanctissimae Trinitatis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni nostri anno trigesimo septimo. — Valentinus Dąbienski r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarij etc.

Acta Consul. Casimir. 761, str. 338.

557. 1566. die 14. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio aurificum Cracoviensium.

Feria sexta intra octauas Corporis Christi. — Constitutum est dominorum consulum Craccouiensium in certis reipublicae negociis solenniter congregatorum decreto, ne deinceps seniores magistri contubernii aurificum Craccouiensium totumque illud contubernium neminem aurificum admittant prius ad exhibenda magisterii specimina, donec presentauerit binas literas, alteras quidem genealogie, alteras vero testimoniales, quod artem aurifabrilem rite perdidicerit.

Acta Cons. Crac. 22, str. 764.

558. 1566. die 21. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundi Augusti regis Poloniae statutum de metretis molendinorum regiorum Casimiriensium.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, necnon terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Siradiae, Cuiauiae, Lanciciae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod quamuis ante triennium dederamus Cownae literas priuilegij nostri ciuibus et incolis ciuitatis nostrae Kazimiriensis Craccouiae contiguae, de conferendis mensuris ad nos seu capitaneum nostrum Craccouiensem ac molendinatorem capitaneatus eiusdem pertinentibus, vt metretas ad molendinatorem spectantes, si ciues Kazimirienses vltro noluerint emere, non adigantur, ad nos autem siue ad capitaneum nostrum Craccouiensem pertinentes, non pluris, quam alias in foro et mercatu precium frumenti extiterit, emere compellantur, cum tamen et ipse magnificus Stanislaus Miszkowski de Mirow palatinus et generalis Cracouiensis, Rathnensisque capitaneus, et molendinator retulissent nobis, eam concessionem ciuibus Kazimiriensibus a nobis factam, commodis

et vtilitati tam capitanei nostri Cracouiensis, quam ipsius molendinatoris multum derogare, simulque referrent antiquam consuetudinem de redimendis mensuris ciuibus Kazimiriensibus nihil detrimenti adferre, supplicarentque nobis, vt concessione priore nostra relaxata et abolita, eosdem iuxta veterem consuetudinem in redimendis mensuris emensurandisque modijs siue metretis conseruaremus: cui supplicationi benigne annuentes, literas concessionis prioris relaxantes et abolentes, constituimus deinceps perpetuis temporibus in ciuitate nostra Kazimiriensi obseruandum, quod cum contigerit braseorum siue mensurarum in molendinis Kazimiriensibus frequentiam esse, neque officiales molendinorum brasea siue mensuras braseorum diuendere poterint adeo, quod tabernatores Kazimirienses cogerentur tam ex capitanei quam ex molendinatoris parte mensuras braseorum redimere, tum eo precio mensuras redimere tenebuntur, quo tum metreta Kazimiriensis tritici grani selectissimi in foro soluitur. Duos nempe modios mensurae in molendinis antiquitus vsitatae superfluentis soluent eo precio, quemadmodum metreta tritici soluitur in foro communi; tercium vero modium mensurae itidem superfluentis ex mensuris braseorum molendinorum eorundem soluere debent ad mensuram modiorum duorum, quos ex braseis suis conferunt. Potestas vero precij soluendi braseorum penes officiales molendinorum Kazimiriensium erit, idque ea conditione, quod quandocunque officiales molendinorum poterint maiori precio brasea, quam in foro triticum emitur, alijs emptoribus diuendere, tum tabernatores ad solutionem mensurarum cogere non debent; pistores vero quemadmodum aequali mensura triticum et siliginem in foro coemunt, aequales itidem mensuras in molendinis dare adstricti erunt. Nimirum ab vndecim metretis duodecimam metretam conferent, eodemque precio quemadmodum frumenta in foro emuntur, officialibus molendinorum Kazimiriensium soluent. Triticum tamen ex mensuris proueniens in molendinis nostris coemptum, quatuor grossis, siligo vero duobus grossis maiori precio, quam in foro emitur, secundum veterem consuetudinem pistores soluent. Brasea autem per tabernatores aut braxatores ad molendina data, non magis continere debent, duntaxat octo metretas mensurae superfluentis in molendinis vsitatae, ex eisque vt praemissum est, mensurae duos modios ad molendina nostra dabunt. De modio et metreta molendinorum Kazimiriensium constituimus, vt in molendinis Kazimiriensibus modius et metreta eam latitudinem et quantitatem perpetuis temporibus obtineat, quemadmodum antiquitus obtinebat, neque quantitas modij molendinorum comparari debet aeneo modio in praetorio Kazimiriensi, si illud minoris proportionis et quantitatis fuerit. Praeterea volentes, ne ciues nostri Kazimirienses in conferendis contributionibus exactionum ducillorum praeter aequum ab exactoribus contributionum ducillorum grauentur, eosdem in conferenda contributione ducillari iuxta praescriptum decretum diui parentis nostri et quietationes tam antiquas, quam eas, quas a generoso Hieronymo Philipowski exactore contributionum conuentus superioris Piotrcouiensis coram nobis exhibuerunt, conseruandos duximus, conseruamusque praesentibus, ea nempe ratione, quod quotiescumque contributio ducillaris simplex constituetur, tum a singulis cocturis caeruisiae per grossos quatuordecim, metretam vnamquamque brasei grossis duobus redimendo; cum vero duplex

contributio ducillaris decreta fuerit, tum per grossos viginti octo quamlibet metretam brasei grossis quatuor redimendo soluere adstricti erunt. Quod ad vniuersorum et singulorum, quorum interest, et praesertim magnifici Stanislai Miszkowski de Mirow palatini et generalis Cracouiensis, Rathnensisque ac generosi Mathiae Blesczinski magni procuratoris arcis nostrae Cracouiensis, molendinatorisque terciae mensurae molendinorum nostrorum siue capitaneatus Cracouiensis ac exactorum contributionum ducillarium praesentium et pro tempore existentium noticiam deducentes, mandamus, vt memoratos ciues Kazimirienses in superius recensitis concessionibus et praerogatiuis perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruent, ab alijsque conseruari curent. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria sexta ante festum sancti Ioannis Baptistae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. Praesentibus tunc ibidem etc. *).

Dokument pargaminowy. Na sznurku z białego, pąsowego i zielonego jedwabiu, wisi wielka pieczęć koronna z czerwonego wosku, bardzo zniszczona.

559. 1566. die 12. m. Iulii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium Casimiri II. regis Poloniae de a. 1451. ratum facit. (Feria VI. ante festum s. Margarethae proxima).

Dokument pargaminowy opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, zielonego i wiśniowego jedwabiu. Zaś przywilej Kazimierza Jagiellończyka z r. 1451 ogłoszony jest drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa, pod N. 154.

560. 1566. die 23. m. Iulii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae privilegium tabernatoribus Cracoviensibus de contributione ducillari solvenda, impertitum, renovat.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, ad quos pertinet, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod cum relatum nobis esset per certos consiliarios nostros nomine tabernatorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, regestrisque contributionalibus regni nostri verificatum ac comprobatum, concessum eis fuisse priuilegium a diuo parente nostro super contributionem exactionum ducillorum per grossos decem octo a singulis cocturis ceruisiae

*) Tu następują świadkowie, których opuszczamy, bowiem znani są z innych spółczesnych dokumentów, które z tegoż sejmu w niniejszym zbiorze zamieszczamy.

conferendam, verum infausto ignis incendio plateae Slawcouiensis Craccouiae concrematum esse; tabernatores vero Craccouienses magna iactura et dispendio cocturarum caeruisiae propterea affici, quod negotium eis sepius exhibeatur ab ijs, qui ab exactoribus contributionum ducillarium ad perquirendum numerum vasorum caeruisiae in cellaria [illorum mittu]ntur. Simulque edocti non solum, quod concessio haec noua aliquid detrimenti tam molendinis, quam contribucioni ducillari adferi non debeat, sed etiam prouentus et obuentiones molendinorum nostrorum ac contributionum ducillarium magna ex parte et commodius augeri peterint, cum alioqui ex ea concessione nostra et maior copia tabernatorum in ciuitate Craccouiensi futura sit et cocture ceruisiarum a tabernatoribus frequentius confici poterint. Cui quidem supplicationi benigne annuentes, denuo in locum conflagrati priuilegij hanc immunitatem et praerogatiuam tabernatoribus ciuitatis nostrae Craccouiensis praesentibus et pro tempore existentibus de certa scientia et gratia nostra regia, accedente quoque ad id assensu consiliariorum nostrorum et nunctiorum terrestrium regni nostri in praesenti conuentu nobiscum congregatorum, damus et conferimus harum serie literarum, quod deinceps non a vasis sed ab integris cocturis caeruisiae contributionem ducillarem conferre et pendere temporibus perpetuis tenebuntur, ea nimirum ratione, quod quotiescunque instituta fuerit contributio ducillaris simplex, tum a singulis cocturis caeruisiae per grossos viginti, cum vero duplex contributio ducillaris decreta fuerit, tum per grossos quadraginta a singulis cocturis contributionis ducillaris soluere adstricti erunt. Tenebuntur vero tabernatores Craccouienses ex aequo omnes ad molendina nostra mensuras ad conficiendum brasea quantitatis et magnitudinis modo vsitato et recepto dare et conferre. Quam immunitatem et concessionem nostram tabernatoribus ciuitatis nostrae Craccouiensis a nobis modo premisso datam, vobis magnifico, generosis et famatis Stanislao Myskowsky de Myrow palatino ac generali Craccouiensi, Ratnensique capitaneo, Mathiae Blesczinski magno procuratori Craccouiensi, Hieronimo Philipowsky exactori contributionum terrae Craccouiensis, in absentia eorundem locumtenentibus, ac proconsulibus, consulibus ciuitatis nostrae Craccouiensis praesentibus et pro tempore futuris, aliisque in vniversum omnibus subditis nostris cuiuscumque dignitatis, officij et conditionis fuerint, vel quamcumque iurisdictionem exercuerint, ad noticiam deducentes mandamus, vt tabernatores Craccouienses praesentes et pro tempore futuros in concessione et immunitate priuilegij huius nostri inuiolabiliter conseruent, tueanturque et defendant, ab aliisque, quorum interest, tueri ac defendi curent, nec vlla ratione infringi paciantur. Pro gratia nostra ac debito officij sui secus non facturae. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentu regni generali feria tertia ante festum sancti Iacobi apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. Praesentibus reuerendissimo et reuerendis, magnificis, generosis, domino Iacobo Vchanski archiepiscopo Gnesnensi, legato nato ac regni Poloniae primate, Philippo Padniewski Craccouiensi, Nicolao Wolski Wladislauiensi, Valentino Herborth Przemysliensi, Alberto Starozrzebski Chelmensi episcopis, Spithkone Iordan de Zakliczin castellano

ac Przemisliensi, Camionacensique, Stanislao de Tarnow Sandomiriensi ac Syradiensi, Krzeschouiensi, Ostrzeszouiensique, Alberto Laski de Lasko Syradiensi, Nicolao Sokolowski Lancitiensi, Ioanne Sluzewski Brzestensi, Andrea Krothoski Inowladislauiensi, Nicolao a Sieniawa Russiae ac Haliciensi, Colomiensique, Ioanne Starzechowski Podoliae, Drohobicensique, Ioanne Fierliey de Dambrowicza Lublinensi, regni nostri marschalco, Cazimiriensi, Ioanne Dembowski Belzensi, Hrubiesouiensique, Arnolpho Vchanski Plocensi, Wisogradiensique, Stanislao Lawski de Strzegoczin Masouiae vicesgerenti, Andrea Gulczewski Rawensique palatinis, Petro Czarkowski Posnaniensi, Ioanne Liutomierski Syradiensi ac Lancitiensi, Radomiensique, Ioanne Thomiczki Gneznensi, Adamo Drzewiczkj Inowladislauiensi, Stanislao Sobek a Suleiow Sandecensi, regni nostri thesaurario ac Malogostensi, Thiszouicensique, Valentino Dembienski de Dembiani regni nostri cancellarij, Petro Myskowski vicecancellario, decano Craccouiensi ac Gnesnensi, Posnaniensi, Lancitiensi, Plocensique praeposito ac alijs quam plurimis dignitarijs, officialibus, secretarijs ac aulicis nostris circa praemissa existentibus. Datum per manus ipsius magnifici Valentini Dembiensky regni Poloniae cancellarij. — Valentinus Dąbienski r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany regni Poloniae cancellarii.

Z oblaty wydanej przez Andrzeja Gnojeńskiego z Gnojnika starostę Korczyńskiego, z aktów grodzkich Korczyńskich w r. 1570. Oryginał pargaminowy nieco zniszczony. Pieczęć oderwana, rzemyk tylko pozostał.

561. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae consulibus Cracoviensibus mandat, ut iura contubernii cerdonum Casimiriensium conservent.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus, aduocato et scabinis ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Queruntur nobis cerdones Kasimirienses, se plurimum grauari a cerdonibus Cracouiensibus contubernioque illorum toto in eo potissimum, quod ipsis liberam venditionem tam paratarum cutium expolitarumque, quam etiam nondum excultarum in foro Cracouiensi iuxta facultatem eorum priuilegij a nobis confirmatam et contubernio illi toto concessam denegent, immo non permittant contra omnem fori libertatem, quam nos contubernio ipsi Casimiriensi cerdonico liberam potissimum et praecipuam fieri volumus, eorumque priuilegium super hoc habitum vellemus per omnia integre ab omnibus obseruari. Quod secus accidisse, vt nobis eorum nomine relatum est, moleste sane ferimus. Quare mandamus fidelitatibus vestris habere omnino volentes, quo requisitae literis hisce nostris exequutioni debitae hoc ipsum priuilegium contubernij cerdonum Kasimiriensium per omnia demandent neque committant illud a contubernio cerdonum extra maenia Cracouiensia jurisditionis

fidelitatum vestrarum aliquo modo infringi aut interturbari, immo eos cerdones isthic tam in emendis cutibus, vt praemissum est, vendendisque libere et pacifice conseruent, quam etiam in circulo Cracouiensi a cerdonibus Cracouiensibus nullo modo molestari praecipiant, cum quemlibet sua immunitate gaudere vt dignum censemus, ita omnino a nostris subditis eandem in aliquibus violari nolumus. Facturae fidelitates vestrae rem offitio vestro et gratia nostra dignam. Datum in conuentu generali Lublinensi die XII Augusti, anno Domini M D LX sexto, regni vero nostri annno XXX septimo. — Ad mandatum sacrae r. m. proprium.

Acta Consul. Casim. 767, str. 28.

562. 1566. die 12. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae cerdonibus Cracoviensibus mandat, ne cerdonibus Casimiriensibus iniuriam inferrant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis cerdonibus contubernij in suburbio Cracouiensi, fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Relatum est nobis graui in quaerella nomine contubernij cerdonum Kazimiriensium penes Cracouiam sitti ad rippam Istulae vulgo dictam Podbrzezie, quod illis fidelitates vestrae prohibent liberum vsum emendi atque vendendi cutes et coria tam parata, quam nondum expolita contra eorum priuilegium, in foro seu circulo Cracouiensi, iniurijsque grauioribus eos afficiendo, familiam seu discipulos hoc artifitium cerdonicum apud eos edoctam et ad fidelitates vestras vt fit exercendi illius gratia se conferentem, in artifitio eiusmodi collocare in contubernio suo recusant, supplicatumque est nobis, quo ea in re authoritate nostra regia illis prospiceremus. Cuius supplicationi benigne annuentes, mandamus serio fidelitatibus vestris, ita omnino habere volentes, vt quam primum fuerint requisitae praesentibus literis nostris, in libertatibus et praerogatiuis hoc ipsum cerdonicum contubernium Kasimiriense conseruent et apud eos discipulos hoc artificium cerdonicum edoctos, non solum pro veris sotijs in numero suorum retineant, verum etiam acsi apud fidelitates vestras eiusmodi artem didicerint, suscipiant, et ad fidelitates vestras aduenientes pro exercendo eodem artifitio locent et locari quantum in vobis est, faciant, cum et ipsi quoque discipulos apud fidelitates vestras edoctos pro talibus, qui edocti sunt sufficienter, sine contradictione suscipere soleant. Secus pro gratia nostra et sub paena arbitrio nostro vobis irroganda, non facturae. Datum Lublini in conuentione regni generali die XII mensis Augusti, anno Domini M D L XVI, regni vero nostri XXXVII.

Acta Cons. Casimir. 767, str. 28.

563. 1566. die 12. m. Augusti, Casimiriae.

Senatus consultum de tabernis salinatorum Casimiriensium.

Actum feria secunda post festum sancti Laurentij. — Burmistrz y raicze miasta Kasimirza przi Crakovie, siedzączy y starzy osnaymyamy thimze snanym naszim wsitkiem y kasdemv z osobna, ktorim tho viedziecz nalezi, abo na potomne czassy nalezecz bedzie, isz my obaczavaiącz pilne sprawy slawnich Iana Postrzigacza, Marczina Spuntha, Stanislava Habercosta, Iana Mrovinskiego, Iana Polanowskiego, Iana Ruskiego radziecz, Stanislava Pukala, Iana Iacubussovicza, Valentego Hidka, Michala Grab, Iana Zakrzewskiego, Caspra Michalovicza, miesczan Casimirskich, ktorem sie rzeczi pospolitei miesczkiei z niemalem omieskaniem pozitkow wlasnych svoych zasluzili, przetho za thi pilnosczi ich jatek solnich dvanasczie miastu Cazimierzovi vprzivileiovanich, a nam przesz jego kro. mcz pana, pana nassego mczivego kv naymovanyv poruczonich, vissey namienionem mezom w dziedziczne prawo oddalismy y odstampilismy, iako thesz thim zapissem oddaiemy y odstempuiemy w ynsich artikuliech nieodmieniaiącz any narussaiącz przivileiowi jego kro. mczi, tho iesth, kasdemv s stich mezow y z iego potomky iedne jatke, ktora mv vedlie vymierzenia naliezi, a tho obaczavaiącz, isz thi jatky kiedibi w naymye a nie dziedzicztwem bili trzimane, thedy przesz częste naiemnikow odmienianie musialiby vespolek y s czinssamy znysczecz. Ktore jatki przerzeczeny mezovie to iesth kasdi s nych s svoiemy potomkami iedne jatke pravem dziedzicznem bedzie moczen myecz, trzimacz y dziedzicznie posiescz y na nye sol w Vieliczcze kupovacz y w niei przedavacz vedlie przivileyv jego kr. mczi, a wsakosz thim prawem, isz zaden ssnich abo ich potomkovie niebedą miecz moczi jatki svoiei prassolnei zadnemv czloviekovy y tho thelko prawu miesczkiemv poddanemv drozei przedacz albo zaviescz, iedno za dziesiecz grzivien pieniedzi monethi y liczbi polskiei; a iesli ktori s nych chczialby jathkę svoię drozei przedacz abo zaviescz, thedi my ostaviamy sobie y rayczom po nasz będaczem mocz takovą jathkę na miasto krom polozenia pieniedzi wsiącz a onę ynssemv miesczaninovi w dziedziczstwo odstąpicz. S ktorich jathek s kasdei z osobna vissey pissany mężovie y ych potomkovie po trzidzieszczi y sescz grossy czinssu, tho iest grossy dvadzieszcia y czteri na vielkie rządi, a grossi dvanasczie na potrzeby mieiszczkie na kosdi rok vedlie namyenionego przivileyv będą povinovaczi placzicz pod vyązaniem y pod vzivaniem tey jatky asz do zaplaczenia czinssu zatrzimanego, ktori then odstepek y z iego wsithkimy articuli przerzeczeny mężovie oboviązali sie y svoie potomky mocznie y nieodmiennie trzimacz na vieczne czassi.

Acta Cons. Casim. N. 761, str. 371.

564. 1566. die 16. m. Augusti, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae contubernio piscatorum Cracoviensium privilegia quaedam impertit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quod cum relatum nobis esset per certos consiliarios nostros, complures reuenditores et propolas in damnum et detrimentum piscatorum Cracouiensium ac custodiae nostrae Cracouiensis piscium, quorum nomine census et prouentus annui ad officium magnae procurationis arcis nostrae Cracouiensis penduntur, pisces quosuis ad reuendendum coemptos in ciuitatem nostram Cracouiensem ac suburbia eiusdem libere adducere diuendereque, eaque ratione tam custodiae nostrae Cracouiensis, quam ipsorum piscatorum Cracouiensium commodis et vtilitati multum detrahere, quo nomine volentes prospicere, ne quid deinceps magnae procurationi arcis nostrae Cracouiensis atque piscatorum Cracouiensium commodis derogaretur, facimus potestatem piscatoribus nostris Cracouiensibus, vt nemini reuenditorum et propolarum liceat quocunque praetextu pisces quosuis coemptos in ciuitatem nostram Cracouiensem et suburbia eiusdem aduehere diuendereque sub ammissione et priuatione eiusmodi piscium, quorum medietas ad officium capitaneale Cracouiense, alia vero medietas ad officium magnae procurationis arcis nostrae Cracouiensis, interim vero, quamdiu possessionem piscaturae siue custodiae Cracouiensis consulatus Cracouiensis obtinebit, pro consulatu Cracouiensi irremissibiliter conuerti debet. Haec tamen concessio nostra ad nobiles eorumque seruitores, quibus ex bonis suis haereditarijs pisces ad ciuitatem Cracouiensem suburbiaque illius vendendi gratia mittere de more et antiqua consuetudine permissum est, extendi non debet. Qua quidem praerogatiua gaudere ij non poterint, qui pisces ad reuendendum quomodocumque coemptos, Cracouiam ad diuendendum miserint: astricti enim erunt iuramento corporali sese expurgare, pisces eiusmodi non ab eis coemptos, verum dominorum ipsorum proprios et non ad reuendendum emptos esse. Praeterea cum antiquitus non erat permissum cuiquam in ciuitate Cracouiensi aut suburbiis illius diuendere carpones ad crescendum in piscinas imponi solitos, *kroczki* et *piątniki* vulgo appellatos, verum in vsus piscinarum tanquam seminaria diuendebantur, hanc praerogatiuam quoque concedimus piscatoribus Cracouiensibus, quod nemini hominum licebit in ciuitate Cracouiensi suburbijsque illius diuendere sub amissione eiusmodi carponum, in vsus piscinarum magnae procurationis arcis nostrae Cracouiensis irremissibiliter conuertendorum. Et quoniam ex veteri more et consuetudine recepta piscatores Cracouienses non plures, tantum sex erant, quare eam quoque praerogatiuam damus piscatoribus Cracouiensibus, quod deinceps numerus maior eorundem augeri non debet neque plures piscatores possessores custodiae piscium Cracouiensis esse poterint, duntaxat sex, qui census et obuentiones omnes ad magnam procurationem arcis nostrae Cracouiensis

antiquitus pendi solitas, soluere et conferre asstricti erunt. Quia vero acceptione reseruaculorum *sadzawicze* vulgo dictorum, plerumque multum damni piscatoribus Cracouiensibus infertur, statuimus nemini hominum deinceps liberum fore reseruacula piscium sine consensu piscatoris Cracouiensis, cuius propria sunt, accipere, sub mulcta pecuniaria grossorum duodecim ad magnam procurationem arcis nostrae Cracouiensis, aliaque item duodecim grossorum parti laesae irremissibiliter luenda. Quam concessionem nostram ad vniuersorum et singulorum, quorum interest, et praesertim magnifici, generosi et famatorum Stanislai Miszkowski de Mirow palatini et capitanei generalis Cracouiensis, Rathnensisque, Mathiae Blesczinski magni procuratoris arcis nostrae Cracouiensis, in absentia eorundem vicecapitanei et viceprocuratoris siue locumtenentium illorum, ac proconsulis consulumque Cracouiensium praesentium et pro tempore existentium notitiam deducentes mandamus, vt piscatores nostros Cracouienses in superius recensitis praerogatiuis et concessionibus nostris inuiolabiliter conseruent ab alijsque conseruari curent, voceque publica ministerialis terrestris ad noticiam vniuersorum diebus fori septimanalis deduci atque in vsu concessionum eiusmodi illos tueri, quotiescunque requisitae fuerint, curent. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus subappensum est. Datum Lublini in conuentu regni generali feria sexta post festum Assumptionis gloriosissimae virginis Mariae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri trigesimo septimo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rybaków Krakowskich. Pieczęć wraz z rzemykiem pargaminowym oderwana.

565. 1566. die 24. m. Octobris, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum inter braseatores et doleatores Casimirienses litem dirimens.

Actum feria quinta ante festum Simonis et Iudae apostolorum. — Na zalobę starssych y mlodsych slodownikow na przeciwko bednarzom Kasimirskiem vczinioną o tho, isz achtelle nyevarunkove czinią y drozey ye przedaią, panowie raycze przikazali, aby bednarze od tich czassow achtel dobrze smolony przedavali za piecz gr. a niesmolony za czteri gr. A v ktorego by kolviek bil achtel gotovy, aby go kasdemv przedal, tak iako ynssemv przedaią; a starssy mistrzovie maią roboth achtelly na kasdi thidzien doglądacz, a ktori by s nych zlorzeczil abo layal, tedy go mayą panu burmistrzovi opoviedziecz. A thesz mayą dogledacz, kiedi achtelle myią abo pobyaią, thedi achtelly srzobyonych any achtellow Cracc. aby nyepobyali, a tesz aby achtelli na Cracc. miarę nie czinili pod vyną f. 2. A ktoriby takovi bil w takich rzeczach nalezion a przesviaczon, tedi ma vyny kopę dacz, na czo wsisczi bednarze tak starssy iako y mlodsy zesvolely pod thąsz vyna.

Acta Consul. Casim. 761, str. 452.

566. 1567. die 11. m. Ianuarii, Cracoviae.

Pactum cultellificum Cracoviensium cum Cracoviensibus institoribus ferrariis de cultellis exoticis vendendis.

Sabbato post festum Epiphaniarum Domini. — Coram officio consulari Craccouiensi comparentes personaliter Iacobus Scawinski, Simon Guga cultellifices, seniores contubernij cultellificum Craccouiensium, item Leonardus Vierzbicki etc.*) cultellifices Craccouienses suis et reliquorum confratrum suorum totiusque contubernij cultellificum Craccouiensium nominibus, vtpote Sigismundi Mach etc.**) ex vna, et institores Craccouienses, omnis generis ferramentorum venditores cognomento *schmedlierze*, videlicet Ioannes Lang etc.***) ab altera parte, palam, libere, publice recognouerunt ac verbis expressis fassi fassaeque sunt, factam esse inter easdem vtrasque partes infrascriptam concordiam et amicabilem compositionem in hunc, qui sequitur modum:

Primum et ante omnia praedicti cultellifices ac totum contubernium eorundem cultellificum Craccouiensium attento et perpenso debito amore erga memoratos institores Craccouienses ac pro meliori reipublicae commodo et vtilitate, nulla ratione nulloque respectu habito jurium suorum, decretorum et confirmationum tam s. r. maiestatis quam etiam spectabilis senatus vrbis huius Craccouiensis, quae inter se vtrinque habent, nolentesque illis vti fruique, sed vltronee de mera voluntate ex vi praesentis concordiae ab eiusmodi priuilegijs quoad institores Craccouienses duntaxat recedentes, hijs modernis praesentibusque institoribus Craccouiensibus alias *smedlerzom* ac illorum omnibus successoribus et posteris permittunt et concedunt facultatem temporibus perpetuis libere vendendi cultellos exoticos, peregrinos siue extraneos eiusmodi laborum alias *gathonkow*, vtpote Stirienses, Hungaricos, Wathouienses et Swidniczenses; vbi etiam praenominati institores recognouerunt, se etiam permittere et facultatem concedere omnibus magistris cultellificibus Craccouiensibus, quod etiam illis liberum erit vendere eiusmodi cultellos exoticos peregrinos siue extraneos eorundem laborum cognomento *gathonkow*, vtpote Stirienses, Wathouienses et Swidniczenses; alios autem omnes cultellos, videlicet Silesiticos, Bohemicos, Opauienses, Nissiae, Wrathislauienses obstrinxerunt se vtrinque ambe partes sub amissione eiusmodi cultellorum nunquam diuendituros, ita quod quicumque ausus fuerit eiusmodi cultellos habere et diuendere, talis eiusmodi amittere debet, sed duntaxat solum modo (loco eiusmodi cultellorum Silesiticorum laborum) vendere debent cultellos laboris cultellificum Craccouiensium, tam videlicet ipsimet soli cultellifices, quam etiam institores Craccouienses, dum modo per ipsos institores a cultellificibus Craccouiensibus empti fuerint. Praeterea nouissime recognouerunt, quod in nundinis liberum esse debet vtrisque partibus omnis generis cultellos Silesiticos, Bohemicos et alios diuendere.

---

*) Następuje jeszcze 3 wymienionych. **) Następuje jeszcze 8 wymienionych. ***) Następuje jeszcze 12 wymienionych szmedlerzy i szmedlarek.

Quamquidem concordiam et amicabilem compositionem partes ambae sibi inuicem tenere se submiserunt et consenserunt sub vadio centum marcarum, spectabili senatui Craccouiensi pro republica ciuitatis huius succumbendo.

Acta Cons. Crac. 22, str. 837.

567. 1567. die 5. m. Maii, Petricoviae.

Statuta contubernii saponariorum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, harum noticiam habituris, exhibitos esse nobis per certos consiliarios nostros nomine famatorum saponariorum ciuitatis nostrae Cracouiensis articulos nonnullos ad bonum ordinem et regimen fraternitatis saponariorum ciuitatis nostrae Cracouiensis pertinentes, supplicatumque nobis esse, vt eiusmodi articulos authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum verba haec sequuntur:

§. 1. Naprzod mistrzowie takze y towarzisze y vczniowie wszisczi midlarze Crakowsczi maią bycz starozitnei wiari krzesczіianskiei ani w czim nieodmieniacz, czo przinalezi kv sluzbie pana Boga wedla tego, iako ich oiczowie y przodkowie trzimali y wierzili. Bracztwo to midlarskie wedlia dawnego zwyczaiv w kosczіele panni Mary w rinkv Cracowskiem szwiecze swoie na miesczv zwiklem bendzie miecz y tamze pri tim kosczіele nabozenstwa y pogrzebi krzesczіianskie tich bracziei, ktore s szwiata przes szmiercz pan Bog bendzie bracz, abo sziostri, powinowaczi tez bendą miecz. A ile razi przes starsze mistrze bendą obeslani tak mistrzowie iako i towarzisze na pogrzeby zmarlei bracziei, powinowaczi bendą na dzien y godzinę naznaczoną kv prowadzeniv do grobv zmarlego ziscz szię y przi zalomszach bycz; takze tez przi tichze wszistkich obchodziech małzonki ich powinowate bendą bywacz. Timze obiczaiem ine obchodi zwyczaine kosczіola krzesczіanskiego powinowaczi będą iako ine bracztwa wypełniacz. A gdzieby ktori mistrz przi takowech obchodziech nie bel, ten powinowat bendzie dacz winę do bracztwa grosz ieden; a towarzisz ktoriby niebel pulgrosza.

§ 2. Item na kozde svchedni y na czasi yne, bendzieli potrzeba tego niosla, ile razi bendą obsilani przed starsze mistrzowie y towarzisze, powinowaczi bendą ziscz szie do bracztwa a tam o dobrem porządkv vinni bendą miecz namowy y radę. Powinni tez bendą zbroię y strzelbę wedlia moznosczi tego bracztwa mistrzowie miecz.

§ 3. Midliarzow w miesczie Crakowskiem nie ma bycz więtsza liczba, iedno dwanasczie, wedlia staradawnego zwyczaiv y vchwali, dlia tego, ze gdzieby szie zagęsczila więtsza liczba midlarzow, tediby nietak warowne mydlo robione bylo y drogosczby więtsza łoiv bela. I takze tez taz liczba iatek mydlarskich dwanasczie ma bycz a nie więczei.

§ 4. Item midlo ma bicz robione dobre a pod iednaką miarą tak wzdłvż yako y na szerz wedlug starei miari, a tak, izeby bel kamien statecznie we dwudziestv tablicz, pod winą iednego kamienia woskv.

§ 5. Item ktori sz nich bendzie mial podnieczacz, ma poslacz po czechę do starszich, za ktorą ma dacz grosz, a takowe czechi znoszicz do czechv na kwartal bendą winni pod winą pvlkamienia woskv.

§ 6. Item starszi tego maią dozrzecz, aby browari bely obchodzone dwa razi w tidzien przes mistrze mlodsze albo komv starszi roskazą pod winą pvlkamienia woskv.

§ 7. Item aby zaden sz nich nieszmial robicz ani podnieczacz, iedno we dwie niedzieli raz, pod winą kamienia woskv.

§ 8. Item aby zaden niekladl więczei loiv na robotę iedno dwadziesczia y czteri kamienie, pod winą kamienia woskv; a ieszliby szie towarzisz ktori tego wazil kwoli mistrzowi, zeby więczei loiv wlozil, ma bycz karan więzieniem ratusznem y winą piączi groszi.

§ 9. Item aby wszisczi formy iednostaine mieli te, w ktore midlo wylewaią, tak wzdlvz iako y na zwysz, pod winą kamienia woskv.

§ 10. Item aby sz nich zaden nieszmial przedawacz ani wykladacz roboti niedorobionei, pod winą kamienia woskv. Starszi tego maią doglądacz y takową robotę maią roskazacz znowv przerobicz pod winą kamienia woskv.

§ 11. Item aby zaden sz nich nieprzedawal czvdzego mydla pod czechą swoią, ale przedawszi swe ma iatkę zamknącz pod winą kamienia woskv.

§ 12. Item aby zaden mistrz ani thowarzisz nierabial w browarze s pomocznikі zadnemi, okrom czeladzi viednanei, pod winą szeszczi groszi.

§ 13. Item aby ieden drugiemv kramarzow zwyklich nieodwabial pod winą kamienia woskv.

§ 14. Item aby zaden sz nich drozei nieprzedawal midla iedno trzem groszmi nizli łoi kvpi, pod winą kamienia woskv.

§ 15. Item aby zaden sz nich potaiemnie nie kvpowal towarv po gospodach iako loiv goszczinnego, iedno przed wagą na tim miesczv, gdzie taki towar przzedawani bywa, pod winą kamienia woskv.

§ 16. Item aby midlo niebelo przedawane po vliczach v okienniczek tabliczami, iedno w iatkach a v midlarzow okrom kraianego; takowe midlo gdzie ie naidą, bendzie wolno starszem pobracz z vrzendem kazdą razą do czechv.

§ 17. Item kiedi szie pocznie sprawa w czechv, ktoriby sz nich wyszed nie wziąwszi odpvsczenia, ma dacz grosz ieden.

§ 18. Item kiedi obeszlią braczią starszi pod panską winą, ktori nie przidzie odpvsczenia nie wziąwszi, ma dacz szescz groszi; a ieszli pod braczką winą, tedi ma dacz ieden grosz nie sziadaiącz na miescze.

§ 19. Item niewiasti w iatkach maią porzandnie przi przedawaniv mydla sziedziecz y zachowacz szie; a ta ktoraby swari poczinala abo szie nierządnie chowala, ma bycz karana wedlia wystempkv.

§ 20. Item zaden tez mistrz ani mistrzowa nima ieden drugiemv niewiasti takowei odwabiacz abo przemawiacz do sziebie, pod winą kamienia woskv.

§ 21. Item aby zaden grifnik nieszmial kvpowacz loiv smalczowanego,

iedno svrowy tak v rzeznikow wszelakich iako y v gosczi, takze y v przekvpniow pod winą dwv kamieniv woskv.

§ 22. Item midlarze w smalczvzie miesczkiem, gdzie smalczvią łoi, maią miecz kocziel wlasni kv smalczowaniv loiv y vziwacz tego iako y czi, czo loiem przekvpuią, a miastv bendą winni placzicz od kamienia iako y grefniczi. A s tei prziczini bendzie im wolno kvpowacz loi svrowy wszendzie, a grifniczi zadnei drogosczi ani szkodi midlarzom nimaią czinicz w kvpowaniv takowego loiv svrowego, pod winą kamienia woskv.

§ 23. Item ieszliby szie kiedi trefilo, zeby iaki midliarz obczi, ktoriby szie nie vczil miendzi midlarzami Crakowskimi, albo przichodzien chczial midlo robicz y przedawacz w Crakowie, na Kazimierzv, na Stradomi, na Kleparzv, albo w ktorich kolwiek dworzech y domiech, takowemv wedlia staradawnei vchwali niebendzie wolno robicz mydla, alie iako skoro starszi dadzą znacz do vrzendv, pod ktorem bendzie nalezion, ma bycz pohamowan przes on vrzand aby nierobiel y nieprzedawal, y o to karan wedlvg wynalaskv vrzendv onego, pod ktorem takowy nalezion bendzie.

§ 24. Item wdowa pozostala ieszliby szla za mąz za takowego, ktoribi niebel naszego rzemiosla, takowa ivz tego rzemiosla nie moze robicz, alie starszi maią iatkę zamknącz y czeladzi zakazacz robicz y oddacz iatkę temv, komv bendzie naliezala z dozwoleniem radi Crakowskiei.

§ 25. Item na mistrzowstwo takowego obieracz maią, ktoriby vmial dostatecznie rzemioslo y vczinil dosicz powinowatoscziam wszitkiem postempkom.

§ 26. Item kozdi, ktori zostanie mistrzem a iatka mv bendzie oddana y miescze miendzi braczią naznaczone, takowi zarazem ma przyiącz mieszczkie prawo pod winą kamienia woskv.

§ 27. Item mistrz, ktoribi chczial, zeby sin po iego szmierczi miendzi braczią miescze mial y iatkę, ma przisczi do bracztwa wespolek y z zoną y s sinem, tam go ma opowiedziecz przed braczią wszistką y dacz to zapisacz w xięgi czechowe, a tak po oiczowskiei szmierczi on sin iatkę y miescze miendzi braczią bendzie mial. A wszakze na on czas, gdi go ivz braczia bendą miecz przyiącz miendzi szię, bendzie powinowat do bracztwa do skrzinki dacz dwa zlota we zloczie y colacziią vczinicz, a bendzie powinowat zapisacz szie w bracztwie matkę opatrowacz wszemi potrzebami az do szmierczi wedlvg przemozenia swego. A gdzieby temv dosicz nie cziniel a skargaby od matki na niego przisla, ile krocz to bendzie, ma bycz karan kozdą razą kamieniem woskv.

§ 28. Item mistrzowicz ten, ktori nie bendzie opowiedzian w czechv ani zapisan za ziwota oiczowskiego, bendzie szie powinowat vczicz rzemiosla po oiczowskiei szmierczi iako inszi vczen, a wszakze bendzie na łascze bracziei wszitkiei. A gdzieby to vpornie cziniel a przedszię szie domagal rzemiosla robicz, ma bycz pohamowan przez vrzand Crakowski.

§ 29. Item mlodzieniecz, gdi ma przistacz na rzemioslo midlarskie, ma prziscz do czechv ze dwiema mieszczani osziadlemi, ktorzi zan przirzeką, ze szie ma trzi lata vczicz tego rzemiosla v tego mistrza, ktoremv go braczia polieczą; a gdzieby ten mlodzieniecz odszedl przed wyvczeniem, rękoimie oni bendą powinni starszem dzieszienicz grziwien polozicz, czo ma bycz zapisano w xięgi czechowe; a ten mlodzieniecz bendzie powinien list vkazacz

od vrodzenia a do skrzinki dacz szescz groszi y ma bycz zapisano w xięgi czechowe, tamze go oddacz mistrzowi.

§ 30. Item mlodzieniecz on, kiedi ivsz bendzie rozumial rzemioslo, a iz go mistrz poszlie do inszego mistrza robicz, bendzie bral myta od roboti czterzi grosze.

§ 31. Item gdi ivz wyslvzi trzi lata ten mlodzieniecz, ma ządacz mistrza swego przed braczią, abi go wolnem vcziniel.

§ 32. Item mistrz onego mlodziencza tam ma oddacz bracziei wszitkiei w mocz, zaleczicz go wedlvg iego zachowania, a starszi bendą mv powinowaczi obyczai towarziski przepowiedziecz, a on da do skrzinki zloti ieden moneti. A od tego czasv bendzie bral myta od roboti pięncz groszi, od rospvsczania dwa, a ma szię zapisacz w czechv, ze bendzie za towarzisz powinowat robicz pięcz liat mistrzom.

§ 33. Item czeladzi wszistkiei nima bycz więczei iedno czterzei, a to dla tego, yz gdzieby ich więczei belo, tediby niemieli ziwnosczi y wychowania miendzi braczią, a takbi mvszieli odchodzicz y stądby szie partaczow wiele mnozilo.

§ 34. Item towarzisz, ktoriby zamieszkal roboczie mistrzowi swą niedbalosczią, maią go starszi karacz winą piączi groszi.

§ 35. Item towarzisz abo vczen, ktoriby vcziniel szkodę w browarze albo vkipiel mydlo, ma bycz karan więzieniem ratvsznim y winą yako braczia vznaią.

§ 36. Item aby towarzisz y vczen v tego mistrza robiel, v ktorego mv starszi roskazą, a nie yndziei, pod winą piączi groszi.

§ 37. Item gdiby szie towarzisz rozniemogl v ktorego mistrza przi roboczie, bendzie go powinowat opatrzicz wszitkimi potrzebami dwie niedzieli pod winą kamienia woskv.

§ 38. Item gdiby vczen odszed od mistrza swego, a drvgi mistrz zeby go przechowywał, a starszem nieopowiedzial, ma bycz karan kamieniem woskv a vczen więzieniem.

§ 39. Item gdiby szie trefilo, zeby towarzisz chczial zostacz mistrzem, niemoze azby na niego iatka prziszla, abo zeby wdowę abo dziewkę tego rzemiosla z iatką poiął; taki ma prziscz do czechu z liudzmi, czi maią prosicz starszich y bracziei wszistkiei za niem, a on bendzie powinien do skrzinki dacz czteri zlote monety y colaczią vczinicz na mistrze y na mistrzowe na czas naznaczoni, pod winą dziesziączi grziwien.

§ 40. Item vcznie swoie maią miecz za takowem porządkiem kv wyvczeniv rzemiosla, aby bel vczen dan bratv na rzemieszlie starszemv; a gdi szie ten wyvczi, ma bycz dan mlodszemv mistrzowi, na ktorego ordinaria przydzie, tak, zeby raz starszi mistrzowie drvgi raz mlodszi vczili.

§ 41. Item mistrz mlodi bendzie powinowat wszelakie poslvgi czinicz czechowe, ktore mv roskazą starszi, pod winą kamienia woskv.

Quos quidem articulos superius recensitos nos authoritate nostra regia in omnibus conditionibus, clausulis et articulis approbandos, ratificandos et confirmandos duximus, approbamusque, ratificamus et confirmamus praesentibus, decernentes eosdem articulos et omnia in eis contenta, in quibus statutis regni non derogatur, robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere de-

bere. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Petricouiae in conuentu regni generali, feria secunda post dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, regni vero nostri trigesimo octauo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu mydlarzy Krakowskich, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z zielonego i żółtego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

568. 1567. die 5. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae significat albicerdonibus Cracoviensibus, sese quibusdam commissariis negotium inquirendi de fluvio Rudawka commisisse.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dvx Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis albicerdonibus in suburbio cerdonum extra muros Craccouienses, fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Designauimus certos commissarios nostros reuidendi fluuioli minoris Rudawka dicti *Faulrade,* a mola lapidea per Cerdoniam uersus templum beatae Mariae virginis in Arena currentis, cuius liberum usum et pacificam possessionem rubricerdonibus fidelitates vestrae interdicunt atque eius aquam in exercendo artificio suo uariis immundiciis inficiunt. Quare mandamus fidelitatibus vestris, ut a commissariis nostris uocati, coram eis compareant et quidquid iusserint, faciant. Pro gratia nostra facturae. Datum Petricouiae in conuentione generali feria secunda post dominicam Rogationum proxima, anno Domini M D L XVII, regni vero nostri anno XXXVIII. — Ad mandatum proprium sacrae maiestatis regiae.

Dokument papierowy, przechowany w cechu białoskórników Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

569. 1567. die 26. m. Maii, Petricoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli et consulibus Cracoviensibus mandat, ne extraneos artifices a venditione operum suorum in nundinis Cracoviensibus prohibeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Relatum est nobis

per nuncios reipublicae ciuitatis nostrae Cracouiensis ad conuentum regni praesentem missos, fraternitates infrascriptas, vtpote mensatores, caldeatores et sellatores Cracouienses impetrasse a nobis quasdam praerogatiuas et priuilegia, quibus extraneis artificibus res et merces laboris artificijque sui proprii per alios aliunde Cracouiam aduectas, in nundinis Cracouiae celebrari solitis, publice vendere minime permittunt, in graue damnum, praeiudicium et grauamen non solum eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis indigenarum, sed etiam aliorum subditorum nostrorum ac incolarum regni nostri cuiuscunque status et conditionis existentium, necnon etiam in derogationem priuilegij originalis ciuitatis Cracouiensis super nundinas ciuitatis illius concessi. Quoniam vero ex praescripto priuilegij generalis ciuitatis nostrae Cracouiensis super nundinas ciuitatis illius dati, ad annalia fora nundinasque publicas omnibus extraneis mercatoribus et artificibus cum rebus et mercibus suis mechanicis venientibus libera facultas concessa est eiusmodi res et merces aduectas libere et absque cuiusuis impedimento publice vendere, neque supranominatas fraternitates siue contubernia eiusmodi praerogatiuis et priuilegijs suis tanquam iuri communi et commemorato priuilegio contrarijs, id illis prohibere posse, idcirco fidelitatibus vestris serio mandamus ac precipimus, omnino habere volentes, vt vocatis ad sui officij consularis praesentiam supranominatis fraternitatibus Cracouiensibus, illis iniungant ac serio mandent, ne extraneos artifices cum rebus et operibus suis mechanicis in nundinas Cracouienses venientes, in venditione eiusmodi rerum et mercium suarum mechanicarum non modo non impediant, neque vllum negocium prorsus eis inferant, verum etiam id illis libere permittant, siquidem eiusmodi praerogatiuas et priuilegia in eo passu, quoad liberam eiusmodi rerum mechanicarum in nundinis Cracouiensibus venditionem, vti iuri communi et priuilegio originali Cracouiensi praenominato contraria, per praesentes iam exnunc relaxamus et abrogamus, alia vero contenta in eiusmodi praerogatiuis et priuilegijs illorum descripta in suo robore reseruamus. Secus pro gratia nostra et debito officij vestri fidelitates vestrae non facturae. Datum Petricouiae in conuentu regni generali die XXVI mensis Maij, anno Domini M D L XVII, regni vero nostri XXXVIII. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Ad proprium mandatum sacrae regiae maiestatis.

Dokument papierowy, opatrzony większą pieczęcią koronną, wyciśniętą na samym dokumencie poniżej tekstu.

570. 1567. die 27. m. Augusti, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter sellatores gladiatoresque Cracovienses et tendlarios Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quinta post festum s. Bartholomei. — In causa per seniores sellatores et gladiatores Craccouienses vt pote Iacobum Turek, Nicolaum Magiera, Clementem Malinowski et Iacobum Ruczienski suis et aliorum fratrum suorum omnium nominibus, Georgio sartori et Georgio pellioni tendla-

rijs seu rerum antiquarum venditoribus occasione venditionis rerum coram hoc officio consulari Craccouiensi instituta, domini consules audita partium controuersia decreuerunt:

quod supranominati tendlarij rerumque antiquarum venditores a modo nullas res nouas ad artificia illorum pertinentes, sed solummodo veteres et antiquas res, idque feria tertia et sexta diebus fori septimanalis duntaxat ad meridiem in foro antiquario vendere venumque exponere debent, iniungentes ac demandates illis, ne ea ipsa celaria, vbi eiusmodi res antiquae seruantur ac venum exponuntur, alijs diebus, sed solummodo feria tertia et sexta diebus fori septimanis, idque duntaxat ad meridiem aperire audeant sub receptione talium rerum.

Acta Cons. Crac. 22, str. 927.

571. 1568. die 2. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis ligneis in circulo Cracoviensi non exstruendis.

Actum feria sexta postridie festi Circumcisionis Domini. — Domini consules in negociis reipublicae per scedulas solenniter conuocati, inherentes priuilegiis ciuitatis huius, tum etiam obtemperantes mandatis s. regiae maiestatis, atque pro debito officii sui diligenter praecavendo, ne vrbs haec regia vti regni primaria in locis celebribus per inordinata aedificia deturpetur, ac vt omnis incendiorum occasio et materia prorsus tollatur ac submoueatur, vnanimi voluntate ac consensu vigore praesentis inscriptionis sanxerunt et concluserunt, quod amodo deinceps ipsi eorumque successores ac domini lonheri nunc et pro tempore existentes, in iis locis publicis, quae in circulo Craccouiensi sub domo murata contubernii pellionum Craccouiensium, incipiendo ab ostio staterae sepaceae, quae etiam minor vocatur, vsque ad aciem eundo ex circulo Cracouiensi ad institas opulentas consistunt, nullas amplius institas ligneas aedificare ac collocare vlli prorsus hominum vnquam permissuri, concessuri, neque denique ea ipsa loca superius recensita vlli hominum inscripturi sunt perpetuo, imo si quidpiam in contrarium factum aut alicui inscriptum aut aliquas institas ligneas in posterum in ipsis locis superius commemoratis construere ac collocare contra presentem inscriptionem permissum fuerit, id totum irritum et inane esse debet perpetuis temporibus. Quodquidem ex mandato dominorum actis consularibus Cracouiensibus est annotatum.

Acta Cons. Crac. 23, str. 33.

572. 1568. die 15. m. Ianuarii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter socios et magistros contubernii cultellificum Cracoviensium litem dirimens.

Actum feria quinta post octauas Epiphaniarum Domini. — Conquerentibus coram officio consulari Craccouiensi socijs contubernij cultellificum Craccouiensium contra et aduersus magistros suos tam seniores quam iuniores ac totum contubernium cultellificum Craccouiensium, domini consules audita partium controuersia ita inter easdem partes adinuenerunt ac decreuerunt, quod praefati magistri ab vna sexagena cultellorum elaboratorum socijs suis cognomento *lawiczńikom* per grossos tres cum medio dare et numerare, alijs vero socijs omnibus apud ignem in incude laborantibus alias *podmistrzom* nuncupatis, iuxta antiquam consuetudinem, quemadmodum antea ita et nunc soluere, nec non literas edoctionis eiusdem artificij cuilibet postulanti quauis mora et tergiuersatione semota dare et extraderé debent, eruntque adstricti. E diuerso ipsi socij magistris suis obedire ac obtemperare eosque omni honore debito prosequi tenentur.

Acta Consul. Crac. 23, str. 34.

573. 1568. die 23. m. Ianuarii, Cracoviae.

Statuta tabernatorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, vniuersis et singulis, quibus expedit, praesentibus et futuris, quod nos in reipublicae negotiis per schaedulas solenniter conuocati, attendentes frequentes querelas tabernatorum siue coctorum cereuisiae, ciuium nostrorum Craccouiensium, qui saepius coram nobis quaesti sunt, se multum in eorum opibus decrescere, atque licentia et negligentia familiae suae damnis non mediocribus affici ad inopiamque peruenire, causam potissimum hanc allegantes, quod constitutiones nullas in scriptis habeant, quibus obseruatis bonum communitatis eorum ac reipublicae adaugeri ordoque et obedientia inter eos seruari atque familia eorum certis legibus adstricta, in officio se contineri possit, postulantesque a nobis certas constitutiones polonico idiomate in scriptis coram nobis exhibitas, confirmari et approbari, posteaquam sacra regia maiestas dominus noster clementissimus contubernium habendum coctoribus cereuisiae, ut petiuit communitas, non sit arbitrata necessarium, sed manere illos iuxta ueterem et antiquam consuetudinem, familiam uero illorum, quae apud illos artem coquendae cereuisiae didicerit, vbique in regno et dominiis suscipiendam, et ad cocturam ipsius cereuisiae admittendam et nequaquam reijciendam esse, sua sacra regia maiestas decernere dignata est. Idcirco inherentes eiusmodi decreto suae sacrae regiae maiestatis, innitentesque antiquae consuetudini illorum a multis annis inter eos seruari solitae, tum etiam

commodo et utilitati reipublicae ciuitatis huius pro debito officii nostri in primis consulere ac prospicere, deinde uero in bonum ordinem illos redigere cupientes, non ut contubernium haberent, approbantes, sed solummodo iuxta ordinationem, tam ex parte ritus et ceremoniarum ecclesiasticarum, quam etiam ex parte discendae familiae antiquitus inter eos obseruari solitam, illos conseruari uolentes, eiusmodi ordinationem siue constitutiones infrascriptas per eos coram nobis productas, publiceque lectas, ad petita eorundem pro maiori vtilitate reipublicae ciuitatis huius ac pro meliori ordine inter eos conseruando secundum antiquam consuetudinem illorum ac iuxta decretum suae sacrae regiae maiestatis approbauimus et confirmauimus, approbamusque et confirmamus sigilli nostri appensione, ad arbitrium tamen et uoluntatem nostram successorumque nostrorum consulum Cracouiensium haec omnia iuxta temporis exigentiam reuocandum ac immutandum, in toto vel in parte. Quarum quidem constitutionum siue ordinationis tenor ad verbum sic sequitur estque talis:

§ 1. Naprzod szescz starszich bicz ma, ktorzi thich wszitkich porzadkow nizei opiszanich dogledacz benda powinni zeby thesz ku szlawie y pozithkowi wszitkie rzeczi szprawowane bely, zwlaszcza thesz zeby szie wprawowali thim liepiei ku sztrzelbie wszelakiei y thesz ku wichodzeniu y prziiazdam krolia jego mczi pana naszego mcziwego, czego pilnie szie maią uczicz i thego sztrzecz iako y inszi mieszczanie Krakowszczi.

§ 2. Item kthoriby kolwiek slodownik albo pywowar piwo w mieszczie Cracowie warzicz chczial tham wszedzie, gdzie by szie iurisditia Krakowska szcziagala, thakowy koszdy naprzod liszth od urodzenia y cznothliwego zachowania ma miecz; tho gdy bendzie mial, bendzie powinien v ich mczi panow radziecz miastha Krakowskiego proszicz, aby go w liczbe ynszich mieszczan prziieli, alias ma mieszczkie prawo prziiacz.

§ 3. Item pothim gdy iusz mieszczkie prawo prziimie, bendzie powinien miasztho stuk dacz cztherzi grziwny na zbroie albo na hakownicze ku liepszemu rzeczipospolithei.

§ 4. Item gdisz besz posluszensthwa w kozdim zgromadzeniu niemoze szie nicz dobrego mnozicz, dlia thego kiedy by bylo yakie roszkazanie ich mczi panow rady Craccowskiei, thedy kaczmarze wszithczi przesz poszla swego obeszlani bicz maią przes starsze szwe wedlie panskiego roszkazania y potrzeby, na czasz y na godzine naznaczoną beda szie powinni ziiszcz pod winą iednego funta woszku; a kthory by thak uporny byl, yszby uporem szwim niechczial poszlusensthwa czynicz, thakowego thesz besz wszeliakiego omieszkania maią urzędowi radzieczkiemu opowiedziecz, a urząd thakowego bedzie powinien skaracz wedlie wysthępku iego.

§ 5. Item aby urzad w sprawach pilniich pospolithei rzeczi potrzebnich nie bil czesto molestowan, thedi male rzeczi, kthore by kolwiek szie miedzi braczią wszczeli, iako swary albo iakie niesnaczki o iakie male dluszki albo o naczinie karczmarskie, iako szie tho czesztho przidawa, o iachtelie y o insze wszeliakie naczynie ku rzemieszlu karczmarskiemu naliezacze, starszi y z braczią bedą miecz zupełną mocz rossedzicz.

§ 6. Item yesli by szie kthoremu brathu zdalo, iszby go starszy z bra-

czią zlie oszadzili, a on by szie bral do panow radziecz, thakowemu do panow niema bycz broniono pod winą y wielkim karaniem.

§ 7. Item na suche dni braczia wszithczi y sziostry wdowy gdy będa przesz poszla karczmarskiego obeslany na kozdy qwarthal, thedy szie beda powinny zyscz do starszego y kozdy bedzie powinien dacz na woszk po groszu.

§ 8. Item thowarzisze wszithczi rzemiesla karczmarskiego albo szlodowniczego bedą powinni biicz posluszni starszich y wsistkiego bracztwa karczmarskiego, poslugy wszithki, kthore przykazą, beda powinowaczi wypelnicz pod wina alias yednego wochlonu.

§ 9. Item thowarzisz kozdy rzemieszla przerzeczonego bedzie u pana albo u mistrza szwego na thydzien robiel.

§ 10. Item mytho czeliadzi albo thowarziszowi rzemieszla omienionego ma bycz placono thym szposzobem: na thydzien stharszemu towarziszowi po czterzi grosze, a mlodszemu po trzy grosze.

§ 11. Item iesliby szie kthoremu thowarziszowi u szwego mistrza robicz niepodobalo, thedy będzie thakowy thowarzisz powinien przed thym wypowiedziecz dwie niedzieli, nizli ma odyscz, aby szie mistrz wczasz czeladnikiem ynszim opatrzil; a wszakosz ieslyzeby zaczal stukę slodową a iey niedorobiel, thedy thak dlugo odchodzicz niema, aze thaka stuke zaczentha dorobi y odda panu szwemu.

§ 12. Item thakze thesz yesliby szie thowarzisz mistrzowi niepodobal, ma mu thesz mistrz dwie niedzieli przed thim robothe wypowiedziecz, aby szie opatrzil indzey o robothe y o szluszbe.

§ 13. Item ieszliby czeladnik albo thowarzisz odszedl od mistrza szwego niepowiedziawszi mu wedlie obyczaia wyssey omienionego, thedy thakowy ma bycz karan dwiema wochlonoma.

§ 14. Item mistrz iesly by thakiesz kazal thowarziszowi nie wypowiedziawszi mu wedlie obyczaia wyssei omienionego, ma dacz wine cztherzi ffunthi wosku.

§ 15. Item starszy thowarzisz bedzie powinien strzedz szkody mistrzowskiei, mlodszemu thesz thosz roskazacz y szam przy niim bycz, aby szie mistrzowi wniwczem skoda niedziala.

§ 16. Item ieszliby thowarzisz starszi albo thesz mlodszy skodę iaką przesz szwe niedbalsthwo albo opilszthwo uczynil, thakowy ma bycz karan wochlonem, gdy nan skarga prziidzie przęd starsze, a tho szie ma rozumiecz o thakiei szkodzie, kthoraby szie nie extendowala wyssey kopy; a czo by wyssei skody uczynil nizli kope, thedy thakową skodę kozdy thowarzisz bedzie powinien nagradzacz, yako stharszy mistrzowie nayda.

§ 17. Item starszi thowarzysz przy roboczie w browarze ma bycz powinien czuynym, trzezwim, a tho dlia ognia y dlia kothla' thudziesz dlia ynszich przygod.

§. 18. Item thowarzisz starszy gdy by kocziel przypalil, thakowy ma bycz karan winą alias dwiema wochlony.

§ 19. Item thowarzisz mlodszy gdyby slod na liaszach przypalil, thakowy ma bycz karan iednem wochlonem.

§ 20. Item ucznia gdy mistrz na rzemieszlo prziimowacz bedzie, thakowy mistrz ma bycz szam uczony rzemiosla slodowniczego, takowy mistrz powi-

nien bedzie dowiedowacz szie od thegosz ucznia, yeszliby byl rodu y zachowania dobrego, dowiedziawszy szie ma mu dacz na probę dwie niedzieli albo trzy, yeszli szię mu rzemieszlo bedzie podobacz albo ieszli bedzie mogl themu rzemieszlu szprostacz.

§ 21. Item kiedy szie mu rzemieszlo szpodoba a bedzie mogl szproszthacz, thedy go bedzie powinien przed starszymi uiednacz na rok tylko, thamze przy iednaniu przerzeczony uczen pamiethnego do bracztwa powinien bendzie dacz groszy oszm, tham do regiestru czasz, poki szie ma uczicz, bendzie wpiszany.

§ 22. Item gdy szie thakowy uczen wyuczy a slowu szwemu doszicz uczyni wedlie zmowy, thedy mistrz iego ma go postawicz przed starszemi y wyznacz, isz mu doszicz uczynil szlowu szwemu, thamze za thowarzisza przerzeczony mistrz ma przed starszemi spuszczicz, uczniowi przerzeczonemu thenze mistrz ma dacz grzywne pieniedzy miastho szath albo odzienia wszeliakiego; a do bracztwa dacz zapisznego groszy oszm.

§ 23. Item iesli by takowy uczen odszedl od mistrza szwego niedouczi-wszy szie, a pothym by przyszedl a chczial szie douczacz, thedy on pierwszy czasz niema mu bycz poczythany za czasz uczenia, alie znowu szie bendzie powinien uczycz rok.

§ 24. Item yeszliby mistrz uczniowi pierwei umarl nizliby szie douczyl, thedy thakowy uczen u pozostaley wdowy, iesly go bendzie potrzebowacz, ma szie douczacz y thak za dobrego ma bycz poczythan, iakoby szie u szamego mistrza uczyl; a iesliby go wdowa pozosthala niepotrzebowala, thedy go ma oddacz do starszych na douczanie, a ony go maią dacz, do kthorego mistrza benda naliepiey rozumiecz.

§ 25. Item zaden mistrz niema prziimowacz ucznia thakowego, kthoryby odszedl od iednego a chcialby szie uczicz u drugiego, pod wina pul kamienia woszku.

§ 26. Item mistrz albo thesz mistrzowa, ieden drugiemu thowarzysza, szlugi, szluzebnicze niema odwabiacz ani szam przesz szie, ani przesz ynsze wszeliakie persony, pod winą dwu ffunthu wosku.

§ 27. Item ieden drugiemu targu w zbożu, we drwach, w chmieliu y inszych wszitkich rzeczy ku potrzebie karczmarskiei naliezaczych niema przegabacz albo podkupowacz, pod winą pul kamienia woszku.

§ 28. Item ieden drugiemu karczmarza wieyskiego niema odmawiacz ani prziymowacz, azby szie pierwei dowiedzial, yeszli themu pirwey zaplaczil, u kthorego pierwey bral, bo przesz tho szila karczmarzow gynie, pod wina pul kamienia wosku.

§ 29. Item starszych mlodszy wszithczy y starszymi thym szposzobem maia wybieracz, tho iesth polowicze z uczonych albo slodownikow a druga polowicze z nieuczonich, tho ieszth, kthorzy szie nieuczeli szlodownicztwa; a thaczy wybrani maią szię zachowacz wedlie ynszich sztharszych.

§ 30. Item braczia stharszy powinni benda mlodszim rachunek na kozdy rok ze wszithkich rzeczy ym zwierzonych czynicz.

§ 31. Item szwiecze w uroczysthe szwietha, w wigilie, w dzien szwiethy na iutrzni, na mszy, na niesporze w koszcziele zapaliacz y zagaszacz tho

mlodszy mistrzowie beda powinny czynicz, pod wina iednego grosza, od kozdego zoszobna po groszu.

§ 32. Item gdy by z braczei kthory umarl szam albo szama, tho ieszth zona iego, dzieczie, thowarzisz, szluzebnik albo sluzebnicza, thedy wszithczy braczia y sziosztry alias wdowy przesz szluge karczmarskiego obwieszczeni, ku prowadzeniu cziala do grobu powinny beda szie zyscz, pod winą grosza iednego; a gdy by męza doma niebylo, thedy malzonka oszobą szwą na pogrzeb powinna przyscz, pod tkakąsz winą.

§ 33. Item czialo thych oszob umarlych wyssei omienionich do grobu nieszcz mlodszy mystrzowie będą powinny, pod wina ffunth woszku.

§ 34. Item na zalomszą mary gotowacz, przykricz, szwiecze noszicz y wszitkie ynsze potrzeby ku themu naliezacze, thedy mlodszy beda tho powinny opatrzicz; po zalomszy tho wszythko pochowacz pod winą funtha wosku.

§ 35. Item na kozde suche dni na zalomszą wszithczy braczia y sziasthry alias wdowy gdy bedą przesz poszla obeslani, powinny szie będa zyscz; a gdy by męza doma kthorego nie bylo, thedy malzonka na tho mieiscze powinna przyscz, pod wina iednego grosza.

In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum Cracouiae feria sexta post festum sanctae Agnetis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piwowarów Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

574. 1568. die 25. m. Augusti, Casimiriae.

Senatus consultum de venditoribus panum fructuumque.

Actum feria quarta in crastino festi sancti Bartholomei. — Domini consules sanciuerunt, vt quicunque reuenditor aut reuenditrix panes et omne genus fructus in circulo vendiderit, singulis septimanis solidum vnum pro republica reponat exsoluatque.

Acta Consul. Casim. 761, str. 838.

575. 1568. die 1. m. Decembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter mensatores Leopolienses et Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quarta postridie festi s. Andreae. — Coram officio consulari Cracouiensi personaliter comparentes Simon Iaschek et Thomas Sext mensatores ciues Leopolienses, proposuerunt suo tociusque contubernii mensatorum Leopoliensium et presertim seniorum nominibus contra seniores contubernii mensatorum Cracouiensium, plurimas se ab illis molestias perferre,

inter quas eam esse insigniorem, quod magistros a senioribus contubernii Leopoliensis in arte sue professionis creatos, pro magistris haberi nolunt, sed saltim eos, qui Cracouie creantur aut per seniores magistros contubernii Cracouiensis alibi iam creati confirmantur, produxeruntque priuilegium articulorum certorum per s. regiam maiestatem confirmatorum, in quibus conceditur illis plena facultas magistros artis suae instituendi, petentes ius sibi suisque principalibus de illis dici. Ex aduerso seniores contubernii mensatorum Cracouiensium ante suam responsionem ad actorum propositionem requirebant, num actores haberent plenipotentiam a suis principalibus sufficientem; quam cum ipsos non habere intellexerunt, in nullam responsionem ad propositionem actorum sese intromittere pro hac vice volebant, quin petebant absolutionem a respondendo. Officium decreuit: quandoquidem actores propositione contra seniores contubernii mensatorum nomine seniorum contubernii mensatorum Leopoliensium facta, plenipotentiam a suis principalibus non habeant, extunc predicti mensatores seniores scilicet contubernii mensatorum Craccouiensium a responsione ad propositionem actorum die hodierna factam, pro hac vice absoluti esse debent.

Acta Cons. Crac. 23, str. 119.

576. 1569. die 15. m. Februarii, in Lublin.

Additamentum ad statuta tabernatorum Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Solent reges et principes, quorum memoriam volunt esse sempiternam, ea literarum monimentis ab obliuione comendare, uindicareque. Proinde nos Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litwaniae, necnon terrarum Craccouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanticiae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, ad quos pertinet, uniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, exhibitas esse nobis per certos consiliarios nostros literas pargameneas nomine et ex parte contubernii coctorum caeruisiae Cracouiensium, titulo et sigillo consulum Cracouiensium communitas, sanas, saluas, nec in aliqua parte suspectas, continentes in se certos articulos Polonico idiomate scriptos, ab ipsis coctoribus caeruisiae consulibus Cracouiensibus in praetorio Cracouiensi porrectos atque per eosdem consules pro meliori eorum ordine et conditione coctorum caeruisiae Cracouiensium approbatos et confirmatos. In quibus tamen literis consules Cracouienses arbitrio suo successorumque suorum consulum Cracouiensium eosdem articulos iuxta temporis exigentiam reuocandos ac immutandos sibi reseruauerunt, una et decretum nostrum in eisdem literis expressum. Supplicatumque nobis est per ipsos consiliarios nostros nomine ipsius contubernii coctorum caeruisiae, quo ipsos articulos et omnia in eis contenta, (exceptis tamen his duabus conditionibus, videlicet reseruationis dictorum articulorum iuxta arbitrium consulum Cracouiensium, et decreti nostri ibidem

expressi, quarum cognitio una et decreti declaratio maiestati nostrae pertinere dinoscitur) authoritate nostra regia ratificare, approbare et confirmare dignaremur. Quarum literarum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

(Sequuntur statuta tabernatorum Cracoviensium de anno 1568, N. 573 praemissa).

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praenominatus, supplicationi eiusmodi benigne annuentes, accedente etiam ad id consensu senatorum et nunctiorum regni nostri, articulos ipsos uti iustos et rationi consonos authoritate totius praesentis conuentus in singulis et omnibus eorum punctis, clausulis et conditionibus ac authoritate nostra regia ratificamus, approbamus et confirmamus, eosque robur perpetuae firmitatis obtinere debere decernimus. Quantum uero dictas conditiones attinet, ubi praefati consules Cracouienses ad arbitrium et voluntatem suam successorumque suorum haec omnia iuxta temporis exigentiam reuocandum et immutandum in toto vel in parte relinquerunt, una et decreti nostri ibidem mentione facta, id nostrae cognitioni, voluntati, iuditio et arbitrio reseruamus, nihilque pertinere ad eandem confirmationem nostram, quoniam contrauenire videbantur, adinuenimus. Preterea in supplementum dictorum articulorum, quoniam nonnulla adhuc deesse videbantur, quae nobis ipsi coctores caeruisiae Cracouienses nomine totius contubernii illorum per caertos consiliarios nostros retulerunt illis admodum necessaria, ut ea inserta et ad dictos articulos adiuncta hic habeant, benigne ac clementer hoc eis concessimus uti concedimus per praesentes, accedente similiter ad id consensu senatorum et nunctiorum regni nostri, videlicet:

§ 1. quicunque ex contubernio praefato artificii coctorum caeruisiae Cracouiensium senioribus obediens esse noluerit in eoque rebellis fuerit et temerarius, licebit senioribus eiusmodi inobedienti, quicumque ille ex contubernio fuerit, familiam denegare alias *podniescz czeladz* tamdiu, quousque satisfecerit dicto contubernio pro sua inobedientia.

§ 2. Item, quod si aliquis sociorum dictorum coctorum caeruisiae apud eum, cui est familia denegata, praemisso modo laborare ausus fuerit, eundem sic delinquentem punire debent duabus libris caerae irremissibiliter toties, quoties inobedientiam commiserit.

§ 3. Item propter maiora comoda molendinorum nostrorum ex mensuris isthic nobis a coctoribus caeruisiae praefatis prouenientibus augenda, omnibus et singulis ciuitatis Cracouiensis caeruisiae braxatoribus plenam damus et conferimus potestatem temporibus perpetuis caeruisiam omnis generis et speciei ad instar caeruisiarum extranearum, similiter caeruisiam, quae *marzecz* communiter vocatur, in eadem ciuitate Craccouiensi braxandi, coquendi eamque libere propinandi.

§ 4. Item (cum) aduectitia caeruisia prouentibus molendinorum nostrorum in ciuitate Craccouiensi tum et subditorum nostrorum ciuium Craccouiensium commodis plurimum decederit, quare praesentis laudi praedicto contubernio per nos gratiose concessi vigore edicimus perpetuisque temporibus obseruari debere volumus, nemini licere debere aliam quamuis aduectitiam caeruisiam, cuiuscunque generis et speciei fuerit, Craccouiam aduehere eamque Craccouie ubiuis locorum propinare posse, preter eam, quae Craccouiae braxata fuerit (excepto tantum celario sub praetorio ciuitatis Cra-

couiensis). Qui autem aliam quamuis aduectitiam caeruisiam Craccouiam aduexerint aut propinauerint, in eos magistratui Craccouiensi plenam animaduertendi paenamque decem marcarum, quoties de hoc comperti fuerint, exigendi conferimus potestatem, cuius medietas fisco nostro, altera pro usu publico ciuitatis Cracouiensis spectare conuertique debebit.

§ 5. Item cum ebrietas fons ac fundamentum est omnium vitiorum et excessuum, omnes et singuli eius contubernii fratres ac sorores praecustodire debebunt et erunt adstricti, ne quid inhonesti in domibus suis admittant neque lusores publicos uel aliquas inhonestas mulieres domibus suis patiantur. Si autem aliqui fratrum de eiusmodi excessibus alterius fratris compertum habuerint, eos senioribus deferre debebunt, qui si a senioribus admonitus, mandatis seniorum parere noluerit, talesque excessus domi suae admiserit ad diuinae maiestatis offensionem, quae hoc nomine variis paenis ciuitates affligere solet, talis paena unius lapidis caerae ad communem contubernii usum per seniores puniatur.

§ 6. Item ut coctores caeruisiae singuli non cogantur nec sint adstricti, quoties fuerint per nuntium consularem ratione certarum causarum et negotiorum contubernalium uocati, in praetorium conuenire, nisi sex iurati seniores illorum contubernii et hoc preter fora septimanalia ac annalia, quibus eos res neccessarias cöemere necesse est, tum et alios casus ac euentus domesticos prouidendos.

§ 7. Item nemo coctor caeruisiae audeat diebus dominicis et aliis solennibus festis purissimae virginis Mariae, apostolorumque sanctorum succendere ignem ad coquendam caeruisiam sub paena dimidii lapidis caerae toties, quoties id quispiam eorum commiserit, irremissibiliter persoluenda.

§ 8. Item non erunt adstricti ad pendendas pensiones quasuis ciuiles, quoties eae pro necessitate ciuili per consules totamque communitatem publico laudo sancitae fuerint, quam cetera contubernia et communitas ciuitatis huius Craccouiensis.

Quae omnia praemissa presentibus inserta ac specificata, robur perpetuae firmitatis habere volumus ac decernimus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublinii in conuentu regni generali, feria tertia post festum sancti Valentini proxima, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni uero nostri quadragesimo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis patribus et dominis Iacobo Uchanski archiepiscopo Gneznensi, legato nato et regni nostri primate, Philippo Padniewski Craccouiensi, Stanislao Karnkowski Wladislauiensi, Adamo Conarski Posnaniensi, Alberto Starozrzepski Chelmensi episcopis, necnon magnificis et generosis Sebastiano Mieleczki castellano, Brzestensique, Stanislao Miskowski de Mirow Cracouiensibus Rathnensique, Petro Zborowski a Zborow Sandomiriensi, Stobnicensique, Ioanne Syrakowski Lancitiensi, Przedecensique, Ioanne Sluzewski a Sluzewo Brzestensi ac Koninensi, Miedzirzecensique, Nicolao a Sieniawa Russiae, Nowogrodensique, Georgio Iazłowieczki Podoliae, Czerwonogrodensi, Lubaczouiensique, Ioanne Firlei de Dąbrowicza Lublinensi, regni nostri marszalco, Cazimiriensi, Rohatinensique, Andrea Dembowski Belzensi, Rubieszouiensique, Fabiano Czema Mariemburgensi, Tucholiensi, Stargardiensique, Achacio Czema Pomeraniae,

Gnewenseque, palatinis, Stanislao Sobek a Suleiow Sandomiriensi, regni nostri thezaurario, Malogostensi, Thissowiecensique, Ioanne Mieleczki Woiniciensi, Grodecensique, Andrea Dembowski Syradiensi, Lanciciensique, Adamo Drzewiczki Iuniwladislauiensi, Stanislao Herbort Leopoliensi, Samboriensi, Drohobicensique ac zupparum nostrarum Russiae praefecto, Christophero Slupeczki Lublinensi, Anzelmo Gostomski Plocensi, Rawensique, Hieronymo Osolinski Sandecensique, Nicolao Fierlei de Dąmbrowicza Visliciensi, Nicolao Ligeza de Bobrek Biecensi, Zidaczouiensique, Nicolao Tharlo Radomiensi, Pilznensique, Alberto Prziiemski Landensi, Christophero Kristoporski Wielunensi, Ioanne Gologorski Haliciensi, Ioanne Herbort Sanocensi, Ioanne a Dzialin Dobrzinensi, Nieschouiensique, Francisco Rosoczki Naklensi, Stanislao Wissoczki de Budzislaw Biechouiensi, Stanislao Slupski Inowlodensi, Stanislao Sierakowski Ripinensi, Raphaele Slatkowski Conariensi castellanis et capitaneis, Valentino Dembienski de Dembiany regni nostri cancellario, Francisco Krasinski regni nostri procancellario, Plocensi praeposito, ac Gneznensi, Cracouiensique, Stanislao Sandiwogio Czarkowski regni nostri, Drahmiensique capitaneo, Stanislao Ossowski curiae nostrae referendariis, Ioanne Borkowski praeposito Lanciciensi, Craccouiensi, Warszouiensique canonicis, Ioanne Zaborowski Sandomiriensi praeposito, Stanislao Zamoiszki secretariis nostris et aliis quam plurimis dignitariis, officialibus, capellanis aulicisque nostris syncere et fideliter nostris dilectis. Datum per manus eiusdem magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarii. — Sigismundus Augustus rex sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piwowarów Krakowskich, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, czerwonego i zielonego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

577. 1569. die 7. m. Martii, in Lublin.

Sigismundus Augustus rex Poloniae Gregorio Dirink mellitas placentas Casimiriae coquendi facultatem tribuit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quorum vniuersis et singulis interest, quia nos ad supplicationem certorum consiliariorum nostrorum, volentes bonam conditionem et ordinem ciuitatis nostrae Kazimiriensis in augendis opificibus artificiorum quorumcunque constituere augereque, tum supplicationibus certorum consiliariorum nostrorum pro honesto Gregorio Dirink panis melliti pistore, vulgo *kichlaro* nuncupato, et alijs pro tempore existentibus permoti, insuper prouentus fisci nostri augere volentes, dandam ac concedendam duximus, prout damus et concedimus harum serie litterarum plenam omnimodamque facultatem et potestatem ipsi *kichlaro* tam praesenti quam alijs quibuscunque in posterum in ciuitate illa Kazimiriensi existentibus panum mellitorum pistoribus seu *kichlaris*, hoc idem artificium conficiendorum pa-

num mellitorum *kichlarstwo* dictum exercendi, discipulosque quotquot voluerint, in eodem artificio instituendi, ac magistros iuxta aliorum *kichlaronum* ciuitatis nostrae Cracouiensis (consuetudinem) creandi, nec non panem mellitum generis cuiuscumque singulis diebus et quolibet tempore in ciuitate Kazimiriensi, Stradomiensi, in ciuitate vero Cracouiensi duntaxat diebus foralibus septimanalibus et tempore nundinarum venum exportandi sine quouis impedimento, perhorrescentia et contradictione personarum quarumcunque, cuiuscunque status, conditionis et officij existentium. Adiungimus praeterea et incorporamus eundem panis melliti pistorem seu *kichlarum* modernum et omnes alios pro tempore in ciuitate praefata Kazimiriensi existentes *kichlaros* contubernio seu fraternitati pistorum Kazimiriensium, qui iuxta praescriptum priuilegiorum eorundem, quo ad bonum ordinem pertinet, per omnia sese conseruabunt. Ratione cuiusquidem opificij sui ipse *kichlar* supra nominatus et alij eiusdem artificij pro tempore existentes, tenebuntur nobis ad magnam procurationem nostram Cracouiensem quotannis pendere nomine census annui ex institis suis per viginti quatuor grossos vsuales, iuribus alijs ciuilibus per omnia saluis manentibus. Quod ad vniuersorum et singulorum palatinorum, castellanorum, capitaneorum, magnorum procuratorum, vicecapitaneorum, proconsulum, consulum tam Cracouiensium, quam aliorum quorumcunque praesentium et pro tempore existentium, nec non etiam contuberniorum et fraternitatum istorum, *kichlarorum*que Cracouiensium notitiam deducentes mandamus, vt memoratum *kichlarum* ac alios omnes pro tempore existentes *kichlaros* Kazimirienes iuxta praescriptum praesentium litterarum in omnibus earum conditionibus, clausulis et articulis conseruent ab alijsque omnibus conseruari curent, nec eos in exercendo eiusmodi artificio *kichlario* ac venditione panis meliti temporibus subscriptis quouis modo vel pretextu praepedire, perturbare et impedire praesumant, non obstantibus etiam alijs quibusuis literis nostris, in contrarium emanatis et emanandis, quibus prouentibus fisci nostri derogaretur, et quibus quoad effectum praesentium derogamus praesentibus. Secus itaque pro gratia nostra et officiorum suorum debito ne faciant. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Lublini in conuentu regni generali die septima mensis Marcij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri quadragesimo. — Valentinus Dambienski regni Poloniae cancellarius scat. — Relatio magnifici Valentini Dambieński de Dambiani regni Poloniae cancellarii.

Z kopii zawartej w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, str. 154. Jest także zaciągnięty w Acta Consul. Casim. 762, str. 137.

578. 1569. die 11. m. Maii, Cracoviae.

Pactum contubernii mensatorum Cracoviensium cum contubernio mensatorum Leopoliensium.

Actum feria quarta post festum s. Stanislai in Maio. — Stala się vgoda miedzi czechem Crakowskiem stoliarskiem z iednei stroni i tudziesz tesz mie-

dzi cechem sławnego miasta Lvova rzemiosła stoliarskiego s drugiei stroni, a ta vgoda stała się w zupełnim czechu Crakowskiem v Marczina Polanieczkiego dnia czffartkovego pierwssego po s. Stanisławie roku 1569 w ten spossob i them obiczaiem, isz stanąwssi przed nami w czechu zagaionem Thomas Sixt i Stanisław Curopatffa za moczą od bracziei swei rzemiosła stoliarskiego Lvowskiego, ktorą mocz dostatecznie okazali de data die s. Marci anni 1569:

§ 1. Naprzodt, isch stoliarze Lvowszczi maią się tak zachovacz i spravowacz ve wszitkich sprawach czechovich, tak mistrzovie, tak tovarzisze i chlopczi w vczeniu i ve wssitkich inszich sprawach tem spossobem i obiczaiem, iako mi się thv sprawviemi w czechu Crakowskiem.

§ 2. Po tem czo się sztuk doticze, the iusz będą povinni wszitczi działacz takove, iako v nas w Crakovie, tho iest trzi sztuki, na imię stoł, skrzinię i armarią, od ktorich trzech sztuk i wszeliakich czi wszitczi mistrzovie Lvowszczi, ktorzi na ten czas ssą i czi dwa, ktorzi sztuki teras robią obiczaiem Lvowskiem maią bidz volni na vieczne czasi, a na potem inschi wszitczy, ktorzi chczą we Lvovie miesczami (s) zostacz, bendą povinovaczi stuki czinicz tem obiczaiem viszsei mianovanem i opisanem.

§ 3. Przi tem czo się czeliadzi doticze, volno im bendzie ich czeliadz tem obiczaiem iako v nas w Crakovie sprawovacz, a na mistrzostvo stanovicz.

Ktorą vgode zvpełnie z oba stron slubuiemi zachovacz ve wssitkich articuliech i punkcziech pod zakładem stha grzivien stronie dzierżączei połoviczę a radzie na rzeczpospolitą polovicze przepadaiącz.

Acta Cons. Crac. 23, str. 157.

579. 1569. die 26. m. Maii, Casimiriae.

Senatus consultum de institoribus avenariis.

Actum feria quinta in octava Ascensionis Domini. — Panowie raicze na żądanie tich wsistkich, ktorzi oviesz miedzi mazniki przedavaią, roskazali wsistkiem mazniczanom, aby porządnie oviesz przedavali tak w swiętho, iako y w niedzielią, zeby tilko ieden przedaval pod thim spossobem, zeby liudzi niecziązili, iedno za tisz pieniądze, gdi przydzie cziie swiętho iako tesz y w powssedni dzien pod viną panską.

Acta Consul. Casim. 762, str. 37.

580. 1569. die 6. m. Iunii, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum inter contubernium aurificum Cracoviensium et aurifices Casimirienses litem dirimens.

Actum feria secunda post festum sanctissimae Trinitatis proxima. — Ad officium nostrum consulare Kasimiriense personaliter comparentes famati viri seniores et iuniores magistri contubernij aurificum Craccouiensium

officiose vocatis ad officium nostrum aurificibus Kasimiriensibus et Stradomiensibus detulerunt, eos in nullo officioso contubernio suae artis specimibus monstratis, extra legittimum contubernium artificium aurifabrile conficere et labore suo minus probato multis tam eminenciorum ordinum et statuum, quam ceteris vniuscuiusque condicionis personis imponere, non sine multorum iactura et damno reipublicae, contra bonam existimacionem magistrorum contubernij aurifabrorum Craccouiensium, quibus tametsi insontibus hoc vicij a plerisque impingitur, tanquam illi eos adulterinos labores conficerent, necnon in derogacionem decretorum inter aurifices Craccouienses et ciues Kasimirienses per s. m. r. latorum. Quae decreta sacrae m. r. coram nobis exhibuerunt: principio decretum datum Craccouiae sabbato ante dominicam Oculi, anno Domini 1531, deinde decretum datum Craccouiae die Saturni in vigilia sancti Thomae apostoli, anno Domini 1544, item decretum inter famatos seniores contubernij aurifabrorum Craccouiensium et Casparum aurifabrum ciuem Stradomiensem, datum Craccouiae feria quinta ante festum sancti Adalberti anno Domini 1559. Quibus decretis herendo postulauerunt exequtionem horum sac. m. r. decretorum fieri et laborem his aurificibus Kasimiriensibus per officium nostrum interdici, quousque artis suae specimina coram magistris contubernij aurificum Craccouiensium commonstrauerint. Ad haec aurifices Kasimirienses retulerunt, se circa priuilegia et decreta per s. m. r. artificibus Kasimiriensibus concessa stare velle, petentes se circa ea conseruari, nihilominus Ioannes Viewiorka et Iacobus Scholcz aurifices Kasimirienses, vt optatis famatorum magistrorum contubernij aurificum Craccouiensium satisfiat, paratos se exhibuerunt specimina artis suae coram eis edere, petentes se quantocitius per eos gratiose expediri. Nos tandem s. m. r. decretis per aurifices Craccouienses monstratis et decreto s. m. r. pro parte ciuium Kasimiriensium lato, dato Craccouiae feria quinta ante dominicam Iudica proxima anno Domini 1522 et confirmationi s. m. r. litterarum contubernio aurificum Kasimiriensium datae Pietricouiae anno Domini 1563, iuribusque per s. m. r. aurificibus Kasimiriensibus concessis innitentes, demandauimus ex officio nostro prouidis Ioanni Wieviorka et Iacobo Scholcz aurificibus conciuibus nostris, vt coram magistris senioribus contubernij aurificum Craccouiensium specimina artis suae aurifabrilis iam exnunc laborare curent, et hoc iuxta veterem consuetudinem et obseruantiam contubernij ciuitatis Craccouiensis et iura artificibus Kasimiriensibus data, edant et monstrent, monstratis tandem ibi artis suae speciminibus a ceteris aurificibus Kasimiriensibus iunioribus vicinis suis eiusmodi exemplaria artificij huius, qualia solipsi ediderunt, hic suscipiant, contuberniumque aurifabrile iuxta decretum pro parte aurificum Kasimiriensium latum, hic Casimiriae teneant, ceteris tandem iunioribus huius oppificij socijs, qui in magistros euehi volunt, demandauimus, vt officinas suas claudant et apud magistros aurifices probatos laborent tantisper, quamdiu Ioannes et Iacobus aurifices artis suae specimina coram magistris aurifabrorum Craccouiensium commonstrauerint. Postquam autem exemplaria artis suae coram magistris aurifabrorum Craccouiensium Ioannes et Iacobus aurifices monstrauerint et in eis confirmati fuerint, extunc coram his duobus iam probatis Ioanne videlicet et Iacobo aurificibus iuniores aurifices Kasimirienses et Strado-

mienses hic Casimiriae in suo contubernio et non alibi specimina artis suae edere tenebuntur et sic consequenter alij socij pro tempore existentes coram probatis aurificibus Kasimiriensibus suae quoque artis specimina perpetue commonstrare erunt astricti. Quam exequutionem decretorum sac. m. r. per nos aurificibus Kasimiriensibus vicinis nostris demandatam, magistri seniores et iuniores aurifabrorum Craccouiensium et vicini nostri aurifices Kasimirienses et Stradomienses pro rato et grato susceperunt.

Acta Cons. Casimir. 762, str. 43.

W r. 1578 feria V post fertum s. Viti proxima zapozwali złotnicy Krakowscy Joachima Tomasa i Kaspra złotników Stradomskich, iż ci nie okazawszy sztuk rzemiosła swego, jako sturarze złotnictwo wykonywają. Pozwani zobowiązali się sztuki swe okazać przed cechem Krakowskim w najbliższym kwartale. Acta Consul. Casimir. 765, str. 337 i 344.

581. 1569. die 28. m. Iunii, in Lublin.

Statuta contubernii frenificum Cracoviensium.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, exhibitas esse nobis nomine totius communitatis seu contubernii artis frenificiae ciuitatis nostrae Cracouiensis opificum certos articulos, ad institutionem boni ordinis ac regiminis eorum artificii ac totius status seu contubernii pertinentes, quos ut auctoritate nostra regia approbare confirmareque et ad directionem eorum status in perpetua tempora praescribere ac imponere illis dignaremur, fuimus diligenter expetiti. Quorum articulorum haec fere summa erat.

§ 1. Naprzod ktoby chciał do czechu rzemiosła rymarskiego y do bracztwa wstąmpicz, takowy kożdy naprod aby okazał listh od vrodzenia y od wyuczenia rzemiosła swego rymarskiego. Okazawszy listy dostateczne, takowy kożdy powinien bęndzie stuki robicz według starodawnego porządku w czechu rymarskim zachowanego y zwyczaiu, tho iesth aby napierwei na robienie thich stuk rymarskich był kozdy powinien kupicz cztery skory prawie dobre, s tychze czterech skor ma wyprawicz trzy skory dobrze a warownie y s tichze skor wyprawnych stukę robicz, pothim thę czwarthą ma ogolicz niehalunuiącz iej, ma ią dobrze y warownie vcziągnącz, a stuki, kthore ma robicz thy są: vzda iezdeczka ze trzema wodzoma potthikana mosziądzowymi puklikami luthowanemi y czterzy pukle wielkie tribowane mosiądzowe y yx, popiersien do theyze vzdy potthikany puklikami mosiądzowymi luthowanemi y czterzy puklie wielkie trybowane mosiądzowe; pochwy hispanskie ze dwiema zwekrynami maią bycz potthikane puklikami mosziądzowymi luthowanemj, v thichze pochew na rostawianiu maią bycz dwa pukla wielkie trybowane mosziądzowe a dwa takies puklie na kończach v zwenkrynow, do pasa maią bycz przęczki hispanskie mosiądzowe; vzda druga iezdeczka ma bycz potthikana białemi puklikami lutowanemj y cztherzy puklie wielkie trybowane y ix, tho ma bycz z białei blachy; v teize vzdy maią bycz dwie wodzy, iedna smyczysta a druga w kolczach, podpier-

sien v theize vzdy ma bycz potthikany białemi puklikami lutowanymi y cztherzi puklie wielkie trybowane z białey blachy; pas wielki ma bycz vssythy w dziesięcz swoff, drugi pas pliecziony w ośm rzemieniow czałym gorthjm od tychże rzemieniow, a przęczka z blaską na drugim kończu ma bycz przynithowana; naglowek na xthalt Tureczki s czerwonego sukna, lamowany czerwonym safianem, sterze lamki maią bycz na kozdim kończu zankliki y podgardlek s teiże lamkj. A thy wsithki rzeczy wyssei opissane, ku stucze naliezącncze, ma robicz swą własną renką v starsego mistrza w domu, takową stukę dostatecznie vrobiwsy, ma yą okazacz w zupełnym zgromadzeniu czechu mistrzom starssym y młodsym. Przy thym ma dacz do czechu kopę na zbroię y na inse potrzeby czechowe y vthcziwą yuzynę prze mistrze według swego przemozenia vczinicz. Po okazaniu stuk ma miesczkie prawo przyąncz, thenze mistrz młody będzie powinien posługi wselakie działacz tak w rzeczach kosczielnych iako tes w czechowych, iako inssy czynili według zwyczaiu staradawnego tak długo, as na the miescze drugi mistrz takowe sthuki okaze. A wsakze od robienia takowych stuk wyssei mianowanych Crakowskich mistrzow synowie bendą wolni, iedno thilko tho bendzie powinien dacz czech przyąwsy: kopę do czechu na zbroię y na inse potrzeby czechowe y iuzynę vthcziwą prze wsithki mistrze sprawicz według swego przemozenia, pothim wsithki posługy tak kosczielne iako czechowe będzie powinien czynicz tak iako kozdy s nich działał.

§ 2. Kozdy z mistrzow powinien będzie dawacz na kazde Suche dni po pułtora grossa.

§ 3. A thy stuki wyssei omienione maią bycz robione w thich miesczieh, tho iesth w Kazimierzu, na Stradomiu y na Klieparzu. A kthoryby rymarz possadowił w thich miesczieh bez robienia thych stuk, thedy starsy mistrzowie cechu rymarskiego maią ie przyczigągnącz do thego z urzędem burmistrzowskim, radzieczkim y naszym zamkowym, aby takowe stuki robili, iakie thes sami rabyali, gdy mistrzami zostawalj; a vrząd nas miesczkj y zamkowy będzie im thego winien dopomagacz pod winami pewnemi. A is wielie postronnich roboth na przedawanie do Cracoua wozą, iako i sadniczy (s), siodlarze, pasniczy ku skodzie y sromoczie czechu rymaskiemu, thedy wolno będzie mistrzom starsem za pomoczą vrzędu miesczkiego albo zamkowego takową robotę bracz y niedopusczacz, aby ią przedawacz miano.

§. 4. Kiedy starsi czech zagaią, braczia wsiszczy maią się vthcziwie zachowacz; kthoryby się niezwyczainem słowem albo tes w staniu z miescza swego niezachował, takowy ma bycz karan do skrzynki winy ieden gros. Kthoryby w thymze zagaionym checzu (s) swar zaczął, thakowy ma bycz karan do czechu na zbroię złothy.

§ 5. Kiedy starsy obeslią czech, thedy zaden nyma z iaką bronią do czechu przyscz pod winą grosy piętlinasczie. A kthoby do czechu nie przysedł, then ma winy dacz gross.

§ 6. Kozdy mistrz y mistrzowa powinni iscz na pogrzeb y na zalomssą pod winą do czechu ieden gros.

§ 7. Gdyby się trafiło, isby przysedł w dom albo do kramu iaki pan y targowałby robothy niemało, a then mistrz nymiał by wsithkiego dostathku albo zrobicz nymogł, nima bracz robothy v inssego mistrza, ale ma go pus-

czicz do insei bracziej, a tho dla thego, zeby wsisczy podcziwą zywnoscz wiedli, gdyż iednak rowne podathki y inne posługi czinią; kthoryby tho przestąmpił, ma bycz karan do czechu na zbroię złothich polskich dwa.

§ 8. Gdyby się tes trafiło, zeby ziemianyn albo kthory inssy stoiącz przed kramem targowałby czego, a drugi by brath go odwabył, takowy ma bycz karan do czeczu (s) na zbroię złothich dwa.

§ 9. Gdyby się tes trafiło, izeby kthory mistrz albo brath kupił skory albo iaki insy thowar a drugi brath thakowy thowar wykupył, takowy ma bycz karan do czechu na zbroię ieden złothy.

§ 10. Gdyby się tes trafiło, izeby mistrz albo thowarzys z ynsego miastha albo miasteczka przyiechał do nich na sprawę, będą miecz mocz sprawicz go wedlie porządku rzemiosła ich rymarskiego.

§ 11. Gdyby się tes trafiło, zeby mistrz niemało robothy przyiął na vrząd a miałby thowarzissa przy sobie, then tho thowarzys izby swoim suchwalstwem powstał y poszedł precz a mistrza w trudnosczi zostawił, y sedłby gdzie na miescze podeirzane abo nietrafne robicz albo do insego miasta wendrował, iako się thego wielie trafia, takowy thowarzis albo czelednik ma bycz przypendzon albo trybowan przes drugie thowarzyse według porządku y zwyczaiu starego y ma bycz karan do czechu na zbroię złothich polskich cztherzy.

§ 12. W chowaniu czeladzi albo thowarzysow porząndek ma bycz iednostainy dlia zgody y miłosczy. Naprzod gdyby sie trafiło, zeby mało było thowarzyssow przy miesczie, thedy starsy maią miecz pierwei po iednemu, a pothym kthory przywendruie ku miastu, thedy starsy thego mayą doyrzecz, aby kozdy miał czeladnika po starsich pierwsemu w czechu, as się wsisczy obeydą. Gdy ius wsisczy będą miecz po iednemu, ius bendzie wolno kozdemu possadzicz tho, czo przemoze. Gdzieby thego starsy doglądacz zaniedbawali, maią bycz karani winy kopę.

§ 13. Kiedyby mistrz przes smiercz s swiatha thego miał zniscz, a miałby syny y wezwawsy mistrzow dwu do siebie y spusczyłby ie przed nimj, takowi synowie niepowinni bendą się vczycz.

§ 14. Czeladz będzye powinna robicz przy swieczy od swięnthego Barthlomieia as do zapusthney niedziele czterzy godziny w nocz, a o iedennastei zas do robothy wstawacz. Burkath będą powinni miecz w pierwsą niedzielę po swięnthym Barthlomieiu, a drugi w pierwsą niedzielię w posth. Mistrzowie będą powinni dawacz thei tho czeladzj cztherzy razy iescz od Wielkiei noczy do swientego Iana, od swientego Iana do Wielkiei noczy po trzy razy, wsakze nie będą im powinni dawacz piwa, iedno do obiadu a do wieczerzej.

§ 15. Gdyby się tes trafiło, isby ieden drugiemu czeladnika odwabył, then ma bycz karan do czechu na zbroię złothich polskich dwa.

§ 16. Powinna tes tha czeladz bendzie z mistrzami bracztwo trzymacz y po pułgrosku na kozde suchedni do czechu dawacz.

§ 17. Kazdy thowarzys nima powstacz na wędrowkę, as się mistrzowi opowie przed thym na dwie niedziel; a gdzieby thę vstawę przestąmpił, thedy ma dacz do czechu na zbroyę złothi ieden polskj.

§ 18. Od oprawki starei roboty, kiedy starguie mistrz abo thowarzys

od niej pięncz grossy, iesli tham niebendzie zadnei stuki nowego rzemienia ani nowei zadnej przędzki, tho sobie thowarzys ma wziąncz, a iesli będzie stuka nowego rzęmienia albo przęczka, thedy sobie mistrz pierwej za wsithko ma wziąncz a ostatek yemu dacz.

§ 19. Iesliby się tes trafiło, zeby wozniczy rząd dano vczerznicz, wymazacz, thedy na poly z mistrzem, a iesli się thess trafi, zeby były nowe stuki rzemienia, thedy sobie mistrz ma pierwej za wsithko wziąncz a thowarzysowj mistrz ma dacz tho czo będzie rozumiał. Kthoryby brath dawał nad vchwalę wissei opissaną trunkielth albo tess y iuzynę, takowy ma bycz karan do czechu pułkamienia wosku.

§ 20. Chłopiec na vczenie iako staradawna ma się vczicz cztherzy lata, a kiedy then bendzie miał się rok douczacz w tych czterzech lecziech, thedy drugiego moze przyąncz na wyuczenie; a kiedy go viedna, takowy chłopiecz ma dacz do czechu grosy sescz.

§ 21. Is się tes więcz czeladz thego rzemiosła y niedouczeni młodzieńczy ważą na małych miasteczkach mistrzmi zostawacz y chłopcze rzemiosła vczycz, gdis się sami niewyuczylj dostatecznie rzemiosła rymarskiego, takowy kozdy aby był ruson do Cracowa po naukę y na sprawę, a tho dla thego, ize niewarowną robothę robią ryczerskiemu człowieku y pospolithemu gminowy, y takowy kozdy nima bycz sprawowan nigdzie indziej iedno w Cracouie.

§ 22. Thowarzys ma miecz wochlon po piączy grossy s piwnimi pieniędzmy. A kthoryby się thowarzys trafił dobrei renkj, thedy mistrz ma mu dacz tho, czo będzie rozumiał. A robienczowy wochlon ma bycz po grossy trzy s piwnimi pieniędzmy.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex praenominatus animaduertentes petitionem supramemoratorum seniorum artis frenificiae magistrorum et ea, quae continent, quaeque iam supra articulatim praescripta sunt, esse iusta, honesta racionique consona et nihil aliud quam bonum ordinem et rectam institutionem artis frenificiae preferentes(s), idcirco ea omnia ratificanda, approbanda et confirmanda duximus, ratificamus, approbamus et confirmamus his nostris literis, volentes exnunc ac inperpetuum edicentes, ut ad . . . . . in superioribus descriptus est, modum et formam omnes magistri et eorum socij atque reliqua congregatio artis frenificiae in ciuitate nostra Cracouiensi et Cazimiria, Stradomia atque Klieparz illi ad inuicem se gerant et in omnibus punctis ea obseruent sub paenis iam praescriptis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Lublini in conuentione generali regni die vigesima octaua mensis Iunii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri anno quadragesimo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dębieński de Dębiany regni Poloniae cancellarij.

Oryginał pargaminowy, nieco zblakły, przechowany w cechu rymarzy Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, mocno zniszczoną, zawieszoną na sznurku z białego, fioletowego, pąsowego, zielonego i orzechowego jedwabiu.

582. 1569. die 26. m. Iulii, in Lublin.

Statuta contubernii ephippiariorum Cracoviensium.

Zygmunth Augusth z Bozei laski krol Polski, wielkie kxiąze Lithewskie, Ruskie, Pruskie, Mazoweczkie, Zmoidzkie etc. pan i dziedzicz, oznaimuiem wszem wobecz i kazdemu z ossobna, komu tho wiedziecz naliezi, thak na then czasz iako i na wieczne czassi bedaczim, ze mi z laski nassey krolewskiey i za przyczinami panow rad nassich i poslow ziemskich koronnich na walnim seimie Liubelskim bedaczich, do nasz vczinionemi, chczancz tesz zabiezecz skodam wszitkich poddanich nassich, thak riczerskiego iako tesz i inszego sthanu liudzi, ktorzi prze niewarowne robienie siodel i innich rzeczi rzemiesłu siodlarskiemu nalezaczich, skodi niemale podeimvia, abowiem niektorzi potrwawszi mali czasz v siodlarzow sthucznich, liedwo rzemiesła troche przeirzawszi, do miastheczek, do wsi zwikli się vdawacz, a tham będacz robią siodla niewarowne, po jarmarkach ie rosprzedawaia, skand pothim konie ku niebespieczensthwu wielkiemu w ossadnieniu przichodza: przetho mi

§ 1. Pozwaliami i daiemi mocz i wladza dostateczna siodlarzom stucznim nassem Krakowskim, na Kazimirzu, na Stradomiu i na Klęparzu i na przedmiesczach thakze tesz we dworzech sliacheczkich, abi oni beli powinni s pilnosczia thego przestrzegacz i dogledacz, abi zadnemu thakiemu niewiczwiczonemu siodlarzowi robothi zadney takowei niewarownei thak w Kazimirzu, w Kleparzu, w Stradomiu, po przedmiesczach, w dworzech sliacheczkich i wsędi okolo tich miasth przi Krakowie robicz niedopusczali, azebi pierwei powinnosczam i articulom wszithkiem nizey opissanim dlia dobrego porzadku w rzemieslie them od nasz nadanim dosicz vczinil, ktore tak sie poczinaia.

§ 2. Naprzod kazdi, kthobi chczial w miesczech przerzeczonich siodlarzem sthucznim zostacz, bedzie powinien okazacz przed zgromadzeniem czechu siodlarskiego Krakowskiego listh poczczivego rodzaiu, a drugi zwiadeczni listh od wivczenia szwego, pothim ma doskonaloscz nauki szwey siodlarskiei pokazacz, a przed thim, nisz pocznie sthuki robicz, powinien bedzie dwie lieczie v siodlarzow Krakowskich robicz, tho iesth dlia liepszego czwiczenia. Thosz pothim o sthuki zedacz wedlia zwiczaiu thego rzemiesła, sthuki thakowe szwa wlaszna ręka v mistrza starszego przisieglego bedzie powinien robicz, tho iesth: siodło heskie, drugie boiowe, trzeczie poduskowe, czwarthe woznicze, a tho thim sposzobem i wzorem, ktori iesth opisani w priuilieiach starich siodlarskich. A gdibi na ktorei sthucze s tich czterech czo vchibil, thedi insza na tho mieiscze ma znowu robicz.

§ 3. A gdi iusz themu dosicz vczini, thosz dopiro ma bicz i zosthacz siodlarzem sthucznim, prawem i doskonalem. Na zbroie do czechu ma dacz i bedzie powinien kope Polskiei moneti, prawo mieisczkie przyimie, na zwiczaie i wilkierze mistrzowskie zezwoli, pothim się tesz ozeny.

§ 4. Bedacz thedi iusz tak siodlarzem sthucznim, godnim, ma na vczenie chlopcza przyiacz pod wiadomosczia vczczivego rodzaiu, ktorego chlopcza daliei czterech niedziel probowacz niema, pod wina czechowa, a ma go przed

czechem na czteri liatha viednacz. Na zbroie do czechu sescz grossi ma dacz; a gdi iusz liatha czteri witrwa, ma bicz w czechu wizwoloni a na szwiecze kosczielne czechowe bedzie dacz winien grossi sescz. Takze podlug innich powinnosczi artikulow staradawnich rzemiosła tego zachowacz i sprawowacz sie bedzie kazdi z nich powinien. A gdibi pothim dlia lepszego porzadku wieczei articulow z wiadomosczia i przizwoleniem vrzedu mieiskiego Krakowskiego w them rzemieslie się posthanowilo i przimnozilo, thedi mi iliebi prawu pospolithemu przeciwne nie bili, thim priuilieiem nassem wazne czinimi i poczwierzdzami nieinaczei, iedno iakobi thu wpissane bili.

§ 5. A ieslibi sie tesz kiedi tho przitrafilo, zebi ktori siodlarz albo kupiecz wszeliaki bandz die albo kto ini z miast thak koroni i panstw nassich i postronich i z Vkraini siodla, poprzegy woznicze i pukliska, obladri, poduski, chomantha, karoczi, olstra, krzesla a takze i inne rzeczi rzemioslu siodlarskiemu nalezace do miast Krakowskich i innich przerzeczonich przedmiesczia przywiosl a przedawacz chczial, thedi mi daiemi mocz i wladzą dostateczną temze siodlarzom stucznim Krakowskim, isz oni beda mogli thakowe siodla ze wszithkimi themi rzeczami wissey opiszanemi i inne rzeczi rzemiesłu ich naliezacze, s pomocza zamku i wielkich rządow thakze i vrzedu radzieczkiego Krakowskiego zabieracz. Ktorich siodel albo innich rzeczi polowicza starosczie nassemu Krakowskiemu, a druga raiczom Krakowskim ma przinaliezecz. Nieskodacz themu tho priuilieiovi zadnemi listhi przeciwnemi nassemi iako i ktorem kolwiek sposzobem danemi, ieslibi ktore przedthim albo pothim bili widane, ktore mi w niwecz terasz iusz i na pothim cassuiemi i w niwecz obraczami. — A przetho wszithkim wobecz ktoregokolwiek sthanu, przelozensthwa, godnosczi i vrzedu bedaczim poddanim nassim ku wiadomosczi prziwodzacz roskazuiemi, thi tho siodlarze Krakowskie wedlia opissania thego priuileiu nassego im od nasz danego we wszithkim zachowali i od wszeliakiego przenagabania ich bronilj. Pod laską nassą. A na liepsze swiadeczthwo thego wszithkiego pieczecz nasse zawieszicziessmi roskazali, ręka szwa podpiszaliszmi się. Datum Liublini in conuentu regni generali ipso die festi sancte Annae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, regni vero nostri anno quadragesimo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dębienski de Dębiani regni Poloniae cancellarij etc.

Przywilej pargaminowy, przechowany w cechu siodlarzy Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku znacznie uszkodzoną, zawieszoną na sznurku z pąsowego, zielonego i niebieskiego jedwabiu.

583. 1569. die 16. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter peratores Casimirienses et Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta post festum Exaltationis s. Crucis. — Coram officio consulari Cracouiensi personaliter comparentes perifactores Casimirienses

circa Cracouiam degentes, proposuerunt contra perifactores Cracouienses' quod ipsi non ita dudum cuidam Martino perifactori Casimiriensi peram in circulo Cracouiensi ui eripuerint, eandemque illi hactenus reddere non curent, petentes ius sibi de illis dici; perifactores Cracouienses in sua responsione ad propositionem facta non negabant se id fecisse, uerum id eos fecisse ea de causa retulerunt, quod nemini sit licitum hic Cracouiae peras seu laborem perifactorum uenum exponere aut uendere praeter ipsos perifactores Cracouienses iuxta libertates, iura atque priuilegia illis per serenissimos reges Poloniae concessa, petentes se circa eiusmodi sua priuilegia et inmunitates conseruari. Domini itaque consules inherentes libertatibus, iuribus atque priuilegiis a serenissimis regibus Poloniae perifactoribus Cracouiensibus concessis, decreuerunt, quod perifactores Casimirienses amodo peras seu laborem suum hic Cracouiae uenum exponere aut uendere sub amissione perarum suarum non debeant, eamque peram, de qua contrauertebatur, Martino perifactori Casimiriensi perifactoribus Cracouiensibus reddere praeceperunt. Quam sententiam Casimirienses perifactores pro jure susceperunt.

Acta Cons. Crac. 23, str. 180.

584. 1569. die 17. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de institoribus avenariis.

Actum feria secunda in crastino sancti Galli. — Panowie raicze na zaloby y częste skargi pospolitego czlovieka na vielki nieporządek tych, ktorzi owiesz po iednemv w kozde swiętho przedaią, y drogoścz y przesprawie livdziom czinią, ysz kazdi s nich kilkiem grossi drozei kozdi korzecz albo czwierthnią, gdi przyijdzie iego swiętho, przedaie, niechczącz takiego sczisnienia pospolitego czlovieka czierpiecz, on porządek, kthorem byli postanovili, zeby ieden thilko kozde swiętho oviesz przedaval, cassovali y w nivecz obroczili y przikazali, aby kazdi s nich w kozde swiętho oviesz przedaval, iakoby zadnego sczisnienia pospolithemv czloviekv niebylo, tho iesth zadnei czwiertni drozei iedno grossem iednem niszli ssam kupil abo w thargv przedavacz niesmial. Aby thesz zadny niekupowal miedzi mazniki ani v brony abo w uliczi, iedno thu na thargv przed ratussem pod kopą viny.

Acta Cons. Casim. 762, str. 160.

585. 1570. die 16. m. Februarii, Varsoviae.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum, inter stannifusores regni Poloniae et stannifusores Vratislavienses litem dirimens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. dominus et

haeres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod cum remissa esset sine praefixione termini a iudicio generosi olim Ioannis Luthomirski castellani Syradiensis, thezaurarij curiae nostrae, tum Lanczicziensis, Radomiensisque nostri capitanei, pro interpretatione certorum priuilegiorum nostrorum, partibus infrascriptis a nobis concessorum, causa et actio inter stannifusores regnicolas subditos nostros ab vna, et stannifusores Wratislauienses ex Sylesia parte ab altera, et hoc ratione diuenditionis stanni formati commutationisque veteris stanni vsubus iam confecti, pro nouo in operas redacto, per regnum et dominia nostra et ex eodem regno et dominijs nostris euectionis veteris stanni ad externas prouincias, coram iudicio capitaneali Lanciciensi iure hospitum et nundinarum mota ad iudiciumque nostrum deuoluta, adcitassetque pars actorea vigore ipsius remissionis capitanealis partem citatam cittatione verbali curiali per ministerialem terrestrem, prouidum Stanislaum Luca de Milenczino ad prosequendam ipsam remissionem capitanealem ratione interpretationis priuilegiorum nostrorum ad nos interpositam, terminum ipsum peremptorium feriam secundam post dominicam Inuocauit proximam coram iudicio nostro assignando, quemadmodum de praemissis actus causae huius et relatio ministerialis ipsius coram nobis facta et producta, latius testantur ac disponunt, in terminoque die hodierna continuato, parte actorea per famatos Paulum Costan Cracouiensem, Albertum Gemba, Matthiam Konieczki, Foelicem Dluski Poznanienses, Michaelem Lyscz, Stanislaum Drewno, Franciscum, Albertum Lyscz ciues Warschouienses, stannifusores et nobilem Laurentium Dudkowicz ex parte stannifusorum Poznaniensium, plenipotentes suos legittimos personaliter comparentibus et terminum eum attentantibus, citata vero parte vltra solitum voce ministerialis acclamata, nec per se nec per plenipotentem suum comparente, expetenteque parte actorea comparente contumatiam partis citatae, quater vltra solitum voce ministerialis, vti praemissum est, acclamatae, (vt) priuilegium suum ratione elaborandi distrahendique pro exigentia opificij sui tam veteris quam noui stanni in suo robore conseruaremus illudque in toto decreto nostro corroborraremus, priuilegium autem ratione eiusdem stanni stannifusoribus Wratislauiensibus, hominibus extraneis in detrimentum subditorum regni et dominiorum nostrorum concessum annihilaremus, cassaremus, nulliusque valloris ac momenti pronunctiaremus: nos itaque cum consiliarijs et iurisperitis curiae nostrae visa contumatia partis citatae et legittima affectatione partis actoreae, considerato etiam eo, quod haec res commodum reipublicae nostrae tangit, nec aequum esse extraneos homines paribus libertatibus ac praerogatiuis cum subditis nostris, quorum omnia iura coniurauimus, per omnia gaudere, et qui omnia onera reipublicae nostrae perferunt, eosdem commodis et iuribus suis spoliari, proinde commodis subditorum reipublicae nostrae pro officij nostri debito obuiam ire volentes, ad affectationem legittimam partis actoreae tum in contumatiam partis citatae decernendum duximus, quemadmodum decernimus praesentibus, priuilegium stannifusorum regnicolarum nostrorum in toto ac per omnia, prout in suo tenore existit, in robore conseruari, ac suum debitum semper et vbique locorum per regnum et dominia nostra citra omnium quorumuis hominum status et conditionis vtriusque contradictionem sortiri debere effectum; priuilegium autem stannifusorum Wratislauiensium

nullius momenti ac valoris, immo irritum et inane esse nec vbique locorum per regnum et dominia nostra et subditorum nostrorum status et conditionis vtriusque subsistere posse pronunctiauimus, illudque cassamus ac abrogamus perpetue ac in aeuum, et remittimus praesens decretum nostrum pro exequutione eiusdem ad vniuersos et singulos dignitarios officialesque nostros ac caeteros omnes, quamcunque iurisdictionem exercentes, qui praesenti decreto nostro requisiti fuerint, sub paena contra negligentes officiales nostros terrestres statutis sancita, ciuiles autem officiales duorum millium florenorum pecuniae numeri et monetae Polonicalis, fisco nostro dimidiam partem et parti conquerenti alteram dimidiam partem irremissibiliter exigenda, hac nostra sententia mediante. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appressum. Datum Warschouiae feria quinta post dominicam Inuocauit proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, regni vero nostri quadragesimo primo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani r. P. cancellarij etc.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

586. 1570. die 21. m. Februarii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut iura contubernii muratorum Cracoviensium conservari curent.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Expositum est nobis nomine totius fraternitatis muratorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, ea illos a f. vestris affectos esse iniuria, quod licet ipsi articulos certos ad bonum regimen ciuitatis illius pertinentes, a nobis obtinent, nihilominus tamen f. vestras circa eas conseruare nolunt atque prorsus eis vtifrui denegant, muratoribusque fraternitatem illam recusantibus artificium muratorum exercere atque laborare permittant, non sine leui ipsius fraternitatis iniuria et molestia. Supplicatum itaque est nobis eiusdem fraternitatis nomine, vt illi hac in parte authoritate nostra patrocinari dignaremur. Quamobrem cum uolumus, ut vnusquisque circa iura, priuilegia et libertates tam a praedecessoribus nostris, quam etiam a nobis ipsis concessas conseruetur, mandamus f. vestris, ut etiam praefatam fraternitatem muratorum ciuitatis praedictae circa hos ipsos articulos per nos approbatos conseruent ceterisque muratoribus ipsam fraternitatem muratorum recusantibus artemque muratoriam in ciuitate illa contra iura praefatae fraternitatis exercentibus atque laborantibus, eam illis exercere non permittant, verum praenominatam fraternitatem a quorumuis hominum iniuriis atque molestiis deffendant atque tueantur. Secus pro gratia nostra et sub poena mille aureorum fisco nostro luenda f. vestrae non facturae. Datum Warschouiae die XXI mensis Februarii, anno Domini M D L XX, regni uero nostri

anno XXXXI. — Franciscus Crasinski r. P. vicecancellarius. — Ad mandatum sacrae regiae maiestatis proprium.

Dokument papierowy, opatrzony małą pieczęcią koronną na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą, znajduje się w posiadaniu cechu murarskiego w Krakowie.

587. 1570. die 5. m. Martii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut Gregorium Dirink a venditione mellitarum placentarum in foro Cracoviensi prohibeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli, consulibus ciuitatis Cracouiensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Expositum est nobis in quaerela nomine famatorum seniorum contubernij totius pistorum ciuium Cracouiensium cum quibus et pistores panis melliti uulgo nuncupati *kichlarowie*, contubernium seu fraternitatem simultaneam atque simposium contubernale a plurimis annis et onera tenent, discipulos huius artis et artificij more aliorum artificum Craccouiensium et contuberniorum alias *czechow* erudiunt, sotios huius artificij eruditos rite fouent, redditus nostros omnes et ciuiles Craccouienses quocumque modo ad illos pertinentes in toto soluunt, fructus et vtilitates nostras in molendinis nostris in dies augmentant, quendam Gregorium Dirinek ciuem Cazimiriensem, eosdem *kichlaros* Craccouienses et huius artis iuste peritos magistros maccella sua in ciuitate Craccouiensi iam a multis annis ordinata et locata habentes, in quibus panem mellitum diuersi generis et formae laboris sui vendere consueuerunt, commoda et vtilitates illorum ex artificio dicto prouenientes, praesertim venditionis panis melliti in ciuitate Craccouiensi diebus forensibus septimanalibus et nundinarum per apportationem panis melliti et uenditionem ex ciuitate Cazimiriensi Cracouiam illic laborati deturbare, atque ex eo non modicum damnum et praeiudicium praefatorum *kiechliaronum* Craccouiensium euenire, et hoc uigore cuiusdam mandati nostri ex insufficienti declaratione praefati Gregorij Dirinek ex nostra cancellaria obtenti. Supplicatumque est nobis per certos regni nostri consiliarios, ut nominatis *kiechleris* Craccouiensibus ex clementia nostra adesse ac deturbationi praefatae viam occludere dignaremur. Quorum supplicationi tanquam iustae annuentes, volentesque iura, constitutiones, consuetudines ciuitatum nostrarum antiquitus obseruatas, laudabiles, quae pro lege censeri debent, signanter commoda nostra et ciuilia augere solitas, praecipue artificum, sine quibus si ab aliquo in opificijs siue artificijs suis et commodis illorum impediti fuerint, ciuitates nostrae non bene regerentur, immo status illorum deficeret, fidelitatibus vestris mandandum duximus, prout praesentibus serio mandamus ita omnino habere volentes, vt quamprimum hisce literis nostris requisitae per partem conquerentem fuerint, Gregorio Dirinckz ciui Cazimiriensi authoritate nostra ex officio suo venditionem panis melliti

in ciuitate Craccouiensi die forensi septimanali et alijs diebus necnon nundinarum Craccouiensium tempore prohibeant neque venum exponere permittant; si vero rebelliter resisteret, talem panem mellitum illius laboris Cracouiam quacumque die ad vendendum apportatum, per famulos vestros ad praetorium Craccouiense penitus accipiant et praefatum Gregorium hoc nomine coherceant. Pro gracia nostra et sui debito officij fidelitates vestrae aliter non facturae. Datum Warschouiae V. die mensis Martij, anno Domini M D L XX, regni vero nostri XLI. — Franciscus Crasinski r. P. vicecancellarius sst. — Ad mandatum s. r. maiestatis proprium.

Z kopii papierowej współczesnej uwierzytelnionej.

588. 1570. die 1. m. Iunii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut pecunias a tabernatoribus Cracoviensibus indebite exactas, eisdem restituant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Renuntiatum est nobis nomine tabernatorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, ipsos a fidelitatibus vestris mancipatione carcerum impulsos et coactos certam pecuniae summam ad delationem generosi Ioannis Przyłęczki contributionum publicarum in terra Cracouiensi exactoris, praetextu cuiusdam illegitimae contributionis retentae ab eodem generoso Ioanne ibidem oblatae, contra praescriptum literarum vniuersalium in praetorium ciuitatis nostrae Cracouiensis deposuisse et intulisse, idque eo factum esse, quod fidelitates vestrae requisitae copiam facere illis quietationum receptarum denegauerunt atque recusauerunt causa refellendae et refutandae contraria probatione oblatae retentae, ratione cuius per ipsum exactorem rei peragebantur magno cum praeiudicio et dispendio dictorum tabernatorum Cracouiensium, recensitarumque literarum nostrarum vniuersalium contemptu. Cum igitur huiusmodi pecunia apud officium illarum deposita esse certo confirmetur, a tabernatoribus ipsis minus iuste extorta, mandamus fidelitatibus vestris omnino habere volentes, vt primum atque praesentibus literis requisitae fuerint, pecuniam omnem illegitime exactam, quae isthic deposita habetur, dictis tabernatoribus vna cum quietationibus a singulo illorum per fidelitates vestras receptis, dent et extradant, nulla mora aut excusatione interposita et ab aliis, quorum id interest, dari et extradi curent, nomine etiam damnorum propterea ipsis tabernatoribus datorum, debito modo cum eisdem transigant. Pro debito officii sui et gratia nostra secus non facturae. Datum Warschouiae die prima mensis Iunii, anno Domini M D LXX, regni vero nostri anno XLI. — Ex proprio sacrae maiestatis regiae mandato.

Oryginał papierowy, opatrzony większą pieczęcią koronną, wyciśniętą na samymże dokumencie poniżej tekstu.

589. 1570. die 1. m. Iulii, Varsoviae.

Additamentum ad statuta contubernii pictorum Cracoviensium.

Na wieczną pamiecz rzeczi thei, ktora sye przed czasem dziala, aby na wieki potym zostacz mogla, mi Zigmvnd Avgvst z bozei laski krol Polski, wielkie kxiaże Lithewskie, a ktemu ziem Krakowskiei, Sendomierskiei, Szieradzkiei, Lancziczkiei, Kuiawskiei, Ruskiei, Pruskiei, Mazowieczkiei, Podlaskiei, Wolinskiei, Kiiowskiei, Chelmieniskiei, Elbięskiei, Pomorskiei, Inflanczkiei, Zmodzkiei etc. pan y dziedzicz, wszem wobecz y kazdemu zoszobna, thak na ten czasz będączim yako y napothim przislego wieku liudziom, komu to wiedziecz naliezi, oznaymuyemi, ze my za slusznemi przyczinamy za malarzmi y goltslogeri cechu Krakowskiego przesz pani radne nasze do nasz vczinyonimi, thudziesz obacziwayącz, ysz szyla liudzi niepotrzebnych zwlascza rzemięsznikow w miasthach naszich a oszobliwie w miesczie Krakowie nayduyą sye, ktorzi sye wilamuią z porządzku y posluszenstwa tak myesczkiego yako y cechowego, skąd więcz oszukanya rozmaythe ku skodzie rzeczipospolitei y podathkow naszich y miesczkich przichodzą, dla tego zabiegayącz themu, aby sye takowe oszukania w rzeczipospolitei niedziali, obacziwszi przywilege malarskiemu y goltszlogierskiemu cechowi thęmu od dawnich czaszow od rady myasta Krakowa nadane y porządku postanowyenie de data feria quinta post Bartholomaej, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo, thakowe przywilege ych we wszysthkych punctach y articulach tym nynieyschim lystem potwierdzami, tak, yako same w sobye szerzei w tym starym priwileiu od radi pierwei danym obmawiayą albo opiwaią, ktoregoszmi thu w ten przywilei nasz wpiszacz dla iego wielkoszci opusczili, wszakze go we wszithkiem tey moczi y waznoszczi nyeinaczei, yakoby thu slowo do slowa bel wipiszani, miecz chczemy.

§ 1. Yescze tesz nad to chczącz rozmnozycz czym dalei tym więthszi porządek w tym cechu malarskim y gultszlarskim zachowacz, dayemi ym thim ninyeischim listem naszim the prerogatiuę y wolnoscz, aby zaden rzemięsla malarskiego y goltszlogierskiego nieszmyall any sye wazyll robycz rzemięsla any wszelyaki robothy thak od kupczow yako y ynszych liudzi stanow, albo thak czeszarskiei jurisdiciey podliegli, yako y ynsich krolestw y panstw tak w miesczie samym Krakowie yako tesz w ynsich myesczyech przi Krakowie będączich, pod ktorąszkolwiek jurisdicią, tak swieczką yako y duchowną, thudziesz y pod jurisdicią zamku Krakowskiego, azeby pierwei cech rzemiesla swego z nimy przyiąll y thi wsithki postempki wedle praw ym nadanych vczinyl a postąmpil.

§ 2. Gdziemy tesz thim ninieyschim listem naszim thym to przerzeczonym malarzom y goltslogerom cechu Krakowskiego thi articuli nizei opiszane ku trzimanyu y chowaniu dayemi y ninieyschim lystem potwierdzami, ysz yezliby ktorikolwiek malarz chczial mistrzem zostacz y s nimy w cechu bycz, powinyen będzie besz wszeliakiei wimowkj thi szthukj (ktore ony od dawnych czassow wedle przywileyow od rady Krakowskiei ym nadanych czinicz zwikli) thesz vczinycz y wigothowacz, thudziesz wszithki thi articuli, ktore mayą

w tych zwierzchu myanowanych prziwileyach namyenione, trzimacz y zachowywacz zawsche.

§ 3. A czo sye doticze rzemyesla goltślogerskiego tegosz cechu malarskiego, poniewasz ony yescze w tych prziwileyach, ktore mayą od rady myasta Krakowa nadane, zadnego porządku postanowyenia nyemieli, tedy my tym to goltslagerom the prerogatiwe y wolnoscz tym ninieyschim lystem naszim dayemi, ysz iezliby sye ktorzi (s) z rzemyęsla ych w myesczie oszadzicz chczial, tedy powinyen będzie pierwei z nimy cech przyiącz.

§ 4. A ysz w ynsich kraynach niemieczkiei ziemie w tym rzemioslie nyezwikli sthuk robycz tylko pienyądze ku potrzebie rzeczipospolitey do cechu kladą, dla tego y my tym nynieyschim lystem nassym ym thę prerogatiwe dayemi, ysz ktoriby chczial mistrzem byc y do nych do cechu wnyscz, tedy myasto szthuk robyenya powinyen będzie piethnasczie talerów do cechu polozycz, za ktore pienyądze ma sye zbroya sprawicz y kupicz ku potrzebye rzeczipospolitei.

§ 5. A ktoribykolwiek chlopiecz sye vczyl abo nyewiuczil albo towarzisz nye u czechowego mistrza robyll, takowi chlopiecz nyema myeiscza myecz myedzi nimy a towarzisz ma bydz karan winą.

§ 6. A ysz nasz tesz dochodzi pewna wiadomoscz tego, ze syła czudzozyemczow z ynsich panstw y krolestw poddane nasze rozmagithą robothą ych rzemyeslu nadliezączą nadyezdzayą, ku wielkyemu zepszowanyu ych y nyemalei skodzie, dla tego my aby w rzemyeszlye swogim besz vtrathi zily, na ządanie tych to goltslagerow y malarzow tym ninieyschim lystem ym the prerogatiue daiemy, abi zaden cudzozyemiecz z ynsich panstw y krolestw nyeszmial sye wazycz na goltslageri y na malarze Krakowskie robothi zadnei wozycz any przedawacz, a zwlascza abslagu, feingoltu, czwisgultu, srebra bythego; a yezlibi sye więcz ktori tego wazycz smyal, tedy ma vrząd starosczi, wielkorządowi albo pod ktoremkolwyek prawem abo jurisdicią takowe robothi wiszey namyenione znaydą y obaczą, tak zamku naszemu Krakowskiemu podliegle, yako y jurisdicy naszey wielkorządowi (s), duchownei, tak y vrząd radzieczki miastha Krakowa mayą szobye spolnie a nyerozdzielnye dacz pomoczi czi vrzendniczi naszi pod winą y vrzędu y laską naszą wedlia statutu y prawa polskiego piszanego, ze ym będą winny exequutią czinicz, a takową robothę bądz w srebrze, zloczie albo w malowaniu albo wedlye articulow wiszei myanowanych w tych, v ktorychkolwiek ossob albo stanow thakowe rzeci naydą, mayą ym wziącz, a polowicze do skarbu naszego a drugą polowicze cechowi malarskiemu y goltslarskiemu na rzeczpospolithą w cechu swym obroczycz mayą, z wiadomosczi braczi cechu rzemioszla oboyga.

A tak my wszelyakym vrzedem (s) naszim ktoregokolwiek stanu abo godnosczi bedączim, tak swieczkym yako duchownim a zwlascza starosczie y podstaroscziemu y ych vicegerentom, tudziesz bormistrzom y radzie tak miastha Krakowskiego yako Kazimirza y Kleparza y inszim wszelyakim przikazuyemy, aby thich zwierzchu myanowanich malarzow y goltslagerow cechu Krakowskiego przy tych prziwileyach y wolnoscziach od nasz nadanich oni zachowaly y od ynszich zachowacz sye starali. Pod laską naszą y vrzędem swym inaczei abysczie nyeczinily. Ktore to articuli wsisthkie tak

przed thim przesz radę Krakowską yako y terasz wiszei myanowane, my słuszne y porządkowi cechu tego malarskiego y guslarskiego potrzebne bycz rozumyeiącz, wladzą y zwirzchnosczią naszą krolewską za zezwolyeniem wsysthkich rad naszich koronnich y poszlow ziemskych potwirdzicz y vmocznicznieszmi vmislieli, yakosz potwirdzami y vmocznyami tym nynieischim prziwilegem naszim skazuiącz ye podluk opissania ych we wsythkim bycz wazne y moczne wiecznimy czassi. A na liepszą pewnoscz y wiarę pieczęcz nassę do tego przicziszną czieszmi roskazali. Dan w Warszawie na walnim seymie koronnym dnia pierwschego miesiącza lipcza, roku Panskiego tisziącznego pięczsethnego siedmdziesiątego, krolowania naszego czterdziestego pierwszego. — Sigismundus Augustus rex sst.

Oryginał pargaminowy z pięknemi ozdobami marginesowemi, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z jedwabiu koloru niebieskiego, różowego i pomarańczowego.

590. 1570. die 8. m. Iulii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus iterum mandat, ut Gregorium Dirnik a venditione mellitarum placentarum in foro Cracoviensi prohibeant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati fideles dilecti! Etsi antea ad fidelitates vestras literas mandatorum nostrorum pro parte pistorum Cracouiensium panis melliti vulgo *kichlarowie* vocatorum, contubernio seu fraternitati pistorum Cracouiensium toti a multis retroactis annis adiunctorum et incorporatorum ijsdemque priuilegiorum praerogatiuis, quibus pistores omnes Cracouienses ab antiquo per antecessores nostros serenissimos Poloniae reges clementer concessis, vtuntur, gaudentium, dederamus, mandantes fid. vestris, vt ex officio suo authoritate nostra regia venditionem mellitorum panum seu placentarum, quas quidam Gregorius Dirnik ciuis Casimiriensis non solum tempore nundinarum Cracouiensium, sed etiam diebus fori septimalibus ex oppido Casimiriensi allatas, Cracouiae in damnum ingens et non mediocre praeiudicium pistorum Cracouiensium praefati panis melliti venum exponere audet, prohibeant, neque vllo modo huiusmodi panum mellitorum venditionem Casimiriensi pistori *kychlaro* permittant, quia tamen *kychlarorum* Cracouiensium ciuium nostrorum frequentibus etiamnum quaerelis obruimur, eis praeripi victum damnisque et incommodis plurimis per memoratum Gregorium Dirnik *kuchlarum* Casimiriensem eosdem affici, idque contra priuilegia, iura, constitutiones pistorum Cracouiensium ciuium nostrorum antiquitus laudabiliter obseruata: proinde volentes pistorum *kuchlerorum* huiusmodi incommodis et damnis prospicere, atque ut iuxta priuilegium pistorum Cracouiensium, quorum contubernio adscripti sunt, et con-

suetudinem antiquam, quae pro lege habetur, conseruentur, pro officio nostro regio efficere, mandamus iterum et serio fid. vestris, ita et non aliter habere volentes omnino, vt quam primum literis hisce nostris per partem conquerentem requisitae fuerint, iuxta praescriptum priuilegij pistorum Cracouiensium et literarum priorum mandati nostri Warschouiensis eo in negotio datarum, sese gerant et conseruent, *cuchlerosque* pistores Cracouienses contra dictum Gregorium Dirnik Casimiriensem ita ex officio suo tueantur et defendant, vt is nullo pacto venditione eiusmodi panum mellitorum ex oppido Casimiriensi ad vrbem Cracouiensem allatorum, victum *cuchlerorum* pistorum Cracouiensium quouis modo in posterum praepedire, perturbare, inquietareque praesumat. Non obstantibus etiam alijs quibusuis literis nostris, in contrarium per saepenominatum Gregorium Dyrnik apud nos contra priuilegium praefatum pistorum Cracouiensium impetratis seu in posterum impertrandis, quibus omnibus praesentibus derogamus penitusque derogatum esse volumus. Pro gratia nostra, debito suo et sub paena duorum millium aureorum Vngaricalium in auro boni et iusti ponderis, fisco nostro irremissibiliter applicanda, secus fidelitates vestrae ne fecerint. Dattum Varsauiae in conuentu regni generali, die octaua mensis Iulii, anno Domini MDLXX, regni vero nostri anno XLI. — Franciscus Krasinski r. P. vicecanc.

Z księgi cechu piernikarzy Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

591. 1570. die 1. m. Septembris, Cracoviae.

Consules Cracovienses institoribus pannariis mandant, ne sartores Cracovienses a venditione operum suorum in foro vendeta dicto prohibeant.

Actum feria sexta post festum Decollationis s. Iohannis Baptistae. — Domini consules obtemperantes et satisfacientes literis mandati s. r. maiestatis Poloniae de data Warschouiae die XXV mensis Augusti anni praesentis, quas seniores contubernij fraternitatis sartorum Craccouiensium coram eodem officio cum ministeriali terrestri in causa et negocio cum senioribus institorum pannicidarum Craccouiensium vertente, produxerunt intuleruntque, ad instantiam et requisitionem eorundem seniorum sartorum famatis institoribus pannicidis seu pannorum venditoribus Craccouiensibus seuere et sub mulcta quatuor millium aureorum Hungaricalium iuxta tenorem memorati mandati regij iniunxerunt, vt ipsi amplius saepenominatis sartoribus nullas iniurias, praeiudicia, grauaminaque, damna et violentias inferre, vestesque per eos elaboratas venumque exponi solitas ab eis tam in foro venditorio, quam alibi recipere audeant, receptas vero antea vestes vt eis, semotis quibusuis dilationibus et exceptionibus, statim omnino restituant vel pro eis satisfaciant, atque vt sese cum praefatis senioribus sartorum iuxta litteras dictas sacrae maiestatis regiae conseruarent, praeceperunt.

Acta Cons. Crac. 23, str. 268.

592. 1570. die 12. m. Septembris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae controversiam inter pannicidas et sartores Cracovienses consulibus Cracoviensibus diiudicandam committit.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres, spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Craccouiensis, fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam! Spectabiles et famati, fideles nobis dilecti! Cum proxime die XXV Augusti ad f. vestras mandati nostri litteras dabamus pro parte contubernij sartorum Craccouiensium, mandantes f. vestris sub paena sex millium aureorum Hungaricalium, vt pannicidas ipsos a quibusdam, vt dicebatur, violentijs, damnis et iniurijs, praefatis sartoribus inferendis coercerent, et quas vestes illi nouiter confectas in foro publico, quod vendetam vocant, venderent, eas capi ac tolli per pannicidas iniuncta ipsis paena quattuor millium aureorum Hungaricalium ne permitterent, nos quidem tunc temporis et quid priuilegijs pannicidarum ex aduerso contineretur, ignorabamus, et de eiusmodi rebus controuersiam vllam verti in iudicio f. vestrarum diuinare non poteramus. Nunc autem confugerunt ad nos pannicidae ipsi, qui commonstratis primum litteris priuilegij nostri, deinde etiam decreto consulari Craccouiensi anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto inter praefatas partes facto, ostenderunt planissime, sartoribus ipsis minime licere vestes eiusmodi ex nouo panno confectas, sub paena amissionis earum publice venum proponere, in praeiudicium dictorum pan nicidarum et pannicidij eorum, cuius nomine census solitus quotannis nobis ab ipsis penditur; deinde uero productis actis sub sigillo f. vestrarum copiose docuerunt, totam hanc eiusmodi controuersiam in iudicium f. vestrarum legittime hoc tempore introductam et ex parte pannicidarum ipsorum abunde et copiose instructam ac informatam, in prolatione duntaxat sententiae vestrae definitiuae pendere. Quamobrem nos nolentes iura aut priuilegia sua cuiquam violari, tum etiam cursum iudiciorum legittime institutum nolentes narrationibus vnius partis impediri, f. vestris mandamus praesentibus litteris nostris, ita omnino et non aliter habere volentes, vt f. vestrae totam hanc controuersiam apud iudicium suum institutam, legittime terminent et exauditis vtrinque partibus et earum propositionibus ac responsis, quoad opus fuerit, adueniente tempore limitationis sententiam definitiuam iuxta iuris et iustitiae formam proferant et pronuncient, salua tamen parti sententia vestra grauatae ad tribunal nostrum appellatione relicta: non obstantibus in contrarium vllis et nominatim siue prioribus in fauorem contubernij sartorum emanatis, siue in posterum quomodocumque emanandis litteris nostris, quas nos praesentibus auctoritate nostra regia tam in paena, quam in alijs omnibus subleuamus et nullum robur habere declaramus, mandantes f. vestris, vt interea, dum pendet controuersia, praedictos sartores a vendendis publice nouis vestibus in praeiudicium dictorum pannicidarum prohibeant, et dictos pannicidas in vsu eorum solito et legittimo conseruent et auctoritate officij sui tueantur. Pro gratia nostra et paena decem millium floreno-

rum auri puri Hungaricalis fisco nostro irremissibiliter luenda. Datum Warsouiae die XII mensis Septembris, anno Domini M. D. L XX, regni vero nostri XLI. — Sigismundus Augustus rex sst.

Acta Cons. Crac. 23, str. 283. Gdy w skutek powyższego polecenia królewskiego spór przed radą miał być przewiedziony, stawiwszy się na termin w sobotę po św. Łucyi 1570 krawcy Krakowscy przedstawili późniejszy list króla Zygmunta Augusta z Warszawy z d. 1 grudnia 1570, utrzymujący ich przy prawie sprzedawania nowych sukien na tandecie i prosili, aby rada miasta ich przy tym przywileju zachować raczyła; sukiennicy natomiast powołując się na powyższy mandat królewski, wskazywali, że tym mandatem król jęgomość wyraźnie skasował wszystkie swoje tak poprzednie jako też i później wydać się mające listy, któreby mandatowi temu przeciwne były, i dla tego ów list królewski z d. 1 grudnia 1570 za niebyły uważać należy. Rada miasta nie czując się być uprawnioną do interpretacyi sprzecznych rozporządzeń królewskich, sprawę tę do króla jegomości po rozstrzygnienie odesłała. Na terminie wreszcie w piątek po św. Walentym r. 1571 przedłożyli krawcy Krakowscy ponowny list króla jegomości z Warszawy nazajutrz po św. Dorocie r. 1571 na swą korzyść wydany, wskutek czego rada miasta utrzymała tychże krawców przy prawie sprzedaży nowych sukien na tandecie Krakowskiej. Acta Cons. Crac. 23, str. 312 i 349.

593. 1571. die 29. m. Ianuarii, Cracoviae.

Senatus consultum de tabernis halecistarum Cracoviensium.

Actum feria secunda ante festum Purificationis beatae Mariae virgi, nis. Domini consules inherentes constitutionibus allecistarum Craccouiensium actis consularibus Craccouiensibus de data feria quarta ante dominicam Oculi, anni 1549 contentis, senioribus eiusdem contubernij pro tempore praesenti et futuris temporibus existentibus iniunxerunt et demandauerunt, ut sese iidem halecistae iuxta constitutionem et ordinationem illorum conseruent, videlicet quod quatuor priores atque aciales allecistarum institae, nempe binae ex utroque latere utriusque aciei semper occludi debent in ipso tactu horae vigesimae tertiae, ut ista ratione utilitati egestatique eorum uel earum, qui in medio institas habent, commodius consuleretur. In quam rem diligentem atque sedulam operam seniores iurati eius contubernij prestare adhibereque debent, sub paena quinque marcarum officio consulari irremissibiliter succumbenda.

Acta Cons. Crac. 23, str. 376.

594. 1571. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta sociorum contubernii sellatorum Cracoviensium.

Actum feria quinta post dominicam Laetare. — Coram officio consulari Craccouiensi personaliter comparentes socij artis sellatorum Ioannes Lwowczik etc.*) in praesentia seniorum suorum palam recognouerunt libereque

*) Tu następuje jeszcze 11 nazwisk.

expressis verbis fassi sunt, quia se ipsos obligant vigoreque praesentis inscriptionis inscribunt, vnus pro altero cauendo, sequentes articulos obseruare firmissime:

§ 1. Primo burgatum sic vulgo vocatum tam in medio quadragesimae, die Iouis, quam etiam post festum diui Michaelis, die Lunae, fieri solitum consuetumque non longius vllo modo neque plus se habere velle debereque, nisi dictis diebus duobus, videlicet die Iouis et die Lunae, cum ea tamen conditione adiecta, quod istis diebus duobus memoratis tenebuntur adstrictique erunt ex discipulis socios artis suae creare.

§ 2. Deinde se obligant arctissime amplius in posterum ex die Lunae festum nolle habere sub poena mulctaque grossorum sex, officio consulari in praetorio succumbenda irremissibiliter, cum ea condicione adposita, quod quicumque magistrorum sellatoriae artis officio consulari transgressorem socium huiusmodi, qui sibi festum ex die Lunae faceret, facereue vellet audereteque, non denunciauerit, extunc poenam duplicem toties, quoties id admiserit, luet, hoc est duodecim grossos officio consulari irremissibiliter persoluet.

§ 3. Praeterea ijdem socij artis sellatoriae non prius a magistris praeceptoribusque suis de ciuitate discedere egredique debebunt, nisi prius apud eosdem magistros suos laborauerint artificiumque sellatorium exercuerint tribus ad minus mensibus seu anni quarta parte vna, idque sub mulcta per officium illis irroganda, quod si qui secus facere praesumpserint, ausique fuerint (s).

Acta Cons. Crac. 23, str. 374.

595. 1571. die 22. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de figulis extraneis.

Actum feria sexta post octauas Corporis Christj. — Ad instantiam prouidorum Valentini Kulas, Petri Iwanek et Sebastiani Malborek figulorum Craccouiensium, prouidis Nicolao Maij etc.*) figulis externis in praesentia eorundem ex officio consulari Craccouiensi iniunctum est, ne amodo et deinceps quisquis illorum seu etiam quicunque figuli alii extranei ollas extraneas huc Craccouiam aduehere easqae nemini exponere, duntaxat tempore nundinarum Craccouiensium audeat praesumatque, et ut sese iuxta antiquam consuetudinem conseruent sub amissione earundem ollarum.

Acta Cons. Crac. 23, str. 397.

*) Następuje jeszcze 4 wymienionych.

596. 1571. die 2. m. Iulii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta magistrorum et sociorum contubernii muratorum Cracoviensium.

Actum feria secunda ante festum s. Stanislai in autumno, anno Domini 1571. Coram officio consulari Craccoviensi comparentes personaliter Iosephus, Paulus Paschek, Martinus Kassuba et Franciscus Grzimała seu Iaszinsky dictus, seniores magistri muratorum Craccouiensium, nec non Gabriel Zmuda, Petrus Biali, Gregorius Stroywassik et Albertus Kosska, socij artis muratoriae, produxerunt constitutiones inter se mutuo et inuicem vtpote magistros artis muratoriae et socios eiusdem artis muratoriae factas in articulosque redactas. Quae constitutiones seu articuli coram eodem officio consulari Craccouiensi lecti, auditi atque per hoc ipsum officium consulare Craccouiense sunt approbati. Quorum tenor de verbo ad verbum sic se habet prout sequitur. Die 2 Iulij, anno Domini 1571: Posthanowienye mystrzow y thowarzissow rzemiesła murarskiego y stameczkiego:

§ 1. Naprzod panowie mystrzowie starssy y mlodszy dozwolily thowarzissow wybyracz sterech starssich thowarzissow. Do spolny skrzinky tak panowie mystrzowie tak tysz y thowarzisse mayą kłascz na suchedny po grossu y vczniowie takiesz, orthowe, wkupne, nayemne y wyny wsseliakie, tesz kopy mistrzow młodich tutecznich; a na przyeczie mistrzow postronnich zachowacz ssie mayą mystrzowye według listu jego k. mczy.

§ 2. Panowye mystrzowie pzwolily dwu vczniow iednacz przed thowarzissmy pod rekoymyą stateczną, a tho dlya tego, zeby rzemiesłu dossicz vczinił, y dlia ynssich prziczin. Teraznieysse vcznie iednane mayą okazacz thowarzissom w ten obiczay, abi ssie czy dostatecznie wyuczily niss na ych mieyscze inssich przymą. Zathym niemayą ssobie vczniow poziczacz, kiedi thowarzisz iesth.

§ 3. Panowie mystrzowie czelyądzią niemayą brakowacz w porządku, bo ye porządnie mayą wisziłacz tak na potrzebę jego k. mczy yako na potrzebę mieyską.

§ 4. Ktoriby thowarzisz bił obesłąn do gospody abo bił wysłąn na robotę jego k. mczy y na mieyską a niebił by posłussęn, ma bicz karan wedlug vznanya mystrzow y towarzissow, tak Polak, tak Włoch, tak Niemiecz, tak y z ynszy naciey, ktoriby iedno vziwał tego potcziwego rzemiesła w tym y przi thym miesczie Krakowie, tak tisz y wsitkich postępkow.

§ 5. Zelzenie kiedi by ssie stało mystrzowy od thowarzisza, temuss thowarzissowy zadęn mystrz niema mu dacz pholdrunku dotąd ass ssie sprawy przed mistrzmy y przed thowarziszmy.

§ 6. Kiedibi ssie res ardua przitraffiła, na taką rzecz zapalisthą mayą mistrzowie y thowarzisse rosządek vczinicz tak miedzy mystrzęm, tak między thowarzissęm.

§ 7. Dlya tego rachunek opusczilichmy od mystrzow dawny, kthorzy nąm mieli czinicz, abich my tisz bily wolny od wssitkich starich rzeczy tak suchich dny, tak tisz czobi ssie starego przyłacziło, iedno Nowy rok, nowe

posthanowienie, nowe tisz składanye do skrzinky spolny, nowe tisz sz ny ma bicz wydanie na rzeczy potrzebnę, kthore przipadną.

§ 8. Kthoribi bił mistrzewsky y towarzisky sthari dług, tech niemamy płaczicz.

§ 9. Kthoribi mistrz abo towarzisz z orezęm ku sprawie przissedł, takowy ma bicz karąn według vznanya mistrzow y towarzissow.

§ 10. Ktoribi kolwiek mistrz abo towarzisz chował nierządną niewiastę abo tess krom malzenstwa swietego ss nia przebiwał, takowy ma bicz karąn według vznanya mistrzow y thowarzissow.

§ 11. Za thą vgodą dozwolily panowie mystrzowie robotę ziednacz za dwanasczie zlotich y wissy troskę towarzissowy, kthoremv ssie traffilo opowiedzyawsy ssie mystrzowy temv, v kthorego na warstaczie roby przy Krakowie abo w Crakowie.

§ 12. Xiegy mayą bicz po sprawie zamknione zarazem skrzinky bracky.

§ 13. Gospodarz skrzinky niema wydawacz aze wsisczy maya bicz starssy ossm, starssich mistrzow stery, thowarziszow trszcztery.

§ 14. Wsisczy mistrzowie y towarzisze mayą tich artikulow sluchacz na kazde suchedny dlia liepssego czwyczenya y dlia liepssego porządku bracziey.

§ 15. I insse wistepky tak mystrzow yako y towarziszow rzemiesla murarskiego y stameczkiego, ktorebi skodicz miały vtczivemu rzemieslu, ktorichmy nieopiszaly, ty zachowywąmy mystrzom y thowarzissom na rossądek spolny.

§ 16. Mystrzowie starssy y towarzisze starszy mayą czinicz lidzbę zawsse przesz rok mistrzom młodssym y towarziszom młodssym, na czo wielie wydadzą abo czo przymą od kogo.

§ 17. Gdiby kthory mistrz abo towarzisz zubozał, tedy go mayą założicz grossęm pospolithym y iesli go tesz niebiło czym schowacz, mayą go s pospolithy skrzinky schowacz.

§ 18. Gdibi ssie yaka trudnoscz stała yzby starssi towarzisze nierobily a staralyby szie o rzecz pospolitą, tedy mayą bicz opatrzeny skrzinky pospolithy, ysz na nie nikth nie roby.

§ 19. Panowie mystrzowie starssy y towarzisse starsy niemayą kupowacz any zakładacz any wydawacz s pospolitego grosa, krom woly młodssich mystrzow y młodsich towarziszow.

Tha vgoda y postanowienie stała ssie w dzien Nawiedzenya Panny Mariey między mystrzamy y towarziszamy rzemiesla murarskiego y stameczkiego, roku Panskiego 1571.

Kopija papierowa z aktów radzieckich pod małą pieczątecką miejską wydana, przechowana w aktach cechu murarskiego Krakowskiego. Jest ona także wpisana w księgę cechową: Regestrum seu liber actorum & w r. 1572 założoną.

597. 1571. die 6. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de cerevisia coquenda.

Actum sabbato post festum sancti Francisci. — Domini consules instigantibus senioribus braseatorum Kasimiriensium vna cum eis sanciuerunt et laudauerunt, ut hoc tempore caritatis nemo audeat ceruisiam braxare nisi decima die, neque mediam braxam laborare sub paena quinque marcarum officio succumbenda et lapidis cerae ad fraternitatem braseatorum; quotsi quis volet (s) mediam braxam laborare, simul cum alio vicino integram braxam laborare poterit. Cui constitucioni seniores huius fraternitatis debent superintendere. Quae constitucio non vltra durare debet, nisi quamdiu per dominos consules aliud non fuerit constitutum.

Acta Consul. Casimir. 762, str. 625.

598. 1571. die 8. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de venditione salis sic dicti bancati, de salinatoribus et tabernis eorum.

Actum feria secunda post festum s. Francisci. — Proconsul et consules ciuitatis Kasimiriae iuxta Cracouiam, pronunc residentes et antiqui, pleno numero ad praetorium congregati, significamus notum esse volentes omnibus et singulis, praesentibus et futuris, quia perpendentes ex munificentissima clemencia serenissimi principis Sigismundi Augusti Dei gratia regis Poloniae etc. domini domini nostri clementissimi, decretum seu priuilegium serenissimi principis Kazimiri regis Poloniae etc. praedecessoribus nostris super vendicione salis frustati *czębrowka* vulgo dicti datum, esse gratiose innouatum, sic ut loco salis *czembrowka* sal bancatum conciuibus nostris in zuppis Vieliciensibus emere et ibidem in frusta incidere, Kasimiriamque inuehere, in institis demum diuendere liceat libere, quarum institarum locatio perpetua et dominium circa nos sit hoc ipso priuilegio reseruatum, quamobrem nos huic priuilegio innixi, authoritate nobis per suam sacram maiestatem regiam clementissimam concessa, institas salis duodecim per nos ex praescripto prioris priuilegij aedificatas ac certis viris conciuibus nostris iuxta acta nostra consularia de actu feria secunda post festum sancti Laurentij anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto in haereditatem donatas, hisdem viris in praenotata inscriptione donationis expraessis pro diuendendo eiusmodi sale frustato simul cum bancis dedimus, assignauimus, locauimus et donauimus. Quae institae illis donatae per sortes ex nostra commissione ac horum omnium et singulorum virorum mutuo ac spontaneo consensu missas, hoc ordine singulis cesserunt: prima institа seu camera Ioanni Mrovinski, Ioanni Miernik secunda, Mathiae Placzibabka tertia, Ioanni Zakrzewski quarta, Catherinae Spunthowa quinta, Michaeli Grob sexta, Ioanni pannitonsori septima, Ioanni Ruski octaua, Stanislao Pukal nona, Valentino

Hidek decima, Gabrieli sartori vndecima, Casparo Michalovicz duodecima cessit, eiusmodi ordinem camerarum a platea Vieliciensi incipiendo eumque versus partem circuli a platea sancti Iacobi continuando. Institas autem eo modo et ordine eis dimensas et donatas, praedicti viri et eorum posteri legittimi cum pleno vsu et libertate hoc ipsum sal in frusta concussum in zuppis Vieliciensibus emendi, huc tandem illud vehendi et diuendendi perpetuam ac haereditariam potestatem habebunt. Ex quibus cameris quilibet horum virorum et eorum successorum ex sua instita singulis annis pro festo s. Michaelis grossos sex census pro commodo reipublicae ad praetorium Kasimiriense pendere tenebitur eritque astrictus et eorum successores erunt astricti, a qua nihilominus pensione huius census in festo sancti Michaelis proxime venturo ad decursum vnius anni liberi esse debebunt. Potestas vero has institas vendendi hoc iure quemadmodum praenotata donatione in actis nostris contenta est traditum, seruari debet, ne videlicet vnusquisque institam suam maiori summa vendere praesumat vltra decem marcas peccuniae sub amissione ipsius suae institae, neue vnus duas seu tres teneat, sed vnus in vna instita contentus esse debet sub nostra et successorum nostrorum proconsulis et consulum pro tempore existencium animaduersione. Pro conseruacione item melioris ordinis inter praedictarum institarum duodecim salis possessores perpetuo seruandi, constituimus ac damus hisdem duodecim viris et eorum posteris potestatem in hac eorum fraternitate e medio sui duos viros seniores singulis annis post electionem consularem deligere ac eos officio nostro in praetorio pro confirmacione facienda praesentare perpetuis temporibus, qui seniores debent huic fraternitati ipso anno, ad quem sunt electi, laudato regimine praeesse, alijque fratres eis iusta obtemperatione subesse debent iuxta ordinem in alijs fraternitatibus seruatum.

Acta Consul. Casim. 762, str. 626.

599. 1572. Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium.

Dekret panow mistrzow starszych thak thesz y młodszych thak thesz panow thowarzyszow starszych iako y młodszych. Panowie mystrzewie starszy y panowie thowarzysze starszy y wszysthek czech postanovyly y dekrethem tho zawiezaly:

§ 1. Aby kazdy pan mystrz starszy dal znacz wczas do czechv, gdi ma niebycz, aby na sve mieyscze wczas zasadził, aby sie czechowy nie mieszkało w sprawach; thymze sposobem młodszy panowye mystrzevye.

§ 2. Thak ze thesz panovye thowarzisze starszy maye (s) na swe myeiscza wczas zasadzacz, gdy samy s nych kthory nyema bycz w gospodzie.

§ 3. A gdyby s nich kthory thego nyethrzymał thak kthory s panow mystrzow stharszych yako y mlodszych, thak thesz s panow thowarzyszow stharszych yako y mlodszych, ma bycz karan wedlvk stare vyny bes wszelakiey odwłoky.

Z księgi cechowej murarskiej „Regestrum seu liber actorum“ & str. 13.

600. 1572. Cracoviae.

Additamentum ad statuta magistrorum et sociorum contubernii muratorum Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Poczina się pierwsi act porządna sprawa y thesz spolne ziednoczenie panow mistrzow rzemięsła murarskiego y stameczkiego s thowarzszmy thegosz rzemiesła murarskiego y stameczkiego y thego slawnego czechv y sgromadzenia strony gospody y thesz wszysthkych porządkow thego zacznego czechv, kthory act y sprawa poczyna sie w thi słowa:

Naprzod zaczny pannovie mistrzowie starszy y młodszy thego zacznego rzemiesła y czechv murarskiego y sthameczkiego thak thesz panovie thowarzisze thegosz rzemiesła murarskiego y stameczkiego stharszy y thesz młodszy za pomoczą miłego Boga y zarządzeniem y sprawą ducha swiethego, kthorey yesth yednoczenym wszysthkych dobr y posthanawiaiączy wszisthky pospolithei rzeczy y czechy thak małe yak thesz y wielkey, a thesz pilnie sie przypathrviącz themu y na bacznosczy tho mayącz czy zaczny mężowie pannowie mistrzowie stharszy y thesz młodszy thak thesz panowie thowarzisze stharszy yako y młodszy, ysz zadna pospolitha rzecz y thesz czech thak thesz y krolesthwo niebiło thak mozne y moczney any thesz pothężne, kthoregobi niezgoda a niesnaczky y nieiednoscz niemogła zepsowacz a w nywecz obroczycz a prawie z grvnthv viwroczycz, a gdisz y pan zbavicziel nasz Iesus Christus poviedziecz raczeł, isz wszelakei krolesthwo samo w sobie rosdzielone spvsthoszeye y dom na dom vpada y w nywecz się obracza: a thak za pomoczą miłego Boga y za pilnim stharanym thich zacznich osob panow mistrzow starszych y thesz młodszych thak thesz panow thowarzisszow stharszych yako thesz y młodszych y za poradzenim jego mo. panna burmisthra y ych mo. panow radziecz a za moczą thego actu y thych arthikvłow przy thimze akczie yęzikiem polskym napissanich y pieczęczią mneiszą rathvsza Krakowskiego zapieczęthowanych y podpyssanych:

Naprzod then zaczny czech rzemięsła murarskiego y stameczkiego tho yesth panowie mystrzowie starszy y młodszy, thak thesz panowie starszy thowarzyszy yako y młodszy zobopolnimy virokey y sentenczyamy y decrethem postanowily w thymtho czechv sweym, aby od thego czasv y rokv szczeslyvie poczinaiącz y począwszy, kthorey pisszą od narodzenia pana Iezv Krista thysiącz pieczseth siedmdziesieth y wthory na pothomney a vieczne czasy y wiecznie thrwacz ma then decreth y tho posthanowienie y tha spolna zgoda y porzedek, kthory sie sthal w thym tho zacznim czechv, a zadnemv s thego zacznego czechv y rzemiesła thak murarskiego iako thesz y stameczkiego thak s panow mistrzow stharszich yako y młodszych thak thesz z panow thowarzyszow starszych yako y młodszych nyebędzie przysthało mowicz, czinicz, radzicz albo yakie osobliwe namowi y szepthy czyniscz, kthorey by sie czągnelii albo szły kv rosthargnieniv y rozerwaniv thak zacznego, sławnego a sviethego posthanovienia. A wieczey nycz any przydacz any vymowacz a złaszcza (s) czoby się cziągało kv rozerwaniv thego zacznego czechv yednosczy y myłosczy bratherskie, ale tho chowacz, przy thym sthacz

y tho in roborė suo y moczy czo sie posthanowiło przes pany mistrze starsze y młodsze, thak thesz przes pany thowarzysze starsze yako thesz y młodsze thego sławnego czechv mvrarskiego y stameczkiego ma przysthrzegacz kozdy s thegosz czechv mvrarskiego y stameczkiego thak s panow mistrzow starszych yako y młodszych yako thesz y s panow thowarzyszow starszych yako młodszych.

A tho naprzod dla lepszey pewnosczy, sgody y miłosczi bratherskiey thak thesz porzątku w czechv panowie mistrzowie stharszy y młodszy strony yedney, panovie thowarzysze starszy y młodszy s sthrony drvgie zesipoliwszi (s) sie iednostaynymy namowamy y glosy na tho, a zaden thak s panow mystrzow starszych yako y młodszych thak thesz s panow thowarzyszow starszych yako młodszych naprzeczyw themv szczesliwemv y svięthemv posthanovieniv na then czas, gdi sie stanowiło, nicz niemowieł, ale iednostainimy glosy y chvczią obie dvie sthronie zesvołiły, posthanowiły the iednoscz thrzymacz, w ney thrwacz thak panowie mistrzewie starszy yako y młodszy, thak thesz panovie thowarzissze stharszy yako y młodszy:

§ 1. Naprzod aby dlvgy wszisthky, kthore biły zathrzimane przes pany mystrze stharsze y młodsze thakze thesz przes pani thowarzisze starsze y młodsze niebiły spomynane od rokow y lath pyrwszych a zlascza (s) należącze czechowy asz do thego rokv, kthorey pyszą millesimus quingentesimus septuagesimus primus, niebili spominane any od zadnego vycząganе.

§ 2. Druga abi regestra albo kxięgy act y spraw czechowych biły vczynione y postanowyone nowe, acta y regestra sthare spraw czechowych byłi do skrzinie czechowe wlozone, oprocz gdyby czo potrzeba bilo panom mistrzom albo panom thowarzyszom, thedy do nich ma bicz pewny recurs wszelakych pothrzebach czechowych. Regestra perceptorum et expositorum, z thei thesz mayą bycz nowę y znowv pyssane pod thimze rokiem, yako sie tho posthanowiło.

§ 3. Artikvł threczy. Gdy bedzie obieranie panow misthrzow stharszych, panowie thowarzisze maią s poysrzodkv svego obracz pany stharsze thowarzysze szthyrzech, kthorzy maią miecz dwa klvcza do skrzinie czechowey, a panowie mistrzowie starszy dwa.

§ 4. Artikuł czwarthy. Volno maią vothowacz panovie thowarzyszy starszy gdy siedzyecz bedą przy skrzyny, y volno ym bedzie kazdemv z myeiscza svego vedlug meyscza y senium vothvm poviedziecz.

Z księgi cechowej: Regestrum seu liber actorum & z r. 1572, przechowanej w cechu murarzy Krakowskich, str. 1.

601. 1572. die 7. m. Novembris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii pistorum Cracoviensium.

Actum feria sexta ante festum diui Martini episcopi. — Coram nobis in consilijs sedentibus constituti personaliter famati Albertus Chybik, Albertus Giliowicz, Ioannes Czessarssz, Ioannes Bogacz seniores confirmati sodalitatis seu contubernij pistorum, ciues Craccouienses, claris, apertis, disertis-

que verbis retulerunt atque palam et vltro recognouerunt fassique sunt, se vna cum reliquis omnibus sui contubernij sodalibus pistoribus ciuibus Craccouiensibus constituisse, ordinasse ac conclusisse infrascriptam obseruationem, constitutionem, ordinationemque in suo contubernio deinceps futuris temporibus perpetuo inuiolabiliterque obseruandam, idque ob decorum, commodum ac vtilitatem contubernij ipsorum, multo quam antehac hactenus usque fieri solitum est consueuitque, meliorem ac decentiorem, ita vt posthac futuris deinceps annis seu temporibus huiusmodi constitutio ac ordinatio firmiter ab vniuerso pistorum contubernio inuiolabilis obseruetur. Quequidem sic se habet:

§ 1. Quod quandocunque aliquem seu aliquos ex pistoribus praesertim junioribus seu etiam quibuscunque alijs pistoribus, ciuibus Craccouiensibus in contubernium seu sodalitatem pistorum ciuium Craccouiensium assumi, asscribi, deligique contigerit ac acciderit, iam non more et consuetudine priore vetusta hucusque obseruari solita, vt collatio, coena seu conuiuium caeteris pistoribus fraternitatis contubernijque illorum per huiusmodi assumptum, ascriptum seu delectum in contubernium exhibeatur, praesteturque, id quod hactenus vsque ex consuetudine antiqua ac more alioqui vetusto obseruabatur, verum vt vnusquisque juniorum caeterorumque pistorum, qui ad contubernium illorum assumetur, ascribetur, eligeturque, summam peccuniae sex florenorum per 30 grossos computatorum, ad illud ipsum eorundem pistorum contubernium semota quauis contradictione, renitentia et exceptione conferat praestetque.

§ 2. Quae quidem summa sex florenorum non alio debet conuerti, quam vt pro ea ipsa aut arma bellica aut tormenta seu bombardae maiores bellicae (quae vulgo *hakownicze* vocantur) loco conuiuij ad contubernium dari antea soliti, comparentur emantque, atque ita iam consuetudo prior conuiuij in contubernio illorum celebrandi in hunc modum et vsum in posterum conuertetur immutabiturque.

Quae quidem ordinatio ac constitutio seniorum contubernij pistorum de omnium illorum vnanimi, concordi et mutuo consensu conclusa quandoquidem tum honesta et laudabilis decoraque tum etiam vtilis commodaque reipublicae ciuitatis Craccouiensis contubernioque pistorum esse videatur, propterea illam contubernio pistorum admisimus, concessimus in eamque consensum nostrum praebuimus, atque illam perpetuo sic et non aliter obseruandam esse praecipimus, confirmamusque. In quorum omnium fidem ac euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum et actum.

Acta Cons. Crac. 23, str. 486.

602. 1574. die 18. m. Ianuarii, Casimiriae.

Senatus consultum de pretio vasorum »achtualia« dictorum.

Actum feria secunda ante festum sanctae Agnetis proxima. — Famati domini proconsul et consules ciuitatis Kasimiriae, controuersia partium in-

franotatarum exaudita, diligenterque discussa et examinata, animaduertentes doleatores Kasimirienses sexagenam scindularum seu asserum opificio illorum adaptatarum, grossis quinque, interdum sex uel ad maius septem, et lapidem vnum picis ad compicanda vasa (s) pronunc emere, sanciuerunt, edixerunt et decreuerunt, vt praefati doleatores Kasimiriae habitantes, non pluris quam grossis sex vnumquodque achtuale vti conuenit compicatum seu pice linitum, ceruisiae braxatoribus, braseatoribus et ciuibus Kasimiriensibus diuenderent, et vt necessitate exigente ad reparanda vasa ad quemlibet ciuium Kasimiriensium vocati, irrecuse citra moram eant, illis ipsis doleatoribus demandauerunt: salua precii achtualium imminutione secundum materiei lignorum videlicet et picis precium, per eosdem dominos consules facienda, reseruata, partibus utrisque suprascriptis personaliter super eo acquiescentibus.

Acta Cons. Casimir. 764, str. 156.

603. 1574. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Statuta contubernii laniorum Casimiriensium.

In nomine Domini amen. Na wieczną rzeczy pamianthke. My Henrik z łaski Bozei krol Polskj, wielkie xiąze Lithewskie y ziem Crakowskiei, Sandomirskiei, Sieraczkiei, Lancziczkiei, Cuiawskiei, Ruskiei, Pruskiei, Mazowieczkiei, Zmodskiei, Chelminskiei, Elbinskiei, Pomorskiei, Inflanczkiei, Kiowskiei, Wolinskiei, Podlaskiei etc. Pan, xiaze Andeiskie, Borbonskie, Aluernienskie, grabia Marchiei, Forestu, Querciei, Rouergii, Montisfortu etc. Oznaimuiemy wszem wobecz y kazdemu zosobna ninieiszym y napothem bendanczym, komu tho wiedziecz naliezy, iz podane sa przed nas przez pewne consiliarze nasze articuli nizei opiszane, od starszych y od wszyczkiego czechu rzezniczego miasta naszego Cazimirskiego, ku dobremu porzandkowi cechu ich naliezancze. A isz ie dobrowolnie sami na sie y na szwoi cech postanowili, a ktemu isz wiele naliezy rzeczy pospolithei naszei y dochodom naszym wielgorzandowem na dobrem porzandku y doirzeniu ich, prosili nas pilnie za niemi onieszto consiliarze naszy, abychmy im namienione articuli wladzą y zwierszchnosczią naszą croliewską pozwolili, approbowali, potwierdzili y vmocznili. Ktorych tho articulow porząndek then iesth:

§ 1. Naprzod, isz wszelki z rzeznikow wyuczywszy się rzemiesła rzezniczego, iesliby chczial mistrzem w czechu rzezniczem w Kazimierzu zostacz, thakowy ma listhownym dowodem dowiescz, gdzie się vczył, y tho vkazacz, iako się służancz poczcziwie zachował y zył. Przythym ma się wywieścz y listhownie vkazacz, iako iesth z uczcziwych rodziczach (s) podług kosczioła świentego krześcziańskiego w stanie malzenskiem splodzony. Tho vkazawszy albo thego dowiodszy, ma iathke swą wlasną wzdana a nienaientha miecz, prawo mieisczkie przyiąncz y do cechu pulkamienia y zlothy ieden monethy do braczkiei skrzinki dacz bendzie powiinien. Thosz za thakowemi wywodi ma bycz przes starsze do cechu przyienthy y mistrzem vczyniony. A tak iusz ma rzemieslo foldrowacz na iathke y na insze iathki.

§ 2. Item. Ieden mistrz drugiemu mistrzowi niema thesz iathki przenaimowacz; a ktoryby sie tego wazycz śmial, thakowy ma bycz karan winą do cechu cztermi kamieni wosku besz wszelkich wymowek toties, quoties by sie tego dopusczil. A gdy by sie trafilo, izby then mistrz vmarl, ktory iatke naiemną trzymal, albo na nie robicz niechczial, thedy takowei iathki niema inszy mistrz naiąncz, iedno then, ktoremu starszy y wszysczy braczia dozwolią. A tho dla tego, ize braczia bendą rozumiecz, ktory mistrz naiencza thakowei iathki bendzie bliszssy albo potrzebnieiszy. Czo tho trzymacz maią pod thąsz wina wyszssei w thym articule opisaną.

§ 3. Item. Gdyby kthory iusz za dowody wyszssei namienionemi mistrzem byl vczynion y do iednosczi bracztwa albo cechu przyięnth, takowy ma sie ozenicz nadaliei do zesczia roku, pod winą nizei opisaną, tho iest trzech gornych pieczeni dobrych, dwu achteli piwa, przythim czwiercz kamienia wosku do cechu, kthory bendzie winien dacź zosobna na potrzeby braczkie albo cechowe. A odprawiwszy winę pierwszego roku, gdzieby zasie ozenicz śie zaniedbal, takowy ma bycz karan podlog widzenia starszych y mlodszych wszytkich, besz wszelakiego iego sprzeczwienia y pomoczy. Thakze tesz ma bycz rozumiano na wdowcza, kthory tis the wine wyszssei opisaną ma dacz okrom wosku, iesliby bel naliezion niezeszly. A iesliby beł w lieczich zeszły, thedy ma bycz wolny od takowych win.

§ 4. Item. Iesliby kthory s tych mistrzow przyial vcznia na vczénie rzemięsla, thedy then mistrz ma onego vcznia do zesczіu dwu niedziel starszym opowiedziecz, pod winą czwierczia kamienia wosku do cechu. A vczen zasię w thych dwu niedzielach ma y bendzie powinien oddacz w cechu listh, iako iesth vczczіwego łoza, y ma sie wywiescz gdzie sluzyl, y iako przes dlugi czasz v szwych rodziczow byl, iako thysz niwczym swego poczczіwego zachowania y slawy nienaruszyl; a iesliby w tak rychlem czasie listhu miecz nie mogl, thedy mu ma bycz dan czas do szeszczi niedziel, a on ma rękoiemstwo cechowe postawicz. Thamze za dowodem, isz iesth poczczіwego loza y vczczіwego zachowania, bendzie sie winien rok spelna v mistrza swego w posluszenstwię vczycz. Za ktore vczenie bendzie powinien dacz mistrzowi swemu trzy grzywny pieniędzy; a gdzieby pieniendzy dacz niemial, tkakowy ma śie drugi rok wyslugowacz. A do cechu albo do bracztwa od vczenia śie rzemiesla, winien bendzie dacz dwanaśćzie groszy.

§ 5. Item. W bracztwie albo w cechu gdyby sie przytrafilo, aby kthora wdowa po zesczіu męza swego byla pozostala, dziateczki maiąncz abo thesz nie maiąncz, tham ma thasz wdowa przesz wszelkiego przenagabania y bronienia mistrzowskiego rzemieslo sprawowacz iako y inszy mistrzowie dla zywnosczi swei y wychowania dziatek. A wszakosz gdy by tha wdowa pozostala po mężu szwym zmarlym, iesliby szwei wlaszny iathki nie miala, thedy tego rzemiesla na inszą iathkę naiemną niebendzie mogla zadnym sposobem robicz, ani thesz sprawowacz; a gdy by sie przydalo, zeby pothym tha wdowa za mąsz szla, a tho rzemieslo z mężem robicz chcziala, thedy mąsz iey ma bycz rzęmiesla dostatecznie wyuczony iako y inszy mistrzowie, ktemu aby swą iathke mial wlasną, thak, izby śie pierwszemu articulowi doszycz stalo y wczale byl zachowan, zeby śie niwczym nieublizylo. A iesliby thesz meza poiela, ktory by niebel tego rzemiesla, takowy pokazawszy listh dobrego

swego rodzaiu y vczcziwego zachowania iako wyssszei opisano, ma śie rok vczicz, a rzemiesla niema robicz, asz śie dostatecznie wyuczy.

§ 6. Item. Iesliby śie przydalo, zeby kthory mistrz zubozał tak barzo, zeby wszythkiei iathki odbycz musial albo ią creditorom swoim w dlugu dal, thakiemu iathka mistrzowska albo cechowa ma bycz naiętha ze trzech grzywien. A iesliby przed niem byl tesz mistrz vbogi, ktoriby tę iathkę pierwei trzymal, thedy ten mistrz posledni ma miecz expectatiue, asz by albo vmarl albo śie bracziei niepodobalo zachowanie iego. Thedy moze bycz pierwszemu mistrzowi odientha a themu posledniemu naientha.

§ 7. Item. Thowarzysze albo czeliadz, kthorzyby beli swowolni, piianicze, kostirniczy, nierzandnie śie sprawuiąnczy, albo inszemi wystempkami znaczeni, thedy czi maią bycz za slusznem baczeniem mistrzowskiem za ich wystempki w cechu karani y powcziagnieni; a krnąbrni, vporni, kthorzy by się swych upornych wystempkow karacz nie dali y wstrzymawiacz od nich niechczieli, z ych posrodku y bracziei maia bycz wyrzuczeni.

§ 8. Item. Gdy kthory mistrz sposrodka bracztwa vmrze, thedy czterzei mistrzowie mlodszy bendą y są powinni czialo mistrza zmarlego thakze zony y dziatek ich do grobu doniescz, y mistrzowie starszy y mlodszy z zonami szwemi winni tosz czialo doprowadzicz. Thamze gdy zalomsze bendą czynicz, thedy przy thei mszy wszysczy mistrzowie y z zonami maią bycz; a ktoryby mistrz stych wyszssei napisanych niebyl tak na pogrzebie iako y na zalomszy, bendą winni dacz, tho iest s starszych stolowych ktoryby niebel albo zamieszkal, cztery grosze, thakze z mlodssych kazdy trzy grosze. A zamieszkanie ma bycz rozumiano, gdy by ktory nie byl ku offerczie.

§ 9. Item mistrz zaden, gdy bywa cech zagaiony, niema wychodzicz z izby pospolithei, do ktorei sie mistrzowie cechowi schodzą, okrom dozwolenia starszych, pod winą starszych stolowych po cztery grosze; a z młodszych brathow po trzy grosze.

§ 10. Item. Aby zaden z mistrzow tak starszych iako y mlodssych nie śmial przydz do cechu abo do schadzki z zadnem orężem ani z nozem ani w trzewikach bes vbrania.

§ 11. Naostatek ćzisz mistrzowie wyszei mianowani miendzy sobą postanowily, aby zaden ieden drugiemu bądz iawnie bądz tesz potaiemnie dobythkow zadnych wykupowacz niesmial za wienczsse pieniądze albo kthorymkolwiek obyczaiem wymyslonym, ani thesz ieden na drugiego niema powstacz slowy nieuczczciwemi, kthoryby tego dobra slawey mniemanie v dobrych ludzi obrazaly, tak mistrzowie miendzy sobą, tak tesz y mistrz y s czeliadzią, albo thesz thowarzysze miendzy sobą, pod winą pułkamienia wosku winy nieodpusczoną. Thak ze thesz, gdyby śie przytrafiło w iathkach y thesz na wolnym targu, zeby sobie zadawali zle slowa, thasz winą ma bycz karan.

My thedy Henrik krol wyszei namienioni, prozbie consiliarzow naszych y ratiom ich mieiscze dawszy, articuly wyszssei napisane baczącncz ie bycz śluszne y pozythkom naszym wielkorządowem pozyteczne, ani thesz przeciwne prawu pospolithemu, zwierschosczią naszą krolewską we wszythkich condiciach, articulach y punctiech approbowalismy, potwierdzili y vmocznili, iakosz approbuiemy, vmocniamy, potwierdzamy listhem ninieiszym, vznawaiąncz ie y wszythko w nich sie zamykaiąncze miecz mocz wieczną y dosta-

teczną. Za swiadeczthwem listhu ninieiszego, do ktorego pieczencz nasza iesth zawieszona. Dan w Crakowie na seimie coronatiei naszei, w poniedzialek po niedzieli pirwszy post Inuocauit bliski, roku Panskiego thysiąncznego pienczssetnego siedmdzisiąntego czwartego, krolowania naszego roku pierwszego. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiany, regni Pol. cancellarij etc.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Kazimirskich, opatrzony większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z czerwonego, białego i żółtego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

604. 1574. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Henricus rex Poloniae privilegia contubernio laniorum Casimiriensium a praedecessoribus suis impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Henricus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Liuoniae, Kiouiae, Woliniae, Podlachiae etc. dominus ac etiam dux Andium, Borboniorum, Aluernorum, comes Marchiae, Foresti, Quercii, Rouergij, Montisforti etc. etc. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, retulisse nobis certos consiliarios nostros nomine seniorum totiusque contubernij laniorum ciuitatis nostrae Casimiriensis, quod licet superioribus annis literas et priuilegia super libertates et praerogatiuas suas inclementia ignis amiserint, quia tamen vsumfructum earundem libertatum et prerogatiuarum suarum antiqua consuetudine approbatum hucusque retinent eo modo, quod ipsi lanii Casimirienses, Cracouienses et Clepardienses Casimiriae libere carnes venum exponunt, incipiendo a die sabbato magno vsque ad diem sabbatum carnisprinij, quolibet die sabbato, et ratione eiusmodi liberi fori lanii Casimirienses, Cracouienses et Clepardienses pendunt solutionem ad magnam procurationem arcis nostrae Cracouiensis a quolibet boue, iuuenca, porco mactatis per vnum grossum, et a vitellis ueruecibus a quatuor ex iis numero grossum vnum; item quod liberum est forum extraneis hominibus *kiaczy* dictis, carnes omnis generis aduehere et uendere, incipiendo a die sabbato proximo post festum s. Bartholomei vsque ad diem sabbatum proximum ante festum ss. Trium Regum, hoc videlicet modo, quod iis extraneis hominibus laniis *kiiaczy* dictis omnibus et singulis non est liberum boues, iuuencas, verueces, arietes mactatos in minutas partes scindere et venum exponere, sed dumtaxat integras carnes uel in quatuor partes sectas, sic etiam porcos mactatos non nisi integros aut in duas partes scissos succidiis vendere, dorsa etiam et farcimina nulla, cuiuscunque illa sint generis, sub amissione omnium suarum carnium, ad vsum hospitalium per ministros ciuiles Casimirienses ex mandato officii ciuilis conuertendorum; item quod nemini est liberum die fori

commemorati in et per domos plateatim aut alio quouis loco Casimiriae, Stradomiae, carnes omnis generis bouinas, iuuencinas, porcinas, vitellinas, arietinas, veruecinas, neque aliquas partes eorundem succisas aut infarciata, ut sunt dorsa, farcimina et aliae partes, venum exponere, tantum modo in loco fori publici circulo Casimiriensi sub paena quatuordecim marcarum pecuniae numeri et monetae Polonicalis ab eo, qui venderet et qui uenditionem eiusmodi in domo sita fieri permitteret, fisco regiae maiestatis refundenda; item quod non est liberum reuenditricibus plateatim farcimina frixare ob faetorem multis hominibus molestum, sub ammissione eiusmodi farciminum, ad vsum hospitalium conuertendorum, et sub pena incarcerationis; quemadmodum ea omnia coram nobis personis et documentis authenticis, decreto et mandato serenissimi praedecessoris nostri Sigismundi Augusti regis, manu suae maiestatis subscripto, per ipsos lanios sufficienter comprobata sunt, ac supplicasse, ut rationibus ipsorum laniorum eo nomine consulere atque in locum ammissarum literarum et priuilegiorum priuilegium eisdem dare et concedere dignaremur. Quorum supplicationibus permoti et cupientes, ut lanii ipsi per omnem occasionem ad meliorem vberioremque conditionem in fortunis suis deueniant, et ne quacunque ratione in conditione sua opprimantur, ex ea maxime ratione, quod ipsi soli lanii Casimirienses nulla inclementia pestilentiae uel ignis aut alicuius infortunii obstante, adstricti sunt ad pe[ndendo]s plenos ac integros census nostros supra recensitos, insuper libertates et prerogatiuas ipsas supra descriptas laniis ipsis Casimiriensibus, Cracouiensibus, Clepardiensibus et *kiïaczy* dictis [conseruare volentes] perpetuis temporibus pro tempore futuris, de c[lemencia] nostra et assensu consiliariorum nostrorum nouum hoc priuilegium damus ac concedimus, vigore cuius quem . . . . . lanii ipsi libertates et praerogatiuas suas supra expressas iuxta loci, fororum et dierum praescriptum exercendi [plenam habeant et omnimo]dam facultatem . . . . . num nulla contradictione quarumuis personarum cuiuscunque status et conditionis existentium obstante. Quod ad omnium, quorum interest, cuiuscunque status, [dignitatis . . . . . officii, conditionis uel preeminenciae fuerint, nominatim vero magnifici Ioannis Firlei palatini et generalis Cracouiensis capitanei, tum et generosi Ludouici Decii de Wolia magni procuratoris nostri Cracouiensis, nec non proconsulis, consulum Casimiriensium modernorum et pro tempore infuturum existencium notitiam deducimus ac mandamus, vt saepenominatos lanios [circa] praesens priuilegium, quoties eo nomine requisiti fueritis, conseruent, manu teneant ac defendant, conseruarique, manuteneri et defendi ab aliis, quorum interest curent: non obstantibus quibusuis literis nostris vel successorum nostrorum ante vel post in contrarium praesencium ad importunam cuiusuis instanciam emanatis uel emanandis, quibus quoad effectum praesentium derogamus, derogatumque vbique locorum volumus ac decernimus praesentibus, officium autem ciuile Casimiriense exequi praemissa omnia adstringimus, sub pena mille aureorum Hungaricalium, fisco nostro irremissibiliter refundenda. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum Cracouiae in conuentu generali coronationis nostrae, feria secunda proxima post dominicam Inuocauit, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, regni vero

nostri primo. Praesentibus ibidem reuerendissimo in Christo patre domino Iacobo Vchanski Gneznensi, legato nato et regni Poloniae primate, et reuerendis Francisco Krasinski Cracouiensi, Stanislao Karnkowski Wladislauiensi, Pomeraniae, Adamo Kunarski (s) Poznaniensi, Petro Myskowski Plocensi, Alberto Starozrzepski, Chelmensi, nec non magnificis Sebastiano de Mielecz castellano Cracouiensi, Brestensique, Ioanne Firlei de Dambrowicza pallatino et capitaneo generali Cracouiensi, regni Poloniae supremo marschalco, Rochatinensique capitaneo, Nicolao Radziwiel (s) duce in Dubinki et Bircze, Wilnensi, m. d. L. cancellario, Lidensi, Mozicensi, Borzischouiensi capitaneo, Petro a Zborow Sandomiriensi, Camionecensique capitaneo, Gasparo Zebrzydowski de Więczbork Calisiensi, Stephano de Koributow et in Zbaraz Trocensi, Alberto de Łasko Syradiensi, Eustachio Wołowicz Trocensi castellano, m. d. L. vicecancellario, Brzestensi, Kobrzinensi capitaneo, Ioanne Sirakowski de Bogusławicze Przedecensi capitaneo, Ioanne Chodkiewicz comite in Sklof (et) Bichow capitaneo generali terrae Samogitiae, magni ducatus Lituaniae supremo marsalco, Liuoniae administratore ac exercituum praefecto, Counensi, Plotensi, Thilsouiensique tenutario, Constantino Constantinowicz duce (de) Ostrog, Kiouiensi, Wlodzimiriensi, Ioanne Grotowski de Barczyn, Iuniwladislauiensi, Georgio Iazłowiecki de Buczacz Russiae, exercituum campestri praefecto, Lubacouiensi, Cerwonogradiensi, Sniatinensique, Nicolao de Mielecz Podoliae, Grodecensi, Nouaeque ciuitatis Korczyn capitaneo, Stanislao Ławski a Strzegoczin vicesgerente Mazouiae, Nicolao Kiszka de Ciechanowiec Podlachiae, Drochicensi, Bilscensi capitaneo, palatinis, Ioanne comite a Tenczyn Woinicensi, Lublinensi, Parczouiensique, Ioanne de Thomice Gneznensi, Andrea Dębowski Syradiensi, Lanciciensique, Stanislao Herbolth de Fulstin Leopoliensi, Drochobicensi, Samboriensi capitaneo, Andrea comite a Tęnczyn Belzensi, Ioanne Kostka de Stangeberk Gedanensi, terrarum Prussiae thesaurario, Puczensi, Derschouiensi capitaneo, Andrea comite in Gorka Miedzirzecensi, Gneznensi capitaneo, Iacobo Rokoszowski Sremensi, Ostrzeszouiensi capitaneo, castellanis et capitaneis, Valentino Dębinski de Dębiany regni Poloniae cancellario, Hieronymo Buzenski de Buzenin thezaurario regni, zuppario Cracouiensi, Brzeznicensi, Krzesouiensique capitaneo, Nicolao Naruszewicz m. d. L. thesaurario, Marcouiensi, Miodelensi, Ospoliensi Prnensique capitaneo, Andrea Opaliński, Nicolao a Dubin Radziwil, duce in Ołyka et Nieswiesz, comite in Szydlowiecz m. d. L. curiae nostrae marschalco, nec non venerabilibus, generosis atque nobilibus viris d. d. Stanislao Osowski scholastico . . . . . ., Gneznensi canonico, Stanislao Sandouigio a Czarnkow commendore Posnaniensi, Plocensi, Drachimensique capitaneo, referendarijs curiae nostrae, Erasmo Dębinski decano et scholastico Sandomiriensi, Nicolao de Rusiec scholastico Cracouiensi, et aliis quam plurimis dignitariis, officialibus, secretariis et aulicis nostris ad praemissa testibus fide dignis. Datum per manus magnifici Valentini Dębinski a Dębiany, regni Poloniae cancellarij etc. — Valentinus Dąbyenski r. P. canc. scat. — Relatio eiusdem magnifici Valentini Dębinski de Dembiany, regni Poloniae cancellarij etc.

Kopija papierowa z XVII wieku, źle zachowana, w kilku miejscach w skutek wypadłych dziur w papierze zniszczona. (Odpis W. Gąsiorowskiego).

605. 1574. die 31. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de telis extraneis in domo »smatrus« dicto solummodo vendendis.

Actum feria quarta post dominicam Iudica. — Spectabilis senatus eius vrbis in arduis negocijs reipublicae in praetorium ad consultandum per schaedulas euocatus, vnanimi voto senatus consultum fecit, illudque in acta praesentia inscribendum mandauit, ac in quatuor quartalibus fori vrbani seu circuli vrbis per praeconem ciuilem proclamari iussit, ne quispiam extraneorum mercatorum deinceps et in posterum temporibus perpetuis audeat rąbkow, obrussow, serueth i ploczien wszeliąkich i inych wszytkich rzeczy thych, ktore na smatrvss przinalieżą, nigdzie indzie skladacz i przedawacz, iedno na smatruzie na składzie pod vielką viną panską i pod straczeniem thowarow.

Acta Cons. Crac. 23, str. 663.

606. 1574. die 9. m. Aprilis, Cracoviae.

Henricus rex Poloniae privilegia contubernio ruficerdonum Cracoviensium ab antecessoribus suis impertita, rata esse iubet.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Henricus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Syradiae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Masouiae (s), Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniae, Liuoniae, Kiouiae, Woliniae, Podlachiae, etc. dominus, nec non dux Andium, Borboniorum, Aluernorum, comes Marchiae, Foresti, Quercii, Rouergii, Montisforti, etc. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, uniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, exhibuisse coram nobis certos consiliarios nostros nomine seniorum ac totius contubernii ruficerdonum Cracouiensium ante portam Cracouiensem sutoria dictam manentium, binas literas pargameneas, primas quidem titulo et sigillo magno, sona sericea subappenso, serenissimi olim Wladislai regis Poloniae antecessoris nostri et relacione uenerabilis olim Stanislai Cziolek cantoris Cracouiensis, regni Poloniae vicecancellarii communitas et in anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio emanatas, continentes in se erectionem quadraginta mensarum pro cutibus vendendis, cerdonibus ipsis destinatarum, et ex eisdem mensis pensionem quadraginta marcarum, singulis quatuor anni temporibus per decem marcas nobis perpetuo pendendarum, tum etiam definitam facultatem cerdonum Cazimiriensium, Stradomiensium, Clepardiensium et aliorum extraneorum undequaque venientium, vendendarum suarum cutium feriis tantum tertiis, et hoc non in domibus nec aliis locis occultis; praeterea liberam facultatem vendendarum, obligandarum et commutandarum pro be-

neplacito suo mensarum suarum, in omnibus ac singulis praerogatiuis, priuilegiis, immunitatibus et gratiis regalibus, quibus tum et ante potiebantur, conseruationem, sanas, saluas omnique suspicionis nota carentes; alteras vero literas serenissimi olim Sigismundi primi regis Poloniae, antecessoris nostri, titulo et sigillo eiusdem olim maiestatis subappenso, ac etiam relatione et manu reuerendi olim in Christo patris domini Samuelis Maczieiowski episcopi Chelmensis et regni Poloniae protunc vicecancellarij communitas, et in anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo emanatas, continentes in se plenariam facultatem cerdonibus suprarecensitis Cracouiensibus ipsismet tantum concessam, institas nostras regales in usum vendendarum cutium extructas, non nisi coram senioribus residentibus et constitutis vendendi, inuadiandi, conducendi, inscribendi, reformandi, resignandi et resignatas suscipiendi, tum etiam liberam venditionem tam internis quam externis hominibus suarum cutium elaboratarum et non elaboratarum seu rudium de more eorum antiquo et ciuium mercatorum Cracouiensium, praeterea omnia eorum grauamina, controuersias, rixas inter ipsosmet tantummodo excitatas, per seniores eorum contubernii paenis mulctari debere, saluo videlicet iure regali, sanas itidem, salvas omnique suspicionis nota carentes, ac supplicasse ipsos consiliarios nostros, ut ipsas literas suprarecensitas et alia omnia eorundem ruficerdonum iura, priuilegia, libertates, praerogatiuas, decreta, immunitates tam ad contubernium eorum pertinentes, quam priuatis personis seruientes, tam etiam spirituales quam seculares, a serenissimis antecessoribus et praedecessoribus nostris regibus, ducibus, dominis cuiuscunque status et conditionis existentibus, concessas ac emanatas, confirmare, approbare, ac ratificare dignaremur. Etsi quidem nos pro obligatione nostra Parisiis anno proxime praeterito facta, dum praescripta regali pompa a statibus regni nostri in regem inauguraremur sacroque dyademate coronaremur, omnia iura, libertates, priuilegia, literas, immunitates regni Poloniae ecclesiasticas et saeculares, ecclesiis, regno quoque Poloniae eiusdemque praefatis principibus, baronibus, nobilibus, ciuibus, incolis et quibuslibet personis cuiuscunque status et conditionis existentibus, per diuos praedecessores nostros principes, reges et quoscunque dominos et haeredes regni Poloniae iuste et legittime concessa, ad sancta Dei Evangelia coniurauimus, simulque spopondimus ac promisimus ea omnia tenenda, seruanda, custodienda et attentanda in omnibus conditionibus atque punctis, ad supplicationem tamen consiliariorum nostrorum nomine ipsorum seniorum totiusque contubernii rufficerdonum comemoratorum nobis factam, exemplo quoque serenissimorum principum et illustrissimorum ducum, antecessorum et praedecessorum nostrorum inherentes, literas ipsas summatim recensitas et alia omnia et singula ipsorum rufficerdonum iura, libertates et immunitates tam ecclesiasticas quam saeculares, literas, decreta, priuilegia ab ipsis serenissimis piae memoriae regibus, principibus, ducibus et dominis praedecessoribus nostris optatissimis iuste et legittime concessa, quae hic pro specialiter et sigillatim tam in genere quam in specie pro insertis haberi volumus, in quorum usu et possessione hucusque existunt, in omnibus eorum omnium iurium positionibus, punctis, conditionibus, articulis et clausulis innovanda, confirmanda et ratificanda duximus, uti quidem de certa nostra et consiliariorum nostrorum in praesenti

conuentu regni congregatorum scientia innouamus, confirmamus, approbamus et ratificamus praesentibus literis nostris, decernentes ea omnia et singula robur debitae ac perpetuae firmitatis obtinere, non secus, quam si a nobis ipsis praemissa omnia in genere iura concederentur. Et quoniam eo nomine rufficerdonum nostrorum Cracouiensium expositum est coram nobis per eosdem consiliarios nostros, quod Iudaei et alii reuenditores cutium expositarum contra privilegium ipsorum supra recensitum et in damnum non mediocre, utpote qui pensione nostra supraspecificata sunt onerati, praesumunt ac audent cutes eiusmodi expolitas Casimiriae, Stradomiae, Clepardiae et in Subcastro in domibus, testudinibus et celariis etiam diebus priuilegio ipso interdictis, oculte et in locis occultis distrahere, quorum nos indemnitati prospectum iri volentes, potestatem facimus presentibus literis nostris dignitariis et officialibus tam castrensibus quam ciuilibus Cracouiensibus, Casimiriensibus, Stradomiensibus, Clepardiensibus, praesentibus et pro tempore futuris, cutes Iudaeorum et aliorum revenditorum ac etiam cerdonum extraneorum, quas iidem oculte et diebus privilegio ruficerdonum saepe comemorato interdictis, in domibus, testudinibus, celariis et aliis locis occultis in ciuitatibus commemoratis et in Subcastro distrahere deprehensi ac per ipsos ruficerdones delati fuerint, officii sui authoritate accipere, dimidiamque partem pro fisco nostro et alteram dimidiam partem pro se conuertere sine cuiusuis contradictione et renitentia. Proinde universis et singulis praesentibus et futuris dignitariis, officialibus, palatinis, castellanis, capitaneis, eorumque locatenentibus, proconsulibus, consulibus, advocatis et scabinis, eorumque vicesgerentibus ceterisque subditis nostris cuiuscunque status, gradus, dignitatis, conditionis vel praeeminentiae existentibus districte praecipiendo mandamus ut ipsos rufficerdones nostros iuxta iura, priuilegia, immunitates, libertates ac praerogatiuas eorum, ipsis a serenissimis antecessoribus et praedecessoribus nostris tum a nobis ipsis concessas, quoties eo nomine requisiti fueritis, nedum ipsi conseruent, manuteneant ac defendant, verum etiam ab aliis, quorum interest, conseruari, manuteneri ac defendi curent. Pro gratia nostra et suo erga nos debito officio officiales aut ciuiles faciant id omnino atque praemissa exequantur, sub paena centum marcarum fisco nostro irremisibiliter refundenda. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum Cracouiae in conuentu regni generali coronationis nostrae feria sexta Magna, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, regni vero nostri primo. Praesentibus reuerendissimis in Christo patribus: Iacobo Uchanski Gneznensis, legato nato, regni Poloniae primate, Stanislao Słomowski Leopoliensis, Dei gratia sanctarum ecclesiarum metropolitanarum archiepiscopis et reuerendis Francisco Krasinski Cracouiensi, Stanislao Karnikowski (s) Wladislauiensi et Pomeraniae, Adamo Konarski Poznaniensi, Petro Miskowski Plocensi, Alberto Starorzepski Chelmensi eadem gratia episcopis, nec non magnificis Sebastiano de Mielecz castellano Cracouiensi, Brzestensique, Ioanne Fierliei de Dąmbrowicza pallatino et capitaneo generali Cracouiensi, regni Poloniae suppremo marschalco, Rohatinensique, Nicolao Radziwił duce in Dubinki et Bircze, Vilnense, magni ducatus Lithuaniae cancellario, Lidensi, Moziczensi, Borischouiensique, Petro a Zborow Sandomiriensi, Camionecensique, Gasparo Zebrzydowski de Więczbork Callisiensi,

Alberto de Łasko Syradiensi, Eustachio Wolowicz Trocensi castellano, magni ducatus Lithuaniae vicecancellario, Brzestensi, Kobrzynensique, Ioanne Sirakowski de Bogusłauicze Lanciciensi, Przedecensique, Ioanne Chodkiewicz comite in Sklow et Bychow, capitaneo generali terrarum Samogitiae, magni ducatus Lithuaniae supremo marschalco, Liuoniae administratore ac exercituum praefecto, Covnensi, Plotensi, Thilsouiensique tenutario, Constantino Constantinowicz duce de Ostrog, Kiioviensi, Vłodzimiriensique, Georgio Iasłowiecki de Buczacz Russiae ac exercituum regni campestri praefecto, Lubaczoviensi, Czervonogrodensi, Sniatinensique, Nicolao de Mielecz Podoliae, Grodecensi, Novaeque civitatis Korczyn, Stanislao Ławski a Strzegoczin vicesgerente Masoviae, Nicolao Kiszka de Ciechanowiecz Podlachiae, Drochiciensi, Bielsiensi capitaneo, palatinis, Camenecensique et capitaneis, Petro a Czarnkow Posnaniensi, Babimostensique, Hieronymmo Ossolinski Sandomiriensi, Krzeczoviensique, Ioanne Konarski Kalissiensi, Ioanne comite a Thenczyn Woinicensi, Lublinensi, Parczoviensique, Ioanne de Thomicze Gnesnensi, Stanislao Herborth de Fulstin Leopoliensi, Drohobicensi, Samboriensique capitaneis, Andrea comite a Thenczyn Bełzensi, Ioanne Kostka de Stangenberk Gedanensi et terrarum Prussiae, tenutario Pucense, Dirschovienseque, Andrea comite in Gorka Miedzirzecensi, Gnesnensique capitaneo, Nicolao Ligęza de Bobrek Zavichostensi, Biecensi, Zydaczoviensique capitaneo, Ioanne Herburth de Fulsztin Sanocensi, Przemisliensique capitaneo, castellanis, Valentino Dembinski de Dembiany cancellario regni, Hieronimo Buzenski de Buzenin, thesaurario regni, zuppario Cracouiensi, Brzeznicensi, Krzeczoviensi capitaneo, Nicolao Naruszowicz magni ducatus Lithuaniae thesaurario, Marcouiensi, Miadelensi, Uspoliensi, Prnensique capitaneo, Andrea Opalinski, Nicolao Christophero Radziwił duce in Olika et Nieszwiesz, comite in Szydłowiecz, magni ducatus Lithvaniae curiae nostrae mareschalcis, nec non venerabilibus, generosis atque nobilibus viris dominis Stanislao Ossowski scholastico Sandomiriensi, Gnaesnensi canonico, Stanislao Sandigovio a Czarnkow commendore Poznaniensi, Plocensi, Drohicensique capitaneo, refferendariis curiae regni, Erasmo Dembinski decano et scholastico Sandomiriensi, Martino Iszdbinski de Russiecz scholastico Cracoviense et aliis quam plurimis dignitariis, officialibus, secretariis et aulicis nostris ad praemissa testibus fidedignis. Datum per manus magnifici Valentini Dembinski de Dembiany regni Poloniae cancellarii. — Valentinus Dąbyenski r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu garbarzy Krakowskich, w skutek zbutwienia bardzo uszkodzony, tak iż w kilku miejscach dziury powypadały. Późniejsza ręka nakleiła ten dokument na inny pargamin i dopisała wypadłe ustępy tekstu snać z jakiejś kopii. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

607. 1574. die 14. m. Aprilis, Cracoviae.

Statuta contubernii funificum Cracoviensium.

Henricus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Rvssiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque etc. dominus, necnon Andium, Borboniorum, Aruernorumque etc. dux. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, exhibitos esse nobis per certos consiliarios nostros quosdam articulos ad bonum ordinem et regimen fraternitatis seu contubernii funificum ciuitatis nostrae Cracouiensis pertinentes, supplicatumque nobis fuisse, vt eosdem authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quorum quidem articulorum vernaculo idiomate Polonico tenor is sequitur:

§ 1. Naprzod braćtwo albo cech mistrzow rzemiosla powroznikow miasta Crakowskiego, obyczaiem ynszych braćtw albo cechow miasta naszego Krakowa, kozdego roku tego czassu, ktorego bormistrza y raice siedzące miasta Krakowskiego wybieraią, takze tesz y tosz braćtwo powroznykow powinowato będzie wybrac między sobą dwu starszych mistrzow, ktorzyby nad yne zycia swego statecznosćią, vmieiętnosćią y biegłosćią w rzeczach godnieyszy byli.

§ 2. Ktore to braćtwo będzie mialo wlasną swoyą ćechę, na ktorey ćechy przes starsze mystrze obeslanie, ylieby kroć tak mystrzowie, yako towarzysze tego braćtwa bely przyzwany, powynowacy będą do domu starszego mystrza, gdzie ym będzie oznaimiono, zysć sie pod wyną szesćy groszy, gdyby ktory mistrz nie przyszedl. Zvpelną tesz moć będą mieć starszy mistrzowie obyczaiem przerzeczonym z ynszemy mystrzami występne y wynne tak mystrze iako towarzysze tego rzemiesla wedlia obyczaiu występku karać y wynować, albo tesz y do wyęzienia mieyskiego dawać y potym wypuszczać.

§ 3. Ktemu tosz braćtwo będzie miało kosćioł swoy, w ktorem będzie mialo wlasne swoye mary y vććywe przykryćie na mary, wedlia starodawnego ynszych braćtw zwyczaiu, w którym koscielie albo na smyntarzu ćiala umarlich braciey y siostr wedle wzyętego zwyczaiu kosciola chrzesciianskiego chować y pogrzebać będą, y powynowaćy będą tak starszy yako y mlodszy mystrzowie y zony ich, takze y towarzysze braćtwa tego, vmarlych liudzy ciala na mieisce pogrzebu przerzeczonego kosćiola z uccywosćią doprowadzyć, takze tesz przy zalomszy albo przy inych obchodziech za umarle być; a ktoryby mystrz nie byl, tedy pul funta wosku, a towarzysz pul grosza do skrzynky da.

§ 4. Ktemu w uroczyste swięta przy mszach swiece mlodszy brath będzie zazegal, takze tesz y ynsze slugy w braćtwie będzie czynił.

§ 5. Ktorykolwiek tesz mistrz prziymie vcznya ku wyuczeniu tego rzemiosła, powynowat go będzie opowiedzieć starszym mystrzom, gdy będą w ćechu zgromadzeny z ynemy mystrzamy, a starszy mystrzowie czas pewny ku wyuczeniu sie yemu naznaczą; ktory czas gdy wynidzie y skonczy sie, mystrz, u ktorego on uczen douczy sie, postawy w braćtwie przed starszemy

mystrzamy takowego vcznya y da sprawę o yego ćnotlywim zachowaniu y takze, ze sie dostatecznie w tem rzemieslie wiuczyl; a starszy mystrzowie przyiąwszy takowe swiadećtwo o onem uczniu, potem takowego vcznia do regestru braćtwa swego, do ktorego tak mystrzowie yako towarzysze, którzy przez mystrze tego czechu bywaią wiuczeny i wpyssowani, takze go tesz wpyszą, a potym do zgromadzenia ynszych towarzyszow odeslą, zeby w lyczbę ych, yako yusz w tym rzemieslie wyuczony, byl przyięty. Ktoremu towarzysze starszy przezwysko vććywe, yako ma być przezwan, wlozą.

§ 6. Any będzie godzilo sie ktoremu kolwiek towarzyszowy szkaradne go i zelzywego przezwyska dawać, pod wyną dwu zlotych pieniędzy, ktore starszy towarzysze powynowacy będą do ćechu dać.

§ 7. Wszakze yednak synowie mystrzow rzemiosla powroznyczego niemaią bić przypędzeny ku uczeniu sie tego rzemiosla, alie w swobodzie y w prerogatywie oica swego choćia tesz po smiercy oycowsky rzemioslo powroznicze robyć, nieokazawszy any tesz robywszy sztuk, alie tem obyczaiem, yeslyszby oćiec tego syna zeszedl s tego swiata, a mathka iego belaby zeszla na leciech, powynowat będzie syn matkę swoyę pozywieniem y odzieniem uććywim asz do iey smiercy opatrzać y onę przy sobie chować vććywie asz do smiercy, pod wyną dziesieć grzywien pieniędzy tylie razy, ylie by kroć zbranial sie tego vczynić. A przecye syn takowy zaplaćywszy wynę dziesięć grzywien, powynowat będzie matkę przy sobie chować y zywnoścą takze y odzieniem przystoynim opatrzować yą.

§ 8. Alie yeslyzeby pozostała zona mystrza rzemiosla powroznyćego po zesćiu s swiata męza swego chciala rzemioslo powroznicze robić, tedy starszy mystrzowie powynowaćy będą onę przystoynim towarzyszem opatrzyć y yego dać yei ku robośie, za ktorego by sprawą rzemioslo to robyla, co powynny będą vczynić bes wszelkiey wymowey; a yeslyszby takowa wdowa mloda bela, tedy nizly wynidzie rok y szesć niedziel, powynna będzie ynszego męza poiąć. Ieslyze więc obćego czlowieka a nie tego rzemiosla męza poymie, tedy ma dać pokoy y poprzestać robić rzemiosla powroznyćego. Alie ynaczey ma być rozumiano o wdowiech zeslech na leciech, ktore syny mayą, ktorzy to rzemioslo robią, yako wyssey iest opyssano.

§ 9. Ktorykolwiek tesz za mystrza rzemiosla powroznyczego będzie chćial, zeby bel przyięty, a rzemioslo to kosztem i nakladem swoym będzie chćial robić, takowy naprzod powynowat będzie okazać w braćtwie przed starszemy mystrzamy lyst rodzayu swoyego, yze sie vrodzyl z dobrego loza, to yest z rodzycow swoych, oyca y mathki, ktorzy wedlia zwyczaiu swiętego kosćiola krzescianskiego w malzenstwie zyęly sie. Nadto wynien tesz będzie pokazać lyst swiadectwa wyuczenia swego w tym rzemieslie y takze poććywego zachowania swego, a potym dopiero będzie prosyl starszych mystrzow, zeby ku wyrobieniu y wykonaniu sztuk tego rzemiosla bylo mu dozwoliono. Za ktorem starszych mystrzow przyzwolieniem, za ych wladze zwierschnością powynowat będzie swoyem dowczypem y umieyętnością, takze kosztem swoiem sztuky rzemiosla tego obyczaiem nizey opyssanem ręką swoyą wyrobić: naprzod poboczną lynę z wlasnych swoych konopy, na dwanaśćie siązeny, ktemu postronkow drotowanich trzidziesćy, na szesć lokćy na dluzą, ktemu diszlowich postronkow, kazdy po pięćy lokćy, trzy-

dziesćy, ktemu waznych postronkow kazdy po szterech lokćy, trzydziesćy ktemu bugselow, kazdy s nych na szterzy lokćy, trzydziesćy, ktemu liecow trzydziesćy, kazdy na pięć lokćy na dluzą, ktemu szlie dwie, ktemu byczow krotszych trzydziesćy, a piątnych piętnaśćie, ktemu sznorow za sztery grosse, ktemu stabrinow trzydziesćy, ktemu dwie częśćy siećy na lowienie zwierząt pospolu ziednoczyć y związać, wedlia zwyczaiu rzemiosla tego. A to związanie ma czynić przed starszemy mystrzamy. Ktemu ma uczynić maś czynioną wedlia tego, iako w rzemieslie ych przyprawiona bywa.

§ 10. A ktorybikolwiek z mystrzow doswiaććzon byl dowodnie, zeby mas prostą za czynioną y przyprawioną przedawal, takowy z rzemiosla ma bić slozony.

§ 11. A gdy iusz takowy mystrz sztuky rzemiosla tego, yako yest wysszey opyssano, wyrobi, tedy iako rychlo wyrobi sztuki, powynien bendzie dać naprzod do ćechu na skupienie zbroie szesnaśćie zlotych, kazdy zloty po trzidziesćy grossy lycząć, pieniędzy, lyczby y monety polskiey, ktemu prawo mieiskie krakowskie powynowat będzie przyiąć, y wedlia porządku opyssanego tego to rzemiosla powroznyczego wynien sie będzie zachować. A nad to powynien będzie zonę po wyrobieniu sztuk w dziesięcy nadaliey niedziel poyąć wedla porządku chwaliebnego zwyczaiu starodawnego kośćiola chrzescyianskiego.

Quos quidem articulos superius descriptos et alios, si qui deinceps ex scientia et assensu officii consularis Cracouiensis ad bonum ordinem et regimen fraternitatis eiusdem funificum Cracouiensium additi fuerint, in quantum iuri communi non derogent, nos itaque Henricus rex Poloniae commemoratus intercessioni praenominatae benigne annuentes, authoritate nostra regia approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes eosdem robur debitae firmitatis in omnibus conditionibus et articulis obtinere debere. Praeterea indemnitati subditorum nostrorum hac in parte prouidere uolentes, quibus, vt ex relatione certorum consiliariorum nostrorum accepimus, plerunque imponitur licentia, et impunitati eorum, qui extra fraternitatem seu contuberniu funificum ciuitatis nostrae Cracouiensis non solum funes ex adulterinis canapis factos, verum etiam pro confecto et praeparato pice simplicem et adulterinum picem et alia id genus ad opificium funificum Cracouiensium pertinentia, diuendere non uerentur, itidemque et propolae aliique homines res ad opificium funificum pertinentes, vt cariori precio easdem funificibus diuendant, coemere in praeiudicium eorundem consueuerunt, quo fit, quod ipsis funificibus Cracouiensibus, qui onera siue contributiones reipublicae et ciuitatis Cracouiensis ex aequo atque alii ciues Cracouienses ferre coguntur, victus rationes praepediunt, quamobrem hanc praerogatiuam et immunitatem fraternitati funificum Cracouiensium damus et concedimus per praesentes, quod neque aruinariis vulgo *sadlnici* dictis, qui institas in foro Cracouiensi habent, nec cuique hominum siue Christianorum siue Iudaeorum ac cuiuscunque alterius ritus et nationis existentium, tam tempore nundinarum Cracouiensium quam extra nundinas licitum et permissum erit, in ciuitate nostra Cracouiensi ac domibus, curiis, locisque quibusuis siue publicis, siue priuatis, etiamque portis ciuitatis Cracouiensis ac foro antiquo reuenditorio, neque in suburbiis ciuitatis Cracouiensis, nec etiam sub arce nostra Craco-

uiensi diuendere res, quae ad artificium funificum Cracouiensium pertinent, vt pote funes, picem in uasculis tam simplicem quam confectum et praeparatum, reseruacula pro adseruando pice, *maznice* dicta, tum etiam *opalki*, *poprągy biale* et ex canapis factos, *sznory ciesielskie*, *bicze*, *sznuri do biczow* et alias id genus res, parique etiam ratione non erit licitum cuiuis propolae aut reuenditori, nec cuiuis alteri tam in foro publico quam curiis aut domibus priuatis coemere canapem, picem et alias res ac instrumenta ad opificium funificum pertinentia, diuendendi causa [idque excepta propria necessitate] sub amissione eorum omnium, quecunque in praeiudicium damnumque funificum Cracouiensium diuendere aut coemere quispiam compertus fuerit. Quae quidem praenominatae res omnes et singulae, quotiescunque per seniores magistros funificum denunciacio facta fuerit, per officium capitaneale arcis nostrae Cracoviensis, si in curiis et locis iurisditionis terrestris siue castrensis Cracouiensis, si uero in locis iurisditionis ciuilis Cracouiensis diuenditae aut coemptae fuerint, tum per officium proconsulis et Consulum Cracouiensium rremissibiliter intercipi et in usus beneplacitos officii illius, vbi praeuentae fuerint, conuerti debent. Quod ad noticiam vniuersorum et singulorum, cuiuscunque dignitatis, officii, magistratus, status et conditionis fuerint, praesertim vero magnifici Ioannis Fierliei de Dąmbrowica, palatini et capitanei generalis Cracouiensis, regni nostri marschalci supremi, in absentia vero eius vicecapitanei seu locum tenentis, ac famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Cracouiensis praesentium et pro tempore existentium deducentes, mandamus, vt praedictos magistros contubernii siue fraternitatis funificum Cracouiensium praesentes et pro tempore existentes secundum dispositionem et praescriptum priuilegii praesentis in omnibus conditionibus et articulis inuiolabiliter conseruent, ab aliisque conseruari curent, et quotiescunque requisitae ab eis fuerint, si quispiam in praeiudicium damnumque eorundem res superius recensitas in locis praenominatis diuendere aut coemere deprehensus fuerit, easdem irremissibiliter accipiant, et in usus officii sui beneplacitos conuertant, atque insuper praerogatiuas eiusmodi fraternitati funificum Cracouiensium a nobis concessas, voce publica ministerialis siue preconis publicari et ad notitiam quorum interest, deduci curent: non obstantibus etiam quibusuis literis nostris, si quas in contrarium praesentium emanare contigerit, quibus per praesentes derogamus. In quorum omnium fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus appensum est. Datum Cracouiae in conuentu generali regni coronationis nostrae, feriae quarta post festum Paschae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, regni vero nostri anno primo. — Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio magnifici Valentini Dąbienski de Dąbiani, regni Poloniae cancellarii etc.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu powroźników Krakowskich, opatrzony jest większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, w części uszkodzoną, zawieszoną w puszce drewnianej na sznurku z żółtego i zielonego jedwabiu. (Kopie W. Gąsiorowskiego i T. Żebrawskiego).

608. 1574. die 12. m. Maii, Cracoviae.

Henricus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio piscatorum Cracoviensium a. 1566. impertitum, ratum facit.

Z potwierdzenia Augusta II z r. 1697, przechowanego w oryginale w cechu rybaków krakowskich. Przywilej Zygmunta Augusta z r. 1566 zamieszczony jest wyżej pod N. 564 niniejszego zbioru.

609. 1574. die 27. m. Maii, Cracoviae.

Henrici regis Poloniae decretum inter lanios Cracovienses, Casimirienses Clepardiensesque et cives Ropcicenses litem dirimens.

Henricus Dei gratia rex Poloniae, magnus dvx Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kijouiae, Voliniae, Podlachiae, Liuoniae etc. necnon dux Borboniorum, Aluernorum, comes Marchiae, Foresti, Quercij, Rouergij, Montisforti, etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, posteaquam uocati essent in iudicium nostrum literis ternis citationum serenissimi Sigismundi Augusti regis, antecessoris nostri, famati proconsul, consules, totaque communitas oppidi nostri Ropcicensis a famatis lanijs ciuitatum nostrarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis ideo, quia ipsi in derogationem iurium et priuilegiorum eisdem lanijs ciuitatum praenominatarum a serenissimis antecessoribus nostris super non solutionem thelonei cuiuscunque in regno et dominijs nostris, tam aggeralis, quam pontalis, et alterius cuiusuis exactionis a bobus et pecudibus illorum, quos pro usu et necessitate maccellorum ciuitatum earundem Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis in terris nostris Russiae et alias ubilibet coemere solent, theloneum aggerale siue pontale a bobus et pecudibus eorundem exigere praesumunt, magno damno et praeiudicio eorundem, in terminoque causarum earundem ex limitatione tam speciali coram officio consulari Craccouiensi de consensu plenipotentum partium earundem, quam uigore generalis limitationis serenissimi olim antecessoris nostri ac nostrae hucusque continuato, lanijs Cracouiensibus per famatos Sebastianum Pawlikowic, Stanislaum Lipczic et Vrbanum Lipowski, Cazimiriensibus uero per Stanislaum Lex et Bartholomeum dictum Poniedziałek, Clepardiensibus autem per Baltazarum Grodecki ac Matthiam Kosmiker plenipotentes suos, citatis uero Ropcicensibus per plenipotentes suos coram iudicio nostro legitime comparentibus, terminumque eum attentantibus atque ipsis lanijs Cracouiensibus, Casimiriensibus et Clepardiensibus productis coram iudicio nostro literis priuilegiorum serenissimorum olim Vladislai, Cazimiri, Ioannis Alberti, Alexandri ac Sigismundi Augusti regis, deducebant, lanijs ciuitatum commemoratarum perpetuis temporibus concessas esse uigore priuilegiorum eorundem libertates et immunitates a non solutione insolitorum et inusitatorum theloneorum, pontalium, aggeralium, passuumque ac alio quocunque nomine et uocabulo appellatorum, nullis prorsus exceptis, a bobus pecoribusque et pecudibus vniuersis, quos pro necessitate maccello-

rum suorum coemerint, in quorum quidem priuilegiorum et immunitatum usu et possesione lanij praefati hactenus se extitisse asseuerabant, offerentes se id etiam, ut iuris est, comprobaturos, ob idque se iuxta praescriptum literarum priuilegiorum suorum a nobis conseruari expetebant. Ad ea oppidani Ropcicenses per Ioannem Zlacouita plenipotentem suum, productis literis priuilegij sui super theloneum pontale oppido Ropcicensi concessis, referebant, quamuis lanij ciuitatum memoratarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis habeant uetustiora priuilegia serenissimorum antecessorum nostrorum super libertatem non conferendi thelonei, tamen per abusum priuilegiorum suorum et thelonei solutionem in oppido Ropcicensi a bobus et pecudibus illorum praestitam, non posse se praedictos lanios immunitate priuilegiorum suorum aduersus oppidanos Ropcicenses tueri. Plenipotentes uero laniorum ciuitatum commemoratarum asseuerabant, se ab antecessoribus suis in usu et possessione priuilegiorum suorum a data eorundem semper fuisse. Nos cum consilarijs et iurisperitis nostris iuribus et priuilegijs per partes coram iudicio nostro productis, diligenter reuisis et examinatis, quorum ex priuilegijs laniorum ciuitatum nostrarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis apparet, eosdem lanios uigore priorum ac antiquiorum priuilegiorum et decretorum ab uniuersorum et singulorum theloneorum inusitatorum solutione liberos et immunes perpetuis temporibus factos esse, oppidanorum uero Ropcicensium priuilegium posterioris datae est, quamobrem decernendum duximus decernimusque praesentibus, lanios ciuitatum praenominatarum duos ex senioribus fraternitatis Cracouiensis, duos itidem seniores Cazimirienses, parique ratione duos seniores Clepardienses iuramento corporali confirmare comprobareque coram iudicio nostro teneri, se ab antecessoribus suis, lanijs ciuitatum earundem, a data priuilegiorum eiusmodi in usu et possessione priuilegiorum suorum super non conferendo nec soluendo theloneo a bobus et pecoribus quibuscunque in oppido nostro Ropcicensi extitisse. Quod quidem iuramentum posteaquam in praesentia iudicij nostri modo praemisso, ut iuris est, nomine totius fraternitatis laniorum ciuitatis Cracouiensis famati Stanislaus Lipczic et Vrbanus Lipowski, nomine uero fraternitatis laniorum Cazimiriensium Gregorius Valigora et Bartholomeus dictus Poniedziałek, itidemque nomine laniorum fraternitatis ciuitatis Clepardiensis Simon Klyczowski et Casparus Pochwa Cosmiker praestiterunt, ex ea ratione ipsos lanios ciuitatum nostrarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis secundum dispositionem priuilegiorum eorundem antiquiorum, a non solutione thelonei cuiusuis tam aggeralis, quam pontalis, siue alio quouis nomine et uocabulo censendi in oppido nostro Ropcicensi a bobus et pecoribus quibuscunque eorundem liberos et immunes perpetuis temporibus esse decernimus, hoc nostro decreto mediante. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria quinta post dominicam Exaudi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, regni uero nostri anno primo. Valentinus Dąbyensky r. P. canc. scat. — Relatio mągnifici Valentini Dąbiensi de Dąbiani, regni Poloniae cancellarij etc.

Przywilej pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną, prawie zupełnie zniszczoną, zawieszoną na pasku pargaminowym. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

610. 1574. die 27. m. Maii, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter mensatores, doleatores ac funifices Casimirienses et currifices Casimirienses litem dirimens.

Actum feria quinta ante dominicam Pentecostes proxima. — Famati seniores contubernij mensatorum, doleatorum ac funificum Kasimiriensium ac Stradomiensium producto coram nobis priuilegio contubernio eorum per diuum olim piae memoriae Sigismundum regem Poloniae concesso, de data Cracouiae feria sexta ante dominicam Inuocauit anno Domini 1546, in praesentia currificum Kasimiriensium et Stradomiensium ad id cittatorum, vigore eiusdem priuilegij petierunt, ipsos currifices ex officio astringi, quo cum ipsis mensatoribus etc. fraternitatem tenerent ac simul ad vnum priuilegium et contubernium congrediantur, iisdemque legibus utantur.

Porro currifices Kasimirienses et Stradomienses responderunt, se de praedicto priuilegio mensatorum ignorasse nec illi subiacere, neque vnquam contubernii quidem cum mensatoribus in usu fuisse, quin immo fraternitati ferrifabrorum per officium consulare Kasimiriense adiunctos esse et merito, nam currifex praeparato curru ligneo et id simile, eum ferrifabro sufferandum facile delegare potest, solutione sua nondum subsequuta, et exhibuerunt incorporationis seu priuilegii (s) sub sigillo appenso consulari Kasimiriensi de data feria secunda post dominicam Conductus Paschae anno 1562, a quo tempore affirmabant, se in usu istius priuilegij fuisse et hactenus esse, petentes se circa praefatam incorporationem conseruari.

Domini itaque consules partium controuersia examinata, tametsi mensatorum seniores cum sibi adiunctis prius quam currifices ferrifabris adiuncti essent, priuilegium a sacra r. maiestate obtinuissent, verum eo abusi sunt, neque currifices in congregacionem suam adunare conati sunt, ii vero in continuo usu priuilegii sui semper fuisse mensatoribus non repugnantibus asseuerant, proinde eosdem currifices Kasimirienses et Stradomienses circa eorum priuilegium illiusque usum cum ferrifabris receptum conseruauerunt decreto praesenti mediante.

Quo decreto seniores mensatorum, doleatorum et funificum grauatos se sentientes, illud pro iure non susceperunt, verum ad generosum dominum Ludouicum Decium de Wolia, magnum generalem procuratorem Cracouiensem etc. ab eo appellauit (s), cui appellationi per officium delatum est.

Acta Cons. Casimir. 764, str. 281.

611. 1574. die 16. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de crumenariis et bursificibus Cracoviensibus.

Actum feria quarta intra octauas Corporis Christi. — Officium praesens consulare Craccouiense ex controuersia inter fraternitatem crumenariorum seu

bursariorum Craccouiensium orta, adinuenit ac decreuit praesentibus, temporibus perpetuis per eam fraternitatem firmissime obseruandum, quod in locis consuetis emensuratis in smeterhauss Craccouiensi operas suas proprias et labores tamen a se confectos, iuxta antiquam consuetudinem inter eos habitam, venum exponant ac distrahant, viduis tamen tanquam orphanis ab eo decreto exceptis, quibus liberum erit, immo vigore praesentium eis facultas a spectabili senatu Craccouiensi perpetuo tenenda conceditur, operas non tantum a se confectas, verum ab alijs quoque personis eius artificij peritis, elaboratas et coemptas, diuendere cuiuis.

Acta Cons. Crac. 23, str. 736.

612. 1574. die 16. m. Iunii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter pileatores Casimirienses et pileatores Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quarta intra octauas Corporis Christi. — Ex controuersia partium infrascriptarum coram officio praesenti consulari Cracouiensi facta, inter pileatores Cazimirienses apud Cracouiam, actores ab vna, ac totam communitatem fraternitatis pileatorum Cracouiensium, conuentos parte ab altera, officium praesens decreuit ac praesentibus decernit inhaerendo priuilegijs pileatorum Cracouiensium per s. m. r. concessis, quando quidem demissio eius socii Galli de Noua uilla, occasione cuius lis tantisper inter partes vtrasque exorta vertebatur, coram magistris antea facta sit, vt etiam num vigore decreti praesentis in praesentia duorum magistrorum et duorum sociorum artificij pileatorum iuxta articulum in eisdem priuilegijs pileatorum Craccouiensium iuxta eorum praescriptum debite fiat, atque posteaquam hoc ipsum praestitum legitime ita vt praemittitur, fuerit, tunc pileatores Cracouienses eundem Gallum fouere illum alias *foldrowacz* tenentur.

Acta Cons. Crac. 23, str. 732.

613. 1574. die 5. m. Iulii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter magistros contubernii mensatorum Cracoviensium et socios eiusdem contubernii litem dirimens.

Actum feria secunda post festum Visitationis beatissimae ac perpetuo venerandae virginis Mariae. — Spectabilis autem *) senatus Cracouiensis audita ambarum partium tam magistrorum Cracouiensium artificii mensatorum, quam etiam sociorum praedictorum eiusdem artis quaerelis, propositione, responsis ac tota controuersia earum debite examinata, omnibus de-

*) Opuszczamy przewód sporu, a podajemy sam tylko wyrok.

center reuisis, lectis et auditis, decreuit ac praesentibus decernit, ipsos socios eiusdem artificii mensatorum iuxta praescriptum priuilegii a magistris exhibiti, cuius sepe in vsu fuerunt, in vno lapide cerae multandos esse, ideo, quia temere sese a magistris loco mouerunt, atque, vt eam multam magistris exoluant pro primo congressu eorum mutuo. Caeterum ipsis socijs praefatis praesentibus ac aliis Cracouiae in posterum pro tempore existentibus et operas exercentibus, praecepit ac seuere interminatus est spectabilis senatus futuris temporibus perpetuo obseruandum, ne amplius quispiam ex socijs eius artificij audeat ex quacunque causa seu ob quamuis iniuriam praetensam a magistro suo sese loco mouere, vel alios socios ad id faciendum concitare alias *wzruszacz czeliądzi*, sub poena praedicta irremissibiliter seu sine vlla misericordia per magistros puniendum iuxta priuilegii tenorem et huius decreti praesentis robur et authoritatem. Praeterea praesentis decreti vigore quoque ipsi magistri a tunna cereuisiae expeditae per socios absoluuntur, quia ea mulcta inter eos nunquam in vsu fuerat, sed si casus quispiam euenerit seu emerserit, non tantum occasione verborum (quod vix accidere potest, vt magister iusta causa aduersus socium commotus, sese cohibere queat vel sibi temperare, quo eum subito plagis non afficiat), verum etiam occasione iniuriarum omnium ipsos ad eorum congressionem mutuam spectabilis senatus remittit, ad faciendum ibidem transactionem adinuicem sufficientem, salua nihilominus appellacione ad se cuiuis aggrauato reseruata. Postremo iniungit ac serio praecipit eisdem socijs, vt non solum quilibet suo magistro, sed in vniuersum cuiuis magistro sui artificii tanquam senioribus et maioribus suis honorem, reuerentiam, fidem ac obedientiam debitam in omnibus licitis ac honestis semper praestent et exhibeant, magistris autem mandat, vt sese quoque erga socios tanquam patres erga filios gerant, ipsos ad ausus non necessarios ne prouocent, sed in lenitate, mansuetudine, moderatis cohortatione et admonitionibus, ipsos verbis lenioribus castigando regant et gubernent, sub graui animaduersione senatus, si quis eo nomine ad se vere delatus fuerit.

Acta Cons. Crac. 23, str. 743.

614. 1574. die 15. m. Septembris, Casimiriae.

Statuta contubernii braseatorum braxatorumque Casimiriensium.

Proconsul et consules ciuitatis Kasimiriensis notum facimus tenore praesentium vniuersis et singulis, quorum interest, quia die hodierna venientes ad nostram consularem plenariam sessionem ad praetorium famati seniores contubernii braseatorum et braxatorum ciuitatis nostrae Kasimiriensis, obtulerunt nobis certos articulos ad bonum regimen contubernij ipsorum praefati pertinentes, per eosdem seniores vna cum iunioribus dicti contubernii constitutos, in scheda idiomate Polonico scriptos, petentes, vt eos authoritate nostra consulari confirmaremus. Quorum articulorum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Feria quarta in crastino festi s. Crucis, anno 1574. — Panowie starsi i mlodsi czechu slodownyczego dzysieisego dnya z wolią i za roskazaniem panow radziecz miasta Kazymierza, przipatruiącz sie miastu Crakowu i s niego prziklad biorącz, wsisczi w obecz za iedną wolią i przizwoleniem vchwalili i postanowili za peffne prawo miedzi sobą artikuli nyzei opisane, ktore dzierzecz obieczuią nieodmiennye pod przisięgami swimi, ktorą miastu i czechowi themu vczinili, i pod winą, ktho bi sie tego dopusczyl, bil karąn.

§ 1. Naprzod przistępuiącz ku pierwsemu wilkierzowi przed them vchwalonemu i podwierdzonemu vstawuią, is ktobikolwiek s sąsiadow tak swą osobą iako przes czeladnika albo przes iaką naprawioną osobę na Klieparzu abo przed Kleparzem psenycze albo zboze iakiekolwiek kupowal, thakowi przepada wynę namienioną kamyeń wosku, kthorą będzie powinien polozicz do czechu bez zadnei trudnosczy. A ieslibi sie niechczial dacz karacz, thedi do panow radziecz.

§ 2. Item na rinek Krakowski zaden niema chodzycz samowtor abo samotrzecz, iedno swą osobą abo malzonka abo czeladnyk: z iednego domu iedna osoba ma kupowacz, pod thakową winą wzgorę namienioną.

§ 3. Item is za niemalą praczą i wielkiem kostem otrzimalismi v iego k. mczy prziwilei na korzecz swoi wlasny starozithny, thedi thakowego korcza zaden niema poziczacz nykomu postronnemu czlowiekowi any dawacz wedlug prziwileia, ktori iesth od vczczywei radi Kazymierskiei dąn de data feria secunda post festum sancti Valentini, anno 1544, i wedlug prziwileiu jego k. m. milosczywie miastu Kazymierzowi danego, ktorego miasto iedno samo ma vziwacz.

§ 4. Item tho tes postanawiaią iednem glossem, iedną wolią prawem pospolithem mieiskiem przikłaniaiącz się, ktore tak obmawia, is tich, ktorzi niesluzą, rzemiosla niefoldruią, tak proznuiącz po miesczie thulaią się, maią do trzeczieg dnya odkazany, thedi mocznye stoiącz przi thim prawie, obieczuią dzierzecz zadnego slugy abo thowarzisa, ktoribi niebil iednany, chowacz przi sobie any go bawicz, i owsem onego vrzedowi opowiedziecz, abi od miasta wędrowal iako niepoziteczny, abi sie swawolia w miesczie niemnozila i drugich czo sluzą, abi niepsowali. Pod wyną wissei opisaną.

§ 5. Item nyemaią tes nygdziei w gospodach szynkownych iednanei czeladzy abo thowarzisom slodowniczem w powsedny dzien abo robothny pywa na rząd any gorzalki przedawacz, iedno kwarthę pywa abo dwye wipiel alie nie gorzalki, alie zasiadacz na rząnd nie ma im bidz dopusczono okrom swiętha, a vcznyowy zadnemu any w swięto any powsednye dny niedawacz.

§ 6. Item okolo achteli wedlug pierwsey vchwali feria quarta vigilia Corporis Christi anno 1573 w xięgach nasich czechowich vczinioney maią sie zachowacz.

§ 7. Item wedlug starego obiczaiu ktoribikolwiek z mistrzow przyął thowarzisa, a ten to thowarzis zebi robyl za starsego w browarze sluzącz v nyego, thakowemu ma mistrz dacz grossi pięcz na thidzien.

§ 8. Item ktoribi za starsego nie robyl sluzącz v pana, na thidzien będzie bral mitha grossi 4.

§ 9. Item komornykowi pywowarowy czo mystruie, ktori roby za starsego, niema mu dacz wieczei iedno grossi 6.

§ 10. Item mlodsemu pomocznykowi gr. 5, pod wyną, na kogo bi sie doswiadczono, kamienia wosku.

§ 11. Item a czo sie thknye pomagania w browarzech abo robienya za starsego, is tes przes tego bidz nie moze, thedi vstawiąmi, is takowich pomocznykow ma bidz pewna liczba, ktore panowie braczia starsi maią przyącz, do regestru braczkiego maią wpyssacz. A ktoribi chczial za starsego robicz a panom starsem sie nie opowiedzial i prawa mieiskiego nieprzyął, thedi thakowemu any pomagacz w browarze, any za starsego nie maią dopusczycz robothi, pod wyną kamienya wosku.

§ 12. Item s stroni czeladzy chowanya wedlug tey vchwali, ktobi sie wazil abo smial od swiętego Michala inaczei czenycz, pod thę wynę podlega. A tha sie sstala vchwala dlia tego, abi sie od tey vchwali wczas insem slugą opatrzil.

§ 13. Item niewiasthom (s) okrom mężow przichodnye, ktore sie thu nievrodzyli any sie tes tu sstarzali i owseią straczywsi gdzie indzie vczczywoscz, thu przi miesczie przespiecznie mięskaią, przekupstwem i czem innem sie bawiącz nierządnem, nie maią bidz chowane v zadnego miesczanina, alie maią bidz vrzędowi opowiedziane. A ktobi thakowei zathayl, ma bidz wyną karąn tak czechową i tes pąnską.

§ 14. Thakowess tes niewiasthi, kthore nie maią osiadlosczy przi miesczie, gorzalki palycz niemaią, any swyni, wieprzow chowacz ku skodzie y zepsowanyu ziwnosczy sąsiadom.

Quosquidem articulos suprascriptos, quum iuri et plebiscitis ciuitatis huius minime fore contrarios cerneremus, in omnibus eorum punctis et conditionibus confirmandos, approbandos, ratificandos duximus, confirmamusque, approbamus et ratificamus praesentibus, decernentes eos firmum robur nunc in perpetuum habituros. Harum quibus sigillum nostrum praesentibus est subappressum testimonio litterarum. Actum et datum Kasimiriae feria quinta post festum Exaltationis s. Crucis proxima, anno Domini millesimo quingentensimo septuagesimo quarto.

Acta Consul. Casim. 764, str. 387.

Z powyższych artykułów dali słodownicy i piwowarowie Kazimirscy feria V post festum s. Viti r. 1589 następujące skrócone artykuły do ksiąg radzieckich wciągnąć:

1. Aby korczow zadnemu obczemu człowiekowi niedawano, aby in abusum nieprzyssly.

2. Item aby słodow na gorzałki s Krakowa nie brąno.

3. Item aby zadęn z braczj slodownikow i kaczmarzow Kazimirskich nie przyimował czelyadnika, asz szię pyrweyi odt pirwszego pana swego statecznie odtprawi.

4. Item czeliadz kthora za starsze roby w browarzech, aby prawo mieiskie Kazimirskie przymowała i do regestru czechu Kazimirskiego aby była wpisowana.

5. Item czi, ktorzy słuszby nie maią anj służycz chczą, aby takowym robothy zadney(s) z braczi nie dawał.

Acta Consul. Casim. 769, str. 835.

615. 1574. die 24. m. Septembris, Cracoviae.

Statuta contubernii salicidarum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus praesentibus vniuersis et singulis, quorum interest, quod cum fraternitates et contubernia in ciuitatibus

constituantur non ad perniciem et intertrimentum hominum, vt nonnulli existimant, verum multo magis ideo, vt bonus ordo inter aequabili iure viuentes et obedientia inferiorum erga superiores debita ac circa cultum diuinum in templis vetus, recepta ac decens reuerentia, inque republica bene constituta laudabilis mos et consuetudo antiqua non improbanda inter praesidentes ac eorum iurisdictioni subiectos, vicem tamen praesidentium supplentes, per tribus et contubernia diuisos, vinculo amabilis concordiae aequa proportione conglutinatos, legitime conseruetur: quocirca famati viri contubernij salicidarum Craccouiensium coram nobis in consessu nostro consulari de more in praetorio rite conuocatis et congregatis comparentes, supplicarunt a nobis, vt articulos certos eorum contubernio necessarios, ipsis confirmaremus. Quorum tenor idiomate Polonico ab eis porrectus ad nos, verbo ad verbum sequitur:

Roku Bożego 1574 stharszy bracztwa prassolskiego na then czasz będączy: Folthyn Candrovicz, Iakub Galka, Sebastian Kvrzeliowski, Piotr Hannuszovicz z drvgą braczią iednosthainem zezwolieniem i z dobrym rozmyslieniem posthanovili i zamkneli articuly niżei opissane chczącz zabieżecz i vsmierzycz wszytki rozterki, ktore byly miedzy braczią, aby takowe articuly mocznie a nieodmiennie byly dzierzane na pothomne czaszy:

§ 1. Naprzod kiedy stharsze maią wybieracz, thedy się wszyszcy braczia maią zeidz pod viną cztherech funtow wosku, tham sczedwszy się, maią wotowacz począwszy od stharszych, a tak porządkiem asz się wszyszcy obeidą. A maią pissacz vota każdego; kthorzy będą miecz navięnczei vota, czii maią bycz stharszymi.

§ 2. Item stharszy rokv przeszlego povinni liczbę czynicz onem cztherem starszem nowo obranem i wszythkiei bracziei, i thymże cztherem starszem nowo wybranem maią skrzynkę wydacz ze wszytkiemi rzeczami, kthore przynależą do bracztwa prassolskiego, pod viną pvłkamienia wosku.

§ 3. Item stharszy braczia kiedy kogo maią do braczthwa przyimowacz, maią pierwei obaczycz i pilnie wypythacz, iesli iesth dobrze zachowaly miedzy dobrymi livdzmi, a iesli ma miesczkie prawo.

§ 4. Item stharszy rzemiessnika żadnego, kthoryby mial drugie obesczie, niemaią przyimowacz za naiemnika, abowiem braczthwo ma doszycz rzemiessnikow, kthorzy maią swe wlasne iathki, przetho byłoby bracztwo opvszczone i niebyłoby stharszych s kogo wybieracz albo bracztwu slvżycz, kiedyby ine rzemiessniki przyimowano.

§ 5. Wdowa pzosthała po mężu swym ma ssol przedawacz dobrze a podcziwie rządzącz się, ma ieii bycz dozwoliono pod viną.

§ 6. Item braczia albo siostry kiedy idą do Vieliczki po ssol, niemaią vięczei kupowacz na sswą ordinarią, iedno dziessięcz bałwanow ssoli; a iesliby ktory brath vięczei kvpił, tedy takową ssol maią wziącz stharszy na bracztwo, a pieniędzy themv brathv niedacz, aszby ssol przedali.

§ 7. Item kiedyby ktory brath albo siostra miał szkodliwą ssol albo błothny bałwan, tedy panom stharszym ma thakową ssol okazacz, a starszy obaczywszy szkodę iego, maią mu dozwolicz na poprawę kupicz według vznania szkody.

§ 8. Item żaden brath albo siostra niema żadnego zepsowania czynicz albo ssoli przed vrzędniki chwalicz, ani thesz żaden niema w Wieliczcze prze-

dawacz, ani v stodoły, tho iest v Wisły, ani przes postronnego człovieka ssol kvpowacz, oprocz bratha albo słvgi, ani v żadnego postronnego niema kvpowacz, iedno v skrzynie kroliewskiei; a gdzieby v kogo inego kvpił drożei, nizli v skrzynie, kv skazie braczkiei i przeciwko statvtovi, thedy takiemv ma bycz wziętha takowa ssol a niema więczei przedawacz na składzie Crakowskiem. Thesz povinien każdy brath opoviedziecz ssol wielie kvpi, pissarzovi pod przyssięgą swą, kthorą vczynił przyimviącz miesczkie prawo, aby panskie pułgroszki nieginęły; a iesliby nieopoviedział, thedy przepada vinę pułkamienia wosku.

§ 9. Item niema zaden kvpcza odwoływacz drvgiemv brathv, ani ssoli drvgiego ganicz, ani thesz słowy nievtcziwemi niema się nań thargacz thak w Wieliczce iako i na składzie i pod iathami niema kupcza odwoływacz pod viną czterech funtów wosku.

§ 10. Item komu pierwei na skład przyviozą, temu robotniczy maią pierwei posthavicz, a komu posliecz przywiozą, themv thesz poszliecz maią posthavicz.

§ 11. Item robotniczy komu bałwan pierwei zbiią, themu pierwei maią gi zwiescz do iathy, a niemaią więczei bicz, iedno po iednym bałwanie na dzien, pod viną cztherech funtow woskv.

§ 12. Item kiedy się trafi swiętho w thargowe dni, iako we wtorek a w piątek, tedy ossm iath maią przedawacz ssol tak w iathach, iako i na składzie; thakze thesz kiedy się traffi swiętho w insze dni, thedy cztery iathy maią przedawacz w iathach i na składzie, a maią miecz dwie thabliczcze, iednę vielkiego swiętha, drugą mnieiszego, kthore maią oddawacz po swięczie nazaiutrz drugiem, na ktore swiętho przyscz ma, pod viną cztherech funtow woskv.

§ 13. Item kvpiecz kiedy v kogo sthargvie bałwan a pothymby go niechciał bracz a chciałby v inszego kvpicz, thedy mv stharszy niemaią dozwolicz od inszego bratha klascz, alie tham gdzie i pierwei sthargował, tham i povinien bracz, a iesliby thakowy kvpiecz był szliachczicz a vporny, thedy stharszy w thym maią vgodę vczynicz, aby się czo złego nie przydało; thak thesz i w iathach ma się zachowacz pod viną pułkamienia wosku.

§ 14. Item ieslyby się fvrmanovi przydało kthoremv z nieviadomosczi bałwan zrzvczicz do ganku czvdzego, theda czo iego ganek ma stharszym thakowy bałwan opowiedziecz nadaliei do trzeciego dnia pod viną cztherech fvnthow wosku.

§ 15. Item żaden niema pothaiemnie bratha ani siosthry oskarzacz, albo iednego z drvgiem gniewacz, albo sromoczicz słowy nievczcziwemi, albo radą postronną, albo się swarzycz, alie maią stharszym opoviedziecz, a stharszy wysłuchawszy skargi z obvdwu sthron, maią vczynicz między niemi porownanie, aboviem s thakowych postronnych a ossobliwych rad a sromoczenia nicz dobrego nieprzychodzi, pod viną cztherech fvnthow wosku.

§ 16. Item żaden niema w niczyiem gankv soli przedawacz, ani na żadnym inszym miesczu, iedno w swym gankv albo iaczie, wyiąwszy w thymże gankv w chorobie bratha, kiedyby się kvpczovi bałwan spodobał, thedy może przedacz, pod viną kamienia woskv.

§ 17. Item stharszym wolno kvpicz kilka szychth ssoli do rokv na potrzeby braczkie i na obronę składową, s kthorei liczbę bracziei maią vczynicz.

§ 18. Item brath młodszy ma miecz klivcze od iath i othfieracz i zamykacz tak dłvgo, asz inszemv klivcze stharszy dadzą.

§ 19. Item braczia albo siosthry maią ognia strzedz w iathach, a ieslizeby ogien v kthorego nalieziono, thedy go maią karacz viną kamienia iednego woskv.

§ 20. Item stharszy kiedy komv roskażą przes posła przyscz do braczthwa, na godzinę naznaczoną ma przyscz, a iesliże nieprzydzie, thedy go starszy maią karacz dwiema fvntoma wosku, wyiąwszy iszby go poszeł nienaliazł, albo thesz w Wieliczcze był, thedy może bycz wymovion.

§ 21. Item jesliby się przydało, iszby brath kthory albo siosthra borgował ssoli kupczovi do drvgiej fory, a pothym przyiachawszy onemv brathv niezapłacziwszy, kupił v kthorego inego bratha i zapłaciłby, on brath, kthory iemu winien, ma opoviedziecz stharszym, a stharszy niemaią dopvsczicz klascz takowei ssoli, asz się honemv brathu vspraviedlivi o dłvg, kthory mv był vinien, a brath, v kthorego był ssol kvpił, povinien go s thargv wypvsczicz, pod viną cztherech fvntow woskv.

§ 22. Item kthorybykolwiek chcział bracztwo przyiącz, ma dacz do bracztwa 24 grosze, a stharszy maią mv przepoviedziecz krotkiemi słowy thy articvly, iako się ma rządzicz, a obaczywszy słvszny czass, thedy maią stharszy wszystki articuly przeczythacz przed braczią dlia pamięczi, aby viedzieli, iako się maią sprawowacz.

§ 23. Item braczia i siostry maią i povinni bycz na pogrzebie, kiedy kthory brath albo siosthra vmrze, albo dzieczię kthorego bratha, kiedy iem przes posła dadzą znacz na godzinę naznaczoną. A kiedy wszyscy wynidą, thedy maią iathy zawrzecz, po pogrzebie othforzyċz. Vina ktho niebędzie na pogrzebie i na załomszy, dwa fvnthy voskv.

§ 24. Item sprawy i zapissy kthorekolwiekby się sthały przed stharszymi między braczią około naimow i około vin wyszei mianowanych, thesz około vczynienia sprawiedliwosczi, na kthoreiby chczieli braczia przesthacz, thedy tho do xiąg braczkich przes pissarza maią wpissowacz i ma bycz wiara dana onym xięgam, tho przyłożywszy, ieśliby się vidziało albo niepodobało wynaliezienie albo rossądek stharszych bratv kthoremv, wolno mv będzie appellovacz do ich mczi panow radziecz.

§ 25. Item żaden niema z bronią chodzicz do braczthwa ani na skład, alie przyszedwszy na skład, maią w iaczie zosthavicz, pod viną dwv fvntow woskv.

§ 26. Item zbroię povinien każdy brath miecz, aby był gothow każdy, kiedy stharszy roskażą imieniem ich mczii panow radziecz na naznaczoną godzinę ssam ossobą swoią, a wdowa povinna pachołka wypravicz we zbroii, iako może naochędożniei, pod viną cztherech fvntow woskv.

§ 27. Wszythki thy przerzeczone articuły maią chowacz thak stharszi iako i młodszy i wedlie nich się sprawowacz, pokorne i dobre miłowacz, a występne a nieposłuszne karacz, odzywaiącze się do ich mczi panow odssyłacz.

Nos itaque consules Cracouienses praedicti articulos omnes ipsorum

salicidarum Cracouiensium in omnibus capitulis, conditionibus, punctis et clausulis de certa scientia atque vnanimi consilio et voluntate omnium nostrum confirmandos duximus, prout praesentibus confirmamus, a praedicto contubernio salicidarum futuris temporibus inviolabiliter tenendos et obseruandos. In quorum omnium fidem ac evidentius testimonium sigillum ciuitatis praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria sexta post festum sancti Matthaei apostoli et evangelistae proxima, anno Domini 1574.

Acta Cons. Crac. 23, str. 821,

616. 1574. die 6. m. Octobris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quarta post festum s. Francisci Assisinatis, confessoris Iesu Christi. — In causa et actione coram amplissimo senatu Cracouiensi vertente et mota inter famatos funifices Cracouienses seu contubernium eorum in vniuersum, ac quemlibet eorum seorsum actores, et prouidos aruinarios quoque Cracouienses conuentos, quod videlicet illi contra priuilegia et decreta certa audent res et merces ad artificium dictorum funificum pertinentes, venum exponere in praeiudicium ipsorum actorum, non formidantes poenas in priuilegijs et decretis ipsorum contentis, petentes a spectabili senatu, sibi cum eis iuxta tenorem praemissorum debitam iustitiam ministrari, ac ne decaetero id facere praesumant, interminari; contra parte conuenta ipsis aruinarijs allegantibus, sibi id quoque iuxta priuilegium eorum et decretum etiam licere; sed quoniam vtraque pars se suis munimentis et literis authenticis fulciebat, ac suam intentionem super eis stabiliebat, itaque spectabilis senatus partem vtramque circa eorum priuilegia et decreta ac eorum tenorem, prout in (s) sonant, cum omnibus punctis, conditionibus et articulis vtendum fruendum conseruauit. Quod autem attinet clausulam in eis contentam, de pice facta, quae a partibus in ambiguum trahebatur, et eam pro se quisque seu in vsum suum intelligendum carpebat, spectabilis senatus hanc clausulam de pice facta faciens interpraetationem suae sententiae seu decreti, eam ita intelligi decreuit a partibus debere, picem factam videlicet intelligendum de pice ea, quae in vasculis ad forum advehitur et a colonis ex villis aduecta seu rusticis venditur, siue sit cruda, siue liquefacta, absque pinguedine aliqua artificiose mixta, quae posteaquam pinguedine vel piscium vel aliqua alia condita seu permixta fuerit, videlicet *maz czyniona*, talis nonnisi funificibus ipsis vendendum non autem alteri cuipiam hominum vendi permittitur, quoniam ij, nempe funifices eam in suo artificio conficiendam, sciteque ac artificialiter cum pinguedine conuenienti miscendam ediscunt. Si vero ipsi aruinarij Cracouienses seu quispiam alter picem factam, hoc est secundum praesentem interpretationem picem cum pinguedine mixtam alias *maź czynioną* contra priuilegia ipsorum funificium Cracouiensium, ac etiam res et merces, quae solis tantummodo funificibus venum exponendum relinquuntur et in priuilegio eorum sunt specificatae, ausus fuerit vendere et mercari, extunc poena quinque

marcarum pecuniae communis a spectabili senatu sine vlla misericordia multandus erit, merces autem et res per officium proconsulis et consulum Cracouiensium irremissibiliter intercipi ac in vsus beneplacitos officij illius, vbi praeventae fuerint, iuxta praescriptum priuilegii ipsorum actorum converti debent.

Acta Cons. Crac. 23, str. 832.

617. 1574. die 8. m. Octobris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et acufices Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta post festum s. Francisci Assisiani, confessoris Iesu Christi. — Ex controuersia partium infrascriptarum coram officio praesenti consulari Cracouiensi facta inter famatos funifices Cracouienses actores et famatos acufices etiam Cracouienses conuentos, spectabiles domini consules Cracouienses decreuerunt ac seuere interminarunt perpetuo obseruandum non solum ab ipsis acuficibus, inter quos et praefatos funifices nunc lis et disceptatio exorta est, sed omnibus in vniuersum hominibus ciuili iurisdictioni subiectis interdicendo, ne quispiam res et merces ad ipsorum funificum Cracouiensium (contubernium) spectantes, et in priuilegio s. m. regiae, quo ipsi gaudent, specificatas, vbiuis locorum venum exponere audeat, sub amissione rerum et mercium per officium dominorum proconsulis et consulum Cracouiensium sine vlla remissione intercipiendarum, ac in vsus beneplacitos officij illius, vbi praeventae fuerint, iuxta priuilegium praedictum ipsorum funificum libere conuertendarum, ac etiam sub poena quinque marcarum pecuniae communis super transgressore praemissorum a spectabili senatu irremissibiliter exigendarum et sumendarum.

Acta Cons. Crac. 23, str. 833.

618. 1575. die 28. m. Ianuarii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta post festum Conuersionis s. Pauli. — Nos itaque *) consules ciuitatis Cracouie exauditis partium ambarum controuersijs, reuisisque diligenter ambarum partium documentis et priuilegijs tam seniorum contubernij funificum, quam etiam aruinariorum, volentesque quoslibet circa priuilegia sua et documenta vel decreta tam piae memoriae a praedecessoribus nostris, quam etiam nunc a nobis ipsis cuilibet contubernio concessis,

*) Przewód sporu opuszczamy, ograniczając się tylko do wyroku.

vt sonant, in suis punctis et clausulis conseruare, neminique cuiquam priuilegio derogare, hanc suam in scripto tulimus mediantem sententiam:

Quandoquidem constat aruinarios ex decreto piae memoriae praedecessorum nostrorum inter funifices et aruinarios de data anno 1525, feria sexta ante Laetare semel lato de pice facta alias *maź czyniona*, (quae conficitur ex cruda pice cum pinguedine piscium), alijsque rebus ad id pertinentibus, vt pote *maznicze, opałki*, quas antiquitus in institis suis soliti sunt vendere, quod nullus alter quiuis hominum in ciuitate hac Cracouiensi praeter ipsos aruinarios in institis suis talem picem factam alias *maź czynioną*, praesumat vendere, proinde nos mediante hoc decreto nostro moderno ipsos aruinarios iuxta prius decretum inter partes latum de data vt supra plenissime conservamus, eisdemque aruinarijs libere concedimus et conferimus amodo vt prius antiquitis soliti erant, sine quauis renitentia et impetitione funificum vel quarumvis personarum aliarum picem factam alias *maź czynioną* (quae conficitur ex pice cruda cum pinguedine piscium vel aliqua alia), aliasque res ad id pertinentes, vt pote *maznicze, opałki*, vt antiquitus vendere soliti sunt, in illorumque priuilegio et decreto de data vt supra continetur, vendere in institis suis temporibus perpetuis: saluis nihilominus priuilegijs funificum reseruatis ac illaesis, contubernio eorum ab antecessoribus nostris illis etiam concessis.

Quod vero attinet declarationem in anno 1574 feria quarta post festum s. Francisci factam, cum manifeste constet per partem videlicet funifices factum esse errorem coram officio nostro ad male narrata ipsorum funificum, proinde nos praefatam declarationem annihilamus in nihilumque vertimus, declaramusque eam nullius esse roboris et firmitatis, vti erroneam temporibus perpetuis.

Quam sententiam ipsi funifices Cracouienses pro iure non susceperunt, sed ab ea ad s. m. regiam appellauerunt, cui appellationi ipsi domini consules reuerenter detulerunt, terminumque prosequendae illius in quindena post faelicem ingressum eius maiestatis in arcem Cracouiensem partibus, quarum interest, coram sua maiestate praefixerunt et assignauerunt.

Acta Cons. Crac. 23, str. 902.

619. 1575. die 31. m. Ianuarii, Cracoviae.

Ordinatio halecistarum Cracoviensium.

Gdyż pan Bog wszechmogący nie iest początkiem ani sprawcą nierządu, ale iest zrzodło a studnia wszelakich cnot, a tym więcey rządu dobrego, y w porządnych rzeczpospolitych a mieściech sprawić to raczył duchem swym ś. w vrzędzie zwierzchnym a radą miasta każdego, ze coby sami w kazdey społeczności a bractwiech mieli doyrzeć rządu dobrego, tedy to na pismie daią y poruczaią z ramienia swego starszym kazdego zebrania, aby imieniem ich iako tych, co na bozym mieyscu siedzą, porządek dobry w bractwie swoim czynieli, takze tym sposobęm ich mm. zacna rada Kra-

kowska artykuły pewne sledziownikow Krakowskich albo ich pospołce dla dobrego rządu, aby od wszech, komu należy, trzymane były, postanowić raczyła, ktorych słowo od słowa początek iest takowy:

§ 1. Naprzod pierwszy. Kazdy gość, ktory tu przywiezie na skład Krakowski albo też y takież na Kleparz sledzie, węgorze y insze ryby wszelakie, tedy takich rzeczy nie ma przedawać nikędy inędy, tylko na składzie Krakowskim w Krakowie, a to tylko do trzeciego dnia wolno takiemu przedawać po iedney, po dwoch, po trzech kłod, y po tyle, po wiele iedno będzie chciał y mogł przedać, tylkoz to przedawac ma niegosciom ale tuteyszym obywatelom, tak ich mm. pp. radnym koronnym etc. y inszym wszem stanu szlacheckiego koronnego, tak tez obywatelom wszęm miasta tego Krakowskiego. Tedy niedłuzey z tęmi sledzmi y węgorzami tu ma mieszkac na składzie przedaiąc, tylko podług prawa y przywileiow składowych na skład Krakowski nadanych od s. pamięci pp. y krolow polskich, iako to też ten sklad y to depositorium Krakowskie generalne iest przez wszystkie stany korony polskiey uczyniony y potwierdzony etc. A ktoryby sie taki kupiec gość podług takowych praw tego składu Krakowskiego nie zachował, przeciw tęmu wazyc sie smiał inaczey, tedy starsi przysięgli bractwa alias cechu sledziownego maią takiego kazdego opowiedzieć p. burmistrzowi y radzie Krakowa miasta tego; a taki kazdy przestępca ma bydz tak karany podług zwyczaiu, praw, przywileiow składowych miasta Krakowa należących.

§ 2. Drugi. Kleparzanie a nie (s) zadni inni ludzie stanu wszelakiego nie maią tu na składzie Krakowskim zadnych sledzi, węgorzy y inszych ryb wszelakich przekupować ani tez od gości ku przedawaniu przyimować pod vtracęnięm takowych śledzi, węgorzow y ryb, ktoreby to przekupne albo przyięte były.

§ 3. Item takze tez kazdy y wszelaki gość y insi wszyscy na Kleparzu, takze tez y tu na składzie Krakowskim niema u wszelakiego gościa kupować ani przekupować sledzi, węgorzy, łososy, certh, strakusow y inszych ryb wszelakich pod vtracenięm takowego kupna y przekupu, ktoryby to uczynił.

§ 4. Item kazdy gość kupiec, ktory iednokolwiek tu na skład Krakowski na przeday przywiezie sledzie, węgorze tłuste y inne ryby, tedy iest winięn oddać strozom składnym przysięgłym ku opatrzeniu y strzeżeniu, zeby zadęn ztąd szkody nie popadł ani miał. Ktorym to strozom od takiego opatrzenia y strzeżenia każdy będzie powinięn płacić od kazdey kłody od godziny do godziny, to iest od iednego dnia y od iedney nocy od kazdey kłody sledzi albo węgorzy po dwu pieniądzu, a to winięn płacić poty, poki na składzie takowe kłody lezeć będą. A takowych kłod zaden ze skladu chociasz tez y swych własnych, gdzieby ie tez y dobrze przedał, brać niema okrom wiadomości strozow tychto składowych, a to dla tego, zeby przez nieopatrzne branie niewiadomości strużе przy szkodzie nie byli.

§ 5. Item wszelaki gość w święto niema przedawać sledzi y węgorzy, ani kłod odbiiać podług starodawnego zwyczaiu y zachowania; wszakze gdy sie przytrafia certy, strakusy, łososie y insze ryby wszelakie, ktoreby przywiezione były, a te w swięta rybne dniby sie trafiły, nie maiąc baczenia na

takowe święta ma bydz zawsze wolno przedawać takowe certy, strakusy, łososie y insze ryby wszelakie.

§ 6. Item gdyby sie przytrafiło, izby sie przebrało na tymze składzie Krakowskim tak sledzi iako y węgorzy, tedy zaden od inąd takich sledzi kłod y węgorzy brać y kłaść indziey wywożąc niema, azeby pierwiey był dostatek takowey żywności opatrzoney rzeczypospolitey miastu temu.

§ 7. Item zaden w mieście po domach sledzi ani węgorzy przedawać ani szynkować niema, tylko to ci przedawać y szynkować maią, ktorzy w iatkach sledziowych siedzą; a ktoby sie tego wazyć smiał, tedy takowe sledzie y węgorze maią bydz wzięte y do szpitalow maią bydz rozdane, a tak ma bydz karany, ktory czyni vblizenie czynszom rzeczypospolitey Krakowskiey.

A wszakze to postanowienie trwać ma do woli panskiey, tak, ze odiąć y przydać wedle czasu wolno zawsze bydz ma, odmienić, uiąć y przydać, gdzie takowe postanowienie ma obwieszczonę y obwołanę przez vrzedowego sługe, zeby sie tak winien sprawować kazdy. Na co dla lepszey wiary a swiadectwa pieczęć nasza iest przyłożona. Dan w Krakowie w poniedziałek przed Gromnicami, roku Panskiego tysiącznego pięćsethnego siedmdziesiątego piątego.

Z oryginalnego potwierdzenia króla Jana III z r. 1676.

620. 1575. die 26. m. Augusti, Cracoviae.

Statuta contubernii caldeatorum Cracoviensium.

Feria sexta post festum s. Bartholomaei apostoli proxima. — Nos consules civitatis Cracoviae significamus tenore praesentium vniuersis, quorum interest, quod cum animaduertamus fraternitates et contubernia non ad pernitiem et in detrimentum generis humani, sed potius ideo constitui, vt debitus honos ac bonus ordo inter iure aequali viuentes, et inferiorum erga superiores seu etiam superioris magistratus vicem obeuntes obseruantia ac potissimum in templis ritu Christiano constitutis et exaedificatis vetus, recepta ac decens circa cultum diuinum reuerentia, hoc est religio a maioribus quasi per manus tradita, manu teneatur, laudabilis etiam mos et consuetudo antiqua minime improbanda inter se mores et eorum contubernio adhaerentes per tribus, fraternitates, contubernia et communitates dispartitos praesertim in omni republica bene et sapienter constituta, aequa proportione amabilis concordiae vinculo copulatos, legitime conseruetur, denique vt ad fortuitos casus arcendos via et ratio expeditior hoc facto fieret: idcirco circumspecti viri contubernij aerifabrorum seu caldeatorum Cracouiensium coram nobis in consilio sedentibus, articulos certos ipsorum artificio opportunos, ad nos protulerunt, petentes a nobis obnixe, illos sibi authoritate nostra confirmari. Quorum articulorum series ad verbum sequitur:

§ 1. Naprzod thowarzysz godny rzemięsła kotliarskiego, gdyby mistrzem chciał zostacz, będzie powinyen tho starszym mistrzom w czechu czwiercz roku albo sescz niedziel osznaimicz, a yęzliby niebył mistrzowszkyem synem

rzęmięsła kotliarszkiego, będzie powinien dacz do czechu grzywien polskich 5 na zbroię dlia rzeczypospolithei Crakowskiey, za ktorym podatkiem będzie wolen od insych nakładow, ktory przed lathy, na mistrzowską kolaczyią obraczano, ktorei kolaczyiei iusz niebędzie powinien sprawowacz. Wszagze ieżlyże by był mistrzowskim synem miasta Crakowa, będzie powinien iedno $2^1/_2$ grzywny na zbroię dacz.

§ 2. Zaden mistrz rzęmięsła kotlyarszkiego nyema szie wazycz tego, aby mial odwabiacz albo przenaymowacz thak przesz szię iako przesz żonę albo przesz kogo inszego thak thowarzyssa albo y czeladnika wszelakiego pod winą kamienia woszku.

§ 3. Aby thesz żaden kotliarsz nieszmiał więczei vczniow chowacz iedno dwu a trzeciego może przyiącz w trzeciem roku.

§ 4. Thesz tego ma pilnie przestrzegacz, aby więczei thowarzyszow nieszmiał myęcz v sziebie w roboczie iedno trzech, a to dlia tego, aby y temu, ktory szię przy thym miesczie oszadził, thowarzysza ku swei potrzebye mógł miecz, iako młody mistrz, gdy szię dorabiacz wolią ma i podcziwie życz; a ktoryby szię tego ważył, pod winą wynalaszku ich mczi panow radziecz. A gdyby szie obyśli thowarzyszmi mistrzowie według porządku swego, tham potym będzie themu wolno chowacz thowarzysza, ktorego może zachowacz.

§ 5. Item wdowa rzemięsła naszego ma bycz zachowana przy dekreczie ich mczi panow radziecz Crakowskich.

§ 6. Thowarzysz rzęmiesła kotliarszkiego robiącz v swego mistrza ma szię zachowacz w domu mistrzowskiem dobrze, poczciwie, a gdzieby szię inaczei zachował, tho iest yezliby szie powadził tak warsztaczie, v łoża y v stołu, pod winą 12 wochlonow a czeladzi sescz. Tho szię zachowało starodawna y zowią tho zawyathem.

§ 7. A gdyby szie traffiło, iszby go mistrz iego vderzył, albo by mu nałaiał nievczcziwie, tedy ma bycz obzałowan oth thowarzysza w czechu, tham go mayą vznawacz mistrzowie, czo przepadá czeladzi, yezli będzie winien, a stronie wszakos obyema będzie wolno bracz przed ich mcz pany raycze, ktora strona szobie za krzywdę będzie brała.

§ 8. Zaden thowarzysz aby nieważył ssię trunkieliu bracz wientssego iedno 2 gr. a tho od starzyszny, a czo więczei, tho mistrzowi, a tho pod winą wochlona iednego.

§ 9. Gdyby szie traffiło koczieł działacz, czo my zowiem Crakowski, od tego będzie powinien mistrz dacz czeladzi 6 gr. a gdy do starego kothła nowe dno przyrobyą, tedy 3 gr.

§ 10. Od pąnwie nowy browarznei albo laziennei powinien będzie dacz czeladzi 12 gr. a gdy dno do nyey przyprawią, 6 gr.

Nos itaque consules Cracouienses praedicti articulos omnes ipsorum aerifabrorum seu caldeatorum Cracouiensium praefatos in omnibus capitulis, conditionibus, punctis et clausulis de certa scientia atque vnanimi consilio, sententia, voluntate et assensu nostris confirmandos, ratificandos, approbandos, roborandos, roboreque firmitatis donandos duximus, prout praesentibus confirmamus, ratificamus, approbamus, roboramus, roboreque firmitatis donamus ac eos ab ijs omnibus, quorum interest aut intererit, districte obseruari, probari, tenerique volumus, serioque mandamus et praecipimus ad

beneplacitum duntaxat nostrum, vel vt tempus, occasio ipsa denique rerum necessitas expostulabit aut requirere videbitur. In quorum omnium fidem ac testimonium euidentius praesentes sigillo nostro maiori communiri curauimus. Datum Cracouiae feria sexta post festum s. Bartholomaei apostoli proxima, anno Domini 1575.

Acta Cons. Crac. 24, str. 98.

621. 1575. die 9. m. Septembris, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio crumenariorum, bursificum, peratorum et tinctorum Cracoviensium.

Actum feria sexta postridie festi Natalis Mariae. — Spectabiles domini consules Cracouienses seuere interminati sunt ac serio mandauerunt omnibus in vniuersum, qui contubernium seu societatem infrascriptam antiquitus simul tenere et eam frequentare soleant, vtpote crumenarijs, bursarijs, perarijs et intinctoribus, ne dissidia de caetero inter se et peramplius alant, sed vt sese in contubernijs, societate et conuenticulis suis, dum ad ea vocantur et veniunt, mutuo se ad inuicem decenter et honeste gerant, honore alter alterum praeueniat, iuniores senioribus debitam reuerentiam, fidem et obsequentiam praestent, neque mutua iurgia inter se serant, nec conuicijs vnquam certent, nev denique conspirationes aliquas inter se facere audeant aut praesumant, sub poena seu multa pecuniaria marcarum decem pecuniae communis senatui vrbano seu dominis consulibus Cracouiensibus sine vlla misericordia luendarum et a transgressore eius edicti in aliquo exquisite exigendarum. Praeterea in caupona seu tabernis vel vinarijs vel ceruisiariis vel aliorum quorumuis liquorum nemo temere sermones futiles ac parum necessarios in seniores et alios fratres tam praesentes quam absentes emittere ac loqui audeat, verum vbique praefectis eorum seu senioribus contubernij vt sua authoritas a tota communitate tamquam personarum grauium ac in officio et dignitate constitutarum, sarta tectaque semper permaneant; alioquin secus faciens et sufficienti conuictus testimonio, eadem poena praedicta mulctandus absque vlla commiseratione erit a spectabili senatu Cracouiensi praefato.

Acta Cons. Crac. 24, str. 116.

622. 1576. Cracoviae.

Additamentum ad statuta muratorum Cracoviensium.

Za slusnem namowieniem i doswolieniem wssitkich mistrow mlothsich panowie mistrzowie starssy vczinili dekreth:

§ 1. Isz ktoribi kolwiek mistrz powsstał ieden na drugiego slowi nievcz-

ciwemi (przi sprawie), takowi kasdi bedzie winien odłozicz vine kamien vosku do czechu bes zadnego miłosierdzia.

§ 2. Druga yeslibi thes ktori mistrz mowił do starssego mistrza siedzącz, thaki kosdi ma bicz karan thes wina wissey napisana.

§ 3. Thakze yesslibi thes ktori mistrz sedł na ratus okrom roskazania stharssich mistrzow, thakowi kasdi ma bicz karan kamienyem wosku bes zadnego miłosierdzia.

Z księgi cechowej murarskiej Krakowskiej „Regestum seu liber actorum“ str. 72.

623. 1576. die 3. m. Iulii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut homines extraneos societatem cum laniis Cracoviensibus non habentes, a venditione carnium in civitate Cracoviensi prohibeant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae princepsque Transyluaniae etc. Spectabilibus ac famatis proconsuli atque consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati, fideles nobis dilecti! Expositum est nobis graui in quaerela nomine totius collegii laniorum ciuitatis nostrae Cracouiensis, quod contra eorum aperta et manifesta priuilegia institutaque ac ordinationem antiquitus seruatam, plerique vagi et extranei homines nullam societatem nullumque ius collegij seu contubernij cum praedictis lanijs habentes, carnes in suburbijs locisque alijs iurisdictioni fidelitatum vestrarum subiectis, publice vendere venumque exponere audent, in praeiudicium non mediocre eorundem laniorum ac ordinis debiti in omnibus ciuitatibus seruari soliti confusionem, et quod maximum est, in nostrum ac fisci nostri detrimentum. Etenim cum lanij Cracouienses uetere instituto nobis certam peccuniarum summam tum sepis carniumque porcinarum ac bouem quottanis dependere soleant, hac profecto hominum externorum licentia et lanios ipsos veros ac legittimos a suo artificio cessare et nobis reditus perire, nisi remedium adhibeatur, necesse est. Quare cum laniorum ipsorum causa, quos vt reliquos omnes in suis praerogatiuis ac libertatibus conseruare volumus, tum ne hac licentia et ordo debitus ciuitatis illius turbetur et nostri redditus imminuantur, occurrendum esse huic ipsi licentiae existimauimus, mandamus itaque fidelitatibus vestris, ad quorum hoc officium proprie pertinet, vt serio ac cum summa diligentia operam dent, ne omnino amplius haec in ciuitate illa iurisdictioneque fidelitatum vestrarum fiant, in eiusmodi vero homines, qui talia ausi fuerint, hoc est qui nullam habentes cum veris Cracouiensibus lanijs societatem, neque ad eorum contubernium pertinentes, ausi fuerint artem laniorum in ciuitate vestra Cracouiensi suburbijsque et generaliter, vbi sese fidelitatum vestrarum iurisdictio extendit, exercere, seuere animaduertant, carnesque cuiuscumque generis per ipsos expositas recipiant alijsque cousuetis poenis eosdem coerceant, atque secus pro gratia nostra non fecerint. Datum Warszowiae die

tertia mensis Iulij, anno Domini MDLXXVI, regni vero nostri primo. — Petrus Dunin Wolsky r. P. cancellarius.

Acta Cons. Crac. 24, str. 277.

624. 1576. die 23. m. Iulii, Cracoviae.

De arvinariis et pice vendenda.

Actum feria secunda ante festum s. Iacobi apostoli. — Spectabiles domini consules Cracouienses inhaerentes satisfacientesque decreto sacrae regiae maiestatis inter seniores ac totam fraternitatem aruinariorum et seniores totamque fraternitatem funificum ciuitatis Cracouiensis, de data Cracouiae in conuentu generali regni faelicis coronationis s. r. maiestatis feria quinta post festum s. Sophiae proxima anno currenti 1576. promulgato, facientes exequutionem praefati decreti s. r. maiestatis, demandarunt iisdem aruinariis Cracouiensibus, ne amplius in institis suis aut aliis quibusuis in locis tam picem cum pinguedine praeparatam confectamque, quam alias res et merces priuilegiis funificum Cracouiensium descriptas, venum exponere diuendereque audeant et praesumant, verum iidem aruinarii possunt picem absque pinguedine iuxta decretum dominorum consulum Cracouiensium de data feria quarta post festum s. Francisci proxima, anno Domini 1574. latum, tamdiu uenum exponere, diuendereque, quoad secum super eodem negocio iure experierunt. Super quo negocio funificibus reseruata est salua actio.

Acta Cons. Crac. 24, str. 388.

625. 1576. die 13. m. Decembris, Casimiriae.

Senatus consultum de sociis contuberniorum in catalogum inscribendis.

Actum feria quinta ipso die s. Luciae. — Famati domini consules residentes et antiqui vocatis in sui praesentia in praetorium omnibus senioribus archimagistris omnium opificiorum Kasimiriae et in Stradomia existentium, perpetuis temporibus seruandum laudauerunt, sanciuerunt ac constituerunt, vt singulorum opificiorum archimagistri familiam opificii sui singulis mensibus semel in mense ad suam praesentiam conuenire facerent ac procurarent, eosdemque socios in cathalogum conscriberent de eorumque conseruatione scirent, neque ullum pro famulo conducerent, nec ullum suscipere laboremque illi committere vllus opificum magister audeat, donec prius literas suae honestae conseruationis apud magistrum uel alias ubi laborauit, commonstrauerit.

Acta Consul. Casim. 764, str. 939.

626. 1577. die 20. m. Maii, Casimiriae.

Senatus consultum de institoribus avenariis.

Actum feria secunda post festum Ascensionis Domini proxima. — Panowie raicze za skargą niektorich miescząn i miesczek miedzi maznyki mięskaiączich obeslawsi wsistki thi, kthore owszem kupczą, na ratusz, thak the ktore w mieiskich domiech iako i w ich mięskaią, vczinieli i postanowieli miedzi niemi thę vstawę i porządek, ktori tes przed thim miedzi niemi dzierząn bil, abi w swiętho kasde thakze i w niedziele nicz więczei iedno ieden abo iedna s nich skrzinię owiesną ku przedaniu othwieral abo othwierala i owies przedawal abo przedawala począwsi od sukiennicz po slonczu, a inse abi skrzin wsistkie nieothwierali ani owsa przedawali. A gdi iedna swięto swe witrzima abo zebi owsa niemiala, thedi ma drugiei po sobie idączei w porządku oznaimicz abo dzien swoi spvsczicz, zebi sie na przisle swieto owsem opatrzela. A wsakze niema drozei przedawacz, iedno iako w inse dni. A to maią trzimacz pod winą radzieczką piączi grziwien, ktorabi inaczei vczinila. Na czo sie wsiskie pozwoleli.

Acta Cons. Casim. 765, str. 78.

627. 1577. die 19. m. Iunii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et viduas sutrices Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quarta ante festum diui Iohannis Baptistae. Conquaerentibus prouidis Iohanne Paczek seniore contubernij sutorum Craccouiensium etc.*) sutoribus Craccouiensibus suo et totius contubernij sutorum Craccouiensium nominibus in et contra honestas Annam Klyericzina etc**) viduas sutrices aliasque reuenditrices calceorum eiusdem generis, quod ipsae contra morem et antiquitus in contubernio illorum obseruatam consuetudinem calceos nullos et qualitercunque confectos reuendunt, sociosque more aliorum sutorum non habent neque seruant, addentes, non paruo damno per eiusmodi reuenditionem calceorum nulliter et qualitercunque confectorum passim homines affici solere, expetentibusque, vt ab eiusmodi reuenditione calceorum desinant, aut si calceos vendere voluerint, vt socios pro more antiquo in communitate sutorum obseruato, foueant et habeant. Ex aduerso praedictae viduae sutrices per honestum Iohannem Odrziwolsky stubae consularis Craccouiensis ianitorem, ad actum praesentem sibi sumptum tutorem retulerunt, se ueluti pauperes inopesque uiduas victum ex eiusmodi commodis, quibus inopem (s) suam defendere possint, vitam quaerere, neque illis sumptus, quibus socios fouere seruareque valeant et debeant suppeditare. Qua contro-

*) Następuje jeszcze 7 wymienionych. **) Następują jeszcze 3 wymienione.

uersia partium domini consules exaudita, decreuerunt, praenominatas sutrices viduas reuenditrices non debere amplius et inposterum calceos in damnum aliorum hominum sub paena arbitrio dominorum consulum irroganda reuendere, sed si calceos uenum exponere voluerint, tenebuntur socios, qui illis calceos laborabunt, iuxta veterem in contubernio sutorum Craccouiensium obseruatam consuetudinem seruare fouereque. De quibus socijs illis seniores eiusdem contubernij sutorum prouidere curareque tenebuntur. A quo decreto praenominatae sutrices reuenditrices calceorum ad s. r. maiestatem dominum dominum nostrum clementissimum appellauerunt, cui appellationi officium consulare Craccouiense non detulit, idcirco quod causa praesens tangit bonum ordinem ciuitatis plurimosque ex ciuibus priusquam terminus ex appellatione proueniens aduenerit, damnum ex eiusmodi partis conuentae appellatione subire oporteret.

Acta Cons. Crac. 24, str. 616.

628. 1577. die 7. m. Iulii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta sociorum contubernii muratorum Cracoviensium.

Dominica infra octauas Visitatationis beatae virginis Mariae decretum tocius contubernij factum est. Contubernium legitime congregatum et secundum antiquam consuetudinem per nuncium omnes magistri et socij cerciores facti, in hospicium conuenerunt cistaque contubernij in mensa stante decretum est et constitutum per famatos viros dominos seniores magistros et iuniores et socios seniores et iuniores nemineque contradicente:

§. vt exnunc et perpetuis temporibus secundum antiquam consuetudinem omnes socij nouiter ad contubernium inscripti, post completionem annorum in discendo artificio et post factam consuetudinem alias, gdi vczynie obyczay y bedą stacz na foldrvnkv przes dwye nyedzyely, tum debent et tenebuntur ponere singuli eorum duos gr. pro reformatione canthari contubernij et medium alterum grossum pro reformatione sacelli. Quod quidem decretum et constitutionem omnes domini magistri et socij approbauerunt sententijsque in perpetuum firmiter tenendum confirmauerunt. Actum anno, die, quibus supra, nemine contradicente.

Z księgi cechu murarskiego Krakowskiego: Regestum seu liber actorum etc. str. 86.

629. 1577. die 7. m. Augusti, Cracoviae.

Consules civitatis Cracoviae societati sagittariorum Cracoviensium proventus quosdam assignant.

My burmistrz y raycze miasta Krakowa oznaymuiemy tym to listem naszym wszem wobecz y kazdemu zosobna, komuby tego wiedzieć potrzeba,

iże dnia dzisieyszego będąc w zupełnym poczcie na ratuszu Krakowskim w sprawach rzeczypospolitey naszey mieyskiey, między inszemi sprawami rzeczypospolitey, ktorech my miedzy sobą namawiali, obaczywaiąc y vwazaiąc bractwo y zgromadzenie strzelcow tak ze stanu kupieckiego, iako tez y ze wszelakich rzemiesł, czechow miasta Krakowa zgromadzone, niebydz peslednieysze między inszemi cechami, bractwy miasta Krakowa, y owszem bardzo bydz potrzebne ku wszelakiey potrzebie y obronie mieyskiey, iako sie to iednak sub interregni tempore pokazało: chcąc tedy to bractwo y zgromadzenie strzelcow miasta Krakowa ku większey pochopnosci i chciwości czwiczenia sie około strzelby wszelakiey przywieść, przeto ku wszelakiey potrzebie tak strzelby iako też y inszych wszelakich potrzeb ku ozdobności y sławie bractwa albo zgromadzęnia ich, iednostaynemi y zobopolnemi namowami naszemi daliśmy im y daiemy mocą tego to listu naszego czynse pewne z nizey opisanych kramikow y iatek nowo teraz na rzeczpospolitą przybudowanych, ktore czynse starsi zgromadzenia y bractwa ich bedą na każdą czwierć roku, na każdy rok na wieczne czasy z takowych iatek y krąmikow wybierać y na wszelakie potrzeby zgromadzęnia ich obracać. Wszakże iednak sobie y potomkom naszym raycom Krakowskim szafunek y władzą zupełną strony zapisowania y rozdawania krąmikow y iatek takowych w całości zachowuiemy na czasy wieczne. Naprzod w tym pierwszym rzędzie przeciwko wschodowi y gąnkowi ratuszowemu idąc do iat garbarskich trzy krąmiki: pierwszy narożny, ktąry iest Chrystofowi Ratkowskiemu y Agneszcze małżonce iego de actu et data feria secunda post dominicam Iubilate anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto; wtory podle niego, ktory iest vczciwey y zaczney pani Annie szlachetnego pana Chrystopha Romera rayce Krakowskiego małżonce, de data feria quarta ante festum sancti Thomae apostoli anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto; a trzeci, ktory iest vczciwym pannom Zoffiey y Margorzencie Gumowskim, szlachetnego pana Iakuba Gumowskiego pisarza mieyskiego Krakowskiego corkom de data feria quarta ante festum sancti Thomae apostoli anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto zapisany. Item cztery kramiki we wtorym długim rzędzie przeciwko gankowi rathusznemu leżące: naprzod narożny, ktory iest vczciwym pannom Iadwidze nieboszczyka sławnego Iana Hoże corcze tudziesz też Annie od brata rodzonego teyto panny Iadwigi Iana Hozyusza corce de actu et data sabbatho pridie festi sancti Martini pontificis anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto; drugi vczciwey pannie Zoffiey szlachetnego pana Gabryela Słonskiego raycze Krakowskiego czorcze, de data sabbatho ante festum sanctae Helizabeth anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto; trzeci Katharzynie Lisowski szlachetnego pana Erazmusa Thłokinskiego Czeczotki raycze Krakowskiego słudze, de data feria sexta ante festum sanctae Catharinae virginis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto; czwarty ktory iest Reginie Doroty Kwasniowskiey krawcowey czorce, słudze szlachetnego pana Iąna Morsztyna raycze Krakowskiego de data sabbatho postridie festi sancti Andreae apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto zapisany. Item dwie iatce sledziowe, z ktorych iedna Casprowi Głuszynskiemu y Elzbiecie małżonce iego, tudziesz też Ada-

mowi teyto Elżbiety pierwszego małżeństwa synowi de actu et data sabbatho ante dominicam Reminiscere anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, a druga Katharzynie Lisowskiey, szlachetnego pana Erasmusa Thlokinskiego Czeczothki raycze Krakowskiego słudze de data sabbatho post dominicam Cantate anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo zapisane. Item dwie iatce maslne, z ktorych iedna vczciwey y zacney paniey Elżbiecie, szlachetnego pana Danniela Chroberskiego raycze Krakowskiego małżonce, tudziesz też vczciwey pannie Zuzannie corcze iey własney de actu et data sabbatho ante festum sanctae Mariae Magdalenae anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, a druga ktora iest vczciwemu Barthoszowi Troianowi hetmanowi ratusza Krakowskiego y vczciwey Annie czorce iego własney de data sabbatho postridie festi sanctae Annae, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo zapisana. Item iednę iatke narożną owsianą od krupniczych iat leżącą, ktora iatka iest obrocona z krupniczey iatki na owsianą iatkę, y ktora iest zaczney pani Annie Naramowski Zittowey de actu et data sabbatho postridie festi sanctae Annae, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo zapisana. A dla lepszey pewności y swiadectwa pieczęć nasza mieyska Krakowska do ninieyszego listu iest zawieszona. Actum et datum Cracouiae feria quarta ante festum sancti Laurentij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

Z kopii zamieszczonej w kodeksie Zaleskiego na karcie 146.

630. 1577. die 28. m. Augusti, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter sutores et viduas sutrices Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quarta post festum s. Bartholomej proxima. — Coram officio consulari Cracouiensi comparentes personaliter honestae Zophia Iayowa, Zophia Papyrzowa et Catherina Muszyna viduae pauperes sutrices vocatis accersitisque ad officium consulare Cracouiense prouidis Iohanne Krosner, Iohanne Paczek, Ioachimo Burckath senioribus ccntubernij sutorum Craccouiensium atque Andrea Prus et Laurentio Nazymyecz sutoribus Craccouiensibus, propositionem suam contra et adversus praedictos sutores Craccouienses polonico idiomate exaratam, in schaeda officio consulari Craccouiensi per Iohannem Pszczyńsky proloquutorem suum exhibuerunt produxeruntque tenoris talis, vt sequitur:

»Łaskawi panye burmystrzu, naszi łaskawy panowye raycze! my vbogye syrothi wdowy szewczowe vczyekamy syę w syrocztwye swoym y dolyeglywoscziach naszich do w. mczy naszich łaskawich panow y dalysmy thu przed vrząd w. m. obeslacz pany starsze szewcze, isz ony nymayącz żadney bacznosczy na nas vbogye syrothy wdowy, ktore thu w myesczye myeszkayącz podathky wszelyakye, szossi dawąmy, ziwnosczi swoyey yako vbogye syrothi mozemy, patrzimy, kthorey zywnosczi naszey vbogyey nąm czy pa-

nowye starsze zabraniayą, przes czochmy ku szkodzye wyelkyey, syrocztwu y vbostwu przizly. Abowyem my yednak będącz pozostałe wdowy od brathow ych czechowich, nyemożemy ynakszey żiwnosczy szukacz zadną ynszą rzeczą, gdiżechmy syę żadnich handlow any przekupstwa żadnego ynszego przi mężach swoych nyeucziły, any nas thesz na czo ynszego wyęthszego stacz niemoże, yedno thym, na czo nas vbogye syrothi stacz może. Iżeśmy tedy za mężow swoych y teras po smyerczy ych w jathkach bothy przedawaly, kupuyącz takowe bothy v nych samich y z braczyey ych czechowich, y stąd zywnosczy szukaly, ony nąm thego zabranyayą nyemayącz do thego prawa żadnego, thudzyesz thesz zwirzchnosczy żadney, alye nas do thego vbogye syrothy przimuszayą, yżebismy rzemyoslo robyly, ktoregosmi syę yako byałe głowi nygdi nyeuczily any go vmiemy, thowarzisze chowały, kthorzibi nas yeszcze w wyęthsze vbostwo przewyedly, gdisz syę około tego rzemyosła nycz nyerozumyemy, any nas thesz na tho stacz nyemoże. Y zakazaly czechowi brathom swoym pod kamyenyem wosku, abi nąm robothy swoyey tho yest buthow nyeprzedawaly, y każą nąm za męże yscz, czo tho yest na przeyrzenyu y woliey myłego Boga, nye na rozkazanyu albo wolyey ludzkyey. Acz nas thu przed vrząd w. mczy za burmystrzostwa pana Iana Grotha dały beły o thęsz rzecz obeslacz y zakazał nąm pan burmystrz decretem swoym, abismy buthow nyeprzedawały, alyesmi syę s takową rzeczą do krolya jego mczy brały y od takowego decretu do k. i. mczy appellowały, aly nąm pan Ian Groth na then czas burmystrzem będącz przecziwko prziwilyeyom y prawom myeyskym appellaciey do krolya iego mczy dopusczycz nyechczyał, czego dowodzyemy. O ktorą takową krziwdę, czyęszkoscz y dolyeglywoscz nasze oswyadszilichmi syę, czego dowodzyemy. A ysz tedi takowy dekreth nyemoże prziscz w rzecz osądzoną za appellacią naszą do krolya iego mczy, asz za rozsądkyem krolya iego mczy, przetho w. mczy naszich łaskawich panow prosyemy, aby nas w. mcz przi starodawnym zwyczayu (ktory tesz yest za yedno prawo) zachowaly, tho yest, abichmi my vbogye syrothi thu w myesczye ziwnosczi swey w czechu ich będącz pozostałe wdowy od brathow ych czechowich mogly szukacz, tho yest, abichmi mogly bothi przedawacz kupuyącz ye v nychże samich y braczyey ych czechowich, a ony yako starszi, do czego ye powynnoscz ych wyedze, abi thego doglyądaly, yżebi nąm warowne bothy y dobrą robothę onysz samy y braczya ych przedawaly, aby rzecz pospolytha na nyewarowney roboczye szkodi zadney od nas nyemyała. Czo wszisthko na sprawyedlywi decreth w. mczy przipuszczamy, mayącz w thym pewną nadzieyę, że nas w. mcz yako vbogye syrothy przi ziwnosczy naszey zachowacz, a nas od nyey oddalyacz nyebędzyeczye racziły, i owszem będzyeczye w. mcz wskazacz raczily panom starszim, abi nas wyęczey w ubostwo y w syerocztwo nyeprziwodzyly, a nąm thakowe szkody, vtraty y hamowanye ziwnosczy naszey, gdizesmy przes nye w ubostwo przeszłe, nagrodzyly. O ktore takowe szkody y vtrathy nasze czasu swego s nyemy chczemi czinycz vrzędownye.«

Ex aduerso sutores praedicti conuenti exaudita eiusmodi propositione contra se emissa, produxerunt decretum consulare Craccouiense inter ipsos sutores et praefatas actrices feria sexta ante festum diui Iohannis Baptistae anno currente promulgatum, quo allegabant, hocce negocium, quod ipsaemet

actrices renouant, atque actionem denuo illis instituunt, decreto praefato consulari Craccouiensi iam decisum esse, petentes se ab impetitione actorearum partium liberos pronunctiarj.

In contrarium actrices per prenominatum prolocutorem suum allegabant, etiamsi ipsa causa antea per ipsos sutores illis coram officio consulari Craccouiensi instituta fuisset, tamen decretum consulare eo in negotio latum, nondum transiisse in rem iudicatam, propterea, quod ab eiusmodi decreto consulari appellationem ad s. maiestatem regiam dominum dominum nostrum clementissimum interposuerunt, cui appellationi officium consulare Craccouiense non detulit, quod quidem negotium atque appellatio per illas interposita, per decretum s. maiestatis regiae non est decisa. Itaque petebant se circa allegationes affectationesque suas conseruarj.

Domini itaque consules exaudita partium controuersia, animaduertentes causam hanc coram officio consulari Craccouiensi antea motam, propter appellationem per praedictas viduas sutrices ad s. maiestatem regiam interpositam, nondum in rem judicatam transiisse, tum etiam habentes rationem inopiae paupertatisque earundem viduarum sutricum, quibus sumptus non suppeditat, vt socios, qui illis calceos conficerent, fouere seruareque valeant atque debeant, nullumque damnum iisdem sutoribus per reuenditionem eorundem calceorum per ipsas sutrices ab ipsis sutoribus Craccouiensibus emptorum crescere posse, decreuerunt: easdem sutrices inopes viduas iuxta ueterem et obseruatam illorum consuetudinem, in cuius vsu haetenus extiterunt, debere, posseque calceos venum exponere, eos tamen, quos a magistris contubernij sutorum Craccouiensium, non autem ab alio quouis sutore collegium cum sutoribus Craccouiensibus non habentj, alias *od storarzow* emerint, sub paena arbitrio dominorum irroganda, si praedictae viduae sutrices secus facere praesumpserint.

Acta Cons. Crac. 24, str. 636.

631. 1577. die 18. m. Septembris, in Marienburg.

Stephani regis Poloniae statutum de sociis contubernii aurificum Cracoviensium erudiendis.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiiouiae, Podlachiae, Volhiniae, Liuoniaeque etc. necnon Transyluaniae princeps, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, relatum esse ad nos per certos ciues et aurifabros Cracovienses, inueniri ibidem in ciuitate nostra Cracouiensi nec non Casimiria et Clepardia illi adiacentibus, multos aurifices imperitos, inopes ad ac exercendam artem hanc minus sufficientes, multasque res tam ex auro quam argento falsificato conficere, quas demum ibidem Cracoviae, in Casimiria et Clepardia vendere solent. Cum autem hisce in rebus falsitas huiusmodi animaduertitur, id totum magistris aurifabris Cracouiensibus imputatur. Proinde

nos, qui curam rerum ad ciuitates nostras pertinentium, haud alienam ab officio nostro regio esse ducimus, non sane recte consuli in eo ciuitatum et incolarum commodis censentes, nisi bonus ordo in exercendis sine fraude ac inpostura artificiis seruetur, volumus et tenore praesentium mandamus, vt quilibet socius artifitiae (s) non prius ad exercendam artem hanc in ciuitate Cracouiensi admittatur, antequam apud magistrum eiusdem artis, quem sibi elegerit, spatio trium annorum laborauerit, ac demum per examen seniorum et iuniorum magistrorum artis praedictae iuxta morem et consuetudinem in hac arte fieri solitam, idoneus repertus atque in contubernium eorundem receptus fuerit. Quod ad vniuersorum, quorum interest, notitiam deducentes (mandamus), praecipue vero magnifico generali capitaneo ac illius vicecapitaneo, ac magno procuratori arcis Cracouiensis necnon proconsuli et consulibus ac vniuerso magistratui ciuitatis nostrae Cracouiensis, modernis et pro tempore existentibus, vt cum per magistros aurifices Cracouienses praenominati clandestini aurifices seu eiusmodi falsificatores ad eos delati fuerint, in eos animaduertant, nec omnino hoc idem artificium in fraudem reipublicae ac praeiudicium magistrorum aurificum Cracouiensium tam in ciuitate Cracouiensi, quam Casimiriae et Clepardiae illi adiacentibus, ipsis exercere permittant, ac sub amissione eorum huiusmodi laborum et paenis contra tales statuto regni sancitis, prohibeant: per hoc tamen nullius priuilegio et iuri communi derogatum esse volumus. Pro gratia nostra et officio suo aliter non facturi. In cuius rei fidem ac testimonium eminentius, praesentes manu nostra subscripsimus sigilloque nostro communiri fecimus. Datum Mariemburgi die decima octaua mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, regni vero nostri secundo. — Stephanus rex.

Przywilej pargaminowy, przechowany w cechu złotników Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z czerwonego, zielonego i pąsowego jedwabiu. (Kopija T. Żebrawskiego).

632. 1577. die 24. m. Octobris, Cracoviae.

Statuta contubernii chartariorum Cracoviensium.

Actum feria quinta ante festum s. Simonis et Iudae apostolorum. — Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, quia cupientes vtilitati et commodo vrbis istius et toti reipublicae ac chartificum contubernio recte consultum prospectumque esse, idcirco vnanimi nostro consilio et assensu, maturo etiam inter nos super hac re prius habita deliberatione, ad instantiam honestorum Iohannis Bock, Sebastiani Nyeszporek, Gregorii Zak, Benedicti Makuła et Andreae Przeorek magistrorum contubernii chartariorum Cracouiensium, articulos infradescriptos per praedictos magistros nomine tocius contubernii illorum nobis oblatos, ad bonum ordinem consuetudinum inter dictae artis magistros, socios ac totum contubernium pertinentes, praesentium vigore in

omnibus eorum punctis, clausulis, articulis et conditionibus approbandos et confirmandos duximus, approbamusque et confirmamus per praesentes, ad nostram tamen et nostrorum successorum voluntatem et beneplacitum pro qualitate temporis, si uidebitur, denuo immutandos et moderandos:

§ 1. Inprimis nemo ad contubernium fraternitatis illorum admitti debebit, nisi prius ius ciuile susceperit, atque florenos decem pecuniae comunis ad cistam collegii illorum dederit reposueritque.

§ 2. Item nemo ex aduenis mercatoribus extra nundinas seu fora annualia publica laborem illorum seu chartas huc Cracouiam uenum exponendi gratia aduectas, diuendere poterit; alioquin si id facere eiusmodique laborem siue chartas excepto nundinarum tempore siue priuatim siue publice diuendere praesumpserit aususque fuerit, tunc magistris senioribus fraternitatis cartariorum Cracouiensium eiusmodi laborem seu chartas accipere licitum liberumque erit. Quae praesens constitutio nostra per praeconem uoce publica in foro publicari debebit.

§ 3. Item singuli magistri collegii illorum duntaxat per tres iuuenes seu discipulos suscipere artificiumque suum ad spacium quatuor annorum docere erudireque debebit.

§ 4. Item si aliquis socius opificii chartariorum feria sesunda apud magistrum suum non laborauerit, feriasque feria secunda celebrauerit alias *zebi swyęczyl* magisterque illius, qui eundem socium suum senioribus contubernii illorum non denunctiauerit, tam ille socius, quam magister ipsius, quilibet illorum per grossos duodecim ad cistam contubernii illorum loco poene seu mulctae reponere tenebitur.

§ 5. Item si aliquis socius artis huius delictum aliquod admiserit, eundem seniores contubernii illius punire voluerint, ne vllus magister collegii illorum eum ipsum socium efideiubere praesumat sub poena vnius lapidis cerae.

§ 6. Item singuli magistri contubernii illorum iuxta ueterem consuetudinem nihil magis praemii septimanalis sociis suis praeterquam grossos septem, idque illi socio, qui in arte sua expers fuerit, reliquis uero sociis per grossos tres et grossos tres cum dimidio septimanatim concedere debebit sub vnius lapidis cerae mulcta.

Acta Cons. Crac. 24, str. 649.

633. 1577. die 24. m. Novembris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium.

Dominica proxima ante festum sanctae Catherinae. — Memoriale dominorum magistrorum seniorum et iuniorum ex vnanimi sententia et decreto factum propterea:

§. yeslyby mystrz młody przez swą nyedbałoscz swyecze albo kye mystrzowskye albo thowarzyskye (yako sye tho wyelekrocz przydawało) popsował albo pothlvk, tedy ma ye swym groszem dacz oprawycz, a tho dla thego, ysz nyepylen klenothow czechowych.

Z księgi cechu murarskiego Krakowskiego: Regestum seu liber actorum etc. str. 94.

634. 1577. die 5. m. Decembris, in Marienburg.

Stephanus rex Poloniae privilegia contubernio aurificum Cracoviensium a praedecessoribus suis, regibus Poloniae impertita, rata facit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae, Liuoniae, Podlachiaeque etc. princeps Transiluaniae. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, exposuisse nobis famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis per certos consiliarios nostros nomine seniorum aurificum ciuitatis eiudem Cracouiensis ac totius fraternitatis contubernij illius, complures vagos et suspectos aurifices tam extraneos, quam indigenas regni nostri in curijs et fundis quorundam spiritualium et secularium subditorum nostrorum ac domibus Iudeorum alijsque locis in ciuitatibus Cracouiensi, Cazimiriensi, Clepardiensi earumque suburbijs et oppidis vicinis, artem aurificum profiteri in graue et euidens damnum non solum ipsorum aurificum Cracouiensium, sed etiam subditorum regni nostri, vasaque et alias res ex adulterino argento et auro, gemmisque praeciosis in vsum et necessitatem ubditorum nostrorum elaboratas, clam et publice diuendere, in derogationem iurium et priuilegiorum fraternitati aurificum Cracouiensium concessorum, exhibuisseque coram nobis literas priuilegij serenissimi Sigismundi regis antecessoris nostri de data anni Domini millesimi quingentesimi septimi, ac item duo eiusdem decreta inter ipsos aurifices Cracouienses ab vna, et consules aurificesque Cazimirienses parte ab altera promulgata, alterum de data anni Domini millesimi quingentesimi trigesimi primi, alterum vero anni millesimi quingentesimi quadragesimi quarti, quo quidem priuilegio cautum et perpetuo sancitum est, aurifices contubernij Cracouiensis sub iusta et debita graduum qualitate et quantitate res ex argento et auro ac gemmis praeciosis secundum dispositionem et ordinationem literarum priuilegij officij consularis ciuitatis Cracouiensis conficere et elaborare debere, astrictosque esse; et ne qua fraus aut dolus vel collusio in venum exponendo aut elaborando argento et auro gemmisque praeciosis committatur, eisdem literis priuilegij concessa est senioribus fraternitatis aurificum Cracouiensium plenaria potestas superintendendi in omnes praenominatarum ciuitatum et oppidorum aurifices, reuidendi argentum, aurum et gemmas preciosas elaboratas ab aurificibus, an iusta et debita qualitate et quantitate ex praescripto memoratae ordinationis consulatus Cracouiensis confectae sint nec ne? vt si suspectus et fraudulentus labor praeuentus fuerit, eiusmodi aurifices et laborem ad officia magistratus ciuilis ac capitanei generalis nostri Cracouiensis deferendi et in transgressores paenis literis priuilegij praescriptis animaduertendi. Praeterea hanc praerogatiuam decretis commemoratis aurificibus fraternitatis Cracouiensis perpetuis temporibus datam esse, ne quis artem aurificum profiteri in ciuitatibus Cracouiensi, Cazimiriensi, Clepardiensi vel alijs quibuscunque finitimis in oppidis audeat, nisi in contubernio aurificum Cracouiensium artis suae specimen, quod vulgo *stuka* vocant, dederit, coramque senioribus aurificum Cracouiensium in contubernio eiusmodi spe-

cimen commonstrauerit, contubernium et fraternitatem cum eis susceperit, ac in omnibus conditionibus et articulis, quae in eorum ordinationibus tam literis priuilegij commemorati, quam literis a consulatu Cracouiensi emanatis, continentur, sese conseruauerit, exceptis his duntaxat aurificibus, quos aliquando pro necessitate et vsu nostro habere voluerimus; nec non omnes consuetudines et ordinationes antiquas contubernij aurificum Cracouiensium in debito robore conseruatas esse. Insuper relatum nobis per eosdem consiliarios esse, aurifices fraternitatis contubernij Cracouiensis vt pote, qui in elaborando praestantioris argenti et auri qualitate et quantitate caeteros aurifices praestant, quemadmodum et alios ciues et negociatores ciuitatis nostrae Cracouiensis vigore priuilegiorum et decretorum serenissimi Ludouici regis antecessoris nostri inter eosdem ciues Cracouienses ab vna, et ciues Leopolienses antiquitus Lemburgenses dictos, parte ab altera promulgatorum, antiquitus eam facultatem et praerogatiuam in nundinis siue foris publicis annualibus ciuitatum et oppidorum regni et dominiorum nostrorum obtinere, quod liberum sit eis publice et priuatim citra cuiusuis impedimentum et denegationem res ex argento, auro et gemmis preciosis elaboratas venum exponere et diuendere. Supplicasseque nobis eosdem consiliarios nostros, vt eiusmodi iura et priuilegia decretaque serenissimorum antecessorum nostrorum regum ac ordinationes consulatus Cracouiensis omnesque alias consuetudines et praerogatiuas ciuium et aurificum Cracouiensium ratas et firmas habere ac perpetuis temporibus in debito robore conseruare, eademque debitae exequutioni per dignitarios et officiales ac magistratus ordinum quorumuis demandare dignaremur. Proinde nos visis eiusmodi priuilegijs et decretis ac literis ordinationis consulatus Cracouiensis ciuibus et negociatoribus Cracouiensibus ac fraternitati contubernij aurificum eiusdem ciuitatis concessis, non tam aurificum fraternitatis contubernij ciuitatis illius, quam subditorum regni nostri publico commodo et indemnitati prospicere, atque decreta et priuilegia serenissimorum antecessorum nostrorum et ordinationes consulares Cracouienses in debito robore conseruare volentes, eiusmodi priuilegia et decreta ordinationesque literis consulatus Cracouiensis ac omnes praerogatiuas et consuetudines antiquas aurificum Cracouiensium, in quarum vsu et possessione ipsi aurifices extant, nec non et praerogatiuam pro nundinis siue foris annualibus publicis ciuitatum et oppidorum regni nostri eorundem aurificum Cracouiensium laborem ex argento et auro gemmisque preciosis confectum, libere tam in Leopoliensi quam in alijs ciuitatibus et oppidis venum exponendi et citra cuiusuis denegationem diuendendi, authoritate nostra regia in omnibus articulis, conditionibus et clausulis approbandas, ratificandas et confirmandas duximus, vtiquidem, quantum iuri publico omnia supradicta non repugnant, approbamus et confirmamus praesentibus literis nostris ac debitae exequutioni dignitarijs et officialibus ac magistratibus ordinis cuiuscunque demandandas committimus: decernentes, ea omnia superius recensita decreta, priuilegia, ordinationes consulares Cracouienses, praerogatiuas et consuetudines aurificum Cracouiensium in omnibus conditionibus, clausulis et articulis robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Quod ad notitiam omnium et singulorum, cuiuscunque status, dignitatis, officij, magistratus et ordinis fuerint, subditorum nostrorum, praeser-

timque magnifici et generosi ac famatorum Petri de Zborow palatini et capitanei generalis Cracouiensis ac Michaelis Malieczkowski magni procuratoris arcis nostrae Cracouiensis, in absentia vero eorum vicecapitaneo et vicesgerenti, et proconsulibus ac consulibus ciuitatum nostrarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis, alijsque capitaneis arcium et ciuitatum nostrarum eorumque vicecapitaneis et locumtenentibus ac proconsulibus et consulibus ciuitatum et oppidorum regni et dominiorum nostrorum quorumuis ad notitiam deducentes, mandamus, vt praenominatos aurifices fraternitatis contubernij Cracouiensis tam coniunctim quam diuisim, quemlibet eorum iuxta praenominatorum iurium et priuilegiorum decretorumque et praesentis priuilegij nostri praescriptum in omnibus praerogatiuis et consuetudinibus vbiuis locorum in regno et dominijs nostris inuiolabiliter conseruent et tueantur, atque literas priuilegij nostri exequutioni debitae quotiescunque requisitae fuerint, demandent. Pro debito officij sui et gratia nostra secus non facturi. Datum Mariemburgi quinta die mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, regni vero nostri anno secundo. — Stephanus rex.

Przywilej pargaminowy, przechowany w cechu złotników Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym. (Kopija T. Żebrawskiego).

635. 1577. die 7. m. Decembris, in Marienburg.

Stephanus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut incolas de Kleparz, Biskupie, Pędzichow et Krowodrza a venditione panum alborum in civitate Cracoviensi prohibeant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dvx Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae etc. princeps Transyluaniae. Spectabilibus et famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis delictis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati, fideles nobis dilecti! Qveruntur seniores ac tota fraternitas contubernij pistorum Cracouiensium, quosdam incolas oppidi nostri Clepardiensis, tum etiam de Biskupie, Pędzichow, Krowodrza ac in alijs locis suburbij Cracouiensis et Clepardiensis commorantes, in derogationem iurium et priuilegiorum decretorumque serenissimorum antecessorum nostrorum ac in diminutionem prouentuum molendinorum nostrorum Cracouiensium, ad magnam procurationem Cracouiensem pertinentium, ipsorum vero pistorum Cracouiensium damnum non mediocre, panes albos cuiusuis generis ex farinis molendinorum extraneorum confectos, in ciuitate nostra Cracouiensi, Klepardiensi ac suburbijs earundem venum exponere diuendereque. Qva in parte volentes tam prouentuum nostrorum molendinorum, quam ipsorum pistorum Cracouiensium indemnitati prospectum iri, iuraque et priuilegia ac decreta eorundem in debito robore conseruari, mandamus fidelitatibus vestris, vti facto inprimis edicto publico in ciuitate nostra Cracouiensi et Clepardiae, ne quisquam incolarum praenominatorum amplius panes albos pinsare aut diuendere audeat, eiusmodi

farinam triticeam ac albos panes quoscunque ad vendendum comparatos, auctoritate officij sui accipiant et in vsus pauperum ad hospitalia distribuant, ac fornaces eorundem incolarum diruant et demoliant, ipsosque pistores Cracouienses secundum prescriptum iurium et priuilegiorum decretorumque serenissimorum antecessorum nostrorum inuiolabiliter conseruent ac tueantur. Pro debito officij sui et gratia nostra fidelitates vestrae secus non facturae. Datum Mariemburgi die septima mensis Decembris, anno Domini M. D. LXXVII, regni vero nostri anno secundo. — Stephanus rex.

Dokument papierowy, nieco w skutek wilgoci zniszczony, opatrzony jest pieczęcią pokojową, poniżej tekstu na samym dokumencie wyciśniętą.

636. 1578. die 17. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio saponariorum Cracoviensium a. 1567. impertitum, ratum esse iubet.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu mydlarzy Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z niebieskiego, białego, orzechowego i czerwonego jedwabiu. Potwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1567, wydrukowany jest wyżej pod N. 567 niniejszego zbioru.

637. 1578. die 26. m. Ianuarii, (Varsoviae).

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio mensatorum Cracoviensium a. 1547. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu stolarzy Krakowskich, opatrzony jest wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, znacznie uszkodzoną, zawieszoną na sznurku z białego, pąsowego, fioletowego i niebieskiego jedwabiu. Przejęty powyższym przywilejem dokument Zygmunta I z r. 1547, zamieszczony jest wyżej pod N. 452 niniejszego zbioru. Sam zaś przywilej Stefana króla ma jeszcze następujący dodatek do statutu:

§. Hoc etiam ad petitionem eorundem mensatorum addito articulo, vt filij magistrorum Cracouiensium artis mensatoriae mediam tantum partem dexteritatis magisterij sui artis eiusdem alias *pulstukj* antequam in numerum magistrorum accipiantur, comonstrare, exhibere et elaborare sint astricti et teneantur. Quem quidem articulum non minoris quam priores firmitatis robur habere decernimus.

638. 1578. die 28. m. Ianuarii, Varsoviae.

Additamentum ad statuta contubernii saponariorum Cracoviensium.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiiouiae, Volhiniae, Podlachiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, exhibitas esse coram nobis per certos consiliarios nostros nomine famatorum seniorum totiusque contubernij artis saponariae siue smigmatoriae ciuitatis nostrae Cracouiensis articulos infrascriptos, idiomate Polonico scriptos, ad bonum regimen et ordinem in eodem contubernio conseruandum, pertinentes, supplicasseque nobis, vt eosdem articulos approbare, ratificare et confirmare, ipsique contubernio eos vtendos dare et concedere dignaremur. Quorum tenor sequitur eiusmodi:

§ 1. Naprzod abi zaden midlarz nieprzedawal drozei any thaniei mydla nad postepek inich bracziei, pod winą wosku kamienia.

§ 2. Item mydla pokathne parthaczow wszelakich w miesczieh naszich tak Kazimirskich, Stradomskich iako y Kleparskich aby zaden nieszmial roznoszicz, przedawacz po dworzech y domach duchownich y szlacheczkich, takze po wszelakich inich mieiszczach niethilko w targowe dni, alie czaszu wszelakiego, a gdziebi szie wiecz thego ktho wazil, ma bicz przez mydlarze Krakowskie vrzendownie brane takowe midlo na szpital.

§ 3. Item Kazimierskiei, Stradomskiei roboti mydla tak sami partacze iako wszelaki ini czlowiek, tho iest przekupien, przekupka abo kramarz, abi zaden nieszmial wiescz przesz Krakow takze przez wsziczkie przilegloszczi y okolicznosczi iuridiciei Krakowskiei pod vtraczeniem wsziczkiego mydla.

§ 4. Item gdibi ktory partacz szmial collusiue czechowacz mydlo czechą ktoregokolwiek mydlarza czechu Krakowskiego, a tho nan bilo swiadecztwem szlusznim dowiedziono, ma bicz poyman w oneize iurisdiciei gdziebi mieszkal, poeną *falsariorum* ma bicz karan.

§ 5. Item przerzeczonich partaczow instrumenta wszelakie y materiam, thakze wszicziek warsthath naliezaczi rzemioslu mydlarskiemu, bendzie wolno zburzicz y zabracz z urzendem zamkowim staroszczim mydlarzom Krakowskim na wszelakim miesczu przi thich miesczieh opissanich y na grunczie rzeczonim Biskupie.

§ 6. Item w thich mieszczieh opiszanich, w Kazimirzu, Stradomiu, w Kleparzu, gdisz nie ma bicz zaden partacz ani przichodzien abo then, ktoribi szie gdziekolwiek indziei vczil mydliarsthwa a mialiby na to the miastha prziuilei iaki, a niebilibi go in vsu, zebi zaniedbali szwich praw, thedi gdzieby wsziczka rzecz pospolitha onegosz miastha potrzebowala mydlarza, thedi im powinni bendą dacz mydliarze Krakowsczi srzodku sziebie mydliarza ku oszadzie y potrzebie onemu miasthu, wszakosz w obrzędzie a poszluszenstwie czechu mydlarzow Krakowskich zawsze bendączego.

Nos itaque Stephanus rex praenominatus supplicationi eiusmodi vti iustae benigne annuentes, articulos praeinsertos ad bonum regimen et ordinem in artificio supra memorato saponario siue smigmatorio conseruandum

pertinentes, in omnibus eorum contentis, (si et in quantum legibus regni nostri libertatibusque publicis non derogent), approbandos et confirmandos duximus, vti quidem approbamus et confirmamus praesentibus literis nostris, decernentes, eas robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. Quod ad vniuersorum et singulorum palatinorum, castellanorum, capitaneorum, vicecapitaneorum, proconsulum, consulum, aduocatorum, scabinorum ac reliquorum cuiuscunque status et conditionis existentium, praesentium et pro tempore existentium noticiam deducentes mandamus, vt memoratos smigmatores Cracouienses totumque contubernium ipsorum iuxta praescriptum praesentium articulorum a nobis confirmatorum, in omnibus eorum punctis, conditionibus, clausulis et articulis conseruent, conseruarique ab alijs, quorum interest, curent. Pro gratia nostra debitoque suo facturae. In cuius rei fidem praesentibus sigillum nostrum est subappensum. Datum Warschouiae in conuentu regni nostri generali, die vigesima octaua mensis Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno secundo. — Stephanus rex. — Mart. Perom Mosczicz kj notarius.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu mydlarzy Krakowskich, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego, niebieskiego, fioletowego i białego jedwiabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

639. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio pistorum Cracoviensium anno 1552. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, żółtego i pąsowego jedwabiu. Zaś potwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1552, podany jest wyżej pod N. 477 niniejszego zbioru.

640. 1578. die 29. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae senatus consultum Clepardiense de cervisia Cracoviensi vendenda, de anno 1554. ratum facit.

Z oryginalnego potwierdzenia króla Augusta II z r. 1703. Zatwierdzony wilkirz z r. 1554 podany jest wyżej pod N. 486 niniejszego zbioru.

641. 1578. die 22. m. Februarii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium.

Sabato ante dominicam Reminiscere. — Dekreth y arthykuł, kthory sthał sye za dobrym namowyenym panow mysthrzow stharszych y thesz mlothysz (s) y przythym thowarzyszow stharszych, a wszystkych wobecz za dobrym rozmyslienym. Kthory się poczyna w thy słowa. Za dekrethem panow

mysthrow stharszych y thowarzyszow stharszych na pothomne a wyeczne czasy ma bycz then dekreth thrzymany a tho thym obyczayem:

§. isz syę stharało, aby nyebyło rozerwanye y nyeporzedek w czechu a zlaszcza (s) rzemyesła naszego sthameczkiego i mvrarskyego sthrony mystrzo (s) posthrony a zlaszcza Włochow y thesz Nyemczow, kthorzy thv przychodzą do thego zacznego myastha Krakowa, sthrony porzedkv mysthrzowskyego y mysthrzesthwa, gdy srzodek nowy mystrz przymowacz ma, a zaszcza (s) gdysz do thego przyszło za laską mylego Boga y thą pylnosczią, kthora syę czynyła, panowye mysthrzwie (s) do thego sye przychylycz daly nycz nieodstepvyecz praw y przyvyleyow swych, czego po nych żądaly panowye mysthrzowye włosczy, panowye thesz mysthrzowye włosczy do thego sye przychylycz daly y na tho zezwolyly, czego po nych chczely y żądaly panowye mysthrzewye starszy polszczy y thowarzysze starszy, yze porzedek y srzodek przyely, a zlaszcza ysz na then czas wszyszczy, kthorzy byly w Krakowye, s chvczye y z myłosczye do thego przyszly, czo niemogło za kylka dzyęth (s) lath przyscz y do thego doscz y srzodek przyely. Za czo yem panowye mystrzewye posthąpyly dwie na obyczay mystrzewsky czynycz, a zlaszcza yze ym tho byly obyeczaly jeszcze przed przyasdem jego kro. mocz. krola Hedryka, gdzye od thego czasv y wyecznye na pothomne czasy nyema bycz zadnemv dopvsczono any doswolo (s), o czo samy panowye mystrzowye wlosczy prosyly, ale aby kazdy sam swą osobą obyczay czynie (s) y powynien czynycz będzye wedłvk przywyleiow y zapyssow. Stało sye dynia (s) y rokv vyszy napyssanego, in contubernio legitime congregato.

Z księgi cechu murarskiego Krakowskiego Regestum seu liber actorum etc. str. 99.

642. 1578. die 5. m. Martii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio tabernatorum Cracoviensium a. 1569. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piwowarów Krakowskich, opatrzony pieczęcią pokojową, w czerwonym wosku wyciśniętą, zawieszoną na sznurku jedwabnym niebieskim, czerwonym, zielonym i żółtym. Zatwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1569, ogłoszony jest powyż pod N. 576 niniejszego zbioru.

643. 1578. die 10. m. Martii, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii muratorum Cracoviensium.

Actum et decretum feria secunda post Letare in contubernio legitime ac plenarie per nuncium more solito ac antiquitus recepto congregato magistrorum seniorum et iuniorum et etiam sociorum seniorum omnium in plenaria residentia. — In nomine Domini amen. Na wyeczne a pothomne czasy y pamyathkę, za spolnyem namowyeniem y radą panow mystrzow starszych y mlothszych przy thym thesz thowarzyszow stharszych zvpełnie wszysthkych

nas w lawyczy sedzączych, za dobrym baczenyem na tho, czoby mogło szkodzycz y porząthkom rzemyesla naszego vczczywego mvrarskiego y sthameczkiego a zlaszcza sthrony porządkv przymowanya srzodkv mlodych mysthrzow thak Polakow yako thesz y Wlochow albo Niemczow y wszelakych ynszych posthronych y thvthecznych thowarzyszow rzemyesła naszego murarskiego y sthameczkiego, chczocz thesz w czale y w moczy swei zvpelnie zachowacz przywyleiye, prawa, decreta, arthikvły y stharadawne zwyczaye thak yako ye nam naszy stharszy y przodkowye podaly od ych mocz krolow y panow rady, bvrmysthrza myastha thego pothwierdzone w cziele zachowewayącz a nycz od nych nieodsthępviecz tam in toto quam in parte, a zvpelnie ye pothomkom naszym mysthrzom stharszym y młothszym y thowarzyszom starszym oddacz chcziemy y oddawamy, my thedy mysthrzewie starszy na then czas sedzieczy y bedączy y od jego mocz panna bvrmysthrza wedlvk stharego a dawnego zyczayv (s) pothwyerdzeny, naprzod a myanowyczie Marczyn Kaszvba, Marczyn Kara, Pawel Paszkowsky, Marczyn Zapys, przy thym panowie mystrzowie młothszy Stanisław Baranek, Ian Rawa, Stanisław Robak, Agusthyn, Sebasthyan Zapys, Wocziech Gąsiorek, Blazei Kownaczky thak thesz ynszy wszysczy, przy thym thesz panowye thowarzysze stharszy y ynszy wszysczy, kthorzy sentenczyamy y wolą swą kaszdy s nych z meyscza swego zvpelnie w lawyczy sedząc na tho zeswolyly y tho aprobowaly y mysthom (s) starszym wyszy przerzeczonym plenarie y atentice w mocz podaly y sthoyącz s nymy wszysczy za yednego czlowyeka a zaden s nych naprzeczyw themv nycz niemowyącz, ale przy prawiech swych y przywyleyach y artykvlech themv zacznemv czechowy naszemv rzemiesla mvrarskiego y sthameczkiego od ych mocz krolow, pana bvrmysthrza y rady Krakowskie nadanych y pothwyerdzony (s) nycz nyeodsthępvyecz y wczalye zachowewayecz, od thego czasv wyecznie y na pothomne czasy tho sthanowyecz:

§. aby zadny thowarzysze thvtheczny, Włoszy, Niemczy albo Polaczy, kthorzy chcze srzodek przyą mysthrzewsky albo mysthrzmy zosthacz, nyemaye dwa obyczayw mysthrzewskiego czynycz pod wyna grzywyen thrzydzieszczy do skrzynie czechowey bes zadnego myłosierdzya ani ym thego dopvszcza na wyeczne y pothomne czasy. Czo wyecz yeslyby kthory Wloch, Polak albo Niemiecz thymy dwyema alegowacz chczyał y thych dwv na pa miecz przywodzieł, myanowyczye Sthanislawa czieslę Polaka, Petranthoniego Derąk Włocha, ysz ym tho było dopvszczono, thysz wynie podlega y w nie wpada, yako yesth wyszy opyssana, bes zadnego myłosyerdzya. A yeslyby thesz kthory thowarzysz rzemysła naszego mvrarskiego y sthameczkiego Polak, Włoch albo Niemiecz sam przes sę albo przes kthorego mysthrza rzemiesla y czechv naszego mvrarskiego y sthameczkiego wspomynoł dekreth vczyniony sabato ante dominicam Reminiscere, thysz wynie podlega y w nye wpada wyszy opissaną. A my wszysczy wyszy opyssany y namyeniony mysthrzewye y thowarzysze, mysthrzewye stharszy y mlothszy przy thym thowarzysze stharszy senthenczyamy swymy theras in instanti y na wyeczne czaszy vmarzamy y w nywecz obraczamy, y tho czo sye bylo dopvsczyło, thego niedopvszczamy any dopvszczacz chczemy pod thesz wyną y przysiegą, kthoresmy vyny y przysiegly themv zacznemv czechowy rze-

myesla naszego mvrarskiego i sthameczkiego, y yako sye było theras tho ponowyło y powsthało, thak thesz tho theras vmarthwyamy y wnywecz obraczamy y thym dekrethem naszym zobopolnym kasvyemy. A dla lepszey pewnosczy then nasz dekreth y spoleczny kazalysmy s pylnosczie do kxiek naszych czechowych wpyssacz a czechamy swymy wedlvk rzemyesla naszego pothwyerdzayecz. Sthalo sie tho posthanowyenye y then dekreth za zvpelnym naradzenym mysthrzo (s) starszy y mlothszych przy thym thowarzyszow stharszych, dnya, rokv wszy (s) opyssanego.

Z księgi cechu murarskiego Krakowskiego „Regestum seu liber actorum“ etc. str. 108.

644. 1578. die 8. m. Aprilis, Varsoviae.

Stephani regis Poloniae decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses Clepardiensesque et cives Iaroslavienses de teloneo solvendo litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Woliniae, Podlachiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quia cum terminus ex literis decreti serenissimi olim Sigismundi Augusti regis antecessoris nostri ad instantiam famatorum laniorum Cracouiensium, Cazimiriensium et Clepardiensium, actorum, famatis proconsuli, consulibus, aduocato et scabinis ac vniuersae communitati ciuitatis Iaroslauiensis praefixus esset ad producenda munimenta quaeuis, ad causam ipsis institutam, necessaria, quorum praetextu ipsi pontalia, aggeralia a bobus et pecoribus quibusuis in vsum macellorum coemptis, ab ipsis lanijs per ciuitatem praedictam Iaroslauiensem versus dictas ciuitates agentibus, exigere ausi sint nomine thelonei a singulis bobus et pecoribus illorum per medium grossum praeter omne jus et aequum ac in contrarium priuilegiorum memoratorum, lanijs Cracouiensibus, Cazimiriensibus et Clepardiensibus a serenissimis antecessoribus nostris concessorum, aestimando sibi contra ipsos mille florenos pecuniae monetae et numeri regni nostri ratione damnorum inde sequutorum, quemadmodum antecessoris nostri decretum latius praemissa in se continet, in terminoque hodierno relationum nostrarum propriarum peremptorio, per varias limitationes hucusque continuato, parte actorea per nobilem Laurentium Dutkowicz plenipotentem suum coram nobis comparentibus terminumque eum legitime attentantibus, atque priuilegia principalium suorum ratione non exigendorum theloneorum, pontalium et aggeralium in ciuitate Iaroslauiensi debito in robore conseruari petente, citatis vero voce ministerialis terrestris prouidi Stanislai Chabonski quater vltra solitum ad iuditium nostrum acclamatis et nec per se neque per plenipotentem suum comparentibus, nos cum consiliarijs nostris in contumatiam citatorum munimenta, priuilegia sua vigore decreti serenissimi antecessoris nostri non producentium, priuilegia laniorum Cracouiensium, Cazimiriensium et Clepardiensium de non soluendis in ciuitate Iaroslauiensi

pontalibus, aggeralibus et theloneis ciuilibus approbauimus ac confirmauimus, vti quidem approbamus et confirmamus, hoc nostro decreto mediante, pro cuius exequutione remittimus ad officium castrense Premisliense, quotiescunque offitium illud a memoratis lanijs requisitum fuerit. In cuius rei fidem et testimonium, sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Warschouiae feria tertia post dominicam Conductus Paschae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni nostri anno secundo. — Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Ioannis Borukowski de Bielino praepositi Lancitiensis, decani Warszauiensis et regni Poloniae vicecancellarij. — L. Borutha sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, opatrzony pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z zielonego i fioletowego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

645. 1578. die 25. m. Aprilis, Sandomiriae.

Stephanus rex Poloniae testatur, pistores contubernii Cracoviensis Hieronymo Filipowski donatario fisci regii, summam 660 marcarum persolvisse.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. Transyluaniaeque princeps, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis, quod quum vigore decreti nostri conuentus regni generalis Varschouiensis praeteriti inter instigatorem fisci nostri regij ab vna, et famatos seniores totumque contubernium pistorum Cracouiensium, parte ab altera promulgati, ex litteris adcittationis nostrae super prosequenda remissione ab officio generosi olim Mathiae Blesczynskj magno procuratore (s) arcis nostrae Cracouiensis, ad nos et judicium nostrum facta, de non solutione retentae pensionis census annuj octo marcarum peccuniarum iuxta praescriptum literarum priuilegiorum serenissimorum Ioannis Alberti et aliorum antecessorum regum Poloniae, ratione concessae praerogatiuae pistoribus Cracouiensibus de non pinsatione et venum expositione per quoscumque alios pistores extra fraternitatem et contubernium ciuitatis Cracouiensis panum ex frumentis [cuiusuis generis] tam in ciuitate Cracouiensi, quam Clepardiae et suburbijs illorum ac in vico episcopali vulgo Biskupie nuncupato, et alijs quibusuis suburbijs et locis eorundem, praenominati pistores contubernij Cracouiensis eiusmodi retentam ex octo marcarum censu ad annum . . se . . . m prouenientem pensionem sexingentarum et sexaginta marcarum peccuniarum monetae et numeri Poloniae numerassent et plenarie persoluissent donatario fisci nostri generoso Hyeronimo Philipowskj lectistratorj nostro, Nurensi Ostrouiensique capitaneo, cui etiam eam ipsam retentam pensionem contulimus, eamque satisfactionem et persolutionem retentae pensionis ipsemet generosus Hyeronimus Philipowsky in summa recensita sibi in effectu praestitam, personali recognitione sua coram nobis palam et per expressum fassus est: proinde nos authoritate nostra regia et nomine fisci nostrj commemoratos

seniores totumque contubernium pistorum Cracouiensium ratione persolutae parata pecunia pensionis sexingentarum sexaginta marcarum peccuniae modo superius descripto, ipsos pistores Cracouienses ac contubernium fraternitatemque illorum praesentibus perpetuo quietamus et liberos absolutosque facimus atque occasione praemissorum omnium totum processum causae inter instigatorem fisci nostri donatariumque praedictum nostrum et ipsos pistores Cracouienses tam coram iudicio nostro, quam coram officio consularj Cracouiensj agitatum, cassamus et in nihilum redigimus. Harum testimonio literarum, quibus in fidem praesentes manu nostra subscripsimus sigilloque nostro communiri iussimus. Datum Sendomiriae die vigesima quinta mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni uero nostri anno secundo. — Stephanus rex sst.

Oryginał pargaminowy, bardzo zblakły, przechowany jest w cechu piekarzy Krakowskich. Pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

646. 1578. die 25. m. Aprilis, Sandomiriae.

Stephanus rex Poloniae statuit, ne in civitatibus Cracoviensi, Clepardiensi et Stradomiensi ac in vico Biskupie liceat cuicumque praeter pistores Cracovienses panes coquere et veno ponere.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, Kiyouiae, Wolhyniae, Podlachiae necnon princeps Transyluaniae, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia nos ad intercessionem certorum consiliariorum nostrorum nomine seniorum pistorum ciuitatis nostrae Cracoviensis totiusque contubernii eorundem nobis factam, simulque benignam rationem habentes census annui octo marcarum peccuniarum ac aliorum censuum et pensionum fisco nostro reique publicae ac ciuitati Cracouiensi ex praescripto literarum priuilegiorum serenissimorum Ioannis Alberti et aliorum antecessorum nostrorum regum Poloniae eidem contubernio concessorum, pendi per eosdem pistores solitorum, quem quidem censum memoratum octo marcarum a multis annis hucusque fisco nostro ad magnam procurationem retentum, ipsi pistores Cracouienses parata et numerata pecunia in summa sexingentarum et sexaginta marcarum peccuniarum regni nostri monetae et numeri, uigore decreti nostrj reique a nobis iudicatae plenarie persoluerunt, proinde nos rata et firma habere uolentes priuilegia illorum eisdemque priuilegiis ac decreto serenissimi Sigismundi Augusti regis antecessoris nostri conuentus regni generalis Piotrcouiensis de data die dominico ipso die sanctae Luciae anni millesimi quingentesimi sexagesimi secundi ex quaerela ipsorum pistorum Cracouiensium inter eosdem ab vna, et reuerendum in Christo patrem dominum Philippum Padniowskj episcopum Cracouiensem parte ab altera promulgato, de eo, quod ipsemet reuerendus dominus episcopus Cracouiensis literis priuilegii a se super libertatem pinsandi panum incolis vici episcopalis in prae-

iudicium priuilegiorum pistorum Cracouiensium impetratis, ultronee cessit, ob idque priuilegium incolarum vici episcopalis irritum et nullius momenti fore decretum est, quamobrem statuimus decernimusque praesentibus, quod in ciuitate nostra Cracouiensi et Clepardiensi Stradomiaeque tum etiam vico episcopali Biskupie dicto ac vbiuis locorum in suburbijs ciuitatis Cracouiensis et Clepardiensis, tam ijs, quae antiquitus, quam quae recenter extructa sunt aut deinceps extruentur, nemini subditorum nostrorum status et conditionis cuiuscunque spiritualium et secularium liceat perpetuo et aeuiterne per se uel per submissas personas panes ex frumentis cuiusuis generis confectos pinsare ac venum exponere publice siue clancularie praeter ipsos pistores Cracouienses contuberniumque et fraternitatem eorundem, census et onera nostra et reipublicae ac ciuilia Craccouiensia usitata pendentes, ac in molendinis nostris farinas ex frumentis conficientes, exceptis diebus fori septimanalis iuxta praescriptum literarum priuilegiorum et praerogatiuarum superius recensitarum serenissimorum antecessorum nostrorum, pistoribus Cracouiensibus perpetuis temporibus concessorum. Quod si quispiam hominum contra praescriptum et dispositionem praesentis priuilegii nostri ac serenissimorum antecessorum nostrorum priuilegiorum ausus fuerit in damnum et praeiudicium pistorum Cracouiensium panes cuiusuis generis pinsare aut venum exponere, facimus potestatem ac praesentibus committimus serieque mandamus magnifico, generoso et famatis Petro de Zborow palatino et capitaneo generali Cracouiensi, ac Michaeli Maleczkowskj magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis necnon proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, praesentibus et pro tempore existentibus, ut facta prius proclamatione publica uoce ministerialis terrestris siue praeconis ciuilis, quotiescunque a pistoribus Cracouiensibus requisitae (s) fuerint, panes quosuis siligineos et triticeos in ciuitatibus recensitis eorumque suburbijs, tum etiam in Biskupie, Pędzichow et Krowodrza, alijsque in locis superius recensitis pinsere illos ex officio suo (et) diuendere prohibeant, quin imo ad uendendum pistos vendentibus recipiant et pro vsu pauperum ad hospitalia conuertant et distribuant, fornacesque illorum pro pinsandis panibus comparatos diruant et demoliant, atque iura et priuilegia illorum exequutioni debitae demandare, in eisque ipsos tuerj et defendere curent. Pro debito suo et gratia nostra secus non facturae. Datum Sendomiriae die vigesima quinta mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni nostri anno secundo. — Stephanus rex sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, różowego, orzechowego i zielonego jedwabiu.

647. 1578. die 25. m. Aprilis, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter cives Slomnicenses et salicidas Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta post festum sancti Adalberti proxima. — Coram officio consulari Craccouiensi comparentes personaliter famati Sebestianus Borziszowsky, Bartholomeus Zawathka et Laurentius Zabłothny ciues et consules Człumnicenses suo et reliquorum consulum ac totius communitatis oppidi Słomnicensis nominibus, vocatis accersitisque ad officium consulare Craccouiense famatis sallicidis depositorii generalis Cracouiensis, produxerunt exhibueruntque decretum s. maiestatis regiae domini domini nostri clementissimi, sigillo maiori suae maiestatis regiae communitum, atque manu propria reuerendi domini Petri Dunyn Wolsky confirmati episcopi Plocensis et regni Poloniae cancellarij subscriptum, de data Mariemburgi feria sexta ipso die s. Luciae, anno Dominj 1557. pro parte sua et contra eosdem sallicidas Cracouienses latum, cuius s. m. regiae decreti exequutionem ab officio consulari expetebant. Ex aduerso sallicidae Cracouienses tanquam in primo communitatis termino copiam seu rescriptum eiusdem decreti sacrae maiestatis regiae propter meliorem instructionem et informationem sibi ab ipsis consulibus Szlumnicensibus dari postulabant, quod rescriptum ipsius decreti Szlumnicenses sallicidis Cracouiensibus dare et commonstrare renuebant. Quo dominj consules considerato, quod videlicet iidem Szlumnicenses renuebant eisdem copias eiusmodi decreti s. maiestatis regiae dare, declarauerunt, quatenus hoc idem decretum sacrae maiestatis regiae aliquoties fuisset perlectum gratia melioris intelligentiae. Quum uero secunda uice decretum s. m. regiae lectum fuisset, sallicidaeque tenorem illius intellexissent, extunc spectabiles domini consules Craccouienses ad exequutionem decretum praefatum s. maiestatis regiae per ipsos Szlumnicenses productum deducere, sententia sua decreuerunt, sallicidas Cracouienses tenere juridice respondere. Qui ad responsionem suam accedentes retulerunt et allegauerunt, illicite Szlumnicenses ciues litis expensas quasdam ab ipsis iuxta decretum s. m. regiae praeallegatum exigere uelle, quandoquidem hoc decretum obtentum est in termino nullo contra jura et priuilegia publica ciuitatis Cracouiensis, quibus cautum est, causas ipsorum ciuium non alibi, nisi in castro Cracouiensi praesente sacra maiestate regia iudicandas fore, tum etiam, vt praefertur, hoc idem decretum obtentum esse contra ipsos sallicidas Cracouienses sub tuitione limitationis generalis serenissimi Stephani regis foeliciter moderni, qua limitatione sacra maiestas regia sub discessu suo ex arce Craccouiensi omnes et singulas causas tam publicarum officii et judicii ciuitatis ipsius Craccouiensis, quam priuatarum personarum etiamque causas juris hospitum quouis modo et ratione ex citationibus, concitationibus, appellationibus, remissionibus, aduocationibus et aliis quibuscumque juris processibus et gradibus ac in relationibus ad tribunal judiciumque maiestatis regiae deuolutas indecisasque hactenus pendentes, ad diem duodecimam post faelicem s. m. regiae in arcem Cracouiensem ingressum limitare dignata est, quemadmodum de

praemissis eiusmodi limitatio sacrae maiestatis regiae latius in suo tenore disponit, petentes ipsi sallicidae Cracouienses, ex quo decretum s. m. regiae supramemoratum in tergum illorum in nullo termino obtentum sit, se liberos et absolutos ab instantia et impetitione ipsorum Szlumnicensium per decretum consulare pronunctiari et declarari, atque ad sacram maiestatem regiam iuxta priuilegia ciuitatis Craccouiensis cum toto eiusdem causae effectu pro cognitione remitti. Domini itaque consules audita partium praedictarum alloquutione et responso, attento eo, quod intercesserit limitatio generalis s. m. regiae omnium causarum ciuitatis Craccouiae cum quibuscunque etiam cum externis personis in quibuscunque juris processibus et gradibus ac in relationibus dependentium, ad diem duodecimam post faelicem sacrae maiestatis regiae in arcem Craccouiensem ingressum, qua limitatione obstante pars ipsa actorea ciues Szlumnicenses terminum contra ipsos sallicidas Cracouienses attentare non potuerunt, quocirca iidem domini consules Cracouienses vltra priuilegia ciuitatis Cracouiensis et limitationem s. m. regiae sese ingerere noluerunt neque potuerunt, ex quo etiam illis minime decet neque licet priuilegia, decreta, limitationem atque literas sacrae maiestatis regiae interpraetari, duntaxat sacrae maiestati regiae, eosdem sallicidas ciuitatis Craccouiensis circa jura et priuilegia ciuitatis Craccouiensis ac circa limitationem s. mtis regiae relinquerunt eamque causam cum toto ipsius effectu pro cognitione et declaratione ad sacram maiestatem regiam dominum dominum nostrum clementissimum iuxta priuilegia ciuitatis Craccouiensis remiserunt, remittuntque praesentibus.

Acta Cons. Crac. 24, str. 697.

648. 1578. die 19. m. Iunii, Casimiriae.

Senatus consultum de tabernis butyraceis.

Actum feria quinta post festum s. Viti proxima. — Panowie raicze obeslawsi wsistki naiemnyki i naiemniczki s maslnich iatek roskazali iem, abi zaden i zadna plugawosczi zadnich s domkow abo iatek, w ktorich mięskaią, na rinek any do rinstoku niewilewali, ale abi ie do Wisli winosieli, komornykow any swini abi tham niechowali any wieprzow, pod przepadkiem vrzędowi wini piączi grziwien, ktoribi abo ktora to roskazanie przestąpiel. A thego przestrzegacz i doglądacz Barthosowi Ziscze i Maczieiowi Wiązielowi roskazali.

Acta Consul. Casimir. 765, str. 337.

649. 1578. die 10. m. Iulii, Leopoli.

Stephanus rex Poloniae inter proconsulem consulesque Leopolienses et contubernium aurificum Cracoviensium litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Woliniae, Podlachiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et juditium nostrum literis citationis nostrae, famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Leopoliensis, ex offitiis bonisque ipsorum priuatis mobilibus et immobilibus, in et extra ciuitatem nostram Leopoliensem consistentibus, ad instantiam famatorum seniorum totiusque fraternitatis seu contubernii aurificum ciuitatis nostrae Cracouiensis propterea, quia ipsi ausi sint contra iuris formam ac legum priuilegiorumque et decretorum ciuitatis Cracouiensis, denique contra vsus ac consuetudinem antiquam, ad instigationem erroneam et minus iustam aurificum totiusque contubernii ciuitatis eiusdem Leopoliensis, in nundinis publicis liberam venditionem rerum, ornamentorum, vasorum artificii sui ex argento, auro, gemmisque pretiosis confectarum, prohiberi ac denegare, quandoquidem vti omnibus mercatoribus, sic etiam artificibus ad nundinas annales publicas confluere, resque suas omnes venum exponere liceat. Quam quidem prohibitionem ac denegationem liberae diuenditionis aestimabant sibi aduersus ipsos tribus millibus pecuniae et totidem damni, vti ea omnia in ipsis citationis nostrae literis latius habentur descripta. In terminoque hodierno ex ipsa citatione proueniente, et coram iuditio relationum nostrarum propriarum hucusque continuato, parte actorea per nobilem Ioannem Tetaldi Florentinum, plenipotentem suum legitimum, cittatis vero per se coram nobis et iuditio nostro comparentibus et eum terminum iudicialiter attentantibus, et priuilegia sua antiqua vtrinque producentibus atque controversias suas excitantibus et prosequentibus, nos cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, quoniam ex clausula priuilegio Leopoliensis depositorii inserta, apparet, Leopolienses ciues ad instar consuetudinis Cracouiensis tempore nundinarum obseruari solitae, sese accomodare teneri, plenipotens vero actorum coram nobis expressis verbis recognosceret, artificibus omnibus tempore nundinarum Cracouiensium res suas venum exponere licere, propterea decreuimus, vt Leopolienses contra Cracouienses ciues pari ratione sese conseruent, neque aurificibus Cracouiensibus tempore nundinarum res Leopolim venum adductas, deinceps futuris temporibus diuendere prohibeant. Hoc nostro decreto mediante. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Leopoli feria quinta ante festum sanctae Margarethae virginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni uero nostri anno tertio. — Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius. — Relatio reuerendi Ioannis Borukowski de Bielino regni Poloniae vicecancellarii, praepositi Lanciciensis, decani Warschoviensis. — L. Borutha.

Dyplom na pargaminie, opatrzony pieczęcią pokojową na czerwonym wosku wytłoczoną, zawieszoną na sznurku z białego, czerwonego, żółtego i pąsowego jedwabiu, przechowany w cechu złotników Krakowskich. (Kopija T. Żebrawskiego).

650. 1578. die 28. m. Iulii, Leopoli.

Stephani regis Poloniae decretum, inter proconsulem consulesque Iaroslavienses et contubernium laniorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Woliniae, Podlachiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et juditium nostrum literis cittationis nostrae famatos omnes et singulos lanios ciuitatis nostrae Cracouiensis, Casimiriensis et Clepardiensis de omnibus bonis ipsorum per ipsos jure quouis et vbilibet habitis et possessis, ad instantiam famatorum proconsulis, consulum, aduocati et scabinorum totiusque communitatis ciuitatis Iaroslauiensis, ad inferendum legale impedimentum, mortis videlicet famati olim Ioannis Smolka, ciuis Iaroslauiensis, vti in causa infrascripta ipsorum plenipotentis, ad nos nuper Warschouiam ad juditia relationum nostrarum propriarum cum munimentis missi et ablegati, qui quidem ipsorum plenipotens morte interceptus, pro termino, qui tunc Warschouiae incidebat, non comparuit. Interea autem ipsi lanij in contumatiam Iaroslauiensium in causa et actione ipsis ratione extorsionis thelonei a bobus per lanios instituta, decretum nostrum contra ipsos obtinuissent, cittando ipsos ad videndum et audiendum per ipsos actores legale impedimentum praefatum inferri et prout de iure venerit, probarj, ac per nos et ivditium nostrum decretum praefatum per ipsos lanios in contumatiam Iaroslauiensium ciuium obtentum, cassari et annihilarj, causamque praefatam in integrum restitui, atque actores praefatos a causa praefata ratione recensiti thelonei a bobus extorti, ipsis actoribus per lanios instituta, liberos ac absolutos iuxta continentiam priuilegii, ab antecessoribus nostris ipsis Iaroslauiensibus super exigendum hocce theloneum a bobus obtenti, pronuntiarj, vti ea omnia in ipsis cittationis nostrae literis latius habentur descripta. In terminoque hodierno ex ipsa cittatione proueniente et hucusque coram iuditio relationum nostrarum propriarum continuato, partibus ipsis per jnternuntios et legitimos plenipotentes suos coram juditio nostro comparentibus et eum terminum judicialiter attentantibus, quoniam assessores iuditii nostri ex controuersia de legali impedimento comprobando facta decreuerant, proconsulem cum duobus consulibus illud ipsum legale impedimentum mortis scilicet olim Ioannis Smolka ipsorum plenipotentis in itinere Warschouiam euntis, coram iuditio nostro ivramento corporali comprobare debere, ad quod attentandum ministerialem terrestrem generalem prouidum Stanislaum Chabowski deputauerat, qui quidem actoreae partis internuntii satisfaciendo decreto assessorum nostrorum, in facie juditii nostri juramentum corporale super impedimentum illud legale praestiterunt,

quemadmodum id ministerialis terrestris memoratus coram juditio nostro recognouit, jpsumque juditium assessorum nostrorum decretum nostrum contumatiae per ipsos lanios Warschouiae obtentum, relaxauerat, ac causa in integrum restituta pro cognitione et interpraetacione priuilegiorum vtrinque productorum, ad nos et juditium relationum nostrarum propriarum reiecerat, in vlteriori itaque processu internuntii et plenipotentes ciuitatis Iaroslauiensis producto priuilegio serenissimi olim Sigismundi Augusti regis in conuentu Lvblinensi in anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono super facultatem exigendi thelonei obtento, se circa illud conseruari aut negotium de cognitione priuilegiorum ad conuentum regni reijci expetebant, cittatorum vero laniorum Cracouiensium, Cazimiriensium et Clepardiensium plenipotens productis priuilegiis longe antiquioribus serenissimorum olim Poloniae regum, praedecessorum nostrorum et decretis eorundem pro parte ipsorum laniorum et contra nonnullas ciuitates et oppida, quae impetratis itidem priuilegiis nouis, thelonea, pontalia et aggeralia ab ipsis laniis exigere tentabant, latis, suos principales circa eadem priuilegia et decreta, antiquo et continuato vsu approbata conseruarj, ipsosque ciues Iaroslauienses ipsorum priuilegio nouo reiecto, ad restitutionem thelonei extorti iuditialiter compelli affectabat: nos cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, audita ac examinata partium ipsarum controuersia, priuilegiis, decretis ac aliis munimentis coram productis, diligenter reuisis ac expensis, priuilegia et decreta ex parte laniorum Cracouiensium, Cazimiriensium et Clepardiensium de non soluendis in ciuitate Iaroslauiensj pontalibus, aggeralibus et theloneis producta, in quorum vsu et posessione ipsos fuisse, authentice decretis coram productis comprobatum est, in robore debito conseruauimus, approbauimus, prout approbamus praesentibus, quibus priuilegium Iaroslauiensium ciuium vti nouum, derogare non potest nec debet, decernentes, ac ipsius vigore a memoratis ciuitatum praefatarum laniis pontalia, aggeralia et thelonea exigere ne praesumant, perpetuo et in aeuum. Licitum tamen erit Iaroslauiensibus ciuibus priuilegio suo vti et gaudere contra eos omnes, qui se priuilegiis suis antiquioribus a non soluendis ibidem theloneis libertatos esse non probauerint. Hoc nostro decreto mediante. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appressum. Datum Leopolj feria secunda post festum sancti Iacobi apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio.—Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius sst.—Relatio reuerendi Ioannis Borukowski de Byelino, regni Poloniae vicecancellarij, praepositi Lancitiensis, decani Warschouiensis. — Leon. Borutha sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, żółtego i zielonego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

651. 1578. die 2. m. Septembris, Cracoviae.

Consules Cracovienses contubernio pectinistarum Cracoviensium locum in circulo Cracoviensi assignant.

Nos consules ciuitatis Cracouiae necnon aerarij ciuitatis praefectj, significamus tenore praesentium vniuersis et singulis, quibus expedit, quia nos considerantes et animaduertentes molestias et grauamina multa pectinistarum, quae ipsi tempore nundinarum hincinde sese cum institis suis transportando, subire solent, ex treta institarum vulgo sub Cruce dictarum, versus ecclesiam b. Mariae virginis, vbi antiquitus pectines suos diuendere soliti fuerant, nunc in locum uacuum a praefata treta incipiendo versus institas ferramentarias aedificia pro diuendendis pectinibus apta transportanda duximus atque permissimus permittimusque praesentibus, dantes et conferentes ijsdem locum hunc vtendum, fruendum, ex censu tamen annuo praetorio ab illis solui solito et consueto: hac saltim per expressum conditione adiecta, ne obstaculo sint loci angustia ad institas ferramentarias ire volentibus. Harum quibus sigillum nostrum est subimpressum testimonio literarum. Datum Craccouie feria tertia post festum s. Egidij proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu grzebieniarzy Krakowskich. Na pasku pargaminowym wisi mniejsza pieczęć radziecka z czerwonego wosku. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

652. 1578. die 31. m. Octobris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter sartores et pannicidas Cracovienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Littuaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogitiae, Liuoniae, Wolyniae etc. princeps Transyluaniae etc. significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, deductam fuisse ad nos et iudicium relationum nostrarum propriarum per appellationem a sententia iudicij assessorum nostrorum causam et actionem inter seniores ac totum contubernium sartorum ciuitatis Craccouiensis, actores ex vna, et seniores ac totum contubernium pannicidarum, ciuium etiam Craccouiensium, conuentos parte ab altera, prius coram officio consulari Craccouiensi ratione grauaminum, iniuriarum praeiudiciorumque ac damnorum, percussionum, violentiarum et vestium de panno elaboratarum nouarum et venum expositarum non solum in foro antiquario seu scrutario, quam vendeta seu tendeta vocato (s), verum etiam in alijs locis ciuitatis aduersus praerogatiuas et priuilegia eorumque confirmationem per serenissimos antecessores nostros, reges Poloniae ipsis actoribus concessam, receptorum et hucusque non restitutorum, motam et agitatam, vti ea omnia in processu causae latius habentur descripta, in terminoque hodierno ex ipsa appellatione proueniente et hucusque continuato, partibus ipsis per se coram eodem iudicio

assessorum nostrorum persequutas (s), post factam nobis eius causae relationem, positis priuilegijs, ex parte quidem pannicidarum de data millesimo quadringentesimo trigesimo quarto, altero millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, tertio decreto consulum Cracouiensium in anno millesimo quingentesimo trigesimo lato, ex parte vero sartorum priuilegio Sigismundi in anno millesimo quingentesimo trigesimo primo cum additione noua per Sigismundum Augustum regem Poloniae in anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo confirmato, et alijs munimentis suis ad presentem causam facientibus, repetentibus, nos cum consiliarijs nostris lateri nostro assidentibus audita relatione eius causae atque controuersia partium examinata, priuilegijsque eorum productis reuisis, tum et alijs allegationibus in medium ab vtraque parte adductis et allegatis, bene expensis, attento eo, quoniam antiquius priuilegium plebisciti Craccouiensis ex parte pannicidarum productum apparet et clausula in confirmatione priuilegij sartorum addita, posterior etiam appareat, proinde sententiam assessorum iudicij nostri, sententiam quoque consularem approbantem, qua sententia consulari ex rationibus eidem assertis pronuntiatum est, quod videlicet seniores contubernij totius sartorum sartoresque ipsi iuxta iura sua nullomodo possunt nec debent tunicas vestesque ex nouis pannis confectas, neque alias eiusmodi res mercesque nouas ad mercatores institoresque et pannicidas pertinentes vendere in damnum et praeiudicium pannicidarum et institorum mercatorumque tam in foro publico antiquario seu scrutario, quod vendetam seu tendetam vocant, quam etiam in aedibus suis vel testudinibus alijsque in locis ciuitatis Craccouie, sed nedum sartores ipsi senioresque illorum, verum etiam neque alij quicunque artifices in foro vendetae publico nouas res mercesque nec debent nec possunt quouismodo vendere, cum forum publicum vendetae non ob vllam etiam rem causamque sit ordinatum institutumque, quam propter antiquarum vetustarumque vestium rerumque aliarum tempore et vsu attritarum venditionem, quemadmodum id ex plebiscitis, iuribus municipalibus ciuitatis Cracouiensis, decretis consularibus testimonijsque proborum hominium et seniorum ex contubernijs depositis abunde liquet, sufficienterque in processu causae per partem conuentam probatum est, et ne a modo et deinceps in posterum seniores contubernij sartorum sartoresque ipsi vestes de nouis pannis confectas tam in foro antiquario quam etiam alijs in locis ciuitatis in damnum et praeiudicium pannicidarum censuumque nostrorum ac ciuilium ex pannicidio quotannis per eos pendi solitorum, sub mulcta decem millium florenorum auri puri Hungaricalis iuxta tenorem mandati regij iniuncta, vendere omnino audeant, approbauimus, ea videlicet melioratione adiecta, quod tenebitur senior pannicida metseptima manu contubernij sui iuramento confirmare, quod semper in vsu et possessione priuilegij sui antiqui fuerant. Quo facto liberum erit pannicidis Cracouiensibus priuilegijs suis antiquioribus vti et gaudere, priuilegijs sartorum non obstantibus: salua videlicet suspensione pro damnis ex receptione rerum partis actoreae subsequtis, per iudicium assessorum ipsorum ad decisionem praesentis principalis negotij decreta, vti quidem approbamus praesenti decreto nostro mediante. Ad quod quidem iuramentum praestandum et audiendum remittimus partes ad officium illud consulare Cracouiense hinc in termino vlterioris diei sex septimanarum de-

cursu peremptorio. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appressum. Datum Cracouiae feria sexta in vigilia festi Omnium Sanctorum, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni nostri anno tertio. — Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi Ioannis Borukowsky de Bielino r. P. vicecancellarij, praepositi Lanciciensis, decani Warschouiensis. — Leonar. Borutha sst.

Z błędnej kopii zawartej w rękopisie biblijoteki Jagiellońskiej Krakowskiej Nr. 135, na kar. 199, str. odwrotnej.

Odnośnie do powyższego wyroku znajduje się w Acta Cons. Crac. 24 na str. 761 nastepująca zapiska z r. 1578:

Actum feria sexta in vigilia s. Luciae. — Coram officio consulari Craccouiensi comparentes personaliter famati pannicidae Craccouienses ex vna et seniores contubernij sartorum Craccouiensium parte ab altera, produxerunt exhibueruntque decretum S. R. M. de data Cracouiae feria sexta in vigilia festi Omnium Sanctorum a. 1578. inter praefatas partes latum et pronunciatum, quo decreto S. R. M. decernere dignata est, vt senior pannicida met septima manu cum alijs pannicidis iuramentum tali rota praestare teneatur, quod videlicet semper in vsu et possessione priuilegij sui antiqui fuerint. Itaque in termino peremptorio ex decreto S. R. M. proueniente, pannicida senior, videlicet famatus do. Mathias Czeczotka Iuris supremi Maidenburgensis castri Craccouiensis scabinus, vnacum alijs pannicidis, nempe famato Erasmo Struss, Stanislao Iedwath, Stanislao Bąk, Alberto Nowopolczyk, Stanislao Zywieczky, Petro Czeczotka alijsque pannicidis Craccouiensibus iuxta tenorem decreti S. M. R. iuramentum corporale ritu et more solito praestiterunt, decretoque S. M. R. in toto et ad plenum satisfecerunt.

653. 1578. die 20. m. Novembris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum, inter aurifices Cracovienses et Clepardienses litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiiouiae, Podoliae, Podlachiae, Liuoniae, Smolensciae, Seueriae, Czerniechouiaeque necnon princeps Transiluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vuiuersis et singulis, vocatos esse ad nos et iudicium nostrum literis citationis nostrae omnes et singulos ciuitatis Casimiriensis, Stradomiensis et Clepardiensis aurifices extra contubernium aurificum laborantes, vulgo *partacze* dictos, in curiis et domibus quibus(dam) tam spiritualium quam saecularium ac etiam Iudaeorum Cracoviae, Casimiriae, Stradomiae atque Clepardiae inhabitantes, quorum nomina et cognomina hic pro expressis et specificatis censeri debent, de omnibus bonis eorum ad instantiam famatorum seniorum totiusque confraternitatis aurificum ciuitatis nostrae Cracouiensis propterea, quia ipsi (in) derogationem iurium et priuilegiorum decretorumque serenissimorum antecessorum nostrorum ac

nostri priuilegii aurifabris Cracouiensibus concessi, quibus perpetuis temporibus cautum est, ne quis artem aurificum profiteri in ciuitatibus Cracouiensi, Casimiriensi, Clepardiensique seu eorum suburbiis ac in curiis et fundis tam spiritualium, quam secularium subditorum nostrorum ac aliis quibuscumque in finitimis audeat, nisi prius in contubernio Cracouiensi artis suae specimen dederit artificii sui, id quod vulgo *sztuka* vocatur, coram senioribus aurificibus Cracouiensibus in contubernio commonstrauerit, contubernium et fraternitatem cum eis susceperit, ac in omnibus articulis, qui in eorum ordinationibus tam literis priuilegii et decreti serenissimi olim Sigismundi regis antecessoris nostri, quam literis a consulatu Cracouiensi emanatis nostroque priuilegio continentur, sese conseruauerit, ausi sint artificium aurificum profiteri, paenas literis eiusmodi praescriptas non verentur, res et ornamenta vasaque in vsum et necessitatem hominum ex adulterino et suspecto auro et argento gemmisque praetiosis elaborata publice et clancularie diuendere ac artificium aurificum in damnum et detrimentum ipsorum artificum Cracouiensium ac collusionem et circumuentionem hominum exercere, citant ipsos ad extendendum paenas literis priuilegii et decretorum praenominatorum descriptas et iuxta praescriptum eiusdem ipsius priuilegii et decretorum contra ipsos procedi, statui atque animaduerti decerni, uti ea omnia (in) ipsis citationis nostrae (literis) latius habentur descripta. In terminoque hodierno iudicii relationum nostrarum propriarum ex appellatione a sententia iudicii assessorum nostrorum interposita proueniente et hucusque continuato, partibus ipsis parte actorea per se, aurificibus vero Clepardiensibus per legitimum plenipotentem suum praesentibus consulibus Clepardiensibus ad praesens senioribus coramque iudicio nostro comparentibus, ex parte quidem actorea producto priuilegio suo et decreto serenissimi olim Sigismundi regis, praedecessoris nostri inter contubernium aurificum Cracouiensium et aurificos Casimirienses anno Domini 1531 simili in negotio promulgato, conuenta vero parte priuilegium fundationis oppidi Cleparz, quo liberam facultatem mechanicorum opificiorum quorumuis exercendi et contuberniorum constituendi concessa est, producente, atque utraque parte iuxta priuilegia et iura sua conseruari se affectante, nos cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, audita relatione eius causae atque examinata partium ipsarum controuersia, priuilegiisque et decreto ipsarum partium tum et aliis munimentis ad causam spectantibus, coram productis, reuisis beneque expensis, attentoque ipso decreto per eosdem actores producto in simili fere causa promulgato, perpenso etiam eo, ipsas literas partium coram productas, non esse contrarias seu repugnantes, literis namque ciuitatis Clepardiensis fundationis de habendis illic per mechanicos contuberniis intelligi debere, si fuerit tantus numerus mechanicorum alicuius artis, quod ad faciendum et construendum suum speciale contubernium sufficiens esse possit, secus autem eorum et intelligi debere decernimus, si duntaxat fuerit ibi vnus, duo aut tres mechanici alicuius artis, illi autem cum insufficientes sint ad constituendum speciale suum contubernium seu fraternitatem, suscipere debent fraternitatem suae artis in ciuitate Cracouiensi, eorumque authoritati et superioritati subesse et magisterium suum coram illis demonstrare. Iamque quod attinet artifices in ciuitate Stradomiensi vel Clepardiensi habitantes volumus, vt nullus eorum in locis abditioribus seu

ocultis nec etiam in monasteriis vel in domibus nobilium aut ecclesiasticis audeat exercere suam artem et si terminandum contubernium seu fraternitas ipsorum aurificum fieri illic non poterit, quisque eorum suscipiat et habeat contubernium seu fraternitatem cum aurificibus in ciuitate Cracouiensi eorumque superioribus subsit in omnibus, quae officium suum concernunt. Superiores vero ipsi eos non grauent, sed se erga illos ita gerant, prout erga alios aurifices in ciuitate Cracouiensi habitantes. Porro si contubernium aurificum Cracouiensium ad proconsulem et consules Clepardienses aliquem suae artis illic habitantem pro eo, quod praesentem ordinationem et decretum nostrum non obseruaret et obseruare nollet, seu pro aliqua alia inobedientia aut excessu detulerit, debebunt proconsul et consules ipsi Casimirienses illum ad praestandam obedientiam eidem contubernio Cracouiensi cogere et iustitiam debitam de illo ministrare; in qua ministranda si negligentes fuerint, ministrare illam tenebitur de eiusmodi inobediente pro tempore existens magnus procurator noster Cracouiensis; si autem quispiam aurificum Casimiriensium habens fraternitatem cum aurificibus Cracouiensibus a contubernio ipso aurificum in aliqua re artem suam concernenti, grauatum se putauerit, debebit grauamen suum ad consulatum Cracouiense referre, qui illi iustitiam ministrabit; in qua ministranda si consulatus negligens fuerit, aut si ille, qui grauamine affectum se putauerit, non satisfactum sibi esse pro eiusmodi grauamine suo queri perrexerit, debebit facere seu administrare illam capitaneus castri nostri Cracouiensis pro tempore existens. Praesenti decreto nostro mediante, quod volumus perpetuum suum robur obtinere. In cuius rei fidem sigillum nostrum praesentibus est appressum. Datum Cracoviae in vigilia Praesentationis gloriosissimae virginis Mariae, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri tertio. — Ioannes Denhoff procancellarius regni. — Paulus Szczerbicz decretorum curiae regni notarius.

Z kopii bardzo błędnej, zamieszczonej w rękopisie Bibl. Iagiel. Krak. N. 87, volumen 8 na karcie 146.

654. 1578. die 22. m. Novembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter tabernatores et proconsulem consulesque Cracovienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, uniuersis et singulis, citatos fuisse ad nos et juditium nostrum literis citationis nostrae famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis, quorum nomina et cognomina hic pro expressis censeri debent, ex officiis bonisque eorum omnibus mobilibus et immobilibus, in et extra ciuitatem Cracouiensem priuato juris titulo (publica ciuitatis illius bona minime onerando) habitis et possessis, priuata et asserta ipsorum limitatione in praesenti negotio minime obstante, ad instantiam famatorum seniorum ac totius communitatis contubernii bra-

xatorum seu tabernatorum eiusdem ciuitatis Cracouiensis pro eo, quia ipsi suorum offitiorum praetextu et absoluta sua quadam potestate ausi sint et fuissent ex ipsis actoribus ac contubernio eorum exactionem quandam assertam ternariorum a qualibet coctura ceruisiae nullo jure aut priuilegio aliquo a serenissimis antecessoribus nostris ad eam rem habito, annis superioribus sine intermissione ac vlla misericordia vsque ad hoc tempus exigere et extorquere; loca vero depositioni lignorum assignata, ex quibus etiam arci nostrae Cracouiensi emolumentum cedit, sibi vsurpare, in areas diuidere, domos et hortos desuper aedificare, quemadmodum et de facto exigerunt, extorserunt, vsurpauerunt, diuiderunt et aedificauerunt. Quo nomine etsi antea sine aliqua intermissione ab ipsis actoribus amice, postea vero mandatorum nostrorum literis manu nostra propria subscriptis, admoniti et requisiti fuissent, quatenus eisdem actoribus exactionem ternariorum memoratam, quasi ducillariae pensionis ad reformationem dictae ciuitatis nostrae in anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo commvni omnium de consensu concessam, ac subsequentibus temporibus ab ipsis quasi jure proprio et ex debito repetitam, restituerent, ac loca publica, que ad depositionem lignorum contubernii eorum destinata, vsuque plurimo anteactis temporibus possessa sunt, in pristinam possessionem concederent, nihilominus ipsi et ea in parte tam amice actorum requisitioni, quam mandatorum nostrorum literis non satisfecissent, imo causam in longius deliberationibus protrahere, in contemptum superioritatis nostrae, in posterum exacturos se dixissent et affirmassent, quemadmodum ea omnia solemniter contra ipsos sunt protestata, referendo se ad eam protestationem cum praesenti citatione sua, volendoque ipsos circa eandem conuincere, aestimando praemissa aduersus eos ad decem millia florenorum Polonicalium et totidem exinde damni habendo, citando ipsos ad videndum et audiendum ipsis ea omnia in termino obiici et probari, ad restitutionem eiusmodi exactorum per ipsos nulliter ternariorum, deoccupationemque locorum vsui lignorum deponendorum antiquitus aptorum judicialiter cogi et compelli, nec non in damnis superius taxatis et offitiose probandis, ac ex priuatis ipsorum bonis non autem ciuilibus persoluendis, condemnari. Pro leuipendio vero literarum mandati nostri saluam instigatori nostro agendi actionem reseruando, vti ea omnia in ipsis citacionis nostrae literis latius habentur descripta. In terminoque hodierno judicii relationum nostrarum propriarum ex appellatione a sententia judicii assessorum nostrorum, quoad locum depositioni lignorum destinatum interposita, quoad vero contributionem ternariorum pertinet, ex assumptione eius causae ad relationes nostras proprias proueniente et continuato, partibus ipsis, actorea per seniores contubernii sui et plenipotentem suum nobilem Ioannem Szczałapski, conuenta vero per egregium Stanislaum Picum, philosophiae et medicinae doctorem et alios collegas suos consules Cracouienses iudicialiter comparentibus, atque productis munimentis suis ad causam suam praesentem seruientibus, controuersias suas repetentibus et excitantibus, nos cum consiliariis nostri lateri nostro assidentibus, audita relatione earum causarum, controuersiae etiam partium examinatae, atque munimentis coram productis reuisis et allegationibus vtrinque in medium adductis, intellectis ac bene expensis, sententiam assessorum nostrorum, qua reuisio loci depositioni lignorum antiquitus destinati

(an videlicet in eo exaedificatae sint aliquae domus nouae, quibus angustiaretur locus ille, depositioni lignorum antiquitus designatus, an vero eaedem domus exedificatae sint inter alias domos diu iam exaedificatas) decreta est, reuisoresque magnus procurator noster Cracouiensis vel suus viceprocurator cum vicecapithaneo Cracouiensi ad locum ipsum deponendorum lignorum destinatum reuidendum, judicioque nostro tandem referendum deputati sunt, approbauimus. Quoad autem contributionem ternariorum pertinet, nos sequentibus rationibus, quod contributio ipsa ternariorum ad vsum reipublicae ciuilis assignata est et vsu antiquo vniuersalibus etiam contributionum publicarum literis nec non decreto regio antea ratione contributionis eiusmodi emanato, ex parte conuenta coram productis, approbata, offitium consulare Cracouiense circa exactionem contributionis ternariorum conseruauimus, deputauimusque magnificos palatinum Cracouiensem et thesaurarium regni ad videndum et inuestigandum judicioque nostro tandem referendum, an in vsum reipublicae ciuilis exactio ipsa ternariorum conuersa est, an non. Quantum vero attinet modernam contributionem ternariorum, quae ex eleuatione contributionis publicae in controuersiam partium venit, decreuimus, eam contributionem ternariorum non secundum modernam contributionem laudo publico regni, sed iuxta contributionem tempore serenissimi Sigismundi Augusti regis laudatam, et ab actoribus contribui hucusque solitam, per actores contribuendam et per cittatos exigendam esse debere, praesenti decreto nostro mediante. Pro cuius exequutione remittimus partes ad reuisores ipsos suprarecensitos, postquam innotescentiis eorum ad id obdestinatae fuerint in termino peremptorio. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae sabbato ante festum sanctae Catherinae proximo, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio. — Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius sst. — Relacio reuerendi Ioannis Borukowski de Bielino r. P. vicecancellarij, praepositi Lanciciensis, decani Warschouiensis etc.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu piwowarów Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

655. 1578. die 13. m. Decembris, Cracoviae.

Statuta contubernii braxatorum, braseatorum tabernatorumque Clepardiensium.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podlachiae, Livoniae etc. princeps Transylvaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris vniversis et singulis, tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris, quod cum reipublicae cuiusvis non tantum splendor et ornamentum, verum etiam incolumitas ipsa et securitas in civitatibus earumque recta gubernatione, magna ex parte reposita esse videatur, idcirco nobis etiam non postremam curam earundem habendam esse censuimus. Quoniam vero inter omnes regni

huiusce nostri primaria et principalis Cracovia habetur, cui si se tanquam pedisequam Clepardia offert, omnes enim fere, tam peregrinos quam etiam et regni incolas hospites eo confluentes, amplis stabulis, alijsque curruum et equorum receptaculis abunde instructa excipit eique famulatur, non putavimus eam quoque nobis negligendam, qvin potius ita ordinandam et constituendam, vt hac in parte nihil a nobis praetermissum esse videatur. Motu igitur et ex plenitudine authoritatis nostrae regiae in eadem Clepardia contubernium tabernatorum de novo erigendum, fundandum et constituendum duximus, prout erigimus, fundamus et constituimus praesentibus literis nostris perpetue et in aevum duraturis. Sed quoniam non tantum eiusmodi maechanicorum confraternitates, sed nec vrbes, imo nec privatae aeconomiae stare possunt, si in eis recte facta praemijs et ornamentis non decorentur, vitia autem, ignominia vinculis aut alijs id genus poenis mulctentur, ideo vt mali formidine poenae deteriti proborum consortium non inqvinent, atque iuventus optimis moribus a teneris annis assvescat, hosce articulos subsequentes de certa scientia et voluntate nostra per nos sancitos, promulgatos et in ordinem redactos, perpetue et in aevum observandos decernimus.

§ 1. Ac inprimis. Aby na potomne czasy y wieczne ku czci a ku chwale Panu Bogu, a naszey nieśmiertelney sławie, bractwo y cech piwowarow, kaczmarzow y słodownikow w mieście naszym Kleparzu, im za pewną wiadomością y roskazańiem naszym spisanym y wydanym, tę zupełną moc y władzą dawamy, wszystkim kaczmarzom, gospodarzom, braciey cechowey zszedszy na czas zwyczayny y mieysce ktemu naznaczone, iż im wolno będźie wybrać z pośrodka śiebie czterech mistrzow, dwu rzemiosła slodowńiczego vczonych, a dwu drugich ńie vczonych, ktorzy to od nich wybrani czterey mężowie przyśięgę swoię oddać maią przed raycy kleparskiemi: ale ieśliby śie iey ci słuchać zbrańiali, tedy niech im wolno będźie vrzędownie to oświadczywszy, vczynić ią przed vrodzonym rzancą wielkim Krakowskim, y innemi na potomne czasy będącemi rządczami. Ci czterey obrani starsi cechowi maią ten cech rządźić y sprawować wedle tych artykułow ńiżey opisanych, w boiaźńi Bożey, porządku y wszelakiey vczciwości, aby ztąd Pan Bog byl pochwalony, a my z tego sławę odnieśli, y ońi pochwałę v dobrych ludźi otrzymali y osiągnęli.

§ 2. Item. Starśi y młodśi mistrzowie tego bractwa kaczmarskiego, będą śie powinni zchodźić na mieysce naznaczone, a to we cztery niedźiele, ku sprawowaniu potrzeb brackich; tamże gdy śie bracia znidą, będą powinni dawać do skrzynki po groszy sześću na potrzeby brackie.

§ 3. Item. Gdyż bez posłuszenstwa ńie może śie w każdym zgromadzęniu nic dobrego mnożyć, a przeto gdyby było roskazanie od starszych a potrzeba pilna to vkazowała, tedy kaczmarze wszyscy przez posła brackiego obesłani bydź maią przed swemi starszemi wedle roskazańia y potrzeby na czas y godzinę naznaczoną pod winą trzema grzywny; gdźie młodszego karzą trzema grzywnami, tam starszy ma bydź karan sześćią grzywien. Ktorybykolwiek brat tak vporny był, yżeby vporem swym posłuszeństwa nie chciał czynić, takowy by też dobrze był na vrzędzie iakimkolwiek posadzony, ma bydź karan puł kamieńiem wosku wedle występku iego.

§ 4. Item. Ktorybykolwiek z braciey tak starszych iako y młodszych

czasu zgromadzenia nie vczciwie a nie obyczaynie się sprawował, alboby słowem kogo obraził, takowy ma bydz karan trzema grzywny.

§ 5. Item. Każdy z tych piwowarow Kleparskich nie ma robić piwa albo podniecać w browarze, tylko dziesiątego dnia, w pokoiu y vczciwości zachowując święta vroczyste, to iest wielkanocne, świątki y narodzenie Pańskie y święta apostolskie, dni niedzielne y Panny Maryey y inne od kościoła chrześciańskiego ku święceniu zapowiedziane, pod winą puł kamienia wosku winy nie odpuszczoney y nie odwłoczney. A wszakoż we wszelakie inne święta, aby w czym nie deregowali plebiscytowi swemu od nas potwierdzonemu, aby dostatek piwa dali miastu, mogą podniecać, wszakoż za opowiedzeniem a pozwoleniem starszych ich; przytym starszym onegoż bractwa zachowuiąc y w szafunek to podaiąc, gdzieby w iarmarki Krakowskie y we wszelakie ziazdy gościa walnego, to iest roki, seymy, pogrzeby, koronacye, aby niedostatek piw nie było, wolno iest y będzie starszey y młodszey braci wszystkiey warzyć, iako sie komu będzie podobało rozskazać podnieczać, nie czekaiąc dziesiątego dnia. Ktore warzenia piwa dla ziazdow namienionych ma trwać tak długo, poki on ziazd y potrzeba bedzie, y poki panowie starsi za spolną namową braterską nie zakażą.

§ 6. Item. Ktorybykolwiek słodownik albo piwowar piwo w mieście Kleparskim warzyć chciał, tam wszędzie, gdzieby sie iurisdykcya Kleparska zciągała, albo szynkować, takowy każdy naprzod list od vrodzenia swego y cnotliwego zachowania mieć ma. To gdy pokaże, powinien będzie panow radziec miasta Kleparza prosić, aby go w liczbę mieszczan innych przyięli alias ma mieyskie prawo przyiąć.

§ 7. Item. Gdy iuż mieyskie prawo przyimie tenże nowotny brat, będzie powinien zaraz cech przyiąć a do skrzynki cechowey grzywien dwanaście i groszy czternaście oddać na spolne potrzeby tego sławnego bractwa.

§ 8. Item. Tenże nowy brat na mieyszce sztuk, przykładem innych cechow będzie powinien na starsze kołacyą sprawić y ich częstować.

§ 9. Item. Ktorybykolwiek brat nieposłuszny chciał bydź starszych swych, a niebywałby w cechu przynamniey do trzech schadzek, za czwartą schadzką takowemu każdemu nieposłusznemu będą powinni starsi bracia czeladz z roboty podnieść, nulla habita ratione na iego robotę, tak stronę sztuki, ktorąby miał albo w korycie zalaną, albo na gumno wyłożoną, albo na lesiech, iako też około warzenia piwa, y dotąd mu iey nie przywrocić, pokiby on za swoy excess y nieposłuszenstwo winy opisaney nie odłożył. A ktoryby brat vpornie z cechu odpuszczenia od starszych nie wziąwszy odszedł, takoweyże winie podlegać ma.

§ 10. Item. Gdy sie iuż kaczmarze y słodownicy wszyscy zeydą pospołu tak dla obmyślawania rzeczy tych, ktore będą mieć z roskazania ich mciow pp. rady Kleparskiey, iako też y swoich cechowych, będą powinni za roskazaniem pp. starszych swych zachować sie skromnie y vczciwie ieden przeciwko drugiemu, w cichości y pomilczeniu bydź, y tak z pilnością słuchać maią, co im ieden starszy będzie przepowiadał. A gdy dokonczy sprawy, za panow roskazaniem starszych będą powinni bracia wszyscy obmyślać y naradzać się społecznie w cichości o tych rzeczach, ktore im starsi podadzą, y naradziwszy sie zgodnie, od każdego stołu przez iednego brata do starszych

podawać maią, zleciwszy mu, co mowić ma; a iedęn drugiemu w rzecz aby się nie wrywał. A ktoryby tak płochy y sporny chciał bydz, żeby sie chciał w rzecz drugiemu wrywać, takowego będą powinni starsi karać funtem wosku nie odpuszczoney winy, toties qvoties by sie tego ktory z braci ważył, albo z vpominania na wzgardę starszym vczynić miał. A ieźliby ktory z braci miał prywatną krzywdę albo potrzebę, taki każdy z vczciwością wstawszy przed stół starszych, ma wziąć odpuszczęnie od nich, y tak vczciwie stoiąc, rzecz swoię y potrzebę prywatną ma odprawować, pod winą funta wosku winy nie odpuszczoney. A iezliby przeciwny brat ktory miał bydź temu artykułowi y temu podlegać nie chciał, tedy mu starsi winni będą czeladź podiąć za tęn iego excess y lekkie starszych poważęnie, y tak długo, iako w pierwszym artykule stoi, nie odpuszczać. A iezliby nie posłuszny y sporny taki brat nalazł sie, ktoryby czeladzi vpornie starszym zabraniać y ich zastępować chciał, tedy takiego każdego będą powinni karać puł kamieniem wosku. A ktoryby z braci takiey winie podlegać vpornie nie chciał, będą powinni starsi do panow na ratusz Kleparski oddać y z niego iako nieposłusznego karania według przywileiów żądać.

§ 11. Item. Aby vrząd w sprawach pilnych rzeczypospolitey potrzebnych nie był często molestowan, tedy małe rzeczy, ktorebykolwiek miedzy bracią wszczęły się, iako szwary albo przezwiska nieprzystoyne, także o małe długi, o naczynie kaczmarskie, iako się to często przytrafia, o achtele y zabieraniu ich od karbownikow, y inne wszelkie naczynie ku rzemiosłu kaczmarskiemu należące, naprzod przed starszemi takowe sprawy maią bydz przełożone y dochodzone, pod winą puł kamienia wosku, a starsi z bracią swoią wszytką będą mieć zupełną moc rozsądzić y występnego według występku iego skarać; a ktoryby tak swawolny był a starszym się karać nie dał, takowego za referowaniem vrzędowi Kleparskiemu mieyskiemu przez starsze, ma bydź vrzędową winą skarany y nazad do cechu z winą odesłany.

§ 12. Item. Gdy starsi bracia obieraią z młodszey braci do posłuszęnstwa cechowego, a oni w posługach y w powinnościach swych niedbałemiby byli, takowych starsi karać będą powinni funtem wosku nie odwłoczney y nie odpuszczoney winy, tylekroć, ilekroćby w powinności swoiey występnemi byli.

§ 13. Item. Aby zadęn brat ieden drugiego w naymie domu albo kamienice nie śmiał podnaymować, ażeby się pierwey od brata w oney kamienicy albo domu, o ktorąby sie on starać chciał, mięszkaiącego dowiedział, iesliby w onym mieszkaniu korzystował albo nie? albo iesliże go wolno puszczą? toż dopiero ma to czynić, ktoryby miał począć szynkować. A ktoryby vpornie chciał na tęn artykuł nic niedbaiąc, drugiego podnaymować, taki każdy przepada winy do cechu nie odpuszczoney dwa kamienia wosku, a temu bratu, ktoregoby podnaiąn, ma szkody, ktoreby przez to podnaięcie popadł, nagrodzić.

§ 14. Item. Aby sie żadęn nie śmiał piwa warzyć y robić tylko porządkiem według postanowięnia wszytkich braci wespołek z starszemi, a to dla tego, iż siła kaczmarzow przez to vbożeie, ktorzy w kąciech y na stronach mieszkaią, a odbycia na piwo nie maią, przez co im sie piwa bardzo psuią y kwaśnieią, pod dwu kamieni wosku winy nie odpuszczoney.

§ 15. Item. Aby zaden brat nie smiał piwa zlewać w niedzielę, pod winą puł kamienia wosku.

§ 16. Item. Ieśliby sie w tey mierze niezgodnych y nieszwornych braci cokolwiek znaydowało, coby na vchwałę y postanowienie zgodne większey części braci pozwolić y z niemi się zgodzić nie chcieli, tedy tam, kedy bedzie większa część braci zgodna, przy nich conclusia y postanowienie wszelakie skutek swoy brać ma, y oni niezgodni z niemi przestawać będą powinni pod winą dwu kamięni wosku toties quoties by artykułowi ninieyszemu przeciwieli się y iemu podlegać nie chcieli, karani przez starsze winowaniem bydź maią.

§ 17. Item. Aby się żadęn brat nie ważył drożey piwa przedawać, ani inszą kwartą na miasto mierzyć, iedno tą, ktora od ich mciow panow podwoiewodzych albo radnych Kleparskich postanowiona, pod winą puł kamięnia wosku.

§ 18. Item. Aby sie zaden piwa wiecey brać nie smiał, tylko iako iest postanowięnie imci p. podwoiewodzego y radnych Kleparskich, pod winą puł kamienia wosku y pod vtraczęniem zbytecznego piwa, ktore piwo zbyteczne będą powinni oddać starsi kaczmarze do szpitalow. A ktoryby kaczmarz w tym vporny był, żeby tego piwa szpitalowi oddać nie chciał y winy, takowęmu starsi in instanti będą powinni czeladz z roboty odiąć, nulla habita ratione na żadne roboty domowe, vt supra in quarto articulo o tym szerzy, y dotąd mu iey nie przywraczać, poki winy cechowi za swoie nieposłuszęństwo nie odprawi, y tego co słusznie szpitalowi należeć ma, nie odda.

§ 19. Item. Aby żadęn brat niesprawiedliwie piwa na miasto dawać nie ważył sie, iedno iako vstawa i. m. pana woiewody w sobie opiewa, pod winą według inszych miast kamieniem wosku toties, quoties starsi czterech mężow (jako tego powinni doglądać) takowego excessora aby skarali. Ktorych trzech artykołow, acz y innych, ale osobliwie tych, aby sie wczym nie dyrygowało (s), starsi ze czterech mężow z wielką pilnością przestrzegać będą powinni, aby człowiek prosty nie był vciśniony i wniczym oszukany. Gdyby sie taki excessor niechciał dać starszemu w karanie, tedy starsi ex nunc powinni mu czeladz odiąć nulla habita ratione na iego robotę, vt supra in quarto articulo.

§ 20. Item. Syn pozostały po oycu tegoż rzemięsła kaczmarskiego, iesli będzie chciał robić piwo, powinien będzie dać dwa funty wosku y cztery złote do skrzynki brackiey.

§ 21. Item. Wdowa pozostała tego rzęmiesła, gdyby szła za mąż za słodownika, tedy nie powinien dać do bractwa tylko dwie grzywnie y siedm groszy.

§ 22. Item. Gdyby słodownik poiął dziewkę tegoż rzemięsła słodowniczego, tedy powinien dać dwie grzywnie y siedm groszy na potrzeby brackie.

§ 23. Item. Na suchedni bracia y siostry alias wdowy, wszyscy gdy będą przez posła kaczmarskiego obesłani na każdy kwartał, tedy sie powinni zniść do starszego y każdy będzie powinien dać na wosk złoty iedęn. Słodownicy zasię albo towarzesze starsi y młodsi będą powinni na każdą czwiercz roku przed mistrze starsze y młodsze na każde suchedni, to iest cztery kroć razy do roku schadzać sie, a tam będą powinni dać każdy z nich do skrzynki mistrzowskiey po puł złotego dla potrzeb i pogrzebów vbogiey braci także

y towarzyszow y czeladzi inszey. A ktoryby z nich omięszkał przyiść y puł złotego zaniedbał dać, takowy każdy ma bydź karąn wachląnęm iednym y mieyską kaźnią, y tam będąc ma sie vczciwie zachować y bez broni przyść pod tąż pomienioną summą. Tamże tym to słodownikom mistrzowie starsi y młodsi w tych schadzkach pomienionych będą im powinni zwyczaie y zachowanie przepowiadać, y iako sie zachowywać maią porządki czytać. Towarzesze wszyscy rzemięsła kaczmarskiego albo słodowniczego będą powinni bydź posłuszni starszych (s) y wszystkiego bractwa kaczmarskiego, posługi wszytkie, ktore im przykażą, będą powinni wypełnić pod winą alias iednego wachlonu.

§ 24. Item. Gdy siła też z panow raycow Kleparskich iako y z człowieka pospolitego wkupuią się do cechu dla vczciwości pogrzebowey, przeto aby się dosyć stało datkowi każdego, do nich sie wkupuiącego, tedy będą powinni wszyscy kaczmarze y słodownicy bydź przez wszytke mszą swiętą żałobną pod winą funta wosku. Toż sie ma o pogrzebiech braci y siostr rozumieć; a ktoryby w puł mszy ś. przyszedł, albo w puł mszy ś. odszedł, będą powinni karać funtem wosku.

§ 25. Item. Pisarze do spisowania braci obrani, będą powinni po wszytkiey żałobney mszy ś. bracią popisować, albo znaki przez posła im dane od nich poodbierać; a ktoryby z braci nie był, tąż winą funta wosku starsi każdego takiego nieposłusznego brata będą powinni w blisko od cechu onego przyszłey schadzki karać winą nie odwłaczaną y nie odpuszczoną.

§ 26. Item. Bracia przez starsze do ciał noszęnia obrani, będą powinni sami osobami swemi, a nie przez czeladz swą albo insze naiemne persony ciała zmarłych nosić, a to dla większey vczciwości zmarłego onego, pod winą dwu funtów wosku winy nie odwłoczney i nieodpuszczoney.

§ 27. Item. Dla lepszego pożytku młynow naszych, ktore nam przychodzą z miar od kaczmarzow Kleparskich, wszakże tak, aby nąm y skarbowi naszemu prowęnty słuszne nieginęły, wszytkim mistrzom rzemiosła kaczmarskiego y każdego zosobna miasta Kleparskim kaczmarzom zupełną daiemy moc y władzą na wieczne czasy piwo wszelakiego rodzaiu na kształt piw obcych, marce, czarne piwa, szmelcowane y inne wszelakie w tymże mieście Kleparzu warzyć, y one wolno szynkować pozwalamy, okrom przenagabania wszelakiego ludzi stąnu iakiegokolwiek.

§ 28. Item. Iż przewoźnym piwęm dochodow młynom naszym w mieście Kleparzu, także y poddanym naszym mieszczanom albo kaczmarzom naszym Kleparskim siłaby na pożytkach szkodziło, przeto ninieyszy vchwały przerzeczonęmu cechowi przez łaskawie pozwoloney mocą roskazuiemy y na wieczne czasy, aby były chowane chcemy, ze żadnemu mieszczaninowi Kleparskiemu nie będzie się godzieło piwa iakiegobykolwiek rodzaiu było przywieziono do Kleparza, y onego na którymkolwiek mieyscu w Kleparzu szynkować, oprocz tego, ktoreby tylko przez same kaczmarze Kleparskie warzone było w samym Kleparzu, wyiąwszy piwnicę pod ratuszem, w którey przewoźne piwa przedawać się godzi. A ktobykolwiek insze piwo iakiekolwiek przewoźne do Kleparza przywiozł, albo ie szynkował, z takowych każdęmu z kaczmarzow Kleparskich dawamy zupełną moc, takowe piwo pobrać

y do szpitala vbogim rozdać, a nadto ieszcze takowych vrząd zamkowy y mieyski Kleparski będzie powinien czternaście grzywięn winą nie odpuszczoną, ktoryby y on od kaczmarzy Kleparskich przyciągniony był, a vrzędowi ktoremukolwiek oddany był, a z niego artykułu ninieyszego execuciey prosiełby, karać, ktoreyby winy połowicę do skarbu naszego, a połowicę vrzędowi, ktory będzie execucyą czynieł.

§ 29. Item. Gdy piianstwo iest studnicą wszytkich złości y wszelakich występkow y nierządu, tedy też wszyscy y każdy z osobna tego cechu bracia y siostry przestrzegać z wielką pilnością będą powinni, aby w domach swoich nic nie vczciwego niedopuszczali, ani żadney nierządney białygłowy ani piianice nie przechowywali. A ieśliby kto z braci wiedział co na drugiego brata strony pomienionych excessow, powinni będą starszym swoim opowiedzieć, a starszy będą powinni tego napomnieć, aby tego wiecy w domu swoim nie dopuszczał, ktory od starszych napomniony będąc a niechciałby sie w tym chamować y starszym posłuszęn bydz, y takich występkow w domu swoim dopuszczałby ku obrazie maiestatu Bożego, ktory dla takowych występkow rozmaite plagi zwykł na miasta dopuszczać, dawamy moc starszym, aby takiego każdego excessora kamieniem wosku karali, ktory wosk na pospolitey (s) pożytek cechowy obracać sie ma, aby też wedle woli starszych takowego występnego na ratusz do panow oddać.

§ 30. Item. Kaczmarze Kleparscy wszyscy wobecz aby nie byli przymuszęni y nie byli powinni, ileby kroć przez mieyskiego sługę względęm powinnych przyczyn mieyskich albo rzeczypospolitey y potrzeb cechowych byli obsyłani na ratusz Kleparski, zchodzić sie, tylko dwoch starszych przysięgłych tego cechu a to dla targow, na ktorych rok od roku na każdy tydzięn dwakroć bywać muszą, do opatrowania y skupowania potrzeb swoich domowych, także y dla opatrowania inszych przypadkow y przygod domowych.

§ 31. Item. Y nie będą przyciągani na wszelkie podatki mieyskie, ktorebykolwiek z potrzeby mieyskiey albo rzeczypospolitey przez pany rayce y wszytkiego człowieka pospolitego były vchwalane, nad insze cechy y człeka pospolitego miasta Kleparskiego.

§ 32. Item. Vcnia gdy mistrz na rzęmioslo przyimować będzie, takowy mistrz ma bydź sąm vczony rzęmiesła słodowniczego; nadto takowy mistrz powinien będzie dowiadować się od tegoż vcznia, iesliby był rodu y zachowania dobrego, czego dowiedziawszy sie, ma mu dać na probę dwie niedzieli albo trzy, ieśli mu sie rzęmiosło bedzie podobać, albo iesli będzie mogł tęmu rzęmiosłu zprostać; a ieżeli do tego rzemięsła sposobny będzie, a Pana Boga wola y mistrzowska y iego także przystąpi, że się mu rzemięsło spodoba, tedy go będzie powinien przed starszemi viednać na rok tylko. Tamże przy iednaniu będzie powinien list od vrodzaiu y cnotliwego swego zachowania pokazać y panow starszych o wpisanie do regestru vczniowego prosić, a wpisanego (s) panom starszym powinien dać groszy pietnascie. A ieżeliby przerzeczony vczęn na tęn czas od vrodzęnia listu nie mogł mieć, tedy powinięn mistrz iego za list ręczyć do tego czasu, iako starsi czas zamierzą, pod winą puł kamięnia wosku, gdyż na on czas naznaczony od starszych listu nie vkazał. A gdzieby go ktory mistrz po tey probie w tych dwu albo

trzech niedziel nie opowiedział cechowi albo starszym, takowy przepada do skrzynki dwa funty wosku.

§ 33. Item. Gdy sie takowy vczęn wyuczy a słowu swemu dosyć vczyni według zapisu, takowego mistrz ma postawić przed starszęmi zaraz po wyzwolęniu, y iego zachowanie przeciw sobie y wszytkim domowym przed starszęmi powiedzieć, pod winą puł kamienia wosku na takowego mistrza założoną, ktory zaraz w rok czeladnika nie opowiedał. A gdy go opowie, na on czas powinni go starsi po opowiędzeniu wyzwolić; a wyzwolonego takowy czeladnik powinien dać grzywnę, z ktorey to grzywny starsi, co im przynależy wezmą, a ostatek na wosk do skrzynki włożyć powinni, a zaraz onęmu wyzwolonęmu list od wyuczęnia dać powinni będą. Tęnże vczęn będąc wyzwolony, ma robić v tegoż mistrza rok maiąc wochląn na tydzięn po sześci groszy. Vczniowi przerzeczonęmu tęnże mistrz powinięn dać grzywnę pieniędzy miasto szat albo odzięnia wszelakiego, a do bractwa tęnże mistrz powinięn będzie dać zapiśnego trzydzieści groszy.

§ 34. Item. Ieśliby takowy vczęn odszedł od mistrza swego nie douczywszy sie, a potymby przyszedł y chciał sie douczać, tedy on pierszy czas nie powinięn mu bydź poczytąn za czas vczęnia, ale znowu będzie się powinięn vczyć rok v tegoż mistrza a nie indziesz, a mistrz powinien sie iemu wedle zwyczaiu zachować.

§ 35. Item. Ieśliby mistrz vczniowi pierwey vmarł, niżeliby sie dovczył, tedy takowy vczęn v pozostałey wdowy, ieśliby go potrzebowała, ma się douczać, y tak za dobrego ma bydź poczytąn, iakoby sie v samego mistrza vczył; a ieśliby go wdowa pozostała nie potrzebowała, tedy go ma oddać do starszych na dovczęnie, a oni go maią do dobrego mistrza, gdzie będą naylepiey rozumieć.

§ 36. Item. Zadęn mistrz albo mistrzowa iedęn drugiemu towarzesza, sługi, służebnice nie ma odmawiać ani odwabiać, ani sam przes się, ani przez insze subordinowane osoby, pod winą pułkamienia wosku.

§ 37. Item. Zadęn mistrz nie ma przyimować takowego vcznia, ktoryby odszedł od iednego a chciałby się vczyć v drugiego, pod winą puł kamienia wosku, którą winę odprawiwszy, przedsię vcznia cudzego puścić musi.

§ 38. Item. Iedęn drugiemu targu w zbożu, we drwach, w chmielu, y inszych wszytkich rzeczy ku potrzebie kaczmarskiey należących, nie ma przeszkadzać ani podkupować, pod winą puł kamienia wosku winy nieodpuszczoney y nieodwłoczney.

§ 39. Item. Iedęn drugiemu kaczmarza albo karbownika niema odmawiać, ani go przyimować, ażby się dowiedział, iesli tęmu bratu zapłacił albo nie? v ktorego pierwey brał piwo, albowiem przez to sieła kaczmarzow ginie; pod winą puł kamięnia wosku winy nieodpuszczoney.

§ 40. Item. Bracia starsi powinni będą młodszym rachunek na każdy rok ze wszytkich rzeczy im zwierzonych czynić.

§ 41. Item. W uroczyste święta, w niedziele wyżey pisane swiece w wigilie, a samego dnia świętego na iutrzni, na mszy, na nieszporze w kościele zapalić y gasić, będą powinni to młodsi mistrzowie odprawować pod winą funta wosku zosobna od każdego, ktorzy będą od starszych swych naznaczęni i wysadzęni.

§ 42. Item. Gdy bywaią bracia na każde suchedni obesłani, będą im powinni starsi ninieyszy przywiley czytać, y z powinności swey y vrzędu swego starszego wszytkich wobecz napominać, aby się wedle przywileiu y vczciwości zachowali.

§ 43. Item. Kiedy ktory brat da zapowiedzieć vrząd cechu przez pisarza swego kaczmarzowi wieyskiemu albo karbownikowi dla długu swego, aby żadęn kaczmarz nieważył się po zapowiedzi żadnęmu takiemu piwa wstawiać karbownikowi każdęmu posyłać, pod winą puł kamięnia wosku winy nie odpuszczoney, ażby sie pierwey w zapłacie viścieł onęmu bratu, ktoręmu winien.

§ 44. Item. Aby zadęn brat nie ważył się spraw cechowych, także y taiemnych obiawiać y wynosić, pod winą nieodpuszczoną puł kamięnia wosku.

§ 45. Item. Będą powinni czeladź swą do cechu odsyłać, y artykuły, przywileie y insze opisane im czytać, aby pomnieli na powinności swoie y vczciwości się vczyli, iako sie maią sprawować tak przeciwko stanom szlacheckim iako też y przeciwko mieyskim, aby tęn oboy stan y insze wszelkie nie były od nich vciskane w zapłatach.*) Naprzod. Gdy do cechu będą obesłani, powinni będą w każde suchedni dać po pietnaście groszy, ktore pięniądze będą się obracać na wosk dla swiec na chwałę Pańską, dla zmarłych ciał na świece; in quantum by nie miał iako od roboty poyść do cechu, tedy powinien dać za niego mistrz z iego myta groszy pietnaście.

§ 46. Item. Za roskazaniem panow starszych będą się powinni w cichości y vczciwości wszelakiey tak przeciw starszych panow, iako y przeciwko ieden drugiemu zachować z pilnoscią starszych swych y tych artykułow, pod winą czterech wachlonów; a ktoby sie pod tęn czas nie vczciwie sprawował, albo też czeladz swą płochą wrzuczał y nievczciwością podwodzić ku rosterkom iakim przeciwko panom starszym, takiego powinni panowie starsi karać z drugą bracią, to iest kaczmarzami młodszemi winą, na ktorą sie społecznie namowią.

§ 47. Item. Czeladz wszytka kaczmarska będą powinni bydź posłuszni starszych swych y młodszych pod winą dwu wochlonow y posługi wszelakie domowe, ktore im ich panowie y gospodarze każdego zosobna słuchać nakażą, powinni będą wypełnić.

§ 48. Item. Takowa czeladz będą powinni v panow swych na tydzięn robić, y ieśliby sie ktoremu v pana swego robić nie podobało, tedy powinięn będzie panu swęmu na dwie niedzieli przed odeyściem robotę wypowiedzieć, dla tego, aby sie pan o inszą czeladz postarał, pod winą sześci wochlonow.

§ 49. Item. Myto na tydzięń czeladzi takowym sposobęm panowie ich płacić maią: starszemu po groszy dwanaście, młodszęmu po groszy dziesiąci.

§ 50. Item. Słodownicy z iurysdykcyey iakieykolwiek bądź albo z xięzey, gdyby ktory robić chciał v mistrza, żadęn takiemu nie ma dać roboty v siebie, ażby pierwey podlegli y poddali sie pod posłuszenstwo starszych y sławetnęmu bractwu, pod winą puł kamienia wosku.

§ 51. Item. Słodownik albo towarzesz aby nie śmiał robić z ktoreykol-

*) Widocznie tu się poczynają artykuły czeladne, ale w oryginale nie jest to odznaczone.

wiek iurisdyctiey v żadnego mistra tak słodow iako też piwa v takiego, ktoryby nie był w bractwie a posłuszęnstwie starszych, pod winą dwu wachlonow y mieyską kaźnią.

§ 52. Item. Ktoryby towarzesz albo słodownik wzgardził takową vstawą y bractwęm, a ku wzgardzie szedł robić w inszą iurisdictią, lekce sobie ważąc bracią, tedy gdyby zaś chciał przystać do bractwa dla roboty a żywności swey, tedy go nie maią przyiąć ani mu roboty dać tak bracia iako y towarzesze, aż pierwey odłoży y da do bractwa puł kamięnia wosku, a towarzeszom dwa wochlany.

§ 53. Item. Iż sie takowey czeladzi wiele znayduie, ktorzy zwykli na pany y na panie swoie fukać, tedy ktoryby sie takowy znalazł, a panby nań przed starszym skarżył, powinni go starsi karać sześcią funtow wosku.

§ 54. Item. Ktoryby czeladnik zapomniał Pana Boga y vczciwości, na pana swego albo na panią targałby sie reką albo słowęm nie vczciwym, takowego powinni starsi vrzędowi oddać, y wedle występku o executią prosić.

§ 55. Item. Ktoryby czeladnik nierządu iakiego v pana swego dopuścieł, także v wdowy, takiego każdego starsi powinni karać dwiema kamieniami wosku winy nie odpuszczoney.

§ 56. Item. Aby czeladnik nie śmiał nad przystoyność człowieka pospolitego przyciągać do noszęnia piwa, także y inszych wszytkich stanow, tak szlacheckich iako y duchownych, pod winą dwu wochlanow.

§ 57. Item aby sie czeladz vczciwle zachowała v każdego człowieka stanu wszelakiego, gdy piwo roznosą, y panienki ludzkie w vczciwości mieli pod winą dwu wachląnow.

§ 58. Item. Ktoryby sie słodownik ożęnieł a chciałby v kaczmarza robić, takowy względem inszych cechow będzie powinien dać do cechu kaczmarskiego na puł kamienia wosku.

§ 59. Item. Aby każdy v mistra swego nie ważył się robić, gdy mu zakażą starsi przez posła swoiego, pod winą dwu funtow wosku winy nieodpuszczoney, toties quoties by nieposłusznym chciał bydź.

§ 60. Item. Ktoryby słodownik śmiał sie ważyć przeciwko szkodom młynskim robić alias szrutow, a po tym by chciał mieć robotę v kaczmarzow Kleparskich albo cech przyiąć, takowy ma odłożyć winy za swe szkody dwa kamienia wosku nieodpuszczoney.

§ 61. Item. Ieśliby sie co nowego między bracią wszczęło albo przytrafiło, przez wynalazek braci ma bydź sądzono y karano.

§ 62. Item. Ktoryby sie słodownik na flis swą wolą porzuciwszy robotę pańską puścieł, albo do Wisły odszedł, takowego starsi powinni będą karać puł kamieniem wosku; a gdyby przez swoie odeyście szkodę zrobieł iakąkolwiek, albo w słodzie, tedy wedle oszacowania starszych braci będzie powinien panu swęmu nagrodzić.

§ 63. Item. Aby żadęn browarnik nie śmiał panow swoich wyciągać od browaru nad groszy pietnaście, pod winą dwu wachlanów.

§ 64. Item. Czeladz będą powinni pilnować, aby się panu ich szkoda nie vczyniła w czym, tak w browarze iako y w słodowni; a ktoryby za swym niedbalstwem albo piiąństwęm kotła przypalić, albo sztukę na gumnie zaparzyć, albo słodu na lesiech przypalić miał, takowego będą powinni karać

dwięma wochlanami, a to, w czymby szkodę vczynił, wedle oszacowania starszych nagrodę powinien będzie vczynić.

§ 65. Item. Kiedyby ktory czeladnik zmarł, gdy będzie czeladz od starszych obesłana na pogrzeb, będą powinni iść wszyscy, y ciała zmarłych nosić ci, ktorych starsi naznacą, pod winą dwu wachlonow, a starsi im będą leytucha y swiec dawać, y posła za nagrodę iego do obesłania czeladzi na pogrzeb prosić.

§ 66. Item. Aby sie żadęn niesmiał panom swym odmawiać pod winą czterech funtow wosku.

§ 67. Item. Aby sie żadęn czeladnik nie ważył czeladnika wędrownego oprocz starszych kaczmarskich przyimować, a to dla poważania listu od vrodzęnia y rzęmesła, pod winą puł kamienia wosku.

§ 68. Item. Ktoryby mogąc mieć robotę, a robić nie chciał, takowego starsi bez omięszkania maią vrzędowi oddać y od miasta wygnać, iako na chultaia rzecz dać.

§ 69. Item. Aby czeladz była w browarze pilna y trzeźwa dla niebespieczęnstwa od ognia, pod winą dwu wachlonow.

§ 70. Item. Aby sie żadęn czeladnik nie ważył piwa odtaczać panskiego, a czym inszym dolewać, zkąd zwykłyby sie piwa psować, o co człowiek pospolity skarzy, pod winą dwu wochląnow.

§ 71. Item. Aby żadęn czeladnik nie śmiał czeladzi ludzkiey do piwnice puszczać ku szkodzie pana swego, pod winą dwu wachlonow.

§ 72. Item słodownik, ktoryby służąc albo robiąc v mistrza, zaniedbał posługí domowey, ktorą powinien mistrzowi, a zabawiałby się piianstwem albo kartami, takowy ma bydz karąn iednym wochląnęm y mieyską kaźnią winy nieodpuszczoney toties, qvoties by sie tego ważył, a zatym omieszkanie w robocie panu swemu czyniełby.

§ 73. Item. Ktoryby słodownik szwarki y gomony czynił z bracią swoią drugą czeladzią meską albo białogłowską, powinien go gospodarz albo pan iego do starszych oddać, a starsi powinni go karać czwiercią kamienia wosku. A ieśliby obraził albo ranił towarzysz towarzysza, albo dziewkę pana swego, powinni go starsi karać pułkamięnia wosku, y z ktorym sie iednać y balwierza zastąpić powinien. Y toż się ma rozumieć o czeladzi tey, ktorzy sie na gospodzie powadzą od rożnych kaczmarzow, tąż winą od starszych maią bydź karani, gdy na nich skarga przyidzie.

Te wszytkie artykuły wyży pomienione starsi będą powinni we wszytkim exeqvować y onym dosyć czynić. A ieśliby im dosyć nie czynieli, y ich in toto qvam in parte nie exeqvowali, tedy bracia młodsi będą mieli moc karać każdego zosobna puł kamieniem wosku.

Qvoniam hi omnes igitur articuli superius recensiti, neminem alium, quam socios contubernij eiusdem afficiunt atque ad formandos iuventutis mores retinendamque disciplinam civilem sunt instituti et per nos in ordinem redacti, sanciti et promulgati, idcirco eisdem robur debitae et perpetuae firmitatis (si et in qvantum publicis regni constitutionibus in nullo derogent) praesentibus apponimus, ac in aevum duraturos decernimus. Harum testimonio literarum, quas manu nostra subscripsimus, sigilloque regni nostri communiri mandavimus. Datum Cracoviae die tredecima mensis Decembris, anno

Domini millesimo qvingentesimo septuagesimo octavo, regni vero nostri anno tertio. — Stephanus rex. — Iosephus Valentinus Iakubowski regni secretarius sst. — Procurantibus Stanislao Kozieł et Ioanne Branschwig etc.

Z oryginalnego potwierdzenia króla Augusta II z r. 1703.

656. 1578. die 15. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium contubernio muratorum Cracoviensium a Sigismundo Augusto rege Poloniae a. 1552. impertitum, ratum facit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liwoniae etc. princeps Transyluaniae. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, exhibitas esse nobis nomine fraternitatis muratorum ciuitatis nostrae Cracouiensis literas pargameneas titulo et sigillo serenissimi olim Sigismundi Augusti regis communitas, sanas, saluas et integras omnique suspitione prorsus carentes, continentes in se certos articulos et ordinationem eiusdem contubernii, supplicatumque est nobis nomine eorum, vt easdem authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum tenor Polonico idiomate scriptus, sequitur estque talis:

(Sequuntur literae Sigismundi Augusti regis Poloniae de anno 1552. N. 476. praemissae).

Nos itaque Stephanus rex praenominatus supplicationi praedictae benigne annuentes, praeinsertas literas et omnia in eis contenta, prout in vsu et consuetudine earum extiterunt, approbandum, ratificandum et confirmandum esse duximus, approbamusque, confirmamus et ratificamus praesentibus literis. Insuper e gratia nostra regia articulos infrascriptos illis addimus, quarum (s) est tenor:

§ 1. Ieslibi ktori s cudzoziemczow tak z Wlochow, Niemczow iako tes i s Poliakow chczial mistrzowacz sobie, tedi zadnemu nie ma bidz wolno przekazacz (s) thim mystrzom, ktorzi tu wobecz mięskaią i czech trzimaią, asbi pierwei prziiął czech albo bracztwo z mystrzami Krakowskiemy. A ieslibi ktori vpornie chczial mistrzowacz, tedi mu nie maią dopusczicz i do vrzędu takiego wziącz, pod ktorimbi vrzędem robil tak w Krakowie iako i w Kazimierzu, takze na Kleparzu, na Garbarzach i wszędi. A ieslibi w dworze ktorim mięskal, tedi wziącz go z vrzędem groczkiem.

§ 2. Item mitho czeliadzi ma bidz placzono do ręki tak, iako wissei na prziuileiu stoy, azeby ieden drugiemu czeliadzy odwabiacz sie nie wazil pod winą kamienia wosku.

§ 3. Item abi schadzek zadnich niemieli, iedno w gospodzie zwikłei, pod winą kamienia wosku, ktoribi się tego wazil.

Decernentes easdem quantum iuri communi et constitutionibus publicis non derogant, in omnibus earum punctis, conditionibus et articulis robur debitae et perpetuae firmitatis obtinere debere. In cuius rei fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus et sigillum nostrum subappendi

iussimus. Datum Cracouiae die quindecima mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio. — Stephanus rex sst. — Ioannes Tharnowskj Wladislauiensis, Crusficiensis praepositus s. r. m.(s) manu propria sst.

Acta Consul. Casim. 765, str. 678. Oryginał tego przywileju spisany na pargaminie, opatrzony pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z białego i różowego jedwabiu, znajduje się w cechu murarzy Krakowskich.

657. 1578. die 16. m. Decembris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum, inter braxatores braseatoresque et consules Cracovienses litem dirimens.

Stephanus dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Woliniae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, uniuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et tribunal nostrum literis citationis nostrae famatos proconsulem et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis de eijsdem offitiis bonisque eorum omnibus mobilibus et immobilibus, a famatis senioribus totaque fraternitate contubernij braxatorum siue braseatorum eiusdem ciuitatis nostrae commemoratae, contraque eosdem inter ceteras iniurias et grauamina, eadem cittatione nostra circumscripta, hoc quoque unicum praeiuditium sibi ab eisdem citatis illatum proposuisse judicialiterque de eo coram nobis ac juditio nostro conquestos esse, quod uidelicet illi ipsi citati proconsul et consules ciuitatis nostrae Cracouiensis eiusdem offitii sui praetextu et absoluta sua quadam potestate autoritateque septuaginta florenos Polonicales in anno praesenti quasi expeditionis publicae in negotiis ciuitatis nomine, pro viatico nuntiorum suorum, quos Leopolim ad nos nescitur qua de causa, miserant, ab ipsis tantum actoribus eorumque contubernio vi potius ac violenter, quam jure vel ex debito aliquo exigere non dubitarint, immo de facto eisdem actoribus repugnantibus et retinentibus exegerint, in graue ipsorum damnum et non ferendum praeiuditium, uti commemorata iniuria illatumque actoribus a citatis grauamen, praenarratis citationis nostrae literis habebatur circumscriptum. In termino itaque hodierno hucusque ex eadem citatione nostra legitime continuato coramque nobis et juditio nostro proueniente, partibus utrisque personaliter coram nobis et iuditio nostro comparentibus, atque controuersias suas occasione praemissae iniuriae una cum adnexis rationibus suis parte ab utraque in juditium nostrum illatis, excitantibus, ipsisque citatis sese vel maxime consuetudine ciuitatis inueterata in eiusmodi casu seruari solita, tutantibus ac judicialiter defendentibus, ac proinde se nihil temere egisse, sed commemoratae ueteri laudabili consuetudini, cuius virtute id ipsum eisdem liceat, inhaesisse deducentibus: nos cum consiliarijs et jurisperitis nostris controuersia eiusmodi partium ratione praeinsertae iniuriae in juditium nostrum ab ipsis partibus controuertentibus introducta, audita et intellecta, ex quo citati nihil aliud, quam consuetudinem antiquam in exigenda eiusmodi pecunia a contuberniis

pro qualibet necessitate ciuitatis allegant, satisque appareat, praedictam septuaginta florenorum Polonicalium summam a citatis sine eorum beneuolo consensu per actores exactam esse, ideo decernendum duximus decernimusque, citatos nullam exactionem extraordinariam postulante id necessitate ciuitatis publica ab eisdem citatis sine scientia, libero assensu et voluntate eorundem repetere deinceps posse aut debere. Eo tamen spetialiter addito, ut si aliquando necessitate ita iubente, exactio aliqua extraordinaria per uniuersam communitatem in conuentione eiusdem communitatis de omnium consensu laudata fuerit, tum causa, propter quam eadem constituitur axtraordinaria contributio, praesente tota communitate conscribi et quantum unum quoduis contubernium daturum sit, constitui debebit, cum idem de juris et consuetudinis laudate praescripto in aliis ciuitatibus regni nostri obseruari et manuteneri compertum habeamus, quo facto postea de dispensata illa ipsa extraordinarie data pecunia citati rationem sufficientem communitati, quotiescumque requisiti fuerint, reddere tenebuntur et omnino erunt adstricti. Hoc nostro in id mediante decreto. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouiae feria tertia post festum sanctae Luciae virginis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio. — Ioannes Borukowski r. P. vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi Ioannis Borukowski de Bielino regni Poloniae vicecancellarij, praepositi Lancitiensis, decani Warsauiensis. — L. Borutha sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piwowarów Krakowskich. Pieczęć oderwana. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

658. 1578. die 17. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae statuta quaedam sociorum contubernii laniorum Cracoviensium, Casimiriensium et Clepardiensium rata facit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. nec non princeps Transyluaniae, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, reproductas coram nobis fuisse nomine contubernij lanionum Craccouiensium, Kazimiriensium et Ciepardiensium confirmationis serenissimi olim Sigismundi Augusti literas pargameneas, titulo eiusdem serenissimi regis communitas, manu magnifici olim Ioannis Ocieski regni Poloniae vicecancellarij subscriptas et sigillo minori regni cancellariae obsignatas, sanas, saluas, illaesas omnique prorsus suspicione carentes, continentes in se ordinationem certam, ad ipsam regiminis rationem atque adeo modum, prout se in suo ad hoc lanificij munus a contubernio praedicto ascitus, officio quisque gerere debeat, institutam et spectantem et quasi certis limitibus ad semouendas et amputandas malas consuetudines et modestiam atque virtutem amplectendam, circumscriptam et definitam. Quas quidem ordinationis praedictae litteras seu articulos, ut authoritate quoque nostra regia approbare,

ratificare et confirmare dignaremur, supplicatum est nobis. Quarum tenor sequitur et est eiusmodi.

Isz my starszy sz cechu Krakowskiego, Kazimierskiego i Kleparskiego rzezniczy listy swiętey pamięci krolow Polskich na postanowienie i vgronthowanie porządku, iaki by miał bydź miedzy nami przykładem inszych miast w thym nieuposledzonych, statecznie zachowane, nadane i zwyczaiem szamym vthwierdzone maiącz, nicz lepszego bydz nierozumielismy, iedno zeby tesz tho, co od krolow swientey pamięći mamy, dlia więthszey waznosći za szczęsliwego theraznieyszego krolia pana naszego panowania thichze praw pothwierdzenie z łaćinskiego na polskie przełozywszy dlia wszythkich zrozumienia łathwieyszego otrzymali, a zwłascza ze thesz wiele na thym nalezy, aby porządek a iednosc stateczna a nieodmienna miedzy nami iusz zachowana beła, a inszy, ktorzyby na nasze sprawy i postempki patrzali, przykład z nasz zawzdy dobry brali, a za thym aby miastu themu, ktore iest głową inszych, ani na postempkach dobrych, ani na dobrym mieniu, na niczym nie schodziło. Do czego thedy przykłoniwszy śię, wiedząc ze thesz nąm nienamniey na thym nalezy, aby list thaki dla pamięci lepssey do roku trzy kroć czythąn beł, thedissmy miedzy szobą thak postanowili i postanawiamy, ze naprzod pośćie dla więthszey ucćziwosći w czechu zagaionym, kiedy czasz panowie starszy dadzą, drugi raz we dni Krzyzowe, takze w cechu zagaionym, trzeći raz na swienthi Michał w takimze cechu zagaionym, a to ma bydz poranu przed obiadem, czytąn i mocznie i thesz stalie thrziman bydz ma od wszytkich.

§ 1. Wszelaki tedy thowarzysz, ktoryby skądkolwiek prziwandrował, ma miec od mistrza swego, v ktoregoby służyl, dobrego zachowania swego list pod pieczęcią czechową, y pothym mistrzowi, u ktorego się ziedna, ma go ukazać i oddać ma go ukazawszy mistrz panom starszym w czechu, poniewasz gdi się od miasta bierze, sz cechu mu list dayą. A panowie starszy mayą vznać, iesli iest list dobry albo zły.

§ 2. Chcemy thesz, zeby zaden mistrz sz thych trzech miasth niesmiał się wazyć celadnika, ktoriby niemiał listu dobrego zachowania swego, iednać ani chować. A gdyby śię trafiło, zeby towarzysz z Krakowa na Kazimierz, albo sz Kazimierza na Kleparz albo sz Kleparza do Krakowa przysedł, a listuby z sobą nieprziniosł, takowy ma do dwu niedziel list okazać; a gdzieby nieokazał a mistrz smiał go chować, thedy przepada do cechu kamień wosku y przedsię tego celadnika puscić ma, y tak długo służby niema miec, asz listu dobrego zachowania swego dostanie.

§. 3. Roskazuiemy, zeby zaden mistrz niesmiał sobie celadnika umawiać ani iednać, iedno poscie, tho iest gdy iusz panu dosłuzywszy, od pana statecznie odstawszy, sobie wolien bendzie; a ktoryby go przed czassem iednał, albo go od pana odmawiał, a doswiaczonoby się nan, takowy przepada kamień wosku cechowi, y ten thowarzysz niema bydz foldrowan.

§ 4. A ktoryby thowarzisz obieczawszy się mistrzowi iednemu, do drugiego przystał, a miedzy mistrzmi rostyrki czynil, takowy ani themu ani owemu przysądzon bydz ma, alie od miasta ma precz wandrować.

§ 5. Ze thesz czeladz rzeznicza iest doroczna, tho iest, ze się pośćie uyednawszy do postu panu szwemv służyć ma, a iesly ktory za zuchwalstwem

szwem od pana szwego nie na czasz odeydzie, thakowego iesly mogą dostac, ma thak długo śiedzieć, az czasz służby iego wynidzie, a pąn mu powinien spełna mytho zapłaćić; a iesliby go dostać nie mogł, thedi listu dobrego zachowania iemu dać niemaią, a mytho traci. A gdiby pothim listu się upominać przysedł, tedy za on wystempek ma bydz karąn według vznania panow starszych.

§ 6. A iesliby od pana swego beł ukrzywdzon, ma tho przed starszymi powiedzieć, a oni tho opatrzyć maią, poniewasz są articuły, co kazdy sługa powinien panu szwemv, opissane: naprzod wiernosć, uczciwosć, posłusenstwo, co się y w lisciech ich dobrego zachowania doklada. Wierność a statkiem pańskim szaffuyącz aby go nieobracał ani na karty, ani na pijanstwa, ani na nierząd iaki, ani na czynienie przysmakow, ani niepotrzebne trawienie, zeby nicz na stronę nieodchodziło; vcciwosć, ze się przeciwko panu szwemu ani złem słowem nieuccziwem, ani inszym kstaltem albo obycaiem miothać albo rzuczacź niema, ale onego iako pana szwego a dobrodzieia ććzic, wazyc, szanować i dom iego w wielkiey ucciwosci zachować; posłusenstwo, ze go ma we wszem bydz posluszen, gdy mu koło robothy roskaze, we wszythkim onego usłuchawszy, sz chęncią ma wszythko uczynic, poniewasz mistrzowie przy wstempowaniu do cechu iurament cechowi oddaią. Na ktore tho artikuły wszythkie wyzschey mianowane thowarzysze tak czi, ktorzi w iathkach przedaią, iako i wszysczy inszy kazdy zosobna panu swemu w cechu iurament oddać mayą, gdisz mistrz dobrego zachowania list za nim daie, a on by się zlie sprawowac i zachowywać mogł. Co gdy bendzie uczyniono, iusz mistrzowie bespiecni bendącz, swiadectwo za nim dobre wydawać mogą.

§ 7. To tesz przydawszy, ze czeladz, ktorzy iedne szą v wdow, aby niesmieli nicz bić, wynosić ani przedawać nad postanowienie i roskazanie mistrzowskie, gdisz oni szą na mistrzowskich mieyscach.

§ 8. A iesliby się ktory takowy naliasł, ktoriby zapomniawszy Pana Boga przysięgi swoię przeciwko ktoremu sz tych articulowi wyzschey opiszanemu przewinił, pierwszy raz ma bydź siedzeniem thidzień karan y kopą pieniedzy, a iesli za thym pierwszym razem nieukaiawszy się drugi raz się tego waził, takowemu rzemiosło ma bydz wypowiedziane, a list dobrego zachowania nie ma mu bydz wydany tak długo, az się cechowi sprawi a rekoymie postawi, ze tego daley czynić niebędzie.

§ 9. Towarzysze, ktorzy w iatkach przedayą, sz tych co mieszo kupuią choć miesczanin albo miesczka albo gosć albo sługa albo służebnicza, zeby się s nich nieposmiewali, ani się na nie słowy nieuccziwemi nie miothali; a ktoryby nad tho przykazanie przewinił albo nań skarzono, a w thym go przeświadczono, takowy winą trzy dni śiedzenia i kopą groszy ma bydź karąn.

§ 10. Takze gdi u thowarzysza kto mieszo kupuie, ma mu ye przedać poki u niego przy oknie stoi, a gdy od niego odstampi a okno iego minie, iusz go drugiemu odwoływać niema; a ktoby inaczey smiał czynić, takowy iliekroć tho uczyni, ma trzy dni siedzieć a do cechu przepada dwanascie groszy.

§ 11. A gdibi mistrz ktory w takowych articulach wyzszey mianowanych chciał thowarzisza obwinionego zastępic, takowy na iego mieyscu ma zasieysc y cechowi kamień wosku przepada.

§ 12. Cisz tesz thowarzysze pod winą siedzenia thrzy dni i pułgrzy-

wniem pieniędzy niemaią w iathkach panskich targowych pieniedzy zostawiac, alie w skrzynkę, ktorą mu pan dać albo okazac w domu szwym ma, na kazdy dzień prosto z iatki, nie bywaiąc ani na gorzałce, ani w gospodzie, ani gdzie indziey kłaść będzie, ktorą zamknąc, klucz wziąwszy ma. A gdy czwarthek przyidzie albo mieszo wyprzeda, szedszy do doma ma ye panu oddać. Ktoriby thego nieczynił, tedy winą wyzschey opisaną ma bydz, ilieby się tego dopuscił, karąn.

§ 13. Przytraffia się tesz tho, ze celadniczy rospustnie sobie poczynaią, czo my hamuiącz, tak ustanawiamy, ze gdiby się ktory celadnik tak starszy iako i młodszy albo karczmą, albo w karti graniem, albo po noczy thulaniem, albo białemi głowami się parał, albo doma nieszypiał, ilie kroć bendzie przeswiadczon, ma bydz winą dwanascie groszy karąn; czi zasię, ktorzi nietilko szami czynią, alie i drugim zły przykład z siebie daią, czi dwoiako maią bydz karani, a tho dlia tego, zeby się dobrzy przy złych niepsowali.

§ 14. Gdzieby tesz thowarzysze poswarzywszy się ieden z drugim, słowa nieuććiwe sobie zadawali, a przysłoby przed starsze zeby ieden drugiemu niezmilczał, then ktoryby złe słowa mowił, cechowi przepada iliekroć sesć groszy, a thego, ktorego słowy obrazi, przed mistrzami w cechu przeprosić ma; a iesliby oba sobie łaiali, obadwa maią dać winę wyzszey opisaną, a zarasz thamze przed mistrzami ziednać i odprosic się mayą.

§ 15. Ochędoznosć w domu tak z strony roboty, iako tesz i z strony naczynia, kthore należą do rzemiosła, aby się zawzdy zachowała, starać się o tho mayą; a gdzieby więc tego ktory niezdzierzał, takowy kazdy winą sesći groszy ma bydz karan.

§ 16. Niechczącz tesz, aby towarzysz mistrza bił obciązon, mayą miec mytho pewne naznacone: towarzysz iatęczny ma miec pewnego myta swego grzywien osm, towarzisz sliachtuzny średni ma miec grzywien seść, a młodszy iako się mistrzowi zachowa i yako s nim mistrz zmowić moze.

§ 17. Przypadki insze, ktore trunkielem zowią, takowe ych bydz maią: laterny powleczone, macherzyny, rogi; gdy tesz na miasto poydą zrobic wołu, cielę, barana y wieprzą y ynsze bydle wseliakie, od thego ym przychodzić ma, alie ma sobie czasz u mistrza swego prosić, zeby panskiey robocie nicz nieomieskał. Kapy aby zadney dłuzey niewyciągali iedno iako długo macherzyna zostanie, błon tesz zadnych zeby nie smieli wyciągać, krom Kazimierskich wolow, y tho za dozwoleniem mistrzowskim, poniewasz pierwszych liath thowarzisz sobie fartuchy myslali, za ktoremi ciągnienie zył beło pozwoliono, ale ze therasz mistrzowie wszythkie naczynie potrzebne czeladzi dawaią, tedy takowych zył terasz poniechać maią; a ktoryby inaczey uczynił ilie kroc sescią groszy winy ma bydz karan, a gdiby mistrz nad roskazanie nasze smiał mu thego pozwolić, ile kroc tho uczyni, przepada cechowi kamień wosku.

§ 18. A gdy tesz vczen ma na rzemiosło przystac, nie ma bydz przyięty, asz list pod piececią od urodzenia okaze, a mistrz v ktorego bydz ma, on ma ząda c u starszych mistrzow, a gdy mu go pozwolią, ma dać zarazem wstempnego do czechu dwanascie groszy, a ma bydz przyięty na rok, iesli na pieniądze, a iesli na wysługę na dwie albo na trzy liatha, iako się z mistrzem tak o pieniądze iako i na wysługą zmowi; i tham w czechu pano-

wie starszy maią mu rospowiedziec, iako się przeciw panu szwemu zachowac ma, zeby panu szwemu wierny a rzemiosła pilny był.

§ 19. Thowarzysze thesz zadnych schadzek, biesiad, thanczow, piwa thowarzyskiego miec nie maią bez dozwolienia panow mistrzow swych, a iesliby się tego wazyli, thakowi siedzeniem i kopą groszy maią bydz karani.

§ 20. Thakze tesz w iatkach kthorzy towarzysze przedaią, w wigilie w piątky nicz nie przedaią; thedy coby mieli proznowac albo gdzie indziey isć, maią celadzi domowey koło obory pomagac.

§ 21. Wedlie wszythkich wyzschey mianowanych articulow mocznie a nieodmiennie maią się zachowac, w niwczym ninieyschemv postanowieniv naschemv nie deroguiąc ani umnieyschaiącz; a ktoryby tesz z zuchwalstwa iakiego przeciwko themu postanowieniu naschemv chciał co wzruszac, a thego nieprzyimowacz, thakowemv listy dobrego zachowania nie maią bydz wydane, y mistrzowie vrzędowi tho opowiedziec maią, a vrząd one iako nieposłuszne y porządkowi dobremu sprzeciwiaiącze szię karać ma, i tak długo takowe im listy wydane bydz nie maią, az się obaczą y swą wolą na stronę odrzucą, panu szwemv służic bendą.

Co wszystko sobie strzymacz i przy tim stać mamy a niemniey nic nieodmieniaiącz ani spusczaiącz wiecznymi czasy, a zwlascza ze na uzywaniu i sthałym trzymaniu prawo wszelakie zawiszło. Na co potwierdzenia iakosmy od przodka krola iego mci mieli, prosilismy.

Nos itaque Stephanus rex supplicationi seniorum contubernij laniorum Craccouiensium, Casimiriensium, Clepardiensium apud nos factae, animaduertentes, eam ordinationem ad bonam huius contubernij gubernationem constitutam esse, benigne annuentes, praeinsertas confirmationis olim serenissimi Sigismundi Augusti regis literas in omnibus earum punctis, articulis et conditionibus approbandas, ratificandas et confirmandas esse duximus, approbamusque, ratificamus ac confirmamus praesentibus literis nostris, quia in continuo vsu earundem semper extiterint: decernentes easdem robur perpetuae firmitatis obtinere debere. In eiusque rei fidem et testimonium praesentes literas manu nostra subscripsimus et sigillo regni nostri communiri mandauimus. Datum in ciuitate nostra Craccouiensi die septimadecima mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni vero nostri anno tertio. — Stephanus rex sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, bardzo uszkodzony, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego). Przywilej powyższy potwierdzony został przez króla Michała w r. 1671, zaś przez króla Jana III w r. 1676, w zatwierdzeniach tych atoli artykuły od 14 począwszy aż do końca są opuszczone, a artykuł 13 skrócony.

659. 1578. die 20. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegia contubernio albicerdonum Cracoviensium a Sigismundo I. et Sigismundo Augusto regibus Poloniae a. 1545. et 1549. impertita, rata facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu białoskórników Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, zielonego i różowego jedwabiu. Potwierdzone przywileje Zygmunta I i Zygmunta Augusta z lat 1545 i 1549 zamieszczone są wyżej pod NN. 441 i 463 niniejszego zbioru.

660. 1578. die 22. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium contubernio sutorum Casimiriensium a Sigismundo I. rege Poloniae, a. 1531. impertitum, ratum facit.

Z potwierdzenia króla Jana Kazimirza z r. 1661, przechowanego w oryginale w cechu szewców Krakowskich. Przywilej potwierdzony Zygmunta I z r. 1531 drukowany jest wyżej pod N. 355 niniejszego zbioru; przywilej zaś Stefana króla zawiera jeszcze następujący dodatek:

§. Concedimus insuper memorato contubernio sutorum ciuitatis nostrae Casimiriensis, vt eo melius et efficacius augmentum habere et robur suum retinere valeant, duabus cameris seu institis sutorinis per memoratum contubernium sutorum Casimiriensium suis propriis sumptibus in eodem loco et fundo supra viginti cameras seu institas in praefato priuilegio expressas, concesso, exaedificatis, vtifrui et more vsitato ac consuetudine antiqua possidere, absque vlla census ex iisdem praetactis duabus institis solutione, ea nihilominus conditione, vt iuxta obloquentiam praeinserti priuilegii ex viginti cameris seu institis sutorinis census annuus pro quolibet anno a qualibet instita per florenum vnum Polonicalem perpetuo pendatur et efficaciter soluatur.

661. 1578. die 23. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae piscatoribus Cracoviensibus vendendi pisces cuiusvis generis in foro publico Cracoviensi et Casimiriensi facultatem tribuit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transiluaniae, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, certis regni nostri consiliariis ac generoso quoque Michaele Maleczkowski arcis nostrae Cracouiensis magno procuratore industriam ac in capiendis piscibus non uulgarem experientiam piscatorum Cracouiensium sub ripa Istulae in suburbio Casimiriensi manentium, nobis commendantibus, priuilegiumque illorum ad uenditionem liberam omnis et uariis (s) generis piscium minutiorum, uulgo *drobu* dictorum, tam videlicet ex fluminibus, piscinis, stagnis, riuulis, quam quibuscunque aliis aquarum influxibus et decursibus, tum infra, tum extra, tum circumcirca ciuitatem, in foroque publico Cracouiensi et Casimiriensi (per) distractionem casu periisse, ac licet illos iuxta illam consuetudinem retineri, nonunquam tamen iniquitate temporum in eiusmodi uenditione et emptione impediri exponentibus, supplicantibus itaque nobis ijsdem consiliariis atque praedicto generoso magno procuratore arcis nostrae

Cracouiensis, ut ipsis piscatoribus, qui et nobis arcique nostrae ac etiam ipsi ciuitati non inutiles futuri sint, quique a singulis scrinijs ferendis seu vehendis piscibus paratis emptorum nempe ad reuendendum aliunde horum piscium grossum vnum ad magnam procurationem census nomine pendere sunt soliti et tanta experientia ac industria capiendorum piscium praediti esse dicantur, ne deinceps a quoque hominum eo nomine ac etiam in maiorum ac minorum cuiuscunque generis piscium in fluuio Istula supra et infra ubicunque locorum rhetibus omnisque generis instrumentis piscatura ac in foro ciuili publico uenditione perturbentur et molestentur, priuilegio nouo in locum illius amissi, cuius in usu et nunc esse dicuntur ipsis prouidere ac tutos et tranquillos eosdem reddere dignaremur. Cum itaque nullum cuique inde incommodum oriri, imo uero emolumento subditorum nostrorum itidem etiam nostro, ad quos nimirum census solitus redit et deinceps est redditurus, futurum id esse uideamus, onera aequalia ipsis piscatoribus cum reliquis ferentibus, facile assensimus, quo ijsdem emendorum reuendendorumque eiusmodi uarij et diuersi generis piscium ubicunque emptorum ita etiam maiorum et minorum cuiuscunque generis in fluuio Istula supra et infra ubincunque locorum rhetibus omnisque generis instrumentis capiendorum et uendendorum potestatem et facultatem in foro publico Cracouiensi et Casimiriensi concederemus atque hisce nostris concedimus et confirmamus: saluo tamen censu solito ac reliquis oneribus cum caeteris piscatoribus communibus nec derogando quicquam camerae custodiae nostrae Cracouiensis. Quod ad omnium et singulorum, quorumcunque interest, praecipue vero magnifici Petri a Zborow pallatini et generalis Cracouiensis, Camionacensisque capitanei ac generosi Michaelis Maleczkowski magni procuratoris arcis nostrae, atque proconsulis consulumque Cracouiensium et Casimiriensium nunc atque pro tempore existentium noticiam deducentes, illis mandamus, ne ipsos piscatores in hac concessione et conseruatione nostra, illis antea etiam permissa, quam et nos hisce approbamus, aliquomodo turbent aut eorum ratione difficultatem exhibeant uel exhiberi et perturbari a quoquam patiantur, quinimo in hoc vsu emendorum, capiendorum et reuendendorum praefatorum piscium in foro consueto publico Cracouiensi et Casimiriensi atque in praerogatiuis et libertatibus, quibus eosdem iuxta aliorum piscatorum antiquam consuetudinem gaudere volumus, tueantur et manuteneant ac defendant, pro officiorum suorum debito gratiaque nostra. In eorumque omnium fidem ac testimonium hasce manu nostra subscripsimus et sigillum regni nostri appendi iussimus. Datum Cracouiae die XXIII mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, regni uero nostri anno tertio. — Stephanus rex.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rybaków Krakowskich, tak zblakły, iż już odczytany prawie być nie może. Tekst więc powyższy wzięty został z oryginalnego potwierdzenia króla Michała z r. 1669. U oryginału króla Stefana wisi pieczęć pokojowa z czerwonego wosku, zawieszona na sznurku z pąsowego, żółtego i niebieskiego jedwabiu.

662. 1578. die 26. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio figulorum Cracoviensium anno 1552. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu kaflarzy Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, pąsowego, niebieskiego i zielonego jedwabiu. Zatwierdzenie króla Stefana podaje jeszcze następujące dodatkowe artykuły:

Concedimus insuper certos articulos, in quantum iuribus ciuitatis constitutionibusque publicis non derogant, quo melius subsistere et incrementum recipere possit praefatum contubernium figulorum:

§ 1. Ut nemini alteri exceptis nundinis forensibus tam in nobilium quam ciuium lapideis praeter dictos figulos Cracouienses uendere liceat.

§ 2. Item ut extraneis tempore nundinarum a se mutuo ollas et alia cuiuscunque generis uasa fictilia emere non liceat, sed ut unusquisque ea, quae adueheret, uendat ipse ut sua propria, alioquin ut officiose a magistratu quolibet huiusmodi olla et alia uasa fictilia illis accipiantur.

§ 3. Item ne extraneis finitis nundinis forensibus ollas uendere liberum erit.

§ 4. Item ne in fundo episcopi Cracouiensis ollas omnis generis liceat uendere sub paena huiusmodi, quod istae ollae accipiendae essent in arcem Cracouiensem.

§ 5. Item ut liberum sit praefatis figulis arillam circa ciuitatem iuxta antiquam consuetudinem fodere et in usum suum conuertere.

663. 1578. die 28. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut iura mercatorum, qui opulentiores vocantur, conservari curent.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. princeps Transyluaniae. Spectabilibus et famatis proconsuli ac consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati fideles nobis dilecti! Intercessit tempore serenissimi olim regis Sigimundi Primi antecessoris nostri decretum quoddam certorum commissariorum inter mercatores et mercatrices, quae opulentiores cognominantur, vulgo *z bogatich krąmow* ab una, et alteros item mercatores ac mercatrices in loco *smaterhaus* vocato, merces suas vendentes, atque demum faeminas uiliora mercimonia in loco, qui a Cruce denominationem habet, itidem uendentes, ex altera partibus, quo quidem decreto specificatae sunt ac nominatae merces, quae quouis loco uendendae sunt. Hoc uero decretum speciali regis eiusdem Sigismundi Primi priuilegio est confirmatum atque exequutio illius proconsuli ac consulibus Cracouiensibus pro tempore existentibus, est demandata. Quamuis uero haec

ita se habent, et quamuis uetustius etiam regis Cazimiri decretum et plaebiscita quaedam ciuitatis praenominatae in eodem uendicionis negocio intercedant, nihilominus tamen mercatores ac mercatrices, quae opulentiores uocantur, quaeruntur non satis fieri iisdem decretis atque plebiscitis ciuitatis et juribus municipalibus antiquis, perturbarique a nonnullis eam venditionis rationem jngerentibus, nimirum sese tam iis, qui in loco *smaterhaus* uocato, quam etiam iis, qui sub Cruce institas habent, in uenditionem earum rerum ac mercium, quae proprie et ex praescripto eorundem decretorum ac plebiscitorum et jurium municipalium opulentioribus mercatoribus competunt. Et quoniam nihil aequae statum cuiusuis ciuitatis perturbet, quam ordinis dissolutio, omninoque ea, quae tot decretis et plebiscitis sunt firmata, diligenter obseruanda esse existimemus, jdeo mandamus fidelitatibus vestris, quibus exequutio ordinationis et decretorum eiusmodi ex praescripto literarum serenissimi regis Sigismundi Primi incumbit, vt requisitae ab iisdem mercatoribus opulentioribus diligentem adhibeant curam, quo sua jura et praerogatiuae cuique loco attributae, in robore permaneant, decretaque et ordinationes praenominatae in effectum realem et executionem deducantur, neque alteri alteris rationes mercaturae ac uendendi perturbent. Aliter fidelitates vestrae pro debito officiorum suorum et gratia nostra ne fecerint. Datum Cracouiae die 28 mensis Decembris, anno Dominj 157 octauo, regni vero nostri anno tertio. — Stephanus rex subscripsit.

Acta Cons. Crac. 24, str. 807.

664. die 29. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium contubernio cantrifusorum Cracoviensium a Sigismundo Augusto rege Poloniae a. 1558. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu konwisarzy Krakowskich. Zatwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1558 podany jest wyżej pod N. 503 zbioru niniejszego. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

665. 1578. die 30. m. Decembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter contubernium laniorum Cracoviensium, Casimiriensium, Clepardiensiumque et proconsulem consulesque Casimirienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Kiouiae, Woliniae, Liuoniae, etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quod cum decreto nostro Warschouiensi designassemus commissarios nostros inquisitionis et scrutinij in causa inter famatos procon-

sulem, consules totamque communitatem ciuitatis nostrae Casimiriensis circa Cracouiam consistentis, actores ab vna, et seniores ac communitatem fraternitatis laniorum ciuitatum nostrarum Cracouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis, parte ab altera, ex remissione a juditio commissariorum siue jnquisitorum nostrorum ad tribunal nostrum deuoluta, prius vero coram offitio magnae procurationis arcis nostrae Cracouiensis agitata, occasione denegatae et prohibitae per eosdem lanios venditionis carnium omnis generis, partium intestinorum et farciminum vulgo *droby* nuncupatorum, per extraneos homines *kïiaki* dictos, in libero ac publico foro Cazimiriensi *wolnicza* appellato, statutis temporibus nempe diebus sabbati incipiendo a festo sancti Bartholomei vsque ad festum sanctorum Trium Regum proximum, singulis annis exerceri solitae, quae quidem intestina et farcimina lanij intercipere conati sunt, vti ea omnia in processu causae ac decreto commemorato nostro actuque reuisorum latius continentur, in terminoque relationum nostrarum propriarum ex remissione memorata a commissariis nostris proueniente hucusque continuato, partibus ipsis per se et per legitimos plenipotentes suos coram eodem iudicio nostro comparentibus et terminum attentantibus atque controuersias suas de juribus et priuilegiis suis prosequentibus, nos cum consiliarijs et jurisperitis nostris controuersia partium juribusque et priuilegiis earundem ac testimonijs coram commissariis nostris productis diligenter reuisis et examinatis, comperimus priuilegio laniorum praescriptum esse tempus liberi fori diebus sabbati in ciuitate Cazimiriensi a festo sancti Bartholomei vsque ad festum sanctorum Trium Regum, per extraneos *kïiaki* dictos celebrandi, atque facultatem scindendorum in quatuor partes carnium esse ijsdem concessam, ex actuque commissariorum nostrorum apparere, partem actoream consules et communitatem Cazimiriensem plura sufficientioraque testimonia pro parte sua induxisse, quam citatos lanios, preterea esse absurdum, cum liceat extraneis hominibus tempore fori liberi carnes omnis generis in ciuitatem Cazimiriensem venum exponendi gratia aduehere diuendereque, vt etiam eijsdem prohibitum esse debeat porcorum farcimina et intestina ac alias minutiores particulas vulgo *grzbiethy, głowiznę, nogi, schaby* etc. appellatas aduectasque diuendere. Proindeque decernimus, proconsulem cum duobus consulibus Cazimiriensibus residentibus coram offitio magnae procurationis arcis nostrae Cracouiensis hinc in termino peremptorio vlterioris diei sex septimanarum juramento corporali comprobare teneri, quod in vsu et possessionae liberae emptionis et diuenditionis per extraneos homines *kijaki* appellatos carnium omnis generis partium farciminum et intestinorum ac aliarum porcinarum minutiorum particularum *grzbiethy, głowizny, nogi, schaby* nuncupatarum, de quibus controuersia inter partes intercessit, tempore fori liberi Cazimiriensis fuerunt. Quo praestito lanij ciuitatum praenominatarum tam extraneos lanios *kijaki* dictos, quam ciues et incolas ciuitatis nostrae Cazimiriensis ac alios homines in libera diuenditione et emptione superius recensitorum omnium, de quibus inter partes controuertebatur, non debent quouismodo aut praetextu amplius impedire. Hoc nostro decreto mediante. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria tertia ante festum Circumcisionis Domini proxima, anno eiusdem Domini millesimo quingentesimo septuagesimo

octauo, regni uero nostri anno tertio. — Ioan. Zamoiski r. P. cancell. — Relatio magnifici Ioannis Zamoiski regni Poloniae cancellarij, Belzensis, Knyschinensis, Zamechensis etc. capitanei. — L. Borutha sst.

Dokument pargaminowy, pieczęć wraz z sznurkiem oderwana.

666. 1579. die 26. m. Ianuarii, Casimiriae.

De pice et loris vendendis.

Actum feria secunda in crastino festi Conuersionis s. Pauli. — Prouidi lorifices Kasimirienses vna cum mensatoribus, tornatoribus et doleatoribus, vnius contubernii et priuilegii participibus, proposuerunt aduersus ciues et incolas in domunculis inter *mazniki* ciuilibus degentibus pro eo, quia ipsi in praedictis domunculis lora ex aliis ciuitatibus apportata, praeterea picem praeparatum et non praeparatum atque *opalki*, *maznicze* diuendunt in praeiudicium priuilegii eorum et damnum modo ingens, petentes eos in hac diuenditione cohiberi. Cittatis vero petentibus datae sunt dillationes ad respondendum per quindenam.

Acta Cons. Casimir. 765, str. 490.

667. 1579. die 27. m. Martii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter pistores et cuchleros Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta ante dominicam Laetare. — Cum famati pistorum Cracouiensium seniores nomine totius contubernij pistorum Craccouiensium contra et aduersus panum melitorum pistores alias *kichliarze* Craccouienses proponerent, quod ipsi in vno eodemque contubernio cum pistoribus existentes, onera eiusdem contubernij antiquitus laudata, suferre censusque retentos et item peccuniam sacrae maiestati regiae nomine totius contubernij expositam, pro interesse illorum persoluere nollent, atque vt per decretum officij praesentis consularis ad satisfactionem obedientiamque debitam adigantur, postularent; pars uero conuenta nempe cuchleri Craccouienses se nequaquam paria cum ipsis onera ferre posse, siquidem pistores Craccouienses, dum actio cum cuchleris Craccouiensibus et Casimiriensibus ageretur, opem illis non tulerint, allegarent, verum se ab impetitione partis actoreae liberam pronunciari expeterent: domini consules considerantes et animaduertentes, cuchleros Cracouienses antiquitus census et alia pleraque ad contubernium pistorum dare pendereque solitos fuisse, decreuerunt atque mandarunt, vt iuxta veterem morem consuetudinemque antiquitus laudatam et obseruatam cuchleri Craccouienses sese gerere, censusque retentos persoluere teneantur, semotis omnibus dilationibus et tergiuersationibus. Quod autem pecuniam per pistores Craccouienses sacrae maiestati regiae datam et expo-

sitam attinet, id negocium domini consules ad informationem reique probationem meliorem distulerunt differuntque praesentibus.

Acta Cons. Crac. 24, str. 813.

668. 1579. die 16. m. Decembris, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii pileatorum Cracoviensium.

Actum feria quarta post festum s. Luciae proxima. — Spectabiles domini proconsul cum consulibus ciuitatis Cracouiae compertum habentes in alijs non solum Poloniae sed et Bohemiae, Morauiae, imo et Germaniae ciuitatibus socios artificij pileatorum lanam pro labore ipsorum praeparare semper solitos esse ac solere, ideo petitioni pileatorum Craccouiensium vti iustae et aequitati consentaneae benigne annuentes, constituerunt vigoreque praesentium constituunt omnino habere volentes, vt quilibet pileatorum Cracouiensium socius pro penso seu opere suo lanam praeparare alias *wełnę bić sobie do roboty*, vti in alijs plerisque locis tam Poloniae quam aliarum regionum moris est, teneatur adstrictusque sit.

Acta Cons. Crac. 24, str. 908.

669. 1579. die 20. m. Decembris, Varsoviae.

De vino adusto conficiendo vendendoque.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae etc. Famatis proconsuli et consulibus ciuitatis nostrae Casimiriensis ad Cracouiam, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilecti! Relatum ad nos est omnium in vniuersum ciuitatis nostrae praedictae braxatorum nomine, quod etsi illis solummodo ex communium iurium atque priuilegiorum suorum praescripto, adustum vel ut vocant, crematum vinum conficere competat atque concessum sit, nihilominus tamen esse complures in eadem praefata ciuitate alio vitae seu artis generi addictos, qui in contrarium dictorum iurium atque priuilegiorum necnon in praeiudicium atque damnum haud mediocre dicti opificii hominum, hoc ipsum vinum autoritate priuata distillare seu conficere audent. Cum itaque omnium regni nostri subditorum iura atque priuilegia inuiolata conseruari debere, non solum aequum omnino putemus sed etiam et peruelimus, eapropter fidelitatibus vestris mandamus omnino ita habere volentes, vt per seniores dicti braxatorum contubernij praesentibus requisitae, omnibus in vniuersum alterius artis et professionis hominibus in dicta ciuitate commorantibus, mandent atque iniungant, ne eiusmodi vti praemissum est, vinum adustum facere praesumant. Si vero aliquis ea nostra voluntate atque fidelitatum vestrarum inhibitione non curata, ausus aliquid eiusmodi fuerit, in eum autoritate officii sui fidelitates vestrae animaduertant,

nec aliter pro gratia nostra et officii sui debito facturae. Datum in comiciis generalibus Warschauiae die vigesima Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, regni nostri quarto.

Z kopii zawartej w rękopisie Bibl. Jagiel. Krak. N. 118, str. 50.

670. 1579. die 21. m. Decembris, Varsoviae.

De contributione ducillari solvenda.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiae, Kiouiae, Volhyniae, Podlachiae, Liuoniaeque etc. nec non Transyluaniae princeps, significamus nostris hisce litteris uniuersis et singulis, quorum interest, quod cum cereuisiae in ciuitate nostra Cracouiensi braxatores siue tabernatores multum sua et sui collegij ac professionis hominum interesse arbitrarentur, si quaenam et antea quidem et nostris paulo superioribus temporibus esset soluendae ab ijs contributionis ducillaris, quae in uulgari *czopowe* vocatur, obseruata ratio, inposterum etiam a nobis proderetur, atque propterea supplicassent nobis, ut ea de re literas nostras significatoriales illis concederemus, planumque id et manifestum ad posteros quoque faceremus: nos aequissimam hanc esse iudicantes eorum supplicationem, litteras imprimis uniuersales seu constitutiones comitiorum de contributionibus soluendis tam serenissimi regis Sigismundi Augusti tempore, quam etiam nobis regnantibus aeditas, esse nobis inspiciendas putauimus. Quibus diligenter consideratis et reuisis, quando quidem plane hoc et dissertis uerbis continebant, in Cracouiensi ciuitate ducillaris contributionis et quidem duplicis, seu ut dici consueuit, duplae nomine ab unaquaque integra coctura grosos quadraginta soluendos esse, quare certam et non dubiam fidem omnibus, quorum interest, tam praesentis temporis quam postea futuris nostris hisce literis atque scripto facimus, hoc ita a nobis ex praenominatis aliquot comitiorum uniuersalibus litteris deprehensum esse, hocque inposterum etiam in similibus contributionibus merito fore obseruandum nimirum, ut quadraginta grossi duplae nomine a coctura qualibet contribuantur, dimidium uero istius, hoc est grossi viginti, si quando simpla instituta fuerit, nisi forte secus quidpiam publico comitiorum decreto sanciatur, qua ratione consuetudinibus etiam quibusuis quantumlibet receptis et priuilegijs priuatis derogari consueuit. In cuius rei fidem ac euidentius testimonium hasce manu nostra subscripsimus et sigillo nostro communiri mandauimus. Datum Varschouiae in conuentione regni nostri generali, die vigesima prima mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, regni vero nostri anno quarto. — Stephanus rex sst. — Petrus Thiliczki.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu piwowarów Krakowskich, opatrzony był niegdyś pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z żółtego, zielonego, niebieskiego, białego i czerwonego jedwiabiu, po której tylko ułomek pozostał. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

671. 1579. die 24. m. Decembris, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium civibus Casimiriensibus a Sigismundo Augusto rege Poloniae a. 1566. impertitum, ratum facit.

Kopia zawarta w Codex iurium et privilegiorum civit. Casimiriae, na str. 165. Zatwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1566 zamieszczony jest powyż pod N. 555 niniejszego zbioru.

672. 1580. die 12. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae magno procuratori arcis Cracoviensis mandat, ut cives Wielicenses a venditione salis frustulati Casimiriae et Clepardiae prohibeat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. princeps Transiluaniae. Generoso Michaeli Maleczkowski arcis nostrae Cracouiensis magno procuratori, fideli nobis dilecto, et in eius absentia suo locum tenenti, gratiam nostram regiam. Generose fidelis nobis dilecte! Iam antea iniunctum fuit fidelitati tuae a nobis, vt eos ciues et incolas ciuitatis Vieliciensis, qui sal frustulatum Casimiriae et Clepardiae contra praescriptum priuilegiorum sallicidarum Cracouiensium diuendere aliquando temere ausi essent, puniret et mulctaret, neque pateretur ab illis ea in re priuilegia sallicidarum Cracouiensium longissimi temporis vsu approbata violari. Quoniam vero accepimus, fidelitatem tuam non hoc, quod merito deberet, ea in re adhiberi studium, ideo commonefaciendam eius rei fidelitatem tuam esse existimauimus, quemadmodum hisce litteris nostris commonefacimus atque eidem precipimus, curet omnino pro officij sui debito, ne quicquam ab illis ipsis incolis Vieliciensibus fieri patiatur, quod cum preiudicio sallicidarum Cracouiensium contraque praescriptum priuilegiorum ipsorum esse videri possit. Factura fidelitas tua pro officio suo et gratia nostra. Datum Varschouiae die duodecima mensis Ianuarij, anno Domini MDLXXX, regni vero nostri anno IIII. — Stephanus rex spt. — Mathias Bech.

Dokument papierowy, na którym poniżej tekstu mniejsza pieczęć koronna wyciśnięta.

673. 1580. die 4. m. Augusti, Casimiriae.

Statuta contubernii pellificum Casimiriensium et Stradomiensium.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quandoquidem incerta est neque satis durabilis memoria humana, consueuerunt prudentes homines scripturae commendare id, quod in aeterna memoria posteritatis haberi volunt. Proinde nos Ioannes pannitonsor proconsul, Ioannes Ruski,

Valentinus Hidek, Petrus Czarni, Stanislaus Pukal, Michael Lanius, Albertus Scharadi, Martinus Cizowski consules ciuitatis Kasimiriae iuxta Craccouiam consistentis, tam residentes quam antiqui, vniuersis et singulis, quorum interest, tam praesentibus, quam futuris, tenore praesentium notum facimus, quia personaliter ad nostram plenariam residentiam venientes, prudentes et honesti viri magistri artificij pellificum Kasimiriae et in Stradom inhabitantes, vicini nostri, obtullerunt nobis quosdam articulos in pargameno descriptos et sigillo appenso ciuitatis praetactae corroboratos, vitam, statum et conditionem eorum in se continentes, ab antecessoribus nostris eis concessos ac confirmatos, pettentes vnanimiter, quatenus eosdem articulos (nonnullis secundum temporis exigentiam correctis et immutatis), more aliorum contuberniorum seruandos innouaremus, approbaremus, ratificaremus et confirmaremus. Quorum tenor sequitur estque talis:

§ 1. Inprimis quicunque huius contubernii pellificum particeps esse voluerit, is primum, vt ex legittimo thoro probisque et honestis parentibus originem ducat, necesse est, idque coram dominis consulibus, si magister huius artifitij effici voluerit, vel coram nobis, si clientulus fuerit aut artificium studere voluerit, testimonio litterarum aut hominum fide dignorum comprobet. Et quem domini consules in conciuem susceperint, ille nobis sufficienter probus erit. Deinde ad contubernium grossos sedecem et duas libras cerae dare tenebitur. Tandem laborare debet specimina sui magisterij, quippe dalmutium, demum pallium muliebre ex pellibus regulinis alias *kosky* et pelliceam foemineam seu virginalem cum appensis manicis alias *sawyesistimi rękawi*. Quibus elaboratis ea debet coram omnibus magistris in contubernio commonstrare; qui si ea specimina decenter pro rei exigentia elaborata ac disposita cognouerint, talem laborantem pro magistro sufficienti reputabunt; si uero praefata specimina minus idonee expediuerit, monstraueritque, talis non debet pro magistro reputari nec suscipi, verum melius laborando ad maius in annum in artifitio exerceri debet. Et si post hec magister fieri voluerit, extunc specimina praefata secundo elaborare et commonstrare debet, et sic deinceps ea comonstrando, donec apte et idonee elaborauerit.

§ 2. Item iunior magistrorum debet esse custos candellarum in ecclesia tantisper, donec eo iunior superuenerit aut ellectus fuerit. Idemque eas ipsas candellas accendere debet singulis diebus dominicis ante euangelium, cum videlicet missale in sinistram partem altaris transportatur, sub poena vnius librae coerae et extinguat post communionem sub simili poena librae coerae, si diutius eas ardere permiserit. Et item in festo Natiuitatis Domini, sacratissimae Paschae, Ascensionis Domini, Pentecosten, ad matutinas praeces, ad maturam, ad summam missam et ad secundas vesperas accendere ac tempore congruo extinguere debet sub paena librae caerae. Idemque ministrabit in contubernio ceruisiam afferendo et infundendo aliaque seruitia faciendo, vt mos in alijs contubernijs expostulat, et vbi necesse fuerit, poenultimus eum adiuuet.

§ 3. Item quicunque magistrorum secreta seu arcana contubernij manifestare repertus fuerit, is paenam dimidij lapidis caerae contubernio succumbet irremissibiliter soluendam.

§ 4. Item quicunque alteri sotios seu laboratores ad suum vel alterius

laborem abduxerit, et in eo conuictus fuerit, is paenam dimidium lapidis caerae coutubernio succumbet.

§ 5. Item nullus magistrorum audeat in foro publico vel secrete cuique ex contubernio in emptione obesse oculorum nutibus neque coeteris quibuscunque indicijs, et quotiescunque id fecisse conuictus fuerit, toties contubernio dimidium lapidis coerae dare tenebitur.

§ 6. Item nemo audeat aliquem sotium, qui hic in ciuitate antea laborauerit, suscipere absque consensu ipsius magistri, apud quem prius laborauerat. Hoc si et quoties fecisse comprobatus fuerit, toties libram coerae contubernio persoluat.

§ 7. Item nemo magistrorum audeat sotio maius praetium, quam promeruisset, soluere sub pena sex grossorum irremissibiliter succumbenda.

§ 8. Item magistri pellificum habeant libere, quoties opus fuerit, famulum dominorum consulum, vt si forte aliquis confratrum seu sotiorum inobediens fuerit, eum praedicto famulo de consensu domini proconsulis in carceres ciuiles dent.

§ 9. Item quicunque magistrorum erga confratres rebellis, inobediens vel tumidus fuerit et super alterum magistrum irruerit, erga eosque inhoneste gesserit vel etiam sententiae seniorum non steterit nec adimpleuerit, js dimidium lapidis caerae irremissibiliter succumbet, salua ad dominos consules appellatione. Si vero in aliquo honesto conuiuio alter alterum confratrem contubernalem iniuriosis verbis infestauerit, lapidem caerae succumbat; atsi manu aut armis aggressus fuerit, js secundum arbitrium confratrum puniatur.

§ 10. Item si aliquis seniorum erga iuniores pertinaciter sese gesserit, eorumque sententiam non susceperit, eique contradixerit, hic lapidem coerae loco poenae succumbet.

§ 11. Item quandocunque archimagister alias *czechmistrz* signum contubernale miserit, statim singuli irrecuse conuenire debent; et si quis praeuentus in contubernium non venerit, extunc poenam grossi vnius luet. Si vero domi non fuerit praeuentus, tum per suos ministros signum ad alium magistrum portare debebit.

§ 12. Item dum cereuisia contubernalis bibetur, nullus rixas seu guerras audeat commouere; jd si fecisse aliquis conuictus fuerit, js achtuale cum cereuisia quanticunque vendetur, magistris dare debebit.

§ 13. Item nullus in contubernium ingredi audeat armatus sub poena sex grossorum irremissibiliter luenda.

§ 14. Cum etiam aliquis magistrorum infra decursum anni vnius non nupserit et quotannis id neglexerit, tenetur singulis annis fratribus vnum achtuale cereuisiae dare, quanticunque illa vendetur.

§ 15. Item cum aliquis fratrum siue magister siue vxor ipsius siue quispiam ex familia in prouisione illorum existens, mortuus fuerit, tum mandato archimagistri per signum contubernale facto, omnes in domicilium mortui conuenire debent vel ad archimagistrum, et cum illo in domicilium mortui transire illumque ad sepulturam deducere; et qui id neglexerit, tenetur libram caerae paenae dare. Si etiam magister domi absens fuerit, vxor loco illius defunctum ad sepulturam sequi debet sub paena librae caerae. Pariter

cum aliquis ex contubernalibus mortuus fuerit, omnes funebri missae ad euangelium adesse et ad offertorium lugubrantem archimagistro praeeunte sequi debent sub simili paena vnius grossi.

§ 16. Item iuniores quatuor magistri defunctum ad tumulum portare et quatuor antecessores illorum candelas portantes illis preire debent. Si vero aliquis eorum non fuerit aut neglexerit, nec alium magistrum loco sui ad id subordinauerit, js libram caerae contubernio dare tenebitur.

§ 17. Item tempore angariarum omnes magistri lugubri missae circa euangelium, cum liber in sinistram altaris partem transfertur, adesse debent, omnesque ad offertorium seniorem magistrum sequi debent; si id neglexerit, in eum paena vnius grossi esto.

§ 18. Item nullus magistrorum antequam sufficienter contubernio satisfecerit, audeat oppificium absque consensu contubernii laborare, neque sotios fouere; soecus faciens pro extraneo reputari et pari paena, qua extranei alias *stuliarze*, puniri debebit.

§ 19. Item quamlibet causam inter magistros vel sotios vel etiam promiscue obortam, opifitio nostro concernentem, ipsimet inter nos discernere poterimus.

§ 20. Item nullus magistrorum audeat pelles suapte mortuorum animalium uulgo *marlicz* repurgare alias *wiprawyacz*, saecus faciens paena lapidis caerae puniatur; vulpes tamen, mardures, castores, asperiolos, scismos et id genus alia aequa potestas elaborandi esto.

§ 21. Item si quispiam pellificum pelliceam antiquam de rebus quibuscunque, vt pote agnelis, vulpibus, regulis dealbatam inter nouas venum exposuerit, is lapidem caerae irremissibiliter paenae succumbet cum amissione dictae pelliceae.

§ 22. Item nemo eos ipsos pellifices in eorum rebus venalibus intraneus seu regni extraneus aggrauare audeat, sed duntaxat summatim vendat tam tempore fori annalis, quam etiam alias quouis tempore. Alieni item pellifices non debent eis in rebus venalibus ipsorum artifitij nocere, neque eas quouis modo vendere, dempto foro anuali; jd si fecerint, tum potestate et auxilio consulari eas pellifices Kasimirienses recipiendi potestatem habeant.

§ 23. Item si quis sotiorum feria secunda non laborauerit, eum magister, apud quem laborat, senioribus manifestare debet; si secus fecisse compertum fuerit, magister ille libram caerae dare tenebitur, sotius vero illius magistri detentionem patietur ex sabbato in diem dominicum. Et si quis sotiorum a labore in media hebdomada cessauerit, nulla legittima causa habita, extunc magister non debet cum tali rationem facere vsque pro die dominico adueniente.

§ 24. Item qui sotiorum magistrum suum eo tempore, quo laborem necessarium habuerit, desereret, extunc illico a ciuitate abire debet sub paena dimidii lapidis caerae.

§ 25. Item cum aliquis iuuenis artificio pellipario operam dare voluerit, is comprobatis literis sui legittimi ortus apud magistrum, circa quem artifitium studere voluerit, per quindenam perseuerare debet propter examen et probationem, num sibi placuerit, et infra hoc tempus suam voluntatem coram contubernio manifestare vel saltem senioribus magistris. Qui si manebit,

extunc magister ipsius primo pro eo reponat grossos octo et libram caerae; si vero ille magister diutius ipsum iuuenem seruauerit, neque illum senioribus magistris manifestauerit, neque pro eo soluerit, tunc pro qualibet hebdomada libram caerae dare tenebitur.

§ 26. Item nullus, qui non sit ex contubernio pellificum, praesumat laborare in domibus seu curijs nobilium, cenobijs tum et in domibus tam apud Christianos ciues et cuiuscunque status homines vllum laborem eorum opifitio concernentem citra consensum contubernij; quod si vero quispiam saecus fecisse conuictus fuerit, eum cum labore offitium quodlibet per suos nuncios ad optata pellificum praedictorum captiuare et carceribus mancipare et poena florenorum duorum punire ac tandem in contubernium pellificum cautione fideiussoria ab eo suscepta remittere debet, vbi itidem paena lapidis caerae puniri debebit. Pellifices vero laborem apud eum praeuentum in contubernium accipere debent.

§ 27. Item nullus extraneus audeat in libero foro Kasimiriensi pelles artifitio pellificum pertinentes exemere absque consensu contubernij pellificum Kasimiriensium.

Nos igitur consules suprascripti veluti hi, quorum curae est honorem et profectum ciuitatis custodire, considerantes suprascriptos articulos vitae, statui et conditionj contubernij ipsorum pellificum congruere, maturo desuper habito consilio, eorum petitionem assensimus, ipsisque contubernium admisimus et ereximus ac ordinauimus, et articulos praeinsertos vna cum poenis sancitis ratificamus, roboramus et confirmamus, decernentes eos vim et robur habituros temporibus perpetuis. In quorum omnium fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum in praetorio Kasimiriensj, feria quinta post festum sancti Petri in Vinculis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo. — Ioannes Gora praenominatae ciuitatis Kasimiriae notarius manu propria sst.

Dokument pargaminowy opatrzony pieczęcią radziecką miasta Kazimierza z zielonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, blado różowego i zielonego jedwabiu.

674. 1580. die 3. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de cerevisia coquenda.

Actum feria secunda post festum s. Michaelis archangeli. — Famati domini consules ciuitatis Kasimiriae in praesentia seniorum contubernii tabernatorum Kasimiriensium ad id vocatorum constituerunt atque laudauerunt, ipsisque senioribus ac toti contubernio obseruandum mandauerunt, vt nullus tabernatorum Kasimiriensium praesentium et futurorum audeat cereuisiae (s) braxare ex dimidio braseo dimidium cocturae cereuisiae, sed quilibet ex integro braseo integram cocturam cereuisiae conficiat. Alias si quispiam dimidium confecisse compertus fuerit, paena quinque marcarum peccuniae dominis consulibus Kasimiriensibus in usum reipublicae irremissibiliter succumbet. Id quod ipsi seniores tabernatorum pro rato susceperunt in idque consenserunt.

Acta Consul. Casimir. 766, str. 1.

Wznowili ten wilkirz rajcy Kazimirscy w r. 1581 w wilię św. Jakuba apostoła, z dodatkiem, iż warki odbywać się mają de quindena in quindenam a primaeua sua coctura incipiendo (Consul. Casimir. 766, str. 231), a potem w r. 1583 feria II post Visitationis s. Mariae proxima (Ibidem str. 803).

675. 1581. die 23. m. Ianuarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii pellificum Casimiriensium de anno 1580. rata facit.

Oryginał pargaminowy, zbladły i zniszczony, przechowany w cechu kuśnierzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurze z białego, zielonego, pąsowego i niebieskiego jedwabiu. Zatwierdzone statuta z r. 1580 zamieszczone są powyż pod N. 673 niniejszego zbioru. Przywilej króla Stefana ma jeszcze następujące dodatkowe roporządzenie:

§. Ne quisquam cerdonum eas cutes seu pelles, quae pelliceis consuendis sunt aptae, quae apud eos *strziski* vocantur, a ferijs diui Francisci ad festum Epiphaniarum, quando intensiua frigora esse solent, in foro libero Casimiriensi emere audeat, sed alijs minus aptis ad consuendos pelliceos sint contenti, sub paena amissionis pellium emptarum.

676. 1581. die 3. m. Martii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio sartorum Cracoviensium anno 1552. impertitum, ratum facit.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu krawców Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, paliowego, zielonego i pąsowego jedwabiu. Zatwierdzony przywilej Zygmunta Augusta z r. 1552, zamieszczony jest wyżej pod N. 479 niniejszego zbioru.

677. 1581. die 5. m. Martii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii pictorum, scultptorum et vitrariorum Cracoviensium de a. 1490. et 1497. rata facit.

Oryginał pargaminowy ozdobny, przechowany w cechu malarzy Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z żółtego, czerwonego, białego i orzechowego jedwabiu. Potwierdzone statuta z lat 1490 i 1497 ogłoszone są drukiem w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod NN. 346 i 353. Przywilej króla Stefana ma jeszcze następujący dodatek:

§. Praeterea quoniam accepimus, lignarios, fabros et mensarios in praeiuditium dictorum pictorum artem pictoriariam in artificijs suis adhibere, idcirco volumus, vt ab eadem in posterum artibus suis contenti abstineant, neque praedictos pictores in arte sua pictoria quomodolibet impedire praesumant, iuribus nostris regiis et ciuitatis nostrae Cracouiensis in omnibus et per omnia saluis et integris permanentibus.

Dodać tu należy, że w tekscie przejętym statutów z r. 1490 we wstępie, gdzie mowa o odnowieniu statutów, nie 8 jak w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa, lecz 80 lat podanych jest.

678. 1581. die 5. m. Iunii, Cracoviae.

De sociis papyrificum Cracoviensium.

Actum feria secunda post octauas festi sacratissimi Corporis Christi. — Coram officio consulari Cracouiensi constituti personaliter honesti Laurentius Linczowsky papirifex de Krzessowycze et Gregorius Hamerschmidt papirifex de Mogyła, suo et totius contubernij ac sociorum papirificum Cracouiensium nominibus constituerunt plenipotentem Michaelem Trierum artis papiraceae socium, ad exquirendum causam et rationem coram quocunque officio cum quibuscunque personis, ob quam causam extranei papirifices socios illorum, qui artem suam papiraceam apud magistros Cracouienses docuerunt, suscipere atque inter se fouere nolint.

Acta Cons. Crac. 25, str. 54.

679. 1581. die 6. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de praerogatiua reguli sagittariorum in alios non transferenda.

Actum feria quinta post festum Visitationis beatae Mariae virginis proxima. — Famati domini consules ciuitatis Kasimiriae indemnitati et diminutioni prouentuum reipublicae ciuilis, quae per distractionem praerogatiuae et libertate (s) a contributionibus ciuilibus solutione (s) ciuium, qui aliquo anno gallum seu auem ligneum in sagittario communi Kasimiriensi gratia exercitationis institutum, ratione regiminis alias o *krolestwo* e balista detruserit, antiquitus concessae eueniebant, quam praerogatiuam saepe eiusmodi ciues aliis pinguioris fortunae conciuibus propter vtriusque commodum vendere consueuerant, prospicere volentes, sanciuerunt atque laudauerunt in futurum deinceps obseruandum: ne quisquam ciuium et hominum, quisquis ille fuerit, praedictam praerogatiuam in sagittario publico Kasimiriensi assequutam, venderet neque locaret, quin potius ipsemet, qui praefatum gallum penitus detruserit, ex ipsa praerogatiua ac libertate adepta potiatur et gaudeat. Cui quidem ciui seu regi quoties id euenerit, occasione eiusmodi regiminis sagittan. iidem domini consules ratione contentationis pro collatione facienda in subsidium florenos quatuor, per 30 grossos monetae Polonicalis quemlibet florenum computando, ex thesauro ciuili dandos concesserunt.

Acta Consul. Casim. 766, str. 219.

680. 1581. die 24. m. Iulii, Casimiriae.

Consules Casimirienses funificibus Casimiriensibus sex institas conferunt.

Actum feria secunda in vigilia festi s. Iacobi apostoli. — Spectabiles et famati domini consules ciuitatis Kasimiriae cupientes commoda ex locis praecipue desertis ampliare, frequentique petitione funificum Kasimiriensium ad se facta permoti, sex institas sumptu reipublicae ciuilis proprio de nouo erexerunt atque penes lapideam acialem conuentus Corporis Christi *cziemna gwiazda* dictam, in loco publico de consensu reuerendi domini Stanislai Corporis Christi praepositi, constitui fecerunt, atque in eis funificibus praefatis funes omnis generis et lora per ipsosmet artificio illorum elaborata, vendendi potestatem concesserunt: ita tamen, ut etiam incolis domorum ciuilium *maznyki* dictarum, funes omnis generis ab ipsis funificibus (si illis vendere voluerint) iusto praetio emptos, diuendere liceat. Caeterum iidem domini consules animaduertentes ipsos funifices Kasimirienses nonnullas praerogatiuas priuilegio illorum descriptas sine scitu et assensu dominorum consulum contra iura et antiquam consuetudinem et damnum prouentuum ex domibus ciuilibus *maznyki* dictis ciuitati prouenientium, ac etiam reipublicae huius a serenissimo principe et domino, domino Stephano rege Poloniae faeliciter regnante impetrasse, praefatas domos *maznyki* dictas earumque incolas circa diuenditionem in domibus praefatis secundum antiquam consuetudinem picis simplicis et praeparati atque cocti, *maznicz*, *opalek* ac aliarum rerum et mercium, per illos hactenus usque in domibus praefatis *maznyki* dictis vendi solitarum, absque aliqua contradictione et renitentia funificum Kasimiriensium aeque ac ipsos funifices in institis nunc nouiter erectis reseruauerunt. A quibus quidem sex institis ibidem stantes personaliter Andreas Olkuski senior funificum, Franciscus Krzizanowski, Ioannes Krolewski, Christopherus Iaworski et Stanislaus Nowinski funifices Kazimirienses suo et Florianovae viduae nominibus coniunctim et quilibet pro toto pro se et successoribus suis funificibus Kasimiriensibus siue sint in pari tantoque numero siue pauciores, obligauerunt se ex contubernio illorum exigendos censum annuum a qualibet instita per grossos triginta sex pro festo s. Michaelis singulis annis ad praetorium Kasimiriense pro usu reipublicae huius dominis consulibus soluturos.

Acta Consul. Casim. 766, str. 233.

681. 1581. die 28. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii albicerdonum Cracoviensium.

Actum feria sexta post festum s. Annae. — Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, quibus expedit, quia coram nobis in residentia consulari comparentes personaliter famati albicerdonum Cracouien-

sium magistri, suo aliorumque magistrorum illius artificii in inclito regno Poloniae degentium nominibus, exhibuerunt, produxeruntque articulos Polonico idiomate conscriptos, ac de mutuo vnanimique consenssu inter se factos, petentes, authoritate officij nostri eosdem confirmari. Quorum articulorum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

§ 1. Naprzod że młodi misthrz, tho yesth, kthori dopiero misthrzem zosthal, ma thrzi liatha bes vcznia bicz.

§ 2. Drugi. Sthari misthrz tho yesth, kthori iusz iednego ucznia viuczeł, moze zasz w rok innego przyiącz, yako belo s starodawna.

§ 3. Trzeci. Vczein każdi ma bicz na pięcz liath iednanj.

§ 4. Czwarthj. Vczein kiedibi szię wiuczeł a thowariszęm zostal, ma wendrowacz thrzi liatha nim misthrzem zosthanie.

§ 5. Piąthi. Naszi misthrzowsczy synowie niemaią iedno yeden rok wendrowacz, albo kthori niechcze, ma przedszię wsithkie obiczaie s towarziszmi thrzimacz, a then fortel maią tilko miecz przi miesczie, przi ktorim zrosli.

§ 6. Sosthi. Kiedi thowarzisz prziwendruie, thedi nie ma za niego na gospodzie bicz więczi zaplaczono, iedno dwa grosza.

§ 7. Siodmi. Vczniowie na ostatnim roku będącz w uczęniu nie maią bicz od thowarziszow przimuszęni do synkow.

§ 8. Oszmi. Sthroni synkow albo vczthi thowarzisky wedie constituciey y posthanowięnia przesz ich msczy pani raycze Crakowskie actis consularibus Cracouiensibus de data feria secunda post festum s. Bartholomei a. 1548 contentam, zachowacz szię maią.

§ 9. Dziewiąthi. Thowarzisz każdi ma szie wczas znalieszcz w domu misthrza szwego, a żadni noczi szwowolnie przebicz, sub paena duorum grossuum (s).

§ 10. Dziesziąthj. Thowarziszowi kożdęmu ma bidź dano za wochlon puloszma grosza, alie w thęn obiczay, żebi mu zadna robotha niebeła przeczivna, yako zola zrzuczacz, zwedowacz y insze, czo do rzemięsła przisłusza. Zebi thesz od thowarziszow żadne karanie nie beło na łaznią po stharęmu.

§ 11. Iedenasthy. Każdi thowarzisz ma robicz poczawszi od s. Michała asz do mięszopusthu kożdi dzięn do 24 godzinj.

§ 12. Dwanasthj. Thowarziszom niemaią ich rodzaiu listi widane bicz, asz bi pierwi powiedział, gdzie mysthrzem chcze bicz, a dlia thi prziczini isze wielie ich, kthorzy listhi wziawszi albo dosthawszy, do inąd iachali, tham parthaczthwa namnożely.

§ 13. Thrzinasthj. Thowarzisze maią bicz foldrowanj, kthorzy czaszęm niegodnimi biwaią od insich nazwanj thak dlugo asz do rosprawi mysthrzow: a thim thowarziszom rozruch cziniączim nie tak lathwie dacz, yako szię pierwi przidawało.

§ 14. Ostatnj. Yezli szię czo miedzi misthrzami y thowarziszmi zawini w koronie Polsky, ma thesz między misthrzami y thowarziszmi z ziednano bicz y zosthacz według naszego prziwilegiu krolia iego msczy; dwiesczie czerwonich złotich paeni (s) kthoribi szię thego waził a do inszego krolieszthwa albo painsthwa o sprawiedliwoscz szię vcziekał.

Nos itaque proconsul et consules ciuitatis Cracouiensis considerantes

supradictam ordinationem albicerdonum Cracouiensium ab aequi et iusti ratione minime esse alienam, eandemque non solum ciuitati Cracouiensi sed reipublicae commodo et emolumento fore non mediocri casu, ipsam ordinationem albicerdonum Cracouiensium cum omnibus illius punctis, clausulis et articulis ratificandam, confirmandam et approbandam duximus, vti quidem praesentibus approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes, omnia et singula in praesenti ordinatione ipsiusque articulis contenta, robur debitae firmitatis obtinere debere. Ad nostrum tamen successorumque nostrorum consulum Cracouiensium arbitrium et beneplacitum. In quorum omnium fidem et euidentius testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum Cracouie feria sexta post festum s. Annae proxima, anno restauratae salutis 1581.

Acta Cons. Crac. 25, str. 80.

682. 1581. die 17. m. Augusti, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter pannicidas et sartores Casimirienses litem dirimens.

Actum feria quinta post festum Assumptionis gloriosae virginis Mariae proxima. — Quum oborta fuisset coram officio consulari Casimiriensi causa et actio inter seniores totamque communitatem pannicidarum Cracouiensium actores ab vna, et seniores ac totam communitatem contubernii sarctorum Kasimiriensium conuentos parte ab altera, occasione diuenditionis tunicarum et vestium de panno nouo, per ipsos sartores Kasimirienses elaboratarum nouarum et venum expositarum non solum in foro antiquario seu scrutario, quod vendetam seu tandetam vocant, verum etiam in aliis locis ciuitatis, aduersus praerogatiuas et priuilegia ipsis actoribus per serenissimos reges Poloniae concessa et antiquum usum, in quorum possessione fuerunt, et nedum per ipsos seniores magistros totamque communitatem sartorum Kasimiriensium, verum per alios quoque sarctores, qui in curiis et domibus nobilium et spiritualium personarum habitant, sub praetextu sartorum Kasimiriensium exercere ac facere solitae, in qua causa praenominati pannicidae Cracouienses produxerunt testimonium de antiquo usu et receptione nouarum vestium, per pannicidas tam Cracouienses quam Kasimirienses ipsis sartoribus fieri solita, de data ex actis consularibus Kasimiriensibus feria sexta post festum s. Bartholomei anno Domini 1570, deinde decretum sacrae magestatis regiae sub sigillo dominorum aduocati et scabinorum iuris supremi Maidemburgensis castri Cracouiensis, de data originalis decreti Cracouiae feria sexta in vigilia festi Omnium Sanctorum anno Domini 1578, quo videlicet cautum est, ne amodo et deinceps inposterum seniores contubernii sarctorum sarctoresque ipsi vestes de nouis pannis confectas tam in foro antiquario Cracouiensi, quam etiam in aliis locis ciuitatis in damnum et praeiuditium pannicidarum censuumque regiae magestatis et ciuilium, ex pannicidio quotannis per eos pendi solitorum, sub mulcta decem millium flore-

norum auri puri Hungaricalium iniuncta, vendere omnino audeant: petierunt igitur praedicti seniores pannicidarum Cracouiensium, se circa praedictum decretum sacrae magestatis regiae atque antiquum usum conseruari, ipsisque senioribus sarctorum atque sarctoribus Kasimiriensibus venditionem nouarum vestium de panno nouo confectarum, omnino et ubique locorum inhiberi. Porro seniores magistri sarctorum Kasimiriensium sarctoresque ipsi per famatum Albertum Stalny seniorem archimagistrum contubernii sarctorum Kasimiriensium recognouerunt vnanimiter, nullum in contubernio sarctorum Kasimiriensium magistrum esse, qui praetactas vestes de nouis pannis elaboratas et confectas venum exponeret seu aliquando venderet, neque inposterum velle vendendi gratia laborare neque vendere, neque de eis sarctoribus, qui eiusmodi vestes de nouo panno laborarent, quicquam scire in posterum nec intercedere velle temporibus perpetuis, nisi|velint decreto s. m. r. satisfacere. Quam recognitionem et submissionem seniorum totiusque contubernii sarctorum Kasimiriensium pannicidae Cracouienses consensu et approbatione officii consularis Kasimiriensis accedente actis praesentibus annotari petierunt atque obtinuerunt.

Acta Cons. Casim. 766, str. 251.

683. 1581. die 7. m. Septembris, Casimiriae.

Senatus consultum de pretio metretarum molarium.

Actum feria quinta ante festum Exaltationis s. Crucis proxima. — Slawny starssi czechu kaczmarskiego Kazimierskiego dawsi czitacz prziwiley themu czechowi od i. k. mczi s. pamieczy krola Sigmunta nadany, de data Lublini in conuentu regni generali feria sexta ante festum s. Ioannis Baptistae 1566, przi bithnosczy Marczina Postrzigaczowicza na then czas arondarza mlinow, prosieli, abi drozei od miar niewiciągal od nich iedno podlug tego prziuileiu i dawnego zwyczaiu. Na tho on powiedzial, ze drozei niewiciąga i owsembi wolial bracz za miari iako w prziuileiu, iako *triticum grani selectissimi* na rinku kupuią, alie oni takiei psenicze niekupuią, iako prziuilei opiewa. Panowie skazali, zebi pąn Marczin miernyk zachowal podlug prziuileiu i niedrozey za miari od kaczmarzow bral, jedno iako podlug prziuileiu i dawnego zwiczaiu, i slodi takie miari odbieracz ma, iaki ktho da mliecz. A kaczmarze tess nie maią dawacz slodu niewarunkowy (s).

Acta Cons. Casim. 766, str. 283.

684. 1581. die 6. m. Novembris, Casimiriae.

Statuta contubernii tabernatorum Casimiriensium.

Mi Michal Grob bormistrz, Macziei Placzibabka, Stanislaw Swieboda, Iąn Russki, Valenti Hydek, Piotr Czarny, Stanislaw Pukal, Michal Sterczowąn, Woicziech Sharadi, Marczin Gizowski, Iąn Makowski raicze miastha

Kazimierza przi Krakowie leżączego, wszem wobecz i kasdemu zosobna, komu wiedziecz to nalezi, ninieisem i pothim bęndączem oznaimuiemi, is przed nasz i vrząd nasz opatrzny Stanislaw Woikowski, Andrzei Pukal, Waczlaw Pichowski, Iakub Kolęndzki, Macziei Gorski i Vrbąn Rozicz, starsi bracztwa kaczmarskiego Kazimierskiego, przisedsi podali i okazali nąm pewne artikuli do porządku ich należącze, przes wsistko zgromadzenie tego bracztwa vchwalone i prziięthe, prosącz nasz imieniem wsistkiego zgromadzenia, abismi na nie zezwoleli, prziięli, pothwierdzieli, a do act nasich wpisacz ie dali. Ktore w te slowa brzmią:

Artikuli przes wsistkę braczią starse i mlodse bracztwa kaczmarskiego postanowione ku chowaniu na wieczne czaszi vmocznione iednostainie:

§ 1. Naprzod is ktoribikolwiek na pothim od tego czaszu chczial nowo przisdz do bracztwa kaczmarskiego niebędącz pierwei w niem prziięthem, albo tesz obiwatelem w miesczie tutecznem Kazimierzu i s przodkow i rodziczow swich, a chczialbi bracztwo prziiącz, then ma pierwey listh vrodzenia swego z vczczwich rodziczow swich pokazacz, jako iesth dobrego łoza w malzenstwie podlug porządku koscziola krzesczianskiego złączonem vrodzoni.

§ 2. Pothim będzie winien mieiskie prawo przed pani raiczami pokazawsi listh, prziiącz. Tho vcziniwsi ma przeisdz do bracziei gdi bendą w zgromadzeniu, a to z liudzmi osiadlemi ządacz, abi go w posrzodek swoi prziięli; a gdi ius będzie prziięthi między braczią, będzie winien zaraz dacz do skrzinki naprzod wstępnego zlotich dwa po pulkopiu licząc w kasdi.

§ 3. Thenze brath nowo prziięthi powinien dacz na potrzebi braczkie i kosczielne, tho iesth na zbroie i ku ochędostwu, ku slusbie Bozei i pogrzebu, czial zmarlich przikriczia powinien dacz pięthnasczie grziwien liczbi i monethi Polskiei, po 48 grossi w kasdą grziwnę licząc, s kthorich pięthnasczi grziwien piecz grziwien na ratuss panom raiczom na potrzebi rzeczipospolitei mieiskiey a dziesięcz do bracztwa starssi maią oddawacz. Nadto thenze brath będzie powinien wsistki poslugi braterskie wikonacz wedle zwiczaiu i postępkow insey bracziei starey dotąd, aze insi po niem nastąmpi.

§ 4 Item ktoribi s tich zinąd niebędącz s Kazimierza tutecznego rodziczem (s) chczial telo slodi wirabiacz a piwa nieszinkowacz any robicz, thakowi będzie powinien pierwei listh od vrodzenia miecz i okazacz w cechu i mieiskie prawo prziiącz, pothim z ludzmi osiadlemi do bracztwa przeiscz i żądacz prziięczia do posrzodku, thakowi powinien wstępnego do bracztwa zlotich dwa po pulkopiu, pothim na ratuss panom raiczom pięcz grziwien po 48 grossi w kasdą grziwnę licząc, dacz ma i wsistki poslugi braterskie czinicz powinien. A ieslibi thenze pothim chczial piwo szinkowacz, thedi powinien do bracztwa drugą pięcz grziwien dacz i będzie rowni drugiem.

§ 5. Item mistrzowsczi karczmarsczi tuteczni sinowie względem starania przodkow ich, ktore o dobro braterskie i ich samich czinili, na lascze na wieczne czasi od wsistkiei bracziei są zachowani thim sposobem, is ktoribi s nich chczial nowo bracztwo prziiącz a piwo robicz, thedi naprzod ma dacz wstępnego zlothi po 30 (gr.) liczączi, pothem do czechu do bracztwa grziwien pięcz po 48 grossi w kasdą grziwnę polskich licząc. Thakze tess slusbę powinien będzie odprawowacz poki i iako dlugo inszi po niem nienastąpy. A ieslibi tento mieiski tuteczni rodzicz mistrzowski kaczmarski syn tilko

slodi chczial wirabiacz a piwa nierobicz ani synkowacz, thedi tilo zlotich czteri do bracztwa dacz powinien, a od dathku na ratuss ma bidz wolen.

§ 6. Item nath to wsistko ktorikolwiek do bracztwa tego kaczmarskiego bendzie prziiethi, thedi powinien bendzie względem starania i praczei starsich na ten czas będączich, ktorą maią o dobru braterskiem i o porządkach, dlia tichze starsich juzinę wedle czasu i potrzeby sprawicz i oddacz, a bendzie iako i inszi brath w poisrzodku ich.

Mi wissey opisani bormistrz i raicze wislisawsi te przerzeczone artikuli, obacziwsi tess, iss się do porządku dobrego sklaniaią, na nie zezwolilismi i one prziięli i uthwierdzieli, jakosz zezwalą̨mi, przeimuiemi i pothwierdzą̨mi ninieiszem pismem naiduiącz to, ze maią bidz przes nasz i successori nasze zachowane i wipelnione na wiecznoscz a zwlascza że wsistkich bracziei kaczmarskiei zezwoleniem są postanowione i vchwalone. Czemu ku lepsey pewnosczy i wierze pieczęcz nasza iesth do tego prziczysniona. Actum et datum in praetorio Kasimiriensi feria secunda ante festum s. Martini pontificis proxima, anno Domini 1581.

Acta Consul. Casim. 766, str. 347.

W r. 1583 feria VI post festum s. Annae proxima cech piwowarów, słodowników i piwnych szynkarzy powyższą ordynacyję całkowicie skasował, a w miejsce takowej inną pod tąż samą datą uchwalił. Acta Consul. Casim. 766, str. 829.

685. 1581. die 5. m. Decembris, Casimiriae.

De compotationibus nocturnis interdictis.

Feria tertia postridie s. Barbarae. — Prudentes et famati domini consules ciuitatis Kasimiriae in praesentia totius communitatis ad praetorium tunc ad pulsum campanae congregatae, de consensuque illius, consulentes tranquilitati et paci publicae, ne videlicet per nimias compotationes vini et cereuisiae noctu fieri solitas, aliquod periculum eueniat, serio mandantes ordinauerunt, ne quisquam propinatorum vini et cereuisiae vltra horam quintam noctis tam vinum quam cereuisiam propinare nec hospites ea bibentes fouere et suscipere audeat, sub paena quinque marcarum per eum, qui praesentem ordinationem transgressus fuerit, in vsum reipublicae conuertendarum, ad praetorium luenda. Id quod tota communitas eiusdem ciuitatis pro grato suscepit.

Acta Consul. Casim. 766, str. 370.

686. 1582. die 12. m. Iunii, Cracoviae.

De contubernio chirurgorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium vniuersis et singulis, quibus expedit, quod cum ad instantiam et affectationem

famatorum Dominici Hepner, Ioannis Dudkowicz et Ioannis Sonenbergk magistrorum contubernij et fraternitatis chyrurgicorum ciuitatis Leopoliensis, propter perhibendum veritatis testimonium ad officium nostrum consulare famati Bernchardus Parchen, Martinus Iendrzeikowicz, seniores contubernij fraternitatis chyrurgicorum ciuitatis Cracouiensis, vocati accersitique fuissent, id iuramentis suis ad officium suum praestitis recognouerunt testificatique sunt, quod iuxta iura et priuilegia illorum tam per officium nostrum consulare Cracouiense eidem communitati chyrurgicorum ciuitatis Cracouiensis concessa, ac per sacram et serenissimam maiestatem regiam confirmata, ijdem seniores contubernij chyrurgicorum ciuitatis Cracouiensis in consultationem et communitatem semper admittuntur, quoties plebs et communitas ciuitatis Cracouiensis ad praetorium Cracouiense conuocatur, tum quod etiam liberum semper fuit et est id, quod vsu, possessione et consuetudine antiqua roboratum et firmatum est, filios et successores fraternitatis chyrurgicorum Cracouiensium non solum artem chyrurgicam, verum etiam ad quodcunque artificium quiuis illorum sese conferre illudque discere ac exercere voluerit. Quod quidem cum et officio nostro satis clarum manifestumque esse constet, ea omnia tenore praesentium attestamur. Harum quibus sigillum nostrum est subappensum testimonio literarum. Actum et datum Cracouiae feria tercia ante festum sacratissimi Corporis Christi proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo.

Acta Cons. Crac. 25, str. 180.

687. 1582. die 31. m. Augusti, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter pannicidas et mercatores Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta in octaua s. Bartholomei apostoli. — In termino ferendae sententiae in causa et actione per famatos pannicidas Cracouienses, actores ab vna, et famatos mercatores ciuitatis Cracouiensis, pannos in domibus et testudinibus illorum vlnatim incidentes, conuentos ab altera partibus, ex translationibus tam per officium consulare, quam etiam communitatem vrbis huius de consensu ambarum partium ex hesterna die in praesentia communitatis pro die hodierna prouenienti, partibus vtrisque coram officio consulari comparentibus terminumque attentantibus, domini consules causa eiusmodi inter praefatas diligenter examinata atque discussa, munimentisque atque allegationibus ac documentis eo in negocio per actoream partem reproductis, bene perpensis ac ruminatis, praecustodientes commoda et prouentus ex pannicidijs ad fiscum s. r. m. videlicet magnam procurationem arcis Cracouiensis prouenientes, inhaerentesque iuribus, priuilegijs, decretis atque mandatis s. r. m. per actoream partem exhibitis, in quorum vsu et possessione ijdem pannicidae Cracouienses hactenus vsque extiterunt, quod et sacramento confirmauerunt, quibus cautum est, ne quisquam ciuium Cracouiensium mercatorum ius ciuitatis habentium, contra iura et priuilegia ac

decreta pannicidarum Cracouiensium in domibus et testudinibus suis domis existentibus, pannos vlnatim incidere audeat sub paena quinque marcarum officio consulari Cracouiensi toties, quotiescunque id facere praesumpserit, luenda; similiter etiam ne quisquam externorum mercatorum pannum vlnatim incidere praesumat sub amissione mercium, id quod etiam constitutione regni mercatoribus extraneis prohibitum est, decreuerunt: ex quo pars conuenta allegans se habere iura et priuilegia super incisione vlnatim pannorum in domibus et testudinibus suis, nulla iura et priuilegia contra iura, decreta et priuilegia pannicidarum Cracouiensium reproduxit, et iura, quae non apparent, non sunt, ipsos mercatores Craccouienses in domibus et testudinibus illorum domi existentibus, pannos vlnatim non debere amplius incidere, sub paena quinque marcarum pecuniae, priuilegio pannicidarum Craccouiensium descripta, toties, quotiescunque aliquis illorum id facere praesumpserit, officio consulari Craccouiensi luenda. Similiter quoque extraneos mercatores contra iura, priuilegia et decreta pannicidarum Craccouiensium non debere amplius in testudinibus et domibus pannos vlnatim incidere, iuxta decretum consulare Craccouiense feria sexta post festum Omnium Sanctorum ao. 1557 desuper latum, duntaxat diebus forensibus sub pannicidijs ciuitatis pannos staminibus illos debere diuendere, sub amissione et priuatione pannorum. Quod quidem in loco dominorum Soderinorum, vti extraneorum mercatorum ius ciuitatis non habentium, Nicolao seruitori illorum coram officio consulari personaliter adstanti, ex officio consulari demandatum est.

Quo decreto consulari famati Iulius del Pace, Lucas del Pace, Paulus Cellari, Antonius de Stesi, Philipus Talduci, Daniel Zeidlicz, Hieronimus Orlemus ciues et mercatores Craccouienses in domibus et testudinibus suis pannos vlnatim incidentes, et Nicolaus seruitor nobilium dominorum Soderinorum grauatos se esse asserentes, ad s. m. r. dominum, dominum clementissimum appellauerunt. Cui appellationi domini consules reuerenter detulerunt iuxta iura et priuilegia ciuitatis Craccouiensis, dum et quando sua s. r. m. in arce Cracouiensi faeliciter constituta fuerit.

Lib. Cons. Crac. 25, str, 226.

Przewód zaś cały tego sporu, wszczętego feria II ante festum s. Margarethae r. 1581, zamieszczony jest w tejże księdze radzieckiej N. 25 na stronach 71, 81, 181 i 223.

688. 1582. die 20. m. Novembris, Varsoviae.

Statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Stephanus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogiciae, Liuoniae, Wolchiniae, Kijouiae, Podlachiae etc. nec non Transyluaniae princeps. Significamus praesentibus hisce literis nostris, quorum interest, huius et futuri temporis vniuersis et singulis, petitum a quibusdam consiliarijs nostris a nobis esse nomine cordouanicorum, qui corium cordouanum vulgo dictum magna arte atque scientia praeparant, hominum

complurium industriorum honesta ratione victum quaerentium, volentium autem eas pro sua virile, quod didicissent, artes in communem hominum vsum effundere, illosque nullis legibus atque statutis, quibus alia operatorum contubernia in regno nostro a diuis antecessoribus nostris donata essent, in certi corporis collegijque formam redactos esse, vt eosdem clementia ac benignitate nostra regia complecti ac certis quibusdam legibus et institutis donare vellemus. Quia vero ipsi de quibusdam, quae ad suae artis exercitium et commodum spectarent, statutis inter se conuenissent, ijsdem plenum authoritatis nostrae regiae robur accomodare volumus. Nos itaque peticioni illorum benigne annuentes, commodoque industriae clementer fauentes, ad contubernij formam ipsos quoque reducendos statutaque ab illis nobis oblata, quod ab aequitate et iuris publici rationibus non aliena eadem esse prospiceremus, authoritate nostra regia benigne confirmanda existimauimus, quemadmodum praesentibus in stabilem et certam contubernij formam eos redigimus, statutaque et leges illorum in omnibus eorum punctis, clausulis et articulis confirmamus rathaque habemus. Eorum autem is est, qui sequitur tenor:

§ 1. Pierwszy ich żądania artikul, ysz gdiby szie mlodzieniecz chczial vczicz rzemieszla kordiwanieczkiego, thego ma mistrz iego viednacz przed zebranęm czechęm, gdzie będzie chlopiecz powinięn pokazacz dowod vććziwego rodzaiu szwego y dobrego zachowania przed tęm nysz thęn rzemieszla zamyszliel. Przythęm ma miecz tęnze chlopiecz pewne rękoymie, ktorzebi zạn ręczely, ysz ma w uczeniu thym szwęm bicz wiernęm y posluszнęm, y trwacz w uczęniu czteri latha, pod przepadkiem do czechu dziesziączi grziwięn, bo the bęndąm powinni rękoymie czechowy oddacz iako dlug istotny, gdzieby on chlopiecz viednany niedosluzel czterech lath, albo zasz chlopcza postawicz maią do sesczi niedziel w uczenie pod thęmze rękoiemstwęm; a iesli go w tych sesczi niedzielach nie postawią, tedi iusz vczęn straczy on czasz, przesz ktory w uczeniu byl, a rękoymowie maią rękoięmstwu swęmu y obietniczy doszicz vczinicz.

§ 2. Mistrz od ktorego vczen odszedł niewyucziwszy sie tile czaszu, ile iescze do czterech lath wipełniania vczicz szie mial odesly vczęn, tyle czaszu niema mistrz thęn innego mistrza (s) przymowacz, a ma szie o thęm pilnie staracz, yzby on vczęn iego niewyvczony niesztal szie partaczem gdzie w panstwach naszych, robothą szwą rzemiesla niechanbiel y liudzy nieosszukowal swęm niedoszlęm towarem a nieumieięthnęm rzemieszlęm.

§ 3. Od thakowego viednania winięn thęn nowy vczęn do mistrzowskiey carbony dacz dzieszięcz groszy a do thowarziszkiey pięcz groszy, a thak będzie przyęthy y wpiszạn na vczęnie.

§ 4. Po wyuczęniu porządnęm thakowego vcznia będzie mistrz iego powinięn postawicz go przed zebranięm czechowęm y tham go wolnęm z moczy szwey vczinicz y wyznacz, ysz mu doszicz vcziniel za wyuczęnie rzemiosla, trwaiącz poslusznie przesz czteri latha, bo iesli go chcze mistrz przed wysczięm czterech lath wolno pusczicz a dacz mu za wyuczenie, muszi dacz do czechu iedęn z nich dzieszięcz grziwięn, a mystrz nie będzie mogl na mieyscze iego inszego vcznia przyąncz asz do wysczia czterech lath, ktorich szie mial pierszy dovczacz.

§ 5. Ale gdy vczęn porządnie szie vczy a mystrz iego postawy go przed zebrany czech y wolnęm go bicz zna, muszy mu zarasz sescz zlothich po trzidzięszczy groszy przed czechęm polozicz, aby s tich oddal zlothy iedęn czechowy, ysz go thowarziszęm viczinią. Thedi dwadziesczia groszy przydą mistrzowy (s) z tego zlothego, a thowarziszom dziesięcz, obroczy na szathy wędrowne (s), a porobiwszy iusz po wyvczęniu dwie niedzieli v mistrza szwoiego zarobek na strawne y muszy zarasz o thęm wędrowacz.

§ 6. Po rzemieslie wędruiącz czteri latha, po skonczęniu czterech lath wedrowky namięnioney ieszli szie do Crakowa wroczy a będzie chczial mistrzęm zostacz, muszi do czechu aby przyęth bel, dziesięcz talerów polozicz tak iako iny przichodzięn, ktori szie indzie wedle thich czechowich porządkow wyuczil; chibaby ktori z nich mistrzowską dzięwkę za zonę wziął, thedi więczey do czechu nieda, iedno pięcz thalerow, a iesly poymie wdowę czechowego zmarlego mistrza pozostalą, tedy będzie do czechu winięn sescz talerow polozicz y będzie za tho do czechu przyęth, będzieli strony rzemieszla wszelkiego godzięn, iako czechowy szą y maią bicz besz wszelakiey ganby prawdziwy.

§ 7. Przydzieli thesz do Crakowa zinąd mistrz porządnego czechu, ktoribi thęm porządkom przeczciwni niebel a chczialby czech przyącz s Krakowskięmi kordiwaniky, naprzod pokazacz muszy, za iakięmi porządkamy przyęth bel do pirszego czechu, a iako szie z thęm czechęm rostal, w ktoręm iusz mistrzuiącz, z niego szię wyzwolil. Gdy tho wszitko vczyni a piętnasczie talerow do czechu da, będzie przyęth za mystrza czechu Krakowskiego.

§ 8. Mistrzewicz z inąd poniewasz oczięcz iego nie w Krakowie ale gdzie indziey czechu dostal, thedy thakowy mistrzewicz niema miecz laczniey-szego wesczia do czechu Crakowskiego, iedno iako yny porządnie wpusczony thowarzysz y tho ieszli czteri latha na rzemieslie wędrowal a nauczyl szie lepiey nysz doma; ale ieszli mistrzowicz Krakowskj po obwęndrowaniu trzech lath będzie chczial mistrzowacz w Krakowie, nie będzie powinięn do czechu wieczey wlozicz, iedno dwa thaleri, a ieszly mistrzowszką dzięwkę poymie, nie winięn będzie iedno pyszarzowi od zapysza dacz, czo go do czechu wpysze.

§ 9. Wdowa pozostala mistrza czechowego będzieli chcziala rzemieszlo robicz, muszą iey panowie starszy starszego thowarzisza y z inęm mlodszęm do warstatu dacz, y thak iąm przi them prawie zachowacz, dokąd za mąsz nie poydzie, a ona będzie powinna do czechu slacz ilie mistrzowie, iako często będą czo w czechu skladacz na potrzębę czechową.

§ 10. Wszelky thowarzisz ma pilnowacz warstatu mistrza szwoiego godną robothą a spieszną, bo iako thowarzysz nieradby vtracziel czo od mitha szwoiego, by mu go mistrz viącz mial, thak thesz y mistrz slusznie ząda, aby mu thowarzysz mytho zasluzel. Nieszlusznie thedi thakowy thowarzysz cziny, ktory besz dozwolęnia mistrza szwego swowolnie z warstatu idzie a mistrzowy robicz zamieskawa, zwlascza gdi sobie w tegodniu swięthо zmisli nad swięthа zwiczayne pospolithe, mistrzowy warstat pustoszącz. Gdi go o tho mistrz iego do czechu oskarzy, maią go mistrzowie starszy pierwszą winnąm tak karacz, ysz za kazdy sproznowany dzięn będzie winien do czechu dacz puloszma grosza, za drugie przewinięnie będzie powinięn dacz pietnasczie groszy, za trzeczięm po dwudziesthu y pultrzeczia grosza; a ieszli szie po czwar-

the krocz będzie thego wazel, będzie mu rzemieslo zlozone y niebędzie do rzemiesla przypusczon, asz mistrze y thowarzisze przenaidzie, iako go winnęm naydą, aby szie thesz mistrzom omieskąnie robotham przesz thowarzisze nie dzialo.

§ 11. Gdy thowarzysz zinąd przywędruie a z gospody da o szobie thowarziszom znacz, żądaiącz aby mu wedle zwiczaiu rzemieszla o robothę patrzali, thedi do thakiey poslugy w dzięn powszedny niema zadęn iscz z mistrzowskiego warstatu, iedno thelko sąm starszy thowarzysz, then ma o iedney a o dwudziestey na zegarze winiscz a robothę przichodniowy ziednacz, pothęm do niego do gospody iscz, trzi grosze nan zaplaczicz, pothęm go do ziednanego warstatu doprowadzicz, a inęm wszitkięm thowarzyszom czechowęm na blisko przyszlą niedziele roskazacz, aby szie do gospodi zeszly ku rospithaniu thego gosczia o dobręm zachowaniu porządkow czechowich wedle zwiczaią. Dali sluszną odpowiędz na zwikle pitanie a znacz będzie, ysz prawdę mowy, maią mu wsisczi sinkowacz y czcicz go wedle godnosczi; wszakze thegosz dnia ma bicz then sink odprawiony, aby na zaiutrz, iesli nie swiętho, kazdi przy swey roboczie bel, a mistrzowy zamieskania nieczinil; a niedali o sobie przistoyney sprawy prziwędrowany towarzisz ale znak pokaze, ysz nie wedle porządku czechowego w rzemieslo przyszedl, niemaiąm thowarzisze sinkowacz, telko mu dopuszczą dwie niedzieli przerobicz, aby na wedrowcze mial sie czem poziwicz.

§ 12. Wyszink zadnęmu thowarziszowy niema bicz chibabi na swietho, aby szie mistrzom roboth nie mieszkalo, ale traffily szie thowarzysz do Krakowa po rzemioslie wędruiącz, a robothi v zadnego mistrza (acz iest godzięn) nie naidzie, thakowęmu maią starszi z czechu dacz zlothy, tho iest trzidziesczi groszy na strawę, aby mial o częm daley wędrowacz a robothy doscz.

§ 13. Zadęn niema od mistrza szwego z warstatu wędrowacz, aszby drzewiey w niedzielni dzięn odpusczęnie wziął, opowiedaiącz mistrzowy, ysz daley dwu niedziel niechcze robicz v niego; thakze thesz rownie y mistrz niema thowarzisza z warstatu szwego odbycz, asz mu drzewiey w niedzielni dzięn opowie, ysz daley dwu niedziel robothy niema v niego.

§ 14. A ieslibi szie czo przeciw porządkowy czechowęmu miedzy mistrzęm a thowarziszem zathailo, yszbi mistrz towarzisza sanuiancz albo towarzisz mistrza nieoskarzel iedęn drugiego do czechu, on ktori drugiego sanuiąncz nieoskarzel, z winy go wizwolel, ale się sąm w nię wdal, ysz czechowy we wszitkięm pokuthowacz muszy.

§ 15. Mistrz ktori napozniey czech przymie, vcznia sobie niemoze ziednacz asz rok winidzie mistrzowania iego; wszakze moze iako iny mistrzowie trzech towarziszow przyącz, ale tho czechowi bęndzie powinięn, ysz gdi starszy chczą czech obeslacz a on poslem muszy bycz; a gdy szie mistrzowie do czechu znidą, ych wrotnęm v gmachu, w ktoręm siedzą, bicz muszy dotąd, poky szie nieroznidą. A the poslugi winien będzie, poky inszi mistrz po nięm do czechu nieprzydzie. On thesz po roku mistrzowania szwego wenią przyąwszy, telko dwu thowarziszow będzie mial mocz chowacz, a nie więczey. Nad tho thęn mistrz mlodszi będzie powinięn swiecze braczkie zapalacz y gaszicz w swiętha vrocziste, a na kazde suchednie zalomszą iednacz

y braczia obwiesczacz, aby zadęn nieomieszkal do offiari na zalomszą; a ieszlibi kto zamieskal, winięn go będzie thęnze mistrz oskarzicz w czcehu, za czo do bracztwa czteri grosze polozicz ma, iako często zaniedba. Thenże thesz będzie powinięn dacz odniescz swiecze, przykriczie y mary do domu, gdzieby kto w bracztwie rzemieszla thego vmarl, y zasz wszitko po pogrzebie winien tamze odniescz, skąd tho wziętho, wszakze wszitko z wiedzęnięm a dozwolenięm panow starszich.

§ 16. Naostatek rzemieszla thęmu przeszkadzaiączi a zwlascza partacze, ktorziby nieprzyąwszi porządku thego od nasz postanowionego, smieli kędi indzie tho rzemieszlo robicz y kordibany do Krakowa ku przedaniu wozicz, takowy karanie podeymą na wszitkięm thowarze szwęm, ktory na thęn czasz przywiozą, a tho będzie wszitko wolno pobracz z wiadomosczią y obwieszczęnięm vrzędu zamkowego albo mieyszkiego Crakowskiego; wszakze przeczie wolne cziniemi the od thego, ktorzi czaszu iarmarkow, seymu y przyazdu naszego do Crakowa s takowęmi thowary przyadą y ktorzy na tho prawa przed thęm od krola iego mczi maiąm.

Quae omnia suprascripta rata firmaque a nobis et serenissimis successoribus nostris habebuntur. In quorum omnium certissimam fidem hasce manu nostra subscripsimus et sigillo regni nostri communiri mandauimus. Datum Warszouiae in conuentu regni generali die XX mensis Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, regni vero nostri septimo. — Stephanus rex sst.

Z współczesnego wyciągu z akt grodzkich Krakowskich, gdzie powyższy przywilej był oblatowany.

689. [1583]. Cracoviae.

Pactum pannicidarum Cracoviensium cum mercatoribus Cracoviensibus.

Przichilaiącz ssie ad compositionem przess w. m. mcziwy panowie miedzy namy a pany kupczy Crac. faciendam, thedy im thego podzwaliamy non derogando quicquam iuribus, priuilegiis et plebiscitis nostris, per nos in praesentiarum reproductis et coram eisdem lectis:

§ 1. Aby w domiech y w sklepiech sswich czałkiem postawy ssukna wsseliakie każdemu przedawały, a onich na łokiecz ex nunc kramom y ssukienniczom na tho fundowanem ku skodzie y znisszczenyu tak nass vbogich ssukiennikow yako y czinssow k. i. m. sub poena in decreto consulum Cracouiensium de data feria quarta postridie festi s. Annae, anno Domini 1530 lato, descripta et item decreto serenissimi domini Stephani regis Poloniae moderni foeliciter regnantis, domini domini nostri clementissimi ex controuersia inter nos ipsos pannicidas et sarctores Cracouienses habita, feria sexta in vigilia Omnium Sanctorum anno 1578 lato confirmata et approbata, niekrayały.

§ 2. Druga podzwaliamy ym tess thego, zeby z namy na iedney vocatiey przestayącz, w sukienniczach mieiskich Crac. na tho fundowanich y vprziwilieiowanich ssukno wsseliakie na łokiecz krayały y ono każdemu przeda-

wały, y tichże wolnossczy, praw y przywilieyow, ktorich mi ssami zaziwamy, wespolek z nami zaziwaly, y onera tam regalia quam ciuilia niesly, a z nami w zgodzie y w miłossczi mieskały.

Acta Cons. Crac. 25, str. 395.

Powyższa zgoda sukienników z kupcami Krakowskimi pochodząca z czasu między r. 1578 a 1583, wyjęta jest z procesu tychże stron w wilię św. Jakuba apostoła r. 1583 wszczętego.

690. 1583. die 10. m. Ianuarii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter pictores et currifices Cracovienses litem dirimens.

Actum feria secunda post festum Epiphaniarnm Domini. — Coram officio consulari Craccouiensi comparentes personaliter pictores Craccouienses, suo et totius contubernij nomine cittatis ad officium praesens consulare Craccouiense currificibus Craccouiensibus, in et contra ipsos proposuerunt, quod ipsi contra iura et priuilegia artificij illorum suos currus omnis generis coloribus depingant, simulque exhibuerunt confirmationem sacrae maiestis regiae domini, domini nostri clementissimi priuilegij, per dominos consules Craccouienses sibi totique contubernio concessi, de data Warschawiae die 5 Martij a. D. 1581, quo cautum est, ne cuiquam, qui contubernij illius non haberet societatem, alias *parthaczowy* pictoream (artem) exercere permitterent siue in Casimiriensi siue Clepardiensi ciuitatibus, aut vbicunque locorum habitauerit, atque se circa idem priuilegium suum conseruari decreto officij praesentis mediante postularunt. Pars conuenta vero, nempe currifices Craccouienses respondendo deducebant, se nunquam vllos pictores aluisse, qui vel effigies vel insignia aliqua sibi depingerent in detrimentum vel praeiudicium praedictorum pictorum Craccouiensium, sed saltem labores suos proprios ornamenti causa simplici colore exornare vel potius delineare solitos esse, dumque id in priuilegio memoratorum pictorum ipsis non sit prohibitum, ideo ab impetitione illorum se liberos pronunciari expetebant.

Domini consules partium allegationibus et deductionibus exauditis, animaduerso eo, quod pictores Craccouienses simplici tantummodo assertione de currificibus conquaeruntur, ideo praedictorum pictorum Craccouiensium priuilegia in robore reseruando, decreuerunt: quandoquidem actor, id quod asserit, probare semper debeat et actore non probante reus absoluitur, ob eam inquam causam currifices ab impetitione actorum liberos pronuntiarunt, siquidem nihil contra illorum priuilegium faciant, neque vllos pictores alant, saluam tamen ijsdem, si illegitimos pictores alias *parthacze* apud eos deprae-henderint, actionem reseruando.

Quo decreto dominorum consulum actores nempe pictores Craccouienses se grauatos esse putantes, ad sacram maiestatem regiam dominum, dominum nostrum clementissimum appellarunt, cui appellationi domini consules reuerenter detulerunt iuxta iura et priuilegia ciuitatis Craccouiensis.

Acta Cons. Crac. 25, str. 290.

Drogą apelacyi zatwierdził wyrok powyższy król Stefan dekretem swym dtto Cracouiae feria quarta in vigilia s. Iacobi apostoli anno Domini 1585. Cons. 25, str. 197. Poprzednio zaś zapadł inny dekret królewski dtto Cracouiae feria III post festum s. Bartholomaei 1583, zabraniający stelmachom Krakowskim, iżby się wozów barwami pociągać nie ważyli. Treść tego dekretu zawarta jest w księdze radzieckiej 25, na str. 563, lecz tekstu aktykowanego nie ma. O koszta tego sporu zapozwali później stelmachy Krakowskie malarzy Krakowskich. Cons. 26, str. 379 i 386.

691. 1583. die 18. m. Februarii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio pileatorum Cracoviensium anno 1566. impertitum, nec non senatus consultum Cracoviense de a. 1579. ratum facit.

Z potwierdzenia króla Zygmunta III z r. 1616, przechowanego w kopii uwierzytelnionej r. 1801. Potwierdzone dokumenty z r. 1566 i 1579 zamieszczone są wyżej pod NN. 554 i 668 niniejszego zbioru.

692. 1583. die 28. m. Martii, Casimiriae.

De tabernis butyrariarum et halecistarum.

Actum feria secunda postridie dominicae Iudica. — Slawni panowie burmistrz y raycze miasta Kazimirza czestęmi y vssilnęmi skargami od jateczniczek w maszlnych jatkach y szledziowych mieyskich mieskaiączych będącz poruszęni, a ich laczwieyszey zywnosczi y niedostatkowi chczącz podpomocz, zwlascza ze thesz kazdy z nich czynsz doroczni y insze poplatki mieyskie na rathusz na potrzeby mieyskie placzą, wezwawszy do vrzedu szwego na rathusz wszystkich okienniczek przekupek im zakazali, aby sie zadna y zaden niewazyl y niewazyla na okniech w domiech y przed domy, thakze po podszieniach tych rzeczy, ktore staradawna w tych tho iathkach maszlnych przedawano, tho iesth oleiow, masla, krup, jagieł, grochow, szledzi y inszych rzeczy na przeday wykladać ani ich thesz przedawać, pod vtraczęnim thakowych rzeczy, kthoryby abo ktorakolwiek szie thego wazyla; ktore rzeczy maią bycz przesz slugi mieyskie brane y do szpitala s. Lenartha obraczane.

Acta Consul. Casimir. 766, str. 730.

693. 1583. die 26. m. Maii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter caldeatores et serrifices nec non fabros ferrarios Cracovienses litem dirimens.

Actum feria quinta ante festa Penthecostes. — Coram officio consulari Craccouiensi famati contubernij caldeatorum Craccouiensium seniores com-

parentes, contra et aduersus famatos serrifices et fabros ferrarios Craccouienses pro eo, quia ipsi distinctum inter se habentes contubernium, arma bellica alias *zbroye dwye* proprijs sumptibus caldeatorum, quae pro excessibus mùlctas reponebant, comparata, iisdem reddere nolunt, petentes, ut authoritate officij mediante ad restitutionem adigantur. Pars conuenta uero deducebat, praedictos caldeatores, dum contubernii erant participes, simul etiam et paenarum fuisse; posteaquam vero sese ab illorum contubernio exclusos reddiderint, ideo eosdem quoque ab illius contubernij accidentibus exclusos esse debere allegarent, ob idque ab impetitione actorum se liberam fieri expeteret. Domini consules partium allegationibus et deductionibus exauditis, animaduerso eo, quod arma praedicta sumptibus caldeatorum non autem serrificum neque ferrifabrorum sint comparata, decreuerunt, vt eadem arma dictis caldeatoribus serrifices unacum ferrifabris reddere teneantur sintque adstricti.

Acta Cons. Crac. 25, str. 362.

694. 1583. die 2. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de magistris et sociis contubernii cultrifabrorum Cracoviensium.

Actum feria quinta post festa sacratissima Penthecostes proxima. — Domini consules inhaerentes constitutioni inter magistros et socios contubernii cultrifabrorum Craccouiensium inuicem constitutae et laudatae, decreuerunt, ne quisquam magistrorum contubernii illorum sociis suis nihil quicquam magis, praeterquam grossos decem in mutuum det, sub paena marcae unius peccuniarum, ad contubernium illud per eiusmodi magistrum luenda et succumbenda. Similiter quoque quilibet socius illorum quotquot dies apud magistrum suum non laborauerit, ut pro qualibet die quatuor grossos ad illud contubernium luat et deponat. Quicumque vero magister eiusmodi socium contubernio non denunctiauerit, is irremissibiliter mulcta grossorum decem puniri debebit.

Acta Cons. Crac. 25, str. 364.

695. 1583. die 16. m. Iunii, Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium.

Im nahmen der heiligen und vnzertheilten draifaltigkeit Gott des Vatters, Gott des Sohness vnd Gott des heiligen Geistes amen. Nach vnsers lieben herren vnd säligmachers Ihesu Christi gebort tausend funfhundert vnd im drey vnd achzigsten iahr, den drietten tag des monats Iunij, haben in versamleten handwerk vnd zech des handwerks der kordiwanner die erbaren gesellen dieses handwerks mit wolbedachten mütte, vngezwungen vnd

vngedrungen auss freien gutten willen vnd mit volkomlicher vereinigung vns meistern iung vnd alt etliche artikel auf papir verzeichnet, denen sie in gehorsam nach zu leben gesonnen, fürbracht, ganz vntterdientliches fleisses biettende, ihnen zu besserer erhaltung handwerksgewonheit, fried vnd einigkeit, vnd zu vorhutung alles vnraths vnd wiederwillen, aus vnserem von einem ehrsammen rath begabten artikelbrief etlicher artikel ein extract oder auszug mitzuteilen, hieneben ihre aufgelegte artikel auch neben denen einzuverleiben. Vnd dem nach ihr begehren wier fürbitlich angesehen, als mögen wier es ihnen nit abschlagen, vnd haben hierauf solche artikel ordentlich specificiret, nach einander in dis instrument verleiben vnd beschreiben lassen, die aller massen lauten vom wort zu wort, wie folget, also:

§ 1. Zum ersten. Laut der meisterartikelbrief wan ein frembder gesell gewandert kompt, der sol nach den zweyen altgesellen schiken vmb vesperzeit, die sollen zu ihme khommen vnd als dan ihn fragen, was er begehret. Begehret er handwerksgewonheit, so sollenn ihm die zwen altgesellen die erzeigen; wo aber arbeyt, so sollen sie ihme hierauf die lähre werckstadt, da keine gesellen sein, erzeigen, vnd da soll er hinschicken. Findet er aber in der lähren werckstadt keine arbeyt, so soll er von den ältisten biss auf den iüngsten schicken, bis er arbeyt findet. Doch sol er förderlich, wo er gelehrnet, wie lang, bey wehm vnd wie sein lehrmeister heist oder geheissen habet, ob auch dieser seyn lehrmeister das handwerck von einem redlichen meister gelehrnet oder bekhommen hat, befraget werden. Hatt er es redlichenn gelehrnet vnd bekhommen, so sollen die zwen altgesellen mit ihme ein topf wein oder zwen töpf schwarzbier vertrincken vnd nicht mehr, dan drey stund auszbleiben. Vnd da ein gesell wekwandert, sollen ihm die zwen altgesellen das geleitt geben, vnd gleichsfals nit mehr, dan ein topf wein oder zwen töpf schwarzbier mit ihm vertrincken vnd drey stund aussenbleiben, bey der meister straf.

§ 2. Zum andern. Dem nach bey denn handwerckern der gebrauch, das die gesellen in eines meisters behausung oder bey einem andern gutten ehrlichen burgersman ihre herberigkt haben auflegen vnd eine zusamenkunft halten, derowegen auch die gesellen vnseres handwerks solche handwerksgewonheit aufzurichten vnd zu halten begehret haben, so ist ihnen vom meistern iung vnd alt alle vier wochen am sontag bey einem meister zusammen zu khommen vnd folgenden tag einen gutten montag zu halten verwilliget vnd zugelassen worden, vnd da soll ein ieder gesell wen dass vierwochengebott gehalten wierdt, vier weiss pfennik, das ist iede wochen ein pfennig in die laden auflegen vnd geben, hie neben in der vmbfrage nichts verschweigen; vnd da ein gesell auf einen anderen gesellen wass vnerbhares wuste vnd solches mit in den iezt genantten vierwochengebott, wen die vmbfrage geschieht, melden thatte, hernachmals anderstwo in städten offenbahren wolte, vnd diess auf ihm könte erfharen werden, so soll der verbrecher so wol auch der verschweiger ieder insomerheit vmb ein wochenlohn gestraffet werden.

§ 3. Zum drietten. Dann ein solcher gewanderter gesell an der mitwoch zu dem meister in arbeit eintriette vnd alsbaldt arbeytete, so soll ihm das

ganze wochenlohn, ihm fahl aber am donerstag, dass halbe wochenlohn folgen, wo ahm freytag, so sol er nichts nehmen.

§ 4. Zum vierden. Vnd die weil dan bey etlichen handwerken der gebrauch ist, das man einen ehrlichen eingewanderten gesellen dass geschäncke halte, so sol ein ieder gesell auf das vierwochengebott diesen redlichen gesellen auf ein halbe maass wein zum geschänckh einzunehmen vnd zu halten verpflicht sein, auch darbey weder fluchen noch schwören, oder einer den andern verachten, vorehrlezen oder mit vngebürlichen wortten sich hören lassen, sonder ihm fried vnd einigkeit solche verbringen bey der meister vnnd gesellen straf. Wollen aber die gesellen nachmahles sampt ihme wass mehrers trincken, dass soll gleiche örten gelten. Da aber einer das vierwochengebott nit erwarttete vnd hin wegkg ziege, dem sollen die altgesellen mit der maass wein oder mit zwen töpf schwarzbier aussschenckhen vnd diese maass wein oder diese zwene töpf schwarzbier, so die altknechte ihm aussschenckhen mit einem gesellen oder ihm aussschenckhen eines gesellen vertrinckhen, sollen die gesellen sammentlich, wan das vierwochengebott gehalten wierdt, ihnen wieder erstatten vnd zustellen.

§ 5. Zum fünften. Veil es sich biessweilen vnd gar oft begiebet, das sich die gesellen bey bier vnd wein mit gottslästerung vnd leichtfertigen schmächwortten kegen einander einlassen, wo es aber vber einen gesellen erfharen wurde, es geschehe bey dem wein, bier oder sonsten, wo es wolle, der sol nach erkantnuss meister vnd gesellen gestraft werden, vnd da auch der, so solches hörete, verschwige, darüber weghziege vnd zeigete es nit ahn, wass er für lästerung vnd schmächwort von den gesellen gehöret hette, vnd diess ahm anderen stellen vnd örtern allererst melden vnd sagen wolte; so man solche auf ihm werden möchte, so soll derselbige gesell zu gleicher straf mit dem verbrecher gestraffet werden. Begebe es sich den dar einer bey einem trunckh vber die massen vnd der natur zuwieder vom wein zu sich nehme oder vberladen thatte, dass derselbe den hin wiedergeben müste vnd so vngebürlich verhielte, derselbig soll vmb ein wochenlohn von den gesellen gestraffet werden.

§ 6. Zum sechsten. Soll kein gesell, wen man das geschäncke helt, wein noch bier von dem tisch tragen oder irgend einer vnerlichen perschon noch fettel einen trunckh reichen, bey der gesellen straf ein halbes wochenlohn. Vnd da irgend einer in nachtlicher weil dess meisters hauss mit solchen gedachten gesund bemakeln vnd hineinfhüren wolte, vber das das hauss seines meisters nächtlicher weil ohne rechte vnd billiche slüssel öffnen thet vnd ergrieffen wurde, der soll bey der meyster vnd gesellen straferkantnuss gestraffet werden.

§ 7. Zum siebenden. Soll auch kein gesell bey ihm weder wehr noch tollich, wan er bey dem geschänckh vmbfraget, oder in der zech tragen oder halten, vnd auch wass in der vmbfrage ihm geschänckh geredt oder gehandelt wirdt, seinem meyster, seiner frawen oder dem lehrknecht etwas daruon sagen nach verkundigen, alle bey der gesellenstraf ein halbes wochenlohn.

§ 8. Zum achten. Wan der altknecht in die zusammenkunft ein stund zusammen zu khommen erwent vnd auferlegt, so soll ein ieder sich auf die

selbige stund, die bestimbt ist, finden lassen, auch keiner ohne vorwiessen vnd anzeigung der altknecht hinwegk gehen, als bey der gesellenstraf ein halb wochenlohn.

§ 9. Zum neunden. Nachdem oftermahles durch die gesellen schaden geschieht, vnd so sie der meister darumb anredet vnndt straffet, das sie dem meister alsbald denn stuel für die thier sezen, auch dem meister die arbeytt stehen vnnd liegenn lassen, vnnd dörfen wegkh ziehen, wen gleich der meister ihnen keine vrlaub gegeben, welches wie billich nicht geschehen solte, auch wenn gleich der meister mit vnbedachter rede derselbig wegthreiben möchte, so wollenn nun die gesellen, das ein yeder gesell, welcher dem meister hilfft das läder in die äscher bringenn, dasselbige läder auch wiederumb herauser arbeytten, damitt das läder nicht verderben vnnd der meister nicht zu schaden khommen möchte. Wann aber das läder auss dem äscher khommen ist vnnd ein gesell bey seinem meister nicht lust weitter zu arbeytten hette, so mag er solches dem meister anzeigenn, damitt der meister sich weiter nachzurichten wiessen möchte vnnd vor schadenn ferner hütten köntte. Wiel der gesell aber nach ferner bleiben, so hatt es zwieschen ihme vnnd dem meister keinenn streit. Es soll auch kein gesell mit bekalichten kleideren oder entblösungk der schänckhell auff denn ring oder sonsten anderstwo spaczierenn gehenn, bey der gesellennstraaff ein halbes wochenlohn.

§ 10. Zum zehendenn. Wan ein gesell khommett gewandertt, vnnd die werckhstätt alle miett gesellen besezt wehrenn vnnd derselbige gesell nicht arbeit finden möchte, so sollen ihme die meister zwey wochenlohn geben oder aber vierzehnn tage arbeytt, damit der gesell also weitter fortt passierrenn möchte.

§ 11. Zum eilfften. Da auch ein gesell gewandertt khemme, der nur zwey iahr gelehrnet hette, derselbige gesell soll sich nach zwey iahr zu einem ehrlichenn meister alhier versprechenn vmb einen getreyen lohn, denn er verdiennen khan, vnnd darumben, damit er die zeit der vier iahr volkommenlich erstrecke, wie breuchlichen bey vnnss ist zu lehrnen.

§ 12. Zum zwölfftenn. Ihm fahll aber ein meister vonn einem, der Teutscher nation wehre, das handwerckh zu lehrnen angeredet wurde, so der ehrlichen geburtt, guten herkhommens vnnd daraumb seiner geburtt vnnd verhaltung ein zeugnuss zu beweisenn hette, der soll vonn dem meister auf vnnd ahngenohmmen werden, gelehret vnnd auch beföderet; aber einen Behmen, Polackhen, Vngern vnnd anderer derenern zugethaunern nationen sollen bey vnss nicht ahn vnnd auffgenohmmen werden. Vnnd dieweil auch die vonn Köln vnss nicht befödernn, also das keiner, der dass handtwerckh daselbsten nicht gelehrnet hatt, meister bey ihnen werden khan, soll derselbigen gesellen, die das handtwerckh dortten gelehrnet haben, auch alhier von vnnss nit beförderett werden. Die Wellischen aber vnnd die Lothringer, so sie ihre ehrliche vnnd redliche geburtsbriefe, lehrbriefe sowoll auch kunschafften, wo sie gearbeittet, ihrer verhaltung haben, so sollen sie beföderet werden.

§ 13. Zum dreyzehenden. Vnnd da ein gesell bey einem vnredlichen meyster gearbeyttet hette lenger alsz vierzehn tage oder vber das hoffreth, derselbige gesell vmb denn lohn so lange er bey ihme gearbeyttet, soll vonn

denn meistern vnnd gesellen gestraffett werdenn vnnd ohne alle wiederrede denn meisternn vnnd gesellen solches geldt auflegenn. Auch ein lehrbueb, der bey einem solchenn vnredlichen meister gelehrnett hette, derselbige soll gleiches fahles nit geförderett werden so lang, biess das er wiederumb bey einem redlichenn gelehrnet hette.

§ 14. Zum vierzehenden. Soll ein yeder gesell wiessen, wahn er gewandertt khommen ist vnnd arbeytt bey einem meister bekhommen hatt, das er bey dem meister ganzer vierzehnn tage lang versuchen soll, vnnd so es ihme bey denn selbigenn meister in derselbigen vierzehenntägiger zeitt nicht gefhallenn möchte oder auch stracks nach derselbigen zeytt, vnnd er von dem meister wanderenn wolte, so soll er gancz vnnd gar wanderenn vnnd ihn einem halben iahr nicht wiederumbkhommen. Auch ein meister soll einenn gesellenn vierzehenn tage langckh probierenn, vnnd so er ihm in derselbigen zeytt oder stracks hernach niet gefhallen möchte vnnd er ihn wandern liess, vnnd der gesell bey einem meister arbeytt bekhommen möchte, so soll man ihm in der arbeytt passieren lassenn. Wenn der gesell aber sonstenn vrlaub genohmmen hette oder der meister ihme vrlaub gebe vnnd wieder arbeytten woltte, so soll er ahm sontag durch die altknecht ihme wiederumb arbeyt vmbschawenn lassenn. Findett er arbeytt, so soll er dennselben sontag zum meister auch eingefführet werdenn; da aber einer zu wanderen in sinnen hette vnnd miet denn gesellen zuuor gerne ein trunckh thun wollte, so soll solcher trunckh mit ihme alle wege ahm sontag geschehenn.

§ 15. Zum fünfzehendenn. Wann ein gesell verhandenn, der nach iunckh ist vnnd auch kurczlichen das handtwerkh habe aussgelehrnet, derselbige soll denn alten gesellen nicht vbersmaulfharenn, sonderen aller gebüer nach fein erbhar sich kegenn ihnenn verhaltten, bey der straff eines halbenn wochennlohnes.

§ 16. Zum sechzehendenn. Wan ein lehriung verhanden ist, der das handtwerckh lehrnen wiel, so soll er nicht lenger denn allein vier Wochen bey einem meister versuchenn, vnnd nachmahlen, so er lust vnnd liebe zu dem handtwerckh hatt vnnd er dem meister auch gefellig ist, soll er auf vnd ahngenohmmen werden. Da aber ein lehriunge vber die vier wochenn bey einem meister verbliebe vnnd nicht ahn vnnd aufgenohmmen wurde, so soll kein gesell bey demselbigen meister neben einen solchen lehriungenn ferner arbeytten, bey der meister vnnd gesellen straff. So aber ein lehrbube ist ahn vnnd aufgenohmmen worden vnd hatt das handtwerckh wie recht vnnd billieg aussgelehrnet, is auch freygesagett worden handwerckhesgebrauch nach, soll er denn gesellen für das aufnehmmen ihn ihr gesellschafft ein halben thaller zu geben schuldig sein; vnnd da er hierauf bey seinem lehrmeister oder bey einem andern alhier arbeytten woltte, so soll er beföderet werdenn. Doch untter denn vier iahren seiner wanderung soll er ein ganzes iahr vonn der stadt weckhwanderen vnnd aussen bleiben. Kommet er aber ihn dem iahr wieder vnnd kein ganzes iahr nicht aussen sein möchte, soll er aufs neie wieder ausszieheu vnnd iahr vnnd tag aussenbleiben.

§ 17. Zum siebenzehenden. Demnach gutte ordnung, zucht vnnd siettenn zu haltten, hoch zu loben, also ist durch meister vnnd gesellen beschlossenn

worden, das a[lle straffen] so bey d[enn gese]llen ei[nkhomme]nn, der halbe theil [in die] gesellenladen khommen vnnd eingelegett sollen werden, vnnd da etwa ein gesell durch . . . . . verhenckhnuss en . . . . Antheil be . . . . . nn we . . . . . armutt oder . . . . . geldes seine g . . . . et hin wieder zu suchen oder hinlassen zu helffen nicht vermöchte oder hette, so soll diesem oder einem andern, der [solch] begehrette . . . . . so h . . . . nn khommenn . . . ge . . . . . auf burgschafft oder a[uf verbundtnuss seiner] treie vnnd ehrverpfendunh auff gutten glauben hierrausser geliehenn vnnd vorgereichet werden, doch das solches geldt am bestim . . . . . möchte vonn denn selbigen gesellen wiederumb erleget werden.

§ 18. Zum achtzehendenn vnnd lezten. Weil denn ihn allen handtwerkhenn der gebrauch vnnd diese ordnungkh gehaltten wierdt, das z . . . . . bey der gesellen . . . . . ahm tage der zechzusammenkunft siezen pflegen, also soll auch in vnserer czech solche ordnung gehalten werden, dass von vnss dennn gesellen, wahn sie das vierwochen[gebott] gehaltten wegen besserer handtwercksgewonheitunterrichtung vnnd erhaltungkh guettes gelimpfs vnnd friedens, ein iunger meister zugegeben werden vnnd zugesezett.

Solche hier . . . . . geschriebene artikel . . benn vor denn ersammen meister iungkh vnnd alt des ganczenn handtwerckhs der kordiwaner ihm iahr nach vnseres heilandes vnnd saligkmachers Ihesu Christi . . . . . tausend fünfhundertt drey vnnd achzickh, denn siebenzehenden Iuny, die alhier nachfolgende perschonnen der kordiwanner gesellen, welche zur selbigenn zeytt alle alhier in der a . . . . . gewesen, wie sie nach einander geschrieben stehen, als Hannss Ioseph, Philip Rauch, Hannss Losser, Hannss Pfeiffer, Michael Drester, Nikles Stiesch, Marcus Weiss, Hanns Helfinger, Petter [Buffet] . . . . rht Gyll vnd Erhartt vonn Werth ihnn allenn punktenn vnnd clauselenn für löblich erkantt, gelobett vnnd ahngenohmmen vnnd denenn sie iezt, als sie dan vnnd dan als sie iezt volkommen nach vnnd ohne einige wiederrede nach zu lebenn vnnd vnuerbrechlich auch stett vnnd fest zu haltten mitt gegebener handt vnnd mundt alles treulich vnnd ohngefehrlich zugesagett vnnd versprochen.

Dann ihm iahr nach der geburtt Christi Ihesu vnseres heilandes vnnd säligmachers tausend sechshundertt vnnd eilf, denn zwanzigsten Ianuarij haben abermal die obengemelte geschriebene artikel approbierett, gelobett vnnd guttgesprochen, auch sich denselbigen dieselbige zu haltten vnterthännigklich in allen vntterworffen, wie die obgedachten perschonnen der kordiwaner gesellen die nachfolgende gleicher massen handwerksgesellen als Hannss Tregner vonn Strellen, Paul Kloss von Iägendorff, Hannss Petters von Lubekch, Matheuss Burgermeister vonn Lubeckh, Georg Kräczmer vonn Possen, George Wockhe vonn Brün, Hannss Müller vonn Gross Glogaw, Thomass Pfeiffer vonn Brün, Adam Pflaum vonn Klein Glogaw, Hannss Vollers von Lubeckh. Publicatum denn meisteren vnnd gesellenn jungkh vnnd altt, darin sie sammentlichen nach verlesungk iedes artickels verwilligett vnnd die allermassen krafftigklich veriustet oder für recht angesehenn vnnd gevrtheillet habenn, erstlichenn den anderen tag nach s. Veit, anno Domini tausend funfhundertt denn drey vnnd achzigstenn, zum andern aber

gleichsfhals ihm tausend sechshundertt vnnd ailften iahr denn zwanzigsten Ianuarij.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu kordybaników Krakowskich, w skutek plam w kilku miejscach nieczytelny, opatrzony pieczęcią cechową z czerwonego wosku, na pół przełamaną, zawieszoną na sznurku z białego i amarantowego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

696. 1583. die 17. m. Iunii, Cracoviae.

Statuta contubernii carpentariorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, quibus expedit, quia coram nobis in residentia nostra consulari comparentes personaliter honesti carpentariorum Cracouiensium seniores exposuerunt, se propter bonum ordinem in fraternitate sua instituendum, certos articulos consignasse, petentes eosdem ex officio nostro confirmari. Nos itaque articulis praedictis diligenter perpensis et examinatis, hanc infrascriptam ordinationem inuiolabiliter per ipsos seruandam tenendamque illis concessimus concedimusque praesentibus. Quorum articulorum polonico idiomate conscriptorum, tenor et series de verbo ad verbum sequitur estque talis:

§ 1. Naprzod ktoryby mistrzem chciał zostacz, powinien będzie naypierwey prawo mieysczkie przyącz, niem mistrzem zostanie, a pothym zeby takowy dał grzywien cztery do czechu. A the cztery grzywny maią bycz obroczone na armathę czechową.

§ 2. Item żeby żaden mistrz rzemiosła cziesielskiego niemiał więczey iedno dwie roboczie, trzeczіey dorabiaiącz, pod winą kamienia wosku, ktory na służbę Bozą ma bycz obroczony.

§ 3. Item żeby żaden z mistrzow nieuczył iedno iednego vcznia do trzech liath thym sposobem: gdy vcznia przymie pirwszego, że się przeuczy wtory rok, żeby każdemu mistrzowi wolno było na drugi rok drugiego vcznia przyącz, a trzeczіego roku trzeczіego, gdy się pirwszy vczeń ma douczacz, a tho dlia thego, żeby niestało czeliadzi tak ku potrzebie iego kroliewskiey mczi iako tesz y rzeczy pospolitey. A gdyby przerzeczony vczeń wyuczywszy się thowarzyszem będącz przerobił v mistrza thydzien a nieopowiedziałby się w sobothę przy płaczey, żeby na drugi thydzien niechciał robicz, thedy ma bycz karan thym mythem, czo za thydzień zarobj; a ktoryby mistrz dał mu robothę niewywiedziawszy się od drugiego, żeby był karan pułkamieniem wosku. A ktoryby thowarzysz nieprzyszedł w poniedziałek do robothy, thedy żaden mu mistrz niema dacz robothy zupełny thydzień; a iezliby thesz ktory mistrz dał robothę iemu, thedy ma bycz karan pułkamieniem wosku.

§ 4. Item kthoryby z mistrzow niechczial bywacz na schaczkach, thedy za nieposłuszenstwo ma bycz karany szesczią groszy. Thakże thesz aby kazdy czieslia, ktoryby na pogrzeb albo załomszą nie chodził thedy ma bycz karany winy dwiema groszamy.

§ 5. Item kthoryby thesz zasię s thowarzyszow rzemiosła cziesielskiego

w czechu albo braczthwie ich niebył ani posług czynił, thedy niema rzemiośła robicz; a iezliby się ktory thakowy naydował, czoby się thego wazycz smiał, thedy powinni bendą vrzendowj ktoremukolwiek tho opowiedziecz y pomocy panow burmistrzow Crakowskiego, Kazimirskiego y Klieparskiego prosicz.

§ 6. Item do potrzeby rzeczypospolithey mieysczkiey zwlascza czasu przygody ogniowey wszyscy pod winą kamienia wosku thowarzisze a mistrzowie czechowj pod winą pianczj grzywien przes radę Crakowską karani bycz maią, oprocz thych, ktorzyby prze zamknienie miasta przyscz do takowego gwałthu niemoglj y stawicz się na mieysczu tham, kędyby ogien był, s siekieramj.

§ 7. Item czieslie od srodopostney niedzielie do swiętthego Bartłomieia niemaią na dzien od robothy więczey bracz mistrzowie iedno po groszy szesczj, thopornicy po groszy pianczj a siekierniczy po groszy pułpięnthu; a od swiętthego Bartłomieia do środopostney niedzielie misthrzowie po pianczj grossy, thoporniczy po czthery grosze, siekierniczy po pułczwarthu groszu. A maią na roboczie sthawacz o wschodzie słończa, na sniadanie odpoczywacz pułgodziny a na obiad godzinę; a niemaią z robothy schodzicz asz o dwudziesthey y o wthorey godzinie.

Datum Cracoviae sub sigillo ciuitatis feria sexta post octauas festj sacratisssimi Corporis Christj proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu cieśli Krakowskich. Pieczęć oderwana, pozostał tylko pasek pargaminowy. Jest ten statut wpisany także w Acta Consul. Crac. 25, str. 375.

697. 1583. die 3. m. Iulii, Cracoviae.

Statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium.

Cum anno Dominj 1583 die Iulij III[a] nos artifices, qui artem cordubanariam profitemur, conuenissemus, eo inter nos uaria conferendo delapsi sumus, vt non solum diligenter ista, quae ad vtilitatem pertinent nostram, de his loquendo examinaremus, sed et haec in capita quaedam certa redigeremus, tam honoris hujus ciuitatis Cracouiensis, quae sedes sacrae r. maiestatis est, propagandj, quam etiam vtilitatis communis et nostrj artificij causa. Haec vero sunt capita illa, quae existimauimus idonea esse ad constituendum et erigendum cordubaniorum collegium, quae volumus etiam, vt ab artificibus cordubanarijs diligenter obseruentur.

§ 1. Si aliquis exoptat pro animi sui uoluntate in societatem collegij nostri cooptarj illudque artificium cordubaniorum more exercere, ab eo ante omnia requirimus, vt nobis litteras ortus sui, vbi locorum videlicet sit in lucem editus, ex quibusve parentibus prognatus, simulque tyrocinij sui exhibendas offerat: quibus rite oblatis, demum adscribatur cordubaniorum numero. Quod vbi factum fuerit, sistendus est coram amplissimo senatu Cracouiensi ibique pro consuetudine vsitata in ius ciuitatis recipiendus.

§ 2. Ad secundum. Quando artifices collegij nostri congregantur negotij alicujus expediendi caussa, hoc obseruandum studiose censemus, ne cuiquam eorum sit liberum armorum aliquid secum habere, siue pugionem, siue gladium, sub paena magistris collegij nostrj 6 grossorum exoluenda, quae pecunia ab ijsdem accepta, in scriniolum nostrj collegij commune debet reponj.

§ 3. Qui inter cordubanarios natu minimus est uel locum ultimum habet, huic sciendum est, ej non concedi a nobis facultatem in collegio sedendj, sed ad januam standj tam diu, donec caetus nostrj collegij dimittetur.

§ 4. Et illud obseruari debet ab artifice nouitio demumque in nostram societatem recepto, ej non conuenire, vt tyronem docendum artificium cordubanariorum suscipiat, priusquam annus integer elapsus fuerit ab eo tempore, ex quo in collegium nostrum receptus est.

§ 5. Quum artifices nostrj in collegium spacij septimanarum quatuor elapsj congregantur, et ad scriniolum commune nostrj collegij accedunt tam seniores quam iuniores artifices, sciendum est, quod a magistro seniore hujus caetus nostrj omnes debent interrogarj, num aliquis eorum habeat, quod culpet in alio, siue molestiam aliquam aut iniuriam ab aliquo nostrae societatis artifice perferat. Qua quaestione proposita omnibus incipiendo a natu minimo ad maximum vsque respondendum est. Si aliquid molestiae quispiam eorum experitur, tum significet interrogatus, deinceps uero taceat; sin autem, tum vbi ei datur facultas dicendi, non significauerit, et alius, qui scivit eum interrogatum, id non significasse planum fecerit, duplici paena malo conniuens et assentiens pro collegij constitutione uel decreto mulctarj debet.

§ 6. Nec illud a nobis negligendum est, nimirum nulli e numero nostro artifici liberum esse, nomen alicujus ignominia et infamiae nota aspergere, neque laborem alienum, sj aliquis peregrinus afferret pelles crudas ad conficiendum, quaerendo de hoc uel alio artifice cordubanario incidat in alium, abalienare, aut eundem conuicijs proscindendo, hujus laborem ad se transferre, sed ad eundem, de quo interrogat, deducere. Neque datur facultas, vt vnus alterius familiam queat ad se siue munere aut alia quauis ratione corrumpendo, traducere, sub paena arbitrij nostrj collegij, quae paena quoties accipitur, toties in thesaurum communem scriniolj nostri est collocanda.

§ 7. Quotiescunque artifices nostrj conueniunt in locum sibi assignatum spacij septimanarum quatuor, toties quilibet eorum 2 gr. polonicos debet in cistulam nobis vsjtatam mittere; neque hanc occasionem collegium visitandi nostrum negligere, sub paena VI gr. polonicorum.

§ 8. Si aliquando necessitate ita vrgente eueniret, vt artifices nostrj vocarentur in collegium significandae voluntatis amplissimi senatus caussa, aliquis vero temere hanc negligeret occasionem, nihilque domi tam arduum ad expediendum haberet, domique se contineret, hic paenae amplissimi senatus subjectus sit.

§ 9. Et illud sciendum, si aliquis famulorum nostrj artificij numero nostro vt ascribatur, exoptat, primo antequam in societatem accipitur nostram, apud artificem cordubanarium biennium ei commorandum et huic artificio operam dandam esse, absque intermissione sciat; tertio uero anno iam adueniente suam collegio significet uoluntatem de futura in societatem nostram receptione, vbi proponendae sunt ei litterae ortus, vti superiorj loco huius

mentionem rej fecimus, deinde se probe artificium nostrum callere probare, tres tymbros pellium crudarum aptando ad rationem uel modum cordubani nigri leuis et politi, duos cordubani albi coloris, pro artificij nostrj ratione parati, vnum vero alterius generis cordubani nigri, atro colore infecti, ita vt pilos instar pellium alutarj, quae nigro colore tinctae sunt, habeat. Quae pelles crudae omnino a magistris collegij ei tradi debent, similiter quoque et materia, qua ad conficiendas eas indiget. Quae vbi iam aptatae sunt, videndum, num recte sint paratae nec ne? Sj bonum specimen artificij sui edidit, vendendae et ad usum collegij communem conuertendae, ille vero vt idoneus nostro adscribatur numero, prius tamen collegio nostro XX taleris numeratis. Quod si autem in hoc artificio eius specimen edendo defectus aliquid repertum fuerit, conceditur ei facultas duorum annorum spacij artificium melius addiscendi revertendique et specimen apud artificem priorem inter alios locum habentem, proprio marte suo edendj.

§ 10. Sj cordubaniorum peregrinorum aliquis ad nos venerit hocque artificium nostrum alibi locorum vti nostrum aliquis huic artificio addictus tractavit, tamen si illud vna nobiscum commorando exercere velit, hic nobis litteras et ortus et tyrocinij imo et discessus suj inde locorum, vbi antea commorabatur, exhibeat, nihilominusque vti alius aliquis, qui in societatem nostram recipitur, pellium tot tymbros conficiendo cordubani triplicis sui probe artificij percepti specimen edat. Hoc si recte praestiterit, numero nostro XXX taleros numerando, adscribatur; sin minus, de alio commorationis suae loco sibi prospiciat.

§ 11. Cum vero famulis artificij nostrj offertur occasio Cracouiam veniendj, sciendum, illis in hospitium aliquod diuertendum esse, ibique ad tempus vespertinum commorandum et tum demum mittendum accersitum famulum artificij nostrj natu maximum significandi caussa, famulum peregrinum adesse. Quod ubi famulus domesticus intellexerit, e uestigio assumpto ad se alio famulo, eo se conferat intelligatque, cuius rej potissimum gratia venerit: sj responsionem idoneam tam tyrocinij in addiscendo artificio nostro. quam aduentus suj ad nos dederit, statim qui locus et apud quem artificem sit vacuus, eumque si animum hic commorandi habet, ad aliquem korduba narium deducat, ne artificij nostrj magister eum uel expectare uel caenam vltra consuetudinem protrahere necesse habeat.

§ 12. Quoad ordinem familiae nostrae uel collegarum, quibus in tractando artificio nostro vtimur, quorum alij maiores natu, alij minores sunt, sciendum, eos iure non tenerj alicuius peregrini famuli caussa soluendo, quam 2 gr. polonicos; quod si uero ad diem dominicum expectaret vsque, etiam munus eum excipiendi ipsj debent. In cuius expeditione a famulo natu maiorj omnes interrogarj debent, num unus ab altero quopiam aliquam perferat molestiam? vbi pro rationis verjtate quilibet eorum tenetur ita, vtj res se habet, rem vniuersam fideliter exponere. Qua die ea omnia, quae ad exceptionem hanc pertinent, omnino sunt absoluenda, nec in alium diem differenda, ne forte aliquid in officina sua (vt plerumque fieri solet) negligant. Neque eis conuenit, vt in hac exceptione famuli peregrini soluant pro eo vltra 3 gr. polonicos, neque vt alicui persônae inhonestae, siue ea vir siue faemina sit, propinent, neque inde discedant, priusqusm finis huic impositus

fuerit. Quod si sub hac cerimonia famulorum expedienda aliquis inconuenienter se gesserit eorum de famulorum, paena ei statuta ad exoluendum, pendebit.

§ 13. Et hoc uolumus, si aliquis famulorum cordubanarij officinam ingressus est, ab eoque exceptus, hic in eadem officina manendo diligenter suum expediat officium. Neque concedimus alicui famulo, vt postquam ingressus est aliquam officinam, ad alium deinceps kordubanarium abeundi habeat licentiam, sed cum discedere cogitat, omnino ex ciuitate migret, donec iterum ad nos venerit. Quod si uero cordubanarius eum sua sponte dimittit, ad alium migrare potest; ubi autem dies XIV in opere continuando consumpserit, iam magister eius constituat de salario septimanario persoluendo, neque amplius a famulo postulandum, quam labore suo promererj potest, simulque cogitandum, vt in officio sibi commisso summam adhibeat diligentiam. Quemadmodum enim ille nollet, vt sibi aliquid de salario decederet, ita artifex quoque non uult, vt famulus de diligentia et officio sibi demandato aliquid remittat.

§ 14. Neque volumus, vt famulorum aliquis excogitet sibi otium inusitatum intermittendi laborem preter dies festos ad quiescendum a labore assignatos et usu hominum receptos, ita vt pro suo libitu et arbitrio ex officina quorsumcunque uellet abeat, laborem negligat, ne forte pellibus, quae ad absoluendum aptantur, aliquid damni inferatur. Nam vt ille nollet quicquam de suo pretio amittere, ita nos quoque nolumus, vt labor noster impediatur famulorum otio inanj. Neque volumus, vt famulus habeat licentiam inscio magistro suo sub tempus labori assignatum exeundi neque extra domum eius pernoctandj.

§ 15. Quodsi aliquis cordubanariorum se addicere vt tyro animum habet artificio, ante omnia requiritur, vt habeat testimonium firmissimum sui in lucem editus, faciatque apud artificem nostratem aliquem periculum ad spacium XIV dierum. Sj neque locus neque artificium ei displicet, estque animus artificium discendi apud eundem, vbi dabatur facultas periculum faciendi, artificem, tum debet suscipi ab eodem artifice, sub certis tamen conditionibus, nimirum vt duos sponsores viros antiqua virtute et fide ornatos, in medium producat, qui sub paena X marcarum polonicarum exoluenda pro eo spondeant, eum huic artificio more vsitato et honesto percipiendo ad spacium annorum qvatuor operam daturum. Quod si eveniret, vt priusquam illud tempus elaberetur, confugeret tyro et intra spacium septimanarum sex non reuerteretur, tum sponsores tenentur summam pecuniae praescriptae marcarum X collegio numerare. Et si ultra septimanas sex emanaret, tum artifex nullo tenetur jure eum recipere, sed si aliquis interim alius offerretur ad docendum, hunc suscipiat, alterum uagatorem negligat uel ita recipiat, vt tempus in discendo artificio elapsum nullius sit valoris et ab eo tempore, quo iterum redijt, numeretur exacte quadriennium. Elapso biennio tyrocinij iam conceditur ej facultas nouum tyronem suscipiendi, ita vt penes priorem nouitius aliquomodo se asuefaciat. Exacto autem quadriennio debet iam liber a suo tyrocinio reddj, habetque potestatem apud alium artificem nostrum laborandi pro libitu suo, quamdiu velit. Quod si inde discesserit, intra spatium unius annj potest iterum reuertj, ita vt pro famulo perfecto

huius artificij nostrj pronunciari possit et in magistrorum quoque numerum, si animus esset vxorem ducendj, cooptarj.

§ 16. Non concedimus nostri collegij artificibus facultatem, vt pelles nostro artificio suppositae et speciem quandam cordvbanj prae se ferentes, quae uocabulo germanico *meschin* et *luhfähle* appellantur, diuendi possint, quibus homines saltem decipiuntur nostrique artificij magistrj uilescunt. Volumus itaque, vt hae sint omnino interdictae sub paena decem marcarum exoluenda, cuius pecuniae pars altera senatuj Cracouiensi, altera uero nostro collegio attribuatur. Neque volumus, vt peregrinorum aliquis suas pelles ab una domo ad alteram diuagando, venales habeat. Quod si uero aliquis hoc in negotio deprehensus fuerit, qui vel tales supposititias pelles uel etiam peregrinas venales haberet, huic uolumus, vt tanquam supposititiae jure accipiantur.

§ 17. Quod si alicuius cordubanarij filius Cracouiensis in collegium artificum debet recipi, non opus est, vt specimen sui artificij edat, neque pro receptione nostra in societatem mutuam vt aliquid soluat, excepta pecunia, quae notario collegij nostrj debet exponi. Illud ipsum obseruandum est quoque cum eo, qui kordubanarij filiam in matrimonium ducit. Quod si autem ita eveniret, vt mortuo marito vxor, qui cordubanium antea habebat, famulum ejusdem artificij pro marito ducere vellet, tum famulus nihil aliud facere tenetur, quam vt loco speciminis probandi artificium, taleros sex collegio nostro numeret. Si filiam cordubanarij extra artificium aliquis ducit aut viduam post obitum mariti, illa marito mortuo uidua remanens nostrae sortis hominem famulum videlicet ducere vellet, pro peregrina omnino habenda est nihilque praerogatiuae prae alijs vxoribus ad nostrum artificium venientibus, neque maritus, qui eam ducit, habere debet; ita similiter filius alicuius peregrini artificis nihil praerogativae habet, verum pro peregrino est apud nos.

§ 18. Vt a nobis quoque viduarum ratio habeatur, omnino volumus, cuj post obitum mariti si animus esset artificium nostrum tractandj, a collegio nostro prouidendum est de famulo, qui optimus esset inter cordubanarios, exercendi nostrj artificij caussa: hac tamen adhibita cautione, vt quotiescunque magistrj collegij sibi assignatum uisitant caetum, suam pecuniam 2 gr polonicorum mittat uel ipsa adferat.

§ 19. Et illud uolumus, ut quilibet, qui non iure in nostrum collegium receptus est, artificium cordubanarijs conveniens missum faciat, uel qui illud probe non didicerit neque materijs illis, quibus nos ad conficiendas pelles vtimur, non utitur, vti sunt baccae gallarum et herbae quaedam *rausch* germanice, latine rhus pellium, *borowka* polonice nominatae, et aliae innumerabiles, vt est herba sumachia latine et germanice *schmack*, qua materia soli cordubanarij ad conficiendas cordubani pelles et omnes alij vbicunque locorum sunt et probe artificium nostrum didicerunt, vtuntur. Nobis enim aliorum artificium missum facientibus, conuenit, vt nostrum quoque pacificum et intactum, inuiolatum etiam a cerdonibus, qui hoc aggressi contra priuilegium sacrae r. maiestatis non ita pridem nobis concessum fuere, maneat. Qui uero tam insolens reperiretur, pro ratione superius adscriptae pae nae debet mulctarj.

§ 20. Hoc quoque uolumus, vt in nostra materia, qua vtimur ad praeparandas pelles, sit liberum cuiuscunque generis eae fuerint, conficere, siue hircinas, agninas, vitulinas, siue maiores siue minores, aut quo nomine alio possint appellarj, quae tantum idoneae essent nostrae materiej et a nobis confici possint.

§ 21. Neque uolumus, ut famulus aliquis inuxoratus praesit nostro artificio illudque exerceat, crumenam expleat et inde discedat; sed si aliquis artificium exercere uult, tum omnino ducat uxorem et jus ciuitatis, provt alij artifices nostrj collegii habeat.

§ 22. Quod si uero aliquis nostrj collegij artificum reperiretur, qui hoc nostrum artificium eo, quem debet, honore non prosequeretur uel omnia haec a nobis iam conscripta capita religiose non obseruaret, hic pro consensu et uoluntate totius collegij prolatae paenae afficiendus est; et quotiescunque ad diem et horam constitutam in collegium non venerit siue iussu amplissimi senatus uel collegij vocatus, semper paena 6 gr. polonicorum mulctandus est.

§ 23. Neque illud alienum est a nostro ordine, qui inter nos observarj debet, nimirum, vt inter cordubanarios artifices natu maiores minoribus natu praesint, eisque honorem conuenientem vt natu grandioribus exhibeant, neque auribus eorum lingua garrula obstrepent, neque ijs loquentibus sermonem interrumpant; quod si vero aliquis tam petulans esset, qui ne sententiae collegij morem gereret uel natu grandioribus, huius petulantiae cöercendae gratia ab amplissimo senatu consilium accipiendum, ita, vt huiusmodi frontis perfrictae insolentia possit mitior reddj.

§ 24. Et illud uolumus etiam, vt seniores collegij nostrj tabulas acceptj et expensi natu minoribus singulis annis exhibeant, ne forte aliquando ob acceptam et expositam pecuniam ad contentiones et dissidium inter eos deueniat.

§ 25. Vbi autem aliquis in societatem nostram receptus fuerit sibique cordubanarij nomen attributum habuerit, huic non conuenit, vt ea, quae in societate nostra tractata sunt, diuulget, neque artificium nostrum spernat, uel etiam cum alijs artificibus a nobis diuersis communicando, lucri alicujus caussa transferat: quae omnia et bonis moribus et nostro iam ordini vsitato contraria sunt. Sj igitur hoc in flagitio aliquis deprehensus fuerit, is seposito omni honore ejus nominis a nobis vt homo aliquis leuis et nostrae libertatis proditor sejungatur et vt de collegio cordubaniorum eijciatur.

§ 26. Et illud volumus, vt qui nostro collegio se nondum addixere, neque artificij sui percepti specimen aliquod apud nostrae societatis homines edidere, siue ij in domibus tam spiritualium quam secularium, uel in ciuitate Cracouiensj uel Casimiriensj uel etiam Klepardiensi, siue in vicinia terrae Cracouiensis commorarint, nullam habeant facultatem hoc artificium nostrum tractandj, se sustentandj aut latitandj, verum si hoc exercere eos deprehenderimus, vt cum illegitimis artificibus et priuilegij nobis a s. r. m. concessi corruptoribus iure expostulare eosque impedire illo in artificio exercendo possimus, donec in nostrum collegium (si tamen idonej fuere) modo superius descripto recepti fuerint, et suj artificij recte perceptj specimen conue-

niens ediderint. — Iakub Steinschab. — Herman Barburgk. — Iakub Klodebock. — Wilhelm Peischke.

Oryginał spisany na trzech arkuszach papieru w formie zeszytu, znajduje się w moim zbiorze. Poniżej tekstu a powyżej podpisów jest cztery pieczątek sygnetowych wyciśniętych na skrawku papieru z podlaniem woskowem.

698. 1583. die 21. m. Iulii, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii acuficum Cracoviensium de anno 1552. rata facit.

Oryginał pargaminowy, rdzą mocno zniszczony. Na sznurku z zielonego, wiśniowego, żółtego i niebieskiego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku. Potwierdzone statuta z r. 1552, zamieszczone są wyżej pod N. 475 niniejszego zbioru.

699. 1583. die 10. m. Augusti, Cracoviae.

Statuta braseatorum, braxatorum, tabernatorumque Casimiriensium.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Wolhiniae, Podlachiae, Kiiouiae, Liuoniae etc. necnon Transiluaniae princeps. Significamus hisce literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, exhibitas esse coram nobis nomine seniorum totius congregationis et fraternitatis braseatorum et braxatorum, cereuisiamque propinantium ciuium nostrorum Kasimiriensium apud Cracouiam literas papireas ex actis consularibus ciuitatis Kazimiriensis extractas, sigilloque eiusdem ciuitatis communitas, sanas, saluas et omni prorsus suspicionis nota carentes, continentes in se certas condiciones et articulos boni regiminis ergo inter praefatos braseatores et braxatores cereuisiamque propinatores conseruandi, per magistratum siue officium ciuile Kazimiriense eisdem concessas, supplicatumque est nobis per certos consiliarios nostros, vt infrascriptas conditiones et articulos bono regimini et meliori ordinacioni seruientes, authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

In nomine Domini amen. Varietas temporum et labilis memoria homines cogit ac compellit, vt ea, quae fecerint, inserentur scriptis, incorrupte et integre posteritati relinquant, ne hoc vno neglecto errores infiniti introducantur et damna incorruptibilia(s) sequantur. Proinde nos Michael Grob proconsul, Mathias Placzibabka, Stanislaus Swieboda, Ioannes Pannitonsor, Ioannes Ruski, Petrus Czarny, Stanislaus Pukal, Michael Sterczuwan, Albertus Szaradi, Ioannes Makowski et Stanislaus Maszlo, residentes et antiqui consules ciuitatis Kazimiriensis apud Cracouiam, singuli in solidum, significamus praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia coram no-

stra consulari residentia, qua in reipublicae nostrae tractandis negotiis praesideremus, constituti personaliter famati viri seniores et juniores magistri totius congregationis et fraternitatis braseatorum, braxatorum, cereuisiamque propinantium, ciues nostri Kazimirienses, satis frequenter et assidue graui quaerella deposuerunt et questi sunt, quomodo certae illis litterae, quibus eorum fraternitas et contubernium cum certis articulis et posicionibus eorum regiminis inibi descriptis et expressis, per nostros olim praedecessores piae memoriae consules Kazimirienses erectum, institutum, roboratum et firmatum esset, aduersante fortuna forte malignitatae (s) hominum interreptae et seu clam surreptae essent, atque ita sine ordine debito ac regimine pene vagabundi advsque in praesens tempus vixerint. Cupientes vero deinceps rebus et facultatibus eorum in bono meliorique regimine more aliorum contuberniorum seu fraternitatum similium in ciuitatibus regalibus statuere et collocare, produxerunt nobis palam caertos articulos et positiones iustas, quas non a se modo excogitatas et confectas, verum ab aliis fraternitatibus similibus ciuitatum regalium conquisitas et transumptas haberent, mediante quarum positionum et seu talium articulorum eadem contubernia et fraternitates in ipsis ciuitatibus viuerent seseque regerent, continuo incessanterque petentes, quatenus eisdem talem fraternitatem denuo erigeremus, instituueremus et innouaremus et errectum (s), institutum et innouatum cum eisdem articulis et posicionibus licitis et honestati eorum conformibus, litteris nostris consularibus roboraremus et approbaremus. Nos tandem habito eorum desuper maturo consilio, attendentes eorundem coctorum Kazimiriensium petitiones fore iustas, rationique et iustitiae consonas, juri quoque communi minime contrarias ac reipublicae nostrae haud inutiles et dehonestas, reuisis illis debiteque et mature pensatis, ruminatis et aequitati consonis cognitis, dictam fraternitatem seu contubernium eisdem coctoribus praesentibus et futuris, perpetuis temporibus in ciuitate nostra Kazimiriensi seu ipsius tota jurisditione degentibus, denuo innouamus, instituimus, incorporamus, ascribimus et appropriamus, decernentes talia singula tam suprascripta et nunc subscribenda robur et vigorem perpetuae firmitatis habere. Quorumquidem articulorum tenor sequitur et est talis:

§ 1. Inprimis vt melior ordo et administratio in fraternitate hac seu contubernio fieret, volumus et statuimus, vt in seniores fraternitatis huius secundum antiquam et veterem consuetudinem vsu nostro praedecessorumque nostrorum continuo roboratam, ex braxatoribus ceruisiae aut eisdem propinatoribus famati domini consules nostri Kasimirienses braseatores, braxatores, ceruisiamque propinatores, videlicet nobiscum fraternitatem tenentes, tres, et tota fraternitas ex braseatoribus caeteros tres, quos pro administratione seu regimine fraternitatis digniores atque commodiores esse cognouerint, eligant et assignent, quos magistratus ciuilis more aliarum fraternitatum singulis confirmabit annis. Quiquidem seniores ne quid commodis publicis fraternitatis decederet, singulis annis coram fratribus junioribus atque dominis consulibus, fraternitatem nobiscum tenentibus, omnium perceptorum ac in necessaria fraternitatis expositorum facere debebunt rationem.

§ 2. Tandem quicunque aduena etiam et huius ciuitatis incola braseator ceruisiae, braxator aut propinator in ciuitate hac esse voluerit, hic se-

nioribus eiusdem contubernii ac fraternitati inprimis se denunciare debebit, seque in eam fraternitatem cum debita ac honesta salutatione suscipi optabit, ibidemque literas sui honesti natalicii atque bonae conseruationis suae authentice docere debebit. Quo comperto seniores eundem magistratui indilate praesentabunt, vt in numerum proborum ciuium susciperetur.

§ 3. Susceptus inprimis offitio dominorum consulum ad praetorium in commodum et vtilitatem reipublicae ciuitatis marcas peccuniae quinque ad cistam fraternitatis ad duas quoque ratas, vt iam suprascriptum est, dare et reponere debebit et tenebitur.

§ 4. Demum quoniam nonnulli reperiuntur reperirique possunt, qui duntaxat brasea conficere eaque diuendere instituunt in posterumque proponere curabunt, ob idque non minus neque maius verum vt et caeteri confratres commodum et vtilitatem habent habereque possunt, hi nihilominus more caeterorum confratrum (exceptis vt praemissum est, filiis magistrorum, fraternitatem tenentibus, qui eadem vt supra scriptum est, praerogatiua gaudebunt), omnia suprascripta in toto adimplere tenentur et tenebuntur. Verum si qui temerario ausu ea ex praescripto praesentis laudi et constitutionis facere noluerint, vel quouis exquisito colore recusauerint, constituimus et sancimus in perpetuum, nemini licere debere in hac ciuitate eiusque tota jurisdictione brasea conficere, confecta diuendere, ceruisiam braxare, braxatamque propinare, haederas quoque seu signa sua in publicum educere, jmmo familiam seniores ipsis inhibere et interdicere debebunt, vsque tales temerarii et jus ciuile susceperint et in numerum aliorum fratrum eius fraternitatis inscripti susceptique fuerint. Dignum enim atque aequum omnino censemus, vt ii, qui commodis conficiendi brasei, cereuisiae braxandae aut propinandae gaudere vellint, jidem et onera fraternitatis eius pro communi vtilitate et ciuitatis publico ornamento subeant quoque.

§ 5. Deinde cum etenim speciali decreto serenissimi olim piae memoriae Sigismundi Augusti regis Poloniae, in cuius robore et exequutione nos hactenus extitimus, praedecessoresque nostri absque vllo quorumuis impedimento extiterant, cautum sit, omnibus tam braseatoribus braxatoribusque et cereuisiam propinantibus liberam concessam esse facultatem, licere discipulos ad artificium braseatorum edocendum suscipere et instruere, eruditosque in socios promouere, quare hoc ipsum sacrae maiestatis regiae decretum in toto reseruantes vigore, inuiolabiliter tenere et adimplere promittimus, successoresque nostri debebunt et tenebuntur, sub paena in eodem praefato decreto descripta.

§ 6. Postea magister braseator, braxator, cereuisiaeque propinator pro erudiendo artificio braseatorio discipulum suscepturus, comperto primum eo, quod honestis natus sit parentibus, eum senioribus denunciare, constitutisque eruditionis annis secundum veterem priuilegiatumque ordinem hactenus a nobis seruatum, in librum fraternitatis inscribere debebit et ad cistam fraternitatis grossos peccuniae duodecim reponere tenebitur. Susceptus si sine consensu et irrequisito magistro suo foras profugerit et iterum rediens annos erudicionis suae continuare voluerit, extunc prior annus antequam profugerat, illi non erit computandus, verum denuo ad artificium erit suscipiendus. Si autem magister e uiuis decesserit, priusquam discipulus annum suum eru-

ditionis expleuerit, is apud relictam viduam suum annum continuare poterit talesque omnes pro legittime edoctis censendi sunt, non secus atque apud alium magistrum artificium braseatorium edocti fuerint. Postquam vero discipulus anno eruditionis suae satisfecerit, tandem vno sequenti anno apud eundem magistrum, si eo opus habuerit, laborare debebit, salua ipsius mercede communi laudo et constitutione ante hac ordinata et in actis consularibus Kazimiriensibus contenta, descripta.

§ 7. Deinceps quoniam in frequentioribus congregationibus sine obedientia nullus debitus ordo et administratio fieri potest, eapropter cum aliqua fraternitatis necessitas postulauerit vel magistratus mandatum intercesserit, omnes fratres per seruum fraternitatis siue personaliter siue coram vxore vel familia domus vocati et obdestinati pro cognoscendis, tractandisque communibus fraternitatis negotiis ad seniorem tunc existentem pro tempore et hora assignata conuenire debebunt. Quicunque autem ex junioribus fratribus eiusmodi inobedientia notati fuerint, singuli paena grossorum trium toties, quoties venire neglexerint, puniantur; seniores vero et eorum inobediencia duplici paena ad cistam communem corrigantur. Porro si quis arduis suis negotiis interim impeditus fuerit, hic ad seniorem veniens absentiae suae iustam ac legittimam causam exponere, ac sese excusare debebit. Si enim aliter compertum fuerit, praeterquam causam coram seniore dixerit, talis paena grossorum sex mulctetur.

§ 8. Item vnus alteri fratri forum vel in conductione domus, tum et in coemendis frumentis, humulo, lignis et id genus aliis necessariis pro vsu nostro spectantibus, neque per se neque per alias submissas et subordinatas personas impedire et interrumpere audeat; secus facere compertus, toties paena lapidis cerae puniatur. Si quis vero vasa alterius vel alia quaeuis instrumenta ad artificium braxandae ceruisiae spectantia, apud se detinuerit, et ea alteri fratri sciens non remiserit, vel coram seniore non denunciauerit, talis paena medietate (s) lapidis cerae mulctetur.

§ 9. Porro ne leuioribus causis magistratus in tractandis reipublicae maioribus negotiis impediretur, proinde si (quod absit) contigerit, vt aliquando nonnulli confratres ex fraternitate in foro publico, via, hospitio vel alio quocumque loco inter se litigauerint aut verberauerint, debitumque leue vnius (s) alteri retentum soluere non curauerit, tales pro administranda justicia ad seniores recurere debent. At si quis decreto seniorum grauatum se dixerit et ad magistratum prouocauerit, illi appellacio non erit deneganda. Si uero temerarie et importune, vt tantum negotium protraheret, appellauerit, magistratus uero id ipsum cognouerit, decretumque contubernij approbauerit, talis paena lapidis cerae puniatur.

§ 10. Quoniam vero ebrietas fomes ac fundamentum sit omnium viciorum et excessuum, proinde omnes et singuli eius fraternitatis fratres etiam et sorores praecustodire debebunt et erunt adstricti, ne quid inhonesti in domibus suis admittant admittereque permittant, neque lusores publicos vel aliquas inhonestas mulieres domi suae patiantur. Si autem aliqui fratrum de eiusmodi excessibus alterius fratris compertum habuerint, eos senioribus deferre debebunt, qui si a senioribus admonitus, mandatis seniorum parere noluerit, talesque excessus domi suae admiserit, hic paena lapidis cerae punia-

tur. Qui si nulla correctionis prioris et mandati seniorum habita ratione similes excessus domi suae admiserit, talis paena duplici, quotiescunque de hoc compertus fuerit, puniatur. At si quispiam importune atque ausu temerario mandato seniorum obedire, poenamque in eum decretam soluere recusauerit, tum seniores magistratui defferre debebunt, in quem magistratus seuerius animaduertet, vsque dum datis pro se certis fideiussoribus in paena praedicta fraternitati per eum plenarie satisfactum fuerit. Talibus enim flagitiis et excessibus impunitis diuina magestas offenditur, pro quibus civitates variis paenis affligere solet.

§ 11. Praeterea omnes fratres tam seniores et juniores caeteri denique fraternitatem nobiscum tenentes, solimet cum praesentes adessent vel per familiam suam ad obsequia funebralia per seruum fraternitatis de veteri consuetudine vocati et obdestinati, si non venerint, tales paena grossorum duorum mulctentur.

§ 12. Nouissimae (s) omnes constitutiones, lauda antehac per praedecessores nostros et nos ipsos sancitas et constitutas, in quorum (s) vsu et consuetudine absque quorumuis impedimento hactenus fuere, in toto inuiolabiliter easdem seruare promittimus succcessoresque nostri, cuiuscunque status, sexus, condicionis, officii et preeminentiae fuerint, adimplere, tenere et exequi debebunt et erunt adstricti.

In quorum omnium fidem ac testimonium euidentius, sigillum nostrum praesentibus est subappressum. Actum et datum Kasimiriae feria sexta post festum sanctae Annae proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio. Ex actis consularibus ciuitatis Kasimiriae.

Nos igitur Stephanus rex praenominatus supplicacioni praefatae benigne annuentes, praeinsertas conditiones et articulos ad bonum regimen ordinemque fraternitatis siue contubernii praefatorum braseatorum, braxatorum, cereuisiamque propinantium Kasimiriensium pertinentes, omniaque in eis contenta in omnibus earum punctis et clausulis approbandum, ratificandum et confirmandum esse duximus, prout praesentibus (si et in quantum juri communi, constitutionibus publicis non derogant), authoritate et de certa scientia nostra regia approbamus, ratificamus et confirmamus, roburque debitae firmitatis eisdem addimus: mandantes omnibus et singulis cuiuscunque status, condicionis, officii et preeminentiae hominibus, subditis nostris, vt suprascriptas conditiones et articulos per nos approbatos, in omnibus inuiolabiliter conseruent conseruarique faciant, pro gratia nostra. In cuius rei fidem et testimonium praesentibus (s) manu nostra subscripsimus sigilloque regni nostri subappenso easdem communiri iussimus. Datum Cracoviae die decima mensis Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Stephanus rex sst. — Ioannes Tharnowskj refferen. sst.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z białego, niebieskiego, żółtego i pąsowego jedwabiu wisi mniejsza pieczęć koronna z czerwonego wosku. Powyższy statut jest także wpisany w Acta Consul. Casimir. 766, str. 829.

700. 1583. die 26. m. Augusti, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter pistores Cracovienses et proconsulem consulesque Clepardienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc. significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, remissam fuisse ad nos et iudicium nostrum pro interpretatione literarum et priuilegiorum ab officio generosi olim Mathiae Bleszczinski, magni procuratoris arcis nostrae Craccouiensis, causam et actionem inter famatos seniores contubernii pistorum ciuitatis nostrae Craccouiensis, actores ex vna, et famatos proconsulem et consules Clepardienses, conuentos ex altera partibus, occasione extructionis institarum panariarum Clepardiae, atque ibidem pinsationis panis tam triticei quam siliginei, in damnum et contra priuilegia actorum eisdem per serenissimos olim antecessores nostros concessa, quemadmodum ea omnia in ipsa partium controuersia causaeque processu latius continentur. In termino itaque hodierno iudicii relationum nostrarum propriarum ex remissione praefata et appellatione a sententia iudicii assessorum nostrorum interposita, incidente, et hucusque continuato, posteaquam partes actorea per honoratum Ioannem Grad, citata vero per nobilem Ioannem Sczałapski coram nobis comparuisent appellationemque suam iudicialiter prosequerentur, actoreaque primum literas priuilegii serenissimi olim Ioannis Alberti regis antecessoris nostri de data Craccouiae feria quinta post festum Pentecostes proxima, anno millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto, quo probabatur, quod pistores Craccouienses ratione pinsationis et venditionis panum Craccouiae et Clepardiae censum octo marcarum ad magnam procurationem castri Craccouiensis soluere tenentur, et quod praeter pistores Craccouienses alteri nemini in ciuitate Craccouiensi, Clepardiensi et Stradomiae panes diuendere licet, deinde alias literas confirmationis priuilegii diui olim Sigismundi regis de data Craccouiae in conuentione generali feria sexta post festum sancti Mathaei apostoli, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo (s) quinto, insuper decretum serenissimi olim Sigismundi Augusti regis, inter se et reuerendissimum olim dominum Philippum Padniewski episcopum Craccouiensem latum, de data Petricouiae in conuentione regni generali die dominico postridie sanctae Luciae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, deinde decretum nostrum, quo iidem pistores ad solutionem census praefati octo marcarum sint condemnatj, nec non priuilegium a nobis eisdem actoribus concessum, de data Sandomiriae die vigesima quinta mensis Aprilis, anno millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, tum etiam decreta per ipsos consules Clepardienses ad sui instantiam de non vendendis Clepardiae panibus, nisi a se coemptis, lata, produceret, atque se circa ea omnia vsu continuo in hanc vsque diem confirmata conseruari postularet; citatis itidem literis priuilegii Cazimiri regis fundationis ciuitatis Clepardiensis de data Craccouiae in crastino sancti Ioannis Baptistae, anno millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, in quibus con-

tinetur, quod ciuitati Clepardiensi inter alias libertates mensae panum et carnium concessae erant, producentibus, seque in vsu earum mensarum fuisse antequam igne, qui sepius illi ciuitati nocebat, consumpta essent allegantibus, priuilegia quoque per actores in tergum suum obtenta esse et se censum octo marcarum intercedere atque ad magnam procurationem soluere velle asserentibus, seseque circa eam libertatem, quae alioquin omnibus ciuitatibus communis et integra est, conseruari petentibus: nos cum consiliariis lateri nostro assidentibus, audita et examinata partium controuersia priuilegijsque vtrinque reproductis diligenter perpensis, eoque considerato, quod citati consules Clepardienses de suo priuilegio non modo per tantum temporis spacium syluerint eoque vsi non sint, sed etiam in contrarium ex instantia actorum aliquoties iudicauerint (?), decernendum duximus decernimusque praesentibus, propiores esse actores ad probandum corporali iuramento per duos seniores et duos alios ex fraternitate pistorum Craccouiensium, quod in vsu pacifico priuilegii sui hactenus fuerunt, ad quod quidem iuramentum praestandum addidimus eisdem ministerialem regni generalem, nobilem Ioannem Gorski, qui posteaquam actores iuramentum eiusmodi iuxta rotam superius descriptam per famatos Bartholomaeum Ptassynski et Stanislaum Slezak seniores et Thomam Marschałek ac Stanislaum Sczęszny iuniores praestitisse recognouisset, quamuis illud citati eisdem actoribus vltro dimittere voluissent, nos attenta ea iuramenti praefati praestitione vsusque priuilegiorum dictorum legitima comprobatione, eosdem actores circa iura, priuilegia et decreta eorum in toto conseruauimus, prout praesentibus conseruamus, decernentes, non posse nec debere alios panes siue triticeos siue siligineos siue alios quoscunque in ciuitate Clepardiensi vendi, nisi qui per pistores Craccouienses pinsati coctique fuerint, perpetuis temporibus iuxta iura et priuilegia actorum, sub paenis in eisdem priuilegiis descriptis, decreti nostri praesentis vigore. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Craccouiae feria sexta post festum sancti Bartholomaei apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Ioan. Zamoiski r. P. cancell. sst. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoscie r. P. suppremi cancellarii, generalis exercituum regni, Craccouiensis, Margeburgensis, Knyschinensis, Miedzirzicensis, Krzessouiensis etc. capitanei. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu piekarzy Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, pąsowego i zielonego jedwabiu.

701. 1583. die 27. m. Augusti, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter arvinarios et funifices Cracovienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae etc.

Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et judicium nostrum literis citationis nostrae prouidos seniores ac totam fraternitatem aruinariorum ciuitatis nostrae Cracouiensis ad instantiam prouidorum seniorum totiusque fraternitatis siue contubernii funificum Cracouiensium, propterea, quod licet decreto nostro in conuentu generali regni Cracouiae coronationis nostrae inter praefatos funifices ab vna et ipsos parte ab altera promulgato, pronunciauimus, non debere amplius ipsos aruinarios Cracouienses in institis suis aut aliis quibusuis in locis tam picem cum pinguedine praeparatam, quam etiam simplicem, tum et alias res et merces priuilegio funificum Cracouiensium descriptas, vt pote vascula *maznicze* dicta, tum etiam funes, flagella et zonas, quocunque nomine aut cognomine apellatas, nec non *popręgi*, *opałki* vulgo apellatas et alia id genus instrumenta et res opificii funificum Cracouiensium venum exponere diuendereque, atque hoc ipsum decretum nostrum exequutioni debitae demandandum ad officium consulare Cracouiense remisimus, nihilominus tamen ipsi aruinarii neglectis literis mandatj nostri paenalis ad officium consulare Cracouiense datis, in termino exequutionis eiusdem decreti nostri obtinuerunt apud praefatum officium consulare Cracouiense remissionem quandam causae eius ad tribunal nostrum, veluti ex controuersia partium factam, (quamuis nullam controuersiam coram officio consulari Cracouiensi cum ipsis praefati funifices in ea causa decreto nostro iam antea decisa, determinataque fecissent) atque in ea remissione hoc adiunctum est, quasi sine scitu et consensu consulatus Cracouiensis praefati funifices literas priuilegii super fraternitatem suam obtinuissent. Qua quidem remissione pendente ipsi aruinarii non veriti sunt picem simplicem cum qualicunque pinguedine commixtam, in institis suis publice et clancule venum exponere diuendereque, quemadmodum ea omnia ministeriali et nobilibus contra ipsos protestata sunt, faciendo praemissa in derogationem decreti nostri ac graue praeiudicium damnumque ipsorum funificum Cracouiensium, quod sibi aduersus ipsos aestimabant quadringentis florenis peccuniae, numeri et monetae regni, totidemque damni, quemadmodnm ea citationis nostrae praefatae literae latius in se continent. Cum itaque in termino hodierno judicii relationum nostrarum propriarum ex ipsa citatione et apellatione a sententia assessorum nostrorum interposita, incidente et hucusque continuato, partes, actorea per nobilem Ioannem Sczałapski, citata vero per honoratum Ioannem Gora, sindicum Cracouiensem, plenipotentes suos coram nobis comparuissent, apellationemque suam prosequerentur, et actorea priuilegium serenissimi Henrici regis antecessoris nostri necnon decretum nostrum, quo eosdem circa illud priuilegium conseruauimus, produceret, atque se circa ea conseruari postularet, citata vero se picis cum pinguedine praeparatae venditionem seu propinationem sibi non vsurpare, responderet, atque vt illis crudam duntaxat et agrestem picem necnon res aliunde aduectas, non autem per actores artificio illorum elaboratas, venum exponere integrum sit, peteret: nos cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, controuersia partium examinata, allegationibusque earundem perpensis, attentoque decreto nostro inter eosdem actores et citatos lato, eosdem actores circa priuilegium illorum et decretum praefatum in toto conseruauimus conseruamusque praesentibus, decernentes,

non posse nec debere amplius ipsos aruinarios citatos picem eiusmodi neque in vasculis tam cum pinguedine praeparatam, quam simplicem neque crudam aliasque res et merces priuilegio actorum memorato Henrici regis descriptas, venum exponere neque diuendere, sub paena priori decreto nostro interposita et per officium consulare toties, quoties citatos decretis nostris contrauenisse comprobatum fuerit, irremissibiliter exigenda, decreti nostri praesentis vigore. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae sabbato post festum sancti Bartholomaei apostoli proximo, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tercio, regni vero nostri anno octauo. — Ioannes Zamoiski r. P. canc. sst. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoscie r. P. suppremi cancellarii, generalis exercituum regni, Cracouiensis, Margeburgensis, Knyschenensis, Miedzirzicensis, Krzessouiensis etc. capitanej. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Oryginał pargminowy, przechowany w cechu powroźników Krakowskich, opatrzony pieczęcią pokojową z czerwonego wosku w puszce drewnianej, zawieszonej na sznurku z żółtego i zielonego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

702. 1583. die 27. m. Augusti, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses, Clepardiensesque et proconsulem nec non consules Premislienses litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae, etc. princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vuiuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et iudicium nostrum literis citationis nostrae famatos proconsulem, consules, aduocatum, scabinos, totamque communitatem ciuitatis nostrae Praemisliensis, ad instantiam famatorum seniorum totiusque fraternitatis siue contubernii laniorum ciuitatum nostrarum Craccouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis, propterea, quod ipsi anno superiori ausu suo temerario praesumpserunt et praesumere etiam nunc non desinunt, ab eisdemque laniis ciuitatum praedictarum bobusque et pecoribus eorundem, quae in vsum et necessitatem maccellorum eorundem in terris nostris Russiae coemunt, atque per fundum iurisditionis ipsorum ciuitatis Praemisliensis pellunt, teloneum exigere, facientes praemissa omnia in derogationem iurium et priuilegiorum serenissimorum antecessorum nostrorum, ipsis laniis ciuitatum superius recensitarum, super libertates a non solutione quorumuis teloneorum a bobus et pecoribus eorundem concessorum, ac decretorum tam per serenissimos antecessores nostros, quam etiam per nos ex parte ipsorum laniorum promulgatorum, tum etiam damnum et praeiudicium impensasque non mediocres ipsorum actorum, quod sibi aduersus ipsos aestimabant mille marcis pecuniarum numeri et monetae regni nostri totidemque damni, litis expensis in ea inclusis et connumeratis: citando ipsos ad decernendum per

nos iudiciumque nostrum, pignora et ea omnia, quae per ipsos a praefatis actoribus bobusque et pecoribus eorundem nomine telonei accepta sunt, restitui debere decerni, citatis exactionem eiusmodi thelonei in posterum prohiberi, ipsosque in praemissis omnibus condemnari, quemadmodum ea literae citationis nostrae praefatae latius in se continent. Cum itaque in hodierno iudicii relationum nostrarum propriarum termino ex citatione praefata et receptione ad nos assessorum nostrorum incidente et hucusque continuato, partes actorea per nobilem Ioannem Sczałapski, citata vero per nobilem Nicolaum Solikowski coram nobis comparuissent et causam suam prosequerentur, actoreaque post relationem eius causae nobis factam, contenta citationis suae priuilegiis et decretis tam nostris, quam antecessorum nostrorum deduceret et se quemadmodum ab aliis, ita et ab hoc ipso teloneo liberos pronunciari postularet; citata vero se non temere sed vigore reuisionis autoritate conuentus expeditae, quod sumptus non mediocres in reperationem pontis, aggeris et viae publicae sustineret, iuxta priuilegium consensus et approbationis nostrae teloneum eiusmodi recipere responderet, atque se in pacifico eius vsu relinqui peteret: nos cum consiliariis lateri nostro assidentibus, controuersia partium examinata, priuilegiisque et allegationibus earundem perpensis, praecipue vero priuilegiis et decretis, per partem actoream productis, consideratis, eandem partem actoream circa illorum priuilegia et decreta praefata in toto conseruauimus, eosque liberos et immunes a solutione telonei eiusmodi a bobus ex terris Russiae Cracouiam per illa loca pro vsu macellorum laniorum praefatorum Craccouiensium, Cazimiriensium et Clepardiensium pelli solitis, perpetuo esse debere decreuimus, prout decernimus praesentibus, saluo tamen priuilegio citatorum quoad alias personas, quae ad solutionem dicti telonei legitime obligantur, decreti nostri praesentis vigore. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Craccouiae sabbato post festum sancti Bartholomei apostoli proximo, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tercio, regni vero nostri anno octauo. — Ioannes Zamoiski r. P. cancell. sst. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoscie r. P. suppremi cancellarii, generalis exercituum regni, Craccouiensis, Margeburgensis, Knyszynensis, Miedzirzicensis, Krzessouiensis etc. capitanei. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Oryginał pargaminowy w dwóch egzemplarzach, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, opatrzony pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, czerwonego, żółtego i niebieskiego jedwabiu. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

703. 1583. die 28. m. Augusti, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo I. rege Poloniae contubernio carpentariorum Cracoviensium a. 1525. impertitum et senatus consultum Cracoviense de a. 1583. rata esse iubet.

Oryginał pargaminowy przechowany w cechu cieśli Krakowskich, opatrzony jest mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, niebieskiego, pąsowego i żółtego jedwiabiu. Potwierdzone tym przywilejem dokumenta z lat 1525 i 1583 zamieszczone są wyżej pod NN. 340 i 696 niniejszego zbioru.

704. 1583. die 29. m. Augusti, Casimiriae.

Additamentum ad statuta cerdonum Casimiriensium.

Actum feria secunda in crastino festi s. Augustini. — Nos consules ciuitatis Kasimiriae ad Cracouiam vniuersis et singulis, quorum interest, tenore praesentium significamus, reproductos esse coram nobis per famatos seniores et iuniores magistros artificij cerdonum Kasimiriensium, ciues nostros Kasimirienses, certos articulos pro bono regimine fraternitatis eorum spectantes, de vnanimi eorum voluntate laudatos et constitutos, quorum tenor vernacula lingua talis sequitur:

§ 1. Naprzod mlodzieniecz takze y wdowiecz mistrzem thegosz rzemieszla zostawszy, ma miecz malzonke vczciwego domu; a kthoryby thego nieuczyniel przynamniey do pulrocza, ma bycz karany do czechu kamieniem wosku.

§ 2. Item aby niewolno bylo przekupniom z inszych miasth, miastheczek y wszi thakze thesz rzeznikom, zydom y kthoreyzekolwiek condiciey ludziom tak thu w miesczie, iako y przed miasthęm kupowacz szkor szurowych na przekup, tylko na szwą wlasną pothrzebę, czoby szą̨m wyrobiel, pod vtraczeniem thakowych szkor.

§ 3. Item gdyby wakowalo mieyscze thegosz rzemięszla, thedy go będzie bliszy othrzymacz syn mistrzowski anisz kthory inszy przychodzien.

§ 4. Item aby zadnęmu tak szewczowj iako kusznierzowj nieczechowemu, kthore pospoliczie parthaczami zową, a pokąthnie mięszkaią, niebylo wolno thu w miesczie y przed miastem wszelakich skor skupowacz pod vtraczęniem thego wszystkiego, czoby kupiel.

§ 5. Item wolno thesz ma bydz garbarzom Kazimierskiem mistrzom wyprawne tylko skory do ina̧d zawsze przedawacz.

Quosquidem superius descriptos articulos ad ipsorum cerdonum petitionem nos suprascripti consules, ex quo nec iuri communi, neque prouentibus regalibus et ciuilibus repugnant, authoritate nostra approbandos et ratificandos esse duximus, vti quidem approbamus et ratificamus praesentibus, decernentes eosdem robur perpetuae firmitatis habituros. In quorum fidem sigillum nostrum praesentibus est subappressum. Actum et datum anno et die quibus supra.

Acta Consul. Casim. 767, str. 27.

705. 1583. die 30. m. Augusti, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter pictores et currifices Cracovienses litem dirimit.

Stefan z bożey łaski krol Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie etc. Wiadomo czynięmy prawęm naszym do kogo nalezy, wszem wobecz y kazdemu zosobna, ze gdy potym doszła do nas y do sądu

naszego przez apellacyą od urzędu radzieckiego Krakowskiego sprawa między sławetnemi malarzami Krakowskiemi z iedney, a kołodziejami Krakowskiemi takze z drugiey strony, względem malowania kół wszystkiemi kolorami przeciwko prawom y przywilejom tychze samych aktorow, w którey sprawie urząd radziecki Krakowski z racyi w dekrecie ich wypisanych od impetycyi aktorow tychze kołodziejow wolnych bydz ogłosił, od ktorego dekretu aktorowie do nas apellowali, iako wszystkie rzeczy w kontrowersyi stron y processu sprawy obszerniey się wyrazaią, więc w terminie dzisieyszym z apellacyi dzisieyszy pochodzącym y iuz zaczętym strona aktorska przez u. Iana Grad plenipotenta swego przed sądem naszym staiącego apellacyi terminu sądownie pretendującego, aby dekret radziecki Krakowski był kassowany, (on zaś pomieniony Ian Grad aby był według praw swoich zachowany) proszącego, gdy zas się minister koronny szlachetny Ian Gurski raz, drugi, trzeci, a nad zwyczay sądu y czwarty odezwał, ze ani sami ani plenipotenta nie maią do komparacyi, my z konsyliarzami y assessorami naszemi usłyszawszy relacyą przerzeczonego ministra o aklamacyi strony pozwaney, y na godną affektacyą strony aktorskiej, dekret urzędu radzieckiego Krakowskiego kassuiemy y aby się kołodzieie Krakowscy więcey przerzeczonych kół y wozow temisz kolorami y farbami malować y złocić nie ważyli się, ani tez tułających malarzy y ich towarzyszow u siebie przechowywać na prejudicium malarzy Krakowskich nie wazyli się; owszem aby według praw swoich malarskich byli konserwowani malarze Krakowscy, iako ninieyszym prawem ztwierdzamy y stronę pokonaną w expensie stronie aktorskiey przysądzamy, wigorem dekretu naszego teraznieyszego. Za ktorego exekucyą tyle razy ile będzie potrzeba staniemy (s) stronę do urzędu Krakowskiego w terminie, gdy strona stronę zapozwie, nic nie ważącym. Na co dla lepszey wiary y swiadectwa pieczęcią naszą ztwierdzamy. Dattum w Krakowie po swięcie s. Bartłomieja we wtorek roku Panskiego 1583, krolestwa naszego roku osmego.

Kopija uwierzytelniona pochodząca z przeszłego stulecia, przechowana w cechu malarzy Krakowskich. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

706. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Stephani regis Poloniae decretum, inter lanios Cracovienses, Casimirienses, Clepardiensesque et lanios extraneos »*kijaki*« dictos, litem dirimens.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae, significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, vocatos fuisse ad nos et judicium nostrum literis citationis nostrae lanios extraneos, vulgo *kiaki* dictos, ad instantiam famatorum seniorum laniorum ac totius congregationis ac contuberniorum laniorum ciuitatum nostrarum Craccouiensis, Cazimiriensis et Clepardiensis propterea, quod ipsi existentes vagi et nullum interesse ad exercendam lanigenam habentes, in derogationem

prouentuum et censuum, quos ipsi lanii non solum reipublicae regni nostri, quoties exactiones publicae in comitiis regni nostri super ordines ciuitatum et oppidorum constituuntur, verum etiam in diminutionem prouentuum et censuum per ipsos lanios ciuitatum commemoratarum, quae magnam peccuniarum summam conficiunt, ad magnam procurationem arcis nostrae Cracouiensis pendi quotannis solitorum, audent in opificium illorum se ingerere, atque per vicos et plateas atque suburbia tam ciuitatum quam suburbiorum earundem ciuitatum contra praescriptum priuilegiorum et decretorum serenissimorum antecessorum nostrorum publice et priuatim venum exponere carnes omnis generis, diuendereque, quo fit, quod laniorum praenominatorum facultates propter magna onera et pensiones praenominatas vsque adeo extenuatae sunt, vt nisi tempestiue per nos prospectum illis decretis nostris fuerit, macella laniorum eorundem propemodum desertabuntur, neque vnde oneribus eiuscemodi satisfacere queant, habebunt. Eo etiam non attento, quod ipsi lanii tempore diuorum Sigismundi et Sigismundi Augusti regum et aliorum antecessorum nostrorum, quamuis solemnitates eximiae coronationum et nuptiarum, tam ipsorum regum Poloniae et reginarum, quam comitiorum et omagiorum, ad quae extranei principes magno et innumerabili heroum atque bonorum diuersi generis comitatu cuncti confluebant et concurrebant, carnium selectarum copiam magnam et sufficientem lanii Craccouienses, Casimirienses et Clepardienses praestabant; ipsi vero pecudes cuiusuis generis languidas, claudas, morbidas ac moribundas in hominum sanitatis ingens discrimen diuendunt, quas ipsis laniis ex praescripto constitutionum a magistratu Craccouiensi sancitarum, a serenissimisque antecessoribus nostris confirmatarum, sub magna animaduersione et paenis in ea ordinatione expressis, mactare non licet, quo nomine singulis septimanis ipsi lanii ex contubernio suo reuisores et superintendentes habent, saluo nihilominus foro septimanali dierum sabbati in ciuitate nostra Cazimiriensi, incipiendo a festo sancti Bartholomaei, vsque ad festum sanctorum Trium regum, singulis annis celebrari solito, in quo vnicuiuis hominum extraneorum, *kiiaki* vulgo vocatorum, carnes cuiusuis generis venum exponere et diuendere licitum est. Cui foro ipsi lanii nulla in parte derogare volunt. Adcitando ipsos ad decernendum per nos iudiciumque nostrum, ipsos omnes et singulos lanios, dictos *kiiaki*, a mactatione et venum expositione carnium quarumuis in suburbiis et locis quibusuis prohiberi, atque per officium capitanei nostri Cracouiensis, aut eius vicecapitanei et magni procuratoris nostri Craccouiensis ad delationem laniorum praefatorum in ipsos animaduerti carnesque eiusmodj per eadem officia vbicunque praeuentae fuerint, percipi et in vsus hospitalium siue officialium praenominatorum conuerti, in ipsosque paenis condignis animaduertj, quod sibi aduersus ipsos aestimabant quinque millibus florenorum pecuniae Polonicalis totidemque damni, quemadmodum ea in ipsis citationis nostrae literis latius continentur. In termino itaque hodierno relationum nostrarum propriarum, ex eadem citatione et receptione ad nos, assessorum iudicii nostri incidente et hucusque continuato, partibus ipsis actorea per nobilem Ioannem Sczałapski, citata per nobilem Nicolaum Solikowski plenipotentes suos coram nobis comparentibus, actoreaque iura, priuilegia et decreta antecessorum nostrorum producente, eorundemque vsum continuum variis mandato-

rum tam antecessorum nostrorum, quam etiam nostrorum propriorum literis deducente, atque se circa ea omnia conseruari postulante; citata itidem priuilegium nostrum, quod in personas certorum laniorum, aulam nostram continue sequentium, concessimus, attferente atque operas suas toties exercitii tempore belli praestitas commemorante, seseque circa illud conseruari petente, actoribus contra et se bello bellicisque necessitatibus non defuisse, imo duos ex medio sui ad postulationem illustris et magnifici exercituum praefecti ad castra misisse, qui necessaria exercituum subministrarent, priuilegium quoque citatorum stante hac lite ab eisdem impetratum esse, allegantibus: nos cum consiliariis lateri nostro assidentibus, audita et examinata partium controuersia, priuilegiisque vtriusque partis perpensis, actoream partem iuxta illorum iura et priuilegia in toto conseruandam esse duximus, prout conseruamus praesentibus. Relinquimus tamen quinque duntaxat laniis, qui aulam nostram et in bello sequuti sunt et postea continue sequentur, integram diuendendorum carnium ibi, vbicunque cum curia nostra constituti fuerimus, facultatem el potestatem, ita tamen, vt lanii eiusmodi quinque, qui aulam nostram sequentur, non nisi sub praesentia nostra in locis priuatis non in publicis, idque non ciuitatum incolis nec vllis aliis personis, sed tantummodo iis, quae aulam nostram sequuntur ad eamque pertinent, carnes eiusmodi diuendant, praesentis decreti nostri vigore. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria quinta in crastino festi Exaltationis sanctae Crucis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tercio, regni vero nostri anno octauo. — Ioannes Zamoiski r. P. cancell. mp. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoscie r. P. suppremi cancellarii, generalis exercituum regni, Craccouiensis, Margeburgensis, Knyszynensis, Miedziezicensis, Krzessouiensis etc. capitanei. — Paulus Sczerbicz decr. s. r. m. notarius.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu rzeźników Krakowskich, u którego na sznurku z fioletowego i czerwonego jedwabiu wisi ułomek pieczęci koronnej z czerwonego wosku. (Kopija W. Gąsiorowskiego).

707. 1583. die 15. m. Septembris, Cracoviae.

Stephanus rex Poloniae inter pannicidas et mercatores Cracovienses litem dirimit.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniaeque, princeps Transyluaniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis et singulis, quod posteaquam priori decreto nostro ex appellatione a sententia officij consularis Cracouiensis interposita, inter famatos seniores totius contubernij pannicidarum Cracouiensium actores ab vna, et mercatores ciues Cracouienses, in testudinibus pannos vlnatim vendentes, conuentos ab altera partium, occasione diuenditionis et vlnatim incisionis variorum pannorum per domos et testudines extra pannicidia publica lato, mercatoribus eiusmodi extraneis

et alijs, qui impossessionati essent, diuenditionem pannorum praefatorum omnino prohibuissemus, de possessionatis uero officijs illustrium et magnificorum Andreae commitis in Tęczyn palatini Cracouiensis et Ioannis Zamoiskj regni nostrj suppremi cancellarij exercituumque praefecti atque Cracouiensis generalis capitanej etc. comisissemus, vt ij ex aequo et bono negocium hoc inter partes praefatas componant, valoremque et numerum pannicidiorum examinent, quae quidem compositio quamuis post illud decretum aliquoties inter partes supranominatas tentata fuerit, ad effectum tamen deduci propter rei difficultatem non potuit, in hodierno itaque judicij relationum nostrarum propriarum termino, posteaquam partes praefatae ad audiendam sententiam nostram deffinitiuam ad nos redijssent, controuersiasque et allegationes suas, actores per famatum Ioachimum Cziepielowskj confratrem suum, citatj vero per se repeterent: nos cum consiliarijs lateri nostro assidentibus, animaduerso causae statu, eoque considerato, quod pars actorea desertationem pannicidiorum maxime allegat, ne videlicet per diuenditionem in testudinibus pannicidia publica et priuilegiata desertarentur, ideo decernendum duximus quemadmodum praesentibus decernimus, liberum esse debere mercatoribus ciuibus Cracouiensibus in ciuitate Cracouiensi possessionatis, in domibus et testudinibus suis pannos praeciosiores Italicos et alios omnis generis, vbicumque in Italia tantum elaboratos, vlnatim diuendere. Quodquod autem pannicidia publica deserta sunt, vel quaecunque postea deserta esse contigerit, ab ijs censum tam nobis ex ijsdem pannicidijs debitum, quam etiam domino cuiusvis deserti pannicidij talem, qualis ex alijs pannicidijs solui consueuit, memorati mercatores in domibus suis pannos ulnatim incidentes, soluere tenebuntur et erunt adstrictj. Posteaquam autem censum eiusmodi soluerint, extunc liberum illis erit, pannos non modo Italicos sed etiam alios quosuis omnis generis tam praeciosiores quam viliores, quales in alijs pannicidijs vendi solent, ibidem in loco consueto et pannicidio diuendere, decreti nostri praesentis vigore. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum praesentibus est subimpressum. Datum Cracouiae feria quinta in crastino festi Exaltationis s. Crucis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, regni vero nostri anno octauo. — Ioannes Zamoiskj r. P. cancellarius mpp. — Relatio illustris et magnifici Ioannis de Zamoisczie r. P. suppremi cancellarij, generalis exercituum regni, Cracouiensis, Mariemburgensis, Knissinensis, Miedzirziczensis, Krzissouiensis etc. capitanej. — Paulus Sczirbicz decretorum sac. r. mtis notarius.

Acta Cons. Crac. 25, str. 829.

Na zasadzie powyższego dekretu królewskiego zapozwał Ian Tedaldi Florentinus jako pełnomocnik negociatorum Cracouiensium starszych cechu sukienników Krakowskich, aby wyjawili, które sukiennice są próżne, aby wiedzieli, jaki mają zapłacić prowent królowi j. m., aby wyjawili komu należą te sukiennice i kto je najmuje. Odparli na to sukiennicy, iż nie są obowiązani wyjawiać próżnych sukiennic, gdyż w dekrecie impossessyjonatom zakazano sukna żadnego krajać na łokcie a z pełnomocnictwa nie widać, że powodowie są possesyjonaci. Na to rzekł Tedaldi, iż wszystkim dobrze wiadomo, że pryncypałowie jego, jako Sebastian Montelupi, Hieronimus Orlemus, Urbanus Friser, Bernart Gallera, Filip Talduci, Dominicus de Bleusz, Antonius Destesy, Paulus Czelari, Iulius Delapace, szlachetni panowie Soderini, Nicolaus Alantse, Baptista Cekj, i Ian Baptista Fontanin są possessyjonaci i żądał wyjawienia próżnych sukiennic w myśl dekretu królewskiego, gdyż gdydy się okazało, że takich nie ma, wolnoby było kupcom Krakowskim osiadłym nie tylko włoskie, lecz i inne lżejsze (viliores) sukna w sklepach swych na łokcie przedawać. Na co sukiennicy odparli, iż gdy spór

prowadzili pojedynczy sukiennicy, nie zaś cech, tedy cech nie jest obowiązany wyjawiać próżnych sukiennic, nadto nie mogą kupcy żadnym sposobem inszych sukien sprzedawać na łokieć, tylko włoskie, jak się sami przed pany deputaty deklarowali sabbato in vigilia s. Iacobi 1583, gdzie sobie obrali sarłat, pułszarłacie, granat, pułgranacie. Zresztą proszą, aby sprawę niniejszą odesłać do króla imści dla wyjaśnienia w tej mierze dekretu królewskiego.

Wyrok rajców w tej sprawie wydany w dzień św. Elżbiety r. 1584 podajemy niżej pod tą datą; przewód zaś procesu zawarty jest w księdze radzieckiej 25 na str. 392, 829, 842, 844, 857 i 859.

708. 1583. die 26. m. Octobris, Cracoviae.

Senatus consultum de arvinariis Cracoviensibus.

Actum feria quarta ante festum s. Simonis et Iudae apostolorum. — Domini consules inherentes decreto s. m. r. tum etiam suo decreto de data feria sexta ante festum s. Heduigis proxima, inter aruinarios et funifices Craccouienses lato, decreuerunt, ut ijdem aruinarij res et merces, quas illis decreto s. m. r. praefato diuendere venumque exponere contra iura funificum Cracouiensium prohibitum est, ab hinc in quatuor septimanarum decursu diuendant atque in posterum emere neque amplius eiusmodi merces diuendere praesumant sub paena marcarum quinque officio consulari Cracouiensi succumbenda et amissione eiusmodi omnium mercium. Quod si et in quantum in quator septimanis eas merces diuendere non potuerint, extunc iuxta taxam officij ijdem funifices illis easdem merces persoluere debebunt et tenebuntur.

Acta Cons. Crac. 25, str. 471.

709. 1584. die 18. m. Ianuarii, Cracoviae.

De privilegiis et iuribus contubernii funificum Cracoviensium.

Actum feria quarta ipso die s. Prisce. — Coram officio consulari Cracouiensi comparentes famati funificum Cracouiensium seniores, exhibito productoque decreto sacrae maiestatis regiae domini domini nostri clementissimi, inter se et aruinarios Cracouienses lato Cracouiae sabbatho post Bartholomaei anno Domini 1583, productis item priuilegijs suis per serenissimos olim Poloniae reges sibi gratiose clementerque concessis, petierunt eadem voce praeconis in locis solitis proclamari atque publicari. Domini consules aequitate rei considerata, ijsdem adiungendum mandauerunt praeconem ciuilem ad publicanda priuilegia funificum Craccouiensium. Qui quidem praeco rediens vna cum Christophoro Czyzowski ministeriali et Stanislao Rzepeczky nobili recognouerunt, se proclamasse atque publicasse priuilegia atque iura funificum Craccouiensium in quatuor locis fori iuxta veterem consuetudinem. Quam recognitionem funifices actis praesentibus annotandam petierunt et obtinuerunt.

Acta Cons. Crac. 25, str. 539.

710. 1584. die 20. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de negotiationibus Iudaeorum.

Actum feria tertia post dominicam Iudica proxima. — Ad quaerelam honestarum faeminarum ficus et amigdala aliasque res in loco ad id deputato tempore quadragesimalj vendentium, contra infrenatam Iudeorum mercandj licentiam factam, spectabiles domini consules Cracouienses vocatis accersitisque ad officium suum infidis scilicet Isaac filio Israel, Hirss Ielien et Iacobo Iakel, senioribus Iudeorum Cracouiensium, priuilegia aduersus negotiationem Iudeorum per serenissimos olim Poloniae reges clementer concessa, tum et transactionem seu constitutionem magnifici olim Ioannis Amor de Tarnow Iudeorumque proprias obligationes ijsdem legi curauerunt, simulque monuerunt, ne quid contra praedicta priuilegia tentare praesumant, nisi in paenas ibidem descriptas vellent incurrere. Quod quidem praetacti Iudeorum Cracouiensium seniores promiserunt ac sese obligarunt et submiserunt, hac de re conuocationem instituturos vniuersamque communitatem Iudaicam admonituros, vt sese iuxta tenorem priuilegiorum ciuitati Cracouiensi concessorum in omnibus conseruent gerantque, sub paenis ibidem descriptis aliter non facturj.

Lib. Cons. Crac. 25, str, 622.

711. 1584. die 23. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de cingulatoribus et gladiatoribus Cracoviensibus.

Feria sexta ante dominicam Palmarum proxima. — Ex decreto dominorum consulum Cracouiensium debent cingularij Cracouienses sese iuxta iura et priuilegia illorum conseruare in nulloque gladiatores Cracouienses impedire, alias ich *roboty robicz nie mayą*. Similiter etiam gladiatores Cracouienses non debent labores cingulatorum laborare contra iura cingulariorum, sub paena dominorum consulum quatuordecim marcarum, quoties in contrarium conuictj fuerint. Quod vero Martinum Religa olim Andreae Religa de Kalisz filium attinet, quando quidem beniuole artificio cingulariorum renunciauit, vt circa artificium gladiatorum persistat, neue vnquam ad artificium cingulariorum pertinentia laborare praesumat, sub paena dominorum consulum Cracouiensium arbitraria, quoties in contrarium conuictus fuerit.

Acta Cons. Crac. 25, str. 627.

712. 1584. die 26. m. Iunii, Cracoviae.

Litterae magistrorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium ad cordibanarios Leopolienses de congiariis, sociis eiusdem contubernii dari solitis.

Sławnym a dobrze zacznym panom starszym y młodszym mistrzom rzemiosła konwisarskiego w mieśćie Lwowskim, przyaczieliom y sąsiadom naszym łaskawym. — Łaskawj panowie konwisarowie a braczia naszy mily, służby nasze powolne w. mcziam w łaskę zalieczamy y wszystkiego dobrego od pana Boga wszechmogączego w. mcziam życzemy na czasy długie y fortunne, nieinaczey, iedno iako samj sobie etc. — Przyczyna pisania naszego do w. mczy insza nie iesth, telko tha, iże czasow niektorych od lath kilku z roskazania iego mczy pana woiewody vstawiono beło rzeznikom mięso na wagę przedawać, oni niemaiąc gwichtow, dali sobie ołowiane do brata naszego p. Matysa Kosztana porobicz, od ktorych mianowiczie przyszło kilkanascie złotych. Od thych zapłathy vpominali się thowarzysze iego mieniąc, iże iem tho przychodzj za przepiczie a nie mistrzowj. Wythoczyła się tha sprawa do nas do czechu: pan Mathys Kosztan s swey dobrey woliey darował thowarzyszom swym, za czo od nas przystoyne karanie odniosł, abowiemechmy tho vznalj, isz to pan Matys nie słusznie vczynił, bo v nas thowarzysz od ognia nicz niema, ani mu thego pozwaliać chczemy. Abowiem pozwoliwszy się iemu dacz od robothy od gwichtow ołowianych, chcział by pothym y od rur ołowianych, y od kałamarzow ołowianych y od forniczaykow, czo thesz nam iusz samym będąc w czechu natrączylj. Theras w swięntho chwalebnego Wstąpienia Bożego frafiło się, iże przyniesiono thakze gwychthy robicz do pana Matysa Kosztana, on prosił thowarzysza swego, aby ie zrobił, chcząc mu od nich czo za praczą dacz, żaden niechcział, aże pan Mathys obiecawszy, musiał sam zrobić the rzeczy. Thowarzysze iego vpominali się pieniędzy thakowych v niego, mieniąc sobie za przepiczie, yże tho onym za przepiczie przychodzy, czegośmy onym pierwey nieprzysądzilj za przepiczie, ani teraz przysądzamy, poniewasz robotha od ognia iesth; alie tak nayduiemy, yże wszelki thowarzysz v mistrza swego winien za wochlon v niego robicz tho, czo mu mistrz roskaze, bądz gwichthy, bądz rury, bądz kałamarze, bądz wszeliakie forniczaykj ołowiane. Theraz kilka ich thu przywendrowało y powiedaią, iże tho wszędzie mistrzowie dawaią thowarzyszom, tak w Poznaniu, iako w Lublinie y gdzieszkolwiek. A thak my prosiemy, aby tho w. mcz v siebie vwazywszy ich przedsięwzięczie swowolne y zuchwalstwo, rozeznali tho, iezli thakowa robotha, ktora od ognia pochodzy, onem służy czy nie, a nam bez omieszkania raczyli oznaymicz. Czo o w. mczach rozumiemy, iże w. mcz za iednego człowieka z namj stoiącz przy sentenciey they, decrethem swym sprawiedliwem będzieczie raczelj podeprzecz. Abowiem dosycz vporną y swowolną czeliadz okrom thego mamy, czo w. mcziam podobno dosycz dobrze wiadomo, i chczielibyśmy exnunc thego w nich pohamowacz, na czem czasu swego w. mcz z namj przestaną. Przy thym pro finalj w. mczy prosiemy rozebrawszy tho v siebie w. mcz

czo nam za despect vczynilj czj thowarzysze, yze poslj precz od miasta bez wyszynku, nami wzgardziwszy, aby takowj thowarzysze zasię nazad do nas na sprawę beli odesłanj bez omieszkania prosiemy, a my thakową chęć y miłość po w. mcziach vznawszy, wszeliakim obyczaiem powinnj będziemy w. mcziam odsługowacz. Prosiemy thesz o łaskawe odpisanie w. mczj iako bracziey swey miłey w thych rzeczach, iako może bycz nayrychliey. Zathym się łascze y przyaźnj dobrey w. mczj zalieczamy. Datum w Crakowie die 26 Iunij roku 1584. The thowarzysse tak zowią mianowicie z nich kożdego: Ięndrys Kilhader s Poznania, Fudrys Hubaczek s Pragj, Lorencz Liżytąliersz z Wilna, Piotrek z Wilna, Adam z Kowna Thatara, Ssumilias ze Lwowa, Simon Domalieg z Płoczka, Melchior, czo się vczył w Thoruniu z Płoczka, Gabriel s Thorunia, Ian s Tarnowa Straka, Bieniasz Nieczdobrego s Krakowa, Ięndrzey Dziadek s Crakowa. W. mcziam życzliwj braczia mistrzowie starszy y młodszy rzemiosła konwisarskiego.

Snać podobne listy rozesłali konwisarze Krakowscy i do innych celniejszych miast rzeczypospolitej, gdyż z Lublina nadeszła następująca odpowiedź:

Sławnie zacznem panom starsem i młodsem mistrzom rzemiesła konwisarskiego w Krakowie, przyiaczielom i sąsiadam mile łaskawym. — Łaskawi panowie braczia! Łaskj bozei zdrowia dobrego i podług misli forthunnego powodzenia w. mcziam iako sąsiadom i bracziei miłei od pana Boga zycemy etc. Nigdy by było do thego miedzy thowarzysami niesłusznego bunthu nie przysło, by szye byli w. m. we wszyczkjem thak, iako s thowarzysem nalezy, zachowali, snacz by nasz po stharemu byli zawsze zostawili, a nicz, czo by thym nienależało domagacz by szye niesmieli. Wielkye nazbyth pobłazanie tho sprawiło, zaczem oni wzieli tho sercze, isz i thego, czo im niesłuży, thego szye chwythaią i nazbyth przeczyw wselakjemu zwyczaiowi chczą. Iakosz thakosz bedą w. m. raczyly pothem ostroznieisszy bydz. Długiem pisaniem w. m. bawicz niebędzyem, bosz my szye wyprawą przeciw krolowi iego mczi zathrudnili. Ani prawem ani zwycaiem tho nigdy niebyło, czego szye panowie thowarzyse napieraią, dalei pamiecz nasa szye stara zanosy, anisli ich młode a skore rozumkj. Postarzelismy szye na rzemiesle, thego sami gdyszmy thowarzysami byli, niezastali, ani mistrzami z łaski bozei zostawszy, thowarzysom nieprzyznawali ani pozwalali. Aleguią thakowem zwyczaiem u nasz w Lublinie, thego pokazacz nimogą, ani my im thego pozwalacz chczemy, o czem niewiemy, ani szye thakowe zwycaie u nas znaiduią ani zachowuią. Radziemy i proszyemy nakoniecz zdanie nase w. m. oznaimuiemy, aby thowarzysze nicz nad stare, pobozne, kthoreszmy my zawsze podzyszdzyen zachowywali, obyczaie i niedomagaliszmy szye thego, czo niebyło nasze, thego, czo szy therasz towarzysze domagaią, ani thego othrzymacz nimogli od mistrzow. Thosz my rozumiemy czo i w. m. a niechby szye inaczey niedzyało. Braczyei i przyiaczioł swych proszyemy thakowego zwyczaiu, thak szye nam zda, isz sobie tho uznali za krzywde i vporem nierobią, ale w. m. i sobie therasz i napothem pothomkom nasem zadnei angariei nie zadawaiczie, bo tho wszysthko uczyniło, ze iem napierwey od gwichthow postobieno (s), czo nimialo bydz. My, o czo w. m. do nasz pisali, sche czyą (s), z miłosczią a życzliwosczią bratherska i sąsiedzka uczyniemy, bo pa-

nowie thowarzysowie s nami węgla niekupuią, ani na strawe szye nieskładaią, a thak słusznie nimaią bracz ani od gwichthow, ani od kałamarzow, ani od rur, ani od zalewania flas, ani od nithowania, ani od zadnei rzeczy, czo nalezy od ognia. Thedy od zadnych rzeczy niepozwalamy ani pozwalacz chczemy, bo szye them vbodzy mistrowie ziwili albo i zywią, thylko od herbow a od rychthowania i tho niemieli by przy mistrzowskyei chwili robicz, iedno przy swoiei; a wsakze kjedy narychle, thedy za pozwoleniem mistrzowskjem moze uczynicz. Tho czo mu thesz mistrz z laskj swei daruie, tho iego. A s thym szye w. m. łaskam zaleczamy iako bracziei swei miłei. Dan z Lublina dnia w Niebowzięczia p. Mariei, anno Domini 1584. w. m. we wszem życliwi braczia stharszy i młodszy Lubelskiego rzemiesla konwisarskjego. — W. m. racczie wiedzyecz, ze pan Sthanislav brath nasz s Sendomierza do nasz szye przyczyelil i thosz iest iego wola czo i nasa i obieczał zadnemu niesynkowacz, iedno zeby kazdy sethł do Krakowa.

Oryginały na papierze, w mojem posiadaniu.

713. 1584. die 13. m. Augusti (?), Cracoviae.

Additamentum ad statuta muratorum Cracoviensium.

Actum est post dominicam secundam mensis Augusti feria secunda, die vero Iulij mensis vltima (s). Za zeswoleniem wsistkiey bracziey thak starsych iako y młodsych, vcziniwsy dostatheczna vmowę y postanowyenie strony zachowania y przestrzegania przywileiu, ktory mamy nadany sławney pamięczy od krolow polskych y na thęn czas potwierdzony od jego k. m. Stephana Pierwsego krola Polskiego, tho sobie obwaruiącz y pilnie zachowuiącz od thego czaszu, zeby zadęn mistrz thak starsych iako y mlodsych mystrzow nieszmiał vmnieysacz albo przydawadz, iedno thak thęn przywiley zachowacz, iako iest opisany y od jego k. m. potwierdzony de verbo ad verbum, a tho dlia thego, zeby tho trwacz mogło na wieczne czaszy. A ktoryby ynaczey czinił y waził szie thego thak starsych yako y mlodsych mystrzow przerzeczonego rzemięsła murarskiego y stameczkiego, zeby mial wariowacz y inaczey wiwraczacz nad opisanie y potwierdzenie thego przywileia, thakowy będzie karą (s). /A tho sie stało za doswoleniem spolecznego czechu murarskiego y stameczkiego y za pilnym staranym thych przerzeczonych mystrow, naprzod iako pana Marczina Kary mystrza starsego s Kazymierza, pana Marczyna Zapysa mystrza starsego s Krakowa, pana Stanisława cziesle mystrza starsego s Krakowa, pana Blazeia Kownaczkiego mystrza starsego s Kazymierza.

Z księgi cechu murarskiego Krakowskiego „Regestum seu liber actorum“ etc. str. 152.

714. 1584. die 23. m. Augusti, Casimiriae.

Consulum Casimiriensium decretum, inter seniores contubernii saponariorum Cracoviensium et saponarios Casimirienses litem dirimens.

Actum feria quinta in vigilia s. Bartholomei apostoli. — In termino hodierno ex translatione officiosa cadente ferendae inter partes infrascriptas sententiae, videlicet inter famatos magistros seniores contubernij saponariorum Cracouiensium, actores ab vna, et famatos saponarios ciues Kasimirienses, cittatos ab altera partibus, cum ex parte actorum famatus Mathias Grussczinsky senior contubernij saponariorum Cracouiensium nomine alterius collegae sui tunc languentis, pro cuius ratihabitione per praesentes cauet, cittati vero cum suo procuratore personaliter comparuissent, terminumque eum attentassent, domini consules praefatarum partium controuersia diligenter exaudita, munimentisque et allegationibus earundem partium inspectis, ruminatis beneque reuisis, attento inprimis decreto sacrae maiestatis regiae domini domini nostri clementissimi, ex controuersia ipsarum partium de data Cracouiae feria secunda post festum s. Bartholomaei apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio pronunciato, quo videlicet sua sacra maiestas regia ipsos saponarios Kasimirienses cittatos, circa eorum contubernium et priuilegium, quod habent, conseruare, deinde artificium eorum exercere adiudicare dignata est, ita tamen, ne auctio magistrorum Kasimiriensium sit ex aliqua subordinatione in collusionem actorum et contubernij saponariorum Cracouiensium, deinde considerato eo, quia sacra maiestas regia speciali diplomate suo de benignitate et superioritate sua regia eos ipsos artifices saponarios Kasimirienses pro edoctis artificibus cognouit et nedum hoc idem artificium exercere, verum etiam ex clementia sua regia eos ad obeunda quaeuis ciuilia munera et officia aptos, idoneos, habilesque semper esse voluit et pronunciauit, quod ipsa pars cittata sufficienter probauit, praeterea ex quo memorati actores subordinationem quandam in collusionem contubernii eorum per eos ipsos cittatos factam, allegant non autem probant, demum quia cittatorum numerum quaternum excedere et eosdem cittatos hic in ciuitate ius civile habere atque sub eadem iurisditione ciuili manere compertum et comprobatum est, proinde ex his et aliis in medium adductis rationibus, non obstantibus praefatae partis actoreae nudis allegationibus et deductionibus, decreuerunt, prout per praesentes decernunt, eos ipsos cittatos saponarios Kasimirienses artificium suum iuxta praescriptum decreti sacrae maiestatis regiae atque vigore priuilegii sui comprobati libere exercere et nihilominus ab impetitione famatorum seniorum contubernij saponariorum Cracouiensium liberos pronunciari debere, prout debent et pronunciantur, salua actione ipsis cittatis saponariis Kasimiriensibus contra eosdem actores saponarios Cracouienses reseruata occasione damnorum, iniuriarum et poenae mille aureorum florenorum in priuilegio descriptae.

A quo decreto praedictus famatus Mathias Grussczinsky nomine quo supra ad magnificum dominum Michaelem Maleczkowsky de Maleczkowicze magnum procuratorem generalem arcis Cracouiensis, supparium Ilkussien-

sem etc. appellauit, quam appellationem officium consulare detulit et partibus ipsis ad prosequendam eandem appellationem terminum assignauit et praefixit, dum videlicet pars partem ad prosequendam eandem legittime adcitauerit.

Deinde praefati saponarij Kasimirienses protestati sunt iterata voce contra eosdem actores saponarios Cracouienses de damnis et littis expensis atque poena in priuilegio descripta.

Acta Consul. Casim. 767, str. 450.

Wszczęty został spór ten żałobą mydlarzy Krakowskich na mydlarzy Kazimirskich r. 1584 feria V ante festum s. Mariae Magdalenae proxima wyniesioną, iż aczkolwiek król jegomość dekretem swym uznał był cech mydlarzy Kazimirskich, a to z powodu, iż jak mydlarze Kazimirscy twierdzili, jest ich więcej jak trzech, to jednak, gdy się z wykazów poborowych okazuje, iż ich nie ma i trzech, albowiem przez te czasy dwóch tylko a potem jeden pobór od mydła opłacali, przeto żądają, iżby mydlarzy Kazimirskich uważać za sturarze, niemające cechu i przynaglić ich, aby do posłuszeństwa i porządku cechu mydlarzy Krakowskich przystąpili.

Odparli na to mydlarze Kazimirscy, że im na zasadzie przywilejów miasta Kazimirza i przywileju królewskiego ich cechowi nadanego, służy prawo swe rzemiosło w mieście Kazimirzu wykonywać bez względu na cech mydlarzy Krakowskich. Na to zapadł wyrok powyższy.

Acta Cons. Casim. 767, str. 402 i 435.

715. 1584. die 28. m. Augusti, in Lublin.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii textorum Casimiriensium de anno 1457. rata esse iubet.

Z oryginalnego potwierdzenia króla Iana III z r. 1684. Potwierdzony statut z r. 1457, zamieszczony jest w kodeksie dyplomatycznym miasta Krakowa pod N. 327.

716. 1584. die 3. m. Septembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter funifices Clepardienses et funifices Cracovienses litem dirimens.

Actum feria secunda post s. Egidij. — Domini consules partium (i. e. funificum Clepardiensium actorum et funificum Cracouiensium conuentorum) allegationibus et deductionibus exauditis, visisque priuilegijs vtraeque partis, quae aliquo modo discordantia esse et quiddam dubietatis in se continere videntur, causam hanc cum toto ipsius effectu pro declaratione ad sacram regiam maiestatem dominum dominum nostrum clementissimum remiserunt, remittuntque praesentibus, cum sacra regia maiestas hic in castro Cracouiensi fuerit, iuxta iura et priuilegia ciuitatis Cracouiae.

Acta Cons. Crac. 25, str. 794.

Spór między powroźnikami Kleparskimi a Krakowskimi o to się toczył, iż powroźnicy Kleparscy zapozwali starszych powroźników Krakowskich, że ci robotę zamówioną u jednego z powroźników Kleparskich i przez tegoż do miasta odstawioną, jako partacką, z urzędem miejskim zabrali. Na to odparli powroźnicy Krakowscy, iż nie zabierali roboty mistrzowi Kleparskiemu, lecz strzegąc przywilejów, które stanowią, żeby robota była warowna i dobra, znalazłszy u wagi w skrzyni u mikstatnika powrozy niewarowne, któremi bele wiążą, zabrali je z urzędem miejskim, gdyż wedle przywileju królewskiego „neque arvinariis vulgo sadelniczi dictis, qui institas in foro Cracouiensi

habent, nec cuiquam hominum siue Christianorum siue Iudeorum ac cuiuscunque alterius ritus et nationis existentium, tam tempore nundinarum Cracouiensium, quam extra nundinas licitum et permissum erit in ciuitate nostra Cracouiensi ac domibus, curijs locisque quibusuis siue publicis siue priuatis etiamque portis ciuitatis Crac. ac foro antiquo reuenditorio, neque in suburbijs ciuitatis Crac. nec etiam sub arce nostra Crac. diuendere res, quae ad artificium funificum Crac. pertinent". Acta Cons. Crac. 25, str. 787 i 794.

717. 1584. die 19. m. Novembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter mercatores et pannicidas Cracovienses litem dirimens.

Actum feria secunda ipso die s. Elisabethae proxima. — In causa et actione inter famatos negociatores Cracouienses, actores ab vna, et famatos seniores contubernij pannicidarum Cracouiensium, citatos ab altera parte, in termino ferendae sententiae pro die hodierna incidente et proueniente, parte vtraque per plenipotentes suos comparente, domini consules partium allegationibus et deductionibus exauditis, statuque totius causae bene perpenso, attento eo, quod partis actoreae quaesitum sese vltra tenorem decreti sac. r. maiestatis extendat, tum etiam, quod citatj petant sese pro interpretatione ad s. r. m. dominum, dominum nostrum clementissimum remittj, ideo inherendo praescripto communi, quod cuius est condere, eiusdem etiam sit interpretarj: decreuerunt, causam hanc cum toto ipsius effectu pro interpretacione ad s. r. m. dominum dominum nostrum clementissimum remittendam esse, prout eandem remittunt praesentibus, citatis tamen in usu integro iurium et priuilegiorum suorum vsque ad finalem causae decisionem conseruatis. A quo decreto pars actorea grauatam esse existimans, ad s. r. maiestatem, dominum dominum nostrum clementissimum appellauit. Delatum est appellationi reuerenter iuxta iura et priuilegia ciuitatis.

Acta Cons. Crac. 25, str. 859.

Gdy król jegomość dekretem swym dtto Cracouiae sabbato ante f. Natiuitatis b. Mariae 1585 sukienników przy pierwszym dekrecie z daty fer. V in crastino Exaltationis s. Crucis 1585 zachował, zapozwali ciż sukiennicy kupców Krakowskich w wiliję św. Łukasza r. 1586 o zwrot nakładów i szkód na te procesa wyłożonych, które sobie na złp. 2000 szacują (Cons. 26, str. 636). Na to odparli kupcy, iż gdy wszystkie spory z sukiennikami miane i we wszystkich instancyjach na kupców korzyść wypadły, nie oni sukiennikom, lecz sukiennicy im szkodę i nakłady wynagrodzić są obowiązani. (Cons. 26, str. 658).

718. 1584. die 15. m. Decembris, Cracoviae.

De pistoribus extraneis.

Actum sabbato post festum s. Luciae virginis proximo. — Ad instantiam et affectationem famatorum seniorum contubernij pistorum Cracouiensium coram officio praesenti factam, spectabiles domini consules Cracouien-

ses vocatis accersitisque ad officium suum consulare omnibus pistoribus, qui in suburbijs atque extra maenia ciuitatis Cracouiae panes mellitos pinsere solent, eisdem omnibus pistoribus suburbanis seuere interdixerunt, ne amodo et deinceps vnquam contra iura et priuilegia pistorum Cracouiensium tum et in detrimentum prouentuum s. r. maiestatis audeant vel praesumant panes albos vel mellitos pinsere atque diuendere quouis tempore, exceptis tantum panibus *rzane* dictis, quos tantum pro feria tertia in foro septimanalj vendere debent, sub paena XIIII marcarum officio irremissibiliter reponendarum per eum, qui in contrarium fecisse conuictus fuerit.

Itidem Valentino Sobierayek muratori et Ioanni *na Raczynskiem* habitanti iniunctum est, ne tam ipsi panes albos pinsant, nec alijs in domibus suis habitantibus pinsere permittant, sub paena XIIII marcarum *y pod vtraczeniem piecza.*

Acta Cons. Crac. 25, str. 884.

719. 1585. die 1. m. Februarii, Varsoviae.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii barchanicorum Cracoviensium de anno 1548. assensu suo comprobat.

Kopia a może tłumaczenie pochodzące z XVII wieku, przechowane w rękopisie Akademii Umiejętności w Krakowie N. 233. Potwierdzony statut barchanników z r. 1548, zamieszczony jest powyż pod N. 453 niniejszego zbioru.

720. 1585. die 1. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de coriis a cordibanariis perficiendis.

Actum feria sexta post festum s. Mathiae apostoli proxima. — Ex decreto dominorum consulum Cracouiensium non debent cordubanarij Cracouienses cutes alterius generis praeterquam caprinas alias *kozlowe skury na kordyban wyprawiacz*. Hoc tamen liberum erit *borowką iem wyprawiacz y gallassem,* prout poterunt sine cuiusuis contradictione et renitentia.

Acta Cons. Crac. 26, str. 24.

721. 1585. die 28. m. Martii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus mandat, ut cerdones Cracovienses a coriis »*kurdiban*« dictis, perficiendis prohibeant.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. princeps Transyluaniae. Spectabilibus et famatis proconsulibus ac senatui ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Spectabiles et famati, fideles nobis dilecti! Intro-

ducta est non ita pridem in regnum hoc nostrum a quibusdam artificibus ars parandi et conficiendi praestantioris corigij, quod in vulgari *kurdiban* vocatur, non sine vtilitate publica, cum antea ab extremis (s) illud petere necesse esset, et non parum peccuniae hoc nomine extra regnum exportaretur. Isti vero artifices, vt hanc artem liberius exercerent, et in illa ab alio quopiam non impedirentur, certis sese legibus ad eius artis vsum accomodatis, more aliorum opificum astrinxerunt, quas etiam nos, vt suus illis in ea arte ordo constaret, priuilegio nostro approbauimus et confirmauimus. Iam vero nunc magistri eiusce artis supplicem nobis libellum exhibuerunt, quo de cerdonibus Cracouiensibus conquaeruntur, eos nimirum corrupto quodam illorum collega, et per eum artificij sui rationibus perspectis, impedimentum in ipsorum arte facere illis caepisse. Quae res, cum in detrimentum illorum vergat et contra priuilegium nostrum faciat, intersit vero plurimum ad ordinem inter opifices conseruandum, ne artificia inter se confundantur et suum quisque, cui assueuit et cui se addixit, exerceat, quare fidelitatibus vestris mandamus, vt nouos istos artifices, qui artem suam non sine sumptu ac impensa ab externis hic in regnum nostrum importarunt, in eorum arte et professione tueantur, cum praesertim nostro priuilegio sint muniti, cerdones vero et alios quosuis, ne impedimentum illis in eadem ipsorum professione exhibeant, neue quisquam exerceat artem illorum, nisi legitime edoctus et ad collegium ipsorum admissus, (his tamen, qui speciali ea in re praerogatiua nostra gaudent, exceptis), prohibeant; in materia etiam et rebus ad artem illorum spectantibus, acquirendis, ne a quoquam impediantur, efficiant. Secus pro gratia nostra non facturae. Datum Niepolomicij die XXVIII mensis Martij, anno Domini MDLXXXV, regni nostri anno nono. — Stephanus rex sst. — Pe. Thiliczkj s. m.

Wierzytelny wyciąg z ksiąg oblat wielkorządów Krakowskich, w mojem posiadaniu.

722. 1585. die 29. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de sociis contubernii marsupiariorum Cracoviensium.

Actum feria sexta post dominicam Oculi. — Ex decreto dominorum consulum Cracouiensium debent marsupiarij alias *czeladz miechownicza* tam Germani quam alterius cuiuscunque nationis in toto sese conseruare, vti antiquitus iura et priuilegia marsupiariorum Cracouiensium in se sonant et obloquuntur; siquidem aduenae non ordinem secum circumferant sed ad ordinem veniunt, quod et in exteris nationibus nostri homines factitare tenentur.

Acta Cons. Crac. 26, str. 43.

723. 1585. die 17. m. Maii, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio pixidariorum.

Feria sexta post dominicam Iubilate proxima. — Spectabiles domi n consules Cracouienses die hodierna per schedulas legitime conuocati ac in pleno numero in praetorio congregati existentes, vnanimi voto et consensu, quandoquidem id cedat ad decorum et commodum ciuitatis, concesserunt contubernium pixidarijs alias *büchsenschisszern* iuxta priuilegium et ordinationem a s. r. maiestate per ipsos desuper obtentum, hisce tamen adiectis conditionibus, vt omnes primo ius ciuitatis suscipiant, opera magisterialia alias *mistrzowskie sztukj* elaborent pro festo d. Michaelis archangeli proxime futuro, onera ciuitatis more aliorum ciuium et contuberniorum ferant, in omnibusque sese gerant, vti probos et honestos ciues artisque suae magistros decet. Quod ipsi ibidem personaliter comparentes beniuole in se receperunt, seque ad omnia praescripta praestanda obligauerunt.

Acta Cons. Crac. 26, str. 82.

724. 1585. die 29. m. Iunii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae statuta quaedam contubernii pellificum Cracoviensium assensu suo comprobat.

Stephanus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liuoniae etc. princeps Transyluaniae, significamus praesentibus litteris nostris, quorum interest, uniuersis et singulis, exhibitas esse nobis litteras papyreas infrascriptas, sigillo famatorum proconsulis et consulum ciuitatis nostrae Cracouiensis munitas, sanas nullique suspitioni obnoxias, continentes in se certos articulos per seniores atque totam communitatem contubernij pellificum Cracouiensium inter se inuicem ad bonum et salubre regimen contubernii eiusdem adinuentos conclusosque, ac per famatos et spectabiles consules Cracouienses confirmatos, supplicatumque, ut eiusmodi literas autoritate nostra regia confirmare, ratificare, approbareque dignaremur. Quae sub eo tenore qui sequitur uerborum continentur. Articuli infrascripti per seniores atque totam communitatem contubernij pellificum Cracouiensium inter se inuicem conclusi, ac per spectabiles dominos consules Cracouienses confirmati sunt feria sexta ante dominicam s. Trinitatis proxima, anno Domini 1585:

§ 1. Zaden brat czechu i rzemiesla naszego kusnierskiego niema się wazycz tego, aby zydom futer iakichzekolwiek ku przedawaniu dawal albo zlieczal; a ktoryby się naliazl takowy, czoby przeciw temu wystąpil, ma bydz karan winą trzech grziuien, i towar dany wszytek ma mu zginącz, pobrany tylie krocz, ilie krocz by się tego dopusczil abo przeswiadczon byl.

§ 2. Zaden brat niema sie wazycz stychowacz ani dawacz zydom towar

robiony, od nich zasię aby mial bracz surowy pod winą trzech grziwien i pod straczeniem pobranego towaru, ilekrocz by się wystempnym bydz naliazl.

Ex libro priuilegiorum ciuitatis Cracouiensis descriptum. Nos itaque Stephanus rex praenominatus, supplicationi eiusmodi uti iustae benigne annuentes, literas praeinsertas in omnibus punctis, clausulis, articulis, conditionibus autoritate nostra regia approbandas, ratificandas et confirmandas esse duximus, uti approbamus, ratificamus et confirmamus praesentibus, easdemque robur debitae firmitatis, quantum de iure est, obtinere debere uolumus. Ac in eius rei fidem praesentes manu nostra subscriptas sigillo regni nostri subappresso consignari mandauimus. Datae Niepolomiciis die vigesima nona mensis Iunii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo quinto, regni uero nostri decimo. — Stephanus rex sst. — Nicolaus Poradowski sst.

Oryginał pargaminowy, przechowany w cechu kuśnierzy Krakowskich. Na sznurku z paliowego i popielatego jedwabiu wisi pieczęć pokojowa uszkodzona, wyciśnięta w czerwonym wosku.

725. 1585. die 5. m. Iulii, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae privilegium a Sigismundo Augusto rege Poloniae contubernio sellatorum Cracoviensium anno 1569. impertitum, ratum facit.

Dokument pargaminowy, przechowany w cechu siodlarzy Krakowskich, opatrzony jest pieczęcią pokojową z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego, żółtego, fioletowego i zielonego jedwabiu. Przywilej zatwierdzony z r. 1569, podany jest wyżej pod N. 582 niniejszego zbioru.

726. 1585. die 5. m. Iulii, Cracoviae.

Consules Cracovienses inter ruficerdones et cordibanarios Cracovienses de coriis perficiendis litem dirimunt.

Actum feria sexta post festum Visitationis beatae Mariae virginis proxima. — In termino ferendae sententiae inter seniores contubernij ruficerdonum Cracouiensium, actores ab vna, et cordubanarios Cracouienses, conuentos ab altera parte, pro die hodierna incidente et proueniente, domini consules partium allegatis exauditis ac bene perpensis, considerato eo, quod in protestacione cordubanariorum Cracouiensium contineantur verba famosa et bonam existimacionem atque famam ruficerdonum laedentia, ideo decreuerunt, debere eiusmodi protestationem per cordubanarios Cracouienses in toto cassari atque in nihilum redigi primo quoque tempore. Quod vero elaborationem alias *wyprawę skur* attinet, quandoquidem cum maximo hominum simplicium detrimento et incommodo fieri necesse foret, si ex omnis generis cutibus et ijs quidem vilioribus indifferenter cordubanum conficeretur, attento etiam eo, quod in alijs regionibus, vbi corrigium hoc in magna copia ex-

cellenter confici solet, nullae aliae praeterquam caprinae cutes ad conficiendum cordubanum vsurpari soleant, quod etiam constitucionibus palatinalibus Cracouiensibus cautum et prouisum est: ideo domini consules priori suo decreto inter easdem partes lato, quod vtraque pars pro iure suscepit, inhaerendo decreuerunt, quod cordubanarij Cracouienses nullis alijs cutibus praeterquam caprinis ad conficiendum cordubanum vti debeant, libera tamen ipsis reseruata facultate, vt easdem cutes *gallassem albo borowką wyprawowalj*, prout commodius potuerint.

Quo decreto cordubanarij Cracouienses sibi praeiudicatum esse existimantes, ad s. r. maiestatem dominum dominum nostrum clementissimum apellauerunt; cui appellationi domini consules reuerenter detulerunt iuxta iura et priuilegia ciuitatis Cracouiensis in termino, quando pars partem ad id, vt iuris est, adcitauerit peremptorio.

Acta Cons. Crac. 26, str. 139. Zaś przewód sporu tego zawarty jest w tejże księdze radzieckiej, na str. 42, 100, 109 i 133. Zarzucali mianowicie czerwoni garbarze kordybannikom, iż oni robią skóry w borówce i udają takowe za kordyban, gdy ten przywilej służy tylko garbarzom czerwonym, którzy gdy im dębu nie dostaje, borówką skóry robią; nadto że kordybannicy nietylko z kozłowiny jako powinni, ale także z cielęciny, skopowiny „a drugie myszyny w cudzych ziemiach wyprawiane z żółtych czarne czynią i za kordyban odbywają“ i borówką wyprawiają „gdy prawdziwe wyprawianie kordybanu nie ma być tylko od galasu, a skór tylko kozłowych“. Że mają czerwoni garbarze prawo wyprawiać skóry borówką, powołują się na dekret królewski dtto Cracouiae 1444 (nieznany), na co kordybannicy odpowiadają, iż w tym dekrecie królewskim nie ma nic o borówce, jeno że mają wszelakie skóry dębem wyprawiać.

Z apelacyi zadwornej kordybanników przeciw powyższemu wyrokowi rajców Krakowskich, zapadł dekret króla imci z r. 1585 w Krakowie wydany, którym polecono magistratowi Krakowskiemu, iżby się po innych miastach zagranicznych wywiedział, w jaki sposób i jakie skóry kordybanicy tamże wyprawiać zwykli, a następnie ponownie sprawę tę na dwór królewski odesłał. Na mocy tego dekretu postarali się kordybannicy Krakowscy od rajców różnych miast niemieckich o poświadczenia przychylne dla siebie w przedmiocie wyprawiania skór przez tamecznych kordybanników, i zażądali nazajutrz po Matce Boskiej Śnieżnej od rady miejskiej remisyi sprawy do króla imci. Oparli się temu czerwoni garbarze Krakowscy zarzucając, iż świadectwa przedłożone przez kordybanników nie mogą być przyjęte, gdy wedle treści dekretu królewskiego nie kordybannicy, lecz magistrat Krakowski u miast postronnych o świadectwa w tej mierze starać się był winien. Rada wszakże jakkolwiek uznała, iż kordybannicy wbrew dekretowi królewskiemu sami się postarali o świadectwa u miast postronnych, quod videlicet omnis generis cutes quouis modo ipsis elaborare liberum est, a to z największą szkodą dla cechu czerwonych garbarzy, który i tak liczny przyjść musi do zupełnego niedostatku, jeśli kordybannikom swoboda wyprawiania wszelkich skór wszelakim sposobem zostawioną będzie, mimo, iż jako starszy przy prawach swych utrzymanym być winien, tem bardziej, gdy kordybannicy niechcąc przyjąć od rady miasta nadanej sobie ordynacyi, buntowniczymi się okazują, przecież sprawę niniejszą w myśl dekretu królewskiego na dwór króla imci odsyła. Przeciw temu dekretowi założyli czerwoni garbarze apelacyję, zaś kordybannicy żądali od rady zasądzenia garbarzy na karę 14 grzywien z powodu wyrabiania nieprawnie kordybanu, do czego się jednak rada miejska ze względu na wiszącą apelacyję nie przychyliła. Acta Cons. Craac. 26, str. 570, 578 i 663.

727. 1585. die 9. m. Augusti, in Niepołomice.

Stephanus rex Poloniae statuta contubernii cordibanariorum Cracoviensium de a. 1583. assensu suo comprobat.

Kopija współczesna przechowana w cechu kurdybanników Krakowskich. Potwierdzone statuta z r. 1583 podane są wyżej pod N. 697 niniejszego zbioru.

728. 1585. die 4. m. Septembris, Cracoviae.

De contubernio pixidariorum Cracoviensium.

Actum feria quarta ante festum Natiuitatis beatae Mariae virginis proxima. — Quemadmodum spectabiles domini consules Cracouienses feria sexta post dominicam Iubilate proxima anno praesenti pixidarijs alias *büchszenschisszern* contubernium concesserunt cum conditionibus ibidem contentis, ita die hodierna ijdem pixidarij iuxta ritum et morem aliorum contuberniorum praesentauerunt coram officio praesenti duos ex medio sui videlicet famatos Ioannem Hayde et Christophorum Clug, quos pro senioribus contubernij sui elegerunt. Qui quidem ab officio praesenti confirmati sunt atque ibidem in instanti de more iuramentum praestiterunt. Caeterum quamuis praefati pixidarij opera magisterialia alias *mistrzowskie sztukj* elaborare debuerant pro festo d. Michaelis proxime venturo, tamen quoniam per hoc tempus in laboribus s. maiestatis assidue occupati fuerunt, ideo ipsis tempus elaborandorum et coram officio consulari praesentandorum eiusmodi operum magisterialium promotum est ad festum Natalis Dominj in anno currenti proxime et immediate futurum.

Acta Cons. Crac. 26, str. 192.

729. 1585. die 9. m. Septembris, Cracoviae.

Litterae magistrorum contubernii cordibanariorum Cracoviensium ad magistros contubernii cordibanariorum Strassburgensium.

Den erbarn vnd ersamen mastern der erbarn zech des kordewohnhandtwerckes in der loblichen stadt Straspurg, vnsern vielgelibten gutten freunden, zu eroffnen etc. Strasburg. — Vnseren freundtlichen grus vnd willigen dinst sambt winschung aller glückselligen wolfarth von Gott dem allmechtigen. Erbare gunstige master vnsers handtwercks der kardewohner mittverwantte! Wir mesterr des kardewohnhandtwercks zu Krokaw thun einer erbaren zech der kardewohner in Strasburck gantz demittiglich zu wissen, das wir von den rottgerbern zu Krokaw geklackt vnd mitt recht angetastet werden, dan sie vns kalbfehl vnd schafffehl nebenn andern fehlen aus allerlei zeig nach brauch vnsers handtwercks zu arbeitten auff vnserm handtwerck wehren vnd verbitten wollen, welliches vns ab vnd ihnen zu gesprochen ist worden von einem erbarn radt zu Crocaw vnd koniglichen assessorn, dan sie gemeindt haben, es sei in Teuschlandt nit der gebrauch, das man kalbfehl vnd schafffehll auff kardewohn ausarbeittett, aber von ihr koniglichen maiesteth, vnsern gnedigen herrnn vns zugelassen, doch mitt der condition vndt gelegenheith, das von andern mestern vnd erbarn zechen vnsers handtwercks in Teuschlandt mehr kundtschafft vnd testimonia vnder eines erbarn ratth vnd stadt sigel führen vnd niderlegen sollenn, das vnsere ma-

ster des kardewohnhandtwercks kalbfehl vnd schafffehl neben anderen fehlen aus allerlei zeug nach brauch dis handtwercks ie und allzeitt auff kardewohn vngewerdt vnd vngehindertt gearbeittet habenn vnd mogen, dan wirr ihn eil bei richtslauff nur der erbaren zech zeugnus von Ollmutz gehabt vnd vorgelegt. Derohalben anlanget an euch erbare master der erbarn zech vnseres handtwercks in Strasburg vnsere gantz demittige vnd fleissige bitt, ihr wollet vns ein zeugnus vnter eines erbaren rath sigell mittheilen, das auff vnserem handtwerck kalbfehl vnd schafffehl neben andern fehlen aus allerlei zeug nach brauch vnsers handtwercks vnd landesorth auff kardewohn zu arbeitten gebreichlich sei, dan es mitt der zeitt euren kindernn auch zutreglich vnd nutzlich mag werden. Wollet auch den abgesanten vnseres handtwercks ein mester zu Krakaw fordern vnd auff das eheste abfertigenn. Diss stehet vmb euch vnd vmb die eürigen mitt allem guttem in sollichen oder andern massen zu uerschulden. Mitt diesem seidt in schutz vnd schirm Gottes des allmochtigen beuohlen etc. Gegeben in Krokaw den 9. September im iahr 85. e. w. allzeitt Iacob Stanschober, Herman Warwach, Wilhelm Peithie, Iacob Klotwick.

Oryginał papierowy, opatrzony czterema sygnetowemi pieczęciami, znajduje się w mojem posiadaniu.

730. 1585. die 11. m. Octobris, Cracoviae.

Statuta contubernii fabrorum, serrifabrorum, caldariorum, horologistarum et naglariorum Cracoviensium.

Nos consules ciuitatis Cracouiae seniores et praesidentes, significamus tenore praesentium, uniuersis et singulis, quia animo uoluentes praedecessorum nostrorum consulum Cracouiensium in augenda reipublicae ciuitatis huius summam curam et diligentiam, qui nec id, quod regimen bonorum artificum mechanicorum (non paruam ciuitatis partem sibi uendicantium) attinet praetermisere, illis etenim bene sese gubernantibus, ciuitas tum commodi tum laudis non modicum habet: ad petita et optata magistrorum contubernii fabrorum, serrifabrorum, calcariorum, horologistarum et naglariorum propterea, quod nonnulla artificia ab ipsis separata esse sciamus, uti sunt pixidarii et chaldeatores, articulos infrascriptos non quidem nouiter excogitatos, verum ex antiquo contubernii illius priuilegio et constitutionibus de unanimi omnium illorum consensu transcriptos atque renouatos, ac coram nobis productos, approbauimus confirmauimusque praesentium tenore, ad arbitrium tamen vel uoluntatem nostram et posterum nostrorum consulum Cracouiensium haec omnia immutanda in toto uel in parte, prout et quandocunque nobis visum fuerit:

§ 1. Naprzod thedi kowale, sloszarze, rusznikarze, zegarmistrzowie, naglarowie iedenze cech i bracztwo znaczicz y trzimacz wiecznemy czaszi będą powinni y wedlug nizey opisanich articulow sprawowacz szie kazdi z nich bendzie powinien.

§ 2. A gdi wibor starszich ma bidz trziman a braczia wsisczi omieniony z roszkazania iego m. p. bormistrza na iedno mieiscze do starszego przisięglego szie zeidą, tedi wedle zwiczaiu starodawna zachowanego iedna czescz bracziey, tho iest kowale, naglarowie maią w izbie zostacz, a druga częscz, tho iest slioszarze y s swoią braczią do sieni maią wistampicz i maią wibracz czi, ktorzi do sieni wistapią, iednego starszego z kowalow a drugiego z naglarow w izbie będączich, męzow do thego godnich. Thakze czi, ktorzi w izbie zostaną s kowalmi, wibiorą dwu męzow godnich s slioszarzow, przed isbą będaczich; a gdi szie do izbi zeidą, maią czi, ktorzy w izbie zostaną, opowiedziecz thich, ktorich obrali s slioszarzow przed izbą będaczich, pothem sloszarze opowiedzą thich, ktorich obrali s kowalow w izbie będączich, a ktorich pierwei nominowacz będą porządkiem, czi pierwse mieiscze zasiędą. Wszakze ieslibi szię czi nowi starszy lonskim starszim niepodobali za słusnemi prziczinami, thedi themze porządkiem czi wsisczi i wissei opisane starsze znowu obieracz będą powinni, iako y pierwei aze sie dostatecznie wsisczi zgodzą. A vota na obieranie starszich maią iscz porządnie od starsich poczawsi, iako ktori dawno w cechu zasiadł, aze do mlodsich i powinni bedą starszi oni, ktorzy bely przeslego roku na then czas w urzendzie tich nowo wibranich starszich przed pani raicze postawicz ku potwierdzeniu y przisiędze, i liczbe wsitkiemu zebraniu cechowemu dostateczną powinni beda przi thichże nowowibranich starsich uczinicz. A gdi iuz czi nowowibrani starszi pothwierdzeni przez iego m. p. burmistrza i ich mczi pani bedą, mieiscza swe zasiedą, będą powinni z mieiscza swego cech zagaicz bądz w sprawach krola i. m. takze i ich m. p. radziecz i swich wlasnich, a to dla tego, abi kazdi tak starszi iako i mlodszi wiedzial, iako sie ma z mieiscza swego uczcziwie zachowacz tak w mowieniu iako i w ustampieniu takze i w wothowaniu i we wsitkim postempku cechowem. A gdziebi przeciwko themu postanowieniu i przywileiowi ktori wistampil i przewinil, takowi ma bicz karan iednem funthem wosku; a ieslibi czo więtsego przewinil, thedi wedlug winalasku tak starsich iako i wsitkiego cechowego zebrania ma bicz karan.

§ 3. Schaczka bracziei cechu thego nigdziey bicz niema, iedno u starszego przisieglego z wibranich onego roku, a zwlascza u ktorego skrzinka braczka biwa; a wsakze tamze we wseliakiei sprawie będacz braczia wsisczi obeslani, wsisczi bendą przisez powinni, a inaczei cziniącz gdziebi tesz schodzą na inszem mieiszczu sobie zakladali, taczi będa karani iednem kamieniem wosku.

§ 4. Kowal kthori chcze mistrzem rzemiesla swego zostacz, ma pierwei v mistrzow cechowich miasta tego rok czali przerobicz, a to dla tego, zebi ony mistrzowie, v ktorich robiel, o nim swiadecztwo daly, ze temu dosicz vczinicz moze; ma mieiskie prawo pierwey prziiącz, list od vrodzenia i od wiuczenia w cechu pokazacz, do cechu iscz i ządacz dwu mistrzow onego rzemiosla, ktorzy bi mu informatią dali, iakowim kxtaltem o stuki ządacz i robicz ie ma, ktorzi gdi ządanie do wsistkiego zgromadzenia vczinią, ma pothem ządacz, zebi mu i mieiscze do kowania i dwu mistrzow tegosz rzemiosla do przigląadania naznaczily, ktorzibi przi iego roboczie stuk nizei opisanich bely, i szwiadecztwo o nim daly, ze szwą wlaszną ręką takowe stuki kowal, a otrzimawsi iusz z urzendu takowich mistrzow, przi oblicznosczi ich

z iedney stuki zelaza ma robicz wielką okraglą sziekiere leszną, a s tei stuki nima nicz vmnieiszicz ani prziczinicz, iedno zgola zebi z onei stuki siekiera wifformowana bela; item drugą sziekierę wielką stalmaską tesz z iedney stuky zelaza; po trzeczie vrobicz ma podkowe wielką z iednei stuki dwa krocz rozgrzewaiącz w ogniu zelazo. A robothę przerzeczoną we sterech niedzielach wiprawicz powinien bendzie. A gdi iusz to wsitko sobie zgotuie, thedi tho przed wsistkim cechem pokaze. Pothem wsisczi starsi ze wsistkiem gminem obeslawsi takową robothę, vznaią iesli szie godzi albo nie, a iesli zebi iaki niedostatek w them bil nalezion, tedy takowi mistrz mlodi powtorę i po trzeczie i po czwarthe powinien będzie taką robothę znowu robicz i powtorzicz tak dlugo, asz dostatecznie w mistrzostwie będzie doszwiadson (s) y pochwalon. A gdi iusz robotha iego bendzie pochwalona i od mistrzow prziiętha, tedi do cechu na zbroię grossi pienthnasczie i dwa funthi wosku, pisarzowi gros ieden, poslowi thesz grosz powinien będzie dacz, a tam iemu obiczay rzemiesla i cechowego zachowania będzie przepowiedzion.

§ 5. Slosarz thesz ktori chcze rzemiesla swego bicz mistrzem, ma pierwey przy tem miesczie w themze cechu u mistrza rzemiesla swego bądz to u iednego albo u kilku rok przerobicz, a to dlia tego, zebi ony mistrzowie u ktorich robil, o nim szwiadecztwo daly, ze nizey opisanem conditiam dosicz uczinicz moze. Pothem ma do cechu przisez y żądacz o dwu mistrzow onegosz rzemiesla, ktorzibi mu informatią daly, iakowem kxtalthem o stuki żądacz i iako ie robicz bendzie powinien wedle prziwileiu, ktorzy thesz żądanie iego do wszitkiego cechu od niego uczinią. Mieiskie prawo pierwei ma prziiącz, list od urodzenia y od wiuczenia naprzod ma pokazacz, a gdi iusz tho wsistko uczini, bendzie mu pozwolono mistrzem zostacz, iednak ma sobie pierwey zgotowacz materią ku doswiadczeniu takowei robothi potrzebną, to iest dilla z ingrichtem i s kluczem, w ktorim ingrichczie ma bicz oszminasczie reff subtelnich, szustrichow tak wielo, do tego draidorn i kluce zebi przistoiną proporcią mialy w dlugosczi i w szerokosczy; takze i blachi, scziczik z lamberkami, ktore należą do tego zamku, a ma pierwey przed starszemi pokazacz, nisz pocznie na zamek kowacz; pothem ma żądacz dwu mistrzow u starszich, ktorzy przy kowaniu takowich stuk maią bicz, przy ktorich oblicznosczi ma urobicz zamek do sklepu z iednem reglem, ze dwiema klamkoma, ten rigiel ma bicz przeizrzisti i ma klamki wiwodzicz, ma tesz bicz v niego slaquader z iednei stuki wikowani, na ktorego wierzchu ma bicz steffi na trzi palcze wikowani wisoko, haltregiel na wirzchu tego rigla, ktori będzie chytal rygiel, stiidel z iednei stuki wikowani, w ktorim rigiel i klamky i haltregiel chodzicz maią, i z inemi wsitkiemi dostatki y wlasną proportią iemu należącą. Do thego będzie powinien urobicz wędzidlo włoskie z munstukiem misternim, canki maią bicz o sterech kwiatach z iednei stuki wikowane, ze dwiema pukloma zelaznemi y misternimi tribuwanemi, podkowka w munstuku ma bicz o szterech iableczkach z blaszką rzerzaną i z igriskiem, w ktorei blascze ma thesz bicz iableczko iedno na wierzchu a w igrzyska maczieikow dwanasczie. Do tego będzie powinien urobicz ostrogi zapięte z boiczy polerowanemi, w ktorich maią bicz serdeczka rzerzane, i ze wsitkiemi inemi dostatki, a na tich ostrogach ma wisziekacz imię szwoie wlasne. A tho wsitko ma urobicz w pulroku. Niebędzie mu thesz wolno ani tho-

warzisza ani robiencza ani chlopcza chowacz i kramu odwieracz, azbi stuky oddal. A takowe stuki będzie powinien robicz v mistrza cechowego thegosz rzemiesła, co y on mistrz, u ktorego mu starszi naznaczą robicz, i czy dwa mistrzowie, ktorzi mu przidani będą, doględacz maią, iako bi ie szwą wlaszną ręką robiel. A gdi iusz the rzeczi albo robothi przerzeczone zgotuie; bendzie ie powinien pokazacz przed oblicznosczią gminu wsitkiego cechu, a ieslibi niedostatek albo niewarunk w tich stukach bel bi naliezion, thedi powinien będzie powtore i po trzeczie ręki szwei poprawicz y znowu robicz tak dlugo, aze dostatecznie w takowei roboczie pochwalon będzie. A gdy iusz robotha iego przyętha y pochwalona będzie, thedi do cechu na zbroie grossi pienthnasczie y dwa funthi wosku, pisarzowi gros ieden, posłowi gross ieden dacz będzie powinien. Pothem iemu obiczay rzemięsla zachowania cechowego przepowiedzion będzie i do cechu będzie prziięth iako brath vczcziwi.

§ 6. Item gdibi mial poiącz thowarzisz dziewke sloszarską albo wdowe pozostałą po mężu szwim, thedi powinien będzie robicz polstuki, tho iest zamek, iako wiszei stoi w prziwileiu, bądz mistrzowsky tę tesz powinnoscz ponieszie.

§ 7. Rusznikarz the powinnoscz powinien będzie niescz, iako szie i o slosarzech wiszey opisalo, takze rok przi them miesczie u mistrza rzemiesla swego przerobicz, aby o nim tem lepsze szwiadecztwo dal; mieiskie prawo ma przyacz i list od urodzenia i wiuczenia pokazacz. Pothem o dwu mistrzow zędacz, za ktorich dozwoleniem ma thi stuki wirobicz, tho iest rusznicze iedne do tarczy szwą wlaszną ręką tak od zelaza iako i od drzewa. Rura ma bicz na piencz piendzi na dluzą gwintowana, zamek z krzoszem prawie dobrim i z chubką; a ta rusznicza ma bicz osadaona w drzewo osobliwie s filetami, przestrzelenie i uderzenie do tarczei ma bicz prawie dobre i mierne; zamek thesz do tego powinien bendzie robicz taky, iako szie u sloszarzow wiszey opisal, ze wsistkiemi takiemi dostatkami. A gdi tho iusz wsistko zgotuie, ma to przed wsistkiem gminem cechowem pokazacz, i taki sie z nim postempek ma zachowacz, iako szie o sloszarzu wizei opisalo. A takowa rusznicza ma w cechu na rzeczpospolithą zostacz, a zamek sobie wziącz ze wsistkiemi iego dostatkami, a pothem w posrzodek bracziei prziięthi. A za takiemi stukami bedzie mu wolno robicz hakownicze, rusznicze, prochownicze tak od zelaza iako i od drzewa i wszelakie robothi do strzelby należącze, zamki rozmaithe, zawiasy, klamky, hantabi, drzwi, krathy etc.

§ 8. Zegarmistrz, ktori chcze mistrzem rzemiesla szwego zostacz, tenze wsitek postempek powinien bendzie czinicz, iako i o sloszarzoch wiszey szie opisalo, i powinien będzie za stukę i doswiadszenie rzemiosla swego urobicz zegar dostateczni na sterzi granie, w ktorem maią bicz i ukazowacz liczbę godzini czalego zegaru i polzegarza i kwateri, ma tesz w nim bicz i excitarz, ktori ma bicz warowni i ochendozni swoią proportią. A gdi to iusz zgotuie, ma tho przed wsistkiem gminem tego czechu pokazacz i taki szie z nim postempek ma zachowacz, iako sie o slosarzach i o kowalach wiszei opisalo, i tak między srzodek bracziey ma bicz przyethi.

§ 9. Naglarowie ktorzi niepowinni robicz stuk mistrzowskich, s tich powinien kazdi, ktori chcze mistrzem rzemieszla szwego zostacz, pol roka pierwei u mistrza przerobicz, mieiskie prawo przyącz, w cechu list od urodzenia

i wiuczenia pokazacz; a miasto stuk takowi młodi mistrz powinien będzie dacz do cechu pięncz grziwien na zbroię dla rzeczipospolitey i dwa funthi wosku, pisarzowi grosz ieden, poslowi thesz grosz ieden dacz będzie powinien. A za them ma bicz prziięth i obiczaiow i praw cechowich tak będzie uziwal, iako czi wsiscy, ktorzy szą wiszey mianowany.

§ 10. Item gdibi bel sinem mistrzowskim a ten gdi by dziewkę mistrzowską poiął rzemiesła thego naglarskiego, będzie powinien dacz do czechu na rzeczpospolitą poltrzeczi grziwni.

§ 11. Po oddaniu stuk mlodego mistrza będą mu powinni panowie starszi wsitek postempek oznaimicz, iako się w cechu i w tem miesczie ma zachowacz, i kazde suchedni będą powinni wsitkiemu gminowi zebrania tegosz czechu prziuilei czitacz, a nawienczei o posluszenstwo bądz krola iego mczi, iako pana bormistrza i panow radziecz i w czechowich sprawach; a ktobi niebil w thim posluszni, thedi takowi ma bicz karan winą cechową, tho iest dwa funthi wosku, gdziebi niedal o sobie sprawi słuszney.

§ 12. Zaden z cechu sloszarskiego niema szie wazicz dacz robicz stukfarku bądz na zamesnistwo iako i na pobracarstwo krom rzemiesła rusznikarskiego, iako u nich zwiczai iest; a tak ktoribi sie wazil tego nad prziuilei, karan będzie kamieniem wosku.

§ 13. Item zebi szie thes niewazil zaden brath cechu tego przekupowacz robothi szloszarskiey i czudzoziemskiey, tho iest zamkow, wędzidł, ani ostrog, ani zadnich rusznicznich zamkow besz wiadomosczi cechu tego; ktoribi sie kolwiek wazil, ile krocz tego będzie, karan będzie do cechu kamieniem wosku, a ona robotha ma bicz przez urząd wziętha, tho iest na rathus polowiczę a polowiczę do czechu na zbroie rzeczipospolithei.

§ 14. Brath zaden abi sie niewazil we zbroi albo z iaką bronią do cechu przichodzicz, pod winą funthu wosku.

§ 15. Slioszarze starszi będą powinni thego przestrzegacz z urzendu szwego, abi kazdę sescz niedziel wisilaly dwu ku oględaniu roboth, zebi warownie bely robione y ich wlasne bely przedawane a nie obce; a kiedibi szie czo niewarownego u ktorego mistrza pokazalo, takowi będzie karan wedlug winalasku wsitkiei braciey. Tak tesz zaden mistrz cechu tego niema szie wazicz starei robothi za nową przedawacz pod winą pod (s) kamienia wosku.

§ 16. Zaden kupiecz obczi takze i obiwathel miasta thego any obczi rzemiesnik zaden rzemieszniczich rzeczi i robothi rzemiesłu ich nalezaczich, kowalskich, sloszarskich i innich, ktorzy tu szą w tem cechowem prziuileiu opisani, nima przedawacz okrom iarmarku abo oprocz thich roboth, czo bi ich thu nierobiono; a ieslibi ktori w thim bil nalezion, zebi szie thak niezachowal, thakowa robotha ma iemu bicz przes starsze wziethą za wolą panow radziecz, kthorich roboth polowicza skarbowi rathusznemu bedzie nalezala a druga polowicza do cechu na zbroie będzie obroczona. A czi ktorzi na iarmark robothi sloszarskie prziwozą wselakie, abi ich nieszmieli wikladacz, aze bi ie pierwey starszy cechowi przisliegli (s) oględaly, bo thu do thego miastha czudzoziemczi zwikli prziwozicz robothi niewarowne i them wielkie oszukania riczerstwa y inszich pospolitich ludzi czinicz; a ieslibi szie kthori thego uazil, takowa robotha mu będzie przez pani starsze wziętha za

wolą pana bormistrza, a wedlug winalasku ich m. panow radziecz karan będzie.

§ 17. Zaden thes rzemiesznik obczy, ktoribi w thim czechu przerzeczonim niebel prziiętthi, abi szie thu przi them miesczie nigdziei nie smial wazicz robicz ani przedawacz robothi wszeliakich, ktoribi wiszei mianowanim rzemieszniknikom nalezali, abi szie tesz niewazil iednacz u nikogo robothi robicz ani do kramow wszelachich (s) liudziom kupieczkim przedawacz, takze i na wendicie iako i na smatruzie, ku szkodzie wissei mianowanim rzemieszniknikom nalezalej, azebi pierwei w cechu bel wedlug wisich mianowanich articulow y postempkow opisanich besz wszeliakiei wimowki; a iesli bi szie ktori tego wazil i nieucziniwsi themu dosicz, iako szie wissei opisalo, a robielbi takowe robothi, ktorebi them wissei mianowanim rzemieszniknikom nalezali, takowemu i robotha i naczinie iego ma bicz wziętha z wiadomosczią iego m. p. bormistrza, ktorich rzeczi polowicza rathuszowi na rzeczpospolithą bedzie nalezala, a druga polowicza do cechu na armatę ku obronie rzeczipospolitey nalezecz będzie, a sam thakowi sloszarz wedlug winalasku ich mczi panow radziecz karan będzie.

§ 18. Kthorzi tes z mistrzow na urzendzie starszich za wiborem przelozoni będą, thak tesz i iny braczia lethni y iusz prawie w lecziech zeszli będą wolni od wszeliakich posług.

§ 19. Mlodi mistrz, ktori cech przymie, s swego urzendu powinien bedzie braczkie swiece opatrowacz i zapalacz i zagasacz na kazde swiętho thudziesz laituch i przikriczie na mary opatrowacz przez cali rok; a kiedikolwiekbi czinicz tego zaniechal, funthem wosku karan będzie, ile szie razow tego dopusczi.

§ 20. Sierpow iawnie przedawacz niemaią iedno telko sami kowale; ktobi szie inak zachowal, takowe sierpi traczi, przithem kopą groszi od panow radziecz karan będzie.

§ 21. Zelazo, ktore kupci formani albo opci na tark pospoliti przziwiozą, lub to żelazo iest polskie lub węgierskie lubo morawskie y insze iakieskolwiek, zaden obczi kupiecz abo przekupien them umislem go kupowacz niema, zebi ie zasie mial przedawacz az do obiadnei godzini abo poki lud pospoliti kozdi ku szwei potrzebie kupuie; kthoby w them przeszwiadszon, ze tak sie niesprawowal, ma przed urząd radzieczki bic postawion, a wede (s) zdania urzędowego karan będzie.

§ 22. Item abi sie zaden drugiemu w robothę niewkladał ani czeladzi wikupowal ani odmawial pod winą polkamienia wosku.

§ 23. Item ieslibi brath ktori cechowi obiawial taiemnicze, ktore biwaią y trafiaią szie w cechu, abo w domu szwim wlasnim przed celadzią abo przed zoną, w rinku abo w karczmie, będzieli w them przekonan, połkamieniem wosku karan będzie.

§ 24. Item kozdemu chocia mistrz, chocia thowarzisz, wolno iest od starsich decretu do panow radziecz appellowacz abo ieslibi tesz iaka sprawa przed starszemi zaczętha nimogla bicz skonczona, maią stroni do radi odeslacz.

§ 25. Item ieslibi ktori mistrz abo thowarzisz inszego mistrza abo towarzisza opuscziwsi przodkiem starsich cechu swego i nie ządawsi u nich sprawiedliwosczi zwlascza w tich sprawach, ktore cechowi ich należą, u ra-

dzieczkiego urzędu abo u sądu gabał abo molestował, będzie karan stermi funthy wosku.

§ 26. Thowarzisz cechowi ktoregokolwiek rzemiesla iest, nima się zadnem sposobem vazicz od mistrza swego odiscz, asbi iemu przed them dwie niedzieli pierwei opowiedzial; iesli inak uczini abo w czim mistrza uskodzi abo w czim cechowi uskodzi, wistąpi, takowi ma bicz między celadzią i thowarzismi obwiesczion, zebi gdziekolwiek będzie natrafion, przi nim zaden thegosz rzemiesla niewazil sie robicz tak długo, azbi sie usprawiedliwil miesczu themu, ktorego zgrzesel.

§ 27. Item thowarzisz zaden abi sie niewazil u mistrza swego będący swaru, klopothu tak przi stole iako i na warstaczie i na wselkim mieisczu czinicz, a tho pod viną sescz wochlonow.

§ 28. Thowarzisz ktori w poniedzialek albo w ktori dzien inszi robotni nierobiel, niemaiącz zadnei prziczini slusznei do nierobienia, takowi ma bicz karan winą wochlona iednego.

§ 29. Towarzisz zaden abi sie niewazil, zebi mistrza swego dwie niedzieli przed iarmarkiem y po iarmarku mial opusczicz, inak cziniącz takowi przed celadzią ma bicz obwiesczon; ktorego na inszem miesczu zastawsi, ma bic s stroni robothi swei podnieszion i gaban, aszci szie prziwrocziel, a za swoi wistępek dosicz uczinil.

§ 30. Towarzisz ktori od mistrza swego odpusczenie bierze a do inszego mistrza wiszlie o robothe, czisz towarzisze, ktorzi mu o robothe patrzaią, maią iscz do onego mistrza i wiwiedziecz sie, iesli szie z nim dobrze rozsprawil; inak cziniącz maią bicz karani tho iest winą po wowlochonie (s), iesli bi tego uczinicz niechczieli.

§ 31. Ktoribi z bracziei będącz naznaczeni do noszenia czial umarlich do grobu, s tei powinnosczi szie wimawial, ma bicz karan funthem wosku. Takze kozdi brath cechu tego ktoribi niebil na zalomszi tak braczkiei przi ciele iako i dorocznei, ma bicz karan funthem wosku. Czeladnik tesz kazdi cechu tego, ktoribi przi takiei zalomszei niebil, ma bicz karan grosem iednim.

§ 32. Chlopczi a vczniowie wiucziwsi sie rzemiesla swego, chcząc iuz od mistrzow swich odstacz za dosicz uczinieniem w rzemieslie mistrzom szwim, ich mistrz iest ie przed starszemi y przed wsistkiem cechem powinien postawicz pod winą dwu funthu wosku. A takowi vcznie od wiuczenia cechowi sescz groszi dadzą, a starszi z mistrzami cechowemi od wiuczenia mu list powinni dacz będą.

§ 33. Thesz dlia pozitku mistrzowskiego iednostainie ze wsitkiem przerzeczonim cechem iest postanowiono, ieslibi ktori cudzoziemiecz nimaiącz prawa tego miasta, zadluzilbi sie za robothę mistrzowi ktoremu tegosz rzemiesla, themu mistrz zaden nima robicz, ieslizebi robothi potrzebowal, azbi mu za robothę dosicz uczinil; inak cziniącz będzie kamieniem wosku karan.

In quorum omnium suprascriptorum fidem ac euidentius testimonium sigillum nostrum consulare praesentibus litteris appendi mandauimus. Actum et datum Cracouiae feria sexta post festum sanctj Francisci confessoris proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto.

Z potwierdzenia króla Zygmunta III z r. 1588, przechowanego w oryginale w cechu ślusarzy Krakowskich.

731. 1586. Cracoviae.

Statuta sociorum contubernii muratorum lapicidarumque Cracoviensium.

Consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium vniuersis et singulis, quibus expedit, quia coram nobis protunc in reipublicae negotijs in praetorio Cracouiensi congregatis existentibus, comparentes personaliter honesti seniores socii contubernii artis muratoriae, constitutiones infrascriptas in contubernio mutuis consiliis, matura deliberatione ab anno 1586 inuicem constitutas et sigillo contubernii muratorum uallatas, omni suspicione carentes reproduxerunt, atque petierunt authoritate officij nostri ad publicum bonum et commoditatem confirmari. Petitioni itaque illorum annuentes, non solum pro bono et commodo eiusdem contubernii, sed etiam ad vtilitatem et emolumentum ciuitatis, tum praecipue ut obviam eatur multis et uariis fallaciis, quas magistri saepius indifferenter vtentes discipulis tyronibus in loco sociorum eruditorum, salarium in sociis debitum pro labore imperitorum in arte discipulorum sibi vsurpando committunt, vnde structurae et aedificia male fabricata saepenumero collabuntur cum damno non mediocri aedificantium: easdem literas publice lectas, articulis etiam illarum omnibus sigillatim consideratis, ad voluntatem tamen et beneplacitum nostrum successorumque nostrorum huiusmodi constitutiones ex legitimis causis pro rerum et temporum exigentia in toto vel in parte immutari, confirmamus et approbamus. Quarum constitutionum tenor sequitur et est talis:

Artikuly towarzisow rzemiosla mularskiego y stamieckiego.

I. Naprzod strony gospody roku Panskiego 1586. My mistrzowie starszy wespolek z mlodszemi rzemiosla mularskiego y stamieckiego dozwolilismy spolecnie namowiwszy sie z pani thowarzysami tegoz naszego rzemiosla, aby oni swoie gospode miely, a panowie mystrzowie do tey ych gospody maią im pierwey wybrac dwu starszych towarzysow, a potym panowie towarzyse drugich dwu sami z siebie wybierać maią, aby oni w tey gospodzie maiąc sobie czterech towarzysow starszych, byli sprawnieyszy ku cwiczeniu porzadkow, ktorę należą do kaplice, potym na warstacie, takze w gospodzie przeciwko panom mistrzom starszym, młodszym, takze przeciwko towarzysom młodszym iako tez y sami przeciwko sobie y przeciwko kazdemu, osobliwie przeciwko tym articulom, ktore są nizey opisane.

§ 1. Pierwszy artikul w tey gospodzie ma bydz zchacka wszystkich thowarzysow we cztery niedziele pod winą grosza iednego; a iesliby towarzisz we cztery niedziele mial iaką trudność, tedy sie ma opowiedziec starszym towarzysom a poloziwszy pułgrosza, za dozwoleniem starszych towarzysow moze isc po swey potrzebie.

§ 2. Wtory, gdy sie zzyda towarzysze do gospodi, maią vcciwie siedziec, to iest niepoloziwszy sie na stole, ani tez piwa kolatac, ani mowic co iest niepotrzebnego, ale maią pieknie spraw sluchac, ktore starsi towarzysze sprawowac będą, a ktoriby sie tego wazyc mial albo chciał, a na pierwsze napominanie nic niedbał, taky ma polozyć winy nieodpuszczoney pulgrosza toties quoties, to iest ile razow to ucziny.

§ 3. Trzeci, aby zaden towarzysz oręza w gospodzie nie smial miec przy sobie ani go nad sobą więszać, ale ie ma tam polozyć, kędy mu dadza starszi towarzysze mieysce, a ktoriby smial siedziec z orężem, taki kazdy będzie winien grosz winy.

§ 4. Czwarty. Ktoriby towarzysz był obeslany do gospody a nievczinył by posluszenstwa z uporu, taky ma bydz karani wochlonem tegodniowym.

§ 5. Piaty. Kiedy sie trafi, iszby przyszedł wędrowni towarzysz, ma naprzod isc do gospodi towarzyskiei, a towarzysze maią go opowiedziec mistrzom starszym y mlodszym, a kiedy przeroby dwie niedziely u mistrza, maią go obeslac u ktorego na warstacie stal, do starszych towarzysow, a starsi thowarzysze maią naipierwei wziąć od onego towarzysa ortowe, ktore nalezy do ych własney skrzinky z wedrownich thowarzysow, potym thowarzyszę maią doswiadczyć albo trybować onego towarzysa, iesly iest doskonaly według naszego porzadku albo nie. A iesliby nie był wlasnym towarzysem (to iest iszby niepokazal mieysca słusnego y mystrza nauki swey, takze listu od rzemiosla y od vrodzenia swego) taky thowarzysz ma postępować iako ieden z towarzysow, ktory sie staie przes tę wszytkie postepki vczonym towarzysem, iako to kazdemu przystoi; a iesliby sie on thowarzysz od tego wszytkiego zbranial, taki thowarzysz mieysca niema miedzy pocciwemy ani w tym slawnym mięscie.

§ 6. Szosty. A iesliby sie trafilo, zeby takowego towarzysa wędrownego przyiął ktoriby (s) mistrz, ktoriby sie pierwey w gospodzie thowarzyskiey nie pokazal a nie byl przes towarzysze oznaymioni pierwey do mistrzow, taki mistrz będzie powinien położyć kamien wosku.

§ 7. Siodmy. To też maią wiedziec, iz zaden towarzysz kart niema grać w gospodzie towarzyskiey, ale za dozwoleniem starszych thowarzysow pod winą funtu wosku. Boze vchoway, by sie mial powadzyć a będzie przeswiadczony, taky ma bydz karan wochlonem tegodniowym. A iesly by sie ktory thowarzysz poswarzyl ieden z drugim, ma polozyć funt wosku.

II. Artikuly, ktore kaplicy naleza.

§ 1. Naprzod to maią wiedzieć, yż wszytkie rzeczy kapliczne maią wolne iako y mistrzowie, to iest przikricia, swiecze y insze rzeczy, przetosz wszysci thowarzysze maią bywać na kazde suche dni na zalobney mszy pod winą grosza iednego, y na wszytkie obsequia, a na ofiarę dwa pieniądza.

§ 2. Wtory. Kazdy towarzysz na pogrzebie będzie winien bydz tak na mystrzowskim iako y towarzyskim pod winą iednego grosza, bo to iest milosierny vczynek y vcciwy: przetosz ma bydz starszym mistrzom oznaimiono, kiedy komu będzie trzeba na pogrzeb przed tym, a starszy mistrz będzie powinien obeslać.

§ 3. Trzeci. Gdzieby się trafilo, yżby towarzysz potrzebował zalozenia z krzinky, takze y w chorobie swey, maią go założyć z krzinky mistrzowskiey pod rekoięnstwem do czasu slusnego, a gdy mu da pąn Bog zdrowie, ma po kęsu do skrzinky dawac az wypłaci. A iesliby w tym vmarł a niebilo go czym pochować, tedy go maią z krzinky schować wedlug porzadku chrzescianskiego a rekoimia wolna bydz ma.

III. Artikuly, ktore varsztatom należą.

§ 1. Naprzod iesliby thowarzysz przysedł na warstat mystrzowsky przes

pozdrowienia przystoinego gniewaiąc sie ieden na drugiego, taky kazdy towarzysz będzie winien dać dwa grosza onym thowarzysom, ktorzy na onim warstacie siedzą, dlia tego y z takiego nieobyczainego przyscia. A iesliby tego na vpominanie nie vczynil onych thowarzysow, maią to oswiadczyć sami sobą a nąn zalować w gospodzie, a starsi thowarzysze maią onego thowarzysa in duplo karać.

§ 2. Wtory. Potym zaden towarzys nie ma robyc przy vczniu, ktoriby niebył viednany do dwu niedziel pod wina funtu wosku, a mistrz niema mieć iedno dwu albo trzech vcniow pod winą dziesiąci grzywien. A gdzieby tez tego niepowiedziely thowarzysze na mistrza onego wiedzący, ze więcey vczniow chowa y z skodą ludzką za towarzysze ie vdawa, tedy takowi wyzei opisaną winą będą karani; ale vcznie, ktorzy sie przy strawie mystrzowskiey vczą, maią bydz na większe lata viednani według vmowy mystrza z uczniem.

§ 3. Trzecy. Przy robocie maią sie wstydliwie zachować niewiedząc gdzie kto stoi, a maią bydz pilni roboty pod winą funta wosku.

§ 4. Czwarty. Iesly by sie towarzysz z thowarzysem zle zachowal y swarzyl by sie na warsztacie, ma ieden oswiadczyc kimkolwiek albo onym samym w niebitnoscy kogo inszego az do schacky wochlonem y siedzęniem vrzędnym.

§ 5. Piąty. Ktoriby sie z towarzysow smial na warzstacie vpic a drugiby go vpominał . . . szedł z warzstatu a onby na vpominanie nic niedbal, taki ma bydz karąn funtem wosku.

§ 6. Szosty. Aby zaden towarzysz niesmial przeziwać chlopca sromotnym przezwiskiem, gdysz moze miec oycowskie, bo ktory by to vczynił, ma bydz karąn funtem wosku.

§ 7. Siodmy. Ktoriby towarzysz mial przes zimę robotę v ktorego mistrza, taki towarzysz ma robyc u tegoz mistrza przesz wszytko lato pod kamięniem wosku nieprzepusczoney winy.

§ 8. Osmy. Takze gdy by sie trafiło, zeby mistrz mowył thowarzysowi, aby mu pomogł robyc, a obiecawszy sie omilył by go y nieprzyszedł, albo począwszy robyć poszędł by zas prec krom słusney przicini, taky ma bydz karąn wochlonem tegodniowym.

§ 9. Dziewiąty. Aby zaden towarzysz robić niesmiał przy partacu ani go tez mistrz ma chować, pod winą obu stron to mistrza y towarzysa kamieniem wosku.

§ 10. Dziesiati. Towarzysz ma robyć partaninę za dozwoleniem mistrza, v ktorego robi, za pieć złotych.

§ 11. Iedenasti. Ktoriby towarzysz odszedł nieobycainie od mistrza, to iest przy placi z roboty niepodziękowawszy, taki ma bydz karąn wochlonem; a mistrz tez iemu ma podziekować.

§ 12. Dwanasti. Maią wiedzieć, yzby sie zaden towarzysz chłopca mistrzowskiego odwabiać niewazył any go na robotę brać kiedykolwiek, krom dozwolenia iego własnego mistrza; ktoriby to vczinył, ma bydz karąn kamieniem wosku y siedzęniem, ani go tez sobie czynic ma na postronney robocie, ale z towarzysem sąm robyć ma pod takąz winą.

§ 13. Trzynasti. Gdy sie trafi u ktorego mistrza vcciwy słozbierz a mial by tam przysc towarzysz, z ktorym by sie on mistrz gniewal, taki towarzysz

nie ma chodzyc na tęn vcciwy kleynot dla iakich rosterkow az za dozwoleniem onego mistrza, a przydziely, ma sie tak zachować przeciw kazdemu: przy tim vcciwym kleynocie maią vcciwie y obyczainie wszyscy siedzieć, nie swarzyć sie ani tez oręza maią mieć, a iesliby sie tam smial poswarzyć albo zwadzyc, taki kazdy ma bydz karąn winą wiszey opisaną.

IV. Artikuli, ktore do obyczaiow należą.

§ 1. Ieden. Ktory mistrz vcznia spusci albo go wolnym vczyni, tedy tęn vczęn ma odłozyć dwa grosza do skrzinky towarzyskiey, potym on syniec ma vczinyć obiczay wedlug wyzey opisania.

§ 2. Drugi. A gdy bedzie przy rachunku legmistrz onego mistrza swego moze bydz przy oycu tego synca swego, a to dla tego, aby za naukę oyca przeprosil mistrza swego y podziekowal za rzemioslo y mial go w ucciwoscy.

§ 3. Trzeci. Mlodych towarzysow obycai nie ma bydz az kiedy mistrzowie naznacą.

§ 4. Czwarti. Starsi towarzysze nie maią bywac oycami młodym towarzysom, bo oni maią sprawy swoie.

§ 5. Piąty. Tak z Polakow iako cudzoziemcow niema bydz ktoriby cechu niemial vszakosz po sprawie przysc.

§ 6. Szosty. Konew maią miec towarzysze w gospodzie swey ale ma bydz wolna mistrzom ku ich potrzebie iako y towarzysom starsym.

§ 7. Siodmy. Ktorikolwiek towarzysz będzie chcial mistrzem zostac, taki kazdy ma pierwey dac zlotich dziesięc do skrzinky mistrzowskiey, potym insze rzeczy odprawić wedlug przywileiu krola iego mcy.

§ 8. Osmy. Ktoriby towarzysz chowal nierzadną niewiastę albo z nią bez malzenstwa mięszkal, taki ma bydz karąn dwiema kamienmi wosku.

§ 9. Dziewiati. Towarzysze maią mieć achtel piwa na Boze Ciało od mistrzow.

§ 10. Dziesiąty. Towarzyse starsy maią rozkazowac y vpominac mlodych towarzysow, aby suche dni oddawaly mystrzom.

§ 11. Iedenasti. Kiedy się trafi wyprawować na robote krola jego mcy takze y na mieyską, tedi starsi towarzysze maią odsylac porządnie y na czas na karcie te towarzysze, ktorzy na taką robote bedą miely isc do mistrzow, aby przes tęn porządek drudzy w tym vkrzywdzeni niebily.

§ 12. Dwanasty. Po spusczeniu vczen ma obycai sprawić do dwu niedziel towarziski, a iesly by temu dosyć nieuczynił we dwu niedziel, taki kazdy spusczony vczen będzie winien dac na kazdy tydzien dwanascie grosy, do skrzinky mystrzowskiey szesc a do towarzyskiey drugie szesć, poki temu nie vcziny dosyć.

§ 13. Trzynasti. Gdy sie trafi, yzby towarzysz chcial mistrzem zostać a nie czynił by dosyć obycaiowi towarzyskiemu, takiego towarzysza mistrzowie tak starsi iako y mlodsy przymowac niemaią do porządku swego, asz by sie pierwey towarzysom sprawił albo ych obyczaiowi dosyc vczynił.

§ 14. Czternasty. To też maią więdzieć, aby zaden towarzysz niesmial kamienia na targu kupowac ani go przed sobą kłasc, poki nie vcziny tego, co na mistrza przystoi; a ktoriby sie tego wazył, taky będzie karąn dwiema kamienmy wosku y siedzeniem vrzędnym. A iesliby sie ktory nalasl, aby sie tym bronil, ysz mistrzowy robi, tedy taki tey wymowki vzyć niemoze,

bo iesłisz mistrzowy robi, tedy ma robić u mistrza na warsztacie a nie u siebie w domu.

§ 15. Pietnasty. Ktoriby towarzysz mieszkaiąc we dworze albo panęm sie sczycząc a niebilby poslusnym thowarzysom starszym we wszytkich sprawach, ktore kazdy winien vczynić wedlug porzatku rzemiosla naszego, takiemu mistrz roboty dac niema pod winą kamienia wosku, y kazdemu takiemu, ktoriby sie kolwiek nalazl nieposlusny.

§ 16. Szesnasty. Iesly by sie trafilo, yzby ktory thowarzysz postronny mistrowac chciał w mili dziesiąci albo po prostu partać, takze robiąc kamien przeselał by tu robiony kamien albo naprzekup skladal . . . . . albo kędykolwiek w Krakowie, takiego mistrzowie przymować nie maią ani mu vczniow iednać maią, azby sie pierwey sprawił w gospodzie towarzyskiei, takze vczynil dosyć mistrzom według przywileiu krola iego mći y przyiawszy mieyskie postempowal wedlug porzatku tego slawnego miasta. Ktoriby sie tego wazył nieuczciniwszy temu wszystkiemu dosyc, roboty ani kamięnia robionego tu przesilać niema pod utraceniem onego towaru. A mistrzowie tego będą przestrzegac winni przez vrząd mieyski y grocky.

A dla lepszey wiary y pewnoscy pieczeć nasze wszytkiego cęchu mularskiego do tego listu przikladamy, imiona swoie y przezwyska naszemy wlasnemy rekamy podpisuiemy. — Blazey Komnacky. Marcin Kara. Stanislaw Ciesla. Augustin Lytwinek. Stanislaw Baran. Pawel Rybicz. Franciszek Grzymala. Ioseph Tarnowczyk. Stanislaw Robak. Stanislaw Dega. Sebastian Zapisz. Matisz Swietek. Ian Baptista. Ian Wloch. Piotr Mezocky. Adam Zapisz. Ambrozy. Stanislaw Lubelczyk. Stephan Zaszada. Iacub Woznycka. Kasper Porebsky. Gabriel Zmuda. Grygier Stroywasz. Sebestian Smulka. Matisz Kozłowsky.

In huius itaque confirmationis nostrae articulorum supra descriptorum fidem ac euidentius testimonium sigillum nostrum est subappensum. Datum in praetorio Cracouiensi sabbato ante festum sanctae Mariae Magdalenae proximo, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Ludouicus Kromer ciuitatis Crac. notarius.

Z kopii współczesnej papierowej w formie zeszytu o 11 kartach in folio, w skutek wilgoci w znacznej części zbutwiałej, przechowanej w cechu murarzy Krakowskich.

732. 1586. die 21. m. Martii, Cracoviae.

Senatus consultum de magistris contubernii serrificum Cracoviensium.

Actum feria sexta ante dominicam Iudica proxima. — Ex decreto dominorum consulum Cracouiensium debent serrifices Cracouienses sese conseruare iuxta contenta ordinationis seu priuilegij ipsis nuper a spectabili senatu ciuitatis Cracouiensis concessj et renouatj. Quoniam vero quidam ex contubernio ipsorum caeremonijs ecclesiasticis et missis pro defunctis celebrari solitis, propter reformatae religionis professionem interesse recusant, ideo domini consules propter bonum pacis et tranquillitatis publicae conser-

uandum decreuerunt, debere eos, qui reformatam religionem profitentur, in talibus casibus vel per alias substitutas personas id, quod ipsis incumbit, exequi, vel veniam absentiae a senioribus magistris contubernij sui petere, quam ipsis ijdem seniores non grauatim concedere tenebuntur. Quod si vero vel aliam personam loco sui non substituerint, vel a senioribus magistris contubernij sui veniam non petierint, extunc poenae trium grossorum pro lapide cerae, in eadem ordinatione descriptae, contubernioque soluendae subiacebunt. Super quo partes beniuole acquieuerunt.

Acta Cons Crac. 26, str. 379.

733. 1586. die 6. m. Iunii, Cracoviae.

Senatus consultum de cerifusorio.

Actum feria sexta in crastino Corporis Christi. — Ex decreto dominorum consulum debent reuenditores in cerifurioso ciuili *placzicz od iednego zalozenia woszczyny po siedmi kwartnik, od susza założenia iednego po półtoru groszu, od czechy po pułgroszku od iedny sztukj.*

Acta Cons. Crac. 26, str. 511.

734. 1586. die 20. m. Iunii, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter seniores et magistros quosdam contubernii sutorum Cracoviensium litem dirimens.

Actum feria sexta ante festum s. Ioannis Baptistae proxima. — Honesti Valentinus Krupka etc.*) seniores sutorum Cracouiensium citatis ad officium praesens consulare Cracouiense honestis Laurentio Nazimiecz etc.**) sutoribus Cracouiensibus, contra et aduersus eosdem proposuerunt pro eo, quod ipsi existentes in contubernio sutorum, onera contubernij eiusdem in priuilegijs et articulis illorum descripta ferre nolint, videlicet in funebribus obsequijs obeundis, petentes eosdem decreto officij praesentis mediante ad eiusmodi articulos manutenendos propter bonum ordinem constitutos, adigi. Pars conuenta vero dilationem sibi ad respondendum dari atque concedi postulauit per quindenam.

Officium vero considerato eo, quod actio non ex parte iniuriarum aliquarum, sed ex parte boni ordinis conseruandi sit instituta, parti conuentae respondit, dilationes in exequutione legum et iurium admitti non posse, verum iura et constitutiones contubernij praedicti in toto approbandum decreuit, vt praedicti conuenti quandoquidem iuribus contubernij gaudent, bonum ordinem quoque eiusdem contubernij iuxta contenta priuilegiorum con-

*) Następuje jeszcze 5 wymienionych. **) Następuje jeszcze 8 wymienionych.

seruare, illisque in toto satisfacere teneantur, prout et caeteri ciues facere sunt soliti.

Quod quidem praefati conuenti se facturos submiserunt, exceptis saltem exequijs funebribus catholicis, quibus bona conscientia se interesse non posse allegabant. Decretum est, vt praefati conuenti vti et coeteri moechanici, inter quos similia sunt lata decreta, sese gerant, videlicet obsequijs catholicorum funebribus in ecclesijs antiquitus obseruari solitis, ac in priuilegijs illorum descriptis, interesse teneantur. Si forte vero ipsi in propria persona interesse nolint aut non possint, per aliam honestam suo loco substitutam personam exequantur aut veniam a seniore contubernij sumant, quam senior eisdem denegare non debebit, ne quid decedat priuilegijs, sub poenis in eorum ordinationibus et priuilegijs descriptis. Quod decretum ex parte constitutionum et ordinis contubernij vltro beniuoleque ijdem conuenti pro iure se tenuturos susceperunt, in articulo vero obsequiorum catholicorum funebralium et religionis ad sacram maiestatem regiam appellauerunt.

Officium etsi nulla decreta protulerit in causa religionis, saltem in causa boni ordinis conseruandj, verum tamen propter reuerentiam principis appellationi reuerenter detulit, hac tamen conditione, vt vigore iuris communis spec. sax. in iure municipali art. 44 descripti, artificium suum exercere non audeant vsque ad litis decisionem. A quo etiam iure scripto conuenti ad s. r. maiestatem appellauerunt. Delatum est apellationi reuerenter iuxta iura et priuilegia ciuitatis in termino, cum pars partem ad id vt iuris est, adcitauerit peremptorio, nihilominus tamen officium deliberat de poena praetacta in iure municipali descripta, ad octauam.

Acta Cons. Crac. 26, str. 524, 529.

Spór powyższy o to się toczył, iż starsi cechu szewczego zapozwali niektórych swych młodszych współbraci cechowych innowierców, że ci wbrew ordynacyjom cechowym ani na żałomsze lub inne obrzędy kościelne, ani na pogrzeby swych współbraci cechowych katolików nie chodzą. Na to odparli pozwani, iż gdy pokój religijny i wolność wyznania konstytucyjami królewskiemi jest obwarowana, oni do obrządków religii katolickiej przyniewalani być nie mogą.

735. 1586. die 24. m. Iulii, Casimiriae.

Senatus consultum de incolis vici »inter *mazniki*« dicti.

Actum feria quinta in vigilia sancti Iacobi apostoli. — Prudentes ac famati domini proconsul et consules ciuitatis Kazimiriae ad praetorium Kazimiriense per coedulas pleno numero in reipublicae negocijs congregati, vocatis ad sui praesentiam incolis omnibus inter *mazniky* degentibus, vti et tanquam domini earundem domuncularum, cupientes ibidem regimen bonum habere atque periculis imminentibus occurentes, authoritate officij sui sub poena quinque marcarum irremissibiliter per transgressorem officio luenda et priuatione inhabitationis mandauerunt,

§ 1. vt nullus indigena inter *mazniki* audeat immunditias in plateas et viccos ex domunculis eycere, praecipue vero sordes, ex quibus infectiones hominibus tam preeuntibus, quam etiam vicinatim manentibus oriuntur, effun-

dere, picem denique, vti solent, non calefacere nec coquere, item foenum atque stramen ibidem non diuendere, nec lora atque linamenta ibidem asseruare; praecipue vero funifices, qui loris ad artificium suum vtuntur, inquilinatum non fouere, nec quouis colore subprimere.

§ 2. Item vt nullus etiam audeat picem tacite in reuenditionem emere, verum manifeste emptam equaliter cum vicinis ob maiorem amorem vicinalitatis et commodum reipublicae aequaliter diuidere.

§ 3. Item vt etiam lutum aridum, quod in angiportu sub habitatione familiae ciuilis est depositum, inde efferatur.

§ 4. Item ut non audiat nullus etiam ceruisiam ibidem ac totius potus liquores propinare.

Quisquis vero contra interdictionem supratactam excessor compertus fuerit, is vti supratactum est, poenam officio consulari succumbet.

Acta Consul. Casimir. 768, str. 363.

736. 1586. die 30. m. Iulii, Cracoviae.

Senatus consultum de sapone vendendo.

Actum feria quarta post festum s. Annae. — Ex decreto dominorum consulum niema bycz exnunc mydlo przedawane po vliczach albo v okienniczek tabliczamj, iedno w iatkach a v mydlarzow, pod zabraniem takowego mydła przez sługi vrzędowe y starsze czechu mydlarskiego, y według winy w przywileiu czechu mydlarskiego opisany, v kogokolwiek by było znaleziono.

Caeterum domini consules decreuerunt, aby starszy czechu mydlarskiego Christoffowi Lasiczcze czeladnika do roboty vżyczalj, kiedy mu go będzie potrzeba, yżeby mu roboty niezatrudnialj. A ieśliby tego nieuczynilj, tedy mu ich wolno będzie pozwacz y będą o to karanj.

Acta Cons. Crac. 26, str. 561.

737. 1586. die 19. m. Augusti, Casimiriae.

Promulgatio iurium contubernii sartorum Casimiriensium.

Actum feria tertia post festum Assumptionis gloriosae virginis Mariae proxima. — Wozny ziemsky generał opatrzny Valenti Koszyk przed vrzendem radzieczkiem Kazmierskim stoiąncz zeznał, isz dnia dzisieyszego w Kazmierzu na rynku na czterech mieysczach przy zgromadzeniu wiele ludzy takze tesz v zydow w ich miasteczku w rinku na Kazmierzu, ktemu tesz na Stradomiu tenze wozny według przywileiu k. i. mczy krawczom Kazimierskim danego, articuły w timze prziwileiu opisane obwołał w ten sposob:

Panowie raczczie wiedziec, isz krawczy Kazmiersczy bendącz pewnym

od k. i. mczy swego miłoszczliwego pana opatrzeni przywileiem, wiadomo czynią wsytkim y pewne articuly opowiedaią:

1. naprzod aby zaden slachczicz, mieszczanin albo zyd w dworach albo w domiech swych niewazeł sie towarzysa rzemiosła krawieczkiego przechowywać, pod winą piąci grzywien, a zyd pod dziesięcią vrzendowy groczkiemu,

2. druga, aby zaden y zadna niewazeł się tak w dzień targowy iako y procz targow, tak w Kazmierzu, iako y v zydow na podsięniach plocziennych y sukiennych vbrąń, kithlikow nowych y inszych tak plocziennych iako sukiennych rzeczy oprocz czechowych krawczow Kazmierskich przedawać, pod vtraczeniem takowych rzeczy.

Acta Cons. Casimir. 768, str. 431.

738. 1586. die 25. m. Augusti, Cracoviae.

Senatus consultum de contubernio doleatorum et lagenariorum Cracoviensium.

Actum feria secunda in crastino festi sancti Bartholomaei. Ex decreto dominorum consulum Craccouiensium ex controuersia partium lato, mayą będnarze y legliarze yednego czechu patrzycz y przi niem przestawacz, tho iest albo przy kaczmarskim albo przy będnarskym y legliarskim czechu, gdisz tho rożne czechy szą, a żaden dwu czechow vzywacz niemoże. Super quo decreto partes beniuole acquieuerunt.

Acta Cons. Crac. 26, str. 509.

739. 1586. die 5. m. Septembris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii sutorum Cracoviensium.

Actum feria sexta ante festum Natiuitatis beatae Mariae virginis. — Nos consules ciuitatis Cracouiae significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, quod venientes ad nostram consularem residentiam famati seniores et iuniores magistri contubernij sutorum Craccouiensium, obtulerunt nobis constitutionem seu ordinationem certam, inter se mutuo de vnanimi consensu in contubernio bannito sancitam et sigillo eiusdem contubernij sui munitam, quam ibidem in praesentia nostra consulari productam et lectam, per nos autoritate officij nostri approbari et confirmari petierunt, eiusque tenor sequitur et est talis:

My starszi na ten czasz bendączy czechu szewskiego Crakowskiego tagże thesz y mi przisięgly przesly starszi y mi młodszi mistrzowie rzemiesła szewskiego thegosz czechu Crakowskiego dnia dziszieiszego, tho iesth w niedzielie dzień s. Wawrzincza roku Bożego 1586 wespół do czechu zgromadzeny, dlia thego, aby każdy z nasz równą lyczbę czeliadzy do odprawo-

wania rzemiesła chował, gdisz thesz każdy z nasz równy czinsz iego k. m. placzy, przetho ysz niemało nasz braczy, ktorzy thowarziszow rzemieszła naszego ku robieniu przed inszą braczią, ktorzi po kilka chowają, dostawacz nie możemy, spolnie y kazdi z oszobna zezwolieniem vchwaliliszmi y postanowieliszmi między szobą articuly niżey opiszane, ktore mi chowacz mamy y po nasz mistrzowie bendączi thegosz czechu chować y trzimać bendą powinny:

§ 1. Naprzod od thego czaszu każdi mistrz rzemiesła naszego szewskiego tak starszi iako y młodszi, aby niesmiał więczey czeliadzy do odprawowania rzemiesła swego chowacz, iedno trzech czeliadników, tho yest aby każdy z nasz trzi thelko stolky oszadził a nie więczey. A ieślizeby szię ktorykolwiek z nasz thego ważył, yżbi steri stołki albo czo wienczey oszadził, aby każdy taky przez wszeliakiego miłoszierdzia kamieniem wosku do czechu karany bel, który wosk ma bycz do kościoła na chwałę Bożą obroczon.

§ 2. Theżeszmi miedzi sobą zgodliwie vchwalily y postanowiely, ieśliby ktori thowarzisz rzemieszla naszego bądź w poniedziałek bądź thesz ktoregokolwiek ynego dnia mistrzowy nierobieł, aby takowy thowarzisz tiliekrocz yliekrocz się thego dopusczi, za winę takową po cztery grosze do czechu dal.

§ 3. Nad to thoszmi thesz vchwalily y postanowiely miedzi sobą, ysz kożdi mistrz rzemiesła naszego thowarzisza swego kiedy mu ktorego dnia nieroby, ma na zayutrz nie ktoremu inszemu starszemu, ale thelko wodzowy naszemu opowiedziecz; a gdziebi thego nievczinieł, nieodpusczoni winey przesz wszeliakiego miłoszierdzia szescz groszi dał. A to się ma rozumiecz o mistrzu młodszim, a ieslisze thego nie vcziny starszi, thedi iusz nie szescz groszi alie dwanasczie groszy wini przepada tiliekroć, yliekrocz się thego dopusczi.

Nos itaque hac ordinatione exaudita, ad instantiam et petitionem praedictorum famatorum seniorum et iuniorum magistrorum contubernij sutorum Craccouiensium eandem in toto, prout in se sonat, et in omnibus eiusdem articulis, clausulis et conditionibus autoritate nostra consulari approbauimus, confirmauimus et ratam habuimus, prout approbamus, confirmamus et ratam habemus tenore praesentium.

Caeterum quoniam circa exhibitionem ordinationis suprarecensitae quaerimoniae inter quosdam magistros contubernij praedicti occasione verborum iniuriosorum coram nobis exortae erant, ideo nos praecauere volentes, ne exinde aliquae dissensiones exoriantur, statuimus et decreuimus,

§ 4. ne deinceps vnquam aliquis ex contubernij praenominati magistris praesumat alium eiusdem contubernij magistrum siue seniorem siue iuniorem in consessu siue in conuocatione contubernij verbis iniuriosis et inhonestis carpere vel afficere sub poena trium marcarum pecuniae irremissibiliter reponendarum, quarum trium marcarum medietas officio nostro consulari Cracouiensi, altera vero medietas contubernio sutorum Cracouiensium cedere debet.

In quorum omnium praemissorum fidem etc. Actum et datum Craccouiae feria sexta ante festum Natiuitatis b. Mariae virginis, anno Domini 1586.

Acta Cons. Crac. 26, str, 599.

740. 1586. die 17. m. Septembris, Cracoviae.

Additamentum ad statuta contubernii acuficum Cracoviensium.

Actum feria quarta post festum Exaltacionis s. Crucis proxima. — Venientes ad officium consulare Cracouiense seniores et iuniores magistri totaque communitas contubernij acuficum Cracouiensium, deposuerunt, se vnanimi omnium consensu et voluntate in contubernio bannito statuisse et sanxisse, ne exnunc et deinceps alicui magistro ex contubernio acuficum Cracouiensium liceat ad fora annalia siue nundinas, quae in ciuitatibus, oppidis et pagis hic circa Cracouiam in circuitu viginti milliarium circumcirca sitis, celebrabuntur, cum mercibus suis artificij videlicet acuficum Cracouiensium proficisci, easque adire sub paena florenorum duorum Polonicalium irremissibiliter reponenda, de quibus grossi quadraginta officio consulari, residui vero viginti grossi contubernio eorundem acuficum cedere debent: atque petierunt hanc suam constitutionem authoritate officij praesentis confirmari. Quae quidem constitutio de vnanimi ipsorum omnium consensu sancita, confirmata est authoritate officij consularis Cracouiensis ad beneplacitum tamen dominorum consulum.

Acta Cons. Crac. 26, str. 607.

741. 1586. die 10. m. Octobris, Casimiriae.

De pretio cerevisiae.

Stanislaw z Mlossowey podszedek y podwoiewodzi Crakowski oznaimuie wssem wobecz, iss ustawiłem pywo w Crakowie achtel piwa prawie dobrego po grossy trzidzieszcy; a iss achtel na Kazimierzu iest wietszy, tedy Kazimierssky achtel piwa prawie dobrego niema bydz drozy przedawąn, iedno po grossy 36, a na miasto pospolitemu czlowiekowy maiąm dawacz pywa za puł grosza sstery kwarty winne a za grosz ossm kwart winnich. A ta vstawa niesciąga ssie na the, ktorzy pywo u karczmarzow biorąm na karb, tylko na tych, ktorzy pywa potrzebuiąm za gotowe pieniądze. Stalo ssie to postanowienie dziessiatego dnia pazdziernika na ratussu Kazimiersskym, w r. 1586, a dla lepsey pewnosczy sswiadecztwa piecencz sswąm wlassnąm przycissnął.

Acta Consul. Casim. 768, str. 582.

742. 1586. die 29. m. Octobris, Casimiriae.

Senatus consultum de cerevisia coquenda.

Actum feria quarta in crastino festi sanctorum Simonis et Iudae apostolorum. — Famati domini consules Kasimirienses vocatis ad sui praesen-

tiam famatis senioribus contubernij tabernatorum Kasimiriensium, animaduertentes nonnullos tabernatores Kasimirienses interdictiones antehac super braxandis medietatibus cocturis (s) cereuisiae factas vilipendere, ita quod postposita ea interdictione ab ipsis medietatibus braxandis non desinunt, imo in colusionem vtriusque sexus personarum id faciunt, siquidem maius commodum ij, qui ex medietate brasei braxant tantam copiam achtualium ceruisiae, quam ij, qui ex integro braseo cocturas conficiunt, sentiunt atque ita viliorem ceruisiam, quae et praecio minori diuendi potest, braxant, eos vero, qui potiorem (ob minorem numerum achtualium perceptionem) destruunt: idcirco autoritate officij sui mandauerunt, vt nullus tabernator a data praesentium (excepto aestiuali tempore) dimidium cocturae ceruisiae braxare non audeat, sub paena decem marcarum super eum, qui tabernator in eo conuictus fuerit, irroganda et officio consulari Kasimiriensi irremissibiliter luenda.

Acta Consul. Casimir. 768, str. 584.

743. 1586. die 3. m. Novembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum inter funifices et arvinarios Cracovienses litem dirimens.

Actum feria secunda post festum Omnium Sanctorum proxima. — Seniores funificum Cracouiensium citatis ad officium praesens senioribus aruinariorum Cracouiensium, petierunt ipsis iniungi, vt sibi soluant expensas litis in causa cum ipsis agitata erogatas, quas sibi taxauerunt ad fl. 38 gr. 12, item damna ad fl. 300 taxata, petentes ipsos ad solutionem adigi. Hac propositione exaudita conuenti petebant secum amice agi, neque se ad solutionem harum expensarum adigi. Domini consules decreuerunt, damna quidem locum non habere, verum quicquid expensarum litis actores legitimis actorum documentis probauerint, id aruinarij iuxta taxam officiosam ipsis soluere tenebuntur. Super quo partes acquieuerunt.

Acta Cons. Crac. 26, str. 646.

744. 1586. die 14. m. Novembris, Cracoviae.

Consulum Cracoviensium decretum, inter incolas vici Pędzichów et pistores Cracovienses litem dirimens.

Actum feria sexta post festum sancti Martini proxima. — In causa et actione inter incolas Pędzichowienses, subditos vicariorum castri Cracouiensis, actores ab vna, et famatos seniores pistorum Cracouiensium, conuentos ab altera parte, in termino ferendae sententiae pro die hodierna ex ui dilationum proueniente, officium praesens consulare Cracouiense causae totius

statu considerato ac bene perpenso, attento eo, quod pistores Cracouienses nihil temere sed vigore priuilegiorum ac decretorum suorum, in quorum continuo ac pacifico vsu fuerunt, tum etiam vigore mandatorum s. r. m. cum officijs tam castrensi quam etiam magnae procurationis castri Cracouiensis fecerint, considerata etiam relatione generosorum vicecapitanei et viceprocuratoris castri Cracouiensis, recognitionis eorundem incolarum Pędzichowiensium in protestatione coram officio castrensi capitaneali Cracouiensi facta, contentae, decreuerunt, eosdem conuentos merito quidem ab eorundem actorum impetitione liberos esse debere. Quoniam vero ipsimet sese vltro offerunt, quod innocentiam suam iuramento corporali probare velint, ideo debebunt duo ex senioribus pistorum Cracouiensium nunc seu pro tempore existentium iuramentum corporale praestare in ream rotam, quod ipsi eisdem actoribus nihil earum rerum, occasione quarum accusati sunt, temere aut violenter ademerint. Quo facto ab impetitione actorum liberi erunt.

Quo decreto actores sibi praeiudicatum esse asserentes, ad s. r. maiestatem, dominum dominum nostrum clementissimum appellarunt. Delatum est reuerenter appellationi iuxta iura et priuilegia ciuitatis in termino, cum pars partem adcitauerit, peremptorio.

Acta Cons. Crac. 26, str. 661.

Przewód zaś cały sporu zawarty jest w księdze radzieckiej 25, na str. 456, 491 i 543, oraz w księdze radzieckiej 26, na str. 319, 326, 417 i 564.

Powodem sporu tego była następująca okoliczność. Piekarze krakowscy uważając się związanymi z młynami królewskiemi i obowiązani do płacenia czynszów królowi imci, i opierając się na licznych przywilejach królewskich z lat 1358, 1448, 1496, 1545, 1552 i 1578, któremi oznaczono, że na gruncie miasta Krakowa i na gruncie proboszcza św. Ducha i Biskupia, którzy intra fines ciuitatis, na którym też gruncie to jest ogrodzie kilka domków księdzów wikaryjów zamku krakowskiego (Pędzichowianie) zasiedli, niewolno jest piec chleba białego i rzanego żadnemu obywatelowi, okrom tych piekarzów krakowskich, których królowie polscy od zbudowania młynów postanowili i utwierdzili prawy dla pożytków swoich królewskich, żądali od wikaryjuszów zamku krakowskiego, iżby poddanym swym Pędzichowianom, którzy nad prawo piekarzów krakowskich królewskich i nad edykt dawnych królów polskich, ku szkodzie wielkiej młynów króla imci krakowskich, pobudowali przed miastem piece piekarskie, chleby rżane i białe pieką i przedawają na każdy dzień na rynku i na ulicach, mąkę dostawiając i wożąc z innych młynów ku szkodzie dochodów królewskich, tego zabronili; a gdy zakazy przez księży wikaryjuszów Pędzichowianom w latach 1564 i 1569 wydane nie skutkowały, udali się piekarze krakowscy do starosty i wielkorządzcy krakowskiego o egzekucyję edyktów królewskich, któryto urząd zesławszy komisyję, piece sturarskie Pędzichowianów potłuc i zburzyć rozkazał. O tychto pieców potłuczenie zapozwali Pędzichowianie piekarzy krakowskich twierdząc, iż w przywilejach królewskich wymienione są Kleparz, Kraków, Stradom i Biskupie lecz nie Pędzichów, który jest wsią i do Krakowa nie należy, więc zakazy królewskie w przywilejach piekarzy krakowskich zawarte, do nich się nie odnoszą, oni też od dawnych czasów w prawie wypiekania białego i rzanego pieczywa nienaruszani się znachodzą. Na co piekarze krakowscy odparli, iż w przywilejach królewskich dla tego o Pędzichowianach nie ma wzmianki, gdyż podówczas i pożytki królewskie młyńskie i żywność oraz prawa piekarzów krakowskich od Pędzichowian spokojne były.

Powyższy wyrok rady miejskiej oddalił Pędzichowian zupełnie z ich pretensyjami do piekarzów krakowskich, z tytułu egzekucyi edyktów królewskich formowanemi.

745. 1586. die 17. m. Novembris, Cracoviae.

Consules Cracovienses inter magistros et socios contubernii mensatorum Cracoviensium litem dirimunt.

Actum feria secunda ante festum s. Elizabethae proxima. — Cum famati seniores mensatorum Cracouiensium contra socios artificij sui proponerent pro eo, quod ipsi contra decreta et consuetudines contubernij nulla habita ratione iusto et legitimo loco sese mouerint, neque artificium suum exercere velint, tum etiam, quod aliqui sociorum inscijs et insalutatis magistris discedant, resque suas e mansionibus ipsorum exportare soleant, tum etiam quod magistros contubernij sui ad conuentiones ipsorum admittere nolint, ideoque peterent, ipsos ratione quidem locomotionis puniri, de reliquis vero duabus rebus sibi per officium praesens prouideri. Socij uero ipsorum ex aduerso allegarent, sese ideo loco mouisse, quod magister quidam nomine Albertus Dobramysl socio suo dixerit: *wyniosłeś sie ode mnie iako złodziey;* duos vero articulos recusarent subire, allegantes ipsos non fuisse in vsu. Magistri uero rursus replicarent, quod magister praedictus haec verba iure obiecerit socio suo, quoniam ipso insalutato res suas et instrumenta artificij sibi a magistro suo concessa, ex domo sua exportauerit:

Officium praesens partium allegatis exauditis, attento eo, quod socij nulla legitima habita causa sese loco mouerint, ideo inhaerendo decreto consulari inter eosdem magistros et socios contubernij ipsorum feria secunda post festum Visitationis b. Mariae virginis, anno 1584 lato,*) decreuit, debere socios paenam in priuilegio descriptam magistris luere. De duobus sequentibus articulis talis constitutio per officium facta est: Quando socius aliquis discedere voluerit, veniam legitime a magistro recipere et res suas omnes in loco artificij solito alias *na warsztaczie* ipsi ostendere debebit. Insuper debebunt socij semper ad conuentiones suas duos magistros admittere, vt ipsorum conuentionibus praesint et intersint, idque curent, vt omnia ordinate agantur. Quoniam vero domini consules ex multis quaerelis, tum etiam ex quotidiana experientia compertum habuerunt, tam hosce mensatorum, quam etiam aliorum artificiorum socios multas turbas noctu sub praetextu aliorum hominum concitare, ideo decreuerunt, vt quilibet socius mensatorum hora prima noctis apud magistrum suum in domo sit, neque inde egrediatur, tum etiam quod calceamenta vulgo pułbutki et vestes nobilitatis habitui similes portare non debeant sub paena dominorum consulum arbitraria. Quod si vero magistri in eo remissiores fuerint, neque eos ad officium detulerint, extunc paena dominorum consulum arbitraria similiter punientur. Super quo partes acquieuerunt. Caeterum praedicti socij tantisper in praetorio detineri debent, donec fideiussores statuerint de reponenda paena in contubernio, expost demissionem debebunt ad legitimum tempus videlicet quartuale anni apud magistros suos laborare.

Acta Consul. Crac. 26, str. 665.

*) Tego dekretu w księgach radzieckich pod tąż datą zapisanego nie ma.

746. 1586. die 3. m. Decembris, Cracoviae.

De contubernio tabernatorum Cracoviensium.

Actum feria quarta pridie sanctae Barbarae. — Famati seniores contubernij tabernatorum Cracouiensium citatis ad officium praesens reliquis fratribus contubernij sui, in praesentia ipsorum exposuerunt, quod cum ipsis significata fuisset constitutio de vendendo actuali ceruisiae pro floreno vno, quod omnes vnanimiter petierint, vt constituatur certus ordo de non braxanda ceruisia, nisi vna vice qualibet hebdomada, vt videlicet omnes paria onera et vtilitates ferant. Huic tamen ordinationi aliquos subscribere noluisse ideoque petierunt, vt haec constitutio approbetur eique repugnantes puniantur. Tum etiam exposuerunt, nonnullos esse in contubernio suo, qui varijs rationibus victum sibi quaerunt, ideoque petierunt, vt huic rei prouideatur, vt quilibet vno genere victus contentus sit. Tertio exposuerunt iam alibi vti Cazimiriae auctionem factam esse in suscipiendis braxeatoribus, ideoque petierunt, vt domini consules ordinationem suam hac in re factam approbent, videlicet, vt quilibet, qui in contubernium tabernatorum suscipi debebit, soluat marcas viginti, ex quibus quinque ad praetorium dominis consulibus cedent, quindecem vero residuae in vsus contubernij tabernatorum Cracouiensium conuertentur. Atque ibidem personaliter existentes famati Mathias Klyi alias Siedmiraczky et Iacobus Daley tabernatores, ciues Cracouienses, allegabant, se non consensisse in priorem articulum de non braxanda ceruisia, nisi vna vice hebdomadatim, atque petierunt, ne ad id adigantur, asserentes plures esse, qui in id non consenserint, atque petierunt dilationem ad respondendum sibi contra hoc concedi per quindenam.

Domini consules ipsorum petitionibus et allegationibus exauditis, propter meliorem deliberationem responderunt ipsis, ut hasce petitiones in scriptis pro feria sexta proxima proferant et priuilegia ordinationesque contubernij sui producant, extunc fiet id, quod ex iure aequitateque prouenerit. Ipsi vero seniores tabernatorum responderunt, primo se id alijs confratribus contubernij sui indicaturos, et si ipsis ita visum fuerit, se petitiones hasce in scriptis oblaturos, deinde vero dixerunt, se nihil vltra acturos, *y to że damy wszystkiemu pokoy*. Et ita ab officio discesserunt, proferentes insuper haec verba: *widziemy, że tu więczey iedna osoba wazy, nizli nasz szescz starszych.*

* Acta Cons. Crac. 26, str. 672.

PARS TERTIA

continet

LITTERAS, QUAE AD FACULTATES CIVITATIS SPECTANT.

747. 1510. die 22. m. Decembris, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensibus tres marcas annuas ex mola cultraria solvendas, remittit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam gesta et actiones hvmane, perpetua memoria indigentes, plerumque errore obliuionis confundi solent et tractu temporis ab hominum memoria dilabuntur, nisi litterarum apicibus testiumque fidedignorum annotacione ac sigillorum amminiculis fuerint perhennate, proinde nos Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithvaniae, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cviauie, Russie, Prvssie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque dominus et heres etc. significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia famosi preconsul et consules ciuitatis Cracouiensis, fideles nostri, redditus eiusdem ciuitatis accuracius propagantes, molendinum cultrificum alias *thoczny mlyn*, quod extra muros ciuitatis Cracouiensis ante walwam Sutorum nuncupatam sittum est, quodque nobis perpetuo censuabat quotannis tres marcas pecuniarum, in vsus ciuitatis a Ioanne Dedecus appellato de Thoron heredibusque et legittimis eius successoribus, nostro consensu ad id accedente, quem prefatis preconsuli et consulibus Cracouiensibus de certa voluntate nostra prebemus et concedimus presentibus, emerunt, illudque vsibus ciuitatis Cracouiensis nobis consencientibus asscripserunt perpetuo et in ewm. Eandem vero ciuitatem nostram Cracouiensem gracia vberiori de innata celsitudinis nostre regalis clemencia prosequentes, propter benemerita et hvmiles supplicaciones prefatorum preconsulis et consulum Cracouiensium, fidelium nostrorum, eundem censum nostrum trium marcarum, seu cultellos pro mensa et coquina nostra regali ratione earumdem trium marcarum dandos, qui nobis ex dicto molendino singulis annis in et pro festo sancti Martini proueniebant et in manus magni procuratoris nostri castri Cracouiensis generalis, pro tempore existentis, dabantur, eidem ciuitati nostre Cracouiensi ad vsum eius percipiendum et conuertendum dedimus et donauimus, damusque graciose et donamus perpetuis temporibus tenore presencium mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum Cracouie die dominico in crastino festi sancti Thome apostoli, anno Domini millesimo quingentesimo decimo, regni vero nostri anno quarto. Presentibus reuerendo in Cristo patre, domino Mathia episcopo Premisliensi et regni nostri vicecan-

cellario, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Nicolao de Camyenyecz palatino Cracouiensi, Cristofero de Schydloviecz Sandomiriensi, Siradiensique, Sochaczouiensi et Gostinensi capitaneo, Iacobo de Syekluka Woyniciensi, Nicolao de Schidlovien (s) Radomiensi et succamerario Cracouiensi, Nicolao Iordan de Zakliczin Byecensi, Stanislao de Sprowa Zarnoviensi castellanis, Andrea de Cosczelecz thezaurario, Scepusiensique, Ossviacimensi, Ivniwladislauiensi et Bidgostiensi capitaneo necnon zuppario ac procuratore generali Cracouiensi, Stanislao de Chodecz marschalco, Leopoliensique ac Lubaczouiensi capitaneo, regni nostri, Ioanne Latalsky Gneznensi, Cracouiensi et Lanciciensi preposito, Petro Thomiczky archidiacono, Sigismundo Thargoviczky decretorum doctoribus, Iohanne Karnkowski scolastico Sandomiriensi et Cracouiensi canonicis, secretarijs nostris, Andrea de Thanczin succamerario Sandomiriensi, Stanislao Chroberski pincerna, Nicolao Oczyeski magistro agazonum cvrie nostre, et alijs quam pluribus dignitarijs, officialibus et curiensibus nostris, ad premissa testibus fidedignis, fidelibus nostris dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Cristo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni nostri vicecancellarij, sincere nobis dilecti. — Mathias D. episcopus et vicecancellarius sst. — Relacio eiusdem reuerendi in Cristo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni Polonie vicecancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, uwieszoną na sznurku z paliowego, różowego i fioletowego jedwabiu.

748. 1511. die 17. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae pactum proconsulis consulumque Cracoviensium cum Ioanne de Tarnow de curia »Grodek« dicta, factum, ratum esse iubet.

Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussieque dominus et heres, significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis et singulis, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, quomodo cum suborta fuisset controuersia inter generosum Ioannem de Tharnow, filium olim magnifici Ioannis Felicis de Tharnow, palatini Cracouiensis, heredem curie wlgo Grodek nuncupate, circa portam sancti Nicolai intra muros ciuitatis nostre Cracouiensis site, quequidem curia eidem Ioanni prefato ex diuisione bonorum paternalium ad ipsum solum cessit et iure hereditario est deuoluta, prout hoc litteris patentibus super diuisione omnium bonorum paternalium, inter ipsum et ceteros fratres eius facta, coram nobis sufficienter ostendit et deduxit, ex vna, et famosos preconsulem, consules ciuitatis nostre Cracouiensis, partibus ex altera, pro certis domibus in vicinia et circum predictam curiam iacentibus et octo marcis census terragij ex eisdem annuatim prouenientibus, prefato videlicet Ioanne de Tharnow allegante, domos eiusmodi prefatas sue et non ciuilis iurisdicionis esse, censusque prefatos terragios et certas seruitutes per inhabitatores earum ex eisdem ad se ex predecessorum suorum successione pertinere, proconsule

vero et consulibus ciuitatis Cracouiensis in contrarium asserentibus et litteris vendicionum et resignacionum earundem domorum in iure ipsorum ciuili factarum, deducentibus, domos easdem in iure ciuili esse et inhabitatores earum semper sub obediencia ciuitatis veluti ceteros ciues consistere, nec quicquam aliud predecessoribus prefati Ioannis de Tharnow vnquam obnoxias fuisse, preter censum octo marcarum terragium prefatum, donec eosdem census terragios magnificus dominus Felix de Tharnow castellanus Bieczensis aws eius cuidam ciui Cracouiensi Martino Belze pro certa pecuniarum summa vendidisset, et coram iudicio bannito ciuili personaliter stans, vbi id de iure facere debuit, resignasset. Quibus censibus sic, ut premissum est, venditis, nullum ius, dominium, aut aliquam proprietatem in eisdem domibus et earum habitatoribus sibi suisque posteris reseruasse, atque ideo ipsum sepenominatum Ioannem de Tharnow nullam iurisdicionem in prefatis domibus et earum habitatoribus similiter et in censibus terragijs prefatis habere debere. Inter partes igitur prefatas eiusmodi controuersijs ac alijs differencijs occasione premissorum quomodolibet habitis, finem imponere volentes, reuerendum in Christo patrem, dominum Mathiam episcopum Premisliensem et regni nostri cancellarium ac magnificum dominum Spithkonem de Iaroslaw castellanum Cracouiensem, sincere nobis dilectos, in commissarios seu arbitratores deputauimus, qui tam eorum iuribus vtrinque diligenter reuisis, quam eciam situ curie prefate et domorum eidem adiacencium conspectis, inter partes predictas, quod equum esset, decernerent et conponerent. Predicti itaque commissarij nostri partibus vtrisque presentibus et in hoc manu stipulata consencientibus, coram nobis recognouerunt, se talem fecisse conposicionem et decretum perpetuo duraturum, videlicet, quod preconsul et consules ciuitatis Cracouiensis sepenominatas domos curie prefate adiacentes, ac eciam domum acialem ex opposito, que per antecessores prefati Ioannis de Tharnow a quodam Iudeo empta fuerat, eius empcionis et resignacionis litteras quascunque habitas aut imposterum habendas penitus mortificando, cum censibus octo marcarum census terragij ex eisdem prouenientibus ac omni proprietate, iure et dominio iuri ciuili eorum annexas et appropriatas, eviterne habere debent et habebunt, nichil iuris, proprietatis aut dominij prefato Ioanni de Tharnow et suis posteris in eisdem quomodolibet relinquendo. Pro recompensa autem tam censuum terragiorum prefatorum, quam eciam domorum et iurisdicionis, si quam prefatus Ioannes de Tharnow in eisdem domibus aut eorum habitatoribus se habere, prout aiebat, pretenderit, ac pro alijs impensis desuper habitis, prefati proconsul et consules Cracouienses eidem ducentas marcas pecuniarum numeri et monete polonicalis cum effectu persoluerunt, quas ipse iam effectualiter coram nobis se recepisse et leuasse recognouit, connumeratis hic simul illis centum marcis pecuniarum, quas idem sepenominatus Ioannes de Tharnow Martino Belze ciui Cracouiensi pro exempcione censuum terragiorum prefatorum dederat et in pretorio Cracouiensi reposuerat. Aream eciam prefate curie adiacentem, que ciuitatis erat et per ipsum in preiudicium ciuitatis occupata fuerat, pro ampliacione curie sue prefate congruam eidem abscedendo perpetuo habendam, prout hanc prefati domini commissarij nostri cum consensu consulum Cracouiensium ibidem personaliter assistencium, in longum et latum ei-

dem designaverunt. Quamquidem composicionem, sic ut premissum est, per dominos commissarios nostros factam, ambe partes prefate manu stipulata firmiter tenere et inuiolabiliter obseruare promiserunt sub pena vallata quadringentarum marcarum per partem concordiam hanc non tenentem irremissibiliter soluendarum et fisco nostro applicandarum. Eiusmodi itaque prefatorum commissariorum nostrorum composicionem inter partes superius nominatas modo premisso factam et presertim partibus in hanc coram nobis consencientibus, ratam habemus et approbamus, eandemque robur perpetuum habituram presentibns confirmamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum Cracouie feria quinta Pasche, anno Domini millesimo quingentesimo vndecimo, regni vero nostri anno quinto. — Mathias D. episcopus et cancellarius subscripsit. — Relacio reuerendi n Christo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni Polonie cancellarij.

Oryginał pargaminowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

749. 1512. die 25. m. Augusti, Cracoviae.

Commissarii regii inter possessiones civitatis Cracoviensis et monasterii de Zwierzyniec fines constituunt.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam actus hominum perpetua indigentes memoria, plerumque ab hominum noticia dilabuntur, nisi literarum apicibus et testium fidedignorum annotacione fuerint perhennati, proinde nos Sigismundus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Litvanie, nec non terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque dominus et heres etc. significamus tenore presentium, quibus expedit, uniuersis et singulis, presentibus et futuris, presentium noticiam habituris, quia dum nos una cum consiliarijs nostris in Cracouia feliciter constituti fueramus, et inter venerabilem Martinum prepositum et Dorotheam Balińska abbatissam totumque conuentum monasterij in Zwierzinyecz ex una, et spectabiles preconsulem et consules totamque communitatem ciuitatis nostre Cracouiensis, partibus ab altera, materia questionis fuisset exorta pro quibusdam pratis, pascuis et limitibus, inter hereditates ciuitatis Cracouiensis et ville Zwyerzinyecz predicti monasterij iacentibus, super quibus ambe partes prenotate litteras vetustissimas regum Polonie, predecessorum nostrorum, ac eciam varia decreta et determinationes iudicum et commissariorum regalium et a sede apostolica deputatorum, super huiusmodi pascuis, pratis et limitibus inter easdem partes facta, litterasque sentencie arbitralis magnifici Iacobi de Dambno, castellani Cracouiensis, per utrasque partes concorditer susceptas, laudatas et approbatas, ac sigillis ipsorum subappensis communitas reproduxerunt, quasquidem in robore firmas et ratas relinquimus, quibus litteris diligenter reuisis et examinatis, volentes huiusmodi eorum controuersie finem imponere

et iusticiam condignam partibus ministrare, de munificencia nostra regali certos commissarios nostros ea in re ordinauimus et deputauimus, videlicet reuerendum in Cristo patrem dominum Mathiam episcopum Premisleniensem et cancellarium, Andream de Cosczelyecz thesaurarium regni nostri, Scepusiensem, Osswyacimensem, Sandecensem, Iuniwladislauiensem et Bidgostiensem capitaneum, zuppariumque ac procuratorem generalem nostrum Cracouiensem, Nicolaum de Schidloviecz castellanum et capitaneum Radomiensem ac succamerarium terre Cracouiensis, cuius officij est huiuscemodi limitibus et graniciebus interesse et de eis inquirere, atque cum alijs nobilibus et dignitarijs terre discernere, commisimus eciam oretenus reuerendissimo in Cristo patri, domino Ioanni episcopo Cracouiensi, ut ipse tanquam protector eiusdem monasterij, eisdem graniciebus interesset, aut loco sui prelatos aliquos in fauorem dictarum monialium transmitteret, precipientes eisdem commissarijs nostris, quatinus accersitis utrisque partibus, ac eciam circumsitis incolis senioribus et kmethonibus veteranis, cum testibus fidedignis ad loca huiusmodi pascuorum et limitum descenderent, et reuisis parcium litteris et munimentis, inquisitis quoque et diligenter conspectis metis et limitibus, circumferencialiter ab antiquo distinctis, id quod iustum fuerit, neutri parcium fauentes, inuenirent, limitarent et determinarent, nostre maiestatis auctoritate mediante. Qui tandem commissarij nostri mandatis nostris obtemperantes, certo die partibus assignato, ad loca predicta descenderunt, et existentibus ibidem partibus, videlicet ex parte monasterij generoso Andrea de Thanczin, castellano Biecensi et eiusdem monasterij tutore et curatore cum ceteris nobilibus et dignitarijs terre Cracouiensis, Thoma Rosznowsky canonico Cracouiensi et Gallo wladario curie episcopalis, preposito Rathiboriensi, prelatis ex parte reuerendissimi in Christo patris, domini Ioannis episcopi Cracouiensis ad hec missis, Martino preposito et Dorothea Balińska abbatissa, ex parte vero ciuitatis Cracouiensis Nicolao Ramolth preconsule, Zayfredo Bethman, Ioanne Kyslingk, Ioanne Boner, Casper Beher, Nicolao Glynsky, Martino aurifice, consulibus ac nonnullis senioribus et primoribus ciuitatis, insuper et veteranis incolis et kmetonibus villarum Zwyerzinyecz, Lobzow, Kawiory et Nigre ville, ac complurimis testibus fidedignis ex utraque parte modo et forma iuris bene examinatis, signis quoque metalibus diligenter inquisitis et conspectis, ac omnibus et singulis, que circa granicierum limitacionem fieri solent, iuris ordine ac terre consuetudine premissis, solum Deum et iusticiam pre oculis habentes, nulli parcium fauendo, iuxta litteras parcium diu habitas et testimonia senum, hanc inter ipsas partes prenotatas in huiusmodi earum controuersijs per sentenciam commissariam determinacionem de consensu ambarum parcium fecerunt, perpetuis temporibus duraturam, ordine et modo infrascriptis. Imprimis facta publica proclamacione per ministerialem terrestrem in presencia omnium primo, secundo, tercio et quarto ex superabundanti insinuando, si quispiam ad has granicies ius aut interesse aliquod se habere pretenderet, modo compareat et contradicat, imposterum silencium perpetuum habiturus, tandem nemine contradicente et succamerario prefato ex officio suo cum prefatis commissarijs nostris annuente et decernente, primum scopulum alias *copyecz* acialem inter hereditates ciuitatis et ville Zwyerzinyecz, in loco penes molendinum desertum et antiquum ciuitatis,

circa *upustam* fluuij Nyeciecza versus monasterium sittum, et inter ortum Chmyelowsky ad predictum monasterium pertinentem, locauerunt, foderunt et sipaverunt, et sic ab eodem scopulo aciali circa septa ortorum procedendo versus piscinam monasterij et per superficiem alias *przes wyrzchowysko* eiusdem piscine usque ad fossatum seu riwlum, qui fluit penes septa et ortos superioris ville Zwyerzinyecz et ulterius penes eundem riwlum progressiue tendendo usque ad fluuium Rudawa alios scopulos fodierunt, errexerunt et locauerunt, et ibidem in quodam monticulo circa molendinum desertum, ubi gades et fines villarum Chelm, Wolya et Lobzow concurrunt, ultimus acialis scopulus est locatus et innouatus, et ita ulterius continuantur granicies ciuitatis usque ad septa Nigre ville, Kawiory et ortos circa suburbia ciuitatis iacentes, ubi ministerialis prenotatus publica proclamacione iterum insinuauit primo, secundo, tercio et quarto ex superabundanti, si aliquis esset, quis huiusce limitacioni granicierum contradicere vellet, se modo representet, imposterum silencium perpetuum habiturus. Ubi partibus utrisque cum eorum adherentibus personaliter, ut premissum est, constitutis, non contradicentibus ymmoverius approbantibus, taliter granicies et gades inter monasterium predictum et ciuitatem Cracouiensem sunt limitate et distincte perpetuis temporibus sine cuiusvis rennittencia et contradictione duraturis. Ceterum litteris et munimentis antiquis parcium prefatarum inherendo, eadem prata et pascua ita late, longe et circumferencialiter, prout ab antiquo erant limitata, et sicut nunc per locacionem scopulorum sunt distincta et consignata, ciuitatis Cracouiensis esse debent, sicut ab antiquo semper ciuitatis fuerunt, iuxta vim et formam litterarum de resignacione huiusmodi pratorum et pascuorum per ipsas partes hincinde dudum habitarum, cum omnibus et singulis eorum utilitatibus, que sunt vel quomodolibet fieri possunt in futurum, tenenda, habenda, utifruenda, iureque hereditario, quiete et pacifice possidenda: eo tamen moderamine clarius interiecto, quod pecudes et peccora ceteraque animalia dicti monasterij atque incolarum eorum circa ipsum monasterium residencium, si et inquantum proprios habuerint pastores, libere debent pasci absque solucione cuiuslibet precij pastoralis ciuitatis; si vero utantur pastoribus ciuitatis, extunc eisdem ad soluendum precium seu mercedem asstringi debent et subici, et preter hanc pasturam peccorum et pecudum nichil iuris, proprietatis et dominij ipsum monasterium in eisdem pratis et pascuis habere debet euiterne. Quamquidem limitacionem et determinacionem prefatorum pascuorum et granicierum per commissarios nostros, uti premissum est, inter predictum monasterium et ciuitatem nostram Cracouiensem ritte et legittime factas et distinctas, iuxta relacionem ipsorum coram nobis factam, approbamus, ratificamus et confirmamus tenore presentium mediante: decernentes eam robur perpetue firmitatis obtinere, ipsisque preposito et monialibus monasterij prenotati ac eorum posteris perpetuis silencium in omnibus premissis imponendo sub vadio mille marcarum parti tenenti per partem non tenentem irremissibiliter persoluendarum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum Cracouie feria quarta in crastino festi sancti Bartholomei, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo, regni uero nostri anno sexto. Presentibus reuerendo in Cristo patre domino Mathia episcopo Premisliensi et cancellario, nec non magnificis, venerabili-

bus et generosis Cristofero de Schidloviecz Sandomiriensi et vicecancellario, Siradiensique, Sochaczouiensi et Gostinensi capitaneo, Stanislao de Ostrorog Calisiensi, Andrea de Thanczin Biecensi, castellanis, Stanislao de Chodecz marschalco et Leopoliensi capitaneo, Andrea de Cosczelecz thesaurario regni nostri, Scepusiensi, Osswiancimensi, Sandecensi, Iuniwladislauiensi et Bidgostiensi capitaneo, zupparioque et procuratore generali nostro Cracouiensi, prefatis, Petro Thomiczky decretorum doctore, archidiacono, Ioanne Carnkowsky canonico Cracouiensibus, Stanislao Goreczky preposito Calisiensi, Laurencio Myedzilessky Vilnensi preposito, Raphaele de Lyesschno secretarijs nostris, et Stanislao Chrobersky incisore et suppincerna curie nostre, ceterisque dignitarijs, officialibus et curiensibus nostris, circa premissa fidedignis sincere et fidelibus nobis dilectis. Datum per manus prefati reuerendi in Cristo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni nostri cancellarij, sincere nobis dilecti. — Mathias episcopus et cancellarius sst. — Relacio eiusdem reuerendi in Cristo patris domini Mathie episcopi Premisliensis et regni Polonie cancellarij.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z białego, paliowego i zielonego jedwabiu wisi większa pieczęć koronna z czerwonego wosku. Drugi oryginał tego aktu nosi datę feria quinta proxima post festum s. Bartholomei 1512.

750. 1527. die 10. m. Aprilis, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae, pactum a Fuggeris mercatoribus Augustanis cum proconsule consulibusque Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria initum, ratum esse iubet.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Masouieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium vniuersis, quibus expedit, quia cum per annos retroactos spectabiles et famati Iacobus Fugger, eiusque fratres et nepotes de Augusta Vindelicorum ab vna, et generosus Ioannes Thurszo de Bethleemsualua, et post illius mortem ipsius filij ac heredes ab altera partibus, in negotijs montium minere per regnum Hungarie iuxta eorum contractum societatem aliquandiu habuissent, negotiaque sua vniuersa per regnum et dominia nostra ratione iuris ciuilis, quod supradicti Ioannes Thurszo ipsiusque filij in ciuitate nostra regia Cracoviensi habuerunt, tam ipsi Fuggeri, quam prefati Thursones, subditorum nostrorum ciuitatis Cracoviensis consensu, nostraque regia semper accedente voluntate, per terram et per aquam solutis soluendis vbique libere et sine cuiusuis impedimento habuerunt et exercuerunt, nuper vero e vita sublatis dictis Ioanne patre et Georgio filio Thurszonibus, postremo ipso etiam Iacobo Fugger, negotia montium regni Hungarie vniuersa ad famatos Raymundum, Anthonium et Iheronimum, eiusdem Iacobi ex duobus fratribus nepotes, totaliter et integre devoluta sunt et peruenerunt, ita vt iam deinceps sine gravi preiuditio et damno subditorum nostrorum privilegijs, prerogatiuis ac libertatibus ipsi Fuggeri negotia sua per ciuitatem nostram

regiam Cracoviensem ducere et exercere nullo modo valeant, propter emporium seu depositorium, quod ab olim serenissimis Polonie regibus, predecessoribus nostris, eidem ciuitati Cracoviensi et a nobis tempore felicis regni huius assumtionis, confirmatum et validatum existit. Volentes igitur regia nostra clementia mediante, tam subditis nostris, quorum priuilegia et immunitates in nullo violari vel annichilari permittendum duximus, quam etiam predictis Fuggeris, quorum maiores, patres ac patruus nobis ac serenissimis olim predecessoribus nostris regibus Polonie, indefesso semper studio in rebus non mediocribus obseqvia continua prestarunt, ad presensque ipsi Fuggeri exhibent, gratiose consulere, vt et prefati Fuggeri preteritorum suorum officiorum aliquam condignam senciant gratiam, et ad similia nobis et rei publice nostre in futurum prestanda, reddantur paratiores, et subditi nostri ciuitatis Cracoviensis in suis iuribus et privilegiis nullo modo lesionem aliquam paciantur, eosdem subditos nostros ac commvnitatem eiusdem ciuitatis nostre Cracoviensis gratiose adhortati sumus, affectantes, vt cum predictis Fvggeris sine eorum preiudicio priuilegiorum et libertatum, ad certum tempus contractum ac concordiam facere et inire vellent. Qui subditi nostri in gratiam nostram cum predictis Fuggeris per prouidum Georgium Hegel, ipsorum Fuggerorum negotiorum omnium et singulorum in hoc regno factorem, administratorem generalem, et ad hoc ab eisdem Fuggeris mandatum speciale ac plenarium habentem, contractum et concordiam decennalem fecerunt ac concluserunt, incipiendo a festo Natiuitatis Christi proxime preterito, ad festum Natiuitatis aliud simile continue sequendo, donec anni decem finiantur et transeant, sub punctis, clausulis, condicionibus atque articulis infra insertis.

§ 1. Inprimis exnunc et deinceps durante contractu ipsis Fuggeris et eorum successoribus liberum esse debet, cuprum suum ex regno Hungarie et plumbum ex hoc regno nostro Polonie devehere, quomodo et quocumque velint, per aquam siue per terram, prout rebus et negotijs eorum expedit, sine aliquo ciuitatis Cracoviensis impedimento.

§ 2. Item Slavaczy et alij vectores res eorum Fuggerorum in et extra ciuitatem vehentes, pontale, quod wlgo *brukowe* dicitur, iuxta antiquam consuetudinem soluere debent. Quia vero eisdem Fuggeris a predictis subditis nostris admissum est, res eorum in domo speciali, ad rippam Istule ad hoc constructa, mox cum adducuntur, devehi, atque sic per hoc solutio pontalis ciuitati perit, inter ipsos conclusum est, vt a singulis triginta centenarijs cupri defluitandi Fuggeri ratione pontalis soluant grossum vnum polonicalem.

§ 3. Eisdem vero Fuggieris concessum est et permissum pondus cupri in horeo seu domo suprascripta, ratione cuius ponderature ab omni solutione liberi esse debent, quandoquidem huius ponderationis solutio in summa principali solutionis infrascripte includitur; nihilominus tamen circa ponderaturam iuratus ponderator pro tempore existens, vel illius famulus semper presens esse debet. Cuprum autem, quod hic venditur, in pondere ciuitatis et non alibi ponderari debet.

§ 4. Liberum similiter esse debet res quascumque siue ab artificibus, siue a mercatoribus, ciuibus tamen duntaxat coemere, et extra ciuitatem ad suorum necessitatem negotiorum sine alicuius impedimento devehere, sepo

tamen excepto, quod ad salinarum nostrarum necessitatem semper indigemus, hoc non nisi speciali consulatus prefate ciuitatis nostre accedente consensu emi ac ab eisdem Fuggeris seu eorum factoribus emi debet.

§ 5. Cultura vero omnium montium cuiuscumque minere in regno nostro, iuxta consuetudinem et ius montanum, quantum ad ipsos consules ac ciuitatem Cracoviensem attinet, eisdem Fuggeris libere et sine quouis impedimento esse debet, simili modo plumbi coemptio a ciuibus in ciuitate nostra Cracoviensi illis semper sit libera; in prouisione tamen laborantium in montibus sev fodinis plumbi alias *furtyegyerstuo*, Georgius Hegel vel qui pro tempore negotijs Fuggerorum prefuerit, se aliquantisper contrahere debet, ut et alij plumbum cohemere atque acquirere possint, quod idem Georgius facturum se recepit.

§ 6. Et vt idem Georgius Hegel, vel qui successu temporis nomine predictorum Fuggerorum in ciuitate nostra Cracoviensi negotia administrauerit, tranqvilius rebus eorum preesse possit, concessum et permissum est tam ipsi Georgio Hegel, quam qvi pro tempore ipsorum Fuggerorum in hac ciuitate nostra regia Cracoviensi factores fuerint, ne ad iuris ciuilis susceptionem vllo modo cogantur, sed preter ea, que in hoc continentur contractu, ad nulla omnino cogantur onera, sed in totum sint liberi et exempti; a domibus vero, quia ex exactionum registris deleri nequaquam possunt, nostram regiam ac ciuilem consuetam exactionem soluere semper tenebuntur.

§ 7. Vt autem predicti subditi nostri sue benevolentie aliquam ex predictis Fuggeris habeant recompensationem, prenominati Fuggeri sponte sua se obligarunt et stante hoc contractu obligant, quod dominis consulibus Cracoviensibus cuprum, quod ad reipublice necessitatem vel eclesie vsum indigebunt, singulos centenarios quindecim grossis infra comune precium, ciuibus vero alijs, siue artifices sint, siue mercatores, qui cuprum ad necessitatem propriam siue laborem in ciuitate nostra Cracoviensi indigerent, singulos centenarios grossis septem cum dimidio infra precium commune vendere debent ac volunt.

§ 8. Preterea admissum est predictis Fuggeris, vt ciuitatibus, oppidis ac dominis in hoc regno nostro cuprum indigentibus, omnibus et singulis, quando habent et volunt, vendere sine alicuius impedimento possunt et valeant.

§ 9. Ad hec omnia sepedicti Fuggeri pro omnibus oneribus ciuitati nostre Cracoviensi, tam pro nostra regia quam eorum ciuili exactione a pondere et alijs quibuscumque solucionibus, exceptis superius expressis, singulis annis, incipiendo a festo Natiuitatis Christi proxime preterito ad aliud simile festum florenos quadringentos, per triginta grossos polonicales soluere debent et tenebuntur, per decem annos sic continue sesse immediate sequentes; per quod tempus neque subditis nostris consulibus et communitati Cracoviensi, neque predictis Fuggeris hunc contractum rescindere vllo modo liberum sit et permissum, nisi si supradictis Fuggeris aut ex bellico tumultu seu alia quacumque causa negotia sua in regno Hungarie totaliter auferantur. In tali casu cessantibus negotijs eorum, ad solutionem reliquorum annorum etiam ipsi Fuggeri non debent compelli neque cogi, sed ab hoc contractu mox liberi debent esse et absoluti.

Pro his omnibus suprascriptis sic nostro consensu conclusis ac susceptis, per vtramque partem nobis humiliter supplicatum est, vt per regiam nostram confirmationem hunc contractum firmare et roborare clementer dignaremur. Nos igitur in subditis nostris ad postulationem nostram promptum obsequendi studium, et nobis complacendi voluntatem commendantes, et dictorum Fuggerorum benemerita et seruitia crebro nobis prestita, ac in futurum prestanda, animo volventes benigno, iustis ambarum partium petitionibus benigniter annuentes, de certa regia nostra sentencia ac gratia, nostrorum consiliariorum accedente consilio, suprascriptum contractum in omnibus suis clausulis, articulis, punctis et exceptionibus simul cum decennij termino confirmamus, roboramus, rathum et gratum habemus, volentes, quod huiusmodi contractus a subditis nostris nobis gratiose postulantibus factus, eorum iuribus, priuilegijs et immunitatibus nullo modo noceret, vel aliqua in parte lesionem afferre possit, sed eo non obstante, in posterum omni tempore integra, illesa ac inviolata semper sint atque permaneant. Ne autem huiusmodi permissio et contractus in graue preiudicium et damnum supradictorum subditorum nostrorum malam habeat sequelam, eorumque priuilegijs in posterum noceat, de speciali clementia predictis consulibus ac ciuitati nostre Cracoviensi gratiose promisimus, prout et de presenti promittimus, nemini post hac, qui quouis quesito colore vel pretextu eorum priuilegia, emporia seu depositoria occulte vel aperte transgredi contenderet, vllo modo transgressionem admittere vel concedere, sed regia nostra auctoritate et gratia defendere ac tueri semper volumus, ipsosque subditos nostros in suis libertatibus et priuilegijs huiusmodi gratiose conseruare dignabimur. Harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Cracovie feria quarta proxima post dominicam Iudica, que fuit decima mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regni nostri anno vigesimo primo. — Relacio reuerendi in Christo patris domini Petri Thomyczky episcopi Cracoviensis et regni Polonie vicecancellarij. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku.

751. 1533. die 7. m. Martii, Cracoviae.

Consules Cracovienses Carolo Coczer locum »Żabikruk« dictum addicunt.

Nos consules ciuitatis Cracouie presidentes et seniores significamus tenore presencium vniuersis, quibus expedit, quod cum inter nos instante eciam communitate nostra, et spectabilem dominum Carolum Coczer, consilij nostri confratrem, exorta fuisset controuersia occasione loci Zabikruk nuncupati, extra valuam Wisle inter fluuium Rudawa murumque ciuitatis retro domos dominorum canonicorum sitti, per diwm olim Ladislaum Polonie regem ciuitati Cracouiensi donati, iuxta literas sue meiestatis, quorum vigore locum huiusmodi ciuitatis esse proprium autumabamus, a domino Carolo eiusdem loci protunc possessore expetentes ad declarandum iura, quibus locum illum a ciuitate esse alienatum et eum iusto possidere doceret, negociumque pre-

tactum ex appellacione ad maiestatem regiam deuolutum fuit, et quia ad instanciam nostram non expectata apud regiam maiestatem super negocio decisione, idem dominus Carolus Coczer coram reproduxit literas serenissimi olim diue recordacionis Cazimiri regis, quibus locum pretactum domino olim Nicolao Kreydlar abscessum et condescenssum probauit, tum et literas resignacionis iudicij nostri ciuilis, quibus edificia omnia a balneo Wisle eiusdem Caroli incipiendo vsque ad fluuium Rudawa, et infra vsque ad piscinam regiam et tandem versus domos canonicorum, et exinde et locum pretactum Zabikruk nuncupatum vsque ad turrim Legati per nos predecessoresque nostros nomine eciam tocius communitatis spectabili domino Casparo Beer confratri nostro abscessa et iudicialiter, certis ibidem condicionibus adiunctis, resignata sufficienter docuit: tantorum itaque iurium domini Caroli Coczer sufficienti declaracione perspecta ac intellecta, eundem ab accione et impeticione penitus liberum dimittendo, testamur et profitemur, nos ciuitatemque nostram ad locum pretactum Zabikruk nuncupatum, tum ad alia edificia vt supra expressa ius nullum habere, omne etenim ius, quod ex donacione diui olim Wladislai regis ciuita sad locum illum habuit, vt supra domino olim Nicolao Kreydlar et tandem domino Casparo Beer confratri nostro, a quo Carolus Coczer hereditates huiusmodi abscessas habet, condescenssum ac iudicialiter esignatum fuit et est, silenciumque perpetuum occasione huiusmodi locir habere volentes, decreuimus, locum pretactum Zabikruk edificiaque vt supra expressa, per dominum Carolum Coczer heredesque ac successores eius perpetuo ac hereditario tenenda, sine quauis nostra successorumque nostrorum contradictione et impedimento, seruatis tamen condicionibus in literis resignacionis expressis, iuxta acta iudicij nostri sabbato in crastino sancti Stanislai in Mayo, anno M°D°VI°, quod videlicet quinque marcas pecuniarum census annui ciuitati exinde perpetue tribuere et soluere ipse et successores eius tenebuntur, et alia, que ibidem circa resignacionem expressa habentur, illa etenim omnia in omnibus punctis, clausulis, articulis in suo robore conservari et firmiter teneri debent. In testimonium huius sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum feria sexta ante dominicam Reminiscere, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo tercio.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

752. 1533. die 31. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae civibus Cracoviensibus aquam ex fluvio Rudawa in fossata civilia ducendi facultatem tribuit.

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae, Russie, Prussie, Mazouiae etc. dominus et heres. Significamus tenore presencium, quibus expedit, vniuersis, quia nos ciuitatis nostre Cracouiensis inter ceteras regni nostri ciuitates primatum facile obtinentis, condicionem meliorem fieri eiusque commoditates auctum iri cupientes, de certa sciencia et uoluntate nostra regia consilioque et assensu consiliariorum ac baronum nostro-

rum, nobiscum ad presens existencium, consulibus ac civibus eiusdem ciuitatis pro restauracione municioneque ac fortificacione fossatorum, circumcirca muros illius non paruis consulum ac ciuium sumptibus factorum, permisimus, annuimus et concessimus, permittimusque et concedimus, ut ex piscina seu fossato illorum circa valuam *wyszlna* dictam extructo, liberum defluxum subterraneum aque subtus fluuium Rudawa faciant et construant, per quem aqua ipsa ex eadem piscina, cum illam demittere aut purgare uoluerint, in Swyerzinyecz libere demittatur et defluat ad uoluntatis nostre beneplacitum. Volentes preterea eosdem consules et ciues nostros Cracouienses maiori gracia nostra prosequi, eiusque prouentibus et commodis augendis gracie et beneficencie nostre officia accomodare, consensimus et permisimus eis, ut circa valuam sancti Nicolai penes molendinum nostrum Cuthlouuski nuncupatum, in eo loco, qui ipsis commodior et apcior fore uidebitur, construere et locare possint cannalia, per que aqua ex fluuio Rudawa ad fossata murorum ciuilium citra tamen damnum molendini nostri predicti libere fluere possit, consentimusque et permittimus presentibus ad voluntatis pariformiter nostre beneplacitum, per ipsos consules et ciues ciuitatis nostre Cracouiensis usum liberum defluxus subterranei et demissionis aque de fossa seu piscina eorum predicta in Szwyerzinyecz subtus fluuium Rudawa ac eciam usum aque per cannales in fossata eorum civilia, vti premissum est, ducendo, tenendum, habendum, utendum et possidendum pacifice et quiete, ad uoluntatis nostre, uti premissum est, beneplacitum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracouiae sabato in vigilia Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio, regni nostri anno vicesimo septimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst.

Dokument pargaminowy. Na sznurku z zielonego i pomarańczowego jedwabiu wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku.

753. 1533. die 31. m. Maii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae officinam serrariam a consulibus Cracoviensibus ad fluvium Rudawa constructam, civitati Cracoviensi addicit.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. In continua omnium temporum ac rerum humanarum volubilitate, nichil est tam firmum, nichil stabile, nichil denique, quod non breui momento intereat, quodque obliuio non obruat, nisi literarum suffragio eternitati asseratur, posterorumque noticie porrigatur. Proinde nos Sigismvndus Primvs Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Litvanie, necnon terrarum Cracouie, Sandomirie, Siradie, Lancicie, Cuiavie, Russie, Prussie, Masovie, Culmensis, Elbingensis, Pomeranieque etc. dominus et heres. Significamus tenore presencivm, quibus expedit, vniuersis, presentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia tametsi nos iam ab inicio, ut ad regale solium divino nutu sumus euecti, inter alia, que tempore regiminis nostri in hoc imperio feliciter stabilire curamus, hoc quoque in animo nostro reuoluimus, vt omnibus in vniuersum subiectis nostris ciuitatibus au-

gendis atque ornandis, in publicisque et priuatis illarum facultatibus relevandis, semper clemencie et benignitatis nostre officia prestaremus; quia tamen ciuitas nostra Cracouiensis inter ceteras omnes sua populique sui dignitate ac nobilitate, tum et rerum omnium copia facile principatum obtinet, fit, ut et ipsi pro dignitate nostra sepius in illa, quam alias resideamus, et singulari quodam affectu seu pocius consilio ad ampliandos prouentus et commoda illius trahamur. Cum igitur consules et ciues eiusdem ciuitatis nostre Cracouiensis officinam serrariam pro findendis scilicet serra roboribus et asseribus faciendis circa curiam eorum, quam architectus seu carpentarius ipsorum inhabitat, in fluuio Rudawa non paruo sumptu et impensa sua construxerint et probe adaptauerint, nos hoc factum illorum ratum et gratum habentes, volentesque, ut ipsi eius laboris et impense sue fructu debito non careant, ipsis ac eidem ciuitati nostre Cracouiensi de certa sciencia et deliberatione nostra consilioque et assensu consiliariorum nostrorum nobiscum ad presens existencium, eam ipsam serrariam officinam dandam, applicandam et asscribendam duximus, damusque donamus et asscribimus ac appropriamus tenore presencium mediante, per ipsos consules et cives nostros Cracouienses modernos et pro tempore existentes, officinam serrariam predictam cum omni jure, dominio et proprietate, cumque omnibus et singulis suis utilitatibus, redditibus, fructibus et prouentibus nomine reipublice predicte ciuitatis tenendam, habendam, vtendam, pacificeque et quiete perpetuis temporibus possidendam. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus appensum. Datum Cracouie sabato in vigilia festi Penthecostes, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio, regni nostri anno vigesimo septimo. Presentibus reuerendis in Christo patribus dominis: Petro de Thomicze Cracouiensi et regni nostri vicecancellario, Ioanne Choyenski Premisliensi, Petro de Gamratis Camenecensi episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis Otta de Chodecz Cracouiensi, Stanislao Lanczkorunski de Brzezye Sandomiriensi palatinis, Spithkone de Tharnow Zawichostensi et regni nostri thesaurario, Petro Kmitha de Wischnicze Sandomiriensi, marschalco regni nostri, Petro de Opalenicza Landensi, magistro curie serenissimi Sigismundi regis, filii nostri, Nicolao Wolski Sochaczouiensi et serenissime domine coniugis nostre curie magistro, Seuerino Boner Zarnouiensi, zupparioque et magno procuratore nostro Cracouiensi, castellanis, Ioanne Laski Gnesnensi et Lanciciensi, Stanislao Oleschniczki Scarbimiriensi prepositis, Samuele Maczieyewski, Ioanne Sbąnski canonicis Cracouiensibus, secretarijs nostris, Siluestro Ozarowski succamerario nostro et capitaneo Zawichostensi, ac alijs plurimis dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus ad premissa fidedignis. Datum pér manus prefati reuerendi in Christo patris, domini Petri de Thomicze episcopi Cracouiensis et regni nostri vicecancellarij. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z zielonego i pomarańczowego jedwabiu.

754. 1533. die 7. m. Iunii, Cracoviae.

Sigismundi I. regis Poloniae decretum, inter monasterium de Zwierzyniec, consules Cracovienses et Iostum Ludovicum Decium de fluvio Rudawa litem dirimens.

Sigismundus Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Mazouie etc. dominus et heres. Significamus tenore presentium, quibus expedit, universis, quia dum orta esset controuersia inter venerabilem et religiosum Nicolaum de Camyona prepositum, priorissam ac conuentum sanctimonialium monasterij in Zwyerzinyecz, ab una, ac generosos et spectabiles consulatum ciuitatis nostre Cracouiensis et Iostum Ludouicum Decium, secretarium nostrum, carbarium Vyeliciensem, et bonorum Wolya Chelmska heredem, ab altera partibus, racione aquae, que ex flumine Rudawa apud villam Medlnyki per hereditates Chelm et Wolya Chelmska, deinde per pascua dicte ciuitatis nostre ad monasterium suprascriptum ac eiusdem monasterij molendinum antiquitus fluere solebat, dicto preposito, priorissa et sanctimonialibus querentibus, quod suprascripti consules ac bonorum Volya Chelmska heres eandem aquam ex antiquo suo meatu in nouam fossatam ad suas utilitates et comoda sua, et a cursu solito non sine graui dicti monasterij preiudicio deflexissent ac alienassent, unde ipsi neque in piscinas ad illud monasterium pertinentes, aquam habere, neque etiam suo molendino uti possent, cum tamen ipsi vetustissima priuilegia super dicta aqua habuissent, que partim quinque ab hinc annis igne absumpta essent, partim vero nouiter ex ciuitatis dicte munimentis iterum obtinuissent, que etiam coram maiestate nostra tunc reponebant, humiliter maiestati nostre supplicantes, ut dicti monasterij sui protectionem suscipere, et de debito iusticie remedio una cum consiliarijs nostris gratiose illi prouidere dignaremur; ex aduerso vero supradictus Iostus bonorum Volya Chelmska heres allegabat, se nichil in dicte aque cursu innovasse, sed illam sic, ut supra hominum memoriam fluere solita fuit, etiamnum usque ad bonorum suorum limites defluere permittere, ubi illam ultra ad dictam ciuitatem et monasterium ex suis graniciebus fluentem, non impediret, petens se ad eius rei reuisionem remitti. Preterea dicti consules declarabant, quomodo prefata aqua antiquitus ad ciuitatis usum, videlicet canalia, que ad ciuitatem fluunt, ac alias omnes utilitates, quas in eadem facere possent, libere sine quouis impedimento, iuxta etiam antiquas literas, decreta, concordias, ac alia munimenta, tam ab ipsius monasterij olim prepositis et sanctimonialibus, quam etiam a predecessoribus nostris serenissimis Polonie regibus obtenta et concessa, fluere deberet, que etiam coram maiestate nostra reproduxerunt, similiter ad revisionem se etiam remitti petentes. Nos itaque cum consiliarijs nostris, re ipsa mature considerata, cupientes, ut tenemur, tam predictum monasterium ab iniuria tueri, quam reliquas partes in debita iusticia conseruare: in primis predicti fluminis primevum alveum circa villam Medlnyki, inter limites bonorum Olschincza et Midlnyki versus bona et piscinam Chelm influentem, clausimus et obstruximus, mandantes, ut partes ad ea interesse se habere putantes,

certo tempore ac die coram maiestate nostra jura ac munimenta sua reponerent; interim vero semel ac iterum ad illa omnia loca, in quibus partes sibi una ab altera iniuriam fieri putabant, certos consiliarios nostros, qui rebus omnibus in singulis locis recte ac diligenter reuisis et consideratis, tempore ac die statuto, maiestati nostre sufficientem, partibus presentibus, fecerunt relationem et informationem. Produxit etiam tunc coram maiestate nostra generosus Marcianus Chelmski heres de Chelm, quandam inscripcionem ab olim generoso Stanislao de Kurozwanki, herede de Midlnyki, super predicta aqua patri ipsius Marciani factam, vigore cuius eandem aquam ad se et bona sua jure defluere debere contendebat. Producta sunt et denuo coram maiestate nostra aliarum partium, monasterij videlicet et ciuitatis aliorumque munimenta, deductiones et probationes. Nos igitur omnibus omnium partium iuribus, munimentis, literis, deductionibus, allegationibus ac probationibus una cum consiliarijs nostris diligenter examinatis ac consideratis, comperimus dictae aquae a predecessoribus nostris primevum ius et concessionem eius ad dictum monasterium, tanquam in ipsius fundo primum ceptum, et eiusdem gratia ab inicio concessum, ante omnes pertinere, ipsique memores testamur eiusdem monasterij super aqua ista originales literas ante earum conflagrationem coram maiestate nostra productas ac prelectas fuisse. Quibus quidem literis recenti memoria seruatis, ac ipsi iusticie innitentes, inter omnes partes prefatas decretum in hunc, qui sequitur modum, consiliariorum nostrorum accedente consilio, tulimus et promulgavimus, ferimusque et promulgamus harum serie literarum, quod volentes tam dicto monasterio, quam alijs ad illam aquam interesse se habere putantibus, gratiam nostram exhibere singularem, de novo alueum illum antiquum apud villam Midlnyki prius fluentem, aperiri iussimus, atque ibidem pro dicto monasterio ac alijs canale novum quercinum ferratum imponi mandauimus, cuius mensura nunc est et semper deinceps perpetuo esse debet ab orificio ad finem illius latitudinis et altitudinis ad tres quartas unius ulnae consuetae Cracouiensis, et medietatem transuersi unius digitti, alias iuxta mensuram de ferro factam et seruatam. Quod quidem canale seu scrinium sic imponi debet, ne nimium sit in fluminis fundo, ne etiam nimium sit in rippe altitudine situm, ut ne, dum aqua siccitate facta minor, nihil per illud possit omnino defluere, sed ita ponendum est, ut aqua in Rudava communi defluens cursu ac consuetudine, illud canale ad palmae unius altitudinem recte cooperiat et inundet, per quod canale sic positum primum aqua inter prefatorum bonorum Olschnycza et Midlnyki limites, antiquo suo meatu ad bonorum Chelm piscinas et molendinum, sive casu demissionis piscinarum aut alterius necessitatis per alveum antiquum, qui inter bona Midlnyki et Chelm mediat, sine heredis in Midlnyki aut alterius quovis impedimento vel contradictione fluere perpetuo debet, et ex eisdem bonis Chelm excurrens, per bona et hereditatem Volya Chelmska et Brunovice ad piscinas et molendinum etiam praedictorum bonorum dicti Iosti Decij ac successorum eius, usque ad limites inter eadem bona Volya Chelmska, ciuitatem nostram Cracouiensem, ac sepedictum monasterium sippatos, fluere quoque atque ibidem pro dicta ciuitate nostra ac monasterio reddi et dimitti sine quauis contradictione debet, ita, ut aliud ibidem canale seu scrinium pro monasterio ferratum etiam sub ob-

staculo, quod infra eiusdem Iosti bona extructum est, in loco ad id magis apto reponi debet, cuius latitudo sit una ulna Cracouiensis et una quarta, altitudo vero medietas unius ulne; eiusdem autem positio sic fiat, ut sit orificium illius cum fundo aque aequalis. Ita tamen evidenter considerato, ut aque fluxus diuidatur, ut tantumdem aque etiam per aliud fossatum ad ciuitatis Cracouiensis et aliorum usum defluat, nec maiori impetu per hoc canale feratur, quam in alia fossate parte versus ciuitatem fluat, quandoquidem eiusdem aquae liberum etiam usum predictus consulatus Cracouiensis munimentis coram nobis repositis, satis docuit, que etiamnum in robore conservari volumus. Repurgationem autem dicti fluminis alvei, quotannis ad minus semel aut quando alias etiam necessarium est, fieri volumus, ita, ut prepositus supra canale suum et monasterium versus repurget; ciuitas uero Cracouiensis, et alij infra existentes alveum ad se tendentem repurgare sint astricti. Supra vero a primo scrinio incipiendo usque ad dicti Iosti molendinum singuli, quantum sua bona predicta aqua contingit, repurgare et alijs aquam porrigere semper sint obligati, nisi siccitatis tempore, ubi nulla aquae sufficientia existeret, excusentur. Casu quo etiam aliqua istarum partium ipsamet aqua non egeret ad certum tempus, nihilominus tamen tenebuntur aquae liberum cursum alijs omnibus, sive supra siue infra se existentibus permittere; eadem vero pars aquae per hoc secundum canale defluens, iam deinde ad ipsius monasterij piscinas, molendinum et alias necessitates, quouis semoto impedimento, semper fluere debet, neque alicui prepositus et sanctimoniales monasterij predicti contra voluntatem suam eandem aquam impartire aut dimittere cogantur. Hoc decreto nostro regio, quo ad presens partibus predictis provideri volumus, mediante, quod a partibus hinc inde inviolabiliter observari iubemus et mandamus. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio literarum. Datum Cracouie die sabbatj ante dominicam sanctissime Trinitatis, que erat septima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tercio, regni vero et dominiorum nostrorum anno vigesimo septimo. — Petrus episcopus et vicecancellarius sst. — Relatio reuerendi in Christo patris, Petri Thomyczki episcopi Cracouiensis et regni Polonie vicecancellarij.

Dokument pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku.

755. 1537. die 19. m. Februarii, Cracoviae.

Sigismundus I. rex Poloniae conciones germanicas ex ecclesia ad s. Mariam in ecclesiam ad s. Barbaram transfert.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum necessarium et maxime expediens sit, vt ea, quae decretis et sanctionibus nostris transiguntur, firma illibataque persistant, et ne in recidiue contencionis scrupulum relabentur, autoritate regia literarumque praesidio communiantur: proinde nos Sigismundus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lituaniae,

nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, Lanciciae, Cuiauiae, Russiae, Prussiae ac Masouiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque etc. dominus et heres, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis et singulis, praesentibus et futuris, harum noticiam habituris, quia cum diu longoque satis tempore controuersia verteretur inter ciues nostros Cracouienses, nacionis polonicae ex vna, et ciues etiam Cracouienses, nationis germanicae, partibus ex altera, occasione praedicacionis verbi Dei in veneranda ecclesia parochiali sanctae Mariae Cracouiensi, iurispatronatus nostri, lingua germanica populo praedicari soliti, cum etiam sepe numero nobilitas regni nostri nobis quaesta est in conuentibus generalibus, se et nacionem polonicam in eo vehementer grauari, quod in dicta ecclesia sanctae Mariae germanice et non polonice conciones fierent, et verbum Dei lingua Polonis ignota praedicaretur, cum populus huius ciuitatis nationis polonicae ad illam eclesiam iure parrochiali pertinens, adeo auctus est, quod ecclesia beatae Barbarae virginis et martiris nequaquam multitudinem illam recipere et comprehendere queat, multaque incommoda mulieribus partu oneratis, inde euenire solebant, nos igitur volentes hiis controuersiis aliquando finem imponere, et illas penitus extinguere, commoditatique vtriusque nacionis subditorum nostrorum clementer consulere ac prouidere, animo bene deliberato, non per errorem aut inconsulte, quinymo de consilio consiliariorum nostrorum status vtriusque, ac ad diligentem peticionem omnium nunciorum terrarum nostrarum, in hoc generali conuentu Cracouiensi nobiscum existencium, et hoc ipsum negocium apud nos summo studio et diligencia agencium et solicitancium, consuetudinem eiusmodi praedicandi germanice verbum Dei in dicta eclesia sanctae Mariae in foro Cracouiensi sita, submouendo, antiquando et tollendo, decernimus et statuimus, ymmo etiam iubemus et sancimus harum serie literarum, quod exnunc et in antea perpetuo in dicta ecclesia sanctae Mariae omni tempore antemeridiano, singulis diebus dominicis, solemnibus festis, simplicibus ac ferialibus, iuxta temporis exigenciam, semper polonice verbum Dei populo praedicetur, quemadmodum etiam antea germanice praedicabatur. Nacio vero germanica, quae in hac vrbe adeo numerosa non est, in praefata ecclesia sanctae Barbarae conciones germanicas temporibus antemeridianis audiat. Vbi vero nacioni germanicae placuerit, sermonem germanicum in eadem ecclesia sanctae Mariae virginis sub concionatore germanico audire, decernimus et statuimus, quod id ipsi nacioni facere licebit, sed duntaxat peractis prandiis, ante horam vesperorum, et pari modo licebit Polonis sermonem polonicum sub concionatore suo post prandia in dicta ecclesia sanctae Barbarae audire, hoc nostro immo vniuersi conuentus generalis Cracouiensis decreto ac sanctione mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum in conuentu generali Cracouiensi, feria secunda post dominicam Inuocauit proxima, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo, regni vero nostri anno tricesimo primo. Praesentibus reuerendissimo ac reuerendis in Christo patribus dominis: Andrea Cricio archiepiscopo Gneznensi, legato nato et primate, Ioanne de Latalicze Cracouiensi, Ioanne Carnkowski Cuiauiensi, Ioanne Choienniski Plocensi et regni nostri cancellario, Petro de Gamratis Praemisliensi, Iacobo de Buczac Chelmensi, Sebastiano Branyczki Camenecensi

episcopis, necnon magnificis, venerabilibus et generosis: Ioanne comite de Tarnow castellano Cracouiensi et capitaneo Sandomiriensi, Petro Kmita de Visnycze palatino et capitaneo Cracouiensi, regni nostri summo marschalco, ac Scepusiensi, Praemisliensi et Colensi capitaneo, Ioanne de Tanczyn comite, Sandomiriensi ac Chelmensi, Belzensi, Rathnensi et Crasznostauiensi capitaneo, Stanislao de Sprova Russiae et capitaneo Opocznensi, Andrea de Oporow Lanciciensi, Stanislao Odrovasz Podoliae, Felice Srzenyski Plocensi ac Mariemburgensi capitaneo, Nicolao Goriinski Masoviae palatinis, Andrea de Gorka castellano et capitaneo Maioris Poloniae generali, Nicolao Volski Sandomiriensi, serenissimae dominae Bonae reginae curiae magistro, ac Sanocensi, Laczkorunensi, Lomzensi et Viznensi capitaneo, Spitkone de Tarnow Radomiensi, regni nostri thezaurario, ac Krzepicensi capitaneo, Petro Opalynski Gneznensi, serenissimi filii nostri domini Sigismundi secundi curiae magistro, et Olstinensi ac Costensi capitaneo, Seuerino Bonner Biiecensi, zuppario et magno procuratore nostro Cracouiensi ac Osswiaczimensi, Zatoriensi capitaneo, Stanislao Myskowski Miiedzirzecensi, Petro Kopitowski Varszouiensi castellanis, Paulo de Voliia regni nostri vicecancellario et capitaneo Gostinensi, Stanislao Olesznyczki decano, Stanislao Tarlo, Samuele Maczieiowski, Paulo Crassowski praeposito Omnium Sanctorum Cracouiensi, Benedicto Isdbiienyski, Stanislao Sbaszki, Gneznensi, Cracouiensi et Poznaniensi canonicis, secretarijs nostris, Martino Volski vexillifero curiae nostrae, Ioanne Tarlo tenutario Pilznensi, incisore nostro, Ioanne Dobrzikowski structore mensae nostrae, ceterisque dignitarijs, officialibus et aulicis nostris, testibus circa praemissa fidedignis, siincere et fidelibus dilectis. Datum per manus praefati magnifici Pauli do Voliia, regni nostri vicecancellarii, siincere nobis dilecti. — Relatio eiusdem magnifici Pauli de Volija regni Poloniae vicecancellarij. — Paulus de Volia viccecancellarius sst.

Oryginał pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z pąsowego jedwabiu.

756. 1538. die 15. m. Aprilis, Cracoviae.

Consules Cracovienses Thomae Ptaszyński in villis Dąbie et Grzegorzki locum ad officinam serrariam construendam aptum, assignant.

Nos consules ciuitatis Craccouiae seniores et praesidentes, significamus tenore praesentium, quibus expedit, vniuersis, quia ad relacionem spectabilium dominorum Iohannis Mornstein confratris nostri et Iohannis Conopnyczky collegae itidem officij nostri, ad conspiciendum locum in villis nostris Dombie et Grzegorsky pro aedificanda officina serraria competentem, ex officio nostro missorum, maturo super id praehabito consilio dedimus et concessimus, damusque et concedimus locum in praedictis nostris Dambye et Grzegorsky villis, in clino inter querceta circa magnas quercus iacenti, ita in longum et latum circumquaque, vti nunc est emensuratum, vna cum ripis Vistulae fluuij illic praeterfluentis, vsui artis mensatoriae tantummodo necessarijs

et seruientibus, ad aedificandum officinam serrariam pro serrandis asseribus ligneis et alijs id genus rebus agendis, solummodo ad artem mensatoriam pertinentibus aptam, prouido Thomae Pthassinsky mensatori, conciui nostro et ipsius posteris jure haereditatrio ac perpetuae successionis habendum, tenendum et possidendum. Quiquidem Thomas Ptassinsky ac eius successores, quamdiu praedictum locum et officinam tenuerit aut tenuerint, debet ac tenebitur et tenebuntur eruntque obligati singulis annis censum duarum marcarum peccunie reponere et effuctualiter persoluere nobis, vel pocius huic, qui fuerit arendator et conductor praedictarum Grzegorśky et Dambye villarum, temporibus perpetuis et aeuiternis. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio et authoritate litterarum. Actum feria secunda post Palmarum, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo.

Dokument pargaminowy, opatrzony mniejszą pieczęcią radziecką z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

757. 1548. die 25. m. Iunii, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae pactionem factam a Mathia Manlich cive Augustano cum consulibus Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria, ratam essa iubet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae etc. dominus et heres. Significamus praesentibus literis, quorum interest, vniuersis, quod cum serenissimus et excellentissimus princeps, dominus Ferdinandus, diuina fauente clementia Romanorum rex semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croaciae, Sclauoniae etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae etc. comes Tirolis, parens noster obseruatissimus, et per oratorem diui olim parentis nostri, magnificum Stanislaum de Lassko, palatinum Siradiensem, sincere nobis dilectum, et per literas eadem de re ad nos datas, a nobis postulasset, vt famato Mathiae Manlich ciui Augustensi eiusque consortibus ac socijs, hominibusque et seruitoribus quibuscunque potestatem faceremus, certam cupri summam per maiestatem eius ipsi Mathiae Manlich ad annos aliquot venditam, per ciuitatem nostram Cracouiensem ad alia quecunque regni nostri loca, siue quaruncunque aliarum prouinciarum nostrarum libere exportandi, ita ut cum ipsi Mathiae Manlich tum consortibus eius et socijs, hominibusque et seruitoribus salwm iter et transitum per regnum, prouincias et dominia nostra tam bonis quam personis ipsorum securis cum eiusmodi cupro Bistriciensi Cracouiam perlato concederemus, pro nostro erga maiestatem eius studio non grauatim, quantum in nobis fuit, maiestatis eius postulacioni assensi sumus. Quoniam vero ius emporij ciuitati nostrae Cracouiensi pridem per maiores nostros concessum est, ita, ut quidquid mercium in ciuitatem hanc nostram importatum sit, id omne in eadem exponi et diuendi necesse sit, neque alio cum eis proficisci cuiquam liceat, nos qui iura cuiusque et priuilegia sarta tecta nos conseruaturos esse, iureiurando etiam interposito, fidem nostram obligauimus, quoniam authori-

tate nostra regia, quod postulauit a nobis regia Romanorum maiestas, efficere non potuimus, negotiorum gestores ipsius Mathiae Manlich, Laurentium Kvrcz et Carolum Strelin, qui literas regiae Romanorum maiestatis nobis reddiderant, ad magistratum ciuitatis nostrae Cracouiensis ablegauimus, ut cum eo conuenirent, deque cupro hoc contra ius emporij ex ciuitate hac nostra exportando transigerent. Nobis enim inuitis ciuibus nostris statuere ea de re quidquam non licere, quod ius cuique suum saluum esse per nos oporteret; sed si quid volentes illi de iure suo concesissent, id nos ratum habituros. Simul etiam cum precibus id suis a nobis contenderent famati Mathiae Manlich negociorum gestores suprascripti, hortati sumus magistratum ciuitatis nostrae Cracouiensis, quandoquidem regiae Romanorum maiestati, parenti nostro obseruatissimo, vt ceteris in rebus omnibus, ita in hac quoque gratificari vellemus, ne se difficiles eis in hac transactione preberent. Ad quam cum ventum esset, post multos tractatus habitos venit tandem vtraque pars, et magistratus ciuitatis nostrae siue qui ab eo missi fuerant, et negociorum gestores famati Mathiae Manlich, Laurentius Kurcz et Carolus Strolin, ac literas transactionis in hunc sensum factae, produxerunt coram nobis, quod magistratus ciuitatis nostrae Cracouiensis de assensu ciuium et mercatorum, quorum interest, fecerunt potestatem ita ut faciunt praesentibus, citra tamen laesionem aliquam et praeiudicium priuilegiorum et libertatum suarum Laurentio Kurcz et Carolo Sthrolin siue alijs negociorum gestoribus Mathiae Manlich, pro tempore existentibus, cuprum ex hac ciuitate nostra exportandi, siue per aquam siue per terram, prout rebus et negocijs eorum expedit, sine aliquo ciuitatis nostrae Cracouiensis impedimento, sub punctis, condicionibus, clausulis et articulis infrascriptis.

§ 1. Primum, quod potestas hec durare non debet, nisi ad triennium, ita ut annus incipiat a calendis Ivlij anni vertentis, triennium vero hoc peractum esse censeatur calendis Ivlij anni millesimi quingentesimi quinquagesimi primi.

§ 2. Deinde Slowaci et alij vectores res Mathiae Manlich in et extra ciuitatem vehentes, pontale, quod wlgo *brukowe* dicitur, iuxta antiquam consuetudinem soluere debent. Quoniam vero Mathiae Manlich a magistratu eiusdem ciuitatis nostrae Cracouiensis concessum est, ut res suas in domum specialem ad rippam Istulae ad hoc constructam, mox cum adportatae fuerint, deuehat, ex quo fit, ut solucio pontalis ciuitati pereat, transactum est inter eos, vt a singulis triginta centenarijs cupri deportandi siue defluitandi Mathias Manlich ratione pontalis soluat grossum vnum polonum.

§ 3. Permissum est eidem Mathiae pondus cupri in horto siue domo suprascripta, ratione cuius ponderaturae ab omni solucione liber esse debet, quandoquidem huius ponderationis solucio in summa principali solucionis infrascriptae includitur; nihilominus circa ponderaturam iuratus ponderator vel illius famulus semper praesens adesse debet.

§ 4. Et habebit praeterea Mathias Manlich libertatem, res quascunque siue ab opificibus, siue a mercatoribus, dummodo ij ciues sint, emendi et extra ciuitatem ad suorum necessitatem negociorum sine cuiusquam impedimento deuehendi, sepo tamen excepto, quo ad vsum salinarum nostrarum indigemus. Quare id a Mathia Manlich siue eius negociorum gestoribus non

aliter fas emi erit, quam accedente speciali cõsensu magistratus ciuitatis nostrae Cracouiensis.

§ 5. Cultura vero omnium montium, cuiuscunque minere in regno nostro, iuxta consuetudinem et ius montanum, quantum ad magistratum et ciuitatem Cracouiensem attinet, eidem Mathiae sine quouis impedimento libera esse debet. Ad eundem modum et plumbum ei siue negociorum eius gestoribus a ciuibus in ciuitate nostra Cracouiensi emere licebit. In prouisione tamen laborantium in montibus aut fodinis plumbi alias *fvkliegiersthwo* Laurentius et Carolus, vel qui pro tempore negociorum gestores Mathiae fuerint, se aliquantisper contrahere debent, ut alij plumbum comparare possint. Quod Laurentius et Carolus se facturos receperunt.

§ 6. Quo maiore autem tranquillitate Laurentius et Carolus, vel qui pro tempore negociorum gestores Mathiae Manlich in ciuitate nostra Cracouiensi fuerint, rebus ipsius preesse possint, hoc quoque concessum et permissum est tam ipsis Laurentio (s) quam qui pro tempore Mathiae negociorum gestores fuerint, ne ad vlla onera ciuitatis vllo modo compellantur, preter ea, quae in transactione hac continentur, sed omnino liberi sint et immunes. A domibus tamen, quoniam ex regestris exactionum deleri nequaquam possunt, nostram regiam et ciuilem consuetam exactionem siue pensionem soluere semper tenebuntur.

§ 7. Vt autem Mathias Manlich officium hoc ciuium nostrorum, quod de suo iure ad triennium hoc cesserunt, vicissim officio suo compensaret, obligauit se sponte sua et durante hoc contractu obligat, quod consulibus Cracouiensibus cuprum, quo ad vsum ecclesiae aut reipublicae indigebunt, singulos centenarios cupri facti in speciem laminum vel semiglobi modo sit selectioris cupri, nouem florenis per triginta grossos polonicos computatis, vendet. Similiter et alijs ciuibus siue opificibus siue mercatoribus, qui cuprum ad necessitatem propriam siue laborem suum in ciuitate nostra Cracouiensi emere velint.

§ 8. Hec quoque potestas permissa est Mathiae Manlich, vt ciuitatibus, oppidis ac dominis in hoc regno nostro cupro indigentibus, omnibus et singulis vendere eis cuprum liceat, sine cuiusquam impedimento.

§ 9. Debebit autem et tenebitur Mathias Manlich pro omnibus oneribus ciuitatis nostrae Cracouiensis, tam pro nostra regia quam eorum ciuili exactione a pondere siue alijs quibuscunque solucionibus, exceptis superius expressis, incipiendo a calendis Ivlijs proxime preteritis, ad alias calendas Ivlij numerare florenos quadringentos, per triginta grossos polonos computandos, per tres annos continue se sequentes. Per quod tempus neque senatui populoque ciuitatis nostrae Cracouiensis, neque Mathiae Manlich contractum hunc vllo modo rescindere licebit, nisi si supradicto Mathiae Manlich consortibusque suis aut ex bellico tumultu seu alia quacunque causa negocia sua totaliter auferantur; in tali casu cessantibus negocijs ad solucionem reliquorum annorum non debent compelli, sed ab hoc contractu debent esse liberi et absoluti.

Supplicatum itaque nobis est tam nomine senatus populique ciuitatis nostrae Cracouiensis, quam a negociorum gestoribus famati Mathiae Manlich, ut contractum hunc siue transactionem authoritate nostra regia confir-

mare dignaremur. Nos itaque, quoniam et regiae Romanorum maiestati, parenti nostro obseruatissimo libenter gratificamur, et grato animo accipimus studium hoc senatus populique Cracouiensis voluntati nostrae obsequendi, fecimus non grauatim accedente etiam consilio senatorum regni nostri, ut suprascriptum contractum siue transactionem in omnibus et singulis punctis, articulis, clausulis, conditionibus et exceptionibus confirmaremus, ita ut confirmamus praesentibus literis et approbamus. Simul etiam decernimus, quod (cum) in gratiam nostram senatus populusque Cracouiensis de iure suo nonnihil decessit, id eorum iuribus, priuilegijs et immunitatibus nihil praeiudicij aut damni adferre debere, sed perinde acsi de iure suo nunquam decesissent, iura eorum deinceps et priuilegia omnia omni tempore integra et illesa salua et inuiolata permanere debere. Quin etiam, ne quod ipsi in nostram gratiam fecerunt, id in exemplum aliquando etiam trahatur, promittimus verbo nostro regio de gratia nostra speciali, quod nulli mortalium potestatem hanc unquam sumus permissuri, ut ius emporij, quod habet ciuitas nostra Cracouiensis, quouis quesito colore vel pretextu, oculte vel aperte transgredi et violare audeat; verum id pocius, ut iura eorum et priuilegia alia omnia authoritate nostra regia tuebimur semper et defendemus, ciuitatemque hanc nostram in suis iuribus et priuilegijs clementer conseruabimus. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum anulare, quo nunc vtimur, praesentibus est appensum. Datum Cracouiae feria secunda postridie festi diui Ioannis Baptistae, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, regni vero nostri decimo nono. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument pargaminowy, opatrzony małą ośmioboczną pieczątką sygnetową, w czerwonym wosku wyciśniętą, zawieszoną na pasku pargaminowym.

758. 1549. die 14. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae »ingruentibus arduis regni necessitatibus XII millia florenorum pecuniarum in moneta, per triginta grossos numeri et monetae regni computatos, a proconsule et consulibus civitatis Cracoviensis sese in mutuum recepisse testatur, eandemque summam pecuniarum in et super molendino Kutlowski dicto, penes valvam civitatis s. Nicolai supra fluvium Rudawa situato, in vim reemptionis alias na widerkoff inscribit«.

Oryginał pargaminowy, opatrzony jest małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym. Wypłatę powyższej sumy przyrzekł Zygmunt August rajcom Krakowskim na Wielkanoc roku 1550, gdy to jednak nie nastąpiło, odroczył król aktem z daty feria V ante festum s. Nicolai 1550 wypłatę na święta Wielkanocne r. 1551, zaś aktem dtto feria VI ante festum s. Trinitatis r. 1551 do Bożego Narodzenia tegoż roku.

759. 1549. die 23. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae, »ardua necessitate reipublicae exigente, III millia florenorum monetae et numeri Polonicalis, singulos flore-

nos grossis triginta computatis, a proconsule consulibusque civitatis Cracoviensis sese in mutuum recepisse testatur, eandemque summam in et super zuppis Cracoviensibus salis utriusque Vieliciensis et Bochnensis in vim reemptionis alias na widerkauff inscribit«. Feria secunda ante festum s. Stanislai in autumno.

Oryginał pargaminowy, opatrzony większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

760. 1549. die 26. m. Septembris, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae »ingruentibus arduis regni necessitatibus et maxime urgente expeditione contra Tartaros, regnum depopulantes, VI millia florenorum pecuniarum in moneta, per triginta grossos numeri et monetae regni computatos, a proconsule consulibusque civitatis Cracoviensis sese in mutuum recepisse testatur, eandemque summam pecuniarum in et super omnibus et singulis proventibus regiis in piscaria, ad magnam procurationem Cracoviensem pertinentibus, Stroza vulgariter dictis, in vim reemptionis alias na widerkow inscribit.« Feria V. ante festum s. Stanislai in autumno.

Oryginał pargaminowy, opatrzony większą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na pasku pargaminowym.

761. 1551. die 31. m. Iulii, Cracoviae.

Stanislaus a Cracovia praepositus monasterii ad s. Spiritum, fundum in ter Pędzichów et Biskupie situm, colonis locat.

In nomine Domini amen. Cum ea, quae inter homines sunt et aguntur, quantumcumque memorabilia, facile tractu temporis intereunt, literarum autem offitio memoriae commendata, firmiora redduntur, proinde nos Stanislaus a Cracouia, magister hospitalis et praepositus, Faelix a Noua Sandecz procurator bonorum, Ioannes a Sandecz decimator, Iacobus de Cazimiria praedicator, Leonardus de Odrziwol, Felix a Lanczuth clauiger, Simon de Vitouia hospitalarius, Ioannes a Vislicza sacristianus, Albertus de Nouopolie, Albertus de Chenczini, Simon de Cracouia, Thomas de Calisch, Baltazar de Thurba (?), fratres totusque conuentus monasterii sancti Spiritus in Cracouia, ad sonum campanae capitulariter congregati, vniuersis et singulis, quorum interest, intererit, seu quomodolibet in futurum interesse poterit, manifestum facimus tenore praesentium, quomodo nos bona conuentus nostri in meliorem conditionem, vt tenemur, deducere volentes, vnanimi consensu planiciem seu fundum conuentus nostrj inter Pędzichow et Biskupie alias *na bloniv*, vbi fimus ante tempora ponebatur, et nullus profectus inde conuentui sequebatur, penes ecclesiam sanctae Crucis ac ex opposito ecclesiae sancti Valentinj extra Cleparz, jncipiendo a domo nostra, in qua manet Gorzelnik Stanislaus, quae adiacet domui Stanislai Buiak, viccariorum sanctj

Florianj in Cleparz subditj, ab vna, ortulanis praefatis, videlicet Stanislao Gorzelnik, Kuzbierzina, Stanislao Miechownik, Stanislao cantrifusori, Konopniczka, Stanislao Foltin, Waiszowa, Stanislao Vegrzinek, Ioanni Foltin, Stanislao Waida, Gabrieli Sklarz, Antonio braseatorj, per nos nunc primo et nouiter susceptis, admisimus et consensimus in praefata planicie seu solo, sic per nos singulis eorum emensurato et concesso, liberum erit eis hortos, domos erigere et construere, prout iam nonnulli extruxerunt. Ex quaquidem planicie, hortis, domibus siue areis ac solo, sic per nos illis concessis et dimensis, censum terreum per marcam vnam pecuniarum pro festo sanctj Martinj pendere et soluere singuli eorum quotannis tenebuntur et erunt astrictj. Huiusmodi autem hortos, domos seu areas, per praefatos ortulanos in praefata planicie seu solo, per nos illis admisso et concesso, extruendos et erigendos, eisdem seu successoribus eorum domos, hortos vendere et in alias personas pro libito suo transferre cum consensu tamen nostro, ac sub pensione eiusdem census terrej vnius marce peccuniarum, vt praemissum est, quae licitum et libitum erit, perpetuis temporibus duratura. Censum uero in praedictis ortis et domibus perceptum, ad cistam fratrum infirmorum reponent pro fratribus [infirmis susten]tandis et nutriendis proque censu eximendo super villam Krowodrza inscripto, videlicet quadringentis florenis a domino Sobek ad viderchaw receptis. Quod aut[em spectat pe]nam praefatorum ortulanorum et correctionem, omnes et eorum quilibet eorum (s) tenebuntur et tenebunt subesse et obedire preposito et conuentui nostro seu alias aduocato u[el re]ctorj nostro per nos instituto. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum prepositi et conuentus nostri sigilla praesentibus sunt subappensa. Actum et datum Cracouiae feria sexta ante festum sancti Petri apostoli ad vincula proxima, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo. Presentibus venerabili et famatis dominis: Ioanne de Slawkow arcium magistro, Andrea Storzich tabernatore, Martino Praszol, Petro cirurgico de Cleparz, ciuibus Cracouiensibus, testibus ad praemissa uocatis et rogatis. — Stanislaus prepositus sancti Spiritus, ut supra manu propria sst. — Felix a Noua Sandecz procurator domus subscripserat. — Frater Felix a Lanczuth. — Fr. Leonardus de Odrziwol, ceterique omnes fratres superius inscripti subscripserant.

Dokument pargaminowy znacznie zniszczony, opatrzony był pierwotnie dwiema pieczęciami. Z tych pierwsza w czerwonym wosku wyciśnięta, podługowata, zawieszona na sznurku z różowego spłowiałego jedwabiu, przedstawia krzyż podwójny. Napis w otoku nieczytelny. Druga wraz z sznurkiem oderwana.

762. 1553. die 20. m. Martii, Cracoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae pactionem a Mathia Manlich cive Augustano cum consulibus Cracoviensibus de mercatura aeraria et plumbaria factam, assensu suo comprobat. (Feria II. post dominicam Iudica).

Oryginał pargaminowy; pieczęć, która na rzemyku pargaminowym uwieszoną była, oderwana.

Jestto układ zawarty na tych samych warunkach, jakie aktem powyż pod N. 757 podanym są objęte, a to na rok jeden, mianowicie od 24 marca 1553 do tegoż dnia 1554, za wynagrodzeniem 600 złp.

763. 1553. die 20. m. Septembris, Cracoviae.

Pactum consulum Cracoviensium cum Mathia Manlich cive Augustano de mercatura aeraria et plumbaria factum. (Feria IV. in vigilia s. Matthaei apostoli).

Dokument pargaminowy, pieczęć oderwana, pasek tylko pargaminowy pozostał.

Jestto prolongowanie układu N. 762 na tychże samych warunkach na dalszych lat dwa, t. j. od 24 marca 1554 do tegoż dnia 1556, za wynagrodzeniem po złp. 800 rocznie, czyli razem złp. 1600.

764. 1560. die 15. m. Septembris, Vilnae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae pactum consulum Cracoviensium cum mercatoribus quibusdam Augustanis de mercatura aeraria et plumbaria factum, ratum esse iubet.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiaeque etc. dominus et haeres. Significamus praesentibus literis nostris, ad quos pertinet, universis et singulis, quia exhibiti sunt coram nobis per certos consiliarios nostros articuli infrascripti nomine spectabilium et famatorum proconsulis et consulum civitatis nostrae Cracoviensis, transactionem occasione tam aduehendi quam euehendi cupri ultra emporium civitatis Craccoviensis in se continentes, inter generosos Ulrichum Linx, Melchiorem Manlich, Ioannem Langnauer et Dauidem Haug, totiusque societatis negotiationis cupri nomine parte ex una, ac spectabiles et famatos Erasmum Aichler et Valerianum Pirnus, uti plenipotentes senatus Craccoviensis eiusdemque nomine parte ab altera, in ciuitate Augustana die prima Iulij, anni Domini millesimi quingentesimi sexagesimi factam et conclusam, supplicatumque est nobis, ut dictam transactionem cum illius articulis, omnibusque in illla contentis, authoritate nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Cuius tenor de uerbo ad uerbum sequitur et est talis:

Primus articulus. Famati Erasmus Aichler et Valerianus Pyrnus consules Craccouienses, authoritate concessae plenipotentiae nomine totius ciuitatis nostrae Craccouiensis potestatem faciunt [citra tamen lesionem aliquam et praeiudicium priuilegiorum et libertatum eiusdem ciuitatis Craccouiensis] factoribus pro tempore existentibus, quocumque demum nomine illi denominari censerique possint, generosi Ulrici Lincx atque aliorum omnium ad eam negotiationem cupri pertinentium, cuprum ex ciuitate nostra Craccouiensi deuehendi, siue per aquam, siue per terram, prout rebus et negotiis eorum expedit, sine aliquo civitatis Craccouiensis impedimento, sub punctis, conditionibus, clausulis et articulis infrascriptis.

Secundus. Haec potestas durare debet ad sedecim annorum sese immediate sequentium decursum, ita, ut annus incipiat a die prima mensis Iulij anni millesimi quingentesimi sexagesimi, usque ad primam diem mensis Iulij anni millesimi quingentesimi septuagesimi septimi, conditione tamen hac per

expressum adiecta, quod si successu temporis per hostilem uim generoso Ulrico Lincx ac eius negociationis consortibus esset adempta cupri copia, ac propterea ea cupri mercatura impedita et praerepta eis foret, aut denique ipsimet pro libitu eorum omnino ab eiusmodi cupri negotiatione cessare uellent, ut id medij anni spatio ante intermissionem negotiationis consulatui Craccouiensi solenniter significetur et indicetur, atque ita contractus praesens finem suum ante praestitutos sedecim annos est habiturus. Vicissim quoque consulatus Craccouiensis tenebitur tunc in talibus emergentibus casibus illos ab eiusmodi contractu liberos dimittere.

Tercius. Slowaczy aut alii quicumque uectores, cuprum dicti Ulrici Lincx ac totius illius societatis in et extra civitatem Craccouiensem uehentes, pontale, quod uulgo *brukowe* dicitur, iuxta antiquam consuetudinem solvere debent. Quoniam vero eidem Ulrico Lincx totique illi societati a magistratui civitatis nostrae Craccouiensis concessum est, quod eiusmodi cuprum in domum specialem ad rippam Istulae ad hoc constructam, mox cum adportatum fuerit, deuehant, ex quo fit, ut solutio pontalis ciuitati pereat, transactum est inter eos, ut a singulis triginta centenariis cupri alio deuehendi, siue aqua defluitandi, factores illius negotiationis ratione pontalis soluant ciuitati grossum unum polonicum.

Quartus. Permissum est generoso Ulrico Lincx totique illi societati pondus cupri in horreo siue domo suprascripta habere, ratione cuius ponderaturae ab omni solutione liberi esse debebunt, quandoquidem huius ponderationis solutio in summa principali solutionis infrascripta includitur; nihilominus circa ponderaturam iuratus ponderator uel illius famulus semper praesens adesse debet.

Quintus. Generosus Ulricus Lincx totaque illa societas habebunt libertatem res quascumque ad cupri negotiationem pertinentes et necessarias, siue ab opificibus, siue a mercatoribus, dummodo hi ciues sint, emendi, et extra ciuitatem sine cuiuscumque impedimento deuehendi, saeuo tamen excepto, quod ad usum salinarum nostrarum conuertitur. Quare id ipsi Ulrico Lincx totique illi societati siue eorum negotiorum gestoribus non aliter fas emi erit, quam accedente speciali consensu magistratus ciuitatis nostrae Craccouiensis.

Sextus. Cultura omnium montium cuiuscumque minerae in regno nostro iuxta consuetudinem et ius montanum, quantum ad magistratum et ciuitatem Craccouiensem attinet, eidem Ulrico Lincx totique illi societati sine quouis impedimento libera esse debet. Ad eundem modum et plumbum eis, siue negotiorum eorum gestoribus a ciuibus in ciuitate Craccouiensi emere licebit; a prouisione tamen laborantium in montibus aut fodinis plumbi alias *furlegierstwo*, quicumque pro tempore negotiorum illorum gestores fuerint, tam suo, quam dominorum, principaliumque suorum nomine se continere debent, ut alii plumbum comparare possint.

Septimus. Quo maiore tranquillitate ipsius Ulrici Lincx ac totius illius societatis factores, et qui pro tempore negotiorum illorum gestores in ciuitate Craccouiensi fuerint, rebus ipsorum praeesse possint, hoc quoque concessum et permissum est, ne ad ulla onera ciuitatis ullo modo compellantur, praeter ea, quae in transactione hac continentur, sed omnino liberi sunt et

immunes; a domibus tamen [quoniam ex regestris exactionum deleri nequaquam possunt] nostram regiam et ciuilem consuetam exactionem siue pensionem soluere semper tenebuntur.

Octauus. Robora et ligna omnis generis ad defluitationem pertinentia et necessaria, liberum factoribus ipsius Ulrici Lincx illiusque totius societatis esse debet coëmere, quibus nec loca commoda in litoribus Istulae fluuij denegari debebunt.

Nonus. Interdicere debet senatus Craccouiensis, idque seuere et sub artificii priuatione caldeatoribus ciuitatis Craccouiensis, ne cupri surreptitias portiones et massas in pensa ciuitatis non ponderatas, emere a quouis audeant, immo si quod eiusmodi suspectum cuprum ad illos allatum fuerit, id et detineant, et manifestent officio, quo eiusmodi surreptores dignis poenis affici possint.

Decimus. Pollicentur supra nominati plenipotentes, quod senatus ciuitatis nostrae Craccouiensis, quantum uidelicet sese iurisdictio illius extendit, quod factores eius negotiationis in omnibus iustis licitisque causis et nogotiis protegere, tuerique uelit.

Undecimus. Vicissim generosi Ulrichus Lincx, Melchior Manlich, Ioannes Langnawer et Dauid Haug totiusque illorum societatis negotiationis cupri nomine, manu stipulata solemniter se obligarunt, quod singulos selectioris cupri in spetiem laminum vel semiglobi facti centenarios, idque ponderis usitati Craccouiensis per totum regnum nostrum non maioris, quam florenis undecim, per grossos triginta polonicos computatis, uendere uelint. Caeterum pro necessitate nostra regia, similiter senatui Craccouiensi, ac omnibus in uniuersum ciuibus et opificibus ac incolis ciuitatis praedictae Craccouiensis, ad illorum necessitatem propriam siue ad laborem suum cupro indigentibus, singulos itidem selectioris cupri centenarios ponderis Craccouiensis in spetiem laminum uel semiglobi formati minoris uno floreno, hoc est per florenos decem polonicales, sint per suos factores venditurі. Quoniam uero modo nominati cupri negotiatores totaque illorum societas subuerentur, ne ante expirationem huius contractus, qui ad spatium sedecim annorum est institutus, per sacram catholicam caesaream maiestatem ex aliqua caussa illis praecium cupri attoleretur, ita, quod hoc praedicto praecio videlicet per florenos undecim, illud ipsum cuprum in regno nostro dare non possunt, ideo supranominati Erasmus Aichler et Valerianus Pyrnus totius senatus Craccouiensis nomine stipulata manu promiserunt, quod hoc praesens denominatum cupri praetium illis in tali casu damno esse non debeat, verum quanta summa praetium cupri per sacram caesaream maiestatem auctum fuerit, tanta et non maiori etiam hoc praesens cupri praetium in regno nostro per generosum Ulrichum Lincx ac eius negotiationis socios attolli debebit. Ita tamen, quod pro necessitate nostra regia itidem consulatus Craccouiensis, ac omnibus ciuibus et opificibus ciuitatis nostrae Craccouiensis, ad eorum necessitatem propriam cupro indigentibus et laborantibus, singulos selectioris cupri centenarios ponderis Craccouiensis, uno floreno per triginta grossos polonicos computato, minoris uendere uelint. Antequam uero ea praetij auctio instituatur, tenebitur generosus Ulricus Lincx totaque illa societas prius sub fide et conscientia sua literis propriis significare ac senatui Crac-

couiensi fideliter perscribere, quantanam summa praetium cupri per sacram caesaream maiestatem sit auctum, quorum significationi senatus Craccouiensis fidem dignam quoque adhibebit, ac omnino de ea contentus erit.

Duodecimus. Haec quoque potestas permissa est generoso Ulrico Lincx totique illi societati, ut ciuitatibus, oppidis ac dominiis in regno nostro Poloniae cupro indigentibus, omnibus et singulis vendere eis cuprum liceat, sine cuiusuis impedimento.

Tredecimus. Debebit et tenebitur generosus Ulricus Lincx totaque illa societas per factores suos pro omnibus oneribus ciuitati nostrae Craccouiensi, tam pro nostra regia, quam ciuili exactione, siue aliis quibuscumque solutionibus [exceptis superius expressis] singulis annis sese mutuo sequentibus numeratae parataeque pecuniae ciuitati reipublicaeque Craccouiensi persoluere per florenos octingentos, per triginta grossos polonicos computatos, incipiendo a die prima Iulij anni millesimi quingentesimi sexagesimi usque ad diem primam mensis Iulij anni millesimi quingentesimi septuagesimi septimi, aut quamdiu illi in usu negotiationis cupri huiusque contractus fuerint, prout superius in secundo articulo est prolixius perscriptum.

Decimusquartus. Expirato praedicto omnium sedecim annorum spatio, vel transacto de intermittenda negotiatione cupri tempore, idque seruata forma solennis denuntiationis, ut supra commemoratum est, quidquid demum superfuerit remanseritque cupri tam simplicis quam selectioris in formam laminum vel semigloborum formati, id totum idem generosus Ulrichus Lincx totaque illa societas se per factores suos, aut alias quascumque subordinatas personas tunc ultra emporium Craccouiense neque aqua amplius defluitaturos, neque terra per vectores alio missuros et euecturos firmissime obstrinxit, verum instar aliorum externorum mercatorum, se omnem restantem cupri summam, nullibi praeterquam Craccouiae, idque uero et non simulato venditionis contractu, sub iuris iurandi religione uendituros submisit et quidem non maiori, quam eo, quo supra perscriptum et constitutum est praetio.

Nos itaque Sigismundus Augustus rex animaduertentes, praeinsertam transactionem una cum ipsius articulis aequitati esse consentaneam, ex certa scientia, gratia et deliberatione nostra regia in omnibus punctis, articulis et conditionibus approbandam, ratificandam et confirmandam duximus, quemadmodum praesentibus approbamus, ratificamus et confirmamus, decernentes omnia et singula in praesenti transactione ipsiusque articulis contenta, robur debitae firmitatis obtinere debere. In quorum omnium et singulorum fidem et euidentius testimonium, sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Vilnae, die quindecima mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, regni vero nostri tricesimo primo. — Sigismundus Augustus rex sst.

Oryginał pargaminowy. Na pasku pargaminowym wisi mała pieczęć koronna z czerwonego wosku. (Żebrawski II. N. 78).

765. 1566. die 25. m. Iunii, in Lublin.

Sigismundi Augusti regis Poloniae decretum, inter proconsulem consulesque Casimirienses et conventum ad s. Catharinam de laneis quibusdam litem dirimens.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogithiaeque dominus et heres. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, vniuersis. Posteaquam deuoluta esset ad nos per appellationem a sententia commissariorum nostrorum causa inter famatos proconsulem, consules totamque communitatem ciuitatis nostrae Kazimiriensis, Cracouiae contiguae, actores et venerabilem ac religiosos Stanislaum Iendrouium prouincialem totumque conuentum sanctae Catherinae, ordinis Heremitarum Kasimiriae consistentem, citatos, occasione quatuor laneorum agri ante ciuitatem Kazimiriensem circa fluuium dictum Czizowa sub monte Lassoczino consistentium, vigore litterarum consensus nostri super redemptionem eorundem laneorum de manibus citatorum per actores faciendam, iuxta literas priuilegij originalis diui Kazimiri Magni regis antecessoris nostri locationis villae ciuitati Kazimiriensi concessorum, vti ea omnia in processu causae latius continentur, in terminoque ad relationem nostram hucusque continuato, nos per consiliarios et iurisperitos nostros processu eius causae ac juribus et priuilegijs et controuersia partium coram consiliarijs nostris habita, examinatis et reuisis, comperimus, priuilegijs commemorati diui Kazimiri regis de data Cracouiae die sanctae Magdalenae anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo emanatis, concessam fuisse facultatem ciuitati Kazimiriensi locandi villae in loco rubetorum sub monte Lassoczino penes piscinam nostram ante Kazimiriam sito, atque secundum praescriptum quietationum ratione tredecim mansorum villae eiusdem ciues Kazimirienses censum annuum vndecim scotorum de quolibet manso ad magnam procurationem in hunc vsque diem pendere, excepto laneo libero Ioanni dilecto iuxta dispositionem eiusdem priuilegij donato, qui postea cessionem juris sui communitati ciuitatis Kazimiriensis fecit, neque proconsulem et consules aut quasuis alias personas citra consensum totius communitatis ciuium Kazimiriensium potuisse aliquos mansos ab ea villa conuentui sanctae Catherinae conferre, legare aut quomodocunque alienare. Ideoque decernimus, posteriora priuilegia antecessoribus venerabilis et religiosorum Stanislai prouincialis ac conuentui sanctae Catherinae ordinis Heremitarum concessa, non posse derogare prioritati priuilegij super totum et plenarium jus villae praenominatae, ciuitati Kazimiriensi jure haereditario et perpetuo a diuo Kazimiro rege donatae, neque ciues Kazimirienses in suo jure praescribere potuisse ob id, quod hactenus in possessione conferendorum censuum ad magnam procurationem secundum dispositionem eiusdem priuilegij existant, atque ex ea ratione proconsul et consules totaque communitas ciuitatis Kazimiriensis quatuor mansos agrorum superius recensitos, de quibus controuersia intercessit, secundum praescriptum litterarum consensus nostri de manibus venerabilis et religiosorum Stanislai prouincialis ac conuentus sanctae Catherinae redi-

mere debent. Ad quam quidem redemptionem, vt juris est, faciendam, generosos Hieronimum Buzinski zupparum nostrarum Cracouiensium praefectum, Mathiam Blesczinski magnum procuratorem arcis nostrae Cracouiensis, Sigismundum Palczewski vicecapitaneum Cracouiensem, Petrum Strzala Oszwieczimensem et Zathoriensem iudicem et Iostum Ludouicum Decium secretarium nostrum, orborae Illcussiensis praefectum, commissarios nostros, vnius duorumue absentia non obstante, designamus, vt ij secundum praescriptum litterarum tam decreti huius quam consensus prioris nostri negocium exempcionis quatuor laneorum praefatorum feria secunda post festum sancti Bartholomei proxima exequantur. Expensas littis inter partes compensamus hoc nostro decreto mediante. Datum Lublini in conuentu regni generali feria tertia in crastino festi s. Ioannis Baptistae, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, regni vero nostri anno trigesimo septimo. — Valentinus Dambienski r. P. cancellarius sst. — Relatio magnifici Valentini Dembienski de Dembiani regni Poloniae cancellarij etc.

Z kopii zawartej w rękopisie Codex iurium et priuilegiorum civit. Casimiriae, na str. 120.

766. 1568. die 18. m. Iunii, in Mogiła.

Pactum abbatis et conventus monasterii Mogilensis cum proconsule consulibusque Cracoviensibus de pascuis quibusdam »Błonie« dictis.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Martinus Bialobrzeski Dei gratia episcopus Laodicensis, sufraganeus Cracouiensis, abbas, Ioannes prior, Petrus subprior, Stanislaus factor, Stanislaus cantor, Christopherus confessor et bursarius totusque conuentus monasterii in Mogila, ordinis Cisterciensis, in monasterio Mogilensi ad sonum campanae in loco capitulari capitulariter congregati et capitulum representantes, vniuersis et singulis, presentes literas visuris, lecturis pariter et audituris notum facimus, quia nos euitare cupientes anfractus litium, quae inter nos et consules Cracouienses et antea exoriebantur et nunc exortae ab aliquot annis erant, de et super iure et interesse pascendi in certa parte pascuorum seu campi vulgariter Blonie nuncupati, qui campus alias Blonie fuit et est hereditarius ciuitatis Cracouiensis, penes prata villae nostrae Czerzini situs, sed tantum pascua ipse solus tabernator seu posessor tabernae nostrae vulgariter Kamienna nuncupatae, penes Kamienni mosth sittae, ab antiquo tempore libera semper cum famatis dominis proconsule et consulibus totaque vniuersitate ciuium ciuitatis Cracouiensis habuit. Racione quorum pascuorum concordiam et amicabilem compositionem sub inferius descriptis condicionibus fecimus, quod nos iuri nostro et monasterii nostri pascendi armenta, peccora et pecudes, quod ius ad tabernam nostram hereditariam Kamienna dictam, in hac parte campitantum pertinebat, qui sepibus et fossis munitus est iam a ciuibus Cracouiensibus et ad prata conuersus, cessimus et renunciauimus, prout per praesentes cedimus et renunciamus perpetuo. Pro quo quidem iure pascendi armentorum et peccorum ex taberna nostra Kamienna in huiusmodi certa parte

pascuorum seu campi, vulgariter Blonie nuncupati, ciuitatis Cracouiensis proprii, quae sepibus et fossis munita est, praefati domini proconsul et consules totaque vniuersitas ciuium ciuitatis Cracouiensis nobis et toto conuentui Mogilensi quingentos florenos peccuniae numeri et monetae polonicalis, triginta grossos pecuniae in quemlibet florenum computando, dederunt et realiter ac in numerata peccunia persoluerunt. Quam peccuniam nos ab illis accepimus et in utilitatem monasterij conuertimus, nam edificauimus pro ista pecunia piscinam magnam penes monasterium in loco, qui dicitur Kopaniecz, et in eadem piscina molendinum, et quamuis maiori sumptu, tamen haec peccunia illic conuersa auxilio magno fuit, quod stagnum cum molendino maiorem multo vtilitatem adferet monasterio, quam praefata pars pascuorum. Et nihilominus tabernator seu possessor eiusdem tabernae Kamienna pro tempore existens, in toto reliquo campo alias Blonie versus villam Dambie et Cracowiam, qui sepibus et vallis non est circumdatus neque circumdabitur iam vltra a dominis proconsule et consulibus ac ciuibus Cracouiensibus, seu in pascuis alias Blonie ciuitatis Cracowiensis libera pascua suorum tantum propriorum armentorum et peccorum ac pecudum perpetuis futuris temporibus, absque aliquo impedimento proconsulis et consulum totiusque vniuersitatis ciuium Cracouiensium, semper habebit, iuxta antiquam concordiam per antecessores nostros cum antecessoribus ipsorum consulum factam, et per confirmationem serenissimi olim domini Casimiri Dei gratia regis Poloniae etc. nobis et monasterio nostro concessam, in qua limites ciuitatis cum taberna lapidea et cum hereditate monasterii villae nostrae Czerzini, nec non libertates domorum, macellorum et institarum nostrarum omnium sunt descriptae. Cui priuilegio in nullis conditionibus ibidem expressis, preter praesentem concordiam de iure pascendi in hac tantum partae, quae iam descripta est, inter nos factam, derogare nolumus, immo huiusmodi priuilegium in suo robore et integritate ac firmitate permanere volumus. Quod si haec pars campi seu pascuorum alias Blonie, quae nunc est fossis et sepibus munita, in vsum communem ciuitatis Cracowiensis pascendorum armentorum, pecudum et peccorum iterum venerit et redierit, extunc tabernator eiusdem tabernae pro tempore existens, libere et licite absque aliqua contradictione ciuium Cracouiensium tantum sua propria armenta, peccora et pecudes iuxta antiquam consuetudinem in eadem parte pascuorum, quae nunc est fossis et sepibus munita, ius pascendi habebit. Praeterea domini consules et ciues Cracouienses non poterint nec possint in posterum hanc partem campi alias Blonie fossis et sepibus munitam, in vsum pascendorum equorum, id est, na pastewnik conuertere, propter damna et incommoda, quae possint ex hoc euenire pratis et campis eiusdem tabernae nostrae et monasterii Mogilensis ac villae nostrae hereditariae Czerzini. Insuper praefata pars pascuorum, quae fossis et saepibus a dominis consulibus Cracouiensibus est munita, ad omnem aliam vtilitatem illorum ab ipsis consulibus conuerti potest, excepto pastewnik seu vsu pascendorum equorum, quem vsum magnificus dominus Stanislaus Miskowski de Mirow, palatinus et capitaneus generalis Cracouiensis etc. modernus dictae partis Blonie sepibus communitae ex concessione dominorum proconsulis et consulum Cracouiensium possessor, ad vitam suam duntaxat habebit. Quae omnia et singula superius in praesenti priuilegio de-

scripta, nos cum conuentu nostro ac successoribus nostris et ipsi domini proconsul et consules ciuitatis Cracouiensis, pro tempore existentes, firmiter et inuiolabiliter vicissim in perpetuum seruare tenebimur et obligati erimus. In quorum omnium et singulorum premissorum fidem et testimonium sigilla monasterii et conuentus nostri praesentibus sunt appensa. Actum et datum in monasterio Mogilensi feria sexta ante festum sancti Ioannis Baptistae proxima, anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo. Praesentibus ibidem venerabili et nobilibus dominis Iacobo Lipniczki canonico Sandomiriensi, Petro de Noua ciuitate notario publico, Bartholomeo Bialobrzeski, Stanislao Poplawski et aliis quam plurimis testibus fide dignis, ad eandem concordiam vocatis et rogatis.

Oryginał pargaminowy. Na sznurkach z białego i różowego jedwabiu wiszą dwie pieczęcie podługowate w puszkach blaszanych, jedna opata mogilskiego, druga klasztorna.

767. 1570. die 7. m. Iulii, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae civibus Casimiriensibus mandat, ne aggerem in ripa fluvii Vistulae villam Grzegorzki versus exstruant.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae etc. dominus et haeres. Famatis proconsuli, consulibus, aduocato et scabinis ac vniuersae communitati ciuitatis nostrae Cazimiriensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles dilecti! Edocti sumus ex relatione certorum consiliariorum nostrorum, fidelitates vestras palos in rippa Istulae ciuitatem illam alluentis, e regione villae Grzegorzkj pro extruenda munitione siue aggere in graue damnum et praeiudicium non solum nostrorum, verum etiam magnifici Ioannis Fierlei de Dambrowicza palatini Lublinensis, regni nostri marszalci, Rohatinensisque capitanei, tum famatorum proconsulis, consulum totiusque communitatis ciuitatis nostrae Cracouiensis bonorum infigi caepisse. Nos vero praecustodientes, ne aliquod periculum damnumque bonis praenominatis exinde inferatur, mandamus fidelitatibus vestris serio et sub paena duorum millium aureorum Hungaricalium, fisco nostro irremissibiliter succumbendorum, praecipientes, vt ab edificatione munitionis siue aggeris praefati tum ab infixione palorum in rippa memorata omnino abstineant, nec quidquam contra praesens mandatum nostrum amplius committant, ita ne de caetero apud nos eo nomine conquerendi vlla occasio praebeatur. Pro gratia nostra debitoque suo ac sub paena praenominata aliter ne fecerint. Datum Warszouiae in conuentu regni generali, die septima mensis Iulij, anno Domini MDLXX°, regni vero nostri anno XXXXI°. — Ex proprio sacrae regiae maiestatis mandato.

Oryginał papierowy, opatrzony wielką pieczęcią koronną, wyciśniętą na samym dokumencie poniżej tekstu.

768. 1570. die 21. m. Augusti, Cracoviae.

Ministerialis terrestris Cracoviensis relatio opis latae ab incolis villarum Grzegorzki et Dąbie, in ripis fluminis Vistulae reficiendis.

Vozny zyemsky Krakowsky opatrzny Maczyey Goworek y s slyachethnymi Ianem Regnowskym y Iendrzeiem Zurowskim przed vrzendem groczkym starosczym Krakowskim y surrogatora thegosz tho vrzendu staroscziego Crac. zeznaly, ysz themu tho woznęmu y slyachczye s strony slawnich burmistrza y radi Crac. swiadczono we srzodę nazaiutrz po swieczye Wniebowzyeczya panny Mariey therasz przeslego, a tho na then czasz, gdy imieniem vrodzonego Ludwika Dyczego, wielkiego rzancze Crac. vrodzony Waczlaw Raczkowski burgrabia y Marczyn Woinowski wrothny zamku Crac. slyachetnim Barthoszęm Liszowskiem na rathuszu Crac. przi przerzeczonym woznym Goworku oddawaly mandath krolya iego mczy, aby pomoczy daly okolo przerwy, ktora z Vysly s starego meatu przesz wiess Dębniki sie obroczila, thedi thamze na rathuszu w thenze dzyen zarazem burmistrz y rada Crac. czynyącz dosycz roskazanyv krolia iego mczy, tak za pierwszym iako y za therazniеiszimi mandathy krolia iego mczi okazaly tho y swiadczyli sye, ysz z Grzegorzek a z Dąbya poddany radziecz Crac. dziesyecz wozow y szesznasczye piessych robyli y wozyly ieden dzien po dziewiączy, po ossmy, po siedmi forach, iako ktori mogl; item czisz z Grzegorzek y z Dąbya drugy dzien wozyly sziedm wozow y sesznasczye piessych ieden dzyen thakiesz po dziewiaczy, po ossmy y po sziedmi forach; item trzeczіego dnia czysz z Grzegorzek y z Dąbya trzy wozy takze po dziewiaczy, ossmy, syedmy; item s Czarney wssy, s Pulwssy, s Czarnei vlicze wozow dwadziesczya dwa dny robily, na kazdy dzyen po dziewiaczy, ossmy, sziedmy, a piessych syedmnasczye z graczami y z łopatami in Martyo. Thilie daly do przerwy na pomocz wielkiemu rzanczy in anno Domini praesenti millesimo quingentesimo septuagesimo; a therasz in Augusto swyadczyly syę, ze gotowy szą dacz y kosthem swim spusczycz pyeczdziesziath promow themu tho wielkiemv rzanczy do teyze przerwy rumu, to iest drobnego kamyenya, ieslybi thego iescze wieczey potrzeba bilo; ieslibi thesz czasz zniosł, thedi obieczaly y postąmpily dacz tilo, ilyeby potrzeba bilo. Swiadczono tesz s strony thegosz to burmistrza y radi Crac. yze thęnze vrodzony Ludwig Dycz wielki rząncza Crac. kamienya gotowego, ktori gornyczy mieiszczy nalamali dla poprawienya drog na burky pulpietha pulstoska, tamze v gory zabracz y besz wiadomosczy ych kazal wziącz. A yz thy rzeczy tak a nie inak s strony rady Crac. y poddanych ich sie dzialy, thedy themu woznęmu y sliachczie iesth oswiatczono. Actum in castro Cracouiensi feria secunda ante festum sancti Bartholomei apostoli proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo. Albertus Borz . . . notarius c. C.

Dokument papierowy, przechowany w cechu paśników Krakowskich. Pieczęć, która na samym dokumencie poniżej tekstu wyciśniętą była, wykruszona.

769. 1570. die 22. m. Septembris, Varsoviae.

Sigismundus Augustus rex Poloniae proconsuli consulibusque Cracoviensis mandat, ne pascua communia privato destinent usui.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithwaniae, Russiae, Prussiae, Mazouiae, Samogiciaeque etc. dominus et heres. Famatis proconsuli, consulibus ciuitatis nostrae Cracouiensis, fidelibus nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Famati fideles nobis dilecti! Queritur grauiter communitas ciuitatis nostrae Kleparz tum etiam et incolae villae nostrae Rakowicze suo et praedij nostri in eadem villa Rakowicze nomine, impediri se a fidelitatibus vestris in vsufructu (in quo semper ab antiquis temporibus fuerint) pascuorum ante ciuitatem nostram Craccouiensem iuxta villam Czyrzyny, Dambie etc. sittorum, eademque pascua per fidelitates vestras priuatis personis in possessionem dari et in priuatum suum vsum, videlicet agros, hortos et id genus alias vtilitates suas propria authoritate conuerti. Quod cum imprimis in magnum damnum praedij nostri regij incolarumque villae nostrae Rakowice, tum etiam graue praeiudicium et maximum incommodum tam praedictae communitatis ciuitatis nostrae Kleparz, quam etiam communitatis vestrae ciuitatis nostrae Cracouiensis fiat, mandamus fidelitatibus vestris omnino ita habere volentes, vt a priuato eiusmodi pascuorum vsu abstinerent, quinimo ipsimet dicta omnia pascua et si quae amplius in agros, prata, hortos et alias eiusmodi necessitates conuersa essent, in communem omnium tam communitatis vestrae ciuitatis nostrae Cracouiensis, quam etiam nostrum et aliorum superius nominatorum vsum secundum antiquum morem et consuetudinem restituant. Si enim secus fecerint, mandauimus generoso Ludouico Decio, magno procuratori arcis nostrae Cracouiensis, vt is tanquam tenutarius bonorum nostrorum et reipublicae regni nostri, vti iam pro debito officij sui cepit, omnia pascua in agros et alias priuatas necessitates in damnum et praeiudicium tam nostrum quam caeterorum supranominatorum conuersa, iterum in pascua redigat et in integrum restituat, incolasque nostros vna cum praedio nostro regio villae Rakowice ac communitatem ciuitatis nostrae Kleparz iuxta antiquam consuetudinem in vsufructu dictorum pascuorum contineat et ex officio suo defendat. Ne itaque huic voluntati nostrae in nullo fidelitates vestrae resistant, ipsique pocius per se eam exequantur et exequi curent, nec praedicta prata a libero vsu communitatis Cracouiensis et aliorum ad eadem prata interesse habencium alienent, alienareque deinceps quouis modo audeant, fidelitatibus vestris serio et sub paena quatuor millium aureorum Vngaricalium, fisco nostro irremissibiliter applicandorum, mandamus. Datum Warszauiae die XXII mensis Septembris, anno Domini MDLXX, regni vero nostri XLI. — Sigismundus Augustus rex sst.

Dokument papierowy, opatrzony mniejszą pieczęcią koronną, wyciśniętą na samym dokumencie poniżej tekstu.

770. 1570. die 10. m. Novembris, Varsoviae.

Pactum proconsulis consulumque Cracoviensium cum Wolfgango Paller et successoribus Leonardi Weiss, civibus Augustanis, de mercatura aeraria et plumbaria factum.

Oryginał pargaminowy, opatrzony małą pieczęcią koronną z czerwonego wosku, zawieszoną na sznurku z białego, żółtego, różowego i niebieskiego jedwabiu.

Jestto układ tej samej treści jak poprzednie NN. 762, 763 i 764, zawarty z Wolfgangiem Pallerem i spadkobiercami Leonarda Weissa na lat szesnaście, to jest od d. 1 stycznia 1571, do dnia 1 stycznia 1587, a to za wynagrodzeniem rokrocznem po 800 złp.

771. 1577. die 30. m. Septembris.

Succamerarii terrae Cracoviensis decretum, inter villas Wola duchacka, Łagiewniki et Ianowa wola fines constituens.

Faelix Czersky de Czersl iudex et Iacobus Dębyensky de Dębyani subiudex terrestres Craccouienses generales, significamus tenore praesentium, quorum interest, vniuersis et singulis, harum notitiam habituris, quia dum et quando in iuditijs colloquiorum generalium Craccouiensium vna cum dignitarijs et officialibus terrae Craccouiensis, ad eadem iuditia colloquialia Craccouiensia pertinentibus, feria secunda post festum sancti Michaelis archangelj proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo iudicialiter praesidebamus, extunc oblatae sunt ad iuditium colloquiorum generalium Craccouiensium et ad acta praesentia, litterae pargameneae graniciales infrascriptae nomine et pro parte famatorum proconsulis et consulum, aduoccatj, scabinorum totiusque communitatis ciuitatis Kasimiriensis circa Craccouiam sittae, per honoratum Ioannem Gora notarium ciuilem Kasimiriensem, titulo et sigillo generosi dominj Stanislaj Czykowsky de Woyslawicze, succamerarij terrae Craccouiensis generalis munitae, manuque propria eiusdem succamerarij terrae Craccouiensis subscriptae, omni vitio suspitionisque nota carentes, quarum quidem litterarum tenor de uerbo ad uerbum sequitur et est talis:

Acta sunt haec in loco campestri granitiali differentiarum, inter haereditates bonorum et villarum Wolya venerabilis Mathej Regiomontanj, praepositj ecclesiae sancti Spiritus Craccouiae sittae, et sui conuentus, ac etiam Lagewniky tenutae et possessionis illustris et magnifici Valentini Dębyensky de Dębianj, castellanj Craccouiensis, ad eandem castellaniam Craccouiensem pertinentis, ab una, et fundum seu agros dictos Ianowa Wolya, ciuitatis Kasimiriensis haereditarios, partibus ex altera, circa riuulum dictum Bonarka sub monte eiusdem ciuitatis Kazimiriensis, feria secunda post festum s. Michaelis proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, coram generoso domino Stanislao Czykowsky de Woyslawicze, succamerario terrae Craccouiensis generali, paenes fossatam et riuulum dictum Bonarka, diuidentem hereditates Wolya, Lagewniki et fundum seu agros ciui-

tatis Kasimiriensis dictum Ianowa Wolya, in quo quidem loco differentiarum generosus Stanislaus Czykowsky de Woyslawicze, succamerarius terrae Craccouiensis, iurisditionem suam succamerarialem granicialem, nemine eandem praepediente, immo per venerabilem Matheum Regiomontanum, praepositum ecclesiae sancti Spiritus Craccouiae sitae, una cum suo conuentu tanquam villae Wolya haeredum, coram eodem generoso domino Stanislao Czykowsky succamerario terrae Craccouiensis personaliter in loco differentiarum stante, consentiente et scopulum parietalem seu acialem penes eandam fossatam in fundo suae villae Wolya agnoscente, fundauit, eandemque fundationem iurisditionis offitij suj succamerarialis ministeriali terrestri Craccouiensi, prouido Ioanni Gruska de Lincze iuxta iuris communis formam proclamare mandauit. Qui ministerialis terrestris prouidus Ioannes Gruska eiusmodi fundationem iurisditionis se proclamasse recognouit, praesentibus magnifico et generosis Valentino Dębyensky de Dębyani, castellano Craccouiensi, bonorum villae Lagewniky possessore et tenutario, Iacobo Debyensky de eadem Debyany, subiudice terrae Craccouiensis, Alberto Zakrowsky, Martino Szczigyelsky, Venceslao Debyensky, Ioanne Russinowsky etc. et alijs quam plurimis fide dignis testibus, circa praemissa existentibus, factae sunt perpetuae et irreuocabiles granities, ac scopuli de terra errectj sunt inter bona suprascripta villae Wolya, praefatj praepositi et sui conuentus sanctj Spiritus Craccouiae sitti, haereditaria, et Lagewniky ad castellaniam Craccouiensem ex antiquo pertinentia, tenutae et possessionis praedicti magnifici castellanj Craccouiensi, ex vna, ac fundum seu agros dictos Ianowa Wolya, ciuitatis Kasimiriensis haereditarium, partibus ex altera, per praefatum generosum Stanislaum Czikowsky, succamerarium terrae Craccouiensis, in hunc, qui sequitur, modum. Inprimis post fundatam iurisditionem succamerarialem et eius proclamationem, per praedictum generosum Stanislaum Czykowsky succamerarium terrae Craccouiensis, sunt de terra errectj et sipati scopuli tres aciales, diuidentes haereditates superius nominatas, vnum videlicet acialem in fundo villae Wolya paenes fossatam versus eandem villam Wolya, secundum in extremitate seu fine agrorum ciuilium Ianowa Wolya nuncupatorum, tercius scopulus acialis ex opposito eorundem duorum circa riuulum dictum Bonarka, ex parte villae Lagewniky, a quibus scopulis acialibus tendunt granities per rubeta ac loca humida, et errectj sunt scopulj de terra, unus post alium sese subsequentes, numero decem septem, vsque ad superfitiem montis villae Lagewniky versus meridiem, et intra vias, quae tendunt de Kasimiria ad Lagewniky in sinistram partem, sippatus est scopulus vnus, a quo tandem scopulo pertranseundo easdem vias ventum est vsque ad fossatam, vbi decimus octauus scopulus de terra errectus est, a qua fossata et scopulo praefato tendunt et de terra errectj sunt scopuli recto tramite vnus post alium per agrum antea ciuilem ciuitatis Kasimiriensis, numero nouem, a quibus tandem scopulis parietalibus tendunt et de terra erectj sunt alij scopulj vnus post alium uersus occidentem per prata antea ad ciuitatem Kasimiriensem pertinentia, numero itidem nouem, ad riuulum, quo aqua in molendinum submontaneum defluit, ex flumine dicto Wilga eductum, quo riuulo paruo tandem pertransito tendunt scopulj et de terra sunt errectj inter praefatos agros, prata, rubeta, unus post alium recto tramite numero tredecem usque ad sco-

pulos tres aciales, diuidentes haereditatem Lagewniky exclusiue ab agris seu fundo ciuitatis Kasimiriensis. Quae granities finitae et determinatae sunt circa flumen magnum dictum Wilga, ubi et in quo loco scopulj tres aciales sippatj et de terra errectj sunt, duo insimul scopulj aciales, unus ex eis in fundo et haereditate villa Lagewniky versus meridiem, alter in fundo ciuilj versus septemtrionem, circa flumen magnum dictum Wilga, et tertius scopulus acialis ex opposito eorundem duorum post ripam fluminis Wilga versus occidentem. Post quam quidem determinationem praefatarum granicierum circa ultimos scopulos aciales tres famatus dominus Stanislaus Pukal, protunc proconsul ciuitatis Kasimiriae cum duobus consulibus, aduoccatus cum duobus scabinis et duobus ex communitate eiusdem ciuitatis et sex testibus nobilibus iuramentum corporale iuxta statutj dispositionem et juris communis obseruantiam praestiterunt in eam juramentj rotam, quod ipsi tanquam actores nihil terrae et fundi villae Lagewnikj addimerunt, nec ab ea haereditate alienauerunt, nec ad fundum ciuilem Kasimiriensem appropriauerunt. Quibusquidem taliter finitis et determinatis granitiebus, praefatus generosus Stanislaus Czykowsky succamerarius terrae Cracouiensis, ministerialj terrestrj praefato proclamare mandauit, vt si quis sit, qui huiusmodj determinationj granitierum contradicere vellit, nunc contradicat; quibus cum nemo contradixit, inherendo statuto communj regnj in talibus obseruato, authoritate sua ex officioque suo succamerarialj easdem granities, limites et scopulos inter partes praefatas earumque bona modo praemisso iuridice et offitiose factas, et per neminem praepeditas aut denegatas, approbauit, ratificauit roburque perpetuae firmitatis imposuit. Actum et datum anno et die, quibus supra. Stanislaus Czykowsky de Woyslawicze, succamerarius terrae Craccouiensis generalis manu propria idem qui supra subscripsit. In cuius rei fidem et euidentius testimonium sigilla nostra praesentibus sunt appensa. Actum et datum anno, die, quibus supra. Praesentibus: reuerendissimo in Christo patre Petro Miskowsky de Mirow, Dej gratia episcopo Craccouiensi, nec non illustribus, magnificis ac generosis Valentino Dębyensky de Dębyanj, castellano Craccouiensi, Wartensique capitaneo, Petro Zborowski de Zborow pallatino et generalj Craccouiensi capitaneo, Stanislao Plaza de Msticzow, capitaneo in Oczyecz, in loco magnifici Ioannis comitis in Theczyn, castellanj Woynicensis, Nicolao Firliey de Dambrowicza castellano Byecensi, Christophero Komorowsky de Żywiecz, castellano Osuecimensi, Ioanne Zebrzidowsky in loco generosi Sigismundi Zebrzidowsky, tribunj terrae Craccouiensis, Stanislao Czikowsky de Woyslawicze, succamerario terrae Craccouiensis, Martiano Chelmsky vexilifero terrae Craccouiensis, Stanislao Męzik Słabosz de Putnyowicze dapifero terrae Craccouiensis, Sandecensique capitaneo, Stanislao Garnisz subdapifero terrae Craccouiensis, Sebastiano Brzezinsky notario castrensi capitaneatus Craccouiensis, in loco generosi dominj Gregorij Braniczky venatoris terrae Craccouiensis, capitaneique Nyepoloniciensis, Stanislao Inualdsky tribuno Osuiecimensi et alijs quamplurimis nobilibus fide dignis circa praemissa tunc existentibus. — Correctum cum actis per Russinowszki. — Ioannes Kmitha notarius t. Cracouiensis manu propria spt.

Dokument pargaminowy. Pieczęcie oderwane.

PARS QUARTA

continet

RATIONES ACCEPTI ET EXPENSI CIVILIS.

1517.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Iohannes Kyslingk, Paulus Kaffman, annus ipsorum simul secundus.

		mr.	gr.
1.	Relicta in paratis post racionem	3146	5½
2.	emonita ex debitis relictis	62	24
3.	cellarium Szwydnyczense	(151	6½)
4.	pontale a curribus, wagenczoll	281	12
5.	vinorum prouentus, weyngelth	(701	35½)
6.	vendiciones censuum et leybscinse nihil	—	—
7.	vendiciones laterum	(140	10)
8.	calx vendita	(119	22)
9.	vendicio tegularum*)	(94	18)
10.	currus potabilium, schrottwagen	403	36
11.	braxature, roergelth	443	16
12.	quaternarij, czoppengelth	143	36
13.	exactio ciuilis, geschoes	480	21
14.	aduocatia: Casper Krissker	30	—
15.	ius ciuile	30	—
16.	ville ciuitatis Gregersdorff	45	—
17.	pensa maior ciuitatis	82	8
18.	forum salis	22	43¼
19.	conflatorium argenti, brenngadem	48	5
20.	habitacio brenner	13	—
21.	pensa minor cum sepifusorio	62	24
22.	quatuortempora rorngelth	68	23
23.	vendicio canalium de rorhaws et lignorum de czimmerhoff ac roborum	10	—
24.	balnea duo ciuitatis: Iudeorum, Cornutum	87	24
25.	pannitondia, schergaden	34	—
26.	domus vendicionis pellificum	26	—

*) Od tej pozycyi począwszy wszystkie następne zamieszczone są w księdze rachunkowej mylnie w dziale „Expositorum“, skąd je tu przenosimy, następują zaś dalej same pozycyje wydatków, które odsyłamy do działu „Expositorum“.

	mr.	gr.
27. stuba et cellarium sub domo pellificum	10	—
28. quartczoll a pannis hospitum	25	37½
29. pene pro excessibus, dy bussen	13	36
30. fenum venditum	8	—
31. instite proprie, erdzcinse von 6 kaffkamern	7	36
32. camere pannorum proprie, 5 kaffkamern	16	24
33. instite proprie, 7 reichkromen der stadt	25	24
34. domus proprie in ciuitate	60	—
35. domus proprie extra ciuitatem	53	—
36. census terragius de domibus, erdzcinss	27	40
37. census terragius ex ortis, agris et fossatis	24	14
38. stroza piscium, census perpetuus etc.	17	32
39. pasture ciuitatis, weiden	7	—
40. piscina ciuitatis circa cimiterium Iudeorum	—	—
41. septem domus circa Grodek in Grunda	8	—
42. hec non cadunt ad racionem ciuitatis, sed solum propter memoriam ponuntur, ne pereant, sed notarius ea emonet et soluit infrascriptis.		
43. census communes ciuitatis	276	12
44. in schmetterhawse vendentes	67	9
45. nundinarij, iarmarkther	12	14
46. census ex tugurijs circa muros ciuitatis, ex ortis et domibus extra ciuitatem, quos campanator pretorij ad quelibet quatuortempora colligit et emonet	22	1
47. tuguria circa muros ciuitatis, ex quibus campanator pretorij census emonet	14	—
48. ex ortis et domibus extra ciuitatem, quos campanator pretorij emonet	8	24
razem . .	(7432	47½)
a po strąceniu nadzwyczajnego dochodu z poz. 1,	3146	5½
zostaje	4286	42

1. Floreny węgierskie liczone są po 38 gr. i po 42 gr.

3. Piwnica świdnicka, która była dotychczas wydzierżawianą, objętą została we własną administracyję miasta. Lonherowie oddali ją Stanisławowi Karniowskiemu z warunkiem, iż miasto zakupować mu będzie piwo świdnickie do wyszynku, on zaś da miastu za każdą beczkę piwa po 5 grzywien. W ciągu lat dwóch t. i. od 11 marca 1517 do soboty przed św. Zofią 1519, zakupiło miasto 185 beczek piwa świdnickiego za 522 mr. 35 gr. (beczka po 2 mr. 40 gr.), z czego Karniowski wyszynkował beczek 165. Wpłynęło ze sprzedaży tych beczek 825 mr. z czego, strącając wydatek na ich zakupno 522 mr. 35 gr. z uwzględnieniem wartości niesprzedanych jeszcze 20 beczek po 4½ fpol. co czyni 56 mr. 12 gr. pozostało zysku za lat dwa 302 mr. 13 gr. czyli za rok jeden 151 mr. 6½ gr. Rachunek ten zapisany jest dopiero pod rokiem 1518.

4. Trzymał to cło w dzierżawie Ian Kyslink za 450 fl. rocznie.

5. Wyniosło to czopowe od wina w ciągu lat dwóch 1517 i 1518 złotych 2245 gr. 17, czyli za rok 1122 złp. 23½ gr. czyli 701 mr. 35½ gr.

9. Wypalono w ciągu lat dwóch 1517 i 1518 okrągłych dachówek 440 tysięcy, które sprzedawano po 2 złp. zaś dachówek płaskich 30½ tysiąca, które sprzedawano po 3 złp. Nie wszystko jednak sprzedano. Dochód dwuletni podany pod rokiem 1518 w kwocie 188 mr. 36 gr.

8. Wypalono w ciągu lat dwóch 1517 i 1518 ośm pieców przed Nową Bramą, sprzedawano

zaś skrzynię wapna po 10 gr. zaś szefel po 6 gr. sprzedano w w ciągu lat dwóch za 238 mr. 44 gr. resztę obrócono do budowli miejskich.

7. W dwóch cegielniach w Dąbiu i „czw Walen“ wypalono w ciągu lat dwóch 1517 i 1518 ośm wielkich pieców cegieł, co czynić ma licząc taki wielki piec po 22,000, razem 2,045.000(!?) czyli małych pieców 22(!?) licząc mały piec po 14.000 cegieł(!?), sprzedawano zaś mały piec cegieł po 16 mr. dodając do każdego pieca 20 centnarów wapna. Sprzedano 17½ pieca za 280 mr. 20 gr. resztę obrócono na potrzeby miasta.

16. Wioska Grzegorzki wydzierżawiona Ianowi Kyslingkowi.

17. Brano na wielkiej wadze od centnara miedzi lub ołowiu po 1 denarze, na małej wadze od 100 centnarów po 3 gr. od pocięcia wielkich brył ołowiu (bryła wyżej 10 centnarów) po 2½ gr. od bryły.

19. Przetopiono w ciągu roku 4680 mr. srebra, brano od topienia po 4 denary od grzywny, od czyszczenia 5 den. od grzywny, od ważenia po 1 den. od grzywny. Liczono grzywnę czystego srebra po 6 złp. 15 gr. Dochód brutto z topni wynosił 79 mr. 47½ gr. a po strąceniu 7 mr. 40½ gr. za węgiel, drzewo i t. d. pozostało 72 mr. 7 gr. z czego ⅓ jako wynagrodzenie topnikowi.

21. Mniejszą wagę z topnią wosku dzierżawił Ian Kyslingk.

22. Rornego przynosił kwartalnie cyrkuł grodzki 3 mr. 33 gr. — cyrkuł rzeźniczy 6 mr. 32 gr. — cyrkuł sławkowski 4 mr. 22 gr. — cyrkuł garncarski 2 mr. 21 gr.

23. Rury sprzedawano po gr. 12.

24. Obie łaźnie były w dzierżawie po 43 mr. 36 gr. każda.

25. Obie postrzygalnie były w dzierżawie, jedna za 18 mr. druga za 16 mr.

29. Pena a pistoribus propter eorum excessum 4 mr. — a Resska et socijs suis, quia consulem in Cleparz vituperauit, 1 mr. 12 gr. — a quodam braxatore, quia depilauerat dominum suum 36 gr. — a domina Hannes Langowa, quia emebat avenam et econtra vendebat cum magno lucro contra preceptum dominorum 1 mr. 12 gr. — a Ioanne Szwob, quia dominum Michaelem Rpys ignominiosis et probrosis verbis iniuriasset 5 mr.

30. Sprzedawano rajcom wóz siana po 12 gr. Łąki przyległe do folwarku Iana Morstina rajcy wydzierżawiono mu za 4 mr. rocznie.

31. Kramy te niosły po 1 mr. 24 gr. rocznie.

32. Kramy te niosły po 3 i 4 mr. rocznie.

33. Kramy te niosły po 3 i 4 mr. rocznie, a jeden 6 mr. 12 gr.

34. Domy te niosły czynszu po 5, po 8, po 9 i po 10 mr. rocznie.

36. Czynsz ziemny nierówny wynosi po 1, 2 lub 4 gr. a z jednego domu Eberhardi Mewrer inter valvam Sutorum 7 wiardunków, balneum Salomonis płaci 1 mr. Bursa Ierusalem 1½ mr. Bursa Pisanorum 16 gr.

37. Ortus magnus ciuitatis niesie 9 mr. ortus circa balneum Wissle 5 mr. ortus circa cimiterium Iudeorum 1 mr. ortus circa Blecha 1 mr. 44 gr. ortus retro s. Nicolaum 1 mr. 24 gr. ortus ex opposito Noui claustri 1 mr. 24 gr. ortus (Pancracz Gutether) 30 gr. duo orti circa Fogelstange 1 mr. 24 gr. ortus super fossato circa valuam castrensem 2 mr. 12 gr.

38. Stroza 5 mr. Nieczieczа 3 mr. piscina Leypinger retro czimmerhoff cum orto concessa domino Ioanni Kysling ad tempora vite sue, — fossatum circa portulam Iudeorum, iacet vacuum, — agri et prata Masslowska retro ecclesiam Philippi et Iacobi in Kleparz 3 mr. 24 gr. — a prato in Pranthnyk 1 mr. — a planitie in Pranthnyk 8 gr.

39. Ante valuam s. Nicolai 5 mr. ante valuam Sutorum 2 mr.

41. Z domków tych niosły 3 po 2 mr. 4 po ½ mr.

42. Predicatori Almanorum: macellum carnium 2 mr. — domus in platea castrensi Sobielyss 6 mr. — ad hospitale infirmorum scholarium medietas et medium ad pretorium captiuis ad cippum: macellum carnium 2 mr. — communicantibus. Paul Gortler in testamento suo ordinauit mr. 6 census annui pro 4 scholaribus cum sacro ad infirmos ambulantibus et campanatoribus in his bonis: in domo aciali Michaelis tabernatoris in platea Sutorum, in quartali macelli Krincz, in institа aciali ex opposito, in domo Iobst Glacz; — monachis predicatoribus de domo penes scholam 3 mr. — ancillis servilibus nubere volentibus distribuende 30 mr. empte apud Iohannem et Laurencium Komorowsczy pro mille florenis pecunie Petri Salomonis et inscripte in et super advocacia in Vadowycze et alijs 7 villis annexis, — pro lumine ante Sacramentum in ecclesia b. Virginis 1 mr. et 1 mr. de domo Stanislai Pszonka in platea s. Floriani.

43. Pistores 23 per 36 gr. 34 mr. 24 gr. — vitreatores ante ecclesiam 10 per 24 gr. 10 mr. —

avenatores 6 mr. — alleciste 39 mr. — caseatrices 26 mr. 24 gr. — arvinarij 7 mr. 24 gr. — figuli 14 mr. 24 gr. — salicide 24 mr. — ferrarij sub brengadem 3 per 36 gr. 9 mr. — Czychy sub gaden 4 mr. — smigmatores per 15 gr. 13 mr. 18 gr. — luminatores 3 mr. — instita noua pro vendendis ferramentis 2 mr. 24 gr. — pileatores per 9 gr. 9 mr. 16. — tendlarij per 18 gr. 6 mr. — instite ante pretorium 34 mr. 21 gr. — instite in foro gallorum 18 mr. 11 gr. — instite penes luminatores 4 per 12 gr. 4 mr. — kuchler 4 per 12 gr. 4 mr. — nagler vnus per 12 gr. 1 mr. — holipones 1 mr. 33 gr. — fenatores per 12 gr. 4 mr. 36 gr. (Czynsze te liczone kwartalnie).

44. Cingulatores 4 mr. 24 gr. — albicerdones 9 mr. — bursifices, tinctores 14 mr. 10 gr. — corrigiarij 2 mr. 12 gr. — acufices 7 mr. 20 gr. — parchaniste 3 mr. 40 gr. — cultellifabri 2 mr. 24 gr. — ferrarie, eysnerynn 7 mr. 24 gr. — peplatirces 9 mr. 11 gr. — telatrices 6 mr. 36 gr.

45. Ante ecclesiam et in Cruce: Stanislai, Viti, Michaelis 4 mr. 8 gr. — in schmetterhaws, — forum salsorum piscium: in quadragesima 2 mr. 24 gr. in aduentu 3 mr. 30 gr. — ficcarij, feigenvorkawffer in quadragesima 1 mr. — husionum venditores in quadragesima 1 mr.

46. Dzierżawi Michałek za 22 mr. 1 gr.

47. Trzydzieści tuguria z czynszem po 12, 16, 18, 24 i 36 gr.

48. Dziewietnaście ogrodów i domków z czynszem po 6, 12, 20, 22, 24 i 30 gr. z tych jeden circa piscinas Nyeczicza in platea Rosarum, inny in acie circa Szlak eundo ad cimiterium Iudeorum, inny zwany globet sey Got, inny olim Gawron zwany.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. In mutuum data, gelt awsgelyhen	—	—
2. prata, dy stadwysen	19	35
3. avena empta, der haber	92	35
4. roermeister per se	47	12
5. laboratores sui	78	7½
6. ad curiam roermagistri empta	85	33
7. schrottmeister cum famulis	79	9
8. curia schrottmagistri	29	3
9. marstella cum aurigis	50	30
10. laboratores sui diurni*)	69	7½
11. ad curiam marstelle empta	8	2
12. ad pensam, yn dy grosse woge	15	4
13. carpentarius cum familia	131	27½
14. serrator	10	25
15. ad curiam carpentarij empta, in czimmerhoff	185	2½
16. faber curiarum Lorencz	5	—
17. muratores ciuitatis	103	6
18. lapides ad edificia, — vectura lapidum et arene, — pro arena	—	10
19. horreum cementi, kalkschewrne, fornaces, ligna ad fornacem, Shimek	89	18
20. lapides ad fornacem, crematur	79	41
21. horreum circa Dambie alias kapiczka, vectura argille .	111	8
22. ligna empta ad kapiczkam, arena	107	25½

*) Ta pozycyja i następne zamieszczone są przez omyłkę w dziale „Perceptów“, zaś pozycyje „Perceptów“ tu mylnie pod „Exposita“ położone.

	mr.	gr.
23. Nicolaus czigelstreicher, tegularius	81	40
24. horreum tegularum, ligna pro tegulis cremandis, argilla et arena	66	½
25. reformacio viarum publicarum, bruccarij, lapides pro vijs	42	14
26. vectura lapidum et rum, arena	5	22½
27. mundacio fori et aliorum locorum ciuitatis	13	20
28. edificium commune	254	37
29. pretorij necessaria	167	24
30. dominorum itinerationes	—	—
31. nuncij missiles	4	3
32. honores regij	—	45
33. honores communes	64	46
34. vinum dono datum	9	18½
35. elemosina	9	6
36. exempciones censuum	1131	44
37. census hospitalis septimanalis	80	—
38. soluta pro antiquis	4	—
39. empta ad balneum Iudeorum	3	7½
40. empta ad balneum Cornutum	1	11
41. balneum in platea s. Stefani emptum	250	—
42. cirkelmagister, vigiles	50	32
43. lictores, campanator et canicida	137	12
44. precia officialium et famulorum pretorij	92	32
45. famuli proconsulis quatuor	28	—
46. vestitura officialium et famulorum	91	46
47. famulorum vestitura	16	39
48. census sacerdotum etc.	420	1
49. census ad vitam, leybczinse	126	42
razem . .	4552	10½

3. Owies kupowany był po 4, 4½, 5½, 6, 6½ i 7 gr. za mierzycę. Mierzyca liczona po trzy korce.

4. Rurmistrz pobiera tygodniowo po 36 gr.

6. Kupowane są schindnegel, lattennegel, halbretnegel i bretnagel. Lapis vnslet po 14 gr. — 1 floss holcz po 2 mr. 1½ gr. 2 mr. i 2 mr. 24 gr. — kopa bretnali po 1 gr. 6 den.

8. Kleine gurtseile po ½, grosse gurtseile von 30 lufftrum 30 gr.

9. Wydatek tygodniowy wynosi zrazu po 40 gr. następnie po 38 gr.

11. Ein schok stricke lyczaky 2½ gr. ein steyn vnslet 12 gr. 1 quart. ein schlitten 10 gr. ein wagen strohe 4 gr. ein rad 5 gr. eine tunne wagenschmer 20 gr.

12. Vor ein flosse holcz 3 mr. 13½ gr. vor 2 flosse erlenholcz 4 mr. 29½ gr.

15. Vor 1 eiche 8 gr. 5 den. 1 fessel schindnegel 1 flor. 1 brett per 11 quart. 1 schock brettnegel per 8 quart. 1 schock sparren 5 mr. 30 gr. 1 tausent schindel per 7 quart. vor 1 grosse leyne 90 llufften lang 1 mr. 32 gr. vor 100 pywnycznyky 1 mr. 24 gr. 1 fassel schindnegel 46 gr. 1 schock schossbretter per 8 gr. 1 schock latten 12 gr.

19. A quolibet fornace cremata dantur crematori 5 mr. 36 gr. eyn floss holcz od 2 mr. do 4 mr. 3 gr.

20. For 100 wagen steyn in berge 2 mr. eine fure steyn per 2 gr. vor ein polstossek 40 gr.

22. Eine stobe holcz od 8½ do 18½ gr.

28. Są tu wydatki na roboty około wielkiego mostu, piwnicy świdnickiej, wałów i fos miej-

skich, bramy szewskiej, na stróża drzewa nad Wisłą, na kamieniołomy, zwóz drzewa, czyszczenie studzien i t. p.

29. Są tu wydatki kancelaryjne na papier, wosk, światło i t. d. oraz podarunki sługom miejskim.

32. Gegeben vor 5 lib. confecte regalia (s) vor konigliche maiestat, do seyn gnade awffs ratthaws war kommen, do sych dy 2 rute mit eynander im schranken schlugen, gr. 45.

33. Geschenkt dem grosmechtigen herrn Cristoff Schydlowyeczky woywoden wnde hawptman zcw Croke etc. von der korre der herren syczender aws alter beser gewonheit 30 vngarische gulden in golde, welche der edele herr Iohannes Pyenyążek wntterhawptman in seyner gnode namen entpfangen hatt, gerechnet eyn iczlichen gulden zcw 40 gr. tutt fl. 40, mr. 25. — Geschenkt dem herren Andreas Tanczynsky Rewsseschen woywoden eyn legel guttes weyn vor 5 fl. tutt mr. 3 gr. 6. — Geschenkt dem wirdigen herrn Drzewiczky bischoff Kuyawien. eyn legel weyns mitsampt dem gefesse mr. 3 gr. 9. — Propina data fistulatoribus precedentibus armatos circa introitum reginalis maiestatis in Cracouiam gr. 15. — Geschenkt hern Cristoph Shidlowieczky Crokeshem woyewode etc. 40 gulden vng. in golt gewegen, yn Stenczel Czipsers sachen mit der stadt, vnde doch nicht fyl gefromt vnde zw noetcze kommen sint. Gerechet zw 40 gr. tut mr. 33 gr. 16.

34. Wino rozdawane w różnych cenach od $1\frac{1}{2}$ do 6 gr. vor eine toppe.

35. Są tu wyszczególnione jałmużny dla więźniów, skazańców, ubogich, scholarów, komunikantów i t. p.

36. Powzięto 9 maja 1517 od Iana Bonnera 1000 flor. węgierskich po 38 gr. i skupiono czynsze: 10 mr. altaris Schelwiczowe, za co wypłacono collegiatis Collegii Iuristarum 400 flor. węg. do rąk doktora Skawiny i Nieszkowity; — 12 mr. altaris Crucis in eccl. s. Anne i wypłacono doktorom Bernardowi i Mikoszowi nomine totius domus Collegii Artistarum 500 fl. węg. — 14 mr. altaris Stanislai Turek (in eccl. ad s. Mariam) i zapłacono 514 fl. węg. — 4 flor. qui dabantur de pretorio ad eccl. Omnium Sanctorum occasione destructionis et fractionis budarum circa ecclesiam existentium, i wypłacono 100 fl. Oprócz tego powziął Ian Bonner 300 flor. węg. na skupno czynszu 8 mr. zakonnic u św. Agnieszki.

37. Pobiera szpital tygodniowo po 1 mr. 12 gr.

41. Item kaufft dy badstube auff sant Steffens quere gassen von hern Paulo Kauffman mit dem kessel vnd ander zwgehoerunge vmbe 400 fl. zw $\frac{1}{2}$ schoken.

42. Cirkelmagister pobiera tygodniowo po 38 gr.

43. Liktorowie pobierają tygodniowo razem po 2 mr. campanator tygodniowo po 6 gr.

44. Notaryjusz pobiera 30 mr. rocznie w czterech ratach kwartalnych, — vicenotaryjusz 20 mr. rocznie, — portulanus 11 mr. — procurator spiritualis Michael de Paczanow 10 mr. — procurator terrestris Andreas Pylawa 10 mr. — horologista 5 mr. — columbarij 4 mr. 32 gr.

45. Famuli proconsulis pobierają każdy po 7 mr. rocznie.

46. Dano na szaty notaryjuszowi 11 mr. 12 gr. vicenotaryjuszowi 7 mr. 24 gr. nadto zakupiono: czwe tuch lundesh grüne zw 30 flor. helt itczlich tuch 45 elen, tut mr. 37 gr. 24, — $27\frac{1}{2}$ elen grüne lundesh zw 20 gr. — 6 tuch blehe lembersch per 5 flor. — XI elen braun lundesh zw 24 gr. facit flor. 8 gr. 24.

47. Parchent: vor 6 parchent zwm obrog per $1\frac{1}{2}$ flor. = mr. 5 gr. 30, — leymit vor 81 elen grebe leympt dem gesinde zcwm obrog per 1 gr. tut 1 mr. 33 gr.

48. Predicatori Polonorum ad s. Barbaram 16 mr. — altare Kaldeherbrige Czeppel 15 mr. — altare Corporis Christi doctor Belze 13 mr. 16 gr. — altare captiuorum mgr. Crabus 14 mr. — altare vicarij senioris Turek 14 mr. — altare s. Anne, Vendelinus 15 mr. — altare Scholwiczyn, Io. de Nissa 10 mr. — altare Crucis ad s. Annam 11 mr. 24 gr. — mane legentibus missas duobus 11 mr. 24 gr. — sacristiano beatae Virginis 2 mr. — mansionarijs s. Marie 30 mr. — pauperibus hospitalis s. Spiritus 21 mr. 24 gr. — scholaribus in hospitali 17 mr. 24 gr. — ad s. Agnetem monialibus 8 mr. — ad s. Trinitatem fratribus 2 mr. — medico ciuitatis d. Ieronimo Wasserbroth de Leopoli 20 mr. — d. Iohanni Bonner et uxori eius 31 mr. 12 gr. — doctori Mathie Miechowite 10 mr. — predicatori Almanorum de domo Schelwa 8 mr. — plebano de Iasslo de domo Kletner (baccalarius Iohannes de Ilkusch recepit post obitum plebani de Iasslo succedens) 8 mr. — psalterium legentibus 2 mr. — ecclesie s. Michaelis in arce 5 mr. — ad Ilkusch fratribus Heremitis 21 mr. 27 gr. — castellano Polanyczensi 4 mr. 24 gr. — ad ecclesiam Omnium Sanctorum 24 gr. — sacerdobtibus ad Omnes Sanctos 11 mr. 12. — vitricis ecclesie Omnium Sanctorum 2 mr. 24 gr. — predicatori Almanorum 25 mr. — vicesacriste beate Virginis, s. Malynka 10 mr. — scolastico Gne-

znensi 12 gr. — pro lumine ante Sacramentum in eccl. beate Virginis in circulo 1 mr. — ad sanctam Trinitatem monachis 3 mr.

49. D. Katherina schaczmeysteryn 100 fl. = 62 mr. 24 gr. — Casper Grosch vicenotarius 20 mr. — Nicolaus Mozencz baccalaureus 50 fl. = 31 mr. 12 gr. — Nicolaus Iablowsky 20 mr. — sorori Trettkopp in Lublyn flor. 10 = 6 mr. 12 gr. — Sigismundo de Dobrothwor 12 mr. 24 gr.

1518.

Regestrum rationis perceptorum.

Lonheri: Ioannes Kyslingk, Paulus Kaffman.

	mr.	gr.	den.
1. Emonita ex debitis	6	36	—
2. cellarium Szwydnyczense	(151	6½)	—
3. pontale a curribus, wagenczol	281	12	—
4. vinorum prouentus, weyngelth	(701	35½)	—
5. vendiciones censuum et leybczinse, nihil	—	—	—
6. vendiciones tegularum, — flache dachczigel	(94	18)	—
7. currus potabilium, schrotwagyn	271	36	—
8. braxature, rorgelth	373	14	—
9. calx vendita	(119	22)	—
10. venditio laterum	(140	10)	—
11. quaternarij ex czoppoue regali	168	36	—
12. exactio ciuilis, geschoes	443	20	—
13. aduocatia Casper Krissker	30	—	—
14. ius ciuile	35	—	—
15. ville ciuitatis Gregersdorff	45	—	—
16. pensa maior ciuitatis	57	26½	
17. forum salis	19	5	—
18. conflatorium argenti, brengadem	38	32	6
19. habitacio brenner	13	—	—
20. pensa minor cum sepifusorio	62	24	—
21. quatuortempora, roerngelt	69	43	—
22. vendicio canalium de rorhaws et lignorum de czimerhoff ac roborum	5	20½	—
23. balnea ciuitatis duo: Iudeorum, Cornutum	87	24	—
24. pannitondia, schergadem	34	—	—
25. domus vendicionis pellificum	28	—	—
26. stuba et cellarium sub domo pellificum	10	—	—
27. quartczol a pannis hospitum	36	1	—
28. pene pro excessibus, dy bussen	35	18	—
29. fenum venditum	8	—	—
30. instite proprie, erdczinse von 6 kaffkammer	7	36	—
31. camere pannorum proprie, 5 kaffkammer	16	24	—
32. instite proprie, 7 reichkrome der stadt	28	24	—
33. domus proprie in ciuitate	60	—	—

	mr.	gr.	den.
34. domus proprie extra ciuitatem	51	24	—
35. census terragius de domibus, erdzinse	27	40	—
36. census terragius ex ortis, agris et fossatis	24	10	—
37. stroza piscium, census perpetuus etc.	12	32	—
38. pasture ciuitatis, weiden	7	—	—
39. piscina ciuitatis circa cimiterium Iudeorum	—	—	—
40. septem domus circa Grodek in Grunda	8	—	—
41. hec non cadunt ad rationem ciuitatis, sed solum hic propter memoriam ponuntur, ne pereant, et notarius ciuitatis ea emonet et soluit infrascriptis.			
42. census communes ciuitatis	280	39	—
43. in schmetterhawse vendentes	69	45	—
44. nundinarij, iarmarckter	11	6	—
45. census ex tugurijs circa muros ciuitatis et ortis et domibus extra ciuitatem, quos campanator pretorij ad quelibet quatuortempora colligit et emonet	21	36	—
46. tuguria circa muros ciuitatis, ex quibus campanator pretorij census emonet	14	34	—
47. ex ortis et domibus extra ciuitatem, quos campanator pretorij emonet	8	24	—
	(4016	46	6)

1. Kyslingk zapłacił vor drey czehende holcz 3 mr. proboszcz u NP. Maryi vor eyn hauffen holcz 1 mr. 12 gr.

2. Dochód z piwnicy świdnickiej wyjaśniony pod rokiem poprzednim.

3. Trzyma Ian Kyslingk w dzierżawie za 450 flor.

4. 6. 9. 10. objaśnione pod rokiem poprzednim.

11. Poborcami czopowego królewskiego byli Sczensny i Francz Bank.

12. Poborcami szosu byli Niclos Stano i Iost Glacz.

15. Grzegórzki trzyma Kyslingk w dzierżawie.

18. Przetopiono srebra 2872 mr. oczyszczono 189 mr. zważono 708 mr.

26. Wydzierżawiona ta piwnica Iakubowi Baranowi za 10 mr. rocznie.

28. A N. Iuross tabernatore, quia hospitauit homines suspectos et latrones 3 mr. — a Martino Bibulka balneatore, quia percussit hominem indeliberate 30 gr. — a Slopek quia coram proconsule aliter locutus est et aliter coram consulatu, mentitus siluit, cum gracia 2 mr. — a Stenczel Belse scabino eo, quod inducendo aliquos pannicidas, ne soluerent vnam marcam de pannicidijs eorum pro exactione regali; et dum eis per dominos responsum fuit, quod hoc fieri non potest ex multis racionalibus causis, tunc ipse Belze respondit, quod hoc defendere vellent vsque ad colla eorum. Ideo ad magnas preces dominorum receperunt ab eo 15 marcas et ex hoc sedit sub campana, tamen ad petita domini Ioannis Boner restitute sunt sibi 5 mr. ita quod solummodo 10 mr. recepte sunt, — a Benedicto Glinsky eo, quod coram consulatu multum proterue et irreuerenter loquebatur, recepimus 16 mr. per pena, et in hoc detentus erat.

29. Wóz siana sprzedawano po 12 gr.

Regestrum rationis expositorum.

	mr.	gr.
1. Exposita ad prata ciuitatis	24	4
2. avena empta, der haber	103	40

		mr.	gr.
3.	rormagister per se	36	—
4.	laboratores sui diurni	58	37
5.	ad curiam rormagistri empta	79	15½
6.	schrottmagister cum famulis	58	21½
7.	curia schrottmagistri	5	47
8.	marstella cum aurigis	57	11½
9.	laboratores sui diurni	54	30
10.	ad curiam marstelle empta	96	34
11.	ad pensam maiorem empta	12	16
12.	carpentarius cum familia	142	9
13.	serrator	19	4½
14.	ad curiam carpentarij empta, in czimerhoff	189	23½
15.	faber curiarum Lorencz	66	44
16.	muratores ciuitatis	98	24½
17.	lapides ad edificia, — vectura lapidum	5	97
18.	exposita ad horreum laterum Italorum	34	21
19.	horreum cementi kalkowen, — ligna ad fornacem, — fornaces cremate	71	17½
20.	lapides ad fornacem	5	—
21.	crematorium	8	—
22.	horreum circa Dambie cum kapiczka, — vectura argille	110	28½
23.	ligna empta ad kapiczkam, — arena et argilla	37	6
24.	tegularius, czigelstreicher	48	15
25.	horreum tegularum, — ligna pro tegulis cremandis, — argilla et arena	45	8
26.	reformacio viarum publicarum, — bruccarij, — lapides pro vijs	15	6
27.	vectura lapidum et rum, — arena	6	36
28.	mundacio fori et aliorum locorum ciuitatis	14	17
29.	edificium commune	40	15
30.	bombarde ciuitatis, die boexe 41 gossenn	1821	7½
31.	pretorij necessaria	146	4
32.	dominorum itineraciones	120	19
33.	nuncij missiles	100	—
34.	honores regij	571	36½
35.	honores communes	80	45
36.	vinum dono propinatum	34	6
37.	elemosina sancta	12	37½
38.	exposita ad causas in curia Romana	25	36
39.	census hospitalis septimanalis	60	—
40.	soluta pro antiquis	26	7
41.	empta ad balneum Iudeorum	5	41
42.	empta ad balneum Cornutum	1	19
43.	custodi in porta	6	—
44.	cirkelmeister, vigiles	38	—
45.	lictores, campanator, canicida	107	24

	mr.	gr.
46. precia officialium et famulorum pretorij	80	32
47. famuli proconsulis quatuor	28	—
48. vestitura officialium et famulorum	82	—
49. famulorum vestitura	16	16
50. census sacerdotum	397	31
51. census ad vita, leybczinse	132	24
52. prandium circa electionem dominorum	160	29
	(5602	35½)

2. Kupowano owies po 5, 4½, 4, 3½ i 3 gr. 1 kwartnik za mierzycę.

3. Rurmistrz bierze po 36 gr. tygodniowo.

5. Vor 10 gortzele 5 gr. — vor 224 roer zw 4½ gr. — vor 4 schock korzeczniky 1 mr. — vor ½ shok latten 7 gr. — vor 14 breter per XI quartner 25½ gr. — vor VIII centner geshmidt kopper zw 4½ flor. 22 mr. 24 gr. — vor 44 shadrj 4 mr. — vor 12 santstein per 3 gr. 36 gr. — vor kamprad in das roerhauss 3 mr.

10. Vor 2 wagen eysen 1 mr. 13 gr. — vor 16 redlen 24 gr. — vor 8 lapis vnslet per XI gr. 1 mr. 40 gr. — vor eyn tunnen pech 12 gr. — feria quarta ante Marie Magdalene dedimus Ioanni Wczislo et Piorowsky pro emendis equis pro ciuitate in Smygrodt centum flor. qui emerunt octo equos sywe vnius coloris pro 99 flor. et exposuerunt in via cum eis 1 mr. 28 gr. — vor 4 radt zw wagen 24 gr.

11. Eyn plet holcz po 4, 5, 5½ florenów.

14. Vor 11 m. shindeln per 8 ternar. 3 mr. 6½ gr. — vor 6 shok schossbretter per 7 gr. 42 gr. — vor 1 shok latten 14 gr. — vor eyn stule holcz 21 flor. — vor ½ shok sparen 4 flor. — vor 52 breter per 2 gr. 2 mr. 8 gr. — vor eyn schok pywniczniky 1 mr. 12 gr. — vor eyn shok eichen 3 mr. 13½ gr. — vor 40 eichen vnd 40 kynholcz 8 mr. 24 gr. — vor ein czioss 7 mr. 9 gr.

23. Vor eyn floss holcz 3 mr. 21 gr. — vor eyn plet holcz 3 mr. 13½ gr.

29. Są tu wspomniane roboty około murów miasta, jazu, kuchni miejskiej i masztarni. Vor 100 pywniczniky 2 flor. 6 gr. — vor 1 lap. wachs ad altare dominorum 1 mr. 36 gr. — vor 8 fesseln shindel negel 5 mr. 16 gr.

30. Auss befelen der heren rotmanne haben lossen gissen 41 boexe gross vnd klein vor dy stadt. So hot magister Hannes boexenmagister vberantwert 35 boexe gantcz beret vnd gewogen, vnd haben gewegen dy 35 boexe centner 290 minus 1 firtel. Wos man doruff alle vnkost gegeben vnde beczalt hot, biss auff dunrstag noch Zophie d. 19 May folget her noch, was noch doruffgeen wirt, das fint man in der rechenunge anni 1519 in dem anderen buche. Item czalt hern Turzo 300 centner kuepper, nemlich gemeyn vnde gar kepper zw 4 fl. minus 1 ort. tut flor. 1125 zw 30 gr. tut mark 703 gr. 6. Aber czalt hern Turzo 133 cent. 1 firtel zw 4 fl. minus 1 ort. tut flor. 499 gr. 20, tut mark 312 gr. 14. Item czalt hern Ioanni Boner czyn 20 centn. 2 lap. 1 firtel zw 16 gulden, tut fl. 326 gr. 25½ zw 30 gr. tut mark 204 gr. 13½. Item czalt hern Pangracz Gutteter 10 centn. 1 lap. czynn mer 2½ cent. 21 lib. zw 13 fl. tut flor. 166 gr. 28, tut mark 104 gr. 16. Item czalt kolen vnd anderen geczeug zw boexen zwgehorende etc. mark 139 gr. 42. Item geben mgro Hannes boexemagister auff zeyn lon her yn mengen molen entfangen etc. flor. 571 gr. 18, tut mark 357 gr. 12.

31. Vor 65 kapphiner den herren auff Ostern mr. 2 gr. 30. — Vor gewandt vnd kleynet den shutczen vnde den landczknechten auff dy coronation der koenigynn Bona 4 mr. 13 gr. — Procuratori spirituali in causa Romana dono 24 gr. — Vor 1 lapis wachs ad altare dominorum 1 mr. 34 gr. — Vor 12 Wenediger gleser 1 mr. 24 gr. — Vor 2 toppe musketalle dominis episcopis 20 gr. — Vor gras perment 24 gr. — Grass pappir 4 gr. — Procuratori spirituali pro rotulo ad Vrbem 1 mr. 30 gr. — Pro tumulo fodiendo decollato barbitonsori 6 gr. — Vor 2 grosse zele ad ferbhaus 42 gr. — Dem hetczel ad quatuortempora crucis 1 mr. — Vor 2 windtlicht 15 gr. — Vor 12 rech den heren auff weynochten nest vorgangen gegeben 6 mr. — Vor 2 tishticher den heren keyn Petrkaw, eyn ele zw 3½ gr. 35 gr. — Den shutczen zw fogelstange vnd zw tarczen etc. vor 6 elen stamet 3 mr.

32. Conuentio generalis Piotrkouiensis celebrata est pro festo Purificationis anno 1519. Ad quam conuentionem missi sunt domini Petrus Morsten et Michael Spiss cum Casparo Grosch notario ciui-

tatis, qui fuerunt in via quinque septimanas. Ad quam conuentionem citati fuerunt domini consules et tota comunitas ciuitatis per nobilitatem et miliciam regni, vt reponerent iura, quibus se pretendunt habere autoritatem iudicandi nobiles et eos plectendi capite etc. Et domini nuncij prenotati hanc causam summopere defenderunt et obtinuerunt per decretum regie maiestatis, quod domini consules non debent reponere iura eorum nec ad quamcumque causam respondere, nisi in castro Cracouiensi etc. Et exposuerunt in via in toto 120 mr. 19 gr.

33. Suma tu wykazana 100 mr. jest odprawą daną Pawłowi Lipnickiemu za koszta i głowę brata N. Lipnickiego, zabitego przypadkowo przez jednego z mieszczan Krakowskich, a to wskutek dobrowolnej ugody zapośredniczonej przez Piotra Tomickiego bis. Przem. Krzysztofa Szydłowieckiego woj. Krak. i Andrzeja Tęczyńskiego woj. Lub.

34. Anno Domini 1518 feria V post Conuersionis sancti Pauli, die 28 mensis Ianuarij, commissum est duellum et certamen singulare in equis hic ex opposito pretorij per nobiles Andream Zakrzewsky et N. Zemloczky, curienses regie maiestatis, in presencia serenissimi regis Sigismundi domini nostri graciosissimi, ac magnifici Sigismundi Hermsteter nuncij et legati imperatoris Maximiliani, ac multorum baronum et procerum regni ac multitudine communis populi. Post cuius duelli finem honorauimus regiam maiestatem hic in pretorio in presencia eiusdem legati imperatoris cum vna koeppa magna argentea deaurata eximij laboris, ponderis mark 8 scot. 9, quamlibet marcam per 13 flor. per $^1/_2$ sexagenam computando, facit flor. 108 gr. 26, facit mr. 68 gr. 2.

In coronacione regine Bone ducis Bari filie, que celebrata fuit dominica secunda post Pasca, die 12 mensis Aprilis, cui vna cum rege sponso suo adhuc in mensa in coronis residenti, donauimus hec munera, videlicet: nalewkam et peluim argenteas decore laboratas, ponderantes marcas 40 scot. $^1/_2$ argenti, quamlibet marcam per 8 flor. per $^1/_2$ sexag. facit flor. 300 gr. 5, facit mr. 187 gr. 29. Item duas koppas deauratas eximij laboris, magnas, ponderantes mr. 19 scot. 3, facit flor. 248 gr. $18^1/_2$, facit mr. 155 gr. $18^1/_2$. Item tres koppas laboris Hungarici decoras, ponderant insimul mr. 23 scot. 22, quamlibet marcam per 10 flor. facit flor. 239 gr. 5, facit mr. 149 gr. 23.

Item in introitu regine in ciuitatem pro honore regie maiestatis et ciuitatis decore ad vestiendum vniformiter landzknecht exposuimus flor. 18, facit mr. 11 gr.

35. Reuerendissimo domino Ioanni de Lassko archiepiscopo Gnesnensi et primati et legato nato hic in conuentione generali Cracouiensi in coronacione regine Bone donauimus eyn lapis piperis et 2 talenta croci pro 17 flor. facit mr. 10 gr. 30. — Reuerendissimo domino Petro Thomiczky episcopo Premisliensi et vicecancellario regni donauimus 1 lp. piperis et 2 lib. crocj pro 17 flor. facit mr. 10 gr. 30. — Eidem domino episcopo Premisliensi et vicecancellario dedimus 30 flor. Vngar. in auro pro duabus literis, vna quod consules Cracouienses et eorum nuncij debent interesse et locum habere ad consiliandum cum nuncijs terrestribus in conuentibus generalibus, altera quod Kazimirienses debent reformare viam perpetuo, quam consules Cracouienses semel edificatam ipsis consignauerint reformandam, facit mr. 25 gr. — Domino doctori Iacobo gubernatori cancellarie eiusdem domini vicecancellarij dedimus 4 flor. per $^1/_2$ sexag. facit mr. 2 gr. 24. — Domino Nicolao Landzkorunsky, quod esset fidelis et specialis consiliator pro commodo ciuitatis in conuentibus generalibus etc. donauimus $^1/_2$ lap. piperis et 2 lib. croci, flor. 11 gr. 15, facit mr. 7 gr. 9. — Domino Cristoforo Schidlowieczky palatino Crac. etc. pro electione dominorum consulum ex consuetudine antiqua dedimus 30 flor. Vng. in auro, qui computati per 40 gr. faciunt 40 flor. facit mr. 25 gr. —

36. In coronatione regine Bone propinata: Domino Firley palatino Sandomiriensi donauimus vnam barilam vini Seremiensis 5 flor. — Dno Andree Tenczinsky palatino Lublinensi vnam barilam Seremiensis 5 flor. — Rmo dno Matie Drzewiczky episcopo Wladislauiensi vnam barilam vini Seremiensis 5 flor. — Dno Erasmo Vitellio episcopo Plocensi vnam barilam vini Seremiensis 5 flor. — Dno Stanislao Haliczky marsalko regni vnam barilam vini Seremiensis 5 flor. — Dno palatino Rauensi 8 ollas vini mr. 1 gr. — Dno Thasshiczky 4 ollas vini gr. 24. — Consulibus Torunensibus 8 ollas vini mr. 1 gr. 15. — Dno plebano Cassouiensi 8 ollas vini mr. 1 gr. 15. — Ad nuptias dni N. Glinsky 6 ollas mr. 1. — Ad collegium pro festo Aristotelis 12 ollas mr. 2. — Ad nuptias filij dni Brendler $^1/_2$ legel 1 mr. 27 gr. — Ad nuptias dni Sczensny consulis $^1/_2$ legel mr. 2. — Ad nuptias Ioannis Klingman $^1/_2$ legel mr. 1 gr. 12. — Ad nuptias aurificis et aliorum XI teppe gr. 44. — Ad nuptias Kugleryn et Czarnywoyska mr. 2 gr. 13. — Dno Petro Opalensky vor 1 legel wein mr. 2 gr. 24. — Vor 8 toppe wein consulibus Posnaniensibus gr. $42^1/_2$.

37. Sacerdotibus votiuam cantantibus in coronatione regine Bone 42 gr. — Pro camisia et sepultura Mnysek decollati gr. 12. — Zresztą są jałmużny dla scholarów, komunikantów, więźniów itd.

38. Item in causa Anne Casperkowa, que d. consules calumpniose citauit, dedimus Ioanni Bo-

ner ad cambium in Vrbem 21 flor. Vng. in auro, qui computati per 40 gr. faciunt flor. 28, faciunt mr. 17 gr. 24. — Item pro mandato, instrumentis, inscriptionibus et duobus rotulis in eadem causa in Vrbem missis, dedimus 10 flor. in moneta, facit mr. 6 gr. 12. — Item in causa Martini Sapinsky, qui d. consules ad Vrbem citauit calumpniose pro eo, quia regia maiestas ad querelam amicorum et vxoris olim dni Bartolomej Wasserbrot consulis Leopoliensis in via interfecti, mandauit eum tanquam in ea re suspectum, hic incarcerarj. Qui tandem de carcere gratiose dimissus, hanc infamiam in dominos retorsit et ad Vrbem citauit; vnde pro instrumentis mandati et alijs literis in Vrbem missis dedimus 3 flor. 6 gr. facit mr. 2.

43. Pobiera tygodniowo po gr. 6.

45. Liktorowie pobierają tygodniowo razem po 2 mr. 6 gr.

48. Kaufft vom Niclos Kirsszlye von Danczik drey vnde halbe tuch roth Lundesh, eyn ides tuch zw 19 flor. zw $^1/_2$ sexag. tut mr. 41 gr. 12. — Mer kawfft von hern Niclos Stano 6 tuch bloe forder Breslesh vor 29 flor. tut mr. 18 gr. 6.

49. Parchent, vor 6 parchet dem gesinde czalt mark 6, — leymit, vor 83 eln lleymit zw gr. 1 mr. 5 gr. Trommettern, geben Abraham dem trometer auff dem torme zw vnser lieben frawen kirche halb schock 30 gr.

50. Predicatori Polonorum ad s. Barbaram 16 mr. — Altare Kaldeherbrige d. Czeppel 15 mr. — Altare Corporis X. doctor Belze 13. mr. 16 gr. — altare Captiuorum mgr. Crabus 14 mr. — Altare s. Anne Vendelinus 15 mr. — Mane legentibus missas duobus 12 mr. 24 gr. — Sacristano b. Virginis 2 mr. — Mansionarijs s. Marie noue fundacionis 30 mr. — Pauperibus hospitalis s. Spiritus 91 mr. 24 gr. — Scholaribus in hospitali 17 mr. 24 gr. — Ad s. Agnetem monialibus 8 mr. — Ad s. Trinitatem fratribus 2 mr. — Medico ciuitatis domino Ieronimo Wasserbrot 20 mr. — D. Iohanni Boner et vxori eius 31 mr. 12. gr. — Doctori Mathie Miechovite 10 mr. — Predicatori Almanorum 8 mr. — Iohanni de Ilkusch baccalario 8 mr. — Psalterium legentibus 2 mr. — Ecclesie s. Michaelis in arce 5 mr. — Castellano Polaniczensi 4 mr. 24 gr. — Ad ecclesiam Omnium Sanctorum 24 gr. — Sacerdotibus ad Omnes Sanctos 11 mr. 12 gr. — Vitricis ecclesie Omnium Sanctorum 2 mr. 24 gr. — Vicesacriste bte Virginis, Malynka 10 mr. — Scolastico Gneznensi 12 gr. — Ad Ilkush fratribus Heremitanis 21 mr. 27 gr. — Pro lumine ante Sacramentum in ecclesia b. Virginis 1 mr. — Ad s. Trinitatem monachis de domo penes scholam b. Virginis 3 mr. — Predicatori Almanorum 25 mr.

51. Iak w r. 1517. ubył tylko Mikołaj Iabłowski z 20 mr.

52. Anno Dni 1518 dominica Letare in quadragesima d. 14 Marcij celebrata est solennis electio dominorum consulum presidencium in presencia regis Sigismundi et episcopis (s) Cuyauiensi, Plocensi et Culmensi ac copiosa congregatione baronum et procerum regni etc. Hij omnes ad prandium inuitati, magnificentissime ac splendidissime vario genere ferculorum et poculentorum sunt tractati cum magna solemnitate cum impensis ciuitatis. Et ad hoc prandium exposite sunt 160 mr. 29 gr. — Anno Dni 1519 dominica in crastino Circumcisionis Domini celebrata est electio dominorum, ad quam et ad prandium invitati sunt multi barones et proceres regni et prelati iuxta veterem consuetudinem et solenniter sunt tractati. Ad quod prandium exposite sunt marce 28 gr. 33.

1523.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Nicolaus Glinskj, Erasmus Cruppeck.

	mr.	gr.
1. Relicta in paratis pecunijs post racionem	1550	21
2. ex molendino percepta	375	—
3. cellarium Sweidnicense, lucrum	130	34
4. emonita ex debitis relictis	31	12
5. pontale a curribus, wagenczol	312	24

	mr.	gr.
6. vinorum prouentus, czoppengelt	535	10½
7. quaternarij de czoppowe regali	—	—
8. currus potabilium, schrotgelt	225	1
9. braxature ceruisiarum, rorgelt	421	24
10. exactio ciuilis, geschoss	—	—
11. aduocatia: Caspar Crisker	30	—
12. ius ciuile suscipientes	35	29
13. ville ciuitatis Grzegorzkj et Dambye	45	—
14. pensa maior ciuitatis	48	11
15. conflatorium argenti, brengadem	—	—
16. pensa minor et sepifusorium	62	24
17. forum seu depositorium salis	23	28
18. quartczol a pannis hospitum	41	44½
19. pene pro excessibus recepte	4	30
20. quatuortempora rorgelt	71	32
21. vendicio canalium de rorhaws	2	30
22. vendicio calcis seu cementj	121	6
23. vendicio laterum, mawrczigel	263	40
24. vendicio tegularum, dachowka	156	—
25. vendicio feni de pratis	10	24
26. exactio vigilie communis	146	46
27. balnea ciuitatis: Iudeorum, — Cornutum	62	24
28. pannitondia ciuitatis duo	34	—
29. domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium sub domo pellificum	38	—
30. camere pannorum ciuitatis proprie 5	16	24
31. census terragij de sex cameris pannorum	7	36
32. instite seu crami ciuitatis proprie 8	28	—
33. domus ciuitatis proprie in ciuitate	68	—
34. domus proprie extra ciuitatem	75	42
35. census terragius de domibus	16	28
36. census terragij ex ortis, agris, fossatis	20	14
37. de stroza piscium, census perpetuus	13	44
38. piscina magna circa cimiterium Iudeorum	—	—
39. pasture ciuitatis	7	—
40. census ciuitatis communes	295	13
41. census de schmetterhawss	62	3
42. census communes (ex nundinariis)	10	39
43. census ex tugurijs et domunculis circa muros ciuitatis, ac ex ortis, domibus extra ciuitatem sittis	23	32
	(5425	47)

3. Kupowano piwo świdnickie beczkę po 5 i 5½ flor. sprzedawano po 5 mr. wyszynkowano w ciągu roku 98 beczek.

7. Domini exactores ducillorum regalium hoc anno nihil de quaternarijs penitus dederunt.

10. Anno presenti nulla exactio ciuilis exigebatur propter disssensiones communitatis invicem.

13. Dzierżawi Ian Mornstin za 45 mr.

15. Ponieważ Ierzy Brenner topnik nie był obecny cały rok, więc nic nie wpłynęło.

19. A Ioanne Barillo, qui seruabat mulieres suspectas, recepti 15 gr. — a sartore Clayskj, qui scolares fouebat, 15 gr. — a Iacobo Vlossek apotecario pro eo, quia irreuerenter se gerebat erga consulatum, 1 mr. 12 gr.

22. Wypalono wapna pieców cztery, sprzedawano wapno: skrzynię po 10 gr. mierzycę po 6 gr. korzec po 3 gr.

23. Wypalono pieców 17 po 19, 18 i 16 tysięcy cegieł, razem 309,000. Sprzedawano tysiąc cegieł po grzywnie, mały piec o 14,000 cegłach po 16 mr. wraz z wapnem.

24. Wypalono dachówki okrągłej w 3 piecach 18,000, sprzedawano tysiąc po kopie groszy, 26,500 dachówek użyto na dach do domu kuśnierzy; dachówki płaskiej wypalono 6000 sztuk, sprzedawano 1000 po trzy floreny.

34. Domus tinctoris 10 mr. — blecha ciuitatis 20 mr. — stabula ciuitatis 18 mr. — mola acuaria 2 mr. — mangel parchanistarum $2\frac{1}{2}$ mr. — domus ante valuam sutorum 3 mr. — gerbhawss in Rudawa 6 mr.

37. Przybywa: planicies retro ecclesiam s. Floriani 24 gr.

40. Przybyło: tempore conuencionis generalis per quadragesimam ad petita quorumdam ciuium edificate erant octo bude in trett eundo ad ecclesiam, a quibus dederunt per mediam marcam ciuitati.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Edificacio noui rorhaws	251	$31\frac{1}{2}$
2. ad prata ciuitatis exposita	15	30
3. auena pro equis empta	151	17
4. rormagister, — laboratores sui	99	3
5. ad rorhaws necessaria empta	73	42
6. schrotmagister cum familia	58	28
7. ad curiam schrotmagistri empta	6	$32\frac{1}{2}$
8. marstella cum aurigis	50	8
9. laboratores marstelle diurni	66	39
10. ad curiam marstelle empta	43	4
11. carpentarius cum familia	139	4
12. ad curiam carpentarij empta	272	20
13. serrator lignorum, — faber curiarum etc.	65	19
14. ad pensam maiorem empta	14	$31\frac{1}{2}$
15. murator cum laboratoribus	85	9
16. horreum cementi, fornaces exuste, — crematoris precium	31	32
17. ligna, lapides calcis cremande	86	$3\frac{1}{2}$
18. horreum laterum vtrumque: in blonye et Italorum	128	36
19. ligna, argilla pro lateribus	87	$44\frac{1}{2}$
20. horreum tegularum, dachczigel	20	45
21. ligna, argilla pro tegulis	14	5
22. saxifragium in monte	96	12
23. reformacio bombardarum	26	$5\frac{1}{2}$
24. edificacio vie platee s. Floriani	86	25
25. edificacio vie Slacouiensis	24	8
26. edificacio viarum communium	63	38
27. mundacio fori et platearum	11	$28\frac{1}{2}$

	mr.	gr.
28. edificia communia ciuitatis	111	36
29. edificacio horrei noui tegularum	13	—
30. ad pretorij necessaria exposita	198	19
31. vigilibus nocturnis	153	27
32. dominorum itinera et nuncij	142	—
33. honores regie maiestatj	—	—
34. honores communes dominorum	76	16
35. vinum dono datum	84	7½
36. soluta pro antiquis	20	12
37. elemozina et pia opera	34	28
38. officialium pretorij precia	61	—
39. precia sagitariorum ac aliorum	57	32
40. vestitura officialium et famulorum	99	30
41. circkelmagister cum tibicinis	41	8
42. lictores cum campanatore, — cannicide (2 mr.)	112	24
43. census septimanales hospitalis	65	—
44. sequuntur census sacerdotum et vitales et widerkauff de pretorio singulis quatuortemporibus anni solui soliti . .	510	37
	(3853	14)

1. Tarczicze, krokffi 40 gr. — due sexagene tarczicze 7 flor. — pro 3 roboribus lypini 24 gr. — 5 cent. ferri per 28 gr. — stuba roborum 15 mr. — pro lina tenet 7 lap. 10 funt 1 mr. 38 gr. — a demissione 13 polstoski lapidum et chrost 4 mr. — 40 podplawi 3 mr. — lamina alba, taki, obranczi 1 mr.

3. Owies płacony po 5, 5½, 6 i 7 groszy za mierzycę trzechkorcową.

3. Pro plott jodlowi et spusczanye 7 mr. 6 gr.

7. Pro funibus gortczele 15 gr. — pro schlye et poduskj 12 gr.

10. Pro vase picis 12 gr. — 7 lopati 3 gr. — currus ferri 30 gr. — pro equo empto 2 mr. 24 gr. — bockladri, lyczaki etc. 8 gr. — empti sunt equi duo popielate 15 mr. — ½ sexag. postronki 15 gr. — pro vzdi, lecze etc. 1 mr. 4 gr. — striczki 20 gr. — pukawicze, poduski etc. 12 gr.

12. Pro stuba roborum, continet 127 robora, 13 mr. 13½ gr. — 2 sexag. latti 26 gr. — sosnowi czioss ½ sexag. 5 mr. — 4 centa pywnięziki 6 mr. — scillindria 1800, 24 gr. — 60 krokffi 2 mr. 53 gr. — pro plott sosnowi 3 mr. 25 gr.

14. Plett olszowi po 1 mr. 27 gr. 3 mr. 40 gr. i 4 mr. 25½ gr.

17. Plett sosnowi po 3 mr. 23 gr. i 4 mr. 18 gr. — plet iodlowi 3 mr. 36 gr.

19. Pro una stuba roborum, continet robora centum, 11 mr. 19½ gr. — czigelstreicher a ½ prant argille 1 mr. 12 gr. — Voitek a prant 3 mr.

22. Circa rippam Wisle. Mons iste regius est, ex admisso sue maiestatis lapides ibidem fracti.

28. Pro lapide passeczny ad pinaculum pretorij 28 gr. — lapis passeczny 11 vlne ad pinaculum 22 gr. — lapis piasseczny ad pinaculum 15 vlne 30 gr. — 4 stuki lapidis ad flutrynnas per 18 gr. 1 mr. 24 gr. — pro rynna modrzewowa ad scolam b. Virginis 1 mr. 6 gr. — Są tu wyszczególnione roboty około fos miejskich, ratusza, blechy, szlusarni, łaźni, dachownika, domu kuśnierskiego, stajen miejskich, browaru i rorhauzu.

30. Item feria VI in crastino Circumcisionis Domini, dum serenissimus rex Poloniae Cracouiam intrauit, cui domini obuiam ibant, postmodum collacionem hic habuerunt, exposita pro eadem 3 mr. 5 gr. — a mundacione 5 przilbicze 12½ gr. — risam papiri 30 gr. — pro 6 candelis windlicht 1 mr. — pro 66 caponibus 2 mr. 14 gr. — pro 1 cutte bouina ad faciendum vrnas pro extinguendo igne 24 gr. — item pro festo Pasce emptum est vinum apud dnum Petrum Crupeck dominis consulibus omnibus distributum ex consuetudine laudabili et bona, 42 mr. 18 gr. — pro vino circa Te Deum laudamus dominis hic iubilantibus, dum Tartari inter se conflictum habuerunt et vnus prostrauit alterum, 16 olle ebibite 2 mr. 32 gr. — a pictura tabularum occasione bombardarum 1 mr.

32 gr. — qui defendebant in turri ignem, quando ciuitas igne vasta 1 mr. 24 gr. — barbitonsori, qui cirabat damnatos 30 gr. — pro forma ferrea ad faciendum signa mendicis 1 mr. 12 gr. — pro zuccaro dum archiepiscopus et plurimi hic fuerunt, 32 gr. — a pictura tabule in porta castrensi 12 gr.

32. Są tu między innemi koszta podróży dwóch rajców na sejm Piotrkowski i sejmik Proszowski.

34. Feria sexta in crastino Circumcisionis Domini serenissimo principe dno Sigismundo rege Polonie Cracouiam e Litwania veniente, ibant sue maiestati obuium cum pulcro apparatu, quibus pro decore ciuitatis nobilis dominus Leonardus Gnoyenski cum comitiua stipendiariorum vltra centum quinquaginta cum bombardis, qui et dominos stipati ciuitatem conducebant. Data eisdem propina ex mandato dominorum medium barille vini, decem actualia ceruisie, pisces etc. 6 mr. 22 gr. /Oprócz tego dano wojewodzie Krak. in electione dominorum 30 flor. Węg. w złocie po 40 gr. biskupowi Poznańskiemu 30 fl. vt sit patronus graciosus ciuitati, a po powrocie z sejmu Piotrkowskiego media kuffa vini, quam eidem dni nuncij promiserant ex eo, quod se patronum ciuitati ibidem ostendebat, za 15 mr. 10 gr. i t. d.

36. Wino rozdane między innemi: episcopo Poznaniensi vini barilla vna rubei 4 mr. episcopo Premisliensi d. Criczkj 8 olle vini 1 mr. 13½ gr. marsalco Sobienski 8 olle vini 1 mr. 13½ gr. dominis Gdanensibus 12 olle vini 1 mr. 34½ gr. illustri principi domino duci Mazouie, dum Cracouiam venerat, donata est vna barilla vini antiqui 3 mr. 36 gr. Podczas sejmu dano: d. marsalco olle 12, legato Sanctissimi olle 12, d. palatino Russie olle 8, palatino Sandomiriensi olle 12, palatino Poznaniensi olle 8, consulibus Poznanien. olle 6, episcopo Cuyawiensi olle 12, d. castellano Crac. olle 12, castellano Poznaniensi olle 12, marsalco Haliczki 6 olle, palatino Podolie 8 olle, reuerendissimo dno episcopo Vilnensi muscatelle 4 olle, antiqui vini 4 olle a dno Michael Meydel et noui vini a Mathissowa 4 olle etc.

39. Przybywa prefectus vigilum z płacą roczną 20 mr.

1524.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Erasmus Cruppeck, Iodocus Glacz.

	mr.	gr.
1. Relicta in paratis pecunijs post racionem	1222	12
2. ex molendino percepta	568	12
3. cellarium Sweidnicense, lucrum	125	12
4. emonita ex debitis	31	12
5. pontale a curribus, wagenczol	375	—
6. vinorum prouentus, czoppengelt	553	12
7. quaternarij de czoppowe regalj	17	8
8. currus potabilium, schrotgelt	327	6
9. braxature ceruisiarum, rorgelt	373	46
10. exactio ciuilis, geschoss	—	—
11. aduocacia: Caspar Crisker	30	—
12. ius ciuile suscipientes	37	—
13. ville ciuitatis Dambie, Grzegorzkj	45	—
14. pensa maior ciuitatis	72	4½
15. conflatorium argenti, brengadem	7	27½
16. pensa minor et sepifusorium	37	41½
17. forum seu depositorium salis	33	43
18. quartczol a pannis hospitum	28	27½

	mr.	gr.
19. pene pro excessibus recepte	15	31
20. quatuortempora borngelt	71	12
21. vendicio canalium de rorhaws	15	17
22. vendicio calcis seu cementi	185	34
23. vendicio laterum, mawrczigel	303	3½
24. vendicio tegularum, dachczigel	135	22½
25. vendicio feni de pratis	9	36
26. exactio vigilie communis	145	2
27. balnea ciuitatis: Iudeorum, — Cornutum	62	24
28. pannitondia ciuitatis duo	34	—
29. domus vendicionis pellificum	28	—
30. stuba et cellarium sub domo pellificum	10	—
31. camere pannorum ciuitatis proprie 5	16	24
32. census terragij de sex cameris	6	12
33. instite seu cramj ciuitatis proprie	28	—
34. domus ciuitatis proprie in ciuitate	68	—
35. domus proprie extra ciuitatem	79	42
36. census terragius de domibus	16	28
37. census terragij ex ortis, agris, fossatis	20	14
38. de stroza piscium, census perpetuus	14	8
39. piscina magna circa cimiterium Iudeorum	—	—
40. pasture ciuitatis	7	—
41. census ciuitatis communes	300	13
42. census de schmetterhawss	64	4
43. census communes (ex nundinarijs)	9	22
44. census ex tugurijs et domunculis circa muros ciuitatis, ac ex ortis, domibus extra ciuitatem sittis ac locatis . . .	24	24
	(5587	13)

1. Ustępujący lonherowie przy złożeniu liczby za rok 1523 oddali bądź w gotówce, bądź w zaległościach 1472 mr. 12 gr. z czego panowie rajcy powzięli 400 flor. czyli 250 mr. i złożyli in tesaurum ad testudinem magnam, resztę 1222 mr. 12 gr. oddali nowym lonherom. W tej sumie było: in peccunia parata 116 mr. 39½ gr. — in auro flor. Vng. 13 per 41 gr. facit 11 mr. 5 gr. — in peccunia mala eiecta per olim dnum Bonner ex peccunia exactionis regalis 27 mr. 6 gr. — vna porcio argenti crematorij Crac. ponderat marcam vnam scottos 11½, facit 5 mr. 44 gr. — in debitis habentur 494 mr. 14½ gr.

3. Kupiono 85 beczek, a pozostało z roku przeszłego 15 beczek po 5 flor. 1 ort, razem 339 mr. 36½ gr. zaś sprzedano 93 beczki po 5 mr. za 465 mr.

4. Accepimus a dno pallatino Podolie de bonis Camyenyecz flor. 50 anni 1524, quos soluere solitus est domino concionatori Almanorum.

10. Hoc anno exactio ciuilis nulla dabatur propter rebellionem communitatis erga senatum.

13. Dzierżawi Piotr Morstin za czynszem rocznym 45 mr. wsie Dąbie i Grzegórzki, zaś ogród Glazarowski za czynszem 5 mr.

14. Plumbum positum Vngariam versus per dnum Michel Spiss massas 71, faciunt cent. 776, — cnprum rubeum impositum Gdanum cent. 155 et cuprum quadratum cent. 177, — Cosmas Roth cuprum impositum Toroniam cent. 257, — Petrus von Anttorff a cupro imposito Gdanum cent. 430.

15. Stopił srebra 217 mr. 1 szkojec, zważył 655 mr. 18 szkojców.

19. A Mathia Parzidierzią excessus, quod edificium fecit in loco ciuitatis, accepte 5 mr.

22. Wypalono 7 pieców, sprzedano 580 skrzyń po 10 gr. 461 mierzyc po 6 gr. i 174 korcy po 2 gr.

23. Wypalono w 18 piecach po 18, 19, 20, 21, 22 i 24 tysięcy cegieł, razem 353,000. Sprzedawano mały piec 14 tysięcy cegieł z dodatkiem 20 c. wapna po 16 mr. 12 gr. tysiąc cegieł po 1 mr. — pro edificijs ciuitatis, murorum reformacione, turris edificio, kirsnerhawss, rorhawss etc. 86,000 (laterum).

24. Wypalono dachówki okrągłej 122,000.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Edificacio noui rorhawss	—	—
2. ad prata ciuitatis exposita	20	5½
3. ad bombardas exposita	168	19
4. horologium pretorij	222	15
5. exposita pro salnitri	76	44½
6. auena pro equis ciuitatis	167	46
7. rormagister per se, — laboratores diurni	92	35
8. ad rorhawss necessaria empta	50	35
9. schrotmagister cum familia	62	46
10. ad curiam schrotmagistri empta	5	37½
11. marstella cum suis aurigis	52	46
12. laboratores sui diurni	117	46
13. ad curiam marstelle empta	28	40
14. carpentarius cum familia	173	9
15. ad curiam carpentarij empta	283	46
16. serrator lignorum, — faber curiarum	94	35
17. ad pensam maiorem empta	11	19½
18. murator cum laboratoribus	110	13½
19. horreum cementi, — crematoris precium	49	4
20. lapides, ligna calcis cremate	172	45½
21. horreum laterum vtrumque	147	4
22. ligna, argilla pro lateribus	156	44½
23. horreum tegularum, dachczigel	66	—
24. ligna, argilla pro tegulis	38	35
25. exposita ad dachownick	13	35
26. saxifragum in monte	100	—
27. edificacio viarum communium	36	25
28. mundacio fori et platearum	28	—
29. edificia communia ciuitatis	99	40
30. ad pretorij necessaria exposita	248	16
31. tudnarijs, — mendicis	4	8
32. vigilibus nocturnis	145	41
33. dominorum itinera et nuncij	227	11
34. honores communes dominorum	96	47
35. soluta pro antiquis	34	35
36. vinum dono datum	83	37

	mr.	gr.
37. elemozina et pia opera	22	—
38. officialium pretorij precia	81	—
39. precia familie pretorij	53	44
40. vestitura officialium et familie	126	18
41. circkelmagister cum tibicinis	41	46
42. lictores cum campanatore	112	30
43. cannicide	2	—
44. census septimanalis hospitalis	66	12
45. sequitur census sacerdotum et vitalis et widerkauff, qui de pretorio singulis quatuortemporibus anni soluitur . . .	511	9
	(4508	18½

3. Conuentum cum Irzik Boemo globos cudere ad bombardas, ciuitas ministrare debet ferrum, carbones, a labore 6 den. pro vno globo, — sabbato obtulit carnispriuij 330 globos, dati flor. 11, — item dedit 300 globos, flor. 10, — pro pictura bombardarum oleo ac alijs 2 mr. 1 gr. — Mathuss (Boemo) fabro pro vna hackbuxen 1 mr. 12 gr. — item racione facta cum Irzick Boemo de laboribus, que ciuitati circa bombardas egit. Inprimis laborauit et disposuit 15 bombardas per 16 cent. a labore sibi datum per V½ flor. facit flor. 82½ facit mr. 51 gr. 27. — Item Irzik disposuit 8 bombardas per 4 cent. a labore per 3 fl. facit mr. 15, — eidem pro vna hackenbuxen soluta 1 mr. 12 gr.

4. Item dnus Iodocus Glacz ex commisso dominorum construere fecit Noremberge horologium hic ad pretorium pro commodo et honesto reipublice construendum, ibidem Noremberge pro horologio datum flor. 114, vectura vsque Cracouiam flor. 13, item magister horologij de Noremberga, qui Cracouiam venit pro rectificando huiusmodi horologio in itinere flor. 16, hic exposuit pro expensis et pro alijs necessarijs 5 fl. alia item necessaria 2 fl. 9 gr. facit totum fl. 149 gr. 7½, facit mr. 93 gr. 13½, — item campana empta a Ioanne buxmeister pro horologio ponderat cent. 17 per 8 fl. facit fl. 136, facit mr. 85 gr. — item campana parua, que signat quartalia hore, a Petro kannegisser ponderat cent. 6 minus 1 lp. fl. 48, facit mr. 30, — pro 1 cent. stannj pro campana ad horologium pro quartalibus, que quia inabilis erat, non acceptata est pro vsu horologij, sed hic in pretorio seruatur, facit 8 mr. 36 gr. — pictori pro pictura horologij 5 mr. pro blachi cupree 14 gr.

5. Stanisław Sieczko z Kazimirza wyrabiał saletry in balneo deserto ciuitatis platee s. Steffani po 40 gr. za kamień, narzędzi miasto dostarczało.

6. Owies kupowano po 6, 6½, 9 i 9½ gr. za mierzycę.

8. Tres sexagene korczoweck ad rorhawss 36 gr. pro 4 swidrj longis 20 gr. a preparacione 21 anforarum ex ere ciuitatis, ponderant 14 lap. a lapide dantur ½ marca, 7 mr. pro 42 vlnis sandtsteyn ad rorhawss 2 mr. 9 gr.

13. Pro mawlkoth alias kaganyecz pro equo 8 gr. — ladri, pankawicze 8 gr. — pockladri, pankawicze 8 gr. — radbern alias taki 12 gr. — pro frenis, ringort, nabiotrki 43 gr. — frena, nabyodrkj vodze 1 mr. 2 gr. — pro equo nigro Ennocho ad marstella 4 mr. 3 gr. — chomantj duobus 28 gr. — pro frenis, strzemyencziska, leczy etc. 1 mr. 30 gr.

19. A quolibet fornace exusta calcis dantur crematori vltra precium consuetum septimanale octo grossorum, 5 mr. 36 gr. Siedm pieców wypalił.

21. Marcin crematór od wypalania cegieł brał od tysiąca po 20 gr. miasto dostarczało mu wszelkich potrzebnych nakładów.

22. Iodlowi plett 2 mr. 39 gr. — a demissione et okup 21 gr. — plett et spodeck a Zarambka 6 mr. 12 gr.

25. Plett klodny 7 flor. — argilla ad dachownick 44 gr.

29. Są tu wydatki na roboty około łaźni, słodowni, zegaru, kuchni miejskiej, rorhausu, blechy itd.

30. Są tu głównie wydatki kancelaryjne tudzież kolendy i podarki dla urzędników miejskich. Pictori a pictura parietis 15 gr. — empte et solute sunt due ½ kuffe vini apud Schwob Hanus 59 fl. dominis consulibus omnibus et notarijs pro festo Natalis Domini ex consuetudine antiqua et laudabili distributi 36 mr. 42 gr. — Item pro prandio electionis dominorum consulum presidencium, que fuit dominica post Epiphaniarum, vbi multe persone notabiles interfuerunt: orator Caroli Romanorum im-

peratoris, orator regis Francie, regis item Vngarie ac regni principes et barones status vtriusque, quos ciuitas honorifice tractauit. Exposite 89 mr. 33½ gr.

33. Są tu wydatki na podróże rajców na sejm Piotrkowski tudzież sejmiki Proszowicki i Nowokorczyński, na które rajcy brali z sobą różne korzenie, jak pieprz, szafran, imbier, cynamon, ryż, figi, migdały, rozynki, cukier i t. d. — Tribus nuncijs ad explorandum de Tataris, qui regnum irrepserant vsque Lanczuth, terram igne ferroque vastantes, dati sunt 3 mr. 12 gr. — Missus est Nicolaus Iasker notarius ciuitatis ad maiestatem regiam in Iauorow et exinde Leopolim, conducendo et presentando millites mercenarios pedites centum iuxta mandatum maiestatis regie pro bellica expedicione, exposuit in itinere et Leopoli negocia ciuitatis nostre apud maiestatem regiam disponendo, simul quod in cancellaria regia exposuit, 12 mr. 24 gr.

34. Circa electionem dominorum presidencium, que fuit celebrata dominica post Epiphaniarum ad 10 Ianuarij per magnificum dominum Cristopherum de Schidlowiecz pallatinum et capitaneum Cracc. et dati sunt eidem 30 flor. Vng. in auro ponderis boni, per 40½ gr. computati, iuxta consuetudinem malam, peruersam et reipublice nociuam, faciunt 25 mr. 15 gr. — Item dno palatino Cracouien. vt sit patronus coram maiestate regia, vt teolonea, que inuenta sunt, amoueantur, simul occlusio viarum in partes Germanie, dati ac donati sibi flor. Vng. in auro 40, per grossos 41, facit 34 mr. 8 gr. — Item in eadem causa reuerendissimo dno episcopo Poznaniensi, vt se patronum graciosum erga principem ostendat, donati flor. Vng. in auro 30, facit 25 mr. 30 gr. — Item die Corporis Christi domini conduxerunt nonnullos stipendiarios, qui armati ante pretorium stabant pro decore ciuitatis, nam eo tempore hic aderat illustris marchio Brandenburgensis, frater magistri Prussie et dux Legnicensis. Data propina eisdem 3 mr. 36 gr. — Pisces donati margroff et duci Legnicensi 6 lucei, 8 carpones, 8 mr. 6 gr.

36. Pro die Aristotelis magistrandis ad collegium 12 olle, 1 mr. 12 gr. — item 19 ollas muscatelle domino palatino Crac. 6 mr. 16 gr. — octo ollas vini Seremiensis nuncijs Maioris Polonie 1 mr. — 12 olle Malmatici distributi duci Constantino, dno episcopo Premisliensi, 5 mr. 30 gr. — dno archiepiscopo Gneznen. vna barila vini 3 mr. 6 gr. — dno episcopo Cuyawiensi vna barila vini 3 mr. 6 gr. — item nobili dno Krziczkj aulico, qui cum sua comitiua militum stipendiariorum aderat pretorio tempore, cum magister Prussie omagium prestabat, ex mandato dominorum data propina 12 olle 2 qrt. 1 mr. 24 gr. — item a dna Brendlerin accepte due logell muscatelle, in vna 24 olle, in alia 18, illustri principi Ieorgio de Brandeburgk et Frederico duci Legnicensi donati, facit 14 mr. — item secundario dno margroff 24 olle muscatelle 7 mr.

38, 39. Notario ciuitatis 30 mr. — notario alteri ciuitatis 20 mr. — portulano 11 mr. — procuratori spirituali 10 mr. — procuratori terrestri 10 mr. — sagitarijs domini proconsulis 28 mr. — horologiste s. Marie 5 mr. — columbarij duo 4 mr. 32 gr. — capitaneo pretorij 20 mr. — horologiste pretorij 1 mr. 12 gr. (za jeden kwartał).

1531.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Doctor Lucas Noskowski, Franciscus Roth.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post racionem factam . . .	756	25
2. ex molendino percepta	420	40½
3. cellarij Swidnicensis lucrum	144	25½
4. emonita ex debitis	37	24
5. pontale a curribus	571	19
6. vinorum prouentus, czappengelt	1086	42
7. quaternarij de czopowe regali	400	3½
8. census de castro Camyenyecz	31	12
9. census potabilium, schrotgelt	404	39½

	mr.	gr.
10. braxature ceruisiarum, rorgelt	603	24
11. exactionis ciuilis, geschoss	5	—
12. aduocacia: Caspar Crisker	30	—
13. ius ciuile suscipientes	75	4½
14. ville ciuitatis Dambie (et Grzegorzki)	45	—
15. pensa maior ciuitatis	37	25½
16. conflatorium argenti, brenngadem	43	22½
17. pensa minor et sepifusorium	62	24
18. forum salis seu depositorium	39	44
19. quartczol a pannis hospitum	62	22½
20. pene pro excessibus recepte	50	11
21. quatuortempora borngelt	63	5
22. vendicio cannalium de rorhawss	55	17½
23. vendicio calcis seu cementi	283	14
24. vendicio laterum, mawrczigel	326	30½
25. vendicio tegularum, dachczigel	147	13½
26. vendicio feni de pratis	7	12
27. a dominis Fuggeris percepta	250	—
28. vendicio salnitri	63	16
29. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutum	61	12
30. pannitondia ciuitatis duo	34	—
31. domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium	38	—
32. hec non cadunt ad racionem ciuitatis etc.	—	—
33. septem domus circa Grodeck	—	—
34. camere ciuitatis pannorum	16	24
35. census terragij de sex cameris	7	36
36. instite seu crami ciuitatis	27	—
37. domus ciuitatis proprie	65	—
38. domus extra ciuitatem proprie	88	6
39. census terragius de domibus	19	4
40. census terragij ex hortis, agris	20	44
41. de stroza piscium, census perpetuus	19	20
42. piscina magna, — pasture ciuitatis	7	—
43. census ciuitatis communes	313	41
44. census garulatorum	77	72½
45. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	13	18
46. census ex tugurijs et domunculis circa muros ciuitatis	21	39
	(6936	18)

3. Kupiono 111 beczek piwa świdnickiego za 408 mr. a uzyskano z wyszynku 552 mr. 12 gr.

7. De exactione ducillorum regalium tam vini quam ceruisie datur ciuitati septenarius, vtpote quando maiestati regie dantur flor. 600, ciuitati dantur flor. 100. Exactores ducillorum regalium exigere solent et dominis lonheris presentare.

8. Census iste emptus mille flor. pro predicatore Almanorum, reformatus super castro Camieniecz et villis illic adiacentibus in terra Sanocensi, eundem soluit d. pallatinus Podolie flor. 50.

16. Przetopił topnik w ciągu roku 1,600 mr. srebra, przeważył 10,000 mr.

20. A certis quibusdam mercatoribus (21) propter excessum, quod in obuium regie maiestatis

non exiuerant, ab vnoquoque per 1 sexag. facit 26 mr. 12 gr. — ab Hanus Bruckner quia cuttes e regno eduxit 3 mr.

21. De qualibet domo, vbi fontes et putei non sunt, singulis quartalibus anni gr. duo soluuntur; vbi fontes habentur, gr. 1 ½.

23. Wypalono 9 pieców, sprzedawano skrzynię po 10 gr. mierzycę po 6 gr. korzec po 2 gr.

24. Wypalono 16 pieców wielkich czyli 305,500 cegieł, sprzedawano małe piece po 14,000 cegieł z dodatkiem 20 skrzyń wapna do każdego, po 16 grz.

25. Wypalono okrągłych dachówek w 7 piecach 45,250, sprzedawano tysiąc po kopie groszy; płaskich wypalono 30,000, sprzedawano 1000 po 36 gr. sadzonej dachówki wypalono 15,000, z czego wzięto do szmatruza 13,000.

28. Venditi sunt rmo dno Vilnensi episcopo salnitri centen. 12 ½ per flor. 8 facit 62 mr. 24.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad bombardas exposita	—	—
2. rorhawss in Nyeczieczа	7	28
3. exposita pro salnitri	34	11
4. ad prata ciuitatis	34	33
5. auena pro equis empta	262	25 ½
6. rormagister per se	39	—
7. laboratores diurni	109	27
8. ad rorhawss necessaria	77	23
9. schrotmagister cum familia	116	31 ½
10. ad curiam schrotmagistri	12	36 ½
11. marstella cum aurigis	49	40
12. laboratores sui diurni	153	11 ½
13. ad curiam marstelle empta	43	40
14. carpentarius cum familia	261	34
15. ad curiam carpentarij	413	44 ½
16. faber curiarum etc.	165	37
17. ad pensam maiorem empta	32	23
18. murator cum laboratoribus	163	12 ½
19. horreum cementi, — crematoris precium	8	32
20. ligna, lapides calcis cremate	320	33
21. horreum laterum vtrumque	114	—
22. ligna, argilla pro lateribus	207	17 ½
23. horreum tegularum, dachczigel	62	—
24. ligna, argilla pro tegulis	96	21
25. saxifragum in monte	16	3
26. edificia ciuitatis communia	626	30 ½
27. serratori	20	6 ½
28. mundacio fori et platearum	21	17 ½
29. pretorij necessaria	203	30
30. prandium electionis dominorum	140	25 ½
31. prandium circa racionem factum d. lonherum (s)	—	—
32. custodi circa littus Wysle	6	24
33. dominorum itinera et nuncij	61	14 ½

	mr.	gr.
34. honores regie maiestatis	20	—
35. honores communes dominorum et dona	42	30
36. vinum dono datum	181	41
37. soluta pro antiquis	38	22½
38. elemozina et pia opera	47	44½
39. d. Francz Banck census	16	12
40. reformacio viarum	229	44½
41. officialium pretorij precia	81	—
42. precia familie pretorij	58	14
43. vestitura officialium et familie	124	7
44. circkelmagister et tibicine	47	32
45. capitaneus pretorij	26	—
46. lictores cum campanatore, — cannicide	112	24
47. census hospitalis s. Spiritus	65	—
48. census sacerdotum vitalis ac widerkauff, qui de pretorio singulis annis quatuortemporibus soluitur	398	13
49. census vitales	37	24
	(5411	13½

5. Owies płacono po 9, 8, 7, 6 i 5 gr.

8. Item constructa noua canalia plumbea ad rorhawss in Nyecziecza ad (?) Truckssi numero 11, ponderant cent. vndecim.

13. Stamen panni pro deckj equorum 1 mr. 6 gr. — liczakj 22 sexag. per 14 tern. 1 mr. 2 gr.

15. Tres szibi de cupro ad curiam ponderant 7 lap. — szibi ad cimmerhoff 36 gr.

20. Malovislinek plet flor. 13 mr. 8 gr. 6, — item pro malowisniky fl. 17, — vna struis alias polstossek lapidum 35 gr.

26. Ossanki 34 per 6 gr. — pictori Seboldo ad racionem picture spere in turri beate Virginis flor. 5 mr. 3 gr. 6, — 200 orczle 4 mr. — taki 40 gr. 24, — laboratoribus circa fundamentum turris 36 gr. — scillindrorum 6,600 mr. 2 gr. 2, — pictori ad racionem spere 1 mr. 12 gr. — item 30 gr. — horologiste pro varijs laboribus 3 mr. — cupree blachi ponderant 5 lap. 12½ lib. ad horologium sancte Marie 3 mr. 28 gr.

33. Nunccio Vratislauiam in obuium mercatoribus misso racione diffidacionis dati 40 gr. — zresztą wydatki posłów na sejmik Proszowicki i sejm Krakowski.

34. Post partam de perfido hoste Vallachorum pallatino victoriam, vbi Dei optimi maximi auxilio illustris ac magnifici dni Ioannis comitis de Tarnow exercituum regni Polonie tunc capitanei industria militumque animositate exercitus eius in toto prostratus, instrumenta bellica bombarde nuncupate, numero quinquaginta due et totus belli apparatus per nostros interceptus et Cracouiam adductus, vexilla item et preda ingens solus ipse pallatinus duobus wlneribus sauciatus ex conflictu vix aufugit, triumphus hic ante pretorium habitus, exposita pro vino, ceruisia, muscatella singula singulis computando 20 mr.

35. Due libre croci vna d. castellano, alia d. pallatino Crac. donate 4 mr. 18 gr. — vna libra croci donata magnifico dno castellano 2 mr. 24 gr. — landzknechtis in obuium d. Tarnowskj euntibus 3 mr.

36. Iest tu wino wydane dostojnikom świeckim i duchownym podczas sejmu, różnym mieszczanom na wesela itd. — baryła muszkateli (24 ollae) płacona po 10 grz.

39. D. Francz Bank census per d. consules propter paupertatem ad vitam septimanatim 15 gr.

42. Sagitarijs 28 mr. — horologiste s. Marie 5 mr. — horologiste pretorij 5 mr. — columbarijs 4 mr. 32 gr. — buxemeister mgr. Hermolaus 15 mr. 30 gr.

1533.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Leonardus Fogelweder, Franciscus Roth.

		mr.	gr.
1.	Relicta in peccunijs post racionem factam	726	43½
2.	ex molendino percepta	543	22½
3.	cellarij Suidnicensis lucrum	65	18
4.	emonita ex debitis	5	35
5.	pontale a curribus	492	45½
6.	vinorum prouentus alias ducillorum	850	16
7.	quaternarij de ducillis	422	25
8.	census de castro Camyeniecz	31	12
9.	currus potabilium, schrotgelt	290	20½
10.	braxature ceruisiarum, rorgelt	567	8
11.	exactio ciuilis, geschoss	—	—
12.	advocacia: Caspar Crisker	30	—
13.	ius ciuile suscipientes	53	36
14.	ville ciuitatis Dambye	45	—
15.	pensa maior ciuitatis	37	44
16.	conflatorium argenti, brengadem	95	—
17.	pensa minor et sepifusorium	62	24
18.	forum salis seu depositorium	33	2
19.	quartczol a pannis hospitum	72	16
20.	pene pro excessibus recepte	21	18
21.	quatuortempora borngelt	71	5
22.	vendicio canalium de rorhaws	13	2
23.	vendicio calcis seu cementi	237	11
24.	vendicio laterum, mawrczigel	207	30
25.	vendicio tegularum, dachowka	143	44
26.	vendicio feni de pratis	15	36
27.	a dominis Fuggeris percepta	250	—
28.	vendicio salnitri	—	—
29.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutum	62	24
30.	pannitondia duo	36	—
31.	domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium	38	—
32.	peccunia cremata	22	15
33.	exactio vigilie nocturne	189	3½
34.	instita diuitum acialis per Iacobum Meisner ciuitati resignata	125	—
35.	hec que sequuntur, non cadunt ad racionem ciuitatis	—	—
36.	septem domus circa Grodeck	—	—
37.	census ciuitatis communes: camere pannorum ciuitatis	16	24
38.	census terragij de sex cameris pannorum	7	36
39.	instite seu crami ciuitatis	23	42

	mr.	gr.
40. domus ciuitatis proprie	66	—
41. domus extra ciuitatem proprie	96	26
42. census terragius de domibus	18	4
43. census terragij ex hortis, agris	20	44
44. de stroza piscium, census perpetuus etc.	14	44
45. piscina magna circa cimiterium	—	—
46. pasture ciuitatis	7	—
47. census ciuitatis communes	330	27½
48. census in schmeterhawss	78	30½
49. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	19	34½
50. census ex domunculis, gazis et tugurijs circa muros	24	6
	(6583	22)

3. Kupiono piwa świdnickiego 43 beczek za 149 mr. 30 gr. wyszynkowano takowe po 5 mr. za beczkę.

16. Zważono srebra 24,070 mr. 18½ szk. przetopiono 2075 mr. 14 szk.

20. Ab Anna aruinaria propter ignis erupcionem 15 gr. — a senioribus pistorum, quod paruas similas pinsuerunt et requisiti super hoc a d. proconsule mendacium protulerunt 5 mr. — a socijs coriariorum propter sedicionem inter eos factam 1 mr. 12 gr.

23. Wypalono 8 pieców wapna, sprzedawano skrzynię po 10 gr. korzec po 2 gr.

24. Wypalono cegły 14 wielkich pieców t. j. 272,400, sprzedawano mały piec z dodatkiem 20 skrzyń wapna po 16 mr.

25. Wypalono dachówki okrągłej 82,000, sadzonej 3,600, płaskiej 32,050, sprzedawano okrągłą po kopie za tysiąc, płaską po 90 gr.

32. Item anno MDXXVIII, quo misere ciuitas Cracouiensis ignis voragine aflicta est tempore proconsulatus domini Erasmi Crupeck, apportata est quedam peccunie sumula, ignorabatur, cui certo pertinebat, quare in commodum ciuitati cessit, facit modo fl. 35 gr. 21.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad bombardas exposita	—	—
2. rorhawss in Nieczieczа	7	28
3. exposita molendini	77	33
4. exposita pro salnitri	56	26½
5. ad prata ciuitatis exposita	26	45
6. auena pro equis empta	197	9½
7. rormagister per se	39	—
8. laboratores sui diurni	74	29
9. ad rorhawss necessaria	78	2½
10. schrotmagister cum familia	104	43
11. ad curiam schrotmagistri	8	29
12. marstella cum aurigis	49	40
13. laboratores sui diurni	158	44
14. ad curiam marstelle	92	42
15. carpentarius cum familia	262	45½
16. ad curiam carpentarij	438	15½
17. faber curiarum etc.	160	34

	mr.	gr.
18. ad pensam maiorem empta	39	4½
19. murator cum laboratoribus	158	22½
20. horreum cementi	46	—
21. crematoris precium	8	32
22. ligna, lapides calcis cremate	198	10½
23. horreum laterum vtrumque	102	9
24. ligna, argilla pro lateribus	148	29½
25. horreum tegularum	75	12
26. ligna, argilla pro tegulis	123	26½
27. edificia ciuitatis communia	411	18½
28. structura iass in littore Visle et circa hortum structura	78	23
29. mola acuaria circa portam s. Anne	10	10
30. exposita pro piscina ciuitatis	19	30½
31. exposita pro structura hamer	16	26
32. arma empta et comparata a Iudeo quodam pro centum viris	177	—
33. supelectilis pretorij comparata	65	21
34. serratori	14	3
35. mundacio fori et platearum	36	22½
36. pretorij necessaria	215	34½
37. prandium electionis dominorum	125	45½
38. prandium circa racionem d. lonherorum	25	—
39. custodi circa littus Visle	6	24
40. dominorum itinera et nuncij	155	19
41. vigilibus nocturnis	118	41
42. honores regie maiestatis	—	—
43. honores dominorum et dona communia	118	3
44. vinum dono datum	120	42
45. soluta pro antiquis	—	—
46. elemozina et pia opera	62	25½
47. d. Francz Banck census	6	42
48. reformacio viarum	355	37½
49. officialium pretorij precia	81	—
50. famulorum pretorij precia	58	14
51. vestitura officialium	132	23
52. circkelmagister, tibicine	52	—
53. capitaneus pretorij	26	—
54. familia pretorij cum campanatore — cannicide	112	24
55. census hospitalis s. Spiritus	65	—
56. census sacerdotum, vitalis ac widerkauff, qui de pretorio singulis quatuortemporibus anni soluuntur	429	25
	(5832	5½

3. Są to wydatki na młyn Kutłowski.

6. Owies płacono po 6½ i 7 gr. za mierzycę.

9. Grzebien ad rottam mr. 2, — tres currus mech mr. 1 gr. 24, — item 12 sexag. palczow per 4 gr. — 4 sexag. czewie per 5 gr. — szabi 12 per 2 gr. — sex sexag. lopatek, facit 6 mr. 44 gr.

14. Empti 4 equi redarij ad marstellam tiemnozywe fl. 40 gr. 20.

27. Vitreatori pro membranis ad balneum s. Anne 1 mr. 20 gr. — 8 szeni ferri 14 gr. — serratori ad comyaga 17 rzasi per 5 gr. — gniffi, zawiassi 1 mr. 10 gr. — 400 orczle 8 mr. — caldeatoribus a caldeis ad salnitri 1 mr. 34 gr. — mensatori pro instrumentis ad pannicidium 1 mr. 42 gr.

29. Fossoribus alias stawarzom in reedificanda piscina extra portam s. Anne apud molam acuariam 10 mr. 10 gr.

32. Arma pro familia pretorij ad octo viros empta a d. Ioanne Conopniczki 15 mr. — pro armis familie pretorij ad 4 viros anteriorem et posteriorem partem, galeam, humerale et miski pro leua manu flor. 16, — item a Iudeo empta arma pro 100 viris et in stuba pretorij reposita, cuilibet anterior et posterior pars, galea, humerale et miska pro vna sinistra manu fl. 225.

36. Pictori a pingendo pannicidio 1 mr, 12 gr.

40. Wydatki przeważnie na podróże rajców na sejm Piotrkowski i sejmik Proszowicki.

43. Item donata 1 pecia tele generoso d. Cracou. iudici pro eo, quia patronum se ciuitati exhibuit in negocijs ciuitatis fl. 5 gr. 22½, — reuerendissimo d. Crac. episcopo, vt in necessitatibus ciuitati patrocinetur, donati in auro 20 fl. facit mr. 18 gr. 36, — dno iudici Crac. donata vna pecia tele 3 mr. 28½ gr. — reuerendissimo d. episcopo Crac. donatum 10 aurei, faciunt 9 mr. 18 gr. — item donate magnifico d. castellano Sandomir. ac capitaneo Crac. 24 vlne damasci grisei mr. 22 gr. 24, — item donatum magnifico d. pallatino Crac. nouo 20 vlne damasci leberferb 18 mr. 36 gr. — cubiculario regio donata 1 mr. 12 gr. — ministeriali Mnissek donatus pannus Czikowski 1 mr. 24 gr.

1535.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Franciscus Roth, Iostus Lodouicus.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis	870	—
2. ex molendino percepta	498	28
3. cellarij Swidnicensis lucrum	54	37½
4. peccunia exempcionis molendini	6250	—
5. pontale a curribus	516	28
6. vinorum prouentus ex ducillis	659	3½
7. quaternarij ducillorum regalium	367	—
8. census de castro Camyenyecz	—	—
9. currus potabilium, schrotgelt	267	26
10. braxaturae ceruisiarum, rorgelt	504	16
11. exactio ciuilis, geschoss	63	24
12. aduocacia: Caspar Crisker	30	—
13. ius ciuile suscipientes	44	38
14. ville ciuitatis Dambye	45	—
15. pensa maior ciuitatis	35	13
16. conflatorium argenti, brengadem	83	30
17. pensa minor et sepifusorium	62	24
18. forum salis seu depositorium	43	17
19. quartczol a panno hospitum	56	38½
20. lucrum ex argento empto	197	24
21. ex tesauro ciuitatis dati ac pro necessitate ciuitatis extraditi	125	—
22. pene pro excessibus recepte	22	24

	mr.	gr.
23. quatuortempora rorne soluitur	70	29
24. exactio vigilie nocturne	233	32½
25. vendicio canalium a rorhawss	15	1
26. vendicio calcis seu cementi	196	18
27. vendicio laterum, czigel	283	19
28. vendicio tegularum, dachowka	93	2
29. vendicio feni de pratis	—	—
30. a dominis Fugkeris percepta	250	—
31. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutum	61	12
32. pannitondia duo	38	—
33. domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium	38	—
34. hec que sequuntur, non cadunt ad racionem ciuitatis	—	—
35. camere pannorum ciuitatis	18	24
36. census terragij de sex cameris pannorum	7	36
37. instite seu crami ciuitatis	22	12
38. domus ciuitatis proprie	79	—
39. domus extra ciuitatem proprie	109	26
40. census terragius de domibus	19	4
41. census terragij ex hortis, agris	25	20
42. de stroza piscium, census perpetuus	24	44
43. piscina magna circa cimiterium Iudeorum	—	—
44. pasture ciuitatis	7	—
45. septem domus circa Grodek	—	—
46. census ciuitatis communes	230	25½
47. census in schmeterhawss	77	45
48. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	17	36
49. census ex domunculis, gazis et tugurijs circa muros ciuitatis	18	12
50. ex hortis et domibus extra ciuitatem	6	28
51. ex hortis inter figulos	2	22
	(12744	3½

3. Kupiono piwa świdnickiego beczek 52 za 205 mr. 10½ gr. wyszynkowano takowe po 5 mr. za beczkę = 260 mr.

4. Die 12 Octobris ex mandato sacre regie maiestatis molendinum Cutlowskj per magnificum d. regni tesaurarium exemptum est, repositaque ciuitati summa capitalis nomine sacre maiestatis flor. per mediam sexagenam 10000, eandem peccuniam dni Franciscus Rot et Iostus Lodouicus protunc erarij ciuilis prefecti, nomine tocius consulatus perceperunt, facit mr. 6250.

8. Census iste pro predicatore Germanorum translatus est per magnificum d. Seuerinum Bon. ner castell. Bieczen. castri Camyenyecz possessorem ad institas panum hic Cracouie, consensu accedente regie maiestatis, quare predicator prenotatus censum huiusmodi a pistoribus percipit, ciuitas vero exnunc libera est.

16. Inprimis ponderauit argenti et per infusionem adaptauit mr. 3338 scot. 21½, ab vna marca 1 den.

20. Exempto per sacram maiestatem regiam molendino Cutlowski, vbi et peccunia 10000 flor ciuitati reposita est, spectabiles domini Franciscus Roth et Iostus Lodouicus protunc erarij publici prouisores, ne pecunia sine comodo iaceret, quinimo vtilitati publice inseruire volentes, eandem pro comparando argento conuerterunt. Argentum comparando et viceuersa diuendendo cessit commodum ciuitati per sedecim septimanarum spacium fl. 301 gr. 14.

26. Wypalono siedm pieców wapna.

27. Wypalono 13 wielkich pieców czyli 259000.

28. Wypalono dachówki okrągłej 152700, płaskiej 17730, sadzonej 2000. Tej ostatniej nie sprzedawano wcale.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad bombardas exposita	—	—
2. rorhawss in Nyeczyecza	7	28
3. molendini exposita	37	26
4. salnitrj comparacio	4	28
5. ad prata ciuitatis	24	17
6. auena pro equis empta	195	11½
7. rormagister per se	32	24
8. laboratores sui diurni	131	5½
9. ad rorhawss necessaria	58	28
10. schrotmagister cum familia	85	40½
11. ad curiam schrotmagistri	5	33
12. marstella cum aurigis	67	8
13. laboratores sui diurni	157	43
14. ad curiam marstelle empta	37	34
15. carpentarius cum familia	269	1
16. ad curiam carpentarij empta	409	6½
17. faber curiarum etc.	116	27½
18. ad pensam maiorem empta	22	31
19. murator cum laboratoribus	241	5½
20. horreum cementi	40	12
21. crematoris precium	8	32
22. ligna et lapides calcis cremate	243	6½
23. horreum laterum vtrumque	102	—
24. ligna, argilla pro lateribus	193	31½
25. horreum tegularum, magistro	98	18
26. ligna, argilla pro tegulis	111	38
27. edificia ciuitatis communia	515	4½
28. funifici	24	16
29. rippa ciuitatis et jass	23	40½
30. serratori	14	36½
31. mundacio fori et platearum	53	34
32. pretorij necessaria	202	7
33. ciphi argentei deaurati comparati	122	2
34. prandium electionis dominorum	—	—
35. prandium circa racionem d. lonherorum	—	—
36. custodi circa littus Visle	6	24
37. dominorum itinera et nuncij	171	31
38. vigilibus nocturnis	187	18
39. honores regie maiestatis	—	—
40. honores dominorum et dona communia	237	1½

	mr.	gr.
41. vinum dono datum	181	30
42. accomodata Casparo Dlugosch	137	24
43. in Vrbe seu curia Romana exposita	22	9
44. elemosina et pia opera	48	2
45. reformacio viarum	348	—
46. officialium pretorij precia	116	—
47. famulorum pretorij precia	58	14
48. vestitura officialium	129	25
49. circkelmagister	52	—
50. capitaneus pretorij	26	—
51. familia pretorij cum campanatore; — cannicide	113	24
52. census hospitalis s. Spiritus	65	—
53. census sacerdotum, vitalis et reempcionalis, singulis quatuortemporibus anni solui de pretorio consuetus	412	25
	(5970	40)

6. Kupowano owies po 9, 9½, 10 i 12½ gr. za mierzycę.

27. Bartholomeo vitreatori pro fenestris ad ecclesiam s. Marie 11 mr. 17 gr. — pictori ad racionem deauracionis galki ad turres 6 mr. — pixidario pro instrumentis ad pixides, — arene duccio ante pretorium pro hastitudio 5 mr. 30 gr. — pictori de auracione globorum ad turres 9 mr. — pro coloribus ad turres 16 gr. — pro edificio pontis in ferali d. Petrus Tanigel exposuit 31 mr. 12 gr. — orczlow 11500 pro edificio rorhawss 23 mr. — ortoglobi ad turres ciuitatis, pro cupro et labore et pro dzbele fl. 23 gr. 26, — item pro cupro ad hallam ante ecclesiam constructam soluti Iorge Segel fl. 47.

28. Pro fune ad horologium s. Marie 1 mr. 12 gr.

32. Resa papiri 34 gr. — citaredis et musicis a processionibus per octauas Corporis Christi 30 gr. — a pictura reseruaculorum ad ciffos donatos 10 gr. — cista ad pretorium empta ad seruandum priuilegia 25 gr.

33. Ad laudem Dei comparati geminati ciphi, duo argenti, vnus includens alium, ponderant marcas argenti XV minus vno scotto, marcam argenti cum deauracione et labore taxando per 13 fl. facit 194 flor. 15 gr. pro sacculis gr. 8, familie a labore gr. 15, facit in toto 122 mr. 2 gr.

34. Hoc anno sede pallatinatus vaccante non subsequuta est dominorum electio, quare et impense nulle desuper fuerunt.

37. Są tu między innemi wydatki posłów miejskich na sejm Piotrkowski oraz sejmiki w Proszowicach i Korczynie.

40. Nicolao Iasker notario ciuitatis donate 24 vlne damasci racione laboris in elucidando ac in latinum transferendo iure Saxonico habite, solutum pro damasco 24 mr. — duo vasa ceruisie Swidnicensis donata lancearijs, qui obuiam duci Brandeburgensi iuerant 10 mr. — tibicinis marchionis Brandeburgensis 2 mr. 24 gr. — comparata vexilla duo lancearijs in obuium duci Brandeburgensi euntibus fl. 15 gr. 21. — illustri principi Ioachimo marchioni Brandeburgensi, electori imperij, qui superduxit reginam Elizabet, serenissimi Polonie regis, domini nostri clementissimi primogenitam, vnacum inclita coniuge prenotata donati ex parte ciuitatis duo ciphi argentei inaurati, ponderabant argenti marcas 21 scott. 13, vnamquamque marcam fl. 13 gr. 15 taxando, facit fl. 290 gr. 24½ facit mr. 181 gr. 36½.

41. Iest tu wino dane w darze kasztelanowi Krakowskiemu, podskarbiemu, wojewodzie Ruskiemu, biskupom Krakowskiemu, Przemyskiemu, Kamienieckiemu, Poznańskiemu, Płockiemu, Chełmińskiemu, marszałkowi nadwornemu, kasztelanowi Poznańskiemu i innym.

46. Notaryjuszem miejskim Mikołaj Iasker, vicenotaryjuszem Ian Kirstain.

1537.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Nicolaus Stano, Stanislaus Cipser.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post racionem factam . . .	844	7
2. cellarij Swidnicensis lucrum	58	43½
3. pontale a curribus	472	34½
4. vinorum prouentus ducillarij	421	2½
5. quaternarij ducillorum regalium	407	38½
6. census ex domo d. Glinska	46	42
7. emonita ex debitis	—	—
8. currus potabilium, schrotgelt	241	13½
9. braxature ceruisiarum, rorgelt	653	24
10. exactio ciuilis, geschoss	—	—
11. aduocacia: Ioannes Kirstain	30	—
12. ius ciuile suscipientes	56	35½
13. ville ciuitatis Dambye	45	—
14. pensa maior ciuitatis	45	41½
15. conflatorium argenti, brengadem	70	29
16. pensa minor et sepifusorium	62	24
17. forum seu depositorium salis	41	24
18. quartczol a panno hospitum	54	43
19. pene pro excessibus recepte	62	33
20. ex domo Fogelwedronum platee Sutorum	62	24
21. ex tesauro peccuniarum molendini ad solucionem accepte	375	—
22. quatuortempora rorne soluitur	73	1
23. exactio vigilie nocturne	228	38
24. vendicio canalium de rorhawss	12	4½
25. vendicio calcis seu cementi	250	45
26. vendicio laterum	230	11
27. vendicio tegularum	195	28
28. vendicio feni de pratis	14	12
29. a d. Fugkeris percepta	250	—
30. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutum	61	12
31. pannitondia duo	68	—
32. domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium . . .	38	—
33. hec, que sequuntur, non cadunt ad racionem ciuitatis . .	—	—
34. camere pannorum ciuitatis	18	24
35. census terragij de sex cameris	7	36
36. instite seu crami ciuitatis	22	12
37. domus ciuitatis proprie	93	—
38. domus extra et intra ciuitatem proprie	119	16
39. census terragius de domibus	19	28
40. census terragij ex hortis, agris	25	32

	mr.	gr.
41. de stroza piscium, census perpetuus etc.	19	44
42. piscina magna circa cimiterium Iudeorum	—	—
43. pasture ciuitatis	7	—
44. census ciuitatis communes	333	8
45. census in schmeterhawss	78	91
46. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	28	47
47. census ex domunculis, gazis et tugurijs circa muros ciuitatis	17	44
48. (census) ex hortis et domibus extra ciuitatem	6	40
49. ex hortis inter figulos	1	—
	(6276	25)

2. Kupiono 44 beczek za 176 mr. 4½ gr. sprzedano za 220 mr.

6. Dochód z tego domu pochodzi z legatu 5000 flor. na rzecz psałteryi.'

15. Topnik przeważył et per infusionem adaptauit srebra 16205 mr. przetopił 2478 mr. 16 szk.

19. A 55 braseatoribus propter excessum falsarum mensurarum accepti per vnum fertonem mr. 14 gr. 36, — a 50 pistoribus propter excessum male cocti panis per vnum fertonem accepti, facit mr. 12 gr. 24, — rufficerdones propter excessum educendorum cuttium contra mandatum dominorum 5 mr.

27. Dachówki sadzonej sprzedawano tysiąc po 2 flor.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad bombardas exposita	—	—
2. rorhawss in Nyeczecza	7	28
3. salnitri emptum	—	—
4. ad prata ciuitatis exposita	32	46
5. auena pro equis empta	86	38
6. rormagister per se	32	24
7. laboratores sui diurni	156	38
8. ad rorhawss necessaria	17	38
9. schrotmagister cum familia	117	4
10. ad curiam schrotmagistri	14	36
11. marstella cum aurigis	71	24
12. laboratores sui diurni	200	31
13. ad curiam marstelle empta	76	9
14. carpentarius cum familia	300	20
15. ad curiam carpentarij empta	585	25
16. faber curiarum	128	11
17. ad pensam maiorem empta	5	—
18. murator cum laboratoribus	191	28
19. horreum cementi	40	12
20. crematoris precium	8	32
21. lapides et ligna calcis cremate	221	15
22. horreum laterum vtrumque	101	—
23. ligna, argilla pro lateribus	132	4½
24. horreum tegularum, magistro	86	38

	mr.	gr.
25. ligna, argilla pro tegulis	102	29½
26. edificia ciuitatis communia	513	36
27. funifici	31	6
28. soluta pro antiquis	12	23
29. serratori	15	29
30. mundacio fori et platearum	73	5½
31. pretorij necessaria	232	41
32. prandium electionis dominorum	158	3
33. prandium d. lonherorum circa racionem	25	—
34. custodi circa littus Visle	6	24
35. vigilibus nocturnis	169	31
36. dominorum itinera et nuncij	42	42
37. honores regie maiestatis	—	—
38. honores dominorum et dona communia	92	36
39. vinum dono datum	100	9
40. elemozina et pia opera	28	45½
41. reformacio viarum	325	33
42. ad curiam Romanam exposita	18	36
43. officialium pretorij precia	96	—
44. famulorum pretorij precia	58	14
45. vestitura officialium	124	2
46. circkelmagister, — capitaneus pretorij	78	—
47. familia pretorij cum campanatore, — cannicide	114	32
48. census hospitalis s. Spiritus	65	—
49. census sacerdotum, vitales et reempcionales	417	25
	(5519	44)

5. Owies płacono po 6, 6½, 7 i 8 gr. za mierzycę.

31. Ab exemplaribus plebisciti muratorum et carpentariorum 1 mr. 42 gr. — speculatori pro struczla 12 gr.

32. Floreny złote dane wojewodzie Krak. liczone są po 45 gr.

36. Wydatki dla posłów na sejmy Krakowski i Piotrkowski i sejmik Proszowicki.

37. Donati reuerendo dno Plocensi cancellario, vt se patronum exhiberet ciuitati graciosum i negocijs publicis Vng. flor. in auro 20, facit 18 mr. 36 gr. — reuerendo d. Maczieowski donati flor. Vng. in auro 10, facit 9 mr. 18 gr. — accione cum dominis Leopoliensibus habita reuerendo d. episcopo Plocensi, cancellario regni donati in auro flor. 25, magnifico d. palatino Craccouiensi flor. 25, d. vicecancellario flor. 10, d. Maczieowski flor. 10 in auro, — accione cum communitate habita donatum reuerendo d. Crac. episcopo, cancellario regni in auro flor. 20, facit 18 mr. 36 gr. — accione cum scabinis Iuris supremi habita, donatum reuerendo d. Crac. episcopo, cancellario regni, in auro fl. 20, facit mr. 18 gr. 36.

42. Są tu wydatki w sporze przeciw Glińskiej o zapis psałterzystom.

43. Notaryjuszem miejskim Mikołaj Iasker, vicenotaryjuszem Łazarz Iedwat.

1538.

Regestrum perceptorum.

D. Ionheri: Petrus Tanigel, Ioannes Schillingk.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post racionem factam . . .	757	28½
2. cellarij Swidnicensis lucrum	52	16½
3. pontale a curribus	519	6½
4. vinorum prouentus ducillarij	826	46
5. quaternarij ducillorum regalium	367	11
6. census ex domo d. Anne Glinska	—	—
7. emonita ex debitis	—	—
8. census potabilium, schrotgelt	247	35
9. braxaturae ceruisiarum, rorgelt	649	26
10. exactio ciuilis, geschoss	—	—
11. aduocacia: Ioannes Kirstain	30	—
12. ius ciuile suscipientes	36	24
13. ville ciuitatis Dambie	75	—
14. pensa maior ciuitatis	55	17
15. conflatorium argenti, brengadem	66	29
16. pensa minor et sepifusorium	62	24
17. forum seu depositorium salis	50	36
18. quartczol a panno adducto hospitum	117	29½
19. pene pro excessibus percepte	26	30
20. armatura vendita	12	24
21. equi ex marstella venditi	45	—
22. quatuortempora rorne soluitur	70	34
23. exactio vigilie nocturue	225	30
24. vendicio canalium de rorhawss	41	25½
25. vendicio calcis seu cementi	380	42
26. vendicio laterum	285	45
27. vendicio tegularum	215	24½
28. vendicio feni ex pratis ciuitatis	64	—
29. a dominis Fugkeris percepta	250	—
30. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	61	12
31. pannitondia duo: in foro carbonario, in foro gallorum .	58	—
32. domus vendicionis pellificum, — stuba et cellarium . . .	38	—
33. hec, que sequuntur, non cadunt ad racionem ciuitatis . .	—	—
34. camere pannorum ciuitatis	18	24
35. census terragij de sex cameris	7	36
36. instite seu crami ciuitatis	22	12
37. domus ciuitatis proprie	93	—
38. domus extra et intra ciuitatem	115	36
39. census terragius de domibus	22	40
40. census terragij ex hortis, agris	20	20

	mr.	gr.
41. stroza piscium, census perpetuus	21	18
42. piscina magna circa cimiterium	—	—
43. pasture ciuitatis	7	—
44. census ciuitatis communes	330	21
45. census ciuitatis communes in schmeterhawss	84	5½
46. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	20	16
47. census ex domunculis, gazis et tugurijs circa muros ciuitatis	17	20
48. ex hortis et domibus extra ciuitatem	6	40
49. ex hortis inter figulos	1	32
	(6479	42½

2. Kupiono piwa świdnickiego beczek 62 za 253 mr. 21 gr. z tego sprzedano beczek 60 za 305 mr. 37½ gr. dwie beczki się zepsuły.

3. (Cremator) ponderauit argenti per infusionemque adaptauit 16946 mr. scot. 7, cremauit mr. 1485 scot. 20.

20. Ad instanciam magnifici d. Andree castellani Poznaniensis eidem ex tesauro pretorij vendidimus arma pro quinque viris sab. post Visitacionis Marie flor. 20, facit 12 mr. 24 gr.

25. Wypalono sześć pieców wapna, sprzedawano skrzynię po 10 gr.

26. Wypalono 13 pieców t. j. 220,500 cegieł, sprzedawano cegły po 1 mr. i po kopie za 1000, pęknięte po 30 gr.

27. Wypalono dachówki okrągłej 17000, płaskiej 32500, posadzanej 33200, sprzedawano okrągłą po kopie, płaską po 3½ flor. sadzoną po 2 flor.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad bombardas exposita	21	—
2. rorhawss in Nyecziecza	3	38
3. salnitri emptum	—	—
4. ad prata ciuitatis exposita	26	47½
5. auena pro equis empta	102	40½
6. rormagister per se	21	12
7. laboratores sui diurni	114	24½
8. ad rorhawss necessaria	8	14
9. schrotmagister cum familia	114	40
10. ad curiam schrotmagistri	11	4½
11. marstella cum aurigis	31	32
12. laboratores sui diurni	77	35
13. ad curiam marstelle empta	8	44
14. vectori ciuitatis	138	36
15. carpentarius cum familia	191	17½
16. ad curiam carpentarij empta	373	40
17. onera exactionis pontalium	39	34
18. faber curiarum	67	24
19. ad pensam maiorem empta	12	11
20. murator cum laboratoribus	186	36
21. horreum cementi, — crematoris precium	50	12

	mr.	gr.
22. ligna, lapides calcis cremate	287	2
23. horreum laterum vtrumque	85	8
24. ligna, argilla pro lateribus	158	40
25. horreum tegularum, magistro	68	20
26. ligna, argilla pro tegulis	95	½
27. edificia ciuitatis communia	500	18
28. funifici	17	5
29. soluta pro antiquis	17	9
30. serratori	5	35
31. mundacio fori et platearum	27	11½
32. pretorij necessaria	254	33
33. prandium electionis dominorum	103	23½
34. prandium d. lonherorum circa racionem	25	—
35. custodia circa littus Visle	6	24
36. vigilibus nocturnis	180	37
37. dominorum itinera et nunccij	222	40½
38. honores regie maiestatis	—	—
39. honores dominorum et dona communia	—	—
40. vinum dono datum	106	47½
41. elemozina et pia opera	36	30½
42. reformacio viarum	73	10
43. Nicolao Kroslinski	109	18
44. officialium pretorij precia	96	—
45. famulorum pretorij precia	58	14
46. vestitura officialium	125	40
47. circkelmagister, — capitaneus pretorij	78	—
48. familia pretorij cum campanatore, cannicide	114	32
49. census hospitalis s. Spiritus septimanalis	65	—
50. census sacerdotum, vitales et reempcionales etc.	417	13
	(4940	46½

1. Pixides hockenpuse empte 2 mr. — 4 archibuse empte 4 mr.

5. Owies płacono po 9, 9½, 10 i 11 gr. za mierzycę.

27. Viginti millia laterum soluta d. Spiczinski ad domum bombardariam 20 mr. — lapides ad domum bombardariam 1 mr. 32 gr. — pictori Thome a pingenda stuba consulari 7 mr. 24 gr. — pictori Thome a pingenda sede iudiciaria 5 mr. — pictori item Andree a pingenda stuba consulari 10 mr. — muratori pro lapidibus ad fenestras stube consularis 7 mr. 36 gr. — pro 4 columnis ferreis ad stube consularis fenestras 4 mr.

33. Floreny złote dane wojewodzie Krak. liczone po 45 gr.

37. Wydatki posłów miejskich na na sejm Piotrkowski i sejmik Proszowicki, oraz posłańca do Wrocławia.

43. Accio intenta fuit ciuitati per nobilem Nicolaum Kroslinski racione manus sibi amputate, qui et ciuem quemdam pileatorem accusabat facti expetebatque sibi ius Poloniense administrari iusticie. Ciuitas itaque propter bonum pacis eidem ex tesauro dedit flor. 70, facit mr. 43 gr. 36. — Nobili N. Goreczki, qui racione necis filij sui per quemdam vitreatorem, vt allegabat, occisi, ciuitati accionem intentare voluit, iure Polonico iusticiam expetens, ciuitas ne in iacturam priuilegiorum peruenisset, ex composito eidem donauit flor. 105 cum magno ciuitatis preiudicio et damno, facit 65 mr. 30 gr.

44. Notaryjuszem miejskim Mikołaj Iasker, wicenotaryjuszem Lazarz Iedwat.

1541.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Salomon et Iohannes Schilling.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post factam racionem . . .	1755	17
2. cellarij Swidniczensis lucrum	—	—
3. pontale a currubus	401	7½
4. vinorum prouentus ducillarij	780	35
5. ternarij ducillorum regalium	365	25½
6. census ex domo d. Annae Glinska	—	—
7. emonita ex debitis	71	21
8. venditio faeni ex pratis ciuitatis	32	14
9. currus potabilium, schrottgelt	254	7
10. braxaturae cereuisiae, rorgeltt	607	7
11. exactio ciuilis, geschosz	—	—
12. aduocatia	30	—
13. ius ciuile suscipientes	32	11
14. villa ciuitatis Dąmbye	75	—
15. pensa maior ciuitatis	65	—
16. conflatorium argenti, brengadem	75	40
17. pensa minor et sepifusorium	51	36
18. forum seu depositorium salis	31	26
19. quartczoll a panno per hospites aduecto	202	44½
20. paenae pro excessibus perceptae	63	32
21. equi ex marstella venditi	7	34
22. quatuortempora rorne	75	46
23. exactio vigiliae nocturnae	225	23½
24. venditio canalium, roborum etc.	97	45
25 venditio calcis seu cementi	234	34½
26. venditio laterum	323	34
27. venditio tegularum	47	31
28. a dominis Fugkeris percepta	250	—
29. a dno Iosto Ludouico Detio et d. Francisco Bonero . .	312	24
30. balnea ciuitatis	61	12
31. pannitondia duo ciuitatis	60	24
32. domus venditionis pellificum, — stuba et cellarium . . .	38	—
33. instita salinaria vendita et res aliae ex praetorio venditae	35	36
34. haec non cadunt in rationem ciuitatis	—	—
35. tabernae pannorum ciuitatis	20	24
36. tabernae pannorum sex, in quibus est census terragius .	7	36
37. institae seu crami ciuitatis	22	12
38. domus ciuitatis propriae	181	38
39. domus in vim reemptionis ciuitati resignatae et inscriptae	37	42
40. domus et areae, ex quibus ciuitati soluitur terragius . .	42	4
	124	

	mr.	gr.
41. census terragius ex hortis, pratis et agris	31	40
42. census ex depositorio piscium, piscinis et pasturis . . .	39	—
43. census ciuitatis communes	340	9
44. census ciuitatis communes ex schmeterhausz	91	39½
45. census ciuitatis communes (ex nundinarijs)	22	—
46. census ciuitatis ex domunculis	16	30
summa omnium perceptorum tocius anni facit	6719	41

2. Hoc toto anno cellarium Swidniczense desertum fuit, nec a quoquam inhabitatum, ob id eciam inde nihil prouenit.

8. Sprzedawano wóz siana po 48, 40 i 36 gr.

16. Zważono i adaptowano 22875 mr. 18 szk. przetopiono 748 mr. 2½ szk.

20. Pileatores ex cista contubernij reposuerunt fl. 20 racione amputatae manus Nicolao Kroszlinsky, cui ciuitas iuxta acta racionum a. 1538 persoluit mr. 43 gr. 36, — item paena Stanislai Czeczotka propterea, quod duo vasa vini non persoluta debita ducillorum peccunia, sibi imponenda curauit, 5 mr. — item paena Nicolai sartoris dę lapidea grisea propter indecentes luxus 1 mr. — item paena Bochensky propter ignis eruptionem 1 mr. 12 gr.

25. Wypalono 7 pieców, sprzedawano skrzynię po 10 gr. mierzycę po 9 gr. korzec po 3 gr.

26. Wypalono 18 pieców czyli 323,000 cegieł, sprzedawano 1000 zwyczajnych cegieł po 2 flor. zindri po 2 flor. 20 gr. na potrzeby miasta powzięto 74900 cegieł.

27. Wypalono dachówki okrągłej 131800, dachówki płaskiej 14670, posadzanej (quadrangulares) 1150, dzióbatej 1100, sprzedawano okrągłą po 2 flor. płaską po 3½ flor. posadzaną po 60 gr.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	25	7½
2. auena pro equis empta	28	33½
3. ad bombardas, tum pro pulueribus tormentarijs exposita .	32	—
4. rormagister, laboratores sui diurni	141	27½
5. ad rorhausz necessaria	17	25½
6. schrottmagistro cum familia	104	23½
7. ad curiam schrottmagistri	6	34½
8 marstellae Alberto, — laboratores sui diurni	130	—
9. ad curiam marstellae empta	27	29
10. vectoribus ciuitatis	285	30
11. carpentario, — eiusdem familiae	135	5
12. ad curiam carpentarij empta	123	6½
13. ad curiam carpentarij serratoribus, qui ligna serra secabant	19	42
14. onera exactionis pontalium	214	7
15. fabro pro vario labore	77	3
16. ad pensam maiorem empta	4	18
17. muratoris praetium	65	—
18. muratoris familiae	195	32
19. horreum cementi, — crematoris praetium	48	44
20. lapides et ligna ad cementariam	222	—
21. horreum laterum vtrumque	121	6

	mr.	gr.
22. ligna, archilla, arena pro lateribus	207	36
23. horreum tegularum et tegulario	82	24
24. ligna, argilla ad tegulariam	89	43
25. aedificia ciuitatis communia	132	6
26. rorhausz super Nyeczecza fluuio	160	29½
27. funifici	6	9
28. soluta pro antiquis	280	13
29. serrifici	10	23
30. mundatio fori et platearum	16	3½
31. praetorij necessaria	457	37½
32. pro ciuitate empta et comparata	—	—
33. prandium electionis dominorum	187	15
34. prandium d. lonherorum circa rationem	25	—
35. custodi circa littus Visle, — custodibus portarum ciuitatis	11	12
36. vigilibus nocturnis	185	29
37. dominorum itinera et nuncij	109	13
38. honores s. maiestatis regiae	—	—
39. honores dominorum et dona communia	187	30½
40. vinum dono datum	92	41
41. elemozina et pia opera	9	21
42. reformatio viarum	8	43½
43. officialium praetorij praetia	93	32
44. famulorum praetorij praetia	68	44
45. vestitura officialium	141	19½
46. circkelmagister, — capitaneo praetorij	78	12
47. tibicinibus praetorij	65	—
48. familiae praetorij cum campanatore, — cannicidae	114	32
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. census sacerdotum vitales et reemptionales	438	37
summa omnium expositorum tocius huius anni facit	5354	10½

2. Płacono owies po 7½, 6½, 6, 4½, 5, 5½ gr. za mierzycę.

3. Factum est condictamen cum Iohanne s. mtis regiae bombardario racione conficiendorum puluerum tormentariorum, qui ciuitati praesentauit iam confecti et praeparati puluueris vasa 32, quae ponderant centenarios 35 lap. 3, f. 16½, cui a quolibet centenario cuiuscunque generis puluerum dari debet flor. vnus.

24. Rusticis pro argilla ex Pychowicze, ex quorum fundo sumitur pro tegulis conficiendis d. 3 Decembris 2 mr.

25. Pro reformacione hamri cerdones exposuerunt 12 gr. — pro tribus magnis quercubus ad pontem magnum in Stradomia 2 mr. 1½ gr. — pro 20 quercubus ad pontem magnum 3 mr. 36 gr. — mercenarijs alias rumnikum in saxifodinis laborantibus 3 gr. — pro mille vitris Venecianis ad fenestras reparandas pro fl. 6, mr. 3 gr. 36, — farpenczka pro tegenda turri praetorij plumbo alias arkiesz 2 mr. 6 gr. — vitreatori pro fenestris parandis ad turrim praetorij alias yn dye erker 3 mr. 12 gr. — farpenczka pro tegenda turri alias arkirs praetorij plumbo 2 mr. 12 gr. — pro lapidibus ad fenestras praetorij magnas lapicidis 2 mr. 24 gr. — pro 31 quercubus ad pontem in porta Slawcouiensi 4 mr. 10½ gr. — pictori a depingenda tota turri praetorij 11 mr. 12 gr. — pro cista vitri Veneciani ad fenestras in nouam stubam praetorij 8 mr. 36 gr. — pro depingendo et deaurando globo ad portam Slawkouiensem 33 gr. — vitreatori pro fenestris nouis ad stubam nouam superiorem praetorij 6 mr. 23 gr. — pro sexagena lapidum ad pauimentum stubae maioris praetorij 2 mr. 24 gr.

31. Pictori a depingendo vexillo 20 gr. — pro 2 talensis cerearum candelarum 7 gr. — pro media libra papiri regalis 3 gr. — pro lapide candelarum 22 gr. — pro pixide ad fila in cancellariam ciuilem, tum ab eadem depingenda, tum pro catenula, in qua dependet 10 gr. — pro 11 salmonibus de more dominis praesidentibus et lonheris tum notarijs dari solitis 12 mr. 24 gr. — pro tribus prandijs cum ter esset congregata communitas 4 mr. — pro 56 caponibus per 14 ternarios dnis praesidentibus, d. lonheris et notarijs ad festum Pascae dari solitis, tum adhuc pro 4 caponibus 2 mr. 44½ gr. — pro risa papiri albi tum pro risa papiri atri ad cancellariam 1 mr. 12 gr. — pro tribus vasis picis alias wagenschmer 1 mr. 12 gr. — pro 2½ lb. czukari cum essent commissarij sex Ciuitatum in praetorio 17½ gr. — a mundacione bombardarum seu arcabusarum 40 gr. — Iohanni Maria Italo pro 2½ lap. cerae ad conficiendum modellum ciuitatis, tum pro 2 lb. per fl. 2 gr. 5, mr. 3 gr. 23½, — pro 3½ lb. czinczibéris confecti cum esset d. archiepiscopus in praetorio in negotio communitatis 1 mr. 22 gr. — eodem tempore pro 2 marzapanis ac 1½ lb. confectionum gr. 40, — eodem tempore pro 3½ lb. cinamoni, amigdalorum, cinczibéris, coriandri etc. 30 gr. — pro 1 olla muscatellae 20 gr. — pro 4 fistulis tibicinibus praetorij, quas vulgo schreypffeyfen vocant fl. 32, mr. 20, — pro 4 fistulis alias fleten tibicinibus praetorij pro 20 flor. mr. 12 gr. 24, — pro reparatione formae aeneae ad sigilla etc. 19 gr. — pro coloribus ad depingendam turrim praetorij 3 mr. — pro ½ lap. cerae Iohanni Maria ad modellum conficiendum 36 gr. — Andreae mensatori de Stradomia pro conficiendo modello ciuitatis ex ligno 15 mr. 30 gr. — Samaria Italo pro modello ciuitatis ex cera confecto dati sunt flor. 30 d. 1 Octobris, 18 mr. 36 gr. — ad collatam peccuniam pro cursu et certamine equestri superadditi sunt adhuc ex aerario publico ad clenodia 2 mr. — pro pargameno, in quibus cathalogus priuilegiorum est conscriptus 10 gr. — pro 8 vlnis panni viridis ad muniendas fenestras stubae consularis 1 mr. —

33. Floreny węgierskie (30) dane wojewodzie Krakow. liczone po 47 gr.

37. Są tu wydatki na podróże rajców do Wilna, na sejmiki i t. d.

39. Donati sunt reuerendissimo d. Plocensi per nunctios, qui Vilnam missi fuerant, flor. 50 in auro Vngaricales, singulos per 46½ gr. computando. Eidem tunc circa expedicionem litterarum adhuc donati sunt flor. Vng. 20, similiter per 46½ gr. computati, facit 67 mr. 39 gr. — eodem tempore donati sunt flor. 10 in auro Vngar. d. doctori Hosio, quemlibet per 46½ computando 9 mr. 33 gr. etc.

43. Notaryjuszami miasta są Dr Aichler i Waleryjan Pyrnus.

1543.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Petrus Tanigell et Stanislaus Salomon.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post factam racionem a. 1542	1091	45
2. cellarium Swidniczense sub praetorio	20	—
3. pontale a currubus	324	27
4. vinorum prouentus ducillarij	351	42
5. ternarij ducillorum regalium	321	43
6. emonita ex debitis retentis	44	8
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	33	—
8. currus potabilium, schrottgeltt	154	19
9. braxaturae cereuisiae, rorgeltt	561	3
10. aduocatia (Georgius Mornstain) — ius ciuile suscipientes .	60	—
11. villa ciuitatis Dąmbye	(75	—)
12. pensa maior ciuitatis	57	21
13. pensa minor et saepifusorium	107	11½
14. conflatorium argenti, brengadem	110	—

	mr.	gr.
15. forum seu depositorium salis	33	6
16. quartczoll a panno per hospites aduecto	78	3½
17. paenae pro excessibus acceptae	49	36
18. exactio vigiliae nocturnae	107	12
19. exactio canalium, alias rornae	32	33
20. venditio canalium, lapidum, roborum	90	26
21. venditio calcis seu cementi	225	5
22. venditio laterum	216	25
23. venditio tegularum	26	42
24. a dominis Fugkeris percepta	375	—
25. a domino Iosto Ludouico Decio et d. Francisco Bonnero	312	24
26. balnea ciuitatis duo	30	30
27. pannitondia duo ciuitatis	58	—
28. domus (pellificum), — stuba et cellarium	30	—
29. tabernae pannorum ciuitatis	27	—
30. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae seu crami ciuitatis propriae	22	12
32. domus ciuitatis propriae	130	24
33. domus in vim reemptionis ciuitati resignatae et inscriptae	38	—
34. domus et areae, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	40	15
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	31	16
36. census ex depositorio piscium, piscinis et pascuis	40	—
37. census ciuitatis communes	351	24
38. census ciuitatis communes ex schmeterhausz	86	14
39. census ciuitatis ex domunculis, gazis et tugurijs circa muros ciuitatis, ac ex hortis et domunculis extra ciuitatem	14	12½
40. exactio regia geschosz	262	39½
summa omnium perceptorum tocius anni 1543 facit	5952	34½

2. Piwnica świdnicka puszczona w dzierżawę za czynszem 20 mr. rocznie.

7. Wóz siana sprzedawano po jednej grzywnie.

10. Z czynszu wójtowskiego 30 mr. opuszczono Mornstainowi 5 mr. z powodu zarazy, podczas której z wójtostwa nie miał dochodów.

11. Dochód ten nie jest atoli wykazany między przychodami, w skutek czego ogólna suma dochodów, wynosząca 6029 mr. 7 gr. podana jest o tę sumę i o jakąś myłkę mniejsza, to jest w kwocie 5952 mr. 34½ gr.

14. Puszczona topnia srebra w dzierżawę za czynszem 120 mr. rocznie.

17. Paena Dibidzban propter vsum iuris ciuilis non praestito iuramento 1 mr. 12 gr. — paena Wull quod taurum vendiderit non occisum sed sponte mortuum 5 mr.

21. Wypalono w czterech piecach wapna około 1080 skrzyń, skrzynię czyli mierzycę sprzedawano po 10 gr. korzec po 3 gr. 1 solid.

22. Wypalono 12 pieców czyli 204,000 cegieł, sprzedawano tysiąc cegieł zwyczajnych po flor. 2, tysiąc zwanych „zindri“ po flor. 2 gr. 20.

23. Wypalono w 3 piecach 29,000 dachówki okrągłej, dachówki posadzanej (tegulae quadrangulares) 1000, dachówki płaskiej i dzióbatej (anseres, seu cum nasis aduncis rotundae tegulae) nie wypalano wcale. Przedawano 1000 okrągłej po 2 flor. i taksamo posadzaną. Znaczną ilość dachówki obrócono na pokrycie murów miejskich.

25. Iestto procent od dłużnych miastu 11500 flor.

Regestrum expositorum.

		mr.	gr.
1.	Ad prata ciuitatis exposita	28	5½
2.	auena pro equis ciuitatis empta	94	4½
3.	ad bombardas tum ad armamentarium exposita	—	—
4.	bombardarij ciuilis praetium	21	36
5.	rormagistter, — laboratores sui diurni	155	—
6.	ad rorhausz necessaria	34	31
7.	schrottmagistro cum familia	94	16
8.	necessaria ad schrottmagistrum	39	46½
9.	Alberto marstellae, — laboratores sui diurni	92	17½
10.	ad curiam marstellae empta	12	30
11.	vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	209	5½
12.	carpentarij praetium, — carpentarij familiae	122	19
13.	ad curiam carpentarij empta	149	45
14.	onera exactionis pontalium	175	—
15.	ad pensam maiorem exposita	7	18
16.	fabro pro vario labore soluta	75	21
17.	muratoris praetium septimanale	43	36
18.	muratoris familia	107	42½
19.	horreum cementi, — cementarij praetium	31	18
20.	lapides et ligna ad cementariam	168	6½
21.	horreum laterum vtrumque	76	24
22.	ligna, archilla, arena pro lateribus	139	39
23.	horreum tegularum et tegularius	19	42
24.	ligna, argilla ad tegulariam	22	36
25.	aedificia ciuitatis communia	50	41
26.	rorhausz super Nyeczecza	—	—
27.	funifici	5	30
28.	soluta pro antiquis	—	—
29.	serrifici	4	21
30.	mundatio fori et platearum	—	—
31.	praetorij necesseria	482	7½
32.	pro ciuitate empta et comparata	—	—
33.	prandium electionis dominorum	278	32
34.	prandium d. lonherorum	30	—
35.	custodibus portarum, — custodi littoris Vislae	79	40
36.	vigilibus nocturnis	261	33
37.	dominorum itinera et nunctij	85	43
38.	honores s. maiestatis regiae	538	4
39.	honores dominorum et dona communia	168	6
40.	vinum dono datum	118	10
41.	elemosina et pia opera	16	18½
42.	reformacio viarum tum et earumdem repurgatio	4	12
43.	officialium praetorij praetia	126	38
44.	vestitura officialium praetorij	117	5

	mr.	gr.
45. capitaneo praetorij	5	25
46. circkelmagistro cum tibicine turris s. Mariae, — capitaneo praetorij	88	96
47. familiae praetorij praetium, campanatori praetorij . . .	133	44
48. census hospitatis s. Spiritus	65	—
49. census sacerdotum, vitales et reemptionales	454	19
summa omnium expositorum tocius huius anni facit	5043	½

2. Owies kupowano po 10½, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 8, 7, 6, 6½ i 9½ gr. za mierzycę.

31. Pictori pro membranacea fenestra ad culinam 10 gr. — pro signis stanneis ad distribuendum panes dominis consulibus 24 gr. — a reformacione horologij templi s. Mariae Martino horologistae 1 mr. — pro 13 vlnis harassij viridis coloris ad fenestram stubae superioris in praetorio 1 mr. 23 gr. — bombardario pro praeparatione globorum missilium, dum maiestas regia in praetorio prandebat 11 gr. — aurifabro a praeparatione insigniorum ciuitatis in cypho, qui est donatus maiestati regiae in praetorio prandenti 1 mr. — pro VIII½ vncijs trociscorum pro facienda fumigacione 30 gr. — pictori pro 5 lib. auri per fl. 3 gr. 7½ ad vexilla ciuitatis, quibus procedebant armatos, dum diua Elizabetha regina excipiebatur, item pro lib. 2 argenti ad eadem vexilla tum et eorundem vexillorum labore 14 mr. 10½ gr. — pro 144 vlnis czindalini pro comparandis vexillis ciuitatis, dum exciperetur maiestas reginalis, flor. 12, item sartori pro eorundem labore gr. 24, item pro falangis et serico eidem sartori gr. 14, facit 8 mr. 14 gr. — sagittarijs pro 6 vlnis damasci leonati coloris per gr. 38, dum ad virum siluestrem sagittabant, 6 mr. 16 gr. — pro consecrando cimiterio ad s. Gertrudim 40 gr. — pro tela nigra ad redam nouam, qua pestis tempore cadauera deuehi debebant 1 mr. 12½ gr. — sagittarijs pro 4 vlnis panni stameti ad sagittacionem duplicem annuam per gr. 24, facit mr. 2, — item eisdem pro 2 vlnis stameti ad sagittacionem clipei per gr. 24, facit 1 mr. — item eisdem pro 2 vlnis stameti ad sagittacionem bombardariam per gr. 24, facit 1 mr. — Georgio Pypan aromatario pro 2 lp. morsellorum contra pestem ad stubam consularem, tum et pro pulueribus et alijs praeseruatiuis contra pestem familiae praetorij praeparatis 2 mr. 4 gr. — ab introligando processu Iuris 6 gr. — pro Iuris processu germanico N. Konig 26½ gr. — Valentino olim subsignatori a describendo processu nouo Iuris ciuilis 2 mr. 24 gr.

33. Floreny węgierskie dane wojewodzie Krak. liczone są po 47 gr.

37. Między innemi wydatki posłów podczas sejmu Krakowskiego i na sejmik Proszowski.

38. Circa prandium electionis dominorum donatus est cyphus magnus argenteus vndique deauratus et a d. Stanislao Salomone emptus, s. maiestati regiae Iuniori, qui eidem prandio interfuit, vt tanto gratia maiori hanc ciuitatem suam et totam rempublicam prosequi dignaretur. Ponderabat autem argenti mr. 12 scott. 10½, quamlibet per flor. 14 aestimando, facit flor. 174 gr. 4, mr. 108 gr. 40.

Feria tertia die s. Stanislai in Mayo ante prandia post varia munera, primo per legatum s. caesareae maiestatis, deinde aliorum multorum principum legatos oblata, sunt postremo ob regiarum nuptiarum solemnitatem quoque per ciuitatem donati: sex cyphy argentei, vndique deaurati, elegantisque formae, nimirum s. maiestati regiae iuniori tres, ac serenissimae Elizabethae nouae reginae ac nudius tercius coronatae similiter tres. Empti sunt autem quinque cyphy a domino Erasmo Schillingk, qui ponderabant, vt sequitur: vnus mr. 10 scot. 11½, alter mr. 10 scot. 7½, tertius mr. 10 scot. 2, quartus mr. 10, quintus mr. 10, sextus vero ex thesauro ciuili est acceptus, qui ponderabat mr. 10, sed priorum quinque quamlibet marcam per fl. 13 gr. 15 aestimando faciunt fl. 686 gr. 24, mr. 429 gr. 12.

In cyphos maiestatis regiae hij impositi fuerunt versus:

Rex Auguste, tibi hoc munus Craccouia donat,
Faelicemque thorum tota praecatur ouans.

In cyphos maiestatis reginalis hij adscripti erant versus:

Gaudia testari cupiens Craccouia munus
Reginae hoc tibi dat Elizabetha nouae.

39. Illustri et magnifico d. palatino Crac. etc. sunt donati in conuentione generali flor. 30 in auro Vngaricales ratione obtinendi priuilegij de possessione bonorum terrestrium per ciues Cracc. quemlibet flor. per gr. 48 aestimando, mr. 30. — Reuerendissimo dno Plocensi donati sunt in conuentione generali ex parte reipublicae pro obtinenda possessione bonorum terrestrium per ciues Cracc. flor. 50 Vngar. in auro, quemlibet per 48 gr. aestimando, mr. 50, — reuerendissimo dno Plocensi pro

binis litteris pargameneis videlicet super hospicijs et bonis terrestribus per ciues emendis, sunt donati fl. 125, facit mr. 75.

40. Jest tu przeważnie wino dane darem dostojnikom ziemskim i duchownym podczas sejmu oraz posłom.

1545.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Salomon et Erasmus Vunsam.

	mr.	gr.
1. Relicta in peccunijs paratis post factam rationem anni 1544	1376	12½
2. cellarium Swydniczense sub praetorio	20	—
3. pontale a currubus	125	—
4. vinorum prouentus ducillarij	812	33½
5. ternarij ducillorum regalium	268	14
6. emonita ex debitis retentis	477	47
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	11	1½
8. currus potabilium, schrotgelt	246	37
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	582	39
10. aduocatia: Georgius Mornstain	30	—
11. ius ciuile suscipientes	67	11
12. villa ciuitatis Dąmbye (et Grzegorsky)	75	—
13. pensa maior ciuitatis	49	4
14. pensa minor et saepifusorium	46	42
15. conflatorium argenti, brengadem	100	—
16. forum seu depositorium salis	49	36
17. quartczoll a panno per hospites aduecto	151	24½
18. penae pro excessibus acceptae	7	24
19. exactio vigiliae nocturnae	180	41½
20. exactio canalium alias rornae	61	42
21. venditio canalium, lapidum, roborum etc	61	9
22. venditio calcis seu cementi	299	44½
23. venditio laterum	347	43
24. venditio tegularum	84	24
25. a dominis Fugkeris percepta	250	—
26. a domino Iosto Ludouico Detio	156	12
27. balnea ciuitatis propria: Iudeorum, Cornutorum	61	12
28. pannitondia duo ciuitatis	64	—
29. domus pellificum, — stuba et cellarium	38	—
30. tabernae pannorum ciuitatis (pannicidia)	30	—
31. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
32. institae seu crami ciuitatis propriae	22	12
33. domus ciuitatis propriae	128	12
34. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30

	mr.	gr.
35. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	44	16
36. census terragius ex hortis, pratis et agris	23	28
37. census ex depositorio piscium, piscinis et pascuis	43	—
38. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorij et fori constructis colliguntur	367	29
39. census ciuitatis ex schmeterhausz	84	8½
40. census ex suburbio et domunculis	15	2
summa omnium perceptorum anni 1545 facit	6844	31½

2. Piwnica świdnicka w dzierżawie za czynszem 20 mr.

7. Sprzedawano wóz siana po 1 mr. cumulum po 10 gr.

15. Topnię srebra trzyma Grzegorz Schniczer w dzierżawie za 120 mr.

18. Ex paena Iohannis Spiglar, qui non habendo ius ciuile, libere in regno Poloniae mercabatur, mr. 6 gr. 12.

22. Wypalono 6 pieców, sprzedawano skrzynię i mierzycę po gr. 10, korzec po 3 gr. 1 solid.

23. Wypalono 20 pieców czyli 336,400 cegły, sprzedawano 1000 po 2 flor. na użytek miasta obrócono 59,000.

24. Wypalono 13 pieców dachówki okrągłej czyli 106,200, płaskiej 3200, posadzanej 11200, sprzedawano okrągłej 1000 po 2 flor. płaskiej po 3 flor. 15 gr. posadzanej po 2 flor.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	18	21
2. auena pro equis ciuitatis empta	91	35
3. ad armamentarium	8	37½
4. bombardarij ciuilis praetium	25	—
5. marstellae praetium, — laboratores sui diurni seu labores communes	121	39½
6. ad curiam marstellae empta	7	26
7. schrottmagistro cum familia	112	32
8. necessaria ad schrottmagistrum	18	33
9. rormagistri praetium, — laboratores sui diurni	117	24½
10. ad rormagistri necessaria	126	23½
11. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	234	18
12. carpentarij praetium, carpentarij familiae	159	9
13. ad curiam carpentarij empta	285	20½
14. onera exactionis pontalium	—	—
15. ad pensam maiorem exposita	1	19
16. fabro, pro vario labore soluta	37	7½
17. muratoris praetium, — familiae muratoris	213	23
18. horreum cementi, — cementarij praetium	43	8
19. lapides et ligna ad cementariam	273	18
20. horreum laterum vtrumque	126	8
21. argilla et arena ad laterificinam	63	34
22. ligna ad laterificinam	114	15

	mr.	gr.
23. horreum tegularum et tegularius	63	26
24. ligna et argilla ad tegulariam	54	7
25. aedificia ciuitatis communia	154	24½
26. popinae ciuilis circa macella structura	39	43
27. funifici	6	28½
28. expuncta debita	136	2
29. serrifici	6	6½
30. mundatio fori et platearum	43	34
31. praetorij necessaria	267	40
32. pro ciuitate empta et comparata	—	—
33. prandium electionis dominorum	213	19
34. prandium d. lonherorum	30	—
35. custodibus portarum, — custodi littoris Vislae	75	28
36. vigilibus nocturnis	137	21
37. dominorum itinera et nunctij	130	38
38. honores s. maiestatis regiae	250	—
39. honores dominorum et dona communia	23	5
40. vinum dono datum	70	43
41. elemosina, pia opera et quod captiuis hebdomadatim soluitur	14	12½
42. reformatio viarum	—	—
43. officialium praetorij praetia	161	14
44. vestitura officialium praetorij	130	40
45. tibicinibus praetorij	13	24
46. circkelmagistro cum tibicini turris s. Mariae, — capitaneo praetorij	88	—
47. tibicinibus praetorij	47	24
48. familiae praetorij praetium, — campanatori praetorij	135	28
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. census sacerdotum et vitales	470	1
summa omnium expositorum tocius huius anni facit	5030	½

3. Bombardario ciuili solutum pro 10 receptaculis pulueris bombardarij alias puluerflassenn per 9 gr. 1 mr. 42 gr. — item pro 10 fomitibus alias knoten per 1 gr. 10 gr. — item pro 14 ladung ad arkabusy 14 gr. — item pro spongijs 1½ gr. — item pro .... colore ad tingenda denigrandaque arma 6 gr.

19. Pro 4 struibus lignorum, quas vulgo maly wysznick vocant, per flor. 10, mr. 43 gr. 36, — pro tribus struibus alias plty lignorum ad cementariam per fl. 13 gr. 15, facit mr. 25 gr. 15.

25. Vitreatori pro parandis nouis vitris et fenestris ad balneum Cornutorum in omnibus habitacionibus 8 mr. — pro integra cista vitrornm Venecianorum ad domos ciuitatis per flor. 14, 8 mr. 36 gr.

31. D. 24. Octobris pro 16 vlnis telae pro tegendo boue ad certamen equorum 24 gr. — pictori a depingendo linteo pro tegendo boue ad certamen equorum 15 gr. — pro complemento et ad soluendam telam, quae pro equorum certamine est accepta, 14 gr.

38. D. 14. Marcij cum actio esset futura cum Wratislauiensibus racione transgressionis emporij coram s. maiestate regia, donatum est, vt sequitur: s. maiestati reginali in auro Vngaricales flor. 60, — reuerendissimo domino archiepiscopo flor. 50, — rndiss. domino Plocensi flor. 50, — magnifico d. palatino Crac. flor. 50, — magnifico d. Opalinsky flor. 20, — domino Wolszky flor. 10, — d. doctori Hosio flor. 10.

39. Reuerendo dno doctori Hosio propter expeditionem mandatorum regiorum in negotio ex-

ternorum mercatorum, tum pro alijs litteris regijs donatae sunt 16 cistae calcis, quamlibet per gr. 10 aestimando, tum et 2000 laterum, facit 5 mr. 40 gr.

40. Item peditibus, qui obuiam ibant maiestati regiae redituraе Vilna, pro media barila 2 mr.

43. Notaryjuszami miasta są doktor Aichler i Waleryjan Pyrnus.

1546.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Petrus Tanigell et Wenceslaus Chodorowski.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecuniis paratis post factam rationem anni 1545	1814	31
2. cellarium Swydnicense sub praetorio	20	—
3. pontalium exactio	250	—
4. vinorum prouentus ducillarii	1208	46
5. ternarii ducillorum regalium	303	17½
6. emonita ex debitis retentis	60	10
7. venditio faeni de pratis ciuitatis	4	12
8. currus potabilium, schrotgelt	359	4½
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	631	19
10. aduocatia: Georgius Mornstain	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	56	30
12. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	80	—
13. pensa maior ciuitatis	52	38½
14. pensa minor et saepifusorium	46	12
15. conflatorium argenti, brengadem	62	24
16. forum seu depositorium salis	41	24½
17. quartczoll a panno per hospites aduecto	70	15
18. paenae pro excessibus acceptae	61	6
19. exactio vigiliae nocturnae	164	31
20. exactio canalium alias rorne	55	36
21. venditio canalium, lapidum, roborum	43	40
22. venditio calcis seu cementi	218	19
23. venditio laterum	209	1
24. venditio tegularum	39	9
25. a dominis Fugkeris percepta	250	—
26. balnea ciuitatis propra: Iudeorum, Cornutorum	61	12
27. pannitondia duo ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — stuba et cellarium sub domo pellificum	38	—
29. tabernae pannorum ciuitatis (pannicidia propria)	30	—
30. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae seu crami ciuitatis propriae	22	12
32. domus ciuitatis propriae	129	36
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	47	12

	mr.	gr.
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	23	40
36. census ex diuersis locis	36	—
37. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis colliguntur	387	43
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	84	31
39. census ex suburbio et domunculis	14	22
summa omnium perceptorum totius anni 1546 facit	5853	4

1. Mianowicie pozostało w gotowiźnie mr. 1389 gr. 30, w zaległościach mr. 425 gr. 1, z czego złożono do skarbca mr. 1200, a resztę pozostawiono nowym lunarom.

2. Piwnica świdnicka puszczona w dzierżawę Walentemu Schindlarowi za 20 mr.

3. Ten pobór puszczony był w dzierżawę Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800 rocznie, licząc po 30 groszy, deductis omnibus oneribus ad dictam exactionem spectantibus.

5. Pobierane były quaternarii tam vinorum quam cereuisiae od maja t. r.

6. Między innemi: domini collegiati per dominum doctorem Schadek persoluerunt debitum hactenus retentum ex contubernio pauperum, nempe mr. 12.

12. Dzierżawi Hieronim Crugell i płaci czynszu z Dąbia i Grzegorzek 75 mr. zaś z ogrodu 5 mr.

15. Dzierżawi Grzegorz Schniczer na trzechlecie za czynszem fl. 100.

16. Seniores sallicidarum iurati exigunt a quolibet banko salis per $^1/_2$ grossum.

17. A quolibet stamine soluitur medius grossus, a qualibet petia alias bella grossi duodecim, a terlyg grossi decem octo.

18. Kary za niewywożenie błota, a głównie od karczmarzy za fałszywą miarę przy sprzedaży piwa.

19. Quae ex tocius communitatis consensu exigitur, qui factus est a. 1533, videlicet, quod singulis anni quartalibus a quolibet hospite domus per gr. 3 exigatur, item qui focum aut ignem proprium habet, similiter per gr. 3; ab aliis autem inquilinis, qui circa hospitis focum sedent, per gr. 2, a viduis pauperioribus per gr. 1.

20. Soluitur ex qualibet domo, vbi propria canalia aut putei non habentur, singulis anni quartalibus per gr. 2, vbi vero sunt putei, per gr. 1.

22. Sprzedawano skrzynię czyli mierzycę (cistam v. mensuram) po 10 gr. licząc trzy korce na mierzycę.

23. Wypalono w 14 piecach 233,500 cegieł, z czego użyto do budowli miejskich 68,600, resztę pozbyto, sprzedając tysiąc cegieł zwykłych po fl. 2, zaś cegły zwane „zyndri“ tysiąc po fl. 2 gr. 20.

24. Wypalono dachówek okrągłych w 7 piecach 55,525, z czego do budowli miejskich użyto 42,800, inne sprzedano po fl. 2; dachówek szerokich wypalono 1500, z czego dla miasta wzięto 50, resztę sprzedawano po gr. 36 tysiąc; dachówek kwadratowych wypalono 7530, sprzedawano po fl. 2 tysiąc; gąsiorów (anseres seu vncatas rotundas tegulas) wypalono 500, z czego do budowli miejskich ad menia tegenda wzięto 200 wartości 3 mr. 6 gr.

32. Wyszczególnione są następujące domy jako własność miasta: 1) domus fabri in platea s. Floriani, 2) domus Schelua in platea s. Iohannis, 3) domus tinctoris extra portam Nouam, 4) domus valuae Sutorum, 5) domus penes scholam templi s. Mariae, 6) domus turris valuae Nouae, 7) domus inter muros portae Slawkouiensis, 8) domus molae acuariae in porta Vislnensi, 9) domus molae acuariae in portula s. Annae, 10) domus seu mangell parchanistarum, 11) domus corrigiatorum alias gerbhausz, 12) domuncula in turri legati, 13) domus portae castrensis, 14) domuncula in vicinia turris legati, 15) domus in platea s. Floriani, 16) domuncula in curia carpentarii, 17) diuersorium seu stabulum ciuitatis, 18) braseatorium ciuitatis, 19) cerifusorium, 20) popina ciuitatis nouiter ad scholam templi s. Mariae constructa, 21) ɬlecha ciuitatis, 22) domuncula circa portam castrensem, 23) intermurale portae castrensis ad sinistram manum, portam exeundo, 24) macellum carnium, 25) intermurale portae Slawkouiensis.

35. Wyszczególnione następujące ogrody: 1) hortus valuae Sutorum, 2) hortus valuae Sutorum, 3) hortus valuae Nouae, 4) hortus inter muros portae Vislnensis, 5) hortus inter muros portae Vislnensis, 6) hortus inter muros portae s. Floriani, 7) hortus Glazarowsky, 8) hortus circa balneum Vi-

slae, 9) hortus circa cimiterium Iudeorum, 10) hortus ex opposito caenobij noui, 11) hortus domini Iodoci Glacz, 12) hortus acialis ex opposito blechae, 13) hortus et piscina ex opposito canicidae, 14) hortus in vallo portae castrensis (palatinus terrarum Russiae eundem possidet), 15) hortus Byale Iacubouae, 16) hortulani ex Pądzichow, 17) praedium retro ecclesiam s. Philippi et Iacobi, 18) planicies retro hortum Byale Iacubowae, 19) planicies in Prandnik, 20) planicies retro ecclesiam s. Floriani, 21) pratum in Prądnik, 22) pratum retro praedium d. Mornstain, 23) pratum oblongum in Grzegorsky.

36. 1) Piscina et hamer in blonye, 2) custodia piscium, 3) Nyeczecza fluuius, quam cerdones una cum hamro conducere solent, olim soluebantur mr. 2, nunc vero vna cum hamro conduxerunt cerdones et soluunt inde mr. 20, vt supra, 4) piscina circa portam Vislnensem, 5) pastura extra portam s. Nicolai, 6) pastura extra portam Sutorum, 7) pastura prope laterificinam in blonye.

37. Pistores ex 22 institis 34 mr. 24 gr. — vitreatrices 15, quaelibet soluit gr. 24, — auenatores 6 soluunt 7 mr. 24 gr. — pulmentariorum nouae institae 24 soluunt singulae 1 mr. — allecistae soluunt per 36 gr. — caseatrices 39 per gr. 36, — figuli per gr. 36, et ratione effodiendae argillae per gr. 12, — sallicidae per gr. 36 et a pallatio gr. 15, — funifices 7 per gr. 36, — smigmatores 15 per gr. 60, — candelarii per gr. 36, — tendlarij retro cimiterium s. Mariae per gr. 72, — institae ferramentariae e regione eccl. s. Mariae soluunt 26 mr. 12 gr. — cellaria ferramentaria sub crematorio argenti per mr. 3, — cellarium sub institia opulenta soluit mr. 2, — ex institia sub domo pellificum mr. 4, — institae pudlnae 2 per mr. 1, — pileatores 25, quilibet per gr. 36, — institae ante praetorium et in foro carbonario (11), quaelibet per mr. 1, — institae in foro gallinario ex opposito depositorij salis (15), quaelibet per mr. 1, — institae penes tabernas pistorias (9), quaelibet per gr. 32, — paczyernick ex loco penes institas pudlne gr. 12, — kuchleronum institae (5) per mr. 1, — naglar penes gradum praetorii gr. 24, — faeni venditores (5) per gr. 24, — hollipones, dum nullum deputatum locum vendendi habent, ob id etiam nihil soluunt, — ex institia contigua pensae minori mr. 2 gr. 24, — ex loco penes crematorium argenti mr. 1, — nundinarum tempore ex institis ab hospitibus per gr. 12, a ciuibus per gr. 6, — salsorum piscium venditores per gr. 6, — ficuum et amigdalorum venditores soluunt per gr. 8 tempore quadragesimali, — husionum venditores tempore quadragesimali per gr. 6, — anserum venditrices per gr. 6 ad festum s. Martini, — ferinarum venditores ad praetorium quidem nihil soluunt, verum pro festo Natalis Domini dominis lonheris pro tempore existentibus per duas pardices conferunt, — institores in comicijs generalibus vendentes ex locis et institis olim soluebant, — aruinarij 10 per gr. 36.

38. Parchanistae per gr. 24, — cultellifabri (17) per gr. 10, — fabri ferrarij (15) per gr. 36, — peplatrices et telatrices (27) per gr. 36, — cingularii (13) per gr. 22, — albicerdones razem po 9 wiardunków na kwartał, — tinctores et crumenarii (36) per gr. 26, — corrigiatores (2) per gr. 36, — acufices (13) per gr. 24. (Czynsze te i poprzednie obliczone rocznie).

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	18	13
2. ad pensam maiorem	10	7 ½
3 ad armamentarium	—	40
4. bombardarij ciuilis praetium	25	—
5. marstellae praecium, — laboratores communes diurni, quos marstella conducit	116	24
6. ad curiam marstellae empta	3	35
7. schrotmagistro cum familia	112	32
8. necessaria ad schrotmagistrum	12	32
9. rormagistri praemium	32	24
10. mercenarii diurni rormagistri	63	37
11. ad rormagisrtum necessaria	58	30 ½
12. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	221	27

	mr.	gr.
13. carpentarii praetium	32	24
14. carpentarii familiae	117	15
15. ad curiam carpentarii empta	164	32 1/2
16. auena pro equis ciuitatis empta	50	16
17. fabro pro vario labore soluta	26	41 1/2
18. serrifici pro vario labore	17	14 1/2
19. muratoris praemium	65	—
20. muratoris familiae	123	19 1/2
21. cementarij praetium	8	32
22. horreum cementi	28	36
23. lapides et ligna ad cementariam	275	19 1/2
24. horreum laterum vtrumque	87	27
25. argilla et arena ad laterificinam	82	1 1/2
26. ligna ad laterificinam	42	5 1/2
27. horreum tegularum et tegularius	35	11
28. ligna et argilla ad tegulariam	45	37 1/2
29. aedificia ciuitatis communia	176	22
30. pro viarum restauratione exposita	164	31 1/2
31. funifici	5	11
32. solutio antiquorum debitorum	—	—
33. fori et platearum purgatio	7	6
34. praetorij necessaria	247	16
35. prandium electionis dominorum	214	2 1/2
36. prandium dominorum lonherorum	32	24
37. custodibus portarum, turris praetorii et littoris Vislae	75	28
38. vigilibus nocturnis	117	31
39. dominorum itinera et ciuitatis nunctij	—	—
40. honores s. maiestatis regiae	—	—
41. honores dominorum et dona communia	143	18
42. vinum dono datum	121	25 1/2
43. elemosina et pia opera	5	12
44. capitaneo praetorij	39	—
45. circkelmagistro cum tibicini turris templi s. Mariae	57	9
46. tibicinibus turris praetorij	65	—
47. campanatori praetorij	10	40
48. familiae praetorij	119	2
49. canicidae	4	—
50. census hospitalis s. Spiritus	65	—
51. officialium praetorij praetia	161	14
52. vestitura officialium praetorij	133	25
53. pro ciuitate empta et comparata	25	22 1/2
54. census sacerdotum et vitales	470	1
summa omnium expositorum totius anni 1546 facit	4340	19

4. Bombardarius Andreas Dollmann.

11. Sabato ad 24 Iulij comparatae sunt ad rormagistrum venae 70 aeneae seu cantari, qui pon derabant cupri lapides 40.

16. Mierzycę owsa trzechkorcową płacono po gr. 12, 9, 8.

18. Między innemi dwukrotna naprawa zegara ratusznego.

29. Pro 800 vitris alias schibi Venecianis ad communia ciuitatis aedificia mr. 3 gr. 9, — pro 52 asseribus ad menia ciuitatis pro rustowanye mr. 1 gr. 40.

30. Brukowano głównie ulice szewską, grodzką, św. Mikołaja i drogę na Prądnik.

34. Pro 1 1/2 risa papiri Veneciani ad cancellariam mr. 1 gr. 12, — pro rysa papiri nigri ad cancellariam gr. 24, — pistoribus pro 7 struczlae ad supplementum aliorum dominorum ad festa natalicia mr. 1 gr. 36, — pro 1 lb. czinciberis in czukaro dominis ad praetorium gr. 16, — pro mundacione standarorum paruorum ad praetorium gr. 5, — ab emundatione gladiorum praetorii gr. 16, — pro czukaro, muscatella et tosto pane, dum domini commissarij essent congregati pro festo Purificacionis s. Mariae, Sex ciuitatum gr. 40, — pro 2 risis papiri albi ad cancellariam mr. 1 gr. 20, — pro 2 atramentarijs plumbeis gr. 8, — pro 2 puluinaribus ad stubam d. lonherorum gr. 34, — pro lapide candelarum gr. 26, — d. 20/3 pro 11 salmonibus d. praesidentibus, d. lonheris, tum et notariis de more dari solitis mr. 16 gr. 24, — pro festo Pascae hoc anno loco vini de more distribui consueti data in parata pecunia, videlicet cuilibet dominorum praesidentium N. 8 per mr. 2 loco mediae barillae vini (barilla per 24 ollas), dominis lonheris eorum cuilibet per integram barillam vini, dominis senioribus N. 16 loco 6 ollarum vini eorum cuilibet datum per mr. 1, item notariis duobus simul loco 12 ollarum vini datae sunt mr. 2; similiter hoc anno loco caponum, qui dominis praesidentibus, d. lonheris, d. notariis pro festo Pascae dari sunt soliti, pecunia distributa, videlicet pro quolibet capone per gr. 4, facit pro 66 caponibus mr. 5 gr. 24, — 29/5 pro rota rotifici, quae accepta erat pro implicando quodam malefactore gr. 9, — 16/6 pro stamine panni nigri ad conficiendas tres cappas ijs, qui ad supplicium ducuntur, mr. 2 gr. 6, — 28/8 ministeriali terrestri vna cum nobilibus a proclamacionibus ob occisum Duda pretorij famulum gr. 40, — pro 2 actualibus cereuisiae circa Rudawy purgationem distributae gr. 32, — sabato ad 16/10 pro 17 vlnis telae albae per gr. 1 1/2 pro boue tegendo in certamine equorum, — sabato ad 23/10 pro 4 vlnis stameti sagittarijs ad virum siluestrem mr. 2, — sabato ad 20/11 pro contentacione bouis ad certamen equorum empti mr. 1 gr. 12, — d. 25/12 zanotowane są znowu wina dla prezydentów, lonherów, starszych, notaryjuszy, kaznodzieji polskiego i niemieckiego i innych urzędników ratusznych, — pro integra rysa papiri regalis pro parandis nouis magnis actis consularibus mr. 2 gr. 32 1/2, — typographo pro 2 exemplaribus constitucionum de moneta gr. 4.

35. Za obiad wydano mr. 182 gr. 38 1/2, zaś wojewodzie Krakowskiemu za 30 fl. po 48 gr. licząc, mr. 31 gr. 12.

41. Sabato ad 3 Iulij ex communi dominorum consensu donati sunt fl. 20 funambulis, qui miro artificio seu potius temeraria audacia ex turris praetorij ambitu vsque ad terram fune demittebant, monstrosaque spectacula exhibebant, mr. 12 gr. 24, — sabato ad 31 Iulij donati sunt domino Bernhardo Prettwycz 10 lapides salis nitri, quemlibet per fl. 2 gr. 6 aestimando, facit mr. 13 gr. 36, — eodem tempore eidem domino Prettwycz sunt donati 6 arkabusi, tormenta bellica, quodlibet per gr. 52 1/2 aestimando, facit mr. 6 gr. 28, — sabato ad 16 Octobris donatum est rusticis, qui tempore incendij Caszmiriensis pontem defendebant mr. 2, — sabato ad 16 Novbris domino vicecapitaneo castri Cracc. ex communi dominorum consensu donati sunt fl. 10 in auro Vngaricales, ob praestitam operam in defendendo ponte tempore incendij Caszmiriensis, mr. 10 gr. 30, — sabato ad 27 Novbris, item magnifico domino palatino Cracc. ex omnium dominorum consensu sunt donati fl. 30 in auro Vngaricales, quemlibet per gr. 51 computando, idque racione citacionum, quas sua magnificencia instituit contra ciuitatem ob neglectas regni constitutiones mr. 31 gr. 42, — ad cancellariam reuerendissimi d. episcopi Cracc. pro mandato de Iudeis ad festa Pentecostes Lublinum gr. 30, — fr. VI post Michaelis donatum est concionatori Germanorum, qui ex Vngaria huc venerat, idque omnium dominorum iussu fl. 5.

42. Zanotowane są indusia dla 24 straconych, z tych 3 sunt ad crematione ducti, jedna mulier submersa.

43. Wino dawane jest przeważnie ad nuptias różnym obywatelom, zwłaszcza rajcom, wyjątkowo: pro 4 ollis vini domino podkomorzi donatis gr. 24, collegiatis donatae sunt 8 ollae vini per gr. 2 1/2 = mr. 1 gr. 32, — dominis Gedanensibus donatae sunt 6 ollae muscatellae per gr. 4, et 6 ollae vini per gr. 2 1/2, facit fl. 5 gr. 6 = mr. 3 gr. 12, — magnifico domino Radziwylo oratori s. maiestatis regiae iunioris donata 1 baryla muscatellae per gr. 4 (1/4 ollae) mr. 8, — pro 6 ollis vini domino Oczyesky succamerario donatis per gr. 2 1/2 (per 1/4 ollae) mr. 1 gr. 12.

51. Dwom notaryjuszom miejskim Dr Aichlarowi i Waleryjanowi Pyrnuszowi po 25 mr. —

portulano stubae consularis mr. 11 gr. 32, — exactori rornae et quartczol mr. 12, — procuratori spirituali mr. 10, — famulis d. proconsulis mr. 32, — campanatori eccle. s. Mariae ante sedilia dominorum caereas incendenti gr. 30, — horologistae turris s. Mariae et praetorij mr. 10, — exactori censuum ex institis mr. 4, — eiusdem notario mr. 1, — his, qui exigunt rorne et stroszne mr. 20.

52. Dwom notaryjuszom miejskim po 10 mr. — Pannus familiae pro festo s. Michaelis olim distribuebatur, in presenciarum vero pro festo Natalis Domini distribuitur, videlicet sagittarijs, portulano, carpentario, muratori, rormagistro, schrottmagistro, marstellae, Iedlinsky (exactori rornae et quartczol) et cirkelmagistro. His inquam omnibus datur pannus duplex vtpote Lundunensis per vlnas 6 et Wratislauiensis per vlnas 10; alijs vero, vtpote praetorij familiae nisi pannus Lundunensis per vlnas sex datur. Porro campanatori praetorij iam ab aliquot annis duplex pannus datus est, videlicet Lundunensis et Wratislauiensis. W tym celu kupiono 4 postawy panni Lundunensis cerulei coloris, postaw po fl. 27 trzydziestogroszowych i 6 postawów panni Wratislauiensis leonati coloris, postaw po fl. 5 gr. $7\frac{1}{2}$ (floren półkopowy). Olim erat moris omnibus officialibus, vtpote portulano, carpentario, rormagistro, schrottmagistro, muratori, circkelmagistro, sagittarijs, Iedlensky et campanatori, vt praeter panni Lundunensis vlnas sex, Wratislauiensis vlnas decem, insuper eorum cuilibet darentur vlnae sex parchani pro diploide, vlnae tres telae et bombix pro subducenda diploide; verum hoc anno loco istorum omnium illis parata pecunia data est, videlicet loco sex vlnarum parchani per gr. 12, loco trium vlnarum telae per gr. 3, postremo loco bombicis et vestis reparatione, seu pro sartore simul gr. 15, ita vt istorum supracommemoratorum cuilibet vltra pannum duplicem dari solitum cesserit per gr. 30. Otrzymali jeszcze sukno i gotówkę za parchan, płótno etc. nouem famuli praetorii, crematores calcis et tegularum, crematór laterum, tudnarij duo, marstella, auriga schrottmagistri, lapicida, qui in saxifodinis laborat, tibicina. Capitaneo praetorij datae sunt 10 vlnae purpuriani per gr. 24 = mr. 5.

53. Sabato ad 23 Ianuarij: empta sunt tria magna tapecia idque Gedani pro ornandis parietibus praetorij pro 18 flor. Vngaricalibus in auro, quemlibet per gr. 49 aestimatum = mr. 18 gr. 18, — acupictori in Stradomia habitanti pro formandis insignijs ad eadem tapecia insuendis mr. 2 gr. 24, — sartori a consuendis marginibus eorundem tapetiorum idque tela ceuda Tuni, pro $6\frac{1}{2}$ vlnis telae ceudae ad eadem tapecia gr. $2\frac{1}{2}$, comparatae sunt 4 scutellae stanneae ad praetorium, quae ponderant lb. 31, quamlibet per gr. 4 aestimando, facit mr. 2 gr. 28, — pro 16 paruis scutellis stanneis emptis per gr. 4 = mr. 1 gr. 16.

Po złożeniu rachunków fr. II post dominicam Oculi 1547, schowano z gotowizny mr. 1000 — do skarbca miejskiego, resztę gotowizny mr. 78 gr. 27 wręczono lonherom z r. 1547.

1547.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Hieronimus Spiczinski et Iohannes Aichlar.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem anni 1546	1512	33
2. cellarium Swydnicense sub praetorio	20	—
3. pontalium exactio	238	13
4. vinorum prouentus ducillarij	640	—
5. ternarij ducillorum regalium	134	24
6. emonita ex debitis retentis	264	12
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	18	36
8. currus potabilium, schrotgelt	197	$38\frac{1}{2}$
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	522	44
10. aduocatia (administrat Georgius Mornstain)	20	—
11. a susceptione iuris ciuilis	57	43
12. villa ciuitatis Dąmbye	80	—

	mr.	gr.
13. pensa maior ciuitatis	51	20
14. pensa minor et saepifusorium	46	42
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. forum seu depositorium salis	34	31½
17. quartczoll a panno per hospites aduecto	38	—
18. paenae pro excessibus exactae	36	38
19. exactio vigiliae nocturnae	106	32
20. exactio canalium alias rornae	45	16½
21. venditio canalium, lapidum, roborum	39	2
22. venditio calcis seu cementi	211	20½
23. venditio laterum	350	35
24. venditio tegularum	73	3
25. a dominis Fugkeris	250	—
26. balnea ciuitatis propria: Iudeorum, Cornutorum	30	30
27. pannitondia duo ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — stuba et cellarium sub domo pellificum	38	—
29. tabernae pannorum ciuitatis (pannicidia propria)	30	—
30. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae seu crami ciuitatis propriae	22	12
32. domus ciuitatis propriae	136	12
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	50	34
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	25	4
36. census ex diuersis locis	30	—
37. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, colliguntur	386	33½
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	82	22
39. census ex suburbio et domunculis	14	16
40. exactio regia geschosz, tum mutuata peccunia ex thesauro publico, — exactio a mercatoribus	348	36
summa omnium perceptorum tocius a. D. 1547 facit	5261	27½

5. Hoc anno quaternariorum tam vinorum quam cereuisiae exactio ad aliquot saltem menses durauit.

18. Przeważnie kary od karczmarzy.

22. Wypalono 4 piece, sprzedano 1014 skrzyń czyli mierzyc po gr. 10.

23. Wypalono w obu cegielniach 18 pieców czyli cegieł 299,100. Sprzedawano 1000 cegieł zwyczajnych po fl. 2, cendrówek po fl. 2 gr. 20; na budowle miejskie użyto cegieł 11050.

24. Wypalono dachówek okrągłych 48500, sprzedawano tysiąc (antiquae formae) po fl. 2, zaś tysiąc (novae formae) po fl. 2 gr. 7½, na użytek miejski powzięto 7550; dachówek szerokich wypalono 11700, sprzedawano tysiąc po fl. 3 gr. 15, na użytek miejski powzięto 700; dachówek kwadratowych wypalono 14150, z tych mniejsze sprzedawano tysiąc po fl. 2, większe po fl. 4.

40. Mercatores contulerunt de more dominis Pyotrkouiam ad comitia generalia profecturis, per fl. 2. Wyszczególnionych kupców 22.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	21	6
2. ad pensam maiorem	3	36
3. ad armamentarium	—	—
4. bombardarij ciuilis praetium	25	—
5. marstellae praetium	19	42
6. laboratores communes diurni, quos marstella conducit	82	29
7. ad curiam marstellae empta	9	30
8. schrotmagistro cum familia	89	21
9. necessaria ad schrotmagistrum	8	37½
10. rormagistri praemium	33	6
11. mercenarij diurni rormagistri	48	2½
12. ad rormagistrum necessaria	31	45
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	141	14½
14. carpentarii praetium	33	6
15. carpentarii familiae	112	5
16. ad curiam carpentarij empta	101	20½
17. auena pro equis ciuitatis empta	38	9½
18. fabro pro vario labore soluta	50	3½
19. serrifici pro vario labore	16	½
20. muratoris praemium	66	12
21. muratoris familiae	109	9
22. cementarij praetium	8	40
23. horreum cementi	23	—
24. lapides et ligna ad cementariam	216	36
25. horreum laterum utrumque	112	8
26. argilla et arena ad laterificinam	68	5
27. ligna ad laterificinam	132	25½
28. horreum tegularum et tegularius	44	27
29. ligna et argilla ad tegulariam	45	27
30. aedificia ciuitatis communia	161	37½
31. pro viarum restauratione exposita	145	27½
32. funifici	4	8
33. solutio antiquorum debitorum	—	—
34. fori et platearum purgatio	35	29
35. praetorij necessaria	386	45½
36. prandium electionis dominorum	199	35
37. prandium dominorum lonherorum	—	—
38. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	78	1
39. vigilibus nocturnis	146	9
40. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	83	40
41. honores s. maiestatis regiae	—	—
42. honores dominorum et dona communia	170	21
43. vinum dono datum	68	4

	mr.	gr.
44. elemosina et pia opera	12	39
45. capitaneo praetorij	56	43
46. circkelmagistro cum tibicini turris templi s. Mariae . . .	116	37
47. tibicinibus turris praetorij	59	18
48. campanatori praetorij	11	2
49. familiae praetorij	119	38
50. canicidae	4	—
51. census hospitalis s. Spiritus	66	12
52. officialium praetorij praetia	152	44
53. vestitura officialium praetorij	150	½
54. pro ciuitate empta et comparata	—	—
55. census sacerdotum et vitales	487	1
summa omnium expositorum tocius anni 1547 facit	4333	25

17. Płacono owies mierzycę trzechkorcową w kwietniu po 8 i 9 gr. w lipcu po 9½, w sierpniu po 6½, w następnych miesiącach aż do Wielkanocy po gr. 6, później po 6½ i 7½.

24. Strues lapidum liczony po 20 gr.

30. Sto orcli liczono po mr. 2 gr. 12. — Wydatki w tym dziale dotyczą przeważnie budowy więzienia miejskiego (carcer civilis) i restauracyi izby radzieckiej ozdobami kamiennemi i schodami; — Dionisio pictori a depingenda turri et porta Sutorum mr. 1 gr. 42.

31. Użyto do budowy dróg 1990 „glazye“ może głazów. Roboty około bruków prowadzono głównie w ulicach Sławkowskiej i Grodzkiej, cokolwiek także w ulicach Floryjańskiej i św. Iana.

35. 15/1 pro 3 lb. czinciberis in siropo, item pro 1 lb. amigdalorum, item pro 1 lb. cinciberis confectionum, cum dominus palatinus Cracc. cum reuerendissimo domino episcopo Cracc. fuissent in praetorio, mr. 1 gr. 26, — a reparatione stannei standari gr. 5, — pro troczisky ad praetorium gr. 2, — hoc anno comparata sunt noua parietum ornamenta ad stubam maiorem consularem, videlicet vlnae 24 panni picti Ytalici, quaelibet per gr. 12, tum pro 1½ vlna panni viridis ad mensam cancellariae, facit mr. 6 gr. 10, — pro reparatione horologij ad mensam stubae consularis gr. 20, — polinctori templi s. Mariae pestis tempore, quae hoc anno grassabatur, constitutum fuit praetium hebdomadale propterea, quod in foro et plateis decumbentes et mortuos collegerit et sepeliuerit (brał co tydzień po 12 gr. od 23 kwietnia do 29 października), — domini consules propter pestis contagionem hinc discessuri constituerunt domino, quicunque munus proconsulare erat administraturus, singulis septimanis per fl. 2 (płacono co tydzień z tego tytułu po mr. 1 gr. 12 od 9 lipca do 3 grudnia), — d. 30/4 pictori ab deaurando et renouando globo ad portam Sutorum mr. 2 gr. 2, — pro marczipano gr. 24, pro citrinis gr. 24, pro 3 quartis muscatellae Venecianae, cum dominus palatinus Cracc. feria III post Adalberti in praetorio fuisset mr. 1 gr. 15, — pro 6 vlnis telae nigrae ad tapecia ciuitatis nouiter stubae consulari affixa gr. 9, — pro 2 ollis riuuli ad prandium dominorum, dum communitas in pretorio esset congregata, gr. 32, — pro floribus et violis ad mensam dominorum gr. 3, — pro floribus ad sedilia dominorum in templo gr. 5, — 23/7 pro varijs aromatibus ad suffitum in stuba consulari faciendum gr. 15, — 10/9 pictori a depingendo interno ostio stubae consularis mr. 1 gr. 42, — mensatori a summitate ostij externi stubae consularis gr. 38, — 17/9 Sebastiano mensatori pro nigro ostio exteriori stubae consularis mr. 1 gr. 42, — 29/10 pictori a depingendo interno ostio stubae consularis viridi colore mr. 1 gr. 12, — 5/11 pro 1 lb. morsellorum contra pestem ad praetorium gr. 30, — pro 4 vasculis alias schaffliky ad carcerem captiuis gr. 6, — 3/12 pictori a depingendo lapide interiore ostij stubae consularis marmoreo colore gr. 30, — ad standarum magnum, qui est in testudine pro inserendo kurek gr. 10, — solutum est Francisco Bell pro 8 hallabardi, qui sunt ad praetorium empti, quilibet per gr. 22, = mr. 3 gr. 32, — pro lapideis tabulis seu pugillaribus ad thesaurum ciuitatis emptis gr. 45, — pro praeseruatiuis pestis tempore ad praetorium emptis a Georgio Pipan mr. 1 gr. 6, — pro ½ lb. cinobri ad conficiendam ceram rubram ad cancellariam gr. 10.

36. Dano wojewodzie 30 flor. węg. po 51 gr.

40. Wydatki na podróż rajców na sejmik partykularny i sejm Piotrkowski.

42. Ad 12/2 ex dominorum communi sententia donatae sunt Valentino seruitori domini Petri Tanigell propter versionem Germanici processus iuris ciuilis mr. 10, — ad 19/2 reuerendissimo domino

praesuli Cracc. dati fl. 15 in auro Vngaricales pro litteris regijs confirmatorijs pro repositione occlusorum contractuum mr. 15 gr. 45, — ad 28/5 illustri et magnifico domino palatino Cracc. donati sunt fl. 100 in auro, idque eo tempore, dum nobis ciuitatique esset coram s. mte regia actio cum d. Wratislauiensibus, mr. 108 gr. 16, — d. doctori Hispano pro consilio quodam in negotio ciuitatis scripto donati sunt fl. 3 in auro Vngaricali = mr. 3 gr. 12.

43. Ad 26/2 donata est domino palatino Sandomir. 1 barila vini antiqui mr. 5, — pro 1 barilla vini d. collegiatis ad diem Aristotelis circa promotionem magistrorum mr. 5; — nadto dawane są wina różnym dostojnikom oraz na weseliska.

1548.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Hieronimus Spiczinsky et Iohannes Aichler.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem anni 1547	928	2½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	20	—
3. pontalium exactio	168	36
4. vinorum prouentus ducillarij	782	10½
5. emonita ex debitis retentis	376	23
6. venditio faeni ex pratis ciuitatis	12	24
7. currus potabilium, schrotgelt	256	33½
8. braxaturae cereuisiae, rorgelt	574	47
9. aduocatia: (administrat Georgius Mornstain)	—	—
10. a susceptione iuris ciuilis	34	—
11. villa ciuitatis Dąmbye	20	—
12. pensa maior ciuitatis	44	34
13. pensa minor et saepifusorium	46	42
14. conflatorium argenti, brengadem	62	24
15. forum seu depositorium salis	48	20½
16. quartczol a panno per hospites aduecto	64	9
17. paenae pro excessibus acceptae	125	23
18. exactio vigiliae nocturnae	114	28½
19. exactio canalium alias rornae	56	30
20. venditio canalium, lapidum, roborum	33	3
21. venditio calcis seu cementi	168	39½
22. venditio laterum	235	21
23. venditio tegularum	84	4
24. a mercatoribus Augustensibus	125	—
25. balnea ciuitatis propria: Iudeorum, Cornutorum	61	12
26. pannitondia ciuitatis	64	—
27. domus pellificum, — stuba et cellarium sub domo pellificum	38	—
28. tabernae pannorum ciuitatis (pannicidia propria)	30	—
29. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
30. institae seu crami ciuitatis propriae	22	12
31. domus ciuitatis propriae	113	12

	mr.	gr.
32. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
33. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . .	51	4
34. census terragius ex hortis, pratis et agris	25	4
35. census ex diuersis locis	42	12
36. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, colliguntur	395	1
37. census ciuitatis ex schmeterhausz	80	40½
38. census ex suburbio et domunculis	15	2
39. ex thesauro mutuatum	200	—
40. a tabernatoribus exactum	80	12
Summa omnium perceptorum tocius a. D. 1548 facit	5659	32½

1. Suma ta składała się z mr. 476 gr. 41½ w gotowiźnie i z mr. 451 gr. 9 w zaległościach.

2. Piwnica świdnicka wydzierżawiona Walentemu Schindlarowi za mr. 20 rocznie.

3. Ten dochód puszczony w dzierżawę Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800 rocznie z potrąceniem ciężarów.

11. Dzierżawi Dąbie i Grzegorzki oraz ogród Hieronim Crugell za czynszem rocznym 90 mr.

12. Puszczona w dzierżawę Stanisławowi Groff za czynszem mr. 70 rocznie.

13. Puszczone Hieronimowi Spiczyńskiemu za fl. 100.

14. Zawiaduje Grzegorz Schniczer i płacić winien rocznie fl. 100.

17. Są tu kary od karczmarzy, quod parum iustas mensuras habebant, od innych osób, quod in domo sua inhonestas personas fouebant, od cechów za przekroczenie dekretów królewskich i konstytucyj.

21. Sprzedano 810 mierzyc wapna po 10 gr. z 4 pieców; na użytek miasta obrócono pół pieca, został zaś na rok przyszły jeden cały piec.

22. W obu cegielniach wypalono 15 pieców czyli 259,450 cegieł, z czego sprzedano 185,050 cegieł po fl. 2 za tysiąc; 2100 cendrówek po fl. 2 gr. 20 za tysiąc i 5 wozów kawałków po 6 gr. zaś na użytek miejski obrócono 19.300 cegieł.

23. Dachówek okrągłych wypalono w piecach ośmiu 34,000 sztuk, z czego sprzedano oraz z zapasów zeszłorocznych 36,985 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta obrócono 4100; dachówek szerokich wypalono 18,120, z czego sprzedano 4,620 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; dachówek kwadratowych wypalono 25,450, z czego sprzedano 22,200 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta obrócono 150; dachówek dziubatych (anseres) wypalono 100, z czego na użytek miasta wzięto 40.

39. Powzięte te pieniądze głównie pro expeditione dominorum nunctiorum ad comitia generalia Pyotrkouiensia.

40. Exactum est hoc anno a tabernatoribus tempore conuentus generalis Pyotrkouiae celebrati, idque a dicioribus per fl. 2.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad pensam maiorem	—	—
2. ad prata ciuitatis exposita	19	41½
3. bombardarij ciuilis praetium	25	—
4. ad armamentarium	—	—
5. marstellae praetium	19	24
6. laboratores diurni, quos marstella conducit, seu laboratores communes	84	14

7.	ad curiam marstellae empta	10 18½
8.	schrotmagister cum familia	100 1
9.	necessaria ad schrotmagistrum	26 13½
10.	rormagistri praemium	32 24
11.	mercenarij diurni rormagistri	50 44½
12.	ad rormagistrum necessaria	26 46
13.	vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	191 5½
14.	carpentarii praetium	32 24
15.	carpentarii familiae	64 28½
16.	ad curiam carpentarij	63 14½
17.	auena pro equis ciuitatis empta	46 30½
18.	fabro pro vario labore	31 14
19.	serrifici pro vario labore	6 7
20.	muratoris praetium	36 42½
21.	muratoris familiae	40 36½
22.	cementarij praetium annuum	8 32
23.	horreum cementi	21 —
24.	lapides et ligna ad cementariam	161 3½
25.	horreum laterum utrumque	97 14
26.	argilla et arena ad laterificinam	62 34
27.	ligna ad laterificinam	62 8
28.	horreum tegularum et tegularius	46 39
29.	ligna et argilla ad tegulariam	40 12
30.	aedificia ciuitatis communia	112 25½
31.	pro viarum restauratione exposita	95 1
32.	funifici	2 41
33.	solutio antiquorum debitorum	48 6
34.	fori et platearum purgacio	2 8
35.	praetorij necessaria	508 31
36.	prandium electionis dominorum	166 19½
37.	prandium dominorum lonherorum	30 —
38.	custodibus potarum, turris praetorij et littoris Vislae	124 8
39.	vigilibus nocturnis	104 40
40.	dominorum itinera et ciuitatis nuntij	338 11½
41.	honores s. maiestatis regiae	453 30
42.	honores dominorum et dona communia	116 42
43.	elemosina et pia opera	22 38
44.	vinum dono datum	157 43½
45.	capitaneo praetorij etc.	46 —
46.	circkelmagistro cum tibicini turris templi s. Mariae	57 9
47.	tibicini et tibicinibus praetorij	20 45
48.	campanatori praetorij	10 40
49.	famulis praetorii	130 —
50.	canicidae	4 —
51.	census hospitalis s. Spiritus	65 —
52.	officialium praetorij praetia	192 32
53.	vestitura officialium praetorij	144 20

	mr.	gr.
54. pro ciuitate empta et comparata	20	2
55. census sacerdotum et vitales	467	1
Summa omnium expositorum tocius anni 1548 facit	4854	11½

3. Bombardarius Andreas Dolman.

17. Cena owsa 6, 6½, 7½, 8, 9, 10 i 11½ gr. do żniw, po żniwach 7, 7½ i 8 gr. za mierzycę trzechkorcową.

24. Strues lapidum liczono po 20 gr. — nauis arenae po 12 gr.

29. Nauis argillae liczono po 18 gr.

30. Sto orcli liczono po 1 mr. 50 po 24 gr. — Ad 8 Decbris pro 200 orczlye ad restaurandum carcerem ciuilem, quem captiui suffodiendo demoliri fecerant, mr. 2 gr. 12, — pracujący w kamieniołomach zwani rumnicy, zapewne od drobnego kamienia zwanego rumem.

31. Wydatki przeważnie na ulicę Długą, także na Garncarską i na drogę około domu parafijalnego P. Maryi, — nauis rumu liczono po 15 gr.

35. Mensatori po viridi ostio interiori stubae consularis mr. 2 gr. 24, — pro magno vehiculo alias sanye gr. 20, — pro 305 plaustris arenae ad contegendum cimiterium templi s. Mariae post pestem praeteritam, per gr. 1½, facit mr. 9 gr. 25½, — pro 16 cutibus rubeis ad puluinaria contegenda stubae consularis, quaelibet per gr. 12, mr. 4, — timpanatoribus, qui praecedebant armatos tempore aduentus regij mr. 1, — ad 7 Aprilis, pro 6 lb. cerearum candelarum dominis ad mensam excubias nocturnas post mortem s. mtis regiae cum obibant, gr. 24, — pro 5 quartis vini ad praetorium tempore vigiliarum nocturnarum, — sacerdoti sacrum in praetorio celebranti gr. 3½, — pro troczisky ad praetorium gr. 4, — pro kolaczky ad praetorium gr. 2, — ad 5 Maij post mortem s. maiestatis regiae empta sunt 8 stamina panni nigri, quodlibet per fl. 17, pro lugubribus vestibus dominis consulibus parandis, et facit per ½ sexag. fl. 136 = mr. 85, — podobne wydatki na czarne sukno zanotowane także dla innych urzędników i sług miejskich, — ad 19 Maii pro 10 vlnis telae nigrae ad tegenda timpana, quae armatos praecedebant, gr. 18, — pictori a denigrandis vexillis et phalangis, quae armatis erant distributae, mr. 1 gr. 12, — ad 2 Iunij pro 16 lb. pulueris tormentarij inter armatos distributis tempore aduentus s. mtis regiae, quaelibet lb. per gr. 5 = mr. 1 gr. 32, — ad 16 Iunij pro 27 vlnis czindalini nigri per gr. 2½, pro vexillis parandis, quae armatis praeferebantur tempore aduentus regij, mr. 1 gr. 34½, — ad 15 Septbris pro 4 vlnis stameti per gr. 26 sagittarijs, dum auem sagittabant mr. 2 gr. 8, — ad 1 Decbris pro noua tuba aenea ex Wratislauia aduecta tibicini turris magnae templi s. Mariae pro fl. 10 = mr. 6 gr. 12, — ad 29 Decbris introligatori ab introligatione noui indicis statutorum nuper aediti et impressi gr. 6, — ad 16 Aprilis pro 2 staminibus panni nigri ad parietes atque scamna et mensam stubae consularis post mortem s. mtis regiae contegenda fl. 12 = mr. 7 gr. 24, — fria IV intra octauas Pascae cum d. Dąmbynsky referendarius regius et d. vicecapiteneus in pretorio fuissent, tempore conuocationis communitatis ad constituendum ordinem ciuitatis post mortem regiam, pro 2 lb. czinciberis per gr. 22 et 1 olla muscatellae mr. 1 gr. 10, — mensatori pro sculpendis duobus in vnum iunctis et monstrosis porcellis sub castro Cracc. circa festum s. Michaelis natis mr. 1, — ad 8 Iulij pro 6 vlnis damasci nigri sagittarijs ad virum siluestrem de more dari consuetis per gr. 45, facit fl. 9, mr. 5 gr. 3, — sabato post Letare pro salmone, qui s. mti regiae est donatus, fl. 2 gr. 6 = mr. 1 gr. 18, — feria VI post Visitationis s. Mariae ministeriali a proclamatione de euectione argenti gr. 3, — feria VI post Martini pro Methodo statuti Polonici nuper aediti gr. 16.

36. Dane wojewodzie 30 dukatów węg. liczone po 54 gr.

38. Post mortem serenissimi atque inuictissimi olim diuae memoriae Poloniae regis Sigismundi, eius nominis primi, ex communi tocius senatus et communitatis consensu erant ad aliquot septimanas suscepti 40 stipendiarij, qui interdiu in portis ingredientes et egredientes ciuitatem obseruabant; noctu vero cum alijs vigilibus in praetorio vigilabant. Quibus singulis per gr. 20 qualibet septimana solutum est; eorum vero decurionibus, qui erant N. 4, per gr. 30.

40. Między innemi wydatki dla posłów miasta na sejmik i na sejm Piotrkowski. Posłowie wzięli ze sobą prócz wina: czukari lb. 13 mr. 1 gr. 12, — piperis lb. 3 mr. 1 gr. 6, — croci lb. 1 mr. 3 gr. 21, — czinciberis lb. ½ gr. 12, — cariofilorum lb. ½ gr. 24, — macis lb. ¼ gr. 26½, — czynamomi lb. ½ gr. 24.

41. Sabato ad 26 Maij anno 1548. Post mortem serenissimi atque potentissimi principis et

domini, domini Sigismundi eius nominis primi, Poloniae regis etc. successit in imperium serenissimus et inuictissimus princeps et dominus, dominus Sigismundus Augustus Poloniae rex etc. De cuius faelici atque faustissimo aduentu ciuitas serio gaudens, eidem circa gratulationem suscepti imperij donauit ciphos infrascriptos, cum impositis infradescriptis versibus: Inprimis emptus est ciphus praeciosus argenteus, vndique deauratus, laboris exquisitissimi a d. Seuerimo Bethman, qui ponderabat argenti marcas 24 scot. 2, quaelibet per fl. 13 gr. 22½, facit fl. 337 = mr. 210 gr. 30; — deinde ciphus alius dupplicatus, vndique deauratus, Nurembergensis laboris, qui ponderabat mr. 8 scot. 16, a d. Erasmo Schilling, quaelibet per fl. 14, facit fl. 121 gr. 10, mr. 75 gr. 40; — postremo duo ciphi duplicati Nurembergensis laboris vndique deaurati, quorum vnus ponderabat mr. 9 scot. 21, alter eidem similis mr. 9 scot. 22½, quamlibet per fl. 13 gr. 15 computando, a d. Iohanne Paczko, facit fl. 267 gr. 14, facit mr. 167 gr. 8.

Sceda primi ciphi. Ciuitas loquitur: Spes fortunarum, rex salue, Auguste mearum | Ciuibus optatum praesidiumque meis | Dij faxint superes patrios faeliciter annos | Augustumque tuum floreat imperium. — Secundi cyphi, similiter ciuitas loquitur: Rex Auguste, tuum veneror rex inclyte numen | A quo dependet spesque salusque mea | Hoc, praecor, vt Christus faustum mihi seruet in orbe | Sarmatico et sim, te rege, beata pio. — Tercij cyphi: Iam redit Augustus redeunt Augustaque regna | Augusto regi fata fauete diu. — Quarti cyphi: Munera fert promptis animis Craccouia fida | rex Auguste tibi prospera scaeptra praecans.

42. Sabato ad 24 Martij donati sunt ex communi dominorum consensu reuerendissimo domino episcopo Cracc. fl. 30 in auro Vngaricales propterea, quod ciuitatis et reipublicae negotia in causa Hof. promoverit apud s. mtem regiam, per gr. 54 = mr. 33 gr. 36, — ad 11 Augusti rdmo d. episcopo Cracc. pro execuendis litteris s. mtis regiae in negotio ciuitatis et Augustensium sunt dati fl. 30 in auro Vngaricales, per gr. 55 = mr. 34 gr. 18, — mgfico dno vicecancellario in Septembri missae erant litterae, in quibus erant inclusi 5 aurei duplices ducati eidemque dono dati propterea, quod ciuitatis negotia serio coram s. mte regia promouebat, facit fl. 10 Vngaricales in auro, mr. 11 gr. 12, — gnoso dno Boratynsky vicecapitaneo Cracc. donati sunt iussu dominorum fl. 15 in auro Vngaricales, per gr. 54 propterea, quod negotia ciuitatis promouerit et pontem magnum in Casimiria strenue defenderit, mr. 16 gr. 42.

44. Ad 4 Augusti pro 12 ollis vini d. episcopo Przemisliensi donatis per gr. 2½ propterea, quod exequias peregit in aede d. Virginis s. mti regiae mr. 2 gr. 24, — eodem die pro 8 ollis vini d. vicecancellario donatis mr. 1 gr. 32, — ad 1 Sptbris pro 1 barila vini ill. duci Prussiae donati mr. 5, — eodem die pro 1 barila vini ill. duci d. Radzywyll donati mr. 5, — pro 1 barila riuuli episcopo Cracc. donata per fl. 11, mr. 6 gr. 42, — oprócz tego zapisane są dary z wina podstarościemu Krakowskiemu, wojewodzie Sandomirskiemu, kasztelanowi Sandomirskiemu, podkomorzemu, kasztelanowi Krakowskiemu, kasztelanowi Małogoskiemu, podskarbiemu, kasztelanowi Wiślickiemu, wojewodzie Ruskiemu, Krakowskiemu, Ocieskiemu, Przerembskiemu, Zebrzydowskiemu i t. d. — pro 1 baryla vini, quae magnifico domino vicecancellario est per dominos nunctios Pyotrkouiae donata fl. 8 = mr. 5, — pro 2½ barilis malmasiae, quae per dominos nunctios est Pyetrkouiae inter dominos regni nunctios distributa et donata mr. 14.

Z pozostałej reszty dochodu mr. 805 gr. 21 było mr. 314 gr. 24½ w gotowiźnie, zaś mr. 490 gr. 44½ na zaległościach.

1551.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Iohannes Aichler et Erasmus Bank.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem anni 1550	1454	34½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	17	12
3. pontalium exactio	125	—
4. vinorum prouentus ducillarij	775	42

	mr.	gr.
5. ternarij ducillorum regalium	440	7
6. emonita ex debitis retentis	398	30
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—
8. currus potabilium, schrotgelt	259	1
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	627	37
10. aduocatia	—	—
11. a susceptione iuris ciuilis	45	36
12. pensa maior ciuitatis	70	—
13. pensa minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye	86	33
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. depositorium salis	34	44
17. quartczoll a panno	40	—
18. paenae pro excessibus acceptae	54	42½
19. exactio vigiliae nocturnae	120	13
20. exactio canalium alias rurnae	59	35½
21. venditio canalium, lapidum, roborum	50	22½
22. venditio calcis seu cementi	200	45
23. venditio laterum	325	12
24. venditio tegularum	70	31½
25. a mercatoribus Augustensibus	125	—
26. balnea ciuitatis propria: Iudeorum, Cornutorum	77	—
27. pannitondia ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — stuba et cellarium sub domo pellificum	38	—
29. tabernae pannorum ciuitatis (pannicidia propria)	30	12
30. tabernae pannorum sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae opulentae ciuitatis propriae	21	36
32. domus ciuitatis propriae	149	12
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	62	30
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	30	16
36. census ex diuersis locis	12	12
37. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, colliguntur	393	11½
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	79	20½
39. census ex suburbio et domunculis	13	4
40. ratio ex stroza piscium et prouentuum piscariae	303	44½
41. ex thesauro ciuitatis mutuo acceptum	62	24
Summa omnium perceptorum tocius anni 1551 facit	6876	11

2. Piwnica świdnicka puszczona w dzierżawę Barbarze Schindlarowej.

3. Ten dochód wydzierżawiony Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800 z uwzględnieniem ciężarów.

5. Hoc anno quaternariorum tam vinorum quam cereuisiae exactio instituta fuerat, proinde id, quod a 1 die Ianuarij vsque ad festum s. Michaelis ex vinis proueuit, praesentauit ciuitatis notarius,

cui vicissim de more fl. 2 pro fatiga donati sunt, facit fl. 157 gr. 1, facit mr. 98 gr. 7, — quaternariorum vero cereuisiae exactores a prima Ianuarij vsque ad festum s. Michaelis praesentauerunt mr. 342.

10. Hanc in praesentiarum administrat Valentinus Schonfelder, quanquam post mortem d. Georgij Mornstain aliquamdiu aduocatia per seniorem d. scabinum Cracc. est administrata.

14. Zarządzają Dąbiem i Grzegórzkami lunarowie.

15. Zarządza topnią Grzegorz Schniczer i płaci fl. 50.

18. Ab anno 1547 exactae erant penae a varijs personis, quae libertatibus gaudebant ciuitatis et nullum ius susceperant ciuile, atque nunc primum ad aerarium publicum per ciuitatis notarium sunt praesentate. Wynoszą te kary po mr. 1 lub mr. 1 gr. 12.

22. Wypalono trzy piece, z czego sprzedano 964½ skrzyń po 10 gr.

23. Wypalono w obu cegielniach 16 pieców czyli 272,200 cegieł, z czego sprzedano 254,000 cegieł po fl. 2 za tysiąc i 4650 zendrówek po fl. 2 gr. 20 za tysiąc, na użytek miasta obrócono 13,450.

24. Wypalono dachówek okrągłych 38,000, z czego sprzedano 11,580 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta wzięto 2070; dachówek szerokich 11,500, zostało z roku zeszłego 12,000, z czego sprzedano 17,595 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; dachowek posadzkowych 9000, zostało z roku zeszłego 8500, z czego sprzedano 14280 po fl. 2 za tysiąc.

40. Deinde a quolibet eorum, qui piscaria vtuntur ex parte aedium et mansionis singulis quartalibus per gr. 3; — postremo a nauiculis singulis solutum est per gr. 2, idque bis per annum exigi solet, pro festo Trinitatis et Natalis Domini.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	17	7½
2. bombardarij ciuilis praetium	25	—
3. ad villas Dąmbye et Grzegorsky pro faeno parando, — et pro nouarum piscinarum structura	219	25½
4. marstellae praecium	21	6
5. laboratores diurni, quos marstella conducit	97	—
6. ad curiam marstellae	25	23½
7. schrotmagistro cum familia	91	20
8. necessaria ad schrotmagistrum	11	6
9. rormagistri praetium	35	36
10. mercenarij diurni rormagistri	41	4½
11. ad rormagistrum necessaria	21	25½
12. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	152	3
13. carpentarii praetium	36	24
14. carpentarii familiae	157	30
15. ad curiam carpentarij	141	22½
16. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	71	21
17. fabro pro vario labore	33	43
18. serrifici prò vario labore	—	—
19. muratoris praetium	32	24
20. muratoris familiae	13	35
21. cementarij praetium	8	32
22. horreum cementi	17	12
23. lapides et ligna ad cementariam	145	44½
24. horreum laterum utrumque	102	—
25. argilla et arena ad laterificinam	54	21½

	mr.	gr.
26. ligna ad laterificinam	109	25½
27. horreum tegularum et tegularius	35	36
28. ligna et argilla ad tegulariam	27	34
29. aedificia ciuitatis communia	310	37½
30. pro viarum restauratione	177	32
31. funifici	5	40
32. debita antiqua soluta	32	41½
33. fori et platearum mundatio	43	36
34. praetorij necessaria	470	42
35. prandium electionis dominorum	293	36½
36. prandium dominorum lonherorum	47	11½
37. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	81	32
38. vigilibus nocturnis	104	—
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	539	2
40. honores dominorum et dona communia	294	46
41. elemosina et pia opera	22	4
42. vinum dono datum	153	46
43. capitaneo praetorij etc. — tibicini	64	32
44. circkelmagistro cum tibicini turris magni	72	5
45. campanatori praetorij	10	40
46. familiae praetorij	130	—
47. canicidae	4	—
48. census hospitalis s. Spiritus	65	—
49. officialium praetorij praetia	163	44
50. vestitura officialium praetorij	152	31½
51. ad strozam piscium exposita	2	44
52. census sacerdotum et vitales	468	13
Summa omnium expositorum tocius anni 1551 facit	5459	27

2. Bombardarius Andreas Tolman.

3. Urządzono dwie nowe sadzawki w Dąbiu i wyplantowano wielki ogród. Do zarybienia sadzawek aduectae sunt 36 sexagenae paruorum carpionum vnius palmae vulgo pyuntniky, quaelibet sexagena est empta gr. 10, facit fl. 12, — aduectae sunt 12 sexagenae maiorum carpionum (vulgo pyuntniky et stopniky), sexagenae omnes constiterunt fl. 50, — pro 10 sexagenis minutorum carpionum fl. 3, — summa tocius facit mr. 48 gr. 6.

16. Płacą owies przed żniwami po 10½, 11, 11½, 13, 15, 16, 16½, od końca maja do sierpnia po 14, a od końca sierpnia po 11, 11½, 14, 10½ gr. za mierzycę.

29. Główną rubrykę stanowi, bo mr. 124 gr. 18, restauratio Magni pontis, zresztą tylko drobne naprawy przy różnych budowlach miejskich.

30. Wydatki między innemi na naprawę drogi na Stradomiu tudzież ulicy św. Mikołaja.

33. Wyłącznie za wywożenie błota.

34. Pro ientaculo commissarijs sex ciuitatum gr. 16, — a reparatione horologii in magna turri gr. 40, — pro equo, qui erat Stanislai marstellae proprius ac demum est mortuus, dati sunt taleri 10 = mr. 6 gr. 42, — pro ferro Vngarico ad pensae maioris stateram praeparandam gr. 42½, — pro 4 vlnis stameti sagittarijs ad clipeum mr. 2, — pro Rudawae fluuij mundatione, quantum nempe ciuitatem concernebat, mr. 7 gr. 24, — pro pulueribus ad cancellariam, quibus scriptura conspergitur gr. 3, — pro 1 coreto pultium gr. 12, — pro 1 coreto pisarum gr. 14½, — pro 1 rysa papiri regalis pro nouis actis consularibus parandis fl. 4 gr. 7½ = mr. 2 gr. 31½, — die s. Barbarae pro 2 lb. czinciberis, cum magnificus d. palatinus Cracc. in praetorio fuisset, in negotio mendicorum per vi-

cos et plateas decumbentium gr. 40, — pro imagine Saluatoris nouiter in stuba consulari constituti sub proconsulatu d. Bartholomei Cromer mr. 1, — za wino i kapłony prezydentom i innym urzędnikom miejskim na Wielkanoc zapłacono mr. 60 gr. 14, zaś w miejsce łososi (salmo) mr. 16 gr. 24, — zaś za sarny (dorcae) i wino tymże na Boże Narodzenie mr. 53 gr. 6.

35. Trzydzieści dukatów wojewodzie liczono po gr. $52^1/_2$.

39. Ad 12 Septbris dominus Bartholomeus Cromer vna cum Valeriano ciuitatis notario missus Glogouiam ad comitia ibidem per dominos commissarios vtrarumque maiestatum, Poloniae et Romanorum regum celebrata. Per illud totum tempus, nempe a die 1 Augusti vsque ad 12 Septembris consumpserunt ambo mr. 107 gr. $5^1/_2$, — ad 29 Augusti spectabilis dominus Bartholomeus Habicht in ciuitatis et tocius reipublicae negocijs ad s. mtem regiam expeditus et Vilnam missus. Per totum illud tempus, quo isthic fuit, videlicet a die 26 Augusti vsque ad diem 19 Decembris, atque etiam in itinere eundo et redeundo exposuit fl. 500 = mr. 312 gr. 24.

40. Ad 17 Ianuarij mgfco d. Iohanni Oczyesky regni Poloniae cancellario etc. donati sunt in moneta fl. 100 pro binis litteris, nempe de prorogatione possessionis in molendinum et de contributione danda, ne in sequelam iret, mr. 62 gr. 24, — ad 18 Aprilis mgfco d. Iohanni Oczyesky regni Poloniae cancellario donati sunt fl. 100 in auro Vngar. quemlibet per gr. $52^1/_2$ aestimando, vt sua magnificencia tanto alacrius causas negociaque ciuitatis apud s. mtem regiam promoueret, mr. 109 gr. 18, — ad 30 Maij mgfco d. Iohanni Oczyesky r. P. cancellario cum s. mte regia in Lithuaniam profecturo, circa valedictionem donati sunt fl. 50 in moneta, vt sua magnificencia gratiosum isthic patronum apud s. mtem agere velit in causis et necessitatibus ciuitatis, mr. 31 gr. 12, — Brictius sekretarz kancelaryi król. dostał dwakroć po 10 talerów (po $33^1/_2$ gr.), vt in praecustodiendis ciuitatis negotijs diligens esse velit, — ad 11 Aprilis donati sunt fl. 100 d. Bartholomeo Cromer ob susceptum patrocinium ciuitatis et defensionem causae contra Wenceslaum Chodorowsky, mr. 62 gr. 24.

42. Iest tu liczony dzban (olla) zwykłego wina po $2^1/_2$, 3 i 4 gr. olla riuuli po 16 gr. a baryła (96 ollas) riuuli mr. 7 gr. 39, olla muscatellae po 4 gr. i po 16 gr. — otrzymał baryłę wina za mr. 5 Ocieski jadący z królem do Wilna i inni.

51. Pro 6 magnis nauiculis alias saczawycze per gr. 7 = gr. 42.

1552.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Iohannes Aichler et Erasmus Banck.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem anni 1551	1416	32
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	14	24
3. pontalium exactio	—	—
4. vinorum prouentus ducillarij	684	$25^1/_2$
5. ternarij ducillorum regalium	53	$24^1/_2$
6. emonita ex debitis retentis	25	31
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—
8. currus potabilium, schrotgelt	215	$46^1/_2$
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	450	18
10. aduocatia: (administrat Valentinus Schonfelder)	—	—
11. a susceptione iuris ciuilis	48	23
12. pensa maior ciuitatis	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye	89	1
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12

	mr.	gr.
16. quartczoll a panno	30	—
17. depositorium salis	34	19½
18. paenae pro excessibus exactae	4	39
19. exactio vigiliae nocturnae	123	32½
20. exactio canalium alias rurne	59	3
21. venditio canalium, lapidum, roborum	33	11
22. venditio calcis seu cementi	116	20
23. venditio laterum	310	28
24. venditio tegularum	67	16½
25. a mercatoribus Augustensibus	250	—
26. balnea ciuitatis propria: Iudeorum, Cornutorum	69	12
27. pannitondia ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	30	12
30. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	163	28
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	63	18
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	35	16
36. census ex diuersis locis	17	12
37. census ciuitatis communes, qui ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, colliguntur	386	9
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	79	—
39. census ex suburbio et domunculis	13	22
40. exactio pro comitijs generalibus	36	10
41. ex thesauro ciuitatis mutuatum	772	29
Summa omnium perceptorum tocius anni 1552 facit	6043	5

1. W tej sumie było mr. 145 gr. 36 w gotówce, zaś mr. 553 gr. 11 w zaległościach.

2. Dzierżawi Barbara Schindlarowa.

3. Ten dochód wydzierżawiony Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800 rocznie deductis omnibus oneribus ad dictam exactionem pertinentibus. Nie jest atoli dochód z tego tytułu zapisany, ponieważ był obracany wprost na drogi i inne wydatki, ku czemu byli obrani Bartłomiej Habicht i Ian Kleczowski.

5. Hoc anno quaternariorum tam vinorum, quam cereuisiae exactio instituta fuerat.

7. Hoc anno Stanislaus marstella pro venditione foeni ex pratis ciuitatis nihil praesentauit, nullum enim foenum inde est venditum, nam quidquid post distribucionem inter dominos foeni remansit, id ad schrottmagistrum ac marstellam est deuectum.

14. Ściąganie czynszów powierzone lunarom.

18. Acceptae sunt mr. 2 a Paulo Pasto tabernatore propterea, quod ex hordeo cereuisiam coxerit.

22. Wypalono pieców dwa, z czego sprzedano skrzyń i mierzyc 559 po gr. 10, korzec liczony po gr. 3 solid 1.

23. Wypalono w obu cegielniach pieców 15 czyli cegieł 258,150, z czego sprzedano 246,000 po fl. 2. za tysiąc, i 1850 zendrówek po fl. 2 gr. 20, na użytek miasta obrócono 7400 sztuk.

24. Wypalono okrągłych dachówek dwa piece, sprzedano 25,400 po fl. 2 za tysiąc; szerokich wypalono 5500, pozostało z roku przeszłego 5900, sprzedano 7300 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; posadzkowych wypalono 16500, pozostało z roku poprzedniego 3200, sprzedano 15700, po fl. 2 za tysiąc.

40. Pobrano od karczmarzy pro expeditione Pyotrkouiam ad comitia generalia facienda: od 33 po gr. 24, od 9 po gr. 20, od 6 po gr. 18, od 10 po gr. 15, od 2 po gr. 14, od 4 po gr. 12, od 3 po gr. 10, od 1 gr. 6, od 7 kupców po mr. 1 gr. 12.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	15	10½
2. bombardarij ciuilis praetium	25	—
3. ad armamentarium et pro pulueribus bombardarijs reparandis	22	16½
4. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	25	33½
5. marstellae praetium	26	24
6. labores diurni, quos marstella conducit, seu labores communes	82	46
7. ad curiam marstellae	1	8
8. schrotmagistro cum familia	78	18
9. necessaria ad schrotmagistrum	10	40
10. rormagistri praetium	39	36
11. mercenarij diurni rormagistri	39	33
12. ad rormagistrum empta	37	38
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	108	22½
14. carpentarii praetium	38	18
15. carpentarii familiae	94	22½
16. ad curiam carpentarij	23	43
17. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	40	39½
18. fabro pro vario labore soluta	20	15½
19. serrifici pro vario labore	3	29½
20. muratoris praetium	30	—
21. muratoris familiae	20	47½
22. cementarij praetium annuum	8	40
23. cementi crematio	11	24
24. lapides et ligna ad cementariam	119	13½
25. horreum laterum utrumque	96	36
26. argilla et arena ad laterificinam	59	—
27. ligna ad laterificinam	81	8
28. horreum tegularum et tegularius	12	34½
29. ligna et argilla ad tegulariam	15	21
30. aedificia ciuitatis communia	155	47
31. funifici	3	21
32. debita antiqua soluta	128	36
33. fori et platearum purgatio	31	18½
34. praetorij necessaria	398	1
35. prandium electionis dominorum	254	29
36. prandium dominorum lonherorum	31	12
37. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	83	7
38. vigilibus nocturnis	130	10

	mr.	gr.
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	537	7
40. honores dominorum et dona communia	239	36
41. elemosina et pia opera	43	9
42. vinum dono datum	159	8½
43. capitaneo praetorij etc. — tibicini	104	22
44. circkelmagistro cum tibicini turris magnae	74	21
45. campanatori praetorij	11	2
46. familiae praetorij	132	24
47. canicidae	4	—
48. census hospitalis s. Spiritus	66	12
49. officialium praetorij pretia	163	44
50. vestitura officialium praetorij	145	43
51. census sacerdotum et vitales	468	13
Summa omnium expositorum tocius anni 1552 facit	4557	—

2. Andreas Tolman bombardarius.

3. A reparacione et extersione 14 loricarum armifici mr. 3 gr. 24, — pro expolitione collariorum et aliarum rerum ad loricas pertinencium gr. 28, — pro furfuribus ad conseruandas easdem loricas gr. 4, — bombardario regio solutum pro 17 centenarijs puluerum, ad quos parandos materia illi data est ex praetorio, pro labore vero singulorum ct. per gr. 24 ei solutum, mr. 8 gr. 24.

12. Pro pixidibus (czewy) ad canalia płacono po gr. 3, — pro 1 canali płacono zwyczajnie po gr. 11 lub 12.

17. Płacono przed żniwami po gr. 16, 16½, 17, 18 i 23 za mierzycę, od sierpnia zaś po gr. 7½, 16, 10½, 13 i 10.

30. Ad 16 Ianuarij Martino architecto a restauratione plumbei tecti supra specam *) magnae turris horologij mr. 1 gr. 42, — ad 28 Maij pro 30 quercubus ad molendini in Swerzinyecz restaurationem mr. 7 gr. 24, — ad 4 Iunij soluta sunt ligna, virgulta, quercus et id genus alia, quae domini Iostus et Iohannes Decij exposuerunt pro restauratione tarasz in Nyeczyecza, mr. 4 gr. 33, — ad 1 Octobris pro fimo alias mech ad balneum Cornutorum gr. 4, — ad 15 Octobris pro 12 plaustris glazya ad balneum Cornutorum per gr. 6½, mr. 1 gr. 30, — między innemi były także znaczne wydatki ad restaurationem domus tinctoris.

34. D. 2 Ianuarij Iohanni pictori a restauratione et pictura earum imaginum, quae tintinabulum trahunt et horarum notas praebent in tactu horologij magni, mr. 2, — pro cisticula lignea mensatori, qua munimenta ad Ius suppremum per appellationem mituntur gr. 10, — d. 16 Ianuarij pro marczipano, cum d. palatinus Cracc. in praetorio fuisset, gr. 36, — monialibus a paracione cereorum ante sedilia dominorum gr. 44, — d. 13 Februarij pro ientaculo cum essent congregatae sex ciuitates gr. 24½, — d. 20 Februarij tempore aduentus s. mtis reginalis Vngariae sunt parata 2 vexilla militaria, qui constiterunt, vt sequitur: pro 27 vlnis viridis czindel, pro 27 vlnis cindell rubei coloris, pro 27 vlnis czindell crocei coloris, quamlibet vlnam per gr. 2½ aestimando, facit mr. 5 gr. 30, — d. 26 Martij pro 50 pomis araniae per gr. 1 et pro 11 recentibus limonijs per gr. 3, quae vxor domini proconsulis cum alijs matronis excipiendo maiestatem reginalem Vngariae eidem donauerunt, mr. 1 gr. 35, — d. 9 Aprilis pro 2 laminibus ferreis ad reparandum ignile, in quo vigilibus ignis datur gr. 10, — Iohanni horologistae a restauratione horologij et zonae ad horologium, quod in mensa stubae consularis existit, gr. 16, — d. 20 Maij pro piscibus, vino, cereuisia et pane tum alijs rebus necessarijs emptis eo tempore, cum domini et aliquot ex communitate granicies in Swyerziniecz lustrarent mr. 3 gr. 6, — d. 9 Iulij mensatori pro tabula, in qua constitutio familiae (praetorij) est descripta gr. 15, — d. 29 Octobris cuidam ex sagitatoribus, qui scopum tetigerat, donatum est gr. 36, — d. 26 Novembris pro laminibus, in quibus excussa sunt signa, quae distribuebantur mendicis, gr. 45, — d. 31 Decembris ministeriali et nobilitati a protestacionibus de violentia per scolasticos patrata circa portam s. Annae, dum et hospes eius domus erat occisus gr. 19, — d. 5 Decbris pro reparandis orga-

*) można czytać także speram.

nis in templo s. Mariae mr. 7 gr. 24, — Martino organistae templi s. Mariae est constitutum salarium annuum fl. 12, — oprócz tego notowanych jest co tydzień po kilka lub kilkanaście groszy polinctori a sepultura mendicorum, snać znaczna w tym roku panowała śmiertelność.

35. Floreny węgierskie dla wojewody liczone po 52½ gr.

39. Ad 14 Maij missi erant ad comitia generalia Pyotrkouiensia spectabiles domini Iohannes Aichler et Nicolaus Baranowsky consules, et ex communitate famati Iohannes Vll et Iohannes Czyrus, qui per illud tempus comitiorum, tum pro eorum vniuersa expeditione iuxta scedam desuper copiosius descriptam, consumpserunt et exposuerunt mr. 515 gr. 37, — d. 31 Decbris pro expeditione dominorum ad Wisznicze missorum ad illustrem et magnificum dominum palatinum Cracc. in causa caedis et violentiae per scholasticos in platea s. Annae patratae, mr. 1 gr. 42.

40. D. 7 Maij magnifico d. Oczyesky r. P. cancellario donatus est ciphus argenteus deauratus, qui ponderabat argenti mr. 6 scot. 5, idque vbi ex comicijs generalibus Pyotrkouiensibus reuersus fuerat, propterea, quod in ijsdem comicijs negotia ciuitatis suo patrocinio promouebat. Quaelibet autem marca constitit fl. 13 gr. 15, facit in toto mr. 52 gr. 18. — d. 2 Iulij donati sunt ciphi duo argentei vndique deaurati, serenissimae dominae dominae Isabellae reginae Vngariae et simul et serenissimo eius filio, dum ex regno Vngariae per ciuitatem Cracc. in ducatum Opoliensem proficiscerentur, idque post praestitam gratulationem ac suarum maiestatum exceptionem. Horum quidem ciphorum alter ponderabat argenti mr. 5 scot. 14, alter mr. 5; quaelibet mr. est Iohanni Paczko soluta per fl. 14, facit in toto mr. 92 gr. 29, — d. 10 Septbris cum mgfco d. Oczieśky r. P. cancellario natus esset filius, senatumque Cracc. sua magnificentia pro eo ex fonte baptismatis suscipiendo inuitandum curasset, sunt tunc circa eam susceptionis solemnitatem impositi fl. 20 in auro Vngaricales (per gr. 52½) mr. 21 gr. 42, — d. 27 Novbris illustri et mgfco d. palatino et capitaneo Cracc. reuerso ex comitijs generalibus Pyotrkouiensibus, donatus est ciphus argenteus dearatus in gratitudinis significationem, quod in ijsdem comitijs negocia ciuitatis suo patrocinio defendebat. Ponderabat autem hic ciphus argenti mr. 6 scot. 2, ac quaelibet est soluta per fl. 14, facit in toto mr. 58 gr. 11.

41. D. 9 Aprilis scholasticis ad diuam Virginem pro subsidio prandij feriae quintae magnae mr. 1, — in summa rerum omnium penuria et caristia domini ex mera pietate constituerant, vt conuocatis in cimiterium templi s. Mariae vtriusque sexus mendicis, panis singulis diebus illis distribueretur a diebus Aprilis vsque ad messis tempus. Sunt ergo in eam rem expositi fl. 20, quamquam ea peccunia rursus ex censibus, quos Paulus Kostan cantrifusor ex domo sua pendere solet, restitui debebat, mr. 12 gr. 24, — cuidam Vitto Helmus de Helmstein militi germano, qui a Turcis aufugerat, pro elemozina mr. 1 gr. 12, oprócz tego zanotowano 10 razy pro indusio ad supplicium ducto.

42. D. 24 Februarij pro 15 ollis vini a domino Erasmo Banc acceptis, cum esset in praetorio congregata communitas, ad prandium dominis mr. 3 gr. 6, — pro 4 ollis vini d. vicecapitaneo Cracc. ex comitijs generalibus reuerso, donatis gr. 40, — pro 4 ollis muscatellae et pro 4 ollis vini per gr. 2½ d. castellano Oszwyańczimensi donatis, reuerso ex comitijs generalibus, mr. 2 gr. 8, — pro 1 barila vini per gr. 2½ d. regni thesaurario, ex comitijs generalibus regni reuerso, mr. 5, — pro media. barila vini d. castelllano Byecensi ex comitijs generalibus regni reuerso, donata mr. 3, — pro 9 ollis vini ad praetorium, dum communitas esset in praetorio congregata, et nunctij ciuitatis ex comitijs generalibus domum reuersi legationem referrent mr. 2 gr. 2, — pro 7 ollis vini d. subiudici terrae Cracc donatis mr. 1 gr. 8, — pro 13 ollis muscatellae reuerendissimo d. episcopo Cracc. donatis mr. 4 gr, 16, — pro 1 barila vini et 4 ollis aceti d. Boratinsky vicecapitaneo Cracc. donatis, dum ad comitia generalia Pyotrkouiensia esset profecturus, mr. 5 gr. 31½, — pro 3 ollis vini d. Osolynsky donatis. gr. 30, — pro 1 barila muscatellae Venecianae d. Oczyesky r. P. ccncellario donata, mr. 9 gr. 28, — pro 1 barila vini mgfco d. Oczyesky r. P. cancellario et in Prussiam profecturo, donata mr. 5 gr. 10, — pro 1 barila vini illustri et mgfico d. palatino Cracc. donata mr. 5.

1553.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Iohannes Aichler et Erasmus Banck.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post factam rationem a. 1552 .	1486	5
2.	cellarium Swydnicense sub praetorio	13	—
3.	pontalium exactio	—	—
4.	vinorum prouentus ducillarij	1169	9
5.	ternarij ducillorum regalium	198	9½
6.	emonita ex debitis retentis	41	6
7.	venditio faeni ex pratis ciuitatis	12	24
8.	currus potabilium, schrotgeltt	366	7
9.	braxaturae ceruisiae, rorgelt	680	34
10.	aduocatia: (Valentinus Schonfelder administrator) . . .	—	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	49	12
12.	pensa maior ciuitatis	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14.	villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	215	1
15.	conflatorium argenti, brengadem	31	12
16.	depositorium salis	38	38½
17.	quartczoll a panno	35	12
18.	paenae pro excessibus exactae	13	6
19.	exactio vigiliae nocturnae	128	42
20.	exactio canalium alias rurnae	59	31
21.	venditio canalium, lapidum, roborum	84	43
22.	venditio calcis seu cementi	159	33
23.	venditio laterum	296	42
24.	venditio tegularum	82	16½
25.	a mercatoribus Augustensibus	375	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	64	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	38	—
29.	pannicidia ciuitatis propria	30	12
30.	pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius . . .	6	12
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
32.	domus ciuitatis propriae	160	12
33.	domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34.	domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . .	40	28
35.	census terragius ex domibus et agris	29	14
36.	census terragius ex hortis, pratis et agris	35	16
37.	census ex diuersis locis	17	12
38.	census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	392	37
		128	

	mr.	gr.
39. census ciuitatis ex schmeterhausz	78	13
40. census ciuitatis ex domunculis	14	22
41. exactio regia, quae vulgo schosz dicitur	192	2
Summa omnium perceptorum tocius a. 1553 facit	6921	5½

3. Ten dochód puszczony w dzierżawę Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800, deductis omnibus oneribus, ad dictam exactionem pertinentibus. Czynsz zaś ten odbierają praefecti viarum, którzy go obracają na naprawę dróg i rachunki z tego składają. Dlatego między wydatkami z niniejszego roku nie ma pozycyi na naprawę dróg.

7. Wóz siana liczony po fl. 2.

10. (Valentinus Schonfelder) hoc anno nihil soluit, perpetuo enim quaerebatur, se eum censum ex officij sui administratione consequi non posse, nam vix tantum ex eo adipiscebatur, quantum pro viceaduocato fouendo et familia sibi sufficeret.

14. Ze sprzedaży ryb uzyskano mr. 105 gr. 10, — bróg siana liczony po mr. 7, — kopa karpi po fl. 3.

18. Skurka reuenditor reposuit paenam 4 mr. propterea, quod nec ius ciuile habeat ac magnam rerum facit caristiam sua reuenditione, — karczmarze płacą kary propter compotationes in profundam noctem admissas.

19. Kwartał grodzki składa mr. 37 gr. 37½, — kwartał rzeźniczy mr. 50 gr. 27½, — kwartał sławkowski mr. 18 gr. 19, — kwartał garncarski mr. 22 gr. 5.

20. Kwartał grodzki płaci mr. 11 gr. 5, — kwartał rzeźniczy mr. 29 gr. 18, — kwartał sławkowski mr. 10 gr. 42½, — kwartał garncarski mr. 8 gr. 13½.

22. Wypalono wapna 3 piece, z czego sprzedano 766½ skrzyń i mierzyc. po 10 gr. za skrzynię czyli mierzycę.

25. Wypalono cegieł w 14 piecach 244,800, sprzedano 235,300 po fl. 2, zaś zendrowek 1650 po fl. 2 gr. 20 za 1000.

24. Wypalono dachówek okrągłych 7000 (pozostało z roku przeszłego 3630) sprzedano 8350 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miejski wzięto 1200; dachówek szerokich 8850 (pozostało 750), sprzedano 9100 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; posadzanych 52500, sprzedano 41600 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta wzięto 400.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	17	1½
2. bombardarij ciuilis pretium	25	—
3. ad armamentarium et pro pulueribus bombardarijs reparandis	31	27
4. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	54	24
5. marstellae pretium	26	—
6. labores diurni, quos marstella conducit	87	21
7. ad curiam marstellae	1	31
8. schrotmagistro cum familia	112	42
9. necessaria ad schrotmagistrum	66	24½
10. rormagistri pretium	39	—
11. mercenarij diurni rormagistri	43	7
12. ad rormagistrum empta	20	14½
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	143	27½
14. carpentarii pretium	32	24
15. carpentarii familiae	112	22½

	mr.	gr.
16. ad curiam carpentarij	60	34
17. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	65	6½
18. fabro pro vario labore	25	25
19. serrifici pro vario labore	—	—
20. muratoris pretium	5	30
21. muratoris familiae	13	17
22. cementarij pretium annuum	8	32
23. cementi crematio	17	12
24. lapides et ligna ad cementariam	108	26
25. horreum laterum utrumque	91	39
26. argilla et arena ad laterificinam	60	3
27. ligna ad laterificinam	118	34½
28. horreum tegularum et tegularius	37	17
29. ligna et argilla ad tegulariam	47	19
30. aedificia ciuitatis communia	163	46
31. funifici	—	—
32. solutio antiquorum debitorum	7	24
33. fori et platearum purgatio	46	37
34. praetorij necessaria	545	27
35. prandium electionis dominorum	310	15½
36. prandium dominorum lonherorum	—	—
37. custodibus potarum, turris praetorij et littoris Vislae	81	32
38. vigilibus nocturnis	104	—
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	94	9½
40. honores dominorum et dona s. maiestatis regiae	447	6
41. dona communia	361	36
42. vinum dono datum	122	22
43. elemosina et pia opera (et quod captiuis hebdomadatim datum est)	26	43½
44. capitaneo praetorij et tibicini turris magnae	37	38
45. circkelmagistro cum tibicini turris magnae	73	32
46. campanatori praetorij	10	40
47. familiae praetorij	130	—
48. canicidae	4	—
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. officialium praetorij pretia	163	44
51. vestitura officialium praetorij	141	47
52. census sacerdotum et vitales	468	13
Summa omnium expositorum tocius a. 1553 facit	4882	17

2. Andreas Tolman bombardarius ciuitatis.

3. Iohannes Follewaldt bombardarius, — armifici a medulla alias spik ac coreo, quibus arma sunt inuncta et munita, gr. 9, — pro 2 magnis rotis ad tormentum bellicum gr. 30.

17. Płacono owies przed żniwami po 11, 14, 13, 10 i 11 gr. po żniwach po 9½, 10, 8, 11 i 9½ gr. za mierzycę.

30. Wydatki głównie na stajnię miejską i na łaźnię rogacką, — kopa gontów liczona po 10 kwartników, — pro 60 quercubus alias moszczini ad restaurationem pontis magni mr. 5 gr. 45.

34. Pro 16 vlnis panni per gr. 5 Iohanni Pyelgrzim superintendenti mendicorum mr. 1 gr. 32. — d. 4 Februarij pro minuta ex actis castrensibus in causa violentiae scholasticorum, — d. 11 Februarlj cum s. maiestas regia dominus noster clementissimus interesset prandio consulari in praetorio, erat tunc pro suae maiestatis persona adornatum velum et sedes regia, in quem vsum erant emptae vlnae 38 atlasij rubei carmasini, singulae per fl. 1, fecit in toto fl. 38; deinde peracto prandio eiusmodi atlasium ex dominorum consulum iussu erat rursus venditum et discutum pro fl. 26, — pictori pro formanda aquila magna ad illud ipsum velum, quae erat circum circa magnitudinis 3 vlnarum ex omnibus partibus, mr. 1 gr. 42, — mensatori pro ramis et statuis ad illud ipsum velum tum pro deauratione capitelis gr. $26^1/_2$, — pro floribus ante sedilia dominorum gr. 4, — pro venis alias szafliky ad carcerem ciuilem gr. 6, — d. 18 Nvbris solutum ex peccunia ciuitatis Iacobo architecto a restauratione campanae in templo s. Mariae mr. 36 gr. 33, — pro explorando Philippo insigni fure mr. 1 gr. 12, — pannitonsori a tondendis 4 staminibus, quae sunt data timpanatoribus et tibicinibus tempore nuptiarum regiarum, gr. 24, — tempore aduentus s. mtis reginalis emptae sunt 3 stamina panni pro vestiendis timpanatoribus, qui praecedebant armatos in solemnitate nuptiarum regiarum mr. 8.

35. Dukaty wojewodzińskie liczone po 52 gr.

39. D. 14 Ianuarij 1553 missi erant ad s. maiestatem regiam iam ex Lithuania redeuntem spectabilis dnus Stanislaus Czirus consul et Valerianus Pyrnusz notarius in causa violentiae et homicidij in platea s. Annae ipso die s. Iohannis patrati per scholasticos Studij Cracc. vsque in Losycze ad limites magni ducatus Lithuaniae. Qui pro omni illa expeditione vna cum equis et equitibus totoque itineris apparatu consumpserunt ac quod pro litteris in cancellaria regia dederunt mr. 35 gr. 9, — są także wydatki dla posłów miejskich na sejm Krakowski 25 lutego w łącznej sumie mr. 42 gr. $14^1/_2$.

40. Sub finem prandij electionis dominorum, cui interfuit s. maiestas regia dnus noster clementissimus, donati sunt duo ciphi argentei, vndique deaurati eidem mti regiae. Quorum vnus ponderabat argenti mr. 9 scot. 7, alter argenti mr. 8 scot. 14, et hoc, vt tanto gratia maiori hanc ciuitatem suam et totam rempublicam prosequi dignaretur eadem s. mtas sua. Est autem empta quaelibet marca a Nicolao Nonhart per fl. 13 gr. 15, facit vterque ciphus fl. 241 gr. 6, facit mr. 150 gr. 36; — die prima Augusti anno 1553 ante prandia, post varia munera primo per legatum s. caesareae mtis deinde aliorum multorum principum legatos oblata, sunt postremo ob regiarum nuptiarum solemnitatem serenissimae ac potentissimae principi et dominae, dominae Catherinae reginae Poloniae etc. dominae nostrae clementissimae a ciuitate donati quattuor ciphi argentei, vndique deaurati elegantisque formae, qui erant empti a Nicolao Nonhort, quemlibet marcam per fl. 13 gr. 14, ac ponderabant vt sequitur; N. 1 ponderabat argenti mr. 9 scot. 16, N. 2 ponderabat argenti mr. 9 scot. 9, N. 3 ponderabat argenti mr. 8 scot. 3, N. 4 ponderabat argenti mr. 7 scot. 23. Summa facit mr. 35 scot. 3, facit in peccunia fl. 474 gr. 6, facit mr. 296 gr. 18.

41. D. 8 Aprilis a. 1553 donata est peluis argentea vna cum vrceo vndique deaurata mgfco dno Oczyesky r. P. cancellario etc. tempore comitiorum generalium et cum ratione emporij nobis imminebat cum Wratislauiensibus actio. Quae quidem ambo vasa ponderabant argenti mr. 19 scot. 14, quaelibet est Nicolao Nonhart soluta per fl. 14, facit in toto fl. 273, facit mr. 170 gr. 30, — d. 23 Sptbris rndissimo dno Przerempsky r. P. vicecancellario cum s. mte regia in Lithuaniam profecturo, vt ciuitatis et reipublicae negotia sibi curae esse dignaretur, eaque apud s. mtem regiam promouere non grauaretur, sunt circa valedictionem suae rndiss. dominationi donati fl. 30 in auro Vngaricales, quilibet per gr. 52 aestimatus, facit mr. 32 gr. 24, — d. 30 Sptbris eidem dno Przerempsky r. P. vicecancellario sunt donati fl. 20 in auro Vngaricales pro litteris s. mtis regiae posterioribus ratione cupri, quemlibet per 52 gr aestimando, facit mr. 21 gr. 32, — d. 2 Decbris mgfco dno Iohanni Oczyesky r. P. cancellario, cum illi a s. mte regia capitaneatus castri Cracc. esset collatus, sunt sibi circa gratulationem donati fl. 50 in auro Vng. facit mr. 54 gr. 8, — d. 9 Dcbris dno regni thesaurario propter ternarios circa exactionem ducillarem regiam exigi solitos, vt ciuitati integri, de more hactenus obseruato, relinquerentur, siquidem s. mtas regia eius rei cognitionem suae magnificentiae commiserat, sunt donati fl. 30 in auro Vng. facit mr. 32 gr. 25, — soluta est dno Erasmo Czeczotka vestis nigra de adamasco, armasino subducta, quae donata est ciuitatis nomine dno Thomae Pszonka cancellariae regiae notario ob varia obsequia per eum ciuitati praestita, quae constitit fl. 28 gr. 24, facit mr. 18 etc.

43. Quibusdam pauperibus, qui ex Scepusio venerunt ac ibidem incendium passi sunt, pro elemozina datum iussu dominorum gr. 30, — Mathiae de Leopoli scholastico ceco pro curatione oculo-

rum datum iussu dominorum gr. 24, — cuidam Barbarae Germanae mulieri, quae se prophetissam esse praedicabat, pro elemozina gr. 15.

42. Rozdawane jest wino różnym dostojnikom, oraz rajcom i mieszczanom na uczty i wesela.

50. Dr Aichler pisarzem miejskim i Waleryjan Pyrnus.

1554.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Strausz et Erasmus Czeczotka.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem a. 1553 .	1838	36½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	11	—
3. pontalium exactio	—	—
4. vinorum prouentus ducillarij	575	26
5. ternarij ducillorum regalium	911	25
6. emonita ex debitis retentis	122	31
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—
8. currus potabilium, schrotgeltt	198	3
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	510	16
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth aurifex administrator) . . .	15	—
11. a susceptione iuris ciuilis	57	42½
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	94	14½
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	42	36
17. depositorium salis	30	42
18. paenae pro excessibus exactae	15	28
19. exactio vigiliae nocturnae	133	22
20. exactio canalium alias rurnae	63	25
21. venditio canalium, lapidum, roborum	71	30
22. venditio calcis seu cementi	296	2
23. venditio laterum	473	36
24. venditio tegularum	124	18½
25. a mercatoribus Augustensibus	500	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	71	24
27. pannitondia ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	30	12
30. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
32. domus ciuitatis propriae	160	12
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . .	40	28
35. census terragius ex domibus et areis	31	14

	mr.	gr.
36. census terragius ex hortis, pratis et agris	34	28
37. census ex diuersis locis	52	12
38. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	394	24
39. census ciuitatis ex schmeterhausz	77	22½
40. census ciuitatis ex domunculis	14	34
41. ex thesauro mutuatum	436	43½
Summa omnium perceptorum tocius a. 1554 facit	7778	10

1. Pozostało właściwie z rachunków zeszłorocznych mr. 2038 gr. 36½, mianowicie mr. 1181 gr. 46 w gotówce, zaś mr. 856 gr. 38½ w zaległościach, lecz z tej sumy złożono mr. 200 ad aerarium thesaurumque ciuitatis, a tylko resztę mr. 1838 gr. 36½ wręczono lunarom tegorocznym.

3. Wydzierżawiono Bartłomiejowi Habichtowi za fl. 800 deductis omnibus oneribus, a czynsz ten biorą praefecti viarum i obracają na budowę i poprawę dróg i składają osobno rachunek.

5. W tej sumie wynosi dochód quaternariorum ex vinis mr. 81 gr. 42, ternarii cereuisiae z czasu od św. Michała 1552 do tegoż dnia 1553 mr. 428 gr. 36, zaś z czasu od św. Michała 1553 do tegoż dnia 1554 mr. 400 gr. 43.

14. Dochód z czynszów i ze sprzedaży siana.

18. Kary ob inobedientiam officio consulari, ob non susceptionem iuris ciuilis etc. po mr. 1 gr. 12 każda.

22. Wypalouo wapna 6 pieców, sprzedano 1421 skrzyń i mierzyc po 10 gr. korzec liczony po 3 gr. 1 solid.

23. Wypalono w 22 piecach 383000 cegieł, sprzedano 375400 po fl. 2 za tysiąc, cendrowek 2700 po fl. 2 gr. 20 za tysiąc, użyto dla miasta 8050 cegieł.

24. Wypalono dachówek okrągłych 11500 (pozostało z roku przeszłego 1080) sprzedano 12300 po fl. 2 za tysiąc; dachówek szerokich 9000, sprzedano 4750 po fl. 3 gr. 15; dachówek posadzanych podwójnych: większych i mniejszych 59000 (pozostało 10500), sprzedano 24700 po fl. 2 gr. 12, a 43800 po fl. 2 gr. 7½.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	18	31
2. bombardarij ciuilis praetium	—	—
3. ad armamentarium ciuitatis	4	24½
4. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	21	7
5. marstellae praetium	26	—
6. labores diurni, quos marstella conducit	98	34
7. ad curiam marstellae	2	27
8. schrotmagistro cum familia	83	18
9. necessaria ad schrotmagistrum	11	44½
10. rormagistri praetium	39	—
11. mercenarijs diurnis rormagistri	41	16
12. ad rormagistrum empta	49	40½
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	166	42
14. carpentarii praetium	32	24
15. carpentarii familiae	95	24½

	mr.	gr.
16. ad curiam carpentarij	69	31½
17. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	32	21½
18. fabro et serrifici pro vario labore soluta	56	10½
19. muratoris praetium	4	46
20. muratoris familiae	21	46
21. cementarij praetium annuum	8	32
22. cementi crematio	34	24
23. lapides et ligna ad cementariam	228	31
24. horreum laterum utrumque	143	30
25. argilla et arena ad laterificinam	70	16
26. ligna ad laterificinam	106	4
27. horreum tegularum et tegularius	43	22½
28. ligna et argilla ad tegulariam	67	36
29. aedificia ciuitatis communia	102	2½
30. funifici	7	37
31. solutio antiquorum debitorum	—	—
32. fori et platearum purgatio	59	6½
33. praetorij necessaria	398	40
34. prandium electionis dominorum	32	24
35. prandium dominorum lonherorum	65	—
36. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	81	32
37. vigilibus nocturnis	103	9
38. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	220	14
39. honores dominorum et dona s. maiestatis regiae praestita	—	—
40. dona communia	232	7
41. elemosina, pia opera et quod captiuis hebdomadatim datum est	30	4½
42. vinum dono datum	177	3
43. capitaneo praetorij	26	—
44. circkelmagistro cum tibicini turris magnae	71	24
45. tibicinis substituto	8	32
46. campanatori praetorij	10	40
47. famulis praetorij	130	—
48. canicidae	4	—
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. officialium praetorij pretia	173	44
51. vestitura officialium praetorij	150	37
52. census sacerdotum et vitales	468	13
Summa omnium expositorum tocius a. 1548 facit	4198	45½

2. Hoc anno bombardarius Andreas Tolman relicto ciuitatis seruicio, in bombardarium s. mtis regiae est susceptus atque in Kijow missus.

3. Pro 9 plattwy ad bombardas per gr. 3, gr. 27.

17. Owies płacono przed żniwami po 9, 8, 8½, 9 i 11 groszy, od żniw po 7½ i 8 gr.

29. Głównie naprawa pontis magni i dach nowy w cegielni, obok innych pomniejszych napraw.

33. D. 17 Februarij pro prandio dominorum, cum communitas in praetorio esset congregata ante comitia generalia, mr. 2 gr. 46½, — a purgacione cloace apud tibicinem turris magnae gr. 30, —

d. 2 Iunij pro 6 marcipanis per gr. 24 et pro 3 lb. citrinorum per gr. 24 cum nomine mgfci palatini Cracc. electio dominorum praesidencium fieret, facit mr. 3 gr. 42, — horologistae a reparatione horologij in turri maiori mr. 2 gr. 8, — ab emendando et depingendo fornace in stuba consulari praetorij Cracc. gr. 7½, — d. 27 Octobris typographo pro exemplaribus impressis constitutionum de muratoribus et carpentarijs mr. 1 gr. 12, — d. 3 Octobris in causa Petri Mniszek ministerialis cum esset appellatum a decreto dni iudicis terrae Cracc. ad s. mtem regiam, datae sunt mr. 3, deinde in speciali a quadam iudicis mocione, quam kocz vocant, in eadem causa cum Petro Mniszek sunt datae aliae 3 mr. — solutum dno Erasmo Vnsam pro Bertachino seu Indice iuris vtriusque, quem Venecijs emendum curauit fl. 8, mr. 5.

34. Wojewodzińskie floreny liczone po 52 gr.

38. Głównie wydatki na podróże posłów miejskich na sejmiki i na sejm Lubelski.

40. D. 6 Octobris 1554 missi sunt dono Wilnam rndissimo dno Iohanni Przerembsky r. P. vicecancellario flor. 60 in auro Vngar. pro impetrando ac obtinendo priuilegio s. mtis regiae, domini nostri clementissimi, occasione libertatum et immunitatum, per s. mtem regiam amplius priuatis personis non conferendarum. Quod quidem diploma sua rndssma amplitudo expediuit ac per dnum Wyrsbyenta misit. Facit mr. 65, — mgfco dno regni cancellario et capitaneo Cracc. propter citacionem contra ciuitatem occasione blonye institutam, tum ob alias citaciones tunc temporis factas, quo sua magnificencia ciuitati et reipublicae in eiusmodi difficultatibus suo patrocinio benigne adesse dignaretur, sunt donata 16000 laterum, facit mr. 20.

41. Cuidam Paulo ob adulterinae monetae crimen incarcerato, pro calceis et caligis gr. 16.

1555.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Erasmus Vunsam et Stanislaus Strausz.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam rationem a. 1554	3579	12½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	8	8
3. pontalium exactio	409	39½
4. vinorum prouentus ducillarij	359	16
5. ternarij ducillorum regalium	—	—
6. emonita ex debitis retentis	139	39
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	18	39
8. currus potabilium, schrotgelt	132	37½
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	450	40
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth aurifex administrat)	20	—
11. a susceptione iuris ciuilis	26	32½
12. pensa maior ciuitatis	65	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	46	42
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	127	41
15. conflatorium argenti, brenngadem	—	—
16. quartczoll a panno	35	36
17. depositorium salis	23	8½
18. paenae pro excessibus exactae	82	4½
19. exactio vigiliae nocturnae	99	7½
20. exactio canalium alias rurnae	29	—
21. venditio canalium, lapidum, roborum	60	19½

	mr.	gr.
22. venditio calcis seu cementi	146	42
23. venditio laterum	242	15
24. venditio tegularum	88	37½
25. a mercatoribus Augustensibus	500	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, — Cornutorum	32	24
27. pannitondia ciuitatis	48	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	30	12
30. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae opulentae ciuitatis propriae	19	—
32. domus ciuitatis propriae	153	36
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	41	28
35. census terragius ex domibus et areis	29	44
36. census terragius ex hortis, pratis et agris	24	28
37. census ex diuersis locis	58	26
38. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	354	3½
39. census ciuitatis ex schmeterhausz	74	34
40. census ex domunculis	14	8
41. stroza piscium	296	42
42. ex thesauro ciuitatis mutuo acceptum	142	26
Summa omnium perceptorum tocius a. 1555 facit	7461	7

1. W gotówce było mr. 964 gr. 40, w zaległościach mr. 2614 gr. 20½.

6. D. 10 Martij Iohannes Maria murator persoluit debitum anni 1552, 1553, 1554 ex domuncula prope portam s. Nicolai constituta mr. 1 gr. 24.

14. Z ryb wpłynęło mr. 43 gr. 39½, z czynszów mr. 38 gr. 19, ze sprzedaży siana i potrawu mr. 45 gr. 20½.

18. D. 16 Martij Iacobus Gasgeb reposuit ciuitati taleros 27 loco 10 arcabusorum, quos se daturum obligauerat propterea, quod per annos aliquot hic Cracouiae mercaturam exercuerit instar aliorum ciuium, non habens ius ciuile, neque iuratus existens ciuis, per gr. 33½ singulos compatundo, faciunt mr. 18 gr. 40½, — d. 18 Maij Georgius de Nuremberga reposuit mulctae fl. 30 in auro Vngaricales propterea, quod dno proconsuli mentitus fuerit eundemque in fraudem deduxerit pro aperienda sibi porta intempesta nocte, per gr. 52 quemlibet computando, facit mr. 32 gr. 24, — zresztą kary propter adulterinam mensuram, propter inobedientiam erga officium consulare, propter ceruisiae propinationem suspecto pestis tempore supra dominorum inhibitionem i t. p.

22. Wypalono 2 piece wapna, z czego sprzedano 605 skrzyń po 10 gr.

23. Wypalono cegieł w 16 piecach 279900, sprzedano 191950 po fl. 2 za tysiąc, zendrówek 600 po gr. 8 za sto, na użytek miejski powzięto cegieł 11450.

24. Wypalono dachówek okrągłych 5050, sprzedano 1150 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta powzięto 3800; dachówek szerokich wypalono 1300, pozostało 4750, sprzedano 5550 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; dachówek posadzanych większych wypalono 52150, sprzedano 50150 po fl. 2 gr. 12.

41. Stróża ta puszczona była w dzierżawę Ianowi Crockerowi za fl. 500, z czego mu z powodu zarazy grasującej fl. 25 opuszczono.

42. D. 25 Maij cum ad s. mtem regiam dnum nostrum clementissimum nunctij tam ex communitate, quam e gremio consulari expediendi Pyotrkouiam forent, idque in negotio tocius ciuitatis, videlicet de plebiscitis ac alijs reipublicae negotijs, neque domini lonheri tunc temporis haberent, vnde eam expeditionem facerent, sunt itaque ex ciuitatis thesauro interim accepti fl. 100 in auro Vngar. quemlibet per gr. 52 computando, facit mr. 108 gr. 16.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	22	16
2. bombardarius ciuitatis	—	—
3. ad armamentarium ciuitatis	—	—
4. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	36	9
5. marstellae pretium	26	—
6. labores diurni, quos marstella conducit	78	32½
7. ad curiam marstellae	3	46
8. schrotmagistro cum familia	70	6
9. necessaria ad schrotmagistrum	6	27
10. rormagistri pretium	39	—
11. mercenarijs diurnis rormagistri	38	1
12. ad rormagistrum empta	36	19
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	129	17
14. carpentarii pretium	32	24
15. carpentarii familiae	94	31
16. ad curiam carpentarij	52	22½
17. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	29	5
18. fabro et serrifici pro vario labore	28	9
19. muratoris familiae	46	11½
20. cementarij pretium annuum	8	32
21. cementi crematio	11	24
22. lapides et ligna ad cementariam	88	21
23. horreum laterum utrumque	105	—
24. argilla et arena ad laterificinam	62	10
25. ligna ad laterificinam	88	27½
26. horreum tegularum et tegularius	33	37½
27. ligna et argilla ad tegulariam	34	31½
28. aedificia ciuitatis communia	139	35½
29. pontalium onera viarumque structura	313	36
30. funifici	6	4
31. solutio antiquorum debitorum	—	—
32. fori et platearum purgatio	40	36
33. praetorij necessaria	330	26½
34. prandium electionis dominorum	188	14½
35. prandium dominorum lonherorum	32	24
36. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	81	32
37. vigilibus nocturnis	130	27
38. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	289	19½
39. dona communia	23	28
40. vinum dono datum	104	28
41. elemosina et pia opera	26	41½
42. capitaneo praetorij	26	—
43. circkelmagistro cum tibicini turris magnae etc	106	8

	mr.	gr.
44. campanatori praetorij	10	40
45. familiae praetorij	118	20
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	65	—
48. officialium praetorij pretia	173	44
49. vestitura officialium praetorij	139	1
50. census sacerdotum et vitales	454	31
summa omnium expositorum tocius anni 1555 facit	3982	44½

4. Płacono kosiarzom siana po gr. 3½ dziennie, od zbierania siana po gr. 1½ lub 10 kwartników dziennie, zaś od kopienia po gr. 2 (faeni sectores, collectores et cumulatores).

17. Płacono za owies przed żniwami po 7, 9½, 8 i 9 gr. po żniwach po 6½, 7 i 8 gr. za mierzycę.

28. Pro nauis, qua defluitantur lapides, arena et argilla, structura expositum mr. 21 gr. 27½, ad hanc nauis structuram est referendum, quantum carpentarius cum familia constiterunt. — Currifici pro 2 curribus alias kary, in quibus aqua vehitur tempore incendiorum gr. 30, — pro media sexagena quercuum ad reparationem pontis magni mr. 6 gr. 34½, — pro 4 nauibus rumu ad pontem magnum mr. 1, — d. 7 Decembris conducti fuerunt periciores socij muratorum pro deponendo vtroque clipeo pannicidiorum, tam versus forum carbonarium, a quo fl. 10 sunt soluti, quam versus forum galinarium, a quo fl. 8 sunt dati, facit mr. 11 gr. 12, — a resarcione tecti supra institam opulentam, quae ciuitatis est propria, versus conflatorium argenti, gr. 41, — d. 5 Decbris solutum est Faelici vitreatori pro reparandis fenestris stubae superioris praetorij, quae ex proximo incendio erant liquaefactae et excussae, tum pro aliarum fenestrarum in praetorio restauratione mr. 4 gr. 18.

33. Ab exemptione priuilegij in iudicio terrestri datus aureus Vngar. mr. 1 gr. 4, — pro 1 lap. candelarum ad praetorium gr. 35, — pro ferramentis ad fornacem praetorij, quibus ligna imponuntur, alias wilky gr. 6, — pro stamine panni nigri ad conficiendas cappas, quibus induuntur malefactores, qui ad supplicia deducuntur, mr. 1 gr. 27, — d. 9 Martij dum dni consules in Grodek conuiuio essent excepti, atque comedia ibidem recitaretur, donauerunt domini talerum, gr. 33½, — chirurgo a curatione cuiusdam famulae, quae in carcere existens se confodere moliebatur, gr. 17, — d. 15 Iunij, pro pharmacis praeseruatiuis familiae praetorij tempore suspecto grassantis pestilentiae gr. 24, — polinctori, qui egenos hinc inde colligebat atque sepeliebat tempore grassantis pestilentiae, demum cathalogum mortuorum singulis septimanis conscribebat, solutum: płacono mu co tydzień po 12 gr. od 22 czerwca, aż do końca roku, — d. 31 Augusti pro ½ lib. cinciberis, cum esset in praetorio dnus vicecapitaneus in negotio s. mtis regiae, gr. 15, — a mundatione aluei et fluuij Rudawa mercenarijs conductis, quibus panis et cereuisia insuper tribuebatur, mr. 2 gr. 39, — eodem die dno viceprocuratori pro purgando fluuio Rudawa soluti sunt mr. 7 gr. 24, — pro 5 lapidibus et 13 lb. cerae, quemlibet lapidem per gr. 92 computando, ad comparandas faces dnis tam senioribus, quam presidentibus, ad Rorate distribui solitas, constitit itaque cera fl. 16 gr. 26; deinde in speciali monialibus ad s. Spiritum pro labore earundem facum soluti sunt f. 7, nam lichni erant cari, facit in toto mr. 14 gr. 44, — incendij tempore, quod feria secunda post Omnium Sanctorum hora 5 noctis exortum fuit, quo tempore pannicidiorum tectum concidit, fuerunt aliquot diligentes iuuenes, qui aquam in praetorium deferebant, quibus vicissim iussu dominorum pannus est propterea datus mr. 2 gr. 30, — d. 25 Iunij pro magna biblia ad praetorium empta solutum bibliopolae mr. 2 gr. 15.

34. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 52.

35. Loco prandij, quod anno quolibet dari instituique erat solitum, est data parata peccunia, videlicet cuilibet dominorum (numero 24) per fl. 2, similiter cuilibet notariorum per fl. 2, facit fl. 52.

38. D. 23 Martij spectabilibus dno Nicolao Baranowsky et dno Laurentio Rambyesky designatis nunctijs ad comitia particularia sunt datae pro expensis mr. 10, — eodem tempore solutum est vectori a deuectione eorundem dominorum ad comitia particularia mr. 2 gr. 4, — d. 13 Aprilis a. 1555 missi erant ac solemniter delecti ad comitia generalia regni Pyotrkouiae celebrata, spectabiles dni Nicolaus Baranowsky et Laurentius Rąmbyesky, quibus pro expensis et viatico dati fuerunt taleri 200, quemlibet per gr. 33½ computando, facit mr. 139 gr. 28, — item in speciali vltra modo de-

scriptam summam sunt domino Rąmbyesky pro expeditione eiusdem itineris datae mr. 10, — item solutum est domine Gutteterowae pro 2 barilis vini antiqui ad eadem comitia accepti fl. 20, facit mr. 12 gr. 24, — Item solutum est pro aromatibus ad eadem comitia coëmptis, nempe item pro 3 lb. piperis per gr. 17, item pro ½ lb. croci per fl. 2 gr. 7½, item pro ½ lb. nucum muscati gr. 12, item pro ½ lb. cariofilorum gr. 17, item pro ½ lap. risi gr. 24, item pro ½ lap. czukari pro fl. 1 gr. 15, facit summatim fl. 7. gr. 6½, facit mr. 4 gr. 24½; — item ad eadem comitia emptae sunt 12 vlnae panni Italici diuersi coloris pro ornandis parietibus, vulgo spolyri vocati, quaelibet vlna per gr. 12, facit mr. 3, — item a contusione aromatum supracommemoratorum solutum pharmacopolae gr. 9, — item pro 18½ vlnis panni rubei ad currum dominorum nunctiorum contegendum empti mr. 1 gr. 35, — item pro 24 vlnis telae nigrae ad subducendum currus tegumentum, per gr. 1, item sartori a consuendo eodem currus tegumento ad comitia generalia parato gr. 12, — d. 25 Maij ex senatus consularis vnanimi consensu ac ad totius communitatis peticionem sunt Pyotrkouiam designati nunctij ad s. mtem regiam, dominum nostrum clementissimum, ex gremio consulari spectabiles dni Bartholomeus Cromer et Stanislaus Czyrus; ex communitate vero dnus Iohannes Vll et dnus Iohannes Czyrus pro obtinenda confirmatione ac etiam immutacione quorundam articulorum ex plebiscito ciuitatis, tum in alijs grauibus reipublicae negotijs, qui in tocius eius itineris expeditionem exposuerunt mr. 85 gr. 36, — fr. VI ante festum Natiuitatis s. Mariae designati fuerunt spectabiles dni Iohannes Aichler et Bartholomeus Romer ad comitia particularia, quae in Proszowicze sunt tunc celebrata, et ad comitia generalia, quae in Noua ciuitate fuerant celebranda, minime autem successerunt. His pro vtroque itinere conficiendo, dati sunt fl. 10 per gr. 52 computando, mr. 10 gr. 40.

40. Pro 1 barila vini per gr. 3 ad collegium cum vtriusque iuris domini doctores promouerentur mr. 6, — pro 1 barila vini per gr. 3 ad collegium artistarum, cum esset promotio dominorum magistrorum, mr. 6, — pro 1 barila vini mgfco dno palatino Cracc. donata, cum reuersus esset ex comitijs particularibus, mr. 7, — pro 1 barila muscatellae solutum d. Wenceslausouae, quae donata est mgfco dno regni cancellario reuerso ex comitijs generalibus, per gr. 4 facit mr. 7 gr. 36.

1556.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Erasmus Banck et Stanislaus Czyrus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post factam racionem a. 1555 .	3478	10½
2. cellarium Swydnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	656	33
4. vinorum prouentus ducillarij	855	35
5. ternarij ducillorum	—	—
6. exacta debita	198	24
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—
8. currus potabilium, schrotgelt	220	18½
9. braxaturae cereuisiae, rorgeltt	602	1
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth aurifex administrat) . . .	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	139	23
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	118	47
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	45	36
17. depositorium salis	40	24

	mr.	gr.
18. penae pro excessibus exactae	33	15½
19. exactio vigiliae nocturnae	142	17½
20. exactio canalium alias rurnae	65	27
21. venditio canalium, lapidum, roborum	180	37
22. venditio calcis seu cementi	120	15
23. venditio laterum	389	33
24. venditio tegularum	72	42½
25. a mercatoribus Augustensibus	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	63	30
27. pannitondia ciuitatis	64	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	30	12
30. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
32. domus ciuitatis propriae	164	18
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	73	24
35. census terragius ex hortis, pratis et pasturis	40	16
36. census ex diuersis locis	55	12
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	352	31
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	76	20
39. census ciuitatis ex domunculis	22	20
40. stroza piscium	312	24
41. ex thesauro ciuitatis mutuo acceptum	130	—
42. exactio a ciuibus pro comicijs generalibus Warschauiensibus	77	47½
Summa omnium perceptorum tocius a. 1556 facit	9148	34½

Z tej sumy było w gotowiźnie mr. 718 gr. 16, w zaległościach zaś mr. 2759 gr. 42½.

6. Multi ciuium exactionem canalium et vigiliarum persoluere detrectabant, ita, vt famuli ciuitatis, qui eam exigere soliti fuerant, ab eis id extorquere minime potuerint. Quare id muneris postea capitaneo praetorij est datum, vt retenta ab istis ciuibus exigeret.

14. Powzięto z czynszów mr. 42 gr. 28, ze sprzedaży żołędzi mr. 9 gr. 18, ze sprzedaży owoców z ogrodu mr. 1 gr. 14, ze sprzedaży siana i potrawu mr. 65 gr. 7, sprzedawano wóz siana po mr. 1 gr. 12, bróg siana po mr. 4 gr. 24 lub mr. 5.

18. Są tu kary a vigilibus propter eorum negligenciam, od innych, quod extra nundinarum tempora externis hominibus merces diuendere sit solitus, — quod boues peccoraque aliena vltra depositorii iura pellere ausus fuerit, — propter ignis eruptionem ex eius camino, — propterea, quod vinum propinare sine constitutione domini proconsulis soleat.

22. Wypalono tylko 2 piece wapna, sprzedano skrzyń 418½, mierzyc 159, każda po gr. 10, liczono korzec po gr. 3 sol. 1, a trzy korce na mierzycę.

23. Wypalono w 15 piecach cegły 270,350, pozostało 75900, sprzedano 306,550 po fl. 2 za tysiąc i 3900 zendrowek po fl. 2 gr. 20, na użytek miejski powzięto 25.000.

Extant in eadem officina laterificia peculialiter vltra eos lateres, qui ad vendendum remanserunt, laterum 250,000, quos domini prouisores strozae piscium ad ciuitatis aedificia emerunt et persoluerunt, nempe ex anno 1553 laterum 50,000, ex anno 1554 laterum 69,000, ex anno 1555 laterum 31,000, ex anno 1556 laterum 100.000. Hi lateres sunt ad pannicidiorum structuram conuersi, prout ratio anni 1556 (s) testatur, vbi vendicio laterum est inscripta.

24. Wypalono dachówek okrągłych 6400, pozostało 1100, sprzedano 2500 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 4180; wypalono dachówek szerokich 7800, pozostało 500, sprzedano 8300 po fl. 3 gr. 15; dachówek posadzanych większych 42600, pozostało 3000, sprzedano 34400 po fl. 2 gr. 12, na użytek miasta wzięto 200.

40. Puszczona w dzierżawę Ianowi Crockerowi za fl. 500.

41. D. 26 Sptbris sunt ex thesauro ciuili accepti fl. 60 in auro Vngar. pro expedicione facienda spectabilis excellentissimique domini doctoris Alberti Saxonis phisici s. mtis regiae, tocius senatus voluntate ad s. mtem regiam, dominum nostrum clementissimum, vna cum domino doctore Aichlero Warschauiam missi, idque in reipublicae negocijs occasione cupri, limitacionis generalis, propinacionis vinorum in Clepardia, appellacionum a sentencijs iuris supremi ac in alijs reipublicae necessitatibus, mr. 65, — d. 28 Novbris pro facienda expedicione spectabilium dnorum Alberti Saxonis phisici s. mtis regiae ac Erasmi Aichler nunctiorumque ciuitatis ad comitia generalia Warschauiensia designatorum, cum dni lonheri tunc temporis non haberent, vnde eiusmodi expeditionem facere potuissent, ex ciuitatis itaque thesauro sunt rursus acceptae mr. 65.

42. Od dziewiętnastu kupców powzięto po mr. 1 gr. 12, zaś od stu karczmarzy przeważnie po gr. 33, od niektórych po mniej, jak po gr. 26, 24, 20 18, 16, 15, 12 i 9.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	20	44
2. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	18	8½
3. marstellae pretium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	85	38½
5. ad curiam marstellae	3	7
6. schrottmagistro cum familia	69	39
7. necessaria ad schrottmagistrum	7	45½
8. rormagistri pretium	39	—
9. mercenarijs diurnis rormagistri	46	15
10. ad rormagistrum empta	64	45
11. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	133	16
12. carpentarii pretium	32	24
13. carpentarii familiae	187	24
14. ad curiam carpentarij	197	39
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	27	40½
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	24	38
17. muratoris pretium	8	6
18. muratoris familiae	58	16
19. cementarij pretium annuum	8	32
20. cementi crematio	11	24
21. lapides et ligna ad cementariam	177	13½
22. horreum laterum utrumque	101	18
23. argilla et arena ad laterificinam	100	32½
24. ligna ad laterificinam	85	14
25. horreum tegularum et tegularius	33	17½
26. ligna et argilla ad tegulariam	43	47
27. aedificia ciuitatis communia	433	31
28. pontalium onera viarumque restauratio	203	2½
29. funifici	3	19½

	mr.	gr.
30. solutio antiquorum debitorum	51	6
31. fori et platearum purgatio	56	1½
32. praetorij necessaria	436	26½
33. prandium electionis dominorum	140	40
34. prandium dominorum lonherorum	32	24
35. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	81	32
36. vigilibus nocturnis	118	8
37. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	342	37
38. dona communia	337	6
39. elemosina et pia opera	45	30½
40. vinum dono datum	118	22
41. capitaneo praetorij	26	—
42. circkelmagistro cum tibicini	32	34
43. tibicinibus ciuitatis	57	28
44. campanatori praetorij	10	40
45. famulis praetorij	122	24
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	65	—
48. officialium praetorij pretia	165	11
49. vestitura officialium praetorij	146	8
50. census sacerdotum et vitales	444	1
Summa omnium expositorum tocius a. 1556 facit	5059	21

15. Płacono owies po gr. 8, 8½, 9, 10, 11, 12, 7½ i 10.

27. Pro restauracione turris praetorij expositum mr. 137 gr. 17½ — do pokrycia tej wieży użyto 38 centnarów ołowiu, z czego wyrobiono 303 arkuszy blachy (lamina), — item pro centenario 1 et lb. 1 stanni puri ad dealbanda eadem plumbea lamina mr. 10, — pictori solutum est a reformatione et deauratione globi suppremi eiusdem turris mr. 1 gr. 42, — eidem pictori a reparatione quattuor minorum globorum eiusdem turris gr. 45, — pictori a depingendis vertebris alias powyetrznyky ad turrim praetorij gr. 8, — różne budynki miejskie pokryte zostały gontem, między innemi pons magnus; kopę gontów płacono po gr. 2 i 2½. Structura domus Pyotrkouiae wydano mr. 97 gr. 36, — między innemi pro 10 ventilabris alias powyetrzniky ad domus pinnacula ornanda in eadem domo Pyotrkouiensi datae sunt serrifici mr. 1 gr. 42.

32. D. 18 Ianuarij dum illustris et mgfcus dnus palatinus Cracc. electionem nouorum consulum ac praesidentium instituisset, pro confectionibus solutum: pro 3 marcipanis per gr. 30, pro confectionibus in cinamomo gr. 12, pro confectionibus in amigdalis gr. 12, pro confectionibus in cincibere gr. 12, pro confectionibus in cariofilis gr. 12, pro coloribus gr. 8, pro 3 lb. citrinorum in czukaro confectorum per gr. 24, pro 2 ollis muscatellae per gr. 4, facit in toto mr. 5 gr. 10; — siquidem domini tam praesidentes quam seniores aequali praetorij molestia sunt praepediti, ac ex aequo omnes ad reipublicae negocia curanda quottidie conuenire solent, ideo vnanimiter est conclusum, vt similiter aequali refectione gauderent. Quapropter pro salmonibus tum dominis senioribus, tum praesidentibus, dominis lonheris et notarijs hoc anno parata pecunia est data, nempe eorum cuilibet per mr. 1 gr. 24, facit omnibus simul mr. 42, — d. 25 Aprilis pro floribus ad sedilia dominorum gr. 2, — d. 25 Iulij tortori pro rebus necessarijs ad exurendum mulierem quandam, quae in platea castrensi pro excitando incendio ignem supposuerat, gr. 18, — d. 15 Iunij mensatori pro noua cista lignea ad condenda monumenta ex actionibus coram commissarijs sex ciuitatum agitatis, gr. 16, — d. 1 Augusti pro 6 vlnis atlasy rubei sagittatoribus de more ad bombardarum exercitationem datis, per gr. 40, facit mr. 5, — pro 2 marcipanis, ex quibus vnus erat ad praetorium acceptus, alter domino vicecapitaneo Cracc. donatus, mr. 1 gr. 12, — item pro conserua rosarum gr. 12.

33. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 52.

37. Przeważnie wydatki posłów miejskich na sejm Warszawski.

38. Illustri et mgfco dno Stanislao comiti in Tąnczin palatino Cracc. etc. initio adepti muneris per s. mtem regiam suae illustri magnificenciae collati, circa gratulacionem est per dominos consules suae illustri magnificenciae donata peluis argentea deaurata vna cum vrceo itidem vndique deaurato, quae quidem ambo vasa sunt a Nicolao Nonharth empta, ponderabant vero argenti mr. 21 scot. 1. quaelibet marcarum est sibi soluta per fl. 15, facit in toto fl. 315 gr. 18, facit mr. 197 gr. 12, — d. 2 Maij cum mgfco dno Iohanni Oczyesky r. P. cancellario et capitaneo Cracc. etc. natus esset fllius, senatumque Craccouiensem sua magnificencia pro eo ex fonte baptismatis suscipiendo, inuitandum curasset, sunt hinc circa eam susceptionis solemnitatem impositi fl. 20 in auro Vng. per gr. 52 computando, facit mr. 21 gr. 32, — soluti sunt dno Iohanni Crocker fl. 50 in auro Vng. quos in Septembri mutuo dederat dno doctori Alberto de Posnania existenti ciuitatis nunctio; ipse vero dnus doctor eosdem fl. 50 donauerat mgfco dno regni cancellario et capitaneo Crac. etc. ciuitatis nomine Warschauiae mr. 54 gr. 8, — etc.

1557.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Erasmus Banck et Stanislaus Czyrus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1556	1317	21
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	622	40½
4. vinorum prouentus ducillarij	1501	15½
5. ternarij ducillarij	12	4
6. exacta debita	63	16
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	3	45
8. currus potabilium, schrottgelt	357	11
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	544	18
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth aurifex administrat) . . .	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	89	—
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	101	5½
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	69	6
17. depositorium salis	40	11½
18. paenae pro excessibus exactae	84	31
19. exactio vigiliae nocturnae	142	—
20. exactio canalium alias rurnae	73	45½
21. venditio canalium, lapidum, roborum	75	26½
22. venditio calcis seu cementi	208	13
23. venditio laterum	241	30
24. venditio tegularum	76	15
25. a mercatoribus Augustensibus	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	38	—

	mr.	gr.
29. pannicidia ciuitatis propria	33	12
30. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
32. domus ciuitatis propriae	190	36
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae . . .	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	7	36
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	41	16
36. census ex diuersis locis	55	12
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio et circumquaque seu ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	381	2
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	85	20½
39. census ciuitatis ex domunculis	22	40
40. stroza piscium	312	24
41. ex thesauro mutuo acceptum	307	14
42. varia communiaque percepta	51	2
Summa omnium perceptorum tocius a. 1557 facit	7655	19½

1. Domini consules pleno numero congregati solemniter concluserunt, ne debita vlla annorum praeteritorum amplius rationibus dominorum lonherorum inseri miscerique deberent, verum ab inicio cuiusuis rationis dumtaxat parata peccunia ex ratione proxime praecedentis anni relicta, vt posthac commemoraretur, siquidem peculiare extet regestrum, in quod omnia et singula ciuitatis debita sunt congesta. Ad praescriptum itaque dominorum praesentem racionem instituendo ex anno praeterito 1556, exceptis omnibus debitis saltem in paratis pecunijs vltra summam omnium expensorum remanserant mr. 1317 gr. 21.

5. Wpisane 12 mr. 4 gr. zebrane były przez pisarza miejskiego od 1 do 22 maja, odtąd zaś czopowe królewskie pobierał Płaza exactor ducillorum regiorum i zebrał wraz z owemi mr. 12 gr. 14, razem mr. 188 gr. 13, zaś z administracyi ternariorum ceruisiae powzięto mr. 382 gr. 45 den. 15 czyli razem mr. 571 gr. 7, co wszystko vide inter debita a. 1557.

14. Powzięto z czynszów mr. 46 gr. 10½, ze sprzedaży siana i potrawu mr. 51 gr. 19, ze sprzedaży owoców ex magno horto mr. 1 gr. 24.

18. Kary wymierzone, quod sit mercatu libertatibusque ciuitatis vsus, non habendo ius ciuile, mr. 2 gr. 8, — Christopherus Bauman reposuit mulctam 10 aureorum in auro Vngar. propterea, quod in Vngaria existens, ludo et alea non paruam peccuniae summam dilapidauerat, mr. 10 gr. 40, — inny propter contumeliosa verba hospiti suo dicta, — seniores pistorum propterea, quod negligentes fuerint in conspicienda debita panis magnitudine mr. 5, — d. 16 Octobris dum post initam concordiam cum Liuoniensibus festi ignes essent instituti atque tabernatoribus mandatum, vt armatos in praetorium mitterent, quidam vero ex illis fuerint inobedientes, quod nullos mittere curauerint, sumpta est ab illis paena per gr. 12, ab omnibus vero simul prouenerunt mr. 9; — fr. II vigilia s. Thomae apostoli spectabilis dominus Gregorius Schniczer reposuit paenam 200 talerorum propter certos excessus ipsius; porro hij taleri 200 non sunt ad aerarium publicum relati, verum in instanti domino Bartholomeo Schonbeck tunc proconsuli dati pro parando nouo magno horologio in tocius ciuitatis vsum. (Był ten Grzegorz Schniczer podówczas dzierżawcą topni srebra, i być może, iż owa tak niezmiernie wielka kara za zatajone jakieś przestępstwo, dotyczy fałszowania srebra w topni miejskiej).

22. Wypalono siedm pieców wapna, sprzedano 748 skrzyń po gr. 12, a następnie mierzyc 75 po gr. 15, nam cum impensae calcis crescunt, auctum etiam propterea cementi praetium. Pro ciuitatis vsu et structura pannicidij acceptae sunt tres cum media fornaces cementi exusti puri.

23. Wypalono w 18 piecach 261900 cegieł, pozostało 10800. Praeterea hoc anno aliquot milia laterum nouae inusitatae formae ac magnitudinis sunt exusta, nempe: maioris formae et quantitatis lateres, quos vulgo kapsamsowe nuncupant, N. 18900, quorum singuli continent magnitudinem trium communium laterum; minoris vero formae et quantitatis lateres exussit N. 35500, quorum singuli continent aut duos aut sesquitercium laterem communem. Z tego sprzedano 187300 laterum communium

po fl. 2, kamżamsowych 200 za gr. 36, zendrówek 3400 po fl. 2 gr. 20; na użytek zaś miejski nie brano nic ze zwykłych cegieł, gdyż powzięto przygotowanych 250,000 przez zawiadowców rybnej stróży, wartości fl. 500, natomiast powzięto ex maioris formae lateribus alias kapsamsowae pro pannicidij structura 10,000, quemlibet millenarium per fl. 6 aestimando, ex minoris formae lateribus sunt ad eandem pannicidij structuram accepta 20,000, quemlibet millenarium per fl. 4 gr. 15.

24. Wypalono dachówek okrągłych 16950, pozostało 1500, sprzedano 9650 po fl. 2 za tysiąc, na budowę sukiennic powzięto 2700; dachówek szerokich wypalono 19050, sprzedano 8400 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc, na budowę sukiennic powzięto 10650; dachówek posadzanych wypalono 26500, pozostało 1100, sprzedano 30600 po fl. 2 gr. 12, na budowę sukiennic powzięto 6900.

25. Hoc anno cum mercatoribus Augustensibus ratione emporij et negotiationis ipsorum nullus erat initus contractus, ac ob id ciuitati per eos nihil est solutum.

40. Stróża rybna puszczona w dzierżawę Ianowi Crockerowi za fl. 500.

42. Dum pannicidium testudine muroque claudebatur, vt vna eademque opera cuiuslibet pannicidij exteriora fulctra, quibus sustinetur, commode restaurari possint, contulit quilibet ex suo pannicidio fl. 1 in auro Vngar. ita quod in summa collecti sint fl. 34 in auro per gr. 52, facit mr. 36.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	21	20
2. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	64	38
3. marstellae pretium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	89	20
5. ad curiam marstellae	7	30
6. schrottmagistro cum familia	91	34
7. necessaria ad schrottmagistrum	24	5½
8. rormagistri pretium	35	24
9. mercenarijs diurnis rormagistri	52	5½
10. ad rormagistrum empta	57	21
11. vectores ciuitatis	116	45½
12. carpentarij pretium	32	24
13. carpentarij familiae	82	42
14. ad curiam carpentarij empta	87	16
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	34	2½
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	27	37
17. muratoris pretium	27	18
18. muratoris familiae	22	3½
19. cementarij pretium annuum	8	32
20. cementi crematio	49	24
21. lapides et ligna ad cementariam	320	20
22. horreum laterum utrumque	135	29½
23. argilla et arena ad laterificinam	69	14
24. ligna ad laterificinam	99	31
25. horreum tegularum et tegularius	38	43½
26. ligna et argilla ad tegulariam	50	12½
27. aedificia ciuitatis communia	2039	41
28. pontalium onera	37	44
29. viarum restauratio	138	6
30. funifici	11	18

	mr.	gr.
31. fori et platearum purgatio	39	11½
32. praetorij necessaria	432	4
33. prandium electionis consularis	238	32
34. prandium dominorum lonherorum	32	24
35. custodibus portarum, turris praetorij et littoris Vislae	82	10
36. vigilibus nocturnis	106	8
37. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	23	39½
38. dona communia	491	46
39. elemosina et pia opera	35	21½
40. vinum dono datum	137	22
41. capitaneo praetorij	20	—
42. circkelmagistro	21	32
43. tibicinibus ciuitatis	57	24
44. campanatori praetorij	10	40
45. familiae praetorij	127	20
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	65	—
48. officialium praetorij pretia	168	47
49. vestitura officialium praetorij	153	27
50. census spirituales et vitales	444	1
Summa omnium expensorum tocius a. 1557 facit	6593	8

4. Hij laboratores diurni omnes praestant labores in ciuitate necessarios, hieme in secanda glacie, aestate vero circa Vistulam fluuium, currus lignis onerant et rursus eadem in locis designatis deponunt, ac generaliter labores quosuis subeunt.

15. Płacono owies po gr. 10, 11, 12, 8½, 9, 10 i 9 za mierzycę.

17. Thomae muratori caeptum est solui a die 15 Maij vsque ad diem 26 Iunij, hoc est pro septimanis 7, singulis septimanis per gr. 30, sed postquam pannicidium construi est caeptum, eo praetio contentus esse non potuit, quare a die 3 Iulij vsque ad 30 Octobris, hoc est pro septimanis 18 singulis septimanis est sibi data mr. 1, denique vsque ad finem anni rursus per gr. 30.

27. Aedificia ciuitatis et pannicidiorum. Pannicidium ciuitatis, quod in mense Septembri anno Domini 1555 ex tabernis cerdonicis et sutorijs incensum atque ardore flammarum fuerat conflagratum, est hoc anno impensis ciuitatis hac amplissima, vti cernitur, testudine clausum et munitum, superne circumcirca muro nouo cinctum, depictum et ornatum. Praecamur autem dominum Deum, vt ciuitatis ac reipublicae huius conatus clementer promouere, tueri ac omni faelicitatis genere cumulare dignaretur.

Imprimis quod testudinem attinet, ea est per quendam Pangracium muratorem Italum constructa, cui ex conducto ac cum eo inito contractu sunt persoluti fl. 520, ac insuper 10 vlnae damasci rubei, quaelibet est empta per gr. 40, facit fl. 13 gr. 10. Constitit itaquae sola testudo eiusdemque structura, quantum videlicet ipsum muratorem ac eius familiam attinet, per gr. 30 computando, fl. 533 gr. 10. Porro lateres, cementum et ligna pro conficiendis arcubus ciuitas proprijs sumptibus suppeditabat, imo omnem materiam equis suis ad hoc conductis aduehendam curauit. Quae quidem vectura ac materia, quantum constiterint, infra patebit. Facit mr. 333 gr. 16. — Deinde vero post absolutam testudinem est nouus contractus cum eodem Pangracio initus de eadem testudine dealbanda ac cemento incrustanda. Cui a solo labore numerati sunt fl. 115, ac preterea fodera de mardurinis gutturibus eidem donata, valoris fl. 10. Constitit itaque eius testudinis incrustatio et dealbatio fl. 125. Cementum vero et omnem materiam ciuitas suis impensis subministrabat. Facit mr. 78 gr. 6. — Post clausam, dealbatam ac in vniuersum absolutam testudinem donati sunt fl. 3 in auro Vngaricales eiusdem Pangracij muratoris familiae, facit mr. 3 gr. 12. — Cum Francisco pictore d. 4 Septembris a depingendo toto pannicidio intra ex extra erat condictum, ut sibi darentur fl. 90; verum postquam absoluisset laborem, cum se minime eo praecio contentum esse posse conquereretur, sunt sibi insuper

additti fl. 10 gr. 15, atque ita pictura tota foris et extra tocius pannicidij constitit, per ½ sexagenam computando, fl. 100 gr. 15, facit mr. 62 gr. 39.

Pannicidij structura: Vectoribus, qui cementum, arenam, lateres, lapides, trabes, ligna ac aliam omnem materiam aduehebant pro pannicidij structura interiori et exteriori, solutum est singulis septimanis, vt sequitur. Porro a quolibet millenario laterum soluebatur vectoribus per gr. 20, alijs vero singulis diebus per gr. 17½ (od 12 Iunij do 30 Octobris), facit mr. 242 gr. 1½. — Muratoribus, qui externe muro nouo alias brandmauri cingebant pannicidium, solutum est socijs per gr. 5. Inter quos cum aliquot fuissent magistri, his per gr. 6 in singulas dies soluebatur; coadiutoribus vero eorum per gr. 2½ (od 3 Iulij do 6 Nouembris), facit mr. 255 gr. 15. — Carpentarijs, qui in pannicidio trabes ponebant, pauimentum suppremum et tecta construebant, ac pro testudine interiori paranda Italis areas praeparabant atque id genus laborum subibant, soluebatur vero cuilibet carpentariorum singulis diebus per gr. 4 (od 15 Maij do 2 Octobris), facit mr. 66 gr. 13½. — Pro tignis alias kroqui ad eadem pannicidia emptis mr. 50 gr. 32. — Pro scandulis alias gąnty ad tecta eiusdem pannicidij emptis (wyszło 35,116 kóp) mr. 64 gr. 33½. — Pro tigillis alias laty ad tecta eiusdem pannicidij emptis mr. 14 gr. 35. — Pro asseribus ad eadem pannicidia emptis mr. 89 gr. 16. — Pro vimineis restibus alias lyczaky est solutum mr. 10 gr. 35½, — Imbrices mr. 44 gr. 19, — Claui mr. 52 gr. 42. — Facies seu mascarae. D. 17 Iulij empti sunt 25 lapides in Pynczow pro parandis faciebus seu mascaris ad summitatem pannicidij, constitit quilibet lapis ibidem in loco gr. 9, facit pro omnibus mr. 4 gr. 33, — muratori in Pynczow profecto ad comparandos eosdem lapides sunt pro viatico dati gr. 33, — item vectoribus ab aduectione eorundem lapidum ex Pynczow, a N. 9 solutum est ab eorum quolibet per gr. 26, facit mr. 4 gr. 42, — item vectoribus ab aduectione residuorum lapidum ad mascaras seruiencium, solutum est a singulis per gr. 30, facit pro N. 16 mr. 10; — hij modo commemorati lapides sunt per Iohannem lapicidam exfecti, cui a quolibet lapide iuxta initum cum eo contractum siue pro qualibet mascara est solutum per gr. 33. Elaborati itaque sunt dumtaxat N. 20, quanquam post absolutum laborem sibi vltra condictum praetium sunt donati fl. 2 gr. 15, facit in toto mr. 15 gr. 15; — deinde empti sunt alij lapides magni N. 20 pro conficiendis intersticijs in eadem summitate pannicidij collocandis, inter ipsas mascaras, facit mr. 13 gr. 47. A labore vero horum lapidum nullum fuit peculiare condictamen, verum lapicidis in dies est inde solutum ac in hebdomadale praetium superius descriptum et connumeratum. — Pro lapidibus communibus ad eiusdem pannicidij structuram conuersis, mr. 27 gr. 40. — Globi aenei in frontispicijs: d. 9 Octobris solutum est caldeatori pro 6 globis aeneis, qui in frontispicijs pannicidij sunt constituti: ponderant autem omnes cupri lap. 6 lb. 18, quaelibet libra vna cum labore sibi est soluta per gr. 6, facit in toto fl. 20 in auro Vngr. mr. 21 gr. 32, — ad deaurationem horum globorum sunt Wratislauiae coëmpti 5 libri auri alias fayngold, quilibet liber per fl. 4 gr. 15½, facit pro omnibus simul mr. 14 gr. 5½, — pictoribus a deauratione eorundem globorum sunt soluti fl. 6, facit mr. 3 gr. 36. Facit mr. 39 gr. 25½. — Ferramenta mr. 9 gr. 18. — Maź, olej, szafliki i inne sprzęty mr. 15 gr, 25½. — Pro tegulis: ad eadem aedificia pannicidij sunt ex officina tegularia acceptae tegulae, vt sequitur: rotundae tegulae 2700 valoris fl. 5 gr. 12, — latae tegulae 10650 valoris fl. 37 gr. 8, — quadrangulares tegulae 6900 valoris fl. 16 gr. 17. — Pro lateribus; dokupiono 61000 cegieł za mr. 76 gr. 12, — powzięto przygotowane przez zawiadowców stróży rybnej 250,000 wartości fl. 500, zaś z cegielni 10000 cegieł kamżamsowych wartości fl. 60 i mniejszych 20000 wartości fl. 90. — Pro cemento: z wapiennika miejskiego powzięto 3½ pieca wartości fl. 400, dokupiono 7 skrzyń za mr. 1 gr. 36.

Turris praetorij restauratio. Jestto pokrycie wieży ratusznej nowym ołowianym dachem. Koszt mr. 251 gr. 8½. Między innemi: solutum est pictori a depingendis extremitatibus turris praetorij viridi colore mr. 1 gr 4.

Aedificia ciuitatis communia. Continuatio structurae domus ciuitatis Pyotrkouiae existensis, facit in toto mr. 61. — D. 29 Maij rustici conducti pro parando nowo aggere circa pontem lapideum versus Czirzini, vbi noua prata sunt parata, mr. 20 gr. 20. — 7 Augusti pictori a depingendo pannicidio circumcirca est ex conducto solutum mr. 7 gr. 28, — d. 21 Augusti figulo pro globis et syszky in summitate pannitondij collocatis, atque ex argilla formatis, solutum mr. 4, — figulo sunt persoluti szisky, quae ad summitatem aedificiorum seruiunt et pro futuris aedificijs sunt paratae, sunt admodum magnae et amplae, mr. 2.

29. Naprawiano głównie ul. Floryjańską, bruki koło jatek maślnych i około kościoła św. Jana. — Dno Erasmo Czeczotka sunt persoluti fl. 15 gr. 26½ pro quercubus, qui fuerunt N. 81 ab eo ad restaurationem viarum empti, mr. 9 gr. 44½.

32. Adulterinae monetae mr. 6, quae superioribus annis loco paratae pecuniae exhiberi erant

solitae, hoc anno sunt communi dominorum consensu conuersae pro aliqua campanula paranda, ne amplius rationi dominorum lonherorum adnumerarentur. — D. 8 Aprilis Iohannes Iedlinsky missus pro comparandis coëmendisque salmonibus pro prandio electionis consularis. Abfuit toto octiduo, etsi nullos emit, consumpsit tamen mr. 2. — D. 4 Septbris Andreae bombardario regio sunt solutae lagenae 100 pro recondendis pulueribus tormentarijs ad hakownicze, quaelibet per gr. $7^1/_2$, facit mr. 15 gr. 30, — d. 2 Octobris cum allatum esset nunctium Craccouiam de concordia per s. mtem regiam cum Liuoniensibus sancitam, cum summa gratulatione ciuium ac laeticia publica in praetorio Cracc. festi ignes structi incensique sunt. Producta 5 actualia cereuisiae, ollae 13 vini per gr. $2^1/_2$ sunt exhausti, ac quaedam aliae impensae factae, quae omnes summatim constiterunt mr. 5 gr. $32^1/_2$, — pro 90 cereis candelis, quae circa pannicidia in circulum fuerant affixae ad illucescendum forum gr. 45; — pistori, bis in hebdomada videlicet qualibet feria IV et VI panes albos dominis praesidentibus et senioribus suppeditantibus, pro totius anni decursu solutum mr. 28 gr. 38, — pro libro statutorum regni, qui emptus est pro fl. 3 gr. 15, facit mr. 2 gr. 9, — d. 7 Iunij Sancto Italo lapicidae a formatione mascarae ex argilla factae, sunt donati gr. 40.

33. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 52.

38. D. 27 Martij dno Iacobo plebano in Vsczye, quem mgfcus dnus regni cancellarius et capitaneus Crac. ex mandato s. mtis regiae domini nostri clementissimi designauerat pro reuidendis ac describendis rationibus ciuitatis, sunt pro tanto labore per eum suscepto sibi donati fl. 20 in auro Vng. facit mr. 21 gr. 32. — Mgfco dno Iohanni de Oczyeszyno r. P. cancellario, Cracouiensi generali, Oswyanczimensi, Zatoriensi, Sandecensi, Olstinensique capitaneo etc. tempore expedicionis bellicae Liuoniensis profecturo Vilnam ad s. mtem regiam dominum nostrum clementissimum, in ipso discessu, cum suae magnificenciae valediceretur, donata est patina siue peluis argentea vndique deaurata vna cum gutto siue vrceo argenteo itidem deaurato, idque propter ciuitatis ac tocius reipublicae negocia, in quibus apud s. mtem regiam eadem sua magnificencia patrocinium suum interpositurum receperat, videlicet quod exactionem ciuitatis alias schosz, praeterea dupplicatum ab externis mercatoribus theloneum attinet, ac id genus alia multa. Ponderabat vero patina vna cum gutto argenti mr. 18, ac quaelibet illarum est Nicolao Nonhart 14 die Augusti soluta per fl. 14, facit in toto fl. 252, facit mr. 157 gr. 24. — In diebus Iunij mgfco dno Iohanni de Oczyeszino regni Poloniae cancellario atque capitaneo generali Cracc. etc. donati sunt per dominos consules fl. 200 in auro Vng. propter expeditionem litterarum quarumdam et immunitatum a s. mte regia dno nostro clementissimo impetratarum, praesertim vero quod inusitatam theloneorum exactionem attinebat, tum ob alia varia reipublicae negocia. Quemlibet per gr. 52 computando, facit mr. 216 gr. 32.

40. Między innemi jest po dwakroć dana kanclerzowi Ocieskiemu beczka wina, razem mr. 13, wojewodzie sandomirskiemu beczka za mr. 5 i podskarbiemu koronnemu raz 8, drugi raz 12 dzbanów za mr. 5.

1558.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Erasmus Banck, Valerianus Pyrnusz.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1557	849	$27^1/_2$
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	816	$20^1/_2$
4. vinorum prouentus ducillarij	543	5
5. ternarij ducillarij	—	—
6. exacta debita	20	12
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	19	7
8. currus potabilium, schrotgeltt	154	41
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	805	42

	mr.	gr.
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth aurifex administrator) . . .	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	101	31
12. pensa maior ciuitatis	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	98	13
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. depositorium salis	32	17½
17. quartczoll a panno (per hospites aduecto)	60	39
18. paenae pro excessibus acceptae	25	33
19. exactio vigiliae nocturnae	151	6½
20. exactio canalium alias rornae	78	34½
21. venditio canalium, lapidum, roborum	82	20
22. venditio calcis seu cementi	192	4½
23. venditio laterum	338	23½
24. venditio tegularum	119	13
25. a mercatoribus Augustensibus	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	33	12
30. pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius . . .	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
32. domus ciuitatis propriae	193	12
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae . . .	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	79	30
35. census ex hortis, pratis et pasturis	41	18
36. census ex diuersis locis	58	—
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio atque circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	398	32
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	88	9
39. census ciuitatis ex domunculis	22	46
40. stroza piscium	312	24
41. exactio a ciuibus pro comitiis generalibus Piotrkouiensibus	23	36
42. ex exactione regia	347	4
Summa omnium perceptorum totius anni 1558 facit	6531	5

14. Z czynszów wpłynęło mr. 42 gr. 4, ze sprzedaży siana i potrawu mr. 56 gr. 9. Cumulus faeni sprzedawany po gr. 6.

18. Kary nakładane: ob ius ciuile non susceptum, propter incendium ex eius domo eruptum, propter inhonestam conseruationem in matrimonio etc.

22. Wypalono 4 piece wapna, z czego sprzedano 721½ skrzyń po gr. 12 i 37½ mierzyc po gr. 15, korzec liczono po gr. 5. Pro structura graduum pannicidij ac pauimenti tegulis sternendi, pro testudine super fluttrinna in porta s. Floriani construenda atque pro communibus alijs aedificijs wzięto 1½ pieca wapna.

23. Wypalono cegieł 314000, pozostało kamżamsowych większych 8700, mniejszych 15500, zwykłych 52000, sprzedano 249300 zwykłych licząc po fl. 2 tysiąc, a 2100 zendrowek po fl. 2 gr. 20. Pro ciuitatis aedificijs, mianowicie ad structuram graduum pannicidij, testudinis in porta s. Floriani,

restaurationem vtriusque balnei ac braseatorij ciuitatis wzięto 76,700. Sprzedano kamżamsowych 3865 licząc tysiąc po fl. 6, wzięto ad gradus pannicidij construendos 3885, mniejszych sprzedano 500 za mr. 1 gr. 19½, powzięto 4300 ad portam s. Floriani pro construenda noua testudine supra fluttrinnam in meditullio ipsius portae.

24. Dachówek okrągłych wypalono 18000, pozostało 6100, sprzedano 21000 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miejski obrócono 1200; szerokich wypalono 8670, sprzedano 7150 po fl. 3 gr. 15, na użytek miasta powzięto 520; posadzanych wypalono 92700, sprzedano 58250 po fl. 2 gr. 12, pro toto pauimento pannicidiorum tegulis sternendo powzięto 34250.

40. Puszczona w dzierżawę Ianowi Crockerowi za fl. 500.

41. Od 19 kupców powzięto po mr. 1 gr. 12.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	22	29
2. ad villas Dąmbye et Grzegorsky	32	15
3. marstellae pretium	26	24
4. labores diurni, quos marstella conducit	73	47
5. ad curiam marstellae	5	20½
6. schrotmagistro cum familia	89	4
7. necessaria ad schrotmagistrum	37	36½
8. rormagistri pretium	49	33
9. mercenarijs diurnis rormagistri	53	27
10. ad rormagistrum empta	102	38½
11. vectores ciuitatis in varios vsus conuersi	129	13½
12. carpentarii pretium	33	6
13. carpentarii familiae	62	½
14. ad curiam carpentarij empta	128	18½
15. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	41	46½
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	22	11
17. muratoris pretium	38	—
18. muratoris familiae	21	32
19. cementarij pretium annuum	8	40
20. cementi crematio	30	—
21. lapides et ligna ad cementariam	79	33
22. ligna ad cementariam	119	29
23. horreum laterum utrumque	117	36
24. argilla et arena ad laterificinam	51	7
25. ligna ad laterificinam	109	28
26. horreum tegularum et tegularius	66	7½
27. ligna et argilla ad tegulariam	72	22
28. continuatio aedificiorum pannicidij	785	39
29. structura serrae in carpentarij curia	87	33
30. testudo noua duplicata in medio portae s. Floriani	40	42½
31. aedificia ciuitatis communia	190	15½
32. pontalium onera	18	46
33. viarum restauratio	191	17
34. funifici	2	33½

	mr.	gr.
35. fori et platearum purgatio	60	4
36. praetorij necessaria	507	33
37. prandium electionis dominorum	140	40
38. prandium dominorum lonherorum	32	24
39. custodibus portarum et turris praetorij	82	2
40. vigilibus nocturnis	108	10
41. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	39	43
42. itineris Pyotrkouiensis exposita	208	24½
43. dona s. maiestatis regiae	118	12
44. dona s. maiestati regiae atque alia dona communia	491	40
45. elemosina et pia opera	23	30
46. vinum dono datum	163	20
47. capitaneo praetorij	26	24
48. circkelmagistro, -- tibicini turris magnae	61	37
49. campanatori praetorij	11	2
50. lictoribus seu famulis praetorij	126	47
51. canicidae	4	—
52. census hospitalis s. Spiritus	66	12
53. officialium praetorij pretia	176	23
54. vestitura officialium praetorij	144	15
55. census spirituales et vitales	444	1
Summa omnium expositorum totius anni 1558 facit	5991	28

15. Płacono owies przed żniwami po 9 i 10 gr. po żniwach po 8, 9, 10½ i 11 gr. za mierzycę.

28. Hoc anno ex vtraque parte sunt gradus ex ipsis fundamentis erecti et constructi. — Pro construendis fundamentis et statuis, quibus superstructi sunt gradus pannicidij, orczly ex praeteritis annis, qui in montifodinis erant expositi et parati, sunt accepti N. 2250. Horum pars vna, vtpote circiter 800, erat iam deuecta ante eadem pannicidia anno praeterito. — Lapides grisei varij ex Myslimicza sunt aduecti, pro quibus solutum est infrascripto modo: Item empti sunt aduectique lapides magni grisei pro gradibus alias stopyenye 79, quilibet est solutus per gr. 30, facit mr. 49 gr. 18, — item pro elaboratione eorundem lapidum conducti fuerunt aliquot socij artis muratoriae, quibus ex conducto a quolibet gradu sunt soluti gr. 15, facit ab omnibus 79 gradibus mr. 24 gr. 33, — item empti sunt pro manubrijs eorundem graduum alias na porączi et pro superiore parte ambitus lapides magni N. 21, quilibet per gr. 33 solutus, facit pro omnibus mr. 14 gr. 21, — pro elaborandis ijsdem lapidibus ad ambitum et manubria solutum artis muratoriae socijs ex conducto a quolibet lapide per gr. 40, facit mr. 17 gr. 24, — sunt praeterea minores lapides empti N. 18, quibus balaustri sunt inserti, quilibet per gr. 15, facit mr. 5 gr. 30, — ab eorundem 18 lapidum minorum elaboratione solutum lapicidis ex conducto fl. 12, facit mr. 4 gr. 24, — item empti sunt balaustri N. 48 ad eosdem gradus, pro quolibet dati gr. 7½, facit pro omnibus simul mr. 7 gr. 24, — ab elaboratione singulorum balaustrorum ex conducto est solutum lapicidis per gr. 14, facit pro omnibus simul mr. 14, — empti sunt lapides ex montibus Casimiriensibus pro extremitatibus statuarum ex fundamentis constructarum, quibus innituntur gradus pannicidij, N. 65 per gr. 7½, facit mr. 10 gr. 7½, — item adhuc pro eorundem graduum structura sunt empti ad kapsams et pro basamentis balaustrorum in ambitu lapides N. 12, quilibet per fl. 1, facit mr. 7 gr. 24, — item ad filary et stragramea sunt itidem empti lapides N. 9, quilibet per fl. 1, facit mr. 5 gr. 30, — item pro parandis ostijs versus institas opulentas, quae in turriculis sunt collocata, empti 3 lapides, quilibet per fl. 1, facit mr. 1 gr. 42, — item emptae sunt 6 magnae columnae lapideae ad eosdem gradus, quaelibet constitit fl. 4 vna cum basamento et capitelis, facit pro omnibus simul mr. 15, — item empti sunt a capitulo ecclesiae in arce Crac. lapides ad gradus pannicidij, numero inscripto, nempe lati lapides 42 per gr. 15, facit fl. 21, item lapides 56 minores per gr. 7½, facit fl. 14, facit pro omnibus simul mr. 21 gr. 42. — Hij posteriores lapides omnes ac ipsae

statuae seu columnae sunt elaboratae per muratoris familiam ex diurno praecio, proinde inter familiae muratoris labores continentur. — Item sunt empti 8 lapides plani ad sedes seu ad interstitia graduum, qui omnes vna cum eorum elaboratione constiterunt mr. 4, — item empti sunt postremo pro cabsamsis statuarum inferiorum et fornicum lapides albi N. 22, quilibet per gr. 36. Hij porro elaborati sunt per familiam muratoris ex diurno precio, constiterunt itaque soli lapides ex montifodinis mr. 16 gr. 24. — Muratoris familiae, quae structuram graduum pannicidiorum conficiebat, solutum est: socijs communibus per gr. 5 singulis diebus, alijs vero peculiaribus socijs, qui incidebant lapides, solutum est per gr. 6 singulis diebus, in quos omnes qualibet hebdomada expensum est, vt sequitur (od 18 czerwca do 12 listopada razem) mr. 132 gr. 25. — Operarijs diurnis, qui materiam suppeditabant muratoribus, solutum est singulis diebus cuilibet eorum per gr. $2^1/_2$ (od 25 czerwca do 26 listopada) facit mr. 59 gr. 29. — Eruenti fundamentum ad gradus pannicidij mr. 2 gr. 44. — Vectoribus, qui cementum, arenam, lateres, lapides, trabes, ligna ac aliam omnem materiam aduehebant pro graduum et reliqua structura pannicidij solutum est mr. 102 gr. $40^1/_2$. — Carpentarijs, qui in pannicidio trabes ponebant, pauimentum supra testudinem et eiusmodi aedificia construebant, atque id genus laborum subibant, soluebatur vero cuilibet carpentariorum singulis diebus per gr. 4, facit mr. 72 gr. $44^1/_2$. — D. 13 Septembris pro plumbeis laminibus parandis, quibus turriculae et tecta graduum pannicidij sunt tegenda, acceptum est plumbum illud, quod in testudine praetorij erat depositum, ac ex fecibus ac fragmentis laminum anno praeterito ad tegendam turrim paratarum, fuit collectum. Erant autem paruae massae sex, quae omnes ponderabant plumbi cent. 24. Quoniam vero hoc ipsum plumbum non sufficiebat, emptae sunt insuper 4 massae plumbi, faciunt cent. 66 per gr. 75, facit mr. 103 gr. 6. Inne wydatki przy tem pokryciu ołowiem mr. 15, między innemi pro dealbandis laminibus plumbeis ad praedicta tecta pannicidij accepti et persoluti sunt 2 lap. stanni pro fl. 7. — D. 4 Iunij donati sunt Ioanni Franckenstayn architectori s. mtis regiae taleri 10 pro modello ad gradus pannicidij construendos, mr. 6 gr. 42. Inne wydatki drobniejsze wynoszą mr. 70 gr. 15. Między niemi: Lucae tornatori dati fl. 2 pro 2 rosis ligneis, quae appensae sunt in turriculis circa gradum pannitondiorum, et pro 2 ferramentis, in quibus illae rosae ligneae dependent, serrifici solutum est gr. 6, facit in toto mr. 1 gr. 18, — pro anchora ferrea, — pro musco ad pauimentum in pannitondio, — pro 3 cathenis ad appendendas imbrices ad pannitondium, — pictori a gradibus pannicidij depictis gr. 33, — a labore deaurationis 2 globorum duarum turricularum circa gradus pannicidij pictori solutum est mr. 1 gr. 4, — dati sunt in summa tota Stanislao Flack muratori iuxta condictamen pro componendo pauimento supra testudinem pannicidij cum lateribus quadrangularibus alias possaczką mr. 20, — structoribus viarum alias bruckarząm a sternenda via coram pannicidijs ciuitatis versus plateam s. Iohannis, itque intra ipsum pannicidium mr. 3 gr. 32.

29. Structura serrae in carpentarii curia ex ipsis fundamentis hoc anno constructae, facit mr. 87 gr. 33.

30. Testudo noua eaque dupplicata in medio portae s. Floriani super fluttrinnam hoc anno est constructa, facit mr. 40 gr. $42^1/_2$.

33. Factum est condictamen cum structoribus viarum a construenda via plateae incipiendo a porta castrensi usque ad plateam castrensem, hoc est sub finem cemeterij s. Andreae ex mr. 21 gr. 12.

56. Pro ferrea cathenula et serraculo ad lampadem in praetorio gr. 19, — a reparatione vtriusque horologij Martino szegermystrz mr. 1 gr. 42, — Clementi sagittario propter eius diligenciam, quam adhibet in turri habitans arta denuntiatione eorum, qui adueniunt ad ciuitatem nocturno tempore, sunt donati gr. 24, — a plantatione arborum in horto ciuili gr. 7, — ab emundandis et denuo poliendis 45 armis, mr. 6 gr. 42, — pro 15 tormentis alias archabusi iustae magnitudinis, quolibet per taleros 3 empto, mr. 30 gr. 45, — d. 18 Iunij d. Bernhardo Soderini solutum est pro 6 ulnis damasci ad virum syluestrem mr. 6, — mercenarijs conductis a purgatione Rudawae, quos marstella conduxit, et praesertim circa serram carpentarij mr. 9 gr. 12, — cubiculario regio adferenti literas comiciorum mr. 1 gr. 12, — d. 8 Octobris pro 1 petia telae ad cursum equorum acceptae Colomensis mr. 2 gr. 8, — eodem die pro porcello ad cursum equorum gr. 8, — eodem die pro 8 ulnis telae ad tegendum bouem pro cursu equorum gr. 20, — eodem die pictori a depingendis insignijs ciuitatis et cornubus ad bouem pro cursu equorum gr. 15, — d. 22 Octobris pro vno boue ad cursum equorum mr. 5, — pro pinguedine alias spyck ad lampadem in praetorio gr. 14, — d. 19 Octobris pro expediendo tabellario Viennam ad dominum doctorem Cromerum cum literis ciuitatis datae sunt mr. 5 gr. 24, — pro conficiendo atramento ad cancellariam: ad gallas gr. 12, item ad koperwasser siue vitriolum gr. 2, item ad gumi gr. 3, — cantoribus cum domini consules in Dąmbye pranderunt, dati sunt gr. 12. — Solutum d. Simoni Crumphelt id, quod ab ipso est per sagittarios acceptum pro sagitationis exercitio: sabbato ante

dominicam Inuocauit pro 2 vlnis stameti panni grisei coloris per gr. 26, facit mr. 1 gr. 4, — sabbato ante Alberti pro 2 vlnis stameti panni cinericij coloris per gr. 26, facit mr. 1 gr. 4, — sabbato post Viti ad gallum pro 4 vlnis panni Lundunensis brunatici coloris per gr. 26, facit mr. 2 gr. 8, — sabbato post s. Margarethae ad scutum pro 4 vlnis panni Lundunensis brunatici coloris per gr. 26, facit mr. 2 gr. 8, — feria II ante Michaelis ad scutum cum hackownicze pro 5 vlnis purpuriani panni per 26 gr. facit mr. 2 gr. 34, — sabbato ante Simonis et Iudae pro 2 vlnis stameti panni brunatici coloris per gr. 26, facit mr. 1 gr. 4, — sabbato ante Luciae pro 2 vlnis stameti panni coloris psittacei per gr. 26, facit mr. 1 gr. 4, — sabbato ante s. Agnetis pro 2 vlnis stameti panni per gr. 26. facit mr. 1 gr. 4.

37. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 52.

41. Ioanni Iedlynsky cum Iacobo Gralewskj pro exploratione cupri missis in Thorunium dati sunt taleri 20, facit mr. 13 gr. 36, — także prócz innych wydatki na sejmik partykularny Proszowski.

42. Są to wydatki posłów miejskich na sejm Piotrkowski wybranych.

43. Post aduentum s. mtis regiae, domini nostri clementissimi, ante festum s. Martini, ciuitas declarando alacritatem suam de faelici suae mtis regiae ex ducatu Lytvaniae ac bello Liuoniensi in regnum Poloniae reditu, donati sunt a ciuitate eidem s. mti regiae tres cyphi argentei, vndique deaurati, a Nicolao Nonhart empti, qui ponderabant vt sequitur: N. 1 ponderabat argenti mr. 8 scot. 18, — N. 2 ponderabat argenti mr. 6 scot. 5, — N. 3 ponderabat argenti mr. 6 scot. 2, facit in toto mr. 21 scot. 1. estque marca quaelibet ab eodem Nicolao Nunhart empta fl. 13 gr. 15, facit in toto fl. 284 gr. 12, cui ad rationem eius summae duntaxat dati sunt et soluti fl. 189 gr. 6.

44. Dane są między innemi podarki: d. 10 Novbris d. vicecancellario regni Ioanni Przerembskj epo Chelmensi propter actionem cum Leopoliensibus fl. 100 in auro Vng. — dno Plaza exactori ducillorum, ne ab antiquis vinis, quae ante tempus exactionis constitutae, sunt inuecta, aliquid exigeret, siquidem se mandatum s. mtis regiae habere affirmabat, quod ab illis quisque plenarie soluere debuisset, pro mitigandis eiusmodi impensis donatum mr. 108 gr. 16, — dno Valeriano Pyrnusz circa expeditionem, cum is officium notariatus ob consularem dignitatem sibi collatam, consulatui praesentaret ac illi renuntiaret, tum propter eius singularem fidem, diligentiam ac dexteritatem in eo notariatus officio, integro viginti annorum spatio ciuitati praestitum, tum ob fructuosum et laudabile per eum conscripti libri compendium omnium ciuitatis priuilegiorum methedico ordine instructum, continentis opus, donati sunt fl. 100 in auro Vng. facit mr. 108 gr. 16, — donatus est cantharus argenteus superne, inferne et in medio deauratus mgfco dno Ioanni de Oczieschino r. P. canc. atque capit. gnali Cracc. ad comitia Pyotrkouiensia profecturo, pro singulari patrocinio praestando in ciuitatis negocijs in futuris comicijs, qui quidem cantharus a Nicolao Nunharth emptus ponderabat argenti mr. 7 scot. 16, ac quaelibet mr. est soluta per fl. 11 gr. 15, facit mr. 55 gr. 4, — mgfco dno Ioanni de Oczyeschino r. P. cancellario atque capit. gnali Cracc. donatus est cyphus argenteus deauratus, idque propter expeditionem literarum regiarrm de non persoluenda exactione ducillari regia antiquorum vinorum, ante tempus constitutae exactionis inuectorum; ponderabat vero argenti mr. 7 scot. 1, ac quaelibet illarum est d. Erasmo Aychler ad 12 Februarij soluta per fl. 14 gr. $7\frac{1}{2}$, facit in toto fl. 100, facit mr. 62 gr. 24.

46. Wino dane między innemi w darze Ianowi Lutomirskiemu podskarbiemu, Stanisławowi Tęczyńskiemu wojew. krakow. Ianowi Tarnowskiemu kasztelanowi wojnickiemu, kanclerzowi, podkanclerzemu, podkomorzemu, podstarościemu, — pro 12 ollis vini per gr. $3\frac{1}{2}$ domino Maluetio Bononiensi donatis mr. 3 gr. 24, — pro 14 ollis vini per gr. $3\frac{1}{2}$ dominis consulibus apud sagittarios in czelstadt in conuiuio existentibus mr. 4 gr. 4.

1559.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Georgius Gutteter et Stanislaus Czirus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem anni 1558	317	15
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	215	10

	mr.	gr.
4. vinorum prouentus ducillarij	790	39
5. ternarij ducillorum regalium	—	—
6. exacta debita	458	17
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	8	21
8. currus potabilium, schrotgelt	214	45
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	258	29½
10. aduocatia: (Stanislaus Woyth)	—	—
11. a susceptione iuris ciuilis	59	33
12. pensa ciuitatis maior	68	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	109	33
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	69	6
17. depositorium salis	26	44
18. paenae pro excessibus exactae	103	36
19. exactio vigiliae nocturnae	126	35
20. exactio canalium alias rornae	62	20½
21. venditio canalium, lapidum, roborum	67	6½
22. venditio calcis seu cementi	115	43½
23. venditio laterum	504	6
24. venditio tegularum	155	4½
25. a mercatoribus Augustensibus	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	36	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	35	—
29. pannicidia ciuitatis propria	33	12
30. pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	187	—
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	53	30
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	79	45
35. census terragius ex hortis, pratis et agris	41	16
36. census ex diuersis locis	58	—
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in praetorio atque circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	400	47
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	86	13
39. census ex suburbio et domunculis	25	10
40. stroza piscium	312	24
41. varia communiaque percepta	68	37
Summa omnium perceptorum totius anni 1559 facit	5355	42½

1. Po zamknięciu rachunków z r. 1558 pozostało właściwie mr. 539 gr. 25, a to w gotówce mr. 79 gr. 7, w zaległościach mr. 222 gr. 10, zaś mr. 238 gr. 8 użyto na wydatki tygodniowe od 7 stycznia do 11 marca 1559.

3. Erasmo Banck ad fideles manus commissa.

6. Ioannes Maria lapicida persoluit totum suum antiquum reliquum debitum, quod pro censu

ex domuncula ad maenia ciuitatis prope portam s. Nicolai sita, retento, ciuitati tenebatur, nempe mr. 3 gr. 18.

9. Erasmo Czeczotka ad fideles manus commissa.

14. Dochód z czynszów mr. 41 gr. 24, — z siana i potrawu mr. 60 gr. 3, — z ogrodu mr. 2 gr. 24, — z żołędzi etc. mr. 5 gr. 30.

18. Mulctae a decemviris ad incendij prouisionem delectis, per fl. 2, idque ob eorum negligentiam, facit mr. 22 gr. 24, — a Mathia von Endt ob renunctiatum scabinatus officium, illi impositum mr. 5 gr. 20, — a Paulo Kysziell ob adolescentem quendam Armenum, quem apud se domi permisit ludere et grandem pecuniae summam lusu perdere, mr. 5 gr. 20, — a tabernatoribus, qui contra prohibitionem tempore hoc malae aurae suspecto propinabant domi ceruisiam, per fl. 2 etc.

22. Wypalono wapna trzy piece, sprzedano 416½ skrzyń częścią po gr. 12, częścią po gr. 15, na użytek miejski wzięto ćwierć pieca.

23. Wypalono cegieł zwykłych 325800, pozostało 67900, sprzedano 375350, mianowicie część po fl. 2, zaś część po fl. 2 gr. 7½ za tysiąc, na użytek miasta powzięto 16100, cyndrów sprzedano 1200 po fl. 2 gr. 20; — wypalono cegieł nowej formy większych kamżamsowych 250, pozostało 1000, sprzedano 700 po gr. 21 za sto, zaś mniejszych wypalono 1300, pozostało 10700, sprzedano 650 po gr. 10½ za sto.

24. Wypalono dachówek okrągłych 12700, pozostało 2200, sprzedano 5600 po fl. 2 i fl. 2 gr. 7½, na użytek miasta powzięto 3200; dachówek szerokich 11500, pozostało 1000, sprzedano 5050 częścią po fl. 3 gr. 15, częścią po fl. 4, na użytek miejski powzięto 300; dachówek posadzanych wypalono 84300, pozostało 200, sprzedano 84250 po fl. 2 gr. 12 i fl. 2 gr. 19½ za tysiąc.

41. Collecti sunt vicissim a tabernatoribus 100 taleri per gr. 33 per capitaneum praetorij, tum existentem horum exactorem praesentati, quos videlicet consulatus ex aerario publico donauerat illustri et mgfico d. Stanislao comiti in Thenczin, palatino Cracc. ob mitigatas constitutiones suae illustris magnificenciae. Singuli autem tabernatores, quorum nomina infra descripta sunt, contulerunt ad hunc, qui sequitur modum: 1 złożył gr. 52, 78 po gr. 33, 2 po gr. 24 i 38 po gr. 16½.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	19	41½
2. ad villas Dąmbye et Grzegorskj	13	8
3. marstellae praecium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	40	30
5. ad curiam marstellae	3	14
6. schrottmagistro cum familia	80	—
7. necessaria ad schrotmagistrum	10	21½
8. rormagistri praecium	48	36
9. mercenarijs diurnis rormagistri	51	33
10. ad rormagistrum empta	35	41½
11. vectores ciuitatis in varios vsus conuersi	93	21½
12. carpentarii praecium	41	16
13. carpentarii familiae	64	34
14. ad curiam carpentarij empta	105	21
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	72	38
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	39	35½
17. muratoris precium	27	—
18. muratoris familiae	18	12
19. cementarij praecium annuum	8	32
20. cementi crematio	22	24
21. lapides et ligna ad cementariam	154	47

	mr.	gr.
22. horreum laterum utrumque	123	14
23. argilla et arena ad laterificinam	46	34
24. ligna ad laterificinam	136	31
25. horreum tegularum et tegularius	60	28½
26. ligna et argilla ad tegulariam	41	25
27. continuatio aedificiorum pannicidij	303	21½
28. aedificia ciuitatis communia	104	40
29. pontalium onera	22	31
30. viarum restauratio	75	17½
31. funifici	—	—
32. fori et platearum mundatio	99	29
33. praetorij necessaria	486	17
34. prandium electionis consularis	140	40
35. prandium dominorum lonherorum	32	24
36. custodibus portarum et turris praetorij etc.	78	18
37. vigilibus nocturnis	106	8
38. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	95	17
39. dona s. maiestatis regiae	216	32
40. dona communia	362	10
41. elemosina et pia opera	27	35
42. vinum dono datum	166	2
43. capitaneo praetorij	29	24
44. circkelmagistro et tibicini turris magnae	75	26
45. campanatori praetorij	12	44
46. lictoribus seu famulis praetorij	142	28
47. canicidae	4	—
48. census hospitalis s. Spiritus	65	—
49. officialium praetorij praetia	176	23
50. vestitura officialium praetorij	153	15½
51. census sacerdotum et vitales	444	1
summa omnium expensorum totius anni 1559 facit	4809	40

15. Owies płacono przed żniwami po 11, 12, 15, 15½, 20, 27 30, 18 i 15 gr. od żniw po 11, 13 i 14 gr. za mierzycę trzechkorcową.

17. Stanislaus Flack susceptus in muratorem ciuitatis.

27. Hoc anno reliquiae aedificiorum ad pannicidia spectantium, vtpote in gradibus, pauimento superiori et alijs absolutae atque consumatae sunt, in quibus expositum est, vt sequitur: Lapides varij aduecti, (lapides longi ad ambitus graduum pannicidiorum, lapides pro sustinendis globis alias pod baynckj tum eciam ad tramites siue tretti, lapides pro 4 ostij ad ambitus graduum pannicidiorum, lapides albi de Knyschin ad ostia et fenestras institarum sub gradibus pannicidiorum extructarum, balaustri 20) pro quibus solutum est mr. 24 gr. 24½, — item ab elaboratione balaustrorum N. 42 est solutum conductis lapicidis, a quolibet videlicet per gr. 14, facit mr. 12 gr. 12. — Muratoris familiae, qui structuram eiusmodi reliquorum aedificiorum pannicidij conficiebant, solutum est mr. 27 gr. 30. — Operarijs diurnis, qui materiam suppeditabant muratoribus, mr. 16 gr. 19½. — Carpentarijs mr. 19 gr. 14. — Pro plumbeis laminibus parandis, quibus turriculae et tecta graduum pannicidij sunt contecta et perfecta, etc. mr. 77 gr. 11. — Communia exposita ad pannicidium faciunt mr. 126 gr. Między temi: pro bitumine pictori ad pannicidium gr. 2, — captiuis in compedibus laborantibus circa aedificia pannicidij gr. 12, — Francisco pictori pro toto eius labore praestito in depingendo vtroque ambitu pannicidiorum, mr. 9 gr. 18, — Benedicto serrifici pro et a labore 4 ostiorum in pannicidio

superius, iuxta condictamen cum illo factum, mr. 43 gr. 36, — pro 640 laminibus aquilarum ad communienda et exornanda ostia in superiori parte pannicidij, quamlibet laminam aestimando per gr. 1, soluti sunt Andreae Litterato Vngaro mr. 13 gr. 16.

28. Pro rydlyskj ad tegulariam gr. 4, — solutum est Ioanni Mariae lapicidae pro modello seu specimine graduum pannicidiorum, per eum effecto ac fabrefacto mr. 3 gr. 18.

29. Erasmo Banck ad fideles manus commissa. Portae Slawkouiensis, s. Nicolai, Wyszlensis erant tum ob periculosum pestis tempus occlusae, eaque occlusio durauit usque ad 21 Octobris.

33. Comparatae sunt duae fuscinulae argenteae, quae ponderant argenti scotos 11 1/2, unacum deauratione argentum et opera constant mr. 2 gr. 44, — eodem die comparatum itidem est serraculum argenteum ad pugillare, quod in mensa consulari situm est, continet argenti scotos 8, facit in toto mr. 2 gr. 4, — d. 25 Februarij ministeriali terrestri a proclamacione edictorum regiorum, Lazaro typographo pro excussis 120 exemplaribus eorundem edictorum regiorum, mr. 1 gr. 27, — pro emundatione carceris vulgo kabath nuncupati, gr. 10, — d. 29 Iulij pro pane tosto cum aceto ad praecauendam pestem familiae praetorij gr. 4, — rustico, qui eleuauit cratem portae alias zoraw gr. 1, — pollinctori, qui egenos hinc inde colligebat atque sepeliebat tempore grassantis pestilentiae, demum cathalogum mortuorum singulis septimanis conscribebat, solutum mr. 3 gr. 14 (brał od 12 sierpnia co tydzień po gr. 10, zaś w grudniu tylko po gr. 6 tygodniowo) — d. 12 Augusti pictori a labore depictorum ostiorum superiorum in pannicidijs mr. 1 gr. 15, — pro cynobro gr. 4, item pro terpentina gr. 1, item pro oliua gr. 1 ad conficiendam rubram ceram ad cancellariam.

34. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 52.

38. D. 8 Aprilis dati sunt pro expeditione et ad sumptus itineris famato Stanislao Pyrnusz capitaneo a senatu Nissam misso in negocio ciuitatis contra diffidatorem captum atque illic carceribus mancipatum, qui hostilitatem ciuitati denunctiauerat, mr. 25, — d. 17 Augusti quoniam ad mandatum s. mtis regiae mittendi erant nunctij a ciuitate ad designata comitia Wszchouiensia, ideo cum rndus d. Petrus Myschkowskj scholasticus Cracc. eo nomine s. mtis regiae profecturus, ex sua singulari in eam ciuitatem propensitate gratiaque vltro obtulisset se isthic negocia ciuitatis huius diligenter confici curaturum, absque nunctiorum missione ac praesentia, inde loco eius pecuniae, quae alioquin non minor in omnes huiusmodi itineris sumptus necessario fuisset exposita, dati ac dono collati sunt (habita etiam tam heroicae beneuolenciae condigna racione) suae rndae dominationi flor. in auro Vng. 20, facit mr. 21 gr. 32, — resta expensarum ad iter Pyotrkouiense ad comitia Pyotrkouiensia proxime praeterito anno 1558 celebrata, factarum, mr. 34 gr. 9.

39. Anno proxime praeterito missi erant a ciuitate nunctij spectabiles dni Erasmus Czeczotka et Bartholomeus Schoenbeck ad s. mtem regiam, dominum nostrum clementissimum, in Crasznostaw tum commorantem, in varijs et arduis tocius reipublicae negotijs destinati, per quos nomine senatus et ciuitatis ibidem in Crasznostaw donati sunt eidem s. mti regiae flor. in auro Vngar. 200, per gr. 52, quos videlicet eo tempore ipse d. Bartholomeus Schoenbeck illic in Crasznostaw ad id mutuo ciuitati dederat, atque eidem hoc anno praesenti illi iam integre persoluti sunt, facit in moneta fl. 346 gr. 20, mr. 216 gr. 32.

40. D. 29 Aprilis mgfco dno Ioanni de Oczyeszino r. P. cancellario atque capitaneo gnali Cracc. donata sunt poma arantia N. 500 ad suae magnificenciae conuiuium, quo nimirum sua magnificencia exceperat s. mtem regiam, dominum nostrum clementissimum, pro quibus soluti sunt fl. 16 gr. 7 1/2, vtpote quaelibet 100 per fl. 3 gr. 7 1/2 aestimando, mr. 10 gr. 7 1/2, — d. 13 Maij donatus est mgfco d. Ioanni Myeleczkj supremo regni marschalco post illius mgficenciae exceptionem hic Craccouiae ob benigniorem hospiciorum distributionem, cyphus argenteus deauratus, facit mr. 46 gr. 1/2, — rndssmo d. Philippo Padnyewski vicecancellario r. P. donatus est cyphus argenteus deauratus, cum videlicet senatus rndissimam illius dominationem hic Craccouiae excepisset, gratulando de recenti vicecancellariatus dignitate, idque propter conciliandum ciuitati apud suam rndissimam dominationem fauorem reipublicae ciuili pernecessarium. Ponderabat mr. 3 et scot. 17 argenti, facit mr. 32 gr. 21 1/2, — mgfco d. Ioanni de Oczieszino r. P. cancellario atque capitaneo gnali Cracc. donatus est cantharus argenteus, idque ob quaedam grauissima reipublicae negocia apud s. mtem regiam expedienda. Ponderabat mr. 4 argenti, facit mr. 27 gr. 24, — donati sunt rdmo d. Philippo Padnyewskj r. P. vicecancellario in discessu illius rmae dominationis cum s. mte regia ad Lituaniam, propter futura reipublicae negocia, si quae apud s. mtem regiam a Craccouia absentem, essent ciuitati expedienda, vt tanto melius et faelicius ea succederent, fl. 40 in auro Vng. per gr. 52, facit mr. 43 gr. 16, — d. 10 Iunij sunt a consulatu donati datique mgfco dno Ioanni de Oczieszino r. P. cancellario atque capitaneo gnali Cracc. fl. in auro Vng. 50 per gr. 52, idque propter impetratam causarum ciuilium Cracc. priuilegiariam limitationem vna cum

eiusdem limitacionis speciali declaratione et cautione, tum et ob alia reipublicae perardua negocia apud s. mtem regiam in suae mtis discessu Lituaniam versus instituto, expedita, facit mr. 54 gr. 8, — donati sunt centum taleri illustri et mgfco d. Stanislao comiti a Thenczin palatino Cracc. propter mitigatas constitutiones suae illustris magnificenciae per gr. 33, facit mr. 68 gr. 36.

41. Scholaribus templi s. Mariae tempore hoc saeuientis pestilenciae ex constitutione dominorum solutum singulis septimanis od 15 lipca co tydzień po 12 gr.

42. D. 14 Ianuarij solutum pro 1 barila riuuli et item pro 1 barila pinioli, quae donatae sunt illustrissimo d. Nicolao Radziwil duci de Olica atque palat. Wilnen. et supremo d. Lit. cancellario marschalcoque, mr. 18 gr. 36, — d. 8 Iulij pro vno dolio siue 1 media kupha boni electi Vngaric veteris vini, quae distributa est per barillas rndissimo d. archiepo Gnesnensi et illustri mgfcoque d. palatino Cracc. ac ceteris regni magnatibus, qui huc Craccouiam ad s. mtem regiam conuenerant, mr. 43 gr. 36.

1560.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Georgius Gutteter et Stanislaus Czirus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusionem rationis anni 1559	154	19½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	640	25
4. vinorum prouentus ducillarij	849	11
5. ternarij ducillarij	—	—
6. exacta debita	88	5
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	21	28
8. currus potabilium, schrotgeltt	193	46
9. braxaturae cereuisiae, rorgelt	624	14
10. aduocatia (Stanislaus Woyth aurifex)	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	52	4
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye	228	36
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	51	6
17. depositorium salis	30	14
18. paenae pro excessibus exactae	80	3
19. exactio vigiliae nocturnae	132	1
20. exactio canalium alias rurnae	67	43
21. venditio canalium, lapidum, roborum	310	33
22. venditio calcis seu cementi	179	33
23. venditio laterum	335	3½
24. venditio tegularum	126	34½
25. a mercatoribus Augustensibus	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	69	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—

	mr.	gr.
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	33	12
30. pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius . . .	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	200	30
33. domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	88	37½
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	81	27
35. census terragius ex hortis, pratis, pasturis, pascuis . . .	39	16
36. census ex diuersis locis	58	—
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhausz atque circumquaque seu ex omni parte praetorij et fori constructis, collecti	526	21
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	168	44
39. census ex suburbio et domunculis	25	46
40. stroza piscium	500	—
41. pecunia pro coempto censu accepta	1718	36
summa omnium perceptorum totius a. 1560 facit	8016	41

1. Pozostało właściwie mr. 546 gr. 2½, mianowicie w zaległościach mr. 391 gr. 31, a w gotowiźnie mr. 154 gr. 19½.

14. Wpłynęło z czynszów mr. 40 gr. 24, — ze sprzedaży siana i potrawu mr. 63 gr. 12. — Hoc anno omnis piscatio alias luff ambarum piscinarum maioris et minoris in Dąmbye sitarum, vnacum omnibus piscibus est d. Stanislao Czirus vendita pro fl. 200 vsque ad festum s. Bartholomaei proximum, facit mr. 125.

18. Mulctae a negligentibus vigilibus nocturnis, przeważnie jednak kary od karczmarzy.

21. Tu wprowadzona jest kwota mr. 187 gr. 24 pochodząca ze sprzedaży domu miejskiego przy ul. Floryjanskiej Adamowi Suchodolskiemu, kowalowi.

22. Wypalono wapna trzy piece, sprzedano skrzyń 769, z których 300 sprzedano kanclerzowi Ocieskiemu po gr. 8, reszta 469 po gr. 12, mierzyc 29 po gr. 20, korce liczono po gr. 6½, na użytek miejski powzięto skrzyń 10.

23. Wypalono cegieł zwyczajnych 292350, pozostało 1050, z czego sprzedano kanclerzowi Ocieskiemu 108000 po 1 mr. innym 157750 po fl. 2, a 17900 po fl. 2 gr. 7½, na użytek miasta powzięto 3300; żendrów sprzedano 650 po gr. 8 za sto; nowej formy cegieł większych kamżamsowych nie wypalano i nie sprzedawano, zaś mniejszych kamżamsowych i kossonowych sprzedano 1450 po gr. 12 za sto, na użytek miasta powzięto 4100.

24. Wypalono dachówek okrągłych 4700, pozostało 6100, sprzedano 6850 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miejski powzięto 3450; szerokich wypalono 3100, pozostało 7150, sprzedano 9200 po fl. 3 gr. 15, na użytek miejski powzięto 850; posadzanych wypalono 76900, pozostało 250, sprzedano 64350 po fl. 2 gr. 12 i fl. 2 gr. 15, na użytek miejski powzięto 100.

37. Pistores ex 23 institis per gr. 36 ad duas ratas, facit mr. 34 gr. 24, — vitreatrices 18 per gr. 24 ad duas ratas, facit mr. 18, — auenatores 6 ad quodlibet quartale per gr. 15, facit mr. 8 gr. 6 (hoc anno accessit una noua instita), — pulmentarij 24 pro quolibet quartali per gr. 12, facit mr. 24 (hoc anno accessit una noua instita), — allecistae 39 quolibet quartali per 12 gr. facit mr. 38, — caseatrices 39 quolibet quartali per gr. 9, facit mr. 29 gr. 12, — aruinarij 10 quolibet quartali per gr. 9, facit mr. 8 gr. 33 (hoc anno accessit una noua instita), — figuli 20 singulis quartalibus per gr. 9, et peculiariter racione effodiendae argillae per gr. 3, facit mr. 20, — salicidae 34 quolibet quartali per gr. 9 et peculiariter a pallacio per gr. 15, facit mr. 26 gr. 36, — funifices 7, singuli soluunt per gr. 9, facit mr. 5 gr. 12, — smigmatores 12 soluunt singuli per gr. 15, facit mr. 15, — candelarij 8 singulis quartalibus soluunt per gr. 12, facit mr. 8, — tendlarij 10 retro cimiterium templi s. Mariae per gr. 18, facit mr. 15, — institae ferramentariae e regione templi s. Mariae soluunt singulis quartalibus sed inaequaliter, nam 8 per gr. 30, 2 per gr. 24, 1 per gr. 15, facit mr. 38 gr. 36, — cel-

laria ferramentaria sub crematorio argenti 3 per gr. 36, facit mr. 9, — institae pudlnae 3 per gr. 12 facit mr. 3, — pileatores soluunt singulis quartalibus per gr. 9, sed eorum numerus nunquam est aequalis, facit mr. 16 gr. 6, — paczornik ex loco penes institas pudlnae, nunc quidam noszownick possidet, gr. 12, — institae ante praetorium et in foro carbonario inaequaliter soluunt, nam 26 per gr. 12, 1 per gr. 15, 2 per gr. 30, 1 per gr. 24, facit mr. 36 gr. 12 (accesserunt tres institae nouae penes pensam minorem, defuit vna institа antiqua, quae demolita et sublata est propter aliarum nouarum vna cum pannicidijs hoc loco aedificatarum institarum structura, verum deinde ab eisdem nouis institis, ibidem muro exaedificatis, vtpote 2, nouus quoque et auctior est constitus census, nempe singulis quartalibus anni per gr. 30), — institae in foro gallinario et ex opposito depositorij salis inaequaliter soluunt, nam 9 per gr. 12, 2 per gr. 24, 2 per gr. 18, 1 per gr. 48, facit mr. 19 (inter has institas sunt coclеariorum institae adnumeratae. Quoniam loco antiquarum institarum sunt vna cum pannicidijs muro aedificatae nouae institae 5 in eodem foro gallinario, harum igitur census est quoque auctior constitutus), — Procop ex institа sub domo pellificum mr. 4, — institae penes tabernas pistorias 7 per gr. 8, facit mr. 5 gr. 8 (accessit vna noua institа), — kuchleronum institae 8 soluunt per gr. 12, 1 per gr. 15, facit mr. 9 gr. 12, — Ogurkowa penes institas kuchleronum gr. 30, — naglar penes gradum praetorij gr. 24, — faeni venditores (hic locus pro diuendendo faeno est vni locatus Francisco Spigler, soluit inde singulis quartalibus per gr. 24) mr. 1 gr. 24, — ex institа penes pensam minorem soluitur singulis quartalibus per gr. 45, facit mr. 2 gr. 39, — institа penes brengadem versus plateam fratrum mr. 2, — nundinarum tempore ex institis: Pascae ab hospitibus 53 per gr. 15, a ciuibus 69 per gr. 8, facit mr. 27 gr. 41, — Viti ab hospitibus 14 per gr. 15 (ciuium budae seu tabernae nullae erant) facit mr. 4 gr. 18; — Michaelis hospites 40 per gr. 15, ciues 67 per gr. 8, facit mr. 23 gr. 32, — salsorum piscium venditores per gr. 6, facit mr. 5 gr. 36, — ficuum et amigdalorum venditores 50 soluunt per gr. 8 tempore Quadragesimali, facit mr. 8 gr. 16, — husionum venditores 4 tempore Quadragesimali soluunt per gr. 12, facit mr. 1, — anserum venditrices deputatae soluunt nouiter constitutum censum auctiorem, nempe singulae singulis annis pro festo s. Martini per gr. 36, facit mr. 8 gr. 4, — institа parua in porta Slawkouiensi gr. 24, — institа sub domo pellificum, quae Andreae Litterato bombardario est inscripta, soluit singulis anni quartalibus per gr. 30, facit mr. 2 gr. 24, — institа noua in acie penes minorem pensam versus ecclesiam s. Mariae sita, soluit annue mr. 1 gr. 12, — institа altera noua penes minorem pensam versus eccl. s. Mariae sita, soluit annue mr. 1, — institа tertia noua ibidem iuxta pensam minorem soluit annue mr. 1, (harum trium nouarum institarum census includitur in exactione censuum ex institis in foro carbonario commemoratis), — institа noua in acie penes ostium cellarij sub domo pellificum iacentis, soluit pro Crucis et Luciae mr. 1 gr. 24.

Hoc anno nouum per d. consules est institutum vectigal, vtpote cum vetulae reuenditrices hinc inde per forum vtantur commoditati fori in occupandis fori locis, ideo quoque aequum erat eisdem vetulis reuenditricibus pro reipublicae ciuitatis commodo vectigal imponere ita, quod singulae fruentes dictis fori locis atque ibi sedentes, teneantur singulis anni quartalibus pendere ciuitati per gr. 2, solueruntque pro 4 quartalibus mr. 23 gr. 8.

Hoc anno itidem nouum est constitutum ad reipublice vtilitatem vectigal ab eis, qui vinum sublimatum cremant diuenduntque, pendendum, vtpote pro quolibet anni quartali per gr. 12 ab 1 olla sublimati vini alias gorzalska, quod quidem huiusmodi vectigal caeperunt soluere pro quartali Luciae praesentis anni, proueneruntque inde mr. 18 gr. 12.

Hoc anno quoque nouum est constitutum vectigal ab hospitibus tempore nundinarum in schmetterhausz superius in pannicidijs telam diuendentibus, exigendum, a qualibet videlicet petia telae per ternarium. (Hoc vide relatum et inscriptum ad suum competentem locum ad census ex schmetterhausz).

Hoc anno exigi caeptum est pro ciuitate ab externis figulis tempore nundinarum, a quolibet curru per gr. 2. Fuerunt currus pro festo Paschatis 25, item pro festo s. Viti 9, item pro festo s. Michaelis 30; facit quod inde prouenit, mr. 2 gr. 32. Hoc antea tudnarij veteres percipiebant.

Institа noua circa brengadem versus plateam fratrum et mgfici dni palatini Sandomir. domum vergens, est inscripta ex censu annuo mr. 2.

38. Quandoquidem post conflagrata superioribus annis pannicidia, non mediocribus impensis eorundem pannicidiorum incendio vastatorum restauratio per ciuitatem est facta, erectis nempe nouis aedificijs, tam pro commodo quam ornamento reipublicae futuris, ideo quoque per senatum urbis huius legitimis rationibus deliberatum et conclusum est, vt ex illo praetorij loco, qui antiquitus schmetterhausz vocabatur, omnes opifices cum suis mercibus, in dicto loco antiquo schmetterhausz nuncupato

(qui nunc in granarium frumentorumque receptaculum ciuile conuersus est) habitis, transferentur et collocarentur in supernam pannicidiorum partem, nouiter exaedificatam et ad id instructam. Quorum etiam opificum census per eos ciuitati dari solitus, iam propter maiorem commoditatem locique amplitudinem, qua ibi fruuntur, tum ex alijs aequis causis denuo est adauctus ac ad maiorem, quam antea summam redactus, prout inferius describitur. Eiusmodi autem aucti census solutio caepta est primum fieri pro quartali Pentecostes.

Barchanistae a loco antea soluebant per gr. 6 nunc autem soluunt singuli pro quolibet quartali per gr. 12, raro sunt eodem numero (jest ich 3 lub 4) facit mr. 2 gr. 36, — cultellifabri antea soluebant a loco singuli per gr. $2^1/_2$, nunc vero soluunt per gr. 10 (jest ich 12, 13 lub 18) facit mr. 8 gr. 31, — fabri ferrarij, quilibet eorum antea soluebat per gr. 9, nunc autem soluunt per gr. 15 (jest ich 15 — 17), facit mr. 17 gr. 15, — peplatrices et telatrices antea soluebant singulis quartalibus per gr. $9^1/_2$, nunc autem soluunt per gr. 30 (jest ich 28), facit mr. 55 gr. 37, — cingularij soluebant antea per gr $4^1/_2$, nunc autem soluunt per gr. 12 (jest ich 19), facit mr. 14 gr. $31^1/_2$, — albicerdones soluebant antea per mr. 2 gr. 36, nunc autem soluunt per mr. 5 gr. 1, facit mr. 17 gr. 36, — tinctores et crumenarij soluebant antea singuli per gr. $6^1/_2$ et bursifices per gr. 4, nunc autem soluunt tinctores et crumenarij singuli per gr. 12, bursifices vero per gr. 8 singuli (jest ich od 19 — 25), facit mr. 29 gr. $24^1/_2$, — corrigiatores 2 soluebant antea per gr. 9 nunc autem soluunt per gr. 15, facit mr. 1 gr. 7, — acufices 17 antea soluebant singuli pro quolibet quartali per gr. 6, nunc autem soluunt per gr. 10, facit mr. 12 gr. 34, — cartarij 9 soluebant antea singulis quartalibus per gr. 3, nunc autem soluunt per gr. 8, facit mr. 5.

Hoc anno nouum est constitutum vectigal ab hospitibus tempore nundinarum in nouo schmetterhausz superius in pannicidijs telam diuendentibus, exigendum, a qualibet videlicet petia telae per ternarium 1.

40. Trzymał w dzierżawie Jan Crocker za czynszem rocznym fl. 500, następnie wzięła w dzierżawę Agnieszka żona Marcina Jarochowskiego za czynszem fl. 600 rocznie.

41. Executores testamenti olim d. doctoris Benedicti de Coszmyn vnacum d. praeposito, doctoribus et magistris maioris collegij artistarum Cracc. collegiatis emerunt a consulatu censum annuum fl. 60, ex praetorio annue illis (prout recensetur inter census spirituales in titulo census sacerdotum) soluendum, idque pro summa fl. 1500. Quam quidem eidem consulatui in numerata pecunia tradiderunt et praesentauerunt iuxta literas consulatus, actis consularibus descriptas, sabbato pridie dominicae Sexagesimae, anno Dni 1560, facit mr. 937 gr. 24. Haec porro summa est data d. Erasmo Banck et in eius domo reformata, prout ex alia parte racionis inter exposita patet.

Reuerendissimus d. Valentinus Herborth electus episcopus Premisliensis, ex fideicomisso fideli magnificae dominae Barbarae, illustris et magnifici d. d. Petri Kmitha comitis in Wysznicze consortis, eiusdem autem reuerendissimae dominationis sororis, ea tunc adhuc in viduali statu existente facto, emit a consulatu censum annuum fl. 50 ex praetorio annue ad hospitale s. Spiritus pro educatione et victu expositiciorum puerorum (prout recensetur inter census spirituales in titulo census sacerdotum) soluendum, itque pro summa fl. 1250. Quae quidem eidem consulatui est effectualiter reposita iuxta literas consulatus actis consularibus contentas, de data feria secunda post festum s. Mathei apostoli, anno 1560, facit mr. 781 gr. 12. Haec summa est rursus conuersa in frumentum coemptum, prout ex alia parte racionis patet.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	23	38
2. ad villas Dąmbye et Grzegorzky	54	31
3. marstellae precium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	60	$11^1/_2$
5. ad curiam marstellae	1	16
6. schrottmagistro cum familia	67	17
7. necessaria ad schrottmagistrum	25	$33^1/_2$
8. rormagistri precium	48	36

	mr.	gr.
9. mercenarijs diurnis rormagistri	60	33½
10. ad rormagistrum empta	41	17
11. vectores ciuitatis	108	40½
12. carpentarii precium	43	16
13. carpentarii familiae	94	44½
14. ad curiam carpentarij empta	60	31
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	36	38½
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	47	½
17. muratoris precium	48	—
18. muratoris familiae	40	40
19. cementarij precium annuum	8	32
20. cementi crematio	22	24
21. lapides et ligna ad cementariam	151	40½
22. horreum laterum utrumque	109	30
23. argilla et arena ad laterificinam	45	36
24. ligna ad laterificinam	118	24½
25. horreum tegularum et tegularius	46	39½
26. ligna et argilla ad tegulariam	31	43
27. aedificia ciuitatis communia	165	47½
28. pontalium onera	2	44
29. viarum restauratio	160	14
30. funifici	3	6
31. solutio antiquorum debitorum	171	7
32. fori et platearum mundatio	54	8
33. praetorij necessaria	514	14½
34. prandium electionis consularis	140	40
35. prandium dominorum lonherorum	31	12
36. custodibus portarum et turris praetorij	74	37
37. vigiliae nocturnae	106	13
38. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	301	28½
39. dona communia	366	24
40. elemosina et pia opera	23	28
41. vinum dono datum	205	4½
42. capitaneo praetorij	26	—
43. circkelmagistro et tibicini turris magni	70	20
44. campanatori praetorij	10	—
45. lictoribus seu famulis praetorij	128	8
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	65	—
48. officialium praetorij precia	166	47
49. vestitura officialium praetorij	166	45
50. pecunia ad census nouos data	1125	—
51. frumentum coemptum	781	12
52. census spirituales et vitales	449	13
summa omnium expensorum totius anni 1560 facit	6840	8½

2. D. 26 Octobris pro 6 vasis alias czebry, videlicet 114 sexagenis karaschie ad piscinas in Dąmbye coemptis, fl. 12, facit mr. 7 gr. 24.

15. Płacono owies przed żniwami po 14, 14½, 15, 16½ i 11 gr. od żniw po 8, 9 i 10 gr. za mierzycę czyli ćwiertnię.

17. Murator ciuitatis Stanislaus Flack.

27. A reparato pauimento alias schlossy in laterificina gr. 12, — pro alueis paruis alias nyeczkj ad cementariam gr. 3½, — pro 4 thackj siue uehiculis gr. 10, — a reparatione vasium alias czebri in praetorio gr. 3½, — pro 50 tignis alias lathi gr. 20, — pro pice ad alueum magnum alias coritho ad braseatorium ciuile gr. 6, — ad lattra ostiorum alias odrzwy ad opulentam institam ciuilem mr. 1 gr. 42, — muratori Italo reparanti murum cemiterij templi s. Mariae mr. 1 gr. 27, — pro modello ad formandos centenarios in pensa maiori gr. 20, — pro armario ad seruanda pondera in pensa minori mr. 1, — pro fune magno alias lyna ad ferratas crates alias do zorawa portae nouae gr. 12, — pro instrumento ad aquam ex fossatis extrahendam et hauriendam, quod Gedani fieri curatum est, dati sunt taleri 3, facit mr. 2 gr. 3, — pro equini molendini ad duas rotas modello taleri 4, facit mr. 2 gr. 36.

33. D. 2 Marcij dati sunt Georgio Ranckeberg, qui primus et potior fuit in defensione circa incensionem templi s. Mariae fl. 2, item reliquis auxiliatoribus circa eundem ignem N. 7 numeratum est per gr. 10, facit fl. 2 gr. item adhuc alijs numeratum est per gr. 8, facit gr. 24, facit in toto mr. 3 gr. 10, — d. 9 Marcii pro facibus acceptis ad ignem, cum esset incendium in platea scropharum, mr. 3 gr. 17, — pro arrassio empto ad vexillum ad turrim magnam tibicini ad indicandum incendij periculum, tum eciam simul sartori et pro labore eiusdem vexilli confecti gr. 43½, — pro omnibus operibus diui Hyeronimi emptis pro concionatore Polonorum ecclesie s. Mariae in circulo mr. 7 gr. 24, — solutum Simoni pixidario regis ad racionem eius laboris pro refundendis ac denuo fingendis aereis centenarijs in pensa maiori mr. 2 gr. 44.

34. Wojewodzińskie dukaty liczone po gr. 52, zamiast obiadu dano wojewodzie 100 florenów w złocie.

38. D. 1 Maij ex mandato s. mtis regiae, dni nostri clementissimi, missi fuerunt a senatu solenniter ac singulariter delecti ciuitatis nunctij, spectabiles dnus Erasmus Aychler et dnus Valerianus Pernusz, consules Cracc. in Germaniam ad Augustam, ad generosos dnum Vlricum Lynck et heredes olim d. Mathiae Manlich, ciues ac mercatores Augustanos, idque ob grauissimum atque toti reipublicae fructuosissimum negocium, nempe occasione componendi, transigandi, ineundi, conficiendique contractus de cupri vltra ciuitatis Cracc. emporium euehendi facultate. Quod et huiusmodi negocium postremo per eosdem d. nunctios dextere ac fideliter (Deo fauente) est peractum et perfectum. Pro eius vero totius itineris sumptibus expositum est, vt sequitur: facit mr. 277 gr. 5½.

39. D. 30 Novbris rndissimo d. Philippo Padnyewskj epo Cracc. et vicecancellario r. P. propter expeditas s. mtis regiae literas super confecto contractu cum generoso d. Vlrico Linck eiusdemque socijs de Augusta super euehendo vltra ciuitatis Cracc. emporium cupro, donati sunt a senatu fl. 100 in auro Vng. facit mr. 108 gr. 16, takiż podarek fl. 100 w złocie i z tegoż tytułu otrzymał kanclerz Ocieski, poprzednio zaś dano Ocieskiemu fl. 60 w złocie, idque gratia melius auspicandi et per suam spect. magnificenciam promouendi negocij de cupri emporio instituti, facit mr. 65. Aichler wreszcie i Pyrnus za podróż i przeprowadzenie tego interesu dostali po 50 talerów, co czyni mr. 68 gr. 36.

40. Feria sexta die s. Iohannis Euangelistae cuidam tabellario, qui effigiem in aere sculptam augustissimi regis Poloniae Augusti, domini nostri clementissimi, a quodam aurifice ex Olomuncio consulatui attulerat, datus est 1 talerus, idque potius loco elemosinae, longius enim expectauit responsum, gr. 33.

51. Zboże zakupione zostało za całą sumę fl. 1250 czyli za mr. 781 gr. 12, złożoną przez biskupa przemyskiego na zukupno czynszu dla szpitala św. Ducha.

Post conclusam rationem zostało mr. 1176 gr. 32½, mianowicie mr. 671 gr. 33 w gotowiźnie, zaś mr. 404 gr. 47½ w zaległościach, wydano na dzienne wydatki r. 1561 mr. 100.

1562.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Erasmus Banck et Stanislaus Czirus.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem anni 1561	2803	46½
2.	cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3.	pontalium exactio	625	4
4.	vinorum prouentus ducillarij	1035	30
5.	ternarij ducillarij	—	—
6.	exacta debita	357	26½
7.	venditio faeni ex pratis ciuitatis	7	30
8.	currus potabilium, schrottgielt	256	45½
9.	braxaturae cereuisiae, rorgielt	625	4
10.	aduocatia: Stanislaus Woith aurifex	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	37	24
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14.	villae ciuitatis Dąmbye	50	3
15.	conflatorium argenti, brengadem	31	12
16.	quartczoll a panno	69	6
17.	depositorium salis	27	44
18.	paenae pro excessibus exactae	69	37
19.	exactio vigiliae nocturnae	122	25½
20.	exactio canalium alias rurnae	79	34½
21.	venditio canalium, lapidum, roborum	43	39½
22.	venditio calcis seu cementi	49	21
23.	venditio laterum	153	45
24.	venditio tegularum	103	20½
25.	a mercatoribus Augustensibus	500	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29.	pannicidia ciuitatis propria	34	36
30.	pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	6	12
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	170	42
33.	domus in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	187	18
34.	domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	83	27
35.	census terragius ex hortis, pratis et agris	38	28
36.	census ex diuersis locis	60	—
37.	census ciuitatis communes, ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhaus atque circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	596	19

	mr.	gr.
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	191	16
39. census ex suburbio et domunculis	26	46
40. stroza piscium	218	36
41. frumentum venditum ex granario ciuitatis	—	—
42. pecunia pro coempto censu	—	—
43. varia comuniaque percepta	503	24
44. pecunia in usus ciuitatis mutuo accepta	1358	16
Summa omnium perceptorum tocius anni 1562 facit	10,993	39

14. Z czynszów wpłynęło mr. 39 gr. 13, ze sprzedaży siana tylko mr. 10 gr. 38, albowiem zostało złożone w brogi i sprzedane następnego roku.

18. Poenae a negligentibus vigilibus gr. 43, a Gola Iankova tabernatrice ob falsam atque advlterinam regulam mensurae alia strichvliecz apud illam repertam, mr. 50.

22. Wypalono wapna tylko 2 piece, z czego sprzedano skrzyń 182 po gr. 12, mierzyc 10 po gr. 18, na użytek miasta, mianowicie na budowę śpichrza i Podelwia wzięto 459 skrzyń.

23. Wypalono w 18 piecach cegieł zwykłych 302700, kamżamsowych 8000; sprzedano zwykłych 120250, kamżamsowych 300 po gr. 18 za sto, zendrówek 1500 po gr. 8 za sto, powzięto na użytek miejski, mianowicie na budowę spichrza miejskiego i domu Podelwie cegieł zwykłych 171000, kamżamsowych 9100.

24. Wypalono dachówek okrągłych 3500, pozostało 300, sprzedano 2800 po gr. 6 za 100, dachówek szerokich wypalono 8120, sprzedano 5020 po fl. 3 gr. 15 za 1000, posadzanych wypalono 64000, pozostało 21500, sprzedano 59310 po mr. 1 gr. 24 za tysiąc, do śpichlerza miejskiego wzięto 3000.

43. Na koszta wyprawy posłów na sejm Piotrkowski ściągnięto od kupców po fl. 2, od niewielu po fl. 1, ściągnięto razem mr. 95 gr. 39; oprócz tego, gdy między rajcami a Spytkiem Iordanem świeżo mianowanym wojewodą krakowskim, wynikł spór co do praw i przywileji miasta i wypadło wysłać posłów do króla jegomości, ściągnięto ponownie na koszta podróży od kupców i karczmarzy mr. 225, zaś od cechów mr. 182 gr. 32. Mianowicie złożyły cechy: serrifices fl. 14, lanii fl. 30, sarctores fl. 35 gr. 6, pelliones fl. 20, aurifices fl. 20, rufficerdones fl. 16, albicerdones fl. 20, sutores fl. 10, arvinarii fl. 3 gr. 14, frenifices fl. 8, mensatores fl. 10, saponarii fl. 6, acufices fl. 5, pistores fl. 10, pultifices fl. 10, salicidae fl. 10, allecarii fl. 20, balneatores fl. 4, barchanistae fl. 3, sellatores fl. 5, cultellifices fl. 5, marsubiarii fl. 6 gr. 18, pectinarii fl. 2, stannifusores fl. 9.

44. Cum aerarium ciuitatis non sufficeret ad solutionem domorum in platea Castrensi sittarum, quas vulgo Podelwie et quatuor mercimonia nominant, in ciuitatis vsus iuxta acta iudiciaria de data feria secunda post dnicam Iudica a. 1562 emptarum, accepti ob id sunt mutuo fl. 2000 ab heredibus d. olim Ioannis Czirus, facit mr. 1250. — Item accepti sunt mutuo a dno Georgio Gutteter floreni centum in auro in donum mgfco dno Ioanni de Oczieschino r. P. cancellario, vt causam contra Iudeos a republica ciuitatis motam, apud mtem s. regiam promoueret, facit mr. 108 gr. 16.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	20	46
2. ad villas Dambie et Grzegorzki	34	31
3. marstellae precium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	72	31½
5. ad curiam marstellae empta	22	16
6. schrottmagistro cum familia	84	24
7. necessaria ad schrottmagistrum	10	19

	mr.	gr.
8. rormagistri precium	48	36
9. mercenarijs diurnis rormagistri	68	46½
10. ad rormagistrum empta	60	21
11. vectores ciuitatis	197	38½
12. carpentarii precium	43	16
13. carpentarii familiae	80	20½
14. ad curiam carpentarij empta	46	7
15. auena pro equis empta	59	24
16. fabro et serrifici pro vario labore soluta	39	46
17. muratoris precium	36	—
18. muratoris familiae	9	4
19. cementarij precium annuum	8	32
20. cementi crematio	15	—
21. lapides et ligna ad cementariam	158	33
22. horreum laterum utrumque	119	24
23. argilla et arena ad laterificinam	49	41½
24. ligna ad laterificinam	173	47
25. horreum tegularum et tegularius	43	38
26. ligna et argilla ad tegulariam	43	4
27. granarij structura	1263	½
28. aedificia ciuitatis communia	160	21
29. viarum restauratio	118	29
30. custodi littoris	2	30
31. funifici	4	30
32. solutio antiquorum debitorum	—	44
33. fori et platearum mundatio	52	38½
34. praetorij necessaria	579	22
35. prandium electionis consulare	—	—
36. prandium dominorum lonherorum	31	12
37. custodibus portarum et turris praetorij	59	36
38. vigiliae nocturnae	106	8
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	317	24
40. pro conuentu exposita	232	39½
41. dona communia	787	33
42. elemosina et pia opera	29	1
43. vinum dono datum	203	35
44. capitaneo praetorij	26	—
45. circkelmagistro et tibicini turris magnae	81	17
46. familiae praetorij	128	36
47. canicidae	4	—
48. campanatori praetorij	12	4
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. officialium praetorij precia	197	34
51. vestitura officialium praetorij	171	17½
52. syndico ciuitatis	20	30
53. pecunia ad frumentum data	732	24

	mr.	gr.
54. pro ciuitate empta	2093	36
55. census spirituales et vitales	462	37
summa omnium expensorum totius anni 1562 facit	9527	17½

15. Owies płacono przed żniwami po 14, 16½, 15, 17, 24 i 16 gr. po żniwach po 9, 12, 8 i 8½ gr. za mierzycę trzechkorcową.

17. Stanislaus Fliak murator ciuitatis.

27. Granarium ciuitatis eo loco, vbi antea fuit schmetterhavs, impensis ciuitatis est aedificatum, superne circumcirca muro nouo cinctum, depictum et ornatum. — Vectoribus, qui cementum, arenam, lateres, lapides, trabes, ligna et aliam omnem materiam advehebant pro granarii structura interiori et exteriori solutum mr. 173 gr. 36½, — muratoribus, qui externe muro novo alias brandmavri cingebant granarium, solutum est mr. 362 gr. 35, — carpentariis, qui confestim ab inicio dierum mensis Maii operam suam conuerterant ad praeparanda ea, quae ad granarium aedificandum fuerant necessaria, solutum est mr. 147 gr. 36½, — tigna vulgo crokffi ad granarium mr. 37 gr. 38, — pro scandulis alias gonthi ad granarium mr. 50 gr. 37 (spotrzebowano 1289 kóp, płacąc kopę po 11 kwartników lub po 2 gr.), — pro tigillis alias lathi mr. 11 gr. 42½, — pro asseribus mr. 101 gr. 6, — pro roboribus mr. 107 gr. 24, — pro restibus vimineis alias liczaki mr. 8 gr. 6½, — imbrices mr. 27 gr. 15, — pro lapidibus mr. 54 gr. 2 (między innemi pro lapide maskara ad granarium gr. 30, pro 3 lapidibus per vnum talerum et pro aliquot credencze cum ipsorum expolicione mr. 7 gr. 24), — pro omnibus clavis mr. 83 gr. 38½, — exposita omnia pro anchoris, ferro, aere, globorum fabricatione eorundemque inauratione, auro, coloribus, pictura granarii, pingvedine mr. 70 gr. 28 (a depingendo granario pictoribus soluti sunt fl. 50, facit mr. 31 gr. 12, bracteario pro vno integro libro et vna 4ta libri faingoltv solutae sunt mr. 3 gr. 1), — exposita pro musco, argilla, pice, scalis, palis, vasculis, thaki, mr. 5 gr. 40, — nadzór i inne wydatki mr. 19 gr. 43.

28. Między innemi wydatki na dom Podelwie i dom przy ulicy św. Szczepana.

34. D. 8 Augusti ministeriali et nobilibus dati sunt gr. 12, vt adessent actioni vnacum procuratoribus inter d. palatinum et senatum coram officio capitaneali Cracc. agitatae, gr. 12, — d. 10 Septbris duobus ministerialibus, tercio nobili dati sunt singulis gr. 6 tum, quando dni consules debebant habere actionem cum dno palatino Cracc. gr. 18, — d. 8 Novbris spectabilibus dnis Iozepho Ielien et Andreae marstellae pro emendo frumento mandato dominorum dati sunt fl. 1672 per gr. 30 computandi.

39. Głównym wydatkiem jest wyprawa posłów miejskich do króla jegomości do Wilna w początkach kwietnia.

40. Wydatki posłów miasta na sejm Piotrkowski.

41. Dano Padniewskiemu podkanclerzemu, gdy został biskupem Krakowskim, poculum argenteum deauratum, facit mr. 58 gr. 33, — Ossolińskiemu ob nonnulla officia erga rempublicam ciuitatis per ipsum exhibita, fl. 83 gr. 18, facit mr. 52 gr. 12, — per dnos nunctios in arduis reipublicae ciuitatis negociis Vilnam ad mtem regiam expeditos, missi sunt eidem s. mti regiae dono aurei 300, facit mr. 325, — Padniewskiemu d. 23 Maii aurei 100, vt tanto alacrius negocia reipublicae, quae tum oborta fuerunt ardua atque difficilia, apud s. regiam mtem promoveret, mr. 108 gr. 16, — d. 30 Martii Łukaszowi Gornickiemu sekretarzowi królewskiemu missi dono aurei 10, vt promoveret reipublicae negocia ciuitatis huius apud s. mtem regiam, mr. 10 gr. 40, — d. 1 Augusti Piotrowi Myszkowskiemu podkanclerzemu posłano do Wilna 30 flor. węg. vt tanto expeditiorem et promptiorem se exhiberet in expediendis atque impetrandis a mte regia rebus reipublicae ciuitatis necessariis, mr. 32 gr. 24, — d. 29 Augusti kanclerzowi Ocieskiemu dati sunt 100 aurei, vt negotium sev causam a consulatu et tota communitate civium Cracc. contra Iudeos motam, apud s. mtem regiam promoueret, mr. 108 gr. 6 i t. d.

52. Syndykiem miejskim Adam Studzieński.

54. Hoc anno in ciuitatis et reipublicae vtilitatem emptae sunt a mgfco d. Ioanne Boner de Balicze castellano Biecensi et mgfca dna Zophia de Balicze mgfici d. Ioannis de Dąmbrowicza palatini Lublinensis etc. coniuge domus tres, quas vocant Podelwie et mercimonia 4, quae vulgo tredecim crami nuncupantur, iuxta emptionem actis iudiciarijs Cracc. descriptam, de data feria II post dncam Iudica 1562, atque ex ciuitatis aerario hoc anno soluti sunt fl. 3350, resztę fl. 3000 wypłacono w roku następnym.

1563.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1562	1188	23½
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	625	4
4. vinorum prouentus ducillarij	757	28
5. ternarij ducillarij	774	38
6. exacta debita	178	17
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	6	18
8. currus potabilium, schrotgielt	213	30
9. braxaturae cereuisiae, rorgielt	625	4
10. aduocatia: Stanislaus Voith aurifex	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	34	24
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14. villae ciuitatis Dąmbye	125	16½
15. conflatorium argenti	31	12
16. proventus faeni ex pratis	69	33
17. quartczoll a panno	69	6
18. depositorium salis	22	13
19. paenae pro excessibus exactae	7	10
20. exactio vigiliae nocturnae	111	27½
21. exactio canalium alias rurnae	77	23
22. venditio canalium, lapidum, roborum, etc.	59	24
23. venditio calcis seu cementi	26	—
24. venditio laterum	65	1
25. venditio tegularum	55	9½
26. a mercatoribus Augustensibus	500	—
27. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
28. pannitondia ciuitatis	68	—
29. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
30. pannicidia ciuitatis propria	33	12
31. pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	7	36
32. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
33. domus ciuitatis propriae	355	36
34. domus reemptionales inscriptae et resignatae	181	18
35. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius	98	31
36. census terragius ex hortis, pratis, pasturis, pascuis	38	28
37. census ex diuersis locis	20	—
38. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhaus atque circumquaque ex omni		

	mr.	gr.
parte praetorii et fori constructis, collecti	545	46
39. census ciuitatis ex schmeterhausz	185	14
40. census ex suburbio et domunculis	26	46
41. stroza piscium	218	36
42. frumentum venditum ex granario civitatis	—	—
43. pecunia pro coemto censu accepta	625	—
44. varia communiaque percepta	—	—
45. pecunia in vsus ciuitatis mutuo accepta	437	24
summa omnium perceptorum totius anni 1563 facit	8773	47½

1. Pozostało właściwie po obrachunku mr. 1466 gr. 21½, lecz tylko mr. 1188 gr. 23½ w gotówce, zaś mr. 277 gr. 46 w zaległościach.

14. Wpłynęło z czynszów mr. 39 gr. 9, ze sprzedaży owoców i żołędzi mr. 6 gr. 20, ze sprzedaży ryb mr. 79 gr. 35½, z siana mr. 69 gr. 33.

23. Wypalono wapna tylko piec jeden, sprzedano skrzyń 99 po gr. 12, mierzyc 3 po gr. 18, na użytek miasta powzięto skrzyń 190.

24. Wypalono zwykłych cegieł w 13 piecach 222500, pozostało 9950, sprzedano 44350 po fl. 2, powzięto na użytek miejski 69750 (mianowicie: 51750 ad reparationem valli ciuitatis extra portam s. Floriani, 2000 ad reparationem tegulariae, 1000 ad balneorum reparationem, 8000 ad reparationem domus Podelvie, 7000 ad exstruenda nonnulla aedificia in celstat); zendrówek sprzedano 3350 po 8 gr. za sto; wypalono kamżamsowych 1500, pozostało 4950, sprzedano 1600 po gr. 12 za sto.

25. Dachówek okrągłych wyplono 5000, pozostało 1000, sprzedano 2150 po fl. 2, na użytek miejski wzięto 1000; dachówek szerokich wypalono 13000, sprzedano 6650 po fl. 3 gr. 15; posadzanych wypalono 40000, pozostało 23190, sprzedano 25300 po fl. 2 gr. 12, na użytek miasta powzięto 19000.

27. Każda z tych dwóch łaźni przynosi po mr. 39 rocznie w dwóch półrocznych ratach, na św. Ian i Boże narodzenie.

28. Postrzygalnia w rynku węglarskim przynosi mr. 32 rocznie, w rynku kurniczym mr. 36.

29. Dom kuśnierski przynosi mr. 28, piwnica pod nim mr. 10.

30. Z tych pięciu kramów sukiennych trzy przynoszą po mr. 7 rocznie, czwarty mr. 6 gr. 12, piąty mr. 6.

31. Z tych sześciu kramów sukiennych przynoszą pięć czynszu ziemnego po mr. 1 gr. 24, szósty tylko gr. 12 rocznie.

32. Kramów bogatych siedm, z tych jeden przynosi mr. 5, drugi mr. 4, cztery po mr. 3 gr. 12 rocznie.

33. Domus fabri ciuilis in platea s. Floriani zgorzał 23 lutego 1560 i został wraz z czynszem ziemnym mr. 4 na rzecz szpitala św. Walentego, sprzedany Adamowi Suchodolskiemu za fl. 300, — domus Zelwa in platea s. Ioannis mr. 27, — domus tinctoris extra portam Nouam mr. 16, — domus portae sutorum mr. 5, — domus sacerdotum penes scholam templi s. Mariae mr. 3, — domus turris penes portam Nouam mr. 3, — domus inter muros portae Slavcoviensis penes rorhavs mr. 3, — domus super piscinam extra portam Vislensem mr. 2 gr. 24, — domus sub portula s. Annae mr. 4, — domus sive area quondam mangel barchanistarum, propter eius conflagrationem vendita cum censu terragio, — domus corrigiatorum alias gierbhavs super fluvio Rudava mr. 9, — domus in turri legati mr. 2, — domus penes turrim legati, — domus portae s. Floriani, nemini locatur, — stabula ciuitatis mr. 15, — domuncula in curia carpentarii penes serram mr. 3, — braseatorium ciuitatis mr. 20, — cerifusorium mr. 14, — popina ciuitatis mr. 12, — blecha mr. 24, — domuncula penes portam castrensem, gratis est concessa, — maccellum carnium mr. 2, — intermurale portae castrensis (iam a multis annis nihil inde est solutum), — intermurale portae Slawcoviensis mr. 2 gr. 24, — domus in platea s. Stephani mr. 12, — domuncula portae castrensis mr. 5, — domuncula prope portam s. Floriani mr. 4, — domus Podelwie in platea castrensi sita vna cum aliis domibus, quatuor mercimoniorum cognomen habentibus, eidem Podelwie vicinis, mr. 167 gr. 36.

43. Honesta d. Magdalena Erasmus Vąnzamowa spectabilis olim dni Erasmi Vązam consulis Cracc. relicta vidua, emit a spectabili hoc consulatu censum flor. 50 annuum marcis 625 iuxta acta cons. Cracc. dtto fr. 4ta post festum Natalis Dni 1562.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis exposita	31	9½
2. ad villas Dambie et Grzegorzki	18	41½
3. marstellae praemium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	107	22
5. ad curiam marstellae empta	2	4
6. schrottmagistro cum familia	81	28
7. ad schrotmagistrum empta	15	23
8. rormagistri precium	48	36
9. mercenarijs diurnis rormagistri	78	22½
10. ad rormagistrum empta	69	44½
11. vectoribus ciuitatis	287	35
12. carpentarii precium	43	16
13. carpentarii familiae	145	17
14. ad curiam carpentarij empta	199	12
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta	50	1
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	37	30
17. muratoris precium	32	—
18. muratoris familiae	151	15
19. cementarij pretium annuum	8	32
20. cementi crematio	7	24
21. lapides et ligna ad cementariam	11	9
22. ligna ad cementariam	65	30
23. horreum laterum utrumque	84	36
24. argilla et arena ad laterificinam	50	37
25. ligna ad laterificinam	124	31
26. horreum tegularum et tegularius	35	9
27. ligna et argilla ad tegulariam	45	3
28. aedificia ciuitatis communia	145	44½
29. viarum restauratio	117	42
30. arbores ad itinera reficienda coemptae	73	46
31. funifici	9	34½
32. solutio antiquorum debitorum	1	44½
33. fori et platearum mundatio et custodi littoris	60	4½
34. praetorij necessaria	571	41
35. prandium electionis consularis	140	40
36. prandium lonherorum	—	—
37. custodibus portarum et turris praetorij	59	—
38. vigiliae nocturnae	106	8
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	588	1
40. exposita ad conuentum regni	552	21½
41. dona communia	872	45
42. elemosina et pia opera	21	33
43. vinum dono datum	227	13½

	mr.	gr.
44. capitaneo praetorij	26	—
45. circkelmagistro et tibicini turris magnae	88	8
46. campanatori praetorij	16	12
47. lictoribus seu famulis	129	28
48. census hospitalis s. Spiritus	65	—
49. officialium praetorij pretia	200	22
50. vestitura officialium praetorij	152	30½
51. pro ciuitate empta	1875	—
52. pecunia ad census nouos data	—	—
53. census spirituales et vitales	556	25
summa omnium expensorum totius anni 1563 facit	8516	32½

15. Owies płacono po gr. 8, 9, 9½ do żniw, po żniwach po gr. 7, 8, 8½ za mierzycę.

17. Anthonius Italus intra dies Ianuarii in ciuitatis muratorem fuit susceptus. Eius opera ciuitas vsa est in nonnullis primum granarij aedificijs, quae nondum fuerunt absoluta, perficiendis, deinde in reparando muro ciuitatis in vallo post portas s. Nicolai et Floriani. Brał tygodniowo po 1 grzywnie; od 28 sierpnia uwolniony.

28. Pro 70 lapidibus magnis alias orslie ad fabricandum caminum in domo fabri regii data est mr. 1 gr. 22. Serenissimus enim Sigismundus Augustus Dei gracia rex Poloniae sub hoc tempus miserat Vilna Craccoviam aliquot artifices ad conflanda tormenta in vsum belli, qvi omnes erant gentis externae, vtpote Germani, generosusque dnus Mathias Blesczíński magnus procurator castri Cracc. nomine eiusdem mtis regiae postularet ab officio consulari, vt locum intra muros ciuitatis concederent, in quo habitationes pro eiusmodi artificibus tum et officinae conflatoriae construerentur; domini vero tranquillitati ciuitatis prospicientes, quod insecurum esse putarent, hominibus externis liberum ad menia ciuitatis aditum praebere, idcirco domum pro illis ex aerario publico conduxerunt, sumptuque ciuitatis necessaria illius domus aedificia construxerunt, volente id ac propemodum etiam iubente maiestate sacra regia.

34. D. 23 Octobris solutum est census nomine mr. 15 cuidam Stanislao Camienski pro rata prima ad festum s. Michaelis a domo, in qua per dominos consules data est mansio fabro regio ad conflanda tormenta bellica, huc per suam mtem misso.

35. Zamiast obiadu dano wojewodzie 100 fl. w złocie oprócz zwykłych fl. 30. Floren liczono po 52 gr.

38. Iest tu reszta wydatków posłów miasta na sejmik Piotrkowski zeszłoroczny, który się aż w ten rok przeciągnął, dalej koszta podróży posłów do króla do Wilna w czerwcu wysłanych.

40. Conventus hic regni est inchoatus ad festum Catherinae 1563 neque est absolutus prius, quam in illa septimana ante festum Pasce proxima in anno 1564, odbywał się w Warszawie. In eodem conuentu regni dedit dono dnus Baranowski a republica ciuitatis domino nunctiorum terrarum regni marschalco nomine reipublicae ciuitatis pro singulari quodam officio erga eandem ciuitatem per eum exhibito, nempe quod ille intercesserit, ne aestimatio omnium bonorum ciuium Cracc. decerneretur, vlnas panni 29 per gr. 26, facit mr. 15 gr. 34.

41. D. 12 Marcii quidam mgr. Ioannes de Wratislavia misit spectabili huic senatui librum pergameneum, eleganter concinnatum, habentem in se canticum „Te Deum laudamus“, cui dni consules gratitudinis ergo dari preceperunt aureos decem Hungaricales, mr. 10 gr. 40, — oprócz tego dano kanclerzowi Ocieskiemu 100 talarów, idcirco, quod negocia reipublicae huius ciuitatis quadam sua opera promouisset in conuentu regni hoc anno Petricoviae celebrato, facit mr. 68 gr. 36, — Petro Roisio 20 taleri, idque redimendo litem, quam illis ex certis causis coram mte sacra regia intentare volebat, mr. 13 gr. 36, — podkanclerzemu Myszkowskiemu massa argenti non formati, habens in se mr. 19 et scot. 4½, vt tanto maiori studio promoueret apud s. mtem r. negocia ciuitatis huius, quae tum acciderant ardua et difficilia, facit mr. 97 gr. 25, — Stanisławowi Myszkowskiemu kasztelanowi sandomir. tum quando recens sit ad capitaneatum Cracc. euectus, scyphus argenteus inauratus habens in se mr. 5 scot. 22, facit mr. 51 gr. 37, — d. 28 Augusti dati sunt dono sacrae mti regiae aurei quingenti ideo, vt reipublicae ciuitatis vehementer tum laboranti et ex certis causis afflictae, opem ferre dignaretur, dati vero sunt Vilnae per manus dominorum nunctiorum ciuitatis, qui tum erant in arduis

reipublicae negocijs eo expediti, facit mr. 541 gr. 32, — Kmicie podstarościemu krakowskiemu 14 łokci atłasu pro quodam officio in rempublicam ciuitatis exhibito, facit mr. 14.

42. D. 28 Aprilis data est elemosina cuidam Iassinski langventi ad termas profecturo mr. 1 gr. 12.

49. Ian Grot i Mateusz notaryjuszami miejskimi.

51. Iest to reszta szacunku za dom Podelwie ze sklepami.

1564.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1563	—	—
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—
3. pontalium exactio	826	4½
4. vinorum prouentus ducillarij	587	39
5. ternarij ducillarij	1083	42½
6. exacta debita	83	30
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	28	15
8. currus potabilium, schrotgielt	141	2
9. braxaturae cereuisiae, rorgielt	585	34
10. aduocatia: Stanislaus Voith	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	70	11
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	46	42
14. villae ciuitatis Dąmbye	72	40
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12
16. quartczoll a panno	60	6
17. depositorium salis	31	15
18. paenae pro excessibus exactae	18	42½
19. exactio vigiliae nocturnae	110	8
20. exactio canalium	68	44
21. venditio canalium, lapidum, roborum, etc.	51	6½
22. venditio cementi	8	24
23. venditio laterum	28	8
24. venditio tegularum	78	30
25. a mercatoribus Augustensibus	500	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	52	25
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	33	12
30. pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	356	24
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	181	18

	mr.	gr.
34. domus et areae, ex quibus census soluitur terragius . . .	105	19
35. census terragius ex hortis, pratis, pascuis et pasturis . .	58	28
36. census ex diuersis locis	—	—
37. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhaus atque circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	521	12
38. census ex schmeterhausz	169	31
39. census ex suburbio et domunculis	23	10
40. stroza piscium	234	7
summa omnium perceptorum totius anni 1564 facit	6598	34

1. Po dokonanym obrachunku z roku przeszłego pozostało wprawdzie mr. 257 gr. 15, lecz w samych tylko zaległościach.

14. Powzięto z czynszów mr. 40 gr. 7, ze sprzedaży siana i potrawu mr. 25 gr. 9, z ogrodu i paszy mr. 7 gr. 24.

18. Paenae a tabernatoribus, quod contra praeceptum dominorum propinabant in domibus suis cereuisiam.

22. Wypalono tylko jeden piec wapna, sprzedano skrzyń 32 po gr. 12 i jednę mierzycę za gr. 18, na użytek miejski powzięto skrzyń 151.

23. Wypalono w 7 piecach cegieł zwykłych 120,300, pozostało 115,000, sprzedano 20,400 po fl. 2, zendrówek 1150 po gr. 8 za sto, na użytek miejski powzięto 44,450; kamżamsowych pozostało 4850, sprzedano 300 po gr. 12 za sto.

24. Wypalono dachówek okrągłych 1200, pozostało 3850, sprzedano 2900 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 250; dachówek szerokich wypalono 8000, pozostało 6350, sprzedano 5150 po fl. 3 gr. 15, na potrzeby miasta wzięto 1000; dachówek posadzanych wypalono 24500, pozostało 18890, sprzedano większych 15350 po mr. 2, mniejszych 22000 po mr. 1 gr. 24, na użytek miasta do domu Podelwie powzięto 6040.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	23	32½
2. ad villas Dambie et Grzegorzki	14	39
3. marstellae pretium	26	24
4. labores diurni, quos marstella conducit	82	24
5. ad marstellam empta	7	26
6. schrottmagistro cum familia	78	36
7. necessaria ad schrottmagistrum	7	12
8. rormagistri precium	49	33
9. mercenarijs diurnis rormagistri	79	7
10. ad rormagistrum empta	102	12
11. vectoribus ciuitatis	205	14½
12. carpentarij pretium	44	8
13. carpentarij familiae	110	27
14. ad curiam carpentarij empta	201	36
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta . .	51	15
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	65	32½
17. muratoris precium	46	—
18. muratoris familiae	131	20

	mr.	gr.
19. cementarij pretium annuum	8	32
20. cementi crematio	7	24
21. lapides et ligna ad cementariam	32	9
22. horreum laterum utrumque	45	6
23. argilla et arena ad laterificinam	40	22
24. ligna ad laterificinam	90	30
25. horreum tegularum et tegularius	21	24
26. ligna et argilla ad tegulariam	61	10
27. aedificia ciuitatis communia	699	42½
28. pontalium onera	46	47
29. viarum restauratio	293	45
30. funifici	4	36
31. solutio antiquorum debitorum	442	2½
32. fori et platearum mundatio	98	26½
33. praetorij necessaria	693	15
34. prandium consulare	—	—
35. prandium dominorum lonherorum	—	—
36. custodibus portarum et turris praetorij	71	—
37. vigiliae nocturnae	114	4
38. dominorum itinera et ciuitatis nuntij ac conventus	186	11
39. dona communia	386	28
40. elemosina et pia opera	19	37½
41. vinum dono datum	234	35
42. capitaneo praetorij	29	—
43. circkelmagistro et tibicini turris magnae	92	26
44. campanatori praetorij	16	27
45. lictoribus seu famulis praetorij	136	22
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	66	12
48. officialium praetorij praemia	200	42
49. vestitura officialium praetorij	161	32
50. census sacerdotum et vitales	556	25
summa omnium expositorum totius a. 1564 facit	6190	21½

15. Płacono owies przed żniwami po 8, 9 i 9½ gr. po żniwach po 13, 12 i 10 gr. za mierzycę.

17. Hoc anno in muratorem ciuitatis susceptus est Gabriel cognomento Słoninka. Huius muratoris opera ciuitas vsa est in reparando muro ciuitatis in celstat, necnon in reformandis nonnullis aedificiis in domo ciuitatis Podelvie aliisque domibus eidem domui Podelvie vicinis, in platea lata existentibus, tum et aliis communibus ciuitatis edificiis.

27. Między innemi pokrycie ołowiem wieży zegarowej kościoła NP. Maryi i oprawienie nowego dzwona zegarowego, mianowicie, który drugi raz wybija, z 20 centnarów spiżu. — Anno praesenti extrui cepta est officina cementaria nova in montibus saxeis ad ciuitatem pertinentibus post Cazimiriam. — D. 10 Iulii solutum est d. Andreae Fogelweder pro 3 libris auri Wratislaviae empti ad inaurationem numerorum horologii turris magnae (wieża kościoła NP. Maryi), singulae librae per taleros 4, ac specialiter solutum est racione vectigalis ab eodem auro gr. 12, facit mr. 8 gr. 24, — d. 30 Octobris solutae sunt 3 masse plumbi, quae ponderabant cent. 35 l. 5, quod quidem plumbum conuersum est ad conflandas laminas plumbeas, quibus turris est contecta, in qua nuper novum ho-

rologium est appensum. Est autem quilibet centenarius emptus per gr. 75, facit mr. 55 gr. 32, — d. 23 Augusti solutum est Ioanni Kmeller pro $3\frac{1}{2}$ centenariis stanni puri ad parandam primam campanam ad novum horologium, singuli cent. per fl. 21 gr. $21\frac{1}{2}$, facit mr. 47 gr. 24, — d. 30 Decembris solutum est pro 20 cent. cupri selecti, quod a dnorum Manlichorum factore est emptum, pro conflanda nova campana horologij, quilibet cent. est persolutus per fl. 11 gr. 15, facit mr. 143 gr. 36, — pro lapidibus 10 Knischinensibus ad pinnaculum turris praetorianae, facit mr. 6 gr. 12. — Hoc anno conductus est quidam Georgius de Noremberga ad hoc, vt reformaret horologium in turri s. Mariae in circulo Cracc. quod quidem adeo fuit destructum, vt aliquot rotas ac alia permulta ad horologium spectancia denuo fabricare necesse habuerit. Ei dati sunt ab eiusdem reparatione primum taleri 150, deinde aurei sex in auro.

33. D. 19 Februarii data est capitaneo praetorij mr. 1 gr. 30, id scilicet, quod exposuit in sumptum trivmphi, qui celebratus est publice in circulo ciuitatis post clade affectum Moschum, mr. 1 gr. 30, — d. 21 Octobris datae sunt mr. 6 sagittariis, idque ad racionem florenorum centum, qvi annue illis dari debent pro clenodiis, mr. 6, — d. 22 Ianuarii susceptus fuit per dominos quidam Sigismundus cognomento Kinik de Braczlaw in pixidarium ciuitatis, cui constitutum fuit stipendium septimanale vnius taleri. — D. 5 Augusti cum contagio pestilens in oppidis Craccoviae vicinis ac pagis illi circumiectis serpere cepisset, serenissimo principe et domino, domino Sigismundo Augusto rege Poloniae mandante (cuius maiestas ex singulari sua erga hanc vrbem gracia prospectum habere volebat, ne ab eo etiam malo ciuitas regni primaria occuparetur), domini consules posuerunt custodes extraordinarios in portis ligneis extra ciuitatem ad hoc aedificatis, qvi prohiberent ingressum in ciuitatem iis, qui ex suspectis locis aura pestifera infectis venirent. — In conuentu regni generali proxime praeterito, Varschoviae celebrato, de consensu et voluntate serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Augusti regis Poloniae, tocius senatus, aliorum regni ordinum conclusum est, vt mitteretur ad singulos palatinatus in regno ternarius numerus reuisorum, qui explorarent, quae bona, quive prouentus ad mensam regiam spectantes, ab ea ipsa mensa regum huius regiae maiestatis praedecessorum et ipsius maiestatis regiae praesentis liberalitate essent alienati, et in quorum hominum vsum et possesionem cesserint. In palatinatum itaque Cracc. missi sunt mgfcus et generosi dni Pavlus Dzialinski castellanus Slonensis, Valentinus Falienczki et Sebastianus Vielioglowski. Ii cum in hanc ciuitatem in diebus mensis Augusti ad munus suum obeundum venissent, excepti sunt a spectabili hoc senatu tribus prandiis. Inicia enim exequendi muneris sui fecerunt ab ipsa ciuitate. — Dati sunt in manus sagitatorum Ioannis Croczek et Ioannis Rzandeczko ad comparanda clenodia ad racionem fl. 100, qui annue illis debent dari ex fisco ciuitatis, fl. 50, facit mr. 31 gr. 12. — Solutum est hoc anno monialibus ad s. Spiritum a formatione facum 52, quae datae sunt dominis consulibus 22 (nam d. Ioanni Beer non datae sunt, quod nondum esset iuratus consul, Bartholomaeo etiam Pusch similiter non datum, quod suscepto officio consulari transtulisset racionem habitacionis suae in alienum regnum), dominis insuper lonheris racione lonheratus per 2 faces, notariis item 2 per 2 faces singulis, a qualibet face per gr. $4\frac{1}{2}$, facit mr. 4 gr. 42, — solutum est insuper ijsdem monialibus ad s. Spiritum eodem tempore a formatione cereorum ante sedilia dominorum in templum s. Mariae pro festis s. Michaelis et Natalis Dnj tum pro cera ad eosdem cereos mr. 2 gr. 8.

38. Anno hoc praesenti celebratus est conuentus regni generalis ad diem 12 Iunii ex ea causa, quod ibi tum magnus ducatus Lithffaniae regno Poloniae vniri debebat. Wydatki posłów miasta na ten sejm.

39. Dano: d. 15 Aprilis Myszkowskiemu kasztelanowi sandomir. i staroście krak. 100 talarów post reditum ipsius ex comiciis generalibus Varschoviensibus, idque pro nonnullis ipsius officiis, per illum erga hanc ciuitatem in eisdem comitijs praestitis, facit mr. 68 gr. 36, — d. 30 Sptbris temuż fl. 100 in auro gratitudinis ergo pro multis officiis erga rempublicam ciuitatis in conuentu regni Parczouiensi per ipsum praestitis, facit mr. 108 gr. 16, — podczas sejmu parczowskiego podkanclerzemu Myszkowskiemu mr. 24 gr. 8 argenti non formati pro quadam egregia opera ipsius, quam in conuentu Varschoviensi proxime praeterito erga ciuitatem exhibuit, facit mr. 125 gr. 20.

41. Sabbato post Conductum Pascae datum est dno Ossolinski vnum semidolium vini dono emptum pro quadam egregia opera in rempublicam, mr. 31 gr. 12, — d. 10 Maii data est dono vna barila vini domino palatino Cracc. Spitek Iordan per gr. 5, facit mr. 10, — tož kasztelanowi krak. barila vini muscatellini, mr. 10.

1565.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1564	—	—
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	985	27
4.	vinorum prouentus ducillarij	56	12
5.	ternarij ducillarij	856	8½
6.	exacta debita	205	35½
7.	venditio faeni ex pratis ciuitatis	46	24
8.	currus potabilium, schrotgeltt	223	26
9.	braxaturae cereuisiae, rorgielt	625	10
10.	aduocatia: Stanislaus Voit aurifex	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	52	22½
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	46	42
14.	villae ciuitatis Dąmbye	65	5½
15.	conflatorium argenti, brengadem	31	12
16.	quartczoll a panno	69	6
17.	depositorium salis	31	7
18.	paenae pro excessibus exactae	1	43
19.	exactio vigiliae nocturnae	78	33½
20.	exactio canalium	71	4
21.	venditio canalium, lapidum, roborum, etc.	129	35½
22.	venditio cementi	15	1
23.	venditio laterum	32	4
24.	venditio tegularum	66	16
25.	a mercatoribus Augustensibus	500	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	72	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	6
29.	pannicidia ciuitatis propria	33	12
30.	pannicidia sex, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	7	36
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	336	18
33.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	181	18
34.	domus et areae, censum soluentes terragium	102	46
35.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis et pasturis	38	28
36.	census ex diuersis locis	11	—
37.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhaus atque circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	571	34
		134	

	mr.	gr.
38. census ex schmeterhausz	169	30½
39. census ex suburbio et domunculis	19	16
40. stroza piscium	156	12
41. distributio publica ciuilis vulgo schos nuncupata	625	—
42. pecunia mutuo accepta	750	—
summa omnium perceptorum totius anni 1565 facit	8235	6

1. Właściwie pozostała po złożonym obrachunku reszta mr. 408 gr. 12½, lecz tylko w zaległościach, nic w gotówce.

22. Wypalono jeden piec wapna, sprzedano skrzyń 22 po gr. 12, a 23 po gr. 15, nadto mierzyc 5 po gr. 20. Pro ciuitatis necessitate totum cementum reliquum conuersum est, pars ad structuram novae fornacis cementariae post Cazimiriam, pars vero ad structuram armamentarii novi inter portas s. Floriani et Slawkouiensis, hoc anno aedificati.

23. Wypalono w 12 piecach cegieł zwyczajnych 197400, pozostało z roku przeszłego 169300, sprzedano 21800 po fl. 2, zendrówek sprzedano 2900 po gr. 8 za sto, na użytek miasta powzięto cegieł zwyczajnych 205200, mianowicie ad fornacem cementariam in nova cementaria post Cazimiriam 18000, ad structuram armamentarii novi 184800; kamżamsowych cegieł wypalono 1350, pozostało 4550, sprzedano 200 po gr. 24 za sto, powzięto na użytek miasta, mianowicie ad armamentarium et domum Podelwie 4350.

24. Wypalono dachówek okrągłych 2000, pozostało 1900, sprzedano 2115 po fl. 2, powzięto na użytek miasta 1135; dachówek szerokich wypalono 6700, pozostało 3500, sprzedano 7850 po fl. 3 gr. 15; posadzanych (quadrangulares) wypalono 29900, sprzedano 23250 po fl. 2.

40. Puszczona w dzierżawę Agnieszce Iarochowskiej za fl. 250.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	26	45½
2. ad villas Dambie et Grzegorzki	15	16
3. marstellae pretium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	86	7½
5. ad marstellam empta	4	20½
6. schrottmagistro cum familia	79	42½
7. necessaria ad schrottmagistrum	11	40
8. rormagistri precium	48	36
9. mercenarijs diurnis rormagistri	68	9½
10. ad rormagistrum empta	42	15½
11. vectoribus ciuitatis	66	29½
12. carpentarii praemium	43	16
13. carpentarii familiae	91	43½
14. ad curiam carpentarij empta	82	17½
15. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	55	8
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	60	36½
17. muratoris precium	52	—
18. muratoris familiae	263	9½
19. cementarij pretium annuum	8	32
20. cementi crematio	9	29
21. lapides et ligna ad cementariam	126	½

	mr.	gr.
22. horreum laterum utrumque	74	29
23. argilla et arena ad laterificinam	29	9
24. ligna ad laterificinam	84	45
25. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	25	41½
26. horreum tegularum et tegularius	22	30½
27. ligna et argilla ad tegulariam	51	8
28. sumptus in vectores ac alia tegulariae necessaria	7	21
29. aedificia ciuitatis communia	757	34½
30. pontalium onera	59	28
31. viarum restauratio	62	42
32. funifici	—	24
33. debita antiqua persoluta	153	19
34. fori et platearum mundatio	61	31
35. praetorij necessaria	479	10
36. prandium consulare	281	32
37. prandium dominorum lonherorum	—	—
38. custodibus portarum et turris praetorij	69	36
39. vigiliae nocturnae	112	32
40. dominorum itinera et ciuitatis nuntij ac conuentus	583	12
41. dona communia	2111	½
42. elemosina et pia opera	23	4
43. vinum dono datum	79	32
44. capitaneo praetorij	26	—
45. circkelmagistro	21	32
46. tibicini turris magnae	65	—
47. campanatori praetorij	16	12
48. lictoribus seu famulis praetorij	130	18
49. canicidae	4	—
50. census hospitalis s. Spiritus	65	—
51. officialium praetorij pretia	277	16
52. vestitura officialium praetorij	162	72
53. pecunia ad census nouos data	—	—
54. census sacerdotum et vitales	576	29
Summa omnium expositorum totius anni 1565 facit	7746	3

15. Płacono owies po gr. 9, 11, 12, 13, 14, 15 i 16 gr. za mierzycę stopniowo od stycznia do grudnia.

17. Murarzem miejskim Gabryel Słoninka.

29. D. 16 Iunij Georgio horologiorum magistro a reparatione horologii (intellige medii horologii in praetorio) datae sunt mr. 3 gr. 21, — d. 29 Dcbris missi sunt a dominis fl. 70 per 30 gr. Petricouiam in manus notarii officii castren. Petricouien. ad racionem summae, quae eidem notario ex contractu cum ipso facto, dari debet pro aedificatione ibidem Petricouiae in area ciuitatis Cracouiensis, facit mr. 43 gr. 36.

Structura armamentarii civitatis. Extructum est hoc anno ab ipsis fundamentis armamentarium, in quo tormenta bellica ciuitatis seruari debent, vulgo czaikhaus, sumptibus eiusdem ciuitatis, in quod impensa facta inferius est descripta: Vectores mr. 183 gr. 47½, — lapides mr. 103 gr. 6½, — lateres mr. 231 gr. 6, — cementum mr. 21 gr. 42, — asseres mr. 8 gr. 38, — murator cum familia mr. 223 gr. 5, — carpentarius cum familia mr. 29 gr. 16, — fundamentum (mercenario qui vulgo grun-

tarz appellatur) mr. 31 gr. 12, — arbores mr. 18 gr. 36, — lapides Kniszinenses mr. 8 gr. 31 1/2, — tigna, tigilla mr. 8 gr. 45 1/2, — imbrices mr. 19 gr. 33, — clavi mr. 14 gr. 14 1/2, — scandulae mr. 5 gr. 20, — funes mr. 1 gr. 25 1/2, — variae res (pulkuffek, nosche, schaffliki) mr. 3 gr. 34 1/2. Ergo summa in aedificia armamentarii exposita, facit mr. 912 gr. 29 1/2. Suma w rejestrze pod tą rubryką dlatego podana jest mniejsza, bo część wydatków jest przeniesiona pod inne tytuły, n. p. roboty murarskie pod murarza, stelmaskie pod stelmacha i t. d.

D. 12 Maii solutum est Georgio horologiorum magistro, cum iam absoluisset laborem, quem obibat circa horologium turris magnae, a fabricatione rotarum ferrearum ac toto illo labore, quem suscepit in ijsdem rotis fabricandis, quibus secunda campana horologii manu circumvoluitur, taleri 24 gr. 10, facit mr. 16 gr. 34.

36. Podwakroć odbywał się wybór rajców, quod contingit propter mutacionem d. palatinorum; mgfcus enim d. Spitek Iordan dę Zakliczin absoluta electione consulari die dnico ante Septuagesimam, non multo post evectus est ad castellanatum Cracc. cui mox (aliquot saltem hebdomadis interiectis) successit in palatinum Cracc. mgfcus Stanislaus Miskowski de Mirow palatinus modernus Crac. electionemque aliam consularem celebrauit die dominico primo adventus anni praesentis. Tak każdy z dwóch wojewodów wziął po fl. 30 w złocie z tytułu sukna i po fl. 100 w złocie z tytułu obiadu.

40. Wydatki na sejmik proszowski i sejm piotrkowski.

41. In diebus Aprilis anni praesentis exigentibus id grauibus atque arduis reipublicae ciuitatis negociis, domini consules miserunt ad conuentum Petricouiensem hoc praesenti anno celebratum, in manus d. nuntiorum ciuitatis flor. in auro Hungaricales 400, ex quibus dati sunt dono mti sacrae regiae ex certa causa floreni in auro 300, mgfco vero d. Valentino Dembienski regni Poloniae cancellario, floreni in auro 100 Hungaricales, facit mr. 433 gr. 16, — d. 19 Maii missi sunt Petricouiam dono iterum mgfco d. Valentino Dembienski r. P. cancellario, ex quadam ardua atque vrgenti causa flor. in auro Hungaricales 30, facit mr. 32 gr. 24, — d. 5 Maii finito iam propemodum Petricoviae conuentu regni, ac tum scilicet, quando d. nuntii ciuitatis, qui erant antea ad conuentum expediti, Cracouiam rediissent, ex certis et grauibus causis expediti sunt denuo Petricouiam ad maiestatem sacram regiam alii nuntii duo ex dominis consulibus, vtpote d. Nicolaus Baranowski et d. Ioannes Morstein, per quos missi sunt a ciuitate hac dono mti sacrae regiae flor. mille per gr. 30; qui porro d. nuntii postremo missi, posteaquam Petricouia Cracouiam rediissent, retulerunt, se mti s. regiae quemadmodum illis erat iniunctum, nomine ciuitatis dedisse dono fl. 1000, sed rebus reipublicae ciuitatis id exigentibns, se eiusdem ciuitatis nomine promisisse eidem mti sacrae regiae alium flor. millenarium, atque ita spectabilis hic senatus volens stare promissis suorum nuntiorum, non multo post in diebus scilicet Iunij alteros florenos mille per nobilem Iostum Ludovicum Decium zuparium Ilkusiensem s. mti regiae denuo misit, facit mr. 1250. (Causa exhibitionis suae mti regiae tanti doni est, vt ciuitas immunis esse possit ab onere soluendae exactionis podvodorum). — Anno eodem finito scilicet iam conuentu generali regni Petricouiae celebrato, pro egregia quadam opera sev officio rndi dni Petri Miskowski regni procancellarii, erga ciuitatem in conuentu per ipsum prestita, misit ei hic spectabilis senatus massam argenti non formati, habentem in se marcas argenti 18 et scot. 7 1/2, quaelibet mr. per fl. 8 gr. 10, facit fl. 152 gr. 18, facit mr. 95 gr. 18, — aliquot hebdomadis post finitum conuentum regni missa est per spectabilem hunc senatum pecunia rndo dno Petro Miskowski regni procancellario loco marcarum argenti 19, illi antea promissi, singulae mr. argenti singulis fl. 8 persolutae, pro nonnullis erga hanc ciuitatem officiis per eum exhibitis, facit fl. 150, facit mr. 93 gr. 36, — d. 27 Iunij spectabilis senatus Crac. gratulatus est de assecutione palatinatus Crac. mgfco Stanislao Miskowski de Mirow palatino Crac. moderno, circa quam gratulationem dedit illius magnificentiae dono tria pocula argentea inaurata, vnum maius, duo vero minora. Id quod erat maius, emptum est a Paulo de Valt, ponderabat mr. 7 scot. 8 1/2, singulae mr. per fl. 14; pro quo solutum est fl. 102 gr 28 1/2; duo vero minora empta sunt a domino Ioachimo Crzizanowski, ponderabant mr. 6 scot. 10, singulae mr. per fl. 14, pro quibus solutum est fl. 90 gr. 2, facit mr. 120 gr. 30 1/2, — d. 12 Sptbris dni consules dederunt dono mgfco Valentino Dembienski r. P. cancellario, tum scilicet, quando illi gratulati sunt de assequutione muneris cancellariatus, cantarum argenti inauratum, habentem in se argenti mr. 6 scot. 10. Singulae mr. solutae sunt per fl. 11 gr. 7 1/2, facit mr. 45 gr. 6.

43. Dana media kuffa vini Ianowi Kmicie pisarzowi ziemskiemu pro egregio quodam erga hanc ciuitatem officio, per ipsum in conuentu regni anni praesentis, in quo erat terrae nuntius, per eum praestito, facit mr. 31 gr. 12.

1566.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1565	170	46
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	1045	11½
4.	vinorum prouentus ducillarij	1275	25
5.	ternarij ducillarii	814	42
6.	exacta debita	195	3
7.	venditio feni ex pratis ciuitatis	—	—
8.	(currus potabilium) schrottgielt	297	18
9.	braxaturae cereuisiae, rorgeltt	627	6
10.	aduocatia: Stanislaus Voit aurifex	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	52	—
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	62	24
14.	villae ciuitatis Dąmbye	97	12
15.	conflatorium argenti, brengadem	31	12
16.	quartczoll a panno	69	6
17.	depositorium salis	29	23½
18.	paenae pro excessibus exactae	46	38
19.	exactio vigiliae nocturnae	89	31
20.	exactio canalium	87	18½
21.	venditio canalium, lapidum, roborum etc.	235	5½
22.	venditio cementi	91	7
23.	venditio laterum	197	34
24.	venditio tegularum	75	24
25.	a mercatoribus Augustensibus	500	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	6
29.	pannicidia ciuitatis propria	33	12
30.	pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	342	46
33.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	181	18
34.	domus et areae, censum soluentes terragium	107	22
35.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	38	28
36.	census ex diuersis locis	11	—
37.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs superius loco schmetterhaus atque circumquaque ex		

	mr.	gr.
omni parte praetorii et fori constructis, collecti	594	9
38. census ex schmeterhaus	168	2
39. census ex suburbio et domunculis	18	40
40. stroza piscium	141	31
41. contributio publica civitatis vulgo schos	53	25
Summa omnium perceptorum totius anni 1566 facit	8164	9

1. Pozostało właściwie po obrachunku z roku 1565 mr. 489 gr. 3, lecz z tego w gotowiźnie tylko mr. 170 gr. 46, a w zaległościach mr. 318 gr. 5.

5. Georgius Schillingk et Valerianus Pernus ternariorum ab exactione ducillaria cereuisiae dupla in conuentu generali Petricoviensi anni 1565 laudata, collectores.

14. Powzięto z czynszów mr. 44 gr. 24, z owoców mr. 1 gr. 12, z siana i potrawu mr. 51 gr. 24.

18. Exacta est pena a Gendziecz, Ptak et Slawek tabernatoribus Crac. ideo, quia non dirigebant iacula ad scopum, quemadmodum fuit illis a dominis praeceptum.

21. Campana, quam Simon pixidarius regius ad horologium nouum turris magnae iussu dominorum consulum fabricauerat, quod inamenum sonum reddebat, est per eosdem dominos reprobata, in eiusque locum conflata est ex alia materia alia campana per Andream stannifusorem. Ad quam conflandam empti sunt pro peccunia ciuitatis cupri cent. N. 15 ab heredibus domini olim Georgii Gutteter, singuli cent. per fl. 10, emptum etiam est stannum purum a Ioanne Kmeller cent. $3^1/_2$ per fl. 21 gr. $21^1/_2$, quod vtrumque constituit summam mr. 141 gr. 12.

22. Wypalono jeden piec wapna, z czego sprzedano skrzyń 263 po gr. $16^1/_2$ a 12 po gr. 14, oraz 2 mierzyce po gr. 20. Na użytek miasta powzięto skrzyń 120, pars ad domum ciuitatis Podelvie, pars ad armamentarium.

23. Wypalono w 9 piecach cegieł zwyczajnych 148500, pozostało 136800, sprzedano 156900 po fl. 2 za tysiąc, zendrowek 950 po gr. 8 za sto, powzięto na użytek miasta zwyczajnych 60250, mianowicie ad armamentarium perficiendum, pro pauimento ibidem lateribus constrato, et pro structura domus ciuitatis Podelwie in platea castrensi alijsque ciuitatis communibus aedificiis.

24. Wypalono dachówek okrągłych w czterech piecach 5100, pozostało 650, sprzedano 7000 po fl. 2; szerokich dachówek wypalono 12000, pozostało 2350, sprzedano 6162 po fl. 3 gr. 15, na użytek miasta powzięto 488; posadzanych dachówek wypalono 24000, pozostało 6650, sprzedano 26750, na użytek miasta powzięto 700.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	26	$17^1/_2$
2. exposita ad villas Dambie et Grzegorzki	21	$2^1/_2$
3. marstellae pretium	26	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	92	39
5. ad marstellam empta	4	$19^1/_2$
6. schrottmagistro cum familia	81	34
7. necessaria ad schrottmagistrum	8	43
8. rormagistri precium	51	46
9. mercenariis diurnis rormagistri	87	15
10. ad rormagistrum empta	91	2
11. vectoribus ciuitatis	120	23
12. carpentarii pretium	43	16
13. carpentarii familiae	150	16
14. ad curiam carpentarij empta	100	$20^1/_2$

	mr.	gr.
15. auena pro equis schrottmagistri et marstellae empta . .	55	38
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	106	19
17. muratoris precium	52	—
18. muratoris familiae	93	8
19. cementarij precium annuum	8	32
20. cementi crematio	8	36
21. lapides et ligna ad cementariam	139	28
22. horreum laterum utrumque	55	33
23. argilla et arena ad laterificinam	42	39
24. ligna ad laterificinam	63	1
25. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria . . .	30	6½
26. horreum tegularum et tegularius	26	7½
27. ligna et argilla ad tegulariam	35	9
28. sumptus in vectores ac in alia tegulariae necessaria . .	3	22
29. aedificia ciuitatis communia	702	40½
30. tormenta bellica	281	10½
31. viarum restauratio	415	34½
32. pontalium onera	62	40
33. funifici	5	13
34. debita antiqua persoluta	767	5
35. fori et platearum mundatio	57	21
36. praetorij necessaria	549	20½
37. prandium consulare	—	—
38. prandium dominorum lonherorum	78	36
39. custodibus portarum et turris praetorij	69	36
40. vigiliae nocturnae	109	26
41. dominorum itinera et ciuitatis nuntij ac conuentus . . .	517	35½
42. conuentus regni	8	23
43. dona communia	172	21½
44. elemosina et quod captivis septimanatim datum est . . .	36	10
45. vinum dono datum	149	20
46. capitaneo praetorij	26	—
47. circkelmagistro, — tibicini turris magnae	86	32
48. campanatori pretorij	16	12
49. lictoribus seu famulis pretorii	130	—
50. canicidae	4	—
51. census hospitalis s. Spiritus	65	—
52. officialium pretorij premia	285	22
53. vestitura officialium pretorij	165	19
54. census sacerdotum et vitales	567	11
Summa omnium expensorum totius anni 1561 facit	7057	23

15. Płacono owies po 16, 16½, 17, 15, 13½, 11 i 15 gr. za mierzycę trzechkorcową.

17. Murator ciuitatis Gabriel Sloninka.

29. Solutum est d. Hieronymo Gielhorn pro centenariis 5 et pro libris 30 stanni ad campanam novam horologii in magna turri secundo conflatam, singuli cent. per fl. 22, facit mr. 71 gr. 37, — solutum est heredibus dni olim Georgii Gutteter pro cent. 15 cupri, singuli cent. per fl. 10, facit fl.

150; hec materia tota est conuersa ad eandem campanam, facit mr. 93 gr. 36, — a defluitatione quercuum ad przistan, gr. 8, — d. 24 Augusti solutum est pictori a depingendo armamentario, mr. 5, — pro oleo olive ad mozdzirze in armamentario gr. 10, — solutum est taleri 3 pro 3 lapidibus Knischinensibus ad domum Podelwie mr. 2 gr. 3. — Na tormenta bellica wydano mr. 281 gr. $10\frac{1}{2}$, jakiegoto rodzaju jednak były te tormenta bellica, nie można dojść z rachunków.

36. D. 19 Ianuarii malefico Lipniczki ex terra Culmensi rota percusso, pro indusio gr. 7, — d. 2 Martii dominis senioribus, praesidentibus, lonheris et notariis pro salmonibus data parata pecunia, 27 per mr. 1 et gr. 24, facit mr. 40 gr. 24, — ad festa Paschae d. 13 Aprilis loco vini data est parata pecunia tam dominis praesidentibus quam senioribus, cuilibet eorum media barila per mr. 2 gr. 24, dominis lonheris cuilibet vna barila per mr. 5, notariis utrisque cuilibet vna barila per mr. 5, facit mr. 72 gr. 24, — otrzymali oprócz tego po kilka garcy: concionator Polonorum, concionator Germanorum, campanator, schrottmagister, capitaneus, portulanus, famuli d. proconsulis, familia praetorii pro offertorio, circkelmagister, marstella, custos captiuorum, carnifex, razem mr. 3 gr. 37, — pro 66 caponibus, qui d. praesidentibus, d. lonheris et notariis pro festo Pascae de more sunt distributi, per gr. $3\frac{1}{2}$, cuilibet dominorum per sex capones, facit mr. 4 gr. 39; — d. 26 Octobris solutum est sagitatoribus gratitudinis ergo pro cura, quam insumpserunt in iaculis ad scopum dirigendis ex tormentis bellicis mr. 2, — solutum est vietori in zuppa od zabiania w beczki soli gr. 6, — ad festa Natalis Domini rozdano jak na Wielkanoc d. senioribus, d. praesidentibus, d. lonheris et notariis loco vini pecunia parata mr. 72 gr. 24, innym urzędnikom mr. 3 gr. 31; — hoc anno ad festa Natalicia Domini dnis praesidentibus et dnis senioribus necnon dnis lonheris ac etiam notariis loco dorcarum de more distribui solitarum, data est parata pecunia, nempe eorum cuilibet loco integrae dorcae dati sunt gr. 45, facit mr. 25 gr. 15, — hoc anno solutum est singulis septimanis iuxta regestrum manuale septimanale pistori per gr. 50 pro eo, quod dnis consulibus suppeditabat bis in septimana qualibet panes albos pro more alias struczlie, facit pro 52 septimanis mr. 52 gr. 8, — dno Rembieski pro 4 vlnis panni vterfini brunatni per gr. 40, datis sagitatoribus in anno 1565, mr. 3 gr. 16, — pro cutibus pergameni 15 per gr. 10 in vsum cancellarie ciuitatis mr. 3 gr. 6, — solutum est Nicolao Scharffemberk bibliopolae primum pro 1 resa papiri simplicis gr. 30, item pro vna resa regalis ad acta consularia ciuitatis conficienda nova, fl. 5 gr. 10, — d. 8 Octobris solutum est pro 2 minutis protestationum studentum contra senatum et senatus contra studentes gr. 10.

41. Conuentus hic fuit indictus Lublini pro dominica Palmarum, ad eum expediti sunt nuncii, nempe dni Ioachimus Crzizanowski et Iohannes Morstein, oprócz tego sejmik proszowski post dncam Oculi.

43. D. 16 Novbris solutum est poculum argenteum inauratum ex pecunia ternariorum cereuisiae, quod est datum per dominos consules ex certis causis mgfco dno Stanislao Miskowski de Mirow palatino Crac. dono in mense Septembri, ponderabat mr. 8 scot. $8\frac{1}{2}$, singulae mr. per fl. 14, facit mr. 73 gr. $4\frac{1}{2}$. — In diebus Decbris spectabilis hic senatus dedit dono ex certis causis mgfco dno Stanislao Miskowski pal. Crac. fl. centum, facit mr. 62 gr. 24. — Nota, quod in conuentu regni anno praesenti Lublini celebrato, consensu omnium regni ordinum decretum fuit, vt omnes status regni et ciuitates iuxta estimationem ibidem factam, contribuerent mti sacrae regiae certas ac iam ab illo conuentu, quantam quisque dare debebat, denominatas pecuniarum summas in vsum dissoluendi militi mercenario stipendii retenti, atque tum ex eiusdem conuentus decreto missi sunt suae mti sacrae regiae a ciuitate Crac. floreni mille quingenti per gr. 30. Qui cum sub illud tempus ex aerario ciuitatis (aliis nimirum reipublicae necessitatibus exhausto) dissolui non poterant, idcirco accepti sunt aliunde mutuo, quemadmodum sequentium annorum raciones declarabunt.

52. Ian Grot i Mateusz notaryjuszami miasta.

1567.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1566	529	47½
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	1004	27
4.	vinorum prouentus ducillarii	1135	25
5.	ternarii ducillarii	470	7
6.	exacta debita	261	15½
7.	venditio feni ex pratis ciuitatis	—	—
8.	(currus potabilium) schrotgielt	232	14
9.	braxaturae cereuisiae, rorgielt	633	21
10.	aduocatia: Stanislaus Voit alias Gostiński	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	90	43
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14.	villae ciuitatis Dąmbye	90	—
15.	conflatorium argenti alias brengadem	31	12
16.	quartczoll a panno	69	6
17.	depositorium salis	31	12
18.	poenae pro excessibus exactae	57	38
19.	exactio vigiliae nocturnae	71	15
20.	exactio canalium	101	23½
21.	venditio canalium, lapidum, roborum etc.	134	43
22.	venditio cementi	78	1
23.	venditio laterum	324	35
24.	venditio tegularum	67	1½
25.	a mercatoribus Augustensibus	500	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	6
29.	pannicidia ciuitatis propria	33	12
30.	pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	343	6
33.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	200	6
34.	domus et areae, censum soluentes terragium	98	34
35.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis et pasturis	38	28
36.	census ex diuersis locis	11	—
37.	census ciuitatis communes, ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	586	43

	mr.	gr.
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	158	23
39. census ex suburbio et domunculis	19	16
40. stroza piscium	125	—
41. pecunia mutuo accepta tum pro qua census est emptus .	1646	12
Summa omnium perceptorum totius anni 1567 facit	9521	45

1. Pozostało właściwie mr. 1106 gr. 34, mianowicie mr. 248 gr. 17 w gotowiźnie, mr. 576 gr. 34½ w zaległościach, wreszcie mr. 281 gr. 30½ w wydatkach na rok 1567.

5. Stanislaus Cirus et Valerianus Pernus ternariorum ab exactione ducillaria cereuisiae dupla in conuentu generali Petricouiensi anno 1567 laudata, collectores.

14. Wpłynęło z czynszów mr. 38, ze sprzedaży siana mr. 45, z ogrodu na Grzegorzkach mr. 5. Hoc anno census in Dambie et Grzegorzki non sunt integre persoluti propter aquarum inundationem, quam hoc anno praedictarum villarum coloni sunt perpessi.

22. Wypalono w starym wapienniku jeden piec tylko, sprzedano skrzyń 231 po 12, 15 i 16½ gr. za skrzynię, mierzyc trzy po gr. 20, na użytek miasta powzięto skrzyń 12.

23. Wypalono cegieł zwyczajnych 262400, pozostało 67200, sprzedano 259250 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 10850, mianowicie 3000 ad balneum post portam, 1050 ad fornacem cementariam, 3000 ad praetorium, 3000 ad balneum rogaczka, 800 ad stabulam ciuitatis; zendrówek sprzedano 400 po 8 gr. za sto, powzięto na użytek miasta 300; kamżamsowych nie wypalano w tym roku wcale.

24. Dachówek okrągłych wypalono 3900, pozostało 750, sprzedano 3550 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 200 ad carceres tegendos; szerokich dachówek wypalono 8000, pozostało 7700, sprzedano 8175 po fl. 3 gr. 15, na użytek miasta powzięto 75 pro reparando tecto domus ciuitatis; dachówek posadzanych wypalono 24800, pozostało 3200, sprzedano 21362 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 438 ad domum ciuitatis sub leone pro reparando pauimento.

41. Wypożyczono od Grzegorza Schniczera rajcy Krakowskiego fl. 400 i fl. 600, hec pecunia exposita est pro curia in platea s. Annae penes portulam consistente, — od Pawła Czernego starosty Dobczyckiego fl. 600, hec pecunia data est d. Erasmo Czeczotka et in domo eius reformata, — od kollektorów szosu z pieniędzy szosowych powzięto fl. 1304.

Regestrum expensorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	26	44½
2. exposita ad villas Dambie et Grzegorzki	18	31½
3. marstellae precium	26	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit . . .	128	12½
5. ad marstellam empta	4	45½
6. schrotmagistro cum familia	83	8
7. necessaria ad schrotmagistrum	2	35
8. rormagistri precium	55	1
9. mercenariis diurnis rormagistri	72	19
10. ad rormagistrum empta	86	16
11. vectoribus civitatis	63	7½
12. carpentarii premium	43	16
13. carpentarii familiae	148	10½
14. ad curiam carpentarii empta	114	17
15. avena pro equis schrotmagistri et marstellae empta . . .	70	5½
16. fabro et serrifici pro vario labore solutum	93	43

	mr.	gr.
17. muratoris precium	52	—
18. muratoris familiae	46	10
19. cementarii precium annuum	8	32
20. cementi crematio	12	39
21. lapides et ligna ad cementariam	73	19
22. horreum laterum vtrumque	98	18½
23. argilla et arena ad laterificinam	32	4
24. ligna ad laterificinam	192	2
25. sumptus in vectores et alia tegulariae necessaria	34	42
26. horreum tegularum et tegularius	22	45½
27. argilla ad tegulariam	8	39
28. ligna ad tegulariam	50	45
29. sumptus in vectores et alia tegulariae necessaria	3	17
30. edificia civitatis communia	406	19½
31. pontalium onera	62	40
32. viarum restauratio	406	47
33. funifici	22	37
34. debita antiqua persoluta	29	16
35. fori et platearum mundatio	99	41
36. pretorii necessaria	620	32½
37. prandium consulare	143	26
38. prandium d. lonherorum	31	12
39. custodibus portarum et turris pretorii	69	36
40. vigiliae nocturnae	111	32
41. dominorum itinera et conventus, civitatisque nuncii	547	14½
42. conventus	100	18
43. dona communia	1096	32
44. elemozina et quod captiuis septimanatim datum est	47	43½
45. vinum dono datum	526	36
46. capitaneo pretorii	26	—
47. cirkielmagistro	22	20
48. tibicini turris magnae	65	—
49. campanatori pretorii	15	6
50. lictoribus seu famulis pretorii	136	34
51. canicidae	4	—
52. census hospitalis	65	—
53. officialium pretorii premia	285	22
54. vestitura officialium	181	—
55. exposita pecunia ad census novos	375	—
56. pro civitate empta	1216	28
57. census sacerdotum et vitales	605	17
Summa omnium expositorum totius anni 1567 facit	8961	41½

15. Owies płacono po 16, 14, 15, 16, 19, 22 gr. przed żniwami, po żniwach po 12 i 13 gr. za mierzycę czyli ćwiertnię trzechkorcową.

17. Murator ciuitatis Gabriel Sloninka.

30. D. 30 Augusti solutum est rottkisarovi ab elaboratione stemmatum ciuitatis in tormentis

bellicis gr. 33, — d. 6 Decembris solutum est pro vna cista vitri ad fenestras, quam ciuitas dono dedit d. Erasmo Czeczotka in recompensam damni, quod illi fecerunt scholares, hoc est studentes, dum illi omnes membranas domus illius, quae erant de foris, irati dominis consulibus, quod Volski magistrum pena capitis mulctaverint, extruserunt, mr. 9 gr. 3, — die vltima Decembris datae sunt mr. 16 gr. 9 in manus d. Erasmi Czeczotka, quas expendit in reparatione membranarum in sua domo, quae per scholares sunt illi destructi tum, quando Volski capite plexus est, — pro 30 arboribus quercinis in manus marstellae in vsum flutrinae in celstat mr. 7 gr. 24.

36. Solutum est pro 2 vlnis panni viridis Londinensis acceptis a Sebastiano Cyrus per sagitarios per gr. 26, acceptis inquam ad 11 Ianuarii, mr. 1 gr. 4, — d. 24 Augusti solutum est pro sex vlnis adamasci datis sagittariis ad bombardas minores, mr. 6, — d. 22 Novembris pro indusio Volski capite plexo gr. 13½, — fr. III post festum s. Stanislai in autumno solutum est pro globis 51 tormentariis in vsum ciuitatis, globis inquam ferreis, mr. 1 gr. 42, — fr. III post festum s. Andreae expositum est in sumptum prandii dominis in praetorio exhibiti, cum esset communitas post plexum capite Volski, fl. 2 gr. 29, — eodem solutum est in manus campanatoris Petri id, quod exposuit ex suo pro cereuisia dominis, qui aliquot noctibus vigilabant in praetorio, gr. 21, — fr. III post Andreae solutum in farmacopolio pro rebus necessariis in vsum praetorii, tum scilicet, quando praesente communitate excepti erant domini prandio in praetorio: primum zaccari Thomas lib. 6 per gr. 6, facit gr. 36, cariofilorum lb. ½ gr. 15, macis lb. ¼ gr. 22½, zinciberis lb. ¼ gr. 5, pocula venetica vitrea 8 per gr. 3, gr. 24, facit mr. 2 gr. 6½, — fr. VI post f. s. Andreae dati sunt militibus gregariis, qui suscipi debebant propter tuendam pacem publicam a scholaribus, mr. 1 gr. 24, — pro 4 vlnis vterfini (panni) per gr. 36 datis ad 16 Iunii sagitatoribus, mr. 3, — pro 4 vlnis Londinensis per gr. 26 datis die 5 Augusti sagitatoribus ad clipeum et Etiopem, facit mr. 2 gr. 8, — pro vlnis sex panni vterfini per gr. 36, datis sagitatoribus ad maiores bombardas ad 6 Septembris, mr. 4 gr. 24, — fr. VI ante festum Praesentationis Mariae solutum est pro olla vini muscatellini gr. 24, accepta in vsum dominorum in praetorio pernoctantium post plexum Volski, eciam pro vna cum media olla vini per gr. 4½, item pro zimilis gr. 2, facit mr. 1 gr. ½.

37. Floreny wojewodzińskie liczone po 53 gr. — zamiast obiadu dano florenów sto we złocie.

38. Dano miasto obiadu rajcom i pisarzom po fl. 2 trzydziestogroszowych.

41. Wydatki posłów miejskich na sejm Piotrkowski, między innemi: d. 9 Augusti solutum est pro operibus Herodoti Theodoreti inquam missis dono a ciuitate domino Sienienski nunciorum terrarum marsalco, mr. 2 gr. 36, — fr. VI post dnicam Misericordia solutum est pro aromatibus datis dnis nunciis ad conuentum, quemadmodum sequitur: pro zaccari canar ½ lap. fl. 4, pro croci vna lb. fl. 4 gr. 13, pro piperis 2 lb. fl. 1 gr. 8, pro zaccaro Tomas lb. 8 gr. 44, pro zinziberis lb. vna gr. 19, pro floribus muscati vna quarta lb. fl. 1, pro vuis passis minutis ¼ lb. gr. 26, a contusione aromatum gr. 7, facit mr. 7 gr. 43, — fr. III post dncam Iubilate solutum est pro rebus necessariis in vsum dominorum nunciorum ad conuentum delectorum coemptis, quemadmodum sequitur: ante omnia pro assaturis bovilibus fumo duratis, fl. 4 gr. 18, pro pultibus ordeaceis et cicereis 4 coretis, taleri 2, pro perna lardi gr. 42, pro 2 coretis salis gr. 12, pro 2 coretis ceparum gr. 16, pro saccis quinque per gr. 2, gr. 10, pro vna mappa ad mensam dominorum gr. 36, pro alia mappa ad mensam familiae gr. 10, pro olla butiri fl. 3 gr. 15, pro assaturis recentibus gr. 29 et unus solidus, facit mr. 9 gr. 32½, — solutum est vinum Georgio Panczernik iuxta illius carbi, quod dni nuncii in conuentu ab ipso acceperunt pro sua necessitate ibidem, mr. 14 gr. 12. — Hoc anno conuentus Wschovae pro die 24 Augusti indictus fuit, in quo actiones iniuriarum et grauaminum hominum tam cesareae catolicae, quam regiae Poloniae maiestatum vtrinque cognosci debebant; ad eum a republica ciuitatis huius expeditus fuit spectabilis dominus Valerianus Pernus consul, eique pro viatico dati sunt fl. 50, facit mr. 31 gr. 12, — feria IV vigilia festi Circumcisionis Dni dati sunt per manus dni Erasmi Czeczotka mgfco dno palatino Crac. Stanislao Miskowski floreni 30, quos ex suo sua magnificentia dederat suo cubiculario, cum mitteret eum ad mtem s. regiam in negocio scholarum tum scilicet, quando Volski capite plexus est, nam ad pecuniam, quae 6 Novbris data fuit pro viatico Benedicto ad eandem mtem regiam misso data erat, addiderat sua magnificencia alios 30 flor. tum enim mtas regia erat cum exercitu in castris non procul a finibus Moscovitarum, facit mr. 18 gr. 36.

In conuentu regni data sunt dono per dnos nuncios ciuitatis nomine dominorum consulum et ciuitatis ex certis causis vina personis infra specificatis modo inferius descripto: nunciis terrarum, ante omnia dno Sienienski nunciorum terrarum regni in eo conuentu marsalco, diuersis temporibus barile 2, item dno Strzala vicepalatino Crac. media barila, item dno iudici castrensi Przedecensi media barila, item dno castellano Landensi media barila, item dno Czarnkowski media barila, item dno

Conarski olle sex, item dno Smigielski olle sex, item dno Borkowski ollae 8, item dno Cassowski ollae 8, item dno Liesiowski ollae 8.

43. D. 27 Decbris dati sunt dono mgfco d. Stanislao Miskowski palat. Crac. taleri centum pro officio expediendarum imo vero expeditarum iam certarum mandatorum literarum regiarum, mr. 68 gr. 36, — dati sunt dno illustri ac mgfco d. Stanislao Miskowski pal. Crac. in anno 1565 flor. 400 pro insigni quodam illius erga huius ciuitatis rempublicam officio, quos quoniam fiscus ciuitatis tum subpeditare non poterat, aliunde erant mutuo accepti neque vlli racioni hactenus inscripti, donec praesenti anno, in quo eorum contentatio sufficiens sit facta, facit mr. 250, — d. 16 Iunii dati sunt dono maiestati sacrae regiae taleri 500, singuli gr. 33 computati, in conuentu regni anni huius, tum scilicet, cum de podvodorum negocio cum eadem maiestate s. regia tractatus fierent, facit mr. 343 gr. 36, — dati sunt sub idem tempus dono rndmo d. Petro Miskowski r. procancellario taleri ducenti, gr. 33 singuli computati, gratitudinis ergo pro officio scilicet ipsius, quod erga ciuitatem declarauit in eodem conuentu etsi in aliis ciuitatis grauaminibus, praesertim tamen cum tractaretur de poduodis: in hoc enim erat totus conuentus, vt ciuitas Crac. equaliter cum allis ciuitatibus onera poduodorum sustineret, facit mr. 137 gr. 24, — eodem etiam pene temporis intervallo datus est nomine ciuitatis per praedictos dominos nuncios ciuitatis atlas et adamaszek pro duobus vestimentis do. Sieniczki, protunc dominorum nunciorum terrarum regni in eodem conuentu marsalco, vt negocia ciuitatis (quae tum acciderunt grauissima et momenti satis magni) apud dominos nuncios et apud maiestatem s. regiam promoueret, quemadmodum et fecit; vsa enim est ciuitas in hoc conuentu opera illius non inutili. Pro quo atlas et adamaschek expositum est mr. 40. — Oprócz tego dali posłowie miasta na sejmie kanclerzowi Dembińskiemu 100 talarów (mr. 68 gr. 36) pro quodam solenni ipsius erga ciuitatem officio.

55. Paweł Czerny starosta Dobczycki kupił od rajców miasta czynsz widerkaufowy flor. 24 za kapitał fl. 600, któryto kapitał ulokowali rajcy na połowie domu Erazma Czeczotki w rynku, tyłem do ul. św. Anny wychodzącego, za czynszem fl. 30.

56. D. 2 Augusti empta sunt tormenta bellica pro ciuitate 4 nova a Simone pixidario, habencia in se cupri cent. $13^{7}/_{8}$, singuli cent. per flor. 18. Porro prima machina ex illis 4 ponderat cent. $2^{6}/_{8}$, altera cent. $2^{7}/_{8}$, tercia cent. $4^{5}/_{8}$, quarta cent. $3^{5}/_{8}$, facit summa pro omnibus mr. 156 gr. $4^{1}/_{2}$. — D. 24 Augusti solutum est pro domuncula existenti penes pontem in Stradomia, empta fl. 70 pro ciuitate idcirco, ne vnquam praeberet occasionem incendii pontis. — Hoc anno empta est pro ciuitate curia in platea s. Annae penes portulam eiusdem sanctae consistens, a gnoso d. Stanislao Barzi capitaneo Lelouiensi, florenis 2200.

1568.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus et Valerianus Pernus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1567	71	25
2. cellarium Swidnicense	12	—
3. pontalium exactio	964	19
4. vinorum prouentus ducillarii	469	23
5. ternarii ducillarii	472	22
6. exacta debita	16	—
7. venditio feni ex pratis ciuitatis	—	—
8. (currus potabilium) schrotgielt	101	12
9. braxaturae cereuisiae, rorgielt	701	$38^{1}/_{2}$
10. aduocatia: Stanislaus Gostinski	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	56	13

	mr.	gr.
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14. villae ciuitatis Dąmbye	90	—
15. depositorium salis	31	20½
16. poenae pro excessibus exactae	41	3
17. quartczoll a panno	69	6
18. conflatorium argenti, brengadem	31	12
19. exactio vigiliae nocturnae	80	½
20. exactio canalium	110	7
21. venditio canalium, lapidum, roborum	198	8½
22. venditio cementi	53	1
23. venditio laterum	200	31
24. venditio tegularum	35	4
25. a mercatoribus Augustensibus	500	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	6
29. pannicidia ciuitatis propria	34	—
30. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	352	12
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	200	6
34. domus et areae ex censu terragio	102	19
35. census terragius ex hortis, pascuis, pasturis	40	28
36. census ex diuersis locis	9	—
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	573	—
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	154	18
39. census ex suburbio et domunculis	20	34
40. stroza piscium	167	16
Summa omnium perceptorum anni 1568	6325	½

1. Pozostało właściwie mr. 560 gr. 3½, lecz w tem było mr. 488 gr. 26½ w zaległościach, a tylko mr. 71 gr. 25 w gotówce.

14. Dąbie i Grzegorzki puszczone w dzierżawę Mikołajowi Baranowskiemu rajcy krakowskiemu, za czynszem mr. 90.

22. Wypalono jeden piec wapna w starym wapienniku, sprzedano skrzyń 119 po gr. 20, mierzyc sześć po gr. 22½ i korcy cztery po gr. 7½, na użytek miasta powzięto skrzyń 31.

23. Wypalono w 9 piecach cegieł 142800, pozostało 58800, sprzedano 158450 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 7600; zendrówek sprzedano 1550 po gr. 8 za sto.

24. Wypalono dachówek okrągłych 500, pozostało 900, sprzedano 800 po fl. 1 gr. 18; szerokich wypalono 1500, pozostało 7450, sprzedano 3290 po fl. 3 gr. 15; posadzanych wreszcie wypalono 7500, pozostało 6200, sprzedano 13450 po mr. 2, powzięto na użytek miasta 250.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata civitatis	27	16½
2. exposita ad villas Dambie et Grzegorzki	—	—
3. marstellae precium	26	24
4. (labores communes diurni, quos marstella conducit)	120	5
5. ad marstellam empta	2	38
6. schrotmagistro cum familia	84	27
7. necessaria ad schrotmagistrum	9	44
8. rormagistri precium	55	9
9. (mercenariis diurnis rormagistri)	86	37½
10. ad rormagistrum empta	54	47½
11. vectoribus civitatis	89	9½
12. carpentarii precium	44	8
13. carpentarii familiae	86	8
14. ad carpentarium empta	4	27
15. avena pro equis schrotmagistri et marstelae empta	41	7
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	86	31½
17. muratoris precium	52	—
18. muratoris familiae	25	11
19. cementarii precium	8	32
20. cementi crematio	12	16
21. lapides et ligna ad cementariam	115	33
22. horreum laterum vtrumque	53	26½
23. argilla ad laterificinam	35	38
24. arena ad laterificinam	4	16
25. ligna ad laterificinam	192	35
26. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	3	20
27. horreum tegularum et tegularius	8	3½
28. argilla ad tegulariam	15	23
29. ligna ad tegulariam	61	12
30. sumptus in vectores et alia tegulariae necessaria	—	39
31. edificia civitatis communia	196	26
32. pontis Cazimiriensis magni structura	654	2½
33. pontalium onera	66	22
34. viarum restauratio	199	25
35. funifici	31	28
36. debita antiqua soluta	84	12
37. fori et platearum mundatio	63	30½
38. pretorii necessaria	567	17½
39. prandium consulare	143	26
40. prandium d. lonherorum	—	—
41. custodibus portarum et turris pretorii	70	36
42. vigiliae nocturnae	112	34
43. dominorum itinera et conventus civitatisque nuncii	29	—

	mr.	gr.
44 dona communia	433	46
45. elemosina et quod captivis septimanatim datum est	56	29
46. vinum dono datum	106	10
47. capitaneo pretorii	26	24
48. cirkielmagistro	28	34
49. tibicini turris magnae	66	12
50. campanatori pretorii	14	9
51. lictoribus seu famulis pretorii	210	44
52. canicidae	4	—
53. census hospitalis	66	12
54. officialium pretorii premia	287	36
55. vestitura officialium	190	20
56. pecunia ad census novos data	—	—
57. pro civitate empta	312	24
58. census sacerdotum et vitales	574	4
Summa omnium expositorum totius anni 1568	6039	30½

15. Płacono owies po gr. 13, 11½, 17, 12½, 12, 10 i 13 za mierzycę czyli ćwiertnię trzechkorcową.

17. Murarzem miejskim Gabryjel Słoninka.

31. D. 24 Iulij solutum pro carbonibus in vsum applicandarum catenarum in plateis, gr. 5 — a reparacione fornacis in lupanari gr. 16, — a reparatione cellarii in lupanari gr. 15, — die sabbathi post festum Penthecostes solutum mercenariis, qui deffendebant pontem tempore inundationis Visle, tam illi, qui extructus fuit post cementariam, quam magni(s), mr. 1 gr. 46.

32. Solutum est Biessowski pro arboribus quercinis fl. 561 per gr. 30. Pro triginta quidem arboribus eius farine magnis pro singulis per fl. 8, item pro 57 minoribus per fl. 4, pro duabus vero sexagenis eiusdem generis arborum fl. 80, additi illi sunt gratitudinis ergo fl. 5, facit summa tota fl. 561.

38. D. 21 Augusti solutum est a fabricatione fenestrarum in habitatione magistri scholae s. Mariae in circulo mr. 3 gr. 36, — solutum est Sebastiano Cyrus pro pannis iussu dominorum per seniores sagitariorum ad sagitandum ab ipso variis sev diuersis temporibus acceptis, fl. 18 gr. 28: d. 6 Marcii pro 2 vlnis panni Londinensis per gr. 26, d. 11 Maii pro 2 vlnis similis panni per gr. 36, d. 26 Iunii pro 4 vlnis vterfini ad gallum per gr. 36, d. 17 Iulii pro vlnis 4 panni Londinensis per gr. 26, d. 3 Septbris pro vlnis sex vterfini nigri per gr. 36, — d. 9 Octobris dati sunt fl. 10 duobus praedicatoribus Polono et Germano, singulis per fl. 5 iuxta consuetudinem pro lignis, cuilibet nempe pro medio decimali lignorum, mr. 6 gr. 12, — solutum Iozepho organistae a reparatione organorum in templo s. Mariae in circulo Crac. mr. 15, — fr. V ipso festo Mariae niuis solutum pro spaleris ad stubam dominorum in praetorium ciuitatis, pro vlnis 20 per gr. 20, item pro tela ad eosdem spaleros gr. 20, facit mr. 8 gr. 32, — fr. VI ante Thome dati sunt fl. 3 gr. 9 procuratori ob defensionem causae contra scholares.

39. Wojewodzińskie floreny liczone po gr. 53; zamiast obiadu dano wojewodzie 100 florenów w złocie.

43. Feria VI vigilia s. Andreae expediti sunt Stanislaus Cimerman et Stanislaus Vierzchowski in Strzizow ad colligenda testimonia autentica contra Franciscum Volski, quibus dati sunt pro toto hoc itinere mr. 8 gr. 36.

44. Podarki dane: biskupowi Krakowskiemu Padniewskiemu ex certa causa argenti mr. 12 scot. 6, facit mr. 62 gr. 24, — Zygmuntowi Palczewskiemu podstarościemu Krakowskiemu flor. centum, facit mr. 62 gr. 24, — Myszkowskiemu wojewodzie Krakowskiemu cum ex Varschouia rediisset, fl. 100, facit mr. 62 gr. 24. — D. proconsul una cum d. consulibus expendentes, qua cura, diligentia quoue fauore illutris et mgfcus d. Stanislaus Miskowskj de Mirow palat. Crac. etc. iam per annos aliquot retroactos in conuentionibus generalibus atque alias negocia ciuitatis et ciuium publica ac priuata, quae intra hos aliquot annos ardua atque difficilia ciuitatem grauabant, promoueri dignatus, quantoque omni studio tumultus et violentias ab eadem ciuitate et ciuibus propulsabat, vt gratos

tantorum erga se ciuitatem et ciues offerendos sese exhiberent, illiusque mgfciam ad similia praestanda in posterum devinctum redderent, et ipsi motu proprio et ab aliquibus ex plebe admoniti, dederunt sue magnificencie dono fl. 300, facit mr. 187 gr. 24.

45. Datum elemosine mulieri Cominiarcze, cuius maritum olim Franciscus Volski interemit gr. 16.

54. Jan Grot i Mateusz notaryjuszami miasta.

57. Zapłacono opatowi mogilskiemu fl. 500 z tytułu ugody o błonie z nim zawartej.

1569.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Stanislaus Cyrus, Valerianus Pernus.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1568	31	20½
2. cellarium Swidnicense	12	—
3. pontalium exactio	963	43½
4. vinorum prouentus ducillarii	446	—
5. ternarij ducillarii	9	20
6. exacta debita	174	5½
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	25	18
8. (currus potabilium) schrotgielt	183	34
9. braxaturae cereuisiae, rorgielt	680	44½
10. aduocatia: Stanislaus Gostinski	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	48	43
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14. villae ciuitatis Dambye	90	—
15. depositorium salis	32	6
16. paenae pro excessibus exactae	—	—
17. quartczoll a panno	69	6
18. conflatorium argenti, brengaden	31	12
19. exactio vigiliae nocturnae	79	28½
20. exactio canalium	106	42
21. venditio canalium, lapidum, roborum etc.	324	47
22. venditio cementi	—	—
23. venditio laterum	104	37
24. venditio tegularum	64	41
25. a mercatoribus Augustanis	500	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	6
29. pannicidia ciuitatis propria	34	—
30. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	352	12
	136	

	mr.	gr.
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae . . .	200	6
34. domus et areae, ex censu terragio	102	19
35. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis . . .	64	28
36. census terragius ex diuersis locis	—	—
37. census ciuitatis communes, ex institis in foro, in pannicidijs, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	568	29
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	158	29
39. census ex suburbio et domunculis	24	16
40. stroza piscium	363	1
41. pecunia mutuo accepta	248	36
Summa omnium perceptorum anni 1569	6462	6½

1. Pozostało właściwie mr. 285 gr. 18, lecz z tego tylko mr. 31 gr. 20½ w gotówce, zaś mr. 253 gr. 45½ w zaleglościach.

18. Administrat Stanislaus Feter.

23. Wypalono w 7 piecach 111850 cegieł, nie pozostało z lat poprzednich nic, sprzedano 79950 po fl. 2 za tysiąc, na potrzeby miejskie powzięto 50000; zendrówek sprzedano 2900 po gr. 8 za sto.

24. Wypalono okrągłych dachówek 1500, pozostało 600, rozebrano ze starego szmatruza 1200, sprzedano 3300 po mr. 1 gr. 12; szerokich wypalono 1500, pozostało 5660, sprzedano 6900 po fl. 3 gr. 15; posadzanych wypalono 23600, sprzedano 22850 po fl. 2.

41. Fisco ciuitatis aliis sub hoc tempus grauibus necessitatibus presertim sumptibus ad conuentum regni anni praesentis in longum tempus extractum, factis, exhausto, accepti sunt mutuo floreni ducenti per dominos lonheros, qui in cancellaria erant depositi pro laterum centum millibus, pertinen. ad ecclesiam reformatam, que vulgo Zbor appellatur, ea condicione, vt proximo quoque tempore ex fisco ciuitatis primisque reipulicae prouentibus persoluatur, facit mr. 125. — Accepti item sunt panni pro vestitura familiae a dno Simone Crumfelt anno praesenti, pro quibus pecunia non est illi persoluta propter exhaustum ciuitatis fiscum sumptibus plurimis atque necessariis, proinde visum est, vt debitum hoc loco mutuatae ab ipso pecuniae hic annotaretur. Pannorum vero summa ab ipso acceptorum: stamina panni Londinensis tria, singula per fl. 42, stamina item simplicis panni, qui et Bonczlaviensis appellatur, numero sex per flor. sex. Datae insuper sunt vlnae panni Londinensis 5 per gr. 36 Iozepho portulano stubae consularis pro vel loco vestiturae ab eodem d. Simone acceptae, facit mr. 123 gr. 36.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	27	27
2. exposita ad villas Dambie et Grzegorzki	—	—
3. marstellae precium	26	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit . . .	110	6
5. ad marstellam empta	3	40
6. schrotmagistro cum familia	88	31½
7. ad schrotmagistrum empta	14	33½
8. rormagistri pretium	57	20
9. mercenariis diurnis rormagistri	97	9½
10. ad rormagistrum empta	72	45
11. vectoribus ciuitatis	130	26½

	mr.	gr.
12. carpentarii precium	43	16
13. carpentarii familiae	111	4
14. ad carpentarium empta	108	8½
15. auena pro equis schrotmagistri et marstellae empta	54	9½
16. fabro et serrifabro pro vario labore soluta	98	36½
17. muratoris precium	15	15
18. familiae muratoris	17	39
19. cementarii precium	3	—
20. cementi crematio	—	—
21. lapides et ligna ad cementariam	—	—
22. horreum laterum utrumque	42	33
23. argilla et arena ad laterificinam	36	20
24. ligna ad laterificinam	109	46
25. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	9	6½
26. horreum tegularum et tegularius	17	2½
27. ligna et argilla ad tegulariam	41	33
28. aedificia ciuitatis communia	342	19
29. pontalium onera	65	—
30. viarum structura	191	20½
31. funifici	12	41½
32. debita antiqua persoluta	3	36
33. fori et platearum mundatio	111	28½
34. praetorij necessaria	652	38
35. prandium consulare	146	12
36. prandium dominorum lonherorum	—	—
37. custodibus portarum et turris praetorij	69	36
38. vigiliae nocturnae	106	26
39. dominorum itinera et conuentus ciuitatisque nuntij	1132	18½
40. dona communia	418	—
41. elemosina et pia opera	52	10
42. vinum dono datum	136	17
43. capitaneo praetorij	26	—
44. cirkelmagistro	28	8
45. tibicini turris magnae	65	—
46. campanatori praetorii	16	12
47. lictoribus seu famulis praetorii	207	4
48. canicidae	4	—
49. census hospitalis s. Spiritus	65	—
50. officialium praetorii premia	228	28
51. vestitura officialium praetorij	165	15
52. pecunia ad census nouos data	—	—
53. pro ciuitate empta	—	—
54. census sacerdotum et vitales	583	23
Summa omnium expositorum totius anni 1569	6167	37½

15. Owies płacono po 11, 11½, 12, 14, 15, 17, 19, 16 gr. za ćwiertnię czyli mierzycę trzechkorcową.

19. 20. Cementum hoc anno non est crematum ex certis causis, presertim quod sumptus superat emolumentum inde proueniens.

28. D. 9 Aprilis solutum est Petro campanatori id, quod exposuit in res necessarias ad aedificandum tret in tergo domus praetorii penes carcerem dluznicza, iuxta illius regestrum mr. 1 gr. $4^1/_2$, — a fabricatione et reformatione dolii in domo fullonis alias v blecharza mr. 2 gr. 24, — pro musco ad reparandum habitaculum in praetorio, in quo asseruantur arma, gr. 1, — a reparatione putei alias rzampia in platea hospitaliensi, gr. 25, — d. 9 Iulii agger alias thama inceptus est aedificari in littore Vislae ad ciuitatem spectante circa hortum Sigismundi Gutteter (na Grzegorzkach). Expositumque est hac die pro mercenariis laborantibus circa eundem aggerem pro praeterita hebdomata mr. 3 gr. 45, — pro duabus arboribus quercinis, singulae longitudinis vlnarum 30, ad sagittariam extruendam mr. 5 gr. 16, — a fabricatione membranarum nouarum vitrearum in schola s. Mariae, membranarum quinque, in domo vero ciuitatis sita in platea s. Ioannis, okna krzizove futrovane mr. 8 gr. 6.

34. A reparacione puzanow ad turrim magnam gr. 30, — a formatione capturow, in quibus vestiuntur malefici ad supplicium ituri gr. 9, — pro vlnis 6 adamasci per gr. 45 datis sagitariis ad hakownicze mr. 5 gr. 30, — fr. IV post dominicam Sexagesimae data est per dominos consules mr. 1 gr. 12 representantibus comediae certae coram ipsis tum, quando erant in collatione apud dominum Biertultowski, mr. 1 gr. 12, — pro decem poculis vitreis veneticis in vsum praetorii, singula per gr. 3, facit gr. 30, — fr. V post dncam Letare solutum ministerialibus et nobilibus a protestatione in causa scholarium, gr. 16.

35. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 54. Miasto obiadu dano wojewodzie flor. sto w złocie.

39. Conuentus regni anno praesenti Lublini celebratus, ex festo Natalis Domini in anno 1568 celebrato inicium sumpsit, durauit vsque ad festum propemodum s. Bartholomaei 1569. Ad quem nuncii a ciuitate erant expediti spectabiles domini Albertus de Poznania medicinae doctor et Erasmus Aichlier consules Cracouienses, sub cuius conuentus finem missus deinde fuit a dominis spectabilis d. Bartholomaeus Abicht consul in subsidium dno Erasmo Aichler. D. enim Albertus Poznanita valetudine aduersa correptus, Cracouiam redierat, neque rursum illo ire poterat propter valetudinis suae imbecilitatem.

40. D. 8 Ianuarii d. proconsul vna cum d. consulibus cernentes, quod ciues Cracouienses totaque ciuitas multis grauaminibus et incommoditatibus in dies afficiantur ex promulgatione statutorum regni, quae sunt contraria iuribus, consuetudinibus et libertatibus ciuitatis Crac. ciuiumque omnium eadem in ciuitate existencium, prospicientesque, ne per eiusdem contrarietatem ad extremam paupertatem ipsi ciues deducerentur, accesserunt illustrem ac magnificum d. Stanislaum Miskowski de Mirow palatinum Cracouiensem pro remedio, explicatisque ciuitatis et ciuium grauaminibus, petebant a sua magnificencia, vt ab exequutione eiusdem statutorum supersederet, vtque alacrius id ipsum prestare vellet, dederunt eidem dono a tota ciuitate mr. 250. Cuius magnificencia illustris dictorum dominorum consulum petitione permotus, supersedit vsque hactenus ab eiusdem statutorum exequutione, mr. 250; — d. 24 Septembris dati sunt dono per dnos consules illustri ac mgfco d. Stanislao Miskowski de Mirow palatino Crac. fl. 200 gratitudinis ergo atque pro eo, quod promovebat in conuentu anni praesentis generali Lublinensi negocia ciuitatis et ciuium, dati vero sunt mox post suae mgficenciae ex conuentu Cracouiam reditum, mr. 125; — fr. II post octauas Corporis Christi dati sunt dono d. Anselmo Strzezeczki fl. 40 per gr. 30, Liublinum ad conuentum missi, vt promouendis coram s. regia mte tuendis in iudicio eiusdem mtis causis ciuitatis promptum atque beneuolum sese exhiberet, illasque pro sua virili tueretur, mr. 25.

41. D. 5 Februarii data est elemosina Ioanni cuidam Raichtult Silesitae, qui se evasisse praedicabat ex captiuitate Turcarum, gr. 22, — d. 19 Februarii data est elemosina cuidam Hungaro ex captiuitate Turcarum egresso, gr. 30, — sabbato post dncam Letare dati sunt gr. 30 cuidam Belkowski ex Podolia ad redimendum seipsum, matrem et duas sorores ex captiuitate Tartarorum, — fr. IV post festum s. Stanislai in Maio dati sunt gr. $16^1/_2$ militibus gregariis germanis alias knechtom ob eorum paupertatem, — die sabbati post festum omnium Sanctorum dati sunt gr. 30 duobus peregrinis ex Macedonia in redemptionem vxorum et liberorum ex captiuitate Turcarum.

1570.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Simon Crumpfelth et Ioachimus Krzizanowsky.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1569	75	24
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	1093	39
4.	vinorum prouentus ducillarii	414	19
5.	ternarii ducillarii	976	22 1/3
6.	exacta debita	36	27
7.	venditio feni ex pratis ciuitatis	29	12
8.	(currus potabilium) schrotgielth	199	8
9.	braxaturae cereuisiae, rorgielth	645	25
10.	aduocatia: (Stanislaus Gostinski)	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	69	18 1/2
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14.	villae ciuitatis Dąmbye (et Grzegorzki)	90	—
15.	depositorium salis	36	20
16.	paenae pro excessibus exactae	257	22
17.	quartczoll a panno	69	6
18.	conflatorium argenti alias brengaden	31	12
19.	exactio vigiliarum nocturnarum	85	28 1/2
20.	exactio canalium	100	47 1/2
21.	venditio canalium, lapidum, roborum	148	14 1/2
22.	venditio cementi	—	—
23.	venditio laterum	203	16
24.	venditio tegularum	44	26 1/2
25.	a mercatoribus Augustanis	—	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29.	pannicidia ciuitatis propria	34	—
30.	pannicidia sex, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	350	18
33.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	200	6
34.	domus et areae ex censu terragio	102	19
35.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	51	28
36.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et in foro constructis, collecti	593	32

	mr.	gr.
37. census ciuitatis ex schmeterhausz	146	32
38. census ex suburbio et domunculis, casis, tuguriis circa maenia ciuitatis ac ex hortis circa ciuitatem	24	29
39. stroza piscium	244	38
40. peccunia mutuo accepta	576	21
Summa omnium perceptorum anni 1570	7342	7½

1. Pozostało właściwie mr. 294 gr. 17, lecz z tego w gotowiźnie tylko mr. 75 gr. 24, a w zaległościach mr. 218 gr. 41.

16. Percepti sunt floreni centum in auro Hungaricales a famato Petro Rindtfleisch ciue Wratislauiensi penae, quam reipublicae ciuitatis Crac. succubuit, idque euadendo iuramentum, quod praestare debuit, quod videlicet nulla alia de causa in Poloniam uenerit ac in Russia fuerit, solummodo causa emonendorum debitorum suorum tam in Polonia, quam in Russia contractorum, non autem alicuius negociacionis causa. — Percepti sunt taleri ducenti a spectabili d. Nicolao von der Linde proconsule Thorunensi penae, quam reipublicae ciuitatis Cracouiensis ratione demissionis et deuectionis per fluuium Istulam Gedanum uersus cupri seu aeris sui proprii in magnum damnum et praeiudicium ciuitatis Crac. depositorii succubuit, facit mr. 137 gr. 24.

23. Wypalono w 9 piecach cegły zwyczajnej 144950, pozostało 24000, sprzedano 161000 po fl. 2, na użytek miejski powzięto 5000; zendrówek sprzedano 650 po gr. 8 za sto, kamżamsowych 400 po gr. 12 za sto.

24. Wypalono dachówek okrągłych 1600, sprzedano 900 po gr. 6 za sto; szerokich dachówek wypalono 3500, sprzedano 3300 po fl. 3 gr. 15 za tysiąc; posadzanych dachówek wypalono 24600, sprzedano 18100 po fl. 2.

25. Hoc anno nihil est solutum ciuitati ab iisdem mercatoribus Augustanis ex ea ratione, quod nullus contractus cum illis occasione transgrediendi emporii cum cupro pro anno praesenti non sit unitus.

39. Pożyczono; od Hieronima Zalaszowskiego fl. 100 per gr. 30, qui sunt d. Mariano Przyłęczki iudici castr. dono dati idque pro cura et labore ipsius, quem subiuit in actione cum collegiatis occasione Francisci asserti Wolski, capite plexi, facit mr. 62 gr. 24, — z funduszów kościoła NP. Maryi mr. 100, od Zygmunta Guttetera mr. 36 gr. 12, od Jana Szpiglera mr. 31 gr. 12 i mr. 60, wszystkie te kwoty na wyprawę posłów na sejm; — Szymonowi Crumpfelthowi zadłużono się na mr. 132 gr. 1, za dostarczone sukna pro vestitura officialium praetorii, mr. 35 pro 16 vlnis serici ad similitudinem florum alias wzorzisti d. Sieniczki dono datis, i mr. 19 za sukno sagittariis variis temporibus dato.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	36	20½
2. exposita ad villas Dąmbye et Grzegorzky	—	—
3. marstellae praecium	26	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit . . .	105	42½
5. ad marstellam empta	3	12½
6. schrothmagistro cum familia	89	18½
7. ad schrotmagistrum empta	4	33
8. rormagistri praecium	57	20
9. mercenariis diurnis rormagistri	96	41
10. ad rormagistrum empta	53	28
11. vectoribus ciuitatis	81	7½
12. carpentarii praecium	43	16

	mr.	gr.
13. carpentarii familiae	121	22½
14. ad curiam carpentarii empta	60	20½
15. auena pro equis schrothmagistri et marstellae empta	72	17⅓
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	112	37
17. serrifabro	5	28
18. muratoris praecium	—	—
19. muratoris familiae	—	—
20. cementarij praecium	8	32
21. ad cementariam	—	—
22. horreum laterum utrumque	54	18
23. argilla et arena ad laterificinam	32	38
24. ligna ad laterificinam	84	18
25. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	14	19
26. horreum tegularum et tegularius	18	13
27. ligna et argilla ad tegulariam	36	43
28. aedificia ciuitatis communia	138	1
29. pontalium onera	65	—
30. viarum structura	427	3
31. funifici, currifici et rotifici	17	34½
32. debita antiqua persoluta	318	30
33. fori et platearum mundatio	56	19
34. praetorij necessaria	888	46
35. prandium electionis consularis	146	12
36. prandium dominorum lonherorum	—	—
37. custodibus portarum et turris praetorij	73	—
38. vigiliae nocturnae	108	16
39. dominorum itinera et conuentus ciuitatisque nuntij	215	27½
40. conuentus regni	694	1
41. dona communia	1264	11
42. elemosina et pia opera	66	26½
43. vinum dono datum	133	10
44. capitaneo praetorii	26	—
45. circkelmagistro	28	8
46. tibicini turris magnae	65	—
47. campanatori praetorij	16	12
48. familiae praetorij	207	4
49. canicidae	4	—
50. census hospitalis s. Spiritus	65	—
51. officialium praetorij premia	181	34
52. vestitura officialium praetorij	171	1
53. peccunia ad census nouos data	—	—
54. pro ciuitate empta	—	—
55. census sacerdotum et vitales	496	17
Summa omnium expositorum tocius anni 1570	7133	38

15. Owies płacono po 16½ 17, 18, 21, 22½, 19½, 21, 18 gr. przed żniwami, po żniwach po 14, 16½ i 21 gr. za ćwiertnię trzechkorcową.

28. Muratoribus, qui fenestras in turri igne conflagrata, muro obstrinxerant, gr. 8, — a reparatione fornacis braxatoriae alias kotlyny in domo ciuili Selwa gr. 36. — 12 mercenariis, qui laborabant Casimiriae in caffar apud thamam mr. 3 gr. 41, — pro magno wilk ferreo ad braseatoriam fornacem in domo ciuili Podelwie mr. 3 gr. 36, — a reparatione blachi ad tharan gr. $7^1/_2$, — Alberto horologistae utriusque horologii pro labore ipsius, quem in reparando tecto super turri magna praestitit, mr. 2.

32. Solutum est pro 16 vlnis serici ad similitudinem florum contexti alias za iaxamith wzorzisti per d. Erasmum Aichler nuncium ad conuentum Lublinensem a. 1569 celebratum, dno Sieniczki nomine ciuitatis dono datis, idque pro quodam officio erga ciuitatem Cracc. praestito, singulae vlnae per fl. $3^1/_2$ emptae, facit mr. 35.

34. Pro constitutionibus regni anni 1569 gr. 3, — pro serra klodney ad captiuos gr. 10, — d. 20 Maii mercenariis nouem, qui defendebant turrim a sulfureis pulueribus, quae est igne conflagrata, mr. 2 gr. 39, — famulo praetorii, qui custodiebat captiuos in circulo lutum in cumulos congregantes, gr. 5, — custodi, qui occludit zoraw post s. Florianum, gr. 4, — custodi cuidam, qui apud Dorazow szliak occludit, gr. 6, — Iosepho portulano gr. 3, quos exposuit pro vniuersalibus literis in bibliotheca, cum essent in praetorio domini lustratores, — fr. IV post dncam Misericordiae cuidam Germano, qui senatui carmina dedicauit, ex mandato d. consulum gr. 30, — fr. II ipso die s. Stanislai in Mayo iussu d. consulum datum notario d. Stanislai Czikowski succamerarii terrae Crac. in reuisione occasione portae in Clepardia extructae, pro porta debet scribere szliak albo wrotha, gr. 8.

36. Wojewodzińskie floreny liczone po gr. 54, zamiast obiadu dano wojewodzie fl. 100 w złocie.

39. D. 28 Ianuarii spectabilis d. Daniel Chroberski aurifex consul Crac. electus est et expeditus, missusque nuntius a d. consulibus Crac. cum gnoso d. Mariano Przyłęnczki iudice castren. Crac. ad defendendam causam actionemque a collegiatis vniuersitatis Cracc. contra inclytum senatum vrbis huius occasione Francisci asserti Wolski capite plexi, coram s. r. mte domino nostro clementissimo intentatas, cui dno Danieli dati sunt ad hoc ipsum iter mr. 131 gr. 22.

40. Conuentus regni anno praesenti Warschouiae celebratus a festo dominicae Conductus Paschae inicium sumpsit, durauit usque ad festum propemodum s. Laurentii, ad quem nuntii a ciuitate erant expediti spectabiles domini Ioachimus Krzizanowski et Stanislaus consules Cracc. — Oprócz tego wydatki na sejmik proszowski.

41. D. 4 Martii dati sunt dono mti s. regiae floreni 850, singuli gr. 30 computati, tum scilicet cum inclitus senatus vrbis huius cum collegiatis Crac. occasione Francisci asserti Wolski capite plexi coram tribunali s. r. mtis Warszouiae actionem habuit, facit mr. 531 gr. 12. — Item dati sunt sub idem tempus spectabili ac mgfco d. Valentino Dembiensky de Dembiani r. P. cancellario floreni 300, singuli gr. 30 computati, ut sese sua magnificencia coram s. regia mte in actione a collegiatis Cracc. contra inclitum senatum vrbis huius occasione Francisci Wolski capite plexi instituta, erga eundem senatum gratiosum benignissimumque exhiberet, facit mr. 187 gr. 24. — Eodem etiam pene temporis interuallo ex mandato s. r. mtis, domini nostri clementissimi, dati sunt collegiatis Crac. floreni trecenti, singuli gr. 30 computati; — dati sunt sub id tempus ex mandato s. r. mtis matri Francisci Wolski capite plexi floreni centum, singuli gr. 30 computati.

Oprócz tego dano fl. 100 w złocie (po gr. 54) Ianowi Grothowi, który złożył notaryjat miejski postępując na ławnika sądu najwyższego magdeburskiego na zamku krakowskim, — Maryjanowi Przyłęckiemu sędziemu grodz. krakowskiemu za popieranie sprawy o zabójstwo Wolskiego fl. 100 (po gr. 30), — Ioachimowi Krzyżanowskiemu posłowi na sejm talarów 100 (po gr. 33), — Anzelmowi Strzeżeckiemu fl. 160 (per gr. 30), ut promouendis coram s. r. mte tuendis in iudicio eiusdem mtis causis ciuitatis promptum atque beneuolum sese exhiberet, — Stanisławowi Krasińskiemu scholastykowi gnieźnieńskiemu fl. 16 (po gr. 30) pro quodam officio ipsius in cancellaria s. r. mtis erga rempublicam ciuitatis huius praestito, — d. 15 Ianuarii dati sunt dono ex certa causa ante electionem consularem mgfco d. Stanislao Miszkowski pal. Cracc. fl. 200 (per gr. 30). — Fr. V ante Penthecostes emptus est annulus aureus cum gemma diamenti a d. Stanislao Gostinski aduocato Crac. pro 44 fl. dono datus atque missus illustrissimo principi d. Venceslao duci Theschinensi in Silesia ad baptisandum filium suae illustrissimae princip. natum, facit mr. 27 gr. 24.

42. Fr. V post dnicam Reminiscere datum iussu d. proconsulis et dominorum taleros duos eleemosine ciuibus de Brega, per incendium in summam paupertatem redactis, — cuidam Germano, qui de virtutibus carmina inclyto senatui vrbis huius dedicauit, gr. 33, — cuidam militi in sui redemptionem ex captiuitate Tartarorum, gr. 17, — cuidam Hungaro, qui captiuabatur a Turcis, gr. 34, — duobus Sclauonis, ex captiuitate Tartarorum dimmissis, gr. 15, — datus est taler unus eleemosine Armeno pauperi in hospitali s. Sebastiani degenti.

1571.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: (niepodani).

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1570	9	43½
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	965	42
4.	vinorum prouentus ducillarii	596	27
5.	ternarii ducillarii	734	14
6.	exacta debita	6	12
7.	venditio feni ex pratis ciuitatis	3	6
8.	(currus potabilium) schrothgielth	149	18
9.	braxaturae cereuisiae, rorgielth	464	47
10.	aduocatia: Stanislaus Gostinski	30	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	51	32
12.	pensa ciuitatis maior	70	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14.	villae ciuitatis Dąmbye	90	—
15.	depositorium salis	31	12
16.	paenae pro excessibus exactae	25	7½
17.	quartczoll a panno	210	38½
18.	conflatorium argenti alias brengaden	31	12
19.	exactio vigiliarum nocturnarum	84	26
20.	exactio canalium	100	19½
21.	venditio canalium, lapidum, roborum	76	17½
22.	venditio cementi	—	—
23.	venditio laterum	189	27
24.	venditio tegularum	58	4½
25.	a mercatoribus Augustanis	500	—
26.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—
27.	pannitondia ciuitatis	68	—
28.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29.	pannicidia ciuitatis propria	34	—
30.	pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	7	36
31.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32.	domus ciuitatis propriae	350	18
33.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	200	6
34.	domus et areae ex censu terragio	129	16
35.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	51	28
36.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs, in schmetterhaus ac circumquaque seu omni parte praetorii et in foro constructis, collecti	577	18
37.	census ciuitatis ex schmeterhausz	141	11½

	mr.	gr.
38. census ex suburbio et domunculis	24	28
39. stroza piscium	236	5
40. peccunia mutuo accepta	258	14
Summa omnium perceptorum anni 1571	6733	25½

1. Pozostało właściwie mr. 208 gr. 17½, lecz z tego w zaległościach mr. 198 gr. 22, zaś w gotówce tylko mr. 9 gr. 43½.

16. D. 17 Novembris percepti sunt a tabernatoribus fl. 22 paenae, quod videlicet contra mandatum dominorum consulum propinauerint cereuisiam hominibus in ordine sedentibus alias na rząd, tunc temporis peste seuiente, facit mr. 13 gr. 36.

23. Wypalono cegieł w 10 piecach 154900, pozostało 3000, sprzedano 151650, na użytek miasta powzięto 4450. Sprzedawano po fl. 2 tysiąc.

24. Wypalono dachówek okrągłych 2500, pozostało 700, sprzedano 1800 po gr. 6 za sto; dachówek szerokich wypalono 3500, pozostało 200, sprzedano 2250; dachówek posadzanych wypalono 23500, pozostało 6500, sprzedano 25500 po fl. 2, do domu Podelwie powzięto 500.

40. Iest to głównie dług Szymonowi Crumpfeltowi za pobrane sukna.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	31	2½
2. ad Dąmbye	—	—
3. marstellae praecium	39	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit . . .	137	22
5. ad marstellam empta	1	45
6. schrothmagistro cum familia	83	41½
7. ad schrothmagistrum empta	15	23⅓
8. rormagistri praecium	57	20
9. mercenariis diurnis rormagistri	63	2½
10. ad rormagistrum empta	48	36
11. vectoribus ciuitatis	108	8
12. carpentarii praecium	43	16
13. carpentarii familiae	161	31
14. ad carpentarium empta	90	21½
15. auena pro equis schrothmagistri et marstellae empta . .	85	26
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	95	31
17. serrifabro	3	—
18. muratori cum familia	—	—
19. cementarii praecium	8	32
20. horreum laterum utrumque	58	6
21. argilla et arena ad laterificinam	32	8
22. sumptus in vectores ad laterificinam	19	5½
23. ligna ad laterificinam	66	42
24. horreum tegularum et tegularius	17	33½
25. ligna et argilla ad tegulariam	33	38½
26. aedificia civitatis communia	189	39½
27. pontalium onera	65	—

	mr.	gr.
28. viarum structura	364	3
29. funifici et currifici	7	1
30. debita antiqua persoluta	1335	26
31. fori et platearum mundatio	89	12
32. praetorii necessaria	889	47
33. prandium electionis consularis	299	31½
34. prandium dominorum lonherorum	—	—
35. custodibus portarum et turris praetorij	73	—
36. vigiliae nocturnae	108	16
37. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	173	12½
38. dona communia	334	38½
39. elemosina et pia opera	64	31
40. vinum dono datum	115	30
41. capitaneo praetorij	26	—
42. circkielmagistro	28	8
43. tibicini turris magnae	65	—
44. campanatori praetorii	16	12
45. lictoribus seu familiae praetorii	207	4
46. canicidae	4	—
47. census hospitalis s. Spiritus	46	12
48. officialium praetorii praemia	226	34
49. vestitura officialium praetorij	169	15
50. pecunia ad census nouos data	—	—
51. pro ciuitate empta	—	—
52. census sacerdotum et vitales	382	25
Summa omnium expensorum tocius anni 1571 facit	6483	25½

15. Ceny owsa nie można dociec, nigdzie bowiem nie podana ilość zakupionego owsa. Zdaje się jednak o ile z cyfr wykombinować można, że przed żniwami płacono po 16 i 20 gr. po żniwach po 10, 12 i 13 gr. za ćwiertnię trzechkorcową.

26. D. 22 Iulii muratoribus, qui reparabant paenam in campo muro extructam, et pro vario labore in praetorio mr. 2 gr. 7. — Solutum cuidam Silesitano a Pszczina pro duobus struibus roborum magnorum in necessitatem ciuitatis, tam ad curiam, ad thamam (apud hortum Mydliarky) et pontem magnum mr. 30.

30. Restituti sunt fl. 90 Petro Rindtfleisch ciui Wratislauiensi, idque ad intercessionem d. Rokossowsky theloneorum praefecti, ex mutuo et unamini consensu d. consulum ex florenis centum in auro Hung. quos anno proxime praeterito ab eodem Petro Rindtfleisch pro excessu illius contra emporium ciuitatis acceperant, facit mr. 56 gr. 12, — fr. IV post Penthecostes zwrócono Hieronimowi Bużeńskiemu podskarbiemu i żupnikowi fl. 300 na rachunek kapitału złożonego przez Pawła Czernego starostę Dobczyckiego, facit mr. 187 gr. 24, — pożyczone od Grzegorza Sznicera rajcy Krakowskiego na zakupno domu przy furcie św. Anny fl. 1000, zwrócono jego spadkobiercom, facit mr. 625.

32. Data est strena Martino Sczibor et Erasmo Galka famulis dictis panycze d. vicecapitanei gr. 40, — d. 12 Maij solutum Alberto Giliowicz pro una mensura siliginis et item altera mensura tritici accepti ab ipso ad pistandum panes propter probam, mr. 2 gr. 39, — d. 21 Iulii tibicinis, qui tibicinabant carpentariis apud patibulum laborantibus, gr. 24, — pictori a depingenda paena in campo gr. 30, — d. 22 Decembris canicidae ab extructione patibuli extra portam Nouam gr. 12 — fr. IV post dominicam Reminiscere iussu d. consulum cuidam Patricio Italo, qui carmina inclyto senatu Cracc. in faelicem aduentum mgfici d. Stanislai Barzi palatini Cracc. dedicauit, mr. 3 gr. 6, — pro nauiculis dictis sadzawicze in necessitatem stroze gr. 35, — fr. VI ante dncam Rogationum

iussu d. consulum cuidam Patricio Italo, qui dedicauit carmina inclito senatui Cracc. mr. 6 gr. 12, — pro 12 vlnis telae viridae ad firhank in fenestris superioris stubae gr. 33, — pro uno coreto pisae ad mensurandum coretos gr. 28, — fr. VI post f. s. Margarethae Petro sindico sprituali ad excommunicandum plebanum s. Annae gr. 30, — d. 19 Octobris a praeparatione medicamentorum propter pestem in usum cancellariae ciuitatis gr. 19, — fr. VI ante festum Simonis et Iudae aplorum iussu d. consulum czirkielmagistro pro emendis serraculis et wrzeciądze ad occludendum domos peste infectas, gr. 30, — solutum d. Simoni Crumpfelth pro 14 ulnis panni rubei kiru Clocen. pro comparanda opona ad currum cotczi, in quo uehebatur d. Miąnczynski notarius Warszouiam aliquot uicibus in necessitatibus reipublicae, singulae ulnae gr. 8, facit mr. 2 gr. 16, — solutum Ioanni Waxman pro 6 ulnis grisei adamasci et item pro sex ulnis brunatici adamasci sagittariis duabus uicibus ab ipso acceptis, singulae ulnae gr. 48, facit mr. 12; — do stróży rybnej zakupiono ryb, przeważnie karpi za mr. 200 gr. 42½.

33. Wojewodzińskie floreny liczone po gr. 54.

37. Koszta trzechkrotnej podróży Iana Miączyńskiego notaryjusza miejskiego do Warszawy, raz ze Stanisławem Barzym wojewodą Krakowskim, drugi raz w sprawie iurium caducorum, trzeci raz z Janem Waxmanem in negocio cupri cum mercatoribus Augustanis, oraz koszta posłów na sejmik Proszowski.

38. Dnca post Epiphaniarum Dni proxima spectabili ac mgnfco d. Stanislao Barzi de Blozen palatino ac gnali Cracc. etc. initio adepti muneris per s. mtem regiam suae spectabili magnificentiae collati, circa gratulationem atque prandium suae spectabili magnificenciae in praetorio exhibitum, sunt per d. consules suae spectabili magnificenciae donati tres scyphi argentei undique deaurati, duo quidem a d. Bartel Schembekowa empti, qui ponderabant, ut sequitur: N. 1 ponderabat argenti mr. 4 scot. 8, N. 2 ponderabat argenti mr. 4 scot. 6, facit in toto mr. 8 scot. 14, estque mr. quaelibet ab eadem d. Bartel Schembekowa empta fl. 14, pro quibus eidem in toto soluti sunt fl. 110 gr. 8½, nam eidem adhuc ciuitas remansit fl. 9 gr. 25½; tercius scyphus argenteus undique deauratus a Ioanne Waxman emptus est, qui ponderabat argenti mr. 5 scot. 10, estque mr. quaelibet ab eodem Ioanne Waxman empta fl. 14, pro quo scypho eidem soluti sunt fl. 75 gr. 25. Soluti itaque sunt pro 3 scyphis superius specificatis suaeque magnificenciae donatis fl. 186 gr. 2½, facit mr. 116 gr. 14½, — dano mu oprócz tego 100 flor. w złocie po gr. 54, czyni mr. 112 gr. 24, — feria IV post d. Ioannis Baptistae dano mu 100 talarów po gr. 33, czyni mr. 68 gr. 36, — Stanisławowi Tchorzewskiemu dworzaninowi wojewody Krak. dano 13 vlnas hatlasii per gr. 48, czyni mr. 13.

39. Między innemi kilkakrotne jałmużny studentom z Niemiec.

48. Andrzej Szarota notaryjuszem w miejsce Grota.

1572.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Ioachimus Krzizanowskj, Paulus Byrtultowsky.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem anni Dominj 1571	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—
3. pontalium exactio	867	23
4. vinorum prouentus ducillarii	1002	24
5. nigra signa	6	25
6. exacta debita	12	—
7. venditio faeni ex pratis ciuitatis	20	—
8. schrothgielth	223	8½
9. braxaturae cereuisiae, rorgielth	365	39

	mr.	gr.
10. aduocatia	30	—
11. a susceptione iuris ciuilis	16	23
12. pensa ciuitatis maior	70	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—
14. villae ciuitatis Dąmbye	22	17
15. depositorium salis	28	3½
16. paenae pro excessibus acceptae	1	12
17. quarthczoll a panno	172	10½
18. conflatorium argenti, brengaden	31	12
19. exactio vigiliarum nocturnarum	41	31½
20. exactio canalium	45	—
21. venditio canalium, roborum, lapidum	38	4½
22. venditio cementi	—	—
23. venditio laterum	4	18
24. venditio tegularum	28	7½
25. a mercatoribus Augustanis	500	—
26. balnea ciuitatis: (Iudeorum, Cornutorum)	78	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
29. pannicidia ciuitatis propria	34	—
30. pannicidia, ex quibus soluitur census terragius	7	36
31. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
32. domus ciuitatis propriae	345	18
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	200	6
34. domus et areae ex censu terragio	102	19
35. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	49	28
36. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et in foro exstructis, collecti	458	37½
37. census ex schmetterhaus	95	16
38. census ex suburbio et domunculis etc.	24	28
39. stroza piscium	180	44
40. peccunia mutuo accepta	140	24
Summa omnium perceptorum totius 1572 anni	5435	47½

1. Pozostało mr. 250, lecz tylko w zaległościach, nic w gotówce.

4. Cały wpływ z czynszów tylko pochodzi, siana, owoców ani ryb nie sprzedano.

16. D. 5 Augusti perceptum a Maxula tabernatore paenae pro excessu illius, quod contra mandatum dominorum hominibus in ordine sedentibus propinauerat cereuisiam, fl. 2.

18. Stanislaus Fetter administrator.

23. Wypalono w 4 piecach 61400 cegieł, pozostało 2200, sprzedano 3500 po fl. 2, na użytek miasta powzięto 17000.

24. Wypalono dachówek okrągłych 500, pozostało 1400, sprzedano 1600 po gr. 6 za sto, na użytek miasta, mianowicie ad portam Sutorum et murum ciuitatis powzięto 300; dachówek szerokich wypalono 1500, pozostało 1450, sprzedano 1700 po fl. 3 gr. 15; dachówek posadzanych wypalono 8000, pozostało 4000, sprzedano 11230 po fl. 2.

40. Ianowi Bełzie za sukna dla urzędników miejskich pozostali rajcy winni mr. 123 gr. 36,

mianowicie: tria stamina panni Londinensi per fl. 44, septem stamina panni simplicis, qui Clocensis appellatur, per fl. 6, datae insuper sunt ulnae panni vterfein sagittariis quatuor d. proconsulis 20 per gr. 36.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	34	14	—
2. ad Dąmbye	—	—	—
3. marstellae praetium	35	—	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit	100	30	9
5. ad marstellam empta	1	4	9
6. schrotmagistro cum familia	84	39	—
7. ad schrotmagistrum empta	18	13	—
8. rormagistri praetium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	76	29	9
10. ad rormagistrum empta	118	46	9
11. vectoribus ciuitatis	120	40	9
12. carpentarii praetium	52	—	—
13. carpentarii familiae, quae pro communi ciuitatis necessitate conducitur	136	39	9
14. ad carpentarium empta	153	18	9
15. auena pro equis schrothmagistri et marstellae empta	67	5	—
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	55	2	9
17. muratori cum familia	—	—	—
18. ad cementariam et cementarij praetium	3	32	—
19. horreum laterum utrumque	23	1	9
20. argilla et arena ad laterificinam	14	41	—
21. ligna ad laterificinam	15	—	—
22. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	3	40	—
23. horreum tegularum et tegularius	7	26	9
24. argilla ad tegulariam	15	14	9
25. aedificia ciuitatis communia	133	28	6
26. viarum structura	88	20	—
27. pontalium onera	65	—	—
28. funifici	26	25	9
29. debita persoluta	443	9	9
30. fori et platearum purgatio	63	32	—
31. praetorij necessaria	724	40	15
32. prandium electionis dominorum	—	—	—
33. custodibus portarum et turris praetorij	73	—	—
34. vigiliae nocturnae	105	10	—
35. dominorum itinera, ciuitatis nuntii ac conuentus	820	8	9
36. dona communia	241	30	—
37. eleemosina et pia opera	53	12	—
38. vinum dono datum	122	29	—
39. capitaneo praetorij	26	—	—

	mr.	gr.	d.
40. circkelmagistro	28	8	—
41. tibicini turris magnae	65	—	—
42. campanatori praetorij	16	12	—
43. lictoribus seu familiae praetorij	207	—	—
44. canicidae	4	—	—
45. census hospitalis	65	—	—
46. officialium praetorij praemia	189	40	—
47. vestitura officialium	160	26	—
48. peccunia ad census nouos data	—	—	—
49. pro ciuitate empta	—	—	—
50. census sacerdotum et vitales	207	14	9
Summa omnium expositorum anni 1572	5132	47	12

25. Muratori a reparacione fornacis in balneo portae s. Annae gr. 21, — d. 6 Decbr. Warschawski mensatori pro fustibus ad tormenta bellica praeparatis, wiszeri dictis, mr. 3 gr. 6, — Ioanni Waxman pro 3 cent. cupri in usum ciuitatis proque necessitate ciuitatis, singuli centenarii per fl. 13 gr. 22½, facit mr. 25 gr. 37½, — d. 14 Octobris solutum Simoni Rotgieser pro formis ad tormenta bellica aenea mr. 2 gr. 12.

31. D. 5 Ianuarij dati sunt vespilionibus gr. 15, qui homines peste infectos, ex plateis sepeliebant (odtąd pobierają co tydzień po gr. 10, d. 12 kwietnia już tyiko po gr. 8, d. 19 i 26 kwietnia tylko po gr. 6 i na tem koniec, snać zaraza w tym czasie ustała), — pro olla cereuisiae szeps dictae dominis gr. 5, — pro kroścza ferreis ad tinctorem gr. 20, — solutum pro clepsidra horologistae ad turrim magnam gr. 6, — mensatori pro 4 formis ad lateres gr. 20, — d. 8 września zaczynają grabarze znowu pobierać tygodniówkę po 10 gr. aż do końca roku, — d. 30 Augusti vigilibus custodientibus homines in dominibus peste infectis, gr. 24, — fr. V ante festa Penthecostes solutum pro 4 libris rosae in zuccaro d. Sieniczki Warschouiam missae mr. 1 gr. 12, — fr. V ante festum s. Luciae ministeriali terrestri et nobilibus a protestatione violenciae atque necis per seruitores Nicolai Zebrzidowskj in domo Casparis Marzęczki perpetratae gr. 26, — fr. VI post festum s. Luciae solutum ad faces dnis pro festo Natalis Domini dari solitis, N. 26, singulis per gr. 38 data est parata pecunia loco facum, nam moniales, quae eiusmodi faces formabant, tempore hoc pestifero e uiuis sublatae sunt, facit mr. 20 gr. 28, — pro gladiolis scriptoriis (ad cancellariam) gr. 11, — pro mitridato, teriaca, morsellis, pillulis et pulueribus propter pestem in usum cancellariae praeparatis mr. 1 gr. 12.

32. Nulla dominorum praesidentum fuit electio et ob id nullum prandium fuit adornatum.

35. Wydatki posłów miasta na sejm Warszawski ante dncam Reminiscere i na sejmik partykularny Wiślicki pro festo s. Luciae.

36. Fr. IV ante f. s. Margarethe illustri ac mgfco dno Ioanni Firley de Dambrowicza pal. et capit. gnali Cracć. etc. tempore aduentus suae magnificentiae inicio adepti muneris per s. mtem regiam suae illustri magnificentiae collati, donati sunt 4 scyphi argentei undique deaurati, unus a spectabili d. Stanislao Czirus, alter a d. Danielo Chroberski, duo a d. Ioanne Szpiglier empti, qui ponderabant, ut sequitur: d. Czirus N. 1 ponderabat argenti mr. 5 scot. 1½, d. Danielis N. 2 ponderabat argenti mr. 6 scot. 7, N. 3 ponderabat argenti mr. — , N. 4 ponderabat argenti mr. — estque marca quaelibet empta fl. 14, facit mr. 212 gr. 18.

37. Fr. IV post dncam Oculi data est eleemosina captiuis, qui captiuabantur a Turcis, et a Venetis rursum libere dimissis mr. 1 gr. 12, — fr. IV pridie Ascensionis Domini data est eleemosina captiuis ad supplicium ituris, pro comparando prandio gr. 15.

1573.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: (niepodani).

		mr.	gr.	d.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1572	2	14	6
2.	cellarium Swidnicense sub praetorio	12	—	—
3.	pontalium exactio	839	3	12
4.	vinorum prouentus ducillarii, — nigra signa	1386	36	—
5.	ternarii ducillarii	133	33	—
6.	exacta debita	297	19	9
7.	venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—	—
8.	(currus potabilium) schrottgeltt	362	23	9
9.	braxaturae cereuisiae, rorgelt	506	35	9
10.	aduocatia: Stanislaus Gostinski	—	—	—
11.	a susceptione iuris ciuilis	43	27	9
12.	pensa ciuitatis maior	70	—	—
13.	pensa ciuitatis minor et saepifusorium	25	—	—
14.	villae Dąmbye et Grzegorzki ciuitatis haereditariae	90	—	—
15.	conflatorium argentj	—	—	—
16.	depositorium salis	19	28	9
17.	quartczoll a panno	231	10	9
18.	paenae pro excessibus exactae	123	36	—
19.	exactio vigiliarum nocturnarum	—	—	—
20.	exactio canalium	84	42	9
21.	venditio canalium, lapidum, roborum	57	43	9
22.	venditio cementi	20	25	9
23.	venditio laterum	41	36	—
24.	venditio tegularum	7	21	—
25.	a mercatoribus Augustanis	187	24	—
26.	pecunia uaria percepta	89	45	9
27.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	78	—	—
28.	pannitondia ciuitatis	68	—	—
29.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—	—
30.	pannicidia ciuitatis propria	27	—	—
31.	pannicidia, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	1	24	—
32.	institae opulentae ciuitatis propriae	27	12	—
33.	domus ciuitatis propriae	324	30	—
34.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	143	12	—
35.	domus et areae ex censu terragio	48	35	—
36.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	3	36	—
37.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et in foro constructis, collecti	541	46	—

	mr.	gr.	d.
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	143	33	—
39. census ex suburbio et domunculis	45	24	—
40. stroza piscium	324	27	6
41. peccunia mutuo accepta	562	12	1½
Summa omnium perceptorum anni D. 1573 facit	6945	34	7½

1. Pozostało właściwie po obrachunku z roku przeszłego mr. 302 gr. 47 den. 6, lecz z tego w gotowiźnie tylko mr. 2 gr. 14 den. 6, a reszta mr. 300 gr. 33 w zaległościach.

14. Villae vtraeque ciuitatis Dąmbye videlicet et Grzegorzky sunt locatae spectabili domino Stanislao Czirus seu Lanthman consuli Crac. ex censu mr. 90.

15. Dzierżawi Iózef Kezlyer z czynszu fl. 50 czyli mr. 31.

18. D. 7. Ianuarii exacta est paena ab Elia Cziszliag ciue et mercatore Wratislauiensi pro excessu per illum contra iura et priuilegia ciuitatis depositoriique eiusdem seu emporii in exercenda mercatura Lublini commisso, fl. 18, facit mr. 11 gr. 12, — d. 26 Marcij percepta est paena a Philippo Widner seruitore d. Daniel Haugk et Iohannis Langnauer Augustanorum propter transgressionem emporii Crac. contra privilegia vrbis huius, fl. 180, facit mr. 112 gr. 24.

19. Nullam huiusmodi exactionem vigiliarum ciues per totum et integrum annum persoluebant, nam ipsosmet tam interdiu, quam etiam noctu excubias agere ciuitatisque portas ac maenia custodire sub isto interregni tempore, morte et obitu serenissimi olim diui Sigismundi Augusti regis Poloniae etc. subsequuto, necesse erat.

22. Wypalono tylko jeden piec wapna, sprzedano 46 skrzyń przeważnie po gr. 20, kilka skrzyń także od 12 do 18 gr. na użytek miejski powzięto skrzyń 45.

23. Wypalono tylko jeden piec cegieł, to jest 14200, pozostało 40900, sprzedano 33400 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta powzięto 12900.

24. Dachówek wypalono 8820 (bez oznaczenia jakich), pozostało 2020, sprzedano 3550 po fl. 3 gr. 10.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	26	47	—
2. ad Dambye	—	—	—
3. marstellae praecium	32	24	—
4. labores communes diurni, quos marstella conducit . .	143	10	9
5. ad marstellam empta	2	24	9
6. schrothmagistro cum familia	88	30	—
7. ad schrothmagistrum empta	15	10	9
8. rormagistri praecium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	90	24	—
10. ad rormagistrum empta	36	11	9
11. vectoribus ciuitatis	305	5	9
12. carpentarii praecium	52	—	—
13. carpentarij familiae	109	9	—
14. ad curiam carpentarij empta	38	—	—
15. auena pro equis schrothmagistri et marstellae empta .	51	39	12
16. fabro et serrifabro	61	8	3
17. muratori cum familia	85	16	9
18. ad cementariam	24	5	—
19. horreum laterum, crematori laterum et laboratoribus .	36	5	9

	mr.	gr.	d.
20. horreum tegularum	2	29	—
21. aedificia ciuitatis communia	47	16	3
22. pontalium onera	65	—	—
23. viarum structura	79	6	9
24. funifici	4	44	—
25. antiqua debita persoluta	937	28	3
26. fori et platearum mundatio	108	22	—
27. praetorij necessaria	1731	1	6
28. prandium electionis consularis	146	12	—
29. prandium dominorum lonherorum	—	—	—
30. custodibus portarum et turris praetorij	73	—	—
31. vigiliae nocturnae	36	28	—
32. dominorum itinera, conuentus ciuitatisque nunctij	376	12	—
33. dona communia	343	36	4½
34. elemosina et pia opera	50	41	9
35. vinum dono datum	266	29	—
36. capitaneo praetorij	26	—	—
37. czirkielmagistro	28	8	—
38. tibicinibus turris magnae	65	—	—
39. campanatori praetorij	17	6	—
40. familiae praetorij	196	32	—
41. canicidae	—	—	—
42. census hospitalis s. Spiritus	65	—	—
43. officialium praetorii praemia	228	28	—
44. vestitura officialium	120	37	—
45. pro ciuitate empta	—	—	—
46. census sacerdotum et vitales	495	46	—
47. pecunia ad census nouos data	—	—	—
48. relicta in paratis	248	5	6
Summa omnium expositorum cum relictis paratis pecuniis a. D. 1573 facit	6974	34	7½

11. Vectori, czo karowal drzewo z wapienycze starzy y drzewo na most zwierzinieczky na oprawę, — od karowania dwu płczykow na drogę do mlina kutliowskiego, — vectori vehenti ad pontes na Prądnik robora, dilinj mosczyni vocata, — od karowania dwu pltow y puł izbia drzewa, — od wozenia chrostu vectori ad uiam v czegielni pod Dambiem, — vectoribus, czo drogę nawozyli v kamiennej karczmj v mosthu, — vectori, czo karował drzewo yzdebne y droznyky do pyłi y tarczicze wozil ad lupanar.

15. Owies płacono przed żniwami po 14, 13, 12, 13, 15 gr. po żniwach po gr. 16 za ćwiertnię trzechkorcową.

18. Od spuszczenia y plczenia wapiennicze starey do drugiey wapiennicze ante portam Nouam.

21. Między innemi naprawa baszty za szpitalem św. Ducha: rustico contundenti colorem ad tincturam turris, — Paulo muratori pro aceto et oleo ad farbam seu colorem.

23. Ludziom, czo groblią toczą, drogę naprawuyą na Prandniku, wdlosz 60 a w szerz siedm lokczi.

26. Między innemi spłacono Hieronimowi Bużeńskiemu podskarbiemu kapitał fl. 600, złożony niegdyś przez Stanisława Czernego z Witowic starostę Dobczyckiego.

27. Za pultora płczyka, w nym syedm pletnycz ss szczepem drzewa sosnowego, mr. 5 gr. 15, — od spuszczenia pltu ossykowego do wapiennicze y od pulyzbia jodlowego spuszczenia gr. 40, —

pro tribus serraculis do szlyakow ad portam castrensem, Nouam et s. Nicolaj gr. 20, — za dwa plti ss sczepem, 130 drzewa z obłożonim szczepem mr. 25, — d. 23 Maij Mathiae Kropydło tabernatori pro achtualibus sex cereuisiae per gr. 27, et a portatione gr. 6, et pro uasis, quae concremarunt uigiles tempore triumphi de electione noui regis, gr. 36, facit mr. 4 gr. 12, — Iohanni Lithwinek a depictione insigniorum ciuilium in vexillo ciuili et deauratione eorundem mr. 1 gr. 12, — ministeriali Chudzynsky a protestacione contra d. vicecapitaneum occasione Mathiae Bick peditis castrensis in praetorio carceribus mancipati ob percussionem meretricum in lupanari, gr. 3, — d. 10 Iunij a protestatione occasione Hyeronimi Canauese Itali ob non susceptionem iuris ciuilis in praetorio detenti, contra d. vicecapitaneum gr. 3, — pro stuba roborum ss szczepem 100 roboribus mr. 10, — za płczyk ss szczepem mr. 5, — za gwozdzie łatne do kasztowanya v Rudawi gr. 1, — d. 5 Decembris Iohanni Lithwinek pictori a depictione aquillae ad arcum triumphalem gr. 6, — 18 Decbris pro 100 vlnis telae, ulna per gr. 1 den. 12, Litfinek pictori ad picturam arcus triumphalis mr. 3 gr. 22 den. 12, — d. Stanislao Czirus consuli Cracc. pro 7 ciphis argenteis deauratis, ponderantibus mr. 55 scot. $15^1/_2$ argenti, quaelibet mr. fl. 11, facit fl. 612 gr. $3^1/_2$ pro dono s. m. r. facit mr. 382 gr. 27 den. 9, — torneatori Alberto za baliaszi ad arcum triumphalem ad rationem mr. 1 gr. 12.

28. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 54, wojewodzie miasto obiadu dano fl. 100 w złocie.

32. Wydatki posłów miejskich na sejm elekcyjny Warszawski.

33. Dano wojewodzie Krakowskiemu Firlejowi ex parte Iosephi Kezlieri mr. 93 gr. 36, — temuż pro conuentu generali coronationis noui regis Henrici Walesii mr. 62 gr. 24, — Krasińskiemu biskupowi Krakowskiemu puhar srebrny wyzłacany wagi mr. 7 szk. 1 za mr. 61 gr. 29, — kanclerzowi dzban srebrny wagi mr. 6, za mr. 40 gr. 11 den. $4^1/_2$.

34. Basil Cassa de Kanyow ex Turcarum tyrannide et captiuitate liberato gr. 15, — nobili Gregorio Wroczinsky ex Moschouitica tyrannide liberato, eleemossinae gr. 30, — eleemosinae Dunaieczky ex arce datae, qui nimium adeo a tortoribus dilaceratus est, chyrurgis Martino et Iohanni Kuligk, medicamentis eundem prospicientibus, datum mr. 1 gr. 42.

43. Dr. Ian Miączyński i Andrzej Szarota notaryjuszami miasta.

1574.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: (niepodani).

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1573	242	39	9
2. cellarium Swidnicense	12	—	—
3. pontalium exactio	1008	46	12
4. vinorum prouentus ducillarij	966	23	—
5. nigra signa	27	9	—
6. exacta debita	148	1	—
7. venditio faeni	—	—	—
8. (currus potabilium) schrothgelth	301	12	—
9. braxaturae cereuisiae, rorgelth	592	9	9
10. aduocatia: (Stanislaus Gostinski)	30	—	—
11. a susceptione iuris ciuilis	61	20	—
12. pensa ciuitatis maior	70	—	—
13. pensa ciuitatis minor	50	—	—
14. villae ciuitatis Dąmbye et Grzegorzky	—	—	—
15. depositorium salis	15	38	—

	mr.	gr.	d.
16. paenae pro excessibus exactae	18	31	—
17. quartczoll a panno	237	12	12
18. conflatorium argenti seu brengaden	16	12	—
19. exactio vigiliarum nocturnarum	81	46	9
20. exactio canalium	87	37	—
21. venditio canalium, lapidum, roborum	41	18	—
22. venditio cementi	24	—	—
23. venditio laterum	2	36	—
24. venditio tegularum	20	46	9
25. a mercatoribus Augustanis	500	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	79	—	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—	—
28. pannicidia ciuitatis propria	27	—	—
29. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	—	—	—
30. institae opulentae ciuitatis propriae	25	36	—
31. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—	—
32. domus ciuitatis propriae	317	16	—
33. serra ciuitatis in curia carpentarij	14	3	—
34. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	172	—	—
35. domus et areae, censum soluentes terragium	57	36	—
36. census terragius ex hortis, pratis, pascuis et pasturis	2	36	—
37. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetherhaus ac circumquaque seu omni parte praetorii et fori constructis, collecti	570	29	6
38. census ciuitatis ex schmeterhausz	157	40	—
39. census ex suburbio et domunculis	1	31	—
40. stroza piscium	293	6	—
41. peccunia mutuo accepta	618	36	—
Summa omnium perceptorum tocius anni facit	6982	16	9

1. Po zrobionym obrachunku pozostało właściwie w gotowiznie mr. 219 gr. 5 den. 8, jak świadczy oryginalna zapiska na rachunkach zeszłorocznych.

16. Paena ab Andrea Frosch Opauiensi eo, quod depositorium Cracc. violauerat, extra nundinas exteris mercatoribus non incolis Cracc. falcastra vendendo, aur. 10, facit mr. 11 gr. 12, — a Stanislao Drab de Brzezek reuenditore eo, quod hic mansit ab annis 20 carens iure ciuitatis, utebatur commodis ciuium aliorum more, mr. 1 gr. 12, — a propolis vinorum ob falsitatem quartarum mr. 3 gr. 36.

22. W tym roku nie wypalano wapna, sprzedano tylko z dawniejszego skrzyń 62½ po gr. 20 i po gr. 17, na użytek miasta powzięto skrzyń 25.

23. Wypalono cegieł w dwóch piecach 36300, sprzedano 2200 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta powzięto 13300, mianowicie: ad balneum s. Annae 600, ad turrim retro s. Spiritum 500, ad domum ciuitatis Podelwie dictum 7000, ad subterraneum canale alias flutrinj sub arce Cracc. 1000, ad turrim iterum retro s. Spiritum et flutrina noua in marstella ciuili 4000, postremo na szliossi ad reparandam fornacem latericiam 200.

24. Wypalono dwa piece dachówek szerokich większych alias possaczky 17100, sprzedano 4950 po fl. 5 za tysiąc, quia lignorum decimale caro praecio emebatur eo anno propter futuram regis noui coronationem; tegularum quoque minorum quadrangularium alias dachowky plaskyey wypalono 1700, sprzedano 1000 po fl. 4, powzięto na użytek miejski 50; tegulae rotundae alias mnyszky wypalono 2000, sprzedano 1500 po fl. 2.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	29	34	—
2. ad Dambye	—	—	—
3. marstellae praecium	45	24	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	149	41	—
5. ad marstellam empta	4	42	3
6. schrothmagistro cum familia	94	6	—
7. ad schrothmagistrum empta	41	8	—
8. rormagistri praecium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	93	6	—
10. ad rormagistrum empta	76	18	—
11. vectoribus ciuitatis	298	9	—
12. carpentarii praecium	52	—	—
13. carpentarii familiae	163	30	—
14. ad curiam carpentarij empta	174	33	3
15. auena equis ad schrotmagistrum empta et aliis vectoribus data	65	36	—
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutio	64	35	—
17. muratoribus solutio	65	20	9
18. cementarij praecium annuum	8	32	—
19. cementi crematio	8	35	—
20. sumptus in cementariam	—	17	—
21. horreum laterum utrumque	2	30	—
22. argilla et arena ad laterificinam	—	—	—
23. ligna ad laterificinam	—	—	—
24. sumptus in vectores ac alia laterificinae necessaria	3	40	—
25. horreum tegularum et tegularius	22	12	9
26. ligna et argilla ad tegulariam	13	36	9
27. aedificia ciuitatis communia	169	17	12
28. tormenta bellica	15	24	9
29. pontalium onera	65	—	—
30. viarum restauratio	115	17	—
31. funifici	12	44	—
32. antiqua debita persoluta	339	6	—
33. fori, platearum et domorum ciuilium mundatio	80	33	—
34. praetorij necessaria	905	39	12
35. prandium consulare	313	33	3
36. prandium dominorum lonherorum	—	—	—
37. custodibus portarum et turris praetorij	83	40	—
38. vigiliae nocturnae	132	32	—
39. dominorum itinera et ciuitatis nuntij ac conuentus	138	10	—
40. dona communia	1558	15	9
41. elemosina et pia opera	54	14	9
42. vinum dono datum	96	16	—
43. capitaneo praetorij	26	—	—

	mr.	gr.	d.
44. circkelmagistro	28	8	—
45. tibicini turris magnae	65	—	—
46. tibias inflantibus	63	36	—
47. campanatori praetorij	17	6	—
48. lictoribus seu famulis praetorij	203	22	—
49. canicidae	4	—	—
50. census hospitalis s. Spiritus	84	18	—
51. officialium praetorij praemia	282	46	—
52. vestitura officialium	56	34	—
53. pecunia ad census nouos data	—	—	—
54. pro ciuitate empta	—	—	—
55. census sacerdotum et vitales	542	35	12
Summa omnium expositorum tocius a. 1574 facit	7000	24	9

15. Płacono owies przed żniwami po gr. 20, 22, 25, 27, 28 i 24 za ćwiertnię trzechkorcową (metreta), od żniw po gr. 15, 20, 17, 18.

27. D. 9 Ianuarii pictoribus pingentibus spheram seu arcum triumphalem mr. 6, — 20 Februarii torneatori pro puppis seu maniolis ad arcum triumphalem gr. 5, — pictori Lithwynek pingenti arcum triumphalem mr. 3 gr. 6, — Hyeronimo Kanauezo Italo pro ornamentis ad fenestras in hyppocausto paruo praetorii notariorum lapideis mr. 2 gr. 24, — za pozłotkę Paulo Italo ad arcum triumphalem gr. 18.

34. D. 13 Februarii d. consulibus pro sex pileis załobnich ad funus regium gr. 24, — pro 3 funalibus pictoribus noctu ad portam pingentibus, gr. 24, — d. Vrbankowycz restam ad arcum triumphalem mr. 1 gr. 18, — pro 22 tunnis seu vasculis pice infectis seu imbutis alias smolianek ad cantandum „Te Deum laudamus“ triumphalem, gr. 33, — rusticis a portatione vmbeculae seu velum, sub quo mtas regia vrbem ingressa est, gr. 6, — Iacobo Szwaicer aurifici ad inaurandum vas argenteum wanna dictum, regi in solio ante praetorium per d. consules donati, ad rationem dati mr. 43 gr. 36, — d. 27 Februarii pro zona serricea empta ad colligandas claues argento pictas, in solio regi redditas a senatu ciuitatis, gr. 12, — pro ligaculis alias wstęgy ad velum praefatum gr. 4, — 27 Martii cantori ad b. M. v. votiuum sacrum et Te Deum laudamus modulanti seu cantanti die coronationis s. m. regiae, pro achtuali cereuisiae gr. 34, — d. 3 Aprilis pro indusio Gallo in quatuor partes dissecto, qui haerum suum fidicinem regium trucidauerat ob pecuniam, gr. 11 den. 9, — pro torba maiore et minore ad ferendum priuilegia et munimenta ad iudicia regia in arcem gr. 32, — pro olla vini malmatici adhuc 18 Iunii propinati mgfco d. palatino Cracc. dum nolebat constitutiones rerum uenalium facere et rationem ex hospitalibus exigere, item pro simillis ad idem datis, gr. 44, — pro clauis carpentario ad turriculam seu altanam uel samborza penes hyppocaustum notariorum gr. 17 den. 9, — 11 Septbris pro candelis cereis 12 sub tempus discessus regii in Gallias, apud d. Alantsee acceptis 19 Iunii, gr. 12, — d. 25 Septbris sagittariis pro 2 vlnis vterfini apud d. Christopherum Romer acceptis, ex maioribus bombardis alias hakownicz iaculantibus ad Aethiopem, mr. 1 gr. 32, — pro oleo ad tingendam turriculam cum rubeo colore circa hyppocaustum notariorum gr. 12, — d. 23 Octobris pro 5 indusijs maleficis decolatis ob uiolatam domum ecclesiae reformatorum, gr. 30, — d. 20 Novbris ab equo conducto sagittario Andreae Czechowycz proficiscenti cum literis ad mgfcum d. palatinum Cracc. occasione violatae domus Brog gr. 40, — a reparatione 3 tympanarum Helueticarum alias Szwaiczarskich bębnow ad aduentum regium mr. 1 gr. 12, — pro 2 coretis pomorum recentium ad exornandam syluulam comparatam pro eodem aduentu, gr. 30, — pro 500 clauiculis alias czwieczkow ad exornandam turrim super arcum triumphalem construendam, gr. 10, — d. 27 Martii ministeriali a proclamatione monetae Lithuanicae, ut passim ab omnibus capiatur, gr. 3, — pro libro polonico constitucionum gr. 30, — pro libelli Iuris Culmensis per d. Myączińsky doctorem empto et a compactione gr. 12, — Stanislao Drezner pro vasis ligneis sex puldrelynkow per gr. 8 in szmeterhaus ad aquam implendam, mr. 1, — d. 17 Septbris d. Christophero Romer pro 6 vlnis uterfini panni, per gr. 40 ulna, sagittariis ad clypeum collimantibus ex bombardis manuariis alias hakownycz mr. 5, — d. 12 Octobris Iohanni Czwykła ministeriali cum nobilibus bina uice in praetorio existentibus, occasione faciendarum protestationum de motu populari seu tumultu apud ecclesiam

reformatam alias Zbor dictam, gr. 16, — 23 Octobris ad gentaculum d. deputatis circa inquisitionem per quaestiones seu torturas pro media olla vini malmatici et albo pane gr. 18, — d. 26 Octobris czirkielmagistro antiquo instructionem danti nouo circa decolationem quinque personarum, pro eodem gr. 12, — 27 Octobris ministeriali circa bedellum astanti, dum edicta senatus de Zbor proclamarentur seu publicarentur, gr. 10, — horologistae ad rationem laboris, qui pro rota lignea ferream fabricauit in turri magna templi b. M. virginis, mr. 6 gr. 12, — d. 6 Novbris Lazaro thypographo pro libro statutorum Herborti latino mr. 1 gr. 27, — pro melle arundinis alias czukier liodowaty d. proconsuli aliquot diebus, gr. 3, — d. 2 Decbris a proclamatione seu publicatione edictorum pacis publicae et ex sclopetis seu bombardis non eiaculatione, a mgfco d. palatino Cracc. sancitorum, gr. 8, — nobili d. Sebestiano de Monte Lupi pro 1½ vlna (vt eius notarii asserebant, verum non reperti tantum una ulna quarta una) dupelkytayky rubeae, qua claues portarum in disco stanneo inargentatae tempore homagii in solio ante praetorium impensis mgfci d. magni procuratoris arcis Cracc. extructo, s. m. r. hesterna die in basilica arcis coronato, feria II Carnispriuii per d. consules praestiti, contegebantur, mr. 1 gr. 42.

35. Hoc peractum est d. 18 Ianuarii — idem d. palatinus (Iohannes Firliey de Dąmbrowycza) magno cum comitatu tam spiritualium, quam secularium personarum, dignitariorum et officialium huius terrae cum magna iactura et detrimento reipublicae ciuitatis huius exceptus est. Wydano na ten obiad mr. 279 gr. 45. — Wojewodzińskie floreny liczone po gr. 54.

39. Wydatki na sejm koronacyjny i sejmik proszowski.

40. Feria II postridie dominicae Quinquagesimae traditis clauibus portarum in manus regis in throno et rursum iubente rege per marschalcum regni supremum senatu redditis et administratione vrbis graciose concessa, praestito homagio obedientiae seu iuramento a senatu vrbis in solio ante praetorium, sumptibus regis, administrante id mgfco d. procuratore arcis Cracc. extructo, Henrico Valesio regi die hesterna in basilica seu templo arcis Cracc. nouo coronato, dono sunt datae: inprimis paterae seu scyphi argenti inaurati alias kubkj ss credenczy N. 7, ponderabant mr. — , quaelibet mr. constabat fl. 11, — deinde orbes inaurati 24, ponderabant mr. 53 scot. 22½, singula mr. aestimata fl. 11, — postremum vas in modum caldearis seu lebetis confectum, ingens, in certis locis inauratum, alias wanna srebrna złoczista, ponderabat mr. 135 argenti, singula fl. 9 gr. 7½. Empta sunt praemissa omnia apud nobilem d. Sebestianum de Monte Lupi fl. 1827 gr. 2 den. 9, facit mr. 1141 gr. 44 den 9; — fr. II post dncam Exaudi dano Zborowskiemu wojewodzie krakowskiemu trzy kubki srebrne złociste wagi mr. 24 szk. 11 za fl. 342 gr. 12 den. 9, czyli mr. 214 den 9, — podkanclerzemu Wolskiemu kubek srebrny złocisty wagi mr. 3 szk. 20½ za mr. 31 gr. 15, — toż Andrzejowi Opalińskiemu kubek srebrny za mr. 40 gr. 30.

41. Magistro Iohanni Hunaeo poetae morbo laboranti gr. 30.

51. Iakub Gumowski i Andrzej Szarota notaryjuszami miasta.

1575.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Daniel Chroberski, Sigismundus Gutteter seu in locum illius a senatu suffectus Christopherus Römer.

	mr.	gr.	d.
1. (Relicta in pecunijs paratis post rationem a. 1574) . . .	—	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—	—
3. pontalium exactio	1038	41	—
4. vinorum prouentus ducillarii	1114	18	12
5. nigra signa	47	10	—
6. exacta debita	—	—	—
7. venditio faeni	—	—	—
8. (currus potabilium) schrotgelth	357	46	—

	mr.	gr.	d.
9. braxaturae cereuisiae, rorgelth	517	25	6
10. aduocatia: (Stanislaus Gostinsky)	30	—	—
11. a susceptione iuris ciuilis	148	12	—
12. pensa ciuitatis maior	70	—	—
13. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	50	—	—
14. villae ciuitatis Dąmbye	—	—	—
15. conflatorium argenti, brengadem	31	12	—
16. depositorium salis	18	36	—
17. quartczoll a panno	217	40	15
18. poenae pro excessibus	1	12	—
19. exactio vigiliae nocturnae	45	27	—
20. exactio canalium	86	20	—
21. venditio canalium, lapidum, roborum	51	9	—
22. venditio cementi	4	18	—
23. venditio laterum	13	38	—
24. venditio tegularum	15	24	—
25. a mercatoribus Augustanis	531	12	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	79	—	—
27. pannitondia ciuitatis	68	—	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—	—
29. pannicidia ciuitatis propria	23	24	—
30. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	—	—	—
31. institae opulentae ciuitatis propriae	27	12	—
32. domus ciuitatis propriae	308	21	—
33. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	152	15	—
34. domus et areae, soluentes censum terragium	40	12	—
35. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	—	16	—
36. census terragius ex diuersis locis	4	—	—
37. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in smeterhauss ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	580	22	3
38. census ex smeterhaus	155	24	—
39. census ex suburbio et domunculis	1	15	—
40. stroza piscium	242	30	6
(Summa omnium perceptorum anni 1575	6124	17	6)

1. Nie pozostało nic, owszem okazał się niedobór mr. 30 gr. 20 den. 15.

14. Puszczone te wsie w dzierżawę Erazmowi Czeczotce Tłokińskiemu za czynszem rocznym mr. 90.

15. Trzyma w dzierżawie Ian Heidebrecher seu Decanus, złotnik.

18. Sebastianus Bembenek propter ceruisiae propinationem in multam noctem mulctatus.

22. Wypalono tylko jeden piec wapna w starej wapiennicy, z czego sprzedano skrzyń 12 po 17 i 20 gr. pro ciuitatis autem aedificiis, quae erant eo tempore multa penes portam Istulanam et alibi, conuersae sunt cistae 41, ad reparandam testudinem in porta s. Nicolai, item ad domum Podelwie data cista vna.

23. Wypalono w trzech piecach cegieł 59700, pozostało 20800, sprzedano 10200 po fl. 2 i fl. 2 gr. , na użytek miejski wzięto 13100; zendrówek sprzedano 450 za gr. 30.

24. Wypalono dachówek szerokich większych czyli posadzki 8000, pozostało 12150, sprzedano

1000 po fl. 4, 1000 po fl. 2, 5200 po fl. 2 gr. 12, Sebastyjanowi Montelupiemu pożyczono 10000, innym osobom 900, Bernardynom seu fratribus Minoribus de obseruantia darowano 400, do domu Podelwie wzięto 1000; dachówki płaskiej (tegularum minorum quadrangularium) wypalono 1000, pozostało 650, sprzedano 1300 po fl. 4 za tysiąc; dachówki okrągłej czyli zwyczajnej wypalono 1700, sprzedano 500 za mr. 1, na użytek miasta powzięto 950 ad murum portae Istulanae.

25. Z wykazanej tu kwoty zapłacił mr. 31 gr. 12 Nikiel von der Lynde consul Gedanensis ad rationem aeris seu cupri fluuijs tam Dunayecz de Sądecz, quam Vistula Gedanum demissi, ratione concessionis transgressionis depositorij Craccouiensis.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	32	6	—
2. ad Dambie	—	—	—
3. marstellae precium	45	24	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	204	22	—
5. ad marstellam empta	2	6	—
6. schrotmagistro cum familia	82	27	—
7. ad schrotmagistrum empta	17	47	9
8. rormagistri precium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	113	18	—
10. ad rormagistrum empta	31	30	—
11. vectoribus ciuitatis	346	27	9
12. carpentarii premium	52	—	—
13. carpentarii familia	171	4	—
14. ad curiam carpentarii empta	113	11	9
15. auena pro equis szrotmagistri et marstellae empta	60	34	9
16. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	85	30	—
17. muratori cum familia solutio	88	10	9
18. cementarii precium	8	32	—
19. cementi crematio	142	10	—
20. horreum laterum utrumque	18	40	—
21. argilla et arena ad laterificinam	10	31	—
22. ligna et sumptus alii ad laterificinam	81	40	—
23. horreum tegularum et tegularius	16	—	—
24. ligna et argilla ad tegulariam	35	—	—
25. aedificia ciuitatis communia	364	10	3
26. tormenta bellica	—	6	—
27. pontalium onera	65	—	—
28. viarum structura	272	39	—
29. funifici	26	26	—
30. antiqua debita persoluta	896	2	—
31. fori et platearum mundatio	87	46	9
32. praetorii necessaria	898	11	—
33. prandium consulare	—	—	—
34. prandium dominorum lonherorum	—	—	—
35. custodibus portarum et turris praetorij	83	40	—
36. vigiliae nocturnae	316	14	—

	mr.	gr.	d.
37. dominorum itinera, ciuitatis nunctij ac conventus . . .	600	27	3
38. dona communia	28	35	—
39. elemosina et pia opera	47	32	9
40. vinum dono datum	144	34	—
41. capitaneo praetorii	30	4	—
42. circkelmagistro cum tibicini turris magnae	93	8	—
43. familiae praetorii	39	—	—
44. campanatori praetorii	17	16	—
45. lictoribus seu famulis praetorii	202	22	—
46. canicidae	4	—	—
47. census hospitalis s. Spiritus	97	24	—
48. officialium praetorij praemia	219	42	—
49. vestitura officialium	185	20	—
50. pro ciuitate empta	—	—	—
51. census sacerdotum et vitales	468	11	12
(Summa omnium expositorum totius anni 1575	7007	30	9)

7. Pro pertica alias diszel gr. 4, — pro 5 falangis alias drągow do lyther gr. 15, — pro cingulo ad epiphium alias poprąg gr. 6, — pro 2 collaribus alias naszyiniki gr. 15, — za oss zadnyą y z naszadem gr. 7, — pro ferreo pectine alias grzeblo gr. 4 den. 9, — letra nowa y drąg ze 2 smiglioma gr. 12, — za skorę do kunstu na ladrowanye gr. 36, — za 3 dzwona y za spiczę gr. 5, — za 3 smiglie, za kłoniczę ad currum laboratilem gr. 4 den. 9, — od sprawiania konia zą̨mbrzą gr. 1.

11. Arbores carpentario ad pontem magnum pro reparandis custodijs pontis alias stroznycz, — 15 Octobris vectori, qui machinas bellicas in certa loca deducebat tempore tumultus et trepidationis ortae occasione excursionis a Tartaris in terras Podoliae factae, qui iam Craccouiam ferme aduentare exustis Zabno et Brzezek oppidis, falso ferebantur, — 23 Decembris vectori per dies 5 ducenti unam congeriem magnam lignorum ad praetorium, item carpentario ad Grzegorzky kaffar, babę alias arietem, funes, robora subtus kaffar, item asseres alias dyline ad magnum pontem et reducenti tormenta bellica ad czeykhaus ex pannicidijs et ex portis ad conspiciendum arteliam vrbis per mgfcum d. pallatinum et capit. Cracc. et ligna ad praetorium ad cxcitandum ignem sub matutinis Natalis Domini.

15. Płacono owies za ćwiertnię trzechkorcową po gr. 17, 16, 18, 20, 23, 24, przed żniwami, po żniwach po gr. 19 i 20.

25. Felici pictori ab inductione rubeo colore 4 cratarum apud paruum hippocaustum, gr. 30, — pro campanula ad horologium minus in templo b. M. virginis mr. 1 gr. 33.

26. Vincentius bombardarius civitatis.

32. Ab equo conducto, in quo Ioannes Strabell profectus est ad Opatowiecz ex parte cupri Nikloss von der Lynde Gedanensis zahamowacz et sagitarius cum litteris senatus ad mgfcum d. palatinum Siradiensem ad villam Izdebnik mr. 1 gr. 12, — d. 10 Decembris tympana aerea magna pulsanti in turri magna templi b. M. virginis Conceptionis Mariae, faciendi probam populi vocandi ad arma, vt appareat, quam sit ad defendendam vrbem paratus, gr. 8, — item alteri similiter facienti in turri praetorij gr. 5, — item tribus tympana Heluetica alias Sweyczerskie similiter eadem die pulsantibus gr. 6, — sabbato post festum Purific. Mariae Martino Syennik iussu d. proconsulis d. Erasmi Czeczotka pro uersione partis libri de aedificijs e Germanico in Polonicum, Donati vocati, mr. 1 gr. 12, — captiuis 2 ob domum violatam Zbor dictam liberatis ex compedibus, dati gr. 12, — fr. IV vigilia Concep. Mariae, hoc est d. 7 Decbris solutum est pannum varium, vt infra sequitur, a spectabili d. Christoffero Romer consuli Cracc. ad varia praetorij necessaria acceptum in anno praesenti 1575: d. 18 Iunij gallum collineantibus seu ad eum ex balistis iaculantibus, vlnae 4 vterfini, singula gr. 40, sagittarijs de more datae, facit fl. 5 gr. 10, item 28 Iunij pro 4 vlnis vterfini similiter per gr. 40, atque hic pannus datus sagittarijs, dum scutum collinearent seu ad scutum sclopetos disploderent, item capite seu collo puniendis captiuis ad cappas panni nigri simplicis accepti ab eodem vlnas $16\frac{3}{4}$ per gr. $5\frac{1}{2}$, facit fl. 3 gr. 2 den. 9, item eisdem sagittarijs die 3 Novbris, dum ex bombardis maioribus hakownycze dictis, ad scutum globis eiacularent, similiter acceptis precio vt supra fl. 8, — fr.

V die Concept. Mariae nunctio certo pro viatico Warszowiam cum literis dominorum, quibus dabant legationem ad dominos legatos ciuitatis huius ibidem existentes, vt certiores facerent senatum regni de proba facta in ciuitate, quam sint parati et armati ciues erga hostem, quod absit, futurum, ne senatus regni aliter hoc intelligat vel quispiam sinistre interpretetur, hoc est aut tumultum aliquem aut motum qualemcunque civium in vrbe factum esse, taleros antiquos decem per gr. 35, facit mr. 7 gr. 14.

36. Między innemi custodes litoris, qui dant operam, ne lutum extra ciuitatem alibi deponatur, quam apud thamam retro hospitale s. Sebastiani et Rochi.

37. Ad conuentum Prosowiciensem pro feria IV post Conductum Paschae celebrandum, — nunctijs ciuitatis ad conuentum electionis noui regis Stenziciam profecturis, — fr. II ante Heduigis duobus exploratoribus profecturis exploratum duabus vijs Leopolim et Lublinum ad inquirendum de Tartaris in terras Podoliae ac Voliniae sese raptim effundentibus et illas vastantibus, pro viatico, — nuncijs ad conuentum particularem Prosowicensem pro fr. II ante Simonis et Iudae celebrandum missis, — nuntijs ad comitia Warszauiensia electionis noui regis pro 7 Novembris indicta, a ciuitate Cracc. profecturis, — nuntijs ad conuentum Proszouicensem pro vltima Decembris celebrandum, a ciuitate Cracc. missis.

39. Agneti pictrici, cui maritum studiosi Cracc. interemerunt adhuc in anno 1570, iussu dominorum eleemosina data mr. 1 gr. 12, — nobili Maenolo, ritus graeci Cartusiano gr. 35.

47. Iakub Gumowski i Andrzej Szarota notaryjuszami miasta.

1576.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Daniel Chrobersky et Sigismundus Gutteter seu in locum illius a senatu suffectus Christophorus Römer.

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in pecunijs paratis post rationem a. 1575 . . .	—	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—	—
3. pontalium exactio	823	36	—
4. vinorum prouentus ducillarii	1403	23	—
5. exacta debita	53	—	—
6. (currus potabilium) schrotgelth	351	46	—
7. nigra signa	22	42	—
8. braxaturae cereuisiae, rorgielth	530	26	12
9. aduocatia: Stanislaus Gostinsky	30	—	—
10. a susceptione iuris ciuilis	35	—	—
11. pensa ciuitatis maior	53	36	—
12. pensa ciuitatis minor	50	—	—
13. villae ciuitatis Dąmbye et Grzegorzki	90	—	—
14. conflatorium argenti seu brengaden	31	12	—
15. depositorium salis	18	33	—
16. quartczoll a panno	158	19	—
17. paenae pro excessibus exactae	3	11	—
18. exactio vigiliae nocturnae	54	9	9
19. exactio canalium	90	5	—
20. venditio canalium, lapidum et roborum	21	19	—
21. venditio cementi	4	21	—
22. venditio laterum	5	17	—

	mr.	gr.	d.
23. venditio tegularum	13	38	—
24. a mercatoribus Augustanis	375	—	—
25. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—	—
26. pannitondia ciuitatis	68	—	—
27. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	28	—	—
28. pannicidia ciuitatis propria	27	—	—
29. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	—	—	—
30. institae opulentae ciuitatis propriae	25	12	—
31. domus ciuitatis propriae	320	6	—
32. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	158	2	—
33. domus et areae censum soluentes terragium	64	12	—
34. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis et aliis diuersis locis	—	—	—
35. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidio, in shmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	585	39	12
36. census ciuitatis ex smeterhauss	170	9	9
37. census ciuitatis ex suburbio et domunculis	2	—	—
38. stroza piscium	246	35	—
39. pecunia mutuo accepta	473	7	9
Summa omnium perceptorum tocius a. 1576 facit	6477	37	15

1. Nie pozostało nic, owszem niedobór.

12. Trzyma w dzierżawie Erazm Czeczotka Tłokiński.

16. Pirnus eo, quod sese non stitit armatus obuiam nouo regi, gr. 35, — Georgius Friser ob idem gr. 30, — a ciuibus per d. capitaneum exactum, absentantibus a custodijs nocturnis mr. 1 gr. 42.

20. Nie wypalano wapna w tym roku, z pozostałości sprzedano skrzyń 11 po 20, 19 i 17 gr. na użytek miasta ad aedificia, quae id temporis erant plurima, powzięto skrzyń 65.

21. Wypalono cegieł 18200, pozostało 51458, sprzedano 3700 po fl. 2 gr. 10, na użytek miasta powzięto 10000.

22. Wypalono dachówek szerokich większych czyli posadzek 8000, pozostało 650, sprzedano 4370 po fl. 5, po mr. 2 i po gr. 33, na użytek miasta powzięto 3570; dachówek płaskich wypalono 2000, sprzedano 584 za mr. 1 gr. 15, na użytek miasta powzięto 624; dachówek okrągłych wypalono 3200, sprzedano 24 za gr. 3, na użytek miasta powzięto 1900.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	
1. Ad prata ciuitatis	31	25	—
2. ad Dąmbie	—	—	—
3. marstellae precium	45	24	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	172	5	—
5. ad marstellam empta	1	8	—
6. schrotmagistro cum familia	93	5	—
7. ad schrotmagistrum empta	32	9	—
8. rormagistri praecium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	56	30	—

	mr.	gr.	d.
10. ad rormagistrum empta	75	36	12
11. vectoribus ciuitatis	245	35	—
12. carpentarii praemium	52	—	—
13. carpentarii familiae	197	34	6
14. ad curiam carpentarii empta	398	20	6
15. auena pro equis szrotmagistri et marstellae empta	84	18	12
16. fabro et serrifabro	116	16	9
17. muratori cum familia	73	6	9
18. cementarij praecium	8	32	—
19. horreum laterum utrumque	18	18	—
20. argilla et arena ad laterificinam	8	34	—
21. ligna et sumptus alii ad laterificinam	10	17	—
22. horreum tegularum et tegularius	—	—	—
23. argilla et alia necessaria ad tegulariam	14	8	9
24. aedificia ciuitatis communia	215	18	6
25. tormenta bellica	35	33	9
26. pontalium onera	65	—	—
27. viarum structura	141	14	9
28. funifici	36	47	—
29. antiqua debita persoluta	83	9	9
30. fori et platearum mundatio	66	16	—
31. praetorii necessaria	941	35	12
32. prandium consulare	146	12	—
33. prandium lonherorum	18	36	—
34. custodibus portarum et turris praetorij	83	40	—
35. vigiliae nocturnae	126	22	—
36. dominorum itinera et ciuitatis nunctii ac conuentus	669	2	3
37. dona communia, — dona s. maiestatis regiae	867	16	1
38. elemosina et pia opera	65	9	—
39. vinum dono datum	118	17	—
40. capitaneo praetorii	32	24	—
41. circkelmagistro et tibicini turris magnae	101	4	—
42. campanatori praetorii	17	16	—
43. lictoribus seu familis praetorij	225	3	—
44. canicidae	4	—	—
45. census hospitalis s. Spiritus	97	24	—
46. officialium praetorij praemia	272	4	—
47. vestitura officialium praetorij	179	36	—
48. pro ciuitate empta	31	12	—
49. census sacerdotum et vitales	511	—	12
Summa omnium expositorum anni 1576	6937	30	3

11. D. 20 Aprilis item arbores ad arcum triumphalem, — 28 Aprilis vectoribus duobus per dies 6 ducentibus 10 tormenta bellica regi nouo obuiam et deinde ad czaighaws reducentibus, — 5 Maii vectoribus, per dies 3 educebant ex czeighaws in circulum ad decantandam ceremoniam solitam Te Deum laudamus et laeticiam more castrensi seu militari declarandam, et rursum eo reducebant, — item cathenas ferreas ad iaculandum ex tormentis duxit et reduxit ad praefatum Te Deum

laudamus, — 26 Maij item fimum straminosum et quercus ad pontem magnum tormentis bellicis ex Landskoruna reducendis, — item plateam castrensem incipiendo a porta eiusdem nominis ad s. Martini templum vsque propter eadem tormenta bellica rumem nawozili, — item pulueres tormentarios ad turres, vbi asseruantur, eos, qui sunt a maiestate regia restituti et ad Landzkoruna commodati, vascula 50, restituta tantum 39, desunt 11.

17. Eidem czo sklepił wiezę za ś. Duchem tę, czo iarzębiny na niey rostom, mr. 2 gr. 24.

24. D. 5 Maii Paulo pictori reparanti coloribus cortinas veteres et 2 nouas facienti ad arcum triumphalem mr. 2 gr. 24, — eidem a reparatione imaginum a pluuijs deformatorum gr. 24, — Casparo pictori a pingenda fornace in stuba consulari gr. 30, — Paulo Pelicano arram propter arbores exornandos ad arcum triumphalem ad coronationem seu primum ingressum noui regis Stephani palatini Transyluaniae mr. 7 gr. 28, — Paulo pictori Germano cortinas pingenti nouas et veteres reparanti ad arcum triumphalem mr. 6, — pro coreto pomorum ad arcum triumphalem exornandum gr. 24.

25. Pro clauiculis alias cwieczky do landschaffel do dzial gr. 4, — za hubky do hakownicz gr. 9, — na czindruthi albo od kurkow czynienia do hubek do dział 30 per gr. 18 facit mr 11 gr. 12, — ad tormenta na gwozdzie y kliniky y do czyndrutow na czwieczky gr. 30, — za ryfy do organkow gr. 20, — tormentarijs tormentis seu gratulacione militari nouum regem sub eius aduentum excipientibus, pro consolatione gr. 35, — pro globis paruis 14 ferreis gr. 14.

31. Sobestiano bursifici a confectione 2 ceruicaliorum magnorum de suis coriis Lithuanicis ad stubam consularem mr. 5 gr. 45, — item pro aqua Spicanardi ad conspergendum ceruicalia noua ne olerent gr. 2, — socio pictorum, qui in stuba consulari reformabat odrzwy maliował i ine ryssy zaprawiał propter aduentum regiae mtis in praetorium, gr. 3, — pro tela ad pingendum imagines deperditas ad arcum triumphalem gr. 25, — item timpana Heluetica pulsantibus tribus timpanistis ter, videlicet dum reginalis maiestas primum, deinde dum rex ipse vrbem ingressus est, postremio circa homagium dominorum consulum Cracc. in solio ante praetorium s. r. mti praestitum, gr. 24, — od nitowania imaginis b. Mariae virg. aereae seu aerichalceae in templo b. Mariae virg. gr. 3, — captiuis elemosina clamantibus in carceribus sub stuba consulari gr. 4, — pictori pro imagine regis data spectabili et mgfco d. Valentino Dembiensky de Dembiany cast. Crac. mr. 1 gr. 42, — pro candelabro ad appendendum in tabernaculo salia dicta in praetorio gr. 30, — pro 5 serris minoribus seu truncellis, videlicet 2 ad praetorium, 2 eciam ad turrim magistri iusticiae et vna cum szroba dominis ad Proszowice gr. 30, — Stanislao Dresnar, qui vexili magni praetorij banderium sericeum reficiebat et alia ad id necessaria suo sumptu comparabat gr. 36, — cantori b. Marie virginis templi a Te Deum laudamus circa ignem triumphalem die 3 Maij, hoc est homagii s. mti a dominis praestiti seu festi s. Crucis inuenti, decantati, gr. 30, — item tubicinis in praetorio canentibus sub tempus homagij a senatu r. mti praestiti mr. 1 gr. 12, — pro vitris tam simplicibus quam kieliszky ad ceruisiam et vinum propinandum gr. 7 — 19 Iunij Bartholomaeo Troian capitaneo praetorii exposita iuxta regestrum ipsius ad victum captiuis militibus in Ladzkorona, Germanis, Haidonibus videlicet Hungaris et Polonis comprehensis mr. 5 gr. $6^{1}/_{6}$,

32. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 54, zamiast obiadu dano wojewodzie Piotrowi Zborowskiemu fl. 100 w złocie.

36. Koszta podróży posłów miejskich na sejmik proszowski 15 września i na sejm toruński. — 20 Iunii Lucae Moretio et Ioanni Miączynsky doctoribus, consulibus Crac. nunctijs Varsawiam ad sac. mtem regiam ad terminum citationis instigatoris suae maiestatis occasione non soluti auri coronarij, podwodarum et aliarum exactionum seu contributionum, ac in alijs reipublicae negotijs, ratione expeditionis datae mr. 20.

37. D. 3 Maij hoc est feria V post Conductum Paschae seu die Inventionis s. Crucis, traditis a senatu vrbis clauibus portarum in manus regis, s. m. in throno assidente, et rursum eodem rege iubente senatui redditis et administratione vrbis ipsis consulibus ciuitatis benigne et clementer ipsi senatui urbano ab eodem rege commissa et concessa, homagio obedientiae seu iuramento regi in solio sedenti a senatu vrbis inprimis prestito, quod solium sumptibus regijs procurante id mgfco d. magno procuratore arcis Crac. extructum fuerat, Stefano principi Transyluaniae, regi Poloniae nouiter electo, d. 29 Aprilis hoc est dnca Conductus Paschae in basilica seu templo s. Stanislai in arce Crac. inito primum matrimonio cum serenissima principe infante Poloniae, qui ibidem in instanti vterque recens sunt coronati, dono dati sunt eidem regi eadem die a senatu vrbis scyphi argentei inaurati cum operculis N. 8, sacrae autem reginali maiestati circa prandium die 5 Maij donati N. 6 a personis infra scriptis coempti: 4 ważyły mr. 31 szk. $7^{2}/_{3}$ wartości mr. 264 gr. 3, drugie 4 ważyły mr. 25 szk. $9^{2}/_{3}$ wartości mr. 214 gr. 13 den. 9, trzy ważyły mr. 15 szk. $11^{3}/_{4}$ wartości mr. 130 gr. 10 den.

9, ostatni ważył mr. 7 szk. 20½ wartości mr. 66 gr. 13. Ad hos scyphos 12 emptos adiuncti seu additi sunt scyphi argentei deaurati operae Hungaricae mirabili arte seu affabre fabricatum (s) cum operculis et pomis pulcherrime exornati, ciuitatis proprij, inter reliquos facile principes, vnus ponderabat mr. 10 scot. 9, alter mr. 10 scot. 10½ taxae fl. 279. — D. 14 Aprilis honestae dominae coniuges spectabilium dominorum consulum Cracc. post gratulationem et osculum manus sac. reginalis mtis miserunt dona eius maiestati: 5 ollas rywulae, quarta 1 gr. 8 facit mr. 3 gr. 16, item 5 ollas malmasiae, quarta per gr. 7, facit mr. 2 gr. 44, item poma aurea mr. 2 gr. 24, item poma citrina et lymoniae mr. 2 gr. 17, item pro 2 tortis ex caccaro confectis alias marczypany, mr. 2 gr. 40. — Oprócz tego dano Dembińskiemu kanclerzowi czarę srebrną wyzłacaną, wartości mr. 36 gr. 2, pro consilio de tumultu domus Zbor, Wolskiemu kanclerzowi czarę srebrną wyzłacaną, wartości mr. 64 gr. 36 den. 6, excipiendo eum ad hoc munus cancellarij regni, vtque alacrior sit in expediendis negocijs ciuitatis huius necessarijs, i takąż czarę Zamoyskiemu podkanclerzemu wartości mr. 46 gr. 22, eum ad hoc munus excipiendo et negocia ciuitati necessaria ei commendando, vtque in illis expediendis promptior sit, eum diligenter rogando.

38. Elisabetae Stanislai Grintarcza Leopoliensis vxori ad colligendum lytron et redimendum maritum a Tartaris captum gr. 20. Liczne są z tego tytułu jałmużny.

1577.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Daniel Chrobersky et Sigismundus Gutteter seu in locum illius a senatu suffectus Christopherus Römer.

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1576	—	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—	—
3. pontalium exactio	544	46	—
4. vinorum prouentus ducillarii	833	43	—
5. exacta debita	60	30	9
6. nigra signa	15	8	—
7. (currus potabilium) schrotgielt	149	10	—
8. braxatura cereuisiae, rorgelt	529	4	6
9. aduocatia: Stanislaus Gostynski	15	—	—
10. a susceptione iuris ciuilis	32	—	—
11. pensa ciuitatis maior	75	—	—
12. pensa ciuitatis minor	50	—	—
13. villae ciuitatis Dąmbye	90	—	—
14. conflatorium argenti seu brengaden	31	12	—
15. depositorium salis	24	45	9
16. quartczoll a panno	175	34	—
17. poenae pro excessibus exactae	—	—	—
18. exactio vigiliae nocturnae	100	16	—
19. exactio canalium	71	3	9
20. venditio canalium, lapidum et roborum	36	3	9
21. venditio cementi et calcis vivae	1	32	—
22. venditio laterum	18	18	9
23. venditio tegularum	11	26	9
24. a mercatoribus Augustanis	—	—	—

		mr.	gr.	d.
25.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—	—
26.	pannitondia ciuitatis	68	—	—
27.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum . . .	28	—	—
28.	pannicidia ciuitatis propria	27	—	—
29.	pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	—	—	—
30.	institae opulentae ciuitatis propriae	20	12	—
31.	domus ciuitatis propriae	321	12	—
32.	domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae . . .	141	2	—
33.	domus et areae soluentes censum terragium	47	41	—
34.	census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis . . .	—	23	—
35.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs, in smetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	632	19	—
36.	census ex smetterhauss	185	46	6
37.	census ex suburbio et domunculis	—	—	—
38.	stroza piscium	47	6	—
39.	schoss	—	—	—
40.	pecunia varia communis percepta	212	24	—
41.	peccunia mutuo accepta	970	12	—
	Summa omnium perceptorum totius anni 1577	5672	8	12

1. Nie pozostało nic, i owszem okazał się niedobór mr. 459 gr. 40 den. 6.

4. Mieszczą się w tem także ternarii ducillari, które a vase quolibet vini per gr. 10 były pobierane.

13. Trzyma w dzierżawie Erazm Czeczotka Tłokiński.

14. Trzyma w dzierżawie Ian Heydebrecher seu Decanus aurifex.

21. W tym roku nie wypalano wapna wcale, z pozostałości sprzedano cztery skrzynie po gr. 12, 16, 17 i 20; na użytek miasta powzięto skrzyń 12.

22. Wypalono w obu cegielniach cegieł 37300, pozostało 46500, sprzedano 12000 po fl. 2 i fl. 2 gr. 10, na użytek miasta powzięto 14400.

23. Wypalono dachówek szerokich większych czyli posadzek 8500, sprzedano 3550 po fl. 5, na użytek miasta powzięto 700; wypalono mniejszej kwadratowej czyli płaskiej dachówki 1000, pozostało 624, sprzedano 250 za gr. 30, na użytek miasta powzięto 190; dachówki zwykłej czyli okrągłej wypalono 2000, pozostało 1216, sprzedano 700 za gr. 46, na użytek miasta powzięto 1120, mianowicie 400 ad turrim retro coenobium s. Francisci, 400 ad smetherhauss pellionum, 20 ad portam cimiterij b. M. v. 300 ad scholam b. Mariae v.

24. Hoc anno nihil perceptum, quia d. Ioannes Waxman nomine suorum principalium tanquam factor eorum contractui renunciauit.

40. Collecti sunt fl. 150 a d. mercatoribus Cracc. a d. senioribus ex communitate fl. 147, ex contubernio tabernatorum fl. 40, quae pecunia conuersa est in expeditionem et sumptum d. nunctiorum a senatu missorum.

Regestrum expositorum.

		mr.	gr.	d.
1.	Ad prata ciuitatis	33	34	9
2.	ad Dambie	—	—	—
3.	marstellae praecium	41	6	—
4.	labores diurni, quos marstella conducit	148	19	9

	mr.	gr.	d.
5. ad marstellam empta	1	25	9
6. schrottmagistro cum familia	84	15	—
7. ad schrotmagistrum empta	36	5	12
8. rormagistri praecium	57	20	—
9. mercenariis diurnis rormagistri	104	28	—
10. ad rormagistrum empta	88	5	15
11. vectoribus ciuitatis	277	16	—
12. carpentarii praecium	50	—	—
13. carpentarii familiae	148	32	—
14. ad carpentarium empta	666	46	15
15. auena empta	36	36	3
16. fabro et serrifabro pro variis operis solutum	70	32	9
17. muratori cum familia	49	33	9
18. cementarii praecium	11	5	—
19. ad cementariam	3	24	—
20. horreum laterum utrumque	24	33	—
21. argilla et arena ad laterificinam	7	25	—
22. horreum tegularum et tegularius	6	32	—
23. argilla et sumptus ad tegulariam	6	31	—
24. aedificia ciuitatis communia	186	5	16
25. pontalium onera	54	—	—
26. viarum structura	116	23	6
27. funifici	16	31	9
28. fori et platearum mundatio	37	33	—
29. praetorij necessaria	974	33	8
30. prandium consulare	62	24	—
31. prandium dominorum lonherorum	—	—	—
32. custodibus portarum et turris praetorij	72	40	—
33. vigiliae nocturnae	135	12	—
34. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	515	41	15
35. dona communia	231	46	—
36. elemosina et pia opera	81	43	—
37. vinum dono datum	147	43	—
38. capitaneo praetorij	32	24	—
39. circkelmagistro	32	24	—
40. tibicini turris magnae	65	—	—
41. campanatori praetorii	17	16	—
42. lictoribus seu famulis praetorii	202	7	—
43. canicidae	4	—	—
44. census hospitalis s. Spiritus	97	24	—
45. officialium praetorii premia	227	40	—
46. vestitura officialium praetorij	186	12	—
47. pecunia ad census nouos data	—	—	—
48. pro ciuitate empta	156	12	—
49. census sacerdotum et advitales	347	33	—
Summa omnium expositorum anni 1577 facit	5940	14	7

15. Płacono owies po gr. 16, 15, 16½, 18 do żniw, po żniwach po gr. 13, 12 i 10 za ćwiertnię trzechkorcową.

17. Antonio muratori zeymowal dachowkę v wieze prochowey za ś. Duchem gr. 16, — 16 Decembris Augustino muratori, czo haki wprawiall do kamienicze czelney y Liesczinskiego, gdi ye zabiyano przed morem, gr. 12.

24. D. 18 Maii Mathiszowey karczmarcze za dembinę ad crateres conficiendas portarum sub interregno mr. 2, — od zbiianya i spusczanya dembiny ad pontem, sesczioro poienczia dembini, a w kozdim poięcziu dembów 15, mr. 5 — a quatuor vecturis argillae ad lupanar.

26. D. 14 Septembris 4 coadiutoribus a purgatione fluuij Rudawa gdi zraziszko bilo, incipiendo a Vislnensis plateae porta as do rozdziału ad rormagistrum mr. 1 gr. 24.

29. Ad manuale horologium na 2 funti drotu gr. 8, — pro suffito alias throcziczky gr. 1, — pro candelis magistro iustitiae gr. 3, — pro herbis tam ad mensam quam ante sedilia dominorum gr. 10, — ministeriali et nobili ab inspectione captiui in cippo ciuili demortui, gr. 12, — od zegaru wielkiego na wiezi y na ratuszu pulzegarza, kola szie bily polomali y czieslya robil drzewem, gr. 34, — d. 6 Februarij ad ientaculum spectabilibus d. commissariis sex ciuitatum pro sessione festi Purificationis Mariae, vini muscatellini ollae 3, nam triduum in ferendis sententiis consumptum, quarta gr. 7 facit mr. 1 gr. 36, item quarti dulcis vini gr. 4, item cinamomum gr. 7, item saccarum gr. 4, item pro albo pane gr. 6 — d. 16 Februarii pro barilla lignea ad vinum vniuersitati Cracc. ad prandium Aristotelicum gr. 7, — Simoni fabro pro 2 crateribus ferreis ad carceres subtus stubam consularem y za klambri do klody y za kuni, czo za rencze sadzayą, mr. 6 gr. 12, — Ioanni Skowronek generali et ministeriali a protestatione ex parte domus Karnyewszky sub agnis facta, quam r. mtas concessit d. Beckesio, ex parte inquam obligationis et onere ibidem inscripto census annui fl. 18 a summa capitali desuper hypotecata prouenientis, gr. 6, — za klothky do zwodu portae Slawcowiensis, czo stluczono w noczi, gr. 17.

34. Wydatki na podróże posłów miejskich na sejm toruński, do króla pod Gdańsk, na sejmik proszowski i t. p.

35. Dembińskiemu kaszt. krakow. dano fl. 300 in moneta et hoc contentando mgfcenciam suam de aruo blonie dicto versus Dąmbie seu post tabernam lapideam sito, quod iuxta promissa a dominis habere satagebat, — Piotrowi Myszkowskiemu bis. krak. dany został scyphus argenteus inauratus cum operculo et imaguncula hominis superius infixa, excipiendo illum faeliciter aduenientem ad sedem episcopalem, wartości fl. 106 gr. 21 den. 6.

36. D. 6 Martij Simoni Goricio Pilsnensi, qui dedicauit orthographiam senatui Cracc. iussu dominorum dati fl. 4.

45. Iakub Gumowski i Andrzej Szarota notaryjuszami miejskimi.

48. Kupiono rolę na Grzegorzkach za fl. 50, a fl. 200 dano Marcinowi Dobrzyszowskiemu na zaspokojenie jego pretensyj do kamienicy Strussowskiej, przez Katarzynę Strussową szpitalowi św. Ducha legowanej.

1578.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Daniel Chroberski et Sigismundus Gutteter seu in locum illius a senatu suffectus Christopherus Romer.

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1577	—	—	—
2. cellarium Swidnicense	9	—	—
3. pontalium exactio	—	—	—
4. vinorum prouentus ducillarii	—	—	—
5. ternarij ducillarii	—	—	—

	mr.	gr.	d.
6. exacta debita	18	6	—
7. venditio feni	2	42	—
8. nigra signa	7	3	—
9. (currus potabilium) schrottgelth	191	14	—
10. braxatura cereuisiae, rorgelth	490	23	9
11. aduocatia	—	—	—
12. ius ciuile	26	24	—
13. pensa ciuitatis maior	75	—	—
14. pensa minor	25	—	—
15. villae ciuitatis Dąmbye	90	—	—
16. conflatorium argenti	31	12	—
17. depositorium salis	21	38	9
18. quartczoll a panno	71	21	9
19. paenae excessuum	8	41	—
20. exactio vigiliae nocturnae	90	24	—
21. venditio canalium, lapidum, roborum	50	6	9
22. venditio cementi	—	—	—
23. venditio laterum	28	23	—
24. venditio tegularum	13	1	9
25. a mercatoribus Augustanis	—	—	—
26. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—	—
27. pannitondia ciuitatis	51	—	—
28. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	28	—	—
29. pannicidia ciuitatis propria	17	24	—
30. institae opulentae ciuitatis propriae	15	36	—
31. domus ciuitatis propriae	302	9	—
32. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	120	38	—
33. domus et areae censum soluentes terragium	2	—	—
34. census terragius ex hortis, pratis, pasturis, piscinis	—	—	—
35. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in smetterhauss ac circumquaque ex omni parte praetorii et in foro constructis, collecti	450	43	13
36. census ex smeterhauss	144	42	—
37. census ex suburbio et domunculis	—	—	—
38. stroza piscium	—	—	—
39. pecunia mutuo accepta	393	36	—
	(2857	29	3)

1. Nie pozostało nic, i owszem okazał się niedobór mr. 268 gr. 5 d. 13.
23. Sprzedano cegły 21950 po fl. 2 i fl. 2 gr. 10; ile wypalono nie podano.
24. Sprzedano dachówki posadzanej 3570 po fl. 5 za tysiąc, dachówki płaskiej 250 za gr. 30.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	—	—	—
2. ad Dąmbie	—	—	—

	mr.	gr.	d.
3. marstellae praecium	—	—	—
4. labores diurni, quos marstella conducit	52	24	—
5. ad marstellam empta	12	6	9
6. schrothmagistro cum familia	69	36	—
7. ad schrothmagistrum empta	39	30	3
8. rormagistri praecium	53	—	—
9. mercenarijs diurnis rormagistri	88	41	—
10. ad rormagistrum necessaria	28	—	—
11. vectoribus ciuitatis	76	3	—
12. carpentario ciuitatis	—	—	—
13. auena equis ad schrottmagistrum et aliis vectoribus data	22	12	12
14. fabro et serrifabro pro variis operis solutum	43	42	—
15. muratori cum familia	5	45	—
16. ad cementariam	7	34	—
17. ad laterificinam	9	22	—
18. horreum tegularum	3	31	—
19. aedificia ciuitatis communia	95	44	9
20. pontalium onera	—	—	—
21. viarum structura	—	—	—
22. funifici	18	2	—
23. solutio antiquorum debitorum	84	28	—
24. fori et platearum mundatio	7	3	—
25. praetorij necessaria	877	13	3
26. custodibus portarum	17	24	—
27. vigiliae nocturnae	15	44	—
28. dominorum itinera	18	26	—
29. dona communia	215	12	—
30. eleemosina et pia opera	51	15	—
31. vinum dono datum	—	—	—
32. capitaneo praetorij	26	42	—
33. tibicini turris magnae	—	—	—
34. circkelmagistro cum lictoribus seu familia praetorij	227	26	—
35. campanatori praetorij	17	6	—
36. przissadnym nowym solutum una cum tubicinae pretorij	132	13	—
37. officialium praetorij praemia	12	24	—
38. tudnarijs solutum	28	16	—
39. horologistae	30	10	—
40. pro usu horologiorum magistri	—	31	—
41. vestitura officialium praetorij	78	3	—
42. pro ciuitate empta	10	—	—
43. census hospitalis s. Spiritus	90	30	—
44. census sacerdotum et vitales	207	41	9
(Summa omnium expositorum anni 1578	2776	13	9)

13. Płacono owies przed żniwami po gr. 12, 13, 15, 18 za ćwiertnię trzechkorcową, z czasów po żniwach nie ma żadnej zapiski.

25. D. 1 Iulij ciuitas perpessa est damnum in talleris proclamatis gr. 36, — 14 Octobris item

strzelczą, gdy strzilialy do Murzina ss chakownicz vterffinu lokczi 2 po gr. 40, facit mr. 1 gr. 32, — mastelli na podplawy do dziessiąthkow mieissczkich, ktore bely zatonely, gr. 30, — 19 Septembris ad ollam vini malmatici, 1 quarta per gr. 8, praesente d. pallatino Cracc. in praetorio, cum mettrettae tabernatorum combustae sunt in foro publico, gr. 32, — 11 Octobris iussu d. pro consulis generali et nobili a protestatione ob non admissionem d. vicepalatino suo stigmate coretos obsignandi, gr. 6, — 22 Novembris carpentario cum familia in stabulis ciuilibus praeparanti pro adueutu Mosscorum, pro labore gr. 40.

29. D. 8 Ianuarij illustri et mgfco d. Petro a Zborow palatino Crac. et generali a spectabili senatu vrbano Crac. donati sunt fl. 300, vt eo propensior sit in imminentibus comitijs generalibus Warschauiensibus ad reipublicae Cracc. grauia negotia pertractanda, cum agebatur de priuilegijs, nempe de non respondendo, nisi coram mte regia in castro Crac.

1579.

Regestrum perceptorum.

	mr.	gr.
1. Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. 1578	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—
3. pontalium exactio	826	20½
4. vinorum prouentus ducillarii	819	31
5. ternarii ducillarii	274	3
6. exacta et percepta debita	226	42½
7. schrothgelth, — nigra signa	197	12
8. braxaturae cereuisiae, rorgelth	369	31½
9. aduocatia: (Iohannes Crupeck)	30	—
10. a susceptione iuris ciuilis	57	24
11. pensa ciuitatis maior	75	—
12. pensa ciuitatis minor	50	—
13. villae ciuitatis Dąmbye	100	—
14. conflatorium argenti seu brengaden	31	12
15. depositorium salis	18	17
16. quartczoll a panno	82	9½
17. paenae pro excessibus	—	—
18. exactio vigiliarum nocturnarum	20	9½
19. exactio canalium	61	47
20. venditio canalium et roborum	24	34
21. a mercatoribus Augustanis	—	—
22. peccunia mutuo accepta	924	13½
23. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—
24. pannitondia ciuitatis	68	—
25. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
26. pannicidia ciuitatis propria	34	—
27. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	7	36
28. institae opulentae ciuitatis propriae	24	36
29. domus ciuitatis propriae	337	12
30. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	175	—

	mr.	gr.
31. domus et areae ex censu terragio	111	35
32. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in schmeterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	542	26
33. census ciuitatis ex schmeterhausz	148	23
34. census ex suburbio et domunculis	18	22
35. stroza piscium	—	—
36. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis . . .	26	40
Summa omnium perceptorum totius a. 1579 facit	5815	1

13. Trzyma w dzierżawie Erazm Czeczotka Tłokiński.

21. Pożyczono od Pawła Krzywokolskiego rajcy krak. fl. 200 na koszta wyboru rajców, od Tomasza Sławka rajcy krak. fl. 400 na podarek wojewodzie krakowskiemu, na tenżesam cel fl. 400 od Pawła Zuttera i Sebastyjana Cyrusa, granarii et frumentorum reipublicae ciuitatis huius praefectis, od tychże fl. 500 na koszta podróży posłów miejskich na sejm warszawski, na tenże cel od Dra Łukasza Morecyjusza fl. 100.

28. W domu Podelwie mieszkają między innemi Caspar Kurcz pictor tudzież Iohannes Lithwineck pictor.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	50	19
2. ad Dambie	—	—
3. marstellae praecium	45	24
4. labores diurni, quos marstella conducit	151	31
5. ad marstellam empta	—	34 1/2
6. schrothmagistro cum familia	79	40
7. ad schrothmagistrum empta	48	37
8. rormagistri praecium	57	20
9. mercenariis diurnis rormagistri	104	—
10. ad rormagistrum empta	38	1
11. auena pro equis schrotmagistri empta	75	1 1/3
12. carpentarii praecium	52	—
13. carpentarii familiae	204	44
14. vectoribus ciuitatis	92	28
15. fabro et serrifabro pro vario labore solutum	63	3 1/2
16. ad cementariam	—	—
17. horreum laterum utrumque	—	—
18. horreum tegularum et tegularius	—	—
19. aedificia ciuitatis communia	150	22
20. viarum et magni pontis structura	183	3 1/2
21. pontalium onera	35	36
22. funifici pro uario labore solutum	22	31
23. antiqua debita persoluta	456	39 1/2
24. fori et platearum mundatio	—	—
25. praetorij necessaria	484	5 1/6

	mr.	gr.
26. prandium electionis consularis	151	32
27. prandium dominorum lonherorum	—	—
28. dominorum itinera, ciuitatis nunctij, conuentus	511	$14^1/_3$
29. dona communia	860	36
30. eleemosina et pia opera	20	17
31. vinum dono datum	130	$9^1/_2$
32. capitaneo praetorij	32	24
33. circkelmagistro et tibicini turris magnae	97	24
34. tibicini turris praetorianae	17	12
35. custodi nocturno d. proconsulis	10	40
36. vigiliae nocturnae	32	1
37. custodibus portarum	49	45
38. campanatori praetorii	17	16
39. lictoribus seu familiae praetorii	205	16
40. canicidae	4	—
41. census hospitalis s. Spiritus	97	24
42. officialium praetorij praemia	263	42
43. vestitura officialium praetorij	123	$9^1/_2$
44. pro ciuitate empta	62	24
45. census sacerdotum et vitales	283	30
Summa omnium expositorum totius a. 1579 facit	5271	1

11. Płacono owies przed żniwami po gr. 24, 22, 21, 22, 30, 39, 36, od żniw po gr. 30, 21, 18 i 15 za ćwiertnię trzechkorcową.

16, 17, 18. W tym roku nie wypalano wcale ani wapna, ani cegieł, ani dachówek.

19. Wydano na łaźnię rogacką mr. 17 gr. 12, — na topnię srebra mr. 12 gr. 30, — na kramy bogate mr. 3 gr. 36, — na stajnie miejskie mr. 4 gr. $30^1/_2$, — na łaźnię św. Anny mr. 5 gr. 31, — ad cappam civilem mr. 2 gr. 39, — na dom miejski Szelwa mr. 4 gr. 18.

25. Pro tribus mensuris pisae na pomierzanie czwirczień y korczow na rathuszu, quaelibet mensura per gr. $33^1/_2$, facit mr. 2 gr. $4^1/_2$, — mercenariis, ktorzi szczep ze płczyku winosyly y tarczicze do wapiennicze zanosyly, thudziesz tesz furmanowy, czo then płczyk wikarował z wodi, gr. 36, — pro quatuor vlnis vterfini do ptaka o krolestwo mr. 3 gr. 32, — doleatori za czwirtnię y za korzecz do fiserowanya czwierczeń y korczow, y za dwa czebri do rathusza, y za iednę konew fasowną y za faskę do chowanya grochu, czo się korcze nim pomierzaią, gr. 24, — Georgio von Torge, Bartholomeo de Freistadt et Iohanni de Dresen militibus germanis ex Hungaria in Lithuaniam ad mtem regiam ituris, mr. 1 gr. 12, — d. 3 Octobris cantori scholae b. Mariae v. cantanti Te Deum laudamus tempore triumphi, dum s. m. regia castrum Polocense in potestatem suam accepit et victoriam obtinuit, gr. 35, — d. 15 Octobris trzem pacholkom pomocznikom rormistrzowim, gdi biło zrazisko, za czali tidzien mr. 1 gr. 24, — d. 21 Octobris dati sunt Charzowsky seruitori d. marschalci curiae m. regiae et aliis nobilibus, qui Stephanum Bischof nouum monetarium, adulterinam monetam cudentem, officio praesentauerunt, mr. 1 gr. 42.

26. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 56; zamiast obiadu dano wojewodzie florenów 100 w złocie.

28. Wydatki posłów miasta na sejm warszawski i na sejmiki proszowski i nowokorczyński i t. p.

29. Illustri et mgfco d. Petro Zborowsky a Zborow palatino et gnali Kamionacensique etc. capitaneo, tanquam supremo et primario commissario in negocio commissionis perfidi Ielien Iudaei cum spectabili et excellenti d. doctore Stanislao Zawaczky Pico consule Cracc. habitae, a s. mte regia designato, ut sua mgfcentia ab eiusmodi commissione mtis regiae, quae in derogationem iurium et priuilegiorum ciuitatis huius, per ipsum Ielień Iudaeum obtenta fuerat, supersedere, atque hoc negocium apud s. regiam maiestatem promouere uelit, ut sua mtas regia rempublicam ciuitatis huius circa iura, priuilegia, libertates, immunitatesque illius clementer conseruare dignetur, tum etiam ex parte ne-

gocii ex delatione d. exactoris contributionum in castro Cracc. per officium castrense reipublicae vrbis huius institutae, dati sunt dono fl. 1000, facit mr. 625, — similiter quoque gnoso dno Sigismundo Palczewsky vicecapitaneo Cracc. alteri in eodem negocio commissionis m. regiae per infidum Ielień Iudaeum contra iura et priuilegia ciuitatis huius obtentae, commissario dati sunt fl. centum in auro Hungar. facit mr. 116 gr. 32, — item ad explendam summam fl. 100, qui dati sunt dono illustri et mgfco d. palatino Cracc. a vini cauponibus ciuitatis Cracc. ne sua mgfcentia in munus officii et iurisdictionis consularis sese ingerat super facienda constitutione venditionis vini, quantinam quartam uini et aliorum cuiusuis generis liquorum vini caupones Cracc. vendere deberent, cum id semper d. proconsulum Cracc. muneris fuerit, adiecti sunt fl. 40 ex prouentibus ciuitatis, nam vini caupones fl. 60 ad hocce donum composuerunt, facit mr. 25. — Item nobili d. Benedicto Dębowsky, qui causas et negocia ciuitatis huius coram s. mte regia in arce Cracc. fouebat promouebatque, dati sunt dono duabus uicibus per fl. 20, facit mr. 25. — Kanclerzowi Zamoyskiemu dano scyphum argenteum inauratum wagi mr. 6 szk. 13½ za cenę mr. 57 gr. 20.

32. Andrzej Szarota i Paweł Pernus notaryjuszami miasta.

34. Kupiono schedy domu, sadu, ogrodu i łąki na Grzegorzkach od Anny Krzywokolskiej i Zofii Miętusowej.

1580.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Georgius Maszowskj et Stanislaus Conrad.

	mr.	gr.
1. Relicta in paratis pecuniis post conclusam rationem a. D. 1579	—	—
2. cellarium Swidnicense	12	—
3. pontalium exactio	860	38½
4. vinorum prouentus ducillarii	909	2
5. ternarij ducillarij	306	28
6. exacta debita	569	12
7. schrothgelth, — nigra signa	186	35
8. braxaturae cereuisiae, rorgelth	358	33
9. aduocatia: (Iohannes Cruppeck)	30	—
10. a susceptione iuris ciuilis	39	—
11. pensa ciuitatis maior	75	—
12. pensa ciuitatis minor	50	—
13. villae ciuitatis Dąmbye	100	—
14. conflatorium argenti seu brengaden	31	12
15. depositorium salis	27	22
16. quartczoll a panno	149	35½
17. paenae excessuum	—	—
18. exactio vigiliae nocturnae	70	1½
19. exactio canalium	58	9½
20. venditio canalium, lapidum et roborum etc.	15	22
21. a mercatoribus Augustanis	—	—
22. pecunia mutuo accepta	151	32
23. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—
24. pannitondia ciuitatis	68	—
25. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—

	mr.	gr.
26. pannicidia ciuitatis propria	34	—
27. pannicidia, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	7	36
28. institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
29. domus ciuitatis propriae	338	12
30. domus reemptionales in vim reemptionis inscriptae et resignatae	175	—
31. domus et areae ex censu terragio	110	44
32. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	363	7
33. census ciuitatis ex schmetterhaus	142	47
34. census ex suburbio et domunculis	52	38
35. stroza piscium	—	—
Summa omnium perceptorum anni D. 1589 facit	5635	38

1. Z obrachunku zeszłorocznego pozostało mr. 543 gr. 42, lecz tylko w zaległościach nic w gotowiźnie.

6. Erazm Czeczotka Tłokiński spłacił z domu swego narożnego przy głównym rynku kapitały fl. 600 i fl. 200 czyli mr. 500.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	36	45
2. marstellae praecium	46	18
3. labores diurni, quos marstella conducit	229	18
4. schrothmagistro cum familia	79	24
5. ad schrothmagistrum empta	35	27
6. rormagistri praecium	58	25
7. mercenariis diurnis rormagistri	107	23
8. ad rormagistrum empta	28	11
9. auena pro equis schrothmagistri empta	63	8
10. carpentarii praecium	53	—
11. carpentarii familiae	210	8½
12. ad carpentarium empta	18	6
13. vectoribus ciuitatis	144	27
14. fabro et serrifabro	66	8½
15. aedificia ciuitatis communia	114	27
16. viarum structura et pontium reparatio	65	11
17. pontalium onera	36	21
18. funifici	17	24½
19. antiqua debita soluta	1099	27
20. fori et platearum mundatio	26	12
21. praetorii necessaria	899	44½
22. prandium consulare	151	32

	mr.	gr.
23. prandium dominorum lonherorum	—	—
24. dominorum itinera et ciuitatis nunctij	156	46
25. dona communia	31	12
26. eleemosina et pia opera	34	18½
27. vinum dono datum	200	32
28. capitaneo praetorij	33	6
29. circkelmagistro et tibicini turris magnae	95	—
30. tibicini turris praetorianae	17	27
31. custodi nocturno d. proconsulis	11	2
32. custodibus portarum, hausknecht praetorij	73	26
33. campanatori praetorij	17	32
34. lictoribus seu familiae praetorij	206	16
35. canicidae	4	—
36. census hospitalis s. Spiritus	99	18
37. officialium praetorij praemia	212	28
38. vestitura officialium praetorij	—	—
39. pro ciuitate empta	—	—
40. census sacerdotum et vitales	234	37½
Summa omnium expensorum totius anni 1580 facit	5016	29

9. Owies płacono przed żniwami po gr. 18, 24 i 21, po żniwach po gr. 15 za ćwiertnię trzechkorcową.

15. Roboty pomniejsze przy różnych budowlach miejskich.

19. Między innemi wypłacono trzem spadkobiercom Stanisława Cyrusa, mianowicie Stanisławowi Cyrusowi, Krzysztofowej Bełzowej i Serwacowej Pernusowej fl. 750, z tytułu przyznanego im sądownie w sumie fl. 1000 odszkodowania za odjęcie im dzierżawy Dąbia i Grzegórzek po śmierci ojca; czwarta spadkobierczyni Bartoszowa Paczosczyna część swą miastu odpuściła.

21. Za hak, za czopi, za panewky, za obręczi, y za dwa passi do wroth w Thworzianskiey bronie gr. 24, — Paulo Blonsky ministeriali et Thomae Szkliarskj nobili a protestatione contra Bekeszowa occasione domus lapideae pod barani gr. 6, — d. 15 Octobris cantori scholae b. Mariae v. pixidariis ciuilibus ac tibias inflantibus tempore triumphi, dum s. r. mtas victoriam sub Wielicoluci obtinuit, pro cereuisia mr. 1 gr. 24, — pro olla vini cremati pixidariis tibias inflantibus et scholaribus tempore triumphi, accepti gr. 16, — d. 8 Octobris za 24 smolnich beczek do triumphu gr. 17, za smolę gr. 6, — za pyęcz czwirczien zita na sianie na błonie mr. 5, — item czieslinej niewiesczie, ktorey mąsz na roboczie rzeczipospolitey kilkanasczie liath robyl, ktorego bilo scziętho o Brogu nasczie, mr. 2 gr. 24.

22. Wojewodzińskie floreny liczono po gr. 56; wojewodzie dano zamiast obiadu fl. 100 we złocie.

24. Wydatki na podróż Iana Cyrusa rajcy krakowskiego w sprawach miejskich do króla na Litwę, i posłów miejskich na sejmiki proszowski i korczyński.

1581.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Georgius Maszowsky et Stanislaus Conrad.

		mr.	gr.
1.	Relicta in pecunijs paratis post conclusam rationem a. D. 1580	—	31
2.	cellarium Swidnicense	12	—
3.	pontalium exactio	969	10½
4.	vinorum prouentus ducillarij	1131	2
5.	ternarij ducillarij	379	22
6.	exacta debita	138	2
7.	schrothgelth	256	20
8.	nigra signa	—	—
9.	braxaturae cereuisiae, rorgelth	381	36
10.	paenae pro excessibus	15	—
11.	aduocatia: (Iohannes Lang)	30	—
12.	a susceptione iuris ciuilis	45	14
13.	pensa ciuitatis maior	75	—
14.	pensa ciuitatis minor	50	—
15.	villae ciuitatis Dąmbye et Grzegorzky	—	—
16.	conflatorium argenti seu brengaden	31	12
17.	depositorium salis	29	—
18.	quartczoll a panno	111	—
19.	exactio vigiliae nocturnae	42	28
20.	exactio canalium	14	17½
21.	venditio canalium, lapidum et roborum	26	15
22.	a mercatoribus Augustanis	—	—
23.	peccunia mutuo accepta	527	18½
24.	balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—
25.	pannitondia ciuitatis	68	—
26.	domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—
27.	pannicidia ciuitatis propria	34	—
28.	pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	7	36
29.	institae opulentae ciuitatis propriae	24	12
30.	domus ciuitatis propriae	339	24
31.	domus reemptionales in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	175	6
32.	domus et areae ex censu terragio	116	35
33.	census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidiis, in schmetterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	558	44
34.	census ciuitatis ex schmeterhausz	155	14
35.	census ex suburbio et domunculis, pratis etc.	52	38
36.	stroza piscium	—	—
	Summa omnium perceptorum tocius a. 1581 facit	5947	29

1. Pozostało właściwie mr. 618 gr. 26, lecz z tego tylko gr. 31 w gotowiźnie, reszta w zaległościach.

15. Arenda ea ex Dąmbye atque Grzegorzky pro eo anno per spectabilem d. Erasmum Thlokynsky Czeczothka ideo non est persoluta, quoniam certorum dominorum magnatum milites et seruitores fere ab anno integro quicquid in pratis et aruis pascuae, auenae, ciceris remanserat, equis contriuerunt et compressa depasta erant, quodcumque uero frumentum et faenum in manipulos redactum, eueherunt; praeteriti quoque anni faeni acerui nouem restabant, eos ipsos aceruos cum suis fulcris auulsis receperunt, nec non in piscinis pisces continue capiebant, uix aliquid remansum apparet, in curia iumenta, peccora, gallos, anseres, sues et id genus mobiles certas res uiolenter abegerunt et ui surripuerunt, domos quoque, tuguria, sepes, parietes et fustes super currus imponendo aduectos, combusserunt, prout ea omnia officiis tam capitaneali Cracc. castrensi, quam ciuili sunt manifesta et obducta. Quibus officiis de talibus omnibus damnis et incommodis uiolentiisque satis abunde constat. Quae quidem omnia damna, uiolentias atque impetus cum suis incommodis idem praetactus spectabilis d. Erasmus Thlokynsky Czeczotka officio saepius denunctiabat expostulans saepissime ab eo auxilium, defensam et opem sibi praestari. Ex his itaque rationibus ea conducta arenda pendi solita, non est reddita tantisper usque ad compositionem in ea re.

36. Custodia piscium hoc anno propter arduam et urgentem necessitatem reipublicae vrbis huius, uidelicet propter expeditionem peccuniae exactionis ducillorum vigore arendae reipublicae per sacram regiam maiestatem concessae, gnoso d. Petro Strzała exactori contributionum in palatinatu Cracc. propter celeriorem expeditionem militum s. r. mtis contra Moschum, in tribus millibus florenorum per grossos 30 computatorum, nobili d. Sebastiano Montelupi oppignorata fuerat iuxta acta consul. Cracouien. fr. III post dncam Reminiscere a. D. 1581.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	31	37 1/2
2. mastellae praecium	26	32
3. labores diurni, quos marstella conducit	234	37
4. schrothmagistro cum familia	78	—
5. ad schrotmagistrum empta	30	9
6. rormagistri praecium	57	20
7. mercenarijs diurnis rormagistri	112	30
8. ad rormagistrum empta	34	—
9. auena pro equis schrotmagistri empta	50	3 1/3
10. carpentarij praecium	52	—
11. carpentarij familiae	229	10
12. ad carpentarium empta	127	24
13. vectoribus ciuitatis	138	4 1/2
14. fabro et serrifabro	188	24 1/2
15. aedificia ciuitatis communia	283	24 1/6
16. viarum structura	141	8
17. pontalium onera	35	36
18. funifici pro vario labore solutum	13	36 1/2
19. antiqua debita soluta	612	20 1/2
20. fori et platearum mundatio et labores equorum	—	—
21. praetorij necessaria et milites seu custodes nocturni stipendiarij	975	1 1/2
22. prandium consulare	—	—
23. dominorum itinera et conuentus ciuitatisque nunctij	417	9

	mr.	gr.
24. dona communia	219	33
25. eleemosina et pia opera	15	27
26. vinum dono datum	80	35
27. capitaneo praetorij	32	24
28. campanatori praetorij	17	16
29. circkelmagistro praetorij	32	24
30. tibicini turris magnae	65	—
31. tibicini turris praetorianae	17	12
32. custodi nocturno d. proconsulis	10	40
33. hausknecht praetorij	17	16
34. custodibus portarum	63	12
35. lictoribus seu familiae praetorij	203	40
36. census hospitalis s. Spiritus	97	24
37. officialium praetorij praemia	207	28
38. vestitura officialium praetorij	152	30
39. census sacerdotum et vitales	290	45½
Summa omnium expositorum tocius a. 1581 facit	5395	21½

9. Owies płacono przed żniwami po gr. 15, 18, 20 i 22, po żniwach po gr. 16, 17 i 18 za ćwiertnię trzechkorcową.

15. Znaczniejsze roboty przedsiębrano w kabacie, gierbhauzie, domach miejskich Szelwa, Kappa, w budowie kramów naokoło ratusza i kramu przy cmentarzu kościoła NPMaryi od strony ulicy Floryjańskiej.

21. D. 16 Maii item Krassuskiemu woznemu y Linczowskyemu z Rzepeczkym, ktorzi chodzili do bursi pauperum, kyedi Domaraczky studenth miał czinicz juramenth, yze rzeczipospolytey gwaltu zadnego nyevczinyl, ze na dom pana Erasmussa Czeczotky syekł y był, gr. 30, — item ministeriali Czwykła et Branieczky atque Stronsky nobilibus, qui aderant circa actum apud d. rectorem occasione uiolentiae per Iagielsky et Klodanitam studiosos in et super domum lapideam d. Erasmi Czeczothka illatae, gr. 12, — d. 27 Augusti pro 2 ollis vini accepti ad d. Baptista proconsulem dominis consulibus, cum rediissent ex collegio ex inquisitione in negocio d. Iakubowsky Nossek et seruitoris illius interfecti, gr. 40, — Lyathossek ministeriali et Rzepeczky atque Lynczowsky nobilibus a protestatione occasione faeni per seruitores d. palatini Siradien. ex aceruis in Grzegorzky uiolenter accepti, gr. 12,

Spectabilis vrbis huius senatus obtemperando ordinationi super pacificatione ciuitatis huius, per sacram regiam mtem dnum nostrum clementissimum de militibus stipendiariis pro custodienda pace et tranquillitate publica sancitae, suscepit eiusmodi milites seu custodes stipendiarios, quibus solutio prima incepta est a d. 21 Octobris. Było ich 30 i 2 rotmistrzów, płacono każdemu po gr. 20 tygodniowo, a rotmistrzom po gr. 40.

23. Wydatki na podróż posłów miasta na sejm warszawski i sejmik proszowski, oraz do króla jegomości na Litwę.

24. Illustri et mgfco d. Andreae comiti in Thenczin palatino Cracc. inicio adepti muneris per sacram mtem regiam suae illustri mgfcentiae collati circa gratulationem, est per dominos consules suae illustri mgficentiae donata peluis argentea deaurata una cum urceo itidem deaurato, quae quidem a Martino aurifice empta sunt. Ponderabant uero mr. 18 scot. 20 argenti, singula marca aestimata pro fl. 14½, facit mr. 170 gr. 30; — item donatus est adhuc suae mgfcentiae scyphus argenteus inauratus undique, qui ponderabat mr. 6 scot. 13 argenti, singula marca aestimata fl. 12, facit mr. 49 gr. 3.

36. Andrzej Szarota i Paweł Pyrnus notaryjuszami miasta.

1582.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Martinus Vrbankowicz et Paulus Krzywokolsky.

	mr.	gr.
1. cellarium Swidnicense	12	—
2. pontalium exactio	713	5½
3. vinorum prouentus ducillarij	240	37
4. ternarij ducillarij	104	18
5. exacta debita	13	37
6. venditio faeni ex pratis ciuitatis	—	—
7. schrotgielth	99	24
8. braxatura cereuisiae, rorgelth	300	27
9. aduocatia: (Iohannes Lang)	30	—
10. ius ciuitatis	10	16
11. pensa ciuitatis maior	53	6
12. pensa minor et saepifusorium	—	—
13. villae ciuitatis Dąmbye	—	—
14. depositorium salis	—	—
15. paenae pro excessibus	10	—
16. quartczoll a panno	149	36½
17. conflatorium argenti, brengaden	31	12
18. exactio vigiliarum nocturnarum	89	25½
19. exactio canalium, rorne	48	47½
20. venditio canalium, roborum, lapidum	16	23
21. familiae rormagistri pro labore mercedis persolutae percepimus	4	8
22. venditio cementi	—	—
23. venditio laterum	21	12
24. venditio tegularum	1	42
25. a sectione roborum	1	42
26. mercatores Augustani	—	—
27. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—
28. pannitondia ciuitatis	68	—
29. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	28	—
30. pannicidia ciuitatis propria	29	24
31. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	3	36
32. institae opulentae ciuitatis propriae	19	24
33. domus ciuitatis propriae	135	43
34. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	26	6
35. domus et areae ex censu terragio	18	5
36. census terragius ex hortis, pascuis et pasturis	—	—
37. census ciuitatis communes ex omnibus ciuitatis institis circumquaque forum diversis locis sitis	528	5

	mr.	gr.
38. census ex smeterhaus	140	40
39. census ex suburbio et domunculis, casis, tugurijs circa et extra moenia ciuitatis sitis	9	30
40. stroza piscium	—	—
41. peccunia mutuo accepta	611	42½
42. nigra signa	4	15
Summa omnium perceptorum a. 1582 facit	3656	20½

Po obrachunku z roku zeszłego zostało mr. 552 gr. 7½, lecz tylko w zaległościach, nic w gotowiźnie.

22. Wypalono cegieł 27300, sprzedano 17000 po fl. 2, na użytek miasta powzięto resztę, mianowicie: 8100 ad extruenda moenia iuxta portam Nouam, quae conciderant, 1000 ad balneum iuxta portulam d. Annae, 1000 ad balneum Cornutorum, 200 ad portam s. Floriani, 100 ad rorhaus.

23. Sprzedano 900 dachówek z ratusza za 1 mr. 42 gr.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	41	31
2. villa Dambie	—	—
3. marstella cum operariis	155	11½
4. schrotmagistro cum familia	54	24
5. ad schrotmagistrum empta	6	13
6. rormagistri precium	38	31
7. mercenarijs diurnis rormagistri	68	—
8. ad rorhaus exposita	93	9½
9. vectoribus ciuitatis	54	33
10. carpentarii praecium	35	—
11. carpentarii familiae	80	9
12. ad carpentarium empta	71	32½
13. auena pro equis ciuilibus empta	63	40½
14. fabro pro varia opera solutum	61	43⅓
15. serrifabro	1	5
16. muratori cum familia	27	19⅓
17. ad cementariam	—	—
18. ad laterariam et pro laterario exposita	69	13½
19. ad tegulariam	—	—
20. aedificia ciuitatis communia	80	10½
21. pontalium onera	24	3
22. viarum structura	378	9½
23. funifici	4	21
24. currifici	3	½
25. antiqua debita persoluta	138	42
26. fori et platearum mundatio	—	—
27. praetorij necessaria	441	3⅚
28. prandium electionis consulare	151	32

	mr.	gr.
29. custodibus portarum	55	27
30. vigilibus nocturnis, — barwa na służebne	338	31
31. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	246	26
32. dona communia	157	17½
33. eleemosyna et pia opera	32	10½
34. vinum dono datum	81	19
35. capitaneo praetorij	21	42
36. circkelmagistro	23	18
37. tibicini turris magnae	43	36
38. tibicini turris praetorij	10	45
39. campanatori praetorij	11	32
40. lictoribus seu familiae praetorij	135	16
41. canicidae	4	—
42. census hospitalis s. Spiritus	43	36
43. officialium praetorij praemia	190	41
44. pro ciuitate empta	—	—
45. census sacerdotum et vitales	199	21½
(Summa omnium expositorum tocius a. 1582 facit	3751	57)

13. Płacono owies przed żniwami po gr. 21, 18, 16½, od żniw po gr. 13½, 12, 14, 15 za ćwiertnię trzechkorcową.

20. Za kamienie Myslimiczkie do baszty mr. 2 gr. 24.

27. Pro sexagena calculorum arithmeticorum liczman gr. 10, — pro herbis ad sedilia consularia singulis hebdomadis gr. 2, pro 22 hebdomadis gr. 44, — d. 25 Augusti ministeriali et nobilibus, qui deferebant cum dno capitaneo ad arcem instrumenta monetaria Alexandri monetarij gr. 8, — item altera uice, cum idem monetarius deducebatur in arcem noctu gr. 7, — Germano magistro tormentario expositorum ad spectacula tormentaria mr. 5 gr. 40, — pro trociscis et iunipero gr. 2, — pisarzowi od pisania rapiarza, czynienia liczby y pisania reiestru ad mundum mr. 10.

28. Floreny wojewodzińskie liczone po gr. 56; wojewodzie dano zamiast obiadu fl. 100 w złocie.

31. Przeważnie wydatki posłów na sejm warszawski.

32. Między innemi darowano podwojewodziemu 15 łokci adamaszku po gr. 56, czyni mr. 17 gr. 24, podstarościemu 17 łokci adamaszku po gr. 56, czyni mr. 19 gr. 30 i referendarzowi Tarnawskiemu konewkę srebrną za mr. 34 gr. 31½.

1583.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Martinus Vrbankowicz et Paulus Krzywokolskj.

	mr.	gr.
1. Cellarium Swidnicense	12	—
2. pontalium exactio	1083	16
3. vinorum prouentus ducillarij, — nigra signa	527	37
4. ternarij ducillarij	—	—
5. exacta debita	18	12
6. faeni venditio	7	14

	mr.	gr.
7. schrotgielth	273	41
8. braxatura cereuisiae, rorgelth	514	8
9. aduocatia: (Ioannes Lang)	22	24
10. a susceptione iuris ciuilis	—	—
11. pensa ciuitatis maior	75	—
12. pensa ciuitatis minor et saepifusorium	—	—
13. villae ciuitatis Dąmbye	—	—
14. depositorium salis	27	43
15. paenae pro excessibus exactae	1	27
16. quartczoll a panno	181	17
17. conflatorium argenti, brengaden	7	39
18. exactio vigiliarum nocturnarum	76	44
19. exactio canalium	38	3
20. venditio canalium, roborum, lapidum	35	21
21. a sectione roborum	3	25½
22. venditio tegularum	4	6
23. venditio laterum et caementi	69	25
24. a mercatoribus Augustanis	—	—
25. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	40	—
26. pannitondia ciuitatis	51	—
27. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	28	—
28. pannicidia ciuitatis propria	25	24
29. institae opulentae ciuitatis propriae	10	—
30. domus ciuitatis propriae	144	42
31. domus in vim reemptionis inscriptae et resignatae	15	30
32. domus et areae ex censu terragio	29	35
33. census terragius ex hortis, pratis, pascuis, pasturis	—	—
34. census ciuitatis communes ex institis in foro, in pannicidijs, in smeterhaus ac circumquaque ex omni parte praetorii et fori constructis, collecti	424	45½
35. census ciuitatis ex schmeterhausz	91	38
36. stroza piscium	—	—
37. pecunia mutuo accepta	187	24
38. ratio perceptarum pecuniarum per spectabilem d. Georgium Schiltera consulem Cracc.	375	31
(Summa omnium perceptorum tocius anni facit	4405	—)

22. Sprzedano 6000 gontów (s) za mr. 4 gr. 6.

23. Wypalono cegły około 50000, sprzedano 38600 po fl. 2 za tysiąc, na użytek miasta powzięto 11300, mianowicie ad restaurationem maeniorum collapsorum post Nouam portam.

38. Cum in consulatu meo crebrius decreta regia ad me adferrentur, quibus serenissima maiestas regia proconsulem cum consulibus atque adeo toto senatu pecuniarum certarum summas contractas exoluere decreuisset, interque illa decreta haeredum Stanislai Lang inventum fuisse, ubi de florenis trecentis et viginti summae capitalis praefati proconsul cum consulibus vel pronunciarentur, ordinarunt mihi ijdem senatores certas quasdam ciuitatis prouentuum summas, quibus collectis eiusmodi debita secundum decreta regia exolui tum et alia ad praetorium necessaria comparari possent.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.
1. Ad prata ciuitatis	56	43
2. ad Dambie	—	—
3. marstellae praecium	45	24
4. labores communes diurni, quos marstella conducit	170	4½
5. szrotmagistro cum familia	108	12
6. ad schrotmagistrum empta	18	37½
7. rormagistri precium	52	20
8. mercenarijs diurnis rormagistri	104	—
9. ad rormagistrum exposita	94	21½
10. vectoribus ciuitatis	20	10
11. carpentarij praecium	52	—
12. carpentarij familiae	117	42½
13. ad carpentarium empta	147	26½
14. auena pro equis ciuitatis empta	114	32
15. fabro pro vario labore solutum	75	44½
16. serrifabro pro vario labore solutum	5	27½
17. muratori cum familia	9	12
18. horreum calcis	—	—
19. horreum laterum	99	½
20. ad tegulariam	—	—
21. aedificia ciuitatis communia	83	17½
22. pontalium onera	35	36
23. viarum structura	84	45
24. funifici mr. 7 gr. 33½, — currifici mr. 3 gr. 20, — rotifici mr. 2 gr. 17½	13	23
25. antiqua debita persoluta	193	½
26. fori ac platearum mundatio	6	46
27. praetorij necessaria	519	17
28. prandium consulare	269	26
29. custodibus portarum, custodi d. proconsulis ac vigilibus nocturnis	280	40
30. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	36	4⅙
31. dona communia	11	22
32. eleemosina et pia opera	53	45
33. vinum dono datum	148	36
34. capitaneo praetorij	32	24
35. circkelmagistro	34	—
36. tibicini turris magnae	60	—
37. tibicini turris praetorianae	16	12
38. campanatori praetorij	17	16
39. familiae praetorij	200	16
40. canicidae	4	—
41. census hospitalis s. Spiritus	65	—

	mr.	gr.
42. officialium praemia	228	47
43. vestitura familiae praetorij	46	12
44. pecunia ad census novos data	—	—
45. pro ciuitate empta	—	—
46. census sacerdotum et vitales	176	38
47. expositarum pecuniarum per d. Georgium Schiltera cons. Cracc.	373	27½
(Summa omnium expositorum tocius anni 1583 facit	4288	44⅓

14. Płacono za owies przed żniwami po gr. 18, 15, 17, 16, 18 i 20, po żniwach po gr. 18, 20 i 17 za ćwiertnię trzechkorcową.

21. D. 28 Iunii za 6 kamieni smoly twardey do zalania skrzinie, ktorą rozebrano dla gonitwy, po 7 gr. czyni gr. 42, — item v tegosz chlopa co y pirwey za drugie 6 kamieni smoly dla zalania skrzinie, ktora ma być przed Barany, gr. 42, — item za woz gontow, na ktorym było kop 30 po 13 kwartnik do pobiiania odartych bogatych kramow, gdy triumph byl, a grosz chlopu naddano, mr. 1 gr. 18.

27. D. 5 Februarii Bartoszowi Krampiowi resty za robotę około dział y strzelby na przyiechanie krola jego m. y dzien s. Szczepana mr. 3 gr. 30, — item v sądu duchownego pro absolutione ab excommunicatione dominorum consulum datum d. Zaykowski notario gr. 8, — d. 19 Februarii cuidam pro exhibito carmine consulibus gr. 15, — d. 23 Aprilis item Kiertnerowi garbarzowi strzelcowi za 6 łokci vterfinu, ktore wygral strzelbą mr. 8 gr. 24, — puszkarzowi Niemcowi za kunsty y poslugi, ktore czynil na przyiazd krolewski, mr. 4 gr. 10, — d. 11 Iunij item mulieribus purgantibus et deplumantibus capones et pullos, qui dono sunt dati reginae, gr. 6, — pro floribus ad excipiendam sacram reginalem maiestatem acceptis gr. 16½, — zloczyncom, ktore v prągi bito y wyswiecono gr. 8, — strzelcom za 2 lokcia vterfinu, co strzelali do murzyna y za drugie dwa lokcia, co strzelali do tarczey z rusznic, mr. 3 gr. 36, — d. 17 Decembris za klenot Dreznarowi, ktory na strzelnicy wygral z hakownice, za 6 lokiet vterfinu mr. 5 gr. 30.

31. D. 8 Iunij krolowey jey m. kiedy ią witały panie, za 12 kapłunow mr. 1 gr, 44, item za 12 młodych tłustych kurcząt gr. 24, item za marcepany, cukry, 100 pomaranczy, 3 apteki mr. 9 gr. 2.

1584.

Regestrum perceptorum.

	mr.	gr.
1. cellarium Swidnicense	6	—
2. pontalium exactio	736	41
3. vinorum ducillaria	972	21
4. exacta debita	51	6
5. schrotgelth	203	12
6. nigra signa	—	45
7. braxaturae cereuisiae, rorgelth	285	25
8. aduocatia (Ioannes Lang)	30	—
9. a susceptione iuris ciuilis	114	24
10. pensa ciuitatis maior	75	—
11. pensa ciuitatis minor	50	—
12. villae ciuitatis Dąmbye	15	—

	mr.	gr.
13. conflatorium argenti	31	12
14. depositorium salis	19	34
15. quartczoll a panno	84	15
16. paenae excessuum	294	36
17. exactio vigiliae nocturnae	92	9
18. exactio canalium	52	12
19. venditio canalium et roborum	75	22
20. venditio cementi	—	15
21. venditio laterum	3	35
22. a mercatoribus Augustanis	367	40
23. peccunia mutuo accepta	—	—
24. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—
25. pannitondia ciuitatis	68	—
26. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	28	—
27. pannicidia ciuitatis	27	—
28. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	3	12
29. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12
30. domus ciuitatis propriae	166	42
31. domus reemptionales in vim reemptionis ciuitati inscriptae et resignatae	47	24
32. domus et areae censum soluentes terragium	53	5
33. census ciuitatis communes	492	40
34. census ciuitatis ex schmeterhaus	142	22
35. census ciuitatis ex suburbio et domunculis	1	—
36. stroza piscium	—	—
(Summa omnium perceptorum totius 1584 anni	4693	33)

16. Punitus est Nicolaus Ekerth Wratislauiensis mulcta aureorum Vngaricalium 100, quod per annos plus minus 24 hic continue habitando, cum externis mercatoribus videlicet Wratislauiensibus cointelligentiam habuerit contra iura et priuilegia ciuitatis, facit mr. 116 gr. 32, — Baltasarus Pauswank mulctatus est paena 100 aureorum Hungar. quod iuxta obligationem suam nec vxorem duxerit, nec possessionem emerit, sed hic continue habitando per annos multos mercaturam exercuerit, facit mr. 116 gr. 32, — Nicolaus Ekerth punitus est mulcta fl. 30, quod cerdones Crac. turpiter tam in praetorij atrio, quam in ipsa stuba consulari verbis iniuriosis agressus fuerit, imo nec ipsi officio consulari pepercerit, mr. 18 gr. 36, — Andreas Coruus procurator occasione plenipotentiae erroneae productae mr. 1 gr. 12.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis	35	29	—
2. ad Dąmbie	—	—	—
3. schrotmagistro cum familia	49	24	—
4. ad schrotmagistrum empta	38	47	—
5. mastellae ciuitatis	28	42	—
6. labores diurni seu communes, quos mastella conducit	106	33	9
7. ad mastellam empta	4	45	—

	mr.	gr.	d.
8. rormagistro ciuitatis	36	21	—
9. mercenarijs diurnis rormagistri	93	32	—
10. ad rormagistrum empta	32	9	—
11. vectoribus ciuitatis	36	3	—
12. carpentario ciuili	133	44	6
13. auena pro equis ciuilibus empta	116	13	—
14. fabro ferrario	47	40	—
15. serrifabro	4	33	—
16. muratori ciuili cum familia	16	44	9
17. ad cementariam	15	24	—
18. ad laterificinam	46	—	—
19. ad tegulariam	—	—	—
20. aedificia ciuitatis communia	85	36	—
21. pontalium onera	23	18	—
22. viarum structura	621	8	9
23. fori et platearum mundatio	92	2	—
24. funifici	27	29	—
25. debita antiqua persoluta	202	42	—
26. praetorij necessaria	821	21	—
27. prandium consulare	—	—	—
28. prandium lonherorum	—	—	—
29. custodibus portarum	62	12	—
30. vigilibus nocturnis	56	4	—
31. dominorum itinera et ciuitatis nuntij	52	45	—
32. dona communia	97	27	—
33. eleemosina et pia opera	43	24	9
34. vinum dono datum	159	40	—
35. capitaneo praetorij	20	30	—
36. circkelmagistro	20	30	—
37. tibicini turris magnae	41	12	—
38. tibicini turris praetorianae	10	15	—
39. horologistae utriusque horologiae	18	38	—
40. campanatori	11	—	—
41. census hospitalis s. Spiritus	41	12	—
42. pistrici	20	30	—
43. custodi domini proconsulis	10	15	—
44. scopario seu hausknecht	11	—	—
45. familiae seu lictoribus praetorij	136	32	—
46. officialium praetorij praemia	216	8	—
47. vestitura officialium	35	6	—
48. census sacerdotum et vitales	329	39	—
(Summa omnium expositorum a. D. 1584 facit	4114	4	1/3

13. Płacono owies przed żniwami po gr. 24, 26, 33 i 35, po żniwach po gr. 18, 14, 14½, 15 i 18 za ćwiertnię trzechkorcową.

20. Drobne naprawy budowli miejskich.

26. Ex mandato dominorum consulum in adiumentum euectionis lutj ante mincza per manus

d. Baptistae Fontanini data est mr. 1 gr. 12, — Christophero Gruppemontano musico, qui d. consulibus mutetam octo vocum dedicauit, ex mandato d. consulum honorarij loco gr. 35, — za dwa płty szosznowe od Marczinowicza z Zarek, na ktorych bylo sczepu spul dziesziątka, mr. 12 gr. 24, — za pul izby drzewa od p. Komorowskiego, od Tobiasza Zuchowskiego, bylo na nim sczepu pul dziesziątka, dano za nie mr. 16 gr. 42, — za pleth drew, ktore pan Szpyglar zaplaczyl, mr. 32 gr. 24.

31. Przeważnie wydatki posłów miasta na sejm lubelski tudzież sejmiki proszowski i korczyński.

32. D. 3 Maij dum s. reginalis mtas a nobis Warssouiam discederet, pro caponibus, salmonibus aliisque nonnullis suae mti honoris gratia donatis rebus mr. 13 gr. 15, — item pro pomis aureis a d. Baptista Fontanino emptis, itidem s. mti reginali donatis, mr. 3 gr. 6, — dano Kazimirskiemu 15 łokci czarnego adamaszku, po gr. 70 łokieć, czyni mr. 21 gr. 42.

46. Paweł Pernus i Ian Schilling notaryjuszami miasta.

1585.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Martinus Vrbankowicz et Paulus Krziwokolski.

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in paratis ex anno 1584	522	16	—
2. cellarium Swidnicense sub praetorio	13	—	—
3. pontalium exactio	948	26	—
4. vinorum ducillaria	1564	12	—
5. exacta debita	431	18	3
6. faeni venditio ex pratis ciuitatis	4	33	—
7. schrotgeld	447	12	—
8. nigra signa	8	12	—
9. braxaturae ceruisiae, rorgeld	385	20	—
10. pensa ciuitatis maior	75	—	—
11. pensa ciuitatis minor	50	—	—
12. aduocatia: (Ioannes Lang)	30	—	—
13. a susceptione iuris ciuilis	49	18	—
14. villa Dąmbye	250	—	—
15. conflatorium argenti	31	12	—
16. depositorium salis	15	18	9
17. quartczoll a panno	109	9	—
18. paenae pro excessibus	20	35	9
19. exactio vigiliae nocturnae	95	29	—
20. exactio canalium	55	21	—
21. venditio canalium	26	47	—
22. venditio cementi et laterum	14	36	—
23. pecunia mutuo accepta	2016	20	—
24. a mercatoribus Augustanis	170	44	—
25. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—	—
26. pannitondia ciuitatis	68	—	—
27. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	38	—	—
28. pannicidia ciuitatis	23	24	—
29. pannicidia, ex quibus census soluitur terragius	3	12	—

	mr.	gr.	d.
30. institae opulentae ciuitatis propriae	21	12	—
31. domus ciuitatis propriae	295	36	—
32. domus reemptionales ciuitati resignatae	67	6	—
33. domus et areae, censum soluentes terragium	41	32	—
34. census ciuitatis communes	545	41	—
35. census ex schmeterhaus	150	2	—
36. census ex suburbio et domunculis	—	—	—
37. stroza seu custodia piscium	350	—	—
Summa totius perceptae anni 1585 facit	9020	29	3

14. Puszczone zostały wsie Dąbie i Grzegorzki w dzierżawę Mikołajowi Wolskiemu z Podhajec miecznikowi koronnemu i staroście Krzepickiemu na lat 3 za czynszem rocznym fl. 400.

15. Dzierżawi Antoni Dubois złotnik.

18. Martinus Partin punitus est paena mr. 14 propterea, quod ius ciuile non habendo, vinpropinaret alijsque libertatibus civitati concessis per aliquot annos vteretur.

23. Accepta sunt 2000 fl. per gr. 30 computatorum, ab executoribus testamenti rndi olim doca toris Petri canonici Crac. praepositi s. Floriani in Cleparsz, idque propter exemendam domum lapideam vulgo Podelwie dictam, de manibus heredum olim honorati Ioannis Czyrus, quae summa ex censu annuo fl. 100 super eadem domo lapidea Podelwie dicta in vim reemptionis est inscripta, facit mr. 1250; — oprócz tego pożyczono od Stanisława Briknera czerwonoskórnika fl. 380, czyli mr. 237 gr. 24, od Dominika de Bleus mieszczanina krak. fl. 230 czyli mr. 143 gr. 36, a nadto ex communi senatus consulto collecta est pecunia a communitate pro vrgenti reipublicae necessitate, videlicet pro expeditione ad comitia regni generalia Warszouien. quam honoratus d. Martinus Fihauser senior scabinus praesentauit, videlicet mr. 616 gr. 8, facit mr. 385 gr. 8.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis.	27	31	9
2. ad Dąmbie	114	47	9
3. ad piscinas in Dąbie	85	6	—
4. schrotmagistro cum familia	97	—	—
5. ad schrotmagistrum empta	51	19	9
6. mastellae civitatis	45	24	—
7. labores communes seu diurni, quos mastella conducit . .	186	30	9
8. rormagistro civitatis	58	20	—
9. mercenarijs diurnis rormagistri	114	41	—
10. ad rormagistrum empta	59	23	—
11. vectoribus ciuitatis	72	44	—
12. carpentario civili	52	—	—
13. carpentarii familiae	147	26	—
14. auena empta	134	32	—
15. serrifabro	14	—	—
16. fabro ferrario	125	40	9
17. muratori cum familia	311	29	9
18. saxifrago	20	8	—
19. ad cementariam	12	28	—
20. ad laterificinam	52	46	—

	mr.	gr.	d.
21. aedificia ciuitatis communia	163	47	—
22. pontalium onera	35	36	—
23. viarum restauratio	205	4	—
24. fori et platearum mundatio	29	41	—
25. funifici	26	4	—
26. debita antiqua soluta	2260	27	9
27. praetorij necessaria	1090	18	—
28. custodibus portarum	83	39	—
29. vigiliae nocturnae	122	6	—
30. dominorum itinera, conventus, ciuitatis nuntij	714	7	3
31. dona communia	801	16	9
32. vinum dono datum	230	33	—
33. eleemosina et pia opera	66	44	9
34. capitaneo praetorij	32	24	—
35. circkelmagistro praetorij	32	24	—
36. tubicini turris magnae	65	—	—
37. horologistae vtriusque horologiae	32	24	—
38. tubicini turris praetorianae	16	12	—
39. custodi domini proconsulis	16	12	—
40. campanatori praetorij	16	32	—
41. scopario seu hausknecht praetorii	17	16	—
42. musicis civitatis	54	33	—
43. familiae seu lictoribus praetorij	206	44	—
44. ad hospitale s. Spiritus	97	24	—
45. pistrici	32	24	—
46. officialium praetorij praemia	271	8	—
47. vestitura officialium	44	45	—
48. census sacerdotum et vitales	410	18	—
Summa totius expositae anni 1585 facit	8994	7	3

14. Owies płacono przed żniwami po gr. 20 i 22, po żniwach po gr. 16 za ćwiertnię trzechkorcową.

20. Za kamien z herbem miejskim na baste przed Nową brone murarzowj i z robotą mr. 1 gr. 42, — Stanislao muratori za 6 stuk Pinczowskiego kamienia na kamzansz do kabatu, 6 talerów, czyni mr. 4 gr. 18.

26. Nicolao Scharffembergk pro constitutionibus duorum annorum gr. 20, — d. 21 Iunii Ioanni Pisczek sartori pro vexillis nouis et reparatis veteribus iuxta schaedam eiusdem tenoris talis: za 6 lokczy tafty po 28 gr. za $2^1/_4$ lokczia czarny tafty po 28 gr. za 4 lothy iedwabiu po 7 gr. za 156 lokczy czyndelinu po 3 gr. za ieden lokiecz czarny kitaikj na cherb 10 gr. za $^1/_2$ lokczia modry taffty 15 gr. za 20 lokczj czerwoney kitaikj po 10 gr. za 2 groty 12 gr. od malowania cherbow mr. 2 gr. 10, od roboty nowego proporcza mr. 3, od oprawiania dwoch proporczow mr. 4, za 3 dronskj po 10 gr. suma wszitkiego wedlug schedj facit fl. 42 gr. 21, — d. 25 Iunii panom strzelczom, gdy strzylali do trzech figur: murzyna, żyda i fenricha, darowalj panowie kubek pozloczisty, ktory wzięto v Marczyiana, kostowal wszystek mr. 12 gr. 19, — 6 Septembris była strzelba z hakownicz o szescz lokczy jadamasku, ktory wygral Matysz Dyrda piekarsz, mr. 6, — d. 28 Septembris Christophoro Czyzowskj ministerialj, qui interfuit, dum captiuaretur Morawiczkj et cum rursus ex castro in praetorium deduceretur, gr. 8, — eodem die Valentino Strasz, cuius vxor a praedicto Morawiczkj ictu globj bombardici est occisa, cum in sequestrum officij ciuilis acceptus esset, dati sunt ad victum fl. 3, — item chlopczu Kaszicze, ktory szpieguie Węgrow zbuiczow, czo pobili liudzie na przytniczy, dano mr. 1 gr. 8, —

d. 26 Octobris panu Vrbankowiczowj ad rationem sterech niedziel za strawe panu Morawiczkiemu daną mr. 6, — d. 11 Decembris Ioanni Bonieczkj et Stanislao Szuster famulis praetorij ob captiuatum Morawiczkj, cum fugam dare voluit, dono dati sunt ex mandato dominorum mr. 1 gr. 12, — custodibus nocturnis N. 7, qui die nocteque apud Morawiczkj excubias agebant per 11 hebdomadas, contentationis loco data mr. 1 gr. 12, — 20 Decembris dno syndico ab inserenda protestatione contra Tossowskj et studiosos et obductione vulnerum circelmagistrj ad acta castrensia mr. 1 gr. 12, — d. 23 Decembris panu Pawlowi Sutterowi zaplaczilem, czo wydal za vrzędu swego za $1\frac{1}{2}$ wolu, ktore dal do domu za s. Piotrem, w ktorym bylo zawarto ludzie zapowietrzone, za 3 niedzielie mr. 2 gr. 9.

29. Głównie wydatki posłów miasta na sejm warszawski i do króla jegomości do Niepołomic, do Sandomirza i do Grodna. D. 13 Septembris ablegatus fuerat Paulus Pernus notarius ciuitatis Sandomiriam ad sac. r. mtem occasione decretorum tam ex parte rationum, quam aliorum prouentuum ciuilium latorum, quibus correctis et a mte regia obtentis, Praemisliam ad rndum d. Albertum Baranowskj vicecancellarium regnj propter sigilla profectus est, atque exposuit ad varia itineris et victus necessaria iuxta regestrum speciale desuper factum mr. 33 gr. 38.

50. Dano podarki: kardynałowi Batoremu kubek srebrny złocisty za mr. 48 gr. 16, — Ianowi Zamojskiemu kanclerzowi podczas sejmu, vt negotia ardua reipublicae civitatis huius tum apud sac. reg. mtem, tum apud proceres regni in comitijs praesentibus promoueret fl. 500 czyli mr. 312 gr. 24, — Baranowskiemu podkanclerzemu, biskupowi przemyskiemu czarę srebrną wartości mr. 45 gr. 6, — temuż powtornie czarę srebrną wartości mr. 43 gr. 9, — Mikołajowi Firlejowi referendarzowi, kaszt. bieckiemu honorarii loco, maxime vero ex parte nonnullorum decretorum, per sac. mtem regiam ratione prouentuum ciuilium latorum, talarów 100 czyli mr. 72 gr. 24, — Zebrzydowskiemu Mikołajowi staroście krak. initio adepti muneris czarę srebrną wartości mr. 92 gr. $16\frac{1}{2}$, — N. Michałowskiemu $5\frac{1}{2}$ łokci panni preciosi racione quorundam officiorum in tribunali iudiciorum ciuitati praestitorum, łokieć po fl. 3, czyni mr. 10 gr. 15, — Achacemu Iordanowi podstarościemu dano 13 łokci czerwonego adamaszku za mr. 18 gr. 40.

41. Musici, qui tempore meridiano et vespertino tibias in turri praetoriana influunt.

45. Paweł Pernus i Ian Schilling notaryjuszami miasta.

1586.

Regestrum perceptorum.

D. quaestores: Martinus Vrbankowicz, Paulus Krzywokolskj.

	mr.	gr.	d.
1. Relicta in paratis pecunijs ex a. D. 1585	26	22	—
2. cellarium Swidnicense	16	24	—
3. pontalium exactio	923	43	—
4. ducillaria vinorum	1285	15	—
5. exacta debita	345	32	9
6. schrotgeldt	258	22	—
7. nigra signa	1	40	—
8. braxatura ceruisiae alias rorgeldt	336	45	—
9. poenae excessuum	43	8	—
10. aduocatia: Ioannes Lang	30	—	—
11. susceptio iuris ciuilis	97	22	—
12. pensa ciuitatis maior	75	—	—
13. pensa ciuitatis minor	50	—	—
14. villae ciuitatis Dąmbye et Grzegorzki	—	—	—
15. conflatorium argenti alias brengaden	31	12	—

	mr.	gr.	d.
16. depositorium salis	17	5	—
17. quartczoll a panno	88	34	—
18. exactio vigiliae nocturnae	73	31	9
19. exactio canalium	43	4	—
20. venditio canalium, roborum et lapidum	75	43	—
21. serra civitatis	20	13	—
22. a mercatoribus Augustanis	—	—	—
23. venditio calcis et cementi	67	12	—
24. pecunia mutuo accepta	350	—	—
25. balnea ciuitatis: Iudeorum, Cornutorum	80	—	—
26. pannitondia ciuitatis	68	—	—
27. domus pellificum, — cellarium sub domo pellificum	48	—	—
28. pannicidia ciuitatis propria	29	—	—
29. pannicidia, ex quibus ciuitati census soluitur terragius	1	36	—
30. institae opulentae	24	12	—
31. domus ciuitatis propriae	300	15	—
32. domus in vim reemptionis ciuitati resignatae	98	28	9
33. domus et areae ex censu terragio	61	46	—
34. census ciuitatis communes ex omnibus institis	557	4	—
35. census ciuitatis ex szmeterhaus	157	40	—
36. census ex suburbio, domunculis, piscinis, pascuis	—	—	—
37. stroza piscium	354	—	—
Summa omnium perceptorum huius annj 1586 facit	6452	9	—

2. Dzierżawi Stanisław Węgrzynek złotnik.

9. F. Innocentius Philippus et Gerardus Felhan aurifices ciues Crac. reposuerunt pro paena, quod contra constitutiones contubernij sui aurum vilius laborauerint, aureos Vngaricales 25 facit mr. 29 gr. 8, — Stanislaus Hippolit, quod non habens ius ciuitatis pannum in pannicidijs ciuilibus incidere praesumpserit, mr. 14.

14. Gdy Wolski zrzekł się dzierżawy, wziął Paweł Krzywokolski w dzierżawę Dąbie, Grzegorzki i cegielnię nową za mr. 250.

15. Dzierżawi Antoni du Boys złotnik.

21. Płacone są rzazy drzewa po 3 i po 4 gr.

22. Hoc anno nihil perceptum est, nihil enim cupri huc aduexerunt, ideo, quod Gedani nouum portorium seu teloneum ab ipsis exigebatur, quod ipsi soluere noluerunt, siquidem ad id non fuerunt obligatj.

23. Sprzedawano gaszone wapno skrzynię po gr. 20, niegaszone po gr. 56.

31. Domus Selua in platea s. Ioannis mr. 24, — domus tinctoris extra portam Nouam igne conflagrata, hoc anno rursus sumptibus ciuitatis reaedificata est, nemini vero adhuc locata, — domus portae Sutorum mr. 5, — domus turris penes portam Nouam gr. 30, — domus sacerdotum penes scholam b. Mariae v. sita, Turcia dicta, quam sacerdotes inhabitant et quotannis exinde soluere deberent pro festo s. Michaelis mr. 3, verum a multis annis nihil soluerunt, — domus inter muros portae Slaucouiensis penes rorhaus sita mr. 2, — domus portae s. Annae, — domus corrigiatorum vulgo gerbhaus dicta, ex qua soluuntur annue a frenificibus Crac. mr. 9, — domus portae s. Floriani vulgo mastella dicta, — domus penes mastellam ciuilem sita mr. 2 gr. 24, — domus in turri legatorum, — domus penes turrim legatorum, — braseatorium ciuitatis, — domus in platea s. Stephani, mr. 14, — stabula ciuitatis mr. 16, — dealbatorium ciuitatis vulgo blecha mr. 24, — popina ciuilis mr. 12, — macellum carnium mr. 2, — cerifusorium ciuitatis vulgo kappa dictum mr. 17, — domuncula in curia carpentarii, — intermurale portae castrensis, — domuncula portae castrensis mr. 5, — domus in porta Slaucouiensi mr. 1 gr. 27, — intermurale portae Slaucouiensis seu stabulum mr. 2 gr. 24, — domuncula prope portam s. Floriani mr. 2 gr. 24, — domus seu curia ciuitatis in platea s. Annae

penes portulam s. Annae ad muros ciuitatis consistens, — domus prope portam s. Florianj mr. 2 gr. 24, — domus ciuitatis Podelwie dicta, in platea castrensi sita mr. 100, — ex alijs domibus eidem Podelwie contiguis, vulgo quatuor institarum dictis, mr. 55 gr. 6, — duae domus praedictis adhaerentes ex censu annuo mr. 17 inscriptae sunt; verum vna admodum ruinosa, sumptibus ciuitatis restaurari cepta est, — domus lapidea sub Podelwie in platea lata sita, honorato Ioanni Gora syndico ciuitatis est inscripta, quoad officio syndicaturae fungetur, — ex turri penes portam s. Floriani sitae mr. 2.

32. Domus Martini Ziemianin in vico transuersali plateae Slaucouiensis, soluit annue mr. 8, — domus Martini Platner in platea castrensi mr. 3 gr. 6, — domus Karniowski in circulo Crac. acialiter iuxta plateam s. Annae sita (pod barany) mr. 11 gr. 12, — domus heredum Stanislai Aichler in platea s. Floriani mr. 15 gr. 30, — domus Alberti Raczkowski in platea Sutorum, — area seu domus Adami Suchodolski in platea s. Floriani mr. 1 gr. 42, — domus heredum Ioannis Bialy pellionis in platea hospitalensi mr. 2 gr. 24, — domus heredum Erasmi Banck mr. 46 gr. 42, — domus heredum Nicolai Baranowski cons. Crac. in platea Fratrum sita, ciuitati pro summa fl. 2000 resignata, soluere debet annue mr. 62 gr. 24 (mieszkają w nim: Iulius Riccio Italus, Mathias Garwolczyk typographus, Mathias introligator, Lazarus Lipniczki iudaeus).

33. Domus mansionariorum s. Annae solvere debet annue mr. 1 gr. 24, — domus praepositi Miechouiensis in platea mensatorum sita mr. 1, — bursa iuristarum gr. 16, — bursa pauperum mr. 4, — bursa Hierusalem mr. 1 gr. 24, — balneum Salomonis in platea hospitalensi mr. 1, — domus in platea s. Nicolai ad portam sita mr. 2, — Valentinus Bertholt ex domo inter moenia portulae s. Annae mr. 2, — ex domuncula prope murum penes portam Slaucouiensem Andreas Prus gr. 12, — ex domuncula ante portam Nouam Barbara Lissowa gr. 15, — Mathias Bochenski pileator ex domuncula ante portam Nouam retro Rudawam gr. 33, — Ianowa Rodowska alias Kozieramieniowa ex domo eidem contigua mr. 1, — Mathias Bulga ex domo Hanusz Velowey in Kawiory sita mr. 1, — Petrus cieslia ex domuncula in Kawiory gr. 15, — Pawlowa Kowalowa ex medietate domus ante portam Nouam mr. 1, — Stanislaus Laski serrifex ex quarta parte eiusdem domus gr. 24, — Adamus Komonski pultarius ex domo in Krupnikj gr. 24, — Stanislaus Rozyczkj barchanista ex domo ante portam Nouam sita gr. 36, — Laurentius Popiolek chartarius ex domo intermuralj retro ecclesiam s. Stephani mr. 1, — Ioannes Zurownik ex antro retro templum s. Stephanj gr. 24, — Ioannes Kloczek ex domuncula circa portam Nouam e regione kappae gr. 24, — Hanuszowa rurmistrzowa ex domo ante portam Nouam gr. 24, — Martinus Ladzik ex domo sua gr. 24, — Ioannes Wieczorek ex domo ante portam Nouam mr. 1 gr. 12, — Laurentius Romanowskj ex domo prope tegulariam soluit gr. 36, — Gregorius Parchwicz ex domo ante portam Nouam, quae Lembachowska dicebatur, gr. 24, — Iakubowa Czabanczyna ex domo in Kawiory mr. 1, — Matis kowal ex domo ante portam Nouam, — Wilhelmus Peytichen cordubanarius ex domo in vallo ante portam Nouam, mr. 1, — Matias Kozlowskj murator ex domo in Kawiory gr. 30, — Matias Pruss ex domo in Kawiory mr. 1, — Christophorus Dobrochowskj pultarius ex domo in Kawiory gr. 24, — domus Stanislai Xięskj extra portam Nouam sita gr. 12, — Valentinus Buczkowicz ex turri retro bursam Ierusalem mr. 1, — idem ex domo in Kawiory gr. 24, — Petrus Chrosliczkj Gędziecz ex domo in Kawiory mr. 1 gr. 12, — idem ex altera domo in Kawiory gr. 38, — Bartholomaeus Krąmp ex domuncula retro templum s. Nicolaj gr. 24, — Bartholomaeus krawiecz ex domo in Krupnikj mr. 1, — Simon grzebiennik ex domo extra portam Nouam gr. 39, — Iankowicz ex domo in Kawiory gr. 24, — Ioannes Dudek ex duabus domunculis in Kawiory gr. 24, — Chruścielowa mularka ex domo et area in Kawiory mr. 2, — Stanislaus Zawaczkj ex domo et horto in Kawiory penes blonie mr. 1 gr. 24, — Valentini Lawiczkj relicta ex domo ante portam Nouam gr. 24, — Ioannes Liss pultarius ex domo in Kawiory mr. 1 gr. 12, — Baran sutor ex domo sub muro ciuitatis portae Nouae gr. 24, — Stanislaus Topolskj ex domo retro Grodek gr. 24, — Sedniczka ex domo in platea s. Nicolaj sita mr. 2, — Paulus pellifex ex domo in Kawiory mr. 1 gr. 24, — Martinus Kania ex domo in Kawiory gr. 36 — Martinus Podlewa ex domuncula retro Grodek sita gr. 24, — Andreas Tykoczkj ex domuncula in Kawiory gr. 36, — Sebastianowa Hallembergerowa ex domo in Kawiory mr. 1 gr. 24, — Mathias Kunczyczkj sutor ex domo ante portam Nouam in vallo consistente gr. 20, — Paulus Celarj ex domo et horto in Kawiory mr. 1, — Sebastianus Zak ex domo circa maenia ciuitatis iu platea Cornutorum mr. 1, — Martinus Zaczek reuenditor ex domo in muro ciuili Portae Nouae gr. 24, — Lucas Rozeslanek ex domo ante portam Nouam mr. 2, — Matisowa Karasiowa ex domo ante portam castrensem mr. 1 gr. 12, — Hieronimus Iedwat ex domo et horto in Kawiory, qui fuit olim Ioannis Szarfenberger mr. 1, — Anna Waczlawowa ladarka ex domo penes murum portae s. Floriani consisten. gr. 24, — Martinus Czech carpentarius ex domo ante portam Nouam mr. 1 gr. 24, — Ioannes

Goląmb ex domo ante portam Nouam mr. 2, — Stanislaus Grochowskj chartarius ex domo ante portam Nouam super Rudawa mr. 1 gr. 24, — Bartholomaeus Szostek ex domo in Krupnikj mr. 1, — Stanislaus Turkowicz ex domo in Kawiory gr. 24, — Ioannes Miley ex domuncula penes turrim portae s. Floriani gr. 12, — Catharina Skokowa ex domo in Kawiory gr. 36, — Lucas Graniczny ex tribus domibus in Kawiory sitis mr. 3, — domus Kowalowskj extra portam Sutorum mr. 2, — Nicolaus Franek ex domo extra portam Nouam sita mr. 1.

34. Pistores ex institis 23 soluunt per gr. 36 pro duabus ratis, facit mr. 34 gr. 24, — vitreatrices ex institis per gr. 24 pro duabus ratis, facit mr. 17, — ex tribus institis vitrearijs, quae conuersae sunt ad vendendas varias merces mr. 6, — auenatores penes institas pulmentarias (11) per gr. 15 singulis quartualibus, facit mr. 13 gr. 36, — pulmentarii per gr. 12 ad quodlibet quartuale, facit mr. 23 gr. 12, — halecistae ex institis per gr. 12 ad quodlibet quartale, facit mr. 41, — institae butyraceae seu caseatrices per gr. 9 quartuale, facit mr. 24 gr. 32, — arvinarii per gr. 9 ad quodlibet quartuale, facit mr. 8 gr. 12, — figuli soluunt per gr. 9 et specialiter ratione effodiendae argillae, quartuale, facit mr. 20, — salicidae soluunt per gr. 9 et a palatio per gr. 15 quartuale, facit mr. 26 gr. 36, — funifices per gr. 9 ad quodlibet quartuale mr. 3 gr. 24, — smigmatores per gr. 4 quartuale, — candelarij ex institis per gr. 22 quartuale, — institae ferramentariae e regione templi b. Mariae v. soluunt 13 per gr. 30, 3 per gr. 24, 2 per gr. 12, 2 per gr. 20, 1 per gr. 15, facit mr. 43 gr. 38, — cellaria ferramentaria sub brengaden N. 3 soluunt per gr. 36 ad quartuale, facit mr. 9, — institae pudlnae N. 2 per gr. 12, tercia per gr. 9, facit mr. 1 gr. 45, — institae ante praetorium in foro carbonario inaequaliter soluunt, ijs etiam sunt adiunctae, quae sunt ante pensam minorem et sub cruce, facit mr. 40 gr. 32, — institae in foro gallinario ex opposito depositorij salis mr. 14 gr. 24, — institae cuchleronum 8 soluunt per gr. 12 et 1 per gr. 15, facit mr. 9 gr. 24, — Ogurkowa penes institas cuchleronum soluit mr. 28 gr. 36, — ex instita sub domo pellificum mr. 4, — instita Lichniowskiey soluit per gr. 45, facit mr. 3 gr. 36, — instita Steniszabowey sub domo pellificum mr. 2 gr. 24, — pileatores 25 soluunt per gr. 9, facit mr. 18 gr. 36, — institae cochleariae soluunt 4 per gr. 12, vna per gr. 6, facit mr. 4 gr. 12, — institae cultellificum 9 soluunt per gr. 20 (quart.) facit mr. 11 gr. 12, — Wilkowa ex loco ante templum b. Mariae virg. in quo placentas vendit, soluit gr. 24, — salsorum piscium venditores 27 soluunt per gr. 6, facit mr. 3 gr. 18, — pectinum venditores gr. 20, — nundinarum tempore ab eo loco, quem in circulo tam hospites quam domestici occupant, perceptae sunt pro Paschae seu s. Stanislai in Mayo mr. 33 gr. 11, pro Viti mr. 2 gr. 3, pro Michaelis mr. 32 gr. 24, — vectigal ab externis figulis exigitur tempore nundinarum a quolibet curru per gr. 2, fuerunt currus pro s. Stanislai 40, facit mr. 1 gr. 32, pro s. Vitj 15, facit gr. 30, pro s. Michaelis 60, facit mr. 2 gr. 24, — od tych, ktorzy kosy tu przedawali, wybral Koronka tudnar od 8 po gr. 6, czyni mr. 1, — idem exegit od tych, ktorzy sierpy przedawalj, od 10 po 3 gr. czyni gr. 30, — ficuum, amigdalorum, passularum, prunorum et oliuae venditores tempore Quadragesimali soluunt singulae per gr. 8, fuerunt 36, facit mr. 6, — husionum venditores tempore Quadragesimali soluere solebant per gr. 12, — anserum venditrices soluunt pro festo s. Martinj per gr. 36, hoc anno fuerunt 12, soluerunt mr. 9, — vectigal, quod ab ijs, qui vinum crematum distillant, exigitur singulis anni quartualibus per gr. 12 a qualibet olla, ex eo praesentauerunt tudnarij mr. 70 gr. 7, — vectigal, quod vetulae reuenditrices hinc inde commoditate fori vtentes, pendunt ciuitati, videlicet singulis anni quartualibus per gr. 2, ex eo perceptum est per manus tudnerorum mr. 15 gr. 2.

35. Cultellifices soluunt a loco in szmetterhausz, quilibet per gr. 10 pro quartualj, facit gr. 30, — fabri ferrarij soluunt per gr. 15 quartuale, facit mr. 8 gr. 6, — telatrices et peplatrices soluunt per gr. 30 pro quolibet quartualj, facit mr. 76 gr. 42, — cingularij soluunt per gr. 12, facit mr. 15 gr. 24, — acufices soluunt per gr. 10, facit mr. 10, — albicerdones soluunt per mr. 5 (pro quartuali) facit mr. 20, — chartarij soluunt per gr. 8, facit mr. 2 gr. 24, — barchanistae soluunt per gr. 12 (pro quartuali) facit mr. 1, — tinctores soluunt per gr. 12, facit mr. 9, — bursifices soluunt per gr. 8 (pro quartuali) facit mr. 8 gr. 16, — crumenarij soluunt per gr. 18 (pro quartuali) facit mr. 5 gr. 10, — taszniczy soluunt per gr. 5 (pro quartuali) facit gr. 32.

Regestrum expositorum.

	mr.	gr.	d.
1. Ad prata ciuitatis et foeni vectoribus	62	21	—
2. ad Dąmbie	338	32	—
3. mastellae praecium	45	24	—
4. labores diurni, quos mastella conducit	149	43	9
5. schrotmagistro cum familia	97	24	—
6. ad schrotmagistrum empta	55	25	—
7. rormagistro cum familia	167	41	—
8. ad rormagistrum empta	67	14	—
9. carpentario	52	—	—
10. carpentarii familiae	198	5	—
11. ad curiam carpentarij empta	333	8	15
12. auena pro equis ciuilibus empta	96	34	9
13. vectoribus ciuitatis hebdomadatim conductis	51	29	—
14. fabro et serrifabro	109	37	9
15. saxifragis	82	29	—
16. ad cementariam et laterificinam	89	38	9
17. muratori	46	—	—
18. familiae muratoris	231	40	—
19. aedificia ciuitatis communia	61	15	12
20. viarum structura et restauratio	247	—	—
21. pontalium onera	35	36	—
22. musicis civitatis	70	—	—
23. funifici	14	3	—
24. debita civitatis soluta	501	43	—
25. praetorij necessaria	373	10	12
26. custodes nocturni	428	16	—
27. electio consularis	195	17	9
28. dominorum itinera, ciuitatis nuntij et conventus	170	28	9
29. dona communia	208	38	—
30. vinum dono datum	200	6	9
31. refectiones dominorum consulum	281	29	—
32. eleemosyna et pia opera	65	21	—
33. census hospitalis s. Spiritus	153	40	—
34. capitaneo praetorij	32	24	—
35. circkelmagistro	32	24	—
36. lictoribus seu familiae praetorij	206	16	—
37. tibicini turris magnae et turris praetorianae	81	12	—
38. campanatori praetorij	25	40	—
39. scopario seu famulo praetorii	17	6	—
40. custodi domini proconsulis	16	12	—
41. custodibus portarum	72	24	—
42. horologiorum magistro	32	24	—
43. tudneris	27	44	—

	mr.	gr.	d.
44. officialium praetorij praemia	238	44	—
45. officialium praetorij vestitura	20	—	—
46. census sacerdotum et vitales	323	44	—
Summa omnium expositorum anni huius facit	6410	39	12

12. Płacono owies przed żniwami po gr. 16, 17, 18, 19, 22, 23 i 24, po żniwach po gr. 13 i 14 za ćwiertnię trzechkorcową.

17. Wydano na naprawy: ad cerifusorium ciuitatis mr. 9 gr. 37, — ad cellarium Swidniczense mr. 17 gr. 42, — ad balneum Cornutorum mr. 6 gr. $16^2/_3$, — ad balneum Iudaeorum seu ad portulam s. Annae situm mr. 21 gr. 12, — ad popinam civilem gr. 8, — ad institam opulentam Erasmus Cyrussowey gr. 32, — ad domum ciuitatis Selua dictam gr. 36, — ad domum corrigiatorum alias gerbhaus mr. 4 gr. 24.

23. Zegarmistrzowi za walecz stalny do naciągania zegara y za dwa serstukj stalne y za dwa czwikle stalne do zamkow y zaprawienie tychże zamków gr. 15, za pioro do powietrznika do zamkowego kola gr. 15, — za ryz ktory kupiono v Tomasza Campagnana einlegera przez woznego doswiadczaiąc, ieslj po kęsu y funcie towar swoy przedaie, gr. 29, — d. 13 Aprilis, ab extractu protestationis, quam fecit nobilis Stanislaus Morawiczkj contra dominum Iosephum Kowalewskj vicecapitaneum Crac. et dominos consules Crac. occasione decolationis fratris sui Ioannis Morawiczkj gr. 15, — pro libro Speculi Saxonum latino, opera spectabilis ac excellentissimi domini Stanislai Zawaczkj Pici, doctoris, consulis Crac. acquisito et in vsum praetorij empto mr. 5, — Bartoszowi platnerzowi dano wychędozycz 92 hakownicz ratusznych mr. 2 gr. 31, — in causa dominis consulibus ex parte ordinationis s. r. mtis de alendis 50 peditibus per mgfcum d. capitaneum Crac. instituta, expositi sunt in castro Crac. gr. 40, — d. 18 Novbris wzięto na obijanie izby radzieczkiey po smierci krola jego mosczi Stephana pierwszego trzy postawy sukna czarnego dwusiglowego od pana Ludwika Aichlera po fl. 4 gr. 15, facit mr. 8 gr. 21.

25. Floreny wojewodzińskie liczono po gr. 56, wojewodzie dano zamiast obiadu florenów 100 w złocie. — Pro honorantijs ad eandem electionem consularem praeparatis, expositum est vti sequitur: za trzy marcipany z herbamj mr. 3 gr. 6, za 3 pudelka confectow pigwowych gr. 19, za noremberskie pierniczkj gr. 15, za pulfunta imbieru w cukrze gr. 13, za pultora funta robionego czukru gr. 21, za 2 faseczkj z cytrynami y imbierem lodowatem w czukrze mr. 1 gr. 32, za pudelko wisniowego confectu y funt migdalow w czukrze gr. 25, za bialy chleb gr. 5, za pięcz garnczy muscatellae po osmi groszy, mr. 3 gr. 16; — cum gnosi dni Petrus Strzala de Sossnowicze iudex terrestris Zatoriensis castrique Crac. burgrabius, Iosephus Kowalewskj de Kowalowa, antea vicecapitateus Cracouiensis et Mathaeus Misiowskj de Przybysławicze lectistrator et burgrabius castri Cracouiensis, vti commissarij a s. r. mte ad reuidendas et concludendas rationes ciuiles Cracouienses ab anno 1574 ad annum 1585 deputati et assignatj, easdem rationes ciuiles Crac. reuiderent et concluderent, excepti sunt duabus vicibus prandio in praetorio Crac. sumptibus ciuitatis. Ad quae quidem prandia expositum est, vti sequitur: wydatek na pierwszy obiad die 21 Novbris: za 4 szczukj słone mr. 1 gr. 6, za 2 funty migdałow gr. 14, za czebule, piotruszke y powidla gr. 6, za chleb, bulky y zemly gr. 15, chlopu czo drwa rąbal y wodę do kuchniey nosił gr. 3, na sklencze, garncze y dunicze gr. 10, na sol, miod y limonie gr. 9, na warzechy gr. 2, na piwo gr. 34, Sebastianowi Naborowskiemu za korzenie, rozynki, ryż, oliwę, kasztany etc. mr. 1 gr. 13 den. 9, Lorenczowi Iurzyczowi za 6 garnczy wina po gr. 4, mr. 2, eidem za 14 garnczy wina po gr. 5, mr. 5 gr. 40, za pul garncza wina do zaprawiania gr. 8, za garniecz ocztu gr. 8; swieże ryby brano od pań stroznych na czynsz, ktory panom administratorom strozy placzicz mialy; za 4 swiecze lanę dla odprowadzania panow mr. 1 gr. 22, za swiecze woskowe na stol gr. 6.

26. Koszta wysłańców do króla jegomości do Grodna trzechkrotnie, do biskupa krakowskiego po czterykroć, oraz wydatki posłów na sejmik Proszowski.

27. D. 10 Novbris rndissimo in Christo patri d. Petro Myszkowskj epo Crac. cui a s. r. mte commissum fuit, vt negocium ciuitatis ratione captiuationis violentae spectabilis dni Pauli Zutter consulis Crac. cum mgfco d. Nicolao Zebrzydowski generali Crac. Boleslauiensique capitaneo intercedens componat, dono dati et transmissi sunt aurei Vngaric. 60, eo videlicet nomine, vt sua reuerendissima dominatio huc adueniat propter transigendum negocium praedictum, neque locum eius transactionis alibi constituat, facit mr. 70, — d. 29 Novbris generoso d. Iosepho Kowalewskj commissario s. r. mtis,

qui propter concludendas rationes ciuiles Crac. huc aduenerat et vsque ad earum conclusionem hic commoratus est, dono dati sunt aurei Vngaricales decem, facit mr. 11 gr. 32.

30. Lucae quondam musico regio, nunc ad magnam egestatem redacto ac aegroto, eleemosynae gr. 12, — duobus studiosis Germanis eleemosynae gr. 10, — septem Polonis et Ruthenis ex Turcica captiuitate elapsis mr. 1 gr. 12, — Ioanni cuidam Graeco ex Turcarum captiuitate elapso gr. 10, — Graeco cuidam et tribus Armenis ad eliberandum parentes ipsorum ex Turcica captiuitate datum gr. 20, — Cosmae Popadia e Macedonia oriundo, qui baptisari et Romam ire statuit, datum gr. 15.

41. Tudneris pro cura, quam habent in exigendis censibus ab anubus et a vino sublimato, soluuntur cuilibet ipsorum hebdomadatim gr. 10.

42. Paulo Pyrnuss notario ciuitatis mr. 25, — Ioanni Schilling notario ciuitatis mr. 25, — eidem ratione exactionis censuum et prouentuum ciuilium mr. 20, — ianitori stubae consularis mr. 11 gr. 32, — eidem ab exactione signorum mr. 2 gr. 24, — sagittarijs domini proconsulis mr. 32, — Sigismundo Lasko ab exactione censuum ex institis mr. 5, — exactoribus duobus rornego et stroznego mr. 20, — famulo obeunti negligentes in solutione mr. 4, — notario tudnerorum mr. 1 gr. 12, — Ioanni Gora syndico ciuitatis mr. 97 gr. 24.

43. D. Paulo Pernus notario ciuitatis solutum pro vestitura mr. 10, Ioanni Schilling notario ciuitatis solutum pro vestitura mr. 10.

Census reemptionales:

1. Altare Kaldherberge mr. 15 w latach 1517—1586,
2. Altare Corporis Christi seu X millium martyrum mr. 13 gr. 16 w latach 1517—1586,
3. Altare captivorum mr. 14 w l. 1517—1586,
4. Altare s. Annae mr. 15 w l. 1517—1586,
5. Altare vicarii senioris, Thurek mr. 14 w r. 1517,
6. Altare Scholwiczyn, Io. de Nissa mr. 10 w r. 1517,
7. Altare Crucis ad s. Annam mr. 11 gr. 24 w r. 1517,
8. Praedicatori Polonorum zrazu w kościele u św. Barbary, potem w kościele NPMaryi mr. 16 w l. 1517—1586,
9. Praedicatori Germanorum mr. 8 w l. 1517—1586,
10. Mane legentibus missas duobus mr. 12 gr. 24 w l. 1517—1586,
11. Mansionariis s. Mariae mr. 30 w l. 1517—1586,
12. Sacristiano templi beatae v. Mariae mr. 2 w l. 1517—1581, mr. 12 od r. 1582—1586, dodatek mr. 10 przypada mu z tytułu altarii Praesentationis b. Marire v. in sacello Fogelwedronum,
13. Vicesacristiano templi b. Mariae virginis mr. 10 w l. 1517—1586,
14. Pauperibus hospitalis s. Spiritus mr. 91 gr. 24 w l. 1517—1586,
15. Scholaribus in hospitali degentibus mr. 17 gr. 24 w l. 1517—1586,
16. Monialibus monasterii ad s. Agnetem mr. 8 w l. 1517—1586,
17. Fratribus monasterii ad s. Trinitatem ex schola b. Mariae virginis mr. 2 w l. 1517—1586,
18. Fratribus monasterii ad s. Trinitatem ex domo penes scholam s. Mariae, Turcia dicta, in qua sacerdotes habitant, mr. 3 w l. 1517—1586,
19. Medico civitatis mr. 20 w l. 1517—1586,
20. Astrologo civitatis mr. 10 w l. 1517—1586,
21. Iohanni Bonner et vxori eius mr. 31 gr. 12 w l. 1517—1586, po śmierci Bonnerów biorą połowę, to jest mr. 15 gr. 30 Firleje jako spadkobiercy Bonnera, drugą połowę Krupkowie a w końcu Rotermundowa jako spadkobiercy Bonnerowej,

22. Vicariis psalterium legentibus mr. 2 w l. 1517—1586,
23. Mansionariis ecclesiae s. Michaelis in arce mr. 5 w l. 1517—1586,
24. Fratribus heremitanis de Ilkusch mr. 21 gr. 27 w l. 1517—1586,
25. Sacerdotibus ad eccl. Omnium Sanctorum mr. 11 gr. 12 w l. 1517— 1586
26. Sacerdotibus ad eccl. Omnium Sanctorum ex mangla gr. 24 w l. 1517—1586,
27. Vitricis ecclesiae Omnium Sanctorum flor. 4 w l. 1517 i 1518,
28. Scholastico Gnesnensi gr. 12 w l. 1517—1586,
29. Praedicatori Almanorum mr. 25 w l. 1517—1533,
30. Plebano de Iasslo de domo Kletner mr. 8 w r. 1517,
31. Iohanni de Ilkusch baccalaureo mr. 8 w r. 1518,
32. Mansionario ad altare s. Mariae seu Thurzonum mr. 8 w l. 1523—1586,
33. Domino plebano templi s. Mariae mr. 3 gr. 6 (anniversarium Miechovitae) w l. 1523—1586,
34. Ad eccl. s. Mariae pro lumine ante Sacramentum mr. 1 w l. 1517—1586,
35. Cantori templi s. Mariae ad Sepulchrum Domini feria VI Parascevae psalterium decantanti, mr. 1 gr. 12 w l. 1531—1586,
36. Ad hospitale s. Valentini mr. 4 w l. 1555—1586,
37. Executoribus testamenti olim d. Benedicti de Coszmin atque praeposito, doctoribus et magistris maioris collegii artistarum Cracc. collegiatis mr. 37 gr. 24, w l. 1560—1586,
38. Ad hospitale s. Spiritus pro educatione et victu exposititiorum puerorum in eodem hospitali mr. 31 gr. 12, w l. 1560—1586,
39. Ad hospitalia s. Spiritus, scholarium, ss. Sebastiani et Rochi, s. Hedvigis, ad s. Leonardum, ad s. Valentinum census pro pane comparando venditus 1562 mr. 31 gr. 12, w l. 1562—1573,
40. Provisoribus hospitalis s. Sebastiani et Rochi od fl. 1000 z zapisu z r. 1570 mr. 37 gr. 24 w l. 1570—1586,
41. Fratribus ad s. Mariam in Arena ex strosa piscium mr. 1 gr. 16, w l. 1565—1586,
42. Heredibus Stanislai Lang mr. 17 gr. 24 d. 12 w l. 1573—1581,
43. Heredibus olim Ioannis Lantman seu Czyrus scabini Crac. od sumy fl. 2000 mr. 62 gr. 24 w l. 1563—1583,
44. Gregorio Schniczer od fl. 1200 mr. 18 gr. 36 w l. 1565 i 1566, w r. 1567 bierze mr. 31 gr. 12,
45. Capitaneo Dopczicensi mr. 15 w l. 1567—1570,
46. Ioanni Szpiglier od fl. 500 mr. 18 gr. 36 w r. 1572, w r. 1573 bierze mr. 15 gr. 30, w r. 1576 od fl. 400 mr. 12 gr. 24,
47. Monialibus s. Agnetis a summa fl. 130 aureorum, quam summam legavit mgfcus palatinus ei monasterio pro electione d. consulum, quam summam d. Martinus Vrbankowicz super domo sua reformavit, mr. 7 gr. 39, w l. 1582—1586,
48. Praeposito collegii iurisperitorum solvitur ex domo civitatis Podelwie w r. 1585 mr. 40 gr. 30, w r. 1586 mr. 62 gr. 24,
49. Altaristae Omnium Sanctorum ex eadem domo Podelwie mr. 21 gr. 42 w r. 1585.
50. Magdalenae Vąnzamowae a summa mr. 625 iuxta acta consul. Cracov. dtto feria 4 post festum Natalis Domini 1562, mr. 31 gr. 12.

Census vitales:

1. Katherina Schaczmeysteryn mr. 62 gr. 24 w latach 1517—1524,
2. Casper Grosch vicenotarius mr. 20 w l. 1517, 1518.
3. Nicolaus Mozancz de Tharnow baccalaureus mr. 31 gr. 12 od r. 1508—1555,
4. Nicolaus Iablowsky mr. 20, obiit diebus Martii 1517,
5. Sorori Trettkopp in Lublyn mr. 6 gr. 12 w l. 1517—1531,
6. Sigismundus de Dobrothwor mr. 12 gr. 24 w l. 1517—1524,
7. Nicolaus Iasker notarius civitatis mr. 10 w l. 1535—1538, census iste liberaliter Nicolao Iasker notario ciuitatis per senatum donatus est;
8. Ioannes Czerasinus Iuris supremi aduocatus mr. 31 gr. 12 w l. 1540—1560,
9. Heduigis Brendlarowa mr. 31 gr. 12 od r. 1543, † d. 7 Aprilis 1560,
10. Ioannes Czermienski mr. 12 gr. 24, ten czynsz sprzedany w r. 1561, fr. IV ante s. Iohan. Bapt. † 1586, quartali Crucis exacto.

Wykaz osób.

Aichler, patrz Eichler.
Alantsee Nicolaus consul Crac. 1573, 1575 — 300, 302, 309, 314, 379, 1102.
— — Ioannes 1586 — 379.
Albertus mensator, scabinus Casim. 1583 — 213.
Alexander monetarius 1582 — 1128.
Arciechowski v. Ardziechowski Petrus referendarius causarum Podlachiae 1562 — 242, 626.

Bal Mathias de Nowotaniec castell. Sandecen. 1505 — 46.
de Balice Sophia uxor Ioannis Firlej de Dąbrowica, palat. Lublinen. 1562 — 1056.
Balinska Dorothea abbatissa monast. Zwierzyniecen. 1512 — 912, 913.
Banck Franciscus consul Cracov. 1507, 1518 — 1, 956.
— — Erasmus consul Crac. 1543, 1562 — 120, 129, 211, 212, 225, 1008, 1012, 1016, 1017, 1028, 1032, 1037, 1043, 1046, 1050, 1053, 1139.
— — Sebastianus capitaneus praetorii Cracov. 1574, 1575 — 304, 316.
Baranowski Nicolaus consul. Cracov. 1547, 1568 — 193, 212, 1016, 1027, 1060, 1068, 1078, 1139.
— — Albertus epus Premislien. reg. Pol. vicecancell. 1585 — 362, 368, 370, 1137.
Barsc Stanislaus capit. Sniatinen. 1562 — 241.
de Bartniki Nicolaus custos. Plocen. secretarius reg. 1505 — 46, 48.
Barzi Stanislaus de Blozew capit. Lelovien. 1567, marsalcus curiae regis Pol. capit. Sniatynen. 1570, palat. et capit. gnalis Crac. 1571 — 290, 298, 1091, 1092, 1077.
Batori Andreas cardin. 1585 — 1137.
Bech Mathias notar. castri Cracov. secret. reg. 1580, 1583 — 354, 821.
Beck Hannus consul Crac. 1507 — 1.
Beer v. Beher v. Ber Caspar consul Crac. 1507, 1541 — 1, 2, 11, 24, 41, 55, 73, 79, 93, 111, 913.
— — Ioannes consul Crac. 1564 — 1064.
Bekesz Casper 1577, Bekeszowa wdowa 1580 — 1114, 1122.
Bernardus doctor 1517 — 954.
Bethman Zeffridus consul Crac. 1507, 1515 — 1, 2, 913.
Białobrzeski Martinus epus Laodicen. suffrag. Crac. abbas Mogilen. 1568, epus Camenecen. 1585 — 362, 938.
— — Bartholomaeus 1586 — 940.
Biertułtowski Paulus consul Crac. 1572, 1586 — 302, 313, 378, 1092.
Bischof Stephanus monetarius 1579 — 1119.
Blaskowicz Malchier vladarius in Podbrzezie 1559 — 606.
Błeszczynski Mathias de Błeszno procur. gnalis Cracov. 1563, 1578 — 251, 264, 643, 654, 679, 680, 685, 781, 938, 1060.
de Błogie Ioannes canon. Curzelovien. notar. publ. 1481 — 609.
Bochotnicki Ioannes de Oleśnica castell. Wislicien. 1518 — 12.
Bogacz Michael consul Crac. 1533, 1553 — 73, 79, 87, 120, 193, 212.
de Bogoria Martinus castell. Zawichosten. 1505 — 48.

Bogusz Ioannes 1505 — 48.
— — Ioannes succamer. Lublinen. 1562 — 242.
Bonar v. Boner v. Bonner Hannus v. Iohannes consul Crac. 1507, 1523 — 1, 2, 11, 24, 913, 954, 956, 958, 960, 1143.
— — Franciscus 1537, 1543 — 92, 985, 989.
— — Severinus de Balice capit. Biecen. administrator zupparum Crac. 1524, et burgrab. castri Crac. cap. in Ociec et Rabsztyn 1525, in Ogrodzieniec et Kamieniec dominus, zupparius et mag. procurator Crac. capit. Biecen. et Rabstinen. 1531, et castell. Zarnovien. 1532, et capit. Oswiencimen. et Zatorien. 1533, castell. et capit. Biecen. 1538, et capit. in Ociec 1545 — 36, 75, 80, 94, 103, 104, 133, 432, 447, 448, 494. 504, 514, 520, 921, 926.
— — Ioannes de Balice castell. Oswiecimen. 1548, castell. Chelmen. mag. procurator arcis Crac. 1552, castell. Biecen. mag. proc. Crac. cap. Scepusien. et Rabstinen. 1558, 1562 — 196, 201, 208, 232, 233, 234, 238, 239, 241, 541, 543, 575, 610, 611, 617, 618, 622, 637, 1056.
Boratyński Petrus vicecapit. Crac. 1545, 1552 — 188, 517, 1008, 1016.
Borukowski Ioannes de Bielino praepos. Lancic. secret. reg. 1571, et canon. Crac. et Warsovien. 1576, decan. Warsovien. vicecancell. reg. Pol. 1578 — 297, 321, 331, 702, 781, 786, 788, 791, 795, 808.
Borutha Leonardus 1578 — 781, 786, 788, 791, 808, 818.
Borzyszewski Andreas archiepus Gnesnen. et primas 1505, 1507 — 5, 48, 390.
Borzyszkowski Albertus notar. castr. Crac. 1554, 1563 — 221, 254.
Bosowski Ioannes servitor thesaur. 1563 — 652.
Botromowski M. 1581 — 345.
Branicki Sebastianus epus Camenecen. 1537, epus Chelmen. nominat. Posnan. 1539 — 104, 925.
— — Gregorius venator terrae Crac. capit. Niepołomicen. 1577 — 945.
Branschwig Ioannes 1578 — 806.
Brendler Antonius cons. Crac. 1507 — 1.
Brickner Stanislaus capit. praetorii Crac. 1575 — 317.
Brictius secret. cancell. reg. 1551 — 1012.
de Brudzewo Ioannes Iarandt castell. Calissien. 1505, palat. Lancic. 1518, 1519 — 12, 16, 48.
— — Nicolaus Iarund palat. Lancic. 1548, 1550 — 196, 541, 542, 556.
Brzezinski Sebastianus notar. castren. capit. Crac. 1577 — 945.
de Buczacz Ioannes subpincerna aulae reg. 1505 — 48.
— — Iacobus nominat. Camenecen. 1507, epus Camenecen. 1518, epus Chelmen. 1537 — 12, 390, 925.
Burnak Martinus consul Casim. 1509, — 392.
Buzeński Hieronymus praefectus zupparum Crac. 1566, et thesaur. reg. 1570, et capit. Brzeznicen. et Krzeczovien. 1574 — 290, 321, 329, 339, 736, 740, 938, 1091, 1098.
Bzicki Andreas castell. Chelmen. 1566 — 265, 268, 273, 673.

Cerasinus, patrz Kirstain.
Chamdziński Mathias capit. Zakroczim. 1562 — 242.
Chełmski Marcianus heres de Chełm 1533 — 923.
— — Marcianus vexillifer Crac. 1577, 1582 — 347, 945.
de Chęciny Albertus frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Chlewicki Simon magister coquinae aulae reg. 1530 — 64.
de Chodecz Stanislaus marsalcus reg. Pol. 1507, et capit. Leopol. ac Lubaczov. 1510, 1525 — 5, 12, 39, 910, 915, 959, 964.
— — Otta palat. Russiae 1518, palat. Crac. 1533 — 12, 16, 52, 921.
Chodkiewicz Ioannes comes in Szkłów et Bichów, capit. gener. Samogitiae, marsal. mag. duc. Lithuaniae 1570, administrator et exercituum in Livonia praefectus, capit. Kovnen. Plotelen. et Telsovien. 1571, 1574 — 290, 296, 736, 740.
Chodorowski Wenceslaus consul Crac. 1533, 1551 — 73, 79, 84, 87, 93, 101, 116, 120, 129, 181, 185, 190, 995, 1012.

Chojeński Ioannes praepos. Posnan. archidiac. Crac. secret. reg. 1527. epus Premislien. 1531, epus Plocen. cancell. reg. Pol. 1537, epus Crac. 1538 — 52, 64, 75, 85, 92, 95, 97, 99, 447, 921, 925.
Chroberski Stanislaus pincerna curiae reg. 1510, incisor et subpincerna curiae 1512, et vexillifer 1518, 1519 — 13, 16, 910, 915.
— — Daniel consul Crac. 1570, 1586 — 300, 309, 312, 345, 378, 381, 382, 384, 567, 1088, 1095, 1103, 1107, 1111, 1114.
Christoforski v. Kristoporski Ioannes castell. Wielunen. 1566, 1576 — 265, 268, 273, 321, 673, 702.
Christophorus confessor et bursarius monast. Mogilen. 1568 — 938.
Cichon Andreas capit. praetorii Crac. 1575 — 317.
Ciepielowski Ioachimus 1583 — 869.
Cikowski Nicolaus subdapifer terrae Crac. 1547, castell. Zarnov. capit. Sanocen. 1566, — 265, 268, 270, 273, 533, 673.
— — Stanislaus de Wojsławice succamer. Crac. 1570, 1582 — 321, 347, 943, 944, 945, 1088.
Ciołek Erasmus epus Plocen. 1507, 1518 — 5, 12, 390.
Cypser v. Czypser v. Czipser v. Cipser Stenczel v. Stanislaus 1518, consul Crac. 1526, 1537 — 13, 14, 41, 55, 57, 79, 93, 979.
Cyrus v. Czirus v. Czyrus Stanislaus consul Crac. 1553, 1573 — 211, 212, 225, 300, 345, 367, 378, 379, 1032, 1042, 1047, 1048, 1053, 1057, 1061, 1065, 1069, 1073, 1074, 1077, 1081, 1095, 1097, 1099, 1122.
— — v. Lantman Ioannes scab. Crac. 1054, 1144.
— — Ioannes 1555, consul Crac. 1580 — 1028, 1122, 1135.
— — Sebastianus granarii civilis praefectus 1579 — 1118.
Cytwar Stanislaus consul Casim. 1546 — 523.
Czarnkowski Ioannes praepos. Scarbimirien. canon. Crac. 1523 — 27.
— — Andreas scholast. Crac. canon. Gnesnen. secr. reg. 1543, et praepos. Gnesnen. 1548, et praepos. s. Floriani in Kleparz 1550, epus Posnanien. 1556 — 133, 196, 227, 547, 557.
Czarnkowski Petrus castell. Calissien. 1550, castell. Posnan. capit. Babimosten. 1556, 1574 — 209, 228, 557, 681, 740.
— — v. a Czarnków Albertus Sandivogius castell. Santocen. 1566 — 265, 268, 270, 273, 673.
— — Stanislaus Sandivogius capit. Drahimen. 1566, regni Pol. et Drahim. capit. 1569, commendor Posnanien. 1571, et capit. Plocen. ac Drahimen. referendarius curiae 1574 — 265, 268, 273, 297, 673, 702, 736, 740.
Czarnobielski, patrz Kmita.
Czarny Petrus consul Casim. 1580, 1586 — 351, 377, 822, 831, 855.
Czeczotka Tłokiński Erasmus consul Cracov. 1548, 1586 — 193, 211, 212, 298, 300, 302, 311, 367, 378, 383, 766, 767, 1020, 1021, 1036, 1044, 1046, 1074, 1076, 1104, 1106, 1108, 1112, 1119, 1121, 1124, 1125.
— — Mathias scabinus Iuris supremi Magdeb. castri Crac. 1578 — 791.
Czehendtner Antonius civis Wratis. 1584 — 360.
Czema Achacius palat. Mariemb. capit. Meven. et Stumen. 1550, palat. Pomeraniae, cap. Gnewen. 1569 — 200, 701.
— — Fabianus castell. Gedanen. 1550, palat. Mariemburg. cap. Tucholien. et Stargarden. 1569 — 562, 701.
Czerny Paulus capit. Dobczicen. 1567, — 1074, 1077, 1091, 1098, 1144.
Czerski Felix de Czerśl iudex terrae Crac. 1577 — 943.
Czerzowski Malcher viceprocurator castri Crac. 1533 — 83.
Czesar aurifex, capitaneus praetorii Crac. 1575 — 316.
Czuryło Andreas de Stojanice castell. Premislien. 1518 — 12.

Daniel aurifex, consul Casim. 1574 — 302.
— — v. Danigel, patrz Tanigel.
Decius Iostus v. Iodocus Ludovicus consul Crac. 1528, secret. regius carbarius Wielicen. 1533, olborae Ilcussien. praefectus 1565, magnus procurator castri Crac. 1570 — 56, 73, 79, 93, 101, 111, 116, 922, 923,

938, 941, 975, 976, 985, 989, 992, 1015, 1068.
Dębiński v. Dąbyensky v. Dąmbienski v. Dembienski v. Dębyensky Valentinus canon. Crac. et referendarius curiae 1548, 1549 — 196, 541, 543, 547, 1007.
— — de Piotrkowice v. de Dębiany Valentinus vicecap. Crac. 1541, castell. Biecen. 1550, castell. Sandecen. cap. Chęcinen. et Czorstinen. 1558, et reg. Pol. thesaurarius ac burgrab. Crac. 1562, reg. Pol. cancell. cap. Lubomlen. 1565, et capit. Warten. 1571, castell. Crac. 1576, 1578 — 200, 209, 241, 251, 265, 267, 268, 269, 270, 273, 275, 276, 280, 287, 288, 290, 291, 297, 303, 320, 338, 503, 557, 562, 602, 605, 626, 665, 671, 673, 677, 681, 685, 691, 692, 702, 703, 709, 711, 714, 734, 736, 740, 744, 746, 938, 943, 944, 945, 1007, 1068, 1077, 1088, 1110, 1111, 1114.
— — Stanislaus capit. Chęcinen. 1566 — 265, 268, 270, 273, 673.
— — Erasmus decan. et scholast. Sandomir. secret. reg. 1574, decanus Crac. cantor. Sandomir. 1576 — 321, 736, 740.
— — de Dębiany Iacobus subiud. terr. Crac. 1577 — 943, 944.
— — Venceslaus 1577 — 944.
Dębowski v. Dembowski Andreas palat. Belzen. cap. Hrubiesovien. 1558, 1569 — 275, 602, 605, 701.
— — Andreas castell. Siradien. cap. Lancicien. 1569, 1576 — 320, 702, 736.
— — Benedictus 1579 — 1120.
Denhoff Ioannes procancell. reg. Pol. 1578 — 793.
Derszniak Ioannes succamer. Leopol. secretar. reg. 1558 — 602.
Długosz Albertus consul. Casim. 1583 — 351.
Dobrzykowski Ioannes structor mensae reg. Pol. 1537 — 926.
Dorohostajski Nicolaus palat. Polocen. 1585 — 363.
Dowoino Stanislaus palat. Polocen. 1571 — 296.
de Dresen Ioannes, miles Germanus 1579 — 1119.
Dresznar Stanislaus capit. praetorii Crac. 1574 — 304, 1102.
Drohojowski v. Drojowski Ioannes nominatus Camenecen. 1545, epus Chelmen. 1548, epus Cuiavien. 1552, 1556 — 196, 200, 208, 227, 520, 541, 542, 556, 562.
de Drzewica Mathias epus Premisl. reg. Pol. vicecancell. 1507, reg. Pol. cancell. 1513, epus Wladisl. 1517 — 3, 5, 8, 12, 15, 52, 390, 391, 909, 910, 911, 912, 913, 915, 954, 959.
— — Adam castell. Radom. 1518, 1519 — 12, 16.
Drzewicki Ioannes scholast. Lancicien. canon. Crac. secret. reg. 1539 — 105.
— — Mathias canon. Crac. secret. reg. 1539 — 105.
— — Adam castell. Iuniwladislavien. capit. Inowloden. 1566, 1569 — 265, 268, 273, 673, 681, 702.
Dulski Ioannes capit. Bobovien. et Rogoznen. 1562, capit. Rogoznen. et Surazen. 1566, castell. Culmen. thesaurarius reg. gnalis, capit. Branscen. Rogoznen. Surazen. et Swecen. 1585 — 241, 265, 268, 273, 363, 626, 673.
Dunin Stanislaus castell. Inowloden. 1550, 1562 — 201, 241, 562.
— — patrz Wolski.
Dziaduski Ioannes epus Premislien. 1545, 1552 — 196, 200, 208, 520, 541, 542, 556, 562.
a Działyń v. Działyński Paulus castell. Slonen. 1564, castell. Dobrzinen. capit. Nieszovien. 1576 — 321, 1064.
— — Ioannes castell. Dobrzinen. capit. Nieszovien. 1569 — 702.
— — Nicolaus palat. Culmen. capit. Bratianen. 1585 — 363.
Dzierzgowski v. Dziergowski Nicolaus archiepus Gnesnen. et primas 1548, 1556 — 196, 200, 208, 227, 541, 542, 556, 561.
— — Ioannes de Pawłowo, palat. Masoviae et cap. Varsovien. 1548, palat. ac vicesgerens ducatus Masoviae, capit. Nurensis 1550, 1552 196, 200, 209, 541, 543, 557, 562.
— — Felix Auctus castell. Sochaczovien. capit. Osiecznen. 1571 — 297.

Eichler v. Aichler v. Aichlar Ioan-

nes consul Crac. 1536, 1556 — 87, 93, 116, 120, 129, 193, 211, 212, 225, 1000, 1004, 1008, 1012, 1016, 1017, 1028.
Eichler Stanislaus doctor, notarius civit. Crac. 1541, 1546 — 988, 995, 999.
— — Erasmus consul Crac. 1556, 1575 — 300, 302, 311, 933, 935, 1030, 1042, 1052, 1084, 1088.
von Endt Mathias scab. electus Crac. 1559 — 1044.

Falencki Valentinus 1564 — 1064.
Felix pictor 1575 — 1106.
Fihauser v. Fiauser senior scabinus Crac. 1585 — 370, 1135.
Filipowski Hieronymus exactor contributionum 1566, lectistrator curiae reg. capit. Nuren. et Ostrovien. 1578 — 678, 680, 781.
Firlej v. Fierlej de Dąbrowica Nicolaus, vexillifer Crac. capit. Lublinen. 1505, palat. Sandom. 1518, 1519 — 12, 16, 48, 959.
— — Petrus palat. Russiae, capit. Radomien. et Casimirien. 1548, 1552 — 196, 209, 541, 542, 562.
— — Ioannes castell. Belzen. capit. Casimirien. 1556, palat. Lublin. 1562, et reg. Pol. marsalcus 1566, et capit. Rohatinen. 1570, palat. et capit. gener. Crac. 1571, 1574 — 228, 265, 268, 270, 272, 275, 290, 296, 672, 681, 701, 736, 739, 940, 1056, 1095, 1099, 1103.
— — Nicolaus castell. Wislicien. 1569, castell. Biecen. 1577, et referendarius curiae, capit. Casimirien. 1578 — 290, 297, 339, 370, 372, 702, 945, 1137.
— — Andreas capit. Sandomir. 1576, et castell. Lublinen. 1585 — 321, 363.
Flack Stanislaus murator civit. Crac. 1558, 1562 — 1041, 1052, 1056.
Florianus notarius castri Crac. 1553 217.
Fogelweder v. Fogelwaider v. Fogelwader Leonardus consul Crac. 1507, 1533 — 1, 11, 57, 73, 79, 972.
— — Thomas 1525 — 37, 38.
— — Andreas consul Crac. 1537, 1543 — 93, 94, 101, 116, 120, 129, 183.
— — Petrus consul Crac. 1574, 1575 — 302, 315.
Fontaninus Baptista consul Crac. 1582, 1586 — 345, 384, 1134.
Fox Stanislaus consul Casimir. 1553, 1558 — 213, 219, 234.
— — Nicolaus scabin. Casimir. 1586 — 376.
Franciscus pictor 1557, 1559 — 1035, 1045.
Franckenstayn Ioannes architector s. mtis regiae 1558 — 1041.
Fredericus dux Legnicensis 1524 — 968.
de Freistadt Bartholomaeus miles Germanus 1579 — 1119.
Fuggeri v. Fugkeri v. Fuckeri filii Iacobi: Raimundus, Antonius et Hieronymus 1527 — 915, 916, 917, 976, 979, 982, 985, 989, 992, 995.
— — Bartholomaeus 1537 — 92.

Gabriel sartor, scabin. Casim. 1553 — 213.
Gallus vladarius curiae epi Crac. praepos. Ratiborien. 1512 — 913.
de Gamratis Petrus epus Camenecen. 1533, epus Premislien. 1537, epus Crac. 1539, archiepus Gnesnen. 1543 — 75, 104, 133, 921, 925.
Gardzina Nicolaus de Lubraniec palat. Calissien. 1505 — 48.
Garnisz Stanislaus subdapifer terrae Crac. 1577 — 945.
Garwaski Paulus castell. Sierpcen. 1558 — 602, 605.
Garwolczyk Mathias typographus 1586 — 1139.
Gembicki La. 1585 — 365, 366.
Giebułtowski de Giebułtów 1527—52.
Georgius princeps de Brandeburg 1524 — 968.
Gizowski v. Cizowski Martinus consul Casimirien. 1580, 1581 — 822, 831.
Glacz Iobst v. Iodocus consul Crac. 1524, 1533 — 41, 55, 79, 956, 964, 967.
Glinski Nicolaus consul Crac. 1512, 1533 — 11, 16, 73, 913, 960.
Gnojenski Przeclaus capit. Corczinen. 1507 — 391.
— — Leonardus praefectus stipendiariorum 1523 — 964.
Gołogorski v. de Gołogory Ioannes castell. Halicien. 1548, 1569 — 209, 541, 543, 702.
Gomolinski Stanislaus castell. Ros-

perien. capit. Vielunen. 1548, castell. Spicimirien. 1558 — 196, 541, 543, 602, 605.
Gora Ioannes notar. civit. Casim. 1577, syndicus civit. Crac. 1583, 1586 — 349, 825, 943, 1139, 1142.
Gorecki Stanislaus praepos. Calissien. secret. reg. 1512, custos Plocen. Gnesnen. et Posnan. canon. Crac. 1518 — 12, 915.
— — Mathias secret. reg. 1549, et notarius campestris 1562 — 547, 626.
Goricius Simon Pilznensis 1577 — 1114.
a Gorka Lucas castell. Posnanien. et capit. Maioris Poloniae 1519 — 16.
— — Andreas comes, castell. Posnan. capit. Maioris Poloniae 1537, 1550 — 196, 541, 543, 557, 926.
— — Lucas comes palat. Posnan. capit. Buscen. 1571 — 296.
— — Andreas comes, castell. Miedzirzecen. capit. Gnesnen. 1574 — 736, 740.
— — Stanislus comes, cap. Buscen. et Colen. 1576, et palat. Posnan. 1585 — 321, 362
Gornicki Lucas secret. reg. mtis 1562 — 1056.
Gorski Albertus cancell. Posnan. secret. reg. 1505, scholast. Wladisl. 1505 — 46, 48.
— — Petrus castell. Naklen. 1505 — 48.
— — Ioannes archidiac. Posnan. secret. reg. 1519 — 16.
— — Iacobus i. utr. doctor, canon. Plocen. rector acad. Crac. 1578 — 339.
Goryński Nicolaus palat. Mazoviae 1537 — 926.
Goślicki Laurentius decan. Kielcen. canon. Crac. Wladislavien. et Sandomir. secret. reg. 1576, et cantor. Plocen. 1578 — 321, 339.
Gostkowski Anselmus castell. Wisegraden. 1562 — 241.
Gostomski Anselmus castell. Plocen. capit. Rawen. 1566, palat. Rawen. 1585 — 275, 296, 363, 702.
— — Stanislaus castell. Sochaczovien. capit. Rawen. 1585 — 363.
de Gostyń Mathias castell. Sremen. 1505 — 48.
Gostyński v. Wójt aurifex Stanislaus, advocat. Crac. 1554, 1577 — 1021, 1024, 1028, 1032, 1038, 1043, 1047, 1053, 1057, 1061, 1065, 1069, 1073, 1077, 1081, 1085, 1088, 1089, 1096, 1099, 1104, 1107, 1111.
Goworek Mathias minist. gen. 1570 — 941.
Grabia Nicolaus castell. Chelmen. reg. Pol. vicecancell. capit. Lubomlen. 1547, 1549 — 196, 533, 541, 543, 544, 547, 548.
Grob v. Groph Michael consul Casim. 1581, 1583 — 351, 831, 855.
Grodzicki Ioannes iuris legum doctor, decan. Glogov. et Holomucen. 1562 — 242.
Gromacki Ioannes teloneator Crac. 1526 — 434, 435.
Grosch Casper vicenot. civit. Crac. 1517, 1518 — 955, 958, 1145.
Grot Ioannes notar. civit. Crac. 1563, scabinus Iuris supremi Teutonici in castro Crac. 1570, consul Crac. 1574, 1575 — 302, 309, 315, 1061, 1072, 1081, 1088.
Grotowski Ioannes de Barczyn palat. Iuniwladislavien. 1574 — 736.
Gruppemontanus Christophorus musicus 1584 — 1134.
Grzymała Thomas scabin. Casim. 1586 — 376.
de Gulczewo, patrz Sierpski.
Gumowski Iacobus notar. civit. Crac. 1575, 1577 — 367, 381, 382, 383, 386, 766, 1107, 1114.
Gutteter v. Guteter Pangracz 1518, consul Crac. 1526, 1528 — 41, 57, 958.
— — Georgius consul Crac. 1556, 1562 — 225, 1042, 1047, 1054.
— — Sigismundus 1569, consul Crac. 1573, 1586 — 300, 302, 304, 313, 368, 370, 378, 1084, 1086, 1103, 1107, 1111, 1114.
— — Gaspar consul Crac. 1586 — 381.
Gutzy v. Guczi Gasparus consul Crac. 1542, 1543 — 116, 129.

Habercost Martinus consul Casim. 1566 — 683.
Habicht Bartholomaeus consul Crac. 1544, 1571 — 181, 184, 193, 211, 212, 288, 298, 996, 1005, 1009, 1012, 1013, 1018, 1022, 1084.
Halicki Stanislaus, patrz de Chodecz.

Haller Stephanus consul Crac. 1570, 1575 — 288, 300, 302, 312.
Haug v. Haugk Dawid civis Augustensis 1560, 1573 — 933, 935, 1097.
Hegel Georgius procurator Fuggerorum, mercatorum Augustanorum 1527 — 917.
Heidenstein R. 1583 — 357.
Helmus de Helmstein Vitus, miles Germanus 1552 — 1016.
Henke Bernardus capit. praetorii Crac. 1575 — 317.
Herburt v. Herbort Ioannes 1525 — 38, 39.
— — Valentinus canon. Crac. secret. reg. 1552, epus Premislien. 1560, 1566 — 209, 241, 265, 268, 270, 272, 275, 672, 680, 1050.
— — Ioannes de Fulsztyn succamer. Premislien. 1562, castell. Sanocen. 1569, et capit. Premislien. 1570, 1576 — 242, 290, 297, 321, 702, 740.
— — Stanislaus de Fulsztyn castell. Leopolien. 1566, et capit. Samborien. et Drohobyczen. 1574, ac praefectus salinarum in Russia 1576 — 275, 320, 702, 736, 740.
— — Nicolaus de Fulsztyn castell. Halicien. et capit. Leopolien. 1585 — 363.
Hermsteter Sigismundus nuntius et legatus imper. Maximiliani 1518 — 959.
Hidek v. Hydek Valentinus consul Casimir. 1580, 1581 — 822, 831.
Hieronymus Italus lapicida 1571 — 298.
Hlebowicz Ioannes castell. Minscensis, thesaurar. mag. duc. Lithwaniae 1585 — 363.
Hosius Stanislaus doctor 1541, cantor Warmien. canon. Crac. secret. reg. 1543, epus Culmen. 1550 — 133, 196, 200, 533, 541, 543, 556, 562, 988, 994.
— — v. Hoże Ioannes civis Crac. — 766.
Hunaeus Ioannes poeta 1574 — 1103.

Iacobus architectus 1553 — 1020.
— — doctor, gubernator cancellariae vicecancellarii 1518 — 959.
Iakubowski Valentinus secret. reg. 1578 — 806.
Iakubowski Raphael 1554 — 221.
Iakubusowicz Ioannes scabinus Casimir. 1563 — 652, 653, 654.
Iarocki Stanislaus marsalcus curiae reg. 1507 — 5, 391.
de Iarosław Spitco castell. Crac. 1505, 1518 — 12, 48, 911.
Iasinski Paulus 1505 — 48.
Iaskier v. Iasker v. Iaskyer Nicolaus notar. civit. Crac. 1522, 1538 — 25, 83, 84, 85, 86, 93, 968, 978, 981, 984, 1145.
Iazłowiecki Georgius de Buczacz castell. Camenecen. cap. Novograden. 1566, palat. Podoliae, capit. Czerwonogroden. et Lubaczovien. 1569, palat. Russiae, exercituum campestris praefectus, capit. Lubaczovien. Czerwonogroden. et Sniatinen. 1574 — 275, 701, 736, 740.
Iedwat Lazarus vicenotar. civit. Crac. 1537, 1538 — 93, 981, 984.
Ieleń Iosephus consul Crac. 1562, 1573 — 300, 650, 1056.
Iendrovius Stanislaus provincialis heremitar. ord. s. Augustini 1566 — 937.
Iendrzeiowicz Ioannes notar. civit. Casimir. 1585, consul Casimir. 1586 — 374, 377.
Ierowski v. Ierzowski Georgius castell. Warsavien. 1552, 1556 — 209, 228.
de Ilkusz Ioannes baccalaureus 1517, 1518 — 954, 960, 1144.
Iłowski Alexander palat. Plocen. 1556 — 228.
Inwałdski Stanislaus tribun. Oswiecimen. 1577 — 945.
Ioachimus marchio Brandeburgen. 1535 — 978.
Ioannes Maria Italus lapicida et murator 1541, 1557 — 988, 1025, 1036, 1043, 1046.
— — pictor 1552 — 1015.
— — prior monast. Mogilen. 1568 — 938.
— — consul Casimir. 1580, 1583 — 351, 821, 855.
Iokls Bernardus consul Casimir. 1509 — 393.
Iordan de Zakliczyn Ioannes castell. Biecen. 1505, et zuppar. Crac. 1507 — 3, 5, 46, 48, 391.
— — Nicolaus de Zakliczyn castell. Biecen. 1510, castell. Woinicen.

capit. Scepusien. Oswiecimen. Zatorien. mag. procurator Crac. 1518, 1519 — 12, 13, 16, 910.
Iordan Spitek Laurentius de Zakliczyn et in Melsztyn castell. Sandecen. reg. Pol. thesaurar. 1550, palat. Sandomir. capit. Premislien. et Camionacen. 1556, palat. Crac. 1564, castell. Crac. 1565, 1566 — 200, 209, 227, 265, 268, 270, 272, 275, 557, 562, 602, 604, 672, 680, 1064, 1068.
— — Achatius vicecap. Crac. 1585 — 1137.
Izdbieński Benedictus canon. Crac. secret. reg. 1537, epus Posnan. 1550 — 556, 926.
— — Martinus de Rusiec scholast. Crac. secret. reg. 1574 — 740.

de Kalisz Thomas frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Kamblan Nicolaus de Skoraczów castell. Krzywinen. 1505 — 48.
de Kamieniec Nicolaus palat. Crac. 1507, 1510 — 5, 910.
— — Clemens castell. Sanocen. 1518 — 12.
— — Martinus palat. Podoliae 1518 — 12.
Kamienski Ioannes consul Casimir. 1586 — 377.
de Kamiona Nicolaus praepos. monast. de Zwierzyniec 1533 — 922.
Kanavese v. Kanavezius Hieronymus Italus 1573, 1574 — 1099, 1102.
Karl Niclos consul Crac. 1507 — 1.
Karmienski Stanislaus 1578 — 339.
Karnkowski Ioannes scholast. Sandomir. canon. Crac. secret. reg. 1510, praeposit. Scarbimir. 1519, epus Premisl. 1530, epus Vladislavien. 1531, 1537 — 16, 52, 63, 425, 447, 910, 915, 925.
— — Stanislaus canon. Gnesnen. referendarius reg. 1558, et canon. Vilnen. 1562, et secretarius maior 1566, epus Vladislavien. 1569, archiepus Gnesnen. 1585 — 242, 265, 268, 270, 273, 275, 290, 320, 362, 602, 605, 626, 673, 701, 736, 739.
Casparus pictor 1576 — 1110.
Kauffman v. Koffman v. Kaffman Paulus consul Crac. 1507, 1526 — 1, 11, 24, 41, 949, 955.
de Kazanow Stanislaus succamer. Lublinen. 1505 — 48.
de Kazimiria Iacobus praedicator monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Keizer Thomas consul Crac. 1507 — 1.
Kennegisler Albertus consul Casimir. 1509 — 392.
Kirstain v. Cerasinus Ioannes vicenotar. civit. Crac. 1534, advocatus Crac. 1537, advocat. Iuris supremi Magdeb. in castro Crac. 1540—1560 — 83, 84, 978, 979, 982, 1145.
Kisling v. Kisslingk v. Kyslingk v. Kislinek Ioannes consul Crac. 1512, 1533 — 11, 19, 24, 41, 79, 92, 93, 913, 949, 950, 951, 955, 956.
Kiszka Nicolaus de Ciechanowice palat. Podlachiae, capit. Drohicen. 1570, et capit. Bielscen. 1571, 1576 — 290, 296, 320, 736, 740.
Kisinger Ioannes consul Crac. 1507 — 1, 2.
Kleczowski Ioannes consul Crac. 1544, 1586 — 184, 193, 211, 212, 225, 385, 1013.
Kletner Ioannes cons. Crac. 1507 — 1.
Klosek Alexander scabin. Casimir. 1553 — 213.
Kmita Stanislaus de Wisnicze palat. Russiae 1507 — 5.
— — Petrus de Wisnicze comes, marcalcus curiae, capit. Scepusien. Premislien. et Colen. 1523, castell. Woinicen. 1530, castell. Sandomir. marsalcus reg. Pol. capit. Crac. gnalis et Scepusien. Premisl. ac Colen. 1533, palat. Sandomir. 1536, palat. et capit. gnalis Crac. etc. 1537, 1552 — 27, 39, 64, 75, 80, 82, 87, 188, 196, 200, 208, 210, 503, 516, 517, 520, 540, 541, 542, 544, 556, 562, 921, 926, 1050.
— — vicecapit. Crac. 1563 — 1061.
— — Ioannes notar. terrae Crac. 1565, 1577 — 945, 1068.
— — Czarnobielski Filon palat. Smolenscen. capit. Orsen. 1585 — 363.
Koczer v. Kuczer Carolus consul Crac. 1528, 1537 — 55, 87, 93, 918, 919.
a Komorow v. Komorowski Ioannes castell. Polanecen. 1550 — 201, 562.
Komorowski Christophorus de Żywiec castell. Oswiecimen. 1577 — 945.

Konarski Ioannes epus Crac. 1505, 1523 — 5, 12, 27, 48, 390, 425, 913.
— — Adamus praepos. Posnan. secret. reg. 1558, epus Posnan. 1569, 1574 — 602, 605, 701, 736, 739.
— — Ioannes de Kobylino castell. Miedzirzecen. 1570, castell. Kalissien. 1574, 1585 — 290, 363, 740.
Konopnicki Ioannes consul Crac. 1533, 1538 — 73, 87, 93, 926, 975.
Konradt Stanislaus consul Crac. 1580, 1586 — 15, 343, 344, 1120, 1123.
Kopytowski Petrus castell. Warsavien. 1537 — 926.
de Korybutów et in Zbaraż Stephanus palat. Trocen. 1574 — 736.
de Koscielec Nicolaus palat. Bresten. 1505 — 48.
— — Nicolaus palat. Kalissien. 1527, 1533 — 52, 75.
— — Andreas capit. Bydgostien. 1507, thesaur. capit. Scepusien. Oswiecimen. Iuniwlad. et Bydgostien. zupparius et procur. gnalis Crac. 1510, 1512 — 391, 913, 915.
— — Stanislaus palat. Posnan. capit. Marienburgen. Bydgostien. et Stumen. 1527 — 52.
— — Ioannes palat. Iuniwladisl. capit. Brzesten. Dobrinen. et Kowalien. 1550, 1552 — 200, 209, 556, 562.
— — Ianussius palat. Brzesten. capit. Naklen. et Bidgostien. 1550, palat. Siradien. capit. Maioris Poloniae gnalis 1556, 1562 — 200, 209, 227, 241, 556, 562, 602, 605, 626.
— — Andreas palat. Lancicien. capit. Bidgostien. 1556, palat. Calissien. capit. Bidgostien. et Pisdren. 1558 — 227, 602, 604.
— — Ioannes castell. Biechowien. capit. Bidgostien. 1576, cast. Miedzirzecen. 1585 — 321, 363.
Koscielecki Lucas epus Premislien. 1576 — 320.
Kosiński Adamus castell. Podlachiae 1571 — 296.
Kosla v. Coslia v. Coszlia Nicolaus consul Crac. 1553 — 211, 212.
Kossobucki Paulus castell. Liven. 1558 — 605.
Kossocki v. Kossobucki Nicolaus 1525 — 37, 38.
Kostka Ioannes de Stangenbergk castell. Gedánen. thesaurarius terrarum Prussiae, capit. Dersavien. et Pucen. 1562, palat. Sandomir. capit. Marienburgen. Pucen. et Dersavien. 1576 — 320, 626, 736, 740.
Kotwicz Augustinus praefectus stabuli reg. 1539, 1545 — 105, 520.
Kowalowicz Ioannes in Prokocin et in Piaski heres 1525 — 37, 38.
Kowalowski Iosephus de Kowalowa vicecapit. Crac. 1586 — 377, 386, 1142.
Kozieł Stanislaus 1578 — 806.
de Koźmin Benedictus doctor 1560 — 1050, 1144.
de Cracovia Simon frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
— — Stanislaus magister hospitalis et praepos. monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931, 932.
Kraina v. Craino Albertus doctor, consul Crac. 1533, 1556—73, 79, 87, 93, 101, 120, 129, 184, 193, 211, 225.
Krasinski Franciscus reg. Pol. procancell. praepos. Plocen. ac Cracov. Gnesnen. 1569, et archidiac. Warsavien. 1570, epus Crac. 1573, 1576 — 290, 297, 320, 702, 715, 716, 720, 736, 739, 1099.
— — Stanislaus scholast. Gnesnen. 1570 — 1088.
— — Ioannes cantor Crac. scholast. Kielcen. secret. reg. 1578 — 339.
Krasowski Paulus praepos. eccl. Omnium Sanctorum Crac. secret. reg. 1525, 1537 — 39, 926.
de Kretkow Nicolaus palat. Iuniwladisl. 1505 — 48.
— — Erasmus castell. Brzesten. capit. Pizdren. 1548, castell. Gnesnen. 1556 — 196, 200, 228, 541, 543, 557, 562.
— — Silvester castell. Bidgostien. 1552 — 209.
Krisker Casper advocat. Crac. 1517, 1535 — 949, 955, 961, 964, 969, 972, 975.
Kristoporski, patrz Christoforski.
Krokier v. Crocker Ioannes consul Crac. 1553, 1560 — 211, 212, 1025, 1032, 1039, 1050.
— — Valentinus consul Crac. 1570, 1575 — 288, 300, 302, 309, 312.
Kromer Bartholomaeus consul Crac. 1537, 1556 — 94, 101, 116, 120, 193, 211, 212, 225, 1012, 1028.

Kromer doctor 1558 — 1041.
de Krotoszyn Ioannes palat. Iuniwladislavien. 1571 — 296.
Krotoski Andreas castell. Iuniwladislavien. 1550, 1566 — 200, 562, 681.
— — Ioannes castell. Rogoznen. 1552 — 209.
Krugell Hieronymus consul Crac. 1536, 1556 — 87, 93, 116, 120, 225, 996, 1005.
Krumpfelt v. Crumphelt Simon consul Crac. 1553, 1571 — 211, 225, 288, 1041, 1082, 1085, 1086, 1090, 1092.
Krupek v. Cruppeck Erasmus consul Crac. 1523, 1528 — 41, 55, 57, 960, 964, 973.
— — Ioannes advoc. Crac. 1580 — 1120.
Krupski Georgius de Orchow castell. Leopolien. 1518 — 12.
Kryski Albertus succamer. Plocen. capit. Dobrinen. secret. reg. 1556 — 228.
— — Stanislaus de Drobnin castell. Raciążen. 1576, palat. Mazoviae, capit. Plocen. 1585 — 321, 763.
Krzycki (Crziczki) Andreas, praepos. s. Michaelis et Plocen. scholast. Posnan. canon. Crac. 1518, et praepos. Sreden. secret. reg. 1519, electus Premislien. 1523, epus Premislien. 1525, archiepus Gnesnen. 1527 — 13, 16, 27, 39, 52, 425, 925.
Krzywokolski Paulus consul Crac. 1582, 1586 — 345, 385, 1118, 1126, 1134, 1137, 1138.
Krzyżanowski Ioachimus consul Crac. 1565, 1582 — 288, 300, 302, 312, 345, 1068, 1072, 1085, 1088, 1092.
— — Stanislaus consul Crac. 1570 — 1088.
Kurcz Laurentius civis Augustanus 1548 — 928, 929.
— — Caspar pictor 1579 — 1118.
de Kurozwęki Stanislaus heres de Mydlniki — 923.
— — Nicolaus palat. Lublinen. 1505 — 48.
de Kutno Nicolaus castell. Gostinen. 1505 — 48.
— — Andreas palat. Raven. 1527 — 52.

Ladislaus electus Vacien. secret. curiae regis Hungariae 1510 — 10.
Lamboch Georgius capit. praetorii Crac. 1574, 1575 — 304, 316.
Lanczki, patrz Łącki.
Lanckoruński Stanislaus de Brzezie pincerna Sandom. 1505, palat. Podoliae 1533, palat. Sandomir. 1533 — 48, 75, 921.
— — Nicolaus 1518 — 959.
— — Christophorus de Brzezie, castell. Malogosten. 1576, 1578 — 321, 339.
a Łańcut Felix claviger monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931, 932.
Lang Ioannes advocatus Crac. 1581, 1586 — 1123, 1126, 1129, 1131, 1134, 1137.
Langnauer Ioannes civis Augustensis 1560,1573 — 933, 935, 1097.
Lantman, patrz Cyrus.
de Lasko Ioannes cancellar. Gnesnen. et reg. Poloniae 1505, et praepos. Posnan. 1507, archiepus Gnesnen. legatus natus et primas 1518, 1527 — 3, 5, 12, 15, 27, 48, 49, 52, 959.
— — Iaroslaus palat. Siradien. 1518, 1519 — 12, 16.
— — Hieronymus palat. Siradien. 1527 — 52.
— — Ioannes praepos. Gnesnen. et Lancic. canon. Crac. secret. reg. 1533 — 75, 921.
— — Stanislaus palat. Siradien. capit. Lancic. 1548 — 196, 541, 542.
— — v. Łaski Nicolaus incisor mensae reg. capit. Krasnostav. 1562, et capit. Mariemburgen. 1566 — 241, 265, 268, 270, 273, 626, 673.
— — v. Łaski Albertus palat. Siradien. 1556, 1585 — 275, 290, 296, 363, 681, 736, 740.
Lasocki (Liassoczki, Lassoczki) Iacobus castell. Inowloden. 1548, castell. Lancicien. 1550, 1576 — 196, 200, 228, 320, 562, 605.
Łaszcz Alexander capit. Chelmen. 1576 — 321.
Latalski Ianussius castell. Gnesnen. 1505 — 48.
— — Ioannes de Latalice praepos. Cracovien. Gnesnen. et Lancicien. secret. reg. 1507, et praepos. Posnan. 1523, epus Crac. 1537 — 5, 12, 16, 27, 391, 425, 910, 925.
— — Georgius castell. Landen. 1548, 1550 — 196, 201, 541, 543.

Latalski Ianussius de Łabiszyn palat. Posnanien. capit. Iuniwladislavien. et Człochovien. 1548, 1556 — 196, 208, 227, 541, 542, 556.
— — Stanislaus comes in Łabiszyn capit. Iuniwladislavien. 1556, et Człochovien. 1558 — 228, 602, 605.
Latoszek Laurentius de Łuczyce minister. terrae Crac. gnalis 1586 — 382.
Ławski Stanislaus de Strzegocin castell. Wiznen. 1552, palat. Mazoviae et vicesgerens 1556, 1574 — 209, 228, 241, 262, 275, 290, 602, 605, 681, 736, 740.
— — Ioannes scholast. Posnanien. canon. Premislien. 1562 — 242.
Lazarus typographus 1559, 1574 — 1046, 1103.
Łącki Mathias canon. Crac. secret. reg. 1552 — 209.
— — Nicolaus castell. Camenecen. 1558 — 602, 605.
Lemhaus Hanus capit. praetorii Crac. 1575 — 317.
Leonbock v. Loenbock Ioannes consul Crac. 1542, 1548 — 116, 120, 129, 193.
Leopoliensis Ioannes 1563 — 251.
Leśniowolski (Lieszniowolski, Lyesnyowolski) Stanislaus castell. Ciechanovien. capit. Rozanen. et Makovien. 1558 — 602, 605.
— — Martinus de Obory castell. Podlasien. 1585 — 363.
de Leszno v. Leszczyński Raphael secret. reg. 1507, confirmatus Premislien. electus Plocen. 1523 — 27, 391, 915.
— — Raphael castell. Brzesten. capit. Radzieiovien. 1548 — 196, 541, 542.
Lex Stanislaus consul Casimir. 1558 — 234.
Leżeński Ioannes castell. Małogosten. 1550 — 562.
Lierza Hanus capit. praetorii Crac. 1575 — 317.
Ligięza Stanislaus pincerna curiae 1548, pocillator reg. Pol. capit. Tiszovien. 1550 — 196, 562.
— — Sigismundus pocillator reg. Pol. capit. Leopolien. Krzepicen. et Tiszovicen. 1556 — 228.
— — Nicolaus de Bobrek castell. Zawichosten. capit. Biecen. et Żydaczovien. 1566, 1576 — 265, 268, 273, 275, 320, 324, 673, 702, 740.
von der Linde Nicolaus proconsul Thorunen. 1570, consul Gedanen. 1575 — 1086, 1105, 1106.
Linck v. Linx v. Lincx Ulricus civis Augustanus 1560 — 933, 934, 935, 936, 1052.
Lipnicki Iacobus canon. Sandomir. 1568 — 940.
Litwinek Ioannes pictor 1573, 1579 — 334, 1099, 1102, 1118.
Litwos Stanislaus de Kazanow succamer. Lublinen. subiud. Sandomir. 1505 — 46.
Łobocki Stanislaus castell. Spicimirien. 1548 — 196.
Łoszcz Cristinus castell. Vyszegraden. 1571 — 297.
Lossek Stanislaus consul Casimirien. 1554 — 219.
Lovicius Gabriel s. theol. professor, prior provincialis ord. Praedicatorum 1551 — 563.
Lubomirski Stanislaus de Lubomirz 1527 — 52.
— — Felix de Lubomirz 1527 — 52.
de Lubraniec (Ludbrancz) Gregorius praepos. Sandomir. archidiac. et canon. Crac. factor zupparum et mag. procurator Crac. 1481 — 606.
— — Ioannes epus Posnan. 1505, 1527 — 5, 15, 48, 52.
— — Nicolaus palat. Posnan. 1518, 1519 — 12, 15.
Lutomirski Ioannes thesaurarius curiae reg. et burgrab. Crac. 1548, castell. Brzezinen. 1552, castell. Rawen. et capit. Radomien. 1558, castell. Siradien. thesaurar. curiae, capit. Lancic. et Radomien. 1566 — 196, 209, 265, 268, 270, 272, 275, 547, 557, 562, 602, 605, 672, 681, 1042.
— — Nicolaus castell. Czechovien. praefectus teloneor. in Minori Polonia 1550, 1558 — 201, 228, 562, 602, 605.
— — Baltazarus capit. Siradien. 1576 — 321.
Łysakowski (Liszakowski) Nicolaus castell. Chelmen. 1576 — 321.

Maciejowski Samuel canon. Crac. secret. reg. 1533, decanus Crac. reg. Pol. vicecancell. et nominatus Chel-

men. 1539, epus Chelmen. 1540, epus Plocen. 1543, nominatus Cracov. 1545, epus Crac. reg. Polon. cancellarius 1548, 1550 — 102, 103, 104, 105, 107, 108, 133, 182, 188, 196, 198, 513, 514, 520, 521, 533, 541, 542, 547, 556, 901, 921, 926.
Maciejowski Bernardus castell. Radomien. 1548, castell. Lublinen. mag. procurator Crac. capit. Trembowlen. 1558 — 196, 200, 562.
— — Stanislaus castell. Lublinen. magister curiae reginae Pol. capit. Zawichosten. 1549, castell. Woinicen. capit Chelmen. et Zawichosten. 1550, castell. Sandomir. capit. Lublinen. et Zawichosten. marsalcus curiae regis Pol. 1562 — 200, 241, 547, 562, 626.
— — Nicolaus succamer. Sandomir. capit. Scepusien. 1576 — 321.
Makowski Ioannes consul Casimir. 1581, 1583 — 351, 831, 855.
Maleczkowski Michael mag. procurator arcis Crac. 1578, 1586 — 365, 375, 783, 814, 875.
Malinowski Marcus capit. praetorii Crac. 1575 — 315.
Maluetius Bononiensis 1558 — 1042.
Manlich Mathias civis Augustanus 1548 — 927, 928, 929, 1052.
— — Melchior civis Augustanus 1560 — 933, 935.
Marstella Andreas consul Crac. 1562, 1563 — 650, 1056.
Martinus praepositus monast. Zwierzyniecen. 1512 — 912, 913.
— — aurifex, consul Crac. 1512 — 913.
— — architectus 1552 — 1015.
Masło Stanislaus consul Casimir. 1583, 1586 — 351, 377, 855.
Maszowski Georgius consul Crac. 1580, 1585 — 343, 344, 367, 380, 1120, 1123.
Mathias pannifex, consul Casim. 1546, 1554 — 213, 219, 523.
— — pellio consul Casimir. 1546 — 523.
Matthaeus notar. civit. Crac. 1564, 1568 — 1061, 1072, 1081.
Meidel Michael consul Crac. 1526 — 41.
Melchior serrifaber, scabin. Stradom. 1586 — 376.
Mężyk Stanislaus Słabosz de Putniowice dapifer terrae Crac. capit. Sandecen. 1577 — 945.
Miączyński Ioannes doctor philosophiae et medicinae, notar. civit. Crac. 1571, consul. Crac. 1574 — 302, 309, 314, 323, 379, 1092, 1099, 1102, 1110.
— — Sebastianus capit. praetorii Crac. 1575 — 316.
Michael lanius consul Casimir. 1580 — 822.
Miechowita Mathias doctor 1517, 1518 — 954, 960.
Miedzyleski Laurentius praepos. Vilnen. secret. reg. 1512 — 915.
de Mielec v. Mielecki Stanislaus castell. Zawichosten. 1518 — 12.
— — Ioannes palat. Podoliae, capit. Chmielnicen. 1548, et capit. Grodecen. 1550, et supremus reg. Pol. marsalcus 1556, et capit. Samborien. 1558 — 196, 200, 227, 541, 542, 562, 602, 605, 1046.
— — Sebastianus castell. Wislicien. 1550, et capit. Brzesten. 1566, castell. Crac. et capit. Brzesten. 1569, 1574 — 200, 209, 228, 265, 268, 273, 275, 290, 562, 602, 605, 673, 701, 736, 739.
— — Ioannes castell. Woicicien. capit. Grodecen. 1569 — 702.
— — Nicolaus palat. Podoliae capit. Korczynen. Grodecen. et Dolinen. 1574, 1585 — 363, 736.
Mikosz doctor 1517 — 954.
Misiowski Matthaeus de Przybysławice lectistrator et burgrabius castri Crac. 1586 — 377, 386, 1142.
Missopad Nicolaus castell. Czechovien. 1507, 1518 — 12, 391.
de Młodziejowice Stanislaus castell. Radomien. 1507 — 391.
Młoszowski Stanislaus de Młoszowa subiudex et vicepalat. Crac. 1584, 1586 — 390, 901.
Mniszek Petrus minister. terrae Crac. 1533, 1554 — 188, 975, 1024.
— — Ioannes de Magna Kuńczyce succamer. Sokalien. et Zukovien. 1549 — 547.
— — Nicolaus de Magna Kuńczyce burgrabius Crac. succamer. curiae s. cubiculi praefectus, capit. Lucovien. et Sokalien. 1550 — 557, 562.
— — Georgius de Magna Kuńczy-

ce castell. Radomien. capit. Sanocen. et Sokalien. 1585 — 363.
Modliszowski v. Modlichowski Hieronymus capit. Lomżen. et Kolnen. 1562, et castell. Malogosten. 1566, — 241, 265, 268, 273, 673.
Morawicki Ioannes 1585, 1586 — 1136, 1137, 1142.
— — Stanislaus 1586 — 1142.
Moretius Lucas doctor, consul Crac. 1573, 1586 — 300, 302, 314, 323, 384, 1110, 1118.
Morsztyn (Morstin, Mornstinn, Mornstyn, Mornstein, Mornsteyn, Mornstain) Petrus consul Crac. 1507, 1526 — 1, 24, 41, 958, 965.
— — Ioannes consul Crac. 1526, 1539 — 41, 53, 55, 57, 73, 79, 87, 93, 101, 379, 926, 962.
— — Georgius advocat. Crac. 1543, 1548 — 988, 989, 992, 995, 1000, 1004, 1010.
— — Ioannes consul Crac. 1565, 1575 — 300, 302, 312, 766, 1068, 1072.
Moscicki Perom Martinus notar. curiae reg. 1578 — 777.
Mozancz v. Mozencz Nicolaus baccalaureus 1508, 1555 — 955, 1145.
Mroczek Andreas de Skowierzyn reg. mtis et terrae Sandomir. notar. gnlis 1505 — 48.
Mrowiński Ioannes consul Casimir. 1566 — 683.
Mrzygłód Thomas — 589.
de Mstow Stanislaus capellanus 1481 — 609.
Mstowski Raphael canon. Crac. 1562 — 242, 626.
Mysłek (Mislek) Valentinus consul Casimir. 1553, 1554 — 213, 219.
— — Andreas scabin. senior Casimir. 1586 — 376.
Myszkowski Petrus de Mirów palat. Lancic. 1505 — 48.
— — Stanislaus castell. Miedzirzecen. 1537 — 926.
— — Georgius archidiac. Crac. secret. reg. 1539 — 105.
— — Nicolaus dapifer terrestr. capit. Miedzirzecen. 1547, incisor mensae reg. 1548, castell. Radomien. capit. Oswiecimen. Zatorien. et Miedzirzecen. 1550 — 196, 200, 533, 562.
— — Stanislaus tribunus Crac. reg. Pol. incisor 1550, structor mensae reg. capit. Marienburgen. secret. reg. 1556, et capit. Ratnen. 1562, casteli. Sandomir. capit. Crac. et Ratnen. 1563, palat. et capit. gnalis Crac. et Ratnen. 1565, 1570 — 228, 241, 250, 251, 262, 264, 265, 268, 270, 272, 275, 290, 562, 626, 661, 671, 672, 677, 679, 680, 685, 701, 939, 1060, 1064, 1068, 1072, 1076, 1077, 1080, 1084, 1088.
Myszkowski Petrus de Mirów scholasticus Crac. secret. reg. 1558, decanus Gnesnen. praepos. Lancicien. 1562, decanus Crac. praepos. Gnesnen. Posnanien. Plocen. Lancicien. reg. Pol. vicecancell. 1563, epus Plocen. 1570, epus Crac. 1577 — 242, 248, 254, 257, 259, 260, 261, 265, 268, 270, 273, 275, 277, 278, 279, 290, 296, 335, 338, 362, 602, 605, 651, 652, 662, 673, 681, 736, 739, 945, 1046, 1056, 1060, 1064, 1068, 1077, 1114, 1142.
— — Christophorus castell. Raven. 1566 — 265, 268, 273, 275, 673.
— — Ioannes castell. Zarnovien. 1585 — 363.

Nadarzyński Valentinus castell. Wiznen. 1556, 1562 — 228, 241, 602, 605.
Naruszowicz Nicolaus mag. duc. Lithw. thesaurar. capit. Marcovien. 1571, et capit. Miodelen. Ospolien. et Prnen. 1574 — 297, 736, 740.
Niedziela Ioannes scabin. Casim. 1586 — 376.
Niedźwiedź Stanislaus scabin. Casim. 1586 — 376.
Nieszkowita doctor 1517 — 954.
Nikell Hieronymus civis Wratislavien. 1584 — 360.
de Niszczyce Andreas palat. Plocen. 1518, 1527 — 12, 16, 52.
Noskowski Lucas doctor, consul Crac. 1526, 1551 — 41, 55, 57, 968.
— — Andreas epus Plocen. 1548, 1562 — 196, 200, 208, 227, 241, 541, 542, 562, 601, 604, 626.
de Nova civitate Petrus notar. publ. 1568 — 940.
de Nowopole Albertus frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931
Nożka Sebastianus capit. praetorii Crac. 1574 — 304.

de Oborniki Petrus Wedelicius consul Crac. 1526, 1543 — 41, 55, 57, 73, 87, 93, 116, 120, 183.
Ocieski Ioannes de Ocieszyno succamer. 1546, castell. Biecen. magister curiae senioris reginae Poloniae, capit. Sandecen. 1548, reg. Pol. vicecancell. succamer. et burgrab. Crac. capit. Sandecen. 1550, reg. Pol. cancellarius capit. Sandecen. et Olstinen. 1552, et capit. Crac. 1556, et capit. Oswiecimen. ac Zatorien. 1558, et capit. Samborien. 1562, 1563 — 196, 201, 207, 209, 228, 233, 235, 241, 242, 246, 541, 543, 547, 562, 575, 577, 580, 588, 589, 598, 602, 605, 610, 611, 614, 616, 618, 624, 626, 642, 649, 999, 1008, 1012, 1016, 1020, 1024, 1032, 1037, 1042, 1046, 1052, 1054, 1060.
— — Nicolaus magister agazonum curiae 1510 — 910.
Odnowski Nicolaus castell. Premislien. capit. Leopolien. 1550 — 562.
Odrowąż Stanislaus palat. Podoliae 1537 — 926.
de Odrzywoł Laurentius frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931, 932.
Odrzywolski Ioannes ianitor stubae consularis 1577 — 764.
Oleśnicki Stanislaus cantor Gnesnen. canon. Crac. 1523, praepos. Scarbimirien. secret. reg. 1533, decanus Crac. secret. reg. 1537 — 27, 75, 921, 926.
de Opalenica v. Opaliński v. Opalenicki Petrus castell. Landen. 1505 — 48.
— — Petrus castell. Landen. capit. Costen. ac Sigismundi Augusti curiae magister 1530, castell. Gnesnen. et Gnesnen, ac Costen. capit. 1537, et capit. Olstinen. 1539, et capit. Rezinen. 1543, 1545 — 48, 64, 104, 133, 520, 921, 926, 959, 994.
Opaliński Andreas de Bnin 1574, supremus reg. Pol. marsalcus, capit. gnalis Maioris Poloniae et Szremen. 1585 — 363, 736, 740, 1103.
Opoczno Andreas doctor, consul Crac. 1543, 1548 — 120, 129, 184, 193.
de Oporów Andreas castell. Cruszwicien. 1505, palat. Bresten. 1527, palat. Lancicien. 1537 — 48, 52, 926.
de Oporów Ioannes castell. Bresten. 1518, palat. Iuniwladisl. 1527 — 12, 52.
Organista Augustinus consul Casimirien. 1538 — 94, 95.
Orzeł Martinus notar. civit. Casimir. 1585 — 374.
Osiecki Gregorius consul Crac. 1548, 1556 — 193, 211, 212, 225.
Ossolinski Hieronymus 1552, castell. Sandecen. 1569, castell. Sandomirien. 1574 — 702, 740, 1016, 1056, 1064.
Ossowski Stanislaus 1566, referendarius curiae reg. 1569, et cantor Gnesnen. 1571, et canon. Crac. praepos. Sandomir. custos Wratislavien. et Lancicien. 1578 — 277, 278, 279, 297, 321, 339, 702, 736, 740.
de Ostrog v. Ostrosiae dux Basilius Konstantynowicz palat. Kiioviae, marsal. Woliniae, capit. Wlodimirien. 1570, 1571 — 290, 296.
— — dux Constantinus Konstantynowicz palat. Kiioviae, capit. Wlodimiriae 1574, et marsal. Woliniae 1585 — 363, 736, 740.
— — dux Ianussius palat. Woliniae, capit. Wlodimirien. 1585 — 363.
de Ostrorog Venceslaus 1505 — 48.
— — Stanislaus castell. Calissien. 1512 — 915.
Ożarowski Silvester succamerar. curiae v. praefectus cubiculi et capit. Zawichosten. 1518, et burgrab. Crac. 1523 — 13, 16, 27, 75, 425, 921.

Pac Stanislaus palat. Witebscen. 1571 — 296.
Paczoska Bartholomaeus consul Crac. 1570, 1582 — 288, 302, 311, 345, 379.
Padniewski Philippus cantor Crac. secret. reg. 1552, archidiac. Crac. secret. reg. 1558, epus Crac. reg. Polon. vicecancell. 1560, 1571 — 209, 241, 265, 268, 270, 272, 275, 290, 296, 602, 605, 626, 640, 641, 672, 680, 701, 860, 1052, 1046, 1056, 1080.
Palczowski Sigismundus vicecapit. Crac. 1563, 1579 — 251, 254, 938, 1080, 1120.

Paller Wolfgangus civis Augusten. 1570 — 943.
Pangracius Italus murator 1557 — 1035.
Paris Felix castell. Warsavien. capit. Czernen. 1571 — 297.
Patericius Daniel consul Crac. 1570 288.
Patricius Italus 1571 — 1091, 1092.
Paulus Germanus pictor 1576 — 1110.
— — braseator scabin. Casimirien. 1550, advocatus Casimir. 1553, 1554 — 198, 213, 219.
Pawlik Ioannes consul Casimir. 1553, 1558 — 213, 219, 234.
— — Augustinus advocat. Casimir. 1586 — 376.
Pawlikowicz Sebastianus capit. praetorii Crac. 1575 — 315.
Pernus v. Pyrnus Valerianus notar. civit. Crac. 1541, consul Crac. 1558, 1568 — 184, 933, 935, 988, 995, 999, 1012, 1020, 1037, 1042, 1052, 1057, 1061, 1065, 1069, 1070, 1073 ,1074, 1076, 1077, 1081.
— — Stanislaus capit. praetorii Crac. 1559 — 1046.
— — Paulus notar. civit. Crac. 1579, 1586 — 1120, 1134, 1137, 1143.
Petrus doctor, canon. Crac. praepos. ad s. Florianum in Kleparz 1585 — 1135.
— — subprior monast. Mogilen. 1568 — 938.
Pielgrzym Ioannes superintendens mendicorum 1553 — 1020.
Pieniążek Ioannes de Krużlowa gnalis exactor terrae et vicecapit. Crac. 1517, iudex Crac. 1527, et capit. Sandecen. 1531, 1533 — 50, 68, 83, 415, 954.
Pilchowski Adamus praepos. Warschavien. secret. reg. 1576 — 321.
de Pilcza Nicolaus palat. Belzen. 1518 — 12.
Pilecki Ioannes capit. Lublinen. 1519 419.
Pilsnensis Martinus sac. theol. doctor. canon. Crac. 1578 — 339.
Piotrowski Ioannes decan. Posnan. custos Sandomir. scholast. Lancic. secret. reg. 1585 — 363.
Płaczybabka Mathias consul Casimir. 1553, 1583 — 213, 219, 351, 831, 855.
Płaza Stanislaus de Mstyczów exactor ducillorum regiorum 1557, capit. Ojcov. burgrabius castri Crac. 1577, 1578 — 339, 945, 1033, 1042.
Podlodowski Georgius canon. Crac. secret. reg. 1550, praep. Sandomreferend. curiae 1552 — 209, 562.
Podowski Lucas praepos. Gnesnen. vicarius in spiritualibus, officialis gener. et canon. Crac. ac secret. reg. 1578 — 339.
Polak Petrus consul Crac. 1570 — 288.
Polanowski Ioannes consul Casim. 1566 — 683.
Ponetowski Iacobus castell. Brzesten. 1585 — 363, 370.
Poninski Albertus 1520 — 17.
Popławski Stanislaus 1568 — 940.
Poradowski Nicolaus 1585 — 372, 881.
de Posnania v. Posnanita Albertus doctor medicinae, consul Crac. 1556, 1559 — 1032, 1084.
Postekalski Thomas viceprocur. arcis. Crac. 1561 — 620.
Postrzygacz Ioannes consul Casimir. 1566 — 683.
de Potulice Stanislaus castell. Miedzirzecen. 1505 — 48.
Potulicki Petrus castell. Przementen. 1576, palat. Calissien. 1585 — 321, 362.
Prettwycz Bernhardus 1546 — 999.
Primus v. Princeps Stanislaus advocat. Stradomien. 1586 — 376.
de Proboszczowice Petrus magister 1563 — 251.
Prowana Prosper zupparius Crac. 1578 — 333.
Przecławski Andreas scholast. in spiritual. gnalis Crac. secret. reg. 1562 — 242, 626.
de Przeramb v. Przerembski Ioannes castell. Siradien. 1505, 1519 — 16, 48.
— — Wincentius epus Wladislavien. 1505 — 48.
— — canon. Crac. secret. reg. 1545, et praepos. Crac. 1547, sede vacante administrator epatus Crac. 1550, reg. Polon. vicecancellarius 1552, et praepos. ad s. Florianum 1554, et praepos. Gnesnen. ac Wilnen. 1556, nominatus Chelmen. 1558, epus Wladislavien. reg. Polon. vicecancell. 1558 — 196, 201,

209, 210, 218, 223, 228, 230, 520, 533, 541, 543, 547, 557, 562, 573, 590, 601, 604, 1008, 1020, 1024, 1042.
de Przeramb Stanislaus castell. Siradien. 1548 — 196, 541, 543.
Przyjemski Adalbertus castell. Landen. 1569, 1571 — 297, 702.
Przyłęcki Ioannes exactor contributionum in terra Crac. 1570 — 716.
— — Martianus iudex castri Crac. 1570, et burgrab. 1578 — 339, 1086, 1088.
Pszonka Thomas canon. Poltovien. secret. reg. 1548, cancell. regiae notarius 1553, s. theol. doctor, canon. Sandomirien. Wratislavien. Poltovien. praepos. Dibowien. archipresbyter ad s. Mariam Crac. maioris cancell. regni director vel notarius primarius 1562 — 201, 242, 543, 626, 1020.
Pukal Stanislaus consul Casimir. 1580, 1583 — 351, 822, 831, 855.
— — Andreas scab. Casimir. 1586 — 376.
Pusch Bartholomaeus cons. Crac. 1564 — 1064.
Pyrnus, patrz Pernus.

Raczkowski Wenceslaus burgrab. Crac. 1570 — 941.
Radecki Stanislaus 1585 — 365.
Radziejowski Nicolaus castell. Gostinen. et capit. Leopolien. 1550, et teloneorum aquaticorum Vladislavien. praefectus 1554, 1556 — 201, 223, 228, 562.
Radziminski Stanislaus castell. Czernen. capit. Liven. et Camenecen. 1585 — 363.
Radziwiłł dux 1548 — 1008.
— — Nicolaus Christophorus dux in Ołyka et Nieśwież marsalcus curiae mag. duc. Lithw. 1570, et comes in Szydłowiec 1574, supremus mag. duc. Lithw. marsalcus 1585 — 291, 297, 363, 736, 740.
— — Nicolaus dux in Ołyka, palat. Wilnen. supremus mag. duc. Lithw. cancell. et marsalcus 1559—1047.
— — Nicolaus dux in Dubinki et Bircze palat. Wilnen. mag. duc. Lithw. cancell. capit. Liden. Mozicen. et Boryszov. 1574 — 736, 739.
— — Christophorus dux in Dubinki et Bircze palat. Vilnen. mag. duc. Lithw. vicecancell. capit. Boryszovien. et Urzendovien. 1585 — 362.
Radziwiłł Albertus dux in Ołyka et Nieśwież, marsalcus curiae mag. duc. Lithwaniae, capit. Kownen. 1585 — 363.
Rambieski Laurentius consul Crac. 1548, 1556 — 193, 211, 212, 225, 1027, 1028.
Ramolth Nicolaus consul Crac. 1507, 1512 — 1, 913.
Raphael Ioannes consul Casimir. 1509 — 392.
Ratolth Andreas 1520 — 17.
Reczyński Albertus castell. Warsovien. 1585 — 363.
Regiomontanus Matthaeus praepos. eccl. ad s. Spiritum Crac. 1577 — 943.
Reguli Ioannes doctor, consul Crac. 1507, 1515 — 1, 2.
Remer (Remar, Rimer, Romer) Hieronymus consul Crac. 1533, 1537 — 73, 79, 93.
— — Bartholomaeus consul Crac. 1543, 1553 — 120, 193, 212, 1028.
— — Leonardus tudnarius Crac. 1542 — 117.
— — Christophorus consul Crac. 1570, 1586 — 288, 300, 302, 313, 378, 381, 382, 384, 1102, 1103, 1106, 1107, 1111, 1114.
Rimer, patrz Remer.
Roisius Petrus 1563 — 1060.
Rokossowski Iacobus castell. Szremen. capit. Ostrzeszovien. 1574, thesaurar. curiae, praefectus teloneorum regni per utramque Poloniam 1576 — 325, 736.
Romer, patrz Remer.
Rosnowski Thomas canon. Crac. 1512 — 913.
Roth Franciscus consul Crac. 1526, 1537 — 41, 57, 73, 87, 93, 968, 972, 975, 976.
Rożanka Stanislaus consul Crac. 1570 — 288.
a Rozrażow Hieronymus secret. maior regni, praepos. Plocen. Wratislavien. 1578, epus Cuiavien. 1585 — 339, 362.
Rucki, patrz Ruski.
Rusiecki v. Izdbiński de Rusiec Martinus vicar. in spirit. et canon. Crac. 1563, schol. Crac. secret. reg. 1574 — 253, 740.

Rusinowski Ioannes 1577 — 944, 945.
Ruski v. Rucki Ioannes consul. Casim. 1566, 1586 — 351, 377, 683, 821, 831, 855.
Russocki Franciscus castell. Ciechanovien. 1556, castell. Wyszegraden. 1558, castell. Naklen. 1566, 1569 — 228, 265, 268, 270, 273, 602, 673, 702.
Rykała Mathias consul Casimir. 1546, 1554 — 219, 523.

Sadowski Stanislaus consul Crac. 1570, 1575 — 288, 300, 302, 314.
Salomon Petrus 1517 — 951.
— — Stanislaus consul Crac. 1533, 1545 — 73, 87, 94, 110, 116, 120, 985, 988, 991, 992.
— — Andreas 1537 — 92, 93.
Samara Italus 1541 — 988.
Samowski Ioannes castell. Gostinen. 1576 — 321.
Sanctus Italus lapicida 1557 — 1037.
de Sandecz Ioannes decimat. monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
— — Nova Felix procurator bonorum monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931, 932.
Sapieha (Sapieia) Paulus castell. Kiovien. capit. Lubiecen. 1570, palat. Novogroden. 1571 — 290, 296.
Saxo Albertus doctor, phisicus regis Pol. 1556 — 1030.
Scharffemberg Nicolaus bibliopola 1566, 1585 — 1072, 1136.
— — Bartholomaeus 1571 — 298.
— — Sigismundus 1571 — 298.
Schilling (Scheling, Schillingk) Fredericus consul Crac. 1507, 1537 — 1, 92.
— — Petrus consul Casimir. 1509 — 393.
— — Ioannes consul Crac. 1536, 1541 — 87, 93, 101, 110, 982, 985.
— — Iodocus 1537, consul Crac. 1543 — 92, 93, 120, 129.
— — Erasmus consul Crac. 1537, 1548 — 94, 116, 120, 129, 1008.
— — Georgius consul Crac. 1553, 1566 — 211, 212, 1070.
— — Ioannes notar. civit. Crac. 1584, 1586 — 1134, 1143.
Schiltera Georgius consul Crac. 1586 — 385.
Schnicer Ioannes consul Crac. 1567 — 1074.
Schnicer Gregorius consul Crac. 1571 — 1091.
Schonbeck Bartholomaeus consul Crac. 1557, 1559 — 1033, 1046.
Schonfelder Valentinus advocatus Crac. 1551, 1553 — 1010, 1012, 1017, 1018.
Sebastianus advocat. Casimir. 1550 — 198.
— — consul Casimir. 1553, 1554 — 213, 219.
— — s. theol. doctor, canon. Clepardien. rector universitatis Crac. 1563 — 251.
Sibeneicher Mathias consul Crac. 1582 — 345.
de Siekluka Iacobus castell. Woinicen. 1505, 1510 — 5, 46, 48, 391, 910.
Siemaszko Alexander castell. Braclavien. 1585 — 363.
Siemianin Stanislaus consul Crac. 1536 — 87.
de Sieniawa Nicolaus palat. Belzen. exercituum regni campestris capit. Halicien. et Kolomien. 1550, palat. terr. Russiae 1562, et reg. Pol. exercituum generalis 1566, capit. Novogroden. 1569 — 200, 241, 265, 268, 270, 272, 275, 562, 672, 681, 701.
Sienienski v. Sienicki marsalcus nuntiorum terrestrium 1567, 1571 — 1076, 1077, 1086, 1088, 1095.
— — Ioannes castell. Halicien. 1548 — 196.
— — Ioannes castell. Zarnovien. 1571, castell. Leopolien. 1585 — 297, 320, 339, 363.
de Sienno Victorinus castell. Malogosten. 1518 — 12.
Siennik Martinus 1575 — 1106.
Sierakowski Ioannes de Bogusławice referendarius curiae 1552, et castell. Landen. capit. Przedecen. 1558, palat. Lancic. 1569, 1576 — 209, 241, 265, 268, 270, 273, 275, 296, 320, 602, 605, 626, 673, 701, 736, 740.
— — Ioannes de Gołogóry castell. Halicien. 1576 — 321.
— — Stanislaus castell. Ripinen. 1569, castell. Cowalien. 1576 — 321, 702.
Sierpski v. Gulczewski Andreas de Gulczewo palat. Rawen. 1552, et

capit. Plocen. 1556, 1562 — 209, 228, 241, 602, 605, 626, 681.
Simon pictor — 334.
Skaszewski Ioannes canon. Poltovien. secret. reg. 1554 — 223.
Skawinka doctor 1517 — 954.
Skóra Albertus de Gaj succamerar. Dobrinen. 1505 — 48.
Skubisz Andreas de Kalisz 1563 — 252.
Sladkowski Raphael castell. Konarien. 1569, 1576 — 321, 702.
Sławek Thomas consul Crac. 1579, 1586 — 345, 385, 1118.
Słomowski Stanislaus epus Laodicen. suffraganeus et canon. Crac. 1563, archiepus Leopolien. 1566, 1574 — 253, 265, 268, 270, 275, 672, 739.
Słończewski Leonardus epus Camenecen. 1550, 1556 — 200, 227, 562.
Słoninka Gabriel murator civilis 1564, 1568 — 1063, 1067, 1075, 1080
Słonski Gabriel consul Crac. 1573, 1586 — 300, 315, 379, 766.
Słupecki Ioannes castell. Sandec. 1505 — 48.
— — Christophorus castell. Lublin. 1569 — 702.
Słupski Stanislaus castell. Inowloden. 1569 — 702.
de Służewo Petrus palat. Caliss. capit. Niessovien. et Dibovien. 1548 — 196, 541, 542.
— — Ioannes palat. Iuniwlad. 1558, palat. Brzesten. capit. Dibovien. 1562, et cap. Koninen. ac Miedzirzecen. 1566, 1571 — 241, 265, 268, 270, 272, 296, 626, 672, 680, 701.
Sobek Christophorus de Sulejów capit. Warsovien. Solecen. et Nuren. 1562 — 241, 626.
— — Stanislaus de Sulejów castell. Sandecen. reg. Pol. thesaurar. capit. Malogost. et Tissovicen. 1566, et castell. Sandomir. 1569 — 265, 268, 270, 273, 275, 673, 681, 702.
Sobieński marsalcus 1523 — 964.
Sobiejuski v. Starożrebski Albertus de Starożreby cantor Crac. secret. reg. 1558, archidiac. Crac. 1562, epus Chelmen. 1566, 1574 — 242, 265, 268, 270, 272, 275, 290, 320, 602, 605, 626, 672, 680, 701, 736, 739.
Sobocki Thomas reg. Polon. cancel. burgrab. Crac. capit. Raven. 1545 — 520.
de Sokołowo, patrz Szreński.
Sokołowski Nicolaus de Biesiekiery v. de Wrzącza palat. Lancic. 1566 — 265, 268, 270, 272, 275, 672, 680.
Solikowski Demetrius Ioannes scholast. Wladislavien. et Lancicien. secret. reg. 1578, archiepus Leopolien. 1585 — 339, 362.
Spiczyński Hieronymus consul Crac. 1533, 1548 — 73, 79, 84, 93, 120, 129, 184, 193, 984, 1000, 1004, 1005.
Spigler (Spiglar, Szpiglier, Szpyglar) Ioannes consul Crac. 1570, 1586 — 288, 300, 302, 313, 345, 378, 384, 1095, 1134, 1144.
Spiss Michael consul Crac. 1518 — 958.
Spławski Stanislaus castell. Krziwinen. 1563, et praefectus teloneor. reg. 1566 — 251, 265, 268, 270, 273, 673.
— — Ioannes palat. Iuniwlad. 1585 — 363.
Spoth Petrus de Krajów tribunus Radomien. 1505 — 48.
— — Petrus Dunin capit. Piotrcovien. 1576 — 321.
de Sprowa Stanislaus castell. Żarnovien. 1510, et tribunus Cracov. capit. Opocznen. 1523, palat. Russiae, capit. Opocznen. 1537 — 12, 27, 910, 926.
Spunth Martinus scab. Casimir. 1550, consul Casimir. 1566 — 198, 213, 683.
Srzeński Felix a Sokołowo palat. Plocen. capit. Mariemburgen. 1537, et capit. Plocen. Lomżen. et Wiznen. 1550 — 200, 557, 562, 926.
de Srzeńsko Stanislaus castell. Wiznen. 1505 — 48.
Stadnicki Stanislaus de Żmigród castell. Zawichosten. capit. Korczynen. 1539 — 104.
Stanislaus murator 1585 — 1136.
— — cantor monast. Mogilen. 1568 — 938.
— — factor monast. Mogilen. 1568 — 938.
Stano Nicolaus consul Crac. 1526, 1542 — 41, 55, 57, 73, 79, 93, 116, 956, 979.
— — Ioannes consul Casimirien. 1554 — 219.

Stareski Lucas de Posnania 1563 — 252.
Starożrebski, patrz Sobiejuski.
Starzechowski Albertus castell. Belzen. 1552, castell. Przemislien. 1558 — 209, 602, 605.
— — Iohannes palat. Podoliae, capit. Drohobicen. 1566 — 631.
Staszkowski Hieronymus mgr. coquinae 1539, 1543 — 105, 133.
Stempowski Paulus canon. Wladislavien. et Plocen. 1562 — 242, 626.
Sterczuwan Michael consul Casimir. 1581, 1586 — 351, 377, 831, 855.
Stradomski Nicolaus de Kawki 1527 — 52.
— — Andreas 1586 — 381, 382.
Strasz Leonardus burgrabius castri Crac. 1578 — 339.
Straus (Strausz) Stano v. Stanislaus consul Crac. 1543, 1556 — 120, 181, 184, 185, 190, 193, 211, 212, 225, 1021, 1024.
Strelin v. Strolin Carolus civis Augusten. 1548 — 928, 929.
Strup Stanislaus consul Crac. 1547 — 192.
Strzabosz Petrus 1505 — 48.
Strzała Petrus de Sosnowice iudex Oswiecimen. et Zatorien. 1566, vicepalat. Crac. 1567, exactor gnalis Crac. 1581, et burgrab. castri Crac. 1583, 1586 — 344, 352, 359, 377, 386, 938, 1076, 1124, 1142.
Strzeżecki Anselmus 1569, 1570 — — 1084, 1088.
Studzieński Adam syndicus civit. Crac. 1562 — 1056.
Sulikowski Mathias consul Casim. 1558, 1560 — 232, 233, 234, 238.
Swarc (Swarcz) Adam consul Crac. 1507, 1509 — 1, 2.
Swidwa Vincentius de Szamotuły 1505, castell. Gnesnensis 1518 — 12, 48.
— — Ioannes de Szamotuły castell. Biechovien. 1552, 1556 — 209, 228.
Swieboda Stanislaus consul Casimir. 1553, 1583 — 213, 219, 351, 831, 855.
Swirczowski v. Swirczewski Ianussius tenutar. Ropczycen. marsalcus curiae 1505 — 48.
— — Ianussius castell. Wislicen. 1527, et cap. Ropczycen. ac Trembowlen. 1523 — 52, 425.
Sworski de Bedlno Nicolaus iudex Sandomir. 1505 — 46.
Szadek doctor 1546 — 996.
Szafraniec Petrus de Pieskowa skała castell. Wislicien. 1505, 1507 — 48, 391.
— — Petrus de Pieskowa skała castell. Biecen. capit. Lelovien. 1570 — 290.
— — Stanislaus de Pieskowa skała castell. Biecen. capit. Lelovien. 1576, castell. Sandomir. 1578 — 320, 339.
— — Andreas de Pieskowa skała capit. Leloviensis burgrab. castri Crac. 1578, tribunus Crac. 1582 — 331, 347.
Szarady (Szaradi, Scharadi) Albertus consul Casimir. 1580, 1583 — 822, 831, 855.
Szarota Andreas notar. civit. Crac. 1571, 1585 — 367, 381, 386, 1092, 1099, 1107, 1114, 1120.
Szczałapski Ioannes 1583 — 349, 860, 867.
Szczawiński Paulus castell. Brzezinensis, capit. Sochaczovien. 1571, 1576 — 297, 321.
Szczęsny (Sczanszny, Sczensny) Mathias consul Crac. 1507, 1526 — 1, 41.
Szczepanowski Casper procur. capit. Crac. 1563 — 652.
Szczerbicz Paulus decretorum curiae regni notar. 1578, secret. reg. 1583, 1585 — 357, 359, 368, 793, 861, 863, 864, 868, 869.
Szczygielski Martinus 1577 — 944.
de Szlazna Andreas palat. Raven. 1518 — 12.
Szubski (Subski v. Slupski) de Szczawin castell. Inowloden. 1571, et capit. Gostinen. 1585 — 297, 321, 363.
de Szydłowiec (Schidlouiecz) Nicolaus notar. publ. 1481 — 609.
— — Iacobus thesaurar. reg. Polon. 1505, et castell. ac capit. Sandomir. 1507 — 3, 5, 48, 391.
— — Nicolaus succamerar. curiae 1507, castell. Radom. succamerar. Crac. 1510, castell. Sandomir. reg. Pol. thesaurar. 1518, et capit. Radomien. Krzepicen. ac Olstinen. 1523, et capit. Zatorien. ac Grodecen. 1530 — 12, 16, 27, 39, 52, 63, 391, 425, 910, 913.

de Szydłowiec Christophorus in Czmielów et Magna Opatow vicethesaurar. curiae 1507, thesaurar. curiae 1507, castell. Sandomir. capit. Siradien. Sochaczovien. et Gostinen. 1510, et reg. Polon. vicecancell. 1512, palat. et capit. Crac. 1517, et reg. Polon. cancell. 1518, et capit. Siradien. Sochaczovien. Gostinen. et Korczynen. 1523, 1532 — 3, 5, 12, 13, 16, 18, 27, 38, 39, 52, 63, 67, 73, 425, 448, 910, 915, 954, 959, 968.

Tanigel v. Tomgel v. Danigel v. Daniel consul Crac. 1526, 1548 — 41, 55, 57, 73, 79, 93, 116, 120, 129, 181, 184, 190, 193, 978, 982, 988, 995, 1003.

Targowicki Sigismundus decret. doctor, canon. Crac. secret. reg. 1510 — 910.

Tarło Stanislaus de Szczekarzowice archid. Lublin. canon. Crac. 1518, et secret. reg. 1530, epus Premislien. 1539, 1543 — 13, 27, 64, 104, 133, 926.

— — Ioannes de Szczekarzowice incisor reg. Polon. 1523, structor mensae reg. 1533, et capit. Pilznen. 1537, pocillator curiae 1547, 1558 — 27, 75, 520, 533, 605, 926.

— — Gabriel de Szczekarzowice dapifer mensae reg. 1550, castell. Radom. magister curiae reginalis, capit. Chelmen. 1554 — 223, 562.

— — Ioannes de Szczekarzowice castell. Radomien. capit. Pilznen. 1566, palat. Lublinen. et capit. Pilznen. 1576, 1585 — 265, 268, 273, 275, 297, 320, 339, 363, 673, 702.

Tarnawski Ioannes praepos. Wladislav. et Kruszwicien. secret. reg. 1578, et referendar. curiae regni, praepos. Lancic. 1582, 1585 — 339, 363, 807, 859, 1128.

de Tarnów Ioannes Amor palat. Crac. — 19, 31, 44, 78.

— — Felix castell. Biecen. 911.

— — Ioannes Felix palat. Sandom. 1505, palat. Crac. 1507 — 3, 48, 910.

— — Ioannes palat. Russiae 1505 — 48.

— — Ioannes filius Ioannis Felicis de Tarnow 1511 — 910, 911.

de Tarnów Ioannes cast. Biec. capit. seu tenutar. Pilznen. 1523 — 27.

— — Ioannes comes, castell. Woinicen. 1523, exercituum dux 1531, castell. Crac. capit. Sandomir. 1537, et exercituum supremus ac Sandomirien. Strien. Lubaczov. capit. 1548, 1558 — 27, 52, 196, 200, 208, 541, 542, 556, 562, 601, 604, 926, 971.

— — Spitco castellanus Zawichosten. reg. Polon. thesaurar. 1533, et castell. Radomien. capit. Krzepicen. 1537, et capit. Brzeznicen. ac Krzeszovien. castell. Radomien. 1539, castell. Woinicien. reg. Pol. thesaurar. cap. Siradien. Krzepicen. Krzeszovien. et Brzeznicen. 1545, palat. Siradien. capit. Brzeznicen. Krzepicen. Krzeszovien. et Ostrzeszovien. 1550, 1552 — 75, 104, 196, 200, 209, 520, 533, 541, 543, 547, 556, 562, 921, 926.

— — Stanislaus castell. Zawichosten. capit. Siradien. 1548, et reg. Polon. thesaurar. capit. Ostrzeszovien. 1556, et capit. Siradien. ac Krzeszovien. 1558, et palat. Sandomirien. 1566 — 196, 200, 228, 511, 543, 562, 602, 605, 681.

— — Ioannes Christophorus comes, capit. Sandomir. 1556, castell. Woinicen. cap. Sandomirien. 1558, et capit. Striensis 1566 — 228, 272, 275, 602, 605, 1042.

— — Stanislaus castell. Czechovien. 1571, castell. Sandomir. 1585 — 297, 363.

Taszycki Nicolaus de Lusławice 1518, subiud. terr. Crac. 1527 — 50, 959.

— — Stanislaus 1578 — 339.

Tchórzewski Stanislaus curiensis palat. Crac. 1571 — 1092.

de Tęczyn (Thanczin) Andreas succam. Sandomir. 1510, castell. Biecen. 1512, palat. Russiae 1517, palat. Sandomir. 1525, palat. Crac. 1531 — 12, 16, 39, 52, 66, 448, 910, 913, 915, 954, 959.

— — Ioannes comes, castell. Lublinen. 1527, palat. Sandomir. capit. Chelmen. Belzen. Ratnen. et Krasnostawen. 1537 — 52, 926.

— — Ioannes palat. Sandomir. curiae reg. marsalcus, capit. Lublinen. et Lelovien. 1545, 1552 — 196, 208, 520, 533, 541, 542, 556.

de Tęczyn Andreas comes, palat. Lublin. capit. Rohatinen. et Sniatinen. 1548, 1558 — 228, 541, 542, 562, 602, 605.
— — Stanislaus comes castellan. Leopolien. 1552, palat. Crac. capit. Lublinen. Belzen. et Urzędovien. 1556, 1559 — 209, 227, 602, 604, 1032, 1042, 1044, 1047.
— — Ioannes comes capit. Lublinen. 1566, et castell. Woinicen. 1571, et capit. Parczovien. 1574, 1577 — 265, 268, 270, 273, 296, 320, 673, 736, 740, 945.
— — Andreas comes palat. Belzen. 1574, et capit. Hrubieszovien. 1576, palat. Crac. 1581, 1583 — 320, 339, 736, 740, 869, 1125.
Tłokiński, patrz Czeczotka.
Tomicki Nicolaus capit. Costensis, mgr. stabuli curiae 1518, tribunus Lancic. ac Kosten. Konin. et Pyzdren. capit. 1523 — 13, 16, 27, 425.
— — Petrus decret. doctor, archidiac. Crac. secret. reg. 1507, epus Premislien. reg. Pol. vicecancell. 1518, epus Crac. 1524, 1533 — 5, 12, 13, 14, 15, 16, 23, 27, 28, 35, 39, 40, 44, 45, 52, 63, 64, 65, 75, 79, 80, 425, 427, 429, 432, 435, 444, 446, 447, 451, 454, 910, 915, 918, 920, 921, 924, 959.
— — de Tomice Ioannes castell. Rogoznen. 1558, castell. Gnesnen. 1566, 1574 — 265, 268, 270, 272, 275, 602, 605, 672, 681, 736, 740.
von Torge Georgius miles Germanus 1579 — 1119.
Trojan Bartholomaeus capit. praetorii Crac. 1577 — 767, 1110.
de Trzciana Prandota palat. Raven. 1505 — 48.
— — v. Trzcieński Philppus castell. Raven. 1550, 1552 — 200, 209, 562.
Trzebuchowski Nicolaus praefectus cubiculi vel succamer. reg. burgrab. Crac. capit. Brzesten. et Lelovien. secret. reg. 1556, castell. Gnesnen. et cap. Rogoznen. 1558, et cap. Belzen. Brzesten. Lelovien. Rogoznen. 1562 — 228, 241, 602, 605.
de Turba Balthasarus frater monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Turobinus Ioannes iur. utr. doctor 1563 — 251.
Turzo v. Thurszo de Bethleemsfalva Georgius et Ioannes — 915, 958.
Tylicki Petrus 1579, secret. maior regni, praepos. Gnesnen. canon. Crac. et Posnan. 1585 — 363, 820.

Uchański Iacobus canon. Crac. referend. curiae reg. 1542, et decan. Plocen. 1548, et archidiac. Varsavien. 1549, epus Chelmen. 1552, epus Vladislavien. 1558, archiepus Gnesnen. 1566, 1574 — 118, 196, 201, 208, 227, 241, 265, 268, 270, 272, 274, 290, 520, 541, 543, 547, 562, 601, 604, 626, 672, 680, 701, 736, 739.
— — Arnolphus castell. Zakroczymen. capit. Wyszograden. 1556, castell. Raciążen. 1558, palat. Plocen. capit. Wyszograd. 1562, 1571 — 228, 241, 265, 270, 272, 275, 296, 602, 605, 626, 672, 681.
Udrycki Iacobus praepos. Malogosten. canon. Crac. Wladislavien. Sandomir. secr. reg. 1576 — 321.
Ul Ioannes 1552, consul Crac. 1556 — 225, 1016, 1028.
Unsam (Vnsam, Wunszam, Vunsam) Erasmus iur. utr. doctor, consul Crac. 1542, 1555 — 116, 120, 129, 181, 190, 193, 212, 992, 1024, 1058.
Urbankowicz Martinus consul Crac. 1573, 1586 — 300, 302, 309, 314, 345, 379, 384, 385, 1102, 1126, 1134, 1137, 1144.

Wacław (Watzlaw, Waczlaw) Stanislaus cons. Crac. 1526, 1537 — 41, 55, 57, 73, 87, 93.
Valentinus carnifex, consul Casimir. 1509 — 392.
Walker Nicolaus consul Casimir. 1553 — 213.
Wapowski Stanislaus secret. reg. 1558 — 602.
Wargawski Raphael canon. Crac. secret. reg. 1556, praepos. Crac. ac thesauri notar. 1558 — 228, 602, 605.
Warszewicki Ioannes castell. Wyszogroden. 1556, castell. Warszavien. 1562 — 228, 241.
Wasserbrot Hieronymus de Leopoli medicus civit. Crac. 1517, 1518 — 954, 960.
— — Bartholomaeus consul Leopolien. — 960.

Waxman Ioannes 1571, consul Crac. 1585, 1586 — 368, 370, 384, 1092, 1095.
Wedelicius, patrz de Oborniki.
Weigel Melchior consul Crac. 1526, 1528 — 41, 55.
Weiss Leonardus civis Augustanus — 943.
Weiselrodt Lucas epus Warmien. 1505 — 48.
Venceslaus dux Tessinen. 1570 — 1088.
Wieczwieński Ioannes castell. Plocen. capit. Bratianen. 1523, 1527 — 52, 425.
Wielogłowski Sebastianus 1564 — 1064.
Wierzchowski 1563 — 252, 253.
Wilamowski Ioannes epus Camenecen. 1539 — 104.
Wilczek Bernardinus electus Leopolien. 1505, archiepus Leopolien. 1518 — 12, 48.
— — Derslaus de Lubienie succamer. Leopolien. 1505 — 46.
Wilkanowski Albertus castell. Plocen. 1585 — 363.
— — Adam castell. Wyszogroden. 1548, castell. Plocen. capit. Ciechanovien. 1556, 1562 — 196, 209, 228, 241, 602, 605.
a Wislicia Ioannes sacrist. monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Vitellius Erasmus epus Plocen. 1518 — 959.
de Vitovia Simon hospitalarius monast. ad s. Spiritum Crac. 1551 — 931.
Włodek Stanislaus de Hermanow castell. Camenecen. capit. Halicien. et Colomien. 1585 — 363.
Wojkowski Mathias consul Cracov. 1546 — 526.
— — Stanislaus scab. Casimir. 1586 — 376.
Wojnowski Martinus ianitor castri Crac. 1570 — 940.
Wolmiński castell. Polocen. 1585 — 363.
Wołowicz Eustachius castell. Trocen. vicecancell. mag. duc. Lithw. capit. Brzesten. et Kobrinen. 1570, castell. Wilnen. mag. duc. Lithw. cancell. etc. 1585 — 290, 296, 339, 362, 736, 740.
Wolski v. de Wola Nicolaus castell. Sochaczovien. magister curiae reginae Pol. 1530, castell. Sandomir. capit. Sanocen. Lanckorunen. Łomzen. et Wiznen. etc. 1537, 1545 — — 64, 520, 921, 926.
Wolski v. de Wola Paulus reg. Polon. vicecancell. capit. Gostinen. 1537, et burgrab. Crac. 1538, castell. Radomien. reg. Pol. cancell. burgrab. Cracov. capit. Gostinen. 1543 — 98, 101, 106, 133, 494, 926.
— — Martinus vexillifer curiae 1537, praefectus cubiculi reg. seu succamer. curiae 1543, et capit. Zakroczymen. Czernen. et Blonen. 1545 — 133, 520, 926.
— — Stanislaus custos Crac. secret. reg. 1550 — 562.
— — Nicolaus castell. Camenen. 1556 — 228.
— — Stanislaus de Podhajce castellan. Brzezinen. 1556. et capit. Krzepicen. ac Brzeznicen. 1558, castell. Sandomirien. marsalcus curiae, capit. Warsovien. et Krzepicen. 1566 — 228, 241, 265, 268, 270, 272, 275, 602, 605, 626, 672.
— — Nicolaus epus Chelmen. 1562, epus Wladislavien. 1566 — 241, 265, 268, 270, 272, 275, 626, 672, 680.
— — Franciscus mgr. capite plexus 1567 — 1076, 1080, 1086.
— — Sigismundus de Podhajce castell. Czernen. capit. Warsovien. 1571 — 296.
— — Petrus Dunin reg. Pol. vicecancell. 1574, reg. Polon. cancell. 1576, 1578 — 321, 324, 325, 326, 329, 763, 1103, 1111.
— — Nicolaus de Podhajce gladifer Crac. capit. Krzepicen. 1584, 1586 — 1135, 1138.
Woroniecki Iacobus de Zbaraż epus Kiioviensis 1585 — 362.
de Wratislavia Ioannes magister 1563 — 1060.
Wrobel Valentinus scabin. Stradom. 1586 — 376.
Wroblowski Stanislaus de Nieszkowice 1527 — 52.
Wronicki Samaritanus vicecapitan. Crac. 1532 — 448.
Wysocki Stanislaus de Budzisław castell. Biechovien. 1569 — 702.

Zabawski Mathias de Zabawa 1527 — 52.
Zabieński Stanislaus canon. Wladisl. 1505 — 46, 47, 48.
Zaborowski Ioannes praepos. Sandomir. secret. reg. 1569, 1571 — 297, 702.
Zaborski Ioannes consul. Crac. 1546 — 526.
Zagorski (Szagorski) Ioannes consul. Casimir. 1546 — 523.
Zajączkowski secret. reg. 1586 — 383.
Zaklika de Czyżów Sigismundus castell. Polanecen. 1576, castell. Belzen. 1578 — 321, 339.
Zakrzewski Andreas curiensis r. mtis 1518 — 959.
— — Albertus 1577 — 944.
Zalaszowski (Zalyassowsky) Hieronymus consul Crac. 1570, 1586 — 288, 300, 302, 303, 312, 345, 378, 1086.
Zaliński Mathias castell. Gedanen. capit. Tucholien. Iasienecen. Zismurien. 1576 — 320.
Zaliwski Derslaus magister coquinae reg. burgrab. Crac. 1523 — 27.
Zamojski (Zamosczki) Nicolaus, praepos. Tarnovien. canon. Crac. secret. reg. 1530 — 64.
— — (Zamoiszczki) Stanislaus capit. Belzen. 1566, secret. reg. 1569 — 265, 268, 273, 673, 702.
— — v. de Zamoscie Ioannes reg. Polon. vicecancell. capit. Belzen. et Knyszynen. 1576, reg. Pol. cancell. et capit. Zamechen. 1578, generalis exercituum necnon Crac. Mariemburgen. Knyszynen. Miedzirzecen. et Krzeszovien. capit. 1583 — 321, 339, 340, 347, 348, 350, 359, 363, 818, 861, 863, 864, 868, 869, 1111, 1120.
Zaremba (Zaramba) Ioannes de Kalinowa capit. Maioris Poloniae gnalis 1507, palat. Calissiensis 1518, 1519 — 12, 16, 391.
— — Venceslaus de Kalinowa castell. Naklen. capit. Grabowien. 1550 — 201, 562.
— — Stanislaus castell. Naklensis 1552 — 209.
Zawacki Picus Stanislaus doctor, consul Crac. 1573, 1586 — 300, 309, 314, 316, 378, 383, 794, 1119, 1142.
Zbanski, patrz Zbąski.
de Zbaraż Ianussius palat. Braclavien. 1585 — 363.
Zbąski (Zbanski, Sbaszki) Stanislaus canon. Crac. secret. reg. 1537 — 926.
— — Ioannes praepos. Posnan. et s. Floriani in Kleparz, canon. Crac. 1539 — 105.
Zborowski a Zborów Petrus castell. Sandomir. capit. Sanocen. 1550 — 200, 562.
— — a Zborow Petrus castell. Biecen. capit. Stobnicen. 1566, palat Sandomir. capit. Stobnicen. 1569 et capit. Camionacen. 1574, palat et capit. gnalis Crac. et Camionacen. 1576, 1579 — 265, 268, 270, 273, 275, 290, 296, 320, 335, 339, 383, 384, 673, 701, 736, 739, 783, 814, 945, 1103, 1117, 1119.
— — Martinus pincerna aulae reg. 1530 — 64.
— — Martinus castell. Calissiensis, capit. Odolanovien. et Szydłovien. 1548, palat. Calissien. etc. 1550, palat. Posnan. capit. Szydłovien. Odolanovien. et Stobnicen. 1558 — 196, 200, 209, 541, 543, 556, 562, 602, 604.
— — Martinus castell. Krziwinen. 1558 — 605.
— — Andreas marsal. curiae reg. Pol. capit. Radomien. 1576, 1578 — 321, 339.
— — Ioannes castell. Gnesn. praefectus exercitus aulici, capit. Odolanovien. 1578, et capit. Graudentinen. 1585 — 339, 363.
Zebrzydowski Andreas epus Camenecen. 1543, epus Chelmen. 1545, epus Vladislavien. 1548, epus Cracovien. 1552, 1558 — 133, 196, 200, 208, 520, 541, 542, 556, 562, 601, 604.
— — Florianus castell. Oswiecimen. 1552 — 209.
— — Florianus castell. Lublinen. burgrab. Crac. praefectus aulicorum curiae regiae, referendarius causarum mag. duc. Lithw. 1554, 1546 — 223, 228.
— — Bartholomaeus palat. Iuniwladisl. capit. Dibovien. 1556, palat. Brzesten. 1558 — 227, 602, 605.
— — Casparus de Więcborg castell. Naklen. 1558, castell. Rogo-

znen. 1566, palat. Calissien. 1574, 1576 — 275, 320, 605, 736, 739.
Zebrzydowski Sigismundus tribunus terrae Crac. 1577 — 945.
— — Ioannes 1577, 1578 — 339, 945.
— — Nicolaus de Zebrzydowice 1571, capit. general. Crac. et Boleslav. 1585, 1586 — 372, 373, 1095, 1137, 1142.
Zieleński Gregorius palat. Plocen. capit. Zakroczymen. 1585 — 363.
Ziemłocki N. curiensis 1518 — 959.
Zimmerman (Czimerman, Czymmerman) Ioannes consul Crac. 1526, 1539 — 41, 53, 57, 73, 79, 87, 93, 101.
Żółkiewski Stanislaus palat. Belzen. 1585 — 363.
Zutter Paulus granarii civilis praefectus 1579, consul Crac. 1582, 1586 — 345, 367, 380, 1118, 1137, 1142.
Żydek Alexius consul Casimir. 1560 — 238.
Żyła Stanislaus de Radom minist. iud. terr. 1505 — 47.

Wykaz przedmiotów.

Academia Pataviensis 336.

acta castrensia, terrestria et spiritualia: coram eisdem actis cives Cracovienses inscriptiones, debitorum recognitiones et bonorum obligationes facere non debent 172, — inscriptiones huiusmodi pro bonis in civitate consistentibus factae, robur non habent 179.

actio pro bonis hereditariis 164, 165, — pro dotalicio uxoris separatae 168, — de petenda hereditate iure propinquitatis 171.

acufices (iglarze) 314, 452, 566, 636, 756, 855, 901, 952, 997, 1140, 1150, 1154, — statuta magistrorum Crac. 566.

adamascus 975, 978, 991, 1007, 1041, 1076, 1077, 1084, 1128, 1134, 1136.

advocatia Cracoviensis, patrz odnośną pozycyję in regestris perceptorum, — advocatus tarde ad consilium veniens, poena afficiendus 346.

aediles, provisores eccl. ad s. Mariam 82, 111.

aerarii civilis quaestores, patrz lonheri, — claves asservandi 115.

agnomina, patrz pod contubernia: cognomina sociorum.

agri civiles, quomodo administrandi et locandi 310, 311.

ahenarii, patrz caldeatores.

albicerdones, alutarii, (białoskórnicy) 311, 448, 469, 470, 491, 516, 519, 520, 521, 537, 548, 557, 637, 662, 691, 812, 828, 952, 997, 1050, 1054, 1140, — statuta sociorum Crac. 637, 828.

allecarii, patrz halecistae.

alutarii, patrz albicerdones.

anabaptistae 671.

anni discretionis: vigesimus primus apud masculis, decem octo apud femina aut citius, ubi maritum superduxerit 164.

apellationes in Iure civili Magdeburgensi 20, 161, 162, 177, — ad commissarios Sex Civitatum 33, 105, 144, — quando permittendae 239, — a sententiis interlocutoriis et in causis accessoriis ad curiam regiam non admittendae, nisi eiusmodi appellationes in sententia diffinitiva reformari non possint 118, 119, — appellatio a sententia senatus ad regiam maiestatem 136, — ab executione sententiae diffinitivae non admittenda 137, — a sententia interlocutoria non permittitur, nisi foret talis, quae vim diffinitivae sententiae obtineret aut in ultima instantia corrigi non posset 137, — ad appellationem prosequendam ad regiam maiestatem terminus 6 aut 18 septimanarum detur 137, — appellatio a regiis commissariis 138, — a duobus conformibus sententiis non admittenda 138, — a sententia Iuris civilis ad Ius supremum 143, — a sententia Iuris supremi ad commissarios Sex Civitatum 143, — a sententia commissariorum Sex Civitatum non admittenda 144, — a sententia interlocutoria quando admitti potest 162, — a iudicio hospitum ad Ius supremum 148, — appellationes a sententiis Iuris supremi ad commissarios Sex Civitatum vel ad regiam maiestatem quomodo fa-

ciendae 227, — a sententiis iudicii assessorum regiae maiestatis, ad iudicium relationum, quantum ad accessoria attinet, denegandae 286, 287, — appellatio a sentenia consulari 174, — ad s. regiam maiestatem 174, — ad Ius supremum 175, — a sententia seniorum contuberniorum ad consules 453, 463, 674, 695, 696, 858, 889.

aqua spicanardi 1110.

aquaeductus civiles 21, — Casimirienses 43, 74, 75.

archimagister (cechmistrz) 823, 831.

architecti: statuta magistrorum Crac. 404.

arcus triumphalis 1099, 1102, 1109, 1110.

areae desertae in civitate infra anni spatium aedificiis compleantur 28, 29, — areae desertae spiritualium reficiendae 35.

arestum, arestatio in personam vel bona 141, 146, 149, 157, 158, 159, 160, 168, 175, 177, — arestum bonorum debitoris mortui 62, profugi 63, — in personam aut bona in iure bene possessionati non admittitur 158, — super hospitibus et advenis quam diu durare debet 159, — arestatio super processum iuris quando admitti potest 159, — in arestatis bonis prioritas 158.

Aristotelis festum circa promotionem magistrorum in universitate Crac. 959, 968, 1004, 1114.

arma civitatis, bombardae, tormenta bellica, hakownice etc. 6, 730, 957, 958, 962, 963, 964, 966, 967, 970, 971, 971, 974, 975, 977, 980, 983, 984, 986, 987, 991, 994, 999, 1003, 1007, 1015, 1019, 1023, 1041, 1042, 1060, 1067, 1072, 1075, 1076, 1077, 1084, 1095, 1102, 1106, 1109, 1110, 1128, 1131, 1142, — armatura contuberniorum, patrz pod contubernia.

armamentarium (zeighaus) inter portas s. Floriani et Slavcoviensem 314, 317, 1066, 1067, 1068, 1070, 1072, 1106, 1109.

armifices, fabri laminarii (rusznikarze) 458, 459, 503, 884, 885, 887, — statuta magistrorum Crac. 458.

arras, patrz harras.

arvinarii, arvinatores (sadelnicy) 315, 429, 430, 431, 743, 755, 756, 757, 763, 861, 862, 870, 876, 902, 952, 997, 1048, 1054, 1140.

astrologus civitatis 1143.

atlas rubeus carmasin. 1020, 1031.

aurifices (złotnicy) 312, 390, 391, 414, 442, 443, 444, 470, 495, 499, 512, 513, 524, 525, 644, 649, 677, 704, 705, 769, 770, 772, 773, 774, 786, 791, 792, 793, 1054, — statuta magistrorum Casimiriensium et Stradomiensium 644.

aurum coronarium 1110, — ab auro coronario cives Crac. liberi declarantur 322, 323.

avenae pretium, patrz notkę do pozycyi expositorum: avena pro equis, — venditio 712.

avenatores, patrz institores.

balneatores (łaziebniki) 313, 1054.

balnea civitatis: Iudaeorum vel portae s. Annae et Cornutorum 957, 1015, 1019, 1039, 1074, 1095, 1100, 1119, 1127, 1142, patrz także odnośną pozycyję w regestrum perceptorum, — balneum Wislae 951, — balneum desertum in platea s. Stephani 953, 954, 967, — balneum Salomonis in platea hospitalensi 1139, — balneum ad fluvium Wisła civitati Casimirien. adscribitur 271, — balneum contuberniale, patrz pod contubernia.

balwierze, patrz barbitonsores.

banniti a civitate homicidae post annum et sex septimanas ad faciendam compositionem cum consanguineis occisi redire ad civitatem habeant facultatem 23.

barbitonsores (balwierze) 313, 398, 430, 512, — eorum filii ad quaevis opificia habiles 398.

barchanistae (barchannicy) 315, 492, 533, 878, 952, 997, 1050, 1054, 1139, 1140, — statuta magistrorum Crac. 533, — magistrorum Crac. Casimir. et Clepardien. 492.

Bawoł vicus 275, 276.

bednarze, patrz doleatores.

beneficia civilia et ecclesiastica quomodo conferenda 71, 116, 117.

białoskórnicy, patrz albicerdones.

Biskupie vicus 465, 532, 640, 641, 666, 774, 781, 782, 815, 903, 931.

blasphemator ex officio consulis amoveatur 232, 233, 234, — blasphematores 237, 238.

blecha civitatis, patrz dealbatorium.
błonie, patrz pascua civitatis.
bombardarii, tormentarii 115, 116, 998, 1007, 1015, 1019, 1023, 1052, 1064, 1128.
bona mobilia, immobilia, hereditates: bona terrestria emendi et possidendi cives Cracovienses facultatem habent 19, 128, 991, 992, — bona immobilia et hereditates testamentis in lecto aegritudinis confectis, etiam occlusis et obsignatis, a propinquis alienari non possunt 62, — bonorum immobilium venditiones et resignationes in iudicio Magno fieri non debent 148, — bonorum arestatorum adiudicatio, venditio, traditio in possessionem 160, — hereditatum inscriptio, resignatio, venditio 163, 164, 165, 166, 177, 178, — nonnisi in propria iurisdictione faciendae 163, 164, — bonorum exemptio 179, — iure propinquitatis 171, — hereditatum et domorum inscriptiones et resignationes nonnisi in summa realiter accepta fieri possunt 163, 166, — bona civilia a iurisdictione spirituali libera esse debent 168, — bona puerorum matri in sinum admortua 173, 178, — bona civilia quomodo alienari aut locari debent 368, 369, 371, 372, — bona nonnisi deserta lonheri locandi facultatem habent 371, — bonorum civilium immobilium advitalis inscriptio nonnisi cum consensu regiae mtis fieri potest 372, — bonorum civilium Casimirien. ablatorum revindicatio 282, — estimatio bonorum civilium Cracov. 1060.
bona civitatis: Dąbie et Grzegorzki 212, 367, 378, 380, 384, 926, 939, 940, 941, 942, patrz także odnośną pozycyję w regestra perceptorum.
Bonarka rivulus sub monte civitatis Casim. 943, 944.
bractearii (goltszlagierzy) 470, 717, 718.
brasea Casimiriensia 653, — octo metretas solummodo habere debent 68, — braseorum confectio et venditio 449, 450, 451, 657, 658, — cuilibet civium libera esse debet 441.
braseatores et braxatores (słodownicy i piwowarowie) 129, 216, 313, 343, 344, 377, 441, 449, 450, 510, 521, 597, 622, 623, 624, 635, 650, 652, 653, 656, 662, 663, 664, 685, 695, 697, 700, 726, 731, 749, 793, 794, 795, 803, 804, 805, 807, 819, 855, 980, — statuta magistrorum Cracov. 656, — statuta magistr. Clepardien. 795, — magistr. Casimir. 749, 855.
braseatorium civile 1039, 1058, 1138.
braxaturae cerevisiae rorgelth, patrz odnośną pozycyję w regestra perceptorum.
brengaden, patrz conflatorium argenti.
Brog, patrz ecclesia reformata.
bursae: pauperum 996, 1125, 1139, — iuristarum 1139, — Hierusalem 1139.
bursifices (tasznicy) 313, 446, 487, 583, 591, 627, 628, 629, 630, 649, 747, 748, 761, 952, 1140, — statuta magistrorum Crac. 591.

calcarii, calcarifices (ostrożnicy) 458, 500, 502, 603, — statuta magistr. Crac. 458.
caldarii, caldeatores (kotlarze) 311, 458, 502, 655, 692, 759, 841, 842, 884, — statuta magistr. Crac. 458, 759, 884.
camerae pannorum civitatis propriae et ex censu terragio, zobacz odnośne pozycyje w regestra perceptorum.
campana magna regia in eccl. cathedrali Crac. 432, 433.
canalium venditio de rorhaus, patrz odnośną pozycyję w regestra perceptorum.
candelarii, luminatores (świeczniki) 952, 997, 1048, 1140.
canicida civilis, zobacz odnośną pozycyję w regestra expositorum.
canticum »Te Deum laudamus« 1060.
cantrifusores, stannifusores (konwisarze) 313, 407, 424, 452, 453, 454, 545, 546, 547, 603, 604, 615, 712, 713, 816, 1054, — statuta magistr. Crac. 407.
capitaneus praetorii, zobacz odnośne pozycyje w regestra expositorum, — capitanei quartalium civitatis, obacz quartalienses.
carceres civiles sub praetorio v.

sub stuba consulari 20, 31, 581, 1007, 1020, 1084, 1110, 1114, — kabat 31, 581, 1046, 1125, — dłużnica 1110.

carmina in cyphis regi datis insculpta 991, 1008, — carmina consulibus Crac. dedicata 1088, 1131, — carmina a Patricio Italo senatui Crac. dedicata 1091, 1092.

carnifices, patrz lanii.

carpentarii (cieśle) 314, 403, 404, 405, 432, 433, 478, 533, 584, 585, 586, 587, 588, 841, 848, 864, 981, 1139, — statuta magistr. Crac. 404, 584, 848.

carpentarius civilis, zobacz odnośną pozycyję w regestra expositorum.

Cartusianus ritus graeci 1107.

caseatrices, patrz institores.

catalogus mortuorum sub peste grassante 183, 1027, — civium, qui ius civile susceperunt 381, — privilegiorum civitatis Crac. 988, — patrz zresztą pod libri.

catenae in plateis 1080.

cauponarum in Cerdonia numerus 618.

causae criminales 179.

cautio fideiussoria 155, — de indemnitate ab arestatore fieri debet 158.

cellarium Swidnicense sub praetorio 328, patrz nadto odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — cellarium sub domo pellificum, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — cellaria ferramentaria, patrz institae.

celstadt (strzelnica) 1042, 1058, 1063, 1076.

cementum: vendicio cementi seu calcis, patrz odnośne pozycyje w regestrach perceptorum, — cementarius, cementaria, wapienica, horreum cementi, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum, — officina cementaria nova in montis saxeis post Casimiriam 1063, 1066, — wapienica druga ante portam Novam 1098.

census civitatis communes, census terragii, etc. patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — census sacerdotum, reemptionales et vitales, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum, a nadto 1143, 1144, 1145, — census ex tonstrina et institis civitati Casimirien. confirmantur 272, — census terragii et reemptionales a commissariis regiis in suo robore conservati sunt 371.

centuriones 304, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317.

Cerdonia suburbium 68, 69, 247, 285, 618, 691.

cerdones (garbarze) 427, 435, 436, 448, 458, 583, 584, 625, 627, 628, 629, 630, 643, 673, 681, 682, 865, 879, — patrz nadto albicerdones, ruficerdones, cordibanarii.

cerevisia Swidnicensis, patrz cellarium Swidnicense w regestra perceptorum, — cerevisiae confectio et braxatio 360, 434, 581, 597, 658, 663, 665, 700, 726, 777, 797, 798, 799, 825, 902, — pretium 360, 479, 799, 901, — cerevisiae extraneae seu advectitiae propinatio interdicta 328, 434, 658, 700, 800, 801, — cerevisiae ad instar extraneae braxatio 800, — cerevisiae braxatio ex hordeo interdicta 1013, — cerevisia Cracoviensis Casimiriam et trans Vistulam non debet evehi 264, — coctoribus cerevisiae contubernium denegatum 22.

cerifusorium civile, patrz kapa.

chartarii, cartarii, 314, 452, 770, 1050, 1139, 1140, — magistrorum Crac. statuta 770.

Chełm villa 914, 922, 923.

chirurgi 377, 833, 834.

cieśle, patrz carpentarii.

circkelmagister, patrz odnośną pozycyję w regestra expositorum, oraz officiales civiles.

cimmerhoff, patrz domus carpentarii civilis.

cingulatores, cingularii (paśnicy) 314, 411, 414, 415, 435, 437, 448, 480, 492, 583, 627, 628, 629, 630, 649, 871, 952, 997, 1050, 1140, — statuta magistrorum Crac. 415, 437, — statuta sociorum Crac. 411.

circulus caninus in Casimiria 352.

cista ad privilegia civitatis servanda 978, — cisticula, qua munimenta ad Ius supremum per appellationem mittuntur 1015, — cista contubernialis, patrz pod contubernia.

citationes 148, 149, 150, 175, — vivae vocis oraculo aut per scedulam sigillo advocati signatam 148, 149, — prohibitae 150, — citatio per ministerialem terrestrem 138, — ad Ius

civile per praeconem apud advocatum obtentum 140, — citationis expiratio 150.

cives et civitas Cracoviensis: civitas Cracoviensis militiae terrestri terrae Crac. unita 8, 12, — cives Crac. nonnisi coram regia maiestate in arce Crac. respondere debent 15, — civibus Crac. plures in civitate domos habere licet 21, — civium Crac. libertas a teloneis et pontalibus solvendis confirmatur 22, — cives Crac. a contributionibus et exactionibus liberi declarantur 199, 200, — cives Crac. qui a regia maiestate literas immunitatis consecuti sunt, in extraneorum numero mercatorum referendi sunt 223, 224, — civibus Crac. mercatura in civitate Leopolien. et aliis retro Leopolim locis confirmatur 230, 231, — cives Crac. iurisdictioni civili subiecti, ad contributionem adstricti sunt 250, — proconsul, consules, advocatus, scabini et cives Crac. nonnisi maiestatis regiae iurisdictioni sunt subiecti 258, 259, — civibus Crac. exigendi contributionem »schos« nuncupatam, civitatis muniendae gratia facultas tribuitur 278, 279, — cives Crac. a vecturis sunt liberi 280, 281, 322, 323, — cives Crac. a teloneis seu vectigalibus insolitis liberi declarantur 322, — cives Crac. ab auro coronario liberi sunt 322, 323.

cives Casimirienses: civibus Casim. bona ablata redimendi facultas tribuitur 260, 261, — iisdem venditio salis bancati conceditur 273, 274, 289, 295, 296, — iisdem redimendi domos piscatorum aliorumque villae Bawoł incolarum facultas datur 275, 276, — cives Casimir. a vectigale pontatico liberi declarantur 330, — civibus Casimir. vectigal aquaticum exigendi facultas tribuitur 361, 362, — civitas Casimirien. armis instruenda 210.

cives Clepardienses: iisdem propinatio potus alibi confecti interdicitur 349, 350.

claustrarii, patrz serrifices.

cloacae in Cerdonia super fluviolo Rudawa exstructae, demoliendae 68, 69.

coemeteria: ecclesiae ad s. Mariam 997, 1007, 1016, 1048, 1052, 1112, 1125, — eccl. ad s. Andream 1041, — eccl. ad s. Gertrudim 991, — Iudaeorum 214, 950, 951, 952, 965.

cognomina, agnomina, przemianki, patrz pod contubernia: cognomina sociorum.

collegia: iuristarum v. iurisperitorum 954, 1144, — artistarum 1050, 1144, — collegiati univers. Crac. 1088.

columbalis pecuniae tres marcae a consulibus residentibus Casimirien. consulibus antiquis quotannis dari solitae 29, — columbarii 117.

comoedia, comoediae repraesen- 1027, 1084.

comitia generalia et particularia, obacz notki do pozycyj: dominorum itinera et nuncii w regestra expositorum.

commissarii: regii ad actiones personales scabinorum Iuris supremi Teutonici Crac. deputantur 96, 97, — ab appelante et appellando ad dirimendam appellationem nominandi 137, — commissariis aequali numero disparibus, utraque pars sententiam suam scribere et regiae maiestati transmittere debet 138, — commissarii regii cives Crac. extra civitatem vocare non debent 139, — sententias suas in librum sententiarum inscribere debent 139.

commissarii Sex Civitatum 105, 106, 112, 143, 144, 145, 227, 239, 286, 988, 999, 1011, 1031, 1114, — sigilla eorum in praetorio civitatis Crac. in communi scriniolo asservanda 106, — ter in anno pro decidendis causis Cracoviam venire debent: pro festo s. Stanislai in Maio, pro festo s. Michaelis archangeli, pro festo Purificationis b. Mariae virg. 144, — appellatio a sententia Iuris supremi ad commissarios Sex Civitatum 143.

commissiones contra cives Crac. nonnisi ex evidenti causa dari possunt 22, 33, — commissiones ad iudicium commissariorum solummodo in personas iuratas et in officio constitutas dari debent 355, 356.

communitas 18, 19, 20, 21, 22, 23, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 72, 82, 192, 194, 197, 198, 231, 235, 291, 292, 293, 965, 1003, 1007, 1016, 1023, 1028 1076, — communitati facultas eli-

gendi consules non admittitur 21, — communitatis convocatio ad praetorium ad consulendum et tractandum de negotiis publicis 22, 1003, 1016, 1023, 1076, — ad electionem nuntiorum ad conventus particulares seu generales mittendorum 72, — ad constituendum ordinem in civitate post mortem regiam 1007, — ex communitate delecti ad rationes audiendas 82, — communitatis rebellio erga senatum 965, — communitatis Casimir. postulata 291, 292, 293.

compotationes nocturnae interdictae 833.

conciones Germanicae ex ecclesia ad s. Mariam in ecclesiam ad s. Barbaram translatae 924, 925, — concionatores, patrz praedicatores.

confecta, patrz notki do pozycyj prandium dominorum consulum, prandium lonherorum i dona communia w regestra expositorum.

confiscatio 103.

conflatorium argenti, crematorium, brenngadem 184, 185, 500, 952, 997, 1027, 1119, patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.

constitutiones 1136, — de muratoribus et carpentariis 1024, — de moneta 999.

consiliorum secretorum revelatio interdicta 9, 55, 93, 182, 183.

consules solummodo ex collegio scabinorum eligendi 2, — actus suos disponere debent in consulatu cum reverentia et honestate 9, — secreta consilii non debent revelare 9, 55, 93, 182, 183, — qui aliquod officium reipublicae subeundum recusaverint, poena afficiendi 9, — consules Crac. etiam regia maiestate ab arce Crac. absente, coram commissariis regiis respondere debent 15, — consules et scabini Crac. iudicandi nobiles terrigenas regni facultatem habent 15, — consules humaniter et aequanimiter gerere se debent in omnibus adversus unumquemque civem 20, — ad consulatum et alios magistratus non eligantur simul duo vel plures fratres germani 20, — consules omnes tam praesidentes quam antiqui debent curam habere de privilegiis et thesauro civitatis et statuere quotannis lonheros 20, — consulum citatio 21, — consulibus cura murorum, fossarum, turrium, vallorum civilium et viarum publicarum commissa 22, 31, — consules in administranda iustitia prompti et diligentes esse debent 22, — consulum ad praetorium per scutellas convocatio 28, — consules sero ad senatum venientes poena afficiendi 28, 204, 346, — violentias in civitate perpetratas cum consilio et auxilio officii castrensis punire debent 30, — beneficia ecclesiastica pro arbitrio suo conferre possunt 32, — habeant curam thesauri eccl. ad s. Mariam et hospitalium 34, — minutas seu copias actorum et inscriptionum ex actis eorum unicuique petenti dare debent 34, — locandi et vendendi areas, piscinas, agros, prata et hortos civitatis habent potestatem 34, — consulibus tam praesidentibus quam antiquis sal coctus quotannis assignatur, 36, — consules ad consilia in praetorium quomodo et quando convocandi 41, 42, — consulibus praesidentibus primus locus in praetorio, a dextro latere proconsulis iuxta senium, prout quisque in sedem consularem est electus, assignatur, curaque omnium et administratio civitatis committitur 65, 66, 67, 69, 70, — consulibus antiquis locus a sinistro latere proconsulis, iuxta senium, prout quisque illorum prius in consulatum est electus, in praetorio assignatur 67, 70, — consules antiqui in causis gravioribus per scedulas ad praetorium consilii causa convocandi 70, — consules antiqui arduis negotiis id exposcentibus, a consulibus praesidentibus ad praetorium vocati, venire consiliaque sua consulibus praesidentibus praestare debent 67, — consulibus Crac. facultas compescendi violatores pacis publicae, etiam si militaris sint ordinis, tribuitur 76, 77, — inter consules praesidentes et antiquos necnon inter consulatum et plebem discordiae amoveantur 78, 79, 81, — consulum etiam plurium absentia non obstante, proconsul cum caeteris consulibus negotia discutere et diffinire potest 81, — consulum praesidentium et antiquorum ordo in consessu 87, —

consularis dignitas nemini competit, nisi antea munere scabinali perfunctus fuit 94, 95, — consulibus duo currus foeni quotannis assignantur 108, — consules ad senatum per sagittarios proconsulares convocandi 111, — accidentia consulibus pro labore eorum provenientia, inter consules praesidentes et antiquos aequaliter partienda 114, 204, 205, — causae ad cognitionem senatus pertinentes 134, 135, — modus procedendi apud senatum 135, 136, 137, — senatus ad regiam maiestatem evocatio 140, — consulum citationis forma 148, 149, — consulibus, qui peste grassante sese in civitate continebant, praemium assignatur 183, 184, — consulibus singula officia civilia demandantur 212, — consulum, qui muneribus civitatis nomine distribuendis adesse debent, numerus qualis esse debet 218, — consulum praesidentium numerus ex consulibus antiquis suppleatur 239, — consules Crac. ab officio consulari non submoveantur, donec vel morte fuerint praeventi vel sponte officium resignaverint 262, — consulum Crac. numerus viginti quatuor esse debet 262, — consules Crac. sint advitales, et nonnisi in locum demortuorum deligendi 262, — consules Casim. deligendi advocatum, scabinos et notarium tam Casimirien. quam Stradomien. facultatem habent 267, 268, — consules Crac. etiam de his civibus Crac. qui a maiestate regia litteras exemptionis consecuti sunt, iudicium exercere possunt 276, 277, — consulibus Cracov. iniquos provocatores poenis coercendi facultas tribuitur 277, 278, — consulum, advocatorum vel scabinorum Casim. munera neque Iudaei conversi neque homines haeresi infecti aut de haeresi suspecti obire possunt 279, 280, — consules alios consules contumelia insectantes, poena afficiendi 282, 283, — consulum Crac. iusiurandum regi datum 302, 303, — viri ex consulatu, qui de mercatoribus extraneis curam adhibeant et debita civilia exequantur, deligendi 309, — consules Crac. constitutionem de ordine publico servando transgredientes, qua poena afficiendi 337, 338, — consulum unus iuramento obstringendus, qui de bonis iure caduco ad fiscum regium devolutis, curam habeat 356, — consules pro excessu in officio consulari commisso, nonnisi coram regia maiestate aut commissariis regiis in arce Crac. respondere tenentur 356, — consulibus Crac. in exigendo portorio opera a magno procuratore Crac. praebeatur 365, — consules Crac. rationem accepti et expensi civilis coram commissariis regiis reddere debent 366, — consulum Crac. plenus numerus, id est ad minimum tredecim, 372.

contributiones, patrz exactiones.

contubernia, eorum iura, officia et consuetudines: promotio ad magisterium et susceptio fraternitatis 393, 395, 401, 404, 409, 416, 438, 454, 455, 460, 464, 472, 476, 483, 526, 529, 534, 554, 563, 564, 567, 572, 586, 590, 592, 599, 614, 627, 632, 645, 656, 667, 670, 674, 676, 680, 695, 705, 706, 710, 717, 731, 754, 759, 760, 770, 771, 772, 778, 779, 792, 822, 832, 849, 857, 865, 880, 885, 886, 894, — literae legitimae procreationis, bonae conservationis et eruditionis, listy od urodzenia, świadeczne, wywodne, geburthsbriefe, lehrbriefe, kundschaften, 393, 395, 399, 404, 416, 438, 454, 455, 460, 472, 474, 483, 526, 530, 534, 536, 554, 586, 592, 599, 600, 601, 607, 615, 632, 645, 656, 660, 674, 677, 689, 690, 695, 706, 710, 731, 742, 763, 797, 801, 809, 810, 811, 822, 824, 829, 832, 836, 845, 849, 857, 885, 886, 887, — specimina artis, sztuki, artificii demonstratio: acuficum, 567, — architectorum 404, — armificum 887, — aurificum 645, — bursificum 592, — calcariorum 461, — cantrifusorum 407, 409, 452, — carpentariorum 404, 586, — cingulatorum 416, 437, 438, — cordibanariorum 851, — corrigiatorum 483, — crumenariorum 592, — cultrariorum 599, 601, — cuprifusorum 407, 409, — currificum 396, 397, 632, — doleatorum 455, — ephippiariorum 710, — ferrifabrorum 460, 885, 886, — figulorum 393, — frenificum 706, — funificum 742, 743, — gladiatorum 511, — horologistarum 887, — lagoenariorum 455, — lapicidarum

401, — mensatorum 420, 529, 530, 704, — muratorum 401, — pangraceronum 461, — pectinistarum 563, 564, — pellificum 822, — pileatorum 526, — rotificum 396, 397, 586, 632, — sartorum 464, 614, — serrifabrorum 460, 886, — tinctorum 593, — ius civile ab unoquoque magistro contubernii suscipi debet 395, 401, 404, 416, 438, 454, 460, 526, 536, 539, 554, 563, 572, 592, 599, 645, 656, 695, 707, 710, 731, 743, 771, 797, 822, 832, 848, 849, 880, 885, 886, — seniores contuberniorum, eorum electio, iura, iurisdictio et officia 34, 35, 190, 376, 377, 396, 400, 404, 408, 411, 415, 416, 435, 438, 439, 451, 453, 454, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 463, 466, 467, 471, 477, 478, 480, 488, 489, 496, 497, 498, 501, 503, 504, 519, 522, 523, 526, 534, 539, 540, 544, 545, 549, 553, 554, 555, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 577, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 587, 589, 593, 594, 595, 599, 601, 606, 607, 608, 614, 615, 616, 623, 631, 638, 646, 647, 650, 655, 656, 657, 659, 665, 667, 670, 673, 674, 677, 688, 689, 690, 695, 699, 700, 701, 720, 722, 724, 725, 727, 729, 732, 734, 741, 742, 746, 747, 752, 754, 761, 762, 770, 771, 778, 779, 791, 796, 797, 801, 802, 804, 809, 810, 811, 817, 823, 824, 832, 833, 837, 848, 850, 854, 856, 857, 858, 859, 861, 885, 888, 889, 891, 896, — magistri iuniores, eorum susceptio, iura et officia 409, 419, 451, 455, 458, 461, 463, 467, 472, 512, 527, 530, 554, 564, 585, 594, 615, 657, 661, 673, 674, 675, 690, 697, 698, 727, 730, 732, 733, 741, 754, 770, 771, 778, 779, 796, 798, 800, 802, 822, 824, 829, 832, 838, 850, 854, 859, 889, 890, 891, — filii magistrorum 438, 440, 461, 472, 483, 500, 527, 536, 566, 567, 570, 615, 636, 640, 646, 675, 689, 707, 742, 760, 775, 799, 829, 832, 837, 853, 865, 888, — viduae relictae magistrorum 394, 408, 438, 535, 565, 567, 660, 689, 697, 732, 742, 752, 760, 764, 767, 768, 769, 799, 802, 810, 837, 853, 858, 887, — conventiones contubernii, contubernia bannita, congregationes magistrorum, schadzki 396, 416, 418, 437, 455, 459, 463, 470, 471, 483, 484, 501, 503, 526, 530, 535, 553, 565, 566, 567, 568, 572, 585, 586, 594, 600, 608, 614, 615, 629, 635, 657, 659, 673, 674, 687, 688, 695, 696, 707, 733, 741, 752, 754, 796, 797, 798, 799, 801, 823, 843, 847, 848, 850, 858, 885, 890, 904, — signum contuberniale (cecha) 553, 585, 741, — rationes contuberniales quomodo et quando a senioribus reddi debent, 466, 477, 478, 489, 490, 495, 502, 523, 582, 646, 697, 725, 729, 752, 802, 854, 856, — cista contubernialis, cistula, arcula fraternitatis, skrzynka bracka 397, 413, 416, 466, 496, 503, 504, 510, 514, 523, 526, 529, 567, 571, 572, 573, 582, 584, 587, 608, 614, 615, 616, 628, 634, 639, 645, 646, 647, 648, 649, 655, 656, 658, 662, 664, 668, 676, 689, 690, 707, 725, 729, 731, 752, 765, 771, 779, 796, 699, 800, 832, 850, 857, 885, 892, 894, — armatura contubernialis 394, 396, 454, 466, 504, 529, 534, 536, 540, 564, 569, 582, 587, 594, 595, 600, 614, 623, 628, 636, 655, 656, 668, 674, 687, 695, 707, 711, 718, 730, 743, 754, 832, 842, 848, — funera magistrorum demortuorum, sociorum, discipulorum, puerorum et uxorum, missae funebres seu exequiae quatuortemporales, załomsze, suchednie 393, 397, 418, 419, 439, 455, 462, 472, 508, 528, 530, 536, 554, 564, 568, 571, 585, 595, 600, 608, 631, 661, 664, 675, 687, 698, 707, 733, 741, 754, 800, 803, 805, 823, 824, 859, 892, 895, — convivia contubernalia, cerevisia contubernalis, compotationes, commessationes, collationes, gospoda, hospicium, schenke, burkaty, przeszynki towarzyskie, przepicie, juzyny, piwo mistrzowskie i towarzyskie etc. 400, 408, 410, 411, 412, 467, 475, 483, 496, 506, 507, 535, 538, 551, 556, 558, 572, 581, 582, 586, 597, 601, 615, 621, 629, 631, 632, 633, 639, 648, 662, 667, 668, 670, 674, 689, 707, 708, 723, 730, 750, 760, 797, 806, 812, 823, 827, 829, 833, 838, 843, 844, 891, 892, — socii, discipuli, familia, towarzysze, robieńce, ucznie, czeladź 394, 396, 399, 400, 402, 403, 405, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 417, 438, 439, 440, 441, 450, 451, 453, 454, 455, 457, 461, 463, 464, 465, 474, 475, 478, 479, 483, 484, 485, 487, 489, 490, 492, 495, 496, 497, 498, 500, 502, 503, 504, 506, 508, 510, 511, 518, 519, 526, 527, 530, 531, 534, 536, 537, 538, 539, 544, 549, 550, 551, 555, 556, 557, 558, 559, 564, 565,

566, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 577, 578, 580, 581, 582, 585, 586, 587, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 600, 607, 609, 615, 616, 622, 631, 632, 633, 634, 635, 637, 638, 639, 640, 647, 648, 650, 658, 659, 660, 662, 670, 675, 676, 688, 689, 690, 694, 696, 697, 700, 704, 708, 709, 710, 718, 722, 723, 724, 725, 728, 729, 732, 733, 741, 748, 749, 750, 751, 760, 763, 765, 769, 770, 771, 779, 801, 802, 803, 804, 805, 808, 809, 810, 811, 812, 819, 823, 824, 827, 829, 836, 837, 838, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 857, 858, 872, 873, 890, 891, 892, 893, 894, 899, 900, 904, — cognomina sociorum et discipulorum, przemianki, przezwiska 441, 498, 506, 586, 632, 670, — salarium septimanale, wochenlon, wochlon 402, 409, 414, 437, 463, 506, 507, 510, 528, 531, 532, 534, 538, 566, 571, 582, 585, 586, 587, 594, 632, 660, 662, 675, 694, 696, 708, 709, 750, 751, 760, 771, 803, 805, 806, 811, 829, 844, 845, 849, — fołdrunek 724, 748, 765, 829, — trunkały towarzyskie, trankgelty, oprawki 549, 558, 708, 709, 760, 872, 873, — balneum contuberniale 403, 406, 465, 501, 506, 508, — trybowanie 708, — contuberniorum privilegia confirmantur 542, — contuberniorum ordo inter solemnem sacrorum pompam servandus 391, — viginti viri ex senioribus contuberniorum deligendi 18, 19, — contubernia Casimiriensia 443, 444, — contuberniis Casimir. usurpatio insignis civit. Casimir. interdicta 266, — contuberniorum Casimirien. et Clepardien. magistri magistris contuberniorum Crac. subiecti non sunt 426, 427, — patrz jeszcze extranei opifices.

contubernia, patrz także: acufices, — albicerdones, — architecti, — armifices, — arvinarii, — aurifices, — balneatores, — barbitonsores, — barchanistae, — bractearii, — braseatores et braxatores, — bursifices, — calcarifices, — caldeatores, — candelarii, — cantrifusores, — carpentarii, — cerdones, — chartarii, —chirurgi, — cingularii, — cordibanarii, — corrigiatores, — crematores vini sublimati, — crumenarii, — cuchlerones, — cultellifabri, — cuprifusores, — currifices, — doleatores, — ferrifabri, — figuli, — frenifices, — funifices, — gladifices, — globularii, — grifnicones, — halecistae, — holipones, — horologistae, — institores et institrices, — introligatores, — lagenarii, — lanii, — lapicidae, — marsupiarii, — mensatores, — mercatores, — muratores, — naglarones, — pangracerones, — pannicidae, — papyrifices, — pectinistae, — pellifices, — peplatrices, — peratores, — pictores, — pileatores, — piscatores, — pistores, — pixidarii, — pultarii, — revenditores, - rotifices, — ruficerdones, — sagittarii, — salicidae, — saponarii, - sartores, - saxifragi, — sculptores, — sellatores, — sepifusores, — serrifabri, — smigmatores, — stannifusores, — sutores, — tabernatores, — telatrices, — tendlarii, — textores, — tinctores, — tornatores, — vitreatores.

contumatio 142, 144, 146, 147, 149, 154, 156, 165, 171, 174.

convivia, conventiones, compotationes, comessationes contuberniales, patrz pod contubernia.

cordibanarii (kurdybanicy) 835, 836, 842, 849, 872, 873, 878, 879, 881, 882, 883, 1139, — statuta magistrorum Crac. 835, 849, — statuta sociorum Crac. 842.

corrigiatores, corrigiarii, lorifices (rymarze) 314, 482, 521, 577, 655, 818, 952, 973, 997, 1050, — statuta magistrorum Crac. 482.

corruptores, sturarze, patrz extranei opifices.

creditores 170, 171, 172.

crematores v. coctores vini sublimati 658, 1049.

crematorium argenti, patrz conflatorium argenti.

crumenarii (kaletnicy) 446, 516, 521, 591, 627, 628, 629, 630, 747, 748, 761, 997, 1050, 1140, — statuta magistrorum Cracovien. 591.

cuchlerones, cuchler, kichlari, pistores mellitarum placentarum (kichlarowie) 702, 703, 715, 719, 720, 818, 952, 997, 1049, 1140.

cultellifabri, cultellifices, cultrarii, (nożowniki) 313, 452, 476, 477, 478, 479, 480, 596, 597, 599, 624, 640, 667, 686, 694, 842, 952, 997, 1049, 1050,

1054, 1140, — statuta magistrorum Crac. 599.
cultelli exotici s. extranei: Stirienses, Hungarici, Wathovienses, Swidnicenses, Silesitici, Bohemici, Opavienses, Nissenses, Wratislavienses 686, — eorum venditio 624.
cuprifusores (rotgisarze), statuta magistrorum Crac. 407.
cuprum Bistricense ex Hungaria 916, 927, 933.
currifices (stelmachy) 314, 395, 398, 430, 506, 630, 747, 840, 865, 866, — statuta magistrorum Crac. 395, — statuta magistrorum Casimir. 630, — statuta sociorum Crac. 506.
currus potabilium, schrottwagen, zobacz odnośne pozycyje w regestra perceptorum.
custodes, patrz officiales et famuli praetorii.
custodia piscium, patrz stroża.
cutes Lithuanicae 1110, — cutium elaboratio et venditio (lesch, zamisch, stabrini) 448, 449, 469, 470, 485, 486, 491, 516, 517, 520, 681, 682, 853, 854, 878, 879, 881, 882, 883, 884, — cutium ex regno evectio 625, — prohibita 486.
Czarna wieś, Czarna ulica, Nigra villa 913, 914, 941.
czerwoni garbarze, czerwonoskórnicy, patrz ruficerdones.
czindel, czyndelin, czindalinum 991, 1015, 1136.
czopowe, patrz exactiones.
Czyżowa fluvius sub monte Lassotino 937.
Czyrzyny villa 938, 939, 942.

dealbatorium civile (blecha) 951, 962, 996, 997, 1058, 1138.
debita manifesta et liquida etiam heredibus debitoris minorennibus exsequi possunt 62, — debita civitatis nomine non contrahantur, nec pecunia civilis mutuo detur 225, — debita quomodo civitatis nomine contrahenda 367.
decessio ab intestato 166.
decuriones 304, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317.
defensio civitatis Crac. 311—317.
Dembniki villa 941.
depositorium, patrz emporium.
dilationes 136, 141—145, 165, 171, — in iudicio Magno reo non dantur 147, — in iudicio hospitum de tertio in tertium diem dari debent 148.
discipuli, ucznie, patrz pod contubernia.
documenta, munimenta 142, 147, 171, 174, — documenta omnia et singula unica tantum sententia a iudicio confirmari debent 142.
doleatores (bednarze) 313, 454, 457, 498, 503, 504, 523, 552, 685, 731, 747, 818, 899, — statuta magistrorum Crac. 454.
domus civitatis propriae, horti et piscinae et domus ex censu terragio, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — domus pod Barany, sub agnis, in circulo civitatis 317, 1114, 1122, 1131, 1139, — bombardaria 984, — curia carpentarii civilis, cimmerhoff 949, 951, 952, 971, 996, 1138, — domus Christophori in circulo 318, — corrigiatorum alias gerbhaus super Rudawa 436, 484, 962, 996, 1058, 1125, 1138, 1142, — domus pani Krakowskiej in circulo 317, — fabri civilis in platea s. Floriani 1058, — Fogelwedronum in platea Sutorum 979, — fullonis 1084, — domus Gawron 952, — domus Globet sey Got 952, — domus Glinska 979, 982, 985, — lapidea grisea 986, — domus Ielenie in circulo 317, — Kletner 954, 1144, — lupanar, domus meretricum 1080, 1098, 1099, 1114, — domus mastella in porta s. Floriani 1138, — domus monasterii ad s. Catharinam: słodownia, nadstawki, pode dzwony, organiścińska, apteka 202, — domus monast. Corporis Christi, acialis ciemna gwiazda 202, 828, — domus monast. ad s. Hedvigim: infernus, monachorum paradisus, magnus paradisus 204, — domus parrochialis eccl. ad s. Mariam 1007, — domus pellificum Crac. 693, 997, 1140, patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — domus Podelwie 1054, 1056, 1058, 1063, 1070, 1072, 1074, 1088, 1090, 1100, 1104, 1105, 1118, 1135, 1139, 1144, — praepositi Miechoviensis in platea mensatorum 1139, — Szelwa in platea s. Iohannis 954, 996, 1058, 1088, 1119, 1125, 1138, 1142, — tinctoris extra portam Novam 962, 1015,

1058, 1138, — Turcia penes scholam s. Mariae 1138, 1143, — domus civitatis ruinosae restaurandae sunt aut vendendae 114, — domunculae et gazae muris civitatis admotae, demoliendae sunt 115, — dominium domorum intra annos 31 possessorum, quomodo probandum 189, 190, — domorum invasio aut oppugnatio ininterdicta 335.

dona, donationes: donatio rerum mobilium inter maritos facta, firma esse debet 61, — bonorum etiam immobilium a coniugibus prole carentibus mutuo facta, inviolabilis manere debet 61, — bonorum immobilium admissa 163, — donationes a viris coniugibus factae 168, 179, — donationes civitatis nomine faciendae, interdicuntur 225, — dona quomodo civitatis nomine danda 288, 367, — dona regiae maiestati et proceribus regni a civitate data, zobacz w regestra expositorum notki do pozycyj dona communia i vinum dono datum.

dos, dotalicium 167, 168, 178, 179, dotalicium summam mille florenorum excedere non debet 167, 168.

ducillaria exactio, patrz exactio.

duellum, patrz hastiludia.

duplica 142, 169.

ecclesiae: ad s. Annam 954, — ad s. Barbaram 71, 99, 924, 925, 1143, — cathedralis Crac. 432, 433, — ad s. Crucem extra Kleparz 931, — ad s. Florianum in Kleparz 936, 962, 997, 1135, — ad s. Laurentium 352, — ad s. Mariam in circulo Crac. 33, 37, 71, 72, 82, 99, 111, 129, 419, 789, 924, 925, 951, 954, 960, 978, 997, 1008, 1016, 1020, 1052, 1064, 1080, 1110, 1122, 1140, 1143, 1144, — ad s. Mariam in Arena 691, — ad s. Martinum 1110, — ad s. Michaelem in arce Crac. 954, 960, 1144, — ad s. Nicolaum 951, 1139, — Omnium Sanctorum 334, 954, 960, 1144, — ad ss. Philippum et Iacobum in Kleparz 951, 997, — ad s. Petrum 1137, — ad s. Stephanum 1139, — ad s. Trinitatem 334, — ad s. Valentinum extra Kleparz 931, — ecclesia reformata, Zbór vel Bróg dicta, 1082, 1102, 1103, 1106, 1111, 1112.

edictum pacis publicae et de non eiaculatione ex sclopetis seu bombardis 1103, — edictorum de Zbór proclamatio 1103.

eleemosyna et pia opera, zobacz odnośne pozycyje w regestra expositorum.

emenda 136, 139, 140, 143,144, 174.

emporium et depositorium generale Crac. 19, 31, 90, 91, 92, 324, 345, 758, 915, 916, 917, 918, 927, 928, 929, 930, 933, 934, 935, 936, 994, 1086, 1091, 1097, 1100, 1105, — depositorium salis Crac. 246, 434, 435, 784, 997, 1049, 1140, patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — depositorium salis ante portam Novam transfertur 246, — emporium salis, cupri vel plumbi in civit. Casimir. 273, 274, — emporium Leopoliense 90, 91, 92.

ephippiarii, patrz sellatores.

exactiones, contributiones, telonea, portoria, vectigalia: liberatio civium Cracovien. qui incendio damna passi sunt, ab exactionibus ad certum tempus 56, — exactionum civilium residua exigenda 58, — scabini Iuris supremi Teutonici Crac. ab exactionibus civilibus et regni sunt immunes 97, — contributio quomodo et quando a civibus Crac. solvi debet 199, 200, — ab exactionibus et contributionibus cives Crac. liberi declarantur 199, 200, — contributio a civibus Crac. sponte oblata, immunitatibus civium eorundem praeiudicare non debet 248, 249, 250, 293, 294, 332, 333, — ad contributionem nuper sancitam, cives Crac. sunt adstricti 250, — liberatio civium Casimirien. et Stradomien. a contributionibus ad decem annos 226, — exactiones ad magnam procurationem Crac. solvendae 268, — contributio laudata in usum dissolvendi militi mercenario stipendii retenti 1072, — telonea et pontalia 5, 22, 212, 560, 579, 598, 916, 928, 924, — teloneum aggerale, gatne 579, brzezne 598, — pontale, brukowe 330, 916, 928, 934, — tricesima Cassoviensis, Budensis, Posoniensis seu Trinchinensis 5, — pontale a curribus, wagenczol, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — teloneorum solutio a mer-

catoribus Crac. 5, — suspensio liberationis civium Crac. a teloneis solvendis 35, — cives Crac. a pontali »kopieckie« dicto in Ropczyce absolvuntur 38, 39, — suspensio liberationis a teloneis ad cives Crac. non debet referri 40, — portoria graviora a Iudaeis, quam ab aliis incolis regni exigi non debent 54, — vectigal pontaticum exigendi civibus Casimir. potestas confirmatur 240, 241, — portoria iniusta a civibus Crac. exigi non debent 321, 322, 325, 326, — vectigal a scaphis et naviculis in ripa fluminis Wisła instituitur 348, — vectigal aquaticum exigendi civibus Casimir. facultas tribuitur 361, 362, — a vectigale aquatico lapides platearum sternendarum gratia flumine Wisła Cracoviam advehendi, sunt liberi 364, 365, 375, — vectores salicidarum Crac. a portorio liberi declarantur 434, 435, — solutio a bubus 734, — boves ex Russia Cracoviam pellendi, mactatui destinati, a teloneis sunt liberi 559, 560, 613, 745, 746, 780, 781, 787, 788, 863, 864, — exactio civilis schoss v. geschoss dicta 31, 57, 58, 81, 199, 201, 279, 352, 383, 949, 1110, — liberatio civium Crac. ab exactione civili schoss dicta ad decem annos 57, — exactio schoss pro moeniorum et pontium Casimirien. restauratione inter sex annos converti debet 85, — contributio quarti grossi 359, — exactio ducillaris a vino et coctura cerevisiae, ternarii et quaternarii, weyngelth, czoppengelth, czopowe 56, 99, 233, 328, 329, 344, 372, 381, 678, 679, 680, 716, 794, 820, 950, 996, 1001, 1009, 1010, 1013, 1020, 1022, 1033, 1042, 1074, 1112, 1124, — exactio ducillaris per duos grossos ab unaquaque metreta solvi debet 68, — contributio ducillaris quomodo solvenda a civibus Clepardien. 328, 329, — a tabernatoribus, braseatoribus et braxatoribus Casim. 342, 343, 344, — quaternarii czoppengelth, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — vinorum proventus ducillarii, weyngelth, patrz również odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — contributio ternariorum vel vectigal a vino cremato 225, 271, 344, 1049, 1140, — exactio quartczoll a pannis hospitum, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — exactio strugielt a pannis externorum mercatorum percipienda, in usus pixidum et armorum pro defensione civitatis Casim. convertenda 270, — vectigal novum a revenditoribus percipiendum, institutum 1049, — vectigal a hospitibus merces nundinarum tempore in szmatrus vendentibus percipiendum 1049, — exactio vigiliae nocturnae 73.

exceptio ad Ius civile 136, — ad frequentem senatum 136, — exceptiones 176, peremptoriae, dilatoriae, fori declinatoriae, indifferentes 151, 152.

excommunicatio consulum Crac. 1131.

executio sententiae 139, 141, 145, 146, 163, 177.

executores testamenti 166, 167.

expectativae amplius non concedendae 300, 301.

extranei homines, mercatores, opifices, extraneum opus: extranei homines domos in civitate intra spacium unius anni vendere debent 21, — extranei homines Cracoviam venientes consignandi sunt 337, — mercatores extranei 224, 421, 461, 462, 523, 524, 545, 549, 564, 569, 574, 575, 625, 651, 652, 684, 737, 758, 771, 835, 936, 994, 995, 1049, 1132, — mercatura libera Silesiorum in Polonia enucleatur 187, 188, — mercatores extranei Cracoviae mercaturam extra nundinas facere non debent 197, 198, 360, — mercatoribus ex Silesia et Moravia venditio pannorum ad ulnam interdicta 261, — mercatoribus extraneis inhibitur, ne merces suas viis obliquis ducant et extra emporium Crac. deponant et vendant 324, — mercatoribus Wratislaviensibus mercatura in civitate Crac. permissa 357, mercatoribus Scotis mercatura Cracoviae permittitur 364, — opifices extranei, opus extraneum 389, 390, 402, 403, 405, 487, 549, 574, 575, 587, 588, 600, 604, 625, 636, 642, 666, 676, 689, 691, 692, 711, 718, 723, 734, 735, 738, 743, 762, 772, 773, 776, 778, 779, 806, 815, 817, 824, 825, 851, 853, 865, 866, 867, 868, 877, 878, 888, 889, 902,

903, 1049, 1140, — cantrifusoribus Wratislaviensibus venditio operum suorum in nundinis Crac. nonnisi sub pondere centenarii vel lapidis concessa 424, — sturarze, partacze, zaszkodniki, corruptores, praepeditores, magistri extranei, magistri, qui cum contuberniis Crac. societatem non habent, nec ius civitatis, niewyćwiczeni mistrze, sturarstwo 444, 445, 456, 465, 532, 536, 539, 564, 572, 576, 595, 600, 615, 627, 656, 666, 670, 710, 714, 717, 718, 769, 776, 791, 792, 793, 824, 836, 839, 840, 854, 893.

faber civilis, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.

fabri ferrarii, ferrifabri (kowale) 311, 377, 451, 458, 496, 502, 504, 514, 529, 630, 747, 841, 842, 884, 952, 997, 1050, 1140, — statuta magistrorum Cracovien. 458, 884, — statuta magistrorum Casimirien. 630, — fabri mensarii, patrz mensatores, — fabri claustrarii, patrz serrifices, — fabri laminarii, patrz armifices.

familia praetorii, patrz officiales praetorii, — familia contubernii, patrz pod contubernia.

familiae denegatio, podnieść czeladź 700, 797.

famuli civiles quatuor instituuntur, qui gladiis armati proconsulem consequi debent 55, — famuli praetorii duodecem constituuntur 112, — famulorum et lictorum civilium filii ad quaevis opificia habiles declarantur 392.

Faulrade, rzeka Rudawa 691.

fenatores, patrz institores.

fenestrae membranaceae 991.

fenestrices, okienniczki, patrz institores.

ferale, patrz Zwierzyniec 978.

feriae in iudiciis observandae 161, 177, — feriae solennes, rusticae, repentinae 161, — feriae Cracovienses: tempore Adventus, Septuagesimae, Rogationum 161.

ferrum Polonicum, Vngaricum, Moravicum 462, 516, 889, — Austriacum, Racussiense 516, — ferramentorum venditio 511.

ficcarii, patrz institores.

figuli (garncarze) 313, 392, 394, 458, 505, 548, 549, 574, 590, 815, 952, 997, 1048, 1140, — statuta magistrorum Crac. 392.

filii emancipati et filiae 60.

filii magistrorum, patrz pod contubernia.

fines, gades, granicies: gades aedificii novi construendi a consulibus conspiciantur et dimetiantur 402, 404, — finium constitutio inter possessiones civitatis Crac. et bona monasterii de Zwierzyniec 912, 913, 914, — inter villas Wola duchacka, Łagiewniki et Ianowa wola 943, — granicierum lustratio 1015.

floreni hungaricales, ich wartość coroczna w monecie obiegowej podana w notkach do pozycyj prandium dominorum consulum lub prandium electionis consularis w regestra expositorum.

fołdrunek, patrz pod contubernia.

forum competens 134, 173, — forum spirituale 21, 31.

forum carbonarium et gallorum seu gallinarium in circulo Crac. 952, 997, 1027, 1049, 1058, 1140, — forum seu depositorium salis, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — forum antiquarium seu scrutarium, vendeta, tendeta 462, 497, 540, 652, 654, 693, 743, 789, 790, 830.

fora annualia et septimanalia: nundinae Crac. pro festis s. Stanislai, s. Viti et s. Michaelis 384, 952, 1140, — forum septimanale singulis feriis secundis celebrandum, civibus Casimir. conceditur 229, 230, — fora annualia: pro festis divi Ioannis Baptistae, s. Bartholomaei et Omnium Sanctorum celebranda, civibus Casimirien. confirmantur 230, — forum annuale pro festo s. Martini octo diebus celebrandum, civibus Casimir. confirmatur 263, — forum alterum annuale pro dominica Misericordiae octo diebus celebrandum, civibus Casimir. conceditur 264, — forum septimanale equorum et pecorum civibus Casimir. confirmatur 263, — forum septimanale equorum et pecorum aliarumque rerum Casimiriae celebrandum, ad feriam secundam transfertur 264, — forum carnium liberum (wolnica) in Casimiria 561, 817, — fora septimanalia et annualia Casimir. 867.

frenifices (uździarze) 377, 448, 706, 1054, 1138, — statuta magistrorum Cracovien. 706.
funambuli 999.
funifices (powrożniki) 314, 377, 429, 430, 431, 552, 741, 747, 755, 756, 757, 763, 828, 861, 862, 870, 876, 902, 997, 1048, 1130, — statuta magistrorum Crac. 741.
fures lignorum ex horreo civili qua poena afficiendi 307.

gallus sagittariorum, patrz sagittarii.
gerbhaus, patrz domus corrigiatorum.
gewette 7.
gladifices, gladiatores (mieczownicy) 314, 377, 448, 469, 476, 477, 478, 479, 480, 486, 496, 504, 511, 514, 549, 655, 692, 693, 871, — statuta sociorum Crac. 549.
globularii (paciornicy) 997, 1049.
granarium civile instituitur 21, 22, — in praetorio super szmeterhaus 115, — 304, 316, 380, 1050, 1054, 1056, 1060, 1118, — granarii civilis praefecti 1118.
grifnicones, patrz sepifusores.
Grodek vicus 910, 911, 950, 956, 969, 972, 976, 1139.
grunda vicus 950, 956.

haeresi infecti vel de haeresi suspecti munus consulum, advocati vel scabinorum obire non possunt 279, 280.
halecistae, allecarii (śledziownicy) 419, 421, 545, 578, 644, 722, 757, 952, 997, 1048, 1054, 1140, — ordinatio halecistarum Crac. 757, — halecum emptio et venditio 478, 578.
hamer cerdonum in błonie 974, 987, 997.
harras 991, 1052.
hastiludia: duellum in equis coram regia maiestate 959, — hastiludium ante praetorium 978, — certamen equorum cum bove 994, 999, 1041, — cursus et certamen equestre 988, — cursus equorum cum porcello 1041, — gonitwa 1131.
holipones, patrz institores.
homagium obedientiae novo regi praestitum 1, 1103, 1110.
horologia 967, 1041, 1088, — horologium magnum turris magnae eccl. ad s. Mariam 971, 978, 991, 1011, 1015, 1024, 1063, 1095, 1103, 1114, — horologium novum turris magnae 1033, 1070, 1071, — horologium minus eccl. ad s. Mariam 1106, — horologium, quod in mensa stubae consularis consistit, horologium medium, manuale, pułzegarze 999, 1003, 1015, 1067, 1068, 1114.
horreum tegularum, laterum, cementi, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum i expositorum.
horti civitatis, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — horti intramurales et pomoeria consulibus conferenda 113, — horti civiles Casimir. recuperandi 331.
hospites: hospes pro rebus immobilibus et successionibus litigans, iure et processu communi utatur 148, — hospites et advenae ad iudicium Magnum citari non possunt 147, 148, — hospitum iudicium 148, — patrz także extranei.
hospitia aulicis cives Crac. praebere debent 130, 131, 132.
hospitalia civilia 32, — hospitale s. Hedvigis 204, 1144, — s. Leonardi circa Casimiriam 203, 521, 522, 1144, — ss. Sebastiani et Rochi 1088, 1107, 1144, — s. Spiritus 212, 954, 960, 1050, 1098, 1114, 1143, 1144, — patrz także odnośne pozycyje w regestra expositorum, — infirmorum scholarium 212, 951, 954, 960, 1143, 1144, — s. Valentini 1058, 1144, — novum 212.
husionum pretium 498.

Ianowa wola villa 943, 944.
ignes festi, ignes triumphales 1033, 1037, 1110.
imago Salvatoris noviter in stuba constituta 1012, — imago b. Mariae virginis aerea in eccl. ad s. Mariam 1110, — imagines ad arcum triumphalem 1110, — effigies regis Poloniae Sigismundi Augusti in aere sculpta 1052.
impedimentum legale 140, 146, 156, 162, 171, 174, 177.
incendia quomodo restinguenda 222, — incendia in civitate Crac. 56, 57, 58, 539, 973, 1027, — incendium templi s. Mariae 1052, — in platea

scropharum 1052, — in platea Slavcoviensi 680, — in Casimiria 999.
incolis ad fluvium Wisła habitantibus, interdictum, ne bona sua immobilia personis iurisdictioni civili non subiectis, vendant 256.
inscriptiones in libros actorum consularium quomodo faciendae 120.
insigne, patrz stemma.
insinuatio benevola seu in bona voluntate 141, 146, 147, 153, 159 — in iudicio Magno fieri non debet 147.
institae 32, 33, 72, 766, 767, 951, 952, 997, — institae civitatis propriae, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — institae, quae sunt prope coemeterium eccl. ad s. Mariam, amovendae 37, — institae in circulo civitatis frenificibus et smigmatoribus muro ex fundamentis construendae sunt 114, — institae ligneae in circulo Crac. construi non debent 693, — institae arvinariorum in foro Crac. 743, — institae avenariae 522, — butyraceae 785, 841, 1036, 1140, — mensae cerdonum pro cutibus vendendis 625, 737, 738, — institae cochleariae 1140, — cultellificum 1140, — cellaria ferramentaria sub crematorio argenti 997, 1048, 1049, 1140, — institae ferramentariae e regione eccl. ad s. Mariam 1140, — figulinae seu ollificae 549, 590, — frenificum 114, 708, — funificum 828, — halecariae seu halecistarum 545, 637, 644, 841, — kuchleronum 997, 1049, 1140, — pectinistarum 789, — camerae pistoriae seu panariae 494, 500, 501, 505, 589, 610, 611, 860, 997, 1049, — pudlnae 997, 1049, 1140, — pultariorum seu pulmentariae 583, 588, 589, 1140, — salicidarum 289, 290, 397, 398, 467, 468, 683, 726, 727, 751, 753, — saponariorum 688, 689, 690, — smigmatorum 1140, — sutorinae 447, 642, 813, — vitreariae 1140, — opulentae 663, 664, 693, 815, 816, 1131, zobacz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum, — institae ante praetorium in foro carbonario 1049, 1140, — in foro gallinario ex opposito depositorii salis 1049, 1140, — penes tabernas pistorias 1049, — penes pensam minorem 1049, 1140, — penes brengaden 1049, — in porta Slavcoviensi 1049, — sub Cruce 431, 816, 952, 1140, — sub domo pellificum 1049, 1140, — institа nova in acie penes pensam minorem 1049, — nova altera penes pensam minorem 1049, — tertia nova ibidem 1049, — nova in acie penes ostium cellarii sub domo pellificum iacentis 1049.
institores, institrices, venditores, revenditores 315, — institores institarum opulentarum 663, 664, — in szmatrus et sub Cruce 663, — pannicidarum 720, — szmatruzianki 511, — institores avenarii 619, 643, 704, 712, 764, 952, 997, 1048, 1140, — venditores et venditrices anserum 997, 1049, 1140, — caseatrices 952, 997, 1048, 1140, — fenatores et venditores feni 952, 997, 1049, — fenestrices (okienniczki) 415, 657, 659, 688, 841, — venditores et venditrices ferinarum 997, — ferramentorum (szmedlerze) 515, 624, 640, 686, 1140, — eorum statuta 515, — ficcarii, venditores et venditrices ficuum et amigdalorum 952, 997, 1049, 1140, — holipones 952, 997, — venditores husionum 952, 997, 1049, 1140, — lanae 523, 524, — olivae 1140, — panum fructuumque 698, — passularum 1140, — pectinum 1140, — picis (maźniki) 272, 619, 643, 704, 897, 898, — placentarum 1140, — piscium siccorum et salsorum 420, 421, 422, 952, 997, 1049, 1140, — prunorum 1140, — telae in szmatrus 654, 655, 669, — poculorum vitreorum et vitreatrices 620, 1048, 1140.
introligatores 314.
intromissio realis per catenae apprehensionem 164.
inventarium bonorum hereditariorum 166, 167, 178.
itinera dominorum consulum, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.
Iudaei Casimirienses 9, 242, 283, 1054, 1056, — eorum mercatura et negotiationes 19, 31, 43, 44, 78, 132, 133, 215, 216, 217, 442, 559, 651, 652, 739, 743, 871, — vicus Iudaeorum in civitate Casimirien. propagatur 213, 214, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 242, 350, 351, 353, 354, 355, — Iudaeis Casimirien. interdicitur, ne extra vicum suum habitandi locos sibi quaerant 104, — habitationes et testudi-

nes in civitate Crac. Iudaeis locari non debent 186, — Iudaeis Casimir. ultra areas eis ad exemendum antiquitus concessas et emensuratas acquisitio novarum arearum interdicta 269, — eisdem fornices et cameras Cracoviae conducendi mercesque suas in foro civitatis venum dandi, facultas tribuitur 326, 327, — eisdem braxatio et propinatio Christianis cerevisiae, muscatellae, malmasiae, vinorum, cerevisiae Crac. et cerevisiarum extranearum in vico illorum interdicitur 269, — Iudaei Casimir. nullas praerogativas aut officia obtinere possunt 269, — Iudaei conversi munus consulum, advocatorum vel scabinorum Casim. obtinere non possunt 279, 280, — a Iudaeis graviora quam ab aliis regni incolis portoria exigi non debent 54.

iudices et officiales ecclesiastici iurisdictionem Iuris civilis ne impediant 21, — eisdem interdicitur, ne limites suae iurisdictionis excedant 31, 32, — iudicium civile et eius ordo 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 174, — iudicia exposita 164, 165, — iudicia exposita tria: primum incipit feria sexta post Epiphaniarum proxima, secundum post Conductum Paschae, tertium in crastino Corporis Christi 161, — continuantur de quindena in quindenam 161, — iudicium hospitum 148, — iudicium Magnum seu legale, ter Cracoviae banniri solet, videlicet die s. Agathae, die ss. Ioannis et Pauli mart. et in octava s. Martini 147, 175, — iudicium tertium creditori quando dari debet 62, 63, — in iudiciis Casimir. processus iuris Crac. observandus est 191, — Ius supremum 96, 107, 108, 143, 144, 227, 1015, — scabini Iuris supremi in causis realibus coram consulibus Crac. aut in iudicio civili respondere debent, in causis autem personalibus nonnisi coram regia maiestate aut eius commissariis 96, — Iuris supremi advocatus et iurati 107, 108, — a sententia Iusis supremi appellatio ad commissarios Sex Civitatum 143, — iudicium commissariorum regiorum, iudicium commissariorum Sex civitatum, patrz pod commissarii, — iudicia assessorum regiae maiestatis et iudicia relationum eiusdem regiae maiestatis 287.

iuramentum de praestanda obedientia consulibus praesidentibus a consulibus antiquis fieri non debet 67, 70, — iuramenta 147, 149, 155, 156, 157, 163, 165, 171, 177.

iurisdictio civilis: abrogantur literae, quibus cives nonnulli a iurisdictione civili exemti erant 297, 298, — iurisdictio magni procuratoris Cracov. 338, — iurisdictio officii capit. castri Crac. 338.

iuris civilis susceptio 381, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum, patrz także pod contubernia, — iuris civilis non susceptionis poena 1010, 1018, 1022, 1025, 1033, 1038, 1100, 1135, 1138, — ius civile nemini extraneo amplius concedatur, nisi prius ex ea civitate, ubi sit oriundus, literas sufficientes suae procreationis ac honestae conservationis attulisset 110.

Ius Culmense 1102, — ius Saxonicum 169, — ius Saxonicum et municipale Magdeburgense a Nicolao Iasker ex Germanico in Latinum translatum, legis vim habere debet 85, 86, — ius municipale seu plebiscitum, vilkor 64, — ius propinquitatis 171.

kabat, patrz carceres civiles.
kaletnicy, patrz crumenarii.
kamieniarze, patrz lapicidae.
kapa (kappa, kapya) cerifusorium civile circa portam Novam 477, 896, 996, 1058, 1119, 1125, 1138, 1139, 1142.
kapelusznicy, patrz pileatores.
kapiczka, horreum circa Dąbie 952, 957.
karczmarze, patrz tabernatores.
kartownicy, patrz chartarii.
Kawiory villa 913, 914, 1139, 1140.
kichlarze, patrz cuchlerones.
kitajka, dupelkitajka 1103, 1136.
kołodzieje, patrz currifices.
konwisarze, patrz cantrifusores.
kordyban 878, 879.
kotlarze, patrz caldeatores.
kowale, patrz fabri ferrarii.
krawcy, patrz sartores.
Krowodrza villa 774, 783, 932.
krupnicy, patrz pultarii.

kurdybannicy, patrz cordibanarii.
kuśnierze, patrz pellifices.
kutłow, sepifusorium, smalczus 477, 554, 689.

Łagewniki villa 943, 944, 945.
lagoenarii (leglarze) 454, 899, — statuta magistrorum Crac. 454.
lanae coemptio et venditio 523, 524.
lanei civitatis proprii 19, 34.
lanii, lanifices, carnifices, rzeźniki 129, 216, 291, 312, 319, 391, 399, 401, 435, 436, 471, 521, 552, 559, 572, 578, 579, 591, 598, 613, 731, 734, 735, 745, 746, 762, 780, 787, 788, 808, 816, 817, 863, 864, 866, 866, 867, 868, 1054, — statuta magistrorum Crac. 471, 552, — statuta magistrorum Casim. 731, statuta sociorum Crac. Clepardien. et Casimirien. 808, — lanii Iudaeorum 216, — laniorum Crac. pecora extra civitatem nutrienda 401.
lapicidae (sztamece) 401, 725, 728, 729, 778, 779, 874, 891, — statuta magistrorum Crac. 401, — statuta sociorum Crac. 891, — lapidum mensura 224, 243.
Lassotinus mons 937.
lateres, patrz venditio laterum w regestra perceptorum, oraz horreum laterum w regestra expositorum wraz z notkami, — lateres kamżamsowe 1033, 1034, 1036, 1039, 1044, 1048, 1062, 1066, 1074, 1086, — lateres kossonowe 1048, — laterificina civilis in Dąbie et in błonie 505, 997, 1098.
łaziebniki, patrz balneatores.
leglarze, patrz lagoenarii.
libellorum famosorum scriptores poena capitis plectendi 87, 88.
libri: Biblia magna 1027, — Compendium privilegiorum civit. Crac. methodico ordine instructum 1042, — Herodoti opera 1076, — Index iuris utriusque Bertachini 1024, — Processus iuris Germanicus 991, 1003, — Speculum Saxonum 1142, — Statuti Polonici methodus nuper editus 1007, — Statutorum index 1007, — Statutorum regni liber 1037, — Statutum Herborti latinum 1103, — liber processuum et sententiarum iudicii commissariorum regiorum 139.
libri et acta consularia: de inscriptionibus in eisdem faciendis 185, 186, — copiae seu minutae ex eisdem cuicunque petenti dari debent 34, — libri actorum consularium absque consensu proconsulis et consulum non legendae 37, — acticatio testamentorum 62, — acta dotaliciorum 168, — libri scabinales 171, — actorum civitatis Casimirien. index: acta consularia, regestra proventuum, acta scabinalia, acta testamentorum, acta inventariorum, acta advocatialia, acta damnatorum 373, 374, 375, — rapiarz 1128, — libri et acta contubernalia, regestra contubernalia, catalogus sociorum, catalogus discipulorum 553, 593, 646, 697, 725, 729, 754, 763, 800, 857, — catalogus mortuorum sub peste grassante 183, 1046.
lignum: lignorum mensura 580, drzewo cyprysowe i cyndelinowe 599.
limitatio generalis causarum civium Crac. ad proximum regiae maiestatis Cracoviam adventum 206, 207, 244, 245, 246, 339, 340, 358, 785, — limitatio generalis causarum Clepardien. et Casimirien. 217, 218.
lingua Polonica: banniendi contubernia lingua Polonica nonnullis contuberniis facultas datur 446, 488.
literae ferreae, patrz salvus conductus.
literae legitimae procreationis, genealogiae, legitmi ortus, literae eruditionis seu tirocinii, patrz pod contubernia.
litis contestatio 136, 151, 173, — litis expensae 139, 145.
Łobzów villa 913, 914.
łojarze, patrz sepifusores.
lonheri, quaestores aerarii civilis 11, 20, 72, 197, 212, 522, 950, — quaestores duo aerarii civilis ex sex viris eligendi 11, — lonheri singulis annis eligantur et rationem faciant 34, — lonheri rationes quotannis post Novum Annum reddere debent 108, — lonherorum electio 110, — lonheri annuatim eligendi, singulis annis rationem reddere debent 367, — lonheri nonnisi bona deserta locandi facultatem habent 371, — lonherorum rationes quotannis ante dominicam Iudica fieri debent 189, — lonheri rationes mense Ianuario reddere debent 194, — prandium dominorum lonherorum, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.

lucra in iudiciis terrestribus obtenta, in bonis civilibus exsequi non possunt 37.
lumina festa: civitas Crac. sub ingressu maiestatis regiae festis luminibus collustranda 302.
luminatores, patrz candelarii.

magister iustitiae 1110.
magistri seniores et iuniores, patrz pod contubernia, — magistri extranei, patrz pod extranei.
malarze, patrz pictores.
mandata nulla ex cancellaria regia extradantur, quibus legitimus iuris et instantiarum ordo in causis ad civitatis iurisdictionem pertinentibus, suspendatur vel impediatur 355.
mangel barchanistarum 962, 996, 1058.
mansionarii: ecclesiae ad s. Annam 1139, — eccl. ad s. Mariam 954, 960, 1143, — ad s. Michaelem 1144.
marca: grzywna srebra ma w sobie trzymać 15 łutów albo 24 szkojce (s) podług brantu krakowskiego 646.
marstella v. mastella civilis 958, 1019, 1100, patrz także officiales civitatis oraz odnośne pozycyje w regestra expositorum.
marsupiarii (miechownicy) 377, 583, 649, 879, 1054.
mascarae ad pannicidia 1036, 1037.
maźniki, patrz institores.
medicus civitatis 954, 960, 1143.
melioratio sententiae, patrz sententia.
mendici 1011, — mendicorum signa 964, 1015, — mendicorum nomina apud magistratum inscribenda 337, — eorum superintendens 1020.
mensatores (stolarze) 314, 420, 523, 537, 543, 552, 627, 666, 667, 668, 692, 698, 699, 703, 704, 747, 748, 749, 775, 818, 904, 1054, — statuta magistrorum Crac. 529.
mensurae: achtele, beczki, bembny, faski, kadzie, ćwiertnie, korce i t. d. 308, 456, 731, 1119, — mensurae signandae sunt 309, — mensurarum mensuratio, fizerowanie 1119, — mensurae falsae, adulterinae 980, 996, 1005, 1054, 1100.
mercatores 815, 816, 834, 835, 839, 840, 868, 869, 877, 1112, — mercatores et mercatrices opulentiores 815, 816, — mercatores extranei, patrz extranei, — mercatoribus interdicitur, ne merces suas viis insolitis evehant 345, — mercatura aeraria et plumbaria mercatorum Augustanorum 915, 927, 932, 933, 943.
metretae molariae, metretae tabernatorum 650, 651, 677, 678, 831, 1117.
miechownicy, patrz marsupiarii.
mieczownicy, patrz gladiatores.
milites gregarii, stipendiarii 1076, 1125, 1142, — stipendiarii 40 suscepti 1007.
ministerialium terrestrium protestationes 175.
minorennes successores 166, 167.
modellum civitatis: confectum a Iohanne Maria Italo 988, — confectum a Samaria Italo ex cera 988, — ab Andrea mensatore de Stradomia 988, — modellum ad gradus pannicidii 1041, — modellum ad formandos centenarios in pensa maiori 1052, — modellum molendini equini ad duas rotas 1052.
modius Casimirien. 651, 671, 672, 678, 750.
molae, molendina: molendinum Kutłowski penes valvam s. Nicolai super fluvium Rudawa 920, 930, 974, 976, 1098, — mola lapidea in Cerdonia 691, — molendinum cultrificum, toczny młyn, 909, — mola acuaria ante portam s. Annae 962, 974, 975, 996, — mola acuaria in porta Vislensi 996, — mola fulonica 638, — molendini equini modellum 1052.
monasteria, monachi, moniales: monasterium ad s. Agnetem 385, 954, 960, 1143, 1144, — ad Corpus Christi in Casimiria 202, 203, 291, 828, — ad s. Franciscum 312, 316, 1112, — Heremitarum de Ilkusz 954, 960, 1144, — ad s. Catharinam in Casimiria 202, 937, — ad s. Mariam in Arena 1144, — fratrum Minorum de observantia (Bernardyni) 1105, — Novum 951, 997, — fratrum Praedicatorum ad s. Trinitatem 563, 951, 954, 955, 960, 1143, — ad s. Spiritum 931, 943, 944, 1064, — de Zwierzyniec 912, 913, 914, 922, 923, 924, — Cisterciensium de Mogiła 310, 938.
moneta adulterina 1024, 1036, 1119, — de moneta constitutio 999, — moneta Lithuanica ab omnibus capi de-

bet 1102, — monetarius 202, 283, 1128, — monetaria 1128, 1133.
monstrosa porcella 1007.
mulieres per se negotiantes citra maritorum praesentiam debitis se onerare et obligare possunt 172, — mulieres, quarum mariti sunt profugi 173, 179.
mundatio fori et platearum, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.
munitiones, patrz muri.
murarze, patrz muratores.
murator civilis, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.
muratores (murarze) 312, 401, 402, 495, 570, 580, 581, 582, 714, 724, 727, 728, 729, 761, 765, 771, 777, 778, 779, 806, 874, 891, 981, — statuta magistrorum Crac. 401, 570, — statuta sociorum Crac. 891.
muri et fossae civitatis, munitiones, 21, 205, 206, 920, — muri finientis constructio 124, 125, 126, 127, 128, — muri pretium 207.
muteta octo vocum a Christophoro Gruppemontano musico consulibus Crac. dedicata 1134.
mydlarze, patrz smigmatores.
Mydlniki villa 922, 923.

naglarii, naglarones (gwoździarze) 311, 458, 884, 952, 997, 1049, — statuta magistrorum Crac. 458, 884.
navigatio fluvio Vistula omnibus concessa 21, — navigatio libera fluvio Vistula civibus Cracoviensibus et incolis regni Poloniae adiudicatur 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.
nepotes et neptes ex filio vel filia progeniti, succedere debent loco parentum suorum mortuorum in percipiendis bonis omnibus mobilibus et immobilibus avi vel aviae 60, 64, 65, — nepotes ab emancipatis filiis vel filiabus procedentes, in bonis avi vel aviae succedere minime possunt 60.
Nieciecza fluvius (Rudawa) 914, 951, 970, 973, 977, 997, 1015.
nobiles terrigenae regni a proconsule consulibus, advocato et scabinis Crac. iudicandi 15.
notarii civiles 120, — notarii civiles duo constituuntur, eorumque salarium 24, 25, — notariis civilibus sal minutus quotannis dandus 36, — notarii et vicenotarii civilis officium, eorumque salarium 53, — notarii civitatis duo linguae Polonicae et Germanicae debent esse periti 72, — notarii et vicenotarii civilis salaria augenda 83, — patrz także officiales civiles, — notarii suburbii Cerdonum electio 285, — notarii contuberniales 522.
nożownicy, patrz cultellifices.
nullitatis exceptio potest contra executionem opponi 163.
nundinae, patrz fora annualia et septimanalia.
nundinarii, patrz w regestra perceptorum pozycyje census civitatis ex szmeterhaus i notki do takowych.
nuntii civitatis Crac. assidendi comitiis regni facultatem habent 11, 12, 17, 97, 98, — iisdem locus in comitiis regni tam generalibus quam particularibus denuo assignatur 101, 102, — nuntiorum ad comitia regni electio 73, — nuntii civitatis Crac. a comitiis regni romoveri non debent 89, 100, — nuntiorum civit. Crac. a comitiis regni absentia, iuribus civitatis eiusdem praeiudicare non debet 17, 101, 102.
nuptiae et collationes 9.

obductio vulnerum 1137.
obstaculum in fluvio Vistula a consulibus Crac. constructum, disiiciendum 299.
officina ferraria 515, — serraria pro findendis serra roboribus et asseribus faciendis, in Dąbie 921, 926, 927, — vitrearia, huta 620.
officiales civitatis et famuli civiles seu praetorii: advocatus, viceadvocatus et undecim scabini, — notarius et vicenotarius civitatis seu notarii civiles duo, — aediles ecclesiae ad s. Mariam, — lonheri seu quaestores aerarii civilis, — praefecti: hospitalis ad s Spiritum, — hospitalis Novi, — hospitalis scholarium, — bonorum Dąbie et Grzegorzki, — praefecti contributionum seu quaestores exactionum regalium sive civilium ac ducillorum, — praefecti exactionum pontalium ac aedificationis viarum seu stratarum publicarum, item laterificinarum ac calcis et molendini, — praefecti strosae seu cus-

todiae piscium, — procurator spiritualis, — procurator terrestris, — syndicus civitatis, — columbarii, — tudneri, — notarius tudnerorum, — capitaneus praetorii, — circkelmagister, — rormagister, — schrottmagister, — marstella seu praefectus stabuli civilis, — horologistae: turris eccl. ad s. Mariam et praetorii, — exactores rornego, strożnego et quartczoll, — exactor censuum, — ministri ponderum et probatoriae, — bombardarius (buxenmeister), — portulanus praetorii seu ianitor stubae consularis, — senior familiae praetorii, — famuli praetorii, — campanator, — custos captivorum, — custos captivorum, — custos litoris Vistulae, — sagittarii domini proconsulis, — magister carpentariorum, — mgr. muratorum seu murator civilis, — crematores calcis, laterum, tegularum, — lapicidae, — auriga schrottmagistri, — campanator, — tibicinae 82, 111, 115, 116, 117, 146, 193, 212, 308, 908, 954, 958, 968, 971, 999, 1000, 1007, 1015, 1019, 1023, 1052, 1064, 1072, 1100, 1128, 1143, zobacz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum et expositorum i notkach do nich, — officiales civitatis, qui litteras observant et thesaurum civitatis custodiunt, habent facultatem eligendi insimul, quos magis idoneos noverint inter se ad officia illis committenda 67, — officiales civiles quotannis eligendi 82, — officialium civilium Casimirien. electio 376, 377, — obacz jeszcze osobno: aediles, consules, lonheri, magister iustitiae, medicus civitatis, notarii civiles, polinctores, proconsules, quartalienses, scabini, syndicus civilis, tudnari.

officium castri Crac. 30.

olsternicy, patrz peratores.

Olszanica villa 922, 923.

onera civilia: quivis homines bona iurisdictioni civili subiecta habentes aut alio modo victum Cracoviae quaerentes, ad quaevis onera civilia adstricti esse debent 222, 223, — opifices, quorum opera regia maiestas ad arcem Crac. vel ad machinas bellicas utitur, vel qui aulam regiam continue sequuntur, ad onera civilia adstricti esse non debent 223.

opifices extranei, patrz extranei.

ordo publicus in civitate Crac. conservandus 301, 334, 335, 336, 337, 338.

ortographia a Simone Goricio Pilsnensi senatui Crac. dedicata 1114.

ostrożnicy, patrz calcarii, calcarifices.

paciornicy, patrz globularii.

panes quomodo coqui debent 436, 437, — panum pinsatio et venditio 860, 861, 878, — panum alborum pinsatio et venditio incolis suburbanis interdicta 640, 641, 642, 774, 783.

pangracerones (wędzidlarze) 458, 500, 603, — statuta magistrorum Crac. 458

pannicidae, pannifices (sukiennicy) 442, 481, 482, 512, 521, 524, 525, 529, 617, 618, 651, 652, 720, 721, 789, 790, 830, 831, 834, 835, 839, 840, 868, 869, 877, 956, 1020, — statuta magistrorum Casimirien. 525.

pannicidia 304, 316, 975, 1027, 1049, — eorum combustio 1027, 1035, — eorum structura nova 1027, 1029, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1045, 1046, 1049, — mascarae ad pannicidia 1036, 1037, — zobacz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.

pannitondia, schergaden, patrz odnośne pocycyje w regestra perceptorum.

pannus: Vterfinus 1072, 1076, 1080, 1094, 1106, 1117, 1131, — Wratislaviensis, Breslesch 960, 1000, — Lundensis, Londinensis 954, 960, 1000, 1042, 1076, 1080, 1082, 1094, — Lemburgensis, Lembersch 954, — Italicus 869, 1003, 1028, — simplex Bunczlaviensis 1082, — simplex Colocensis 1094, — rubeus kir Colocensis 1092, — purpureus 1000, 1042, — rubeus 1028, viridus 988, — diversi coloris, strefowane 527, — dwusiglowe 1124, — pannorum confectio, staminum longitudo et latitudo 527, — pannorum venditio 839, 868, 869, — pannorum tinctorum ad ulnam venditio nonnisi pannicidis Crac. concessa 442.

papyrifices (papiernicy) 595, 596, 827.

parapherna seu gerada, suppellectilisque tota uxore mortua ad maritum et pueros ipsius pertinere debet, si vero uxor prolem non relinquerit, sorori mortuae aut propinquiori in linea cognatae extradatur, 60, — de parapherna lectum, strata lecti, etiam res uxori a viro propter nuptias donatae, marito extradantur 61, — parapherna marito prius quam uxore mortuo, apud viduam relictam remanere debet 61.

partacze, patrz extranei opifices.

pascua civitatis (błonie) 310, 505, 931, 938, 939, 942, 997, 1024, 1122, 1139, patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.

paśnicy, patrz cingulatores.

pectinistae, pectinarii (grzebieniarze) 314, 563, 789, 1054, 1139, — magistrorum Crac. statuta 563.

Pędzichów vicus suburbanus 640, 641, 774, 783, 903, 931.

pellifices, pelliones (futernicy, kuśnierze) 312, 377, 480, 539, 821, 826, 880, 1054, 1112, — statuta magistrorum Casimirien. et Stradomien. 821.

pensae civitatis: pensa maior et pensa minor seu statera sepacea, 693, 997, 1049, 1052, — patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.

peplatrices 952, 997, 1050, 1140.

perarii, peratores, perifactores (olsternicy) 313, 377, 446, 448, 711, 712, 761.

pestis Cracoviae grassans 129, 130, 183, 192, 193, 236, 237, 989, 991, 1003, 1025, 1027, 1044, 1046, 1047, 1064, 1092, 1095, 1137, — peste anno 1543 grassante duodecim millia hominum Cracoviae, Casimiriae et Clepardiae interierunt 183, 420, —praecepta sub peste grassante observanda 129, 130, 192, 193, 236, 237.

picis venditio 763, 818, patrz także picis venditores pod institores.

pictores (malarze) 314, 395, 511, 532, 717, 718, 826, 840, 866.

piekarze, patrz pistores.

piernikarze, patrz cuchlerones i placentarum mellitarum venditio.

pileatores (kapelusznicy) 315, 440, 487, 518, 524, 669, 748, 819, 841, 952, 986, 997, 1049, 1139, 1140, — statuta magistrorum Crac. 669, — statuta magistrorum Casimir. 525.

piscatores (rybitwy) 377, 606, 621, 684, 745, 813, 814, — statuta magistrorum Crac. 606.

piscium venditio 420, 421, 422, 758, 813, 814, patrz także piscium venditores pod institores.

pistores (piekarze) 312, 376, 415, 436, 437, 497, 514, 521, 538, 574, 589, 610, 635, 640, 641, 650, 715, 719, 729, 730, 774, 777, 781, 782, 783, 818, 860, 877, 878, 902, 903, 951, 980, 997, 1033, 1048, 1054, 1140.

piwowarowie, patrz braxatores.

pixidarii (rusznikarze, buchsenschisser) 880, 883, 884.

placentarum mellitarum coctura et venditio 635, 702, 703, 715, 719, 720.

plateae in civitate Cracoviensi: platea s. Annae 1077, 1138, 1139, — castrensis 951, 1003, 1031, 1041, 1054, 1058, 1110, 1139, — Cornutorum 1139, — figulorum 1007, — s. Floriani 951, 962, 996, 1003, 1058, 1139, — fratrum 317, 1049, 1139, — hospitalis seu hospitalensis 538, 1084, 1139, — s. Iohannis 317, 996, 1003, 1058, 1084, 1138, — Iudaeorum 314, — lata 334, 1139, — longa 1007, — mensatorum 93, 1139, — s. Nicolai 1011, 1139, — scropharum 1052, — Slavcoviensis 317, 680, 962, 1003, 1139, — s. Stephani 967, 1058, 1138, — sutorum 625, 951, 979, 1139, — plateae in civitate Casimiriensi: Vieliciensis 201, — krowia 201, — s. Iacobi 202, — pistorum 202, — s. Stanislai 202, — Cracoviensis 202, — Iudaeorum 202, — inter maźniki 203, — inter sutores 203, — circulus 201, 202, 203, — circulus caninus 203, — platea pistoracea 342, — via publica, quae tendit per Casimiriam, 14, 16, 17, 82, — platearum straturae 93, 342, 364.

plenipotentiae, patrz procurationes.

Podbrzezie suburbium Casimirien. 214, 606, 621, 682.

Podgrodzie 445.

podwody, patrz vecturae.

poena in campo muro exstructa 1091.

poenae, mulctae, busse 7, 20, 41, 42, 101, 226, 235, — poena nulla summam centum florenorum exce-

dere debet 20, — poena in consules tarde venientes irroganda 41, 42, — mulctae a vulnerantibus solvendae 101, — mulctae in duodecem viros tarde venientes irrogandae 235, — poenae pro excessibus, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptor m i notki do takowych.

pondera nova ad conflatorium argenti conficienda 184, 185.

ponderator res ponderatas deportare non debet 248.

polinctores tempore pestis 183, 1003, 1027, 1046.

Półwieś vicus 941.

pons magnus, most na Wiśle przedzielający Stradom od Kazimirza 271, 953, 987, 1011, 1019, 1023, 1027, 1031, 1077, 1080, 1091, 1106, 1110, — pons post cementariam 1080, — pons in ferali (Zwierzyniec) 978, — pons lapideus versus Cyrzyny, most kamienny 938, 1036.

Pons regalis, przedmieście Stradom.

pontalia, patrz exactiones.

popina civilis 114, 522, 996, 1058, 1138, 1142, — popina civilis in circulo Crac. demolienda alioque transferenda 114, — noviter ad scholam templi s. Mariae constructa 996.

portae seu valvae civitatis Cracoviensis: portula s. Annae 313, 316, 974, 975, 996, 1015, 1058, 1091, — porta castrensis 312, 315, 317, 951, 996, 997, 1041, 1058, — s. Floriani seu Tworzyjańska 312, 313, 315, 316, 317, 996, 1038, 1039, 1041, 1058, 1060, 1122, — retro monasterium s. Francisci 312, — Iudaeorum 951, — s. Nicolai 312, 314, 315, 316, 317, 920, 930, 997, 1025, 1044, 1046, 1060, 1104, — Nova 246, 312, 315, 316, 317, 588, 996, 1052, 1058, 1098, 1127, 1129, — Slavcoviensis 205, 312, 313, 314, 316, 317, 987, 996, 1046, 1058, 1114, — Sutorum 311, 313, 314, 316, 318, 951, 954, 962, 996, 997, 1003, 1058, — Wislensis s. Wistulana 311, 312, 316, 918, 920, 996, 997, 1046, 1058, 1104, 1105, portae civitatis Casimiriensis: Skawińska 74, 347, — Wielicensis 74, — portae aliquae urbis peste grassante occludantur 130, 193, — portae et portulae sub peste grassante exceptis tribus diu noctuque occludi debent 236, — portae civitatis ne recludantur 341, — portae civitatis statim post pulsum campanae occludantur, nec cuiquam ante ortum solis aperiantur, exceptis personis insignioribus et in senatoria dignitate constitutis 356, — portarum civitatis custodes 72, — quinquaginta instituuntur 337, — patrz także odnośne pozycyje w regestra expositorum.

portoria, patrz exactiones.

possessio in hereditatem quomodo danda 165.

powroźnicy, patrz funifices.

praeco 147, 148, 149.

praedicator Polonorum, praedicator Germanorum seu Alemanorum 71, 925, 951, 954, 960, 969, 976, 999, 1143, 1144.

praescriptio 164.

praetorium, patrz officiales et famuli civitatis seu praetorii.

prasolowie, patrz salicidae.

prata: pratum Raczka civitati Casimirien. confertur 272, — prata civitatis Crac. patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum i expositorum.

prelum pannicidarum 529.

pretium rerum, patrz taxa.

privilegia: privilegiorum civitatis Crac. confirmatio 4, 8, 194, 195, 299, 318, 319, 320, — privilegia sua civitas Crac. nonnisi in arce Crac. coram regia maiestate exhibere debet 98, 1117, — exhibitio privilegiorum a nuntiis civitatis Crac. in comitiis regni generalibus facta, iuribus civitatis eiusdem praeiudicare non debet 209, 210, 256, 257, — privilegia, libertates et plebiscita civitatis Crac. coram consulibus, scabinis, XII viris ex mercatoribus et XX viris ex magistris artificiorum legi debent 18, — communitati ad legendum sunt exhibenda 32, — confirmatio privilegiorum civitatis Casimirien. 229, 232, 242, 263, 266, 267, 361, — confirmatio privilegiorum civitatis Clepardien. 212, 235, — confirmatio privilegiorum vici Stradomiensis 25, 26, 207, 208, 328.

probationes 153, 154.

Processus iuris Cracoviensis 134, — processus iuris reformandus 101, 187, 190, — processus iuris Craco-

viensis in iudiciis Casimiriensibus observari debet 191, — modus procedendi apud senatum 135, 173, — processus in iudicio civili 140, 174, — in iudicio Magno seu legali 147, 175, — in iudicio hospitum 148, — processus ex aresto inchoatus 146.

proclamatio de evectione argenti 1007.

proconsules: proconsulis munus per sex septimanas durare debet 22, — proconsul in praetorio in capite mensae et digniori loco consedere debet 69, — proconsulem quatuor sagittarii gladiis armati consequi debent 79, — proconsulis officium quomodo suscipiatur et deponatur 318, — proconsuli salarium constituitur 345, 346, — proconsuli mulctas domi recipere non licet 226.

procurationes, procuratoria, plenipotentiae, mandata, literae potestatis commissae, earum registratio, revocatio, expiratio 103, 151, 176.

procuratores, plenipotentes, ferendarii 33, 135, 141, 143, 146, 151, 169, 170, 179, 191, 356, 357, — eorum fideiussores 151, — iuramentum 169, 170, 191, — salarium 169, — procuratoris officium unicuique civium absque nota inhonestatis suscipere licet 33, — procuratoris nomen in sententia exprimi debet 143, — a procuratoribus, qui in iudicio civili causas agunt, quolibet anno iuramentum exigatur 356, 357, — procurator terrestris, procurator spiritualis, patrz officiales civitatis.

promotio doctorum et magistrorum 1028, patrz nadto Aristotelis festum.

propinatores, patrz braseatores.

propositiones in iudicio 141, 147, 153, 154, 156, 157, 169, — propositio capitalis 141, 154, 157, 169, — prositiones tres solummodo faciendae 155, 156, 157, — propositionis seu quaerellae melioratio 155.

propinqui et consanguinei 164, 165.

proscriptio, proscripti, banniti 23, 179, 180.

provocatio ad totum consulatum vel plures consules admissa 70.

przeszkodniki, patrz extranei opifices.

psalteristae 954, 960, 980, 981, 1144.

pultarii, pulmentarii, pultifices (krupniki) 315, 583, 588, 589, 997, 1048, 1054, 1139, 1140.

pulvis quercinus quomodo emendus 548.

quadruplica 169.

quaerella 147, 154, patrz także propositiones.

quaestores aerarii civilis, patrz lonheri.

quartalia civitatis Cracoviensis: laniorum, castrense, figulorum, Slavcoviense 222, 304, 315, 316, — quartalienses seu capitanei quartalium 121, 122, 123, 124, 173, 189, 304, — eorum ordinatio et officia 121, 122, 123, 124, — salarium 189.

quaternarii vinorum et cerevisiae, patrz exactiones.

Rakowice villa 942.

rationes civiles Crac. 949—1143, — rationes civiles quotannis coram toto consulatu reddendae 19, — eaedem a consulibus coram scabinis, duodecem viris ex mercatoribus et viginti viris ex senioribus contuberniorum delectis, faciendae sunt 30, — rationes ab officialibus civilibus post electionem consulum praesidentium faciendae 72, — coram consulatu et delectis ex communitate 82, — rationes a dominis lonheris quotannis post Novum annum reddantur 108, 194, — rationes lonherorum quotannis ante dominicam Iudica fieri debent 189, — rationibus a lonheris reddendis duodecem viri adesse debent 197, — rationes a consulibus reposcendae 228, 229, — rationes a consulibus redditae, rectificantur 367, 368, — rationes civiles circa finem anni cuiusvis coram communitate reddi debent 369, — rationum civilium revisio fiat singulis anni semestribus ultima die Iunii coram dominis consulibus 369, — rationes consulum Crac. a commissariis regiis examinantur 377—386, — debita annorum praeteritorum non debent amplius rationibus dominorum lonherorum inseri, verum dumtaxat pecunia parata ex ratione proxime praecedentis anni relicta 1033, — rationes Casimirien. 236, — rationes senio-

rum contuberniorum, patrz pod contubernia.
recuperatores debitorum civilium constituuntur salariumque eis assignatur 368.
reemptio bonorum obligatorum 171, — pecunia in bonis immobilibus in vim reemptionis inscripta, pro bonis immobilibus computari debet 172.
reformationes iuridicae tres 141, 152, 153, 176.
reformata religio 896.
replica 142, 169.
res iudicata 139.
responsio rei 141, 156, 169, 177.
restitutio in integrum 140, 174.
revenditores et revenditrices 34, 84, 581, 654, 655, 698, 1049, 1140, — revenditorum ordinatio 304, 305, 306.
revisores ad consignanda bona mensae regiae delecti 1064.
ripa fluminis Vistulae 329, 333, 347, 348.
rorhaus: rorhaus novus, rorhaus in Nieciecza, rorhaus penes portam Slavcoviensem 949, 962, 970, 973, 977, 1058, 1127, 1138, — patrz także odnośne pozycyje w regestra expositorum.
rormagister, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.
rotgiserzy, patrz cuprifusores.
rotifices (kołodzieje) 314, 395, 398, 430, 506, 584, 585, 586, 587, 588, 630, — statuta magistrorum Crac. 395, 584, — statuta magistrorum Casimirien. 630, — statuta sociorum Crac. 506.
rotuli causae 144, — rotuli a iudicio civili ad Ius supremum transmittendi, nonnisi in praesentia partium aut earum procuratorum occludi debent 356.
Rudawa fluvius 69, 247, 284, 914, 918, 919, 920 921, 922, 923, 924, 930, 1139, 1140, — eius mundatio 999, 1011, 1027, 1041, 1114, — inhibitur, ne sordes in fluvium Rudawa deducantur 284, — Rudawka, Faulrade fluviolus 247, 561, 691.
ruficerdones (czerwoni garbarze) 313, 377, 485, 521, 548, 737, 738, 739, 881, 882, 980, 1054, 1135.
rusznikarze, patrz armifices i pixidarii.
rybitwy, patrz piscatores.
rymarze, patrz corrigiatores.
rzeźnicy, patrz lanii.

sacculus petitoris in eccl. ad s. Mariam et s. Barbaram aboletur 99.
sacristianus et vicesacristianus eccl. ad s. Mariam 71, 954, 960, 1143.
sadelnicy, patrz arvinarii.
sagittarii (strzelcy): sagittaria s. sagittatorium civile 501, 1084, — gallus seu avis sagittariorum, eius clenodia 501, 636, 637, 1064, 1131, 1136, — regulus sagittariorum, iura et immunitates eius 501, 827, — iaculatio 1031, 1080, 1084, 1092, 1094, 1102, — ad gallum, do ptaka o królestwo 620, 621, 636, 637, 765, 766, 767, 1041, 1042, 1106, 1119, — ad scutum vel ad clipeum 620, 621, 636, 637, 765, 766, 767, 991, 1011, 1041, 1042, 1076, 1106, — ad scopum 1015, 1072, — ad virum silvestrem 991, 999, 1007, 1041, — ad Aethiopem, do murzyna, ex maioribus bombardis, z hakownic 1076, 1102, 1117, 1131, 1136, — do żyda i fenrycha 1136.
sal: sal coctus seu minutus 22, 36, 430, — sal frustatus, cembrówka 295, 296, 821, — salis venditio 430, 753, 821, — sal minutus civibus Crac. ad eorum domesticam duntaxat necessitatem vendatur 22, — sal coctus seu minutus consulibus et notariis assignatur 36, — salis Bochnensis et Wielicensis vectura viis insolitis interdicta 287, 288.
salicidae, salinatores (prasolowie) 312, 430, 434, 435, 476, 477, 522, 683, 726, 727, 751, 784, 785, 821, 952, 996, 997, 1048, 1054, 1140, — salicidarum Cracovien. statuta 751.
salvus conductus, literae securitatis seu ferreae 34, 170, 171.
saponarii, patrz smigmatores.
saponis confectio et venditio 688, 776.
sartores (krawcy) 312, 377, 444, 445, 464, 481, 482, 497, 538, 576, 577, 614, 720, 721, 789, 790, 826, 831, 839, 898, 899, 1054, — statuta magistrorum Crac. 464, — statuta magistrorum Casimir. 614.
satisdatio, patrz varenda.
satisfactio pro iniusto aresto 158.
saxifragi (rumniki) 243, 281, 282, 499.

scabini per solos consules eligantur ex Polonis et Alemannis 21, — rationibus civilibus reddendis adesse debent 30, — scabinorum prandium 92, 93, — scabini suburbii Cerdonum in seniores contuberniorum eligi non possunt 190, — scabinorum electio 193, — scabini noviter electi per octo florenos fisco civili deponere debent 211, — scabinorum noviter electorum convivia abrogantur 211, — scabini tarde ad consilium venientes poena afficiendi 346, — solidus scabinalis, scheppenschilling, 7.

schmetterhaus, patrz szmatruz.

schola Cracoviensis (universitas) 336, — schola templi s. Mariae in circulo et scholares 71, 237, 951, 963, 996, 1047, 1058, 1080, 1084, 1112, 1119, 1138, 1143, — scholarium tumultus, violentiae 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 1015, 1020, 1076, 1125, — scholares mendicantes conscribi debent 336, 337, — studiosorum ad scholam Crac. venientium nomina et cognomina atque notae et signa corporis in metriculam inscribi debent 336, — studiosorum bombardas cives Crac. in domibus suis asservantes vel easdem studiosis accomodantes, poena afficiendi 336, — scholares sive studiosi pro criminali excessu a regia maiestate iudicandi 336, — cuilibet studioso datur libera facultas veniendi ad lectiones, nulla conditionis, professionis aut etiam religionis ratione habita 337.

schrottmagister civilis, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum, zobacz także officiales civitatis.

sculptores (snycerze) 532, 826.

sebum quomodo coquendum 469, 470.

securitas publica 303, 304.

sedicio sociorum corriariorum 973.

sellatores, ephippiarii (siodlarze) 315, 448, 496, 558, 590, 692, 693, 710, 722, 723, 881, 1054, — statuta magistrorum Crac. 710.

senatus, patrz consules.

seniores contuberniorum, patrz pod contubernia.

sententia: sententiae prolatio 142, 143, — sententia senatus in scriptis pronuncianda, si appellationis conjectura habetur 136, — sententiae melioratio 143, 169, — satisfactio sententiae 147, — sententia super reformationibus confirmandis 153, — sententia super varendae praestatione 155, — sententiarum duplex genus: interlocutoriae 161, 174, — diffinitivae 142, 155, 161, — sententiae in scriptis proferri debent 162, — sententiae nullitas 163.

sepifusores, griffnicones 469, 688, 689.

sepifusorium civitatis, patrz kutłów, patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.

serra civilis 1058, — serrator civilis, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum.

serrifabri, serrifices, serratores (ślusarze) 311, 377, 440, 441, 451, 458, 496, 500, 502, 504, 514, 529, 603, 655, 841, 842, 884, 895, 1054, 1109, — statuta magistrorum Crac. 458, 884.

siekiernicy 849.

sigillum civitatis 988.

siodlarze, patrz sellatores.

śledziarze, patrz halecistae.

ślusarze, patrz serrifabri.

słodownicy, patrz braseatores.

smigmatores, saponarii (mydlarze) 314, 453, 469, 504, 687, 775, 776, 875, 876, 898, 952, 997, 1048, 1054, 1140, — statuta magistrorum Crac. 687.

societates occultae civium et mercatorum Crac. cum externis hominibus in fraudem teloneorum regiorum et emporii Crac. interdictae 19, 56, — societas cocturae salis 329, 330.

socii contuberniorum, towarzysze, patrz pod contubernia.

specimina artis, specimina magisterii comprobandi, sztuki, patrz pod contubernia.

stabulum civitatis 962, 996, 1058, 1074, 1119, 1138.

stametum, iaxamit 991, 1007, 1042, 1086, 1088, — ad similitudinem florum alias wzorzysty 1086, 1088.

stannifusores, patrz cantrifusores.

stannum purlauther 604, 612, — stanneorum vasorum confectio, venditio, experimentum 424, 425, 545, 546, 547, 604, 612, 713.

statutum conventus Thorunensis de puniendis violatoribus 18, 19, 335, — statutum de nobili a plebeo oc-

ciso vel vulnerato suspenditur 77, — idem statutum ad comitia generalia regni proxima differtur 107.
stelmachy, patrz currifices.
stemma civitatis Crac. 1136, — insigne civitatis Casimir. 266.
stipendiarii, patrz milites.
stolarze, patrz mensatores.
Stradom, Pons regalis.
stratae, stratura, patrz viarum structura.
stróża seu custodia piscium 212, 367, 384, 684, 931, 958, 997, 1144, — patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.
strzelcy, patrz sagittarii.
sturarze, patrz extranei opifices.
suburbium ante portam s. Nicolai et Novam 317.
successores ascendentes, descendentes et collaterales 166.
sukiennicy, patrz pannifices, pannicidae.
sutores (szewcy) 314, 377, 391, 427, 428, 435, 436, 446, 447, 448, 478, 485, 488, 489, 511, 516, 518, 521, 642, 643, 764, 767, 768, 769, 813, 896, 897, 899, 1054, 1139, — sutrices viduae 764, 767, 768, 769.
świecarze, patrz candelarii.
syndicus civilis eiusque salarium 186, 1137, — etiam ex ordine consulari deligi potest 211, — patrz także pod officiales civitatis.
szewcy, patrz sutores.
szklarze, patrz vitrarii.
Szlak vicus 952.
szmatrus, schmetterhaus 72, 115, 438, 439, 452, 462, 484, 536, 537, 569, 600, 654, 655, 663, 669, 737, 748, 815, 816, 950, 952, 1049, 1056, 1102, 1112, 1140, — patrz także odnośne pozycyje w regestra perceptorum.
sztamece, patrz lapicidae.

taberna lapidea, kamienna 310, 938, 939, 1098, 1114.
tabernatores (karczmarze) 313, 343, 376, 456, 652, 653, 662, 663, 664, 665, 678, 679, 680, 694, 699, 700, 716, 793, 794, 795, 825, 831, 855, 902, 905, 996, 1005, 1033, 1044, 1054, 1062, 1090, 1112, — statuta magistrorum Crac. 694, — statuta magistrorum Clepard. 795, — statuta magistrorum Casimir. 831, 855.
tafta 1136.
taleri proclamati 1116.
tapetia pro ornandis parietibus praetorii 1000.
Tartarorum incursus 963, 968, 1106, 1107.
tasznicy, patrz bursifices.
taxa domorum Casimir. exactionis civilis constituendae gratia facta 201, 202, 203, 204, — taxa domorum Stradomiensium temperatur 205, — taxae rerum constitutio ad palatinum pertinet 449, — taxa vasorum a doleatoribus et lagenariis conficiendorum 456, — promulgatio taxae victualium et rerum mechanicarum 188, — taxa panis 308, — taxa cerevisiae 308, 360, 436, — taxa vini 423, — taxa husionum 498.
tecta cellariorum amovenda 87, — tecta novorum aedificiorum quomodo construenda 183.
tegulae latae, rotundae, quadrangulares, uncatae seu anseres, dachówka posadzana, i t. d. patrz notki do pozycyj perceptorum: venditio tegularum.
telatrices 952, 997, 1050, 1140, — telae venditio 654, 655, 737.
telonea, patrz exactiones.
tendeta, patrz forum antiquarium.
tendlarii seu rerum antiquarum venditores 692, 693, 952, 997, 1048.
terminus peremptorius 138, 140, — terminus prosequendae appellationis coram senatu 137, patrz zresztą processus Iuris Cracoviensis 134—181.
ternarii a vino et cerevisia, patrz exactiones.
testamenta et ultimae voluntates non infringantur sed habeant robur et executionem secundum ius Magdeburgense 21, — sive sint manifesta et in publico coram officio consulari seu iudicio facta, sive etiam occlusa et obsignata, robur et firmitatem habere debent 61, — testamenta tempore pestis coram duobus vel tribus senioribus condita, obtinere debent robur, acsi coram officio consulari aut iudicio facta fuissent 62, — testamenta quomodo condenda 165, 166, 167, 178, — testamenta tempore suspecto pestilentiae quomodo condi possunt 166, 237, — testamenta coram publico notario et testibus facta,

sunt invalida 166, — testamenti impeditio 167.
testes, eorum citatio et examinatio, depositiones sub iuramento 142, 153, 154, 157.
textores (tkacze) 458, 668, 876.
tinctores, intinctores (falbierze) 446, 448, 469, 470, 491, 521, 591, 761, 952, 997, 1050, 1140, — statuta magistrorum Crac. 591.
tkacze, patrz textores.
tokarze, patrz tornatores.
topornicy 849.
tornatores (tokarze) 668, 818.
tributum a scabinis noviter electis pendendum 211.
tricesima, tricesimatores, patrz pod exactiones.
Trideitae 671.
triumphus 1131, — post partam de Walachis victoriam 971, — post cladem Moschorum 1064, — de electione novi regis 1099, — post obtentam sub Wielkołuki victoriam 1122.
trunkały, oprawki, patrz pod contubernia.
trybowanie, patrz pod contubernia.
tudnari duo, qui de foro curam adhibeant 72, 84, 117, 185, 306, 309, 966, 1049, 1140, 1143.
tumultus in civitate exorti, quomodo compescendi 338, — tumultuum excitatio in civitate interdicta 835, — scholarium tumultus 250, 551, 252, 253, 254, 256, 1015, 1020, 1076, 1125, — tumultus popularis apud ecclesiam reformatam Zbór dictam 1102, 1103.
turres: turris praetorii 988, 1031, — turris magna eccl. ad s. Mariam seu turris horologii 971, 1007, 1015, 1023, 1051, 1063, 1084, 1106, — turris portae Vistulanae 311, — prima a porta Vistulana 312, — secunda a porta Vistulana 312, — tertia a porta Vistulana 313, — turris prima a portula s. Annae 313, — turris portae Sutorum 311, 1003, — prima a porta Sutorum versus plateam Iudaeorum 313, — secunda a porta Sutorum 313, — tertia a porta Sutorum 314, — quarta a porta Sutorum versus portam Slavcoviensem 314, — quinta a porta Sutorum 313, — nona a porta Sutorum 313, — turris portae Slavcoviensis 312, — prima a porta Slavcoviensi versus portam Tworziańska 314, — secunda a porta Slavcoviensi 314, — tertia a porta Slavcoviensi 314, — turris portae Tworzianska 312, — prima a porta Tworzianska versus portam s. Nicolai 314, — secunda a porta Tworzianska versus portam s. Nicolai 314, — turris retro hospitale ad s. Spiritum, wieża prochowa 1098, 1100, 1114, — quarta a porta Tworzianska 313, — quinta a porta Tworzianska 314, — sexta a porta Tworzianska 314, 315, — septima a porta Tworzianska 315, — octava a porta Tworzianska versus portam s. Nicolai 315, — turris Swidnicensis 315, — turris portae s. Nicolai 312, — turris valvae Novae 312, 996, 1058, 1136, — secunda a porta Nova versus portam castrensem 315, — turris portae castrensis 312, — turris retro coenobium s. Francisci, ubi balneum 312, 1112, — turris legati 996, 1058, 1138, — turris retro bursam Hierusalem 1139.
tutores 173, 186, 187.
tympanatores 1007, 1020.

vagi homines coerceantur 348.
varenda seu satisdatio 136, 142, 147, 153, 154, 155, 156, 157, 176.
vectigal, patrz exactiones.
vecturae, podwody 259, 260, 280, 281, 322, 323, 1068, 1077, 1110, — a vecturis cives Crac. liberi declarantur 280, 281, 322, 323, — quaestio de vecturis a civibus Crac. suppeditandis, ad proxima regni comitia remittitur 259, 260.
vendeta seu tendeta, patrz forum antiquarium.
vestes lugubres 1007, — vestium novarum et antiquarum venditio 789, 790, 830, 831.
viae et stratae: viarum et pontium reformatio, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum, — stratae reparandae 173, — stratura plateārum 331, — viarum aedificatio 212, — viarum in partes Germaniae occlusio 968.
viceadvocatus 146.
vicesacristanus eccl. ad s. Mariam 71, 954, 960, 1143.
vicus Iudaeorum in Casimiria, patrz pod Iudaei.

vidua 167, — viduae magistrorum, patrz pod contubernia.
widerkaufy 930, 931.
vigiles nocturni, vigiliae nocturnae 193, 337, — vigiles nocturni viginti numero esse debent 112, — vigiliae nocturnae, patrz odnośne pozycyje w regestra expositorum, — vigiliae nocturnae exactio, patrz odnośne pozycyje w regestra perceptorum.
Wilga fluvius 944, 945.
vinum: Seremiense 959, 968, — malmasia seu malmaticum 216, 968, 1008, 1102, 1103, 1111, 1117, — muscatella seu muscatellinum 216, 958, 968, 971, 999, 1012, 1031, 1064, 1076, 1114, 1142, — muscatella Veneciana 1003, 1016, — rivula 1003, 1012, 1047, 1111, — piniol 1047, — Hungaricum 109, 1047, — Moravicum 109, — rubeum 109, — vinum sublimatum, eius confectio et venditio 344, 819, 820, 1120, — vectigal a vino cremato 225, — vinorum venditio et pretium 109, — vinorum vitiatio nocivis medicaminibus interdicta 109, — vinum nuptiale quomodo inter consules, scabinos et cives distribuendum 189.
violentiae in civitate perpetratae a consulibus cum consilio et auxilio officii castrensis puniendae 30, — violatores pacis publicae quomodo puniendi 335, 336, — edictum contra violatores pacis publicae 373, — violatores pacis publicae nobiles a consulibus Crac. cum capitaneo vel vicecapitaneo Crac. iudicandi et puniendi 77.
vir silvester, patrz pod sagittarii.
viri: sex viri ex consulatu Crac. ad res civiles administrandas eligendi 1, 11, — sex viri abolentur 20, 24, — quatuor viri ex consulatu ad custodiam et curam privilegiorum et thesauri civilis deligendi 20, 23, 24, 71, — duodecim viri ex mercatoribus ad audienda privilegia civitatis et qui rationibus civilibus reddendis adesse debent, deligendi 18, 30, — viginti viri ex magistris artificiorum senioribus et in civitate possessionatis ad audienda privilegia civitatis et qui rationibus civilibus reddendis adesse debent, deligendi 18, 30, — quadraginta viri ex communitate delecti 194, 367, — decemviri ad incendii provisionem delecti 1044, — viri septem ex communitate Casimiriensi ad rationes civiles a consulibus reddendas delecti 198, — viri duodecim ex communitate Casim. ad negotia civilia administranda deligendi 192, 231, 235, 346, 376, — tarde ad consilium venientes poena afficiendi 346, — duodecim viri ad rationes civiles Casim. audiendas deligendi nempe: advocatus Casimirien. et advocatus Stradomien. duo ex scabinis, quatuor e duodecim viris et quatuor ex contuberniis 197, 236, 376, — triginta quatuor viri a tota republica Casim. pro attentandis causis et commodis reipublicae delecti 377, — octo viri ex contubernio laniorum Crac. ad conspicienda pecora et carnes deligendi 554, 555.
vitrarii, vitreatores (szklarze) 532, 826, 951, — vitreatrices, patrz pod institores.
vitri Veneciani 987, 994, 999, 1084.
wochenlon, wochlon, patrz pod contubernia.
Wola Chełmska villa 914, 922, 923.

Zabikruk extra valvam Wislae, vicus 918, 919.
Zakazimirka fluviolus 74.
zaszkodniki, patrz extranei opifices.
Zbor, patrz ecclesia reformata.
Zwierzyniec (ferale) 920, 978.

Słowniczek

wyrazów technicznych, obcych lub wyszłych z używania.

---

almaryja z szufladami, z gatrami i przyskrzynki 420, 530, 704.
ankliki 707.
arkabuzy, pixides 984, 994, 999, 1025, 1041.
arkierz 987.
aussieder, famulus art. pistoriae 437.

baba, aries 1106.
balasy ad arcum triumphalem 1099.
bałwan, bancus salis 477.
banki, globi 1045.
barchaniki, barchanistae.
bednarze, doleatores.
beschlag, 470, 471.
beutel, altfränkischer krokischer beutel, 592.
beutler, crumenarii.
bębny szwajcarskie, tympana Helvetica 1102.
białoskórnicy, albicerdones.
bicze piątne i krótsze 743
blecharz, fullo 1084.
Boga rodzica canticum 304.
bokladry 963.
borówka, herba quaedam 853.
brandmaury 1056.
brukarze, structores viarum 1041.
bruki, licostrata 93, 342.
brukowe, pontale 916, 928, 934.
brzeżne, teloneum aggerale 598.
bugsele 743.
burkaty, symposia seu convivia 558.
büchsenschisser, pixidarii 880, 883.
byki, naviculae 349, 362.

cajghaus, armamentarium 314, 317, 1106, 1109.
cebry, vasa 1052.
cebrówka, *cembrówka*, sal frustatus 295, 296, 726.
cecha, signum contuberniale, societas contubernialis 389, 553.
cechmistrz, archimagister 823.
celsztad, 1042.
cewy, pixides ad canalia 974, 1015.
chomąty 967.
cieśle, carpentarii.
cios sosnowy 963.
cornua auxiliaria ad induendum calceos 564, — cornea lamina ad laternas 564.
cukier lodowaty 1103.
ćwieczki, claviculi 1102, 1110.
cyndelin 1136.
cyndruty 1110.
czątki 439.
czeladź wzruszać, socios loco movere 749.
czopowe, *czoppengeld*, contributio ducillaris 99, 328, 820.

dachownik 966, 967.
dalmutium 822.
dłużnica, carcer civilis 1084.
dorn granowity 461, 886.
drajdorn 886.
drób, pisces minuti 813.
droby, partes intestinorum et farciminum: grzbiety, głowizna, nogi, schaby 817.
dubasy, naviculae 349.
dylina, asseres 1106.
dzbele 978.
dzwona 1106.

einleger 1142.

falkennet, bombardae 7.
fartuch, praecinctorium 510.
färber, tinctores.
fleterle, laminulae aeneae 569.
fole 460.
fołdrunek 724, 748, 765, 829.
frautaschner, bursifices.
furtiegerstwo, *furlegierstwo*, *fuklegierstwo*, provisio laborantium in plumbifodinis 917, 929, 934.

gaić gromadę, bannire conventionem 526.
galki ad turres 978.
ganki 527.
garbary, *garbarze*, cerdones.
gatne, teloneum aggerale 579.
gerada, parapherna 60, 61.
geschneide, *geschneid schrotowany* 437, 439.
geschoss, exactio civilis.
gewichte 410.
głowica, capitellum gladii 511.
głowy śledziowe 460.
gnyfy 975.
godzina śniadanna 402, 405.
goltschlaer, *golszlogierzy*, bractearii 470, 471, 717, 718.
gortczele 963.
gortspank schneidany 437.
gorzałka, vinum sublimatum 225.
gruntarz 1068.
gryfnicy, sepifusores.
grzebień ad rotam 974.
grzebło, pecten ferreum 1106.
gwarowny, idoneus 440.

hakownice, bombardae 730, 1037, 1042, 1084, 1102, 1106, 1110, 1142.
hackbuxen, pixides 967.
haldregel 460, 886.
hamrowe, ferramenta 511.
hicza, transfusio testarum 499.
hingrychty, *ingrychty*, 460, 461, 886.
hockenpuse, pixides 984.
huta, officina vitrearia 620.

iabłeczko 886.
iaxamit wzorzysty 1086, 1088.
ias 977.
iastuch 393.
ielca, crux gladii alias manuum propugnaculum 511.
igrzyska 886.

kabat, carcer civilis 31, 581.
kaganiec 967.
kannegisser, cantrifusores.
kaptury 1084.
karasie 1052.
karczmarze, tabernatores.
kartaunen, bombardae 6.
kary, currus 1027.
kasztowanie u Rudawy 1099.
kichlarze, pistores mellitarum placentarum 702, 703, 818.
kijacy, *kijaki*, lanii extranei, 734, 735, 817, 866, 867, 868.
kir, pannus rubeus Colocensis 1092.
kirchow, coemeterium Iudaeorum 214.
klinki 599.
klomer, famulus artis pistoriae 437.
klopki 439.
kłodka zalczmesth 461.
kłodna, carcer civilis 1088.
kłokowce 601.
kłonica 1106.
knoten, fomites ad bombardas 994.
kołaczki 1007.
kołodzieje, rotifices.
komiegi, naviculae 349, 362, 975.
kopiec, scopulus 913.
korczówki 967.
kordywanicy, cordibanarii 836.
koryto, alveus magnus 1052.
korzeczniki 958.
koski, pelles regulinae 822.
kotczy, currus 1092.
kotlarze, caldeatores.
kotlina, fornax braxatoriae 1088.
kramy bogate, institae opulentae 419, 815.
krawcy, sartores.
kredence 601, 1056, 1103.
kroczki, carpones ad crescendum in piscinas imponi soliti 684.
królestwo, regimen et praerogativae reguli sagittariorum 827.
krościa 1095.
kuźnica, officina ferraria 515.

labarki, *lamberki*, 460, 886.
ladry, *pokladry*, *ladrowanie*, 967, 1106.
ladyszary 529, 530.
lajtuch 461.
lamki 707.
landschaffel 1110.
ławiczniki 694.
lece 743, 963.

leglarze, lagoenarii.
lemiesze, vomeres 515.
lenger, famuli artis pistoriae 437.
leśna, securis 460, 886.
lesz, cutes 491, 517.
lichtany, naviculae 349.
liczman, calculus arithmeticus 1128.
lina poboczna 742.
litron ad redimendum ex captivitate 1111.
łosie, cutes cervinae 639.
luhfähle, pelles 853.
łyczaki, restes vimineae, 430, 431, 933, 963, 971, 1036, 1056.

maciejki 886.
malarze, pictores.
małdrzyki, casei 511.
marlice, animalia suapte mortua 824.
marzec, cerevisia 658, 700.
maskara 1056.
masłek 506.
maź czyniona, pix cum pinguedine mixta 755, 757.
maźniki 897, 898.
meszyn, pelles 853.
miechownicy, marsupiarii.
mieczniki, gladiatores.
mincza 1133.
miski pro leva manu, pro sinistra manu 975.
młyn toczny, molendinum cultrificum 909.
mniszki, tegulae rotundae 1100.
moszczyny, quercus ad restaurationem pontis 1019.
moździerze, tormenta bellica 1072.
mustyk z puklmi, *munsztuk* 461, 886.
mydlarze, saponarii.

nabiodrki 967.
nagel: schindnegel, lattennegel, halbretnegel, bretnagel 953.
naglar, gwoździarz 997.
nalewka 989.
nastołka, phalera equorum 614.
naszyjnik, collarium 1106.
neterliki, podneterliki 601.
niecki, alveus parvus 1052.
niegwarowny, niewarowny, ineptus 438, 527.
nothschlangen, bombardae 6.
noże: kraieckie, kuchenne, rzeźnicze, podpajskie i hufne 599, 601.
nożny 599.
nożownicy, cultrarii.

obręczy 963.
obyczaj towarzyski, statuta sociorum contuberniorum.
obzacy, muri abscessiones 125.
odrzwi 1052.
odwabiać, alienare 439.
ojciec: pan ojciec, pani matka 633, 634.
okna krzyżowe futrowane 1084.
okienniczki 657, 659.
oniteisa 437.
oprawki, trunkuły towarzyskie.
organki 1110.
orcle, lapides magni 971, 975, 978, 1007, 1040, 1060.
osęki 971.
ostrogi: zafasowana z napięciem, gładka polerowana z napięciem, kapłanska z kapiczką wywiedziona nad bojcem z napięciem 461, 886.
oszczepy, lanceae 430.

paciornik, globularius 997, 1049.
palce 974.
panicze 1091.
parkan, maceria 214, 353.
pasy: 706, 707, *pas ryński z schrotowanym geschneidem* 437.
paśnicy, cingulatores.
pectina: magna, rara, equaria, ad barbitonsorum usum 563, 564.
piaseczny, lapis 963.
piątniki, carpiones parvi unius palmae 684, 1011.
pieczęć z hełmem i szczytem 645.
piekarze, pistores.
pilśnianki, tibialia 526.
piwniczniki 953, 958.
piwowarowie, braxatores.
płatnerze, armifices 459.
płatwy ad bombardas 1023.
plety, płty, płczyki, płoty, strues lignorum, plet sosnowy, plet jodłowy, plet olszowy, plet kłodny, plet małowislinek 963, 967, 971, 994, 1023, 1098, 1119, 1134.
pobracarstwo 888.
podgardłek 707.
podkomorzy 999.
podkowy 886.
podmistrze, socii 694.
podnieść czeladź, denegare familiam 700.

podpiersienie 483, 706.
podpławy 963, 1117.
podwody, vecturae, contributio, 259, 260 etc.
poięcie dembiny, czyli dembów pietnaście 1114.
pokrzywka, cacabus ollae 225.
półdrelinki, vasa lignea 1102.
półdziesiątek drzewa 1134.
półizbie drzewa 1098, 1134.
półkańcze, mitra de lana ovina 526.
półkomiegi, naviculae 362.
półkufek 1068.
półstosek, struis lapidum, acervus lapidum 224, 243, 499, 953, 963, 971.
półsztuki, medium specimen artis 775.
poprąg, cingulum ad ephippium 1106.
porącze, manubria 1040.
posacka, lateres quadrangulares 1041, 1100.
postaw, stamen 493.
postronki drotowane, dyszlowe 742, 963.
postrzygalnia, tonstrina 272.
powietrzniki, vertebra, ventilabri 1031, 1142.
powroźniki, funifices.
prasa, prelum pannicidarum 529.
prasole, salicidae.
pręga 307, 1131.
pręt argillae 963.
przeczna, platea transversalis 214.
przęczki 437, 439, 706, 707.
przemianki, agnomina, cognomina 441, 670.
przeszynk, propinatio pro recipiendis sociis 518, 670.
przyłbice 963.
przystań 1072.
przytnica 1136.
pukawice, pękawice 963, 967.
pukle, pukliki 461, 483, 706, 707, 886.
pulverflassen 994.
purlauther stannum 604, 612.
puzany 1084.

quartczoll, exactio a panno.

rademacher, rotifices 395.
rausch, herba quaedam borowka dicta 853.
razy pecorum 474, 555, 975.
rąkomiecz, manubrium gladii 511.
refy 460, 461, 886.
regel 460, 886.
reichkromen, institae opulentae.
rękawy zawiesiste, manicae appensae 822.
ringort 967.
rinstok, canalis 215.
robieniec discipulus, socius putativus 550, 551, 558, 559, 709.
rorgelt exactio 372.
rottgisser, cuprifusores 407.
rumnicy 1007.
rustowanie 999.
rusznica z rurą gwintowaną, zamek z krzosem i hubką 887.
rybitwy, piscatores.
rydliszki 1046.
rydwan, rynnwagen, wóz kupiecki 396, 586, 632.
rymarze, corrigiatores.
rzampia, puteus 1084.
rzane, panes siliginacei 878.
rzędy 416.
rzezaki trzysztuczne 601.
rzeźniki, lanii.

sadelnicy, arvinarii.
sadzawice, naviculae, reservacula piscium 685, 1091.
samborza, altana 1102.
sanie, vehiculum 1007.
schainpuchsen, bombardae 7.
scharffvolden, acus pellionum 567.
schergaden, pannitondia.
schlangen, schlengle, bombardae 7.
schleiffweder, 460.
schmack, herba sumachia 853.
schneidervolden, acus sartorum 567.
schrot 437, 538.
schrotgelt, exactio.
schrottwagen, currus potabilium.
schüber, qui circinellos in fornacem imponit 437.
siecie 743.
siekiery: leśna, topor 460, 886.
siodła: heskie, bojowe, poduszkowe, woźnicze 710.
siodlarze, ephippiarii, sellatores.
skrypturał 601.
skrzynia z dwiema dnoma 530.
slaquader 886.
słodowniki, braseatores.
smolanki, vascula pice infecta 1102.
spica 1106.
spoliry, parietes 1028.
stabryny 491, 743.

stalmachy, currifices.
stamece, lapicidae.
stawarze 975.
stemmevolden, acus sutorum 567.
stół pisarski z ladyszary 530.
stopienie, gradus 1040.
stopniki, carpiones maiores 1011.
strefowany, pannus diversi coloris 527.
stróża, custodia piscium.
strożne, exactio 372.
strożnice, custodiae pontis 1106.
strugielt, exactio a pannis externis 270.
strucle 981, 999, 1072 etc.
strychulec, regula mensurae 1054.
stryczki 963.
strzamiona staroświeckie, ryte, polerowane 461.
strzelcy, sagittarii.
strzemieniska 967.
strzyszki, pelles 826.
szaby 974.
szadry 958.
szafliki, venae 1003, 1020, 1068.
szczep drzewa 1098, 1119.
szeps, cerevisia sic dicta 1095.
szkuty, naviculae 349, 362.
szlak, szlaki in porta castrensi, Nova et s. Nicolai 1088, 1099.
szle 431, 743, 963.
szlosy, pavimentum 1052, 1100.
szmalcus, sepifusorium.
szmedlerze, ferramentorum venditores 686.
szmelcować, sepum frixare 473, 554.
szpik, pinguedo ad lampadem 1041
szrodek przyjąć, societatem con bernii inire 778, 779.
sztuki, specimina artis cont nialis.
szustrychy, zostrychy 460, *
szwedować, radere 639.
szyby 971.
szyszki ad pannitondi

tafta 1136.
tagwerk, pensum diurni 596.
taki, vehicula 907, 971, 1052.
tama, agger 1084, 1088, 1091.
taras in Nieciecza 1015.
tarcice 963.
taschen: rauche tasche mit bärengesicht, thurcka, schwartzer gericht, lithaunische tasche 592.
taschner, tasznicy, bursifices.
tesak 601.
topor, securis magna rotificum et currificum 460, 886.
trafty, naviculae 46, 362.
trociczki 1003, 1007, 1114.
trynkszery, kubki jeden w drugi 645.
trzaski, ligna vaginarum 486.
trzegarze, baiuli 538.

ungryfy 460.
upusta 914.
uzdy iezdzieckie 483, 706, 963.

wagen: furmannswagen, rynnwagen 396, 586, 632.
wagener, currifices.
wagenschmer, pix 988.
wapiennica, fornax caementi 1098.
warowny, idoneus 448.
warstat 577.
waszg z krzyżami i kratami 586, 632.
weingelt, vinorum proventus 949.
wędzidło włoskie na uzdę, smyczyste, retinaculum 461, 886.
widełki 601.
widerkauf 930, 931.
wiertele, wiertelniki, quartalia, quartalienses, 121, 122, 123, 124, 222.
wierzchowisko, superficies 914.
wilki, ferramenta, quibus ligna in fornacem imponuntur 1027, 1088.
windlicht 963.
wirzkerze, qui circinellos faciunt 437.
wiszery, fustes ad tormenta bellica 1095.
wodze 706, 967.
woiszczyna, cera 477.
wolnica, forum liberum 817.
437.
wóz kupiecki, wóz wielki 586, 632.
wrota, porta 214, 1088.
wrzeciądze 1092.
wstęgi, ligacula 1102.
wzorzysty iaxamit, ad similitudinem florum 1086, 1088.

zakówki, obferramenta 440, 480.
zalczmesth 461.
zamek zwierzchni 460.
zamerliki 601.
zamesch, zamisch, cutes modo Prutenico elaboratae 469, 470, 491, 511, 516, 517.

BODL. LIB. CANCELLED SLAV.

zamesznictwo 888.
zarękawie staroświeckie, manicae more antiquo 614.
zawiasy 975.
ząmbrza 1106.
zegar na cztery granie z excytarzem 887.
zegermistrz, horologista 1041.
zinckel schneydani 437.
żoraw, crates ferrata portae 1046, 1052, 1088.
zostrychy, szustrychy, 460, 461, 886.
zwekryny, zwenkryny 706.
zyndry, cegły 996 etc.